Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

103904

EVCLIDIS MEGARENSIS MA-
THEMATICI CLARISSIMI ELEMEN-
torum Geometricorum. Lib. XV.

Cum expositione THEONIS in priores XIII à Bartholomæo Veneto latinitate do-
nata, CAMPANI in omnes, & HYPSICLIS Alexandrini in duos po-
stremos.

His adiecta sunt Phænomena, Catoptrica & Optica, deinde Protheoria Marini & Data,

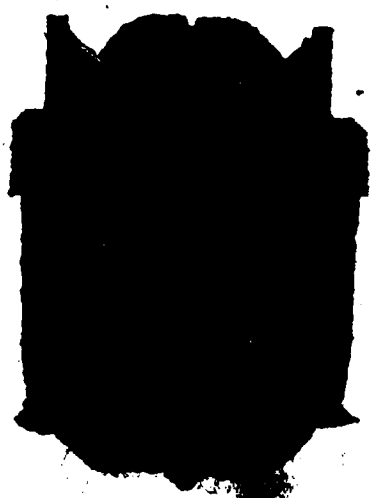
Postremùm uero, Opusculum de Leui & Ponderoso, hactenus non uisum, eiusdem autoris.

Collegij Lugdunensis 8ae Trinitatis Societatis Jesu Catalogo Inscriptus 1678

BASILEAE APVD IOHANNEM HERVAGIVM,
MENSE AVGVSTO. ANNO
M. D. XXXVII.

Cum priuilegio Cæsareo.

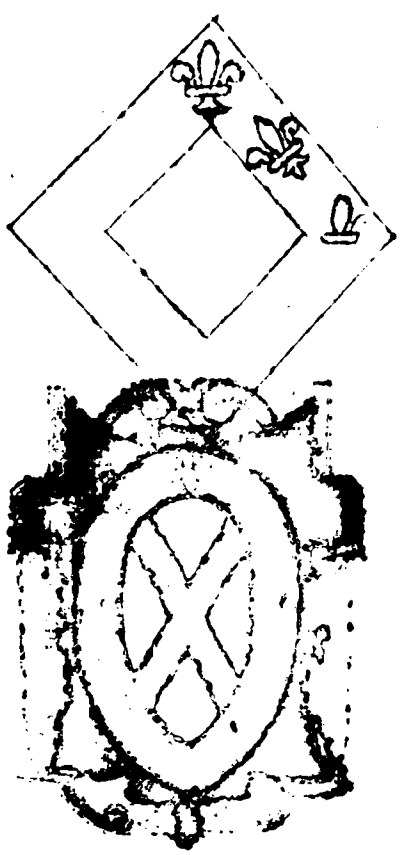
IOHANNES HERVAGIVS

Lectori S. D.

QVONIAM inhumanũ eſt repugnare haud ita difficilia rogantibus amicis, non licuit amplius editionem latinam huius autoris in aliud tempus proferre, quod eò acrius ſumus perſecuti, ne aditũ ad omnes diſciplinas (quas Plato teſtatur fieri neglecta Geometria,) latine tantũ eruditis prædudere uelle uideamur. Collatũ eſt itaque exẽplar Iacobi Fabri Stapulenſis ductu Pariſijs ante aliquot annos excuſum, ad fidem Græci exemplaris à doctiſs. uiro Chriſtanno Herlino Mathematicarum diſciplinarum publico apud Argentinenſes profeſſore, cui acceptũ feras quicquid hic aut ad Græcum exemplar aut alioqui docte reſtitutũ uideris. Adiecimus Phænomena, Specularia, Protheoriã Marini, & Data, argumẽtorum ſimilitudine inducti: cumq; eo ipſo tẽpore, quo opus abſolueretur, libellum, ſiue potius fragmentum (nam uidetur eſſe mutilus) mihi afferret quidam de Leui & Ponderoſo, eum etiam addidimus, ut ſi quid hinc poſſit eſſe emolumenti boni conſulas, ſin minus, ne mea fide in ſtudioſos deſiderata, tuo commodo alicubi uidear non ſtuduiſſe.

Vale.

PHILIPPVS MELANCTHON STVDIOSIS ADOLESCENTIBVS. S. D.

NVLLVM aptius ornamentũ ueſtibulo huius libri, qui aditum patefacit ad geometriã, addi poſſe ſtatuebam, quam ſymbolum, quod Plato in foribus ſcholæ ſuæ pinxiſſe dicitur, uidelicet, ἀγεωμέτρητος οὐδεὶς εἰσίτω. Multorum autem coniecturas exercuit huius dicti interprætatio: Alij iudicant Platonem à Schola tanquam pollutos & prophanos arcere imperitos geometriæ, cuius elementa tunc omnibus qui liberaliter inſtituebãtur, ſtatim à teneris tradi ſolebant. Alij transferunt ad mores, & ſignificatum putant philoſophiæ ſtudioſis, ut geometrica proportione mediocritatem atque æquabilitatem quandam in omnibus officijs conſeruent, quemadmodum & in Gorgia cum reprehendit iniuſtam opinionem Calliclis, inquit eum negligere geometriam. Etſi autem ſatis apparet ex ſcriptis Platonis, libenter eum exempla geometrica ad mores accõmodaſſe, tamen dubitari non poteſt, quin in hoc ſymbolo ſimul aliquid de ordine diſciplinarũ monuerit, & in geometria præparandos eſſe ſenſerit eos, qui ad philoſophiam acceſſuri eius eſſent. Eius ſententiæ multæ grauiſſimæ cauſſæ ſunt. Non enim tãtum reſeganda eſt hæc ars, ad mechanicos, qui ædificia, uaſa, aut alia exigua corpora metiuntur, etſi ea etiam exercitatio liberalẽ doctrinam cõtinet, & magnas ad uitã utilitates affert. Sed philoſopho propter alias multas cauſas opus geometriæ ſcientia. Inde enim oriũtur initia phyſices. Et paſſim in omnibus partibus phyſices plurimæ demonſtrationes ex hac arte ſumuntur, quales ſunt primæ illæ, quæ oſtendunt, Mundũ eſſe finitum, nõ eſſe plures mundos, nullum eſſe corpus infinitũ: ſunt enim hæc uera phyſices exordia. Deinde cum demonſtrationes geometricæ maxime ſint illuſtres, nemo ſine aliqua cognitione huius artis ſatis perſpicit, quæ ſit uis demonſtrationum, nemo ſine ea erit artifex methodi. Quare & Plato dixit, ob eam cauſam etiã diſcendam eſſe geometriã, quia eius cognitio conducat ad hoc, ut aliæ artes facilius, & rectius percipiantur. Sed maxime illuſtris utilitas eſt in metiẽda magnitudine terræ, & cœleſtium corporũ ac ſpatiorum. Eſtque hæc ſumma laus geometriæ, quod non hæſit in exiguis & his inferioribus machinis, ſed euolauit in cœlum, & humanas mentes humi abiectas rurſus in illam cœleſtem ſedem ſubuexit, & admirandũ mundi opificium, & gubernationem eius nobis mõſtrauit. Denicq; exulantes animos, in patriam ac familiaritatem cœleſtium, atque adeo ad agnitionem Dei traduxit. Magnam enim uim habet ad confirmandas honeſtas opiniones de Deo, in animis hominum, hæc ipſa doctrina, in qua mũdi opificium & gubernatio ſpectantur. Cum igitur fontes huius præſtã-

tissimæ partis philosophiæ de motibus cœlestibus, magna ex parte sint in geometria, satis grauis causa est, quare Plato monuerit accessuros ad philosophiam, ut geometriæ studium adderent. Hoc existimo Platonem illa inscriptione præcipue significasse, quam hic recitaui, ut cum adolescentes adhortari cuperem, ad expetendam hanc artem, qua utendū est duce ad multas philosophiæ partes, adderet aliquid ponderis, nostræ orationi, Platonis autoritas. Quoties igitur in manus accipient hunc libellum studiosi, & in fronte legent Platonicam inscriptionem, cogitabunt se admoneri uoce Platonis, sed uotis & iudicijs omnium eruditorum, ut maximarum utilitatum causa hanc artem expetant. Nec uero dubium est, quin naturas non distortas, delectet per se Mensurarum ratio, ut natura capimur numerorum collatione aut concentu sonorum. Sed generosa & excelsa ingenia huius utilitatis magnitudo accendere ad hæc studia & inflāmare debet, qd hæc ars aditū patefatit ad illam præstantissimam philosophiam de rebus cœlestibus, quæ quātum habeat dignitatis, quā multipliciter prosit hominum uitæ, minime obscurum est, præsertim ijs, qui non omnino abhorrēt à ueræ ueterisq; philosophiæ studijs. Scio has adhortatiōes apud eos qui sordidis ingenijs præditi sunt, nihil proficere, qui præstantium disciplinarum dignitatem non prospiciunt, aut sectantur quasdam uendibiliores artes, quæstus causa. Hos cum dupliciter sint ἀγεωμέτρητοι uel maxime excludit Plato. Nam & mentes habent monstrosas, & magno scelere turbant proportionem geometricam, cum non tribuūt suam artibus dignitatem. Sed recta ingenia, etiam mediocria, incitari possunt, ipsa artium admiratione, si admoneātur, deinde si accedat artifex, qui commode tradat. Ideo spero aliquorum studia commoueri posse. Vos adolescentes adhortor primum ut cogitetis aspirantibus ad ueram laudem, contendendum esse omnibus ingenij atque animi uiribus, ut solidam & perfectam doctrinā uobis comparetis, quæ sit usui reipub. Hanc ad rem opus est toto choro artium, quæ ita inter se deuinctæ copulatæq; sint, ut in singulis multa sint ex alijs uicinis artibus assumenda. Hæ uero duæ Numerorum & Mensurarum scientia, cum in physicis magnos habent usus, tum uero totam doctrinam de rebus cœlestibus pepererunt. Aristippum ferunt, cum amissis naufragio fortunis omnibus, ipse tamē cum paucis ad littus Rhodium saluus peruenisset in tabula, ambulātem in littore, geometricas figuras in machinis quibusdam conspexisse. Quanquam autem mare & uiatico eos exuerat, & in loca eiecerat ignota, tamen conspectis illis figuris geometricis iussit socios bono animo esse, inquiens se uidisse hominum uestigia, gratulatusque est sibi & reliquis, quod nō in barbarum littus eiecti essent, confirmauitque humanitatem erga hospites ac naufragos non defuturā illis hominibus, apud quos harum artium studia colerentur. Vtinam

uero

uero hominum ueſtigia quæ ibi in littore miratus eſt Ariſtippus, in ſcholis etiam frequentiora eſſent. Iacent enim deſertæ & neglectæ hæ artes, multis iam ſeculis. Nam proxima ætas iuuentutem ab hac uera philoſophia ad inſulſiſſimas cauillationes abduxerat. Nunc poſtquam hæ explosæ ſunt è ſcholis annitendum erat, ut pura & natiua philoſophia traderetur, quæ conduceret ad ſolidam doctrinam conſequendam. Nam hæc noſtra ætas ſatis commonefacit nos, quantum opus ſit reipu. perfecta doctrina, quia multi paſſim tum inopia iudicij, tum quia diſerte explicare nihil poſſunt, ſparſerunt, aut defendunt opiniones abſurdas & confuſaneas, ex quibus in Eccleſia magna certamina, magnę diſſenſiones extiterunt. Nec finis horum malorum erit ullus, niſi ad ueram & eruditam ſtudiorum rationem iuuentus reuocata fuerit. Hanc ad rem conferre operam hi qui præſunt Eccleſiæ ac reipub, profecto debebant. Sed eadem cura ad noſtrum officium pertinet, hoc eſt, ad eos qui docent, aut diſcunt in ſcholis. Nam & noſtrum munus ad rempub. pertinet. Diuinitus in hac ſtatione collocati ſumus, ut doctrinam utilem generi humano cõſeruemus & propagemus. Et flagitat hanc diligentiam Deus pariter à doctoribus & diſcipulis. Quare iuuenes cogitent ſe etiam Deo hoc officij debere, ut ſolidam & perfectam doctrinam expetant, profuturam Eccleſiæ ac reipub. Quos in templa animos afferimus, eoſdem decet in ſcholam afferre, uidelicet, ut ibi res diuinas cognoſcamus, & alijs patefaciamus. Si quis uenit in ſcholam tantum ut inde auferat particulam aliquam doctrinæ, quæ poſſit ad quæſtum, aut oſtentationem conferri, is ſciat ſe polluere ſanctiſſima doctrinæ templa. Itaque ſi munus ſuum intelligent adoleſcentes, ſi ſcient quo animo uerſari in ſtudijs debeant, facile impetrabimus ab ingenijs non monſtroſis, ut recte atque ordine percipiant omnes artes, ut non inanem etudi tionis umbram, ſed ueram doctrinam auferre conentur. Quoſdam deterret à mathematis difficultas, ſed hi, quod eſt iniquiſſimum, ante pronunciant quàm inſpiciunt, priuſquam deguſtarunt elementa, abijciunt & damnant totũ ſtudium. Certe initia ſine magno negocio percipi poſſunt, quæ uſum habent in uita, & in multis artibus. Hæc ſaltem prius cognoſci oportuit, quàm pronũciarent de difficultate. Deinde ordo qui præſertim in geometricis eſt commodiſſimus, leuat laborem, & multum addit lucis. Poſtremo ubique traduntur demonſtrationes, quæ etſi in artis extrema parte, quaſi in faſtigio, longius recedunt ab oculis & conſpectu noſtro, ut urbes, quas procul uidemus, tamen in cæteris partibus, quia magis obuiæ ſunt oculis, multo minus habent difficultatis. Extrema ignauia eſt, prius abijcere ſtudium, quàm periculum feceris. Et mollities animi iniuſta eſt, nihil laboris uelle ſuſcipere in diſcendo, cum quidem militia quædam ſit, uerſari in literis. Et reſpubli. nobis maximarum rerum curam & conſer-

nationem commendauerit, quas tueri ſine acerrima contentione animorũ non poſſumus. Quare exuſcitent nos, & ipſa artium dignitas, & publica utilitas, & meminerimus his uirtutis ſtudijs etiam fortitudinem adiungendã eſſe, quæ non ſinat animos langueſcere pigricia, quæ per omnes difficultates, ut ita dicã, ui ſibi uiã faciat. Ac generoſæ & heroicæ naturę, quę ad illas ſummas artes de rebus cœleſtibus diuino aliquo adflatu, & ἐνθουσιασμῷ incitantur, facile has artes arripiunt, perinde ut hi, qui natura ad carmẽ idonei ſunt, cito percipiunt ſyllabarum & pedum menſuras. Multum tamẽ ut in cæteris artibus etiam mediocria ingenia ſtudio & diligentia aſſequentur. Ac ſiqui non totos ſe huic ſtudio dedent, tamen his ad iudicia formanda, & ad intelligendos multos locos, qui in Ariſtotele & alijs laudatis autoribus obuij ſunt, opus eſt cognitione elementorum geometriæ. Ariſtoteles pulcherrime pingit iuſticiam in quinto Ethicorum his geometricis figuris, & ſpecies eius eruditiſſime diſcernit collatas ad Arithmeticam & Geometricam proportionem. Et traduntur eo in loco præcepta neceſſaria ijs, qui erudite de legum cauſis iudicare cupiunt. His plurimum affert lucis collatio ſumpta ab Arithmeticis & geometris. Sed quia interpretes, quorum quidem libri extant, non intellexerunt hanc collationem, non ſolum obſcurarunt, ſed plane corruperunt totam Ariſtotelis ſententiam, non ſecus ac ſi aliquam excellentem Apellis picturam ſordibus & cœno conſperſiſſent atque obruiſſent. Porro non ſolum turpe eſt interpreti, ſed etiam moleſtum alijs lectoribus in tali loco tanquam in luto hærere & fraudari ſententia autoris. Ariſtoteles enim prudentiſſime duas iuſticiæ ſpecies conſtituit, quarum altera perſonarum gradus in legendis magiſtratibus, in imperijs, in ciuitate, & in familijs ordinat. Altera gubernat non ſolum contractus, ſed omnes compenſationes rerum, ut mercedes, damna, iniurias, pœnas. Iam cum explicatur quare in compenſationibus requiratur Arithmetica portio. In altera uero iuſtitia legente magiſtratus ualeat geometrica, cauſæ iuſtitiæ ualde fiunt illuſtres. Ac ſumpſit hanc ipſam collationem Ariſtoteles à Platone, qui cum ſumma uenuſtate & grauitate diſputat, æqualitatem in ciuitatibus efficiendam eſſe, quia æqualitas gignat mutuum amorem, ut dici ſolet ἴσον ἴσῳ φίλον. Sed æqualitatem arithmeticam ait in imperijs, in legendis magiſtratibus turbulentam eſſe, geometricam uero ſalutarem eſſe ciuitatibus. Nam Geometrica æqualitas eſt, cum gradus conſtituuntur & delectus adhibetur, ut pro proportione tribuantur ſumma imperia optimis & prudentiſſimis ciuibus, & ſinguli intelligant quam partem muneris publici ſuſtineant, & in ſuo ordine manent, non conturbant proportionem. Hunc ſtatum ita prædicat Plato, ut hanc geometriam diuinam eſſe dicat, ac tum demum beatas fieri ciuitates, cum

Deus

Deus particulam huius geometriæ eis impertit, denique addit, ab hac geometria proficiſci, quicquid eſt boni in rebus humanis, ut ſi in Eccleſia, autoritas eſſet ſumma optimorum, ac doctiſſimorum, & per gradus ſuum officium ſinguli intelligerent, & facerent, & ſuam quiſque Spartam, ut dicitur, ornaret, imperiti cederent ſententijs eruditorum. Quid Eccleſia beatius eſſet, ſi hac geometrica proportione conſtituta eſſet, quæ & tyrannidem prohibet, & popularem licentiam. Nam in tyrannide gradus nulli ſunt, ſed pariter omnes boni opprimũtur. In democratia, dominatur æqualitas arithmetica, iuxta quam omnes infimi ſine delectu conſequuntur ſumma imperia, fitq; ſtatus ille, quem maxime uituperat Achilles apud Homerum, cũ ait, nolle ſe in ea rep. eſſe in qua nullum ſit diſcrimen bonorum & malorũ ciuium. ὧν δ' ἐν τιμῇ ἠμὲν κακὸς, ἠδὲ σὺ ἐσθλὸς. Quid bonis omnibus accidere poſſet optabilius quàm ſi geometrica proportio, quæ & tyrannidem & popularem licentiam prohibet gubernaret ſynodum Eccleſiaſticam. Nec uero ſine cauſa doctiſſimi homines delectati ſunt geometricis ſimilitudinibus, incurrunt enim in oculos, uelut picturę. Quare cum intelliguntur, ualde illuſtrãt diſputationes, & multa monent admiratione digna, Inuitet igitur adoleſcentes & hæc cauſa ad elementa cognoſcenda, quia magnos uiros uident amaſſe has figuras, & eorum ſcripta nõ poſſe intelligi niſi deguſtatis his artibus, etſi enim aliæ ſunt multo maiores utilitates, de quib⁹ paulo ante dixi, tamen liberalibus ingenijs ſtimulum addit hoc quoq;, quod tales ſentẽtias magnorum autorum & amãt, tanquã precioſiſſimas gẽmas, & uim eatũ penitus perſpicere cupiunt. Iã hæc ipſa exempla docẽt ſententiam Platonicam, quam ſcripſit in ueſtibulo ſcholæ, nõ inepte ad mores accommodari, ἀγεωμέτρητος οὐδεὶς εἰσίτω. Excludit à ſcholis eos, qui cõturbant geometricã proportionem, qui gradus honeſtorũ officiorũ nec intelligunt nec tuentur, qui ſine lege inęqualiter, qua fert impetus, ruunt. Veriſſimũ enim eſt illud Æſchyli dictũ, alium hominẽ: alteri ciuitati cõuenire, ἄλλον ἀλλῃ πρὸς πόλει τεταγμένον. Vt igitur illa fera & barbarica ingenia, nõ cõueniunt ciuitati philoſophicę, quia neq; mirãtur artes neq; doceri poſſunt. Ita ecõtra prædita moderatis ingenijs, quia incitari poſſunt ad hæc optima ſtudia colenda, cõueniunt philoſophicæ ciuitati, Tales inuitat Plato ac ſimul ſignificat, quæ natura capax ſit philoſophię, quales mores apti ſint his ſtudijs, quæ ingenia ad amorẽ philoſophiæ accendi poſſint, & quo doctrinę genere principio opus ſit. Quare ſtudioſi, cũ legẽt hãc Platonis inſcriptionem ἀγεωμέτρητος οὐδεὶς εἰσίτω, meminerint ſe & geometricam æqualitatem in moribus præſtare debere, & ad cæteras adiungere geometriæ ſtudium. Vtrũq; eſt ingens ornamẽtum, & propter multas cauſas expetendũ.
Bene Valete. Vuittẽberge. Menſe Auguſto. Anno M. D. XXXVII.

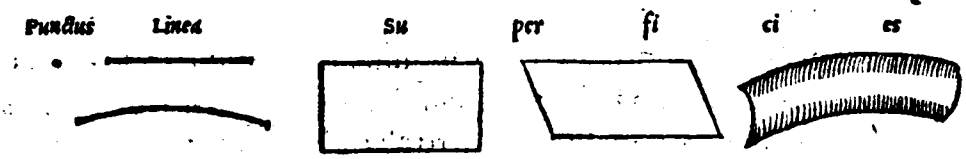
EVCLIDIS MEGAREN

SIS CLARISSIMI PHILOSOPHI, MATHEMATICORVM facile principis: primum ex Campano, deinde ex Theone græco commentatore, interprete Bartholomæo Zamberto Veneto, Geometricorum elementorum liber primus.

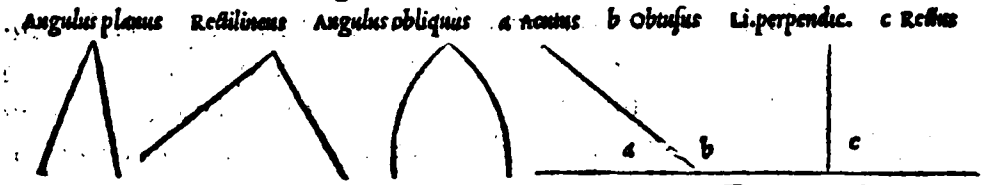
Ex Campano: triplex principiorum genus.
Primum Diffinitiones.

Vnctus eſt, cuius pars non eſt. 2 Linea, eſt longitudo ſine latitudine. 3 Cuius quidem extremitates, ſunt duo puncta. 4 Linea recta, eſt ab uno puncto ad alium breuiſſima extenſio, in extremitates ſuas eos recipiens. 5 Superficies, eſt quæ longitudinem & latitudinem tantum habet. 6 Cuius quidem termini, ſunt lineæ. 7 Superficies plana, eſt ab una linea ad aliam breuiſſima extenſio, in extremitates ſuas eas recipiens.

8 Angulus planus, eſt duarum linearum alternus contactus, quarum expanſio eſt ſuper ſuperficiem, applicatioq; non directa. 9 Quando autem angulũ continent duæ lineæ rectæ: rectilineus angulus nominatur. 10 Quando recta linea ſuper rectam ſteterit, duoq; anguli utrobiq; fuerint æquales, eorum uterque rectus erit, lineaq; lineæ ſuperſtans, ei cui ſuperſtat, perpendicularis uocatur. 11 Angulus uero qui recto maior eſt, obtuſus dicitur. 12 Angulus uero minor recto, acutus appellatur.

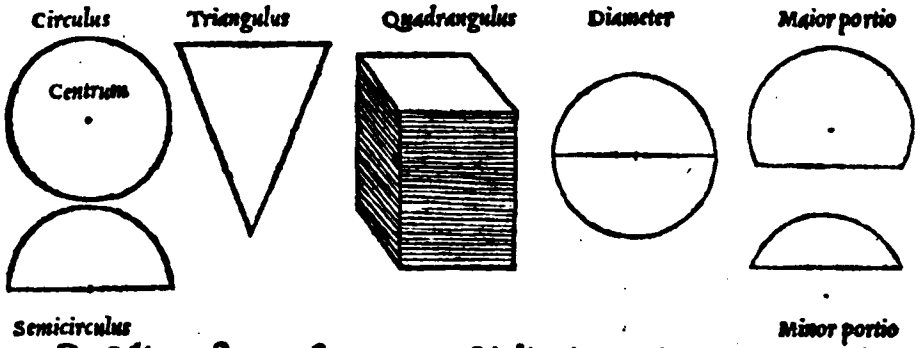

13 Terminus, eſt quod uniuſcuiuſq; finis eſt. 14 Figura, eſt quæ termino uel terminis continetur. 15 Circulus, eſt figura plana una quidem linea contenta quæ circũferentia nominatur, in cuius medio punctus eſt, à quo omnes lineæ rectæ & ad circunferentiam exeuntes, ſibi inuicem

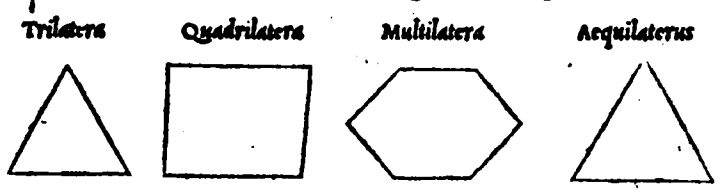
BIBLIOTHEQUE DE LA VILLE LYON 1894

ſunt æquales. 16 Et hic quidem punctus: centrum circuli dicitur.

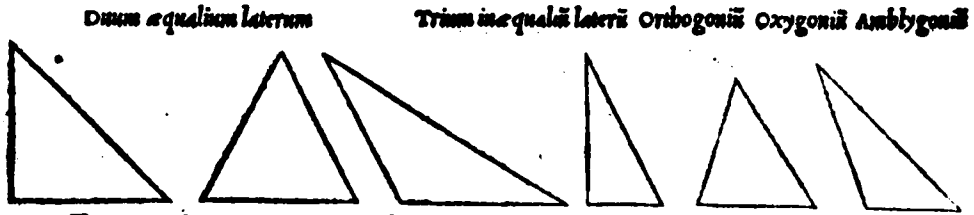
17 Diameter circuli, eſt linea recta quæ ſuper eius centrum tranſiens, extremitatesq; ſuas circunferentiæ applicans, circulum in duo media diuidit. 18 Semicirculus, eſt figura plana diametro circuli & medietate circunferentiæ contenta. 19 Portio circuli, eſt figura plana recta linea & parte circunferentiæ contenta, ſemicirculo quidem aut maior aut minor.

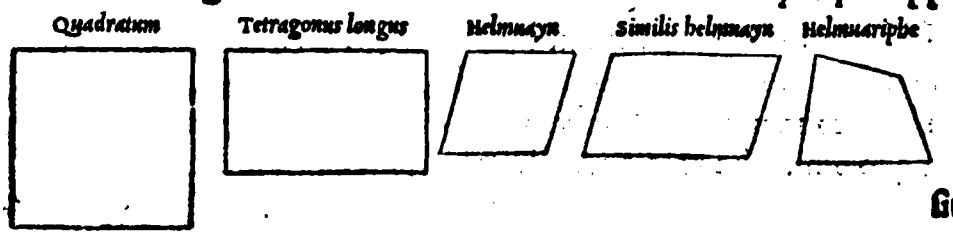
20 Rectilineæ figuræ, ſunt quæ rectis lineis continentur. 21 Quarum quædam trilateræ: quæ tribus rectis lineis. 22 Quædam quadrilateræ: quæ quatuor rectis lineis. 23 Quædã multilaterę, quæ pluribus q̃ quatuor rectis lineis continentur.

24 Figurarũ trilaterarũ, alia eſt triangulus, habẽs tria latera æqualia. 25 Alia, triangulus duo habens æqualia latera. 26 Alia, triangulus trium inæqualiũ laterũ. 27 Harum iterũ alia eſt orthogoniũ, unum, ſcilicet, rectum angulũ habens. 28 Alia eſt amblygoniũ, aliquẽ obtuſum angulum habens. 29 Alia eſt oxygoniũ, in qua tres anguli ſunt acuti.

30 Figurarũ autem quadrilaterarũ, alia eſt quadratum, quod eſt æquilaterum atq; rectangulũ. 31 Alia eſt tetragonus longus, quæ eſt figura rectangula, ſed æquilatera non eſt. 32 Alia eſt helmuayn, quæ eſt æquilatera, ſed rectangula non eſt. 33 Alia eſt ſimilis helmuayn, quæ oppo-

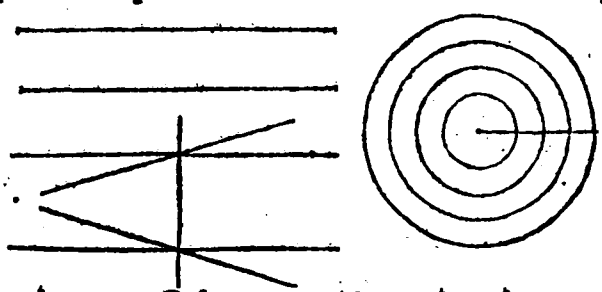
ſita

ſita latera habet æqualia atque oppoſitos angulos æquales, idem tamen nec rectis angulis nec æquis lateribus continetur. 34 Præter has autem omnes, quadrilateræ figuræ, helmuariphe nominantur.

35 Æquidiſtantes lineæ, ſunt quæ in eadem ſuperficie collocatæ, atq; in alterutram partem protractæ non conueniunt, etiam ſi in infinitũ protrahantur.

Secundum, Petitiones.

1 A quolibet puncto in quemlibet punctũ, rectam lineam ducere: atq; lineam definitam, in continuũ rectumq; quantum libet protrahere.

2 Super centrũ quodlibet, quantũlibet occupando ſpatium, circulum deſignare. 3 Omnes rectos angulos, ſibĩinuicem eſſe æquales. 4 Si linea recta ſuper duas lineas rectas ceciderit, duoq; anguli ex una parte duobus rectis angulis minores fuerint, iſtas duas lineas in eandem partem protractas: proculdubio coniunctum iri 5 Duas lineas rectas, ſuperficiem nullam concludere.

Tertium Communes animi conceptiones.

1 Quæ uni & eidem ſunt æqualia, & ſibĩinuicem ſunt æqualia. 2 Et ſi æqualibus æqualia addãtur, tota quoq; fient æqualia. 3 Et ſi ab æqualibus æqualia auferantur, quæ relinquũtur erunt æqualia. 4 Et ſi ab inæqualibus æqualia demas, quæ relinquũtur erunt inæqualia. 5 Et ſi inæqualibus æqualia addas, ipſa quoq; fient inæqualia. 6 Si fuerint duæ res uni duplices, ipſæ ſibĩinuicem erunt æquales. 7 Si fuerint duæ res quarum utraq; unius eiuſdem fuerit dimidium, utraq; erit æqualis alteri.

8 Si aliqua res alicui ſuperponatur, appliceturq; ei, nec excedat altera alterã, ille ſibĩinuicẽ erunt æquales. 9 Omne totũ, eſt maius ſua parte.

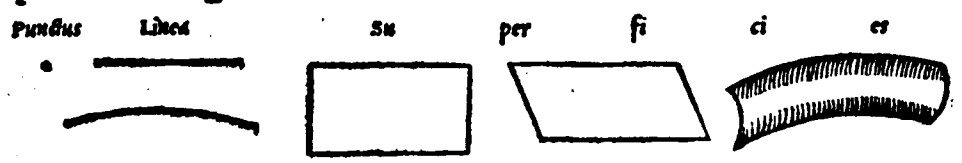
CAMPANVS. Sciendum eſt autem, quod præter has cõmunes animi conceptiones, ſiue cõmunes ſententias, multas alias quæ numero ſunt incõprehenſibiles, prætermiſit Euclides: quarum, hæc eſt una. Si duæ quantitates æquales, ad quamlibet tertiam eiuſdem generis comparẽtur: ſimul erunt ambæ illa tertia, aut æque maiores, aut æque minores, aut ſimul æquales. Item alia. Quanta eſt aliqua quantitas ad quamlibet aliam eiuſdem generis, tantam eſſe quamlibet tertiam ad aliquã quartam eiuſdem generis. In quantitatibus continuis hoc uniuerſaliter uerum eſt, ſiue antecedentes maiores fuerint conſequentibus, ſiue minores: magnitudo enim decreſcit in infinitum: in numeris autem, non ſic. Sed ſi fuerit primus ſubmultiplex ſecundi, erit quilibet tertius æque ſubmultiplex alicuius quarti: quoniam numerus creſcit in infinitum, ſicut magnitudo in infinitum minuitur.

EVCLIDIS MEGARENSIS GRAECI PHILOSOPHI, BARTHOLOMAEO ZAMBERTO Veneto interprete: Triplex principiorum genus.

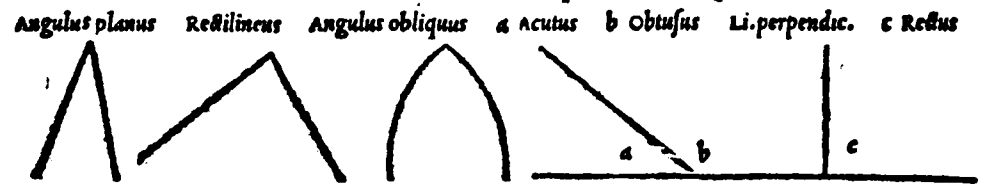
Primum Diffinitiones.

Ignum, eſt cuius pars nulla. 2 Linea uero, longitudo illatabilis. 3 Lineæ autẽ limites, ſunt ſigna. 4 Recta linea, eſt quæ ex æquali, ſua interiacet ſigna. 5 Superficies, eſt quæ longitudinem latitudinemq; tantum habet. 6 Superficiei extrema, ſunt lineæ. 7 Plana ſuperficies, eſt quæ ex æquali, ſuas interiacet lineas. 8 Planus angulus, eſt duarum linearũ in plano ſeſe tangentiũ & non in directo iacentiũ, ad alterutrã inclinatio.

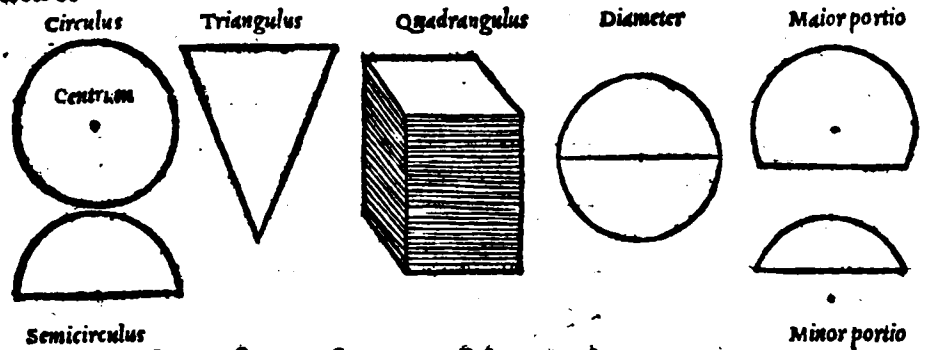

9 Quando autem quæ angulum continent, rectæ lineæ fuerint, rectilineus angulus nuncupatur. 10 Cum uero recta linea ſuper rectam conſiſtens lineam, utrobiq; angulos æquales adinuicẽ fecerit, rectus eſt uterq; æqualiũ angulorũ: & quæ ſuperſtat recta linea, perpendicularis uocitatur, ſuper quam ſteterit. 11 Obtuſus angulus, maior eſt recto. 12 Acutus uero, minor eſt recto. 13 Terminus, eſt quod cuiuſq; finis eſt.

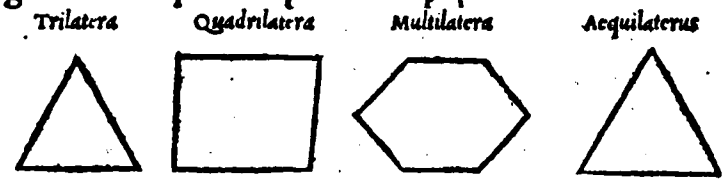
14. Figura eſt quæ ſub aliquo, uel aliquibus terminis comprehenditur. 15 Circulus, eſt figura plana una linea contenta quæ circunferentia appellatur, ad quam ab uno ſigno introrſum exiſtente omnes prodeuntes lineæ, ipſiusq; circuli circunferentiam incidentes, adinuicem ſunt æquales. 16 Centrum uero ipſius circuli id ſignum appellatur. 17 Dimetiens circuli, eſt recta quædam linea per centrum acta, & ex utraque parte in circuli circũferentiam terminata, quæ circulũ bifariam diſpeſcit. 18 Semicirculus, eſt figura quæ ſub dimetiente & ea quæ per ipſam circuli circunferentia

ferentia ſublata eſt, continetur. 19 Sectio circuli, eſt figura quæ ſub recta linea & circuli circũferentia aut maiore aut minore ſemicirculo continetur.

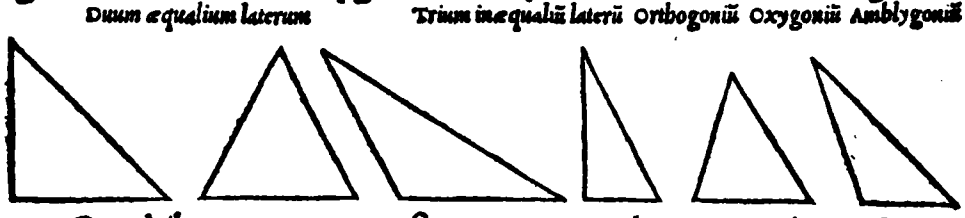
20 Rectilineæ figuræ, ſunt quæ ſub rectis lineis continentur. 21 Trilateræ figuræ, ſunt quæ ſub tribus rectis continentur lineis. 22 Quadrilateræ figuræ, ſunt quæ ſub quatuor comprehenduntur rectis lineis.

23 Multilateræ figuræ, ſunt quæ ſub pluribus q̃ quatuor rectis lineis cõprehenduntur.

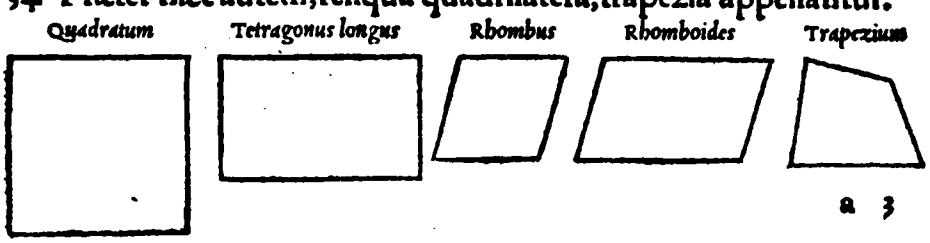
24. Trilaterarũ porrò figurarũ, æquilaterũ eſt triangulum, quod ſub tribus æqualibus lateribus continetur.

25 Iſoſceles autem, eſt quod ſub binis tantum æqualibus lateribus continetur. 26 Scalenum uero, eſt quod ſub tribus inæqualibus lateribus continetur. 27 Amplius trilaterarũ figurarũ, rectangulum triangulũ eſt quod rectum angulum habet. 28 Amblygoniũ autem, quod obtuſum angulum habet. 29 Oxygoniũ uero, quod tres habet acutos angulos.

30 Quadrilaterarum autem figurarum, quadratum quidem, eſt quod & æquilaterũ ac rectangulum eſt. 31 Altera parte longius, eſt quod rectangulum quidem, at æquilaterũ non eſt. 32 Rhombus, eſt quæ æquilatera, ſed rectangula non eſt. 33 Rhomboides uero, eſt quæ ex oppoſito latera & angulos habens æquales, neq; æquilatera neq; rectangula eſt.

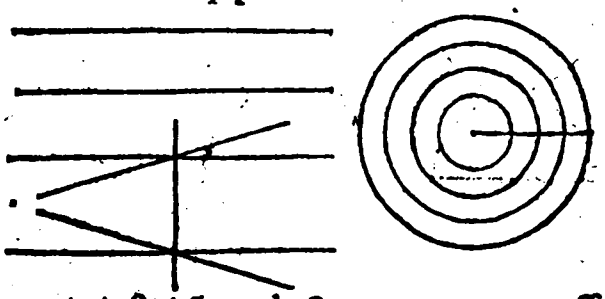
34. Præter hæc autem, reliqua quadrilatera, trapezia appellantur.

35 Parallelæ rectæ lineæ sunt, quæ in eodem existentes plano, & ex utraque parte in infinitum productæ, in nulla parte concurrunt.

Secundum, Postulata.

1 Ab omni signo in omne signum, rectam lineam ducere. 2 Rectam lineam terminatam, in continuum rectumq; producere. 3 Omni centro & interuallo, circulum describere. 4 Omnes angulos rectos, adinuicem æquales esse. 5 Si in duas rectas lineas recta linea incidens, interiores & in eadē parte angulos duobus rectis minores fecerit, rectas lineas in infinitū productas concurrere necesse est ad eas partes in quibus anguli duobus rectis minores existunt.

Tertium Communes sententiæ.

1 Quæ eidem æqualia, & ad inuicem sunt æqualia. 2 Et si æqualibus æqualia adiiciātur, tota erunt æqualia. 3 Et si ab æqualibus æqualia auferantur, quæ relinquuntur æqualia erunt. 4 Et si inæqualibus æqualia adiungantur, tota erunt inæqualia. 5 Et si ab inæqualibus æqualia auferantur, reliqua inæqualia erunt. 6 Quæ eiusdem duplicia sunt, adinuicem sunt æqualia. 7 Et quæ eiusdem sunt dimidium, æqualia sunt adinuicem. 8 Et quæ sibimetipsis cōueniunt, æqualia sunt adinuicem.

χωρίον 9 Totum, est sua parte maius. 10 Duæ rectæ lineæ,* superficiem non concludunt.

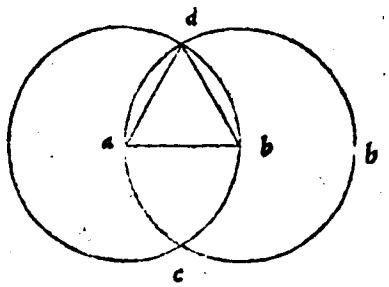
EVCLIDIS

EVCLIDIS MEGARENSIS GEOMETRICA ELEMENTA: EX CAMPANO.

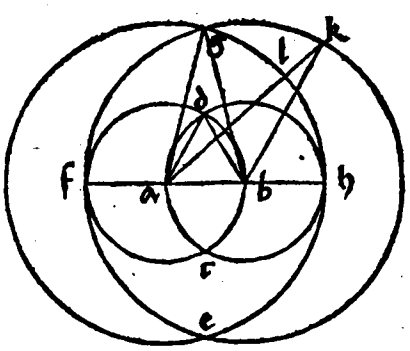
Primi libri propoſitio prima.

1 TRiangulum æquilaterum: ſupra datam lineam rectam collocare.

Eſto data linea recta: a b. uolo: ſuper ipſam, triangulum æquilaterum conſtituere. Super alteram eius extremitatẽ, ſcilicet, in puncto a, ponam pedem circini immobilem, & alterum pedem mobilem extendam uſq; ad ad b: & deſcribam ſecundum quantitatem ipſius lineæ datæ, per ſecundam petitionem circulum c b d f. Rurſus alterã eius extremitatem, ſcilicet, punctum b faciam centrum: & per eandem petitionem & ſecundum eiuſdem quantitatem, lineabo circulũ c a d h. qui circuli interſecabũt ſe in duobus punctis quæ ſint c, d. Et alteram duarũ ſectionũ ſicut ſectionem d, continuabo cum ambabus extremitatibus datæ lineæ: protractis lineis d a, d b per primam petitionẽ. Quia ergo à puncto a, quod eſt centrum circuli c b d, protractæ ſunt lineæ a d & a b uſque ad eius circunferentiam: ipſæ erunt æquales, per diffinitionem circuli. Similiter quoq; quia à puncto b quod eſt centrũ circuli c a d h, protractæ ſunt lineæ b a & a d uſq; ad eius circunferentiã, ipſæ erunt etiam æquales. Quia ergo utraq; duarum linearum a d, b d, æqualis eſt lineæ a b, ut probatũ eſt: ipſæ erunt æquales inter ſe, per primam cõmunem animi conceptionẽ. Ergo ſuper datam rectam lineam: collocauimus triangulum æquilaterum, quod eſt propoſitum.

CAMPANI additio. Si autẽ ſuper eandem lineam libeat collocare reliquas duas triangulorũ ſpecies, ſcilicet triangulum duũm æqualium laterum, & triangulũ trium inæqualiũ laterum: protrahatur linea a b, in utranq; partem, uſq; quo occurret circũferentijs amborum circulorum ſuper duo puncta f & h. Et poſito centro in puncto a: lineetur circulus e h g, ſecũdum quantitatẽ lineæ a h. Item poſito centro in puncto h: lineetur circulus e f g, ſecundum quantitatẽ lineæ b f. Hi autẽ circuli interſecabunt ſe in duobus punctis quæ ſunt e, g. Coniungantur igitur extremitates datæ lineæ cum altera dictarũ ſectionum: per duas lineas rectas quæ ſint a g, b g. Et quia hæ lineæ a b, & a f, exeunt à centro circuli c d f, ad eius circũferentiã: ipſæ erunt æquales. Similiter quoq; a b & a h quia exeunt à centro circuli c a d h uſque ad ipſius circunferentiã: ipſæ erunt æquales. Quia ergo utraq; duarum linearũ a f & b h æqualis eſt lineæ a b: ipſæ erunt inter ſe æquales, ergo poſita a b cõmuni: erit b f æqualis a h. ſed b f æqualis ipſi b g: quia ambæ exeũt à centro circuli e f g, ad eius circunferentiã. Similiter quoq; a h: eſt æqualis ipſi a g. & utraq; earum eſt maior a b: eo quòd utraq; duarum linearum b f & a h maior eſt a b. Quare ſuper datam lineam: collocauimus triangulum duorum æqualium laterum. Triangulum etiam trium inæqualium laterum ſuper eandem lineam collocabimus: ſi aliquod punctum exiſtens in circunferentia alterutrius duorum maiorũ circulorum quod non ſit in altera duarum ſectionũ, & cui non obuiet f h, cum in utramlibet partem producta fuerit in continuum & directum, coniunxerimus per duas lineas rectas cum ambabus extremitatibus datæ lineæ. Sit enim punctus k ſignatus in circunferentia circuli e f g: & non ſit in altera ſectionum, nec occurrat ei f h, cum protraheretur in continuum & directum eius uſq; ad circunferentiã: protraham ergo lineas a k & b k. & ſecabit linea a k: circũferentiã circuli e h g: ſecet ergo in puncto l, eritq; b k per 1 cõmunem animi conceptionem æqualis a l, quia b k per diffinitionẽ circuli eſt æqualis b g, & a l æqualis a g: qua-

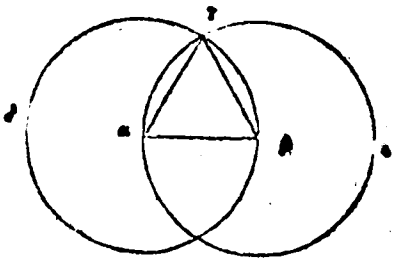

re a k, eſt maior b k. Sed & b k, eſt maior a b: triangulus ergo a b k, eſt trium inæqualiũ laterũ. Sic igitur ſuper datam lineã rectam, omnes triangulorũ ſpecies collocauimus.

Euclides ex Zamberto. Problema 1. Propoſitio 1.

Super data recta linea terminata: triangulũ æquilaterũ conſtituere.

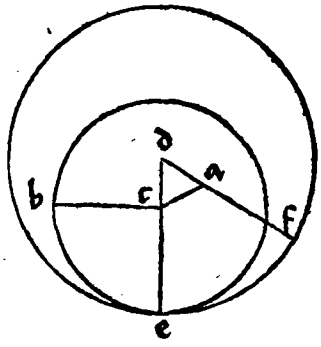
THEON ex Zamberto. Sit data recta terminata linea: α β. Oportet ſuper α β: triangulum æquilaterum conſtituere. Centro quidem α, ſpatio uero α β, circulus deſcribatur β γ δ (per 3 poſtulatũ) & rurſus (per idem) centro quidem β, ſpatio uero β α, alter circulus deſcribatur α γ ε. Et (per 1 poſtulatũ) à ſigno γ, in quo ſe circuli adinuicẽ ſecant, ad α, β, ſigna connectantur rectæ lineæ γ α, γ β. Et quoniã α ſignũ, centrũ eſt circuli γ β δ, æqualis eſt (per 15 diffinitionẽ) α γ ipſi α β. Rurſus quoniã β ſignum, centrũ eſt circuli γ α ε, æqualis eſt β γ ipſi β α (per 15 diffinitionẽ). At oſtenſa eſt linea α γ, ipſi α β æqualis: utraq; igitur & γ α & γ β, ipſi α β eſt æqualis. Quæ autẽ eidem æqualia, & ad inuicẽ ſunt æqualia (per 1 cõmunem ſententiã) & γ α igitur, ipſi γ β eſt æqualis. Tres igitur lineæ γ α, α β, β γ, æquales adinuicẽ ſunt. Aequilaterũ igitur eſt triangulum α β γ, & conſtitutum ſuper data recta linea terminata α β, quod feciſſe oportuit.

Euclides ex Campano. Propoſitio 2.

Dato puncto: cuilibet lineæ rectæ propoſitæ æquam rectam lineam ducere.

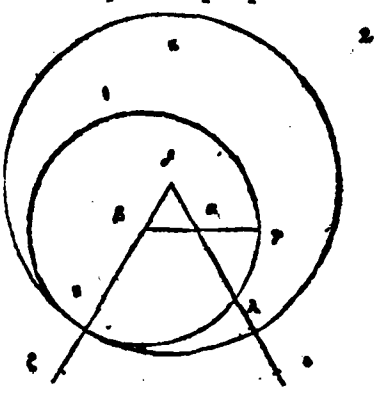
CAMPANVS. Sit a, punctus datus: & b c linea recta data. uolo à puncto a, ducere lineam unam æqualem lineæ b c: in quamcunq; partem contingat. Coniungam ergo punctum a, cum altera extremitate lineæ b c: cum qua uoluero: & coniungam ipſum a, cum extremitate c, per lineam a c: ſuper quam conſtituam triangulum æquilaterũ ſecundum doctrinã præcedentis. qui ſit a c d. & in illa extremitate lineæ datæ cum qua coniunxi punctum datum, a ſcilicet: in extremitate c ponam pedem circini immobilem, deſcribamq; ſuper ipſum (per 3 petitionem) circulum ſecũdum quantitatem ipſius datæ lineæ: qui ſit circulus e b. & latus trianguli æquilateri ẽd opponitur puncto dato, ſcilicet latus d c protraham per centrum circuli deſcripti uſq; ad eius circũferentiam: & ſit tota linea ſic protracta d c e. ſecundum cuius quantitatẽ, lineabo circulum, poſito centro in d: qui ſit circulus e f. Poſtea protraham latus d a uſque ad circunferentiam huius ultimi circuli: & occurrat circunferentiæ ipſius in puncto f. Dico igitur quod a f: eſt æqualis b c. nam b c, & c e ſunt æquales: quia exeunt à centro circuli e b, ad eius circunferentiam. Similiter quoq; d f & d e ſunt æquales: quia exeunt à centro circuli e f, ad circunferentiã. ſed d a & d c ſunt æquales: quia ſunt latera trianguli æquilateri. ergo ſi d a & d c demantur de d e & d f quæ ſunt æquales: erunt reſidua quæ ſunt a f & c e, æqualia. Quia ergo utraq; duarũ linearũ a f & c b eſt æqualis c e: ipſæ per 1 cõmunem animi conceptionẽ: adinuicem ſunt æquales. Quare à puncto a, protraximus lineam a f æqualẽ b c: quod eſt propoſitũ.

Eucl. ex Zamb. Problema 2. Propoſitio 2.

Ad datum ſignum, datæ rectæ lineæ æquam rectam lineam ponere.

THEON ex Zamb. Sit datum ſignum, α: data autẽ recta linea, β γ. oportet ad ipſum α: ipſi β γ rectæ lineæ æquã rectam lineam ponere. Ducatur enim ab α, ſigno in β ſignum, recta linea α β, (per 1 poſtulatum) & conſtituatur ſuper ea (per 1 propoſitionem,) triangulum æquilaterum: ſitq; illud, δ α β. & producantur (per 2 poſtulatum) in rectum ipſis, δ α, δ β lineæ α ε, β ζ & (per 3 poſtulatum) centro β, ſpatio uero β γ: circulus deſcribatur γ η θ. & rurſus (per idem) centro δ, ſpatio uero δ η, circulus deſcribatur η κ λ. Quoniam igitur β ſignum, centrũ eſt circuli γ η θ, æqualis eſt (per 15 diffinitionem) β γ ipſi β η: & quoniam δ ſignum centrum eſt circuli η κ λ: æqualis eſt (per eandem) δ λ ipſi δ η, quarum δ α ipſi δ β,

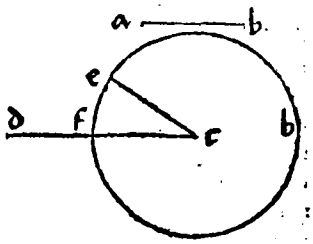

eſt æqualis (per præcedentem:) reliqua igitur α λ, reliquæ β ν (per 3 cõmunem ſententiam) eſt æqualis. Oſtenſum eſt autem, quod β γ ipſi β ν eſt æqualis, utraq; igitur & α λ & β γ, ipſi β ν eſt æqualis. Quæ autem eidem æqualia, (per primam cõmunem ſententiam) & adinuicem ſunt æqualia, & linea α λ igitur, ipſi β γ eſt æqualis. Ad datum igitur ſignum, α, datæ rectæ lineæ β γ æqua recta linea collocata eſt α λ, quod feciſſe oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 3

3 PRoposítis duabus lineis inæqualibus, de longiori earum, breuiori æqualem abſcindere.

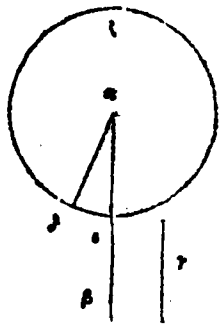
CAMPANVS. Sint duæ lineæ a b & c d, & ſit a b minor: uolo ex c d abſcindere unam, quæ ſit æqualis a b. Duco primo à puncto c, unam lincam æqualem a b, ſecundum quod docuit præcedens, quæ ſit c e: poſito ergo centro in puncto c, deſcribam circulum ſecundum quantitatem c e, qui ſecabit lineam c d: ſit ergo ut ſecet eam in puncto f, eritq; linea c f, æqualis lineæ c e, quia ambæ exeunt à centro eiuſdem circuli ad circunferentiam, & quia utraque duarum linearũ a b & c f eſt æqualis c e, ipſæ per 1 cõmunem animi conceptionem ſunt inter ſe æquales, quod eſt propoſitum.

Eucli. Ex Zamb. Problema 3. Propoſitio 3.

3 Duabus datis rectis lineis inæqualibus, à maiore, minori æqualem rectam lineam abſcindere.

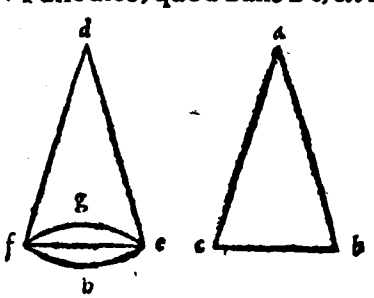
THEON ex Zamberto. *Sint datæ duæ rectæ lineæ inæquales, α β, γ, quarum maior ſit α β: oportet ab ipſa α β maiore, ipſi γ minori æqualem rectam lineam abſcindere. Ponatur (per ſecundam propoſitionẽ) ad ſignum α, lineæ (uero) rectæ γ, æqualis α δ, & centro quidem α, interuallo uero α δ, (per 3 poſtulatum) circulus deſcribatur δ ι ζ. Et quoniam α ſignum, centrum eſt circuli δ ι ζ, æqualis eſt α ι ipſi α δ. At linea γ, ipſi α δ eſt æqualis: utraq; igitur & α ι, & γ, ipſi α δ eſt æqualis: quare & linea α ι, ipſi γ eſt æqualis. Duabus igitur datis rectis lineis inæqualibus α β, γ, ab ipſa α β maiore, ipſi γ minori æqualis abſciſa eſt α ι, quod facere oportebat.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 4.

4 AMnium duorum triangulorũ quorum duo latera unius duobus lateribus alterius æqualia fuerint, duoq; anguli eorum illis æquis lateribus contenti æquales fuerint alter alteri, latera quoq; illorum reliqua ſeſe reſpicientia æqualia, reliqui uero anguli unius reliquis angulis alterius æquales erunt, ac totus triangulus toti triangulo æqualis.

CAMPANVS. Sint duo trianguli a b c, d e f, ſitq; latus a b, æquale lateri d e, & latus a c, æquale lateri d f, & angulus a, æqualis angulo d. Tunc dico, quod baſis b c, eſt æqualis baſi e f, & angulus b, æqualis angulo e. Item angulus c, æqualis angulo f, & totus triangulus a b c, toti triangulo d e f, quod probatur. Superponam triangulũ a b c, triangulo d e f, ita quod angulus a, cadat ſuper angulum d, & latus a b ſuper latus d e, & latus a c ſuper latus d f. Patet autem per penultimam conceptionẽ, quod nec anguli, nec latera ſeſe excedent, eo quod angulus a, eſt æqualis angulo d, & latera ſuperpoſita: ijs, quibus ſuperponũtur, per hypotheſin: puncta ergo b c, cadent ſuper puncta e f. Si ergo linea b c, cadit ſuper lineam e f, patet propoſitum, quia cum linea b c ſuperpoſita lineæ e f, non excedat eam nec excedatur ab ea, eſt ei æqualis per conuerſionem penultimæ cõceptionis. Eadem ratione erit angulus b, æqualis angulo e, & angulus c æqualis angulo f. Si autem linea b c non cadit ſuper lineam e f, ſed cadit intra triangulum ſicut linea e g f, aut extra ſicut linea e h f, tunc duæ lineæ recte concludunt ſuperficiem, quod eſt contra ultimam petitionem.

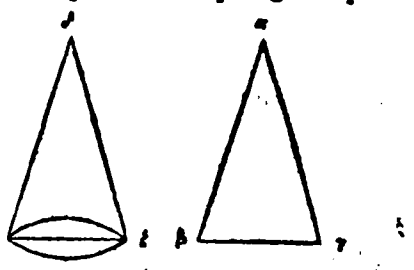

Euclidis

Eucli ex Zamb. Theorema primum. Propoſitio 4.

Si duo triangula duo latera duobus lateribus æqualia habuerint alterum alteri, & angulum angulo æqualem ſub æqualibus rectis lineis contentum, & baſin baſi æqualem habebunt, & triangulum triangulo æquũ erit, ac reliqui anguli reliquis angulis æquales erunt alter alteri, ſub quibus æqualia latera ſubtenduntur. 4

THEON ex Zamb. *Sint bina triangula α β γ, δ ε ζ, duo latera uidelicet α β, α γ. duobus lateribus, hoc eſt, δ ε, δ ζ, æqualia habentia alterum alteri, ſcilicet α β. ipſi δ ε. & α ·, ipſi δ ζ, & angulum β α γ, angulo ε δ ζ æqualem. Dico quod & baſis β γ, baſi ε ζ. eſt æqualis. & triangulũ α β γ, triangulo δ ε ζ. æquum erit: & reliqui anguli reliquis angulis æquales erunt alter alteri ſub quibus æqualia latera ſubtenduntur, hoc eſt, α β γ ipſi δ ε ζ, & α γ β ipſi δ ζ ε. Congruente namq; triangulo α β γ ipſi δ ε ζ triangulo, ac poſito ſigno α ſuper δ, & α ℓ recta linea ſuper δ ε, congruit & ſignum β ſigno ε, ex eo quia linea α β ipſi δ ε eſt æqualis (per hypotheſin). Et congruente linea α β ipſi lineæ δ ε, congruit & linea recta α γ ipſi lineæ δ ζ: quoniam angulus β α γ, angulo δ ε ζ eſt æqualis (per hypotheſin). At quoniam linea recta α γ, ipſi δ ζ eſt æqualis (per hypotheſin): ſignum igitur γ, ipſi ſigno ζ congruit. Rurſus quoniam γ ſignum ipſi ζ ſigno congruit, at β ſignũ ipſi ε ſigno congruit: baſis igitur β γ, baſi ε ζ congruit. Si enim congruente β ipſi ε, & γ ipſi ζ, baſis β γ, baſi ε ζ non congruit: duæ rectæ lineæ ſuperficiem concludunt, quod (per 10 communem ſententiam) eſt impoſſibile. Congruit ergo baſis β γ, baſi ε ζ, & ei eſt æqualis. Quare totum triangulum α ℓ γ, toti triangulo δ ε ζ congruit (per 8 communem ſententiam), & ei eſt æquale. Et reliqui anguli (per eandem) reliquis angulis congruent, & eis erunt æquales, hoc eſt angulus α β γ, angulo δ ε ζ, & angulus α γ β angulo δ ζ ε. Cum igitur bina triangula duo latera duobus lateribus æqualia habuerint alterum alteri, & angulum angulo æquum ſub æqualibus rectis lineis contentum: baſin quoque baſi æqualem habebunt, & triangulum triangulo æquum erit, & reliqui anguli reliquis angulis æquales erunt alter alteri, ſub quibus æqualia latera ſubtenduntur. Quod oportuit demonſtraſſe.*

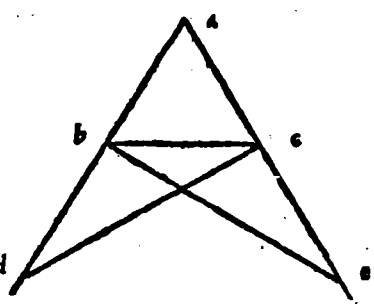

Eucli. ex Camp. Propoſitio 5.

Omnis trianguli duũm æqualiũ laterũ angulos qui ſuper baſin ſunt, æquales eſſe neceſſe eſt. Quod ſi eius duo latera directe protrahantur, fient quoq; ſub baſi duo anguli inuicẽ æquales. 5

CAMPANVS. Sit triangulus a b c, cuius latus a b ſit æquale lateri a c. Dico quod angulus a b c, eſt æqualis angulo a c b. Quod ſi protrahantur a b & a c uſq; ad d & e, fiet angulus d b c æqualis angulo e c b. Quod ſic probatur. Protractis a b & a c, ponam per tertiam propoſitionem, lineam a d æqualem lineæ a e, & protraham lineas e b, d c. Et intelligam duos triangulos a b e & a c d, quos probabo eſſe æquales, & adinuicem æquilateros & æquiangulos. Sunt enim duo latera a b & a e, trianguli a b e, æqualia duobus lateribus a c & a d. trianguli a c d, & angulus a, cõmunis utriq; : ergo per præmiſſam, baſis b e eſt æqualis baſi d c, & angulus e æqualis angulo d, & angulus a b e æqualis angulo a c d. Item intelligo duos triangulos d b c & e c b, quos ſimiliter probabo eſſe æquilateros & æquiangulos. Nam duo latera b d & d c trianguli b d c, ſunt æqualia duobus lateribus e c & e b trianguli c e b, & angulus d, angulo e: ergo per præmiſſam baſis baſi, & reliqui anguli reliquis angulis: ergo angulus d b c eſt æqualis angulo e c b (Et eſt ſecundum propoſitum, ſcilicet, quod anguli ſub baſi ſunt æquales) & angulus d c b, eſt æqualis angulo e b c. Sed totus angulus a b e, eſt æqualis toti a c d, ut probatum fuit ſupra: ergo angulus a b c reſiduus, eſt per 3 cõmunem animi conceptionem æqualis angulo a c b reſiduo, quorum uterque eſt ſupra baſin. Et hoc eſt primum propoſitum.

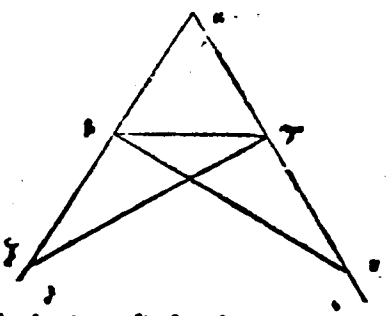

EVCLIDIS

Eucli. ex Zamb. Theorema 2. Propoſitio 5

5 Iſoſcelium triangulorũ qui ad baſin ſunt anguli, adinuicem ſunt æquales. Et productis æqualibus rectis lineis, qui ſub baſi ſunt anguli, adinuicem æquales erunt.

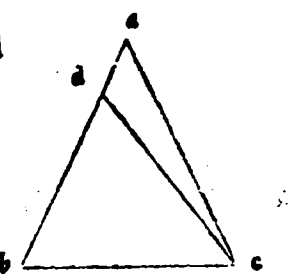
THEON ex Zamberto. Sit triangulũ iſoſceles α β γ, æquum habens latus α β, lateri α γ, & producantur, (per 3 poſtulatũ) in rectum ipſis α β, α γ, rectæ lineæ β δ. Dico quod angulus α β γ, angulo α γ β eſt æqualis: & angulus γ β δ, angulo β γ ε. Capiatur in linea β δ, contingens ſignũ, ſitq; illud ζ, & auferatur (per 3 propoſitionẽ) à linea α ε, maiore, ipſi α ζ minori æqualis, ſitq; illa α η, & connectantur ζ γ & η β. Quoniam α ζ, ipſi α η, & α β, ipſi α γ, ſunt æquales: duæ igitur ζ α, α γ, duabus η α, α β, ſunt æquales altera alteri, & cõmunem angulum cõcludunt: qui ſub ζ α η, cõtinetur. Baſis igitur ζ γ, baſi η β (per 4 propoſitionẽ) eſt æqualis: & triangulũ α ζ γ, triangulo α η β, erit æquale, & reliqui anguli reliquis angulis alter alteri æquales erunt, ſub quibus latera æqualia explicantur: hoc eſt angulus α ε ζ, angulo α β η, & angulus α ζ γ, angulo α η β. Et quoniã tota α ζ, toti α η, eſt æqualis, quarum linea α β, lineæ α γ eſt æqualis: reliqua igitur β ζ reliquæ γ η (per 3 cõmunem ſententiam) eſt æqualis. Oſtenſum eſt autem, quod ζ γ ipſi β η eſt æqualis. Duæ autem β ζ, ζ γ, duabus γ η, æquales ſunt altera alteri: & angulus β ζ γ, angulo γ η β (per 4 propoſitionem) eſt æqualis: & β γ baſis eorum, cõmunis eſt. Triangulum igitur β ζ γ, triangulo γ η β, erit æquale: & reliqui anguli reliquis angulis alter alteri æquales erunt, ſub quibus æqualia latera ſubtenduntur, (per eandem). Angulus igitur ζ β γ, angulo η γ β. & angulus β γ ζ angulo γ β η ſunt æquales. Quoniam igitur totus angulus α β γ, toti angulo α γ ζ (ut oſtenſum eſt) æqualis eſt, quorũ γ β η, angulo β γ ζ eſt æqualis: reliquus igitur angulus α β γ, reliquo angulo α γ β, (per 3 cõmunem ſententiã) eſt æqualis, & ad baſin ſunt trianguli α β γ. Oſtenſum eſt autem, quod angulus ζ β γ, angulo η γ β, eſt æqualis, & ſub baſi exiſtunt. Iſoſcelium igitur triangulorũ qui ad baſin anguli ſunt, æquales ſunt adinuicem. Et productis æqualibus rectis lineis, anguli qui ſub baſi exiſtunt, æquales erunt adinuicem, quod demonſtrandum fuerat.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 6.

6 SI duo anguli alicuius trianguli æquales fuerint, duo quoq; latera eius illos angulos reſpicientia æqualia erunt.

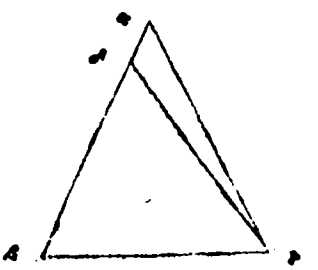
CAMPANVS. Hæc eſt conuerſa præmiſſæ: quantũ ad primã partem ipſius. Sit enim triangulus a b, cuius duo anguli b & c ſunt æquales. Dico quod latus a b, eſt æquale lateri a c. Si enim non ſunt æqualia, erit alterũ maius: ſitq; a b maius, & reſecetur ad æqualitatem a c per 3 propoſitionem, ut ſuperfluũ ſit a d, ad partẽ a, & reſecetur in puncto d, ſitq; d b æqualis a c. Intelligo ergo duos triangulos a c b & d b c, quos probabo eſſe æquilateros & æquiangulos. Sunt enim duo latera d b & b c trianguli d b c, æqualia duobus lateribus a c & c b trianguli a c b, & angulus b æqualis angulo c totali per hypotheſin: ergo baſis d c eſt æqualis baſi a b per 4 propoſitionem: & angulus d c b æqualis angulo a b c. Sed angulus a c b, eſt æqualis angulo a b c per hypotheſin: ergo angulus d c b, eſt æqualis angulo a c b, pars uidelicet toti, quod eſt impoſſibile.

Eucli. ex Zamb. Theorema 3. Propoſitio 6.

6 Si trianguli duo anguli æquales adinuicẽ fuerint, æquales quoq; angulos ſubtendentia latera æqualia adinuicẽ erunt.

THEON ex Zamberto. Sit triangulum α β γ, æquum habens angulum α β γ, angulo α γ β. Dico quod & latus α β, æquũ eſt lateri α γ. Si enim æquale non eſt latus α β ipſi lateri α γ, alterũ eorum erit maius. Si maius α β. Et auferatur (per 3 propoſitionem) ab ipſo α β, maiore, ipſi α γ minori linea æqualis: ſitq; illa, δ β. protrahatur linea δ γ, (per 2 poſtulatum). Igitur quoniam latus δ β eſt æquale lateri α β, communis uero linea β γ: duo igitur δ β, β γ, latera duobus lateribus α γ & γ β ſunt æqualia alterum alteri, & angulus δ β γ, angulo α β γ, (per hypotheſin).

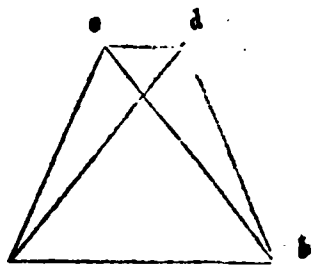
Baſis

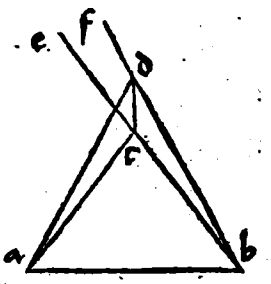
Baſis igitur ♂ γ, (per 4 propoſitionem) baſi α ς. eſt æqualis: & triangulum ♂ β γ. (per eandem) triangulo α γ β æquum erit, minus ſcilicet maiori, quod eſt impoßibile. Latus igitur α β: latere α γ non eſt inæquale: æquale igitur. Si trianguli ergo duo anguli æquales adinuicem fuerint: æquales quoque angulos ſubtendentia latera æqualia ad inuicem erunt: quod fuerat oſtendendum.

Eucli. ex Cam. Propoſitio 7.

SI à duobus punctis aliquam lineã terminantibus, duæ lineę ad punctum unũ concurrentes exierint, ab eiſdẽ punctis alias duas lineas ſingulas ſuis conterminalibus æquales qui ad alium punctũ concurrant, in eandem partem adduci eſt impoſſibile.

CAMPANVS. Sit linea a b: à cuius extremitatibus a & b, protrahantur duæ lineæ in partem unam quæ concurrant in eodem puncto. Vt ſint lineæ a c & b c: quæ cõcurrant in puncto c. Dico quod in eandem partem non protrahentur aliæ duæ ab extremitatibus lineæ a b, quæ cõcurrant ad alium pũctum: ita quod illa quæ egredietur à puncto a ſit æqualis a c, & quæ egredietur à pũcto b ſit ſimul æqualis lineæ b c. quod ſi fuerit poſſibile, protrahãtur aliæ duæ lineæ in eandem partem, quæ concurrãt in pũcto d, & ſit a d æqualis lineæ a c, & ſimul linea b d æqualis lineæ b c. Aut ergo punctus d cadet intra triangulum a b c: aut extra: nam in alterum laterum non cadet: quia tunc pars eſſet æqualis ſuo toti. Si ergo cadat extra, aut altera linearum a d & b d ſecabit alteram linearum a c & b c, aut neutra neutram. Et ſecet primo altera alteram, & protrahatur linea c d. Quia ergo trianguli a c d duo latera a c & a d ſunt æqualia: erit angulus a c d æqualis angulo a d c (per 5 propoſitionẽ.) Similiter quia in triangulo b c d duo latera b c & b d ſunt æqualia: erunt anguli b c d & b d c per eandem æquales. Et quia angulus b d c eſt maior angulo a d c, ſequitur angulum b c d eſſe maiorem angulo a c d, partẽ. ſ. toto, quod eſt impoſſibile. Si autẽ d cadat extra triãgulũ a b c, ita quod lineæ ſe nõ ſecẽt, protrahã lineam d c & producã, b d & b c ſub baſi uſq; ad e & f. Et quia lineæ a c & a d ſũt æquales, erũt anguli a c d & a d c æquales per 5, ſimiliter quia b c & b d ſunt æquales, erunt anguli ſub baſi qui ſunt c d f & e c d, æquales per 2 partem eiuſdẽ. Quia ergo angulus e c d minor eſt angulo a c d: ſequitur angulum f d c eſſe minorem angulo a d c, quod eſt impoſſibile. Eodem modo ducetur aduerſarius ad inconueniens: ſi d punctus cadat intra triangulum a b c.

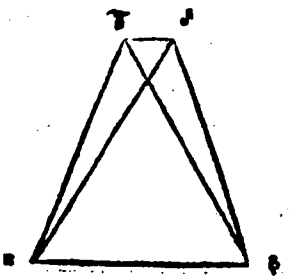

Eucli. Ex Zamb Theorema 4. Propoſitio 7.

Super eadem recta linea duabus eiſdẽ rectis lineis aliæ duæ rectæ lineæ æquales altera alteri non conſtituentur, ad aliud atq; aliud ſignum, ad eaſdem partes, eoſdem fines primis rectis lineis poſſidentes.

THEON ex Zamb. *Si enim eſt poßibile, ſuper eadem recta linea α β, duabus rectis lineis α γ, γ ς, aliæ duæ rectæ lineæ α ♂, ♂ ς, æquales altera alteri conſtituantur ad aliud atq; aliud ſignum, hoc eſt, γ & ♂, ad eaſdem partes ſcilicet γ ♂, eoſdem fines, hoc eſt, α β, poßidentes, ut, æqualis, ſit γ α, ipſi ♂ α, eundem finem habens, hoc eſt, α, &, γ β. ipſi ♂ β, eundẽ finẽ habens, hoc eſt, β: cõnectatur γ ♂ (per 1 poſtulatum). Quoniam igitur α γ æqualis eſt ipſi α ♂: æqualis erit quoq; angulus α γ ♂, angulo α ♂ γ. Minor igitur eſt angulus: γ ♂, angulo β ♂ γ: multo minor igitur eſt angulus β γ ♂ angulo β ♂ γ. Rurſus quoniã β γ, ipſi ♂ β eſt æqualis: æquus eſt igitur & angulus β γ ♂, angulo γ ♂ β. Oſtẽſum eſt autẽ quod admodũ minor, quod eſt impoßibile. Super igitur eadẽ recta linea duabus eiſdẽ rectis lineis aliæ duæ rectæ lineæ æquales altera alteri non conſtituentur ad aliud atq; aliud ſignum, ad eaſdem partes, eoſdem fines rectis primis lineis poſſidentes, quod demonſtraße oportuit.*

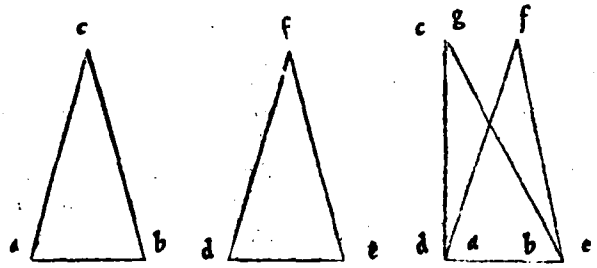

Eucli.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 8.

8 OMniũ duorũ triãgulorũ quorũ duo latera unius duobus lateribus alterius fuerit æqualia, baſiſq; unius baſi alteri æqualis duos angulos æquis lateribus contentos, æquales eſſe neceſſe eſt.

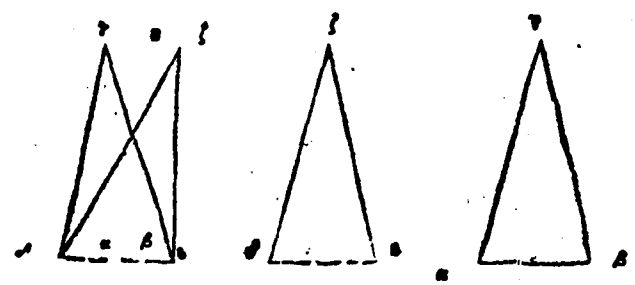
CAMPANVS. Sint duo triãguli a b c, d e f: ſitq; a c æqualis d f et b c æqualis e f, & a b æqualis d e. Dico ergo qđ angulus c eſt æqualis ãgulo f, & angulus a, angulo d, & angulus b angulo e. Superponã baſin a b, baſi d e quæ cũ ſint æquales neutra excedit alteram per conuerſionem penultimæ conceptionis. Aut ergo punctus c cadet ſuper punctum f: aut nõ. Si ſic, tunc quia angulus c ſuperpoſitus eſt angulo f, & neuter excedit alterũ eo quòd a c ſuper d f & b c ſuper e f cadunt, ipſi ſunt æquales per eandem conceptionem. Similiter argue reliquos angulos eſſe æquales. Si autem punctus c non cadat ſuper f: cadat ſuper quemlibet aliũ qui ſit punctus g. quia e g eſt æqualis b c, imo eadẽ: itemq; quia d g eſt æqualis a c: erit d g æqualis d f, & e g æqualis e f, quod eſt impoſſibile per præcedentẽ.

Eucli. ex Zam. Theorema 5. Propoſitio 8

8 Si bina triangula duo latera duobus lateribus alterum alteri æqualia habuerint, & baſin quoq; baſi æqualẽ: angulum quoq; angulo ſuo æqualibus rectis lineis contentum æqualem habebunt.

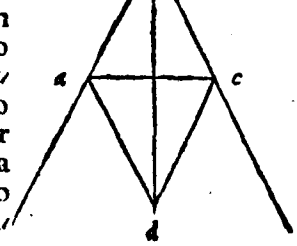
THEON ex Zamb. *Sint bina triangula α ς γ, δ ι ξ, duo latera α ς, α γ duobus lateribus δ ι, δ ξ æqualia habentia alterum alteri, hoc eſt α β ipſi δ ι, & α γ ipſi δ ξ: habeantq; baſin β γ baſi ι ξ æqualẽ. Dico quod angulus β α γ: angulo ι δ ξ eſt æqualis. Cõgruente enim triangulo α ς γ ipſi triangulo δ ι ξ, & poſito quidem ς ſigno, ſuper ι ſignum & recta linea β γ ſuper ι ξ: congruit quoq; ſignũ γ ipſi ξ ſigno, quoniã β γ æqualis eſt ipſi ι ξ: Cõgruẽte uero b c ipſi ι ξ: congruũt quoq; & β α, α γ ipſis ι δ, δ ξ. Si enim baſis β γ baſi ι ξ cõgruũ, at ς α, α γ latera, lateribus ι δ, δ ξ, nõ congruent, ſed different, ſicut ι κ, κ ξ: conſtituentur ſuper eadem recta linea duabus eiſdem rectis lineis aliæ duæ rectæ lineæ æquales altera alteri, ad aliud & aliud ſignũ ad eaſdem partes, eoſdemq; fines poſſidentes. Non conſtituuntur aũt (per 5 propoſitionem.) nõ igitur congruente baſi β γ baſi ι ξ non cõgruunt quoque & β α, α γ latera ipſis ι δ, δ ξ lateribus, congruunt igitur. Quare & angulus β α γ, angulo ι δ ξ cõgruet: & eidem æqualis erit. Si bina igitur triangula duo latera duobus lateribus alterum alteri æqualia habuerint, baſinq; baſi æqualem: angulum quoq; angulo ſub æqualibus rectis lineis contentum æqualem habebunt. quod erat oſtendendum.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 9.

9 DAtum angulum: per æqualia ſecare.

CAMPANVS. Sit datus angulus quẽ oportet diuidere: angulus a b c. Lineas ipſum cõtinentes quæ ſunt a b & b c, ponam æquales, per 3 pro propoſitionem, & producã lineam a c: ſuper quã conſtituam triangulum æquilaterũ, a d c per 1 propoſitionẽ, & protraham liñeã b d. Dico quod ipſa diuidit datum angulũ per æqualia. Intelligo duos triangulos a b d & c b d, duo latera a b & b d trianguli a b d ſunt æqualia duobus lateribus c b et b d trianguli c b d: & baſis a d baſi c d. ergo per præceden-

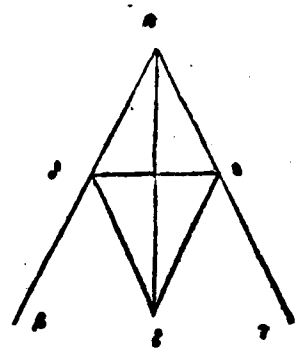
b tem

tem angulus a b d eſt æqualis angulo c b d, quod oportebat efficere.

Eucli. ex Zamb. Problema 4. Propoſitio 9.

9 Datum angulum rectilineum, bifariam ſecare.

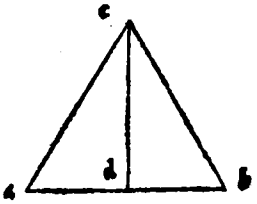
THEON. ex Zamberto. *Sit datus rectilineus angulus β α γ. Oportet ipſum bifariam ſecare. Suſcipiatur ſuper linea α β cõtingens ſignum, ſitq; illud δ. & à linea α γ (per 3 propoſitionem) auferatur α ε: ipſi α δ æqualis. & (per 1 poſtulatum) connectatur linea δ ε: conſtituaturq; (per 1 propoſitionem) ſuper δ ε, triangulum æquilaterum, ſitq; illud δ ζ ε, & cõnectatur (per primum poſtulatum: linea δ ζ. Dico quod angulus β α ε: à linea α ζ bifariam ſecatur. Quoniam α δ eſt æqualis ipſi α γ, cõmunis uero α ζ: binæ igitur δ α, α ζ ſunt altera alteri æquales. At baſis δ ζ, baſi ε ζ (per 1 propoſitionẽ) eſt æqualis: angulus igitur δ α ζ angulo ε α ζ (per 8 propoſitionẽ) eſt æqualis. Datus igitur angulus rectilineus qui ſub β α γ, bifariã ſectus eſt à recta linea α ζ, quod feciſſe oportuit.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 10.

10 Propoſita recta linea: eam per æqualia diuidere.

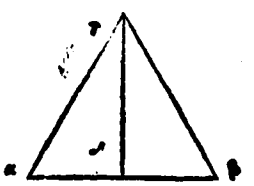
CAMPANVS. Sit propoſita linea quã oportet diuidere per æqualia: linea a b, ſuper ipſam cõſtituam triangulum æquilaterũ a b c, & angulum c diuido per æqualia ſecundum doctrinã præcedentis, per lineam c d. Dico quòd linea c d: diuidit datam lineã a b per æqualia. Intelligo enim duos triangulos: a c d & b c d, & argumentor ſic: duo latera a c & c d trianguli a c d, ſunt æqualia duobus lateribus b c & c d triãguli b c d, & angulus c unius angulo c alterius: ergo per 4. baſis a d, baſi b d q̃d eſt ꝓpoſitũ.

Euclidis ex Zamb. Problema 5. Propoſitio 10.

10 Datam rectam lineam terminatam: bifariam ſecare.

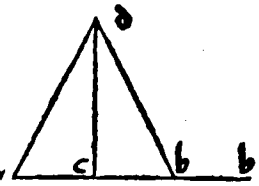
THEON. ex Zamberto. *Sit data linea terminata α β oportet lineã α β bifariam ſecare. Conſtituatur (per 1 propoſitionem) ſuper ea, triangulum æquilaterum α β γ. Et (per 9 propoſitionem) ſecetur angulus α γ β bifariam: à recta linea γ δ. Dico quod linea recta α β: bifariam ſecatur in ſigno δ. Quoniam enim (per 1 propoſitionem) α γ ipſi γ β eſt æqualis, communis uero γ δ: duæ igitur α γ, γ δ. duabus β γ, γ δ ſunt æquales altera alteri. & angulus α γ δ angulo β γ δ æquus eſt. baſis igitur α δ, (per 4 propoſitionem) δ β eſt æqualis. Data igitur recta linea terminata α β, bifariam ſecta eſt in ſigno δ. quod faciendum fuerat.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 11.

11 Data linea recta, à puncto in ea ſignato perpendicularem extrahere: duobus quidem angulis æqualibus ac rectis utrinque ſubnixam.

CAMPANVS. Sit data linea a b: in qua ſit datus punctus c, à quo oportet perpendicularem extrahere. Faciam ergo per 3 propoſitionem: lineam b c æqualem lineæ a c. & ſuper totam a b conſtituo triangulum æquilaterum a b d. & protraho lineam c d. de qua dico quod ipſa eſt perpendicularis ſuper lineam a b. Intelligo duos triangulos a c d & b c d. & quia duo latera a c & c d, trianguli a c d ſunt æqualia duobus lateribus c b & c d, trianguli c b d, & baſis a d baſi b d: erit per 8 propoſitionẽ angulus a c d æqualis angulo b c d. quare uterque eorum erit rectus, per diffinitionem anguli recti: & linea c b perpendicularis ſuper lineam a b, per diffinitionem lineæ perpendicularis. Quod eſt propoſitum.

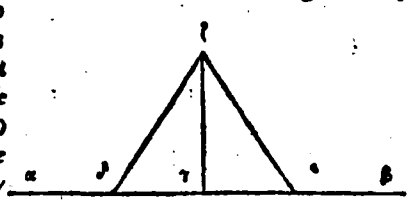
Eucli. ex Zamb. Problema 6. Propoſitio 11.

11 Data recta linea, à ſigno in ea dato rectã lineã ad angulos rectos excitare.

THEON. ex Zamb. *Sit data recta linea α β datũ uero in ea ſignum ſit γ. Oportet ab ipſo ſigno γ, ipſius rectæ lineæ α β: ad angulos rectos rectã lineam excitare. Suſcipiatur in ipſa α γ cõtingens ſignũ, ſitq; illud δ: & ponatur ipſi δ γ: (per 3 propoſitionem) æqualis linea γ ε, & ſuper δ ε, (per 1 propoſitionẽ) cõſtruatur triangulum æqui-*

laterum

*laterum ζ δ ι, & connectatur linea ζ γ. Dico quod datæ rectæ lineæ α β, à dato in ipsa signo quod est γ, ad rectos angulos, ζ γ recta linea excitata est. Quoniam enim δ γ æqualis est ipsi γ ι, cõmunis uero linea ι ζ, duæ igitur δ γ, γ ζ, duabus ι γ & γ ζ altera alteri sunt æquales: & basis δ ζ (per 1 propositionem) basi ι ζ est æqualis. Angulus igitur δ ι ζ, angulo ι γ ζ (per 8 propositionẽ) est æqualis, & sunt * utrobiq; cum autem recta linea super rectam lineam cõsistens, * utrobiq; angulos ad inuicem æquales fecerit, uterq; æqualium angulorum rectus est. (per 10 diffinitionem.) Igitur angulus δ ι ζ, & angulus ζ γ ι, sunt recti. Datæ igitur rectæ lineæ α β, à dato in ea signo γ, ad rectos angulos recta linea ι ζ excitata est, quod fecisse oportuit.*

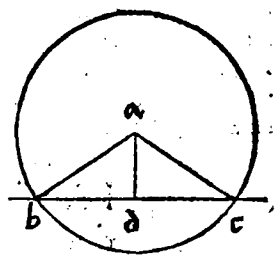

ipsi fue
ipsi fue

Eucli. ex Camp. Propositio 12.

12 **Puncto extra signato, ad datam lineam indefinitæ quantitatis, perpendicularem deducere.**

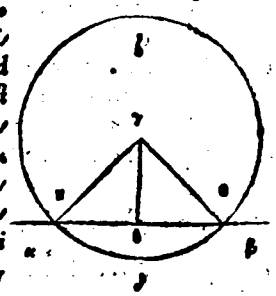
CAMPANVS. Sit a, punctus signatus extra lineã b c, à quo ad ipsam oportet deducere perpendicularem. Protraham ergo lineam b c in utranq; partem, quantum libuerit: & super punctum a, describã circulum b c, sic ut secet lineam datam in punctis b, c, & protrabam lineas a b & a c, & diuidam angulũ b a c per æqualia, per lineam a d, per 9 propositionem. Dico q; a d est perpendicularis super lineam b c. Intelligo duos triangulos, a b d & a c d, & quia duo latera a b & a d, trianguli a b d, sunt æqualia duobus lateribus a c & a d trianguli a c d, & angulus b a d æqualis angulo c a d, erit per 4 propositionẽ basis b d æqualis basi d c, & angulus a d b æqualis angulo a d c: quare uterq; eorum rectus, & linea a d perpendicularis super lineam b c, per diffinitionem anguli recti & lineæ perpendicularis, quod est propositum.

Eucli. ex Zamb. Problema 7. Propositio 12.

12 **Super datam rectam lineam infinitã, à dato signo quod in ea non est, perpendicularem rectam lineam deducere.**

THEON ex Zamb. *Sit data recta linea infinita, sit q; illa α β, datum uero signum quod in ea non est, sit γ. Oportet super datam rectam lineam infinitam α β, à dato signo γ quod in ea non est, perpendicularẽ rectam lineam ducere. Suscipiatur enim in altera parte ipsius α β rectæ lineæ contingens signum, sit q; illud δ, & centro quidem γ, interuallo uero γ δ, (per 3 postulatum) circulus describatur ι ζ ν. Secetur q; (per 10 propositionem) ι ν bifariam, in signo θ, & connectantur (per 1 postulatum) rectæ lineæ γ ν, γ θ, γ ι. Dico quod super datam rectam lineam infinitã α β, à dato signo quod in ea nõ est, uidelicet, γ, perpendicularis ducta est recta linea γ θ. Quoniã ν θ ipsi θ ι est æqualis, cõmunis uero θ γ: duæ igitur ν θ, θ γ, duabus ι θ, θ γ, sunt altera alteri æquales, & basis γ ν, basi γ ι (per 10 diffinitionẽ) est æqualis. Angulus igitur γ θ ν, angulo ι θ γ (per 8 propositionẽ) est æqualis, sunt q; * utrobiq;. Cum autem recta linea super rectam consistens lineam, angulos * utrobiq; adinuicem æquales fecerit, uterq; æqualium angulorũ rectus erit (per 10 diffinitionem) & superstans recta linea perpendicularis uocatur. Super datam igitur rectam lineam infinitam α β, à dato signo γ quod in ea non est, perpendicularis ducta est γ θ, quod fecisse oportuit.*

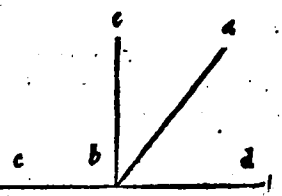

ipsi fue
ipsi fue

Eucli. ex Camp. Propositio 13.

13 **Omnis rectæ lineæ super rectam lineam stantis duo utrobiq; anguli, aut sunt recti, aut duobus rectis æquales.**

CAMPANVS. Sit ut linea a b, superstet lineæ c d, quæ si fuerit super eam perpendicularis, faciet duos angulos rectos per conuersionẽ diffinitionis lineæ perpendicularis. Si autem non fuerit super eam perpẽdicularis, à puncto b ducatur b e perpendicularis super c d per 11, eruntq; duo anguli e b c & e b d recti per conuersionẽ dictæ diffinitionis. Quia ergo duo anguli d b a & a b e adæquãtur angulo d b e, ipsi cum angulo c b e, erunt æquales duobus rectis: quare tres anguli qui sunt d b a, a b e, & c b e, sunt æquales duobus rectis, sed angulus c b a, est æqualis duobus angulis c b e & e b a, ergo duo anguli c b a & a b d sunt æquales

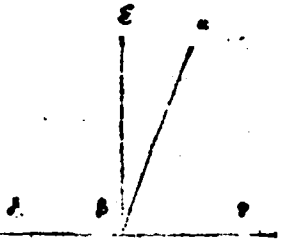
b 2 duobus

duobus rectis, quod eſt propoſitum. Ex quo patet totum ſpatium quod in qualibet ſuperficie plana punctum quodlibet circumſtat, quatuor rectis angulis eſſe æquale.

Eucli. ex Zamb. Theorema 6. Propoſitio 13.

13 Cum recta linea ſuper rectam conſiſtens lineam angulos fecerit, aut duos rectos, aut duobus rectis æquales efficiet.

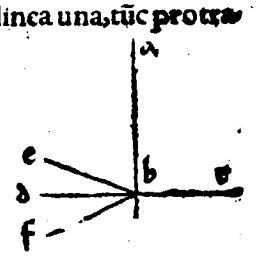
THEON ex Zamb. Recta enim linea quædam α β, ſuper rectam lineam γ δ conſiſtens, angulos efficiat γ β α & α β δ. Dico quod γ β α & α β δ anguli, aut duo recti ſunt, aut duobus rectis æquales. Quod ſi angulus γ β α, eſt æqualis angulo α β δ, iam duo recti ſunt. At ſi non excitetur (per 11 propoſitionem) à dato ſigno β lineæ γ δ, ad angulos rectos linea β ε, anguli igitur γ β ε, ε β δ, (per 10 diffinitionē) ſunt recti. At quoniã angulus γ β ε, duobus γ β α, α β ε, angulis eſt æqualis, cõmunis ponatur angulus ε β δ: igitur anguli γ β ε, ε β δ, tribus angulis, hoc eſt γ β α, α β ε, ε β δ, ſunt æquales. Rurſus quoniã angulus δ β α duobus angulis δ β ε, ε β α eſt æqualis, cõmunis ponatur angulus α β γ. Igitur anguli δ β α, α β γ, tribus angulis δ β ε, ε β α, α β γ ſunt æquales. Oſtenſum eſt autem quod anguli γ β ε, ε β δ, eiſdem tribus ſunt æquales: quæ autem eidem ſunt æqualia, (per 1 cõmunem ſententiam) & ſibi inuicem ſunt æqualia: anguli igitur γ β ε, ε β δ, angulis δ β α α β γ ſunt æquales. At anguli γ β ε, ε β δ ſunt duo recti, & anguli igitur δ β α, α β γ, duobus rectis ſunt æquales. Cum igitur recta linea ſuper rectam conſiſtens lineam, angulos fecerit, aut duos rectos, aut duobus rectis æquales efficiet, quod demonſtraſſe oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 14.

14 SI duæ lineæ à puncto unius lineæ in diuerſas partes exierint, duoſq; circa ſe angulos rectos, aut duobus rectis æquales fecerint, illæ duæ lineæ ſibi directe coniunctæ ſunt, & linea una.

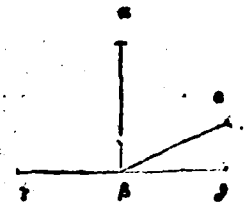
CAMPANVS. Sit ut à puncto b lineæ a b, exeant duæ lineæ in oppoſitas partes, quæ ſint b c & b d, & faciant duos angulos qui ſint c b a & d b a, æquales duobus rectis: tunc dico quod duæ lineæ c b & d b, ſunt ſibi inuicem directe cõiunctæ & linea una. Hæc eſt quaſi conuerſa prioris. Quod ſi non fuerint linea una, tũc protrahatur c b in continuũ & directũ, quæ quia non eſt linea una cum d b, tranſibit ſuper eam ut b e, aut ſub ea ut b f. Quia ergo ſuper lineã rectam quæ eſt c b e, cadit linea a b, erũt anguli c b a & e b a æquales duobus rectis per præcedentẽ, & quia omnes recti ſunt adinuicẽ æquales per 3 petitionẽ, anguli quoq; c b a & d b a ſunt æquales duobus angulis rectis per hypotheſin, erũt duo anguli c b a & e b a æquales duobus angulis c b a & d b a: ergo dempto cõmuni angulo c b a, erit angulus e b a æqualis ãgulo d b a, pars toti, q̃d eſt impoſſibile. Similiter linea c b protracta probabis angulũ d b a eſſe æqualem angulo f b a, ſi forte diceret aduerſarius lineam c b protractam cadere infra b d.

Eucli. ex Zamb. Theorema 7. Propoſitio 14.

14 Si ad aliquam rectam lineam adq; in ea ſignum duæ rectæ lineæ non ad eaſdẽ partes ductæ, * utrobiq; duobus rectis angulos æquales fecerint, ipſæ in directum rectæ lineæ adinuicem erunt. * ipſæ

THEON ex Zamb. Ad aliquam enim rectam lineam α β, ſitq; num: q; in ea β, duæ rectæ lineæ β γ, β δ non ad eaſdem partes ductæ, * utrobiq; angulos α β γ, α β δ duobus rectis æquos efficiant. Dico quod ipſi γ β, recta linea β δ in directum eſt conſtituta. Si enim ipſi γ β recta linea β δ non eſt in directum, ſit ipſi γ β recta linea β ε in directum conſtituta. Quoniam igitur recta linea α β ſuper rectam lineam γ β ε ſtetit, anguli igitur α β γ, α β ε duobus rectis ſunt æquales (per 13 propoſitionẽ.) At anguli α β γ & α β δ, duobus rectis ſunt æquales: anguli ergo γ β α, α β ε, angulis γ β α, α β δ ſunt æquales. Communis auferatur angulus α β γ, reliquus igitur angulus α β ε, reliquo angulo α β δ eſt æqualis, minor maiori, quod eſt impoſſibile. Linea igitur β ε ipſi β γ in directum minime eſt. Similiter quoq; oſtendemus, quod nec aliqua præter lineam β δ. In directum igitur eſt ipſi γ β, linea β δ. Si ad aliquam igitur rectam lineam, ad ſignumq; eius duæ rectæ lineæ non ad eaſdem partes ductæ, utrobique angulos duobus rectis æquales fecerint, in directum ipſæ rectæ lineæ ſibi inuicem erunt, quod demonſtraſſe oportuit.

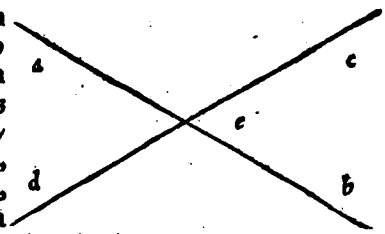

Euclidem

Eucli. ex Camp. Propoſitio 15.

15 OMnium duarũ linearũ ſeinuicẽ ſecantiũ, omnes anguli cõtra ſe poſiti ſunt æquales. Vnde manifeſtũ eſt, cum duæ lineæ rectæ ſe inuicem ſecãt, quatuor qui fiunt angulos, quatuor rectis eſſe æquales.

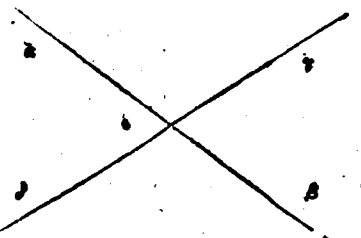
CAMPANVS. Sint duæ lineæ a b & c d, ſe inuicẽ ſecantes in puncto e: dico q̃ angulus d e b eſt æqualis angulo a e c, & angulus b e c eſt æqualis angulo a e d. Erũt enim per 13 duo anguli a e c & c e b æquales duob. rectis, itẽq̃ duo anguli c e b & d e b æquales duobus rectis per eandem, quare duo primi ſunt æquales duobus poſtremis, eo q̃ omnes recti ſunt adinuicẽ æquales per 4 petitionẽ, dempto ergo cõmuni angulo qui eſt c e b, erit angulus a e c æqualis angulo d e b. Eodem modo probabitur, angulũ c e b eſſe æqualẽ angulo a e d, quod eſt propoſitũ.

Eucli. ex Zamb. Theorema 8. Propoſitio 15.

15 SI duæ rectę lineę ſe adinuicẽ ſecuerint, angulos qui circa uerticẽ ſunt æquos adinuicẽ efficient.

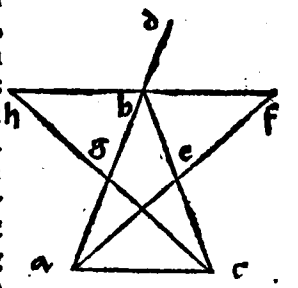
THEON ex Zamb. *Duæ rectæ lineæ α β & γ δ, ſe inuicem ſecent in ſigno ε. Dico quod angulus α ε γ, æqualis eſt angulo δ ε β. Quoniã enim recta linea α ε ſuper rectã lineã γ δ ſtetit, angulos efficiẽs γ ε α & α ε δ, igitur anguli γ α ε, α ε δ, duobus rectis ſunt æquales (per 13 propoſitionẽ.) Rurſus quoniã recta linea δ ε ſuper rectã lineam α β ſtetit, angulos efficiens α ε δ, δ ε β, igitur anguli α ε δ, δ ε β, duobus rectis ſunt æquales (per eandem 13 propoſitionẽ.) Oſtenſum autẽ eſt, quod anguli γ ε α, α ε δ, duobus rectis ſunt æquales: anguli igitur γ ε α, α ε δ, angulis α ε δ, δ ε β, ſunt æquales. Cõmunis auferatur α ε δ, reliquus igitur angulus γ ε α, reliquo angulo δ ε β, eſt æqualis. Similiterq̃ oſtenditur quod & anguli γ ε β, δ ε α, ſunt æquales. Si duæ igitur rectæ lineæ ſe adinuicẽ ſecuerint, angulos qui circa uerticẽ ſunt, adinuicẽ æquales efficient, quod oportuit demonſtraſſe.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 16.

15 SI quodlibet laterũ trianguli directe protrahatur, faciet angulũ extrinſecũ utroq; angulo trianguli ſibi intrinſecus oppoſito maiorẽ.

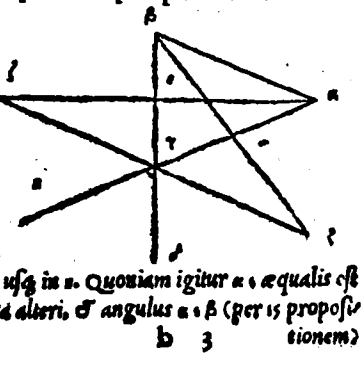
CAMPANVS. Sit ut trianguli a b c, latus a b protrahatur uſq; ad d, dico q̃ angulus d b c, maior eſt utroq; duorũ angulorũ intrinſecorũ ſibi oppoſitorum, qui ſunt b a c & b c a. Diuidam enim per 10 propoſitionẽ, lineam c b per æqualia in puncto e, & protrahã a e uſq; ad f, ita ut e f fiat æqualis a e, & protrahã lineam f b. Intelligo duos triangulos, c e a & b e f, & quia duo latera a e & e c trianguli a e c ſunt æqualia duobus lateribus f e & e b trianguli f e b, & angulus e unius eſt æqualis angulo e alterius per præmiſſam quia ſunt anguli cõtra ſe poſiti, erit per 4 propoſitionẽ angulus e c a, æqualis angulo e b f, & ideo angulus e b d, maior erit angulo b c a. Similiter quoq; probabitur q̃d eſt maior angulo c a b. Nam diuidam a b per æqualia in puncto g, per 10 propoſitionẽ: & protrahã lineam g h, æqualẽ lineæ c g per 3 propoſitionẽ, poſtea protrahã h b k, eruntq̃ duorũ triangulorũ qui ſunt a g c & b g h, duo latera a g & g c primi, æqualia duobus lateribus b g & b h ſecundi, & angulus g unius, angulo g alterius per 15: ergo per 4 angulus g c a, eſt æqualis angulo g b h, quare per 15 & angulo k b d. Et quia angulus c b d eſt maior angulo k b d, erit etiam maior angulo b a c, quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 9. Propoſitio 16.

16 OMnis trianguli uno latere producto, exterior angulus utroq; interiore & ex oppoſito, maior eſt.

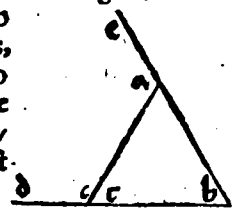
THEON. ex Zamb. *Sit triangulũ α β γ, & producatur ipſius latus unũ, ſitq; illud β γ uſq; in δ. Dico quod exterior angulus α γ δ, maior eſt utroq; interiore & ex oppoſito cõſtituto, hoc eſt angulo γ β α & β α γ. Secetur linea α γ bifariã (per 10 propoſitionẽ) in ſigno ε, & protracta linea β ε (per 2 poſtulatũ) extendatur in ſignũ ζ: collocetur q̃; ipſi β ε (per 2 propoſitionẽ) æqualis linea ε ζ, & cõnectatur (per 1 poſtulatũ) ζ γ & extendatur (per 2 poſtulatũ) linea α γ uſq; in η. Quoniam igitur α ε æqualis eſt ipſi ε γ, & β ε ipſi ε ζ, duæ igitur α ε & ε β, duabus γ ε & ε ζ ſunt æquales alteræ alteri, & angulus α ε β (per 15 propoſitionem)*

tionē) angulo ζ ι γ eſt æqualis, circa uerticem enim. Baſis igitur α β, baſi ζ γ (per 4 propoſitionē) eſt æqualis, & triangulū α β ι, triangulo ζ ι γ eſt æquale, & reliqui anguli reliquis angulis alter alteri ſunt æquales, ſub quibus æqualia latera ſubtenduntur. Angulus igitur β α ι, angulo ι γ ζ eſt æqualis. At angulus ι γ δ, angulo ι γ ζ maior eſt: maior igitur eſt angulus α γ δ, angulo β α ι. Similiter quoq; ſi ſecetur bifariā linea β γ, oſtendetur & angulus β γ ι, hoc eſt α γ δ, maior angulo α β γ. Omnis igitur triāguli uno latere producto, exterior angulus utroq; interiore & ex oppoſito maior eſt, quod fuerat oſtendendū. Eucli. ex Camp. Propoſitio 17.

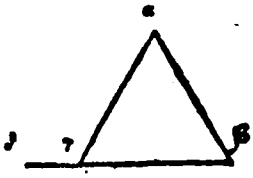
17 Omnis trianguli duo quilibet anguli, duobus rectis ſunt minores.

CAMPANVS. Sit triāgulus a b c, dico q̄ duo quilibet eius anguli, duobus rectis ſunt minores, ꝓtrahatur enim unū latus eius, ut b c, uſq; ad d, eritq; per præcedentē, angulus c extrinſecus, maior a & maior b, ſed c extrinſecus cū c intrinſeco, eſt æqualis duobus rectis per 13, ergo anguli b & c intrinſeci, ſiue anguli a & c intrinſeci, ſunt minores duob. rectis. Similiter ſi ꝓtrahatur latus b a, probabitur quod duo anguli a & b ſunt minores duobus rectis, quod eſt propoſitū. Eucli. ex Zamb. Theorema 10. Propoſitio 17.

17 Omnis triāguli duo anguli duob. rectis ſunt minores, omnifariā ſumpti.

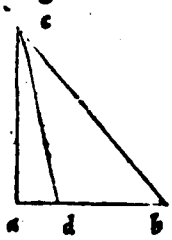
THEON ex Zamb. Sit triangulū α β γ, dico quod ipſius α β γ trianguli duo anguli, duobus rectis omnifariā ſumpti, ſunt minores. Producatur enim (per 2 poſtulatū) β γ, uſq; in δ. Et quoniam trianguli α β γ (per præcedentē) exterior angulus qui eſt α γ δ, maior eſt angulo α β γ, interiore & ex aduerſo cōmunis admittatur angulus α γ ζ. Anguli igitur α γ δ, α γ ζ, angulis α β γ, β γ α ſunt maiores, ſed anguli α γ δ, α γ β (per 13 propoſitionē) duobus rectis ſunt æquales: anguli igitur α β γ, β γ α, duobus rectis ſunt minores. Similiter quoq; oſtendemus quod anguli β α γ, α γ β, duobus rectis ſunt minores, & etiam anguli α γ β, α β γ. Omnis igitur trianguli duo anguli duobus rectis ſunt minores, quomodocūq; aſſumpti. Quod demonſtraſſe oportuit. Eucli. ex Camp. Propoſitio 18.

18 Omnis trianguli longius latus, maiori angulo oppoſitum eſt.

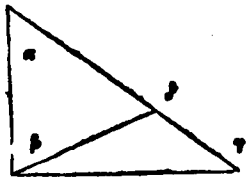
CAMPANVS. Sit ut in triāgulo a b c, angulus a ſit maior angulo c, dico q̄ latus c b, maius erit latere a b. Si enim ſit æquale, erit per 5 angulus a æqualis angulo c, quod eſt contra hypotheſin. Si autē a b ſit maius reſecetur ad æqualitatē a b, per 3, ſitq; d b æquale c b, erit ergo per 5, angulus d c b, æqualis angulo b d c, ſed b d c eſt maior angulo b a c per 16, ergo b c d, eſt maior b a c, quare multo fortius maior angulo a c b, pars toto, quod eſt impoſſibile.

Eucli. ex Zamb. Theorema 11. Propoſitio 18.

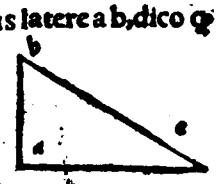
18 Omnis trianguli maius latus, maiori angulo ſubtenditur.

THEON ex Zamb. Sit enim triangulū α β γ, habens latus α γ, maius latere α β. Dico quod & angulus α β γ, angulo β γ α maior eſt. Quoniā α γ maius eſt α β, ponatur ipſi α β (per 3 propoſitionē) æqualis linea α δ, & connectatur (per 1 poſtulatū) linea β δ. Et quoniā trianguli β δ γ angulus exterior α δ β (per 16 propoſitionē) maior eſt interiore & oppoſito angulo δ γ β, æqualis autē eſt (per 5 propoſitionē) angulus α δ β angulo α β δ, quoniā latus α β ipſi α δ eſt æquale, maior eſt igitur angulus α β δ angulo α γ β, multo maior eſt igitur angulus α β γ angulo α γ β. Omnis igitur triāguli maius latus, maiori ſubtenditur angulo. Quod oportuit demōſtraſſe. Eucli. ex Camp. Propoſitio 19.

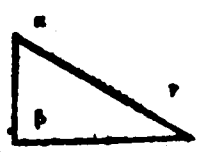
19 Omnis trianguli maior angulus, longiori lateri oppoſitus eſt.

CAMPANVS. Sit ut in triangulo a b c, latus b c ſit maius latere a b, dico q̄ angulus a, erit maior angulo c. Hæc eſt cōuerſa præcedentis. Si enim ſit æqualis, tunc per 6, latus a b eſt æquale lateri b c, q̄d eſt contra hypotheſin. Si autē c ſit maior, tunc per præcedentē, latus a b eſt maius latere b c, q̄d eſt cōtra hypotheſin. Quare aſtruitur propoſitū. Eucli. ex Zamb. Theorema 12. Propoſitio 19.

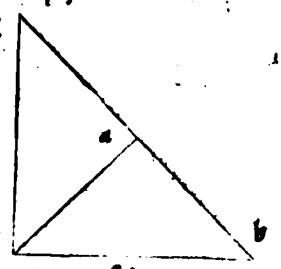
19 Omnis trianguli ſub maiorem angulum, maius latus ſubtenditur.

THEON ex Zamb. Sit triangulū α β γ, maiorem habens angulum α β γ angulo β γ α. Dico quod latus α γ, maius eſt latere α β. Si autē non, aut eſt æquale latus α γ lateri α β, aut eo minus, æquale quidem minime eſt latus α γ, ipſi α β: æqualis nanq; eſſet (per 5 propoſitionē) angulus α β γ, angulo α γ β, non eſt autē: latus igitur α γ, lateri α β minime eſt æquale. At latus α γ, latere α β minus non eſt, nam angulus α β γ, angulo α γ β minor eſſet, at non eſt: latus igitur α γ latere

α γ latere α β minus minime eſt. Maius igitur eſt latus α γ, latere α β. Omnis igitur trianguli maior angulus à maiore latere ſubtenditur. Quod demonſtraſſe oportuit. Eucli. ex Camp. Propoſitio 20.

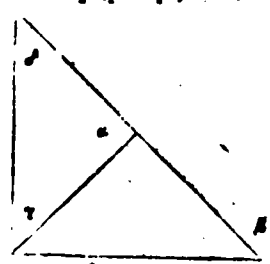
20 Omnis triãguli duo quælibet larera ſimul iuncta, reliquo ſunt longiora.

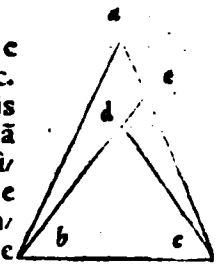
CAMPANVS. Sit triãgulus a b c, dico q̃ duo latera a b & a c, ſunt lõgiora latere b c. Protraha tur linea b a uſq; ad d, ita ut a d ſit æqualis a c, & ꝓtrahatur c d, per 5 propoſitionẽ erit angulus a c d, æqualis angulo d, quare angulus b c d eſt maior ãgulo d, ergo per 18 latus b d, eſt maius latere b c, ſed b d, eſt æquale a b & a c, quare b a & a c ſimul iuncta, ſunt maiora b c. Eucli. ex Zamb. Theorema 13. Propoſitio 20.

20 Omnis triãguli duo latera, reliquo ſunt maiora quomodocũq; aſſumpta.

THEON ex Zamb. Sit triangulũ α β γ. Aio ipſius α ζ γ trianguli bina latera, reliquo eſſe maiora quomodocunq; ſuſcepta, hoc eſt β α, α γ, ipſo β γ & β α, β γ, ipſo α γ & β γ, γ α ipſo α β. Producatur nanq; (per 2 poſtulatũ) β α ad Δ ſignum: & ponatur (per 2 propoſitionẽ) ipſi α γ æqualis α Δ, connectaturq; Δ γ. Quoniã igitur Δ α ipſi α γ eſt æquale, angulus igitur α Δ γ (per 5 propoſitionẽ) angulo α γ Δ eſt æqualis. Sed angulus β γ Δ, angulo α γ Δ maior eſt: igitur angulus β γ Δ, angulo α Δ γ maior eſt. Et quoniã triangulũ eſt Δ γ β, maiorem habens angulum β γ Δ angulo α Δ γ, atq; maiorem angulũ maius latus ſubtendit (per 18 propoſitionem) ergo Δ β ipſo ζ γ maius eſt. Aequale autem eſt Δ β ipſis α β, α γ: maiora igitur ſunt latera β α & α γ, latere β γ, æquale autem eſt Δ α ipſi α γ: maiora igitur ſunt latera ζ α, α γ, ipſo β γ. Similiter uero demõſtrabimus quod etiam latera α ζ & β γ, ipſo γ α ſunt maiora. Sed β γ, γ α, ipſo α β. Omnis igitur triãguli bina latera, reliquo maiora ſunt, quoquo modo aſſumpta, quod demonſtraſſe oportuit. Eucli. ex Camp. Propoſitio 21.

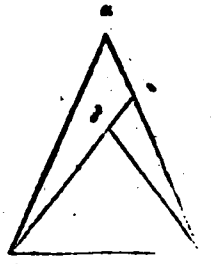

21 Si de duobus punctis terminalibus unius lateris trianguli duæ lineæ exeuntes, intra triangulum ipſum ad punctum unum conueniant, eædem duabus quidem reliquis trianguli lineis breuiores erũt, & maiorem angulum continebunt.

CAMPANVS. Sit ut in triãgulo a b c, ab extremitatibus lateris b c concurrant duæ lineæ b d & c d, ad punctum d, intra triangulum a b c. Dico q̃ ipſæ lineæ b d & c d ſimul iunctæ, ſunt breuiores duabus lineis a b & a c ſimul iunctis, & quod angulus d eſt maior angulo a. Protrahã enim b d, uſquequo ſecet latus a c in puncto e, eruntq; per 20 propoſitionẽ b a & a e ſimul iunctæ, maiores b e, ergo b a & a c, ſunt maiores b e & e c. At uero d e & e c ſimul iunctæ, per eandem ſunt maiores d c, quare b e & e c ſunt maiores b d & d c, & quia b a & a c ſunt maiores b e & e c, ut probatũ eſt prius, erunt multo fortius b a & a c maiores b d & d c, quod eſt 1 propoſitũ. At quoniã angulus b d c eſt maior angulo d e c per 16 propoſitionẽ, & angulus d e c eſt maior angulo c a b per eandem, erit angulus b d c multo fortius maior angulo b a c, quod eſt 2 propoſitũ. Eucli. ex Zamb. Theorema 14. Propoſitio 21.

22 Si trianguli à limitibus unius lateris binæ rectæ lineæ introrſum conſtituantur, quæ conſtituuntur, reliquis trianguli binis lateribus minores quidem erunt, maiorem uero angulum continebunt.

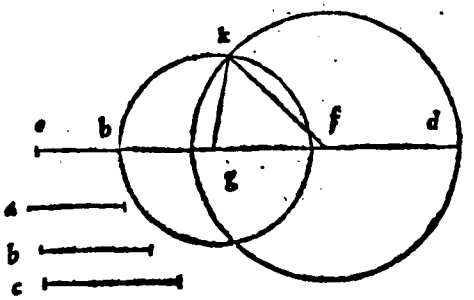

THEON ex Zamb. Trianguli enim α β γ ſuper latere β γ, à terminis ipſius β γ, duæ rectæ lineæ interius conſtituãtur β Δ & γ Δ. Dico quod β Δ & γ Δ, reliquis trianguli lateribus β α & α γ ſunt minores, angulum uero β Δ γ maiorem, ipſo α β γ comprehendunt. Producatur enim (per 2 poſtulatum) linea β Δ ad ε. Et (per 20 propoſitionem) quoniam omnis trianguli bina latera reliquo ſunt maiora: trianguli, α β ε (per 20 propoſitionẽ) duo latera α β & α ε ipſo β ε ſunt maiora. Cõmunis ponatur linea ε γ, lineæ igitur β α & α γ, lineis β ε & ε γ ſunt maiores. Rurſus quoniam (per eandem) trianguli γ ε Δ bina latera γ ε & ε Δ ipſo Δ γ ſunt maiora, cõmunis ponatur Δ β, lineæ igitur γ ε & ε β, lineis γ Δ & Δ β ſunt maiores. Sed oſtenſum eſt quod β α & α γ, ſunt maiores ipſis β ε & ε γ: longe igitur maiores ſunt β α & α γ lineæ, ipſis β Δ & Δ γ. Rurſus quoniã (per 16 propoſitionẽ) omnis trianguli exterior angulus interiore & oppoſito maior eſt, trianguli ergo γ Δ ε, angulus β Δ γ exterior, maior eſt angulo γ ε Δ, quare & trianguli α ζ ε, angulus γ ε ζ exterior, maior eſt

angulo β α γ. Sed oſtenſum eſt quod angulus β δ γ, eo qui ſub γ ι ε, eſt maior: longe igitur maior eſt angulus β δ γ, angulo β α γ. Si trianguli ergo à limitibus unius lateris binæ rectæ lineæ introrſum conſtituantur, quæ conſtituentur, reliquis trianguli duobus lateribus minores quidem erunt, maiorẽ uero angulum continebunt, quod oſtendere oportuit.

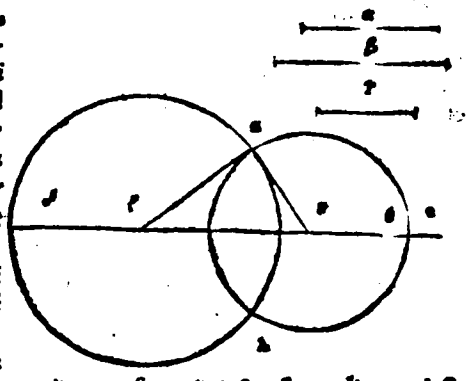
Eucli. ex Camp. Propoſitio 22.

22 PRopoſitis tribus lineis rectis quarũ duæ quælibet ſimul iunctæ reliqua ſint longiores, de tribus alijs lineis illis æqualibus triangulũ conſtituere. CAMPANVS. Sint tres lineæ rectæ propoſitæ, a, b, c, & ſint quælibet duæ ſimul iunctæ longiores reliqua, aliter enĩ ex illis tribus datis æqualibus, triangulus non poſſet conſtitui, per 20 propoſitionẽ. Cum ergo ex illis tribus prædictis uolo cõſtituere triangulũ, ſumo lineam rectam quæ ſit d e, cui nõ pono à parte e determinatũ finẽ, de qua ſumo per 3 propoſitionẽ, d f æqualem a & f g æqualẽ b, & g h æqualẽ c, factóq; puncto f, centro, deſcribo ſecũdum quantitatẽ lineæ f d, circulum d k, itemq́; facto g, centro, deſcribo ſecundũ quantitatẽ lineæ g h, circulũ k h, qui circuli interſecabũt ſe in duobus punctis, quorũ unum ſit k: alio quin ſequeretur, unam diſtarum linearũ eſſe æqualẽ alijs duabus iunctis, aut maiorẽ eis, quod eſt contrariũ poſitioni. Duco ergo lineã k f & k g, eritq́; triangulus k f g, conſtitutus ex tribus lineis æqualibus datis lineis a, b, c, ſunt enim f d & f k æquales, quoniã ſunt à centro ad circũferentiã, quare f κ, eſt æqualis a. Similiterq́; g h & g κ ſunt æquales, quia exeunt à centro ad circũferentiã, quare g κ, eſt æqualis c, & quia g f ſumpta fuit æqualis b, patet propoſitũ manifeſte.

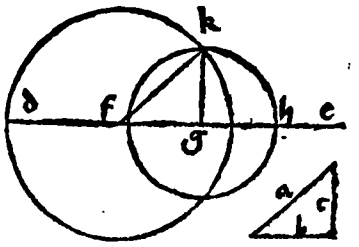
Eucli. ex Zamb. Problema 8. Propoſitio 22.

23 Ex tribus rectis lineis quæ ſunt tribus datis rectis lineis æquales, triangulũ conſtruere. Oportet autẽ duas lineas reliqua eſſe maiores quomodocũq; aſſumptas, quoniã omnis trianguli bina latera quomodocunq; aſſumpta, reliquo ſunt maiora. THEON ex Zamb. Sint datæ tres rectæ lineæ α, β, γ, quarũ duæ reliquæ *ſint maiores quomodocunq; aſſumptæ, hoc eſt α, β, ipſa γ, & α, γ, ipſa β, & β, γ, ipſa α: oportet iam ex tribus lineis rectis, ipſis α, β, γ æqualibus, triangulũ cõſtruere. Proponatur recta linea finita qui dem ex parte δ, infinita uero ex parte ε, ponaturq́; (per 3 propoſitionẽ) ipſi α æqualis linea δ ζ, ipſi uero β, linea ζ η, ipſi uero γ, linea η θ. Et centro quidem ζ, ſpatio uero ζ δ (per 3 poſtulatũ) circulus deſcribatur δ κ λ: rurſus centro quidem η, ſpatio uero η θ (per idem) circulus deſcribatur κ λ θ, & cõnectantur (per 1 poſtulatã) κ ζ & κ η. Dico quod ex tribus rectis lineis æqualibus ipſis α, β, γ, triangulũ κ ζ η conſtitutũ eſt. Quoniã enim ζ ſignũ, centrũ eſt circuli δ κ λ, æqualis eſt (per 15 diffinitionẽ) ζ δ ipſi ζ κ. Sed α, ipſi ζ δ eſt æqualis, & κ ζ igitur (per 1 cõmunem ſententiã) eſt ipſi α æqualis. Rurſus quoniã η ſignũ, centrũ eſt circuli λ κ θ, æqualis eſt (per eandem diffinitionẽ) κ η ipſi η θ, ſed γ ipſi η θ eſt æqualis, & κ η igitur (per 1 cõmunem ſententiã) ipſi γ eſt æqualis. At ζ η ipſi β eſt æqualis (per hypotheſin) tres igitur rectæ lineæ κ ζ, ζ η, η κ, ipſis tribus α, β, γ, ſunt æquales. Ex tribus igitur rectis lineis, hoc eſt κ ζ, ζ η, η κ, quæ tribus datis rectis lineis, hoc eſt α, β, γ, ſunt æquales, triangulũ κ ζ η conſtructũ eſt, quod fecisſe oportuit.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 23.

23 DAta recta linea, ſuper terminum eius, cuilibet angulo propoſito æquum angulum deſignare.
CAMPANVS. Sit data linea f e, quæ eſt in ſuperiori figura, & ſint lineæ b, a, continentes angulũ datum, cui ſubtendam baſin e. Super punctum f lineæ c f, iuberem facere æqualem angulum angulo dato. Ad lineam e f adiungo f d æqualem lineæ a, & ex f e ſumo f g æqualem b, & ex g e ſumo g h æqualẽ c, & ſuper puncta f & g deſcribo duos circulos d k & k h ſecundum quantitatem

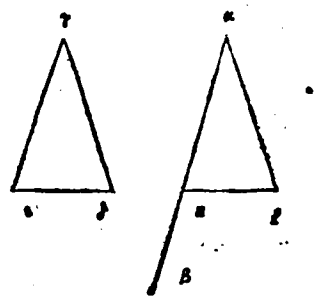

catem duarum linearũ f d & g h, interſecantes ſe in puncto k ſicut docuit præcedens. ductiſq; lineis k f & k g, erunt æqualia duo latera k f & f g trianguli k g duobus latéribus a & b trianguli a b c, & baſis g k æqualis baſi c: ergo per 8 angulus k f g, æqualis erit angulo contento ſub a & b, quod eſt propoſitum.

Euclidis ex Zamb. *Problema 9.* *Propoſitio 23.*

23 Ad datam rectam lineam, ad datumq; in ea ſignum, dato angulo rectilineo æqualem angulum rectilineum conſtituere.

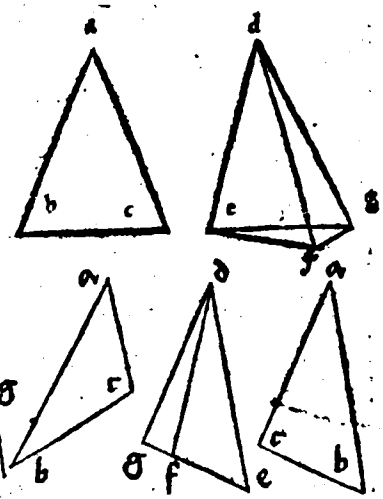
THEON ex Zamb. *Sit data recta linea α β, datumq; in ea ſignum ſit α: datus autem angulus rectilineus, ſit δ γ ε. Oportet ad datam rectam lineam α β, ad datumq; in ea ſignum α, dato angulo rectilineo δ γ ε, æqualem angulum rectilineum collocare. Sint in utriſq; lineis δ γ & δ γ contingentia ſigna ſintq; illa δ ε, & connectatur (per 1 poſtulatum) δ ε. Et ex tribus rectis lineis α ζ, ζ η, η α, quæ tribus datis rectis lineis, hoc eſt γ δ, δ ε, γ ε, ſunt æquales, (per præcedentem) triangulũ conſtruatur, ſitq; illud α ζ η. Ita ut linea γ δ æqualis ſit α ζ, & γ ε ipſi α η, & inſuper δ ε ipſi ζ η. Et quoniã duæ lineæ δ γ & γ ε duabus lineis, hoc eſt ζ α & α η ſunt æquales altera alteri, & baſis δ ε (per hypotheſin) baſi ζ η, angulus igitur δ γ ε, angulo ζ α η (per 8 propoſitionem) eſt æqualis. Ad datam igitur rectam lineam α β, ad datumq; in ea ſignum α, dato angulo rectilineo δ γ ε, æqualis angulus rectilineus ζ α η collocatus eſt. Quod feciſſe oportuit.*

Euclid. ex Camp. *Propoſitio 24.*

24 Omnium duorum triangulorũ quorum duo latera unius duobus lateribus alterius fuerint æqualia, ſi fuerit angulorum ſub illis æquis lateribus contentorũ alter altero maior, baſis quoq; eiuſdem, baſi alterius maior erit.

CAMPANVS. Sint duo trianguli a b c & e d f, ſintq; duo latera a b & a c, æqualia duobus lateribus d e & d f: & unumquodq; ſuo correlatiuo, dextrum, ſcilicet, dextro, ſiniſtrumq; ſiniſtro, ſitq; angulus a, maior angulo d dato. Dico q baſis b c, maior erit baſi e f. Faciã enim iuxta doctrinã præcedentis, angulũ e d g æqualem angulo a, eritq; angulus e d f, pars anguli e d g, & ponam d g æqualẽ a c, protrahãq; e g, quæ aut trãſibit ſupra e f, ut ſecet lineã d f, aut ſuper e f, ut ſit ſecum linea una, aut infra. Tranſeat ergo primo ſupra. Et quia a b & a c latera trianguli a b c ſunt æqualia e d & d g lateribus trianguli e d g, & angulus a angulo d totali, erit per 4 propoſitionem. baſis b c æqualis baſi e g. At uero quia d g & d f ſunt æquales (nam utraq; eſt æqualis a c) erit per 5 propoſitionẽ angulus d f g æqualis angulo d g f, quare d f g, maior erit f g e, ergo e f g multo fortius maior eſt eodem f g e: ergo per 18 propoſitionẽ latus e g maius eſt latere e f, quare & b c maior eſt e f, quod eſt propoſitũ. Si uero e g tranſeat ſuper e f & ſit ſecum linea una, tunc e f erit pars e g, per ultimã ergo conceptionẽ patet propoſitũ. Si uero e g tranſeat infra e f, protrahãtur duæ lineæ d f & d g quæ ſunt æquales ut probatũ eſt, uſq; ad k & ad h: fientq; per ſecũdam partẽ 3 propoſitionis ſub baſi f g, anguli k f g & f g h æquales: quare angulus e f g maior erit angulo f g e: ergo per 19 propoſitionẽ latus e g maius eſt latere e f, quare b c maior eſt e f, quod eſt propoſitũ. Iſtud ultimũ membrũ poſſet etiam probari per 21 propoſitionẽ: per ipſam enim erunt in diſpoſitione tertia duæ lineæ d g & e g, maiores duabus lineis d f & f e, & quia d g eſt æqualis d f, propter hoc quod ambæ ſunt æquales a c, erit e g maior e f, quare & b c maior e f, quod eſt propoſitũ. Melius tamen eſt demonſtrare priori modo ut in omni diſpoſitione arguatur per quintam.

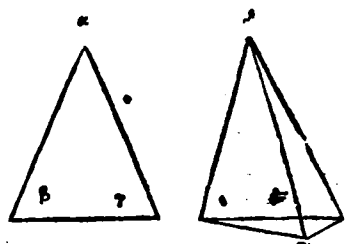

Euclid. ex Zamb. *Theorema 15.* *Propoſitio 24.*

24 Si bina triangula, duo lateta duobus lateribus æqualia habuerint alterum

terum alteri, angulum uero angulo maiorem ſub æquis rectis lineis contentum, baſin quoq; baſi maiorem habebunt.

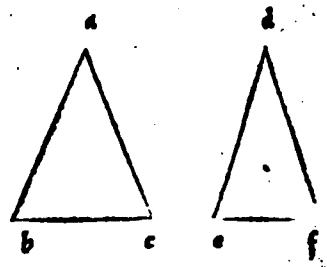
THEON ex Zamberto. *Sint bina triangula α β γ, ♂ ι ζ, duo latera, hoc eſt α β, α γ, duobus lateribus, hoc eſt ♂ ι, ♂ ζ, æqualia habentia, alterum alteri, hoc eſt latus α β lateri ♂ ι, & latus α γ lateri ♂ ζ: angulus uero qui ſub β α γ, angulo ι ♂ ζ eſto maior. Dico quod & baſis β γ, baſi ι ζ maior eſt. Quoniam enim angulus β α γ maior eſt angulo ι ♂ ζ, collocetur (per 23 propoſitionem) ad rectam lineam ♂ ι, ad datumq; in ea ſignum ♂, dato angulo β α γ æquus angulus ι ♂ υ. Et ponatur alterutri, hoc eſt lineæ α γ uel ♂ ζ, æqualis ipſa ♂ υ: & connectantur (per 1 poſtulatum) υ ι & ζ υ. Quoniam igitur α β æqualis eſt ipſi ♂ ι, & α γ ipſi ♂ υ, binæ lineæ β α & α γ duabus lineis ι ♂ & ♂ υ ſunt æquales altera alteri, & angulus β α γ (per 23 propoſitionem) angulo ι ♂ υ eſt æqualis: baſis igitur β γ, (per 4 propoſitionẽ) baſi ι υ eſt æqualis. Rurſus quoniam æqualis eſt ♂ υ ipſi ♂ ζ: angulus igitur ♂ υ ζ, angulo ♂ ζ υ eſt æqualis. Angulus igitur ♂ ζ υ, angulo ι υ ζ maior eſt: longe maior igitur eſt angulus ι ζ υ, angulo ι υ ζ. At quoniam triangulum eſt ι ζ υ habens angulum ι ζ υ maiorem angulo ι υ ζ, maiorem autem angulum (per 18 propoſitionẽ) latus maius ſubtendit: maius igitur eſt latus ι υ latere ι ζ. Æquale autẽ eſt latus ι υ, lateri β γ: latus igitur β γ, maius eſt latere ι ζ. Si bina igitur triangula duo latera duobus lateribus æqualia habuerint, & quæ ſequuntur reliqua ut in propoſitione, quod oſtendere oportuit.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 25.

25 Mnium duorum triangulorũ quorum duo latera unius duobus lateribus alterius fuerint æqualia, baſis uero unius baſi alterius fuerit maior, erit quoq; angulus trianguli maioris baſis illis æquis lateribus contentus, angulo alterius ſe reſpiciente maior.

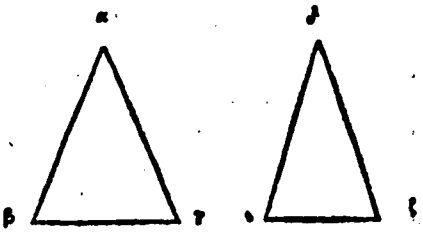
CAMPANVS. Sint duo triãguli a b c, d e f: ſintq; duo latera a b & a c primi, æqualia duobus lateribus d e & d f ſecundi, unũquodq; ſuo correlatiuo: ſitq; baſis b c, maior baſi e f: dico ꝙd angulus a, maior erit angulo d. Hæc eſt cõuerſa præcedentis. Aequalis quidem non erit. Sic enim eſſet per 4 baſiũ, b c æqualis baſi e f: quod eſt cõtra hypotheſin. Sed nec minor, qa ſic eſſet d maior: & ita per præcedentẽ baſis e f, erit maior baſi b c, ꝙd eſt contrariũ poſitioni, quare maior erit. Sicq; propoſitũ aſtruitur.

Eucli. ex Zamb. Theorema 16. Propoſitio 25.

25 Si duo triangula duo latera duobus lateribus alterũ alteri æqualia habuerint, baſin uero baſi maiorem, angulum quoq; ſub æqualibus rectis lineis contentum, angulo maiorem habebunt.

THEON ex Zamb. *Sint duo triangula β γ ♂, ♂ ι ζ, duo latera hoc eſt α β, & α γ, duobus lateribus, hoc eſt ♂ γ & ♂ ζ æqualia habentia alterum alteri, α β, ſcilicet, ipſi ♂ ι, & α γ ipſi ♂ ζ: baſis autem β γ, baſi ι ζ maior eſto: dico quod angulus β α γ, maior eſt angulo ι ♂ ζ. Si autem non, aut ei eſt æqualis, aut eo minor. Æqualis autem nõ eſt angulus β α γ, angulo ι ♂ ζ: ſi enim æqualis eſſet, baſis quoq; β γ (per 4 propoſitionẽ) baſi ι ζ eſſet æqualis: at non eſt: angulus igitur β α γ, angulo ι ♂ ζ æqualis minime eſt. Neq; etiam minor eſt angulus β α γ eo qui ſub ι ♂ ζ: nam β baſis γ, baſi ι ζ minor eſſet: at non eſt, minor igitur non eſt angulus β α γ, eo qui ſub ι ♂ ζ: oſtenſum autem eſt quod neq; æqualis: maior igitur eſt angulus β α γ, angulo ι ♂ ζ. Si bina igitur triangula, duo latera duobus lateribus, & quæ ſequuntur reliqua, ut theoremate. Quod oſtendere oportuit.*

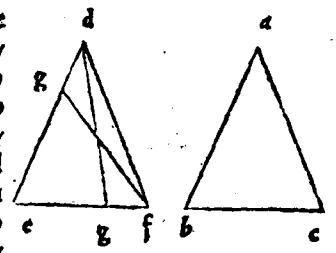

Eucli. ex Camp. Propoſitio 26.

26 Mnium duorum triangulorum quorum duo anguli unius duobus angulis alterius & uterque ſe reſpicienti æquales fuerint, latus quoque unius lateri alterius æquale, fueritq; latus illud

illud aut inter duos angulos æquales, aut uni eorum oppoſitum, erunt quoque duo unius reliqua latera duobus reliquis alterius trianguli lateribus, unumquodq; ſe reſpicienti æqualia, angulusq; reliquus unius anguloreliquo alterius æqualis.

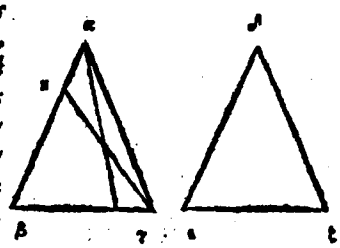
CAMPANVS. Sint duo trianguli a b c,d e f,itq; angulus b,æqualis angulo e,& angulus c,æqualis angulo f,ſitq; latus b c æquale lateri e f, aut alterum duorum laterum a b & a c,æquale alteri duorum laterum d e & d f,ita quod a b ſit æquale d e,aut a c,d f. Dico quod reliqua duo latera unius, erunt æqualia reliquis duobus lateribus alterius,& reliquus angulus reliquo angulo æqualis,angulus,uidelicet,a angulo d. Ponam ergo primo ut latus b c, ſuper quod iacent anguli b, c, ſit æquale lateri e f, ſuper quod iacent anguli e,f,qui poſiti ſunt æquales angulis b,c. Tunc dico,q̃d latus a b eſt æquale lateri d e,& latus a c lateri d f,& angulus a angulo d. Si enim latus a b non ſit æquale lateri d e,alterum erit maius: ſit ergo maius d e,quod reſecabo ad æqualitatem a b,ſitq; g e æquale a b. Producam lineam g f, eritq; per 4 propoſitionem angulus g f e,æqualis angulo a c b,quare & angulo d f e, pars toti, quod eſt impoſſibile. Erit ergo d e, æquale a b, ergo per 4, d f æquale a c, & angulus d æqualis angulo a: quod eſt primũ membrum diuiſionis propoſitæ. Sint rurſus ut prius, duo anguli b & c, æquales duobus angulis e & f: ſitq; latus a b quod opponitur angulo c,æquale lateri d e quod opponitur angulo f,cui poſitus eſt æqualis angulus c. Dico,q̃d latus b c erit æquale lateri e f,& latus a c lateri d f, & angulus a angulo d. Si enim latus e f non fuerit æquale lateri b c,erit alterum maius: ſit ergo e f,maius: ponatur itaq; e g æquale b c, producam lineam d g: eritq; per 4 propoſitionem angulus d g e, æqualis angulo a c b: quare & angulo d f e,extrinſecus, uidelicet,intrinſeco, quod eſt impoſſibile per 16 propoſitionem. Erit ergo e f æquale b c: ergo per 4 propoſitionem, latus d f æquale lateri a c, & angulus d totalis angulo a: quod eſt ſecundum membrum diuiſionis propoſitæ. Quare totum manifeſte patet.

Eucli. Ex Zamb. Theorema 17. Propoſitio 26.

26 Si bina triangula duos angulos duobus angulis alterum alteri æquales habuerint, unumq; latus uni lateri æquale, aut quod æquis adiacet angulis, aut quod ab uno æqualium angulorum ſubtenditur, reliqua quoq; latera reliquis lateribus æqualia alterum alteri, & reliquum angulum reliquo angulo æqualem habebunt.

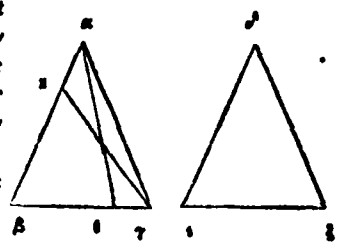
THEON ex Zamb. *Sint bina triangula α β γ, δ ε ζ: duos angulos, hoc eſt, α β γ & β γ α æquales habentia duobus angulis, hoc eſt δ ε ζ & ε ζ δ, alterum alteri, hoc eſt angulum α β γ, angulo δ ε ζ, & angulum: β γ α angulo ε ζ δ, unumq; latus uni lateri æquum: & primum id quod æquis adiacet angulis, hoc eſt latus β γ lateri ε ζ. Aio quod & reliqua latera reliquis lateribus æqualia habebunt: alterum alteri, hoc eſt latus α β, lateri δ ε, & latus α γ, lateri δ ζ: & reliquum angulum reliquo angulo æqualem, hoc eſt β α γ ipſi ε δ ζ. Si enim α β ipſi δ ε non eſt æqualis, earum altera maior eſt: eſto maior α β, & collocetur (per 3 propoſitionem) ipſi δ ε æqualis linea α η, & connectatur η γ. Quoniam igitur α β æqualis eſt ipſi δ ε, & β γ ipſi ε ζ: duæ igitur lineæ α β & β γ, duabus δ ε & ε ζ, altera alteri ſunt æquales: & angulus α β γ, angulo δ ε ζ æquus eſt: baſis igitur α γ (per 4 propoſitionem) baſi δ ζ eſt æqualis, & triangulũ α β γ triãgulo δ ε ζ æquũ eſt: & reliqui anguli reliquis angulis erunt æquales, ſub quibus æqualia latera ſubtenduntur: æqualis igitur eſt angulus α γ β, angulo δ ζ ε. Sed angulus δ ζ ε ipſi β γ α ſupponitur æqualis: angulus igitur β γ α (per primam cõmunem ſententiam) angulo β γ α eſt æqualis, minor maiori. Quod eſt impoſſibile. Inæqualis igitur nõ eſt α β, ipſi δ γ, æqualis igitur. Eſt autem & β γ, ipſi ε ζ æqualis: duæ iam α β & β γ, duabus δ ε & ε ζ ſunt altera alteri æquales: & angulus qui ſub α β γ, angulo qui ſub δ ε ζ eſt æqualis. Baſis igitur α γ (per 4 propoſitionem) baſi δ ζ eſt æqualis: & reliquus angulus β α γ, reliquo angulo ε δ ζ eſt æqualis.*

Rurſus

ni ſic ponatur, ſit.

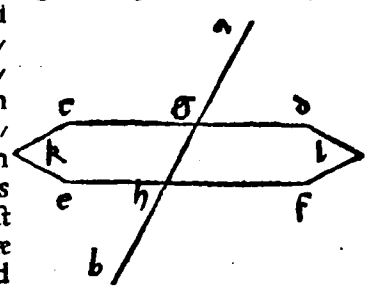
Rurſus ſint ad angulos æquos latera ſubtenſa, æqualia, ſintq; α β & ♪ ♭. Dico rurſus quod reliqua latera reliquis lateribus æqualia erunt, hoc eſt latus α γ lateri ♪ ♮, & latus β γ lateri ♭ ♮: & inſuper reliquus angulus β α γ, reliquo angulo ♭ ♪ ♮ æqualis erit. Si enim β γ ipſi ♭ ♮ æquale non eſt, alterum eorum maius erit: ſit igitur (ſi poſſibile eſt) maius latus β γ: & ponatur (per 3 propoſitionem) ipſi ♭ ♮ æqualis linea β θ: & connectatur (per 1 poſtulatum) α θ. Et quoniam æqualis eſt β θ ipſi ♭ ♮, & α β ipſi ♪ ♭: duæ igitur α β & β θ, duabus ♪ ♭ & ♮ ſunt æquales altera alteri, & angulos æquos continent. Baſis igitur α θ, (per 4 propoſitionem) baſi ♪ ♮ eſt æqualis: & triangulum α β θ, triangulo ♪ ♭ ♮ eſt æquale: & reliqui anguli reliquis angulis ſunt æquales, ſub quibus æqualia ſubtenduntur latera: angulus igitur β θ α, angulo ♭ ♮ ♪ eſt æqualis. Sed angulus ♭ ♮ ♪, angulo β γ α eſt æqualis. Angulus igitur β θ α, angulo β γ α eſt æqualis: trianguli igitur α θ γ angulus exterior β θ α, interiori angulo β γ α eſt æqualis & oppoſito: quod (per 16 propoſitionem) eſt impoßibile. Latus igitur ♭ ♮, ipſi β γ inæquale nõ eſt, æquale igitur. Eſt autem α β, ipſi ♪ ♭ æqualis: duæ igitur α β & β γ, duabus ♪ ♭ & ♭ ♮ ſunt æquales altera alteri, & angulos æquos continent. Baſis igitur α γ (per 4 propoſitionem) baſi ♪ ♮ eſt æqualis: & triangulum α β γ, triangulo ♪ ♭ ♮ eſt æquale: & reliquus angulus β α γ, reliquo angulo ♭ ♪ ♮ eſt æqualis. Si duo igitur triangula duos angulos duobus angulis, & quæ ſequuntur reliqua ut in theoremate, quod oſtendere oportebat.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 27.

SI recta linea ſuper duas lineas rectas ceciderit, duoſq; angulos coalternos ſibi inuicem æquales fecerit, illæ duæ lineæ erunt æquidiſtantes. 27

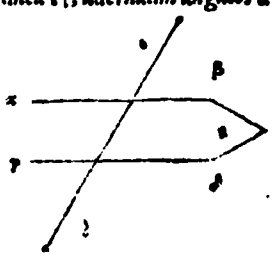
CAMPANVS. Sit ut linea a b cadat ſuper duas lineas c d, e f, & ſecet lineam c d in puncto g, & lineam e f in puncto h: ſitq; angulus d g h æqualis angulo e h g: dico quod lineæ c d & e f, ſunt æquidiſtantes. Si enim non, concurrant aut ad partem c, e, ſuper punctum k, aut ad partem d, f, ſuper punctum l: & qualitercunq; fuerit, accidet impoſſibile, per 16, uidelicet, angulum extrinſecum, eſſe æqualem intrinſeco & oppoſito: nam unus dictorum angulorum coalternorum qui poſiti ſunt æquales, erit extrinſecus, & reliquus intrinſecus & oppoſitus. Quia igitur impoſſibile eſt eas cõcurrere, in alterutram partem protractas, ipſæ per ultimam diffinitionẽ erunt æquidiſtantes, quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 18. Propoſitio 27.

Si in binas rectas lineas recta incidens linea, alternatim angulos æquos adinuicem fecerit, parallelæ adinuicem ipſæ rectæ lineæ erunt. 27

THEON ex Zamberto. *In binas enim rectas lineas α β, γ ♪ recta incidens linea ♭ ♮, alternatim angulos α ♭ ♮ & ♭ ♪ æquales adinuicem efficiat, dico quod parallelus eſt α β, ipſi γ ♪. Si autem non, productæ concurrunt aut ad partes β, ♪ aut ad α, γ: producantur igitur & concurrant ad partes β, ♪, in ſigno ν, ſi eſt poßibile. Trianguli ergo ν ♭ ♮, angulus α ♭ ♮ exterior, æqualis eſt angulo ♭ ♮ ν interiore & oppoſito: quod (per 16 propoſitionem) eſt impoßibile. Igitur α β & γ ♪ productæ, ad partes β, ♪, minime concurrunt: ſimiliter quoq; oſtendetur, quod neq; ad partes α, γ. Quæ autem in nulla parte concurrunt, parallelæ ſunt (per ultimam diffinitionem.) Parallelus igitur eſt α β, ipſi γ ♪. Si in binas igitur rectas lineas & quæ ſequuntur reliqua ut in theoremate. Quod erat oſtendendum.*

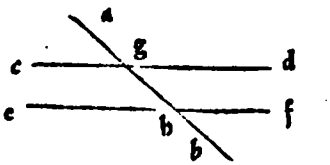

Eucli. ex Camp. Propoſitio 28.

SI linea recta duabus lineis rectis ſuperuenerit, fuerit q; angulus eius intrinſecus angulo extrinſeco ſibi oppoſito æqualis, aut duo anguli intrinſeci ex una parte duobus angulis rectis æquales, illæ duæ lineæ æquidiſtantes erunt. 28

CAMPANVS. Sit ut linea a b, ſecet duas lineas c d & e f, in punctis g & h: ſitq; angulus g

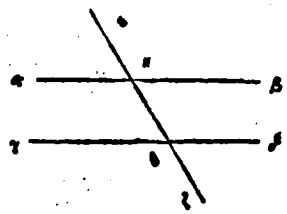
lus g extrinſecus, æqualis angulo h intrinſeco ex eadem parte ſumpto, aut duo anguli g & h intrinſeci ex eadem parte ſumpti, ſint æquales duobus angulis rectis. Dico q̃ duæ lineæ c d & e f ſunt æquidiſtantes. Sit ergo primo angulus d g a, æqualis angulo f h g: erit quoq; per 15 propoſitionẽ angulus c g h, æqualis eidem angulo f h g, quare per præmiſſam, c d & e f, ſunt æquidiſtantes. Sint rurſus duo anguli d g h & f h g, æquales duobus rectis: & quia per 13 propoſitionẽ duo anguli d g h & c g h ſunt ſimiliter æquales duobus rectis, erit angulus c g h æqualis angulo f h g, quare per præmiſſam c d & e f, erunt æquidiſtantes, quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 19. Propoſitio 28.

28 Si in binas rectas lineas recta incidens linea, exteriorẽ angulũ interiori & oppoſito ad eaſdem partes æqualẽ fecerit, aut interiores & ad eaſdẽ partes duobus rectis æquales, parallelæ erunt adinuicem ipſæ rectæ lineæ.

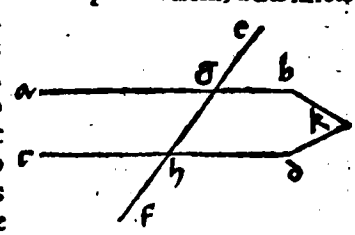
THEON ex Zamb. *In binas enim rectas lineas α β & γ δ, recta linea incidens ε ζ, angulum exteriorem ε ν ζ, angulo interiori ν θ δ & oppoſito, æqualem efficiat, aut interiores & ad eaſdem partes, hoc eſt β ν θ, ν θ δ, duobus rectis æquales. Dico quod parallelus eſt α β, ipſi γ δ. Quoniam angulus ε ν ζ (per hypotheſin) æqualis eſt angulo ν θ δ, & angulus ε ν ζ (per 15) æqualis eſt angulo α ν θ: angulus igitur α ν θ æqualis eſt angulo ν θ δ, & ſunt alterni, (per 27 propoſitionem) parallelus eſt igitur α β ipſi γ δ. Rurſus quoniã anguli β ν θ & ν θ δ (per hypotheſin) duobus rectis ſunt æquales, & anguli α ν θ & β ν θ (per 13 propoſitionem) duobus rectis ſunt æquales: anguli ergo α ν θ & β ν θ, angulis β ν θ & ν θ δ ſunt æquales. Cõmunis auferatur angulus β ν θ: reliquus igitur α ν θ, reliquo ν θ δ eſt æqualis, & ſunt alterni. Parallelus igitur eſt α β, ipſi γ δ. Si recta igitur linea in duas incidens, & quæ ſequuntur reliqua. quod oſtendendum fuerat.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 29.

29 SI duabus lineis æquidiſtantibus linea ſuperuenẽrit, duo anguli coalterni æquales erunt, angulusq; extrinſecus angulo intrinſeco ſibi oppoſito æqualis, itemq; duo anguli intrinſeci ex alterutra parte conſtituti duobus rectis angulis æquales.

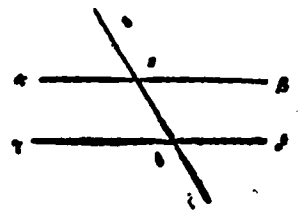
CAMPANVS. Sint duæ lineæ a b & c d æquidiſtantes: ſuper quas cadat linea e f, ſecans eas in punctis g & h, dico q̃ anguli g & h coalterni ſunt æquales, & quod angulus g extrinſecus eſt æqualis angulo h intrinſeco ſibi oppoſito ex eadem parte ſumpto, & q̃d anguli g & h intrinſeci ex eadem parte ſumpti ſunt æquales duobus rectis. Et hæc eſt conuerſa duarum præcedentium. Primum ſic patet. Si enim angulus b g h non eſt æqualis angulo c h g, alter eorum erit maior, ſit ergo maior angulus c h g, & quia duo anguli c h g & g h d ſunt æquales duobus rectis, ergo per 13 propoſitionem erunt duo anguli b g h & d h g minores duobus rectis, ergo per quartam petitionem, duæ lineæ a b & c d ſi protrahantur, concurrent in parte b & d, ad punctum aliquem, ut ad k: non ergo ſunt æquidiſtantes per ultimam diffinitionẽ, quod eſt contra hypotheſin, & quia hoc eſt impoſſibile, erunt duo anguli coalterni b g h & c h g æquales, quod eſt primum propoſitũ. Ex hoc patet ſecundum. Eſt enim per 13 propoſitionẽ angulus b g h æqualis angulo a g e, ergo angulus a g e, erit æqualis angulo c h g, extrinſecus, uidelicet, intrinſeco, quod eſt ſecundum propoſitũ. Ex hoc rurſus patet tertium. Sunt enim per 13 propoſitionẽ duo anguli a g e & g h c æquales duobus rectis, ergo duo anguli a g h & c h g, erunt etiam æquales duobus rectis, qui ſunt duo intrinſeci ex eadem parte ſumpti, quod eſt propoſitum.

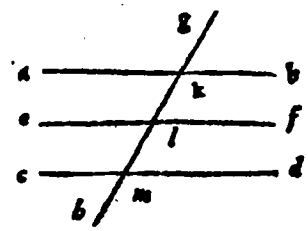
Eucli. ex Zamb. Theorema 20. Propoſitio 29.

29 In parallelos rectas lineas recta incidens linea, & alternatim angulos ad inuicem æquales, & exteriorẽ interiori & oppoſito & ad eaſdẽ partes æqualem, & interiores & ad eaſdem partes duobus rectis æquales efficit.

THEON ex Zamb. *In parallelos enim rectas lineas α β & γ δ, recta incidat linea ε ζ. Dico quod & alternos angulos α η θ & η θ δ æquos efficit, & exteriorē angulum ε η β interiori & oppoſito & ad eaſdem partes, hoc eſt ipſi η θ δ æqualem, & interiores & ad eaſdem partes, hoc eſt β η θ & η θ δ duobus rectis æquales. Si enim æqualis nō eſt α η θ ipſi η θ δ, alter eorū maior eſt. Sit maior α η θ. Quoniam igitur α η θ, maior eſt ipſo η θ δ, cōmunis ponatur angulus β η θ: anguli ergo α η θ & β η θ, maiores ſunt ipſis β η θ & η θ δ. Sed anguli α η θ & θ η β (per 13 propoſitionē) duobus rectis ſunt æquales: anguli igitur β η θ & η θ δ duobus rectis ſunt minores: quæ autem à minoribus duobus rectis producūtur in infinitū, concurrunt (per 1 poſtulatū.) Rectæ igitur lineæ α β & γ δ, in infinitū productæ, concurrūt: non concurrunt autem, quoniam parralleli, per hypotheſin. Angulus igitur α η θ, angulo η θ δ inæqualis nō eſt: æqualis igitur. Sed angulus α η θ, angulo ε η C (per 15 propoſitionē) eſt æqualis: angulus igitur ε η β (per 1 cōmunem ſententiam) angulo η θ δ eſt æqualis, cōmunis ponatur β η θ. anguli ε η β & β η θ igitur, angulis C η θ & η θ δ ſunt æquales. Sed anguli ε η β & β η θ, duobus rectis ſunt æquales (per 13 propoſitionem) & anguli β η θ & η θ δ, duobus rectis ſunt æquales. In parallelos igitur rectas lineas & quæ ſequuntur reliqua. Quod oſtendere oportebat.* Eucli. ex Camp. Propoſitio 30.

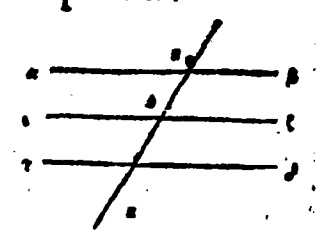

30 SI fuerint duæ lineæ uni æquidiſtantes, eædem ſibi inuicem æquidiſtantes erunt. CAMPANVS. Sint duæ lineæ a b & c d, quarum utraq; æquidiſtet lineæ e f. Dico illas duas, uidelicet, a b & c d, eſſe æquidiſtantes. Hoc autem eſt uniuerſaliter uerum, ſiue duæ lineæ a b & c d ſint in una ſuperficie cum linea e f, ſiue non: hic tamen non intelligitur, niſi ſecūdum quod omnes ſunt in ſuperficie una, ſecundum enim quod ſunt in diuerſis ſuperficiebus, probatur in 9 undecimi libri, quod ſunt æquidiſtantes. Sint ergo omnes in ſuperficie una: protraham autem lineam g h, ſecantē lineas a b, e f, & c d, in punctis k, l, m. Et quia a b æquidiſtat e f, erit angulus b k l æqualis angulo e l k per primā partē præcedentis, cum illi ſint coalterni: at quia c d æquidiſtat e f, erit angulus k l e extrinſecus æqualis angulo l m c intrinſeco, per ſecundā partem præcedentis, ergo angulus b k l, eſt æqualis angulo e m l, qui cum ſint coalterni, erunt per 27, lineæ a b & c d æquidiſtantes. Quod eſt propoſitum. Eucli. ex Zamb. Theorema 21. Propoſitio 30.

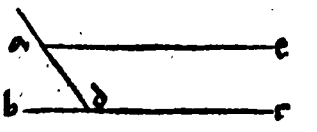

30 Quæ eidem rectæ lineæ paralleli, & adinuicem ſunt paralleli.

THEON ex Zamb. *Sint α β & γ δ, ipſi ε ζ paralleli, dico quod α β, ipſi γ d eſt parallelus. Incidat enim in eas recta linea η θ κ, & quoniā in parallelos rectas lineas α β & ε ζ, recta linea η θ κ incidit: æqualis eſt igitur angulus α η θ ipſi η θ ζ (per 29 propoſitionē.) Rurſus quoniā in parallelos rectas lineas θ ζ & γ δ recta linea κ η incidit, (per eandē) æqualis eſt angulus η θ ζ, ipſi κ η δ: patuit autē quod α η θ ipſi η θ ζ eſt æqualis, & quod κ η δ æqualis eſt ipſi η θ ζ. & α η κ igitur, ipſi κ η δ eſt æqualis, & ſunt alterni: parallelus igitur eſt α β ipſi γ δ. Quod oſtendendū erat.* Eucli. ex Camp. Propoſitio 31.

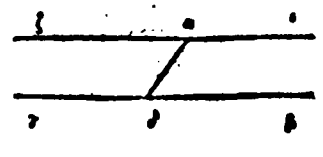

31 APuncto extra lineam dato, lineæ propoſitæ æquidiſtantē ducere. CAMPANVS. Punctus extra lineā datus intelligitur, cum linea utrinq; protracta, per ipſum non tranſit. Sit ergo punctus a, datus extra lineā b c, ab eodem pūcto a, à quo oportet protrahere lineā æquidiſtantē ipſi b c, protraho lineam a d lineæ b c ſuperſtantem qualitercūq; contingat, & ſuper punctū a qui eſt extremitas lineæ a d, conſtituo angulum e a d per doctrinā 23 propoſitionis, æqualem angulo b d a ſibi coalterno, eritq; a e æquidiſtans b c per 27 propoſitionē, quod eſt propoſitū. Eucli. ex Zamb. Problema 10. Propoſitio 31.

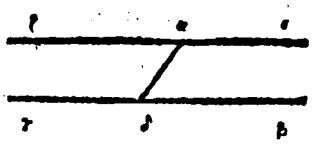

31 Per datum ſignum, datæ rectæ lineæ parallelum rectam lineam ducere.

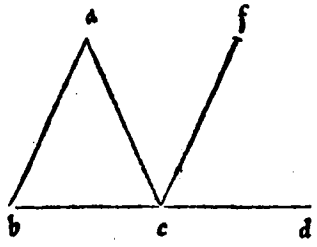
THEON ex Zamb. *Sit quidem datum ſignū α, data uero recta linea ſit β γ. Oportet itaq; per datum ſignū α, ipſi β γ rectæ lineæ, parallelū rectam lineā ducere. Suſcipiatur in ipſa β γ, contingens ſignum, ſuſq; illud d, & connectatur (per 1 poſtulatū) α δ, & conſtituatur (per 23 propoſitionē) ad datam rectam lineam α δ, ad datumq; in ea ſignū α, dato angulo α δ γ, æqualis angulo δ α ε, & producatur (per 14. propoſitio*

propoſitionẽ) in rectũ ipſi α ι, linea α ζ. Et quoniã in rectas lineas β γ & ι ζ, recta linea incidens α δ, alternos angulos ι α δ & α δ γ æquales adiniuicẽ fecit, parallelus eſt igitur ι ζ ipſi β γ (per 27 propoſitionẽ.) Per datum ergo ſignum α, datæ rectæ lineæ β γ parallelus recta linea ι α ζ ducta eſt, quod fecisse oportuit. Euclid. ex Camp. Propoſitio 32.

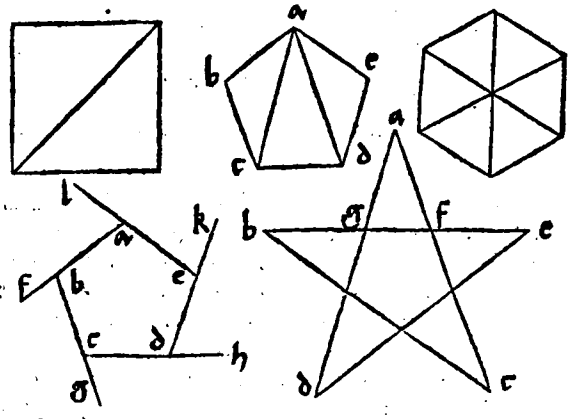

32 OMnis trianguli angulus extrinſecus, duobus intrinſecis ſibi oppoſitis eſt æqualis. Omnes autem tres angulos eius, duobus rectis angulis æquos eſſe neceſſe eſt.

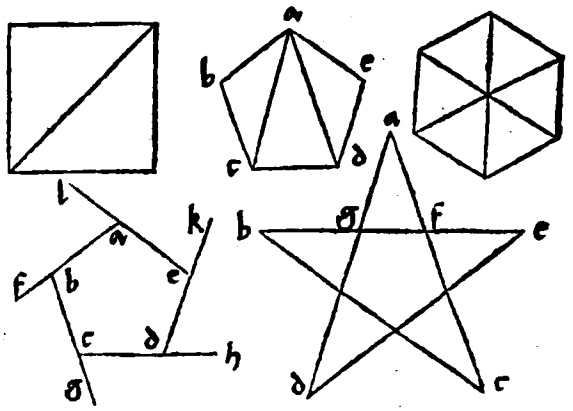
CAMPANVS. Sit triãgulus a b c, cuius latus b c protrahatur uſq; ad d, dico quod angulus c extrinſecus, eſt æqualis duobus angulis a & b intrinſecis ſibi oppoſitis ſimul iunctis: & q tres anguli triãguli a b c ſimul iuncti, ſunt æquales duobus rectis. A pũcto c protrahã c f æqui diſtantẽ a b, ſecũdum doctrinã præcedentis, eritq; angulus f c a æqualis angulo a, quia ſunt coalterni per primã partem 29 ppoſitionis, & angulus f c d extrinſecus, æqualis angulo b intrinſeco per ſecundã partem eiuſdem, quare totus a c d extrinſecus, eſt æqualis duobus angulis a & b intrinſecis ſibi oppoſitis, quod eſt primũ. Et quia duo anguli a c b & a c d ſunt æquales duobus rectis per 13 propoſitionẽ, erunt tres anguli a, b, & c intrinſeci æquales duobus rectis, quod eſt ſecundum propoſitum.

CAMPANI additio. Ex hac autẽ patet, quod omnis figuræ polygoniæ omnes anguli ſimul ſumpti tot rectis angulis ſunt æquales, quotus eſt numerus quo à prima deſtiterit, duplicatus. Verbi gratia, polygoniarũ figurarum, eſt triangula prima, quia ſi eſſet duarum linearũ, cum figura ſit clauſio linearũ, tunc duæ lineæ rectæ includerent ſuperficiem, quod eſt impoſſibile per ultimã petitionẽ. Quadrilatera, ſecunda, pentagona, tertia. Similiter autem quælibet tota erit in ordine, quotus erit numerus laterũ aut angulorũ eius, inde dempto binario. Dico ergo q triãgulæ (quæ eſt prima) omnes anguli ſunt æquales duobus rectis, quadrilateræ (quæ eſt ſecũda) erũt æquales quatuor rectis: & pentagonæ (quæ eſt tertia) erunt æquales ſex rectis. Hoc autẽ indemanifeſtum eſt, quoniam cum quælibet

talis figura ſit in tot triãgulos reſolubilis, quota ipſa fuerit a prima ductis rectis lineis à quouis angulorũ eius ad omnes angulos oppoſitos, ſintq; omẽs anguli omnis trianguli duobus rectis æquales, erunt omnis lateratæ figuræ omnes anguli bis tot rectis æquales, quota ipſa fuerit à prima, quod eſt propoſitũ. Sit enim exempli gratia, pentagonus a b c d e, à cuius angulo a, ducam lineas ad angulos c, d, ipſi oppoſitos, erit totus pentagonus reſolutus in tres triangulos a b c, a c d, & a d e, quorum cum cuiuſlibet ſint anguli æquales duobus rectis, erunt pentagoni anguli æquales ſex rectis. quod eſt duplum eius numeri quo à prima diſtat, ſiue duplum numeri angulorũ aut laterũ eius, inde dempto binario. Poſſumus quoq; & ſic idem proponere, dicẽtes quod omnis figuræ polygoniæ omnes anguli pariter accepti ſunt tot rectis angulis æquales, quantus eſt numerus quem eius anguli duplicãt, inde demptis quatuor: puncto enim quouis intra figuram ſignato, & ab eo ad ſingulos angulos lineis protractis, erit ipſa figura in tot triangulos reſoluta quoti fuerint eius anguli, ideoq; omnes anguli omniũ illorũ triangulorũ pariter accepti, tot rectis angulis erunt æquales, quantus eſt numerus quem duplicãt anguli propoſitæ figuræ. Cum itaq; ſint omnes anguli triangulorũ in quos ipſa reſoluta eſt, punctum medium circunſtantes, quatuor rectis æquales per 13 propoſitionẽ, manifeſtum conſtat propoſitũ. Similiter quoq; patet, quod omnis figuræ polygoniæ anguli omnes extrinſeci, quatuor rectis angulis ſunt

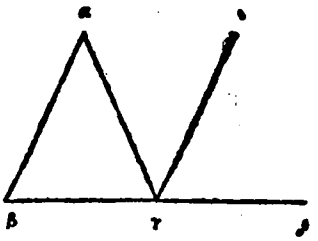
æquales: ſunt enim intrinſeci & extrinſeci bis tot rectis æquales, quot habuerit angulos, per 13 propoſitionem. Intrinſeci autem ſunt bis tot rectis æquales, quot habuerit angulos demptis inde quatuor: ergo extrinſeci ſunt quatuor rectis æquales, quod eſt propoſitum. Exempli gratia, propoſiti pentagoni latera protrahantur, ut fiãt anguli extrinſeci, a b quidem protrahatur uſq; ad f, b c uſq; ad g, c d uſq; ad h, d e uſq; ad k, e a uſq; ad l: eruntq; per 13 propoſitionẽ duo anguli, a intrinſecus & a extrinſecus, æquales duobus rectis: eadem autem ratione, duo anguli b intrinſecus & b extrinſecus: ſic & cæteri: quare a, b, c, d, e, anguli intrinſeci & extrinſeci, decem rectis æquantur, demptis igitur intrinſecis qui ſunt æquales ſex rectis, erunt extrinſeci, uidelicet, b a l, c b f, d c g, e d h, & a e k, æquales quatuor rectis.

Patet etiam quod omnis pentagonus cuius unũquodq; latus duo ſecat ex reliquis habet quinq; angulos duobus rectis æquales. Sit qualis proponitur pentagonus a b c d e, & ſecet latus a c, latus b e in puncto g, & latus a d idem latus b e in puncto f, erit angulus a f g æqualis duobus angulis b & d, cum ſit extrinſecus ad ipſos in tranigulo f d b. Itemq; angulus f g a erit æqualis duobus angulis c & e, cum ſit extrinſecus ad ipſos in triangulo g c e, ſed duo anguli a f g & f g a cum angulo a, ſunt æquales duobus rectis: ergo quatuor anguli b d & c e, ſunt cum angulo a æquales duobus rectis, quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 12. Propoſitio 32.

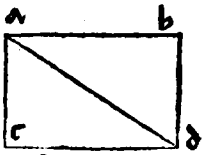
32 **Omnis trianguli uno latere producto, exterior angulus binis interioribus ex oppoſito eſt æqualis. Et trianguli tres interiores anguli, binis ſunt rectis æquales.**

THEON *ex Zamb.* *Sit triangulũ α β γ, & producatur unum illius latus (ſtãq; β γ) uſq; in δ. Dico quod exterior angulus α γ δ, ipſis γ α β & α β γ duobus interioribus ex oppoſito, eſt æqualis, & trianguli tres anguli interiores, hoc eſt α β γ, β γ α, & γ α β, duobus rectis ſunt æquales. Excitetur enim (per præcedentem) per ſignum γ, ipſi α β rectæ lineæ parallelus γ ε. Et quoniam parallelus eſt α β ipſi γ ε, & in ipſas incidit linea α γ, alterni anguli β α γ & α γ ε, æquales ſunt adinuicem. Rurſus quoniam parallelus eſt α β ipſi γ ε, & in eas incidit recta linea β δ, exterior angulus ε γ δ, (per uiceſimamſeptimam, uiceſimamoctauam, & uiceſimamnonam propoſitiones) æqualis eſt angulo α β γ interiori & oppoſito: patuit autem quod α γ ε ipſi β α γ eſt æqualis. Totus igitur exterior angulus α γ δ, æqualis eſt duobus interioribus & oppoſitis, hoc eſt ipſis β α γ & α β γ. Communis ponatur, α γ β angulus: igitur α γ δ & α γ β, tribus angulis α β γ, β γ α & β α γ, ſunt æquales. Sed α γ δ & α γ β, duobus rectis (per 13 propoſitionem) ſunt æquales, anguli α γ β & γ α β & γ β α igitur duobus rectis ſunt æquales. Omnis igitur trianguli & quæ ſequuntur reliqua ut in theoremate. Quod oportuit oſtendere.*

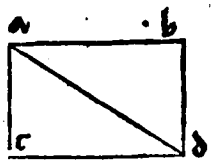
Eucli. ex Camp. Propoſitio 33.

33 **Si in ſummitatibus duarum linearum æquidiſtantium & æqualis quantitatis, aliæ duæ lineæ coniungantur, ipſæ quoq; æquales & æquidiſtantes erunt.**

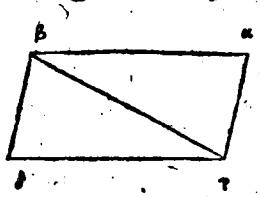
CAMPANVS. Sint duæ lineæ a b & c d, æquales & æquidiſtantes, quarum extremitates coniungam per lineas a c & b d. Quas dico eſſe æquales & æquidiſtantes: protraham enim lineam a d. Et quia lineæ a b & c d ſunt æquidiſtantes, erit angulus b a d æqualis angulo a d c, per primam partem uiceſimænonæ propoſitionis. Quare erunt duo latera a b & a d trianguli a b d, æqualia duobus lateribus d c & d a trianguli d c a, & angulus a primi, æqualis angulo d ſecundi, ergo per quartam propoſitionem baſis

nem baſis b d primi, eſt æqualis baſi a c ſecundi, & anguli a d b primi, æqualis angulo d a c ſecundi. At quia ipſi anguli a d b & d a c ſunt coalterni, erunt lineæ b d & a c æquidiſtantes, per uiceſimam ſeptimam. Et quia prius probatum eſt ipſas eſſe æquales, patet propoſitum utrumque.

Eucli. ex Zamb. Theorema 23. Propoſitio 33.

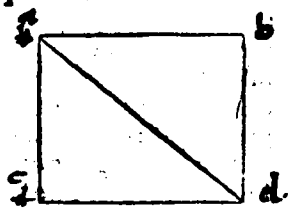
33 Æquas & parallelos ad eaſdem partes, rectæ lineæ cõiungentes, & ipſæ æquales & parallelæ ſunt.

THEON ex Zamb. Sint æquales rectæ lineæ & paralleli, α β, & γ δ, & ipſas coniungant ad eaſdem partes, rectæ lineæ α γ & β δ, dico quod α γ & β δ, æquales & paralleli ſunt. Connectatur enim (per primum poſtulatum) β γ. Quoniam parallelus eſt α β ipſi γ δ, & in eas incidit β γ, alterni anguli α β γ & β γ δ adinuicem ſunt æquales, (per uiceſimamnonam propoſitionem.) Et quoniam æqualis eſt α β ipſi γ δ, communis autem β γ, duæ igitur α β & β γ, duabus β γ & γ δ ſunt æquales, & angulus α β γ, angulo β γ δ eſt æqualis. Baſis igitur β δ (per quartam propoſitionẽ) baſi α γ eſt æqualis, & triangulum α β γ, triangulo (ei quod ſub) β γ δ, æquum eſt, & reliqui anguli reliquis angulis ſunt æquales alter alteri, ſub quibus æqualia latera ſubtenduntur. Angulus igitur α γ β, æqualis eſt ei qui ſub γ β δ. & angulus β α γ, ei qui ſub β δ γ. Et quoniam in duas rectas lineas α γ & β δ, recta linea incidit β γ, alternos angulos, hoc eſt α γ β & γ β δ æquales adinuicem efficiens, parallelus igitur eſt α γ ipſi β δ. (per uiceſimamſeptimam propoſitionem.) Oſtenſum autem eſt, quod & ei æqualis eſt. Æquales igitur & parallelos ad eaſdem partes coniungentes lineæ rectæ, & ipſæ æquales & paralleli ſunt. Quod oportuit demonſtraſſe.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 34.

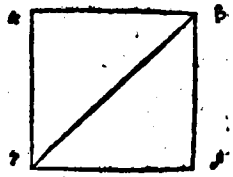
34 OMnis ſuperficies æquidiſtantibus contenta lateribus, lineas atque angulos ex aduerſo collocatos habet æquales, diametro diuidente eam per medium.

CAMPANVS. Sit ſuperficies a b c d æquidiſtantiũ laterum, ita quod linea a b æquidiſtet c d, & a c ipſi b d. Dico duas lineas a b & c d, item duas lineas a c & b d. eſſe æquales: ſimiliter dico angulum a eſſe æqualem angulo d, & angulũ b angulo c. Protraham diametrũ a d, quæ etiam diuidet ſuperficiem illam per medium. Cum a b & c d ſint æquidiſtantes, erunt anguli b a d & c d a, qui ſunt coalterni, æquales per uiceſimamnonam. At quia etiam a c & d b ſunt æquidiſtantes, erunt anguli c a d & b d a, qui ſunt coalterni æquales per eandem. Intelligo enim duos triangulos a d b & d a c, & quia duo anguli a & d trianguli a d b, ſunt æquales duobus angulis d & a trianguli d a c, & latus a d ſuper quod iacent illi anguli in utroq; triangulo, eſt commune, erit per uiceſimamſextam propoſitionem latus a b æquale lateri c d, & latus a c lateri b d, & angulus b angulo c. Et quia angulum a totalem patet eſſe æqualem angulo d totali per ſecundam communem animi conceptionem, totum propoſitum cum correlario liquet.

Eucli. ex Zamb. Theorema 24. Propoſitio 34.

34 Parallelogrammorũ * locorum latera quæ ex oppoſito, & anguli, æqualia ſunt adinuicem, & dimetiens ea bifariam ſecat. * κατέναντι

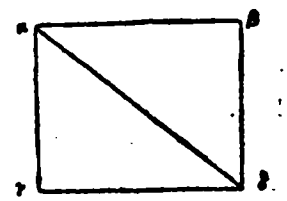

THEON ex Zamber. Sit parallelogrammus locus α γ δ β, dimetiensq; illius eſto β γ. Dico quod parallelogrammi α γ δ β latera & anguli ex oppoſito, adinuicem ſunt æqualia, & illud β γ dimetiens bifariam ſecat. Quoniam enim parallelus eſt α β ipſi γ δ, & in eas incidit recta linea β γ (per 29 propoſitionem) alterni anguli α β γ & β γ δ ſunt adinuicem æquales. Rurſus quoniam parallelus eſt α γ ipſi β δ, & in eas incidit recta linea β γ, anguli alterni, hoc eſt α γ β & γ β δ æquales ſunt adinuicem. Bina igitur triangula ſunt α β γ & β γ δ, duos angulos qui ſub α β γ & α γ β, duobus angulis β γ δ & γ β δ æquales habentia alterum alteri & unum latus uni lateri æquale ad angulos æquos, & commune eorum β γ, & reliqua latera igitur (per 26 propoſitionem) reliquis lateribus æqualia erunt alterum alteri, & reliquus angulus reliquo angulo æqualis: latus igitur α β eſt æquale lateri γ β, & α γ ipſi β δ, & angulus β α γ angulo β δ γ eſt æqualis. Et quoniam angulus α β γ æqualis eſt angulo β γ δ, & angulus γ β δ ei qui ſub α γ β,

C 3 totus

totus igitur angulus α β δ toti angulo α γ δ, (per 2 cõmunem ſententiam) eſt æqualis. Oſtenſum eſt autem, quod angulus β α γ angulo γ δ β eſt æqualis. Parallelogrammum igitur locorum anguli & latera ex oppoſito, adinuicem ſunt æqualia. Dico etiam, quod dimetiens ea bifariam ſecat. Quoniam enim α β æquum eſt ipſi γ δ, & β γ communis eſt, duæ igitur α β & β γ, duabus β γ & γ δ ſunt altera alteri æquales: & angulus α β γ angulo β γ δ eſt æqualis: baſis igitur α γ (per 4 propoſitionẽ) baſi β δ eſt æqualis, & triangulũ α β γ triangulo β γ δ eſt æquale. Dimetiens igitur β γ bifariam ſecat pallelogrammum α β γ δ. Quod erat oſtendendum.*

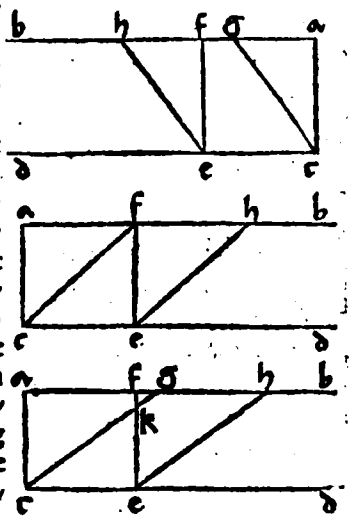
* parallelogrammum

Eucli. ex Camp. Propoſitio 35.

35 Mnes ſuperficies æquidiſtantiũ laterum ſuper unam baſin atq; in eiſdem alternis lineis conſtitutæ, æquales eſſe probantur.

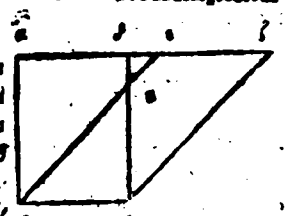
CAMPANVS. *Sint duæ lineæ a b & c d æquidiſtantes, inter quas fiat a c f e ſuperficies æquidiſtantiũ laterum ſuper baſin c e, & ſuper eandem baſin, & inter eaſdem lineas fiat alia ſuperficies g c h e, ſimiliter æquidiſtantium laterum: dico duas prædictas ſuperficies, eſſe æquales. Quod ſic probatur. Aut enim linea c g ſecabit lineã a b in aliquo puncto lineæ a f, aut in puncto f, aut in aliquo puncto lineæ b f. Secet ergo primo in aliquo puncto lineæ a f, ut in prima figuratione apparet. Et quia utraq; duarum linearum a f & g h eſt æqualis lineæ c e per præcedentem, una earum erit æqualis alteri, dempta ergo linea f g communi, remanebit a g æqualis f h. Et quia per præcedentem iterum eſt a c æqualis f e, & angulus h f e angulo g a c per ſecũdam partem 29, uidelicet, extrinſecus intrinſeco, erit per 4 triãgulus a c g æqualis triangulo f e h. Ergo irregulari figura quadrilatera quæ eſt g c f e, addita utriq;, erit ſuperficies a c f e æqualis ſuperficiei g c h e, quod eſt propoſitum. Secet ſecundo modo linea c g lineam a b in puncto f, ut in ſecunda figuratione apparet, eruntq; ſimili argumentatione priori, duo trianguli a c f & f c h, æquales, quare utrobiq; addito triangulo f c e, patet propoſitum. Secet tertio modo linea c g lineam a b inter duo puncta, f, b, ut in tertia figuratione apparet, ſecabitq; lineam f e, ſit ut in puncto k, & quia ſimili argumẽtatione priori, linea a f eſt æqualis lineæ g h, facta communi linea g f, erit c g æqualis f h, & triangulus a g c, æqualis triangulo f e h. Addito ergo utrique, triangulo c k e, & detracto ab utroque triangulo f h g, erit ſuperficies a c f e æqualis ſuperficiei g c h e, quod eſt propoſitum.*

Eucli. ex Zamb. Theorema 25. Propoſitio 35.

35 Parallelogramma in eadem baſi & in eiſdem parallelis exiſtentia, adinuicem ſunt æqualia.

THEON ex Zamb. *Sint parallelogramma α β γ δ & ϛ β γ ζ, in eadem baſi exiſtentia, (hoc eſt) β γ. & in eiſdem parallelis (hoc eſt) α ζ & β γ. Dico quod parallelogrammum α β γ δ, æquale eſt parallelogrammo ϛ β γ ζ. Quoniam enim parallelogrammũ eſt α β γ δ, æqualis eſt α δ ipſi β γ (per 34 propoſitionem.) & id propterea etiam ϛ ζ ipſi β γ eſt æqualis: quare & α δ ipſi ϛ ζ eſt æqualis, & communis δ ϛ: tota igitur α ϛ, toti δ ζ eſt æqualis. At α β ipſi δ γ eſt æqualis, duæ igitur ϛ α & α β, duabus ζ δ & δ γ ſunt altera alteri æquales, & angulus ζ δ γ, angulo ϛ α β eſt æqualis, exterior interiori. Baſis igitur ϛ β, (per quartam propoſitionem) baſi ζ γ eſt æqualis, & triangulum ϛ α β, triangulo ζ δ γ eſt æquale. Cõmune auferatur triangulum δ ϛ κ, reliquum igitur trapezium α β ϛ κ, trapezio ϛ κ γ ζ eſt æquale. Commune autem ponatur triangulum ϛ β γ: totum igitur parallelogrammum α β γ δ, toti parallelogrãmo ϛ β γ ζ eſt æquale. Parallelogrãma igitur & quæ ſequuntur reliqua, quod oſtendere oportuit.*

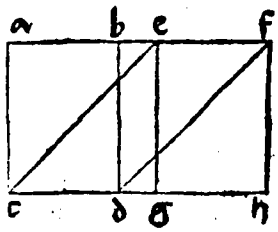

Eucli. ex Camp. Propoſitio 36.

36 Mnia parallelogramma in baſibus æqualibus atque in eiſdem lineis conſtituta, æqualia eſſe neceſſe eſt.

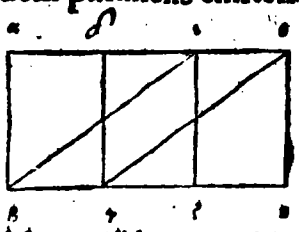
CAMPANVS. Parallelogrammum, dicitur ſuperficies æquidiſtantium

tium laterum. Sint duæ ſuperficies a b c d & e f g h, æquidiſtantium laterum, conſtitutæ inter duas lineas æquidiſtantes quæ ſunt a f & c h, & ſuper æquales baſes quæ ſunt c d & g h, dico eas eſſe æquales, nam protraham duas lineas c e & d f, eritq; per 33, ſuperficies c d e f, æquidiſtantium laterum, propter hoc quod e f eſt æqualis & æquidiſtans c d, nam utraque earum eſt æqualis g h. Quia ergo per præmiſſam utraq; duarum ſuperficierum a b c d & e f g h eſt æqualis ſuperficiei c d e f, ipſæ erunt ſibi inuicem æquales, quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 26. Propoſitio 36.

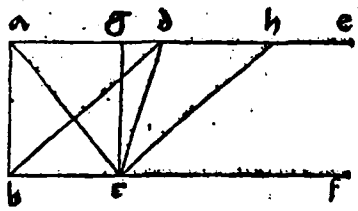
36 Parallelogramma in æqualibus baſibus & in eiſdem parallelis exiſtentia, adinuicem ſunt æqualia.

THEON ex Zamb. *Sint parallelogramma α β γ δ & ζ η θ, in æqualibus baſibus conſtituta. hoc eſt β γ & ζ η, & in eiſdem parallelis, hoc eſt α θ & β η. Dico quod parallelogrammum α β γ δ eſt æquale parallelogrammo ι ζ η θ. Connectantur enim β ι & γ θ. Quoniam æqualis eſt β γ ipſi ζ η, ſed ζ η æqualis eſt ipſi ι θ, & β γ igitur ipſi ι θ eſt æqualis: ſunt autem paralleli, & coniungunt eas β ι & γ θ: æquales autem & parallelos, coniungentes lineæ, æquales & paralleli ſunt (per 33 propoſitionem.) igitur ι β & γ θ, æquales & paralleli ſunt. Parallelogrammum igitur eſt ι β γ θ, & eſt æquale parallelogrammo α β γ δ: baſin enim eandem habet, hoc eſt β γ, & in eiſdem eſt parallelis, hoc eſt β γ & ι θ: ac per hoc etiam ι ζ η θ, ipſi ι β γ θ eſt æquale. Quare parallelogrammũ α β γ δ parallelogrammo ι ζ η θ eſt æquale. Parallelogramma igitur & quæ ſequuntur reliqua ut theoremate. Quod erat oſtendendum.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 37.

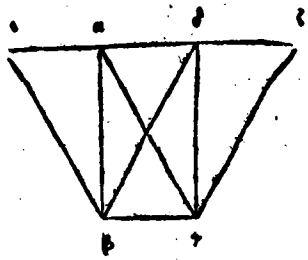
37 Æquales ſunt ſibi cuncti trianguli, qui ſuper eandem baſin, atq; inter duas lineas æquidiſtantes ſunt conſtituti.

CAMPANVS. Sint duo trianguli a b c & d b c, conſtituti ſuper baſin b c, inter duas lineas a e & b f, quæ ſint æquidiſtantes, dico eos eſſe æquales. Protraham enim c g æquidiſtantem a b, & c h æquidiſtantem d b per 31, eruntq; duæ ſuperficies a b c g & d b c h, æquales per 35. Et quia dicti trianguli ſunt earum dimidia per correlarium 34 propoſitionis, ipſi erunt æquales per cõmunem ſcientiam quæ eſt, quorum tota ſunt æqualia, & dimidia, ſicq; patet propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 27. Propoſitio 37.

37 Triangula in eadem baſi & in eiſdem parallelis conſtituta, adinuicem ſunt æqualia.

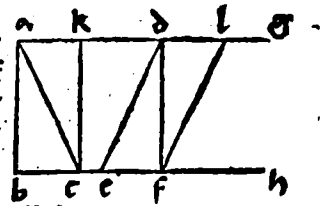
THEON ex Zamb. *Sint triangula α β γ & δ β γ, in eadem baſi β γ, & in eiſdem parallelis α δ & β γ conſtituta. Dico quod triangulum α β γ, eſt æquale triangulo δ β γ. Producatur (per 2 poſtulatum) α δ ex utraq; parte, in ι & ζ, & per β, ipſi γ α (per 31 propoſitionem) excitetur parallelus β ι, & per γ, ipſi β δ (per eandem) parallelus excitetur ι ζ. Parallelogrãma igitur ſunt ι β γ α & δ β γ ζ, & parallelogrammum ι β γ α, (per 35 propoſitionem) æquale eſt ipſi δ β γ ζ parallelogrammo: in eadem enim ſunt baſi β γ, & in eiſdem parallelis β γ & ι ζ. At parallelogrammi ι β γ α, triangulum α β γ, dimidium eſt (per 34 propoſitionem) nam α β dimetiens, illud bifariam ſecat, parallelogrammi uero δ β γ ζ (per eandem) triangulum δ β γ dimidium eſt, nam β ι dimetiens illud bifariam ſecat: at quæ æqualium ſunt dimidium, adinuicem ſunt æqualia (per ſeptimam cõmunem ſententiam:) triangulum igitur α β γ, triangulo δ β γ eſt æquale. Triangula igitur & quæ ſequuntur reliqua ut in theoremate, quod erat oſtendendum.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 38.

38 Si duo trianguli ſuper baſes æquales atq; inter duas lineas æquidiſtantes ceciderint, æquales eos eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS. Sint duo trianguli a b c & d e f, conſtituti ſuper baſes

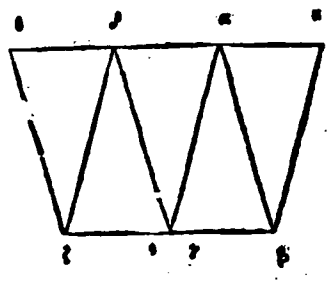
b c & e f æquales, & inter lineas a g & b h æquidiſtantes, dico eoſ eſſe æquales. Protraham enim c k æquidiſtantem a b, & f l æquidiſtantem e d, eruntq; duæ ſuperficies a b c k & d e f æquales per 36, & quia dicti trianguli ſunt earum dimidia per correlarium 34 propoſitionis, ipſi erunt æquales per antedictam communem ſcientiam.

Eucli. ex Zamb. Theorema 28. Propoſitio 38.

38 Triangula in æqualibus baſibus & in eiſdem parallelis conſtituta, adinuicem ſunt æqualia.

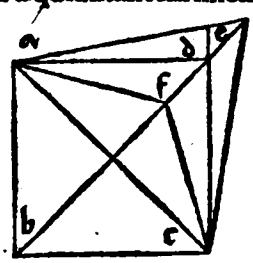
THEON ex Zamb. *Sint triangula α β γ & δ ι ξ, in æqualibus baſibus conſtituta, hoc eſt β γ & ι ξ, & in eiſdem parallelis, hoc eſt β ξ & α δ. Dico quod triangulum α β γ, æquum eſt triangulo δ ι ξ. Producatur enim (per ſecundum poſtulatum) α δ, ex utraq; parte in κ, θ, & per β, ipſi γ α (per 31 propoſitionem) parallelus excitetur β κ, & per ξ, ipſi δ ι parallelus excitetur ξ θ (per eandem.) Parallelogrammum igitur eſt, & κ ε γ α & δ ι ξ θ. At parallelogrammũ κ β γ α, (per 36) æquum eſt ipſi δ ι ξ θ parallelogrammo: in æqualibus enim ſunt baſibus, hoc eſt β γ & ι ξ, & in eiſdem parallelis, hoc eſt β ξ & κ θ. At parallelogrammi κ β γ α (per 34 propoſitionem) triangulum α β γ, medietas eſt, α β enim dimetiens, illud bifariam ſecat: & triangulum δ ι ξ, parallelogrammi δ ι ξ θ, medietas eſt (per eandem), nam dimetiens ξ δ, illud ſecat bifariam. Æqualium uero ea quæ ſunt dimidium, ſibi inuicem ſunt æqualia. (per 7 cõmunem ſententiam.) Triangulum igitur α β γ, triangulo δ ι ξ eſt æquale. Triangula igitur in æqualibus baſibus & in eiſdem parallelis conſtituta, ſibi inuicem ſunt æqualia. Quod oportuit demonſtraſſe.*

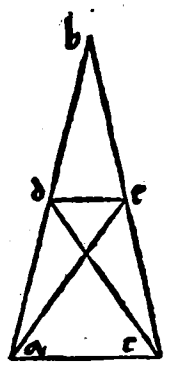
Eucli. ex Camp. Propoſitio 39.

39 Mnes duo trianguli æquales, ſi in eandem baſin & ex eadem parte cæciderint, inter duas lineas æquidiſtantes erunt.

CAMPANVS. Sint duo trianguli a b c & d b c, conſtituti ſuper baſin b c ex una eademq; parte, ſintq; æquales: dico eos eſſe inter lineas æquidiſtantes. Et hæc eſt conuerſa 37. A puncto a, protraham lineam æquidiſtantem lineæ b c, quæ ſi pertranſierit per punctum d, liquet propoſitum. Sin autem, pertranſibit ſupra aut infra. Tranſeat primo ſupra, & ſit a e, producam b d, uſquequo ſecet lineam a e in puncto e, & protraham lineam e c. Et quia triangulus e b c eſt æqualis triangulo a b c per 37, & triangulus d b c poſitus eſt æqualis triangulo a b c, erit triãgulus d b c æqualis triangulo e b c, pars toti, quod eſt impoſſibile. Non igitur pertranſibit linea quæ à puncto a ducitur æquediſtanter b c, ſupra d. Tranſeat ergo infra, & ſit a f, ſecans lineam d b in puncto f. Protraham ergo lineam f c, & quia per 37, trangulus f b c eſt æqualis triangulo a b c, ipſe etiam erit æqualis triangulo d b c, pars toti, quod eſt impoſſibile. Quia ergo à puncto a, æquidiſtans b c non tranſit niſi per punctum d, patet propoſitum.

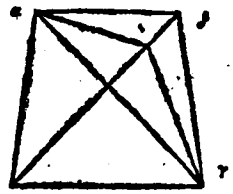

CAMPANI additio. Ex hac autem & præmiſſa, nota quod ſi aliqua linea recta duo alicuius trianguli latera per æqua ſecet uel ſecuerit, ipſa erit tertio æquidiſtans, quod ſic probatur. Sit triangulus a b c, cuius duo latera quæ ſunt a b & b c, ſecet linea d e per æqualia, a b quidem in pucto d, & b c in puncto e, dico quod linea d e eſt æquidiſtans a c. Protraham enim in quadrilatero a c e d, diametros a e & d c. Ductaq; per 31 à puncto e ipſi a b æquidiſtante, erit per 38 triangulus a e d æqualis triangulo d e b, propter id quod linea a d baſis triãguli a e d poſita eſt æqualis lineæ d b baſi triãguli d e b. Rurſus quia ducta à puncto d per 31 ipſi b c æquidiſtante, per eandem triãgulus c e d erit æqualis eidem triangulo d e b, propter id quod linea c e poſita eſt æqualis lineæ e b, triangulus a e d eſt æqualis triangulo c e d. Quia ergo ipſi ſunt conſtituti ſuper eandem baſin, uidelicet, lineam e d, & ex eadẽ parte, ipſi erunt per hanc 39 inter lineas æquediſtantes, ergo linea d e, eſt æquidiſtans lineæ a c. Quod quidem propoſitum, ad quintam quarti tibi ualebit.

Eucli. ex Zamb. Theorema 29. Propoſitio 39.

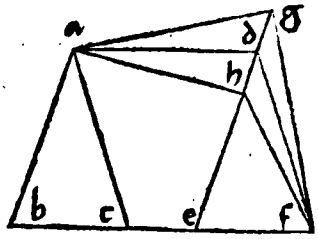
39 Triangula æqualia in eadem baſi & ad eaſdem partes conſtituta, in eiſdem ſunt parallelis.

THEON ex Zamb. *Sint bina triangula α β γ & δ γ β, conſtituta in eadem baſi β γ, & ad eaſdem partes. dico quod & in eiſdē ſunt parallelis. Connectatur α δ. Dico quod α δ ipſi β γ eſt parallelus. Si autem non, excitetur (per 31 propoſitionē) per α ſignum, ipſi β γ rectæ lineæ parallelus α ε, & connectatur ε γ. Triangulum igitur ε ζ γ (per 37 propoſitionē) æquale eſt triangulo α ζ γ: in eadem enim ſunt baſi β γ, in eiſdemq; parallelis α ε & β γ. At triangulū igitur δ β γ, ipſi triāgulo α β γ eſt æquale (per hypotheſin. Triangulū igitur δ β γ, triangulo ε ζ γ eſt æquale, maius, uidelicet, minori, quod eſt impoſſibile: parallelus igitur minime eſt α ε ipſi β γ. Similiterq; oſtendemus quod nulla alia præter α δ: parallelus igitur eſt α δ ipſi β γ. Triangula igitur æqualia, & quæ ſequuntur reliqua. Quod erat oſtendendum.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 40.

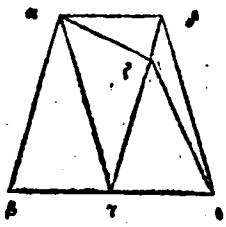
40 SI duo trianguli æquales ſuper æquales baſes unius eiuſdemq; lineæ ex eadē parte fuerint conſtituti, eos inter duas lincas æquedistantes neceſſe eſt contineri.

CAMPANVS. *Sint duo trianguli a b c, d e f æquales, conſtituti ſuper duas baſes quæ ſunt b c & e f, & ex eadem parte: dico eos eſſe inter duas lineas æquidiſtantes, & hæc eſt cōuerſa 38. Et, pbatur per ipſam, ſicut præcedens per 37. A puncto a, ducatur linea æquidiſtās lineæ b f, quæ ſi tranſierit per punctum d, patet propoſitū: ſin autem, pertranſeat ſupra ut æg, & producatur e d uſq; ad ipſum g, ut ſit e g, & ducatur linea g f. Erit per 38 triāgulus a b c, æqualis triangulo g e f, quare & triangulus d e f, erit æqualis triangulo g e f, pars toti, quod eſt impoſſibile: non ergo tranſibit ſupra. Tranſeat ergo infra, ſecetq; lineam d e in puncto h, & ducatur linea f h, erit per 38 triāgulus h e f, æqualis triangulo a b c, quare & triāgulo d e f, pars toti, quod eſt impoſſibile. Quia ergo non tranſibit niſi per punctum d, patet ꝓpoſitū.*

Eucli. ex Zamb. Theorema 30. Propoſitio 40.

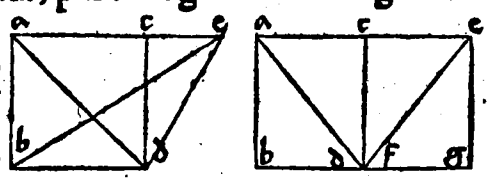
40 Triangula æqualia in æqualibus baſibus & ad eaſdem partes conſtituta, in eiſdem ſunt parallelis.

THEON ex Zamb. *Sint triangula æqualia α ζ γ & γ δ ε, in æqualibus baſibus conſtituta, hoc eſt β γ & γ ε, & ad eaſdem partes α. Dico quod & in eiſdem ſunt parallelis. Connectatur (per 1 poſtulatū) α δ. Dico quod α δ ipſi β ε eſt parallelus. Si autem non, excitetur (per 31 propoſitionē) per α ipſi β ε parallelus α ζ, & connectatur ζ ε. Triangulum igitur α β γ, triāgulo γ ζ ε eſt æquale: (per 38) in æqualibus enim ſunt baſibus conſtituta β γ & γ ε, & in eiſdem parallelis β ε & α ζ, ſed triangulū α β γ, triangulo δ γ ε eſt æquale. Trianguli igitur δ γ ε, æquū eſt triāgulo ζ γ ε, maius minori, quod eſt impoſſibile: parallelus igitur minime eſt α ζ ipſi β ε. Similiterq; oſtendemus quod nulla præter α δ. Parallelus igitur eſt α δ ipſi β ε. Quod oſtendere oportebat.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 41.

41 SI parallelogrammū triangulusq; in eadem baſi atq; in eiſdem alternis lineis fuerint conſtituta, parallelogrammū triangulo duplum eſſe conueniet.

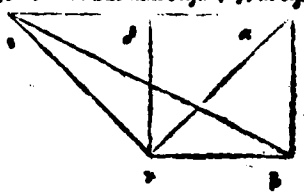
CAMPANVS. *Sit parallelogrammū a b c d, & triāgulus e b d ſuper baſim b d, & inter lineas a e & b d quæ ſint æquidiſtantes. Dico parallelogrammū, duplum eſſe triangulo. Protraham in parallelogrāmo diametrum a d, erit triangulus a b d, dimidium parallelogrammi per correlarium 34, & quia triangulus e b d eſt æqualis triangulo a b d per 37, patet triangulū e b d, eſſe dimidiū parallelogrammi a b c d; quod eſt propoſitum. Similiter quoq; poteſt probari, quod ſi parallelogrammū triangulusq; in æqualibus baſibus atq; inter lineas æquidiſtantes fuerint conſtituta, parallelogrammū duplum erit triāgulo. Quod ideo non poſuit Euclides.*

des,quia leuiter patet ex hac præcedente correlariũ & 38,diuiſo parallelogrammo per diametrũ in duo triangulos,uel ſuper baſin parallelogrãmi inter eaſdem lineas æque diſtantes triangulo conſtituto,ad quem duplum erit parallelogrammũ per hanc præcedentem,& ipſe æqualis alteri dato triangulo per 38.

Eucli. ex Zamb. *Theorema 31.* *Propoſitio 41.*

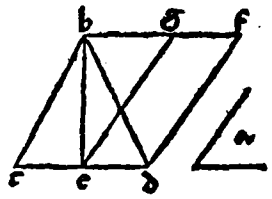
41 **Si parallelogrammũ & triangulũ eandem baſin habuerint,in eiſdemq; fuerint parallelis,trianguli parallelogrammũ duplum erit.**

THEON *ex Zamb.* *Parallelogrammũ enim α β γ δ,& triangulum ε β γ, eandem habeant baſin β γ, in eiſdemq; ſint parallelis β γ & α ε. Dico quod parallelogrammũ α β γ d,trianguli β ε γ duplum eſt. Connectatur enim (per 1 poſtulatũ) α γ. Triangulũ igitur α β γ (per 37) æquale eſt triangulo ε β γ: in eadem enim ſunt baſi β γ, & in eiſdem parallelis β γ & α ε. Sed parallelogrammũ α β γ δ, duplum eſt ipſius trianguli α β γ (per 34 propoſitionem) etenim dimetiens α γ, illud bifariam ſecat. Quare parallelogrammũ α β γ δ, ipſius trianguli ε β γ duplum eſt. Si parallelogrammum & triangulũ igitur, & quod ſequitur reliquum. Quod erat oſtendendum.*

Eucli. ex Camp. *Propoſitio 42.*

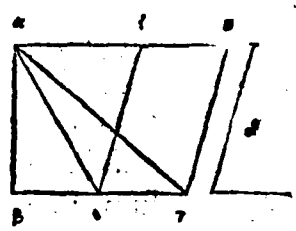
42 Equidiſtantiũ laterum ſuperficiem deſignare, cuius angulus ſit angulo aſſignato æqualis, ipſa uero ſuperficies triangulo aſſignato æqualis.

CAMPANVS. Sit aſſignatus angulus a,& aſſignatus triangulus b c d, uolo deſcribere ſuperficiem æquidiſtantiũ laterum æqualem triangulo b c d, cuius utercq; duorum angulorũ ex aduerſo poſitorũ ſit æqualis a. Diuido baſin c d per dimidium in puncto e,& protraho lineam b e,& à puncto b duco b f æquidiſtantẽ c d,eritq; per 33 triangulus b e d,æqualis triangulo b e c,quare triãgulus b e d,eſt dimidiũ totalis trianguli b c d. Igitur ſuper punctum e lineæ d e,conſtituo per 23 angulũ d e g,æqualem angulo a,& perficio parallelogrammũ g e d f, quod etiam quia per præcedentẽ eſt duplum triangulũ b e d, erit etiam æquale triangulo b c d,per hanc cõmunem ſcientiam,quorũ dimidia ſunt æqualia,ipſa quoq; ſunt æqualia:eſt enim triangulus b e d,utriuſq; dimidium. Quare deſcripſimus parallelogrammũ g e d f æquale triangulo b c d,cuius utercq; duorũ angulorũ g e d & d f g ex aduerſo poſitorum eſt æqualis angulo a,quod fuit propoſitum.

Euclidis ex Zamb. *Problema 11.* *Propoſitio 42.*

42 **Dato triangulo æquale parallelogrammũ conſtituere, in dato angulo rectilineo.** THEON *ex Zamb.* *Sit datum triangulũ α β γ, datus uero angulus rectilineus ſit δ, oportet iam ipſi triangulo α β γ æquale parallelogrammum conſtruere in angulo rectilineo æquali ipſi δ. Secetur (per 10 propoſitionẽ) linea β γ bifariam, in ſigno ε, & connectatur (per 1 poſtulatum) α ε. Conſtituatuŕq; (per 23 propoſitionẽ) ad datam rectam lineam ε γ, ad datumq; in ea ſignum ε, ipſi angulo δ, æqualis angulus γ ε ζ. Et (per 31 propoſitionem) per α, ipſi ε γ excitetur parallelus α π, & (per eandem) per γ ipſi ε ζ, parallelus excitetur γ π: parallelogrammũ igitur eſt ζ ε γ π. Et quoniam æqualis eſt β ε ipſi ε γ, triangulũ α β ε (per 38) triangulo α ε γ eſt æquale: in æqualibus enim ſunt baſibus β ε & ε γ, & in eiſdem parallelis β γ & α π. Duplum igitur eſt triangulũ α β γ, trianguli α ε γ. Parallelogrammũ autem ζ ε γ π (per 40) duplum eſt trianguli α ε γ: baſin enim eandem habet, in eiſdemq; parallelis eſt, parallelogrammũ igitur ζ ε γ π æquũ eſt ipſi triãgulo α β γ, & habet angulũ γ ε ζ æqualem dato angulo δ. Dato igitur triãgulo α β γ, æquale conſtitutũ eſt parallelogrammũ ζ ε γ π, in angulo γ ε ζ qui æqualis eſt ipſi δ, quod feciſſe oportuit.*

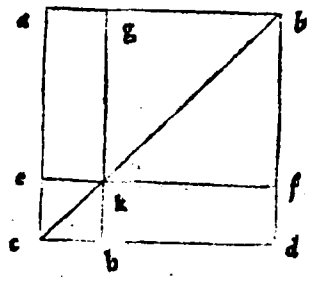

Eucli. ex Camp. *Propoſitio 43.*

43 Mnis parallelogrãmi ſpatij, eorum quæ circa diametrũ ſunt parallelogrammorũ ſupplementa,æqua ſibi inuicẽ eſſe neceſſe eſt.

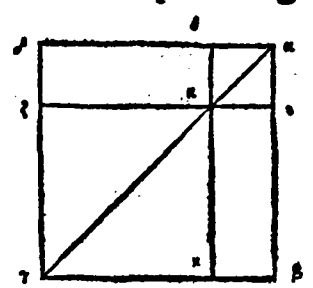
CAMPANVS. Sit parallelogrammũ a b c d,in quo protrahã diametrũ b c,& protraham e f æquidiſtantẽ utricq; duorũ laterũ a b & c d,quæ ſecet diametrũ in puncto k, à quo ducam k g æquidiſtantẽ utricq; duorũ laterũ a c & b d, & producã eam quouſq; ſecet

fecet utrunq; latus a b & c d, ſitq; tota g k h. Erit totum parallelogrammũ a b c d diuiſum in quatuor parallelogrãma, quorũ duo, ſcilicet, e c k h & g k b f dicuntur cõſiſtere circa c b, eo q; diameter tranſit per medium eorũ, & ideo ſunt circa diametrũ, reliqua duo, ſcilicet, a e g k & k h f d: dicũtur ſupplemẽta. Hæc duo ſupplemẽta, dicũtur eſſe æqualia, ſunt enim duo trianguli a b c & c d b, æquales per correl. 34 propoſitionis, ſimiliter quoq; duo triãguli g k b & f k b, ſunt æquales per idem correlariũ: at duo triãguli c e k & k h c, ſimiliter ſunt æquales per idem correlariũ. Demptis igitur duobus triãgulis b g k & k c e de totali triãgulo a b c, ac duobus triãgulis rcliquis b f k & k c h de totali triãgulo reliquo c d b, erunt per 3 cõmunẽ animi conceptionẽ reſidua quæ ſunt duo dicta ſupplemẽta æqualia, q̃d eſt ppoſitũ. Eucli. ex Zamb. Theorema 32. Propoſitio 43.

43 Omnis parallelogrãmi eorum quæ circa dimetientẽ ſunt parallelogrãmorũ ſupplementa, ſibi inuicem ſunt æqualia.

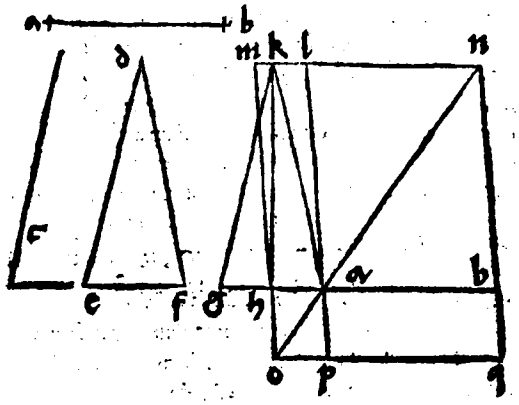
THEON ex Zamb. Sit parallelogrammũ α β γ δ, dimetiens uero illius ſit α γ, circa uero α γ, ſint parallelogramma ε θ & ζ η, ſupplementa uero ſint β κ & κ δ. Dico quod ſupplementũ β κ, æquale eſt ſupplemento κ δ. Quoniam enim parallelogrammũ eſt α β γ δ, dimetiens uero illius eſt α γ, triangulum α β γ (per 34 propoſitionẽ) æquum eſt triangulo α δ γ. Rurſus quoniam parallelogrammũ eſt α ε κ θ, dimetiens uero illius eſt α κ, triangulum igitur α ε κ (per eandem) æquum eſt triangulo α θ κ, ac per hoc etiam triangulũ κ ζ γ, æquũ eſt triangulo κ η γ. At quoniam triangulũ α ε κ triangulo α θ κ eſt æquale, & triangulũ κ ζ γ triangulo κ η γ eſt æquale, triãgula igitur α ε κ & κ η γ, triangulis α θ κ & κ ζ γ ſunt æqualia: eſt autẽ totum triangulũ α β γ, toti triangulo α δ γ æquale: reliquũ igitur ſupplementũ β κ (per 3 cõmunem ſententiam) reliquo ſupplemento κ δ eſt æquale. Omnis parallelogrammi ergo, & quod ſequitur reliquum, quod oportuit demonſtraſſe.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 44.

44 PRoposita linea recta, ſuper eam, ſuperficiem æquidiſtantiũ laterum cuius angulus ſit angulo aſſignato æqualis, ipſa uero ſuperficies triangulo aſſignato æqualis deſignare.

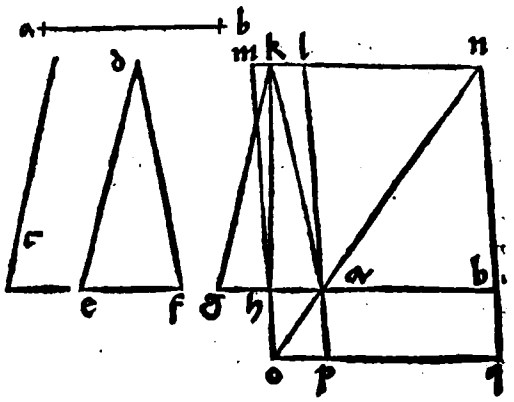
CAMPANVS. Deſignare ſuperficiẽ æquidiſtantiũ laterũ ſuper lineam aliquã, eſt lineam ipſam facere latus unũ ipſius ſuperficiei. Sit ergo data linea a b, & datus angulus c, & datus triãgulus d e f. Super lineam a b uolo deſignare ſuperficiẽ unam æquidiſtantiũ laterũ, ita q; linea a b ſit unũ ex lateribus eius, cuius uterq; duorũ angulorũ ex aduerſo poſitorum ſit æqualis angulo c, & ipſa totalis ſuperficies ſit æqualis triãgulo d e f. Differt autẽ hæc a 42, quia hic datur latus unius ſuperficiei deſcribendæ, ſcilicet, linea a b, ibi autẽ nullũ. Cum ergo hoc uolucro facere, adiungo lineam a g lineæ a b ſecundũ rectitudinẽ, quam pono æqualẽ lineæ e f baſi triãguli dati, ſuper quam cõſtituo triangulum unum dato triangulo æqualem, & eidem æquilaterum, quod hoc modo facio. Conſtituo angulum a k g æqualem angulo e, & angulũ g a k æqualem angulo f, per 23, & quia g a poſita fuerat æqualis e f, erit per 26 triangulus g a k æqualis & æquilaterus triangulo c f d. Diuidam ergo g a per æqualia in puncto h, & protraham k h, & producam a puncto k, lineam m k n æquidiſtantẽ lineæ g b; eritq; per 31 triangulus a h k, æqualis triangulo g h k. Tunc ſuper punctum a lineæ g a faciam angulum g a l per 23 æqualem angulo c dato, & complebo ſuper baſin a h, & inter lineas g b & m n æquidiſtantes, ſuperficiem æquidiſtantium laterum m l h a, quæ per 41 dupla erit ad triangulum h k a: æqualis igitur totali triangulo k g a, quare & triangulo d e f propoſito.

agk.

Protraham

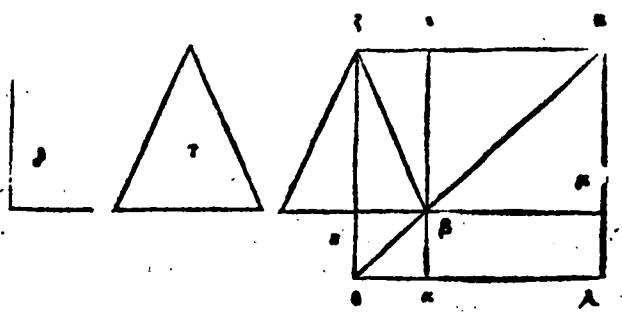
Protraham ergo b n æquidiſtantem a l,& producam diametrũ n a, quam protraham quouſq; concurrat cum m h producta in puncto o, & complebo ſuperficiem æquidiſtantium laterum m o n q,& protraham l a uſq; ad p punctum lineæ o q, eritq; per præcedentem, ſupplementũ a b p q,æquale ſupplemento m l h a,quare & triangulo d e f,& quia per 15 angulus l a h eſt æqualis angulo b a p, & ideo angulus b a p eſt æqualis angulo c,patet ſuper datam lineam a b deſcriptam eſſe ſuperficiem æquidiſtantium laterum a b p q æqualem dato triangulo d e f,cuius uterque duorum angulorum ex aduerſo poſitorum qui ſunt a & q, eſt æqualis dato angulo c, quod fuit propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Problema 12. Propoſitio 44.

44 Ad datam rectam lineam, dato triangulo æquale parallelogrammum παραλλ/ρ * conſtruere in dato angulo rectilineo.

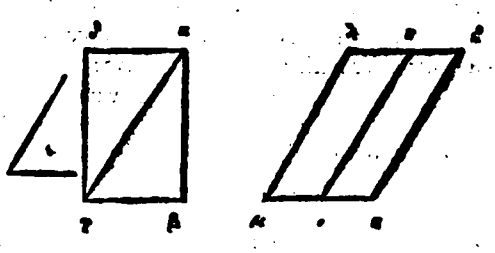
THEON ex Zamb. *Sit quidem data recta linea α β, datum uero triangulũ, ſit γ, datus autem angulus rectilineus ſit δ: oportet iam ad datam rectam lineam α β, dato triangulo γ æquale parallelogrammum * prætendente in angulo qui æqualis δ. Conſtituatur (per 42) ipſi γ triangulo æquale parallelogrammũ β ε ζ η, in angulo ε ζ η qui ipſi δ eſt æqualis. Et (per 2 poſtulatũ) ponatur ut β ε ſit in rectum ipſi η β, & extendatur ζ η in θ, & per α (per 31 propoſitionem) utriſque ζ β η ε ζ parallelus excitetur α θ, & connectatur (per 1 poſtulatum) θ β. Et quoniam in parallelos α θ & ε ζ recta linea incidit θ ζ, anguli ergo α θ ζ, θ ζ ε, (per 29 propoſitionem) duobus rectis rectis ſunt æquales: anguli uero β θ η & ζ ε, duobus rectis ſunt minores, quæ autem à minoribus duobus rectis in infinitum producuntur, (per 5 poſtulatum) concurrunt. Lineæ igitur θ β & ζ ε, in infinitum productæ concurrunt: producantur igitur, & concurrant in κ. Et (per 31 propoſitionem) per κ ſignum utriſq; ε α & ζ θ parallelus excitetur κ λ, & producantur (per 2 poſtulatum) lineæ θ α & η θ ad λ, μ, ſigna. Parallelogrammum igitur eſt θ λ κ ζ, illiusq; dimetiens eſt θ κ, circa uero ipſum dimetientem θ κ parallelogramma ſunt α κ & μ ε, ſupplementa uero λ β & β ζ. Igitur (per 43) λ β ipſi β ζ eſt æquale, ſed β ζ (per 42) ipſi triangulo γ eſt æquale, igitur & λ β, ipſi γ eſt æquale. Et quoniam angulus κ β ε (per 15) angulo α β μ eſt æqualis, ſed angulus κ β ε, ipſi δ eſt æqualis, angulus igitur α β μ, ipſi δ eſt æqualis. Ad datam igitur rectam lineam α β, dato triangulo γ æquale parallelogrammum * prætenditur λ β, in angulo α β μ qui ipſi δ eſt æqualis, quod feciſſe oportuit.* παραβάλλειν

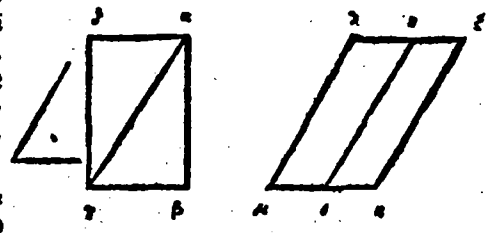
Euclidis ex Zamb. Problema 13. Propoſitio 45.

45 Dato rectilineo, æquale parallelogrammum conſtituere in dato angulo rectilineo.

THEON ex Zamb. *Sit datum rectilineum α β γ δ, datus uero angulus rectilineus ſit ε, oportet iam ipſi α β γ δ rectilineo æquale conſtruere parallelogrammum in dato angulo rectilineo. Connectatur enim (per 1 poſtulatum) δ β, & conſtituatur (per 42) triangulo α β δ æquale parallelogrammum ζ θ, in angulo θ η ζ, qui ipſi ε eſt æqualis, & * prætendatur (per 44) ad rectam lineam η θ, triangulo δ β γ æquale parallelogrammũ η μ, in angulo η θ μ qui ipſi ε eſt æqualis. Et quoniam angulo ε, angulus θ η ζ, & angulus η θ μ eſt æqualis, angulus igitur θ η ζ, angulo η θ μ æqualis. Cõmunis ponatur angulus α θ η, anguli ergo ζ η θ & α θ η, anguli η θ η & η θ μ ſunt æquales. Sed anguli ζ η θ & η θ η (per 29 propoſitionẽ) duobus rectis ſunt æquales: anguli igitur η θ η & η θ μ, duobus rectis ſunt æquales. Ad aliquam igitur rectam lineam η θ (per 14 propoſitionem) ad aliquodq;* παραβάλλειν

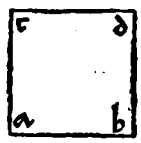
quodq; in ea ſignum θ, binæ rectæ lineæ κ θ & θ μ non in eiſdem partibus exiſtentes, * utrobiq; angulos binis rectis æquales efficiunt. In rectum igitur eſt κ θ ipſi θ μ. At quoniam in parallelos κ μ & ξ ν recta linea incidit θ ν, alterni anguli μ θ ν & θ ν ξ (per 29 propoſitionem) ſibi inuicem ſunt æquales. Communis ponatur angulus θ ν λ. Anguli ergo μ θ ν & θ ν λ, angulis θ ν ξ & θ ν λ ſunt æquales. Sed anguli μ θ ν & θ ν λ (per eandem) duobus rectis ſunt æquales, anguli igitur θ ν ξ & θ ν λ duobus rectis ſunt æquales. In rectum eſt igitur linea ξ ν, lineæ κ ν λ. At quoniam κ ξ ipſi θ ν (per 34.) æqualis eſt & parallelus, & ipſi θ ν ipſa μ λ, igitur (per 1 cõmunem ſententiam) ξ κ ipſi γ λ æqualis eſt, & parallelus (per 30 propoſitionẽ.)

Sed eas coniungunt rectæ lineæ κ μ & ξ λ, lineæ igitur κ μ & ξ λ (quæ per 33 propoſitionem) æquales & paralleli ſunt: parallelogrammũ igitur eſt κ ξ λ μ. Et quoniam (per 42) triangulum κ β δ parallelogrammo ξ θ eſt æquale, & triangulum δ β γ parallelogrammo ν μ, totum igitur κ β γ δ rectilineum, toti κ ξ λ μ parallelogrãmo eſt æquale. Dato igitur rectilineo κ β γ δ, æquũ parallelogrammũ conſtituũ eſt κ ξ λ μ, in angulo ξ ν μ ipſi θ dato æquali, quod feciſſe oportuit. Eucli. ex Camp. Propoſitio 45.

45 IN data linea, quadratum deſcribere.

CAMPANVS. Sit data linea a b, ex qua uolo quadratum deſcribere. A punctis a & b lineæ a b educo per 11 lineas a c & b d perpẽdiculares ad lineam a b, quæ erunt æquidiſtantes per ultimã partem 16, & pono utramq; earũ, eidem a b per 3 æqualem, & protraho lineam c d, eritq; ipſa æqualis & æquidiſtans lineæ a b per 33. Et quia uterq; duorũ angulorũ a & b eſt rectus, erit uterq; duorum c & d rectus per ultimam partem 29, ergo per diffinitionem quadrati, a b c d eſt quadratum, quod eſt propoſitum.

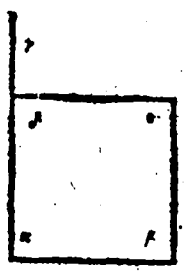

Idem aliter oſtendere. Sit a c perpendicularis ſuper lineam a b per 11, & ſit ei æqualis ut prius, & à puncto c per 31 ducatur c d æquidiſtans a b, & ponatur æqualis ei, & ducatur linea d b, quæ per 33 erit æqualis & æquidiſtãs a c, & omnes anguli recti, per ultimam partem 29, quare per diffinitionẽ quadrati habemus propoſitũ.

Eucli. ex Zamb. Problema 14. Propoſitio 46.

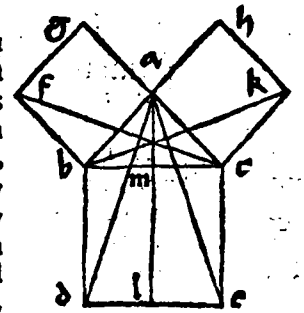
45 Ex data recta linea, quadratum deſcribere.

THEON ex Zamb. Sit data recta linea α β, oportet ex α β recta linea, quadratum deſcribere. Excitetur (per 11 propoſitionem) ipſi, rectæ lineæ α β, à dato ſigno α ad angulos rectos α β, & ponatur (per 3 propoſitionem) ipſi α β æqualis α δ. Et (per 31 propoſitionem) per ſignum δ, ipſi α β parallelus excitetur δ ε, & (per eandem) per ſignum β, ipſi α δ excitetur parallelus β ε: parallelogrammũ igitur eſt ipſum α δ ε β, æquális igitur eſt α β ipſi δ ε, & α δ ipſi β ε. Sed α β ipſi α δ eſt æqualis: quatuor igitur β α, α δ, δ ε, & ε β, ſibi inuicem ſunt æquales: æquilaterũ igitur eſt α δ ε β parallelogrammũ. Dico quod etiam rectangulum eſt. Quoniã enim in parallelos α β & δ ε, recta linea incidit α δ, anguli igitur β α δ & α δ ε, (per 29 propoſitionem) duobus rectis ſunt æquales: angulus autem β α δ eſt rectus, angulus igitur α δ ε eſt etiam rectus, parallelogrammorũ * locorum autem latera & anguli ex oppoſito, ſibi inuicem ſunt æqualia (per 34 propoſitionẽ) Ex oppoſito igitur ambo & α β ε & β ε δ anguli, ſunt recti. Rectangulum igitur eſt α β ε δ, oſtenſum autem eſt quod & æquilaterũ. Quadratum igitur eſt, atq; ex data recta linea α β deſcriptum, quod facere oportebat.

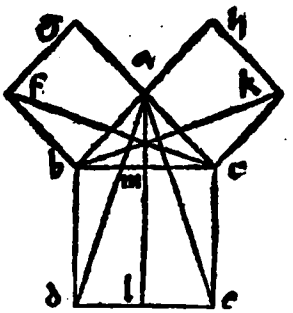

Eucli. ex Camp. Propoſitio 46.

47 IN omni triangulo rectangulo, quadratum quod à latere recto angulo oppoſito in ſemetipſo ducto deſcribitur, æquũ eſt duobus quadratis quæ ex duobus reliquis lateribus conſcribuntur. CAMPANVS. Sit triangulus a b c, cuius angulus a ſit rectus. Dico quod quadratum lateris b c, æquũ eſt quadrato lateris a b & quadrato lateris a c ſimul ſumptis. Quadrabo ergo hæc tria latera, ſecũdum doctrinã præcedentis, ſitq; quadratũ b c, ſuperficies b c d e, & quadratum b a, ſuperficies b f g a, & quadratũ a c, ſuperficies a c h k. Ab angulo a, recto, ducam ad baſin d e baſin maximi quadrati, tres lineas, ſcilicet, a l æquidiſtantem utriq; lateri b d & c e, quæ ſecet b c in puncto m, & hypothenuſas a d & a e.

& a e. Itemq; à duobus reliquis angulis trianguli, qui ſunt b & c, ducam ad duos angulos duorum quadratorum minorum, duas lineas ſe interſecantes intra ipſum triangulum, quæ ſunt b k & c f. Et quia uterq; duorum angulorum b a c & b a g, eſt rectus, per 14 erit g c linea una: eadem ratione erit b h, linea una, quia uterque duorum angulorũ c a b & c a h eſt rectus. Quia ergo ſuper baſin b f, & inter duas lineas æquidiſtantes quæ ſunt c g & b f, conſtituta ſunt parallelogrammum b f g a & triangulo b f c, erit per 41 parallelogrammũ b f g a duplum triangulus b f c, ſed triangulus b f c eſt æqualis triangulo b a d per 4, quia f b & b c latera primi ſunt æqualia a b & b d lateribus poſtremi, & angulus b primi eſt æqualis angulo b poſtremi, eo quod uterq; conſtat ex angulo recto & angulo a b c cõmuni: ergo parallelogrammum b f g a, eſt duplum ad triangulum a b d. Sed parallelogrammũ b d l m eſt duplum ad eundem triangulum per 41, quia conſtituti ſunt ſuper eandem baſin, ſcilicet, b d, & inter lineas æquidiſtantes quæ ſunt b d & a l, ergo per cõmunem

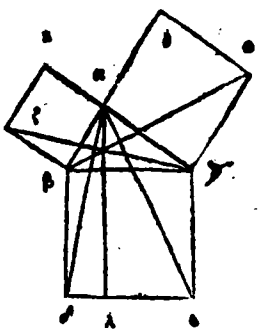

ſcientiam quadratum a b f g, & parallelogrammum b d l m ſunt æqualia, quia eorum dimidia, uidelicet, prædicti trianguli ſunt æqualia. Eodem modo & per eaſdem propoſitiones mediantibus triangulis k b c & a e c probabimus quadratũ a c h k eſſe æquale parallelogrammo c e l m. Quare patet propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 33. Propoſitio 47.

47 **In rectangulis triangulis quadratum quod à latere rectum angulũ ſubtendente fit, æquum eſt quadratis quæ fiunt ex lateribus rectum angulũ continentibus.**

THEON ex Zamb. *Sit triangulũ rectangulum α β γ, rectum habens qui ſub β α γ angulum. Dico quod quadratũ quod fit ex β γ, æquum eſt quadratis quæ fiunt ex β α & α γ. Deſcribatur enim (per 46) ex β γ, quadratum β δ γ ε, & (per eandem) ex β α & α γ, quadrata ι β & θ γ. Et per α, ipſis β δ & γ ε, (per 31 propoſitionem) parallelus excitetur α λ, & connectantur (per 1 poſtulatum) α δ & γ ζ. Et quoniam anguli β α γ & ι α ι ſunt recti, ad aliquam igitur rectam lineam β α, ad datumq; in ea ſignum α, duæ rectæ lineæ α γ & α ι non in eaſdem partes proiectæ, angulos utrobiq; duobus rectis æquos efficiunt (per 14 propoſitionem) in rectum igitur eſt α γ ipſi α ι. Ac per hoc & β α ipſi α ι eſt in rectum. Et quoniam angulus δ β γ æqualis eſt angulo ζ β α, rectus enim uterque eſt, communis ponatur angulus α β γ: totus igitur δ β α, toti ζ β γ eſt æqualis. Et quoniam duæ δ β & β α duabus β ζ & β γ ſunt alterutri alteri æquales, & angulus δ β α angulo ζ β γ eſt æqualis, baſis igitur α δ baſi ζ γ (per 4 propoſitionem) eſt æqualis, & triangulum α β δ triangulo ζ β γ eſt æquale. Trianguli uero α β δ (per 41) parallelogrammum β λ duplum eſt: baſim enim habet eandem, hoc eſt β δ, in eiſdemq; eſt parallelis, hoc eſt β δ & α λ. Et trianguli quoq; ζ β γ (per eandem) quadratum ι β duplum eſt, baſim namq; eandem habet, hoc eſt β ζ, & in eiſdem eſt parallelis, hoc eſt ζ β & ι γ. Quæ autem æqualium dupla ſunt (per 6 cõmunem ſententiam) adinuicem ſunt æqualia: parallelogrammũ igitur β λ æquum eſt quadrato ι β. Similiterq; ſi connectantur (per 1 poſtulatum) α ι & θ α, oſtendetur parallelogrammũ γ λ, æquale eſſe quadrato θ γ. Totum igitur quadratum β δ ε γ, duobus ι β & θ γ quadratis æquum eſt. Et quadratum β δ ε γ, eſt deſcriptum ex β γ: at quadrata ι β & θ γ, ſunt deſcripta ex β α & α γ. Quadratum igitur quod ex β γ latere, æquũ eſt quadratis quæ fiunt ex lateribus β α & α γ. In rectangulis igitur triangulis, quadratũ quod ex rectum angulum ſubtendente latere fit, & quæ ſequuntur reliqua ut in theoremate. Quod erat oſtendendum.*

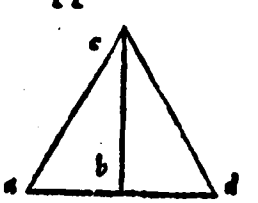

Eucli. ex Camp. Propoſitio 47.

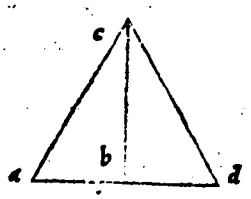
47

I quod ab uno trianguli latere in ſeipſum ducto producitur, æquum fuerit duobus quadratis quæ à duobus reliquis lateribus deſcribuntur, rectus eſt angulus cui latus illud opponitur.

CAMPANVS. Lineam in ſeipſam ducere, eſt eius quadratum deſcribere. Sit triangulus a b c, ſitq; quadratũ lateris a c, æquale quadratis duorũ laterum a b & b e ſimul iunctis, dico angulum b cui latus a c opponitur, eſſe rectum. Et hæc eſt conuerſa prioris. A puncto b extraho lineam b d per 11 perpen-

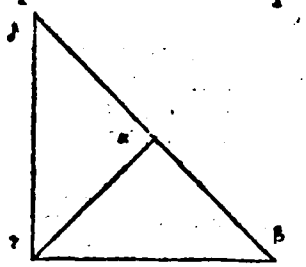

perpendicularem ſuper lineam b c, quam pono æqualem a b, & produco lineam d c, erit per præcedentem, quadratum d c, æquale duobus quadratis duarum linearum d b & b c, & quia b d poſita eſt æqualis b a, erunt per communem ſcientiam quæ eſt linearum æqualium æqualia eſſe quadrata, quadrata duarum linearum a b & b d æqualia: quapropter erit quadratum d c, æquale quadrato a c, ergo per aliam cõmunem ſcientiam quæ eſt conuerſa prioris, ſcilicet, lineas, quarum quadrata ſunt æqualia, eſſe æquales, erit d c æqualis a c, quare per 8 angulus b trianguli a b c, eſt rectus, quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 14. Propoſitio 48.

48 Si trianguli quod ab uno laterum quadratum, æquale fuerit eis quæ ex reliquis trianguli lateribus quadratis, angulus comprehenſus ſub reliquis trianguli duobus lateribus, rectus erit.

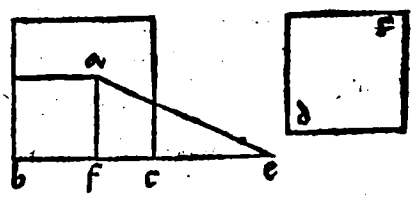

THEON ex Zamb. *Trianguli namq; α β γ, quod ex uno latere β γ quadratum, æquum ſit eis quæ ex β α, α γ lateribus, quadratis. Dico quod angulus β α γ, rectus eſt. Excitetur enim (per 11 propoſitionem) ab α, ſigno. ipſi α γ rectæ lineæ ad angulos rectos α δ. Et (per 3 propoſitionem) ponatur ipſi α β, æqualis α δ, & (per 1 poſtulatum) connectatur δ γ. Et quoniam æqualis eſt δ α ipſi α β, quadratum quod ex δ α, æquum eſt quadrato quod ex α β. Commune apponatur quadratum quod ex α γ, quadrata igitur quæ ex δ α & α γ, æqualia ſunt eis quæ ex β α & α γ quadratis. At (per præcedentem) quadratis quæ ex δ α & α γ, æquum eſt quadratum quod ex δ γ. Rectus enim eſt angulus δ α γ. Quadratis autem ex α β & α γ (per hypotheſin) æquum eſt quadratum quod ex β γ, nam id receptum eſt. Quadratum igitur quod ex δ γ, æquum eſt quadrato quod ex β γ. Quare latus δ γ, lateri β γ eſt æquale: & quoniam α δ, ipſi α β eſt æquale, communis autem α γ, duæ igitur δ α & α γ, duabus β α & α γ ſunt æquales, & baſis δ γ, baſi β γ æqualis. Angulus igitur δ α γ angulo β α γ (per 8 propoſitionem) eſt æqualis. At angulus δ α γ, rectus eſt: rectus igitur eſt & angulus β α γ. Si trianguli ergo quod ab uno laterum quadratum, æquum fuerit eis quæ à reliquis trianguli duobus lateribus, quadratis, angulus comprehenſus ſub reliquis duobus trianguli lateribus, rectus erit. Quod erat oſtendendum.*

CAMPANI additio.

Propoſitis quibuſcunq; quadratis, alteri illorum gnomonem reliquo æqualem deſcribere.

Proponantur ergo duo quadrata, ſcilicet, a b & c d, & ſit propoſitum producere gnomonem circa quadratum a b, æqualem c d quadrato. Protrahatur itaq; unum latus quadrati a b ad æqualitatem unius lateris quadrati c d in continuum & directum, & ſit f e, ita quod f e ſit æquale uni laterum quadrati c d, & ex e ducam lineam rectam ad a: fit ergo triangulus orthogonius, quia f eſt angulus rectus. Nectatur ergo ſic argumentũ ſecundum penultimam primi, quadratum e a eſt tantum, quantum quadratum e f & quadratum f a, ſed quadratum e f eſt æquale quadrato c d, & quadratum f a eſt æquale quadrato a b, ergo quadratum a e, eſt æquale quadratis a b & c d. Item e f a, eſt triangulus, ergo e f & f a latera, ſunt longiora a e latere, ſecundum 20 primi, ſed f a eſt æquale f b ratione quadraturæ, ergo e f & f b ſunt longiora a e, ergo illa totalis linea, ſcilicet, e b, eſt maior a e: reſecetur ergo b e ad æqualitatem a e, ad punctum c, ita quod b c ſit æquale a e, ergo quadratum b c eſt æquale quadrato a e, ſed quadratum a e, ut prius probatũ fuit, eſt æquale quadratis a b & c d, ergo quadratum b c eſt æquale eiſdem. Sed quadratum b c addit ſupra quadratum a b, gnomonem illum quem uides, ergo gnomo ille, eſt quadrato c d æqualis, quod erat probandum.

LIBRI PRIMI FINIS.

EVCLIDIS MEGARENSIS GRAECI PHILOSOPHI, GEOMETRICORVM ELEMENTORVM LIBER SECVNDVS.

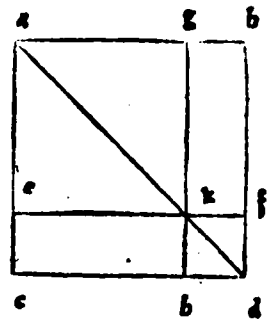
Euclides ex Campano.

OMne parallelogrammũ rectangulum, ſub duabus lineis angulũ rectum ambientibus dicitur contineri.

CAMPANVS. Parallelogrammum, eſt ſuperficies æquidiſtantium laterum. Parallelogrammum rectangulum, eſt ſuperficies æquidiſtantium laterum habens omnes angulos rectos, & producitur ex uno duorum laterum eius ambientium unum ex ſuis angulis, ducto in reliquum, & ideo ſub illis dicitur contineri.

Omnis parallelogrammi ſpatij ea quidem quæ diameter ſecat per medium parallelogrãma, circa eandem diametrũ conſiſtere dicuntur. Eorum uero parallelogrammorũ quæ circa eandem diametrum conſiſtunt, quodlibet una cum ſupplementis duobus, gnomo nominatur.

CAMPANVS. Quæ parallelogrãma dicuntur conſiſtere circa diametrũ, & quæ ſunt ſupplementa, expoſitum eſt ſupra in demonſtratione 43 primi. Sit enim parallelogrammum a b c d, cuius diametrũ a d diuidant duæ e f, g h, ductæ lineæ æquidiſtanter lateribus oppoſitis dicti parallelogrammi ſecantes ſe ſuper diametrũ a d, in puncto k, erit ipſum parallelogrammum diuiſum in 4 parallelogramma. Et unumquodq; duorum parallelogrammorũ quæ ſunt a g e k & k f h d, quæ diameter ſecat per medium, dicitur conſiſtere circa diametrum. Reliqua duo quæ diameter non ſecat, dicuntur ſupplementa cum utroque dictorum parallelogrammorũ conſiſtentium circa diametrum componunt figuram quandam qui gnomo appellatur, cui deeſt ad complementum parallelogrammi, parallelogrammũ unum reliquum circa diametrum conſiſtens, quod ſi addatur, ſupra diametrum totalis compoſiti conſiſtet, eritq; ſimile totali. Vnde parallelogrammum addito gnomone quamuis creſcat, minime tamen alteratur, quemadmodum dixit Ariſtoteles in prædicamentis.

Eucli. ex Zamb. *Parallelogrammum rectangulum.*

OMne parallelogrammũ rectangulum, ſub duabus rectum angulum comprehendentibus rectis lineis dicituu contineri.

Quid gnomon.

Omnis parallelogrammi * loci eorum quæ circa dimetientẽ illius ſunt parallelogrammorũ unumquodq; cum binis ſupplementis gnomon uocetur.

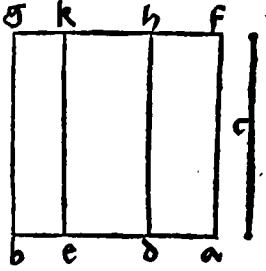
Eucli. ex Camp. *Propoſitio 1.*

1 SI fuerint duæ lineæ quarum una in quotlibet partes diuidatur, illud quod ex ductu alterius in alteram fiet, æquum erit ijs quæ ex ductu lineæ indiuiſæ in unamquamq; partem lineæ particulatim diuiſæ rectangula producentur.

CAMPANVS. Lineam in aliam lineam ducere, eſt ſupra terminos unius earum duas lineas orthogonaliter alij æquales erigere, & ſuperficiem æquidiſtantiũ laterum rectangulam complere, quæ ſub illis duabus lineis per diffinitionẽ dicitur contineri.

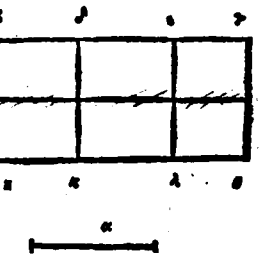
Sint duæ

Sint duæ lineæ a b & c, quarũ una ſcilicet a b, in quotlibet partes diuidatur quæ ſint a d & d e & e b: dico q̃ illud quod fit ex ductu c in totum a b, æquum eſt illis parallelogrãmis rectangulis ſimul iunctis quæ fiunt ex c in a d & in d e & in e b. Super puncta a, b, erigam lineas a f & b g perpendiculares ſuper lineam a b, quarũ utraq; ſit æqualis lineæ c, & complebo rectangulã ſuperficiẽ a f b g, ducta linea f g, quæ per diffinitionem producitur ex c in a b, & ſub illis dicitur cõtineri. Protraham quoq; per 31 primi a punctis d & e, lineas d h & e k æquidiſtãtes lateribus a f & b g, eritq; utraq; earum æqualis c per 34 primi, quoniã utraq; earũ eſt æqualis a f: per diffinitionem igitur rectangulũ a d f h producitur ex c in a d, & ſub illis dicitur contineri, & rectaugulũ d h e k, ex c in d e, & rectangulũ e k b g, ex c in e b. Et quia hæc rectangula ſimul iuncta ſunt æqualia totali rectãgulo a f b g, patet uerũ eſſe propoſitũ. Eucli. ex Zamb. Theorema 1. Propoſitio 1

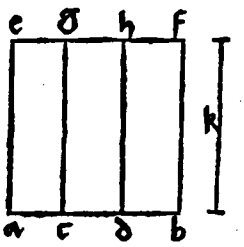
1 Si fuerint binæ rectæ lineæ, ſeceturq; ipſarũ altera in quotcunq; ſegmenta, rectangulũ comprehenſum ſub duabus rectis lineis, æquum eſt eis quæ ab inſecta & quolibet ſegmento rectangulis comprehenduntur.

THEON ex Zamb. *Sint binæ rectæ lineæ α & β γ, ſecetur q; earũ altera β γ utcunq; in δ, ſcilicet, & ſignis. Dico quod rectangulũ cõprehenſum ſub α & ζ γ æquũ eſt rectangulo cõprehenſo ſub α & β δ, & ei quod ſub α & δ ε, & etiã ei quod ſub α & ε γ. Excitetur nanq; (per 11 propoſitionẽ primi) ex β, ipſi ζ γ ad angulos rectos β ξ: ponatur quoq; (per 3 primi) ipſi α æqualis β η & per η, ipſi β γ (per 31 primi) parallelus excitetur η θ, & (per eandem) per δ, ε, γ, ipſi β η excitentur parallelι δ κ, ε λ, γ θ. Æquũ eſt iam ζ θ ipſis β η, δ λ, & ε θ, & β θ ei quod ſub α & β γ: cõprehenditur enim ſub η β & ζ γ, æqualis autẽ eſt ζ η ipſi α. At ζ κ ei quod ex α & ζ δ: comprehenditur nanq; ſub κ ζ & β δ, æqualis autẽ eſt β η ipſi α. At δ λ ei quod ſub α & δ ε: æqualis nanq; eſt δ κ, hoc eſt β η ipſi α. Et inſuper ſimiliter ε θ ei quod ſub α & ε γ. Quod igitur ſub α & ζ γ cõprehenditur, æquum eſt ei quod ſub α & ζ δ, & ei quod ſub α & δ ε, & ei inſuper quod ſub α & ε γ. Si fuerint ergo binæ rectæ lineæ, ſeceturq; earũ altera, & quæ ſequũtur reliqua, quod erat oſtendendũ.* Eucli. ex Camp. Propoſitio 2.

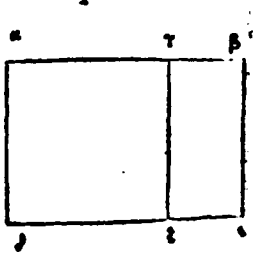
2 SI fuerit linea in partes diuiſa, illud quod ex ductu totius lineæ in ſeipſam fit, æquũ erit ijs quæ ex ductu eiuſdẽ in omnes ſuas ptes.

CAMPANVS. Sit linea a b diuiſa in a c & c d & d b, dico q̃ illud quod fit ex ductu totius a b in ſe ip̃ſum ſit a e b f, æquũ eſt ijs quæ fiunt ex ipſa tota in unamquamq; dictarũ partium, quod palàm patebit. ductis e g & d h æquidiſtanter a c & b f. Aliter. Sumatur k æqualis a b, eritq; per præmiſſam ip̃ſum fit ex ductu k in totã a b, æquũ ei quod fit ex ductu k in omnes partes a b. Et quia ex k in a b tantũ fit quantũ ex a b in ſe, & ex k in omnes partes a b quantũ ex a b in omnes partes eiuſdẽ, propter id q̃ k & a b ſunt æquales, patet uerum eſſe propoſitũ. Eucli. ex Zamb. Theorema 2 Propoſitio 2

2 Si recta linea ſecetur utcunq;, quæ ſub tota & quolibet ſegmentorũ rectaugula cõprehenduntur, æqualia ſunt ei quod ex toto eſt quadrato.

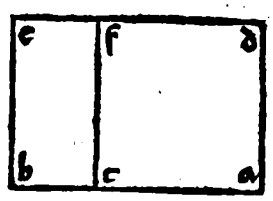
THEON ex Zamb. *Recta enim linea α β, ſecetur utcunq; in ſigno γ. Dico quod rectangulũ comprehenſum ſub α & ζ & β γ, cum rectangulo cõprehenſo ſub β α & α γ, æquũ eſt quadrato quod ex α ζ. Deſcribatur enim (per 46 primi) ex α ζ, quadratũ α β δ ε, excitenturq; (per 31 primi) per γ, utriq; α δ & δ ζ ε parallelus γ ζ, æquũ eſt igitur α ε, ipſis α ξ & γ ε, eſt autẽ α ε, ex α β quadratũ. Et α ξ ſub β & α γ rectangulũ contentũ, comprehenditur enim ſub δ α & α γ, æqualis autẽ eſt α δ ipſi α ζ. Et γ ε ei quod ſub α β, β γ: æqualis enim eſt ζ ε ipſi α ζ. Quod igitur ſub β α & α γ cum eo quod ſub α ζ & β γ, æquũ eſt quadrato quod ex α ζ. Si recta igitur linea, & quæ ſequuntur reliqua ut in theoremate, quod oſtendere oportuit.* Eucli. ex Camp. Propoſitio 3.

3 SI fuerit linea in duas partes diuiſa illud quod fiet ex ductu totius in alterutrã partem, æquũ erit ijs quæ ex ductu eiuſdem partis in

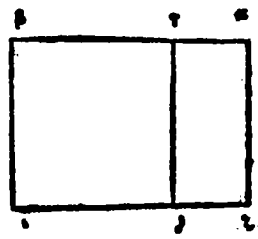
seipsam & alterius in alteram.

CAMPANVS. Sit linea a b diuisa in a c & b c, dico q̃ illud quod fit ex tota a b in eius partem a c, æquũ est quadrato eiusdem a c partis, & ei quod fit ex eadem parte a c in b c. Fiat quadratũ lineæ a c q̃d sit a c d f, & perficiatur superficies a b d e, patebitq; propositũ. Aliter. Sumatur g æqualis a c. Et quia b a in a c tantũ est quantũ a c in a b & ecõuerso, & a c in a b, item & in c b & in seipsam quantũ g in easdem, at g in totã a b quantũ in a c & in c b per primã huius, patet propositũ, scilicet, q̃ tantũ erit a c in a b quantũ in se & in c b. Quare ecõuerso a b in a c quantũ a c in se & in c b. Quod uolumꝰ demõstrare. Eucli. ex Zamb. Theorema 3 Propositio 3

3 Si recta linea secetur utcunq;, rectangulũ sub tota & uno segmentorũ comprehensum, æquum est ei quod sub segmentis cõprehenditur rectangulo, & ei quod ex prædicto segmento fit quadrato.

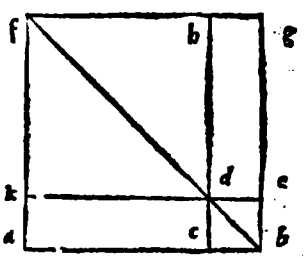
THEON ex Zamb. *Recta enim linea α ζ, secetur utcunq; in signo γ. Dico quod rectangulũ comprehensum sub α β & β γ, æquũ est rectangulo cõprehenso sub α γ & γ β, cum quadrato quod ex β γ. Describatur enim (per 46 primi) ex ζ γ, quadratũ γ δ ι ζ, & extendatur ι δ in ξ, (per 1 postulatũ.) Et per α, utriq; γ δ & β ι (per 31 primi) parallelus excitetur α ξ. Aequũ iam est α ι, ipsis α δ & γ ι, estq; α ι rectangulum cõprehensum sub α β & ζ γ, cõprehenditur etenim sub α ζ & β ι, & æqualis est ζ ι ipsi ζ γ. Et α δ est quod sub α γ & γ ζ, æqualis enim est δ γ ipsi γ ζ, at δ ζ quadratũ est q̃d sit ex γ ζ. Rectangulũ igitur contentũ sub α β & ζ γ, æquũ est rectangulo cõprehenso sub α γ & γ ζ cum quadrato quod ex ζ γ. Si recta igitur linea secetur & quæ sequũtur reliqua ut in theoremate Quod demõstrasse oportuit.* Eucli. ex Camp. Propositio 4

4 SI fuerit linea in duas partes diuisa, illud quod ex ductu totius in seipsam fit, æquũ est ijs quæ ex ductu utriusq; partis in seipsam & alterius in alterã bis. Ex hoc manifestũ est q̃ in omni quadrato duæ superficies quas diameter secat per mediũ, sunt ambæ quadratæ.

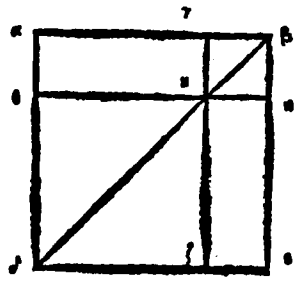
CAMPANVS. Sit linea a b diuisa in a c & b c, dico q̃ quadratũ totius a b, æquũ est duob. quadratis duarũ linearũ a c & b c & duplo eius quod fit ex ductu unius earũ in alterã. Describã quadratũ alterius partium, sitq; c d b e, quadratũ lineæ c b, cui adiungam gnomonẽ secundũ ductum directiuũ lineæ alterius, scilicet a c, quem faciã hoc modo. In quadrato descripto protrahã diametrũ b d, & à pũcto a e ducã perpendicularẽ super lineam a b, quæ sit a ĸ, quã a ĸ & diametrũ b d, producã usquequo per penultimã petitionẽ concurrant in puncto f, & à puncto f, producã f h æquidistantẽ lineæ a b, quam f h & b e, producã usq; quo concurrãt in puncto g, & producã c d usq; ad h, & c d usq; ad k. Et quia duo latera d e & e b, trianguli d e b sunt æqualia, erunt per 5 primi, duo anguli e d b & e b d æquales, & quia angulus e est rectus, erit per 32 primi uterq; eorũ medietas recti, eadem ratione uterq; duorũ angulorũ c d b & c b d, erit medietas recti. Quare per secũdam partẽ 29 primi, & 15 eiusdẽ, erit unusquisq; quatuor angulorũ qui sunt h f d & h d f & ĸ f d & ĸ d f, medietas recti: ergo per 6 primi, f g & g h sunt æquales, similiter quoq; f a & a b, pari ratione f h & h d, itemq; f ĸ & ĸ d, quare utraq; duarũ superficierũ a b g f & ĸ d h f, est quadrata. Et quia totale quadratũ a b f g quod est quadratũ lineæ a b, constat ex duobus quadratis quæ consistunt circa diametrũ quæ sunt quadrata duarũ linearũ a c & c b, & ex duobus supplemẽtis quorũ unumquodq; producitur ex a c in b c, patet propositũ nostrũ. Aliter. Sit linea a b, ut prius diuisa in a c & c b, eritq; per 1 huius quod fit ex tota a b in se, æquũ ei quod fit ex ipsa in a c & c b, sed ex ipsa in a c tantum sit quantũ ex a c in se & ex a c in b c, per 1 huius. Itemq; ex ipsa a b tota in b c tantum fit quantum ex c b in se & ex c b in a c per eandem, ergo quod fit ex tota a b in se, æquum est ei quod fit ex a c, in se & in c b, & ex c b in se & in a c, quod est propositũ. Sed hac uia non patet correlarium, sicut uia præcedenti patet, unde prima est autori magis consona.

Eucli. ex Zamb. Theorema 4 Propositio 4

Si recta

4 Si recta linea ſecetur utcunq;, quadratũ quod ſit ex tota, æquũ eſt quadratis quæ fiunt ex ſegmentis, & ei quod bis ſub ſegmentis cõprehenditur rectangulo. THEON ex Zamb. Recta enim linea α β, ſecetur utcunq; in ſigno γ. Dico quod quadratũ α ε, æquum eſt quadratis quæ fiunt ex α γ & γ β, & bis ſub α γ & γ β cõtento rectãgulo. Deſcribatur enim (per 46 primi) ex α β, quadratũ α δ ϛ ε, & cõnectatur β δ, & (per 31 primi) per γ, utriſq; α δ & ε ϛ, parallelus excitetur γ ζ, diſpeſcens diametrũ ε δ in ϛ ſigno, (& per eandem) per ϛ, utriſq; α β & δ ϛ parallelus excitetur θ ϛ. Et quoniã parallelus eſt γ ζ ipſi α δ, & in eas incidit ε δ (per 28 & 29 primi) angulus exterior ϛ ϛ ε æqualis eſt interiori & oppoſito α δ β. Sed angulus α δ ε, ei qui ſub α β δ (per 5 primi) eſt æqualis, quoniã latus ε α, lateri α δ eſt æquale. Igitur angulus γ ϛ β, angulo ϛ β γ eſt æqualis: quare (per 6 primi) & latus β γ, lateri γ ϛ eſt æquale. Sed γ β ipſi ϛ ϛ eſt æquale, & γ ϛ ipſi ϛ ε: igitur ϛ ϛ ipſi ϛ ε eſt æquale. Aequilaterũ igitur eſt, γ ϛ ϛ β. Dico etiam quod rectangulũ. Quoniã parallelus eſt γ ϛ ipſi β ϛ, & in eas incidit linea γ β, anguli igitur ϛ β γ & ϛ γ β (per 29 primi) duobus rectis ſunt æquales, angulus autẽ ϛ β γ rectus eſt: rectus igitur eſt & angulus ε γ ϛ. Quare (per 34 primi) & ex oppoſito anguli γ ϛ ε & ϛ ϛ β ſunt recti. Rectangulũ igitur eſt γ ϛ ϛ ε. Oſtenſum autẽ eſt quod & æquilaterũ, quadratum igitur eſt, eſtq; ex β γ, ac per hoc etiam θ ζ quadratũ eſt, & eſt ex β ϛ, hoc eſt α γ. Quadrata igitur θ ζ & γ ϛ, ſunt ex lineis α γ & ϛ β. Et quoniam α ϛ æquũ eſt ipſi ϛ ε, eſtq; α ϛ id quod ſub α γ & γ β, æqualis nãq; eſt ϛ γ ipſi γ β, igitur ϛ ε (per 43 primi) æquũ eſt ei quod ſub α γ & γ ε. Igitur & α ϛ & ϛ ϛ ε, æqualia ſunt ei quod bis eſt ſub α γ & γ β. Quadrata aũt θ ζ & γ ϛ, ſunt ex α γ & γ β. Quatuor igitur β ζ, γ ϛ, α ϛ & ϛ ε, ſunt eis æqualia quæ fiunt ex α γ & γ ε quadratis, & ei quod ſit bis ſub α γ & γ ε rectãgulo. Sed θ ζ, γ ϛ, α ϛ, & ϛ ε, ſunt totũ α δ ε β, quod eſt quadratũ quod ex α β. Quadratũ igitur quod fit ex α β, æquũ eſt eis quæ fiunt ex α γ, & γ β quadratis, & ei quod bis ſub α γ & γ ε cõprehenditur rectãgulo. Si recta igitur linea ſecetur utcũq; quadratũ quod fit ex tota æquũ eſt eis quæ ex ſectionibus fiunt quadratis, & ei quod bis cõprehenditur ſub ſectionibus rectãgulo, qđ demõſtraſſe oportuit.

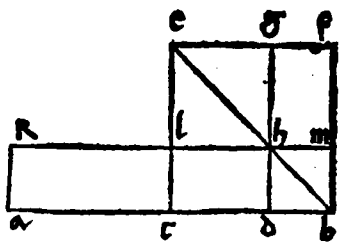

ALITER idem oſtendere. Dico quod quadratũ α ε, æquũ eſt eis quæ fiunt ex α γ & γ ε quadratis, & ei quod bis ſub α γ & γ ε cõprehenditur rectangulo. In eadẽ enim deſcriptione, quoniã æquale eſt α β ipſi α δ, æqualis eſt angulus α ε δ ei qui ſub α δ ε, (per 5 primi.) Et quoniã omnis trianguli tres anguli duobus rectis ſunt æquales (per 32 primi) trianguli α ε δ tres anguli α δ ε, δ β α, & β α δ, duobus rectis ſunt æquales (per eandẽ.) Rectus autẽ eſt angulus ε α δ, reliqui ergo anguli α β δ, & α δ β, uni recto ſunt æquales, & ſunt æquales alter alteri, uterq; igitur α ε δ & δ β, dimidiũ eſt recti. Angulus autẽ β γ, rectus eſt, æquus enim eſt ei qui ex oppoſito ad α (per 29 primi.) Reliquus igitur angulus γ ϛ β, dimidiũ eſt recti. Angulus igitur γ ϛ β, angulo γ β ϛ eſt æqualis, quare & latus ε γ, æquale eſt ipſi γ ϛ, ſed ε γ ipſi ϛ ε eſt æquale. & γ ϛ ipſi ε ϛ eſt æquale. Aequilaterũ igitur eſt γ ϛ, habet autẽ & angulũ γ ε ϛ, rectũ: quadratũ eſt igitur γ ϛ, & eſt ex ε γ, & ob id etiã θ ζ quadratũ eſt, & æquũ eſt ei quod ex α γ: igitur γ ϛ & θ ζ, ſunt quadrata, & æqualia ſunt eis quæ ex α γ & γ ε fiunt quadratis. Et quoniã æquũ eſt α ϛ ipſi ϛ ε, eſtq; α ϛ id quod ſub α γ & γ ε æqualis enim eſt ϛ γ ipſi γ ε, & ϛ ε igitur æquũ eſt ei quod ſub α γ & ε: igitur α ϛ & ϛ ε, ſunt æqualia ei quod bis ſub α γ & γ ε. Sunt autẽ γ ϛ & θ ζ, æqualia eis quæ fiunt ex α γ & γ ε quadratis. Igitur γ ϛ, θ ζ, α ϛ, & ϛ ε, ſunt æqualia eis quæ ex α γ & γ ε, & ei quod bis eſt ſub α γ & γ ε, ſed γ ϛ, θ ζ, α ϛ, & ϛ ε, totum ſunt α ε quadratũ quod fit ex α β. Quadratũ igitur quod fit ex α ε, æquũ eſt quadratis quæ fiunt ex α γ & γ β, & ei rectangulo quod bis cõprehenditur ſub α γ & β γ, quod oſtendere oportuit.

CORRELARIVM. Ex hoc manifeſtũ eſt, quod in quadratis * areis parallelogrãma quæ circa dimetientẽ, quadrata ſunt. Euclides ex Campano. * χωρίον Proppſitio 5

5 Si linea recta per duo æqualia duoq; inæqualia ſecetur, quod ſub inæqualibus totius ſectionis rectangulũ continetur cum eo quadrato quod ab ea quæ inter utraſq; eſt ſectiões deſcribitur, æquũ eſt ei quadrato quod à dimidio totius lineæ in ſe ducto deſcribitur.

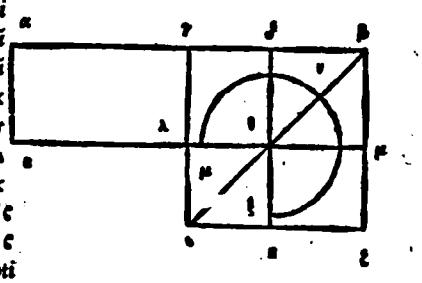
CAMPANVS. Sit linea a b diuiſa per æqualia in puncto c, & per inæqualia in puncto d. dico quadratũ c b, eſſe æquale ei quod fit ex a d in d b, & quadrato c d. Deſcribam quadratũ c b, quod ſit c b f e, in quo protrahã diametrũ e b, & ducã d g æquidiſtantẽ b f, quæ ſecet diametrũ e b in puncto h, & à puncto h educã æquidiſtantem lineæ a b, quæ ſit h k, ſecans lineã b f in puncto m. & lineam c e in puncto l, & protrahã a k, æquidiſtantẽ c e. Eritq; per correlariũ præmiſſæ, utraq; duarũ ſupficierũ l g & d m, quadrata. & per 43 primi, duo ſupplemẽta c h & h f, æqualia. Ergo addito quadrato d m, utriq;, erit parallelogrammũ c m æquale parallelogrãmo d f, & quia a l eſt

d 4 æquale

æquale c m per 36 primi, erit a h æquale gnomoni qui circũſtat quadrato l g, ergo addito utrique quadrato l g, erit a h cum quadrato l g æquale quadrato e f, quod eſt propoſitũ. *Eucli. ex Zamb.* *Theorema 5* *Propoſitio 5*

5 Si recta linea ſecetur in æqualia & nõ æqualia, rectangulũ comprehenſum ſub æqualibus ſegmẽtis totius, una cum quadrato eius quæ media eſt ſectionũ, æquum eſt ei quod à dimidia fit quadrato.

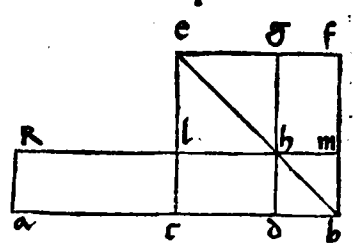

THEON ex Zamb. *Recta enim linea quædã α β ſecetur quidem in æqualia in γ, & in non æqualia in δ. Dico quod rectangulũ cõprehenſum ſub α δ & δ β una cum quadrato quod ex γ δ, æquũ eſt ei quod fit ex γ β quadrato. Deſcribatur enim (per 46 primi) ex γ β, quadratũ γ ε ζ β, & (per primũ poſtulatũ) cõnectatur ζ ε, & (per 31 primi) per δ, utriſq; ipſarũ γ ε & ζ ε parallelus excitetur δ ν, ſecans ζ ε in puncto θ, & rurſus (per eandẽ) per θ, utriſq; α β & ε ζ parallelus excitetur ν μ æqualis ipſi α ζ: & rurſus (per eandẽ) per α, utriſq; γ λ & ζ μ parallelus excitetur α ξ. Et quoniã (per 43 primi) ſupplementũ γ ζ æquũ eſt ſupplemento θ ζ, cõmune ponatur δ μ: totum igitur γ μ, toti δ ζ eſt æquale. Sed γ μ ipſi α λ eſt æquale, quoniam α γ ipſi γ β eſt æqualis, & α λ igitur ipſi δ ζ eſt æquale. Cõmune ponatur γ θ, totum igitur α θ ipſis δ λ & δ ζ eſt æquale. Sed α θ æquũ eſt ei quod ſub α δ & δ β, æqualis enim eſt δ θ ipſi δ β, & ζ δ λ eſt μ ν ξ gnomon. Gnomon igitur μ ν ξ, æqualis eſt ei quod ſub α δ & δ β. Commune ponatur λ ξ, quod æquũ eſt ei quod fit ſub γ δ: gnomon igitur μ ν ξ & λ ξ, ſunt æqualia rectangulo cõprehenſo ſub α δ & δ β, & ei quod fit ex γ δ quadrato (per 36 primi. Sed gnomon μ ν ξ & λ ξ, totum ſunt quadratũ γ ε ζ β quod eſt ex β γ. Rectangulum igitur cõprehenſum ſub α δ & δ β una cum quadrato quod ex γ δ fit, æquũ eſt ei quadrato quod fit ex γ β. Si recta igitur linea & quæ ſequuntur reliqua ut in theoremate, quod oportuit demonſtruſſe.*

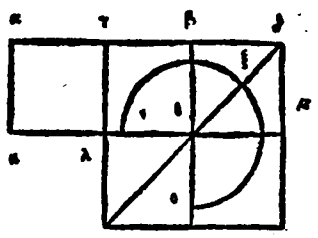
Eucli. ex Camp. *Propoſitio 6*

6 Si recta linea in duo æqualia diuidatur, alia uero ei linea in longũ addatur, quod ex ductu totius iam cõpoſitæ in eam quæ iam adiecta eſt, cum eo quod ex ductu dimidiæ in ſeipſam, æquũ eſt ei quadrato quod ab ea quæ conſtat ex adiecta & dimidia in ſeipſam ducta deſcribitur. CAMPANVS. Sit linea a b diuiſa per æqualia in puncto c, eiq; addatur linea b d: dico q; quadratũ c d, quod ſit c d e f, æquale eſt ei quod fit ex tota a d in b d & quadrato c b. Producam in quadrato prædicto e d, diametrũ d e, & ducam lineam b g æquidiſtantẽ d f, quæ ſecet diametrũ d e in puncto h, à quo h, producam æquidiſtantẽ lineæ a b, quæ ſit h k, ſecans d f in puncto m, & c e in puncto l, & producam a k, æquidiſtantẽ e l, eritq; per 36 primi, a l, æquale c h. At c h, erit æquale h f, p 43 primi, quare a l, eſt æquale h f. Ergo addito c m utrobiq;, erit a m æquale toti gnomoni circũſtanti l g, quare l g addito utrobiq;, erit a m cũ l g, æquale toti quadrato c f. Et quia utraq; duarũ ſuperficierũ l g & b m eſt quadrata per correl. 4 huius patet propoſitũ. *Eucli. ex Zamb.* *Theorema 6.* *Propoſitio 6.*

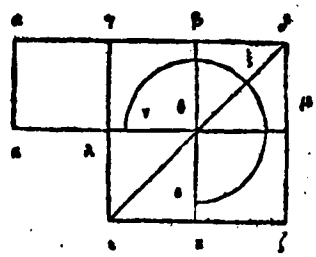
6 Si recta linea bifariam ſecetur, adiiciaturq; ei aliqua recta linea in rectũ, rectangulũ comprehenſum ſub tota cum appoſita & appoſita, una cum quadrato quod fit à dimidia, æquũ eſt ei quod fit ex coniuncta ex dimidia & appoſita tanq; ex una deſcripto quadrato.

THEON ex Zamb. *Recta enim linea α β ſecetur bifariã in ſigno γ, apponaturq; ei aliqua recta linea in rectum ε δ. Dico quod rectangulum cõprehenſum ſub α δ & δ ε, una cum quadrato quod fit ex γ ε, æquũ eſt ei quod fit ex δ γ, quadrato. Deſcribatur (per 46 primi) ex γ δ quadratũ γ ζ δ, & (per 1 poſtulatũ) connectatur δ ζ, & (per 31 primi) per β ſignum, utriq; earũ ζ γ & δ ζ, parallelus excitetur β γ, ſecans ε ζ in puncto θ, & (per eandem) per θ ſignũ, utriq; ipſarũ α δ & ζ, parallelus excitetur κ μ, & ſuper (per eandem) per α, utriq; earum γ λ & δ μ, parallelus excitetur α κ. Quoniam igitur (per 36 primi) æqualis eſt α γ ipſi γ ε, æquũ eſt α λ ipſi γ θ. Sed (per 43 primi) γ θ æquũ eſt ipſi θ ι. Igitur & α λ ipſi θ ι (per eandem) eſt æquale, commune apponatur γ μ, totum igitur α μ, gnomoni ν ξ ο eſt æquale.*

Sed α μ

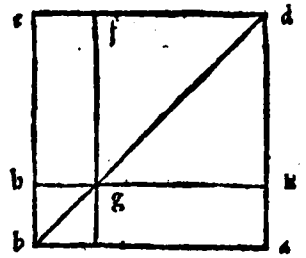
Sed α μ eſt id quod fit ſub α δ & δ β, æqualis enim eſt δ μ ipſi δ β: & gnomon igitur ν ξ ο, æqualis eſt rectangulo comprehenſo ſub α δ & δ β. Commune apponatur λ π, quod æquũ eſt quadrato quod fit ex γ β. Rectangulũ igitur comprehenſum ſub α δ & δ β, una cum eo quod ex β γ quadrato, æquum eſt ipſi ν ξ ο gnomoni, & ipſi λ π, ſed gnomon ν ξ ο & λ π, totum ſunt γ ε ζ δ quadratũ, quod fit ex γ δ. Rectangulũ igitur comprehenſum ſub α δ & δ β, una cum quadrato quod ex β γ, æquũ eſt quadrato quod ex γ δ. Si recta igitur linea & quæ ſequũtur reliqua. Quod oſtendere oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 7.

7 SI linea in duas partes diuidatur, quod fit ex ductu totius in ſeipſam cũ eo quod eſt ex ductu alterius partis in ſeipſam, æquũ eſt eis quæ ex ductu totius lineæ in eandem partem bis & ex ductu alterius partis in ſeipſam.

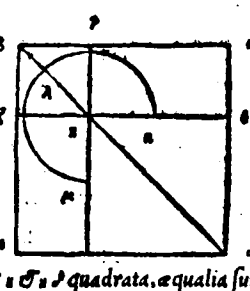
CAMPANVS. Sit linea a b diuiſa in duas partes in puncto c, dico quod quadratũ totius a b cũ quadrato b c, æquũ eſt ei quod fit ex a b in b c bis cum quadrato a c. Deſcribatur quadratũ totius, quod ſit a b d e, & ducatur diameter b d, & c f æquidiſtans, b e, ſecans diametrũ in puncto g, & ducatur k g h æquidiſtãs a b. Et quia quadratũ a e cũ quadrato c h tantũ ſunt quantũ quadratũ k f cum duabus ſuperficiebus a h & c e patet propoſitũ.

Eucli. ex Zamb. Theorema 7. Propoſitio 7.

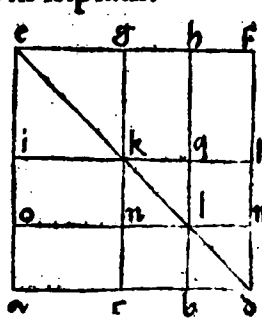
7 Si recta linea ſecetur utcunq;, & quod ex tota & q̃d ex uno ſegmentorũ utraq; quadrata, æqualia ſunt rectangulo cõprehenſo bis ſub tota & dicto ſegmento, & ei quod à reliquo ſegmẽto fit quadrato.

THEON ex Zamb. Recta enim linea α β, ſecetur utcunq; in ſigno γ, dico quod quadrata ex α β & β γ, æqua ſunt rectangulo contento bis ſub α β & β γ, & ei quod fit ex α γ, quadrato. Deſcribatur enim (per 46 primi) ex α ε, quadratũ α δ ε β, deſcribaturq; figura. Quoniam (per 43 primi) æquũ eſt α π ipſi π ε, cõmune apponatur ε ζ: totum igitur α ζ, toti γ ε eſt æquale. Igitur α ζ & γ ε, duplum eſt ipſius α ζ. Sed α ζ & γ ε, ſunt α λ μ gnomon, & ε ζ quadratũ, & α λ μ: igitur gnomon & α ζ. Eſt autẽ ipſius α ζ duplum, etiam id quod bis ſub α β & β γ, ſit æqualis enim eſt β ζ ipſi β γ, ergo α λ μ gnomon & quadratũ γ ζ, æquũ eſt rectangulo contento bis ſub α β & β γ, cõmune apponatur δ π, quod eſt quadratũ ex α γ: gnomon igitur α λ μ, & ε α & π δ quadrata, æqualia ſunt & ei quod bis ſub α β & β γ rectangulo continetur, & ei quod ex α γ fit quadrato. Sed α λ μ gnomon, & quadrata β π & δ π, totum ſunt β α δ ε & ε ζ, quæ ſunt ex α β & β γ quadrata: quadrata igitur ex α β, β γ, æqualia ſunt rectãgulo bis ſub α β & β γ comprehenſo, cum eo quod fit ex α γ quadrato. Si recta igitur linea, & quæ ſequũtur reliqua ut in theoremate, quod demonſtraſſe oportuit. Eucl. ex Camp. Propoſitio 8.

8 SI linea in duas partes diuidatur, eiq; in longum æqualis uni diuidentium adiungatur, quod ex ductu totius iam compoſitæ in ſeipſam fiet, æquũ erit ijs quæ ex ductu prioris lineæ in eam adiectam quater, & ei quod ex ductu alterius diuidentis in ſeipſam.

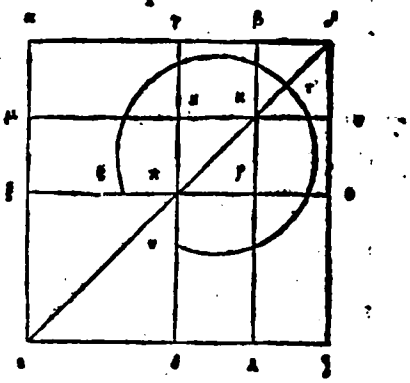
CAMPANVS. Sit a b diuiſa in puncto c, qualitercũq; contingat, cui addatur b d æqualis c b, dico q̃ quadratũ totius a d quod ſit a d e f, eſt æquale ei quod fit ex a b in b d quater cũ quadrato a c. Hoc autẽ patebit, ducta diametro d e, & lineis c g & b h æquidiſtantibus lineæ d f, & ſecantibus diametrũ in punctis k, l, per quæ puncta ducantur p q k r, & m l n o, æquidiſtantes a d. Erit enim per correl. 4 huius, unaquæq; ſuperficierũ r g, n q, & b m, quadrata. Et quia c b poſita eſt æqualis b d, erit utraq; ſuperficierũ c l & l p, quadrata. Eruntq; quatuor quadrata diuidentia quadratum c p, æqualia, & quia totus gnomo circũſtans quadrato r g, eſt per 36 & 34 quadruplus ei quod ex a b in b d, quia quadruplus ad ſuperficiem a l, patet propoſitum.

Euclidis

Euclid. ex Zamb. Theorema 8. Propoſitio 8.

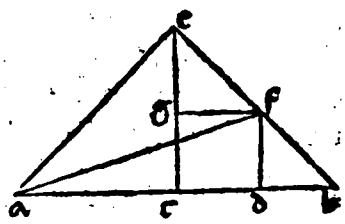
8 Si recta linea ſecetur utcunq;,rectangulum comprehenſum quater ſub tota & uno ſegmentorū cum eo quod ex reliquo ſegmento eſt quadrato, æquum eſt ei quod fit ex tota & prædicto ſegmento tanquam ab una deſcripto quadrato.

THEON ex Zamb. Recta enim linea quædā α β ſecetur utcunq; in ſigno γ, dico quod quater ſub α β & β γ cōprehenſum rectangulum, una cum eo quod ex α γ quadrato, æquū eſt ei quod fit ex α β & β γ tanquam ab una deſcripto quadrato. Producatur enim (per 6 ſecundi) in rectam lineam ipſi α β recta linea β δ, & ponatur ipſi γ β æqualis β δ (per 3 primi.) Et (per 46 primi) ex α δ deſcribatur quadratum α ε ζ δ, & deſcribatur dupla figura. Quoniam igitur æqualis eſt γ β ipſi β δ, ſed γ β ipſi ι κ, eſt æqualis, & β δ (per 34 primi) ipſi κ ν eſt æqualis, & ι κ igitur ipſi ι ν eſt æqualis, & perinde π ρ ipſi ρ ο eſt æqualis. Et quoniam æqualis eſt β γ ipſi β δ, & ι κ ipſi ι ν, æquū eſt igitur γ κ ipſi κ δ, & π ρ ipſi ρ ν, (per 36 primi.) Sed (per 43 primi) γ κ ipſi ρ ν eſt æquale: ſupplementa enim ſunt parallelogrammi γ ο, & κ δ, igitur ipſi ν ρ eſt æquale. Igitur δ κ, γ κ, κ ρ, & ρ ν, ſibi inuicem ſunt æqualia: ipſa quatuor igitur quadruplicata ſunt ipſius γ κ. Rurſus quoniam æqualis eſt γ β ipſi β δ, ſed β δ quidem ipſi β κ, hoc eſt ipſi γ κ eſt æqualis, & γ β ipſi κ κ, hoc eſt ipſi ι π eſt æqualis: & γ κ igitur ipſi ι π eſt æqualis. Et quoniā æqualis eſt γ κ ipſi κ π, & π ρ ipſi ρ ο, æquū eſt α κ ipſi μ π, & π λ ipſi ρ ξ, ſed μ π ipſi π λ (per 43 primi) eſt æquale: ſupplementa enim ſunt parallelogrammi μ λ: & α κ igitur ipſi ρ ξ (per 43 eiuſdem) eſt æquale. Quatuor igitur α κ, μ π, π λ, & ρ ξ, ſibi inuicem ſunt æqualia: quatuor igitur quadruplicata ſunt ipſius α κ. Oſtenſum autem eſt quod quatuor γ κ, κ δ, κ ρ, & ρ ν ipſius γ κ quadruplicata: octo igitur quæ gnomonem σ τ υ complectuntur, quadruplicata ſunt ipſius α κ. Et quoniam α κ eſt quod ſub α ε & β δ, æqualis enim eſt β κ ipſi β δ, quod igitur quater eſt ſub α β & β δ, quadruplicatū eſt ipſius α κ: oſtenſum eſt autem quod ipſius α κ, quadruplicatum, eſt gnomon σ τ υ. Igitur id quod quater eſt ſub α β & β δ, gnomoni σ τ υ æquum eſt. Cōmune apponatur ξ δ, quod æquum eſt quadrato quod ex α γ. Rectangulū igitur quater ſub α β & β δ comprehenſum, cum quadrato quod ex α γ, æquum eſt gnomoni σ τ υ & (ei quod eſt) ξ δ. Sed σ τ υ gnomon & ξ δ, totum ſunt α ε ζ δ quadratum quod eſt ex α δ, quod igitur quater ſub α β & β δ, una cum eo quod fit ex α γ, æquum eſt ei quod fit ex α δ quadrato: æqualis autem eſt β δ ipſi β γ. Rectangulū igitur comprehenſum quater ſub α β & β γ, una cum eo quod fit ex α γ quadrato, æquum eſt ei quod fit ex α δ, hoc eſt ei quod ex α β & β γ tanquā ab una deſcriptum eſt quadrato. Si recta igitur linea, & quæ ſequuntur reliqua, quod erat oſtendendum.

Euclid. ex Camp. Propoſitio 9.

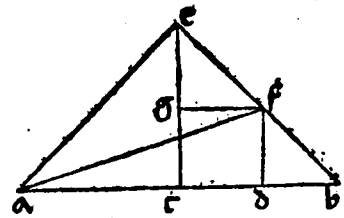
9 SI linea in duo æqualia duoq; inæqualia diuiditur, quæ fiunt ex ductu utriuſq; inæqualiū ſectionum in ſeipſam pariter accepta, duplum ſunt utriſque pariter acceptis, quæ quidem ex dimidia eaq; quæ utrique ſectioni interiacet quadratis deſcribuntur.

CAMPANVS. Sit linea a b diuiſa per æqualia in c, & per inæqualia in d. Dico q; quadratum a d & quadratū d b ſimul iuncta, dupla ſunt quadrato a c & quadrato c d ſimul iunctis. Super lineam a b, erigo lineam c e, perpendicularē & æqualem utriq; earum linearū a c & c b, & produco e a & e b, eritq; per 32 primi, uterq; angulorū a & b, & uterq; angulorū partialium qui ſunt ad e, medietas recti, totusq; e, rectus. Et produco d f, æquidiſtantem c e, & perpendicularē ſuper lineam a b, eritq; uterq; angulorū d, rectus, & angulus d f b, medietas recti per 32 primi ſiue per ſecundam partem 29 primi. Quare per 6 primi d f & d b ſunt æqualia. A puncto f duco f g, æquidiſtantem a b, eritq; per ſecundem partem 29 primi & per 32 eiuſdem, uterq; angulorū g, rectus, & angulus e f g per 32 medietas recti, quare per 6 eiuſdem, latera e g & g f, ſunt æqualia. Et quia per penultimā eiuſdem quadratū e f eſt æquale quadrato e g & quadrato g f, ipſum erit duplum ad quadratū g f, quare ad quadratum c d. Item quia per eandem quadratū e a eſt æquale quadrato a c & quadrato c e, ipſum erit duplum ad quadraum a c, & quia quadratum a f æquale quadrato e f & a e per eandem, ipſum erit duplum ad quadratū a c & ad quadratū c d.

Sed quadra-

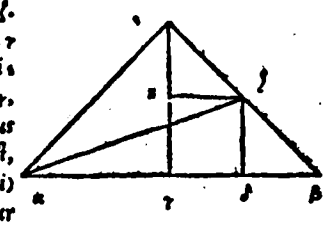
Sed quadratum a f, eſt iterum æquale per eandem quadrato a d quadrato d f, ergo quadratũ a d & quadratũ d f, dupla ſunt ad quadratum a c & ad quadratum c d. Et quia quadratum d f eſt æquale quadrato d b, erunt quadrata duarum linearum a d & d b, dupla quadratis duarum linearũ quæ ſunt a c & c d, quod eſt propoſitũ.

Eucli. ex Zamb. Theorema 9. Propoſitio 9.

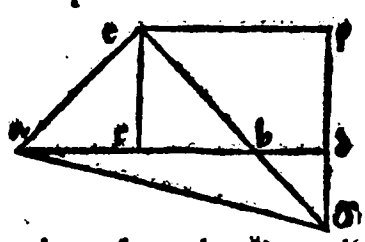
9 Si recta linea ſecetur inæqualia & non æqualia, quæ ab inæqualibus totius ſegmentis fiunt quadrata, dupla ſunt eius quod à dimidia & eius quod ab ea quæ media eſt ſectionum fit quadratorum.

THEON ex Zamb. Recta enim linea quædam α β, ſecetur in æqualia in ſigno γ, & in non æqualia in δ. Dico quod quadrata ex α δ & δ β, dupla ſunt eorum quæ ex α γ & γ δ ſunt quadratorum. Excitetur enim (per 11 primi) ex γ ſigno ipſi α β, ad angulos rectos γ ε, & ponatur (per 3 primi) æqualis utriq; ipſarum α γ & γ β, ε (per 1 poſtulatũ) connectantur α ε & ε β. Et (per 31 primi) per δ ipſi ε γ, parallelus excitetur δ ζ, & (per eandem) per ζ ipſi α β, parallelus excitetur ζ η, & (per 1 poſtulatum) connectatur α ζ. Et quoniam æqualis eſt α γ ipſi γ ε, æqualis eſt (per 5 primi) angulus ε α γ angulo γ ε α. Et quoniam rectus eſt angulus qui ad γ, reliqui igitur anguli ε α γ & α ε γ, uni recto ſunt æquales: uterq; igitur eorum qui ſub α ε γ & α ε γ, recti dimidius eſt. Ob id quoq; & uterq; ipſorum ε β γ & γ ε β, recti dimidius eſt. Totus igitur α ε β, rectus eſt. Et quoniam qui ſub η ε ζ recti dimidius eſt, rectus autem qui ſub ε η ζ, æqualis enim interiori eſt oppoſito (per 29 primi) hoc eſt ipſi ε γ β, reliquus igitur qui ſub η ε ζ, recti dimidius eſt. Æquus igitur eſt (per 6 cõmunem ſententiam) qui ſub η ε ζ, ei qui ſub ε ζ η: quare (per 6 primi) & latus ε η, lateri ζ η eſt æquale. Rurſus quoniam angulus qui ad β, recti dimidius eſt, rectus autem eſt qui ſub ζ δ β, æqualis enim rurſus eſt interiori & oppoſito ipſi ε γ β (per 29 primi) reliquus igitur qui ſub β ζ δ, recti dimidius eſt. Æqualis igitur eſt angulus qui ad β ipſi δ ζ β. Quare (per 6 primi) & latus δ ζ, lateri δ β eſt æquale. Et quoniam α γ æqualis eſt ipſi γ ε, & æquum eſt quod ex α γ ei quod ex γ ε: quadrata igitur quæ ſunt ex α γ & γ ε, eius ſunt dupla quod eſt ex α γ. At (per 47 primi) eis quæ ſunt ex α γ & γ ε, æquum eſt quod ex ε α fit quadratũ: angulus enim qui ſub α γ ε, rectus eſt. Igitur quod ex α ε fit, eius quod eſt ex α γ, duplum eſt. Rurſus quoniam æqualis eſt ε η ipſi η ζ, æquum eſt id quod ex ε η, ei quod ex η ζ: quadrata igitur quæ ſunt ex η γ & ε ζ, dupla ſunt quadrati quod ex η ζ. Quadratis autem quæ ſunt ex ε η & η ζ, æquum eſt id quod ex ε ζ (per 47 primi) quadratum igitur quod ex ε ζ, duplum eſt eius quod ex η ζ. Æqualis autem eſt η ζ ipſi γ δ: igitur quod ex ε ζ, duplum eſt eius quod ex γ δ. Eſt autem & id quod ex α ε, duplum eius quod fit ex α γ. Quadrata igitur quæ ex α ε & ε ζ, quadratorũ quæ fiunt ex η γ & γ δ dupla ſunt. Eis autem quæ fiunt ex α ε & ε ζ, æquum eſt id quod ex α ζ fit quadratum (per 47 primi.) Rectus enim eſt angulus qui ſub α ε ζ. Quadratũ igitur ex α ζ, eorum quæ ex α γ & γ δ fiunt, duplum eſt. Ei autem quod fit ex α ζ, æqualia ſunt ea quæ fiunt ex α δ & δ ζ (per 47 primi) rectus enim eſt angulus qui ad δ. Ea igitur quæ ex α δ & δ ζ, dupla ſunt eorum quæ ex α γ & γ δ fiunt, quadratorũ. Æqualis autem eſt δ ζ ipſi δ β, quadrata igitur quæ ex α δ & δ β fiunt, dupla ſunt eorum quæ ex α γ & γ δ fiunt, quadratorũ. Si recta igitur linea ſecetur in partes æquales & inæquales, quæ ab inæqualibus totius ſegmentis fiunt quadrata, dupla ſunt eius quod ex dimidia, & eius quod ex medio ſegmentorũ fit, quadratorũ, quod oportuit demonſtraſſe. Eucli. ex Camp. Propoſitio 10.

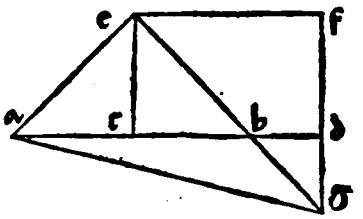

10 Si linea in duo æqualia diuidatur, eiq; in longum alia addatur, quadratum quod deſcribitur à tota cum addita, & quadratum quod ab ea quæ addita eſt utraque quadrata pariter accepta, ei quadrato quod à dimidia eiq; quod ab ea producitur quæ ex dimidia adiecta q; conſtitit, utriſq; quadratis pariter acceptis dupla eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS. Sit linea a b diuiſa per æqualia in c, & addita ſibi linea b d, dico quod duo quadrata duarum linearũ a d & b d, pariter accepta, dupla ſunt duobus quadratis duarum linearum a c & c d, pariter acceptis. Erigo c e perpendicularem ſuper lineam a b, & æqualem utriq; linearũ a c & c b, & perficio triangulum a e b, ductis lineis a e & e b, eritq; ut in præmiſſa uterq; angulorũ a & b, & uterq; eorum qui ſunt ad e, medietas recti per 32 primi, totusq; e eſt rectus. A puncto e, produco e f, æqualem & æquidiſtantem

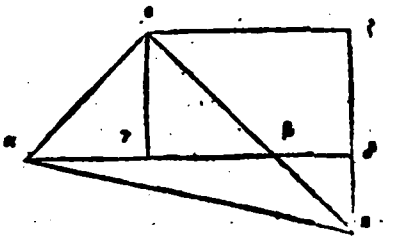
ſtantem c d, & produco f d & e b, quouſq; concurrant in puncto g, & produco lineam a g. Eritq; per ultimã partem 29 primi, angulus c e f, rectus, ſed angulus c e b, eſt medietas recti, ergo angulus b e f, eſt ſimiliter medietas recti, & quia per 31 primi, f d eſt æquidiſtans c e, erit per 34 eiuſdem, angulus f rectus, ergo per 32 eiuſdẽ, erit angulus e g f medietas recti: item per eandem, angulus d b g ſimiliter medietas recti, propter id q; angulus b d g eſt rectus, ergo per 6 eiuſdẽ, duo latera e f & f g ſunt æqualia, item duo latera d b & d g ſunt æqualia. Ergo per penultimã eiuſdem, quadratum e g, duplum eſt ad quadratum e f: quare ad quadratum c d. Itemq; per eandem, quadratum a e, duplum eſt ad quadratũ a c. Et quia quadratũ a g eſt per eandem æquale quadratis a e & e g, ſimiliter quoq; & quadratis a d & d g, at quia quadratum d g eſt æquale quadrato b d, erunt duo quadrata duarum linearum a d & b d pariter accepta, dupla duobus quadratis duarum linearũ a c & c d pariter acceptis, quod eſt propoſitum. Hæc autem & omnes præmiſſæ, ueritatem habent in numeris ſicut in lineis.

Eucli. ex Zamb. Theorema 10. Propoſitio 10.

10 **Si recta linea ſecetur bifariam, apponatur autẽ ei quæpiam recta linea in rectum, quod ex tota cum appoſita & quod ex appoſita utraque quadrata, dupla ſunt eius quod ex dimidia & eius quod ex compoſita ex dimidia & adiuncta tanquam ex una deſcriptorum quadratorum.**

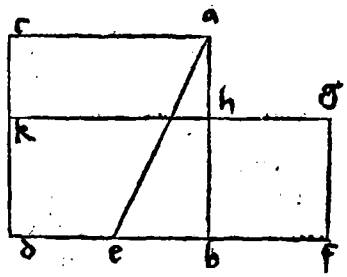
THEON ex Zamb. *Recta enim quædam linea α β, ſecetur bifariam in γ, apponaturq; ei quæpiam recta linea in rectum, β δ. Dico quod quadrata quæ ex α δ & δ β, dupla ſunt quadratorũ quæ fiunt ex α γ & γ δ. Excitetur (per 11 primi) ab ipſo γ ſigno, ipſi α β ad angulos rectos γ ε, & ponatur (per 3 primi) æqualis utriq; ipſarum α γ & γ β, ε (per 1 poſtulatum) connectantur ε α & ε β. Et (per 31 primi) per ε, ipſi α δ parallelus excitetur ε ζ, & (per eandem) per δ, ipſi δ ε parallelus excitetur δ ζ. Et quoniam in parallelos rectas lineas γ ε & δ ζ, recta quædam linea incidit ε ζ. anguli igitur γ ε ζ & ε ζ δ, (per 29 primi) duobus rectis ſunt æquales. Anguli igitur ζ ε β & ε ζ δ, duobus rectis ſunt minores, (per eandem.) Quæ autem à minoribus duobus rectis producuntur (per 5 poſtulatum) coincidunt: igitur ε β & ζ δ productæ ad partes β, δ, coincidunt, producantur, & coincidant in η, & (per 1 poſtulatum) connectatur α η. Et quoniam æqualis eſt α γ ipſi γ ε, angulus quoq; α ε γ angulo ε α γ eſt æqualis (per 5 primi) & rectus eſt qui ad γ, dimidius ergo recti, eſt uterq; qui ſub ε α γ & α ε γ. Et propterea uterq; etiam qui ſub γ ε β & ε β γ, recti dimidius eſt: rectus igitur eſt qui ſub α ε β. Et quoniam angulus ε β γ recti dimidius eſt, & (per 15 primi) angulus igitur δ β η recti dimidius eſt. Angulus autem β δ η, rectus eſt, æqualis enim eſt ei qui ſub δ γ ε, alterni enim, reliquus igitur angulus δ η β, recti dimidius eſt. Igitur (per 6 cõmunem ſententiam primi) angulus δ η ε, ei qui ſub δ β η eſt æqualis. Quare (per 6 primi) & latus β δ, lateri η δ æquum eſt. Rurſus quoniam angulus ε η ζ, recti dimidius eſt, rectus autem qui ad ζ, æqualis enim (per 34 primi) ex oppoſito ei qui ad δ, γ, reliquus igitur angulus ζ ε η, recti dimidius eſt. Angulus igitur ε η ζ, angulo ζ ε η eſt æqualis. Quare (per 6 primi) & latus ζ η, lateri ζ η eſt æquale. Et quoniam æqualis eſt ε γ ipſi γ α, quadratum quoq; quod ex ε γ, ei quod eſt ex α γ, quadrato æquum eſt. quadrata igitur quæ ſunt ex ε γ & γ α, dupla ſunt eius quod fit ex α γ, quadrati. Eis autem quæ fiunt ex ε γ & γ α (per 47 primi) æquum eſt id quod ex ε α. Quadratum igitur quod ex ε α, duplum eſt eius quod fit ex α γ. Rurſus quoniam æqualis eſt η ζ ipſi ε ζ, quadratum quod fit ex η ζ, æquum eſt ei quod fit ex ε ζ, quadrato: quadrata igitur quæ ex η ζ & ε ζ fiunt, eius quod fit ex ε ζ, dupla ſunt. Eis autem quæ fiunt ex η ζ & ε ζ (per 47 primi) æquum eſt id quadratum quod fit ex ε η: id igitur quod fit ex ε η, duplum eſt eius quod fit ex ε ζ. Æqualis autem eſt ε ζ ipſi γ δ: id igitur quod fit ex ε η, duplum eſt eius quod fit ex γ δ. Patuit autem quod & id quod fit ex ε η, duplum eſt eius quod fit ex α γ. Quadrata igitur quæ fiunt ex α ε & ε η, eorum quæ fiunt ex α γ & γ δ quadratorum, dupla ſunt. Quadratis autem quæ fiunt ex α γ & ε η, æquum eſt id quod fit ex α η quadratum (per 47 primi.) Quadratum igitur quod fit ex α η, eorum quæ fiunt ex α γ & γ δ, duplum eſt. Ei autem quod fit ex α η, æqualia ſunt quadrata quæ fiunt ex α δ & δ η. Quadrata igitur quæ fiunt ex α δ & δ η, dupla ſunt eorum quæ ex α γ & γ δ fiunt, quadratorum: æqualis autem eſt δ η ipſi δ β. Quadrata igitur quæ fiunt ex α δ & δ β, dupla ſunt eorum quæ fiunt ex α γ & γ δ quadratorũ. Si recta igitur linea ſecetur bifariam, & quæ ſequuntur reliqua ut in theoremate, quod oſtendere oportebat.*

Euclid. ex Camp. Propoſitio 11.

11 DAtam lineam ſic ſecare, ut quod ſub tota & una portione rectangulum cõtinetur, æquum ſit ei quod fit ex reliqua ſectione quadratum.

CAMPANVS. Sit linea data a b, quã uolumus ſic diuidere: ut quod ex tota & una eius portione producitur, æquũ ſit quadrato alterius. Deſcribo quadratũ ipſius a b, quod ſit a b c d. Latus b d diuido per æqualia in e, & produco a e: & e b produco uſq; ad f: ita q; e f ſit æqualis a e. Et ex b f portione extrinſeca, deſcribo quadratũ quod ex latere a b reſecat portionem æqualẽ b f, quæ ſit b h: & quadratũ deſcriptũ ſit b f h g. Dico quod a b ſic eſt diuiſa in punctο h: quod illud quod fit ex tota a b in eius portionem h a, eſt æquale quadrato h b.

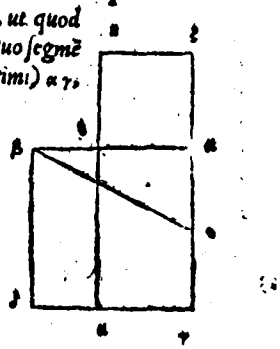

Produco g h uſque ad k: quæ erit æquidiſtans a c. Quia ergo linea d b diuiſa eſt per æqualia in e, & eſt ſibi addita linea b f: erit per 6 huius quod fit ex d f in b f cum quadrato e b, æquale quadrato e f: quare & quadrato e a: quare per penultimam primi, quadratis duarum linearum e b & b a. Ergo dempto ab utriſque quadrato lineæ e b: erit quod fit ex d f in b f & ipſum eſt ſuperficies d g, æquale quadrato lineæ a b. Ergo dempto ab utriſque parallelogrãmo h d: erit quadratum h f æquale parallelogrãmo h c. Et quia quadratum h f eſt quadratum lineæ h b, & parallelogrammum h c producitur ex c a quæ eſt æqualis a b, in a h, patet factum eſſe propoſitum. ¶ Ad hoc autem faciendum in numeris, non labores, quia impoſſibile eſt numerum ſic diuidi, ut hic undecima proponit, ſicut ſcies, ſexti 16 te docente.

Euclid. ex Zamb. Problema 1. Propoſitio 11.

81 DAtam rectã lineã ſecare: ut quod ſub tota & altero ſegmẽto cõprehenſum rectangulum, æquum ſit ei quod fit ex reliquo ſegmento, quadrato.

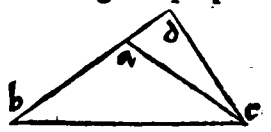
THEON ex Zamb. *Sit data recta linea α β: oportet autem ipſam α β ſecare, ut quod ſub tota & altero ſegmento comprehenſum rectangulum, æquum ſit ei quod fit ex reliquo ſegmẽto, quadrato. Deſcribatur (per 46 primi) ex α β, quadratum α δ γ β, & ſecetur (per 10 primi) α γ, bifariam, in ε, ſigno, & cõnectatur β ε. Et extendatur (per 2 poſtulatum) γ α, in ζ, & ponatur (per 3 primi) ipſi β ε, æqualis ε ζ. (Et per 46 primi) ex α ζ deſcribatur quadratum ζ η α θ, & extendatur (per 2 poſtulatum,) η θ, in κ. Dico quod α β, ſecatur in θ, ut quod ex α β, & β θ, comprehenſum rectangulum, æquum ſit ei quod fit ex α θ, quadrato. Quoniam enim recta linea α γ ſecta eſt bifariam in ε, adiacet autem ei α ζ, igitur (per 6 ſecundi) rectangulum comprehenſum ſub γ ζ, & ζ α, una cum eo quod fit ex α ε, quadrato, æquum eſt ei quod fit ex ε ζ, quadrato, æqualis autem eſt ε ζ: rectangulum igitur comprehenſum ſub γ ζ, & ζ α, una cum eo quod fit ex α ε, quadrato: æquum eſt ei quod fit ex ε β, quadrato: Sed ei quod fit ex ε β, æqualia ſunt (per 47 primi) ea quæ fiunt ex β α, & α ε, quadrata: rectus enim eſt angulus qui ad α. Quod igitur eſt ſub γ ζ, & ζ α, cum eo quod fit ex α ε, æquum eſt eis quæ fiunt ex β α, & α ε, Commune auferatur id quod ex α ε, reliquum igitur rectangulum comprehenſum ſub γ ζ, & ζ α: æquum eſt ei quod fit ex α β, quadrato. Et id quidem quod ſub γ ζ, & ζ α, eſt ipſum ζ η, æqualis enim eſt ζ α, ipſi ζ η. Id autem quod fit ex α β, eſt ipſum α κ. Igitur ζ η, æquum eſt ipſi α κ. Cõmune auferatur α η, reliquum igitur ζ θ, ipſi θ κ, eſt æquale. Eſt autem θ κ, id quod ſub α β, & β θ, æqualis enim eſt α β, ipſi β κ. At ζ θ, id eſt quod ex α θ. Rectangulum igitur comprehenſum ſub α β & β θ, æquum eſt ei quod fit ex θ α, quadrato. Data igitur recta linea α β, in θ, diſſecta eſt, ut rectangulum ſub α β, & β θ, comprehenſum, æquum ſit ei quod ex α θ, fit quadrato, quod faciſſe oportuit.*

Euclid. ex Camp. Propoſitio 12.

12 IN bis triangulis qui obtuſum habent angulum, tanto ea quæ obtuſum ſubtendit angulum, ambobus reliquis lateribus quæ obtuſum continent angulum amplius poteſt, quãtum eſt quod continetur bis ſub uno eorum atque ea quæ ei directe iuncta ad obtuſum angulum, à perpendiculari extra deprehenditur.

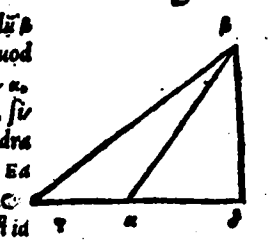
CAMPANVS. Sit triangulus a b c, habens angulum a, obtusum. A pūcto c, ducatur linea perpendicularis ad lineam b a, quæ necessario cadet extra triangulum a b c: alioqui angulus obtusus esset rectus aut minor recto per 16 primi: sit ergo c d perpendicularis super lineam a b productam usque ad d. Dico ꝙ quadratum lateris b c quod subtenditur angulo obtuso, tāto maius est duobus quadratis duarum linearum a b & a c ambientibus ipsum angulum obtusum, quantum est illud quod fit ex b a in a d bis. (Potētia enim lineæ, respectu quadrati sui est, unde tantum dicitur posse linea quælibet: quātum in se ducta producit.) Erit enim per 4 huius, quadratum b d, æquale duobus quadratis duarum linearum b a & a d, & duplo eius quod fit ex b a in a d. Et quia quadratum b c per penultimam primi est æquale quadrato b d & quadrato d c: ipsum erit æquale quadratis triū linearū b a, a d, & d c, & duplo eius quod fit ex b a in a d. Sed per eādem, quadratū a c, est æquale quadratis a d & d c. ergo quadratum b c, est æquale quadratis duarum linearum b a & c a: & duplo eius: quod fit ex b a in a d. Quare b c tanto amplius potest duabus lineis b a, a c, quantum est duplum eius quod fit ex b a in a d. Iam enim diximus quod tantum dicitur posse linea quælibet: quantum in se ducta, producit, quod est propositum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 11. Propositio 12.

12 In obtusiangulis triangulis quod ab obtusum angulum subtendente latere fit quadratum, maius est eis quæ fiunt ab obtusum angulum comprehendentibus lateribus, quadratis, comprehenso bis sub uno eorum quæ sunt circa obtusum angulum in quod protractum cadit perpendicularis, & assumpto extrinsecus sub perpendiculari ab obtusum angulum

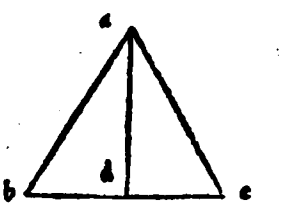
THEON ex Zamb. *Sit obtusi anguli triangulū α β γ, obtusum habēs angulū β α γ. & ducatur ex β signo, in γ α, producta (per 12 primi) perpēdicularis β δ. Dico quod quadratum quod ex β γ. maius est eis quæ fiunt ex β α, & α γ, quadratis: bis sub γ α, & α δ, comprehenso rectangulo. Quoniam enim recta linea γ δ, secta est utcūq; in α, signo: igitur (per 4 secundi) quod fit ex γ δ æquum est eis quæ fiunt ex γ α, & α δ, quadratis, & bis sub γ α & α δ comprehenso rectangulo. Commune ponatur id quod ex δ β. Ea igitur quæ sunt ex γ δ, & δ β, æqua sunt eis quæ fiunt ex γ α, & α δ, & δ β, quadratis, & bis sub γ α & α δ, comprehenso rectangulo. Sed eis quæ sunt ex γ δ & δ β: æquum est id quod ex γ β, (per 47 primi) rectus enim est angulus qui ad δ. Eis autem quæ fiunt ex α δ, & δ β, (per eandem) æquum est id quod fit ex α β. Quadratum igitur quod fit ex γ β, æquum est eis quæ fiunt ex γ α & α β, quadratis (per eandem) & bis sub γ α, & α δ, comprehenso rectangulo. Quare quadratum quod fit ex γ β, eis quæ fiunt ex γ α, & α β, maius est: bis sub γ α, & α δ, comprehenso rectangulo. In amblygonijs igitur triāgulis quod ab obtusum angulum subtendente latere fit quadratū: maius est & quæ sequuntur reliqua: quod ostendere oportuit.*

Eucli. ex Camp. Propositio 13.

13 OMnis oxygonij tanto ea quæ acutum respicit angulum ambobus lateribus angulum acutum continentibus minus potest: quantum est quod bis continetur sub uno eorum cui perpendicularis intra superstat, eaq; sui parte quæ perpendiculari angulo q; acuto interiacet.

CAMPANVS. Quod hic proponitur de latere subtenso alicui angulo acuto, in triangulo oxygonio: ueritatem habet de latere subtenso cuilibet angulo acuto in omni triangulo, siue fiat orthogonius, siue amblygonius, siue oxygonius. Sit ergo in triangulo a b c, quicunque triangulus fuerit: angulus c acutus, qui si fuerit oxygonius, ducatur perpendicularis ab quouis angulorum a uel b, ad quamuis basin b c uel a c: quia cum sic fuerit: semper cadet perpendicularis intra triāgulum. Si autem sit amblygonius aut orthogonius: ab angulo obtuso uel recto ducatur perpendicularis ad latus oppositum, quam manifestum est cadere intra triangulum. Et ut simpliciter dicam, cum in omni triāgulo sint duo acuti anguli, necessario erit alter reli-

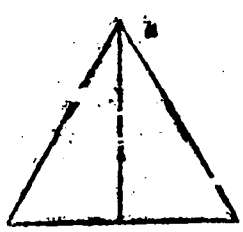

reliquorum angulorum qui ſunt a & b,acutus. Ducam igitur perpendicularem,ad li neam illam quæ duobus acutis interiacet. Sit ergo ut trianguli a b c: angulus b etiam ſit acutus: ducam ergo ad b c: perpendicularem quæ ſit a d,quæ (ut dictum eſt) cadet intra triangulum. Dico itaque quod quadratum lateris a b quod ſubtẽditur angulo acuto c,tanto minus eſt duobus quadratis duarum linearũ a c & c b, quãtũ duplum eius quod fit ex b c in dc. Vel dico quod quadratum a c quod etiam ſubtenditur angu lo b quem poſuimus acutum (quicquid fuerit de angulo a) tanto minus eſt duobus quadratis duarũ linearũ a b,& b c,quantum eſt duplum eius quod fit ex c b in b d. Et ſit enim per 7 huius,quadratũ b c cũ quadrato d c,æquale ei quod fit ex b c in d c bis, & quadrato alterius partis ſcilicet a b,addito utrique quadrato a d, erit quadratum b c cum quadratis duarum linearum a d & d c,æquale quadratis duarum linearum a d & d b,& duplo eius quod fit ex c b in c d. At quia per penultimam primi, quadratũ a c eſt æquale quadratis duarum linearum a d & d c: erit quadratum b c cum quadra to a c,æquale quadratis duarum linearum a d & b d,& duplo eius quod fit ex b c in c d. Sed per eandem penultimam primi; quadratum a b, æquum eſt quadratis duarum linearum a d & b d: ergo quadratum b c cum quadrato a c,æquum eſt quadrato a b: & duplo eius quod fit ex b c in c d: quare tanto minus poteſt a b duobus lateribus b c & a c: quantum eſt duplum eius quod fit ex b c in c d, quod eſt propoſitum. Simili modo probabis, latus a c quod ſubtenditur angulo b acuto, poſſe tanto minus duo bus lateribus a b & b c: quantum eſt duplum eius quod fit ex c b in b d. ¶ Notandum autem per hanc & præcedẽtem & penultimam primi, quod cognitis lateribus omnis trianguli: cognoſcitur area ipſius, & auxiliantibus tabulis de chorda & arcu, cogno ſcitur omnis eius angulus.

Euclid. ex Zamb. Theorema 12. Propoſitio 13.

13 In oxygoniis triangulis, quod ex acutum angulum ſubtendente fit qua dratum, minus eſt eis quæ ex acutum angulum comprehendentibus la teribus fiunt quadratis: cõprehenſo bis ſub uno eorum quæ ſunt circa acu tum angulum quod perpendicularis cadit, & ſumpto latus ſub perpen diculari ad acutum angulum.

THEON ex Zamberto. *Sit oxygonium triangulum α β γ, acutum hã bens angulum qui ad β, & (per 12 primi) ducatur ab α, ſigno, in β γ, perpendicula ris α δ. Dico quod quadratum ex α γ, minus eſt quadratis quæ fiunt ex γ β, & β α comprehenſo bis rectangulo ſub γ δ, & β β. Quoniam enim recta linea β γ diuiſa eſt utcunque in δ, igitur (per 7 ſecundi) quadrata quæ ex γ β, & β δ, æqualia ſunt bis ſub γ β, & β δ, cõprehenſo rectãgulo, & ei quod fit ex γ ε, quadrato. Cõmune ap ponatur quadratum quod ex δ α. Igitur quadrata quæ ex γ ε, & β δ, & δ α, (per 7 ſecundi) æqualia ſunt rectangulo comprehenſo bis ſub γ β, & β δ, & eis quæ fi unt ex α δ, & δ γ, quadratis. Sed eis quæ fiunt ex β δ, & δ α, æquum eſt id quod fit ex α β, angulus enim qui ad δ, rectus eſt. Eis autẽ quæ fiũt ex α δ, & δ γ, æquũ eſt id quod ex α γ, (per 47 primi) ea igitur quæ fiunt ex γ β, & β α, æqualia ſunt ei quod fit ex α γ, & ei quod bis ſub γ β, & β δ. Quare ſolum quod fit ex α γ, minus eſt eis quæ fiunt ex γ β, & β α, quadratis: eo quod eſt bis ſub γ β, & β δ, comprehenſo rectangulo. In oxygonijs igitur triangulis: & quæ ſequuntur reliqua: quod oſtendere oportebat.*

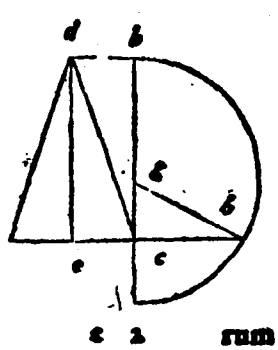

Euclid. ex Camp. Propoſitio 14.

14 DAto trigono: æquum quadratum deſcribere.

CAMPANVS. Sit datus trigonus a: cui nos uolumus æquum quadra tum deſcribere. Deſignabo ſuperfi ciem æquidiſtantium laterum & rectorũ angu lorum æqualem trigono dato, ſecũdum quod docet 42 primi: ſitque ſuperficies illa b c d e: cu ius ſi latera fuerint æqualia: habemus qd quæri mus: ipſa enim erit quadrata per diffinitionem. Si autem latera ſint inæqualia: tunc adiungam minus ipſorum laterum maiori, ſecundum re ctitudinem: ſitq; linea c f, æqualis minori duo

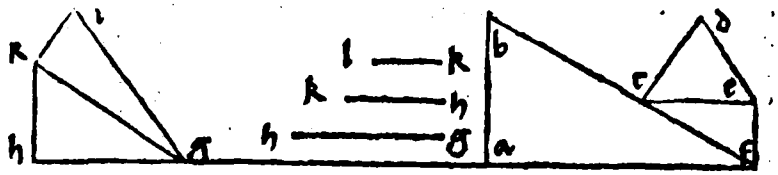

e a rum

rum laterum quod eſt c e, adiuncta maiori quod eſt b c, ſecundum rectitudinem. Totam b f diuidam per æqualia, in puncto g, & facto g centro, ſuper lineam b f ſecundum quantitatẽ lineæ g b: deſcribam ſemicirculũ b h, & latus e c producã: uſquequo ſecet circũferentiã in pũcto h. Dico quod quadratum lineæ c h: eſt æquale trigono dato. Producã lineã g h. Et quia linea b f diuiſa eſt per æqualia in g, & per inæqualia in c erit per 5 huius, qđ fit ex ductu b c in c f cũ quadrato c g, æquale quadrato g f, quare & quadrato g h, quare per penultimã primi, & duobus quadratis duarum linearum g c & c h. Ergo dempto utrinque quadrato c g, erit quod fit ex b c in c f, qđ eſt æquale ſuperficiei b e, eo quod c f eſt æquale quadrato lineæ c h, quare quadratũ lineæ c h, eſt æquale trigono a, quod eſt propoſitum.

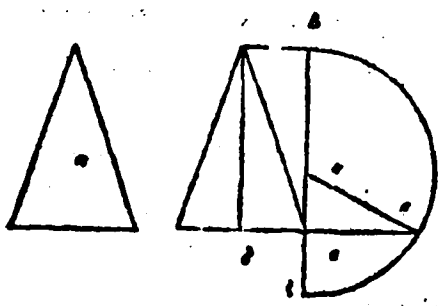
CAMPANI *additio.* Et nota quod per hoc iuuenitur latus tetragonicum cuiuslibet altera parte lõgioris. & ſimpliciter omnis figuræ rectis lineis cõtẽtæ: quæcunque fuerit, quoniam omnẽ figurã talem in triãgulos reſoluemus: & cuiuslibet illorum triangulorũ inueniemus tetragonicum latus ſecundum doctrinam iſtius, & inueniemus per penultimam primi, lineam unam, quæ poſſit in omnia latera tetragonica inuenta. Verbi gratia, uolo inuenire latus tetragonicũ rectilineæ figuræ irregularis a b c d e f, Reſoluo cã in tres triangulos qui ſunt a b f, & c d e & f c e. Inuenio quoque ſecundum doctrinã iſtius: tria latera tetragonica iſtorũ triũ triangulorum, quæ ſunt g h, h k, & k l, & erigo h k: perpẽdiculariter ſuper g h, & produco g k, eritq; per penultimam primi, quadratum g k, æquale quadratis duarum linearum g h, & h k, & tertium latus k l, erigo perpendiculariter ſuper lineam g k, & produco lineam g l, eritq; per penultimam primi, g l latus tetragonicum totius figuræ rectilineæ propoſitæ.

Eucli. ex Zamb. *Problema* 2. *Propoſitio* 14.

14. Dato rectilineo, æquum quadratum conſtituere.

THEON *ex Zamb. Sit datum rectililineum a. oportet ei rectilineo æquum quadratum conſtituere: conſtituatur (per 45 primi) ipſi a, rectilineo: æquum parallelogrammum rectangulum β γ δ. Si æqualis eſt β ε, ipſi γ δ: factũ iam eſt problema, conſtituitur enim ipſi a, rectilineo: æquum quadratum β δ. Si autem non, ipſarum β ε, & γ δ, altera, maior eſt, Sit maior β ε, & producatur in ζ, & ponatur ipſi γ δ, æqualis, ε ζ, (per 3 primi,) & (per 10 primi) ſecetur β ζ. bifariã in η. Et cẽtro quidẽ η, ſpatio uero aut η β, aut η ζ, ſemicirculus deſcribatur β θ ζ, & (per 2 poſtulatũ producatur δ θ, in θ, & (per 1 poſtulatũ) cõnectatur η θ. Quoniã igitur recta linea ζ ε, ſecta eſt in æqualia in η, & in inæqualia in ε, igitur (per 5 ſecundi) rectangulũ comprehẽſum ſub β ε, & ζ ε, cũ quadrato quod fit ex γ η, æquũ eſt ei quod ex η ζ, quadrato. Aequalis autem eſt η ζ, ipſi η θ: rectangulum igitur cõprehenſum ſub β ε, & ζ ε, (per 5 ſecũdi cũ eo quod ex η ε, fit quadrato, æquum eſt ei quod fit ex η θ, ei autem quod ſit ex η θ, æqualia ſunt ea quæ ex θ ε, & η ε, fiunt quadrato, (per 47 primi.) Quod igitur fit ſub β ε, & ζ ε, cum eo quod fit ex η ε: æquum eſt eis quæ fiunt ex θ ε, & η ε, commune auferatur quadratum quod ex η ε, reliquum igitur rectangulum comprehenſum ſub β ε, & ζ ε, æquum eſt ei quod fit ex θ ε, quadrato. Sed id quod ſub β ε, & ζ ε, eſt quod ipſum β δ, æqualis enim eſt ζ ε, ipſi γ δ, parallelogrammum igitur β δ, æquum eſt ei quod fit ex θ ε, quadrato. Sed β δ, æquum eſt ipſi a, rectilineo, & a: igitur rectilineum æquum eſt quadrato deſcripto ex θ ε. Dato igitur rectilineo a, æquum quadratum conſtitutum eſt, ex θ ε, deſcriptum, quod feciſſe oportuit.*

LIBRI SECVNDI FINIS.

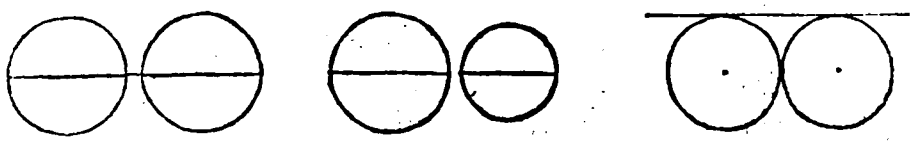
EVCLIDIS MEGARENSIS GRAECI PHILOSOPHI, GEOMETRICORVM ELEMENTORVM LIBER SECVNDVS.

Ex Campano. Diffinitiones.

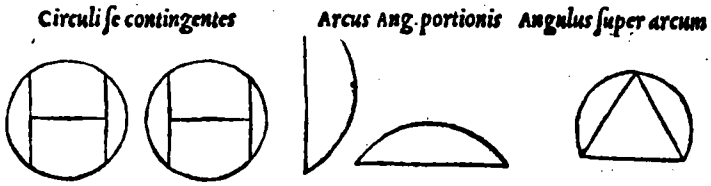
VOrum diametri ſunt æquales, ipſos circulos æquales eſſe. Maiores autem, quorum maiores. Et minores, quorum minores. 2 Circulum linea continere dicitur: quæ cum circulum tangat, in utramq; partem eiecta circulum non ſecat. 3 Circuli ſeſe contingere dicuntur: qui ſe tãgentes, ſe inuicem non ſecant.

Circuli æquales Maior Minor Linea circulum contingens

4 Rectæ lineæ in circulo æqualiter diſtare dicũtur à centro: cum à centro ad ipſas ductæ perpendiculares, fuerint æquales. 5 Plus uero diſtare à centro dicitur, in quam perpendicularis longior cadit. 6 Recta linea portionem circuli continẽs, chorda nominatur. 7 Portio uero circunferentiæ, arcus nuncupatur. 8 Angulus autem portionis, dicitur qui à chorda & arcu continetur. 9 Supra arcum angulus conſiſtere dicitur, qui à quolibet puncto arcus ad chordæ terminos duabus rectis lineis exeuntibus cõtinetur.

Circuli ſe contingentes Arcus Ang. portionis Angulus ſuper arcum conſiſtens

Chorda

10 Sector circuli, eſt figura quæ ſub duabus à cẽtro ductis lineis & ſub arcu qui ab eis cõprehenditur cõtinetur. 11 Angulus autẽ qui ab eis lineis ambitur, ſupra centrum conſiſtere dicitur. 12 Similes circulorum portiones dicuntur, in quibus qui ſupra arcum conſiſtunt anguli ſibi inuicem ſunt æquales. 13 Arcus quoque ſimiles ſunt qui æquos angulos prædicto modo ſuſcipiunt.

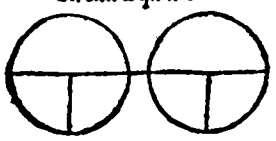
Sector circuli. Ang. ſuper centrum cõſiſtens Similes cir. portiões & ſimiles arcus

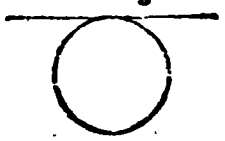
Ex Zamberto. Diffinitiones.

A Equales circuli, ſunt quorum dimetientes ſunt æquales, uel quorum quæ ex centris ſunt æquales. 2 Recta linea circulum tangere dicitur, quæ circulum tangens & ecta, circulum non ſecat. 3 Circuli ſeſe tangere adinuicē dicūtur, qui ſeſe inuicē tangentes non inuicē ſecant.

Circuli æquales

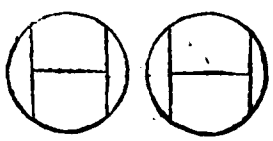
Linea circ. tangens.

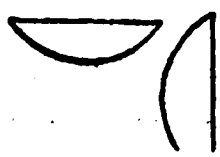

Circuli ſe tangentes

4 In circulo æqualiter diſtare à centro rectæ lineæ dicuntur, cū à centro in eas perpendiculares ductæ ſunt æquales. Magis autē diſtare dicitur, in quā maior perpendicularis cadit: 5 Segmentum circuli, eſt figura compre henſa ſub recta linea, & circuli circunferentia. 6 Segmenti angulus, eſt qui ſub recta linea & circuli circunferentia comprehenditur: 7 In ſegmēto autem angulus eſt, cum in circunferentia ſegmēti ſumitur aliquod ſignum, & ab eo in rectæ lineæ fines quæ baſis eſt ſegmenti rectæ lineæ coniunguntur, angulus qui continetur, ſub coniunctis rectis lineis.

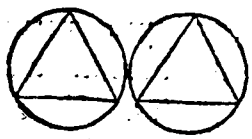

8 Cum uero comprehendentes angulum rectæ lineæ aliquam ſuſcipiūt circunferentiam, in illa angulus eſſe dicitur. 9 Sector autem circuli, eſt cum ad centrum circuli ſteterit angulus, comprehēſa figura ſub angulum comprehendentibus rectis lineis, & aſſumpta ſub eis circunferentia. 10 Similia ſegmenta circuli, ſunt quæ angulos æquos ſuſcipiunt: uel in quibus anguli ſibi inuicem ſunt æquales.

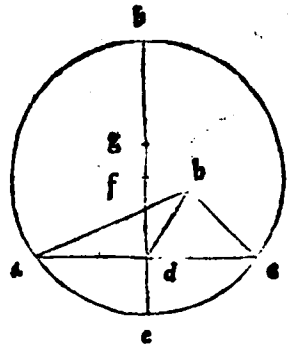
Eucli. ex Camp. Propoſitio 1.

Circuli propoſiti, cētrū inuenire. Vñ manifeſtūeſt q; duabus rectis lineis in eodē circulo apud circūferētiā terminatis, neutra illarū alterā p æqualia orthogonaliter ſecat: niſi ipſa ſuper cētrū trāſierit.

CAMPANVS. Sit circulus propoſitus a b c, cuius uolumus centrū inuenire. Duco in ipſo circulo lineā a c, qualitercūq; contingat, quā diuido per æqualia in puncto d a, quo duco perpendicularē ad lineā a c, quā applico circunferētiæ ex utraq; parte: ſitq; e d b, quā rurſus diuido per æqualia in puncto f, quē dico eſſe centrum circuli. Si enim nō eſt, erit autē alibi aut in linea e b, aut extra. In linea e b, nō. Si eñ fuerit in ea ut in pūcto

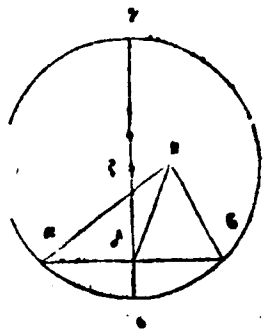
cto g,erit linea e f,maior linea e g,pars uidelicet toto,quod eſt impoſſibile. Quod ſi fuerit extra lineã e b,ut in pũcto h, ducãtur lineæ h a,h d,h c. Et quia latera h d,& d a triãguli h d a ſunt æqualia lateribus h d & d c triãguli h d c,& baſis h a baſi h c,erit per 8 primi,angulus a d h æqualis angulo c d h,quare uterq; rectus,& quia angulus a d b fuit etiã rectus, erit a d h æqualis a d b per 9 petitionẽ primi,pars uidelicet toti,quod eſt impoſſibile. Nõ eſt ergo centrũ dati circuli alicubi q̃ in puncto f,quod eſt propoſitum.

Eucl. ex Zamb. Problema 2. Propoſitio 1

1 Dati circuli,centrum inuenire.

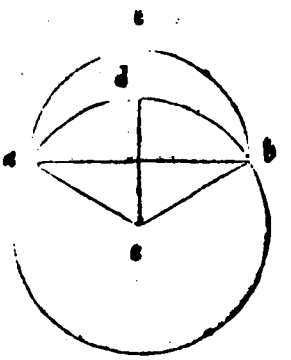
THEON ex Zamb. Sit datus circulus α β γ,oportet ipſius circuli α β γ, centrũ inuenire. Excitetur in eo linea quædã recta utcũq; ſitq; α β. Et (per 10 primi,) ſecetur bifariã in δ,& (per 11 eiuſdẽ) ab ipſo δ,ipſi α β,excitetur δ γ ad angulos rectos,& (per poſtulatũ ſecundũ extẽdatur in ε,ſecetuŕq; (per 10 primi,) γ ε, bifariã in ζ. Dico quod ζ,centrũ eſt circuli α β γ. Non enim,ſed ſi poſſibile eſt,ſit η,& (per 1 poſtulatũ) cõnectantur η α,η δ,η β. Et quoniã æqualis eſt α δ,ipſi δ β,cõmunis autẽ δ η,duæ igitur α δ,& δ η,duabus η δ,& δ β,ſunt æquales altera alteri,& (per 15 diffinitionẽ primi,baſis η α,baſi η β,eſt æqualis: ex cẽtro enim igitur (per 8 primi,) angulus α δ η,angulo β δ η,eſt æqualis. Cũ aũt recta linea ſuper rectã cõſiſtẽs lineã,utrobiq; angulos æquos admiuicẽ fecerit,eorũ angulorũ uterq; (per 10 primi diffinitionẽ,) rectus erit. Angulus igitur β δ η,rectus eſt: at angulus ζ δ β,rectus eſt. Angulus igitur ζ δ β,angulo β δ η, (per 4 poſtulatũ) æqualis, maior minori, quod eſt impoſſibile. Igitur η,nõ eſt centrũ circuli α β γ. Similiter oſtẽdemus,quod nullũ aliud præter ζ. Igitur ζ, centrum eſt circuli α β γ,quod feciſſe oportuit.

CORRELARIVM Hinc eſt manifeſtũ,quod ſi in circulo recta linea aliqua aliquã rectã lineã bifariam, & ad angulos rectos diſpeſcit in diſpeſcente eſt centrum circuli. Eucli. ex Camp. Propoſitio 2

2 Vper circuli circunferentiam duobus punctis ſignatis,lineam rectam ductam ab altero ad alterum circulum ſecare neceſſe eſt.

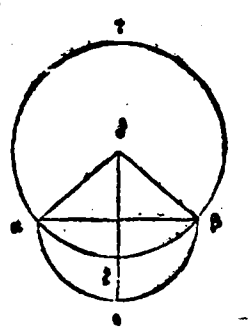
CAMPANVS Sit ut in circũferẽtia circuli a b, cuius centrũ ſit c,ſignata ſunt duo puncta, quæ ſunt a & b. Dico quod linea recta cõiungẽs unũ cũ altero, ſecabit circulũ. Alioqui cadet extra circulũ, ſitq; a e b. linea recta: ſi poſſibile eſt. Producãtur lineæ c a & c b,eruntq; per 2 primi,angulus c a b & c b a æquales: ptotrahãtur itẽ lineã c e,quæ ſecet circũferentiã in puncto d,eritq; per 16 primi,angulus a e c maior angulo c b e,quare maior angulo c a e,quare per per 18 eiuſdẽ,latus a c,maius latere c e,& quia eſt æqualis c a, erit c d,maior c e,pars toto,quod eſt impoſſibile. Quia ergo linea coniũgens duo puncta a b, non tranſibit extra circulum: ſecabit ipſum quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 1. Propoſitio 2

2 Si in circuli circũferẽtia duo fuerit ſigna utcunq; ſumpta, ea ſigna connectens recta linea intra ipſum circulum cadit.

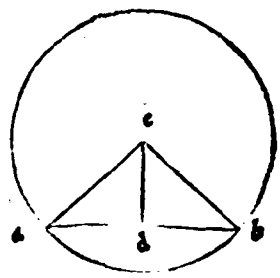
THEON ex Zamb. Sit circulus α β γ,& in eius circũferentia ſint utcũq; bina ſigna α ε. Dico quod recta linea applicata ex α in β,intra ipſum circulũ α β γ,cadit. Nõ enim,ſed ſi poſſibile eſt,cadat extra ut α ζ β. Et cõtingat ſiue accipiatur cẽtrũ circuli,α β γ,ſitq; illud (per præcedẽtẽ) δ,& (per 1 poſtulatũ) cõnectãtur δ α,δ β,& extẽdatur δ ζ, ad η. Quon ã igitur æqualis eſt (per 15 diffinitionẽ primi,) δ α,ipſi δ β,æqualis eſt angulus δ α ζ,angulo δ β ζ. Et quoniã trianguli δ α ζ,unũ latus producitur α ζ β, igitur (per 16 primi) angulus δ ζ β,angulo δ α ζ,maior eſt. Aequalis autem eſt angulus δ α ζ,ei qui ſub δ β γ. Maior igitur eſt angulus δ ζ β,angulo δ ζ α,maiori autem angulo, maius latus ſubtenditur (per 18 primi,) maior igitur eſt δ β,quam δ ζ. Aequalis autem eſt (per 15 diffinitionem primi) δ β,quam δ ζ, maior igitur eſt δ ζ, quam δ ζ, minor maiore, quod eſt impoſſibile. Recta igitur linea ex α, in β, extra ipſum circulum non cadit. Similiter etiam demonſtrabimus quod neque in

ipſam circunferentiam, intra igitur. Si in circuli circunferentia igitur, & qeæ ſequuntur reliqua ut in theoremate quod demonſtraſſe oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 3.

3 SI lineam intra circulum præter centrum collocatam alia à centro ueniens per æqua ſecet: orthogonaliter ſuper eam inſiſtere. & ſi in eam orthogonaliter ſteterit, eam per æqualia diuidere neceſſe eſt.

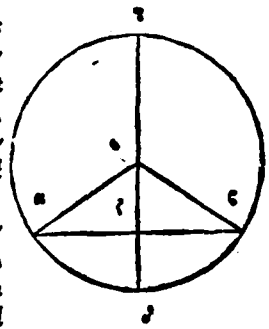
CAMPANVS. Sit ut lineam a b collocatam intra circulum a b, cuius centrū ſit c, linea c d ueniens à centro, diuidat per æqualia. Dico qđ diuidit eã orthogonaliter, & ecõuerſo, uidelicet ſi diuidit eã orthogonaliter, diuidit eã per æqualia. Producã lineas c a & c b, & ponã primo quod diuidat eã per æqualia, erunt ergo duo latera c d & d a, triãguli c d a: æqualia duobus lateribus c d, & d b, triãguli c d b, & baſis c a baſi c b: ergo per 8 primi, angulus d unius, eſt æqualis angulo d alterius: uterque igitur eſt rectus. Quare c d, eſt perpendicularis ſuper a b quod eſt propoſitum.

Ponam iterum quod c d ſit perpẽdiculatis ſuper a b, & oſtendam quod ipſa diuidit a b, per æqualia, erit enim propter hanc poſitionem: uterque angulorum qui ſunt, ad d, rectus: quare unus æqualis alteri. At quia per 5 primi angulus c a d, eſt æqualis angulo c b d, & latus e a æquale lateri c b, per 26 primi erit linea a d, æqualis lineæ d b, quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 2 Propoſitio 3

3 Si in circulo recta linea quædam per centrum extenſa, quandam non per centrum extenſam rectam lineam bifariam ſecuerit, & ad angulos rectos ipſam ſecabit. Et ſi ad angulos rectos ipſam ſeuerit, bifariam quoque ipſam ſecabit.

THEON ex Zamberto. *Sit circulus α β γ, & in eo recta quædam linea per centrum extenſa γ δ, rectam lineam quandam non extenſam per centrum α β, bifariam ſecet in ſigno ζ. Dico quod & ad angulos rectos eam ſecat. Contingat ſiue accipiatur centrum circuli α β γ, (per primam tertij,) ſitque illud ε, & (per primum poſtulatum connectantur ε α, & ε β. Et quoniam æqualis eſt α ζ, ipſi ζ β, communis autem ζ ε, duæ igitur ε ζ, & ζ α, duabus ε ζ, & ζ β, ſunt æquales. Et baſis ε α, baſi ε β,) per 15 diffinitionem primi) eſt æqualis. Igitur (per 8 primi) angulus α ζ ε, angulo β ζ ε, eſt æqualis. Cum autem recta linea ſuper rectam lineam conſiſtens, utrobique angulos ſibi inuicem æquos fecerit, (per 10 diffinitionem primi,) uterque ipſorum angulorum rectus erit, uterque igitur eorum qui ſunt ſub α ζ ε, & β ζ ε rectus eſt. Igitur γ δ, quæ per centrum ſecans, ipſam α β, non per centrum extenſam bifariam, & ad angulos rectos ſecat.* Sed ſecet γ δ, ipſam α β, ad angulos rectos. Aio quod bifariam ipſam ſecat, hoc eſt quod æqualis eſt α ζ, ipſi ζ β. Eiſdẽ nãq; diſpoſitis & conſtructis, quoniam æqualis eſt ε α, ipſi ε β, (per 15 diffinitionem primi,) æqualis eſt angulus ε α ζ, angulo ε β ζ. Et angulus α ζ ε, rectus: æqualis eſt (per quartum poſtulatum,) angulo recto qui eſt ſub β ζ ε. Duo igitur triangula ſunt ε α ζ, & ε β ζ, duos angulos duobus angulis æquales habentia, & unum latus uni lateri æquale ε ζ, ſcilicet quod (per 26 primi,) cõmune ipſis eſt ſubtendens unum æqualium angulorum, & reliqua igitur latera reliquis lateribus habebunt æqualia: æqualis igitur eſt α ζ ipſi ζ β. Si recta igitur linea, & quæ ſequuntur reliqua ut in theoremate, quod demonſtraße oportuit.

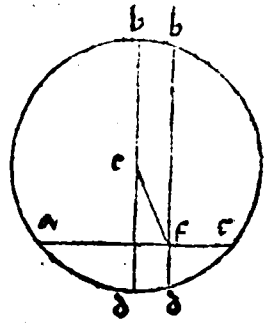
Eucli. ex Camp. Propoſitio 4.

4 SI intra circulum duæ lineæ ſe inuicem ſecent, & ſuper centrum nõ tranſeant, non per æqualia eas ſecari neceſſe eſt.

CAMPANVS. Sit ut in circulo a b c d, cuius centrum ſit e, duæ lineæ a c, & b d, ſecent ſe in puncto f, & utraque earũ uel altera nõ tranſeat per centrũ. Dico ꝙ ipſe nõ diuidũt ſeſe per æqualia: ita ꝙ utraq; per æqualia diuidatur ab

utraque

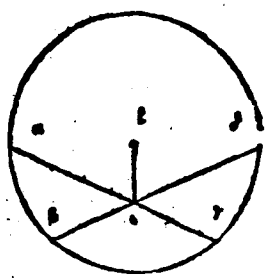
utraque. Quod ſi fuerit hoc poſſibile: ponatur, & ſit primo, ut neutra tranſeat per centrum. A centro e producam lineam e f, eritque per primam partem præmiſſæ, unuſquiſque quatuor angulorũ qui ſunt a f e, e f c, b f e & e f d, rectus, quod eſt impoſſibile, ſic enim rectus eſſet minor recto. Sit igitur ut altera earum trãſeat per centrũ, adhuc dico quod nõ diuidũt ſeſe per æqualia. Quod ſi ſic; tunc per primam partem præmiſſæ, cũ b d ducta à centro diuidat a c per æqualia, diuidet eã orthogonaliter, quare etiam a c diuidet b d orthogonaliter. Et quia diuidit a c ipſam b d per æqualia ut ponit aduerſarius: ipſa trãſibit per centrum, per correlarium primæ huius. Quare ambæ tranſeunt per centrum, quod eſt contra hypotheſin.

Eucli. ex Zamb. Theorema 3. Propoſitio 4.

4 Si in circulo binæ rectæ lineæ ſeſe inuicem ſecuerint non per centrum extenſæ, ſeſe inuicem bifariam non ſecabunt.

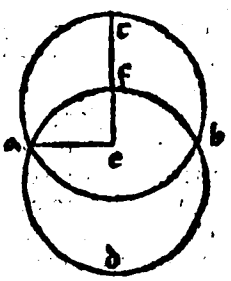
THEON ex Zamb. *Sit circulus α β γ δ, & in eo binæ rectæ lineæ α γ, & β δ, ſeſe inuicem ſecent in ε, non per centrum extenſæ: Dico quod bifariam non ſecãt. Si enim eſt poſsibile: ſeſe inuicẽ ſecent bifariã ita ut æqualis ſit ipſi α ε, & β ε ipſi ε δ, ſumatur centrum circuli ζ, & ſit illud (per primam tertij) ζ. & (per primum poſtulatum) connectatur ζ ε. Quoniam igitur recta linea quædam per centrum extenſa ζ ε, rectam aliquam lineam non per centrum extenſam α γ, bifariam ſecat, & ad angulos rectos ipſam (per 3 tertij) ſecat. Igitur angulus ζ ε α, rectus eſt. Rurſus quoniam recta linea quædam ζ ε, rectam quandam lineam non per centrum extenſam β δ, etiam bifariam ſecat: & (per 3 tertij) ad angulos rectos eam ſecat. Angulus igitur ζ ε β; rectus eſt. patuit autem quod angulus ζ ε α, rectus eſt. Angulus igitur ζ ε α, (per quartũ poſtulatum) angulo ζ ε β, eſt æqualis, minor maiori, quod eſt impoſsibile. Rectæ igitur lineæ α γ, & β δ, ſe ſeinuicem bifariam minime ſecant. Si in circulo igitur, & quæ ſequuntur reliqua quod demonſtraſſe oportuit.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 5.

5 CIrculorum ſe inuicem ſecantium, centra diuerſa eſſe.

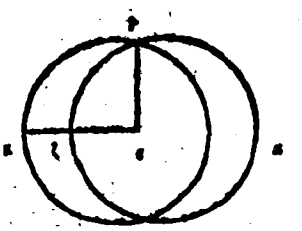
CAMPANVS. Sint duo circuli a c b, a d b, ſecantes c ſuper duo puncta a & b. Dico quod eorum ſunt diuerſa centra. Si enim haberẽt idem centrum: ipſum eſſet per diffinitionem, in portione utrique circulo communi, ſitque illud e, & ducantur lineæ e a & e f c, erũtq; per diffinitionẽ circuli duæ lineæ e a & e f, æquales. Itemq; per eandẽ diffinitionẽ duæ lineæ e a & e c, æquales, quare e f eſt æqualis e c, cũ utraq; earũ ſit æqualis e a, pars uidelicet toti, quod eſt impoſsibile.

Eucli. ex Zamb. Theorema 4. Propoſitio 5.

5 Si bini circuli ſeſe inuicem ſecuerint, non erit eorum idem centrum.

THEON ex Zamberto. *Duo inquam circuli α β γ, & γ β ε, ſeſe inuicem ſecent in ſignis γ, & β. Dico quod eorum non eſt idem centrum. Si enim poſsibile: eſto ζ, & (per primum poſtulatum) connectatur ζ γ, & ducatur ζ ξ ε, utcunque. Et quoniam ζ ſignum, centrum eſt circuli α β γ, æqualis eſt ζ γ, ipſi ζ ξ, (per 15 diffinitionem primi.) Rurſus quoniam ζ ſignum, centrum eſt circuli γ β ε, æqualis eſt (per eandem diffinitionem) ζ γ, ipſi ζ ε. oſtenſum eſt autem: quod ζ γ, ipſi ζ ξ, eſt æqualis, & ζ ξ, igitur: ipſi ζ ε, eſt æqualis, maiori, quod eſt impoſsibile. Igitur ζ, ſignum: centrum non eſt circulorum α β γ, & γ β ε. Si duo igitur circuli: & reliqua quæ ſequuntur quod demonſtrare oportebat.*

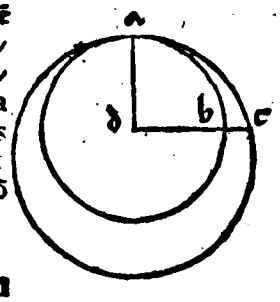

Eucli. ex Camp. Propoſitio 6

6 CIrculorũ ſeſe contingentium, non idem centrum eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS. Sint duo circuli a b & a c, contingentes ſe in puncto a. Dico

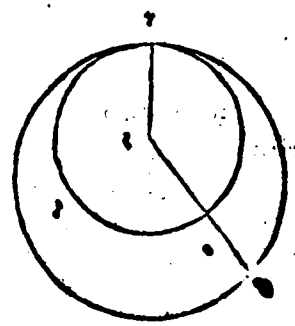
Dico quod eorum ſunt diuerſa centra. Si enim habuerint idē centrum: erit per diffinitionem, inter minorem eorum cū minor poſitus fuerit intra maiorem, ſitq; ipſum d, & ducantur linea d a & d b c, erſtque per diffinitionem circuli, utraque duarum d b & d a, æqualis a d, quod eſt impoſſibile. ¶ De circulis autem ſe cōtingentibus extra, quorum ſcilicet unus eſt extr. alterum, manifeſtum eſt per diffinitionem centri, quod ipſi nō habent idem centrum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 5. Propoſitio 6.

6 Si duo circuli ſe adinuicem tetigerint, eorum non eſt idem centrum.

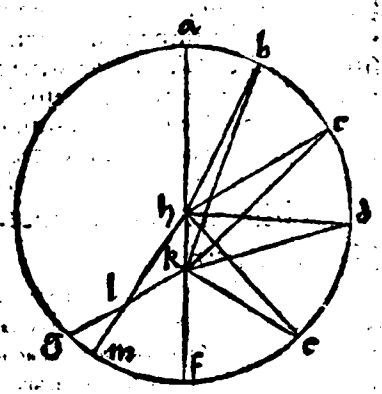
THEON ex Zamb. *Duo enim circuli α β γ, & γ δ ε, ſeſe inuicem tangant in γ ſigno. Dico quod eorum non eſt idem centrum. Si enim poſſibile, ſit ζ, & (per primum poſtulatum) connectatur ζ γ, & ducatur utcunque ζ α β. Quoniam igitur ζ ſignum, centrum eſt circuli α β γ, æqualis eſt (per 15 primi diffinitionem) ζ γ ipſi ζ. Rurſus quoniam ζ, ſignū, centrū eſt circuli γ δ ε, æqualis eſt ζ γ, ipſi ζ ε, (per eandem diffinitionem.) Patuit autem quod ζ γ, ipſi ζ β, eſt æqualis. igitur ζ ε, ipſi ζ β, eſt æqualis, minor maiori, quod eſt impoſſibile. Igitur ζ ſignum, non eſt centrum α β γ, & γ δ ε. Si bini igitur circuli ſe adinuicem tetigerint, & quæ ſequuntur reliqua ut in theoremate, quod erat oſtendendum.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 7.

7 Si in diametro circuli punctus præter centrum ſignetur, & ab eo ad circunferentiam lineæ plurimæ ducantur, quæ ſuper centrum tranſierit, omnium erit longiſſima. Quæ uero diametrum perſecet, omnium erit breuiſſima. Quæ autem centro proximæ, cæteris longiores Quanto uero à centro remotiores: tanto breuiores eſſe conueniet. Duas quoque æquidiſtantes lineæ breuiſſimæ collaterales: æquales eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS. Sit ut in diametro a f, circuli a b c cuius centrum ſit h: ſit ſignatus punctus k præter centrum. à quo ducātur plurimæ lineæ quæ ſunt k a, k b, k c, k d, k e, k f, k g, ad circunferentiam, & trāſeat a k per centrum h: & k f ſit complementum diametri, ſitque ut k e & k g æquidiſtent k f: hoc eſt dicere, ut angulus e k f, ſit æqualis angulo f k g. Dicō quod k a, eſt omnium longiſſima, & k f: omnium breuiſſima. Aliæ uero tanto longiores: quanto centro propinquiores, ut k b: eſt longior k c: & k c: eſt longior k d, & k d: lōgior k e. Et k e & k g: ſunt æquales. Quia enim in triangulo b k h, duo latera b h & h k per 20 primi ſunt maiora latere b k, & ipſa ſunt æqualia lineæ a k: erit a k maior b k, & eadē ratione, maior omnibus aliis, & hoc eſt primū. Itē quia in triangulo e h k, duo latera h k & k e per eandem ſunt maiora latere h e quod eſt æquale lineæ h f: ipſa erunt maiora linea h f: ergo dempta cōmuni linea quæ eſt h k: remanebit k e maior k f, eadem ratione: quælibet aliarum erit maior ipſa, & hoc eſt ſecundum. Itemque quia duo latera b h & h k, trianguli b h k ſunt æqualia duobus lateribus c h & h k, trianguli e h k, & angulus b h k eſt maior angulo c h k: erit per uiceſimam quartam primi, baſis b k maior baſi k c, eadem ratione: k c, maior erit k d, & k d, maior k e: & hoc eſt tertium. Quòd ſi duæ lineæ k g & k e non ſunt æquales, erit altera maior, ſint k g, de qua ſumatur k l: æqualem k e: & producātur h l: quouſq; ſecet circūferentiā in puncto m. Et quia per hypotheſin angulus g k

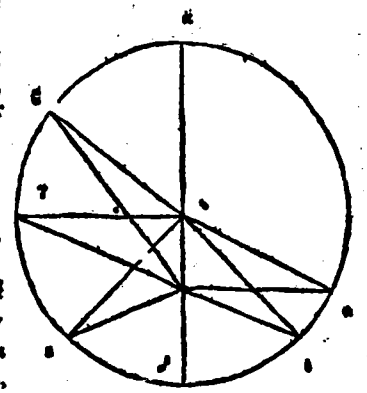

eſt

ſeſt æqualis angulo f k e: erit per decimamtertiam primi angulus l k h æqualis angulo e k h, & duo latera l k & k h, trianguli l k g, ſunt æqualia duobus lateribus e k & k h, trianguli e k h, ergo per 4 primi, baſis h l, eſt æqualis baſi h e: & quia h m eſt æqualis h e, erit h m æqualis h l, quod eſt impoſſibile. Sũt ergo duæ lineæ k g & k e, æquales, quod eſt noſtrum propoſitum quartũ. *Eucli. ex Zamb. Theorema 6. Propoſitio 7.*

7 Si in diametro circuli aliquod ſumatur ſignum quod minime circuli centrum ſit, ab eoque ſigno in circulum quædam rectæ lineæ procidant: maxima erit in qua centrum, minima uero, reliqua: aliarum uero ſemper propinquior ei quæ per centrum extenditur: remotiore maior eſt. Duæ autem ſolum rectæ lineæ æquales: ab eodem ſigno in circulum cadunt ad utraſque partes minimæ.

THEON ex Zamb. *Sit circulus α ζ γ δ, cuiuſq; dimetiens ſit α δ, & in ipſa α δ, ſuſcipiatur ſignum aliquod, ſitque illud ε, quod ipſius circuli centrũ non ſit. Centrũ autẽ circuli, ſit (per primã tertij) ι. Et ab ipſo ε, in ipſum α β γ δ, circulũ procidant quædam rectæ lineæ ε β, ε γ, ε ν. Dico quod ε α maxima eſt: minima uero ε δ, aliarũ autẽ ε β, quàm ε γ, maior eſt. & ε γ, quàm ε ν. Connectatur (per primum poſtulatum) β ι, γ ι, & ν ι. Et quoniã (per 20 primi) omnis trianguli duo latera reliquo ſunt maiora: igitur ι β & ι ε, reliquo ε β, ſunt maiora. Æqualis autem eſt α ι, ipſi β ι, (per 15 diffinitionem primi). Igitur β ι, & ι ε, ipſi α ε ſunt æquales. maior igitur eſt α ε, quàm β ε. Rurſus quoniam æqualis eſt β ι ipſi γ ι, (per 15 diffinitionem primi) communis autem ε ι, duæ igitur β ι & ι ε, duabus γ ι, & ι ε, ſunt æquales. Sed angulus β ι ε, angulo γ ι ε, maior eſt, baſis igitur β ε, (per 24 primi, baſi ι ε maior eſt, & ob id γ ε, maior eſt quàm ε ν. Rurſus quoniam ν ε, & ε ι, ipſa ι ν (per 20 primi ſunt maiores, æqualis autem eſt (per 15 diffinitionẽ primi) ι ν ipſi ι δ, igitur ν ε & ε ι, ipſa ι δ, ſunt maiores, communis auferatur ι ε, reliqua igitur ν ε, reliqua ε δ, maior eſt. Maxima igitur eſt ε α, minima uero ε δ, maior eſt autem ε β, quàm ε γ, & ε γ, quàm ε ν: dico etiã quod à ſigno ε, duæ tantũ rectæ lineæ æquales. in ipſum circulum α β γ δ, cadũt ad utraſq; partes ipſius ε δ, minimæ. Conſtituatur enim (per 23 primi) ad datam rectam lineã ι ε, ad datumq; in ea ſignũ ι, ci qui ſub ν ι ε, angulo æqualis angulus ε ι θ. & (per primum poſtulatum) connectatur ε θ. Quoniam igitur æqualis eſt (per 15 diffinitionem primi) ν ι, ipſi ι θ, communis autem ι ε, duæ igitur ν ι, & ι ε, duabus θ ι, & ι ε, ſunt æquales, & (per 8 primi) angulus ν ι ε, angulo θ ι ε, eſt æqualis. Igitur (per 4 primi) baſis ε ν, baſi ε θ, eſt æqualis. Dico inſuper, quod ipſi ε ν, alia nulla æqualis, cadit in ipſum circulũ à ſigno ε. Si enim poſſibile: cadat ε ν. Et quoniam ε ν, ipſi ε ν, eſt æqualis, ſed ε θ, ipſi ε ν, eſt æqualis: igitur ε ν, ipſi ε θ, eſt æqualis Quæ igitur propinquior eſt ei quæ per centrũ extenditur: remotiori eſt æqualis, quod per prius oſtẽſum eſt impoſſibile. Vel etiam ſic, (per primũ poſtulatũ) cõnectatur ι ν, & quoniã (per 15 diffinitionẽ primi) æqualis eſt ν ι, ipſi ι ν, cõmunis aũt ε ι, & baſis ν ε, baſi ε ν eſt æqualis: igitur (per 8 primi) angulus ν ι ε, angulo ν ι ε, æqualis eſt. Sed angulus ν ι ε, ei qui ſub θ ι ε, eſt æqualis. Igitur (per primã cõmmẽ ſententiã) angulus θ ι ε, ei qui ſub ν ι ε, eſt æqualis, minor maiori: quod eſt impoſſibile. Igitur ab ipſo ε, ſigno, nulla alia cadit in ipſum circulũ ipſi ε ν, æqualis: una igitur ſola. Si in demetiẽte igitur circuli & quæ ſequũtur reliqua ut in theoremate. Quod erat oſtendendum. *Eucll. ex Camp. Propoſitio 9.*

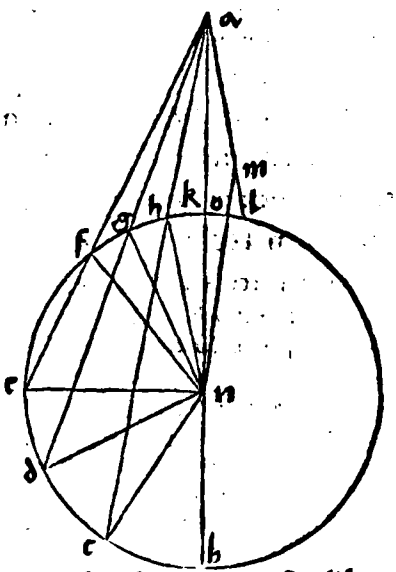

8 Si extra circulum puncto ſignato, ab eo ad circunferentiam lineæ plurimæ ducantur circulum ſecando: quæ ſuper centrum tranſierit. omnium erit longiſſima. Centro autem propinquiores: cæteris remotioribus longiores. Linearum uero partialium ad circunferentiam extrinſecus applicatarum, ea quidem quæ diametro in directum adiacet, omnium eſt minima. Eique propinquiores: remotioribus breuiores. Duæ uero quæ lineæ breuiſſimæ utrinque æque propinquant, æquales ſunt.

CAMPANVS. Sit ut à puncto a, aſſignato extra circulum b c d, cuius centrum ſit n, ducantur plurimæ lineæ ad circunferentiam, ſecando circulum, quæ ſint a k n b, a h c, a g d, & a f e. Dico quod a b tranſiens per centrum, omnium erit longiſſima. Et quod a c, eſt maior a d, & a d, maior a e. Et quod a k, eſt omniũ breuiſſima extrinſecarũ

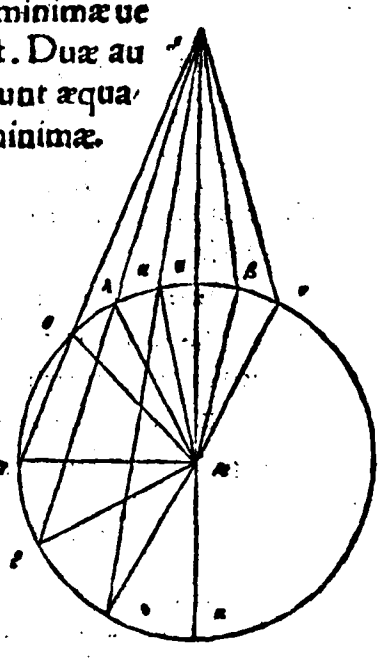
Et

Et quod a h,eſt minor a g,& a g,minor a f. Et dico quod ſi ducatur a l,ita quod ipſa & a h æqualiter diſtent ab a k,hoc eſt quod angulus k a h ſit æqualis angulo l a k,ipſæ erũt æquales. Producã enim à cẽtro n,lineas n c,n d,n e,n f,n g,& n h, erũtq; per 20 primi, duo latera a n & n c, trianguli a n c, maiora a c:& quia ipſa ſũt æqualia lineæ a b,erit a b,maior a c, eadẽ ratione erit maior omnibus alijs, quod eſt primũ. Et quia duo latera a n & n c,triãguli a n c ſunt æqualia duobus lateribus a n & n d, trian guli a n d,& angulus a n c eſt maior angulo a n d, erit per 24 primi,baſis a c maior baſi a d: & eadẽ ratione erit a d, maior a e, quod eſt ſecundum.

Itẽq; quia in triãgulo a n h, duo latera a h & n h ſunt maiora a n per 20 primi, & h n eſt æqua/ lis n k,erit per communẽ ſcientiã,a h maior a k: eadẽ ratione quælibet extrinſecus applicatũ,ma ior erit a k,quod eſt tertium. Item quia per 21 primi,duæ lineæ a h & h n ſunt minores duabus lineis a g & g n,& h n eſt æqualis g n,erit per com munẽ ſcientiã,a g maior a h,eadem ratiõe erit a f, maior a g,quod eſt quartum. Quod ſi a l non ſit æqualis a h,cum ipſæ ſint æqualiter diſtantes ab a k,erit altera maior,ſitq; a l. Ponam ergo a m æqualem a h,& producam n o m. Quia ergo duo latera m a & a n,triãguli m a n ſunt æqualia duobus lateribus h a, & a n, triãguli h a n, & angulus m a n eſt æqualis angulo h a n,erit per 4 primi,baſis m n æqualis baſi n h, & quia n o eſt æqualis n h,erit n o æqualis n m,pars uidelicet toti,quod eſt impoſſibi/ le,& hoc eſt quintum. *Eucli.ex Zamb.* *Theorema 7.* *Propoſitio 8.*

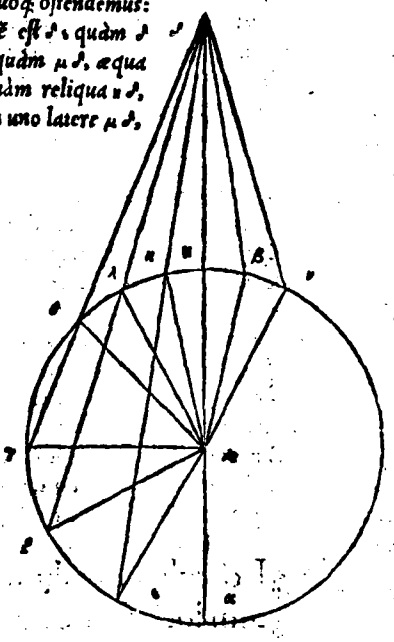
8 Si extra circulum ſuſcipiatur aliquod ſignum,ab eóque ſigno ad circu/ lum deducantur rectæ lineæ aliquæ,quarum quidem una per centrum ex/ tendatur, reliquæ uero utcunque, in cauam circunferentiam cadentium rectarum linearum maxima eſt quæ per centrũ ducta eſt, aliarum autem ſemper ei quæ per centrum tranſit propinquior: remotiore maior eſt. In conuexam uero circunferentiam cadentium rectarum linearum minima eſt,quæ inter ſignum & dimetientem iacet, minimæ ue ro propinquior ſemper remotiore minor eſt. Duæ au tem tantum rectæ lineæ: ab eo ſigno cadunt æqua/ les in ipſum circulum,ad utraſque partes minimæ.

THEON ex Zamberto. *Sit circulus α β γ,& extra ipſum α β γ, ſuſcipiatur ſignũ δ,& ab eodẽ ducãtur rectæ lineæ aliquæ in ipſum circulũ, ſintq; δ α, δ ε, δ ζ, δ γ ſit autem δ α, per cẽtrum extẽſa. Dico quod in α ε ζ γ cauam circunferentiã cadentiũ recta rum linearum maxima eſt: quæ per centrum tranſit, hoc eſt δ α, minima uero: quæ inter δ ſignum,& diametrum α ι, iacet: ma ior, uero eſt δ ε quàm δ ζ,& δ ζ quàm δ γ, Cadentium uero re ctarum linearum in θ λ κ conuexã circunferentiam ſemper ipſi δ λ minimæ propinquior, remotiore minor eſt, hoc eſt δ κ quàm δ λ, & δ λ quàm δ θ. Suſcipiatur (per primam tertij) centrum circuli α β γ, ſitq; illud μ, & (per 1 poſtulatum) connectantur μ ε, μ ζ, μ γ, μ θ, μ λ, & μ κ. Et quoniam (per 15 diffinitionem primi) æqualis eſt α μ, ipſi ε μ, communis apponatur μ δ. igitur α δ, ipſis ε μ, & μ δ, eſt æqualis. ſed ε μ, & μ δ, ipſa ε δ (per 20 primi) ſunt maiores, & α δ, igitur, maior eſt quam ε δ. Rurſus quoniam (per 15 diffinitionem primi) æqualis eſt μ ε, ipſi μ ζ, com*

munis

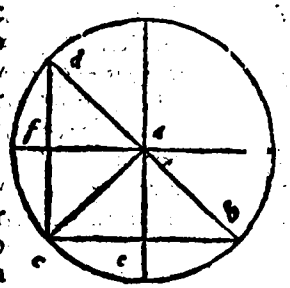
munis apponatur μ ♂. Igitur ι μ, & μ ♂: ipſis ζ μ. & μ ♂, ſunt æquales, & angulus ſub ι μ ♂, angulo qui ſub ζ μ ♂, maior eſt. Igitur (per 24 primi) baſis ι ♂, baſi ζ ♂, maior eſt. Similiter quoq; oſtendemus: quod ζ ♂, maior eſt quàm γ ♂. Maxima quidē igitur eſt ♂ α. maior autē eſt ♂ ι quàm ♂ ζ, & ♂ ζ. quàm ♂ γ. Et quoniā (per 20 primi) μ α, & α ♂, ſunt: maiores quàm μ ♂, æqualis autē eſt (per 15 diffinitionē primi) μ α, ipſi μ α, reliqua igitur α ♂, quàm reliqua α ♂, maior eſt. quare α ♂, minor eſt quàm α ♂. Et quoniā trianguli μ λ ♂, in uno latere μ ♂, duæ rectæ lineæ introrſum cōſtituūt μ α, & α ♂, igitur (per 21 primi) μ α & α ♂, ipſis μ λ, & λ ♂, ſunt minores, quarum μ α, æqualis eſt ipſi μ λ, reliqua igitur ♂ α, minor eſt quàm reliqua ♂ λ. Similiter iam oſtendemus: quod & ♂ λ, minor eſt quàm ♂ θ, minima igitur eſt ♂ α, ipſa uero ♂ α, quàm ♂ λ, & ♂ λ, quàm ♂ θ, minor eſt. Dico etiam quod duæ tantum æquales à ſigno ♂, in ipſum circulum cadunt: ad utraſque partes ipſius ♂ α, minimæ Conſtituatur (per 23 primi) ad rectam lineam μ ♂, & ad ſignum in ea μ, angulo α μ ♂, æqualis angulus ♂ μ β, & (per primum poſtulatum) connectatur ♂ β. Et quoniam (per 15 diffinitionem primi) æqualis eſt μ β, ipſi μ α, communis autem μ ♂, duæ igitur μ α, & μ ♂, duabus β μ, & μ ♂, ſunt æquales altera alteri. & angulus α μ ♂ (per 23 primi) angulo β μ ♂, eſt æqualis. Igitur (per 4 primi) baſis ♂ α, baſi ♂ β, eſt æqualis. Dico iā quod rectæ lineæ ♂ β, alia æqualis non cadit in ipſum circulum, à ſigno ♂. Si enim poſſibile: cadat, & ſit ♂ ν. Quoniam igitur ipſi ♂ α, ♂ ν, eſt æqualis, ſed ipſi ♂ α, ♂ β, eſt æqualis: & ♂ β, igitur (per primam communem ſententiam) ipſi ♂ ν, eſt æqualis: propinquior igitur igitur ipſi ♂ α minimæ: remotiori eſt æqualis. quod iam oſtenſum eſt impoſſibile. Vel etiam aliter. Connectatur (per primum poſtulatum) μ ν. Quoniam (per 15 diffinitionem primi) æqualis eſt α μ, ipſi μ ν, communis aūt μ ♂, & baſis ♂ α, baſi ♂ ν, eſt æqualis (per hypotheſim): igitur (per octauā primi) angulus α μ ♂, angulo ♂ μ ν, eſt æqualis. Sed angulus qui ſub α μ ♂, ei qui ſub β μ ♂, eſt æqualis, & qui ſub β μ ♂, ei qui ſub ν μ ♂, eſt æqualis. minor ſcilicet maiori, quod eſt impoſſibile. Igitur plures duabus rectis lineis, æquales in circulū α β γ, ab ipſo ♂, ſigno ad utraſque partes ipſius ♂ α, minimæ non cadunt. Si extra circulū igitur ſuſcipiatur ſignū, & quæ ſequūtur reliqua ut in theoremate, quod oſtendere oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 9.

9 Si intra circulum puncto ſignato, ab eo plures quàm duæ lineæ ductæ ad circūferentiam, fuerint æquales, punctum illud, centrū circuli eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS Sit ut à puncto a, ſignato intra circulum b c d, ductæ ſint tres lineæ a b, a c, a d, ad circunferentiam: quas pono eſſe æquales. Dico punctum a, eſſe centrum circuli. Producam enim duas lineas c b & d c: & diuidam utramq; earum per æqualia c b quidē in puncto e: & d c in puncto f. Et producam e a & f a, quas applico circunferētiæ ex utraque parte, eritq; per 3 primi, uterq; angulorum qui ſunt ad e, æqualis alteri: igitur per diffinitionem anguli recti, uterq; erit rectus. Similiter quoq; per eādem uterque angulorū qui ſunt ad f: rectus: ergo per correlarium primæ huius, quia a e diuidit c b per æqualia & orthogonaliter: ipſa tranſit per centrum: ſimiliter quoq; a f tranſit per centrū: quia diuidit d c per æqualia & orthogonaliter: quare a eſt centrum, quod eſt propoſitum.

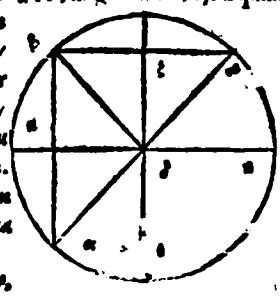

Eucli. ex Zamb. Theorema. 8. Propoſitio 9.

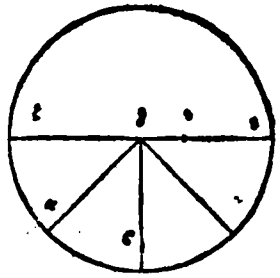
9 Si in circulo ſuſcipiatur ſignum aliquod, & ab eo ſigno ad circulum cadant plures quàm duæ rectæ lineæ æquales: ſuſceptum ſignum centrum ipſius eſt circuli.

THEON ex Zamb. Sit circulus α β γ, intra ipſum: ſignum ſit ♂, & ab ipſo ♂, in ipſum α β γ, circulum cadant plures quàm duæ rectæ lineæ æquales, hoc eſt ♂ α, ♂ β, ♂ γ. Aio quod ♂ ſignum, centrum eſt circuli α β γ. Coniungantur enim (per primum poſtulatum) α β, & β γ, ſecenturq; (per 10 primi) bifariam in ſignis ι, & ζ, uidelicet α β, per ι, & β γ, per ζ, & coniungātur ι ♂, & ζ ♂, (per ſecundum poſtulatum) extendātur utrobiq; in κ α, & θ λ, ſigna.

Quoniam igitur æqualis est α ϛ, ipsi ϛ β, communis uero ϛ δ, duo igitur latera α ϛ, & ϛ δ, duobus lateribus β ϛ, & ϛ δ sunt æqualia, & (per hypothesim) basis δ α, basi δ β, est æqualis. Angulus igitur α ϛ δ, angulo β ϛ δ, est æqualis (per 8 primi,) uterque igitur angulorum α ϛ δ, & β ϛ δ, rectus est. Igitur, ν ω, ipsam α β, bifariam secat & ad angulos rectos (per 3 tertij.) Et quoniam si in circulo recta linea quædam, rectam lineam quandam bifariã & ad angulos rectos secet, (per correlarium primæ tertij) in secante est centrum circuli: igitur in ν ω, (per idẽ correlarium) est centrum ipsius circuli α β γ. Ac per hoc etiam in ϑ λ, est centrum circuli α β γ, & nullũ aliud habent commune ν ω, & ϑ λ, rectæ lineæ præter δ, signum. Igitur δ signum, centrum est circuli α β γ. Si intra circulum igitur sumatur signum aliquod, à signo autem ad circulum incidant plures quàm duæ rectæ lineæ æquales: assumptũ signũ, centrũ est circuli, quod ostendere oportebat.

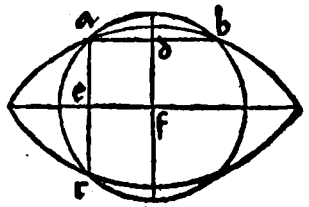
ALITER idem ostendere. Intra circulum enim α β γ, suscipiatur signũ δ, & ab ipso δ, in circulũ cadant plures quàm binæ rectæ lineæ æquales, δ α, δ β, & δ γ. Dico quod assumptum signum δ, centrum est circuli α β γ. Non enim, sed si possibile est: sit ϛ, & connexa δ ϛ, extendatur in ζ ω, signa. Igitur ζ ω, dimetiens est ipsius α β γ, circuli. Quoniam igitur circuli α β γ, in dimetiente ζ ω, assumptum est signum δ, quod ipsius circuli centrum non est, maxima quidem est δ ω, (per 7 tertij,) maior autem est δ γ, ipsa δ β, & δ β, ipsa δ α. Sed & æqualis (per hypothesin) quod est impossibile. Igitur ϛ, non est centrum circuli α β γ. Similiter ostendemus quod aliud nullum præter δ. Igitur δ, signum, centrum est circuli α β γ.

Eucli. ex Camp. Propositio 10.

10 SI circulus circulum secet, in duobus tantum locis secare necesse est.

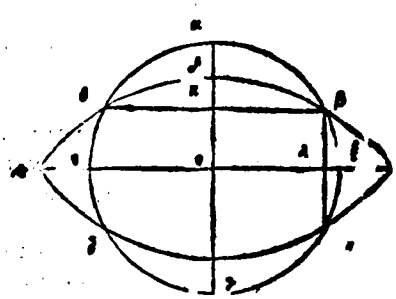
CAMPANVS Sint si possibile est, duo circuli, secãtes se in pluribus quàm in duobus locis, super tria puncta a b c, producam lineas a b & a c, quas diuidam per æqualia in pũctis d & e, & producam a puncto e, lineam e f, perpendicularem super lineam a c, & à puncto d, lineæ d f, perpendicularem super lineam a b, & secent se duæ lineæ e f, d f, in puncto f, eritq; per correlarium primæ huius, pũctum f, centrũ circuli utriusq; quod est impossibile per 5 huius.

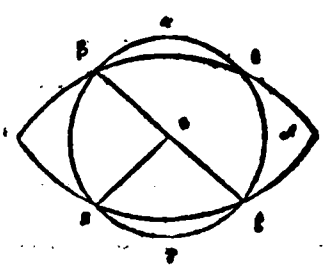
Eucli. ex Zamb. Theorema 9. Propositio 10.

10 Circulus circulum in pluribus duobus signis non secat.

THEON ex Zamb. Si enim possibile: circulus α β γ, circulũ δ ϛ ζ, in pluribus signis quàm duobus secet hoc est in β ν, & ϑ ζ, & cõiungãtur β ν, β ϑ, bifariã (per 10 primi) secentur in ν λ, signis. Et (per 11 primi,) ab ipsis ν λ, ipsis β ν: & β ϑ, & ad angulos rectos excitatæ ν γ, & λ μ ν, extendantur in α, & ξ ϑ, signa. Quoniam igitur in circulo α β γ, rectam lineam quandam β ϑ, bifariam & ad angulos rectos secat: per 3 tertij, in ipsa igitur α γ, centrum est circuli α β γ. Rursus quoniam in eodem circulo α β γ, recta linea ν ξ, hoc est μ ϑ, rectam lineam quandam ϑ ν, bifariã & ad angulos rectos (per 3 tertij) secat: igitur in ipsa ν ξ centrũ est circuli α β γ (per eandẽ.) Ostensum autẽ est quod & in α γ. Et circa nullũ aliud cõcurrunt rectæ lineæ α γ & ξ, inuicem, nisi circa ο. Igitur ο, centrum est circuli α β γ. Similiter quoque ostendemus quod & circuli δ ϛ ζ, centrum est ipsum ο. Duorum igitur circulorum sese adinuicem secantium α β γ, & δ ϛ ζ, idem est centrum. quod (per 5 tertij) est impossibile. Circulus igitur circulum in pluribus duobus signis non secat, quod erat ostendendum.

ALITER idem ostendere. Circulus enim rursus α β γ, circulum δ, ν ζ, secet in pluribus quàm in duobus signis hoc est in β ξ, & ζ ϑ, & (per primam tertij) suscipiatur centrum circuli α β γ, sitque illud, κ. Et connectantur κ ϑ, κ ν, & κ ξ. Quoniam igitur intra circulum δ ϛ ζ, suscipitur signum quoddam ν, in ipsum à quo δ ϛ ζ, circulum plures duabus æquales rectæ incidunt lineæ κ β, κ ν, & κ ζ, igitur (per 9 tertij,) ν, signum, centrum est circuli δ ϛ ζ. At circuli α β γ,

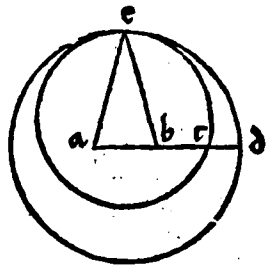

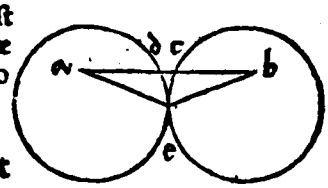
α ζ γ, centrum eſt ipſum κ. Duorum igitur circulorum ſeſe inuicem ſecantium idem eſt centrum κ. quod (per 5 tertij) eſt impoßibile. Circulus igitur circulum in pluribus quàm duobus ſignis non ſecat, quod fuerat oſtendendum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 11

11 SI circulus circulum contingat, lineaq; per centra eorum tranſcat, ad punctum contactus eorum applicari neceſſe eſt.

CAMPANVS Si enim linea tranſiens per centra duorum circulorum c e & d e ſeſe contingentium intra uel extra, non uadit ad locum contactus, ſecet circunferentiam utriuſque ſitq; a, per primam huius, centrum circuli e d, & b, centrum circuli e c, & ducãtur linea recta a b c d, ſecans circunferentiã utriuſque, & ducatur lineæ a puncto e qui ſit locus contactus, ad centra, quæ ſint e a, e b, erũtque in contactu interiori, per 20 primi duæ lineæ e b & b a, longiores e, a, quare lõgiores a d, eſt enim a, centrum circuli e d, & quoniam b c eſt æqualis e b, quoniam b eſt centrum circuli e c, erit c a longior a d, quod eſt impoſſibile. In contactu uero exteriori erũt duæ lineæ a e, & e b, lõgiores a b, quare a d & c b, maius erũt quàm tota a b, quod eſt falſum.

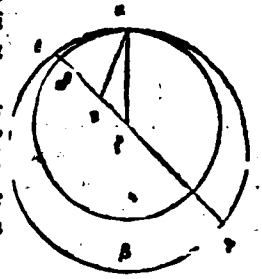

Eucli. ex Zamb. Theorema 10. Propoſitio 11.

12 Si bini circuli ſe introrſum adinuicem tetigerint ſuſcipiãturq; eorum centra, recta linea coniũgens eorum centra & eiecta, in contactum circulorum cadit.

THEON ex Zamberto. Bini inquam circuli α β γ, & α δ ε, ſeſe adinuicem tangant introrſum in ſigno α, ſuſcipiaturque (per primam tertij) centrum circuli α ζ γ, ſitq; illud ζ, circuli autem α δ ε, ſit κ. Dico quod recta linea ducta ex ζ, in κ, & eiecta in ipſum α, ſignum cadit. Non enim, ſed ſi poſſibile eſt, cadat ſicut ζ κ δ ε, & connectantur α ζ κ. Quoniam igitur α κ, & ζ κ, ipſa ζ α, hoc eſt ipſa ζ θ, (per 20 primi) ſunt maiores: communis auferatur κ ζ, reliqua igitur α κ, maior eſt, quàm reliqua κ θ. Aequalis autem eſt δ κ, ipſi κ α, (per 15 diffinitionem primi.) & κ δ, ipſa κ θ, igitur maior eſt, minor maiore, quod eſt impoſſibile. Recta igitur linea ducta ex κ, in κ, ſignum, extra ipſum contactus non cadit, in ipſum contactum igitur. Si bini circuli igitur ſeſe inuicem introrſum tetigerint ſumanturq; corum centra, recta linea eorum centra coniungens & in eorum cadit contactum, quod demonſtraſſe oportuit

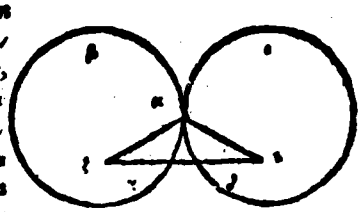

ALITER idem oſtendere. Sed iam cadat ſicut κ ζ γ, & extendatur in rectas directum linea, γ ζ κ, in θ, ſignum, & coniungantur α κ, & α ζ. Quoniam igitur α κ, & κ ζ maior ſunt ipſa α ζ, (per 20 primi,) ſed α ζ, æqualis eſt ipſi γ ζ, hoc eſt ipſi ζ θ, communis auferatur ζ κ, reliqua igitur α ζ, reliqua κ θ, maior eſt, hoc eſt κ δ, quàm κ θ, maiore minor, quod eſt impoßibile. Similiter & ſi extra circulum paruum fuerit centrum maioris circuli, oſtendemus impoßibile.

Eucli. ex Zamb. Theorema 11. Propoſitio 12.

12 Si duo circuli ſeſe adinuicem exterius tetigerint, centra eorum coniungens recta linea, per contactum tranſibit.

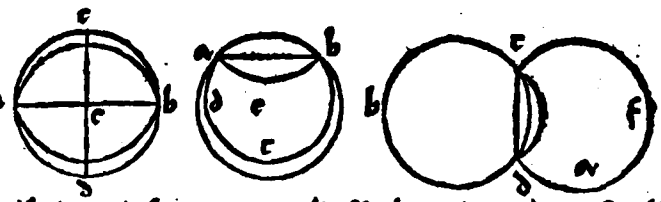
THEON ex Zamberto. Duo enim circuli α β γ, & α δ ε, ſeſe adinuicem exterius tangunt in ſigno α. Sumaturq; (per primam tertij) centrum circuli α β γ, ſitq; illud ζ, & circuli α δ ε, ſit κ. Dico quod ex ζ, in κ, ducta, recta linea, per ipſum α contactum tranſit. Non enim, ſed ſi poßibile eſt tranſeat ſicut ζ γ, & δ κ. Et coniungantur α ζ α κ. Quoniam igitur ζ, ſignum, centrum eſt circuli α ζ γ, æqualis eſt ζ α, ipſi ζ γ. Rurſus quoniam κ ſignum, centrum eſt circuli α δ ε, æqualis eſt α κ, ipſi δ κ. Oſtenſum autem eſt quod ζ α, ipſi ζ γ, eſt æqualis, igitur ζ α, & κ α, ipſis ζ γ, & δ κ, ſunt æquales, quare tota ζ κ, ipſis ζ α, & κ α, maior eſt, ſed & minor, (per 20 primi) quod eſt impoßibile. Igitur quæ α in κ, ducitur, recta linea, per ipſum α, contactũ tranſit. Si duo circuli igitur ſeſe adinuicem exterius tetigerint, eorum centra coniungens recta linea per contactum ueniet.

Eucli.ex Camp. Propoſitio 12

12 SI circulus circulum cõtingat, ſiue intrinſecus ſiue extrinſecus, in uno tantum loco contingere neceſſe eſt.

CAMPANVS. Si enim fuerit poſſibile, ut circulus circulũ cõtingat in duobus locis intra uel extra, cõtingat circulũ a b c d, circulus a b e interius in duobus pũctis a b, uel exterius, circulus c d f, i duobus pũctis c d. Cũ ergo ducemus lineã rectam a b a, ad b, ſi ipſa cadat extra circulũ a b e, interiorẽ, accidet contrariũ ſecundæ huius. Quod ſi ipſa cadat intra ipſum, cum diuiſerimus ipſam per æqualia, & eduxerimus à puncto diuiſionis perpendicularem ad ipſam, fueritq; applicata circunferentiæ ex utraque parte, ipſa tranſibit per centrũ amborum circulorum, quare accidet contrariũ præmiſſæ.

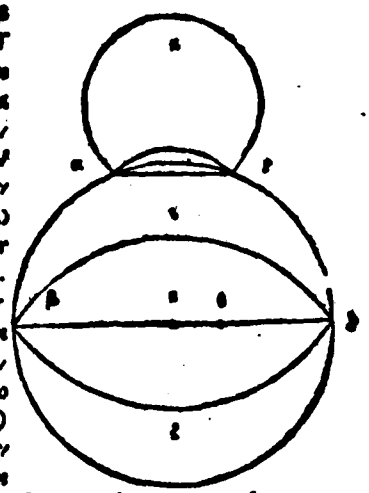

In circulo uero contingẽte exterius in punctis c d, ſi ducamus lineam rectam a puncto c ad punctũ d, neceſſe eſt accidere contrariũ ſecũdæ huius. Quare utrũque impoſſibile.

Eucli.ex Zamb. Theorema 12. Propoſitio 13

13 Circulus circulum non tangit in pluribus ſignis uno, etſi extra, etſi intus tangat,

THEON ex Zamb. *Si enim poſſibile, circulus α β γ δ, circulũ ε β ζ δ, tangat primũ introrſum in pluribus quàm uno ſignis, hoc eſt in δ β, & ſumatur quidem centrum ipſius circuli α β γ δ, ſitq; illud η. (per primam tertij,) circuli autem ε β ζ δ, ſit θ. Igitur (per 11 eiuſdem) recta linea ducta ex η, in θ. cadit in ſigna β δ, cadat ſicut β η θ δ. Et quoniam η, ſignum centrum eſt circuli α β γ δ, æqualis (per diffinitionem 15 primi) eſt β ζ, ipſi δ η. Maior igitur eſt β η, quàm θ δ, multo maior igitur ζ θ, quàm θ δ. Rurſus quoniam θ, ſignum, centrũ eſt circuli ε β ζ δ, æqualis eſt (per eandẽ,) β θ, ipſi θ δ. patuit autem quod ea multo maior, quod eſt impoſſibile: igitur circulus circulum introrſum non tangit, in pluribus quàm uno ſignis.*

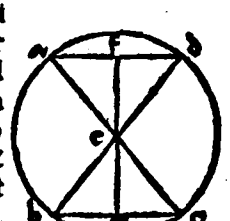

Dico etiam quod nec exterius. Si enim eſt poſſibile: circulus α γ κ, circulum α β γ δ, tangat exterius in pluribus quàm uno ſignis, uidelicet in α γ, & cõiũgatur (per primum poſtulatum,) α γ, Quoniam igitur in circunferentia utriuſque circulorum α β γ δ, & α γ κ, ſuſcepta ſunt duo contingentia ſigna α, & γ, coniungens ea ſigna recta linea, (per 2 tertij) intra utrunque cadit. Sed cadit intra ipſum circulum α β γ δ & extra circulum α γ κ, quod abſurdum eſt. Circulus igitur circulum exterius non tanget, in pluribus ſignis quàm uno, oſtenſum autem eſt quod neque introrſum. Circulus igitur circulum non tanget in pluribus ſignis quàm uno, etſi exterius, etſi interius tangat, quod demonſtraſſe oportuit.

Eucli.ex Camp. Propoſitio 13

13 REctæ lineæ in circulo ſi fuerint æquales, eas à centro æquidiſtare, & ſi à centro æquidiſtiterint, æquales eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS Sit ut in circulo a b c d, cuius centrum, ſit e, duæ lineæ a d & b c ſint æquales, dico quod ipſæ æquidiſtant à centro, & econuerſo. Producantur enim à centro e, lineæ e f & e g, perpendiculares ad a d & b c, eritque per 2 partẽ tertiæ huius, a d, diuiſa per æqualia in f, & b c in g. Quia ergo duo latera e d, & d a trianguli e d a ſunt æqualia duobus lateribus e c & c b trianguli e c b, & baſis e a baſi e b, erit per 8 primi angulus d æqualis angulo c. Et quia duo latera, e d & d f, trianguli e d f ſunt æqualia duobus lateribus e c, & c g, triãguli e c g, nam d f, eſt æqualis c g, eo quod tota a d poſita eſt æqualis b c, & angulus d eſt æqualis angulo c, erit per 4 primi, baſis e f, æqualis baſi e g. Et quia iſtæ ſunt perpendiculares uenientes ad eas à centro, patet per 4 diffinitionem ſiue 4 propoſitionem huius, ipſas æqualiter

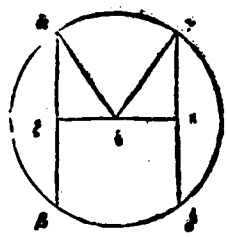
diſtare

diſtare à centro. Aliter idem. Quadratum enim e d, per penultimã primi, ualet quadrata duarum linearum e f & f d, & quadratum e c, quadrata duarum linearum quæ ſunt e g, & c g, & quia quadratum e eſt æquale quadrato e c, & quadratum d f, quadrato g c, erit quadratum d f, æquale quadrato e g, quare e f, eſt æquale e g, ſicq; patet idem. Sit ergo e f, æqualis e g, quod eſt eas, a d, ſcilicet & b c, æqualiter diſtare à centro. Dico tunc quod a d, eſt æqualis b c. Quadratis enim duarũ linearum e d, & æqualibus, demptiſque quadratis duarũ linearum e f, & e g, æqualibus, remanẽt per penultimam primi, quadrata duarum linearum f d, & g c, quæ per tertiam communem ſententiam neceſſe eſt eſſe æqualia, quare f d, eſt æqualis g c, ergo duplum f d, quod eſt a d, eſt æquale duplo g c, quod eſt b c. Et hæc eſt ſecunda pars propoſiti.

Euclid. ex Zamb. Theorema 11. Propoſitio 14.

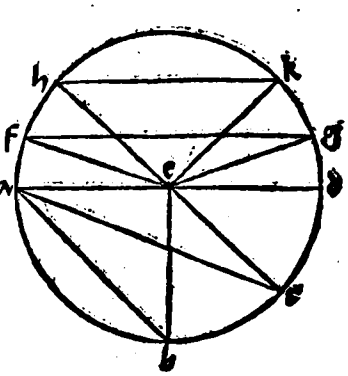
14 In circulo rectæ lineæ ſunt æquales, quæ æqualiter diſtant à cẽtro. Et quæ æqualiter diſtant à centro, æquales adinuicem ſunt.

THEON ex Zamberto. Sit circulus α β γ δ, & in eo, ſint æquales rectæ lineæ α β, & γ δ. Dico quod æqualiter diſtant à centro. Suſcipiatur enim (per primam tertij.) centrum circuli α β γ δ. ſitque illud ε. Et ab ipſo ε in ipſas ε, & γ δ, (per duodecimam primi) perpendiculares excitentur ε ζ, & ε η, & coniungantur (per primum poſtulatum) α ε. & ε γ. Quoniam igitur (per tertiam tertij) recta linea quædam per centrum extenſa ε ζ. rectam lineam quandam non extenſam per centrum α β, ad angulos rectos & bifariam diſpeſcit, æqualis eſt igitur α ζ. ipſi ζ β, dupla igitur eſt α β. ipſius α ζ, & ob id etiam γ δ. ipſius γ η, dupla eſt. Et eſt æqualis α β, ipſi γ δ. æqualis igitur eſt α ζ, ipſi γ η. Et quoniam æqualis eſt α ε, ipſi ε γ, ex centro enim in circunferentiam, æquum eſt quadratum quod fit ex ε γ, ei quod fit ex α ε. quadrato. Sed ei quod fit ex α ε, quadrato, (per 47 primi), æqua ſunt ea quæ fiunt ex α ζ, & ζ ε, quadrata, rectus enim eſt angulus qui ad ζ. Ei autem quod fit ex ε γ, (per eandem,) æqua ſunt ea quæ fiunt ex ε η, & η γ. rectus enim eſt angulus qui ad η. Ea igitur quæ fiunt ex α ζ, & ζ ε, quadrata, æqualia ſunt eis quæ fiunt ex γ η, & η ε, quadratis, quorum id quod fit ex α ζ, æquum eſt ei quod fit ex γ η, æqualis enim eſt α ζ, ipſi γ η. Reliquum igitur quod fit ex ζ ε. reliquo quod fit ε η, (per tertiam communem ſententiam) eſt æquale. Aequalis igitur eſt ζ ε, ipſi ε η. In circulo autem æqualiter rectæ lineæ diſtare dicuntur à centro quando à centris in ipſas perpendiculares ductæ ſunt æquales (per diffinitionem 4 tertij.) Igitur α ε, & γ δ. æqualiter diſtant à centro. Sed iam α β, & γ δ, rectæ lineæ æqualiter diſtent à centro, hoc eſt æqualis ſit ε ζ, ipſi ε η. Dico quod æqualis eſt α β, ipſi γ δ. Eiſdem enim conſtructis, ſimiliter oſtendemus quod α β, dupla eſt ipſius α η, & γ δ, ipſius γ η. Et quoniam æqualis eſt α ε, ipſi γ ε, ex centro enim in circunferentiam, æquum eſt, quadratum quod fit ex α ε, ei quod fit ex γ ε, quadrato, Sed ei quod fit ex α ε, quadrato: æqualia ſunt (per 47 primi,) quæ fiunt ex α ζ, & ζ ε, quadrata. Ei autem quod fit ex γ ε, æqualia ſunt (per eandem) ea quæ fiunt ex ε η, & η γ. Ea igitur quæ fiunt ex ε ζ, & ζ α, quadrata. æqualia ſunt eis quæ fiunt ex ε η, & η γ, quadratis. Quorum quod fit ex ε η, ei quod fit ex ε ζ, eſt æquale. æqualis enim eſt ε ζ, ipſi ε η. Reliquum igitur quod fit ex α ζ. (per 3 communem ſententiam) æquum eſt ei quod fit ex γ η, æqualis igitur eſt α η, ipſi γ η. At ipſius α ζ, dupla eſt ipſa α β, ipſius uero γ η, dupla eſt ipſa γ δ. Aequalis igitur eſt α β, ipſi γ δ. In circulo igitur rectæ lineæ ſunt æquales, quæ æqualiter diſtant à centro. & quæ æqualiter diſtant à centro, ſibi inuicem ſunt æquales, quod erat demonſtrandum.

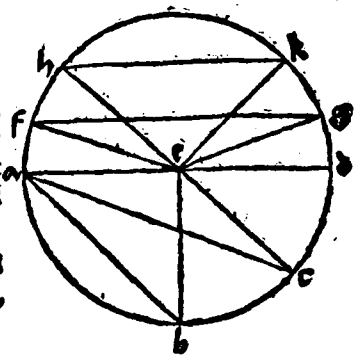
Euclid. ex Camp. Propoſitio 14.

14 Si intra circulum plurimæ rectæ lineæ ceciderint, diametrum eius omnium longiſſimam, eiq; propinquiores remotioribus longiores eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS Sit ut in circulo a b c cuius centrum e, cadant plurimæ lineæ quæ ſint a b, a c, a d, f g, h k, ſitq; a e d, diameter. Dico ipſam eſſe longiſſimam, & alias tãto maiores quanto ſunt ipſi propinquiores. Ducantur enim à centro e, lineæ ad extremitates omnium, quæ ſint e b, e c, e f, e g: e h, & e k, eruntque per 20 primi, duo latera e f, & e g, trianguli e f g, longiora f g, & quia ipſa ſunt æqualia a d, erit a d, maior f g. Eadem ratione maior erit quàm a c, quia a & e c, ſunt maiora a c, æqualia a d, ergo

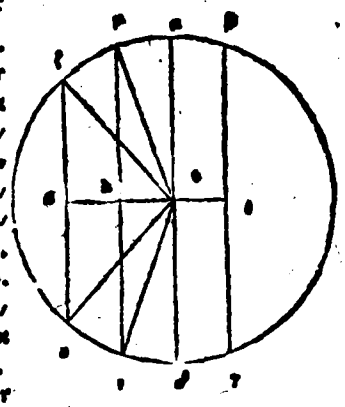
a d maior est a c. Sic quoque est maior h k, & maior etiã quàm a b. Quod autem f g sit maior h k, & a c, quàm a b, patet, quia cum duo latera f e, & e g, trianguli f e g, sint æqualia duobus lateribus h e & e k trianguli h e k, & angulus f e g, maior angulo h e k, erit per 24 primi basis f g, maior basi h k. Similiter quoque quia a e, & e c, sunt æqualia a e, & e b, & angulus a e c, maior angulo a e b, erit basis a c, per eandem maior basi a b, & sic est propositũ

Eucli. ex Zamb. Theorema 14. Propositio 15

15 In circulo, maxima, quidem est dimetiens, aliarum autem semper propinquior centro, remotiore maior.

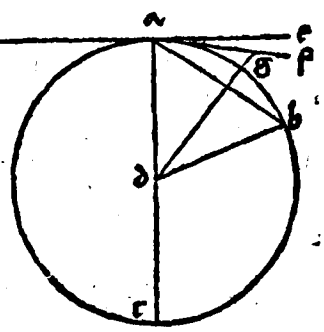
THEON ex Zamberto. Sit circulus α β γ δ, dimetiens uero illius sit α δ, centrum autem, sit ε. Et propinquior ipsi α δ, dimetienti, sit β γ. remotior autem sit ζ η. Dico quod α δ, maxima est, maior autem β γ, quàm ζ η. Ducantur (per 12 primi) ab ε, centro in ipsas ε γ, & ε η, perpendiculares ε θ, & ε ι. Et quoniam propinquior quidem centro est ε γ, remotior autem ζ η, maior est (per 4 diffinitionem) igitur ε ι, ipsa ε θ. Ponatur autem (per 4 tertij) æqualis ε λ, ipsi ε θ, & (per undecimam primi) per λ, ipsi ε ι ad rectos angulos excitata λ μ, extendatur in ν. Et (per primum postulatum) coniungantur ε μ, ε ν, ε ζ, & ε η. Et quoniam æqualis est ε θ, ipsi ε λ, æqualis est (per quartam tertij & diffinitionem quartam eiusdem) β γ, ipsi μ ν. Rursus quoniam æqualis est α ε, ipsi ε μ, & δ, ipsi ε ν, igitur α δ, ipsis μ ε, & ε ν, est æqualis. Sed μ ε, & ε ν, (per 20 primi) ipsa μ ν, maiores sunt. Igitur α δ, maior est quàm μ ν. Et quoniam duæ μ ε, & ε ν, duabus ζ ε, & ε η, sunt æquales (per 15 diffinitionem primi) ex centro enim in circunferentiam, & angulus qui sub μ ε ν, angulo qui sub ζ ε η, maior est. basis igitur μ ν, (per 24 primi basi ζ η, maior est. Sed μ ν, ipsi β γ, ostensa est æqualis, & β γ, igitur, quàm ζ η, maior est. Maxima igitur est α δ, dimetiens, maior autem β γ, ipsa ζ η. In circulo igitur dimetiens maxima est: aliarum autem semper propinquior centro: remotiore maior est. quod demonstrasse oportuit.

Eucli. ex Camp. Propositio 15

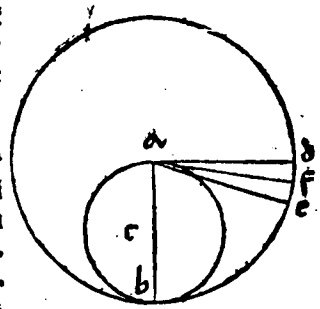
15 Si ab altero terminorum diametri cuiuslibet circuli orthogonaliter linea recta ducatur, extra circulum eam cadere necesse est. Atque inter illam & circulum, aliam lineam rectam capi impossibile est. Angulum autem ab illa & circunferentia contentum, omnium acutorum angulorum esse angustissimum. Angulum uero intrinsecum à diametro & circunferentia contentum: omnium angulorum acutorum esse amplissimum necesse est. Vnde etiam manifestum est, omnem lineam rectam à termino diametri cuiuslibet circuli orthogonaliter ductam, circulum ipsum contingere.

CAMPANVS Sit ut à termino a, diametri a c, circuli a b c, cuius centrum d, ducatur linea orthogonaliter, dico quod ipsa cadit extra circulum, & quod inter lineam illam & circunferentiã, nulla alia recta linea intercipitur. & quod ãgulus quem ipsa & circunferentia continet, est minor omni angulo rectilineo, qui uidelicet à duobus rectis lineis continetur, & quod angulus contentus à diametro & circunferentia, est maior omni angulo rectilineo acuto. Si enim linea ducta ab a, orthogonaliter super a c lineam, potest cadere intra circulum, sit illa linea a b, & ducatur linea d b, eritque per 5 primi, angulus d a b, æqualis angulo d b a

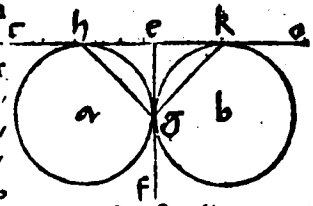

& quia

& quia angulus d a b, eſt rectus per hypotheſin, habebit triangulus a b d, duos angulos rectos. quod eſt impoſſibile per 32 primi. Cadet ergo extra, ſitque a e, quod ſi inter ipſam & circunferentiam poteſt linea recta intercipi. ſit illa a f. ad quam ducatur perpẽdicularis d g, & quia angulus d g a, eſt rectus, erit per 18 primi linea a d, lõgior linea d g, quod eſt impoſſibile: quare inter ipſam, & circunferentiam, nulla linea recta intercipietur. Propter quod patet quod angulus contentus ab a c, & circunferentia, qui dicitur angulus contingentiæ, eſt minor omni angulo à duobus rectis lineis contento. Si enim aliquis rectilineus angulus eſſet angulo contingentiæ æqualis, aut eo minor: cum omnis talis poſſit per æqualia diuidi ſecundum doctrinam 9 primi, inter lineam a e, & circunferentiã, poſſet linea recta intercipi. quod monſtrauimus eſſe non poſſe. Per quod patet angulum contentum à diametro & circunferentia, omnium acutorum rectilineorum eſſe maiorem. quia non differt a recto: niſi angulo contingentiæ quem monſtrauimus eſſe minorem omni rectilineo. Correlarium patet per primã partem. Cum enim linea a e, in utranque partem electa non ſecet circulum, & tangat ipſum in puncto a, ipſa eſt contingens per diffinitionem.

CAMPANI additio.---Ex hoc notandum, quod non ualet iſta argumentatio, hoc tranſit à minori ad maius & per omnia media: ergo per æquale. Nec iſta: Contingit reperire maius hoc, & minus eodem: ergo contingit reperire æquale, hoc autem ſic patet. Sit circulus a b, ſuper centrum c, cuius diameter a c b, & ducatur ab eius termino a, linea a d orthogonaliter, eritque contingens circulum per correlariũ huius. Deſcribatur iterum ſuper punctum a ſecundũ quantitatem diametri a b, circulus b e d, & imaginetur linea a b, moueri ſuper punctum a, per circunferentiam arcus b e d, ita quod punctum b numeret omnia puncta arcus b e d, quouſque perueniat ad lineam a d, & cooperiat ipſam. Et quia anguſus b a d, eſt rectus: erit ut non ſit ſumere aliquem angulum acutum cui æqualem non fecerit linea a b, cum diametro a c b, minoris circuli, quia tranſiuit ad angulum rectum: dinumerans ſitum omnium angulorum acutorum, quorum manifeſtum eſt quoſdam eſſe minores angulo ſemicirculi: contento a ſemicircunferentia a b, & diametro a c b, & angulum rectum manifeſtum eſt eſſe maiorem eodem. Dico quod nullus in tranſitu ab acutis minoribus ad rectum maiorem intermedius: fuit ei æqualis. Si enim fuerit aliquis, ſit ut illum fecerit linea a b, cum punctus b, fuit in puncto e, arcus b e d. Quia ergo angulus e a b eſt æqualis angulo ſemicirculi prædicto, angulus autem ſemicirculi eſt ampliſſimus omnium acutorum per ultimam partem huius, erit angulus e a b, ampliſſimus omnium acutorum. Diuidatur ergo angulus e a d, ſicut propoſuit 9 primi, per æqualia, ducta linea a f. eritque (per 9 conceptionem,) angulus f a b, amplior angulo e a b. quare erit aliquid: amplius ampliſſimo. quod eſt impoſſibile. Vel ſic. Cum angulus e a b, ſit æqualis angulo ſemicirculi ſicut ponitur,

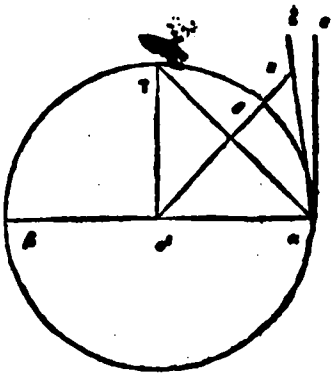

at angulus ſemicirculi cum angulo contingentiæ eſt æqualis uni recto, ſimiliter quoque angulus e a b cum angulo c a d eſt æqualis uni recto, erit angulus e a d: æqualis angulo contingentiæ: & quia angulus contingentiæ eſt anguſtiſſimus omnium acutorum per 3 partem huius: erit ſimiliter angulus e a d, ei æqualis: anguſtiſſimus omnium acutorum. ſed angulus e a f. eſt eo anguſtior: per conceptionem: erit ergo aliquid anguſtius anguſtiſſimo: quod eſt impoſſibile. Non ergo erit angulus rectilineus: æqualis angulo ſemicirculi. Et quia tranſitur à minori ad maius & non per æquale: item quia eſt reperire minorem eo & maiorem: patet inſtantia contra utranque argumentationem prædictam. Vnde per interemptionem ad illud eſt reſpondendum.

Poſſet probari quod angulus contingentiæ eſt diuiſibilis ſecundum lineam rectam ut cõſtat per figurationem hic a latere poſitam. Certum eſt quod angulus qui cauſatur ex contactu duorum circulorum uel ſphærarum, eſt angulus contingentiæ: & talis diuidatur per lineam e g, quia hic habetur triangulus h g k, cuius baſis h k, diuidatur per æqualia in puncto e: & protrahatur uerſus g, contactum: & arguitur per 4 primi: deinde per 16 huius. & patet propoſitum.

16 Quæ à diametri circuli extremitate ad angulos rectos ducitur, extra ipſum circulum cadit, & in locum inter ipſam rectam lineam & circunferentiam, altera recta linea non cadet, & ſemicirculi angulus, omni angulo acuto rectilineo maior eſt, reliquus autem minor.

THEON ex Zamberto. Sit circulus α ε γ, circa centrum δ, & dimetientem α β. Dico quod quæ ex α, ipſi α β, ab angulos rectos ducitur, extra ipſum circulum cadit. Non enim, ſed ſi poſſibile eſt, cadat interius ſicut α γ, & coniungatur δ γ. Et quoniam æqualis eſt δ α, ipſi δ γ, (per 15 diffinitionem primi) ex centro enim in circunferentiam, æqualis eſt & angulus δ α γ, angulo α γ δ. Angulus autem δ α γ, rectus eſt, rectus igitur eſt & qui ſub α γ δ. Anguli igitur qui ſub δ α γ, & α γ δ, duobus rectis ſunt æquales, quod (per 17 primi,) eſt impoßibile. Igitur ab α ſigno, ipſi α β, ad angulos rectos ducta, intra ipſum circulum non cadit. Similiter quoque oſtendemus, quod neque in ipſam circunferentiam, extra igitur cadit ſicut α ε. Dico quod in locum inter α ε, rectam lineam, & γ β α, circunferentiam: alia recta linea non cadit. Si enim poßibile eſt, cadat ſicut ζ α, & excitetur (per 12 primi) à δ, ſigno, in ipſam ζ α, perpendicularis δ ε. Et quoniam rectus eſt angulus α ε δ, minor recto autem qui ſub δ α ε, maior igitur eſt α δ, quàm δ ε. Aequalis autem eſt δ α ipſi δ ϑ, ex centro enim in circunferentiam, maior (per 19 primi,) igitur eſt δ ϑ, ipſa δ ε, minor maiore, quod eſt impoßibile. In locum igitur inter rectam lineam & circunferentiam, altera recta linea non cadet.

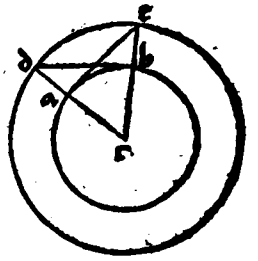
Dico quod & ſemicirculi angulus contentus ſub α β, recta linea & γ ϑ α, circunferentia, omni angulo acuto rectilineo maior eſt. Reliquus autem contentus ſub γ α α, circunferentia & α ε, recta linea, omni acuto angulo rectilineo minor eſt. Si enim aliquis eſt angulus rectilineus maior eo qui ſub β α, recta linea & γ ϑ α, circunferentia continetur, minor uero eo qui ſub γ ϑ α, circunferentia & α ε, recta linea continetur, in locum inter γ ϑ α, circunferentiam & α ε, rectam lineam recta linea cadet, quæ efficiet maiorem quidem angulum contentum ſub rectis lineis eo qui ſub β α, recta linea & γ ϑ α, circunferentia continetur, minorem autem eo qui ſub γ ϑ α, circunferentia & α ε, recta linea continetur, non cadit autem. Igitur angulo contento ſub β α recta linea, & γ ϑ α, circunferentia, angulus acutus ſub rectis lineis contentus maior non eſt, neque etiã minor contento ſub γ ϑ α, circunferentia & α ε, recta linea.

CORRELARIVM. Hinc manifeſtum eſt, quod à diametri circuli extremitate ad angulos rectos ducta ipſum circulum tangit, & quod recta linea circulum in uno ſigno tantum tangit, quoniam oſtenſum eſt (per 2 tertij,) quod quæ in duobus illis ſignis incidit, intra ipſum cadit, quod demonſtraſſe oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 16

15 A Dato puncto, ad datum circulum lineam contingentem ducere.

CAMPANVS. Sit circulus datus a b cuius centrum c, punctuſque datus d, uolo ergo à puncto d, ducere lineam contingentem circulum a b. Produco lineam d c, ſecantem circunferentiam circuli a b, in puncto a, ſuper quam deſcribo circulum d e, ſecundum quantitatem lineæ d c, concentricum circulo a b, & à puncto a, produco lineam a e, perpendicularem ad lineam d c, quæ ſecet circunferentiam circuli d e, in puncto e, & produco lineam e c, ſecantem circunferentiam circuli a b in puncto b. Deinde produco lineam d b, quæ erit contingens circulum a b. Quia enim duo latera a c & c e, triãguli a c e ſunt æqualia duobus lateribus b c & c d trianguli b c d, & angulus c eſt communis utrique, erit per 4 primi angulus e a c, æqualis angulo d b c, angulus autẽ e a c, eſt rectus, quare angulus d b c, eſt rectus. Per correlarium ergo præcedentis erit linea d b, contingens circulum a b, quod eſt propoſitum.

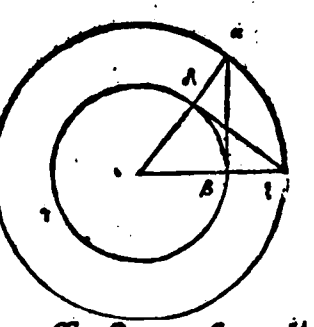

Eucli. ex Zamb. Problema 2 Propoſitio 17

17 A dato ſigno, dato circulo contingentem rectam lineam ducere.

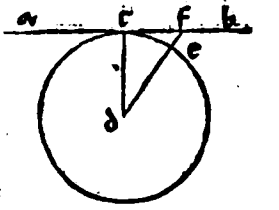
THEON ex Zamberto. Sit quidem datum ſignum α, datus autem circulus ſit β γ δ, oportet iam à dato ſigno α, dato circulo β γ δ, contingentem rectam lineam ducere. Suſcipiatur enim (per 1 tertij,) centrum circuli, ſitq; illud ε, & coniũgatur (per primũ poſtulatum) α δ ε. Et centro quidem ε, ſpatio uero ε α, (per tertium poſtulatũ) circulus deſcribatur α ζ η, & ab ipſo δ, ipſi ε α, ad angulos rectos excitetur δ ζ, (per 11 primi) & coniũgatur (per primũ poſtulatum) ε β ζ, & α β. Dico quod ab α, ſigno, circulo β γ δ, contingens ducta eſt α β. Quoniam enim ε, ſignum, centrum

centrum eſt circulorum ε γ δ, & α ξ ν, æqualis eſt ν α, ipſi ν ξ, & ν δ, ipſi ν β: ex cẽtro enim in circunferentiam. Duæ igitur α ν, & β ν, duabus ν ξ, & ν δ, ſunt æquales, & angulum communem habent qui ad ν, baſis igitur δ ξ, (per 4 primi) baſi α β, eſt æqualis, & triangulum δ ν ξ, triangulo ν β α, eſt æquale, & reliqui anguli reliquis angulis, æqualis igitur eſt angulus ν δ ξ, angulo ν β α, rectus eſt autem qui ſub ν δ ξ, rectus igitur eſt & qui ſub ν β α, & eſt ν β, ex centro. Quæ autem ex diametri circuli extremitate ad angulos rectos ducitur, ipſum tangit circulum, (per correlarium 16 tertij. Igitur α β, ipſum circulũ β γ δ, tangit. Ad dato igitur ſigno α, dato circulo β γ δ, cõtingẽs recta linea ducta eſt α β, quod faciſſe oportuit. Eucli. ex Camp. Propoſitio 17

17 SI circulum linea recta contingat, à contactu uero ad centrum linea recta ducatur, neceſſe eſt eam ſuper lineam contingentem eſſe perpendicularem.

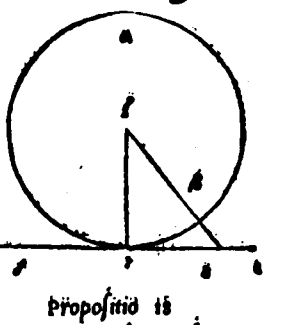
CAMPANVS. Sit linea a b, cõtingens circulum c e, cuius centrum ſit d, in puncto c, qui iungatur cum centro per lineam c d. Dico hanc eſſe perpendicularem ſuper lineam contingentem. Si enim non eſt perpendicularis ad ipſam, ſit ergo d f perpendicularis ad eandem, quæ ſecet circunferentiam circuli in puncto e, eritque uterq; angulorum qui ſunt ad f, rectus, igitur per 18 primi, linea c d, eſt maior linea d f, quod eſt impoſſibile. Conſtat itaq; d c eſſe perpendicularem ſuper a b: quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 16. Propoſitio 18.

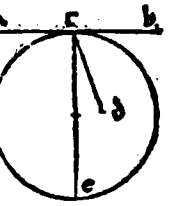
18 Si circulum tetigerit aliqua recta linea, à centro autem in contactum ducta fuerit aliqua recta linea, ipſa ducta, perpendicularis erit contingenti.

THEON ex Zamb. Circulum enim α β γ, tangat recta linea quædam δ ν, in γ, ſigno, & ſumatur (per 1 tertij.) centrum circuli α β γ, ſitque illud ξ. Et α ξ, in γ, ducatur (per primum poſtulatum) ξ γ. Dico quod ξ γ, perpendicularis eſt ipſi δ ν. Si enim non, ducatur (per 12 primi) à ξ, in ipſam δ ν, perpendicularis ξ ν. Quoniã igitur angulus ξ ν γ, rectus eſt, angulus igitur qui ſub ν γ ξ, eſt acutus, maior igitur eſt angulus ξ ν γ, angulo ξ γ ν, maiori autẽ angulo (per 19 primi) maius latus ſubtẽditur, maior igitur eſt ξ γ, quàm ξ ν. Aequalis autem eſt ξ β, ex centro enim in circũferentiam, maior igitur eſt ξ β, quàm ξ ν, minor maiore, quod eſt impoſsibile. Igitur ξ ν, ipſi δ ν non eſt perpendicularis. Similiter quoque oſtendemus, quod nulla alia præter ξ γ. Igitur ξ γ, perpendicularis eſt ipſi δ ν. Si circulum igitur tetigerit aliqua recta linea, & quæ ſi quuntur reliqua, quod demonſtraſſe oportuit. Eucli. ex Camp. Propoſitiõ 18

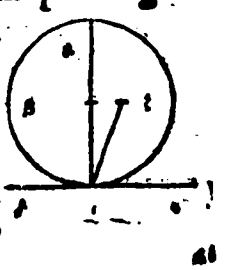
18 SI circulum linea recta contingat, & à contactu in circulum linea quædam orthogonaliter ducatur, in eadem centrum eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS. Sit ut prius linea a b contingens circulum c e: in puncto c, & contactu ducatur linea intra circulum, c e, perpendicularis ad lineam a b. Dico quod centrum circuli eſt in linea c e. Hæc eſt cõuerſa prioris. Si enim non fuerit centrum in linea c e, ſit alibi ubicunque contingat, ſitq; d, & producatur d c, eritq; d c, per præmiſſam perpendicularis ad lineam a b, quod eſt impoſſibile, cum e c, poſita ſit perpẽdicularis ad ipſam. Eucli. ex Zamb. Theorema 17. Propoſitio 19.

19 Si circulum tetigerit aliqua recta linea, à contactu autem ipſi tangenti ad angulos rectos recta linea quædam excitetur, in excitata erit centrum circuli.

THEON ex Zamberto. Circulũ enim α ξ γ, tangat recta linea quædã δ ν, in ſigno γ, & ab ipſo γ, ipſi δ ν, (per 11 primi) excitetur ad angulos rectos γ α. Dico quod in ipſa γ α, eſt centrum circuli. Non enim, ſed ſi poſſibile eſt, ſit ξ, & per (per primum poſtulatum) coniungatur ν ξ. Quoniã igitur circulũ α β γ, recta linea quædam δ ν, tangit, à cẽtro autẽ in cõtactũ ducta eſt ξ γ, igitur ξ γ, (per 18 perpendicularis) eſt ipſi δ ν. Rectus igitur eſt angulus ξ γ ν,

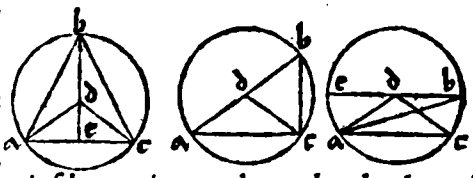

at angulus α γ ε, rectus eſt, æqualis igitur eſt angulus ζ γ ε, ei qui ſub α γ ε, minor maiori, quod eſt impoſſibile. Igitur ζ, centrum circuli α β γ, non eſt. Similiter quoque oſtendemus, quod nec alibi præter quàm in α γ. Si circulum igitur aliqua recta linea tetigerit, à contactu autem ipſi tangenti ad angulos rectos recta linea excitetur, in excitata erit centrum circuli quod demonſtraſſe oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 19.

19 SI intra circulum angulus ſupra centrum conſiſtat, alius uero angulus ſupra circunferentiam conſiſtens eãdem baſin habeat: interior ſuperiori duplus erit.

CAMPANVS Sit ut in circulo a b c, cuius cẽtrum d, fiat angulus a d c, ſupra cẽtrũ, & angulus a b c ſuper circunferentiam, ſitq; utriuſque anguli eadem baſis quæ ſit arcus a c. Dico angulum a d c, duplum eſſe ad angulũ a b c. Quod ſic probatur. Aut enim duæ lineæ a b, & c b includunt duas lineas a d, & d c, aut altera earum fit linea una cum altera reliquarum, aut etiam altera primarum ſecat alteram poſtremarum. Sit ergo primo ut includant eas ut in prima figuratione apparet, & produeatur linea b d e, eritque per 32 primi, angulus a d e, extrinſecus, æqualis duobus intrinſecis qui ſunt b a d & a b d, anguli. Et quia ipſi ſunt æquales per quintam eiuſdem, erit angulus a d e, duplus ad angulum a b d. Simili quoque modo erit angulus e d c, duplus ad angulum d b c. quare totus angulus a d c, duplus erit ad totum angulum a b c, quod eſt propoſitum.

Quod ſi altera duarum linearum a b & b c, fuerit linea una cum altera duarum quæ ſunt a d & b d, ut in ſecunda figuratione apparet. per eaſdem per quas prius & ſimili modo liquet propoſitum. Quod ſi altera duarum linearum primarum ſecet alterã duarum poſtremarum, ut in tertia figuratione apparet ubi linea a b ſecat lineam d c, producatur linea b d e. Erit per eaſdem quas à principio aſſumpſimus & ſimili modo e d a, duplus ad angulum d b a, & totus angulus e d c, duplus ad totũ angulum d b c, quare angulus a d c, duplus eſt ad angulum a b c. Quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 18. Propoſitio 20

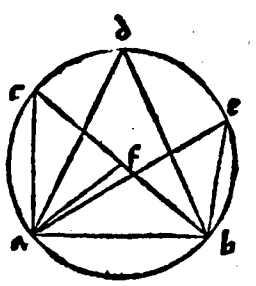
20 In circulo angulus qui ad centrum, duplus eſt eius qui ad circunferentiam, quando anguli eandem circunferentiam habuerint baſin.

THEON ex Zamb. *Sit circulus α β γ, & ad eius centrum, ſit angulus β δ γ, ad circunferentiam uero, angulus β α γ, habeant autem eãdem baſin, circunferentiam β γ. Dico quod duplus eſt angulus β δ γ, anguli ∠ α γ. ducta enim α δ, (per ſecundum poſtulatum) extendatur in ζ. Quoniam enim æqualis eſt α δ, ipſi δ β, ex centro enim in circunferentiam: æqualis eſt angulus: δ α β, ei qui ſub δ β α. Anguli igitur δ α β, & δ β α. (per 5 primi,) eius qui eſt ſub δ α β. dupli ſunt, æqualis autem eſt qui ſub β δ ζ. (per 32 eiuſdem) eis qui ſub δ α ∠. & δ β α. Angulus igitur β δ ζ. ipſius δ α β. duplus eſt. Et perinde angulus ζ δ γ, eius qui ſub δ α γ. (per eandem) duplus eſt. Totus igitur β δ γ, totus qui ſub β α γ, eſt anguli. duplus eſt. Rurſus conſtituatur, & ſit alter angulus β δ γ, & ducatur (per 1 poſtulatum) δ ε, extendaturque (per 2 poſtulatum) in α. Similiter quoque oſtendemus quod duplus eſt α δ γ, anguli eius qui ſub δ δ γ, eſt anguli. Quorum qui ſub α δ ∠, duplus eſt eius qui ſub δ δ β. Reliquus igitur qui ſub ∠ δ γ, eius qui eſt ſub β δ γ, duplus eſt. In circulo igitur angulus qui ad centrum, duplus eſt eius qui ad circunferentiam, quando eandem circunferentiam baſin habuerunt ipſi anguli, quod oportuit demõſtraſſe.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 20.

20 SI in una circuli portione, anguli ſuper arcũ conſiſtant, angulos quoslibet æquales eſſe neceſſe eſt.

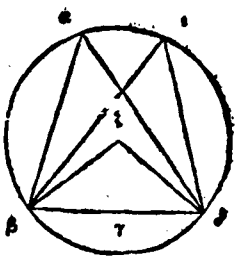
CAMPANVS Sit in portiõe a d b, circuli a b c, cuius centrum ſit f, conſiſtant quodlibet anguli ſuper arcũ a d b, qui ſunt e d c. Dico eos eſſe æquales, Protrahatur enim chorda a b, & ab eius extremitatibus ducãtur in centrũ, lineæ a

f & b f, eritq; per præmiſſam angulus f conſiſtens ſupra centrum, ad unumquēq; eorū duplus. Quare ipſi ſunt æquales, quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 19. Propoſitio 21.

21 In circulo, qui in eodem ſegmento ſunt anguli, ſibi inuicem ſunt æquales.

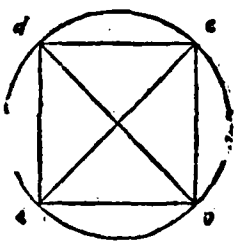
THEON ex Zamberto. Sint in ſegmento β α δ, circuli α β γ δ, anguli qui ſub β α δ, & β δ δ. Dico quod anguli ſub β α δ, & β δ δ, ſibi inuicē ſunt æquales. Suſcipiatur enim (per primam tertij) centrum circuli α β γ δ, ſitque illud ζ. Et ducantur (per primum poſtulatum) ς ζ, ζ δ. Et quoniam angulus β ζ δ, eſt ad centrum, angulus autem qui ſub ς α δ, ad circunferentiam, & eādem habent baſin circūferentiam ς α γ δ, angulus igitur ς ζ δ, (per præcedentem) duplus eſt eius qui ſub β α δ, & per hoc angulus ς ζ δ, duplus eſt etiam eius qui ſub β δ δ. Aequalis igitur (eſt per communem ſententiam dicentem quæ eiuſdem ſunt dimidium, adinuicem ſunt æqualia,) angulus β α δ, angulo β δ δ. In circulo igitur, qui in eodem ſegmento ſunt anguli: ſibi inuicē ſunt æquales, quod demonſtraſſe oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 21.

21 Si intra circulū quadrilaterum deſcribatur, quoslibet eius duos angulos ex aduerſo collocatos, duobus rectis angulis æquos eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS. Sit quadrilaterū a b c d, inſcriptum circulo a b e d. Dico quoſcp eius duos angulos oppoſitos, eſſe æquales duobus rectis. Protrahantur in quadrilatero, diametri a c, b d, eritque per præmiſſam, angulus c b d æqualis angulo c a d, & angulus a b d æqualis angulo a c d, quare totus a b c, æqualis erit duobus angulis qui ſunt à c d, & c a d. Et quia ipſi cum angulo a d c ſunt æquales duobus rectis per 32 primi, erunt & anguli b totalis & d, totalis, æquales duobus rectis, quod eſt propoſitum. Similiter quoque probabo angulos a & c totales, eſſe æquales duobus rectis. Eucli. ex Zamb. Theorema 20 Propoſitio 22.

22 In circulis quadrilaterorum exiſtentium anguli qui ex oppoſito, duobus rectis ſunt æquales.

THEON ex Zamberto. Sit circulus α β γ δ, & in eo quadrilaterum ſit α ς γ δ. Dico quod anguli qui ex oppoſito, duobus rectis ſunt æquales. Coniungantur (per primum poſtulatum) α γ, & β δ. Quoniam igitur (per 32 primi, omnis trianguli tres anguli γ α ς, α β γ, & β γ α, duobus rectis ſunt æquales. Angulus autem γ α ς, angulo ς δ γ eſt æqualis (per 21 tertij) in eodem enim ſunt ſegmento ς α δ γ. Angulus uero α γ β, (per eandem) angulo α δ ς, in eodem enim ſunt ſegmēto α δ γ ς. Totus igitur qui ſub α δ γ, eis qui ſub β α γ, & α γ β eſt æqualis. Communis apponatur angulus α ς γ. Anguli igitur qui ſub α β γ, β α γ, & α γ β, eis qui ſunt ſub α ς γ, & α δ γ, ſunt æquales. Sed qui ſub α β γ, β α γ, & α γ ς, duobus rectis ſunt æquales. Anguli igitur α β γ, & α δ γ, duobus rectis ſunt æquales. Similiter iam oſtendemus, quod etiam anguli β α δ, & δ γ β, duobus rectis ſunt æquales. In circulis igitur quadrilaterorum exiſtentium anguli ex oppoſito, duobus rectis ſunt æquales, quod demonſtrare oportebat.

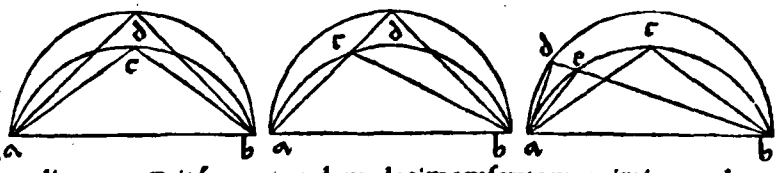

Eucli. ex Camp. Propoſitio 22.

22 Duas ſimiles circuli portiones inæquales, ſupra unam rectam lineam aſſignatam ex eadem parte cadere impoſſibile eſt.

CAMPANVS. Sit recta linea a b, ſuper quam fiat portio circuli, a c b. Dico quod ſuper eādem lineam ex eadem parte non fiet alia portio quæ ſit ſimilis huic, & ea maior aut minor. Quod ſi fuerit poſſibile, fiat ergo portio a d b, maior ea, quæ cū ſit ſimilis ei, ſtat ergo angulus a c b in portiōe minori, & angulus a d b in maiori. Erit ergo ut lineæ a d, & d b, includāt lineas a c & c b, ut in figuratiōe pria appa ret. Aut altera primarū: una fiat cū altera poſtremarū, ut in ſecūda. Aut ut altera ſecet alterā, ut in tertia. Qd ſi fuerit primo modo erit per 21 primi angulus c maior angulo d, non

d,non ergo portiones ſimiles per diffinitionē. Quod ſi ſecundo modo,erit adhuc angulus c,maior angulo d d,per decimamſextam primi,non igitur erūt portiones ſimiles. Si autem tertio modo:ſit ut linea b d,ſecet lineam a c,& ſecet circunferentiā portionis minoris in

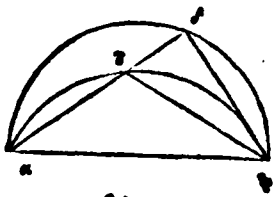
puncto e,& ducatur linea e a. Eritq; per eandem decimamſextam primi, angulus a e b,conſiſtens in portione a c b,maior angulo d,quare nullo modo ſunt portiones ſimiles. ¶ Simili quoque modo probabis,quod ſuper eandem lineam non fiet portio ſimilis portioni a c b, minor ea: poſito c,in loco d,& d in loco c,in figura cū omnibus prædictis,erit enim per præmiſſas & per 21 primi,& per 16 eiuſdē & præmiſſo modo angulus d omnium figurationum, maior angulo c, quare portiones non erunt ſimiles.

Et nota,quod licet proponatur ſuper lineam unam non poſſe fieri portiones ſimiles inæquales ex eadem parte:uerum eſt tamē quod neq; ex diuerſis partibus. Quod libet probare,minore quæ eſt ex una parte ſuperpoſita maiori quæ eſt ex altera. Neceſſe enim erit per communem ſcientiam,ipſam à maiori excedi,non ergo ſunt ſimiles per hanc 11.

Eucli.ex Zamb. Theorema 21. Propoſitio 23.

23 Super eadem recta linea,duo ſegmēta circulorum ſimilia, & inæqualia non conſtituentur ad eaſdem partes.

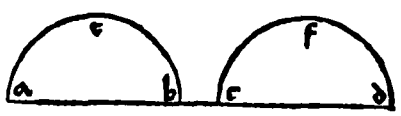
THEON ex Zamb. *Si enim poſsibile: ſuper eandem rectā lineā α β, duo circulorum ſegmenta ſimilia & inæqualia conſtituantur ad eaſdem partes α γ β, & α δ β, & ducatur (per primū poſtulatum) α γ δ, & coniungantur (per 2 poſtulatū) γ β & δ β. Quoniā igitur ſegmentū α γ β, ſimile eſt ſegmēto α δ β, ſimilium autē circulorū ſegmēta ſunt quæ æquales angulos ſuſcipiūt, (per diffinitionē 10 tertij) angulus igitur α γ β, angulo α δ β, eſt æqualis, exterior interiori. quod (per 16 primi) eſt impoſsibile. Super eadē igitur rectā lineā duo circulorū ſegmēta ſimilia & inæqualia nō conſtituentur ad eaſdē partes, quod oportuit demonſtraſſe.* Eucli.ex Camp.

Propoſitio 23.

23 Si circulorum ſimiles portiones ſupra lineas æquas fuerint, ipſas portiones æquas eſſe oportet.

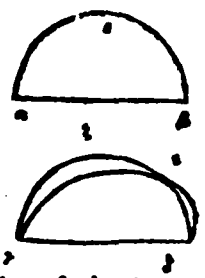
CAMPANVS. *Sint duæ lineæ a b & c d æquales,ſuper quas ſunt duæ portiones circulorum a e b,c f d,quæ ſunt ſimiles. Dico quod ipſe ſunt æquales. Si enim non ſunt æquales,altera earum ſuperpoſita alteri,excedet maior minorem. ſed linea a b, non excedet lineā c b,nec excedetur ab ea:cū ſint æquales. Quare accidet contrarium præmiſſæ, quod eſt impoſsibile. Erit enim a b & c d linea una.*

Eucli ex Zamb. Theorema 22. Propoſitio 24.

24 Super æqualibus rectis lineis ſimilia circulorū ſegmenta conſtituta ſibi inuicem ſunt æqualia.

THEON ex Zamberto. *Super æqualibus,inquam,rectis lineis α β, & γ δ, ſimilia circulorum ſegmenta α ε β, & γ ζ δ, conſtituantur. Dico quod æquum eſt ſegmentum α ε β, ſegmento γ ζ δ. Congruente namque ſegmento α ε β, ipſi ε ζ δ, ſegmento, & poſito ſigno α, ſuper ſigno γ, recta uero linea α β, ipſi rectæ lineæ γ δ, congruente, & β, ſignum congruet ipſi δ, ſigno, quoniam æqualis eſt α β, ipſi γ δ. Congruente autem α β, recta linea ipſi γ δ, congruit α ε β, ſegmentum ipſi ε ζ δ. Si enim α β, recta linea ipſi γ δ, congruit, ſegmentum autem α ε β, ipſi γ ζ δ, non congruit, ſed differt ſicut γ η δ, circulus autem circulum (per uiceſimam tertij) non ſecat in pluribus ſignis duobus. Sed γ η δ, ipſum γ ζ δ, in pluribus quàm duobus ſignis hoc eſt γ η δ, ſecat, quod (per eandem) eſt impoſsibile. Non igitur, congruente α β, recta linea ipſi γ δ, non congruit quoque & ſegmentum α ε β, ſegmento γ ζ β. Congruit igitur & ei eſt æquale. Super æqualibus igitur rectis lineis ſimilia circulorum ſegmenta conſtituta: ſibi inuicem ſunt æqualia, quod erat demonſtrandum.*

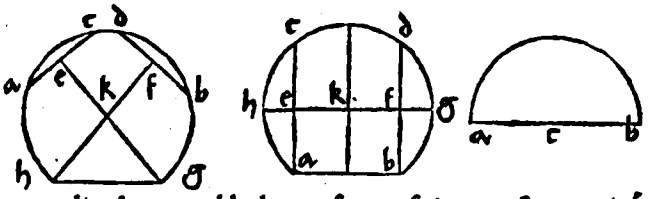

Eucli.

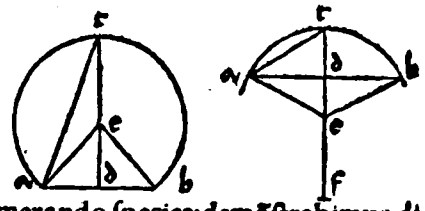
Eucli. ex Camp. Propoſitio 24.

24 DAti ſemicirculi, ſiue ſemicirculo maioris ſiue minoris portionis: circulum perficere.

CAMPANVS. Intentio per hanc concluſionem, eſt ex omni arcu dato ſiue ex omni circuli portione data, circulum perficere. Sit ergo a b quilibet arcus: ex quo uolo perficere circulum. Protrabam in eo duas lineas qualitercunque contingat, quæ ſint a c, & b d: quas diuidã per æqualia, a c quidem in puncto e: & b d in puncto f. Et protraham e g

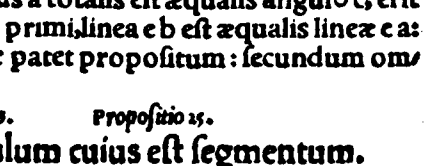
perpendicularẽ ad a c, & f h perpendicularem ad b d: quæ ſecent ſe in puncto k. Eritq; per correllarium primæ huius, centrum circuli in utraq; linearum e g & f h. Quare cẽtrum eſt punctum k. Si autem e g non ſecet f h, ſed ſint linea una, quemadmodum erit ſi duæ lineæ a c & b d ſint æquidiſtantes: tunc ipſa applicabitur circunferentiæ dati arcus ex utraq; parte, ipſa igitur diuiſa per medium in puncto k: erit ibi centrum circuli per idem correllarium. Aequidiſtantes autẽ non erunt e g & f h, quia cum in utraq; ſit centrũ circuli per dictum correllarium eſſent eiuſdẽ circuli duo centra. Sic poteſt de omni arcu ſiue de omni portione communiter demonſtrari: qualiter inde circulus perficiatur. Quia tamẽ auctor uidetur hanc concluſionem uariare ſecundũ diuerſas ſpecies arcuum, omnium portionum enumerando ſpecies: demõſtrabimus diuiſim per ſpecies, qualiter ex omni portione data circulus perficiatur. Sit ergo primũ a b portio data: ſemicirculus, eritque per diffinitionem ſemicirculi, linea a b diameter, ea igitur diuiſa per medium in puncto c: erit c centrum circuli. Sit rurſus portio a c b ſemicirculo maior, cuius chorda ſit a b, quam diuido per æqualia in pũcto d, à quo duco d c perpendicularem ad ipſam: quæ tranſibit per centrum, per correllarium primæ huius: & protraho lineam a c. Et quia linea a b eſt minor diametro, cum ſit a c b portio maior ſemicirculo: erit a d minor ſemidiametro, ſed d c eſt maior ſemidiametro, ergo d c eſt maior quam a d: ergo per 19 primi angulus e a d eſt maior angulo a c d. Fiat itaq; per 23 primi, angulus c a e æqualis angulo a c d: producta linea a e quæ ſecet lineam c d in puncto e, eritq; per ſextã primi, linea a e æqualis lineæ e c: producatur. igitur linea c b, eritq; per 4 primi, linea e b æqualis lineæ a e, quare tres lineæ e a, e b, e c ſunt æquales, ergo per 6 huius e eſt centrum circuli. Sit iterum a c b portio minor ſemicirculo: cuius chorda ſit a c quam diuido per æqualia in puncto d, à quo produco lineam c d e perpendicularem ad lineam a b: quæ ſecet circunferentiam in puncto c, hanc manifeſtum eſt tranſire per centrum per correllarium primæ huius. Produco iterum lineam a c: eritq; angulus a c d maior angulo c a d. Si eſt æqualis: erit portio a c b ſemicirculus, & ſi minor, erit maior ſemicirculo; poſitum eſt autem quod ſit minor. Produco igitur lineam a e. quæ cum linea a c faciat: angulum æqualem angulo c, & ſecet lineam c f in puncto e, & manifeſtum eſt quod punctum e, cadat extra datam portionem, & produco lineam e b & quia angulus a totalis eſt æqualis angulo c, erit per 6 primi, linea e a æqualis lineæ e c, & quia per 4 primi, linea e b eſt æqualis lineæ e a: erit per 9 huius punctum e, centrum circuli, quare patet propoſitum: ſecundum omnes ſpecies portionum circuli.

Eucli. ex Zamb. Problema 9. Propoſitio 25.

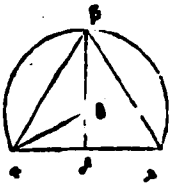
25 Circuli ſegmento dato, deſcribere circulum cuius eſt ſegmentum.

THEON ex Zamberto. *Sit datum ſegmentum circuli α β γ. Oportet iam ſegmenti α β γ, circulum cuius eſt ſegmentum deſcribere. Secetur enim (per 10 primi) α γ, bifariam in δ. Excitetur quoq; (per 11 eiuſdem) à ſigno δ, ipſi α γ, ad angulos rectos β δ, & coniungatur (per primum poſtulatum) α β. Angulus igitur α ε δ, angulo ε α δ, comparatus aut eo eſt maior, aut ei æqualis*

g aut

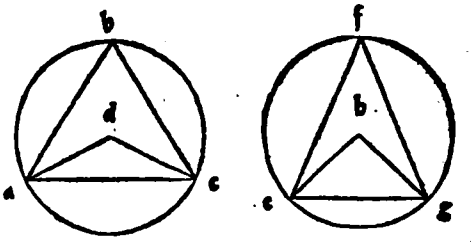
aut eo minor, Sit prius maior, & constituatur (per 23 eiusdem) ad ipsam β α, rectam lineam ad signum ϛ in ea α, ipsi angulo α β δ, æqualis angulus β α ι. Et extendatur (per 2 postulatum) β δ, in ι. Et coniungatur (per 1 postulatum) ι γ, quoniam igitur angulus α β ι, æqualis est angulo β β ι, æqualis igitur est (per 6 primi, recta linea ι β, ipsi α ι. Et quoniam æqualis est α δ, ipsi δ γ, communis autem δ ι, duæ igitur α δ, & δ ι, duabus γ δ, & δ ι, sunt æquales altera alteri. Et angulus α δ ι, (per quartum postulatum) angulo γ δ ι, est æqualis, rectus enim uterque. Et basis igitur α ι, (per quartam primi,) basi γ ι, est æqualis. Sed α ι, ipsi ϛ ι, ostensa æqualis est. Igitur β ι, ipsi γ ι, est æqualis. Tres igitur α ι, β ι, & ι γ, sibi inuicem sunt æquales, Centro igitur ι, spatio autem (per 3 postulatum) aut α ι, aut ι β, aut ι γ. circulus descriptus per reliqua signa ueniet & descriptus erit. Circuli igitur segmento dato, circulus descriptus est, & manifestum est, quod segmentum α β γ. minus est semicirculo, quoniam ι, centrum extra ipsum cadit. Similiter quoque ostendemus, & si angulus α β δ, æqualis fuerit angulo β α δ, ipsa α δ, æquali existente utrique ipsarum β δ, & δ γ, tres igitur δ α, δ β, & β γ, sibi inuicem sunt æquales. Et erit ipsum centrum δ, completi circuli, ipsum erit quoque semicirculus α β γ.

Si autem α β δ, minor fuerit β α δ, constituemus (per 23 primi) ad β α, rectam lineam & ad signum in ea α, angulo α β δ, æqualem intra α β γ, segmentum. Segmenti centrum cadet super δ β, & erit, uidelicet, segmentum α β γ, maius semicirculo. Dato igitur segmento, describitur circulus cuius est segmentum. Quod feciße oportuit. Eucli. ex Camp. Propositio 25.

25 SI in æquis circulis seu super centra, seu super circunferentias, æquales anguli consistant, super æquos arcus eos cadere necesse est.

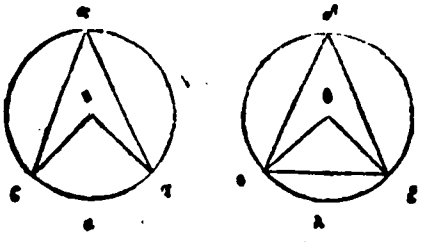
CAMPANVS Sint duo circuli æquales a b c cuius centrum d, & e f g, cuius centrum h, & fiant supra centra eorum, duo anguli a d c & e h g, qui ponantur æquales. Dico duos arcus a b c, & e f g, esse æquales, Protrahãtur duæ lineæ a c & e g, & fiant duo anguli in circunferentijs ipsorum, consistentes, supra prædictos arcus, qui sint angulus a b c & angulus e f g. Quia ergo circuli sunt æquales, erunt per diffinitionem æqualium circulorum semidiametri æquales, & quia duo anguli d & h sunt æquales per 4 primi, linea a c æqualis lineæ e g, & per 19 huius, erit angulus b, æqualis angulo f, cum d angulus sit æqualis angulo h. Ergo per diffinitionem similium portionum duæ portiones a b c & e f g, sunt similes, & quia ipsæ sunt super lineas a c & e g æquales: ipsæ erunt æquales per 23 huius, quare arcus a b c & e f g, sunt æquales. Quod si anguli b & f qui sunt in circunferentia, ponantur æquales, erũt per diffinitionem, portiones similes, & anguli d & h æquales per 19 huius. Et quia circuli sunt æquales per positionem, erunt per 4 primi, duæ lineæ a c & e g æquales, quare ut prius, portiones æquales per 23 huius: cum sint similes & super æquales lineas igitur & arcus æquales. Quod est propositum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 25. Propositio 26.

26 In æqualibus circulis æquales anguli æqualibus circunferentijs insistũt siue si ad centra siue si ad circunferentias consistunt.

THEON ex Zamb. Sint æquales circuli: α β γ, & δ ϛ ζ. & in eis sint anguli æquales ad centra quidem, qui sub β α γ, & ι δ ζ, ad circunferentias autem, qui sub β α γ, & ι δ ζ. Dico quod circunferentia β α γ, æqualis est circunferentiæ ι λ ζ. Coniungantur (per primum postulatum) β γ, & ι ζ. Et quoniam circuli α β γ & δ ι ζ, sunt æquales, etiam quæ ex centris, sunt æquales (per primam diffinitionem tertij). Duæ igitur β α, & α γ, duabus ι θ, & θ ζ, sunt æquales. Et angulus qui ad α, angulo qui ad θ est æqualis, Basis igitur β γ (per 4 primi) basi ι ζ, est æqualis Et quoniam angulus qui ad α: æqualis est angulo qui ad δ, segmentum igitur β α γ, (per 24 tertij simile est segmento ι δ ζ, & sunt in æqualibus rectis lineis β γ, & ι ζ. Super æqualibus autem rectis lineis (per 24 eandem) similia circulorum segmenta existentia, inuicem sunt æqualia. Segmentũ igitur β α γ. æquale est ipsi ι δ ζ, segmẽto. Est autẽ totus circulus α β γ, æqualis toti circulo δ ϛ ζ.

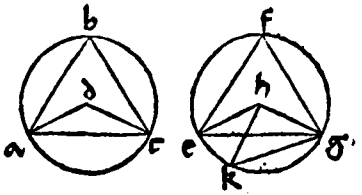

Reliqua

Reliqua igitur β α γ circunferentia (per 3 cõmunem ſententiam) reliquæ ε λ ζ: circunferentiæ eſt æqualis. In æqualibus igitur circulis æquales anguli æqualibus circunferentijs inſiſtunt: ſiue ſi ad circunferentias, ſiue ſi ad centra conſiſtant, quod demonſtraſſe oportuit.

Eucli ex Camp. *Propoſitio 26.*

26 SI in æquis circulis æqui ſumãtur arcus, infra illos, formatos angulos qui ſupra centra eorum ſeu ſupra circunferentias conſtituantur, æquos eſſe neceſſe eſt.

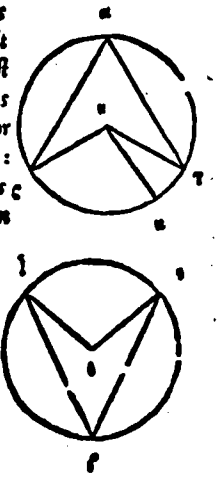

CAMPANVS. Sint ut prius duo circuli æquales: a b c cuius centrum d, & e f g cuius centrũ h: ſintq; duo arcus a b c & e f g æquales: fiantq; ſuper ipſos arcus, duo anguli in centro qui ſint d & h: ductis a d, c d, e h, g h. Itemq; ſuper eoſdẽ arcus fiant duo alij anguli in circunferentia, qui ſint b & f: ductis lineis a b, c b, e f & g f. Dico duos angulos d & h, ad inuicem eſſe æquales: itemq; duos b & f: adinuicem eſſe æquales. Et eſt hæc cõuerſa prioris. Si enim non ſunt d & h anguli ad inuicem æquales: ſit ergo h maior, à quo abſcindatur angulus k h g, qui ſit æqualis angulo d, eritq; per præmiſſam, arcus k e f g, æqualis arcui a b c. Sed duo arcus a b c & e f g, poſiti ſunt æquales: accidet ergo partem eſſe æqualem toti: quod eſt impoſſibile. Quare anguli d & h totales, ſunt æquales. Simili quoq; modo probabis angulos b & f, eſſe æquales: uel ſi mauis, probato quod anguli d & h ſint æquales: ſequitur b & f eſſe æquales per 19 huius, & è conuerſo.

Eucli. ex Zamb. *Theorema. 21.* *Propoſitio. 26.* *Conuerſa præcedentis.*

26 In æqualibus circulis anguli qui æqualibus circunferentijs inſiſtunt, ſibi inuicem ſunt æquales: ſiue ſi ad centra, ſiue ſi ad circunferẽtias fuerint conſtituti.

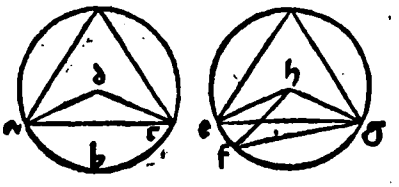
THEON ex Zamberto. *In æqualibus enim circulis α & γ, & δ & ζ ſuper æqualibus circunferẽtijs β γ & ε ζ, ad centra γ η θ: anguli conſiſtant β η γ & θ η ζ: ad circunferentias aũt β α γ & δ ζ. Dico quod angulus β η γ æqualis eſt angulo θ η ζ: & angulus β α γ æquus eſt angulo δ ζ. Siquidem angulus β η γ æquus eſt angulo θ η ζ: manifeſtum eſt quod angulus etiam β α γ æquus eſt angulo δ ζ per 20 tertij. Si uero non: alter eorum maior eſt: ſit maior angulus β η γ: & conſtituatur per 23 primi, ad lẽtam lineam β η, ad datumq; in ea ſignum η: angulo θ η ζ æqualis angulus β η κ. Anguli autem æquales ſuper æqualibus circumferentijs conſiſtunt, per 26 tertij, quando ad centra fuerint: æqualis igitur eſt circunferẽtia β κ: circunferentiæ ε ζ. Sed ε ζ, ipſi β γ eſt æqualis: & β κ igitur, ipſi β γ eſt æqualis: minor maiori, quod eſt impoſſibile. Angulus igitur β η γ, angulo θ η æqualis non eſt: æqualis igitur. Et eſt ipſius quidem anguli β η γ dimidius angulus qui ad α, per 20 tertij. Ipſius autẽ θ η ζ dimidius angulus qui ad δ per eandem. Aequalis igitur eſt angulus qui ad α, angulo qui ad δ. In æqualibus igitur circulis anguli ſuper æqualibus circunferentijs conſiſtentes, ſibi inuicem ſunt æquales: ſiue ſi ad centra, ſiue ſi ad circunferentias fuerint conſtituti, quod demonſtraſſe oportuit.*

Eucli. ex Camp. *Propoſitio. 27.*

27 SI in circulis æqualibus æquæ lineæ arcus reſecent, arcus quoq; æquos eſſe: ſi autem lineæ inæquales fuerint, arcus quoq; inæquales, & à maiore linea maiorem arcum, à minore uero minorem abſcindi neceſſarium eſt.

CAMPANVS. Sint duo circuli æquales, a b c cuius centrum d, & e f g cuius centrum h: ſitq; corda a c æqualis chordæ e g. Dico duos arcus a b c & e f g, quos prædictæ chordæ ex prædictis circulis reſecãt eſſe æquales. Quod ſi chorda e g ponatur maior chorda a c: dico arcum e f g eſſe maiorem arcu a b c.

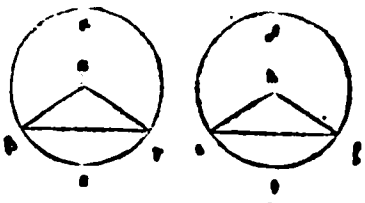

Primum quidem ſic probatur. Ducantur à centris

lineæ ad extremitates chordarum: quæ ſint d a, d c, h e, h g: & quia circuli poſiti ſunt forte æquales: erunt hæ ſemidiametri æquales: & quia linea a c poſita eſt æqualis lineæ e g, erit per 8 primi, angulus d æqualis angulo h totali: quare per 25 huius, erit arcus a b c, æqualis arcui e f g: ſicq; patet primum. Secundum ſic. Sit e g maior a c: eritq; per 25 primi, angulus h maior angulo d. Fiat ergo angulus f h g æqualis angulo d: eritq; per 25 huius, arcus f g, æqualis arcui a b c. Quare arcus e f g, eſt maior arcu a b c, quod eſt ſecundum propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 25. Propoſitio 28.

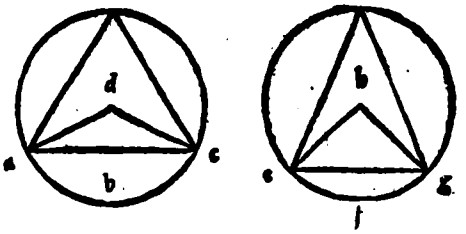
28 **In æqualibus circulis æquales rectæ lineæ, æquales circunferentias auferunt, maiorem maiori, minorem autem minori.**

THEON ex Zamberto. *Sint æquales circuli α β γ & δ ε ζ, & in eis ſint æquales rectæ lineæ β γ & ε ζ: circunferentias β α γ & ε δ ζ maiores auferentes, circunferentias autem β π γ & β ζ minores. Dico quod circunferentia β α γ maior, æqualis eſt circunferentiæ ε δ ζ maiori: circunferentia uero β π γ minor, æqualis eſt circunferẽtiæ ε θ ζ minori. Suſcipiantur enim circulorum centra (per primã tertij): ſintq; π λ, & coniungantur π β, π γ, λ & λ ζ. Et quoniam circuli ſunt æquales, æquales quoq; ſunt quæ ex centris (per primam diffinitionem tertij). Duæ igitur β π & γ π, duabus ε λ & λ ζ ſunt æquales. Et baſis β γ (per hypotheſin) baſi ε ζ eſt æqualis: angulus igitur β π γ (per 8 primi) angulo ε λ ζ eſt æqualis: æquales autem anguli (per 26 tertij) in æqualibus circunferentijs inſiſtunt: etiam quando ad centra fuerint conſtituti. Circunferentia igitur β π γ, æqualis eſt circunferentiæ ε θ ζ: eſt autem totus circulus α β γ, toti circulo δ ε ζ æqualis. Reliqua igitur circunferentia β α γ (per 3 communem ſententiam) reliquæ circunferentiæ ε δ ζ eſt æqualis. In circulis æqualibus igitur æquales rectæ lineæ, æquales circunferentias auferunt: maiorem maiori, minorem autem minori, quod demonſtraſſe oportuit.*

Eucli. ex Camp Propoſitio 28.

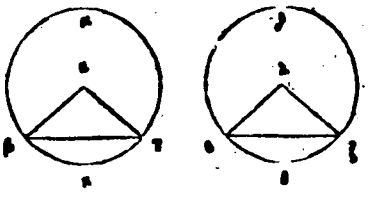
28 **Circulorum æqualium æquos arcus, æquas chordas habere neceſſe eſt.**

CAMPANVS. Sint duo circuli æquales a b c, cuius centrum d, & e f g cuius centrum h: ſitq; arcus a b c æqualis arcui e f g. Dico quod chorda a c, eſt æqualis chordæ e g. Et eſt eſt hæc cõuerſa primæ partis præmiſſæ. Ducantur lineæ d a, d c, h e, h g: eruntq; per 26 huius, anguli d & h æquales. Quare per quartam primi, erit a c, æqualis e g, quod eſt propoſitũ. Quæcunq; autem probatæ ſunt paſſiones de diuerſis circulis æqualibus: intellige multo fortius ueras eſſe de eodem.

Eucli. ex Zamb. Theorema 26. Propoſitio 29. Converſa præcedentis.

29 **In æqualibus circulis, ſub æqualibus circunferentijs æquales rectæ lineæ ſubtenduntur.**

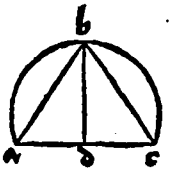

THEON ex Zamberto. *Sint æquales circuli α β γ & δ ε ζ, & in eis æquales ſumantur circunferentiæ ε π γ & ε θ ζ, coniungantur q; β γ & ε ζ rectæ lineæ. Dico quod æqualis eſt recta linea β γ ipſi ε ζ rectæ lineæ. Sumantur enim (per 1 tertij) circulorum centra: ſintq; α & λ, & coniungantur β π & π γ, ε λ & λ ζ. Et quoniam circunferentia ε π γ æqualis eſt ipſi ε θ ζ circunferentiæ: æqualis eſt angulus β π γ angulo ε λ ζ (per 10 diffinitionem tertij). Et quoniã circuli α β γ & δ ε ζ ſunt æquales: & quæ ex centris quoq; ſunt æquales (per 1 eiuſdem diffinitionem. Duæ igitur ε π & π γ, duabus ε λ & λ ζ ſunt æquales, & angulos comprehendunt æquales. Baſis igitur ε γ (per 4 primi) baſi ε ζ eſt æqualis. In æqualibus igitur circulis, æqualibus circunferentijs æquales rectæ lineæ ſubtenduntur, quod demonſtraſſe oportuit.*

Eucli.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 29.

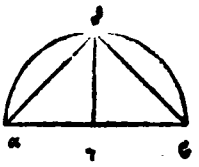
29 DAtum arcum per æqualia diuidere.

CAMPANVS. Sit datus arcus a b c cui ſubtendatur chorda a c, quæ diuidatur per æqualia in puncto d, à quo ducatur perpendicularis ad ipſam, quæ ſit d b: ſecans circunferentiam dati arcus in puncto b: quam dico diuidere datum arcum per æqualia. Ducantur enim lineæ b a, b c, quæ erunt æquales per 4 primi. Quare per primam partem 27 huius, arcus a b, erit æqualis arcui b c, quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Problema 4. Propoſitio 30.

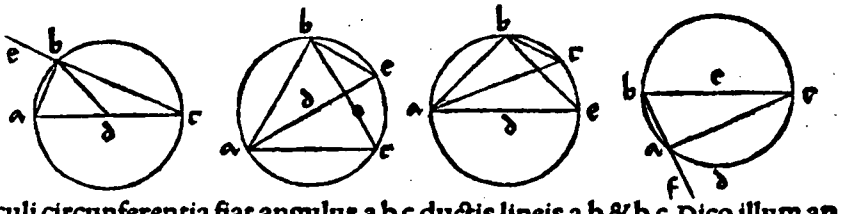
Datam circunferentiam, bifariam ſecare.

THEON ex Zamberto. *Sit data circunferentia α δ β, oportet iam ipſam circunferentiam α δ ε, bifariam ſecare. Coniungatur α ε, ſecetuŕq; (per 10 primi) bifariam in γ ſigno: & ab ipſo γ, ipſi α ε rectæ lineæ (per 11 primi) ad angulos rectos excitetur γ δ, & coniungantur α δ & δ β. Et quoniam æqualis eſt α γ ipſi γ β, communis autem γ δ: duæ igitur α γ & γ δ, duabus ε γ & γ δ ſunt æquales: & angulus α γ δ (per 4 poſtulatum) angulo ε γ δ eſt æqualis: rectus enim uterq; eſt. Baſis igitur α δ (per 4 primi) baſi δ ε eſt æqualis. Aequales autem rectæ lineæ: æquales circunferentias auferunt, maiorē maiori, minorem autem minori (per 28 tertij). Et utraq; ipſarum circunferentiarum α δ & δ ε: ſemicirculo minor eſt: æqualis igitur eſt circunferentia α δ, ipſi δ ε circunferentiæ. Data igitur circunferentia, bifariam ſecta eſt, quod feciſſe oportuit.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 30.

30 SI rectilineus angulus in ſemicirculo ſupra arcum conſiſtat, rectus eſt. Si uero in portione ſemicirculo minore, recto maior. Si autem in portione ſemicirculo maiore, recto minor. Itemq; omnis portionis angulus ſemicirculo maioris, recto maior, minoris uero, recto minor de neceſſitate erit,

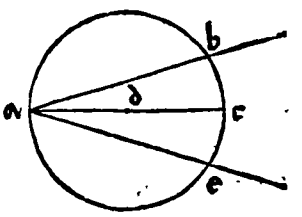

CAMPANVS. Sit in circulo a b c cuius centrū d & diameter a d c, ſemicirculus a b c, in cuius ſemicirculi circunferentia fiat angulus a b c, ductis lineis a b & b c. Dico illum angulum eſſe rectum. Protrahatur ab ipſo angulo in centrum, linea b d: eritq; per 5 primi, angulus a b d, æqualis angulo a: & angulus d b c, æqualis angulo c. Et quia angulus c d b eſt æqualis duobus angulis d b a, & a per 32 primi: ipſe erit duplus ad angulū d b a. Eadē ratione angulus a d b, duplus erit ad angulum d b c: ergo duo anguli c d b & a d b: dupli ſunt ad totalem angulum a b c: ſed ipſi ſunt æquales duobus rectis per 13 primi: erit igitur angulus a b c totalis, medietas duorum rectorum, quare rectus: quod eſt primum propoſitum.

IDEM aliter. Protrahatur c b uſq; ad e, eritq; per 14 primi, angulus a b e, æqualis duobus augulis a & c, & quia angulus a eſt æqualis angulo a b d, & angulus c angulo c b d: erit angulus a b e æqualis totali angulo a b c: ergo uterq; eorum eſt rectus per diffinitionem. Secundum ſic patet. Sit in circulo a b c cuius centrum d, portio a b c cuius chorda a c, maior ſemicirculo: & fiat ſuper eius circunferentiā angulus a b c, ductis lineis b a & b c. Dico illum angulum eſſe minorem recto. Producantur enim diameter a d e & linea e b: eritq; per primā partem huius b totalis: rectus, quare angulus a b c, erit minor recto per 9 communem ſcientiam, cum ſit pars eius, ſicq; patet ſecundum. Tertium ſic. Sit rurſus in circulo a b e cuius centrū d, portio a b c cuius chorda a c, quæ ſit ſemicirculo minor. & fiat ſuper eius circunferentiam angulus a b c, ductis lineis b a & b c. Dico hunc angulum eſſe maiorem recto. Producātur enim diame-

ter a d e & linea b e, eritq; per primã partẽ huius, angulus a b e rectus, quare angulus a b c erit maior recto, quod eſt tertiũ propoſitũ. Quartum & quintum ſic. Sint in circulo a b c d cuius centrũ e, portio a b c, cuius chorda a c maior ſemicirculo: & portio a d c cuius eadem chorda a e minor ſemicirculo. Dico angulũ contentũ ab arcu c b a & chorda a c, eſſe maiorẽ recto: & angulum contentũ ab arcu c d a & chorda a c, eſſe minorem recto. Producatur diameter c e b, & linea b a, uſq; ad f, eritq; per primã partem huius, angulus b a c, rectus, quare p 17 primi, angulus f a c, eſt ſimiliter rectus. Quia igitur angulus rectus eſt pars primi, & ſecundus pars recti: euidenter patet utrunq;, quare tota liquet hæc pentamembris concluſio.

CAMPANI additio. Ex iſtis duabus ultimis partibus, nota inſtantiam contra illas duas argumẽtationes: ad quas tulimus inſtantiã in 15 huius. Tranſitur eñ ab angulo portionis ſemicirculo minoris qui eſt minor recto per ultimã partem huius, ad angulum portionis ſemicirculo maioris qui eſt maior recto per penultimam partem huius, non tamen per æquale. Cum enim omnis portio circuli ſit aut ſemicirculus, aut maior ſemicirculo aut minor, ſit autem tam angulus ſemicirculi per ſecundam partem 15 quã angulus portionis minoris per ultimã partem huius minor recto, portionis uero maioris ſit maior recto: non tamẽ erit alicuius portionis angulus, nec ſimpliciter aliquis contentus à circunferentia & linea recta, aut rectus aut æqualis recto. Quod ut clarius pateat: ſit in circulo a b c cuius centrũ d, linea a b cui non ſit determinatus finis ex parte b, ſecãs ex ipſo b portionẽ ſemicirculo minorẽ: eritq; per ultimã partem huius, minor recto. Huius circuli ſit diameter a d c, & imaginetur linea a b: moueri ad partẽ c ſuper punctum a: quæ quãdiu fuerit citra c, uel in ipſo c, cooperiẽs diametrũ a d c: faciet cum arcu angulum minorẽ recto. In omni autẽ puncto ultra c, uelut in e: faciet per penultimã partem huius, angnlum maiorem recto. Tranſitur ergo à minori ad maius, non per æquale. Et ſicut in rectilineis angulis eſt reperire maiorẽ angulo ſemicirculi & minorẽ, non tamẽ æqualem ut demonſtratũ eſt in 15 huius: ſic in angulis portionis eſt reperire maiorẽ recto & minorẽ, non tñ æqualẽ, ut patet ex iſta demonſtratione.

Eucli. ex Zamb. Theorema. 27. Propoſitio. 31.

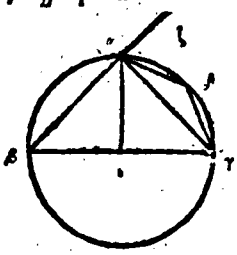
In circulo angulus qui in ſemicirculo eſt, rectus eſt: qui aũt in maiore ſegmento, minor recto: qui uero in minore ſegmento, maior eſt recto. Et inſuper angulus maioris ſegmenti, recto quidem maior eſt: minoris autem ſegmenti angulus, minor eſt recto.

THEON ex Zamberto. *Sit circulus α β γ δ: dimetiens aũt eius ſit β γ, centrũ uero ε. Sumaturq; in ſemicirculo ſignũ utcũq;, ſitq; illud δ & coniungãtur β α, α γ, α δ & δ γ. Dico quod angulus in β α γ ſemicirculo, rectus eſt. Angulus aũt in α β γ ſegmento maiore ſemicirculo, qui eſt ſub α β γ, recto minor eſt. Angulus uero in α δ γ minore ſemicirculo ſegmento, qui eſt ſub α δ γ, recto maior eſt. Coniungantur α ε, & extendatur β α in ζ. Et quoniã æqualis eſt β ε ipſi ε α, ex centro enim in circunferentiã: æqualis eſt angulus ε α β angulo ε β α (per 5 primi) Rurſus quoniam æqualis eſt α ε ipſi ε γ, æqualis eſt per eandẽ, angulus qui ſub α γ ε ei qui ſub γ α ε. Totus igitur angulus β α γ duobus angulis α β γ & α γ β eſt æqualis. Angulus aũt qui ſub ζ α γ extra ipſum triangulum α β γ: duobus angulis α β γ & α γ β eſt æqualis, per 32 primi. Aequalis igitur eſt angulus β α γ, angulo ζ α γ: rectus igitur uterq; eſt. In ſemicirculo igitur β α γ, angulus qui ſub β α γ, rectus eſt. Et quoniã trianguli α β γ, duo anguli α β γ & β α γ (per 17 primi) duobus rectis ſunt minores, angulus aũt β α γ rectus eſt: angulus igitur qui ſub α β γ, recto minor eſt, & eſt in ſegmento α β γ, maiore ſemicirculo. Et quoniã in circulo ineſt quadrilaterũ α β γ δ, in circulis aũt quadrilaterorũ cõſiſtentiũ (per 22 tertij) anguli qui ex oppoſito duobus rectis ſunt æquales: anguli igitur α β γ & α δ γ, per eandem duobus rectis ſunt æquales. At angulus α β γ recto minor eſt. Reliquus igitur angulus α δ β, maior eſt recto, & in ſegmẽto minore ſemicirculo eſt: Dico iam etiã quod angulus ſegmẽti maioris, cõprehenſus ſub α β γ circũferentia & α γ recta linea, recto maior eſt: angulus autẽ minoris ſegmenti comprehenſus ſub α δ γ circunferentia & α γ recta linea, recto eſt minor, manifeſtumq; illinc eſt. Quoniam enim angulus comprehenſus ſub β α & γ α rectis lineis, rectus eſt: angulus igitur cõprehenſus ſub α β γ circũferentia & α γ recta linea, maior eſt recto: quoniã totũ ſua parte maius eſt (per 9 cõmunẽ ſententiã). Rurſus quoniã angulus cõprehenſus ſub α γ & γ ζ rectis lineis, rectus eſt: angulus igitur γ α recta linea & α δ γ circũferẽtia cõprehenſus, recto minor eſt. In circulo igitur angulus in ſemicirculo exiſtens, rectus eſt: qui uero in maiore ſegmento, recto eſt minor, in minori autem, recto eſt maior. Et inſuper angu-*

lus

bus maioris ſegmenti, maior eſt recto: minoris autem ſegmenti, recto minor, quod demonſtraſſe oportuit.

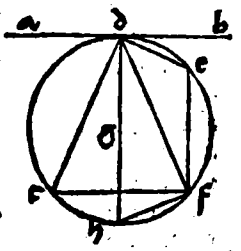
ALIA oſtenſio, quod angulus qui ſub β α ι rectus eſt. Quoniã angulus α ι γ, eius qui ſub β α ι duplus eſt (per 32 primi) æqualis nanq; eſt duobus interioribus ex oppoſito: interiores autẽ (per 5) ſunt æquales: angulus aũt α ι ϛ eius qui ſub ι α γ duplus eſt: anguli igitur α ι β & α ι γ, ipſius β α γ dupli ſunt. Sed anguli α ι β & α ι γ: duobus rectis ſunt æquales. Angulus igitur q ſub β α γ, rectus eſt q̃d erat demonſtrãdum.

CORRELARIVM. Hinc manifeſtum eſt, quod ſi trianguli angulus unus, reliquis duobus æqualis fuerit, rectus eſt: eo quod illi contiguus (qui ſcilicet producto latere extra triangulum fit) eiſdem eſt æqualis, ſed quãdo utrobiq; æquales fuerint, recti ſunt. Eucli. ex Camp. Propoſitio 31.

31 SI circulum linea recta contingat, & à cõtactu in circulum quædam circulum ſecans recta linea, præter centrum ducatur, quo uſq; duos angulos cũ cõtingẽte facit, duobus angulis quiin alternatis circuli ſuper arcus cõſiſtũt portionibus, æquales ſunt. 13

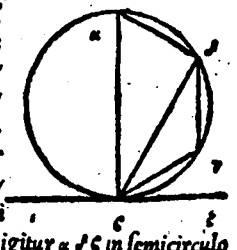
CAMPANVS. Si recta linea a b, contingens circulum c d e f, cuius centrum g, in puncto d, à quo ducatur in circulum præter centrum, linea d f: ſecans ipſum: fiantq; angulus, d c f conſiſtens ſuper arcum portionis d c f, ductis lineis c d & c f: & angulus d e f conſiſtens ſuper arcum portionis d c f, ductis lineis e d & e f. Dico angulo c, eſſe æqualem angulum b d f: & angulo e, angulum a d f. Ducantur enim, diameter d g h & linea f h: eritq; per 17 huius, d h, perpendicularis ſuper a b: & per primã partem præmiſſæ, angulus d f h, rectus. Quare duo anguli a d h & d f h, ſunt æquales. Poſito ergo communi angulo h d f: erit angulus a d f, æqualis duobus angulis qui ſunt d f h, & h d f: ſed hi duo cum angulo h, ſunt æquales duobus rectis per 32 primi: ergo angulus a d f cum angulo h, æquales duobus rectis. Sed angulus a d f cum angulo b d f: æquiualet duobus rectis per 13 primi: ergo angulus b d f, eſt æqualis angulo h: ergo & angulo c, per 20 huius: & hoc eſt primum. Et quia duo anguli c & e ſunt æquales duobus rectis per 22 huius: erit angulus e æqualis angulo a d f: quod eſt ſecundum. Vel illud ſecundũ ſic. Angulus a d f cum angulo h æquiualet duobus rectis, ut præmonſtratum eſt: ſed angulus e cũ angulo h, æquiualet duobus rectis per 22 huius: ergo angulus e eſt æqualis angulo a d f, quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 28. Propoſitio 32.

32 SI circulum tetigerit aliqua recta linea, à contactu autem ducta fuerit quædam recta linea, circulum ſecans: anguli quos efficit ad tangentẽ, æquales ſunt eis qui in alternis circuli ſegmentis conſiſtunt angulis.

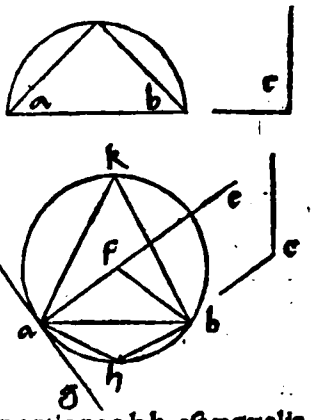
THEON ex Zamberto. Circulum enim α β γ δ, tangat recta linea quædam ι ζ in ϛ ſigno: & à ſigno ϛ, ducatur recta linea quædam in circulum α β γ δ, cum ſecãs, ſitq; β δ. Aio quod anguli quos ϛ δ ſimul cum ι ζ tangente conficit: angulis qui ſunt in alternis ſegmentis circuli ſunt æquales: hoc eſt quod angulus ζ β δ: æqualis eſt angulo exiſtenti in ϛ α δ ſegmento: & angulus ι ϛ δ, æqualis eſt angulo exiſtenti in β ι δ ſegmento. Excitetur enim (per 11 primi) ab ipſo ϛ, ipſi ι ζ ad rectos angulos β α. Sumaturq; in ϛ δ circunferentia, ſignum utcunq;: ſitq; illud γ, & connectatur α γ, δ γ & γ β. Et quoniam circulum α β γ δ, quædam recta linea tangit ι ζ in ϛ, & ex ϛ contactu ducta eſt ipſi cõtingenti ad angulos rectos β α: in ipſa ϛ α igitur centrum eſt circuli α ϛ γ δ (per 19 tertij). Angulus igitur α δ ϛ in ſemicirculo exiſtens (per 31 tertij) rectus eſt. Reliqui igitur anguli β α δ & α ϛ δ, uni recto ſunt æquales. Angulus autem α ϛ ζ, rectus eſt. Angulus igitur qui ſub α ϛ ζ, eſt æqualis eis qui ſunt ſub ϛ α δ & α ϛ δ angulis. Communis auferatur angulus α ϛ δ. Reliquus igitur angulus δ ϛ ζ, æqualis eſt angulo ϛ α δ exiſtenti in alterno ſegmento circuli. Et quoniã in circulo quadrilaterum eſt α ϛ γ δ, eius anguli ex oppoſito duobus rectis ſunt æquales (per 22 tertij) anguli igitur δ ϛ ζ & δ β ι, eis qui ſunt ſub ϛ α δ & ϛ γ δ anguli ſunt æquales. Quorũ angulus ϛ α δ, oſtenſum eſt q̃d æqualis eſt ipſi δ β ζ angulo. Reliquus igitur angulus qui ſub δ β ι, angulo δ γ β. in alterno ſegmento δ γ β exiſtenti eſt æqualis. Si circulum igitur tetigerit aliqua recta linea, à contactu autem in circulum ducta fuerit aliqua recta linea circulum ſecans, anguli quos efficit ad tangentem, ijs qui in alternis circuli ſegmentis conſiſtunt angulis æquales ſunt: quod erat demonſtrandum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 32.

32 SVper datã lineã, circuli portionem deſcribere: capientẽ angulũ dato angulo æqualẽ, ſeu rectũ, ſeu maiorẽ, ſeu minorẽ recto.

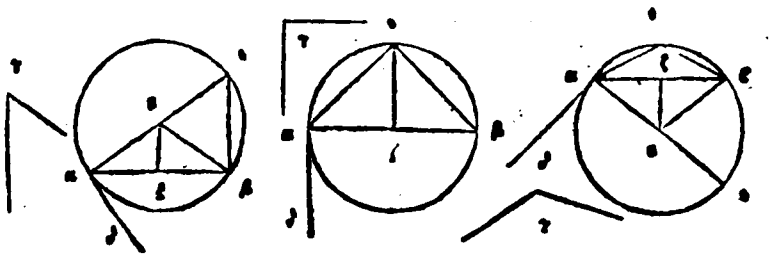
CAMPANVS. Sit a b linea data, & c datus angulus. Super lineã a b uolo deſcribere unã circuli portionẽ, recipientẽ in circũferẽtia rectilineũ angulũ æqualẽ angulo c. Si igitur fuerit angulus c, rectus: diuiſa a b per mediũ, deſcribã ſup eam ſemicirculũ, factumq; erit propoſitum, per primam partem 31. huius. Si autem ſit obtuſus: ducam lineam d a cum linea b a, continentem æqualem angulum angulo c: & à puncto a ducam lineam a e, perpendicularem ſuper lineam a d. Et ſuper punctum b faciam angulum per 23 primi æqualem angulo e a b, in quo obtuſus excedit rectum, ducta linea b f uſq; ad perpendicularem a e: eruntq; per 6 primi, lineæ f a & f b æquales. Facto itaq; puncto f centro circuli, deſcribam ſecundum quantitatem lineæ f a circulum a h b: eritq; per correlarium 17 huius, linea a d, contingens circulum: quare per præmiſſam, angulus qui fit in portione a h b, eſt æqualis d a b, quare & angulo c, quod eſt propoſitum. Si aũt angulus c ſit acutus: producã lineã a g, cõtinentem cum linea a b, continentẽ angulũ æqualẽ angulo c, & à puncto a ducam a e, perpendicularem ad lineam a g: & ſuper punctum b faciam angulũ æqualem angulo e a b, in quo rectus excedit acutum, ducta linea b f uſq; ad perpendicularẽ a e, erũtq; per 6 primi, lineæ f a & f b æquales. Facto itaq; puncto f, centro circuli, deſcribam ſecundum quantitatem lineæ f a, circulum a κ b: eritq; per correlarium 17 huius, linea a g cõtingens circulũ: quare per præmiſſam, angulus qui fit in portione a κ b, eſt æqualis angulo g a b, quare & angulo c, quod eſt propoſitum.

Euclid. ex Zamb. Problema 5. Propoſitio 33.

33 Super data recta linea, deſcribere ſegmentum circuli capiens angulum æqualem dato angulo rectilineo.

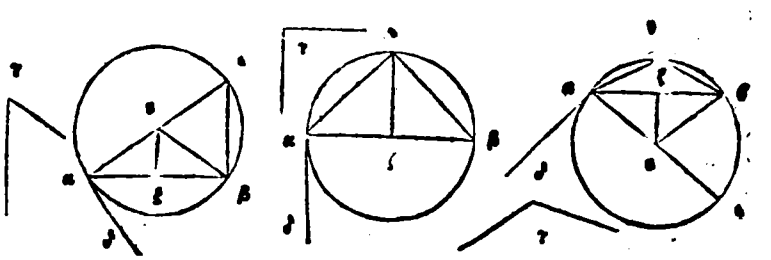
THEON ex Zamberto. *Sit data recta linea α β. datus uero angulus rectilineus ſit γ: oportet iam ſuper data recta linea α β: deſcribere ſegmentum circuli ſuſcipiens angulum æqualẽ ipſi angulo qui ad γ. Angulus igitur qui ad γ.*

aut eſt acutus, aut rectus, aut obtuſus. Sit primum acutus, ſicut in prima deſcriptione, & conſtituatur (per 23 primi) ad α β rectam lineam & ad in ea ſignum α, ipſi angulo γ æqualis angulus δ α β. Angulus igitur δ α β, acutus eſt. Excitetur (per 11 eiuſdem) igitur ipſi α δ ad angulos rectos α ζ, ſecetur q; per 10 primi, bifariã α β, in ſigno ε. Et à ſigno ε, ipſi α β ad angulos rectos excitetur ε η (per 11 eiuſdem) & connectatur η β. Et quoniam æqualis eſt α ε ipſi ε β, communis autem ε η: duæ igitur α ε & ε η, duabus ε β & ε η ſunt æquales, & angulus qui ſub α ε η (per 4 primi) æqualis eſt ei qui ſub β ε η. Baſis igitur α η (per 4 eiuſdem) baſi η β eſt æqualis. Centro igitur η, ſpatio uero η α (per 3 poſtulatum, circulus deſcriptus: ueniat etiam per β, deſcribatur, & ſit α β ζ, & connectatur ζ β. Quoniam igitur ab extremitate ipſius α ζ diametri, ab α ſigno ipſi α ζ ad angulos rectos eſt α δ: igitur α δ tangit circulũ α β ζ (per correlariũ 16 tertij). Et quoniam circulũ α ζ ζ tangit quædam recta linea α δ, & ab α contactu in ipſum circulum α ζ ζ ducta eſt recta linea quædam α β: angulus igitur δ α ζ (per 32 eiuſdem) angulo α ζ β, exiſtenti in alterno circuli ſegmento eſt æqualis. Sed angulus δ α β, ei qui eſt ad γ angulo eſt æqualis. Angulus igitur qui ad γ: æqualis eſt ei qui ſub α ζ β eſt angulo. Super data igitur recta linea α β, ſegmentũ circuli deſcriptũ eſt ſuſpiciens angulũ α ζ β

† Λόγου ἕνεκα *æqualem dato angulo qui ad γ. Sed iam rectus ſit angulus qui ad γ, & † opportunum ſit: rurſus ſuper α β deſcribere ſegmẽtum circuli ſuſcipiens angulũ æqualem ei qui eſt ad γ recto. Conſtituatur enim rurſus ad ipſam α β rectã lineã, ad ſignumq; in ea α: dato angulo rectilineo γ æqualis angulus qui ſub ε α δ (per 23 primi) ſicut in ſecũda habetur deſcriptiõe. Secetur q; (per 10 primi) α β, bifariã in ζ, & centro ζ, ſpatio uero ζ α aut ζ β: circulus deſcribatur α ζ ε (per 3 poſtulatũ). Tangit igitur recta linea α δ, circulũ α ζ ε: quoniã angulus qui ad α, rectus eſt. Et angulus β α δ*

æqualis

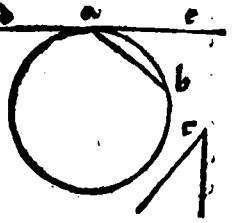

æqualit eſt angulo qui eſt in ſegmento α ι β: rectus etenim & ipſe eſt qui in ſemicirculo exiſtit (per 31 tertij. Sed angulus β α δ, ei qui ad γ eſt angulo æqualis eſt. Deſcriptum eſt igitur iterum ſuper α β: ſegmentum circuli α ι β, capiens angulum æqualē ei qui ad γ eſt angulo. Sed iam eſto angulus qui ad γ, obtuſus, & conſtituatur ei iterum ad α β recta linea & ad α ſignum: æqualis angulus β α δ (per 23 primi) ſicut habet tertia deſcriptio, & ipſi α δ: ad angulos rectos (per 11 eiuſdem) excitetur α ι, ſecetúrq; rurſus α β bifariam in ſigno ζ (per 10 eiuſdem) & ipſi α β ad angulos rectos excitetur ζ ν (per 11 eiuſdem) & connectatur ν β. Et rurſus quoniam æqualis eſt α ζ ipſi ζ β, & communis ζ ν: duæ igitur α ζ & ζ ν, duabus ε ζ & ζ ν ſunt æquales: & angulus α ζ ν (per 4 poſtulatum) angulo β ζ ν eſt æqualis: baſis igitur α ν (per 4 eiuſdem) baſi β ν eſt æqualis. Centro igitur ν, ſpatio autem ν α (per 3 poſtulatum) circulus deſcriptus, tranſibit per β, tranſeat ſicut α ο β. Et quoniam ab extremitate α ι dimetientis, ad angulos rectos excitata eſt α δ: igitur (per correlarium 16 tertij) α δ tangit ipſum circulum α ι β & à contactu α extenditur α β. Angulus igitur ε α δ (per 32 eiuſdem) æqualis eſt angulo α ο β exiſtenti in alterno ſegmento circuli. Sed angulus β α δ, ei qui eſt ad γ eſt æqualis. Igitur angulus qui eſt in α ο β ſegmēto æqualis eſt ei qui eſt ad γ angulo. Super data igitur recta linea α β, deſcriptum eſt ſegmentum circuli α ο β capiens angulum æqualem ei qui ad γ eſt angulo, quod feciſſe oportuit.

33 Eucli. ex Camp. Propoſitio 33.

A dato circulo, dato angulo æquum angulum capientem portionē abſcindere.

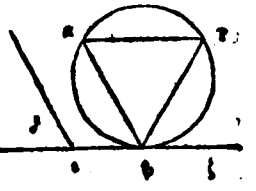
CAMPANVS. Sit a b datus circulus, & c datus angulus, uolo ergo à circulo a b, abſcindere portionē unam capientem æqualem angulum angulo c. Produco lineam d a e, cōtingentem datum circulum in puncto a, à quo duco in circulum lineam a b, continentem cum linea a e, angulum æqualem angulo c: eritq; per 31 huius, portio a b exiſtens à parte lineæ a d: recipiens angulū æqualem angulo c, quod eſt propoſitum.

34 Eucli. ex Zamb. Problema. 6. Propoſitio. 34.

A dato circulo, ſegmentum abſcindere capiens angulum æqualem dato angulo rectilineo.

THEON ex Zamberto. Eſto datus circulus α β γ: datus uero angulus rectilineus qui ad δ: oportet iam ab α β γ circulo, ſegmētum abſcindere capiens angulum æqualem ei qui ad δ eſt angulo. Excitetur enim (per 17 tertij) linea tangens circulū ſitq; illa ε ζ, & tangat in β ſigno. Et conſtituantur (per 23 primi) ipſi ε ζ rectæ lineæ & in ea ſigno β, angulo qui ad δ, æqualis angulus ζ β γ. Quoniam igitur circulum α β γ tangit quædam recta linea ε ζ & in ε, & à contactu β ducta eſt β γ: angulus igitur ζ β γ (per 32 tertij) æqualis eſt angulo β α γ conſiſtenti in alterno ſegmento. Sed angulus ζ β γ: ei qui eſt ad δ eſt æqualis. Igitur angulus exiſtens in β α γ ſegmento, æqualis eſt ei qui eſt ad δ angulo. A dato igitur circulo α β γ ſegmentum abſciſſum eſt β α γ, capiens angulum æqualem dato angulo rectilineo, quod feciſſe oportuit.

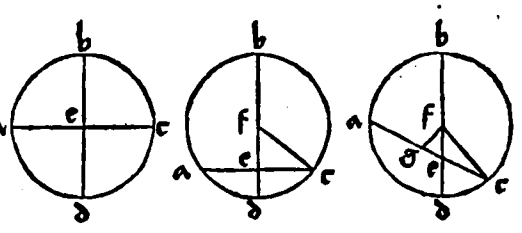
34 Eucli. ex Camp. Propoſitio. 34.

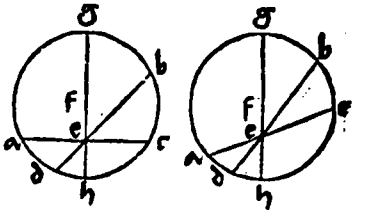
Si intra circulum duæ rectæ lineæ ſeſe inuicem ſecent, quod ſub duabus partibus unius earum procedit, æquum eſt ei rectangulo quod ſub duabus alterius lineæ partibus continetur.

CAMPANVS. Sint duæ lineæ a c & b d, ſecātes ſe in circulo a b c d, ſuper punctum e. Dico quod illud rectangulum quod fit ex a e in e c: æquū eſt ei quod fit ex b e in e d. Aut enim ambæ lineæ a c & b d tranſibunt per centrū circuli: aut altera tantū, aut neutra. Quod ſi ambæ tranſeāt per centrū, erit e centrū circuli, omnesq; quatuor lineæ æquales, quare liquet propoſitū. Quod ſi altera earū tantū trāſit per centrū, ſit illa b d, centrūq; circuli ſit f. Aut ergo b d ſecabit a c per æqualia

aut

aut per inæqualia. Secet ergo primo per æqualia: eritq; per primam partem tertij huius, secās eam orthogonaliter. Ducatur itaq; linea f c: eritq; per 5 secundi, quod fit ex b e in e d cum quadrato e f: æquale quadrato lineæ f d: quare & quadrato lineæ f c: ergo per penultimā primi, & quadratis duarum linearum f e & e c. Dempto ergo utrinq; quadrato e f: erit quod fit ex b e in e d, æquale quadrato lineæ e c: & quia e c est æqualis a e, per 46 primi patet propositum. Quod si b d transiens per centrum, secat a c per inæqualia, à centro f ducatur f g perpendicularis ad a c: eritq; per secundam partem tertij huius, a g, æqualis g c: & ducatur linea f c. Eritq; per 5 secundi, quod fit ex b e in e d cum quadrato e f (& ideo per penultimā primi cum quadratis duarum linearum f g & g e, propter id quod angulus f g e est rectus) æquale quadrato lineæ d f, & ideo lineæ f c, propter quod per penultimam primi & quadratis duarum linearū f g & g c. Dempto ergo utrinq; quadrato lineæ f g, erit quod fit ex b e in e d cum quadrato lineæ g e, æquale quadrato lineæ g c: sed per 5 secundi, quod fit ex a e in e c cum quadrato lineæ g e: est æquū ei quod fit ex g c quadrato. Dempto igitur utrinq; quadrato lineæ g e, erit quod fit ex b e in e d, æquale ei quod fit ex a e in e c, qđ est propositum. Quod si neutra earū transit per centrum, siue altera diuidat alteram per æqualia siue per inæqualia: producam lineam g f e h diametrum circuli transeuntem per punctum sectionis earum. Et si altera diuidat alteram per æqualia ut b d ipsam a c, tunc g h diuidit etiam a c per æqualia: ergo orthogonaliter per tertiam huius: ergo per secundum modum huius conclusionis, quod fit ex g e in e h: æquum est ei quod fit ex a e in e c: & per tertium modum huius quod fit ex g e in e h, æquum est ei quod fit ex b e in e d: ergo quod fit ex a e in e c, æquum est ei quod fit ex b e in e d, quod est propositum. At si neutra diuidat alteram per æqualia, erit per tertium modum huius conclusionis, quod fit ex g e in e h, æquale utriq; eorum quæ fiunt ex a e in e c & b e in e d. Quare unum eorum erit æquale alteri, quod est propositum.

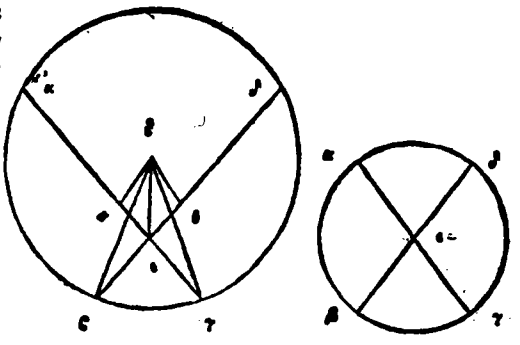

Eucli. ex Zamb. Theorema. 29. Propositio. 35.

35 Si in circulo duæ rectæ lineæ se ad inuicem secuerint: rectangulum comprehensum sub segmentis unius, æquum est ei quod sub segmētis alterius comprehenditur rectangulo.

THEON ex Zamberto. *In circulo enim α β γ δ: duæ rectæ lineæ α γ & β δ sese inuicem secent in signo ε. Dico quod rectangulum comprehensum sub α ε & ε γ: æquum est rectangulo comprehenso sub δ ε & ε β. Si enim α γ & β δ per centrū sunt, ut ε centrum sit circuli α β γ δ: manifestum est quod cum α ε, ε γ, δ ε & ε β sunt æquales, rectangulū comprehensum sub α ε & ε γ æquum est ei quod comprehenditur sub δ ε & ε β rectangulo. Sint iam α γ, & β δ: non extensæ per centrum: & sumatur centrum circuli α β γ δ: sitq; illud ζ (per primam tertij) & α β ζ in α γ & δ β rectas lineas: ducantur (per 12 primi) perpendiculares ζ η & ζ θ: & connectantur ζ β, ζ γ, & ζ ε. Et quoniam (per 3 tertij) recta linea quædam per centrum extensa ζ η, quandam rectam lineam non per centrum transeuntem α γ ad angulos rectos secat: etiam bifariam eam secabit: æqualis igitur est α η ipsi η γ. Et quoniam recta linea α γ dissecta est in æqualia in η, in inæqualia autem in ε: rectangulum igitur comprehensum sub α ε & ε γ una cum eo quod fit ex ε η (per 5 secundi) quadrato, æquum est ei quod fit ex η γ. Cōmune apponatur id qđ fit ex η ζ. Quod igitur sub α ε & ε γ una cum ijs quæ fiunt ex ε η & η ζ, æquum est eis quæ fiunt ex ε η & η ζ. Sed eis*

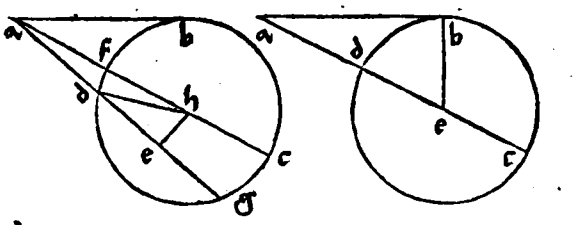

quæ fiunt ex ι ν, & ξ, æquũ eſt id quod fit ex ξ ι, (per 47 primi, eis autẽ quæ fiunt ex γ ν & ν ξ, æquũ eſt d quod fit ex ξ γ, (per eandem.) Quod igitur continetur ſub α ι, & ι γ, una cum eo quod fit ex ξ ι, æquum eſt ei quod fit ex ξ γ. Aequalis autem eſt ξ γ, ipſi ξ β. Ex centro enim in circunferentiam. Quod continetur igitur ſub α ι, & ι γ, una cum eo quod fit ex ι ξ, æquum eſt ei quod fit ex ξ β. Et per hoc quod continetur ſub α ι, & ι β, una cum eo quod fit ex ξ ι, æquum eſt ei quod fit ex ξ β. Oſtenſum autem continetur ſub α ι, & ι γ, una cum eo quod fit ex ξ ι, æquum eſt ei quod fit ex ξ β. Quod cõtinetur igitur ſub α ι, & ι γ, una cũ eo quod fit ex ξ ι, æquũ eſt ei quod continetur, ſub α ι, & ι β, una cum eo quod fit ex ξ ι. Commune auferatur id quod fit ex ξ ι. Reliquum igitur rectangulum comprehenſum ſub α ι, & ι γ, æquum eſt rectangulo comprehenſo ſub α ι, & ι β. Si in circulo igitur duæ rectæ lineæ ſe adinuicem ſecuerint, rectangulum comprehenſum ſub ſegmentis unius, æquum eſt rectangulo comprehenſo ſub ſegmentis alterius, quod demonſtraſſe oportuit.

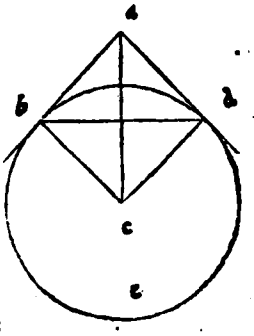
Eucli. ex Camp. Propoſitio 35

35 SI extra circulum punctus ſignetur, ab eo autem ad circulum alia linea ſecans, alia contingens duæ rectæ lineæ ducãtur, quod ſub tota ſecante atque parte ſui extrinſeca continetur, æquũ eſt ei quadrato quod ex contingente linea deſcribitur.

CAMPANVS. Sit a punctus ſignatus extra circulum b c d, cuius cẽtrum e, à quo ducantur ad circulum, duæ rectæ lineæ a b contingens & a d c, ſecans. Dico quod illud quod fit ex a c in d a, æquum eſt quadrato lineæ a b. Aut enim a d c, trãſit per centrum, aut nõ. Tranſeat ergo primo per centrum quod eſt e, & ducatur linea e b, quæ per 17 huius perpendicularis erit ſuper lineam a b. Et quia linea d c diuiſa eſt per æqualia in puncto e, & eſt ei addita linea d a, erit per ſextam ſecundi, quod fit ex c a & a d cum quadrato lineæ e d, & ideo cum quadrato lineæ e b, æquale quadrato lineæ e a, & ideo per penultimam primi, æquale quadratis duarum linearum e b, & b a, propter id quod angulus b, eſt rectus. Dempto ergo utrinq; quadrato e b, erit quod fit ex c a, in a d, æquale lineæ a b, quod eſt propoſitum. Quod ſi linea a d c non tranſit per centrum: ſumatur a f e g, tranſiens per centrum, & ducantur lineæ e d & e h, & ſit e h, perpendicularis ad a d c, erit; que per 3 huius, d h, æqualis h c. Quia ergo linea d c diuiſa eſt per æqualia in puncto h, & addita ſibi linea a d, erit per 6 ſecundi, quod fit ex c a, in a d, cũm quadrato d h: æquale quadrato lineæ a h. Ergo addito utrinque quadrato h e, erit quod fit ex c a in a d, cum quadratis duarum linearum d h & h e, & ideo per penultimam primi cum quadrato d e, propter id quod angulus h, eſt rectus, & ideo cum quadrato e f, propter id quod e d & e f ſunt æquales, æquale quadratis duarum linearũ a h, & h e, & ideo per penultimam primi quadrato lineæ a e. Sed per ſextam ſecundi, quod fit ex g a, in a f, cum quadrato f e, æquale eſt quadrato lineæ a e. Quia ergo utrumque eorum quæ fiunt ex c a, in a d & ex g a in a f, cum quadrato lineæ f e, eſt æquale quadrato lineæ a e, ipſa erunt inter ſe æqualia. Dempto ergo utrinque quadrato lineæ e f, erit quod fit ex c a in a d, æquale ei quod fit ex g in a f, eſt æquale quadrato lineæ a b, per præmiſſum modum huius. Ergò quod fit ex c a, in a d eſt æquale quadrato lineæ a b. Quod eſt propoſitum.

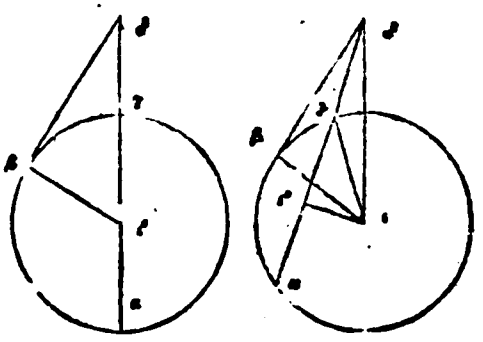
CAMPANI *additio.* Et ex hac nota, quod puncto extra circulum ſignato, ſi ab ipſo ad circulum quodlibet ſecantes lineæ ducantur, rectangula quæ continentur ſub totis & earum portionibus extrinſecis, adinuicem ſunt æqualia, quoniam omnia ſunt æqualia quadrato lineæ contingentis. Nota etiam quod ſi a quolibet puncto extra circulum ſignato duæ lineæ contingentes ad circulum ipſum ducantur, ipſæ erunt adinuitem æquales. Erit enim quadratum utriuſque earum, æquale ei quod fit ex linea ſecante ab ipſo puncto ducta in circulũ in partẽ eius extrinſecã. Hoc autẽ euidentius patet per penultimã primi.

Sit

Sit a punctus ſignatus extra circulum b c d, cuius centrum e, & ab ipſo a ducantur duæ lineæ a b & a d, contingẽtes circulum in punctis b, d. Dico ipſas eſſe æquales. Producam enim lineas e a, e b, & e d. eritque per 17 huius uterque angulorũ b & d, rectus. Quare per penultimam primi, quadratum a e, erit æquale duobus quadratis duarũ linearum a b, & b e, ſimiliter quoque & duobus duarũ a d & d e. Quare quadrata duarum linearum a b & b e, ſunt æqualia quadratis duarũ a d & d e. Et quia quadrata duarum quæ ſunt b e & e d ſunt æqualia, erunt quadrata duarũ quæ ſunt a b & a d, æqualia: ergo eſt a b, æqualis a d. quod eſt propoſitum. Aliter etiam. Ducatur linea b d, eritq; per 5 primi, angulus e b d, æqualis angulo e b d, propter id quod linea e b, eſt æqualis lineæ e d. Et quia uterque duorum angulorum b & d eſt rectus, erit per communem ſcientiã angulus a b d reſiduus, æqualis angulo a d b reſiduo, per ſextã ergo primi: eſt linea a b, æqualis lineæ a d. *Eucli. ex Zamb.* *Theorema 10.* *Propoſitio 36.*

36 **Si extra circulum ſumatur ſignum aliquod, ab eoq; in circulum cadant duæ rectæ lineæ, & earũ altera circulum diſpeſcat, altera uero tangat, quod ſub tota diſpeſcente & extrinſecus ſumpta inter ſignum & curuam circumferentiam comprehenditur rectangulum, æquum eſt ei quod fit ex tangẽte quadrato.**

THEON ex Zamb. *Extra enim circulum α β γ, ſumatur ſignũ aliquod, ſitq; illud δ, & ab ipſo δ, in circulum α β γ, cadant duæ rectæ lineæ δ γ α, & δ β, ſecet autem circulum α β γ, recta linea δ γ α, & β δ, tangat. Dico quod rectangulum comprehenſum ſub α δ & δ γ, æquum eſt ei quod fit ex β δ, quadrato. Recta linea δ γ α, aut eſt per centrum extenſa, aut non. Sit primũ extenſa per centrum, ſitq; (per primam tertij) ζ, centrum circuli α β γ, & coniũgatur ζ β. Angulus igitur ζ β δ, rectus eſt. Et quoniam recta linea α γ bifariam diſſecta eſt in γ, adiacetq; ei recta linea γ δ, quod continetur igitur (per 6 ſecundi) ſub α δ & δ γ, una cum eo quod fit ex ζ γ, æquũ eſt ei quod fit ex ζ δ. Aequalis autem eſt ζ γ, ipſi ζ β, ex centro enim in circunferentiam. Quod continetur igitur ſub α δ, & δ γ, una cum eo quod fit ex ζ β, æquum eſt ei quod fit ex ζ δ. Aequum autem eſt id quod fit ex ζ δ, eis quæ fiunt ex ζ β, & β δ, per 47 primi, rectus enim eſt angulus qui eſt ſub ζ β δ. Quod igitur continetur ſub α δ, & δ γ, una cum eo quod fit ex ζ β, æquum eſt eis quæ fiunt ex ζ β, & β δ. Commune auferatur id quod fit ex ζ β. Reliquum igitur quod ſub α δ, & δ γ, æquum eſt ei quod fit ex δ β, tangente. Sed recta linea δ γ α, non ſit extenſa per centrum circuli α β γ. Sitque (per primam tertij) centrũ circuli α β γ, & ab ι, in α γ, (per 12 primi) perpendicularis ducatur ι ζ, & connectantur ι β, ι γ, & ι δ, rectus igitur eſt angulus ι ζ δ. Et quoniam recta linea quædam per centrum extenſa ι ζ, (per 3 tertij) rectam lineam quandam non extenſam per centrum α γ, ad angulos rectos ſecat, etiam bifariam eam ſecat. Igitur α ι, ipſi ζ γ, eſt æqualis. Et quoniam recta linea α γ, bifariam diuiditur in ζ ſigno, adiacet autem ei γ δ, quod igitur continetur ſub α δ, & δ γ, una cum eo quod fit ſub ζ γ, æquũ eſt ei quod fit ex ζ δ, (per 6 ſecũdi). Commune apponatur quod fit ex ζ ι. Quod igitur cõtinetur ſub δ α, & δ γ, una cum eis quæ fiunt ex ι ζ, & æqualia ſunt eis quæ fiunt ex ζ δ, & ζ ι. Eis autẽ quæ fiunt ex ζ δ, & ζ ι, æquum eſt id quod fit ex ζ δ, (per 47 primi) angulus namque qui eſt ſub ι ζ δ, rectus eſt. Eis uero quæ fiunt ex γ ζ, & ζ ι. (per eandem, æquum eſt id quod fit ex γ ι. Quod igitur continetur ſub α δ, & δ γ, una cum eo quod fit ex, ι γ, æquum eſt ei quod ex ι δ. Aequalis autem eſt ι γ, ipſi ι β, ex centro enim in circunferentiam. Quod igitur continetur ſub α δ, & δ γ, una cum eo quod fit ex ι β, æquum eſt ei quod fit ex ι δ. Ei autem quod fit ex ι δ, (per 47 primi) æqualia ſunt quæ fiunt ex ι β, & β δ, angulus enim qui ſub ι β δ, rectus eſt. Quod igitur continetur ſub α δ, & δ γ, una cum eo quod fit ex ι ζ, æquum eſt eis quæ fiunt ex ι β, & β δ. Commune auferatur quod fit ex ι β. Reliquum igitur quod continetur ſub α δ & δ γ, æquum eſt ei quod fit ex δ ζ. Si extra circulum igitur ſumatur ſignũ aliquod, & quæ ſequuntur reliqua, quod demonſtraſſe oportuit.*

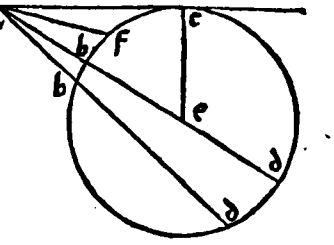
Eucli ex Camp. *Propoſitio 36*

36 **Si fuerit punctus extra circulum ſignatus à quo duæ lineæ ad circunferentiam ducantur altera ſecans, altera circunferentiæ applicata, fueritq; quod ex ductu totius ſecantis in partẽ ſui extrinſecã**

æquum

æquum ei quod ex ductu applicatæ in ſeipſam fit, erit linea applicata ex neceſſitate circulum contingens.

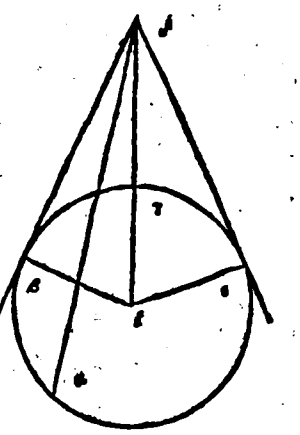
CAMPANVS. Sit a punctus ſignatus extra circulum b c d, cuius cẽtrum e. à quo ducãtur ad circulum linea a b d, ſecans ipſum: & linea a c, applicata circunferentiæ, & eſto ut quod ſit ex d a in a b, ſit æquale quadrato a c. Dico lineam a c, eſſe contingentẽ. Et eſt hæc conuerſa prioris. Si enim non eſt contingens, ſit ergo contingens linea a f, & ita per præmiſſam quod fit ex d a in a b, æquale quadrato lineæ a f. quare quadratũ lineæ a f, eſt æquale quadrato lineæ a c, ergo a c, eſt æqualis a f, quod eſt impoſſibile per 8 huius. Erit ergo a c, contingens, quod eſt propoſitum. Idem oſtenſiue probabitur. Maneat prior diſpoſitio & hypotheſis. Et ſi linea a b d, tranſit per centrum ducatur linea c e, erit per 6 ſecundi, quod fit ex d a in a b, cum quadrato e b, & ideo cum quadrato e c, æquale quadrato a e. Sed quod fit ex d a in a b, poſitũ eſt æquale quadrato a c: ergo quadratum a c, cum quadrato c e, eſt æquale quadrato a e: ergo per ultimam primi, angulus c eſt rectus. Ergo per corẽlarium 15 huius, linea a c, eſt contingens circulum, quod eſt propoſitum. Si autem a b d, non tranſit per centrum, ducatur à puncto a, linea tranſiens per cẽtrum. Et quia qd̃ fit ex hac tota in eius partẽ extrinſecam, eſt æquale ei quod fit ex d a, in a b, per præmiſſam, ipſum erit æquale quadrato lineæ a c, quãre ut prius a c, erit contingens circulum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 51. Propoſitio 37. Conuerſa præcedentis.

37 Si extra circulum ſumatur ſignum aliquod, & ab eo ſigno in circulum duæ rectæ lineæ inciderint, & earum altera circulum ſecet, altera uero incidat, ſit autem quod fit ſub tota ſecãte, & extrinſecus ſumpta inter ſignum & curuam circunferentiam æquale ei quod fit ex incidente, incidens circulum tanget.

THEON ex Zamberto. *Extra circulum igitur α β γ, ſumatur ſignũ ſitq; illud δ, & ab ipſo δ, in circulum α β γ, incidant duæ rectæ lineæ δ γ α, & δ β, & δ γ α, quidem circulũ ſecet, & δ β, incidat. Sit autẽ quod cõtinetur ſub α δ, & δ γ æquum ei quod fit ex δ β. Dico quod δ β, ipſum tangit circulũ α β γ. excitetur. enim (per 17 tertij) recta linea contingens circulum α β γ, ſitq; illa δ ε. Sitq; (per primam eiuſdem) ζ, centrum circuli α β γ, & connectantur ζ ε, ζ ε, & ζ δ. Angulus igitur ζ ε δ. rectus eſt. Et quoniam recta linea δ ε, ipſum circulum α β γ, tãgit, & recta linea δ γ α, ſecat: quod cõtinetur igitur ſub α δ, & δ γ, æquum eſt ei quod fit ex δ ε. Ponitur autem quod id quod continetur ſub α δ, & δ γ, æquum ſit ei quod fit ex δ β. Quod igitur fit ex δ ε, æquum eſt ei quod fit ex δ β. Aequalis igitur eſt δ ε, ipſi δ β. Eſt autem & ζ ε, æqualis ipſi ζ β, ex centro enim in circunferentiam. Duæ iam δ ε, & ε ζ, duabus δ β, & β ζ, ſunt æquales, & baſis communis eſt ζ δ. Angulus igitur δ ε ζ, (per 8 primi) angulo δ β ζ, eſt æqualis. Rectus autem eſt angulus δ ε ζ, rectus igitur eſt, & qui ſub δ β ζ. Et ζ β, eiecta dimetiens eſt, quæ autem ab extremitate diametri circuli ad angulos rectos ducitur: circulum tangit (per 16 tertij. Recta linea igitur δ β, circulum α β γ, tangit. Similiterq; oſtẽdetur, ſi centrum ſuper α γ, fuerit. Si extra circulum igitur ſumatur ſignum aliquod, & reliqua quæ ſequũtur, quod demonſtraſſe oportuit.*

h

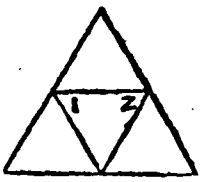
TERTII LIBRI FINIS

EVCLIDIS MEGARENSIS GRAE CI PHILOSOPHI, GEOMETRICORVM ELEMENTORVM LIBER QVARTVS

Ex Campano. Diffinitiones

FIgura intra figuram dicitur inscribi, quando ea quæ inscribitur eius in qua inscribitur latera unoquoque suorum angulorum ab interiore parte contingit.

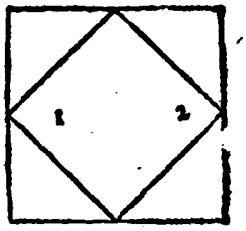

2 Circunscribi uero figura figuræ perhibetur, quoties ea quidem figura eius cui circunscribitur omnibus omnes angulos contingit.

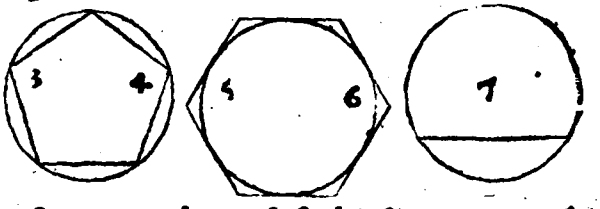
Ex Zamberto. Diffinitiones.

FIgura rectilinea in figura rectilinea describi dicitur, quando unusquisque inscriptæ figuræ angulus, unumquodque latus eius in qua describitur tangit. 2 Figura autem similiter circa figuram describi dicitur, quando unumquodque latus circunscriptæ, unumquenq; angulum eius circum quē describitur tangit. 3 Figura rectilinea in circulo describi dicitur, quãdo unusquisque angulus inscriptæ circuli circunferentiam tangit.

4 Circulus uero circa figuram rectilineam describi dicitur, quando circuli circunferẽtia unumquenq; eius circum quam describitur, angulum tangit.

5 Circulus autem in figura rectilinea describi dicitur, quando circuli circunferentia unumquodque latus eius in qua describitur tangit. 6 Figura uero rectilinea circa circulum describi dicitur, quando unumquodq; latus circũscriptæ circunferentiã tangit. 7 Recta linea in circulũ coaptari dicitur, quando eius extrema in circuli circunferentiam cadunt.

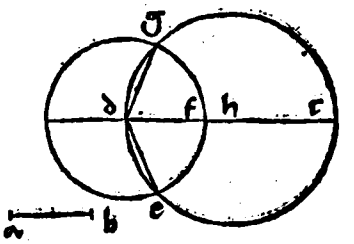
Euclid. ex Camp. Propositio 1.

INtra datum circulum, datæ lineæ rectæ quæ diametro minime maior existat, æquam rectam lineam coaptare.

CAMPANVS. Sit linea data a b, circulũsque datus c d e, cuius diameter c d, qua non est maior linea a b, uolo intra datum circulum, coaptare lineam æqualem a b, quæ si fuerit æqualis diametro, constat propositum Si autem minor, ex diametro sumatur d f, ei æqualis, & super punctum d, secundum quantũ

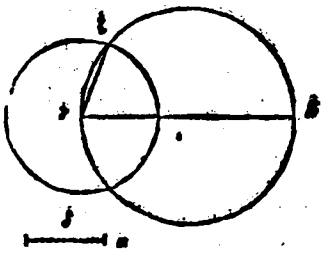
quantitatem lineæ d f, deſcribatur circulus f e g, ſecans datum circulum in punctis g & e. ad alterũ quorũ ducatur linea à puncto d, ut d e, uel d g, eritq; utralibet earum æqualis lineæ a b, eo quod utraque earum eſt æqualis lineæ d f, per diffinitionem circuli. quare habemus propoſitum.

Euclid. ex Zamb. Problema 1. Propoſitio 1

1 **In datum circulum, duæ rectę lineæ quæ circuli diametro maior non eſt, æqualem rectam lineam coaptare.**

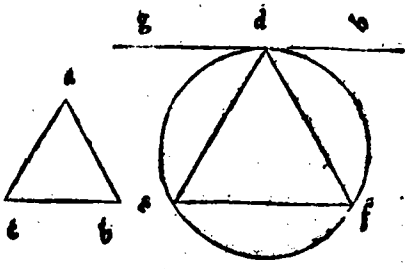
THEON ex Zamb. *Eſto datus circulus a β γ, data uero recta linea nõ maior circuli diametro, eſto δ, oportet iam in datũ circulum a β γ, ipſi δ, rectæ lineæ æqualem rectam lineam coaptare. Excitetur circuli a ε γ, dimetiens, ſitque β γ. Si ε γ, æqualis eſt ipſi δ, iam factum eſt id quod proponitur: in datum enim circulum a β γ, coaptata eſt, recta linea ε γ, æqualis ipſi δ. Si autem nõ: maior eſt ε γ, quàm δ, ponatur (per 2 primi, ipſi δ, æqualis γ ζ. Et centro quidẽ γ, ſpatio uero γ ζ. (per 3 poſtulatum) circulus deſcribatur ζ α ξ, & connectatur γ α. Quoniam igitur centrum circuli ζ α γ, eſt ſignum γ, (per 15 diffinitionẽ primi) æqualis eſt γ α, ipſi γ ζ. Sed ipſi δ, æqualis eſt ipſa γ ζ. Igitur (per primam communem ſententiam) & δ, æqualis eſt ipſi α γ. In datum circulum igitur a ε γ, datæ rectæ lineæ δ, æqualis aptata eſt γ α, quod oportebat facere.*

Euclid. ex Camp. Propoſitio 2

2 **INtra aſſignatum circulum, triangulum triangulo aſſignato æquiangulum collocare.**

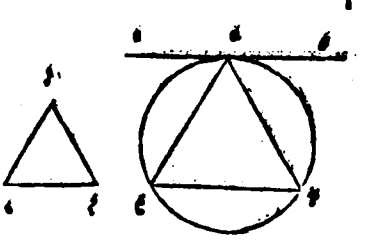
CAMPANVS *Sit aſſignatus trangulus a b c, aſſignatusq; circulus d e f. Volo intra hunc circulum, collocare unum triangulum æquiangulum triangulo a b c, æquilaterum enim non eſt neceſſarium eſſe, ſed eſt poſſibile. Produco g d h, contingẽtem circulum in puncto d, ſuper quem facio angulum h d f, ducta linea d f, æqualem angulo c, & angulum g d e, ducta linea d e, æqualẽ angulo b, & protraho lineam e f, erieque per 31 tertij, angulus e, æqualis angulo c, quia uterque eſt æqualis angulo h d f c. quidem, per poſitionem. e uero per 31 tertij. Eadem ratione erit angulus f, æqualis angulo b: quare per 32 primi, d tertius, erit æqualis a, tertio, quare habemus propoſitum.*

Euclid. ex Zamb. Problema 2 Propoſitio 2

2 **In dato circulo, dato triangulo æquiangulum triangulum deſcribere.**

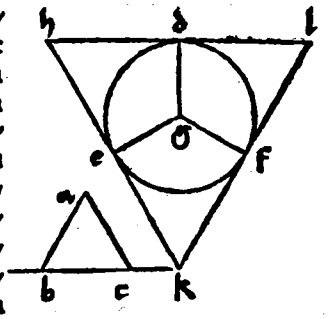
THEON ex Zamb. *Sit datus circulus a ε γ, datum autem triangulum δ ζ ξ, oportet iam in dato circulo a ε γ, ipſi δ ζ ξ, triangulo æquiangulum triangulum deſcribere. Excitetur enim (per 17 tertij,) recta linea tangens ipſum circulum a ε γ, ſitq; ζ a θ, & tangat in a, & conſtituatur (per 23 primi,) ad rectam lineam a θ, & ad ſignum in ea a, angulo qui eſt ſub δ ζ ξ, æqualis angulus θ a γ, ad rectam uero lineam a ι, & ad ſignum in ea a, ei qui eſt ſub δ ξ ζ, angulo, æqualis angulus ι a θ, (per eandem,) & coniungantur ε γ. Quoniam igitur circulum a ε γ, tangit quædam recta linea ζ a θ, & ab a contactu in circulum ducitur recta linea a γ, angulus igitur eſt ſub θ a γ, (per 32 tertij,) æqualis eſt angulo qui in alterno eſt circuli ſegmento, a ε γ. Sed angulus θ a γ, ei qui ſub δ ζ ξ, eſt æqualis, angulus igitur a ε γ, ei qui ſub δ ζ ξ, eſt angulo eſt æqualis. Et per hoc, angulus a γ ε, ei qui eſt ſub δ ξ ζ, angulo, eſt æqualis. Et reliquus igitur angulus ε a γ, reliquo ζ δ ξ, eſt æqualis. Æquiangulum igitur eſt triangulum a ε γ, ipſi δ ζ ξ, triangulo, & deſcriptum eſt in dato circulo a ε γ. In dato igitur circulo, dato triangulo æquiangulum triangulum deſcriptum eſt, quod facere oportebat.*

Euclid. ex Camp. Propoſitio 3

3 CIrca aſſignatum circulum, aſſignato triangulo triãgulum æquiangulum deſcribere.

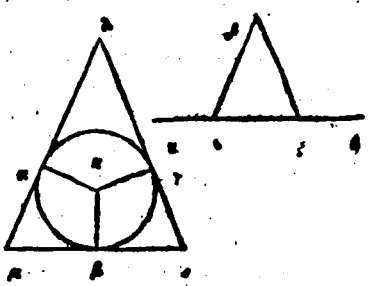
CAMPANVS. Sint ut prius: aſſignatus triangulus a b c: aſſignatusq; circulus d e f, cuius centrum g, circa hunc circulum, uolo deſcribere unum triangulum æquiangulum, triangulo a b c, æquilaterum enim non eſt neceſſarium. ſed eſt poſſibile, Producam baſin b c: in utramque partem, ut fiant duo anguli extrinſeci, & à centro g producam lineam g d ad circunferentiam & conſtituam angulum d g e, ducta linea g e, æqualem angulo b, extrinſeco, & d g f, ducta linea g f: æqualẽ c extrinſeco, & à punctis d e f, producam in utrãque partẽ lineas orthogonaliter, quæ per correlarium 15 tertij. erunt contingentes circulum, quas protraham quouſque concurrant in punctis h k l. Neceſſe eſt enim ipſas concurrere, cum enim uterq; angulorũ qui ſunt ad d, & uterq; eorum qui ſunt ad e, ſit rectus. ſi intelligatur protrahi linea d e, erunt duo anguli qui ſunt ad partem h minores duobus rectis, quare per penultimam petitionẽ. in partẽ illã protractæ: concurrent lineæ l d h, k e h. Eadem ratione concurrent duæ lineæ h d l, k f l: cum uterque angulorum qui ſunt ad f: ſit etiam rectus. Quia ergo in quadrilatero h d e g duo anguli d & e, ſunt recti: erunt duo anguli g & h æquales duobus rectis: cuiuſlibet enim quadrilateri quatuor anguli: ſunt æquales quatuor rectis: ut monſtratum eſt ſupra 32 primi. Et quia duo anguli b intrinſecus & extrinſecus ſunt ſimiliter æquales duobus rectis per 13 primi, at uero b, extrinſecus poſitus eſt æqualis d g e, erit intrinſecus b, æqualis h. Simili quoque ratiõe erit c, intrinſecus, æqualis l. Et quia duo anguli b & c, intrinſeci ſunt minores duobus rectis per 17 primi: erunt ſimiliter duo anguli h & l, minores duobus rectis: quare per penultimã petitionem, duæ lineæ h e & l f protractæ: concurrent in puncto k, fietq; triangulus h k l: & quia angulus h eſt æqualis angulo b intrinſeco, & angulus l, angulo c: intrinſeco, erit per 32 primi: angulus k æqualis angulo a: quare habemus propoſitum.

3 Eucli ex Zamb. Problema 1. Propoſitio 1.

Circa datũ circulũ, dato triangulo æquiangulũ triangulum deſcribere.

THEON ex Zamberto. Sit datus circulus α β γ, datum autem triangulum ſit δ ε ζ, oportet circa α β γ, circulũ, ipſi δ ε ζ, triangulo æquiangulum triãgulũ deſcribere. Extẽ datur ε ζ, ex utraq; parte, in η θ, ſigna. Et ſumatur (per 1 tertij) centrũ circuli α β γ: ſitq; illud κ. Et ducatur utcũq; recta linea κ β. Et conſtituatur (per 23 primi,) ad κ β, rectã lineam, ad ſignũq; in ea κ, angulo qui eſt ſub δ ε ζ, æqualis angulus β κ α, angulo autem δ ζ ε, æqualis angulus β κ γ. Et per ſigna α β γ, (per 17 tertij) excitentur rectæ lineæ tangentes circulũ α β γ, ſintq; λ α μ, μ β ν, & ν γ λ. Et quoniã rectæ lineæ λ μ, μ ν, & ν λ, tangunt circulum α β γ, in ſignis α β γ. & a centro κ, in α β γ, ſigna coniunctæ ſunt κ α, κ β, & κ γ, anguli igitur qui ſunt ad ſigna α β γ, recti ſunt. Et quoniam quadrilateri α μ β κ, quatuor anguli quatuor rectis ſunt æquales quoniã quadrilaterũ α μ β κ, in duo triangula diuiditur quorũ anguli κ α μ & κ β μ, duo recti ſunt: reliqui igitur anguli κ α β, & κ μ β, duobus rectis ſunt æquales. Anguli autem δ ε ζ, & δ ζ ε, (per 13 primi,) duobus rectis ſunt æquales. Anguli igitur κ α β, & κ μ β, anguli δ ε ζ, & δ ζ ε, ſunt æquales, quorũ angulus κ α β: angulo δ ε ζ, eſt æqualis: reliquus igitur angulus κ μ β, reliquo angulo δ ζ ε, eſt æqualis. Similiter quoque oſtendetur, quod & angulus λ μ ν, angulo δ ζ ε, eſt æqualis, & reliquus igitur angulus μ λ ν, reliquo angulo ε δ ζ, eſt æqualis: æquiangulum igitur eſt triangulum λ μ ν ipſi δ ε ζ, triangulo: & deſcriptum circa circulum α β γ. Circa circulum igitur datum: dato triangulo æquiangulum deſcriptum eſt, quod facere oportebat.

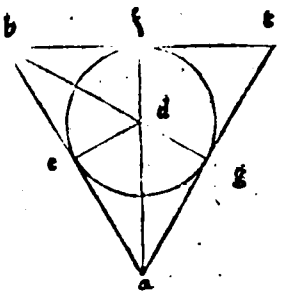
Eucli. ex Camp. Propoſitio 4.

4 INtra datum triangulum, circulum deſcribere.

CAMPANVS. Sit aſſignatus triangulus a b c. Volo intra ipſum, circulum deſcribere. Hæc eſt quaſi conuerſa ſecundæ. Diuido enim duos eius angulos a & b, per æqualia a quidẽ: ducta linea a d b. uero ducta linea b d,

quæ

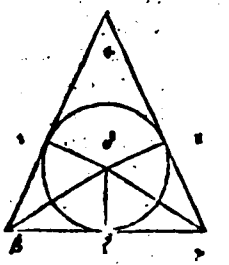
quæ concurrent in puncto d, a quo ducam perpendiculares ad tria latera ipsius trianguli d e, quidem, ad a b d f, ad a b c, & d g, ad a c. Et quia duorum triangulorum e a d, & g a d, angulus a unius, est æqualis angulo a alterius, & uterq; angulorũ e & g, rectus, & latus a d, cõmune, erit per 26 primi, linea d e æqualis lineæ d g. Eadem ratione cũ duorũ triangulorũ e b d, & f b d, angulus b, unius, sit æqualis angulo b alterius, & uterque angulorũ e & f, rectus, latus quoq; d b cõmune, erit per eandẽ, linea e d æqualis lineæ d f, quare tres lineæ d e, d f, d g, sunt æquales. Posito ergo cẽtro in d, descriptus circulus secũdũ quãticatem unius earũ trãsibit per 9 tertij per reliquarũ duarũ extremitates. Et quia per correlarium 15 tertij, unaquæq; linearum a b, b c, c a, erit contingens circulum: patet perfectum esse propositum.

Eucli. ex Zamb. Problema 4 Propositio 4

4 In dato triangulo, circulum describere.

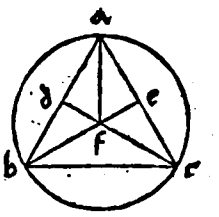
THEON ex Zamb. *Sit datum triangulum α β γ. oportet iam in triangulo α β γ. circulum describere. Secentur (per 9 primi) anguli α & γ, & α γ β, bifariam, per rectas lineas β δ, & γ δ, quæ concurrant adinuicem in signo δ. Excitenturq; (per 12 primi) ab ipso δ, in ipsas α ε, β γ, & γ α, rectas lineas: perpendiculares δ ι, δ ζ, & δ κ. Et quoniam æqualis est angulus α ε δ, angulo γ β δ, & angulus ε ι δ, rectus æqualis est angulo β ζ δ, recto: duo iam triangula sunt ι β δ, δ ζ β, duos angulos duobus angulis habẽtia æquales, & unũ latus uni lateri æquale β δ, scilicet quod commune ipsis est æqualium angulorum subtenãs unũ, & reliqua igitur latera (per 26 primi) reliquis lateribus æqualia habebunt, æqualis igitur est δ ι, ipsi δ ζ, & per hoc etiam δ κ. ipsi δ ζ, est æqualis, quare & δ ι, ipsi δ κ, est æqualis, tres igitur δ ι, δ ζ, & δ κ, sibi inuicem sunt æquales (per 1 cõmunem sententiam.) Cẽtro igitur δ. spatio uero aut δ ι, aut δ ζ, aut δ κ, circulus descriptus, per reliqua signa transibit, & tanget rectas lineas α ε, β γ, & γ α. quoniam anguli ad ι ζ κ, signa existentes, recti sunt. si enim eas secat, erit ab extremitate diametri circuli ad angulos rectos excitata, in circulum cadens, quod esse impossibile, patuit (per 16 tertij.) Circulus igitur descriptus centro δ, spatio uero aut δ ι, aut δ ζ, aut δ κ, rectas lineas α β, β γ, & γ α, non secat, tanget igitur, & erit circulus descriptus in triangulo α ε γ. In dato triãgulo igitur α β γ, circulus descriptus est ι ζ κ. Quod facere oportebat.*

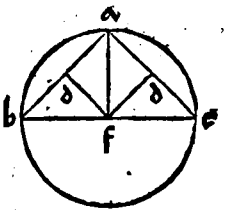

Eucli. ex Camp. Propositio 5

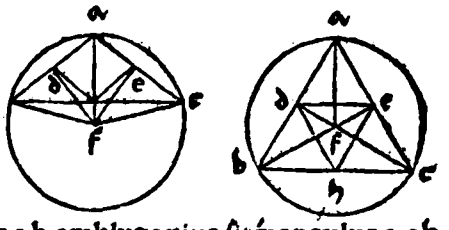
5 Circa trigonum assignatum, siue illud sit orthogonium, siue amblygonium, siue oxygonium: circulum describere.

CAMPANVS. Sit trigonus assignatus a b c. Volo circa ipsum describere circulum. Hæc est quasi conuersa terræ. Diuido duo eius latera a b & a c, per æqualia a b, quidem, in puncto d & a c, in puncto e, à quibus productis produco perpendiculares ad lineas a b & a c, quas protraho quousque cõcurrant in puncto f, sintq; d f, & e f. Concurrent enim, quoniam cũ uterq; angulorum d & e, sit rectus, si intelligatur protrahi linea d e, fient duo anguli ad partem in quam protrahuntur, minores duobus rectis, quare concurrent per penultimam petitionẽ, igitur à puncto f, qui est punctus concursus, quẽ dico esse cẽtrum circuli quæsiti protraho lineas ad singulos angulos, quæ sunt f a, f b, f c. Et quia in triangulo a d f, duo latera a d & d f, sunt æqualia duobus lateribus b d & d f, trianguli b d f, & angulus d unius anguli d alterius, quia uterque rectus: erit per 4 primi f a, æqualis f b. Eadem ratione erit f a, æqualis f c, comparatis lateribus angulis duorum triãgulorum a c f, & c e f. Ergo per 9 tertij. punctũ f, erit centrum circuli quæsiti. Hæc est uniuersalis demonstratio ad omnes species trigoni. Quia tamen auctor uidetur uelle medium uariare distinguendo inter orthogonium, amblygonium & oxygonium, de quolibet eorũ sigillatim est demonstrãdũ. Sit ergo trigonus propositus orthogonus, sitq; angulus a, rectus. Latus b c a, respiciens hunc angulum rectum, diuido per æqualia in f, à quo puncto quem di

co esse centrum circuli,ad medium punctum utriusque duorũ reliquorum laterũ qui sit d,duco lineã f d. Et quia linea f d,diuidit duo latera a b & b c triãguli a b c per æqualia ipsa erit æquidistans tertio uidelicet lineæ a c,hoc enim demonstratũ est,supra 29 primi. Et quia angulus a positus est rectus, erit per secundam partem & per tertiã 29 primi, uterque angulorũ qui sunt ad d,rectus. Ducatur igitur linea f a,eritq; per 4 primi,linea a f æqualis lineæ b f,comparatis adinuicem lateribus & angulis triãgulorum a d f,b d f. Et quia linea b f est æqualis lineæ c f,erunt tres lineæ b f,a f,c f,adinuicem æquales,quare per 9 tertij, erit f,centrũ circuli quæsiti.

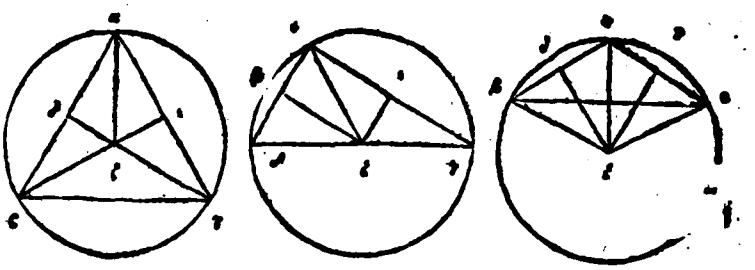

Sit rursus trigonus a b,amblygonius,sitq; angulus a,obtusus. Latus b c respiciens hunc angulum obtusum,diuido per æqualia in puncto h,a quo ad media puncta duorum reliquorum laterum,quæ sunt d & e,duco lineas h d & h e,eritq; d h æquidistans a c,& e h æquidistans a b. propter id quod demonstratum est,supra 29 primi,uidelicet quod linea secans duo latera alicuius triãguli per æqualia tertio est æquidistans,quare per secundam partem 29 primi,erit uterque duorũ angulorũ b d h & c e h,æqualis augulo a,& ideo uterque obtusus. Ductis igitur perpendicularibus d f,ad lineam a b,& e f,ad lineam a c,quousque concurrant in pũcto f quem dico esse centrum,circuli(manifestũ est enim eas concurrere,propter causam prius dictam(secabit utraque earum,lineam b c quæ respicit obtusum,& concurrent extra triangulum a b c. Igitur a puncto f qui est punctus concursus earũ, produco lineas f a,f b,f c. quæ per 4 primi bis assumptam erunt æquales comparatis primo lateribus & angulis duorum triangulorum a d f,b d f,deinde aliorum duorũ a e f,c e f,quare per 9 tertij f,est centrum circuli quæsiti. Esto iterum ut trigonus a b c, sit oxygonius. Diuisis omnibus eius lateribus per æqualia,uidelicet latere a b,in puncto d, & latere a c,in pũcta e,& b c in pũcto h, protraho lineasd e,d h,& e h,eritq; d h,æquidistãs a c,& e b ipsi a b. propter id quod demõstratum est super trigesimam nonam primi,quare per secundam partem 29 primi,uterque anguloum b d h,c e h,erit æqualis angulo a,& ideo acutus. Ductis igitur perpẽdicularibus d f ad lineã a b,& e f,ad lineam a c,manifestum est eas concurrere intra triangulum a b c,sitque punctus concursus f,quem dico esse centrum circuli,produco enim lineas f a,f b,f c: quæ per 4 primi bis assumptam ut prius erunt æquales. quare per 9 tertij, erit f,centrum circuli quæsiti.

CORRELARIVM Per prædicta patet quod si triangulus fuerit orthogonius,centrũ circuli circunscribẽdi cadet in medio laterisquod opponitur angulo recto si fuerit amblygonius. centrum cadet extra triangulum. Si autem fuerit oxygonius, cadet intra triangulum. Eucli. ex Zamb. Problema 5 Propositio 5

5 Circa datum triangulum,circulum describere.

THEON ex Zamb. Sit datum triangulum α ς γ, opertet iam circa datum triãgulum α ς γ, circulum describere. Secẽtur enim (per 10 primi) α ς, & α γ, rectæ lineæ bifariam,in δ, & ε, signis, & ab ipsis δ, ε, signis, ipsis α ς, & α γ. (per 11 primi) ad angulos rectos excitentur δ ζ, & ε ζ. Concurrũt aũt, aut intra ipsum triangulũ α ς γ, aut in ipsa recta linea α γ, aut extra rectam lineam α γ. Concurrant igitur

primũ intra ipsum triangulũ,in ζ, signo: cõnectanturq; (per 1 postulatũ ζ β, ζ γ, & ζ α. Et quoniã æqualis est α δ, ipsi δ ς, cõmunis autẽ δ ζ, & ad angulos rectos: basis igitur α ζ, (per 4 primi) basi ζ ς, est æqualis, Similiter iã ostẽdemus quod etiã γ ζ, ipsi α ζ, est æqualis, quare ζ ς, ipsi ζ γ, est æqualis. Tres igitur ζ α, ζ β, & ζ γ, sibi inuicem sunt æquales. Cẽtro igitur ζ, spatio uero aut ζ α, aut ζ ς, aut ζ γ, circulus descriptus, trãsibit per reliqua signa & erit circulus descriptus circa triangulum α β γ, describatur iam sicut α β γ. Sed rectæ lineæ δ ζ, & ε ζ, cõcurrant super β γ, recta linea in signo ζ, sicut secunda habet descriptio, & cõnectatur α ζ, similiter quoq; ostẽdemus quod ζ, signũ centrũ est circuli descripti circa α β γ, triãgulũ. Sed iam δ ζ, & ε ζ, rectæ lineæ, cõcurrãt extra ipsum triãgulũ α β γ, in signo ζ. Rursus sicut habet tertia descriptio, coniungantur α ζ, ζ β, & ζ γ, rectæ lineæ, & quoniã rursus æqualis est α δ, ipsi

δ ζ

ℓ β, cōmunis autē ℓ ad angulos rectos ℓ ζ, basis igitur α ζ, (per 4 primi) basi β ζ, est æqualis. Similiter quoq; ostendemus, quod ℓ γ ζ, ipsi α ζ, est æqualis. Centro rursus igitur ζ, spatio uero aut ζ α, aut ζ β, aut ζ γ, circulus descriptus transibit per reliqua signa, ℓ erit descriptus circa α β γ, triangulum, describatur sicut α β γ. Circa datum igitur triāgulum descriptus circulus est, quod facere oportebat.

CORRELARIVM. Et manifestum est quod quando introrsum trianguli, cadit centrum circuli, angulus β α γ, existens in maiore circuli segmento, recto minor est. Quando autē in β γ, rectā lineam, in semicirculo existēs angulus, rectus est. Quādo uero extra ipsam ε γ, rectā lineā centrū cadit, angulus ε α γ. existēs in minore circuli segmēto, recto maior est. Quare ℓ quādo minor recto fuerit datus angulus, introrsum ipsius trianguli concurrūt ℓ ζ, ℓ ζ rectæ lineæ. Quando autē rectus: super ε γ. Quando uero maior recto: extra ipsam β γ. quod fecisse oportuit.

Eucli. ex Camp. Propositio 6.

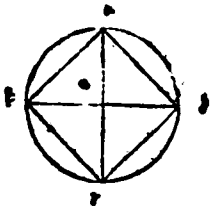
6 INtra datum circulum quadratum describere.

CAMPANVS Sit datus circulus a b c d, cuius cētrū e: uolo intra ipsum describere quadratū. Protraho in ipso duas diametros a c & b d. secantes se orthogonaliter supra centrū e, quarū extremitates cōiungo, protractis lineis a b, b c, c d, & d a, quas dico continere quadratū quæsitū, ipsæ enim erunt æquales adinuicem per 4 primi ter assumptā, propter id quod quatuor lineæ e a: e b, e c, & e d. sunt æquales, & quatuor anguli qui sunt ad e, recti: sed unusquisq; quatuor angulorū a b c & d. est rectus, per primam partem 3o tertij, propter id quod quilibet eorum est in semicirculo erit igitur a b c d: quadratū per diffinitionē. Quod est propositū. Eucli. ex Zamb. Problema 6 Propositio 6

6 In dato circulo, quadratum describere.

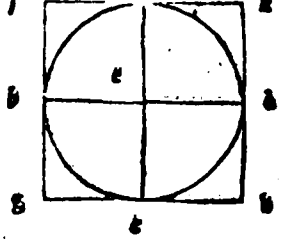
THEON ex Zamberto. Sit datus circulus α β γ ℓ oportet iam in circulo α ε γ ℓ quadratum describere. Excitentur enim ipsius circuli α β γ ℓ, diametri ad 4 gulos rectos adinuicem, sintq; α γ ℓ β ℓ. ℓ coniungātur α ε, β γ, γ ℓ ℓ ℓ α. Et quoniā æqualis est ε α, ipsi ε ℓ, (per diffinitionē 15 primi) centrū enim est α, cōmunis autē ℓ ad angulos rectos α, basis igitur α ε, (per 4 primi) basi ε ℓ est æqualis: ℓ per hoc etiā utraq; ipsarum β γ, ℓ γ ℓ, utrique ipsarum α β ℓ α ℓ est æqualis: æquilaterum igitur est quadrilaterum α β γ ℓ. Dico quod etiam rectangulum quoniā enim recta linea ε ℓ, dimetiens est circuli α β γ ℓ: semicirculus igitur est β α ℓ rectus igitur est angulus ε α ℓ (per 31 tertij) ℓ per hoc etiam unusquisque angulorum contentorum sub α ε γ, β γ ℓ: ℓ γ ℓ α, rectus est. Rectangulum igitur est quadrilaterum α β γ ℓ, ostensum autem est quod ℓ æquilaterū: quadratum igitur est (per 30 diffinitionem primi) ℓ descriptum in circulo α ε γ ℓ quod fecisse oportuit.

Eucli. ex Camp. Propositio 7

7 CIrca propositum circulum quadratum describere.

CAMPANVS Sit propositus circulus a b c d: cuius centrū e, uolo circa ipsum, describere quadratum. Protraho in ipso duas diametros a c & b d: secantes se orthogonaliter super centrum e, à quarum extremitatibus duco in utrāq; partē lineas orthogonaliter, quousq; quælibet carū concurrat cū duabus lateralibus: sintq; puncta cōcursus earū f g h k, eritq; per correlariū 15 tertij, uterque angulorū qui sunt ad unūquēq; quatuor punctorū b c d, rectus: quia ergo in quadrilatero a f b e tres āguli a h & e sunt recti, erit quartus angulus qui est f, rectus: habet eñ quodlibet quadrilaterū, quatuor angulos æquales quatuor rectis ut demonstratum est supra 32 primi. Eadē ratione quilibet angulorum g h k, erit rectus: ergo per secundam partē 28 primi duæ lineæ f g & k h, itēq; duæ f k & g h, sunt æquidistantes, ergo per 24 primi f k est æqualis g h, & f g, ipsi k h. Et quia per eandem f k est æqualis b d, & f g ipsi a c: at uero a b d est æqualis a c: erunt quatuor lineæ f k. & g h, & k h. æquales. Sed & quatuor anguli f g k h sunt recti: ut probatum est prius. ergo f g k h, est quadratum per diffinitionē. Quod est propositum.

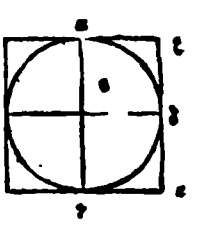

Eucli. ex Zamb. Problema 7. Propositio 7.

7 Circa datum circulum, quadratum describere.

THEON ex Zamberto. Sit datus circulus α ε γ ℓ. Oportet iam circa ipsum α β γ ℓ circulū: quadratum describere. Excitentur ipsius circuli α β γ ℓ duæ diametri ad angulos rectos adinuicē sintque α γ ℓ β ℓ: ℓ per signa

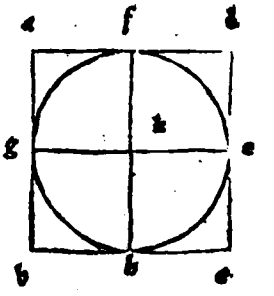
α,β,γ,δ, excitentur (per 17 tertij) rectæ lineæ tangentes circulum α β γ δ, sintq; ζ ν, ν θ, & θ ζ, Quoniam igitur rectæ linea ζ ν, ipsum circulum α β γ δ, tangit in signo α, & ab ε, centro in ipsum α, contactum coniungitur recta linea ε α. anguli igitur qui sunt ad α, sunt recti (per 18 tertij) & ob id etiam anguli qui ad β γ δ, signa: sunt recti. Et quoniam angulus α ε β, rectus est, & angulus qui sub ε β ν, quoque rectus est: parallelus igitur est ν θ, ipsi α γ, (per 28 primi,) & ob id quoque, α γ, ipsi ζ ν, parallelus est. Similiter quoque iam ostendemus, quod & utraque ipsarum ν ζ, & θ ν. ipsi β ε δ, parallelus est, parallelogramma igitur sunt ν δ, ν γ α ν, ζ β, & β ν, æqualis igitur est ν ζ, ipsi θ ν, & ν θ, ipsi ζ ν (per 34 primi. Et quoniam æqualis est α γ, ipsi β δ, sed α γ, utrique ipsarum ν θ & ζ ν, est æqualis, & β δ, utrisque ipsarum ν ζ, & θ ν, est æqualis utraque igitur ipsarum ν θ, & ζ ν, utrique ipsarum ν ζ, & θ ν, est æqualis, æquilaterum igitur est ζ ν θ ν, quadrilaterum. Dico quod & rectangulum. Quoniam enim parallelogrammum est ν β ε α, & angulus α ε β, rectus igitur est & qui sub α ν β. est angulus, (per 34 primi, similiter quoque ostendemus quod & qui ad θ ν ζ, anguli consistunt recti sunt. Rectangulum igitur est, ipsum ζ ν θ ν quadrilaterum, demonstratum uero quod & æquilaterum, quadratum igitur est, & circa α β γ δ, circulum: descriptum est. Circa datum igitur circulum, quadratum descriptum est, quod oportebat facere.

8. Eucli. ex Camp. Propositio 8

INtra quadratum assignatum circulum describere

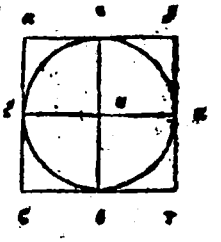
CAMPANVS Sit quadratum assignatum a b c d. Volo intra ipsum: describere circulum. Hæc est quasi conuersa 6. Diuido unũquodque latus eius per æqualia: a d quidem in puncto f, b a in puncto g. c b in puncto h, & d c in puncto e. & produco lineas e g & f h, secantes se in puncto k: quem dico esse centrum circuli: erit enim f h æquidistans & æqualis a b, per 33 primi, propter id quod a f, & b h sunt æquales & æquidistantes. Similiter per eandem & d c, ipsi a b, & quia omnes medietates quatuor laterum ipsius quadrati sunt adinuicem æquales, erunt per 34 primi quatuor lineæ k e. k f, k g, & k h: æquales: ergo per 9 tertij k: est centrum circuli quæsiti.

Eucli. ex Zamb. Problema 8. Propositio 8

8 In dato quadrato, circulum describere.

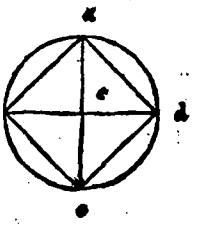
THEON ex Zamb. Esto datum quadratum α β γ δ. oportet iam in α ε γ δ, quadrato, circulum describere. secetur (per 10 primi) utraque ipsarum α β & α δ, bifariam in ν ζ, signis, & per ν, utrique ipsarum α β, & δ γ (per 31 primi) parallelus excitetur ν θ, & per ζ utrique ipsarum α δ, & β γ. (per 31 primi,) parallelus excitetur ζ ν. Parallelogrammum igitur est unumquodque ipsorum α ν, ν β, α θ, θ δ, α ν, ν γ, β ν, & ν δ. & eorum latera, uidelicet quæ ex opposito, sunt æqualia (per 34 primi,) & quoniã æqualis est α δ, ipsi α β, & ipsius α δ. dimidium est α ε, & ipsi α β, dimidium est α ζ, æqualis igitur est α ν, ipsi α ζ. quare & quæ ex opposito (per eandẽ sunt æquales, æqualis igitur est ζ ν. ipsi ε ν. Similiter quoq; ostendemus quod & utraq; ipsarũ ν θ, & ν α, utrique ipsarũ ζ ν, & ν ε, est æqualis. Quatuor igitur ν ε, ν ζ, ν θ, & ν α: sibi inuicẽ sunt æquales, (per 1 communem scientiam.) Centro igitur ν: spatio uero aut ν ε, aut ν ζ, aut ν θ, aut ν α, circulus descriptus, trãsibit etiam per reliqua signa, & tanget α ε, β γ, γ δ, & δ α, rectas lineas: quoniam anguli qui sunt ad signa ε ζ θ α recti sunt. Si enim circulus rectas lineas α β, β γ, γ δ, & δ α, secat: quæ ab diametri circuli extremitate ducitur ad angulos rectos, introrsum ipsius circuli cadit, quod est impossibile (per 16 tertij.) Centro igitur ν, spatio autem aut ν ε, aut ν ζ, aut ζ θ, aut ζ α circulus descriptus, ipsas rectas lineas α β, β γ, γ δ, & δ α non secat: tangit igitur eas: & in quadrato α ε γ δ, descriptus est. In dato quadrato igitur, & reliqua quæ sequũtur, quod facere oportebat.

Eucli. ex Camp. Propositio 9

9 CIrca assignatum quadratũ circulũ describere.

CAMPANVS. Sit quadratum a b c d. Volo circa ipsum circulum describere, Hæc est quasi conuersa 7. Protraho in ipso duas diametros a c & b d. secantes se in puncto e, quem dico esse centrum circuli. Cum enim lineæ a d, & a b, sint æquales: erunt per 5 primi anguli a d b, & a b d, æquales: & quia angulus totalis est rectus: erit (per 32 primi) uterque eorum medietas recti: similiquoq;

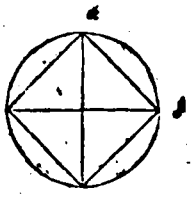

quoq; modo probabitur quælibet partialiū angulorū à prædictis diamétris & lateribus quadrati propoſiti contentorū eſſe medietatē recti. Quia igitur angulus e a d, eſt æqualis angulo e d a, erit per 6 primi, linea e a, æqualis lineæ e d. Eadem ratione erit e a æqualis e b, & e c, æqualis e d, quare quia quatuor lineæ c a, e b, e c, c d, ſunt æquales, erit per 9 tertij, e centrum circuli quæſiti, quod eſt propoſitum.

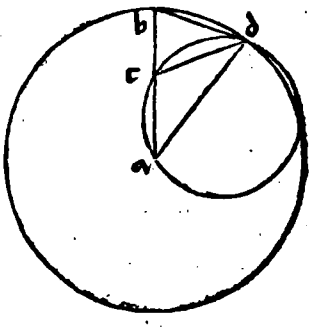
Eucli, ex Zamb. Problema 9 Propoſitio 9

9 Circa datum quadratum, circulum deſcribere.

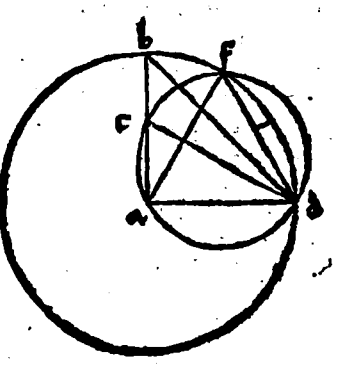
THEON ex Zamberto. *Sit datum quadratum α β γ δ, oportet iam circa α β γ δ, quadratum, circulum deſcribere. Coniungãtur rectæ lineæ α γ, & δ β, ſeſe inuicem ſecent in ε. Et quoniam æqualis eſt δ α ipſi α β, communis autem α γ, duæ igitur δ α, & α γ, duabus β α, & α γ, ſunt æquales, altera alteri, & baſis δ γ, (per 4 primi, baſi β γ, eſt æqualis angulus igitur δ α γ, (per 8 primi) ei qui ſub β α γ, eſt angulo æqualis eſt. Angulus igitur δ α β, bifariam diuiſus eſt, per lineam α γ. Similiter iam oſtendemus quod & unuſquiſq; angulorum qui ſunt ſub α ε γ, ε γ δ, & γ δ α, bifariam diuiſus eſt per α γ, & δ β, rectas lineas. Et quoniam angulus δ α β, æqualis eſt angulo α ε γ, & anguli δ α β, angulus ε α ε, dimidium eſt, & anguli α β γ, dimidium eſt angulus ε ε α, angulus igitur ε α ε, angulo ε β α, eſt æqualis, quare (per 6 primi,) & latus ε α, lateri ε ε, eſt æquale. Similiter iam oſtendemus quod & utraque ipſarum ε γ & ε δ, rectarum linearum, utrique ipſarum ε α, & ε β, eſt æqualis. Quatuor igitur ε α, ε ε, ε γ, & ε δ, ſibi inuicem ſunt æquales. Ctro igitur ε, ſpatio uero aut ε α, aut ε β aut ε γ, aut ε δ, circulus deſcriptus, trãſibit per reliqua ſigna & erit deſcriptus circa α β γ δ, quadratum, deſcribatur ſicut α ε γ δ. Circa datum igiur quadratum, circulus deſcriptus eſt, quod feciſſe oportuit.* Eucli, ex Camp. Propoſitio 10

10 DVũm æqualium laterum triangulum deſignare cuius uterque duorum angulorum quos baſis obtinet reliquo duplus exiſtat.

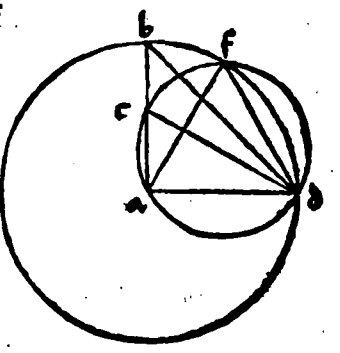
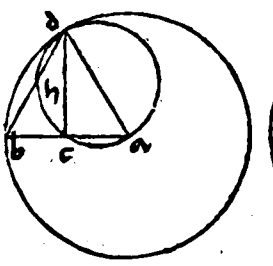
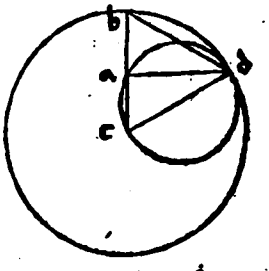
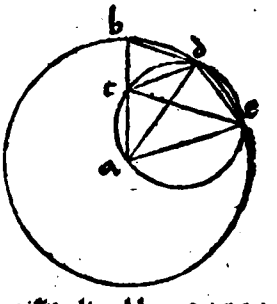

CAMPANVS Intentio eſt deſcribere unum triangulũ duum æqualium laterũ & tertij inæqualis, cuius uterque angulorum qui ſuperlatus quod eſt reliquis inequale, exiſtunt, ad tertium duplus exiſtat. Ad hoc autem faciendum ſumatur linea quælibet quæ ſit a b, quæ diuidatur ſecundum quod docet 11 ſecundi, in pũcto c, ita quod illud quod fit ex a b, in b c ſit æquale quadrato a c. Factóque puncto à centro, ſecundum ipſius quantitatem deſcribatur circulus b d e, intra quem per primam huius coaptetur linea b d, æqualis lineæ a c, & producantur duæ lineæ d a, d c, Dico triangulum a b d, eſſe qualis proponitur. Circunſcribatur circulus qui ſit d c ã, per huius triangulo d c a. Quia ergo linea d b, eſt æqualis lineæ a c, erit quod fit ex a b, in b c, æquale quadrato lineæ b d, quare per ultimam tertij b d, linea, eſt contingens circulum d c a, & per 32 eiuſdem, angulus c d b, eſt æqualis angulo c a d. Poſito ergo communi angulo c d a, erit totus angulus b d a, æqualis duobus angulis c a d, c d a, ſed per 32 primi, angulus b c d eſt æqualis eiſdem, quia extrinſecus ad ipſos, ergo b d a, eſt æqualis angulo b c d, & quia angulus a d b, eſt æqualis angulo a b d, per 5 primi, eo quod latera a b, & a d ſunt æqualia: erit angulus b c d, æqualis angulo c b d, ergo per 6 primi, linea c d, eſt æqualis lineæ b d, quare & lineæ c a, ergo per 5 primi, angulus c a d, eſt æqualis angulo c d a. Quia ergo uterque angulorum c d b, & c d a, eſt æqualis angulo c a d, erit totus angulus b d a, duplus ad angulum d a b, & ideo angulus a b d, ſibi æqualis, duplus eſt etiam ad angulum b a d, quod eſt propoſitum.

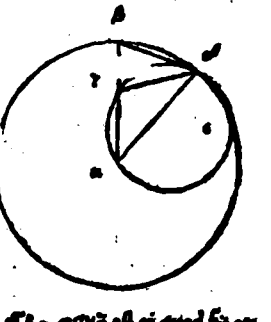

CAMPANI *additio.* Forſan dicet aduerſarius circulum d c a, circunſcriptum trigono partiali, ſecare circulum b d e in aliquo pũcto, arcus b d: ita q; ſimul ſecabit lineam b d unde ipſa nõ erit circulo applicata ſicut in demõſtratione ſupponitur, ſed ipſum ſecãs. Sit ergo ſi poſſibile eſt, ut ponit aduerſarius, & à puncto b, ducatur ad ipſum circulũ minorẽ, cõtingens b f, & ducãtur lineæ f a, f d, eritq; per penultimã tertij, quod ſit ex a b, in b ç, æquale quadrato

b f,ergo b f,eſt æqualis b d,quare per 5 primi, angulus b f d,eſt æqualis angulo b d f,& quia per 11 tertij,angulus b fa eſt æqualis angulo a d f,erit angulus b d f. maior angulo a d f.quod eſt impoſſibile:cum ipſe ſit pars eius. Aliter poſſumus illud refellere,& oſtendere quod ille minor circulus nullo modo ſecabit lineam b d.Forſan enim diceret quod ſecaret eam.non ſecando arcũ d b, maioris circuli. Si enim poſſibile eſt quod ſecet eam,ſit hoc in puncto h,eritque quod fit ex a b in b c.æquale ei quod fit ex d b,in b h. Monſtratum eſt enim.ſupra penultimam tertij quod ſi ab aliquo puncto extra circulum ſignato quotlibet lineæ ſecantes ad circulum ducantur.quæ ſub totis & earũ portionibus extrinſecis continẽtur:æqualia ſunt adinuicẽ.& quia quod fit ex a b.in b c,eſt æquale quadrato d b,quod eſt impoſſibile,per 2 ſecundi,quare conſtat propoſitũ. Et nota quod minor circulus neceſſario ſecabit maiorem,& abſcindet ab eo arcum unũ æqualẽ arcui b d, maior abſcindet ſimiliter ab eodem unũ arcum æqualem arcui d c. Quod ſic probatur. Si enim minor nõ ſecat maiorem,contingit ergo ipſum in puncto d. Et quia per 11 tertij circulorũ ſe contingentium centra & punctus contactus ſunt in linea una.erit centrum minoris circuli in linea a d.propter hoc quod in ea eſt centrum maioris,& punctus contactus,ergo per 10 tertij angulus a c d.eſt rectus,quare & angulus a d b, eſt rectus,ſimiliter & angulus a b d,ſibi æqualis:eſt rectus,quod eſt impoſſibile per 32 primi. Secet ergo ipſum in punctis e d. dico arcum e d maioris. eſſe æqualem arcui d b.& arcũ e d minoris. eſſe æqualem arcui d c. Produco lineas d e,c e,& e a, eritque per 16 tertij,unuſquiſque quatuor angulorum qui ſunt d e c,c e a,d a c,& a d c.æqualis alij,propter id quod duo arcus d c,& c a, ſunt æquales per 27 eiuſdem.quare totalis angulus a e g,duplus eſt ad angulum b a d,& ideo æqualis utriq; angulorũ a b d & a d b Et quia angulus a e d eſt æqualis angulo ad e. per 5 primi. propter id qd a e & a d,ſunt æquales,à cẽtro enim ad circũferentiã, erũt duo anguli e d,triãguli a e d æquales duobus angulis d & b,triãguli a d b:ergo per 32 primi,reliquus angulus a unius,eſt æqualis reliquo angulo a,alterius. Ergo per 26 tertij,arcus e d,maioris,eſt æqualis arcui d b,& per eãdẽ,arcus e d,minoris, eſt æqualis arcui d c,& hoc eſt quod propoſuimus. Euclides ex Zamb. Problema 10 Propoſitio 10

10 Iſoſceles triangulum conſtituere, habens unumquenq; eorum qui ad baſin ſunt angulorum duplum reliqui.

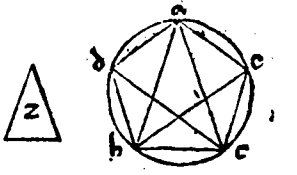
THEON ex Zamb. Ponatur quædã recta linea α ζ,ſecetuŕq; (per 11 ſecũdi) in γ,ſigno ut ſub α β,& β γ.cõprehenſum rectãgulũ æquũ ſit ei quod fit ex γ α,quadrato,& cẽtro α,ſpatio uero α β, (per 3 poſtulatũ) circulus deſcribatur β δ ε. Applicetuŕq; in circulũ β δ ε,ipſi α γ,rectæ lineæ quæ diametro ipſius β δ ε,maior nõ eſt circuli ζ δ ε,æqualis recta linea β δ,(per 1 quarti,) & cõnectãtur α δ.& δ γ,deſcribatuŕq; (per 5 quarti) circa α γ δ,triangulũ,circulus α γ δ ζ. Et quoniã cõtinetur ſub α β,& β γ,rectangulũ æquũ eſt ei quod fit ex α γ,quadrato,æqualis autẽ eſt α γ,ipſi β δ,quod igitur continetur ſub α β,& β γ,æquum eſt ei quod fit ex β δ. Et quoniam extra circulum α γ δ ζ,ſuſcipitur ſignũ aliquod β,& ab ipſo ζ,in circulũ α γ δ ζ, ceciderint duæ rectæ lineæ β γ α,& β δ,& earũ una ſecat & altera incidit,& id quod cõtinetur ſub α β,& β γ,æquũ eſt ei quod fit ex ζ δ,igitur (per 37 tertij,) β δ,tãgit circulũ α γ δ ζ. Quoniã igitur β δ,tangit in δ,ſigno,ab ipſo autẽ δ,contactus ducta eſt δ γ,angulus igitur β δ γ, (per 32 tertij,) æqualis eſt ei qui in alterno eſt circuli ſegmẽto,angulo qui ſub δ α γ. Quoniam igitur æqualis eſt angulus β δ γ angulo δ α γ, cõmunis apponatur angulus γ δ α. Totus igitur angulus æqualis eſt duobus qui ſub γ δ α,& δ α γ,ſunt angulis. Sed eis qui ſunt ſub γ δ α,& δ α γ, æqualis eſt angulus exterior β γ δ, (per 32 primi,) & angulus igitur β δ α, æquus eſt angulo β γ δ. Sed angulus β δ α, ei qui ſub γ β δ, per 2

(per 5 primi) eſt æqualis, quoniam latus α δ, (per 15 diffinitionem primi) lateri α δ, eſt æquale, quare & angulus δ β α, (per 1 comm cnem ſententiam,) angulo β γ δ, eſt æqualis. Tres igitur anguli β δ α, δ β α, & β γ δ, ſibi inuicē ſunt æquales. Et quoniam æqualis eſt angulus δ β γ, angulo α γ δ, æquale eſt & latus β δ, lateri δ γ. Sed β δ, ipſi γ α, eſt æqualis per hypotheſin, & α γ, igitur, ipſi γ δ, eſt æqualis. Quare & angulus γ δ α, (per 5 primi) angulo δ α γ, eſt æqualis. Igitur anguli qui ſunt ſub γ δ α & δ α γ, eius qui ſunt ſub γ α δ, dupli ſunt. Angulus autem ſub ε γ δ, angulis qui ſunt ſub γ δ α, & δ α γ, eſt æqualis. Et angulus igitur β γ δ, eius qui eſt ſub γ α δ, anguli duplus eſt. Aequalis autem eſt angulus β γ δ, utrique ipſorum ſub β δ α, & δ ε α, angulorū. Et uterque igitur eorū qui ſunt ſub β δ α, & δ β α, angulorum, eius qui eſt ſub δ α β, duplus eſt. Iſoſceles igitur triangulum conſtitutum eſt α β δ, habens unū quemque eorum qui ad baſin δ ε, ſunt angulorum, duplicem reliqui, quod feciſſe oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 11

11 # Intra datum circulum: æquilaterum atque æquiangulum pentagonum deſcribere.

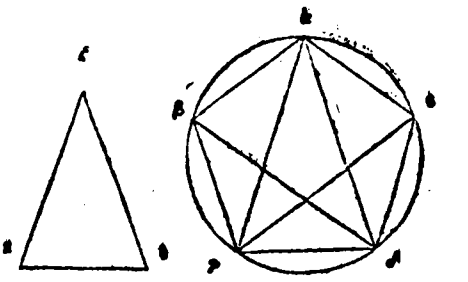
CAMPANVS Sit datus circulus a b c. Volo intra ipſum deſcribere pentagonum unum æquilaterum atque æquiangulum. Deſigno triangulum unum qualem præmiſſa proponit, qui ſit z, cui alium æquiangulum intra datum circulum deſcribo ſicut docet: huius, qui ſit a b c, ſitque uterque angulorū a b c & a c b, duplus ad angulum c a b. Vtrumque eorum diuido per æqualia, ductis lineis b e, & c d, eruntque per 11 tertij, quinque puncta a d b c e, diuidunt circulum, adinuicem æquales, propter id quod quinque anguli qui in dictos arcus cadunt, ſunt adinuicem æquales. Continuatis igitur illis quinque punctis per lineas rectas quæ ſunt a d, d b, b c, c e, & e a, erit pentagonus a d b c e, inſcriptus dato circulo qualis proponitur. Eſt enim æquilaterus per 28 tertij, cum quinque arcus quorum eius quinque latera ſunt chordæ, ſint adinuicem æquales. Et etiam æquiangulus per 26 eiuſdem, eo quod quinque areus d a e, a e c, e c b, c b d & b d a, in quos anguli ipſius pentagoni cadunt, ſunt adinuicem æquales. Sicque conſtat propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Problema 11 Propoſitio 11

h # In dato circulo, penragonum æquilaterum & æquiangulum deſcribere.

THEON ex Zamberto. Sit datus circulus α β γ δ, oportet iam in α β γ δ, circulo, pentagonū æquilaterū & æquiangulū deſcribere. Sumatur, (per 14.) triangulū iſoſceles ſitque illud ζ η θ, duplum habens unumquemq; eorū qui ſunt ad η θ, angulorum, reliqui, hoc eſt eius qui eſt ad ζ. Et deſcribatur (per 2 quarti) in circulo α β γ δ, triangulo ζ η θ, æquiangulū triangulū α γ δ. Ita ut angulo qui ad ζ, angulus qui ſub γ α δ, fiat æqualis, & uterq; eorū qui ſub α γ δ & γ δ α, ſunt angulorū, utriq; eorū angulorū qui ad η & θ fiat æqualis, & uterq; igitur eorū qui ſunt ſub α γ δ, & γ δ α, eius qui eſt ſub γ α δ, duplus eſt. Secetur (per 9 primi) uterque eorū qui ſunt ſub α γ δ, & γ δ α, angulorum, biſariam per γ ι, & δ β, rectas lineas, & coniungantur α ε, β γ, γ δ, δ ι, & ι α. Quoniam igitur uterque angulorum qui ſunt ſub α γ δ, & γ δ α, eius qui ſub γ α δ, eſt anguli duplus eſt, & diſſecti ſunt biſariam per rectas lineas γ ι, & δ β, quinq; igitur anguli qui ſunt ſub δ α γ, α γ ι, ι γ δ, γ δ ε, & ε δ α, ſibi inuicem ſunt æquales. Sed anguli æquales, in æqualibus circunferentijs conſiſtunt (per 26 tertij) quinque igitur circunferentiæ α β, β γ, γ δ, δ ι, & ι α, ſibi inuicem ſunt æquales. Sed æqualibus circūferentijs, (per 29 eiuſdem) æquales rectæ lineæ ſub tenduntur, quinque igitur rectæ lineæ α ε, β γ, γ δ, δ ι, & ι α, ſibi inuicem ſunt æquales. æquilaterum igitur eſt pentagonum α β γ δ ι. Dico iam quod & æquiangulum. Quoniam enim circunferentia α β, circunferentiæ δ ι, eſt æqualis, communis apponatur β γ δ, tota igitur circunferentia α β γ δ, toti circunferentiæ ι δ γ β, eſt æqualis, & conſiſtit quidem ſuper α β γ δ, circunferentia, angulus α ι δ, & ſuper ι δ γ β, circunferentia, conſiſtit angulus β α ι, & angulus igitur qui ſub β α ι: qui ſub α ι δ, eſt angulo, æqualis eſt, & ob idnuſquiſq; eorū qui ſunt ſub α β γ, & β γ δ, & γ δ ι, angulorum, unicuique eorum qui ſunt ſub β α ι, & α ι δ, angulorum eſt æqualis. Aequiangulum igitur eſt pentagonum α β γ δ ι: oſtenſum autem eſt quod & æquilaterum. In dato circulo igitur pentagonum æquilaterum & æquiangulum deſcriptum eſt, quod facere oportebat.

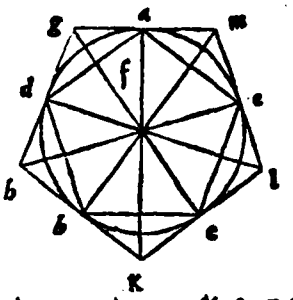

Eucli. ex Camp. Propoſitio 12

Circa

Circa propoſitum circulum, pentagonum æquilaterum atque æquiangulum deſignare.

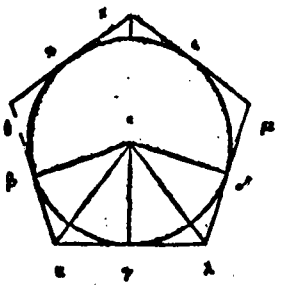
CAMPANVS. Sit propoſitus circulus a b c, cuius centrum f. Volo circa ipſum deſignare pentagonum, æquilaterum atque æquiangulum. Supra circunferentiam ipſius circuli (quaſi ſecundum doctrinã præmiſſæ ſibi inſcripſiſſem pentagonum) quinque puncta angularia notabo, quæ ſint a d b c e, ad quæ à centro ducam lineas f a, f d, f b, f c, f e, & ab eiſdem punctis educam perpendiculares ad iſtas lineas in utranque partem, quouſque concurrant in punctis g h k l m, eruntq; hæ lineæ contingentes circulum, per correlarium 15 tertij. Et ad iſta puncta concurſus, ducam à centro lineas f g, f h, f k, f l, f m. Et quia monſtratum eſt ſuper penultimam tertij, quod ſi ab aliquo puncto extra circulum ſignato duæ lineæ contingentes ad ipſum circulum ducantur, quod ipſæ erunt æquales, erit linea g a, æqualis lineæ g d, & h d, ipſi h b, & ſic de cæteris. At quoniam quinque arcus in quos quinque puncta a d b c e, diuidunt circulũ, ſunt adinuicẽ æquales, erũt per 26 tertij, quinque anguli a f d, d f b, b f c, c f e, e f a. conſiſtentes ſuper hos arcus in centro f, ſibi inuicem æquales. Sũt aũt duo latera a g, & f a, triãguli f g a, æqualia duobus lateribus d g & f d, triãguli f g d, & latus g f: cõmune ergo per 8 primi, duo anguli eorum qui ſunt ad f, itemq; duo anguli qui ſunt ad g, ſunt adinuicem æquales: eadem ratione duo anguli qui ſunt ad f, in triãgulis d f h, & h f b, itemq; duo qui ſunt ad h, ſunt adinuicem æquales. Similiter quoque ſinguli trium reliquorũ angulorum qui ſunt b f c, c f e, e f a: & ſinguli trium qui ſunt k l m, diuidantur per æqualia, primi quidem: per lineam f k, ſecũdi per lineam f l, tertij uero per lineã f m. Et quia hi tres anguli qui ſunt b f c, c f e, e f a, ſunt ſibi inuicem æquales, & alijs duobus qui ſunt a f d, & d f b, æquales: erunt eorum dimidia quæ ſunt decem anguli facti in centro f, adinuicem æqualia. Quia igitur duo anguli a, & f, trianguli g a f, ſunt æquales duobus angulis a & f, trianguli m a f, & latus a f, cõmune, erit per 26 primi angulus g, unius æqualis angulo m, alterius, & latus g a, æquale lateri a m. Eadem ratione erit angulus g m, triangulo g f d, æqualis angulo h, in triangulo d f h, & latus g d, æquale lateri d h. Quare, quia g a, eſt dimidium g m, & g d, dimidium b h. & g a, & g d, ſunt æqualia, erunt per communem ſciẽtiam g m, & g h, eorum dupla, æqualia. Similiter quoque probabimus g m. eſſe equale m l. & m l, ipſi l k, & l k, ipſi k h, quare pentagonus g h k l m eſt æquilaterus. Sed & æquiangulus. Cum enim duo anguli qui ſunt ad g, ſint adinuicem æquales, & duo qui ſunt ad m, ſimiliter adinuicem æquales, & g, partialis, ſit æqualis m, partiali (utrunque enim probatum eſt prius) erit per eandem communem ſcientiam g, totalis æqualis m, totali, & eadem ratione probabis æqualitatem in cæteris angulis, quare eſt æquiangulus. Sicque conſtat propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Problema 12 Propoſitio 12

12 Circa datum circulum, pentagonum æquilaterum & æquiangulum deſcribere.

THEON ex Zamb. *Sit datus circulus α β γ δ, oportet iam circa α β γ δ, circulum, pentagonum æquilaterum & æquiangulum deſcribere. Intelligantur deſcripti (per 11 quarti,) pentagoni angulorum ſigna α ζ γ δ, ita ut (per præcedentem α β, β γ, γ δ, δ ι, & ι α, circunferentiæ ſint æquales, & per α β γ δ ι, excitatæ ſint (per 17 tertij, ipſum circulum tangentes rectæ lineæ, κ ι, ι κ, κ λ, λ μ, & μ κ. Sumatur centrum circuli α β γ δ ι, ſitq; (per primam tertij,) ξ. & connectantur rectæ lineæ ξ ζ, ξ κ, ξ γ, ξ λ, & ξ δ. Et quoniam κ λ, recta linea circulum ipſum α β γ δ ι, tangit in ſigno γ, & à centro ξ, in ipſum γ, contactũ ducta eſt ξ γ, igitur, (per 18 tertij,) ξ γ, ſuper κ λ, perpẽdicularis eſt, rectus igitur eſt uterque eorum qui ad γ ſunt angulorũ. Et per hoc, anguli qui ſunt ad δ β, ſigna, recti ſunt. Et quoniam angulus qui ſub ξ γ κ, rectus eſt, quod fit igitur ex ξ κ, æquum eſt eis quæ fiunt ex ξ γ, & γ κ, (per 47 primi, & per hoc eis etiam quæ fiunt ex ξ β, & β κ, æquũ eſt id quod fit ex ξ κ, (per eãdẽ.) Quæ ſunt igitur ex ξ γ, & γ κ, eis quæ fiũt ex ξ β, & β κ, ſunt æqualia, quorum quod fit ex ξ γ, æquum eſt ei quod fit ex ξ β. Reliquum igitur quod fit ex γ κ, reliquo quod fit ex β κ eſt æquale, æqualis igitur eſt β κ, ipſi γ κ. Et quoniam æqualis eſt ξ β, ipſi ξ γ, & communis ξ κ.*

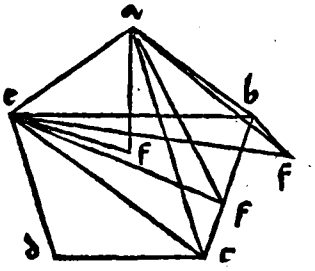
duæ

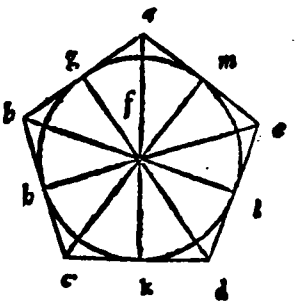
duæ igitur β κ & ξ κ, duabus κ ξ & ξ κ ſunt æquales. Et baſis β κ, baſi κ κ eſt æqualis. Angulus igitur β ξ κ (per 8 primi) angulo κ ξ γ eſt æqualis: & angulus β κ ξ (per 4 primi) angulo ξ κ γ. Duplus igitur eſt angulus β ξ γ, eius qui ſub κ ξ γ eſt anguli. & angulus β κ γ, eius qui eſt ſub ξ κ γ. Et ob id etiã & angulus κ ξ δ, eius qui eſt ſub γ ξ λ duplus eſt: & ſ angulus γ λ δ, eius qui ſub γ λ ξ. Et quoniam circunferentia β γ æqualis eſt circunferentiæ γ δ, æqualis eſt (per 27 tertij) angulus β ξ γ angulo γ ξ δ: & angulus quidẽ β ξ γ, eius qui eſt ſub κ ξ γ duplus eſt: & qui ſub δ ξ γ, eius qui ſub λ ξ γ: angulus igitur κ ξ γ. angulo λ ξ γ eſt æqualis. Duo igitur iam triãgula ſunt ξ κ γ & ξ λ γ: duos angulos duobus angulis æquales habentia, & unum latus uni lateri æquale (per 26 primi) & eorum cõmune ξ γ, ſcilicet quod commune ipſis eſt: & reliqua igitur latera, reliquis lateribus æqualia habebunt, & reliquum angulum reliquo angulo. Aequalis igitur eſt κ γ rectæ lineæ ipſi γ λ, & angulus ξ κ γ, angulo ξ λ γ. Et quoniam æqualis eſt κ γ ipſi γ λ: duplа igitur eſt κ λ ipſius κ γ: & per hoc etiam oſtendetur, quod θ κ, ipſius β κ dupla eſt. Et quoniam oſtenſum eſt, quod β κ ipſi κ γ eſt æqualis, & κ λ ipſius β γ dupla eſt, & θ κ ipſius β κ: igitur θ κ ipſi κ λ eſt æqualis. Similiter iam oſtendetur, quod unaquæq; ipſarum κ θ, κ μ, & μ λ, unicuiq; ipſarum θ κ & κ λ eſt æqualis: æquilaterum igitur eſt pentagonum κ θ κ λ μ. Aio etiam quod & æquiangulum: quoniã æqualis eſt angulus ξ κ γ angulo ξ λ γ, & oſtenſum eſt ipſius quidem anguli ζ κ γ duplũ eum eſſe qui eſt ſub θ κ λ, eius autem qui eſt ſub ζ λ γ duplum eum eſſe qui eſt ſub κ λ μ: angulus igitur qui eſt ſub θ κ λ, angulo qui eſt ſub κ λ μ eſt æqualis. Similiter iam oſtendetur etiam quod unuſquiſq; eorum qui ſunt ſub κ θ κ, & θ κ μ, & κ μ λ, unicuiq; eorũ qui ſunt ſub θ κ λ, & κ λ μ eſt æqualis. Quinq; igitur anguli qui ſunt ſub κ θ κ, θ κ λ, κ λ μ, λ μ κ, & μ κ θ, ſibi inuicẽ ſunt æquales. Aequiangulũ igitur eſt pentagonum κ θ κ λ μ: oſtenſum autem eſt quod & æquilaterum: & deſcriptum eſt circa circulum α ξ γ δ ε: quod feciſſe oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio. 13.

13 INtra æquilaterum atq; æquiangulum pentagonum aſſignatũ, circulum deſcribere.

CAMPANVS. Sit aſſignatus pentagonus æquilaterus atq; æquiangulus (quia de alijs non eſt neceſſarium hoc eſſe poſſibile) a b c d e. Volo ei inſcribere circulum. Hæc eſt quaſi cõuerſa 11. Duos eius propinquos angulos qui ſunt a & e diuido per æqualia: ductis lineis a f & e f, donec cõcurrant in puncto f intra ipſum pentagonum, quem dico centrum eſſe circuli. Concurrẽt enim propter id quod dimidium totalis anguli a & ſimiliter totalis anguli c, minus eſt angulo recto. Si enim intra pentagonũm non cũcurrent, aut extra ipſum pentagonũ, aut in latere pentagoni, aut in eius angulo qui utriq; angulorum diuerſorum oppoſitus. Concurrant ergo primo extra in puncto f: & ducatur linea b f. Et quia duo latera c a, & a f, trianguli e a f ſunt æqualia duobus lateribus b a & a f trianguli b a f, & angulus a unius angulo a alterius, erit per 4 primi, baſis e f æqualis baſi f b, & quia angulus a partialis eſt æqualis angulo e partiali, propter id quod a totalis e totali: erit per 6 primi, f a æqualis f e: quare f a eſt æqualis f b: ergo per 6 primi, duo anguli b totalis & a partialis, ſunt æquales. Quare a partialis eſt æqualis uel maior a totali, quod eſt impoſſibile. Cõcurrant ergo in puncto f ſuper latus b c: eritq; arguendo per præmiſſas, & præmiſſo modo, angulus a partialis, æqualis angulo a totali, quod eſt impoſſibile. Q; ſi forſan cõcurrãt in angulo c: erit per eaſdẽ & eodem modo c b æqualis c a, & ideo adhuc ut prius angulus a partialis: æqualis angulo a totali. Quod quia eſſe nõ poteſt: ſit ergo punctus concurſus qui eſt f, intra pentagonũ: à quo duco quinq; perpendiculares ad eius quinq; latera quæ ſint f g, f h, f k, f l, f m: & ad duos eius angulos propinquos altrinſecus angulis per æqualia diuiſis, qui ſunt b & d: duco lineas f b, f d. Et quia duo anguli a & m, trianguli a f m ſunt æquales duobus angulis a & g trianguli a f g, & latus a f commune: erit per 26 primi, f m æqualis f g. Per eandem quoq; probabis f l æqualẽ f m: ſumptis duobis triangulis e f m & e f l. Quia iterum duo latera a f & a b trianguli a f b ſunt æqualia duobus lateribus a f & a e trianguli a f e & angulus a unius angulo a alterius: erit per 4 primi, angulus b partialis, æqualis angulo e partiali: & quia b totalis æqualis eſt e totali, & e totalis diuiſus eſt per æqualia erit etiã b totalis diuiſus per æqualia. Eodẽ modo probabis d totalẽ diuiſum per æqualia, propter æqualitatẽ d partialis & a partialis: ſumptis triangulis e a f & e d f.

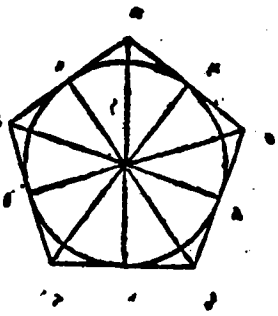
i Quia ergo

Quia ergo duo anguli g & b trianguli g f b ſunt æquales duobus angulis h & b trianguli h f b, & latus f b commune, erit per 26 primi, f h æqualis f g. Eodem modo probabis f κ, æqualem f l: ſumptis triangulis l f d, κ f d. Quoniã igitur quinq; lineæ f g, f h, f κ, f l, & f m ſunt æquales: erit f, centrum circuli per 9 tertij. Quem circulum deſcribemus ſecundum quantitatem unius earum: & tanget omnia latera pentagoni, propter æqualitatem linearum: & nullum eorum ſecabit: per primam partem 15 tertij: ſicq; conſtat propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Problema 13. Propoſitio 13.

13 ## In dato pentagono æquilatero & æquiangulo, circulum deſcribere.

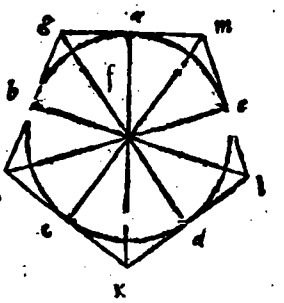
THEON ex Zamberto. *Sit datum pentagonum æquilaterum & æquiangulum α β γ δ ε: oportet iam in pentagono α ζ γ δ ε: circulum deſcribere. Secetur (per 9 primi) uterq; eorum qui ſunt ſub ζ γ δ & γ δ ε angulorum bifariam, per rectas lineas γ ξ & ζ δ: & ab ξ ſigno in quo concurrunt ad inuicem ipſæ rectæ lineæ γ ξ & δ ξ: coniungantur rectæ lineæ ξ ζ, ξ α, & ξ ε. Et quoniã æqualis eſt β γ ipſi γ δ, communis autem γ ξ: duæ iam β γ & γ ξ, duabus δ γ & γ ξ ſunt æquales: & angulus β γ ξ, angulo δ γ ξ eſt æqualis: baſis igitur β ξ (per 4 primi) baſi δ ξ eſt æqualis: & triangulum β γ ξ triangulo δ γ ξ æquale: & reliqui anguli reliquis angulis ſunt æquales: ſub quibus æqualia latera ſubtenduntur. Aequalis igitur eſt angulus γ β ξ, angulo γ δ ξ. Et quoniam angulus γ δ ε, eius qui ſub γ δ ξ eſt anguli, duplus eſt: æqualis autem eſt angulus γ δ ε ei qui ſub α ζ γ eſt angulo, & angulus γ δ ξ angulo γ β ξ: angulus igitur γ β α: anguli γ β ξ duplus eſt: æqualis igitur eſt angulus α β ξ, angulo ξ ζ γ. Angulus igitur α β γ, bifariam diuiſus eſt per ζ rectam lineam. Similiter quoq; oſtendetur quod & uterq; eorum qui ſunt ſub β α ε & α ε δ angulorum, bifariam diuiſus eſt per utrãq; rectarum linearum ξ α & ξ ε. Excitentur (per 12 primi) ab ξ ſigno in α β, β γ, γ δ, δ ε, & ε α rectas lineas perpendiculares ξ η, ξ θ, ξ κ, ξ λ, & ξ μ. Et quoniã æqualis eſt angulus θ γ ξ angulo κ γ ξ: eſt aũt angulus ξ θ γ rectus, angulo ξ κ γ recto æqualis: duo iam ſunt triangula ξ θ γ & ξ κ γ duos angulos duobus angulis æquales habentia alterum alteri, & unum latus uni lateri æquum: commune enim eorum ξ γ ſubtenſum ſub uno æqualium angulorum: & reliqua igitur latera reliquis lateribus (per 26 primi) æqualia habebunt: æqualis igitur eſt perpendicularis ξ θ: ipſi ξ κ perpendiculari. Similiter quoq; oſtendetur, quod & unaquæq; ipſarum ξ λ, ξ μ & ξ η, unicuiq; ipſarum ξ θ & ξ κ eſt æqualis. Quinq; igitur rectæ lineæ ξ η, ξ θ, ξ κ, ξ λ, & ξ μ, ſibiinuicem ſunt æquales. Centro igitur ξ, ſpatio uero aut ξ η aut ξ θ aut ξ κ aut ξ λ aut ξ μ, circulus deſcriptus: per reliquas quoq; ueniet ſigna. Et tanget rectas lineas α ζ, β γ, γ δ, δ ε, & ε α (per correlarium 16 tertij: quoniam anguli qui ſunt ad η, θ, κ, λ, μ, ſigna recti ſunt. Si enim non tanget eas, ſed ſecabit: continget quod d diametri circuli extremitate ad angulos rectos ducta intra ipſum circulum cadet: quod eſſe impoſsibile oſtenſum eſt (per 16 tertij. Igitur centro ξ, ſpatio uero uno ipſorum η, θ, κ, λ, μ, ſignorum deſcriptus circulus, rectas lineas α β, β γ, γ δ, δ ε, & ε α minime ſecabit: tanget igitur eas (per correlarium 16 tertij) deſcribatur ſicut η θ κ λ μ. In dato igitur pentagono æquilatero & æquiangulo: circulus deſcriptus eſt, quod facere oportebat.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 14.

14 ## CIrca datum pentagonum quod ſit æquilaterum atq; æquiangulum, circulum deſcribere.

CAMPANVS. Sit ut prius datus pentagonus, æquilaterus atq; æquiangulus (quia de aliis non eſt neceſſarium hoc eſſe poſſibile) a b c d e: uolo circa ipſum, deſcribere circulum. Hæc eſt quaſi conuerſa 11. Duos eius propinquos angulos qui ſunt a & e, diuido per æqualia, ductis lineis a f & f e quouſq; concurrãt intra ipſum pentagonum in puncto f: cõcurrent enim & intra pentagonũ, ut probatum eſt in præmiſſa. Et à puncto concurſus, duco ad reliquos angulos, lineas quæ ſint f b, f c, f d: & quia duo latera a f & a b triãguli a f b ſunt æqualia duobus lateribus a f & a e trianguli a f e, & angulus a unius angulo a alterius: erit per 4 primi, f a æqualis f e, & angulus b partialis angulo e partiali. Et quia b totalis eſt æqualis a totali, & e totalis diuiſus eſt per æqualia: erit ſimiliter b totalis diuiſus per æqualia. Hoc quoq; modo probabis utrunq; angulorum c & d, diuiſum eſſe per æqualia: & quinq; lineas f a, f b, f c, f d, f e, eſſe æquales: quare per 9 tertij erit centrũ circuli. Sicq; patet propoſitum.

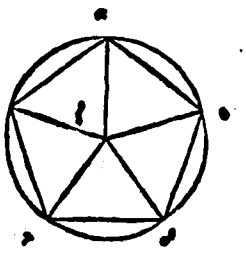

Eucli.

Eucli.ex Zamb. Problema 14. Propoſitio 14.

14 Circa datum pentagonum æquilaterum & æquiangulum, circulum deſcribere.

THEON ex Zamberto. *Sit datum pentagonum æquilaterum & æquiangulum α β γ δ ε: oportet iam circa pentagonum α γ γ δ ε, circulum deſcribere. Secetur iam (per 9 primi) uterq; eorum qui ſunt ſub β γ δ & γ δ ε angulorum bifariam, per utramq; ipſarum γ ζ & δ ζ. Et à ζ ſigno in quo concurrunt ipſæ rectæ lineæ, ad ſigna β, α, γ, coniungantur rectæ lineæ ζ ε, ζ α & ζ ε. Similiter præcedenti oſtendetur, quod & unuſquiſq; eorũ qui ſunt ſub γ ε α, β α ε & α ε δ angulorum, bifariam ſecatur per unamquanq; ipſarum ζ β, ζ α, & ζ ε, rectarum linearum. Et quoniam æqualis eſt angulus β γ δ angulo γ δ ε, & anguli ε γ δ dimidium eſt angulus ζ γ δ: anguli autem γ δ ε dimidiũ eſt angulus γ δ ζ: & angulus ζ γ δ igitur angulo ζ δ γ eſt æqualis. Quare & latus ζ γ, lateri ζ δ eſt æquale. Similiter iam oſtendetur, quod & unaquæq; ipſarum ζ ε, ζ α, ζ ε, utriq; ipſarum ζ γ & ζ δ eſt æqualis. Quinq; igitur rectæ lineæ ζ α, ζ ε, ζ γ, ζ δ & ζ ε, ſibiinuicem ſunt æquales. Centro igitur ζ, & ſpatio aut ζ α aut ζ β aut ζ γ aut ζ δ aut ζ ε, circulus deſcriptus: ueniet per reliqua ſigna, & deſcriptus erit circa α β γ δ ε pentagonum quod æquilaterum & æquiangulum eſt. Deſcribatur & ſit α β γ δ ε. Circa datum igitur pentagonum quod eſt æquiangulum & æquilaterum, circulus deſcriptus eſt, quod facere oportebat.*

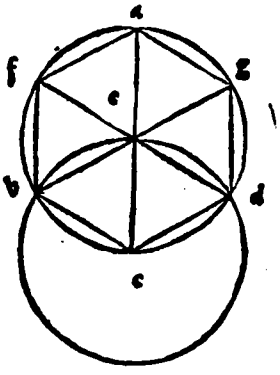

Eucli.ex Camp. Propoſitio 15.

15 Ntra propoſitum circulum, hexagonum æquilaterum atque æquiangulum deſcribere.

Ex hoc itaq; manifeſtum eſt quod latus hexagoni, æquũ eſt dimidio diametri circuli qui inſcribitur.

CAMPANVS. *Sit propoſitus circulus a b c d: cuius centrum e: uolo ſibi inſcribere hexagonum æquilaterum atq; æquiangulum. Produco diametrũ a e c, & ſecundum quantitatem ſemidiametri e c, facto centro puncto c, deſcribo circulum e b d, ſecantẽ priorem in duobus punctis b, d: à quibus produco duas diametros in circulo primo, quæ ſint b e g, d e f. Trium ergo diametrorum extremitates coniungo ſex lineis quæ ſunt a f, f b, b c, c d, d g, & g a: quas dico continere hexagonum quæſitum. Erit enim ut demonſtrat prima primi, uterq; triangulorum b e c, c e d, æquilaterus: quare & æquiangulus per 5 eiuſdem: ergo per 32 primi, duo anguli b e c & c e d, cum uno æquali uni eorum, ſunt æquales duobus rectis: propter id quod quiſq; eorũ eſt tertia duorum rectorũ: ſed ipſi per 13 eiuſdem, cum angulo d e g, ſunt æquales duobus rectis: ergo angulus d e g, eſt æqualis utriq; eorum, quare per 15 eiuſdem, ſex anguli qui ſunt ad e ſunt adinuicem æquales: ergo per 15 tertij, arcus in quos cadunt, ſunt æquales: quare & eorũ chordæ per 29 eiuſdem, quæ ſunt latera ipſius hexagoni. Aequilaterus igitur eſt. Sed & æquiangulus per 26 tertij, propter id quod ſex arcus in quos angularis puncta hexagoni diuidunt circulum: bini & bini ſumpti ſunt adinuicẽ æquales, ut arcus a f b, arcui f b c: & ideo angulus f qui conſiſtit, in primo, eſt æqualis angulo b qui conſiſtit in ſecundo, idem in cæteris, quare conſtat propoſitũ. Correlarium ex hoc patet, quod dimidiũ diametri & latus hexagoni, ſunt latera eiuſdem trianguli æquilateri, ut e c & c b & c d.*

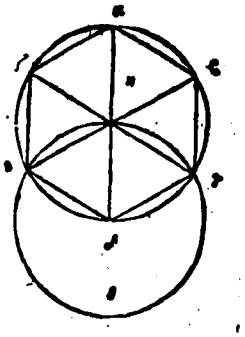
CAAMPANI additio. *Et nota quod non proponitur circa propoſitum circulum hexagonum æquilaterum & æquiangulum deſignare. Nec intra talem hexagonũ aut circa talem circulum deſcribere quemadmodum fecit de triangulo, quadrato, & pentagono: non quia non ſit neceſſarium hoc eſſe poſſibile: ſed quia hæc tria per eadem præcepta fiunt in pentagono æquilatero & æquiangulo, & in omni figura æquilatera atq; æquiangula quæcunq; fuerit. Vnde quamcunq; figuram æquilateram & æquiangulam ſcimus circulo inſcribere: eandem circulo, extra & circulum ſibi intra & extra, eiſdem mediis, per quæ hoc in pentagono fecimus: deſcribemus. Nota etiam quod*

BIBLIOTHEQUE DE LA VILLE LYON 1894

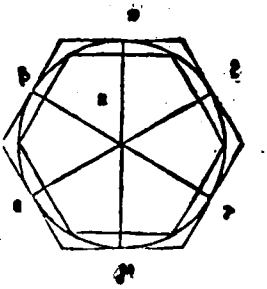
omnis figura æquilatera circulo inſcripta aut circunſcripta eſt etiam neceſſario æqui/angula: de inſcripta patet per 27 & 16 tertij ſumptis arcubus circuli: quibus latera inſcriptæ figuræ chordæ ſunt, binis & binis. In hos enim arcus ipſius figuræ anguli cadunt. De circumſcripta autem ductis à circuli centro lineis ad omnes eius angulos, & ad loca contactus, facile probabis, ſi plene intellectæ demonſtrationi huius diligens intellectus acceſſerit: erit enim, ut omnes ipſius figuræ angulos, lineæ à centro uenientes per æqualia diuidant: ſumptis itaq; quibuslibet duobus eius proximis lateribus cum linea ad angulum ab eis contentũ, & cum duobus ad eorum extremitates à centro uenientibus: duos triangulos ab eis contentos, æquiangulos adinuicem per 4 primi eſſe probabis. Sicq; faciendo de omnibus, patebit eos eſſe æquiangulos per hanc communem ſcientiam, quorum dimidia ſunt æqualia tota quoq; eſſe æqualia.

Eucli. ex Zamb. Problema 15. Propoſitio. 15.

15 ## In dato circulo, hexagonum æquilaterum & æquiangulum deſcribere.

THEON ex Zamberto. *Sit datus circulus α β γ δ ε ζ: oportet iam in dato circulo α β γ δ ε ζ: hexagonum æquilaterum æquiangulumq; deſcribere.* Ducatur *ipſius α β γ δ ε ζ circuli dimetiens, ſitq; α δ. Sumaturq; (per 1 tertij) centrum circuli: ſitq; illud η, & centro δ, ſpatio uero δ η (per tertium poſtulatũ) circulus deſcribatur γ η ε: & coniunctæ rectæ ε η η γ extendantur in β, ζ, ſigna, & connectantur α β, β γ, γ δ, δ ε, ε ζ, ζ α. Dico quod α ε γ δ ε ζ: hexagonum æquilaterum eſt & æquiangulum. Quoniam enim η ſignum, centrum eſt circuli α ε γ δ ε ζ, æqualis eſt (per diffinitionem 15 primi) η ipſi η δ. Rurſus quoniam δ ſignum, centrum eſt circuli ζ η γ ε: æqualis eſt (per eandem) δ ε ipſi δ η. Sed η ε ipſi η δ oſtenſum eſt quod eſt æqualis. Igitur η ε, ipſi ε δ eſt æqualis (per primam communem ſententiam. Aequilaterum igitur eſt ε η δ triangulum: & tres igitur eius anguli, ε η δ, ſcilicet, η δ ε & δ ε η, ſibiinuicem ſunt æquales. Quoniam per 5 primi iſoſcelium triangulorum anguli qui ad baſin ſibiinuicem ſunt æquales, & trianguli tres anguli duobus rectis ſunt æquales (per 32 primi: angulus igitur ε η δ, duorum rectorum tertium eſt. Similiter quoq; oſtendemus, quod & angulus δ η γ, duorum rectorum tertium eſt.* Et *quoniam recta linea γ η ſuper ε ζ ſtans (per 13 primi) † utrobiq; angulos ε η γ & γ η β duobus rectis æquos efficit: & reliquus igitur angulus γ η β, tertium eſt duorum rectorum: anguli igitur ε η δ, δ η γ & γ η β, ſibiinuicem ſunt æquales. Quare anguli qui ad uerticẽ, hoc eſt, β η α, α η ζ & ζ η ε, eiuſdem ε η δ, δ η γ & γ η ε ſunt æquales (per 15 primi): Sex igitur anguli ε η δ, δ η γ, γ η ε, β η α, α η ζ, & ζ η ε, ſibiinuicem ſunt æquales. Aequales autem anguli, ſuper æqualibus circunferentijs conſiſtunt (per 26 tertij). Sex igitur circunferentiæ α ε, β γ, γ δ, δ ε, ε ζ, & ζ α, ſibiinuicem ſunt æquales. At ſub æqualibus circunferentijs æquales rectæ lineæ ſubtenduntur (per 29 eiuſdem), Sex igitur rectæ lineæ α β, ε γ, γ δ, δ ε, ε ζ, & ζ α, ſibiinuicem ſunt æquales: æquilaterum igitur eſt α β γ δ ε ζ hexagonum. Aio quoq; quod & æquiangulum. Quoniam enim circunferentia α ζ æqualis eſt circunferentiæ ε δ: communis apponatur circunferentia α β γ δ. Tota igitur ζ α ε γ δ, ioti ε δ γ β α eſt æqualis. Et ſuper circunferentia ζ α β γ δ, conſiſtit angulus ζ ε δ: ſuper autem ε δ γ β α circunferentia, conſiſtit angulus α β ε. Aequalis igitur eſt angulus α ζ ε, angulo δ ε ζ. Similiter quoq; oſtendetur quod & reliqui anguli ipſius α β γ δ ε ζ hexagoni, hoc eſt, unuſquiſq; eorum qui ſunt ſub ζ α β, α β γ, β γ δ, & γ δ ε, unicuiq; eorum qui ſunt ſub α ε ζ & ζ ε δ angulorũ, ſunt æquales. Aequiangulum igitur eſt hexagonum α β γ δ ε ζ. Oſtenſum autem eſt quod & æquilaterum, & deſcriptum eſt in circulo α β γ δ ε ζ. In dato circulo igitur α β γ δ ε ζ: hexagonum æquilaterum & æquiangulum deſcriptũ eſt: quod facere oportebat.*

CORRELARIVM. *Hic manifeſtum eſt quod hexagoni latus ei qui eſt ex centro circuli eſt æquale: & ſi per ſigna α, ε, γ, δ, ε, ζ, circulum tangentes ducamus rectas lineas: deſcribetur circa circulum, hexagonum æquilaterum & æquiangulum conſequenter ex prædictis in pentagono. Et inſuper per ea quæ ſimiliter in pentagono dicta ſunt, in dato hexagono circulum deſcribemus & circunſcribemus, quod facere oportebat.*

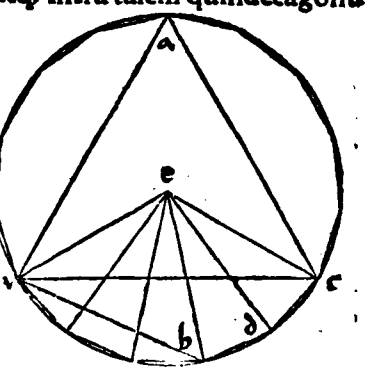
Eucli. ex Camp. Propoſitio 16.

16 NTra datũ circulum, quindecagonũ æquilaterum atq; æquiangulum deſignare.

Deinde circa quemlibet circulum aſſignatum, qui decagonũ æquilaterum atq; æquiangulum, atque intra datum quindecanonum, circulum deſcribere.

CAMPANVS.

CAMPANVS. Sit datus circulus a b c: uolo ſibi inſcribere quindecagonum æquilaterum & æquiangulum, deinde etiam circunſcribere, atq; intra talem quindecagonũ propoſitum, circulum deſcribere. Non proponit autẽ circa talem quindecagonũ, circulum deſcribere: quia hoc ſatis dat intelligere per alia quæ proponit. In dato circulo iuxta doctrinam ſecundæ huius, protraho latus trianguli æquilateri, quod ſit a c, & iuxta doctrinam 11 huius latus pentagoni æquilateri atq; æquianguli, quod ſit a b. Et quia arcus a c, eſt totius circunferentiæ tertia, cuius arcus a b eſt quinta: erit ſuperfluũ inter eos quod eſt arcus b c, duæ tertiæ arcus a b, uel duæ quintæ arcus a c, ſiue duæ quintædecimæ totius circunferẽtiæ. Nam in omni toto excedit tertia quintã in duabus tertijs ipſius quintæ, uel in duabus quintis ipſius tertiæ, ſiue in duabus quintiſdecimis totius.

Hoc enim patet in quinta & tertia primi numeri habentis quintam & tertiam qui eſt 15: eius enim tertia quæ eſt 5, excedit eius quintam quæ eſt 3 in duabus unitatibus quæ ſunt duæ tertiæ ipſius ternarij qui eſt quinta, uel duæ quintæ ipſius quinarij qui eſt tertia, ſiue duæ quintædecimæ ipſius 15 qui eſt totũ. Diuiſo igitur arcu b c per æqualia in d, patet utruncq; duorum arcuũ c d, & d b, eſſe tertiã arcus a b, uel quintam arcus a c, ſiue quintamdecimam totius circunferentiæ. Subtenſis igitur eis, chordis c d, & d b, coaptatisq; cõtinue intra datum circulum ſibi æqualibus per primam huius, complebitur figura propoſita. Cætera uero duo quæ proponit cũ tertio quod dat intelligere, uidelicet quindecagonũ circulo circunſcribere, ac circulum quindecagono inſcribere, ac etiam circunſcribere: ex 12, 13 & 14 huius plene intellectis facile perficies.

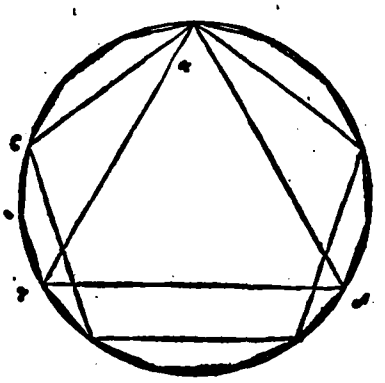
CAMPANI additio. Et nota quod quamcunq; figuram æquilateram circulo ſcimus inſcribere: duplo plurium laterum circulo ſcimus inſcribere & circunſcribere, & ipſi circulum. Diuiſis enim arcubus quibus latera eius quæ ſcitur inſcribi ſubtenduntur, per æqualia, & à punctis mediis ad extremitates laterũ ipſius figuræ ductis lineis, fiet intra circulũ figura duplo pluriũ laterũ quæ erit æquilatera per 15 tertij: ergo & æquiangula. Hoc eñ demonſtratũ eſt, ſupra 11 huius, qđ omnis figura æquilatera circulo inſcripta eſt etiam æquiangula. Et quia hanc circulo ſcimus inſcribere: ſciemus cætera tria per 12, 13 14 huius. Quia igitur ſcimus inſcribere triangulum æquilaterum: ſciemus per hoc & hexagonum, & per hexagonum, dodecagonũ, ac per dodecagonum figuram 24 laterum, & ſic in infinitum duplando. Et licet per triangulũ poſſit, ut dixi mus, inſcribi hexagonus: poſuit tamen huius propriam demonſtrationem ex qua ſequitur potiſſimum perutile. Et ſimiliter quia ſcimus & inſcribere quadratum ſciemus per hoc inſcribere omnem figuram cuius laterum numerus eſt pariter par: per pentagonum quoq; ſciemus decagonum & figuram 20 laterum: ſicq; continue duplando. Idem quoq; intellige de quindecagono, per ipſum enim ſcientur figuræ 30 & 60, & omnium continue duplatorum laterum. Cæterarum autem figurarum de quibus iſta nõ docet, uel quæ per has non habentur: difficilis eſt ſcientia & parum utilis, ut ſunt heptagona, ennagona, hendecagona. Quod ſi ſciemus triangulum duum æqualium laterum deſignare, cuius uterq; angulorum ad baſin triplus eſſet ad reliquum: ſciremus heptagonum, ut ſupra pentagonum circulo inſcribere: quod ſi uterq; quadruplus eſſet ad reliquum, ſciremus nonagonum: & ſi quintuplus, hendecagonum. Idemq; in cæteris figuris imparium laterum, poſito utroq; angulorum ad baſin multiplici ad reliquum per eum numerum qui eſt medietas maximi paris ſub impari numero laterum ipſius figuræ contenti.

Eucli. ex Zamb. *Problema 16.* *Propoſitio 16.*

16 ## In dato circulo, quintidecagonum æquilaterum & æquiangulum deſcribere.

THEON ex Zamberto. *Sit datus circulus α ζ γ δ: oportet iam in α ζ γ δ circulo, quintidecagonũ æquilaterum & æquiangulum deſcribere. Deſcribatur in circulo α β γ δ, trianguli æquilateri latus α γ, pentagoni uero æquilateri latus α ζ in arcu α γ. Qualium igitur eſt circulus α ζ γ δ, æqualium ſegmentorum quindecim: talium quidem circunferentia α β γ, tertium exiſtens ipſius circuli erit quinq;. Circunferentia autem α ζ, exiſtens quintum circuli*

culi, erit trium: reliqua igitur ς γ, duorum æqualiũ. Secetur (per 30 tertij) β γ, bifariam in ι: utraq; igitur ipſarum β ι, & ι γ, circunferentiarum, quintumdecimum erit ipſius α ς γ δ, circuli. Si igitur coniungentes rectas lineas β ι, & ι γ, ipſis æquales in cõtinuum rectas lineas (per 1 quarti) coaptemus in circulum α ς γ δ: erit in eo deſcriptum quintidecagonum æquilaterum & æquiangulum, quod facere oportebat. Similiter autem ut in pentagono ſi per circuli diuiſionem, tangentes circulum ducemus: deſcribetur circa circulum, quintidecagonum æquilaterum & æquiangulum: & per oſtenſionem ſimiliter in pentagonis, & in dato quintidecagono æquilatero & æquiangulo, circulum deſcribemus & circunſcribemus.

QVARTI LIBRI FINIS.

EVCLIDIS MEGARENSIS GRAECI PHILOSOPHI, GEOMETRICORVM ELEMENTORVM LIBER QVINTVS.

Euclides ex Campano. Diffinitiones.

1 PArs, eſt quantitas quantitatis minor maioris, cum minor maiorem numerat.

CAMPANVS. Pars, quandoq; ſumitur proprie: & hæc eſt quæ aliquoties ſumpta, ſuum totum præciſe conſtituit: ſine diminutione uel augmento: & dicitur ſuum totum numerare per illum numerũ, ſecundum quem ſumitur ad ipſius totius conſtitutionem: talem autem partem quam multiplicatiuam dicimus, hic diffinit. Quandoq; ſumitur communiter: & hæc eſt quælibet quãtitas minor, quæ quotieſcunq; ſumpta, ſuo toto minus aut maius conſtituit, quam aggregatiuam dicimus: eo quod cum alia quantitate diuerſa totum ſuum conſtituat, per ſe autem quotieſcunq; ſumpta fuerit, non producat.

2 Multiplex, eſt maior minoris quando eam minor metitur.

CAMPANVS. Pars, relatiue dicitur ad totum, & in iſtis duobus extremis, conſiſtit eorum adinuicem relatio: & ideo diffinito minori extremo: diffinit hic maius: uocat autem

autem ipſum, multiplex: propter hoc quod minus aliquoties ſumptum, ipſum conſtituat: erunt igitur relatiue dicta adinuicem, pars & multiplex. Nam omnis pars, ſub multiplex: ut patet per eius diffinitionem.

3 Proportio, eſt habitudo duarum quantæcunq; ſint eiuſdem generis quantitatum, certa alterius ad alteram habitudo.

CAMPANVS. Proportio eſt habitudo duarum rerum eiuſdem generis adinuicē, in eo quod earum altera maior aut minor eſt reliqua uel ſibi æqualis. Nō enim ſolum in quantitatibus reperitur proportio, ſed in ponderibus, potentijs & ſonis. In ponderibus quidem & potentijs, uult Plato in Timæo eſſe proportionem: ubi elemētorum numerum oſtendit. In ſonis autem eſſe proportionem, liquet ex muſica. Nam (ut uult Boetius in quarto) ſi quilibet neruus in duas inæquales partes diuidatur: erit ipſarum partium ſuorumq; ſonorum, eadem conuerſo modo proportio. Sed in quibuſcunque proportio reperitur: ea participant naturam proprietatemq; quantitatis: non enim reperitur in aliquibus rebus duabus, niſi in eo quod earum una eſt reliqua maior, aut minor, aut ei æqualis. Quantitatis autem proprium, eſt ſecundum ipſam æquale uel inæquale dici, ut uult Ariſtoteles in prædicamentis: unde liquet proportionem primo in quantitate reperiri, & per ipſam in omnibus alijs: nec eſſe in aliquibus rebus proportionem, cui ſimilis non ſit in aliquibus quantitatibus: propter quod bene dixit Euclides, proportionem ſimpliciter eſſe in quantitate: cum eam diffiniuit per habitudinem duarum quantitatum eiuſdem generis adinuicem.

Plato. *Boetius.* *Ariſtoteles.*

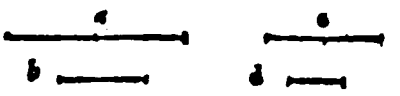
Cuius diffinitionis intellectus eſt, quod proportio eſt habitudo duarum quātitatum adinuicem, quæ attenditur in eo quod una earum eſt maior aut minor alia, uel æqualis ei: per quod patet quod oportet eas eſſe eiuſdem generis, ut duos numeros, aut duas lineas, aut duas ſuperficies, aut duo corpora, aut duo loca, aut duo tempora. Non enim poteſt dici in ea: maior aut minor ſuperficie, aut corpore: nec tempus, loco: ſed linea, linea, & ſuperficies, ſuperficie. Sola enim uniuoca, comparabilia ſunt.

Quod autem dicit certa habitudo, non ſic intelligas quaſi nota uel ſcita, ſed quaſi determinata, ut ſit ſenſus. Proportio eſt determinata habitudo duarum quantitatum: ita, inquam, determinata: quod hæc & non alia. Non enim eſt neceſſarium, ut omnis habitudo duarum quantitatum ſit ſcita à nobis, nec etiam à natura. Nam proportio quædam eſt diſcretorum, ut numerorum: quædam autem continuorum. In numeris autem, minor: eſt pars aut partes maioris, ut demonſtratur in ſeptimo: quare & in eis omnibus eſt habitudo certa & nota. At uero in continuis, eſt proportio magis larga: eſt enim in ea, ubi minor quantitas eſt, pars aut partes maioris: & talium omnium: mediantibus numeris eſt proportio nota, quæ & rationalis dicitur. Dicunturq; omnes tales quantitates, commmunicantes, quia eas una & eadem neceſſario metitur: unde & omnes numeri ſunt communicantes: omnes enim ipſos metitur unitas. Eſt etiam, ubi minor non eſt pars aut partes maioris: & in talibus non eſt nota proportio nec nobis nec naturæ. Diciturq; hæc proportio irrationalis, & hæ quantitates, incōmunicantes: unde fit ut quæcunq; portio reperitur in uumeris, reperiatur in omni genere continuorū, ut in lineis, ſuperficiebus, corporibus & temporibus: nō aūt è conuerſo: infinitæ eñ ſunt proportiones in cōtinuis repertæ: quas numerorū natura nō ſuſtinet. Sed quæcūq; proportio reperitur in uno genere continuorū: eadē reperitur in omnibus alijs. Nam qualitercūq; ſe habet aliqua linea ad quamlibet aliam: ſic ſe habet quælibet ſuperficies ad aliquã aliã, & quodlibet corpus ad aliquodaliud, ſimiliter & tēpus: ſed nō ſic: quilibet uumerus ad aliquē alium: unde magis eſt larga proportio in cōtinuis, quàm in diſcretis. Ex quo manifeſtum eſt proportionē geometricam eſſe

maioris abſtractionis,quàm proportionem arithmeticã: omnis enim proportio circa quam arithmetica uerſatur,rationalis eſt: geometria uero, rationales & irrationales æquilateras conſiderat.

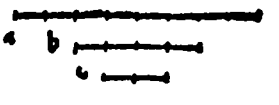
4 Proportionalitas,eſt ſimilitudo proportionum.

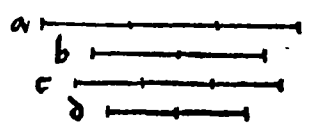
CAMPANVS. Vt ſi dicamus quod quæ eſt proportio a ad b,ea eſt etiam c ad d: proportio quæ eſt inter a & b, ſimilis eſt illi quæ eſt inter c & d. Hæc autem ſimilitudo quæ ex iſtis proportionibus reſultat:dicitur proportionalitas.

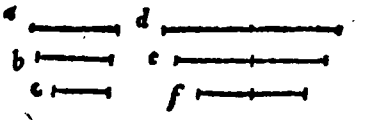

5 Quantitates autem quæ dicuntur continuam habere proportionalitatem, ſunt quarum æque multiplicia aut æqua ſunt,aut æque ſibi ſine interruptione addunt aut minuunt.

CAMPANVS. Suppoſita diuiſione proportionalitatis per cõtinuam & diſcontinuam: diffinit membra diuidentia, & primo continuam. Immo (ut uerius dicam) ſuppoſita diuiſione proportionalium per cõtinue proportionalia & incontinue: diffinit non continuam proportionalitatem nec continuam,ſed continue proportionalia & incontinue: diffinitio autem continuæ proportionalitatis & incontinuæ,ſatis patet per diffinitionem continue prooortionalium & incontinue. Continua autem proportionalitas, eſt cum quotlibet quantitatum eiuſdem generis, in qua proportione prima antecedit ſecundam,in eadem quælibet aliarum antecedit proximo conſequentem: ut cum dicimus, ſicut ſe habet a ad b,ita b ad c,& c ad d: eritq; quælibet earum,antecedens & conſequẽs: excepta prima quæ eſt ſolum antecedẽs, & ultima quæ eſt tantum conſequens. Et in hac quidem proportionalitate neceſſe eſt omnes quantitates eſſe eiuſdem generis propter continuationem proportionum,eo quon non ſit proportio inter quantitates quæ ſunt generum diuerſorum:& hæc erit ad minus in tribus terminis conſtituta. Incontinua autem proportionalitas, eſt cum quatuor quãtitatum ſiue omnes fuerint eiuſdem generis, ſiue duæ primæ unius, & duæ poſtremæ alterius, in qua proportione prima antecedit ſecundam in eadem tertia antecedit quartam:ut cum dicimus,ſicut ſe habet a ad b:ita c ad d: eritq; earum quælibet,aut tantum antecedens aut tantum conſequẽs: nec eſt neceſſe ut ſint omnes quatuor eiuſdem generis ſicut erat in proportionalitate continua: eo qd conſequẽs primæ proportionis non cõtinuatur antecedenti ſecũdæ, ſed poſſibile eſt ut ſint eiuſdem generis: & poſſibile eſt,ut ſint diuerſorum. Sicut enim contingit lineam reperiri duplam ad lineam,aut triplam:ita ſuperficiem ad ſuperficiem,& corpus ad corpus,& tempus ad tempus,& numerum ad numerum. Viſo quid ſit cõtinua proportionalitas, & quid incontinua, explanemus diffinitionem continue proportionalium præmiſſam. Quantitates (inquit) proportionales continue, ſunt quarũ æque multiplicia aut ſibi ſunt æqualia,aut æque ſibi ſine interruptione addũt aut minuũt: uerbi gratia. Sint tres quantitates eiuſdem generis a,b,c: ad quas ſumãtur d,e,f: æque multiplicia,ut ſicut d eſt multiplex ad a,ita e ſit multiplex ad b,& f ad c:eruntq; omnes in eodem genere:multiplicia enim & ſubmultiplicia,in eodem ſunt genere: ſitq; ut d,e, f aut ſint æqualia adinuicem:aut ſimiliter ſe habeant in addendo aut minuendo:ita q ſicut d addit ſuper e aut minuit ab ipſo:ita e addat ſuper f aut minuat ab ipſo. Cũ hæc, inquam,multiplicia ſic ſe habuerint: erunt tres quantitates a, b, c, continue proportionales. Multiplicia autem non intelligas ſimiliter ſic ſe habere in addendo aut minuendo, quantum ad quantitatem exceſſus, ſed quantum ad proportionem: aliter enim diffinitio eſſet falſa. Nam quarumlibet quantitatum eiuſdem generis æquis ſe differentijs excedentium: æque multiplia accepta æquis etiam differentijs ſe exce-

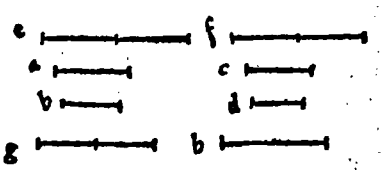

excedunt. Vnde ſimiliter ſe habent in addendo & minuendo quantum ad quantitatẽ exceſſus: nec tamen priores quantitates ſunt continue proportionales: immo minorum eſt ſemper maior proportio. Hoc autem ideo euenit, quoniam earum multiplicia non ſimiliter ſe excedunt, quantum ad proportionem, ſed ſolum quantũ ad quantitatem exceſſus, eſt enim & ibi in minoribus multiplicibus maior proportio: uerbi gratia. Sumantur tres numeri æquis differentijs ſe excedentes, in medietate uidelicet arithmetica, ut 2, 3, 4: horum trium omnes æque multiplices æqualiter ſe excedunt: dupli quidem binario, tripli ternario, & ſic de cæteris: non tamen ſunt 2, 3, 4 continue proportionalia: immo minorum eſt maior proportio: eſt enim ipſorum proportio ſeſquialtera & maiorum ſeſquitertia, quia ergo inter eos non eſt ſimilitudo proportionum: non erit inter eos proportionalitas: & ideo neque continua neq; inconcinua. Patet ergo ſimilitudinem illam additionis aut diminutionis, non intelligi quantum ad quantitatem exceſſus, ſed quantum ad proportiooem: erit itaq; ſenſus diffinitionis præmiſſæ. Continue proportionalia, ſunt quorum omnia multiplicia æqualia ſunt continue proportionalia. Sed noluit ipſam diffinitionem proponere ſub hac forma: quia tunc diffiniret idem per idem, apertæ tamen rei eſt iſtud cum ſua diffinitione conuertibile. Tres autem quantitates a, b, c oportet eſſe eiuſdem generis: ad hoc ut earum multiplicia ſibiſinuicem æqualia ſint, aut ſimiliter ſe habeant in addendo aut minuendo, Si enim a, & b eſſent diuerſorum generũ, eſſent etiam d & e ipſarum a & b multiplicia, eorundem diuerſorum generum, propter hoc quod multiplicia & ſubmultiplicia eiuſdem ſunt generis: quare d non eſſet æqualis e: nec ea maior aut minor: nam quantitates diuerſorum generum, non ſunt adinuicem comparabiles.

6 Quantitates quæ dicuntur eſſe ſecundum proportionem unam, prima ad ſecundam & tertia ad quartam, ſunt quarum primæ & tertiæ multiplices æquales, multiplicibus ſecundæ & quartæ æqualibus fuerint ſimiles, uel additione, uel diminutione, uel æqualitate eodem ordine ſumptæ.

CAMPANVS. Poſita ſuperius diffinitione quantitatum conitnue proportionalium: hic ponit diffinitionem incontinue proportionalium: & eſt quod quarumlibet 4 quantitatum quarum primæ & tertiæ æque multiplicia ſumpta fuerint, itemq; ſecundæ & quartæ æque multiplicia, fueritq; multiplex primæ, ſic ſe habens ad multiplex ſecundæ quantum ad additionem aut diminutionem aut æqualitatem ſicut multiplex tertiæ ad multiplex quartæ: erit proportio primæ earum ad ſecundam, ſicut tertiæ ad quartam: uerbi gratia. Sint quatuor quantitates a, b, c, d: ſumanturq; ad primam & ad tertiam quæ ſunt a & c: æque multiplicia utpote dupla quæ ſint e & f. Itemq; ad ſecundam & quartam quæ ſunt b & d: ſumantur alia æque multiplicia utpote tripla, quæ ſint g & h: ſitq; ut hæc 4 multiplicia ſic ſumpta comparata adiſinuicem ſecundum ordinem primarum quatuor quantitatum, ita, uidelicet, quod e comparetur ad g, & f ad h, non autem e ad f aut g ad h: ſint ſimilia in additione, diminutione & æqualitate: uidelicet quod ſi e addit ſupra g & ſimiliter f adddat ſupra h, aut ſi e minuit à g, & f ſimiliter minuat ab h: aut ſi e eſt æqualis g, & ſimiliter f ſit æqualis h: tunc proportio a ad b eſt ſicut c ad d: ſimilitudo autem in addendo aut diminuendo, intelligatur hic ſicut in diffinitione continue proportionaliũ, uidelicet nõ quantum ad quantitatem exceſſus, ſed quantum ad proportionem. Quod autem dicit eodem ordine ſumptæ, intelligatur ſicut expoſitum eſt: uidelicet ut multiplicia nõ referantur adinuicem ſecundum ordinem earum quantitatum, quibus æque multiplicia aſſumuntur, ut multiplex primæ non referatur ad multiplex tertiæ, aut multiplex ſecundæ ad multiplex quartæ, ſed referatur ſecundum primum ordinem ipſarum 4 quantitatum, uidelicet multiplex primæ ad multiplex ſecũdæ, & multiplex tertiæ ad multiplex quartæ. Erit itaque ſenſus iſtius diffinitionis. Incontinue proportionales: ſunt quatuor quantitates, & proportio primæ ad ſecundam eſt ſicut tertiæ ad quartam: cum ſumptis æque multiplicibus ad primam & tertiam, itemq; æque mul-

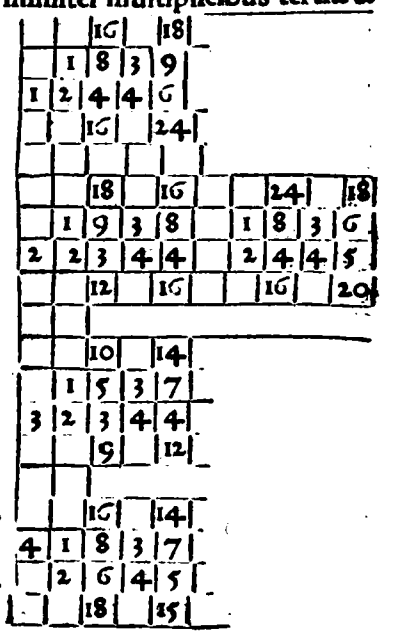
multiplicibus ad ſecundam & quartam: erit proportio multiplicis primæ ad multiplex ſecundæ, ſicut multiplicis tertiæ ad multiplex quartæ. Sed non diffiniuit ſub hac forma, propter cauſam prædictam: licet à parte rei idem ſit. Non eſt autem neceſſarium ut quatuor quãtitates a,b,c,d ſint eiuſdem generis, eo quod b non cõtinuatur in proportione cum c: ſed poſſunt eſſe duæ primæ unius generis, & duæ ſequentes alterius. Per quod patet quod neceſſe eſt referri multiplex primæ ad multiplex ſecũdæ, & multiplex tertiæ ad multiplex quartæ: non autem multiplex primæ ad multiplex tertiæ, aut multiplex ſecundæ ad multiplex quartæ: quia non ſemper ſunt eiuſdem generis multiplex primæ & tertiæ, nec multiplex ſecundæ & quartæ: fuit autem neceſſe ſumere æque multiplices ad primã & tertiã, itemq; æque multiplices ad ſecundã & quartã, & non æque multiplices ad primam & ſecũdam, & item non æque ad tertiam & quartam: quia niſi per multiplicium ſumptionem continuentur termini primæ proportionis cum terminis ſecundæ, non erit per quid ſit proportio a ad b ſicut c ad d.

7 Quantitates quarum proportio eſt una, proportionales nominantur.

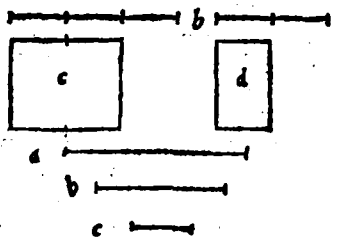
CAMPANVS. Poſtquam diffiniuit quantitates continue proportionales & incõtinue: diffinit quantitates proportionales ſimpliciter, & patet diffinitio.

8 Cum fuerint primæ & tertiæ æque multiplices, itemq; ſecundæ & quartæ æque multiplices, addetq; multiplex primæ ſuper multiplicem ſecundæ, non addet autem multiplex tertiæ ſuper multiplicem quartæ, dicetur proportio maioris proportionis ad ſecundam, quàm tertia ad quartam.

CAMPANVS. Diffinitis quantitatibus proportionalibus, diffinit quantitates improportionales. Sunt autẽ improportionales, inter quas non eſt ſimilitudo proportionum, quod contingit dupliciter, aut quia maior eſt proportio primæ ad ſecundam quàm tertiæ ad quartam: aut quia minor: & ideo eius ſunt duæ ſpecies. Prima, quando maior eſt proportio primi ad ſecundum, quàm tertij ad quartum: & dicitur hoc, maior improportionalitas. Secunda uero, quãdo minor eſt proportio primi ad ſecundum, quàm tertij ad quartum: & dicitur minor improportionalitas: diffinit ergo eas inter quas eſt maior proportio primæ ad ſecundam quàm tertiæ ad quartam: quæ eſt maior improportionalitas: diffinitionem autem earum inter quas eſt minor proportio primæ ad ſecundam quàm tertiæ ad quartam, non ponit, quia ipſa patet ex alia. Cum igitur fuerint quatuor quantitates ad quarum primam & tertiam ſumpta ſint æque multiplicia, & ad ſecundam & quartam æque multiplicia, & multiplicia primæ & ſecundæ relata adinuicem non ſe habebunt ſimiliter multiplicibus tertiæ & quartæ relatis adinuicem in additione, diminutione & æqualitate: illæ quatuor quantitates: erunt improportionales. Quod ſi ita fuerit q̃ multiplex primæ ſit æquale multiplici ſecundæ, multiplex uero tertiæ ſit minus multiplici quartæ: aut quod multiplex primæ ſit maius multiplici ſecundæ, & ſimiliter multiplex tertiæ multiplici quartæ: ueruntamen plus excedit quantum ad proportionem non quantum ad quantitatem exceſſus multiplex primæ multiplex ſecundæ, quàm multiplex tertiæ multiplex quartæ: aut quod multiplex primæ ſit minus multiplici ſecundæ, & ſimiliter multiplex tertiæ multiplici quartæ, ueruntamen minus minuit quantũ ad proportionẽ non quantũ ad quantitatem exceſſus, multiplex primæ multiplici ſecũdæ, q̃ multiplex tertiæ à multiplici quartæ: erit quolibet iſtorum

iſtorum 4 modorum maior proportio primæ ad ſecundam, quàm tertiæ ad quartã. Quatuor aũt modis iſtis oppoſitis erit minor proportio primæ ad ſecundam, quàm tertiæ ad quartam. Exempla autem iſtorum omnium euidenter ſumẽtur ex numeris. Additio ergo illa multiplicis primæ ſuper multiplex ſecundæ, non autem multiplicis tertiæ ſuper multiplex quartæ, de qua loquitur auctor in diffinitione, latitudinẽ habet ad iſtos 4 modos prædictos, & ipſos cõprehendit. Vnde ſenſus iſtius diffinitionis eſt: cum ſumptis ſic multiplicibus ut proponit, fuerit maior proportio multiplicis primæ ad multiplex ſecundæ, quàm multiplicis tertiæ ad multiplex quartæ: erit maior proportio primæ ad ſecũdam quàm tertiæ ad quartam, non diffiniuit autem ſub hac forma propter communem cauſam prius dictam. Vel poſſumus dicere, quòd additio multiplicis primæ ſuper multiplex ſecundæ, & non multiplicis tertiæ ſuper multiplex quartæ, de qua loquitur in præmiſſa diffinitione maioris improportionalitatis, proprie accipitur prout uerba diffinitionis ſonant: & non ſe extendit niſi ad ſecundum quatuor prædictorum modorum: licet reuera quolibet illorum quatuor modorum ſit maior proportio primæ ad ſecundam quàm tertiæ ad quartam: unde ſenſus illius diffinitionis eſt: cum ſumptis ſic multiplicibus ut proponit, ſi multiplici primæ exiſtente maiori multiplici ſecundæ, non ſit neceſſarium quod multiplex tertiæ ſit maius multiplici quartæ: tunc erit maior proportio primæ ad ſecũdam quàm tertiæ ad quartam: propter hoc autem nõ poſuit reliquos tres additionis modos in prædicta diffinitione, quia iſte eſt illis omnibus magis planus, & ad dictam diffinitionem ſufficiens. Nuſquam enim eſt maior proportio primæ 4 quatuor quantitatũ ad ſecundã quam tertiæ ad quartam: quin cõtingat aliqua æque multiplicia ad primam & tertiã reperiri: quæ cum relata fuerint ad aliqua æque multiplicia ſecundæ & quartæ, inuenietur multiplex primæ addere ſuper multiplex ſecũdæ, non autem multiplex tertiæ ſuper multiplex quartæ. Nec uſquam contingit hoc reperire, quin ſit maior proportio primæ ad ſecundam quàm tertiæ ad quartã, ut demonſtrabimus infra ſupra decimam huius. Poſſunt autem eſſe hæ quantitates improportionales diuerſorum generum, ſicut & quantitates incontinue proportionales ſi intra eas fuerit incontinua improportionalitas, ut ſi dicatur maior eſt proportio a ad b, quam c ad d. Si autem fuerit continua improportionalitas: erunt omnes eiuſdem generis neceſſario ſicut ſunt in continua proportionalitate, ut ſi dicatur maior eſt proportio a ad b, quàm b ad c.

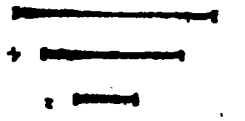
9 Eſt autem proportionalitas, ad minus inter tres terminos conſtituta.

CAMPANVS. Poſtquam auctor diffiniuit proportionem, proportionalitatem, & quantitates proportionales & improportionales: oſtendit quis ſit minimus numerus terminorum inter quos proportionalitas poteſt conſiſtere: maximum autem nõ ponit, quia illum non contingit ſumere: poteſt enim proportio quælibet continuari in terminis infinitis, ſiue fuerit rationalis proportio ſiue irrationalis. Ad proportionalitatem autem exiguntur ad minus duæ proportiones ſimiles, eo quod proportionalitas ſit ſimilitudo proportionum. Quælibet autẽ proportio habet antecedens & conſequẽs: ergo quælibet proportionalitas habet ad minus duo antecedentia & duo conſequẽtia: hoc eſt, impoſſibile fieri in paucioribus quàm tribus terminis, in quibus medius eorum anteedens eſt & conſequens, & ideo proportionalitas erit continua: quare in tribus terminis ad minus erit continua proportionalitas conſtituta. Incontinua autem non erit in paucioribus quàm in 4, eo quod in ipſa quilibet terminus eſt tantum antecedens aut tantum conſequens: idem intellige de minori numero terminorum improportionalitatis. ſi enim fuerit continua, erit ad minus inter tres terminos. Si incontinua, ad minus inter quatuor.

10 Si fuerint tres quantitates continue proportionales: dicetur proportio primæ ad tertiam, proportio primæ ad ſecundam duplicatam.

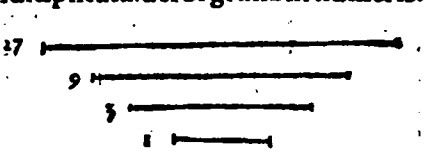
CAMPANVS. Diffinit proportionẽ quæ eſt inter extremos terminos cõtinuæ proportionalitatis in tribus terminis conſtitutæ, & dicit qđ ſi fuerit proportio primi ad ſecun-

ſecundum,ſicut ſecundi ad tertium: erit proportio primi ad tertium ſicut primi ad ſecundum duplicata,hoc eſt,ex duabus talibus compoſita:ſiue(quod idem eſt)erit proportio primi ad tertium ſicut primi ad ſecūdum duplicata, hoc eſt,in ſe multiplicata: uerbi gratia in numeris. Sint tres numeri contiuue proportionales,ſintq; continue dupli,ut 4,2,1:proportio autem primi ad tertium, erit ſicut proportio primi ad ſecundum in ſe multiplicata:proportio autem primi ad ſecundū eſt dupla: dupla uero in ſe multiplicata,producit quadruplam: unde proportio extremorum eſt quadrupla,uidelicet duplum dupli:uel ſecundum priorem expoſitionem, proportio extremorū eſt ſicut proportio primi ad ſecundum duplicata,quia quadrupla conſtat ex duabus duplis.

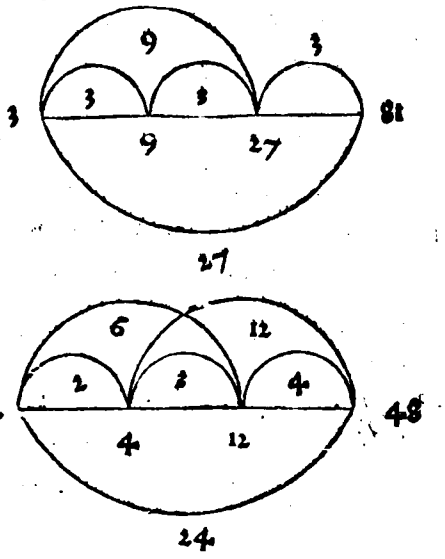

II. **Cum fuerint quatuor quantitates continue proportionales,proportio primæ ad quartam,dicetur proportio primæ ad ſecundam triplicata.**

CAMPANVS. Diffinit proportionem quæ eſt inter extremos continuæ proportionalitatis in quatuor terminis conſtitutæ: & dicit ſi fuerint quatuor quātitates continue proportionales:erit proportio primæ ad quartā, ſicut proportio primæ ad ſecundam triplicata,hoc eſt,ex tribus talibus compoſita, quoniam tres tales inueniuntur in ea:ſiue(quod idem eſt)erit proportio primæ ad quartam,ſicut primæ ad ſecundam tripiicata,hoc eſt in ſe, poſtea in productū multiplicata:uerbi gratia in numeris. Sint quatuor numeri continue proportionales,ſintq; continue tripli,ut ſint 1.3.9.27: proportio primi ad quartum erit ſicut proportio primi ad ſecundum in ſe,poſtea in productū multiplicata:proportio autem primi ad ſecūdum, eſt tripla:tripla uero in ſe multiplicata: producit noncuplam,& tripla in noncnplam,producit uigincuplamſeptuplā:erit itaq; proportio extremorum uigincuplaſeptupla,quod eſt triplum tripli. Vel ſecundum priorem expoſitionem. proportio extremorum eſt ſicut proportio primi ad ſecūdum triplicata,quia uigincuplaſeptupla conſtat ex tribus triplis. Non diffinit autem proportionem extremorum continuæ proportionalitatis inter plures quam quatuor terminos conſtitutæ,propter id quod dimenſiones in rebus naturalibus repertæ,non excedunt ternarium. Denominatio autem proportionis duarum quantitatū quibus nullum interponitur medium, habet naturam lineæ. Earum uero quibus interponitur unum medium in continua proportionalitate:habet naturam ſuperficiei,eo quod ſit ex multiplicatione denominationis duarum primarū in ſe. Omne autē quod ex multiplicatione lineæ in lineā producitur,naturam habet ſuperficiei: ſi in ſe quidem,quadrati:ſi uero in alteram,parte altera longioris. Sed proportionis earum quātitatum denominatio quibus in continua proportione duo media interponuntur: naturam habet ſolidi: quia prouenit ex multiplicatione denominationis duarum primarū primo in ſe:ex qua multiplicatione producitur ſuperficies:deinde in productum,ex qua multiplicatione prouenit ſolidum ſiue corpus:omne etenim qđ ex multiplicatione lineæ in ſuperficiē producitur,creſcit in ſolidū. Eſt ergo ac ſi diceret:proportio duarum quantitatum,eſt ſimplex interuallum, & habens naturam ſimplicis dimenſionis ut lineæ: proportionalitas antem trium, eſt duplex interuallum, & habens naturam duplicis dimenſionis ut ſuperficiei:proportionalitas autem quatuor,eſt triplex interuallum,& habens naturam trinæ dimenſionis aut ſolidi. Et quia dimenſiones ulterius non procedunt:ideo non diffiniuit proportionem contentā inter extremos proportionalitatis in quinq; terminis, aut pluribus conſtitutæ: uel non diffiniuit poportionem in his,quia earum proportio habetur ex prædictis diffinitionibus. Si enim in tribus terminis proportio extremorum conſtat ex proportione primorum duplicata, & in quatuor terminis conſtat, ex eadem triplicata, in quinq; terminis conſtat ex eadem quadruplicata, & in ſex ex eadem quincuplicata: unde quemadmodū in tribus terminis cōtinue proportionalibus proportio extremorum continet proportionē primorū bis,& in 4 terminis ter:ſic in quinq; terminis cōtinebit quater, & in ſex quinquies,& ita deinceps:ut ſemper proportio extremorum in terminis cōtinue proportionalibus toties contineat proportionem primorum:quot ſunt omnes termini,minus

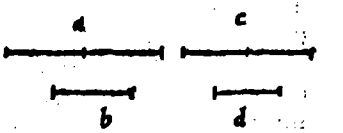

nus uno. Similiter quoque ſi proportio extremorum continuæ proportionalitatis in tribus terminis conſtitutæ, eſt ea quæ producitur ex proportione primorum in ſe ſemel multiplicata, & in quatuor in ſe bis multiplicata. in quinq; terminis ea quæ producitur ex proportione primorum in ſe ter multiplicata, & in ſex terminis quater, & ſic ſemper termini fuerint duobus plures multiplicationibus, ſiue ut multiplicationes ſint æquales mediſs extremis interpoſitis. Et nota quod etiam in proportionalitate cõtinua extremorũ, proportio producitur ex omnibus proportionibus intermediſs, ut ex prædictis apparet, & quod proportio extremorum continuæ proportionalitatis in tribus terminis conſtitutæ denominatur à quadrato, in quatuor uero terminis cõſtitutæ denominatur à cubo, quorum quidem quadrati & cubi latus eſt denominatio proportionis primi ad ſecundum, uerbi gratia in numeris. Sint quatuor numeri continuæ proportionales qui ſint continue tripli 3, 9, 27, 81, proportio primi ad ſecundum, denominatur à ternario, eſt enim tripla, primi uero ad tertium, à nouenario qui eſt quadratus ternarij, nã ipſa eſt nõcupla. At uero proportio primi ad quartũ: denominatur à 27 qui eſt cubus denominationis proportionis primi ad ſecũdũ uidelicet ternarij. ipſa enim eſt uigincupla ſeptupla. Et proportio extremorum improportionalitatis continuæ in tribus terminis cõſtitutæ, denominatur à ſuperficiali nõ quadrato, cuius latera ſunt denominationes ipſarũ proportionum, in quatuor uero terminis cõſtitutæ: denominatur à ſolido nõ cubo, cuius tria latera ſunt denomationes trium proportionum, quod etiam paret in numeris. Sint quatuor numeri continuæ improportionales, qui ſint 2, 4, 12, 48: in quibus proportio primi ad ſecundum eſt dupla, ſecũdi ad tertium tripla. & ideo primi ad tertium ſexcupla, tertij uero ad quartum quadrupla. & Senarius ergo qui eſt denominatio proportionis primi ad tertium, eſt ſuperficialis, cuius latera ſunt 2 & 3 quæ ſunt denominationes duarum primarum proportionum. 24 uero qui eſt denominatio proportionis primi ad quartum, eſt ſolidus cuius latera ſunt 2, 3, & 4, quæ ſunt denominationes trium proportionum inter illos quatuor terminos exiſtentium.

12 Quantitates quæ ſunt in proportione una, antecedens ad conſequentem & antecedens ad conſequentem, dicetur econtrario ſicut conſequens ad antecedentem, ſic conſequens ad antecedentem. Itémque permutatim ſicut antecedens ad antecedentem, ſic etiam conſequens ad conſequentem.

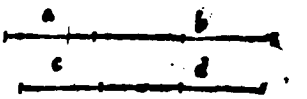
CAMPANVS. Diffinit ſpecies proportionalitatis, quæ ſunt ſex. uidelicet conuerſa, permutata, diſiuncta, euerſa, & æqua. Sũt autem hæ ſpecies, quaſi quidam modi arguendi. Diffinit ergo primo conuerſam proportionalitatem & permutatam. in quibus manent antecedentia & conſequentia eadem ſecundum ſubſtantiam (quod non eſt in diſiuncta, coniuncta, aut euerſa) & in quibus nihil extra ſumitur ut inequa. Vocat autem antecedens, primũ extremum proportionis: conſequens uero uocat ſecundum. Vult itaque per hanc diffinitionẽ, quod ſi fuerit proportio a ad b ſicut c ad d. & ex hoc ergo concludam ergo b ad a ſicut d ad c, uidelicet ut faciam de antecedentibus conſequentia, & de conſequentibus antecedentia: quod iſte modus arguendi uocetur proportionalitas econtrario ſiue conuerſa. Si autem ſic arguam a ad b ſicut c ad d, ergo a ad c ſicut b ad d. uidelicet ut ambo extrema primæ proportionis fiant antecedentia, ambo extrema ſecundæ, conſequentia: uult quod iſte modus arguendi uocetur proportionalitas permutata

mutata,& in iſto modo arguendi fit antecedens ſecundæ proportionis, conſequens primæ,& conſequens primæ,antecedens ſecundæ.

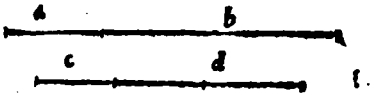
13 Coniuncta uero proportionalitas dicitur, quoties ſicut antecedens cũ conſequente ad conſequens, ſic etiam antecedens cum conſequente ad cõ ſequens.

CAMPANVS. Diffinit coniunctam,diſiunctam,& euerſam,in quibus etiam nihil extra ſumitur,ſed termini non manent in ipſis ijdem ſecundum ſubſtantiam,& uult quod ſi ita fuerit ut ſit a ad b,ſicut c ad d,& ego ex hoc cõcludam ergo totius a b ad d b ſicut totius c d ad d,quod iſte modus arguendi dicatur proportionalitas coniuncta.

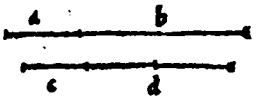
14 Diſiuncta uero proportionalitas, dicitur augmentorum antecedentiũ ſupra conſequentia æqua comparatio.

CAMPANVS. Vult quod ſi fuerit proportio totius a b ad b ſicut totis c d ad d,& ex hoc ego concludam ergo a ad b ſicut c ad d,quod iſte modus arguendi uocetur diſiuncta proportionalitas.

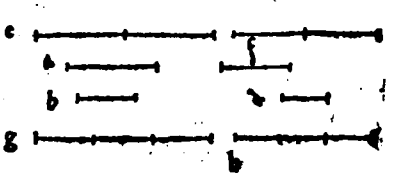
15 Euerſa proportionalitas, dicitur quorumlibet antecedentiũ ad augmẽta ſui ſupra conſequentia ſua ſimilitudo proportionũ.

CAMPANVS Vult quod ſi fuerit a b ad b,ſicut c ad d,& ex hoc ego cõcludam ergo a b ad a ſicut c d ad c,quod iſte modus arguendi dicatur euerſa proportionalitas.

16 Aequa proportionalitas dicitur,quantitatibus plurimis propoſitis,aliiſque ſecundum eundem numerum in una proportione applicatis mediorum æquali numero remoto, utrorumque ſummorum ſimilitudo proportionum.

CAMPANVS. Diffinit æquam proportionalitatem,quæ ad probandum propoſitum ad extra ſumitur,& uult quod ſi ſumãtur quotlibet quantitates,ut a b c,itemq; totidem aliæ,ſiue ſint eiuſdem generis cum primis ſiue alterius ut d e f, fuerintq; ſecundæ in proportione primarum ſiue eodem ordine ut ſi dicatur a ad b ſicut d ad e,& b ad c ſicut e ad f,ſiue ordine conuerſo ut ſi dicatur a ad b, ſicut e ad b. & b ad c ſicut d ad e. & ex hoc concludatur ergo a ad c ſicut d ad f, quod iſte modus arguendi uocetur æqua proportionalitas. Horum autem ſex modorum arguendi qui dicuntur ſpecies proportionalitatis,quatuor probat autor in litera infra in iſto quinto. Permutatam quidem proportionalitatẽ, probat in 16 huius.diſiunctam uero,in 17,coniunctam in 18,æquam uero proportionalitatem,demonſtrat in 22 & 23,ſed in 22,cum quantitates duorum ordinum eodem ordine ſunt proportionales.in 23 uero:cum & ſunt proportionales ordine conuerſo. Conuerſam uero proportionalitatem aut euerſam non demonſtrat,eo quod conuerſa patet ex diffinitione quantitatum incontinue proportionalium. Euerſa autem patet ex permutata adiuuante 19 ut ſuper eandem 19 ſumus dicturi. Qualiter autem cõuerſa proportionalitas ex diuiſione quantitatum incontinue proportionalium manifeſta ſit,demonſtremus nũc. Sit ergo proportio a ad b,ſicut c ad d. uolo ergo demõſtrare qd erit b a d a,ſicut d ad c. Sumãtur e ad a,& f ad c,æque multiplicia,ſimiliter quoque g ad b,& h ad d, æque multiplicia,eritque per conuerſionẽ diffinitionis quãtitatum incontinue proportionalium,ut e,& g itemque f & b ſimiliter ſe habeant in additione diminutione & æqualitate intelligo tunc b primum,a ſecundũ,d tertium,c quartum,ſumptaq; ſunt ad primum & tertiũ,g & h æque multiplicia. Itemque ad ſecundũ & quartũ,e & f,æque multiplicia. Et quia multiplicia primi & ſecundi quæ ſunt g & e ſimiliter ſe habent multiplicq

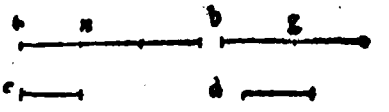

plicibus tertij,& quarti quæ ſunt h & f, adinuicem in additione,diminutione & æqualitate,erit per dictã diffinitionẽ proportio b primi ad a ſecundũ,ſicut c tertij ad d,quarum,quod eſt propoſitũ. Cõſtat itaq; modus arguendi qui dicitur conuerſa proportionalitas. Huius autem quinti libri principia plurimis difficillima eſſe uidentur, & quibuſdam concluſionibus quas ex ipſis demonſtrat,magis ab intellectu diſtantia. Nihil enim uidetur intellectui immediatius adhærere,quàm quòd duarum quarũlibet quantitatum æqualium ſit ad tertiam quamlibet una proportio, quod tamen huius quinti ſeptima demonſtrat,ex diffinitione incontinuæ proportionalitatis,quæ ab intellectu primo uidetur quamplurimum eſſe remota,quis enim nõ facilius duarũ quãtitatũ æqualiũ ad aliquã tertiã,eãdem eſſe proportionẽ cõcedat: quàm quatuor quãtitatum ſi multiplicia primæ & tertiæ æqualiter ſumpta multiplicibus ſecũdæ & quartæ æqualiter ſumptis ſimiliter ſe habuerint in additione,diminutione & æqualitate,eſſe proportionẽ primæ ad ſecundã ſicut tertiæ ad quartam? Verũ ſi ſubtiliter intuemur liquido conſtabit non poſſe uniri intellectui quod proportio duarum quantitatum æqualiũ ad tertiã ſit una,niſi per quid eſt eſſe proportionẽ unam,ſi enim quis ignoret quid eſt eſſe proportionẽ unã eandẽ proportionẽ alteri,quomodo cognoſcet duarũ quantitatũ æqualiũ eſſe eandẽ proportionẽ ad tertiã? Indiget igitur procul dubio intellectus antequam illam quæ uidebatur cõceptibilis propoſitio,apprehendat,huius rei quæ per ipſius diffinitionẽ habebitur cognitione,poſtmodũ utrũ ea diffinitio duabus quantitatibus æqualibus ad tertiam comparatis cõueniat pertractatione. quod ſi diffinitio inuenta fuerit illis quantitatibus conuenire,concludetur propoſitum, ſin autem oppoſitum. Nõ eſt igitur immediata propoſitio,quàm ſuperficialis apprehenſio immediata iudicauit. Similiter quoque immediatius iudicat prima apprehenſio adhærere intellectui quod duarũ quantitatũ inæqualium maior eſt proportio maioris earum ad aliã quàm minoris ad eandem,quàm demonſtrat 5 huius,quàm quod 4 quantitatum ſit maior proportio primæ ad ſecundam quam tertiæ ad quartam,cum multiplicibus ad primam & tertiã æqualiter ſumptis,itemq; aliis ad ſecundã & quartam æqualiter: multiplex primæ addit ſuper multiplex ſecundæ, & multiplex tertiæ non addit ſuper multiplex quartæ,ex quo quæ prædicta eſt propoſitio demõſtratur, ſed ſimiliter nec ipſa poteſt intelligi niſi per quid eſt eſſe proportionem maiorem. Igitur oportuit Euclidẽ: quæ quantitates dicũtur proportionales,& quæ improportionales diffinire. Proportionales autem,ſunt quarũ proportio una eſt,& improportionales,quarum proportiones diuerſæ. Itaque diffiniuit quantitates quarũ proportio una eſt,& eas in quibus connectuntur extrema non diſſociatis mediis, quas uocauit continue proportionales.& dixit hanc proportionalitatem,in tribus terminis ad minus exiſtere,propter hoc quod unum ſaltem bis ſumendum eſt medium,& eas in quibus accidit interruptio mediorum,& hæc ſunt incõtinue proportionales,& hæc proportionalitas ad minus exigit quatuor terminos,propter alterius medij ſumptionẽ. Et diffiniuit etiã quãtitates quæ ſunt improportionales,quarũ eſt maior una proportio quã ſit alia. Et ſi eſſet omnis proportio ſcita ſiue rationalis,tũc facile eſſet intellectu cognoſcere quæ proportiones eſſent una & quæ diuerſæ. Quæ enim haberent unam denominationẽ,eſſent una: quæ autẽ diuerſas,diuerſæ. hæc autem facilitas manifeſta eſt ex arithmetica,quoniã omniũ numerorũ proportio ſcita & ratiõalis eſt. Vnde Iordanus in ſecũdo arithmeticæ ſuæ diffiniens quæ proportiones ſunt eædem & quæ diuerſæ,dicit eaſdem eſſe quæ eandem denominationem recipiunt. Maiorem uero,quæ maiorem, & minorẽ, quæ minorẽ. Sed infinitæ ſunt proportiones irrationales,quarum denominatio ſcibilis non eſt,quare cum Euclides conſideret in hoc libro ſuo proportionalia communiter non contrahendo ad rationales uel irrationales quoniam conſiderat proportionem repertam in continuis quæ communis eſt ad iſtas,non potuit diffinire identitatẽ proportionũ,idẽtitatẽ denominationũ, ſicut arithmeticus,eo quod multarũ proportionum (ut dictũ eſt) ſunt denominationes ſimpliciter ignotæ. diffinitionẽ autem oportet fieri ex notis,unde malitia proportionũ irrationaliũ,coegit Euclidẽ tales diffinitiones ponere. Quia ergo nõ potuit (ut patet ex præmiſſis) diffinire proportionalitatem ſiue identitatem proportionum per identitatem habitudinum,ſiue denominationum ipſorum terminorum propter irrationalitatem habitudinum & in conuenientiam terminorum: coactus eſt refugere ad terminorũ multiplicia, ut ex illorũ habitudinibus quantum ad exceſſum & æqualitatem conſideratis æquis numeroſitatibus ſumptorũ,per quod ad naturam irrationalitatis reducũtur,propo-

ſitã diffinitionẽ uenetur, nihil enim in quocũq; inæqualitatis genere, terminis magis idẽ, cꝫ eorũ multiplicia, nec terminorũ habitudinibus, quã multipliciũ habitudo. Et quia proportio eſt duarũ quãtitatũ eiuſdẽ generis certa habitudo cõſiderata in eo q̃ ſunt æquales, aut altera maior, ideo idẽtitas proportionũ exiſtentium inter primam & quantitatum ad ſecundam, & tertiam ad quartam, eſt ſimilis æqualitas primæ ad ſecundam, & tertiæ ad quartam aut ſimilis maioritas, aut ſimilis minoritas hæc autem ſimilis æqualitas, aut ſimilis maioritas, aut ſimilis minoritas tunc eſt inter quatuor quaslibet quantitates, cum eſt inter omnes earum æqualiter multiplices.

Quod ergo dicit in quinta diffinitione, quãtitates quæ dicũtur cõtinuã proportionalitatẽ habere, ſunt quarũ æque multiplicia aut æqua ſunt aut æque ſibi ſine interruptione addũt aut minuũt: eſt ac ſi diceret, omnes illas quantitates uoco continue proportionales (qd eſt eas ſimiliter eſſe æquales cõtinue, & ſimiliter cõtinue eſſe maiores, & ſimiliter cõtinue eſſe minores) quarũ omnes æque multiplices, aut ſibi inuicẽ ſunt, ſimiliter cõtinue æquales, uel ſimiliter cõtinue maiores, uel ſimiliter cõtinue minores quod eſt etiã ipſas multiplices eſſe cõtinue proportionales, quod ſi hoc alicubi in multiplicibus diſſonat, eas dico nõ eſſe cõtinue proportiõales. Quod autẽ dicit in ſexta diffinitiõe. Quãtitates quæ dicũtur eſſe ſecundũ proportionẽ unã prima ad ſecundã & tertia ad quartã &c. eſt ac ſi diceret omnes 4 quãtitates uoco incontinue proportionales, & ſe habere primã ad ſecundã, ſicut tertia ſe habet ad quartã (quod eſt primã ad ſecundã & tertiã ad quartã ſimiliter ſe habere in æquando aut addẽdo aut minuẽdo) quarũ omnes æque multiplices primæ & tertiæ ad omnes æque multiplices ſecundæ & quartæ ſimiliter ſe habent aut in æquando aut addendo aut minuẽdo, quod eſt etiam multiplices primæ in eadẽ proportione ſe habere ad multiplices ſecũdæ, in quã multiplices tertiæ ſe habẽt ad multiplices quartæ, quod ſi hoc alicubi diſſonat in multiplicibus, dico non eſſe proportionẽ primæ ad ſecundã ſicut tertiæ ad quartã. Quod autem dicit in 8 diffinitione, eſt ac ſi diceret, maiorẽ proportionẽ uoco 4 quãtitatũ primæ ad ſecundã quàm tertiæ ad quartã (quod eſt primã magis excedere ſecũdã quàm tertia excedat quartã) quarũ aliqua ex multiplicibus primæ addit ſuper aliquam ex multiplicibus ſecũdæ, aliqua ex multiplicibus tertiæ ſumpta ſecundũ numerationem multiplicis primæ, non addente ſuper aliquẽ ex multiplicibus quartæ ſumpta ſecũdũ numerationem multiplicis ſecundæ, quod eſt eſſe maiorem proportionẽ multiplicis primæ ad multiplicem ſecũdæ, quàm multiplicis tertiæ ad multiplicem quartæ.

Diffinitiones autẽ iſtas niſi ſunt aliquidemonſtrare, quorũ Ametus filius Iofeph tentauit eas demõſtrare in epiſtola ſua quã de proportiõe & proportionalitate cõpoſuit, & accepit tria per modũ poſitionis tanquã principia, quæ dicit eſſe per ſe nota & probatiõe non indigere. Quorũ primũ eſt qd ſi fuerint 4 quantitates, quarũ ſit proportio primæ ad ſecundã ſicut tertiæ ad quartã, erit econuerſo proportio ſecũdæ ad primã ſicut quartæ ad tertiã: & hic eſt modus arguẽdi, quẽ uocauit ſuperiꝰ Euclides cõuerſam proportionalitatẽ. Et errauit, quoniã dixit propoſitionẽ eſſe per ſe notã: cuius tamen antecedens & conſequens ſunt ignota. Ignotum eſt enim quid ſit eſſe proportionẽ primæ quãtitatis ad ſecũdam ſicut tertiæ ad quartam, quare hoc ignoto poſito, impoſſibile eſt intelligere quid ex ipſo ſequatur. Similiter quoque quia conſequens eſt ignotum, impoſſibile eſt intelligere quid ad ipſam antecedat. Secundum principium eius fuit, quod ſi fuerint 4 quantitates quarum ſit proportio primæ ad ſecundam ſicut tertiæ ad quartam, ſi prima ſit maior ſecunda, erit tertia maior quarta, & ſi minor, minor, & ſi æqualis, æqualis. Tertium fuit quod ſi fuerint 4 quãtitates quarum ſit proportio primæ ad ſecundam ſicut tertiæ ad quartã, erit primæ ad quodlibet multiplex ſecundæ, ſicut tertiæ ad æque multiplex ex multiplicibus quartæ. Et accidit ſibi in iſtis duobus principijs idem peccatum, quod accidebat in primo, accepit enim in omnibus ignota ſimiliter tanquam nota: quare non demonſtrauit. peccauit etiam in ſecunda demonſtratione & in quinta, in quarum qualibet arguit ex 8 uel ex 10 huius quæ probantur ex diffinitione incõtinuæ proportionalitatis. Arguit enim ſic, ſi proportio a b ad e eſt maior quàm g ad d, ſit ergo ut n b partis a b ad e, ſicut g ad d. per quod apparet ipſum ſupponere quod duarum quantitatum a b & n b inæqualiũ relatarum ad e maior maiorem & minor minorem ad ipſam obtinet proportionem, uel quod quantitas quæ ad e habebit minorem proportionem quã habeat a b, erit ma-

nor a b, quorum primum demonſtrat: huius, & ſecundum 10. Nam cum uult is ſume re quantitatem quæ ſe habeat ad e in proportione g ad d, dabo tibi maiorem aut mi norem aut æqualem a b indifferenter ſicut uoluero, quare aut non demonſtrat aut ac cidit ſibi circulus. & principia eſſe ignotiora concluſionibus. Supponen da ſunt igitur cum Euclide principia tanquam nota, & non ipſa ex concluſionibus, ſed cõcluſiones ex ipſis demonſtrandæ ſunt.

EVCLIDIS MEGARENSIS GRAECI PHILOSOPHI, GEOMETRICORVM ELEMENTORVM LIBER QVINTVS.

Euclides ex Zamberto. Diffinitiones.

PArs eſt magnitudo magnitudinis minor maioris quando minor metitur maiorẽ. 2 Multiplex autẽ, maior minori, quãdo eã metitur minor. 3 Ratio, eſt duarũ magnitudinũ eiuſdem generis* aliquatenus adinuicem quædã habitudo. 4 Proportio uero eſt rationũ* identitas 5 Rationem habere adinuicem magnitudines dicũtur, quæ poſſunt multiplicatæ inuicem excædere. 6 In eadem ratione magnitudines dicuntur eſſe, prima ad ſecundam, & tertia ad quartam: quãdo primæ tertiæ æque multiplices, ſecundæ & quartæ æque multiplices, iuxta quãuis multiplicationẽ utraq; utrãq; uel una excedũt, uel una æquales ſunt, uel una deficiũt ſumptæ adinuicem. 7 Eandẽ autẽ habentes rationem magnitudines, proportionales uocẽtur, 8 Quando uero æque multipliciũ multiplex primæ exceſſerit multiplicem ſecundæ, multiplex autem tertiæ nõ exceſſerit multiplicem quartæ, tunc prima ad ſecundam maiorem rationẽ habere dicetur, quàm tertia ad quartã. 9 Proportio autẽ in tribus terminis,* minima eſt. 10 Quãdo tres magnitudines proportionales fuerint, prima ad tertiam duplicem rationẽ habere dicetur quàm ad ſecundam. Quando autẽ quatuor magnitudines proportionales fuerint, prima ad quartam triplicẽ rationẽ habere dicetur quàm ad ſecundã. Et ſemper deinceps una plus, quo ad proportio fuerit. 11 *Similis rationis magnitudines dicuntur. antecedentes antecedentibus & conſequentes conſequentibus. 12 Permutata ratio, eſt acceptio antecedẽtis ad antecedẽs, & cõſequentis ad conſequens, 13 *Cõuerſa ratio, eſt acceptio cõſequentis tanquã antecedẽtis ad antecedẽs tanquam ad conſequẽs. 14 Cõpoſitio rationis, eſt acceptio antecedẽtis cũ cõſequẽte, ſicut unius, ad ipſum conſequẽs. 15 Diuiſio rationis, eſt acceptio exceſſus quo excedit antecedẽs ipſum cõſequẽs, ad ipſum cõſequẽs. 16 Cõuerſio rationis, eſt acceptio antecedentis ad exceſſum quo excedit antecedens ipſum cõſequens. 17 Aequa ratio, eſt pluribus exiſtentibus ma

*κατὰ πηλικότητα, id eſt quo ad quantitatem quod ad quantitatem pertinet.

*ὁμοίστης

*ad minus

*ὁμόλογα

*ἀνάπαλιν λόγος ex contra uertit alibi

*ἀναστροφὴ λόγου

gnitudinibus & alijs eis æqualibus multitudine una ſumptis & in eadem ratione quando fuerit ſicut in primis magnitudinibus prima ad ultimam, ſic in ſecundis magnitudinibus prima ad ultimam. Vel aliter. Acceptio extremarum per ſubtractionem mediarum. 18 Ordinata proportio, eſt cum fuerit antecedens ad conſequens, ſicut antecedēs ad cōſequēs & conſequens ad rem aliam, ſicut cōſequens ad rem aliā. 19 Inordinata proportio, eſt cū fuerit antecedēs ad cōſequens ſicut antecedēs ad cōſequēs, & cōſequens ad rem aliam ſicut res alia ad antecedēs. 20 Extēſa proportio, eſt uādo fuerit ſicut antecedēs ad cōſequens ſic antecedens ad conſequens, fuerit autem & ſicut conſequens ad rem aliam, ſic conſequens ad rem aliam.

21 Perturbata autem proportio, eſt quando tribus exiſtentibus magnitudinibus & alijs eis æqualibus multitudine, fit ſicut quidem in primis magnitudinibus antecedens ad conſequens ſic in ſecundis magnitudinibus antecedens ad conſequens, ſicut autem in primis magnitudinibus cōſequens ad rem aliam, ſic in ſecundis res alia ad antecedens.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 1

SI fuerint quotlibet quantitates aliarum totidem æquæ multiplices, aut ſingulæ ſingulis æquales, neceſſe eſt quemadmodum una illarum ad ſui comparem, totum quoque ex his aggregatum ad omnes illas pariter acceptas ſimiliter ſe habere.

CAMPANVS Sint quotlibet quantitates quæ ſint a b, c, aliarū totidem quæ ſint d e f, æque multiplices, unaquæque ad ſui comparem, aut ſingulæ ſint ſingulis æquales, ita uidelicet quod ſicut a eſt multiplex d, ita b eſt multiplex e, & c, multiplex f, uel ſi a eſt æqualis d, quod ſimiliter b ſit æqualis e, & c æqualis f, dico quod ſicut ſe habet a ad d, ita ſe habet aggregatum ex omnibus quæ ſunt a b c, ad aggregatum ex omnibus quæ ſunt d e f. Quod ſi ſingulæ ſingulis ſint æquales, patet propoſitum per hanc commuuem ſcientiam, ſi æqualibus æqualia addantur, tota quoq; erūt æqualia. Si autem ſint omnes ſuis cōparibus æque multiplices, diuiſis eis ſecundum quantitatem ſuarum ſubmultiplicium, erit aggregatum ex prima parte a & prima b, & prima c, æquale aggregato ex d e f, per prædictam communem ſcientiam adiuuante hac, quæ eidem ſunt æqualia inter ſe ſunt æqualia. Similiter quoque aggregatū ex ſecundis partibus quantitatum a b, erit æquale aggregato ex d e f. ſicque de cæteris, & quia hoc poterit totiens fieri quotiens d continetur in a, erit ut æquale aggregatum ex d e f, totiens cōtineatur in aggregato ex a b c, quotiens d, continetur in a. Quia ergo quotiens d numerat a, totiens aggregatum ex d e f, numerat aggregatum ex a b c, patet quod ſicut a eſt multiplex ad d, ita aggregatum ex a b c, aggregati ex d e f, quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 1 Propoſitio 1

SI fuerint quotcunque magnitudines quotcunque magnitudinum æqualium numero ſingulæ ſingularum æque multiplices, quotuplex eſt unius una magnitudo, totuplices erunt & omnes omnium.

THEON ex Zamb. *Sint quotcunque magnitudines α, β, γ, quotcunque magnitudinū æqualiū numero, æque multiplices, ſingulæ ſingularū. Dico quod quotuplex eſt α ipſius, totuplices erunt α, β, γ ipſarū, &*

Quod

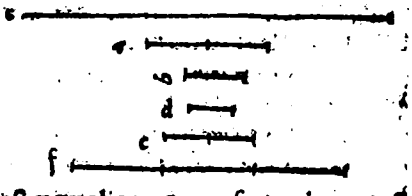
Quoniã enim æque multiplex eſt α ε, ipſius ϛ, & γ δ, ipſius ζ, quotcũque igitur magnitudines ſunt in α ε, æquales ipſi ϛ, totidẽ & in γ δ, ſunt æquales ipſi ζ. Dirimatur quidẽ α β, in magnitudines æquales ipſi ϛ, hoc eſt α η, & η ε, & γ δ, ipſi ζ, æquales magnitudines. hoc eſt γ θ, & θ δ. Erit nimirũ multitudo ipſarum γ θ, & θ δ, multitudini ipſarum α η, & η β, æqualis. Et quoniam æqualis eſt α η, ipſi ϛ, & γ θ, ipſi ζ, & α η, & γ θ, ipſis ϛ ζ, ſunt æquales, & per hoc quoniam æqualis eſt η β, ipſi ϛ, & β δ, ipſi ζ, & γ ε, & θ δ, ipſis ϛ ζ. Quotcunque igitur ſunt in α β, æquales ipſi ϛ, tot & in ipſis α β, & γ δ, ſunt æquales ipſis ϛ ζ, quotuplex igitur eſt α ε, ipſius ϛ, totuplices ſunt α β, & γ δ, ipſorũ ϛ ζ. Si fuerint igitur quotcunque magnitudines quotcũque magnitudinum æqualiũ numero ſingulæ ſingularum æque multiplices, quotuplex eſt una magnitudo unius, totuplices erunt & omnes omnium, quod demonſtraſſe oportuit.

α
β
γ
δ

Euclid. ex Camp. Propoſitio 2

2 SI fuerint ſex quantitates quarum prima ad ſecũdam atque tertia ad quartam æque multiplices, quinta uero ad ſecundam atque ſexta ad quãrtam æque multiplices, totum primæ & quintæ ad ſecundam totumque tertiæ & ſextæ ad quartam æque multiplicia eſſe conueniet.

CAMPANVS Sint ſex quantitates, a prima, b ſecunda, c tertia, d quarta e quinta, f ſexta. Sintq; a & c, æque multiplices ad b, & d. Itẽque e, & f, ſint æque multiplices ad eaſdẽ. Dico qd ſicut totum aggregatũ ex a & e, eſt multiplex ad quantitatem b, ita totum aggregatum ex c & f, eſt multiplex ad quantitatem d. Nam quia numerus ſecundum quem b continetur in a, eſt æqualis numero ſecundum quem d continetur in c, ſimiliter quoque numerus ſecundũ quem b continetur in e, eſt æqualis numero ſecundum quẽ d continetur in f, erit per communẽ ſcientiam quæ eſt ſi æqualibus æqualia addãtur & tota quoque erunt æqualia, numerus ſecũdum quẽ d continetur in aggregato ex a & e, æqualis numero ſecundum quem d continetur in aggregato ex c & f, quare ſicut aggregatũ ex a & e, eſt multiplex ad b, ita aggregatum ex c & f, eſt multiplex ad d, quod eſt propoſitum.

Euclid. ex Zamb. Theorema 2 Propoſitio 1

3 SI prima ſecundæ æque fuerit multiplex, & tertia quartæ, fuerit autem & quinta ſecũdæ æque multiplex & ſexta quartæ, & cõpoſita prima & quinta, ſecundæ æque multiplex erit, & tertia & ſexta quartæ.

THEON ex Zamb. Prima enim α β, ſecundæ γ, æque multiplex eſto, & tertia δ ε, ipſius ζ, quartæ, ſit autẽ & quinta ε η, ſecundæ γ, æque multiplex, & ſexta ε θ, ipſius ζ, quartæ. Dico quod compoſita prima & quinta α η, ipſius γ, ſecundæ æque multiplex erit, & tertia & ſexta δ θ, ipſius ζ, quartæ. Quoniam enim æque multiplex eſt α β, ipſius γ, & δ ε, ipſius ζ, quot magnitudines igitur ſunt in α β, æquales ipſi γ, totidem magnitudines ſunt & in δ ε, æquales ipſi ζ. ac per hoc, & quot ſunt in ε η, æquales ipſi γ, tot etiam ſunt in ε θ, æquales ipſi ζ. Quot igitur ſunt in tota α η, æquales ipſi γ, tot ſunt in tota δ θ, æquales ipſi ζ. Quotuplex igitur eſt α η, ipſius γ, totuplex eſt δ θ, ipſius ζ. Et compoſita igitur prima & quinta α η, ipſius γ, ſecundæ æque erit multiplex & tertia & ſexta δ θ, ipſius ζ, quartæ. Si prima igitur ſecundæ æque fuerit multiplex & tertia quartæ, fuerit autem & quinta ſecũdæ æque multiplex & ſexta quartæ, etiam compoſita prima & quinta, ſecundæ æque multiplex erit, & tertia & ſexta quartæ. quod demõſtraſſe oportuit.

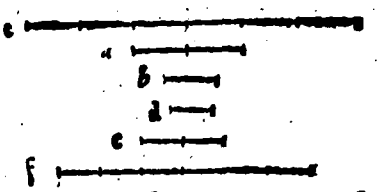
α
β
γ
δ
ε
ζ
η
θ

Euclid. ex Camp. Propoſitio 3

3 SI fuerint primum ſecundi & tertiũ quarti æque multiplicia, ad primum uero & tertium multiplices ſumantur æquales, erunt multiplex primi ad ſecundum, atque multiplex tertij ad quartum æque multiplicia.

CAMP. Sit ſex quãtitates, a prima, b ſecũda, c tertia, d quarta, e quinta, f ſexta, ſintq; a ad b & c ad d, itẽq; e ad a & f ad c, æque multiplices. Dico q; ſicut e eſt multiplex ad b, ita f ad d

Diuidatur enim e ſecundū quantitatem a ſui multiplicis, & f ſecundum quantitatem c, eritq; propter æqualitatem partium e ad a, & partium f ad c, ut quælibet partium e ſit ita multiplex ad b, ſicut quælibet partium f ad d. Quia ergo ſicut prima pars e eſt multiplex ad b ita prima pars eſt multiplex ad d, itémque ſicut ſecunda pars e eſt multiplex ad b, ita ſecunda f ad d, ergo erit per præmiſſam ut aggregatum ex duabus primis partibus e ſit ita multiplex ad b, ſicut aggregatum ex duabus primis partibus e f ad d. Et quia rurſus tertia pars e (ſi ſit aliqua tertia pars) eſt ita multiplex ad b ſicut tertia f ad d, erit per eandem ut totū aggregatū ex tribus primis partibus e ſit ita multiplex ad b, ſicut totum aggregatum ex tribus primis partibus f ad d. Sicq; (ſi plures fuerint partes e & f) componendo ſemper ſequentem cum aggregato ex prioribus, concludes quod ſicut e eſt multiplex ad b ita f ad d per præmiſſam totiens ſumptā quot fuerint partes in e aut in f, minus una, ſicq; patet propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 3 Propoſitio 3

3 Si primum ſecundi æque fuerit multiplex & tertium quarti, ſumantur autem æque multiplicia primi & tertij, etiam ex æquo eorum quæ ſumpta ſunt utrunque utriuſque æque erit multiplex, alterum quidem ſecundi, alterum autem quarti.

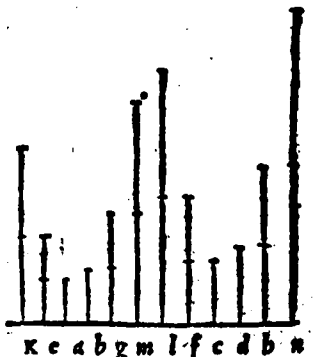
THEON ex Zamb. *Primum enim α ſecūdi β, æque ſit multiplex, & tertiū γ, ipſius δ, quarti, ſumanturq; ipſorū α ζ, γ θ. Dico quod æque multiplex eſt α ζ, ipſius β, & γ θ, ipſius δ. Quoniā enim æque multiplex eſt α ζ, ipſius α, & γ θ, ipſius γ, quot igitur ſunt magnitudines æquales in α ζ, ipſi α, tot etiā ſunt magnitudines in γ θ, æquales ipſi γ. Dirimatur quidē α ζ, in magnitudines æquales ipſi α, hoc eſt α, & ζ, & γ θ, in æquales ipſi γ, hoc eſt γ λ, & λ θ, erit utiq; æqualis multitudo ipſorū α, & ζ, multitudini ipſorū γ λ, & λ θ. Et quoniā æque multiplex eſt α, ipſius β, & γ, ipſius δ, æqualis autē eſt α, ipſi α, & γ λ, ipſi γ, æque igitur eſt multiplex α, ipſius β, & γ λ, ipſius δ. Ac per hoc iam æque multiplex eſt α ζ, ipſius ε, & λ θ, ipſius δ. Quoniā igitur primū α, ipſius β, ſecundi æque eſt multiplex & tertiū γ λ, ipſius δ, quarti: eſt autem & quintū α ζ, ipſius β, ſecundi æque multiplex & ſextū λ θ, ipſius δ, quarti, & compoſitū igitur (per 2 quinti) primum & quintū α ζ, ipſius ε, ſecundi æque eſt multiplex, & tertium & ſextum γ θ, ipſius δ quarti. Si primum igitur ſecundi æque fuerit multiplex & tertiū quarti, ſumanturq; primi & tertij æque multiplicia, etiā ex æquo eorum quæ ſumpta ſunt utrunq; utriuſq; æque erit multiplex, alterum ſecundi, alterum autem quarti, quod oportebat demonſtrare.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 4

4 SI fuerit proportio primi ad ſecundum ſicut tertij ad quartum, ad primum autem & tertium æque multiplicia aſſignētur itémque ad ſecundum & quartum multiplices æquales, erunt aſſignatæ multiplices eodem ordine proportionales.

CAMPANVS. Sit proportio a primi ad b ſecundū, ſicut c tertij ad d quartū, ſumanturq; e ad a, & f ad c, æque multiplicia: itēque g ad b, & h ad d, æque multiplicia. Dico quod proportio e ad g, eſt ſicut f ad h. Sumam k ad e, & l ad f, æque multiplicia, itemque m ad g: & n ad ad h, æque multiplicia. Et quia e & f, ſunt æque multiplicia ad a, & c, itemq; k & l æque multiplicia ad e & f, erunt per præmiſſam k & l, æque multiplicia ad a & c, per eandem quoq; erunt m & n, æque multiplicia ad b, & d. Quare per cōuerſionem diffinitionis incōtinuæ proportionalitatis, k ad m, & l ad n, ſimiliter ſe habebunt in addendo, diminuendo & æquādo. Quia ergo k & l ſunt æque multiplicia ad e & f, itemq; m & n, æque multiplicia ad g & h, erit per diffinitionem incontinuæ proportionalitatis proportio e ad g, ſicut f ad h, quod eſt propoſitum.

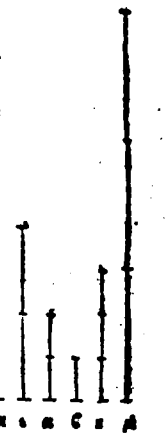
Eucli. ex Zamb. Theorema 4 Propoſitio 4

4 Si primum ad ſecundum eandem habuerit rationẽ, & tertium ad quartum, etiam æque multiplicia primi & tertij ad æque multiplicia ſecundi & quarti iuxta quamuis multiplicationem, eandem habebunt rationẽ ſumpta adinuicem.

THEON ex Zamb. Primum enim α, ad ſecundum ς, eandem habeat rationem, quam tertium γ, ad quartũ δ. Et ſumantur quidẽ ipſorũ α γ, æque multiplicia, α ζ, & ipſorũ β δ, alia utcũq; multiplicia α θ. Dico quod ſicut ſe habet ς, ad ipſum α. ſic ſe habebit ζ, ad ipſum θ. Sumantur enim ipſorũ ς ζ, æque multiplicia α & λ, & ipſorum α θ, alia quomodocũq; æque multiplicia, hoc eſt μ, & ν. Et quoniam æque multiplex eſt ς, ipſius α, & ζ, ipſius γ, & ſumpta ſunt ipſorũ ς ζ, æque multiplicia α & λ, igitur α. (per 5 quinti) æque multiplex eſt ipſius α, & ζ, ipſius γ, & propterea, æque multiplex eſt quoq; μ, ipſius ς, & ν, ipſius δ. Et quoniam eſt ut α, ad β. ſic γ, ad δ, & ſumpta ſunt ipſorũ α γ, æque multiplicia α λ, ipſorum autem β δ, alia quomodocũq; æque multiplicia, hoc eſt μ, ν. ſi igitur excedit α, ipſum μ, excedit & λ, ipſum ν, & ſi æquale, æquale, & ſi minus, minus, (per 6 diffinitionem tertij) Sunt autem α λ, ipſorum ς ζ. æque multiplicia, & μ ν, ipſorũ α θ, alia quomodocũq; æque multiplicia. Eſt igitur ut ς, ad α, ſic ζ, ad θ. Si primum igitur ad ſecundum eandem habuerit rationem & tertiũ ad quartum, etiam æque multiplicia primi & tertij ad æque multiplicia ſecundi & quarti iuxta quamuis multiplicationem eandem rationẽ habebunt ſumpta adinuicem, (per 6 diffinitionem quinti. Quod oportebat demonſtrare.

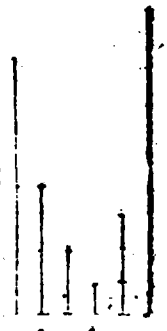
LEMMA ſiue aſſumptio. Quoniã igitur demõſtratũ eſt quod ſi excedit α, ipſum μ excedit quoq; & λ, ipſum ν, & ſi æquale, æque: & ſi minus, minus: manifeſtũ eſt quod ſi μ, ipſum α, excedit & ν, excedit ipſum λ: & ſi æquale, æquale: & ſi minus, ac per hoc erit ut α, ad ς, ſic θ, ad ζ.

CORRELARIVM Hinc manifeſtũ eſt quod ſi quatuor magnitudines proportionales fuerint, & contra quoque proportionales erunt.

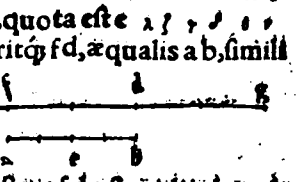

Euclid. ex Camp. Propoſitio 5

5 Si fuerint duæ quantitates quarum una ſit pars alteri us, minuaturque ab utraque ipſarum ipſa pars, erit reliquũ reliquo atque totum toti æque multiplex, Vel ſic, minuatur cũq; ab utraque ipſarum ipſa pars aliquot a, erit reliquum reliqui tota pars, quota totum totius.

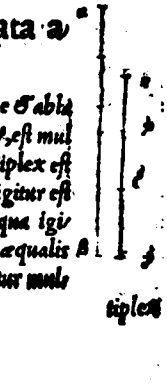
CAMPANVS Sit quantitas a b tota pars quantitatis c d, quota eſt e b ipſius a b, minuaturq; a b ex quãtitate c d, & ſit reſiduũ f c, eritq; f d, æqualis a b, ſimiliter quoq; minuatur e b ex quãtitate a b. ſitq; reſiduum e a. Dico quod quota pars eſt quãtitas a b quantitatis c d tota eſt quantitas a e quantitatis c f. Cũ enim f d ſit æqualis a b, erit f d. ita multiplex e b, ſicut c d eſt multiplex a b, ponã ita q; d g ita multiplicẽ a e, ſicut f d, eſt multiplex e b eritq; ex prima huius quãtitas f g, ita multiplex a b, ſicut f d, eſt multiplex e b, & quia ſic fuit c d, multiplex a b, ſicut f d. fuit multiplex e b erit utraque duarũ quantitatũ c d f g, æque multiplex quãtitatis a b, quare per cõmunem ſcientiam. c d & f g ſunt æquales adinuicem, dempta igitur ab utraq; earũ, quãtitate f d, erit c f æqualis d g. Et quia d g fuit ita multiplex a e ſicut f d, e b. & ideo ſicut a b, e b. quare & ſicut c d, a b, erit c f, ita multiplex a e, ſicut tota c d totius a b, quod eſt propoſitum.

Euclid. ex Zamb. Theorema 5 Propoſitio 5

5 Si magnitudo magnitudinis æque fuerit multiplex, & ablata ablatæ, & reliqua reliquæ, ita erit multiplex ut tota totius eſt.

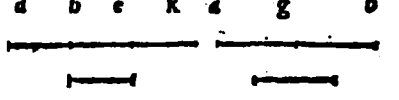
THEON ex Zamb. Magnitudo etenim α β, magnitudinis γ δ, æque multiplex eſto, atque & ablata α ς, ablatæ γ ζ. Dico quod & reliqua ς β, reliquæ δ ζ. æque erit multiplex atq; tota α β, totius γ δ, eſt multiplex. Quotuplex eſt α ς, ipſius γ ζ, totuplex ſiat ς β, ipſius γ η. Et quoniã (per 1 quinti, æque multiplex eſt α ς, ipſius γ ζ, & α β, ipſius γ δ, ponitur autẽ æque multiplex α ς, ipſius γ ζ, & α β, ipſius η ζ, æque igitur eſt multiplex α ς, utriuſq; ipſorũ η ζ, & γ δ, æqualis igitur eſt η ζ, ipſi γ δ. Cõmunis auferatur γ ζ, reliqua igitur η γ, reliquæ δ ζ, eſt æqualis. Et quoniã æque multiplex eſt α ς, ipſius γ ζ, & ς, ipſius η γ, æqualis autem eſt η γ, ipſi δ ζ, æque igitur eſt multiplex α ς, ipſius γ ζ, & ς, ipſius ζ δ. Æque autem ponitur multiplex

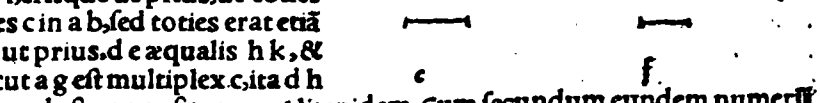
tiplex α ι, ipſius γ ξ, & α β, ipſius γ δ, æque igitur eſt multiplex ι ε, ipſius ξ δ, & α ε, ipſius γ δ. Et reliqua igitur ι ε, reliquæ ξ δ, æque multiplex erit: quotuplex eſt tota α β, totius γ δ. Si magnitudo igitur magnitudinis æque fuerit multiplex & ablata ablatæ: & reliqua reliquæ æque multiplex erit, quotuplex eſt tota totius. Quod demonſtraſſe oportuit. Eucli. ex Camp. Propoſitio 6

6 SI fuerint duæ quantitates ad alias duas æque multiplices duæq; minores à duabus maioribus utraque à ſua multiplice ſubtrahantur, erunt duo reliqua earundem partium æque multiplicia, aut eis æqualia.

CAMPANVS Sint quantitates a b ad c, & d e ad f, æque multiplices, ſubtrahantur que c ex a b, & f ex d e, & ſint reſidua ex a b quidem a g, ex d e, d h, eritq; g b, æqualis c, & h e æqualis f, dico quod duo reſidua a g & d h erunt æqualia duabus quantitatibus c f, aut eis æque multiplicia. Sit ergo primo a g, æqualis c, dico quod d h eſt æqualis f. Sumam enim quantitatẽ e k, equalẽ f, eritque per præmiſſas hypotheſes, ut toties f ſit in h k, quoties c in a b, quare ſicut a b eſt multiplex c, ita h k, eſt multiplex f, ſed ſic etiam d e, erat multiplex eiuſdem f, erit igitur per communẽ ſcientiam, h k æqualis d e, dẽpta igitur cõmuni earum quãtitate h e, erit d h, æqualis f, quod eſt propoſitũ

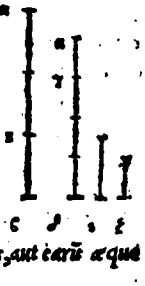

Si autẽ a g ſit multiplex c, ponam ut e k ſit æque multiplex f, eritque ut prius, ut toties f ſit in h k, quoties c in a b, ſed toties erat etiã in d e, erit igitur ut prius. d e æqualis h k, & d h, e k, quare ſicut a g eſt multiplex c, ita d h eſt multiplex f, quod eſt propoſitum. Aliter idem. Cum ſecundum eundem numerũ contineat quantitas a b quantitatem c, ſecundũ quem quantitas d e quantitatẽ f, dempta; que ab eo unitate remaneat unitas uel numerus ſecundum quem a g, continet c, & ſecundũ quem d h, continet f, patet quantitates a g, & d h, eſſe æquales aut æque multiplices quantitatibus c & f. Eucli. ex Zamb. Theorema 6 Propoſitio 6

6 Si duæ magnitudines duarum magnitudinum æque fuerint multiplices, & ablatæ aliquæ earundem æque fuerint multiplices, etiam reliquæ eiſdem uel æquales, ſunt, uel æque ipſarum multiplices,

THEON ex Zamb. Duæ enim magnitudines α β γ δ, duarum magnitudinũ ι, ϛ, æque multiplices, & ablatæ aliquæ α ν, β γ θ, earundem ι, ξ, æque ſint etiam multiplices. Dico quod & reliquæ ν β, θ δ, eiſdem ι, ξ, aut ſunt æquales, aut earum æque multiplices. Sit enim primum, ν β, ipſi ι, æquale. Dico quod & θ δ, ipſi ξ, eſt æquãle. Ponatur enim ipſi ξ, æqualis γ κ. Et quoniam æque multiplex eſt α ν, ipſius ι, & γ θ, ipſius ξ, æqualis autem eſt α ε, ipſi ι, & α γ, ipſi ξ, æque igitur eſt multiplex α ε, ipſius ι, & ν, θ, ipſius ξ. Aeque autem ponitur multiplex α ε, ipſius ι, & γ δ, ipſius ξ. Aeque igitur eſt multiplex α ν, ipſius ξ, & γ δ, ipſius ϛ. Quoniam igitur utraque ipſarũ ν θ, & γ δ, ipſius ϛ, æque eſt multiplex, æqualis igitur (per 1 cõmunem ſententiã.) eſt ν θ, ipſi γ δ. Cõmuni auferatur γ θ, reliqua igitur α γ, reliquæ θ δ, eſt æqualis. Sed ξ, ipſi ν γ, eſt æqualis. θ δ, igitur, ξ, eſt æqualis. Quare ſi ν β, æqualis eſt ipſi ι, & δ θ, ipſi ξ, erit æqualis. Similiter quoq; oſtendemus quod & ſi multiplex fuerit ν ε, ipſius ι, tam multiplex erit & θ λ, ipſius ξ. Si duæ igitur magnitudines duarũ magnitudinum æque fuerint multiplices, & ablatæ aliquæ earũdẽ æque fuerint multiplices, & reliquæ eiſdẽ aut æquales, aut earũ æque multiplices erunt. Quod demõſtrare oportebat.

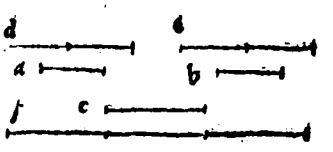
7 Eucli. ex Camp. Propoſitio 7

SI duæ quantitates inæquales ad quãlibet comparẽtur, earũ ad illam erit una proportio, itemq; ad illas proportio illius, una eſt.

CAMPANVS Sint duæ quantitates a b, æquales, quæ comparentur ad quãlibet tertiã ut ad c, dico q; eadẽ eſt proportio a ad c, & b ad c, itẽq; eadem c ad a, & c ad b. Primũ ſic probatur. Cum enim c ſit conſequens ad a primã, & ad b tertiam, ipſa erit in ratione ſecundæ & quartæ. Sumam igitur d ad a primam, & e ad b tertiam æque multiplices, & ſumam f, quamlibet ex multiplicibus c, quæ eſt ſecunda & quarta. Et quia a & b quarum ſunt æque multiplices d e, poſitæ ſunt æquales, erit ut ſi d diu-

datur

datur ſecundum quantitatem a,& e ſecundum quantitatem b,quod partes utrobique ſunt numero qu& antitate æquales,numero quidem,per hypotheſin propter æqualitatem multiplicationis utrobique:quantitate autẽ per hanc communem ſcientiam quoties oportuit repetitam,quæ eidem ſunt æqualia ſibiinuicem ſunt æqualia.

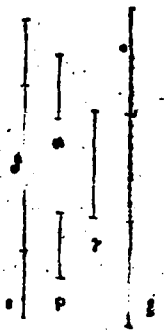

Quia igitur prima ex partibus d eſt æqualis primæ ex partibus e,& ſecunda ſecundæ & cæteræ ceteris,ſuntq; tot partes in d quot ſunt in e.erit per primam huius,d æqualis e.Quare per communem ſcientiam. ſi duæ quantitates æquales comparentur ad aliam tertiam aut ambæ quantitates d & e ſunt ſimiliter maiores f,aut ſimiliter minores,aut ſibi æquales,igitur ex diffinitione continuæ proportionalitatis,quæ eſt proportio a primæ ad c ſecundam,eadem eſt tertiæ ad c,quartam. quod eſt propoſitum. Secundum eodem modo probabis ordine conuerſo,ut c ponatur prima & tertia:a uero ſecunda,b quarta. Cum uero quantitas f,quæ eſt æque multiplex primæ & tertiæ,ſit aut ſimiliter maior quantitatibus d & e quæ ſunt æque multiplices ſecundæ & quartæ,aut ſimiliter minor,aut eis æqualis:erit per eandem diffinitionem proportio c primæ ad a ſecundam ſicut c tertiæ ad b,quartam. Quod eſt propoſitum.

Eucli.ex Zamb. Theorema 7 Propoſitio 7

7 **Aequales,ad eandem,eandem habent rationem,& eadem,ad æquales**

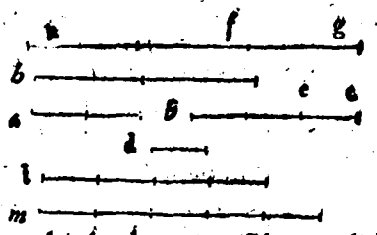
THEON ex Zamb. *Sint æquales magnitudines α β:alia autem utcunque magnitudo γ Dico quod utraque ipſarum α β,ad ipſam γ,eandem habet rationem,& γ,ad utramque ipſarũ α ε. Sumantur (per 5 quinti,) ipſarum α β,æque multiplices,ſintq; δ.α,ipſius autem γ,alia utcũque multiplex,ſitq; ζ. Quoniam igitur æque multiplex eſt δ ipſius α,& ζ,ipſius β, æqualis autẽ eſt α,ipſi β,æqualis igitur eſt (per primam cõmunem ſententiam.) & δ,ipſi ε,Alia autem quæcũque ζ,multiplex ipſius ε,ſi excedit igitur δ ipſum ζ,excedit & ε,ipſum ζ,& ſi æqualis,æqualis & ſi minor,minor. Et ſunt quidem δ ε.ipſarum α β,æque multiplices,& ζ,ipſius γ,alia quæcũque multiplex. Eſt igitur ut α,ad γ,ſic β,ad γ,dico iam quod & γ,ad utramq; ipſarum α β.eandẽ habet rationem, Eiſdem namque diſpoſitis,ſimiliter oſtẽdemus quod æqualis eſt δ ipſi ε,alia autem quædam eſt ζ. Si igitur excedit ζ,ipſum δ,excedit quoque ipſum ε,& ſi æqualis,æqualis, & ſi minor,minor. At ζ.ipſius γ.multiplex eſt,& δ ε,ipſarum α β,aliæ quæuis ſunt æque multiplices. Eſt igitur ſicut γ ad β,ſic etiam γ,ad ε. Æquales igitur ad eandem habent rationem,& eadem,ad æquales,quod fuerat demonſtrandum.*

Eucli.ex Camp. Propoſitio 8

8 **SI duæ quantitates inæquales ad unam quantitatem proportionẽtur,maior quidem maiorem,minor uero minorem obtinebit proportionem. Illius autem ad illas,ad minorem quidẽ proportio maior,ad maiorem uero minor erit.**

CAMPANVS. *Sint duæ quãtitates inæquales a & b c,ſitque maior b c,& proportionentur ad candẽ quãtitatẽ quæ ſit d,dico qđ maior eſt proportio b c ad d. quàm a ad d,& quod ecõtrario maior eſt d ad a quàm d ad b c. Primũ ſic probatur. Ponã c b,æqualẽ a,& multiplicabo totiẽs e c,quod proueniat quantitas maior d ſitque f g,& ſumam k f,ita multiplicẽ b e, & ſimiliter h ita multiplicẽ a,ſicut f g,eſt multiplex e c,eritq; per primã huius h ita multiplex a:ſicut k g,eſt multiplex b c,erit etiã h æqualis k f:propter hoc quod earum ſubmultiplices que ſunt a & b e, poſitæ ſunt æquales. Ponã quoq; quod h nõ ſit minor d,ſed æqualis aut maior, toties enim multiplicabo unã quãq; triũ quantitatũ e c,b e,& a,æqualiter,quod f g multiplex e c proueniat maior d,& quod h multiplex a nõ proueniat minor eadẽ.deinde totiesmultiplicabo d.quod proueniat quãtitas maior h,ſitq; in prima quãtitas multipliciũ d quæ ſit maior h,ſub qua ſumam maximam multiplicẽ d,aut ſibi æqualẽ ſi m eſt prima in ordine multipliciũ d,que ſit l eritq; ut l,nõ ſit maior h,& conſtabit m ex d & h propter id quod omne multiplex cõſtat ex proximo precedenti multiplici & ſimplo:ut triplum ex duplo & ſimplo excepto primo multiplici quod cõſtat ex bis ſimplo. Quia ergo h eſt equalis.*

κ f,non erit κ f minor l,itaque κ f & d non efficient minus quam l & d,quare non efficient minus quàm m,& quia f g,eſt maior d,erit κ g maior quam m. Intelligo igitur quãtitatem b c primam,d ſecundam,a tertiam,d quartam,& quia ad primam & tertiã ſumpta ſunt æque multiplicia uidelicet κ g & h,ſimiliter quoque ad ſecundam & quartam æque multiplicia immo idem in ratione duorũ quod eſt m,& addit κ g,multiplex primæ ſuper m multiplex ſecundæ,non addit autẽ b multiplex tertiæ ſuper m multiplex quartæ,erit per diffinitionem maioris improportionalitatis,maior proportio b c primæ ad d ſecundam quàm a tertiæ ad d quartam,quod eſt primum. Secundum probabis per eandem diffinitionem conuerſo ordine, ut d ſit prima & tertia,a ſecunda b c quarta,addit enim m multiplex primæ,ſuper b multiplicem ſecundæ,non addit autem m multiplex tertiæ ſuper k g.multiplicẽ quartæ,quare maior eſt proportio d ad a quàm d ad b c quod eſt ſecundum. Ex huius autem demonſtrationis modo,patet ſufficientia diffinitionis maioris improportionalitatis,quam poſuit author in principio huius quinti. Nuſquam enim eſt maior,proportio primæ quatuor quantitatũ ad ſecundam quam tertiæ ad quartam: quin cõtingat aliqua æque multiplicia ad primã & tertiã reperiri,quæ cum relata fuerint ad aliqua æque multiplicia ſecundæ & quartæ, inuenietur multiplex primæ addere ſuper multiplex ſecũdæ,non autẽ multiplex tertiæ ſuper multiplex quartæ. Hæc autẽ multiplicia ſic reperiemus,ſicut demõſtrabitur infra ſupra ꝛ huius.

Eucli. ex Zamb. Theorema 8 Propoſitio 8

8 In æqualium magnitudinum maior ad eandem, maiorem rationem habet,quàm minor, & eadem ad minorem, maiorem rationem habet, quàm ad maiorem.

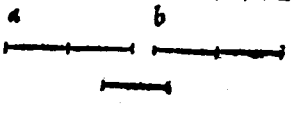
THEON ex Zamb. *Sint inæquales magnitudines,a β,& γ,& ſit maior α ε,quàm γ. Alia autem quæuis, ſit ut δ. Dico quod α β,ad δ,maiorem rationem habet,quàm γ ad δ,& δ ad γ,maiorem rationem habet, quàm ad α ε. Quoniam enim maior eſt α ε,quàm γ,ponatur ipſi γ,æqualis ε ζ,minor iam ipſarum α ζ,& α β,multiplicata: maior aliquando fiet quàm δ. Sit primum α ζ,minor quàm ζ ε. Et multiplicetur α ζ,quoad quod fiet,maius ſit ipſo δ,& ſit illius multiplex ζ η,quod maius eſt quàm δ. Et quàm multiplex eſt ζ η,ipſius α ζ,tam multiplex eſto η θ, ipſius ζ ε,& η ι, ipſius γ,& ſumatur ipſius δ duplum,ſitq; illud λ,triplum poſtmodũ: ſitq; illud μ,& deinceps uno plus,quoad ſumptum multiplex fiat ipſius δ, primo maius quàm ι,ſumaturq;,& ſit ν,quadruplum quidem ipſius δ, primó autem maius quàm ι. Quoniam igitur ι,ipſo ν,primo eſt minor ι,igitur ipſo μ,non eſt minor. Et quoniam æque multiplex eſt ζ η,ipſius α ε,atque æque multiplex eſt ζ η,ipſius α ζ,æque igitur eſt multiplex, (per 1 quinti,) ζ θ ipſius α ε. Sed æque multiplex eſt ζ η ipſius α ζ,& η ipſius γ, æque igitur multiplex eſt ζ θ,ipſius α ε,& η,ipſius γ. Igitur ζ θ,& η,ipſarum α ε, & γ, æque ſunt multiplices, (per eandẽ.) Rurſus quoniã æque eſt multiplex η θ,ipſius ζ β,& η ipſius γ, æqualis aũt eſt ζ β,ipſi γ,æqualis igitur eſt & η θ,ipſi ι. At ι,non eſt minor quàm μ neq; igitur η θ,eſt minor quàm μ. Maior autẽ eſt ζ η,quàm δ,tota igitur ζ θ,ſimul ambabus δ & μ,maior eſt. Sed ambæ δ & μ,ipſi ν, ſunt æquales: quandoquidẽ μ,ipſius δ triplũ eſt, ambæ autẽ μ,& δ,ipſius δ quadruplices ſunt, eſt autem ν, ipſius δ,quadruplum: ambæ igitur μ & δ,ipſi ν ſunt æquales. Sed ζ θ,ipſis μ & δ maior eſt, igitur ζ θ,ipſum ν excedit. Sed ι,ipſum ν,nõ excedit,& ſunt quidẽ ζ θ & ι æque multiplices ipſarum α ζ,& γ,& ν,ipſius δ,alia quæuis eſt multiplex. Igitur α ε, ad δ maiorem rationem habet,quàm γ,ad δ. Dico iam quod & δ,ad γ,maiorem rationẽ habet,quàm δ ad α β. Nam illis ſic deſcriptis ſimiliter oſtẽdemus quod ν,maior quidem eſt quàm ι,non uero maior quàm ζ θ: & eſt quidẽ ν ipſius δ, multiplex. Ipſæ uero ζ θ,& ipſarum α β & γ, aliæ quæuis æque multiplices. Igitur δ ad γ,maiorem rationem habet: quàm δ ad α β. Sed iam α ζ: maior eſt quàm β ε, iam minor ζ ε multiplicata: maior aliquando fiet quàm δ. Multiplicetur, & eſto η θ, multiplex quidem ipſius ζ β, tam multiplex fiat & ζ η ipſius α ζ, & η, ipſius γ, ſimiliter oſtendemus quod ζ θ, & α ipſarum α ε, & γ, æque ſunt multiplices. Sumaturq; ſimiliter ν multiplex quidem ipſius δ, primo autem maior quàm ζ η quare rurſus ζ η nõ eſt minor quàm μ, maior autem eſt η θ, quàm δ. Tota igitur ζ θ, ipſas δ & μ. hoc eſt ipſam ν, excedit, & α ipſam ν, non excedit. Quoniam & ζ η, quæ maior eſt quàm η θ, hoc eſt quàm α ipſam ν, non excedit: pariterq; ſuperiora conſequuti demonſtrationem conficiemus. Inæqualium igitur magnitudinum maior ad eandem, maiorem rationem habet, quàm minor: & eadem ad minorem, maiorem rationem habet quàm ad maiorem. Quod demonſtraſſe oportuit.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 9

9 SI fuerit aliquarum quantitatum ad unam quãtitatem proportio una, ipſas eſſe æquales, ſi uero unius ad eas proportio una, ipſas æquales eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS. Sit duarum quantitatum a & b, proportio una ad c, dico eas eſſe æquales, & ſi econuerſo fuerit eadem proportio c ad utrãq; earum, adhuc dico eas eſſe æquales, hæc eſt conuerſa ſeptimæ huius. Primum ſic patet. Si enim non ſunt æquales, ſed altera earum maior, utpote a, erit per primam partem præmiſſæ, maior proportio a ad c, quàm b ad c, quod eſt contra hypotheſin. Secundum quoque patet, quia ſi a eſt maior b, erit per ſecundam partem præmiſſæ, maior proportio c ad b, quàm ad a, quod eſt etiam contra hypotheſin

Eucli. ex Zamb. Theorema 9 Propoſitio 9

9 Quæ ad eandem, eandem habent rationem, æquales adinuicem ſunt, & ad quas eadem, eandem habet rationem, ipſæ ſunt æquales.

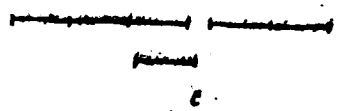
THEON ex Zamb. *Habeat inquam utraque ipſarum α ϛ, ad γ, eandẽ rationem. Dico quod æqualis eſt α, ipſi ϛ. Si autem non utraque ipſarum α ϛ, ad ipſam γ, eandem non haberet rationem, (per 8 quinti,) habet autem, æqualis igitur eſt α, ipſi β. Habeat rurſus γ, ad utrãq; ipſarum α β, eandem rationẽ. Dico quod æqualis eſt α, ipſi β. ſi autem non, ipſa γ, ad utramq; ipſarum α ϛ, non haberet eandem rationem, habet autem, æqualis igitur eſt α, ipſi ϛ. Quæ ad eandem igitur, eandẽ habẽt rationem, adinuicem ſunt æquales, & ad quas eadem, eandem habet rationem, ipſæ ſunt æquales. Quod demonſtrandum fuerat.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 10

10 SI fuerit unius quantitatis ad quantitatem unam proportio maior, quantitatem maiorem eſſe. Si uero unius ad eandem proportio maior, minorem eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS. Quod ſi fuerit maior proportio a ad c quàm b ad c, dico a eſſe maiorem b, & ſi fuerit maior c ad b quàm c ad a, adhuc dico a eſſe maiorem b. Hæc eſt conuerſa 8. Primum patet per primam partem 7 & per primam 8, nam per primam partem ſeptimæ non erit a æqualis b, nec etiam minor, per primam octauæ. Secũdum uero patet ex ſecundis partibus earundem.

Eucli. ex Zamb. Theorema 10 Propoſitio 10

10 Ad eandem, rationem habentium, maiorem rationem habens, illa maior eſt, ad quam autem eadem maiorem rationẽ habet, illa minor eſt.

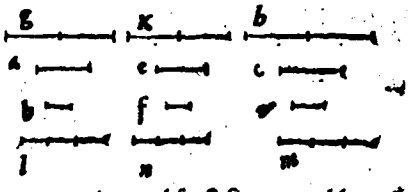
THEON ex Zamb. *Habeat enim α, ad γ, maiorem rationem, quàm β, ad γ. Dico quod α, maior eſt quàm β. Si autem non, aut eſt α, ipſi ϛ, æqualis, aut ea minor, æqualis autem minime eſt α, ipſi ϛ, utraque etenim ipſarum α β, ad γ, eandem rationem haberet: (per 9 quinti) non habet autem, igitur α, ipſi β minime æqualis eſt. Neque etiam minor eſt α, quàm β, nam α, ad ipſum γ, minorem rationem haberet, quàm β, ad γ, (per 8 quinti) non habet autem, igitur α, quàm β, minor non eſt. Oſtenſum autem eſt, quod neque eſt æqualis, maior igitur eſt α, quàm β. Habeat rurſus γ ad ϛ, maiorem rationem, quàm γ ad α. Dico quod minor eſt ϛ, quàm α. Si autem non, aut eſt ei æqualis aut ea minor, æqualis quidem non eſt, β ipſi α. Nam γ, ad utramque ipſarum α β, eandem haberet rationem, (per 6 quinti,) non habet autem, Igitur α, ipſi β, minime eſt æqualis. Neque etiam maior eſt ϛ, quàm α, nam γ, ad β, minorem rationem haberet, quàm ad α, (per 8 quinti,) non habes autem. Igitur maior nõ eſt ϛ quàm α: patuit autem quod neque æqualis eſt, minor igitur eſt β, quàm α. Ad eandem igitur rationem habentium, maiorem rationem habens, maior eſt, & ad quam eadem maiorem rationem habet, ipſa minor eſt. Quod erat demonſtrandum.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 11

11 SI fuerint quantitatum proportiones alicui uni æquales, ipſas quoque proportiones ſibi inuicem æquales eſſe neceſſe eſt.

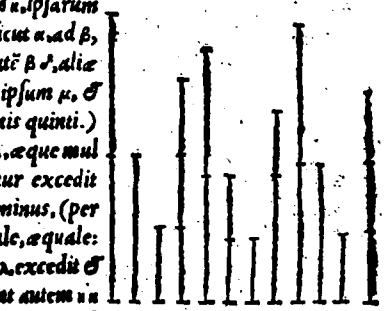
CAMPANVS Propoſitionem hanc quam Euclides in principio primi annumerauit inter cõmunes animi conceptiones, quæ eidem ſunt æqualia ſibi quoq; ſunt æqualia, prout de quantitatibus intelligitur, hic demõſtrat prout proportionibus accõmodatur. Sit ergo utraque duarum proportionum quæ ſunt a ad b, & c ad d, æqualis proportioni quæ eſt e ad f. Dico proportiones quæ ſunt a ad b & c ad d, ſibi inuicem eſſe æquales. Sumam enim g ad a, & h ad c, & K ad e, æque multiplites, itẽq; l ad b, & m ad d, & n ad f, æque multiplices. Et quia per hypotheſin proportio c ad f eſt ſicut a ad b, & ſimiliter ſicut c ad d, erit per conuerſionem diffinitionis incontinuæ proportionalitatis bis ſumptam ſi K addit ſuper n, quod g addat ſuper l, & h ſuper m, & ſi K minuit ab n, quod g minuat ab l, & h ab m, & ſi K eſt æqualis n, quod g ſit æqualis l, & h æqualis m. Quia igitur g ad l, & h ad m ſimiliter ſe habent in addendo, diminuendo & æquando, mediãtibus K n, & erit per diffinitionem incontinuæ proportionalitatis, a ad b ſicut c ad d. Quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. *Theorema* 11 *Propoſitio* 11

11 Quæ eidem ſunt eædem rationes, & adinuicem ſunt eædem.

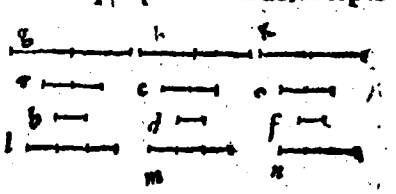
THEON ex Zamberto. *Sint enim ſicut α, ad β, ſic γ, ad δ, ſicut uero γ, ad δ, ſic ε, ad ζ. Dico quod eſt ſicut α, ſic ε, ad ζ. Sumantur enim ipſarum α γ ε, æque multiplices, ſintq; η θ κ, ipſarum uero β δ ζ, aliæ quæuis æque multiplices, ſintq; λ μ ν. Et quoniam eſt ſicut α, ad β, ſic γ, ad δ, & ſumptæ ſunt ipſarum α γ, æque multiplices η θ, ipſarum autẽ β δ, aliæ quæuis æque multiplices λ μ, ſi igitur excedit η, ipſum λ, excedit & θ, ipſum μ, & ſi æquale, æquale: & ſi deficit, deficit, (per conuerſionẽ 6 diffinitionis quinti.) Rurſus quoniã ſicut eſt ε, ad ζ, ſic eſt γ, ad δ, & ſumptæ ſunt ipſarum γ ε, æque multiplices θ κ, & ipſarum δ ζ, aliæ quæuis æque multiplices μ, & ν, ſi igitur excedit θ, ipſum μ, excedit quoque κ, ipſum ν, & ſi æquale, æquale: & ſi minus, minus, (per eandẽ.) Sed ſi excedit θ, ipſum μ, excedit quoq; & η, ipſum λ, & ſi æquale, æquale: & ſi minus, minus: (per eandem cõuerſionẽ.) Quare ſi excedit η, ipſum λ, excedit & κ, ipſum ν, & ſi æquale, æquale: & ſi minus, minus: (per eandem.) Sunt autem η κ ipſarum α, ε, æque multiplices, & λ ν, ipſarũ β ζ, aliæ quæuis æque multiplices. Eſt igitur ſicut α, ad ε, ſic eſt ε, ad ζ. Quæ igitur eidem eædem ſunt rationes, & adinuicem ſunt eædem (per 6 diffinitionem) quod demonſtraſſe oportuit.*

Eucli. ex Camp. *Propoſitio* 12

12 SI fuerit proportio primi ad ſecũdum ſicut tertij ad quartum, tertij uero ad quartum maior quàm quinti ad ſextum, erit proportio primi ad ſecundum maior, quàm quinti ad ſextum.

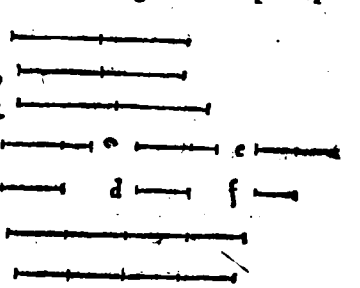
CAMPANVS Sicut in præcedenti, quod hicdemõſtrat in proportionibus, cõceptibile eſt in quantitatibus, uidelicet quod ſi duæ quantites fuerint ſibi inuicem æquales, quæcunque fuerit una earum maior, eadẽ maior erit & reliqua. In proportionibus tamen hoc demonſtratur, ut ſi ſit proportio a ad b ſicut c ad d, c uero ad d, ſit maior quàm e ad f, erit quoq; a ad b, maior q̃ e ad f. Sumã enim g ad a, & h ad c, & K ad e, æque multiplices itẽq; l ad b, & m ad d, & n ad f, æque multiplices. Et quia per hypotheſin proportio c ad d eſt ſicut a ad b, & maior quàm e, ad f: erit per conuerſionem diffinitionis incontinuæ proportionalitatis ſi h addit ſuper m, ut g addat ſuper l, & per cõuerſionẽ diffinitiõis maioris improportionalitatis, quod non ſit neceſſe K addere ſuper n. Quia igitur mediantibus h & m ſi g addit ſuper l, nõ eſt neceſſe K addere ſuper n: erit per diffinitionẽ maioris improportionalitatis, maior proportio a ad b quàm e ad f: quod eſt propoſitum.

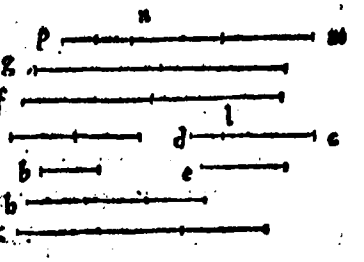
CAMPANI *additio.* Simili quoque modo probabis, quod ſi ſit a ad b ſicut c ad d, & c ad d, minor quàm e, ad f, erit a ad b minor quàm e ad f. Cum enim ſit c ad d minor q̃ e ad f: erit e ad f: maior quàm c ad d, per conuerſionem igitur diffinitionis maioris im-

pro-

proportiõalitatis,si k addit ſuper n,nõ eſt neceſſe qđ h addat ſuper m, ſed ſi h nõ addit ſuper m,g nõ addit ſuper l,ergo ſi k addit ſuper n,nõ eſt neceſſe ut g addat ſuper l,per diffinitionẽ igitur maioris improportiõalitatis,ma/ ior erit proportio e ad f,cui a ad b, ergo econuerſo mi nor erit a ad b quàm e ad f,qđ eſt propoſitũ. Ex mo do autẽ demõſtrationis octauæ huius,& hac fiet ma niſeſtũ qđ ſi fuerit primæ quatuor quãtitatũ ad ſecũ dam maior ptoportio quàm tertiæ ad quartam,cõ/ tinget reperire aliqua æque multiplicia primæ & ter tiæ,quæ cum cõparabũtur ad aliqua æque multipli cia ſecundæ & quartæ, inuenietur multiplex primæ addere ſuper multiplex ſecundæ,non autem multi/ plex tertiæ ſuper multiplex quartæ. Quod ſic patet. Sit enim maior proportio a b ad c,quàm d ad e. Po/ nam ergo ut ſit proportio a f ad c,ſicut d ad e,eritque per hanc 11 & per 10. a f minor a b & ſit minor in quantitate f b,quam multiplicabo toties,quod proueniat quãtitas ma/ ior c,quæ ſit g h,hac conditione ut d toties multiplicata producat quantitatem nõ mi norem e,quæ ſit k, tunc ponam ut l g ſit ita multiplex a f,ſicut g h eſt multiplex f b, aut k p,eritq; per primam huius l h,ita multiplex a b,ſicut k d. Deinde ponam quod m ſit prima quãtitas multiplex e,quæ ſit maior k,& ponam n ita multiplicem c, ſicut m eſt multiplex e, eritque per præmiſſas hypotheſes & con/ uerſionem diffinitiõis incontinuæ proportionalitatis quantitas n prima,multipliciũ c,quæ erit maior l g.nec erit l g minor c. Sumam ergo ſub n,maximam multipli cium c, aut ſibi æqualem ſi forſan n ſit prima multi/ plicium eius,quæ ſit o,conſtabitque n, ex o & c, quia ergo l g non eſt minor o, & g h eſt maior c, erit l h, maior n. quare cum k ſit minor m, patet propoſitum.

Conuerſam quoque huius demonſtrare poſſumus,uidelicet,quod ſi contingit repe rire aliqua æque multiplicia primæ & tertiæ,quarum multiplex primæ addat ſuper a liquod multiplex ſecundæ,& multiplex tertiæ nõ addat ſuper multiplex quartæ,ma/ ior erit proportio primæ ad ſecundam quàm tertiæ ad quartam,quod ſic probatur. Sint quatuor quantitates,a prima,b ſecunda,c d tertia,e quarta,ſintq; f ad a, & g ad c d,æque multiplicia,ſimiliter h ad b. & k ad e,æque multiplicia,& addat f ſuper h, non addat autẽ g ſuper k,dico quod maior eſt proportio a ad b quàm c d ad e. Si enim æqualis, per conuerſionẽ diffinitionis incontinuæ proportionalitatis addet g. ſuper k,quod eſt contra hypotheſin. Si autem minor, ſit c l ad e ſicut a ad b,eritque per huius 10,c l minor c d & ſit minor in quantitate l d. Ponam igitur ut m n ſit ita multiplex c l, & n p multiplex l d. ſicut f eſt multi/ plex a. eritque per primam huius m p ita multiplex c d, ſicut f eſt multiplex a. utraque igitur duarum quantitatum m p & g, eſt æque multiplex quantita/ tis c d, ergo ipſæ ſunt æquales, nam hæc illatio, demon ſtrata eſt in 7 huius. Et quia g non eſt maior k, non erit m p maior eadem. Sed per conuerſionem diffinitionis incõtinuæ proportionalitatis m n eſt maior k, eo qđ f eſt maior h. ergo m n, eſt maior m p, quod eſt impoſſibile. Qua/ re relinquitur propoſitum.

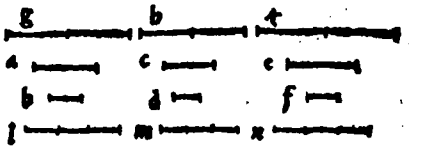

Eucli. ex Camp. Propoſitio 15

SI fuerint quotlibet quantitatum ad totidem alias proportio una, erit quoque quæ proportio unius ad unam, eadem proportio harum omnium pariter acceptarum ad omnes illas pariter acceptas.

CAMPANVS. Quod prima propoſuit de multiplicibus, hæc proponit de omni/ bus proportionibus, unde hæc eſt cõmunior illa, eo quod omnis multiplicitas eſt pro

portio, non autem econuerſo. Sit igitur a ad b, & c ad d, & e ad f, una proportio, dico quòd quæ eſt proportio a ad b, eadem eſt compoſiti ex a c e, ad compoſitum ex b d f. Sumã g ad a, & h ad c, & k ad e, æque multiplicia. item ꝙ l ad b, & m ad d, & n ad f, æque multiplicia, eritque per primam huius, compoſitum ex g h k, ita multiplex compoſiti ex a c e, ſicut g eſt multiplex a, ſimiliter per eandem, compoſitum ex l m n, erit ita multiplex compoſiti ex b d f, ſicut l eſt multiplex b, & per conuerſionem diffinitionis incontinuæ proportionalitatis bis ſumptam ſi g addit ſuper m, & h addit ſuper m, & k ſuper n, & ſi minuit, minuit, & ſi æquat, æquat: ergo per communem ſcientiã: ſi g addit ſuper l, compoſitum ex g h k, addit ſuper compoſitum ex l m n, & ſi minuit, minuit: & ſi æquat, æquat: ergo per diffinitionẽ incontinuæ proportionalitatis, proportio a ad b, eſt ſicut compoſiti ex a c e, ad compoſitum ex b d f, quod eſt propoſitum.

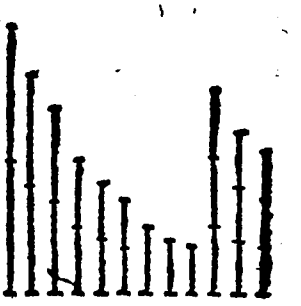

Hæ ſequentes duæ propoſitiones 12 ſcilicet & 13 ex Zamberto, duabus præcedentibus ex Campano, præpoſtero ordine reſpondent 12 unius 13 alterius.

Eucli. ex Zamb. Theorema 12 Propoſitio 12

12 Si fuerint quælibet magnitudines proportionem habentes, erit ſicut una antecedentium ad unam conſequentium, ſic omnes antecedẽtes ad omnes conſequentes.

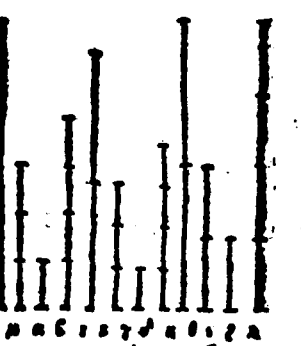
THEON ex Zamb. Sint quotcunque magnitudines proportionem habentes α β γ δ, ζ, ſicut α, ad ε, ſic γ, ad δ, & ϛ, ad ζ. Dico quod eſt ſicut α, ad ε, ſic eſt α γ ϛ, ad β δ ζ. Sumantur enim æque multiplices ipſarum α γ ϛ, ſint η θ ι, & ipſarum β δ ζ, aliæ quæuis æque multiplicas, ſint κ λ μ. Et quoniam eſt ſicut α, ad β, ſic γ, ad δ, & ϛ, ad ζ, & ſumptæ ſunt, ipſarum α γ ϛ, æque multiplices η θ ι, & ipſarũ β δ ζ, aliæ quæuis æque multiplices boc eſt λ μ ν, ſi igitur excedit ι, ipſum λ, excedit & θ, ipſum μ, & η, ipſum ν, & ſi æquale, æquale: & ſi minus, minus: (per cõuerſionẽ 6 diffinitionis quinti.) Quare & ſi excedit ι, ipſum λ, excedunt & η θ ι, ipſas λ μ ν, & ſi æqualis, æquales: & ſi minor, minores, (per eãdem. Et eſt ι, quidem, & η θ ι, ipſius α, & ipſarum α γ ϛ, æque multiplices. Quoniam (per primam quinti,) ſi fuerint quælibet magnitudines quarumlibet magnitudinum æqualium numero, ſingulæ ſingularũ æque multiplices, quãm multiplex eſt una unius magnitudinum, tam multiplices erunt, & omnes omnium. Ac per hoc, etiam λ, & λ μ ν, ipſius ϛ, & ϛ δ ζ, æque ſunt multiplices. eſt igitur ſicut α ι η α ι γ ϛ, β δ ζ λ μ ν ad β, ſic α γ ϛ, ad β δ ζ. (per 6 diffinitionem quinti.) Si fuerint igitur quotcunque magnitudines proportionem habẽtes, erit ſicut una antecedentium ad unam conſequentium, ſic omnes antecedentes ad omnes conſequentes, quod demonſtrandum fuerat.

Eucli. ex Zamb. Theorema 13 Propoſitio 13

13 Si prima ad ſecundam eandem habuerit rationem, & tertia ad quartam, tertia autem ad quartam maiorem rationem habeat quàm quinta ad ſextam, prima quoque ad ſecundam maiorem rationem habebit quàm quinta ad ſextam.

THEON ex Zamb. Prima enim α, ad ſecundam β, eandem habeat rationẽ & tertia γ, ad quartam δ, tertia uero γ, ad quartam δ, maiorem habeat rationem quàm quinta ϛ, ad ſextam ζ. Dico quod & prima α, ad ſecundã ε, maiorem rationem habebit, quàm quinta ϛ, ad ſextã ζ. Quoniã γ, ad δ, maiorem rationem habet quàm ϛ, ad ζ, ſunt enim ipſarũ γ ϛ, quædã æque multiplices, & ipſarũ δ ζ, aliæ quæuis ſunt æque multiplices, ac multiplex ipſius γ, excedit multiplicẽ ipſius δ, multiplex autem ipſius ϛ, non excedit multiplicem ipſius ζ. ſumantur igitur, & ſint ipſarum γ ϛ, æque multiplices η θ, ipſarum autem δ ζ, aliæ quæuis æque multiplices κ λ. Ita quidem ut η, excedat ipſum κ, & θ, ipſum λ, non excedat, & quãm multiplex quidem eſt η, ipſius γ, tam multiplex eſto & μ, ipſius α, quãm multiplex autem eſt η, ipſius δ, tam multiplex eſto & ν, ipſius ε, & quoniam eſt ſicut α, ad ε, ſic γ, ad δ, & μ α ε ι ϛ γ δ κ θ ζ λ

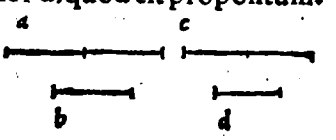
ſumptæ.

ſumptæ ſunt ipſarũ α γ, æque multiplices μ ν, ipſarũ autẽ β δ, aliæ quæuis æque multiplices γ ν: ſi excedit igitur μ, ipſam γ excedit & ν, ipſam α, & ſi æqualis, æqualis, & ſi minor, minor: (per cõuerſionem ſextæ diffinitionis quàm ti. Excedit autem (per conſtructionem) ipſam α, excedit igitur & μ, ipſam γ, at θ, ipſam λ, non excedit, ſunt autem μ θ, æque multiplices ipſarum α ι, & γ λ, ipſarum β ζ, aliæ quæuis æque multiplices. Igitur α, ad ε, maiorẽ habet ratio nẽ, quàm ι, ad ζ. Si prima igitur ad ſecundam eandem habuerit rationem & tertia ad quartam, tertia autem ad quartam maiorẽ rationẽ habeat quàm quinta ad ſextam, prima ad ſecundam quoque maiorem rationem habebit, quàm quinta ad ſextam, quod demonſtrare oportebit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 14.

14. SI fuerint quatuor quantitates proportionales, fueritque prima maior tertia, neceſſe eſt ſecundam quarta eſſe maiorem. Quod ſi minor, & minorem, ſi uero æqualis, & æqualem eſſe.

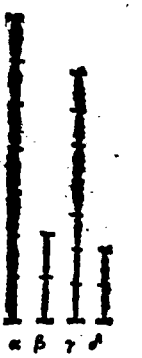
CAMPANVS Sit proportio a ad b, ſicut c ad d. Dico quod ſi a eſt maior c, b erit maior d, & ſi minor, minor, & ſi æqualis, æqualis. Si enim a ſit maior c, erit per primam partem 8 huius, maior proportio a ad d quàm c ad d. Quare maior erit a ad d, quàm ad b, ergo per ſecũdam partem 10 huius, b erit maior d, quod eſt propoſitum. Quod ſi a ſit minor c, erit per primam partem 8, minor proportio a ad d, quàm c ad d. Quare maior erit a ad b, quàm ad d, per ſecundam ergo partem 10, b erit minor d. Si autem a ſit æqualis c, erit per primam partem 7, a ad d ſicut c ad d. Quare a ad d, ſicut ad b, itaque per ſecundam partem 9, b erit æqualis d, ſicque patet propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 14. Prepoſitio 14.

14. Si prima ad ſecundam eandem habuerit rationem & tertia quartam, prima uero tertia maior fuerit, & ſecunda, quarta maior erit, & ſi æqualis, æqualis, & ſi minor, minor.

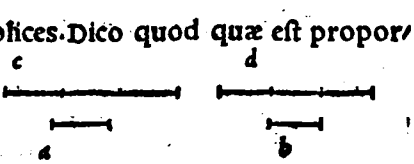
THEON ex Zamberto. Primum enim α, ad ſecundum ε, eandem habeat rationem, & tertium γ, ad δ, quartum, maius autem eſto α, quàm γ. Dico quod & β, maius eſt quàm δ. Quoniam enim α, eſt maior quàm γ, eſt autem alia quædam magnitudo β, igitur (per 8 quinti) α, ad β, maiorem rationem habet quàm γ, ad ε, ſicutque α, ad ε, ſic γ, ad δ, maiorem rationem habet, quàm γ, ad β. Ad quod autem idem maiorem rationem habet, illud minus eſt (per 13 quinti.) minus igitur eſt δ, quàm ε, quare maior eſt β, quàm δ. Similiter quoque oſtendemus quod & ſi æquale fuerit α, ipſi γ, æquale erit quoque & β, ipſi δ, & ſi minus fuerit α, quàm γ, minus erit quoque & β, quàm δ. Si prima igitur ad ſecundam eandem habuerit rationem & tertia ad quartam, prima autem tertia maior fuerit, & ſecunda quarta maior erit, & ſi æqualis, æqualis: & ſi minor, minor: quod demonſtrare oportebat.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 15.

15. SI fuerint aliquibus quantitatibus æque multiplices aſſignatæ, erit ipſarum multiplicium atque ſubmultiplicium una proportio.

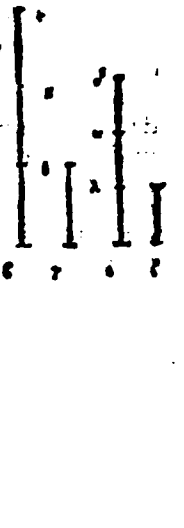
CAMPANVS Sint c ad a, & d ad b, æque multiplices. Dico quod quæ eſt proportio a ad b, eadem eſt c ad d. Diuidatur c ſecundum quantitatem a. & d ſecũdum quantitatem b, ſuntque tot partes e, quot d, & quia quælibet pars c ad quamlibet partem d ſe habet ſicut a ad b, erit per 12 huius, c ad d, ſicut a ad b, quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 15. Propoſito 15.

15. Partes eodem modo multiplicium, eandem rationem habent ſumptæ adinuicem.

THEON ex Zamberto. Sit igitur æque multiplex α β, ipſius γ, & δ ε, ipſius ζ. Dico quod eſt ſicut γ, ad ζ, ſic eſt α ε, ad δ ε. Quoniam enim æque eſt multiplex α β, ipſius γ, & δ ε, ipſius ζ, quot igitur magnitudines ſunt in α ε, ipſi γ, æquales, tot ſunt in δ ε, æquales ipſi ζ. Diuidatur α β, in magnitudines æquales ipſi γ, hoc eſt α η, η θ, θ ε, ipſum autẽ δ ε, in magnitudines æquales ipſi ζ, hoc eſt δ κ, κ λ, & λ ε, erit iam magnitudo ipſorum α η, η θ, & θ β, æqualis multitudini

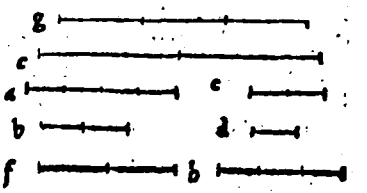

ipſorum ♂ υ,υ λ,♂ λ υ. Et quoniam α υ,υ θ,♂ θ ζ,ſibi inuicem ſunt æquales,♂ ♂ υ,υ λ,♂ λ υ,quoque ſibi inuicem ſunt æquales,eſt igitur ſicut α υ,ad ♂ υ,ſic eſt υ θ,ad υ λ,♂ β θ,ad λ υ,erit igitur (per 12 quinti.)ſicut unum antecedẽtium ad unum conſequentium,ſic omnia antecedentia ad omnia conſequentia. Eſt igitur ſicut α υ,ad ♂ υ, ſic eſt α β, ad ♂ υ,æqualis autem eſt α υ,ipſi γ,ipſum autem ♂ υ,ipſi ε,eſt igitur ſicut γ,ad ε,ſic eſt α ζ,ad ♂ υ. Partes igitur eodem modo multiplicium,eandem habent rationem ſumptæ adinuicem,quod demonſtraſſe oportuit.

Eucli.ex Camp. Propoſitio 16

16 SI fuerint quatuor quãtitates proportiõales, permutatim quoq; proportionales erunt.

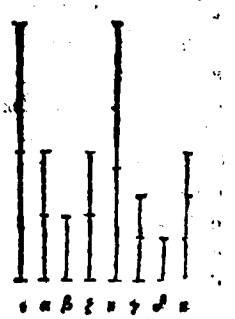
CAMPANVS. Sit proportio a ad b,ſicut c ad d. Dico quod erit a ad c ſicut b ad d. Et iſte eſt modus arguendi,qui dicitur proportionalitas permutata,cuius demõſtratio ſic atet. Sumã e ad a,& f ad b,æque multiplices: itẽq; g ad c & h ad d,æque multiplices,eritq; per præmiſſam e ad f,ſicut g ad h, quare per 14 ſi e addit ſuper g,& f addit ſuper h,& ſi minuit,minuit & ſi æquat,æquat: perdiffinitionẽ igitur incõtinuæ proportiõalitatis erit a ad c,ſicut b ad d. Quod eſt propoſitũ. Neceſſe eſt autem,ut in permutata proportionalitate ſint omnes quatuor quantitates, eiuſdem generis.

Eucli ex Zamb. Theorema 16 Propoſitio 16

16 Si quatuor magnitudines proportionales fuerint,& uiciſſim proportionales erunt.

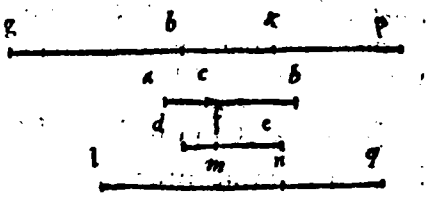
THEON ex Zamberto. *Sint quatuor magnitudines proportionales α β γ ♂,ſicut α,ad ζ,ſic γ,ad ♂. Dico quod ♂ uiciſſim proportionales erunt,ſicut α,ad γ. ſic β,ad ♂. Sumantur quidem ipſarum α β. æqui multiplices υ ε,♂ ipſarũ γ ♂. ♂ aliæ quæuis,æque multiplices υ θ, ♂ quoniam æque multiplex eſt υ, ipſius α, ♂ ε,ipſius β,partes aũt eodem modo multiplicũ eandẽ habent rationẽ ſumptæ adinuicem (per præcedentem,eſt igitur ſicut α,ad ζ,ſic υ,ad ε, Sicut autem α,ad β,ſic ♂ γ,ad ♂,♂ ſicut igitur γ,ad ♂,ſic υ,ad ε,(per 11 quinti. Rurſus quoniam υ θ,ipſarum γ ♂. æque ſunt multiplices,partes autem eodem modo multiplicium eandem habent rationem ſumptæ adinuicem (per 15 quinti.) eſt igitur ſicut γ,ad ♂,ſic eſt υ,ad θ. Sicũ autem γ,ad ♂,ſic υ,ad ε,♂ ſicut igitur υ,ad ε,ſic υ,ad θ, (per 11 quinti.) Si quatuor autem magnitudines proportionales fuerint,prima uero tertia maior ſit, ♂ ſecũda quarta maior erit,♂ ſi æqualis,æqualis: ♂ ſi minor,minor: (per 14 quinti.) Si igitur excedit υ,ipſum υ,excedit ♂ ε,ipſum θ: ♂ ſi æquale,æquale: ♂ ſi minus,minus: (per 6 diffinitionem quinti.) Sunt autem υ ε,ipſarum α β, æque multiplices, ♂ υ θ, ipſarum γ ♂: aliæ quæuis æque multiplices. Eſt igitur ſicut α, ad γ,ſic eſt ζ, ad ♂. Si quatuor igitur magnitudines proportionales fuerint, ♂ uiciſſim proportionales erunt, quod demonſtraſſe oportuit.*

Eucli.ex Camp. Propoſitio 17

17 SI fuerint quantitates coniũctim proportionales, eaſdem diſiũctim quoque proportionales eſſe.

CAMPANVS. Demonſtrato modo arguendi qui dicitur proportionalitas permutata, demonſtrat illum qui dicitur proportionalitas diſiuncta. Sit itaque proportio a b ad b c, ſicut d e ad e f. Dico quod erit a c ad c b, ſicut d f ad f e. Sumam enim g h ad a c, & h k ad c b, itemque l m ad d f, & m n ad f e, æque multiplices. Eritque per primam huius, g k ita multiplex a b: ſicut g h eſt multiplex a c, & l n, ita multiplex d e ſicut l m eſt multiplex d f, & ideo per præmiſſas hypotheſes, g k, eſt ita multiplex a b, ſicut eſt l n, d e. Ponam iterum k p ad c b, & n q, ad f e, æque multiplices, eruntque per ſecundam, h p ad c b, & n q ad f e, æque multiplices, per conuerſionem igitur diffinitionis incontinuæ proportionalitatis. ſi g k addit ſuper h p. l n. addit ſuper m q, & ſi minuit, minuit: & ſi æquat, æquat: demptis itaque com-

mu-

munibus h κ & m n: erit per communem ſcientiam, ut ſi g h addit ſuper κ p, quod l m addit ſuper n q: & ſi minuit, minuit: & ſi æquat, æquat: ergo per diffinitionem incontinuæ proportionalitatis, proportio a c ad c b, eſt ſicut d f ad f e, quod eſt propoſitū.

Eucli. ex Zamb. Theorema 17. Propoſitio 17.

17 Si compoſitæ magnitudines proportionales fuerint: diuiſæ quoq; proportionales erunt.

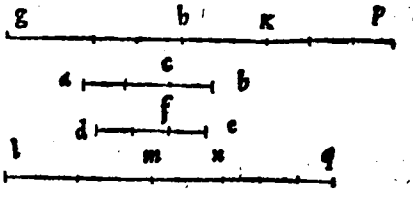
THEON ex Zamberto. Sint compoſitæ magnitudines proportionales α ζ, β ι, γ δ, δ ξ, ſicut α ζ ad ζ ι, ſic γ δ ad δ ξ. Dico quod & diuiſæ, proportionales erunt: ſicut α ι ad β ι, ſic ι ξ ad δ ξ. Sumãtur enim ipſarum α ι, ι β, γ ξ, ξ δ, æque multiplices ν θ, θ κ, λ μ & μ ν: ipſarum autem ι β & ξ δ, aliæ quæuis æque multiplices, hoc eſt ι π & ξ & ν ρ. Et quoniam æque multiplex eſt ν θ ipſius α ι, & θ κ ipſius ι ζ: æque igitur eſt multiplex ν θ ipſius α ι, & ν κ ipſius α β (per primam quinti). Aeque autem eſt multiplex ν θ ipſius α ι: & λ μ ipſius γ ξ: æque igitur eſt multiplex ν κ ipſius α β, & λ μ ipſius γ ξ (per 11 eiuſdem. Rurſus quoniam æque eſt multiplex λ μ ipſius γ ξ, & μ ρ ipſius δ ξ: æque igitur eſt multiplex λ μ ipſius γ ξ, & λ ν ipſius γ δ (per primam eiaſdem: æque autem erat multiplex λ μ ipſius γ ξ: & ν κ ipſius α β. Aeque igitur eſt multiplex ν κ ipſius α β, & λ ν ipſius γ δ: igitur ν κ & λ ν, ipſarum α β & γ δ æque ſunt multiplices. Rurſus quoniam æque multiplex eſt θ κ ipſius ι β, & μ ν ipſius ξ δ: eſt autem & κ ξ ipſius ι β æque multiplex, & ν π ipſius ξ δ: & compoſitum igitur (per 11 eiaſdem) θ ξ ipſius ι ζ æque multiplex eſt, & μ π ipſius ξ δ. Et quoniam eſt ſicut α β ad ζ ι, ſic eſt γ δ ad δ ξ, & ſumptæ ſunt ipſarum quidem α ζ & γ δ æque multiplices ν κ & λ ν: ipſarum autem ι β & ξ δ aliæ quæuis æque multiplices, hoc eſt, θ ξ & μ π: ſi igitur excedit ν κ ipſam θ ξ, excedit & λ ν ipſam μ π: & ſi æqualis, æqualis: & ſi minor, minor (per conuerſionem 6 diffinitionis quinti). Excedat nempe ν κ, ipſam θ ξ: & igitur cõmuni ablata θ κ, excedit ν θ ipſam κ ξ. Sed ſi excedit ν κ ipſam θ ξ: excedit & λ ν ipſam μ π: excedat igitur λ ν, ipſam μ π: & communi ablata μ ν, excedit & λ μ ipſam ν π. Quare ſi excedit ν θ ipſam κ ξ: excedit & λ μ ipſam ν π. Similiter iam oſtendemus quod & ſi æqualis fuerit ν θ ipſi κ ξ: æqualis erit & λ μ ipſi ν π: & ſi minor, minor: ſunt autem ν θ & λ μ, ipſarum α ι & ι ξ æque multiplices, & κ ξ & ν π, ipſarum ι ζ & ξ δ aliæ quæuis æque multiplices: eſt igitur ſicut α ι ad ι β: ſic eſt ι ξ ad ξ δ (per 6 diffinitionem quinti. Si compoſitæ magnitudines igitur proportionales fuerint: diuiſæ quoq; proportionales erunt: quod demonſtraſſe oportuit.

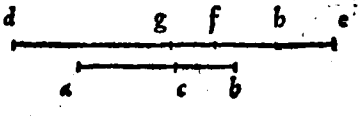

Eucli. ex Camp. Propoſitio 18.

18 Si fuerint quantitates diſiunctim proportionales, coniunctim quoq; proportionales erunt.

CAMPANVS. Demonſtratmodum arguẽdi quid dicitur proportionalicas coniuncta: & eſt modus cõuerſus prioris. Ad cuius demonſtrationem, reſumatur diſpoſitio præmiſſæ, & maneant omnes eius hypotheſes: excepto quod ponatur eſſe proportio a c ad c b ſicut d f ad f e: dico quod erit proportio a b ad b c, ſicut d e ad f e: ſequitur enim ex hac hypotheſi & aliſs hypotheſibus præmiſſæ de multiplicibus æqualiter ſumptis, per conuerſionem diffinitionis incontiuuæ proportionalitatis, ſi g h addit ſuper k p, quod l m addat ſuper n q: & ſi minuit, minuat: & ſi æquat, æquet: ergo poſitis cõmunibus h & κ & m n: ſequitur per cõmunem ſcientiam, ſi g κ addit ſuper h p, quod l n addat ſuper m q: & ſi minuit, minuat: & ſi æquat, æquet: quare per diffinitionem incõtinuæ proportionalitatis, erit proportio a b ad b c: ſicut d e ad e f, quod eſt propoſitum. Aliter idem indirecte ſic. Cũ ſit proportio a c ad c b ſicut d f ad f e, nõ eſt autẽ a b ad b c ſicut d e ad e f: ſit ergo proportio d e ad aliquam aliam quantitatem: ſicut a b ad b c, quæ aut erit maior e f, aut minor: ſi enim ei eſſet æqualis, conſtaret propoſitum. Sit itaq; primo maior, & ſit e g: eritq; per præmiſſam a c ad c b, ſicut d g ad e g: quare d g ad e g, eſt ſicut d f ad f e. Sequitur igitur per 14, qd cum d g prima ſit minor d f tertia: erit ergo g e ſecũda minor e f quarta: ſed erat propoſitũ q; eſſet maior. Sit ergo proportio d e ad minorẽ e f, quæ ſit e h, ſicut a b ad b c: eritq; per præmiſſã a c ad c b ſicut d h ad h e: quare per 11, d h ad h e, ſicut d f ad f e: & qa d h prima

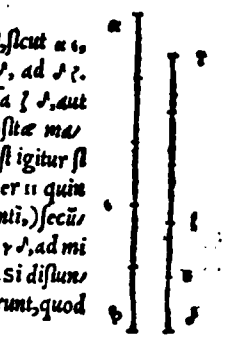
14 eſt maior d f

d f. tertia erit per 14 e h secunda, maior e f, quarta. quod quia est impossibile, sequitur propositum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 18 Propositio 18 Cõuersa præcedentis.

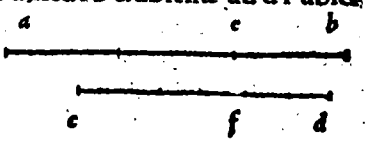
18 Si diuisæ magnitudines proportionales fuerint, cõpositæ quoq; proportionales erunt.

THEON ex Zamb. Sint disiunctæ magnitudines proportionales α γ, ι β, γ ξ, & ζ δ, sicut α ι, ad ι β, sic γ ξ, ad ξ δ. Dico quod & compositæ proportionales erunt, sicut α β, ad β ι, sic γ δ, ad δ ξ. Si autem non est, sicut α β, ad β ι, sic γ δ, ad ξ δ, erit sicut α ϛ, ad β ι, sic γ δ, ad minorem ipsa ξ δ, aut ad maiorem. Sit prius ad minorẽ δ κ. Et quoniam est sicut α ϛ, ad β ι, sic γ δ, ad δ κ, compositæ magnitudines proportionales sunt, quare etiam diuisæ proportionales erũt. (per 17 quinti. Est igitur sicut α ι, ad ι ϛ, sic γ κ, ad κ δ, supponitur aũt sicut α ι, ad ι β, sic ι ξ, ad ξ δ. Et sicut igitur (per 11 quinti,) γ κ, ad κ δ, sic γ ξ, ad ξ δ, maior autẽ est prima γ κ, tertia γ ξ, maior igitur est (per 14 quinti,) secũda κ δ, ipsa ξ δ, quarta. Sed & minor, quod est impossibile. Igitur non est sicut α β, ad ϛ ι, sic γ δ, ad minorem ipsa ξ δ. Similiter quoque ostendemus quod neque ad maiorem, ad eandem igitur. Si disiunctæ igitur magnitudines proportionales fuerint, & compositæ quoque proportionales erunt, quod demonstrare oportuit. Eucli. ex Camp. Propositio 19.

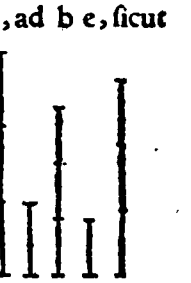

19 Si à duobus totis duæ portiones abscindãtur, fueritque totum ad totum quantum abscisum ad abscisum, erit reliquum ad reliquũ quantum totum ad totum.

CAMPANVS Quod quinta proponit de multiplicibus: hæc proponit uniuersaliter de omnibus proportionibus. unde est illa tanto communior, quanto multiplicita te proportio. Sint igitur duæ quantitates a b, & c d, à quibus abscindantur duæ quæ sint b e & d f, sitque proportio totius a b, ad totam c d, sicut b e, abscisæ ad d f abscisam. dico quod eadem erit a e residui ad c f, residuum: quæ est totius a b ad totam c d. Cum enim sit a b ad c d sicut b e ad d f: erit permutatim a b ad b e, sicut c d ad d f, & disiunctim a e ad e b, sicut c f ad f d, & iterũ permutatim a e ad c f, sicut e b, ad f d. & quia sic erat a b ad c d, patet propositum.

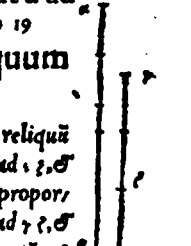

CAMPANI additio. Ex hac autem decimanona, & permutata proportionalitate demonstratur modus arguendi, qui dicitur proportionalitas euersa. ut si sit a b ad b e, sicut c d ad d f, dico quod erit b a ad a e sicut d c ad c f, quia cum sit a b, ad b e, sicut c d ad d f, erit permutatim a b ad c d sicut b e ad d f, quare per hanc 19. b a ad d c, sicut a e ad c f, igitur permutatim b a ad a e, sicut c d ad c f, quod est propositum. Cõuersa quoque proportionalitas, quam ex diffinitione incontinuæ proportionalitatis demonstrauimus in exponendis principijs huius quinti, potest hic quoque demonstrari indirecte ex permutata proportionalitate & 9 huius. ut si sit proportio a ad b sicut c ad d, dico quod erit b ad a sicut d ad c. sin autem sit d ad e, sicut b ad a, & quia a ad b est sicut c ad d, erit permutatim a ad c sicut b ad d, & quia iterum b ad a, sicut d ad e: erit quoque permutatim b ad d sicut a ad e, quare erit a ad c, sicut d ad c, si igitur e non sit æquale c, accidet impossibile & contrarium secundæ partis 9, si autem æqualis, erit b ad a sicut d ad c, quod est propositũ. Eucli. ex Zamb. Theorema 19 Propositio 19

19 Si fuerit sicut totum ad totum, sic ablatum ad ablatum, & reliquum ad reliquum, erit sicut totum ad totum.

THEON ex Zãb. Esto sicut totũ α β, ad totũ γ δ, sic ablatũ α ι, ad ablatũ γ ξ. Dico quod & reliquũ ι β, ad reliquũ ξ δ, erit sicut totũ α ϛ, ad totũ γ δ. Quoniã enim est sicut totũ α β, ad totũ γ δ, sic α ι, ad ι ξ, & uicissim quoq; (per 16 quinti) sicut α ϛ, ad α ι, sic & δ γ, ad γ ξ. Et quoniã cõpositæ magnitudines proportionales sunt. (per 17 & 18 quinti) etiã disiunctæ proportionales erũt, sicut igitur ϛ ι, ad ι α, sic δ ξ, ad γ ξ, & uicissim igitur (per 16 quinti) est sicut ϛ ι, ad δ ξ, sic ι α: ad ξ γ. Sicut autẽ α ι, ad γ ξ, sic supponitur totũ α β ad totũ γ δ, & reliquũ igitur ι β, ad reliquũ ξ δ, erit sicut totũ α β, ad totũ γ δ. Si fuerit igitur sicut totũ ad totũ sic ablatũ ad ablatũ, & reliquũ ad reliquũ erit sicut totũ ad totũ, quod demõstrandum erat. Et quoniã ostensum est quod sicut est α β, ad γ δ, sic est ι ϛ, ad ξ δ, & uicissim sicut α β. ad ϛ ι, sic γ δ ad δ ξ, cõpositæ igitur magnitudines proportionales sunt (per 18 propositionem quinti.) ostensum est autem quod sicut β α, ad α ι, sic δ γ, ad γ ξ. & est conuertendo.

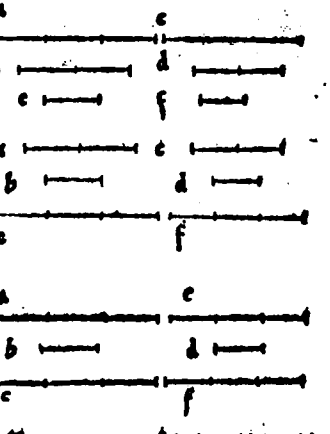

tendo. Hinc manifestum, quod si compositæ magnitudines proportionales fuerint, etiam conuertendo proportionales erunt, quod demonstrandum erat.

Eucli. ex Camp. *Propositio 20*

10 SI fuerint quotlibet quantitates aliæque secundum earum numerum quarum quæque duæ priorum secundum proportionem duarum postremarum necesse est in proportionalitate quidē, æqualitatis ut si fuerit prima priorum ultima maior, & posteriorum primam ultima esse maiorem. Quod si minor, & minorem. Si uero æqualis, & æqualem.

CAMPANVS Demonstraturus Euclides modum arguendi qui dicitur æqua proportionalitas, siue quantitates duorum ordinum directe siue peruersim proportionentur: præmittit duo anteeedentia ad demonstrandum propositum necessaria. per quorum primum demonstratur æqua proportionalitas cum quantitates duorū ordinum directe proportionantur. secundum autem cum proportionantur peruersim proponit autem hæc duo antecedentia de quantitatibus duorum ordinum numero æqualibus: quæcunque fuerint. Vniuersaliter enim sumptis utrobique quantitatibus secundum quēcūq; numerum ueritatem habent, non est autem necesse ut demonstremus ea, nisi solum in tribus, hoc enim omnino sufficiens est ad propositum. de pluribus autem quibuscq; patebit per æquam proportionalitatem cum ipsa demōstrata fuerit. Sint igitur tres quantitates a b e. sumanturq; tres aliæ quæ sint c d f. & sit proportio a ad b, sicut c ad d, & b ad e. sicut d ad f. dico quod si a est maior e, c erit maior f. & si minor, minor: & si æqualis, æqualis. Si enim est maior, erit per primam partem 5, maior proportio a ad b, quàm e ad b. quare per 11, maior erit c ad d, quàm e ad b. & quia per conuersam proportionalitatem, e ad b est sicut f ad d. erit c ad d maior quàm f ad d, itaque per primam partē 10 c est maior f, quod est propositū. Quod si a sit minor e, per easdem & eodem modo probabitur c esse minorem f. erit enim minor proportio a ad b, quàm e ad b. per primam partem 5, ideo per 11 & per conuersam proportionalitatem, minor erit c ad d, quàm f ad d, & ideo per primam partem 10, erit c minor f. quod est propositum. Si autem a sit æqualis e: erit per primā partem 7 proportio a ad b sicut e ad b sicut e ad b. & ideo per secundam partem 11 & conuersam proportionalitatē. erit c ad d. sicut f ad d, quare per primam partē 9, c est æqualis f, quod est propositum.

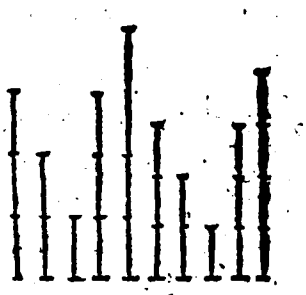

CAMPANI *additio.* Quidam autē hanc conclusionē demōstrauerūt per proportionalitatē. permutatim, hoc modo. proportio a ad b, est sicut c ad d, ergo permutatim a ad c, sicut b ad d, & quia rursus b ad e sicut d ad f, erit permutatim b ad d sicut e ad f. sed erat b ad d. sicut a ad c. ergo per 11 erit a ad c. sicut e ad f, itaq; per 14, si a prima est maior e tertia, erit c, secūda maior f, quarta. & si minor, minor, & si æqualis, æqualis, quod est propositum. Isti autem errauerunt in sua demonstratione. quia si esset intentio Euclidis sic demonstrare, non oporteret ipsum præmittere hanc cōclusionem proantecedente ad æquam proportionalitatem. si enim rursus fiat una permutatio proportionalitatis ad quam deuētum est. quæ est esse a ad c sicut e ad f, sequitur quod sit a ad e sicut c ad f, & hoc est æqua proportionalitas. Præterea eorum cōclusio non sequitur nisi omnes quantitates amborū ordinū fuerint generis unius. Si enim a b e, sint lineæ & c d f. superficies. aut corpora, aut tempora, non erit tunc permutare proportiones, peccant igitur uniuersaliter dictum, particulariter demonstrantes.

Eucli, ex Zamb. *Theorema 20* *Propositio 20*

20 Si fuerint tres magnitudines, & aliæ eisdem æquales numero, binæ sumptæ & in eadem ratione, ex æquali autē prima tertia maior fuerint, & quarta sexta maior erit, & si æqualis, æqualis, & si minor, minor.

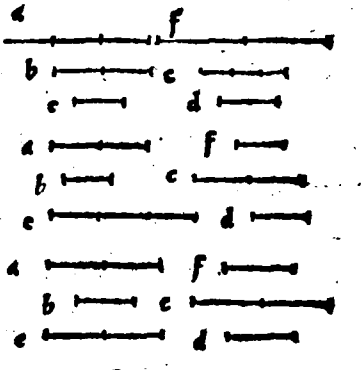
THEON ex Zamb. *Sint tres magnitudines α β γ, & aliæ eiſdem æquales numero δ ε ζ, binæ ſumptæ & in eadem ratione, ſicut quidem α, ad ε, ſic δ ad ε, ſicut autem β, ad γ, ſic ε, ad ζ. Ex æquali autē ſit maior α, quàm γ, Dico quod & δ, quàm ζ, maior erit, & ſi æqualis, æqualis, & ſi minor, minor. Quoniam enim maior eſt α, quàm γ, alia autem quædam β, maior autem ad eandem (per 8 tertij) maiorem rationem habet quàm minor, igitur α, ad β, maiorē rationem habet quàm γ, ad β. Sed ſicut ε eſt quidem α, ad β, ſic eſt δ, ad ε, ſicut autem γ, ad ε, rurſus ſic ζ, ad ε. Et δ, igitur ad ε, maiorem rationem habet quàm ζ, ad ε, (per correlarium 4 quinti. Ad eandem autem rationem habentium, maiorē rationem habens, maior eſt (per 10 quinti.) maior igitur eſt δ, quàm ζ. Similiter quoque oſtendemus, quod ſi æqualis eſt α ipſi γ, æqualis erit & δ, ipſi ζ, & ſi minor, minor. Si fuerint igitur tres magnitudines, & aliæ eiſdem æquales numero, binæ ſumptæ & in eadem ratione, ex æquali autem prima tertia maior fuerit, & quarta ſexta maior erit, & ſi æqualis, æqualis: & ſi minor, minor: quod oportebat demonſtrare.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 21

21 SI fuerint quotlibet quantitates aliæ quæ ſecundum earum numerum, quarum quæque duæ ex prioribus quibuſque duabus ex poſterioribus peruerſim comparatæ ſecundum proportionem earum fuerint, neceſſe quoque eſt ut ſi fuerint in proportionalitate æqualitatis priorum prima ultima maior, & poſteriorum prima ultima eſſe maiorem, ſi autem minor, & minorem. Si uero æqualis, & æqualem.

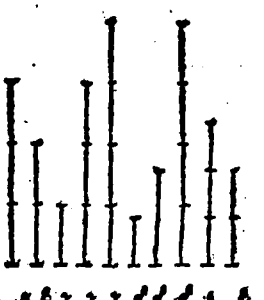
CAMPANVS. *Secundum antecedens, ſint tres quãtitates a b e, ſumãturq; aliæ tres quæ ſunt f c d & ſit proportio a ad b, ſicut c ad d, & b ad e, ſicut f ad c. dico quod ſi a eſt maior e, f erit maior d, & ſi minor, minor: & ſi æqualis, æqualis, hoc autem probatur per eaſdem & eodem modo, quo præcedens, ſi enim a ſit maior e, erit maior ꝓportio a ad b quàm e ad b, quare maior c ad, quã e ad b, & ideo maior quàm c ad f, maior igitur f, quàm d, per ſecundam partem 10 quod eſt propoſitum. Quod ſi a ſit minor e, erit tandem minor c ad d quàm ad f, quare per eandē partē eruſdē f, erit minor d. Si autē a ſit æqualis e, ſequitur ut ſit proportio c d ſicut c ad f, igitur per ſecundam partem 9 erit f æqualis d, quod eſt propoſitum.*

Eucli. ex amb. Theorema 21 Propoſitio 21

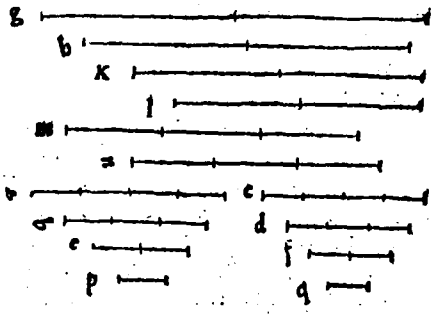
21 Si fuerint tres magnitudines & aliæ eiſdem æquales uumero, binæ ſumptæ & in eadem ratione. fuerit autem perturbata earũ proportio, ex æquali uero prima tertia maior fuerit, & quarta ſexta maior erit & ſi æqualis, æqualis: & ſi minor, minor.

THEON ex Zamberto. *Sint tres magnitudines α β γ, & aliæ eiſdem numero æquales δ ε ζ, binæ ſumptæ, & in eadē ratione, ſit autē earũ proportio perturbata ſicut quidē α. ad β, ſic ε, ad ζ, ſicutq; ϛ, ad γ, ſic δ, ad ε, ex æquali autē, α, quàm γ, ſit maior. dico quod & δ, quàm ζ, maior erit, & ſi æqualis, equalis: & ſi minor, minor. Quoniam enim maior eſt α, quàm γ, & alia quædam β, igitur (per 8 quinti,) α, ad ϛ, maiorem habet rationem quàm γ, ad ε. Sed ſicut quidem α, ad β, ſic ε, ad ζ, ſicutque γ, ad ϛ, rurſus ſic ε, ad δ, & ε, igitur ad ζ, maiorem rationem habet, quàm ε, ad δ, (per correlarium quartæ quinti,) Ad quã autem eadem maiorem rationē habet illa: minor igitur eſt ζ, quàm δ, maior igitur eſt δ, quàm ζ. Similiter quoque oſtendemus, quod & ſi æqualis fuerit α, ipſi γ, æqualis erit & δ, ipſi ζ. & ſi minor, minor. Si fuerint igitur tres magnitudines & aliæ eiſdem æquales numero binæ ſumptæ & in eadem ratione, fueritque perturbata earum proportio, ex æquali autem prima tertia maior fuerit, & quarta ſexta maior erit, & ſi æqualis, æqualis, & ſi minor, minor: quod demonſtrare oportebat.*

22 SI fuerint quotlibet quantitates aliæq; ſecundum earum numerum quarum quæque duæ ſecũdum proportionem duarum ex primis in æqua proportionalitate, proportionales erunt.

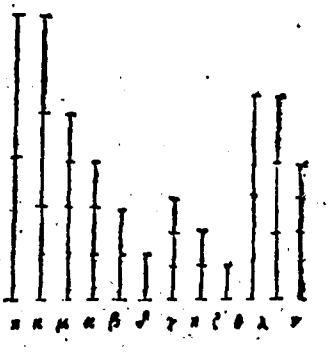
CAMPANVS Demonſtratis antecedẽtibus ad æquam proportionalitatem, hic demonſtrat eam, & primo, cum quãtitates duorum ordinum ſunt directe proportionales. Non eſt autem neceſſe ut demonſtrare tur, niſi cum in utroque duorũ ordinũ ſunt tantum tres quantitates. Per hoc enim euidenter ſequitur in utroque ordine fuerint quatuor quãtitates, & deinteps, & ideo etiam nõ oportuit eius antecedens demonſtrari, non ſolũ cum in utroque ordine ſunt etiã tres quãtitates. Sint igitur tres quantitates, a b, c, ſumantũrq; tres aliæ quæ ſunt c d f, & ſit proportio a ad b, ſicut c ad d, & b ad e, ſicut d ad f, dico quod erit a ad e, ſicut c ad f. Sumam enim g ad a, & h ad c, æque multiplicia. Itẽque k ad b, & l ad d, æque & rurſus m ad e, & n ad f, æque eritq; per 4. g ad k. ſicut h ad l, & k ad m. ſicut l ad n, quare per 20, ſi g eſt maior m, erit h maior n, & ſi minor, minor: & ſi æqualis, æqualis: igitur per diffinitionem incõtinuæ proportionalitatis, proportio a ad e, eſt ſicut c ad f, qd̃ eſt propoſitum. Poteſt quinque hoc demõſtrari per 15 huius, ſumptis g k m, ad a b e, & h l n, ad c d f, æque multiplicibus. erit enim per 15, g ad k, ſicut h ad l, & k ad m. ſicut l, ad n. Cætera pertracta ut prius. Quod ſi fuerint quantitates plures tribus In utroque ordine utpote quatuor, additis p & q, ita quod ſit e ad p, ſicut f ad q, erit iterum a ad p, ſicut c ad q. erit enim a ad e. ſicut ad f: hocenim demonſtratum eſt, ſublatis igitur b & d, erunt tres quantitates a e p, & aliæ tres c f q, ut proponitur, quare a ad p. ſicut c ad q. Sicutq; demonſtratur de quatuor per tres, ſublato uno medio, eodem modo demonſtrabis de quinque per quatuor, ſublatis duobus mediis, & de ſex per quinque. ſublatis tribus, & ſic de cæteris.

Eucli. ex Zamb. Theorema 21. Propoſitio 22

22 Si fuerint quælibet magnitudines & aliæ eiſdem æquales numero binæ ſumptæ in eadem ratione, etiam ex æquali in eadem ratione erunt.

THEON ex Zamb. *Sint quælibet magnitudines α β γ, & aliæ eiſdem æquales numero δ ε ζ, binæ ſumptæ in eadem ratione, ſicut quidem α, ad β, ſic δ, ad ε, ſicutq; β ad γ, ſic ε ad ζ. Dico quod etiam ex æquali in eadem ratione erunt, ſicut α, ad γ, ſic δ, ad ζ. Sumantur quidem ipſarum α δ, æque multiplices η θ, ipſarũ autẽ β ε, aliæ quæuis æque multiplices κ λ, & inſuper ipſarũ γ ζ, aliæ quæuis multiplices μ ν. Et quoniam eſt ſicut α, ad β, ſic δ, ad ε, & ſumptæ ſunt ipſarum α δ, æque multiplices η θ, ipſarum autem β ε, aliæ quæuis æque multiplices κ λ, eſt igitur (per 4. quinti) ſicut η, ad κ. ſic θ ad λ, & per hoc ſicut η, ad μ, ſic λ, ad ν. Quoniam igitur tres magnitudines ſunt η κ μ, & aliæ eiſdem æquales numero θ λ ν, binæ ſumptæ & in eadem ratione, ex æquali igitur (per 20 quinti) ſi excedit ν, ipſam μ, excedit & θ, ipſam κ, & ſi æqualis, æqualis: & ſi minor, minor. Sunt autem η θ, ipſarum α δ, æque multiplices, & μ ν, ipſarum γ ζ, aliæ quæuis æque multiplices: eſt igitur (per 6 diffinitionem quinti) ſicut α, ad γ, ſic δ, ad ζ. Si fuerint igitur quælibet magnitudines & aliæ æquales numero binæ ſumptæ in eadem ratione etiam ex æquali in eadem erunt ratione, quod demonſtraſſe oportuit.*

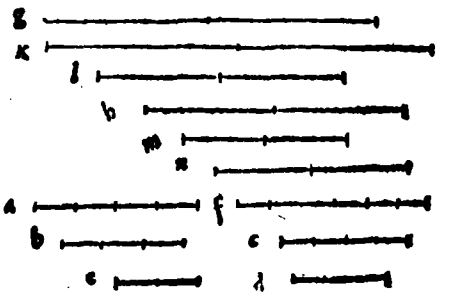

Eucli. ex Camp. Propoſitio 23

23 SI fuerint quotlibet quantitates aliæq; ſecundum earum numerum, quarum ex prioribus quæque duæ ſecundum proportionem duarũ ex prioribus indirecte proportionatæ, in æqua proportionalitate proportionales erunt.

Camp.

CAMPANVS Demonſtrat æquam proportionalitatem in quantitatibus duorũ ordinum indirecte ſiue peruerſim proportionatis. Nec eſt neceſſe quod demonſtretur, niſi cum in utroque quorum ordinum ſunt tantum tres quantitates, per hoc enim euidenter ſequitur quæcunque ponantur in utroque ordine, ſicut in præmiſſa de directe proportionatis demõſtratum eſt. Sint igitur tres quantitates a b e, ſumanturq; aliæ tres quæ ſint f c d, & ſit proportio a ad b, ſicut c ad d, & b ad e, ſicut f ad c, dico quod erit a ad e, ſicut f ad d. Sumam enim g ad a. & h ad c. & k ad f, æque multiplicia. itemq; l ad b, & m ad e, & n ad d, æque eritq; per 4, d, ad l, ſicut h ad h, & per 15, l ad m, ſicut k ad h, quare per 11, ſi g addit ſuper m, & k cadit ſuper n: & ſi minuit, minuit: & ſi æquat, æquat: ergo per diffinitionem incõtinuæ proportionalitatis, proportio a ad e, eſt ſicut f ad d, quod eſt propoſitum.

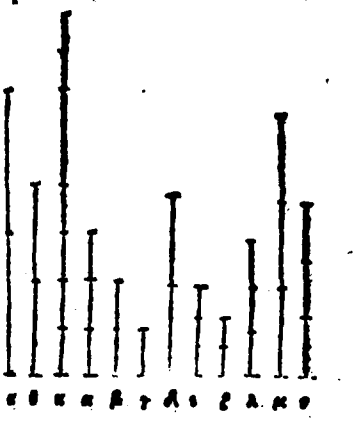
Poteſt quoque & hoc demonſtrari per decimamtertiã huius, ſumptis g l m ad a b e, & k, h, n, ad f c d, æque multiplicibus, erit enim per decimamquintam g ad l, ſicut h ad n & l ad m, ſicut k ad h, cætera pertracta ut prius. Cõuenientius tamen demonſtrantur hæc & præmiſſa, ſecundum primum modum.

Quod ſi plures tribus fuerint quantitates in utroque ordine, utpote quatuor additis p & q, ita quod ſit a ad b ſicut d ad q, & b ad e, ſicut c ad d, & e ad p ſicut f ad c, erit iterum a ad p, ſicut f ad q. erit enim per prædemonſtrata a ad e, ſicut c ad q. Sublatis igitur b & d, erunt tres quantitates a e p, & aliæ tres f c q. ut proponitur, quare a ad p, ſicut f ad q. Sic igitur demõſtratur de quatuor per tres, ſublato uno medio. Eodem modo demonſtrabis de quinque per quatuor, ſublatis duobus mediis, & de ſex per quinque, ſublatis tribus. & ſic in cæteris.

Eucli. ex Zamb. Theorema 23 Propoſitio 23

23 Si fuerint tres magnitudines aliæque eiſdem æquales numero binæ ſumptæ in eadem ratione, fuerit autem perturbata earum proportio, etiã ex æquali in eadem ratione erunt.

THEON ex Zamberto. *Sint tres magnitudines α β γ, & aliæ eiſdem æquales numero binæ ſumptæ in eadẽ ratione δ ε ζ, ſit autem perturbata ipſarum proportio, ſicut quidem α ad ε, ſic ε ad ζ, ſicuti q β ad γ, ſic δ ad ε. Dico quod eſt ſicut α, ad γ, ſic eſt δ, ad ζ. Sumãtur, inquam, ipſarũ α ε δ, æque multiplices γ θ κ, ipſarũ autẽ γ ε ζ. aliæ quæuis æque multiplices λ μ ν. Et quoniam æque ſunt multiplices α θ, ipſarum α ε, partes autem eodem modo multiplicium eandẽ habẽt rationẽ (per 15 quinti,) eſt igitur ſicut α, ad β, ſic α, ad θ. Ac per hoc, etiam ſicut ε, ad ζ, ſic μ, ad ν, & eſt ſicut α, ad β, ſic ε, ad ζ, & ſicut igitur α ad θ, ſic μ, ad ν, (per 11 quinti.) Et quoniam eſt ſicut β, ad γ, ſic, eſt δ ad κ, & ſumptæ ſunt ipſarum quidem ε δ, æque multiplices θ κ, ipſarum autẽ γ ε, aliæ quæuis æque multiplices λ μ, eſt igitur ſicut θ, ad λ, ſic κ. ad μ, * & uiciſſim (per 16 quinti,) ſicut β, ad δ. ſic γ. ad ε. Et quoniam θ κ, ipſarum β δ, æque ſunt multiplices, partes autẽ æque multiplicium eandẽ habent rationẽ (per 15 quinti) eſt igitur ſicut β, ad δ, ſic θ, ad κ. Sed ſicut ε ad δ. ſic γ. ad ε, & ſicut igitur θ, ad κ, ſic κ, ad ε, (per 11 quinti.) Rurſus quoniam λ μ, ipſarũ γ ε, æque ſunt multiplices, eſt iguur γ, ad ε, ſic λ ad μ, Sed ſicut γ ad ε, ſic θ, ad κ, & ſicut θ, ad γ, ſic λ, ad μ, & uiciſſim (per 16 quinti) ſicut θ, ad λ, & κ ad μ. Oſtenſum autem quod ſicut κ, ad θ, & ſic μ, ad ν. Quoniã igitur tres magnitudines ſunt proportionales κ θ λ, & aliæ eiſdem æquales numero α μ, ν, binæ ſumptæ in eadẽ ratione, & eſt earũ perturbata proportio, ex æquali igitur (per 21 quinti) ſi excedit κ, ipſum λ, & excedit α. ipſum ν, & ſi æquale, æquale: & ſi minus, minus. Sunt autem κ α, ipſarum α δ, æque multiplices, & λ ν, ipſarum γ ζ, æque ſunt multiplices, eſt igitur ſicut α, ad γ, ſic δ, ad ζ, (per 6 diffinitionem quinti. Si fuerint igitur tres magnitudines, & aliæ eiſdem æquales numero binæ ſumptæ in eadem ratione, fuerit autem perturbata ipſarum proportio, etiam ex æquali in eadem ratione erunt. Quod demõſtraſſe oportuit.*

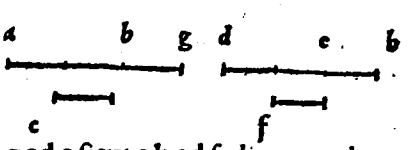

Eucli. ex Camp. Propoſitio 24

Si fuer

24 SIfuerit proportio primi ad ſecundum tanquam tertij ad quartum: proportio uero quinti ad ſecũdum tanquã ſexti ad quartum, erit proportio primi & quinti pariter acceptorum ad ſecundum, tanquam ſexti & tertij pariter accepto ra ad quartũ.

CAMPANVS. Quod ſecunda propoſuit de multiplicibus, hæc proponit uniuerſaliter de omnibus proportionibus: unde hæc eſt illa tanto communior, quãto multiplicitate proportio & ſe habet ad illam, quemadmodum 13 ad primã.

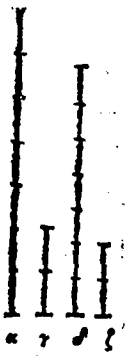

Sit igitur proportio a b ad c, ſicut d e ad f: & item b g ad c, ſicut e h ad f: dico quod proportio a g ad c, eſt ſicut d h ad f. Erit enim per cõuerſam proportionalitatem, c ad b g, ſicut f ad e h: quare per 12. erit in æqua proportionalitate a b ad b g: ſicut e d ad e h: ergo cõiunctim per 13, a g ad g b, ſicut d h ad h e: itaq; per 12, erit in æqua proportionalitate a g ad c, ſicut d h ad f, quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Camp. Theorema. 24. Propoſitio. 24.

24 Si primum ad ſecundum eandem habuerit rationẽ & tertium ad quartum, habuerit autem & quintum ad ſecundum eandem rationem & ſextum ad quartũ: etiam compoſita primum & quintum ad ſecundum, eandem habebunt rationem, & tertium & ſextum ad quartum.

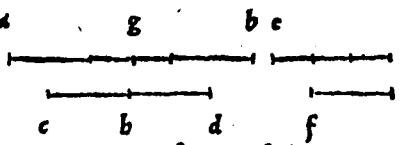
THEON ex Zamberto. *Primum etiam α β, ad ſecundum γ eandem habeat rationem, & tertium δ ε ad quartum ζ, habeat autem & quintum β η, ad ſecundum γ: eandem rationem & ſextum ε θ ad quartum ζ. Dico quod etiam compoſita primum & quintum α η ad ſecundum γ eandem habebunt rationem: ac tertium & ſextum δ θ ad ipſum ζ quartum. Quoniam enim eſt ſicut β η ad γ, ſic eſt ε θ ad ζ: conuerſim quoq; ſicut γ ad β η, ſic ζ ad ε θ. Quoniam igitur eſt ſicut α ε ad γ, ſic δ ε ad ζ, ſicut autem γ ad ε η, ſic ζ ad ε θ: ex æquali igitur (per 22 quinti) eſt ſicut α β ad ε η, ſic δ ε ad ε θ. Et quoniam diſiunctæ magnitudines proportionales ſunt, compoſitæ quoq; proportionales erunt (per 18 quinti: ſicut igitur α η ad η ε, ſic δ θ ad ε θ: eſt autem & ſicut β η ad γ, ſic ε θ ad ζ: ex æquali igitur (per 22 quinti) eſt ſicut α η ad γ, ſic δ θ ad ζ. Si primũ igitur ad ſecundum eandem habuerit rationem & tertium ad quartum, habuerit aũt quintũ ad ſecundum eandem rationem, & ſextum ad quartum: etiam compoſita primum & quintum ad ſecundũ eandẽ habebunt rationẽ & tertiũ & ſextum ad quartũ: quod oportebat demonſtrare.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 25.

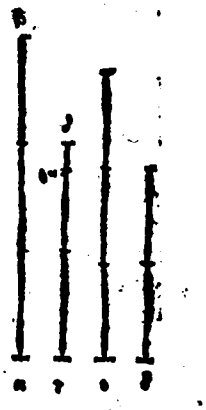
25 SI fuerint quatuor quantitates proportionales, fueritq; prima earum maxima, & ultima minima, primam & ultimam pariter acceptas cæteris duabus maius eſſe neceſſario comprobatur.

CAMPANVS. Quod hic proponitur, nõ habet locum: niſi cum omnes quatuor quantitates ſunt eiuſdem generis. Sint igitur quatuor quantitatũ eiuſdem generis, proportio a b ad c d, ſicut e ad f: ſitq; a b, maxima. Neq; oportet ponere quod f ſit minima: quia ipſum ex hoc ſequitur, quod a b poſita eſt maxima: unde non poſuit hoc auctor in concluſione tanquam poſitionẽ: ſed potius tanquam præcedentis poſitionis concluſionẽ. Dico quod cum ita fuerit, maius erit aggregatum ex a b & f, quam ex c d & e. Cum enim a b ſit maior e, abſcindã ex a b, g b æqualem e: ſimiliter quoq; quia c d eſt maior f, abſcindam ex c d, h d æqualem f. Eritq; per hypotheſin a b ad c d, ſicut g b ad h d, quare per 19, a g reſiduum ad c h reſiduum: ſicut totum a b ad totum c d. Cum ergo a g ſe habet ad c h ſicut a b ad c d, ſed a b eſt maior c d. quare a g maior eſt c h: additis igitur utriq; duabus quantitatibus g b & h d, erit per cõmunem ſcientiam, aggregatum ex a b & h d maius aggregato ex c d & g b: & quia d h poſita eſt æqualis f, & g, b e: maius erit aggregatum ex a b & f, quàm aggregatũ ex c d & e: quod eſt propoſitum.

25 Si quatuor magnitudines proportionales fuerint, maxima earum & minima, reliquis maiores erunt.

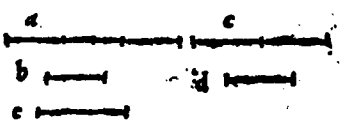
THEON ex Zamberto. *Sint quatuor magnitudines proportionales α β, γ δ, ζ, ſi ſecut α β ad γ δ, ſic ε ad ζ. Sit autem maxima earum α β, minima uero ζ. Dico quod ipſæ α β & ζ, ipſis γ δ & ε maiores ſunt. Ponatur, inquã, (per tertiã primi) ipſi ε æqualis α η, & ipſi ζ æqualis γ θ. Quoniam igitur eſt ſicut α β ad γ δ, ſic ε ad ζ: æqualis autem eſt ε ipſi α η, & ipſi ζ æqualis γ θ: eſt igitur ſicut α β ad γ δ, ſic α η ad γ θ, & quoniam eſt ſicut totum α ε ad totum γ δ, ſic ablatum α η ad ablatum γ θ: & reliquum igitur η β (per 19 quinti) ad reliquũ θ δ, erit ſicut totũ α β ad totum γ δ. Maior autem eſt α ε, quàm γ δ: maior igitur eſt η ε, ipſa θ δ. Et quoniam æqualis eſt α η ipſi ε, & γ θ ipſi ζ: igitur α η & ζ ſunt æquales ipſis γ θ ε. Et quoniam ſi inæqualibus æqualia addantur tota inæqualia fient (per quartam communem ſententiam: cum igitur η β & θ γ ſint inæquales, & η β maior ſit, & ipſi quidem η ε addantur α η & ζ: ipſi uero θ δ addantur γ θ & ε, producentur α β & ζ maiores ipſis γ δ & ε. Si quatuor igitur magnitudines proportionales fuerint, maxima & minima earum, reliquis maiores erunt, quod demonſtrare oportebat.*

Nouem ſequentes propoſitiones quas ad 25 adiecit Campanus, nihil in Zamberto eis reſpondens habent: nec plures 25 in uetuſtioribus Euclidis exemplaribus reperiuntur: quare ex additione Campani eſſe uidentur.

26 SI fuerit quatuor quantitatum proportio primæ ad ſecũdam maior quàm tertiæ ad quartam, erit conuerſim è contrario ſecundæ ad primam minor quàm quartæ ad tertiam.

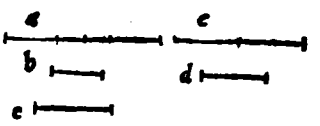
CAMPANVS. Sit proportio a ad b, maior quàm c ad d: dico quod erit è conuerſo, modo contrario minor proportio b ad a, quàm d ad c. Si enim eſt eadem b ad a quæ eſt d ad c: erit è conuerſo a ad b ut c ad d: ſed non eſt, immo maior. At uero ſi eſt b ad a maior quàm d ad c, ſit e ad a, ut d ad c: eritq; ex duodecim, e ad a minor q̃ b ad a: quare ex prima parte decimæ e eſt minor b. Ideoq; ex ſecũda parte 5, maior erit proportio a ad e, quàm a ad b: & quia per cõuerſam proportionalitatem, a ad e, ſicut c ad d: erit ex duodecima, proportio c ad d maior quàm a ad b, ſed erit minor, relinquitur ergo propoſitum. Poſſumus quoq; (ſi libet) aſtruere propoſitum oſtenſiue: manifeſtum enim eſt ex prima parte decimæ, quod illa quantitas cuius ad b eſt eadem proportio quæ eſt c ad d, eſt minor a: eo quòd ponitur maior proportio a ad b quàm c ad d: illa ergo quantitas ſit e: cum ſit igitur proportio e ad b ut c ad d: erit è conuerſo b ad e, ut d ad c. Conſtat autem ex ſecunda parte octauæ, quod proportio b ad a: minor eſt quàm proportio b ad e. Itaq; per duodecimam, proportio b ad a: eſt minor q̃ d ad c. Quod uoluimus.

27 Si fuerit quatuor quantitatum maior proportio primæ ad ſecundam quàm tertiæ ad quartam, erit permutatim maior proportio primæ ad tertiam quàm ſecundæ ad quartam.

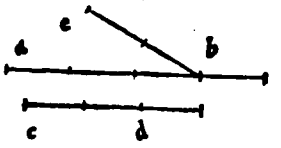
CAMPANVS. Sit hic quoq; proportio a ad b maior, quàm c ad d: dico quod erit permutatim maior proportio a ad c, quàm b ad d. Eadem enim non erit, quia tunc quoq; eſſet permutatim a ad b, ſicut c ad d. Neq; minor: nam ſi hoc ponatur: ſit itaque e ad c.

e ad c,ut b ad d: eritq; ex duodecima, maior proportio e ad c, quàm a ad c: quare ex prima parte decimæ,e eſt maior a. Itaq; per primam partem octauæ, proportio e ad b,eſt maior quam a ad b. Et quia poſitum eſt ut ſit e ad c, ſicut b ad d: erit permutatim e ad b,ſicut c ad d: ex duodecima igitur, maior erit proportio c ad d, quàm a ad b, ſed poſitum erat oppoſitum, uerum ergo eſt propoſitum. Oſtenſiue quoq; idem,quemadmodum in præmiſſa. Sumpta enim e ad b,ut c ad d: erit ex prima parte decimæ,e minor a: quia ex prima parte octauæ, maior erit a ad c, quam e ad c. Sed ex permutata proportionalitate, eſt e ad c,ut b ad d: igitur ex duodecima a ad c:eſt maior quàm b ad d,quod eſt propoſitum.

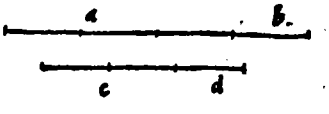
28 Si fuerint quatuor quantitates quarum primæ ad ſecundam ſit maior proportio quàm tertiæ ad quartam: erit quoq; coniunctim maior proportio primæ & ſecundæ ad ſecundam quàm tertiæ & quartæ ad quartam.

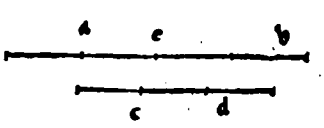
CAMPANVS. Sit maior proportio a ad b, quàm c ad d:dico quod maior erit totius a b ad d,quàm totius c d ad d:quia ipſa neq; erit æqualis,neq; minor. Si enim æqualis tunc erit diſiunctim,a ad b ut c ad d. Si autem eſt minor,ſit e b ad b,ut c d ad d:eritq; ex duodecima ,maior proportio e b ad b,quàm a b ad b:itaq; ex prima parte decimæ,e b,eſt maior quàm a b:& per conceptionem,e maior quàm a,quare ex prima parte octauæ, maior eſt proportio e ad b, q̃ a ad b:ſed e ad b eſt ut c ad d per diſiunctam proportionalitatem:eo quod erat e b ad b:ut c d ad d:ergo per duodecimam,c ad d,eſt maior q̃ a ad b:hoc autem eſt contra hypotheſin. Idem etiam oſtenſiue. Cum enim propoſitum ſit quod maior ſit proportio a ad b, quàm c ad d : ſit proportio e ad b, ut c ad d: eritq; ex prima parte decimæ,e minor a. Ideoq; ex communi ſcientia, e b erit minor q̃ a b:quare ex prima parte octauæ,maior erit proportio a b ad b,quàm e b ad b. At uero proportio e b ad b,eſt per coniunctam proportionalitatem,ſicut c d ad d:poſitum enim eſt,ut ſit e ad b,tanquam c ad d:igitur ex duodecima, maior eſt a b ad b, quàm c d ad d:quod eſt propoſitum.

29 Si fuerint quatuor quantitates quarum primæ & ſecundæ ad ſecundã ſit maior proportio quàm tertiæ & quartæ ad quartam : erit quoq; diſiunctim proportio primæ ad ſecundam maior quàm tertiæ ad quartam.

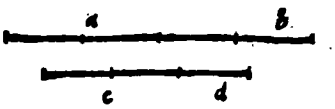
CAMPANVS. Sit proportio a b ad b,maior quàm c d ad d:dico quod erit diſiũctim,proportio a ad b,maior quàm c ad d:alioqui erit æqualis uel minor. Quod ſi æqualis:erit per coniunctam proportionalitatem a b ad b,ut c d ad d. Si aũt minor,erit maior c ad d,quàm a ad b:ergo per præmiſſam, maior erit c d ad d,q̃ a b ad b qd̃ eſt incõueniens,quia poſitũ eſt quod minor:uerũ eſt ergo quod dicitur. Quod etiam oſtenſiue aſtruemus, hoc modo. Ponemus enim ut proportio e b ad b, ſit tanquam proportio c d ad d: eritq; ex prima parte 10: e b minor quàm a b: quare ex communi ſcientia e eſt minor quàm a: minor igitur eſt ex prima parte 8, proportio e ad b, quàm ſit a ad b: ſed proportio e ad b,eſt ſicut c ad d,ex diſiuncta proportionalitate: itaq; ex 11,proportio a ad b,eſt maior quàm ſit c ad d,quod eſt propoſitum.

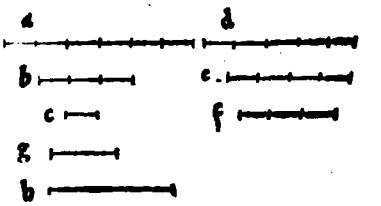
30 Si fuerint quatuor quantitates quarum primæ & ſecundæ ad ſecundã ſit maior proportio quàm tertiæ & quartæ ad quartam, erit euerſim minor proportio primæ & ſecundæ ad primam quàm tertiæ & quartæ ad tertiam.

CAMPANVS. Sit maior proportio a b ad b, quàm c d ad d: dico quod euersim minor erit proportio a b ad a, q̃ c d ad d: erit enim diſiũctim ex præmiſſa, maior proportio a ad b, quàm c ad d. Itaque per 16, erit è conuerſo minor b ad a, quàm d ad c: quare per ante præmiſſam, coniunctim minor erit b ad a, q̃ c d ad c, quod eſt propoſitum.

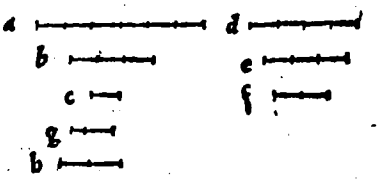
31 Si fuerint tres quãtitates in uno ordine, itemq; tres in alio, fueritq; primæ priorum ad ſecundam maior proportio quàm primæ poſteriorum ad ſecundam, itemq; ſecundæ priorum ad tertiam maior quàm ſecundæ poſteriorum ad tertiam: erit quoq; primæ priorum ad tertiam maior proportio, quàm primę poſteriorum ad tertiam.

CAMPANVS. Sint tres quantitates, a, b, c, itemq; aliæ tres, d c f: ſitq; maior proportio a ad b, q̃ d ad e. Itemq; maior b ad c, quàm e ad f: dico quod maior erit proportio a ad c, quàm d ad f. Sit enim g ad c, ut e ad f: eritq; ex prima parte 10, g minor b: quare ex ſecunda parte 8, proportio a ad g, eſt maior q̃ a ad b: multo maior ergo eſt proportio a ad g, quàm d ad e: ſit itaq; h ad g, ut d ad e: eritq; ex prima parte 19. a maior h: quare ex prima parte 8, proportio a ad c maior eſt q̃ proportio h ad c. At uero proportio h ad c, eſt per æquam proportionalitatem, ſicut d ad f: eſt enim h ad g, ut d ad e, & g ad c, ut e ad f: igitur ex 11, proportio a ad c, eſt maior q̃ d ad f, quare conſtat propoſitum.

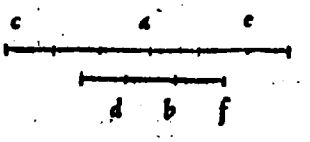
32 Si fuerint tres quantitates in uno ordine, itemq; tres in alio, fueritq; proportio ſecundæ priorum ad tertiam maior quàm primæ poſteriorum ad ſecundam, itemq; primæ priorum ad ſecundam maior quàm ſecũdæ poſteriorum ad tertiam, erit maior proportio primæ priorum ad tertiam, quàm primæ poſteriorum ad tertiam.

CAMPANVS. Sint enim tres quantitates in uno ordine, a, b, c: itemq; tres in alio, d, e, f, quemadmodũ in præmiſſa: ſitq; maior proportio b ad e: & maior a ad b, q̃ e ad f: dico quod maior erit a ad c, quam d ad f. Sit enim g ad c, ut d ad e: eritq; g minor b, per primam partem 10: quare maior erit proportio a ad g, q̃ a ad b, per ſecundam partem 8: igitur multo maior eſt a ad g, q̃ e ad f. Sit itaque h ad g, ut e ad f: eritq; a maior h, ex prima parte 10: quare proportio a ad c, maior eſt quam h ad c, ex prima parte 8. At uero ex 11, proportio h ad c, eſt tanquã d ad f: eo quod eſt g ad c, ut d ad e, & h ad g, ut e ad f: igitur ex 11 maior eſt proportio a ad c, q̃ d ad f, quod eſt propoſitum.

33 Si fuerit proportio totius ad totũ, maior quàm abſciſi ad abſciſum, erit reſidui ad reſiduum, maior proportio quàm totius ad totum.

CAMPANVS. Sint duæ quantitates a, & b, a quibus abſcindatur c & d: & reſidua ſunt e & f: ſitq; maior proportio a ad b, q̃ c ad d: dico quod maior erit proportio e ad f, quàm a ad b: erit enim ex 17, permutatim maior proportio a ad c, quam b ad d: quare ex 10, erit euerſim minor proportio a ad e, q̃ b ad f, igitur rurſus ex 17, permutatim minor erit a ad b: quam e ad f, quod eſt propoſitum.

Si quotlibet

34 Si quotlibet quantitates ad totidem alias cõparentur, fueritq; cuiuslibet præcedẽtis ad ſuã relatiuã maior proportio q̃ alicuius ſubſequẽtis ad ſuã, erit omniũ harum pariter acceptarum ad omnes illas pariter acceptas maior proportio q̃ alicuius ſubſequentiũ ad ſuã parẽ, aut etiam q̃ omniũ pariter acceptarũ ad oẽs pariter acceptas, minor aũt quàm primæ ad primam.

CAMPANVS. Sint tres quantitates a,b,c, relatæ ad totidem alias quæ ſint d,e,f, ſitq; maior proportio a ad d, quàm b ad e, & b ad e ſit maior q̃ c ad f: dico qd̃ proportio a,b,c, pariter acceptarum ad d,e,f, pariter acceptas, eſt maior quàm b ad e, uel maior quàm c ad f, & etiam maior quàm b & c pariter acceptarum ad e & f pariter acceptas: & ipſa eſt minor quàm a ad d. Cũ enim ſit a ad d maior quàm b ad e: erit permutatim a ad b maior quàm d ad e: & coniunctim a b ad b, maior quàm d e ad e: & iterum permutatim a b ad d e, maior quàm b ad e: quare per præmiſſam a ad d: eſt maior quàm a b ad d e. Eodemq; modo probatur maiorem eſſe b ad e, quàm b c ad e f: itaq; maior proportio eſt a ad d, quàm b c ad e f: quare permutatim

maior eſt a ad b c, quàm d ad e f: & coniunctim maior a b c
ad b c, quàm d e f ad e f: & iterum permutatim
maior a b c ad d e f, quàm c b ad e f:
quare per præmiſſam,
maior eſt a ad d, quàm a b c ad d e f, quod eſt propoſitum.

SEXTI LIBRI FINIS.

EVCLIDIS MEGARENSIS GRAECI PHILOSOPHI, GEOMETRICORVM ELEMENTORVM LIBER SEXTVS.

Euclides ex Campano. *Diffinitiones.*

1 Vperficies ſimiles dicũtur, quarũ anguli uniũs angulis alterius æquales, lateraq; æquos angulos continentia proportionalia.

CAMPANVS. Vt ſit trigonus a b c fuerit æquiangulus trigono d e f, fueritq; angulus a æqualis angulo d, & angulus b æqualis angulo e, & proportio a b ad d e ſicut a c ad d f, & b c ad e f, ipſi erunt ſimiles.

2 Superficies mutuorũ laterum, ſunt inter quarũ latera, incontinua proportionalitas retranſitiue habetur.

CAMPANVS. Vt ſi duorũ quadrilaterorũ a b c, d e f, proportio a b lateris primi ad d c latus ſecundi fuerit ſicut proportio e f lateris ſecundi ad b c latus primi, illa duo quadrilatera dicuntur mortuorum laterum ſiue mutekeſia.

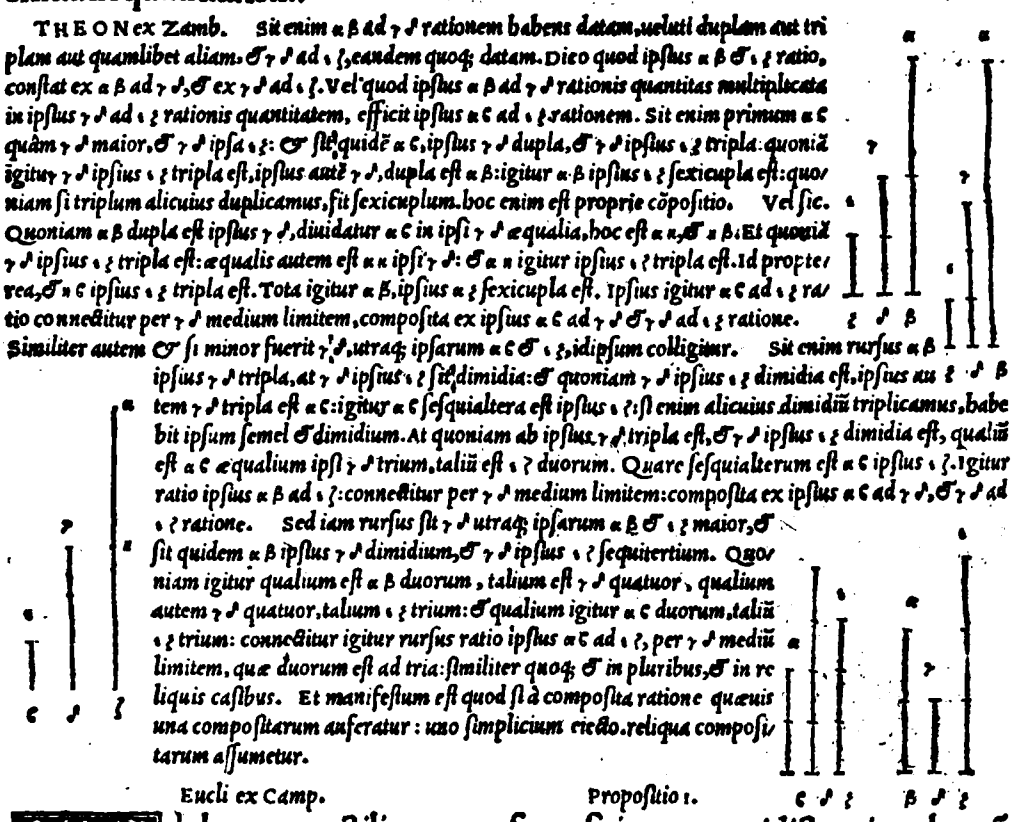
3 Linea dicitur diuidi ſecundũ proportionẽ habentẽ medium & duo extrema, quando ea dẽ eſt proportio totius ad maiorẽ ſui ſectionẽ quæ eſt maioris ad minorẽ,

Eucli. ex Zamb. Diffinitiones.

κατὰ μίαν σχέσιν Latine.

SImiles figuræ rectilineæ, sunt quæ & angulos æquales habent †ad unum, & quæ circa angulos æquales, sunt latera proportionalia. 2 Reciprocæ autem figuræ, sunt quãdo in utraq; figura antecedentes & consequẽtes termini rationales fuerint. 3 Extrema & media ratione, recta linea diuidi dicitur, quando fuerit sicut tota ad maius segmentum, sic maius ad minus. 4 Altitudo uniuscuiusq; figuræ, est à uerticæ ad basin perpẽdicularis deducta. 5 Ratio ex duabus rationibus, aut ex pluribus constare dicitur, quando rationum quantitates multiplicatæ, aliquã efficiunt quantitatem.

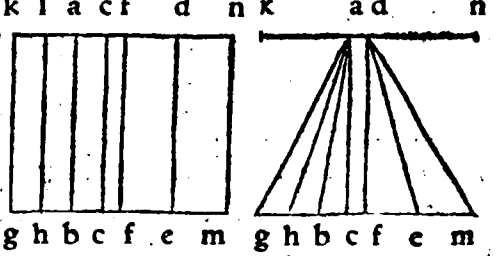
THEON ex Zamb. *Sit enim α β ad γ δ rationem habens datam, ueluti duplam aut triplam aut quamlibet aliam, & γ δ ad ε ζ, eandem quoq; datam. Dico quod ipsius α β & ε ζ ratio, constat ex α β ad γ δ, & ex γ δ ad ε ζ. Vel quod ipsius α β ad γ δ rationis quantitas multiplicata in ipsius γ δ ad ε ζ rationis quantitatem, efficit ipsius α ε ad ε ζ rationem. Sit enim primum α ε quàm γ δ maior, & γ δ ipsa ε ζ: & sit quidẽ α ε, ipsius γ δ dupla, & γ δ ipsius ε ζ tripla: quoniã igitur γ δ ipsius ε ζ tripla est, ipsius autẽ γ δ, dupla est α β: igitur α β ipsius ε ζ sexicupla est: quoniam si triplum alicuius duplicamus, fit sexicuplum. hoc enim est proprie cõpositio. Vel sic. Quoniam α β dupla est ipsius γ δ, diuidatur α ε in ipsi γ δ æqualia, hoc est α η, & η β. Et quoniã γ δ ipsius ε ζ tripla est: æqualis autem est α η ipsi γ δ: & α η igitur ipsius ε ζ tripla est. Id propterea, & η ε ipsius ε ζ tripla est. Tota igitur α β, ipsius α ζ sexicupla est. Ipsius igitur α ε ad ε ζ ratio connectitur per γ δ medium limitem, composita ex ipsius α ε ad γ δ & γ δ ad ε ζ ratione. Similiter autem & si minor fuerit γ δ, utraq; ipsarum α ε & ε ζ, idipsum colligimus. Sit enim rursus α β ipsius γ δ tripla, at γ δ ipsius ε ζ sit dimidia: & quoniam γ δ ipsius ε ζ dimidia est, ipsius autem γ δ tripla est α ε: igitur α ε sesquialtera est ipsius ε ζ: si enim alicuius dimidiũ triplicamus, habebit ipsum semel & dimidium. At quoniam ab ipsius γ δ tripla est, & γ δ ipsius ε ζ dimidia est, qualiũ est α ε æqualium ipsi γ δ trium, taliũ est ε ζ duorum. Quare sesquialterum est α ε ipsius ε ζ. Igitur ratio ipsius α β ad ε ζ: connectitur per γ δ medium limitem: composita ex ipsius α ε ad γ δ, & γ δ ad ε ζ ratione. Sed iam rursus sit γ δ utraq; ipsarum α β & ε ζ maior, & sit quidem α β ipsius γ δ dimidium, & γ δ ipsius ε ζ sequitertium. Quoniam igitur qualium est α β duorum, talium est γ δ quatuor, qualium autem γ δ quatuor, talium est ε ζ trium: & qualium igitur α ε duorum, taliũ est ε ζ trium: connectitur igitur rursus ratio ipsius α ε ad ε ζ, per γ δ mediũ limitem, quæ duorum est ad tria: similiter quoq; & in pluribus, & in reliquis casibus. Et manifestum est quod si à composita ratione quæuis una componentium auferatur: uno simplicium recto. reliqua componentium assumetur.*

Eucli ex Camp. Propositio 1.

SI duarum rectilinearum superficierum æquidistantium laterũ siue triãgulorum, fuerit altitudo una, tanta erit alterutra earũ ad alteram, quanta sua basis ad basin alterius.

CAMPANVS: *Sint duo parallelogramma a b c, d e f: æqualis altitudinis: dico esse proportionem eorum sicut b c k l ad d e f: ponam illa duo parallelogramma sup lineã unã, quæ sit g m: erũtq; propter hoc q; sunt æqualis altitudinis, inter lineas æquidistantes, quarũ sit altera κ n, deinde ex linea g m, sumam g c multiplicẽ secundũ quemcũq; numerũ uoluero, ad b c, & diuidã eam in partes æquales b c, in punctis h & b, a quibus & puncto g, ducã æquidistantes lineæ a b, quæ sunt g κ & h l: & cõplebo superficies æquidistantiũ laterũ, κ h & l b: eritq; unaquæq; earũ*

per

per 36 primi: æqualis a c: quare ſicut linea g c eſt multiplex lineæ b c: ita ſuperficies c K, ſuperficiei a c. Si ſimiliter quoq; ad lineã e f ſumã ex linea g m, lineã f m multiplicẽ ſecundũ quencũq; numerũ uoluero ad e f, & cõplebo, ſuperficiẽ æquidiſtãtiũ laterũ ducta linea m n æquidiſtãter lineæ d e, eritq; ſupficies n f ita multiplex ſupficiei d f, ſicut linea m f lineæ e f. Et qa per 36 primi ſi linea g c eſt maior linea f m, ſupficies K c eſt maior ſuperficie f, & ſi minor, minor, & ſi æqualis, æqualis, erit per diffinitionẽ incõtinuæ proportiõalitatis, eadẽ proportio baſis b c ad baſin e f, quæ eſt ſuperficiei a c ad ſuperficiẽ d f, quod eſt propoſitũ. De triangulis unius altitudinis idẽ probabis & eodem modo per 38 primi: ductis lineis ab extremitatibus earũ quas ad baſes ſumes multiplices, ad uertices triangulorum. Eucli. ex Zamb. Theorema 1. Propoſitio 1.

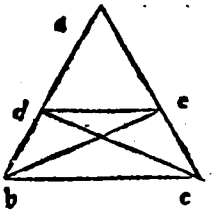
1 **Triangula & parallelogramma, quæ ſub eadem ſunt altitudine, ad ſe inuicem ſunt ut baſes.**

THEON ex Zamberto. *Sint triangula quidem α β γ, & α γ δ, parallelogramma uero ε γ, & γ ζ, ſub eadẽ altitudine exiſtentia perpendiculari ſcilicet ab α, in ς δ, ducta. Dico quod eſt ſicut β γ, baſis ad γ δ, baſin: ſic eſt α ς γ, triangulũ ad α γ δ, triangulum, & ε γ, parallelogrammũ ad γ ζ, parallelogrammũ. Producatur inquã (per 2 poſtulatum) δ β, ex utraque in θ λ, ſigna, & ponantur (per 2 primi) ipſi quidem β γ, baſi, æquales, quotcunq; ς κ, & κ θ, ipſi autem γ δ, baſi æquales quotcunq; δ ν, & ν λ. Connectantur q; α ν, α θ, α ν, & α λ. Et quoniam γ β, β ν, & ν θ, ſibiinuicem ſunt æquales, & triangula quoque α θ ν, α ν β, & α β γ, ſibiinuicem ſunt æqualia (per 38 primi,) Quod multiplex igitur eſt θ γ, baſis, ipſius β γ, baſis, tam multiplex eſt & triangulum α θ γ, trianguli α β γ. Id propterea, quàm multiplex eſt λ γ, baſis, ipſius δ γ baſis, tam multiplex eſt & α λ γ, triangulum, ipſius α δ γ, trianguli, & ſi æqualis eſt θ γ, baſis, ipſi ν λ, baſi, æquum eſt (per 38 primi, triãgulum α θ γ, triangulo α γ λ, & ſi baſis θ γ, excedit baſim γ λ, excedit & triangulum α θ γ. triangulum α γ λ, & minor: minus, (per 6 diffinitionem quinti.) Quatuor iam exiſtentibus magnitudinibus duabus quidem baſibus hoc eſt β γ, & γ δ, duobus autẽ triangulis hoc eſt α β γ, & α γ δ, ſumptæ ſunt æque multiplices, ipſius quidem β γ, baſis, & ipſius α β γ, triãguli, baſis uidelicet θ γ, & triangulum α θ γ, ipſorum autem γ δ, baſis & α δ γ, trianguli: alia quæuis æque multiplicia, hoc eſt baſis γ λ, & triangulum α λ γ, & demonſtratum eſt quod ſi excedit baſis θ γ, baſin γ λ, excedit quoque & triangulum α θ γ, triangulũ α λ γ, & ſi æqualis: æquale, & ſi minor, minus. Eſt igitur ſicut baſis β γ, ad baſim γ δ, ſic triangulum α ς γ, ad triangulum α γ δ, (per ſextam diffinitionem quinti.) Et quoniam (per 41 primi ipſius quidem trianguli α β γ, duplum eſt parallelogrãmum ε γ, ipſius autem α γ δ, trianguli duplum eſt (per eandem) parallelogrammum ζ γ, partes autem eodem modo multiplicium (per 15 quinti) eandem habent rationem: eſt igitur ſicut triangulũ α β γ, ad triangulũ α γ δ, ſic parallelogrammũ θ ν β γ δ κ λ θ γ, ad parallelogrammum γ ζ. Quoniam igitur patuit ſicut quidem baſis β γ, ad baſin γ δ, ſic triangulũ α ς γ ad triãgulum α γ δ, ſicutque triangulum α β γ, ad triangulum α γ δ, ſic parallelogrammum ε γ ad parallelogrammum ζ γ, & ſicut igitur (per 11 quinti) baſis ς γ, ad baſin γ δ, ſic parallelogrammtm ε γ, ad parallelogrammum ζ γ. Trianguli igitur & parallelogramma ſub eadem altitudine exiſtentia, ad ſe inuicem ſunt ſicut baſes, quod demẽſtrare oportebat.* Eucli, ex Comp. Propoſitio 2

2 **Si linea recta duo trianguli latera ſecans, reliquo fuerit æquidiſtans, eam duo illa latera proportionaliter ſecare. Si uero proportionaliter ſecet, eam reliquo lateri æquidiſtare neceſſe eſt.**

CAMPANVS. Sit triangulus a b c, cuius duo latera a b, & a c ſecet linea d e, æquidiſtãter tertio lateri quod eſt b c, dico quod erit proportio a d ad d b ſicut a e ad e c. & econuerſo, ſi fuerit proportio a d ad d b ſicut a e ad e c, linea d e erit æque diſtãs lineæ b c, protraham enim duas lineas e b & d c, eritque per 37 primi, triangulus é d b, æqualis triangulo d e c, propter id quod ipſi ſunt ambo ſuper lineam d é, inter lineas æquidiſtantes, itaque per ſecundam partem 7 quinti, proportio trianguli a d e ad utrumque illorum, erit una, ſed proportio eius, per præmiſſam ad triangulum e d b, eſt ſicut lineæ a d ad lineam d b, & ad triãgulũ d e c, ſicut lineæ a e ad lineã é c

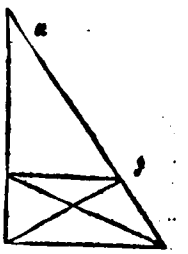
Nam ipſe cũ utroq; illorũ eſt æqualis altitudinis, quare erit proportio a d ad d b, ſicut a e ad e c, quod eſt primũ. Et ſi hoc fuerit: erit per præmiſſam, ipſius a d e ad utrũq; illorũ proportio una, quare per ſecundã partẽ 9 quinti, ipſi ſunt adinuicẽ æquales, & quia ipſi ſunt ſuper eandem baſin, uidelicet lineam d e, & ex eadem parte: erit per 39 primi.

linea d e æquidistans lineæ b c, quod est secundum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 2 Propositio 2

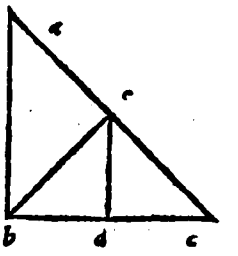
2 Si trianguli ad unum laterum ducta fuerit aliqua recta linea parallelus proportionaliter secat ipsius triāguli latera, & si trianguli latera proportionaliter secta fuerint, ipsas sectiones connectēs recta linea, parallelus ad reliquum erit ipsius trianguli latus.

THEON ex Zamberto. Trianguli enim α β γ, parallelus ad latus β γ, agatur δ ε. Dico quod est sicut ζ δ, ad δ α, sic est γ ε, ad ε α. Cōnectantur enim ζ ε, & γ δ, æquale igitur est (per 37 primi) triāgulū β δ ε, triāgulo γ δ ε, inipsa dem enim sunt basi δ ε, & in eisdem parallelis δ ε, & β γ. Aliud autem quoddam triangulum α δ ε, æqualia autem (per 7 quinti) ad idem eandem habent rationem. Est igitur sicut triangulum β δ ε, ad triangulum α δ ε, sic triangulum λ δ ε, ad triangulum α δ ε. Sed sicut quidem triangulum β δ ε, ad triangulum α δ ε, sic est β δ, ad δ α, sub eadem namque altitudine perpēdiculari scilicet ab ε, in α ζ, ducta cū sint, ad eminicē sunt sicut bases (per 1 sexti.) Ac propterea sicut triangulum γ δ ε, ad triangulum α δ ε, sic γ ε, ad ε α, & sicut igitur (per 11 quinti) β δ, ad δ α, sic γ ε. ad ε α. Sed iam ipsius α β γ, trianguli, latera α β, & α γ, proportionaliter secentur, sicut ζ δ, ad δ α, sic γ ε, ad ε α, & cōnectatur δ ε. Dico quod parallelus est δ ε, ipsi ζ γ. Eisdē nāq; dispositis, quoniā est sicut β δ, ad δ α, sic γ ε, ad ε α, sed sicut quidē ζ δ, ad δ α, sic triāgulū β δ ε, ad triangulū α δ ε, (per 1 sexti) sicut aūt γ ε. ad ε α, sic triangulū γ δ ε, ad triangulum α δ ε, (per eandem,) & sicut igitur (per 11 quinti,) triangulum β δ ε, ad triangulū α δ ε. sic triangulū γ δ ε, ad triangulū α δ ε. Vtrūq; igitur ipsorū β δ ε, & γ δ ε, triāgulorū, ad α δ ε, eandem habet rationē (per 9 quinti.) Aequale igitur (per eandē) est triangulū ζ δ ε, triāgulo γ δ ε, & in eadem sunt basi δ ε, æqualia autem triāgula & in eadem basi existentia, etiā in eisdem sunt parallelis (per 39 primi) parallelus igitur est δ ε, ipsi β δ. Si trianguli ad unum latus igitur acta fuerit parallelus aliqua recta linea, proportionaliter secat triāguli latera, & si triāgli latera proportionaliter secta fuerint, ipsas sectiōes coniūgens recta linea, parallelus erit ad reliquū triāguli latus. Quod demonstrasse oportuit. Eucli. ex Camp. Propositio 3

3 SI ab aliquo angulorum trianguli linea recta ad basin ducta, angulum illum per æqualia secet, duas partes ipsius basis reliquis eiusdem trianguli lateribus proportionales esse. Si uero duæ partes basis quas linea ab angulo ducta distinguit, reliquis triāguli lateribus proportionales fuerint, lineam illā angulum per æqualia diuidere necessario comprobatur.

CAMPANVS Sit trigonus a b c, cuius angulum a diuidat linea a d per æqualia, dico quod proportio b d ad d c. est sicut b a ad a c, & econuerso, protraham enim b e, æquidistantē a d, & producam c a, quousque concurrat cum b e, in puncto e, eritque per primam partem 29 primi, angulus e b c, æqualis angulo b a d. & per secundam partem eiusdem, angulus c, angulo d a c, quare angulus e, est æqualis angulo e b a, ergo per sextam primi, e a, est æqualis a b, & ideo per primam partem septimi quinti, proportio e a ad a c: est sicut b a ad a c, sed per præmissam, e, a, ad a c, est sicut b d ad d c. ergo b a ad a c, sicut b d ad d c, qd est primum. Secunda pars quæ est conuersa primæ partis, probabitur conuerso modo. Manente enim eadem dispositione, si fuerit proportio b a ad a c, sicut b d ad d c, quia per præmissam e a ad a c est sicut b d ad d c, erit eadē proportio e a ad a c, quæ est b a ad a c, ergo per primā partem, 9 quinti e a & a b sunt æquales. quare per 5 primi duo anguli e & e b a, sunt æquales, igitur per primam & secundam partem 29 primi angulus b a d, est æqualis angulo d a c, quod est secundum. Eucli. ex Zamb. Theorema 3 Propositio 3

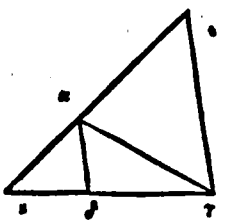

3 Si trianguli angulus bifariam secetur, dispescens autem angulum recta linea secuerit & basin, basis segmenta eandem habebunt rationem reliquis ipsius trianguli lateribus, & si basis segmenta eandem habuerint rationem reliquis ipsius trianguli lateribus, â uertice ad sectionem con

iuncta

iuncta recta linea bifariam diſpeſcit ipſius trianguli angulum.

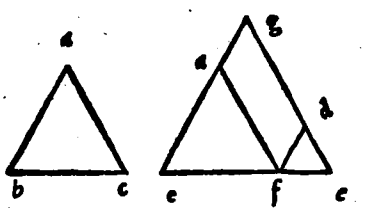
THEON ex Zamberto. *Sit triangulum α ς γ, ſeceturque (per 9 primi,) angulus ς α γ, bifariam per rectã lineam α δ. Dico quod eſt ſicut β δ, ad γ δ, ſic eſt ς α, ad α γ. Excitetur enim (per 31 primi) per γ, ipſi δ α, parallelus γ ι, & extenſa β α, ei concurrat in ι, & quoniam in parallelos α δ. & ι γ, recta linea α γ, cecidit, angulus igitur α γ ι, (per 29 primi,) æqualis eſt angulo γ α δ. Sed angulo γ α δ, is qui eſt ſub β α δ, ſupponitur æqualis, & angulus igitur ς α δ, ei qui ſub α γ ι, eſt angulo, eſt æqualis. Rurſus quoniam in parallelos α δ, & ι γ, recta linea cecidit β ι, (per 28 primi,) angulus exterior β α δ, æqualis eſt angulo interiori α ι γ, oſtenſum autem eſt quod angulus α γ ι. angulo ς α δ, eſt æqualis. & angulus α γ ι, igitur, angulo α ι γ, eſt æqualis, quare & latus α ι, lateri α γ, (per 6 primi,) eſt æquale. Et quoniã triãguli ς γ ι, ad unũ latus ι γ, parallelus acta eſt α δ, proportionaliter igitur eſt (per 2 ſexti, & per 11 quinti.) ſicut ς δ, ad δ γ, ſic ς α, ad α ι. Aequalis autem eſt, α ι, ipſi α γ. eſt igitur ſicut β δ, ad δ γ, ſic β α ad α γ. Sedeſto ſicut β δ. ad δ γ. ſic β α, ad α γ, & connectatur α δ. Dico quod bifariam ſecatur angulus β α γ, per rectam lineam α δ. Eiſdem namque diſpoſitis, quoniam eſt ſicut β δ, ad δ γ, ſic eſt β α, ad α γ, ſed ſicut β δ, ad δ γ, ſic ς α, ad α ι, (per ſecundã ſexti,) trianguli enim β γ ι, ad unũ latus ι γ. acta eſt parallelus α δ, & ſicut igitur β α, ad α γ, ſic β α, ad α ι, (per 9 quinti,) æqualis igitur eſt α γ, ipſi α ι, quare & angulus qui ſub α ι γ, (per quintũ primi,) ei qui eſt ſub α γ ι, eſt æqualis. Sed qui eſt ſub α ι γ, (per 29 primi) exteriori qui eſt ſub α β δ, eſt æqualis, angulus autẽ α γ ι, ei qui uiciſſim eſt ſub γ α δ, angulo eſt æqualis: igitur ς α δ. æqualis eſt angulo γ α δ. Angulus igitur ς α γ, bifariam diſcinditur ſub α δ, recta linea. Si trianguli angulus igitur bifariam ſecetur eum autem diſpeſcens recta linea ſecuerit & baſim: baſis ſegmenta eandem habebunt rationem reliquus trianguli lateribus, & ſi baſis ſegmenta eandem habuerint rationem reliquis trianguli lateribus, à uertice ad baſin coniũcta recta linea bifariam ſecat ipſius trianguli angulum, quod erat demonſtrandum.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 4

4 Mnium duorum triangulorum quorum anguli unius angulis alterius ſunt æquales, latera æquos angulos continentia ſunt proportionalia,

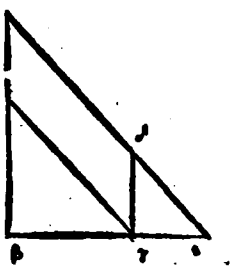
CAMPANVS. Sint duo trianguli a b c, d e f æquianguli: ſitq; angulus a æqualis a ngulo d: & angulus b, angulo e: & angulus c angulo f: dico quod proportio d e ad a b, & d f ad a c: eſt ſicut e f ad b c: ponam enim ambos triangulos ſuper lineam unã quæ ſit e c: ita quod duo anguli unius qui erũt ſuper hanc lineam, ſint æquales duobus alterius qui erunt ſuper eandem: non quidem medius medio aut extremus extremo: ſed medius unius, extremo alterius: & ponam duos eorum medios angulos in eodem puncto coire, ſitq; a f c: ipſe idem triangulus qui erat a b c: & quia angulus a f c eſt æqualis angulo e, angulus d f e angulo c per hypothẽſin: erit per primam partem 28 primi, linea a f æquidiſtans d e, & d f æquidiſtans a c: complebo igitur ſuperficiem æquidiſtantium laterum: quæ ſit g f: eritq; per 34 primi, g a æqualis d f, & g d æqualis a f. Quia ergo per ſecundam huius g a ad a c, ſicut e f ad f c, & per eandem e f ad f c ſicut e d ad d g: erit per 7 quinti d f ad a c: & per eandem e d ad f a, ſicut e f ad f c, quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 5. Propoſitio 4.

4 Æquiangulorum triangulorum proportionalia ſunt latera: quæ circũ æquales angulos, & ſimilis ſunt rationis quæ æqualibus angulis latera ſubtenduntur.

THEON ex Zamberto. *Sint triangula æquiangula α β γ & δ γ ι æquum habentia angulum qui ſub α β γ ei qui ſub δ γ ι eſt angulo, & angulum qui ſub β α γ ei qui ſub γ δ ι, & inſuper angulum qui ſub α γ β ei qui ſub δ ι γ. Dico quod triangulorum α ς γ & δ γ ι latera ſunt proportionalia, quæ circum æquales ſunt angulos: eiuſdemq; rationis, quæ æqualibus angulis latera ſubtenduntur. Ducatur enim in rectam lineam β γ, ipſi γ ι. Et quoniam anguli α ς γ & α γ β duobus rectis ſunt minores (per decimamſeptimam primi) æqualis autem eſt angulus α γ β ei qui eſt ſub δ*

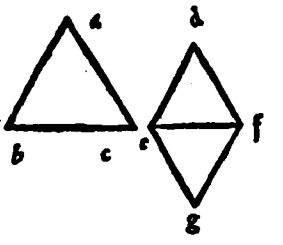
ι γ, ad

ϛ γ, angulo: anguli igitur α C γ & δ ϛ γ, duobus rectis ſunt minores. Igitur β α & ϛ δ, producta in congreſſum ueniunt. Congrediantur conueniantq; in ξ: & quoniam per hypotheſin angulus δ γ ϛ angulo α β γ eſt æqualis: parallelus eſt (per 28 primi) β ξ ipſi γ δ. Rurſus quoniam per hypotheſin, angulus α γ C æqualis eſt angulo δ ϛ γ: parallelus eſt (per 28 primi) α γ ipſi ξ ϛ. Parallelogrammum igitur eſt, ξ α δ γ. Aequalis igitur eſt ξ α, ipſi δ γ, & α γ ipſi ξ δ. Et quoniam (per 2 ſexti) trianguli β ξ ϛ ad latus unum ξ ϛ parallelus alia eſt α γ: eſt igitur ſicut C α ad α ξ, ſic C γ ad γ ϛ. Aequalis autem eſt α ξ ipſi γ δ. Sicut igitur (per 11 quinti, β α ad α δ, ſic β γ ad γ ϛ: & uiciſſim (per 16 quinti) ſicut α C ad β γ, ſic δ γ ad γ ϛ. Rurſus quoniam parallelus eſt γ δ ipſi β ξ: eſt igitur (per 2 ſexti) ſicut β γ ad γ ϛ, ſic ξ δ ad δ ϛ. Aequalis autem eſt ξ δ ipſi α γ. Sicut igitur β γ ad γ ϛ, ſic α γ ad δ ϛ: uiciſſim igitur (per 16 quinti) ſicut C γ ad γ α, ſic γ ϛ ad ϛ δ. Quoniam igitur demonſtratum eſt quod ſicut α β ad C γ, ſic δ γ ad γ ϛ: ſicut autem β γ ad γ α, ſic γ ϛ ad ϛ δ: ex æquali igitur (per 22 quinti) ſicut β α ad α γ, ſic γ δ ad δ ϛ. Proinde æquiangulorum triangulorũ proportionalia ſunt: quæ circũ æquales angulos ſunt latera: eiuſdemq; rationis: quæ æqualibus angulis latera ſubtenduntur, quod fuit demonſtrandum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 5.

5 Mnium duorum triangulorum quorum cunctorum laterum ſeſe reſpicientium eſt proportio una, anguli lateribus proportionalibus contenti, æqui ſibĩ inuicem eſſe probantur.

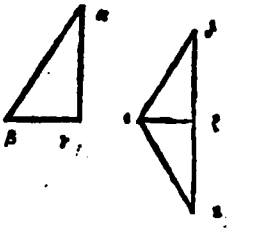
CAMPANVS. Hæc eſt conuerſa prioris. Nec fecit ex ea & præmiſſa unam concluſionem, ſicut fecit in ſecunda & tertia huius: quia nec eadem figuratione nec eiſdem medijs demonſtratur quibus præcedẽs. Sint itaq; duo triãguli a b c, d e f, ſitq; proportio a b ad d e, & a c, ad d f, ſicut b c ad e f, dico quod angulus a, eſt æqualis angulo d, & angulus b, angulo e, & angulus c, angulo f. Conſtituã ſuper lineã e f, in oppoſita parte triãguli d e f, angulum f e g, æqualem angulo b, & angulum e f g, æqualẽ angulo c, eritque per 32 primi, angulus g, æqualis angulo a: ergo per præmiſſam, proportio a b ad e g, & a c ad f g ſicut b c ad e f, quare a b ad d e, ſicut ad e g, & a c ad d f, ſicut ad f g, igitur per ſecundam partem 9 quinti. d e, eſt æqualis e g, & per eandem d f, æqualis f g, quare per 8 primi, duo triangulid e f, & g e f, ſunt æquianguli, quia ergo triãgulus g e f, eſt eſt etiã æquiangulus triangulo a b c, conſtat propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 5. Propoſitio 5.

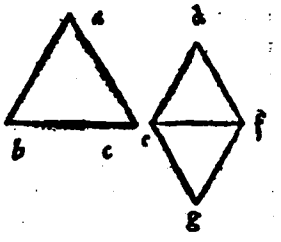
5 Si duo triãgula, latera proportionalia habuerint, æquiangula erũt triangula, & æquales habebũt angulos ſub quibus eiuſdem rationis latera ſubtenduntur.

THEON ex Zamberto. *Sint bina triangula α β γ & δ ϛ ξ, latera proportionalia habentia: ſicut α β ad β γ, ſic δ ϛ ad ϛ ξ: ſicutq; C γ ad γ α, ſic ϛ ξ ad ξ δ. Et præterea ſicut β α ad α γ: ſic ϛ δ ad δ ξ. Dico quod æquiangulum eſt α C γ triangulum, triangulo δ ϛ ξ: æqualesq; habebunt angulos, ſub quibus eiuſdem rationis latera ſubtendũtur: hoc eſt, angulum α C γ angulo δ ϛ ξ: & angulum C γ α angulo ϛ ξ δ: & inſuper angulum β α γ, angulo ϛ δ ξ. Conſtituatur (per 13 primi) enim ad rectam lineam ϛ, ad ſignáq; in ea ϛ, ξ: angulo quidem α β γ æqualis angulus ξ ϛ ϰ, angulo autem α γ β æqualis qui eſt ſub ϛ ξ ϰ. Reliquus igitur angulus qui ſub C α γ: reliquo qui ſub ϰ ϛ ξ eſt æqualis: æquiangulum igitur eſt triangulum α β γ, triangulo ξ ϛ ϰ. Triangulorum igitur α β γ & ϰ ϛ ξ proportionalia ſunt latera, quæ circum æquales ſunt angulos (per 4 ſexti) eiuſdemq; triangulis latera ſubtenduntur. Eſt igitur ſicut α C ad β γ, ſic ϰ ϛ ad ϛ ξ. Sed ſicut α β ad C γ, ſic ſupponitur δ ϛ ad ϛ ξ. Igitur ſicut δ ϛ ad ϛ ξ, ſic ϰ ϛ ad ϛ ξ: utrunq; igitur ipſorum δ ϛ & ϰ ϛ, ad ϛ ξ eandem habet rationem. Aequalis igitur (per 9 quinti) eſt δ ϛ, ipſi ϰ ϛ. Id propterea, & δ ξ, ipſi ξ ϰ eſt æqualis. Quoniam igitur æqualis eſt δ ϛ ipſi ϛ ϰ, communis autem ϛ ξ: duæ igitur δ ϛ & ϛ ξ duabus ϰ ϛ & ϛ ξ ſunt æquales: & baſis δ ξ baſi ξ ϰ eſt æqualis. Angulus igitur δ ϛ ξ (per 8 primi) angulo ϰ ϛ ξ eſt æqualis, & triangulum δ ϛ ξ (per 4 primi) triangulo ϰ ϛ ξ eſt æquale, & reliqui anguli reliquis angulis æquales erunt, ſub quibus æqualia latera ſubtenduntur. Aequalis igitur eſt angulus δ ξ ϛ, angulo ϰ ξ ϛ, & angulus ϛ δ ξ angulo ϛ ϰ ξ. Et quoniam angulus ξ ϛ δ angulo ϰ ξ ϛ eſt æqualis, ſed angulus ϰ ϛ ξ angulo α β γ: & angulus α β γ igitur ei qui ſub ξ ϛ δ angulo eſt æqualis. Id propterea, & angulus α β γ, angulo δ ξ ϛ eſt æqualis: & inſuper angulus qui ad α, ei qui ad δ. Aequiangulum igitur eſt triangulum α γ C, triangulo δ ϛ ξ. Si bina triangula igitur, latera proportionalia habuerint, æquiangula erunt triangula, & æquales habebunt angulos, ſub quibus eiuſdem rationis latera ſubtenduntur: quod erat demonſtrandum.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 6.

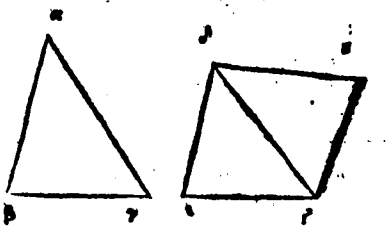
6 OMnes duo trianguli quorum unus angulus unius uni angulo alterius æqualis, lateraq; illos duos æquos angulos continentia proportionalia, ſunt inter ſe inuicem æquianguli.

CAMPANVS. Maneat prior diſpoſitio, & ſit ſolũ angulus b, æqualis angulo d e f, & proportio a b ad d e, ſicut b c ad e f: dico adhuc duos triãgulos a b c, d e f eſſe æquiangulos. Cũ ſit prima per 4 huius propter hypotheſes præmiſſæ concluſionis, a b ad e g, ſicut b c ad e f: erit a b ad d e, ſicut a b ad e g: quare per ſecũdam partem nonæ quinti d e, eſt æqualis e g. Quia ergo duo latera d e & e f trigoni d e f ſunt æqualia duobus lateribus e g & e f trigoni g e f, & angulus e unius angulo e alterius, quia uterq; eſt æqualis angulo b: ipſi erunt per quartã primi, æquianguli: & quia e g f eſt etiã æquiangulus a b c, patet propoſitum. Eucli. ex Zamb. Theorema 6. Propoſitio 6.

6 SI bina triangula unum angulum uni angulo æqualem habuerint, & circũ æquales angulos latera proportionalia, æquiangula erũt triangula & æquales habebũt angulos ſub quibus eiuſdẽ rationis latera ſubtendũtur.

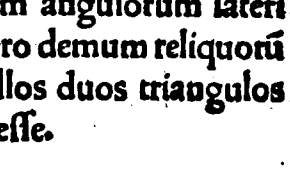
THEON ex Zamberto. *Sint bina triangula α β γ, & δ ε ζ, unum angulum qui ſub β α γ, uni angulo qui ſub ε δ ζ. æqualem habentia, & quæ circum æquales angulos latera proportionalia, ſicut β α, ad α γ, ſic ε δ, ad δ ζ. Dico quod triãgulum α β γ, æquiangulum eſt ipſi triangulo δ ε ζ, & æqualẽ habebit angulum α β γ, angulo δ ε ζ, & angulum α γ β, angulo δ ζ ε. Cõſtituatur enim (per 23 primi,) ad rectam lineam δ ζ, ad ſignáq; in ea δ ζ, utriq; ipſorum β α γ & ε δ ζ, æqualis angulus ζ δ η, angulo autem α γ β, æqualis angulus δ ζ η, reliquus igitur angulus qui ad β, reliquo angulo qui ad η eſt æqualis. Aequiangulum igitur eſt triangulũ α β γ, triãgulo δ η ζ. Proportionaliter igitur eſt, ſicut β α, ad α γ, ſic η δ, ad δ ζ,*

(per 4 ſexti. Receptum autem eſt, quod ſicut β α, ad α γ, ſic ε δ, ad δ ζ, & ſicut igitur (per 11 quinti) ε δ, ad δ ζ, ſic η δ, ad δ ζ. Aequalis igitur eſt (per 9 quinti) ε δ, ipſi δ η. Et communis δ ζ. Duæ iam ε δ, & δ ζ, duabus η δ, & δ ζ: ſunt æquales, & angulus ε δ ζ, (per hypotheſin) angulo η δ ζ, eſt æqualis. Baſis igitur ε ζ, (per 4 primi,) baſi η ζ, eſt æqualis, & triangulum δ ε ζ, (per eandem) triangulo η δ ζ, eſt æquale, & reliqui anguli reliquis angulis æquales erunt alter alteri, ſub quibus æqualia latera ſubtenduntur. Aequalis igitur eſt angulus δ ζ η, angulo δ ζ ε, & qui ad η. ei qui ad ε. Sed angulus qui ſub δ ζ η, ei qui ſub α γ β, eſt æqualis, & angulus α γ β, igitur ei qui ſub δ ζ ε, eſt æqualis. Receptum autẽ eſt. quod angulus β α γ, ei qui ſub ε δ ζ, eſt angulo æqualis eſt, & reliquus igitur qui ad β. reliquo qui ad ε, eſt æqualis, æquiãgulum igitur eſt triangulũ α β γ, triangulo δ ε ζ. Si bina triangula igitur unum angulũ uni angulo æqualem habuerint, circum uero æquales angulos latera proportionalia: æquiangula erunt ipſa triangula, & æquales habebunt angulos ſub quibus eiuſdem rationis latera ſubtenduntur, quod demonſtraſſe oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 7

7 SI fuerint duo trianguli quorum unus angulus unius uni angulo alterius æqualis, duóque ſuorum reliquorum angulorum lateribus proportionalibus contenti duorum uero demum reliquorũ uterque aut neuter recto angulo minor, neceſſe eſt illos duos triangulos omnibus ſuis angulis inter ſe inuicem æquiangulos eſſe.

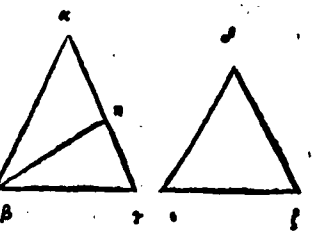

CAMPANVS. Sint duo trianguli a b c, d e f, ſitq; angulus a, æqualis angulo d, & proportio a c ad d f, ſicut c b ad f e, & uterque duorum angulorum b & e, aut neuter, ſit minor recto, dico eos eſſe æquiangulos. Si enim angulus c unius eſt æqualis angulo f alterius, patet propoſitum per præmiſſam. Sin autem, ſit c maior, fiatq; angulus a c g, æqualis eidem, erſtque per 32 primi, triangulus a g c, æquiangulus triangulo d e f, quare per quartam huius, proportio a c, ad d f, ſicut g c, ad e f, ſed ſic fuit b c ad e f

e f. ergo per 9 quinti, g c & b c, ſunt æquales, ergo per quintã primi angulus b, eſt æqualis angulo b g c. Si ergo neuter duorum angulorum b & e fuerit minor recto: accidet duos angulos unius trianguli non eſſe minores duobus rectis, quod eſſe non poteſt per 17 primi. Quod ſi uterq; fuerit minor recto: erit angulus a g c maior recto per 13 primi: quare & angulus e ſibi æqualis, eſt etiam recto maior, quod eſt contra hypotheſin: quare deſtructo oppoſito remanet propoſitum. Oportet autem utrunq; angulorũ reliquorum, aut neutrum, eſſe minorem recto: poſſibile enim eſt in eodem triangulo ut in triangulo a b c, lineam g c eſſe æqualem b c: & ideo erit a c ad utramq; earum una proportio per 7 quinti. Nec tamen erunt trianguli a g c & a b c æquianguli, quamuis unus angulus unius ſit æqualis uno angulo alterius, imo idem ut angulus a: & proportio lineæ a c prout eſt latus magni ad a c prout eſt latus parui: ſicut b c latus magni ad g c latus parui: utraq; enim æqualis, & hoc eſt, propter hoc q͡d angulus g minoris, eſt maior recto: & angulus b maioris. minor: Nam in omni triangulo duum æqualium laterum, uterq; angulorum qui ſunt ad baſin, eſt minor recto.

Eucli. ex Zamb. Theorema 7. Propoſitio 7.

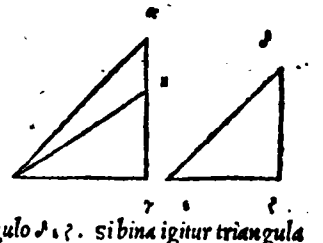
7 Si bina triangula unum angulum uni angulo æqualem habuerint, circum autem alios angulos latera proportionalia, reliquorum uero utrunq; ſimul aut minorem aut non minorem recto, æquiangula erũt triangula, & æquales habebunt angulos circum quos proportionalia ſunt latera.

THEON ex Zamberto. *Sint bina triangula α β γ & δ ε ζ: unum angulum uni angulo æqualem habẽtia, cum ſcilicet qui ſub c α γ ci qui eſt ſub ε δ ζ. Circum autem alios angulos α β γ & δ ε ζ, latera proportionalia ſicut α β ad β γ, ſic δ ε ad ε ζ. Reliquorum uero qui ad γ, ζ, primo utrunq; ſimul maiorem recto. Dico quod æquiangulum eſt α β γ triangulũ, ipſi δ ε ζ triangulo: & æqualis erit angulus α β γ, angulo δ ε ζ: & reliquus qui ad γ, reliquo qui ad ζ. Si enim inæqualis eſt angulus α c γ ei qui ſub δ ε ζ eſt angulo, alter eorum maior eſt: ſit maior angulus α β γ: & conſtituatur (per 23 primi) ad α β rectam lineam ad ſignumq; in ea β, ipſi δ ε ζ angulo æqualis angulus α β ν. Et quoniã æqualis eſt angulus qui ad α ci qui eſt ad δ, & angulus α β ν ei qui ſub δ ε ζ: reliquus igitur angulus α ν β reliquo angulo δ ζ ε eſt æqualis. Aequiangulum igitur eſt triangulm α β ν, triangulo δ ε ζ. Eſt igitur (per 4 ſexti) ſicut α β ad c ν, ſic δ ε ad ε ζ. Sicutq; δ ε ad ε ζ: * recipitur, ſic α c ad c γ. Et ſicut igitur (per 11 quinti) α β ad c γ, ſic α c ad β ν. Igitur (per 9 quinti) α β, ad utrunq; ipſorum c γ & β ν, eandem habet rationem: æqualis igitur eſt β γ ipſi c ν. Quare per quintã primi, & angulus qui ad c ν γ, angulo qui ſub β ν γ eſt æqualis: ſed minor recto ſubijcitur angulus qui ad γ: minor igitur recto eſt angulus qui ſub β ν γ. Quare (per 13 primi) & * altrinſecus ipſi angulus α ν β, maior eſt recto: & oſtenſum eſt quod æqualis eſt ei qui ad ζ: & qui ad ζ igitur. maior eſt recto. Subijcitur autem minor recto, quod eſt abſurdum. igitur inæqualis minime eſt angulus α c γ. angulo δ ε ζ. Aequalis autem eſt & qui ad α ſignum ei qui ad δ: & reliquus qui ad γ igitur, reliquo qui ad ζ eſt æqualis. Aequiangulum igitur eſt triangulum α c γ, triangulo δ ε ζ. Sed rurſus ſupponatur uterq; eorum qui ad γ ζ, non minor recto.*

* ὑπόκειται

* ἐφίστε

Dico rurſus quod & ſic eſt æquiangulum triangulum α β γ, triangulo δ ε ζ. Eiſdem nempe diſpoſitis, ſimiliter demonſtrabimus quod æqualis eſt β γ, ipſi β ν: quare & angulus qui ad γ. ei qui ſub β ν γ eſt æqualis. At non minor recto eſt angulus qui ad γ: neq; igitur minor recto eſt angulus qui eſt ſub c ν γ. Trianguli igitur β ν γ (per 17 primi, duo anguli duobus rectis nõ ſunt minores, q͡d eſt impoßibile. Non igitur rurſus inæqualis eſt angulus α c γ, angulo δ ε ζ, æqualis igitur: eſt autẽ angulus qui ad α, ei qui ad δ æqualis. Reliquus igitur qui ad γ, reliquo qui ad ζ eſt æqualis. Aequiangulum igitur eſt triangulum α β γ, triangulo δ ε ζ. Si bina igitur triangula unum angulum uni angulo æqualem habuerint, circum autem alios angulos latera proportionalia, reliquorũ uero utrunq; ſimul uel minorem uel non minorem recto: æquiangula erunt triangula, & æquales habebunt angulos circum quos proportionalia ſunt latera, quod oportuit demonſtraſſe.

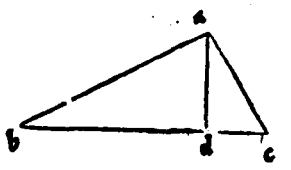
Eucli. ex Camp. Propoſitio 8.

8 I ab orthogonij angulo recto, ad baſin linea perpendicularis ducatur, fient duo trianguli partiales, toti triangulo & ſibijunicem ſimiles.

CORRELARIVM

Vnde etiam manifeſtum eſt, quia in omni triangulo rectangulo, ſi ab eius angulo recto ad baſin perpendicularis ducatur, erit ipſa perpendicularis inter duas ſectiones ipſius baſis proportionalis. Item ☞ utrumq; latus inter totam baſin atque ſibi conterminalem baſis portionem.

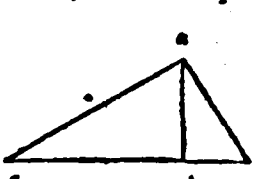
CAMPANVS. Sit trigonus a b c, orthogonus, eiuſque angulus a, rectus, à quo ducatur a d perpendicularis ad baſin, dico quod uterque duorum triangulorum partialium qui ſunt a b d, a d c, ſimilis eſt totali triangulo a b c, & unus eorum alteri: eſt enim uterque ipſorum æquiāgulus totali per 32 primi, eo quod uterque eſt orthogonius & in uno angulo cō municat cum totali, quare & ſibi inuicem ſunt æquiangulī, ita quod angulus b eſt æqualis angulo d a c. & angulus b a d, angulo c, & duo anguli qui ſunt ad d, ſibi inuicem & angulo a totali æquales, quare per 4 huius latera æquos eorum angulorum angulos reſpicientia: ſunt proportiōalia, ergo per diffinitionem ſunt ſimiles, quod eſt propoſitum. Vtrumq; correlarium ex his euidenter appareret.

Eucli. ex Zamb. Theorema 8 Propoſitio 8

8 Si in triangulo rectangulo ab angulo recto in baſin perpendicularis agatur, quæ ad perpendicularem triangula, ſimilia ſunt toti & adinuicem.

THEON ex Zamb. *Sit triangulum rectangulum α β γ, rectum habens eum qui ſub β α γ, angulum, & exciſetur (per 12 primi) ab α, in ς γ, perpendicularis α δ. Dico quod ſimile eſt utrumque ipſorum α ς δ, & α δ γ, triangulorum, toti α β γ, & inſuper adinuicem. Quoniam enim (per 4 poſtulatum.) æqualis eſt angulus ς α γ, angulo α δ β, rectus enim uterque eſt, communis autem eſt ipſorum duorum triangulorum α β γ, & α ς δ, angulus qui ad ς, reliquus igitur angulus α γ β, reliquo ς α δ, eſt æqualis (per 32 primi. Aequiangulum igitur eſt triangulum α β γ, triangulo α ς δ. Eſt igitur (per 4 ſexti) ſicut γ β, ſubtendens angulum rectum, α β γ. trianguli ad β α, ſubtendentem rectum angulum ipſius α β δ, trianguli, ſic eadem α β, ſubtendens angulum qui ad γ, trianguli α ς γ, ad β δ. ſubtendentem æqualem angulum β α δ, ipſius α β δ, trianguli, & inſuper α γ, ad α δ, ſubtendentem angulum qui ad ς, communem duorum triangulorum. Triangulum igitur α ς γ, triangulo α β δ, æquiangulum eſt (per 7 ſexti) & quæ circum æquales angulos ſunt, latera proportionalia habet. Simile igitur eſt triangulum α β γ, triangulo α ς δ, (per 1 diffinitionem ſexti. Similiter iam oſtendemus quod & triangulo α δ γ, ſimile eſt triangulum α β γ, utrumque igitur ipſorum α β δ, & α δ γ. triangulorum ſimile eſt toti α β γ. Dico etiam quod & adinuicē ſunt ſimilia: triangula α β δ, & α δ γ. Quoniam enim rectus angulus β δ α, recto angulo α δ γ, eſt æqualis (per 4 poſtulatum) ſed & angulus, β α δ ei qui ad γ oſtenſum eſt quod eſt æqualis: reliquus igitur qui ad ς, reliquo qui ſub δ α γ, eſt æqualis. Aequiangulum igitur eſt triangulum α ς δ, triangulo α δ γ, eſt igitur ſicut ς δ, ipſius α β δ, trianguli ſubtendens angulum qui ſub β α δ, ad δ α ipſius α δ γ, trianguli ſubtendentē angulū qui ad γ, æqualem ei qui ſub β α δ, ſic ipſa α δ, trianguli α ς δ, ſubtendens angulum qui ad β, ad δ γ, ſubtendentē angulū qui ſub δ α γ, ipſius trianguli α δ γ, æqualem ei qui ad ς, & inſuper β α ad α γ, ſubtendens rectos angulos. Simile igitur eſt triangulum α β δ, triangulo α δ γ. Si in rectangulo triangulo igitur ab angulo recto in baſin perpendicularis agatur, triangula quæ circum perpendicularem ſimilia ſunt toti & adinuicem, quod demonſtraſſe oportuit.*

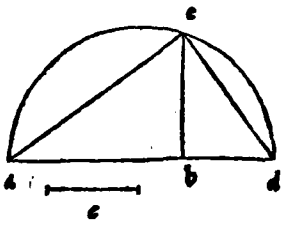

CORRELARIVM. *Ex hoc manifeſtum eſt, quod ſi in rectangulo triangulo ab angulo recto in baſin perpendicularis agatur: alia, ipſius baſis ſegmentis media proportionalis eſt. Et inſuper ipſius baſis & uniuſcuiuſq; ſegmentorum, latus quod ad ſegmentum, medium proportionale eſt, quod erat demonſtrandum.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 9

9 DVabus lineis propoſitis tertiam inter eas ſub proportionalitate continua collocare.

CAMPANVS. Sint duæ lineæ propoſitæ a b & c, inter quas uolo unam lineam in proportionalitate continua collocare. Adiungam unam earum alteri, ſitque tota ex eis compoſita, a d, ita quod b d, ſit æqualis c, & ſuper totam deſcribo ſemicirculum a e d, & produco b e uſque ad circūferentiam, perpendicularem ad lineam a d, dico lineam b e, eſſe quam quærimus, produco enim li-

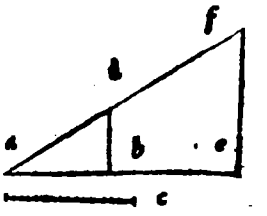

neas e a & e d, eritque per 3. tertij, angulus e totalis: rectus, quare per primam partem correlarij præmissæ, proportio a b ad b e, sicut b e ad b d, quod est propositum.

Eucli, ex Camp. Propositio 10.

10 **Duabus lineis datis, tertiam eis in continua proportionalitate subiungere.**

CAMPANVS Sint duæ lineæ propositæ a b & c: quibus uolo tertiam in continua proportionalitate subiungere. Coniungo lineam c angulariter ut contingit, cum linea a b. sitq; a d: ei æqualis. & produco lineã a b usque ad e: donec fiat b e æqualis a d. & protracta linea b d: a puncto e duco lineam sibi æquidistantem. quam & lineã a d: produco quousque concurrant in puncto f, dico igitur lineam d f, esse quam quærimus. est enim per secundã huius, proportio a b ad b e: sicut a d ad d f, e d a ab ad b e: est sicut a b ad a d, per 1. partem 7 quinti. quare a b ad a d: sicut a d ad d f. quod est propositum.

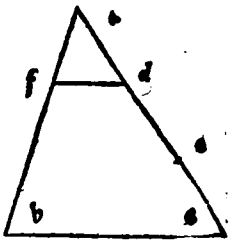

CAMPANI *additio.* Quod si propositis tribus lineis uelimus inuenire quartam, ad quam sit proportio tertiæ sicut primæ ad secundã: ex prima & secunda fiat linea una, & toti compositæ tertia angulariter adiungatur. & a communi termino primæ & secũdæ: ducatur linea ad extremitatem tertiæ. & ab altero termino secundæ ducatur huic lineæ æquidistans: quousque concurrat cum tertia in cõtinuum rectũque protracta. eritque per secundam huius, linea quã hæc æquidistans abscindet: quæ quæritur. quẽ admodum si in hac figura fuerit prima a b, secunda b e, tertia a d: erit quarta d f.

Eucli. ex Camp. Propositio 11.

11 **A B assignata linea, quotamcumque iubearis, partem abscindere.**

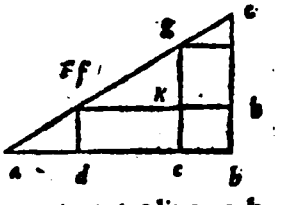
CAMPANVS Sit a b linea assignata, ab ea uolo aliquotam partem utpote tertiam abscindere, coniungo ei angulariter ut contingit lineam indefinitæ quantitatis: quæ sit a c, a qua reseco tres æquas portiones: quæ sunt a d, d e, & e c, & produco lineas c b & d f: sibi æquidistãtes, dico a f esse tertiam a b, est enim per secundam huius, proportio c d ad d a, sicut b f ad f a, quare cõiunctim. c a ad d a: sicut b a ad f a. Cum igitur c a sit tripla ad d a: patet a f esse tertiam a b, quod est propositum.

Eucli. ex Camp. Propositio 12.

12 **D Vabus lineis propositis altera indiuisa altera per partes diuisa, indiuisam quidẽ ad modum diuisæ diuidere.**

CAMPANVS. Sint duæ lineæ quas angulariter ut cõtinget coniungam a b & a c, sitque a b diuisa in tres uel qualescũque portiones: signatis in ea punctis d & e, uolo secundum easdem portiones diuidere lineam a c, cum igitur ipsas angulariter coniunxero: protraham lineam b c & æquidistantes ei d f & e g. dico istas æquidistantes diuidere lineam a c: in partes proportionales partibus a b, protraham enim f a æquidistãtem a b. quæ secet e g in puncto k, eritque per secundã huius, proportio g f ad f a: sicut e d ad d a. & c g ad g f: situt h k ad k f, quare & sicut b e ad e d per 34. primi & secundã partem 7 quinti, quod est propositum. Oportet autem secundã huius toties repetere: quot erunt partes lineæ a b, minus una. At uero 34 primi & 7 quinti, minus duabus.

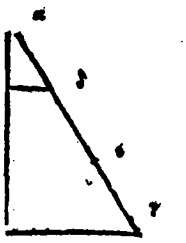

Quinque sequentes ex Zamberto Euclidis propositiones, præpostero ordine quatuor ex Campano præcedèntibus respondent, nona undecimæ, decima duodecimæ. undecima & duodecima decimæ cũ additione, decimatertia nonæ.

Eucli.ex Zamb. Problema 1 Propoſitio 9

9 Data recta linea, imperatam partem abſcindere.

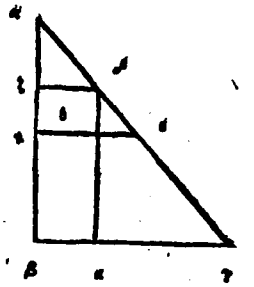
THEON ex Zamberto. Sit data recta linea α β, oportet iam ex ipſa α β, imperatam partem abſcindere. Imperetur tertia, & ducatur ab α recta linea α γ, faciens angulum cum α β, & ſumatur contingens ſignum ſuper α γ, ſitque illud δ. & ponatur ipſi α δ, (per 2 primi, æqualis δ ε, & ε γ, & connectatur β γ, & per δ, ipſi ε γ, (per 31 primi,) parallelus excitetur δ ζ. Quoniam igitur trianguli α β γ, ad unum latus ε γ, acta eſt ζ δ, parallelus, proportionaliter igitur eſt (per 2 ſexti,) ſicut γ δ, ad δ α, ſic β ζ, ad ζ α, dupla autem eſt γ δ, ipſius δ α, dupla eſt igitur & β ζ, ipſius ζ α. Tripla igitur eſt β α, ipſius α ζ. Data igitur recta linea α β, imperata tertia pars ablata eſt α ζ, quod demonſtraſſe oportuit.

Eucli.ex Zamb. Problema 2 Propoſitio 10

10 Datam rectam lineam nõ ſectam, datæ rectæ lineæ ſectæ ſimiliter ſecare.

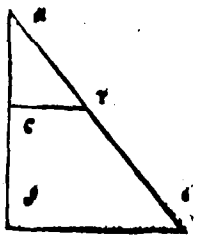
THEON ex Zamberto Sit quidem data recta linea non ſecta α β, ſecta uero ſit α γ, oportet iam lineam α β, non ſectam, ſecare ſimiliter lineæ α γ, ſectæ. Sit linea α γ, ſecta in ſignis quidem δ ε, & ſint æ ſint, ut angulum contingentem comprehendant, & connectatur β γ, & per δ, ipſi β γ, paralleli excitentur δ ζ, & ε η, (per 31 primi,) & per δ, ipſi α β, parallelus excitetur δ θ κ, (per eandem) parallelogrammum igitur eſt utrumque ipſorum ζ θ, & θ β, æqualis igitur eſt quidem δ θ, ipſi ζ κ, & θ κ, ipſi κ β, & quoniam trianguli δ κ γ, ad unum laterum κ γ, recta linea acta eſt θ ε, proportionaliter igitur parallelus (per 2 ſexti) ſicut γ ε, ad ε δ. ſic κ θ, ad θ δ, æqualis autem eſt α θ, ipſi ε κ. & θ δ, ipſi κ ζ. Eſt igitur (per 2 quinti) ſicut γ ε, ad ε δ, ſic β κ, ad κ ζ. Rurſus quoniam trianguli α κ ε, ad unum latus ε κ, parallelus acta eſt ζ δ, proportionaliter igitur eſt (per 1 ſexti ſicut ε δ, ad δ α, ſic κ ζ, ad ζ α, patuit autẽ quod ſicut γ ε, ad ε δ, ſic β κ, ad κ ζ. Eſt igitur ſicut quidem γ ε, ad ε δ, ſic β κ, ad κ ζ. ſicut autem ε δ, ad δ α, ſic κ ζ, ad ζ α. Data igitur recta linea non ſecta α β, datæ rectæ lineæ ſectæ α γ, ſimiliter ſecta eſt, quod facere oportebat.

Eucli.ex Zamb. Problema 3 Propoſitio 11

11 Duabus datis rectis lineis, tertiam proportionalem inuenire.

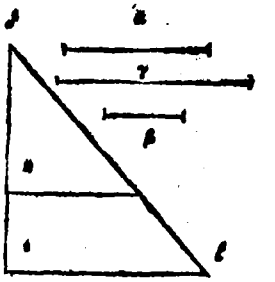
THEON ex Zamberto. Sint duæ datæ rectæ lineæ, ε α. & α γ, & ſitæ ſint angulum comprehendentes contingentem, oportet ipſis β α, & α γ, tertiam proportionalem inuenire. Producantur enim α ε & α γ, ad ſigna δ ε, & ponatur (per 2 primi,) ipſi α γ, æqualis β δ, & cõnectatur ε γ, & per δ, (per 31 primi) ipſi ε γ, parallelus excitetur δ ε. Quoniam igitur trianguli α δ ε, ad unum latus δ ε, acta eſt parallelus ε γ, proportionaliter eſt (per 1 ſexti) ſicut α ε, ad ε δ, ſic α γ, ad γ ε, æqualis autem eſt ε δ, ipſi α γ, eſt igitur ſicut α ε, ad α γ, ſic α γ, ad γ ε. Duabus igitur datis rectis lineis α β, & α γ, tertia proportionalis eis inuenta eſt γ ε, quod oportebat facere.

Eucli.ex Zamb. Problema 4 Propoſitio 12

12 Tribus datis rectis lineis, quartam proportionalem inuenire.

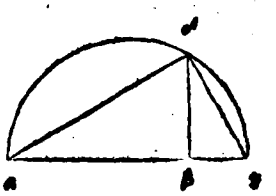
THEON ex Zamberto. Sint datæ tres rectæ lineæ α β γ, oportet ipſis α β γ, quartam proportionalẽ inuenire. Ponantur duæ rectæ lineæ δ ε, & δ ζ, angulũ contingentem comprehendentes cum qui eſt ſub ε δ ζ, & ponatur (per 2 primi) ipſi qui dem α, æqualis δ η, ipſi autem ε, æqualis η θ, & inſuper ipſi γ, æqualis δ ι, & coniuncta η ι, parallelus ei excitetur (per 31 primi) per ι, ſitq; ι ζ. Quoniam igitur trianguli δ ι ζ, ad unum latus ι ζ, acta eſt parallelus η θ, igitur (per 2 ſexti,) eſt ſicut δ η, ad η ι, ſic δ θ, ad θ ζ, æqualis autem eſt δ η, ipſi α, & η ι, ipſi ε, & δ θ, ipſi γ, eſt igitur ſicut α ad β, ſic γ, ad δ ζ. Tribus igitur datis rectis lineis α ε γ, quarta proportionalis inuenta eſt θ ζ, quod oportebat facere.

Eucli.ex Zamb. Problema 5. Propoſitio 13.

13 Duabus datis rectis lineis, mediam proportionalẽ inuenire.

THEON ex Zamberto. Sint duæ rectæ lineæ α β & ε γ, oportet iam ipſarũ

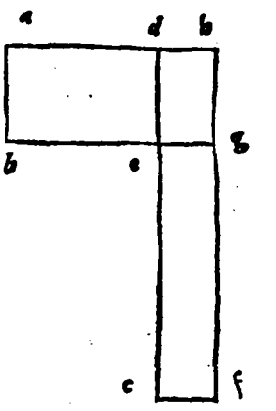

α β, & β γ, mediam proportionalem inuenire. Disponantur (per 14. primi,) rectas lineas, describaturque super α γ semicirculus α δ γ. & excitetur (per 11 primi,) à signo β, ipsi α γ, ad angulos rectos β δ, & connectantur α δ, & δ γ. Quoniam (per 31. tertij.) in semicirculo angulus est, qui sub α δ γ, rectus est, & quoniam in rectangulo triangulo α δ γ, à recto angulo in basin perpendicularis deducta est δ β, igitur (per correlariū octauæ sexti) δ β, ipsius basis segmentis α β, & β γ, media proportionalis est. Duabus igitur datis rectis lineis α β, & β γ, media proportionalis inuenta est δ β, Quod fecisse oportuit.

Eucli. ex Camp. Propositio 13

SI duæ superficies æquidistantium laterum quarum unus angulus unius uni angulo alterius æqualis, æquales fuerint, latera duos æquos angulos cōtinentia mutekesia esse. Si uero latera duos æquos angulos continentia, mutekesia fuerint, duas superficies esse necesse est.

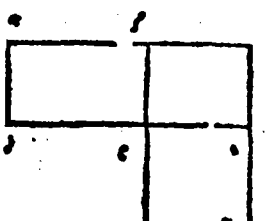
CAMPANVS. Sint duæ superficies b c d & c e f g, æquidistantium laterum & æquales, sitque angulus c unius, æqualis angulo c alterius. dico proportionem b c ad e g, esse sicut e c ad c d, & si proportio b c ad c g fuerit sicut e c ad c d, & prædicti anguli fuerint adhuc æquales. dico illas duas superficies æquidistantium laterum, esse æquales. Coniungam enim eas angulariter, uidelicet angulum c unius cum angulo c alterius, ita quod duo latera earum quæ sunt b c & c g fiant linea una eruntque similiter duo reliqua latera d c & c e linea una, alioqui sequeretur per præsentem hypothesin, quæ est angulum c unius esse æqualem angulo c alterius, & per 15 primi, partem esse æqualem toti, complebo itaque superficiem æquidistantium laterum, productis lineis a d & f g, quousque cōcurrant in b, eritque per primam partem 7 quinti, utriusq; superficiem c h proportio una, & quia per primam huius, proportio superficiei a c ad superficiē c h, sicut lineæ c ad lineā c g, & superficiei c f ad eandem superficiem c h. sicut e c ad c d, manifesta est prima pars propositæ conclusionis. Secunda pars sic patet, per primam enim huius, est proportio b c ad c g, sicut a c ad c h. & e c ad c d, sicut c f ad eandem c h, & quia positū est quod proportio b c est ad c g sicut e c ad d: erit utriusque duarum superficierum a c & e g ad superficiem c h una proportio, ergo per primam partem 9 quinti, a c, est æqualis c f: sicque patet secunda pars.

Eucli. ex Zamb. Theorema 8 Propositio 15

Æqualium, & unum uni æqualem habentium angulum parallelogrāmorum reciproca sunt latera, quæ circum æquales angulos & quorum parallelogrammorum unum augulum uni angulo æqualem habentium reciproca sunt latera quæ circum æquales angulos, ea quoque sunt æqualia.

THEON ex Zamberto. Sint æqualia parallelogramma α β, & ε γ, æquales habentia angulos qui ad ε, & constituantur (per decimamquartam primi in rectas lineas, δ β. & γ ι, in rectas lineas igitur sunt ζ β, & ε ι. Dico quod ipsorum α β, & ε γ, reciprocā sunt latera quæ circum æquales angulos, hoc est quod sicut est β δ, ad ε ι, sic est ι ε, ad β ζ. Compleatur namque parallelogrammum ζ ι. Quoniam igitur (per hypothesin æquum est α β, parallelogrammum ipsi β γ, parallelogrammo, aliud autem quoddam ζ ι, est igitur (per septimam quinti,) sicut α ε, ad ζ ι, sic β γ, ad ζ ι. Sed sicut quidem α β, ad ζ ι, sic δ β, ad β ι, sicutque β γ, ad ζ ι, sic ι β, ad β ζ. & sicut igitur (per primam quinti,) δ β, ad ε ι, sic ι ε, ad β ζ, ipsorum igitur α β, & ε γ, parallelogrammorum reciprocā sunt latera, quæ circum æquales angulos.

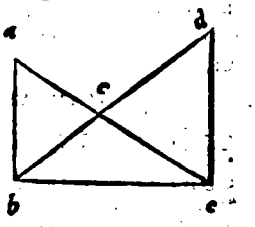
Verū sint latera reciproca, quæ circū æquales sunt angulos, estoq; sicut δ β, ad ε ι, sic ι β, ad ε ζ. Dico quod æquale est parallelogrammū α ε, ipsi ε γ, parallelogrammo. Quoniam enim est sicut δ β, ad ε ι, sic ι ε, ad β ζ, sed sicut quidem δ β, ad ε ι, sic (per 1 sexti) α β, parallelogrammum ad ζ ι, parallelogrammū, sicut autē ι ε, ad ε ζ, sic ε γ: parallelogram-

logrammum ad ζ ι, & ut igitur (per 11 quinti) α β, ad ζ ι, ſic ϛ γ, ad ζ ι, æquum igitur eſt α β, parallelogrammum, ipſi β γ, parallelogrammo. Æqualium igitur & æquiangulorum parallelogrammorum reciproca ſunt latera: quæ circum æquales angulos, & quorum æquiangulorum parallelogrammorum reciproca ſunt latera, quæ circum æquales angulos, ea quoque ſunt æqualia. quod demonſtraſſe oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 14

14 SI duo trianguli quorum unus angulus unius uni angulo alterius æqualis, æquales fuerint, latera duos angulos æquos continentia erunt mutekeſia. Si uero latera duos æquos angulos cõtinentia fuerint mutekeſia, duo trianguli æquales eſſe comprobantur.

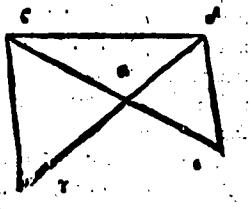
CAMPANVS Sint duo trianguli a b c, c d e, æquales, ſitque angulus c, unius, æqualis angulo c alterius, dico proportionem a c ad c e, eſſe ſicut d c ad c b, & ſi fuerit proportio a c ad c e, ſicut d c ad c b, & prædicti anguli fuerint adhuc æquales, dico illos duos triangulos eſſe æquales. Coniungam enim eos angulariter ita quod latera a c & c e, fiant linea una eruntq; ſimiliter b c, & c d, linea una, aliter ſequeretur partem eſſe æqualem toti per 15 primi, & protrahiam lineam b e, eritque per primam partem 7 quinti, utriuſque dictorum triangulorum ad triangulum c b e, proportio una, & quia per primam huius, primi eorum ad ipſum eſt, ſicut a c ad c e, & ſecundi eorum ad eundem ſicut d c ad c b, manifeſta eſt prima pars propoſitæ concluſionis. Secunda pars econuerſo probatur. quia a c ad c e eſt ſicut primi triãguli ad triangulum b c e, & d c ad c b, ſicut ſecundi ad eũdem (per primã huius,) & quia poſitum eſt ut ſit a c ad c e, ſicut d c ad c b, erit utriuſque dictorum triangulorum ad triangulum b c e una proportio, quare per primam partem 9 quinti, ipſi ſunt æquales, ſicque patet ſecũda pars.

Eucli. ex Zamb. Theorema 10 Propoſitio 15

15 Æqualium & unum uni æqualem habentium angulum triangulorum reciproca ſunt latera, quæ circum æquales angulos, & quorum unum uni angulum æqualem habentium triangulorum reciproca ſunt latera, quæ circum æquales angulos. ea quoque ſunt æqualia.

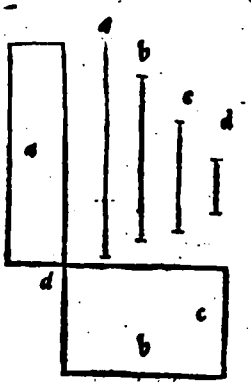
THEON & Zamberto. *Sint æqualia triangula α β γ, & α δ ι, unum uni æqualem habentia angulum, eũ ſcilicet qui ſub β α γ: ei qui ſub δ α ι. Dico quod ipſorum α β γ, & α δ ι, triangulorum reciproca ſunt latera: quæ circum æquales angulos, hoc eſt ſicut γ α, ad α δ, ſic ι α, ad α ϛ. Conſtituantur enim (per 14 primi) in rectas lineas, γ α, ipſi α δ, in directum igitur eſt ι α, ipſi α β, & connectatur β δ. Quoniam igitur (per hypotheſin) æquum eſt triangulum α ϛ γ, triangulo α δ ι, aliud autem quoddam ι α δ, eſt igitur (per 7 quinti) ſicut triangulum β α γ, ad ipſum β α δ, triangulum ſic triangulum ι α δ, ad triangulum β α δ. Sed ſicut quidem γ α β, ad β α δ, ſic γ α, ad α δ, ſicut autem (per primam ſexti,) ι α δ, ad β α δ, ſic ι α, ad α β, & ſicut igitur (per 11 quinti) γ α ad α δ, ſic ι α, ad α β. Triangulorum igitur α β γ, & α δ ι, reciproca ſunt latera: quæ circum æquales angulos. Verum reciproca ſint latera ipſorum α β γ, & α δ ι, triangulorum, eſtoq; ſicut γ α, ad α δ, ſic ι α, ad α β. Dico quod æquum eſt triangulum α β γ, triangulo α δ ι. Connexa enim rurſus ϛ δ, quoniam eſt ſicut γ α, ad α δ, ſic ι α, ad α β, ſed ſicut quidem γ α, ad α δ, ſic triangulum α ϛ γ, ad triangulum ϛ α δ, ſicut autẽ ι α, ad α ϛ, ſic triãgulũ ι α δ, ad triangulũ β α δ, ſicut igitur triangulum α ϛ γ, ad triangulum ϛ α δ, ſic triangulum ι α δ, ad triangulum ϛ α δ. Vtrumque igitur ipſorum α ϛ γ, & ι α δ, ad ϛ α δ, eandem habet rationem, Æquum igitur eſt (per nonam quinti,) triangulum α β γ, triangulo ι α δ, Æqualium igitur & unum uni æqualem habentium angulum triangulorum reciproca ſunt latera: quæ circum æquales angulos. Et quorum unum uni æqualem habentium angulũ triangulorum reciproca ſunt latera, quæ circum æquales angulos: ea quoque ſunt æqualia, quod demonſtrare oportuit.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 15

15 SI fuerint quatuor lineæ proportionales, quod ſub prima & ultima rectangulum continetur, æquum erit ei quod ſub duabus reliquis. Si uero quod ſub prima & ultima continetur, æquum fue-

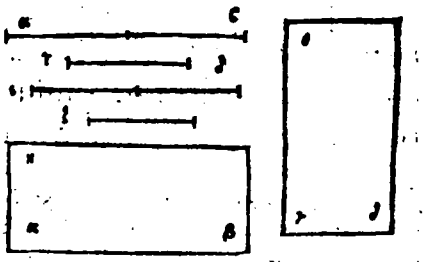
rit ei quod duabus reliquis continetur rectangulum, quatuor lineas proportionales esse conuenit.

CAMPANVS. Sint quatuor lineæ a b c d, proportionales, sitque proportio a ad b, sicut c ad d, dico quod superficies contenta sub a & d, æqualis est superficiei contẽtæ sub b & c. & superficies cõtẽta sub a & d, est æqualis superficiei contentæ sub b & c. Et si superficies cõtenta sub a & d est æqualis superficiei cõtẽtæ, sub b & c, dico quod proportio a ad b est sicut c ad d. Fiãt enim superficies cõtẽta sub a & d, & superficies cõtenta sub b & c. Si ergo est proportio a ad b sicut c ad d, latera illarũ superficierũ erũt mutekesia, sed & anguli ab eis contenti æquales: quia utraq; est rectorum angulorũ, quare per secundã partẽ 11. huius, ipsi sunt æquales: quod est primum. Secũdũ patet per primã partem eiusdem. si enim ipsæ sunt æquales, quia omnes anguli earũ sunt recti: latera earum erũt mutekesia, quare proportio a ad b, sicut c ad d. quod est secũdũ. Eucli. ex Zamb. Theorema 11 Propositio 16

16 Si quatuor rectæ lineæ proportionales fuerint, quod sub extremis comprehensum rectangulum, æquum est ei quod sub mediis continetur rectãgulo. Et si sub extremis comprehensum rectangulũ æquum fuerit ei quod sub mediis continetur rectangulo, quatuor rectæ lineæ proportionales erunt.

THEON ex Zamberto. Sint quatuor rectæ lineæ proportionales α ζ γ δ. ε, sicut α ζ, ad γ δ. sic ι. ad ξ. Dico quod sub ipsis α β, & ξ, comprehensum rectangulum, æquum est ei quod sub γ δ, & ι, continetur rectangulo. Extat enim (per 11 primi,) ab α γ, signis, ipsis α ζ, & γ δ, rectis lineis, ad angulos rectos α κ, & γ θ, & ponatur (per secundam primi,) ipsi ξ, æqualis α κ, ipsi autem ι, æqualis γ θ, compleanturq; κ β, & θ δ, parallelogramma. Et quoniam est sicut α ζ ad γ δ, sic est ι, ad ξ, æqualis autem est ι, ipsi γ θ, & ξ, ipsi α κ, est igitur sicut α ζ, ad γ δ, sic γ θ, ad α κ. Igitur (per 14 sexti β κ, & δ θ, parallelogrammorum reciprocæ sunt latera, quæ circum æquales angulos. Quorum autem parallelogrammorum æquiangulorum reciprocæ sunt latera quæ circum æquales angulos, ea quoque sunt æqualia. Aequum igitur est parallelogrammum β κ, ipsi δ θ, parallelogrammo, & est β κ, id quod sub α ζ, & ξ, æqualis enim est α κ, ipsi ξ. At δ θ, id est quod sub γ δ, & ι, æqualis enim est γ θ, ipsi ι. Igitur quod sub α β, & ξ, continetur rectangulum æquum est ei quod sub γ δ, & ι, continetur rectangulo. Sed iam quod sub α ζ, & ξ, comprehenditur rectangulum, æquum esto ei quod sub γ δ, & ι, continetur rectangulo. Dico quod quatuor rectæ lineæ proportionales erũt, sicut α β, ad γ δ. sic ι, ad ξ. Eisdem namque constructis quoniam quod sub α ζ, & ξ, æquum est ei quod sub γ δ, & est quidem quod sub α ζ. & ξ, ipsum ζ κ, æqualis enim est α κ, ipsi ξ, quod autem sub γ δ, & ι, est ipsum δ θ, æqualis enim est γ θ, ipsi ι, igitur β κ, æquũ est ipsi δ θ, & æquiangula sunt. Aequaliũ autem & æquiangulorũ parallelogrammorũ (per 14 sexti) reciprocæ sunt latera: quæ circum æquales angulos. Est igitur (per 10 quinti,) sicut α β, ad γ δ, sic γ θ, ad α κ, æqualis autem est γ θ, ipsi ι. & α κ, ipsi ξ. est igitur sicut α β, ad γ δ, sic ι, ad ξ. Si quatuor igitur rectæ lineæ proportionales fuerint, quod sub extremis cõprehensum rectangulũ, æquum est ei quod sub mediis comprehenditur rectangulo, & si quod sub extremis comprehenditur rectangulũ æquum fuerit ei quod sub mediis continetur rectangulo, ipsæ quatuor rectæ lineæ proportionales erunt quod oportebat demonstrare.

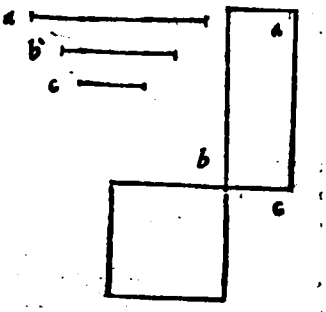

Eucli. ex Camp. Propositio 16

16 SI fuerint tres lineæ proportionales, quod sub prima, & tertia rectangulum continetur, æquum erit ei quod à secunda quadrato describitur. Si uero quod sub prima & tertia continetur æquum ei quadrato quod à secũda producitur, ipsæ tres lineæ proportionales erunt.

CAM

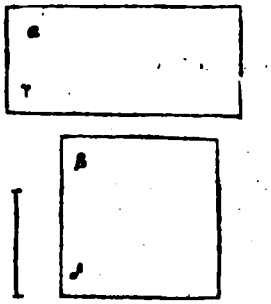
CAMPANVS. Sit proportio lineæ a ad lineam b, ſicut lineæ b ad lineam c, dico quod ſuperficies contenta ſub a & c, æqualis eſt quadrato b. & ſi ſuperficies contenta ſub a & c eſt æqualis quadrato b, dico quod proportio a ad b eſt ſicut b ad c. hoc autem eſt euidens per præcedentem, poſita alia linea quæ ſit æqualis b, ita quod b ſit in tatione ſecundæ & tertiæ.

Eucli. ex Zamb. Theorema 11. Propoſitio 17.

17 Si tres rectæ lineæ proportionales fuerint, quod ſub extremis comprehenſum rectangulũ, æquum eſt ei quod à media quadrato. Et ſi quod ſub extremis continetur rectangulum, æquum fuerit ei quod à media quadrato, ipſæ tres rectæ lineæ proportionales etunt.

THEON ex Zamberto. Sint tres rectæ lineæ proportionales α ϛ γ, ſicut α, ad ϛ, ſic ϛ, ad γ. Dico quod ſub α γ, comprehenſum rectangulum, æquum eſt ei quod ex ϛ, quadrato. Ponatur (per 2 primi,) ipſi ϛ, æqualis δ. Et quoniam eſt (per hypotheſin,) ſicut α, ad ϛ, ſic ϛ ad γ, æqualis autem eſt ϛ, ipſi δ, eſt igitur (per 7 quinti,) ſicut α, ad ϛ, ſic δ, ad γ. Si quatuor autem rectæ lineæ proportionales fuerint, quod ſub extremis comprehenſum rectangulũ, æquum eſt ei quod ſub mediis continetur rectangulo) per 16 ſexti. igitur quod ſub α γ, æquum eſt ei quod ſub ϛ δ. Sed quod ſub ϛ δ, id eſt quod fit ex ϛ, æqualis enim eſt ϛ, ipſi δ. igitur quod ſub α γ, comprehenditur rectangulum, æquum eſt ei quod ex ϛ, quadrato. Sed iam quod ſub α γ, eſto æquale ei quod ex ϛ. Dico quod eſt ſicut α, ad ϛ, ſic ϛ, ad γ. Eiſdem namque conſtructis, quoniam quod ſub α γ, æquum eſt ei quod ex ϛ, ſed quod ex ϛ, id eſt quod ſub ϛ δ, æqualis enim eſt ϛ, ipſi δ, igitur quod ſub α γ, æquum eſt ei quod ſub ϛ δ. Si autem quod ſub extremis æquum fuerit ei quod ſub mediis, quatuor rectæ lineæ proportionales ſunt (per 16 ſexti. Eſt igitur ſicut α, ad ϛ, ſic δ, ad γ. Aequalis autem eſt ϛ, ipſi δ, ſicut igitur α ad ϛ, ſic ϛ, ad γ. Si tres igitur rectæ lineæ proportionales fuerint: quod ſub extremis comprehenditur rectangulũ, æquũ eſt ei quod à media quadrato. Et ſi quod ſub extremis comprehenditur rectangulum æquũ fuerit ei quod à media quadrato: tres rectæ lineæ proportionales erũt, quod oportebat demonſtrare.

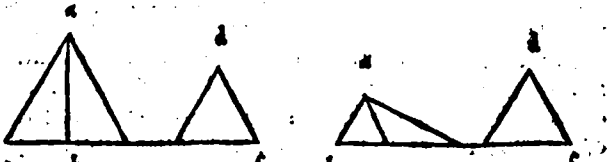
Eucli. ex Camp. Propoſitio 17.

17 I fuerint duo trianguli ſimiles, proportio alterius ad alterum eſt tanquam proportio cuiuslibet ſui lateris ad ſuum relatiuum latus alterius duplicata.

CORRELARIVM

Manifeſtum etiam ex hoc, quia omnium trium linearũ continue proportionalium quanta eſt prima ad tertiam, tanta erit ſuperficies conſtituta ſuper primam ad ſuperficiem conſtitutam ſuper ſecundam cum fuerit ei ſimilis in lineatione & creatione.

CAMPANVS Sint duo trianguli a b c & d e f ſimiles, eruntque per primam diffinitionem, æquianguli, & laterũ proportionalium. Sit ergo angulus a, æqualis angulo d, & angulus b angulo e, & angulus c, angulo f, erit q; pportio a b ad d e. & a c ad d f, ſicut b c ad e f, dico quod proportio trianguli a b c ad triangulum d e f, eſt ſicut proportio b c ad e f, duplicata. Subiungatur enim ſecũdũ doctrinam 10 huius, duabus lineis b c & e f, tertia in cõtinua proportionalitate: quæ ſit c g, protracta aut reſecata c b, ſi c g fuerit ea maior aut minor: & producatur linea g a. eritque per ſecundam partẽ 14 huius, triangulus a g c, æqualis triangulo d e f, propter id quod,

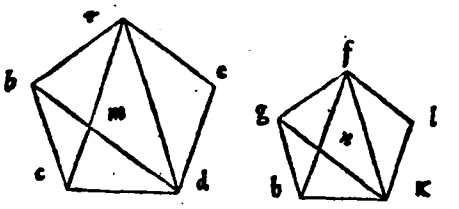

proportio a c ad d f eſt ſicut e f ad c g,& angulus c æqualis angulo f: quare per ſecundã partem 7 quinti, trianguli a b c ad utrunq; illorũ, erit una proportio, ſed per primam huius, proportio trianguli a b c ad triãgulum a g c, eſt ſicut b c ad g c. At uero proportio b c ad c g, ſicut b c ad e f duplicata, per 10 deſcriptionem quinti: ergo proportio trianguli a b c ad triangulum d e f, eſt ſicut proportio b c ad d f duplicata, quod eſt propoſitum. Si autem c g ſit æqualis b c, erit per ſecundam partem 14 huius: triangulus a b c æqualis triangulo d e f. æqualis autem proportio componitur ex æquali duplicata uel triplicata uel quotienſcunque ſumpta. Iſtam eandem paſſionem poſſemus eo dem modo & per eadem media demonſtrare de ſuperficiebus æquidiſtãtium laterum ſimilibus, ſumpta ſolum 13 præſentis, loco 14. Non demonſtrat autem eam, quia per ſequentem demonſtratur uniuerſaliter de omnibus ſuperficiebus ſimilibus. Quare per correlarium quod uniuerſaliter proponitur de omnibus ſuperficiebus ſimilibus, non dum patet niſi de triangulis, ſed demonſtrata ſequente, patẽs erit de omnibus. Poſuit autem ipſum hic & non in ſequente: quia eſt correlarium huius, non autem ſequentis, ex modo enim demonſtrationis huius, ſua ueritas manifeſtata eſt: non ex modo illius.

Eucli. ex Camp. *Propoſitio 18*

18 OMnes duæ ſuperficies ſimiles multangulæ, ſunt diuiſibiles in triangulos ſimiles atque numero æquales, eſtq; proportio alterius earum ad alteram, ſicut cuiuslibet ſui lateris ad ſuum relatiuum latus alterius, proportio duplicata.

CAMPANVS Sint gratia exẽpli, duo pentagoni a b c d e, f g h k, l ſimiles, dico quod ipſi ſunt diuiſibiles in triangulos ſimiles numero æquales, & quòd proportio alterius eorum ad alterũ: eſt ſicut a b ad f g proportio duplicata, ducãtur enim lineæ duæ a c & a d, itémque f h & f k, eritque per præſentem hypotheſin & per 6 huius, triangulus a b c, æquiangulus triangulo f g h, & triangulus a e d, triangulo f l k. Similiter quoque per hanc communem ſcientiam. Si ab æqualibus æqualia demas quæ relinquuntur æqua ſunt, erit triangulus a c d, æquiangulus triangulo f h k. Nam ipſi pẽtagoni, poſiti ſunt æquianli, & laterum proporrtionalium, & quia trianguli in quos diuiduntur ſunt adinuicem æquianguli, ut probatum eſt: erunt etiam & ſimiles per 4 huius, & diffinitionem ſimilium ſuperficierum, quare cum ipſi ſint numero æquales, patet primum. Secundum ſic: protrahantur b d quæ ſecet a c in puncto m, & g k quæ ſecet f h in puncto n, eritq; triangulus b c d, æquiãgulus triãgulo g h k per 6 huius & præſentem hypotheſin, quare & triãgulus a b m triangulo f g n, & a m d, f n k, ergo per 4 huius, proportio b m ad g n, eſt ſicut a m ad f n, & a m ad f n, ſicut m d ad n k: quare per 11 quinti, b m ad g n, ſicut m d ad n k, ergo permutatim b m ad m d, ſicut g n ad n k. Sed per 1 huius, a b m ad a m d, & b c m ad c m d, ſicut b m ad m d, & per eãdem f g n ad f n k, & g n h ad h n k, ſicut g n ad n k, ergo per 11 quinti, a b c ad a c d, ſicut f g h ad f h k, quare permutatim a b c ad f g h, ſicut a c d ad f h k. Eadem ratiõe probabis quod & ſicut a c d ad f l k, ergo per 11 quinti totius pentagoni ad totum pentagonũ, ſicut a b c ad f g h, per præmiſſam igitur eſt proportio pentagoni a c d ad pentagonum f h k, ſicut proportio a b ad f g duplicata: quod eſt propoſitum. Ex quo rurſus patet correlarium præcedentis. Aliter poteſt demonſtrari ſecundum, cum enim trianguli in quos pentagoni diuiduntur ſint adinuicem ſimiles, erit per præcedẽtem proportio a b c ad f g h ſicut b c ad g h duplicata, & a c d ad f h k, ſicut c d ad h k duplicata, & a e d ad f l k: ſicut d e ad k l duplicata, quia igitur omnes hæ proportiones duplicatæ ſunt æquales propter hoc quod poſitum eſt ſimplas eſſe æquales: erit per 11 quinti totius pentagoni ad totum pentagonum, ſicut lateris unius ad ſuum relatiuũ latus alterius proportio duplicata.

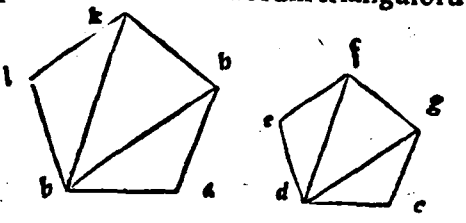
Eucli. ex Camp. *Propoſitio 19*

19 Supra datam lineam, datæ ſuperficiei ſimilem ſuperficiem deſcribere.

CAMPANVS Sit data linea a b, ſupra quam uolo conſtituere ſuperficiem ſimilem datæ ſuperficiei quæ ſit pentagona, & ſit c d e f g: diuido hunc pentagonum in triangu-

los

los ductis lineis d f,& d g,& ſuper pũctum a conſtituo angulum æqualẽ angulo c, ducta linea a h,& ſuper punctum b, conſtituo alium angulum, qui ſit a b h, æqualem angulo c d g, protracta linea b h quouſque concurrat cũ a h in puncto h, eritq; per 32 primi angulus a h b, æqualis angulo c g d,& ideo per 4 huius latera duorum triangulorũ g c d & h a b, proportionalia. Facio quoque angulum h b k, ducta linea b k: æqualem angulo g d f,& angulum k b l: ducta linea b l, æqualem angulo d g f,& angulum b k l ducta linea k l, æqualẽ angulo d f e, eritque perfectus pentagonus qui conſtituendus erat ſuper lineam a b, eſt enim æquiangulus dato pentagono propter æqualitatem angulorum triãgulorum, in quos eſt uterque diuiſus, ſed & laterum proportionalium, propter proportionalitatem laterum ipſorum triangulorum, quæ ex 4 huius euidenter apparet, quare per diffinitionem ſimilium ſuperficierum, pentagonus cõſtitutus ſuper lineam a b, eſt ſimilis pentagono dato, quod eſt propoſitum.

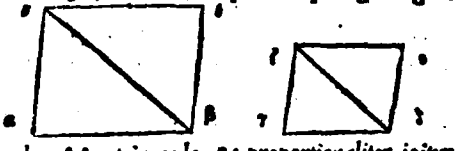

Tres ex Zamberto ſequentes propoſitiones, tribus præcedentibus ex Cãpano, eonuerſo ordine reſpondent prima ultimæ: media primæ & ultima mediæ.

Eucli. ex Zamb. Problema 6 Propoſitio 18

18 ## A data recta linea, dato rectilineo ſimile ſimiliterq; poſitũ rectilineum deſcribere.

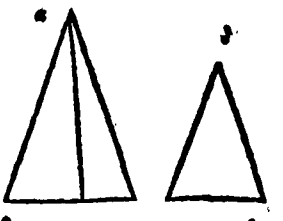
THEON ex Zamberto. *Sit data quidem recta linea α β, datum uero rectilineum γ ι. oportet iam à data α β recta linea, ipſi γ ι, rectilineo ſimile ſimiliterque poſitum rectilineum deſcribere. Connectantur δ ζ, & conſtituatur (per 23 primi) ad α β, rectam lineam, ad ſignúque in ea α β, ei qui ad γ, eſt angulo æqualis angulus η α β, ei autem qui eſt ſub γ δ ζ, æqualis angulus α β η, reliquus igitur qui ſub γ δ ζ, ei qui ſub α η β, eſt æqualis, æquiangulũ igitur eſt ζ γ δ, triangulum, ipſi η α β, triangulo (per 4 ſexti,) proportionaliter igitur eſt ſicut ζ δ, ad η ε, ſic ζ γ, ad η α, & γ δ, ad α ε. Rurſus conſtituatur (per 23 primi) ad β η, rectam lineam ad ſignáq; in ea β η, ei qui ſub δ ζ ι, eſt angulo æqualis angulus β η θ, ipſi autem ζ δ ι, qui eſt ſub η ε θ. Reliquus igitur qui ad ι, reliquo qui ad θ, eſt æqualis, æquiangulum igitur eſt triangulum ζ λ ι, triangulo η ε θ, proportionaliter igitur eſt (per 4 ſexti,) ſicut ζ δ, ad η β, ſic ζ ι, ad η θ, & ι δ, ad θ ε, oſtenſum autem eſt quod ſicut ζ δ, ad η β, ſic ζ γ, ad η α, & γ δ, ad α β, & ſicut igitur (per 11 quinti,) γ ζ, ad α η, ſic γ δ, ad α β, & ζ ι, ad η θ, & inſuper ι δ, ad θ β. Et quoniam æqualis eſt angulus γ ζ δ, angulo α η ε, & angulus δ ζ ι, angulo ε η θ, totus igitur qui ſub γ ζ ι, toti qui ſub α η θ, eſt æqualis. Id propterea, & qui ſub γ δ ι: ei qui ſub α β θ æqualis. Eſt aũt & qui ad γ, ei qui ad α, æqualis, & qui ad ζ, ei qui ad θ, æquiangulum igitur eſt α θ, ipſi γ ι, & ea quæ circum æquales angulos ſunt latera, ei proportionalia habet. Simile igitur eſt (per primam diffinitionem ſexti) α θ, rectilineum, ipſi γ ι, rectilineo. A data igitur recta linea α ε, dato rectilineo γ ι, ſimile, ſimiliterq; poſitum rectilineũ deſcriptum eſt α ε, quod facere oportebat.*

Eucli. ex Zamb. Theorema 13 Propoſitio 19

19 ## Similia triangula, adinuicem in dupla ſunt ratione laterum ſimilis rationis.

THEON ex Zamberto. *Sint ſimilia triangula α β γ, & δ ι ζ, æqualem habentia eum quĩ ad ε, angulum ei qui ad ι, ſicutque α β, ad ε γ, ſic δ ι, ad ι ζ, ita ut ε γ, & ι ζ, ſimilis rationis ſint. Dico quod triangulum α ε γ, ad triangulum δ ι ζ, duplicem habet rationem, quàm β γ, ad ι ζ. Sumatur namque (per 10 ſexti,) ipſarũ β γ, & ι ζ, tertia proportionalis β η, ut ſit ſicut ε γ, ad ι ζ, ſic ι ζ, ad β η, connectaturque α η. Quoniam igitur eſt ſicut α β ad β γ, ſic δ ι, ad ι ζ, uicißim igitur (per 16 quinti, ſicut α β ad δ ι, ſic β γ, ad ι ζ. Sed ſicut β γ ad ι ζ, ſic eſt ι ζ, ad ε θ, & ſicut igitur (per 11 quinti.) α β, ad δ ι, ſic ι ζ, ad β η. Igitur (per 11 ſexti,) α ε η, & δ ι ζ, triangulorum reciproca latera: quæ circum æquales angulos. Quorum autem unum uni æqualem habentium angulum triangulorum reciproca ſunt latera quæ circum æquales angulos ea quoque ſunt æqualia (per eandem) Aequale igitur eſt triangulum α β η, triangulo δ ι ζ, & quoniam eſt ſicut β γ, ad ι ζ, ſic ι ζ, ad β η, ſi autem tres rectæ lineæ proportionales fuerint, prima ad tertiam duplicem habebit rationẽ, quàm ad ſecũdã, igitur β γ, ad ε η, duplicẽ rationẽ habet: q̃ ad ι ζ. (per 10 diffinitionẽ quinti. Sicut aũt γ β, ad β η ſic*

ſic (per 1 ſexti) α β γ triangulum ad α ζ ν triangulum. Triangulum igitur α ζ γ ad α ζ ν (per eandem diffinitionem) duplicem rationem habet, quàm ζ γ ad ν ζ. Æquale autem eſt triangulum α β ν, triangulo δ ν ζ. Igitur & triangulum α ζ γ, ad triangulum δ ν ζ duplicem rationem habet, quàm β γ ad ν ζ. Similia igitur triangula, adinuicem in duplici ratione ſunt ſimilis rationis laterum, quod oportebat demonſtrare.

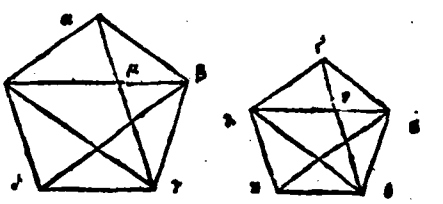
COROLARIVM. Ex hoc utriq; manifeſtum eſt, quod ſi tres rectæ lineæ proportionales fuerint: ſicut prima ad tertiam, ſic quod à prima triangulum ad id quod eſt à ſecunda ſimile ſimiliterq; deſcriptum: quoniã oſtenſum eſt quod ſicut γ β ad β ν, ſic triangulum α β γ ad triangulum δ ν ζ, quod oportebat demonſtrare.

Eucli. ex Zamb. Theorema 14. Propoſitio 20.

Similia polygona, in ſimilia triangula diuiduntur, & inæqualia numero, & + æqua ratione totis, & polygonum ad polygonum duplicem rationem habet, quàm ſimilis rationis latus ad ſimilis rationis latus.

ὁμόλογα

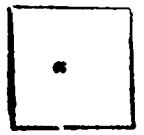
THEON ex Zamberto. Sint ſimilia polygona, α β γ δ ε & ζ ν θ κ λ: ſimilis autem rationis, eſto α β ipſi ζ ν. Dico quod α β γ δ ε & ζ ν θ κ λ polygona, in ſimilia triangula diuiduntur, & in æqualia numero, & * æqua ratione totis: & polygonum α β γ δ ε ad polygonum ζ ν θ κ λ, duplam rationem habet, quàm α ζ ad ζ ν. Connectantur β ε, ε β, ν λ, & λ θ: & quoniam polygonum α ζ γ δ ε (per hypotheſin) ſimile eſt polygono ζ ν θ κ λ: æqualis eſt angulus β α ε ei qui ſub ν ζ λ eſt angulo, & eſt ſicut β α ad α γ, ſic ν ζ ad ζ λ. Quoniã igitur duo triangula ſunt α ζ ε & ζ ν λ unum angulum uni angulo æqualem habentia: circum autem æquales angulos latera proportionalia: æquiangulum igitur eſt (per ſextam ſexti) triangulum α β ε triangulo ζ ν λ: quare & ſimile. Æqualis aũt eſt & angulus α β ε, angulo ζ ν λ: eſt autem & totus α β γ, toti ζ ν θ æqualis, propter ſimilitudinẽ polygonorum. Reliquus igitur angulus ε ζ γ, reliquo angulo λ ν θ eſt æqualis: & quoniam ob ſimilitudinem ipſorũ α ζ ε & ζ ν λ triangulorũ, eſt ſicut ε β ad β λ, ſic λ ν ad ζ ν, ſed & propter ſimilitudinem polygonorum eſt ſicut α β ad β γ, ſic ζ ν ad ν θ: ex æquali igitur (per 22 quinti) eſt ſicut ε β ad ζ γ, ſic λ ν ad ν θ: & circum æquales angulos ε β γ & λ ν θ, latera proportionalia ſunt: æquiangulum igitur eſt (per 6 ſexti) triangulum ε ζ γ, triangulo λ ν θ. Quare & triangulum ε β γ, ipſi triangulo λ ν θ eſt ſimile. Id propterea etiam (per 3 ſexti diffinitionem, triangulum ε γ δ, ſimile eſt triangulo λ θ ν. Polygona igitur α ζ γ δ ε & ζ ν θ κ λ, in ſimilia triangula diuiſa ſunt, & æqualia numero.

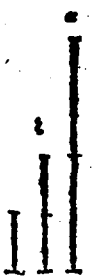

Dico inſuper quod ſimilis rationis ſunt totis, hoc eſt, quod ſunt proportionalia, & quidem antecedentia α ζ ε, ε β γ & γ δ: ſequentia autem illorum ζ ν λ, λ ν θ & λ θ ν, & quod polygonum α β γ δ ε, ad polygonum ζ ν θ κ λ, duplam rationem habet, quam ſimilis rationis latus ad ſimilis rationis latus, hoc eſt, α ζ ad ζ ν. Connectantur enim α γ & ζ θ: & quoniam propter ſimilitudinem polygonorum, æqualis eſt angulus α β γ angulo ζ ν θ, & eſt ſicut α β ad ζ γ, ſic ζ ν ad ν θ: æquiangulum eſt igitur (per ſextam ſexti) triangulum α β γ triangulo ζ ν θ: æqualis igitur eſt angulus β α γ, angulo ν ζ θ: & qui ſub β γ α, ei qui ſub ν θ ζ: & quoniam æqualis eſt angulus β α μ angulo ν ζ ν: patuit autẽ quod angulus α β μ angulo ζ ν p eſt æqualis: & reliquus igitur angulus α μ ε, reliquo ζ ν ν eſt æqualis. Æquiangulum igitur eſt (per 6 ſexti) triangulum α β μ, triangulo ζ ν μ. Similiter quoq; oſtendemus quod & triangulum β μ γ, æquiangulum eſt triangulo ν p θ, proportionaliter igitur eſt (per 3 ſexti) ſicut quidem α μ ad μ β, ſicut ζ ν ad ν ν. Sicut autem ε μ ad μ γ, ſic ν ν ad ν θ. Quare ex æquo (per 22 quinti) ſicut α μ ad μ γ, ſic ζ ν ad ν θ. Sed ſicut α μ ad μ γ, ſic triangulum α β μ ad triangulum μ β γ, & α μ ε ad ε μ γ, ad ſeinuicem enim ſunt: ſicut baſes (per 1 ſexti). Et ſicut unum antecedentium ad unum ſequentium (per 12 quinti) ſic omnia antecedentia ad omnia ſequentia. Sicut igitur (per conuerſionem primæ diffinitionis ſexti) triangulum α μ β ad triangulum β μ γ, ſic α β ε ad γ β ε. Sed ſicut α μ β ad ε μ γ, ſic α μ ad μ γ: & ſicut igitur (per 11 quinti) α μ ad μ γ: ſic triangulum α ε ε ad triangulum ε β γ. Id propterea, & ſicut ζ ν ad ν θ, ſic triangulum ζ ν λ ad triangulum ν λ θ. Eſtq; ſicut α μ ad μ γ, ſic ζ ν ad ν θ, & ſicut igitur (per 11 quinti, triangulum α ε ε ad triangulum ε ε γ, ſic triangulum ζ ν λ ad triangulum ν λ θ & uiciſſim (per 16 quinti) ſicut triangulum α ε ε ad triangulum ζ ν λ: ſic triangulum ε ε γ ad triangulum ν λ θ, Similiter quoq; oſtendemus connexis β δ & ν κ. quod & ſicut triangulum ε β γ ad triangulum λ ν θ, ſic triangulum ε γ δ ad triangulum λ θ ν. Et quoniam eſt ſicut triangulum α β ε ad triangulum ζ ν λ, ſic triangulum ε β γ ad triangulum λ ν κ, & etiam triangulum ε γ δ ad triangulum λ θ ν, & ſicut igitur (per 12 quinti, unum antecedentium ad unum ſequentium: ſic omnia antecedentia ad omnia ſequentia. Eſt igitur triangulũ α β ε ad triãgulum ζ ν λ, ſic polygonũ α ε γ δ ε ad polygonũ ζ ν θ κ λ. Sed triangulum α β ε ad triangulum ζ ν λ, duplam rattonẽ habnt, quam α ε ſimilis rationis latus ad ζ ν ſimilis rationis latus. Similia enim triãgula in duplici ratione ſunt ſimlis ratiõis laterũ (per 19 ſexti) & polygonũ igitur α ε δ ε ad polygonũ ζ ν θ κ λ: duplam habet rationẽ, quã α β ſimilis rationis latus ad ζ ν ſimilis rationis latus. Similia igitur polygona

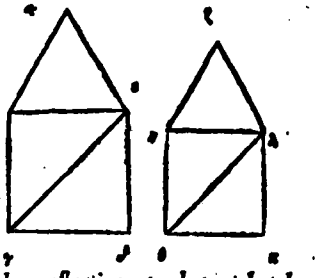
lygona in ſimilia triangula diuidantur, & æqualia numero, & æqua ratione totis, & polygonum ad polygonum ὁμόλογον duplam rationem habet, quam ſimilis rationis latus ad ſimilis rationis latus, quod demonſtrare oportebat.

PRIMVM CORRELARIVM Proinde in uniuerſum manifeſtum eſt, quod ſimiles rectilineæ figuræ adinuicem in dupla ſunt ratione, ſimilis rationis laterum, & ſi ipſarum α β & ξ π proportionalem accipiamus ſ. ipſa α β ad ſ duplam habet rationem quàm α β ad ξ π: habet autem & poligonũ ſiue quadrilaterũ ad quadrilaterũ duplam rationẽ, quàm ſimilis rationis latus ad ſimilis rationis latus, hoc eſt, α ϛ ad ξ π: patuit autem hoc in triangulis. Similiter autem & in ſimilibus quadratis oſtenditur, quod in duplici ratione ſunt ſimilis rationis laterũ, patuit autem & in triangulis. Proinde etiam in uniuerſum eſt manifeſtum, quod ſi tres rectæ lineæ proportionales fuerint: erit ſicut prima ad tertiam: ſic quæ à prima ſpecies ad eam quæ à ſecunda ſimilis & ſimiliter deſcripta eſt.

ALITER. Demonſtrabimus aliter & expeditius, ſimilis rationis eſſe triangula. Inſtituantur enim rurſus α ϛ γ δ ϛ & ξ π θ π λ polygona: & connectantur β ϛ, ϛ γ, π λ, & λ ξ. Dico quod eſt ſicut triangulum α ϛ ϛ ad ξ π λ: ſic ϛ β γ ad π π θ, & γ δ ϛ ad θ π λ. Quoniam enim ſimile eſt triangulum α ϛ ϛ triangulo ξ π λ: igitur (per 19 ſexti, triangulum α β ϛ ad ξ π λ duplam habet rationem quàm ϛ ϛ ad π λ. Id propterea & triangulum θ ϛ γ, ad triangulum π λ θ duplam habet rationem, quàm β ϛ ad π λ. Eſt igitur ſicut triangulum α β γ ad triangulum ξ π λ, ſic triangulum β ϛ γ, ad π λ θ. Rurſus quoniam triangulum ϛ β γ, ſimile eſt triangulo λ π θ: igitur ϛ β γ ad λ π θ duplam habet rationem quam γ ϛ recta linea ad γ λ. Id propterea, & triangulum ϛ γ δ duplam rationem habet ad triangulum λ θ π, quàm γ ϛ ad θ λ. Eſt igitur ſicut triangulum β ϛ γ ad λ π θ, ſic γ δ ϛ ad λ θ π. Patuit autem & ſicut ϛ β γ ad λ π θ: ſic α β ϛ ad ξ π λ: & ſicut igitur (per 11 quinti) α β γ ad ξ π λ. ſic β ϛ γ ad π λ θ, & ϛ γ δ ad λ θ δ ad λ θ π: & ſicut igitur (per 12 quinti) unum antecedentium ad unum conſequẽtium: ſic omnia antecedentia ad omnia conſequentia: & reliqua ut in priore demonſtratione: quod oportebat demonſtrare.

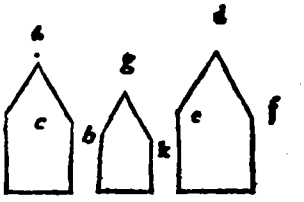

Eucli. ex Camp. Propoſitio 20.

20

I fuerint uni ſuperficiei ſimiles, quaſlibet ſuperficies ſibiinuicem ſimiles eſſe eſt.

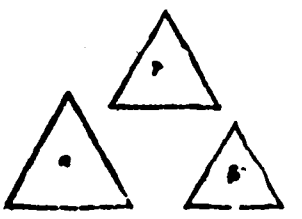
CAMPANVS. Sit uterq; pentagonorum a b c d e f, ſimilis pentagono g h k: dico eos eſſe ſimiles ſibiinuicẽ. Eſt enim uterq; eorum æquiangulus pentagono g h k: per conuerſionem diffinitionis ſimilium ſuperficierum: quare ſunt æquianguli adinuicem. Similiter quoque per conuerſionem eiuſdem diffinitionis, proportio a b ad g h, ſicut a c ad g k, & g h ad d e, ſicut g k ad d f: ergo per æquam proportionalitatem, a b ad d e, ſicut a c ad d f. Eodem modo probabis reliqua latera pentagonorum a b c & d e f, continentia æquos angulos: eſſe proportionalia. Per diffinitionem itaque ſimilium ſuperficierum: ipſi ſunt ſimiles adinuicem: quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 15 Propoſitio 21.

21 Quæ eidem rectilineo ſunt ſimilia, & adinuicem ſunt ſimilia.

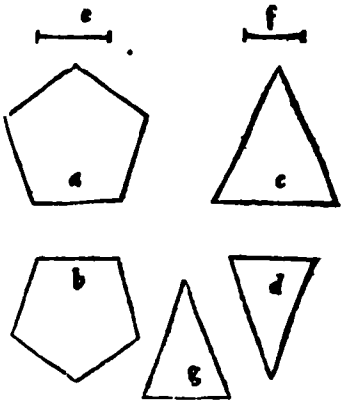
THEON ex Zamberto. Sit utrunq; ipſorum α, b, rectilineorum, ſimile ipſi γ. Dico quod & α ipſi β eſt ſimile. Quoniam enim ſimile eſt α ipſi γ, æquiangulum eſt & ei (per conuerſionem primæ diffinitionis ſexti) & quæ circum æquales angulos ſunt latera, proportionalia habet. Rurſus quoniam β ſimile eſt ipſi γ: æquiangulum igitur eſt & ei per eandem, & quæ circum æquales angulos latera proportionalia habet: utrunq; igitur ipſorum α, β, ipſi γ æquiangulum eſt (per 6 ſexti: & quæ circa æquales ſunt angulos latera habet proportionalia, quare per eandem & α ipſi β æquiangulum eſt, & quæ circum æquales ſunt angulos latera habet proportionalia. Simile igitur eſt ϛ ipſi α, quod oportebat demonſtrare.

Eucli.

Eucli.ex Camp. Propoſitio 21.

21 SI fuerint quotlibet lineæ proportionales, atque ſuper binas & binas ſimiles ſuperficies deſignentur, ipſæ quoq; ſuperficies erunt proportionales. Si uero ſuper binas & binas, ſimiles ſuperficies conſtitutæ fuerint proportionales: ipſas quoq; lineas proportionales eſſe neceſſe eſt.

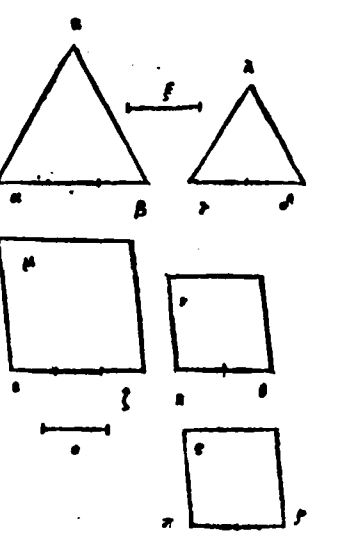

CAMPANVS. Si quatuor lineæ proportionales, a,b,c,d, ſitq; proportio a ad b, ſicut c ad d: dico quod ſi ſuperficies ſimiles conſtituantur ſuper a & b, utpote duo pentagoni ſimiles, & aliæ ſimiles conſtituãtur ſuper c & d, utpote duo anguli ſimiles, erit ꝓportio pentagonorum ſicut triangulorum. Quod ſi fuerint pentagoni ſimiles & ſimiliter triãguli ſimiles, fueritq; proportio pentagoni ad pentagonum ſicut trianguli ad triangulũ: dico quod erit ꝓportio a ad b ſicut c ad d.

Subiungantur enim lineis a & b, e, & lineis c & d, f. in cõtinua proportionalitate, ſicut docet 10 huius: eritq; per 11 quinti, & per æquam proportionalitatem, a ad e, ſicut c ad f: quia ergo per correlarium 17 huius, proportio pentagonorum, eſt ſicut a ad e & triangulorum ſicut c ad f: erit ꝓportio pentagonorũ ſicut triangulorum: & hoc eſt primũ. Secundum ſic patet. Sint duo pentagoni ſimiles, & duo trianguli ſimiles, ſitq; proportio pentagonorum, ſunt triangulorum: dico quod proportio a ad b, eſt ſicut c ad d. Sit enim c ad g, ſicut a ad b, hoc enim qualiter fiat, dictum eſt ſupra 10 huius, & ſuper g fiat ſicut docet 19 huius, ſuperficies ſimilis illi quæ eſt conſtituta ſuper lineã c: eritq; per præmiſſam, ſimilis ei quæ conſtituta eſt ſuper lineam d: eritq; etiam per primã partem huius 11, quæ proportio pentagoni a ad pentagonum b: eadem trianguli c ad triãgulum g: ſed eadem erat etiã trianguli c ad triangulum d: ergo per ſecundam partẽ 9 quinti, triangulus d. eſt æqualis triangulo g. Et quia ſunt ſimiles, erit linea g æqualis lineæ d, per primam partem 17 huius, cum ſuper lineas c d & g ſint trianguli: uel ſecundum partẽ 15: cum fuerint quælibet aliæ figuræ multiangulæ: æqualitas enim nõ producitur ex aliqua proportione duplicata uel triplicata uel quotieslibet ſumpta, niſi ex æquali: erit itaq; c ad d ſicut a ad b: quod eſt propoſitum.

Eucli.ex Zamb. Theorema 15. Propoſitio 22.

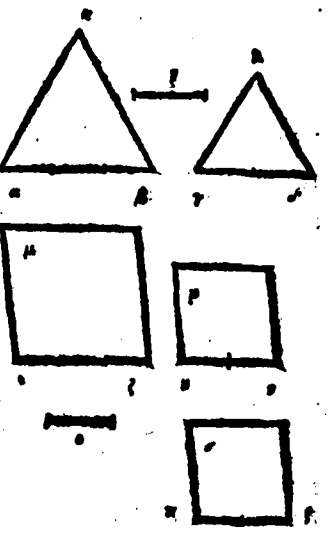
22 Si quatuor rectæ lineæ proportionales fuerint etiam quæ ab eis rectilinea ſimilia ſimiliterq; deſcripta, proportionalia erunt. Et ſi ab ipſis rectilinea, proportionalia fuerint: ipſæ quoq; rectæ lineæ proportionales erunt.

THEON ex Zamberto. *Sint quatuor rectæ lineæ α ϛ, γ ϑ, ι ξ, ϟ π θ, ſicut α β ad γ δ, ſic ι ξ ad π θ. Deſcribanturq; (per 18 ſexti) α β ipſis α ϛ ϟ γ δ, ſimilia ſimiliterq; poſita rectilinea κ α β ϟ λ γ δ. Ab ipſis autem ι ξ ϟ π θ, per eandem ſimilia ſimiliterq; poſita rectilinea μ ξ ϟ ν θ. Dico quod eſt ſicut κ α β ad λ γ δ, ſic eſt μ ξ ad ν θ. Sumatur enim inꝺ (per 11 ſexti) ipſarũ α ϛ ϟ γ δ: tertia proportionalis ξ: ipſarum autem ι ξ ϟ π θ, tertia proportionalis ο, ϟ quoniam eſt ſicut α β ad γ δ, ſic ι ξ ad π θ, ſicut autem γ δ ad ξ, ſic π θ ad ο: ex æquali igitur (per 22 quinti, ſicut α ϛ ad ξ, ſic ι ξ ad ο. Sed ſicut quidem α β ad ξ, ſic ϟ κ α β ad γ δ (per correlarium ſecundum 20 ſexti. Sicut autem ι ξ ad ο, ſic μ ξ ad ν θ. Sed iam eſto, ſicut κ α ϛ ad λ γ δ, ſic μ ξ ad ν θ. Dico quod eſt ſicut α β ad γ δ, ſic ι ξ ad π θ. Fiat enim (per 12 ſexti) ſicut α β ad γ δ, ſic ι ξ ad ρ, ϟ deſcribatur (per 18 ſexti) ex ρ, utriq; ipſorum μ ξ ϟ ν θ ſimile, ſimiliterq; poſitum σ ρ. Quoniam igitur eſt ſicut α β ad γ δ, ſic ι ξ ad ρ, ϟ de*

ſcripta

pta ſicut ab ipſis quidē α β, & γ δ, ſimilia ſimiliterq; poſita α α β, & λ γ δ, ab ipſis autem ϑ ζ, & π ρ, ſimilia ſimiliterq; poſita μ ζ, & σ ρ, eſt igitur ſicut α α β, ad λ γ δ, ſic μ ζ, ad σ ρ, poſtũ aũt eſt quod ſicut α α ε, ad λ γ δ, ſic μ ξ, ad ν ϑ, & ſicut igitur (per 11 quinti) μ ζ, ad σ ρ, ſic μ ξ, ad ν ϑ, igitur (per 9 quinti) μ ξ, ad utrũq; ipſorũ ν ϑ, & σ ρ, eãdē habet rationē, æquale igitur eſt ν ϑ, ipſi σ ρ. Eſt aũt ei & ſimile ſimiliter poſitũ: æqualis igitur eſt α ϑ, ipſi π ρ. Et quoniã eſt ſicut α β, ad γ δ, ſic ϑ ζ, ad π ρ. æqualis autem eſt π ρ, ipſi α ϑ, eſt igitur ſicut α ε, ad γ δ, ſic ϑ ζ, ad α ϑ. Si quatuor igitur rectæ lineæ proportionales fuerint, & quæ ab ipſis rectilineæ ſimilia ſimiliterque deſcripta, proportionalia erũt, & ſi ab ipſis rectilineæ ſimilia ſimiliterq; deſcripta proportionalia fuerint, & ipſæ rectæ lineæ proportionales erunt, quod demonſtraſſe oportuit.

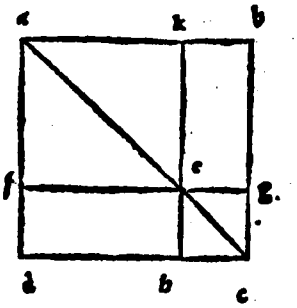

LEMMA. Quod autem ſi rectilineæ æqualia & ſimilia fuerint ſimilis rationis latera ipſorum æqualia inuicem ſunt, ſic demonſtrabimus, ſint æqualia & ſimilia rectilineæ ν ϑ, & σ ρ, ſitq; ſicut α π, ad ϑ ν, ſic ρ π ad π σ. Dico quod æqualis eſt ρ π, ipſi π ϑ. Si autem inæquales ſunt, earum altera maior eſt, ſit maior ρ π, quàm ϑ π, & quoniam eſt ſicut ρ π, ad π σ, ſic ϑ π, ad π ν, & uicißim quoque (per 16 quinti,) ſicut ρ π, ad ϑ π, ſic π σ, ad π ν, maior autem eſt ρ π, ipſa ϑ π, maior igitur & π σ, quàm π ν. Quare & ρ σ, maius eſt ipſo ϑ ν, ſed & æquale (per hypotheſin, quod eſt impoßibile, inæqualis igitur minime eſt π ρ, ipſi ϑ π, æqualis igitur. Quod demonſtraſſe oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 22

22 VNctæ ſuperficies æquidiſtantium laterum, quæ circa diametrũ conſiſtunt, toti parallelogrammo atque ſibi inuicem ſunt ſimiles.

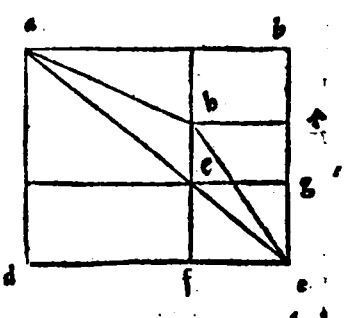
CAMPANVS. Sit ut in parallelogrammo b d cuius diameter a c, conſiſtant ſuperficies g h & f k æquidiſtantium laterum circa diametrum dico eas eſſe ſimiles toti parallelogrammo & ſibi inuicem. eſt enim per ſecũdã huius, b g ad g c & d h ad h c, ſicut a e ad e c. ergo coniunctim b c ad c g & d c ad c h. ſicut a c ad c e, quare per 11 quinti, bc ad c g: ſicut d c ad c h. ſed etiã ſicut a b ad e g cũ a b ſit æqualis d c, & e g, h c, eodẽ modo erit a d ad e h, ſicut a b ad e g, & d c ad h c, quia ergo iſta parallelogrãma ſunt æquiangula, cõſtat per diffinitionem ſimilium ſuperficierum g h eſſe ſimile b d. Simili quoque modo probatur f k eſſe ſimile eidem, propter hoc qd b a ad a k & d a ad a f, eſt ſicut c a ad a e per ſecundam huius & coniũctam proportionalitatem, quare per 10 huius f k, eſt etiam ſimile g h, ſitq; patet totum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 23

23 Si in ſuo ſpatio parallelogrammum partiale diſtinctum toti parallelogrammo ſimile atque ſecundum ſuum illius eſſe fuerit, circa eiuſdem diametrum conſiſtit.

CAMPANVS Sit ut in parallelogrammo b d ſit diſtinctum parallelogrammum f g. quod ſit ei ſimile & ſecũdum ſuũ eſſe id eſt participãs cum eo in angulo c. dico, quod parallelogrammum f g conſiſtit circa diametrum parallelogrãmi b d, & eſt hæc conuerſa præcedentis, producam enim a e c, quæ ſi fuerit diameter parallelogrãmi b d, conſtat propoſitũ. Sin autem ſit a h c diameter eius, & ducatur h k: æquidiſtãs f c, eritque per præmiſſam parallelogrammum f k, ſimile parallelogrammo b d. ergo per conuerſionem diffinitionis ſimilium ſuperficierum proportio b c ad k c, eſt ſicut d c ad f c: ſed per eandem conuerſionẽ dictæ diffinitionis, proportio b c ad g c eſt ſicut d c ad f c: propter id quod parallelogrammum f g, poſitum eſt ſimile parallelogrãmo

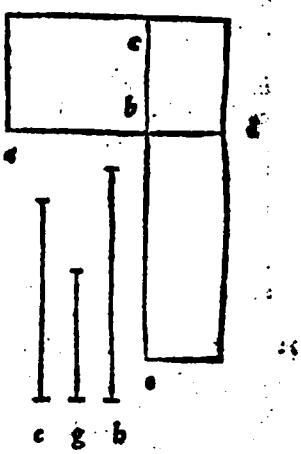

b d,ergo per 11 quinti proportio b c ad g c,eſt ſicut b c ad k c,utraque enim eſt ſicut d e ad f e,quare per ſecundã partẽ nonæ quinti,g c eſt æqualis K c pars uidelicet toti quod eſt impoſſibile. Erit igitur a e c diameter paralellogrammi b d,quod eſt propoſitum.

Eucli.ex Camp. *Propoſitio 24.*

24 Omnium duarum ſuperficierum æquidiſtantium laterum quarum unus angulus unius uni angulo alterius æqualis proportio alterius ad alteram, eſt quæ producitur ex duabus proportionibus ſuorum laterũ duos æquos angulos continentiũ.

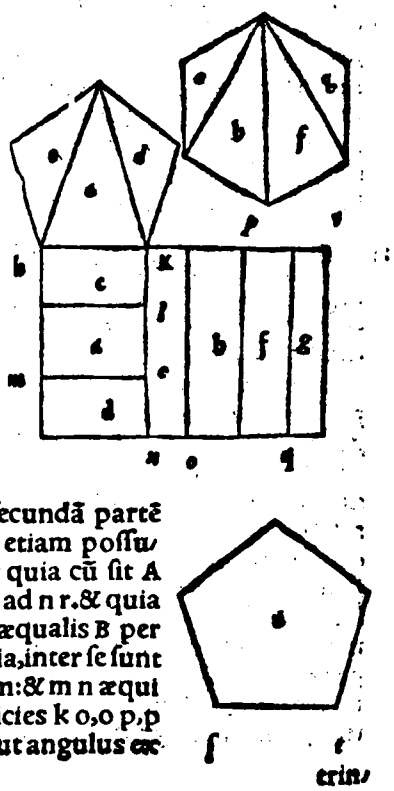
CAMPANVS Sint duæ ſuperficies æquidiſtãtium laterum, a c & e d, ſitque angulus b unius, æqualis angulo b alterius, dico quod proportio unius ad alterã producta ex proportione a b ad b d, & c b ad e, diſponam enim has duas ſuperficies penitus ſicut diſpoſui eas in 13 huius adiuncto ad utranque parallelogrammo c d. & ponã ut proportio lineæ f ad lineam g, ſit ſicut a b ad b d, & g ad h ſicut c b ad b e, qualiter enim hoc fiat, dictum eſt ſupra 12 huius, eritque per primam huius & 11 quinti, a c ad c d, ſicut f ad g, & c d ad d e, ſicut g ad h, quare per 22 quinti erit in æqua proportionalitate a c ad d e: ſicut f ad h: & quia f ad h producitur ex f ad g & g ad h, ut dictum eſt in fine expoſitionis 11 diffinitionis quinti: erit ut a c ad d e, producatur ex eiſdem, quare conſtat propoſitum.

Eucli.ex Camp. *Propoſitio 25*

25 Datæ ſuperficiei ſimilem, alĩq; propoſitæ æqualem deſignare.

CAMPANVS Sint propoſitæ duæ ſuperficies rectilineæ. A. pentagona. B. hexagona: uolo facere unam ſuperficiem ſimilem A, & æqualem B, utramq; propoſitarum ſuperficierum reſoluo in triangulos. A quidem in triangulos a c d. B uero, in triangulos e b f g. & ſuper baſin trianguli a, quæ ſit h K: cõſtituo ſecũdũ doctrinã 44 primi ſuperficiẽ æquidiſtãtiũ laterũ rectãgulã, æqualẽ c: quæ ſit h l, & l m æqualẽ d, ut ſit tota ſuperficies: æquidiſtãtiũ laterũ h n, cõſtituta ſuper baſin k: æqualis pentagono A. Eodem modo ſuper lineam K n quæ eſt ſecundũ latus huius ſuperficiei h n, conſtituo aliã ſuperficiem rectangulam æqualem hexagono B: quia facio K o æqualem e: & o p: æqualem b: & p q, æqualem b f: & q r, æqualẽ g: ut ſit tota rectangula ſuperficies n r, æqualis hexagono B, & pono per 9 huius, lineã ſ t, proportionalẽ inter lineã h K & lineã K r, & ſuper eam ſecundũ doctrinã 19 huius, conſtituo ſuperficiem u ſimilem ſuperficiei A, dico ipſam eſſe quã quærimus, & æqualẽ ſuperficiei B. Cum enim tres lineæ h k ſ t, & k r ſint continue proportionales, & ſuper primã & ſecundam ſint conſtitutæ ſuperficies ſimiles uidelicet A & u, erit per correlariũ 17 huius, A ad u, ſicut h K ad k r, quare (per primã huius) ſicut h n ad n r, & ideo per primam partẽ 7 quinti, ſicut A ad n r, & propter hoc per ſecundã partẽ eiuſdẽ, ſicut A ad B, itaque per ſecundã partẽ 9 quinti u eſt æqualis B: quod eſt propoſitum. Hoc etiam poſſumus ex permutata proportionalitate facile probare: quia cũ ſit A ad u ſicut h n ad n r: erit permutatim A ad h n ſicut u ad n r. & quia A eſt æqualis h n: erit u æqualis n r: quare u eſt etiam æqualis B per hanc cõmunẽ ſcientiã: quæcũq; uni & eidẽ ſunt æqualia, inter ſe ſunt æqualia. Nõ eſt autem neceſſarium ut ſuperficies h l, l m: & m n æquidiſtantium laterũ æquales triangulis c a d: aut ſuperficies k o, o p, p q & q r æquales triangulis e b f h, ſint rectangulæ: ſed ut angulus ex

erin-

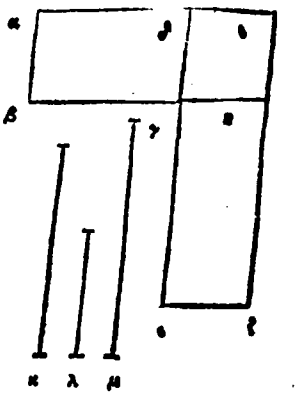
erinſecus ſuperficiei l m, ſit æqualis angulo intrinſeco ſuperficiei l h: & extrinſecus m n intrinſeco m l Similiter quoque ut extrinſecus ſuperficiei κ o, ſit æqualis intrinſeco ſuperficiei h n. & extrinſecus o p, intrinſeco κ o, ſicq; de cæteris. Cũ enim ſic fuerit erit unaquaque linearum κ n & ſibi oppoſita h m, itemque h r, & ſibi oppoſita n q, linea una per ultimam partem 19 primi & per 14 eiuſdem quoties oportuerit æqualiter repetitas, propter id quod omnes ſuperficies h l, l m, & m n, itemq; κ o, o p, p q, & q r, ſunt æquidiſtantium laterum, & angulus extrinſecus cuiuſque ſequentis eſt æqualis intrinſeco eam præcedentis, quare duæ ſuperficies h n & n r, erunt æquidiſtantium laterum & inter lineas æquidiſtãtes & æqualis altitudinis, Cætera ergo argue ut prius.

Quatuor ex Zamberto ſequentes propoſitiones, præcedentibus quatuor ex Campano ordine peruerſo reſpondent, prima tertiæ, ſecunda primæ, tertia quartæ, quarta ſecundæ.

Eucli. ex Zamb. Theorema 17 Propoſitio 23

23 Æquiangula parallelogramma rationem adinuicem habent compoſitam ex lateribus.

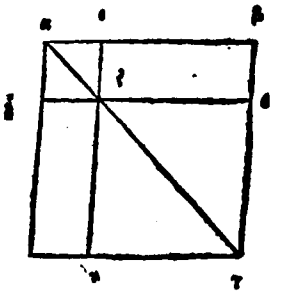
THEON ex Zamberto. *Sint æquiangula parallelogramma α γ, & γ ζ, æqualem habentia angulum ϛ γ δ, angulo ι γ κ. Dico quod parallelogrammũ α γ, ad parallelogrammũ γ ζ, rationẽ habet compoſitã ex lateribus, hoc eſt ex ea, quàm habet β γ, ad γ κ, & ex ea, quã habet δ γ, ad γ ι. Ponatur enim, (per 14 primi,) ut ſit in rectas lineas β γ, ipſi γ κ, in rectas lineas igitur eſt (per eãdẽ) δ γ, ipſi γ ι. Cõpleatur q; parallelogrãmũ, δ κ, & ponatur quædã recta linea λ κ, & fiat (per 12 ſexti,) ſicut quidẽ ϛ γ, ad γ κ, ſic κ, ad λ, ſicut q; δ γ, ad γ ι, ſic λ ad μ, proportiões igitur ipſius κ, ad λ, & ipſius λ, ad μ, eædẽ ſunt ipſis ratiõibus laterum β γ, ad γ κ, & ipſius δ γ, ad γ ι. Sed ipſius κ, ad μ, ratio, componitur ex ratione ipſius κ, ad λ, & ipſius λ, ad μ. Quare & κ ad μ. rationẽ habet compoſitã ex lateribus. Et quoniã eſt ſicut ϛ γ. ad γ κ, ſic α γ, parallelogrãmum ad γ ϛ (per primam ſexti,) ſed ſicut ϛ γ, ad γ κ. ſic κ, ad λ, & ſicut igitur (per 11 quinti,) κ, ad λ, ſic α γ, ad γ θ. Rurſus quoniã eſt ſicut δ γ, ad γ ι, ſic γ θ, parallelogrammũ ad γ ζ, parallelogrammum, ſed ſicut δ γ, ad γ ι, ſic λ, ad μ. & ſicut igitur (per eandẽ) λ ad μ, ſic γ θ, parallelogrammum ad γ ζ, parallelogrammũ. Quoniã igitur oſtenſum eſt quod ſicut quidẽ κ ad λ, ſic α γ, parallelogrammũ ad γ θ, parallelogrammũ, ſicut aũt λ ad μ, ſic γ θ, parallelogrãmũ, ad γ ζ, parallelogrãmũ: ex æquo igitur (per 22 quinti) ſicut κ ad μ, ſic α γ parallelogrammũ ad γ ζ, parallelogrãmũ. At κ ad μ, rationem habet compoſitam ex lateribus, & α γ, parallelogrammum igitur ad γ ζ rationem habet confectam ex lateribus. Aequiangula igitur parallelogramma: adinuicem rationem habent compoſitam ex lateribus, quod demonſtrare oportebat.*

Eucli. ex Zamb. Theorema 18 Propoſitio 24

24 Omnis parallelogrammi, quæ circa dimetientem parallelogramma, ſimilia ſunt toti. & adinuicem.

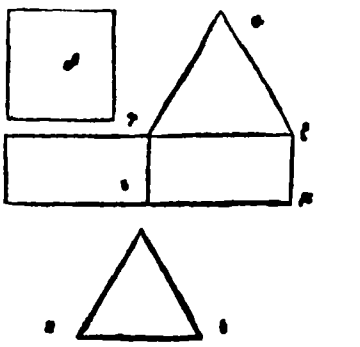
THEON ex Zamberto. *Sit parallelogrammum α ϛ γ δ, dimetiens uero illius α γ, circum autem α γ, parallelogramma ſint ι κ, & θ κ. Dico quod utrumque ipſorum ι κ, & θ κ, parallelogrammorum, ſimile eſt toti α ϛ γ δ, & adinuicem. Quoniam enim trianguli α ϛ γ. ad unum latus ϛ γ, acta eſt parallelus ι ζ, proportionaliter eſt (per 2 ſexti,) ſicut γ ζ, ad ζ α, ſic δ κ. ad κ α. Sed ſicut γ ζ. ad ζ α, ſic oſtenſa eſt & β ι, ad ι α. Et ſicut igitur (per 11 quinti) ϛ ι. ad ι α, ſic δ κ, ad κ α, & componendo igitur (per 18 quinti) ſicut ϛ α, ad ι, ſic δ α, ad κ κ, & per 16 quinti) ſicut ϛ α, ad α δ, ſic ι α, ad α κ: parallelogrammorum igitur α ϛ γ δ, & ι κ: proportionalia ſunt latera, quæ circum communẽ angulum β α δ ſunt: & quoniam parallelus eſt κ ζ, ipſi δ γ, æqualis eſt (per 29 primi) angulus α κ ζ, angulo α δ γ, & qui ſub κ ζ α, ci qui ſub δ γ α, & communis duorum triãgulorũ α δ γ, & α ζ κ: angulus qui ſub δ α γ. Aequiangulũ igitur eſt triangulũ δ α γ, triangulo α κ ζ. Idq; propterea, & triangulũ α β γ, æquiãgulum eſt triangulo α ι ζ, & totum α β γ δ, parallelogrammum ipſi ι κ, parallelogrãmo æquiangulum eſt, proportionaliter igitur eſt (per 4 ſexti) ſicut α δ, ad δ γ, ſic α κ, ad κ ζ, ſicut q; δ γ, ad γ α, ſic κ ζ, ad ζ α. Sicut autem α γ, ad γ ϛ, ſic α ζ, ad ζ ι, & inſuper ſicut γ ϛ, ad β α, ſic ζ ι, ad ι α & quoniam oſtenſum eſt ſicut quidem δ γ ad γ α, ſic κ ζ, ad ζ α, ſicut uero α γ, ad γ β, ſic α ζ ad ζ ι: ex æquo igitur eſt (per 22 quinti) ſicut δ γ ad γ β, ſic κ ζ, ad ζ ι. Parallelogrammorum igitur α β γ δ, & ι κ, proportionalia ſunt latera:*

quæ circum æquales angulos. Simile igitur est (per primam diffinitionẽ sexti) parallelogrammũ α ϛ γ δ, parallelogrammo ϛ ν. Id propterea, & parallelogrammum α β γ δ, parallelogrammo α θ, est simile, utrumq; igitur ipsorum ϛ ν & θ ν, parallelogrammorum. ipsi α ϛ γ δ, parallelogrammo simile est. Quæ autem eidem rectilineo similia, & sibi inuicem sunt similia (per 11 sexti) igitur & ϛ ν, parallelogrammum ipsi θ ν, parallelogrammo simile est. Omnis igitur parallelogrammi quæ circa dimetientem parallelogrãma, similia sunt toti & adinuicem, quod erat demonstrandum. Eucli. ex Zamb. Problema 7 Propositio 25

25 Dato rectilineo simile, & alĩ dato æquale idem constituere.

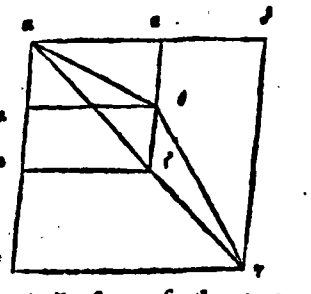
THEON ex Zamberto. Sit quidem datum rectilineum cui oportet simile constituere, α ϛ γ, cui autem oportet æquale, δ, oportet iam ipsi α β γ, simile, ipsi autem δ æquale, idem constituere. prætendatur (per 44 primi) igitur ad β γ, ipsi triangulo α ϛ γ, æquale: parallelogrammum ϛ γ, & ad γ ϛ, ipsi δ, æquale parallelogrammum γ μ, in angulo qui sub ξ γ ϛ. qui æqualis est ei qui sub γ θ δ. In rectam lineam igitur est (per 14 primi, ϛ γ, ipsi γ ξ: & λ ϛ, ipsi ϛ μ. Sumatur q; (per 13 sexti,) ipsarum β ϛ, & γ ξ, media proportionalis ν θ, describatur q; (per 18 sexti, ex ν θ. ipsi α ϛ γ, simile, similiter q; positum ν ν θ. Et quoniam est sicut ϛ γ, ad ν θ, sic ν θ, ad γ ξ, si autem tres fuerint rectæ lineæ proportionales sicut prima ad tertiam sic quæ à prima est species ad eam quæ à secũda similis similiter q; descripta: est igitur (per correlarium secundũ 20 sexti) sicut β γ, ad ϛ ξ, sic triangulum α β γ, ad triangulum ν ν θ. Sed sicut ϛ γ, ad γ ξ. sic ϛ ϛ, parallelogrãmum ad ϛ ξ, parallelogrammum. Et sicut igitur (per primam sexti) triangulum α β γ, ad triangulum ν ν θ, sic ϛ ϛ, parallelogrammum ad ϛ ξ, parallelogrammum: uiciβim quoque igitur (per 15 quinti) sicut triangulum α ϛ γ, ad ϛ ϛ, parallelogrammum, sic triangulum ν ν θ, ad parallelogrammum ϛ ξ, æquale autem est triangulum α β γ, parallelogrammo ϛ ϛ, æquale igitur est triãgulum ν ν θ, ipsi ϛ ξ, parallelogrammo: sed parallelogrammum ϛ ξ, ipsi δ e est æquale, & ν ν θ, igitur, ipsi δ est æquale, est autem ν ν θ. ipsi α β γ simile, Dato igitur rectilineo α β γ, simile, & alĩ dato δ, æquale, idem ν ν θ, constitutum est, quod facere oportebat.

Eucli. ex Zamb. Theorema 19 Propositio 26

26 Si à parallelogrãmo parallelogrammũ auferatur, simile toti & similiter positum, communem angulũ habẽs ei, circũ eundẽ dimetientem est toti.

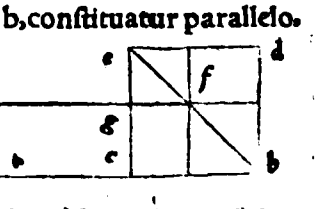
THEON ex Zamberto. A parallelogrammo enim α β γ δ, parallelogrãmum auferatur α ξ, simile ipsi α β γ δ, & similiter positum, cõmunem angulũ habens ei qui sub δ α β. Dico quod circum eandem diametrum est α ϛ γ δ, ipsi α ξ. Non enim: at si possibile est, sit eorum dimetiens α ν γ, & excitetur (per 31 primi, ab θ utrique ipsarum α δ, & ϛ γ, parallelus θ ν. Quoniã igitur circum eandem dimetientem est α β γ δ, ipsi ν ν, simile est (per 24 sexti,) α ϛ γ δ, ipsi ν ν, est igitur sicut δ α, ad α ϛ. sic ν α, ad α ν, (per conuersionem 1 diffinitionis sexti. Est autẽ propter similitudinem ipsorũ α β γ δ, & ν ν, sicut δ α, ad α β, sic ν α, ad α ν. Igitur per 9 quinti,) ν α, ad utrãque ipsarum α ν, & α ν, eandem habet rationem, æqualis igitur est α ν, ipsi α ν, minor maiori, quod absurdum est. Igitur α ϛ γ δ, non est circa eandem dimetientem ipsi ν ν. Circa eandem igitur dimetientem est α ϛ γ δ, parallelogrammum, ipsi α ξ, parallelogrammo. Si à parallelogrammo igitur parallelogrãmũ auferatur, simile toti & similiter positum cõmunem angulũ habens ei, circa eandem dimetientem est toti. Quod ostendere oportebat.

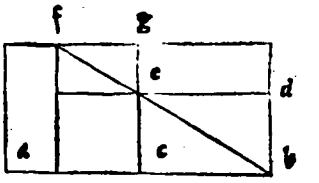
Eucli. ex Camp. Propositio 26

26 SVper dimidium datæ lineæ parallelogrammum designatum, maius est eo parallelogrammo cui datæ lineæ applicato deest ad completionem lineæ simile & super diametrum consistens super dimidium collocati.

CAMPANVS Sit data linea a b, super cuius dimidium c b, constituatur parallelogrammũ c d, cuius diameter b e, & ad lineam a b applicetur parallelogrãmũ a f. cuius unũ latus secet e c in pũcto g ita quod ad complementũ totius lineæ a b desit superficies f b quæ sit similis, superficiei c d, & cõsistens circa diametrũ eius dico tũc q; parallelogrãmũ c d est maius parallelogrãmo a f. Est enim per 1 huius, a g: æquale g b, & per 43 primi, c f æquale f d, ergo per hãc cõmunẽ sciẽtiã si æqualibus æqualia addas tota quo q; fient æqua-

æqualia, erit gnomo conſtans ex tribus parallelogrammis quæ ſunt c f, f b, & f d, æqualis parallelogrãmo a f. quare parallelogrammũ c d, eſt maius parallelogrãmo a f, in parallelogrammo e f, quod eſt propoſitũ. Idẽ etiã eſſet ſi ſuperficies a f fieret altior ſuperficie c d: ut uidere potes in ſecũda figura in qua etiã per primã huius a g: eſt æquale g b: demptis itaq; utrinq; duobus ſupplemẽtis ſuperficiei f b: excedet parallelogrammum c d, parallelogrammũ a f in parallelogrammo f e.

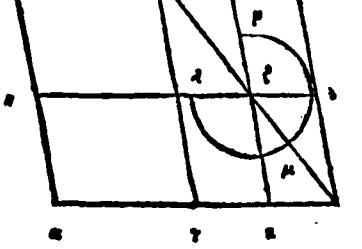
Eucli. ex Zamb. Theorema 20 Propoſitio 27

27 Omnium parallelogrammorũ ad eandem rectam lineã* proiectorum deficiẽtium cq;* ſpecie parallelogrammis, ſimilibus, ſimiliterq; poſitis ei quod à dimidia deſcriptum eſt, maximum eſt quod à dimidia proiectum parallelogrammum ſimile exiſtẽs* ſumpto.

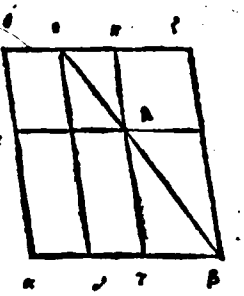
παραβαλλομένων, applicatorum

ἐλλείμματι, id eſt defectui

THEON ex Zãb. Sit recta linea α β, & ſecetur (per 10 primi,) bifariam in γ, prætenditur quoque (per 18 ſexti,) ad α β, rectam lineam, parallelogrammũ α δ, deficiens ſpecie parallelogrammo δ β, ſimili, ſimiliterq; deſcripto ei quod à dimidia ipſius α β, hoc eſt γ β. Dico quod omniũ ad α ε, comparatorum parallelogrammorum & deficiẽtium ſpecie parallelogrammis ſimilibus ſimiliterq; poſitis ipſi δ ε, maximum eſt α δ. Prætendatur enim ad α β, rectam lineam parallelogrãmũ α ζ, deficiens ſpecie parallelogrãmo ζ ε, ſimili ſimiliterque poſito ipſi δ ε. Dico quod maius eſt α δ, ipſo α ζ. Quoniã enim ſimile eſt δ β, parallelogrammũ ipſi ζ β, parallelogrãmo: circũ eandẽ igitur ſunt demetientẽ (per 26 ſexti, excitetur eorũ dimetiens δ ε, & deſcribatur figura. Quoniam igitur (per 42 primi) æquũ eſt ζ γ, ipſi ξ ι, cõmune apponatur ζ β, totũ igitur γ θ. toti κ ι, eſt æquale. Sed γ θ, ipſi γ κ, eſt, æquale (per 36 primi) quoniã & recta α γ, rectæ α ε æqualis. Igitur κ γ, ipſi & ι κ, eſt æquale. Cõmune apponatur γ κ, totũ igitur α ξ, toti λ μ ν, gnomoni eſt æquale. Quare parallelogrãmũ δ ε, hoc eſt α δ, hoc eſt α δ, ipſo α ξ, parallelogrãmo maius eſt, omnium igitur ad eandem lineam conſiſtentium parallelogrammorũ & deficientium ſpecie parallelogrammis, ſimilibus, ſimiliterque poſitis ei quod à dimidia deſcribitur: maximũ eſt quod à dimidia comparatum eſt, quod oportebat demonſtrare.

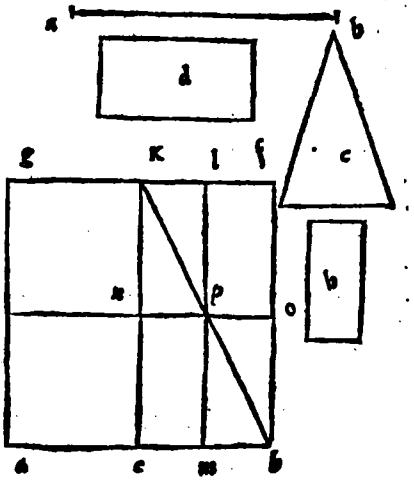

ALITER Sit enim rurſus α β, diſſecta bifariam in γ, & comparatũ α λ, deficiens ſpecie ipſo λ ε. Comparetur q; rurſus ad α β, parallelogrammũ α ι, deficiens ipſo ι β, ſimili ſimiliterq; poſito ipſi λ ε, quod à dimidia fit ipſius α β. Dico quod à dimidia comparatum, α λ maius eſt ipſo α ι. Quoniã enim ſimile eſt ι ε: ipſi λ ε, circum eãdem dimetientem ſunt (per 26 ſexti. Sit eorum dimetiens ι ε, deſcribaturq; figura, & quoniã æquũ eſt λ ξ, ipſi λ θ, quoniã & rectæ ζ κ, rectæ κ θ, eſt æqualis: maius igitur eſt λ ζ, ipſo κ ι, æquũ autem eſt λ ξ ipſi δ λ, maius igitur eſt & δ λ. ipſo κ ι, commune eſto α δ, totum igitur α λ, toto α ξ, maius eſt quod demonſtrare oportebat.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 27

27 TRilatera ſuperficie ꝓpoſita æquũ ei ſuper quãlibet aſſignatã lineam parallelogrãmũ deſignare, cui deſit ad cõplendã lineã aliã ſuperficiei propoſitæ ſimile parallelogrammũ quod ſecundum eiuſdẽ ſuũ eſſe parallelogrãmo ſuper dimidium datæ lineæ collocato minime maius exiſtat.

CAMPANVS Sit aſſignata linea a b, & propoſitus triangulus c, propoſitumq; parallelogrammũ d. uolo ſuper lineam a b: deſignare parallelogrammum æquale triangulo c, ita quod deſit ad cõplen

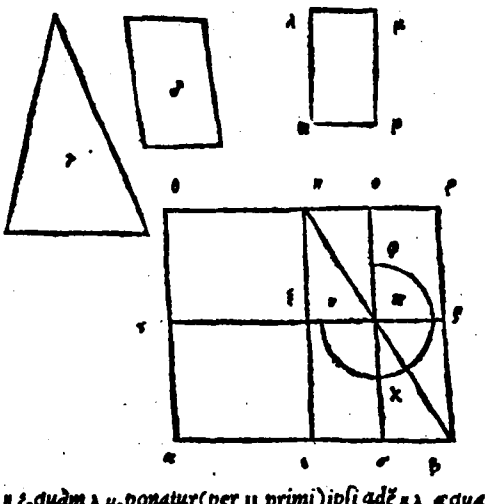
dam lineam a b parallelogrammũ ſimile d:& ſit ita conditionatum quod triangulus c non ſit maior parallelogrãmo ſimili d,collato ſuper dimidium lineæ a b, alioquin ad impoſſibile laboraretur,per præmiſſam. Diuido igitur lineã a b per æqualia in pũcto e& ſecũdũ doctrinã 19 huius ſuper eius eius medietatẽ b e cõſtituo parallelogrammũ c f ſimile d,& cõplebo ſuper totã lineã a b:parallelogrãmũ b g. Quia igitur c nõ eſt maior parallelogrãmo e f,ſed æqualis ei aut minor ſicut poſitũ eſt.ſi fuerit ei æqualis,erit parallelogrãmũ e g quale intẽditur per 36 primi coadiuuãte prima parte 9.& per diffinitionẽ ſimiliũ ſuperficierũ & 20 huius. Si aũt minor,ſit minor in ſuperficie aliqua, cui æqualis & ſimilis d fiat ſecũdũ doctrinã 25 huius quæ ſit h,eritque h ſimilis e f per 20 huius,quare per cõuerſionẽ diffinitionis,æquiangula ſibi & proportionaliũ laterũ,protrahã igitur in parallelogrãmo e f diametrũ b k,& reſecabo latera k f,& e k ſuperficiei e f,ad mẽſurã laterũ ſuperficiei h, protractis lineis l m & n o æquidiſtantibus lateribus ſuperficiei e f,ſecantibus ſe in pũcto p,ut ſuperficies k p ſit æqualis & ſimilis ſuperficiei h eritq; per 25 huius pũctũ p,in diametro k b:protracta itaq; o n uſq; ad a d,dico parallelogrãmũ a p eſſe quale proponitur. Deeſt enim ſibi ad cõplementũ lineæ a b parallelogrammũ p b,quod per 24 & 20 huius eſt ſimile parallelogrãmo d. Sed ipſum etiã parallelogrãmũ a p eſt æquale triãgulo c. Eſt enim per primã huius,a n æquale n b,ergo per 43 primi,& hãc cõmunẽ ſcientiã ſi æqualibus æqualia addas,tota quoque fient æqualia, parallelogrãmũ a p:eſt æquale gnomoni n b l,& quia iſte gnomo eſt æqualis triãgulo c propter id quod parallelogrammum e f poſitum fuit eſſe maius triangulo c in parallelogrammo h,quod eſt æquale parallelogrammũ k p,patet propoſitum.

Eucli.ex Zamb. *Problema* 8 *Propoſitio* 28

28 Ad data rectã lineã dato rectilineo æquale parallelogrãmũ cõparare,deſiciẽs ſpecie paralellogrãmo ſimili dato. Oportet iã datũ rectilineũ cui* expedit æquũ cõparare,nõ maius eſſe eo qd' à dimidia cõparatũ ſimilibus exiſtẽtibus ſũptis & eius quod à dimidia & cui expedit ſimile deficere,

** oportet*

THEON ex Zãb. Sit quidẽ data recta linea a c,datũ uero rectilineũ cui oportet æquũ prætẽdere ad a c.ſitq; illud γ,nõ maius exiſtẽs eo quod à dimidia cõparatũ eſt ſimilibus exiſtẽtibus ſũptis,cui autẽ expedit ſimile deficere, δ,oportet iã ad datã rectã lineã a c,dato rectilineo γ æquale parallelogrãmũ prætẽdere deficiẽs ſpecie parallelogrãmo ſimili exiſtẽte ipſi δ. Secetur(per 10 primi)a β bifariã in ſ quo ε. Deſcribaturq; (per 18 ſexti,ab ε c,ipſi δ,ſimile ſimiliterq; poſitũ ε c ζ a. Cõpleatur q; a a,parallelogrãmũ.Iã a a, aut æquũ eſt ipſi γ,aut eo maius per determinationẽ. Si quidẽ igitur æquũ eſt a a,ipſi γ,quod quærimus factũ iam eſt. Cõparatũ ſiquidẽ eſſet ad datã rectã lineã a β, dato rectilineo γ æquũ parallelogrãmũ a a deficiẽs ſpecie parallelogrãmo a β,ſimili ipſi δ. Si aũt nõ eſt maius ε ζ q; γ,æquale autẽ ε ζ, ipſi a c,maius igitur eſt a β,quã γ. Quo aũt maius eſt a c,quã γ,tali exceſſui(per 25 ſexti)æquale,ipſi δ,ſimile ſimiliterq; poſitũ idẽ cõſtituatur a λ μ ν. Sed ipſi a β,ipſum δ eſt ſimile. Et a μ,igitur,ipſi a c,eſt ſimile. Eſto igitur ſimilis rationis a λ,ipſi a ε,et λ μ,ipſi a ζ. Et quoniã æquũ eſt a c,ipſis γ a μ,maius igitur eſt a c,quàm a μ. Maior igitur eſt a ε,quàm a ρ,et a ζ,quàm λ μ,ponatur(per 11 primi)ipſi quidẽ a λ æqualis a ξ,ipſi aũt λ μ,æqualis a ο,et cõpleatur parallelogrãmũ ξ a ο π. Aequũ igitur eſt et ſimile a π ipſi a μ. Sed a μ,ipſi a δ. eſt ſimile,et a π igitur ipſi a c,eſt ſimile. Circũ eãdẽ dimetientẽ,(per 26 ſexti)igitur,ea a π,ipſi a c, ſit eorũ dimetiẽs a π β,et deſcribatur figura. Quoniã igitur æquũ eſt c a,ipſis γ et a μ quorũ a π ipſi a μ. eſt æquale reliquus igitur υ φ χ,gnomon reliquo γ eſt æqualis,et quoniam æquum eſt ω ρ, Totum igitur ω c,toti a c,eſt æquale. Sed ξ β. ipſi τ ε,eſt æquale: quoniã et latus a ε,lateri ε c,eſt æquale,et τ ε,igitur,ipſi ω c. eſt æquale. Cõmune applicetur ξ ζ,totum igitur τ σ toti φ χ ν,gnomoni æquũ eſt. Sed φ χ ν gnomon ipſi γ,oſtenſum eſt quod eſt æqualis,et τ σ igitur:ipſi γ æquũ eſt. Ad datam rectã lineã igitur a c,dato rectilineo γ æquũ parallelogrãmũ comparatum eſt τ σ deficiens ſpecie parallelogrãmo a β,ſimili exiſtẽti ipſi δ,quoniam a β,ipſi a π,ſimile eſt. Quod erat propoſitum.

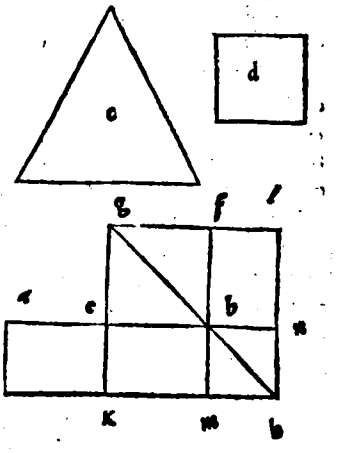

Eucli.ex Camp. *Propoſitio* 30

30 SVper datã lineã datæ ſuperficiei trilateræ æquũ parallelogrãmũ cõſtituere,quod addat ſuper cõpletionẽ datæ lineæ ſuperficiem æquidẽ

quidiſtantium laterum datæ ſuperficiei æquidiſtantium laterum ſimilem.

CAMPANVS. Sit ut prius data linea a b,& datus triãgulus c,datũq; parallelogrãmum d,uolo ſuper lineã a b cõſtituere parallelogrammũ æquale triãgulo c.quod addat ſuper totã lineã a b,parallelogrãmũ ſimile d. Diuido lineã a b per æqualia in puncto e,& ſuper eius medietatẽ e b.facio e f ſimilẽ d,ſecundũ quod docet 19 huius,& ſecundum doctrinã 15 huius.facio K l cuius diameter g h,ſimilẽ d & æqualẽ duabus ſuperficiebus e f & c.eritq; per 20 huius K l ſimilis e f. Superpoſita igitur ſuperficie k l ſuperficiei e f ita quod ambæ cõmunicent in angulo g:erit per 15 huius ſuperficies e f, cõſiſtẽs circa diametrũ ſuperficiei k l:quare punctũ b eſt in diametro g h,cõplebo igitur parallelogrãmũ a h:quod dico eſſe quale proponitur.quod cõſtat protractis linea f b uſque ad m.& linea e b, uſque ad n. Eſt enim per primã partẽ huius,a K æquale k b,& ideo per 43 primi eſt etiã æquale n f, addito ergo utriq; e h.erit per cõmunẽ ſciẽtiã a h æquale gnomoni e h f,ſed iſte gnomo eſt æqualis triãgulo c.quia parallelogrãmũ k l poſitum fuit æquale duabus ſuperficiebus c & e f,ergo parallelogrammum a h eſt æquale c, & addit ad cõplementum lineæ a b parallelogrammum m n,quod per 22 & 20 huius eſt ſimile parallelogrãmo d,quare cõſtat perfectum eſſe quod uolumus.

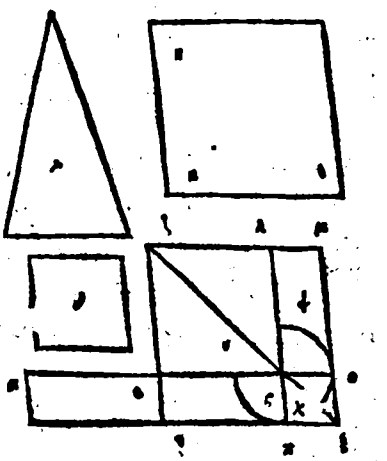

CAMPANI additio Poſſumus aut ad lineam datam adiũgere parallelogrammum æquale nõ ſolũ trilateræ ſuperficiei poſitæ,ſed & cuiuslibet rectilineæ figuræ propoſitæ quæcũq; iſpa fuerit:cui deſit ad cõplendã lineã datã ſuperficiei æquidiſtãtiũ laterũ propoſitæ ſicut docet præmiſſa, obſeruata cõditione eius ne laboretur ad impoſſibile per ante præmiſſam, uel qd' addat ſuper cõpletionẽ lineæ ſuperficiẽ æquidiſtantiũ laterũ ſimilẽ ſuperficiei propoſitæ ſicut proponit cõcluſio præſens Propoſitã enim ſuperficiem cui æquale parallelogrãmum debet ad lineã datã adiũgi quod addat aut diminuat ad cõpletionẽ lineæ parallelogrammũ ſimile parallelogrãmo dato: reſoluemus in triãgulos.& ipſis mediãtibus deſcribemus ſuperficiẽ æquidiſtãtiũ laterum, totali ſuperficiei propoſitæ æqualẽ, hoc autẽ qualiter fiat & ſi ſcire uolueris:require 25 huius. Dehinc ſuper duplũ baſis eius æqualis altitudinis triãgulũ cõſtituemus,quẽcũ (ſi 44 primi diligẽter inſpexeris) parallelogrammo prius deſignato inuenies eſſe æqualẽ,quare & ſuperficiei propoſitæ,huic ergo triãgulo ſi æquale parallelogrãmũ ad lineam datã adiũxeris quod addat ad cõplementum lineæ aut minuat parallelogrammũ ſimile parallelogrãmo dato ſecundũ qd' docet hæc & præmiſſa:quod propoſitũ erat te perfeciſſe non dubites.

Eucli. ex Zamb. Problema 9 Propoſitio 29

29 Ad datã rectã lineam, dato rectilineo æquale parallelogrãmũ prætẽde re. excedẽs ſpecie parallelogrãmo ſimili dato.

THEON ex Zãb. *Sit quidẽ data recta linea α ε, datũ uero rectilineũ cui expedit ad α ε, æquale parallelogrãmũ prætẽdere γ. Cui aũt oportet ſimile prætẽdere δ, oportet iã ad α β, rectã lineã ipſi γ, rectilineo æquum parallelogrãmũ prætẽdere excedẽs ſpecie parallelogrãmo ſimili ipſi δ. Secetur (per 10 primi,) α β, bifariã in ζ, & deſcribatur (per 6 ſexti) ex ζ ε ipſi δ ſimile ſimiliterq; poſitũ parallelogrammũ ε ζ, & ambobus qdẽ β ζ γ æquale, ipſi, aũt δ, ſimile ſimiliterq; poſuò, idẽ cõſtituatur α θ. Similis igitur eſt α θ, ipſi β ζ. Similis aũt ratiõis eſto α θ, ipſi ζ λ, & α ν, ipſi ε ζ. Et quoniã maius eſt α θ, ipſo ζ ε, maior igitur eſt quidẽ α θ, ipſa ζ λ. & α ν, ipſa ζ ε. Extendãtur ζ λ, & ζ ξ, & ipſi quidẽ α θ, æqualis eſto ε λ μ, ipſi autẽ α ν, æqualis eſto ζ ξ ν. Cõpleatur q; μ ν. Igitur μ ν, ipſi α θ, æquã eſt & ſimile, ſed α θ, ipſi ε λ. eſt ſimile. Igitur (per 26 ſexti. μ ν, ipſi ε λ. eſt ſimile, circum igitur eãdẽ diametrũ cõſiſtũt ζ ξ & μ ν. Excitetur eorũ dimetiẽs ζ ξ. & deſcribatur figura. quoniã igitur æquũ eſt ε θ ipſis ε λ et γ. ſed α θ, ipſi μ ν, eſt æquale, & μ ν igitur ipſis ε λ γ, eſt æquale. Cõmune auferatur ε λ, reliquus igitur ξ χ ψ gnomõ ipſi γ eſt æqlis. Et quoniã α ε, ipſi ε β: eſt æqlis æquũ eſt per 38 primi et α ν ipſi ν ε hoc eſt (per 43 primi ipſi λ θ cõe ap-*

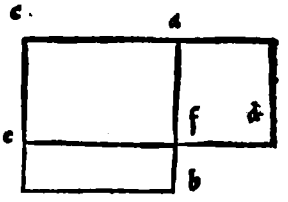

ponatur ι ξ,totum igitur α ξ,æquum eſt ipſi φ χ ↳,gnomoni.Sed φ χ ↳ gnomoni æqualis eſt ipſi γ.Igitur α ξ,ipſi γ eſt æquale.Ad datam igitur rectam lineam α ϛ,dato rectilineo γ,æquale parallelogrammum comparatum eſt α ξ,excedens ſpecie parallelogrammo π ο ſimili exiſtente ipſi ϑ.Igitur ϑ,ſimile eſt ipſi ϛ ξ,& ϛ ξ.ipſi ο π,eſt ſimile,circum eandem dimetientem conſiſtunt,quod feciſſe oportuit.

Eucli.ex Camp. Propoſitio 29.

29 QVamlibet lineam propoſitam,ſecundum proportionem habentem medium duóque extrema ſecare.

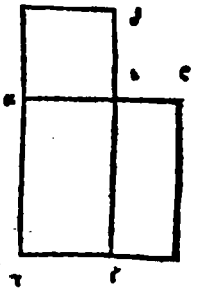
CAMPANVS Sit propoſita linea a b:quam uolo diuidere ſecundū proportionem habentē mediū & duo extrema.Ex ipſa deſcribo quadratum b c:& ad eius latus a c adiungo ſecundū quod docet præmiſſa,parallelogrammū c d æquale quadrato b c:quod ſit ſimile b c,ſitque latus parallelogrāmi c d.quod æquidiſtat a c:d e.& ſecet lineā a b in puncto f.Dico,lineā a b eſſe diuiſam in puncto f ſicut ponitur.Eſt enim a d quadratū.propter id quod eſt ſimile b c,quare a f,eſt æquale f d,ſed & f e eſt æqualis a b: propter id quod eſt æqualis a c per 34 primi,& quia c d æquale b c:dempto ab utroque c f:erit a d æquale e b.& angulus f unius angulo f alterius.ergo per 15 huius latera ſunt mutekeſia:ergo e f ad f d ſicut a f ad f b:& quia e f eſt æqualis a b,& f d:erit a b ad a f ſicut a f ad f b:ergo per diffinitionem eſt diuiſa ut proponitur. Idē etiā poteſt demōſtrari ex 11 ſecūdi. Diuidatur enim a b in puncto f:ſecundū quod docet 11 ſecundi,ſitque c b quod continetur ſub tota a b & eius parte f b:ita quod f e ſit æqualis a b & a d ſit quadratum a f.eſt itaque per prædictā 11 ſecūdi e b:æquale a d.Quod reſtat arguere ut prius per 15 huius,uel ſic:cum a b ſit diuiſa in puncto f ſecundum quod docet 11 ſecundi: quod fit ex a b prima in f b tertiam eſt æquale quadrato a f ſecundæ:ergo per ſecundā partem 16 huius proportio a b primæ ad a f,ſecūdam eſt ſicut a f ſecundæ ad f b tertiā: per diffinitionem itaque diuiſa eſt a b ut proponitur.

Eucli.ex Zamb. Problema 10 Propoſitio 30

τεμνῆ ſecare Datam rectam lineam terminatam,extrema ac media ratione diſpeſcere.

THEON ex Zamberto. Sit data recta linea terminata α β,oportet iam ipſam α ϛ.rectam lineam extrema *τεμνῆ & media ratione* diſpeſcere. Deſcribatur enim,(per 46 primi) ex α ϛ,quadratum ϛ γ. Compareturque (per 29 ſexti,) ad α γ,ipſi ϛ γ æquum parallelogrammū γ ϑ excedens ſpecie α ϑ,ſimili ipſi ϛ γ.Quadratū autē eſt β γ,quadratū igitur eſt & α ϑ,& quoniā æquū eſt ϛ γ,ipſi γ ϑ,cōmune auferatur γ ι,reliquum igitur ϛ ξ,reliquo α ϑ eſt æquale,eſt autē & æquiangulū.Igitur (per diffinitionem 21 tertij,& per 14 ſexti) ipſorum ϛ ξ,& ϑ α,reciproca ſunt latera:quæ circū æquales angulos.Eſt igitur ſicut ξ ι, ad ι ϑ,ſic α ι,ad ι ϛ.Aequalis autem eſt ξ ι,ipſi α γ,hoc eſt ipſi α ϛ.Ipſa autē ι ϑ,ipſi α ι. Eſt igitur ſicut β α,ad α ι,ſic α ι,ad ι β,maior autem eſt (per 14 primi,) α β,quàm α ι: maior igitur eſt & α ι,quàm ι ϛ.Igitur α ϛ,recta linea extrema & media ratione ſecta eſt,in ι,& maius ſegmentum ipſius eſt α γ,quod feciſſe oportuit.

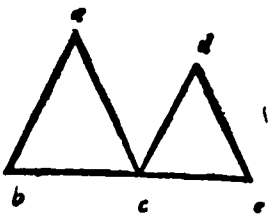
ALITER Sit data recta linea α ϛ,oportet ipſam iā α β,extrema,& media ratione ſecare,ſecetur enim α ϛ,in γ,(per 11 ſecundi):ut quod ſub α ϛ,& ϛ γ,æquum ſit ei quod ex γ α,quadrato. Quoniā igitur quod ſub α β & β γ.æquū eſt ei quod ex γ α,eſt igitur(per 17 huius)ſicut ϛ α,ad α γ,ſic α γ,ad γ β.Igitur α ϛ, media & extrema diuiſa eſt ratione in γ,quod oportebat facere.

Eucli.ex Camp. Propoſitio 30

30 SI fuerint duo anguli ſuper unum angulum conſtituti quorum duo latera angulum illum continentia duobus alijs eorum lateribus æquidiſtet,fuerintq; illa quatuor latera ſecundum æquidiſtantiam relata,proportionalia,illos duos triangulos ſuper unam lineam rectam conſtitutos eſſe neceſſe eſt.

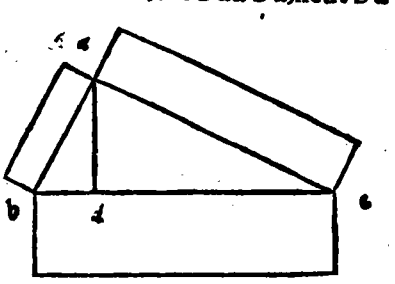
CAMPANVS Sint duo anguli a b c,d c e conſtituti ſuper angulum a c d.ſitque a c æquidiſtans d e & d c:a b,& ſit proportio a c ad d e,ſicut a b ad d c,dico quod duæ baſes eorū b c & c e.ſunt linea una.Eſt enim angulus a æqualis angulo d:quia uterq; eorū eſt æqualis angulo a c d per primam partem 29 primi,igitur per præſentem hypotheſin

sim & 6 huius: ipsi trianguli sunt æquianguli, & angulus b, est æqualis angulo d c e, & angulus a c b angulo e, quare per 32 primi tres anguli qui sunt ad c, sunt æquales duobus rectis, ipsi enim æquãtur tribus angulis utriusli/bet duobus triangulorum, ergo per 14 primi b c, est linea una quod est propositũ. *Eucli. ex Camp.* *Propositio* 31

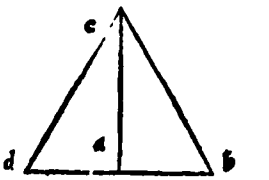

31 IN omni triãgulo rectãgulo superficies lateris quod subtẽditur angulo recto, æqualis est superficiebus duorũ laterũ angulũ rectum continentiũ pariter acceptis, cũ fuerint similes ei in lineatione & creatiõe.

CAMPANVS Quod proponit penultima primi de superficiebus quadratis, proponit hic penultima sexti de omnibus superficiebus similibus, unde hæc est illa tanto uniuersalior, quanto superficies laterata quadrato. Sit itaque triangulus rectangulus a b c, cuius angulus a sit rectus. Dico quod superficies constituta super latus b c, est æqualis duabus superficiebus constitutis super a b & a c, cum omnes tres superficies fuerint similes in figura & situ. Ducam perpẽdicularẽ a d, ad lineam b c, eritq; per secundam partẽ correllarij 8 huius, proportio b c ad c a, sicut c a ad d c, & c b ad b a, sicut b a ad d b. Si itaque super quãlibet trium linearum b c, c a & a b fiat superficies similis alijs in figura & situ, erit per correllarium 17 huius proportio superficiei constitutæ super b c primam ad constitutam super c a secũdam, sicut b c primæ ad d c tertiam: & itẽ eiusdem superficiei constitutæ super b c primam ad constitutam super a b secundã: sicut b c primæ ad d b tertiam per idẽ correlariũ. Quare per conuersam proportionalitatẽ superficiei a c ad superficiẽ c b, sicut c d ad c b, & similiter superficiei a b ad superficiem b c, sicut b d ad superficiẽ b c, & ponatur a c prima & c b secunda & quarta: & c d superficies tertia, & a b superficies quinta, & b d superficies sexta, & arguatur per 14 quinti quod proportio superficiei constitutæ super b c ad duas superficies cõstitutas super c a & c b simul: est sicut b c ad c d & d b simul: quia igitur b c est æqualis duabus lineis c d & d b simul sumptis, erit superficies constituta super b c æqualis duabus superficiebus constitutis super c a & a b simul sumptis: quod est propositum.

CAMPANI *additio* Conuersam quoq; huius possumus facile demonstrare per modũ demõstrationis ultimæ primi, sit enim triãgulus a b c, sitq; superficies cõstituta b c æqualis duabus superficiebus cõstitutis super duas lineas a b & a c sibi similibus Dico quod angulus a est rectus, ponã enim angulum c a d rectũ & lineã a d æqualẽ a b, & claudo superficiem ducta linea d c, eritq; per hanc 31 superficies constituta super c d æqualis duabus constitutis super duas lineas c a & a d similibus, quare etiam constitutæ super b c sibi simili, hæc enim posita est æqualis duabus constitutis super a b & a c sibi similibus, erit ergo linea b c æqualis c d, quare per 8 primi angulus a est rectus. Quod est propositum.

Sequentes duæ ex Zamberto propositiones, duabus præcedẽtibus ex Campano præpostero ordine respondent.

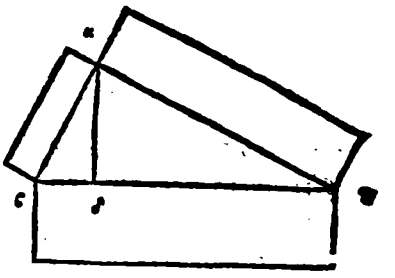
Eucli. ex Zamb. *Theorema* 11 *Propositio* 31

31 In rectangulis triangulis quæ ab rectum angulum subrendente latere species, æqualis est eis quæ ab rectum angulum comprehendentibus lateribus speciebus similibus similiterq; descriptis. *Vide figura*

THEON ex Zamberto. *Sit triangulum α C γ, rectum habens angulum qui sub C α γ. Dico quod quæ ex C γ, species, æqualis est eis quæ ex β α, & α γ, speciebus similibus similiterque descriptis. Excitetur (per 12 primi,) perpendicularis α δ, Quoniã igitur in triangulo rectãgulo α β γ, ab α recto angulo β γ, in basin perpendicularis acta est α δ, triangula α β δ, & α δ γ, quæ ad perpendicularem, similia sunt toti α C γ, & sibi inuicem (per 8 sexti,) quoniam simile est α C γ, ipsi α C δ, est igitur sicut γ C, ad C α, sic α β, ad C δ. At quoniam tres rectæ lineæ proportionales sunt est igitur (per correlarium secundum 20 sexti,) sicut prima ad tertiam sic quæ à prima species ad eam quæ*

à secunda

à secũda ſimilis ſimiliterq; deſcripta eſt. Sicut igitur γ ϛ, ad ϛ δ, ſic ſpecies quæ ex ϛ γ, ad eã quæ ex β α, ſimilis ſimiliterq; deſcripta eſt. Id propterea & ſicut β γ, ad γ δ, ſic ſpecies quæ ex β ad eã quæ ex γ α. Quare ſicut ϛ γ, ad ϛ δ, & δ γ, ſic quæ ex β γ, ſpecies ad eas quæ ex ϛ α, & α γ, ſimiles ſimiliterq; deſcriptæ ſũt. Æqualis aũt eſt ϛ γ, ipſius β δ, & δ γ, æqualis igitur eſt ſpecies quæ ex ϛ α, & α γ, ſunt ſpecies bus ſimilibus ſimiliterq; deſcriptis. In rectangulis igitur triangulis, quæ ad rectum angulũ ſubtendentẽ ſpecies, æqualis eſt eis quæ ad rectum angulum cõprehendentibus ſpeciebus ſimilibus ſimiliterq; deſcriptis, quod demõſtrare oportuit.

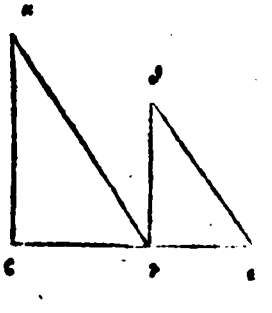

ALITER. Quoniam (per correlarium primũ 20 ſexti,) ſimiles figuræ in dupla ſunt ratione ſimilis rationis laterum, igitur quæ ex ϛ γ, eſt ſpecies ad eam quæ ex ϛ α, duplã rationem habet quàm γ β, ad ϛ α, habet autem & quod ex β γ, quadratũ ad id quod ex α γ, quadratum duplã rationem quàm γ α, ad ϛ α, & ſicut igitur quæ ex γ β, ſpecies ad eam quæ ex β α, ſpeciem: ſic quadratum quod ex γ ϛ, ad quadratum quod ex ϛ α. Id propterea & ſicut ſpecies, quæ ex ϛ γ, ad ſpeciem quæ ex γ α, ſic quadratũ quod ex ϛ γ ad quadratum quod ex γ α, Quare & ſicut ſpecies quæ ex β γ, ad ſpecies quæ ex β α, & α γ, ſic quadratũ quod ex, ϛ γ, ad quadrata quæ ex ϛ α, et α γ. Quadratũ aũt quod ex β γ, æquũ eſt eis quæ ex β α, & α γ, quadratis (per 47 primi,) æqualis iguur eſt ſpecies quæ ex ϛ γ, eis quæ ex ϛ α, & α γ, ſpeciebus ſimilibus ſimiliterq; deſcriptis.

Eucli. ex Zamb. Theorema 22 Propoſitio 32

32 Si duo triangula componantur ad unum angulum, duo latera duobus lateribus proportionalia habentia, ut quæ eiuſdem rationis eorum latera ſint etiam parallela, reliqua ipſorum triangulorum latera in rectam lineam erunt.

THEON ex Zamberto. Sint bina triangula α ϛ γ, & δ γ ι, duo latera β α, & α γ. duobus lateribus δ γ, & δ ι, proportionalia habentia, ſicut quidem α ϛ, ad α γ, ſic δ γ, ad δ ι, parallelum autem α β, ipſi δ γ, & α γ, ipſi δ ι. Dico quod in rectam lineam eſt β γ, ipſi γ ι. Quoniam enim parallelus eſt α ϛ, ipſi δ γ, & in eas incidit recta linea α γ, angulũ igitur (per 29 primi. *utrobiq; qui ſub ϛ α γ, & α γ δ, ſibi inuicem ſunt æquales. Id propterea & angulus γ δ ι, angulo α γ δ, eſt æqualis. Quare angulus ϛ α γ, angulo ι δ γ. eſt æqualis, & quoniam duo triangula ſunt α β γ, δ γ ι, unum angulum qui ad α, uni angulo qui ad δ, æqualem habentia, circum autem æquales angulos latera proportionalia, ſicut quidem β α, ad α γ. ſic γ δ, ad δ ι, æquiangulum igitur eſt (per 6 ſexti, triangulum α β γ, triangulo δ γ ι. Æqualis igitur eſt angulus α β γ, angulo δ γ ι, patuit autẽ quod angulus α γ δ, æquus (per 29 primi) angulo ϛ α γ. Totus igitur angulus α γ ι, duobus α β γ, & β α γ, eſt æqualis. Communis apponatur angulus α γ ϛ. Igiur anguli α γ ι, & α γ ϛ, eis qui ſunt ſub γ α ϛ, α γ ϛ, & γ ϛ α, ſunt æquales. Sed anguli ϛ α γ, γ ϛ α, & α γ β, (per 32 primi) duobus rectis ſunt æquales, & anguli igitur α γ ι, & α γ β, duobus rectis ſunt æquales. Ad aliquam autem rectam lineam α γ. ad ſignũ que in ea γ, duæ: rectæ lineæ β γ, & γ ι, non ad eaſdem partes ductæ, æquos *utrobique ſub α γ ι, & α γ ϛ, duobus rectis æquales efficiunt angulos, (per 14 primi,) in rectam lineam igitur eſt β γ, ipſi γ ι. Si bina igitur triangula componantur ad unum angulum, duo latera duabus lateribus proportionalia habentia, ut eorum ſimilis rationis latera etiam parallela ſint, reliqua ipſorum triangulorum latera in rectam lineam erunt. Quod demonſtraſſe oportuit.

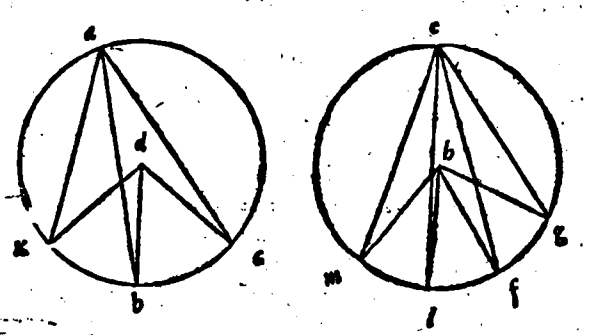
Eucli. ex Camp. Propoſitio 32

32 SI in circulis æqualibus ſupra centrum ſiue ſupra circunferentiã anguli cõſiſtant, erit angulorũ proportio tanquam proportio arcuũ illos angulos ſuſcipientium.

CAMPANVS Sint circuli, a b c cuius centrũ d, & e f g cuius centrũ h: æquales, ſuper quorũ centra fiant duo anguli b d c & f h g, & ſuper eorum circunferentias alij duo qui ſint b a c & f e g, dico quod proportio angulorũ tam eorũ qui ſunt ſuper centra quã eorũ qui ſuper circũferẽtias: eſt ſicut arcus b c ad arcũ f g. Continuabo enim illis duobus arcubus alios arcus æquales: ſiue ſecundũ eundẽ numerũ ſiue ſecũdum diuerſos, ſitq; arcus k b: æqualis b c, & uterque duorum arcuum l m & f l, æqualis f g, & producã lineas k d, k a, m h, l h, m e & l e. erũtque per 26 tertij: anguli qui ſunt ad d adinuicem æquales, ſimiliter quoque & qui ſunt ad h, adinuicẽ æquales, Idẽ, etiã de iſs

qui

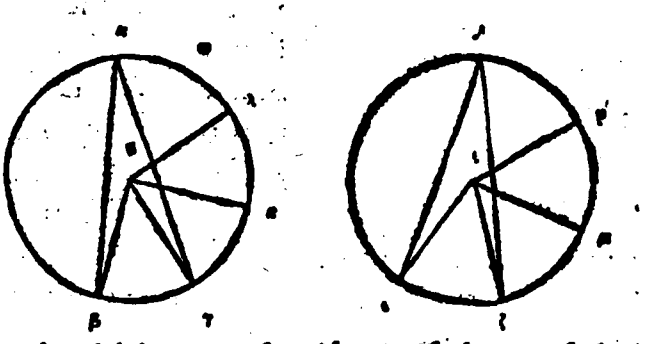
qui ſunt ad a,& de iſs qui ſunt ad e,ſicut igitur arcus k c eſt multiplex arcus b c,ita an gulus k d c anguli b d c.& angulus k a c anguli b a c,ſimiliter ſicut arcus m g eſt multi plex arcus f g, ita angulus m h g anguli f h g,& angulus m e g angu li f e g,ſed ſi arcus k c eſt æqualis ar cui m g,angulus k d c eſt æqualis angulo m h g, & angulus k a c an gulo m e g,& ſi maior,maiores,& ſi minor, minores per 26 tertij: per diffinitionem itaque incontinuæ proportionalitatis proportio ar cus b c ad arcũ f g,eſt ſicut anguli b d c ad angulum f h g,& ſicut an guli b a c ad angulũ f e g, quod eſt propoſitum. Idem intelige in eodem circulo,

Eucli. ex Zamb. Theorema 25 Propoſitio 33

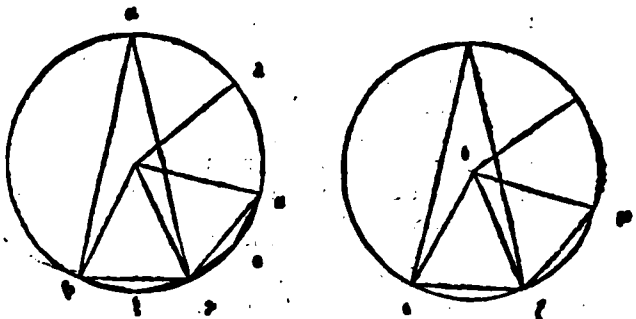
In æqualibus circulis anguli eandem habent rationem ipſis circunferen tijs in quibus conſiſtunt,& ſi ad centra & ſi ad circunferentias fuerint con ſtuti, tum etiam ſectores, ut puta ad centra conſtituti.

THEON ex Zãb. Sint æquales circuli α β γ,& δ ε ζ,ad eorũq; centra η θ,anguli ſint ϲ η γ,et ι θ ζ,ad eorũ circunferentias uero,anguli qui ſub β α γ,& δ ε ζ. Dico quod eſt ſicut circunferentia β γ,ad circunferentiam ι ζ,ſic eſt angulus β η γ,ad angulum ι θ ζ,& angulus β α γ,ad angulum ι δ ζ,& inſuper η β γ,ſector ad θ ζ ι,ſectorem. Ponatur (per 28 tertij,ipſi quidem β γ,circunferentiæ æquales quotcunque ordine hoc eſt γ κ,& κ λ,ipſi autem ι ζ, quotcunque æquales circunferentiæ ζ μ,& μ ν. Connectanturque η κ,η λ,θ μ,& θ ν. Quoniam igitur æquales ſunt β γ, γ κ,& κ λ,circunferentiæ ad inuicem,æquales (per 27 tertij,) quoque ſunt anguli ϲ η γ,γ η κ,& κ η λ. Quotuplex igitur eſt ϲ λ,circũferẽtia ipſius β γ,circũferẽtiæ,totuplex eſt & angulus ϲ η λ,anguli ϲ η γ. Id propterea etiã quotuplex eſt ν ι,circũferẽtia ipſius ι ζ,circunferẽtiæ,totuplex eſt & angulus ν θ ι,ipſius ι θ ζ. Si igitur æqualis eſt circũferẽtia β λ,ipſi circunferentiæ ι ν,æqualis eſt & angulus β η λ,angulo ι θ ν,& ſi maior eſt ϲ λ,circunferentia quidem ι ν,circunferentia, maior eſt & angulus ϲ η λ,angulo ν θ ι,& ſi minor,minor. Quatuor iam exiſtentibus magnitudinibus, duabus,inquam,circunferentijs β γ,& ι ζ,biniſque angulis hoc eſt β η δ,& θ ζ,ſuſcipiuntur quidem ipſius β γ, circunferentiæ atque ipſius anguli ϲ η γ,æque multiplices hoc eſt ϲ λ circunferentia & angulus β η λ,ipſius autem ι ζ circunferentiæ & anguli ι θ ζ,circunferentia ι ν,& angulus ι θ ν. Oſtenſum autem eſt quod ſi circunferentia β λ,excedit circunferẽtiam ι ν, angulus quoque β η λ excedit angulum ι θ ν,& ſi æqualis,æqualis: & ſi minor,minor. Eſt igitur (per 6 diffinitionẽ quinti.) ſicut ϲ γ, circunferentia ad ι ζ, circunferentiam: ſic angulus ϲ η γ ad angulum ι θ ζ. Sed ſicut angulus ϲ η γ,ad angulum ι θ ζ,ſic angulus ϲ α γ,ad angulum ι δ ζ,duplus enim eſt (per 20 tertij,) uterq; utriuſq;. Et ſicut igitur β γ,circunferentia ad ι ζ circunferentiam,ſic angulus β η γ, ad angulum ι η ζ,& angulus ϲ α γ,ad angulum ι δ ζ. In æqualibus igitur circulis anguli eandẽ habẽt rationẽ ipſis circũferentijs,& ſi ad centra & ſi ad circunferẽtias cõſtituti fuerint, quod demoſtraſſe oppʒuit. Dico etiã quod & ſicut ϲ γ, circũferentia ad ι ζ, circunferentiã, ſic η ϲ γ, ſector ad θ ι ζ, ſectorẽ. Cõnectantur β γ & γ η, & aſſumptis ſuper ϲ γ, & γ η, circũferentijs ζ ο. ſignis, cõnectãtur ϲ ζ, ζ γ, γ ο, & ο η. Et quoniã (per 15 diffinitionẽ primi) duæ ϲ η, & η γ, duabus γ η. et η η, ſunt æquales, æquales ſeſq; angulos cõprehendũt, et baſis ϲ γ, ipſi γ η. eſt æqualis, triãgulũ igitur η ϲ γ, (per 4 primi) triãgulo η γ η, eſt æquale. Et quoniã æqualis eſt ϲ γ, circunferentia ipſi γ η, circũferẽtiæ, & reliqua igitur quæ in totã circulũ α ϲ γ, circũferentia reliquæ quæ in eandẽ totũ α ϲ γ, circulũ circũferentiæ ϲ ſl æqualis. Quare et angulus ϲ ζ γ, ipſi γ ο η, eſt æqualis, Simile igitur (per 10 diffinitionẽ tertij) eſt ϲ ζ γ, ſegmentũ, ipſi γ ο η, eſt ſegmẽto, & in æqualibus ſunt rectis lineis ϲ γ & η γ. Quæ autem ſuper æqualibus rectis lineis ſimilia circulorum ſegmenta conſiſtunt, ea ad inuicem ſunt æqualia (per 24 tertij: ſegmentum igitur ϲ ζ γ, ipſi γ ο η, ſegmento eſt æquale, eſt autem & triangulum η ϲ γ, triangulo η γ η, æquale. Totus igitur ſector η ϲ γ, toti η γ η, ſectori eſt æqualis. Id propterea & η η λ, ſector, utrique ipſorum η ϲ γ, & η γ η, eſt æqualis. Tres igitur ſectores η ϲ γ, η γ η, & η η λ, ſibi inuicem ſunt æquales. Id pro

pterea

pterea & θ ι ξ, θ ξ μ, & θ μ ν. sectores, sibi inuicem sunt æquales. Quotuplex igitur est β λ, circumferentia ipsius ε γ circumferentiæ, totuplex est & λ ι β, sector ipsius ι β γ, sectoris. Id propterea & quotuplex est ν ι, circumferentia ipsius ι ξ, circumferentiæ, totuplex est & θ ι ν sector ipsius θ ι ξ, sectoris. Si igitur æqualis est β λ, circumferentia ipsi ι ν circumferentiæ, æqualis est & β ι λ, sector ipsi ι θ ν, sectori. Et si excedit ε λ, circumferentia ipsam ι ν. circumferentiã, excedit quoq; & β ι λ, sector ipsum θ ι ν, sectorẽ, & si deficit: deficit. Quatuor iam existentibus magnitudinibus, duabus inquam β γ, & ι ξ, circumferentiis, duobusque ι ε γ, & θ ι ξ, sectoribus, suscipiãtur æque multiplices ipsius quidem β γ

circumferentiæ & ipsius ι β γ sectoris, hoc est β λ, circumferentia & ι β λ, sector ipsius autẽ ι ξ, circumferentiæ & ipsius θ ι ξ, sectoris, circumferentia nempe ι ν, & sector θ ι ν. Et ostensum est quod si circumferentia ε λ excedit ipsam circumferentiam ι ν. excedit quoque & β ι λ, sector ipsum ι θ ν, sectorem, & si æqualis, æqualis: & si deficit deficit. Est igitur (per conuersionem diffinitionis sexti, sicut circũferentia ε γ, ad ι ξ, sic ε γ, sector ad θ ι ξ, sectorem.

CORRELARIVM *Et manifestum est quod sicut sector ad sectorem, sic angulus ad angulum.*

SEXTI LIBRI FINIS.

EVCLIDIS MEGARENSIS GRAECI PHILOSOPHI, GEOMETRICORVM ELEMENTORVM LIBER SEPTIMVS.

Ex Campano triplex principiorum genus. *Primum.* *Diffinitiones.*

VNitas, est qua unaquæq; res una dicitur. 2 Numerus, est multitudo ex unitatibus composita. 3 Naturalis series numerorum, dicitur in qua secundum unitatis additionem fit ipsorum computatio. 4 Differentia numerorum, appellatur numerus quo maior abundat à minore. 5 Numerus primus dicitur, qui sola unitate metitur. 6 Numerus compositus dicitur quẽ alius numerus metitur. 7 Numeri contra se primi dicuntur, qui nullo numero excepta sola unitate numerantur. 8 Numeri adinuicem compositi siue cõmunicantes dicuntur, quos alius numerus quàm unitas metitur, nullusque eorum est ad alium primus. 9 Numerus per alium multiplicari dicitur, qui toties sibi coaceruatur, quoties in multiplicante est unitas. 10 Productus uero dicitur, qui ex eorum multiplicatione crescit. 11 Numerus aliũ numerare dicitur, qui secundũ aliquẽ multiplicatus illũ producit. 12 Pars, est numerus numeri minor maioris, cum minor maiorẽ numerat. Et qui numeratur numerantis multiplex appellatur. 13 Denominuans, est numerus secundum quem pars sumitur in suo toto. 14. Similes dicuntur partes, quæ ab eodẽ numero denominantur.

Prima

15 Prima ſimpla numeri pars, eſt unitas. 16 Quãdo duo numeri partem habuerint cõmunem, tot partes maioris dicetur eſſe minor, quoties eadem pars fuerit in minore, totæ uero, quoties ipſa fuerit in maiore.

17 Numeri ad numerum dicitur proportio minoris quidem ad maiorem, in eo quod eſt maioris pars uel partes. Maioris uero ad minorem, ſecundum quod eum continet & eius partem uel partes. 18 Cum fuerint quotlibet numeri cõtinue proportionales, dicetur proportio primi ad tertium ſicut primi ad ſecundum duplicata, ad quartum uero triplicata.

19 Cum continuatæ fuerint eædem uel diuerſæ proportiones, dicetur proportio primi ad ultimum, ex omnibus compoſita. 20 Denominatio dicitur proportionis minoris quidem numeri ad maiorẽ, pars, uel partes ipſius minoris quæ in maiore ſunt. Maioris autem ad minorem, totum uel totũ & pars uel partes, prout maior ſuperfluit. 21 Similes ſiue una alij eadem dicuntur proportiones, quæ eandem denominationẽ recipiũt. Maior uero, quæ maiorem. Minor autem, quæ minorem. 22 Numeri uero quorum proportio una, proportionales appellantur. 23 Termini ſiue radices dicuntur, quibus in eadem proportione minores ſumi impoſſibile eſt.

Petitiones.

1 Cuilibet numero, quotlibet poſſe ſumi æquales prout libet, uel multiplices. 2 Quolibet numero, aliquem quantũlibet ſumere poſſe maiorem. 3 Seriem numerorum, in infinitum poſſe procedere.

4 Nullum numerum in infinitum poſſe diminui.

Communes animi conceptiones.

1 Omnis pars, minor eſt ſuo toto. 2 Quicunq; eiuſdẽ ſiue æqualium fuerint æque multiplices, ipſi quoq; erũt æquales. 3 Quibus idem numerus æque multiplex fuerit, ſiue quorum æque multiplices fuerint æquales, & ipſi etiam erunt æquales. 4 Omnis numeri pars eſt unitas, ab ipſo denominata. 5 Omnis pars eſt minor, quæ maiorẽ habet denominationẽ, maior uero, quæ minorem. 6 Quilibet numerus totus eſt ab unitate, quota pars ipſius eſt unitas. 7 Quicunque numerus in unitatem ducitur, ſeipſum producit, & in ſeipſum numerat. Vnitas quoq; in quemcunq; ducta, producit eundem. 8 Quicunq; numerus numerat duos, numerat quoq; compoſitum ex illis. 9 Quicunq; numerus numerat aliquem, numerat omnem numeratũ ab illo. 10 Quicunq; numerus numerat totum & detractum, numerat reſiduum.

FINIS.

EVCLIDIS MEGARENSIS GRAECI PHILOSOPHI, ARITHMETICORVM ELEMENTORVM LIBER SEPTIMVS.

Euclidis ex Zamberto. *Diffinitiones.*

Nitas, eſt qua unumquodq; eorum quæ ſunt unum dicitur. 2 Numerus autem, ex unitatibus compoſita multitudo. 3 Pars, eſt numerus numeri minor maioris, quãdo dimetitur maiorem. 4 Partes autem, quando non metitur. 5 Multiplex uero, maior minoris, quando eum metitur minor. 6 Par nnmerus, eſt qui bifariã diuiditur. 7 Impar uero, qui bifariam non diuiditur, uel qui unitate differt à pari. 8 Pariter par numerus, eſt quem par numerus metitur per numerũ parem. 9 Pariter autem impar, eſt quem par numerus metitur per imparem numerum. 10 Impariter uero par, eſt quem impar numerus dimetitur per numerum parem. 11 Impariter uero impar numerus eſt, quem impar numerus metitur per imparem numerũ. 12 Primus numerus, eſt quem unitas ſola metitur. 13 Primi adinuicem ſunt numeri, quos unitas ſola dimetitur cõmunis menſura. 14 Compoſitus numerus, eſt quem numerus aliquis metitur. 15 Compoſiti autem adinuicem numeri, ſunt quos numerus aliquis cõmunis dimenſor metitur. 16 Numerus numerum multiplicare dicitur, quãdo quotæ ſunt in ipſo unitates toties componitur multiplicatus, & gignitur aliquis. 17 Quando autem bini numeri ſeſe adinuicem multiplicantes, aliquem fecerint, factus, planus appellatur. Latera uero illius, multiplicantes ſeſe inuicem numeri. 18 Quando uero tres numeri ſeſe multiplicãtes adinuicem fecerint aliqnem, factus ſolidus appellatur, latera uero illius, multiplicantes ſeſe inuicem numeri. 19 Quadratus numerus, eſt qui æque æqualis, uel qui ſub duobus æqualibus numeris continetur. 20 Cubus uero, qui æque æqualis æque uel qui ſub tribus æqualibus numeris continetur. 21 Numeri proportionales, ſunt quando primus ſecundi, & tertius quarti æque fuerit multiplex, uel eadem pars uel eædem partes.

Similes plani & ſolidi numeri, ſunt qui proportionalia habent latera.

Perfectus numerus, eſt qui ſuipſius partibus eſt æqualis.

Eucli. ex Camp. *Propoſitio 1.*

I à maiore duorum numerorũ minor detrahatur donec minus ea ſuperſit, ac deinde de minore ipſum reliquũ donec minus eo relinquatur, itemq; à reliquo primo reliquum ſecundum quouſque minus eo ſuperſit, atq; in huiuſcemodi continua detractione nullus fuerit

fuerit reliquus qui ante relictum numeret uſq; ad unitatem, eos duos numeros contra ſe primos eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS. Sint duo numeri a b & c d, c d, minor: detrahaturq; c d ex a b quoties poteſt, & ſit reſiduũ e b, qui erit minor c d, alioqui poſſet ex ipſo adhuc detrahi c d, detrahatur & ipſe e b ex c d, quoties poteſt, ſitq; reſiduũ f d, a . . . . . e . . . g . b
ſed & f d detrahatur ex e b quoties poteſt, & ſit reſiduum g b, quod ſit unitas, dico tunc numeros a b & c d, eſſe contra ſe primos. Si enim ſunt compoſiti, numerabit eos communiter per diffinitionem aliquis numerus præter unitatem, qui ſit h, & quia h numerat c d, numerabit a e per penultimã conceptionẽ, & quia idem c . . . . . f . . . d
numerat a b, numerabit etiam e b per ultimam conceptionẽ: ergo & c f per penultimã, quare & f d per ultimam, ergo & g e per penultimã. ergo & g b per ultimam, b . .
& quia g b eſt unitas, ſequitur numerũ eſſe partem unitatis uel ſibi æqualem, quod eſt impoſſibile. Erunt igitur a b & c d, contra ſe primi, quod eſt propoſitum.

CAMPANI additio. Quod ſi duo numeri a b & c d ſint contra ſe primi, non erit in hac mutua detractione ſtatus anteq; ad unitatem perueniatur. Et eſt iſtud conuerſum eius quod autor proponit. Si autem in hac mutua detractione fuerit ſtatus antequam perueniatur ad unitatem, ſit ut g b ſit numerus qui detra a . . . . . e . . . g . b
hatur ab f d, & nihil ſit reſiduum: igitur g b numerat f d, ergo per penultimam conceptionem, numerat & e g, & quia etiam numerat ſeipſum, numera- c . . . . f . . . d
bit per antepenultimam conceptionem totum e b, ergo per penultimam numerat c f. Sed oſtenſum eſt prius quod numerat f d, ergo per antepenultimam numerat totum c d, quare per penultimam numerat a e, & quia oſtenſum eſt prius quod etiam numerat e b, ſequitur per antepenultimã ut etiam numeret a b: quia igitur numerus g b numerat utrumq; duorum a b & c d, numeri a b & c d ſunt compoſiti: non igitur contra ſe primi, quod eſt contra hypotheſin. Per hanc ergo uiam, propoſitis quibuſq; duobus numeris, inueſtigamus utrum ipſi ſint contra ſe primi, ſi enim tali facta mutua detractione perueniatur ad unitatem, ipſi ſunt contra ſe primi. Si autem ſit ſtatus anteq; perueniatur ad unitatem, ipſi ſunt compoſiti.

Eucli. ex Zamb. *Theorema 1* *Propoſitio 1*

1 **Si duobus numeris inæqualibus expoſitis, ſublato ſemper minore, à maiore reliquus minime metiatur præcedentem quoad aſſumpta fuerit unitas, qui à principio numeri, primi adinuicem erunt.**

THEON *ex Zamb.* *Duobus namq; inæqualibus numeris propoſitis α β & γ δ, ſublato ſemper minore à maiore, reliquus minime metiatur præcedentem quoad ſumpta fuerit unitas. Dico quod ipſi α β & γ δ, primi adinuicem ſunt, hoc eſt quod ipſos α ε & γ δ unitas ſola dimetitur. Si autem α ε & γ δ*
non ſunt primi adinuicem, eos aliquis numerus metietur, metiatur, eſtq; ι, & γ δ ι . .
ipſum β ζ metiens, relinquat ſe minorem ζ α: at α ζ ipſum δ γ metiens, relinquat ſe mi- δ . . . ι . . γ
norem ι γ, & ι γ ipſum ζ θ metiens, relinquat unitatem ε α. Quoniam igitur ι ipſum β . . . . . ζ . . θ . α
δ γ metitur, & γ δ ipſum β ζ metitur, igitur & ι ipſum β ζ metitur: metitur autem &
totum ε α, & reliquum igitur α ζ metietur. At α ζ ipſum δ ι metitur, & ι igitur ipſum δ ι metietur: metietur autem
& totum δ γ, & reliquum igitur γ ι metietur. At ι ι ipſum ζ θ metitur, & ι igitur ipſum ζ θ metietur: metitur autem
& totum ζ α, & reliquã igitur α θ metietur unitatem, numerus exiſtens, quod eſt impoſſibile. Igitur ipſos α ε & γ δ,
nullus numerus metietur. Igitur α ε & γ δ, primi adinuicem ſunt, quod demonſtrare oportebat.

Eucli. ex Camp. *Propoſitio 2*

2 PRopoſitis duobus numeris adinuicem compoſitis, maximum numerum communem eos numerantem inuenire.

CORRELARIVM.

Vnde manifeſtum eſt quia omnis numerus duos numeros numerans, numerat numerum maximum ambos numerantem.

CAMPANVS. Sint duo numeri compoſiti a b & c d, minor, c d, quia ergo numerat eos communiter aliquis numerus per diffinitionem, a . . . . . e . . . . . b
uolo inuenire maximũ numerum eos cõmuniter numerantẽ. c . . . . . f . . . d
Secundum modum & ſimilitudinẽ prioris, minuo minorem de maiori, g . . . .
quoad poſſum, uidelicet c d de a b, & ſit reſiduum e b: itemq; e b de c d quoad poſſum.

& ſit reſiduum f d, & quia huius diminutio non poteſt fieri infinities per ultimam perdi-
tionem, nec poteſt etiam ad unitatem peruenire in propoſito per præcedentem, quia
tunc eſſent numeri propoſiti contra ſe primi, quod eſt contra hypotheſin, ſit ut cum detraxero f d ex e b quo-
ad potero, quod nihil ſit reſiduũ: dico tunc f d eſſe ma-
ximum numerum numerantem a b & c d. Quod enim numeret eos, patet per penulti-
mam & antepenultimam conceptionẽ, alternatim quoties oportuerit repetitas, ſicut
in demonſtratione conuerſæ præcedentis. Numerat enim f d, e b, quia cum ab ipſo de-
trahitur quoad poteſt, nihil fit reſiduum, ergo & c f per penultimam conceptionem,
ergo & c d per antepenultimam, quare & a e per penultimam, igitur & a b per antepe-
nultimam. Quod autem nullus maior f d, numeret a b, & c d, ſic patet. Si enim fieri po-
teſt, ſit uumerus g maior f d, numerans utrumq; duorum numerorum a b & c d: quia
igitur g numerat c d, numerabit per penultimam conceptionem a e, & quia numerat
a b, numerabit per ultimam e b, ergo per penultimam numerat c f. & quia etiam nu-
merat c d, numerabit per ultimam f d, maior, uideſicet, minorem, quod eſt impoſſibile.
Ex hoc ſecundo proceſſu liquet correlarium.

a ..... e ..... b
c ..... f ... d
g ....

Eucli. ex Zamb. Problema 1 Propoſitio 2

Duobus numeris datis non primis adinuicem, maximam eorum communem dimenſionem inuenire.

THEON ex Zamberto. *Sint dati bini numeri non primi adinuicem, α β & γ δ: oportet iam ipſorum α β & γ δ, maximam dimenſionem inuenire. Si quidem γ δ ipſum α β metitur, metitur autem & ſeipſum. Igitur γ δ, ipſorum γ δ & α β communis dimenſio eſt, & manifeſtum eſt quod maxima, nullus enim maior ipſo γ δ, ipſum γ δ metietur. Si autem γ δ non metitur ipſum α ε, ipſorum α β & γ δ ſublato (per primam ſeptimi) ſemper minore à maiore, ſumetur numerus aliquis qui metietur præcedentem, unitas quidem non ſumetur. Si autem non, erunt α ε & γ δ primi adinuicem, quod non ſupponitur. Sumetur aliquis numerus igitur qui metietur præcedentem, & γ δ quidem ipſum α ε metiens, (per primam ſeptimi) relinquat ſe minorem α ζ: α ζ autem ipſum γ δ metiens, relinquat ſe minorem γ ξ & γ ξ, ipſum α ζ metiatur. Quoniam igitur γ ξ ipſum α ζ metitur, & α ζ ipſum δ ξ metitur: igitur γ ξ ipſum δ ξ metietur, metitur & ſeipſum, & totum igitur γ δ metietur. At γ δ ipſum ε ζ metitur, & ζ ξ igitur ipſum ε ζ metitur: metitur autem & ζ α, igitur & totum ε α metietur: metietur quoq; ipſum γ δ, igitur γ ξ ipſos α ε & γ δ metitur. Igitur γ ξ ipſorum α β & γ δ cõmunis dimenſio eſt. Dico enim quod & maxima, ſi γ ξ ipſorum α ε & γ δ non eſt maxima communis menſura, metietur ipſos α β & γ δ numeros aliquis numerus maior exiſtens ipſo γ ξ metiatur, eſtoq; η. Et quoniam η ipſum γ δ, & γ δ ipſum β ζ metitur, & η igitur ipſum ε ζ metitur. Metitur autem & totum α β, & reliquum igitur α ζ metietur: at α γ ipſum δ ξ metitur, & η igitur ipſum δ ξ metietur: metietur autem & totum γ δ, & reliquum igitur γ ξ metietur, maior minorem, quod eſt impoſſibile. Igitur ipſos α ε & γ δ numeros numerus non metietur, maior exiſtens ipſo γ ξ. Igitur γ ξ ipſorum α β & γ δ maxima eſt cõmunis menſura, quod oportebat facere.*

a ..... e ..... b
c ..... f ... d
g ....
β ..... α
δ .... γ
β ..... ζ ..... α
δ .... ξ ... γ
ε ..... ζ ..... α
δ .... ξ ... γ
η ...

CORRELARIVM. *Ex hoc manifeſtum eſt quod ſi numerus binos numeros metitur, & maximam communem eorum dimenſionem metietur.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 3

Propoſitis tribus numeris adinuicem compoſitis, maximum numerorum eos communiter numerantium inuenire.

CAMPANVS. Priuſquam hanc tertiam concluſionem demonſtremus, demonſtrandum arbitramur ipſius antecedens, uidelicet, propoſitis tribus numeris, qualiter poterimus certificare an ipſi ſint adinuicem compoſiti. Sint itaque tres numeri a, b, c, de quibus uolo uidere utrum ipſi ſint adinuicem cõpoſiti: per primam igitur inquiro an duo primi qui ſunt a & b ſint adinuicẽ primi, quod ſi ſic, non erunt a, b, c, adiuuicẽ compoſiti per diffinitiouem. Si autem a & b ſunt adinuicẽ compoſiti, ſit per præcedentem d maximus numerus eos numerans, qui ſi numerat c, erunt per diffinitionem, a, b, c, adinuicem compoſiti. Si autem non numerat ipſum, ſed ipſi c, & d quidem ſunt contra ſe primi, non erunt a, b, c, adinuicem cõpoſiti, nam quicunq; numeraret eos, numeraret etiam d per correlarium præcedentis, ſicq; eſſent d & c compoſiti, quod eſt contra

a ..... d ....
b ..... e ..
c ....
c .....
c .....

contra hypotheſin. Si autem c & d ſunt cõpoſiti, erũt etiam a, b, c adinuicem compoſiti. Sit enim per præmiſſam, e, maximus numerans c & d, qui etiam per penultimam conceptionem numerabit a & b, quare per diffinitionem a, b, c, ſunt adinuicem compoſiti.

Simili quoq; modo ſcietur, propoſitis quotlibet pluribus quàm tribus, an omnes ſint adinuicem compoſiti. Propoſitis itaque tribus qui ſunt adinuicem compoſiti, qui etiam ſint a, b, c, uolo inuenire maximum numerum numerantem omnes. Sumo ſecundum doctrinam præmiſſæ, d maximum numerantẽ a & b, qui ſi numerat c, ipſe eſt quem quærimus: alioqui per correlarium præcedentis ſequeretur maiorem numerare minorem. Si autem non numerat c, erunt tamen c & d adinuicem compoſiti per hypotheſin & correlarium præcedentis & diffinitionem: ſit igitur maximus eos numerans e, dico e eſſe maximum numerantem a, b, c. Quod enim eos numeret, patet per hanc ultimam hypotheſin quæ eſt ipſum eſſe maximum numerantem c & d, & per penultimam conceptionem. Et quod nullus eo maior numeret eos, ſic patet: ſit enim ſi poteſt fieri, f maior e, qui numeret a, b, c, qui cum numeret a & b, numerabit per correlarium præmiſſæ d, & quia etiam numerat c, numerabit per idem correlarium c, maior, uidelicet, minorem, quod eſt impoſſibile. Non erit igitur numerus aliquis maior e, numerans a, b, c, quod eſt propoſitum.

CAMPANI additio. Simili quoq; modo inuenietur maximus numerus, numerans quotlibet plures tribus adinuicem compoſitos. Vnde non oportuit Euclidem de pluribus tribus hoc docere, quia idem eſt modus & ars in tribus & pluribus.

Ex ultimo autem huius demonſtrationis proceſſu, poſſumus etiam iſtud correlarium huic tertiæ concluſioni adijcere.

CORRELARIVM. Vnde manifeſtum eſt quod omnis numerus numerans quotlibet adinuicem compoſitos, numerat maximum numerantẽ cos omnes, & etiam maximos numerantes binos & binos eorum.

Eucli. ex Zamb. Problema 2 Propoſitio 3

3 Tribus numeris datis non primis adinuicem, maximam eorum communem menſuram inuenire.

THEON ex Zamberto. *Sint dati tres numeri non primi adinuicem α, ε, γ, oportet iam ipſorum α, β, γ, maximam communem dimenſionem inuenire. Sumatur ipſorum α, β, maxima communis menſura δ, (per ſecundam ſeptimi.) Iam ipſe δ, ipſum γ aut metitur aut non metitur, metiatur primum: metitur autem ipſos & α, ε. Igitur δ metitur ipſos α, β, γ. Igitur δ, ipſorum α, ε, γ communis dimenſio eſt. Dico iam quod & maxima. Si autem δ ipſorum α, ε, γ non eſt maxima communis menſura, metietur ipſos α, β, γ, numeros aliquis numerus maior ipſo δ. Metiatur, & ſit ζ. Quoniam enim ζ metitur ipſos α, ε, γ, metietur igitur & ipſos α, β. Igitur & ipſorum α, β, maximam communem menſuram metietur, (per correlarium ſecundæ ſeptimi.) Ipſorum autem α, β, maxima cõmunis menſura eſt δ. Igitur γ ipſum δ metietur, maior minorem, quod eſt impoſſibile (per conſtructionem.) Ipſos igitur α, β, γ, numeros, numerus aliquis non metietur maior exiſtens ipſo δ. Igitur δ, ipſorum α, β, γ, maxima communis dimenſio eſt. Non metiatur iam δ ipſum γ. Dico quod primum δ & γ, non ſunt primi adinuicem. Quoniam enim α, β, γ, (per hypotheſin) non ſunt primi adinuicem, metietur eos aliquis numerus. At ipſos α, β, γ, metiens, metietur & ipſos α, ε, & ipſorum α, β, maximam menſuram δ, metietur (per correlarium ſecundæ ſeptimi.) Metitur autem & γ. Ipſos igitur δ, γ, numeros, numerus aliquis metietur: igitur δ & γ, non ſunt primi adinuicem. Sumatur (per primam ſeptimi) igitur ipſorum δ, γ, maxima communis menſura ζ, & quoniam ζ ipſum δ metitur, at δ ipſos α, β, metitur, & ζ igitur ipſos α, β, metitur: metitur autem & γ. Igitur ζ ipſos α, β, γ, metitur. Igitur ζ ipſorum α, β, γ, communis dimenſio eſt. Dico autem quod & maxima. Si autem ζ ipſorum α, β, γ, non eſt maxima menſura, ipſos α, ε, γ, numeros metietur aliquis numerus maior exiſtens ipſo ζ, metiatur, & ſit η. Et quoniam η ipſos α, β, γ, metitur, & ipſos α, ε, metitur, & ipſorum α, ε, igitur communem maximam*

α . . . . . .
β . . . . . .
γ . . . .
δ . .
ζ . . .

mensuram metietur (per correlarium secundæ septimi.) ipsorum autem α, β, maxima communis mensura est Δ. Igitur ζ ipsum Δ metitur: metitur autem & γ. Igitur ζ ipsos Δ, γ, metitur, & ipsorum Δ, γ, maximam communem mensuram metietur (per idem.) At ipsorum Δ, γ, maxima communis mensura est ε. Igitur ζ ipsum ε metitur, maior minorem, quod est impossibile. Ipsos igitur α, β, γ, numeros numerus aliquis non metitur maior existens ipso ε. Igitur ε ipsorum α, β, γ, maxima communis dimensio est, quod fecisse oportuit.

α 2
β . . . . . .
γ . . . . . .
Δ . . . . . .
ε . . .
ζ . . .

CORRELARIVM. Proinde manifestū est, q; si numerus aliquis tres numeros metitur, & maximā eorum cōmunem dimensionē metietur. Similiter autem & pluribus numeris datis non primis adinuicē, maxima cōmunis dimensio inuenietur.

Eucli. ex Camp. Propositio 4

4 Mnium duorum numerorū inæqualium, minor, maioris aut pars est, aut partes.

CAMPANVS. Sint duo numeri a & b, b, minor, dico quod b est pars uel partes a. Aut enim b numerat a, aut non, si numerat, pars eius est per diffinitionē. Si non numerat ipsum, aut ergo sunt adinuicem primi, aut non, si non sunt adinuicem primi, habebunt per diffinitionem partem communem, quæ quoties fuerit in b tot partes a dicetur esse b per diffinitionē: si autem sint adinuicem primi, quia tamen omnis numeri pars est unitas ab ipso denominata, patet idem per unitates.

a 1
b . . . .
b . . . . . .
b . . . . . .

Eucli. ex Zamb. Theorema 2 Propositio 4

4. Omnis numerus, omnis numeri minor maioris aut pars est aut partes.

THEON ex Zamberto. Sit bini numeri α, β γ, & sit minor ε γ. Dico quod β γ ipsius α, aut pars est aut partes. Ipsi enim α, ε γ, aut primi adinuicem sunt, aut non: sint primum α, ε γ, primi adinuicem. Diuiso etenim β γ in eas quæ in ipso sunt unitates, erit unaquæq; unitas earum quæ in ε γ, pars aliqua ipsius α, proinde partes est ε γ, ipsius α. Non sint autem ipsi α, ε γ, primi adinuicem. Iam β γ ipsum α aut metitur, aut non metitur. Si quidem igitur ε γ ipsum α metitur, pars est ε γ ipsius α. Si autem non, sumatur (per secundam septimi) ipsorum α, β γ, maxima communis mensura, sitq; Δ. Diuidatur ε γ in æquales ipsi Δ, hoc est ε ζ, ζ θ & θ γ. Et quoniā Δ ipsum α metitur, pars est Δ ipsius α: æqualis autem est Δ unicuiq; ipsorum β ζ, ζ θ & θ γ: & unusquisq; igitur ipsorum β ζ, ζ θ & θ γ, ipsius α est pars. Quare partes est β γ ipsius α. Omnis igitur numerus, omnis numeri minor maioris aut pars est aut partes, quod demonstrare oportebat.

α . . . . . .
β . . . . . γ
β . . . . . γ
β . . . ζ . . . θ . . . γ
Δ . . .

Eucli. ex Camp. Propositio 5

5 I fuerint quatuor numeri, quorum primus tota pars secundi quota tertius quarti, erunt primus & tertius pariter accepti tota pars secundi & quarti pariter acceptorum, quota primus secundi.

CAMPANVS. Volens Euclides hos libros de numeris aliquo præcedentiū non indigere, sed per seipsos stare, partem eius quod proposuit per primam quinti de quantitatibus in genere, proponit per hanc quintam huius septimi de numeris. Sint igitur quatuor numeri a, b, c, d, sitq; b tota pars a, quota d, c: dico quod b & d pariter accepti sunt tota pars a & c pariter acceptorū, quota b est a: diuisis enim a & c secūdum quantitatem b & d, argumentare sicut in prima quinti: erit enim ut totidem sint partes a, quot c per positionem, & ut aggregatum ex prima parte a & prima c, sit æquale aggregato ex b & d: similiter quoq; & aggregatum ex secunda parte a & secunda c, & quia hæc aggregatio toties potest fieri quoties cōtinetur b in a, sequitur ut numerus æqualis aggregato ex b & d, toties contineatur in aggregato ex a & c, quoties b continetur in a, quare constat propositum.

a . . . . . c . . . . . .
b . . . . d . . .

Eucli. ex Zamb. Theorema 3 Propositio 5

5 Si numerus numeri pars fuerit, & alter alterius eadem pars, & uterque utriusque eadem pars erit, quæ unus unius.

THEON ex Zamberto. Numerus enim α, numeri β γ esto pars, & alter Δ alterius ε ζ eadem pars, quæ est α ipsius ε γ. Dico quod uterque α, Δ, utriusq; β γ & ε ζ eadem pars est, quæ & α . . . . . .

α ipsius

α ipſius ε γ. Quoniam enim α pars eſt ipſius β γ, eademq; pars eſt δ ipſius ϛ ζ, quot igitur ſunt in ipſo β γ numeri æquales ipſius α, tot ſunt & in ipſo ϛ ζ numeri æquales ipſi δ. Diuidatur, inquam, β γ in æquales ipſi α, hoc eſt β η & η γ, & ϛ ζ in æquales ipſi δ, hoc eſt ϛ θ, & θ ζ. erit iam æqualis multitudo ipſorum β η & η γ, multitudini ipſorũ ϛ θ & θ ζ. Et quoniã æqualis eſt β η ipſi α, & ϛ θ ipſi δ, igitur β η & ϛ θ, α, δ ſunt æquales. Id propterea etiam η γ ipſi α eſt æqualis, & θ ζ ipſi δ: ipſi igitur η γ & ζ ipſis α δ æquales ſunt. Quot igitur ſunt in ipſo β γ numeri æquales ipſi α, tot ſunt & in ε γ & ϛ ζ æquales ipſis α, δ. Quotuplex igitur eſt β γ ipſius α, totuplex eſt & uterque ε γ & ϛ ζ utriuſq; α, δ. Quæ igitur pars eſt α ipſius ε γ, eadem pars eſt, & uterque α, δ utriuſq; β γ & ϛ ζ. quod oportebat demonſtrare. Euclides ex Campano. Propoſitio 6

I fuerint quatuor numeri quorum primus totæ partes ſecundi quotæ tertius quarti, erunt primus & tertius pariter accepti totæ partes ſecundi & quarti pariter acceptorum, quotæ primus ſecundi.

CAMPANVS. Quod propoſuit præmiſſa de parte, proponit iſta de partibus. Sint itaq; ut prius quatuor numeri a, b, c, d, ſitq; ut b ſit tot & totæ partes a, quot & quotæ d eſt c: dico quod b & d pariter accepti erunt tot & totæ partes a & c pariter acceptorũ, quot & quotæ b eſt a. Dico autem tot & totas, quia partium pluralitas duobus numeris diffinitur, quorum alter numerator dicitur, alter denominator, ut cum dicimus tres quintæ, ternarius numerat, quinarius denominat. Quia igitur b eſt partes a, ſit ut ſint partes eius numeratæ ab h & denominatæ a κ, eritq; ſimiliter per poſitionem, d partes c numeratæ ab h & denominatæ a κ. Vna itaq; partium b ſit e, & una partium d ſit f, eritq; per hypotheſin, e pars b denominata ab h, & pars a denominata a κ. Similiter quoq; & f erit pars d ſecundum h, & pars c ſecũdum κ. Compoſitus igitur ex e & f ſit g, eritq; per præmiſſam, g pars b & d pariter acceptorum, ſecundum h, itemq; per eandem erit pars a & c pariter acceptorum, ſecundum κ: quare per 16 diffinitionem erunt b & d pariter accepti partes a & c pariter acceptorũ numeratæ ab h & denominatæ a κ, eo quod eorum communis pars eſt g minoris ſecundum h & maioris ſecundum κ, & quia ſic erat b, a, conſtat propoſitum.

CAMPANI annotatio. Potes autem & per hanc & præmiſſam, quod proponit de quatuor numeris, ad quotlibet numeros ampliare, quot ſi quotlibet numeri minores ad totidem maiores comparentur, fuerintq; ſinguli ſingulorum tota pars aut partes, quota uel quotæ primus ſecũdi, erunt quoq; omnes pariter accepti tota pars aut partes omnium pariter acceptorũ, quota uel quotæ primus ſecundi, quod facile probatur per hanc & præmiſſam, quoties oportuerit repetitas. Et ſi crederemus eſſe intentionem Euclidis aſſumere ex prius demonſtratis, aliqua ad demonſtrationem eorum quæ hic proponit, ex 11 quinti facile demonſtraſſemus hanc ſextam. Nunc autem quia uidetur oppoſitum (aliter enim ſuperuacue propoſuiſſet multa de numeris, quæ demonſtrata ſunt in quinto de quantitatibus in genere) neceſſe habuimus propriis uti demonſtrationibus tanquã ex prioribus nihil ſumentes, ſolis huius ſeptimi contenti principiis: propter quod & petitiones & communes animi conceptiones, propoſito proprias non inconuenienter huius ſeptimi principio appoſuimus.

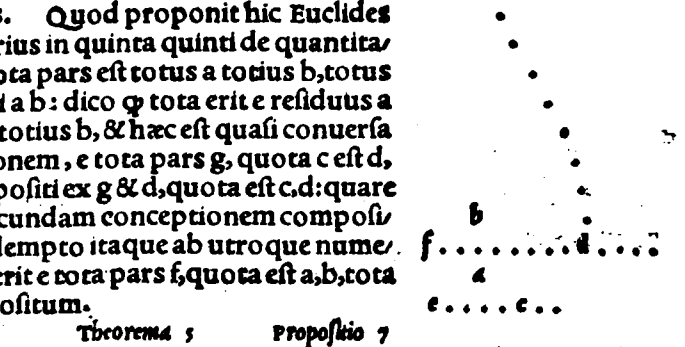
Eucli. ex Zamb. Theorema 4. Propoſito 6

Si numerus numeri partes fuerit, & alter alterius eædem partes, & uterque utriuſque eædem partes erunt, quæ unus unius.

THEON ex Zamberto. Numerus enim α β, numeri γ eſto partes, & alter δ ϛ, alterius ζ eædem partes, quæ α ε ipſius γ. Dico quod & uterq; α ε & δ ϛ, utriuſq; ϛ, ζ, eædem partes ſunt, quæ α ε ipſius γ. Quoniã enim quales partes eſt α β ipſius γ, eædem partes eſt & δ ϛ ipſius ζ: quot igitur partes ſunt in ipſo α ε ipſius γ, tot partes & in δ ϛ, ipſius ζ. Diuidatur quidem α ε in partes ipſius γ, hoc eſt α η & η β, necnon δ ϛ in partes ipſius ζ, hoc eſt δ θ, & θ ϛ. Erit multitudo ipſorum α η, η θ æqualis multitudini ipſorum δ θ, θ ϛ: & quoniam qualis pars eſt α η ipſius γ, talis pars eſt & δ θ ipſius ζ: qualis igitur pars eſt α η ipſius γ, talis pars eſt ut uterque α η & δ θ utriuſq; γ, ζ. Id propterea & qualis pars η ε ipſius γ, talis pars eſt & uterque η ε & θ ϛ utriuſq; γ ζ. Quales igitur partes ſunt α ε ipſius γ, tales partes ſunt & uterque α ε & δ ϛ utriuſq; γ, ζ quod demonſtrare oportebat.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 7

7 SI fuerint duo numeri quorum unus alterius pars, detrahaturq; ab ambobus ipſa pars, erit reliquus tota pars reliqui, quota totus totius.

CAMPANVS. Quod proponit hic Euclides de numeris, propoſuit ſuperius in quinta quinti de quantitatibus in genere. Sit ita ut quota pars eſt totus a totius b, totus ſit c detractus ab a, d detracti a b: dico q; tota erit e reſiduus a f reſidui b, quota eſt totus a totius b, & hæc eſt quaſi conuerſa quintæ. Sit enim per petitionem, e tota pars g, quota c eſt d, eritq; per 5, tota pars a compoſiti ex g & d, quota eſt c, d: quare & quota eſt a, b: igitur per ſecundam conceptionem compoſitus ex g & d eſt æqualis b: dempto itaque ab utroque numero, d, erit g æqualis f. quare erit e tota pars f, quota eſt a, b, tota enim erat e, g, quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 5 Propoſitio 7

7 Si numerus numeri pars fuerit qualis ablatus ablati, & reliquus reliqui pars erit qualis totus totius.

THEON ex Zamberto. *Numerus enim α ϛ numeri γ δ pars eſto, qualis ablatus α ϛ ablati γ ζ. Dico quod & reliquus ϛ ϛ reliqui ζ δ eadem eſt pars, qualis eſt totus α β totius γ δ. Qualis enim pars eſt α ϛ ipſius γ ζ, talis pars eſto & ϛ β ipſius γ η. Et quoniam qualis pars eſt α ϛ ipſius γ ζ, talis pars eſt & ϛ ϛ ipſius γ η, qualis igitur pars eſt α ϛ ipſius γ ζ, talis eſt (per 5 ſeptimi) & α β ipſius ζ η. Qualis autem pars eſt α ϛ ipſius γ ζ, talis pars ſupponitur α β ipſius γ δ. Qualis pars igitur eſt α ϛ ipſius ζ η, talis pars eſt α ϛ ipſius γ δ: igitur α β, utriuſq; ipſorum η ζ & γ δ eadem pars eſt: æqualis igitur eſt η ζ ipſi γ δ. Communis auferatur γ ζ. Reliquus igitur η γ, reliquo ζ δ eſt æqualis. Et quoniam qualis pars eſt α ϛ ipſius ϛ ζ, talis pars eſt ϛ ϛ ipſius η γ, æqualis autem eſt η γ ipſi ζ δ, qualis igitur pars eſt α ϛ ipſius γ ζ, talis pars eſt & ϛ β ipſius ζ δ. Sed qualis pars eſt α ϛ ipſius γ ζ, talis pars eſt & α β ipſius γ δ: qualis igitur pars eſt ϛ β ipſius ζ δ, talis pars eſt & α ϛ ipſius γ δ. Et reliquus igitur ϛ β, reliqui ζ δ talis eſt pars, qualis totus α β totius γ δ, quod oportebat demonſtrare.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 8

8 SI à duobus numeris (quorum alter alterius partes) propoſitis partes illæ ſubtrahãtur, erit reliquus reliqui eædem partes quæ eſt totus totius.

CAMPANVS. Hæc eſt quaſi conuerſa ſextæ, ut ſi ſit quot & quotæ partes eſt totus a totius b, tot & totæ c detractus a, b, ad detracti a b, erit e reſiduus a, tot & totæ partes f reſidui b, quot & quotæ eſt a, b. Sit enim g una partium a, & h una partiũ c, eritq; propter hypotheſin, g tota pars a, quota h, c, & tota b, quota h, d: detrahatur igitur h d g, & remaneat k, eritq; k per præmiſſam, tota pars e, quota g, a, & tota f per eandem, quota g, b: quia igitur e & f habent partem cõmunem quæ eſt k, erit per 16 diffinitionem, e partes f tot quidem quota pars eſt k, e, & totæ, quota eſt k, f. & quia tot & totæ erat a, b, patet propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 6 Propoſitio 8

8 Si numerus numeri partes fuerit quæ ablatus ablati, & reliquus reliqui eædem partes erit, quæ totus totius.

THEON ex Zamberto. *Numerus enim α β, numeri γ δ partes eſto, quæ ablatus α ϛ, ablati γ ζ. Dico quod reliquus ϛ β, reliqui ζ δ eædem partes eſt, quæ totus α β totius γ δ. Ponatur enim ipſi α β æqualis η θ, quæ igitur partes eſt η θ ipſius γ δ, eædem partes eſt & α ϛ ipſius γ ζ. Diuidatur quidem η θ in ipſius γ δ partes, hoc eſt η κ & κ θ & α ϛ in ipſius γ ζ partes, hoc eſt α λ & λ ϛ, erit autem æqualis multitudo ipſorũ η κ & κ θ multitudini ipſorum α λ & λ ϛ, & quoniam qualis pars eſt η κ ipſius γ δ talis pars eſt & α λ ipſius γ ζ, maior autem eſt γ δ ipſo γ ζ, maior igitur eſt & η κ ipſo α λ, ponatur ipſi α λ æqualis μ κ. Igitur qualis pars eſt η κ ipſius γ δ, talis pars eſt*

pars eſt & μ ipſius γ ξ: & reliquus igitur μ π (per 7 ſeptimi) reliqui ξ δ eadem pars eſt, ſicut totus π totius γ δ. Rurſus quoniam qualis pars eſt π θ ipſius γ δ talis pars eſt & ϛ λ ipſius γ ξ, maior autem eſt γ δ ipſo γ ξ. maior igitur eſt & θ π ipſo ϛ λ, ponatur ipſi ϛ λ æqualis π ν. Qualis igitur pars eſt π θ ipſius γ δ, talis pars eſt & π ν ipſius γ ξ, & reliquus igitur ν θ (per 7 ſeptimi) reliqui ξ δ eadem pars eſt, quæ totus π θ totius γ δ. α . . . . . λ . . . . . β
patuit autem quod & reliquus μ π reliqui ξ δ eadem pars eſt, qualis totus π π totius π . . . μ . π . . . ν . θ
δ γ: & uterque igitur μ π & ν θ (per 5 ſeptimi) ipſius δ ξ eædem partes eſt, quæ
totus θ π totius γ δ. Aequalis autem eſt uterq; ſimul μ π & ν θ ipſi ϛ β. At θ π ipſi ϛ α. γ . . . . . ξ . . . δ
& reliquus igitur ϛ β, reliqui ξ δ eædem partes eſt, quæ totus α β totius γ δ, quod oportebat demonſtrare.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 9

9 SI fuerint quatuor numeri quorũ primus ſecundi tota pars quota tertius quarti, erit permutatim tota pars aut partes primus tertij, quota pars aut partes ſecundus quarti.

CAMPANVS. Sit a primus tota pars b ſecundi, quota c tertius d quarti: ſintq; a & b minores c & d, aliter enim eſſet econuerſo ei quod propo- b . . . . . d . . . . . .
nit. dico quod quota pars uel partes eſt a, c, tota uel totæ a . . . c . . . .
eſt b, d: diuidantur enim, b quidem ſecundum quantitatẽ a, d uero ſecũdum c, eruntq; per præſentẽ hypotheſin, tot partes b, quot d, & quia unaquæq; partium b eſt æqualis a, & unaquæq; d, c. eſt autem a, c, pars aut partes per præſentem hypotheſin & per quartã huius, erit unaquæq; partium b ſuæ comparis ex partibus d ut prima primæ ſecunda ſecundæ ſicq; de cæteris, tota pars aut partes quota uel quotæ eſt a, c, per 5 igitur uel 6 ſub diſiunctione quoties oportuerit repetitas, erit tota pars aut partes b, d, quota uel quotæ eſt a, c, quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 7 Propoſitio 9

9 Si numerus numeri pars fuerit, & alter alterius eadem pars, & uiciſſim qualis pars eſt uel partes primus tertij, eadem pars erit uel partes ſecundus quarti. THEON ex Zamberto. Numerus enim α numeri β γ eſto pars, & alter δ alterius ϛ ξ eadem pars, qualis eſt α ipſius β γ: minor autem eſto α ipſo δ. Dico quod & uiciſſim qualis pars eſt α ipſius δ uel partes, eadem pars eſt uel partes β γ ipſius ϛ ξ. Quoniam enim qualis pars eſt α ipſius ϛ γ, talis pars eſt & δ ipſius ϛ ξ. quot igitur ſunt in ϛ γ numeri æquales ipſi α, tot ſunt & in ϛ ξ æquales ipſi δ. Dirimatur quidem ϛ γ in ipſi α æquales, hoc eſt β π & π γ, & ϛ ξ in ipſi δ æquales, hoc eſt ϛ θ & θ ξ. eſt α . . . . .
iam æqualis multitudo ipſorum β π & π γ, multitudini ipſorum ϛ θ & β ξ: & quoniam β . . . . . π . . . . . γ
æquales ſunt β π & π γ numeri adinuicẽ, & ϛ θ & θ ξ numeri, ſibiinuicem ſunt æquales, ϛ . . . . . θ . . . . . ξ
& æqualis eſt multitudo ipſorum β π & π γ multitudini ipſorum ϛ θ & θ ξ: qualis igitur pars eſt β π ipſius ϛ θ uel partes, eadem pars eſt π γ ipſius θ ξ uel eædem partes. Itaq; qualis pars eſt β π ipſius ϛ θ uel partes, talis pars eſt (per 2 quinti & 5 ſeptimi) & uterq; β γ utriuſq; ϛ ξ uel eædem partes, æqualis autem eſt π β ipſi α, & ϛ θ ipſi δ. Qualis igitur pars eſt α ipſius δ uel partes, eadem pars eſt & ϛ γ ipſius ϛ ξ uel eædem partes, quod oportebat demonſtrare.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 10

10 SI fuerint quatuor numeri quorum primus totæ partes ſecundi quotæ tertius quarti, erit permutatim primus tota pars aut partes tertij quota uel quotæ ſecundus quarti.

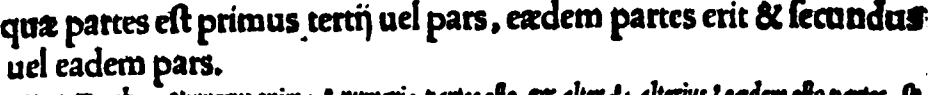
CAMPANVS. Sint quatuor numeri ut prius, quorũ ſimiliter minores ſint a & b, ſitq; a totæ partes b, quotæ c eſt d: dico quod quota pars a . . . . b . . . . . .
aut partes eſt a, c, tota uel totæ eſt b, d. Diuidantur enim c . . . . . d . . . . . .
minores in partes illas qui ſunt a & c: eruntq; per præſentem hypotheſin tot partes a, quot c, & qa unaquæq; ex partibus a eſt tota pars b, quota quælibet ex partibus c eſt d (hoc enim habemus ex noſtra hypotheſi) erit permutatim per præmiſſam ut quota pars aut partes eſt b, d, tota uel totæ ſit unaquæq; ex partibus a ſuæ cõparis ex partibus c: per quintam igitur uel 6 ſub diſiunctione quoties oportuerit repetitas, erit tota pars aut partes b, d, quota uel quotæ eſt a, c, quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 8 Propoſitio 10

10 Si numerus numeri partes fuerit, & alter alterius eædem partes, & uiciſſim

ciſſim quæ partes eſt primus tertij uel pars, eædem partes erit & ſecundus quarti uel eadem pars.

THEON ex Zamb. Numerus enim α β, numeri γ partes eſto, & alter δ ε, alterius ζ eædem eſto partes, ſit autem α β, ipſo γ δ minor. Dico quod & uiciſſim quales partes eſt α β ipſius δ ε uel pars, eædem partes eſt & γ ipſius ζ uel eadem pars. Quoniam enim quales partes eſt α β ipſius γ, eædem partes eſt & δ ε ipſius ζ, quot igitur ſunt in ipſo α β partes ipſius γ, tot & in δ ε ſunt partes ipſius ζ. Diuidatur quidem α β in ipſius γ partes (æquales,) hoc eſt α η & η β. itidemq; δ ε in ipſius ζ partes (æquales) hoc eſt δ θ & θ ε, erit iam æqualis multitudo ipſorũ α η & η β, multitudini ipſorum δ θ & θ ε. Et quoniam qualis pars eſt α η ipſius γ eadem pars eſt & δ θ ipſius ζ, uiciſſim quoq; (per præcedentẽ) quales pars eſt α η ipſius δ θ uel partes, eadẽ pars eſt & γ ipſius ζ uel eædẽ partes. Id propterea qualis pars eſt η β ipſius θ ε uel partes, talis pars eſt & γ ipſius ζ uel partes. Quare qualis pars eſt α η ipſius δ θ uel partes, eadem pars eſt & α β ipſius δ ε uel eædẽ partes (per diffinitionẽ.) Sed (per 6 ſeptimi) qualis pars eſt α η ipſius δ θ uel partes, talis pars oſtenſus eſt & γ ipſius ζ uel eædem partes, & (per 11 quinti) quales igitur partes eſt & α β ipſius δ ε uel pars, eædem partes eſt & γ ipſius ζ uel eadem pars, quod oportebat demonſtrare.

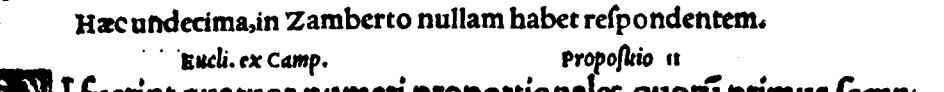

α . . . . . β
γ . . . . . .
δ . . . . . ε
ζ . . . . . .

Hæc undecima, in Zamberto nullam habet reſpondentem.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 11

11 SI fuerint quatuor numeri proportionales, quorũ primus ſecundo & tertius qnarto ſit maior, erit ſecundus tota pars aut partes primi, quota uel quotæ quartus tertij. Quod ſi ſecundus fuerit tota pars aut partes primi quota uel quotæ quartus tertij, quatuor numeros proportionales eſſe conueniet.

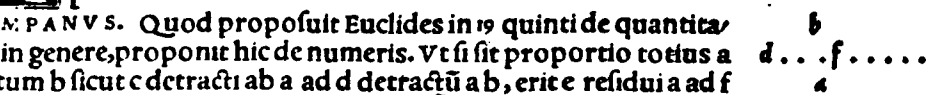
CAMPANVS. Sit proportio a ad b, ſicut c ad d, ſintq; a & c maiores. Dico q; quota pars aut partes eſt b, a, tota uel totæ eſt d, c, & econuerſo. Erit enim per conuerſionẽ diffinitionis ſimilium proportionũ, ut quoties b in a, toties ſit d in c, & ſi qua pars aut partes b ſuperfluunt in a, tota pars aut partes d ſuperfluant in c, ſi itaque contineatur b in a ſine ſuperfluitate partis, quia toties ſine ſuperfluitate continetur d in c, erit per diffinitionẽ ſimilium partium quota pars b a, tot ad c. Quod ſi quotieſlibet cõtinetur b a cum ſuperfluitate partis toties continetur d in c cum ſuperfluitate ſimilis partis, diſtinctio a ſecundũ b ut ſuperfluitate, atq; e ſecundũ d ut ſuperfluat f, erit tota pars e, b quota f, d. At quia toties continetur b in differẽtia a ad e, quoties d in differentia c ad f, erit per cõmunem ſcientiam toties e in a quoties f in c: cum igitur a & b habeant e partem cõmunem, ſimiliter c & d, f, ſit itaq; e in b quoties f in d, itemq; e in a quoties f in c, erit per 16 diffinitionẽ, b tot & totæ partes a, quot & quotæ d c. Si autem quotieſlibet b cõtinetur in a cum ſuperfluitate quotlibet partiũ, toties continetur d in c cum ſuperfluitate totidem & ſimiliũ partium, diſtinctio a ſecũdum b ut ſuperfluat e, ſimiliter c ſecũdum d ut ſuperfluat f, erit e tot & totæ partes b, quot & quotæ f, d. Sumpta itaq; una ex ipſis, argumentandũ ut prius, ſicq; patet primũ. Secũdum ſic. Sit b, a, tota pars aut partes, quota uel quotæ d, c, dico q; erit proportio a ad b, ſicut c ad d: ſi enim eſt tota pars, conſtat propoſitũ. Si autẽ totæ partes, diuiſis eis ſecundũ partes illas, patebit toties eſſe b in a, quoties d in c, & totam partem aut partes b, ſuperfluere in a, quota an quotæ d ſuperfluunt in c, per diffinitionẽ itaq; eſt proportio a ad b, ſicut c ad d, ſicq; liquet totum.

a . . . . . c . . . . . .
b . . . d . . . .
a c
. . . . e . . . . f . . . .
b d
. . . . . .
a c
. . . . . e . . . . . f . .
b d
. . . .

Eucli. ex Camp. Propoſitio 12

12 SI à duobus numeris ſecundum ſuas proportiones duo numeri detrahantur, erit proportio reliqui ad reliquum tanquam proportio totius ad totum.

CAMPANVS. Quod propoſuit Euclides in 19 quinti de quantitatibus in genere, proponit hic de numeris. Vt ſi ſit proportio totius a ad totum b ſicut c detracti ab a ad d detractũ a b, erit e reſidui a ad f reſiduũ b, ſicut a ad b. Si enim a ſit minor b, erit per præſentem hypo-

b
d . . . f . . . . .
a
c . . . e . . . .

theſin

theſin & per conuerſionem diffinitionis, c tota pars aut partes d, quota uel quotæ eſt a,b, per 7 igitur uel 8, erit e tota pars aut partes f, quota uel quotæ eſt a,b, per diffinitionẽ igitur erit proportio una, quod eſt propoſitum. Quod ſi a ſit maior b, erit per primã partẽ præmiſſæ quota pars aut ptes b,a, tota uel totæ d,c, quare per 7 uel 8, tota uel totæ erit f, e, itaq; per ſecundã partem præmiſſæ erit e ad f, ſicut a ad b, quare conſtat propoſitũ.

b . . . .
d . . . f . . .
a . . . . .
c . . . . e . . . .

CAMPANI annotatio. Cedunt autem huic, 7 & 8, hæc enim ſola quod ambæ illæ, continet. Volunt autem quidam ſecundam partem huius probare per 19 quinti, ſed ſi hoc intenderet Euclides, cũ iſta proponat particulariter quod illa uniuerſaliter, uane (illa demõſtrata in quinto) propoſuiſſet hãc hic in ſeptimo, & quia iterũ non demonſtrant eam ſimpliciter per 19 quinti. At uero nec modũ demonſtrationis illius poſſunt affirmare ad demonſtrationem huius, cum illa demonſtretur in quantitatibus in genere per proportionalitatẽ permutatã quæ infra demonſtratur in numeris. Exiſtimo autẽ, & rationabiliter conuinci uidetur Euclidem (quem uultũ demonſtratoris arithmetici, gratia decimi in quo ſine numerorũ aliqua præcognitione tranſire nõ poterat conſtat aſſumere) idcirco plurima eorũ quæ in quinto de quantitatibus in genere demonſtrauit, hic repetere demõſtranda de numeris, quoniã per alia principia propria uidelicet numerorũ, quæ magis nota ſunt intellectui q̃ ea per quæ proceſſit in quinto, ipſa demonſtrare intendit, principia enim quinti propter malitiã quantitatũ incõmunicantiũ difficilia ſunt: principia uero numerorũ, magis ultro ſe intellectui applicant faciliusq; quàm illa. Egent enim illa intellectui magis diſpoſito.

Hæc ſequens undecima Euclidis ex Zamberto propoſitio duodecimæ præcedenti ex Campano reſpondet.

Eucli. ex Zamb. Theorema 9 Propoſitio 11

11 Si fuerit ſicut totus ad totum ſic ablatus ad ablatum, & reliquus ad reliquum erit ſicut totus ad totum.

THEON ex Zamb. Eſto ſicut totus α β ad totum γ δ, ſic ablatus α ε ad ablatum γ ζ. Dico quod & reliquus ε β ad reliquũ ζ δ, eſt ſicut totus α β ad totum γ δ. Quoniam enim eſt ſicut α β ad γ δ ſic α ε ad γ ζ, qualis igitur pars eſt α β ipſius γ δ uel partes, eadem pars eſt & α ε ipſius γ ζ uel eædem partes: & reliquus igitur ε β (per 5 ſeptimi, reliqui ζ δ eadem pars eſt uel partes, quæ α ε ipſius γ δ: eſt igitur (per 11 quinti) ſicut ε β ad ζ δ, ſic α ε ad γ δ. Quod oportebat demonſtrare.

b . . .
. . .
. . .
. . .
f . . .
. . .
. . .
.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 14.

14 SI fuerint quatuor numeri proportionales, permutatim quoque proportionales erunt.

CAMPANVS. Modum arguendi qui dicitur proportionalitas permutata quam demonſtrauit Euclides per 16 quinti in genere, proponit hic demonſtrandũ in numeris. Vt ſi ſit proportio a ad b ſicut c ad d, erit permutatim a ad c ſicut b ad d, erit enim a maior b aut minor, ſimiliter quoq; & maior c aut minor.

Sit itaq; primo minor utroq;, erit ergo per præſentem hypotheſin & conuerſionem diffinitionis, a tota pars aut partes b. a . . b . . . . c . . . d . . . . . quota uel quotæ c,d, per 9 itaq; uel 10, erit permutatim a tota pars aut partes c, quota uel quotæ b,d, quare per diffinitionẽ proportio una. Sit ſecundo a maior utroq;, erit per primam partem 11, ut quota pars aut partes eſt b,a, a . . . . . b . . . c . . . . d . . tota uel totæ ſit d,c, quare per 9 uel 10 tota pars aut partes erit b,d, quota uel quotæ c,a. Igitur per ſecundam partem 11 erit a ad c, ſicut b ad d. Sit tertio a maior b, & minor c, eritq; per primam partem 11 tota pars aut partes b,a, a . . . . b . . c . . . . . d . . . quota uel quotæ eſt d,c, quare per 9 uel 10 quota uel quotæ eſt a,c, tota uel totæ erit b,d, per diffinitionẽ itaq; proportio una. Vltimo quoq; ſit a minor b maior q; c, eritq; ut tota pars aut partes ſit c,d, quota uel quotæ eſt a,b, a . . . b . . . . . c . . d . . . . per 9 itaq; uel 10 erit tota uel totæ d,b, quota uel quotæ c,a, quare per ſecundã partem undecimæ, b ad d, ſicut a ad c, ſicq; conſtat propoſitũ. Huic autem cedunt 9 uel 10, quia hæc ſola quod ambæ illæ proponit.

Eucli. ex Zamb. Theorema 11 Propoſitio 13

13. Si quatuor numeri proportionales fuerint, & uiciſſim proportionales erunt. THEON ex Zamb. *Sint quatuor numeri proportionales α,β,γ,δ, ſicut α ad β, ſic γ ad δ. Dico quod & uiciſſim proportionales erunt, ſicut α ad γ, ſic β ad δ.* α . . . . . β . . . . *Quoniam enim (per hypotheſin) eſt ſicut α ad β ſic γ ad δ, qualis igitur pars eſt* γ . . . . . δ . . . *α ipſius β uel partes, eadem pars eſt & γ ipſius δ uel partes (per 6 ſeptimi.) Viciſſim igitur qualis pars eſt α ipſius γ uel partes, eadem pars eſt & β ipſius δ uel partes (per 9 ſeptimi & 10 eiuſdem.) Sicut igitur α ad γ, ſic β ad δ (per 11 quinti.) Quod erat demonſtrandũ.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 15

15 SI fuerint quotlibet numeri aliq; ſecũdum eorum numerũ, omnesq; duo ex prioribus ſecundũ proportionẽ omniũ duorũ ex poſterioribus, in proportione æqualitatis proportionales erunt.

CAMPANVS. Modum arguendi qui dicitur æqua proportionalitas quã demonſtrauit Euclides per 22 quinti de quantitatibus in genere, proponit hic demonſtrandũ in numeris directæ proportionalitatis: æquam autem proportionalitatẽ quam demonſtrauit per 23 quinti de quantitatibus indirectæ proportionalitatis, non proponit demonſtrandum in numeris, ſed eam demonſtrabimus infra ſuper 19 huius, nec eſt neceſſarium ut prædemonſtremus in numeris, quod demonſtratũ eſt per 11 quinti de quãtitatibus in genere, uidelicet, ſi quotlibet proportiones in numeris fuerint uni æquales uel eædem, ipſas eſſe ſibi æquales uel eaſdem, hoc enim manifeſtum eſt per diffinitionem. Vt ſi a ad c & e ad f, a . . . . . c . . . . . e . . . . b . . . . b . . . f . . ſit ſicut b ad d, erit tam a,c quàm e,f tota pars aut partes, quota uel quotæ b,d, aut toties cõtinebit a,c, & f, quoties b,d, & tota pars aut partes ſuperfluẽt e in a, & f in e, quota uel quotæ d in b, quia ergo quota pars aut partes eſt a,c, tota uel totæ eſt e,f, aut quoties a continet c toties e,f, & quota pars aut partes c ſuperfluũt in a tota uel totæ f in e. erit per diffinitionẽ a ad c ſicut e ad f. Sint igitur uti proponitur numeri a,b,e & alij totidem c,d,f. ſitq; a ad b, a . . . . . c . . . . b . . . . . d . . . c . . . . f . . ſicut c ad d, & b ad e, ſicut d ad f: dico quod erit in æqua proportionalitate a ad e, ſicut c ad f, erit enim per præmiſſam a ad c, ſicut b ad d, ſed & b ad d, ſicut e ad f: quare a ad c, ſicut e ad f: igitur per eandem a ad e, ſicut c ad f, idem erit ſumptis pluribus, ſicq; conſtat propoſitum.

CAMPANI additio. Quoniam autem Euclides cæteras quatuor ſpecies proportionalitatis quæ ſunt conuerſa, coniuncta, diſiuncta, euerſa, proponit demonſtrandas in numeris, conueniens arbitramur eas quas non autor tanq; facile demonſtrabiles prætermiſit

prætermiſit demonſtrare. Primum itaque demonſtrabimus conuerſam, ut ſi ſit a ad b, ſicut c ad d, dico quod erit e conuerſo a . . . . . c . . . . . b . . . . d . . . b ad a, ſicut d ad c: ſi enim fuerit a minor b, tunc quoq; erit c minor d, & tota pars aut partes a, b, quota uel quotæ c, d, quare per ſecundam partem ⁊, erit b ad a, ſicut d ad c: ſi autẽ fuerit a maior b, erit quoq; & c maior d, & per primam partem ⁊ b tota pars aut partes a, quota uel quotæ d, c, per diffinitionem igitur, b ad a, ſicut d ad c.

Diſiunctam proportionalitatem oſtendere.

Vt ſi ſit a b ad b, ſicut c d ad d, erit a ad b, ſicut c ad d, erit enim permutatim a b ad c d, ſicut b ad d, & per ⁊ ſicut a ad c, a . . . . . b . . . c . . . . . d . . quia ergo a ad c, ſicut b ad d, erit permutatim a ad b, ſicut c ad d.

Coniunctæ proportionalitati demonſtrationem afferre.

Vt ſi ſit a ad b, ſicut c ad d, erit a b ad b, ſicut c d ad d: erit enim per- a . . . . . b . . .
mutatim a ad c, ſicut b ad d: quare per ⁊ a b ad c d, ſicut b ad d, permuta- c . . . . d . .
tim igitur erit a b ad b, ſicut c d ad d.

Euerſam proportionalitatem reſtat in numeris ſtabilire.

Vt ſi ſit a b ad b, ſicut c d ad d, erit a b ad a, ſicut c d ad c, erit enim a . . . . . b . . .
permutatim a b ad c d, ſicut b ad d, quare per ⁊ ſicut a ad c, permutatim c . . . . d . .
igitur erit a b ad a, ſicut c d ad c, patet itaq; totum. Ex his quoq; leue eſt demonſtra-re in numeris, quod Euclides proponit per penultimam quinti de quantitatibus in genere, uidelicet.

Si proportio primi ad ſecundum fuerit ſicut tertij ad quartum, quinti quoq; ad ſecundum ſicut ſexti ad quartũ, erit proportio primi & quinti pariter acceptorũ ad ſecundũ ſicut tertij & ſexti pariter acceptorũ ad quartũ.

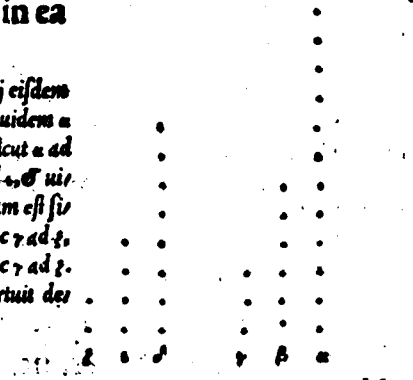
Vt ſi ſit a ad b, ſicut c ad d, itemq; e ad b, ſicut f ad d, erunt a & e pariter accepti ad b, ſicut c & f pariter accepti ad d, erit enim per a . . . . . e . . . . c . . . . . f . . .
conuerſam proportionalitatem b ad e, ſicut d ad f: quare per b . . . . d . . .
æquam proportionalitatem a ad e, ſicut c ad f, ergo coniunctim a & e ad e, ſicut c & f ad f, itaq; per æquam proportionalitatem a & e ad b, ſicut c & f ad d, quod eſt propoſitũ.

Eodemq; modo probabis e conuerſo, ſi ſit b ad a, ſicut d ad c, itemq; b ad e, ſicut d ad f, erit b ad a & e, ſicut d ad c & f, erit enim per conuerſam proportionalitatẽ a ad b, ſicut c ad d: quare per æquam a ad e, ſicut c ad f, & cõiunctim a & e ad e, ſicut c & f ad f: igitur e conuerſo e ad a & e, ſicut f ad c & f. per æquam itaq; prrportionalitatẽ erit b, ad a & e, ſicut d ad c & f, quod erat propoſitum. Ex hoc quoq; manifeſtum rſt quod ſi fuerit proportio quotlibet numerorũ ad primum ſicut totidem aliorum ad ſecundum, erit aggregari ex omnibus antecedẽtibus ad primum, ad primum, ſicut aggregati ex omnibus antecedentibus ad ſecundum, ad ſecundum. Itemq; e conuerſo ſi fuerit proportio primi ad quotlibet numeros ſicut ſecundi ad totidem alios, erit primi ad aggregatam ex omnibus conſequentibus ad ipſum, ſicut ſecundi ad aggregatum ex omnibus conſequentibus ad ipſum.

Euclid. ex Zamb. Theorema 12 Propoſitio 14

14 Si fuerint quotcunq; numeri, & alij eiſdem æquales numero cum duobus ſumpti & in eadem ratione, & ex æquali in eadem ratione erunt. *cum duobus] cum binis, duo & duo*

THEON ex Zamberto. *Sint quotcunq; numeri α, β, γ & alij eiſdem æquales numero cum duobus ſumpti in eadem ratione δ, ε, ζ, ſicut quidem α ad β, ſic δ ad ε, ſicut autẽ β ad γ, ſic ε ad ζ. Dico quod & ex æquali eſt ſicut α ad γ, ſic δ ad ζ. Quoniam enim (per hypotheſin) eſt ſicut α ad β, ſic δ ad ε, & uicißim igitur (per 13 ſeptimi) eſt ſicut α ad δ, ſic β ad ε. Rurſus quoniam eſt ſicut β ad γ, ſic eſt ε ad ζ, uicißim igitur (per eandem) eſt ſicut β ad ε, ſic γ ad ζ. ſicut autem β ad ε, ſic α ad δ, & ſicut igitur (per 11 quinti) α ad δ, ſic γ ad ζ. Vicißim igitur (per 13 ſeptimi) eſt ſicut α ad γ, ſic δ ad ζ, quod oportuit demonſtraſſe.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 16

16 SI numeret unitas aliquem numerum quoties quilibet tertius aliquem quartum, erit quoq; permutatim ut quoties unitas numerat tertium, toties ſecundus numeret quartum.

CAMPANVS. Vt ſi ſit unitas ad a, ſicut b ad c, erit permutatim unitas ad b, ſicut a ad c. Non ſuperfluit autem hæc, demonſtrata permutata proportione, non enim ex illa poteſt concludi quod hic proponitur. Nam illa demonſtrata eſt de quatuor numeris proportionalibus, unitas uero non eſt numerus per diffinitionem. Hoc ergo modo pateat propoſitum. Diuidatur a per unitates, & c, ſecundum quantitatẽ b, eruntq; per præſentẽ hypotheſin tot partes a, quot c, & quia unaquæq; partium a eſt unitas, & unaquæq; partium c eſt æqualis b, erit ut quoties unitas in b, toties unaquæq; partium a in ſua compari ex partibus c, per modum itaq; demonſtrationis quintæ, ſequetur toties eſſe a in c, quoties unitas in b, quod eſt propoſitum.

unitas b . .
. .
a . . . . c . . . . . .

Eucli. ex Zamb. Theorema 13 Propoſitio 15

15 Si unitas numerum aliquem metiatur, pariter autem alter numerus alium quempiam numerum metiatur, & uiciſſim pariter unitas tertium numerum metietur, & ſecundus quartum.

THEON ex Zamberto. *Vnitas, inquam, α numerum aliquem β γ metiatur, pariter autem alius numerus δ alium quempiam numerum ε ζ metiatur. Dico quod & uiciſſim pariter α ipſum δ numerum metietur, & β δ ipſum ε ζ. Quoniam enim æque α unitas ipſum β γ numerum metitur, & δ ipſum ε ζ: quot igitur ſunt in β γ unitates, tot ſunt in ε ζ numeri æquales ipſi δ. Diuidatur, inquam, β γ in eas quæ in eo ſunt unitates, hoc eſt β η, η θ & θ γ. Ipſe uero ε ζ in ipſi δ æquales, hoc eſt ε κ, κ λ & λ ζ, eſt iam æqualis multitudo ipſorum β η, η θ & θ γ, multitudini ipſorum ε κ, κ λ & λ ζ: & quoniam β η, η θ & θ γ unitates ſibi inuicem ſunt æquales, & ε κ, κ λ & λ ζ numeri ſibi inuicem ſunt æquales, & eſt æqualis multitudo ipſarum β η, η θ & θ γ unitatum multitudini ipſorum ε κ, κ λ & λ ζ numerorum, eſt igitur ſicut β η unitas ad ε κ numerum, ſic eſt η θ unitas ad κ λ numerum, & β γ unitas ad λ ζ numerum: erit igitur (per 12 ſeptimi) & ſicut unus antecedentium ad unum conſequentium, ſic omnes antecedentes ad omnes conſequentes. Eſt igitur ſicut β η unitas ad ε κ numerum, ſic β γ ad ε ζ: æqualis autem eſt β η unitas ipſi α unitati, & ε κ numerus ipſi δ numero: eſt igitur (per 11 quinti) ſicut α unitas ad δ numerum, ſic β γ ad ε ζ: pariter igitur α unitas ipſum δ numerum metitur, & β γ ipſum ε ζ, quod oportuit demonſtraſſe.*

. . .
. . . . . ε
. . . . . ζ
. . . . . δ

Eucli. ex Camp. Propoſitio 17

17 SI duorum numerorũ uterque ducatur in alterum, qui inde producentur erunt æquales.

CAMPANVS. Sicut ſi ex a in b proueniat c b, & ex b in a proueniat d, erunt c & d æquales. Cum enim b multiplicatus per a producat c, erit per conuerſionẽ diffinitionis b in c, quoties unitas in a, ergo per præmiſſam, erit a in c, quoties unitas in b. Et quia toties eſt a etiam in d, quia ex b in a fit d, ſequitur ut toties ſit a in c quoties in d, per conceptionem igitur c & d ſunt æquales.

unitas .
a . . . b . . . .
c . . . . . .
d . . . . . .

CAMPANI annotatio. Poſſumus quoq; hanc concluſionem alio modo proponere. Si duorum numerorum uterque ducatur in alterum idem numerus utrobique proueniet, ut ſi ex a in b proueniat c, idem etiam ex b in proueniet. Quia enim ex a in b fit c, erit prius per conuerſionem diffinitionis b in c quoties unitas in a. Et permutatim per præmiſſam a in c, quoties unitas in b, quia igitur a toties ſibi coaceruatur in c, quoties in b eſt unitas, ſequitur per diffinitionem quod ex b in a fit c.

Eucli. ex Zamb. Theorema 14 Propoſitio 16

16 Si bini numeri multiplicantes ſe adinuicem, fecerint aliquos, geniti ex eis æquales adinuicem erunt.

THEON ex

THEON ex Zamberto. *Sint bini numeri α,β, & α quidem ipſum β multiplicans, efficiat γ, & β ipſum α multiplicãs, efficiat δ. Dico quod æqualis eſt γ ipſi δ. Quoniam enim α ipſum β multiplicans, γ fecit, & β igitur ipſum γ metitur per eas quæ in α ſunt unitates: metitur autem & ι unitas ipſum α numerum per eas quæ in eo ſunt unitates: pariter igitur (per 11 quinti) ι unitas ipſum α numerũ metitur & ζ ipſum γ. Viciſſim igitur (per 15 ſeptimi) pariter ι unitas ipſum β numerum metitur, & α ipſum γ. Rurſus quoniam β ipſum α multiplicans, fecit ipſum δ, igitur α ipſum δ metitur per eas quæ in ipſo β ſunt unitates. Metitur autem & ι unitas, ipſum β per eas quæ in eo ſunt unitates: pariter igitur (per 11 quinti) ι unitas ipſum β numerum metiuur, & α ipſum δ. pariter autem ι unitas ipſum ζ numerum metitur, & α ipſum γ. Pariter igitur α, utrunq; γ, δ, metitur: æqualis igitur eſt ι ipſi δ, quod erat demonſtrandum.*

ε .
α . .
β . . . .
γ . . . . . .
δ . . . . . .

Eucli. ex Camp. Propoſitio 18

18 SI unus numerus in duos ducatur, tantus erit duorum inde productorum alter ad alterum, quantus duorum multiplicatorum alter ad alterum.

CAMPANVS. Multiplicet a utrunq; duorum numerorũ b & c, & proueniant d & e. Dico quod erit proportio d ad e, ſicut b ad c: ſequitur enim per conuerſionẽ diffinitionis eius quòd eſt multiplicari, ut b in d, & c in e ſit, quoties unitas in a: quare per diffinitionẽ, proportio d ad b, eſt ſicut e ad c: æqualiter enim eos continent, quia quoties unitatem, ergo permutatim d ad e, ſicut b ad c, quod eſt propoſitum.

d . . . . . e . . . . . .
b . . . c . . . .
a . .
Vnitas

Eucli. ex Zamb. Theorema 15 Propoſitio 17

17 Si numerus duos numeros multiplicans, fecerit aliquos, geniti ex eis eandem rationem habebunt quam multiplicati.

THEON ex Zamb. *Numerus enim α duos numeros β, γ, multiplicans, efficiat ipſos δ, ι. Dico quod eſt ſicut β ad γ, ſic eſt δ ad ι. Quoniam enim α ipſum β multiplicans, ipſum δ fecit, & ζ igitur ipſum δ metitur per eas quæ in α ſunt unitates. Metitur autem & ε unitas, ipſum α numerum, per eas quæ in eo ſunt unitates. Pariter igitur ε unitas ipſum α numerum metitur, & ζ ipſum δ: eſt igitur ſicut ε unitas ad α numerum, ſic eſt β ad δ. Propterea iam & ſicut ε unitas ad α numerum, ſic γ ad ι: & ſicut igitur (per 11 quinti) β ad δ, ſic γ ad ι. Viciſſim igitur (per 15 ſeptimi) eſt ſicut β ad γ, ſic eſt δ ad ι. Si igitur numerus duos, & reliqua quæ ſequuntur, quod oportebat demonſtrare.*

ε .
α . . .
β . . . .
γ . . . . .
δ . . . . . .
ι . . . . . .

Eucli. ex Camp. Propoſitio 19

19 SI duo numeri unum multiplicent, erit proportio duorum inde productorum tanquam duorum multiplicantium.

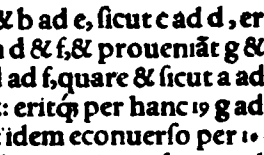
CAMPANVS. Ex conuerſione antecedentis præmiſſæ, cõcluditur hæc eadem paſſio quæ in præmiſſa, ut ſi uterq; duorum numerorum b & c multiplicet a, & proueniant d & e, erit d ad e, ſicut b ad c: erit enim per ante præmiſſam ut ex a in b & c fiant d & e: quare per præmiſſam d ad e, ſicut b ad c, quod eſt propoſitum.

d . . . . . e . . . . . .
a . .
b . . . . c . . . .

CAMPANI annotatio. Potes autem quod proponit per hanc & præmiſſam de duobus numeris, ad quotlibet numeros ampliare, quod ſi unus multiplicet quotlibet, erit productorum & multiplicatorum una proportio. Similiter quoq; ſi quotlibet multiplicent unum erit, erit productorũ & multiplicantium una proportio, quod per hanc & præmiſſam quoties oportuerit repetitas, facile probabis. Hic autem (ut ſupra polliciti ſumus) demonſtrare uolumus æquam proportionalitatem in quotlibet numeris duorum ordinum indirectæ proportionalitis, quam demonſtrat Euclides per 13 quinti, in quantitatibus in genere. Dicimus igitur:

Si quotlibet numeri totidem alijs fuerint indirecte proportionales, extremi quoq; in eadem proportione proportionales erunt.

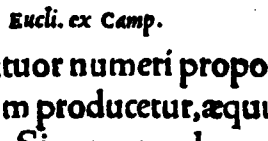
Vt ſi ſit a ad b, ſicut d ad f, & b ad e, ſicut c ad d, erit a ad e, ſicut c ad f: ducatur enim c in d & f, & prouenīāt g & h, eritq; per præmiſſam g ad h, ſicut d ad f, quare & ſicut a ad b, ducatur item f in d, & prouenīat k: eritq; per hanc 19 g ad k, ſicut c ad f, & quia ex f in d fit k, fiet idem econuerſo per 16 ex d in f, quia igitur ex c & d in f fiunt h & k, erit per hanc 19, h ad k, ſicut c ad d, quare ſicut b ad c, & quia iam oſtenſum eſt quod eſt g ad h ſicut a ad b, erit per 15, a ad e ſicut g ad k, ſed ſic erat etiā c ad f: eſt igitur a ad e, ſicut c ad f, quod eſt propoſitū. Idem probabis ſi fuerint in utroq; ordine numeri plures tribus quemadmodū probatur in 15 quinti, de quantitatibus pluribus tribus.

Eucli. ex Zamb. Theorema 16 Propoſitio 18

18 **Si duo numeri numerum aliquem multiplicantes, fecerint aliquos, geniti ex eis eandem habebunt rationem quam multiplicantes.**

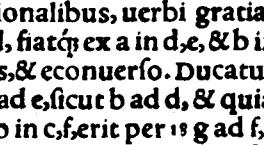
THEON ex Zamberto. *Duo enim α, β, numerum aliquem δ multiplicantes, efficiant ipſos δ, ε. Dico quod eſt ſicut α ad β, ſic eſt δ ad ε. Quoniā α enim multiplicans ipſum γ, fecit ipſum δ, & γ igitur ipſum α multiplicans, facit ipſum δ. Id propterea γ ipſum β multiplicans, ipſum ε fecit. Numerus iam γ duos numeros α, ε, multiplicans, fecit ipſos δ, ε. Eſt igitur (per 17 ſeptimi) ſicut α ad β, ſic eſt δ ad ε, quod oportuit demonſtraſſe.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 20

20
I fuerint quatuor numeri proportionales, quod ex ductu primi in ultimum producetur, æquum erit ei quod ex ductu ſecundi in tertium. Si uero quod ex primo in ultimum producetur, æquum eſt ei quod ex ſecundo in tertium, illi quatuor numeri ſunt proportionales.

CAMPANVS. Quod propoſuit Euclides per 15 ſexti, de quatuor lineis proportionalibus, proponit hic de quatuor numeris proportionalibus, uerbi gratia. Sit proportio a ad b, ſicut c ad d, fiatq; ex a in d, e, & b in c, f: dico quod e & f ſunt æquales, & econuerſo. Ducatur enī a in b, & fiat g, eritq; per 15 g ad e, ſicut b ad d, & quia per 17 ex b in a fit g, & ex eodem b in c, f, erit per 19 g ad f, ſicut a ad c: æquales igitur ſunt f & e, quod eſt primum. Nec oportet prædemōſtrare ſi unius numeri ad duos ſit una proportio, quod ſunt æquales, aut ſi ipſi ſunt æquales, quod unius ad ipſos ſit una proportio. Si enim eſt una proportio g ad e & ad f, aut ipſe erit tota pars uel partes e quota uel quotæ idem eſt f, & tunc per conceptionem patet e & f eſſe æquales, aut toties g continebit e quoties f, & ſuperfluent in eo tota pars uel partes e quota uel quotæ in eodem ſuperfluent f, & tunc etiam per conceptionem patet eos eſſe æquales. Quod ſi ipſi fuerint æquales patet per conceptionē, quod aut g erit tota pars uel partes e quota uel quotæ f, & tunc per diffinitionē erit ipſius g ad utrunq; eorum proportio una, aut æqualiter continebit utrunq; cum ſuperfluitate ſimilium & tot numero partium, & tunc etiam per diffinitionem erit eius ad utrunq; proportio una.

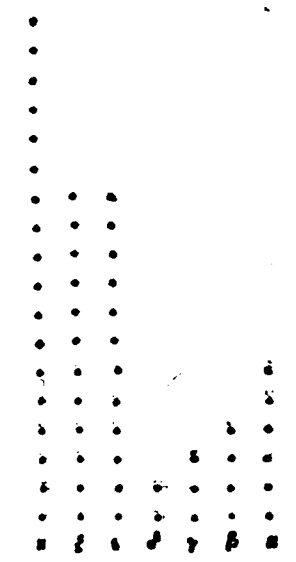
Secundum ſic patet. Sit e productus ex a in d, æqualis f producto ex b in c: dico proportio a ad b eſt, ſicut c ad d, & eſt hæc conuerſa primæ partis. Sit enim ut prius g, qui fit ex a in b, & quia e & f ſunt æquales, erit g ad utrunq; eorum proportio una, & quia ut prius per 15, g ad f ſicut a ad c, & ad e ſicut b ad e, erit a ad c, ſicut b ad d, quare permutatim a ad b, ſicut c ad d.

CAMPANI annotatio. Non proponit autem Euclides de tribus numeris continue proportionalibus, quod ille qui ex ductu primi in tertium producitur, ſit æqualis quadrato medij, & ſi ille qui ex primo in tertium producitur, fuerit æqualis quadrato medij, quod illi tres numeri ſint continue proportionales, ſicut proponit in 16 ſexti. de tribus lineis: hoc enim facile demonſtratur per hanc 20, medio illorum trium numerorum, æquali aſſumpto, quemadmodū in ſexto de tribus lineis probatur per quatuor, aſſumpta quarta æquali mediæ.

Eucli. ex Zamb. Theorema 17 Propoſitio 19

19 Si quatuor numeri proportionales fuerint, qui ex primo & quarto fit, æquus eſt ei qui ex ſecundo & tertio. Etſi qui ex primo & quarto fit numerus æqualis fuerit ei qui ex ſecundo & tertio, ipſi quatuor numeri proportionales erunt.

THEON ex Zamberto. Sint quatuor numeri proportionales α, β, γ, δ, ſicut α ad β, ſic γ ad δ: & α quidem ipſum δ multiplicans, efficiat ipſum ε, & β ipſum γ multiplicans, efficiat ipſum ζ. Dico quod æqualis eſt ε ipſi ζ. Ipſe autem α ipſum γ multiplicans, efficiat ipſum η. Quoniam igitur α ipſum γ multiplicans, ipſum η fecit, multiplicans autem ipſum δ, ipſam ε fecit, numerus iam α duos numeros γ, δ, multiplicans, ipſos η, ε, fecit, & igitur (per 17 ſeptimi) ſicut γ ad δ, ſic eſt η ad ε. Sicut autem γ ad δ, ſic α ad β: & ſicut igitur (per 11 quinti) α ad β, ſic η ad ε. Rurſus quoniam α ipſum γ multiplicans, ipſum η fecit, ſed β ipſum γ multiplicans, ipſum ζ fecit, duo iam numeri α, β, numerum aliquem γ multiplicantes, ipſos fecerunt η, ζ: eſt igitur (per 18 ſeptimi) ſicut α ad β, ſic η ad ζ, ſed ſicut α ad ε, ſic η ad ε, & ſicut igitur (per 11 quinti) η ad ε, ſic η ad ζ. Igitur η ad utrunq; ipſorum ε, ζ, eandem habet rationem: æqualis igitur eſt ε ipſi ζ (per 7 quinti.) Sit uero rurſus æqualis ε ipſi ζ. Dico quod eſt ſicut α ad β, ſic eſt γ ad δ. Eiſdem namq; diſpoſitis, quoniam α ipſos γ, δ, multiplicans, ipſos η, ε, fecit, eſt igitur (per 17 ſeptimi) ſicut γ ad δ, ſic η ad ε: æqualis autem eſt ε ipſi ζ: eſt igitur ſicut η ad ε, ſic η ad ζ (per ſecundam partem ſeptimæ quinti.) Sed ſicut quidem η ad ε, ſic γ ad δ: ſicut igitur γ ad δ, ſic η ad ζ: ſicut autem η ad ζ, ſic α ad β, (per 18 ſeptimi) ſicut igitur (per 11 quinti) α ad β, ſic γ ad δ. Quod oportebat demonſtrare.

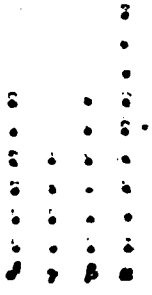

Eucli. ex Zamb. Theorema 18 Propoſitio 20

20 Si tres numeri proportionales fuerint, qui ſub extremis æqualibus eſt ei qui à medio. Et ſi qui ſub extremis æqualibus fuerit ei qui à medio, ipſi tres numeri proportionales erunt.

THEON ex Zamberto. Sint tres numeri proportionales α, β, γ, ſicut α ad ε, ſic ε ad γ. Dico quod qui ex ipſis α, γ, æquus eſt ei qui ex β. Ponatur enim ipſi β æqualis δ: eſt igitur ſicut α ad ε, ſic δ ad γ. Igitur qui ex ipſis α, γ, æquus eſt ei qui ex β, δ, atqui ex β, δ, æquus eſt ei qui ex β: æqualis enim eſt β ipſi δ. Qui igitur ex α, γ, æquus eſt ei qui β.

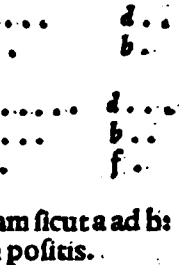
Sed qui ex α, γ, æquus eſto ei qui ex β. Dico quod ſicut α ad ε, ſic eſt ε ad γ. Quoniam enim qui ex α, γ, æquus eſt ei qui ex ε, qui uero ex ε, æquus eſt ei qui ex β, δ, eſt igitur (per undecimam quinti) ſicut α ad ε, ſic δ ad γ, æquus autem eſt ε ipſi δ: eſt igitur ſicut α ad ε, ſic ε ad γ, quod erat demonſtrandum.

Euclides ex Campano. Propoſitio 21

21 NVmeri ſecundum quamlibet proportionem minimi, numerant quoſlibet in eadem proportione, minor minorem & maior maiorem æqualiter.

CAMPANVS. Sint a & b, minimi numeri in ſua proportione, ſitq; c ad d, ſicut a ad b: dico quod a numerat c, & b, d, æqualiter. Cum ſit enim a ad b, ſicut c ad d, erit permutatim a ad c, ſicut b ad d: erit igitur a, c tota pars uel partes, quota uel quotæ b, d: ſi itaq; fuerit pars, conſtat propoſitum. At ſi partes, ſit e una partium a, & f una partium b, & quia tota pars eſt e, c per hypotheſin quota f, d, erit per diffinitionem proportio e ad c, ſicut f ad d, quare permutatim e ad f, ſicut c ad d, quare etiam ſicut a ad b: non ſunt itaque a & b, minimi ſuæ proportionis, quod eſt contrarium poſitis.

Similiter quoq;

Quotlibet numeri, ſiue in eadem proportione ſiue in diuerſis minimi, numerant omnes in eadem proportione quiſque ſuum correlarium æqualiter.

Vt ſi ſint a,b,c,minimi in eadem proportione uel in diuerſis,ſintq; in eadem uel eiſdem d,e,f,ita quod ſit d ad e,ut a ad b,& e ad f,ut b ad c:dico quod a numerat d,& b,e,& c,f,æqualiter: quia enim eſt a ad b, ut d ad e,erit permutatim a ad d, ut b ad e:& quia b ad c,ut e ad f,erit etiam permutatim b ad e,ut c ad f, quare b ad e,& c ad f, ſicut a ad d,& quia a, b, c, ſunt minores d, e, f, erit b, e, & c, f, tota pars aut partes, quota eſt a,d. Si itaq; pars, conſtat propoſitum. At ſi partes,ſit g una partium a,& h una partium b,& k una c,eritq; per præſentem hypotheſin tota pars h, e, & k, f, quota g, d: quare per diffinitionem h ad e, & k ad f, ſicut g ad d, permutatim igitur erit g ad h, ut d ad e, & h ad k, ut e ad f: quare g ad h, ut a ad b, & h ad k, ut b ad c, quia ergo g, h, k, ſunt minores a, b, c, & in eadem proportione, ſequitur contrarium poſiti.

d . . . . . e . . . . . f . . .
a . . . . b . . . c . .
d . . . . . e . . . . . f . . .
a . . . . b . . . c . .
g . . . h . . k .

Euclid ex Zamb. Theorema 19 Propoſitio 21

21 Minimi numeri eandem rationem habentium eis, metiuntur eandem rationem habentes æqualiter, maior maiorem, minor minorem.

THEON ex Zamberto. *Sint enim minimi numeri eandem rationem habentium ipſis α,β, ipſi γ δ & ι ζ. Dico quod æqualiter γ δ ipſum α metitur, & ι ζ ipſum β. Ipſe enim γ δ, ipſius α non eſt partes. Si enim poſſibile eſto γ δ ipſius α partes: & θ ζ igitur ipſius ε eædem partes eſt, quæ & γ δ ipſius α. Igitur quot ſunt in γ δ, partes ipſius α, tot ſunt & in ι ζ, partes ipſius β. Diuidatur quidem γ δ in ipſius α partes, hoc eſt γ η & η δ. Sicq; ι ζ in ipſius ε partes, hoc eſt ι θ & θ ζ. erit iam æqualis multitudo ipſorum γ η & η δ, multitudini ipſorum ι θ & θ ζ: & quoniam æquales ſunt γ η & η δ numeri adinuicem, ſunt autem & ι θ, θ ζ numeri inuicem æquales, eſtq; multitudo ipſorum γ η & η δ æqualis multitudini ipſorum ι θ & θ ζ: eſt igitur (per 7 quinti) ſicut γ η ad ι θ, ſic η δ ad θ ζ. Erit igitur (per 12 ſeptimi) & ſicut unus antecedentiū ad unum ſequentium, ſic omnes antecedentes ad omnes ſequentes. Eſt igitur ſicut γ η ad ι θ, ſic γ δ ad ι ζ. Igitur γ η & ι θ, ipſius γ δ & ι ζ in eadem ratione ſunt, minores exiſtentes eis, quod eſt impoßibile. Supponuntur enim ipſi γ δ & ι ζ minimi, eandem rationem habentium eis. Igitur γ δ nullas partes eſt ipſius α, pars igitur, & ι ζ igitur ipſius β eadem pars eſt quæ & γ δ ipſius α, pariter igitur γ δ ipſum α metitur, & ι ζ ipſum β, quod oportebat demonſtrare.*

α . . . . . .
β . . . .
γ . . .
δ . . . . . .
ε . . . . . .
ι . . . . . .
ζ . . . . . .

Huic ex Zamberto propoſitioni reſpondet id quod ſupra, ad 19 addidit Campanus.

Eucli. ex Zamb. Theorema 20 Propoſitio 22

22 Si fuerint tres numeri, & alij eiſdem æquales numero, cum duobus ſumpti & in eadem ratione, fuerit autem perturbata eorum proportio, & exæquali in eadem ratione erunt.

bini

THEON ex Zamberto. *Sint numeri α,β,γ, & alij eiſdem æquales numero δ, ι, ζ, cum duobus ſumpti, & in eadem ratione: ſit autem perturbata eorum proportio: ſicut quidem α ad β, ſic ι ad ζ, & ſicut ε ad γ, ſic δ ad ι. Dico quod & ex æquali eſt ſicut α ad γ, ſic eſt δ ad ζ. Quoniam enim eſt ſicut α ad β, ſic ι ad ζ, qui igitur ex α, ζ, (per 20 ſeptimi) æqualis eſt ei qui ex β, ι. Rurſus quoniam eſt ſicut ε ad γ, ſic eſt δ ad ι. qui igitur ex δ, γ, æqualis eſt ei qui ex ε, ι. oſtenſum autem eſt quod qui ex α ζ, æquus eſt ei qui ex ε, ι, & qui ex α, ζ igitur, (per 20 ſeptimi,) æquus eſt ei qui ex δ, γ. Eſt igitur (per 11 quinti) ſicut α ad γ, ſic δ ad ζ, quod oportebat demonſtrare.*

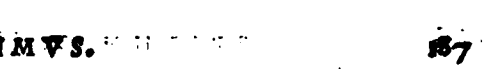
α . . . . . .
β . . . .
γ . . .
δ . . . . . .
ι . . . . . .
ζ . . . . . .

Eucli. ex Camp. Propoſitio 22

22 I fuerint duo numeri ſecundum ſuam proportionem minimi, ipſi erunt adinuicem primi.

CAMPANVS

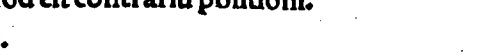
CAMPANVS. Sint duo numeri a & b, ſecundum ſuam proportionē minimi: dico quod ipſi ſunt contra ſe primi. Si enim non, numeret eos c ſecundum d & e: eritq; per 15 d ad e, ſicut a ad b, & quia d & e ſunt minores a & b, ſequitur a & b non eſſe ſuæ proportionis minimos, quod eſt contrariū poſitioni.

Similiter quoq;.

Si fuerint quotlibet numeri in continuatione ſuarum proportionum (ſiue eadem ſiue diuerſæ fuerint) minimi, nullus numerus numerabit omnes.

Vt ſi ſint a, b, c, minimi in continuatione ſuarum proportionum: dico quod nullus numerabit omnes. Sin autē, numeret os d, a quidem ſecundum e, b uero ſecundum f, & c ſecundum g: eritq; per 15 e ad f, ſicut a ad b, & f ad g, ſicut b ad c, quia ergo e, f, g, ſunt minores a, b, c. & ſecundum proportionē eorum, non erunt a, b, c, quales poſiti ſunt, quod eſt inconueniens. Quanquā autem nullus numeret a, b, c, ſi fuerint minimi, poteſt tamen eſſe ut quoſlibet duos ex eis numeret unus, ducto etenim quolibet numero in aliquem ad ſe primum, ac utroq; eorum in aliquem tertium ad utrunq; primum, prouenient tres numeri quorum quique duo erunt compoſiti, nullus tamen numerabit omnes. Sint enim a, b, c, tres numeri quorum quiſque ſit primus ad alios, ducaturq; a in b & c, & proueniat d & e, itemq; b in c, & proueniat f, dico quoſq; duos ex d, e, f, eſſe adinuicem compoſitos, tamen nullus numerabit omnes. Duos quoſq; patet eſſe compoſitos: a enim numerat d & e. b uero d & f, & c, e & f, quod autē nullus numeret omnes, patebit, prius demonſtrato quod a eſt maximus numerans d & e, b quoq; maximus numerans d & f, & c maximus numerans e & f. Hoc autem ſic conſtat, ſi enim a non eſt maximus numerans d & e, ſit itaque g, numeretq; d ſecundum h, & e ſecundum k, erit per ſecundam partem 20 a ad g, ſicut h ad b, itemq; per eandem a ad g. ſicut k ad c. Quia ergo a eſt minor g. erit b minor h, & k minor c, & quia h ad k, ſicut b ad c, utraque enim eſt ſicut d ad c per 21 bis aſſumptam, ſunt autem h & k minores b & c, erit per immediate ſequentem, & per hanc hypotheſin, quod b & c ſunt contra ſe primi, reperire minimis minores, quod quia eſt impoſſibile, erit a maximus numerans d & e. Eodemq; modo probabitur quod b ſit maximus numerans d & f, & c maximus numerans e & f, ſi quis ergo numerat d. e, f. per correlarium ſecundæ ter aſſumptum ipſe numerabit a, b, c, ſed quiſque eorum primus erat ad reliquos. Accidit igitur impoſſibile.

Similiter quoq;.

Quotlibet numeri quos unus non numerat, ſecundum continuationem ſuarum proportionum ſunt minimi.

Vt ſit ſint a, b, c, quilibet numeri quos omnes nullus numerat: dico quod ipſi ſunt in continuatione ſuarum proportionū minimi. Alioquin ſint minimi d, e, f, qui per 11 numerabunt a, b, c, quiſque ſuum relatiuum æqualiter: ſit ergo ut ſecundum g, eritq; per 17 ut uiceuerſa g numeret a, b, c, ſecundum d, e, f, quare accidit contrarium poſitioni.

Eucli. ex Zamb. Theorema 11 Propoſitio 23

23 Primi numeri adinuicem, minimi ſunt eandem rationem habentium eis.

THEON ex Zamberto. *Sint primi numeri adinuicem α, β. Dico quod ipſi α, β, minimi ſunt eandem rationem habentium eis: ſi autem α & β non ſunt minimi eandem habentiū rationem eis, erunt aliqui numeri ipſis α, β.*

minores in eadem ratione exiſtentes ipſis α,β,ſint autem γ,δ. Quoniam igitur minimi numeri eandem rationem habentium, eis metiuntur eandem rationem habentes pariter, maior maiorem, minor minorem (per 11 ſeptimi) hoc eſt antecedens ipſum antecedentem, & conſequens ipſum conſequentem, æqualiter igitur γ ipſum α metitur, & δ ipſum β. Quoties iam γ ipſum α metitur, tot unitates ſint in ε, & δ igitur ipſum ζ metitur, per eas quæ in ipſo ε ſunt unitates, & quoniam γ ipſum α metitur per eas que in ipſo ſunt unitates, igitur & ε ipſum α metitur per eas quæ in ipſo γ ſunt unitates. Id propterea & ε ipſum ζ metitur, per eas quæ in ipſo δ ſunt unitates. Igitur & ε ipſos α,β, metitur primos exiſtentes adinuicem. Quod eſt impoßibile (per 1s diffinitionem ſeptimi.) Non erunt igitur aliqui numeri ipſis α, ζ, minores in eadem ratione exiſtentes ipſis α, ζ. Minimi igitur ſunt α & β eandem rationem habentium eis. Quod oportuit demonſtraſſe.

α . . . . . .
β . . . . . .
ε . .
γ . . . .
δ . . .

Sequens ex Campano 23, præcedenti 23 ex Zamberto reſpondet: præcedens autem ex Campano 22, ſequenti ex Zamberto 24.

Eucli. ex Camp. *Propoſitio 23*

23 QVilibet numeri contra ſe primi, ſunt ſecundum ſuam proportionem minimi.

CAMPANVS. Hæc eſt conuerſa præmiſſæ, ut ſi duo numeri ſint a & b contra ſe primi, ipſi erunt ſecundum ſuam proportionem minimi, ſin autem, ſint minimi in eadem proportione (ſi poſſibile eſt) c & d, conſtat itaq; per 11 quod c numerat a, & d, æqualiter: ſit igitur ut ſecundum e, erit per 17 ut uiceuerſa e numeret a & b, a quidem ſecundum c, & b ſecundum d: non ſunt igitur a & b contra ſe primi, quod eſt contra hypotheſin.

a . . . . . b . . . . .
e . .
c . . . . d . . .

Eucli. ex Zamb. *Theorema 12* *Propoſitio 24* *Conuerſa præcedentis.*

24 Minimi numeri eandem rationem habentium eis, primi adinuicem ſunt.

THEON ex Zamberto. *Sint minimi numeri eandem rationem habentium eis α, β. Dico quod α, β, primi adinuicem ſunt. Si autem α,β, adinuicem non ſunt primi, metietur aliquis numerus ipſos α,ζ, metiatur, & eſto γ: & quoties quidem γ ipſum α metitur, tot unitates ſint in δ: quoties autem γ ipſum ζ metitur, tot unitates ſint in ε. Et quoniam γ ipſum α metitur per eas quæ in δ unitates exiſtunt, igitur & γ ipſum δ multiplicans ipſum α fecit: id propterea & γ ipſum ε multiplicans, ipſum β fecit: numerus igitur γ duos numeros δ, ε, multiplicans, ipſos α β fecit. Eſt (per 17 ſeptimi, & per 11 quinti) igitur ſicut δ ad ε, ſic eſt α ad ζ: ipſi igitur δ, ε ipſis α, ζ, in eadem ſunt ratione minores exiſtentes, quod eſt impoßibile. Ipſos igitur α, ζ, numeros, numerus aliquis non metietur. Igitur ipſi α,ζ, primi inuicem ſunt. Quod demonſtraſſe oportuit.*

α . . . . . .
β . . . . . .
γ . . . .
δ . . .
ε . .

Eucli. ex Camp. *Propoſitio 24.*

24 SI fuerint duo numeri contra ſe primi, ſi quis unum eorum numeret, ad alterum eſſe primus neceſſario comprobatur.

CAMPANVS. Sint a & b contra ſe primi, c uero numeret a. Dico quod c primus eſt ad b, alioquin, numeret eos d, quæ per penultimam cõceptionem numerabit etiam a, non ſunt ergo a & b, contra ſe primi, d enim nnmerat ambos.

a . . . . b . . . . .
c . . d . . .

Eucli. ex Zamb. *Theorema 25* *Propoſitio 25*

25 Si bini numeri, primi adinuicem fuerint, unum eorum metiens ad reliquum primus erit.

THEON ex Zamberto. *Sint bini numeri primi adinuicem α & β. Ipſum autem α metiatur aliquis numerus γ. Dico quod & γ,β, primi adinuicem ſunt. Si autem γ,ζ, non ſunt adinuicem primi, metietur ipſos γ, ζ, aliquis numerus: metiatur, & eſto δ. Et quoniam δ ipſum γ metitur, & γ ipſum α metitur, & δ igitur ipſum α metitur: metitur autem & β. Igitur δ ipſos α, β, metitur, primos adinuicem exiſtentes, quod eſt impoßibile (per 1s diffi-*

α . . . . . .
β . . . . . .
γ . . .
δ . . . .

nitionem

ditionem ſeptimi.) Ipſos igitur c, γ, numeros numerus aliquis non metietur. Ipſi igitur γ, c, primi adinuicem ſunt, quod erat demonſtrandum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 25

25 SI fuerint duo numeri ad alium quemlibet primi, qui ex ductu unius in alterum producetur, ad eundem erit primus.

CAMPANVS. Sit uterque duorum numerorum a & b, primus ad e, & ex a in b ſit d. Dico quod d eſt primus ad c, aliter enim numeret eos e, d, qui dem ſecundum f: eritq; per ſecundam partem 20, a ad e, ſicut f ad b, & quia a & c ſunt primi, & e numerat c, ipſe erit per 24 primus ad a. quare per 23 a & e, ſunt ſecundum ſuam proportionem minimi: ſequitur ergo per 21, ut e numeret b, & quia poſitum eſt quod ipſe numeret c, non erunt b & c contra ſe primi, quod eſt contra hypotheſin.

a . . . b . . . .
c . . . . .
d . . . . . .
e . . f . . . . .

Eucli. ex Zamb. Theorema 29 Propoſitio 26

26 Si bini numeri ad aliquem numerum primi fuerint, & ex eis genitus ad eundem primus erit.

THEON ex Zamberto. *Bini enim numeri α, β, ad aliquem numerũ γ, primi ſint, & α ipſum β multiplicans, ipſum δ efficiat. Dico quod ipſi γ δ, primi ſunt adinuicem. Si autem γ, δ, non ſunt primi adinuicem, metietur eos aliquis numerus, metiatur, & eſto ε. Et quoniam ε, α, primi adinuicem ſunt, ipſum autem γ metitur aliquis numerus ε, igitur ε, α, (per 15 ſeptimi) primi ſunt adinuicem. Quoties iam ε metitur ipſum δ, tot unitates ſint in ζ: & ζ igitur ipſum δ metitur, per eas quæ in ε ſunt unitates. Igitur ε ipſum ζ multiplicans, ipſum δ fecit. Sed & α ipſum β multiplicans, ipſum δ fecit: æqualis igitur eſt qui ex ε, ζ, ei qui ex α, β. Si autem qui ſub extremis æquus fuerit ei qui ſub mediis, quatuor numeri proportionales ſunt (per 19 ſeptimi.) Eſt igitur (per 11 quinti) ſicut ε ad α, ſic eſt β ad ζ. Ipſi autem α, ε, primi: ipſi autem primi, & minimi: minimi autem numeri (per 21 ſeptimi) eandem rationem habentium eis, metiuntur eandem rationem habentes pariter, maior maiorem minor minorem, hoc eſt antecedens antecedentem, & conſequens conſequentem. Igitur ε ipſum β metitur: metitur autem & γ, igitur ε ipſos γ, β, metitur primos exiſtentes adinuicem, quod eſt impoßibile (per 13 diffinitionem ſeptimi.) Ipſos igitur γ, δ, numeros, numerus aliquis non metietur. Ipſi igitur γ, δ, primi adinuicem ſunt. Quod oportebat demonſtrare.*

α . . β . . . .
γ . . . . .
δ . . . . .
ε . . . .
ζ . .

Euclides ex Campano. Propoſitio 26

26 SI fuerint duo numeri contra ſe primi, qui ex uno eorum in ſe ipſum producitur, ad reliquum eſt primus.

CAMPANVS. Sint contra ſe primi a & b, & ex a in ſe fiat c. Dico quod c primus eſt ad b: ſit enim d, æqualis a, eritq; d primus ad b, & ex a in d, fiet c, per præmiſſam igitur patet c primum eſſe ad b, quod propoſuimus.

a . . . b . . . .
c . . . . . .
d . . .

Eucli. ex Zamb. Theorema 15 Propoſitio 27

27 Si duo numeri primi adinuicem fuerint, qui ex uno eorum fit, ad reliquum primus erit.

THEON ex Zamberto. *Sint bini numeri primi adinuicem α, ε, & α ſeipſum multiplicans, ipſum δ efficiat. Dico quod ipſi ε, γ, primi adinuicem ſunt. Ponatur enim ipſi α, æqualis δ. Et quoniam α, ε, primi adinuicem ſunt, æqualis autem eſt α ipſi δ, & δ, β: igitur primi adinuicem ſunt: uterque igitur ipſorum δ, α, ad ε primus eſt. & qui ex δ, α, igitur fit, ad β primus eſt (per 16 ſeptimi.) Qui autem ex δ, α, fit numerus, eſt γ, igitur γ, ε, primi adinuicem ſunt, quod erat demonſtrandum.*

α . . β . . . .
γ . . . . . .
δ . . .

Eucli. ex Camp. Propoſitio 27

27 SI duobus numeris ad alios duos comparatis, uterque ad utrumque fuerit primus, qui ex duobus prioribus ad eum qui ex duobus poſterioribus producetur erit primus.

CAMPANVS

CAMPANVS. Sint a & b, priores, c & d, posteriores: sitq; uterque duorum a & b, primus ad utrunq; duorum c & d, & ex a in b sit c, & ex c in d, f: dico quod e primus est ad f. Hoc autem 15 ter assumpta euidenter cõcludit. Cum enim fiat e ex a in b, quorũ uterq; primus est a ad c & ad d, erit per ipsam e primus ad c, & itẽ per ipsam primus ad d. Quia item f fit ex c in d, quorum uterq; primus est ad e, erit rursus per ipsam f primus ad e, quod est propositũ.

a . . b . . . .
e . . . . . .
c . . . d . . . . . .
f . . . . . .

Eucli. ex Zamb. Theorema 26 Propositio 28

28 Si bini numeri ad binos numeros uterque ad utrunque primi fuerint, & qui ex eis fient, primi adinuicem erunt.

THEON ex Zamberto. Bini enim numeri α, β, ad binos numeros γ, δ, uterque ad utrunq; primi sint: & α quidem ipsum ε multiplicans, efficiat ipsum ϛ, & γ ipsum δ multiplicans, efficiat ipsum ζ. Dico quod ϛ, ζ, primi sunt adinuicem. Quoniam enim uterque ipsorum α, ε, ad ipsum γ primus est, & qui ex α, ε, igitur sit (per 26 septimi) ad γ primus est: qui autem fit ex α, ε, est ϛ, igitur ϛ, γ, primi sunt adinuicem. Id propterea & ipsi ϛ, δ, primi sunt adinuicem: & uterque igitur ipsorum γ, δ, ad ϛ primus est, & qui ex γ, δ, igitur, ad ϛ primus est, (per eandem.) Qui autem fit ex γ, δ, est ζ. Igitur ϛ, ζ, primi sunt adinuicem. Quod erat demonstrandum.

α . . .
β . . . . .
ϛ . . . . . .
γ . .
δ . . . .
ζ . . . . . .

Eucli. ex Camp. Propositio 28

28 SI fuerint duo numeri contra se primi, ducaturq; eorum uterque in seipsum, erunt inde producti contra se primi. Itemq; si in utrunque productorum suum ducatur principium, erunt quoq; producti contra se primi.

CAMPANVS. Sint a & b, contra se primi, ducaturq; uterque in se, & proueniant ex a quidem c, ex b uero d: itemq; ducatur a in c, & proueniat e, & b in d, & proueniat f: dico c & d esse cõtra septimos, itemq; e & f, contra se primos. Est enim per 26 c primus ad d: per eandem igitur erit d primus ad a & ad c, sicq; constat primum, quod est c & d esse contra se primos.

a . .
c . . . .
e . . . . . .
b . . .
d . . . . . .
f . . . . . .

Reliquum sic, est enim uterque duorum numerorum a & c, primus ad utrunq; duorum b & d, itaq; per 27, erit e primus ad f, quod est reliquũ. Non solum autem erit e primus ad f, sed etiam per 25, ad b & ad d, itemq; per eandem f ad a & c. Sicq; si infinities duceretur utrunq; productorum in suum principium, essent omnes producti contra se primi, & non solum, sed quilibet eductus ab a, ad quemlibet eductum a b.

Eucli. ex Zamb. Theorema 27 Propositio 29

29 Si bini numeri primi adinuicem fuerint, & multiplicans uterq; seipsum fecerit aliquos, qui ex eis fiant, primi adinuicẽ erunt. Et si qui in principio, genitos multiplicãtes fecerint aliquos, & illi quoq; primi adinuicem erunt, & semper circa extremos hoc continget.

THEON ex Zamberto. Sint bini numeri primi adinuicem α, ε, & α seipsum multiplicans, efficiat γ, ipsum uero γ multiplicãs, efficiat ϛ. At ε seipsum multiplicans, efficiat δ, ipsum autem δ multiplicans, efficiat ζ, Dico quod γ, δ, & ϛ, ζ, primi sunt adinuicem. Quoniam enim α, β, primi adinuicẽ sunt, & α seipsum multiplicans fecit ipsum γ, igitur γ, β, primi sunt adinuicem (per 27 septimi.) Quoniam igitur γ, ε, primi sunt adinuicem, & β seipsum multiplicans ipsum δ fecit, igitur γ, δ, primi sunt adinuicem. Rursus quoniam α ε primi adinuicẽ sunt (per eandem) & ε seipsum multiplicans, ipsum δ fecit. Igitur α, δ, primi sunt adinuicem (per eandem). Quoniam igitur bini numeri α, γ, ad binos numeros ε, δ, uterque ad utrunq; primi sunt (per 27 septimi) & qui ex α, γ, igitur fit ad eum qui ex ε, δ, primus est, qui autem ex α, γ, est ϛ, qui ex δ, ε, uero est ζ: igitur ϛ, ζ, primi sunt adinuicem. Quod oportuit demonstrasse

α . . .
γ . . . . . .
ϛ . . . . . .
β . . . .
δ . . . . . .
ζ . . . . . .

Eucli. ex

Euclides ex Campano. Propoſitio 29

29
I fuerint duo numeri contra ſe primi, qui ex ambobus coacer-
uatur, ad utrunque eorum erit primus. Si uero ex ambobus
coaceruatus ad utrunque eorum fuerit primus, duo quoq; nu-
meri adinuicem erunt primi.

CAMPANVS. Sint a & b, contra ſe primi, dico q ex eis compoſitus a b, ad utrunq; eorum erit primus, & econuerſo: nam ſi d numerat totum a b, & alterum eorum, nu-
merabit per cõmunem ſcientiam & reliquũ: quare non erunt contra a . . . b . . . .
ſe primi, ſed hoc poſitum fuerat, patet ergo primum. Secũdum ſic. d . .
Sit a b primus ad utrunq; ſuorum componentiũ qui ſunt a & b, dico quod a & b, ſunt contra ſe primi. Poſito enim quod d numeret utrunq; duorum numerorum a & b, ſe-
quitur per cõmunem ſcientiam quod etiam numeret a b ex eis compoſitum, quare ad neutrum duorum numerorum a & b, erit a b primus, ſed poſitum erat quod eſſet ad utrunque, accidit igitur impoſſibile.

CAMPANI annotatio. Eodem quoq; modo ſi cõaceruatus ex duobus, primus fuerit ad alterũ, primus quoq; erit ad reliquum: ideoq; & coaceruati inter ſe. Sit enim compoſitus ex a, b, primus ad a, dico quod erit etiam primus ad b, alioqui, numeret eos d, qui per coneeptionẽ numerabit & a, cum numeret totum & detractum: hoc au-
tem inconueniens, erat enim compoſitus ex a & b, primus ad a.

Eucli. ex Zamb. Theorema 28 Propoſitio 30

30 Si bini numeri, primi adinuicem fuerint, & uterque ſimul ad alterum
ipſorum primus erit. Et ſi uterq; ſimul ad unum aliquem eorum primus
fuerit, & qui in principio numeri, primi adinuicem erunt.

THEON ex Zamb. *Componantur enim bini numeri primi adinuicem, α β & β γ. Dico quod & uterque α β γ, ſimul ad alterum ipſorum α ζ, ζ γ, primus eſt. Si autem γ α & α β primi ad-* α . . . . . β . . . . . γ
inuicem non ſunt, metietur eos aliquis numerus, metiatur, & eſto δ. Quoniam δ . . . .
*igitur δ ipſos γ α & α β metitur, & reliquum igitur ζ γ metietur. Metitur autem & ζ α. Igitur δ ipſos α ζ & ζ γ me-
titur, primos exiſtentes adinuicem, quod eſt impoßibile (per 13 diffinitionem ſeptimi:) ipſos igitur γ α & α β nume-
ros, numerus aliquis non metietur. Igitur γ α & α ζ, primi adinuicem ſunt. Id propterea iam & ipſi γ α & β γ,
primi ſunt adinuicem. Igitur α γ, ad utrunq; ipſorum α ζ & ζ γ primus eſt. Sint rurſus γ α & α β, primi adinui-
cem. Dico quod ipſi α ζ & β γ primi adinuicem ſunt. Si enim ipſi α ζ, β γ, primi non ſunt adinuicem, metietur ipſos
α ζ & ζ γ, numerus aliquis, metiatur, & eſto δ, & quoniam δ utrunq; ipſorum α ζ & ζ γ metitur: & totum igi-
tur γ α, metietur: metietur autem & ipſum α ζ. Igitur δ, ipſos γ α, α ζ primos adinuicem exiſtentes metietur, quod
(per 13 diffinitionem ſeptimi) eſt impoßibile. Ipſos igitur α β & ζ γ numeros, numerus aliquis non metietur. Ipſi
igitur α ζ & β γ, primi adinuicem ſunt. Quod oportuit demonſtraſſe.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 30

30
Omnis numerus compoſitus, ab alio primo numeratur, Zamb. 31

CAMPANVS. Sit a quilibet numerus compoſitus. Dico quod aliquis primus numerat ipſum, quia enim eſt cõpoſitus, numerabitur ab aliquo numero qui ſit b, qui ſi fuerit primus, uerum erit quod dicitur: ſi autem compoſitus, ſit c qui numerat eum, qui etiam per communem ſcientiam
numerabit a: ſi ergo ipſe fuerit primus, conſtat quod a . . . . . .
dicitur. At ſi compoſitus, neceſſario numerabit eum b . . . . . .
alius qui ſit d, qui etiam per communem ſcientiam nu c . . . . . .
merabit a, de quo ratiocinare ut prius. Quia ergo quo d . . .
ties occurrit compoſitus neceſſe eſt minorem aſſumere, qui compoſitũ occurrentem numeret, ſequitur ut tandem deueniatur ad aliquem primum, alioquin accidet impoſ
ſibile & contrarium petitioni, numerum in infinitum decreſcere.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 31

31 Omnis numerus, aut eſt primus, aut à primo numeratur. Zamb. 34

CAMPANVS. Sit a quilibet numerus, dico ipſum eſſe primum, a . . . . .
uel numerari a primo, quia ſi non eſt primus, erit compoſitus, qui- a . . . . . .
libet autem talis, ab aliquo primo numeratur per præmiſſam: . . .
a igitur, uel primus eſt uel a primo numeratur, quod proponitur.

Eucli. ex

Eucli. ex Camp. Propoſitio 32

Zamb.32 **Omnis numerus primus, ad omnem quem non numerat eſt primus.** 32

CAMPANVS. Sit a numerus primus non numerans b, dico quod a & b, ſunt contra ſe primi: ſi enim c numerat eos, non eſt uerum quod a ſit primus.

a . . . . . b . . . . . c . . . . . .

Eucli. ex Camp. Propoſitio 33

Zamb.33 **Si numerus ex duobus productus, ab aliquo primo numeretur, neceſſe eſt eundem primum alterum illorum duorum numerare.** 33

CAMPANVS. Sit c productus ex a in b, & ſit d numerus primus qui ponatur numerare c: dico quod d numerat a uel b, numeret enim c, ſecundū e: ſi ergo non numerat a, erit primus ad ipſum per præmiſſam, & ideo erunt ſecundum ſuam proportionem minimi per 21, & quia a ad d, ſicut e ad b, per ſecundam partem 20, ſequitur ut d numeret b per uigeſimam primam, quod eſt propoſitum.

a . . . . b . . . . . c . . . .

d . . . e . . . . . .

CORRELARIVM. Vnde manifeſtū eſt, q⁹ ſi aliquis numerus numerat productum ex duobus, uel ſi eidem fuerit cōmenſurabilis, cōmenſurabilis quoq; erit alteri eorū.

Campanus 30 31 32 33

Quatuor præcedentes ex Campano Euclidis propoſitiones, quatuor ſequentibus ex Zamberto propoſitionibus hoc præpoſtero ordine reſpondent.

33 34 31 32 Zambertus

Eucli. ex Zamb. Theorema 29 Propoſitio 31

Omnis primus numerus, ad omnem numerum quem non metitur primus eſt. 31

THEON ex Zamb. *Sit primus numerus α, & ipſum β non metiatur. Dico quod ipſi β, α, primi adinuicem ſunt. Si autem ipſi α, β, non ſunt adinuicem primi, aliquis numerus eos metietur, metiatur γ, ipſe γ, non eſt unitas. Quoniam igitur γ ipſum β metitur, & α non metitur ipſum β, igitur γ ipſi α non eſt idem. Et quoniam γ ipſos α, β, metitur, & α igitur metitur primum exiſtentem, non exiſtens ei idem, quod eſt impoſſibile (per 13 diffinitionē ſeptimi). Ipſos igitur α, β, numerus aliquis non metietur. Igitur ipſi α, β, primi adinuicem ſunt, quod oportuit demonſtraſſe.*

α . . . . . β . . . . . γ . . . . .

Eucli. ex Zamb. Theorema 30 Propoſitio 25

Si bini numeri multiplicantes ſe adinuicem fecerint aliquem, factum autem ex eis metitur aliquis primus numerus, & unum eorum qui in principio metietur. 32

THEON ex Zamb. *Bini enim numeri α, β, multiplicantes ſe adinuicem, ipſum efficiant γ, ipſum autem γ, metiatur aliquis numerus primus δ. Dico quod δ, unum ipſorū α, β, metitur. Ipſum α non metiatur, eſtq; primus δ. Igitur α, δ, primi adinuicem ſunt (per præcedentem). Et quoties δ ipſum γ metitur, tot unitates ſint in ε. Quoniā igitur δ ipſum γ metitur per eas quæ in ε ſunt unitates: igitur δ ipſum ε multiplicans, ipſum γ efficit. Atqui & α ipſum β multiplicās, ipſum efficit γ: æqualis igitur eſt qui ex δ, ε, ei qui ex α, ζ. Eſt igitur (per 19 ſeptimi (ſicut α ad δ, ſic ζ ad ε. Ipſi autem δ, α, primi ſunt, primi autem & minimi: minimi uero metiuntur eandem rationem habentes æqualiter, maior maiorem, & minor minorem (per 21 ſeptimi) hoc eſt antecedens antecedentem, ſequens ſequentem. Igitur δ ipſum ζ metitur. Similiter quoq; oſtendemus quod & ſi δ ipſum ζ non metiatur, metietur & α. Igitur δ, unum ipſorum α, ζ metitur. Quod erat demonſtrandum.*

α . . . . . β . . . . . γ . . . . . .

δ . . . ε . . . . . ζ . . . . . .

Eucli. ex Zamb. Theorema 31 Propoſitio 33

Omnis compoſitus numerus, ſub alicuius primi numeri dimenſionem cadit. 33

THEON ex Zamb. *Sit compoſitus numerus α. Dico quod α ſub alicuius primi numeri dimenſionem cadit. Quoniam enim α compoſitus eſt, metietur eum aliquis numerus (per 14 diffinitionem ſeptimi) metiatur, & eſto ζ, & ſi ζ primus eſt, manifeſtū iam eſt quod quærimus (per eandem.) Si autem compoſitus, metietur eum aliquis numerus (per eandem) metiatur, & eſto γ. Et quoniam γ ipſum ζ metitur, & ζ ipſum α metitur, & γ igitur ipſum α metitur, & ſi quidem γ primus eſt, manifeſtum iam eſt id quod quæritur. Si autem compoſitus, eum aliquis numerus metietur: tali uero facta conſideratione, ſumetur aliquis numerus primus qui metietur præcedentem, qui & ipſum α metietur. Si autem non ſumetur, metientur ipſum α numerū infiniti numeri, quorū alter altero minor eſt, quod eſt impoſſibile in numeris. Sumetur igitur aliquis primus numerus qui metietur*

α . . . . . β . . . . . γ . . . . .

ζ . . . .

præcedentem,

præcedentem, qui & ipſum α metietur. Omnem igitur compoſitum numerum, primus aliquis numerus dimetitur. quod oportuit demonſtraſſe.

ALITER *Sit compoſitus numerus α. Dico quod erit aliquis primus numerus metitur. Quoniam compoſitus eſt ipſe α, metietur eum aliquis numerus (per 14. diffinitionẽ ſeptimi) & ſit minimus metientiũ eum β. Dico quod ℭ primus eſt. Si autem ℭ, primus non eſt, metietur igitur eum aliquis numerus. Cadat ſub dimẽſionem ipſius γ. Igitur γ ipſo ℭ minor eſt, & quoniam γ ipſum ℭ metitur, & β ipſum α metitur, & γ igitur ipſum α metitur minor exiſtens ipſo ℭ ipſum α metientium minimo quod abſurdum eſt. Igitur β non eſt compoſitus, ſed primus.*

α .....
β ...
γ ..

Eucli. ex Zamb. Theorema 32 Propoſitio 34

34 **Omnis numerus, aut primus eſt, aut eum aliquis primus metitur.**

THEON ex Zamb. *Sit numerus α. Dico quod eſt α, aut eſt primus, aut eum aliquis numerus primus metitur. Si quidem primus eſt α, factum iam eſt id quod quæritur. Si autem compoſitus, eum aliquis numerus primus metietur (per 33 ſeptimi.) Omnis igitur numerus, aut primus eſt, aut eum aliquis primus numerus metitur quod oportuit demonſtraſſe.*

α ...
α .....

Eucli. ex Camp. Propoſitio 34

34 **Vmeros ſecundum proportionem numerorum aſſignatorum minimos inuenire.**

CORRELARIVM

Vnde manifeſtum eſt, maximum numerum duos commmuniter numerantem, ſecundum minimos illius proportionis eos numerare.

CAMPANVS *Sint a & b numeri propoſiti, ſecundum quorum proportionem uolumus inuenire minimos, ſi ergo fuerint contra ſe primi, ſunt quales inquirimus: per 25. ſi autem compoſiti: ſumatur (ut docet ſecunda) maximus eos communiter numerans qui ſit c, numeretq; eos ſecundum d & e, eruntq; in eadẽ proportiõe per 18 quos dico eſſe quales quærimus. Sin autem, ſint f & g. qui per 21 numerabunt a & b æqualiter, ſit igitur ut ſecundum h. eritque per ſecundam partem 20 c ad h, ſicut f ad d, uel ſicut g ad e: quare c eſt minor h. itaq; cum h numeret a & b non fuit c maxima eos numerans, ſed erat poſitum quod ſic ergo contra hypotheſin.*

a ..... b .....
c ..
d ... e ....
f .. g ...
b .....

CAMPANI *additio.*

Numeros ſecundum continuitatem proportionum numerorum aſſignatorum minimos reperire.

CORRELARIVM

Vnde etiam manifeſtum eſt maximum numerum quotlibet communiter numerantem, ſecundum minimos proportionum eorum eos numerare.

Vt ſi ſint a b c ſecundũ quorũ proportiones uolumus minimos inuenire: ſiue fuerint in eadẽ proportione ſiue in diuerſis, ſi nullus numerus nũerat eos omnes, ipſi ſunt quos quærimus, per 21, hoc enim ibi demonſtratum eſt. Si autẽ unus numerat omnes, ſumatur ut docet tertia maximas eos cõmuniter numerans qui ſit d, numeretq; eos ſecundũ e f g, qui erunt in eadem proportione per 18. dico eos eſſe quos quærimus, alioqui ſint h k l, qui per 21 numerabunt a b c, æqualiter, ſit ut ſecundum m, eritque per ſecundam partẽ 20 d ad m, ut h ad e, uel k ad f, uel l ad g. Minor eſt igitur d quàm m. quare cum m numeret a b c, non fuit d maximus eos numerans. quare ſequitur impoſſibile: fuit enim d. maximus numerans a b c.

a ..... b ..... c .....
d ..
e ... f .... g .....
b .. k ... l .....

Eucli. ex Zamb. Problema 9 Propoſitio 35

35 **Numeris datis quotcunque, inuenire minimos eaſdem rationes habentium eis.**

THEON ex Zamberto. *Sint dati quotcunque numeri α ζ γ. Oportet iam inuenire minimos eaſdẽ rationes habentium eiſdem α ζ γ. Ipſi enim α ζ γ, aut primi adinuicem ſunt aut non. Siquidẽ ipſi α β γ, primi ſunt adinuicem, minimi ſunt eandem rationem habentiũ eis (per 23 ſeptimi) Si autẽ non ſumatur (per 3 ſeptimi ipſorum α ζ γ, maxima communis dimenſio δ, & quoties δ, uniquenq; ipſorum α β γ, metitur: tot unitates ſint in unoquoque ipſorum ι ξ ν, & unuſquiſque igitur ipſorum ι ξ ν, unãquenq; ipſorum α ζ γ, metitur per eas quæ in ipſo δ ſunt unitates. Igitur ẽpſi ι ξ ν, ipſos α β γ: æque metiuntur. Igitur (per 15 ſeptimi.) ipſi ι ξ ν, ipſis α ζ γ, in eadem ſunt ratiõe. Dico iam quod & minimi. Si enim ipſi ι ξ ν, non ſunt minimi eandem rationem habentium eiſdem α ζ γ: erunt aliqui numeri ipſis ι ξ ν, minores in eadem ratione exiſtentes ipſis α ζ γ. Sint θ κ λ, æque igitur θ metitur ipſum α. & uterq; ipſorũ κ λ, utriũq; ipſorum β γ, Quoties autem θ ipſum α metitur, tot unitates ſint in ipſo & μ, uterq; igitur (per 21 ſeptimi) ipſorum κ λ, utrunq; ipſorum β γ, metitur per eas quæ in μ ſunt unitates. Et quoniam θ ipſum α metitur per eas quæ in μ, ſunt unitates, & μ igitur ipſum α metitur per eas quæ in θ ſunt unitates. Id propterea μ utriũq; ipſorũ β γ, metitur per eas quæ in utriũq; ipſorũ κ λ, ſunt unitates. Igitur μ, ipſos α β γ, metitur. Et quoniam θ ipſum α metitur per eas quæ in μ ſunt unitates, igitur θ ipſum μ multiplicans, ipſum α, fecit. Id propterea & ι, ipſum δ multiplicans, ipſum effecit α. Aequalis igitur eſt qui ex θ μ, (per 16 ſeptimi.) Eſt igitur (per 19 ſeptimi,) ſicut ι ad θ, ſic eſt μ, ad δ, maior autem eſt ι, ipſo θ, maior igitur eſt & μ ipſo δ, & metitur ipſos α β γ, quod eſt impoſſibile. Supponitur namq; δ, ipſorum α ζ γ, maxima communis dimenſio. Igitur non erunt aliqui numeri, minores ipſis ι ξ ν, in eadem exiſtentes ratione ipſis α β γ. Igitur ι ξ ν, minimi ſunt eandem rationem habentiũ ipſis α ζ γ, quod feciſſe oportuit.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 35

35 QVilibet duo numeri minimos numeros ſuæ proportionis maior minorem & minor maiorem multiplicantes, minimum ab ipſis numeratum producunt.

CORRELARIVM

Vnde manifeſtum eſt minimum quem duo numerant, quemlibet ab eis numeratum numerare.

CAMPANVS. *Sint duo numeri a & b, minimiq; in eorum proportiõe c & d. eritq; per primam partem 20, ut ex a in d, & b in c: fiat idem numerus qui ſit e. quem dico eſſe minimum numeratum ab a & b, aliter enim, ſit f, quem numerent a & b ſecundum g & h, eritque per ſecundam partem 20, h ad g ſicut a ad b, & ſicut c ad d, & per 18 erit c ad h, ſicut e ad f, cum itaque per 21 c numeret h, e numerabit f, maior minorẽ, quia ergo hoc eſt impoſſibile conſtat uerum eſſe quod dicitur.*

a .... b .....
c .. d ...
e .....
f .....
g ... b .....

Eucl. ex Camp. Propoſitio 36

36 PRopoſitis quotlibet numeris minimum ab eis numeratum repe perire.

CORRELARIVM

Manifeſtum etiam ex hoc eſt, minimũ numerum quẽ quotlibet numerant, quemlibet ab eis numeratum numerare.

CAMPANVS. *Sint propoſiti numeri a, b, c, d. Volo inuenire minimum numerum numeratum ab eis. Inuento itaque primo minimum numeratum ab a & b, quod ſi a numerat b: non erit alius quã b, ſi autem non numerat eum nec econuerſo, ſi ipſi ſunt contra ſe primi, ex uno in alterũ prouenit, erit minimus per 35, & præmiſſam Quod ſi ſunt communicantes: ſumantur minimi eorũ proportione, ut docet 34. & maiore in minorem eorũ multiplicato, proueniet e, qui erit minimus numeratus ab eis per præmiſſam. Simili quoque modo inueniatur minimus numeratus ab e & c, qui ſit f, eritque f, minimus numeratus ab a b c, ſed & minimus quem numerant f & d, ſit g. eritque g minimus: quem nnmerant numeri propoſiti, quod enim omnes ipſum numerent*

a ....
b .....
c ..
d ...
e .....
f .....
g .....
b .....

merent.patet per conceptionem.ſed ſi non eſt minimus, ponatur ergo h, quem quia numerãt a & b, numerabit etiã ipſum,e per correlarium præmiſſæ.per idem quoque correlariũ.numerabit ipſum f,ſed & g,maior itaq; numerat minorẽ.qd̃ eſt impoſſibile CAMPANI *additio.* 'Hæc & præmiſſa proponũtur in alia loco ſub tribus concluſionibus, quarũ prima æquiualet præmiſſæ.ſecũda componitur ex correlarijs ambobus. tertia proponit de tribus:quod hæc de quotlibet numeris. Eſt itaque prima.

Zamb. 36 **Datis duobus numeris,minimum ab eis numeratum inuenire.**

Dati numeri ſint a & b,quorũ minor ſi numerat maiorem,eſt maior quem quærimus,alioqui maior eorũ numeraret minorẽ ſe. Si aũt neuter neutrũ numeret,ſi ipſi ſunt cõtra ſe primi,erit qui ex a in b prouenit(qui ſit c)minimus omniũ quẽ numerãt a & b. Nã ſi minorẽ eo numerauerint,eſto d,quẽ nũerent ſecundũ e & f,eritq; per ſecũdã partẽ 20 a ad b,ſicut f ad e.& quia a & b ſunt ſuæ proportionis minimi per 33,numerabit a f,per 21.& quia per 18 eſt c ad d ſicut a ad f,nã ex b in a & f fiũt c & d.ſequitur c numerare d.ſed erat d minor c,quare impoſſibile. Si autẽ a & b ſint cõmunicantes,negociare propoſitũ ut in 33.

a ... b ....
c .....
d .....
e .. f .....

Secunda trium concluſionũ ex ambobus correlarijs eſt confecta.

Zamb. 37 **Si plures numeri numerum unum numerent, neceſſe eſt ut minimus quem numerant eundem numerum numeret.**

Vt ſi ſit quilibet numerus quẽ nũerat a & b,d:minimuſq; ab eiſdẽ numeratus c, erit ut c. numeret d.cum enim ſit d maior c,ſi c non numerat ipſum:numerabit tamen aliquid eius.ſitque plurimum quod numerat e,& reſiduũ ſit f.eritq; f minus c,quia igitur a & b numerãt c:numerabũt per cõmunem ſcientiã & e ſed numerabunt d, itaque per aliam cõmunẽ ſciẽtiã numerabũtur f, inconueniens ergo ſequitur quod c non fuit minimus quẽ numerãt a & b. Idẽ quod cõuinces & eodẽ modo de quolibet nũerato a quotlibet pluribus,ſcilicet quod minimus ab illis quotlibet pluribus numeratus eundem numeret. Vltima trium concluſionum.

a ..
b ...
d
e ..... f ...
c .....

Zamb. 38 **Propoſitis tribus numeris,minimum numerorum ab eis numeratorũ inuenire.**

Tres numeri propoſiti ſint a, b, c,minimuſq; quem numerant a, & b,ſit d,qui ſumetur ut prima trium concluſionum docet. Si igitur c numerat d, ſcito d eſſe quem quærimus. Si enim a,b, c,minorem eo numerant,ſit e,quem per præmiſſam concluſionem numerabit d,quod eſt impoſſibile. Si autem c non numerat d.ſumatur e minimus numeratus ab eis. Quòd autẽ e numeretur ab a, b, c,patet,quia c numerat ipſum, & d ſimiliter,ergo & a.b:qui numerant d,quare e numerabitur ab a, b,c. Eritq; e minimus quẽ numerant a,b, c. Sin autem,ſit f, quem per præmiſſam concluſionem numerabit d,ſed c numerat f,quia a, b, c,numerantũ e,quare c, d numerabunt eum,quare c,d, numerabunt eum:quare per præmiſſam e numerabit eum,maior minorem,quod eſſe non poteſt. Idem inuenies & eodem modo:quotlibet propoſitis.

a ... b .... c .....
d .....
e .....
a ... b .... c .....
d .....
e .....
f .....

Duæ præcedentes ex Campano propoſitiones, 35 ſcilicet & 36,tribus ex Zamberto ſequentibus Euclidis propoſitionibus ſic reſpondent, ut correlarium 35 ex Campano, 37 ex Zamberto reſpondeat.36 autem ex Campano, ſit ad 36 & 38 ex Zamberto propoſitiones uniuerſales.

Eucli.ex Zamb. *Problema* 4 *Propoſitio* 36

36 **Duobus numeris datis,inuenire quem minimum metiũtur numerum.**

THEON ex Zãb. *Sint dati bini numeri α ζ,oportet iam inuenire quem minimũ numerũ metiuntur. Ipſi α ζ certe aut primi ſunt adinuicem,aut nõ. Sint prius α,β,primi adinuicẽ & α,ipſum ζ,multiplicans,efficiat ipſum γ,& ĩgitur ipſum α multiplicans,ipſum effecit γ,(per 16 ſeptimi. igitur ipſi α,ζ,ipſum γ metiuntur. Dico iam quod & minimum. Si autem non,ipſi numeri α ζ,metiuntur aliquem numerum minorem exiſtentem γ,metiantur,& eſto δ,& quoties*

quoties α, ipſum ♪, metitur, tot unitates ſint in ι, quoties autẽ ϛ, ipſum γ, metitur, tot unitates ſint in ζ. Igitur α, ipſum ι, multiplicans, effecit ipſum ♪, & β, multiplicans ipſum γ, effecit ipſum ♪, æqualis igitur eſt qui ex α ι, ei qui ex ϛ ζ, eſt gitur (per 15 ſeptimi,) ſicut α ad β, ſic eſt ζ, ad ι, ipſi autẽ α β, ſunt primi, primi autẽ (per 23 ſeptimi,) & minimi, minimi uero metiuntur eandem rationem habentes æqualiter: maior maiorẽ, & minor minorem. Igitur (per 21 ſeptimi) β. metitur ipſum ι, ſequẽs uidelicet ſequen tẽ. Et quoniã α, ipſos ϛ, ι, multiplicãs ipſos γ, ♪, fecit: eſt igitur (per 17 ſeptimi,) ſicut ϛ, ad ι, ſic γ ad ♪. At β, ipſum ι, metitur, metitur ergo & γ, ipſum ♪, maior minorẽ, quod eſt impoßibile. Igi tur ipſi α, ϛ, non metiuntur aliquem numerum minorem exiſtentem ipſo γ, quando ipſi α, ϛ, primi adinuicem fue rint. Igitur γ, minimus eſt qui, ſub ipſorum α, β, dimenſionem cadit. Non ſint primi ipſi α, β, adinuicem, & ſumatur (per 33 ſeptimi. minimi numeri eandem rationem habentium ipſis α, β, ſint ζ, ι, æqualis igitur eſt qui ex α, ι, ei qui ex ϛ, ζ, (per decimamnonam ſeptimi,) & α, ipſum ι multiplicans: efficiat ipſum γ, & β, igitur ipſum α multiplicãs effecit ipſum β. Igitur α, β ipſum γ, metiuntur. Dico iam quod & minimum, ſi non: metiuntur ipſi numeri α, β, aliquẽ numerum minorem exiſtentem ipſo γ, metiantur, & eſto ♪, & quoties quidem α, ipſum ♪, metitur: tot unitates ſint in ϰ. Quoties autem β, ipſum ♪, metitur: tot unitates ſint in ϑ, α, igitur ϰ multiplicans: effecit ipſum ♪, ipſe β, uero ipſum ϑ, multiplicans, effecit ipſum ♪, æqualis igitur eſt qui ex α, ϰ, ei qui ex β, ϑ. Eſt igitur (per decimãnonã ſeptimi,) ſicut α, ad ϛ, ſic eſt ϑ, ad ϰ. Sicut autem α, ad ϛ, ſic ζ ad ι, & (per undecimam quinti,) igi tur ſicut ζ, ad ι, ſic ϑ ad ϰ, ipſi autem ζ, ι: minimi uero eandem rationem habentes æque metiũ tur: maior maiorem, & minor minorem, (per 21 ſeptimi.) Igitur ι, ipſum ϰ, metitur, & quo niam α, ipſos ι, ζ, multiplicans, ipſos fecit γ ♪, eſt igitur, (per 17 ſeptimi,) ſicut ι ad ϰ, ſic eſt γ ad ♪. At ι, ipſum ϰ metitur, & ι, igitur ipſum ♪, metitur, maior minorem, quod eſt impoßibile Ipſi igitur α, β, non metientur aliquem numerum minorem exiſtẽtem ipſo γ, Igitur γ, minimus exiſtens: ſub ipſorum α, β, dimenſionem cadit, quod oportuit facere.

α .... β ....
γ .....
ζ .....
ϛ .....
ι .....
♪ .....
ϑ ..
ϰ .....

Eucli. ex Zamb. Theorema 33 Propoſitio 37.

37 Si bini numeri numerum aliquem mẽſi fuerint, & minimus qui ſub eorum dimenſionem cadit, eundem metietur.

THEON ex Zamberto. Bini enim numeri α, β, numerum aliquem γ ♪ metiantur, minimus uero ſit ι. Dico quod & quoque ipſum γ ♪, metitur. Si autem ι, ipſum γ ♪, non metitur, ipſum ♪ ζ, metiens ipſe ι, relinquat ſeipſo minorem hoc eſt γ ζ, & quoniam ipſi α ϛ, ipſum ι metiuntur, at ι, ipſum ♪ ζ, & ipſi α, ϛ. igitur ipſum ♪ ζ, metientur, metiuntur autẽ & totum ♪, & reliquũ igitur γ ζ, metientur minorem exiſtentem ipſo γ: quod eſt impoßibile. Haud igitur non metitur ι, ipſum γ ♪, metitur ergo quod erat demonſtrandum.

α ..
β ...
ι .....
β ....ζ .....

Eucli. ex Zamb. Problema 5 Propoſitio 38

38 Tribus numeris datis, inuenire quem minimum numerũ metiuntur.

THEON ex Zamberto. Sint dati numeri α, ϛ, γ, oportet iam inuenire, quem minimum numerum metiuntur. Suſcipiatur enim (per 36 ſeptimi) minimus numerus ♪, qui ſub ipſorum α, β, dimenſionem cadat. Iam γ, ipſum ♪, aut metitur, aut non metitur. metiatur prius, metiuntur autem & ipſi α, β, ipſum γ. Igitur ipſi α, ϛ, γ, ipſum ♪, metiuntur. Dico quod & minimum. Si autem non: ipſi α, β, γ, numeri metientur ni merum minorem ipſo ♪, metiantur ι. Quoniam ipſi α, ϛ, γ, ipſum ι, metiuntur, igitur & α, ϛ, ipſum ι metiuntur, & minimus igitur quem ipſi α, β, metiuntur, metietur ipſum ι, per 37 ſepti mi. At minimus quem ipſi α ϛ, metiuntur, eſt ♪. Igitur ♪, ipſum ι metietur, maior minorẽ, quod eſt impoßibile. Ipſi α, ϛ, γ, igitur, non mentientur numerum aliquem minorem exiſtẽtem ipſo ♪. Igitur ipſi α, ϛ, γ, minimum ♪, metiuntur. Non metiatur rurſus γ, ipſum ♪, & ſuſcipiatur (per 36 ſeptimi) minimus numerus ι, quem metiantur ipſi γ ♪. Quoniam α, ϛ, ipſum ♪, metiuntur, at ♪, ipſum ι, metitur, & α, β, ipſum ι, igitur metiuntur, metitur autem & γ, ipſum ι, igitur ipſi α, β, γ, ipſum ι, metiuntur. Dico quod & minimum, ſi autem non ipſi α, ϛ, γ, metiuntur aliquem numerum minorem exiſtentem ipſo ι, metiantur ζ. Quoniam ipſi α, β, γ, ipſum ζ, metiuntur, & ipſi α, β, igitur ipſum ζ, metiuntur, & minimus igitur quem α, β, metiuntur. ipſum ζ, metietur (per 37 ſeptimi,) minimus aũt quẽ ipſi α, ϛ, metiũtur, eſt ♪, igitur ♪, ipſum ζ, metitur, metitur aũt & γ, ipſum ζ. Igitur ipſi ♪, γ, ipſum ζ, metiuntur, quare (per eandẽ) & minimus quẽ ipſi γ, ♪, metiũtur: ipſum ζ, metietur. At minimus quem ipſi γ, ♪, metiũtur: eſt ι. Igitur ι ipſum ζ metitur: maior mi norem, quod eſt impoßibile. Ipſi α, β, γ, igitur non metiuntur aliquem nu merum minorem exiſtentem ipſo ι. Igitur ι minimus eſt: quem ipſi α, β, γ, metiuntur, quod oportebat facere.

α ...
ϛ .....
γ .....
♪ .....
ι .....
ζ .....

Euili. ex Camp. Propoſitio 37

37 Si numerus aliquis alium numerum numeret, erit is numerato pars à numerante denominata.

CAM-

CAMPANVS Huius ſenſus eſt, quod omnis numerus numeratus a ternario: habet tertiam, & numeratus a quinario: habet quintam ſicq; de cæteris ut ſi b numeret a, erit in a pars denominata a b, nũeret enim ipſum quoties unitas in c, eritque per 16 ut c quoque toties numeret a, quoties unitas in b, quare tota pars eſt c, a: quota unitas b, & quia unitas eſt pars omnis numeri ab ipſo denominata per communem ſcientiam: erit c pars a, denominata a b, quod eſt propoſitum.

unitas
c ... c ..
a .....

Eucli. ex Zamb. Theorema 34 Propoſitio 39

39 **Si numerum aliquis numerus metiatur, menſus cognominatam partẽ habebit metienti.**

THEON ex Zamb. *Numerum enim a, numerus aliquis c, metiatur. Dico quod a, cognominatam partem habet ipſi c. Quoties enim β, ipſum a metitur, tot unitates ſint in γ. Quoniam c, ipſum a, metitur per eas quæ in γ, ſunt unitates, metitur autem & δ, unitas ipſum γ, per eas quæ in eo ſunt unitates, æque igitur (per 15 ſeptimi,) δ, unitas ipſum γ, numerum metitur, & c. ipſum a. Viciſſim igitur (perteandẽ,) æque δ unitas ipſum c metitur numerũ, γ, ipſum a. Qualitatis igitur pars eſt δ, unitas ipſius β, nũeri talis pars eſt & γ, ipſius a. At δ, unitas pars eſt ipſius β ei cognominata, & γ, igitur ipſius a, pars eſt cognominata ipſi β. Quare a, partem habet γ cognominatam ipſi β, quod erat demonſtrandum.*

cognominatam partem
a .....
c ....
γ ...
δ.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 38

38 **SI numerus aliquis partem quotamcunque habeat, numerabit ipſum numerus ad illam partem dictus.**

CAMPANVS Hæc eſt cõuerſa præmiſſæ: cuius eſt intẽtio, quod omnis numerus habens tertiam, numeratur a ternario, & habens quintam, à quinario. ſicque de cæteris, ut ſi b ſit pars a denominata a c, ſequitur ut c nũeret a, quia enim b eſt pars a denominata a c, ſed & unitas eſt pars c denominata ab ipſo c per conceptionem, ſequitur ut quoties unitas numerat c, toties b numeret a, itaque per 16 quoties unitas b, toties c, numerat a, quare conſtat propoſitum. Aliter idem. Cum ſit b pars a, ſit totá unitas c, eritque per hanc communem ſcientiam, unitatem eſſe partem omnis numeri ab ipſo denominatam c, denominans b in a: & quia eſt b in a quoties unitas in c, euidenter ſequitur propoſitum per 16.

unitas
b .. c ...
a .....

Eucli. ex Zamb. Theorema 35 Propoſitio 40

40 **Si numerus partem habuerit quamlibet, eum numerus cognominatus parti, metietur.**

THEON ex Zamb. *Numerus in quam a, partem habeat quamlibet β, & ipſi c, parti numerus γ. Dico quod γ, ipſum a, metitur. Quoniam enim β, ipſius a, pars eſt cognominata ipſi γ, eſt autem & δ unitas ipſius γ, pars cognominata ei: qualis igitur pars eſt δ, unitas ipſius γ, numeri: talis pars eſt & c ipſius a, æque igitur δ unitas ipſum γ numerum metitur: & β, ipſum a. Viciſſim igitur (per 15 ſeptimi,) æque δ, unitas ipſum c numerum metitur: & γ ipſum a, & γ igitur ipſum a metitur quod erat demonſtrandum.*

cognominatus ſit numerus
a .....
β ....
γ ..
δ.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 39

39 **NVmerorum minimum, propoſitarum denominationum habentem partes inuenire.**

CORRELARIVM

Ex quo manifeſtũ eſt, quod minimus numerus numeratus à quodlibet, eſt minimus habens partes denominatas ipſis.

CAMPANVS. Sint a, b, c, d denominantes partes propoſitas. & e minimus numeratus ab eis ſumptus ſecundum 16. Ipſum e dico eſſe quem quærimus Sint enim ſecundũ quos numerant ipſum f, g, h, k: eritq; per 16 & hãc cõmunem ſcientiam, unitas eſt pars omnis numeri ab ipſo dicta. ut ùi ceuerſa f, g, h, k, numerent e ſecundum a, b, c, d, quare ſunt partes eius ab illis dictæ: eſt igitur e habens partes propoſitarum denominationum. Minimus etiã, quoniam ſi alter fuerit, ut l, ſint partes l dictæ ab eis m, n, p, q: erũtq;

e .....
a .. f .....
b ... g .....
c .... b ...
d ..... k ..

per 16 & prædictam communem scientiam a,b,c,d,uicenersa partes l dictæ ab m,n,p,q, quare non erat e minimus quem numerãt a,b,c,d, quod est inconueniens.

CAMPANI *annotatio.* Habito minimo, si cura est habere secundum, aut quotũcunque libet, si secũdum quidem sum, e duplũ minimi, si tertiũ, triplũ, & ad hunc modũ in alijs. Cum enim omnis multiplex ipsius e numeretur ab a,b,c,d, per hanc communẽ scientiã omnis numerus numerans alium, numerat omnem numeratũ ab illo: necesse est per 17 ut omnis multiplex e habeat partes denominatas ab a,b,c,d, si itaque duplus e, nõ fuerit secundus habens partes propositarũ denominationũ, erit alius, quẽ sicut sequitur esse maiorem e, sic sequitur esse minorem duplo, & quia illum numerant a,b,c,d, per 19: sequitur per correlarium 16 quod e numeret eũdem, quod est impossibile, cum enim numeret se: numeraret per hanc cõmunẽ scientiam, omnis numerus numerans totũ & detractũ: numerat residuum, differentiam illius ad se, quæ cum sit minor eo, maior numerus numeraret minorem, quod esse non potest. Sequitur itaque duplum e, esse secundum numerũ habentem propositarum denominationum partes. Similiter quoque argues triplum e esse tertium: probato duplo esse secũdum, alioqui quia esset triplo minor & duplo maior: sequeretur e numerare aliquem inter ipsius duplum & triplum, quod ut prius patet, est impossibile: probato autem triplo esse tertium: ad huius similitudinem probabis quadruplum esse quartum, & sic in cæteris.

l .....
m .....
n .....
p .....
q ...

CAMPANI *additiones.*

Minimum numerum habentem partes propositarum denominationum sumptarum continue, reperire.

Vt minimum numerum habentem secundam quæ secunda habeat tertiam, quæ etiam tertia habeat quartam, aut qualitercunque contingat eas ab eisdem uel diuersis denominari. Multiplicare oportet denominatorem primæ partis in denominatorem secundæ, & ex eis productum in denominatorem tertiæ, productum quoque in denominatorem; sicque de cæteris usque ad ultimam, a prima, uel usque ad primam ab ultima, & qui prouenerit: erit qui inquiritur, ut proposito 6, uel 14. Hoc autem ita esse demonstratiue sic habeto. Sint numeri partes propositas denominantes a,b,c, uolumus inuenire minimum numerum qui habeat partẽ denominatam ab a, ita quod illa pars habeat partem denominatã a b, sed & hæc aliã dictam a c. Ducatur itaque c in b, & proueniat e, & e in a, & prouenial f, eũ dico esse quem quærimus. Cum enim f prouenial ex a in e, erit e pars f dicta ab a, sed & propter hoc erit c pars e dicta a b, & quia unitas est pars c dicta ab ipso c, patet f habere partes ut proponitur. Si ergo f non fuerit minimus: sit g, sitq; h pars eius dicta ab a & k pars h dicta a b, l quoque pars k dicta a c, eritq; per 15, f ad g, ut e ad h & e ad h, ut c ad k, itẽq; c ad k, ut unitas ad l, quare permutatim f ad e, ut g ad h, & e ad c, ut h ad k, & c ad unitatẽ: ut k ad l, ergo per 15, erit in proportione æqualitatis f ad unitatẽ, ut g ad l, ergo permutatim erit f ad g: ut unitas ad l, quare cũ g sit minor f, erit l minor unitate, sequitur igitur impossibile: partẽ numeri, minorẽ esse unitate: erit itaque f minimus, habẽs partes ut proponitur. Quo inuento si cura fuerit habere secũdum aut quotũcũq; libet, per minimi multiplices (ut prius dictum est) sumendi erunt. hoc autem 19 proponitur in alio secundum hunc modum.

e .....
f .....
g .....
b .....
k .....
l ..

a tertia d ...
b quinta e .....
c sexta f .....
g .....
b .....

Propositis partibus quotiscunquelibet, minimum numerum eas continentium inuenire.

Vt si partes propositæ sint a,b,c, sintq; eas denominantes d,e,f, & sumatur minimus quẽ numerant d,e,f, qui sit g: hũc dico esse quem quærimus, erunt enim in eo propositæ partes per 17, qui si nõ fuerit minimus eas continens: sit ergo h, quem numerabunt d,e,f, per 18 igitur non erit g minimus numeratus ab eis, quod est inconueniens, quia minimus erat.

CAMPANI *annotatio.* Intelligo uero partes a,b,c, indeterminate poni, non sub quantitate certa, aliter enim non esset necessarium ut minimus numerus quem numerant d, e,f, esset

e,f,esset minimus continens partes propositas,plurimas enim contingit partes reperire,quas numerus numeratus ab eorum denominatoribus non continet,uerbi gratia Tres numeri qui sunt 20.90.& 70,sunt eiusdem numeri partes,primus quidem tertia, secundus uero quarta,& tertius quinta,nec tamē minimus quē numerant denominatores eorū qui est 60:partes istas cōtinet.Instandū igitur est(si partes sub certa quātitate pouantur)primæ consequentiæ huius demōstrationis.Non enim sequitur ut arguit per 17 si ternarius hunc numerat,ergo hic numerus positus est eius tertia,sed ergo habet tertiam,quapropter idem est quod proponitur secundum utrunq; modū,sed secundum primum:conuenientius uidetur quod intēditur proponi. Attendere autem oportet cum omnis pars habeat quantitatem,quod in eo cōtingit ponere quotlibet & quaslibet partes secundum quantitatem,& inquirere quis minimus eas continet: & sub quibus denominationibus.Minimum autem eas continentem constat esse minimum numeratum ab eis:secundum quos uero numerat:sunt qui illas in illo denominant.Contingit iterum ponere quotlibet & quaslibet denominationes,& inquirere in quo minimo hæ denominationes reperiuntur & secundum quas quantitates. Minimum quoque constat esse minimum numeratum ab illis,secundum quos uero numerant:sunt qui quantitates determināt,utrobique autem idcirco inquiritur minimus, quia infiniti sunt hinc quidem qui has partes continent:inde uero in quibus hæ denominationes reperiuntur.Contingit rursus ponere quotlibet partes & totidem denominationes uel quotlibet denominationes & totidem partes,non autem quaslibet cū quibuslibet:sed certas cum certis.Si enim ponam partes tres,quatuor,quinque & denominationes earum 6,7,8,& inquiram quis numerus continet has partes sub istis denominationibus:similis ero inquisitori uano quærenti impossibile. Certas igitur conuenit ponere partes cum denominationibus certis & nō ut cōtingit,& inquirere quis numerus positas partes sub positis denominationibus continet.non autem quos minimus,unicus enim est,nam siue proposita fuerit una pars & una denominatio, siue plures & plures,non erit sumere plures numeros quod propositum erit cōtinentes. Solus enim est cuius ternarius est quinta:non plures.Solus quoque cuius ternarius octaua,& senarius quarta:nō plures.Ideoq; proponētem partes & denominationes ipsarum in toto,non est quærere quis minimus continet has partes sub istis denominationibus;sed quis unus continet.proponentem autem partes tantū,cōtingit quærere quis minimas continet & à quibus in eo denominantur:solas quoque proponētem denominationes,cōuenit quærere quæ partes ab illis dictæ & in quo minimo reperiuntur.Conuenientius autem uidetur partes per denominationes,inquirere, quā denominationes per partes,diuersitatem quidem denominationum nō partium:comitatur proportionum diuersitas.

Encli.ex Zamb. Problema 6 propositio 41

41 ## Numerum inuenire,qui minimus existens habeat datas partes.

THEON ex Zamb. *Sint datæ partes α,β γ,oportet iam numerum inuenire, qui minimus existens habeat ipsas α,β,γ.partes.Sint(per 39 septimi,)ipse α,β,γ,partes cognominatæ numeris δ,ε,ζ,& sumatur,(per 35 septimi η, minimus numerus, quem δ,ε, ζ.metiuntur. Quoniam igitur ipsi δ,ε,ζ,metiuntur η, cognominatam partem habet η,ipsius δ,ε,ζ,(per 39 septimi.)ipsis autē δ,ε,ζ,cognominatæ partes sunt α,β,γ.Igitur η,ha-*

bet partes α,β,γ.Dico quod & minimus existens.Si autē η,non existat minimus habens ipsas α,ε,ζ,partes:erit aliquis numerus minor ipso η,qui habebit ipsas partes α,ε,ζ. Sit (per 40 septimi,) θ,quoniam θ,habet ipsas partes α,ε,ζ,igitur numeri cognominati partibus α,β,γ, metientur ipsum θ,partibus autem α ε ζ,numeri δ,ε,ζ,cognominatæ sunt.Igitur ipsi δ,ε,ζ, ipsum θ metientur, qui minor est ipso η. Quod est impossibile.Non erit igitur aliquis numerus minor ipso η:qui habeat ipsas α,ε,ζ,partes:quod oportebat demonstrare.

a secunda d ..
b tertia e ...
c quarta f ....
g .....
h .....

SEPTIMI LIBRI FINIS

CAMPANVS. Sint a & b, priores, c & d, posteriores: sitq; uterque duorum a & b, primus ad utrunq; duorum c & d, & ex a in b sit c, & ex c in d, f: dico quod e primus est ad f. Hoc autem 15 ter assumpta euidenter cõcludit. Cum enim fiat e ex a in b, quorũ uterq; primus est a ad c & ad d, erit per ipsam e primus ad c, & itẽ per ipsam primus ad d. Quia item f fit ex c in d, quorum uterq; primus est ad e, erit rursus per ipsam f primus ad e, quod est propositũ.

a . . b . . . .
e . . . . . .
c . . . d . . . . .
f . . . . . .

Eucli. ex Zamb. Theorema 26 Propositio 28

28 Si bini numeri ad binos numeros uterque ad utrunque primi fuerint, & qui ex eis fient, primi adinuicem erunt.

THEON ex Zamberto. Bini enim numeri α, β, ad binos numeros γ, δ, uterque ad utrunq; primi sint: & α quidem ipsum ε multiplicans, efficiat ipsum ϛ, & γ ipsum δ multiplicans, efficiat ipsum ζ. Dico quod ϛ, ζ, primi sunt adinuicem. Quoniam enim uterque ipsorum α, ε, ad ipsum γ primus est, & qui ex α, ε, igitur sit (per 26 septimi) ad γ primus est: qui autem fit ex α, ε, est ϛ, igitur ϛ, γ, primi sunt adinuicem, id propterea & ipsi ϛ, δ, primi sunt adinuicem: & uterque igitur ipsorum γ, δ, ad ϛ primus est, & qui ex γ, δ, igitur, ad ϛ primus est, (per eandem.) Qui autem fit ex γ, δ, est ζ. Igitur ϛ, ζ, primi sunt adinuicem. Quod erat demonstrandum.

α . . .
β . . . . .
ϛ . . . . . .
γ . .
δ . . . .
ε . . . . . .
ζ . . . . . .

Eucli. ex Camp. Propositio 28

28 SI fuerint duo numeri contra se primi, ducaturq; eorum uterque in seipsum, erunt inde producti contra se primi. Itemq; si in utrunque productorum suum ducatur principium, erunt quoq; producti contra se primi.

CAMPANVS. Sint a & b, contra se primi, ducaturq; uterque in se, & prouenient ex a quidem c, ex b uero d: itemq; ducatur a in c, & prouenit e, & b in d, & prouenit f: dico c & d esse cõtra septimos, itemq; e & f, contra se primos. Est enim per 26 c primus ad d: per eandem igitur erit d primus ad a & ad c, sicq; constat primum, quod est c & d esse contra se primos.

a . .
c . . . .
e . . . . . .
b . . .
d . . . . . .
f . . . . . .

Reliquum sic, est enim uterque duorum numerorum a & c, primus ad utrunq; duorum b & d, itaq; per 17, erit e primus ad f, quod est reliquũ. Non solum autem erit e primus ad f, sed etiam per 15, ad b & ad d, itemq; per eandem f ad a & c. Sicq; si infinities duceretur utrunq; productorum in suum principium, essent omnes producti contra se primi, & non solum, sed quilibet eductus ab a, ad quemlibet eductum a b.

Eucli. ex Zamb. Theorema 27 Propositio 29

29 Si bini numeri primi adinuicem fuerint, & multiplicans uterq; seipsum fecerit aliquos, qui ex eis fiunt, primi adinuicẽ erunt. Et si qui in principio, genitos multiplicãtes fecerint aliquos, & illi quoq; primi adinuicem erunt, & semper circa extremos hoc continget.

THEON ex Zamberto. Sint bini numeri primi adinuicem α, ε. & α seipsum multiplicans, efficiat γ, ipsum uero γ multiplicãs, efficiat ϛ. At ε seipsum multiplicans, efficiat δ, ipsum autem δ multiplicans, efficiat ζ, Dico quod γ, δ, & ϛ, ζ, primi sunt adinuicem. Quoniam enim α, β, primi adinuicẽ sunt, & α seipsum multiplicans fecit ipsum γ, igitur γ, β, primi sunt adinuicem (per 27 septimi.) Quoniam igitur γ, ε, primi sunt adinuicem, & β seipsum multiplicans ipsum δ fecit, igitur γ, δ, primi sunt adinuicem. Rursus quoniam α ε primi adinuicẽ sunt (per eandem) & ε seipsum multiplicans, ipsum δ fecit. Igitur α, δ, primi sunt adinuicem (per eandem). Quoniam igitur bini numeri α, γ, ad binos numeros ε, δ, uterque ad utrunq; primi sunt (per 27 septimi) & qui ex α, γ, igitur fit ad eum qui ex β, δ, primus est, qui autem ex α, γ, est ϛ, qui ex δ, ε, uero est ζ: igitur ϛ, ζ, primi sunt adinuicem. Quod oportuit demonstrasse.

α . . .
γ . . . . . .
ϛ . . . . . .
β . . . .
δ . . . . . .
ε . . . . . .
ζ . . . . . .

Eucli. ex

Euclides ex Campano. Propoſitio 29

29 I fuerint duo numeri contra ſe primi, qui ex ambobus coacer-
uatur, ad utrunque eorum erit primus. Si uero ex ambobus
coaceruatus ad utrunque eorum fuerit primus, duo quoq; nu-
meri adinuicem erunt primi.

CAMPANVS. Sint a & b, contra ſe primi, dico q ex eis compoſitus a b, ad utrunq; eorum erit primus, & econuerſo: nam ſi d numerat totum a b, & alterum eorum, nu-
merabit per cõmunem ſcientiam & reliquũ: quare non erunt contra a . . . b . . . .
ſe primi, ſed hoc poſitum fuerat, patet ergo primum. Secũdum ſic. d . .
Sit a b primus ad utrunq; ſuorum componentiũ qui ſunt a & b, dico quod a & b, ſunt contra ſe primi. Poſito enim quod d numeret utrunq; duorum numerorum a & b, ſe-
quitur per cõmunem ſcientiam quod etiam numeret a b ex eis compoſitum, quare ad neutrum duorum numerorum a & b, erit a b primus, ſed poſitum erat quod eſſet ad utrunque, accidit igitur impoſſibile.

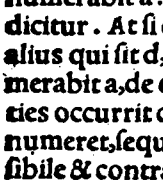
CAMPANI annotatio. Eodem quoq; modo ſi cõaceruatus ex duobus, primus fuerit ad alterũ, primus quoq; erit ad reliquum: ideoq; & coaceruati inter ſe. Sit enim compoſitus ex a, b, primus ad a, dico quod erit etiam primus ad b, alioqui, numeret eos d, qui per coneeptionẽ numerabit & a, cum numeret totum & detractum: hoc au-
tem inconueniens, erat enim compoſitus ex a & b, primus ad a.

Eucli. ex Zamb. Theorema 28 Propoſitio 30

30 Si bini numeri, primi adinuicem fuerint, & uterque ſimul ad alterum
ipſorum primus erit. Et ſi uterq; ſimul ad unum aliquem eorum primus
fuerit, & qui in principio numeri, primi adinuicem erunt.

THEON ex Zamb. *Componantur enim bini numeri primi adinuicem, α β & β γ. Dico quod & uterque α β γ, ſimul ad alterum ipſorum α ζ, ζ γ, primus eſt. Si autem γ α & α β primi ad-* α . . . . . β . . . . . γ
inuicem non ſunt, metietur eos aliquis numerus, metiatur, & eſto δ. Quoniam δ . . . .
*igitur δ ipſos γ α & α β metitur, & reliquum igitur ζ γ metietur. Metitur autem & ζ α. Igitur δ ipſos α ζ & ζ γ me-
titur, primos exiſtentes adinuicem, quod eſt impoßibile (per 13 diffinitionem ſeptimi:) ipſos igitur γ α & α β nume
ros, numerus aliquis non metietur. Igitur γ α & α ζ, primi adinuicem ſunt. Id propterea iam & ipſi γ α & β γ, primi ſunt adinuicem. Igitur α γ, ad utrunq; ipſorum α ζ & ζ γ primus eſt. Sint rurſus γ α & α β, primi adinui-
cem. Dico quod ipſi α ζ & β γ primi adinucem ſunt. Si enim ipſi α ζ, β γ, primi non ſunt adinuicem, metietur ipſos α ζ & ζ γ, numerus aliquis, metiatur, & eſto δ, & quoniam δ utrunq; ipſorum α ζ & ζ γ metitur: & totum igi-
tur γ α, metietur: metietur autem & ipſum α ζ. Igitur δ, ipſos γ α, α ζ primos adinuicem exiſtentes metietur, quod (per 13 diffinitionem ſeptimi) eſt impoßibile. Ipſos igitur α β & ζ γ numeros, numerus aliquis non metietur. Ipſi igitur α ζ & β γ, primi adinuicem ſunt. Quod oportuit demonſtraſſe.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 30

30 Mnis numerus compoſitus, ab alio primo numeratur, Zamb. 27

CAMPANVS. Sit a quilibet numerus compoſitus. Dico quod aliquis primus numerat ipſum, quia enim eſt cõpoſitus, numerabitur ab aliquo numero qui ſit b, qui ſi fuerit primus, uerum erit quod dicitur: ſi autem compoſitus, ſit c qui numerat eum, qui etiam per communem ſcientiam numerabit a: ſi ergo ipſe fuerit primus, conſtat quod a . . . . . .
dicitur. At ſi compoſitus, neceſſario numerabit eum b . . . . . .
alius qui ſit d, qui etiam per communem ſcientiam nu- c . . . . . .
merabit a, de quo ratiocinare ut prius. Quia ergo quo d . . .
ties occurrit compoſitus neceſſe eſt minorem aſſumere, qui compoſitũ occurrentem numeret, ſequitur ut tandem deueniatur ad aliquem primum, alioquin accidet impoſ
ſibile & contrarium petitioni, numerum in infinitum decreſcere.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 31

31 Omnis numerus, aut eſt primus, aut à primo numeratur. Zamb. 24

CAMPANVS. Sit a quilibet numerus, dico ipſum eſſe primum, a . . . . .
uel numerari a primo, quia ſi non eſt primus, erit compoſitus, qui- a . . . . . .
libet autem talis, ab aliquo primo numeratur per præmiſſam: . . .
a igitur, uel primus eſt uel a primo numeratur, quod proponitur.

Eucli. ex

Eucli. ex Camp. Propoſitio 32

Zamb.32 Omnis numerus primus, ad omnem quem non numerat eſt primus. 32

CAMPANVS. Sit a numerus primus non numerans b, dico quod a & b, ſunt contra ſe primi: ſi enim c numerat eos, non eſt uerum quod a ſit primus.

a . . . . . b . . . . . c . . . . . .

Eucli. ex Camp. Propoſitio 33

Zamb.33 Si numerus ex duobus productus, ab aliquo primo numeretur, neceſſe eſt eundem primum alterum illorum duorum numerare. 33

CAMPANVS. Sit c productus ex a in b, & ſit d numerus primus qui ponatur numerare c: dico quod d numerat a uel b, numeret enim c, ſecundũ e: ſi ergo non numerat a, erit primus ad ipſum per præmiſſam, & ideo erunt ſecundum ſuam proportionem minimi per 21, & quia a ad d, ſicut e ad b, per ſecundam partem 20, ſequitur ut d numeret b per uigeſimamprimam, quod eſt propoſitum.

a . . . . b . . . . . c . . . . d . . . e . . . . . .

CORRELARIVM. Vnde manifeſtũ eſt, q; ſi aliquis numerus numerat productum ex duobus, uel ſi eidem fuerit cõmenſurabilis, cõmenſurabilis quoq; erit alteri eorũ.

Campanus 30 31 32 33

Quatuor præcedentes ex Campano Euclidis propoſitiones, quatuor ſequentibus ex Zamberto propoſitionibus hoc præpoſtero ordine reſpondent.

Eucli. ex Zamb. Theorema 29 Propoſitio 31

31 34 31 32 Zamberus Omnis primus numerus, ad omnem numerum quem non metitur primus eſt. 31

THEON ex Zamb. *Sit primus numerus α, & ipſum β non metiatur. Dico quod ipſi β, α, primi adinuicem ſunt. Si autem ipſi α, β, non ſunt adinuicem primi, aliquis numerus eos metietur, metiatur γ, ipſe γ, non eſt unitas. Quoniam igitur γ ipſum β metitur, & α non metitur ipſum β, igitur γ ipſi α non eſt idem. Et quoniam γ ipſos α, β, metitur, & α igitur metitur primum exiſtentem, non exiſtens ei idem, quod eſt impoßibile (per 13 diffinitionẽ ſeptimi). Ipſos igitur α, β, numerus aliquis non metietur. Igitur ipſi α, β, primi adinuicem ſunt, quod oportuit demonſtraſſe.*

α . . . . . β . . . . . γ . . . . .

Eucli. ex Zamb. Theorema 30 Propoſitio 25

Si bini numeri multiplicantes ſe adinuicem fecerint aliquem, factum autem ex eis metitur aliquis primus numerus, & unum eorum qui in principio metietur. 32

THEON ex Zamb. *Bini enim numeri α, β, multiplicantes ſe adinuicem, ipſum efficiant γ, ipſum autem γ, metiatur aliquis numerus primus δ. Dico quod δ, unum ipſorũ α, β, metitur. Ipſum α non metiatur, eſtq; primus δ. Igitur α, δ, primi adinuicem ſunt (per præcedentem). Et quoties δ ipſum γ metitur, tot unitates ſint in ε. Quoniã igitur δ ipſum γ metitur per eas quæ in ε ſunt unitates: igitur δ ipſum ε multiplicans, ipſum γ efficit. Atqui & α ipſum β multiplicãs, ipſum efficit γ: æqualis igitur eſt qui ex δ, ε, ei qui ex α, ζ. Eſt igitur (per 19 ſeptimi (ſicut α ad δ, ſic ζ ad ε. Ipſi autem δ, α, primi ſunt, primi autem & minimi: minimi uero metiuntur eandem rationem habentes æqualiter, maior maiorem, & minor minorem (per 21 ſeptimi) hoc eſt antecedens antecedentem, ſequens ſequentem. Igitur δ ipſum ζ metitur. Similiter quoq; oſtendemus quod & ſi δ ipſum ζ non metiatur, metietur & α. Igitur δ, unum ipſorum α, ζ metitur. Quod erat demonſtrandum.*

α . . . . β . . . . . γ . . . . . ε . . . δ . . . ζ . . . . . .

Eucli ex Zamb. Theorema 31 Propoſitio 33

Omnis compoſitus numerus, ſub alicuius primi numeri dimenſionem cadit. 33

THEON ex Zamb. *Sit compoſitus numerus α. Dico quod α ſub alicuius primi numeri dimenſionem cadit. Quoniam enim α compoſitus eſt, metietur eum aliquis numerus (per 14 diffinitionem ſeptimi) metiatur, & eſto ζ, & ſi ζ primus eſt, manifeſtũ iam eſt quod quærimus (per eandem.) Si autem compoſitus, metietur eum aliquis numerus (per eandem) metiatur, & eſto γ. Et quoniam γ ipſum ζ metitur, & ζ ipſum α metitur, & γ igitur ipſum α metitur, & ſi quidem γ primus eſt, manifeſtum iam eſt id quod quæritur. Si autem compoſitus, eum aliquis numerus metietur: tali uero facta conſideratione, ſumetur aliquis numerus primus qui metietur præcedentem, qui & ipſum α metietur. Si autem non ſumetur, metientur ipſum α numerũ infiniti numeri, quorũ alter altero minor eſt, quod eſt impoßibile in numeris. Sumetur igitur aliquis primus numerus qui metietur*

α . . . . . γ . . . . . β . . . . . ζ . . . . . .

præcedentem.

præcedentem, qui & ipſum α metietur. Omnem igitur compoſitum numerum, primus aliquis numerus dimetitur. quod oportuit demonſtraße.

ALITER *Sit compoſitus numerus α. Dico quod erit aliquis primus numerus metitur. Quoniam compoſitus eſt ipſe α, metietur eum aliquis numerus (per 14. diffinitionẽ ſeptimi) & ſit minimus metientiũ eum β. Dico quod € primus eſt. Si autem €, primus non eſt, metietur igitur eum aliquis numerus. Cadat ſub dimẽſionem ipſius γ. Igitur γ ipſo € minor eſt, & quoniam γ ipſum € metitur, & β ipſum α metitur, & γ igitur ipſum α metitur minor exiſtens ipſo € ipſum α metientium minimo quod abſurdum eſt. Igitur β non eſt compoſitus, ſed primus.*

α .....
β ...
γ ..

Eucli. ex Zamb. Theorema 32 Propoſitio 34

34 Omnis numerus, aut primus eſt, aut eum aliquis primus metitur.

THEON ex Zamb. *Sit numerus α. Dico quod eſt α, aut eſt primus, aut eum aliquis numerus primus metitur. Si quidem primus eſt α, factum iam eſt id quod quæritur. Si autem compoſitus, eum aliquis numerus primus metietur (per 33 ſeptimi.) Omnis igitur numerus, aut primus eſt, aut eum aliquis primus numerus metitur quod oportuit demonſtraße.*

α ...
α .....

Eucli. ex Camp. Propoſitio 34

34 Vmeros ſecundum proportionem numerorum aſſignatorum minimos inuenire.

CORRELARIVM

Vnde manifeſtum eſt, maximum numerum duos commmuniter numerantem, ſecundum minimos illius proportionis eos numerare.

CAMPANVS *Sint a & b numeri propoſiti, ſecundum quorum proportionem uolumus inuenire minimos, ſi ergo fuerint contra ſe primi, ſunt quales inquirimus: per 23. ſi autem compoſiti: ſumatur (ut docet ſecunda) maximus eos communiter numerans qui ſit c, numeretq; eos ſecundum d & e, eruntq; in eadẽ proportiõe per 18 quos dico eſſe quales quærimus. Sin autem, ſint f & g. qui per 21 numerabunt a & b æqualiter, ſit igitur ut ſecundum h eritque per ſecundam partem 20 c ad h, ſicut f ad d, uel ſicut g ad e: quare c eſt minor h. itaq; cum h numeret a & b non fuit c maxima eos numerans. ſed erat poſitum quod ſic ergo contra hypotheſin.*

a ..... b .....
c ..
d ... e ....
f .. g ...
b .....

CAMPANI *additio.*

Numeros ſecundum continuitatem proportionum numerorum aſſignatorum minimos reperire.

CORRELARIVM

Vnde etiam manifeſtum eſt maximum numerum quotlibet communiter numerantem, ſecundum minimos proportionum eorum eos numerare.

Vt ſi ſint a b c ſecundũ quorũ proportiones uolumus minimos inuenire: ſiue fuerint in eadẽ proportione ſiue in diuerſis. ſi nullus numerus nũerat eos omnes, ipſi ſunt quos quærimus. per 23, hoc enim ibi demonſtratum eſt. Si autẽ unus numerat omnes, ſumatur ut docet tertia maximas eos cõmuniter numerans qui ſit d, numeretq; eos ſecundũ e f g, qui erunt in eadem proportione per 18. dico eos eſſe quos quærimus, alioqui ſint h k l, qui per 21 numerabunt a b c, æqualiter, ſit ut ſecundum m, eritque per ſecundam partẽ 20 d ad m, ut h ad e, uel k ad f, uel l ad g. Minor eſt igitur d quàm m. quare cum m numeret a b c, non fuit d maximus eos numerans. quare ſequitur impoſſibile: fuit enim d. maximus numerans a b c.

a ..... b ..... c .....
d ..
e ... f .... g .....
b .. k ... l .....

Eucli. ex Zamb. Problema 5 Propoſitio 35

35 Numeris datis quotcunque, inuenire minimos eaſdem rationes habentium eis.

THEON ex Zamberto. Sint dati quotcunque numeri α ζ γ. Oportet iam inuenire minimos eaſdē rationes habentium eiſdem α ζ γ. Ipſi enim α ζ γ, aut primi adinuicem ſunt aut non. Siquidē ipſi α β γ, primi ſunt adinuicem, minimi ſunt eandem rationem habentiū eis (per 23 ſeptimi) Si autē non ſumatur (per 5 ſeptimi ipſorum α ζ γ, maxima communis dimenſio δ, & quoties δ, unūquenq; ipſorum α β γ, metitur: tot unitates ſint in unoquoque ipſorum ε ζ ε, & unuſquiſque igitur ipſorum ε ζ ε, unāquaq; ipſorum α ζ γ, metitur per eas quæ in ipſo δ ſunt unitates, Igitur ēpſi ε ζ ε, ipſos α β γ: æque metiuntur. Igitur (per 15 ſeptimi.) ipſi ε ζ ε, ipſis α ζ γ, in eadem ſunt ratiōe. Dico iam quod & minimi. Si enim ipſi ε ζ ε, non ſunt minimi eandem rationem habentium eiſdem α ζ γ: erunt aliqui numeri ipſis ε ζ ε, minores in eadem ratione exiſtentes ipſis α ζ γ. Sint θ ι λ, æque igitur θ metitur ipſum α. & uterq; ipſorū ι λ, utrūq; ipſorum β γ, Quoties autem θ ipſum α metitur, tot unitates ſint in ipſo & μ, uterq; igitur (per 11 ſeptimi) ipſorum ι λ, utrunq; ipſorum β γ, metitur per eas quæ in μ ſunt unitates. Et quoniam θ ipſum α metitur per eas quæ in μ, ſunt unitates, & μ igitur ipſum α metitur per eas quæ in θ ſunt unitates. Id propterea μ utrūq; ipſorūm γ, metitur per eas quæ in utrūq; ipſorū ι λ, ſunt unitates. Igitur μ, ipſos α β γ, metitur. Et quoniam θ ipſum α metitur per eas quæ in μ ſunt unitates, igitur θ ipſum μ multipicans, ipſum α, fecit. Id propterea & ι, ipſum δ multiplicans, ipſum effecit α. Aequalis igitur eſt qui ex θ μ, (per 16 ſeptimi.) Eſt igitur (per 19 ſeptimi,) ſicut ι ad θ, ſic eſt μ, ad δ, maior autem eſt ε, ipſo θ, maior igitur eſt & μ ipſo δ, & metitur ipſos α β γ, quod eſt impoßibile. Supponitur namq; δ, ipſorum α ζ γ, maxima communis dimenſio. Igitur non erunt aliqui numeri, minores ipſis ε ζ ε, in eadem exiſtentes ratione ipſis α β γ. Igitur ε ζ ε, minimi ſunt eandem rationem habentiū ipſis α ζ γ, quod feciße oportuit.

α .....
ζ .....
γ .....
δ ..
ι ...
θ ....
λ ....
μ .....
ε ...
ζ ...

Eucli. ex Camp. Propoſitio 35

35 QVilibet duo numeri minimos numeros ſuæ proportionis maior minorem & minor maiorem multiplicantes, minimum ab ipſis numeratum producunt.

CORRELARIVM

Vnde manifeſtum eſt minimum quem duo numerant, quemlibet ab eis numeratum numerare.

CAMPANVS. Sint duo numeri a & b, minimiq; in eorum proportiōe c & d. eritq; per primam partem 20, ut ex a in d, & b in c: fiat idem numerus qui ſit e. quem dico eſſe minimum numeratum ab a & b, aliter enim, ſit f, quem numerent a & b ſecundum g & h, eritque per ſecundam partem 20, h ad g ſicut a ad b, & ſicut c ad d, & per 18 erit c ad h, ſicut e ad f, cum itaque per 21 c numeret h, e numerabit f, maior minorē, quia ergo hoc eſt impoſſibile conſtat uerum eſſe quod dicitur.

a .... b .....
c .. d ...
e .....
f .....
g ... b .....

Eucl. ex Camp. Propoſitio 36

36 PRopoſitis quotlibet numeris minimum ab eis numeratum repe petire.

CORRELARIVM

Manifeſtum etiam ex hoc eſt, minimū numerum quē quotlibet numerant, quemlibet ab eis numeratum numerare.

CAMPANVS. Sint propoſiti numeri a, b, c, d. Volo inuenire minimum numerum numeratum ab eis. Inuenio itaque primo minimum numeratum ab a & b, quod ſi a numerat b: non erit alius quā b, ſi autem non numerat eum nec econuerſo, ſi ipſi ſunt contra ſe primi, ex uno in alterū prouenit, erit minimus per 35, & præmiſſam Quod ſi ſunt communicantes: ſumantur minimi eorū proportione, ut docet 34 & maiore in minorem eorū multiplicato, prouenier e, qui erit minimus numeratus ab eis per præmiſſam. Simili quoque modo inueniatur minimus numeratus ab e & c, qui ſit f, eritque f, minimus numeratus ab a b c, ſed & minimus quem numerant f & d, ſit g. eritque g minimus: quem nnmerant numeri propoſiti, quod enim omnes ipſum numerent

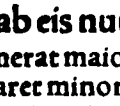
a .....
b .....
c ..
d ...
e .....
f .....
g .....
b .....

merent,patet per conceptionem.ſed ſi non eſt minimus, ponatur ergo h, quem quia numerãt a & b, numerabit etiã ipſum,e per correlarium præmiſſæ,per idem quoque correlariũ,numerabit ipſum f,ſed & g,maior itaq; numerat minorẽ.qd eſt impoſſibile

CAMPANI *additio.* 'Hæc & præmiſſa proponũtur in alia loco ſub tribus concluſionibus, quarũ prima æquiualet præmiſſæ,ſecũda componitur ex correlarijs ambobus, tertia proponit de tribus:quod hæc de quotlibet numeris. Eſt itaque prima.

Zamb. 35 **Datis duobus numeris,minimum ab eis numeratum inuenire.**

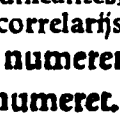
Dati numeri ſint a & b,quorũ minor ſi numerat maiorem,eſt maior quem quærimus,alioqui maior eorũ numeraret minorẽ ſe. Si aũt neuter neutrũ numeret,ſi ipſi ſunt cõtra ſe primi,erit qui ex a in b prouenit(qui ſit c)minimus omniũ quẽ numerãt a & b. Nã ſi minorẽ eo numerauerint,eſto d,quẽ nũerent ſecundũ e & f,eritq; per ſecũdã partẽ 20. a ad b,ſicut f ad e,& quia a & b ſunt ſuæ proportionis minimi per 33,numerabit a f,per 21,& quia per 18 eſt c ad d ſicut a ad f,nã ex b in a & f fiũt c & d,ſequitur c numerare d,ſed erat d minor c,quare impoſſibile. Si autẽ a & b ſint cõmunicantes,negociare propoſitũ ut in 33.

Secunda trium concluſionũ ex ambobus correlarijs eſt confecta.

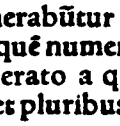
Zamb. 37 **Si plures numeri numerum unum numerent, neceſſe eſt ut minimus quem numerant eundem numerum numeret.**

Vt ſi ſit quilibet numerus quẽ nũerat a & b,d:minimuſq; ab eiſdẽ numeratus c, erit ut c. numeret d.cum enim ſit d maior c,ſi c non numerat ipſum:numerabit tamen aliquid eius,ſitque plurimum quod numerat e,& reſiduũ ſit f,eritq; f minus c,quia igitur a & b numerãt c:numerabũt per cõmunem ſcientiã & e ſed numerabunt d, itaque per aliam cõmunẽ ſciẽtiã numerabũtur f, inconueniens ergo ſequitur quod c non fuit minimus quẽ numerãt a & b. Idẽ quod cõuinces & eodẽ modo de quolibet nũerato a quotlibet pluribus,ſcilicet quod minimus ab illis quotlibet pluribus numeratus eundem numeret. Vltima trium concluſionum.

Zamb. 38 **Propoſitis tribus numeris,minimum numerorum ab eis numeratorũ inuenire.**

Tres numeri propoſiti ſint a, b, c,minimuſq; quem numerant a, & b,ſit d,qui ſumetur ut prima trium concluſionum docet. Si igitur c numerat d, ſcito d eſſe quem quærimus. Si enim a,b, c,minorem eo numerant,ſit e,quem per præmiſſam concluſionem numerabit d,quod eſt impoſſibile. Si autem c non numerat d.ſumatur e minimus numeratus ab eis. Quòd autẽ e numeretur ab a, b, c,patet,quia c numerat ipſum. & d ſimiliter,ergo & a,b:qui numerant d,quare e numeratur ab a, b,c. Eritq; e minimus quẽ numerant a,b, c. Sin autem,ſit f, quem per præmiſſam concluſionem numerabit d,ſed c numerat f,quia a, b, c,numerantũ e,quare c, d numerabunt eum,quare c,d, numerabunt eum:quare per præmiſſam e numerabit eum,maior minorem,quod eſſe non poteſt. Idem inuenies & eodem modo:quotlibet propoſitis.

Duæ præcedentes ex Campano propoſitiones, 35 ſcilicet & 36, tribus ex Zamberto ſequentibus Eudidis propoſitionibus ſic reſpondent, ut correlarium 35 ex Campano, 37 ex Zamberto reſpondeat, 36 autem ex Campano, ſit ad 36 & 38 ex Zamberto propoſitiones uniuerſales.

Eucli.ex Zamb. Problema 4 Propoſitio 36

36 **Duobus numeris datis, inuenire quem minimum metiũtur numerum.**

THEON ex Zãb. *Sint dati bini numeri a c, oportet iam inuenire quem minimũ numerũ metiuntur. Ipſi a c certe aut primi ſunt adinuicem, aut nõ. Sint prius a, b, primi adinuicẽ & a, ipſum c, multiplicans, efficiat ipſum 7, & igitur ipſum a multiplicans, ipſum effecit 7, (per 16 ſeptimi. igitur ipſi a, c, ipſum 7 metiuntur. Dico iam quod & minimum. Si autem non, ipſi numeri a c, metiuntur aliquem numerum minorem exiſtentem 7, metiantur, & eſto d, &*

quoties α, ipſum ♪, metitur, tot unitates ſint in ι, quoties autē ϛ, ipſum γ, metitur, tot unitates ſint in ζ. Igitur α, ipſum ι, multiplicans, effecit ipſum ♪, & β, multiplicans ipſum γ, effecit ipſum ♪, æqualis igitur eſt qui ex α ι, ei qui ex ϛ ζ, eſt gitur (per 15 ſeptimi,) ſicut α ad β, ſic eſt ζ, ad ι, ipſi autē α β, ſunt primi, primi autē (per 21 ſeptimi,) & minimi, minimi uero metiuntur eandem rationem habentes æqualiter: maior maiorē, & minor minorem. Igitur (per 21 ſeptimi) β. metitur ipſum ι, ſequēs uidelicet ſequentē. Et quoniā α, ipſos ϛ, ι, multiplicās ipſos γ, ♪, fecit: eſt igitur (per 17 ſeptimi,) ſicut ϛ, ad ι, ſic γ ad ♪. At β, ipſum ι metitur, metitur ergo & γ, ipſum ♪, maior minorē, quod eſt impoßibile. Igitur ipſi α, ϛ, non metiuntur aliquem numerum minorem exiſtentem ipſo γ, quando ipſi α, ϛ, primi adinuicem fuerint. Igitur γ, minimus eſt qui, ſub ipſorum α, β, dimenſionem cadit. Non ſint primi ipſi α, β, adinuicem, & ſumatur (per 33 ſeptimi. minimi numeri eandem rationem habentium ipſis α, β, ſint ζ, ι, æqualis igitur eſt qui ex α, ι, ei qui ex ϛ, ζ, (per decimamnonam ſeptimi.) & α, ipſum ι multiplicans: efficiat ipſum γ, & β, igitur ipſum α multiplicās effecit ipſum β. Igitur α, β: ipſum γ, metiuntur. Dico iam quod & minimum. Si non; metiuntur ipſi numeri α, β, aliquē numerum minorem exiſtentem ipſo γ, metiantur, & eſto ♪, & quoties quidem α, ipſum ♪, metitur: tot unitates ſint in ν. Quoties autem β, ipſum ♪, metitur: tot unitates ſint in ϑ, α, igitur ν multiplicans: effecit ipſum ♪, ipſe β. uero ipſum ϑ, multiplicans, effecit ipſum ♪, æqualis igitur eſt qui ex α, ν, ei qui ex β, ϑ. Eſt igitur (per decimānonā ſeptimi,) ſicut α, ad ϛ, ſic eſt ϑ, ad ν. Sicut autem α, ad ϛ, ſic ζ ad ι, & (per undecimam quinti,) igitur ſicut ζ, ad ι, ſic ϑ ad ν, ipſi autem ζ, ι: minimi uero eandem rationem habentes æque metiūtur: maior maiorem, & minor minorem, (per 21 ſeptimi.) Igitur ι, ipſum ν, metitur, & quoniam α, ipſos ι, ?, multiplicans, ipſos fecit γ ♪, eſt igitur, (per 17 ſeptimi,) ſicut ι ad ν, ſic eſt γ ♪ ad ♪. At ι, ipſum ν metitur, & ι, igitur ipſum ♪, metitur, maior minorem, quod eſt impoßibile. Ipſi igitur α, β, non metientur aliquem numerum minorem exiſtētem ipſo γ; Igitur γ, minimus exiſtens: ſub ipſorum α, β, dimenſionem cadit, quod oportuit facere.

α	... β ....
γ	.....
γ	.....
ι	....
ζ	.....
ι	... ϛ .....
γ	..... ♪ .....
ϑ	..
ν	...

Eucli. ex Zamb. Theorema 33 Propoſitio 37.

37 Si bini numeri numerum aliquem mēſi fuerint, & minimus qui ſub eorum dimenſionem cadit, eundem metietur.

THEON ex Zamberto. Bini enim numeri α, β, numerum aliquem γ ♪ metiantur, minimus uero ſit ι. Dico quod ι quoque ipſum γ ♪, metitur. Si autem ι, ipſum γ ♪, non metitur, ipſum ♪ ζ, metiens ipſe ι, relinquat ſeipſo minorem boc eſt γ ζ, & quoniam ipſi α ϛ, ipſum ι metiuntur, at ι, ipſum ♪ ζ, & ipſi α, ϛ, igitur ipſum ♪ ζ, metientur, metiuntur autē & totum ♪, & reliquū igitur γ ζ, metientur minorem exiſtentem ipſo γ: quod eſt impoßibile. Haud igitur non metitur ι, ipſum γ ♪, metitur ergo quod erat demonſtrandum.

α	..
β	...
ι	.....
β	....ζ .....

Eucli. ex Zamb. Problema 5 Propoſitio 38

38 Tribus numeris datis, inuenire quem minimum numerū metiuntur.

THEON ex Zamberto. Sint dati numeri α, ϛ, γ, oportet iam inuenire, quem minimum numerum metiuntur. Suſcipiatur enim (per 36 ſeptimi) minimus numerus ♪, qui ſub ipſorum α, β, dimenſionem cadat. Iam γ, ipſum ♪, aut metitur, aut non metitur. metiatur prius, metiuntur autem & ipſi α, β, ipſum γ. Igitur ipſi α, ϛ, γ, ipſum ♪, metiuntur. Dico quod & minimum. Si autem non: ipſi α, β, γ, numeri metientur numerum minorem ipſo ♪, metiantur ι. Quoniam ipſi α, ϛ, γ, ipſum ι, metiuntur, igitur & α, ϛ, ipſum ι metiuntur, & minimus igitur quem ipſi α, β, metiuntur, metietur ipſum ι, per 37 ſeptimi. At minimus quem ipſi α ϛ, metiuntur, eſt ♪. Igitur ♪, ipſum ι metietur, maior minorē, quod eſt impoßibile. Ipſi α, ϛ, γ, igitur, non mentientur numerum aliquem minorem exiſtētem ipſo ♪. Igitur ipſi α, ϛ, γ, minimum ♪, metiuntur. Non metiatur rurſus γ, ipſum ♪, & ſuſcipiatur (per 36 ſeptimi) minimus numerus ι, quem metiantur ipſi γ ♪. Quoniam α, ϛ, ipſum ♪, metiuntur, at ♪, ipſum ι, metitur, & α, β, ipſum ι, igitur metiuntur, metitur autem & γ, ipſum ι, igitur ipſi α, β, γ, ipſum ι, metiuntur. Dico quod & minimum, ſi autem non ipſi α, ϛ, γ, metiuntur aliquem numerum minorem exiſtentem ipſo ι, metiantur ζ. Quoniam ipſi α, β, γ, ipſum ζ, metiuntur, & ipſi α, β, igitur ipſum ζ, metiuntur, & minimus igitur quem α, β, metiuntur, ipſum ζ, metietur (per 37 ſeptimi,) minimus aūt quē ipſi α, ϛ, metiūtur, eſt ♪, igitur ♪, ipſum ζ, metitur, metitur aūt & γ, ipſum ζ. Igitur ipſi ♪, γ, ipſum ζ, metiuntur, quare (per eandē) & minimus quē ipſi γ, ♪, metiūtur: ipſum ζ, metietur. At minimus quem ipſi γ, ♪, metiūtur: eſt ι. Igitur ι ipſum ζ metitur: maior minorem, quod eſt impoßibile. Ipſi α, β, γ, igitur non metiuntur aliquem numerum minorem exiſtentem ipſo ι. Igitur ι minimus eſt: quem ipſi α, β, γ, metiuntur, quod oportebat facere.

α	...
β	.....
γ	.....
♪	.....
ι	.....
ζ	.....

Euili. ex Camp. Propoſitio 37

37 Si numerus aliquis alium numerum numeret, erit is numerato pars à numerante denominata.

CAM-

CAMPANVS Huius ſenſus eſt, quod omnis numerus numeratus a ternario: habet tertiam, & numeratus a quinario: habet quintam ſicq; de cæteris ut ſi b numeret a, erit in a pars denominata a b, nũeret enim ipſum, quoties unitas in c, eritque per 16 ut c quoque toties numeret a, quoties unitas in b, quare tota pars eſt c; a: quota unitas b, & quia unitas eſt pars omnis numeri ab ipſo denominata per communem ſcientiam: erit c pars a, denominata a b, quod eſt propoſitum.

unitas
. .
c ... c ..
a .....

Eucli. ex Zamb. Theorema 54 Propoſitio 39

39 Si numerum aliquis numerus metiatur, menſus cognominatam partẽ habebit metienti.

THEON ex Zamb. Numerum enim a, numerus aliquis c, metiatur. Dico quod a, cognominatam partem habet ipſi c. Quoties enim β, ipſum a metitur, tot unitates ſint in γ. Quoniam c, ipſum a, metitur per eas quæ in γ, ſunt unitates, metitur autem & δ, unitas ipſum γ, per eas quæ in eo ſunt unitates, æque igitur (per 15 ſeptimi,) δ, unitas ipſum γ, numerum metitur, & c. ipſum a. Viciſſim igitur (permeandẽ,) æque δ unitas ipſum c metitur numerũ, γ, ipſum a. Qualitatis igitur pars eſt δ, unitas ipſius β, nũeri talis pars eſt & γ, ipſius a. At δ, unitas pars eſt ipſius β ei cognominata, & γ, igitur ipſius a, pars eſt cognominata ipſi β. Quare a, partem habet γ cognominatam ipſi β, quod erat demonſtrandum.

a .... cognominatam partem
c ....
γ ...
δ.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 38

38 SI numerus aliquis partem quotamcunque habeat, numerabit ipſum numerus ad illam partem dictus.

CAMPANVS Hæc eſt cõuerſa præmiſſæ: cuius eſt intẽtio, quod omnis numerus habens tertiam, numeratur a ternario, & habens quintam, à quinario, ſicque de cæteris, ut ſi b ſit pars a denominata a c, ſequitur ut c nũeret a, quia enim b eſt pars a denominata a c, ſed & unitas eſt pars c denominata ab ipſo c per conceptionem, ſequitur ut quoties unitas numerat c, toties b numeret a, itaque per 16 quoties unitas b, toties c, numerat a, quare conſtat propoſitum. Aliter idem. Cum ſit b pars a, ſit totá unitas c, eritque per hanc communem ſcientiam, unitatem eſſe partem omnis numeri ab ipſo denominatam c, denominans b in a: & quia eſt b in a quoties unitas in c, euidenter ſequitur propoſitum per 16.

unitas
.
b .. c ...
a .....

Eucli. ex Zamb. Theorema 55 Propoſitio 40

40 Si numerus partem habuerit quamlibet, eum numerus cognominatus parti, metietur.

THEON ex Zamb. Numerus in quam a, partem habeat quamlibet β, & ipſi c, parti γ. Dico quod γ, ipſum a, metitur. Quoniam enim β, ipſius a, pars eſt cognominata ipſi γ, eſt autem & δ unitas ipſius γ, pars cognominata ei: qualis igitur pars eſt δ, unitas ipſius γ, numeri: talis pars eſt & c ipſius a, æque igitur δ unitas ipſum γ numerum metitur: & β, ipſum a. Viciſſim igitur (per 15 ſeptimi,) æque δ, unitas ipſum c numerum metitur: & γ ipſum a, & γ igitur ipſum a metitur quod erat demonſtrandum.

cognominatus ſit numerus
a .....
β ....
γ ..
δ.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 39

39 NVmerorum minimum, propoſitarum denominationum habentem partes inuenire.

CORRELARIVM

Ex quo manifeſtũ eſt, quod minimus numerus numeratus à quodlibet, eſt minimus habens partes denominatas ipſis.

CAMPANVS. Sint a, b, c, d denominantes partes propoſitas. & e minimus numeratus ab eis ſumptus ſecundum 16. Ipſum e dico eſſe quem quærimus. Sint enim ſecundũ quos numerant ipſum f, g, h, k: eritq; per 16 & hãc cõmunem ſcientiam, unitas eſt pars omnis numeri ab ipſo dicta, ut ùi ceuerſa f, g, h, k. numerent e ſecundum a, b, c, d, quare ſunt partes eius ab illis dictæ: eſt igitur e habens partes propoſitarum denominationum. Minimus etiã, quoniam ſi alter fuerit, ut l, ſint partes l dictæ ab eis m, n, p, q: erũtq;

e .....
a .. f .....
b ... g .....
c ....b ...
d .....K ..

r 3 per

per 16 & prædictam communem scientiam a,b,c,d,uicuersa partes l dictæ ab m,n,p,q, quare non erat e minimus quem numerãt a,b,c,d, quod est inconueniens.

CAMPANI *annotatio.* Habito minimo, si cura est habere secundum, aut quotũcunque libet, si secũdum quidem sum, e duplũ minimi, si tertiũ, triplũ, & ad hunc modũ in alijs. Cum enim omnis multiplex ipsius e numeretur ab a,b,c,d, per hanc communẽ scientiã omnis numerus numerans alium, numerat omnem numeratũ ab illo: necesse est per 17 ut omnis multiplex e habeat partes denominatas ab a,b,c,d, si itaque duplus e, nõ fuerit secundus habens partes propositarũ denominationũ, erit alius, quẽ sicut sequitur esse maiorem e, sic sequitur esse minorem duplo, & quia illum numerant l .....
a,b,c,d, per 18: sequitur per correlarium 16 quod e numeret eũdem, quod m .....
est impossibile, cum enim numeret se: numeraret per hanc cõmunẽ scien n .....
tiam, omnis numerus numerans totũ & detractũ: numerat residuum, dif p .....
ferentiam illius ad se, quæ cum sit minor eo, maior numerus numeraret q ...
minorem, quod esse non potest. Sequitur itaque duplum e, esse secundum numerũ habentem propositarum denominationum partes. Similiter quoque argues triplum e esse tertium: probato duplo esse secũdum, alioqui quia esset triplo minor & duplo maior: sequeretur e numerare aliquem inter ipsius duplum & triplum, quod ut prius patet, est impossibile: probato autem triplo esse tertium: ad huius similitudinem probabis quadruplum esse quartum, & sic in cæteris.

CAMPANI *additiones.*

Minimum numerum habentem partes propositarum denominationum sumptarum continue, reperire.

Vt minimum numerum habentem secundam quæ secunda habeat tertiam, quæ etiam tertia habeat quartam, aut qualitercunque contingat eas ab eisdem uel diuersis denominari. Multiplicare oportet denominatorem primæ partis in denominatorem secundæ, & ex eis productum in denominatorem tertiæ, productum quoque in denominatorem, sicque de cæteris usque ad ultimam, a prima, uel usque ad primam ab ultima, & qui prouenerit: erit qui inquiritur, ut proposito 60, uel 24. Hoc autem ita esse demonstratiue sic habeto. Sint numeri partes propositas denominantes a,b,c, uolumus inuenire minimum numerum qui habeat partẽ denominatam ab a, ita quod illa pars habeat partem denominatã a b, sed & hæc aliã f .....
dictam a c. Ducatur itaque c in b, & proueniat e, & e in a, e .....
& proueniat f, eũ dico esse quem quærimus. Cum enim c .... b ... a ..
f proueniat ex a in e, erit e pars f dicta ab a, sed & pro- unitas
pter hoc erit c pars e dicta a b, & quia unitas est pars c dicta ab ipso c, patet f habere partes ut proponitur. Si ergo f non fuerit minimus: sit g, sitq; h pars eius dicta ab a g .....
& k pars h dicta a b, l quoque pars k dicta a c, eritq; per h .....
15, f ad g, ut e ad h & e ad h, ut c ad k, itẽq; c ad k, ut unitas k .....
ad l, quare permutatim f ad e, ut g ad h, & e ad c, ut h ad k, & c ad unitatẽ: ut k ad l, ergo per 15, erit in proportione æqualitatis f ad unitatẽ, ut g ad l, ergo permutatim erit f ad g: ut unitas ad l, quare cũ g sit minor f, erit l minor unitate, sequitur igitur impossibile: partẽ numeri, minorẽ esse unitate: erit itaque f minimus, habẽs partes ut proponitur. Quo inuento si cura fuerit habere secũdum aut quotũcũq; libet, per minimi multiplices (ut prius dictum est) sumendi erunt. hoc autem 19 proponitur in alio secundum hunc modum.

Propositis partibus quotiscunquelibet, minimum numerum eas continentium inuenire.

Vt si partes propositæ sint a,b,c, sintq; eas denominantes d,e,f, & sumatur minimus quẽ numerant d,e,f, qui sit g. hũc dico esse quem quærimus, erunt enim in eo propositæ partes per 17, qui si nõ fuerit minimus eas continens: sit ergo h, quem numerabunt d,e,f, per 18 igitur non erit g minimus numeratus ab eis, quod est inconueniens, quia minimus erat:

a tertia d ...
b quinta e .....
c sexta f .....
g .....
h .....

CAMPANI *annotatio.* Intelligo uero partes a,b,c, indeterminate poni, non sub quantitate certa, aliter enim non esset necessarium ut minimus numerus quem numerant d, e, f, esset

e,f,esset minimus continens partes propositas,plurimas enim contingit partes reperire,quas numerus numeratus ab eorum denominatoribus non continet,uerbi gratia Tres numeri qui sunt 10.90.& 70,sunt eiusdem numeri partes,primus quidem tertia,secundus uero quarta,& tertius quinta,nec tamē minimus quē numerant denominatores eorū qui est 60:partes istas cōtinet.Instandū igitur est(si partes sub certa quātitate pouantur)primæ consequentiæ huius demōstrationis.Non enim sequitur ut arguit per 57 si ternarius hunc numerat,ergo hic numerus positus est eius tertia,sed ergo habet tertiam.quapropter idem est quod proponitur secundum utrunq; modū,sed secundum primum:conuenientius uidetur quod intēditur proponi. Attendere autem oportet cum omnis pars habeat quantitatem,quod in eo cōtingit ponere quotlibet & quaslibet partes secundum quantitatem.& inquirere quis minimus eas continet: & sub quibus denominationibus.Minimum autem eas continentem constat esse minimum numeratum ab eis:secundum quos uero numerat:sunt qui illas in illo denominant.Contingit iterum ponere quotlibet & quaslibet denominationes,& inquirere in quo minimo hæ denominationes reperiuntur & secundum quas quantitates. Minimum quoque constat esse minimum numeratum ab illis,secundum quos uero numerant:sunt qui quantitates determināt,utrobique autem idcirco inquiritur minimus, quia infiniti sunt hinc quidem qui has partes continent:inde uero in quibus hæ denominationes reperiuntur.Contingit rursus ponere quotlibet partes & totidem denominationes uel quotlibet denominationes & totidem partes,non autem quaslibet cū quibuslibet:sed certas cum certis.Si enim ponam partes tres,quatuor,quinque & denominationes earum 6,7,8,& inquiram quis numerus continet has partes sub istis denominationibus:similis ero inquisitori uano quærenti impossibile. Certas igitur conuenit ponere partes cum denominationibus certis & nō ut cōtingit,& inquirere quis numerus positas partes sub positis denominationibus continet.non autem quos minimus,unicus enim est,nam siue proposita fuerit una pars & una denominatio, siue plures & plures,non erit sumere plures numeros quod propositum erit cōtinentes. Solus enim est cuius ternarius est quinta:non plures.Solus quoque cuius ternarius octaua,& senarius quarta:nō plures.Ideoq; proponētem partes & denominationes ipsarum in toto,non est quærere quis minimus continet has partes sub istis denominationibus:sed quis unus continet.proponentem autem partes tantū,cōtingit quærere quis minimas continet & à quibus in eo denominantur:solas quoque proponētem denominationes,cōuenit quærere quæ partes ab illis dictæ & in quo minimo reperiuntur.Conuenientius autem uidetur partes per denominationes,inquirere, quā denominationes per partes,diuersitatem quidem denominationum nō partium:comitatur proportionum diuersitas.

Encli.ex Zamb. Problema 6 Propositio 41

41 Numerum inuenire,qui minimus existens habeat datas partes.

THEON ex Zamb. *Sint datæ partes α,β γ,oportet iam numerum inuenire, qui minimus existens habeat ipsas α,β,γ.partes.Sint(per 59 septimi,)ipse α,β,γ,partes cognominatæ numeris δ,ε,ς& sumatur,(per 58 septimi η, minimus numerus, quem δ,ε, ζ.metiuntur. Quoniam igitur ipsi δ,ε,ζ,metiuntur η, cognominatam partem habet η,ipsius δ,ε,ζ,(per 59 septimi.)Ipsis aūt δ,ε,ζ,cognominatæ partes sunt α,β,γ.Igitur η,ba*

bet partes α,β,γ.Dico quod & minimus existens.Si autē η,non existat minimus habens ipsas α,ϛ,γ,partes:erit aliquis numerus minor ipso η,qui habebit ipsas partes α,ϛ,γ. Sit (per 40 septimi,) θ,quoniam θ,habet ipsas partes α,ϛ,γ,igitur numeri cognominati partibus α,β,γ, metientur ipsum θ,partibus autem α ϛ γ,numeri δ,ε,ζ,cognominatæ sunt.Igitur ipsi δ,ε,ζ, ipsum θ metientur, qui minor est ipso η. Quod est impossibile.Non erit igitur aliquis numerus minor ipso η:qui habeat ipsas α,ϛ,γ,partes:quod oportebat demonstrare.

a secunda d . .
b tertia e . . .
c quarta f . . . .
g . . . . . .
h . . . . . .

SEPTIMI LIBRI FINIS

EVCLIDIS MEGARENSIS GRAECI PHILOSOPHI, ARITHMETICORVM ELEMENTORVM LIBER OCTAVVS.

Ex Campano. Diffinitiones

Atera numerorum dicuntur, quorum multiplicatione numeri producuntur. 2 Superficialis appellatur numerus, qui ſub duobus lateribus continetur. 3 Solidus uero, qui ſub tribus, ex quorum continua multiplicatione habet procreari. 4 Quadratus, eſt numerus ſuperficialis æqualibus lateribus conſiſtens. 5 Cubus, eſt ſolidus æqualibus conſiſtens lateribus. 6 Similes dicuntur numeri ſuperficiales ſiue ſolidi, quorũ latera ſunt proportionalia.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 1

I numerotum quotlibet continuæ proportionalitatis duo extremi fuerint contra ſe primi, eos omnes ſecundum ſuam proportionem minimos eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS. Sint continue proportionales a,b,c, duoque extremi qui ſunt a,c, ſint contra ſe primi, dico quod in eadem proportione, non reperientur totidem minores. Si autem contingit: ſint d,e,f, eritque per 15 ſeptimi, a ad c, ſicut d ad f, & quia a & c ſunt minimi in ſua proportione per 21 eiuſdem, ſequitur per 11 ut a numeret d, & c, f, maiores ſcilicet minores, quod eſſe non poteſt.

a . . . . b . . . . . c . . . . . .

d . . . e . . . . . f . . . . . .

Eucli. ex Zamb. Theorema 1 Propoſitio 1

I fuerint quotcunque numeri continue proportionales extremi uero ipſorũ primi adinuicem fuerint, minimi ſunt eãdem rationem habentium eis.

THEON ex Zamberto. *Sint quotcunque numeri continue proportionales α,ε,γ,δ, extremi autem ipſorum hoc eſt α,δ, primi ſint adinuicem. Dico quod ipſi α, ε,γ,δ, minimi ſunt eandem rationem habentium eis. Si autem non: ſint minores ipſis α,β,γ,δ, ipſi ι,ϛ,η,θ, in eadem ratione exiſtentes eis. Et quoniam ipſi α,β,γ,δ, in eadem ſunt ratione ipſis ι,ϛ,η,θ, & æqualis eſt multitudo ipſorum ι,ϛ,η,θ, at α,δ, multitudini ipſorum α,ε,γ,δ, æque igitur eſt ſicut α ad δ, ſic ι, ad θ, primi ſunt adinuicem, primi uero, & minimi (per 14 ſeptimi,) minimi autem numeri metiuntur eandem rationem habentes æqualiter, antecedens antecedentem, & ſequens ſequẽtem (per 21 ſeptimi.) Metitur igitur α, ipſum ι, maior minorem, quod eſt impoſſibile. Igitur ipſi ι,ϛ,η,θ, minores exiſtentes ipſis α,β,γ,δ, in eadem non ſunt ratione ipſis. Igitur α,ε,γ,δ, minimi ſunt eandem rationem habentium eis quod oportebat demonſtrare.*

α . . . . . .

β . . . . . .

γ . . . . . .

δ . . . . . .

ι . . . . . .

ϛ . . . . . .

η . . . . . .

θ . . . . . .

Eucli. ex Camp. Propoſitio 2

Vmeros quotlibet continuæ proportionalitatis, ſecundum proportionem datam minimos, inuenire,

CORRELARIVM

Vnde manifeſtum erit, quòd ſi fuerint tres numeri continuæ proportionalitatis ſecundum eam minimi, duo extremi erunt quadrati, quod ſi fuerint quatuor, erunt extremi cubi.

CAMPANVS Sint datæ proportionis minimi, a & b ducaturq; a in ſe, & fiat c, & in b, & fiat d, b, quoque in ſe, & proueniat e, erũtque c, d, e, continue proportionales in proportione a ad b per 18 & 19 ſeptimi. Et quia c & e ſunt contra ſe primi per 28 eiuſdem: erunt c, d, e, ſecundum datam proportionem minimi per præmiſſam. Ducatur iterum a in omnes illos, & proueniant f, g, h, & b in e, & proueniat k, & erunt etiam f, g, h, k, continue proportionales in proportione a, ad b, per 18 & 19 ſeptimi: minimi quoque per 28 eiuſdem & præmiſſam. Hac uia & ratione inuenientur quinque, uel ſex, uel quotlibet.

α ..
b ..
c ....
d .....
e .....
f .....
g .....
b .....
k .....

Eucli. ex Zamb. Problema 1 Propoſitio 2

2 Numeros inuenire continue proportionales minimos, quotcunq; imperauerit quiſpiam, in data ratione.

THEON ex Zamberto. Sit data ratio in minimis numeris, ipſius α ad C, oportet iam numeros inuenire continue proportionales minimos quotcunque imperauerit quiſpiam in ipſius α ad β, ratione. Imperentur iam quatuor, & α, ſeipſum multiplicans, efficiat γ, ipſum uero β, multiplicans, efficiat ipſum δ: & inſuper β, ſeipſum multiplicans. ipſum efficiat ε. Et inſuper α, ipſos γ, δ, ε, multiplicans, ipſos ζ, η, θ. faciat, at β, ipſum ε, multiplicans efficiat ipſum κ. Et quoniam α, ſeipſum multiplicans ipſum effecit γ, ipſum autem C, multiplicans fecit ipſum δ, numerus iam α, binos numeros α, β, multiplicans effecit γ, δ. Eſt igitur (per decimãſeptimã ſeptimi,) ſicut α, ad β, ſic eſt γ, ad δ.

Rurſus quoniã α, ipſum β, multiplicans ipſum δ, fecit, at β, ſeipſum multiplicans ipſum ε, uterque igitur ipſorum α, C, ipſum C, multiplicans effecit utrunque ipſorum δ, ε. Eſt igitur (per 18 ſeptimi, ſicut α, ad C, ſic eſt δ ad ε. Sed ſicut α, ad β, ſic eſt γ, ad δ, & ſicut igitur (per undecimam quinti,) γ, ad δ, ſic eſt δ, ad ε. Et quoniam α, ipſos γ, δ, multiplicans ipſos ζ, η, fecit, eſt igitur (per 17 ſeptimi,) ſicut γ, ad δ, ſic eſt ζ, ad η. Sicut autem γ, ad δ, ſic erat α, ad C, & ſicut igitur (per undecimam quinti,) α, ad C, ſic eſt ζ, ad η. Rurſus quoniam α, ipſos δ, ε, multiplicans, ipſos effecit η, θ, eſt igitur (per eandem 17,) ſicut δ ad ε, ſic eſt η ad θ, ſed ſicut δ ad ε, ſic eſt α, ad β, & ſicut igitur (per undecimam quinti) α, ad β, ſic η, ad θ. & quoniam tpſi α, β, ipſum ε, multiplicantes: ipſos effecerunt θ, κ: eſt igitur (per 15 ſeptimi, ſicut α ad C, ſic α, ad κ, patuit autem quod & ſicut α ad β, ſic ζ, ad η, & η ad θ, & ſicut igitur (per undecimam quinti,) ζ ad η, & η ad θ, ſic eſt θ ad κ. Igitur ipſi γ, δ, ε, & ζ, η, θ, κ, proportionales ſunt in ipſius α ad β ratione. Dico quod & minimi quoniam eorum ipſi α, β, minimi ſunt eandem rationem habentium eis, minimi autem eandem rationem habentium primi ſunt adinuicem (per 21 ſeptimi,) ipſi α, β, igitur primi ſunt adinuicem, & uterque ipſorum α, β, ſeipſum multiplicans, utrunque ipſorum γ, ε, fecit: utrunque autem ipſorum γ, ε, multiplicans: utrunque ipſorum ζ, κ, fecit. Igitur (per uigeſimamnonam ſeptimi,) ipſi γ, ε, & ζ, κ, primi ſunt adinuicem. Si autem fuerint quotlibet numeri continue proportionales, extremi autem ipſorum primi adinuicem fuerint: minimi ſunt eandem rationem habentium eis, (per primam octaui.) Ipſi γ, δ, ε, igitur & ζ, η, θ, κ, minimi ſunt eandem rationem habentium ipſis α, C, quod oportuit feciſſe.

PORISMA ſiue correlarium Proinde manifeſtum eſt, quod ſi tres numeri continue proportionales minimi fuerint eandem rationẽ habentium eis: extremi eorum quadrati ſunt, ſi autem quatuor, cubi.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 3

3 I numeri quotlibet continue proportionales ſecundum ſuam propor

proportionem fuerint minimi, duos eorum extremos cõtra ſe primos eſſe neceſſario comprobatur.

CAMPANVS. Hæc tertia eſt conuerſa primæ. Sint enim a, b, c, d. cõtinue proportionales, & ſecundum ſuam proportionem minimi, dico quod a & d extremi, erunt ad inuicem primi, minimi enim in proportione a ad b, ſint e & f, eruntque per 21 ſeptimi contra ſe primi, per hos ergo duos ſecundum doctrinam præmiſſæ inueniantur totidem cõtinue proportionales & minimi quot ſunt numeri propoſiti, primo quidem tres qui ſunt h κ, deinde quatuor: qui ſunt l, m, n, p, & ad hunc modum continue per additionem unius, quouſque fiant tot quot ſunt numeri propoſiti ut ſunt hic l, m, n, p, ſequitur ergo l, m, n, p, æquales eſſe a, b, c, d. eo qđ in eadem proportione ſunt utrique minimi, & quia l & p ſunt contra ſe primi per 28 ſeptimi, erũt quoque a & d illis æquales, cõtra ſe primi, quod eſt propoſitum.

a .....
b .....
c .....
d .....
e ..
f ...
g ....
b .....
κ .....
l .....
m .....
n .....
p .....

Euclid. ex Zamb. Theorema 2 Propoſitio 5 Conuerſa primæ.

3 Si fuerint quotcunque numeri continue proportionales, minimi eandẽ rationem habentium eis, eorum extremi primi adinuicem erunt.

THEON ex Zamb. *Sint quotcunque numeri continue proportionales, minimi eandem rationem habentiũ eis, α, β, γ, δ. Dico quod extremi eorum hoc eſt α, & δ, primi adinuicem ſunt. Sumantur enim (per 2 octaui uel 35 ſeptimi,) bini numeri minimi in ipſorũ α, ε, γ, δ, ratione: hoc eſt ζ. Tres autem ſint η, θ, ι, & ſem per deinceps uno plus, quoad aſſumpta multitudo æqualis ſit multitudini ipſorũ α, ε, γ, δ. Suſcipiatur, ſintq; λ μ ν ξ. Igitur (per 29 ſeptimi) eorum extremi λ ξ, primi adinuicem ſunt. Quoniam enim ζ, primi ſunt, uterque autem eorum ſe ipſum multiplicans utrũq; ipſorũ η, ι, fecit utrunq; autem ipſorũ η, ι: multiplicans utrũque ipſorum λ, ξ, fecit igitur (per 29 ſeptimi,) ipſi η, ι, primi ſunt & λ, ξ. Et quoniam ipſi α. ε, γ, δ, minimi ſunt eandem rationem habentium eis, ſunt antẽ & λ, μ, ν, ξ, minimi in eadem ratione exiſtentes ipſis α, β, γ, δ, & æqualis multitudo ipſorum α, ε, γ, δ, multitudini ipſorum λ, μ, ν, ξ, unuſquiſque igitur ipſorũ α, β, γ, δ, unicuique ipſorũ λ, μ, ν, ξ, eſt æqualis, æqualis igitur eſt α, ipſi λ, & δ ipſi ξ, & quoniam ipſi λ ξ, primi adinuicem ſunt, æqualis autem eſt λ ipſi α, & ξ, ipſi δ, igitur & ipſi α, δ, primi ſunt adinuicem, quod demonſtraſſe oportuit.*

α .....
β .....
γ .....
δ .....
ζ ....
η .....
θ .....
ι .....
λ .....
μ .....
ν .....
ξ .....

Euclid. ex Camp. Propoſitio 4

4 Similitudinem aſſignatarum proportionum in minimis numeris ſecundum ipſas proportiones continuatim proportionalibus inuenire.

CAMPANVS. Aſſignatæ proportiones in minimis terminis inueniantur ut docet 34 ſeptimi. ſintque prima inter a & b, ſecunda inter c & d, tertia, inter e & f, ſic quoque de pluribus ſi fuerint plures, uolo has proportiones in quatuor minimis numeris continuare. Sumo ergo g minimum quem numerant b & c & quoties b numerat ipſum g, toties a nũeret h, id quoq; toties numeret κ, quoties e g. Itaq; ſi e numerat κ, ſit ut f numeret l, erũtq; h, g, κ, l, quos quærimus: cõſtat eñ per 18 ſeptimi, q ſit h ad g, ſicut a ad b, et g ad κ, ſicut c ad g, at k ad l, ſicut

a .....
b .....
c ....
d ...
e .....
f ...
b .....
g .....
κ .....
l .....
m .....
n .....
p .....
q .....

cut e ad f. Minimi quoque, nam ſi alij ſint minimi ut m n p q, oportebit per 21 ſeptimi, bis aſſumptam ut uterque duorum b & c numeret p, quare & g numerabit eundem per correlarium 35 ſeptimi, quod eſt inconueniens. Sunt igitur h, g, k, l, minimi.

At uero ſi e non numerat k, ſit m minimus numeratus ab eis ſcilicet e & k, quẽ m quoties numerat k, toties h numerat n, & g toties p, eruntq; per 18 ſeptimi, n p m, in proportione h g k, quare n ad p, ut a ad b, & p ad m, ut c ad d, ſed quoties e nũerat m, toties f nũeret q, & erit per eãdẽ m ad q, ſicut e ad f. Manifeſtũ igitur q aſſignatæ proportiones, cõtinuatæ ſunt in quatuor nũeris qui ſunt n p m q. Qui ſi nõ fuerint minimi, ſint (ſi poſſibile eſt) alij qui ſint r, ſ, t, x, quia itaq; per 21 ſeptimi, bis aſſumptã uterq; duorum numerorũ b & c numerat ſ. ſequitur per correlarium 35 ſeptimi, ut g numeret eundem, quare etiam k numerabit t. at quia per 21 ſeptimi, ut e numerat eundem t, non erit m minimus quem numerant k & e. Hac ratione quartam illis & quotlibet alias ſine omni offendiculo cõtinuare poteris. Euclid. ex Zamb. Problema 2 Propoſitio 4.

a ... b ..
c .... d ...
e ..... f ....
g .....
b .....
k .....
n .....
p .....
m .....
q .....
r .....
ſ .....
t .....
x .....

4 Rationibus datis quibuſcunque in minimis numeris, numeros inuenire continue proportionales minimos in datis rationibus.

THEON ex Zamb. Sint datæ rationes in minimis numeris, ipſius α ad b, & ipſius γ ad δ, & ipſius ε ad ζ oportet iam numeros inuenire continue proportionales minimos, in ipſius α ad β, & γ ad δ, & ε ad ζ, ratione. Sumatur enim η minimus numerus quem metiuntur θ γ, & quoties quidem β, ipſum η, metitur, toties α, ipſum θ metiatur, quoties autem γ ipſum η metitur, toties δ, ipſum κ, metiatur. At γ, ipſum η aut metitur, aut non metitur. Metiatur primum. Et quoties γ ipſum η metitur: toties & ζ, ipſum λ metiatur, & quoniam α, ipſum θ, æque metitur & θ, ipſum κ, eſt igitur (per 17 ſeptimi,) ſicut α ad β, ſic eſt θ, ad κ. Id propterea & ζ, ſicut γ ad δ, ſic κ ad η, & inſuper ſicut ε ad ζ, ſic κ ad λ, igitur ipſi κ θ κ λ, continue ſunt proportionales, & in ipſius α ad β, & ipſius γ, ad δ, & inſuper ipſius ε ad ζ, ratione. Dico quod & minimi. Si autẽ ipſi κ θ κ λ, non ſunt continue proportionales minimi in ipſius α ad β, & γ ad δ, & ε ad ζ, rationibus: erunt aliqui numeri minores ipſis κ θ κ λ, in ipſius α ad β, & γ ad δ, & ε ad ζ rationibus: ſint autem ν ξ, μ ο. Et quoniam eſt ſicut α ad θ, ſic ν ad ξ, ipſi autem α θ, minimi, minimi autem (per 21 ſeptimi) metiuntur eandem habentes æque, maior maiorem & minor minorem, hoc eſt antecedens antecedentẽ, ſequens ſequentem, igitur θ, ipſum ξ metitur, id propterea & γ, ipſum ξ metitur. Igitur γ β, ipſum ξ, metiũtur, & minimus igitur quem ipſi θ γ, metiuntur (per 37 ſeptimi) ipſum ξ metietur minimus autem quem ipſi β γ, metiuntur eſt η. Igitur η ipſum ξ metitur maiorem minorem quod eſt impoſſibile. Non erunt igitur aliqui numeri minores (per 15 ſeptimi.) ipſis κ θ κ ν, continue proportionales in ipſius α, ad β, & γ ad δ: & ε ad ζ, ratione. Non metiatur iam ν, ipſum η, & ſumatur (per 36 ſeptimi,) minimus numerus quem metiuntur ipſi ν η, & ſit μ, & quoties quidem η, ipſum μ, metitur, toties uterque ipſorum κ θ utrunq; ipſorum ν ξ. metiatur. Quoties autẽ ν, ipſum μ. metitur, toties & ξ, ipſum ο, metiatur. Et quoniã η ipſum ν, & θ, ipſum ξ, æque metitur: eſt igitur ſicut θ ad η, ſic eſt ν ad ξ. Sicut autem θ ad η, ſic eſt α ad θ, & ſicut igitur (per 11 quinti) α ad θ, ſic ξ ad ν. Id propterea etiam ſicut γ ad δ, ſic eſt ξ ad μ. Rurſus quoniam quoties ν, ipſum μ metitur, toties & ξ, ipſum ο, eſt igitur ſicut ν ad ξ, ſic eſt μ ad ο. Igitur ipſi ν ξ, μ ο, continue proportionales ſunt in ipſius α ad θ, & γ ad δ, & ε ad ζ, rationibus. Dico quod & minimi. Si autem ipſi ν ξ μ ο: nõ ſunt continue proportionales

α ....
θ .....
γ ..
δ ...
ν ....
ξ .....
κ .....
η .....
μ .....
ο .....
λ .....
ζ .....

tionales

tionales minimi in ipſorum α β γ δ, ζ rationibus, erunt aliqui numeri ipſis ζ ν, μ ε, minores, continue proportionales in ipſorum α β γ δ, ζ, rationibus, Sint π ρ σ τ, Et quoniã eſt ſicut π ad ρ, ſic eſt α, ad β, ipſi autem α ε, minimi, minimi autem (per 21 ſeptimi metiuntur eandem rationem habentes eis æqualiter antecedens antecedentem & ſequens ſequentem, igitur β, ipſum ρ metitur. Id propterea etiam γ. ipſum ρ, metitur. Igitur ipſi β, γ, ipſum ρ metiuntur, & minimus igitur per 36 ſeptimi, quem ipſi α γ, metiuntur, ipſum metietur ρ. minimus autẽ quem ipſi β γ. metiuntur, eſt π. Igitur π ipſum ρ metitur, eſtq; ſicut π, ad ρ. ſic eſt π, ad σ, & π igitur ipſum σ metitur, metitur autem & τ, ipſum σ. Igitur ipſi τ π, ipſum σ, metientur, & minimus quem ipſi τ π, metiuntur, (per eandem, (metietur ipſum σ. Minimus autẽ quem ipſi τ π, metiuntur: eſt μ. Igitur μ, ipſum σ metitur, maior minorem, quod eſt impoſſibile. Igitur non erũt aliqui numeri minores ipſis ν ζ, μ ε, continue proportionales in ipſius α ad ε, & γ ad δ, & ω ad ζ, rationibus. Igitur ipſi ν ζ μ ε, continue proportionales minimi ſunt in ipſorum α ε γ δ, ζ, rationibus, quod oportuit feciſſe.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 5

5 Mnium duorum numerorum compoſitorum proportio unius ad alterum, eſt ex laterum ſuorum producta proportionibus.

CAMPANVS. Quod proponit 24 ſexti de ſuperficiebus æquidiſtantium laterum, proponit hæc de numeris cõpoſitis. Sint duo numeri compoſiti: a b, latera a, ſint c & g, latera b, ſint e & f. dico itaq; quod proportio a ad b, conſtat ex ea quæ eſt c ad e & d ad f. Sit enim ut ex d in e, fiat g. Quia ergo ex d in c fit a, & ex f in e fit b, per conuerſionẽ diffinitionis laterum: erit per 18 ſeptimi, a ad g, ſicut c ad e, & per 19 eiuſdem g ad b, ſicut d ad f: quare per diffinitionem, proportio a ad b, compoſita eſt ex ea quæ eſt c ad e, & ea quæ eſt d ad f, quod eſt propoſitum.

a .....
b .....
c ..
d .....
e ....
f .....
g .....

CAMPANI annotatio. Nec eſt neceſſarium ut continuemus proportiones laterum (uidelicet eam quæ eſt c ad e & eã quæ eſt d ad f) in minimis numeris repertis, ſecundum doctrinam præcedentis, ut docẽt quidam, hoc enim eſt propoſito præter neceſſarium. Arguũt enim poſito quod illi minimi ſint h k l, ita quod ſit h ad k ſicut c ad e & k ad l, ſicut d ad f, proportionem h ad l eſſe compoſitam ex proportionibus laterum. Sumptóque g fieri ex d in e, arguunt a ad g, ut h ad k, quia ut c ad e, & g ad h ut k ad l, quia ut d ad f, ideoque ſecũdum æquã proportionalitatem, & a ad b: ut h ad l, concludunt igitur a ad b, cõponi ex quibus h & l. uerum quidem ſed non neceſſarium aſſumpto.

a .....
g .....
b .....
c ..
e ....
d .....
f .....
b .....
k .....
l .....

Eucli. ex Zamb. Theorema 5 Propoſitio 5

9 Plani numeri, adinuicem rationem habent compoſitam ex lateribus.

THEON ex Zamberto. Sint plani numeri α β, ipſius quidem α, latera ſint γ δ, ipſius autem α, ſint ζ η. Dico quod α ad β, rationem habet ex lateribus compoſitam. Rationibus enim datis quas habent γ ad ζ, & δ, ad η, ſuſcipiantur (per 4 octaui, numeri continue proportionales minimi in ipſorum γ ζ, & δ η, rationibus ſintq; ν θ κ. ut ſit ſicut γ ad ζ, ſic eſt ν, ad θ, ſicutque δ, ad η. ſic θ, ad κ. Ipſi igitur ν & κ habent laterum rationes. Sed ipſius ν ad κ ratio cõpoſita eſt ex ea quam habet ν ad θ, & ex ea quam habet θ, ad κ, ipſi igitur ν ad κ, rationem habet ex lateribus compoſitam. Dico igitur quod eſt ſicut α ad β, ſic ν ad κ, ipſe enim δ ipſum ε multiplicans: efficiat ipſum λ Quoniã δ ipſum γ, multiplicans ipſum fecit α, multiplicans autẽ ipſum ε efficit λ, eſt igitur (per 17 ſeptimi,) ſicut γ ad ζ, ſic eſt α, ad η Sicut autem γ ad ζ, ſic ν ad θ, & ſicut igitur (per 11 quinti,) ν, ad θ, ſic α ad λ. Rurſus quoniã ε ipſum δ, multiplicans ipſum fecit λ, ſed & ipſum η, multiplicans ipſum fecit ε. eſt igitur (per 17 ſeptimi,) ſicut δ ad η. ſic eſt λ, ad ε. Sed ſicut δ ad η, ſic eſt θ, ad κ, & ſicut igitur (per 11 quinti) θ, ad κ, ſic λ, ad ε patuit autẽ quod ſicut ν, ad ε, ſic eſt α ad λ. Aeque igitur eſt (per 14 ſeptimi, ſicut ν ad κ, ſic eſt α, ad ε, ipſe autẽ ν ad κ, rationẽ habet cõpoſitam ex lateribus. & α: igitur ad ε, rationẽ habet compoſitã ex lateribus, quod oportuit demõſtraſſe.

α .....
λ .....
β .....
γ ...
δ .....
ε ....
ζ .....
ν .....
θ .....
η .....
κ .....

Eucli.

Eucli.ex Camp. Propoſitio 6

6 SI numerorum quotlibet continue proportionalium primus ſecundum non numeret, nullus eorum numerabit ultimum.

CAMPANVS Sint a,b,c,d,e,cõtinue proportionales. dico quod ſi a nõ numeret b, nullus eorũ numerabit e. Manifeſtum autẽ eſt quod ſi ipſum numeret, omnes numerabunt e, & ſimpliciter quilibet præcedens quemlibet ſequẽtem. Si autem nõ numerat ipſum, patet quod d non numerabit e, nec ſimpliciter aliquis eorum proxime ſequẽtem e, quia ſunt poſiti continue proportionales. Sed quod nullus alius ut c numeret ipſum, ſic conſtat. Sumantur ſecundum doctrinã 2 huius, totidem minimi continue proportionales in proportione eadem: quot ſunt ipſe c & omnes ſequentes, qui ſunt f,g,h, eruntq; per 3 huius & f & h, contra ſe primi, & quia per æquam proportionem c ad e ut f ad h, cum f non numeret h, nec c numerabit e, eodẽ modo nec aliquis aliorũ, quare liquet quod propoſitum eſt.

a .....
b .....
c .....
d .....
e .....
f ....
g .....
b .....

Eucli, ex Zamb. Theorema 4 Propoſitio 6

6 Si fuerint quotcunque numeri cõtinue proportionales, primus autem ſecundum non metiatur, & alius nullus nullum metietur.

THEON ex Zamberto, *Sint numeri continue proportionales α,β,γ,δ,ε. Ipſe autem α, ipſum β, non metiatur. Dico quod & alius nullus, nullum metietur. Quod quidem ipſi α,β,γ,δ,ε, continue adinuicem ſeſe non metiũtur manifeſtum eſt: quia neque α, ipſum ε metitur, dico iam quod neque alius ullus, ullũ aliũ metietur. Dico quod neque α, ipſum γ metitur, quot enim ſunt ipſi α,β,γ, tot ſumãtur (per 35 ſeptimi,) minimi numeri eandem rationem habentiũ ipſis α,β,γ, ſintque ζ,η,θ. Et quoniam ipſi ζ η,θ, in eadem ratione ſunt ipſis α,β,γ, & eſt æqualis multitudo ipſorum α,ε,γ, multitudini ipſorum ζ,η,θ, ex æquali igitur (per 14 ſeptimi, eſt ſicut α, ad γ, ſic eſt ζ, ad θ. Et quoniam eſt ſicut α ad ε, ſic eſt ζ, ad η, non metitur autem α, ipſum β, igitur neque ζ ipſum η, metitur. Igitur ζ, non eſt unitas. Si enim ζ, eſſet unitas, omnem numerum metiretur. Et ζ,θ, (per 3 octaui,) primi ſunt adinuicem. Igitur neque ζ, ipſum θ, metitur, & eſt ſicut ζ, ad θ, ſic α, ad γ, neque igitur α, ipſum γ metitur. Similiter quoque oſtendemus, quod neque alius ullus ullum metietur, quod oportuit demonſtraſſe.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 7

7 SI numerorum continue proportionalium primus ultimum numeret, idem ipſe & ſecundum numerabit.

CAMPANVS Sint qui prius, continue proportionales, dico ſi a numerat e: ipſe nũerabit b, alioqui ex præmiſſa non numeraret e, quod eſt contrarium & impoſſibile. Non ſolum autem numerabit b: ſed & omnes, & quiſque eorum: quemlibet ipſum ſequentem.

a ..
b ....
c .....
d .....
e .....

Eucli. ex Zamb. Problema 5 Propoſitio 7

7 Si fuerint quotcunque numeri continue proportionales, primus autem extremum metiatur, & ſecundum quoque metietur.

THEON ex Zamb. *Sint quotcunque numeri proportionales α,β,γ,δ, at α, ipſum δ metiatur. Dico quod & α, ipſum β metietur. Si autem non metitur α, ipſum β, neque alius ullus (per 7 octaui) alium ullum metietur, quod (per hypotheſim) eſt impoßibile, ſuppo nitur enim α, ipſum δ metiri, metitur autem α, ipſum δ, metitur igitur & α, ipſum β, quod oportuit demonſtraſſe.*

α ...
β .....
γ .....
δ .....

Eucli, ex Camp. Propoſitio 8

8 SI inter duos numeros numeri quotlibet in continua proportionalitate ceciderint, totidem inter omnes duos in eadem proportione relatos cadere neceſſe eſt.

CAMPANVS Sint a & b, inter quos cadunt c & d in cõtinua proportione habẽtes ſe in proportione e ad f, dico quod totidem cadunt inter e & f & in eadem proportione, quot inter a & b. Sint enim g,h,k,l, totidem minimi: quot ſunt a & b qui inter eos cadunt, ſumpti quemadmodum docet 2 huius, continue proportionales in eadem proportione, ſintq; per 3 g & l, cõtra ſe primi, & per æquã proportionalitatẽ erit g ad l, ſicut a, ad b, ideoq; & ſicut e ad f, & quia ipſi ſunt in ſua proportione minimi per 21 ſep. ſequitur per 21 eiuſdẽ ut g numeret e, & l, f æqualiter, toties igitur nũeret h,m, & k,n, poſitiſque m & n inter e & f, cõſtat per 18 ſeptimi, e, m,n,f eſſe cõtinue proportiõales quẽadmodũ ſunt h,k, l, & ideo quẽadmodũ a,c,d,b, quare patet quod dictũ eſt.

a ..
c ....
d .....
b .....
e ...
m .....
n .....
f .....
g .
b ..
k .... .
l .....

CAMPANI annotatio. Ex hac conſtat nullam ſuperparticularem poſſe per æqualia diuidi, ſi enim hoc eſſet, oportereter inter duos numeros ſola unitate diſtãtes numerũ cadere medium. quod eſſe non poteſt ideoq; tonus in muſica quem ſeſquioctaua continet proportio, in duo uera ſemitonia diuidi non poteſt. ſed neceſſario diuiditur in minus ſemitonium & maius.

Eucli. ex Zamb. Theorema 6 Propoſitio 8

8 Si inter duos numeros cõtinue proportionales ceciderint numeri, quot inter eos continue proportionales ceciderint numeri, tot & inter eandẽ rationem habentes eis continue proportionales cadent.

THEON ex Zamb. *Inter binos enim numeros α,β, continue proportionales cadant numeri γ,δ, Fiatq; ſicut α, ad ε, ſic ι, ad ζ. Dico quotquot inter ipſos α,β, cõtinue proportionales numeri caduntꝫ tot quoq; inter ipſos ι,ζ, cõtinue proportionales cadent. Quot enim ſunt multitudine ipſi α,ε,γ,δ, tot ſumantur (per 35 ſeptimi,) minimi numeri eandem rationem habentium eiſdem α,β,γ,δ, ſintq; η,θ,κ,λ. Igitur extremi ipſorum hoc eſt η,λ, primi ſunt adinuicem (per 3 octaui. Et quoniã ipſi α.γ, & δ,β, ipſis η,θ, & κ,λ, in eadem ſunt ratione, & æqualis eſt multitudo ipſorũ α,γ, & δ,β, multitudini ipſorum η,θ, & κ λ, ex æquali igitur (per 14 ſeptimi,) eſt ſicut α, ad β, ſic eſt η, ad λ. Sicut autem α, ad β, ſic ι, ad ζ, ut igitur η, ad λ, ſic eſt ι, ad ζ. Ipſi autem η,λ, primi ſunt. primi autem, & minimi, minimi uero numeri, eandem rationem habentes eis æque metiuntur maior maiorem & minor minorẽ (per 21 ſeptimi,) hoc eſt antecedens antecedentem & ſequens ſequentem. Aequę igitur η, ipſum ι metitur, & λ, ipſum ζ. Quoties autem η, ipſum ι metitur toties & uterque ipſorum θ,κ, utrunque ipſorum μ,ν, metiatur. Ipſi igitur η,θ,κ,λ, ipſos ι, μ,ν,ζ, æque metiuntur. Igitur (per 18 ſeptimi,) ipſi η,θ,κ,λ: ipſis ι,μ,ν,ζ, in eadem ſunt ratione. Sed ipſi η,θ,κ,λ, ipſis α,γ,δ,β, in eadem ſunt ratione, & ipſi α,γ,δ,β, igitur, ipſis ι,μ,ν,ζ, in eadẽ ſunt ratione. Ipſi autẽ α,γ,δ,β, continue ſunt proportionales, & ipſi ι,μ,ν,ζ, igitur continue proportionales ſunt. Quot igitur inter ipſos α, ε, continue proportionales numeri ceciderunt, tot & inter ι,ζ, continue proportionales cadunt quod oportuit demonſtraſſe.*

α ...
γ .....
δ .....
β .....
η .
θ ...
κ .....
λ .....
ι ..
μ .....
ν .....
ζ .....

Eucli. ex Camp. Propoſitio 9

9 Si inter duos numeros contra ſe primos numeri quotlibet continua proportionalitate ceciderint, inter utrunque eorum & unitatem totidem continua proportionalitate cadere neceſſe eſt.

CAMPANVS. Sint a & b contra ſe primi, inter quos cadant in continua proportionalitate c & d. Dico quod totidem erunt continue proportionales inter a & unitatem, itemque totidem inter b & unitatem. Sint enim in illa proportione minimi e & f, ſumpti ut docet 34 ſeptimi, ex quibus ſumantur tres continue proportionales & minimi

in

in eorum proportiõe prout docet: huius, qui ſint g,h,k, deinde quatuor, qui ſint l, m, n,p,& hoc toties fiat uſquequo ſic ſumpti fiant totidẽ quot ſunt nũeri propoſiti, ut ſunt hic l,m,n,p. Conſtat itaque (cum ſint a,c. d,b, in ſua proportione minimi per primam huius, ſintq; l,m,n,p, totidẽ minimi in eadem, non ſit autem poſſibile eſſe aliquid minus minimo) quod numeri l,m,n,p, æquales erũt numeris a,c, d,b. quiſque ſuo relatiuo, eſt igitur l, æqualis a. & p, b. Manifeſtum autem eſt ex ſecunda huius, quod ex f in ſe fit K, & ex eodẽ in K, p. per diffinitionẽ igitur eius q̃ eſt multiplicari erit f, in K, K quoq; in p, quoties unitas eſt in f, itaque unitas, f, K, p, ſunt continue proportionales, ſimiliter autem & unitas e, g l. Sumptis ergo a & b loco l & p ſibi æqualium erunt inter a & unitatem g, & e, & inter b & unitatem k & f, continue proportionales totidem, quot ſunt inter a & b, quod eſt propoſitum.

a .....
l .....
g ....
c .....
m ..... e ..
b ..... •
n ..... f ...
d .....
K .....
p .....
b .....

Eucli. ex Zamb. Theorema 7 Propoſitio 9

9 **Si bini numeri primi adinuicem fuerint, & inter eos continue proportionales ceciderint numeri, quot inter eos continue proportionales ceciderint numeri, tot quoque inter utrunque eorum & unitatem continue proportionales cadunt.**

THEON ex Zamberto. *Sint bini numeri primi adinuicem α,β, & inter eos continue proportionales cadãt γ,δ,ε, ponatur ι unitas. Dico quotquot inter α,β, continue proportionales ceciderunt numeri, tot quoque inter utrunque ipſorum α,β, & ι, unitatem continue proportionales numeri cadent. Sumantur (per 35 ſeptimi,) bini numeri minimi in ipſorum, α,γ,δ,ε, ratione exiſtentes, ſintq; ζ,η, tres autem: ſintq; θ,κ,λ, & ſemper ordinatim uno plus quo ad æquales fiat multitudo ipſorum, multitudini ipſorum α,γ,δ,ε, ſumantur: ſintq; μ,ν,ξ,ο. Manifeſtũ iam eſt quòd ζ, ſeipſum multiplicans, fecit ipſum θ, ipſum autem θ, multiplicans, ipſum effecit μ, & η, ſeipſum multiplicans, ipſum λ, effecit: ipſum autem λ, multiplicans, ipſum ο fecit. Et quoniam ipſi μ,ν,ξ,ο, (per hypotheſin) minimi ſunt eandem rationem habentium ipſis ζ,η, ſunt autem (per 1 octaui, & ipſi α,γ,δ,ε, minimi eandem rationem habentium ipſis ζ,η, & æqualis eſt multitudo ipſorum μ,ν,ξ,ο. multitudini ipſorum α,γ,δ,ε: unuſquiſque igitur ipſorum μ,ν, ξ,ο, unicuiq; ipſorum α,γ,δ,ε, eſt æqualis. Aequalis igitur eſt μ ipſi α, & ο, ipſi β. Et quoniam ζ ſeipſum multiplicans, ipſum effecit θ, igitur (per 16 ſeptimi,) ζ, ipſum θ, metitur per eas quæ in ι, ſunt unitates: metitur autem & ι, unitas ipſum ζ, per eas quæ in ipſo ſunt unitates, pariter igitur (per 15 ſeptimi) ι unitas ipſum ζ, numerum metitur, & ζ, ipſum θ. Eſt igitur ſicut ι, unitas ad ζ, numerum, ſic eſt ζ ad θ. Rurſus quoniam ζ, ipſum θ multiplicans, ipſum effecit μ. igitur θ, ipſum μ, metitur per eas quæ in ζ ſunt unitates. Metitur autẽ ι, unitas ipſum ζ numerum per eas quæ in ipſo ſunt unitates, æque igitur (per eandem) ι, unitas ipſum ζ, metitur numerum, & θ, ipſum μ. Eſt igitur ſicut ζ, unitas ad ζ, numerum. ſic eſt θ, ad μ. Oſtenſum autem eſt quod & ſicut ι, unitas ad ζ, numerum, ſic eſt ζ, ad θ, & ſicut igitur (per 11 quinti,) ι, unitas ad ζ numerum: ſic eſt ζ, ad θ, & θ ad μ. At μ, ipſi α, eſt æqualis, eſt igitur ſicut ι, unitas ad ζ numerum, ſic eſt ζ, ad θ, & θ, ad α. Id propter ea (per 7 & 11 quinti, & ſicut ι, unitas ad ι, numerum: ſic θ ad λ, & μ ad β. Quot igitur inter ipſos α,β, continue proportionales ceciderint numeri, tot & inter utrunque ipſorum α,ε, & ipſum ι, unitatem continue proportionales numeri cadunt. Quod erat demonſtrandum.*

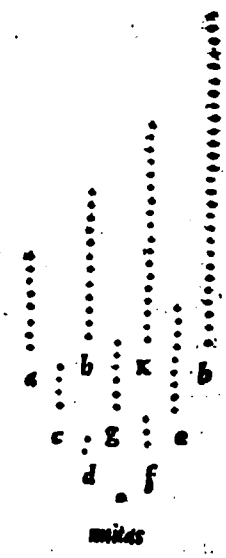
α .....
μ .....
θ .....
γ ..... ζ ...
ι .....
η .... ι •
ξ ..... η ....
δ .....
λ .....
ο .....
β .....

Eucli. ex Camp. Propoſitio 10

10 **Si inter utrunque eorum & unitatẽ quotlibet numeri continua proportionalitate ceciderint, ambobus numeris totidem continua proportionalitate intereſſe neceſſe eſt.**

CAMPANVS. Sint duo numeri a & b, ſintq; c & d. c d inter a & unitatẽ e quoque & f inter b & unitatem continue proportionales. Dico totidem eſſe inter a & b continue proportionales. Hæc eſt conuerſa prioris, excepto quod ad ſubiectum

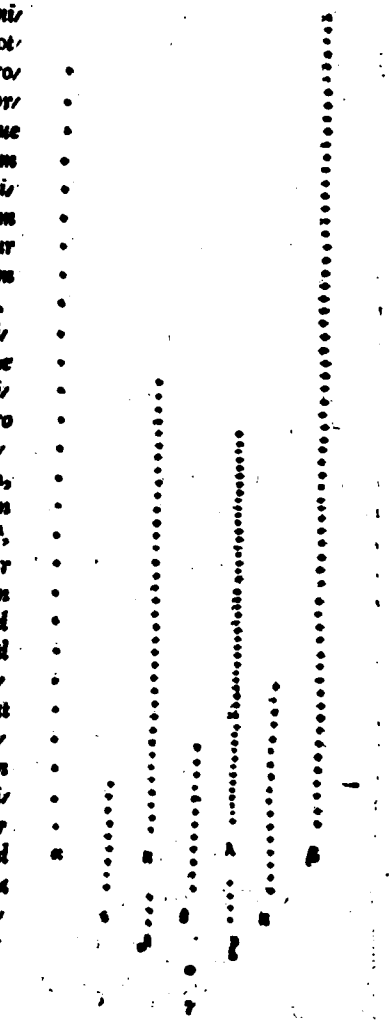
præmiſſæ, appoſitum erat a & b eſſe contra ſe primos, quod non apponitur hic ad paſſionem, quapropter uniuerſalior eſt paſſio huius: ſubiecto illius. Quia igitur quoties unitas in d, toties eſt d in c & toties c in a, conſtat quod ex d in ſe, fit c, & ex eodem d in ca. Similiter quoque ex f in ſe & in c, fient e & b. Ducatur itaque d in f, & productus ſit g, itemque idem d ducatur in g & e, & ſint producti h & k. Conſtat igitur ex 18 ſeptimi, quod c ad g, ut d ad f, & ex 19 quod g ad e, ut d ad f, quare c, g, e, ſunt continue proportionales in proportione d ad f. Item per 18 iterum ſunt a ad h ſicut c ad g, & h ad k ſicut g ad e, & per 19 k ad b ſicut d ad f, igitur ſunt a, h, k, b, continue proportionales. Quare conſtat propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 8 Propoſitio 10 Cõuerſa præcedẽtis.

10 Si inter binos numeros & unitatem continue proportionales numeri cecíderint, quot inter utrunque ipſorum & unitatem continue proportionales cecíderint numeri tot & inter eos continue proportionales cadent.

THEON ex Zamberto. Inter binos enim numeros α, β, & unitatem ι, continue proportionales cadant numeri δ, & ζ, ιι. Dico quot quot inter utrunque ipſorum α, ε, & ipſam γ unitatem, continue proportionales ceciderunt numeri: tot quoque inter α, ε, continue proportionales cadent. Igitur δ, ipſum ζ, multiplicans, ipſum efficiat θ, uterque autem ipſorum δ, ζ, ipſum θ multiplicans, efficiat ipſos κ, λ. Et quoniam eſt ſicut γ, unitas ad δ, numerum ſic eſt δ, ad ι, æque igitur ι, unitas ipſum δ, metitur numerum, & δ ipſum ι. Ipſa autem γ, unitas ipſum δ, numerum metitur per eas quæ in ipſo ſunt δ unitates, & δ, igitur nnmerus ι, metitur per eas quæ in δ, ſunt unitates. Igitur δ, ſeipſum multiplicans, ipſum ι, fecit. Rurſus quoniam eſt ſicut γ, unitas ad δ, numerum ſic eſt ι ad α, æque igitur γ, unitas ipſum δ, numerum metitur, & ι, ipſum α. At γ unitas, ipſum δ, numerum metitur per eas quæ in ipſo δ, ſunt unitates, & ι, igitur ipſum α, metitur per eas quæ in ipſo δ, ſunt unitates. Igitur δ, ipſum ι multiplicans, ioſum α fecit. Id propterea etiam ζ, ſeipſum multiplicans, ipſum ιι, fecit, ipſum autem ιι, multiplicans, ipſum β, fecit. Et quoniam δ, ſeipſum multiplicans ipſum ι, fecit, ipſum autem ζ, multiplicans ipſum fecit θ, eſt igitur (per decimam ſeptimam ſeptimi,) ſicut δ, ad ζ, ſic eſt ι ad θ. Id propterea etiam ſicut δ, ad ζ, ſic θ, ad ιι, Et ſicut igitur (per undecimã quinti,) ad θ, ſic θ ad ι. Rurſus quoniam δ, utrunque ipſorum ι, θ, multiplicans, utrunque ipſorum α, ιι, fecit: eſt igitur (per 17 ſeptimi,) ſicut ι ad θ, ſic α, ad ιι. Sed ſicut ι, ad θ, ſic eſt δ, ad ζ, & ſicut igitur (per undecimam quinti) δ ad ζ, ſic α, ad ιι. Rurſus quoniam uterque ipſorum δ, ζ, ipſum θ, multiplicans, utrumque ipſorum κ, λ, fecit: eſt igitur (per decimamſeptimam ſeptimi,) ſicut δ, ad ζ, ſic κ ad λ. Sed ſicut δ ad ζ, ſic α, ad ιι, & ſicut igitur (per undecimam quinti,) α, ad ιι, ſic κ ad λ. Inſuper quoniam ζ, utrunque ipſorum β, ιι, multiplicans, utrunque ipſorum λ, β, fecit: eſt igitur (per 17 ſeptimi,) ſicut θ ad ιι, ſic λ, ad b. Sicut autem θ ad ιι, ſic δ ad ζ, & ſicut igitur (per 11 quinti,) δ, ad ζ, ſic λ ad β, patuit autem quod ſicut δ ad ζ, ſic α, ad ιι, & ιι ad λ, & λ ad β, igitur ipſi α, ιι, λ, β: continue ſunt proportionales. Quot igitur inter utrunque ipſorũ α, ε, & γ, unitatẽ, continue proportionales cadunt numeri: tot & inter α, β, continue cadunt, quod demonſtraſſe oportuit.

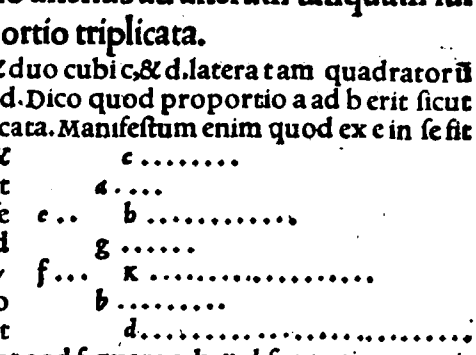

Hæc undecima ex Campano, duabus ex Zamberto ſequentibus reſpondent.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 10

SI fuerint ambo quadrati, erit proportio unius ad alterum tanquam ſui lateris ad latus illius proportio duplicata. Si uero ambo fuerint cubi, erit proportio alterius ad alterum tanquam ſui lateris ad latus alterius proportio triplicata.

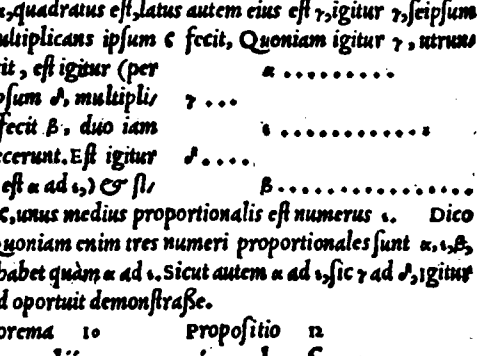
CAMPANVS. Sint duo quadrati a & b, & duo cubi c, & d. latera tam quadratorũ quàm cuborum, ſit e, quidem a & c, f uero, b & d. Dico quod proportio a ad b erit ſicut e ad f duplicata, c uero ad d ſicut eadem triplicata. Manifeſtum enim quod ex e in ſe fit a, & ex ipſo e in a, c. ſic quoque ex f in ſe fit b, & ex ipſo in b, d, ducatur igitur e in f, & proueniat g, & in g & b, & proueniant h & K, eritq; per 18 ſeptimi a ad g. ſicut e ad f. & per 19 g ad b, ſicut e ad f, igitur ex diffinitione, a ad b, ſicut e ad f duplicata, quod eſt primum. Secundum eodẽ modo conſtat. Sunt enim per 18 iterum c ad h ſicut a ad g, & h ad K. ſicut g ad b, & per 19 K ad d. ſicut e ad f, quare c, h, K, d, ſunt etiam continue proportionales in proportione c ad f, per diffinitionem igitur erit c ad d, ſicut e ad f, triplicata, quod eſt ſecundum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 9 Propoſitio 11

11 Duorum numerorum quadratorum, unus medius proportionalis eſt numerus, Et quadratus ad quadratum duplam habet rationem. quàm latus ad latus.

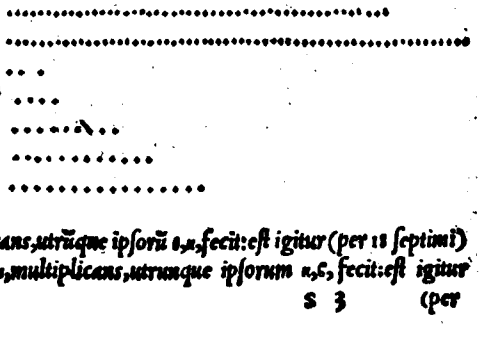
THEON ex Zamberto. *Sint quadrati numeri α, ε, & ipſius quidem β, latus ſit γ, ipſius uero β, ſit latus δ. Dico quod ipſorum α, β, unus medius proportionalis eſt numerus, & α, ad ε, duplam habet rationem quàm γ, ad δ. Ipſe enim γ, ipſum δ, multiplicans, ipſum efficiat ζ. Et quoniã α, quadratus eſt, latus autem eius eſt γ, igitur γ, ſeipſum multiplicans ipſum effecit α, id propterea & δ, ſeipſum multiplicans ipſum ε fecit, Quoniam igitur γ, utrumque ipſorum γ, δ, multiplicans utrunque ipſorum α, ζ, effecit, eſt igitur (per 17 ſeptimi,) ſicut γ ad δ, ſic eſt α, ad ζ. Rurſus quoniam γ, ipſum δ, multiplicans ipſum effecit ζ, ut δ, ſeipſum multiplicans ipſum effecit β. duo iam numeri γ, δ, unum & eundem multiplicantes δ, ipſos ζ, β, effecerunt. Eſt igitur (per 18 ſeptimi,) ſicut γ ad δ, ſic eſt ζ ad ε. Sed ſicut γ ad δ, ſic eſt α ad ζ,) & ſicut igitur (per 11 quinti) α ad ζ, ſic eſt ζ ad β. Ipſorum igitur α, ε, unus medius proportionalis eſt numerus ζ. Dico iam quod & α ad β, duplam rationem habet, quàm γ ad δ. Quoniam enim tres numeri proportionales ſunt α, ζ, β, igitur (per 10 diffinitionem quinti) α ad ε, duplam rationem habet quàm α ad ζ. Sicut autem α ad ζ, ſic γ ad δ, igitur α ad β, duplam rationem habet, quàm γ latus ad δ latus, quod oportuit demonſtraſſe.*

Eucli. ex Zamb. Theorema 10 Propoſitio 12

12 Duorum cuborum numerorũ, bini medij proportionales ſunt numeri. Et cubus ad cubum triplam rationem habet, quàm latus ad latus.

THEON ex Zamberto. *Sint bini cubi numeri α, ε, & ipſius quidem α. latus eſto γ, ipſius autem β, latus eſto δ. Dico quod ipſorum α, ε, bini medij proportionales ſunt numeri, & α ad β, triplam rationẽ habet, quàm γ ad δ. Igitur γ, ſeipſum multiplicans, ipſum efficiat ζ, ipſum autem δ, multiplicans, ipſum efficiat ξ, at δ ſeipſum multiplicans, ipſum η. faciat. Vterq; aũt ipſorũ γ, δ, ipſum ξ multiplicans, utrunque ipſorum θ, κ, faciat. Et quoniam α cubus eſt, ipſius autem latus eſt γ, igitur γ ſeipſum multiplicans ipſum effecit ζ, ipſum autem ζ, multiplicans ipſum α. confecit. Id propterea & δ ſeipſum multiplicans, ipſum η effecit: ipſum autem η, multiplicans, ipſum effecit ε. Et quoniã γ utrunque ipſorum γ, δ, multiplicans, utrunq; ipſorũ θ, ξ, fecit: eſt igitur (per 17 ſeptimi,) ſicut γ ad δ, ſic eſt θ, ad ξ. Id propterea etiam (per eãdem,) ſicut γ ad δ, ſic ξ ad η. Rurſus quoniã γ utrũq; ipſorũ θ, ξ, multiplicans, utrũq; ipſorũ α, θ, fecit: eſt igitur ſicut θ ad ξ, ſic α ad θ, ſicut aũt θ, ad ξ, ſic γ ad δ. Et ſicut igitur (per 11 quinti) γ, ad δ, ſic eſt α, ad θ. Rurſus quoniam uterque ipſorũ γ, δ, ipſum ξ multiplicans, utrũque ipſorũ θ, κ, fecit: eſt igitur (per 18 ſeptimi) ſicut γ ad δ, ſic eſt θ ad κ. Rurſus quoniam δ utrũque ipſorũ ξ, κ, multiplicans, utrunque ipſorum α, ε, fecit: eſt igitur*

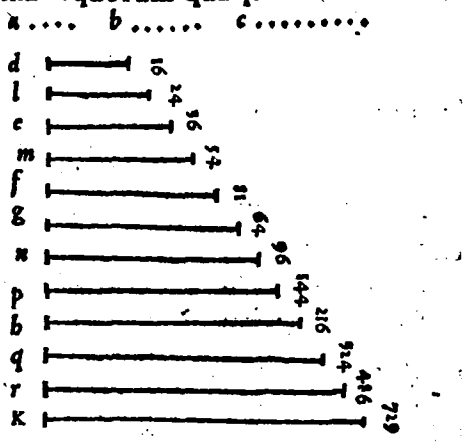

(per 17 ſeptimi,) ſicut ζ ad ν, ſic eſt κ ad β, ſicut autem ζ ad ν, ſic eſt γ ad δ, & ſicut igitur (per 11 quinti,) γ ad δ, ſic κ ad β. Patuit aũt quod & ſicut γ ad δ, ſic eſt α ad θ, & θ, ad ε, & ε ad β. Ipſorum igitur α, β, bini medij proportionales ſunt, hoc eſt θ, λ. Dico iam quod & α ad β triplam rationem habet, quàm γ ad δ. Quoniã enim quatuor numeri proportionales ſunt α, θ, κ, β. igitur (per 10 diffinitionem quinti,) α ad ε, triplam habet rationem quàm α ad θ, ſicut autem eſt α, ad θ, ſic eſt γ ad δ. Igitur α ad β triplam rationem habet quàm γ ad δ. Quod oportuit demonſtraſſe.

Eucli, ex Camp. Propoſitio 12

12 SI numerorum continuæ proportionalitatis quiſque in ſeipſum ducatur, qui inde producentur ſub continua proportionalitate eſſe. Quod ſi item in ipſos productos principia ſua ducantur, inde quoque productos continuæ proportionalitatis eſſe neceſſe eſt. Idem'que in omnibus hoc modo productis extremitatibus.

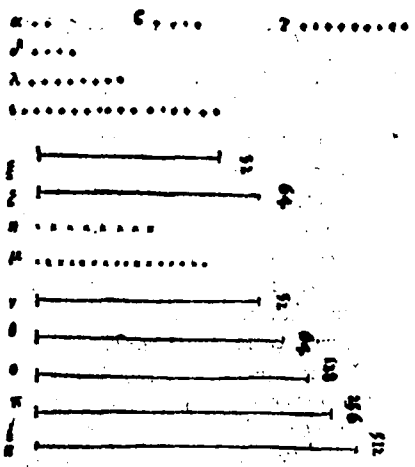
CAMPANVS Sint a, b. continue proportionales, quorum quiſque in ſe ducatur, & proueniant ex a quidem, d. ex b uero e, ex c, f. Dico quod d, e, f, ſunt continue proportionales, quod ſi item a ducatur in d & proueniat g. b quoque in e, & proueniat h, & c in f, proueniat k, dico etiam quod g, h, k, erunt continue proportionales. Sit enim ex a in b, l, & ex c in eundem, m, eruntque per 18 & 19 ſeptimi, d l, e, m, f, continue proportionales in proportione a, b, c, itaque per æquam proportionalitatem argue d ad e, ſicut e ad f, quod eſt primũ

Reliquũ ſic: Ducatur a in l & proueniãt n & p, c quoque ducatur in e & m, & proueniãt q & r, eruntque per eaſdẽ g, n, p, h, q, r, k, cõtinue quoq; proportionales in proportione primorum, per æquã igitur proportionalitatẽ cõclude g ad h, ſicut h ad k quod eſt reliquum. Eadem erit ratio, quotieſcunque primi in productos ducantur. Eucli. ex Zamb. Theorema 11 Propoſitio 13

13 Si fuerint quotcunque numeri continue proportionales, & multiplicãs unuſquiſque ſeipſum fecerit aliquos, qui fiũt ex ipſis proportionales erũt. Et ſi qui in principio genitos multiplicantes, fecerint aliquos, & ipſi quoq; proportionales erunt, & ſemper circa extremos hoc euenit.

THEON ex Zamb. Sint quotlibet numeri cõtinue proportiõales α, β, γ, ſicut α ad ε, ſic β ad γ, & ipſi quidẽ α, ε, γ, ſe ipſos multiplicãtes, efficiant ipſos δ, ι, ζ, ipſos autem δ, ζ, multiplicãtes, ipſos efficiant η, θ, κ, Dico quod & ipſi δ, ι, ζ, & ipſi η, θ, κ, continue ſunt proportionales. Ipſe nãque α, ipſum β multiplicans, ipſum efficiat λ, uterque aũt ipſorum α, ε, ipſum multiplicans λ, efficiat utrũq; ipſorum μ, ν, & rurſus ipſe β, ipſum γ, multiplicãs, ipſum efficiat ξ, uter q; aũt ipſorũ β, γ, ipſum ξ multiplicans, utrunq; ipſorũ ο, π, faciat. Similiter iam ex præcedẽtis theorematis diſcurſu oſtẽdemus quod ipſi δ, κ, θ, & η, μ, ν, θ. cõtinue ſunt proportionales in ipſius α ad ε, ratiõe, & ipſi ι, ξ, ζ, & θ, ο, π, κ ſunt proportionales in ipſius β, ad γ, ratione. Et eſt ſicut α, ad β, ſic eſt ε ad γ, & ipſi δ, λ, ι, igitur, ipſis ι, ξ, ζ, in eadẽ ſunt ratione, & inſuper ipſi ι, μ, ν, θ, ipſis θ, ο, π, κ. & æqualis eſt

quidẽ ipſorũ δ, λ, ι, multitudo, multitudini ipſorũ ι, ξ, ζ, ei autem quæ ipſorum eſt η, μ, ν, θ, ea quæ ipſorum eſt θ, ο, π, κ. Ex æquali igitur (per 14 ſeptimi. eſt ſicut quidẽ δ, ad ι, ſic eſt ι, ad ζ. Sicut autem η ad θ, ſic eſt θ ad α, quod demonſtrare oportebat.

Eucli.

Eucli.ex Camp. Propoſitio 13

13 SI quis quadratus numerus aliũ quadratũ numeret, latus quoq; ſuum, latus illius numerare probatur. Si uero latus ſuũ latus illius numeret, quadratus numerat quadratũ.

CAMPANVS. Sint duo numeri a & b quadrati, lateraq; eorũ c & d, dico quod ſi a numerat b, c quoq; numerabit d, & econuerſo. Cõſtat enim quod ex c in ſe fit a, ex d quoq; in ſe, b fiat igitur, e ex c in d, eruntq; per 18 & 19 ſeptimi, a. e, b, cõtinue proportionales in proportione c ad d. Si igitur a numerat b, idem ipſe per 7 huius, numerabit e, quare & c, d, quod eſt primum. Cõuerſa ſic patet. ſi c numerat d, a numerabit e, propter id quod proportio a ad e ſicut c ad d, & ſi numerat e, ipſe numerabit b, propter hoc quod ſunt continue proportionales.

a ....
e .....
b .....
c ..
d ...

Eucli.ex Zamb. Theorema 12 Propoſitio 14

14 Si quadratus numerus quadratum numerũ menſus fuerit, & latus latus metietur. Et ſi latus latus metiatur, & quadratus quadratum metietur.

THEON ex Zamb. Sint quadrati numeri α. ζ, latera uero ipſorũ, ſint γ, δ, at α ipſum ε metiatur. Dico quod & γ ipſum δ metietur. Igitur γ, ipſum δ multiplicans, efficiet ipſum ι. Igitur (per 17 & 18 ſeptimi, & 11 quinti, ac 19 octaui.) ipſi α, ι, ζ, continue proportionales ſunt in ipſius γ ad δ ratione. Et quoniam α .....
ipſi α, ι, ζ, continue ſunt proportionales, & metitur α ipſum β, metitur igitur (per 7 ι.....
octaui,) & α ipſum γ. Eſtq; ſicut α ad ι, ſic γ ad δ, metitur igitur & γ ipſum δ. Sed ζ.....
iam metitur & γ ipſum δ. Dico quod & α ipſum β metitur, eiſdem namque diſpoſitis γ ...
ſimiliter oſtendemus quod ipſi α, ι, ζ. continue ſunt proportionales in ipſius γ ad δ, ratio δ ....
ne, & quoniã eſt ſicut γ ad δ, ſic eſt α ad ι, metitur autem γ ipſum δ, metitur igitur & α ipſum ι, & ſunt ipſi α, ι, β, continue proportionales, metitur igitur & α ipſum β. Si quadratus igitur, & quæ ſequuntur reliqua quod oportebat demonſtrare.

Eucli.ex Camp. Propoſitio 14

14 SI cubus aliũ cubũ numeret, latus quoq; ſuũ, latus alterius numerabit. Si uero latus ſuũ, latus alterius nũeret, cubus nũerabit cubũ.

CAMPANVS Sint duo nũeri a & cubi, lateraq; eorũ c & d, dico quod ſi a numerat b, c quoq; nũerabit d, & ecõuerſo ducatur enim b in ſe & fiat c, d quoq; in ſe, & fiat f, cõſtat igitur q ex c in e fit a, & ex d in g, b, fiat itaq; f, ex c in d erũtq; per 17 & 19 ſeptimi, e, f, g, cõtinue proportionales in proportione c ad d, ſed & h, & k, proueniant ex c in f & g, per eaſdẽ igitur erũt a, h, k, b: continue quoq; proportionales in eadem proportione, itaque ſi a numerat b idem per 7 huius numerabit h, quare & c, d, eſt enim c ad d, ſicut a ad h, conſtat igitur prima pars. Conuerſa patet, ſicut conuerſa prioris. Nã ſi e numerat d, a quoque numerabit h, quem ſi numerat, neceſſe eſt ut numeret b.

Eucli.ex Zamb. Theorema 13 Propoſitio 15

15 Si cubus numerus cubum numerum mẽſus fuerit, & latus latus metietur, Et ſi latus latus menſum fuerit, & cubus cubum metietur:

THEON ex Zamb. Cubus enim numerus α, α .....
cubũ β metiatur, & ipſius quidẽ α, latus ſit γ, ipſius autẽ ε ſit δ. Dico quod γ ipſum δ metitur. Igitur γ, ſeipſum multiplicãs ipſum efficiat ι, & inſuper γ, ipſum δ multiplicans ipſum efficiat ζ. Ad δ ſeipſum multiplicãs ipſum efficiat η. Vterq; aũt ipſorũ γ, δ, ipſum ζ multiplicãs, utrũq; ipſorũ θ, κ, faciat. Manifeſtũ iam eſt (per 17 & 18 ſeptimi & 12 octaui,) quod ipſi ι, ζ, η, & α, θ, κ, ζ, cõtinue ſunt proportionales, in ipſius γ ad δ. η .....
ratione. Et quoniã ipſi α, θ, κ, β, cõtinue ſunt proportiõales, & metitur α, ipſum β, metitur igitur (per 7 octaui) & α, ipſum θ, & eſt ſicut α ad θ, ſic eſt γ ad δ. Metitur igitur & γ ipſum δ. Sed iã metiatur γ, ipſum δ. Dico quod & α, ipſũ ε metitur. Eiſdẽ nãq; diſpoſitis: ſimiliter oſtẽdemus quod ipſi α, θ, κ, β. cõtinue proportiõales ſunt in ipſius γ ad δ, ratione. quoniã enim γ ipſum δ, metitur, eſtq; ſicut γ ad δ, ſic α ad θ, & α igitur ipſum θ metitur. Quare & α ipſum ε metitur. Si cubus igitur nũcerus & reliqua quod oportuit demõſtraſſe.

Eucl.ex Cãp. Propoſitio 15

15 SI numerus quadratus quẽdam alium quadratũ nõ numeret, nec latus ſuũ, latus illius numerabit. Si uero latus ſuũ, latus illius non

numeret,quadratus is quadratum illum non numerare ex neceſſitate con uincitur.

CAMPANVS. Hæc 15 proponit negationes conuerti,quæ affirmationibus quas 15 huius cõuerti propoſuit opponũtur. Vt ſi ſint duo numeri quadrati a & b,quorũ latera c & d,ſi a nõ numerat b,c quoq; nõ numerabit d,econuerſo etiam ſi c non numerat d,nec a,b. Sit enim primo ut a non numereret b,ſi itaque c numerat d,per ſecundam partem 15 huius & a numerabit b,quod eſt cõtrarium poſitioni,ſicque patet primum. Secundum quoque ſic:ſit ut c non numeret d,itaque ſi a numeret b,per primã partem 15 neceſſe eſt ut c numeret d,neceſſe eſt igitur ut c numeret ipſum,cum numerat ipſum,quod eſt impoſſibile.

a .... b .....
e.. d...

CAMPANI *annotatio.* Quemadmodũ autem neceſſe eſt conuerti negationes oppoſitas affirmationibus quas 15 demonſtrauit conuerti,ſic quoque neceſſe eſt eas negationes quæ opponuntur illis affirmationibus quas præmiſſa conuerti demonſtrauit,cõuertantur. Vnde ſi cubus nõ numerat cubũ:nec latus eius numerabit latus illius. econuerſo quoque ſi latus unius non numerat latus alterius,nec ipſe cubus numerabit alterum cubum,demonſtratur autem hoc per præmiſſam à deſtructione conſequentis, ſicut quod propoſitum eſt per 15,ideoque hoc auctor non propoſuit,ſed per id quod propoſitum eſt,ipſum dedit intelligi.

Hæ ſequentes ex Zamberto duæ propoſitiones præcedenti ex Campano cum annotatione eiuſdem reſpondent.

Eucli.ex Zamb. *Theorema* 14 *Propoſitio* 16 *Converſa* 14

16 Si quadratus numerus quadratum numerum menſus non fuerit, neq; latus latus metietur. Et ſi latus latus menſum non fuerit,neque quadratus quadratum metietur,

THEON *ex Zamberto.* *Sint quadrati numeri α,β:eorum autem latera ſint γ,δ. At α,ipſum β non metiatur Dico quod neque γ,ipſum δ,metictur. Si autem γ ipſum δ,metitur,metitur (per 14 octaui,) & α ipſum β:non metitur autem (per hypotheſin) β,ipſum ϛ,neque igitur γ,ipſum δ metietur. Non metiatur autem rurſus γ,ipſum δ. Dico quod neque α,ipſum ϛ, metietur. Si autem α,ipſum ϛ metitur,& γ,(per 14 octaui.) ipſum δ. Nõ metitur autẽ γ,ipſum δ,(per hypotheſin,)neque α igitur,ipſum β metietur,quod erat demonſtrandum.*

α .....
ϛ .....
γ ...
δ ....

Eucli. ex Zamb. *Theorema* 15 *Propoſitio* 17 *Converſa* 15

17 Si cubus numerus cubum numerum non metiatur, neque latus latus metietur. Et ſi latus latus non metiatur,neque cubus cubum metietur.

THEON *ex Zamb.* *Cubus enim numerus α,cubum numerum β non metiatur,& ipſius quidem α,latus eſto γ,ipſius uero β,ſit δ. Dico quod & γ,ipſum δ non metietur,Si enim γ ipſum δ metitur,& α,ipſum β metietur, (per 15 octaui,)non metitur autem α,ipſum β,(per hypotheſin,) neque igitur γ,ipſum δ metietur. Sed iam non metiatur γ ipſum δ. Dico quod & α ipſum β non metietur,ſi enim α ipſum ϛ,metitur,& γ,ipſum δ,metietur(per 15 octaui,)non metitur autem γ,ipſum δ,(per hypotheſin,) neque α igitur ipſum β,metietur: quod oportuit demonſtraße.*

α .....
β .....
γ .....
δ .....

Eucli.ex Camp. *Propoſitio* 16

16 I duo numeri ſuperficiales fuerint ſimiles, neceſſe eſt tertium numerum ſecundum proportionalitatem continuam eis intereſſe. Eritq; proportio unius numeri ad alterum ſibi ſimilem,uelut unius lateris ſui ad latus alterius ipſum reſpiciens proportio duplicata.

CAMPANVS Sint duo numeri a & b,ſuperficiales & ſimiles, dico quod inter ipſos cadet unus numerus in continua proportione,latera enim a ſint c & d.b uero latera,ſint e & f,erũtque ex conuerſione diffinitionis numerorũ ſimiliũ,c ad e,ſicut d ad f,conſtat autem quod ex c in d fiat a,& ex e in f,b,fiat itaque

a .....
g .....
b .....
c ..
d ....
e ...
f .....

itaque g ex e in d, eritque per 19 ſeptimi, a ad g, ſicut c ad e. & per 18 eiuſdem g ad b ſicut d ad f, quare a ad g, ſicut g ad b, eſt itaque g, continua proportionalitate medius inter a & b, quod eſt propoſitum. Correlarium autem patet, cum ſit a ad b per diffinitionem ſicut a ad g duplicata, quæ eadem eſt illi quæ eſt c ad e.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 17

17 Si ſecundum continuam proportionalitatẽ tertius numerus duobus numeris interſit, illi duo numeri ſuperficiales ſunt & ſimiles.

CAMPANVS Hæc eſt conuerſa ptæmiſſæ. Vt ſi inter a & b ſit c ſub continua proportionalitate conſtitutus, a & b erunt ſuperficiales & ſimiles, ſint enim d & e minimi in proportione qua continuantur a, c, b, qui per 21 ſeptimi, numerabunt a & c æqualiter, ſitque ut ſecundum f, & per eandem c & b æqualiter, ſitque ut ſecundum g, erunt igitur per diffinitionem a & b ſuperficiales, & erunt etiam per diffinitionem, d & f, latera numeri a, e quoque & g, latera numeri b. Quod autẽ ipſi ſint ſimiles, ſic habeto, cum, cum enim ex d in g, ſit c, & ex e in f ſit idem c, erit per ſecundam partem 20 ſeptimi, d ad e, ſicut f ad g, per diffinitionem igitur a & b ſunt ſimiles, quod eſt propoſitum. Hoc autem ultimum quod eſt a & b eſſe ſimiles, poteſt etiam per 19 & 18 ſeptimi, & per has hypotheſes quod a, c, b, ſunt continue proportionales in proportione d ad e minimorum numerantium a & c ſecundum f, & c & b ſecundum g

a .....
c .....
b .....
d ..
e ...
f ....
g .....

Eucli. ex Camp. Propoſitio 18

18 Si fuerint duo numeri ſolidi ſimiles, neceſſe eſt eis duos numeros ſecundũ continuã proportionalitẽ intereſſe, eritq; proportio unius ſolidi ad alterũ ſibi ſimilẽ, uelut cuiuslibet ſui lateris ad latus alterius reſpiciẽs ſe proportiõaliter, proportio triplicata.

CAMPANVS. Sint duo numeri a & b, ſolidi ſimiles, dico quod inter ipſos cadent duo numeri in continua proportione. Sint enim latera numeri a, c, d, e: latera uero b, ſint f, g, h, eruntq; ex conuerſione diffinitionis numerorum ſimilium, c ad f, & d ad g, ſicut c ad h. Sit igitur ex c in d, k, & ex f in g, l, erũtque ex diffinitione, k & l, ſuperficiales & ſimiles, quare per 16 huius, unus numerus cadit inter eos medius ſecundũ proportionem ç ad f, qui ſit m. Manifeſtum autem eſt quod ex e in k, ſit a & ex h in l, b. ſi igitur ex e in m & l fiant n & p, erunt per 18 ſeptimi, a ad n ſicut k ad m. & n ad p, ſicut m ad l, quare a, n, p, ſunt continue proportionales in proportione c ad f, & quia per 19 eiuſdem p ad b ſicut e ad h. & ideo ſicut c ad f, ſequitur ut quatuor numeri a, n, p, b ſint continue proportionales ſecundum proportionem c ad f, ſunt itaque inter a & b duo numeri n & p, mediĳ in continua proportionalitate ſuorum laterũ interpoſiti, quod eſt propoſitũ Correlariũ autẽ patet, cũ proportio a ad b ſit per diffinitionẽ ſicut a ad n triplicata, quæ eſt eadẽ illi quæ eſt c ad f.

a .....
n .....
p .....
b .....
c ..
d ....
e ..
f ...
g .....
b ...
k .....
m .....
l .....

Eucli. ex Camp. Propoſitio 19

19 Si eis ſecundum cõtinuam proportionalitatem duo numeri interiacent, quilibet duo numeri, ſolidi ſunt atque ſimiles.

CAMP. Hæc eſt cõuerſa præmiſſæ, ut ſi inter a & b ſint duo numeri c & d mediĳ in continua proportione, erunt a & b ſolidi & ſimiles. Sumantur enim tres minimi in eadem proportione continue proportionales: qui ſunt e, f, g, eruntque per 17 e, & g, ſuperficiales & ſimiles, ſint ergo h & k, latera e, at l, & m, latera g eritque per correlarium 16 huius, e ad f, ſicut h ad l. aut ſicut k ad m. Manifeſtum autem eſt ex tertia quod e & g, ſunt contra ſe

a .....
c .....
d .....
b .....
e .... b .. k .. n ..
f .....
g ..... m ... l... p ...

primi

primi,ideoque per 23 ſeptimi,in ſua proportione minimi.& quia per æquam proportionalitatem ſunt a ad d & c ad b ſicut e ad g,ſequitur per 21 ſeptimi.ut ipſi numerent a & d æqualiter,quod ſit ſecundum n.& item c & b æqualiter,quod ſecundum p.Quia igitur ex h in k fit e,& ex e in n fit a,ſequitur per diffinitionem ut a ſit ſolidus eiuſque latera h,k,n,ſimiliter quia ex l.in m fit g,& ex g in p,b,ſequitur etiam ut b, ſit ſolidus & eius latera l.m.p.Ipſos autem eſſe ſimiles ſic conſtabit.Cum ex g in n fiat d,& ex eodē in p,b:erit per 18 ſeptimi,n.ad p,ſicut d ad b.& quia ſic erant h ad l,& k ad m,per diffinitionem manifeſtum eſt a & b.eſſe ſimiles:quod eſt propoſitum.

Quatuor præcedentes ex Campano Euclidis propoſitiones ſcilicet 16,17,18,19,quatuor ſequentibus ex Zamberto propoſitionibus puta 18,19,20.21,hoc ordine reſpondent, prima, primæ, ſecunda tertiæ,tertia ſecundæ, quarta quartæ.

Eucli.ex Zamb. Theorema 16 Propoſitio 18

18 Duorum ſimilium planorum numerorum,unus medius proportionalis eſt numerus.Et planus ad planum duplam habet rationem, quàm ſimilis rationis latus ad ſimilis rationis latus.

THEON ex Zamberto. *Sint bini plani ſimiles numeri α,β.& ipſius α,latera ſint γ,δ,ipſius autem ε ſint ϛ,ζ. Et quoniam ſimiles plani ſunt,qui proportionalia habent latera,(per 22 diffinitionē ſeptimi,) eſt igitur ſicut γ ad δ,ſic ϛ,ad ζ.Dico igitur quod ipſorū α,β,unus medius proportionalis eſt numerus & α ad ε,duplam rationem habet,quàm γ,ad ϛ,uel δ,ad ζ,hoc eſt quàm ſimilis rationis latus,ad ſimilis rationis latus. Et quoniā eſt ſicut γ,ad δ, ſic eſt ϛ,ad ζ,uicißim igitur eſt(per 13 ſeptimi,)ſicut γ,ad ϛ,ſic eſt δ ad ζ. Et quoniā α planus eſt, ipſius aūt latera ſunt γ,δ,igitur δ,ipſum γ,multiplicās,ipſum α fecit. Id propterea etiā ϛ,ipſum ζ,multiplicās,ipſum effecit ε. At δ,ipſum ε multiplicās,ipſum efficiat η,& quoniā δ,ipſum quidē γ,multiplicās ipſū effecit α,ipſum aūt ϛ multiplicās ipſum fecit α,eſt igitur(per 17 ſeptimi,)ſicut γ,ad ϛ,ſic eſt α ad η. Sed ſicut γ,ad ϛ.ſic eſt δ ad ζ,& ſicut igitur(per 11 quinti,)δ ad ζ:ſic α.ad η. Rurſus quoniam ϛ,ipſum quidem δ multiplicans ipſum effecit η,ipſum aūt ζ,multiplicans ipſum β,fecit:eſt igitur,(per 17 ſeptimi,)ſicut δ ad ζ,ſic eſt η ad β,oſtenſum autem eſt quod & ſicut δ,ad ζ,ſic eſt α ad η,& ſicut igitur (per 11 quinti,)α,ad η,ſic eſt η,ad ε. Igituriipſi α,η,ε, cōtinue ſunt proportionales. Ipſorum igitur α,β,unus medius proportionalis eſt numerus.* Dico iam quod & α,ad ε,duplam rationē habet,quàm ſimilis rationis latus ad ſimilis rationis latus,hoc eſt quàm γ,ad ϛ,uel quàm δ,ad ζ. Quoniam enim ipſi α,η,β,continue proportionales ſunt,igitur(per 10 diffinitionem quinti,)α,ad β,duplam habet rationem quàm ad η,& eſt ſicut α,ad η.ſic eſt γ,ad ϛ,& δ,ad ζ,& α,igitur ad β,duplam rationem habet quàm γ,ad ϛ,uel δ,ad ζ,quod erat demonſtrandum.

α .....
η .....
β .....
ε .....
γ ..
δ .....
ϛ ...
ζ .....

Eucli.ex Zamb. Theorema 17 Propoſitio 19

19 Duorum ſimilium ſolidorum numerorum,bini medij proportionales ſunt numeri, Et ſolidus ad ſolidum ſimile triplam rationem habet, quàm ſimilis rationis latus ad ſimilis rationis latus.

THEON ex Zamberto. *Sint bini ſimiles ſolidi numeri,α,ε,& ipſius quidem α,latera ſint γ δ,ζ,numeri ipſius autē ε,ſint ϛ,η,θ,& quoniam (per 22 diffinitionem ſeptimi,)ſimiles ſolidi latera habent proportionalia,eſt igitur ſicut γ ad δ,ſic eſt ϛ,ad η,ſicut autem δ ad ζ,ſic η ad θ Dico quod ipſorum α,β,bini medij proportiōales ſunt numeri,& quod α,ad β,triplam rationē habet,quām γ,ad ϛ,uel δ,ad η,uel inſuper γ,ad θ. Igitur γ ipſum δ,multiplicans,ipſum efficiat κ:at ϛ,ipſum η, multiplicans ipſum efficiat λ. Et quoniā ipſi γ,δ,ipſis ϛ,η,in eadem ſunt ratione ex ipſis γ,δ,gignitur η,ex ipſis autem ϛ,η,gignitur λ,igitur η,λ,ſimiles plani ſunt numeri. Ipſorum igitur η,λ,unus medius proportionalis eſt numerus(per 18 octaui)ſit μ. Igitur μ ex ipſis δ,ϛ. gignitur, quē admodum ex præcedenti patuit theoremate. Eſt igitur ſicut η, ad μ, ſic eſt μ,ad λ. Et quoniam δ,ipſum quidē γ,multiplicans fecit ipſum κ, ipſum aūt ϛ. multiplicās fecit ipſum μ.eſt igitur (per 17 ſeptimi) ſicut γ,ad ϛ,ſic eſt κ,ad μ,ſed ſicut κ,ad μ,ſic μ ad λ. Ipſi igitur κ,μ,λ,cōtinue ſunt proportiōales,in ipſius γ,ad δ,ratiōe. Et quoniam*

α .....
κ .....
β .....
γ ..
δ ..
ϛ ...
η ..
θ ...
ζ ..
λ ...
μ .....

quoniam eſt ſicut γ, ad δ, ſic eſt ξ, ad ν, uiciſſim igitur (per 13 ſeptimi,) eſt ſicut γ, ad ξ, ſic eſt δ, ad ν. Rurſus quoniã eſt ſicut δ, ad ι, ſic ν, ad θ, uiciſſim igitur (per 13 ſeptimi, eſt ſicut δ, ad ν, ſic eſt ι, ad θ. Ipſi igitur α, λ, μ, continue ſunt proportionales in ipſius γ, ad ξ, & δ, ad ν ratione, & inſuper ipſius ι, ad θ. Vterque iam ipſorum ι, θ. ipſum μ, multiplicans, utrũque ipſorum ν, ξ, faciat, & quoniam α, ſolidus eſt, latera autẽ eius ipſi γ, δ, ι, igitur ι, eum qui ex γ, δ, multiplicans ipſum, effecit α, at qui gignitur ex γ, δ, eſt κ, igitur ι, ipſum κ, multiplicans, ipſum effecit α. Id propterea etiam θ, ipſum qui gignitur ex ξ, ν, hoc eſt λ, multiplicãs, ipſum effecit ϛ. Et quoniam ι, ipſum κ multiplicans ipſum α, effecit, ſed & ipſum μ, multiplicans ipſum ν, effecit, eſt igitur (per 17 ſeptimi, ſicut κ, ad μ, ſic eſt α, ad ν. Sicut autem κ, ad μ, ſic eſt γ, ad ξ, & δ, ad ν, & inſuper ι ad θ, ſicut igitur γ ad ξ, & δ, ad ν, & ι, ad θ, ſic eſt α, ad ν. Rurſus quoniam uterque ipſorum ι, θ, ipſum multiplicans μ, utrũq; ipſorũ ν, ξ, fecit, eſt igitur (per 18 ſeptimi,) ſicut ι, ad θ, ſic eſt ν, ad ξ. Sed ſicut ι, ad θ, ſic eſt γ, ad ξ, & δ, ad ν, & ſicut igitur (per 11 quinti,) γ ad ξ, & δ, ad ν, & ι, ad θ, ſic eſt α, ad ν. & ν, ad ξ. Rurſus quoniã θ, ipſum μ, multiplicans ipſum fecit ξ, ſed & ipſum λ, multiplicãs ipſum effecit ϛ, eſt igitur (per 17 ſeptimi,) ſicut μ, ad λ, ſic ξ, ad ϛ. Sed ſicut μ, ad λ, ſic eſt γ, ad ξ, & δ, ad ν, & ι, ad θ, & ſicut igitur γ, ad ξ, & δ, ad ν, & ι, ad θ, ſic non ſolum ξ ad β. ſed & α, ad ν, & ν ad ξ. Igitur ipſi α, ν, ξ, β: continue ſunt proportionales in præ dictis laterum rationibus. Dico inſuper quod & α, ad β, triplam rationẽ habet, quàm ſimilis rationis latus ad ſimilis rationis latus hoc eſt, quàm γ, numerus ad ξ, uel δ ad ν, & inſuper quàm ι, ad θ. Quoniam enim quatuor numeri continue ſunt proportionales, hoc eſt, α, ν, ξ, θ, igitur (per 10 diffinitionem quinti,) α, ad β, triplam rationẽ habet, quàm α, ad ν. Sed ſicut α ad ν ſic patuit γ, ad ξ, δ ad ν, & inſuper ι ad θ. Igitur α, ad β, triplã rationẽ habet, quàm ſimilis rationis latus ad ſimilis rationis latus, hoc eſt, quàm γ, numerus ad ξ, numerũ & δ, ad ν, & ι ad θ, quod erat demonſtrandũ.

α ..... ν ..... ξ ..... β ..... γ .. δ .. ι .. ξ .. ν ... θ ... κ .... μ ..... λ .....

Eucli. ex Zamb. Theorema 18 Propoſitio 20

Si binorum numerorum unus medius proportionalis fuerit numerus, ſimiles plani erunt ipſi numeri.

THEON ex Zamberto. Duorum enim numerorum α, β, unus medius proportionalis eſto γ, nnmerus. Dico quod ipſi α, β: ſimiles plani ſunt numeri, Sumantur (per 35 ſeptimi) enim minimi numeri eandem rationem habentiũ ipſis α, γ, ϛ, duo: ſintq; δ, ι. Eſt igitur ſicut δ, ad ι, ſic eſt α, ad γ, ſed ſicut α, ad γ, ſic eſt γ, ad β, & ſicut igitur (per 11 quinti,) δ, ad ι, ſic γ ad ϛ. Aeque igitur δ, ipſum α metitur, & ι, ipſum γ, quoties autẽ δ, ipſum α metitur, tot unitates ſint in ξ, igitur ξ, ipſum δ multiplicans ipſum effecit α, Ipſum autem ι, multiplicans, ipſum fecit γ, quare α, planus eſt: latera autem eius ſunt δ, ξ, (per 22 diffinitionẽ ſeptimi.) Rurſus quoniam ipſi δ, ι, minimi ſunt eandem rationem habentium ipſis γ, ϛ, æque igitur (per 21 ſeptimi,) δ, ipſum γ, metitur & ι, ipſum ϛ. Quoties, autẽ ι, ipſum β, metitur, tot unitates ſint in ipſo κ, Igitur ι, ipſum β, metitur per eas quæ in κ, ſunt unitates, igitur κ, ipſum ι multiplicãs, ipſum effecit β, igitur planus eſt (per 23 diffinitionẽ ſeptimi,) latera aũt eius ſunt ι, κ. Igitur ipſi α ϛ, plani ſunt duo numeri. Dico inſuper quod & ſimiles. Quoniam enim uterq; ipſorũ γ, κ. ipſum ι, multiplicans, utrunque ipſorũ γ, β, effecit, eſt igitur (per 17 ſeptimi,) ſicut ξ ad κ, ſicut eſt γ, ad β. Sicut autem γ, ad ϛ, ſic δ ad ι, & ſicut igitur (per 11 quinti,) δ ad ι, ſic ξ, ad ξ. Ipſi igitur α, β ſimiles plani ſunt numeri, eorum enim latera proportionalia ſunt quod erat demonſtrandum.

α ..... γ ..... β ..... δ ... ι .... ξ ..... κ ..... γ .. ι .. ξ .. κ ... θ ... α .... λ ..... μ .... ϛ

Hoc fiet, per 35 ſeptimi, ſumendo ipſorum aut α γ, aut γ ϛ, maximam dimenſionem per quam inuenientur duo in eadem ratione minimi, hoc eſt δ, ι.

Eucli. ex Zamb. Theorema 19 Propoſitio 21

Si duorum numerorũ duo medij proportionales fuerint numeri ſimiles ſolidi ſunt ipſi numeri.

THEON ex Zamberto. Duorum enim numerorum α, ϛ, duo medij proportionales ſint numeri γ, δ, dico quod ipſi α, β, ſimiles ſolidi ſunt. Sumantur enim (per 35 ſeptimi, aut 2 octaui,) minimi numeri eandem rationem habentium eiſdem α, γ, δ, ξ, tres: ſintque ι, ξ, κ. Igitur (per tertiã octaui) eorum extremi ι, κ, primi ad inuicẽ ſunt, & quoniã ipſorũ ι, κ, unus medius proportionalis eſt numerus, ſimiles igitur plani ſunt (per 20 octaui.) Sint

α ..... γ ..... δ ..... ϛ ..... ι ..... ξ ..... κ ..... ι ... ξ ... κ ... λ .... μ .... ϛ

Hoc fiet, per 35 ſep. ſumendo ipſorũ aut α γ δ, aut γ δ ϛ, maximã dimenſionẽ per quã inuenientur tres in eadẽ ratione minimi. Aut ipſorũ uel α γ, uel γ δ, uel δ ϛ, ſumendo maximũ dimenſionẽ per quã ſumẽtur duo in eadẽ ratione minimi, per quos per 2 octaui ſumẽtur tres, hoc eſt ι ξ, κ

Sint igitur ipſius quidem ι,latera θ,κ.ipſius autem ν,ſint λ,μ.Manifeſtum igitur eſt ex hoc,quod ipſi ι,ξ,ν, continuæ proportionales ſunt in ipſius θ.ad λ,ratione,& ipſius ν,ad μ. Et quoniam ipſi ι,ξ.ν, minimi ſunt eandem rationem habentiũ ipſis α,γ,δ,ex æquali igitur (per 14 ſeptimi) eſt ſicut ι,ad ν,ſic eſt α.ad δ.At ι,ν,(per 5 octaui primi,) ſunt, primi autem,& minimi,minimi uero,(per 21 ſeptimi,) metiuntur eandem rationem habentes æqualiter:maior maiorem,& minorem,hoc eſt antecedens antecedentem,& ſequens ſequentem:æque igitur ι,ipſum α,metitur,& ν,ipſum δ,quoties igitur ι,ipſum α, metitur:tot unitates ſunt in ipſo ν. Igitur ν,ipſum ι,multiplicans,ipſum effecit α.At ι,eſt ex θ,κ. igitur ν,eum qui ex θ,κ,gignitur multiplicans ipſum effecit α. Solidus igitur eſt α,latera autem eius ſunt θ,ξ,ν,Rurſus quoniam ipſi ι,ξ,ν,minimi ſunt eandem rationem habentium ipſis γ,δ,β,æque igitur ι,ipſum γ,metitur & ν,ipſum ε.Quoties autem ν,ipſum θ metitur:tot unitates ſint in ξ. Igitur ν,ipſum β metitur per eas quæ in ξ,ſunt unitates. Igitur ξ,ipſum ν multiplicans,ipſum effecit β. At ν,eſt ex λ,μ. Igitur ξ,eum qui ex λ,μ,gignitur multiplicãs ipſum fecit ε. Solidus igitur eſt β,latera autem eius ſunt λ, μ,ξ. Igitur ipſi α,β,ſolidi ſunt. Dico inſuper quod & ſimiles. quoniam ν ξ,ipſum ι,multiplicãtes ipſos fecerunt α,γ,eſt igitur (per 18 ſeptimi,) ſicut ν,ad ξ,ſic eſt α,ad γ,hoc eſt ι,ad ξ. Sed ſicut ι,ad ξ,ſic eſt θ,ad λ,et λ.ad μ,& ſicut igitur (per 11 quinti,) θ,ad λ,ſic ν,ad μ,& ν,ad ξ,& ſunt quidem ipſi ι,ν,μ,latera ipſius α,ipſi uero ξ,λ,μ,latera ſunt ipſius β. Igitur ipſi α,ε,numeri ſolidi ſunt ſimiles,quod oportuit demonſtraſſe.

α .....
γ .....
δ .....
ε .....
ι .....
ξ .....
ν .....
θ .....
κ .....
λ .....
μ .....

Eucli.ex Camp. Propoſitio 20

20 SI trium numerorum continue proportionalium primus fuerit quadratus,tertium quoque quadratum eſſe.

CAMPANVS Sint tres numeri continue proportionales a,b.c,ſitque a quadratus. Dico quod c eſt etiam quadratus:ſunt enim per 17 a & c ſuperficiales & ſimiles,cum igitur a ſit quadratus:per hypotheſin,erit c quadratus.

a ..... b ..... c .....

Eucli.ex Zamb. Theorema 20 Propoſitio 22

22 Si tres numeri continue proportionales fuerint,primuſque fuerit quadratus,& tertius quadratus erit.

THEON ex Zamberto. Sint tres numeri continue proportionales α,ε,γ,primus autem ſit quadratus. Dico quod & tertius quadratus eſt, quoniam enim ipſorum α,γ,(per 20 octaui,) unus medius proportionalis eſt numerus ε,igitur α,γ,ſimiles plani ſunt,at quadratus eſt α,quadratus igitur eſt & γ,quod erat demonſtrãdum.

β .....
β .....
δ .....

Eucli. ex Camp. Propoſitio 21

21 SI quatuor numerorum continue proportionalium primus fuit cubus,quartum cubum eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS Sint quatuor numeri continue proportionales a,b,c,d ſitque a cubus. dico quod d eſt etiam cubus,conſtat enim per 19 quod a & d ſunt ſolidi ſimiles,& quia a eſt cubus per hypotheſin,erit etiam d cubus.

Eucli.ex Zamb. Theorema 22 Propoſitio 23

23 Si quatuor numeri continue proportionales fuerint,primus autem cubus fuerit,& quartus cubus erit.

THEON ex Zamberto. Sint quatuor numeri proportionales continue,α,ε,γ,δ,ſit autem α,cubus, dico quod & δ,cubus erit. Quoniam enim ipſorum α,δ, duo medij proportionales ſunt numeri β,γ,ipſi igitur α,δ, ſimiles ſunt ſolidi numeri,at α, cubus eſt, cubus igitur eſt & δ,quod demonſtraſſe oportuit.

α .....
ε .....
γ .....
δ .....

Eucli.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 22

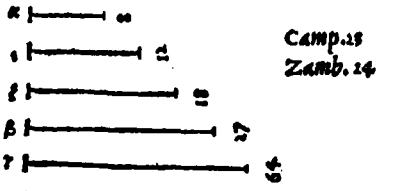
22 SI duorum numerorũ quorum proportio ſicut quadrati ad quadratum, fuerit unus quadratus, alterum quoq; quadratũ eſſe.

CAMPANVS. Sint duo numeri a & b, in proportione duorum quadratorum qui ſunt c & d, ſitq; a uel b quadratus: dico reliquum eſſe quadratum. Cum enim c & d ſint quadrati, ſequitur eos eſſe ſuperficiales. Ideoq; per 16 cadet unus medius inter eos in continua proportione: quare per 8 inter a & b, per 26 igitur conſtat propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 22 Propoſitio 24

24 Si bini numeri rationem habuerint, quam quadratus numerus ad quadratum numerum, primus autem fuerit quadratus, & ſecundus quadratus erit.

THEON ex Zamberto. *Bini enim numeri α, β, adinuicem rationem habeant, quam quadratus numerus γ ad quadratum numerum δ. Ipſe autem α quadratus ſit, dico quod & β quadratus eſt. Quoniam ipſi γ, δ, ſunt quadrati, ipſi γ, δ, igitur ſimiles plani ſunt. Ipſorũ igitur γ, δ, (per 18 octaui) unus medius proportionalis eſt numerus. Et eſt ſicut γ ad δ, ſic eſt α ad β. Ipſorum igitur α, β, unus medius proportionalis eſt numerus. At α quadratus eſt, & β igitur quadratus eſt, quod erat demonſtrandum.*

Camp. 22
Zamb. 24

Eucli. ex Camp. Propoſitio 25

25 SI duorum numerorũ quorum proportio unius ad alterũ ſit ſicut cubi ad cubum, alteruter fuerit cubus, & alterum cubum eſſe.

CAMPANVS. Sint duo numeri a & b in proportione duorum cuborum qui ſunt c & d, ſitq; a uel b cubus: dico reliquũ eſſe cubum. Neceſſe eſt enim quod c & d ſint ſolidi ſimiles, quippe omnes cubi ſunt ſimiles & ſolidi, itaq; per 18 inter ipſos cadent duo medij in continua proportione: totidem igitur per 8 cadent inter a & b, itaque per 21 manifeſtum eſt quod dicitur.

Eucli. ex Zamb. Theorema 25 Propoſitio 25

25 Si bini numeri adinuicem rationem habuerint, quam cubus numerus ad cubum numerum, primus autem cubus fuerit, & ſecundus cubus erit.

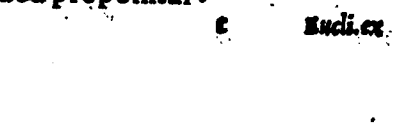
THEON ex Zamberto. *Bini enim numeri α, β, adinuicem rationem habeant, quam cubus numerus γ ad cubum numerum δ, cubus autem eſto α. Dico quod & ε cubus eſt. Quoniam enim ipſi γ, δ, cubi ſunt, ſunt igitur (per 19 octaui) ipſi γ, δ, ſimiles ſolidi, ipſorum igitur γ, δ, bini medij ſunt proportionales (per 21 octaui:) quot autem inter ipſos γ, δ, continue proportionales cadunt, totidem & inter eandem rationem habentes cadunt numeri. Quare & inter α β duo medij proportionales cadunt, (per 8 octaui) cadant ipſi ζ, ξ. Quoniam igitur quatuor numeri α, ζ, ξ, ε, continue proportionales ſunt, & α cubus eſt, cubus igitur eſt (per 23 octaui) & ε, quod oſtendere oportuit.*

Camp. 25
Zamb. 24

Eucli. ex Camp. Propoſitio 24

24 NVmerorum ſuperficialium ſimilium eſt proportio unius ad alterum, ſicut proportio quadrati ad quadratum.

CAMPANVS. Sint a & b ſuperficiales ſimiles, dico quod unus ad alterum eſt proportio, ſicut quadrati ad quadratum, erit enim per 16 inter eos unus numerus medius in cõtinua proportione qui ſit c, ſumptis itaque tribus minimis in pportione eorum qui ſunt d, e, f, erunt per correlarium 2, d & f quadrati: & quia per æquam proportionalitatẽ eſt a ad b ſicut d ad f, conſtat uerum eſſe quod proponitur.

Eucli. ex Zamb. Theorema 24 Propoſitio 26

26 Similes plani numeri adinuicem rationem habent, quam quadratus numerus ad quadratum numerum.

THEON ex Zamber. Sint ſimiles plani numeri α, β. Dico quod α ad β rationem habet, quam quadratus numerus ad quadratum numerum. Quoniam ipſi α, ε, ſimiles plani ſunt, inter ipſos igitur α, ε, unus medius ꝓportionalis cadit numerus (per 18 octaui.) Cadat, & ſit γ, aſſumanturq; (per 35 ſeptimi) minimi numeri eandem ipſis α, ε, γ, habentiũ rationem, ſintq; δ, ϛ, ζ: ipſi igitur ipſorum extremi, hoc eſt δ, ζ, ſunt quadrati. Et

α ..... γ ..... β ..... δ ..... ϛ ..... ζ .....

quoniam eſt ſicut δ ad ζ, ſic α ad β, & ipſi δ, ζ, ſunt quadrati, igitur α ad β rationem habet, quam quadratus numerus ad quadratum numerum, quod demonſtrare oportebat.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 25

25 OMnium duorum ſolidorum ſimilium eſt proportio unius ad alterum, ſicut alicuius cubi ad aliquem cubum.

CAMPANVS. Sint a & b ſolidi ſimiles, dico quod proportio unius eorum ad alterum, eſt ſicut alicuius cubi ad aliquem alium cubum. Sunt quidem per 15 inter eos duo numeri mediꝫ ſecundum continuam proportionẽ, qui ſint c & d, & in eorũ proportione ſint minimi quatuor e, f, g, h, quorũ e & h erunt cubi per correlarium ſecũdæ: quia igitur per æquam proportionalitatẽ eſt a ad b, ſicut e ad h, liquet propoſitũ.

Eucli. ex Zamb. Theorema 25 Propoſitio 27

27 Similes ſolidi numeri adinuicem rationem habent, quam cubus numerus ad cubum numerum.

THEON ex Zamberto. Sint ſimiles ſolidi numeri α, β. Dico quod α ad β rationem habet, quam cubus numerus ad cubum numerum. Quoniam enim ipſi α, ε, ſimiles ſolidi ſunt, inter ipſos igitur α, β, (per 19 octaui) bini cadunt numeri proportionales, cadunt, & ſint ϛ, δ. Accipianturq; (per 35 ſeptimi) minimi numeri eandem habentium rationem ipſis α, γ, δ, β, ſintq; ipſis æquales multitudine ϛ, ζ, η, θ. Ipſi igitur ϛ, θ, eorum extremi cubi ſunt: eſtq; ſicut ϛ ad θ, ſic

α ..... γ ..... δ ..... β ..... ϛ ..... ζ ..... η ..... θ .....

α ad β. Et α igitur ad ε rationem habet, quàm cubus numerus ad cubum numerum, quod oportuit demonſtraſſe.

EVCLIDIS MEGARENSIS GRAECI PHILOSOPHI, ARITHMETICORVM ELEMENTORVM LIBER NONVS.

Ex Campano. Diffinitiones.

AR numerus, eſt qui poteſt in duo æqualia diuidi. 1 2 Impar numerus, eſt qui in duo æqualia diuidi non poteſt, additóꝫ ſupra parem unitatẽ. 3 Pariter par, eſt quem cuncti pares eum numerantes, paribus uicibus numerant. 4 Pariter impar eſt quem cuncti pares eum numerantes, imparibus uicibus numerant. 5 Pariter par & impariter, eſt quem pates eum numerantes, quidam paribus quidam imparibus uicibus numerãt. 6 Impariter impar, quẽ cuncti impares eum numerantes, imparibus uicibus numerãt.

Perfectus

7 Perfectus numerus appellatur, qui omnibus partibus ſuis quibus numeratur, eſt æqualis. 8 Abundans dicitur, qui omnibus ſuis partibus minor eſt. 9 Diminutus uero, qui maior.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 1

1 I fuerint duo numeri ſuperficiales ſimiles, qui ex ductu alterius in alterum producetur, numerũ quadratũ eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS. Sint a & b ſuperficiales ſimiles, ex quorum multiplicatione proueniat c, dico c eſſe quadratũ: fiat enim d ex a in ſe, eritq; per 18 ſeptimi, d ad c, ſicut a ad b, & quia inter a & b cadit medius ſecũdum continuam proportionalitatẽ per 16 octaui, ſequitur per 8 eiuſdem, ut unus quoq; cadat inter d & c, itaq; cum d ſit quadratus, erit per 20 eiuſdem. c quoq; quadratus, quod eſt propoſitũ.

Eucli. ex Zamb. Theorema 1 Propoſitio 1

1 Si bini ſimiles plani numeri ſeſe inuicem multiplicantes, aliquem fecerint, factus ex eis quadratus erit.

THEON ex Zamb. *Sint bini ſimiles plani numeri α, β, & α ipſum β multiplicans, ipſum efficiat γ. Dico quod γ quadratus eſt, ipſe enim α ſeipſum multiplicans, ipſum δ efficiat, ipſe igitur δ, quadratus eſt. Quoniam igitur α ſe ipſum multiplicans ipſum δ fecit, ipſum autem β multiplicans ipſum γ fecit: eſt igitur (per 17 ſeptimi) ſicut α ad β, ſic δ ad γ. Et quoniam ipſi α, ε, ſimiles plani ſunt numeri, unus medius (per 18 octaui) proportionalis cadit numerus ipſorum α, ε. Si autẽ inter binos numeros continue proportionales, numeri proportionales ceciderint, quot inter ipſos cadunt totidem quoq; (per 8 octaui) & inter eandem rationem habentes cadent. Quare & inter ipſos γ, δ, unus medius proportionalis numerus cadit: eſt autem ipſe δ, quadratus, quadratus igitur eſt γ, quod oſtendere oportuit.*

γ .....
.....
δ .....
β .....
.....
α ....

Eucli. ex Camp. Propoſitio 2

2 I ex ductu alterius in alterũ tetragonus producatur, duo quilibet numeri ſunt ſuperficiales ſimiles.

CORRELARIVM.

Ex his itaq; patens eſt, quia ſi tetragonus in tetragonũ ducatur, qui ex eis producetur, tetragonũ eſſe. Si uero ex ductu tetragoni in numerum aliquem, tetragonus producatur, illum numerum aliquem eſſe tetragonũ. Itemq; ſi ex ductu tetragoni in numerum aliquem, non tetragonus producatur, eum numerum aliquem non tetragonum eſſe. Si uero tetragonus in numerum aliquem non tetragonum ducatur, qui inde producetur, non tetragonum eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS. Hæc eſt conuerſa prioris. Vt ſi ex a in b fiat c, fueritq; c quadratus, erunt a & b, ſuperficiales ſimiles. Sit enim d ex a in ſe, eritq; per 18 ſeptimi, d ad c, ſicut a ad b. Per 16 autẽ octaui, cum d & c ſint ſuperficiales ſimiles, eo q; ſunt ambo quadrati, erit inter eos unus numerus medius ſecundum continuam proportionem: per 8 itaq; eiuſdem erit etiam unus inter a & b, igitur per 17 eiuſdẽ, a & b ſunt ſuperficiales ſimiles, quod eſt propoſitũ.

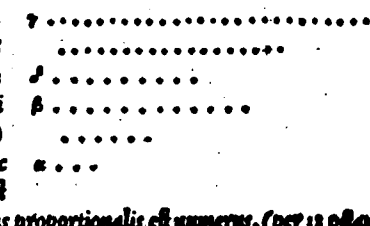
c .....
.....
d ....
b .....
....
a ..

Prima pars correlarij patet per præmiſſam, ſunt enim omnes tetragoni, ſuperficiales ſimiles. Secũda patet ex hac, cum ſit ſolus tetragonus ſimilis tetragono. Tertia pars patet, ex prima ipſius correlarij parte, à deſtructione conſequẽtis. Quarta uero patet ex eiuſdem parte ſecunda, à deſtructione conſequentis.

Eucli. ex Zamb. Theorema 2 Propoſitio 2

2 Si bini numeri inuicem ſeſe multiplicantes, quadratum fecerint, ſimiles plani ſunt.

THEON ex Zamb. Bini enim numeri α,β,inuicem ſeſe multiplicantes,quadratũ efficiant γ. Dico quod & ipſi α,β,ſimiles plani ſunt numeri. Ipſe enim α ſeipſum multiplicãs,ipſum δ efficiat: δ igitur quadratus eſt. Et quoniã α ſeipſum quidem multiplicãs ipſum δ fecit,ipſum autem ε multiplicans ipſum γ fecit,eſt igitur (per 17 ſeptimi) ſicut α ad β,ſic δ ad γ: & quoniam δ quadratus eſt,ſed & γ,ipſi igitur δ,γ,ſimiles plani ſunt,ipſorũ igitur δ,γ. (per 18 octaui) unus medius proportionalis eſt numerus,& eſt ut δ ad γ,ſic α ad β. Ipſorum igitur α,ε,(per 8 octaui) unus medius eſt proportionalis. Si autem binorum numerorũ unus medius proportionalis eſt numerus,(per 18 octaui,) ſimiles plani ſunt numeri: ipſi igitur α,β,ſimiles plani ſunt,quod oportuit demonſtraſſe.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 3

3 SI numerus cubus in ſeipſum ducatur, qui inde producetur erit cubus. CAMPANVS. Sit a cubus,ex quo in ſe ducto fiat b, dico b eſſe cubum: ſit enim c latus cubicũ a,ex c uero in ſe,fiat d, patet itaq; q ex c in d,fit a: ſunt igitur unitas, c, d, a, continue proportionales,quod ex 18 ſeptimi, & præſentibus hypotheſibus manifeſtũ eſt, & quia a eſt a ad b, ſicut unitas ad a. eo quod quoties unitas eſt in a toties a in b,erunt inter a & b,duo numeri medij ſecundum proportionalitatẽ continuam per 8 octaui, cum igitur ex hypotheſi ſit a cubus, erit per 21 eiuſdem,b quoq; cubus,quod oportebat demonſtrare.

Eucli. ex Zamb. Theorema 3 Propoſitio 3

3 Si cubus numerus ſeipſum multiplicãs aliquẽ fecerit, factus cubus erit.

THEON ex Zamb. Cubus enim numerus α,ſeipſum multiplicans,ipſum efficiat ε. Dico quod β cubus eſt. Accipiatur enim ipſius α,latus γ, & γ ſeipſum multiplicans,ipſum efficiat δ,manifeſtũ iam eſt,quod γ ipſum δ multiplicãs,ipſum effecit α: & quoniã γ ſeipſum multiplicãs,ipſum δ fecit,igitur γ ipſum δ metitur per eas quæ in ipſo ſunt unitates. Sed & unitas ipſum γ metitur,per eas quæ in ipſo ſunt unitates. Eſt igitur ſicut unitas ad γ,ſic γ ad δ. Rurſus quoniam γ ipſum δ multiplicãs, ipſum effecit α. igitur ipſe δ ipſum α metitur per eas quæ in ipſo γ ſunt unitates. At unitas ipſum γ metitur per eas quæ in ipſo ſunt unitates. Eſt igitur ſicut unitas ad γ,ſic δ ad α. Sed ſicut unitas ad γ,ſic γ ad δ, & (per 11 quinti) igitur ſicut unitas ad γ,ſic γ ad δ & δ ad α. Ipſius igitur unitatis & α, bini medij ſunt continue proportionales numeri γ,δ. Rurſus quoniam α ſeipſum multiplicans,ipſum β fecit,igitur α ipſum β metitur per eas quæ in ſeipſo ſunt unitates. Metitur autem & unitas ipſum α per eas quæ in ipſo ſunt unitates. Eſt igitur ſicut unitas ad α,ſic α ad ε. Ipſius autẽ α & unitatis,bini medij ſunt proportionales numeri. & ipſorũ igitur α ε,bini medij proportionales ſunt numeri (per 8 octaui.) Si autem binorũ numerorũ bini medij proportionales fuerint numeri,primus autem cubus fuerit. & quartus cubus erit (per 21 octaui:) eſt autẽ α cubus, & β igitur cubus eſt,quod oſtendere oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 4

4 SI cubus in alium cubũ ducatur,qui inde producetur erit cubus. CAMPANVS. Sint a & b cubi, fiatq; c ex a in b: dico c eſſe cubum, fiat enim d ex a in ſe, eritq; per præmiſſam d cubus, & quia per 18 ſeptimi, eſt a ad b,ſicut d ad c,conſtat ex 23 octaui,c eſſe cubum,quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 4 Propoſitio 4

4 Si cubus numerus cubum numerum multiplicans,aliquem fecerit,factus cubus erit.

THEON ex Zamb. Cubus enim numerus α,cubus numerũ β multiplicans,efficiat γ. Dico quod γ cubus eſt. Ipſe nanq; α ſeipſum multiplicans,ipſum efficiat δ. Igitur δ cubus eſt (per præcedentem.) Et quoniam α ſeipſum multiplicãs, ipſum δ fecit, ipſum autem β multiplicans,ipſum,fecit,eſt igitur (per 17 ſeptimi) ſicut α ad β,ſic δ ad γ. Et quoniam ipſi α cubi ſunt,ſimiles ſolidi ſunt ipſi α,ε. Idſorum igitur α,β,) per 19 octaui) bini medij ſunt proportionales numeri. Quare & (per 8 eiuſdem ipſorum) δ,γ,bini midij proportionales ſunt numeri,eſt autem δ cubus, cubus igitur eſt & γ,quod demonſtrare oportebat.

Eucli. ex

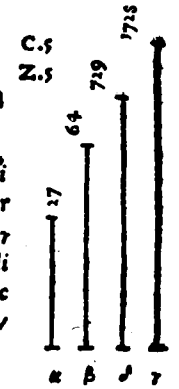
Eucli. ex Camp. Propoſitio 5

5 SI numerus cubus in numerũ alium ducatur, fueritq; productus cubus, in quem ductus eſt, numerũ cubum eſſe neceſſe eſt.

CORRELARIVM.

Vnde & manifeſtum eſt, quia ex ductu cubi in non cubum, producitur non cubus. Ductoq; cubo in numerum aliquem, ſi fuerit qui inde producitur non cubus, in quem ille ductus fuerit, neceſſe eſt eſſe non cubum.

CAMPANVS. Sit enim ex a cubo in b numerũ, productus c cubus, dico b eſſe cubum: fiat enim d ex a in ſe, qui per antepræmiſſam erit cubus, quia igitur eſt per 18 ſept. a ad b ſicut d ad c, eſtq; a cubus, ſed & d & c cubi, erit per 23 octaui, b cubus, quod eſt propoſitũ. Prima pars correlarij, patet ex hac quinta, à deſtructione conſequentis, ſecunda, per præmiſſam, ſimiliter à deſtructione conſequentis.

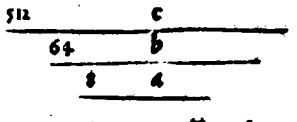
Eucli. ex Zamb. Theorema 5 Propoſitio 5

5 Si cubus numerus numerũ aliquem multiplicans, cubum fecerit, & multiplicatus cubus erit.

THEON ex Zamb. *Cubus enim numerus α numerũ aliquem ε multiplicans, cubum efficiat γ. Dico quod ε cubus eſt. Ipſe enim α ſeipſum multiplicãs, ipſum δ efficiat. Cubus igitur eſt (per 9 noni) & ipſe δ, & quoniã α ſeipſum multiplicãs ipſum δ fecit, ipſum autem ε multiplicãs ipſum γ fecit, eſt igitur (per 17 ſeptimi) ſicut α ad ε, ſic δ ad γ. & quoniam ipſi δ, γ, cubi ſunt, ſimiles ſolidi ſunt. Ipſorũ igitur δ, γ. (per 19 octaui) bini medij ſunt proportionales numeri. Eſtq; ſicut δ ad γ, ſic eſt α ad ε: & ipſorũ igitur α, ε, (per 8 eiuſdem) bini medij ſunt proportionales numeri, eſtq; α cubus: cubus igitur & ε, quod oportuit demonſtraſſe.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 6

6 SI ex ductu cuiuſdã numeri in ſeipſum cubus producatur, eum eſſe cubum neceſſario cõprobatur.

CAMPANVS. Sit ut ex a in ſe fiat b, ſitq; b cubus: dico ergo a eſſe cubũ. Fiat enim c ex a in b, eritq; ex diffinitione, c cubus: & quoniã conſtat ex 18 ſepti. cp ſit a ad b, ſicut b ad e, cum ſint b & c cubi, ſequitur ex 23 octaui. a eſſe cubum, quod eſt propoſitũ. Eucli. ex Zamb. Theorema 6 Propoſitio 6

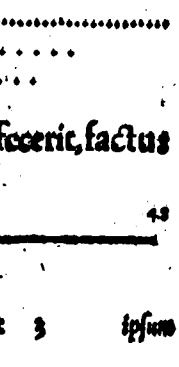
6 Si numerus ſeipſum multiplicans, cubum fecerit, & ipſe cubus erit.

THEON ex Zamb. *Numerus enim α ſeipſum multiplicans, cubum efficiat ε. Dico quod α cubus eſt. Ipſe enim α ipſum ε multiplicãs, ipſum efficiat γ. Quoniã igitur α ſeipſum quidẽ multiplicans ipſum ε fecit, ipſum autem ε multiplicãs ipſum γ fecit, igitur γ (per 4 noni) cubus eſt. Et quoniã α ſeipſum multiplicãs ipſum β fecit, ipſum autem ε multiplicãs ipſum effecit γ, ſicut igitur (per 17 ſept.) α ad ε, ſic ε ad γ. Et quoniã ipſi ε, γ, cubi ſunt, ſimiles ſolidi ſunt, ipſorũ igitur ε, γ. (per 19 octaui) bini ſunt medij proportionales numeri, eſtq; ſicut ε ad γ, ſic α ad ε, & ipſorũ igitur α ε bini medij ſunt proportionales numeri (per eandem:) eſt autem ε cubus, cubus igitur eſt & α, quod oſtendere oportuit.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 7

7 SI numerus compoſitus in numerũ quemlibet ducatur, qui inde producetur erit ſolidus.

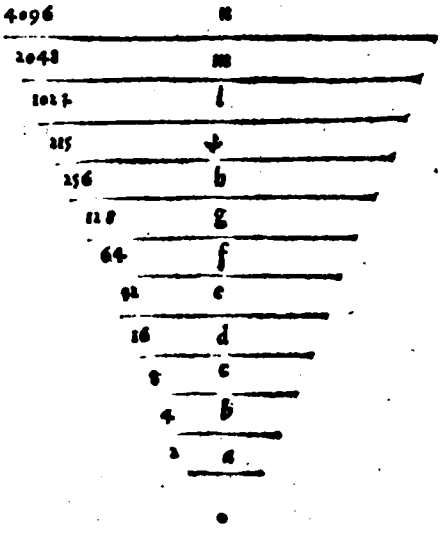
CAMPANVS. Sit a numerus cõpoſitus, qui ducatur in b, & proueniat c. dico c eſſe numerum ſolidum. Cum enim a ſit cõpoſitus, numeratur ab aliquo numero, qui ſit d, numeretq; eum ſecũdum e. Quia igitur ex e in d fit a, & ex a in b, c, erit ex diffinitione ſolidorũ c ſolidus, eiuſq; latera e, d, b, quod eſt propoſitũ. Eucli. ex Zamb. Theorema 7 Propoſitio 7

7 Si cõpoſitus numerus numerũ aliquem multiplicãs, aliquẽ fecerit, factus ſolidus erit. THEON ex Zamb. *Compoſitus enim numerus α numerũ aliquem ε multiplicans, ipſum γ efficiat. Dico quod γ ſolidus eſt. Quoniam enim α compoſitus eſt, eum aliquis numerus metietur (per diffinitionẽ) metiatur eum δ, & quoties δ ipſum α metitur, tot unitates ſint in β. Igitur β ipſum δ multiplicans, ipſum effecit α. Et quoniam α*

ipſum β multiplicans, ipſum γ fecit, & α eſt ex δ, ε, qui igitur ex δ, ε, ipſum β multiplicans, ipſum effecit γ: & β igitur cum qui ex δ, γ, multiplicans, ipſum γ fecit. Igitur γ ſolidus eſt, latera autem ipſius ſunt ipſi δ, ε, β, quod oſtendere oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 8

8 SI fuerint numeri ab unitate continue proportionales, tertius ab unitate erit quadratus, ac deinceps uno ſemper intermiſſo. Quartus uero ab unitate, cubus, ac deinceps duobus ſemper intermiſſis. Itemq; ſeptimus ab unitate, eſt quadratus cubicus, ac deinceps quinque ſemper intermiſſis quadratus cubicus continuo ſequitur.

CAMPANVS. Sint continue proportionales, unitas, a, b, c, d, e, f, g, h, k, l, m, n. Dico b eſſe quadratũ, & d, omiſſo, c, & ſic alios uno ſemper obmiſſo, unde ſimpliciter omnes exiſtentes in locis imparibus, ſunt quadrati, ut ſunt tertius, quintus & ſeptimus. Dico item c eſſe cubũ, & f, duobus obmiſſis, & ſic in cæteris. Omniſq; ſimpliciter eſt cubus. cuius ab unitate locus addit ſuper ternariũ, uel quemlibet multiplicẽ ipſius ternarij unitatẽ, ut ſunt quartus, ſeptimus, decimus, tertiuſdecimus & ſextuſdecimus: in hoc enim cõueniunt omnes qui duos tranſmittunt. Itemq; dico f ab unitate ſeptimũ, eſſe quadratũ cubicũ, & ſimiliter n, quinq; numeris intermiſſis, idemq; in cæteris. Simpliciter autem dico, cuius locus ac unitate addit ſuper ſenarium. uel quẽlibet multiplicẽ ipſius unitatẽ. ut ſunt ſeptimus, tertiuſdecimus, decimuſnonus, & uiceſimuſquintus, illum eſſe quadratũ cubicum, quadratũ quidem, quoniam eius locus impar, cubum autem quoniam ſuper multiplicẽ ternarij addit unitatem, quippe ſenarij multiplices, cũctos ternarij neceſſe eſt eſſe multiplices. Quæ autẽ propoſita ſunt, ſic conſtat. Eſt enim ex hypotheſi a in b, quoties unitas in a, itaq; b, ex diffinitione quadratus. Quia igitur b, c, d, ſunt continue proportionales, cũ b ſit quadratus, patet ex 17 uel 20 octaui, d eſſe quadratũ. Eadem ratione & f, quia d, e, f, ſunt continue proportionales, & d eſt quadratus. Idem in cæteris uno intermiſſo. Conſtat itaq; primum. Secundum ſic. Cum ſit b in c quoties a in b ex hypotheſi, ſequitur a diffinitione ut ex a in b ſuum quadratum fiat c, igitur ex diffinitione cubi, c eſt cubus. At quia c, d, e, f, ſunt cõtinue proportionales, ſed & f, g, h, k, eſt autẽ c cubus, neceſſe eſt per 19 uel 21 octaui, ut f quoq; ſit cubus, ideoq; & k. Idemq; in cæteris, duobus tranſmiſſis. Quare liquet ſecũdum. Quoniam autem in f ſeptimo, & in n tertiodecimo, cæteriſq; quinq; medios obmittentibus, ſimpliciter uero & in omnibus quorum locus ſuper quemlibet multiplicẽ ſenarij addit unitatem, terminantur quadratorũ & cuborum computationes, in his quidem unius, in illis autem duorũ obmiſſione, ſequitur ipſos eſſe quadratos ex huius prima parte, & cubicos ex ſecunda, quare quadrati cubici. Conſtat exgo totum quod dicitur.

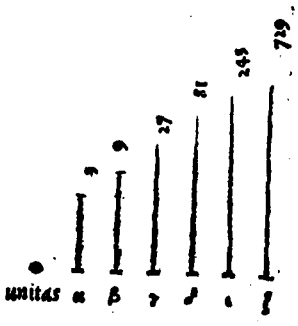
Eucli. ex Zamb. Theorema 8 Propoſitio 8

8 Si ab unitate quotcunq; numeri ordine proportionales fuerint, tertius ab unitate quadratus eſt, & unum relinquentes omnes, quartus autem cubus, & binos relinquentes omnes, ſeptimus uero cubus ſimul & quadratus, & quinque relinquentes omnes.

* Sic continue THEON ex Zamberto. *Sint ab unitate quilibet * ordinatim proportionales numeri, α, β, γ, δ, ε, ζ. Dico quod tertius quidem ab unitate, ſcilicet γ, eſt quadratus, & unum relinquentes omnes, quartus autem δ eſt cubus, & binos relinquentes omnes, ſeptimus uero, cubus & ſimul quadratus, & quinq; relinquẽtes omnes. Quoniam enim eſt ſicut unitas ad α, ſic α ad β, æque igitur metitur unitas ipſum α numerum, & α ipſum β, at unitas ipſum α metitur*

per eũ

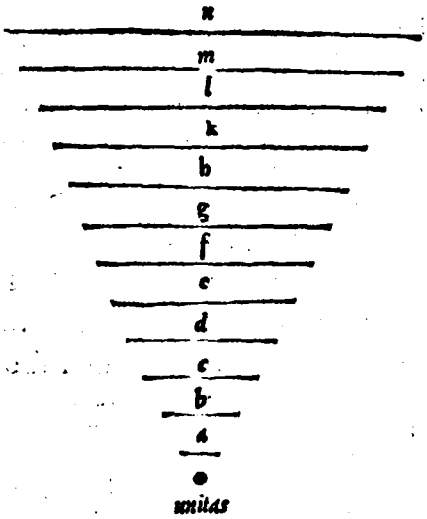
per eas quæ in α ſunt unitates, igitur & α ipſum β metitur per eas quæ in ipſo α ſunt unitates: & quoniam α ipſum β metitur per eas quæ in ipſo α ſunt unitates, igitur α ſeipſum multiplicans, ipſum effecit β. quadratus igitur eſt β. Et quoniam ipſi β, γ, δ, ordinatim ſunt proportionales, & β quadratus eſt, igitur (per 22 octaui) & δ quadratus eſt, & iam id propterea & ζ quadratus eſt. Similiter iam demonſtrabimus quod & unum relinquentes, quadrati ſunt omnes. Dico iam quod & quartus ab untiate, hoc eſt γ, cubus eſt, & binos relinquentes omnes. Quoniam enim eſt ſicut unitas ad α numerum ſic β ad γ, æque igitur unitas ipſum α numerum, & β ipſum γ metitur. at unitas ipſum α metitur per eas quæ in α ſunt unitates, igitur & β ipſum γ metitur per eas quæ in ipſo α ſunt unitates, & α igitur ipſum β multiplicans, ipſum effecit γ. Quoniam igitur α ſeipſum quidem multiplicans, ipſum effecit β, ipſum autem β multiplicans ipſum γ fecit, cubus igitur eſt ipſe γ. Et quoniam ipſi γ, δ, ε, ζ, ordinatim ſunt proportionales, ipſe autē γ cubus eſt, & ζ igitur (per 22 octaui) cubus eſt. Demonſtratū autem eſt, quod ζ ſeptimus ab unitate exiſtens, quadratus eſt. Igitur ζ cubus eſt & quadratus. Similiter iam oſtendemus quod & quinq; relinquentes cubi ſunt omnes & quadrati, quod oportuit demonſtraſſe.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 9

9 SI numeris quotlibet ab unitate continua proportionalitate diſpoſitis, unitatem ſequens quadratus fuerit, cæteri quoq; omnes erunt quadrati. Si uero qui unitatē ſequitur fuerit cubus, cæteri quoq; omnes erunt cubi.

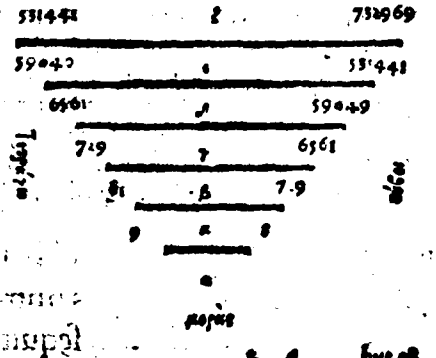
CAMPANVS. Sint qui prius continue proportionales ab unitate, ſitq; a quadratus, dico omnes eſſe quadratos. Aut ſit idem cubus, tunc quoq; dico omnes eſſe cubos, b enim conſtat eſſe quadratum per præmiſſam, quia ergo a ad b, ſicut b ad c, ex 22 octaui, ſequitur c eſſe quadratum, idem quoq; ex eiuſdem 17 uel 20 potes arguere. De ſequētibus autem idem eodemq; modo probabis, quare patet primum. Secūdum autem ſic. Cum b fiat ex a in ſe, ſi fuerit a cubus, erit per tertiam ipſe quoq; cubus, c uero conſtat eſſe cubum per præmiſſam, itaque per 22 octaui, d omnesq; ſequentes cubicos eſſe probabis, eſt enim a ad b, ſicut c ad d. Idem quoq; arguere potes ex 19 uel 21 eiuſdem, ſunt enim a, b, c, d, ſed & b, c, d, e, ſinguliq; quatuor continue ſumpti, continue proportionales.

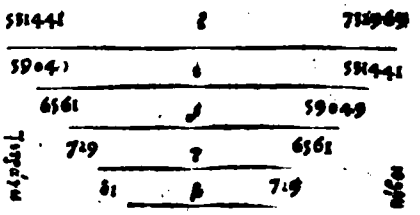
Eucli. ex Zamb. Theorema 9 Propoſitio 9

9 Si ab unitate quotcunq; numeri* conſequenter proportionales fuerint, qui uero poſt unitatem quadratus fuerit, & reliqui omnes quadrati erunt. Et ſi qui poſt unitatem cubus fuerit, & reliqui omnes cubi erunt.

THEON ex Zamberto. Sint ab unitate conſequenter proportionales, quotcunq; numeri α, β, γ, δ, ε, ζ, qui uero poſt unitatem, α ſit quadratus. Dico quod & reliqui omnes quadrati erunt. Quod quidem tertius ab unitate, ζ ſit quadratus & unum relinquentes omnes, patet (ex præcedenti). Dico quod & reliqui omnes quadrati ſunt. Nam quoniam ipſi α, ζ, γ, ordinati ſunt proportionales, & α eſt quadratus, igitur (per 22 octaui) & γ eſt quadratus. Rurſus quoniam ipſi ζ, γ, δ, ordine ſunt proportionales, & β eſt quadratus, & δ igitur (per 22 octaui) eſt quadratus. Similiter iam oſtendemus quod & reliqui omnes quadrati ſunt. Sed iam eſto α cubus. Dico quod reliqui omnes cubi ſunt. Quod quidem quartus ab unitate, hoc eſt γ cubus eſt,

bus eſt, & binos relinquẽtes omnes, (ex præcedenti) patet. Dico iam quod & reliqui omnes cubi ſunt. Quoniam enim eſt ſicut unitas ad α, ſic α ad ε, æque igitur unitas ipſum α numerum metitur, & α ipſum ε metitur. Vnitas autem ipſum α metitur per eas quæ in ipſo ſunt unitates: & α igitur ipſum ε metitur per eas quæ in ipſo ſunt unitates. Igitur α ſeipſum multiplicãs, ipſum β fecit. Eſt autem & α cubus. Si autẽ cubus numerus ſeipſum multiplicans fecerit aliquẽ, factus cubus eſt (per 3 noni,) & β igitur cubus eſt. Et quoniã quatuor numeri ordine proportionales ſunt ipſi α, β, γ, δ, & α cubus eſt, & δ igitur (per 23 octaui) cubus eſt. Iam id propterea & γ cubus eſt, & ſimiliter reliqui omnes ſunt. Quod oportuit demonſtraſſe.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 10

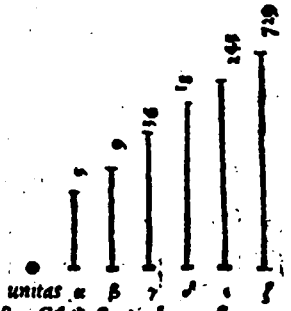
10 SI numeris quotlibet ab unitate continua proportionalitate diſpoſitis, unitatẽ ſequens non quadratus fuerit, non erit aliorũ quiſq; quadratus, exceptis ab unitate tertio & ijs qui deinceps uno ſemper intermiſſo reperiũtur tetragoni. Si uero ſecundus ab unitate non fuerit cubus, nullus cæterorũ erit cubus, exceptis ab unitate quarto & deinceps ijs qui duorũ ſemper intermiſſione formantur cubicis.

CAMPANVS. Hæc ex oppoſito ſubiecti præmiſſæ, infert partẽ oppoſiti paſſionis. Dico autem partem, quoniam ex 8 conſtat omnes in locis imparibus conſtitutos eſſe quadratos, omnesq; quorũ locus ſuper ternarium uel quemlibet ipſius multiplicem addit unitatẽ, eſſe cubos. Sint itaq; qui prius ab unitate continue proportionales, non ſit autem a quadratus, ſed nec cubus, dico nullum ex omnibus eſſe quadratũ aut cubicum, niſi quos octaua proponit. Si enim quis alius ponatur quadratus, ſequitur per 21 octaui, a eſſe quadratũ. Quod ſi cubus, ſequitur per 23 eiuſdem, a eſſe cubum, quorum utrunq; contrarium eſt hypotheſi. Conſtat ergo propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 10 Propoſitio 10

10 Si ab unitate quotcunq; numeri ordinatim proportionales fuerint, qui uero poſt unitatem non fuerit quadratus, neq; alius ullus quadratus erit, exceptis tertio ab unitate & unum relinquentibus omnibus, & ſi qui poſt unitatem, cubus non fuerit, neq; alius ullus cubus erit exceptis quarto ab unitate & binos relinquentibus omnibus.

THEON ex Zamber. *Sint ab unitate ordinatim proportionales quilibet numeri α, β, γ, δ, ε, ζ, qui uero poſt unitatem α non ſit quadratus. Dico quod neq; alius ullus quadratus erit exceptis tertio ab unitate & unum relinquentibus omnibus. Si enim poßibile, eſto γ quadratus, eſt autem & ε quadratus, ipſi igitur ε, γ, adinuicem rationem habent quam quadratus numerus ad quadratũ numerum. Eſtq; ſicut β ad γ, ſic α ad β, ipſi igitur α, β, adinuicẽ rationem habent, quam quadratus numerus ad quadratũ numerũ. quare (per 26 octaui) ipſi α, ε, ſimiles plani ſunt, & quadratus eſt ε, igitur α eſt quadratus, quod non ſuppoſitũ eſt. Igitur γ non eſt quadratus, neq; ullus alius eadem ratione, exceptis ab unitate tertio & unum relinquentibus omnibus. Sed iam α non ſit cubus. Dico quod neq; alius ullus cubus, erit exceptis ab unitate quarto & binos relinquentibus omnibus. Si enim eſt poßibile ſit, δ cubus. Eſt autem & γ cubus (per 8 noni) quarus enim ab unitate. Eſtq; ſicut γ ad δ, ſic β ad γ, igitur β ad γ rationẽ habet quam cubus numerus ad cubum numerũ. quare (per 27 octaui) ipſi β, γ, ſimiles ſolidi ſunt, & cubus eſt γ, igitur β cubus eſt. Eſtq; ſicut unitas ad α, ſic α ad β. At unitas metitur ipſum α per eas quæ in ipſo ſunt unitates, igitur & α ipſum β metitur per eas quæ in ipſo ſunt unitates. Igitur α ſeipſum multiplicãs, ipſum ε cubum effecit. Si uero numerus ſeipſum multiplicans, cubum fecerit, & ipſe cubus erit (per 6 noni). Cubus igitur eſt & α, quod ſuppoſitũ non eſt. Igitur δ cubus non eſt. Similiter iam oſtendemus quod neq; alius ullus cubus eſt, præter quartũ ab unitate & binos relinquẽtes omnes, quod oſtendendũ fuerat.*

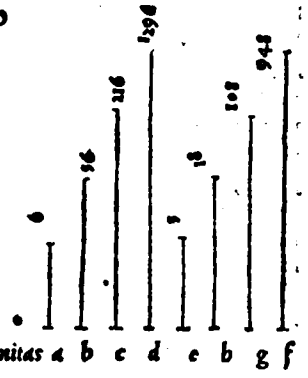

Eucli. ex Camp. Propoſitio 11

11 SI numeris quotlibet ab unitate continua proportionalitate diſpoſitis aliquis numerus primus ultimum numeret, eum quoq; qui unitatem ſequitur numerare neceſſe eſt.

CAMPANVS

CAMPANVS. Sint uſq; ad d continuè proportionales ab unitate: ſitq; e numerus primus, de quo ponatur, ipſum numerare d: dico quod idem numerabit a. Nam ſi non, erit ad ipſum primus per 31 ſeptimi, & quia ex a in ſe fit b, ſequitur ex 16 eiuſdem, ut ipſe quoq; ſit primus ad b, ſed & ad c & ad d, ſequitur ipſum eſſe primum per 15 eiuſdem, eo q; ex a in b fit c, & ex eodem in c, d, non ergo numerat d, cum ſit primus ad ipſum, quare accidit contrariũ hypotheſi. Idem aliter.

Cum ſit e primus, ſi non numerat a, primus erit ad ipſum per 31 ſeptimi, itaq; per 32 eiuſdem, erunt minimi in ſua proportione: quia autẽ e ex hypotheſi numerat d, ſit ut ſecundum f, conſtat uero q; ex a in c, fiat d, ergo per ſecũdam partem 20 ſeptimi, erit a ad e, ſicut f ad c, quare per 21 eiuſdẽ, e numerabit c, & ſit ut ſecundũ g, & quia ex a in b fit c, ſequitur quoq; per eaſdem & eodem modo ut e numeret b: eſto ergo q; ſecundũ h, & quoniã rurſus ex a in ſe ſit b, neceſſe eſt iterum per eaſdem ut e numeret a, ſed poſitũ erat non numerare, ergo accidit impoſſibile. Eucli. ex Camp. Propoſitio 12

12 IN numeris ab unitate continue proportionalibus, minor maiorem numerat, ſecundũ aliquẽ in illa proportionalitate diſpoſitũ.

CAMPANVS. Sint ab unitate uſq; ad f continue proportionales dico nullum ipſorũ numerare f, niſi ſecũdum aliquem aliorũ. Conſtat enim q; e numerat ipſum f ſecundum a, eſt enim e ad f, ut unitas ad a. Sed & d numerat eundem f ſecundũ b, eſt namq; per æquam proportionalitatem d ad f, ut unitas ad b. Dec quoq; patet eodem modo quod ſecũdum ſeipſum numeret eum. Econuerſo quoq; a numerat eum ſecundum e, eo q; ſicut unitas ad e, ita a ad f, b uero ſecũdum d, eſt enim ut unitas ad d, ita b ad f. uerũ igitur eſt quod proponitur. Quippe quotus quiſq; qui proponitur ultimum numerare, fuerit ſub ultimo ſecũdum totum ſupra unitatem, numerare ipſum conuincitur per æquam proportionalitatem & diffinitionem.

f .....
e .....
d .....
c .....
b ....
a ..
unitas.

Sequentes duæ ex Zamberto Euclidis propoſitiones, duabus præcedentibus ex Campano ordine præpoſtero reſpondent.

Eucli. ex Zamb. Theorema 2 Propoſitio 11

11 SI ab unitate quotcunq; numeri cõtinue proportionales fuerint, minor maiorem metitur per aliquem præexiſtentẽ in proportionalibus numeris.

THEON ex Zamb. *Sint ab unitate a, quotcunq; numeri continue proportionales β, γ, δ, ε. Dico quod ipſorum β, γ, δ, ε, minor β, ipſum ε maiorem metitur per aliquem ipſorũ γ, δ. Quoniam enim eſt ſicut a unitas ad β, ſic δ ad ε, æque igitur a unitas ipſum β numerũ metitur, & δ ipſum ε: uiciſſim igitur (per 15 ſeptimi) æque a unitas ipſum δ metitur, & β ipſum ε. At a unitas ipſum δ metitur, per eas quæ in ipſo ſunt unitates: & β igitur ipſum ε metitur per eas quæ in ipſo δ ſunt unitates. Quare minor β ipſum ε maiorem metitur per aliquem numerum præexiſtentem in proportionalibus numeris, quod oſtendere oportuit.*

ε .....
δ .....
γ ....
β ..
a .
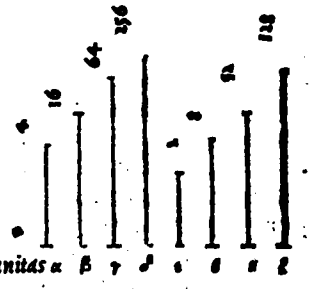
Eucli. ex Zamb. Theorema 12 Propoſitio 12

12 SI ab unitate quotlibet numeri cõtinue proportionales fuerint, quot primorũ numerorũ ultimũ metient, tot & eum qui apud unitatẽ eſt metiẽtur.

THEON ex Zamb. *Sint ab unitate quotlibet continue proportionales numeri a, β, γ, δ. Dico quod quot primorũ numerorũ ipſum δ metiuntur, tot quoq; & ipſum a metientur: metiatur enim ipſum δ numerus aliquis primus ε. Dico quod ε ipſum a metitur, non enim metiatur ε ipſum a. eſt autem ε primus, omnis autem numerus ad omnem numerũ quem non metitur primus eſt (per 31 ſeptimi,) ipſi igitur a, ε, primi ſunt adinuicẽ. Et quoniam ε ipſum δ metitur, metiatur ipſum per ζ. Igitur ε ipſum ζ multiplicãs, ipſum effecit δ. Rurſus quoniam a ipſum δ metitur per eas quæ in ipſo δ ſunt unitates, igitur a ipſum ζ multiplicans, ipſum δ effecit. Sed & ε ipſum ζ multiplicans, ipſum δ*

effecit.

effecit. Igitur qui ex α,γ,ei qui ex ι,ε,eſt æqualis. Eſt igitur ſicut α ad ι,ſic eſt ε ad γ. At ipſi α,ι,primi,primi uero & minimi, minimi autem metiuntur eandem rationem habentes æqualiter (per 21 ſeptimi) antecedens antecedentem, ſequens ſequẽtem: metitur igitur ι ipſum γ, metiatur ipſum per κ. Igitur ι ipſum κ multiplicans, ipſum effecit γ. Sed ne tollatur & α ipſum ε multiplicans, ipſum effecit γ: qui igitur ex α,ε,ei qui ex ι,κ,eſt æqualis. Eſt igitur ſicut α ad ι,ſic α ad γ. Ipſi autem α,ι,primi,primi uero & minimi, minimi autem numeri, (per 21 ſeptimi) metiuntur eandem rationem habentes eis æqualiter, antecedens antecedentem, & ſequens ſequentem: metitur igitur ι ipſum ε, metiatur ipſum per θ, igitur ι ipſum θ multiplicans, ipſum β effecit. Sed & α ſeipſum multiplicans, ipſum effecit β, qui igitur ex ι,θ,ei qui ex α eſt æqualis, eſt igitur ſicut ι ad α,ſic α ad θ. At ipſi α,ι,primi, primi autẽ & minimi, minimi uero (per 21 ſeptimi) metiuntur eandem eis rationem habentes æqualiter, antecedens antecedentẽ & ſequens ſequentẽ. Igitur ι ipſum α metitur, ſed & non metitur, quod eſt impoſsibile. Ipſi igitur α, ι, non ſunt adinuicem primi. Compoſiti igitur. At cõpoſitos numeros, aliquis primus numerus metitur. Ipſi igitur α,ι, ſub alicuius numeri primi dimenſionem cadunt, & quoniam ι primus ſupponitur. At primus numerus ſub alterius numeri menſuram non cadit (per diffinitionẽ) quàm ſub ſuypſius, igitur ι ipſos α,ι, metitur, quare ι ipſum α metitur: metitur autem & δ. Igitur ι ipſos α,δ, metitur: ſimiliter iam demõſtrabimus quod quot numeri primi ipſum δ metiuntur, toi & ipſum α metiẽtur, quod oſtendere oportuit. Eucli. ex Camp.

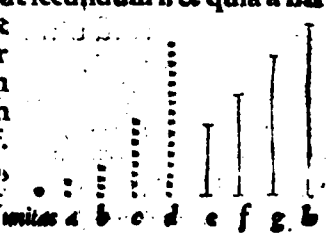
Propoſitio 13

13 VOtlibet numeris ab unitate cõtinue proportionalibus, ſi qui unitatem ſequitur fuerit numerus primus, maximum eorum niſi de numeris in illa proportionalitate diſpoſitis, nullus numerabit.

CAMPANVS. Sint ut prius uſq; ad d, continue proportionales ab unitate, ſitq; a numerus primus. Dico quod nullus numerabit ultimum, nec ſimpliciter aliquem eorum, niſi aliquis eorum qui antecedit ultimum, uel eum qui ponitur numerari. Sit enim (ſi poſſibile eſt) e diuerſus ab eis, qui numeret d, qui ſi fuerit primus, per 11 numerabit a: non igitur eſt a primus, quod eſt contra hypotheſin. Si autem ipſe fuerit compoſitus, neceſſe eſt per 32 ſeptimi, ut aliquis primus numeret eum, qui nõ erit niſi a. Nam ſi eſt alius ab a ut f, cum neceſſe ſit ipſum numerare d, arguetur etiã eũdem numerare a per 11, ſic quoq; a non erit primus. Eſt igitur a primus, numerans e. Quoniam autem e numerat d, ſit ut ſecundum g, eritq; per ſecundã partem 20 ſeptimi, a ad e, ſicut g ad c: ſit enim d ex a in c. Quare cum a numeret e, & g numerabit c, ſitq; ut ſecundum h, ſequiturq; ut a numeret g, ſicut ſequebatur ut numeraret e, alioqui ſi g quidẽ eſt primus, cum numeret c, ſequitur per 11 ipſum numerare a. Si autem compoſitus per eandem ſequitur numerũ primum numerantẽ g, numerare a, quod eſt inconueniens. Itaq; a numerat eum. Sequitur ergo per ſecũdam partem 20 ſeptimi, ut h numeret quoq; b, eo q; tam ex g in h conſtat producι c, numeret h itaq; ipſum, ſecundum k. Conſtat autem (ut prius de g) quod a numeret h. Nam ſi non, non erit a primus, itaq; per ſecũdam partem 20 ſeptimi, ſequitur ut k numeret a: ſit enim tam ex a in ſe quàm ex h in k, b. Manifeſtum eſt autem k non eſſe a, nullus enim numerorũ g,h,k, eſt aliquis ex a,b,c. Si enim g eſſet aliquis ex eis, cũ ipſe numeret d ſecundũ e, eſſet per præmiſſam, e quoq; aliquis ex eis, ſed non erat, igitur g. Similiter cum h numeret c ſecundũ g, non erit h aliquis ex a,b,c, nam eſſet per præmiſſam & g: oſtenſum eſt autẽ q; non, nec igitur h. Eadẽ ratione nec K, cum enim ipſe numeret b ſecundũ h, ſi ipſe eſſet a, cõuinceretur per præmiſſam, h quoq; eſſe a. At non erat, nec igitur K erit a. Numerat autẽ ipſum, non eſt itaq; a primus, quod eſt impoſſibile.

ALITER idem. Si e diuerſus ab a,b,c,d, numerat d, ſit ut ſecundum f, & quia a numerus primus numerat d productum ex e in f, ſequitur ex 15 ſeptimi, q; ipſe numeret e uel f, numeret ergo e: quia igitur tam ex a in c, quàm eſt e in f fit d, erit per ſecundam partem 20 ſeptimi, a ad e ſicut f ad c, numerat itaq; f, c, ſit ut ſecũdum g, eritq; per 15 ſeptimi, ut a quoq; numeret f uel g, ſitq; ut f. Sequiturq; per ſecundã partem 20 eiuſdem, ut g numeret b, ſitq; ut ſecundũ h. Vt prius igitur, a numerabit g uel h, & ſit ut nu-

ut numeret g, h ergo per ſecũdam partem 20 numerabit a. Si itaq; h non eſt æqualis a, non erit a primus. Quod eſt contra hypotheſin. Si autẽ æqualis, erit unuſquiſq; numerorũ g, f, e, aliquis ex a, b, c, d, per præmiſſam quoties oportet aſſumptã. Non eſt igitur e diuerſus ab eis, quod eſt etiã contra hypotheſin. Itaq; conſtat uerum eſſe quod proponitur.

Eucli. ex Zamb. Theorema 13 Propoſitio 13

13 Si ab unitate quotlibet numeri ordinatim proportionales fuerint, qui uero poſt unitatem primus fuerit, maximum nullus alius metietur præter præexiſtentes in proportionalibus numeris.

THEON ex Zamberto. *Sint ab unitate quotlibet numeri continue proportionales α, β, γ, δ, qui uero poſt unitatem, ſit primus, hoc eſt α. Dico quod maximum eorum δ nullus alius metietur, præter ipſos α, β, γ. Si enim poſſibile, metiatur ipſum ε, & ε nulli ipſorum α, β, γ, δ, ſit idem, manifeſtum quod ε primus non eſt. Si enim ε primus eſt, & ipſum δ metitur, & ipſum α metietur primum exiſtentem, eidem non idem exiſtens, quod eſt impoßibile. Igitur ε primus non eſt. Compoſitus igitur. Omnis autem compoſitus numerus, ſub alicuius primi menſuram cadit. Dico qđ eum nullus alius metietur præter α. Si enim aliquis alius primus ipſum ε metitur, & ε ipſum δ metitur, & ipſe igitur ipſum δ metietur: quare & ipſum α metietur primum exiſtentem, eidem non ſit idem, quod eſt impoßibile. Igitur α ipſum ε metitur. Et quoniam ε ipſum δ metitur, metiatur ipſum per ζ. Dico quod ζ nulli ipſorum α, β, γ, eſt idem. Si enim ζ alicui ipſorum α, β, γ, eſt idem, & metitur ipſum δ per ε, unus igitur ipſorum α, β, γ, metitur ipſum δ per ε, ſed unus ipſorum α, β, γ, ipſum δ metitur per aliquem ipſorum α, β, γ, igitur ε uni ipſorum α, β, γ, eſt idem, quod non ſupponitur. Igitur ζ uni ipſorum α, β, γ, non eſt idem. Similiter iam oſtendemus quod α ipſum ζ metitur, oſtendentes rurſus quod ζ non eſt primus. Si enim eſt primus, & metitur ipſum δ, & ipſum α metitur primum exiſtentem non exiſtens ei idem, quod eſt impoßibile. Igitur ζ non eſt primus. Compoſitus igitur, & perinde eum aliquis primus metietur. Dico quod eum nullus alius primus metietur præter α. Si enim aliquis alius primus ipſum ζ metitur, at ζ ipſum δ metitur, & ille igitur ipſum δ metietur, quare & ipſum α metietur primum exiſtentem, cum ei non ſit idem, quod eſt impoßibile. Igitur α ipſum ζ metitur. Et quoniam ε ipſum δ metitur per ζ, ipſe igitur ε ipſum ζ multiplicans, ipſum effecit δ. Sed & α ipſum γ multiplicans, ipſum δ fecit: qui igitur ex α, γ, ei qui ex ε, ζ, eſt æqualis: proportionaliter igitur eſt ſicut α ad ε, ſic ζ ad γ. At α ipſum ε metitur, & ζ igitur ipſum γ metitur, metiatur ipſum per η, ſimiliter oſtendemus quod ipſe η nulli ipſorũ α, ε, eſt idem & quod eum metitur ipſe α. Et quoniam ζ ipſum γ metitur per η, igitur η ipſum ζ multiplicans ipſum fecit γ, ſed & α ipſum ε multiplicãs, ipſum fecit γ: qui igitur ex α, ε, ei qui ex ζ, η, eſt æqualis: proportionaliter igitur eſt ſicut α ad ζ, ſic η ad ε: metietur autem α ipſum ζ, metitur igitur & η ipſum β, metiatur ipſum per θ. Similiter iam oſtendemus quod ipſi α non eſt θ idem: & quoniam η ipſum ε metitur per eas quæ in θ ſunt unitates, igitur η ipſum θ multiplicãs ipſum effecit β. Sed & α ſeipſum multiplicans, ipſum β fecit. Qui ex θ, η, igitur, ei qui ex α quadrato eſt æqualis. Eſt igitur ſicut θ ad α, ſic α ad η, metitur autem α ipſum η, metitur igitur & θ ipſum α primum exiſtentem, non exiſtens ei idem, quod abſurdũ eſt. Igitur ipſum δ maximũ alter numerus non metietur præter ipſos α, ε, γ, quod oportuit oſtendere.*

ζ ——————
η ——————
θ ——————
ε ——————
δ ..... unitas
γ .....
β .....
α ...

Eucli. ex Camp. Propoſitio 14

14 SI propoſitus fuerit numerus, minimus quem numerãt primi aſſignati, non numerabit eum aliquis numerus primus præter illos aſſignatos.

CAMPANVS. Sit a minimus numerus numeratus a numeris primis qui ſunt b, c, d. Dico q̃ alius primus præter eos non numerabit a. Sin autem, ſit e primus numerans eum ſecundum f: quia ergo quilibet numerorũ b, c, d, numerat a productum ex e in f, eſt autem quilibet eorum primus, ſequitur ex 13 ſeptimi, ut quilibet eorum numeret e uel f, ſed e nullus numerat cum ſit primus: quilibet ergo eorum numerat f, cum itaque ſit f minor a, utpote qui numerat eum ſecundum e, non erit a minimus numeratus ab illis, quod eſt inconueniens.

a .....
c .....
d ....
b ....
e ——————
f ——————

Eucli. ex

Eucli. ex Zamb. Theorema 14 Propoſitio 14

14 Si minimum numerum primi numeri menſi fuerint, nullus alius primus numerus ipſum metietur præter eos qui in principio metiuntur.

THEON ex Zamberto. *Minimus enim quem ipſi β,γ,δ, primi metiuntur, ſit α. Dico quod ipſum α nullus alius primus numerus metitur, præter β, γ, δ, ſi enim poſsibile, metiatur eum primus numerus ε, & nulli ipſorũ β.γ,δ, eſto idem.* α ..... β .. γ ... δ ..... ε ——— ζ ———

Et quoniam ε ipſum α metitur, ipſum metiatur per ζ: ipſe igitur ε ipſum ζ multiplicans, ipſum effecit α. Et ipſum α, primi numeri β, γ, δ, metiuntur: ſi autem bini numeri ſeſe inuicem multiplicantes fecerint aliquem, factum uero ex eis metiatur aliquis primus numerus, & unum eorum qui in principio metietur (per 32 ſeptimi) ipſi igitur β,γ,δ, unum ipſorum ε,ζ, metientur. Ipſum autem ε non metientur, nam ε primus eſt, & nulli ipſorum β,γ,δ, eſt idem: ipſum igitur ζ metiuntur minorem exiſtentem ipſo α, quod eſt impoſsibile. Nam α ſupponitur minimus quem ipſi β,γ,δ, metiuntur. Ipſum igitur α, numerus primus non metietur præter β, γ, δ, quod oportuit demonſtrare.

Hæc decimaquinta ſequens ex Campano propoſitio, nullam in Zamberto reſpondentem habet.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 15

15 SI quotlibet numeri continue proportionales ſecundum ſuam proportionem fuerint minimi, quicunq; aliquem illorum numerat, alteri termi norum illius proportionis erit cõmenſurabilis.

CAMPANVS. Sint a, b, c, d, e, cõtinue proportionales & minimi ſecundum proportionẽ f ad g qui ſint in ſua proportione minimi, & ponatur h numerare c. Dico q̃ h eſt cõmenſurabilis f uel g, ſumãtur enim in eadẽ proportione quatuor minimi, qui ſuut k, l, m, n, conſtat autem ex 2 octaui, q̃ ex f in m fit c, alioqui contingeret eſſe minus minimo, quod eſſe non poteſt. Itaq; per correlarium 33 ſeptimi, erit h cõmenſurabilis f uel m, quod ſi f, conſtat propoſitum: ſi autem m, ſumantur in eadem proportione tres minimi qui ſint p, q, r, eritq; ex 2 octaui, ut m fiat ex f in r, ne minus minimo aliquid eſſe cogamur concedere: quare per prædictum correlarium h eſt cõmenſurabilis f uel r, ſed nõ erat f, ſic enim conſtabat propoſitũ: cõmenſurabilis igitur eſt r, qui cum ex 2 octaui, fiat ex g in ſe, ſequitur ex dicto correlario, ut h ſit cõmenſurabilis g, quod eſt propoſitum.

a .....
b .....
c .....
d .....
e .....
k .....
l .....
m .....
n .....
p ....
q .....
r .....
f .. g ... b .....

Eucli. ex Camp. Propoſitio 16

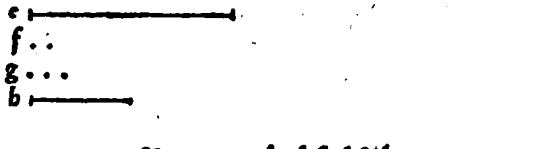
16 SI fuerint numeri quotlibet continue proportionales in ſua proportione minimi, quilibet eorum ad compoſitum ex reliquis primus eſſe neceſſario comprobatur.

CAMPANVS. Sint a, b, c, continue proportionales & minimi: dico compoſitum ex a, b, c, primum eſſe ad d. Si enim non, aliquis numerus qui ſit e, compoſitum ex a, b, c, numerabit & d, per præmiſſam igitur erit e, cõmunicans alteri terminorum illius proportionis qui ſunt f & g, erit itaq; numerus aliquis numerans e, & alterũ

duorum

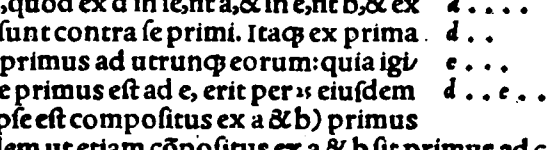
duorũ f,g,qui ſit h: quia ergo h numerat e,numerabit d, & compoſitũ ex a,b,c,& quia numerat f uel g,quorum uterque numerat utrunq; mediorum,& ſimpliciter omnes ſi plures duobus ſint,ex 1 octa/

ui,ſequitur ut ipſe numeret b & c, ergo & a, quia numerat totum a,b, c, non ſunt igitur a & d cõtra ſe primi,quod eſt inconueniens per 3 octaui.

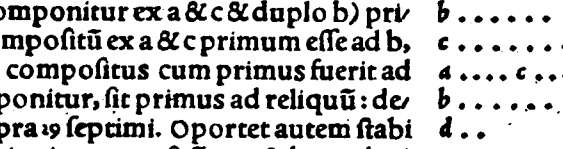

Similiter quoq; conſtabit, compoſitũ ex a,b,d,primum eſſe ad c. Si enim ut prius c numerat ambos, ſequitur per præmiſſam,ut aliquis numerus quia etiam ſit h, numeret e & alterum duorum f,g,itaq; h numerat c,& totum a,b,d.ſed & b,cum utraq; radicum numeret omnes medios:igitur & compoſitum ex a & d. Et quia neceſſario numerat alterum duorum a.d,cum numeret alterum duorum f, g, numerabit & reliquum. Non ſunt igitur a & d contra ſe primi, & ita idem ut prius.

CAMPANI annotationes. Demonſtrant autem idem aliter de tribus cõtinue proportionalibus & minimis ſine adminiculo præmiſſæ,probant enim ex quibuſq; duobus compoſitũ primum eſſe ad reliquum. Sint itaq; tres continue proportionales & minimi a, b,c,quorum termini d &e: dico tunc compoſitũ ex a & b,primum eſſe ad c,& compoſitum ex b & c,ad a,itemq; ex a & c,ad b. Manifeſtum enim eſt ex ſecũdo octaui,quod ex d in ſe,fit a,& in e,fit b,& ex e in ſe,c,& ex 21 ſeptimi,q; d & e ſunt contra ſe primi. Itaq; ex prima parte 19 eiuſdem,erit totus d e primus ad utrunq; eorum: quia igitur uterq; numerorum d & d e primus eſt ad e, erit per 15 eiuſdem qui ex d in d e producitur(& ipſe eſt compoſitus ex a & b) primus ad e: ſequitur ergo per 16 eiuſdem ut etiam cõpoſitus ex a & b ſit primus ad c, fit enim c ex e in ſe,ſimili quoq; demõſtratione probabis compoſitũ ex b & c primum eſſe ad a.

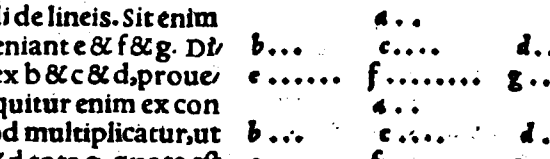

At uero compoſitum ex a & c,primum eſſe ad b,ſic habeto. Cum ſit enim uterq; duorum d & e primus ad totũ d e, erit per 15 ſeptimi, qui ex d in e producitur (& ipſe eſt b) primus ad d e,itaq; per 16 eiuſdem qui ex d e in ſe prouenit (& ipſe eſt qui componitur ex a & c & duplo b) primus erit ad b:ſequitur ergo compoſitũ ex a & c primum eſſe ad b, neceſſe enim eſt ut ex duobus compoſitus cum primus fuerit ad unum eorum ex quibus componitur, ſit primus ad reliquũ: demonſtratum autem eſt hoc ſupra 19 ſeptimi. Oportet autem ſtabilire ad robur iſtius demonſtrationis compoſitũ ex a & b produci ex d in compoſitum ex d & e, ſuppoſito quod ex d in ſe fit a & ex eodem in e, b, itemq; quod ex d e in ſe producatur compoſitum ex a & c & duplo b,ſuppoſito eo quod prius.& quod ex e in ſe ſit c. Huius itaq; gratiã proponimus hæc demonſtranda.

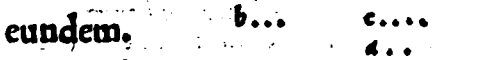
1 Quod fit ex ductu unius numeri in quotlibet,tantum eſt quantũ quod ex ductu eiuſdem in compoſitum ex illis.

Idem proponit prima ſecũdi de lineis. Sit enim ut ex a in b & in c & in d.proueniant e & f & g. Dico quod ex a in compoſitum ex b & c & d,prouenit compoſitũ ex e & f & g. Sequitur enim ex conuerſione diffinitionis eius quod multiplicatur,ut tota pars ſit b, e, tota c, f, ſed & d tota g, quota eſt unitas a,per 3 itaque ſeptimi,tota quoq; pars erit compoſitus ex b & c & d, cõpoſiti ex e & f & g, quota eſt unitas a, ergo per diffinitionẽ ex a in compoſitum ex b & c & d,fit compoſitus ex e & f & g;quod eſt propoſitum.

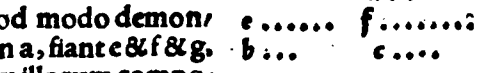

2 Quod fit ex ductu quotlibet numerorum in unum,æquum eſt ei quod

fit ex compoſito eorum in eundem.

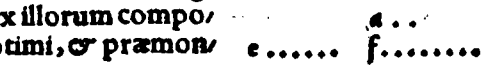

Hoc eſt conuerſum eius quod modo demonſtratum eſt. Vt ſi ex b & c & d in a, fiant e & f & g, fiet quoq; compoſitus ex his ex illorum compoſito in eundem, quod ex 17 ſeptimi, & præmonſtrato facile concluditur.

3 Quod fit ex ductu quotlibet numerorũ in quotlibet alios, æquum eſt ei quod fit ex compoſito horum in compoſitum illorum.

Vt ſi a,b,c,multiplicent d,e,f, quilibet quemlibet, iunganturq; producta,dico aggregatum ex productis eſſe æquale producto ex compoſito ex a & b & c,in compoſitum ex d & e & f. Eſt enim per præmiſſam quod fit ex compoſito ex a, b, c, in d, quantum quod ex ſingulis in illum d, ſic & in e & in f: ex compoſito autem horum a, b,c,in quemlibet illorum d,e,f,per ante præmiſſam fit quantum ex compoſito in compoſitum, itaq; conſtat propoſitum.

4 Numero in quotlibet partes diuiſo, tantũ eſt quod fit ex toto eo in ſe, quantum quod ex eo in omnes ſuas partes.

Idem proponit ſecunda ſecundi de lineis. Vt ſi a diuidatur in b, & c & d, dico quod tantum fit ex a in ſe, quantum in omnes illos b,c,d: poſito enim e æquali a,conſtat ex prima harum incidentiũ tantum fieri ex e in a, quantum in omnes partes a, ſed per conceptionem ex e in a fit quantum ex a in ſe, & ex e in partes a, quantum ex a in eaſdem. Manifeſtum ergo eſt, uerum eſſe quod dicitur.

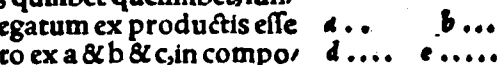
5 Numero in duo diuiſo, quod fit ex toto in alterum diuidentiũ, tantum eſt quantum quod ex eodem in ſe & in alterum.

Idem proponit tertia ſecundi de lineis. Sit enim a diuiſus in b & c, dico tantum fieri ex a in c, quantum ex c in ſe & in b. Nam quod ex a in c, eſt quantum quod ex c in a, per 17 ſeptimi. Sumpto itaq; d æquali c, erit a in c, quantum d in a. At per primam harum, d in a, eſt quantũ in b & c. Quia ergo d in a & in b & in c, eſt quantum c in a & in b & in ſe propter æqualitatem c & d, conſtat propoſitum.

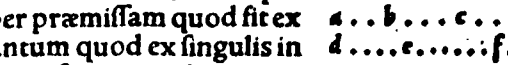
6 Numero in duo diuiſo, quod ex ductu totius in ſe, eſt quantum quod ex ductu utriuſq; diuidentium in ſe & alterius eorum bis in alterum.

Idem proponit quarta ſecundi de lineis. Vt ſi a diuidatur in b & c, dico tantum fieri ex a in ſe, quantum ex b in ſe & c in ſe, & ex b bis in c. Eſt enim per 4 harum, quod ex a in ſe, quantũ quod ex eo in b & in c: ex eo autẽ in b, per præmiſſam eſt quantũ ex b in ſe & in c, at ex a in c, per eandẽ eſt quantum ex c in ſe & in b. Et quia ex c in b tantum eſt, quantum ex b in c per 17 ſeptimi, liquet uerum eſſe quod proponitur.

7 Numero per duo æqualia duoq; inæqualia diuiſo, quod fit ex maiori inæqualium in minorem cum quadrato intermedij æquum eſt quadrato medietatis totius.

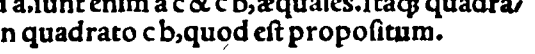
Idem proponit de lineis 5 ſecundi. Vt ſi a b diuidatur in duos numeros æquales, qui ſint a c & c b, itemq; in duos inæquales, quorum ſit maior a d, & minor d b, dico quod illud quod fit ex toto a d in d b cum quadrato c d, æquale eſt quadrato c b. Per præmiſſam enim, quadratum c b eſt æquale quadrato c d & quadrato d b & ei quod fit ex b d in c d bis. Sed ex b d in ſe & in c d tantum fit, quantum in c b per primam harum, & ideo quantum in a c. Itaq; ex b d in ſe & in c d bis, quantum ex ipſo b d in a d: per eandem igitur, quadratum c b ſuperat id quod fit ex b d in a d in quadrato c d, conſtat ergo propoſitum.

Cum

8 Cum fuerit numerus in duo æqualia diuiſus, eiq; alius numerus adiunctus, quod fit ex ductu totius compoſiti in adiunctum cum quadrato medietatis, æquum eſt quadrato compoſiti ex dimidio & adiuncto.

Idem proponit 6 ſecundi de lineis. Sit enim a b diuiſus in duos æquales numeros, qui ſint a c & c b, addaturq; ei numerus b d: dico illud quod fit ex toto a d in d b, cū quadrato b c, eſſe æquale quadrato c d. Eſt enim ex 6 harum, quadratum c d æquale quadrato d b & quadrato b c, & ei quod fit ex d b in b c bis. Sed per primam harum, ex b d in ſe & in b c bis, eſt quantum ex b d in d a, ſunt enim a c & c b, æquales. Itaq; quadratum c d ſuperat id quod fit ex b d in d a, in quadrato c b, quod eſt propoſitum.

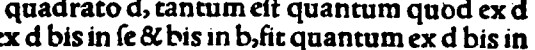
9 Cum numerus in duo diuiditur, quod fit ex toto in ſe cum eo quod ex altero diuidentium in ſe, eſt æquum ei quod ex toto in eundem bis cum eo quod ex altero in ſe.

Idem proponit 7 ſecundi de lineis. Sit enim numerus a diuiſus in b & d: dico quadratum a cum quadrato d, tantum eſſe quantū quod fit ex a in d bis cum quadrato b. Conſtat quidem ex 6 harum quod quadratum a tantum eſt, quantum quadratum d & quadratum b & quod fit ex d in b bis. Itaq; quadratum a cum quadrato d, tantum eſt quantum quod ex d bis in ſe & bis in b cum quadrato b. Sed ex d bis in ſe & bis in b, fit quantum ex d bis in a, per primam harum: ergo quod fit ex d bis in a cum quadrato b, eſt quantum quadratum a cum quadrato d, quare patet propoſitum.

10 Cum fuerit numerus in duo diuiſus, eiq; additus æqualis uni diuidentium, quadratum totius compoſiti æquum eſt quadruplo eius quod fit ex priori in additum cum quadrato alterius.

Idem proponit 8 ſecundi de lineis. Sit numerus a b diuiſus in a c & c b, cui addatur b d, qui ponatur æqualis c b. Dico quadratum a d tantum eſſe, quantū eſt id quod fit ex a b in b d quater cum quadrato a c. Eſt namq; ex 6 harum, quadratum a d, æquum quadrato a b & quadrato b d, & ei quod fit ex a b in b d bis. Et quia quadratum b d eſt æquale quadrato c b, erit quadratum a d æquale quadrato a b & quadrato c b, & ei quod fit ex a b in b d bis. Per præmiſſam autem, eſt quadratum a b cum quadrato c b, quantum quadratum a c cum eo quod fit ex a b in b c bis. Itaq; quadratum a d tantum eſt quantum quod ex a b in b d bis, & ex a b in b c bis, cum quadrato a c. Et quia ex a b in b c tantū fit quantum in b d, conſtat uerum eſſe quod propoſitum eſt.

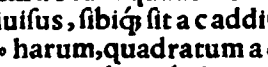
11 Cum fuerit numerus in duo æqualia duoq; inæqualia diuiſus, quadrata amborum inæqualium pariter accepta, duplum ſunt quadrato medietatis & quadrato eius quo maior portio excedit minorem pariter acceptis.

Idem proponit 9 ſecundi de lineis. Sit enim a b diuiſus per duos æquales qui ſint a c & c b, & per duos inæquales qui ſint a d & d b. Dico quod quadrata duorum numerorum a d & d b pariter accepta, ſunt duplum duobus quadratis duorum numerorum a c & c d pariter acceptis. Eſt enim per 6 harum, quadratum a d, quantum quadratum a c & quadratum c d, & duplum eius quod fit ex a c in c d. Quia autem a c eſt æqualis c b, erit quadratum a d quantum quadratum b c & quadratū c d & duplum eius quod fit ex b c in c d. Itaq; quadratum a d cum quadrato b d, ſunt quantum quadratum b c & quadratum c d & duplum eius quod fit ex b c in c d, & quadratum b d. Duplum autem eius quod fit ex b c in c d cum quadrato b d. eſt æquale quadrato b c & quadrato c d per 9 harum. Ergo quadrata duorum numerorum a d & d b, ſunt quantum quadrata duorum numerorum b c & c d duplicata. Et quia b c & c a ſunt æquales, patet propoſitum.

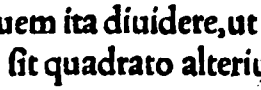
12 Cum fuerit numerus in duo æqua diuiſus, aliuſq; adiunctus, quadratum totius compoſiti cum quadrato adiuncti, duplum ſunt ad quadratū medietatis ipſius cum quadrato compoſiti ex medietate & adiuncto.

Idem proponit 10 ſecundi de lineis. Sit enim numerus a b diuiſus in duos æquales a c & c b, ſitq; ſibi adiunctus uumerus b d: dico quadratum a d cum quadrato b d, duplum eſſe ad quadratum a c cum quadrato c d. Cum ſit enim numerus c d in duo diuiſus, ſibiq; ſit a c additus æqualis uni diuidentium, erit per 1o harum, quadratum a d quantū quod fit ex c d in c a quater, cum quadrato b d. Quia uero a c eſt æqualis c b, erit quadratum a d quantū quod fit ex d c in c b quater, cum quadrato b d. Itaq; quadratum a d cum quadrato b d, erit quantū quod fit ex d c in c b quater, cum duplo quadrati b d. Hoc autem per 19 harum, duplum eſt ad quadratum c d cum quadrato c b. Cum igitur ſit quadratum c b æquale quadrato a c, conſtat propoſitum.

13 Numerum aliquem ita diuidere, ut quod ſub toto & una eius portione continetur æquum ſit quadrato alterius, eſt impoſſibile.

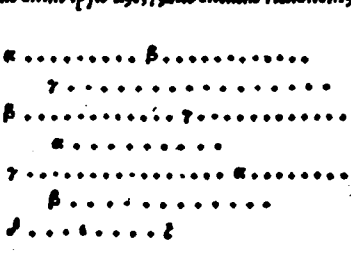
Quod 11 ſecundi proponit faciendum in lineis, demonſtrat hoc impoſſibile eſſe in numeris. Sit enim quilibet numerus, a b. Dico impoſſibile eſſe ipſum ſic diuidi, ut proponitur: ſic enim diuideretur ſecundum proportionē habentem medium & duo extrema, ut patet ex diffinitione & 2o ſeptimi. Si autem poteſt, diuidatur in c, ſitq; a b ad b c, ſicut b c ad c a: erit itaque a c minor c b, detrahatur igitur ab eo æqualis ſibi qui ſit c d, quia igitur eſt proportio totius a b ad totū b c, ſicut b c detracti ab a b ad c d detractū ab b c, erit eadem a c reſidui a b ad b d reſiduū b c, quare b c ad c d, ſicut c d ad d b, erit igitur c d, maior d b. Detracto itaq; d e de c d ut ſit d e æqualis d b, erit etiā proportio b c ad c d, ſicut c d ad d e, quare ſic d b reſidui c b. ad c e reſiduum c d: poteſt igitur c e detrahi ab e d, non erit itaque finis iſtius detractionis, quod eſt impoſſibile. Nunc ad propoſitum reuertamur.

Eucli. ex Zamb. Theorema 15 Propoſitio 15

15 Si tres numeri continue proportionales fuerint minimi, eandem eis habentium rationem, bini quilibet compoſiti ad reliquum primi erunt.

THEON ex Zamber. *Sint tres numeri continue proportionales, minimi eandem eis habentium rationem α, β, γ. Dico quod ipſorum α, β, γ, bini quilibet compoſiti, ad reliquum primi ſunt, ſcilicet α β ad γ, & β γ ad α, & α γ ad β. Aſſumantur (per 35 ſeptimi) bini minimi numeri eandem enim ipſis α, ζ, γ, habentium rationem, ſintq; δ ε, ε ζ, manifeſtum iam eſt quod δ ε ſeipſum multiplicans, ipſum effecit α, & ipſum ε ζ, multiplicans, ipſum ζ fecit, & inſuper ε ζ ſeipſum multiplicans, ipſum effecit γ. Et quoniam ipſi δ ε, ε ζ, minimi ſunt, primi adinuicem ſunt (per 24 ſeptimi.) Si autem bini numeri primi adinuicem fuerint, & uterque ſimul ad alterum primus eſt (per 30 ſeptimi.) Igitur δ ζ, ad utrunque ipſorum δ ε, ε ζ, primus eſt. Sed & δ ε ad ε ζ primus eſt. Ipſi igitur δ ζ, δ ε, ad ipſum ε ζ primi ſunt, & qui ex δ ζ, δ ε, igitur, ad ε ζ (per 26 ſeptimi) primus eſt. Si uero bini numeri primi fuerint adinuicem, qui ex uno eorum gignitur ad reliquum primus eſt (per 27 ſeptimi) quare qui ex δ ζ, δ ε, ad eum qui eſt ex ε ζ, primus eſt. Sed qui ex ζ δ, δ ε, eſt qui ex δ ε una cum eo qui ex δ ε, ε ζ, (per 3 ſecundi.) Qui igitur ex δ ε una cum eo qui ex δ ε, ε ζ, ad eum qui ex ε ζ primus eſt. Eſt autē qui ex δ ε, ipſe α, qui uero ex δ ε, ε ζ, ipſe β, qui autē ex ε ζ, eſt γ. Ipſi α, β, igitur cōpoſiti, ad γ primi ſunt. Similiter oſtēdemus quod ipſi β, γ, ad α primi. Dico iam quod ipſi α, γ, ad β primi ſunt: nam quoniā δ ζ ad utrunq; ipſorū δ ε, ε ζ, primus eſt, & qui ergo ex δ ζ, ad eum qui ſub δ ε, ε ζ, primus eſt. Sed ei qui ex δ ζ, æquales ſunt qui ex δ ε, ε ζ, una cum eo qui bis eſt ſub δ ε, ε ζ. Si enim quæ ex δ ε una cum eo quæ ex ε ζ, & qui ſub δ ε, ε ζ, non eſſent primi, cum cōmunis dimenſio metiatur compoſitum, non erunt qui ex δ ε, ε ζ, una cum eo qui ſub δ ε, ε ζ, & qui ſub δ ε, ε ζ, primi. At iterum cum communis dimenſio metiatur & compoſitū, non erunt qui ex δ ε, ε ζ, una cum eo qui ſub δ ε, ε ζ bis, & qui ſub δ ε, ε ζ, adinuicem primi, cuius contrarium eſt oſtenſum.*

Et qui

Et qui ex ♂ ι,ι ζ, igitur una cum ijs qui bis ſub ♂ ι,ι ζ, ad eum qui ſub ♂ ι,ι ζ, primi ſunt. Diuidendo quoq; qui ex ♂ ι, ι ζ, una cum eo qui ſub ♂ ι,ι ζ, primi ſunt ad eum qui ſub ♂ ι,ι ζ. Inſuper diuidendo, qui ex ♂ ι,♂ ζ, ad eum qui ſub ♂ ι,ι ζ, primi ſunt. Eſt autem qui ex ♂ ι, ipſe α, qui ex ι ζ, ipſe γ, qui uero ſub ♂ ι,ι ζ, ipſe β. Ipſi ergo α, γ, compoſiti, ad β primi ſunt, quod oſtendere oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 17

17 SI fuerint duo numeri contra ſe primi, quantus eſt primus eorum ad ſecundum, tantum eſſe ſecundum ad tertium quemquam impoſſibile eſt.

CAMPANVS. Sint a & b contra ſe primi, dico impoſſibile eſſe, aliquem eis in continua proportionalitate adiungi. Si enim poteſt, ſit c, quia igitur a ad b, ſicut b ad c, ſunt autem a & b in ſua proportione minimi per 23 ſeptimi, ſequitur per 21 eiuſdem, ut a numeret b, qui cum etiam numeret ſe, non erunt a & b contra ſe primi, quod eſt contrarium poſitioni.

c ——————
b . . . . .
a . . .

Eucli. ex Zamb. Theorema 16 Propoſitio 16

16 Si bini numeri primi adinuicem fuerint, non erit ſicut primus ad ſecundum, ſic ſecundus ad aliquem alium.

THEON ex Zamber. Bini enim numeri α,β, primi ſint adinuicem. Dico quod non eſt ſicut α ad β, ſic β ad aliquem alium. Si enim poßibile, ſit ſicut α ad β, ſic β ad γ. Ipſi autẽ α,β, primi ſunt: primi autem & minimi (per 23 ſeptimi) minimi uero, metiuntur eandem rationem habentes, æqualiter (per 21 ſeptimi) antecedens antecedentem & ſequens ſequentem: metitur igitur α ipſum β, antecedens antecedentem: metitur autem & ſeipſum, igitur α ipſos α,β, metitur primos adinuicem exiſtentes, quod eſt abſurdum, non eſt igitur ſicut α ad β, ſic β ad γ, quod oſtendere oportebat.

γ ——————
β . . . . . .
α . . . . .

Eucli. ex Camp. Propoſitio 18

18 SI quotlibet numerorũ continue proportionalium duo extremi fuerint contra ſe primi, quantus eſt primus ad ſecundum, tantum eſſe ultimum ad aliquem alium eſt impoſſibile.

CAMPANVS. Sint a, b, c, continue proportionales, ſintq; a & c contra ſe primi: dico quod in eadem proportione non poteſt eis adiungi alius. Si enim poteſt, ſit d. Quia igitur eſt a ad b ſicut c ad d, erit permutatim a ad c, ſicut b ad d, ſunt autem a & c, in ſua proportione minimi, per 23 ſeptimi, itaq; per 21 eiuſdem a numerat b, quare etiam numerat c, numerorũ enim continue proportionaliũ, ſi primus numerat ſecundum, ipſe numerat omnes, & ſimpliciter quilibet præcedens quemlibet ſequentem, at quia etiam numerat ſe, non erunt a & c contra ſe primi, quod eſt inconueniens.

d ——————
c . . . . . .
b . . . . . .
a . . . .

Eucli. ex Zamb. Theorema 17 Propoſitio 17

17 Si fuerint quotcunq; numeri continue proportionales, ipſorum autem extremi primi adinuicem fuerint, non erit ſicut primus ad ſecundum, ſic ultimus ad aliquem alium.

THEON ex Zamber. Sint quotcunq; numeri continue proportionales, α, β, γ, ♂, ipſorum autem extremi α β ſint primi adinuicẽ. Dico quod non eſt ſicut α ad ε, ſic ♂ ad aliquem alium. Si enim poßibile, eſto ſicut α ad β, ſic ♂ ad ι: uiciſſim igitur (per 13 ſeptimi) eſt ſicut α ad ♂, ſic β ad ι. Ipſi autem α,♂, primi ſunt, primi autem & minimi, minimi uero numeri, metiuntur eandem rationem habentes æqualiter (per 21 ſeptimi) antecedens antecedentẽ, & ſequens ſequentem: metitur igitur α ipſum β, eſtq; ſicut α ad β, ſic ε ad γ, & β igitur ipſum γ metitur, quare & α ipſum γ metitur: & quoniam eſt ſicut ε ad γ, ſic γ ad ♂, metitur autem ε ipſum γ, metitur igitur & γ ipſum ♂. Sed α ipſum γ metitur, quare & α ipſum ♂ metitur, metitur autem & ſeipſum. Igitur α, ipſos α,♂, metitur primos inuicem exiſtentes, quod eſt impoßibile. Non eſt igitur ſicut α ad β, ſic ♂ ad aliquem alium, quod oſtendere oportuit.

ι ——————
♂ . . . . . .
γ . . . . . .
β . . . . . .
α . . . . . .

Euclid. ex Camp. Propoſitio 19

19 PRopoſitis duobus numeris, an ſit eis tertius continue proportionalis, perſcrutari.

CAMPANVS. Sint a & b duo numeri propoſiti, uolo inquirere, an eis poſſit tertius ſub continua proportionalitate adiungi. Igitur ſi ipſi ſunt contra ſe primi, impoſſibile eſt per 17, ſi uero compoſiti, ducatur b in ſe, & proueniat c, quę ſi a numerat, erit, ſi uero non numerat, non erit. Numeret enim eum ſecundum d, qui erit quem quærimus per 2 partem 20 ſeptimi. Sit ergo ut non numeret eum, eſt tamen ut a ad b, ſic b ad d, itaque quia ex b in ſe fit c, ſequitur per primam partem 20 ſeptimi, ut ex a in d ſit idem: igitur a numerat c ſecundum d, ſed erat poſitum quod non, quare ſequitur impoſſibile.

c . . . . . .
d ——
b . . . .
a . . . . . .
c . . . . . .
d . .
b . . . .
a . . . . . .
. ——
b . . . .
a . . .

Eucli. ex Zamb. Theorema 18 Propoſitio 18

18 Binis numeris datis, conſiderare ſi poſſibile eſt eis tertium proportionalem inuenire.

THEON ex Zamber. *Sint bini dati numeri α, β,* γ . . . . . *ſit* δ ——
δ*ιορισαι ſit* *opportunũ ſcrutari, ſi eſt poßibile eis tertium inuenire* δ ——
proportionalem. Iam ipſa α, β, aut ſunt primi adinuicẽ, aut β . . . .
non. Si quidem igitur primi ſunt adinuicem, patet (per 16 α . . . . . .
noni, quod impßibile eſt eis inuenire proportionalem ter- γ . . . . . .
tium. Sed iam non ſunt ipſi α, β, primi adinuicẽ, & β ſeipſum δ . . . . . .
multiplicãs ipſum efficiat γ. Iam α aut ipſum γ metitur, aut β . . . . . .
nõ metitur. Metiatur prius per δ. Ipſe igitur α ipſum δ mul- α . . . .
tiplicans, ipſum effecit γ. Sed & β ſeipſum multiplicans, ip- . ——
ſum γ effecit, qui ex α, δ, igitur, ei qui ex β eſt æqualis. Eſt β . . . . . .
igitur ſicut α ad β, ſic β ad δ (per ſecundam partem 19 ſepti- α . . . .
mi.) Ipſis igitur α β, tertius inuentus eſt δ. Sed iam non me-
tiatur α ipſum γ. Dico quod ipſis α, β, impoßibile eſt tertium inuenire proportionalem numerum. Si enim poßibile, inueniatur δ. Igitur qui ex α, δ, ei eſt æquus qui ex β, qui autem ex β, eſt ipſe γ. Igitur qui ex α, δ, æquus eſt ipſi γ. Quare α ipſum δ multiplicans, ipſum effecit γ. Igitur α. ipſum γ metitur per δ. Sed ſupponitur etiam non metiri, quod eſt impoßibile. Non eſt igitur poßibile ipſis α, β, tertium proportionalem inuenire, quando α ipſum γ non metitur, quod oportuit oſtendere.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 20

20 DAtis tribus numeris continue proportionalibus, an ſit aliquis quartus eis continue proportionalis inquirere.

CAMPANVS. Sint continue proportionales a, b, c. Volo inquirere an alius eis ſub continua proportionalitate poſſit adiungi, igitur ſi a & c ſunt contra ſe primi, impoſſibile eſt per 18. Si autem cõpoſitus, ſit d qui prouenit ex b in c, quem ſi numerat a, erit, ſi uero non numerat, nõ erit. Numeret enim eum ſecundum e, qui erit quem quærimus per ſecundam partem 20 ſeptimi. Sit ergo ut non numeret eum, eſt tamen ut a ad b, ſicut c ad e, itaq; quia ex b in c fit d, ſequitur per primam partem 20 ſeptimi, ut ex a in e ſit idem, ergo a numerat d ſecũdum e, ſed poſitum erat quod non. Idem potes perſcrutari, quotlibet continue proportionalibus propoſitis, ſi enim duo extremi ſint contra ſe primi, finem habet intentio per 18, ſi autem compoſiti, ducto ſecundo in ultimum, ſi productum numeret primus, is ſecundum quem eum numerat, eſt quem quærimus per ſecundã partem 20 ſeptimi, ſi autem primus productũ non numerat, nullus

d ——
e ——
c . . . . . .
b . . . . . .
a . . . . . .
d ——
e . . . . . .
c . . . . . .
b . . . . . .
a . . . . . .
. ——
c . . . . . .
b . . . . . .
a . . . .

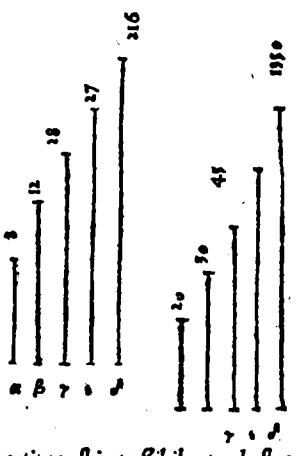
erit,

erit,quotlibet enim posito,per primam partem eiusdem secundum ipsum positum nu merabit primus productum,quod positum erat non numerare.

Eucli.ex Zamb. Theorema 19 Propositio 19

19 Tribus numeris datis,considerare si est possibile eis quartum inuenire proportionalem.

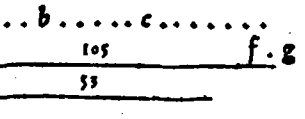
THEON ex Zamber. Sint dati tres numeri,α β,γ,ſitq; * oppor/ tunũ coniectare,ſi poßibile eſt eis quartum proportionalem inuenire. Iam ipſi α, β, γ, aut continue ſunt proportionales & eorum extremi α, γ, ſunt primi adinuicem,aut non ſunt continue proportionales & eorum extremi primi ſunt adinuicem,aut continue ſunt proportionales & eorum extremi non ſunt adinuicem primi, uel neq; ſunt continue proportionales neq; eo/ rum extremi primi ſunt adinuicem. Si quidem igitur ipſi α,β,γ,conti/ nue ſunt proportionales, & eorum extremi α, γ, ſunt primi adinuicem, patet per 17 noni,quod eſt impoßibile eis quartum proportionalem inue/ nire numerum. Non ſint iam ipſi α,β,γ,continue proportionales,extre mis rurſus primis exiſtentibus adinuicem. Dico quod & ſic quantum proportionalem inuenire, eſt impoßibile. Si enim poßibile,inueniatur δ. Vt ſit ſicut α ad β,ſic γ ad δ,fiatq; β ad γ,ſic δ ad ε. Et quoniam eſt ſicut quidem α ad β, ſic γ ad δ,ſicut autem β ad γ,ſic δ ad ε,ex æquali igitur (per 14 ſeptimi) eſt ſicut α ad γ,ſic γ ad ε. At α, γ,primi ſunt, primi autem & minimi,minimi uero metiuntur eandem rationem habentes,antecedens antecedentem,& ſequens ſequentem, (per 21 ſeptimi) metitur igitur α ipſum γ,antecedens antecedentem: metitur autem & ſeipſum. Igitur α ipſos α,γ, metitur primos adinuicem exiſtentes, quod eſt impoßibile: ipſis igitur α, β, γ, quartum proportionalem inuenire eſt impoßibile. Sed iam rurſus ſint ipſi α,β,γ,continue proportionales,at α, γ, non ſint primi adinuicem. Dico quod eis quartum proportionalem inuenire eſt poßibile. Nam β ipſum γ multiplicans, ipſum efficiat δ. Igitur α ipſum δ aut metitur,aut non metitur. Metiatur prius ip/ ſum per ε. Igitur α ipſum ε multiplicans,ipſum effecit δ, ſed & β ipſum γ multipli cans ipſum δ effecit. Igitur qui ex α, ε, ei eſt æquus qui ex β,γ, proportionaliter igitur eſt ſicut α ad β,ſic γ ad ε. Ipſis igitur α,β,γ,inuentus eſt quartus proportio/ nalis ε ſcilicet. Sed iam non metiatur α ipſum δ: dico quod ipſis α,β,γ,quartum proportionalem inuenire eſt impoßibile. Si enim poßibile, inueniatur ε. Igitur qui ex α,ε,ei qui ex β,γ,eſt æqualis. Sed qui ex β,γ,eſt ipſe δ, & qui ex α,ε,igi/ tur ipſi δ eſt æqualis. Igitur α ipſum ε multiplicãs,ipſum effecit δ. Igitur α ipſum δ metitur,ſed & non metitur,quod eſt impoßibile. Igitur ipſis α,β,γ,quartum pro portionalẽ inuenire numerũ eſt impoßibile,quãdo α ipſum δ non metitur. Sed iam ipſi α, β, γ, neq; continue ſint proportionales neq; eorum extremi adinuicem ſint primi, & β ipſum γ multiplicans ipſum efficiat δ. Similiter oſtendetur quod ſi quidem α ipſum δ metiur,poßibile eſt eis proportionalẽ inuenire,ſi autem non metitur,eſt impoßibile,quod oſten dere oportebat.

Eucli.ex Camp. Propoſitio 21

21 Atis quotlibet numeris primis,aliquem primum ab eis diuer/ ſum eſſe neceſſe eſt.

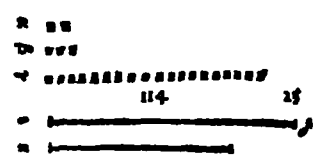
CAMPANVS. Nihil aliud intenditur, niſi q̃ numeri primi ſint infiniti, demon/ ſtrare. Sint enim a,b,c,numeri primi,dico eſſe aliquem primum diuerſum ab eis, ſit quidem d f mi nimus quem numerant,cui addita unitate fiat d g, qui eſt primus aut cõpoſitus, ſi pri/ mus,conſtat propoſitum,ſi compoſitus, numerat eum aliquis primus,qui ſit h,quem non eſt poſſibile eſſe aliquem ex primis propoſitis. Si enim eſſet aliquis eorũ,cum qui/ libet ipſorum numeret d f, ipſe quoq; numeraret eundem, at quia numerat d g, opor/ teret ipſum numerare f g qui eſt unitas, quod eſt impoſſibile. Idem ſequitur poſito d f quotlibet numero quem numerant a.b.c,quare conſtat propoſitum.

Eucli.ex Zamb. Theorema 20 Propoſitio 20

20 Primi numeri,plures ſunt omni propoſita multitudine primorum nu/ merorum.

THEON ex Zamb. Sint propoſiti primi numeri α,β,γ. Dico quod ipſis α,β,γ, plures ſunt primi numeri. Accipiatur enim (per 39 ſeptimi) minimus quem ipſi α,β,γ, metiũtur, ſitq; δ ε, addatur q; ipſi δ ε, unitas δ ζ, iam ε ζ aut eſt primus aut non, ſit prius primus, inuenti igitur ſunt primi numeri α, β, γ, ε, ζ, plures ipſis α,β,γ. Sed iam non ſit ε ζ primus: igitur eum aliquis numerus primus metitur (per 34 ſeptimi,) metiatur eum numerus primus η. Dico quod η nulli ipſorũ α,β,γ, eſt idem. Si enim η alicui ipſorũ α,β,γ, eſt idem, ipſi autem α,ε,γ, ipſum δ ε metiuntur, igitur & η, ipſum δ ε metietur, metitur autem & ε ζ, & reliquam δ ζ unitatem metietur η numerus exiſtens, quod eſt abſurdum: igitur η non eſt idem uni ipſorum α, ε, γ, ipſe autem ſupponitur & primus. Inuenti igitur ſunt primi numeri plures propoſita multitudine ipſorum α,ε,γ, ipſi α,ε,γ,η, quod oſtendere oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 22

22 SI coaceruentur quotlibet numeri pares, totus quoq; ab eis coaceruatus erit par.

CAMPANVS. Sit quiſq; numerorũ a,b,c, par. a .. b .... c ..... Dico ex eis compoſitum, eſſe parem: habet enim ex conuerſione diffinitionis quiſq; eorum, medietatem: ſint ergo eorum medietates d,e,f, quia igitur ſicut a ad d, ſic b ad e, & c ad f, erit ex 15 ſeptimi, ſicut a ad d, ſic totus a b c ad totum d e f, itaq; d e f eſt medietas a b c, ergo per diffinitionem a b c, eſt par, quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 21 Propoſitio 21

21 Si pares numeri quotcunq; componantur, totus par eſt.

THEON ex Zamberto. Componantur enim numeri quilibet pares ipſi α ε, ε γ, γ δ, δ ζ. Dico quod totus α ζ par eſt. Nam quoniam unuſquiſque ipſorum α ε, ε γ, γ δ, δ ζ, par eſt, partem habet dimidiam, quare & totus α ζ habet partem dimidiam: numerus autem par eſt qui bifariam diuiditur (per diffinitionem,) igitur α ζ par eſt, quod oſtendere oportuit.

α .... β ..... γ ..... δ ..... ζ

Eucli. ex Camp. Propoſitio 23

23 SI numeri impares numero pares coaceruentur, totus quoq; ex eis coaceruatus erit par.

CAMPANVS. Sit quilibet numerorum a,b,c,d, impar: dico ex eis compoſitum, eſſe parem, dempta enim a quolibet unitate, conſtat reſiduos eſſe pares, & quia ille unitates, demptæ componunt parem, cum ſint numero pares, conſtat propoſitum per præmiſſam.

a ... b ..... c ..... d .....

Eucli. ex Zamb. Theorema 22 Propoſitio 22

22 Si impares numeri quotcunq; componantur, fuerit autem multitudo par, totus par erit.

THEON ex Zamberto. Componantur enim impares numeri quotcunq;, multitudine pares, α ε, ε γ, γ δ, δ ζ. Dico quot totus α ζ par eſt. Nam quoniam unuſquiſq; ipſorum α ε, ε γ, γ δ, δ ζ, impar eſt, ablata unitate ab unoquoq;, unuſquiſq; reliquus par erit. Quare & compoſitus ex ipſis par erit (per 21 noni.) Eſt autem & unitatum multitudo par. Totus igitur α ζ par eſt, quod oſtendere oportebat.

α ..... β ..... γ ..... δ ..... ζ ...

Eucli. ex Camp. Propoſitio 24.

24 SI numeri impares numero impares coaceruentur, totum quoq; ex eis coaceruatum imparem eſſe.

CAMPANVS. Sit quilibet numerorum a,b,c, impar. Dico totum ex eis compoſitum eſſe imparem. Erit enim per præmiſſam compoſitus ex a & b, par, & quia c, dempta unitate, eſt par, erit per antepræmiſſam totus a, b, c, dempta unitate, par. Per diffinitionem itaque conſtat totum eſſe imparem.

a ... b ..... c .....

Eucli. ex

Eucli. ex Zamb. Theorema 23 Propoſitio 23

23 Si impares numeri quotcunq; componantur, multitudo autem ipſorum fuerit impar, & totus impar erit.

THEON ex Zamberto. Componantur enim quotcunq; impares numeri, quorum multitudo ſit impar, α β, β γ, γ δ. Dico quod totus α δ impar eſt. Auferatur ab ipſo γ δ, unitas δ ε, reliquus igitur γ ε par eſt: eſt autem & α γ par, & totus igitur α ε par eſt, eſt autem δ ε unitas, totus igitur α δ impar eſt, quod oſtendere oportuit.

α . . . . . β . . . . . γ . . . . . ε . δ

Eucli. ex Camp. Propoſitio 25

25 SI à numero pari numerus par detrahatur, reliquus erit par.

CAMPANVS. Sit a totus par, à quo detrahatur b. qui quoq; ſit par, & reſiduus ſit c. Dico c eſſe parem, ſit enim d medietas a, c quoq; ſit medietas b, detractoq; e de d, ſit reliquus f, erit per 15 ſeptimi, c ad f, ſicut a ad d, quare f eſt medietas, itaq; c eſt par, quod eſt propoſitum.

a
. . . . . d . . . . . f . . .
b c
. . . . . e . . . . . .

Eucli. ex Zamb. Theorema 24 Propoſitio 24

24 Si à pari numero par auferatur, reliquus par erit.

THEON ex Zamberto. A pari enim α β, auferatur par γ. Dico quod reliquus α γ par eſt. Nam quoniam α β par eſt, habet partem dimidiam: iam id propterea & β γ, habet partem dimidiam, quare & reliquus γ α habet partem dimidiam: par igitur eſt α γ, quod oſtendere oportuit.

α . . . . . γ . . . . β

Eucli. ex Camp. Propoſitio 26

26 SI de numero pari imparem tollas, qui relinquitur impar eſt.

CAMPANVS. Sit a b par, à quo tollatur a c, qui ſit impar. Dico c b reſiduum eſſe imparem, ſubtrahatur enim ab a c, unitas quæ ſit c d, eritq; a d par, itaq; per 25, d b quoq; erit par. Quia igitur d c eſt unitas, ſequitur c b eſſe imparem, quod eſt propoſitum.

a . . . . d . c . . . b

Eucli. ex Zamb. Theorema 25 Propoſitio 25

25 Si à pari numero impar auferatur, reliquus impar erit.

THEON ex Zamberto. A pari nanq; numero α β, auferatur impar β γ. Dico quod reliquus γ β impar eſt. Auferatur ab ipſo β γ, unitas γ δ, igitur δ β, par eſt. Eſt autem α β quoq; par, & reliquus igitur α δ, par eſt, at γ δ eſt unitas, igitur α γ impar eſt, quod oſtendere oportuit.

α . . . . . γ . δ . . . . β

Eucli. ex Camp. Propoſitio 27

27 SI à numero impari detrahatur impar, reliquus erit par.

CAMPANVS. Sit a b numerus impar, à quo detrahatur b c, qui etiam ſit impar: dico reliquum qui eſt a c, eſſe parem. Detrahatur enim ab utroq; duorum numerorum a b & b c, unitas quæ ſit b d, erit uterque duorum reſiduorum quæ ſunt a d & d c, par, per præmiſſam itaque conſtat a c eſſe parem, quod eſt propoſitum.

a . . . . . c . . . . d . b

Eucli. ex Zamb. Theorema 26 Propoſitio 26

26 Si ab impari numero impar auferatur, reliquus par erit.

THEON ex Zamberto. Ab impari nanque α ε, impar auferatur ε γ. Dico quod reliquus γ α par eſt, nam quoniam α ε impar eſt, auferatur unitas ε δ: reliquus igitur α δ, par eſt. Iam id propterea & γ δ par eſt (per diffinitionē) quare & reliquus γ α par eſt, quod oſtendere oportuit.

α . . . . γ . . . . . δ . β

Eucli. ex

Eucli. ex Camp. Propoſitio 28

28 SI à numero impari numerum parem ſubtrahas, qui relinquitur impar eſt.

CAMPANVS. Sit a b impar, à quo detra- a . . . . . c . . . . d , b
hatur a c qui ſit par. Dico b c reſiduũ eſſe im-
parem. Sit enim b d unitas, eritq; a d par. Et quia a c eſt par, erit per 25 c
d par, cum itaq; ſit d b unitas, erit c b impar, quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 27 Propoſitio 27

27 Si ab impari numero par auferatur, reliquus impar erit.

THEON ex Zamberto. *Ab impari nanq; α β, par auferatur β γ. Dico quod* α . δ . . . . γ . . . . β
reliquus γ α impar eſt. Auferatur unitas α δ, igitur δ β par eſt : eſt autem β γ par, &
reliquus igitur γ δ, par eſt, eſt autem & unitas δ α, igitur γ α impar eſt, quod oſtendere oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 29

29 SI numerus impar in numerum parem ducatur, qui inde producetur erit par.

CAMPANVS. Ex 23 manifeſtum eſt quod dicitur.

Eucli. ex Zamb. Theorema 28 Propoſitio 28

28 Si impar numerus parem multiplicans, aliquem fecerit, qui gignitur par eſt.

THEON ex Zamberto. *Impar enim numerus α, parem β multiplicans, ipſum* γ . . . . . .
efficiat. Dico quod γ par eſt. Nam quoniam α ipſum ε multiplicans, ipſum γ fecit, igitur β . . . .
γ ex totidem ipſi β æqualibus quotæ ſunt in α unitates componitur : eſtq; β par, igitur γ α . . .
ex paribus componitur. Si uero numeri pares quotcunq; componantur, totus par eſt,
(per 21 noni) igitur γ par eſt, quod oſtendere oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 30

30 SI in imparem ducatur impar, qui producetur erit impar.

CAMPANVS. Hæc quoq; ex 24. manifeſta eſt.

Hæ ſequentes 2 ex Campano propoſitiones, nullas ſibi ex Zamberto reſpondentes habent.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 31

31 Si numerus impar numerum parem numeret, numero pari eum numerabit.

CAMPANVS. Si enim numero impari eum numeraret, ex impari in imparem fieret par, quod eſt inconueniens per præmiſſam.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 32

32 Si impar imparem numeret, impariter eum numerat.

CAMPANVS. Si enim pariter eum numeraret, ex numero impari in numerũ parem fieret impar, quod eſt inconueniens per 29.

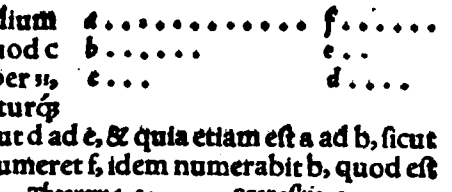
Eucli. ex Zamb. Theorema 29 Propoſitio 29

29 Si impar numerus imparem numerum multiplicans, fecerit aliquem, factus impar erit.

THEON ex Zamberto. *Impar enim numerus α, imparem numerum β* γ . . . . . .
multiplicans, ipſum efficiat γ. Dico quod γ impar eſt. Nam quoniam α ipſum β β . . . . .
multiplicans, ipſum fecit γ, igitur γ ex totidem ipſi β æqualibus quotæ ſunt in α α . . .
unitates, componitur. Eſt autem uterq; ipſorum α, β, impar. Igitur γ ex imparibus conflatur numeris, quorum multitudo impar eſt. Quare (per 25 noni) impar eſt, quod oſtendere oportuit.

Eucli. etc

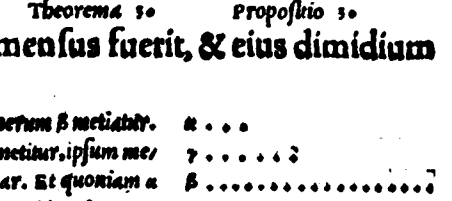
CAMPANVS. Sit a numerus par cuius dimidium b, ſitq; c numerus impar qui numeret a, dico quod c numerabit b, numeret enim a ſecũdum d, eritq; per 11, d numerus par. Eſto igitur eius dimidiũ, e, ducaturq; c in e, & proueniat f, eritq; per 18 ſeptimi, a ad f, ſicut d ad e, & quia etiam eſt a ad b, ſicut d ad e, ſequitur b & f eſſe æquales, cum itaq; c numeret f, idem numerabit b, quod eſt propoſitũ.

Eucli. ex Zamb. Theorema 30 Propoſitio 30

30 Si impar numerus parem numerum menſus fuerit, & eius dimidium metietur.

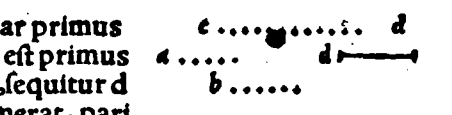
THEON ex Zamb. *Impar enim numerus α, parem numerum β metiatur. Dico quod & eius dimidium metietur. Nam quoniam α ipſum β metitur, ipſum metiatur per γ. Dico quod γ non eſt impar. Si enim poſsibile, ſit impar. Et quoniam α metitur ipſum β per γ, igitur α ipſum γ multiplicans, ipſum effecit β. Igitur β componitur ex imparibus numeris, quorum multitudo impar eſt. Igitur β impar eſt, quod eſt abſurdum, ſupponitur enim par. Igitur impar non eſt, par igitur eſt γ. Quare α ipſum β metitur pariter, & γ igitur ipſum β metitur per α: habet autem uterq; ipſorum γ, β, partem dimidiam, eſt igitur ſicut γ ad β, ſic dimidium ad dimidium: metitur autem γ ipſum β per α, & dimidium ipſius metietur ipſius ε dimidium per α, igitur α, dimidium multiplicans ipſius γ dimidium ipſius ε efficit. Igitur α ipſius β dimidium metitur, metiturq; per ipſius γ dimidium. Idq; propterea α ipſius dimidium metietur, quod oſtendere oportuit.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 34

34 SI numerus impar ad aliquem fuerit primus, idem ad eiuſdem duplum erit primus.

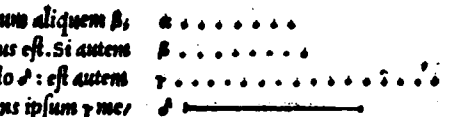
CAMPANVS. Sit a numerus impar primus ad b, cuius duplum ſit c. Dico quod a eſt primus ad c, ſin autem, numeret eos d. Cumq; a ſit impar, ſequitur d eſſe imparem, quicunq; enim impar parem numerat, pari numero eum numerabit per 31, per præmiſſam itaq; a numerabit b, non ſunt igitur a & b contra ſe primi, quod eſt contra hypotheſin.

Eucli. ex Zamb. Theorema 31 Propoſitio 31

31 Si impar numerus ad numerum aliquem primus fuerit, & ad ipſius duplum primus erit.

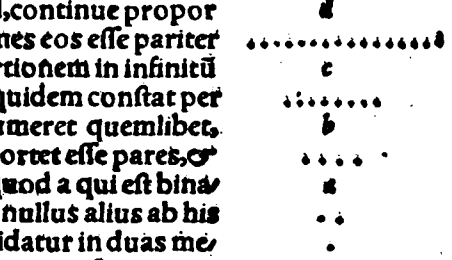
THEON ex Zamb. *Impar enim numerus α, ad numerum aliquem β, primus eſto, ipſius autem β, duplus eſto γ. Dico quod α ad γ primus eſt. Si autem α, γ, non ſunt primi, metitur eos aliquis numerus, metiatur, & eſto δ: eſt autem impar numerus, α, impar igitur & δ. Et quoniam δ impar exiſtens ipſum γ metitur, eſt autem & γ par, igitur δ metietur ipſius γ dimidium (per præcedentem) Dimidium autem ipſius γ, eſt β, igitur δ ipſum β metitur. metitur autem & α. Igitur δ, ipſos α, β, metitur primos adinuicem exiſtentes, quod eſt abſurdum. Igitur α ad γ primus eſt. Ipſi igitur α, γ, primi ſunt adinuicem, quod erat oſtendendum.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 35

35 VNeri à duobus dupli, ſunt pariter pares tantum.

CAMPANVS. Sint unitas a, b, c, d, continue proportionales, ſitq; a binarius. Dico omnes eos eſſe pariter pares, eiſq; ſecundum hanc proportionem in infinitũ auctis, nullum alium eſſe pariter parem. De his quidem conſtat per diffinitionem, cum per 12 quilibet præcedens numeret quemlibet ſequentem per aliquem eorum quos omnes oportet eſſe pares, & nullus alius numeret aliquem eorum per 13 eo quod a qui eſt binarius unitatem ſequens eſt primus. Quod autem nullus alius ab his ſit pariter par, cõſtat ſic. Poſito enim aliquo, diuidatur in duas medietates, eiuſq; medietas in duas, & hoc toties fiat, quouſque numerus aut unitas diuiſionem impediat, quod neceſſe eſt euenire per ultimam petitionem. Siquidem numerus hanc prohibeat, ipſe erit impar, qui cum nõ meret pariter parem poſitum, non erat pariter par, qui poſitus eſt pariter par. Si autem unitas, non erit is alius a continue duplis ab unitate.

Eucli. ex

Eucli. ex Zamb. Theorema 32 Propoſitio 32

32 A binario duplorum unuſquiſq; pariter par eſt tantum.

THEON ex Zamberto. A binario enim α, duplicentur quotcunq; numeri β, γ, δ. Dico quod ipſi β, γ, δ pariter pares ſunt tantum. Quod quidem unuſquiſq; pariter par eſt, manifeſtum eſt à binario enim eſt duplicatus. Dico quod & tantum. Exponatur unitas ε. Quoniam igitur ab unitate quotlibet numeri continue proportionales ſunt, qui autem poſt unitatem α primus eſt, maximum ipſorum α, β, γ, hoc eſt ipſum δ nullus metitur præter ipſos α, β, γ. (per 13 noni.) Eſt autem unuſquiſq; ipſorum α, β, γ, pariter par. Igitur δ pariter par eſt tantum. Similiter iam oſtendemus, quod & unuſquiſque ipſorum α, β, γ, pariter par eſt tantum, quod oportuit oſtendere.

δ .....
γ .....
β ....
α ..
ε
unitas

Eucli. ex Camp. Propoſitio 36

36 Vmerus cuius medietas eſt impar, eſt pariter impar.

CAMPANVS. Sit a numerus, cuius medietas quæ ſit b, ſit impar. Dico a, eſſe pariter imparem. Sit enim c binarius, manifeſtum itaque, quoniam ex c in b fit a. Sit autem d quilibet numerus par numerans a, qui numeret eum ſecundũ e, eritq; per ſecundam partem 10 ſeptimi, e ad b, ſicut c ad d. Igitur e numerat b, quia c numerat d. Eritq; itaq; e numerus impart, erat enim & b, per diffinitionem igitur a eſt pariter impar.

a .....
b ..... b ...
c .. d .....

Eucli. ex Zamb. Theorema 33 Propoſitio 33

33 Si numerus dimidium imparem habuerit, pariter impar eſt tantum.

THEON ex Zamberto. Numerus enim α, dimidium habeat imparem. Dico quod α pariter impar eſt tantum. Quod quidem pariter impar, eſt manifeſtum: eius nanque dimidius impar exiſtens, eum pariter metitur (per diffinitionem.) Dico quod & tantum. Si enim α pariter par eſt; & eius dimidius par eſt (per diffinitionem:) metietur igitur eum par numerus, per parem numerum. Quare & dimidium eius metietur (per 33 numerus) par, impar exiſtens, quod eſt abſurdum. Igitur δ pariter impar eſt tantum, quod oportuit oſtendere.

α .....

Eucli. ex Camp. Propoſitio 37

37 Omnis numerus à duobus non duplus, cuius medietas eſt par, eſt pariter par & impariter.

CAMPANVS. Sit numerus a, non duplus a duobus, cuius medietas quæ ſit b, ponatur par: dico ipſum eſſe pariter parem & impariter. Sit enim c binarius, de quo manifeſtum eſt quod ipſe numerat a ſecũdum b: quia uero a non eſt duplus a duobus, neceſſe eſt ſi eius medietas quæ eſt b, in alias duas medietates diuidatur, medietatisq; medietas in alias duas, ut tandem occurrat numerus impediẽs diuiſionem, qui propter hoc quod diuiſionem non recipit, erit impar, ſitq; is in quo ſiſtit diuiſio, d. In numero quippe neceſſe eſt ſtare, quia ſi uſq; ad unitatem peruenirent diuiſio, eſſet a de numeris duplis à binario, de quibus nõ eſt. de d uero manifeſtum eſt quod & ipſe numerat a per hanc cõmunem ſcientiã. Omnis numerus alium numerat omnem numeratũ ab illo. Numeret ergo eum ſecundum e, eritq; e, par, alioquin cum d ſit maior impar, ſequeretur per 30 a eſſe imparem. Quia igitur b numerus par numerat a ſecundũ c, qui quoq; eſt par (eſt enim binarius) at uero c numerus par numerat eundem ſecundum d qui eſt impar, conſtat ex diffinitione numerum a eſſe pariter parem & impariter, quod eſt propoſitum.

a .....
b ..... d ....
c .. e ....

Eucli ex Zamb. Theorema 34 Propoſitio 34

34 Si numerus neq; à binario fuerit duplus, neq; dimidium imparem habuerit, pariter par eſt & pariter impar,

THEON ex Zamberto. Numerus enim α non ſit à binario duplus, neq; dimidium habeat imparem. Dico quod α pariter par eſt & pariter impar, quod quidem α pariter par eſt, manifeſtum eſt: dimidium nanq; non habet imparem. Dico iam quod & pariter impar eſt. Si enim ipſum α bifariam ſecuerimus, idq; ſemper efficientes, in quendam numerum * deſinemus imparem, qui ipſum metietur α per parem numerum. Si enim non deſinemus in quendam imparem numerum, qui per parem numerum metiatur ipſum α: ad binarium enim ueniemus, eritq; ipſe α ex ijs qui à binario duplicati ſunt, quod non ſupponitur.

α .....

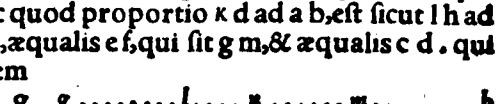
* αὐτὸν τινὰ περισσὸν incidemus

ponitur. Quare α, pariter impar eſt, patuit autē quod & pariter par. Igitur & pariter par & eſt pariter impar. Quod oſtendere oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 38

38 Si de ſecundo atque ultimo numerorum continue proportionalium, æquale primi dematur, quantum eſt reliquum ſecūdi ad primum tantum eſſe reliquum ultimi ad coaceruatum ex cunctis præcedentibus neceſſario comprobatur.

CAMPANVS Sint continue proportionales a b, c d, e f, g h, demanturq; de c d, æqualis a b, qui ſit c k, & de g h, qui ſit g l. Dico tunc quod proportio k d ad a b, eſt ſicut l h ad compoſitum ex e f, c d & a b. Sumatur ex g h, æqualis e f, qui ſit g m, & æqualis c d, qui ſit g n, eritq; l n, æqualis k d. Manifeſtum autem per 11 ſeptimi, quod cum ſit g h ad g m ſicut g m ad g n, erit h m reſiduum ad m n reſiduum, ſicut g h ad g m, ideoq; ſicut e f ad c d, ſimili quoque modo erit m n ad l n, ſicut c d ad a b. Permutatim igitur erit h m ad e f, & m n ad c d, ſicut n l ad a b, itaque coniuncti per 11 ſeptimi, erit l h compoſitus ex h m, m n & l n, ad compoſitum ex e f, c d & a b, ſicut l n ad b, ideoq; ſicut k d ad a b, quod eſt propoſitū.

Eucli ex Zamb. Theorema 35 Propoſitio 35

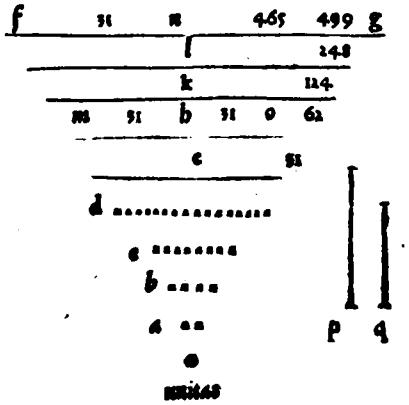
35 Si fuerint quotcunque numeri continue proportionales, auferantur autem à ſecundo & ultimo æquales ipſi primo, erit ſicut ſecundi exceſſus ad primum, ſic ultimi exceſſus ad omnes ſe præcedentes.

THEON ex Zamb. *Sint quotcunque numeri continue proportionales α, β, γ, δ, ε, ζ, incipientes ab α minimo auferaturque ab ipſis β γ, & ε ζ, ipſi α æqualis uterque ipſorum γ, η, ζ, θ. Dico quod eſt ſicut β, η, ad α, ſic eſt θ ε, ad α, ε, γ, δ. Ponatur enim ipſi quidem β, γ, æqualis ζ η, ipſi autem δ, æqualis ζ λ. Et quoniam ζ η ipſi γ β, eſt æqualis, quorum ζ θ, ipſi ε η, eſt æqualis, reliquus igitur θ η, reliquo γ α eſt æqualis. Et quoniam eſt ſicut ε ζ, ad δ ſic eſt δ ad ε γ & ε γ, ad α, æquus autem eſt δ, ipſi ζ λ, & β γ, ipſi ζ η & α ipſi ζ θ, eſt igitur ſicut ε ζ, ad ζ λ, ſic λ ζ, ad ζ η, & η ζ ad ζ θ, diuidēdo ergo (per 17 quinti,) & ſicut ε λ ad λ ζ, ſic λ η ad ζ η, & θ ζ, ad ζ θ. Eſt igitur & ſicut unus antecedentium ad unum ſequentium, ſic omnes antecedentes ad omnes ſequentes. Eſt igitur ſicut η θ ad ζ θ, ſic ε λ, λ η, ε θ, ad ipſos λ ζ, ζ η, ζ θ, æqualis autem eſt η θ, ipſi θ η, & γ ζ, ipſi α, ipſi autem ζ λ, ζ η, θ, ipſis δ, & γ, α, eſt igitur ſicut ε η ad α, ſic ε θ, ad δ, β, γ, α. Eſt igitur ſicut ſecundi exceſſus ad primum, ſic eſt ultimi exceſſus ad omnes ſeipſum præcedentes. Quod oſtendere oportuit.*

Eucli, ex Camp. Propoſitio 39

39 Cum coaptati fuerint numeri ab unitate continue dupli qui coniuncti faciant numerum primum, extremus eorum in aggregatū ex eis ductus producit numerum perfectum.

CAMPANVS. Sint ab unitate continue dupli, a, b, c, d, ex eis autem & unitate coaceruatus ſit e: qui ponatur eſſe numerus primus in quem e multiplicetur d, & proueniat f g, dico f g eſſe numerum perfectum. Sumantur igitur h, k, l, continue dupli ad e, ut tot ſint e, h, k, l, quot ſint cōtinue dupli ad unitatē ſumpti, eritq; per æquā proportionalitatē, ad e, ſicut d ad a, quare per primā partem 10 ſeptimi, ex a in l prouenit f g, nam ipſe f g, prouenit ex d in e. Et quia a eſt binarius, eſt f g duplus ad l, ſunt igitur e, h, k, l, & f, g: continue proportionales. Dematur igitur ex h, æqualis e qui ſit m h, & reſiduus h o, qui erit etiam æqualis e, itemq; ex f g dematur eidem e æqualis qui ſit f n, eritq; per præmiſſam n g, quātum aggregatum ex e & h & k & l. Sed & f n cum ſit æqualis e, eſt quantum aggre

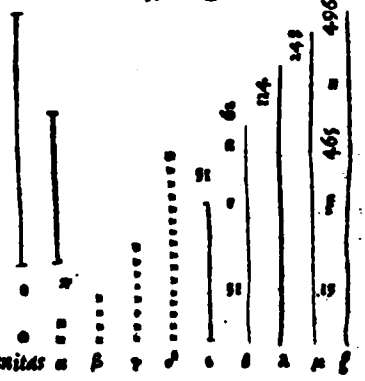

gatum ex a & b & c & d & unitate, itemq; totus f g est quantus aggregatus ex omnibus his scilicet a, b, c, d & unitate & illis e, h, k, l, de quibus omnibus manifestum est, quod numerant eum scilicet f g, e quidem secundum h, & h secundum k, quod ex prima parte 20 septimi conuincitur, adiuuāte æqua proportionalitate sicubi opus fuerit. Est enim ut d ad c, sic k ad h. & ut d ad b, sic k ad e, per æquam proportionalitatem, quare & ex c in h, & ex b in k, necesse est prouenire f g, quem dudum produxerat d in e. Si igitur nullus alius ab his numerat f g, ipse erit per diffinitionem numerus perfectus. Quod autem nullus alius eum numeret, patet. Si enim hoc possibile est, sit p qui numeret eum secundū q, eritq; per 33 septimi, ut e numeret alterū eorū, ponaturq; quod numeret p. Et quia per secundam partem 20 septimi, est q ad d sicut e ad p, sequitur ut q numeret d quare cum a qui sequitur unitatē sit primus (est enim binarius) erit q per 11 huius aut a aut b aut c, quicunque autem horum fuerit, erit p, aut l, aut k aut h, si enim q fuerit a, constat quod p erit l, quod si fuerit b, p erit k, si autem c, p quoque erit h. non est igitur p diuersus ab illis ut fuerat positum, relinquitur ergo quod f g sit numerus perfectus. quod erat demonstrandum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 36 Propositio 36

36 Si ab unitate quotcūq; numeri continue exposīti fuerint in duplici proportione, quoad totus compositus primus fuerit, & totus in ultimum multiplicatus aliquem fecerit, qui gignitur perfectus erit.

THEON ex Zamb. *Ab unitate siquidem exponantur quotcunque numeri continue in duplici proportione, quoad totus cōpositus primus sit α, ζ, γ, δ, & toti æquus esto ε, & ipsum δ multiplicās, ipsum efficiat ζ η. Dico quod ζ η. perfectus est. Quot enim sunt multitudine ipsi α, β, γ, δ, totidem ab ε accipiantur in duplici proportione, hoc est ε θ, κ, λ, μ. Ex æquali igitur (per 13 septimi.) est sicut α ad δ, sic est ε ad μ. Igitur qui ex ε, δ, ei est æquus qui ex α, μ, est & qui ex ε, δ, ipse ζ η. Igitur qui ex α, μ, ipsi ζ η, est æqualis. Igitur α, ipsum μ multiplicans, ipsum effecit ζ η, igitur μ ipsum ζ η, metitur per eas quæ in α sunt unitates. Est autem binarius α, duplus ergo est ζ η ipsius μ. Sunt autem & μ, λ, θ, κ, ε, continue dupli ces adinuicem, igitur ε, ζ, κ, λ, μ, ζ η, continue sunt proportionales in duplici proportione. Auferatur iam à secundo κ θ, & ultimo ζ η, ipsi ε primo æqualis uterq; ipsorum θ ν, & ζ ξ. est igitur (per præcedentem,) sicut secundi numeri excessus ad primum, sic ultimi excessus ad omnes seipsum præcedentes, est igitur sicut ν κ, ad ε, sic est ε κ, ad ipsos μ, λ, κ, θ, ε. At est ν κ, ipsi ε, æquus, & ζ ξ, igitur ipsis μ, λ, θ, κ, ε, est æquus. Est autem & ζ ξ, ipsi ε æqualis, at ε, ipsis α, ζ, γ, δ, & unitati. Totus igitur ζ η, æquus est & ipsis ε, θ, κ, λ, μ, & ipsis α, β, γ, δ, & unitati, & sub eorum dimensionem cadit. Dico quod ipsum ζ η. nullus alius metitur, præter ipsos α, ζ, γ, δ, ε, κ, λ, μ, & unitatem. Si enim possibile metiatur ipsum ζ η ipse ο, & ο nulli ipsorum α, ζ, γ, δ, ε, θ, κ, λ, μ, esto idem, & quoties ο ipsum ζ η metitur, tot unitates sint in π. Igitur ο ipsum π multiplicans ipsum fecit ζ η. Sed & ε ipsum δ multiplicans, ipsum effecit ζ η, est igitur (per 19 septimi,) sicut ε ad ο, sic π ad δ, utrobique igitur (per 9 septimi,) sicut ε ad π, sic ο, ad δ. Et quoniam ab unitate continue proportiōales sunt ipsi α, β, γ, δ, qui uero post unitatem α primus est, igitur δ nullus alius numerus metitur præter α, ζ, γ, (per 13 noni.) Supponitur quæ nullii ipsorum α, β, γ, ipse ο, idē, igitur ipsum δ ipse ο, non metitur. Sed sicut ο ad δ, sic ε ad π, neque ε igitur ipsum π metitur, est & ε primus, omnis autem primus numerus ad omnem quem non metitur primus est (per 31 septimi: igitur ipsi ε, π, primi sunt adinuicem, primi autem & minimi, minimi uero metiuntur eandem rationem habentes æqualiter (per 21 septimi,) antecedens antecedentem, & sequens sequentem. Est & sicut ε ad π, sic ο ad δ, æque igitur ο ipsum ε metitur, & π ipsum δ. Sed δ nullus alius metitur præter α, ζ, γ, igitur π, uni ipsorum α, β, γ, est idem. Sit π ipsi ζ idē, & quot sunt ipsi β, γ, δ, multitudine, totidem assumantur ab ipso ε, ipsi ε, θ, κ, λ, sunt autem ipsi ε, θ, κ, λ, ipsis β γ, δ, in eadem ratiōe, ex æquali ergo per 25, est sicut β ad δ, sic ε, ad λ, igitur qui ex β, λ, ei qui ex δ, ο, est æqualis. Sed qui ex δ, ο, ei qui ex π, ο, est æqualis, & qui ex π, ο, igitur, ei quiex β, λ, est æqualis. Est igitur sicut π ad β, sic λ ad ο, est que π, ipsi β idem, & λ, igitur ipsi ο est idem, quod est impossibile. Nā ο nulli expositorū supponitur idem: igitur ipsum ζ η, aliquis numerus non metitur præter α, ζ, γ, δ, ε, θ, κ, λ, μ, & unitatem, & ostensum est quod ζ η, ipsis α, β, γ, δ, ε, θ, κ, λ, μ, & unitati est æqualis, perfectus autem numerus est (per diffinitionem) qui suis partibus est æqualis, perfectus igitur est ζ η, quod ostendere oportuit.*

NONI LIBRI FINIS

EVCLIDIS MEGARENSIS GRAECI PHILOSOPHI, GEOMETRICORVM ELEMENTORVM LIBER DECIMVS.

Ex Campano

Diffinitiones

Vantitates quibus fuerit una quantitas communis eas numerans, dicentur communicantes. 2 Quibus uero non fuerit una communis quãtitas eas numerans, dicentur incommenſurabiles. 3 Lineæ in potentia communicantes dicuntur, quarum ſuperficies quadratas una communis ſuperficies numerat. 4 Lineæ incommenſurabiles in potentia dicũtur, quarum ſuperficies quadratas non numerat una communis ſuperficies. Quæ cum ita ſint, manifeſtum eſt quia omni lineæ poſitæ, multæ aliæ ſunt incõmenſurabiles, quædam in longitudine tantum, quædam in longitudine & potentia. 5 Omnis autem linea cum qua ratiocinamur poſita, uocetur rationalis. 6 Lineæq; ei communicantes, dicuntur rationes. 7 Eidem autem incommunicantes, dicuntur irrationales ſiue ſurdæ. 8 Omnis uero quadrata ſuperficies de qua per hypotheſin rationamur, dicitur rationalis. 9 Superficies uero ei communicantes, dicuntur rationales. 10 Eidem autem incommenſurabiles ſuperficies, dicuntur irrationales ſiue ſurdæ. 11 Latera uero quæ in illas quadratas poſſunt, dicuntur irrationalia.

Eucli. ex Zamb.

Diffinitiones

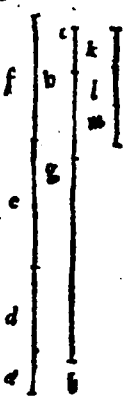
Ommenſurabiles magnitudines dicuntur, quas eadẽ menſura dimetietur. 2 Incommenſurabiles autem, quæ ſub nullius communis menſuræ dimenſionem cadunt. 3 Rectæ lineæ potentia commenſurabiles ſunt, quando quæ ab ipſis quadrata, eadem area dimetitur. 4 Incommẽſurabiles autem, quando nulla area communis menſura eſſe poteſt eorum quæ ex ipſis ſunt quadratorũ. His expoſitis indicatur, quod propoſita recta linea hoc eſt à qua & cubitales, & palmi, & digitales, ac pedales ſumuntur menſuræ, ipſi ſunt rectæ lineæ multitudine infinitæ commenſurabiles & incommenſurabiles. Commenſurabiles quidem, aut potentia tantum, aut potentia & longitudine ſimul. Incommenſurabiles uero, aut longitudine tantum, aut longitudine & potentia ſimul. 6 Vocatur igitur ipſa quidem propoſita recta linea, rationalis. 7 Et quæ huic commenſurabiles ſiue longitudine & potentia, ſiue potentia tantum, rationales. 8 Quæ autem incommenſurabiles per utrunque, hoc eſt longitudine & potentia, irrationales appellantur. 9 Et quod quidem à propoſita recta linea quadratum, rationale.

10 Et quæ huic commenſurabilia, rationalia. 11 Et quæ huic incõmenſurabilia, irrationalia dicuntur. 12 Et ipſorum (ſi quadrata fuerint latera, ſin autem, alia quæpiam rectilinea, ipſa potentes æqualiaq; ipſis quadrata deſcribentes, irrationales uocentur.

Eucli. ex Camp. *Propoſitio* 1

1 SI duabus quantitatibus inæqualibus propoſitis maius dimidio à maiori detrahatur, itemque de reliquo maius dimidio dematur, deinceps quoque eodem modo, neceſſe eſt ut tandem minore poſitarum minor quantitas relinquatur.

CAMPANVS Sint duæ quantitates inæquales a & b c, b c maior: dico quod toties poteſt maius dimidio detrahi ab ipſa b c uel, eius reſiduo, quod neceſſe erit reliqui quãtitatem minorẽ eſſe a, Multiplicetur enim a toties quouſque excedat b c, ſitq; eius multiplex d e f maius b c. Detrahatur itaq; ab ipſa b c, maius dimidio, quod ſit b. d. itẽq; ex reſiduo quod eſt g e, maius dimidio, quod ſit g h, hoc quoque toties fiat, quouſque b c diuiſa ſit in tot partes quoties a continetur in d e f. Dico tunc quod ultimũ reſiduũ ut eſt hic h c, eſt minus a. Multiplicetur nãque h c, quoties eſt multiplicata a in d e f. ſitque eius multiplex k l m. Quia igitur una quæq; quantitatũ k. l, m, eſt æqualis h c, ſequitur ut & k ſit minor b g, ſed & l, minor g h, at quia m eſt æqualis h c, erit per conceptionem k l m minor b c. quare minor d e f. Cũ ſit ergo d e f ad a ſicut k l m ad h c, ſitque d e f maior k l m. ſequitur per 14 quinti, quod a ſit maior h e, quod eſt propoſitum. Idemq; ſequitur, ſi a maiori dimidium demat̃ur itemq; de reliquo dimidium, fiatq; toties quouſque maior diuidatur in tot partes quoties continetur minor in quolibet ſuo multiplice maiorem poſitarum quantumlibet excedente.

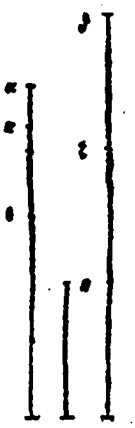

CAMPANI *annotatio*, Attendere autem oportet, quod huic propoſitioni uidetur decima quinta tertij contradicere, proponens angulum contingentiæ minorem fore quolibet angulo à duabus lineis rectis contento. Poſito enim angulo quolibet rectilineo, ſi ab ipſo maius dimidio dematur, itemq; de reſiduo maius dimidio, neceſſe uidetur hoc toties poſſe fieri quouſque angulus rectilineus minor angulo cõtingentiæ relinquatur, cuius oppoſitum 15 tertij ſyllogizat. Sed hi nõ ſunt uniuoce anguli, non enim eiuſdem ſunt generis ſimpliciter curuum & rectum. At uero nec angulum contingentiæ toties contingit ſumi, ut qualencunque rectilineum excedat, quod neceſſarium eſt (ut ex præhabita demonſtratione patet) ad hoc ut conſequens ex antecedente ſequatur. Planum ergo eſt etiam quemlibet angulum rectilineum, infinitis angulis contingentiæ eſſe maiorem.

Eucli. ex Zamb. *Theorema* 1 *Propoſitio* 1

12 Duabus magnitudinibus inæqualibus expoſitis, ſi à maiore auferatur maius quàm dimidium, & eius quod relictum eſt maius quàm dimidium, idque ſemper fiat, relinquetur quædam magnitudo minor minore magnitudine expoſita.

THEON ex Zãb. *Sint binæ magnitudines inæquales α β, γ, quarũ maior ſit α β. Dico quod ſi ab ipſa α ε, auferatur maius quàm dimidium, & reliqui maius quàm dimidiũ, & hoc ſemper fiat, relinquetur quædam magnitudo minor minore magnitudine expoſita γ. Et quoniam minor eſt γ, igitur γ, multiplicata, maior tandem erit quàm α β, multiplicetur, & eſto δ ζ, ipſius quidem γ, multiplex, maior autem quàm α β. Diuidatur̃q; δ ζ, in æquales ipſi γ, hoc eſt δ η, η ζ, & auferatur̃q; ab ipſa α β, maius quàm dimidium, ε θ, & ab ipſa α θ, maius quàm dimidiũ, hoc eſt θ ι, & hoc fiat ſemper, quoad quæ in α ε, ſunt diuiſiones æquales ſint multitudine eis quæ in ipſo δ ζ, ſunt diuiſionibus, ſintque igitur α κ, κ θ, & θ β, diuiſiones, æquales exiſtentes multitudine ipſi θ δ η, η ζ, & ι ζ. Et quoniam maior eſt δ ζ, quàm α β, ablatumq; eſt ab ipſa δ ζ, minus, quàm dimidiũ hoc eſt ζ, η, ab ipſa autem α ε, maius quàm dimidium ε θ, reliquum igitur θ δ, reliquo β α, maius eſt. Et quoniam maius eſt η δ, quàm θ α, ablatũq; ab ipſa η δ, dimidium hoc eſt η ζ. ex ipſa autem α θ, maius dimidio hoc eſt θ ι, reliquum igitur*

δ ζ, reliquo α ν, maius est. Aequale autē est δ ζ ipsi γ, & γ igitur, ipso α ν, maius est, minus igitur est α ν, ipso γ. Relinquitur igitur ex α β, magnitudine ipsa α ν magnitudo, minor existēs minore exposita magnitudine γ, quod oportuit demōstrare. Similiter quoque ostendetur si dimidia sublata fuerint.

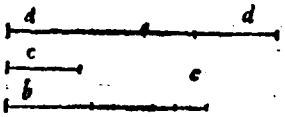
ALITER idem ostendere. Constent binæ magnitudines inæquales α, ε, γ. Sit autem γ minor. Et quoniam minor est γ, igitur γ multiplicata, maior erit tandem quàm α β, multiplicetur, & esto ζ μ, ipsius γ multiplex. Diuidaturque ζ μ, in ipsi γ æqualia, hoc est μ θ, θ ν, ν ζ. Et ab ipsa α β, auferatur maius quàm dimidiū β ξ, & ex ipsa ξ δ, maius quàm dimidium, hoc est ξ δ, & hoc fiat, quoad quæ in ipsa ζ μ, diuisiones, æquales sint ipsis quæ sunt in α β, diuisionibus, fiant autem sicut ε ξ, δ σ, & σ α. Et ipsi δ α, unaquæque ipsarum α λ, λ ν, & ν ζ, esto æqualis, & hoc fiat, quoad diuisiones quæ sunt in α ζ, fiant æquales eis quæ sunt in μ ζ. Et quoniam β ξ, maior est quàm dimidium ipsius α β, ipsa ε ξ, maior est quàm ξ α, multo maior igitur est ε ξ, quàm δ α. Sed ipsi δ α, æqualis est α λ, igitur β ξ, maior est quàm ν ζ. Rursus quoniā δ ξ, maior est quàm dimidiū ipsius ξ α, ipsa igitur δ ξ maior est quàm δ α, sed ipsa δ α, æqualis est ipsi λ ν, igitur ipsa δ ξ, maior est quàm λ ν. Tota igitur δ β, maior est quàm ζ λ. Sed ipsa δ α, æqualis est ipsi ν α. Tota igitur α ε, maior est quàm α ζ. Sed ipsa α ζ, maior est quàm β α, multo maior igitur est μ ζ, quàm α ζ. Et quoniā ζ ν, ν λ, & λ α, sibi inuicē sunt æquales, & μ θ, θ ν, & α ζ, sibi inuicē sunt æquales & æqualis est multitudo ipsarū quæ in μ ζ, multitudini ipsarū quæ in α ζ, est igitur sicut α λ, ad ζ α, sic λ ν, ad ν θ, & ν ζ, ad θ μ, igitur (per 12 quinti,) sicut α λ, ad ζ α, sic ζ α, ad ζ μ. Maior autē est ζ μ, quàm α ζ, maior igitur est & ζ ν, quàm λ α. At ζ ν, æqualis est ipsi α λ, ipsi α δ. Igitur γ maior est quàm α δ. Quod oportuit demonstrare.

Eucli. ex Camp. Propositio 2

2 SI fuerint duæ quantitates inæquales, detrahaturq; à maiori æquale minori donec minus eo supersit, ac deinde à minori ipsius reliqui æquale dematur donec minus eo relinquatur, denuo quoq; reliquo primo æquale reliqui secundi donec minus eo supersit auferatur. & in huiusmodi continua detractione nullum reliquum quod ante relictum numeret inueniatur, eas duas quantitates incommensurabiles esse necesse est.

CAMPANVS Simile huic proposuit prima septimi in numeris. Sint duæ quantitates inæquales a & b maior a, quibus (si fiat reciproca quoad potest detractio) nō occurrat (etiam si infinities fiat) aliqua quantitas detractionem impediens, siue ante relictum numerans, dico eas incommensurabiles esse. Si autem sint cōmensurabiles, sit cōmunis earum mēsura c. Detrahatur igitur b, ex a quoties potest, sitq; residuū d, quod residuum detrahatur ex b quoties potest. & sit residuum e. Fiatq; toties ista detractio, quousq; ex alterutra duarū quātitatū a & b, remaneat minus c, hoc enim necesse est esse possibile per præcedentē, sitq; hic e minus c. Cū igitur c mēsuret b detractam ab a. & etiam a, mensurabit per conceptionem, d residuum, ideoq; cum mensuret d detractum ab ipso b, & etiā ipsum b, mēsurabit e, residuum, sed erat minus c, maior ergo quantitas, mensurat minorem, quod est impossibile.

Eucli. ex Zamb. Theorema 2 Propositio 2

2 Si duabus magnitudinibus inæqualibus expositis: sublata semper minore à maiore reliqua minime metiatur præcedentem, incommēsurabiles erunt ipsæ magnitudines.

THEON ex Zamb. Duabus enim magnitudinibus inæqualibus existentibus α ε, γ δ, & existente minore ipsa α β, sublata semper minore ipsa α ε, à maiore γ δ, reliqua nequaquā metiatur præcedentem. Dico quod incommensurabiles sunt ipsæ α ε, γ δ, magnitudines. Si enim sunt commensurabiles metiatur (per 1 diffinitionem decimi,) eas aliqua magnitudo, metiatur si possibile est, & esto ζ, & α β, ipsam δ ξ metiens, relinquat seipsa minorem γ ξ. At γ ξ ipsam β α metiēs: (per 1 decimi,) relinquat seipsa minorem α ν, & hoc semper fiat, quoad sumpta fuerit quædā magnitudo quæ sit minor quàm ζ, fiat, & (per præcedentem) sumatur α ν, minor quàm ζ. Quoniam igitur ζ ipsam α β metitur, sed α ε ipsam δ ξ metiuntur igitur ζ ipsam δ ξ, metietur, metitur autem & totam γ δ, igitur & reliquam γ ξ metietur. Sed γ ξ, ipsam β α, metitur, & ζ, igitur ipsam ε α metitur, metitur autem & totam α β, & reliquam igitur α ν metietur, maior minorem, quod est impossibile. Ipsas igitur α ε, γ δ, nulla metietur magnitu

do. Incommensurabiles igitur sunt ipsæ α β, γ δ, magnitudines. Si binæ igitur magnitudines inæquales exponantur auferaturq; semper à maiore minor, & reliqua tamen præcedentem non metiatur, ipsæ magnitudines erunt incommensurabiles, quod oportuit demonstrare.

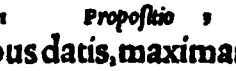
Eucli. ex Camp. Propositio 3

3 PRoposítis duabus quantitatibus inæqualibus communicantibus, maximam quantitatem communiter eas numerantem inuenire.

CORRELARIVM

Ex hoc itaque manifestum est, quæ duas metitur quãtitates, maximam quoque communiter ambas metientem metiri.

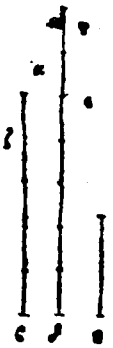
CAMPANVS. Huius demonstrationem, si septimi non ignoras, non potes ignorare. Si enim numeri nomen in quantitatis nomen conuertas, idem prorsus hic & illic efficies, processus enim utrobique idem erit.

Eucli. ex Zamb. Problema 1 Propositio 3

5 Duabus magnitudinibus commensurabilibus datis, maximam earum communem inuenire mensuram.

THEON ex Zamb. Sint datæ binæ magnitudines commensurabiles α β, & γ δ, quarum minor sit α β, oportet iam ipsarum α ε, & γ δ, maximam communem inuenire mensuram. Igitur α β, aut metitur ipsam γ δ, aut nõ. Si enim metitur, metitur autem & seipsam, igitur α ε, ipsarum α β, & γ δ communis est dimẽsio. Et manifestum est quod & maxima, maior nam; ipsa α ε, magnitudine, ipsam α β, non metietur. Non metiatur autem α ε, ipsam γ δ. Sublata igitur semper minore à maiore, id quod relinquitur metietur quandoq; præcedentem, eo quia ipsæ α ε, γ δ, sunt commensurabiles, & α ε, ipsam ι δ metiens relinquat se ipsa minorem ι γ, at ι γ, ipsam ζ ε, metiens relinquat se ipsa minorem, hoc est ζ α, at ζ α, ipsam γ ι metiatur. Quoniam igitur α ζ, ipsam γ ι metitur, sed γ ι, ipsam ζ β metitur, & α ζ, igitur ipsam ζ ε metietur. Metitur autem & seipsam, & totam igitur α β metietur ipsa α ζ. Sed α ε, ipsam δ ι metitur, igitur α ζ, ipsam ι δ metietur, metitur autẽ & γ ι, & totam igitur γ δ metitur. Igitur α ζ, ipsas α β, & γ δ metietur, igitur α ζ, ipsarum α ε, & γ δ, cõmunis est dimensio. Aio quoque quod & maxima, si enim non erit aliqua magnitudo maior ipsa α ζ, quæ ipsas α β, & γ δ, metietur. Sitque, inquam, η. Quoniam igitur η ipsam α β, metitur, sed α β ipsam ι δ metitur, & η igitur ipsam ι δ metietur. Metitur autem & totam γ δ, & reliquam igitur γ ι metietur ipsa η. Sed γ ι, ipsam ζ β, metitur, igitur & η, ipsum ζ ε metietur, metitur autem & totam α ε, & reliquã igitur α ζ metietur, maior minorem, quod est impossibile. Igitur maior aliqua magnitudo ipsa α ζ, ipsas α ε & γ δ magnitudines non metietur. Igitur α ζ, ipsarum α β, & γ δ, maxima communis dimensio est. Duabus igitur magnitudinibus commensurabilibus datis α β, & γ δ, maxima communis dimensio inuenta est α ζ, quod fecisse oportuit.

CORRELARIVM. Ex hoc manifestum est, quod si magnitudo binas magnitudines mẽsa fuerit, & maximam earum communem dimensionem metietur.

Eucli. ex Camp. Propositio 4

4 PRoposítis tribus quantitatibus communicãtibus, maximam eas communiter numerantem inuenire.

CAMPANVS Hæc ex tertia septimi, sic patet, sicut præmissa ex secũda. Simulq; correlarium ex hac deduces, ut illic ex secunda deductũ est.

Eucli. ex Zamb. Problema 2 Propositio 4

4 Tribus magnitudinibus commensurabilibus datis, maximam earum communem mensuram inuenire.

THEON ex Zamb. Sint datæ tres magnitudines commonsurabiles α, ε, γ, oportet iam ipsarum α, ε, γ, maximam communem mensuram inuenire. Sumatur enim (per 3 decimi) ipsarum duarum α, ε, maxima communis mensura, sitq; illa δ. Igitur δ ipsam γ aut metitur, aut non metitur, metiatur primum. Quoniã igitur δ ipsam γ metitur, metitur autem & ipsas α ε, igitur δ ipsas α, ε, γ, metitur. Igitur δ, ipsarum α, β, γ, cõmunis dimensio est. Et manifestum quod maxima, maior nam; quàm δ magnitudo, ipsas α, ε, γ, non metietur. Si enim possibile, metiatur ipsas, α, β, γ, magnitudine δ maior ipsa ι. Et quoniam ι, ipsas α, ε, γ metitur, metitur & ipsas α, ε, & ipsarum igitur α ε maximam communem mensuram metietur, hoc est ipsam δ, maior uidelicet minorem quod est impossibile.

Non metiatur iam δ ipsam γ. Dico primum quod commensurabiles sunt ipsæ γ, δ. Quoniã enim α β γ δ

commensurabiles sunt ipsæ ζ,ε,γ,metietur eas aliqua magnitudo,quæ uidelicet & ipsas ζ,ε,metietur,quare & ipsarum α, ε,maximam communem mensuram δ,metietur (per correlarium præcedentis,metitur autem & γ, quare dicta aliqua magnitudo metietur ipsas γ,δ. Cõmẽsurabiles igitur sunt ipsæ γ δ. Sumatur (per 3 decimi, carũ cõmunis maxima dimensio,sitq; ι. Quoniam igitur ι ipsam δ,metitur,sed δ ipsas α,ε.metitur,& ι igitur α, β, metitur,metitur autem & γ. Igitur ι, ipsarum α,ε,γ,communis est mensura. Dico quod & maxima. Si enim possibile,sit magnitudo ξ,minor quàm ι,metiaturq; ξ ipsas α,β,γ. Et quoniam ξ ipsas α,ε,γ,metitur,metitur & ipsas α,ε,& ipsarum igitur α,ε,(per præcedens correlarium) maximam communem mensuram metietur. At ipsarum α,ε,maxima communis mensura est λ, Igitur ξ ipsum δ,metitur,metitur autem & γ,igitur ξ ipsas γ,δ metitur.& ipsarum ergo γ,δ, maximam communem mensuram (per præcedens correlarium) metietur ξ,maxima uero communis mensura ipsarum γ δ,est ι,igitur ξ ipsam ι metitur maior minorem,quod est impossibile. Ipsa igitur magnitudine ι,maior aliqua magnitudo,ipsas α,ε,γ,non metitur. Igitur ι.ipsarum α,ε,γ,maxima communis est dimensio,si non metiatur δ ipsam γ. si autem metiatur, ipsa est δ. Tribus igitur magnitudinibus commensurabilibus datis,maxima communis earum dimensio inuenta est,quod α β γ δ ι ξ fecere oportebat.

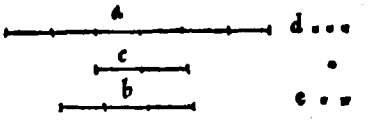

COROLARIVM. Ex hoc proinde manifestum est,quod si magnitudo tres magnitudines mensa fuerit,& maximam quoque earum communem dimensionem metietur. Similiterq; & in pluribus & communis maxima mẽsura,& subinde correlarium,inuenietur.

Eucli.ex Camp. Propositio 5

5 OMnium duarum quantitatum communicantium est proportio tanquam numeri ad numerum.

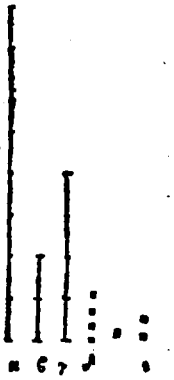
CAMPANVS Sint duæ quantitates a & b,communicantes. Dico quod earum proportio est sicut alicuius numeri ad alium numerum. Sit enim c maxima quantitas communiter mensurans a & b,reperta ut docet secunda huius,quæ mensuret a secundum numerum d,& b secundum numerũ e,eritq; a ad c ut d ad unitatem,eo quod sicut a est multiplex c,ita d est multiplex unitatis,ac c ad b,ut unitas ad e,quoniam sicut c est submultiplex b,ita unitas est sub multiplex e,igitur per æquam proportionalitatem a ad b,ut d ad e,quod est propositum.

Eucli.ex Zamb. Theorema 3 Propositio 5

5 Commensurabiles magnitudines,adinuicem rationem habent quam numerus ad numerum.

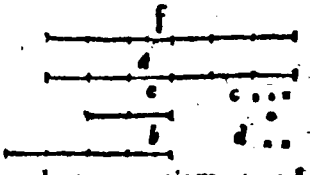
THEON ex Zamberto. Sint commensurabiles magnitudines α,ε. Dico quod α ad ε,rationem habet, quam numerus ad numerum. Quoniam enim commensurabiles sunt α,ε, metietur eas aliqua magnitudo,metiatur,& esto γ, Et quoties γ ipsam α,metitur.tot unitates sint in δ,quoties autem γ ipsum ε metitur,tot unitates sint in ι. Quoniam igitur γ ipsum α metitur per eas quæ in δ sunt unitates & unitas metitur ipsum δ per eas quæ in ipso sunt unitates,æque igitur unitas ipsum δ metitur numerum,& γ magnitudo ipsam α,est igitur sicut γ ad α,sic est unitas ad λ, contra igitur (per correlarium 4 quinti) sicut α ad γ,sic δ ad unitatem. Rursus quoniam γ ipsam ε metitur per eas quæ in ι sunt unitates,metitur autẽ & unitas ipsum ι per eas quæ in eo sunt unitates,æque igitur unitas ipsum ι metitur.& γ ipsum ε, Est igitur (per idem) sicut γ ad β,sic est unitas ad ι. Patuit autẽ quod & sicut α ad γ,sic δ ad unitatem,ex æquali igitur (per 11 quinti,) est sicut α ad β,sic est δ numerus ad ι numerum. Commensurabiles igitur magnitudines α,ε,adinuicem rationẽ habent,quam numerus δ ad numerum ι,quod oportebat demonstrare.

Eucli.ex Camp. Propositio 6

6 SI fuerint duæ quãtitates quarũ sit proportio unius ad alterã tanquam numeri ad numerum,eas duas communicãtes esse necesse est.

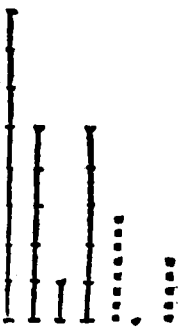
CAMPANVS. Hæc est conuersa prioris. Vt si sit a ad b sicut numerus e ad numerum d,erunt duæ quãtitates a & b cõmuuicantes. Sit enim e toties mensurans b, quoties est unitas in d,& toties mensurans f. quoties unitas in c. Cum sit igitur f ad e ut c ad unitatem. ac e ad b ut unitas ad d, erit per æquam proportionalitatem f ad b ut c ad, quare etiam ut a ad b,Igitur per primam partem 9 quinti,f est æqualis a. Cum itaque e mensuret f, per

conceptionem mensurabit a, igitur a & b communicantes: mensurabat enim & b, quod est propositum. *Eucli ex Zamb* *Theorema 4* *Propositio 6*

6 Si binæ magnitudines adinuicem rationem habuerint quam numerus ad numerum, commensurabiles erunt ipsæ magnitudines.

THEON ex Zamberto. *Binæ enim magnitudines α, β, ad inuicem rationem habeant, quam numerus δ ad numerũ ε. Dico quod commẽsurabiles sunt ipsæ α, β, magnitudines. Quot enim sunt in ipso α unitates, in tot æquales diuidatur (per 9 sexti ipsa α, & uni earum æqualis esto γ. Quot autem unitates sunt in ε, ex totidẽ magnitudinibus ipsi γ æqualibus cõponatur ζ. Quoniã igitur quot sunt unitates in ipsa δ, tot magnitudines sunt & in ipsa α, æquales ipsi γ, qualis igitur pars est ε, unitas ipsius δ, talis pars est & γ ipsius α, est igitur sicut γ ad α sic ε, unitas ad ipsum δ. Metitur autem ε, unitas ipsum δ numerũ, metitur igitur & γ, ipsum,* ἀνάπαλιν *α. Et quoniã est sicut γ ad α, sic est ε unitas ad numerum δ, & contra (per correlarium 4 quinti,) sicut est α ad γ, sic est δ numerus ad ε unitatem. Rursus quoniam quot unitates sunt in ε, tot sunt & in ipsa ζ, æquales magnitudines ipsi γ, est igitur sicut γ ad ζ, sic ε unitas ad ζ numerum. Patuit autem & sicut α ad γ, sic est δ ad unitatem ε. Ex æquali igitur (per 22 quinti,) est sicut α ad ζ, sic est δ ad ε. Sed sicut δ ad ε, sic est α ad ε. Igitur (per 11 quinti,) & sicut α ad β, sic est & α ad ζ. Igitur α, ad utrãq; ipsarũ β, ζ, eandem habet rationem, æqualis (per 9 quinti,) igitur est β, ipsi ζ, metitur aũt γ, ipsam ζ, metitur igitur & β, sed & ipsam α. Igitur γ, ipsas α, ε, metitur. Cõmẽsurabilis igitur est α ipsi ε. Si binæ igitur magnitudines adinuicem rationem habuerint quam numerus ad numerum, commensurabiles erunt ipsæ magnitudines, quod erat ostendendum.*

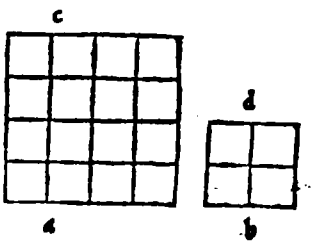

CORRELARIVM. *Ex hoc proinde manifestum est, si fuerint bini numeri δ, ε, & recta linea sicut α, quod datur & factu est possibile sicut numerus ad numerum sic recta linea ad rectam lineã. Si autem ut ipsarum α, ζ, media proportionalis sumpta fuerit, sicut β, erit sicut α ad ζ, sic quod ex ipsa α, ad id quod ex ipsa ε, hoc est sicut prima α ad terciam ζ, sic quod α prima ad id quod ex secũda simile similiterq; descriptum, (per correlariũ 19 sexti.) Sed sicut α ad ζ, sic est δ numerus ad ε numerum fit igitur sicut δ numerus ad ε, numerum, sic quod ex α, recta linea ad id quod ex β, recta linea.*

ALITER *idem ostendere. Binæ enim magnitudines α, β, adinuicem rationem habeant, quam numerus γ ad numerum δ, dico quod ipsæ magnitudines sunt commensurabiles. Quot enim sunt in ipso γ unitates, in tot æqualia diuidatur α, & uni earum æqualis esto ε. Est, igitur sicut unitas ad γ numerum, sic est ε ad α, est autem & sicut γ ad δ, sic α ad ζ, ex æquali igitur (per 22 quinti) est sicut unitas ad ipsum δ numerum, sic est ε ad ζ, metitur autem unitas ipsum δ metitur igitur ε ipsum ζ, metitur aũt & α, quoniam unitas ipsum ε. Igitur ε, utramq; ipsarum α, ζ, metiitur. Ipsæ igitur α, β, commẽ surabiles sunt, & ε, ipsarum cõmunis est dimẽsio.* *Eucli. ex Camp.* *Propositio 6*

6 OMnium duarũ superficierum quadratarum quarum latera in longitudine cõmunicant, est proportio unius ad alteram, tanquã numeri quadrati ad numerum quadratum. Si uero fuerit proportio superficiei quadratæ ad superficiẽ quadratam tanquã proportio numeri quadrati ad numerũ quadratũ, erũt latera earũ in lõgitudine cõmunicantia. Quod si fuerit proportio superficiei quadratæ ad superficiẽ quadratã, nõ uelut numeri quadrati ad numerum quadratum, latera earum erunt in longitudine incommensurabilia.

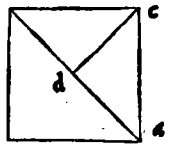

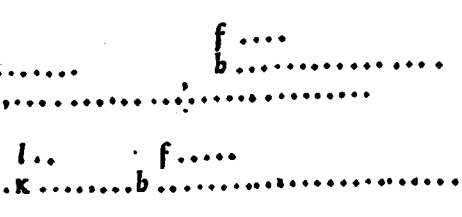
CAMPANVS. *Sint a & b, duæ lineæ quadratæ, quarũ quadrata sint c & d. Dico quod si a & b cõmunicant in lõgitudine, erit proportio c ad d sicut numeri quadrati ad numerũ quadratũ, & econuerso. Si autem proportio c ad non sit sicut nũeri quadrati ad numerũ quadratũ, a & b erũt incõmẽsurabiles in lõgitudine, & ecõuerso. Verũtamẽ istud argumẽtũ quartũ nõ proponit. Primũ patet sic. Si a & b cõmunicant in longitudine, ipsæ per 5 erunt in proportione duorum numerorum qui sint e & f, quorũ quadrati sint g & h. Quia ergo est c ad d sicut a ad b proportio duplicata per 18 sexti, sequitur, ut sit etiam e ad d sicut e ad f duplicata, sed etiã est per 11 octa-*

ui

ui,g ad h ut e ad f,duplicata,ergo c ad d,ſicut g ad h,quod eſt primum. Secundum ſic. Sit c ad d,ſicut g numerus quadratus ad h numerum quadratum,dico quod a & b erũt in longitudine communicantes. Cum enim ſit c ad d ut a ad b,duplicata per 18 ſexti,& g ad h per 11 octaui ut e ad f duplicata,quare & ſimpla a ad b ſicut ſimpla e ad f: per 6 igitur ſunt a & b communicantes,quod eſt ſecundum. Tertium uero patet ex primo à deſtructione conſequentis. Similiter quartum patet ex ſecundo,à deſtructione conſequentis,

CAMPANI *annotatio.* Ex tertia parte huius,nota diametrum eſſe incommenſurabilem coſtæ. Cum enim ſit quadratum diametri duplum quadrato coſtæ, dupla uero proportio nõ ſit ſicut numerorum quadratorum,ſequitur diametrum eſſe incommenſurabilem coſtæ in longitudine. Alioqui cum quaternarius ſit numerus quadratus,eſſent omnes pariter pares,quadrati,etiã aliſ infiniti qui non ſunt quadrati. Ducit autem Ariſtoteles ad iſtud inconueniens,ſi diameter ponatur commenſurabilis coſtæ, quod impar numerus erit æqualis pari, quod ſic patet. Sit enim diameter a b commenſurabilis lateri a c,eritque per 5 a b ad a c,ſicut aliquis numerus ad alium. Sint ergo hi numeri e & f,qui ſint minimi in ſua proportione,eritque ob hoc, alter eorum impar. Si enim uterque par,non erunt minimi,quadrati quoque eorum ſint g & h,ſi ergo e eſt impar,erit quoq; ex 30 noni g impar,ſit itaq; K duplus ad h, eritque K ex diffinitione par. Quia igitur a b ad a c ut c ad f,erit per 8 ſexti,& 11 octaui quadratũ a b ad quadratum a c per penultimã primi. Et quia etiã K eſt duplus ad h,ſequitur per 9 quinti ut g nũerus impar ſit æqualis k nũero pari. Quod ſi e ſit par,& f impar,erit proportio f ad dimidium e quod ſit l,ſicut a c ad dimidium a b, quod ſit a d,& ideo erit proportio quadrati a c ad quadratũ a d, ſicut proportio numeri h qui eſt impar per 30 noni ad quadratũ nũeri l,qui ſit m,cui K ponatur eſſe duplus,eritq; K per diffinitionẽ,par. At quia quadratũ a c eſt duplũ ad quadratũ a d per penultimam primi,erit h duplus ad m,cũque K ſit etiam duplus ad m,erit per 9 quinti numerus impar b æqualis k numero pari,quod eſt propoſitum.

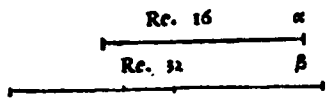

Sequentia duo ex Zamberto Theoremata. in Campano nihil reſpondens habent,

Eucli. ex Zamb. Theorema 5 Propoſitio 7 Converſa quintæ.

7 **Incommenſurabiles magnitudines adinuicem rationem non habent, quam numerus ad numerum.**

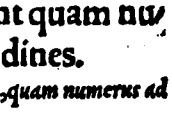
THEON ex Zamberto. *Sint incommenſurabiles magnitudines, α, β. Dico quod α, ad ε, rationem nõ habet quam numerus ad numerum. Si enim habet α ad β, eam rationem quam numerus ad numerum, commenſurabilis erit α ipſi β, (per ſextam decimi Non eſt autem, igitur α ad ε rationem non habet, quam numerus ad numerum. Incommenſurabiles igitur magnitudines rationem non habent adinuicem, quam numerus ad numerum, quod oportuit demonſtraſſe.*

Eucli. ex Zamb. Theorema 16 Propoſitio 8 Converſa ſextæ

8 **Si binæ magnitudines adinuicem rationem non habuerint quam numerus ad numerum incommenſurabiles erunt ipſæ magnitudines.**

THEON ex Zamb. *Binæ enim magnitudines α, β, adinuicem non eam habeant rationem, quam numerus ad numerum. Dico quod ipſæ α, ε, magnitudines ſunt incommenſurabiles. Si enim commenſurabilis eſt α ipſi β, rationem habebit quam numerus ad numerum (per quintam decimi) non habet autẽ. Incõmenſurabiles igitur ſunt ipſæ α, ε, magnitudines. Si binæ igitur magnitudines, & quæ ſequuntur reliqua, quod erat oſtendendum.*

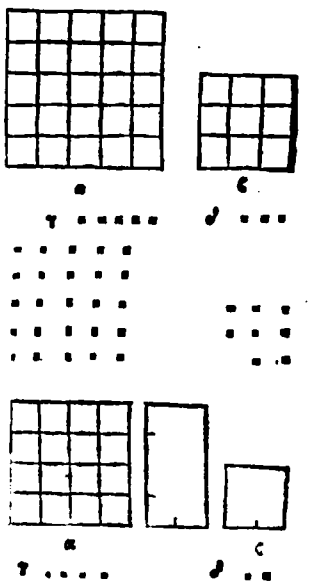

Eucli. ex Zamb. Theorema 7 Propoſitio 9

9 **A lõgitudine cõmẽſurabilib⁹ rectis lineis quadrata, adinuicẽ rationẽ habẽt quàm**

quàm quadratus numerus ad quadratum numerum. Et quadrata adinuicem rationem habentia quam quadratus numerus ad quadratum numerum, latera quoque habebunt longitudine cõmenſurabilia. A longitudine uero in commenſurabilibus rectis lineis quadrata, adinuicem rationẽ non habent quam quadratus numerus ad quadratum numerum. Et quadrata adinuicem rationem non habentia quã quadratus numerus ad quadratum numerum, neque latera habebunt longitudine commẽſurabilia.

1 THEON ex Zamberto. Sint enim α, ϵ, longitudine commenſurabiles. Dico quod quadratum quod ex α, ad id quod ex β, quadratum rationem habet, quam quadratus numerus ad quadratum numerum. Quoniam enim commenſurabilis eſt α, ipſi β, longitudine, igitur α ad ϵ, rationẽ habet quam numerus ad numerum (per 5 decimi,) habeat, inquam quam γ, ad δ. Quoniam igitur eſt ſicut α ad ϵ, ſic eſt γ numerus ad δ numerum, ſed ipſius quidẽ α ad ϵ, rationis, dupla eſt ipſius α quadrati ad ipſius ϵ, quadratum ratio (ſimiles namque figuræ (per 19 ſexti & per correlarium primum 20 ſexti,) in dupla ſunt ratione ſimilis rationis laterum) ipſius autem γ, numeri ad δ, numerum rationis, dupla eſt ratio ipſius γ quadrati ad ipſius δ quadratũ (Binorum etenim quadratorum numerorũ (per 11 octaui,) unus medius proportionalis eſt numerus. & quadratus ad quadratũ duplam rationem habet quam latus ad latus: eſt igitur ſicut quadratum quod ex α, ad quadratum quod ex β, ſic ex γ, numero quadratus numerus ad eum qui ex δ, numero quadratum numerum.

ALITER idem demonſtrare. Quoniam enim commenſurabilis eſt α, ipſi β, rationem habet (per 5 decimi,) quam numerus ad numerum, habeat autem quam γ ad δ, & γ, ſeipſum multiplicans, efficiat ζ, ipſum autem δ multiplicans, efficiat ipſum ε, at δ, ſeipſum multiplicans, efficiat ipſum η. Quoniam igitur γ ſeipſum multiplicans ipſum effecit ζ, at multiplicans ipſum δ fecit ipſum ε, eſt igitur (per 17 ſeptimi) ſicut γ ad δ, hoc eſt ſicut α, ad ϵ, ſic eſt ζ ad ε. Sed ſicut α ad ϵ, ſic id quod ex α, ad id quod ſub α, ϵ, (per 1 ſexti.) Eſt igitur ſicut quod ex α, ad id quod ſub α, β, ſic ζ ad ε. Rurſus quoniã γ ipſum δ multiplicãs ipſum effecit ε, & aũt multiplicans ipſum effecit ε, eſt igitur (per 17 ſeptimi) ſicut γ ad δ hoc eſt α ad β, ſic eſt ε ad η. Sed ſicut α ad β, ſic eſt quod ſub α, ϵ, ad id quod ex β, eſt igitur ſicut id quod ſub α, ϵ, ad id quod ex β, ſic eſt ε ad η. Sed ſicut quod ex α, ad id quod ſub α, ϵ: ſic ζ ad ε, ex æquali igitur (per 22 quinti,) ſicut quod ex α ad id quod ex β, ſic eſt ζ, ad η, eſt autem uterque ipſorum ζ, η, quadratus, ζ quidem ab ipſo γ, at η, eſt ab ipſo δ. Quod igitur ex α, ad id quod ex β, eam habet rationem quam quadratus numerus ad quadratum numerum, quod oportebat demonſtrare.

2 Sed iam eſto ſicut quadratum quod ex α, ad id quod ex ϵ. ſic qui ex γ, quadratus ad eum qui ex δ quadratum. Dico quod α, ipſi ϵ, commenſurabilis eſt longitudine. Quoniam enim eſt ſicut quadratum quod ex α ad id quadratum quod ex β, ſic qui ex γ, quadratus ad eũ qui ex δ quadratum, ſed ipſius quidem quadrati quod ex α, ad id quod ex ϵ, ratio, eſt dupla eius quæ eſt ipſius α ad β, quadrati autem qui ex γ numero, ad eum qui ex δ numero quadratum (per undecimã octaui) ratio, dupla eſt eius rationis quæ eſt ipſius γ numeri ad ipſum δ numerum, eſt igitur ſicut α ab ϵ, ſic eſt γ numerus ad δ numerum. Igitur α ad β, eam habet rationem quàm γ numerus ad numerum. Commenſurabilis eſt igitur (per ſextam decimi, α, ipſi β longitudine.

ALITER idem demonſtrare. Sed habeat iam quod ex α, ad id quod ex ϵ, eam rationem quam quadratus numerus ζ ad quadratum numerum η. Dico quod commenſurabilis eſt α ipſi ϵ. Sit enim ipſius ζ, latus γ, ipſius autem η, ſit δ, & γ, ipſum δ multiplicans, ipſum efficiat ε. Ipſi igitur ζ, ε, η, continue ſunt proportionales, in ea quæ eſt ipſius γ ad δ ratione, (per 17 & 18 ſeptimi,) Et quoniam eorum quæ ex α, & β, medium proportionale eſt id quod ſub α ϵ, (per 17 ſexti) & ipſorum ζ, η, ipſe ε, eſt igitur ſicut quod ex α, ad id quod ſub α, β, ſic ζ ad ε, ſicut autem quod ſub α, ϵ. ad id quod ex β, ſic ε ad η. Sed ſicut quod ex β ad id quod ſub α, ϵ, ſic eſt α, ad β. Igitur α, & ϵ, commenſurabiles ſunt, rationem etenim habent, quam numerus ζ ad numerum ε, hoc eſt γ ad δ. Quod oportebat demonſtrare. Sed iam incommenſurabilis eſto α, ipſi β longitudine. Dico quod quadratum quod ex α ad quadratum quod eſt β eam non habet rationem, quam quadratus numerus ad quadratum numerum. Si enim quadratum quod ex α, ad id quadratum quod ex β, eam habet rationem quam numerus quadratus ad numerum quadratum, commẽſurabilis erit α ipſi ϵ, nõ eſt autem. Igitur quadratum quod ex α, ad id quadratum quod ex ϵ, (per præcedentẽ,) eã non habet rationem, quam quadratus numerus ad quadratum numerum.

α Re. 18 ϵ Re. 9

Rurſus quadratum quod ex α ad id quadratum quod ex ϵ rationem non habeat, quam numerus quadratus ad

numerum

numerum quadratum. Dico quod incommenſurabilis eſt α, ipſi β longitudine. Si enim fuerit commenſurabilis α ipſi β, quadratum quod ex α ad quadratum quod ex β, eam habebit rationem quam numerus quadratus ad numerum quadratum, non habet autem. Igitur commenſurabilis non eſt α ipſi β longitudine. Incommenſurabilis igitur eſt α, ipſi ε longitudine. A longitudine commenſurabilibus igitur quadrata, & quæ ſequuntur reliqua, quod demonſtraſſe oportuit.

CORRELARIVM

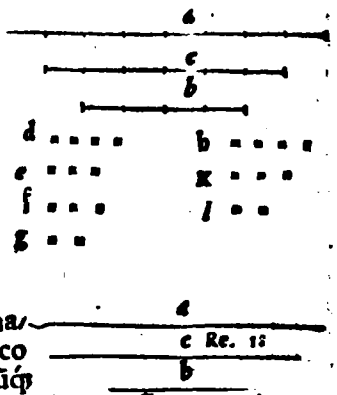
Et manifeſtũ eſt ex his, quod longitudine commenſurabiles rectæ lineæ, omnino ſunt potentia, quæ autem potentia, non omnino longitudine, longitudine uero incommenſurabiles, non omnino potentia, quæ autem potẽtia, omnino & longitudine.

Quoniam enim ex longitudine commenſurabilibus rectis lineis quadrata rationem habent quam quadratus numerus ad quadratum numerum, at quæ rationem habent quam numerus ad numerum, commenſurabilia ſunt (per 6 decimi,) longitudine igitur commenſurabiles rectæ lineæ, non ſolum longitudine ſunt commenſurabiles, ſed & potentia. Rurſus quoniam quæcunque quadrata rationem habent quam numerus ad numerum commenſurabilia ſunt (per 6 decimi.) at quatenus rationem habent quam quadratus numerus ad numerum quadratum eorum latera longitudine commenſurabilia ſunt, quæcunque igitur quadrata rationem non habent quam quadratus numerus ad quadratum numerum, ſed ſimpliciter quam aliquis numerus ad numerum, commenſurabilia potentia quidẽ habent latera, non autem & longitudine. Quare longitudine quidem commenſurabiles rectæ lineæ, omnino & potentia, quæ autem potentia, non omnino longitudine, niſi rationem habuerint eorum quadrata quàm quadratus numerus ad quadratum numerum. Dico iam quod & quæ longitudine incommenſurabiles, nõ omnino & potentia. Quandoquidem quadrata commenſurabilia, poſſunt rationem habere non quidem quam quadratus ad quadratũ, ſed ſimpliciter quam aliquis numerus ad numerum, & ob id potentia commenſurabilia latera habebunt. & longitudine incommenſurabilia. Quare quæ longitudine incommenſurabiles rectæ lineæ, non omnino & potentia. Sed longitudine exiſtentes incommenſurabiles poſſunt & potentia eſſe incommenſurabiles, ſi eorum quadrata ſint incommenſurabilia. Quæ autem potẽtia incõmenſurabiles, omnino & longitudine incommenſurabiles. Si enim longitudine commenſurabiles fuerint, erunt quoque & potentia commenſurabiles. Supponuntur autem & incommenſurabiles, quod eſt abſurdum. Quæ igitur potentia incommenſurabiles, omnino & longitudine.

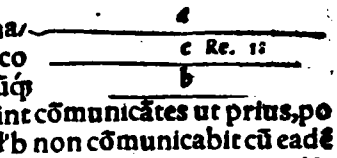
Eucli. ex Camp. Propoſitio 8

8 Si fuerint duæ quantitates uni quantitati cõmunicantes, ipſas quoq; inuicem commenſurabiles eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS Sit utraq; duarũ quantitatum a & b, cõmunicans quantitati c, dico a & b eſſe cõmẽſurabiles. Eſt enim per 5, a ad c, ſicut numerus ad numerũ, ſimiliter quoq; per eãdẽ, c ad b, ſicut nũerus ad numerũ. Sit itaq; numerus d ad numerũ e, ſicut a ad c, nũeruſq; f ad nũerũ g ſicut c ad b. At proportiones quæ ſunt d ad e & f ad g, continentur in tribus terminis qui ſunt h, k, l, ut docet 4 octaui. eritq; per æquã proportionalitatẽ, a ad b, ſicut h numerus ad l numerũ, per 6 igitur ſunt a & b, cõmunicãtes, quod eſt propoſitũ.

CAMPANI additio. Ex hac quoq; ſequitur, quod ſi fuerint duæ quãtitates ſibi inuicẽ cõmunicãtes, cuicũq; una earũ cõmunicat, & reliqua, & cuicũq; una nõ cõmunicat, nec reliqua. Sint enim duæ quãtitates a & b cõmunicantes: ponaturq; quælibet quantitas quæ ſit c, cũ qua cõmunicet a, dico q; b cõmunicabit cũ eadẽ, qd' ex hac octaua patet cũ utrũq; earũ cõmunicet cũ a, ex hypotheſi. Quod ſi iterũ a & b ſint cõmunicãtes ut prius, ponatur c quælibet quãtitas cũ qua nõ cõmunicet a, dico qd' b non cõmunicabit cũ eadẽ. Si enim c communicaret cum b, quum a quoq; per hypotheſin cõmunicet cum eodẽ, b eſſent per hanc octauã a & c cõmunicantes, ſed poſitum erat, quod non eſſent. Quare conſtat quod diximus.

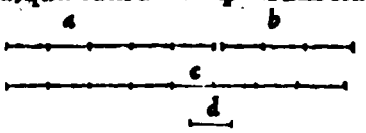

Eucli. ex Camp. Propoſitio 9

9 Si fuerint duæ quantitates communicantes, totum quoq; ex eis cõfectum utriq; earum erit communicans. Si uero fuerit totum utriq; earum commenſurabile, eruut ambæ commenſurabiles.

CAMPANVS. Sint duæ quãtitates a & b cõmẽſurabiles, dico totũ ex eis compoſitũ quod ſit c, utrique earũ eſſe commenſurabile, & econuerſo. Adhuc quoq; ſi totũ ex eis cõpoſitũ uni earum cõmunicet, dico qd' cõmunicabit alteri, & ipſe ſimiliter inter ſe etiã cõmu-

communicabunt. Idem quoque in contrario, ſi enim a & b ſint incommunicãtes. dico quod c utrique earum erit incommunicans, & econuerſo, ſi c alteri earum ſit incõmunicant, erit quoque incõmunicans & alteri, & ipſæ etiam inter ſe. Sint itaque primum a & b communicantes, ſitque earum communis menſura d, quæ cum utramq; earum numeret, per conceptiouem ſimilem antepenultimæ ſepti

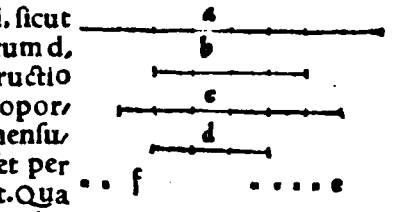

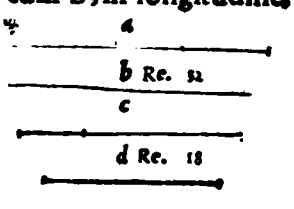
mi, numerabit & c. quare per diffinitionem c communicabit utrique earũ ſcilicet a & b. Ecõuerſo quoq; ſi c cõmunicet utrique earum, ſit omnium communis mẽſura d, conſtat itaque per diffinitionem, a & b communicantes eſſe. Sed communicet c cum altera earũ quæ ſit a, dico quod communicabit cũ b. & a etiam & b communicabunt adinuicem: ſit enim d communiter menſurans c & a. Quia igitur d menſurat totum & detractum, per conceptionem ipſa menſurabit reſiduum uidelicet b, per diffinitionem ergo, & c communicat cũ b, & a communicat quoque cum b.

CAMPANI *additio.* Si autem a & b ſint incommunicantes, erit c incommunicans utrique earũ. Si enim cum utraque ſeu etiam cum altera earum communicaret, & ipſæ communicarent adinuicem, quod eſt contra hypotheſin. Similiter quoque econuerſo ſic eſt ſi communicans utriq; earum ſeu etiam alteri earũ. erit quoque incommunicãs reliquæ. & ipſæ inter ſe, quod palam eſt ex prædemonſtratis, à deſtructione cõſequentis. *Eucli. ex Camp.* *Propoſitio* 10

10 MNium quatuor quãtitatum proportionalium, ſi fuerit prima communicãs ſecundæ, tertia quoque erit communicãs quartæ. Si uero prima incommenſurabilis fuerit ſecũdæ, tertia quoque incommenſurabilis erit quartæ.

CAMPANVS. Sint quatuor quantitates proportionales, a, b, c, d: dico quod ſi a communicat cum b, c quoq; communicabit cum d, quod ſi a eſt incommenſurabilis b, c quoq; erit incommenſurabilis d. Et ſi a communicabit cum b in potentia tantum, c quoque communicabit cũ d in potentia tantũ, ueruntamẽ illud non proponit autor quia facile patet ex demonſtratione priorum. Si enim a communicat cum b, erit per a ad b ſicut numerus ad numerum, ſit ergo ſicut e ad f. At quia eſt per hypotheſin a ad b ſicut c ad d. erit c ad d. ſicut numerus e ad numerũ f, per 6 igitur eſt c cõmunicãs cum d, quod eſt primum. Secundum patet ex primo à deſtructione conſequentis. Si enim a eſt incommenſurabilis b oportet c eſſe incommenſurabilem d. nam ſi eſſet ei commenſurabilis. cum ſit ut c ad d ſic a ad b, per hypotheſin, eſſet per primam partem a communicans cum b, ſed non erat. Quare conſtat totum quod proponit autor. Quod autem adiũximus. uidelicet quod ſi a communicat cum b in potentia tãtum, c. communicat cum d in potentia tantum, ſic patet. Cum enim a non communicet cum b, in longitudine, nec c quoq; ex parte ſecũda huius. communicabit cum d in longitudine. At uero cum quadratum a communicet cum quadrato b ex hypotheſi. erit per 5, quadratũ lineæ a ad quadratum lineæ b. ſicut numerus ad numerum qui ſint e & f. Et quia quadratum c ad quadratũ d ſicut quadratum a ad quadratum b, erit etiam quadratum c ad quadratum d, ſicut numerus e ad numerum f, per 6 igitur c & d, communicant in potentia. & quia non communicant in longitudine, conſtat propoſitum.

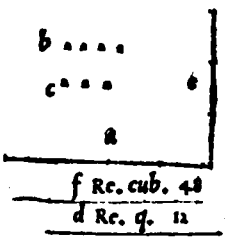

Eucli. ex Camp. *Propoſitio* 11

11 PRopoſita qualibet recta linea, duas ei incommenſurabiles alteram in longitudine tantum, alteram in longitudine & potentia rectas lineas inuenire.

CAMPANVS Sit linea a propoſita, uolo duas lineas reperire, quarum una communicet cum a in potentia tantum, altera uero ſit incommenſurabilis ei in longitudine

ne & in potentia. Sumo itaque duos numeros nequaquam ſe habentes in proportione aliquorum numerorum quadratorum, ſintq; hi b & c, quos facile eſt ſumere, cū quilibet quadratus numerus ad quēlibet non quadratum eam habeat proportionē quā nequaquā habent aliqui numeri quadrati, confirmante hæc 11 octaui. Duobus talibus numeris ſumptis inuenio lineam d, ad cuius quadratum ſe habeat quadratum lineæ a ſicut numerus b ad numerum c. Hāc autem lineam ita reperio. Diuido lineam a in tot partes æquales quot ſunt unitates in numero b, quod facile facio adiuuāte 11 uel 12 ſexti, dehinc ſuper extremitatem lineæ a, erigo lineam e perpēdiculariter, in qua toties cōtineatur una ex partibus a, quoties unitas eſt in c. Quia igitur ex prima ſexti proportio quadrati lineæ a ad ſuperficiem quæ fit ex a in e eſt ſicut a ad e, & ideo ſicut numeri b ad numerum c: ponatur d medio loco proportionalis inter a & e ſicut docet 9 ſexti. Quia tunc per primam partem 6 eiuſdē quadratum erit æquale ſuperficiei productæ ex a in e, erit proportio quadrati lineæ a ad quadratū lineæ d, ſicut numeri b ad numerū c quare a & d, ſunt cōmēſurabiles in potentia ex diffinitione: & per ultimam partem, ipſe ſunt incommenſurabiles in longitudine, reperta eſt itaque d prima linea, quam propoſitum erat inquirere.

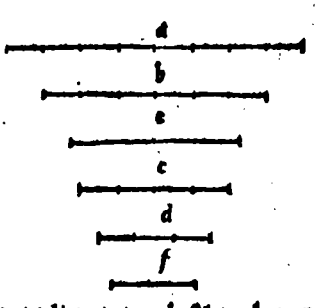

Alteram ſic reperio. Interpono ut docet 9 ſexti. lineam f medio loco proportionalem inter a & d, eritque per correlariū 17 ſexti quadratum a ad quadratum f, ſicut a ad d. itaque per ſecundam partē 10, quadratum a eſt incommenſurabile quadrato f, igitur linea f eſt incommenſurabilis lineæ a in potentia, quare & in longitudine. eſt itaque f ſecunda linea quam propoſitū erat reperire, Et ſic patet propoſitum.

Euclides ex Camp. Propoſitio 12

12 OMnium quatuor linearum proportionalium ſi prima tanto amplius poſſit ſecunda quantum eſt quadratum alicuius lineæ communicantis ſibi in longitudine, neceſſe eſt tertiam quoque tanto amplius poſſe quarta, quantum eſt quadratum alicuius lineæ communicantis ſibi in longitudine. Quod ſi fuerit prima potentior ſecunda quadrato alicuius lineæ incommenſurabilis ſibi in longitudine, erit quoque tertia potentior quarta quadrato alicuius lineæ ſibi incommenſurabilis in longitudine.

CAMPANVS Sint quatuor lineæ proportiōales a, b, c, d, ſitque a maior b, & c maior d, ſit quoque a potentior b, quadrato lineæ e: & c potētior d. quadrato lineæ f. dico quod ſi a communicet e in lōgitudine. c quoque cōmunicabit f in longitudine; quod ſi a non communicat e in longitudine, nec c communicabit f in longitudine. Quod & ſi a cōmunicat e in potentia tantum. c quoque cōmunicabit f in potentia tantū. Veruntamen iſtud ultimum non proponit autor, quia facile patet ex priorum demōſtratione. Cū ſit enim proportio a ad b ſicut c ad d, erit quadrati a ad quadratū b, ſicut quadrati c ad quadratū d. Et quia quadratū a eſt æquale quadratis duarum linearum b & e, ſimiliter quadratum c quadratis duarum linearum d & f, erit proportio quadratorum duarum linearum b & e ad quadratum e, ſicut quadratorum d & f ad quadratum f, ergo diſiūctim erit quadratum b ad quadratum e, ſicut quadratum d ad quadratum f, ergo b ad e ſicut d ad f, item per æquam proportionalitatem erit a ad e, ſicut c ad f, ergo per primā partem decimæ conſtat prima pars huius. & per ſecundam ſecunda. & per tertiam ibi adiunctam. tertia hic adiuncta.

Quinque præcedentes propoſitiones ex Campano cum ſuis additionibus, ſequētibus ſeptem ex Zamberto cū ſibi præmiſſis lemmatibus hoc ordine reſpondent. Octaua apud Campanum cū additione. duode-

cimæ & decimætertiæ ex Zamberto propoſitionibus reſpondet. Nona apud Campanũ cum additione, decimæquintæ & decimæſextæ ex Zamberto propoſitionibus. Decima autem & undecima apud Campanũ, decimæ, & undecimæ ex Zãberto propoſitionibus præpoſtero reſpondent ordine. Duodecima uero apud Campanum, decimæquartæ ex Zamberto propoſitioni reſpondet.

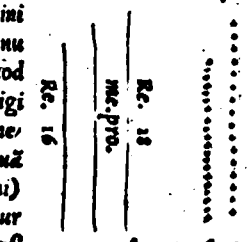
THEON Lemma.

Quoniam autem oſtenſum eſt in arithmeticis (ex 26 octaui) quod ſimiles plani numeri adinuicem rationem habent quam quadratus numerus ad quadratum numerum, & quod ſi bini numeri adinuicem rationem habuerint quam quadratus numerus ad quadratum numerum ſimiles ſunt ipſi plani numeri (per 24. eiuſdem) manifeſtum ex his quod diſſimiles plani numeri hoc eſt latera proportionalia non habentes, adinuicem rationem non habent quam quadratus numerus ad quadratum numerum. Si enim habebunt, ſimiles ipſi plani erunt, quod quidem non ſupponitur. Diſſimiles igitur plani numeri adinuicem rationem nõ habent, quam quadratus numerus ad quadratum numerum.

Eucli. ex Zamb. Problema 9 Propoſitio 10

10 Propoſitæ rectæ lineæ binas rectas incommenſurabiles inuenire lineas, alteram quidem longitudine tantum, alteram autem & potentia.

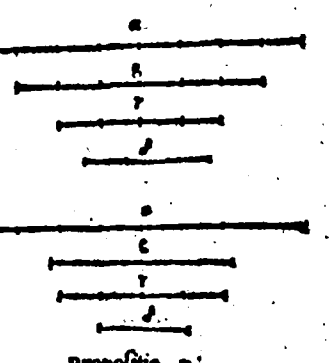
THEON ex Zamberto. Sit propoſita recta linea α, oportet iam ipſi α, binas rectas inuenire incommenſurabiles, alteram quidem longitudine tantum, alteram autem & potentia. Ponantur bini numeri β, δ, adinuicem rationem non habentes quã quadratus numerus ad quadratũ numerum, hoc eſt non ſimiles plani, & fiat ſicut ε ad γ, ſic quod ex α quadratum ad id quod ex δ, quadratum, commenſurabile igitur eſt quod ex α, ei quod ex δ, commenſurabilis igitur potentia eſt α ipſi δ, & quoniam ε, ad γ rationem non habet quam quadratus numerus ad quadratum numerum, neq; igitur quod ex α ad id quod ex δ rationem habet quã quadratus numerus ad quadratum numerũ, incommenſurabilis igitur eſt (per 9 decimi) α ipſi δ, lõgitudine. Capiatur (per 13 ſexti,) ipſarum α, δ, media proportionalis ζ, eſt igitur ſicut α ad δ, ſic quod ex α, quadratum ad id quod ex ζ, Incommẽſurabilis autem eſt α, ipſi δ longitudine, incommenſurabile igitur eſt & id quod ex α quadratum, ei quod ex ζ quadrato. Incommenſurabilis igitur eſt α, ipſi ζ, potentia. Propoſitæ igitur rectæ lineæ α, inuentæ ſunt binæ rectæ lineæ incommenſurabiles, longitudine, inquam, tantum ipſa δ, at ζ potentia & longitudine. Propoſitæ igitur rectæ lineæ rationali, à qua diximus menſuras capi, uidelicet ipſi α, inuenta eſt tantum potentia commenſurabilis δ, hoc eſt rationalis, potentia tantum commenſurabilis, irrationalis autem ζ, irrationales enim in uniuerſum appellat, longitudine & potentia ipſi rationali incommenſurabiles.

Eucli. ex Zamb. Theorema 8 Propoſitio 11

11 Si quatuor magnitudines proportionales fuerint, prima autem ſecundæ fuerit commenſurabilis, & tertia quartæ commenſurabilis erit, & ſi prima ſecundæ incommenſurabilis fuerit, & tertia quartæ incommenſurabilis erit.

THEON ex Zamb. Sint quatuor magnitudines proportionales α, β, γ, δ, ſicut α ad β, ſic γ ad δ, ſit autem α ipſi ε commenſurabilis. Dico, quod & γ ipſi λ eſt commenſurabilis. Quoniam enim commenſurabilis eſt α ipſi ε, rationem habet (per 5 decimi,) quam numerus ad numerum. Eſtq; ſicut α ad ε, ſic γ ad δ. Igitur & γ ad δ habet rationem, quam numerus ad numerum. Commenſurabilis igitur eſt γ ipſi λ. Sed iam α ipſi ε incommenſurabilis eſto. Dico quod & γ ipſi δ eſt incõmenſurabilis. Quoniã enim incommenſurabilis eſt α ipſi ε, igitur (per 7 quinti) α ad ε, non habet rationem quam numerus ad numerum, & eſt ſicut à ad ε, ſic γ ad δ. Igitur (per 8 decimi,) γ ad δ, non habet rationem quam numerus ad numerum. Incommenſurabilis eſt igitur γ ipſi δ. Si quatuor igitur magnitudines, & quæ ſequuntur reliqua, quod oportuit demonſtraſſe.

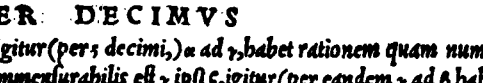

Eucli. ex Zamb. Theorema 9 Propoſitio 12

12 Quæ eidem magnitudini commenſurabiles, & adinuicem ſunt commenſurabiles.

THEON ex Zamb. Vtraque enim ipſarum α, ε, ipſi γ ſit cõmenſurabilis. Dico quod & α ipſi ε eſt commẽſurabilis.

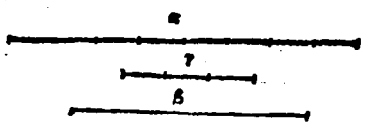
rabilis. Quoniam enim cõmenſurabilis eſt α ipſi γ, igitur (per 5 decimi,) α ad γ, habet rationem quam numerus ad numerum, habeat quam δ ad ε. Rurſus quoniam commenſurabilis eſt γ ipſi ϛ, igitur (per eandem γ ad β habet ratio nem quam numerus ad numerum, habeat autẽ quam ζ ad η. Et ratiõi- bus datis quibuſcunque, ea ſcilicet quam habet δ ad ε, & ζ ad η, capiã tur (per 4 octaui numeri continue proportionales in datis rationibus, ſintq; θ, κ, λ. ſicut α ad ε, ſic θ ad κ, ſicutq; ζ ad η. ſic κ ad λ. Quoniã igitur eſt ſicut α ad γ ſic δ ad ε, ſed ſicut δ ad ε ſic θ ad κ, eſt igitur (per 11 quinti, ſicut α ad γ, ſic eſt θ ad κ. Rurſus quoniam eſt ſicut γ ad ϛ, ſic ζ ad κ, ſed ſicut ζ ad κ ſic κ ad λ, & ſicut igitur γ ad ϛ, ſic α ad λ, eſt autem & ſicut α ad γ, ſic eſt θ ad κ, ex æquali igitur (per 22 quinti,) eſt ſicut α ad β, ſic eſt θ ad λ. Igitur α ad β rationem habet, quam numerus θ ad numerum λ. Commẽſurabi lis eſt igitur (per 6 decimi,) α ipſi β. Quæ eidem igitur magnitudini commenſurabiles, & adinuicem ſunt commen ſurabiles. Quod oportuit demonſtraſſe.

THEON Lemma.

Si fuerint binæ magnitudines, & altera quidem commenſurabilis fuerit eidem, altera uero incommenſurabilis, incommenſurabiles erunt ipſæ ma gnitudines.

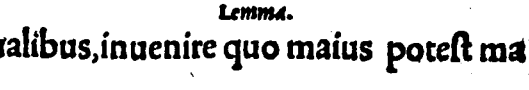
Sint enim binæ magnitudines α, β, & alia quædam γ, & α ipſi quidem γ eſto commenſurabilis: at β ipſi γ eſto incommenſurabilis. Dico quod & α, ipſi β eſt incõmenſurabilis. Si enim commenſurabilis eſt α ipſi ϛ, eſt quoque & γ ipſi α, & γ igitur (per 12 decimi, ipſi β eſt commenſurabilis, quod non ſupponitur.

Eucli. ex Zamb. Theorema 10 Propoſitio 13

13 Si binæ magnitudines commenſurabiles fuerint, alteraq; earum ma gnitudini alicui incommenſurabilis fuerit, & reliqua eidem incommenſu rabilis erit.

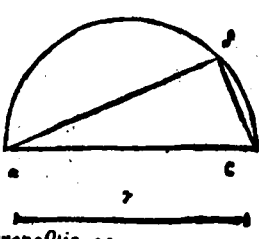
THEON ex Zamb. Sint binæ magnitudines commẽſura α ϛ, earumq; altera uidelicet α, alicui hoc eſt γ ſit incommenſurabi lis. Dico quod & reliqua ϛ, ipſi γ incõmenſurabilis eſt. Si enim cõ menſurabilis eſt ϛ ipſi γ, iã α ipſi ϛ commenſurabilis eſt, & α igitur (per 12 decimi) ipſi γ, cõmenſurabilis eſt, ſed & incommenſurabilis, quod eſt impoſſibile. Igitur β & γ ſunt incommenſurabiles. Si binæ igitur magnitudines com menſurabiles fuerint, & quæ ſequuntur reliqua, quod erat oſtendendum.

THEON Lemma.

Duabus datis rectis lineis inæqualibus, inuenire quo maius poteſt ma ior minore.

THEON ex Zamb. Sint binæ datæ inæquales rectæ lineæ α β, γ, quarum ma ior ſit α ϛ, oportet iã inuenire quo maius poteſt α ϛ, quàm ipſa γ. Deſcribatur ſuper α β, ſemicirculus α δ ϛ, & in ipſum (per 1 quarti,) coapteatur ipſi γ æqualis α δ, cõnecta turq; δ ϛ, manifeſtum eſt iam quod angulus α δ β, rectus eſt, & quod α ϛ, ipſa α δ, hoc eſt quàm ipſa γ maius poteſt ipſa δ ϛ. Similiter autem & duabus datis rectis li neis, potens ipſas ſic inuenietur. Sint datæ binæ rectæ lineæ α δ, δ ϛ, oporteatq; inue nire potentem ipſas. Ponantur enim, ut α δ, δ ϛ comprehendãt rectum angulũ qui ſub α δ ϛ, connectaturq; α β. Manifeſtum rurſus eſt (per 47 primi, quod ipſas α δ, δ β, po tens, eſt ipſa α β.

Eucli. ex Zamb. Theorema 11 Propoſitio 14.

14 Si quatuor rectæ lineæ proportionales fuerint, potueritq; prima ſecun da maius eo quod fit ab eidem longitudine commẽſurabili, & tertia quar ta maius poterit eo quod fit ab eidem longitudine commenſurabili. Et ſi prima ſecunda maius potuerit eo quod fit ab incommẽſurabili eidem lon gitudine, & tertia quarta maius poterit eo quod fit ab eidem longitudine incommenſurabili.

THEON ex Zamb. Sint quatuor rectæ lineæ proportionales β, β, γ, δ, ſicut α ad ϛ, ſic γ ad δ, & α quidẽ, ipſa ϛ, maius poſſit eo quod fit ex ι, γ uero, ipſa δ, eo quod fit ex ζ. Dico quod ſi α ipſi ι eſt commenſurabilis, commen-

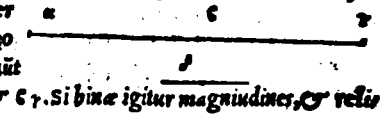
ſurabilis eſt quoque γ ipſi ζ, ſed ſi α, ipſi ε, incommenſurabilis eſt, incommenſurabilis eſt quoq; γ ipſi ζ. Quoniam eſt
eſt ſicut α ad β, ſic eſt γ ad δ, eſt igitur ſicut id quod ex α, ad id quod ex ε. ſic eſt id quod ex γ,
ad id quod ex δ. Sed ei quidem quod fit ex α, æqua ſunt ea quæ fiũt ex ε, β, ei autem quod fit
ex γ, æqua ſunt ea quæ fiunt ex δ, ζ. Igitur) per 9 quinti) ſicut quæ ex ε, β, ad id quod ex β, ſic
quæ ex δ, ζ, ad id quod ex δ, diuidendo igitur eſt (per 17 quinti,) quod ſicut quod ex ε ad id
quod ex ε. ſic eſt id quod ex ζ ad id quod ex δ. Eſt igitur & ſicut ε ad ε, ſic eſt ζ ad δ. Conuer
ſim igitur eſt (per 22 ſexti, & correlarium 4 quinti,) ſicut β ad ε, ſic eſt δ, ad ζ, eſt autem & ſi
cut α ad β, ſic eſt γ ad δ, ex æquali igitur (per 22 quinti,) eſt ſicut α ad ε, ſic eſt γ ad ζ. Si igitur
commenſurabilis eſt α, ipſi ε, commenſurabilis eſt quoque (per 11 decimi γ ipſi ζ, ſi uero incom
menſurabilis eſt α ipſi ε, incommẽſurabilis eſt γ ipſi ζ. Si quatuor igitur rectæ lineæ proportio
nales, & quæ ſequuntur reliqua, quod erat demonſtrandũ.

Eucli. ex Zamb. Theorema 12 Propoſitio 15

15 Si binæ magnitudines commenſurabiles, compoſitæ fuerint, & tota u/
triquę ipſarum commenſurabilis erit. Et ſi tota uni earum commenſurabi/
lis fuerit, & quæ in principio magnitudines commenſurabiles erunt.

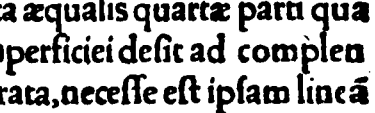
THEON ex Zamb. Cõponantur binæ magnitudines cõmenſurabiles α β, ζ γ. Dico quod tota α γ, utriq; ipſarũ α β, β γ, commenſurabilis eſt. Quoniã enim cõmenſurabiles ſunt ipſæ α ζ, β γ, ipſas aliqua magnitudo metietur (per primam diffinitionem decimi,) metiatur, & ſit δ. Quoniã igitur δ ipſas α ζ, ζ γ, metitur, & totã α γ metietur, metitur autem & ipſas α β, ζ γ, igitur δ, ipſas α ζ, β γ. & α γ, metietur. Commenſurabilis igitur eſt (per 12 decimi,) α γ, utriq; ipſarũ α ζ, β γ. Sed iã α γ, uni ipſarum α ζ, β γ, ſit commenſurabilis, ſitque ipſi α β. Dico quod α β, β γ, commenſu/
rabiles ſunt. Quoniã enim cõmenſurabiles ſunt α ζ, & α γ, metietur eas (per
primam diffinitionem decimi.) aliqua magnitudo, metiatur, & eſto δ. Quo
niã igitur δ ipſas α ζ, β γ, metitur, & reliquã igitur metietur ζ γ, metitur aũt
& α ζ, igitur δ, ipſas α β, ζ γ, metietur. Cõmenſurabiles igitur ſunt, α β, & ζ γ. Si binæ igitur magnitudines, & reli
qua quæ ſequuntur, quod oportebat demõſtrare.

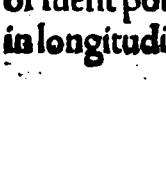
Eucli. ex Zamb. Theorema 13 Propoſitio 16 Præcedentis conuerſa.

Si binæ magnitudines incommenſurabiles compoſitæ fuerint, & tota
utriq; ipſarum incõmenſurabilis erit. Et ſi tota uni ipſarum incommenſu
rabilis fuerit, & quæ in principio magnitudines, incommenſurabiles erunt.

THEON ex Zamb. Cõponantur enim binæ magnitudines incommenſurabiles α β, β γ. Dico quod tota α
γ, utrique ipſarũ α ζ, ζ γ, incõmenſurabilis eſt. Si enim γ α, & α ζ, incommenſurabiles nõ ſunt, ipſas aliqua metietur
magnitudo (per 1 diffinitionẽ decimi.) metiatur ſi eſt poſsibile: ſitq; δ. Quoniam igitur δ ipſas γ α, & α β, metitur, &
reliquam ζ γ metietur, metitur autem & α ζ, igitur δ, ipſas α ζ, & β γ metietur. Commenſurabiles igitur (per 1 diffi
nitionem decimi.) ſunt ipſæ α ζ, β γ. Supponuntur autem quod & incommenſurabiles, quod eſt impoſsibile, ipſas i
gitur α ζ, & α γ, aliqua magnitudo non metietur. Incommenſurabiles igitur ſunt ipſæ γ α, & α β. Similiter iam de
monſtrabimus, quod & ipſæ α γ, & γ ζ, incõmenſurabiles ſunt. Sed iam ipſa
α γ, uni ipſarum α ζ, & ζ γ, incommẽſurabilis eſto, & primum ipſi α β. Dico quod
& ipſæ α ζ, ζ γ, incommenſurabiles ſunt. Si enim ſunt cõmenſurabiles, metietur
eas aliqua magnitudo (per eãdẽ) metiatur, ſitq; δ. Quoniã igitur δ ipſas α β, & ζ γ metitur, & totã igitur α γ metietur
metitur autem & α ζ. Igitur δ, ipſas γ α, & α β metitur. Cõmenſurabiles igitur ſunt ipſæ γ α & α β. Suppoſitæ uero
ſunt quod & incommenſurabiles, quod eſt impoſsibile. Ipſas igitur α ζ, & ζ γ, aliqua maguitudo nõ metietur. Incom
menſurabiles igitur ſunt ipſæ α ζ, β γ. Similiter iam demonſtrabitur quod ipſa α γ, reliquæ ζ γ, incommenſurabilis
eſt. Si binæ igitur magnitudines, & quæ ſequuntur reliqua, quod erat oſtendendum.

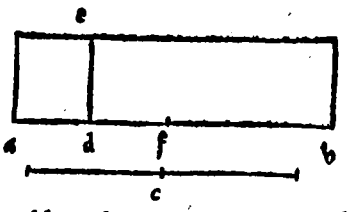

Eucli. ex Camp. Propoſitio 13

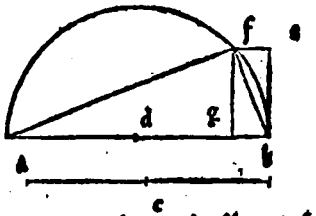
13
I fuerint duæ lineæ inæquales quarum longiorẽ in duo cõmu/
nicãtia diuidat ſuperficies ſibi adiũcta æqualis quartæ parti qua
drati breuioris lineæ, cui adiunctæ ſuperficiei deſit ad complen
dam totam lineam ſuperficies quadrata, neceſſe eſt ipſam lineã
longiorem linea breuiori tanto amplius poſſe, quantum eſt quadratum a/
licuius lineæ communicantis eidem longiori in longitudine. Si uero longi
or fuerit potentior breuiori, augmento quadrati lineæ communicantis ſibi
in longitudine, eiq; adiungatur ſuperficies æqualis quartæ parti quadra

ti breuioris lineæ, cui deſit quadrata ſuperficies, ſuperficiem ſibi adiun ctam, eandem lineam longiorem in duas portiones commenſurabiles diui dere neceſſe eſt.

CAMPANVS Sint duæ lineæ inæquales a b & c, maior a b, & adiungatur ad lineam a b, quarta pars quadrati lineæ c, ita quod deſit ad complẽdam lineam a b, ſuperficies quadrata, hoc enim eſt poſſibile per 17 ſexti. Quod facile fiet hoc modo, Diuidatur a b in duas lineas a d & d b, ita quod inter eas cadat medietas lineæ e, cõtinue proportionalis. Hoc autem qualiter fiat, in fine demonſtrationis huius docebitur. Eritque ex 16 ſexti, ſuperficies b d in d a quæ ſit b e, æqualis quadrato medietatis lineæ c. quare ex 4 ſecũdi erit eadẽ ſubquadrupla quadrati lineæ c, deeſt quoq; ad complendã lineã a b. ſuperficies quadrata. cum & a d ſit æqualis d e. Dico itaque quod ſi ſuperficies b e diuidat lineam a b in duo communicantia, erit linea a b potentior linea c in quadrato alicuius lineæ ſecum cõmunicantis in longitudine, & econuerſo. Cũ enim ſit linea a b maior linea c, non erit a d æqualis d b, ſic enim eſſet ſuperficies d e, quadrata, & quia ipſa eſt æqualis quadrato medietatis lineæ c, eſſet a d æqualis medietati c, & tota a b toti c, quod eſt contra hypotheſin. Non eſt igitur a d æqualis d b. Itaque de maiori earũ quæ ſit d b, abſcindatur d f, æqualis a d eritq; per 5 ſecundi quadratum totius a b, æquale iis quæ ſũt ex d b in d a quater & quadrato f b, quare linea a b, erit potẽtior linea c in quadrato lineæ f b, quã neceſſe eſt communicari toti a b, ſi linea a d eſt communicãs lineæ d b, ſi enim hoc fuerit, erit d b communicans d f eius æquali, quare per 9, b f cõmunicat cũ f d, & ideo toti a d & propter hoc cum tota a f. igitur & cum tota a b. Sicque patet primum. Conuerſum huius ſic patet. Sit a b potẽtior c in linea f b quæ communicet cum eo in lungitudine. Dico tunc quod quarta pars quadrati lineæ c addita ad lineam a b, ita quod deſit ſuperficies quadrata, diuidet lineam a b, in duo cõmunicãtia. Diuidatur enim f a per æqualia in d. & fiat ſuperficies b e ex d b in d a & deerit ad complẽdam lineam a b, ſuperficies quadrata, eritq; per 5 ſecũdi, quadratũ a b æquale quadruplo ſuperficiei b e cum quadrato f b: igitur quadruplum ſuperficiei b e eſt æquale quadrato c. cum ſuperficies d e ſit æqualis quartæ parti quadrati c. Dico igitur quod d b eſt communicans cum a d. cum ſit f b communicans cum a b. Si enim hoc fuerit ut qđ a d ſit cõmunicans cum a b, erit etiam cõmunicans cum a f, per 9. quare & cum a d, ſed & cum d f. itaque & d b eſt communicãs cum a d. quod eſt ſecundum.

NVNC autem monſtrandum eſt qualiter linea a b (cum ipſa poſita fuerit maior linea a c) poſſit ſic diuidi ut inter partes eius cadat medietas lineæ c. cõtinue proportionalis. Cum enim ſic fuerit diuiſa, ſuperficies quæ fiet ex una in alterã, erit ſuperficies æqualis quadrato medietatis lineæ c, & ipſa erit ſuperficies æqualis quartæ parti quadrati lineæ c, adiuncta ad lineã a b, ita quod deſit ſuperficies quadrata, hoc enim ſic fiet. Diuiſa a b per æqualia in d, lineetur ſuper eam ſemicirculus a f b, & ſumatur b e perpendicularis ad a b, quæ ponatur æqualis medietati lineæ c. & ducatur e f æquidiſtans ad a b, uſq; quo ſecet circunferentiam ſemicirculi in puncto f. (neceſſe eſt enim ut ſecet eam, cũ linea a b ſit maior linea c.) & ducatur f g, perpendicularis ad a b, quæ cũ per 34 primi ſit æqualis lineæ e b, erit quoq; æqualis medietati lineæ c. Ducantur itaq; lineæ f a, f b, eritq; per primam partem 31. tertij, angulus a f b, rectus, & ideo per primã partem correlarij 8 ſexti, erit linea f g medio loco proportionalis inter a g & g b. quare medietas lineæ c, quæ eſt ſibi æqualis erit etiam proportionalis inter eaſdẽ, quod eſt noſtrũ propoſitũ.

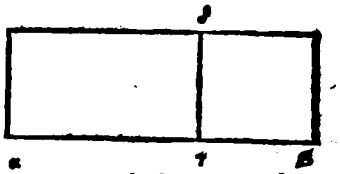

THEON Lemma.

Si ad aliquam rectam lineam* comparetur parallelogrammum deficiés forma quadrata, ipſum comparatum æquũ eſt ei quod (continetur) ſub ſegmẽtis rectæ lineæ, quæ ex ipſa comparatione ſunt facta.

* παραβλη θῆ apponatur applicetur.

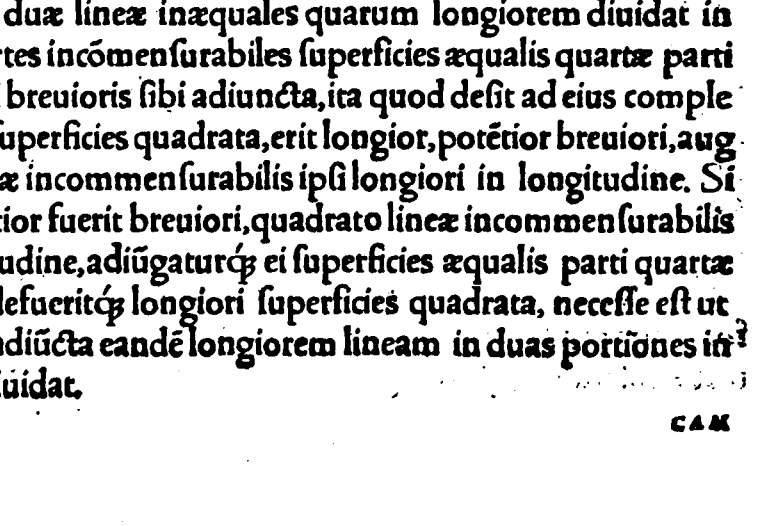
THEON ex Zamb. Ad aliquã rectã lineam α β. cõparetur parallelogrãmũ α δ, deficiens forma quadrata δ β. Dico quod α δ æquũ est ei quod sub α γ, γ β, & ex seipso manifestum est. Quoniam enim quadratum est δ ε, æqualis est δ γ, ipsi γ β, & α δ, est quod sub α γ, γ δ, hoc est quod sub α γ, & γ β. Si ad aliquam igitur rectam lineam, & quæ sequuntur reliqua, quod fuerat demonstrandum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 14 Propositio 17

17 Si fuerint binæ rectæ lineæ inæquales, quartæ autem parti eius quod ex minore æquum ad maiorem comparatum fuerit deficiens forma quadrata, & in commẽsurabilia ipsam diuiserit longitudine, maior minore maius poterit eo quod ex sibi longitudine commẽsurabili. Et si maior minore maius poterit eo quod fit à sibi commensurabili longitudine, quartæ uero parti eius quod à minore æquale ad maiorem comparatũ deficiens forma quadrata, in commensurabilia longitudine ipsam distribuet.

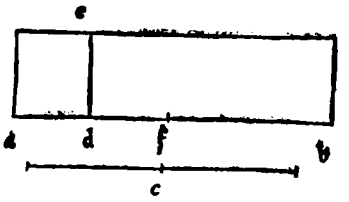
THEON ex Zamber. Sint binæ rectæ lineæ inæquales α, & β γ. quarum maior sit β γ, quartæ uero parti eius quod fit ex minore ipsa α, hoc est ei quod ex dimidio ipsius α, æquum ad ipsam ε γ, cõparetur (per 28 sexti, parallelogrammum deficiens forma quadrata, sitq; quod sub β δ, & δ γ, cõmensurabilis autem esto (per hypothesin.) ε δ ipsi δ γ longitudine. Dico quod ε γ, ipsa α maius potest, eo quod fit α sibi longitudine commensurabili. Secetur enim (per 10 primi.) β γ, bifariam in signo ζ, ponaturq; (per 3 primi,) ipsi δ ζ, æqualis ζ ξ, reliqua igitur δ γ, æqualis est ipsi ε ξ. Et quoniam recta linea β γ, secta est in æqualia in signo ζ, & in inæqualia in δ, igitur (per 5 secundi,) quod sub ε δ, & δ γ comprehenditur rectangulum una cum eo quod ex γ δ, quadrato, æquũ est ei quod ex ζ γ quadrato. Et ipsa quadruplicia, quod igitur quater sub β δ, & δ γ, una cũ eo quod ex ζ δ sumpto, æquũ est ei quod ex quater sumpto ζ γ quadrato. Sed ei quidẽ quod quater sub ε δ & δ γ, æquũ est id quod ex α quadratum, ei autẽ quod ex δ ζ, quater sumpto, æquũ est id quod ex δ ξ, quadratum, dupla enim est δ ξ, ipsius δ ζ. Ei autem quod ex ζ γ quater sumpto, æquum est id quod ex ε γ, quadratum, dupla enim rursus est ε γ ad ipsam γ ζ. Quæ igitur ex α & δ ξ quadrata, æqualia sunt ei quod ex β γ quadrato. Quare id quod ex β γ, eo quod ex α maius est, eo quod ex δ ξ. Igitur β γ, ipsa α maius potest, ipsa δ ξ, ostendendum quod & commensurabilis est ε γ ipsi δ α. Quoniam enim commensurabilis est ε δ, ipsi δ γ longitudine, commensurabilis igitur est (per 15 decimi) & β γ, ipsi δ γ, sed γ δ, ipsi ε δ, & ε ξ, commensurabilis est longitudine, æqualis enim est γ δ ipsi β ξ, & β γ igitur, ipsis β ξ. & γ δ longitudine commensurabilis est (per 12 decimi.) igitur (per 15) & β γ ipsi ξ δ, commensurabilis est longitudine. Igitur β γ, quàm ipsa α maius potest, eo quod fit à sibi longitudine commensurabili. Sed iam ipsa ε γ, quàm α maius possit eo quod à sibi commensurabili in longitudine, quartæq; eius quod ex α æquale ad ipsam ε γ, comparetur deficiens forma quadrata, sitq; quod sub ε δ, & δ γ. Demonstrandum est quod cõmensurabilis est δ γ longitudine. Eisdem nãq; dispositis: similiter ostẽdemus quod ε γ quàm ipsa α maius potest, est ei quod ex ξ δ, potest autem ε γ, quàm ipsa α maius eo quod ex sibi commensurabili. Commensurabilis igitur est ε γ, ipsi ξ δ, longitudine. Quare & reliquæ utrique ipsarum ε ξ, & γ δ, simul commensurabilis longitudine est ε γ. Sed tota β ξ, & δ γ, simul commensurabilis est ipsi δ γ lõgitudine: æqualis enim est ε ξ ipsi δ γ, & ε γ, igitur cõmensurabilis est ipsi γ δ, lõgitudine Manifestũ est igitur quod β δ ipsi δ γ, est cõmensurabilis longitudine. Si fuerint igitur binæ magnitudines inæquales & reliqua, quod erat ostendendum. Eucli. ex Camp. Propositio 14

14 Si fuerint duæ lineæ inæquales quarum longiorem diuidat in duas partes incõmensurabiles superficies æqualis quartæ parti quadrati breuioris sibi adiuncta, ita quod desit ad eius complẽtionem superficies quadrata, erit longior, potẽtior breuiori, augmento quadrati lineæ incommensurabilis ipsi longiori in longitudine. Si uero longior, potentior fuerit breuiori, quadrato lineæ incommensurabilis ipsi longiori in lõgitudine, adiũgaturq; ei superficies æqualis parti quartæ quadrati breuioris, defueritq; longiori superficies quadrata, necesse est ut ipsa superficies sibi adiũcta eandẽ longiorem lineam in duas portiones incommensurabiles diuidat.

CAM

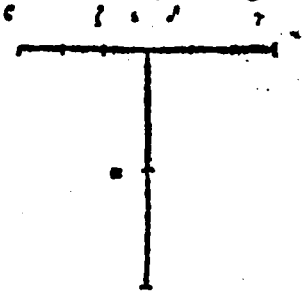
CAMPANVS Hæc 14 ex cõtrario antecedentis præmiſſæ infert contrarium conſequentis præmiſſæ,& non differt eius diſpoſitio à diſpoſitione illius,ſed & modus argumentandi utrobiq; idem. Si enim a d non communicet cum d b,nec d f ſibi ædæqualis communicabit cum eadem d b.itaq; per 9 d f non communicabit cum f b,quare neque a f,ſunt enim a f & d f communicãtes tanquã numerãs & numeratũ, ideo neq; a b cõmunicabit cum linea f b. Quod ſi hoc fuerit uidelicet ſi a b non communicet cũ f b,nõ cõmunicabit cum a f. quare neq; cum a d aut d f, neq; igitur a b cum d a. Poteſt quoq; hæc 14 demõſtrari per præmiſſam,prima pars huius ex ſecunda illius,& ſecũda ex prima,à deſtructiõe conſequentis. Si enim a d & d b nõ communicent,nec etiã a b & f b communicabunt,nam ſi a b & b f communicarent,oporteret per ſecũdam partem præmiſſæ ut a d communicaret cum d b,ſed poſitum eſt quod non. Eodem modo de ſecunda parte,ſi enim b a & b f non communicant,nec a d & d b communicabunt. nam ſi ſic. ſequitur per primam partem præmiſſæ,ut a b & b f communicent quæ non communicant: quare patet propoſitum.

Eucli.ex Zamb. Theorema 15 Propoſitio 18 Præcedentis conuerſa.

18 Si fuerint binæ rectæ lineæ inæquales. quartæ autem parti eius quod ex minore æquum ad maiorem comparetur deficiens forma quadrata, & in incommenſurabilia ipſam diuiſerit longitudine, maior minore maius poteſt eo quod ex ſibi incommenſurabili longitudine. Et ſi maior minor maius potuerit eo quod ex ſibi incommenſurabili, quartæ autem ipſius quod ex minore æquũ, ad maiorem comparatum fuerit deficiẽs forma quadrata,in incommenſurabilia longitudine ipſam diſpeſcit.

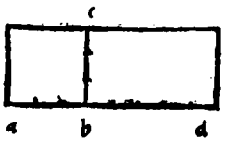
THEON ex Zãb. *Sint binæ rectæ lineæ inæquales α & ζ γ,quarũ maior ſit β γ,quartæ autem parti eius quod ex α,ad ipſam ζ γ,æquale comparetur deficiens forma quadrata,ſitq; quod ſub β δ, & δ γ. Incõmenſurabilis autem eſto ζ δ,ipſi δ γ. Dico quod ζ γ.quàm ipſa α maius poteſt,eo quod à ſibi incõmenſurabili. Ipſis nãq; diſpoſitis ut in præmiſſa.ſimiliter demõſtrabimus,quod ζ γ quàm ipſa α,maius poteſt eo quod ex δ ι. Demonſtrãdum igitur quod incõmenſurabilis eſt β γ,ipſi δ ζ lõgitudine. Quoniã enim incommenſurabilis eſt ζ δ ipſi δ γ,incommenſurabilis igitur eſt(per 16 decimi,) β γ ipſi γ δ,longitudine. Sed ipſa δ γ commenſurabilis eſt utriq; & β ζ & δ γ ſimul,quia β ζ ipſi δ γ eſt æqualis, & ζ γ.igitur(per 15)ipſis β ζ & δ γ incommenſurabilis eſt, & perinde(per 16 decimi,) & reliquæ ζ δ,incommenſurabilis eſt β γ longitudine. Et ipſa ζ γ quàm α maius poteſt,eo quod ex ζ δ,igitur ipſa ζ γ, quàm α, maius poteſt eo quod à ſibi cõmenſurabili longitudine. Poſsit iam rurſus β γ maius quàm α,eo quod à ſibi incõmẽſurabili,quartæ autẽ parti eius quod ex α,æquale ad ipſam β γ cõparetur deficiẽs forma quadrata,& eſto id quod ſub ζ δ & δ γ. Demonſtrãdũ quod incõmenſurabilis eſt ζ δ ipſi δ γ lõgitudine. Eiſdẽ namq; diſpoſitis,ſimiliter demõſtrabimus,quod ipſa β γ quàm α maius poteſt eo quod ex ζ δ. Sed iã(per hypotheſin,) ipſa ζ γ quàm α maius poteſt eo quod à ſibi incommenſurabili. Incõmenſurabilis eſt igitur β γ ipſi ζ δ longitudine. Quare (per 16 decimi,) & reliquæ ζ ζ & δ γ utriq;,incõmenſurabilis eſt ζ γ. Sed utraq; ζ ζ & δ γ,ipſi δ γ commenſurabilis eſt longitudine. Igitur(per 15 decimi,) β γ ipſi δ γ incõmenſurabilis eſt lõgitudine,quare & dividendo, ζ δ,ipſi δ γ incõmẽſurabilis eſt lõgitudine. Si binæ igitur rectæ lineæ, & reliqua quæ ſequuntur,quod erat demonſtrandum.*

Eucli.ex Camp. Propoſitio 15

15 OMnis ſuperficies rectãgula quã continẽt duæ lineæ in lõgitudine rationales, rationalis eſſe probatur.

CAMPANVS Sint duæ lineæ a b & b c cõtinentes ſuperficiẽ rectãgulã a c, rationales in longitudine, dico ſuperficiẽ a c eſſe rationalẽ,deſcripto enim quadrato cuiuſuis earũ,ut c d lineæ b c,erit per primã ſexti c d ad a c, ſicut b d ad a b. Quia igitur b d cõmunica in longitudine cũ a b ex hypotheſi,eo quod b c ſua æqualis,erit per primã partẽ decimæ,c d cõmunicãs a c. cũ ſit itaque c d rationalis per diffinitionẽ,erit & a c rationalis,quod eſt propoſitũ.

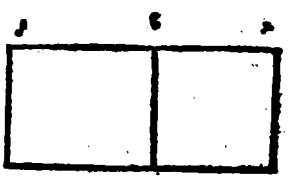
THEON Lemma.

Quoniam oſtenſum eſt quod quæ longitudine commẽſurabiles omnino etiam potentia ſunt commenſurabiles, quæ autem potentia non omnino etiam longitudine, ſed uidelicet, poſſunt & longitudine commenſurabiles eſſe & incommenſurabiles, manifeſtum quod ſi poſitæ rationali commenſurabilis aliqua fuerit longitudine, rationalis appellatur, & ei commenſurabilis non ſolum longitudine uerum & potentia. quæ enim lõgitudine commenſurabiles, omnino & potentia. Si autem poſitæ rationali commenſurabilis aliqua fuerit potentia, ſiquidem & longitudine dicitur, etiam rationalis & ei commenſurabilis longitudine & potentia. Quæ uero expoſitæ rurſus rationali commenſurabilis exiſtens potentia, longitudine fuerit ei incommenſurabilis, dicitur ſic rationalis, potentia tantum commenſurabilis. Procli ſcholion. Rationales appellat, expoſitæ rationali longitudine & potentia commenſurabiles, aut potentia tantum. Sunt autem aliæ quoque rectæ lineæ quæ longitudine incommenſurabiles ſunt expoſitæ rationali, potentia uero tantum commenſurabiles, & id propterea rurſus appellantur rationales, commenſurabiles adinuicem quatenus rationales. Sed commenſurabiles adinuicem uel non ſolum potentia ueruntamen & longitudine, uel potentia tantum, & ſi longitudine quidem, & ipſæ rationales longitudine commenſurabiles, audito quod & potẽtia. Si uero potentia tantum adinuicem ſunt commẽſurabiles: appellantur & ipſæ rationales potentia tantum commenſurabiles. Quod autem rationales commẽſurabiles ſunt, hinc certum eſt. Quoniam enim rationales ſunt quæ expoſitæ rationali ſunt commenſurabiles, quæ uero eidem commenſurabiles & adinuicem ſunt commenſurabiles (per 12 decimi,) quæ rationales igitur, ſunt commenſurabiles.

Eucli. ex Zamb. Theorema 16 Propoſitio 19

19 Sub rationalibus longitudine commenſurabilibus rectis lineis iuxta aliquem prædictorum modorũ comprehenſum rectãgulum rationale eſt.

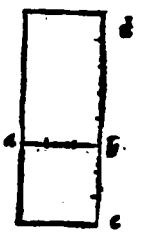
THEON ex Zãb. Sub ratiõalibus enim lõgitudine cõmenſurabilibus rectis lineis α β, & γ δ, rectangulum comprehendatur α γ. Dico quod α γ, rationale eſt. Deſcribatur enim (per 46 primi,) ex α ε, quadratũ α ζ, ratiõale igitur eſt α ζ. Et quoniã cõmenſurabilis eſt α ε, ipſi β γ, longitudine, æqualis autẽ eſt α β, ipſi ε ζ, commenſurabilis eſt igitur ε ζ, ipſi γ δ longitudine, eſtque ſicut ε ζ, ad ε γ, ſic eſt ζ α ad α γ. Commenſurabilis autem eſt ε ζ ipſi β γ, commenſurabile igitur & ζ α, ipſi α γ: rationale autem ζ α, rationale igitur (per 11 decimi, eſt & α γ. Quod ſub rationalibus commenſurabilibus igitur lõgitudine, & reliqua oportuit oſtendiße.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 16

16 Vm adiuncta fuerit lineæ in longitudine rationali ſuperficies rationalis rectangula. latus eius ſecundum erit in longitudine rationale, lateriq; primo in longitudine commenſurabile.

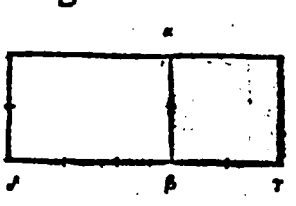
CAMPANVS Hæc eſt quaſi conuerſa prioris. Vt ſi ſuperficies a c adiuncta ad lineam ab rationalẽ in longitudine, fuerit ratiõalis, dico quod latus eius ſecundum quod eſt b c erit etiam rationale in longitudine, & communicans inter primo. Sit enim a d quadratum a b, eritq; rationale ex diffinitione. & propter hoc erit communicãs cum ſuperficie a c rationali. Quia igitur per primam ſexti ſicut a d ad a c ita eſt etiam d b ad b c, comunicat autem d a cum a c, erit per primam partem decimæ b d communicans cum b c. ergo cum b a ſua æquali. Sed b a, rationalis eſt, quare per diffinitionem & b c. Conſtat itaque propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 17 Propoſitio 20

20 Si rationale ad rationalem comparatum fuerit, latitudinem efficit rationalem, commenſurabilẽq; ei ad quam comparatur longitudine.

THEON ex Zamb. Rationale enim ὰ γ, ad rationalẽ iuxta aliquẽ prædictorum modorũ α ε, comparetur, latitudinem efficiens β γ. Dico quod rationalis eſt ε γ. & cõmenſurabilis ipſi ε γ longitudine. Deſcribatur enim (per 46 primi) ex α β, quadratum α δ. Rationale igitur (per 9 diffinitionem decimi) eſt α δ, rationale autem & α γ, cõmenſurabile igitur (per cõuerſionem 10 diffinitionis eſt δ α, ipſi α γ. Eſtq; ſicut δ α ad α γ, ſic eſt δ β, ad ε γ commenſurabilis igitur eſt (per 11 decimi,) δ ε, ipſi β γ. Aequalis autem eſt δ ε, ipſi ε α, commenſurabilis igitur eſt α β. ipſi ε γ. Rationalis autẽ eſt α ε, rationalis igitur eſt (per conuerſionẽ 7 diffinitionis.) & ε γ, & commenſurabilis ipſi ε α, longitudine. Si rationale igitur ad rationalem comparatum fuerit, & quæ ſequẽtur reliquã, quod erat oſtendendum.

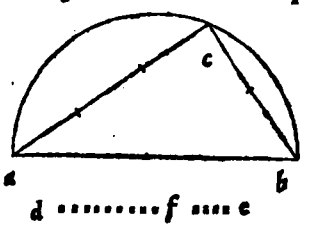
Subſet

Subſequentes ex Campano propoſitiones 17 ſcilicet & 18 reſpondent 29 & 30 ex Zamberto infra ſuo loco & ordine diſpoſitis.

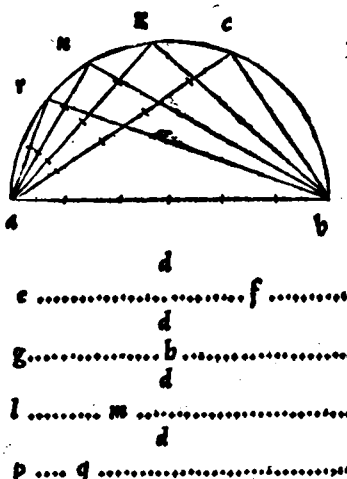
Eucli. ex Camp. Propoſitio 17

DVas lineas inuenire potentia tantum rationales commenſurabiles, quarum longior plus poſſit breuiori, quadrato lineæ ſibi commenſurabilis in longitudine.

CAMPANVS Propoſitum eſt inuenire duas lineas rationales potentia tantum cõmunicantes, quarum longior ſit potentior breuiori, quadrato lineæ ſibi communicantis in longitudine. Sumo itaque aliquam lineam rationalem quæ ſit a b, ſuper quam deſcribo ſemicirculum a c b, & ſumpto aliquo numero ut d e, diuido ipſum in duos numeros d f & f e, ita quod ſit proportio d e ad d f ſicut numeri quadrati ad numerum quadratum: non ſit autem proportio d e ad f e ut numeri quadrati ad numerum quadratum, talis autem numerus eſt quilibet quadratus diuiſibilis in quadratum & non quadratum, ut 9 qui diuiditur in 4 & 5, & omnes horum æque multiplices. Et inuenio lineã, a d ad cuius quadratũ ſe habeat quadratum lineæ a b, ſicut numerus d e ad numerũ d f, qualiter autem ipſa reperiatur, in demonſtratione 5 dictum eſt. Hãc lineam inuentam quæ neceſſario eſt minor a b, coapto per primam quarti intra ſemicirculum a c b, ſitque a c, & ſubtrahã lineã c b. Dico duas lineas a b & c b, eſſe quas quærimus. Erit enim primã partem 30 tertij, angulus c rectus, & ideo per penultimam primi, quadratũ a b æquale eſt quadratis duarum linearũ a c & c b. Et quia proportio quadrati lineæ a b ad quadratũ lineæ a c eſt ſicut d e ad f per hypotheſin, erit per euerſam proportionalitatem proportio quadrati lineæ a b ad quadratum lineæ c b, ſicut d e ad f e. ergo quadratum c b, communicat cum quadrato a b per 6 huius, erit igitur quadratum c b, rationale per diffinitionem, cum communicet rationali ſuperficiei. Et quia c b & a b ſunt incommenſurabiles per ultimam partem 7, conſtat duas lineas a b & c b eſſe rationales, potentia tantum communicantes. At quia linea a b eſt potentior linea c b in quadrato lineæ a c quæ per ſecundam partem ſeptimæ communicat ſecum in longitudine, cõſtat habitum eſſe propoſitum.

CAMPANI annotatio Si autem lineæ plures duabus potentia tantum rationales communicantes quarum una potentior longior ſit qualibet aliarũ in quadrato alicuius lineæ ſecũ cõmunicãtis in longitudine, reperire, ſit ut prius linea a b rationalis in lõgitudine, ſuper quã deſcribatur ſemicirculus a c b, ſumaturq; nũerus quadratus, qui ſit diuiſibilis in multos quadratos & nõ quadratos. quorũ nõ quadratorũ minime ſit, proportio ſicut aliquorum numerorum quadratorũ, tales autem numeri ultro ſe offerunt, ut 36, qui eſt diuiſibilis in 25 & 11, itemq; in 16 & 20, rurſuſq; in 9 & 27, ac iterum in 4 & 27, ac iterum in 4 & 32, iſtorum uero non quadratorum qui ſunt 11, 20, 27, 32. adinuicem, nõ eſt proportio ſicut alicuius numeri quadrati ad alium numerũ quadratum Eſto igitur ut nũerus d quadratus, diuidatur in e quadratum & f non quadratum. Sitq; quadratum lineæ a b ad quadratum lineæ a c, ſicut numerus d ad numerum e, ducatur linea c b. & conſtat propoſitum ut prius demonſtratum eſt a b & b c eſſe duas tales lineas quas inquirimus. Similiter quoq; diuidam d in g quadratum & h non quadratum, ſitque quadratum lineæ a b ad quadratum lineæ a k, ſicut d ad g. & ducatur linea k b. eruntque ut prius duæ lineæ a b & k b, quales inquirimus. Eodem modo ſi rurſus diuidatur d in l quadratum & m non quadratum, & ponatur,

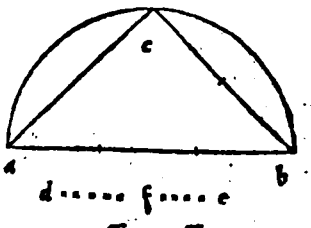
pro-

proportio quadrati lineæ a b ad quadratū lineæ a n ſicut d ad l.& producatur n b, erunt duæ lineæ a b & b n quales inquirimus. Quod ſi rurſus diuidatur d in p quadratum & in q nō quadratum,& fuerit proportio quadrati lineæ a b ad quadratū lineæ a r ſicut d ad p,& protracta fuerit linea r b,erūt etiam duæ a b & b r,quales inquirimus. Sunt itaque lineæ a b,b c,b k,b n,b r,potentia tantū rationales & in ea cōmunicantes, quarum una uidelicet a b eſt potentior qualibet aliarū in quadrato lineæ ſecū communicantis in longitudine. Si igitur quatuor linearum b c, b k, b n, b r, nulla communicat alij in longitudine,cōſtat propoſitum. Iſtud autē ſic probatur, patet enim ex præmiſſis, quod quadratū lineæ b c ad quadratū lineæ a b eſt ſicut numerus f ad numerū d,& quadratū lineæ a b ad quadratū lineæ b k eſt ſicut numerus f ad numerū d,& quadratū lineæ a b ad quadratū lineæ b k eſt ſicut numerus d ad numerū h,ergo per æquā proportionalitatē quadratū lineæ b c ad quadratum lineæ b k,eſt ſicut numerus f ad numerū h,ſed nullus quatuor numerorū f,h,m,k,ſe habet ex hypotheſi ad alium ſicut numerus quadratus ad numerum quadratum, quare per 5 partem ſeptimæ,duæ lineæ b c,b k,ſunt incommenſurabiles in longitudine. Eadem ratione quælibet duæ ex illis quatuor ſunt incommenſurabiles in longitudine. Liquet ergo quod uolumus.

Eucli.ex Camp. Propoſitio 18

18 DVas lineas in potentia tantum rationales communicantes quarum longior plus poſſit breuiori quantum quadratum lineæ ſibi incommenſurabilis in longitudine inuenire.

CAMPANVS In hac quoq; remaneat eadem diſpoſitio eædēq; hypotheſes quæ in præmiſſa, hoc ſolum mutato quod proportio numeri d e ad neutrum duorum numerorum d f & f e,ſit ſicut numeri quadrati ad numerum quadratū, hoc aūt facile fiet,poſito d,e quolibet nūero quadrato diuiſo in duos numeros nō quadratos,ut ſi d e ſit 9,& d f,6,& f e 3,argumētādo ut prius,hoc dūtaxat excepto q̄d a b & a c ſint incōmēſurabiles in lōgitudine per ultimā partē 7.

CAMPANI additio Et ſciendū quod duæ lineæ quales hæc & præmiſſa docēt inuenire,cōponūt binomiū,& minori earum abſciſa de maiori,quæ reliqua eſt dicitur reſiduū. Nota etiam quod lineæ tantum potentia rationales communicantes,poſſunt eſſe una rationalis & alia irrationalis,ſicut latera tetragonica duarum ſuperficierum quarū una ſit 25 pedum & alia 24, ſunt rationalia potentia tantum communicantia, latus enim primæ ſuperficiei eſt 5 latus uero ſecundæ non numeratur. Et poſſunt eſſe ambæ irrationales. ut latera tetragonica duarum ſuperficierum quarum una ſit 24 pedum & alia 25,neutrius enim numeratur latus,ſuntq; in longitudine incommenſurabilia ex ultima parte ſeptimæ, Quod ſi libeat etiam inuenire plures lineas duabus potentia tantum rationales communicantes,quarum una ſit potentior qualibet aliarū in quadrato lineæ ſecum non cōmunicantis in longitudine,ſumatur talis numerus qui poſſit pluries ſic diuidi quod ipſius ad nullam ſuarum partium nec alicuius ad aliquā aliarum ſit proportio ut numeri quadrati ad numerū quadratū,ut 25, poteſt diuidi in 2 & 23,item in 5 & 20,& rurſus in 7 & 18. Et ſic proceſſus idem qui fuit in præmiſſa.

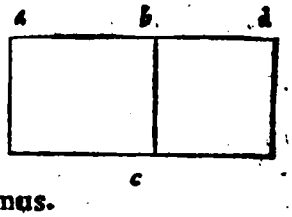
Eucli.ex Camp. Propoſitio 19

19 OMnis ſuperficies quam continent duæ lineæ potentialiter tātum rationales communicantes,eſt irrationalis, diciturq; ſuperficies medialis,eiuſque latus tetragonicum ſcilicet quod in eam poteſt, eſt irrationale,diciturq; linea medialis.

CAMPANVS Sint duæ lineæ a b,b c,continentes ſuperficiem a c,rationales potentia tantū communicantes,quæ qualiter reperiantur, ex præmiſſa & antepræmiſſam manifeſtum eſt,dico ſuperficiem a c eſſe irrationalem. Sit enim d c quadratum b c, eritque rationale per hypotheſin, eo quod linea b c eſt rationalis in potentia. Et quia ex prima ſexti a c ad c d ſicut a b ad b d, non communicat autem a b cum b d,quia ex hypotheſi non communicat cū ſua æquali, quæ eſt b c, ſequitur per ſecundam partem 10 ut etiam a c non cōmunicet cum c d,quare per diffinitionem,ſuperficies

a c

a c est irrationalis, ideoq; & suum latus tetragonicum est etiã irrationale. Dicitur autem hæc superficies medialis, quoniã ipsa est medio loco proportionalis inter duas superficies rationales, uidelicet inter quadrata duarum linearũ ipsam cõtinentium. Et lineam potens in ipsam dicitur medialis, quoniam ipsa quoque est medio loco proportiõalis inter duas lineas potentia tantum rationales communicantes, & hæ duæ lineæ, sunt latera dictæ superficiei. Et hoc est quod uolumus.

THEON Lemma.

Potens irrationalem aream, irrationalis est.

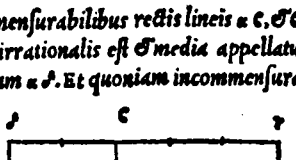
Posit enim a, irrationalem aream, hoc est id quod ex a, quadratum æquale irrationale areæ. Dico quod a irrationalis est: si enim est rationalis, erit rationale quoq; id quod ex a quadratum, sic enim in diffinitionibus, non est autem. Irrationalis igitur est a. Potens irrationalem igitur, & reliqua, quod erat demonstrandum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 81 Propositio 21

21 Sub rationalibus potentia tantũ commensurabilibus rectis lineis comprehensum rectangulum, irrationale est, illudq; potens irrationalis est, uocetur q; media.

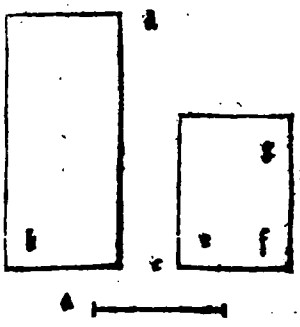
THEON ex Zamberto. *Sub rationalibus enim potentia tantum commensurabilibus rectis lineis a c, & c γ comprehendatur rectangulum a γ, Dico quod a γ, irrationale est potensq; illud irrationalis est & media appellatur. Describatur enim (per 46 primi) ex a β, quadratum a δ, rationale igitur est ipsum a δ. Et quoniam incommensurabilis est a β, ipsi β γ, longitudine (potentia namq; tantum supponuntur cõmensurabiles) æqualis autem est a c ipsi β δ, incommensurabilis igitur est & c δ. ipsi c γ longitudine. Estq; sicut δ c ad c γ, sic est a δ, ad a γ, incommensurabile igitur est (per 11 decimi) δ α, ipsi α γ. Rationale autem est δ α, irrationale igitur est a γ, quare & ipsum potens a γ, hoc est potens æquale ei quadratum, irrationalis est: uocetur q; media, eo quia ex ipsa quadratum, æquale est ei quod a c, β γ, & eo quia ipsa media (per secundam partem 17 sexti,) proportionalis est ipsis a c, & c γ. Sub rationalibus igitur potentia tantum, & reliqua, quod oportuit demonstrasse.*

Eucli. ex Camp. Propositio 20

20 Vm adiuncta fuerit lineæ in longitudine rationali superficies æqualis quadrato lineæ medialis, latus eius secundũ potẽtialiter tantũ erit ratiõale, lateriq; primo in lõgitudine incõmẽsurabile.

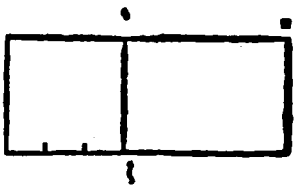
CAMPANVS Hæc est quasi cõuersa præmissæ. Sit a linea medialis, sitq; linea b c ratiõalis in longitudine, cui adiungatur superficies b d æqualis quadrato lineæ a. Quod hoc modo fiet. Subtiũgatur duabus lineis b c & a, linea c d in continua proportionalitate ut docet 10 sexti, eritq; superficies ex b c in d æqualis quadrato lineæ a, per 16 eiusdem, dico latus eius secundũ, quod est d c, esse rationale in potẽtia tantũ. & incõmensurabile in lõgitudine lateri b c. Eritq; ex præmissa per diffinitionẽ lineæ medialis, ut linea a possit in aliquã superficiẽ cõtentã à duabus lineis potẽtia tantũ rationalibus cõmunicãtibus, quæ sit superficies e g cuius latera e f & f g. Erũtq; duæ superficies b d & e g per primam partem 19 sexti laterum mutuorũ, propter hoc quod ipsæ sunt æquales & rectãgulæ, proportio ergo b c ad e f, est sicut f g ad c d. Quare per 10 cũ b c cõmunicet in potẽtia cũ e f. eo quod quadrata utriusq; earum sunt rationalia ex hypothesi, f g cõmunicabit in potentia cũ c d. Cum igitur quadratum f g sit rationale per hypothesin, erit quoq; quadratũ c d rationale per diffinitionẽ. At quia superficies b d est irratiõalis sicut sua æqualis e g. per præmissam, sequitur ut quadratũ lineæ c d nõ communicet cũ superficie b d. Et quia quadratum lineæ c d ad superficiẽ b d est per primam sexti sicut c d ad c b. erit per secundã partem 10 ut c d non communicet cum b c. Quare cũ b c sit rationalis in longitudine ex hypothesi, erit c d irrationalis in longitudine. & potẽtia tantum rationalis. Patet ergo proposita conclusio.

THEON Lemma.

Si fuerint binæ rectæ lineæ, eſt ſicut prima ad ſecundam ſic quod à prima ad id quod ſub duabus rectis lineis.

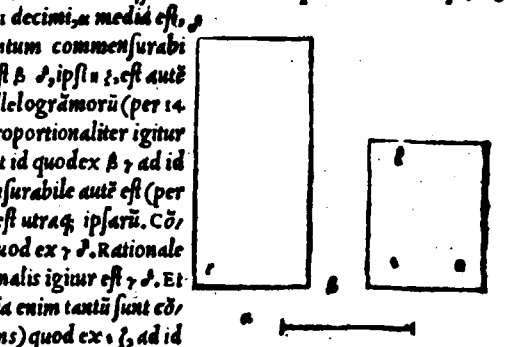
Sint binæ rectæ lineæ, ζ ι, ι υ. Dico quod eſt ſicut ζ ι, ad ι υ, ſic eſt quod ex ζ ι, ad id quod ſub ζ ι, & ι υ. Deſcribatur enim (per 46 primi ex ζ ι, quadratum δ υ, compleaturque ζ υ. Quoniam igitur eſt ſicut ζ ι ad ι υ, ſic eſt ζ δ, ad ζ υ, & eſt quidem ζ δ, id quod ex ζ ι, at ζ υ id eſt quod ſub δ ι, & ι υ, hoc eſt quod ſub ζ ι, & ι υ, eſt igitur ſicut ζ ι, ad ι υ, ſic quod ex ζ ι, ad id quod ſub ζ ι, & ι υ, ſimiliter quoq; & ſicut quod ſub υ ι, & ι ζ, ad id quod ex ι ζ, hoc eſt ſicut υ ζ, ad δ ζ, ſic ι υ, ad ι ζ.

Eucli. ex Zamb. Theorema 19 Propoſitio 22

22 ## Quod à media ad rationalem comparatum, latitudinem efficit rationalem, & ei ad quam comparatur longitudine incommenſurabilem.

THEON ex Zamberto. *Sit (per 21 decimi) media quidem α, rationalis autem γ β, & ei quidem quod ex α, æqua ad β γ, comparetur (per 45 primi,) area rectangula β δ, latitudinem efficiens γ δ. Dico quod rationalis eſt γ δ, & incommenſurabilis ipſi γ ε longitudine. Quoniã (per 21 decimi, α media eſt, ſ aream poteſt comprehenſam ſub rationalibus potentia tantum commenſurabilibus, poſit ipſam υ ζ, poteſt autem & β δ, æqualis igitur eſt β δ, ipſi υ ζ, eſt autẽ & ei æquiangula. Æqualiũ autẽ & æquiangulorũ parallelogrãmorũ (per 14 ſexti, reciproca ſunt latera, quæ circũ æquales angulos, proportionaliter igitur eſt ſicut ε γ ad ι υ, ſic ι ζ ad γ δ, eſt igitur (per 22 ſexti, & ſicut id quod ex β γ ad id quod ex ι υ, ſic eſt id quod ex ι ζ, ad id quod ex γ δ. Cõmenſurabile autẽ eſt (per hypotheſin,) quod ex β γ, ei quod ex ι υ. Rationalis enim eſt utraq; ipſarũ. Cõmenſurabile igitur eſt (per 11 decimi,) & quod ex γ ζ ei quod ex γ δ. Rationale autem eſt quod ex ι ζ, rationale igitur & quod ex γ δ, rationalis igitur eſt γ δ. Et quoniã incommẽſurabilis eſt ι ζ, ipſi ι υ longitudine (potẽtia enim tantũ ſunt cõmenſurabiles) ſicut autẽ ι ζ, ad ι υ, ſic (per lemma præcedens) quod ex ι ζ, ad id quod ſub ι ζ, & υ, incõmẽſurabile igitur eſt (per 11 decimi) quod ex ι ζ, ei quod ſub ι ζ, & υ. Sed ei quidẽ quod ex ι ζ, commenſurabile eſt id quod ex γ δ, rationales enim ſunt potentia, ei autem quod ſub ι ζ, & ι υ, commenſurabile eſt id quod ſub δ γ, & γ β, æqualia enim ſunt ei quod ex α. Incõmenſurabile igitur eſt (per 15 decimi) quod ex γ δ ei quod ſub δ γ, & γ ε. Sicut autem quod ex γ δ, ad id quod ſub δ γ, & γ ε, ſic (per lẽma præcedens) eſt δ γ ad γ ε. Incõmenſurabilis igitur eſt δ γ, ipſi γ β longitudine. Rationalis igitur eſt γ δ. & ipſi γ β longitudine commenſurabilis. Quod erat demonſtrandum.*

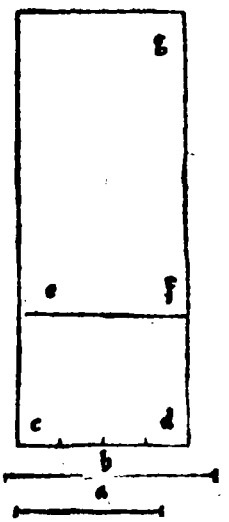

Euclſ. ex Camp. Propoſitio 21

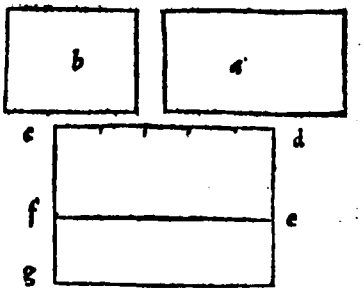
21 ## Mnis linea communicans mediali, eſt medialis.

CAMPANVS. Sit linea a medialis, cui ponatur linea b eſſe communicans ſiue in longitudine ſiue in potentia tantum. Dico quod etiam linea b eſt medialis. Sit enim linea c d rationalis in lõgitudine, cui adiungatur ſuperficies c f æqualis quadrato lineæ a, & item ſuperficies e g æqualis quadrato lineæ b, hoc autem qualiter fiat, in præmiſſæ demõſtratione dictum eſt. Eritq; per præmiſſam linea d f rationalis in potentia tantum. & incommenſurabilis lineæ c d. Et quia per primam ſexti e g ad c f ſicut f g ad d f, communicat autem e g cum c f eo quod quadratum b communicat cum quadrato a per hypotheſin, quibus quadratis dictæ ſuperficies poſitæ ſunt æquales, ſequitur per primam partem decimæ ut linea f g communicet cum linea d f, quare f g eſt rationalis in potentia tãtum, ſicut eſt d f, & incommenſurabilis in longitudine lineæ e f. cum linea d f ſibi communicans ſit incommenſurabilis eidem e f. eo quod ſuæ æquali. Hoc enim probatum eſt in 8, quod ſi fuerint duæ quantitates cõmunicantes, cuicunque una earum non communicat, nec reliqua. Itaque per 19 erit ſuperficies e g medialis, & eius latus tetragonicũ quod eſt b, mediale. Quod eſt propoſitum.

CAMPANI additio. Similiter quoq; omnis ſuperficies communicans ſuperficiei mediali, medialis eſſe cõuincitur. Si enim ſuperficies

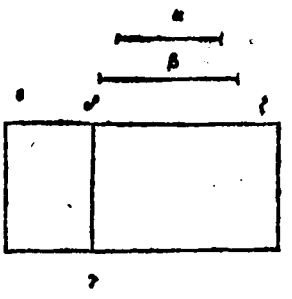
cies a medialis, cui ponatur ſuperficies b eſſe cõmunicans, dico ſuperficiem b eſſe medialem, quod ſic conſtabit. Sit linea c d rationalis in lõgitudine, adiungaturq; ei ſuperficies c e, quæ ſit æqualis ſuperficiei a, quod hoc modo fiet. Inueniatur linea c f ad quã ſic ſe habeat unũ ex lateribus ſuperficiei a, ſicut linea c d ſe habet ad reliquũ: hæc autẽ linea qualiter reperiatur, in 10 ſexti dictum eſt, eritq; ex 15 eiuſdem ſuperficies d f æqualis a. Itemq; eodem modo ad lineam e f adiũgatur ſuperficies e g, quæ ſit æqualis b: erit itaq; per 10 linea c f potentia tantum rationalis, erit quoq; lineæ c d in longitudine incommenſurabilis. Et quia a & b erant cõmunicantes ex hypotheſi, erunt quoq; c e & e g eis æquales cõmunicantes, itaq; per primam ſexti & per primã partem decimæ huius, erunt duæ lineæ c f & f g, cõmunicantes in longitudine. Eſt igitur linea f g rationalis in potentia tantum, & lineæ e f incõmenſurabilis in longitudine, quare per 19 ſuperficies e g erit mediale, cum linea e f ſit rationalis in longitudine ſicut c d ſibi æqualis. Cum ſit ergo b æqualis e g, erit quoq; b medialis, quod eſt propoſitum. Et nota quod omnes ſuperficies mediales communicantes, componunt ſuperficiem medialem. Vnde tota d g eſt medialis, quia cum duæ lineæ c f & f g ſint rationales in potentia tantum, & non cõmunicãtes in longitudine, ſequitur ut tota c g ſit rationalis in potentia tantum, & non cõmunicans c d in longitudine, itaq; per 19 d g eſt medialis. Eodemq; modo ſi ſint plures.

Eucli. ex Zamb. Theorema 20 Propoſitio 23

23 Quæ mediæ commenſurabilis, media eſt.

THEON ex Zamberto. *Sit media α, & ipſi α commenſurabilis eſto β. Dico quod & β media eſt. Exponatur enim rationalis γ δ, & ei quod ex α ſit æquale ad γ δ comparetur area rectangula γ ε (per 45 primi), latitudinẽ efficiens ipſam ε δ. Rationalis igitur eſt (per præcedentem) ε δ, incommenſurabilisq; ipſi γ δ longitudine, ei autem quod ex β æquale ad γ δ comparetur (per 44 primi) area rectangula γ ζ, latitudinem efficiens δ ζ. Quoniam igitur commenſurabilis eſt α ipſi β, commenſurabile eſt quoq; id quod ex α ad id quod ex β. Sed ei quidem quod ex α, æquum eſt ε γ: ei autem quod ex β, æquum eſt γ ζ. Cõmenſurabile igitur eſt ipſi ε ζ, eſtq; ſicut ε γ ad γ ζ, ſic eſt ε δ ad δ ζ. Cõmenſurabilis igitur eſt (per 11 decimi) ε δ ipſi δ ζ longitudine. Rationalis autem eſt ε δ, & ipſi δ γ incommenſuralis longitudine. Rationalis igitur eſt & δ ζ & ipſi δ γ longitudine incõmenſurabilis. Igitur γ δ & δ ζ (per 13 decimi) rationales ſunt potentia tantum cõmenſurabiles. Quod autem ſub rationalibus potentia tantum cõmenſurabilibus rectis lineis comprehenditur rectangulum, irrationale eſt (per 21 decimi) & illud potens, irrationalis eſt, appellaturq; media potens igitur id quod ſub γ δ & δ ζ, media eſt, poteſtq; β quod ſub γ δ & δ ζ ſit, media igitur eſt β, quod erat oſtendendum.*

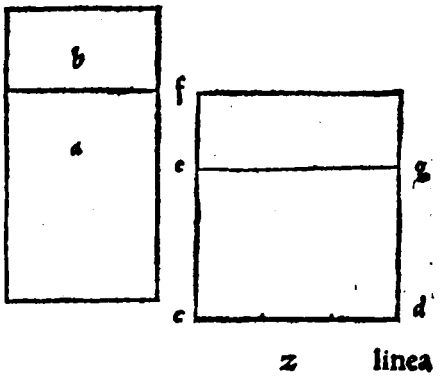

CORRELARIVM. *Hinc igitur eſt manifeſtum, quod mediæ areæ commenſurabilis media eſt, poſſunt enim eas rectæ lineæ quæ potentia ſunt commenſurabiles, quarum altera media, quare & reliqua media eſt. Similiter autem eis quæ de rationalibus dicta ſunt, ſequitur & in mediis ut mediæ longitudine cõmenſurabilis, media appelletur, eiq; cõmenſurabilis non tantum longitudine ſed & potentia, quoniam in uniuerſali longitudine cõmenſurabiles omnino & potentia. Si uero mediæ commenſurabiles potentia tantum, dicuntur mediæ potentia tantum commenſurabiles.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 22

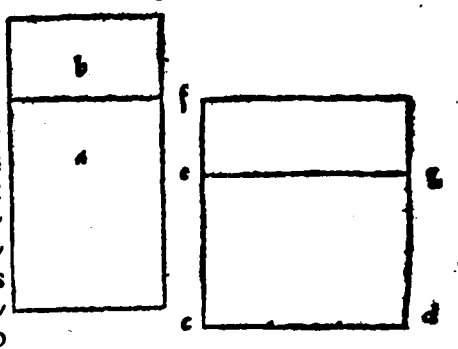
22 Omnis differentia qua abundat mediale à mediali, irrationalis eſſe probatur. Zamb. 26

CAMPANVS. Sit utraq; duarũ ſuperficierũ a b & a, medialis: dico quod ſuperficies b quæ eſt earum differentia, eſt irrationalis. Sit enim linea c d rationalis in longitudine, cui adiungatur ſuperficies d e æqualis ſuperficiei a, & ſuperficies d f æqualis totali ſuperficiei a b, hoc autẽ qualiter fiat in præmiſſa docuimus. Quia ergo d f eſt æqualis a b & d e æqualis a, erit per conceptionẽ g f æqualis b. Si itaq; ſuperficies b non eſt irrationalis ſed rationalis, erit & f g ſua æqualis rationalis. At cũ

z linea

linea e g ſit rationalis in longitudine ſicut ſua æqualis c d, erit per 16 linea e f rationalis in longitudine & cõmunicans lineæ e g, per 20 autem eſt utraque duarum linearum c e & e f potẽtialiter tantũ rationalis, & lineæ c d incõmenſurabilis in longitudine, itaq; e f linea eſt incõmenſurabilis lineæ c e in lõgitudine. Et quia per primam ſexti quadratum lineæ e f ad ſuperficiem quæ fit ex e f in c e eſt, ſicut e f ad c e, ſequitur per ſecũdam partem decimæ ut quadratum lineæ e f ſit incõmenſurabile ſuperficiei factæ ex e f in c e, quare & ipſum quadratum erit incommenſurabile duplo ſuperficiei ex e f in c e, quadratũ uero c e cum ſit rationale, eſt cõmunicans quadrato e f, totum igitur ex ambobus cõpoſitum erit per 9 cõmunicans quadrato e f. Et ideo incõmenſurabile duplo ſuperficiei ex e f in c e. Et quia per 4 ſecundi quadratum lineæ c f eſt æquale duobus quadratis duarum linearum c e & e f, & duplo ſuperficiei ex c e in e f, & duplum ſuperficiei c e in e f eſt incommenſurabile aggregato ex duobus quadratis duarum linearum c e & e f, ſequitur per ea quæ addita ſunt in 9, ut quadratũ c f ſit incommenſurabile aggregato ex duobus quadratis duarum linearum c e & e f. At cum aggregatum ex his quadratis ſit rationale, ſequitur quadratum lineæ c f non eſſe rationale, & ideo linea c f non eſt rationalis in potentia, & idcirco non erit ſuperficies d f medialis, neq; a b ſibi æqualis, quod eſt inconueniens, cum ſit contrarium poſitis. Relinquitur igitur quod ſuperficies b, eſt irrationalis, quod eſt propoſitum.

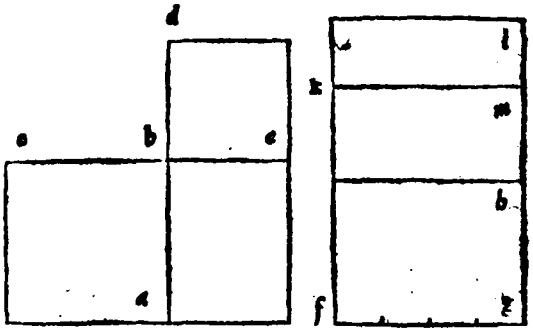

Eucli. ex Camp. Propoſitio 23

23

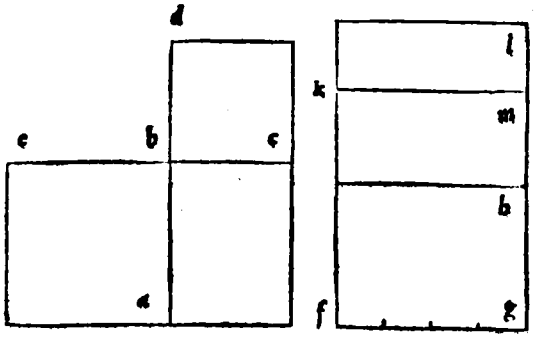
Omnis ſuperficies quam continent duæ lineæ mediales potentialiter tantum cõmunicantes, aut rationalis eſt aut medialis.

CAMPANVS. Sint duæ lineæ a b & b c mediales potentia tantũ communicantes, dico quod ſuperficies a c ab eis contenta aut eſt rationalis, aut medialis. Sint enim, c d quadratũ lineæ b c, & a e quadratum lineæ a b: erũtq; ex hypotheſi hæc duo quadrata communicantia, & erit per primam ſexti ſuperficies a c medialis medio loco proportionalis inter ipſa quadrata. Sumatur igitur linea f g quæ ſit rationalis in lõgitudine, cui adiungatur ſuperficies f h æqualis quadrato a e, & h k æqualis ſuperficiei a c, & k l æqualis quadrato d c, eruntq; hæ tres ſuperficies f h, h k, & k l continue proportionales, ſicut ſunt æquales a e, a c, & d c, quare per primam ſexti erunt etiam tres lineæ g h, h m, & m l, quæ ſunt baſes earum, continue proportionales. Et cum ſuperficies f h & k l ſint communicantes, ſicut duo quadrata a e & c d eis æqualia, ſequitur per primam ſexti & decimam huius, ut linea g h ſit cõmunicans cum l m. utraque autem earum eſt rationalis, in potentia per 20 huius: igitur ſuperficies unius earum in alteram eſt rationalis: omnis enim ſuperficies quam continent duæ lineæ rationales in potentia, cõmunicantes in longitudine, neceſſario eſt rationalis, ut patet ex prima ſexti & prima parte decimæ huius & ex diffinitione ſuperficierum rationalium. Et quia ex prima parte decimæ ſextæ quadratum lineæ l m eſt æquale ſuperficiei ex g h in m l, erit quadratũ lineæ h m rationale. Si ergo linea h m eſt rationalis in lõgitudine ſibi cõmunicans lineæ k m quæ eſt æqualis lineæ f g, erit per 19 ſuperficies h k rationalis, ideoq; & ſua æqualis a c. Si autem h m ſit irrationalis in longitudine ſiue incommenſurabilis lineæ k m quæ eſt æqualis lineæ f g, cum ipſa ſit rationalis ſaltem in potentia eo quod ſuum quadratum eſt rationale, erit ex 19 ſuperficies h k medialis, quare & ſua æqualis a c. Conſtat ergo propoſitum.

CAMPANI

CAMPANI annotatio. Et nota quod ſi duæ lineæ a b & b c eſſent mediales in longitudine cõmunicantes, eſſet ſuperficies a c medialis tantum, eſſet enim ſuperficies a c communicans utrique duorum quadratorum a e & c d per primam ſexti & per præſentem hypotheſin, & per 10 huius, & ideo ſuperficies h k æqualis a c, eſſet communicans utrique ſuperficiei f h & k l, igitur per primam ſexti, & 10 huius linea h m eſſet cõmunicans utrique duarum linearum g h & l m. Et quia hæ ambæ eſſent rationales in potentia tantum, non cõmunicantes in longitudine lineæ f g, eſſet quoq; h m rationalis in potentia tantum, non cõmunicans in longitudine lineæ f g, quare per 19 eſſet ſuperficies h k medialis tantum & ideo etiam a c ſibi æqualis. Si autem duæ lineæ a b & b c eſſent mediales, neque in longitudine neque in potentia communicantes, ſuperficies a c neque eſſet rationalis neque medialis, ſi enim ſic eſſet, ſcilicet, quod duæ lineæ a b & b c eſſent mediales neque in longitudine neque in potentia cõmunicantes, eſſent duo quadrata a e & c d incommunicantia, itaq; & duæ ſuperficies f h & k l eis æquales quoq; eſſent incommunicantes, quare & duæ lineæ g h & m l eſſent incommenſurabiles per primam ſexti. & per ſecundam partem decimi. Et quia utraque earum eſt rationalis tantum in potentia, per 20 eſſet ſuperficies unius earum ad alteram medialis per 19. Cum ergo quadratũ lineæ h m ſit æquale dictæ ſuperficiei quæ fit ex g h in m l, per primam partem 15 ſexti, eſſet per 19 linea h m linea medialis. per 15 ergo non eſſet ſuperficies h k rationalis, nec etiam per 20 medialis, quare nec ſua æqualis a c. Zamb. 24

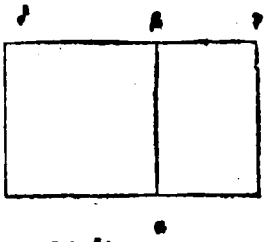
Præcedentes duæ ex Campano propoſitiones, ſcilicet, 22. & 23. tribus ex Zamberto ſequentibus, uidelicet, 24. 25. & 26. inuerſo ordine reſpondent, 22. namq; ex Campano, 26. ex Zamberto, 26. autem ex Campano, cum additione, 24. & 25. ex Zamberto reſpondent.

z

Eucli. ex Zamb. Theorema 21 Propoſitio 24.

24 Sub mediis longitudine commenſurabilibus rectis lineis comprehenſum rectangulum, medium eſt.

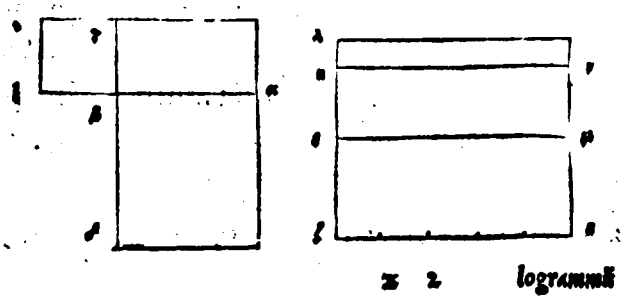
THEON ex Zamberto. *Sub mediis enim longitudine commenſurabilibus rectis lineis α β, β γ, comprehendatur rectangulum α γ, dico quod α γ medium eſt. Deſcribatur enim (per 49 primi) ex α β, quadratum α δ, medium igitur eſt α δ. Et quoniam cõmenſurabilis eſt α β ipſi β γ longitudine, α qualis autem eſt α β ipſi β δ, commenſurabilis igitur eſt δ β ipſi β γ longitudine. Quare & δ α ipſi α γ (per correlarium 15 decimi) commenſurabile eſt: medium autem eſt δ α, medium igitur eſt & α γ, quod oportebat oſtendere.*

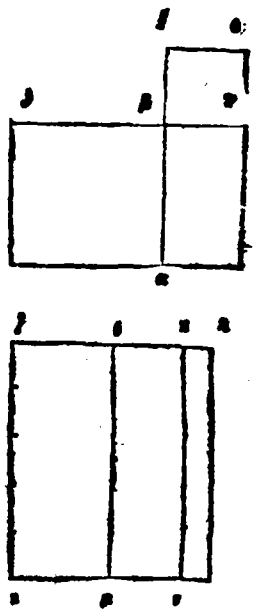
Eucli. ex Zamb. Theorema 22 Propoſitio 25

25 Sub mediis potentia tantum commenſurabilibus rectis lines comprehenſum rectangulum, aut rationale aut medium eſt.

THEON ex Zamberto. *Sub mediis potentia tantum cõmenſurabilibus rectis lineis α ζ, ζ γ, cõprehendatur rectangulũ α γ. Dico quod α γ, aut rationale, aut mediũ eſt. Deſcribantur enim (per 46 primi) ex α β & β γ, quadrata α δ & β ε, medium eſt igitur utrumq; ipſorũ α δ & β ε. Exponatur q; rationalis ζ κ, ipſi q; α δ æquum ad ζ κ comparetur (per 44 primi) rectangulũ paralle-*

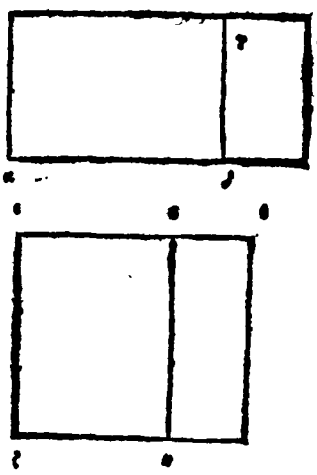
logrammũ ν θ, ipſam latitudinẽ efficiens ζ θ. Ipſi autem α γ ad θ μ æquum comparetur (per eandem) rectangulum parallelogrammũ μ ν, latitudinem efficiens θ ν. Et inſuper (per eandem) ϵ ι æquum ſimiliter ad ν ν comparetur ν λ, ipſam latitudinem efficiens ν λ. In rectas lineas igitur ſunt ζ θ, θ ν, & ν λ, & quoniam utrunq; ipſorum α δ & ϵ ι medium eſt, eſtq; æquale α δ, ipſi ν θ, & ϵ ι ipſi ν λ, medium igitur eſt & utrunq; ipſorum ν θ, ν λ, & ad rationalem ζ ν comparata ſunt. Rationalis igitur eſt (per 22 decimi) utraq; ipſarum ζ θ & ν λ, & incõmenſurabilis ipſi ζ ν longitudine. Quoniam igitur commenſurabile eſt α δ ipſi ϵ ι, cõmenſurabile igitur eſt (per 11 decimi) & ν θ ipſi ν λ, eſtq; ſicut ν θ ad λ ν, ſic (per primam ſexti) eſt ζ θ ad ν λ. Cõmenſurabilis igitur eſt (per eandem 11) ζ θ ipſi ν λ longitudine. Ipſæ igitur ζ θ, ν λ, rationales ſunt longitudine cõmenſurabiles. Rationale eſt igitur (per 19 decimi) quod ſub ζ θ, ν λ. Et quoniam æqualis eſt quidem δ β ipſi β ν, & ζ ϵ ipſi β γ, eſt igitur ſicut δ β ad β γ, ſic eſt α β ad ϵ ζ. Sed ſicut quidem δ β ad β γ, ſic eſt (per primam ſexti, & per 11 quinti) δ α ad α γ, ſicut autem α ϵ ad ϵ ζ, ſic eſt α γ ad γ ζ, eſt igitur ſicut δ α ad α γ, ſic eſt α γ ad γ ζ. æquum autem eſt α δ ipſi ν θ, & α γ ipſi μ ν, & γ ζ ipſi θ λ, eſt igitur (per 17 ſexti) ſicut ν θ ad μ ν, ſic eſt μ ν ad θ λ, eſt igitur ſicut & ζ θ ad ipſam θ ν, ſic eſt θ ν ad ipſam ν λ. Igitur quod ſub ζ θ, ν λ, æquum eſt ei quod fit ſub θ ν. Rationale autem eſt quod ſub ζ θ, ζ λ, rationale igitur eſt & quod ex θ ν. Rationalis eſt igitur (per 19 decimi) ipſa θ ν, & ſiquidem commenſurabilis eſt ipſi θ μ, boc eſt ipſi ζ ν longitudine, rationale eſt (per 22 decimi) ipſum ν θ. Si autem incommenſurabilis eſt ipſi ζ ν longitudine, ipſæ θ ν & θ μ rationales (per 22 decimi) potentia ſolum commenſurabiles, medium igitur eſt θ ν. Igitur θ ν aut rationale eſt aut medium, æquum autem eſt θ ν ipſi α γ, igitur α γ uel rationale uel medium eſt. Sub medijs igitur potentia tantum cõmenſurabilibus, & quæ ſequuntur reliqua. Quod erat oſtendendum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 25 Propoſitio 26

26 Medium, non excedit medium rationali.

THEON ex Zamberto. Si enim poſsibile, medium α ϵ, medium α γ excedat rationali δ β, ponaturq; rationalis ι ζ, ipſiq; α β æquum ad ι ζ comparetur (per 44 primi) parallelogrammũ rectangulum ζ θ, latitudinẽ efficiens ι θ: ipſi autem α γ æquum auferatur ζ ν, reliquum igitur β δ (per tertiam cõmunem ſententiam) reliquo ν θ eſt æquale. Rationale autem eſt δ ϵ, rationale igitur eſt & ν θ. Quoniam igitur medium eſt utrunq; ipſorum α β, α γ, eſtq; α ϵ ipſi ζ θ æquale (per correlarium 23 decimi) at α γ ipſi ζ ν medium igitur eſt utrunq; ipſorũ ζ θ, ζ ν, & ad rationem ι ζ comparata ſunt. Igitur rationalis eſt utraq; ipſarum θ ι & ν ι, & incommenſurabilis ipſi ι ζ longitudine (per 22 decimi.) Et quoniam rationale eſt δ β, eſtq; ipſi ν θ æquale, rationale igitur eſt & ν θ, ad rationalem ι ζ comparatũ eſt, rationalis igitur eſt (per 20 decimi) ν θ, & ipſi ι ζ longitudine commenſurabilis. Sed ι ν rationalis eſt, & ipſi ι ζ longitudine incõmenſurabilis, incõmenſurabilis igitur eſt (per 13 decimi) ι ν ipſi ν θ longitudine, eſtq; ſicut ι ν ad ν θ, ſic quod ex ι ν ad id quod ι ν & ν θ. Incõmenſurabile igitur eſt (per 11 decimi & lemma 21 decimi) quod ex ι ν ei quod ſub ι ν & ν θ. Sed ipſi quidem quod ex ι ν, cõmenſurabilia ſunt quæ ex ι ν & ν θ quadrata, rationalia etenim utraq;, ei autem quod ſub ι ν & ν θ cõmenſurabile eſt (per 15 decimi) id quod bis ſub ι ν & ν θ, duplum nanq; eſt illius. Incõmenſurabilia igitur ſunt (per 16 decimi) quæ ex ι ν & ν θ, ei quod bis ſub ι ν & ν θ, & utraq; igitur ſimul quæ ex ι ν & ν θ, & quod bis ſub ι ν & ν θ quod eſt id quod ex ι θ (per 4 ſecundi) incõmenſurabile eſt eis quæ ex ι ν & ν θ. Rationalia autẽ ſunt quæ ex ι ν & ν θ (per diffinitionẽ.) Irrationale igitur eſt qd ex ι θ, irrationalis igitur eſt ι θ, ſed & rationalis, quod eſt impoſsibile: medium igitur mediũ non excedit rationali, quod erat oſtendendum.

Sequentes duæ ex Zamberto neutiquã in Campano reſpondentes habent.

Eucli. ex Zamb. Problema 4 Propoſitio 27

27 Medias inuenire potentia tantum cõmenſurabiles, rationale comprehendentes.

THEON ex Zamberto. Exponantur binæ rationales potentia tantum commenſurabiles α β, ſumanturq; (per 13 ſexti) ipſarum α, β, media proportionalis γ. Fiatq; (per 12 ſexti) ſicut α ad β, ſic γ ad δ. Et quoniam ipſæ α, β, rationales ſunt potentia tantum cõmenſurabiles, igitur quod ſub α, β, boc eſt quod ex γ fit (per 21 decimi) medium eſt, media igitur eſt γ. Et quoniam eſt ſicut α ad β, ſic γ ad δ, ipſæ autem α, β, potentia tantum ſunt

commenſura-

cõmenſurabiles, & γ, δ, igitur (per 11 decimi) potentia tantum ſunt cõmenſurabiles, eſtq; γ media, media igitur eſt (per 23 decimi) & δ. Ipſæ igitur γ, δ, (per conſtructionem) mediæ ſunt potentia tantum cõmenſurabiles. Dico quod & rationale comprehendunt. Quoniam enim eſt ſicut α ad β, ſic eſt γ ad δ, uicißim igitur (per 16 quinti) eſt ſicut α ad γ, ſic eſt β ad δ. Sed ſicut α ad γ, ſic γ ad ε. & ſicut igitur (per 11 quinti) γ ad β, ſic β ad δ, igitur quod ſub γ, δ, æquum eſt ei quod ex β. Rationale autem eſt quod ex β. Rationale igitur eſt quod ſub γ, δ. Inuentæ igitur ſunt mediæ potentia tantum commenſurabiles, rationale comprehendentes, quod feciſſe oportuit.

α R. 9
γ R. R. 54
δ R. 6
δ R. R. 24

Eucli. ex Zamb. Problema 5 Propoſitio 28

28 Medias comperire potentia tantum cõmenſurabiles, medium comprehendentes.

THEON ex Zamb. Exponantur enim tres rationales potentia tantum cõmenſurabiles, α, β, γ, ſuſcipiaturq; (per 13 ſexti) ipſarum α, β, media proportionalis δ. Fiatq; (per 12 ſexti) ſicut β ad γ, ſic δ ad ε. Quoniam enim α, ε, rationales ſunt, potentia tantum cõmenſurabiles, igitur (per 21 decimi) quod ſub α β, hoc eſt id quod ex δ, medium eſt: media igitur eſt δ. Et quoniam β, γ, potentia ſolum ſunt cõmenſurabiles, eſtq; ſicut β ad γ, ſic eſt δ ad ε, ipſæ igitur δ, ε, (per 11 decimi) potentia tantũ ſunt cõmenſurabiles, media uero eſt δ, & igitur ε. Igitur ipſæ δ, γ, mediæ ſunt potentia tantum commenſurabiles. Dico quod & medium comprehendunt. Quoniam enim eſt ſicut β ad γ, ſic eſt δ ad ε, uicißim igitur (per 16 quinti) ſicut β ad δ, ſic eſt γ ad ε. Sicut autem β ad δ, ſic δ ad α. Et ſicut igitur (per 11 quinti) δ ad α, ſic γ ad ε. Quod igitur ſub α, γ, (per 16 ſexti) æquum eſt ei quod ſub δ, ε, medium autem quod ſub α, γ, medium igitur (per correlarium 23 decimi) quod ſub δ ε. Inuentæ igitur ſunt mediæ potentia tantum commenſurabiles, medium comprehendentes, quod feciſſe oportuit.

α R. 16
δ R. R. 128
β R. 8
γ R. 6
ε R. R. 72

THEON Lemma.

Comperire duos quadratos numeros, ut ex eis cõpoſitus ſit quadratus.

THEON ex Zamb. Exponantur bini numeri α β & β γ, ſintq; aut pares, aut impares. Et quoniam ſi à pari par auferatur, & ſi ab impari impar, (per 26 noni) reliquus erit par. ſi igitur ab α β pari par ε γ, aut ab impari α ε, impar ε γ auferatur, reliquus α γ par eſt. Secetur α γ bifariam in δ, ſint autem ipſi α β, β γ, aut ſimiles plani, aut quadrati, qui & ipſi ſimiles plani ſunt. Igitur qui ſub α β, β γ, una cum eo qui ex γ δ quadrato, æquus eſt (per 6 ſecundi) ei qui ex β δ quadrato, eſtq; quadratus qui ſub α β, ε γ, quoniam patuit (per primam noni) quod ſi bini ſimiles plani multiplicantes ſe adinuicem aliquem fecerint, factus quadratus eſt. Inuenti igitur ſunt bini quadrati numeri qui ſub α β, β γ, & qui ex γ δ, qui compoſiti, β δ quadratum conficiunt.

α ..... δ ..... γ ..... β

CORRELARIVM. Ac manifeſtũ quod inuenti ſunt rurſus bini quadrati, & qui ex β δ, & qui ex γ δ, ut & eorũ exceſſus qui ſub α β, β γ, eſt quadratus, quando ipſi α β, β γ, ſimiles fuerint plani. Quando autem non fuerint ſimiles plani, inuenti ſunt bini quadrati & qui ex β δ & qui ex δ γ, quorum exceſſus qui ſub α ε & ε γ non eſt quadratus.

Lemma præcedentis oppoſitum.

Inuenire binos quadratos numeros, ut ex eis compoſitus non ſit quadratus.

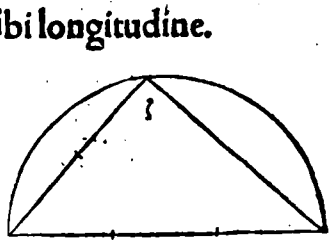
Sint enim α ε, ε γ, ſimiles plani ut qui ſub α ε, ε γ, (per primam noni) ſit quadratus, ſitq; par γ α, ſecetur q; γ α bifariam in δ. Manifeſtum iam eſt quod qui ſub α ε, ε γ, quadratus una cum eo qui ex γ δ quadrato, æquus eſt ei qui ex β δ quadrato. Auferatur autem unitas δ ζ. Igitur qui ſub α ε & ε γ una cum eo qui ex γ ζ, minor eſt eo qui ex β δ quadrato. Dico igitur quod qui ſub α ε, ε γ, quadratus una cum eo qui ex γ ζ, non eſt quadratus. Si enim eſt quadratus, uel eſt æqualis ei qui ex ε ζ, uel eo minor.* Maior autem non erit, cum qui ſub α ε, ε γ, quadratus una cum eo qui ex γ δ quadrato, hoc eſt qui ex β δ, primus ſit maiorum quadrato qui ex β ζ, unitas enim non ſecatur: maior autem eſt eo qui ſub α β, ε γ, una cum eo qui ex γ ζ, γ δ enim, ipſo γ ζ unitate maior. Sit autem (ſi poßibile eſt) prius qui ſub α β, β γ, una cum eo qui ex γ ζ, æqualis ei qui ex β ζ, ſitq; ipſius δ ζ unitatis, duplus ζ α. Quoniam igitur totus α γ totius γ δ duplus eſt, quorum α ζ ipſius δ ζ eſt duplus, & reliquus igitur (per 7 ſeptimi) ζ γ reliqui ζ γ duplus eſt, bifariam igitur ipſe γ ζ, diuiſus eſt in ζ. Igitur qui ſub α ε & β γ, una cum eo qui ex γ ζ, æquus eſt ei qui ex ε ζ quadrato. Sed qui ſub α β, β γ, una cum eo qui ex γ ζ, æquus ſupponitur ei qui ex ε ζ quadrato. Qui ſub α ε, ε γ, igitur una cum eo qui ex γ ζ, æquus ei eſt qui ſub α ε, ε γ, una cum eo qui ex γ ζ. Cõmuni igitur ſublato eo qui ex γ ζ, ducitur α ε æqualis ipſi ζ ε, quod eſt impoßibile. Qui ſub α ε, ε γ, igitur una cum eo qui ex γ ζ, colligitur æquus non eſt ei qui ex ε ζ. Dico iam quod neque minor eo qui ex ε ζ. Si enim poßibile, ſit ei qui ex β ξ æqualis, &

Græcus ſic habet. Maior autẽ non erit, ne ſcilicet ſecetur unitas, & ne qui ſub α ε, ε γ una cum eo qui ex γ δ, quadratus æquus ſit ei qui ſub α ε, ε γ una cum eo qui ex γ ζ.

συνάγεται

συναχθήσεται colligetur

ipſius ♢ ζ duplus ponatur θ α.* Conducatuŕq; duplus rurſus θ γ ipſius γ ζ, & quod ipſe θ γ bifariam ſectus eſt in ζ, ac per hoc is qui ſub θ C, C γ, una cum eo qui ex ζ γ, æquus erit ei qui ex β ζ. Supponitur autem quod qui ſub α C, β γ, una cum eo qui ex γ ι, eſt æqualis ei qui ex β ζ. Conducetur igitur qui ſub α β, β γ, una cum eo qui ex γ ι æqualis ei qui ex θ C & C γ una cum eo qui ex γ ζ, quod abſurdũ eſt. Igitur qui ſub α β, β γ, una cum eo qui ex γ ι, æquus non eſt minori eo qui ex C ι, patuit autem quod neq; ei qui ex C ι, neq; eo maiori. Igitur qui ſub α β, β γ, una cum eo qui ex γ ι, quadratus non eſt. Cum autem ſit poſsibile & pluribus modis prædicta oſtendere, ſufficiant nobis tamen prædicta, ne materia longior exiſtens longius protrahatur.

Eucli. ex Zamb. Problema 6 Propoſitio 29.

29 Camp. 17

Comperire binas rationales potentia tantum cõmenſurabiles, ut maior minore maius poſſit eo quod ex cõmenſurabili ſibi longitudine.

THEON ex Zamb. Exponatur enim quædam rationalis α C, & bini quadrati numeri γ ♢, ♢ ι, ut ipſorum reſiduus γ ι non ſit quadratus (per correlarium ι lemmatis 28 decimi,) & ſuper α β deſcribatur ſemicirculus α ζ β. Fiatq; ſicut (per correlarium 6 decimi) ♢ γ ad γ ι, ſic quod ex β α quadratũ ad id quod ex α ζ quadratũ, connectaturq; ζ C. Quoniam igitur eſt ſicut quod ex β α ad id quod eſt ex α ζ, ſic γ ♢ ad ♢ γ, igitur quod ex β α ad id qtod ex α ζ, eam habet rationem quam numerus γ ♢ ad numerũ γ ι. Cõmenſurabile igitur eſt quod ex β α, ei quod ex α ζ. Rationale autem quod ex α β, rationale igitur & id quod ex α ζ. Rationalis igitur eſt & α ζ. Et quoniam ♢ γ ad γ ι rationem non habet quam quadratus numerus ad quadratum numerum, neq; quod ex α β igitur ad id quod ex α ζ rationem habet quam quadratus numerus ad quadratũ numerum. Igitur α β (per 9 decimi) ipſi α ζ longitudine incõmenſurabilis eſt. Ipſæ igitur α ζ, α β, rationales ſunt potentia tantum cõmenſurabiles. Et quoniam eſt ſicut ♢ γ ad γ ι, ſic eſt quod ex α β ad id quod ex α ζ, conuertendo igitur (per correlariũ 19 quinti) ſicut γ ♢ ad ♢ ι, ſic quod ex α C ad id quod ex β ζ. At γ ♢ ad ♢ ι eam habet rationem quam quadratus numerus ad quadratũ numerum. Quod igitur ex α β ad id quod ex β ζ, eam habet rationem quam quadratus numerus ad quadratum numerum. Cõmenſurabilis igitur eſt (per 9 decimi) α β ad β ζ longitudine. Et quod ex α β (per 47 primi) æquũ eſt eis quæ ex α ζ & ζ β. Igitur α β ipſa α ζ maius poteſt ipſa β ζ ſibi cõmenſurabili. Inuentæ igitur ſunt binæ rationales potentia tantum cõmenſurabiles β α & α ζ, ut β maior ipſa α ζ maius poſsit eo quod ex ζ β ſibi longitudine cõmenſurabili. Quod facere oportebat.

Eucli. ex Zamb. Problema 7 Propoſitio 30

30 Camp. 18

Comperire binas rationales potentia tantum cõmenſurabiles, ut maior minore maius poſſit eo quod fit à ſibi longitudine incõmenſurabili.

THEON ex Zamb. Exponatur rationalis α β, biniq; numeri quadrati γ ι & ♢, ut ex eis compoſitus γ ♢ non ſit quadratus (per lemma ſecundum 28 decimi.) Deſcribaturq; ſuper α β, ſemicirculus α ζ β, fiatq; (per correlariũ 6 decimi) ſicut ♢ γ ad γ ι, ſic quod ex α β ad id quod ex α ζ conectaturq; ζ β. Similiter iam oſtendemus ſicut in præcedenti, quod ipſæ C α & α ζ rationales ſunt potentia tantum cõmenſurabiles. Et quoniam eſt ſicut ♢ γ ad γ ι, ſic eſt quod ex β α ad id quod ex α ζ, conuertendo igitur (per correlariũ 19 quinti) ſicut γ ♢ ad ♢ ι, ſic quod ex α β ad id quod ex ζ β. At γ ♢ ad ♢ ι rationem non habet quam quadratus numerus ad quadratum numerum, neq; igitur quod ex α β, ad id quod ex β ζ rationem habet quam numerus quadratus ad quadratũ numerum. Incõmenſurabilis igitur eſt α β ipſi β ζ longitudine, poteſtq; α β, quàm ipſa α ζ maius eo quod ex β ζ ſibi incommenſurabili. Ipſæ igitur α β, β ζ, rationales ſunt potentia tantum commenſurabiles & α β quàm ipſa α ζ maius poteſt eo quod ex ζ β ſibi longitudine incommenſurabili, quod feciſſe oportuit.

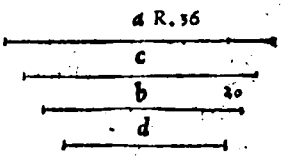
Eucli. ex Camp. Propoſitio 24.

24

DVas lineas mediales potentia tantum communicantes ſuperficiemq; rationalem continentes, quarum longior ſit potentior breuiore, augmento quadrati lineæ communicantis eidem longiori in longitudine, inuenire.

CAMPANVS. Cum omnes duæ lineæ mediales potentia tantum communicantes, contineãt ſuperficiem rationalem aut medialem, ut ex præmiſſa patet, docet inuenire eas duas quæ cõtinent ſuperficiem rationalem & eas quæ medialem. Vnde propoſitũ eſt inuenire duas lineas mediales potentia tantum communicantes, quarum longior poſſit

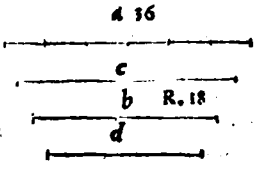
poſſit amplius breuiori in quadrato alicuius lineæ ſibi cõmunicantis in longitudine, quæ contineant ſuperficiem rationalem. Ad hoc ſecundum doctrinam 17 ſumo duas lineas a & b potentia tantum rationales cõmunicantes, quarum longior quæ ſit a, poſſit amplius breuiori quæ ſit b, in quadrato alicuius lineæ ſecum cõmunicantis in lõgitudine, & ponam lineam c ſecundum doctrinam 9 ſexti, medio loco proportionalẽ inter a & b, & ponam ut ſit proportio a ad b, ſicut c ad d, quod qualiter fiat, in 10 ſexti dictũ eſt. Dico tunc duas lineas c & d, eſſe quas quærimus. Patet enim ex 19, quod ſuperficies quam continent duæ lineæ a & b, eſt medialis. Et quia per primam partem 16 ſexti, quadratũ lineæ c eſt dictæ ſuperficiei æquale, erit igitur per 19 linea c medialis. Cum autẽ ſit a ad b, ſicut c ad d, & b cõmunicet cum a in potentia tantum ex hypotheſi, quia tam a quàm b rationalis eſt in potentia, ſequitur per 10 quod c quoq; communicet cum d in potentia tantum. Itaq; per 11 cum c ſit linea medialis, erit etiam d medialis, & per primã partem 11, erit linea c potentior linea d, in quadrato lineæ ſibi communicantis in longitudine. Si ergo duæ lineæ c & d contineant ſuperficiem rationalem, ipſæ ſunt quales inquirimus. Eas autem continere ſuperficiem rationalem, ſic habeto. Cum ſit a ad b, ſicut c ad d, erit permutatim a ad c, ſicut b ad d, ſed erat a ad c, ſic c ad b. igitur eſt c ad b, ſicut b ad d, itaque per primam partem 16 ſexti, ſuperficies quam continent duæ lineæ c & d, eſt æqualis quadrato b, eſt autem quadratum b, rationale per hypotheſin, cum ipſa ſit rationalis in potentia. Superficies ergo quam continent duæ lineæ c & d, eſt rationalis. Quare conſtat propoſitum.

Eucli ex Camp. Propoſitio 25

25 DVas lineas mediales potentia tantum communicantes ſuperficiemq; rationalem continentes, quarum longior ſit potentior breuiori, quadrato lineæ eidem longiori in longitudine incommenſurabilis, inuenire.

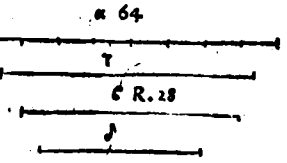
CAMPANVS. Poſitis duabus lineis a & b rationalibus potentia tantum cõmunicantibus, quarũ longior poſſit amplius breuiori in quadrato lineæ ſecum non communicantis in longitudine, quæ quidem reperiuntur ſecundum doctrinam 18, cæteriſq; poſitionibus manentibus ſicut in præmiſſa, argumentando modo conſimili patebit duas lineas c & d eſſe quales quærimus. Et nota quod duæ lineæ quas hæc & præmiſſa docent inuenire, componunt bimediale primum, & minori earum abſciſa de maiori, quæ reliqua eſt, dicitur reſiduum mediale primum.

Eucli. ex Zamb. Problema 8 Propoſitio 31

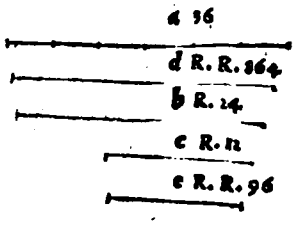
31 Comperire binas medias potentia tantum commenſurabiles rationale comprehendentes, ut maior minore maius poſſit eo quod fit à ſibi longitudine commenſurabili. Camp. 24

THEON ex Zamb. *Exponantur (per 29 decimi) binæ rationales potentia tantum commenſurabiles α, β, ut α maior exiſtens, ipſa β minore maius poſſit eo quod ex ſibi longitudine cõmenſurabili, & ei quod ſub α, β, compreheditur æquum eſto id quod ex γ. Medium autem eſt quod ſub α, β, medium igitur eſt (per correlariũ 23 decimi) quod ſub γ, media igitur eſt γ (per 21 decimi.) Ei uero quod ex β, æquũ eſto quod ſub γ, δ. Rationale autẽ eſt quod ex ζ, rationale igitur & quod ſub γ, δ. Et quoniam (per 1 ſexti) eſt ſicut α ad δ, ſic eſt quod ſub α, β, ad id quod ex β, ſed ei quidem quod ſub α, β, æquum eſt id quod ex γ, ei autem quod ex β æquum eſt quod ſub γ, δ, ſicut igitur α ad β, ſic quod ex γ ad id quod ſub γ, δ. Sicut autẽ quod ex γ ad id quod ſub γ, δ, ſic eſt γ ad δ, & ſicut igitur α ad β, ſic γ ad δ. Cõmenſurabilis autem eſt (per hypotheſin) α, ipſi ζ potentia tantum: cõmenſurabilis igitur (per 11 decimi) & γ ipſi δ potentia tantum. At γ, media eſt, media igitur eſt (per 2 decimi) & δ. Et quoniam eſt ſicut α ad ζ & γ ad δ, at α ipſa ζ maius poteſt eo quod ex ſibi cõmenſurabili, & γ igitur ipſa δ maius poteſt eo quod ex ſibi cõmenſurabili. Inuentæ ſunt igitur binæ mediæ potentia tantum cõmenſurabiles γ, δ, rationale cõprehendentes, & γ ipſa δ maius poteſt eo quod ex ſibi longitudine cõmenſurabili.* Similiter uero oſtendetur & id quod ex incõmenſurabili, quando α ipſa ζ maius potuerit eo quod fit ex ſibi incommenſurabili. Quod facere oportuit. Camp. 25

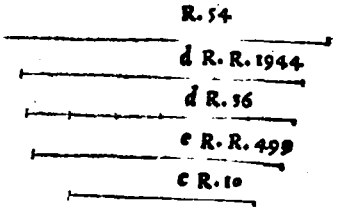

Eucli ex Camp. Propoſitio 26

26 DVas lineas mediales potentia tantum communicantes ſuperficiemq; medialem continentes, quarum longior breuiore tanto amplius poſſit quantum eſt quadratum alicuius lineæ incommenſurabilis ipſi longiori in longitudine, inuenire.

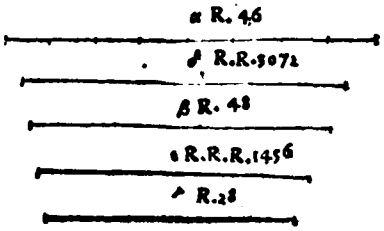
CAMPANVS. Cū docuerit inuenire duas lineas mediales potentia tantū cōmunicantes ſuperficiemq; rationalē continētes, quarū longior plus poſſit breuiori in quadrato lineæ ſecum cōmunicantis in longitudine, & ſecum incōmenſurabilis in longitudine, nunc docet inuenire duas lineas mediales potentia tantum cōmunicantes, ſuperficiemq; medialem continentes quarum longior ſit potentior breuiori in quadrato lineæ non ſecum cōmenſurabilis, ſed ſolum ſibi incommenſurabilis in longitudine, illud enim facile habetur ex iſto. Sint itaq; tres lineæ ſumptæ ſecundum doctrinam 18 a,b,c, potentia tantum rationales & in ea ſolum cōmunicantes, ſitq; a potentior b & c, quadrato lineæ ſibi incommenſurabilis in longitudine, & ponatur d medio loco proportionalis inter a & b ut docet 9 ſexti, & ſit d ad e ſicut a ad c, dico duas lineas d & e eſſe quales inquirimus. Cum ſit enī quadratū lineæ d æquale ſuperficiei quæ continetur ſub a & b per primam partem 16 ſexti, ſitq; ſuperficies contenta ſub a & b medialis ex 19 cum a & b ſint potentia tantum rationales cōmunicantes, erit ex eadem linea d medialis. At quia a ad c ſicut d ad e, communicat autem a cum c in potētia tantum ex hypotheſi, ſequitur ex 10 ut e quoq; communicet cum d in potentia tantum. Itaq; per 11 erit e linea medialis. Et etiam quia a eſt potentior c, quadrato lineæ ſibi incommenſurabilis in longitudine, erit quoq; per 12 d potentior e quadrato lineæ ſibi incōmenſurabilis in longitudine. Si igitur duæ lineæ d & e contineant ſuperficiem medialem, conſtat eas eſſe quales inquirimus. Eas autē continere ſuperficiē medialem, ſic habetur. Cum ſit ex hypotheſi a ad c ſicut d ad e, erit permutatim a ad d, ſicut c ad e. Sed a ad d eſt ſicut d ad b per hypotheſin, itaq; d ad b ſicut c ad e, igitur per primam partem 11 ſexti ſuperficies quam continent d & e, eſt æqualis ei quam continent c & b. Sed b & c continēt ſuperficiem medialem per 19, cum ipſæ ſint rationales in potentia tantum communicantes ex hypotheſi, itaque d & e continent
Zamb. 31. ſuperficiem medialem. Quod eſt propoſitum.

CAMPANVS. Si autē cura eſſet inuenire duas lineas mediales potentia tantum cōmunicantes ſuperficiemq; medialem continentes, quarum longior eſſet potentior breuiori, quadrato lineæ ſecum cōmunicantis in longitudine, ſumeremus tres lineas ſecundum doctrinam 17, a,b,c, potentia tantum rationales & in ea ſolum communicantes, & poneremus lineam a eſſe potentiorē linea c, quadrato alicuius lineæ ſibi communicantis in longitudine, cætera uero manerēt ut prius, & argumētatione conſimili concluderemus, duas lineas d & e eſſe quales proponitur inquirere. Et nota quod duæ lineæ quas hæc 26 docet iuuenire, componunt bimediale ſecundum, & minori earum abſciſa de maiori, quæ reliqua eſt, dicitur reſiduum mediale ſecundum.

Eucli. ex Zamb. Problema 9 Propoſitio 32

32 Inuenire duas medias potentia tantum cōmenſurabiles medium comprehendentes, ut maior minore maius poſſit eo quod fit ex ſibi commenſurabili.

THEON ex Zamber. *Exponantur tres rationales potentia tantum cōmenſurabiles α,β,γ, ut α (per 29 decimi) ipſa γ maius poſſit eo quod ex ſibi cōmenſurabili, & ei quidem quod ſub α,β, æquum ſit (per 13 & 17 ſexti) quod ex δ, medium autē eſt quod ſub α β, medium ĩgitur eſt (per eandē) quod ex δ, & δ igitur media eſt. Ei autē quod ſub β,γ, æquū eſto quod ſub δ,ε. Et quoniā (per 1 ſexti & lemma 21 decimi) ſicut*

ſicut quod ſub α, β, ad id quod ſub β, γ, ſic eſt α ad γ, ſed ei quidem quod ſub α, β, æquum eſt id quod ex δ, ei autem quod ſub ε, γ, æquũ eſt id quod ſub δ, ι, eſt igitur (per 9 quinti) ſicut α ad γ, ſic quod ex δ ad id quod ſub δ ι. Sicut autem quod ex δ ad id quod ſub δ, ι, ſic eſt δ ad ι, & ſicut igitur (per 11 quinti) α ad γ, ſic δ ad ι. Cõmenſurabilis autem eſt α ipſi γ potentia tantum, commenſurabilis igitur eſt (per 11 decimi) & δ ipſi ι potentia tantum. Media autem eſt δ, media igitur (per 22 decimi) eſt & ι. Et quoniam eſt ſicut α ad γ, ſic eſt δ ad ι, & α quàm γ maius poteſt eo quod ex ſibi cõmenſurabili, & δ igitur quàm ι maius poterit eo quod ex ſibi commenſurabili (per 14 decimi.) Dico inſuper quod comprehenſum ſub δ, ι, medium eſt. Quoniam enim æquum eſt quod ſub ε, γ, ei quod ſub δ, ι, medium autem quod ſub ε, γ, medium igitur (per correlarium 21) & quod ſub δ, ι. Inuentæ ſunt igitur duæ mediæ potentia tantum commenſurabiles δ, ι, medium comprehendentes, ut maior minore maius poſſit eo quod ex ſibi cõmenſurabili. Similiter iam rurſus oſtendetur & id quod ex incommenſurabili, quando α ipſa γ maius poterit eo quod ex ſibi incommenſurabili, quod facere oportuit.

α Re. 64

δ Re.Re.5072

β Re. 48

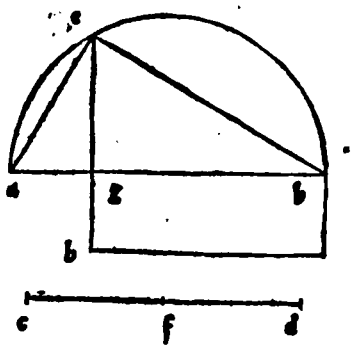
ι Re.Re.Re.1456

γ Re.28

Eucli. ex Camp. Propoſitio 27

27 DVas lineas potentialiter incommenſurabiles ſuperficiem cõprehendentes, quarum ambo quadrata pariter accepta ſint rationale, inuenire.

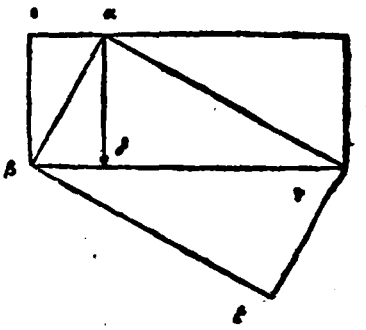
CAMPANVS. Propoſitum eſt inuenire duas lineas incommenſurabiles tam in potentia cõ in longitudine, quæ contineant ſuperficiem medialem, & quadrata ambarum pariter accepta faciant ſuperficiem rationalem. Ad hæc autem ſumo per 18, duas lineas a b & c d potẽtia tantum rationales cõmunicantes, quarũ longior quæ ſit a b, ſit potẽtior c d, quadrato alicuius lineæ ſecum incõmenſurabilis in longitudine. Et ſuper lineam a b deſcribo ſemicirculũ a e b. Et diuido lineam c d per æqualia ad punctum f. Et diuido lineam a b ad punctum g, ita quod linea e f cadat in medio loco proportionalis inter a g & g b, & qualiter hoc fiat, in 13 dictum eſt. Et pono cõ ſuperficies b h fiat ex a g in g b, eritcõ ex prima parte 16 ſexti, quadratũ c f, æquale ſuperficiei b h. Et quia quadratũ c f eſt æquale quartæ parti quadrati c d ex quarta ſecũdi, & quia ſuperficiei b h deeſt ad complendam lineam a b, ſuperficies quadrata cum a g ſit æqualis g h, & quia linea a b potẽtior eſt linea c d, quadrato liueæ ſibi incõmenſurabilis in longitudine ex hypotheſi, erit ex ſecunda parte 14 linea a g incõmenſurabilis lineæ g b. Educo igitur à puncto g perpendicularrem ſuper lineam a b uſcõ ad circumferentiam ſemicirculi, quæ ſit g e, & protraho lineas a e & e b. Quas dico eſſe quales quærimus, erit enim e g æqualis c f, eo quod utracõ cadit medio loco proportionalis inter a g & g b, prima quidem per primã partem correlarij 8 ſexti, ſecunda uero per hypotheſin, propter quod, quadratum utriuſcõ earum per primam partem 16 ſexti eſt æquale ſuperficiei a g in g b, quæ eſt b h, ipſæ igitur ſunt æquales. At quia per quartã ſexti propoſitio a e ad e b eſt ſicut a g ad g e, ſunt autem a g & g e & g b cõtinue proportionales, erit a e ad e b duplicata, ſicut a g ad g b, quare per 18 ſexti, erit quadratũ lineæ a e ad quadratũ lineæ e b, ſicut a g ad g b. Cum ſit igitur a g incõmunicans g b, erit per ſecũdam partem 10 quadratũ a e incõmunicans quadrato e b, quare duæ lineæ a e & e b ſunt incõmenſurabiles in potentia. Et quia per penultimam primi quadratũ a b eſt æquale quadratis duarũ linearũ a e & e b pariter acceptis, quadratũ autem a b eſt rationale cum a b ſit rationalis in potentia per hypotheſin, erunt quocõ quadrata duarũ linearũ a e & e b pariter accepta, rationale. Si uero hæ duæ lineæ continent ſuperficiẽ medialem, habitũ eſt propoſitũ. Erat autẽ c d rationalis in potentia & in ea tantum cõmunicans lineæ a b, quare & c f, & ideo etiam g e ſibi æqualis erit potentia rationalis, & tantum in eadem cõmunicans cum a b, itacõ per 19 ſuperficies a b in g e eſt medialis. Quia igitur per 4 ſexti & per primã partem 15 eiuſdem ſuperficies a e in e b eſt ſuperficiei a b in g e æqualis, conſtat duas lineas a e & e b, eſſe quales uolumus. Et nota cõ duæ lineæ quas docet hæc 27 inuenire, componunt lineam maiorem, & minori earum abſciſa de maiori, quæ reliqua eſt, dicitur linea minor.

THEON

THEON Lemma.

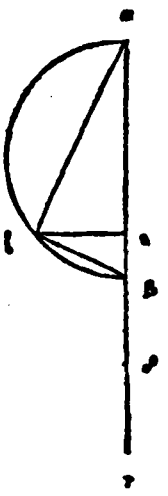
THEON ex Zamberto. Eſto triangulum rectangulum α β γ, rectum habens qui ſub β α γ, excitetúrq; (per 11 primi) perpendicularis α δ. Dico quod ſub γ β & β δ, æquum eſt ei quod ex β α, quod uero ſub β γ, γ δ, ei quod ſub γ α: quod autem ſub δ β & δ γ, æquum eſt ei quod ex α δ: & inſuper id quod ſub β γ, α δ, æquum eſt ei quod ſub β α & α γ. In primis q;, quod id quod ſub γ β & β δ æquum eſt ei quod ex α β. Quoniam enim in rectangulo triangulo β α γ, ab angulo recto in baſin, perpendicularis ducta eſt α δ, igitur (per 8 ſexti) triangulũ α β δ & α δ γ, ſimilia ſunt toti α β γ, & ſibi inuicem. Et quoniam triangulum α β γ ſimile eſt triangulo α δ ε, eſt igitur ſicut γ β ad β α, ſic eſt α β ad β δ. Igitur quod ſub γ δ & β δ, æquum eſt ei quod ex α β. Id propterea iam quod ſub β γ & γ δ, æquum eſt ei quod ex α γ. Et quoniam ſi in rectangulo triangulo ab angulo recto in baſin perpendicularis excitetur, excitata baſis ſegmentorum media proportionalis eſt (per corrolarium 8 ſexti) eſt igitur ſicut β δ ad δ α, ſic eſt α δ ad δ γ. Igitur (per 17 ſexti) quod ſub β δ, δ γ, æquum eſt ei quod ex δ γ. Dico autem quod & id quod ſub β γ & α δ, æquum eſt ei quod ſub β α & α γ. Quoniã enim, ut diximus, α ε γ ſimile eſt ipſi α γ δ, eſt igitur ſicut β γ ad α γ, ſic β α ad α δ. Si fuerint autem quatuor rectæ lineæ proportionales, quod ſub extremis (per 16 ſexti) æquum eſt ei quod ſub medijs, quod igitur ſub β γ, α δ, æquum eſt ei quod ſub β α, α γ. Vel etiam quando deſcribemus ε γ rectangulum parallelogrammum complebimusq; α ζ, æquum erit (per 41 primi) ε γ ipſi α ζ, utrumque enim eorum, ipſius α β γ trianguli duplum eſt, eſtq; quod ex β α, α γ, id quod ſub β γ, α δ, ipſum autem α ζ eſt id quod ſub β α & α γ. Quod igitur ſub β γ, α δ, æquum eſt ei quod ſub β α & α γ.

Eucli. ex Zamb. Problema 10 Propoſitio 33

33. Inuenire binas rectas lineas potentia incõmenſurabiles, conficiẽtes conflatum ex quadratis quæ ab ipſis rationale, quod uero ſub ipſis medium.

THEON ex Zamberto. Exponantur (per 30 decimi) binæ rationales potentia tantum commenſurabiles α β, β γ, ut maior α β minore β γ maius poſſit eo quod ex ſibi incommenſurabili. Secetúrq; (per 10 primi) β γ bifariam in δ, & ei quod ex altera ipſarum β δ, δ γ, (per 16 ſexti) æquum ad ipſam α β comparetur parallelogrammũ deficiens forma α quadrata, ſitq; quod ſub α ι, ι β. Deſcribatúrq; ſuper α β ſemicirculus α ζ β, excitetúrq; (per 11 primi) ipſi α β ad angulos rectos ι ζ, connectanturq; α ζ & ζ β. Et quoniam binæ rectæ lineæ ſunt inæquales α β, β γ, & α β ipſa β γ maius poteſt eo quod α ſibi incommenſurabili, quartæ autem parti illius quod ab ipſa β γ minore, hoc eſt quod ab eius dimidio, æquum ad ipſam α β parallelogrammum comparatum eſt deficiens forma quadrata, efficitúrq; id quod ſub α ι, ι ε, incommenſurabilis igitur eſt (per ſecundam partem 18 decimi) α ι ipſi ι ε. Eſtq; ſicut α ι ad ι ε, ſic quod ſub α β & ε ι. Ei autem quod ſub ε α, & α ι, æquum eſt id quod ex α ζ. Quod autem ſub α β & ε ι (per lemma præcedentis) ei quod ex β ζ eſt æquale. Incommenſurabile igitur eſt quod ex α ζ, ei quod ex ζ ε. Ipſe igitur α ζ, ζ ε, potentia ſunt incommenſurabiles. Et quoniam α ε rationalis eſt, rationale igitur eſt (per 7 diffinitionem decimi) quod ex α ε, quare & compoſitum ex eis quæ ex α ζ, ζ ε, rationale eſt. Et quoniam rurſus quod ſub α ι, ι ε, æquum eſt (per lemma præcedentis) ei quod ex ι ζ, ſupponitur autem id quod ſub α ι, ι ε, ipſi quod ex ε δ æquale, æqualis igitur eſt ζ ι ipſi ε δ. Dupla igitur eſt ε γ, ipſius ζ ι. Quare & quod ſub α ε, ε γ, dupluſ eſt eius quod ſub α β, ι ζ, medium autem eſt quod ſub α ε, ε γ, medium igitur & id quod ſub α β, ι ζ, æquum autem eſt quod ſub α ε, ι ζ, ei quod ſub α ζ, ζ ε, medium igitur & quod ſub α ζ, ζ β, patuit uero quod & rationale compoſitum ex eis quæ ab ipſis quadrata. Inuentæ igitur ſunt binæ rectæ lineæ potentia incommenſurabiles α ζ, ζ β, efficientes compoſitum ex eis quæ ab ipſis ſunt quadratis rationale, & quod ſub ipſis medium, quod erat agendum.

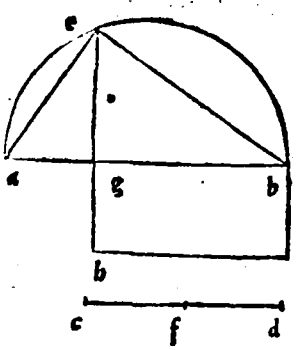

Eucli. ex Camp. Propoſitio 28

28 DVas lineas potentialiter incommenſurabiles ſuperficiemq; rationalem continentes, quarum ambo quadrata pariter accepta ſint mediale, inuenire.

CAMPANVS. Sit hic prorſus eadem diſpoſitio quæ prius in præmiſſa. Sint autem duæ

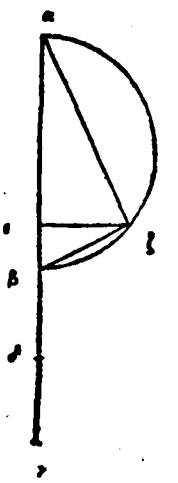
duæ lineæ a b & c d, quales proponit 25, eruntq; ſimili argumentatione præmiſſæ duæ lineæ a e & e b, quales hæc 18 proponit Cum ſit enim a b linea medialis, erit eius quadratum mediale per 19, & ideo quadrata duarum linearum a e & e b, ſunt mediale per penultimam primi. Et quia a b in c d continet ſuperficiem rationalem, ſequitur etiam ut a b in c f, & ideo in g e ſibi æqualem, contineat ſuperficiem rationalem, itaque & a e in e b. Patet ergo quod quæritur. Vnde duæ lineæ quas hæc 28 docet inuenire, componũt lineam potentem in rationale & mediale, & minori earum abſciſa de maiori, quæ reliqua eſt, dicitur linea quæ iuncta cum rationali componit totum mediale.

Euclid. ex Zamb. Problema 11 Propoſitio 34.

34 Binas rectas lineas potentia incommenſurabiles efficientes compoſitum ex ijs quæ ab ipſis ſunt quadrata medium, quod uero ſub ipſis rationale, comperire.

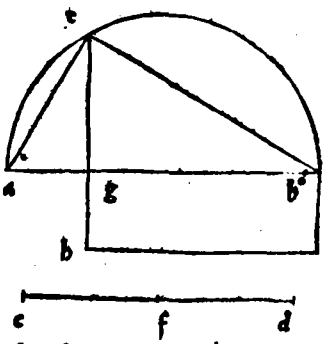
THEON ex Zamberto. *Exponantur binæ mediæ potentia tantum commenſurabiles α β, β γ, rationale comprehendentes quod ſub ipſis, ut α ζ. ipſa ζ γ maius poßit eo quod α ſibi incommenſurabili. Deſcribatur q; ſuper ipſa α β, ſemicirculus α δ β, ſecetur q; (per 10 primi) ζ γ, bifariam in ι, compareturq; (per 28 ſexti) ad ipſam α ζ, ei quod ex ζ ι æquum parallelogrammũ forma deficiens α quadrata, ſitq; quod ſub α ξ, ξ β. Incommenſurabilis igitur eſt α ξ ipſi ξ β longitudine. Excitetur q; (per 11 primi) ab ξ, ipſi α ζ ad angulos rectos ξ δ, connectanturq; ipſæ α δ & δ β. Quoniam igitur incommenſurabilis eſt α ξ ipſi ξ ζ, incommenſurabile eſt igitur & quod ſub ζ α & α ξ, ei quod ſub α ζ & ζ ξ. Aequale autem eſt id quod ſub β α & α ξ, ei quod ex α δ, quod autem ſub α ζ, ζ ξ, ei quod ex δ ζ, incommenſurabile igitur eſt & id quod ex α δ, ei quod ex δ ζ. Et quoniam medium eſt quod fit ex α ζ, medium igitur eſt & compoſitum ex eis quæ ex α δ, δ ζ. Et quoniam dupla eſt β γ ipſius δ ξ, duplum igitur eſt quod ſub α ζ, ζ γ, eius quod ſub α ζ, ξ δ. Rationale autem eſt quod ſub α ζ, ζ γ, ſupponitur enim: rationale igitur & quod ſub α ζ, ξ δ. Ei autem quod ſub α ζ, ξ δ, æquum eſt (per lemma 32 decimi) quod ſub α δ, δ ζ. Quare & quod ſub α δ, δ ζ, rationale eſt. Inuentæ ſunt igitur binæ rectæ lineæ potentia incommenſurabiles α δ, δ ζ, efficientes compoſitum ex eis quæ ab ipſis ſunt quadratis medium, quod uero ſub ipſis rationale. Quod facere oportuit.*

Euclid. ex Camp. Propoſitio 29

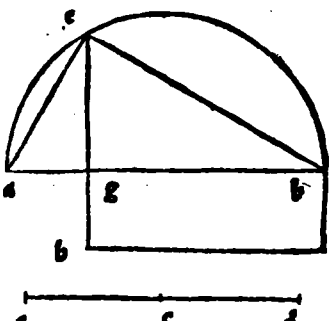
29 DVas lineas potentialiter incommenſurabiles ſuperficiemq; medialem continentes, quarum quadrata ambo pariter accepta ſint mediale, duplo ſuperficiei unius in alteram incommenſurabile, inuenire. Zamb. 25

CAMPANVS. Huius quoq; diſpoſitio, a duarũ præmiſſarũ diſpoſitione non ſit in quoquam diuerſa. Sint autem lineæ duæ a b & c d, quales 26 proponit, eruntq; præmiſſa argumentatione duæ lineæ a e & e b, quas inquirimus. Cum enim a b ſit linea medialis, erũt quadrata duarum linearum a e & e b pariter accepta mediale, at cum a b & c d cõtineant ſuperficiem medialem, ſequitur ut c b in e f, & ideo in e g ſibi æqualẽ, contineat quoq; ſuperficiem medialem, omnis enim ſuperficies mediali cõmunicans, medialis eſſe conuincitur, quemadmodũ in 11 monſtratum eſt: ſuperficies igitur a e in e b medialis eſt, cum ipſa ſit æqualis ſuperficiei a b in g e. Quia uero linea a b eſt incõmenſurabilis lineæ c d, erit etiam incõmenſurabilis lineæ c f, quare & lineæ e g. Quare per primam partem ſexti & ſecundam partem decimæ huius, ſuperficies a b in e g quæ eſt æqualis ſuperficiei a e in e b, erit incommenſurabilis quadrato

lineæ

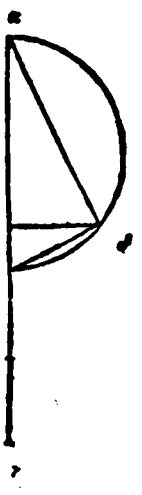
lineæ a b, itaq; & quadratis duarum linearum a e & e b pariter acceptis. Quod cum ita ſit, ſequitur quoque ut duplum ſuperficiei a e in e b ſit incommenſurabile quadratis prædictis duarum linearum a e & e b pariter acceptis. Et hoc erat demonſtrandum. Duæ lineæ quas hæc 29 docet inuenire, componunt lineam potentem in duo medialia, & minori earum abſciſa de maiori, quæ reliqua eſt, dicitur linea quæ iuncta cum mediali facit totum mediale.

Eucli. ex Zamb. Problema 12 Propoſitio 35

35 Comperire binas rectas lineas potentia incõmenſurabiles, efficientes cõpoſitum ex earum quadratis medium, & quod ſub ipſis medium, & inſuper incõmenſurabile compoſito ex earum quadratis.

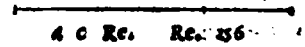
THEON ex Zamberto. *Exponantur (per 28 decimi) binæ mediæ potentia tantum incõmenſurabiles α β, β γ, medium comprehendentes, ut α β ipſa β γ maius poſſit eo quod ex ſibi incommenſurabili. Deſcribatur q; ſuper α β, ſemicirculus α δ β, & reliquæ fiant quemadmodum in ſuperioribus. Et quoniam (per ſecundam partem 18) incommenſurabilis eſt α ζ ipſi ζ β longitudine, incommenſurabilis eſt (per 11 decimi) & α δ ipſi δ β potentia. Et quoniam quod ex α β medium eſt, medium igitur eſt & compoſitum ex ijs quæ ex α δ, δ β. Et quoniam quod ſub α ζ, ζ β, æquum eſt ei quod ex utraque ipſarum β ι, δ ζ, æqualis igitur eſt β ι ipſi δ ζ. Dupla igitur eſt β γ ipſius ζ δ, quare & quod ſub α β, β γ, duplum eſt eius quod ſub α β, ζ δ. Medium autem quod ſub α β, β γ, medium igitur & quod ſub α β, ζ δ, æquum q; eſt ei quod ſub α δ, δ β, medium igitur eſt (per correlarium 25 decimi & per lemma primum decimi) quod ſub α δ, δ β. Et quoniam incommenſurabilis eſt α β ipſi β γ longitudine, commenſurabilis autem eſt β γ ipſi β ι, incõmenſurabilis igitur eſt (per 25 decimi) & α β ipſi β ι longitudine. Quare & quod ex α β, ei quod ſub α β, β ι, incommenſurabile eſt. Sed ei quidem quod ex α β æqualia ſunt quæ ex α β, δ β, (per 47 primi,) ei autem quod ſub α β, β ι, æquum eſt id quod ſub α β, ζ δ, hoc eſt quod ſub α δ, δ β, incommenſurabile igitur eſt compoſitum ex ijs quæ ex α δ, δ β, ei quod ſub α δ, δ β. Inuentæ igitur ſunt binæ rectæ lineæ α δ, δ β, potentia incommenſurabiles, efficientes compoſitum ex earum quadratis medium, & quod ſub ipſis medium, & inſuper compoſito ex earum quadratis incommenſurabile. Quod feciſſe oportuit.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 36

36 SI duæ lineæ potentialiter tantum rationales communicantes, in longum directumq; coniungantur, tota linea ex his compoſita erit irrationalis, diceturq; binomium.

CAMPANVS. Sint duæ lineæ a b & b c in continuum directumq; cõiunctæ rationales in potentia tantum communicantes, quas per 17 & 18 reperies, dico totam lineam a c ex eis compoſitam eſſe irrationalem, & ipſa uocatur binomium. Eſt enim per quartam ſecundi quadratum a c æquale quadratis duarum linearum a b & b c & duplo ſuperficiei unius earum in alteram, quadrata autem amba rum faciunt ſuperficiem rationalem ex hypotheſi, duplum uero ſuperficiei unius earum in alteram facit ſuperficiem medialem ex decimanona, itaq; quadrata ambarum pariter acceptarum faciunt ſuperficiem incommenſurabilem duplo ſuperficiei unius earum in alteram, erit igitur ex 9 quadratum a c incõmenſurabile duobus quadratis duarum linearum a b & b c pariter acceptis, quare irrationale per diffinitionem, cum duo illa quadrata faciãt ſuperficiem rationalem, ideoq; ſuum latus tetragonicũ quod eſt a c, irrationale quoq; per diffinitionem, conſtat ergo propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 24 Propoſitio 36

36 Si binæ rationales potentia tantum commenſurabiles compoſitæ fuerint, tota irrationalis eſt, uoceturq; ex binis nominibus

THEON ex Zamberto. *Componantur enim binæ rationales potentia tantum commenſurabiles, α β, β γ.*

Dico

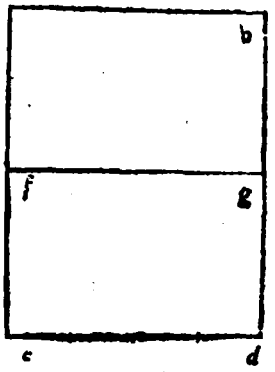
Dico quod α γ,irrationalis eſt. Quoniam enim incommenſurabilis eſt α β, ipſi β γ,longitudine,potentia enim tãtum ſunt commenſurabiles,ſicut autem α β ad β γ,ſic(per lemma 21 decimi,)quod ſub α β,β γ,ad id quod ex β γ. Incommenſurabile(per 11 decimi)igitur eſt quod ſub α β,β γ,ei quod ex β γ,ſed ei quod ſub α ε,ε γ,commẽſurabile quidẽ eſt quod bis ſub α ε,β γ. Ei autem quod ex ε γ,commenſurabilia ſunt quæ ex α β,β γ. Quare & quod bis ſub α β,β γ,eis quæ ex α ε,ε γ,incõmẽſurabile eſt,Cõponẽdoq; (per 4 ſecũdi quod bis ſub α 20 ε 6 γ
α ε,ε γ,una cũ eis quæ ex α ε,ε γ,hoc ex quod eſt α γ,incommẽſurabile eſt com
poſito ex ijs quæ ex α ε,ε γ rationale autem eſt compoſitum ex ijs quæ ex α ε,ε γ: irrationale igitur eſt(per diffinitionem decimi,)quod ex α γ. Quare & α γ irrationalis eſt,uocatur autẽ ex binis nominibus. Vocauit ſane ipſam ex binis nominibus,eo quia ipſa ex binis rationalibus conſtat,proprium nomen appellans,rationale quatenus rationale. Quod feciſſe oportuit.

Eucli.ex Camp. Propoſitio 31

31 SI duæ lineæ mediales potentia tantũ communicantes ſuperficiẽm que rationalem continẽtes,directe coniungãtur,tota linea ex his compoſita erit irrationalis,diceturq; bimediale primum.

CAMPANVS Sint duæ lineæ a b & b c,in continuum directumque coniunctæ quales proponuntur,quas per 24 & 25 reperies,dico totam lineam a c eſſe irrationalem, & ipſa uocatur bimediale primum. Eſt enim duplum ſuperficiei a b in b c rationale per hypotheſin,duoq; quadrata duarũ linearũ a b & b c pariter accepta faciunt mediale, cum utrũq; quadratum ſit mediale per hypotheſin,& unum eorũ cõmunicans alij,duplum igitur ſuperficiei unius earum in alteram eſt incommunicans duobus quadratis pariter acceptis,totũ ergo aggregatũ ex duplo ſuperficiei & duobus quadratis(& ipſum eſt quadratũ totius a c per 4 ſecundi)eſt incommenſu-
rabile duplo ſuperficiei unius earũ in alteram per 9 huius. Cũ 4 Re. Re. 54 Re. Re. 24 ε
itaque duplum ſuperficiei ſit rationale,erit quadratum a c irrationale. ideoq; & linea a c,quod eſt propoſitum.

IDEM aliter. Sit linea d e,rationalis in longitudine,cui adiũgatur ſuperficies d f,æqualis duobus quadratis duarũ linearum a b & b c,eritq; ſuperficies hæc d f medialis. cũ utrunque quadratum ſit mediale per hypotheſin,& unũ eorũ communicans alij quare per 20 linea d g,eſt rationalis in potentia tantum,non cõmunicãs in longitudine lineæ d e. Rurſus ad lineam f g,quæ eſt æqualis d e,adiungatur ſuperficies f h æqualis duplo ſuperficiei a b in b c,eritq; f h rationalis per hypotheſin,quare per 16 linea g h erit rationalis in lõgitudine: duæ itaque lineæ d g & g h ſunt potentialiter rationales,& in ea tãtum communicantes,ergo per 30 tota ex eis compoſita quæ eſt d h,eſt binomiũ & irrationalis,quare per 16 à deſtructione conſequentis ſuperficies e h eſt irrationalis. At quia per 4 ſecũdi latus eius tetragonicũ eſt linea a c,ipſa erit irrationalis per diffinitionem,quod oportuit demonſtrare.

Eucli.ex Zamb. Theorema 25 Propoſitio 37

37 Si binæ mediæ potentia tantum commenſurabiles compoſitæ fuerint rationale comprehendentes,tota irrationalis eſt,uocatur autẽ ex binis prima mediꝭ.

THEON ex Zãb. Componantur enim binæ mediæ potentia tantum commenſurabiles α ε,β γ,rationale cõprehendentes. Dico quod α γ irrationalis eſt. Quoniam enim incommenſurabilis eſt α β,ipſi β γ,longitudine,& quæ ex α β,β γ,igitur ſunt incommenſurabilia ut quod bis ſub α ε,β γ. Componen α Re. Re. 27 β Re. Re. 11 γ
do igitur quæ ex α ε,ε γ,una cum eo quod bis ſub α β,ε γ,hoc eſt illud quod
ex α γ,incommenſurabile eſt ei quod ſub α ε,ε γ. Supponuntur autem ipſæ α ε,ε γ,rationale comprehendentes irrationale igitur eſt id quod ex α γ,irratiõalis igitur eſt α γ,uocatur ſane ex binis mediꝭ prima,* uocauit autẽ eam ex binis mediꝭ primam,quoniam rationale comprehendit,& conterit rationale. * Græcus non habet

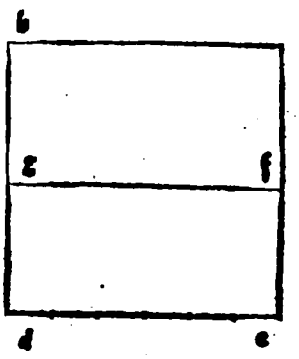
32 Eucl.ex Camp. Propoſitio 32

SI duæ lineæ mediales potentialiter tantum communicantes ſuperficiemq; medialem continentes directe coniungantur, tota

linea erit irrationalis diceturq; bimediale secundum.

CAMPANVS Sint duæ lineæ a b & b c in continuũ directũq; coniunctæ ut proponitur, quas per 26 contingit reperiri, dico totã a c ex eis cõposi tam esse irrationalẽ & ipsa uocatur bimediale secundũ. Esto enim linea d e rationalis in longitudine, cui adiũgatur superficies d f æqualis duobus quadratis duarum linearũ a b & b c pariter acceptis. Et quia ex hypothesi duo illa quadrata sunt communicantia, & utrũque mediale, erit superficies d f medialis, quare per 20 linea d g quæ est eius latus secundum, est ratiõalis in potẽtia tãtũ, & lineæ d e incõmẽsurabilis in lõgitudine. Rursus adiũgatur ad lineã g f quæ est æqualis lineæ d e, superficies f h æqualis duplo superficiei a b in b c, eritq; etiã superficies f h medialis, erat enim per hypothesin superficies a b in b c medialis, ergo duplũ eis cui est æqualis f h erit mediale, per 20 igitur est linea g h, rationalis in potẽtia tantũ & incommensurabilis in longitudine lineæ g f. Quia uero a b & b c sunt potentialiter tantum communicantes, erit per primam sexti & per secundam partem 10 huius superficies unius in alteram, incommensurabilis quadrato utriusq;. At quia quadrata earum communicant per hypothesin, erit dicta superficies, quare & duplum eius, incommunicans duobus quadratis earũ pariter acceptis, duæ ergo superficies d f & f h sunt incõmunicantes: per primam itaque sexti & secũdam partẽ 10 huius erit linea d g incommensurabilis lineæ g h, quæ cum sint rationales in potẽtia, erit per 30 tota linea d h binomiũ & irrationalis. Et quia latus eius tetragonicum per 4 secundi est linea c, sequitur per diffinitionem quod linea a c sit irrationalis, quod propositũ erat ostendere.

a Re. Re. 118 b Re. Re. 72 c

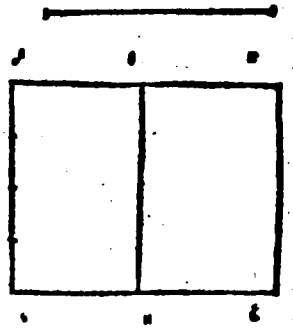

Eucli. ex Zamb. Theorema 26 Propositio 38

Si binæ mediæ potentia tantum commensurabiles compositæ fuerint medium comprehendentes, tota irrationalis est, uocatur autem ex binis secunda mediis.

THEON ex Zamb. *Componantur enim binæ mediæ potentia tantum commensurabiles α ϛ, ϛ γ, medium comprehendentes. Dico quod irrationalis est α γ. Exponatur rationalis ϡ ι, ei autem quod ex α γ, (per 44 primi.) æquum ad ipsam ϡ ι comparetur ϡ ιζ, latitudinem efficiens ϡ ιυ. Et quoniam quod ex α γ, æquum est & eis quæ ex α ϛ, β γ, & ei quod bis sub α ϛ, ϛ γ. quod autem ex α γ, æquum est ipsi ϡ ιζ, igitur & ϡ ιζ, æquum est & eis quæ ex α β, β γ, & eis quod bis sub α ϛ, ϛ γ. Comparetur (per eandem) iam eis quæ ex α β, β γ, ad ipsam ϡ ι, æquum ipsum ι θ, reliquum igitur θ ζ æquum est ei quod bis sub α β, ϛ γ. Et quoniam media est utraque ipsarum α ϛ, ϛ γ, media igitur sunt & ea quæ ex α ϛ, ϛ γ, medium autem supponitur quod bis sub α ϛ, β γ, eis autem quæ ex α β, ϛ γ, æquum est ι θ, ei uero quod bis sub α β, β γ, æquum est ζ θ, medium igitur est utrunque ipsorum ι θ, θ ζ. & ad rationalem ϡ ι, comparata sunt. Rationalis igitur est utraque ipsarum ϡ θ ιυ, & ipsi ϡ ι, longitudine. incõmensurabilis. Et quoniam incommensurabilis est α ϛ, ipsi β γ, longitudine. Est q; sicut α ϛ ad ϛ γ, sic quod ex α ϛ ad id quod sub α ϛ, β γ, incommensurabile igitur est ei quod ex α β, id quod sub α ϛ, ϛ γ, at ei quidem quod ex α ϛ commensurabile est compositum ex ijs quæ ex α ϛ, β γ, sunt quadrata, ei uero quod sub α ϛ, ϛ γ, cõmensurabile est id quod bis sub α β, ϛ γ. Incõmensurabile igitur est compositũ ex ijs quæ ex α ϛ, β γ, ei quod bis sub α ϛ, β γ, Sed eis quidem quæ ex α ϛ, ϛ γ. æquũ est ι θ, ei autem quod bis sub α β, ϛ γ, æquum est ζ θ. Incommensurabile igitur ζ θ, ipsi θ ζ. Quare & ϡ θ, ipsi θ ιυ, est incommensurabilis longitudine. Ostensum est autem quod rationales. Ipsæ igitur ϡ θ, θ ιυ, rationales sunt potentia tantũ commensurabiles. Quare ϡ ιυ irrationalis est, rationalis autem ϡ ι. Quod autem sub irrationali & rationali comprehensum rectangulũ, irrationale est (per 22 decimi.) igitur area ϡ ζ, irrationalis est, ipsamq; potens irrationalis est, ipsum autem ϡ ζ ipsa α γ, potest, irrationalis igitur est α γ, uocaturq; ex binis mediis secunda. Vocauit autem eam ex binis mediis secundam, quoniam medium comprehendit quod sub ipsis, & non rationale, in secundo uero est loco mediũ rationale. Quod autem sub rationali & irrationali comprehensum rectangulum sit irrationale, patet, si enim est rationale, comparatumq; est ad rationalem, erit aliud latus rationale, sed & irrationale, quod est absurdũ. Quod igitur sub rationali & irrationale est. Quod ostendere oportuit.*

α Re. ϛ β Re. ϛ γ

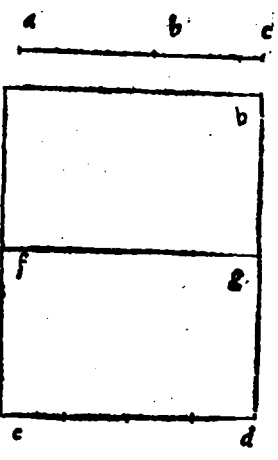

Eucli.

Eucli.ex Camp. Propoſitio 33

CVm coniunctæ fuerint duæ lineæ potentialiter incommenſurabiles ſuperficiemq; medialem continentes, quarũ ambo quadrata pariter accepta ſint rationale, tota linea erit irrationalis, dicturq; linea maior.

CAMPANVS Sint duæ lineæ a b & b c ſibi in continuumq; coniunctæ ſicut proponitur, quas contingit ex 17 reperire. Dico a c ex eis compoſitam eſſe lineam irrationalem, & ipſa uocatur linea maior. Cum enim ambo quadrata pariter accepta ſint rationale, ſuperficies uero alterius in alteram (quare & eius duplum) medialis per hypotheſin, erit totũ ex duobus quadratis pariter acceptis incõmunicans duplo ſuperficiei unius in alteram, itaque totum aggregatum ex duobus quadratis & duplo ſuperficiei (& ipſum eſt æquale quadrato a c (per 4 ſecundi) erit per 9 huius incõmẽſurabile duobus quadratis a b & b c pariter acceptis. Per diffinitionẽ ergo eſt quadratum lineæ a c irrationale, & linea a c irrationalis, quod eſt propoſitum.

IDEM aliter. Sicut præmiſſis ad lineam d e quæ ſit rationalis in longitudine, adiungatur ſuperficies d f, quæ ſit æqualis duobus quadratis duarum linearum a b & b c pariter acceptis, eritq; rationalis per hypotheſin, quare per 16 latus eius ſecundum quod eſt d g, erit etiam rationale in longitudine & commnnicans lineæ d e. Rurſus ad lineã f g adiungatur ſuperficies f h æqualis duplo ſuperficiei a b in b c, eritq; medialis per hypotheſin, quare per 20 linea g h quæ eſt eius latus ſecundum eſt rationalis in potentia tantum: per 30 igitur eſt linea d h binomiũ & irrationalis, ideoq; per 16 à deſtructione conſequentis ſuperficies e h eſt irrationalis, quare latus eius tetragonicũ quod per 4 ſecundi eſt a c, eſt irrationale per diffinitionem, quod uolumus oſtendere.

Eucli.ex Zamb. Theorema 27 Propoſitio 39

39 Si binæ rectæ lineæ potentia incommenſurabiles compoſitæ fuerint cõficientes compoſitum ex quadratis quæ ab ipſis rationale, quod autem ſub ipſis medium, tota recta linea irrationalis eſt, uocatur autem maior.

THEON ex Zamb. *Cõponantur enim binæ rectæ lineæ potentia incommẽſurabiles α ς, ς γ, efficientes ea quæ propoſita ſunt. Dico quod α γ, irrationalis eſt. Quoniam enim (per hypotheſin quod ſub α ς, ς γ, medium eſt. & quod bis igitur ſub α ς, ς γ, medium eſt. Compoſitum uero ex ijs quæ ex α ς, ς γ, rationale eſt, incommenſurabile igitur eſt quod bis ſub α β, β γ, compoſito ex ijs quæ ex α ς, ς γ. Quare & quæ ex α ς, ς γ, una cum eo quod bis ſub α β, β γ, quod eſt id quod ex α γ, incommenſurabile eſt compoſito ex ijs quæ ex α β, ς γ.* α β γ

Rationale autẽ eſt compoſitum ex ijs quæ ex α ς, ς γ. Irrationale igitur eſt

quod ex α γ. Quare & α γ irrationalis eſt. Vocatur autem maior. Vocauit autem ipſam maiorem, tum quia quæ ex ex α ς, ς γ, rationalia maiora ſunt eo quod bis ſub α ς, ς γ, medio, tum quod conueniat ab ipſorum rationalium proprietate imponere nomen. Quod autem quæ ex α β, ς γ, maiora ſint eo quod bis ſub α ς. ς γ, ſic oſtendendum eſt. Manifeſtum quidem eſt quod inæquales ſunt ipſæ α β, ς γ, Si enim æquales eſſent, æqualia quoque eſſent (per 7 ſecundi,) & quæ ex α ς, ς γ, ei quod bis ſub α β, ς γ, eſſet quoque id quod ſub α β, ς

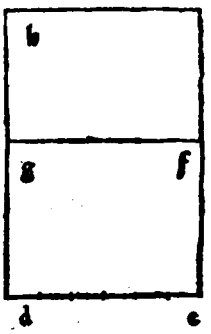
α δ ε ζ γ

γ, rationale. Quod non ſupponitur, inæquales igitur ſunt ipſæ α β, ς γ. Suppona-

tur maior α ε, ponaturq; ipſi ε γ, æqualis ε δ. Quæ igitur ex α ε, ε δ, æqualia ſunt ei quod bis ſub α β, β δ, & ei quod bis ſub α ε, ε δ & ei quod ex α δ, æqualis autem eſt δ ε, ipſi ε γ. Quæ igitur ex α β, ς γ, æqua ſunt ei quod bis ſub α ε, β γ, & ei quod ex α δ. Quare quæ ex α β, β γ, maiora ſunt eo quod bis ſub α ε, ε γ, eo quod ex δ α, quod erat demonſtrandum. Eucli.ex Camp. Propoſitio 34

34 CVm coniunctæ fuerint duæ lineæ potentialiter incommenſurabiles ſuperficiemq; rationalem continentes, quarum ambo quadrata pariter accepta ſint mediale, tota linea erit irrationalis, dicturq; potens in rationale & mediale.

CAMPANVS Sint ut in præmiſſis duæ lineæ a b & b c in continuũ directumq; coniũctæ quales proponitur, & ipſæ ſunt ex 15 ſumendæ. Dico quod tota linea a c ex eis compoſita erit irrationalis, & illa uocatur linea potens in rationale & mediale. Cum ſit enim ſuperficies a b in b c rationalis per hypotheſin, ideoque & duplũ eius, ac ambo quadrata pariter accepta ſint mediale, ſequitur per 4 ſecundi & 9 huius quemadmodum in præmiſſis, quod quadratum totius a c ſit incommunicãs duplo ſuperficiei a b in b c, per diffinitionẽ igitur ipſum eſt irrationale, & linea a c irrationalis, quod eſt propoſitum.

IDEM aliter. Sit ut in præmiſſis linea d e rationalis in longitudine, ſuperficiesq; d f ſibi adiuncta æqualis duobus quadratis pariter acceptis duarum linearum a b & b c, eritq; medialis per hypotheſin, per 10 igitur erit linea d g rationalis in potentia tantũ non cõmunicans in longitudine lineæ d e. Sitq; ſuperficies f h adiuncta ad lineã g f, æqualis duplo ſuperficiei a b in b c. eritque rationalis per hypotheſin, & ideo per 16 latus eius ſecundum, quod eſt g b, rationale in longitudine, quare per 30 linea d h eſt binomiũ & irrationalis, & ſuperficies e h per 16 à deſtructione cõſequentis eſt irrationalis. Cum itaque linea a c ſit eius latus tetragonicum per 4 ſecũdi, ſequitur ut a c ſit irrationalis per diffinitionẽ conſtat ergo propoſitũ. Eucli. ex Zamb. Theorema 28 Propoſitio 40.

40 Si binæ rectæ lineæ potentia incommenſurabiles compoſitæ fuerint efficientes compoſitum quidem ex earum quadratis medium, quod uero ſub ipſis rationale, tota recta linea irrationalis eſt, uocatur autem rationale mediumq; potens.

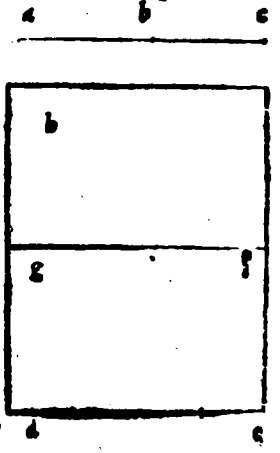
THEON ex Zãb. *Componantur enim binæ rectæ lineæ potentia incommenſurabiles α β, β γ, efficientes præcedentia. Dico quod irrationalis eſt α γ. Quoniam enim compoſitum ex ijs quæ ex α β, β γ, mediũ eſt, quod uero bis ſub α ϵ, ϵ γ, rationale, incommenſurabile igitur eſt compoſitum ex ijs quæ ex α ϵ, ϵ γ, ei quod bis ſub α ϵ, ϵ γ. Quare & componendo (per 16 decimi & 4 ſecundi,) quod ex α γ, incommenſurabile eſt ei quod bis ſub α ϵ, β γ. Rationale autem eſt quod ſub α β, ϵ γ, irrationale igitur eſt quod ex α γ. Irrationalis igitur eſt α γ. Vocatur autem rationale mediumq; potens. Rationale autem & medium potentẽ eam appellauit, eo quia binas poteſt areas unã quidem rationalem, alteram uero mediam, ac propter rationalis præexiſtentiam, primam rationalem appellauit, quod erat oſtendendum.*

Eucl. ex Camp. Propoſitio 35

35 Vm coniunctæ fuerint duæ lineæ potentialiter incommenſurabiles ſuperficiemq; medialem continentes, quarum ambo quadrata pariter accepta ſint mediale duplo ſuperficiei unius in alteram incommenſurabile, tota linea erit irrationalis, diceturq; potens in duo medialia.

CAMPANVS Sint quoque duæ lineæ hic a b & b c in continuũ directũq; cõiunctæ ut proponitur, quæ ex 29 ſumendæ ſunt. Dico quod linea a c ex eis compoſita eſt irratiõalis ac ipſa dicitur, potens in duo medialia. Adiũgatur enim ad lineam d e quæ ſit rationalis in longitudine, ſuperficies d f æqualis duobus quadratis duarũ linearum a b & b c pariter acceptis, eritq; medialis per hypotheſin, quare per 10 linea d g erit rationalis in potentia tantũ, & incommenſurabilis d e lineæ rationali in longitudine. Rurſus ad lineam g f quæ eſt æqualis d e, adiungatur ſuperficies f h quæ ſit æqualis duplo ſuperficiei unius in alteram, erit etiã ex hypotheſi medialis, quare per 10 linea g h, erit rationalis in potentia tantum. At quia per hypotheſin ambo quadrata pariter accepta ſunt iucõmẽſurabile duplo ſuperficiei unius in alteram, ſequitur ut d f ſit ineõmenſurabilis f h, quare per primam ſexti & 1 partem 10 huius, linea d g ęſt incommẽſurabilis g h, per 30 igitur eſt linea d h, binomium & irrationalis, itaq;

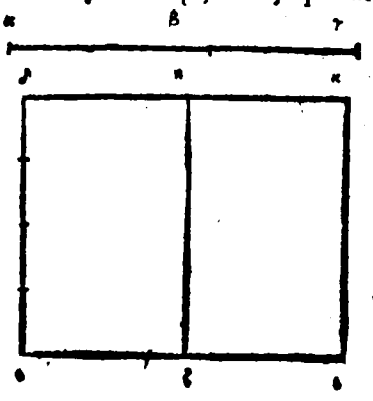

itaque ſuperficies e eſt irrationalis, & eius latus tetragonicum quod eſt a c, ut in præmiſſis, quare conſtat propoſitum. Si autem duplũ ſuperficiei a b in b c non eſſet incommenſurabile ambobus quadratis pariter acceptis, eſſet rationalis in potentia tantum incõmenſurabilis in longitudine lineæ d e, per 19 igitur eſſet ſuperficies e h medialis, eiuſque latus tetragonicum quod eſt a c, linea medialis.

Eucli. ex Zamb. Theorema 19 Propoſitio 41

41 Si binæ rectæ lineæ potentia incommenſurabiles compoſitæ fuerint, efficientes compoſitum ex earum quadratis mediũ, quod uero ſub ipſis medium. & inſuper incommẽſurabile compoſito ex earum quadratis tota recta linea irrationalis eſt, uocatur autem bina potẽs media.

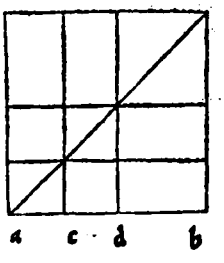
THEON ex Zamb. *Componantur enim binæ rectæ lineæ potẽtia incõmẽſurabiles α β, β γ, efficientes cõpoſitũ ex ijs quæ ex α β, β γ, mediũ, quod & ſub ipſis α β, β γ, mediũ, & inſuper incõmenſurabile cõpoſito ex ijs quæ ex α β, β γ, quadratis, Dico quod α γ irrationalis eſt. Exponatur ratiõalis* ♪ *ε, cõparetur & (per 44 primi, ad ipſam* ♪ *ι, ipſis quidem quæ ex α β, β γ, æquum* ♪ *ε, ei uero quod bis ſub α β, β γ, æquum* ♪ *θ, totum igitur* ♪ *θ æquum eſt ei quod ex α γ quadrato, Et quoniam compoſitum ex ijs quæ ex α β, β γ, medium eſt, ac eſt æquale ipſi* ♪ *ε, medium igitur eſt &* ♪ *ε, & ad ipſam* ♪ *ι rationalem comparatur, rationalis igitur eſt* ♪ *κ, & ipſi* ♪ *ι, longitudine incõmenſurabilis. Ac (per 24 decimi) κ κ, ratio nalis eſt & ipſi κ ε, incommenſurabilis, hoc eſt ipſi* ♪ *ι longitudine. Et quoniam incommenſurabilia ſunt quæ ex α β, β γ, ei quod bis ſub α β, β γ, incommenſurabile eſt* ♪ *ζ ipſi κ θ, quare & ♪ κ ipſi κ θ, (per 1 ſexti & 11 decimi,) incõmenſurabilis eſt ſunt & rationales, ipſæ igitur* ♪ *κ, κ θ, rationales ſunt, potentia tãtum commenſurabiles. Irrationalis igitur eſt* ♪ *κ, (per 56 decimi,) appellata ex binis nominibus. Rationalis autem* ♪ *ι, irrationale igitur eſt* ♪ *θ, & illud potens irrationalis eſt, poteſt autem ipſum* ♪ *θ. ipſa α γ, irrationalis igitur eſt α γ, uocetur & bina potẽs media. Appellat uero ipſam bina potentem media, eo quia ipſa poteſt duas medias areas aliam compoſitam ex ijs quæ ex α β, β γ, & aliã quæ bis ſub ipſis α β, β γ, quod erat oſtendendum.*

CAMPANVS Vt autem facilior fiat doctrina ſequentium, præmonſtrãda arbitramur hoc loco duo quorum primum eſt.

1 Si aliqua linea per duo inæqualia diuidatur, quadratum ambarũ ſectionum pariter accepta tanto amplius ſunt duplo ſuperficiei unius earum in alteram, quãtũ eſt quadratum eius lineæ qua maior excedit minorem.

Sit enim linea a b d diuiſa per duo inæqualia in puncto c, ſitq; maior portio c b, de qua ſumatur c d æqualis a c. Dico quod quadrata duarũ linearũ a c & c b ſunt amplius duplo ſuperficiei unius in alterã, in quadrato lineæ d b, nam quod fit ex a c in c b bis, cũ quadratis duarũ linearũ a c & c b, eſt æquale ei quod fit ex a c in c b quater, cũ quadrato d b, eo quod utraque hæc æqualia ſunt quadrato lineæ a b, primũ quidem per quartã ſecũdi, ſecundũ uero per 8 eiuſdẽ. Dẽptis itaq; utrinq; æqualibus, uidelicet eo quod fit ex a c in c b bis erunt reſidua quæ ſunt de primo quidem quadrata duarũ linearũ a c & c b, de ſecũdo uero quod fit ex a c in c b bis cũ quadrato d b, æqualia, quare cõſtat propoſitũ. Ex hoc ergo manifeſtum eſt quod ſi aliqua linea per duo inæqualia diuidatur, quadrata ambarũ partium pariter accepta plus ſunt duplo ſuperficiei unius earũ in alterã. Et hoc eſt, propter quod iſtud præmiſimus.

2 Si aliqua linea per duo inæqualia, itẽque alia duo inæqualia diuidatur, quadrata magis inæqualium pariter accepta tanto ſunt amplius quadratis minus inæqualium pariter acceptis, quãtum eſt duplum quadrati illius lineæ quæ in utraſq; eſt ſectiones, & quadruplum eius quod fit ex eadem linea in eam quæ eſt inter punctum ſectionis minus inæqualium & punctum

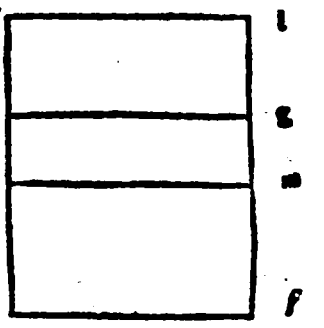
ctum quod diuidit totam lineam per æqualia.

Sit linea a b diuiſa per duo inæqualia in pũcto c, itemq; per alia minus inæqualia in pũcto d, rurſus per æqualia in e. Dico quo quadrata duarũ partiũ magis inæqualiũ quæ ſunt a c & c b, tãtũ ſunt amplius duobus quadratis duarũ linearũ minus inæqualiũ quæ ſunt a d & d b, quantũ eſt duplũ quadrati lineæ c d & quadruplũ eius quod fit ex c d in d e. Sunt enim per 9 ſecundi quadrata duarũ linearũ a c & c b, pariter accepta dupla quadratis duarũ linearũ b e & e c pariter acceptis. At per eandẽ 9 ſecũdi quadrata duarũ linearũ a d & d b pariter accepta, dupla ſunt quadratis duarũ linearũ b e & c d pariter acceptis. Itaque quadrata duarũ linearũ a c & c b pariter accepta excedunt quadrata duarũ linearũ a d & d b pariter accepta, in eo quo duplum quadrati lineæ c, excedit duplũ quadrati lineæ d e, hoc autem, per 4 ſecũdi eſt duplũ quadrati lineæ c d, & quadruplum eius quod fit ex c d in d c, quare conſtat propoſitum. Ex hoc manifeſtũ eſt quod quãto fuerint ſectiones alicui9 lineæ magis inæquales, tãto erũt earũ quadrata pariter accepta, maiora. & hoc eſt, propter quod iſtud præmiſimus. Eucl. ex Camp. Propoſitio 56

86 IN alias duas lineas ſub earum termino ex quibus coniũctum & nominatum eſt binomium, diuidi impoſſibile eſt.

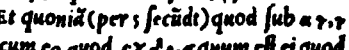
CAMPANVS Sit a b binomiũ, eritq; ex 10 cõpoſita ex duabus lineis in potẽtia tantũ rationalibus cõmunicantibus, quæ ſint a c & c b. Dico quod impoſſibile eſt eam diuidi in alias duas lineas ſub hac diffinitione uidelicet quod ipſæ ſint potentia tantum rationales communicãtes. Si enim poteſt, diuidatur in a d & d b, quæ ſint potentia rationales tantũ cõmunicantes. Eſto quoq; linea e f rationalis in longitudine, cui adiũgatur ſuperficies e g quæ ſit æqualis quadratis duarum linearum a c & c b pariter acceptis, & ſuperficies f h quæ ſit æqualis quadrato lineæ a b. Eritq; ſuperficies c g, rationalis, eo quod utrumq; quadratorum linearũ a c & c b pariter acceptorum eſt ratiõale per hypotheſin & ſuperficies g h medialis per 11, quoniã ipſa eſt æqualis duplo ſuperficiei a c in c b per 4 ſecundi. Sit igitur rurſus ſuperficies f k æqualis quadratis duarũ linearũ a d & d b pariter acceptis quæ cũ ſint diuerſæ à duabus lineis a c & c b, erit per ſecũdum prædemõſtratorum antecedentiũ ſuperficies f k diuerſa a ſuperficie e g, earum ergo differẽtia ſit k g, eritq; per 4 ſecũdi exceſſus ſuperficiei f h, ſuper f k qui ſit k l, æqualis duplo eius quod fit ex a d in d b, & propter hoc erit etiã ſuperficies f k rationalis, & ſuperficies k l medialis. Itaq; ſuperficies k g cũ ipſa ſit differentia duarum ſuperficierum rationalium quæ ſunt e g & f k, erit rationalis. Nõ enim differt rationale à rationali, niſi in rationali. & hoc dico, diffinitione & 9 huius hoc cõfirmantibus. Eadẽ quoq; cum ipſa ſit differentia duarum ſuperficierum medialium quæ ſunt g h & k l, erit irrationalis per 11, quod eſt impoſſibile.

Quod autẽ prædictæ irratiõales ſolummodo diuiduntur in eas rectas lineas ex quibus componuntur efficientibus propoſitas ſpecies, oſtendemus iam huiuſmodi proponentes lemmatium.

THEON Lemma.

Exponatur recta linea α ε, ſecenturq; tota in inæqualia in utrumque ſignorũ γ δ, ſupponaturq; maior α γ quàm δ β. Dico quod quæ ex α γ, ε γ, maiora ſunt eis quæ ex α δ, δ ε, Secetur enim (per 10 primi) α ε, bifariã in ζ, & quoniã maior eſt α γ, quã δ β, cõis auferatur δ γ. Reliqua igitur α δ, reliqua γ β, maior eſt, æqualis aũt eſt α ζ, ipſi ζ ε, maior igitur eſt δ ζ, quã ζ γ, igitur γ & δ ſigna, nõ æqualiter diſtãt à bifaria ſectiõe, Et quoniã (per 5 ſecũdi) quod ſub α γ, γ β, una cũ eo quod ex γ ζ, æquum eſt ei quod ex ζ ε, ut quod ſub α δ, δ ε, una cum eo quod ex δ ζ, æquum eſt ei quod ex ζ β, igitur quod ſub α γ, γ ε, una cum eo quod ex ζ γ, æquũ eſt ei quod ſub α δ, δ β, una cum eo quod ex δ ζ, quorũ quod ex δ ζ, minus eſt eo quod ex ζ γ, & reli quũ igitur quod ſub α γ, γ ε, minus eſt eo quod ſub α δ, δ ε. Quare & quod bis ſub α γ, γ ε, minus eſt eo quod bis ſub α δ, δ ε, & reliquũ igitur cõpoſitũ ex ijs quæ ex α γ, γ β, maius eſt compoſito ex ijs quæ fiunt ex α δ, δ β, ſiquidem utraq; æqualia ſunt ei quod ex α ε, quod oſtendere oportuit. Eucli. ex Zãb. Theorema 50 Propoſitio 42

Quæ ex binis nominibus, ad unũ duntaxat ſignũ diuiditur in nomina.

THEON ex Zamber. *Sit ex binis nominibus α β, diuiſa in nomina in ε, igitur ipſæ α γ, γ β, rationales ſunt*

potentia

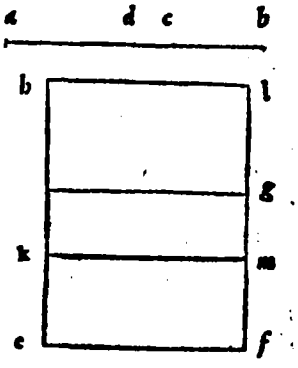
potentiâ tantum cõmenſurabiles. Dico quod ipſa α β, ad aliud ſignum nõ diuiditur in binas rationales potentia tantum cõmenſurabiles. Si enim poſſibile, diuidatur in δ, ut ipſæ α δ, δ β, ſint rationales potentia tantum cõmenſurabiles, manifeſtũ iam quod α γ, ipſi β δ non eſt eadem. Si enim fieri poteſt, eſto,

erit iam & α δ, ipſi β γ eadem, eritq; ſicut α γ ad γ ϛ, ſic β δ ad δ α, eritq; α β in eadem qua γ diuiſione, diuiſa & in δ, quod poſtum non eſt. Ipſa igitur α γ ipſi δ β non eſt eadem. Ac per hoc etiam & ſigna γ, δ, non æquidiſtant α biſa ria ſectione. Quo itaq; differunt quæ ex α γ, γ ϛ, ab eis quæ ex α δ, δ β, eo etiam differt & quod bis ſub α δ, δ β, ab eo quod bis ſub α γ, γ ϛ, eo quod tum quæ ex α γ, γ ϛ, una cum eo quod bis ſub α γ, γ ϛ, tum quæ ex α δ, δ β, una cum eo quod bis ſub α δ, δ β, ſunt æqualia ei quod ex α β. Sed quæ ex α γ, γ ϛ, ab eis quæ ex α δ, δ β, rationali differunt, utraque enim rationalia (per 11 decimi) quod bis igitur ſub α δ, δ β, ab eo quod bis ſub α γ, γ ϛ, differunt rationali, quæ media exiſtunt: medium autem, medium non excedit rationali (per 26 decimi.) Ex binis igitur nominibus, ad aliud & aliud ſignum non diuiditur, ad unum duntaxat igitur. Quod erat oſtendendum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 37

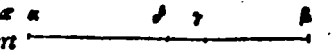
37 BImediali primo ſecundum terminum ſuum in duas lineas me/diales diuiſo, ſub earum termino in alias duas lineas mediales idem diuidi eſt impoſſibile.

CAMPANVS. Sit quoq; hic linea a b, bimediale primũ, diuiſa in duas lineas mediales potentia tantum cõmunican tes ſuperficiemq; rationalem continentes, ex quibus ſi aſſe/rit eam componi, quæ ſint a c & c b. Dico quod impoſſibile eſt eam diuidi in alias duas lineas ſub earum diffinitione. Quod ſi poſſibile fuerit, diuidam eam in puncto d, aſſum/ptaq; linea rationali e f, adiungatur ei e g æqualis duobus quadratis duarum linearũ a c & c b, & ſuperficies f h æqua/lis quadrato a b, & ſuperficies f k æqualis quadratis duarũ linearum a d & d b, eritq; per quartam ſecundi g h æqualis duplo ſuperficiei a c in c b, & per eandem erit k l æqualis du plo ſuperficiei a d in d b, propter hypotheſin quoq; erit u/traq; duarũ ſuperficierũ e g & k f medialis, & utraq; duarum linearũ g h & k l rationalis, hoc autem impoſſibile, eſſet enim per primũ ſuperficies k g, irrationalis ex 21, per ſecundam autem eadem eſſet rationalis ex diffinitione & 9. Quod eſt inconuenties. Eucli. ex Zamb. Theorema 51 Propoſitio 43

43 Ex binis mediis prima, ad unũ duntaxat ſignum diuiditur in nomina.

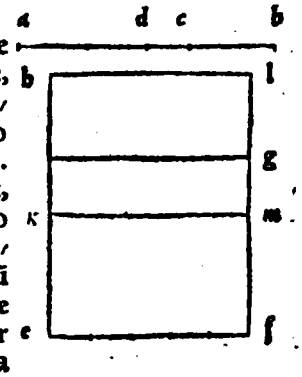
THEON ex Zamb. Eſto ex binis prima mediis α β diuiſa in γ, ut ipſæ α γ, γ ϛ, mediæ ſint potentia tantum cõmenſurabiles rationale cõprehendentes. Dico quod ipſa α β, ad aliud ſignum nõ diſcinditur. Si enim poſſibile, diuidatur in δ, ut α δ & δ β ſint potentia mediæ tantum cõmenſurabiles rationale cõprehendentes. Quoniam igitur quo differt qd bis ſub α δ, δ β, ab eo quod bis ſub α γ, γ ϛ, differũt quæ ex α γ, γ ϛ, ab eis quæ

ex α δ, δ β, rationali autem differt quod bis ſub α δ, δ β, ab eo quod bis ſub α γ, γ β, rationalia enim utraq;. Rationali igitur differunt & quæ ex α γ, γ ϛ, ab eis quæ ex α β, δ β, media exiſtentia, quod eſt impoſſibile. Ex binis igitur me/dis prima, ad aliud & aliud ſignum non diuiditur in nomina, ad unum duntaxat igitur, quod erat demonſtrandũ.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 38

48 BImediale ſecũdum, niſi in duas lineas tantum ſub termino ſuo diuidi non poteſt.

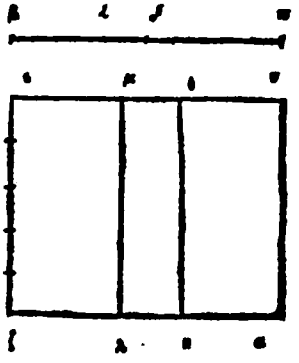
CAMPANVS. Sit ut prius linea a b bimediale ſecũdum, diuiſa in duas lineas a c & c b mediales, potentia tantum cõmunicantes ſuperficiẽq; me/dialem continẽtes, ex quibus 38 proponit eam componi. Dico q; impoſſibile eſt eam diuidi ſub earũ diffinitiõe in alias duas. Sin autẽ, diuidatur in d, ſintq; ut prius ſuperficies e g, f h, & f k, adiunctæ ad lineam rationalem e f. eritq; per præſentes hypo theſes, utraq; ſuperficies e g, & g h, medialis, quare per 20 utra/que duarum linearũ f g & g l erit rationalis in potentia tantũ non communicans in longitudine lineg e f. At quia duæ lineæ a c, & c b, erunt incõmenſurabiles in longitudine, ſequitur per primã ſexti & per ſecundã partem 16 huius q utrunq; quadra

torum linearũ a c & c b ſit incõmenſurabile ſuperficiei unius in alteram. Cumq; dictæ quadrata cõmunicent ex hypotheſi, ſequitur ut ambo quadrata pariter accepta ſint incõmenſurabile ſuperficiei unius in alteram, ideoq; & eius duplo. Quare ſuperficies e g incõmenſurabilis eſt ſuperficiei g h. & linea g f, lineæ g l per primam ſexti & ſecũdam partem 10 huius. Itaq; per 30 linea f l eſt binomium, diuiſa ſecundum ſuum terminũ in puncto g. Eodemq; modo probabitur ipſam binomium eſſe, mediantibus ſuperficiebus e m & m h, diuiſam ſecundum ſuum terminum in puncto m, quod eſt impoſſibile per 36. Non enim poteſt dici, q linea f l diuiſa ſit ad puncta g & m in partes conſimiles, ſic enim eſſet linea f m æqualis g l, ſed ipſa eſt maior linea m l, ut patet ex primo præmiſſorum antecedentiũ huius & prima ſexti, cum e m ſuperficies ſit maior h m ſuperficie. Huius autem demõſtrationis modus poteſt eſſe cõmunis 37 cæterisq; eam ſequẽtibus.

Eucli. ex Zamb. Theorema 32 Propoſitio 44

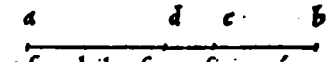
44 Ex binis ſecunda mediis, ad unũ duntaxat ſignũ diuiditur in nomina.

THEON ex Zamberto. *Sit ex binis mediis ſecunda α β, diuiſa in γ, ut α γ, γ ϛ, mediæ ſint potentia tantum commenſurabiles medium comprehendentes, manifeſtum iam eſt quod γ non eſt in diuidua ſectione, quandoquidem non ſunt longitudine cõmenſurabiles. Dico quod ipſa α β, ad aliud ſignum nõ diuiditur. Si enim poſſibile, diuidatur in δ ut α γ ipſi δ β non ſit eadem, ſed per hypotheſin ſit maior α γ, manifeſtum quod ea quæ ex α γ, γ β, maiora ſunt eis quæ ex α δ, δ β, ſicut ſupra demõſtratum eſt. Et quod ipſæ α δ, δ β, mediæ ſunt potentia tantũ cõmenſurabiles, medium comprehendentes. Exponatur q; rationalis ϛ ζ, & ei quidem quod ex α β æquum, ad ipſam ϛ ζ comparetur (per 44 primi) ϛ κ, eis autem quæ ex α γ, γ ϛ, æquum auferatur ϛ ι, reliquũ igitur θ κ æquum eſt ei quod bis ſub α ϛ, γ ϛ. Rurſus iam eis quæ ex α δ, δ β, quæ minora ſunt eis quæ ex α γ, γ β, æquum auferatur ϛ ζ, & reliquũ igitur μ κ, æquum eſt ei quod bis ſub α δ, δ β. Et quoniam media ſunt quæ ex α γ, γ ϛ, medium igitur eſt & ϛ ι. Et ad rationalem ϛ ζ comparatur: rationalis igitur eſt ϛ θ, & incõmenſurabilis ipſi ϛ ζ longitudine. Ac per hoc etiam θ ν rationalis eſt & ipſi ϛ ζ longitudine incommenſurabilis. Et quoniam ipſæ α γ, γ ϛ, mediæ ſunt potentia tantum commenſurabiles, incommenſurabilis eſt igitur α γ ipſi γ ϛ longitudine, ſicut autem α γ ad γ ϛ, ſic quod ex α γ ad id quod ſub α γ, γ β. Incommẽſurabile igitur eſt quod ex α γ, ei quod ſub α γ, γ ϛ. Sed ei quidem quod ex α γ cõmenſurabilia ſunt quæ ex α γ, γ ϛ, potentia enim ſunt cõmenſurabiles ipſæ α γ, γ ϛ, ei autem quod ſub α γ, γ ϛ, commenſurabile eſt quod bis ſub α γ, γ β, & quæ ex α γ, γ ϛ, igitur, incõmenſurabilia ſunt ei quod bis α γ, γ ϛ. Sed eis quidem quæ ex α γ, γ β, æquum eſt ϛ ι, ei autem quod bis ſub α γ, γ ϛ, æquum eſt θ κ. Incõmenſurabile igitur eſt ϛ ι ipſi θ κ, quare & ipſa ϛ θ ipſi θ ν, eſt longitudine incõmenſurabilis. Et ipſæ ϛ θ & θ ν ſunt rationales, igitur rationales ſunt potentia tantum commenſurabiles. Si uero binæ rationales potentia tantum cõmenſurabiles compoſitæ fuerint, tota irrationalis eſt, uocaturq; ex binis nominibus (per 36 decimi) ipſa igitur ϛ ν ex binis nominibus, eſt diuiſa in θ. Per eadem iam oſtendentur & ipſæ ϛ μ, μ ν, rationales potentia tantum cõmenſurabiles. Igitur ipſa ϛ ν ex binis nominibus per aliud ſignũ & aliud diuiſa eſt in θ & in μ, nec eſt ϛ θ ipſi μ ν eadem, quãdoquidem quæ ex α γ, γ ϛ, maiora ſunt eis quæ ex δ β, α δ, ſed quæ ex α δ, δ β, maiora ſunt eo quod bis ſub α δ, δ β, multo igitur magis quæ ex α γ, γ ϛ, hoc eſt ϛ ι, maius eſt eo quod bis ſub α δ, δ β, hoc eſt μ κ. Quare & ϛ θ, ipſa μ ν maior eſt. Igitur ϛ θ, ipſi μ ν non eſt eadem. Ex binis igitur nominibus in alio & alio ſigno diuiditur, quod eſt abſurdũ. Ex binis ſecũda mediis igitur, in alio & alio ſigno non diuiditur, in uno igitur tantũ ſigno diuiditur. Quod erat oſtendendũ.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 39

39 Linea maior, niſi in duas lineas tantum ex quibus conſtat ſub earum termino diuidi non poteſt.

CAMPANVS. *Sit quoq; hæc linea maior a b diuiſa ad punctũ c, in duas lineas potentialiter incõmenſurabiles ſuperficiemq; medialem continentes, quarum ambo quadrata pariter accepta ſint rationale, ex talibus enim cõponitur, ut affirmat 33. Dico q impoſſibile eſt ad alium punctum in alias duas lineas ſub hac diffinitione ipſam diuidi. Quod ſi poteſt, ſit hic ad d, maneantq; ſub his eadem figura eædemq; hypotheſes quæ prius. & argue quemadmodum in 36 ſuperficiem g k eſſe rationalem & irrationalem, quod eſt impoſſibile.*

Eucli. ex Zamb. Theorema 33 Propoſitio 45

Maior, ad unum duntaxat ſignum diuiditur in nomina.

THEON ex Zãb. *Sit maior α β, diuiſa in γ, ut (per 34 decimi) α γ, γ β, potẽtia nõ ſint cõmenſurabiles, efficiãtes cõpoſitũ ex ijs quæ ex α γ, γ β, quadratis ratiõale, quodq; ſub ipſis α γ, γ β, mediũ. Dico quod ipſa α β, ad aliud*

ſignum

ſignum non diuiditur Si enim poſsibile, diuidatur in ſ, ut ipſæ α ſ, ſ ζ, potentia ſint incommenſurabiles, efficientes quidem compoſitum ex quadratis quæ ex α ſ, ſ ζ, rationale, quod & ſub ipſis medium (per 39 decimi. Et quoniam quo differunt quæ ex α γ, γ ζ, eis quæ ex α ſ, ſ β, hoc differt & quod bis ſub α ſ, ſ ζ, ab eo quod bis ſub α γ, γ ζ. ſed quæ ex α γ, γ ζ, ea quæ ex α ſ, ſ ζ, excedunt rationali (rationalia enim utraque) & quod bis ſub α ſ, ſ β igitur id quod bis ſub α γ, γ β, excedit rationali, media exiſtentia. quod eſt impoſsibile. Maior igitur, ad aliud & aliud ſignum non diuiditur, per idem igitur unũ tantum ſignum, quod demonſtrare oportebat.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 40

40 Linea potens in rationale & mediale, niſi in ſuas duas lineas tantum ſub termino non diuiditur.

CAMPANVS Hæc quoque 40, manentibus prioribus figura & poſitionibus (excepto quod ipſa linea a b diuidatur in punctum c, in illas duas lineas ex quibus 31 dicit eam componi) probabitur, quemadmodũ 37. Si autem aliter fuerit quàm proponat, erit ſuperficies k g rationalis & irrationalis. quod eſſe non poteſt.

Eucli. ex Zamb. Theorema 34 Propoſitio 46

46 Rationale medium & potens, ad unum duntaxat ſignum diſcinditur in nomina.

THEON ex Zamb. Eſto rationale mediũ & potẽs α ε. diuiſa in γ, ut ipſæ α γ, γ ε, potẽtia ſint incõmẽſurabiles efficiẽtes cõpoſitũ ex ijs quæ ex α γ, γ ε, mediũ quod aũt ſub α γ, γ ε, ratiõale, dico quod ad aliud ſignũ ipſa α β nõ diuidi tur. Si enim poſsibile eſt, diuidatur & in ſ, & ut α ſ, ſ ε, potẽtia ſint incõmẽſurabiles efficiẽtes cõpoſitũ ex α ſ, ſ γ. mediũ. quod uero ſub ipſis α ſ, ſ β, ratiõale (per 40 decimi.) Quoniã enim quo α ſ γ ε differt quod bis ſub α γ, γ β, ab eo quod bis ſub α ſ, ſ β, eo differũt & quæ ex α ſ, ſ ε, eis quæ ex α γ, γ ε, quod aũt ſub α γ, γ ε, id quod bis ſub α ſ, ſ β, rationali excedit, & quæ ex α ſ, ſ β, igitur ea quæ ex α γ, γ β, rationali excedunt, cũ media exiſtant, quod eſt impoſsibile eſt. Rationale mediumq; potens igitur ad aliud potens ad aliudq; ſignum non diuiditur, ad unũ igitur ſignum diuiditur, quod oportuit demonſtrare.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 41

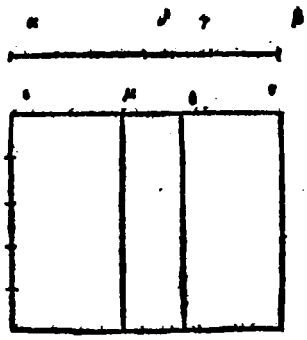
41 Linea potẽs in duo medialia nequit diuidi in alias duas ſub termino earum ex quibus coniuncta eſt, ſed in ſuas tantum duas ex quibus componitur eſt diuiſibilis.

CAMPANVS Hæc enim 41 diuiſa linea a b ad punctum c in eas ex quibus 35 aſſerit eã componi, cæteriſq; ut ſupra tam figura quàm poſitionibus manentibus. probatur ſicut 38. nam dato oppoſito propoſiti, ſequitur oppoſitum 36, quod eſt impoſsibile.

Eucli. ex Zamb. Theorema 35 Propoſitio 47

47 Bina potens media, ad unum duntaxat ſignum diuiditur in nomina.

THEON ex Zamb. Sit bina potens media α ε diuiſa in γ, ut ipſæ α γ, γ ε, potentia ſint incommenſurabiles efficientes (per 35 decimi compoſitum ex eis quæ ex α γ, γ ε, medium, quod uero ſub α γ, γ ε, mediũ. & inſuper incommenſurabile cõpoſito ex ijs quæ ab ipſis ſunt quadratis. Dico quod ipſa α ε in alio ſigno non diuiditur, efficiẽs ea quæ propoſita ſunt. Si enim poſsibile, diuidatur in ſ, ut uidelicet ipſa α γ ipſi ſ β, non ſit eadem, ſed maior per hypotheſin ſit α γ, ponaturq; rationalis ι ϛ, compareturque (per 45 primi ad ipſam ι ϛ. eis quæ ex α γ, γ β, æquum ι η, ei autẽ quod bis ſub α γ, γ ε, æquum ι α. Totum igitur ι α, æquum eſt ei quod ex α ε quadrato. Rurſus comparetur ad ipſam ι ϛ, eis quæ ex α ſ, ſ β, æquum ι λ, reliquum igitur quod bis ſub α ſ, ſ ε, reliquo μ α eſt æquale. At quoniam medium ſupponitur compoſitum ex ijs quæ ex α γ, γ ε, medium igitur eſt & ι ϛ, & ad rationalẽ ι ϛ comparatur. Rationalis igitur eſt (per 26 decimi. (ι ϛ, & ipſi ι ϛ longitudine incõmenſurabilis Id propterea etiam ι ν, rationalis eſt, & ipſi ι η longitudine incommenſurabilis. Et quoniã cõpoſitũ ex ijs quæ ex α γ, γ ε, incommenſurabile ex eo quod bis ſub α γ, γ ε, igitur ι η, ipſi ι α eſt incommenſurabile. Quare & ι ι ipſi ι ν, eſt incõuenſurabilis, ſuntq; rationales. Ipſæ igitur ι ι, ι ν, rationales ſunt potentia tantũ commenſurabiles, ipſa igitur ι ν ex binis nominibus eſt, diuiſa in ι. Similiter iã demõſtrabimus quod & in μ diuiſa, & quod ι ι ipſi μ ν eſt eadem. Ex binis igitur nominibus in alio & alio ſigno diuiditur quod eſt abſurdum. Nim potens media igitur in alio & alio ſigno non diuiditur: in uno igitur tantum ſigno diuiditur, quod erat oſtendendum.

Euclã.

Eucli.ex Camp. Binomiorum diffinitiones.

1 Si fuerit binomij longior portio breuiore potentior augmento quadrati lineæ communicatis eidem longiori in longitudine, fueritque eadem longior lineæ positæ rationali communicas, ipsum uocabitur binomium primum. 2 Si uero breuior positæ rationali communicet, dicetur binomium secundum. 3 Quod si neutra portionum eius positæ rationali communicet, appellabitur binomium tertium. 4 Item si longior breuiore tanto amplius possit quantum est quadratum alicuius lineæ ipsi longiori incommensurabilis in longitudine, fueritq; longior portionum positæ lineæ rationali communicans in longitudine, ipsum nuncupabitur binomium quartum. 5 Si uero breuior, positæ rationali communicet in longitudine, quintum nominabitur. 6 Si autem neutra portionum eius positæ rationali communicet in longitudine, erit binomium sextum.

Eucli.ex Zamb. Binum nominum Diffinitiones.

1 Proposita rationali & ea quæ ex binis diuisa in nomina, cuius nomẽ maius minore maius possit eo quod ex sibi longitudine commensurabili, si maius nomen longitudine commensurabile expositæ rationali, tota uocetur ex binis nominibus prima. 2 Si uero nomen minus longitudine commensurabile fuerit expositæ rationali, uocatur ex binis nominibus secunda. 3 Si autem neutrum ipsorum nominum commẽsurabile longitudine fuerit expositæ rationali, uocatur ex binis nominibus tertia.

4 Rursus iam si maius nomen, minore maius possit eo quod à sibi longitudine incommensurabili, si quidem maius nomen expositæ rationali longitudine commensurabile fuerit, uocatur ex binis nominibus quarta.

5 Si uero minus, quinta, 6 Si uero neutrum, sexta.

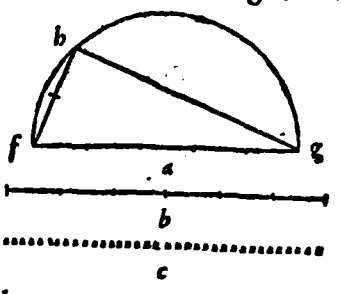
Sex igitur existẽtibus sic sumptis rectis lineis, primas ordine facit, tres primas in quibus maior minore maius potest eo quod ex sibi commensurabili, secundas ordine uero reliqua tres, quarum maior minore maius possit eo quod ex sibi incommensurabili, eo quia præstantius est commensurabile incommensurabili. Et insuper primam, in qua maius nomen expositæ rationali commensurabile est. Secundam autem in qua minus, quoniã rursus præstantius est maius minore dum continet minus. Tertiam uero, cuius neutrum nominum expositæ rationali est commensurabile. Et in tribus sequentibus similiter primam prædicti secundi ordinis quartam appellans, secundam uero quintam, ac tertiam sextam.

Eucli.ex Camp. Propositio 42

42 BInomium primum inuenire.

CAMPANVS Sit a linea rationalis posita sumanturq; duo numeri quadrati b & c, quorũ e sit diuisibilis in quadratum qui sit d, & in non quadratum qui sit e, ponaturque proportio quadrati lineæ a ad quadratũ lineæ f g, sicut numeri b ad numerum c, eritque ex secunda parte 7 linea f g cõmunicans lineæ

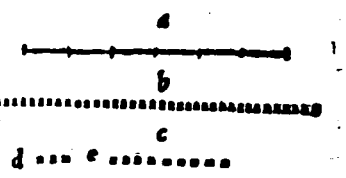
a rationali posita in longitudine. Super eam igitur lineetur f g h semicirculus, sitq; proportio quadrati lineæ f g ad quadratū lineæ f h, sicut c ad d, & ducatur linea g h, dico ergo duas lineas f g & g h directe coniunctas, cōponere binomium primum. Est enim linea f g quæ est longior, potētiorq; linea g h quæ est breuior, in quadrato lineæ f h per 10 tertij & penultimā primi, cōmunicat autem linea f h lineæ f g in longitudine per 2 partem 7, cum proportio quadratorū ipsarū f g & f h sit sicut numerorū quadratorū qui sunt c & d. Linea uero g h, conuincitur esse rationalis in potētia tantū non cōmunicans lineæ f g in longitudine, ideoq; neq; lineæ a rationali positæ: cum sit enim quadratū lineæ f g ad quadratū lineæ f h, sicut numerus c ad numerū d, erit per euersam proportionalitatem quadratū lineæ f g ad quadratū lineæ g h, sicut numerus c ad numerū e. Cum itaq; c sit numerus quadratus, sequitur per ultimā partē 7, ut linea g h sit incōmensurabilis lineæ f g longitudine, relinquitur igitur ipsam g h esse rationalē in potentia tantū, & a diuisione lineas f g & g h cōponere binomium primū, quod erat inueniendū. Eucli. ex Zamb. Problema 15 Propositio 48

28 Inuenire ex binis nominibus primam.

THEON ex Zamb. *Exponantur bini numeri α γ, γ β, ut compositus ex ipsis α β ad β γ rationem habeat quam quadratus numerus ad quadratū numerū, ad ipsum aūt γ α rationē non habeat quam quadratus numerus ad quadratū numerū: exponaturq; quædam rationalis δ, ac ipsi δ cōmensurabilis esto (per correlariū 6 decimi) longitudine ipsa ε ζ, rationalis igitur est ε ζ, fiatq; (per 9 decimi) sicut ζ α numerus ad α γ, sic quod ex ε ζ ad id quod ex ζ η. At α β ad α γ rationē habet quam numerus ad numerū, igitur & quod ex ε ζ ad id quod ex ζ η rationem habet quam numerus ad numerū. Quare quod ex ε ζ, ei quod ex ζ η est cōmensurabile. Est autem rationalis ε ζ, rationalis igitur est & ζ η. Et quoniam α β ad α γ rationem non habet quam quadratus numerus ad quadratum numerū, neq; quod ex ε ζ ad id quod ex ζ η rationem habet quam quadratus numerus ad quadratum numerū: incōmensurabilis igitur est ε ζ, ipsi ζ η lōgitudine. Ipsæ igitur ε ζ, ζ η, rationales sunt potentia tantum cōmensurabiles, ex binis igitur nominibus est ipsa ε η. Dico quod & prima. Quoniam enim est sicut β α numerus ad α γ, ita quod ex ε ζ ad id quod ex ζ η, maior autem est ipse β α ipso α γ, maius igitur est & quod ex ε ζ eo quod ex ζ η, esto igitur ei quod ex ε θ æqualia quæ ex ζ η, θ. Et quoniam est sicut β α ad α γ, sic quod ex ε ζ ad id quod ex ζ η, conuertendo igitur (per correlariū 19 quinti) est sicut α β ad β γ, sic quod ex ε ζ ad id quod ex ε θ. At α β ad β γ rationem habet quam quadratus numerus ad quadratum numerū. & quod ex ε ζ igitur ad id quod ex ε θ rationem habet quam quadratus numerus ad quadratū numerū. Commensurabilis igitur est ε ζ ipsi ε θ longitudine. Ipsa igitur ε ζ quàm ζ η, maius potest eo quod ex sibi commensurabili. Ipsæ igitur ε ζ, ζ η, rationales sunt. Commensurabilis autem est ε ζ ipsi ε θ longitudine, ipsa igitur ε η ex binis nominibus prima est, quod erat ostendendum.*

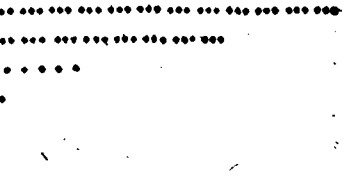
Eucli. ex Camp. Propositio 49

43 Binomium secundum reperire.

CAMPANVS. Sit ut prius a rationalis linea posita, b uero numerus quadratus, c uero sit numerus non quadratus diuisibilis in d non quadratū & e quadratū, ita tamen quod proportio totius c qui est nō quadratus ad d qui est etiam non quadratus, sit sicut numerorū quadratorū: talis autem numerus est 12 & 48, diuisibilis enim est 12 in 9 quadratum numerū, & 3 non quadratū, estq; proportio 12 ad 3, sicut 16 ad 4, quorum uterq; qaadratus, eodem modo 48 diuisibilis est in 36 & 12.

Tales autem numeros sic reperies. Sit a numerus quadratus, b quoque sit unitate minor, cuius quadratū sit c, at uero d proueniat ex b in a, eritq; ex prima incidentiū noni, b, differentia d ad c, ducatur idem a in c, & proueniat e, eritq; e quadratus ex prima parte correlarij 2 noni, eo quod uterque numerorum a & c est quadratus per hypothesin. Fiat rursus f ex a in d, eritq; f

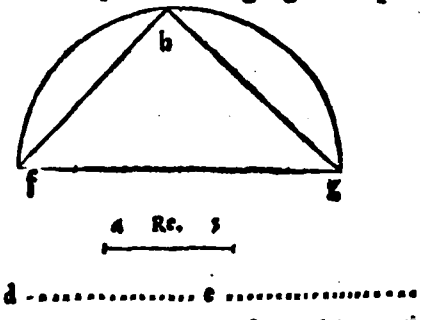

qualem

qualē quærimus. Eſt enim ex ultima parte prædicti correlarij numerus f non quadratus. eo quod d numerus ſit nō quadratus. Si enim d nūerus eſſet quadratus, eſſet quoque b quadratus ex 2 parte eiuſdē correlarij 2 noni & ex 21 octaui. & quia a eſt quadratus, eſſet per 16 eiuſdem, tertius continue proportionalis inter a & b, quod eſt impoſſibile, cum ſint ſola unitate diſtantes, non eſt igitur d quadratus, quare nec f, eſt enim f æqualis d & e, quoniam cum b ſit differentia d ad c, ut patet ex præmiſſis. erit per primā incidentiū noni quod fit ex a in d. æquū iſis quæ fiunt ex a in b & in c. & quia ex a in b fit d. & in c fit e, ſequitur ut d ſit differentia f ad e, & quia per 13 ſeptimi eſt f ad e ſicut d ad c, erit permutatim f ad d ſicut e ad c. Cumq; uterque duorū numerorum e & c ſit quadratus, manifeſtum eſt numerum f eſſe qualem uolumus, eſt enim non quadratus diuiſibilis in d non quadratum & e quadratū, cuius proportio ad d eſt ſicut quadrati ad quadratum uidelicet e ad c.

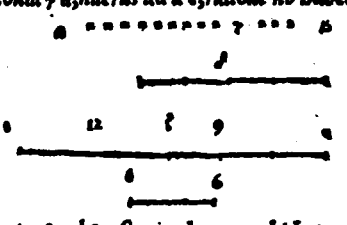
Cætera omnia ſint ut prius: Dico quod lineæ f g & g h componunt binomium ſecūdum. Cum enim ſit a quadratum f g ſicut b ad c, rurſuſque quadratum f g ad quadratum g h ſicut c ad e. erit per æquā proportionalitatem quadratū a ad quadratū g h. ſicut b ad e. Cum igitur uterque duorum numerorū b & e ſit quadratus, erit per 2 partem 7, linea g h cōmunicans in longitudine lineæ a rationali poſitæ, de linea uero f g cōſtat quod ipſa ſit rationalis in potentia tantum non communicans lineæ a rationali poſitæ in longitudine per ultimā partē 7, quæ cū ſit potentior linea g h in linea f h per 30 tertij & penultimam primi. cōmunicet autem linea f h lineæ f g in longitudine per ſecundā partē 7. eo quod eorum quadrata ſunt in proportione numerorum c & d quorum eſt proportio ſicut uumerorum quadratorum per hypotheſin, conſtat propoſitum. Aliter quoque idem. Eſto linea g h. cōmunicans a rationali poſitæ in longitudine, quā facile eſt inuenire, ſitq; c numerus quadratus diuiſibilis in quadratum d, & non quadratum e, ſitque proportio quadrati lineæ g h ad quadratum lineæ f g, ſicut numerus e ad numerum c eritq; f incommenſurabilis lineæ g h in longitudine per ultimam partem 7. & potentior ea in quadrato lineæ f h, cui communicat in longitudinē primo per conuerſam deinde per euerſam proportionalitatem, & per ſecundam partem 7, ex diffinitione igitur, lineæ f g & g h, componunt binomium ſecundum.

Eucli ex Zamb. Problema 44 Propoſitio 49

49 Comperire ex binis nominibus ſecundam.

THEON ex Zamb. *Explicētur bini numeri* á 7, 7 β, *ut ex ipſis compoſitus* α ζ, *ad* ζ 7, *rationem habeat quā quadratus numerus ad quadratū numerū, ad ipſum autē* 7 α *rationem non habeat quā quadratus numerus ad quadratum numerum. Exponaturq; rationalis* ϑ, *ipſiq; ϑ commenſurabilis eſto longitudine* ξ ι, *ipſa igitur* ξ ι *rationalis eſt. Fiat etiam (per correlarium 6 decimi,) & ſicut* 7 α *numerus ad* α β, *ſic quod ex* ι ξ, *ad id quod ex* ξ ι, *cōmenſurabile igitur eſt id quod ex* ι ξ, *ei quod ex* ξ ι, *rationalis igitur eſt &* ξ ι. *Et quoniā* 7 α, *nūerus ad* α ζ, *rationē nō habet quam quadratus numerus ad quadratū numerū, neq; igitur quod ex* ι ξ, *ad id quod ex* ξ ι, *rationem habet quam quadratus numerus ad quadratū numerum. Incommenſurabilis igitur eſt* ι ξ, *ipſi* ξ ι *longitudine, ipſæ igitur* ι ξ ξ ι, *rationales ſunt potentia tantum commenſurabiles, ex binis igitur nominibus eſt ipſa* ι ι. *Oſtendendum uero quod & ſecunda. Quoniam rurſus eſt ſicut* ζ α, *numerus ad* α 7 *ſic quod ex* ι ξ *ad id quod ex* ξ ι, *maior autem eſt* ζ α, *ipſo* α 7, *maius igitur & quod ex* ι ξ, *eo quod* ξ ι, *eſto autem ei quod ex* ι ξ. *æqualia quæ ex* ι ξ, ϑ. *Conuertēdo igitur (per correlarium 19 quinti) eſt ſicut* α β, *ad* ζ 7, *ſic quod ex* ι ξ, *ad id quod ex* ι ϑ. *At* α ζ *ad* β 7, *rationē habet quam quadratus numerus ad quadratum numerū, & quod ex* ι ξ, *igitur ad id quod ex* ι ϑ, *rationē habet quam quadratus numerus ad quadratum numerum. Commenſurabilis igitur eſt* ι ξ, *ipſi* ι ϑ, *longitudine (per 9 decimi.) Quare* ι ξ, *ipſa* ξ ι, *maius poteſt, eo quod fit ex ſibi commenſurabili, & ipſæ* ι ξ, ξ ι, *rationales ſunt potentia tantum commenſurabiles, & ξ ι, nomen minus commenſurabile eſt longitudine ipſi ϑ rationali expoſitæ, ipſa igitur* ι ι, *ex binis nominibus eſt ſecunda, quod erat faciendum.*

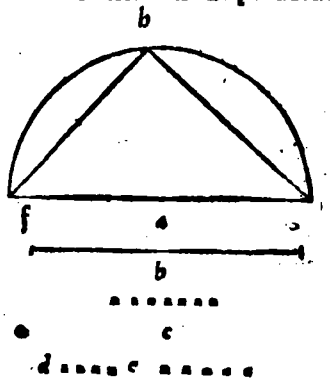

Eucli.

Eucli.ex Camp. Propoſitio 44

44 Binomium tertium inueſtigare.

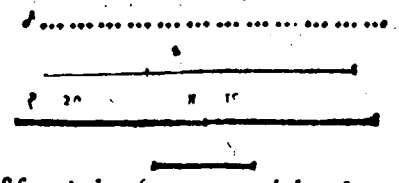
CAMPANVS Binomium quoque tertium ſic reperitur. Poſita ut prius linea a rationali in longitudine, ſit b numerus primus c uero quadratus, diuiſibilis in quadratum d. & non quadratū e, cætera omnia ſint ut prius. dico quod duæ lineæ f g & g h cōponunt binomium tertiū: neutra enim earum eſt commenſurabilis in longitudine lineæ a rationali poſitæ. ſed utraque incommenſurabilis, f g quidē, per ultimā partē 7, h g uero, per æquā proportionalitatem & ultimam partem 7. Eſt enim per æquam proportionalitatem quadratū lineæ a ad quadratum lineæ g h ſicut numerus b ad numerū e, mediantibus hinc quidem quadrato lineæ f g, inde uero numero c, numeri autem b & e non ſunt in proportione aliquorum quadratorū, cū b ſit numerus primus. ſi enim eſſent in proportione numerorum quadratorū neceſſe eſſet per 16 octaui & octauā eiuſdē tertiū eis in cōtinua proportionalitate intereſſe, eſſet igitur per 17 eiuſdē numerus b ſuperficialis, quod eſt impoſſibile, cum ſit primus per hypotheſin, incommenſurabilis eſt itaq; linea g h, lineæ a rationali poſitæ, ex ultima parte 7. Quia ergo linea f g potētior eſt linea g h in quadrato lineæ f h ex 13 tertij & penultima primi, quæ cōmunicat ei in longitudine ex ſecunda parte 7, ex diffinitione binomij tertij patet noſtra intentio.

Eucli.ex Zamb. Theorema 15 Propoſitio 50

50 Inuenire ex binis nominibus tertiam.

THEON ex Zamb. *Exponantur bini numeri α γ, γ β, ut ex ipſis compoſitus α ε, ad ε γ, rationē habeat quā quadratus numerus ad quadratū numerū, ad ipſum autē α γ rationem non habeat quā quadratus numerus ad quadratū numerū. Explicetuŕq; aliquis etiam alius numerus nō quadratus ϑ & ad utrūque ipſorū ε α, α γ, rationem nō habeat quā quadratus numerus ad quadratū numerū. Exponatuŕq; aliqua ratiōalis recta linea quæ ſit ζ. Fiat́q; ſicut ϑ ad α β, ſic quod ex ζ ad id quod ex ζ η. Commenſurabile igitur eſt quod ex ζ, ei quod ex ζ η. Eſt autem ζ, rationalis, rationalis igitur eſt & ζ η, (per diffinitionē,) Et quoniam ϑ ad α β, rationē non habet quā quadratus numerus ad quadratū numerū, neque quod ex ζ ad id quod ex ζ η, rationē habet quā quadratus numerus ad quadratū numerū. Incōmenſurabilis igitur eſt ζ, ipſi ζ η, longitudine (per 9 decimi. Fiat iā rurſus ſicut α ε numerus ad α γ, ſic quod ex ζ η, ad id quod ex η θ. Commenſurabile igitur eſt quod ex ζ η, ei quod ex η θ. Rationalis autem eſt ζ η, rationalis igitur & η θ. Et quoniam β α, ad α γ, rationem non habet quam quadratus numerus ad quadratum numerum, neque quod ex ζ η ad id quod ex θ η rationē habet quā quadratus numerus ad quadratum numerum. Incōmenſurabilis igitur eſt ζ η, ipſi η θ lōgitudine. Ipſæ igitur ζ η & η θ, rationales ſunt potentia tantū cōmenſurabiles. Igitur ipſa ζ θ ex binis nominibus eſt. Aio etiā quod & tertia. Quoniā enim eſt ſicut ϑ ad α ε, ſic eſt id quod ex ζ ad id quod ex ζ η, ſicut aūt β α, ad α γ, ſic quod ex ζ η ad id quod ex η θ, ex æquali igitur (per 22 quinti,) eſt ſicut ϑ ad α γ, ſic quod ex ζ ad id quod ex η θ. At ϑ ad α γ, rationē non habet quā quadratus numerus ad quadratū numerū, neq; quod ex ζ igitur ad id quod ex η θ, rationem habet quā quadratus numerus ad quadratū numerū, incōmenſurabilis eſt igitur ζ ipſi η θ longitudine. Et quoniā eſt ſicut β α, ad α γ, ſic quod ex ζ η, ad id quod ex η θ, maius igitur eſt quod ex ζ η eo quod ex η θ. Eſto igitur ei quod ex ζ η, æqualia quæ ex η θ, κ. Conuertendo igitur (per 19 quinti & eius correlarium) eſt ſicut α ε ad ε γ, ſic quod ex ζ η ad id quod ex κ. At α ε, ad ε γ rationē habet quā quadratus numerus ad quadratū numerū, & quod ex ζ η igitur, ad id quod ex κ, rationem habet quam quadratus numerus ad quadratum numerū. Commenſurabilis igitur eſt ζ η, ipſi κ lōgitudine. Ipſa igitur ζ η, ipſa κ θ maius poteſt eo quod ex ſibi lōgitudine cōmenſurabili, ipſæq; ζ η, κ θ, rationales ſunt potentia tantum commenſurabiles. Ac neutra ipſarum commenſurabilis eſt ipſi ζ longitudine ipſa igitur ζ θ, ex binis nominibus tertia eſt, quod inuenire oportebat.*

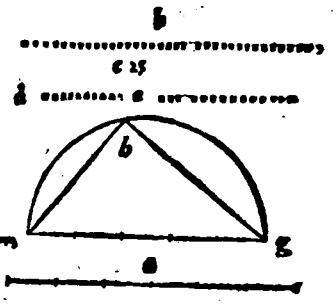

Eucli. ex Camp. Propoſitio 45

45 Binomium quartum ſcrutari.

CAMPANVS. In inuentione binomij quarti eodem modo procedendum eſt ſicut in inuentione primi, excepto quod quadratus numerus

rus c diuidatur in duos non quadratos qui sunt d &c. Cætera omnia negotianda sunt hic ex diffinitione binomij quarti, sicut ibi ex diffinitione binomij primi.

Eucli. ex Zãb. Problema 16 Propositio 51

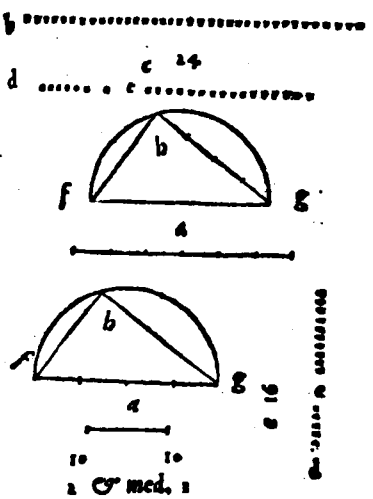
51 Inuenire ex binis nominibus quartam.

THEON ex Zamb. *Exponãtur bini numeri α γ, γ β, ut α β, ad utrũq; ipsorum rationem non habeat quam quadratus numerus ad quadratum numerum, exponanturq; rationalis δ. Ipsiq; δ cõmensurabilis esto longitudine ipsa ε ζ. Rationalis igitur est ipsa ε ζ, Fiatq; sicut ζ α numerus ad α γ, sic quod ex ε ζ ad id quod ex ζ η. cõmensurabile igitur est per diffinitionem quod ex ε ζ, quod ex ζ η. Rationalis autẽ est (per correlarium 6 decimi,) ε ζ. Rationalis igitur est) per 6 decimi & ζ η. Et quoniam β α ad α γ rationem non habet quam quadratus numerus ad quadratũ numerũ, neque quod ex ε ζ, igitur ad id quod ex ζ η, rationẽ habet quã quadratus numerus ad quadratũ numerũ. Incommẽsurabilis igitur est ε ζ, ipsi ζ η longitudine. Ipsæ igitur ε ζ, ζ η, rationa'es sunt potentia tantum commensurabiles. Quare ipsa ε θ, ex binis nominibus est. Dico iam quod & quarta. Quoniam enim est sicut ζ α, ad α γ, sic quod ex ε ζ, ad id quod ex ζ η, maior autẽ est ζ α ipso α γ, maius igitur & quod ε ζ, eo quod ex ζ η, esto nempe ei quod ex ε ζ, æqualia quæ ex ζ η, θ. Cõuertẽdo igitur (per 19 quinti & eius correlariũ sicut α ζ, nũerus ad β γ, sic quod ex ε ζ, ad id quod ex θ. Ipse uero α ζ, ad ζ γ, rationem non habet quã quadratus nũerus ad quadratũ numerũ, neq; igitur quod ex ε ζ ad id quod ex θ, rationẽ non habet quã quadratus numerus ad quadratũ numerũ. Incommensurabilis igitur est (per 9 decimi,) ε ζ. ipsi θ longitudine. Ipsa igitur ε ζ, ipsa η ζ, maius potest eo quod ex sibi incõmensurabili, & ipsæ ε ζ η, rationales sunt potentia tantum commensurabiles, & ε ζ, ipsi δ cõmẽsurabilis est longitudine. Ipsa igitur ε η, ex binis nominibus est quarta, quod erat inueniendum.*

Eucli. ex Camp. Propositio 46

46 Binomium quintum quærere.

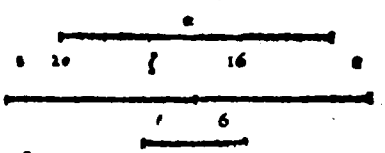
CAMPANVS Huius inuentio sic est sicut binomij secundi excepto quod numerus c non quadratus diuidetur in d non quadratũ & e quadratũ, ita tamẽ quod proportio c ad d, nõ sit sicut numeri quadrati ad numerũ quadratũ. Cætera omnia sunt hic perquirenda ex diffinitione binomij quinti, sicut ibi quæsita sunt ex diffinitione binomij secundi. Vel pone quod linea g h sit communicans lineæ à rationali positæ in longitudine, & pone numerum c quadratum diuisum in duos non quadratos qui sunt d & e. Pone itaq; proportionem quadrati lineæ g h ad quadratum f g, sicut numeri e ad numerum c, deinde astrue propc situm ex ultima parte 7, & præsentibus hypothesibus & cõuersa & euersa proportionibus 7. & iterũ ex ultima parte 7. & diffinitione binomij quinti.

Eucli. ex Zamb. Problema 17 Problema 52

52 Inuenire ex binis nominibus quintam.

THEON ex Zamb. *Explicentur bini numeri α γ, γ ε, ut α β, ad utrumque ipsorũ rationem non habeat quam quadratus numerus ad quadratũ numerũ. Exponaturq; aliqua rationalis recta linea δ ac ipsi δ commensurabilis esto (per diffinitionem) longitudine ζ η, rationalis igitur ipsa ζ η. Fiatq; sicut γ α ad α ε, sic quod ex η ζ, ad id quod ex ζ θ. Commensurabile igitur est quod fit ex η ζ, ei quod ex ζ θ. Rationalis igitur est (per 6 decimi, & ζ θ. Et quoniam γ α ad α β, rationem nõ habet quã quadratus numerus ad quadratũ numerum, neque quod ex η ζ, igitur ad id quod ex ζ θ, rationem habet quam quadratus numerus ad quadratum numerum. Incommensurabilis igitur est (per 9 decimi) η ζ, ipsi ζ θ, longitudine. Igitur ε ζ. ζ η, rationes sunt potentia cõmensurabiles, tãtum ex binis igitur nominibus est ipsa ε η, (per 36 decimi.) Dico iam quod & quinta. Quoniã enim est sicut γ α, ad α β, sic quod ex η ζ, ad id quod ex ζ θ, * rursus sicut ε α ad α γ, sic quod ex ε ζ, ad id quod ex ζ η, maior autem est β α ipso α γ, maius igitur est quod ex ε ζ eo quod ex ζ η. Esto nempe ei quod ex ε ζ, æqualia quæ ex η ζ, θ.*

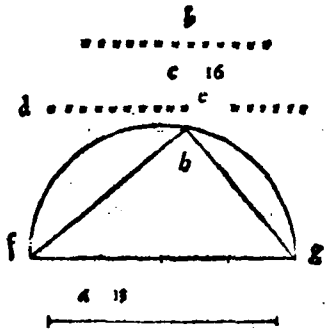

Commẽ

Conuertendo igitur (per 19 quinti & eius correlarium, est sicut α β numerus ad β γ, sic quod ex ι ξ ad id quod ex θ. At α ζ, ad β γ, rationem non habet quã quadratus numerus ad quadratũ numerum, neque igitur quod ex ι ξ, ad id quod ex θ rationem habet quam quadratus numerus ad quadratum numerũ. Incommensurabilis igitur est (per 9 decimi,) ι ξ, ipsi θ longitudine. Quare ι ξ ipsa ξ υ maius potest eo quod sibi ex incõmensurabili. Suntq; rationales potentia tantum commensurabiles, & ξ υ, nomen minus commensurabile est expositæ rationali & longuudine. Ipsa igitur ι υ, per 48 decimi,) quinta est ex binis nominibus, quod erat inueniendum.

47 Eucli. ex Camp. Propositio 47.

IN binomio sexto demum oportet insistere.

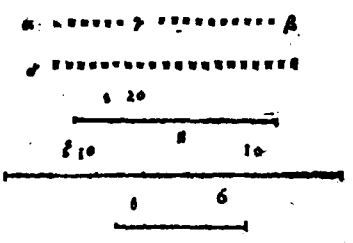

CAMPANVS. Binomium sextum sicut tertium scrutãdum est. & tamen erit hic numerus c diuisus in duos nõ quadratos d & e. Cætera ut ibi, eritq; ex diffinitione binomij 6 linea quam componunt f g & g h sibi inuicem directe coniunctæ binomiũ sextum, quod est propositum inuenire.

53 Eucl. ex Zamb. Problema 18 Propustio 53

Inuenire ex binis nominibus sextam.

THEON ex Zamb. Explicentur bini numeri α γ, γ ζ, ut α β, ad utrumq; ipsorum rationem nõ habeat quam quadratus numerus ad quadratũ numerũ. Sitq; etiã alius numerus δ non existens quadratus, qui ad utrunque ipsorũ β α, α γ, rationem nõ habet quã quadratus numerus ad quadratum numerum, Exponaturq; aliqua recta linea rationalis quæ sit ι, fiatq; (per diffinitionẽ) sicut δ ad α ζ, sic quod ex ι ad id quod ex ξ υ. Commensurabilis igitur est (per 6 decimi,) ι ipsi ξ υ, potentia, estq; rationalis ι, rationalis igitur est & ξ υ. Et quoniam δ ad α ζ, rationem non habet quam quadratus numerus ad quadratum numerum, neque quod ex ι, igitur ad id quod ex ξ υ, rationẽ habet quam quadratus numerus ad quadratũ numerum. Incõmensurabilis igitur est ι, ipsi ξ υ longitudine. Fiat rursus sicut ζ α ad α γ, sic quod ex ξ υ, ad id quod ex υ θ, Cõmẽsurabile igitur est (per 6 decimi) quod ex ξ υ, ei quod ex υ θ. Ratiõale aũt est quod ex ξ υ, rationale igitur est & quod ex υ θ, ratiõalis igitur υ θ. Et quoniã β α ad α γ rationẽ nõ habet quã quadratus numerus ad quadratũ numerũ, neq; igitur est quod ex ξ υ ad id quod ex υ θ, rationẽ habet quã quadratus numerus ad quadratum numerum. Incõmensurabilis igitur ex ξ υ ipsi υ θ lõgitudine. Ipsæ igitur ξ υ, υ θ, ratiõnales sunt potentia tãtum, ex binis igitur nominibus est ξ θ, (per 36 decimi.) Ostendendum uero quod & sexta. Quoniã enim est sicut δ ad α ζ, sic quod ex ι, ad id quod est ξ υ, est autem & sicut ζ α ad α γ, sic quod ex ξ υ ad id quod ex υ θ, ex æquali igitur per 22 quinti,) est sicut δ ad α γ, sic quod ex ι, ad id quod ex υ θ. At δ ad α γ, rationem non habet quam quadratus numerus ad quadratum numerum, neque igitur quod ex ι, ad id quod ex υ θ, rationem habet quam quadratus numerus ad quadratum numerum. Incõmensurabilis igitur est ι ipsi θ υ, longitudine, patuit autem quod & ipsi ξ υ. Incõmẽsurabilis est igitur utraque ipsarum ξ υ, & υ θ, ipsi ι longitudine. Et quoniam est sicut β α, ad α γ, sic est quod ex ξ υ, ad id quod ex υ θ, maius igitur est quod ex ξ υ eo quod ex υ θ. Esto igitur ei quod ex ξ υ æqualia, quæ ex υ θ, υ. Conuertendo igitur (per 19 quinti & correlarium eiusdem) sicut α ζ ad ζ γ, sic quod ex ξ υ ad id quod ex υ. At α ζ, ad ζ γ, rationẽ non habet quã quadratus numerus ad quadratum numerum. Quare neque quod ex ξ υ, ad id quod ex υ, rationẽ habet quam quadratus numerus ad quadratũ numerũ. Incõmensurabilis igitur est ξ υ ipsi υ lõgitudine, ipsa igitur ξ υ, ipsa υ θ maius potest eo quod ex sibi incommensurabili. Suntq; ipsæ ξ υ, υ θ, rationales, potẽtia tantũ cõmẽsurabiles. Ac ipsarũ ξ υ, neutra commensurabilis est longitudine ipsi ι expositæ rationali, ipsa igitur ξ θ, ex binis nominibus est sexta, quod erat inueniendum.

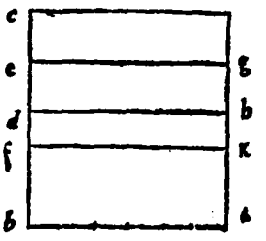
Eucli. ex Camp. Propositio 48

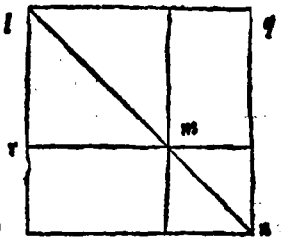
48

SI fuerit superficies binomio primo lineaq; rationali contenta, latus quod super eam potest binomium esse necesse est.

CAMPANVS Sit superficies a c, cõtenta linea ratiõali a b, & binomio primo quod sit b c. Dico quod latus tetragonicum superficiei a c est binomiũ. Sit enim punctus d communis terminus duarũ portionũ binomij primi in b c, cuius maior portio sit b d, eritq; rationalis in longitudine ex diffinitione, & commensurabilis lineæ a b rationali positæ. Diuidatur item minor portio quæ est d c per æqualia ad punctũ e, lineaq; d b diuidatur sub ea conditione ad punctũ f, quod inter partes eius quæ sunt b f, & f d, cadat d e medio loco proportiõalis, quod qualiter fiat in ij dictũ est.

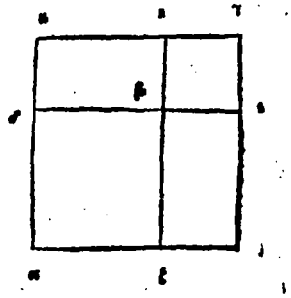
ducantur autẽ lineæ c g, d h, f k, æquidistãtes lineæ a b. Et quia ex diffinitione binomij primi linea d b est potẽtior linea d c in quadrato lineæ sibi cõmunicãtis in lõgitudine, sequitur ex secũda parte 15 quod duæ lineæ b f & f d sint cõmu cantes, per 9 igitur est utraque earũ cõmunicãs toti lineæ b d, quare per diffinitionẽ ambæ sunt ratiõales in longitudine. i/ deoq; per 15 utraq; duarũ superficierũ a f & f h, est ratiõalis. Describatur itaq; quadratũ l m cuius latus l r, æquale superficiei a f. cui cir componatur gnomo protracta diagonali l m n, ad eam quan titatẽ, qđ ipsius gnomonis quadratũ quod sit m n, sit æquale superficiei f h. duoq; eius supplemẽta sint p m & m q. quæ ne cesse est esse æqualia duabus superficieb; d g & g c. Quod sic collige. Cũ enim sit linea d e medio loco ꝓportiõalis inter li neas b f & f d erit superficies d g, ex 1 sexti medio loco ꝓpor tionalis inter superficies a f & f h, quare & inter quadrata l m & m n. Et quia supplementũ p m est etiã medio loco pro/ portionale inter quadrata dicta ex prima sexti. sequitur ut p m sit æqualis d g, ideoq; m q, g c, igitur linea l p, est latus te tragonicũ superficiei a c. Hanc lineã dico esse binomiũ. Cũ sint enim ambo quadrata l m. & m n, rationalia, erũt ex dif finitione duæ lineæ l r & r p potentialiter rationales. Est au tem per primam sexti a f ad d g, sicut b f ad d e: sed b f est in/ cõmẽsurabilis d e, scilicet, quia b f est rationalis simpliciter, ut probatũ est, d e uero quia cõmunicat in lõgitudine d c rationali in potentia tantũ, erit etiã ipsa rationalis in potẽ tia tantũ per 13, qđ ex præmissis hypothesibus manifestũ est. Itaq; per 2 partẽ 10, superfi ciesa f, est incõmẽsurabilis superficiei d g, igitur & quadratũ l m, supplemẽto p m, quare per primã sexti & secũdã partẽ 10 linea l r. est incommẽsura/ bilis lineæ r p. Ex 30 igitur constat lineã l p esse binomiũ, quod erat monstrandũ.

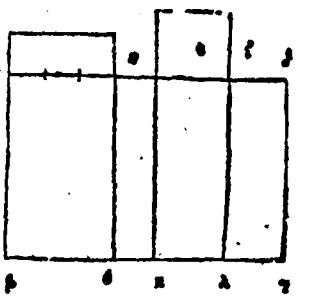

THEON *Lemma.*

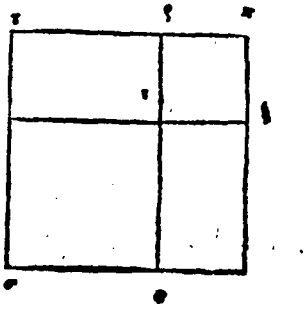
Sint bina quadrata α β, β γ, ponaturq; (per 14 primi. ut ♢ β, ipsi ζ ι, sit in rectas lineas. In rectas lineas igitur est ♢ ξ ζ, ipsi ζ ιι. Cõpleaturq; parallelogram/ mum α γ, Dico quod α γ, quadratum est, & quod ♢ ιι, ipsorum α ζ, β γ, medium est proportionale, & insuper ♢ γ, ipsorum α γ, γ β, medium proportionale est. Quoniam enim ♢ β, ipsi ζ ξ est æqualis, & β ι ipsi β ιι, tota igitur ♢ ι toti ξ ιι est æ qualis. Sed ♢ ι, utriq; ipsarum α ι, ι γ est æqualis. Igitur (per 33 primi (parallelo grammum α γ, æquilaterum est, est quoque & rectangulum, quadratum igi/ tur est α γ, (per 46 primi) Et quoniam est sicut ξ β ad ζ ιι, sic ♢ ζ, ad ζ ι, sed si/ cut quidẽ ξ ζ, ad ζ ιι, sic (per primam sexti. α ζ, ad ♢ ιι, sicut uero ♢ ζ, ad β γ, sic ♢ ιι, ad ζ γ, & sicut igitur α β ad ♢ ιι, sic ♢ ιι ad ζ γ. Igitur ♢ ιι, ipsorũ α ζ, β γ, mediũ proportionale est. Dico iam & quod & ♢ γ, ipsorũ α γ, γ β, medium proportionale est. Quoniã enim est sicut α ♢ ad ♢ ιι, sic est α ιι ad α γ, (æqua/ lis est enim altera alteri) & cõponẽdo (per 16 quinti) sicut α ιι ad ιι ♢. sic α γ, ad γ ιι, sed sicut α ιι, ad ιι ♢, sic α γ, ad γ ♢, sicut autẽ α γ ad γ ιι, sic (per primã sexti ♢ γ, ad γ ζ, igitur ♢ γ, ipsorum α γ, γ ζ, medium & proportionale est.

Eucl. ex Zamb. Problema 16 Propositio 54.

54 Si areola comprehendatur sub rationali ac ex binis nominibus prima, quæ areolam potest ir/ rationalis est, ex binis nominibus uocata.

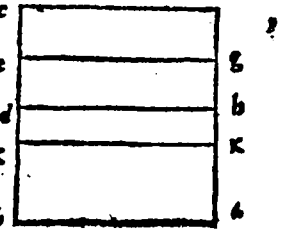
THEON ex Zamb. *Areola etenim α ζ γ ♢, cõprehẽdatur sub rationali α β, & ex prima ex duobus nominibus α ♢. Dico quod ipsam α γ areolã po tens irratiõalis est, ex binis uocata nominibus. Quoniã enim ex binis nomi mbus est prima ipsa α ♢, diuidatur (per 42 decimi in nomina in ι, sitque ma ius nomẽ α ι. Manifestũ iam. quod ipsæ α ι, ι ♢, ratiõales sunt potentia tantũ cõmensurabiles, & α ι, ipsa ι ♢, maius potest eo quod ex sibi cõmensurabi li & α γ, per 43 decimi) cõmensurabilis est expositæ rationali α ζ lõgitudi ne. Secetur iã (per 10 primi ι ♢, bifariã in signo ξ. Et quoniã α ι, ipsa ι ♢, ma ius potest eo quod ex sibi commensurabili, si quartæ igitur parti eius quod*

ex

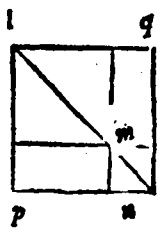
ex minore hoc eſt ei quod ex ι ξ,æquũ ad maiorẽ α ι cõparatũ fuerit deficiens forma quadrata.in cõmẽſurabilia diſtribuit (per 17 decimi. Cõparetur (per 28 ſexti) igitur ad ipſam α ι,ei quod ex ι ξ,æquũ quod ſub α ν.ν ι, cõmenſurabilis igitur eſt α ν,ipſi ν ι lõgitudine. Excitẽturq́ (per 31 primi) per ipſa ν,ι.ξ,utriq; ipſarũ α ϵ,δ γ,parallelι ν θ,ι ν,ξ λ. Et ipſi quidẽ α θ parallelogrãmo,æquũ (per 14 ſecũdi quadratũ cõſtituatur σ ν,ipſi autẽ ν ν,ν π. Ponãturq́ (per 14 primi) ſicut in rectas lineas μ ν,ipſi ν ξ,in rectas igitur lineas eſt δ ρ ν,ipſi ν ο. Cõpleaturq́ ipſum σ π,parallelogrammũ,quadratũ igitur eſt σ π. Et quoniam quod ſub α ν,ν ι,æquum eſt ei quod ι ξ,eſt igitur (per cõſtructionem) ſicut α ν, ad ι ξ,ſic ξ ι,ad ι ν. & ſicut igitur (per 1 ſexti,) α θ,ad ι λ,ſic ι λ,ad α ν. Ipſorum igitur α θ,ν ν, mediũ ι λ proportionale eſt. Sed α θ,quidẽ,æquũ eſt ipſi ξ ν,& ν ν,æquũ eſt ipſi ν π. Ipſorũ igitur σ ν,ν π,mediũ ι λ,proportiõale eſt. Eſt aũt ipſorũ σ ν,ν π,mediũ μ ρ proportiõale,(per præoſtẽſum lẽma,æquũ eſt igitur μ ρ,ipſi ι λ. Sed μ ρ,quidẽ,ipſi ο ξ, æquũ eſt,& ι λ,ipſi ξ γ,totũ igitur ι γ,ipſis μ γ,ο ξ,eſt æquale. Sũt aũt & ipſa α θ.ν ν,ipſis σ ν,ν π,æqualia,(per 44 primi,) totũ igitur α γ,æquũ eſt toti σ π,hoc eſt ei quod ex μ ξ,quadrato,igitur ipſa μ ξ,ipſum poteſt α γ. Dico iã quod & ipſa μ ξ,ex binis nominibus eſt. Quoniã enim cõmẽſurabilis eſt (per 17 decimi,) α ν ipſi ι ν,cõmẽſurabilis igitur eſt (per 12 decimi,& diffinitionẽ,& α ι,utriq; ipſarũ α ν,ν ι. Supponitur aũt (per diffinitionẽ primæ) α ι ipſi α β,cõmẽſurabilis,& ipſæ igitur α ν,ν ι,ipſi α ϵ,ſũt cõmẽſurabiles. Ratiõalis uero eſt α ϵ,ratiõalis igitur eſt & utraq; ipſarũ α ν,ν ι. Ratiõale igitur eſt & utrũq; ipſorũ α θ,ν κ. Cõmẽſurabile aũt eſt (per 1 ſexti & 11 decimi) β θ ipſi ν κ. Sed α θ, ipſi quidẽ σ ν eſt æquale,ipſum uero ν ν,ipſi ν ω,& ipſa igitur σ ν,ν π,hoc eſt quod ex μ ν,ν ξ. ratiõalia ſunt & cõmẽſurabilia. Et quoniã mcõmẽſurabilis eſt α ι,ipſi ι δ lõgitudine,ſed ipſa qdẽ α ι ipſi α ν. eſt cõmẽſurabilis,ipſa aũt δ ι ipſi ι ξ cõmẽſurabilis (per 15 decimi) incõmẽſurabilis igitur eſt & α ν,ipſi ι ξ. Quare & α θ,ipſi ι λ,incõmẽſurabile eſt. Sed α θ,quidẽ ipſi σ ν,eſt æquale,ipſum uero ι λ,ipſi μ ρ,& σ ν,igitur ipſi μ ρ. incõmẽſurabile eſt. Sed ſicut σ ν ad μ ρ,ſic & ο ν ad ν ρ. incõmẽſurabilis igitur eſt ο ν ipſi ν ρ. Aequalis aũt eſt ο ν ipſi μ ν,& ν ρ ipſi ν ξ. incõmẽſurabilis igitur eſt μ ν, ipſi ν ξ. Et quod ex μ ν,cõmẽſurabile eſt ei quod ex ν ξ,& utrũq; ratiõale. Ipſæ igitur μ ν,ν ξ,ratiõales ſunt potẽtia tãtũ cõmenſurabiles,ipſa igitur μ ξ,ex binis nominibus eſt ipſumq; α γ. poteſt quod erat oſtendendum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 49

49 SI fuerit ſuperficies linea ratiõali binomioq; ſecũdo contenta, latus eius tetragonicũ erit bimediale primũ.

CAMPA. Sit eadẽ figura eadẽq; hypotheſes quæ in præmiſſa, eritq; ex diffinitiõe binomij ſecũdi,linea d c. rõnalis in lõgitudine,quare per 15 utraq; duarũ ſuperficierũ d g et g c,(ideoque & duo ſupplemẽta p m.m q) erit ratiõalis,linea uero b d erit ratiõalis in potẽtia tãtũ,& diuiſa in duas lineas cõmunicates f d & b f,ex diffinitione binomij ſecũdi & præmiſſis hypotheſibus,& ſecũda parte 15 per 9 igitur erit utraq; duarũ ſuperficierũ a f & f h,(ideoq; & utrunq; quadratorũ l m & m n) medialis,itaq; ambæ lineæ l r & r p,ſũt mediales in potẽtia quoq; cõmunicates,nam cũ linea b f cõmunicet lineæ f d,ſequitur ut a f cõmunicet f h. quare quadratũ l m,quadrato m n,ideoq; & linea l r,lineæ r p in potẽtia,in lõgitudine aũt nõ cõmunicãt,qm̃ per 1 ſexti una earũ ad alterã eſt ſitut l m ad m p. Cũ igitur l m nõ cõmunicet m p,eo quod altera medialis uidelicet l m,altera uero ratiõalis uidelicet m p,ſequitur ut l r nõ communicet in lõgitudine r p. Quia igitur ipſæ cõtinẽt ſuperficiẽ rationalẽ quæ eſt m p,conſtat lineam l p ex 31 huius,eſſe bimediale primum.

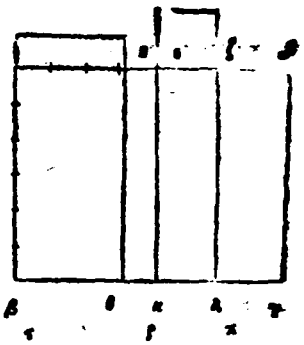

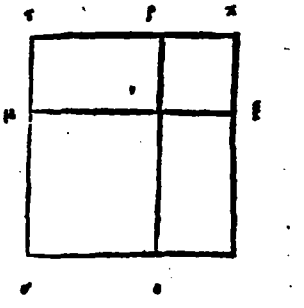
Eucli. ex Zamb. Theorema 37 Propoſitio 55

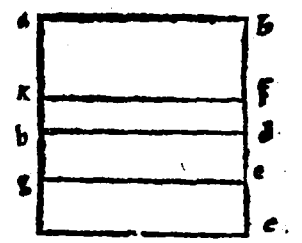
55 Si areola comprehenſa fuerit ſub rationali,& ex binis nominibus ſecunda,areolam potens irrationalis eſt,uocaturq; ex binis mediis prima.

THEON ex Zãb. Cõprehẽdatur areola α β γ δ. ſub rationali α ϵ,ac ex binis nominibus ſecũda α δ. Dico quod α γ areã potens,ex binis mediis eſt prima. Quoniã enim ex binis nominibus ſecũda eſt α δ,diuidatur in nomina in ſigno ι,ut maius nomẽ ſit α ι,ipſæ igitur α ι,ι δ,(per 49 decimi) rationales ſunt potẽtia tantũ cõmẽſurabiles,& α ι, ipſa ι δ maius poteſt eo quod ex ſibi commenſurabili,ac nomẽ minus ι δ commenſurabile eſt ipſi α ϵ longitudine. Secetur (per 10 primi,) ipſa ι δ bifariam in ſigno ξ,& ei quod ex ι ξ,æquum ad ipſam α ι comparetur (per 28 ſexti, deficiẽs forma quadrata quod ſub α ν,ν ι,commẽſurabilis igitur eſt (per 17 decimi) α ν,ipſi ν ι lõgitudine. Et per ipſa ν.ι,ξ,ſigna excitẽtur (per 31 primi) parallelι ipſis α β,γ δ,ſintq; ν θ,ι ν,ξ λ. Ac ei quidẽ quod eſt α θ,parallelogrãmo cõſtruatur (per 14 ſecũdi) æquũ quadratũ σ ν,ipſi autẽ ν ν,æquũ quadratũ ν π. Ponaturq; per 14 primi,ſic in rectas lineas,μ ν,ipſi ν ξ,in rectas lineas igitur eſt δ ρ ν,ipſi ν ο. Cõpleaturq; σ π quadratũ. Manifeſtũ iã eſt,ex præoſtenſo lẽmate quod μ ρ mediũ proportionale eſt ipſorũ σ ν,ν π,& per præcedẽs theorema æquũ ipſi ι λ,& quod α γ areã poteſt μ ξ. Oſtẽdendũ iam quod μ ξ,ex binis mediis eſt prima. Quoniã α ι,ipſi ι δ eſt incõmenſurabilis lõgitudine,cõmẽſurabilis autẽ eſt (per 49 decimi,) ι δ,ipſi α β,incõmenſurabilis igitur per 13 decimi,eſt α ι,ipſi α ϵ,longi

tudine. Et quoniã cõmẽſurabilis eſt α ν, ipſi ϑ ν, cõmẽſurabilis eſt & α ι utriq; ipſa rũ α ν, ν ι. Et α ι, ratiõalis eſt, ratiõalis igitur & utraq; ipſarũ α ν, ν ι, per cõparationẽ. Et quoniã incõmẽſurabilis eſt α ι, ipſi α β, cõmẽſurabilis autẽ eſt α ι, utriq; ipſarũ α ν, ν ι, & ipſæ α ν, ν ι, igitur incõmẽſurabiles ſunt ipſi α ε. Ipſæ ε α, α ν, ν ι, igitur (per 13 decimi,) ratiõales ſunt potẽtia tantũ cõmenſurabiles. Quare (per 21 decimi,) utrũq; ipſorũ α ϑ, ν ι, mediũ eſt, quare & utrũq; ipſorũ σ ν, ν π, mediũ eſt, & ipſæ μ ν, ν ξ, igitur mediæ ſunt (per 21 decimi.) Et quoniã cõmenſurabilis eſt α ν ipſi ν ι lõgitudine, commẽſurabile eſt & α ϑ ipſi ν ι, hoc eſt σ ν ipſi ν π, hoc eſt quod ex μ ν ei quod ex ν ξ. quare & ipſæ μ ν, ν ξ. potentia ſunt commenſurabiles. Et quoniã incommẽſurabilis eſt α ι, ipſi ϑ δ, lõgitudine, ſed ipſa quidem α ϑ cõmenſurabilis eſt ipſi α ν, & ϑ δ, ipſi ϑ ξ, incõmenſurabilis igitur eſt (per 13 decimi) α ν ipſi ϑ ξ. Quare (per 1 ſexti, & 11 decimi & α ϑ, ipſi ϑ λ incõmenſurabile eſt, hoc σ ν, ipſi μ ρ, hoc eſt σ ν, ipſi ν ρ, hoc eſt μ ν, ipſi ν ξ, incõmẽſurabilis lõgitudine eſt. Oſtenſum autẽ eſt quod ipſæ μ ν, ν ξ, mediæ exiſtẽtes, potẽtia ſunt cõmenſurabiles. Ipſæ igitur μ ν, ν ξ, mediæ ſunt potẽtia tantũ cõmenſurabiles. Dico iã quod & ratiõale cõprehẽdunt. Quoniã enim δ ϑ ſupponitur utriq; ipſarũ α β, ϑ ξ cõmenſurabilis, commenſurabilis igitur (per 12 decimi) eſt & ξ ϑ ipſi ϑ κ. Et utraq; ipſarũ rationalis, rationale igitur eſt ϑ λ, hoc eſt μ ρ. Sed μ ρ, eſt quod ſub μ ν, & ν ξ. Si uero (per 37 decimi) binæ mediæ potentia tantũ cõmenſurabiles, compoſitæ fuerint rationale cõprehẽdentes, tota irrationalis eſt, uocaturq; ex binis prima mediꝫ. Igitur ipſa μ ξ, ex binis eſt prima mediꝫ. Quod erat oſtendendum.

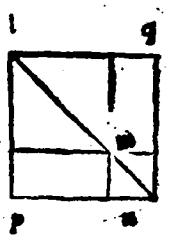

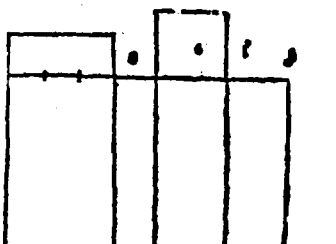
Euclid. ex Camp. Propoſitio 50.

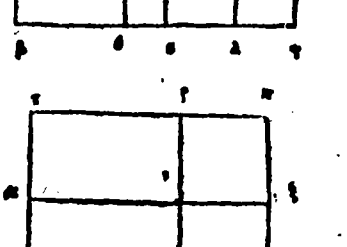
50 Si binomio tertio ac linea rõnali ſuperficies cõtineat, linea in eã potẽs erit bimediale ſecũdum CAMPA. Diſpoſitio & hypotheſes maneãt ut ſupra. Eritq; ex his hypotheſibus & diffinitiõe binomij tertij & 19, unaquæq; quatuor ſuperficierũ in quas diuiſa eſt ſuperficies a c, medialis, quare utrũq; duorũ quadratorũ l m, m n, & utrũq; ſupplemẽtorũ p m & m q, erit etiã mediale, utraq; igitur duarũ linearũ l r & r p, erit medialis. Et cũ duæ ſuperficies a f & f h ſint cõmunicãtes, eo quod duæ lineæ b f & f d ſint cõmunicãtes, per ſecundã partẽ 15 erunt duæ lineæ l r & r p cõicantes in potẽtia, in lõgitudine uero, non quia ſuperficies l m nõ cõmunicat cũ ſuperficie m p, eo quod neq; a f cõmunicat cũ d g. Nã linea b f non cõicat cũ d e, cũ igitur ipſæ contineant ſuperficiẽ quæ eſt p m, cõſtat ex 21 lineã l p eſſe mediale ſecũdũ. Quod eſt propoſitũ. Euclid. ex Zãb. Theorema 58 Propoſitio 56

56 Si ſuperficies ſub ratiõali, & ex binis nominibus tertia cõprehẽſa fuerit, ſuperficiem potẽs irrationalis eſt, appellaturq; ex binis ſecũda mediꝫ.

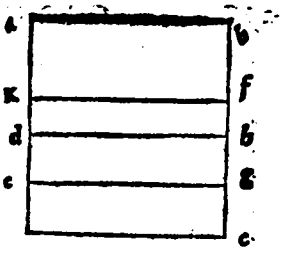
THEON ex Zamb. Areola nãq; α β γ δ, cõprehẽdatur ſub rõnali α ε, ac ex binis noĩbus tertia α δ diuiſa in noĩa in ζ, quorum maius ſit α ζ. Dico quod areolã α γ, potẽs irrõnalis eſt, uocaturq; ex binis ſecũda mediꝫ. Conſtruãtur nãq; eadẽ quæ prius. Et quoniã α δ, ex binis eſt tertia noĩbus, ipſæ igitur α ζ, ζ δ, rationales ſunt potentia tantũ cõmẽſurabiles, & ipſæ α ζ, ipſa ζ δ, maius poteſt eo quod ex ſibi cõmẽſurabili, & ipſarũ α ζ, ζ δ, neutra ipſi α ε, eſt cõmẽſurabilis lõgitudine. Similiter iã ex ijs quæ prius ſunt oſtẽſa, demonſtrabimus, quod ipſæ μ ν, ν ξ, mediæ ſunt potẽtia tantum cõmenſurabiles. Quare μ ξ, ex binis eſt mediꝫ. Oſtendendũ etiã quod & ſecũda, Quoniã incõmenſurabilis eſt (per 50 decimi,) δ ϑ, ipſi α β, lõgitudine, hoc eſt ipſi ϑ κ. atqui δ ϑ cõmẽſurabilis eſt ipſi ϑ ξ, incõmẽſurabilis igitur eſt per 13 decimi ϑ ξ, ipſi ϑ κ lõgitudine, Sũtq; rõnales, ipſæ ξ ϑ, ϑ κ, igitur rõnales ſunt potentia tãtũ cõmẽſurabiles. Mediũ igitur (per 21 decimi eſt ϑ λ, hoc eſt μ ρ, cõprehẽditurq; ſub μ ν, ν ξ, mediũ igitur eſt quod ſub μ ν, ν ξ, ipſa igitur μ ν ξ, ex binis eſt ſecũda mediꝫ, Quod fuerat oſtendẽdũ. Eucl. ex Cãp Propoſitio 51

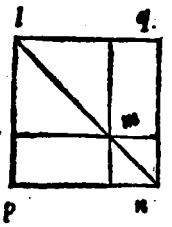

51 Si linea rationali binomioq; quarto ſuperficies cõtineatur, quæ in eam ſuperficiem poteſt eſt linea maior.

CAM

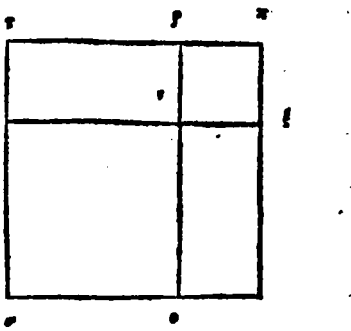

CAMP. Cũctis ut in præmiſſis manẽtibus, erit ex hypotheſi & diffinitione binomij 4 & 19 utraq; duarũ ſuperficierũ d g & g c (quare & utraq; duarũ p m & m q) medialis, duoq; quadratæ l m & m n pariter accepta, ratiõale eo q; ſuperficies a d eſt rõnalis per diffinitionẽ binomij quarti & 15. Et quia d b diuidi, tur in pũcto f in duo incõicãtia per ſecũdã partẽ 14, erit ſuperficies a f incõmẽſurabilis ſuperficiei f h, ideoq; & quadratũ l m. i quadrato m n. Duæ igitur lineæ l r & r p, ſunt incõmẽſurabiles in potẽtia quæ cũ cõtineant ſuperficiẽ medialẽ p m & earũ quadrata ambo pariter accepta ſint rõnale, cõſtat per 33 lineã l p eſſe lineã maiorem. Quod erat demõſtrãdũ. Eucl. ex Zãb. Theorema 39 Propoſitio 57

57 Si areola ſub rationali ac ex binis quarta noibus cõprehẽſa fuerit ipſam areolã potẽs irrõnalis eſt, uocaturq; maior.

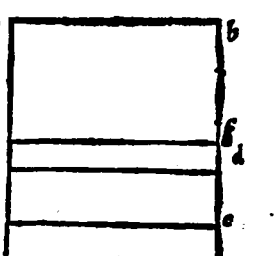
THEON ex Zãb. Areola nãq; α γ, cõprehẽdatur ſub rõnali α β, & ex binis quarta nomibus α δ diuiſa in noĩa in ε, quorũ maius eſto α ε. Dico quod areolã α γ, potẽs irrationalis eſt appellata maior. Quoniã enim α δ ex binis eſt quarta noĩbus, ipſæ igitur α ε, ε δ, rõnales ſũt potẽtia tantũ cõmẽſurabiles, & α ε ipſa ε δ maius poteſt eo quod ex ſibi incõmẽſurabili, & α ε, ipſi α ζ, lõgitudine cõmenſurabilis eſt Secetur (per 10 primi) δ ε, bifariã in η, & ei quod ex ε η, æquũ, ad μ ε, cõparetur (per 44 primi) parallelogrãmũ quod ſub α ν, ν ε. Incõmẽſurabilis igiur eſt (per 18 decimi, α ν, ipſi ε ν lõgitudie, excitẽtur (per 31 primi) parallelι ipſi α ζ, ſintq; ι θ, ε ν, ξ λ. Fiãtq; reliqua eadẽ ſicut in præcedẽti, Manifeſtũ iã eſt quod μ ξ, eſt potẽs ipſam α γ. Oſtẽdẽdũ uero quod μ ξ irrõnalis eſt, appellata maior. Quoniã incõmẽſurabilis eſt α ν ipſi ε ν lõgitudine, incõmẽſurabile (per 1 ſexti & 11 decimi,) eſt & α θ ipſi ν ν, hoc eſt ὁ ν ipſi ν π. Ipſæ igitur μ ν, ν ξ, potẽtia ſunt incõmẽſurabiles Et quoniã cõmẽſurabilis eſt α ε, ipſi α ζ lõgitudine, rõnale eſt α ν. Et æquũ eſt eis quæ ex μ ν, ν ξ. rationale igitur eſt, cõflatũ ex ijs quæ ex μ ν, ν ξ. Et quoniã (per 34 decimi) incõmẽſurabilis eſt δ ε ipſi α β lõgitudine, hoc eſt ipſi ε ν, ſed (per 13 decimi δ ε cõmẽſurabilis eſt ipſi ε ξ, incõmẽſurabilis igitur eſt ε ξ, ipſi ε ν lõgitudine. Ipſæ igitur ε ν, ε ξ, rationales ſunt potẽtia tantũ commenſurabiles. Mediũ (per 21 decimi) igitur eſt λ ε boc eſt μ ρ. Cõprehenditurq; ſub μ ν, ν ξ, mediũ igitur eſt quod ſub μ ν, ν ξ. Et cõpoſitũ ex ijs, quæ ex μ ν, ν ξ, ratiõale, & μ ν, ipſi ν ξ potẽtia incõmẽſurabilis eſt. Si autẽ (per 39 decimi duæ lineæ potẽtia incõmẽſurabiles cõpoſitæ fuerint efficiẽtes cõpoſitũ ex ijs quæ ex ipſis ſunt quadratis ratiõale, quod uero ſub ipſis mediũ, tota irrationalis eſt, appellatur aũt maior. Ipſa igitur μ ξ irrõnalis eſt, uocata maior ipſamq; α γ areolã poteſt, quod erat oſtendendũ. Eucli. ex Camp. Propoſitio 52

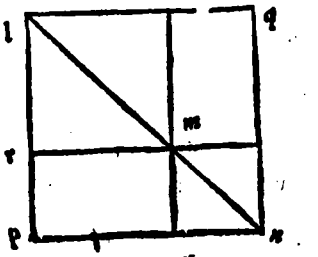

52 If ſuperficies linea rõnali atq; binomio quinto cõtẽta, quæcũq; in eã linea põt, potẽs in rõnale & mediale eſſe, ex neceſſitate cõuincitur.

CAMP. Nec in hac quoq; eſt aliquid ex priorũ diſpoſitiõe & poſitiõibus mætãdum, eis enim manentibus erit ex ijs quæ poſita ſunt in diffinitiõe binomij quinti & 15. utraq; duarũ ſuperficierũ d g & g e quare utraq; duarũ p m & m q, ratiõalis totaque ad quare & duo quadrata l m m n pariter aicepta, medialis ex 19. Cũq; ex ſecũda parte 14 ſit linea f b incommenſurabilis lineæ f d, ideoq; ſuperficies a f ſuperficiei f h, & quadrato m n, erit linea l r incõmenſurabilis in potẽtia lineæ r p. At quia ipſæ cõtinent ſuperficiẽ rõnalẽ p m, & earũ quadrata ambo pariter accepta ſunt mediale, cõclude ex trigeſima quarta lineã l p eſſe potẽtẽ in rationale & mediale. Qđ promiſſum eſt. Eucl. ex Zãb. Theorema 40 Propoſitio 58

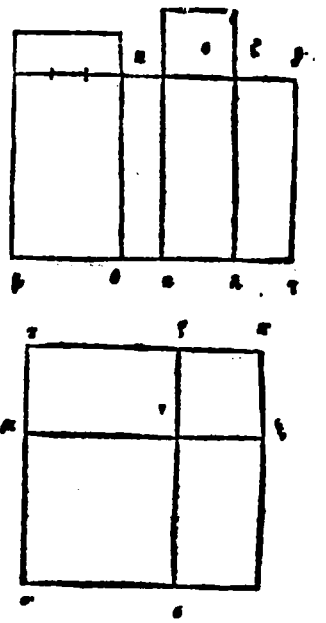

Si areola cõprehendatur ſub rationali, ac ex binis quinta nominibus, areo

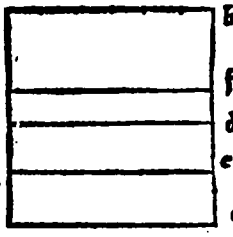
lam potens irrationalis eſt, appellata rationale mediumq́ potens.

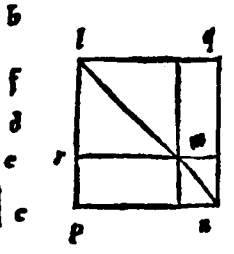
THEON ex Zãb. Areola etenim α γ, cõprehẽdatur ſub ratiõali α β, ac ex binis quinta noĩbus α δ diſtũcta in noĩa in ε, ut maius nomẽ ſit α ε. Dico quod ipſam α γ, areolã potẽs irrõnalis eſt, appellata ratiõale mediũq́ potẽs. Cõſtruãtur enim ea quæ ſuperius demõſtrata ſũt. Nõ dubiũ quod α γ areolã potẽs, eſt μ ξ. Oſtẽdendũ iã, quod μ ξ eſt rõnale mediũq́ potẽs. Quoniã enim incõmẽſurabilis eſt α ξ, ipſi α ε, incõmẽſurabile igitur eſt (per 1 ſexti, & 11 decimi & α θ, ipſi θ ε, hoc eſt quod ex μ ν ei quod ex ν ξ. Ipſæ igitur μ ν, ν ξ, potẽtia ſunt incõmẽſurabiles. Et quoniã α δ, ex binis eſt quinta noĩbus, ac eiusmodi ſegmẽtũ eſt ε δ, cõmẽſurabilis igitur eſt ε δ ipſi α β lõgitudine. Sed α ε, ipſi ε δ, eſt incõmẽſurabilis, & α ε, igitur (per 13 decimi) ipſi α ε, eſt incõmẽſurabilis lõgitudine. Ipſæ igitur α ε, α ε, ratiõales ſunt, potẽtia tantũ cõmenſurabiles, mediũ igitur eſt (per 21 decimi) α π, hoc eſt cõſtatũ ex ijs quæ ex μ ν, ν ξ. Et quoniã cõmẽſurabilis eſt λ ε, ipſi α ε, lõgitudine hoc eſt ε π, ſed δ ε, ipſi ε ξ, cõmenſurabilis eſt, & ε ζ igitur (per 12 decimi) ipſi ε π cõmenſurabilis eſt. Ratiõalis aũt ε π, rõnale igitur (per 19 decimi, & ε λ, hoc eſt μ ρ, hoc eſt quod ſub μ ν, ν ξ. Ipſæ igitur μ ν, ν ξ, (per 40 decimi) potẽtia incõmẽſurabiles ſunt, efficiẽtes conſtatum ex ipſarum quadratis mediũ, & quod ſub ipſis rationale, ipſa igitur μ ξ, eſt ratiõale mediũq́ potẽs, ipſamq́ poteſt area α γ. Quod fuerat demonſtrandũ. Eucli. ex Camp. Propoſitio 55

53 Si binomio ſexto lineaq́ rationali ſuperficies contineatur, linea quæ in eam poteſt, in duo medialia potẽs eſſe ꝓbat.

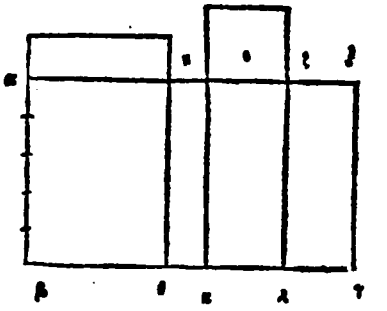
CAMP. Hæc 55, adhuc te ſuſtinet ociari a pingẽdis figuris, cõtẽta enim eſt præmiſſis diſpoſitiõe & poſitiõibus. Quibus ſtãtibus, neceſſe eſt ex ipſis poſitis & diſpoſitiõe id eſt diffinitiõe binomij poſtremi & 19. quãlibet ex ſuperficiebus a d & d g & g c, ꝓpter q́ & ambo quadrata l m & m n pariter accepta & p m & m q) eſſe medialẽ. Cũq́ b f & f d (propter quod a f & f h, ideoq́ l m & m n) ſint incõmẽſurabiles erũt duæ lineæ b c & r p incõmẽſurabiles in potẽtia. At quia ipſæ cõtinẽt ſuperficiẽ medialẽ p m earũq́ ambo quadrata pariter accepta ſunt media le, qd̃ eſt duplo ſuperficiei unius in alterã incõmenſurabile, quod ex eo probatur q́ ſuperficies b h eſt incõmẽſurabilis ſuperficiei h c, propter hoc quod linea d b eſt incõmenſurabilis lineæ d c, ſequitur ex 55 lincã l p eſſe, quæ poteſt in duo medialia.

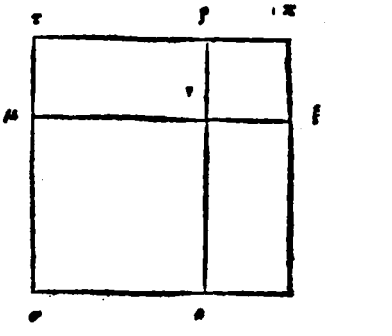

Eucli. ex Zamb. Theorema 41 Propoſitio 59

Si areola cõprehẽdatur ſub ratiõali, & ex bi-
59 nis ſexta nominibus areolã potẽs irrationalis eſt, appellata bina potẽs media.

THEON ex Zãb. Areola nãq; α β γ δ, cõprehẽdatur ſub ratiõali α β, & ex binis noĩbus α δ, diuiſa in noĩa in ε, ut maius nomẽ ſit α ε. Dico quod ipſam α γ, potẽs, irrõnalis eſt, appellata bina potẽs media. Cõſtruãtur enim quæ & poſtẽſis. Nõ dubiũ quod μ ξ eſt potẽs ipſam α γ, & quod incõmẽſurabilis eſt μ ν, ipſi ν ξ, potentia. Et quoniã incõmẽſurabilis eſt α ε, ipſi α ε longitudine, ipſæ igitur α ε, α β, rationales ſunt potẽtia tantũ cõmenſurabiles, mediũ igitur eſt (per 21 decimi,) α π, hoc eſt cõpoſitũ ex ijs quæ ex μ ν, ν ξ. Rurſus quoniã incõmẽſurabilis eſt ε δ, ipſi α ε lõgitudine, incõmẽſurabilis igitur eſt & ε ξ ipſi ε π. Et ξ ε, ε π, igitur rationales ſunt potẽtia tãtum cõmenſurabiles, mediũ igitur eſt (per eandẽ,) ε λ, hoc eſt μ ρ, hoc eſt quod ſub μ ν, ν ξ. Et quoniam incõmenſurabilis eſt α ε ipſi ε ξ, & α π ipſi ε λ incõmenſurabile eſt. Sed α π quidẽ eſt cõſtatum ex ijs quæ ex μ ν, ν ξ, & ε λ eſt quod ſub

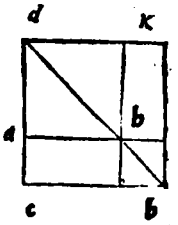

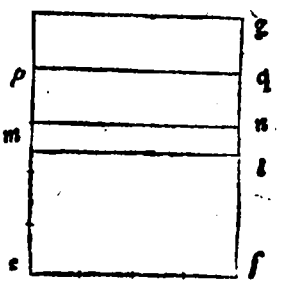
μ ν, ν ξ

μ ν,ν ξ,incõmẽſurabile igitur eſt (per 1 ſexti & 11 decimi,) cõpoſitũ ex ijs quæ ex μ ν,ν ξ,ei quod ſub μ ν,ν ξ,& ipſorũ utriq; mediũ eſt. Ipſæ igitur μ ν,ν ξ,potentia ſunt incõmẽſurabiles. Ipſa igitur μ ξ bina potens eſt media (per 41 decimi,) & ipſam poteſt α γ,quod oſtendere oportebat. Eucli. ex Camp. Propoſitio 54.

54 SI lineæ rationali æquũ quadrato binomiũ rectangulum adiunga tur, latus eius ſecundum binomium primum eſſe conueniet.

CAMPANVS. Hæ ſex ſequentes, cõuerſæ ſunt ſex præcedẽtium per ordinẽ. Huius aũt eſt hæc intẽtio ſit linea a b binomiũ, diuiſa ad punctũ c in duas lineas a c & c b, ſecũdũ ſuã diffinitionẽ aut terminũ, eiuſq; a b quadratũ ſit b d. ſitq; linea e f, ratiõalis in lõgitudine, cui adiũgatur ſuperficies e g æqualis quadrato b d. Dico quod latus ſecũdũ huius ſuperficiei, qd eſt linea f g, eſt binomiũ primũ. Diuidatur enim quadratũ b d in duo quadrata b h & h d, quæ ſint quadrata duarũ linearũ portionũ binomij, & in duo ſupplemẽta a h & h k, quorũ utrũq; cõtinetur ſub duabus portionibus binomij, eritq; ex diffinitione binomij quæ habetur per 36, utrũq; iſtorũ quadratorũ rationale, & per 19 utrũq; ſupplemẽtũ mediale. Ex ſuperficie igitur e g. abſcindatur ſuperficies e l æqualis quadrato d h, & l m æqualis quadrato h b. & n p æqualis uni duorũ ſupplemẽtorũ a h uel h k, eritq; p g reſidua, æqualis reliquo ſupplemẽto: quare per 1 ſexti linea n q, eſt æqualis lineæ q g. Ex præmiſſis aũt manifeſtũ eſt q; utraq; duarũ ſuperficierũ e l & l m (& ideo tota ſuperficies e n) eſt ratiõalis. Et utraq; duarũ æqualiũ n p & p g (& ideo tota m g) medialis. quare per 16 utraq; duarũ linearũ f l & l n. & tota linea f n, ratiõalis in lõgitudine. & lineæ e f rationali poſitæ cõmẽſurabilis. & per 10 utraq; duarũ n q & q g, & tota n g, ratiõalis in potẽtia tãtũ, incõmẽſurabilis lineæ m n (& ideo lineæ e f ſibi, æquali, & per cõſequẽs & lineæ f n) in lõgitudine. Si igitur linea f n, quæ eſt maior linea n g ut ex primo duorũ antecedentiũ 55 demõſtratiõi ſubiũctorũ & prima ſexti apparet, fuerit potẽtior linea n g minori in quadrato lineæ ſecũ cõmunicãtis in lõgitudine, tũc ex diffinitione binomij primi manifeſtũ eſt lineã f g eſſe binomiũ per primũ. Hoc autem ita eſſe ſic habeto. Cum inter duo quadrata d h & h b, ſit (per primã ſexti) ſuperficies a h medio loco ꝓportiõalis, conuincitur ex prioribus hypotheſibus ſuperficiem m q eſſe inter ſuperficies e l & l m medio loco proportionalis, quare (per primã) ſexti lineã n q quæ eſt medietas lineæ n g eſt medio loco proportionalis inter duas lineas f l & l n. Quod igitur fit ex f in l n, eſt quãtũ quod ex n q in ſe per 16 ſexti, ideoq; per 4 ſecũdi quantũ quarta pars quadrati lineæ n g. Itaq; per primã partẽ 15 cũ linea f n diuidatur a ſuperficie ſibi adiũcta æquali quartæ parti quadrati breuioris lineæ n g, ita quod ad complendã totã lineã f n deſit ſuperficies quadrata in duo cũmunicãtia ad punctũ l. erit f n potentior n g in quadrato lineæ ſibi communicãtis in longitudine. Conſtat ergo propoſitum. THEON Lemma.

Si recta linea ſecetur in inæqualia, quæ ab inæqualibus quadrata, maiora ſunt eo quod bis ſub inæqualibus comprehenſum eſt rectangulum.

Sit recta linea α ς, ſecturq; in inæqualia in γ, ſitq; maior α γ. Dico quod quæ ex α γ, γ ς, maiora ſunt eo quod bis ſub α γ, γ β, ſecetur enim (per 10 primi) α β, bifariã in δ. Quoniã igitur recta linea ſecta eſt in æqualia in δ, & in inæqualia in γ, igitur (per 5 ſecũdi) quod ſub α γ, γ β, una cũ eo quod ex γ δ, æquũ eſt ei quod ex α δ, & perinde quod ex ſub α γ, γ ς, minus eſt eo quod α δ. Quod igitur bis ſub α γ, γ ς, eſt minus quã duplũ eius quod ex α δ, Sed quæ ex α γ, γ ς, dupla ſunt eorũ quæ ex α δ, δ γ, ergo quæ ex α γ, γ ς, maiora ſunt eo quod bis ſub α γ, γ ς, quod erat oſtendendũ.

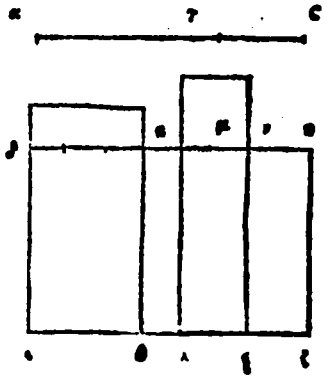
Eucli. ex Zãb. Theorema 42 Propoſitio 60.

60 Quod ex ea quæ ex binis nominibus ad rationalem comparatũ latitudinem efficit, ex binis nominibus primam.

THEON ex Zamb. Eſto ex binis nominibus α β, diuiſa in nomina in γ, ut maius nomen ſit α γ. exponaturq; rationalis δ ε, & ei quod ex α ς, æquum ad ipſam δ ε, comparetur (per 44 primi δ ε ζ η, latitudinem efficiens δ η. Dico quod δ η ex binis eſt prima nominibus. Comparetur enim (per 44 primi,) ad δ ε, ei quidem quod ex α γ æquum δ θ, ei autem quod ex β γ, æquum η λ. Reliquum igitur quod bis ſub α γ, γ δ (per 4 ſecundi,) æquum eſt ipſi μ ξ. Secetur (per decimã primi) ipſa μ ν bifariam in ν, excitenturq; (per 31 primi) parallelus ν ξ utrique ipſarum μ

λ ξ

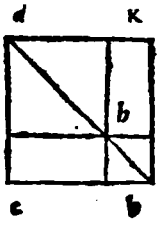
λ,π ζ. Vtrũq; igitur ipſorũ μ ξ,ν ζ, æquum eſt ei quod ſub α γ,γ β. Et quoniã α ζ,ex binis nominibus eſt diuiſa in nomina in γ,ipſæ igitur α γ,γ β,rationales ſunt potẽtia tantũ commenſurabiles. Quæ igitur ex α γ,γ ζ rationalia,ſunt ſibi inuicem commẽſurabilia. Quare (per 15 decimi, & conſtatum ex ijs quæ ex α γ,γ ζ,commẽſurabile eſt eis quæ ex α γ,γ β,rationale igitur eſt compoſitum ex ijs quæ ex α γ,γ ζ. Et ipſi δ λ,eſt æquale,rationale igitur eſt δ λ. Et ad ipſam δ ι comparatur,rationalis igitur (per 20 decimi δ μ. & ipſi δ ι,lõgitudine commenſurabilis. Rurſus quoniã α γ,γ ζ,rationales ſunt potentia tantum commenſurabiles,medium igitur eſt quod bis ſub α γ,γ ζ, hoc eſt ipſum μ π, & ad ipſam cõparatur μ λ rationalem,rationalis igitur eſt & μ π. ipſi λ μ incõmẽſurabilis (hoc eſt ipſi δ ι,) lõgitudine,eſt autẽ μ δ rationalis,& ipſi δ ι lõgitudine cõmẽſurabilis,incõmẽſurabilis igitur eſt (per 13 decimi) δ μ,ipſi μ π longitudine. Suntq; ipſæ igitur δ μ,μ π,rationales,potẽtia tantum commenſurabiles,ex binis nominibus igitur eſt, (per 36 decimi δ π. Oſtendendum quod & prima. Quoniam enim (per lemma præcedens 54 decimi) eorum quæ ex α γ,γ ζ, medium proportionale eſt quod ſub α γ,γ ζ & ipſorum igitur δ θ,π λ. medium proportionale eſt μ ξ. Eſt igitur (per conſtructionem ſicut δ θ ad μ ξ,ſic μ ξ,ad π λ,hoc eſt ſicut δ π ad μ ν,ſic μ ν, ad μ π,quod igitur ſub δ π,π μ, æquum eſt ei quod ex μ ν. Et quoniam commenſurabile eſt quod ex α γ,ipſi quod ex ζ γ,cõmenſurabile eſt & δ θ,ipſi α λ,quare (per 1 ſexti & 11 decimi) & δ π ipſi π μ commenſurabilis eſt. Et quõniam maiora ſunt quæ ex α γ,γ ζ,eo quod bis ſub α γ,γ ζ, maius igitur eſt & δ λ ipſo μ ξ. Quare (per lemma præcedens & per primã ſexti,) & δ μ,ipſa μ π maior eſt,& æquale quod ſub δ π,π μ,ei quod ex γ π,hoc eſt quartæ parti eius quod ex μ π,& cõmenſurabilis eſt δ π,ipſi π μ. Si uero (per 17 decimi,) fuerint binæ rectæ lineæ inæquales, quartæ autẽ parti eius quod ex minore æquum,ad maiorem cõparetur deficiens forma quadrata,& in commenſurabilia ipſam diuiſerit,maior minore maius poteſt eo quod ex ſibi commenſurabili. Ipſa igitur δ μ,ipſa μ π maius poteſt eo quod ex ſibi commenſurabili. Ipſa igiturigitur δ μ,ipſa μ π maius poteſt eo quod ex ſibi commenſurabili. Suntq; rationales ipſæ δ μ, μ π,& δ μ nomẽ maius exiſtens,comenſurabilis eſt longitudine ipſi δ ι expoſitæ rationali,ipſa igitur δ π,ex binis nominibus eſt prima,quod oportuit demonſtraſſe.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 55

55 Si lineæ rationali æqua ſuperficies quadrato bimedialis primi adiungatur, latus eius reliquum binomium ſecundũ eſſe oportebit.

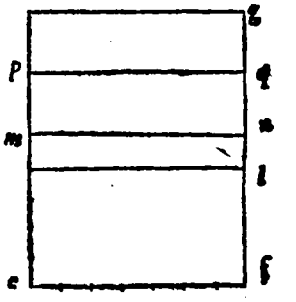
CAMPANVS Sit linea a b bimediale primũ, diuiſa ad punctũ c ſecundũ ſuũ terminum, cætera autem ſint ut prius. Dico lineã f g eſſe binomiũ ſecundũ. Erit enim ſuperficies m g rationalis, eo quod partes bimedialis primi continent ſuperficiem rationalem, & ſuperficies tres e l, l m. & tota e n, mediales communicantes, eo quod portiones bimedialis primi ſunt lineæ mediales potentia tantum communicantes ex 31. Per 16 igitur erit linea n g rationalis in longitudine, commenſurabilis lineæ e f rationali poſitæ, & per 10 linea f n rationalis in potentia tantũ quæ cum ſit maior linea n g ex primo duorum antecedentium demonſtrationis adiunctorum & 1 ſexti, eaque potentior quadrato lineæ communicantis ſecum in lõgitudine ex prima parte 13, erit à diffinitione linea f g binomium ſecundum, quod eſt propoſitum.

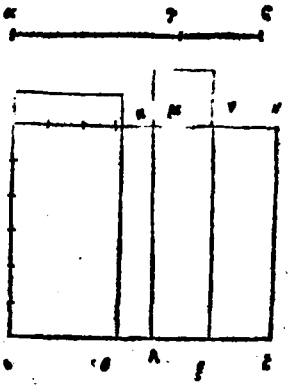
Eucli. ex Zãb. Theorema 45 Propoſitio 61

61 Quod ex ea quæ ex binis mediis prima ad rationalẽ cõparatũ latitudinẽ, efficit ex binis noibus ſecũdã.

THEON ex Zãb. Eſto (per 45 decimi,) ex binis mediis prima α ζ, diuiſa in medias in γ, quarũ α γ maior ſit, exponaturq; rationalis δ ι, Comparetur q; per 44 primi) ad ipſam δ ι, ei quod ex α ζ æquũ parallelogrammũ δ ζ. latitudinem efficiẽs δ π, Dico quod ipſa δ π, ex binis eſt ſecũda nominibus. Cõſtruantur enim eadem quæ & in præcedenti. Et quoniam α ζ. ex binis mediis eſt prima diuiſa in γ, ipſæ α γ,γ β, igitur (per 57 decimi,) mediæ ſunt potentia tantũ cõmenſurabiles rationale cõprehendentes. Quare (per 24 decimi & quæ ex α γ,γ ζ, media ſũt mediũ igitur (per correlariũ 21 decimi, eſt δ λ. Et adipſam δ ι cõparatur, ratiõalis igitur eſt (per 22 decimi μ δ, & ipſi δ ι longitudine incommenſurabilis. Rurſus qnoniã rationale eſt quod bis ſub α γ,γ β, rationale eſt & μ ξ, ad ipſamq; μ λ, rationalem comparatur, rationalis igitur eſt (per 20 decimi) μ π, & lõgitudine commenſurabilis ipſi μ λ, hoc eſt ipſi δ ι. Incommenſurabilis igitur eſt δ μ, ipſi μ π longitudine. Suntque rationales ipſæ igitur

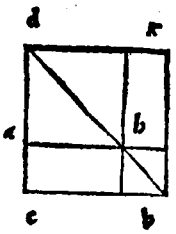

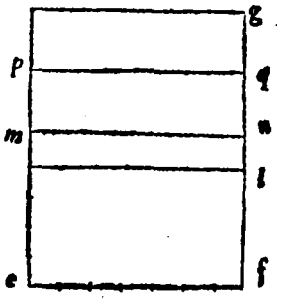
igitur ♂ μ,μ ν,rationales ſunt potentia tantum commenſurabiles,ex binis igitur nominibus eſt (per 36 decimi ♂ ν. Oſtendēdū iam quod & ſecunda. Quoniā enim quæ ex α γ,γ β,maiora ſunt eo quod bis ſub α γ,γ ϵ,maius eſt igitur & ♂ λ ipſo μ ξ,quare (per primam ſexti,) ♂ ♂ μ ipſa μ ν. Et quoniam commenſurabile eſt quod eſt ex α γ,ei quod ex γ ϵ,commenſurabile eſt ♂ ♂ ι ipſi α λ. Quare ♂ ♂ ν,ipſi α μ,commenſurabilis eſt,& id quod ſub ♂ ν,α μ,æquū eſt ei quod ex γ ν. Ipſa igitur ♂ μ,ipſa μ ν,maius poteſt eo quod ex ſibi commenſurabili,& μ ν. ipſi ♂ ι longitudine commenſurabilis eſt,ipſa igitur ♂ ν,ex binis nominibus eſt ſecunda, quod erat oſtendendū. Eucli.ex Camp. Propoſitio 56

56 CVm adiūcta fuerit lineæ in lōgitudine rationali ſuperficies rectāgula æqualis quadraco bimedialis ſecundi,latus eius ſecūdum binomium tertium eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS Si fuerit linea a b bimediale ſecūdum diuiſa per terminū ſuū ad pūctū c,reliqua uero omnia fuerint ut prius.erit linea f g binomiū tertiū. Erit enim ex 21 & noſtris poſitionibus utraq; ſuperficierū e n & m g,medialis,quare per 30 utraq; duarū linearū f m & n g erit rationalis in potentia tantum,lineæ e f rationali potentia commenſurabilis. At quia bimedialis ſecundi partes ſunt communicantes in potentia tantum,erit ſuperficies e l communicans ſuperficiei l m,& ideo linea f l lineæ l n,potentior ergo eſt per primam partem 13 f n quàm ſit n g. in quadrato lineæ ſibi communicantis in lōgitudine. Cūq; ſint ſuperficies a h & quadratū h b incōmēſurabilia,eo quod lineæ a c b incōmenſurabiles,ideoq; & ambo quadrata pariter accepta ambobus ſupplemētis pariter acceptis eo quod quadrata ſibi inuicem communicant ex hypotheſi, ſupplementa quoque cum ſibi inuicem ſint æqualia,ſequitur ut ſuperficies e n ſit incommenſurabilis ſuperficiei m g,& ideo linea f n,lineæ n g,per diffinitionem igitur eſt linea f g,binomium tertium. Quod eſt propoſitum.

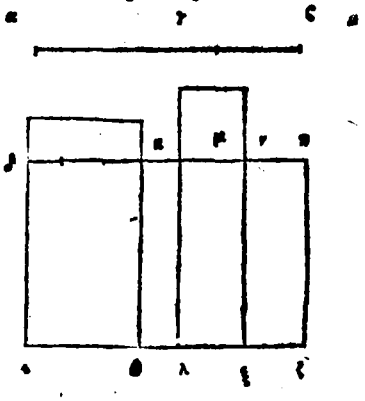

Eucli.ex Zamb. Theorema 44 Propoſitio 62

62 Quod ex ea quæ ex binis ſecunda mediis ad rationalem comparatum latitudinem efficit,ex binis uominibus tertiam.

THEON ex Zāb. Eſto (per 44 decimi) ex binis mediis ſecunda α ϵ. diuiſa in medias in γ ut maius ſegmentū ſit α γ rationalis autem eſto ♂ ι,& ad ipſam ♂ ι,ei quod ex α β æquū parallelogrammū cōparetur (per 44 primi ♂ ξ,latitudinē efficiens ♂ ν,Dico quod ♂ ν eſt ex binis nominibus tertia,Cōſtruantur cadē quæ in præcedētibus. Et quoniā α ϵ ex binis eſt ſecūda mediis diuiſa in γ,ipſæ igitur α γ,γ ϵ, (per 28 decimi mediæ ſunt poſſtia tātū cōmēſurabiles mediū cōprehēdētes,quare & cōflatū ex ijs quæ ex α γ,γ ϵ,mediū eſt,& eſt æquale ipſi ♂ λ mediū igitur eſt & ♂ λ,cōparatúq; ad rationalē ♂ ι. Rationalis igitur eſt (per 22 decimi μ ♂,& ipſi ♂ ι lōgitudine incōmēſurabilis. Id propterea etiā μ ν ratiōalis eſt & ipſi μ λ incōmēſurabilis (hoc eſt ipſi ♂ ι) longitudine. Ratiōalis igitur eſt utraque ipſarum ♂ μ,μ ν,& ipſi ♂ ι longitudine incommenſurabilis Et quoniā α γ ipſi γ β lōgitudine eſt incōmenſurabilis,ſicut autem (per lēma præcedēs 22 decimi) α γ ad γ β,ſic quod ex α γ,ad id quod ſub α γ,γ ϵ, incōmēſurabile igitur eſt & quod ex α γ,ei quod ſub α γ,γ ϵ. Quare & cōflatū ex ijs quæ ex α γ,γ β,ei quod bis ſub α γ,γ ϵ,incōmēſurabile eſt, hoc eſt ♂ λ ipſi μ ξ. Quare (per 1 ſexti,& 11 decimi.) & ♂ μ ipſi μ ν incōmenſurabilis eſt. Sūtq; ratiōales. Ipſa igitur ♂ ν,ex binis nominibus eſt. Oſtendendū iā quod & tertia. Similiter iā ſicut in præcedētibus ratiocinabimur quod maior eſt ♂ μ ipſa μ ν. & quod ♂ ν ipſi α μ cōmēſurabilis eſt. Eſtq; quod ſub ♂ ν,α μ,æquū ei quod ex μ ν. Ipſa igitur ♂ μ,ipſa μ ν,maius poteſt eo quod ex ſibi cōmēſurabili, & neutra ipſarū ♂ μ,μ ν,cōmēſurabilis eſt ipſi ♂ ι, lōgitudine, ipſa igitur ♂ ν,ex binis eſt tertia nominibus,quod erat oſtendēdū. Eucli.ex Cāp. Propoſitio 57

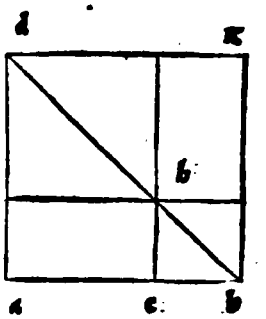

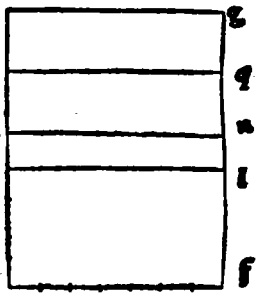
57 SI lineæ rationali rectangulū æquū quadrato lineæ maioris adiūgatur,alterum ſe cōtinentiū laterum erit binomium quartum.

CAM

BIBLIOTHEQUE DE LA VILLE LYON 1891

CAMPANVS. Si hæc quoque fuerit linea a b linea maior diuiſa ſecundum terminum ſuũ ad punctum c, cunctaq; reliqua nõ fuerint aliter quam prius, erit linea f g binomium quartũ. Cum enim ſint ambo quadrata portionum lineæ maioris pariter accepta rationale, erit ſuperficies e n rationalis, ideoq; per 16 linea f n rationalis in longitudine, communicans lineæ e f rationali poſitæ, ſuperficies uero m g erit medialis, propter illud quod portiones lineæ maioris cõtinent ſuperficiem medialem, itaque per 20 linea n g eſt in potentia rationalis tantum, & quia etiam portiones præfatæ lineæ a b ſunt potentialiter incommenſurabiles, ſuperficies e l incommenſurabilis erit l m. ideoque linea f l, lineæ l n, igitur per primam partem 14 linea f n eſt potentior linea n g, in quadrato lineæ ſibi incommenſurabilis. Ex diffinitione igitur eſt linea f g binomium quartum, quod erat propoſitum.

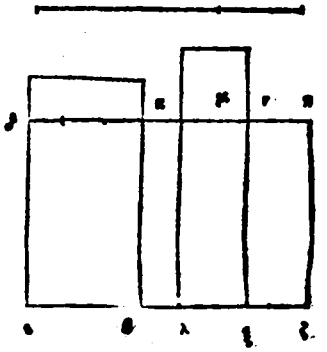

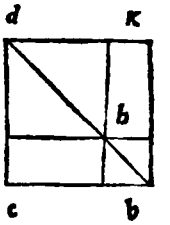
Eucli. ex Zãb. Theorema 45 Propoſitio 65

63 Quod ex maiore ad rationalem comparatum latitudinem efficit ex binis quartam nominibus.

THEON ex Zamb. *Sit maior α β, diuiſa in γ, ut maior ſit α γ, ipſa γ ϵ, Rationalis uero eſto δ γ, & ei quod ex α ϵ, æquum adipſam δ ϛ, comparetur (per 45 primi,) δ ζ, parallelogrammum, latitudinem efficiens δ η. Dico quod δ η, ex binis eſt quarta nominibus. Conſtruantur eadem quæ in præoſtenſis. Et quoniam (per 39 decimi) maior eſt α β. diuiſa in γ, ipſæ α γ, γ β, potentia ſunt incommenſurabiles efficientes conflatum ex iis quæ ex ipſis fiũt quadrata rationale, quod uero ſub ipſis medium. Quoniã igitur rationale eſt conflatũ ex iis quæ ex α γ, γ β, rationale igitur eſt δ λ, rationalis igitur eſt & μ δ, & ipſi δ ϛ longitudine commenſurabilis. Rurſus quoniam medium eſt quod bis ſub α γ, γ ϵ, hoc eſt μ ζ, & ad rationalem comparatur μ λ, rationalis igitur (per 22 decimi) eſt & μ ν, & ipſi δ ϛ, longitudine incõmenſurabilis. Incommenſurabilis igitur eſt (per 13 decimi,) & δ μ, ipſi μ ν, lõgitudine. Ipſæ igitur δ μ, μ ν, rationales ſunt potentia tantum commenſurabiles, ex binis igitur nominibus eſt δ ν. Oſtendendũ iam quod & quarta. Similiter iam ſicut & in præcedentibus rationabimur quod maior eſt δ μ ipſa μ θ. & quotquot ſub δ ν, μ, æquum eſt ei quod ex γ ν. Quoniam igitur incommenſurabile eſt quod ex α γ, ei quod ex γ ϵ, incommenſurabile igitur eſt & δ θ ipſi ν λ. Quare (per primam ſexti & 11 decimi,) & δ ν. ipſi α μ incommenſurabilis eſt. Si autem fuerint binæ rectæ lineæ inæquales, quartæ autem parti eius quod ex minore (per 17 decimi) æquum comparatum fuerit parallelogrammum ad maiorem forma quadrata deficiens, & in incõmenſurabilia ipſam diuiſerit, maior minore maius poteſt eo quod à ſibi incommẽſurabili in longitudine, ipſa igitur δ μ. ipſa μ ν maius poteſt eo quod à ſibi incommenſurabili, ſunt & ipſæ δ μ, μ ν, rationales potentia tantum commenſurabiles. & δ μ, commenſurabilis eſt ipſi expoſitæ rationali δ ϛ, ipſa igitur δ ν, ex binis nominibus eſt quarta, quod erat oſtendendum.*

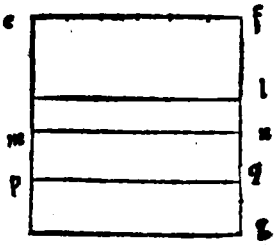

Eucli. ex Camp. Propoſitio 58

58 Si lineæ rationali quadrato lineæ potẽtis ſupra rationale & mediale æqualis parte altera longior forma adiungatur, alterum latus eius, binomium quintũ eſſe neceſſe eſt.

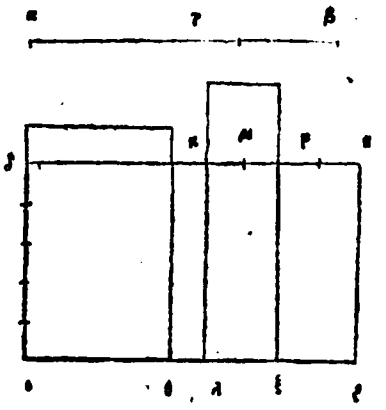
CAMPANVS Propoſita linea a b ea quæ poteſt ſupra mediale & rationale diuiſa ſecundum eius diffinitionem ad punctum c. nihil immutetur de reliquis, ſequiturq; lineam f g eſſe binomium quintum, Cum enim partes huius lineæ a b contineãt rationalem ſuperficiem neceſſe eſt ut ſuperficies g m, ideoque per 16 linea n g) ſit rationalis. Cumque ambo quadrata partium huius lineæ pariter accepta ſint mediale, erit ſuperficies e n medialis, & per 20 linea f n rationalis in potentia tantum lineæ f e potentia rationali communicans. At quia portiones præ-

prædictæ lineæ, ſunt incõmenſurabiles in potentia, erit ſuperficies e l incõmenſurabilis ſuperficiei m l. ideoq; & linea f l, lineæ l n: potentior igitur eſt per primam partem 14 li/nea f n linea n g, in quadrato lineæ ſibi incommenſurabilis. Per diffinitionem itaq; bi/nomij quinti, conclude propoſitum.

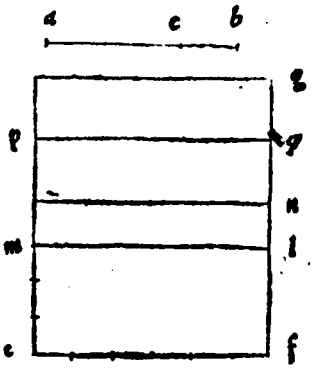
Eucli. ex Zamb. Theorema 46 Propoſitio 64

64 Quod ex ea quæ rationale medium q; poteſt ad rationalem compara/tum, latitudinem efficit ex binis quintam nominibus.

THEON ex Zamber. Sit rationale medium q; potens α β, diuiſa in rectas lineas in γ, ut ſit maior α γ, exponatur q; rationalis ♪ ε, & ei quod ex α β, æquum ad ♪ ε comparetur ♪ ζ (per 44 primi) latitudinem efficiens ♪ ν. Dico quod ♪ ν ex binis eſt quinta nomini/bus. Conſtruantur eadem quæ in præcedentibus. Et quoniam α β eſt rationale medium q; potens diuiſa in γ, ipſæ igitur α γ, γ β, poten/tia ſunt incõmenſurabiles efficientes conflatum ex earum quadra/tis medium, quod uero ſub ipſis rationale. Quoniã igitur conflatum ex ijs quæ ex α γ, γ β, medium eſt, medium igitur eſt ♪ λ. Quare ra/tionalis eſt ♪ μ, & ipſi ♪ ε longitudine incommenſurabilis. Rurſus quoniam rationale eſt quod bis ſub α β, β γ, hoc eſt μ ξ, rationalis igi/tur eſt μ ν, & ipſi ♪ ε longitudine commenſurabilis. Incommenſura/bilis igitur eſt ♪ μ, ipſi μ ν. Ipſæ igitur ♪ μ, μ ν, rationales ſunt poten/tia tantum commenſurabiles, ex binis igitur nominibus eſt ♪ ν. Dico quod & quinta. Similiter nanq; oſtendetur quòd quod ſub ♪ ν, κ μ, æquũ eſt ei quod ex ρ ν, & quod ♪ κ ipſi κ μ longitudine incõmenſurabilis eſt, ipſa igitur ♪ μ, ipſa μ κ maius poteſt eo quod ex ſibi incõmenſurabili, & ipſæ ♪ μ, μ κ, rationales ſunt potentia tantum cõmenſurabiles, & minor μ κ, com/menſurabilis eſt ipſi ♪ ε longitudine. Ipſa igitur ♪ μ, ex binis eſt quinta nominibus. Quod erat oſtendendum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 59

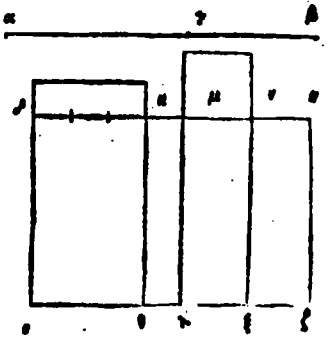

59 Voties adiuncta fuerit lineæ rationali ſuperficies rectangula æqualis quadra/to lineæ potentis in duo medialia, eiuſ/dem ſuperficiei latus ſecundũ, binomium ſextum eſſe conuincitur.

CAMPANVS. In hac 59 ſit linea a b linea potens ſupra duo medialia, quæ autem præter hæc ſunt, ſicut ſupra, ma/neant, & erit tunc linea f g binomium ſextum, quod igno/rare non poteris, ſi præmiſſorũ eiuſq; quod 55 propo/nit, immemor non fueris, & ſic patet in hac, noſtra intentio.

Eucli. ex Zamb. Theorema 47 Propoſitio 65

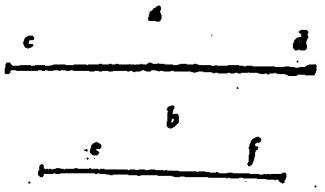
65 Quod ex bina media potente ad rationalem comparatum latitudinem efficit ex binis nominibus ſextam.

THEON ex Zamber. Eſto (per 47 decimi) bina potens media α β, diuiſa in γ, rationalis autẽ eſto ♪ ε, & ad ipſam rationalem ♪ ε, ei quod ex α β æquum comparetur (per 44 primi) ♪ ζ, latitudinem efficiens ♪ ν. Dico quod ipſa ♪ ν, ex binis nominibus eſt ſexta. Conſtruantur etenim eadem quæ & in præcedentibus. Et quoniam α β bina media potens, eſt diuiſa in γ, ipſæ igitur (per 41 decimi) α γ, γ β, potentia ſunt incommenſurabiles efficientes compo/ſitum ex earum quadratis medium, & quod ſub ipſis medium & inſuper in/commenſurabile compoſito ex earum quadratis. Quare per ea quæ oſtenſa ſunt, medium eſt utrumq; ipſorum ♪ λ, μ ζ. Et ad rationalem ♪ ε comparatur, rationalis igitur eſt (per 22 decimi) utraq; ipſarum ♪ μ, μ ν, & ipſi ♪ ε longitu/dine incommenſurabilis. Et quoniam conflatum ex ijs quæ ex α γ, γ β, incom/menſurabile eſt ei quod bis ſub α γ, γ β, incommenſurabile igitur eſt (per ſecundam partem 11 decimi) ♪ λ ipſi μ ζ. Incommenſurabilis igitur eſt (per primam ſexti & 11 decimi) & ♪ μ ipſi μ ν. Ipſæ igitur ♪ μ, μ ν, rationales ſunt po/tentia tantum cõmenſurabiles, ex binis igitur nominibus eſt ♪ ν. Dico quod & ſexta. Similiter nanq; rurſus ut prius demonſtrabimus, quia quod ſub ♪ ν, κ μ, æquum eſt ei quod ex ρ ν, & quod ♪ κ ipſi κ μ longitudine incommenſura/

bilis eſt, ac id propterea ☌ μ ipſa μ ν maius poteſt eo quod ex ſibi longitudine cõmenſurabili, & neutra ipſarum ☌ μ, μ ν, cõmenſurabilis eſt expoſitæ rationali ☌ ϛ lõgitudine. Ipſa igitur ☌ ν (per ſecundas diffinitiones) ex binis eſt ſexta nominibus, quod erat oſtendendũ. Eucli. ex Camp. Propoſitio 60.

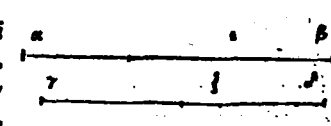
60 OMnis linea cuilibet binomiorum cõmunicans, ſub eadem ſpecie binomium eſſe probatur.

CAMPANVS. Sit linea a binomium cuiuſuis ſpeciei, ſitq; linea b ei cõmunicans in longitudine. Dico lineam b eſſe binomium eiuſdem ſpeciei cuius a, ſint enim binomiales portiones a, c & d, eruntq; ambæ rationales in potentia tãtum communicantes per 30. linea uero b diuidatur per 12 ſexti ſecũdũ proportionem c ad d, in e & f, eritq; per coniunctam & euerſam & permutatam proportionalitatem c ad e, & d ad f, ſicut a ad b. Cum ſint igitur a & b communicantes, erunt etiam per primam partem 10 c & e, itemq; d & f, cõmunicantes. Si igitur fuerit c rationalis in potentia tantũ, erit & e, ſi autẽ in lõgitudine, & e. Eodemq; modo ſi d eſt rationalis in potentia tantum uel etiam in lõgitudine, erit quoq; & f ſimiliter, & ex 11 ſi potentior eſt c, d, in quadrato lineæ ſibi cõmenſurabilis in lõgitudine, uel ſi forte incõmenſurabilis, erit & e potentior f in quadrato lineæ ſibi cõmenſurabilis uel etiam incõmenſurabilis, neceſſe eſt ex diffinitionibus ſex ſpecierum binomiorũ, ut eiuſdem ſpeciei binomij ſint a & b. Si autem linea d cõmunicet binomio a in potentia tantum erit etiam & ſic linea b. Binomiũ autem eiuſdem eſſe ſpeciei non eſt neceſſarium, immo impoſſibile eſt ut ambæ ſimul cadant ſub prima ſpecie binomiorũ uel ſub ſecũda, quarta uel quinta, ſed neceſſe eſt ut ambo cadãt ſub primis tribus aut ambo ſub tribus poſtremis, unum enim eorum eſſe in aliqua ex tribus primis ſpeciebus, & aliud in aliqua ex tribus poſtremis, eſt impoſſibile. Cum enim a cõmunicet cum b in potentia tantum c quoq; cum e, & d cum f communicabit tãtum in potentia ex 10. Si igitur alterutra duarum linearum c & d fuerit rationalis in longitudine, non erit ſua compar ex lineis e & f rationalis in lõgitudine. Non eſt itaq; poſſibile ut a & b cadant ſimul ſub aliqua ex illis ſpeciebus binomiorũ, in quibus altera duarum portionum binomij eſt rationalis in longitudine, hæ autem ſpecies ſunt, prima & ſecũda, quarta & quinta. At uero quia per 12 duæ lineæ c & e ſimul potentiores ſunt duabus lineis d & f in quadratis duarum linearum ſibi in longitudine communicantium aut incommunicantium, neceſſe eſt ut ambo binomia a & b ſimul cadant ſub primis tribus ſpeciebus binomiorum aut ſimul ſub tribus poſtremis ex diffinitione ipſarum ſpecierum. Lineam antem b quid dubitas eſſe binomium? cum ſint enim c & e communicantes in potentia tantum, ſimiliter quoq; d & f, ſint autem c & d rationales in potentia, conuincitur e & f eſſe rationales in potentia tantum, quæ quia non communicant in longitudine ſicut nec eis proportionales c & d, ipſæ componunt indubitanter binomium per 30 huius.

Eucli. ex Zamb. Theorema 6 Propoſitio 29

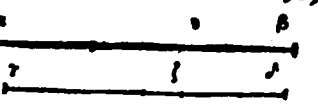
66 Ei quæ ex binis nominibus longitudine commenſurabilis, ipſa quoq; ex binis nominibus eſt ac in ordine eadem.

THEON ex Zamb. *Eſto ex binis nominibus α β & ipſi α β longitudine cõmenſurabilis eſto γ δ. Dico quod ipſa γ δ ex binis nominibus eſt, & in ordine ipſi α β eadem. Quoniam enim (per 42 decimi) ex binis nominibus eſt α β, diuidatur in nomina in ϛ, ſit maius nomen α ϛ. Ipſæ igitur α ϛ, ϛ β, rationales ſunt potentia tantum cõmenſurabiles. Fiatq; ſicut α β ad γ δ, ſic α ϛ ad γ ζ. Et reliqua igitur ϛ β, ad reliquam ζ δ, (per 19 quinti) eſt ſicut α β ad γ δ. Commenſurabilis autem eſt (per hypotheſin) α β ipſi γ δ longitudine. Cõmenſurabilis igitur eſt (per 11. decimi) & ipſa α ϛ ipſi ϛ β, & ϛ β ipſi ζ δ. Suntq; rationales ipſæ α ϛ & ϛ β, rationales igitur ſunt (per 11 decimi) & ipſæ γ ζ, ζ δ. Et quoniã eſt ſicut α ϛ ad γ ζ, ſic eſt ϛ β ad ζ δ, uicißim igitur (per 16 quinti) ſicut α ϛ ad ϛ β, ſic eſt γ ζ ad ζ δ. Ipſæ autem α ϛ, ϛ β, tantum potentia ſunt cõmenſurabiles, & ipſæ γ ζ, ζ δ, igitur potentia tantum ſunt cõmenſurabiles, ſuntq; rationales ex binis igitur nominibus eſt ipſa γ δ. Dico iam quod in ordine eſt eadem ipſi α β. Ipſa α ϛ, ipſa ϛ β aut maius poteſt eo quod ex ſibi cõmenſurabili, uel eo quod ex ſibi incõmenſurabili. Si uero α ϛ ipſa ϛ β maius poteſt eo quod ex ſibi cõmenſurabili, & γ ζ ipſa ζ δ (per 14 decimi) maius poterit eo quod ex ſibi commenſurabili. Et ſi α ϛ expoſitæ rationali cõmenſurabilis fuerit, & γ ζ eidem commenſurabilis erit (per 12 decimi.) Idq; propterea utraq; ipſarum α β, γ δ, ex binis nominibus eſt prima, hoc eſt in ordine eadem. Si uero ϛ β commenſurabilis eſt ipſi expoſitæ rationali, & ζ δ eidem commenſurabilis eſt. Ac per hoc rurſus in ordine eadem eſt*

ipſi α β

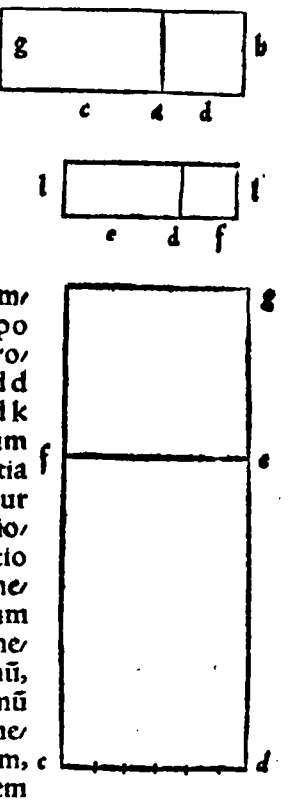
ipſi α β, utraq; enim ipſarũ eſt ex binis nominibus ſecunda. Si uero neutra ipſarum α ι, ι ε, cõmenſurabilis eſt expoſitæ rationali, neutra etiam ipſarũ γ ζ, ζ δ, eidem erit commenſurabilis, & utraq; tertia eſt. Si autem α ι ipſa ι ε mai ꝰ poteſt eo quod ex ſibi incommenſurabili, & γ ζ, ipſa ζ δ maius pote/ rit eo quod ex ſibi incommenſurabili, & ſi α ι expoſitæ rationali commenſurabilis eſt, & γ ζ eidem cõmenſurabilis eſt, & utraq; erit quarta. Si autem ι ε, & ζ δ, & erit utraq; quinta. Si uero neutra ipſarum α ι, ι ε. & ipſarum γ ζ, ζ δ neutra commenſurabilis eſt expoſitæ rationali, eriúq; utraque ſexta. Quare ei quæ ex binis nominibus longitudine commenſurabilis, ex binis nominibus eſt, & in ordine eadem, quod erat oſtendendum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 61

61 OMnis linea alterutri bimedialium commenſurabilis, ſub eadem ſpecie bimedialis eſſe ex neceſſitate conuincitur.

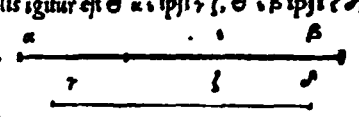
CAMPANVS. Veritatem habet quod dicitur, ſiue in longitudine, ſiue etiam in potentia tantum cõmunicet aliqua linea alterutri bimedialium. Sint enim duæ lineæ cõmunicantes a & b quouis duorum modorum prædictorũ, ſitq; a bimediale primum uel ſecundum, dico quod etiam b eſt bimediale primum uel ſecundum, prout fuerit a. Diuiſo enim a bimediali in ſuas bimediales portiones ex quibus componitur per 31 & 32 quæ ſint c & d, b quoq; diuiſa in e & f ſecundum proportionẽ c ad d ut docet 12 ſexti, poſitaq; g ſuperficie contenta ſub c & d, & k ſub e & f, & poſito h quadrato d, & l, f, erit per coniunctã & euerſam & permutatam proportionalitatẽ quemadmodũ in præmiſſa c ad e & d ad f, ſicut a ad b: ſicut igitur ex poſitione a & b ſunt cõmunicantes, ſiue hoc ſit in longitudine ſiue in potentia, ſic c & e, itemq; d & f, ſimiliter erunt cõmunicantes. At quia c & d ſunt mediales potentia tantũ communicantes, ſequitur ex 11 ut e & f ſint etiam mediales, & ex 10 potentia tantum cõmunicantes, cum ipſæ per hypotheſin ſint proportionales c & d. Cumq; ſit per primam ſexti g ad h, ſicut c ad d & k ad l ſicut e ad f, erit g ad h ſicut k ad l, & permutatim g ad k ſicut h ad l. Quia igitur h eſt cõmunicans l, eo quod duo eorum latera quæ ſunt d & f cõmunicant in longitudine uel in potentia ſecundum quod a & b in alterutro eorum cõmunicant, ſequitur ex 10 ut g & k quoq; ſubinuicem cõmunicent: erit igitur k rationalis aut medialis prout fuerit g, ex diffinitione ſuperficiei rationalis aut 11. In hoc enim tantum differt bimediale primũ a bimediali ſecũdo, quod portiones bimedialis primi in quas ſecũdum ſuum terminũ diuiditur, continent ſuperficiẽ rationalem, bimedialis autẽ ſecundi, medialem. Si igitur a fuerit bimediale primũ, erit ſuperficies g rationalis, quare & k, & ideo b bimediale primũ per 31. Quod ſi a fuerit bimediale ſecũdum, erit ſuperficies g medialis, ob hoc etiam & k, b itaq; per 32 erit bimediale ſecundum, quare conſtat propoſitũ. Idem aliter. Ad lineam rationalem c d (poſita a alterutro bimedialium, & b ſibi in longitudine uel potentia cõmunicante) adiungatur ſuperficies c e æqualis quadrato a, & f g æqualis quadrato b, eruntq; ſuperficies c e & f g cõmunicantes, eo quod quadrata eis æqualia quæ ſunt quadrata linearum a & b ſunt cõmunicantia ex hypotheſi: ex prima igitur ſexti & decima huius, neceſſe eſt duas lineas d e & e g eſſe cõmunicantes. Et quia ſi a fuerit bimediale primum, linea d e erit binomium ſecũdum per 55, ideoq; e g etiam binomium ſecundum per præmiſſam, quare latus tetragonicũ ſuperficiei f g (& ipſum eſt b) bimediale primũ per 49, at uero ſi a fuerit bimediale ſecũdum linea d e erit binomium tertium per 56, ideo e g eſt binomium tertium pet præmiſſam, quare & latus tetragonicũ ſuperficiei f g (& ipſum eſt b) bimediale ſecundum per 50, manifeſtũ eſt igitur uerum eſſe quod proponitur.

Eucli. ex Zamb. Theorema 49 Propoſitio 67

67 EI quæ ex binis mediis longitudine cõmenſurabilis, & ipſa ex binis eſt mediis, & in ordine eadem. THEON ex Zamb. Eſto ex binis mediis α β, & ipſi α β cõmenſurabilis eſto longitudine γ δ. Dico quod γ δ ex binis eſt mediis, & in ordine ipſi α β eadem. Quoniam enim α β ex binis mediis eſt diuiſa in medias in ι, ipſæ igitur α ι, ι ε (per 37 & 38 decimi) mediæ ſunt potentia tantum cõmenſu/

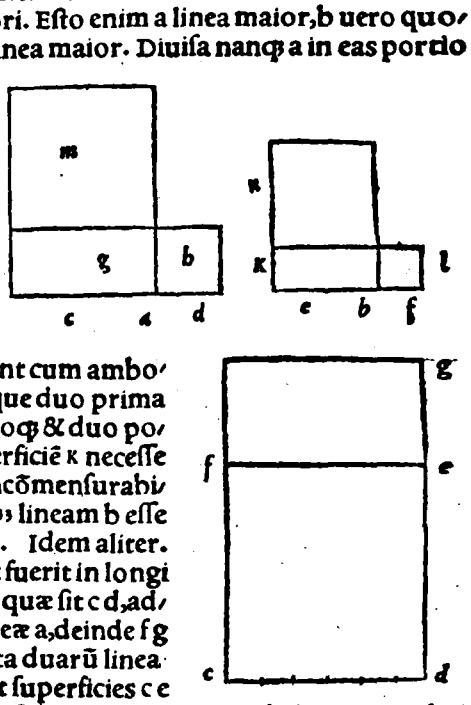
rabiles. Fiatq; (per 11 sexti) sicut α β ad γ δ, sic α ι ad γ ξ, & reliqua igitur ι ϵ ad ξ δ, reliquã (per 19 quinti) est sicut α β ad γ δ. Cõmensurabilis autem est α β ipsi γ δ longitudine, cõmensurabilis igitur est & α ι ipsi γ ξ, & ι β ipsi ξ δ, suntq; mediæ ipsæ α ι, ι ϵ. mediæ igitur sunt & ι ξ, ξ δ. Et quoniam est sicut α ι ad ι ϵ & γ ξ ad ξ δ, ipsæ autem α ι, ι ϵ, potentia tantum sunt cõmensurabiles, & ipsæ igitur γ ξ, ξ δ, potentia tantum sunt cõmensurabiles. Ostensum autem quod mediæ. Ipsa igitur γ δ, ex binis est medijs. Dico quod & in ordine eadem est ipsi α β. Quoniam enim est sicut α ι ad ι ϵ, sic est γ ξ ad ξ δ, & sicut igitur quod ex α ι ad id quod sub α ι, ι ϵ, sic quod ex γ ξ ad id quod sub γ ξ, ξ δ. Vicißim igitur (per 16 quinti) sicut quod ex α ι ad id quod ex γ ξ, sic quod sub α ι, ι ϵ, ad id quod sub γ ξ, ξ δ. Commensurabile autem est quod ex α ι ei quod ex γ ξ. Cõmensurabile igitur & quod sub α ι, ι ϵ, ei quod sub γ ξ, ξ δ. Si igitur rationale est quod sub α ι, ι ϵ, & quod sub γ ξ, ξ δ, rationale est, ac per hoc est ex binis medijs prima. Si autem medium fuerit quod sub α ι, ι ϵ, medium erit & quod γ ξ, ξ δ, & utraq; est secunda, ac per hoc & γ δ erit ipsi α ϵ in ordine eadem. Quod erat ostendendum.

Euclid ex Camp. Propositio 62

62 # Omnis linea communicans lineæ maiori, est linea maior.

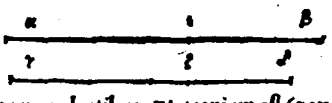
CAMPANVS. Et hæc quoq; ueritatẽ habet, si utrolibet modo cõmunicans fuerit aliqua linea lineæ maiori. Esto enim a linea maior, b uero quouis sibi cõmunicans modo, erit b linea maior. Diuisa nanq; a in eas portiones ex quibus constat per 33 quæ sunt c & d, & b secundum earum proportionẽ in e & f, positoq; quod g sit superficies contenta sub c & e, & k sub e & f, & m & h sint quadrata c & d, at n & l, e & f, erit m ad h sicut n ad l, per secundam partem 18 sexti, & coniunctim m & h ad h, sicut n & l ad l, & permutatim m & h ad n & l, sicut h ad l, quia ergo h cõmunicat cum l eo q; d communicat cum f, aut in lõgitudine aut in potentia prout a cõmunicat cum b, sequitur ut ambo quadrata m & h pariter accepta cõmunicent cum ambobus quadratis n & l pariter acceptis. Cum itaque duo prima pariter accepta sint rationale per 33, erunt quoq; & duo postrema rationale per diffinitionẽ. At quia superficiẽ k necesse est esse medialẽ sicut g ex 21, lineasq; e & f esse incõmensurabiles in potentia sicut c & d ex 10, cõcluditur per 33 lineam b esse lineam quæ dicitur maior, quod est propositũ. Idem aliter. Cum sit a linea maior cui b cõmunicat siue hoc fuerit in longitudine siue in potentia, sumpta linea rationali quæ sit c d, adiũgatur superficies ei c e, æqualis quadrato lineæ a, deinde f g æqualis quadrato lineæ b. Cum igitur quadrata duarũ linearum a & b sint cõmunicantia ex hypothesi, erit superficies c e cõmunicans superficiei f g, ideoq; per primam sexti & 10 huius linea d e lineæ e g in longitudine. At quia ex 57 linea d e est binomiũ quartum, erit quoq; per 60 linea e g binomium quartum. igitur ex 51 linea b potens in superficiem f g, est linea maior.

Euclid. ex Zamb. Theorema 50 Propositio 68

68 # Maiori commensurabilis, eadem quoq; maior.

THEON ex Zamb. Esto maior α β, & ipsi α β cõmensurabilis esto γ δ. Dico quod & γ δ maior est. Diuidatur α β in ι. Ipsæ igitur α ι, ι β (per 39 decimi) potentia sunt incõmensurabiles, efficientes quidem conflatum ex earum quadratis rationale, quod uero sub ipsis medium. Fiantq; eadem quæ in præcedentibus. Et quoniam est (per 1 sexti) sicut α β ad γ δ, sic est α ι ad γ ξ & ι β ad ξ δ, cõmensurabilis autem est α β ipsi γ δ, cõmensurabilis igitur est & utraq; ipsarũ α ι, ι ϵ, utriq; ipsarũ γ ξ, ξ δ. Et quoniam est sicut α ι ad γ ξ, sic ι β ad ξ δ, & uicißim (per 16 quinti) sicut α ι ad ι ϵ, sic est γ ξ ad ξ δ. Et componendo igitur (per 18 quinti) sicut α β ad ι ϵ, sic γ δ ad ξ δ, & sicut igitur (per 22 sexti) quod ex α β ad id quod ex ϵ ι, sic quod ex γ δ ad id quod ex ξ δ. Similiter iam demonstrabimus quod & sicut quod ex α ϵ ad id quod ex α ι, sic quod ex γ δ ad id quod ex γ ξ. Et sicut igitur (per 11 quinti) quod ex α ϵ ad ea quæ ex α ι, ι ϵ, sic quod ex γ δ, ad ea quæ ex γ ξ, ξ δ. Et uicißim igitur (per 16 quinti) sicut quod ex α β ad id quod ex γ δ, sic quæ ex α ι, ι ϵ, ad ea quæ ex γ ξ, ξ δ. Commensurabile autem est id quod ex α β, ei quod ex γ δ. Cõmensurabilia sunt igitur & quæ ex α ι, ι ϵ, eis quæ ex γ ξ, ξ δ. Suntq; quæ ex α ι, ι ϵ, simul, rationale, & quæ ex γ ξ, ξ δ, simul, rationale. Similiter autem & quod bis sub α ι, ι ϵ, commensurabile est ei quod bis sub γ ξ, ξ δ. At quod bis sub α ι, ι ϵ, medium est: medium igitur est & quod bis sub γ ξ, ξ δ. Ipsæ igitur γ ξ, ξ δ, potentia sunt incõmensurabiles, efficientes conflatum

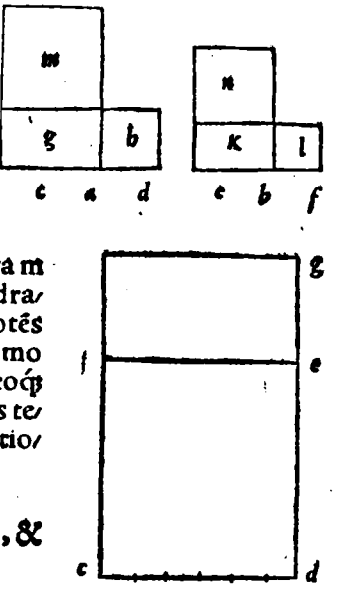

conſtatum ex earum quadratis ſimul rationale, & quod bis ſub ipſis medium. Tota igitur γ δ (per 57 decimi) irrationalis eſt, maior appellata. Maiori igitur cõmenſurabilis, & eadem maior eſt, quod oſtendendũ fuerat.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 63

63 SIqua linea lineæ potenti in rationale & mediale cõmunicet, ipſa in rationale & mediale potens eſſe comprobatur.

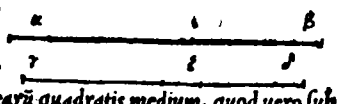
CAMPANVS. Verum quoq; eſt, q; quali-tercũq; linea aliqua ſit cõmunicans potenti in rationale & mediale ſiue in longitudine ſiue in potentia tantũ, ipſa etiam eſt potens in rationale & mediale, quod ſicut prius duplici modo probatur, neceſſe eſt autem quantũ ad primum modum, q; ſicut duæ lineæ c & d ſunt in potẽtia incõmenſurabiles, ita ſint etiam e & f per 10, & q; quẽadmodum g eſt ſuperficies rationalis (nam talem continẽt portiones lineæ potentis in rationale & mediale) ita etiã per diffinitionẽ ſit K rationalis, & quemadmodũ duo quadrata m & h pariter accepta ſunt mediale, ſic etiam per 11 duo quadrata m & l pariter accepta erunt mediale, igitur ex 34 b eſt potẽs in rationale & mediale. Quantum autem ad ſecundum modum, neceſſe eſt ex 58, ut linea d e ſit binomium quintũ, ideoq; & per 60 linea e g eſt binomium quintũ, quare per 52 latus tetragonicũ ſuperficiei f g, quod eſt b, erit linea potens in rationale & mediale, quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 51 Propoſitio 69

69 Rationale ac medium potenti cõmenſurabilis, & eadem rationale ac medium potens eſt.

THEON ex Zamb. *Eſto rationale medium q; potens α ε, & ipſi α ε cõmenſurabilis eſto γ δ. Oſtendendũ quod & γ δ rationale ac mediũ potens eſt. Diſtribuatur (per 46 decimi) α ε in rectas lineas in ι. Ipſæ igitur α ι, ι ε, (per 40 decimi) potentia ſunt incõmenſurabiles, efficientes quidem compoſitũ ex earũ quadratis medium, quod uero ſub ipſis rationale, & eadem conſtruantur quæ in præcedentibus. Similiter iam demonſtrabimus quod γ ζ, ζ δ, potentia ſunt incõmenſurabiles, & cõmenſurabile eſt conflatũ ex ijs quæ ex α ι, ι ε, conflato ex ijs quæ ex γ ζ, ζ δ, quod autem ſub α ι, ι ε, ei quod ſub γ ζ, ζ δ. Quare & conflatũ ex ijs quæ ex γ ζ, ζ δ, quadratis, medium eſt, quod uero ſub γ ζ, ζ δ, rationale. Rationale igitur eſt ac medium potens, ipſa γ δ. Quod erat oſtendendum.*

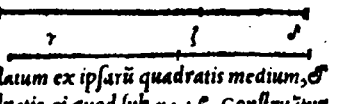

Eucli ex Camp. Propoſitio 64.

64 OMnis linea cõmunicans potenti in duo medialia, ipſa quoq; potens eſt in duo medialia. CAMPANVS. Hæc quoq; manẽtibus eiſdem diſpoſitione & poſitiõibus, eo duplici modo quo præmiſſæ probabitur uera eſſe, ſiue in lõgitudine ſiue in potentia cõmunicet linea b cum linea a potente in duo medialia. Quantũ enim ad primum argumẽtationis modum erit per 35 ſuperficies g medialis, ideoq; & k per 21, cum cõmunicet ei. duo quoq; quadrata m & h pariter accepta erunt ex eadem 35 mediale, ideoq; duo n & l pariter accepta per 21. At quia duo quadrata m & h pariter accepta ex prædicta 35 ſunt incõmenſurabile duplo ſupficiei g ſequitur per 10 & noſtras poſitiones ut duo quoq; l & n pariter accepta ſint incõmenſurabile duplo ſuperficiei K, cum itaq; ſint e & f incõmenſurabiles in potentia quemadmodum c & d, erit ex 35 linea b potens in duo medialia. Quantũ autem ad ſecũdum ſolitæ argumẽtationis modum erit per 59 d e binomiũ ſextũ. ideoq; etiã per 60 linea e g erit binomiũ ſextũ, quare per 35 latus tetragonicũ ſupficiei f g quod eſt b, erit potens in duo medialia. Quod eſt propoſitũ. Eucli. ex Zamb. Theorema 52 Propoſitio 70

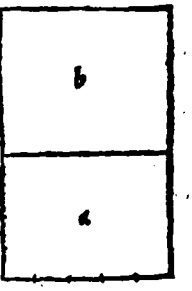
70 Bina potenti media commenſurabilis, bina potens eſt media.

THEON ex Zamb. *Eſto bina potens media α β, & ipſi α β cõmenſurabilis eſto γ δ. Oſtendendũ quod & γ δ, bina potẽs eſt media. Quoniã enim bina potens eſt media α β, diſtribuatur (per 47 decimi) in rectas lineas in ι, igitur α ι, ι ε, (per 41 decimi) potentia ſunt incõmenſurabiles, efficientes conflatum ex ipſarũ quadratis medium, & quod ſub ipſis medium, & incõmenſurabile eſt conflatũ ex ipſarũ α ι, ι ε, quadratis, ei quod ſub α ι, ι ε. Conſtruãtur eadem quæ in præcedentibus. Similiter iam demonſtrabimus quod & ipſæ γ ζ, ζ δ, potentia ſunt incõmenſurabiles, & compoſitũ ex ijs quæ ex α ι, ι ε, compoſito ex ijs quæ ex γ ζ, ζ δ, cõmenſurabile eſt: quod autem ſub α ι, ι ε, ei quod*

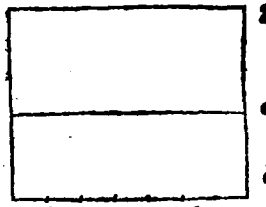

ſub γ ζ, ζ δ, quare & conflatũ ex ipſarũ γ ζ, ζ δ, quadratis medium eſt, & quod ſub ipſis γ ζ, ζ δ medium, & inſuper ipſi cõmenſurabile eſt conflatũ ex ipſarũ γ ζ, ζ δ, quadratis, ei quod ſub γ ζ, ζ δ. Ipſa igitur γ δ, bina potẽs eſt media, quod oſtendere oportuit. Eucli. ex Camp. Propoſitio 65

65 SI duæ ſuperficies quarum altera rationalis altera uero medialis, coniungãtur, linea potens in totam ſuperficiem inde compoſitã aliqua erit quatuor irrationaliũ linearũ, uidelicet aut binomium, aut bimediale primũ, aut linea maior, aut potens in rationale & mediale.

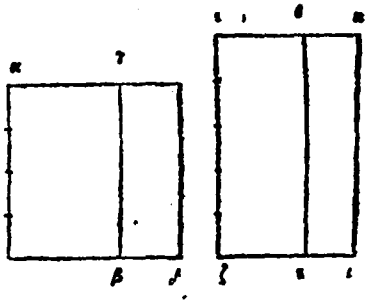

CAMPANVS. Vt ſi a ſit rationalis ſuperficies, & b medialis, erit linea potens in totã a b, aliqua præmiſſarũ quatuor. Sit enim linea c d rationalis, cui adiũgatur c e æqualis a, & f g æqualis b, eritq; ex 16 linea d e rationalis in longitudine, cõmunicans lineæ c d rationali poſitæ, & ex 20 linea e g rationalis in potentia tantũ, & ex 30 linea d g binomium, cuius cum altera binomialiũ portionũ quæ eſt d e, ſit rationalis in longitudine cõmunicans lineæ rationali poſitæ quæ eſt c d, ipſum erit ex diffinitione ſpecierũ binomij aut binomiũ primum, aut ſecundũ, aut quartũ, aut quintũ: tertiũ autem aut ſextum nõ erit ex diffinitione, itaq; ex 44, 49, 51, & 52, linea potens in totam c g quæ eſt æqualis duabus ſimul a & b, erit aut binomiũ, aut bimediale primum, aut linea maior, aut potens in rationale & mediale, quod eſt propoſitũ. Bi mediale uero ſecundũ, aut potẽs in duo medialia nõ erit, quoniã ſi eſſet bimediale ſecundũ, eſſet ex 56 linea d g binomium tertiũ, q; ſi eſſet potens in duo medialia, eſſet ex 59 linea d g binomiũ ſextũ, ſed neutrũ erat. Vnde patet noſtra intentio. Eucli. ex Zamb. Theorema 53 Propoſitio 71

71 Rationali ac medio cõpoſitis, quatuor fiunt irrationales, quæ ex binis nominibus, quæ ex binis prima mediꝭs, maior, ac rationale medium q; potẽs.

THEON ex Zamb. Sit rationale α ζ, mediũ autẽ γ δ. Dico quod ipſam α δ areolam potẽs, aut ex binis nominibus eſt, aut ex duobus prima mediꝭs, aut maior, aut rationale medium q; potens. Ipſa etenim α β, ipſa γ δ aut maior aut minor eſt. Eſto prius maior, exponatur q; rationalis ε ſ, cõparetur q; (per 44 primi) ad ipſam ε ζ ipſi α ζ æqua areola ε η, latitudinẽ efficiens ε θ. Ipſi autẽ δ γ æquũ ad ε ζ, hoc eſt θ η, cõparetur θ ι latitudinẽ efficiens θ η. Et quoniã rationale eſt α ζ, & æquale eſt ipſi ε η, rationale igitur eſt & ε η. Et ad ipſam rationalẽ ε ζ cõparatur, latitudinẽ efficiens ε θ, rationalis igitur eſt ε θ, & cõmenſurabilis eſt ipſi ε ζ longitudine. Rurſus quoniã medium eſt γ δ, & æquũ eſt ipſi θ ι, mediũ igitur eſt & θ ι. Et ad rationalẽ ε ζ cõparatur, hoc eſt ad ipſam θ η, latitudinẽ efficiens θ η, rationalis igitur eſt θ η, & ipſi ε ζ lõgitudine incõmenſurabilis. Et quoniã medium eſt γ δ, rationale autẽ α ζ, incõmenſurabile igitur eſt α ζ ipſi γ δ, quare & ε η incõmenſurabile eſt ipſi θ ι. Sicut aũt η ε ad θ ι, ſic (per 1 ſexti) eſt ε θ ad θ η. Incõmenſurabilis igitur eſt (per 11 decimi) & ε θ, ipſi θ η longitudine. Et ambæ ſunt rationales, ipſæ igitur ε θ, θ η, rationales ſunt, potẽtia tantũ cõmenſurabiles, ex binis igitur nominibus eſt ε η, diuiſa in θ. Et quoniã maius eſt α ζ ipſo γ δ, æquũ autẽ eſt α ζ ipſi ε η, & γ δ ipſi θ ι, maius igitur eſt ε η ipſo θ ι, & ε θ igitur maior eſt ipſa θ η. Igitur ε θ, ipſa θ η maius poteſt, aut eo quod ex ſibi longitudine cõmenſurabili, aut eo quod ex ſibi incõmenſurabili. Poſſit prius maius eo quod ex ſibi cõmenſurabili. Eſtq; maior ε θ cõmenſurabilis expoſitæ rationali ε ζ. Ipſa igitur ε η (per ſecũdas diffinitiones) ex binis nominibus eſt prima. Rationalis autẽ eſt ε ζ. Si areola uero cõprehendatur ſub rationali & ex binis nominibus prima, quæ areolam poteſt, ex binis nominibus eſt (per 54 decimi.) Igitur quæ ipſum ε ι poteſt, ex binis nominibus eſt. Quare & ipſum α δ potens, ex binis nominibus eſt. Poſſit uero ε θ ipſa θ η, maius eo quod ex ſibi incõmenſurabili, eſtq; maior ε θ, cõmenſurabilis ipſi ε ζ expoſitæ rationali lõgitudine. Ipſa igitur ε η, ex binis nominibus eſt quarta. Rationalis aũt eſt ε ζ. Si uero areola cõprehendatur ſub rationali ac ex binis quarta nominibus, quæ areolam poteſt, irrationalis eſt appellata maior (per 57 decimi.) Igitur quæ ipſam ε ι poteſt areolã, maior eſt. Quare & ipſam α δ potens maior eſt. Sed iam eſto minus α ζ ipſo γ δ, & ε η igitur, ipſo θ ι minus eſt, quare & ε θ, minor eſt ipſa θ η. At θ η ipſa ε θ maius poteſt, aut eo quod ex ſibi cõmenſurabili, aut eo q̃ ex ſibi incõmenſurabili. Poſſit prius maius eo quod ex ſibi cõmenſurabili longitudine, & minor ε θ eſt, cõmenſurabilis longitudine ipſi ε ζ expoſitæ rationali, ipſa igitur ε η, ex binis nominibus eſt ſecũda. Rationalis autẽ eſt ε ζ. Si uero areola cõprehendatur ſub rationali, & ex binis ſecũda nominibus, quæ areolã poteſt, ex binis eſt prima mediꝭs (per 55 decimi) quæ igitur ipſam ε ι poteſt areolam, ex binis eſt prima mediꝭs. Quare & quæ ipſam α δ areolam poteſt, ex binis mediꝭs eſt prima. Atqui θ η, ipſa ε θ maius poſſit, eo quod ex ſibi incõmenſurabili, & minor ε θ eſt, cõmenſurabilis expoſitæ rationali ε ζ. Ipſa igitur ε

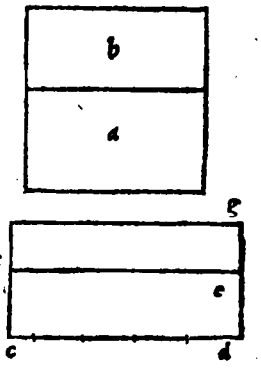

η, ex

u, ex binis nominibus eſt quinta. Rationalis autẽ eſt ι ζ. Si uero areola cõprehendatur ſub rationali & ex binis nominibus quinta, quæ areolam poteſt, rationale ac medium potens eſt (per 58 decimi.) Quæ igitur ipſam ι ι areolam poteſt, rationale ac medium poteſt, quare & ipſam α ♪ areolam potens, rationale ac medium poteſt. Rationali igitur ac medio cõpoſitis, quatuor irrationales fiunt, quæ ex binis nominibus, quæ ex binis prima mediꝭ, maior, & rationale mediumq; potens, quod demonſtraſſe oportuit. Eucli. ex Camp. Propoſitio 66

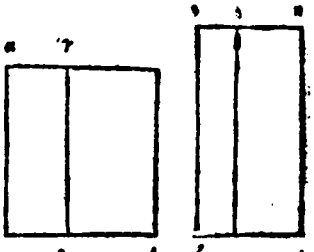
66 Vm cõiunctæ fuerint duæ ſuperficies mediales incõmenſurabiles linea potẽs in totam ſuperficiẽ alterutra erit duarũ irrationaliũ linearũ, uidelicet aut bimediale ſecũdũ, aut potẽs in duo medialia.

CAMPANVS. Vt ſi a & b ſint duæ ſupficies mediales incõmenſurabiles (ſi enim eſſent cõmenſurabiles, eſſet cõpoſita ex eis medialis ex 9 & 21, quare & linea potẽs in eã, medialis ex 19) dico q̃ linea potens in cõpoſitam ex ambabus, erit aut bimediale ſecundũ, aut potens in duo medialia. Sit quidẽ linea c d, rationalis, ſupficies uero ſibi adiuncta c e æqualis a, & ſuperficies f g æqualis b, eritq; ex 19 linea d e, ſimiliter quoq; linea e g, rationalis in potẽtia tantũ. Cumq; ſupficies c e & f g, ſint incõmenſurabiles ſicut a & b eis æquales, ideoq; lineæ d e & e g ex prima ſexti & 10 huius, erit ex 30 linea d g binomiũ. Cuius cum utraq; binomialiũ portionũ quæ ſunt d e & e g, ſit incõmenſurabilis lineæ rationali poſitæ quæ eſt c d, ipſum erit ex diffinitione binomiũ tertiũ aut ſextũ. Linea ergo potens in totã c g æqualẽm cõpoſitæ ex a & b, erit ex 50 & 55, aut bimediale ſecundũ, aut potẽs in duo medialia. Quod eſt propoſitũ. Eucli. ex Zamb. Theorema 54 Propoſitio 72

72 Binis mediꝭ adinuicem incõmenſurabilibus cõpoſitis, reliquæ duæ irrationales fiunt, quæ ex binis ſecunda mediꝭ, & quæ bina potens eſt media.

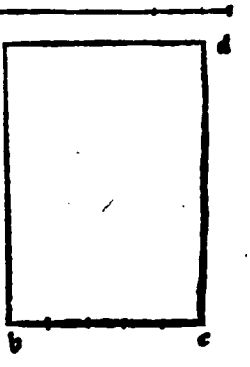
THEON ex Zamb. *Cõponantur etenim bina media adinuicẽ incommenſurabilia. α ϛ, γ ♪. Dico quod α ♪ areolã potens, aut ex binis eſt ſecũda mediꝭ, aut bina potẽs eſt media. Ipſum nanq; α ϛ ipſo γ ♪ aut maius eſt aut minus. Sit prius maius α ϛ ipſo γ ♪, exponaturq; rationalis ι ζ, & ipſi α ϛ æquũ ad ipſam ι ζ (per 45 primi) cõparetur ι ι, latitudinẽ efficiens ι θ, ipſi autẽ γ ♪, æquũ ι ι, latitudinẽ efficiens ι κ. Et quoniã utrunq; ipſorũ α ϛ, γ ♪, mediũ eſt, & utriq; igitur ipſorũ ι κ, ι ι, mediũ eſt. Et ad ipſam ι ζ rationalẽ cõparatur, latitudinẽ efficiẽs ipſas ι θ, ι κ, utraq; igitur ipſarũ ι θ, ι κ, rationalis eſt (per 22 decimi) & ipſi ι ζ lõgitudine incõmenſurabilis. Et quoniam α ϛ ipſi γ ♪ incõmenſurabile eſt, & æquũ eſt α ϛ quidẽ ipſi ι κ, & γ ♪ ipſi ι ι, incõmenſurabile igitur eſt & ι κ ipſi ι ι. Sicut aũt (per 1 ſexti) ι κ ad ι ι, ſic eſt ι θ ad ι κ, incõmenſurabilis igitur eſt (per 11 decimi) ι θ ipſi ι κ lõgitudine. Ipſæ igitur ι θ, ι κ, rationales ſunt, potẽtia tantum cõmenſurabiles. Ipſa igitur ι κ, ex binis nominibus eſt. Ipſa autẽ ι θ ipſa ι κ aut maius poteſt eo quod ex ſibi cõmenſurabili, aut eo quod ex ſibi incõmenſurabili. Poſſit prius maius eo q̃d ex ſibi cõmenſurabili longitudine, & neutra ipſarũ ι θ, ι κ, cõmenſurabilis eſt longitudine ipſi ι ζ expoſitæ rationali. Ipſa igitur ι κ (per 50 decimi) ex binis eſt tertia nominibus. Rationalis aũt eſt ι ζ. Si uero areola cõprehendatur ſub rationali & ex binis nominibus tertia, quæ areolam poteſt, ex binis eſt ſecũda mediꝭ (per 56 decimi.) Quæ areolam igitur ι ι, hoc eſt q̃ ♪ poteſt, ex binis eſt ſecũda mediꝭ. Sed iam ι θ ipſa ι κ, maius poſſit, eo quod ex ſibi lõgitudine incõmenſurabili. Et quoniã incõmenſurabilis eſt utraq; ipſarũ ι θ, ι κ, ipſi ι ζ lõgitudine, ipſa igitur ι κ ex binis eſt ſexta nominibus (per 55 decimi.) Si uero ſub rationali & ex binis ſexta nominibus areola cõprehendatur, quæ areolã poteſt, bina potẽs eſt media (per 59 decimi.) Quare & quæ α ♪ poteſt areolã, bina potens eſt media. Similiter iam oſtendemus, q̃d & ſi minor fuerit α ϛ ipſa γ ♪, quæ ipſam α ♪ areolã poteſt, aut ex binis eſt ſecũda mediꝭ, aut bina potẽs eſt media. Binis igitur mediꝭ inuicẽ incõmenſurabilibus cõpoſitis, reliquæ irrationales fiũt, quæ ex binis ſecũda mediꝭ & quæ bina potens eſt media. Quod erat oſtendendũ.* Eucli ex Camp. Propoſitio 67

67 Vm poſita fuerit linea binomialis cæteræq; irrationales ſequentes eam, non erit earum aliqua ſub termino alterius.

CAMPANVS. Vult quod ſi linea aliqua ut a, fuerit aliqua ex ſex præhabitis lineis irrationalibus quæ ſunt binomium & eius quinq; comites, ipſa nõ erit aliqua aliarũ. Si enim quadrato eius æqualis ſuperficies adiungatur ad lineam rationalem b c quæ ſit b d, ſi quidem a fuerit binomiũ, erit ex 54 linea c d binomiũ primum. Quæ ſi fuerit bimediale primum, erit c d ex 55 binomium ſecundum. Si autem bimediale ſecũdum, erit c d ex 56 binomium tertium. Et ſi linea maior, erit c d ex 57 binomium quartũ. At ſi potens in rationale & mediale, aut ſi potens in duo medialia, erit

ex 58 c d binomium quintum, aut ex 59 binomiũ ſextum. Et quia impoſſibile eſt c d eſſe ſimul ſub diuerſis ſpeciebus binomiorũ a diffinitione, eſt impoſſibile a eſſe ſimul ſub diuerſis ſpeciebus ſex præhabitarũ linearum irrationaliũ. De linea autẽ mediali conſtat quod ipſa quoq; non ſit aliqua ſex ſequentiũ, uidelicet neq; binomium, neq; aliqua ex ipſius comitibus. Cum enim ſuperficies æqualis quadrato lineæ medialis adiungitur ad lineam rationalem, latus eius ſecundum eſt rationale in potentia ex 20. Cum autẽ ſuperficies æqualis quadrato binomij, aut alicuius ſuarum comitũ, latus eius ſecundum eſt binomium, aut primum, aut ſecundum, & ſic de cæteris per 54 quinq; eam ſequentes. Quare ipſum eſt irrationale & in longitudine & in potentia per 50. Cum igitur ſit impoſſibile eandem lineã eſſe rationalẽ in potẽtia, & irrationalẽ tam in longitudine q̃ in potentia, nimirũ impoſſibile lineã medialẽ eſſe binomialẽ, aut aliquã ex quinq; ſuis comitibus.

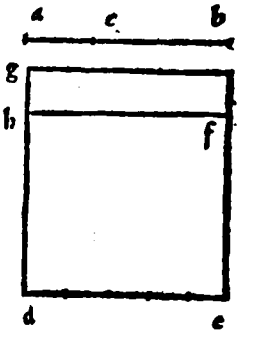
THEON

Quæ ex binis nominibus, & poſt ipſam irrationales, neq; mediæ, neq; inuicem ſunt eædem. Quod enim ex media ad rationalem comparatũ, latitudinem efficit rationalem, & ei longitudine incõmenſurabilem ad quam comparatur (per 22 decimi.) Quod ex ea quæ ex binis nominibus ad rationalem comparatũ, latitudinẽ efficit ex binis nomiuibus primam (per 60 decimi.) Quod ex ea uero quæ ex binis prima mediꝭ ad rationalẽ comparatũ, latitudinẽ efficit ex binis nominibus ſecundam (per 61 decimi.) Quod ex ea autem quæ ex binis ſecunda mediꝭ ad rationalem comparatũ, latitudinẽ efficit ex binis nominibus tertiam (per 62 decimi.) Verum quod ex maiore ad rationalẽ comparatũ, latitudinẽ efficit ex binis nominibus quartam (per 63 decimi.) Sed quod ex rationale ac medium potente ad rationalem comparatum, latitudinem efficit ex binis nominibus ſextam (per 65 decimi.)

Quoniam prædictæ latitudines differunt & à prima & adinuicem, à prima quoniam rationalis eſt, adinuicem uero quia in ordine non ſunt eædem, manifeſtum eſt quod & ipſæ irrationales adinuicem differunt.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 68

68 SI linea de linea abſcindatur, fuerintq; ambæ potentialiter tantũ rationales cõmunicãtes, reliqua linea erit irrationalis, diceturq; reſiduũ. CAMPANVS. Sit linea b c, abſciſa ex a b, ſintq; ambæ rationales tantum potentia cõmunicãtes, quales docuit inuenire 17 & 18, & hæ ſunt quæ cõponunt binomium. Dico q̃ a c reliqua eſt irrationalis & ipſa uocatur reſiduũ. Conſtat enim ex 7 ſecundi, quod quadrata duarũ linearũ a b & b c pariter accepta, quæ cõponunt ſuperficiẽ rationalem ex hypotheſi & diffnitione rationalis ſuperficiei & 9 huius, tantũ ſunt quantũ duplum ſuperficiei a b & b c cum quadrato a c. Cumq; ex 19 ſuperficies a b in b c ſit medialis, ideoq; & duplũ eius mediale per 21, & ideo irrationale per 19, ſequitur ut ambo quadrata duarũ linearũ a b & b c pariter accepta ſint incõmenſurabile duplo ſuperficiei unius earũ in alterã, quare per 9, & quadrato lineæ a c. Ex diffinitione igitur quadratũ lineæ a c eſt irrationale, cum ipſum ſit incõmenſurabile rationali, uidelicet, duobus quadratis duarũ linearũ a b & b c pariter acceptis, itaq; etiã ex diffinitiõe linea a c eſt irrationalis, quod eſt propoſitũ. Exẽplariter in figura, eſto ſupficies e g æqualis duob. quadratis duarũ linearũ a b & b c pariter acceptis, eritq; rationalis, itemq; ſit ſupficies d f æqualis duplo ſuperficiei unius in alterã, eritq; ex 19 medialis, & erit ex 7 ſecundi ſupficies f g æqualis quadrato lineæ a c. Cumq; ſupficies e g ſit incõmenſurabilis ſupficiei d f, eadẽ erit ex 9 incõmenſurabilis f g, quare f g irrationalis, & eius tetragonicũ latus a c.

Incipiunt hexades per aphæreſin, hoc eſt per abſciſionem.

Eucli. ex Zamb. Theorema 55 Propoſitio 75

75 Si à rationali rationalis auferatur, potentia tantum cõmenſurabilis exiſtens toti, reliqua irrationalis eſt, uocatur autem apotome.

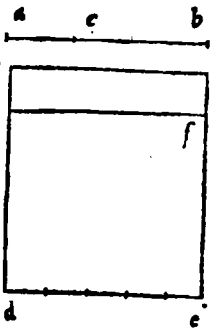
THEON ex Zamb. *A rationali nanq; α β, rationalis auferatur β γ, potentia tantum toti cõmenſurabilis exiſtens. Dico quod reliqua α γ irrationalis eſt, apotome appellata. Quoniam α β ipſi β γ longitudine eſt incõmenſurabilis, eſtq; (per lemma 21 decimi) ſicut α β ad β γ ſic quod ex α β ad id quod ſub α β, β γ, incõmenſurabile igitur eſt (per 11 decimi) quod ex α β, ei quod ſub α β, β γ. Sed ei quidem quod ex α β, incõmenſurabilia ſunt quæ ex α β, β γ, quadrata, ei autem quod ſub α β, β γ, com*

menſura-

mensurabile est quod bis sub α β,β γ. Quæ igitur ex α β,β γ, incõmensurabilia sunt ei quod bis sub α ε,ε γ, & reliquo igitur quod ex α γ, incõmensurabilia sunt ei quæ ex α β,β γ, quoniam (per 5 secũdi) & quæ ex α β,β γ, æqua sunt ei quod bis sub α ε,ε γ, una cum eo quod ex γ α. Rationalia autẽ sunt ea quæ ex α ε,ε γ, quadrata, irrationalis igitur est linea α γ, uocatur autẽ ipsa, apotome. Eucli. ex Camp. Propositio 69

69 SI fuerit linea de linea abscisa, fuerintq; ambæ mediales potentialiter tantum cõmunicantes superficiemq; rationalẽ continentes, reliqua linea erit irrationalis, diceturq; residuũ mediale primũ.

CAMPANVS. Sit linea b c, abscisa ex linea a b, sintq; ambæ quales proponitur, quas ex 24 & 25 reperies, & hæ sunt quæ cõiungunt bimediale primum. Dico quod reliqua linea a c erit irrationalis, & ipsa dicitur residuũ mediale primum. Erunt enim ambo earum quadrata pariter accepta, mediale, duplum uero superficiei unius in alteram, rationale, itaq; ambo quadrata pariter accepta, incõmensurabile sunt duplo superficiei unius in alterã. Quia itaq; ambo quadrata pariter accepta componũtur ex duplo superficiei unius in alterã & quadrato lineæ a c, sequitur per 9 ut quadratũ lineæ a c sit incõmensurabile duplo superficiei unius in alterã, quare tam ipsum quadratũ quàm latus eius a c, est irrationale per diffinitionẽ, constat ergo propositum. Quod (quemadmodũ in præmisso) si libet potes declarare exemplariter in figura. Aliter idem sic. Sit linea d e rationalis in longitudine, cui adiungatur superficies d f, æqualis duplo superficiei unius in alterã, & superficies g e æqualis ambobus quadratis pariter acceptis, eritq; per 7 secundi superficies f g, æqualis quadrato lineæ a c. Cum itaq; per hypothesin sit superficies e g medialis erit per 20 linea d g rationalis in potentia tantũ. Cum uero sit superficies e h rationalis per hypothesin, erit ex 16 linea d h rationalis in longitudine. Itaq; per 65, linea g h est residuũ, & irrationalis: ideoq; per 16 à destructione consequẽtis superficies f g est irrationalis, & eius latus tetragonicũ quod est a c, est irrationale. Et sic patet propositũ.

Eucli. ex Zamb. Theorema 56 Propositio 74

74 Si à media auferatur media potentia tantum toti subsistens commensurabilis, cum tota uero rationale comprehendens, reliqua irrationalis est, uocetur uero mediæ apotome prima.

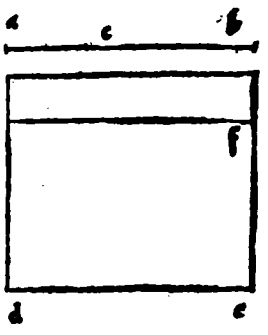
THEON ex Zamb. *A media nanq; α β, media auferatur β γ potentia tantum cõmensurabilis subsistens toti α β, & cum ipsa α β rationale cõprehendens quod sub α β,β γ. Dico quod reliqua α γ irrationalis est, appellaturq; mediæ apotome prima. Quoniam enim α β, β γ, mediæ sunt, media quoq; sunt quæ ex α β,β γ. Rationale autẽ quod bis sub α β,β γ, incõmensurabilia igitur sunt quæ ex α β,β γ, ei quod bis sub α β,β γ: & reliquo igitur ei quod ex α γ (per 16 decimi) incõmensurabile est quod bis sub α β,β γ, quoniam & si tota uni carũ incõmensurabilis fuerit, & quæ in principio magnitudines, incõmensurabiles erunt (per 16 decimi.) Rationale autẽ est quod bis sub α β,β γ, irrationale igitur qđ ex α γ. Irrationalis igitur est α γ, uocatur sane mediæ apotome prima. Quod fuerat ostendendũ.* Eucli. ex Camp. Propositio 70

70 SI linea de linea secetur, fuerintq; ambæ mediales potentialiter tantum cõmunicantes, continentesq; mediale, reliqua linea erit irrationalis, diceturq; residuum mediale secundum.

CAMPANVS. Sit hic quoq; linea b c, abscisa ex linea a b, utraq; autẽ a b & b c, sint ut ponitur, & ipsæ per 16 reperiũtur, & sunt quæ cõponunt bimediale secundum. Dico q; linea reliqua quæ est a c, est irrationalis, & ipsa dicitur residuũ mediale secundũ. Sunt enim ex hypothesi & 21 ambo quadrata duarũ linearũ a b & b c pariter accepta mediale, similiter quoq; duplum superficiei unius in alterã, est mediale. Cum itaq; ex 21 mediale non differat à mediali nisi irrationali, erit quadratũ lineæ a c in quo per 7 secundi duo quadrata a b & b c pariter accepta excedunt duplum superficiei unius in alterã irrationale, quare & linea a c irrationalis. Figurali quoq; exẽplo patefieri potest istud ut prius. Si enim sit e g æqualis ambobus quadratis a b & b c, similiter & d f duplo supficiei unius in alterã, erit f g per 7 secundi æqualis quadrato a c, quæ cum sit differẽtia superficiei unius medialis e g ad superficiẽ medialẽ d f, ipsa est irrationalis per 21, & eius tetragonicũ latus a c irrationale.

IDEM

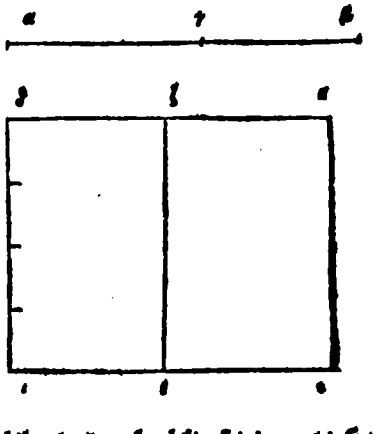
IDEM aliter. Sit linea d e rationalis, cui adiungatur superficies d f æqualis duplo superficiei unius in alterã, & e g æqualis ambobus quadratis pariter acceptis, erit per 7 secundi f g, æqualis quadrato a c. Quia uero e g est medialis, erit ex 20 linea d g in potentia tantũ rationalis. Similiter quoq; cum e h sit medialis, erit ex eadem, linea d h rationalis similiter in potentia tantũ. Et quoniam a b & b c sunt incõmensurabiles in longitudine, ideoq; quadratũ utriusq; earũ superficiei unius in alteram. & propter hoc ambo quadrata pariter accepta (cum ipsa ex hypothesi cõmunicent) sunt quoq; incõmensurabilia duplo superficiei unius in alterã, sequitur ut e g sit incõmensurabilis h c, quapropter linea d g, lineæ d h, igitur ex 68, linea g h est residuũ, & irrationalis: idcoq; per 16 à destructione consequentis superficies f g irrationalis, & eius latus tetragonicum a c irrationale.

Eucli. ex Zamb. Theorema 57 Propositio 75

75 Si à media media auferatur potentia tantum toti cõmensurabilis subsistens, & cum tota medium comprehendens, reliqua irrationalis est, uocetur autem mediæ secunda apotome.

THEON ex Zamb. A media nanq; α β, media auferatur γ ϛ potentia tantum toti α ϛ cõmensurabilis subsistens, unaq; cum ipsa tota α ϛ medium cõprehendens quod sub α ϛ, ϛ γ. Dico quod reliqua α γ irrationalis est, appellatur autem mediæ secunda apotome. Exponatur enim rationalis ♪ ι. Et ipsis quidem quæ ex α β, β γ, æquũ ad ♪ ι comparetur (per 44 primi) ♪ ϛ, latitudinẽ efficiens ♪ ιι, ei uero quod bis sub α ϛ, ϛ γ, æquũ ad ipsam ♪ ι cõparetur (per 44 primi) ♪ θ, latitudinẽ efficiẽs ♪ ζ. Reliquũ igitur ζ ι, æquũ est ei quod ex α γ. Et quoniam ea quæ ex α β, ϛ γ, media sunt, medium igitur est & ♪ ι, & ad ipsam rationalem ♪ ι comparatur, latitudinẽ efficiens ♪ ιι: rationalis igitur est (per 22 decimi) ♪ ιι, & ipsi ♪ ι longitudine incõmensurabilis. Rursus quoniam quod sub α ϛ, ϛ γ, medium est, & quod bis igitur sub α ϛ, ϛ γ, medium est, & est æquale ipsi ♪ θ, & ♪ θ igitur medium est, & ad ipsam ♪ ι rationalem comparatũ est, latitudinẽ efficiens ♪ ζ, rationalis igitur est ♪ ζ, & ipsi ♪ ι longitudine incõmensurabilis. Et quoniam α β, β γ, potentia tantum sunt cõmensurabiles, incõmensurabilis est igitur α β ipsi β γ longitudine. Incõmensurabile igitur (per lemma 21 decimi & 11 decimi) & quod ex α ϛ quadratũ, ei quod sub α ϛ, ϛ γ. Sed ei quidem quod ex α ϛ, cõmensurabilia sunt quæ ex α β, β γ, ei autem quod sub α β, β γ, cõmensurabile est quod bis sub α β, β γ. Incõmensurabilia igitur sunt quæ ex α β, β γ, ei quod bis sub α β, β γ. Sed eis quidem quæ ex α β, β γ, æquum est ♪ ι, ei autem quod bis sub α β, β γ, æquum est ♪ θ. Incõmensurabile igitur est ♪ ι, ipsi ♪ θ. Sicut autem ♪ ι ad ♪ θ, sic ιι ad ♪ ζ. Incommensurabilis igitur est ιι, ipsi ♪ ζ longitudine. Et utræq; rationales. Ipsæ igitur ιι, ♪ ζ (per 11 decimi) rationales sunt potentia tantum commensurabiles. Ipsa igitur ζ ιι, apotome est. Rationalis autem ♪ ι. Quod autem sub rationali & irrationali comprehensum, irrationale est (per lemma 20 decimi,) & quæ illud potest irrationalis est. Ipsum autem ζ ι, potest ipsa α γ, ipsa igitur α γ irrationalis est, appellatur autem mediæ secunda apotome.

Eucli ex Camp. Propositio 71

71 SI linea de linea detrahat, fuerintq; ambæ potentialiter incõmensurabiles, continentesq; mediale, quadrataq; earũ ambo pariter accepta rationale, reliq̃ linea erit irrationalis, uocaturq; minor.

CAMPANVS. Si sint a b & b c quales proponitur, quæ per 27 reperiuntur & cõponunt lineam maiorem, erit linea a c irrationalis, & ipsa est quæ dicitur linea minor. Quod qui præmissa firmiter tenuerit, positiones diligenter attenderit, duplici modo ut antecedentes facile probabit.

Eucli. ex Zamb. Theorema 68 Propositio 76

Si à recta linea recta linea auferatur potentia toti subsistens incõmensurabilis, cum tota uero efficiens quod ab eis simul rationale, quod uero sub ipsis medium, reliqua irrationalis est, appellaturq; minor.

THEON ex Zamb. A recta nanq; linea α β, auferatur recta linea β γ, potentia toti subsistens incommensurabilis, efficiens cum tota quidem

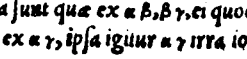
α β compo-

αβ compoſitum ex ijs quæ ex α β, β γ, ſimul rationale, quod uero bis ſub ipſis α β, β γ, ſimul medium. Dico quod reliqua α γ irrationalis eſt, appellata minor. Quoniam nanque compoſitum quidem ex ijs quæ ex α β, β γ, quadratis rationale eſt, quod uero ſub ipſis α β, β γ, medium, incommenſurabilia igitur ſunt quæ ex α β, β γ, ei quod bis ſub α β, β γ. Et conuertendo igitur (per correlarium 19 quinti) incommenſurabilia ſunt quæ ex α β, β γ, ei quod ex α γ. Rationalis autem eſt, conflatum ex ijs quæ ex α β, β γ, irrationale igitur quod ex α γ, ipſa igitur α γ irrationalis eſt, appellatur autem minor.

Euclid ex Camp. Propoſitio 72

72 SI linea de linea dematur, fuerintq; ambæ potentialiter incommenſurabiles, ſuperficiemq; rationalem continẽtes, quadrataq; earum ambo pariter accepta mediale, linea reliqua erit irrationalis, diceturq; iuncta cum rationali componens totum mediale.

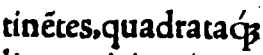
CAMPANVS. Et hoc quoq; neſcire non poteſt qui priora nouerit, niſi a memoria exciderint: quin poſitis lineis a b & b c (quales proponitur, quæ & per 18 reperiuntur, & lineam potentem in rationale & mediale componunt, ſit a c reliqua, irrationales. & ipſa dicitur quæ iuncta cum rationali componit totum mediale.

Eucli. ex Zamb. Theorema 59 Propoſitio 77

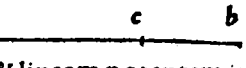
77 Si à recta linea recta linea auferatur potentia toti ſubſiſtens incõmenſurabilis, & cum tota efficiens conflatum quidem ex ipſarum quadratis medium, quod uero bis ſub ipſis rationale, reliqua irrationalis eſt, uocatur autem cum rationali medium totum efficiens.

THEON ex Zamb. A recta enim linea α β, recta linea auferatur β γ, toti α β potentia ſubſiſtens incõmenſurabilis, efficiens conflatum quidem ex ipſarũ α β, β γ, quadratis medium, quod uero bis ſub ipſis rationale. Dico quod reliqua α γ irrationalis eſt, uocatur autem cum rationali medium totum efficiens. Quoniam enim conflatum ex ipſarum α β, β γ, quadratis medium eſt, quod uero bis ſub ipſis α β, β γ, rationale, incõmenſurabilia igitur ſunt quæ ex α β, β γ, quadrata ei quod bis ſub α β, β γ, & reliquũ igitur quod ex α γ, incõmenſurabile eſt ei quod bis ſub α β, β γ. Quod uero bis ſub α β, β γ, rationale eſt, quod igitur ex α γ, irrationale eſt. Irrationalis igitur eſt ipſa α γ, uocatur autẽ cum rationali mediũ totum efficiens. Quod erat oſtendendũ. Eucli. ex Camp. Propoſitio 73

73 SI linea à linea detrahatur, fuerintq; ambæ potentialiter incommenſurabiles, ſuperficiemq; medialem continentes, quadrataq; earum ambo pariter accepta mediale duplo ſuperficiei alterius in alteram incõmenſurabile, reliqua linea erit irrationalis, diceturq; iuncta cum mediali faciens totum mediale.

CAMPANVS. Sint etiam hic a b & b c quales proponitur, quæ per 19 reperiuntur, & ipſæ ſunt quæ cõponunt lineam potentẽ in duo medialia, eritq; a c reliqua irrationalis dicta, quæ iuncta cum mediali componit totum mediale. Quod ut facile (ſicut præmiſſa) duplici argumentatione concludes, proceſſum 70 moneo diligenter attendas.

Eucli. ex Zamb. Theorema 60 Propoſitio 78

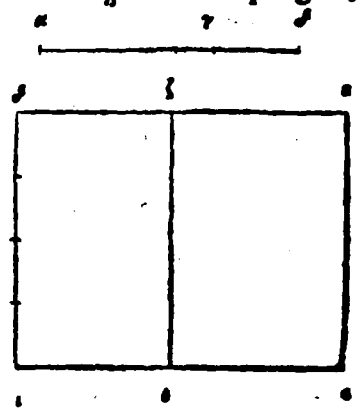
78 Si à recta linea recta linea ſublata fuerit potentia toti ſubſiſtens incommenſurabilis, & cum tota efficiens conflatum ex ipſarũ quadratis medium, quod uero bis ſub ipſis medium, inſuper ipſarum quadrata incommenſurabilia ei quod bis ſub ipſis, reliqua irrationalis eſt, appellatur autem cum medio medium totum efficiens.

THEON ex Zamb. A recta nanq; linea α β, recta linea auferatur β γ potentia incõmenſurabilis ſubſiſtens toti, efficiens compoſitum ex ipſarum α β, β γ, quadratis medium, quod uero ſub ipſis α β, β γ, medium, inſuper ipſarum α β, β γ, quadrata incommenſurabilia ei quod bis ſub α β, β γ. Dico quod reliqua α γ irrationalis eſt, uocatur autem cum medio medium totum efficiens.

Exponatur

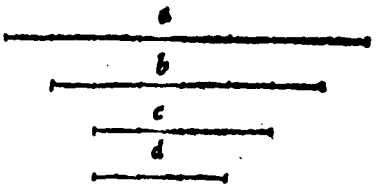
Exponatur rationalis ♪ 1, & eis quidem quæ ex α β, & γ, æquum ad ipſam ♪ 1 comparetur (per 44 primi) ♪ 4, latitudinem efficiens ♪ 11, ei autem quod bis ſub α β, & γ, æquum auferatur ♪ 8, latitudinem efficiens ♪ 7, reliquũ igitur ζ 10 æquum eſt ei quod ex α γ, quare α γ poteſt ipſum ζ 10. Et quoniam compoſitum ex ipſarũ α β, & γ, quadratis medium eſt, & ipſi ♪ 4 eſt æquale, ipſum igitur ♪ 4 medium eſt. Et ad ipſam ♪ 1 rationalem comparatur, latitudinem efficiens ♪ 11, rationalis igitur eſt (per 22 decimi) ♪ 11, & ipſi ♪ 1 longitudine incommenſurabilis. Rurſus quoniam quod bis ſub α β, β γ, medium eſt, & ipſi ♪ 8 æquale, igitur ♪ 8 medium eſt. Et ad ipſam ♪ 1 rationalem comparatur, latitudinem efficiens ♪ 5, rationalis igitur eſt ♪ 5, & ipſi ♪ 1 longitudine incommenſurabilis. Et quoniam incommenſurabilia ſunt quæ ex α β, & γ, ei quod bis ſub α β, & γ, incommenſurabile igitur eſt & ♪ 4 ipſi ♪ 8. Sicut autem (per primã ſexti) ♪ 4 ad ♪ 8, ſic eſt & ♪ 11 ad ♪ 5. Incommenſurabilis igitur eſt 11 ♪ ipſi ♪ 5, & utræq; ſunt rationales. Ipſæ igitur 11 ♪, ♪ 5, rationales ſunt potentia tantum commenſurabiles. Apotome igitur eſt ζ 11, rationalis autem eſt ζ 8. Quod uero ſub rationali & apotome comprehenſum rectangulum, irrationale eſt & illud potens irrationalis eſt (per 73 decimi.) Ipſum autem ζ 11, poteſt ipſa γ α. Igitur ipſa γ α irrationalis eſt, appellatur ſane cum medio medium totum efficiens. Quod erat oſtendendũ.

CAMPANVS Eſt autem præmittendum hic antecedens neceſſarium ad demonſtrationes ſequentium.

Si fuerint quatuor quantitates quarum differentia primæ ad ſecundam ſit ſicut tertiæ ad quartam, erit permutatim differentia primæ ad tertiam ſicut ſecundæ ad quartam.

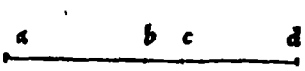
Intelligendũ eſt hoc de quãtitatibus eodem modo relatis, ut cum prima maior fuerit ſecunda, ſit quoq; tertia maior quarta, cum uero minor, & minor. Exempli gratia ſit differentia a ad b, ſicut c ad d, dico quod erit a ad c ſic b ad d, eſt enim (per hanc cõmunem animi conceptionem differentia extremorũ, compoſita eſt ex differentijs ipſorũ ad media) differentia a, ad c, compoſita eſt ex ea quæ eſt a ad b, & ea quæ eſt b ad c. At ea quæ eſt b ad d, per eandem conceptionem componitur ex ea quæ eſt b ad c, & ea quæ eſt c ad d. Et quia ex hypotheſi differentia a ad b, ſicut c ad d, ea uero quæ eſt b ad c eſt cõmunis, ſequitur per communem ſcientiam ut ſit a ad c, ſicut b ad d. Quod eſt propoſitum.

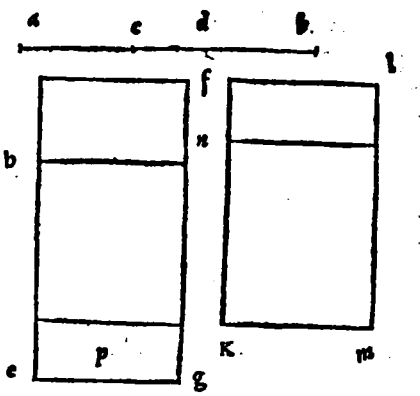
Eucli. ex Camp. Propoſitio 74.

74 Vlla linea niſi una tantũ reſiduo coniungi poteſt, ut ſint ambæ ſub termino earum quæ erant ante ſeparationem.

CAMPANVS. Sit linea a c reſiduũ, quæ fuerit reliqua, abſciſa b c ex a b, eruntq; a b & b c, rationales tantum potentia communicantes ex 68. Dico quod ipſa a c, nulli alij lineæ quàm b c poterit componi ſub hac diffinitione, neq; maiori b c neq; minori b c. Si autem poteſt, componatur cum c d, indifferenter maiori aut minori quàm b c, eruntq; ob hoc ambæ lineæ a d & d c, rationales in potentia tantum communicantes. Quare ergo ex 7 ſecundi quadrata ambarum linearum a b & b c pariter accepta excedunt duplum ſuperficiei unius earum in alteram in quadrato a c, ſimiliter quoq; quadrata duarum linearũ a d & d c pariter accepta, excedunt duplum ſuperficiei unius ipſarum in alteram in quadrato eiuſdem a c, ſequitur ex præmiſſo antecedente ut differentia duorum quadratorũ duarum linearũ a b & b c pariter acceptorũ ad duo quadrata duarum linearum a d & c d pariter accepta, ſit ſicut differentia dupli ſuperficiei a b in b c ad duplum ſuperficiei a d in d c. Cum autẽ ſint duo quadrata utriuſq; ſectionis pariter accepta rationale ex hypotheſi, duplum uero ſuperficiei unius in alteram portionum utriuſq; ſectionis mediale per hypotheſin, & 19, erit una & eadem differentia duarum ſuperficierũ rationalium & duarum medialium, hoc autem eſt impoſſibile, rationales enim ſuperficies non differunt niſi in rationali ſuperficie, ut patet per diffinitionem rationalis ſuperficiei & per 5, medialis autem, non differt a mediali niſi

niſi irrationali ſuperficie per u. Hoc autem fit manifeſtius in figura, ſic. Sit enim ſuperficies e f. adiũcta ad lineã e g, æqualis ambobus quadratis duarum ſuperficierum a b & b c pariter acceptis, at g h ſit æqualis duplo ſuperficiei uniusin alteram. Eritq; f h, æqualis quadrato lineæ a c ex 7 ſecũdi. Similiter quoque ſit K l. adiuncta ad lineã K m, æqualis duobus quadratis duarũ linearum a d & d c pariter acceptis, & m n, ſit æqualis duplo ſuperficiei unius in alteram, eritq; ex 7 ſecundi n l æqualis quadrato lineæ a c ideoq; etiam æqualis h f. Eſt itaq; differẽtia e f ad g h, ſicut K l ad m n. Quare per antecedens præmiſſum, erit permutatim differentia e f ad k l (& ipſa ſit p) ſicut g h ad m n.

Et quia utraque duarum ſuperficierum e f & K l eſt rationalis, utraque uero duarum ſuperficierum g h & m n medialis, ſequitur impoſſibile, uidelicet, ſuperficiem p eſſe rationalem & irrationalem.

Eucli. ex Zamb. Theorema 61 Propoſitio 79

79 **Apotome una tantum congruit recta linea rationalis, potentia tantũ toti ſubſiſtens commenſurabilis.**

THEON ex Zãb. Sit apotome a ɣ, cõgruẽs aũt ei ſit β ɣ, ipſæ igitur a ɣ, ɣ β, potentia tantũ ſunt cõmenſurabiles. Dico quod ipſi a ɣ, altera non congruit rationalis potẽtia tantũ ſubſiſtens toti cõmenſurabilis. Si enim poſſibile, cõgruat, ſitq; ɣ δ. Ipſæ igitur a δ, δ β, potẽtia tãtũ ſunt cõmẽſurabiles. Et quoniã (per 7 ſecũdi) quo excedũt ea quæ ex a δ, δ ɣ, id quod bis ſub a δ, δ β, hoc excedũt & quæ ex a ɣ, ɣ β, id quod bis ſub a ɣ, ɣ ɣ, (eodẽ nãq; id eſt quod ex a ɣ, utraq; excediũ) uicißim igitur (per 16 quinti) quo excedunt quæ ex a δ, δ β, ea quæ ex a ɣ, ɣ ɣ eo excedit & id quod bis ſub a δ, δ ɣ, id quod bis ſub a ɣ, ɣ β. Sed quæ ex a ɣ, β δ, ea quæ ex a ɣ, ɣ ɣ, excediũt ratiõali, utraq; nãq; rationalia ſunt, & quod bis igitur ſub a δ, δ β, id quod bis ſub a ɣ, ɣ β, ratiõali excedit, quod eſt impoſſibile. Vtraq; nãq; media ſunt, & (per 21 decimi) medium nõ excedit rationali. Ipſi igitur a ɣ, altera non congruit ratiõalis potentia tantũ cõmenſurabilis exiſtẽs toti. Vna igitur tantũ ipſi apotomæ cõgruit, rationalis potentia tantũ toti ſubſiſtens cõmenſurabilis. Quod erat oſtendendũ. Eucli. ex Camp. Propoſitio 75

75 Vlla linea niſi una tantum reſiduo mediali primo coniungi poteſt, ut ſint ambæ ſub termino earum quæ erant ante ſeparationem.

CAMPANVS Hæc quoque probabis ſimili modo. Sint enim in utraq; ſectione ambo quadrata pariter accepta, mediale, duplũ uero ſuperficiei unius in alterã ratiõale. Et quia ut prius eadẽ differentia quadratorũ unius ſectionis ad quadrata altius, quæ eſt dupli ſuperficiei unius ad duplum ſuperficiei alterius, erit una & eadẽ ſuperficies differentia duarũ medialium & duarum rationalium. Quod eſt impoſſibile.

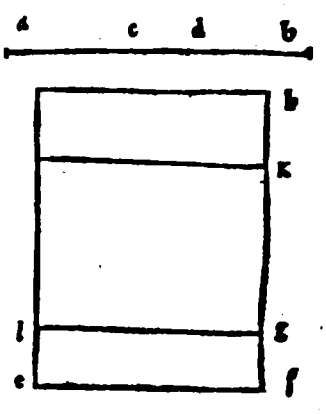
Eucli. ex Zamb. Theorema 62 Propoſitio 80

80 **Mediæ apotomæ primæ una tantum congruit recta linea media, potentia tantum toti ſubſiſtens commenſurabilis, & cum tota rationale comprehendens.**

THEON ex Zãb. Eſto namq; media apotome prima a β, & ipſi a ɣ, cõgruat ɣ γ, ipſæ igitur a ɣ, ɣ β, mediæ ſunt potentia tantũ cõmenſurabiles, rõnale cõprehẽdẽtes duo quod bis a ɣ, ɣ ɣ. Dico quod ipſi a β, altera nõ congruit media, toti potẽtia tantũ ſubſiſtẽs cõmẽſurabilis, & cũ tota ratiõale cõprehendẽs. Si enim poſſibile, cõgruat & δ β, ipſæ igitur a δ, δ ɣ, mediæ ſunt potẽtia tantũ cõmenſurabiles, ratiõale cõprehẽdentes quod ſub a δ, δ ɣ. Et quoniã (per 7 ſecũdi) quo excedũt ea quæ ex a δ, δ ɣ, id quod bis ſub a δ, δ β, hoc excedũt & quæ ex a ɣ, ɣ β, id quod bis ſub a ɣ, ɣ β, (eodẽ etenim rurſus exẽdũt, id eſt quod ex a ɣ) uicißim igitur (per 16 quinti) quo excedũt quæ ex a δ, δ ɣ, ea quæ ex a ɣ, ɣ ɣ, eo excedit & id quod bis ſub a δ, δ β, id quod bis ſub a ɣ, ɣ ɣ. At quod bis ſub a δ, δ ɣ, id quod bis ſub a ɣ, ɣ ɣ, excedit rationali, utraque nẽpe rationalia. Et quæ ex a δ, δ ɣ, igitur quadrata, quæ ex a ɣ, ɣ ɣ, excedunt rationali. Quod eſt impoſſibile. Media etenim utraq; & (per 26 decimi,) mediũ ſane mediũ nõ excedit rationali. Mediæ igitur apotomæ primæ una cõgruit recta linea media, potentia tantũ toti ſubſiſtẽs cõmenſurabilis, & cum tota rationale cõprehendens. Quod oportuit demonſtrare.

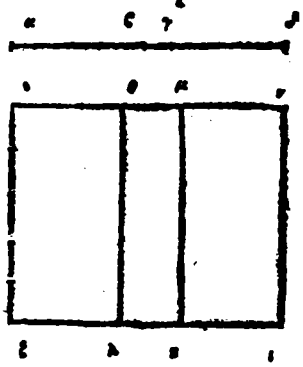
76 Eucli.ex Camp. Propoſitio 76

VLla linea reſiduo mediali ſcd'o cõiũgibilis eſt, ut ſub termino eã rũ fiãt, niſi tm̃ quæ ab ea ante ſepata erat

CAMP. Sit em̃ a c reſiduũ mediale ſcd'm, quæ fuit reſidua, aſciſa b c ex a b, erũtq; ex 70, duæ lineæ a b & b c, mediales potẽtia tãtũ cõicãtes mediale cõtinẽtes. Dico qd ipſa a c, nulli lineæ aliſ q̃ c b, ſub hac diffinitione cõiũgi poteſt. Sin aũt, cõiũgatur lineæ c d. Sitq; linea e f rõnalis in lõgitudine, ad q̃ cõmiũgatur ſupficies e h, æqualis quadratis duarũ linearũ a b & b c pariter acceptis, & e k æqualis quadratis linearũ a d & d c pariter acceptis, à qua abſcida tur e g, æqualis quadrato lineæ a c, eritq; per 7 ſcd'i ſupficies l h æqualis duplo ſupficiei a b in b c, & l k p eãdẽ æqualis duplo ſupficiei a d in d c. Quia ergo quadrata ambarũ partiũ primæ ſectiõis ſũt mediale, & duplũ etiã ſuperficiei mediale incõmẽſurabile duob9 quadratis pariter acceptis (quæ neſcire diligẽs Geometra nõ poterit qui poſitiões diligẽter ſeruauerit) erit ſupficies e h medialis, cũ ipſa ſit æqualis duob9 quadratis pariter acceptis, & ſupficies l h medialis cũ ipſa ſit æqualis duplo ſupficiei uni9 in alterã, per 20 igitur eſt utraq; duarũ linearũ f h & g h. rõnalis in potẽtia tm̃. Et quia una eſt incõmẽſurabilis aliſ, eo q ſuperficies e h eſt incõmẽſurabilis ſuperficiei h l ſicut duo quadrata duplo ſuperficiei, erit ex 68 linea f g reſiduũ. Quare linea f g quæ eſt reſiduũ, cõponitur lineæ g h. ut ſint ambæ ſub termino earũ quæ erãt ante ſeparationẽ. Similiter quoq; pbabis eandẽ f g cũ linea g k cõponi eadẽ cõditione, mediãtibus ſuperficieb9 e k & k l, quarũ prima eſt æqualis quadratis duarũ linearũ a d & d c, pariter acceptis, & ſecũda duplo ſuperficiei unius in alterã. quod eſt impoſſibile per 74. Et hic modus demõſtrationis poteſt eſſe cõmunis 75 cæteriſq; quatuor eã ſequentibus. Eucli.ex Zamb. Theorema 62 Propoſitio 81

81 Mediæ apotomæ ſecũdæ una tãtũ cõgruit recta linea media potẽtia tm̃ toti commẽſurabilis & cũ tota mediũ cõprehẽdẽs.

THEON ex Zãb. Eſto media apotome ſecũda α β, & ipſi α ς, cõgruẽs ſit ς γ. Ipſæ igitur α γ, γ ς, mediæ ſũt potẽtia tãtũ cõmẽſurabiles, mediũ cõprehẽdẽtes quod ſub α γ, γ β. Dico quod ipſi α β, alia nõ cõgruit recta linea media, potẽtia tãtũ toti ſubſiſtẽs cõmẽſurabilis & cũ tota mediũ cõphẽdẽs. Si enim poßibile cõueniat ς δ, igitur α δ, & δ β, mediæ ſũt potẽtia tãtũ cõmẽſurabiles, mediũ cõprehẽdẽtes quod ſub α δ, δ β. Exponaturq; rõnalis ι ξ. Et eis qdẽ quæ ex α γ, γ ς, æquũ ad ipſam ι cõparetur (per 44 primi,) ι ν, latitudinẽ efficiẽs ι μ, ei uero quod ſub α γ, γ ς, æquũ auferatur θ ν latitudinẽ efficiẽs θ μ. Reliquũ igitur ι λ, (per 7 ſecũdi) æquũ eſt ei quod ex α ς. Quare α ς, ipſum põt ι λ. Rurſus iã eis quæ ex α δ, δ ς, æquũ ad ipſam ι ξ cõparetur (per 44 primi,) ι ι, latitudinẽ efficiẽs ι π. Eſt aũt & ι λ. æquũ ei quod ex α β, quadrato, reliquũ igitur θ ν, (per 7 ſecũdi) æquũ eſt ei quod bis ſub α δ, δ ς. Et quoniã ipſæ α γ, γ ς, mediæ ſũt, media igitur ſũt & quæ ex α γ, γ β. & æqualia ſunt ipſi ι ν, mediũ igitur (per 16 decimi & correlariũ 23) eſt ι ν. Et ad ipſam rationalẽ ι ξ apponitur, latitudinẽ efficiẽs ι μ, rõnalis igitur eſt (per 22 decimi,) ι μ, & ipſi ι ξ lõgitudi incõmẽſurabilis. rurſus quoniã quod ſub α γ, γ ς, mediũ eſt, & quod bis ſub α γ, γ ς, mediũ eſt (per correlariũ 23 decimi) & æquũ eſt ipſi θ ν, & θ ν. igitur mediũ eſt. Ad ipſamq; ι ξ rõnalẽ apponitur, latitudinẽ efficiẽs θ μ, rõnalis igitur eſt θ μ (per 22 decimi,) & ipſi ι ξ, lõgitudine incõmẽſurabilis. Et quoniã α γ, γ ς, potẽtia tãtũ ſũt cõmẽſurabiles, incõmẽſurabilis igitur eſt α γ, ipſi γ ς, lõgitudine. Sicut aũt α γ, ipſi γ ς, ſic eſt (per lẽma 21 decimi) quod ex α γ ad id quod ſub α γ, γ ς. Incommẽſurabile igitur eſt (per 11 decimi, quod ex α γ, ei quod ſub α γ, γ ς. Sed ei quod ex α γ, cõmẽſurabilia ſũt quæ ex α γ, γ ς. Et aũt quod ſub α γ, γ ς. cõmẽſurabile eſt quod bis ſub α γ, γ β. Incõmẽſurabilia igitur ſunt q̃ ex α γ, γ ς. ei quod bis ſub α γ, γ β. Eis aũt quæ ex α γ, γ β, æquũ eſt ι ν, ei uero quod bis ſub α γ, γ ς, æquũ eſt ι θ. Incõmẽſurabile igitur eſt ι ν, ipſi θ ν. Sicut aũt ι ν, ad θ ν, ſic eſt ι μ, ad θ μ. Incõmẽſurabilis igitur eſt ι μ, ipſi θ μ lõgitudine. Et utræq; ſunt rõnales. Ipſæ igitur ι μ, μ θ, rõnales ſunt potẽtia tãtũ cõmẽſurabiles. apotome igitur eſt ι θ, cõgruẽs aũt ei eſt θ μ. Similiter oſtẽdemus quod & θ ν, ei cõgruit. Apotome igitur, alia & alia cõgruit recta linea, potẽtia tantũ toti ſubſiſtẽs cõmẽſurabilis, quod (per 79 decimi,) eſt impoſſibile. Mediæ igitur apotomæ ſecũdæ una tantũ cõgruit recta linea potẽtia tantũ toti ſubſiſtẽs cõmenſurabilis & cũ tota mediũ cõprehẽdẽs quod erat oſtẽdendũ. Eucl.ex Cãp. Propoſitio 77

77 VLla linea minori coniungibilis eſt ut ſub termino ſuo fiant niſi tantum quæ ante ſibi abſciſionẽ cõiungebatur.

CAM-

CAMPANVS Intellige quid ſit linea minor quod ſi oblitus es,cõſule 21.& ſine obiectione concludes propoſitum.ſi quemadmodũ in 74 proceſſeris, poteriſque ſi libuerit,quemadmodum in 76 procedere.

Eucl.ex Zãb. Theorema 64 Propoſitio 82

82 Minori una tantum congruit recta linea potentia toti incommenſurabilis ſubſiſtens,efficiens cum tota compoſitum ex earum quadratis rationale.quod uero bis ſub ipſis medium.

THEON ex Zamb. *Eſto minor α β,& ipſi α β congruens eſto ϛ γ. ipſæ igitur β γ,γ ϛ, potentia ſunt incommenſurabiles,efficientes conflatũ quidẽ ipſarũ quadratis rationale,quod uero bis ſub ipſis mediũ. Dico quod ipſi α ϛ,alia recta linea non congruit efficiens eadem. Si enim poſſibile,congruat ϛ δ,& igitur α δ,δ ϛ, potentia ſunt incõmenſurabiles efficientes quæ ex α δ,δ β,quadrata ſimul rationale,quod autẽ bis ſub ipſis α δ δ ϛ,medium. Et quoniã quo excedunt quæ ex α δ,δ ϛ,ea quæ ex α γ,γ ϛ,eo excedit & id quod bis α ϛ γ δ, ſub α δ,δ β,quod bis ſub α γ,γ ϛ, quæ aũt ex α δ,δ β,quadrata,ea quadrata quæ ex α γ,γ ϛ, rationali excedunt,utraque enim rationalia,& quod bis igitur ſub α δ,δ β,id quod bis ſub α γ,γ ϛ, rationali excedit,quod (per 26 decimi) eſt impoßibile,utraq; nanque media ſunt. Minori igitur una tantum congruit recta linea potentia toti ſubſiſtens incommenſurabilis,efficiens quæ ex ipſis quadratis ſimul rationale, quod uero bis ſub ipſis medium,quod oſtendere oportebat.*

Eucli.ex Camp. Propoſitio 78

78 Linea quæ coniuncta cum rationali facit totum mediale,niſi uni tantum componi non poteſt ut ſub earum termino fiant quæ erant ante ſeparationem.

CAMPANVS Quid ſit linea quæ proponitur,ex 72 didiciſti.Cum ergo de ea uolueris quod per hanc 78 dicitur demonſtrare,à proceſſu 75,in,quo quã non deuies,ſed ſicut in 76,ſi te delectauerit,ingenio duce poteris procedere.

Eucli.ex Zamb. Theorema 65 Propoſitio 83

83 Efficienti cum rationali medium totum una tantum congruit recta linea potentia toti incommenſurabilis ſubſiſtens, & cum tota efficiens conflatum quidem ex ipſarũ quadratis medium,quod uero bis ſub ipſis rationale.

THEON ex Zamberto. *Sit cum rationali medium totum efficiens α β,& ipſi α ϛ congruat ϛ γ. ipſæ igitur α γ γ ϛ,potentia ſunt incommenſurabiles,efficientes conflatum quidem ex ipſarum α γ,γ ϛ, quadratis mediũ,quod uero bis ſub ipſis α γ,γ ϛ,rationale. Dico quod ipſi α β,alia non congruit eadem efficiens. Si enim poßibile,congruat ϛ δ, & ipſæ igitur α δ,δ ϛ,rectæ lineæ,potẽtia ſunt incõmenſurabiles,efficiẽtes conflatũ ex ipſarũ α δ,δ ϛ,quadratis mediũ,quod uero bis ſub ipſis α δ,δ ϛ,ratiõale . Quoniã igitur quo excedunt α β γ δ quæ ex α δ,δ ϛ,ea quæ ex α γ,γ ϛ,eo excedit & quod bis ſub α δ,δ ϛ,id quod bis ſub α γ,γ ϛ,cõſequẽter ut in præcedẽtibus,quod uero bis ſub α δ,δ β. id quod bis ſub α γ,γ ϛ,excedit rõnali,rationalia namq; utraque & quæ ex α δ,δ ϛ,igitur ea quæ ex α γ,γ β,excedunt rationali,quod eſt (per 26) impoßibile,utraque enim media ſunt (per 77 decimi.) ipſi igitur α ϛ,alia non congruit recta linea potentia toti ſubſiſtens incommenſurabilis,& cum tota efficiens conflatum ex ipſarum quadratis medium,quod autem bis ſub ipſis rationale. Efficienti ergo cum rationali medium totum una tantum congruit recta linea,& quæ ſequuntur reliqua. Quod erat demonſtrandum.*

Eucli.ex Camp. Propoſitio 79

79 Lineæ quæ iuncta cum mediali facit totũ mediale,niſi una linea tantum iungi nequit ut ſub earum termino fiant quæ erant ante ſeparationem.

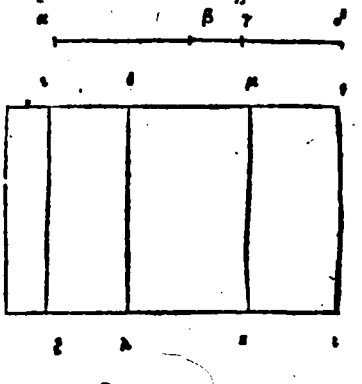
CAMPANVS Huius lineæ quæ iuncta cum mediali componit totũ mediale,magiſtra eſt 73. De qua quod hæc 79 enuntiat concludere cogeris,ſicut de reſiduo mediali ſecundo (quod per 76 enuntiatum eſt) concluſiſti.

Eucli.ex Zamb. Theorema 66 Propoſitio 84

84 Efficienti cum medio medium totum,una tantum congruit recta linea

potentia incommenſurabilis toti ſubſiſtens,& cum tota efficiens conflatũ ex ipſarum quadratis medium,& quod bis ſub ipſis medium, & inſuper incommenſurabile conflatum ex ijs quæ ab ipſis,ei quod bis ſub ipſis.

THEON ex Zãb. Eſto cũ medio mediũ totũ efficiens α ϛ,congruẽs autem illi ſit ϛ γ,ipſæ igitur α γ,γ β.potentia ſunt incommenſurabiles,efficientes conflatũ ex ipſarũ quadratis mediũ,& quod bis ſub ipſis α γ,γ ϛ,mediũ,inſuper & quæ ex α γ,γ ϛ,quadrata,incõmenſurabilia ei quod bis ſub α γ,γ ϛ.Dico quod alia ipſi α β, nõ cõgruit,cũ tota efficiẽs propoſita.Quod ſi poſsibile eſt,congruat β δ,ut & α δ,δ β,potẽtia ſint incõmenſurabiles efficiẽtes quæ ex α δ,δ ϛ,quadratis ſimul mediũ,& quod bis ſub ipſis α δ,δ ϛ,mediũ,& inſuper quæ ex α δ,δ ϛ,incõmẽſurabilia ei quod bis ſub α δ,δ β. Exponatur ꝙ ratiõalis ι ζ. Et eis quidẽ quæ ex α γ,γ ϛ.æquũ ad ipſam ι ζ,cõparetur (per 45 primi,) ι ιι,latitudinẽ efficiẽs ι μ,ei aũt quod bis ſub β γ,γ ϛ,æquũ auferatur (per 44 primi) θ ιι,latitudinẽ efficiens θ μ. Relinquũ igitur quod ex α β, (per 7 ſecũdi) æquũ eſt ipſi ι λ,ipſa igitur α ϛ,ipſum ι λ poteſt. Rurſus eis quæ ex α δ,δ ϛ, æquũ ad ipſam ι ζ cõparetur per 44 primi,) ι ι,latitudinem efficiens ι ν. Eſt autem quod ex α ϛ, æquum ipſi ι λ. Reliquum igitur quod bis ſub α δ,δ ϛ, æquum eſt ipſi θ ι. Et quoniã conflatum ex ijs quæ ex α γ ϛ,medium eſt,ac ipſi ι ιι,æquale, medium igitur eſt & ι ιι, Et ad rationalem comparatur ι ζ, latitudinem efficiens ι μ,rationalis igitur eſt (per 22 decimi ι μ,& ipſi ι ζ,longitudine incommenſurabilis. Rurſus quoniam quod bis ſub α γ,γ ϛ,mediũ eſt & ipſi θ ιι æquale,medium igitur eſt θ ιι. Et ad ipſam rationalẽ ι ζ apponitur,latitudinem efficiẽs θ μ,rationalis igitur eſt θ μ,& ipſi ι ζ longitudine incommenſurabilis. Et quoniã incõmenſurabilia ſunt quæ ex α γ,γ ϛ,ei quod bis ſub α γ,γ ϛ,incommenſurabile igitur eſt ι ιι,ipſi θ ιι,incommenſurabilis igitur eſt & ι μ,ipſi μ θ longitudine,& ambæ rationales ſunt. Ipſæ igitur ι μ,μ θ,potentia tantũ ſunt cõmenſurabiles. Igitur ipſa ι θ,apotome eſt. Congruens autẽ ei,eſt θ μ. Similiter iam oſtendemus quod ι θ,rurſus apotome eſt. congruens autem ei eſt θ μ. Apotomæ igitur ipſi alia & alia cõgruit potentia tantum toti ſubſiſtens commenſurabilis,quod (per 79 decimi) impoßibile eſſe oſtendimus. Ipſi igitur α β,alia recta linea non congruit. Ipſi igitur α ϛ,una recta linea tantum congruit,potentia tantum toti ſubſiſtens incommenſurabilis,& cum tota efficiens quæ ex ipſis quadratis ſimul medium,& quod bis ſub ipſis. Efficiẽti igitur cum medio medium totum,& quæ ſequuntur reliqua. Quod erat oſtendendum.

Ex Campano.

Reſiduorum diffinitones.

1 Si fuerit idem totũ poſitæ rationali lineæ in lõgitudine commenſurabile,quod poſitum erat,dicetur reſiduum primum.

2 Si uero linea adiuncta, poſitæ rationali communicet in longitudine,dicetur reſiduum ſecundũ. 3 Quod ſi fuerit utraq; rationali poſitæ in longitudine incommenſurabilis,uocabitur reſiduum tertium. 4 Si eadem tota poſitæ rationali cõmunicet in longitudine,nũcupabitur reſiduum quartum. 5 Si uero linea adiuncta,poſitæ rationali,communicet in longitudine,uocabitur reſiduum quintum. 6 Quod ſi fuerit utraque rationali poſitæ in longitudine incommenſurabilis,appellatur reſiduũ ſextum.

Commune initium trium priorum diffinitionum.

Poſitis duabus lineis altera rationali altera reſiduo,adiectaq; ipſi reſiduo ſecundũ eius terminum,ſi fuerit totum compoſitũ potentius linea adiecta,in quadrato lineæ ipſi toti cõmunicantis in longitudine.

Commune initium trium poſteriorum diffinitionum.

Poſitis duabus lineis altera rationali,altera reſiduo,adiectaq; ipſi reſiduo ſecundũ eius terminum, ſi fuerit totum compoſitũ potentius linea adiecta,in quadrato lineæ ipſi toti incommẽſurabilis in longitudine.

Ex Zam-

Ex Zamberto. Apotomarum Diffinitiones.

1 Siquidem tota expoſitæ rationali longitudine cõmenſurabilis fuerit, appellatur apotome prima. 2 Si uero congruens commenſurabilis fuerit, longitudine expoſitæ rationali, ſecunda appellatur apotome. 3 Si autem neutra commenſurabilis fuerit expoſitæ rationali longitudine, tertia appellatur apotome. 4 Siquidem tota commenſurabilis fuerit expoſitæ rationali longitudine, appellatur apotome quarta. 5 Si uero congruens, quinta. 6 Si autem neutra, ſexta.

Commune initium triũ priorum diffinitionũ.

Suppoſita rationali & apotomæ, ſiquidem tota, congruente maius potuerit eo quod fit ex ſibi lõgitudine cõmẽſurabili

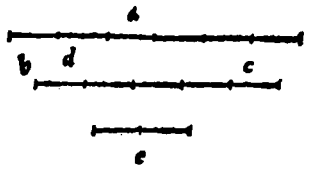
Commune trium initium poſteriorum diffinitionum.

Rurſus ſuppoſita rationali & apotomæ, ſi tota maius potuerit cõgruente eo quod fit ex ſibi longitudine incommenſurabili.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 80.

80 Reſiduum primum inueſtigare.

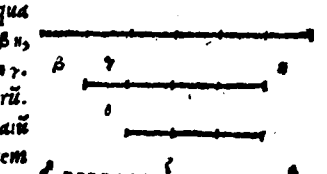
CAMPANVS Ab inuentione omniũ ſpecierum reſidui, facile nos abſoluat inuentio per ordinem omnium ſpecierum binomij. Nam in qualibet ſpecie binomiorũ ſi minor portio abſcindatur de maiori, linea reliqua erit reſiduum ſimilis ſpeciei ut patet ex diffinitionibus tam binomiorum quàm reſiduorum. Propriſs tamen inuentionibus reſiduorum inſiſtentes: ſic inquiramus primum. Sit linea a rationalis poſita, cui commenſurabilis in longitudine ſumatur b c, ſitq; e numerus quadratus diuiſus in f non quadratum & in quadratum g. ſitque proportio quadrati lineæ b c ad quadratum lineæ c d, ſicut e ad f, eritq; per ultimam partem ſeptimæ, c d rationalis in potentia tantum. Cum itaque ſit c b potentior c d in quadrato lineæ ſibi communicantis id longitudine quod patet in explanatione binomij primi, conſtat ex diffinitione lineam b d eſſe reſiduum primum.

Eucli. ex Zamb. Problema 19 Propoſitio 85.

85 Inuenire primam apotomen.

THEON ex Zãb. *Exponatur rationalis α, & ipſi α longitudine commenſurabilis eſto ϛ α, rationalis igitur eſt β α. Exponanturq; bini quadrati numeri ϛ 1, 4 ζ, quorum exceſſus ϛ ζ non ſit quadratus. Igitur (per correlariũ 1 lemmatis 18 decimi.) 1 ϛ, ad ϛ ζ, rationem non habet quam numerus quadratus ad quadratũ numerum. Fiatq; (per correlariũ 6 decimi) ſicut 1 ϛ, ad ϛ ζ, ſic quod ex ϛ α quadratũ ad id quod ex α γ, quadratũ, cõmẽſurabile igitur eſt quod ex ϛ α, ei quod ex α γ. Rõnale aũt quod ex β α, rationale igitur & quod ex α γ. Rationalis igitur eſt (per diffinitionem, & α γ. Et quoniã 1 ϛ ad ϛ ζ rõnem nõ habet quã quadratus nũerus ad quadratũ nũerũ. neq; igitur quod ex ϛ α, ad α γ rationẽ habet quã quadratus numerus ad quadratũ numerum, incommenſurabilis igitur eſt ϛ α ipſi α γ longitudine, utræque autem ſunt rationales. Ipſæ igitur β γ, α γ, (per 9 decimi) rationales ſunt potentia commenſurabiles. Igitur ipſa β γ, apotome eſt (per 73 decimi. Dico quod & prima. Quo namque maius eſt quod ex ϛ α, eo quod ex α γ, ſit quod ex δ. Et quoniam ſicut 1 ϛ ad ϛ ζ, ſic eſt quod ex ϛ α, ad id quod ex α γ, conuertendo igitur (per correlarium 13 quinti) ſicut ϛ 1, ad 1 ζ, ſic quod ex α ϛ ad id quod ex δ, At ϛ 1 ad 1 ζ, rationẽ habet, quã quadratus nũerus ad quadratũ numerũ, uterq; enim quadratus eſt. Quod igitur ex α β, ad id quod ex δ, rationem habet quam quadratus numerus ad quadratum numerum, commẽſurabilis igitur eſt ϛ α ipſi δ longitudine, & ϛ α ipſa α γ maius poteſt, eo quod ex δ, ipſa igitur ϛ α ipſa α γ maius poteſt eo quod ex ſibi longitu-*

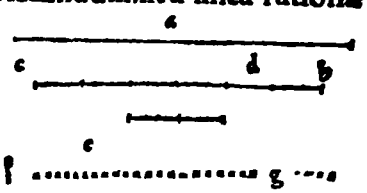

dine commensurabili, estque tota β ν, ipsi α expositæ rationali commensurabilis. Igitur (per tertias diffinitiones) β γ apotome est prima. Inuenta igitur est prima apotome ε γ. quod erat agendum.

Eucli. ex Camp. Propositio 81

81 RESiduum secundum patefacere.

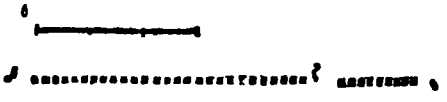
CAMPANVS Ad habendum residuum secundum, sit a linea rationalis posita, eique communicans in longitudine c d, & sit quadratum c d ad quadratum b c, sicut f ad e, eritq; b d residuum secundum ex diffinitione. Si dubitas, aut positas non seruas hypotheses, aut binomij secundi repetitione indiges.

Eucli. ex Zab. Problema 19. Propositio 86

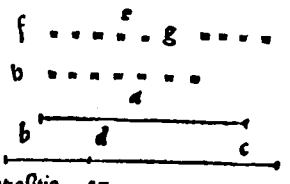
86 Inuenire secundam apotomen.

THEON ex Zamb. Exponatur rationalis α. & ipsi α longitudine commensurabilis esto ν γ. Rationalis igitur est ν γ. Et exponantur bini numeri quadrati δ ι, & ζ, quorum excessus δ ζ non sit quadratus. Fiatq; (per correctorium 1 lēmatis 28 decimi) sicut δ ζ ad δ ι, sic quadratū quod ex ν γ, ad quadratum quod ex ν ε, cōmensurabile igitur est (per 11 decimi,) quod ex ν γ quadratū, ei quod ex ν ε, quadrato. Rationale autem est quod ex γ ν, rationale igitur est quod ex ν β. Rationalis igitur est ε ν. Et quoniā quod ex ν γ quadratū ad id quod ex ν β, rationem non habet quā quadratus numerus ad quadratū numerū, incōmensurabilis igitur est (per 19 decimi γ ν. ipsi ν β longitudine, & ambæ sunt rōnales. Ipsæ igitur γ ν, ν ε, rōnales sunt potētia tantū cōmēsurabiles. Igitur (per 73) ε γ apotome est. Dico quod & secūda. Quo etenim maius est quod ex β ν, eo quod ex ν γ, esto quod ex θ. Quoniam igitur est (per correlariū 6 decimi,) sicut quod ex ε ν, ad id quod ex ν γ, sic est δ ι numerus ad δ ζ, numerum, conuertendo igitur (per correlariū 19 quinti.) est sicut quod ex β ν, ad id quod ex θ, sic est δ ι, ad δ ζ, & uterque ipsorum δ ι, ζ, quadratus est, quod igitur ex β ν, ad id quod ex θ, per 9 decimi,) rationem habet quam quadratus numerus ad quadratum numerum, commensurabilis igitur est ε ν, ipsi θ, & β ν, ipsa ν γ, maius potest, eo quod ex θ. Igitur ε ν, ipsa ν γ, maius potest eo quod ex sibi longitudine commensurabili. Et congruens est γ ν, commensurabilis longitudine ipsi α expositæ rationali. Ipsa igitur β γ per tertias diffinitiones) secunda est apotome. Inuenta est igitur secunda apotome ε γ. Quod facere oportebat. Eucli. ex Camp. Propositio 82

82 RESiduum tertium perscrutari.

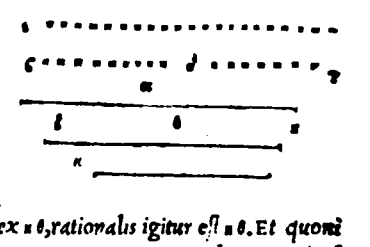
CAMPANVS Residuum tertium sic habetur. Posita ut prius a rationali numeróque e quadrato diuiso in f non quadratum & g quadratū, assumptoq; h numero primo, sit quadratum lineæ a ad quadratum lineæ b c, sicut h ad e, sitq; quadratum lineæ b c ad quadratū lineæ c d, sicut e ad f. eritq; ex diffinitione (de quo si hæsitas consule binomium tertium) linea d b, residuum tertium.

Eucli. ex Zamb. Problema 20 Propositio 87

87 Inuenire tertiam apotomen.

THEON ex Zamb. Exponatur rationalis α, explicentur tres numeri ι, ε γ, γ δ, rationem adinuicem nō habentes quam quadratus numerus ad quadratum numerum. Ipse autē ε γ, ad δ ε rationem habeat, quam quadratus numerus ad quadratū numerū. Fiatq; (per correlariū 6 decimi,) sicut ι ad ε γ, sic quod ex α quadratū ad id quod ex ζ ν, quadratū, sicut uero ε γ ad γ δ, sic quod ex ζ ν. quadratū ad id quod ex ν θ. Quoniam igitur est sicut ι ad ε γ, sic quod ex α, quadratū ad id quod ex ζ ν quadratū, quod igitur ex α, quadratū ei quod ex ζ ν quadrato est cōmensurabile. Quadratū autē ex α, ratiōale est. rationale igitur est & quod ex ζ ν, rationalis igitur est ζ ν. Et quoniā ι, ad β γ, rationem non habet quam quadratus numerus ad quadratum numerū, neque igitur quod ex α, quadratū, ad id quod ex ζ ν, quadratum rationē habet quam quadratus numerus ad quadratum numerū. Incōmensurabilis igitur est (per 9 decimi) α, ipsi ζ ν longitudine. Rursus quoniā est sicut β γ ad γ δ sic quod ex ζ ν, quadratū ad id quod ex ν θ. cōmensurabile igitur est quod ex ζ ν, ei quod ex ν θ. Rationale autem est quod ex ζ ν. rationale igitur quod ex ν θ, rationalis igitur est ν θ. Et quoniam ε γ, ad γ δ, rationē non habet quam quadratus numerus ad quadratum numerum, neq; igitur quod ex ζ ν, ad id quod ex ν θ, rationē habet quā quadratus nūerus ad quadratū numerū. Incōmensurabilis igitur est ζ ν, ipsi ν θ lōgitudine. Et utræq; sunt rationales, ipsæ igitur ζ ν, ν θ, rationales sunt, potentia tantū cōmensurabiles. Apotome igitur est

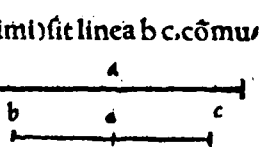

ζ θ

ζ ϐ(per 7s decimi.)Dico quod & tertia. Quoniã enim enim eſt ſicut ϛ ad β γ,ſic quod ex ϛ,quadratũ ad id quod ex ζ ϛ quadratũ,ſicut aũt β γ,ad γ ϐ,ſic quod ex ζ ϛ ad id quod ex ϛ ϐ,ex æquali igitur(per 22 quinti,)ſicut ϛ ad γ ϐ,ſic quod ex ϛ ad id quod ex ϐ ϛ. Sed ϛ ad γ ϐ rationẽ nõ habet quã quadratus nũerus ad quadratũ numerũ. Neq; igitur quod ex ϛ,ad id quod ex ϛ ϐ rationẽ habet quã quadratus numerus ad quadratũ numerũ. Incõmẽſurabilis igitur eſt ϛ ipſi ϛ ϐ lõgitudine. Neutra igitur ipſarum ζ ϛ,ϛ ϐ,cõmenſurabilis eſt longitudine ipſi ϛ expoſitæ rationali. Quo nẽpe maius eſt quod ex ζ ϛ eo quod ex ϛ ϐ,eſto id quod ex ϛ. Quoniã igitur eſt ſicut β γ ad γ ϐ,ſic eſt quod ex ζ ϛ, ad id quod ex ϛ ϐ,conuertendo igitur(per correlariũ 19 quinti)eſt ſicut ϛ γ ad β ϐ,ſic eſt quod ex ζ ϛ. quadratũ ad id quod ex ϛ. At ϛ γ,ad ϛ ϐ rationem habet quã quadratus numerus ad quadratũ numerũ. & quod ex ζ ϛ,igitur ad id quod ex ϛ rationem habet quã quadratus numerus ad quadratũ numerũ,commenſurabilis igitur eſt ζ ϛ,ipſi ϛ longitudine Et ζ ϛ,ipſa ϛ ϐ. maius poteſt,eo quod ex ϛ,ipſa igitur ζ ϛ,ipſa ϛ ϐ,maius poteſt,eo quod ex ſibi commenſurabilt. Et neutra ipſarum ζ ϛ,ϛ ϐ,cõmenſurabilis eſt lõgitudine ipſi ϛ expoſitæ rationali. Igitur (per 5 diffinitiões ζ ϐ,apotome eſt tertia. Inuenta igitur eſt tertia apotome,quod erat agendũ. Eucli.ex Camp. Propoſitio 83

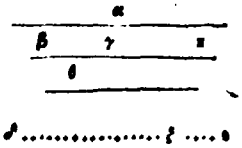
83 Reſiduum quartum inuenire.

CAMPANVS Hic(ſicut in inuentione reſidui primi)ſit linea b c,cõmunicans lineæ a ratiõali poſitæ, numerus autẽ e quadratus,ſit diuiſus in f & g,quorũ ſit uterque nõ quadratus,ſitq; quadratũ lineæ b c,quadratũ lineæ d e,ſicut e ad f,& ſcies ex diffinitione,lineam d b eſſe reſiduum quartũ,ſi eorũ quæ in inuentione binomij quarti didiceras,oblitus nõ fueris. Eucl.ex Zãb. Problema 11 Propoſitio 88

88 Inuenire quartam apotomen.

THEON ex Zãb. Exponatur rõnalis ϛ,& ei lõgitudine cõmẽſurabilis eſto ϛ ζ,rõnalis igitur eſt & ϛ ζ. Exponaturq; (per lẽma ſecũdũ 18 decimi)bini nũeri ϐ ζ,ζ ϛ,ut totus ϐ ϛ ad utrũq; ipſorũ ϐ ζ,ζ ϛ,rõnem nõ habeat quã quadratus nũerus ad quadratũ numerũ. Fiatq; (per correlariũ 6 (ſicut ϐ ϛ ad ζ ϛ,ſic quod ex ϛ quadratũ,cõmẽſurabile igitur eſt(per correlariũ 11 decimi) quod ex ϛ ζ,ei quod ex ζ γ. Rõnale aũt eſt id quod ex β ζ,rõnale igitur & quod ex ζ γ. rõnalis igitur eſt (per 7 diffinit onẽ decimi,) & ζ ϛ. Et quoniã ϐ ϛ ad ϛ ζ,rõnem nõ habet quã quadratus numerus ad quadratũ numerũ,neq; igitur quod ex ϛ ad id quod ex ζ γ rationẽ habet,quã quadratus numerus ad quadratũ numerũ. Incõmẽſurabilis igitur eſt(per 9 decimi,) β ζ,ipſi ζ γ lõgitudine. Et utræq; rõnales ſunt. Ipſæ igitur ϛ ζ, ζ γ, rõnales ſunt potẽtia tantũ cõmenſurabiles. Apotome igitur eſt ϛ γ. Dico quod & quarta. Quo nempe maius eſt quod ex ϛ ζ,eo quod ex ζ γ,eſto (per lẽma 13 decimi.) quod ex ϑ. Quoniã igitur eſt ſicut ϐ ϛ,ad ϛ ζ,ſic eſt quod ex β ζ,ad id quod ex ζ γ,& cõuertẽdo igitur (per correlariũ 18 quinti,) ſicut ϛ ϐ,ad ϐ ζ,ſic quod ex ζ ϛ,ad id quod ex ϑ. Sed ϛ ϐ,ad ϐ ζ,rationẽ nõ habet quã quadratus nũerus ad quadratũ nũerũ,neq; igitur quod ex ζ ϛ ad id quod ex ϑ,rationẽ habet quã quadratus numerus ad quadratũ numerũ. Incommẽſurabilis igitur eſt(per 9 decimi) ϛ ζ,ipſi ϑ lõgitudine,& β ζ,ipſa ζ γ,maius poteſt, eo quod ex ϑ,ipſe igitur ϛ ζ,ipſa ζ γ maius poteſt,eo quod ex ſibi incõmenſurabili,eſtq; tota β ζ,cõmenſurabilis lõgitudine ipſi ϛ rationali expoſitæ. Ipſa igitur ϛ γ,(per 5 diffinitiones apotome eſt quarta. Inuenta igitur eſt quarta apotome. quod faciẽdũ erat. Eucl.ex Cãp. Propoſitio 84

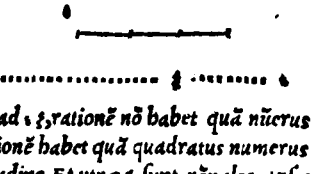
84 Reſiduum quintum demonſtrare.

CAMPANVS Cum reſiduũ quintũ inuenire libuerit,erit linea c d communicans lineæ a rationali poſitæ in lõgitudine,ſicut erat in inquiſitione ſecũdi,& erit quadratus numerus e diuiſus in f & e. quorum neuter quadratus ſicut in præmiſſa. erit quadratũ lineæ c d ad quadratũ b c,ſicut f ad e, ex quibus à diffinitione cõcludere licet(habita ſufficiẽti notitia binomij quinti)lineã d b eſſe reſiduũ quintũ. Eucli.ex Zãb. Theorema 12 Propoſitio 89

89 Inuenire quintam apotomen.

THEON ex Zamb Exponatur ratiõalis ϛ,& ipſi ϛ lõgitudine cõmenſurabilis eſto γ ζ,rõnalis igitur eſt γ ζ. Exponaturq; (per ſecundũ lemma 28 decimi,) bini numeri ϐ ζ,ζ ϛ,ut ϐ ϛ ad utrũq; ipſorũ ϐ ζ,ζ ϛ, rationẽ rurſus non habeat quã quadratus numerus ad quadratũ numerũ. Fiatq; (per correlariũ 6 decimi)ſicut ζ ϛ,ad ϛ ϐ, ſic quod ex ζ γ ad id quod ex ζ ϛ,cõmenſurabile(per 11 decimi,)igitur eſt quod ex γ ζ,ei quod ex β ζ. Rationale autem eſt quod ex γ ζ. rationale & quod ex ζ ϛ,rationalis igitur eſt ϛ ζ. Et quoniam eſt ſicut ϐ ϛ,ad ϛ ζ,ſic eſt quod ex ϛ ζ ad id quod ex ζ γ,at ϐ ϛ,ad ϛ ζ,rationẽ nõ habet quã nũerus quadratus ad quadratum numerũ,neq; igitur quod ex β ζ ad id quod ex ζ γ rationẽ habet quã quadratus numerus ad quadratũ numerũ,incõmenſurabilis igitur eſt(per 9 decimi) ϛ ζ ipſi ζ γ,lõgitudine. Et utræq; ſunt rõnales. Ipſæ

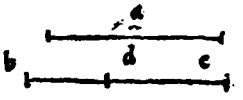

igitur β ι,ι γ,rationales ſunt potentia tantum cõmẽſurabiles. Igitur ς γ,apotome eſt per 73 decimi. Dico quod & quinta. Quo nãque maius eſt id quod ex β ι,eo quod ex ι γ,,eſto id quod ex θ. Quoniã igitur eſt ſicut quod ex ς ι. ad id quod ex ι γ ſic eſt δ ι ad ι ζ,cõuertẽdo igitur (per correlariũ 18 quinti) eſt ſicut ι δ,ad δ ζ,ſic quod ex β ι,ad id quod ex θ. At ι δ,ad δ ζ,rationẽ nõ habet quàm quadratus numerus ad quadratũ numerum,neque igitur quod ex ς ι,ad id quod ex ι θ,rationem habet quam quadratus numerus ad quadratum numerum. Incõmenſurabilis (igiturper 9 decimi) ς ι,ipſi θ,longitudine. Ipſa quę ι ς, ipſa ι γ,maius poteſt eo quod ex θ. Ipſa igitur ι ς,ipſa ι γ maius poteſt,eo quod ex ſibi long tudine incommenſurabili, & congruens eſt longitudine commenſurabilis ipſi α expoſitæ rationali. Ipſa igitur β γ,apotome eſt quinta. Inuenta igitur eſt apotome quinta. Quod oſtendendum fuerat.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 85

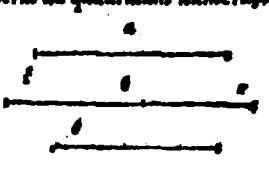
85 RESIDUUM ſextũ demum præſto ſit reperire.

CAMPANVS. Reſiduum ſextum ſic reperitur. Erit ut prius linea a rationalis poſita, & c numerus quadratus diuiſus in f & g non quadratos. & erit h numerus primus. Et quadratũ lineæ a ad quadratum lineæ b c, ſicut h ad e, at uero quadratũ lineæ b c, quadratũ c d, ut e ad f, eritq; ex diffinitione linea d b, reſiduum ſextum. Cui ſi non plane animus tuus aſſenſerit, exerceri te conuenit in inuentione binomij ſexti.

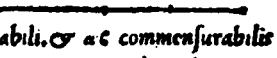

90 Inuenire ſextam apotomen.

THEON ex Zamb. Exponatur rationalis α, & tres numeri ι, ς γ, γ δ, rationem non habentes adinuicem quã quadratus numerus ad quadratum. Inſuperq; & β γ, ad β δ rationem non habeat quam quadratus numerus ad quadratum numerum. Fiatq; (per correlarium 6 decimi) ſicut ι ad ς γ, ſic quod ex α ad id quod ex ζ ι, ſicut autẽ β γ ad γ δ, ſic quod ex ζ ι ad id quod ex ι θ. Quoniam igitur eſt ſicut ι ad ς γ, ſic eſt quod ex α ad id quod ex ζ ι, cõmenſurabile igitur eſt (per 6 decimi,) quod ex α ei quod ex ζ ι, rationale autẽ quod ex α rationale igitur eſt & id quod ex ζ ι, rationalis igitur eſt & ζ ι. Et quoniã ι ad β γ rationẽ nõ habet quã quadratus numerus ad quadratũ numerũ, neq; igitur quod ex α ad id quod ex ζ ι, rationẽ nõ habet quã quadratus nũerus ad quadratũ numerũ. Incõmẽſurabilis igitur eſt (per 9 decimi) α ipſi ζ ι longitudine. Rurſus quoniã eſt ſicut ς γ, ad γ δ, ſic quod ex ζ ι ad id quod ex ι θ, commenſurabile igitur eſt (per 6 decimi) quod ex ζ ι, ei quod ex ι θ, rationale autẽ eſt quod ex ζ ι, ratiõale igitur eſt, & quod ex ι θ, rationalis igitur & ι θ. Et quoniã ς γ ad γ δ rationẽ non habet quã quadratus numerus ad quadratum numerũ, neque igitur quod ex ζ ι, ad id quod ex ι θ, rationem habet quã quadratus numerus ad quadratum numerum, incõmẽſurabilis igitur eſt (per 9 decimi,) ζ ι, ipſi ι θ longitudine. Et utr æq; rationales. Ipſæ igitur ζ ι, ι θ, rationales ſunt potentia tantum cõmenſurabiles. Igitur ζ θ apotome eſt. Dico iam quod & ſexta. Quoniam enim eſt ſicut ι ad β γ ſic quod ex α ad id quod ex ζ ι, ſicutq; ς γ ad γ δ ſic quod ex ζ ι ad id quod ex ι θ, ex æquali igitur (per 22 quinti) eſt ſicut ι ad γ δ, ſic quod ex α ad id quod ex ι θ. At ι ad γ δ rationem

non habet quam quadratus numerus ad quadratum numerum. Neque igitur quod ex α, ad id quod ex θ ι, rationẽ habet quã quadratus numerus ad quadratũ numerũ. Incõmenſurabilis igitur eſt (per 9 decimi) α, ipſi ι θ lõgitudine, & neutra ipſarũ ζ ι, ι θ, cõmenſurabilis eſt longitudine ipſi α expoſitæ rationali. Quo nempe maius eſt quod ex ζ ι, eo quod ex ζ θ, eſto quod ex α. Quoniam enim eſt ſicut ς γ ad γ δ, ſic quod ex ζ ι ad id quod ex ι θ, conuertẽdo igitur (per correlarium 18 quinti) eſt ſicut β γ ad ς δ ſic eſt quod ex ζ ι, ad id quod ex α. At γ β, ad β δ rationem non habet quam quadratus numerus ad quadratum numerum, neque igitur quod ex ζ ι, ad id quod ex α rationem habet quam quadratus numerus ad quadratum numerũ. Incõmenſurabilis igitur eſt ζ ι ipſi α longitudine. Et ζ ι, ipſa ι θ maius poteſt, eo quod ex α Igitur ζ ι, ipſa ι θ maius poteſt eo quod eſt ſibi longitudine incõmenſurabili, & utraque ipſarũ ζ ι, ι θ, incommenſurabilis eſt lõgitudine ipſi α expoſitæ rationali. Ipſa igitur ζ θ, apotome eſt ſexta. Inuenta igitur eſt apotome ſexta ζ θ, quod erat agendum. Sit prædictarum ſex apotomarum inuentionis oſtenſio conciſior. Deturq; ut inueniatur prima. Exponatur ex binis nominibus prima α γ, cuius maius nomen ſit α ς, & ab ipſa quidem α ς, auferatur ipſi quidem ς γ, æqualis ς δ.

Ipſæ igitur α β, ς γ, hoc eſt α β, ς δ, rationales ſunt potentia tantum commenſurabiles, & α β, ipſa ς γ, hoc eſt ipſa ς δ, maius poteſt, eo, quod ex ſibi incommenſurabili, & α ς commenſurabilis eſt expoſitæ rationali longitudine. Igitur α δ prima eſt apotome. Similiter iam & reliquas apotomas inuenicmus eas quæ ex binis nominibus* in numeros exponentes.

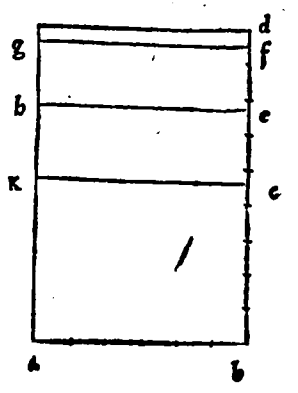
*ὀνομάτων pari numero, id eſt eiuſdem ordinis

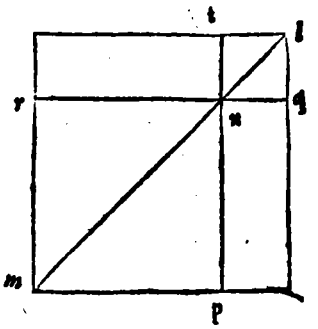
Eucli. ex Camp. Propoſitio 86

86 SI fuerit ſuperficies linea rationali reſiduo primo contenta. latus eius tetragonicum neceſſe eſt eſſe reſiduum.

CAMPANVS. Sit ſuperficies a c contenta linea rationali a b & reſiduo primo

mo b c,dico latus tetragonicum ſuperficiei a c,eſſe reſiduum. Adiungatur enim ad lineam b c,linea c d,ſitq; illa cuius detractione b c fuit reſiduum primum. Eritq; ex diffinitione,b d rationalis ex longitudine,& c d in potentia tãtum,b d quoque erit potẽtior d c,in quadrato lineæ ſecum cõmunicantis in longitudine. Diuidatur igitur d c per æqualia in e,& tota b d diuidatur ea conditione in f,quod inter b f & f d ſit e d medio loco proportionalis,eritq; ex ſecunda parte 15 b f communicans in longitudine f d,per 9 igitur utraque earum cõmunicat cũ tota linea b d,quare per diffinitionẽ ambæ ſunt rationales in longitudine. Ducantur itaq; lineæ f g, e h, & c k,æquidiſtantes a b,eritq; per 15 utraque duarum ſuperficierum a f & g d,rationalis. Sit quadratũ ergo l m,æquale ſuperficiei a f,eritq; rationale,& latus eius rationale in potẽtia. Intra illud quadratũ protracta diagonali linea l m,deſcribatur quadratum l n,æquale ſuperficiei g d,erit que ipſum rationale,& eius latus ratiõale in potẽtia. protrahantur autem duæ lineæ m p,q n,æquidiſtanter lateribus totalis quadrati. Dico ergo quadratũ p r eſſe æquale ſuperficiei a c,& eius latus quod eſt n p eſt reſiduum. Cum enim linea d e ſit ex hypotheſi medio loco proportionalis inter b f & f d,erit ex prima ſexti ſuperficies h d medio loco proportionalis inter duas ſuperficies a f & g d,ideoq; & inter duo quadrata l m & n l. Cũq; ex prima ſexti ſit ſuperficies l p medio loco proportionalis inter eadem duo quadrata,erit l p æqualis d h,& etiam h c. Et quia quadratum l n eſt æquale g d,erit t r æquale g e, totus itaque gnomo circũſcriptus quadrato m n,eſt æqualis c g. Et quia l m erat æquale a f,relinquitur m n æquale a c. Quod autem n p latus quadrati m n ſit reſiduũ,ſic colligo. Eſt enim utraque duarũ p t & t n rationalis in potentia,eo quod utrunque quadratum l m & n l eſt rationale,unaque earum eſt incommenſurabilis alij per primam ſexti & 10 huius, eo quod quadratum l m eſt incommenſurabile l r ſuperficiei,ſicut ſuperficies a f ſuperficiei h d. De quibus manifeſtum eſt quod ipſæ ſunt incommenſurabiles,eſt enim per primã ſexti una earum ad alteram,ſicut linea b f quæ eſt rationalis in longitudine ad lineam d e quæ eſt rationalis in potentia tantum,ex 65 igitur linea p n,quæ poteſt in ſuperficiem a c,eſt reſiduum. Et hoc eſt quod intendimus.

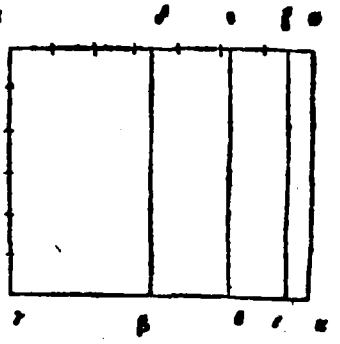

Euclid. ex Zamb. Theorema 67 Propoſitio 91

91 **Si areola comprehendatur ſub rationali & apotome prima, quæ areolã poteſt apotome eſt.**

THEON ex Zamb. *Cõprehendatur etenim areola α β, ſub rationali α γ, & apotome prima α δ. Dico quod ipſam α β areolã potens, apotome eſt. Quoniã apotome eſt α δ, eſto eidẽ cõgruens (per 79 decimi) δ ν. Ipſæ igitur α ν, δ ν, rationales ſunt potentia tantũ commenſurabiles. & tota α ν, (per 3 diffinitiones) commenſurabilis eſt ipſi α γ, expoſitæ rationali, & α ν, ipſa ν δ, (per 75 decimi,) maius poteſt eo quod ex ſibi lõgitudine commenſurabili. Si igitur (per 25 ſexti) quartæ parti eius quod ex δ ν æquũ ad ipſam α ν cõparetur deficiẽs forma quadrata, in cõmẽſurabilia ipſam (per 17 decimi) diuiſerit. Secetur (per 10 primi) δ ν bifariã in ι, & ei quod ex ι ν, æquũ ad ipſam α ν cõparetur (per 28 ſexti,) deficiẽs forma quadrata, ſitq; quod ſub α ξ, ξ ν, cõmẽſurabilis igitur eſt α ξ, ipſi ξ ν. Et per ι, ξ, ν, ſigna, (per 31 primi) ipſi α γ, paralleli excitẽtur ι θ, ξ ι, ν κ. Et quoniã cõmenſurabilis eſt α ν ipſi ξ ν, longitudine, & α ν igitur utriq; ipſarũ α ξ, ξ ν, cõmenſurabilis eſt lõgitudine. Sed α ν cõmenſurabilis eſt ipſi α γ, & utraque igitur ipſarum α ξ, ξ ν, commenſurabilis eſt longitudine ipſi α γ, & rationalis eſt α γ, rationalis igitur eſt & utraq; ipſarum α ξ, ξ ν, quare & utrunque ipſorum α ι, ξ ν, rationale eſt. Et quoniam commenſurabilis eſt δ ι, ipſi ι ν, & δ ν, igitur utriq; ipſarũ δ ι. ι ν, lõgitudine cõmenſurabilis eſt. Rationalis aũt eſt δ ν, & ipſi α γ lõgitudine incõmenſurabilis, ratiõalis igitur eſt & utraq; ipſarũ δ ι, ι ν, & ipſi α γ, lõgitũdine incõmenſurabilis, utrũq; igitur ipſorũ δ θ. ι κ, mediũ eſt. Apponatur lã, ipſi quidẽ α ι, æquũ quadratũ λ μ, ipſi aut ẽ ι ν, æquum auferatur communẽ ipſi λ μ angulum habẽs eũ qui ſub λ ο, ο π, ſitq; π ξ, circa eundem igitur dimetientẽ ſunt (per 26 ſexti,) ipſa λ μ, π ξ, quadrata, ſit eorũ dimetiens ρ ξ, ac deſcribatur figura. Quoniã certe rectangulum cõprehenſum ſub α ξ, ξ ν, æquum eſt ei quod ex ι ν, quadrato,*

eſt

est igitur (per 17 sexti) sicut α ℓ ad ϛ ν, sic ϛ ν ad ξ ν. Sed sicut quidem α ξ, ad ϛ ν, sic (per 1 sexti,) α ι, ad α ϛ ν, sicut autẽ ϛ ν ad ζ ν, sic est ϛ ν, ad ν ξ. Ipsorum igitur α ι, ν ζ, medium proportionale est ϛ ν, est autem ipsorum λ μ, ν ξ, medium proportionale, ν μ, sicut in præcedentibus patuit (per lemma 55 decimi,) & α ι, ipsi quidem λ μ quadrato æquum est, at ν ξ, ipsi ν ξ, & ϛ ν igitur, ipsi μ ν est æquale, Sed ϛ ν, (per 36 primi) ipsi ϝ θ est æquale, & μ ν, ipsi λ ξ. Igitur Λ ν. æquum est ipsi ν φ χ, gnomoni, & ipsi ν ξ. Est autẽ & α ν æquũ ipsis λ μ, ν ξ, quadratis. Reliquũ igitur α ϛ, (per 43 primi) æquũ est ipsi σ τ, hoc est ei quod ex λ ν quadrato; Quod igitur ex λ ν quadratũ, ipsi α β, æquũ est. Ipsa igitur λ ν. ipsam α β areolam potest. Dico quod & λ ν apotome est. Quoniã enim rõnalia sunt α ι, ν ν, & æqualia sunt ipsis λ μ, ν ξ, & utrũq; igitur ipsorũ λ μ, ν ξ, rationale est, hoc est quod ex utraq; ipsarũ λ ο, ο ν, & utraq; igitur ipsarũ λ ο, ο ν, rõnalis est. Rursus quoniã ϝ θ mediũ est, & ipsi λ ξ, est æquale mediũ igitur est λ ξ. Et quoniã λ ξ mediũ est, & ν ξ rõnale, incõmẽsurabile igitur est λ ξ, ipsi ν ξ. Sicut autẽ λ ξ ad ν ξ, sic est λ ο ad ο ν. Incõmẽsurabilis igitur est (per 11 decimi) λ ο, ipsi ο ν longitudine. Et utræq; rationales, ipsæ igitur λ ο, ο ν, rationales sunt potentia tantum commensurabiles. Apotome igitur est (per 73 decimi,) λ ν & ipsam α ϛ areolam potest. Quæ igitur ipsam α ϛ areolam potest apotome est. Si areola igitur cõprehẽdatur sub rationali & apotome prima, quæ areolam potest apotome est. Quod erat ostendendum.

Eucl. ex Zamb. Propositio 87

Si superficies aliqua linea rationali residuoq; secundo continea/tur, linea in eandem potens erit residuum mediale primum.

CAMPANVS In hac quoque argue sicut in præmissa ex diffinitione re sidui secundi & secunda parte 15 & nona & decimanona & 15 & 69.

Eucl. ex Zãb. Theorema 68 Propositio 92

92 Si areola comprehensa fuerit sub rationali & apotome secunda quæ areolam potest mediæ apotomæ est prima.

THEON ex Zamb. Areola namque α ϛ, cõprehendatur sub rationali α γ, & se/cunda apotomæ α ϝ. Dico quod quæ α ϛ. areolam potest, mediæ apotome est prima. Esto enim (per 79 decimi) ipsi α ϝ congruens ϝ ν. Ipsæ igitur α ν, ν ϝ, rationales sunt potentia tantũ commensurabilis (per 5 diffinitiones,) & ipsa ϝ ν, congruens, cõmen/surabilis est ipsi α γ, expositæ rationali, ipsa uero α ν tota ipsa congruente ν ϝ maius potest eo quod ex sibi commẽsurabili, Quoniã igitur ipsa α ν plus quàm ν ϝ potest eo quod ex sibi commensurabili longitudine. Si igitur quartæ parti eius quod ex ν ϝ, æquũ ad ipsam α ν. cõparetur (per 28 sexti) forma deficiens quadrata, ipsam dirimet in cõmensurabilia (per 17 decimi. Secetur (per 10 primi) nẽpe ϝ ν, bifariam in ϛ, & ei quod ex ϛ ν, æquum ad ipsam α ν, cõparetur forma deficiẽs & quadrata, sitq; quod sub α ξ, ξ ν, commensurabilis igitur est α ξ, ipsi ξ ν, longitudine. Et per ipsa ϛ, ζ, ν. signa. (per 31 primi) ipsi α γ, parallelli excitentur ϛ θ, ζ ι, ν κ. Et quoniam (per 15 decimi,) α ξ, ipsi ξ ν, longitudine commensurabilis est, & α ν igitur utriq; ipsarum α ζ, ξ ν, lon/gitudine cõmensurabilis est. Rationalis autem est α ν, & ipsi α γ, longitudine incõmẽsurabilis, & utraq; igitur ipsarũ α ζ, ζ ν, ratiõalis est, & ipsi α γ lõgitu dine incommensurabilis, utrũq; ig tur ipsorũ α ι, ξ ν, medium est. Rursus quo niam commensurabilis est ϝ ϛ ipsi ϛ ν, & ϝ ν, igitur (per 6 decimi, & per 15 decimi) utrique ipsarũ ϝ ϛ, ϛ ν, cõmensurabilis est. Sed ϝ θ, ipsi α γ longitudi/ne commensurabilis est. Rationalis igitur est utraque ipsarũ ϝ ϛ, ϛ ν, & ipsi α γ lõgitudine cõmensurabilis, igitur & utrũq; ipsorum ϝ θ, ϛ ν, (per 19 decimi, rationale est. Constituatur ergo (per 14 secundi) ipsi quidẽ α ι æquum qua/dratum λ μ, ipsi autẽ ξ ν æquũ auferatur ν ξ, circa cundẽ existens angulũ ipsi λ μ qui sub λ ο μ. Circa eũdem igitur dimetientem sunt ipsa λ μ, ν ξ, quadrata. Esto (per 26 sexti) ipsorum dimetiens ο ρ, & describatur figura. Quoniã nem pe ipsa α ι, ξ ν, media sunt, & adinuicem cõmensurabilia, & eis quæ ex λ ο, ο ν, sunt æqualia. & quæ igitur ex λ ο, ο ν. media sunt, & ipsæ λ ο, ο ν. igitur mediæ sunt potentia tantũ commensurabiles. Et quoniam quod sub α ξ, ζ ν,

æquum

æquũ eſt ei quod ex ϛ n, eſt igitur ſicut α ξ, ad ϛ n, ſic ϛ n, ad ξ n. Sed ſicut quidẽ α ξ ad ϛ n, ſic α ι, ad ϛ n, ſicut aũt ϛ n, ad ξ n, ſic ϛ n, ad ξ n. Ipſorũ igitur α ι, ξ n. mediũ proportiõale eſt ϛ n. Sed ipſorũ λ μ, ν ξ, quadratorũ, mediũ proportiõale eſt (per lẽma 53 decimi,) μ ν, & α ι quidẽ æquũ eſt ipſi λ μ, & ξ n ipſi ν ξ. Igitur μ ν, ipſi ϛ n, æquũ eſt, Sed ipſi quidẽ ϛ n, æquũ eſt ♂ θ, at μ ν, ipſi λ ξ (per 36 primi) eſt æquale. Totũ igitur ♂ n. æquũ eſt ipſi ν φ χ, gnomoni & ipſi ν ξ. Quoniã ergo totũ α n, æquũ eſt ipſis λ μ, ν ξ, quorũ ♂ n æquũ eſt ipſi ν φ χ gnomoni & ipſi ν ξ, reliquũ igitur α β ipſi σ τ, eſt æquale. Hoc eſt, ei quod ex λ ν: quod igitur ex λ ν, ipſi α ϛ, areolæ æquum eſt, ipſam igitur α β areolam, ipſa λ ν poteſt. Dico quod λ ν mediæ apotomæ eſt prima. Quoniã enim ϛ α rationale eſt, & ipſi ο μ æquale hoc eſt ipſi λ ξ, rationale igitur eſt λ ξ, hoc eſt id quod ſub λ ϛ, ο ν, (per conſtructionem.) Oſtenſum autem eſt, quod ν ξ medium eſt. Igitur λ ξ, ipſi ν ξ, eſt incommenſurabile. Sicut autẽ λ ξ ad ν ξ, ſic λ ο, ad ο ν. Ipſæ igitur λ ο, ο ν, lõgitudine ſunt incõmenſurabiles. Ipſæ igitur λ ο, ο ν, mediæ ſunt potentia tantum commenſurabiles, rationale comprehendentes. Ipſa igitur λ ν. mediæ apotomæ eſt prima (per 74 decimi.) Et ipſam α β poteſt areolã. Igitur quæ ipſam α ϛ areolã poteſt, mediæ apotomæ eſt prima. Si areola igitur comprehenſa fuerit, & quæ ſequuntur reliqua, quod erat oſtendendum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 88

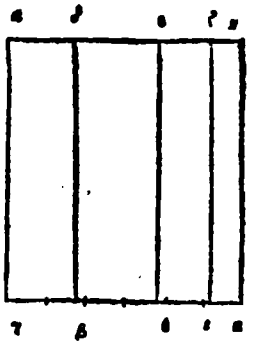
88 Si linea rationali reſiduoq; tertio ſuperficies contineatur, erit linea ſuper eam potens reſiduum mediale ſecundum.

CAMPANVS Priori demonſtrationi inſiſte. & facile concludes propoſitũ ex diffinitione reſidui tertij & ſecunda parte 11 & 9 & 19 & 70.

Eucli. ex Zamb. Theorema 69 Propoſitio 93

93 Si areola comprehendatur ſub rationali & apotome tertia, quæ areolã poteſt mediæ apotomæ eſt ſecunda.

THEON ex Zamb. Areola enim α ϛ, comprehendatur ſub rationali α γ, & apotome tertia α ♂. Dico quod quæ ipſam α ϛ, areolã poteſt, mediæ apotomæ eſt ſecunda. Eſto enim (per 79 decimi,) ipſi α ♂ congruens ♂ n, ipſæ igitur α n, n ♂, rationales ſunt potentia tantũ cõmenſurabiles, & neutra ipſarum α n, n ♂, ipſi α γ, expoſitæ rationali cõmenſurabilis eſt longitudine. At (per 87 decimi, tota α n, ipſa ♂ n, cõgruente maius poteſt, eo quod ex ſibi commenſurabili. Si igitur quartæ parti eius quod ex ♂ n, æquũ ad ipſam α n, apponatur forma deficiens quadrata, in incommẽſurabilia (per 18 decimi) ipſam diuiſerit, ſeceiur (per 10 primi.) nẽpe ♂ n bifariã in ε, & (per 15 ſexti) ei quod ex ϛ n, æquũ ad ipſam α n, cõparetur forma deficiens quadrata, ſitq; quod ſub α ξ, ι n. Excitẽturq; (per 31 primi) per ι, ξ, n, ſigna, ipſi α γ, paralleli ϛ θ, ξ ι, n n, cõmenſurabiles igitur ſunt α ξ, ξ n, cõmenſurabile igitur eſt & α ι ipſi ξ n. Et quoniã α ξ, ξ n, cõmẽſurabiles ſunt lõgitudine, & α n, igitur (per parabolẽ) utriq; ipſarũ α ξ, ξ n, cõmenſurabilis eſt lõgitudine. Rationalis autẽ eſt α n, & ipſi α γ, longitudine incommenſurabilis, & utraque igitur ipſarũ α ξ, ξ n, rationalis eſt, & ipſi α γ, lõgitudine incommenſurabilis, & utrũque igitur ipſorũ α ι, ξ n, (per 21 decimi,) medium eſt. Rurſus quoniam cõmenſurabilis eſt ♂ ipſi ϛ n, lõgitudine, & ♂ n, igitur utriq; ipſarũ ♂ ι, ϛ n, lõgitudine cõmẽſurabilis eſt (per 16 decimi.) Rationalis autẽ eſt n ♂. & ipſi α γ, lõgitudine incõmẽſurabilis, rationalis igitur eſt & utraq; ipſarũ ♂ ι, ϛ n, & ipſi α γ, lõgitudine incõmenſurabilis. Vtrũq; igitur ipſorũ ♂ θ, ϛ n. (per 21 decimi,) mediũ eſt. Et quoniã α n, n ♂. potentia tantum ſunt cõmenſurabiles, incõmenſurabilis igitur eſt longitudine α n, ipſi n ♂. Sed α n, ipſi quidẽ α ξ longitudine cõmenſurabilis eſt, & ♂ n, ipſi ϛ n, incõmenſurabilis igitur eſt α ξ, ipſi ϛ n longitudine. Sicut aũt α ξ, ad ϛ n, ſic α ι ad ϛ n, incõmẽſurabile igitur eſt α ι, ipſi ϛ n. Cõſtituatur igitur (per 14 ſecũdi,) ipſi quidẽ α ι æquũ quadratũ λ μ, ipſi aũt ξ n. æquũ auferatur ν ξ, circa eundẽ exiſtẽs angulũ cũ μ λ. Circa igitur eundẽ dimetientẽ, ſunt λ μ, & ν ξ, eſto (per 26 ſexti) ipſorũ dimetiens ο ρ, deſcribaturq; figura. Quoniam igitur quod ſub α ξ, ξ n, æquũ eſt ei quod ex ϛ n. eſt igitur (per 17 ſexti) ſicut α ξ, ad ϛ n, ſic ϛ n ad ξ n. Sed ſicut quidem α ξ ad ϛ n, ſic eſt α ι ad ϛ n, ſicut autem ϛ n ad ξ n, ſic eſt ϛ n, ad ξ n, & ſicut igitur α ι ad ϛ n, ita ϛ n ad ξ n. Ipſorũ igitur α ι, ξ n, mediũ proportionale eſt ϛ n, eſt autẽ (per lẽma 53 decimi,) ipſorũ λ μ, ν ξ, quadratorũ, mediũ proportionale μ ν, & α ι, æquũ eſt ipſi λ μ, & ξ n, ipſi ν ξ. Et ϛ n igitur, æquũ eſt ipſi μ ν. Sed μ ν. ipſi λ ξ, eſt æquale, & ϛ n, ipſi ♂ θ, æquum eſt (per 26 primi, & totã igitur, ♂ n, æquũ eſt ipſi ν φ χ, gnomoni & ipſi ν ξ. Eſt aũt & α n. æquũ ipſis λ μ, ν ξ, reliquũ igitur α ϛ, æquũ eſt ipſi σ τ, hoc eſt ei quod ex λ ν quadrato. Igitur ipſa λ ν, ipſam α β, areolã poteſt. Dico iam quod λ ν mediæ apotomæ eſt ſecũda. Quoniã enim oſtẽſum eſt quod α ι, ξ n, media ſũt & æqualia eis quæ ex λ ο, ο ν, mediũ igitur eſt (per correlarium 23 decimi, & utrũq; ipſorũ quæ ex λ ο, ο ν, media igitur eſt utraq; ipſarũ λ ο, ο ν. Et quoniam α ι ipſi ξ n, cõmẽſurabile eſt, igitur quod ex λ ο, ei quod ex ο ν, cõmẽſurabile eſt. Rurſus quoniã oſtẽſum eſt quod α ι, ipſi ϛ n incõmẽſurabile eſt, incõmẽſurabile igitur eſt λ μ ipſi μ ν, hoc eſt quod ex λ ο, ei quod ſub λ ο, ο ν, quare & λ ο, incõmẽſurabilis eſt lõgitudine ipſi ο ν. Ipſæ igitur λ ο, ο ν, mediæ ſunt potẽtia tantũ cõmẽſurabiles. Dico iã quod & mediũ cõprehẽdunt. Quoniã patuit quod ϛ n, mediũ eſt, & ei eſt æquale quod ſub λ ο, ο ν, mediũ igitur (per correlariũ 23 decimi,) eſt & quod ſub λ ο, ο ν. Quare ipſæ λ ο, ο ν, mediæ ſunt potentia tantũ commenſurabiles medium compre hendentes. Ipſa igitur λ ν mediæ apotomæ eſt ſecunda (per 75 decimi,) & ipſam poteſt α ϛ. Quæ igitur ipſam α β, areolam poteſt, mediæ apotomæ eſt ſecũda. Quod oſtendere oportuit.

Eucli.

Eucli.ex Camp. Propoſitio 89

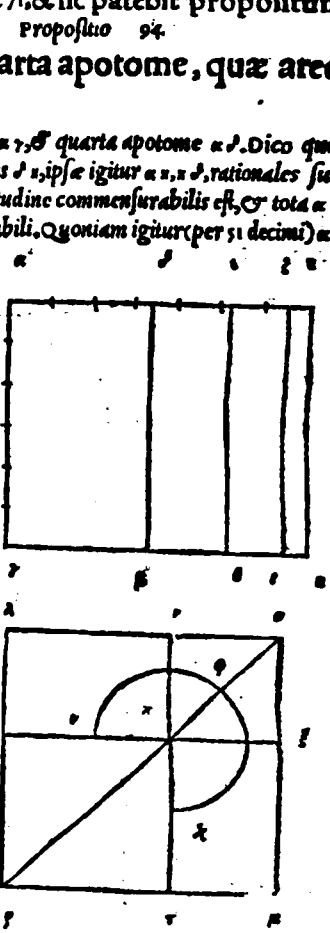
89 SI fuerit ſuperficies linea rationali reſiduoq; quarto contenta, linea ſuper eam potens erit linea minor.

CAMPANVS In hac quoq; nõ aliter procedas quàm prius, facile erit ibi propoſitum concludere, ſi præmiſſam non deſpicis. ex diffinitione reſidui quarti & ſecunda parte 14 & 9 & 19 & 15 & 71, & ſic patebit propoſitum.

Eucli.ex Zamb. Theorema 70 Propoſitio 94.

94 Si areola comprehendatur ſub rationali & quarta apotome, quæ areolam poteſt minor eſt.

THEON ex Zãb. Areola nãque α ϛ, comprehendatur ſub rationali α γ, & quarta apotome α δ. Dico quod quæ α β areolã poteſt, minor eſt. Sit enim (per 80 decimi,) ipſi α δ congruens δ ν, ipſæ igitur α ν, ν δ, rationales ſunt potentia tantum commenſurabiles, & α ν, ipſi α γ, expoſitæ rationali longitudine commenſurabilis eſt, & tota α ν, ipſa δ ν congruente maius poteſt eo quod ex ſibi longitudine incommenſurabili. Quoniam igitur (per 51 decimi) α ν ipſa ν δ maius poteſt eo quod ex ſibi cõgitudine incommẽſurabili, ſi igitur

quartæ parti eius quod ex δ ν, æquum ad ipſam α ν, comparetur (per 28 ſexti,) forma deficiens quadrata, in incommenſurabilia (per 18 decimi,) ipſam diuiſerit. Secetur (per 10 primi) igitur δ ν, bifariam in ϛ, & ei quod ex ϛ ν, (per 28 ſexti,) æquum ad ipſam α ν cõparetur forma deficiens quadrata, ſitq; quod ſub α ξ, ξ ν, incommenſurabilis igitur eſt longitudine α ξ, ipſi ξ ν. Excitentur igitur (per 31 primi) per ϛ, ξ, ν, ſigna. paralleli ipſis α γ, β δ, ſintq; ϛ θ, ξ ι, ν κ. Quoniã igitur rationalis eſt α ν, & ipſi α γ, longitudine commenſurabilis, rationale igitur eſt totum α ν. Rurſus quoniã commenſurabilis eſt δ ν ipſi α γ longitudine, & utræq; ſunt rationales, mediũ igitur eſt δ ν, (per 21 decimi.) Rurſus quoniã incommenſurabilis eſt α ξ, ipſi ξ ν longitudine, incommenſurabile igitur eſt (per 9 decimi) & α ι ipſi ξ ν. Conſtituatur igitur (per 14 ſecundi) ipſi quidem α ι æquum quadratũ λ μ, ipſi autem ξ ν, æquum auferatur ν ξ. Ad eundem exiſtens ipſi λ μ, angulum qui ſub λ ο μ, circa igitur eundem dimetientem ſunt, (per 26 ſexti,) ipſa λ μ ν ξ, quadrata. Sit ipſorũ dimetiens ο ρ, deſcribaturq; figura. Quoniã igitur quod ſub α ξ, ξ ν, æquũ eſt ei quod ex ϛ ν, proportionaliter igitur eſt (per 17 ſexti) ſicut α ξ, ad ϛ ν, ſic ϛ ν, ad ξ ν. Sed ſicut quidem α ξ ad ϛ ν, ſic α ι ad ϛ ν, ſicut autem (per 1 ſexti) ϛ ξ, ad ξ ν, ſic ϛ κ, ad ξ ν. Ipſorũ igitur α ι, ξ ν, medium proportionale eſt ϛ κ. Ipſorũ autẽ λ μ, ν ξ, quadratorũ (per lẽma 53 decimi medium proportionale eſt μ ν, & α ι, æquum eſt ipſi λ μ, & ξ ν, ipſi ν ξ, & ϛ ν, igitur, ipſi μ ν eſt æquale. Sed ipſi quidem ϛ ν, æquũ eſt δ θ, ipſi autem μ ν, æquum eſt λ ξ. Totum igitur δ ν, æquũ eſt ipſi υ φ χ, gnomoni, & ipſi ν ξ. Quoniã igitur α ν, totum æquũ eſt ipſis λ μ, ν ξ, quadratis, quorũ δ ν, æquũ eſt ipſi υ φ χ, gnomoni & ipſi ν ξ quadrato, reliquum igitur α ϛ, (per 2 cõmunẽ ſententiã) æquũ eſt ipſi σ τ, hoc eſt ei quod ex λ ν, quadrato. Igitur λ ν, ipſam α ϛ, areolam poteſt, Dico quod λ ν irrationalis eſt, appellata minor. Quoniã enim α ν rationale eſt, & eis eſt æquale quæ ex λ ο, ο ν, ſunt quadratis, conflatum igitur ex iis quæ ex λ ο, ο ν, rationale eſt (per diffinitionẽ.) Rurſus quoniã δ ν mediũ eſt, & δ θ, æquũ eſt ei quod bis ſub λ ο, ο ν, quod igitur bis ſub λ ο, ο ν, medium eſt. Et quoniã patuit quod α ι, ipſi ξ ν. eſt incommenſurabile: incõmenſurabile igitur eſt (per 11 decimi) quadratum quod ex λ ο, ei quod ex ο ν quadrato. Ipſæ igitur λ ο, ο ν, (per 76 decimi) potentia ſunt incõmenſurabiles, efficientes conflatum quidem earum quadratis rationale, quod uero bis ſub ipſis medium. Ipſa igitur λ ν, irrationalis eſt appellata minor, & ipſam areolam α ϛ poteſt. Quæ igitur ipſam α β areolam poteſt minor eſt. Quod erat oſtendendum.

Eucli.ex Camp. Propoſitio 90

90 SI fuerit linea rationali reſiduoq; quinto ſuperficies contẽta, latus eius tetragonicũ, erit cũ rationali componens mediale.

CAMPANVS Nitere præmiſſa argumentatiõe ex diffinitione reſidui quinti & ſecunda parte 14 & 9 & 19 & 15 & 72, quod propoſitũ eſt concludere.

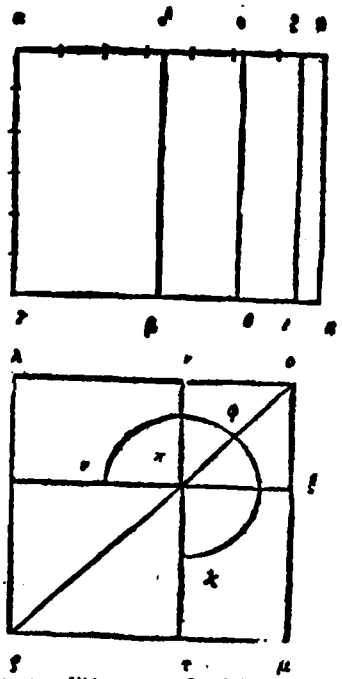
Eucli.ex Zamb. Theorema 71 Propoſitio 95

95 Si areola comprehendatur ſub rationali & quinta apotome, quæ areolam poteſt, eſt quæ cum rationali medium totum conficit.

THEON ex Zamb. Areola etenim α ϛ, comprehendatur ſub rationali α γ, & quinta apotome α δ. Dico quod

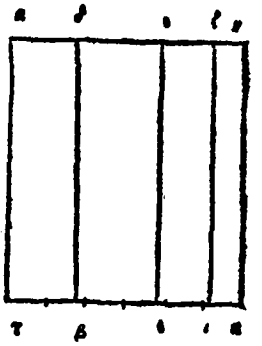
quæ

quæ ipſam areolam α β poteſt, eſt quæ cum rationali medium totum conficit. Sit nãq; (per 79 decimi) ipſi α ♂ congruens ♂ ν, ipſæ igitur α ν, ν ♂, (per 80 decimi,) rationales ſunt potentia tantum commenſurabiles, & cõgruens ν ♂, cõmenſurabilis eſt longitudine ipſi α γ, expoſitæ rationali. Et tota α ν, congruente ♂ ν maius poteſt eo quod ex ſibi incommenſurabili. Si igitur (per 25 ſexti) quartæ parti eius quod ex ♂ ν, æquũ ad ipſam α ν, (per 17 decimi) comparetur deficiens forma quadrata, in incommenſurabilia ipſam diuidet. Secetur igitur (per 10 primi,) ♂ ν, bifariã in ϛ ſigno, & ei quod ex ϛ ν, (per 18 decimi, æquum ad α ν, cõparetur forma deficiens quadrata, ſitq; quod ſub α ξ, ξ ν. Incommenſurabilis igitur eſt (per 9 & 14 decimi) α ξ, ipſi ξ ν longitudine. Excitenturq; (per 31 primi) per ϛ, ξ, ν, ſigna ipſi α γ paralleli ϛ θ, ξ ι, ν κ. Et quoniã α ν ipſi α γ longitudine eſt incõmenſurabilis, & utræq; ſunt ratiõales, mediũ igitur eſt α κ. Rurſus quoniã ♂ ν eſt ratiõalis, & ipſi α γ lõgitudine cõmẽſurabilis, rationale igitur eſt ♂ κ. Conſtituatur igitur (per 14 ſecundi, ipſi quidẽ α ι æquũ quadratũ λ μ, ipſi autẽ ξ ν, æquũ quadratũ auferatur ν ξ. Ad eundem ãgulũ qui ſub λ, & ο, μ, ſunt ipſa λ μ, & ν ξ, ad eãdem igitur diametrũ, ſunt λ μ, ν ξ quadrata. Sit (per (per 26 ſexti) ipſorũ dimetiens ο ρ, deſcribaturq; figura. Similiter iam oſtendemus, quod λ ν, poteſt ipſam α ϛ, areolam, dico quod ipſa λ ν, eſt quæ cum rationali mediũ totũ cõficit. Quoniã enim oſtenſum quod α κ mediũ eſt, & ei ſunt æqua quæ ex λ ο, ο ν, cõflatũ igitur ex eis quæ ex λ ο, ο ν, mediũ eſt, (per correlariũ 23 decimi.) Rurſus quoniã ♂ κ ratiõale eſt, & ei eſt æquum quod bis ſub λ ο, ο ν, & quod bis igitur ſub λ ο, ο ν, rationale eſt. Et quoniã incommenſurabile eſt α ι ipſi ξ ν, incommenſurabile igitur eſt quod ex λ ο, ei quod ex ο ν. Ipſæ igitur λ ο, ο ν, potentiæ ſunt incõmenſurabiles efficientes conflatum ex ipſarum quadratis mediũ, quod autẽ bis ſub ipſis rationales. reliqua igitur λ ν, (per 77 decimi) irrationalis eſt appellata cũ rationali mediũ totum efficiens. Et ipſam α ϛ, areolam poteſt, quæ igitur ipſam α β, areolam poteſt, eſt quæ cum rationali medium totum efficit. Quod oportuit demonſtrare.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 91

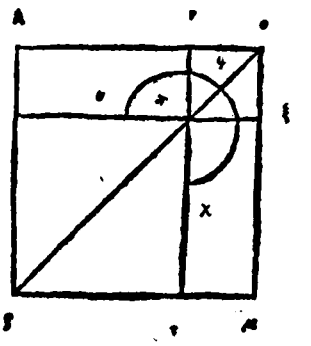
91 SI linea rationali reſiduoq; ſexto ſuperficies contineatur, latus tetragonicum quod ſuper eam poteſt cum mediali conſtituens totum mediale eſſe comprobatur.

CAMPANVS Nunc quoque ultimo quod per hanc dicitur præmiſſo modo ſatage concludere ex diffinitione reſidui ſexti, & ſecunda parte 14 & 9 & 19 & 75. In his autẽ omnibus proceſſum tuum nihil offendere poterit, ſi primam earum & perfecte didiceris & memoriter tenueris, & quid quoq; ſupponet ſolerter attenderis. Quod ſi forſan de aliquo in quadrato l m te dubitare cõtigerit, ad ſuum æquale in ſuperficie a d tibi recurrendũ erit, & patebunt tuo ingenio.

Eucl. ex Zamb. Theorema 62 Propoſitio 96

96 Si areola cõprehendatur ſub rationali & apotome ſexta, quæ areolã poteſt, eſt quæ cum medio medium totum efficit.

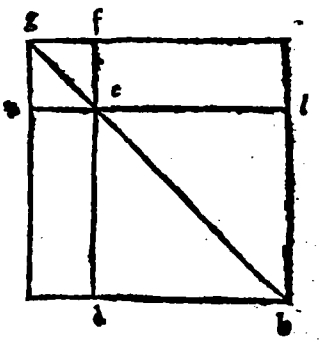
THEON ex Zamb. Areola namque ἀ β, cõprehendatur ſub rationali α γ & apotome ſexta α ♂. Dico quod quæ α ϛ areolam poteſt, eſt quæ cũ medio medium totum efficit. Eſto enim (per 79 decimi,) ipſi α ♂ congruens ♂ ν, ipſæ igitur α ν, ν ♂, (per 90 decimi) rationales ſunt potentia tantũ cõmenſurabiles Et neutra ipſarũ α ν, ν ♂, (per 3 diffinitiones) cõmenſurabilis eſt ipſi α γ expoſitæ rõnali longitudine, & tota α ν ipſa ♂ ν cõgruente maius poteſt eo quod ex ſibi longitudine incommenſurabili. Quoniã igitur α ν ipſa ν ♂, maius poteſt eo quod ex ſibi longitudine incõmẽſurabili, ſi igitur (per 28 ſexti,) quartæ parti eius quod ex ♂ ν, æquũ ad ipſam α ν cõparetur forma deficiẽs quadrata in incõmẽſurabilia ipſam (per 17 decimi) diuidet. Secetur igitur (per 10 primi) α ν, bifariã in ſigno ϛ, & ei quod ex ϛ ν, (per 28 ſexti,) æquũ ad ipſam α ν, comparetur forma deficiens quadrata, ſitq; quod ſub α ξ, ξ ν. Incommenſura

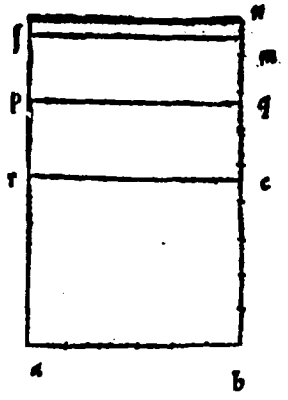
bilis igitur est (per 18 decimi α ζ, ipsi ζ υ, longitudine. Sicut autem (per 1 sexti) α ζ, ad ζ υ, sic α ι ad ζ υ, incommensurabile igitur est (per 9 decimi, (α ι ipsi ζ υ, Et quoniam ipsæ α υ, α γ, rationales sunt potentia tantum commensurabiles, medium est α υ. Et quoniam ipsæ α γ, δ υ, rationales sunt longitudine incõmensurabiles, mediũ est & δ υ, (per 11 decimi.) Quoniam igitur ipsæ α υ, υ δ, potentia tantum sunt commensurabiles, igitur α υ, ipsi δ υ longitudine est incõmensurabilis. Sicut autem, α υ ad υ δ, sic est α υ, ad δ υ, incommensurabile igitur est α υ, ipsi α δ. Cõstituatur igitur (per 14 secundi,) ipsi α ι, æquũ quadratũ λ μ, ipsi autem ζ υ, æquum auferatur γ ξ, ad eundem angulum ipsi λ μ, circa eũdem dimetientem igitur (per 26 sexti) sunt ipsa λ μ, γ ξ, quadrata, estq; ipsorum dimetiẽs ο ρ. describaturq; figura. Similiter iam ex præcedentibus ostendemus, quod λ γ est quæ cum medio medium totum efficit. Quoniam nãq; patuit quod α υ mediũ est & eis est æquale quæ ex λ ο, ο γ. conflatum igitur ex ijs quæ ex λ ο, ο γ, medium est (per correlarium 23 decimi.) Rursus quoniam patuit quod δ υ mediũ est, & ei æquale quod bis sub λ ο, ο γ, & quod igitur bis sub λ ο, ο γ, mediũ est. Et quoniam patuit quod α υ, ipsi δ υ est incommensurabile, incommensurabilia igitur sunt & quæ ex λ ο, ο γ, sunt quadrata ei quod bis sub λ ο, ο γ. Et quoniam α ι, ipsi ζ υ, est incõmensurabile, incõmensurabile est igitur & quod ex λ ο, ei quod ex ο γ. Ipsa λ ο, ο γ, igitur (per 73 decimi) potentia sunt incommensurabiles, efficientes conflatũ ex ipsarum quadratis medium, & quod bis sub ipsis medium insuper quæ ex ipsis quadrata incommensurabilia ei, quod bis sub ipsis. Ipsa igitur λ γ, irrationalis est, appellata cum medio medium totum efficiens. Quod erat demonstrandũ. Eucli. ex Camp.

Propositio 92

92 SI ad lineam rationalẽ superficies æqualis quadrato residui applicetur, alterum latus residuum primum esse necesse est.

CAMPANVS Hæ sex sequentes, sunt conuersæ sex præcedentium per ordinem. Huius autem primæ hæc est intentio, quod si sit superficies a c adiuncta ad lineam ratiõalem a b, æqualis quadrato residui quod sit d e, erit eius latus secundum quod est b c necessario residuum primum. Adijciatur enim lineæ d e quæ proponitur esse residuum, linea per cuiusabscisionem ipsa d e fuerit residuum, sitq; ei adiuncta e f, eritq; ex 6s utraq; duarũ linearum d f & f e, rationalis in potentia, & una earum incommensurabilis alij. Describatur ergo quadratum lineæ f e, quod sit e g, & quadratũ d e quæ posita est esse residuũ, quod sit e h, & adijciantur supplementa d k & f l, eritq; quadratũ g h, tãquam quadratum lineæ d f, & quadratum e h erit sicut superficies a c. Erit etiam utriũq; quadratorũ g h & g e, rationale. Sit igitur superficies a m adiuncta ad lineã a b, æqualis quadrato g h, eritq; ob hoc ratiõalis, quare per 16 linea m n est rationalis in lõgitudine, superficies uero p n fit æqualis quadrato e g, quæ propter hoc erit rõnalis. & per 16 linea m n rõnalis in lõgitudine, itaq; tota linea b n est rationalis per 9. Diuidatur autem c n per æqualia in q, & ducatur q r æquidistans a b, eritq; ex prima sexti c r æqualis r n. Manifestum uero est quod cum tota superficies a n sit æqualis duobus quadratis g h & e g pariter acceptis quæ sunt quadrata duarum linearum d f & f e, & superficies a c sit æqualis quadrato lineæ d e quod est e h, erit per 7 secũdi superficies residua ex a n quæ est c s æqualis duplo superficiei ex d f in f e, quare & horũ dimidia quæ sunt r n & d g, necesse est esse æqualia. Cũq; igitur ex prima sexti sit superficies d g medio loco proportiõalis inter duo quadrata g h & g e, erit quoq; superficies r n medio loco proportionalis inter duas superficies a m & p n. ideoq; per primam sexti erit etiam q n medio loco proportionalis inter duas lineas b m & m n. Cũq; sit q n dimidiũ lineæ n c, & linea q n diuisa per punctum m in duo communicantia inter quæ cadit q n medio loco proportionalis, sequitur ex prima parte 15 quod linea b n sit potentior linea n c in quadrato lineæ secum communicantis in longitudine. Quia ergo superficies d g est medialis ex 19, ex hypothesi autẽ superficies c r sibi æqualis medialis, & linea c q rationalis in potentia tantum per 20, ideoq; etiam duplum eius quod est linea n c est rationalis tantum in potentia, quia ergo b n est rationalis in longitudine communicantis lineæ a b positæ rationali, & potentior n c in quadrato lineæ sibi communicantis in longitudine

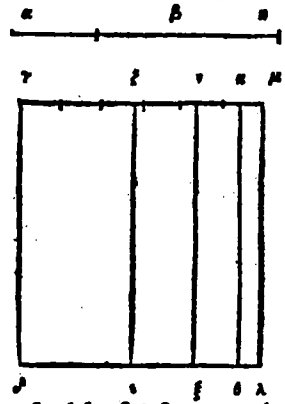

necsequitur ex diffinitione lineam b c esse residuum primum. Quod est propositum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 75 Propositio 97.

97 ## Quod ex apotome ad rationalem comparatum latitudinem primam efficit apotomen.

THEON ex Zãb. Sit apotome α ζ, rationalis autem sit γ δ, & ei quod ex α β. æquum ad ipsam γ δ, comparetur γ ι, latitudinem efficiens γ ξ. Dico quod ι ξ, est prima apotome. Esto enim (per 79 decimi) ipsi α β cõgruens ζ κ, ipsæ igitur α κ, κ β. (per 80 decimi) rationales sunt potentia tantum commensurabiles. Et ei quidẽ quod ex α κ, (per 44 primi) æquum, ad ipsam γ δ, cõparetur γ θ, ei autẽ quod ex β κ, comparetur κ λ. Totũ igitur γ λ, æquũ est eis quæ ex α κ, κ ζ, quorũ γ ι æquum est ei quod ex α ζ, reliquum igitur ξ λ, æquum est ei quod bis sub α κ, κ ζ. Secetur (per 10 primi) ξ μ bifariã in signo ν, & excitetur (per 31 primi) per ν, ipsi γ δ parallelus ν ξ. Vtrũque igitur ipsorum, ξ ξ, λ ν, æquum est ei quod sub α κ, β. Et quoniam quæ ex α κ, κ ζ, rationalia sunt, & eis quæ ex α κ, ζ, æquũ est δ μ, rationale igitur est (per diffinitionẽ decimi,) δ μ. Et ad rationalem apponitur γ δ, latitudinẽ efficiẽs γ μ, rationalis igitur est γ μ, (per 29 decimi,) & ipsi γ δ longitudine commensurabilis. Rursus quoniam quod bis sub α κ, ζ, medium est (per 21 decimi,) & ei quod bis sub α κ. κ ζ, æquũ est ξ λ. mediũ igitur est ξ λ. Et ad ipsam γ δ rationalẽ apponitur, latitudinem efficiens ξ μ, rationalis igitur est ξ μ, & ipsi γ δ longitudine incommensurabilis. Et quoniã quæ ex α κ, κ ζ, rationalia sunt, quod autẽ bis sub α κ, κ ζ, medium est, incommensurabilia igitur sunt quæ ex α κ, κ ζ, ei quod bis sub α κ, κ β. Et eis quidẽ quæ ex α κ. κ ζ, æquum est γ λ, ei aũt quod bis sub α κ, κ ζ, æquum est ξ λ, incõmẽsurabile igitur est (per 9 decimi,) δ μ ipsi ξ λ. Sicut autem (per 1 sexti,) δ μ, ad ξ λ, sic est γ μ, ad ξ μ, incommensurabilis igitur est (per 15 decimi,) γ μ ipsi ξ μ, lõgitudine. Et utræq; sunt rationales, igitur γ μ, μ ξ, (per 11 decimi) rationales sunt potentia tantum commensurabiles. Igitur γ ξ apotome est. Dico insuper quod & prima. Quoniam nempe eorum quæ ex α κ, κ β, mediũ proportionale est quod sub α κ, κ β, & quod ex α κ, æquum est ipsi γ θ, ipsi autem quod sub α κ, κ ζ, est ν λ, ei autem quod ex ζ κ, æquũ est κ λ, & ipsorũ igitur γ θ, κ λ, mediũ proportionale est ν λ. Est igitur (per 1 sexti,) sicut γ θ ad ν λ, sic est ν λ, ad κ λ. Sed sicut quidẽ γ θ ad ν λ, sic est γ κ ad ν μ, sicut aũt ν λ ad κ λ, sic est ν μ ad κ μ, & sicut igitur (per 11 quinti) γ κ ad ν μ, sic ν μ, ad κ μ. Quod igitur sub γ κ, κ μ, (per 17 decimi) æquũ est ei quod ex ν μ, hoc est quartæ parti eius quod ex ξ μ, Et quoniã quod ex α κ, ei quod ex κ ζ est incommensurabile, commensurabile est γ θ ipsi κ λ. Sicut autem γ θ ad κ λ, sic γ κ, ad κ μ, cõmensurabilis est igitur (per 11 decimi) γ κ ipsi κ μ. Quoniam igitur binæ rectæ lineæ sunt inæquales scilicet γ μ, μ ξ, & quartæ parti eius quod ex ξ μ æquum ad ipsam γ μ apponitur forma deficiens quadrata quod scilicet sub γ κ, κ μ, & γ κ ipsi κ μ commensurabilis est, ipsa, igitur μ γ. ipsa μ ξ maius potest eo quod ex sibi longitudine commensurabilis. Et γ μ, commensurabilis est ipsi γ δ, expositæ rationali longitudine. Ipsa igitur γ ξ, (per 85 decimi,) apotome est prima. Quod igitur ex apotome ad rationalem comparatum latitudinem efficit primam apotomen. Quod erat ostendendum.

Eucli. ex Camp. Propositio 93

93 CVm adiuncta fuerit superficies æqualis quadrato residui medialis primi ad lineam rationem, alterum latus eius erit residuum secundum.

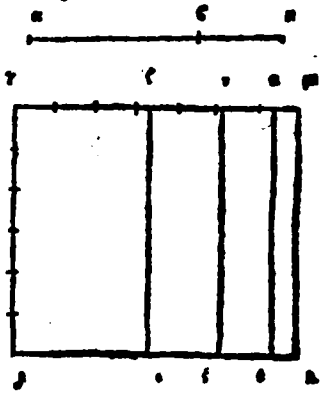
CAMPANVS Hic erit linea d e residuum mediale primum, & linea e f erit linea illa per cuius abscisionem d e fuerat residuum mediale primum. Dico quod b c erit residuũ secundum. Quod nescire non poteris, si demonstrationi præmissæ (quousque eam solido amplectaris habitu) insisteris, & quales lineas oporteat esse d f & f e uigilanter attenderis de quo si dubitas, ea requirenda erit.

Eucli. ex Zamb. Theorema 74 Propositio 98

98 ## Quod ex mediæ apotomæ prima ad rationalem comparatum latitudinem secundam efficit apotomen.

THEON ex Zamb. Sit mediæ apotomæ primæ α β, rationalis autem esto γ δ, & ei quod ex α ζ, (per 44 primi,) æquum ad ipsam γ δ, apponatur γ ι, latitudinem efficiens γ ξ. Dico quod γ ξ apotome est secunda, esto namque ipsi α ζ congruens ζ κ, ipsæ igitur α κ, κ ζ, mediæ sunt potentia tantum commensurabiles, rationale comprehendentes. Et ei quidem quod ex α κ æquum ad ipsam γ δ comparetur (per 44 primi,) γ θ, latitudinẽ efficiens γ κ, ei autem quod ex κ ζ, æquum ad ipsam κ θ comparetur κ λ, latitudinem efficiens κ μ. Totum igitur γ λ, æquum est eis quæ ex α κ, κ ζ, medium igitur est & γ λ. Et ad ipsam γ δ rationalem comparatur, latitudinem efficiens γ μ. rationalis igitur est & γ μ, & ipsi γ δ in longitudine incommensurabilis (per 22 decimi.) Et quoniam γ λ æquum est eis quæ ex α κ, κ ζ, quadratis. quorum quod ex α ζ, æquum est ipsi γ ι, reliquum igitur quod bis sub α κ, κ ζ, æquum est ipsi ξ λ. Rationale au-

tem eſt quod bis ſub α ν, ν β. comprehenditur. rationale igitur & ζ λ. Et ad ζ ο, rationalem comparatur, latitudinem efficiens ζ μ, rationalis igitur eſt (per 20 decimi,) & ζ μ, & ipſi γ δ longitudine commenſurabilis. Quoniam igitur quæ ex α ν, ν β, hoc eſt ipſum γ λ, medium eſt, quod autem bis ſub α ν, ν ϛ, hoc eſt ipſum ζ λ. rationale, incõmenſurabile igitur eſt (per 9 decimi,) γ λ ipſi ζ λ. Sicut autem γ λ, ad ζ λ, ſic eſt γ μ, ad ζ μ, incommenſurabilis igitur γ μ, ipſi ζ μ longitudine, & utræq; ſunt rationales. Ipſæ igitur γ μ, μ ζ, rationales ſunt potentia tantum commenſurabiles, ipſa igitur γ ζ, apotome eſt (per 73 decimi.) Dico etiam quod & ſecũda. Secetur namq; (per 10 primi) ζ μ bifariam in ν. Exci/

et urq; (per 31 primi,) per ν, ipſi γ δ, parallelus ν ξ, utrũq; igitur ipſorum ζ ξ, ο λ, æquum eſt ei quod ſub α ν, ν ϛ. Et quoniã (per lẽma 53 decimi) ipſorum quæ ex α ν, ν β, quadratorum medium proportionale eſt quod ſub α ν, ν ϛ, & quod ex α ν, æquum eſt ipſi γ θ, quod uero ſub α ν, ν ϛ, ipſi ν λ, quod antẽ ex β ν ipſi ν λ, & ipſorũ igitur γ θ, μ λ, medium proportionale eſt ν λ (per idem lemma.) Eſt igitur ſicut γ θ ad ν λ, ſic μ λ. ad ν λ, ſed ſicut quidem γ θ ad ν λ, ſic eſt γ θ ad ν μ, ſicut aũt ν λ, ad ν λ. ſic eſt ν μ ad μ ν. Sicut igitur (per 11 quinti) γ ν ad ν μ, ſic eſt ν μ, ad ν μ. Igitur quod ſub γ ν, ν μ, (per 17 decimi) ei eſt æquũ quod ex ν μ, hoc eſt quartæ parti eius quod ex ζ μ. Et quoniã quod ex α ν, commenſurabile eſt ei quod ex β ν, commenſurabile eſt (per 1 ſexti & 11 decimi) & γ θ ipſi ν λ, hoc eſt γ ν, ipſi ν μ. Quoniã igitur binæ rectæ lineæ inæquales ſunt γ μ, & μ ζ, quartæ autem parti eius quod ex μ ζ (per 17 decimi,) æquum ad maiorem γ μ apponitur deficiens forma quadrata, quod ſcicet ſub γ ν. ν μ. & ipſam in commenſurabilia deſpeſcit, ipſa igitur γ μ ipſa μ ζ, (per eandem) maius poteſt eo quod ex ſibi longitudine commenſurabili Et congruens ζ μ, (per 85 decimi) eſt commenſurabilis longitudine ipſi γ δ expoſitæ rationali. Ipſa igitur γ ζ. apotome eſt ſecunda; (per 3 diffinitiones. Quod igitur à mediæ apotomæ prima ad rationalẽ comparatum latitudinem ſecundam efficit apotomen. Quod erat oſtendendum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 94

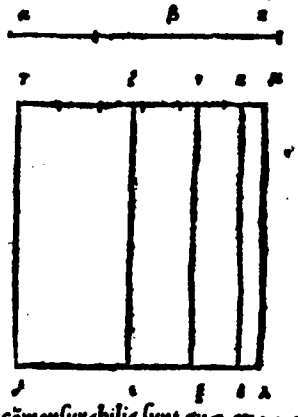
94 Si ſuperficies æqualis quadrato reſidui medialis ſecundi applicata fuerit ad lineam rationalem, alterum latus eius reſiduum tertium eſſe conueniet.

CAMPANVS. Hic etiam erit d e reſiduũ mediale ſecundum, & ſequetur ut ſit c b reſiduum tertium. Quod ut facile concludas, primæ demonſtrationi inſiſtas, & quales lineas conueniat eſſe d f & f e. ex 70, collige.

Eucli. ex Zamb. Theorema 75 Propoſitio 99

99 Quod ex mediæ apotomæ ſecunda ad rationalem comparatum latitudinem tertiam apotomen conficit.

THEON ex Zamb. Eſto mediæ apotomæ ſecundæ α ϛ, rationalis autem eſto γ δ, & ei quod ex α β, (per 44 primi) æquum ad ipſam γ δ apponatur γ ζ, latitudinem efficiens γ ζ. Dico quod γ ζ eſt apotome tertia. Sit namq; α β, congruens β ν, ipſæ igitur α ν, ν β, (per 81 decimi.) mediæ ſunt potentia tantum commenſurabiles medium comprehendentes. Et ei quidem quod ex α ν. (per 44 primi,) æquum ad ipſam γ δ, cõparetur γ θ, latitudinem efficiens γ ν, ei autem quod ex ϛ ν, (per eãdem) æquum ad ipſam α ϛ comparetur α λ, latitudinem efficiens α μ. Totum igitur γ λ, æquum eſt eis quæ ex α ν, ν ϛ. Et ea quæ ex α ν, ν ϛ, media ſunt, medium igitur eſt & γ λ. Et ad ipſam γ δ apponitur, latitudinem efficiens γ μ. Rationalis igitur eſt γ μ, & ipſi γ δ longitudine incõmenſurabilis, Et quoniam totũ γ λ, æquum eſt eis quæ ex α ν, ν ϛ, quorum γ ο æquum eſt ei quod ex α β. reliquum igitur λ ζ (per 7 ſecundi,) æquum eſt ei quod bis ſub α ν, ν ϛ. Secetur igitur (per 10 primi) ζ μ, bifariam in ν, ſigno, & ipſi γ δ, (per 31 primi) parallelus excitetur ν ξ, utrũq; igitur ipſorum ζ ξ, ν λ, æquũ eſt ei quod ſub α ν, ν β. Mediũ autem eſt quod ſub α ν, ν ϛ, medium igitur eſt & λ ζ. Et ad ipſam ν ζ rationalem comparatur, latitudinem efficiens ζ μ, rationalis igitur eſt (per 22 decimi) ζ μ, & ipſi γ δ, longitudine incommenſurabilis. Et quoniam ipſæ α ν, ν ϛ, potentia tantum ſunt commenſurabiles, incommenſurabilis igitur eſt (per 9 decimi,) α ν, ipſi ν β longitudine. Incommẽ

ſurabile igitur eſt & quod ex α ν, ei quod ſub α ν, ν β. Sed ei quidem quod ex α ν, cõmenſurabilia ſunt quæ ex α ν, ν b, ei autem quod ſub α ν, ν ϛ, commenſurabile eſt quod bis ſub α ν, ν β. Incommenſurabilia igitur ſunt quæ ex α ν, ν β, ei quod bis ſub α ν, ν ϛ. Sed eis quidẽ quæ ex α ν, ν ϛ, æquum eſt γ λ ei autem quod bis ſub α ν, ν β, æquũ eſt ζ λ. Incõmẽſurabile igitur eſt γ λ, ipſi ζ λ. Sicut autem γ λ ad ζ λ. ſic eſt per 1 ſexti, & 11 decimi) γ μ ad ζ μ, incommenſurabilis igi/

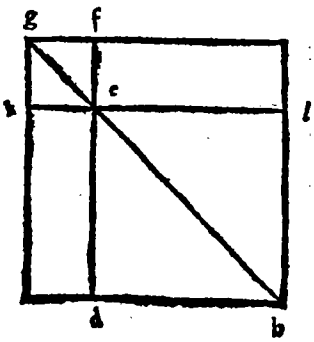
tur

tur eſt γ μ, ipſi ζ μ longitudine. Et utræque ſunt rationales. Ipſæ igitur γ μ, μ ζ, rationales ſunt potentia tantum commenſurabiles. Apotome igitur eſt γ ζ. Dico quod & tertia. Quoniã enim quod ex α ν commenſurabile eſt ei quod ex ε ν, cõmenſurabile igitur eſt γ θ ipſi ν λ, quare & γ ν, ipſi ν μ. Et quoniã eorũ quæ ex α ν, ν ε, (per lẽma 53 decimi) medium proportionale eſt quod ſub α ν, ν ε, & ei quidem quod ex α ν æquum eſt γ θ, ei autem quod ex ν β æquum eſt ν λ ei autem quod ſub α ν, ν ε, æquum eſt ν λ, & ipſorum γ θ, ν λ, igitur (per lemma 53 decimi) medium proportionale eſt ν λ. Eſt igitur ſicut γ θ ad ν λ. ſic eſt ν λ ad ν λ, Sed ſicut γ θ ad ν λ, ſic (per 1 ſexti) eſt γ ν ad ν μ, ſicut autem ν λ, ad ν λ, ſic eſt ν μ, ad ν μ. Sicut igitur γ ν, ad ν μ, ſic eſt ν μ, ad ν μ, quod igitur ſub γ ν, ν μ, æquum eſt ei quod ex μ ν, hoc eſt quartæ pãrti eius quod ex ζ μ. Quoniam igitur binæ rectæ lineæ inæquales ſunt γ μ, μ ζ, & quartæ parti eius quod ex ζ μ. (per 17 decimi,) æquum ad ipſam γ μ apponitur forma deficiẽs quadrata, & in commenſurabilia ipſam diuidit, igitur γ μ ipſa μ ζ maius poteſt eo quod ex ſibi commenſurabili. Et ipſarum γ μ, μ ζ, neutra commẽſurabilis eſt longitudine ipſi γ ♢ expoſitæ rationali. Ipſa igitur γ ζ, (per 95 decimi apotome eſt tertia. Quod igitur ex mediæ apotomæ ſecunda ad rationalem cõparatũ latitudinem, efficit tertiam apotomen, quod erat oſtendendum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 95

95 VM adiuncta fuerit lineæ rationali ſuperficies æqualis quadrato lineæ minoris, latus eius ſecundum erit reſiduum quartum.

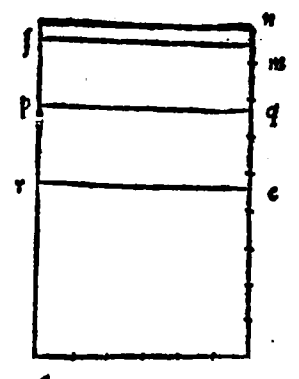
CAMPANVS Si fuerit d e linea minor, aſſerit hæc 95 ℗ b c erit reſiduũ quartũ. Eſt autẽ ſumendũ ex 71 quales lineas eſſe neceſſe ſit d f & f e, cũ d e fuerit linea minor, & eſt aſtruendum propoſitum præmiſſo modo excepto quod in hac & duabus ſequentibus neceſſe eſt lineam b n diuidi ad punctum m in duo incommenſurabilia, quæ in tribus præmiſſis diuidebatur neceſſario duo commẽſurabilla. nam in tribus præmiſſis fuerant duæ lineæ d f & f e communicantes in potentia tantum & ideo earum quadrata cõicantia, propter quod & ſuperficies a m & p n quadratis earum æquales communicantes, quapropter etiã & duæ lineæ h m & m n, ideoq; fuit in tribus præmiſſis linea b n potentior linea n c, in quadrato lineæ ſecum cõmunicantis in longitudine ex prima parte 13. In hac autem & duabus ſequentibus ſunt duæ lineæ d f & f e incommenſurabiles in potentia, ut apparet ex 71 & 72 & 73, & ideo earum quadrata, propter quod & ſuperficies a m & p n incõmẽſurabiles, propter quod et duæ lineæ b m et m n incõmẽſurabiles ideoq; per primam partem 14 tam in hac quàm in duabus ſequentibus neceſſe eſt lineam b n eſſe potẽtiorem linea n c, in quadrato lineæ ſibi incommenſurabilis in longitudine. Cætera perqui re ut prius.

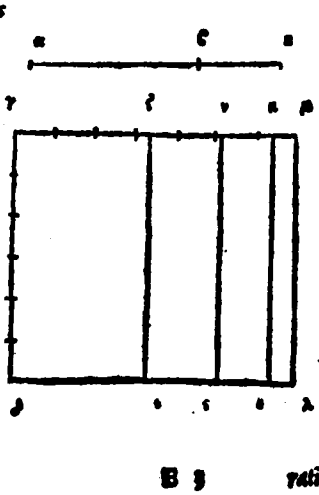

Eucli. ex Zamb. Theorema 76 Propoſitio 100

100 Quod ex minori ad rationalem comparatum latitudinem efficit quartam apotomen.

THEON ex Zãb. Sit minor α ε, rationalis autẽ eſto γ ♢, & ei quod ex α β, (per 44 primi) æquum ad ipſam γ ♢ comparetur γ ν, latitudinem efficiẽs γ ζ. Dico quod γ ζ apotome eſt quarta. Sit (per 79 decimi) ipſi α ε, cõgruẽs ε ν, Ipſæ igitur α ν, ν ε, (per 80 decimi) potentia ſunt incommẽſurabiles, efficiẽtes conflatũ ex ijs quæ ex α ν, ν ε, quadrata rationale, quod autẽ bis ſub α ν, ν β, medium. Et ei quidem quod ex α ν, (per 28 ſexti æquũ) ad ipſam γ ♢ cõparetur γ θ, latitudinẽ efficiens γ ν, ei autem quod ex β ν æquũ ad ipſam ν θ cõparetur ν λ. latitudinẽ efficiens ν μ. Totũ igitur γ λ. æquũ eſt eis quod ex α ν, ν β, & cõflatũ ex ijs quæ ex α ν, ν ε, rationale eſt, ratõale igitur eſt & γ λ, & ad rationalẽ γ ♢ cõparatur, latitudinẽ efficiẽs γ μ, rationalis igitur eſt (per 20 decimi) γ μ, & ipſi γ ♢ longitudine cõmenſurabilis. Et quoniã totum γ λ æquũ eſt eis quæ ex α ν, ν ε, quorũ γ ν, æquũ eſt ei quod ex α ε, reliquum igitur ζ λ (per 7 ſecũdi) æquũ eſt ei quod bis ſub α ν, ν ε. Secetur (per 10 primi) ζ μ, bifariam in ν ſigno. Exciteturq; (per 31 primi) per ν ſignũ, utriq; ipſarũ γ ♢, μ λ, parallelus ν ξ, utrũq; igitur ipſorũ ζ ξ, ν λ, æquũ eſt ei quod ſub α ν, ν ε. Et quoniã quod bis ſub α ν, ν ε, mediũ eſt & ipſi ζ λ æquale, medium igitur eſt & ζ λ. Et ad ipſam ζ ν rationalẽ cõparatur: latitudinẽ efficiẽs ζ μ,

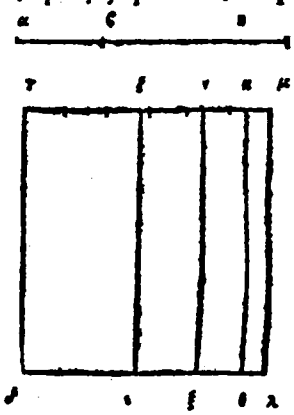
rationalis igitur eſt ζ μ, & ipſi γ δ, longitudine incommenſurabilis. Et quoniã conſtatum quidem ex ijs quæ ex α ν, ν ϵ, ratiõale eſt, quod aũt bis ſub α ν, ν ϵ, mediũ. incõmẽſurabilia igitur ſunt quæ ex α ν, ν ϵ. ei quod bis ſub α ν, ν ϵ. Atq; γ λ. æquũ eſt eis quæ ex α ν, ν ϵ, ei autẽ quod bis ſub α ν, ν ϵ, æquũ eſt ζ λ. Incõmẽſurabile igitur eſt (per 9 decimi,) γ λ. ipſi ζ λ. Sicut autẽ γ λ, ad ζ λ, (per 1 ſexti & 11 decimi) ſic eſt γ μ ad μ ζ. Incõmenſurabilis igitur eſt γ μ, ipſi ζ μ lõgitudine. Et utræq; ſunt rõnales. Ipſæ igitur γ μ, μ ζ, (per 73 decimi) rõnales ſunt potẽtia tãtũ cõmẽſurabiles. Apotome igitur eſt γ ζ. Dico quod & quarta. Quoniã enim ipſæ α ν, ν ϵ, potẽtia ſunt incõmẽſurabiles, incõmẽſurabile eſt igitur & quod ex α ν, ei quod x ν β. Et ei quidẽ quod ex α ν, æquũ eſt γ θ, ei aũt quod ex ν β, æquũ eſt & ν λ. Incõmẽſurabile igitur eſt γ θ, ipſi ν λ. Sicut aũt γ θ ad ν λ, ſic eſt γ ν ad ν μ, incõmẽſurabilis igitur eſt (per 9 decimi,) γ ν ipſi ν μ lõgitudine. Et quoniã ipſorũ quæ ex α ν, ν β mediũ proportionale eſt (per lẽma 53 decimi) quod ſub α ν, ν ϵ, & id quod ex ν, æquũ eſt ipſi γ θ, quod autẽ ex ν ϵ æquũ eſt ipſi ν λ, quod uero ſub α ν, ν ϵ, æquũ eſt ipſi ν λ, ipſorũ igitur γ θ, μ λ, mediũ proportiõale eſt (per idẽ lẽma 1 λ. Eſt igitur ſicut γ θ ad ν λ, ſic eſt ν λ ad ν λ. Sed ſicut quidẽ γ θ ad ϵ λ, ſic (per 1 ſexti,) eſt γ ν ad ν μ, ſicut autẽ ν λ ad ν λ, ſic eſt ν μ ad ν μ, & ſicut igitur (per 11 quinti) γ ν ad ν μ, ſic eſt ν λ ad ν μ. Quod igitur ſub γ ν, ν μ, æquũ eſt ei quod ex ν μ, hoc eſt quartæ parti eius quod ex ζ μ. Quoniã igitur binæ rectæ lineæ inæquales ſũt γ μ & μ ζ, & quartæ parti eius quod ex μ ζ, (per 17 decimi,) ad ipſam γ μ apponitur forma deficiens quadrata, quod ſcilicet ſub γ ν, ν μ, & in incõmẽſurabilia ipſam diuidit, ipſa igitur γ μ, ipſa μ ζ maius poteſt eo quod ex ſibi incõmenſurabili, & tota γ μ, ipſi γ δ, expoſitæ rationali cõmenſurabilis eſt lõgitudine. Ipſa igitur γ ζ, apotome eſt quarta (per 33 decimi) quod ex minori ad rationalẽ igitur comparatũ latitudinẽ, quartam efficit apotomen, quod erat oſtendendum. Eucl. ex Camp. Propoſitio 96

96 SI ad lineã rõnalẽ quadrato lineæ cũ rõnali cõſtituẽtis mediale æqualis ſupficies adiũgatur, latus eius, ſecũdũ erit reſiduũ quartũ.

CAMPANVS Pone ſimiliter hic lineã d e eſſe illã quæ iũcta cũ rõnali cõponat totũ mediale. & attẽde ex 72 quales lineas oporteat eſſe d f & f e, & cõcludes ſine offendiculo, ſi prius habitæ demõſtrationi oportune inſtiteris, lineã b c eſſe reſiduum quintum. Eucli. ex Zamb. Theorema 77 Propoſitio 101

101 Quod ex ea quæ cũ rationali medium totum efficit, ad rationalem comparatum latitudinem quintam efficit apotomen.

THEON ex Zãb. Sit cũ rõnali mediũ totũ efficiẽs α ϵ. ratiõalis autẽ eſto γ δ. & ei quod ex α ϵ, (per 44 primi,) æquũ ad ipſam γ δ, cõparetur γ ι, latitudinẽ efficiẽs γ ζ, Dico quod ζ γ, apotome eſt quinta. Sit enim (per 77 decimi) ipſi α β, cõgruẽs β ν. Ipſæ igitur α ν, ν β. rectæ lineæ potentia tantũ, ſunt incõmenſurabiles, efficiẽtes cõſtatũ quidẽ ex ipſarũ quadratis mediũ, quod autẽ bis ſub ipſis ratiõale Et ei quidẽ quod ex α ν, (per 44 primi) æquũ ad ipſam γ δ cõparetur γ θ, ei autẽ quod ex ν β, æquũ eſto ν λ. Totũ igitur γ λ, æquum eſt eis quæ ex α ν, ν β. Quod autẽ conflatũ ex ijs quæ ex α ν, ν ϵ, ſimul, mediũ eſt, mediũ igitur eſt (per 22 decimi γ λ. Et ad ipſam rationalẽ γ δ, apponitur, latitudinẽ efficiẽs γ μ, rationalis igitur eſt γ μ, & ipſi γ δ, incõmenſurabilis. Et quoniã totũ γ λ, æquũ eſt ijs quæ ex α ν, ν ϵ. quorum γ ι, æquũ eſt ei quod ex α ϵ, reliquũ igitur ζ λ, æquũ eſt ei quod bis ſub α ν, ν ϵ. Secetur inquã (per 10 primi) ζ μ, bifariã in ν, excitetuŕq; (per 11 per 31 primi, utriq; ipſarũ γ δ, μ λ, parallelus ν ξ. Vtrũq; igitur ipſorũ ζ ξ, ν λ, æquũ eſt ei quod ſub α ν, ν ϵ. Et quoniã quod bis ſub α ν, ν ϵ, rationale eſt & ipſi ζ λ eſt æquale, ratiõale igitur eſt ζ λ. Et ad rationalẽ ι ζ, cõparatur, latitudinẽ efficiẽs ζ μ, rõnalis igitur eſt (per 20 decimi) ζ μ, & ipſi γ δ lõgitudine cõmẽſurabilis. Et quoniam γ λ quidẽ mediũ eſt, at ζ λ, rationale, igitur γ λ ipſi ζ λ eſt incõmenſurabile. Sicut autẽ γ λ ad ζ λ, ſic γ μ, ad μ ζ, incommenſurabilis igitur eſt γ μ, ipſi μ ζ lõgitudine. Et utræq; ſunt rationales, ipſæ igitur γ μ, μ ζ, (per 73 decimi,) rationales ſunt potẽtia tãtũ cõmẽſurabiles. Igitur γ ζ, apotome eſt, Dico quod & quãta. Similiter nãque oſtendemus quod ſub γ ν, ν μ, æquũ eſt ei quod ex ν μ, hoc eſt quartæ parti eius quod ex ζ μ, Et quoniã quod ex α ν ei quod ex ν β eſt incõmenſurabile, quod uero ex α ν æquũ eſt ipſi γ θ, quod autẽ ex ν β ipſi ν λ, incõmenſurabile igitur eſt ι θ, ipſi ν λ. Sicut autẽ γ θ ad ν λ, ſic eſt γ ν, ad ν μ. Igitur γ ν, ipſi ν μ lõgitudine eſt incommenſurabilis. Quoniã igitur binæ rectæ lineæ inæquales ſunt γ μ, μ ζ, & quartæ parti eius quod ex ζ μ, (per 17 decimi) æquũ ad ipſam γ μ apponitur forma deficiẽs quadrata, & in incõmẽſurabilia ipſam diuidit, igitur (per 85 decimi,) γ μ, ipſa μ ζ, maius poteſt eo quod ex ſibi longitudine incommẽſurabili. Et congruens ζ μ, ipſi γ δ rationali expoſitæ eſt cõmenſurabilis. Igitur γ ζ, eſt apotome quinta. Quod ex ea igitur quæ cum rationali medium totum, & reliqua quæ ſequũtur. Quod fuerat oſtendendũ. Eucli. ex Camp. Propoſitio 97

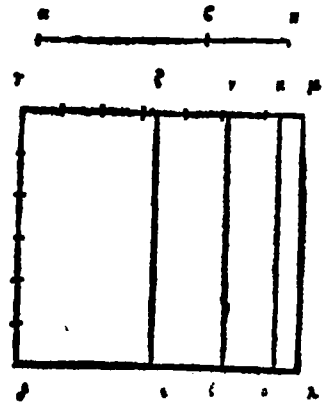

SI ad lineam rationalem ſuperficies æqualis quadrato lineæ cũ mediali componentis mediale adiungatur, latus eius alterum erit reſiduum ſextum.

CAM,

CAMPANVS. Nunc ultimo conuenit lineã d e eſſe illam, quæ iuncta cũ mediali componit totũ mediale cui adiuncta linea e f (quæ uidelicet ſit illa per cuius abſciſionẽ linea d e fuerat quæ proponitur) ſi quales lineas d f & f e eſſe oporteat ex 71 didiceris, priorẽ que argumentationẽ firma mente tenueris, ſine obice quoquã lineã b c eſſe reſiduum ſextũ concludere poteris. Si autẽ fortaſſis in aliquo te hæſitare contigerit, quicquid illud fuerit de quadrato g h ad ſibi æqualẽ ſuperficiem a n conferendũ erit. & ſic patebit propoſitum noſtrũ. Eucli. ex Zamb. Theorema 71 Propoſitio 102

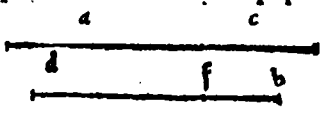
102 ## Quod ex ea quæ cum medio medium totum efficit, ad rationalem comparatum latitudinem efficit ſextam apotomen.

THEON ex Zamb. Sit cum medio medium totum efficiens α ε, rationalis autem eſto γ δ, & ei quidẽ quod ex α β (per 44 primi) æquũ ad ipſam γ δ, cõparetur γ ι, latitudinẽ efficiẽs γ ξ. Dico quod γ ξ ſexta eſt apotome. Sit inquã (per 84 decimi) ipſi α ε cõgruens ε ν, ipſæ igitur α ν, ν β, potẽtia ſunt incõmenſurabiles, efficientes conflatum quidẽ ex iis quæ ab ipſis ſunt quadratis medium, & quod bis ſub α ν, ν ε, medium, inſuper incommenſurabile quæ ex α ν, ν ε, ei quod bis ſub α ν, ν β. Cõparetur inquam ad ipſam γ δ, ei quidẽ quod ex α ν, æquũ γ θ, latitudinem efficiens γ κ, ei autẽ quod ex ε ν, ſit κ λ. Totũ igitur γ λ, æquũ eſt eis quæ ex α ν, ν ε. Igitur γ λ, medium eſt. Et ad rationalẽ γ δ, comparatur latitudinem efficiens γ μ, rationalis igitur eſt (per 22 decimi) γ μ, & ipſi γ δ longitudine incommenſurabilis. Quoniã igitur γ λ æquum eſt eis quæ ex α ν, ν ε, quorũ γ κ æquum eſt ei quod ex α ε, reliquum igitur ξ λ æquũ eſt ei quod bis ſub α ν, ν ε. Et quod bis ſub α ν, ν ε, medium eſt, & ξ λ igitur medium eſt. Et ad ipſam ξ ι, comparatur latitudinem efficiens ξ μ, rationalis igitur eſt (per 22 decimi) ξ μ, & ipſi γ δ, longitudine incõmenſurabilis. Et quoniam quæ ex α ν, ν β, incommenſurabilia ſunt ei quod bis ſub α ν, ν β, & eis quidẽ quæ ex α ν, ν β, æquũ eſt γ λ, ei uero quod bis ſub α ν, ν β. æquum eſt ξ λ, incommenſurabile igitur eſt γ λ ipſi ξ λ. Sicut autem γ λ ad ξ λ, ſic eſt γ μ, ad ξ μ, incommenſurabilis igitur eſt (per 9 decimi,) γ μ ipſi μ ξ longitudine. Et utræq; ſunt rationales, ipſæ igitur γ μ, μ ξ, rationales ſunt potentia tantũ cõmenſurabiles. Apotome igitur eſt γ ξ (per 73 decimi,) Dico quod & ſexta. Quoniã ξ λ, æquũ eſt ei quod bis ſub α ν, ν β, ſecetur (per 10 primi) in ο ipſa ξ μ, bifariã, excitetur q; (per 31 primi) per ο ad ipſam γ δ, parallelus ο ξ. Vtrũq; igitur ipſorũ ξ ξ, ν λ, æquũ eſt ei quod ſub α ν, ν ε. Et quoniã ipſæ α ν, ν β, potentia ſunt incommenſurabiles, incommenſurabile igitur eſt quod ex α ν, ei quod ex ν β. Sed ei quidem quod ex α ν, æquum eſt γ θ, ei autem quod ex ν ε, æquum eſt ν λ, incommenſurabile igitur eſt γ θ, ipſi ν λ. Sicut autem γ θ, ad ν λ, ſic eſt γ κ. ad ν μ, incommenſurabilis igitur eſt (per 9 decimi) γ κ, ipſi κ μ. Et quoniã eorum quæ ex α ν, ν ε, mediũ proportionale eſt (per lemma 53 decimi.) quod ſub α ν, ν ε, & quod ex α ν, æquum eſt ipſi γ θ, ei autem quod ex ν ε, æquum eſt ν λ, ei uero quod ſub α ν, ν β, æquũ eſt ν λ, ipſorũ igitur γ θ, ν λ, mediũ eſt proportionale ν λ. Eſt igitur ſicut γ θ ad ν λ, ſic eſt ν λ, ad ν λ, & id propterea iam (per 85 decimi) γ μ, ipſa μ ξ maius poteſt eo quod ex ſibi incõmenſurabili. & ipſarum neutra ipſi γ δ, expoſitæ rationali eſt commenſurabilis, ipſa igitur γ ξ, ſexta eſt apotome. Quod ex ea igitur quæ cum medio, & quæ ſequuntur reliqua. Quod erat oſtendendum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 98

98 ## OMnis linea reſiduo commẽſurabilis, ipſa quoque in termino & ordine eſt idem reſiduum.

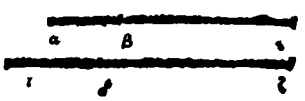
CAMPANVS Quod 60 & quatuor eã ſequẽtes de binomio eiuſq; comitibus quinq; ppoſuerũt, hæc 98 & quatuor eã ſequẽtes de reſiduo ſuiſq; quinque comitibus uerũ eſſe proponunt, quibus qui uſq; ad ſolitum habitũ inſtiterit, has ignorare non poterit. Quid quid autẽ in illis de communicãtia in longitudine & potẽtia tantum dictum eſt, in his quoque idem oportet intelligi. nam omnis linea reſiduo communicans in longitudine, ſiue in potentia tantum, ipſa etiam eſt reſiduum. Sed ſi communicat in longitudine, non ſolum eſt ipſa reſiduum, ſed etiam eiuſdem ſpeciei reſiduum, uerbi gratia, linea cõmunicans in longitudine reſiduo primo, eſt reſiduũ primũ. & ſecundo cõmunicans eſt ſecundũ, ſic quoq; in cæteris. Quod autẽ linea cõmunicat reſiduo in potẽtia tantũ, ipſam quoq; neceſſe eſt eſſe reſiduum, ſed non eiuſdem ſpeciei immo impoſſibile eſt, ut linea cõicãs in potẽtia tantũ reſiduo primo aut ſecũdo aut tertio aut quarto aut quin cadat ſimul cũ eo ſub eadẽ ſpecie, ſed neceſſe eſt ut ambo cadãt ſimul ſub tribus primis ſpeciebus, aut ambo ſimul ſub tribus poſtremis. Sit itaq; exẽpli gratia, à reſiduum: cui

communicet b in longitudine,dico quod b erit reſiduum eiuſdem ſpeciei cum a. Adiūgatur enim linea c ad lineam a,& c illa ſit per cuius abſciſionē a fuit reſiduum. Et ad b adiungatur alia quæ ſit d,ad quā ſic ſe habeat b ſicut a ad c,ſitq; cōpoſita ex a & c e, cōpoſita uero ex b & d,ſit f,eritq; ex permutata proportionalitate a ad b,ſicut c ad d, & per 11 quinti erit e ad f,ſicut a ad b,uel ſicut c ad d. Cum itaque a cōmunicet cum b, erit per 20 c cōmunicans cum d & e communicans cum f. Et quia etiam eſt neceſſario ex permutata proportionalitate e ad c ſicut f ad d,ſequitur per 11 ut ſi fuerit e potentior c in quadrato lineæ ſibi communicantis in longitudine uel ſi forte incommenſurabilis, ſit ſimiliter f potētior d. At quoniam omnis linea cōmunicans in longitudine lineæ rationali eſt ſimiliter illi rationalis(ſimiliter dico, quia ambæ erūt rationales in longitudine,uel ambæ in potētia tantum)ſequitur ex diffinitionibus reſiduorum ut b ſit reſiduū eiuſdē ſpeciei cum a. Si autē b cōmunicat in potentia cum a,ipſa quoq; erit reſiduū, nō tamen eiuſdem ſpeciei neceſſario,ſed quemadmodū dictum eſt,cuius demōſtratio ex iſs quæ in 60 de binomiis dicta ſunt,colligenda eſt.

Eucli.ex Zamb. Theorema 79 Propoſitio 101

101 Quæ ipſi apotomæ longitudine eſt commenſurabilis,apotome eſt & in ordine eadem.

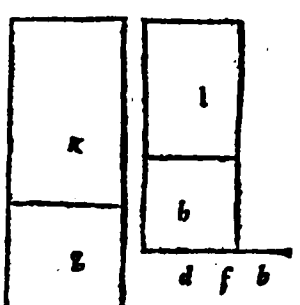
THEON ex Zamberto. *Sit apotome α β,& ipſi α ς,longitudine cōmenſurabilis eſto ς δ. Dico quod & γ δ apotome eſt,& in eadem. Quoniā enim α ς apotome eſt,ſit ei congruens(per 79 decimi,) ς ε. Ipſæ igitur α ε, ε ς, (per eandē,)rationales ſunt potētia tantū cōmenſurabiles. Et ipſius α β ad γ δ,rationi eadem fiat ratio ipſius β ε, ad δ ζ. Et igitur ſicut(per 12 quinti,)unum ad unū,omnia ſunt ad omnia,eſt igitur & ſicut tota α ε,ad totam γ ζ,ſic eſt α ς. ad γ δ. Commenſurabilis autem eſt α ς,ipſi γ δ longitudine,commenſurabilis igitur eſt(per 11 decimi,& α ε, ipſi γ ζ,& ς ε ipſi δ ζ. Et ipſæ α ε, ε ς,rationales ſunt potentia tantum commenſurabiles,& ipſæ igitur γ ζ, ζ δ,rationales ſunt potētia tantū cōmēſurabiles. Apotome igitur eſt γ δ. Dico etiā quod in ordine eadē ipſi α ς. Quoniā eſt ſicut α ε. ad γ ζ,ſic eſt ς ε,ad δ ζ,uiciſſim igitur(per 16 quinti,)eſt ſicut α ε,ad ε ς,ſic eſt γ ζ,ad δ ζ. Iam ipſa α ε,ipſa ε ς,aut maius poteſt eo quod ex ſibi commenſurabili,aut eo quod ex ſibi incommenſurabili. Si quidem α ε,ipſa ε ς maius poteſt eo quod ex ſibi cōmēſurabili,& ε ζ,ipſa ζ δ,(per 14 decimi)maius poterit eo quod ex ſibi cōmēſurabili. Et ſiquidē cōmēſurabilis eſt α ς ipſi expoſitæ rationali lōgitudine,& (per 13 decimi) γ ζ, quoque,ſi uero ς ε,& δ ζ,etiam,ſi autem neutra ipſarum α ε, ε β,& neutra ipſarum γ ζ,ζ δ. Si uero α ε,ipſa ε β,maius poterit eo quod ex ſibi incommenſurabili,& γ ζ,ipſa ζ δ maius poterit eo quod ex ſibi incommenſurabili. Et ſi α ε, ipſi expoſitæ rationali commenſurabilis eſt lōgitudine,& γ ζ,(per 13 decimi,)ſi autem ς ε,& δ ζ,etiā,ſi uero neutra ipſarum α ε, ε ς,neutra etiam ipſarum γ ζ,ζ δ. Igitur γ δ apotome eſt,& ipſi α β. in ordine eadem. Quæ ipſi igitur apotomæ,& reliqua quæ ſequuntur,quod erat oſtendendum.*

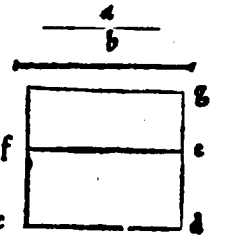
Eucli.ex Camp. Propoſitio 99

99 OMnis linea utrilibet reſiduo mediali communicans,eſt ſub ipſius termino & ordine reſiduum mediale.

CAMPANVS Verum eſt quod dicitur,ſiue cōmunicet linea cum utroli bet reſiduo mediali in longitudine, ſiue in potentia. Sit enim a utrumlibet reſiduum mediale,cui b communicet in lōgitudine uel potentia. Dico quod b eſt etiam reſiduum mediale,quale fuerit a. Adiungatur enim linea c ad lineam a,& ſit c per cuius abſciſionem a fuit reſiduū mediale. Et ad b adiūgatur alia quæ ſit d,ſitq; b ad d,ſicut a ad c,totaq; cōpoſita ex a & c, ſit e & ex b,d,ſit f. Deſcribantur igitur quadrata c & d,quæ ſint g & h,& ſuperficies e in c,ſit k,& f in d,ſit l. Et quia eſt ut prius e ad f & c ad d ſicut a ad b,ſunt autē & c mediales potentia tātum cōicantes ex 69 & 70,ſequitur ex 11 ut f & d eis cōmunicantes ſint etiā mediales potētia tantū cōicantes. Conſtat autē ex prima ſexti,quod ſit k ad g ſicut e ad c,& l ad h ſicut f ad d. Et quia eſt e ad c ſicut f ad d,ſequitur ut ſit k ad g,ſicut l ad h. Et permutatim k ad l,ſicut g ad h. Cum ergo g cōmunicet cum h,ſequitur ut k cōmunicet cum l. Si igitur k eſt rationale(quod eſt in reſiduo mediali primo)erit etiā per diffinitionem rationalis,quare per 69 b etiam eſt reſiduū mediale primum. Si autē k ſit medialis(quod eſt in reſiduo mediali ſecundo)etit per 11 etiam l medialis, ideoque b per 70 reſiduum mediale ſecundum. Quare conſtat propoſitum.

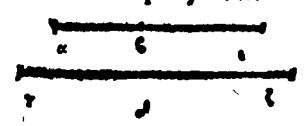
IDEM *aliter* Si linea b communicat cum linea a (quæ eſt utrũlibet reſiduum mediale) in longitudine uel in potentia, ſit ſuperficies c e adiũcta ad lineã rationalẽ c d. æqualis quadrato a, & f g æqualis quadrato b, erũtq; ob hoc c e & f g communicantes, quemadmodũ & quadrata linearum a & b eis æqualia, ideoq; per primam ſexti & 10 huius, d e & e g ſunt communicantes in longitudine. Et quia ſi a eſt reſiduum mediale primum linea d e eſt reſiduum ſecundum per 91, & ſi a eſt reſiduum mediale ſecundum linea d e eſt reſiduum tertium per 94, at cum d e eſt reſiduum ſecũdum, linea e g eſt etiã reſiduum ſecundũ, & cum illa tertium ſimiliter, & hæc eſt tertium per 98, ſequitur ita que ex 87 & 88 ut b ſit reſiduum mediale primum aut ſecũdum, prout fuerit a. Et ſic patet quod intendimus.

Eucli. ex Zamb. Theorema 80 Propoſitio 104.

104 Mediæ apotomæ commenſurabilis, mediæ apotome eſt, & in ordine eadem.

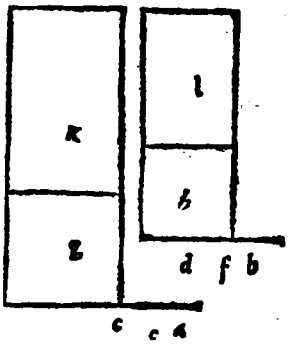
THEON ex Zãb. *Sit mediæ apotomæ α ς, & ipſi α β commenſurabilis eſto γ δ. Dico quod & γ δ mediæ apotomæ eſt, & in ordine eadem ipſi α ς. Quoniam enim mediæ apotomæ eſt α ς, eſto ei congruens (per 80 decimi,) ipſa ς ι, ipſæ igitur α ι, ι ς, mediæ ſunt potẽtia tantũ cõmenſurabiles, fiatq; (per 12 ſexti) ſicut α ς, ad γ δ. ſic β ι, ad δ ξ commẽſurabilis igitur eſt (per 6 decimi,) & α ι, ipſi γ ξ, & ς ι, ipſi δ ξ. Ipſæ autẽ α ι, ι ς, mediæ ſunt potentia tantũ cõmenſurabiles. Ipſæ igitur γ ξ, ξ δ, mediæ ſunt in potentia tantum commẽſurabiles, mediæ igitur apotome eſt (per 74. & 75 decimi,) γ δ. Oſtendendum eſt quod & in ordine eadem eſt ipſi α β. Quoniã enim eſt ſicut α ι ad ι ς, ſic γ ξ, ad ξ δ ſed ſicut quidem α ι. ad ι ς, ſic quod ex α ι, ad id quod ſub α ι, ι ς, ſicut autẽ γ ξ, ad ξ δ, ſic quod ex γ ξ ad id quod ſub γ ξ, ξ δ, eſt igitur (per 11 quinti,) & ſicut quod ex α ι, ad id quod ſub α ι, ι ς, ſic quod ex γ ξ ad id quod ſub γ ξ, ξ δ. Et uiciſſim (per 16 quinti,) ſicut quod ex γ δ ad id quod ex ξ γ, ſic quod ſub α ι, β. ad id quod ſub γ ξ, ξ δ. Commenſurabile autem eſt quod ex α ι, ei quod ex γ ξ cõmenſurabile igitur eſt & quod ſub α ι, ι ς, ei quod ſub γ ξ, ξ δ. Si quidem igitur quod ſub α ι, ι ς, rationale eſt, rationale eſt & quod ſub γ ξ, ξ δ. Si autem medium eſt quod ſub α ι, ι ς, medium eſt & quod ſub γ ξ, ξ δ, mediæ igitur apotomæ eſt γ δ. & ipſi α β, in ordine eadem. Quod erat oſtendendum.*

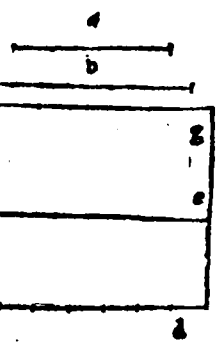

Eucli. ex Camp. Propoſitio 100

100 Si linea aliqua lineæ minori communicet, ipſa quoq; erit linea minor.

CAMPANVS Facile eſt hanc probare dupli ci modo ſicut præmiſſam, ſiue cõmunicet linea aliqua cũ linea minori in lõgitudine, ſiue in potentia. Hoc autem appoſito, quantum ad primum modum quod cum ſit f ad d ſicut e ad c, erit ex ſecunda parte 18 ſexti quadratũ f ad quadratum d ſicut quadratũ e ad quadratum c, & conſtunctim quadrata duarũ linearum f & d ad quadratũ d, ſicut quadrata duarũ linearũ e & c ad quadratũ c. & permutatim quadrata duarũ linearũ f & d ad quadrata duarũ linearũ e & b, ſicut quadratũ d ad quadratũ c. Cõmunicat autem quadratũ d, cũ quadrato c, ergo duo quadrata duarũ linearũ f & d pariter accepta cõmunicãt cũ duobus duarũ linearum e & c pariter acceptis. Et quia ex 71 quadrata duarũ linearum e & c pariter accepta ſunt rationale: erit etiam per diffinitionẽ & duo duarum linearum f & d pariter acceptа ratiõale. Cumq; ſit ſuperficies K medialis, erit etiã l ſibi cõmunicãs medialis, igitur ex 71 b eſt linea minor. Quãtũ autẽ ad ſecundum modum erit per 95 linea d e reſiduum quartum, ideoq; per 98 & linea e g erit etiã reſiduum quartum, ideoq; etiã per 89 linea b eſt linea minor.

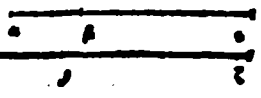
Eucl. ex Zãb. Theorema 81 Propoſitio 105

105 Minori commenſurabilis, minor eſt.

THEON ex Zãb. *Sit minor α ς, & ipſi α β, cõmenſurabilis eſto γ δ. Dico quod γ δ, minor eſt. Fiant inquã ſe pradicta. Et quoniam ipſæ α ι, ι β. potentia ſunt incõmenſurabiles, & ipſæ γ ξ, ξ δ, potentia ſunt incõmenſurabi*

les

les. Quoniam igitur est sicut α ι, ad ι β, sic est γ ζ ad ζ δ, est igitur (per 22 sexti,) & sicut quod ex α ι ad id quod ex ι β, sic quod ex γ ζ ad id quod ex ζ δ. Componendo igitur (per 18 quinti,) est sicut quod ex α ι, β, ad id quod ex ι β, sic est quod ex γ ζ, ζ δ, ad id quod ex ζ δ, & uicissim (per 16 quinti. Commensurabile autem est (per 6 decimi, quod ex β ι ei quod ex δ ζ, commensurabile igitur est & cõflatum ex ipsarũ α ι, β, quadratis, conflato ex ipsarũ γ ζ. ζ δ, quadratis. Rationale autẽ est (per 22 decimi) conflatũ ex ipsarum α ι, β, quadratis, rationale igitur est (per correlariũ 25 decimi & 11 quinti,) & conflatũ ex ipsarũ γ ζ, ζ δ, quadratis. Rursus quoniam est sicut quod ex α ι ad id quod sub α ι, ι β, sic quod ex γ ζ, ad id quod sub γ ζ, ζ δ, & uicissim cõmensurabile autem est (per 6 decimi) quod ex α ι quadratum ei quod ex γ ζ, quadrato, cõmensurabile igitur est quod sub α ι, ι ε, ei quod sub γ ζ, ζ δ. Mediũ autem quod sub α ι, ι ε, medium itidem quod sub γ ζ, ζ δ, ipsæ igitur γ ζ, ζ δ, (per 82 decimi) sunt incommensurabiles, sunt efficientes quidem conflatum ex ipsarum quadratis rationale, quod uero sub ipsis medium. Ipsæ igitur γ δ, minor est. Minori commensurabilis igitur, & quæ sequuntur. Quod erat ostendendum.

Eucli. ex Camp. Propositio 101

101 OMnis linea communicans lineæ cum rationali componenti mediale, est cum rationali componens mediale.

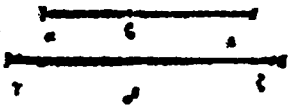
Figura propositionis 100

CAMPANVS Hanc quoque duplici prædicto modo non est difficile probare, siue de communicantia in lõgitudine siue in cõmunicantia in potẽtia tantum intelligatur. Sed quantũ ad primum modũ, erunt duo quadrata duarũ linearum f & d pariter accepta mediale per 21, quemadmodũ sunt duo quadrata duarum linearum e & c pariter accepta ex 72, quibus ipsa cõmunicant, & superficies l erit rationalis, per diffinitionem, quemadmodum est superficies K ex 72 cui ipsa cõmunicat. Igitur ex 72 b est cum rationali cõponens mediale. Quantum ad secundum modum, erit d e residuum quintum ex 69, ideoq; & e g ex 98. quare b est cum rationali componens mediale per 90.

Eucli. ex Zamb. Theorema 82 Propositio 106

106 Cum rationali medium totum efficienti commensurabilis, & eadem cũ rationali medium totum efficiens est.

THEON ex Zamb. Esto cum rationali medium totum efficiens α ε, & ipsi α ε cõmensurabilis esto γ δ. Dico quod γ δ est cũ rationali mediũ totũ efficiẽs. Sit inquã (per 79 decimi) ipsi α ε cõgruẽs β ι. Ipsæ igitur α ι, β. (per 80 decimi, potentia sunt incommensurabiles, efficientes quidẽ ex ipsarũ quadratis mediũ, quod autem sub ipsis rationale & eadem cõstruãtur. Similiter iam ostendemus ex præcedẽtibus, quod ipsæ γ ζ, ζ δ, in eadẽ sunt ratiõe ipsis α ι, β, & conflatum quidẽ ex ipsarum α ι, ε, quadratis, commensurabile est conflato ex iis quæ ex γ ζ, ζ δ, quadratis, quod autem sub α ι, ε, ei quod sub ι ζ, ζ δ. Quare & ipsæ γ ζ, ζ δ, potentia sunt incommẽsurabiles, efficientes conflatum quidẽ ex ipsarũ γ ζ, ζ δ, quadratis medium, quod autem sub ipsis rationale. Ipsa igitur γ δ est cum rationali totum efficiens medium. Cum rationali ergo medium totũ efficienti, & quæ sequuntur reliqua. Quod ostendere oportebat.

Eucli. ex Camp. Propositio 102

102 OMnis linea commensurabilis lineæ cum mediali constituẽs mediale, est cum mediali constituens mediale.

Figura eadẽ

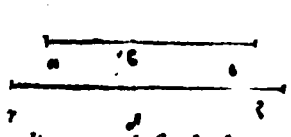
CAMPANVS Hic quoque pone lineam aliquam communicare cum ea quæ cum mediali componit mediale, indifferenter in longitudine uel potentia tantum prout uolueris, & duplici modo præmisso sine difficultate cõcludes eam quoque cum mediali componere mediale. Erit etiam quantum ad primum modum, superficies l medialis quemadmodum & k, & duo quoque quadrata duarum linearum f d pariter accepta mediale, sicut & duo quadrata duarum e & c. Et quia duo quoque duarum linearum e & c ad K sicut duo duarum f & d ad l, cum duo prima non communicent cum dupso K ex 75, neque duo secunda communicabunt cum duplo l ex 10. Igitur ex 75 b est cum mediali cõponens mediale. Quantum autem ad secundum modum, erit d e residuum sextum ex 97, ideoq; & e g ex 98. Quare b est cum mediali cõponens mediale ex 91.

Eucl. ex Zamb. Theorema 83 Propositio 107

107 Cum medio medium totum efficienti commensurabilis, & eadem cum medio medium totum efficiens est.

THEON

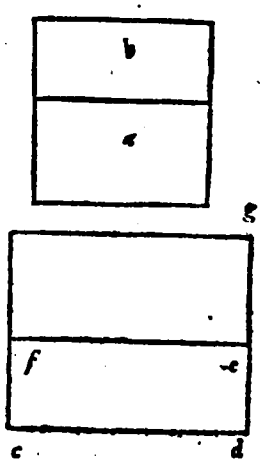
THEON ex Zãb. Esto cum medio mediũ,totũ efficiẽs α ϛ,& ipſi α ϛ,cõmenſurabilis eſto γ δ. Dico quod γ δ cũ medio mediũ totũ efficiẽs eſt. Sit(per 78 decimi)ipſi α β,cõgruẽs β ι,& eadẽ cõſtruantur. Ipſæ igitur α ι,ι ϛ,(per eandem potẽtia ſunt incõmenſurabiles,efficientes conflatũ ex ipſarũ quadratis mediũ,& quod ſub ipſis medium,& inſuper incommenſurabile conflatum quidem ex ipſarum quadratis ei quod ſub ipſis. Suntq́, ſicut oſtenſum eſt,ipſæ α ι, ι β, commenſurabiles ipſis, ι ζ, ζ δ, conflatum ex ipſarum, α ι, ι ϛ, quadratis conflato ex iis quæ ex γ ζ,ζ δ,quod autem ſub α ι:ι ϛ,ei quod ſub γ ζ, ζ δ. Et ipſæ igitur γ ζ,ζ δ,potentia ſunt incommenſurabiles,efficientes conflatũ ex ipſarum quadratis mediũ,& quod ſub ipſis mediũ,& inſuper incommẽſurabile conflatũ ex ipſarum quadratis ei quod ſub ipſis. Igitur γ δ. cum medio medium totum efficiens eſt. Cum medio medium totum igitur,& quæ ſequuntur reliqua. Quod oſtendendum erat.

Eucli.ex Camp. Propoſitio 103

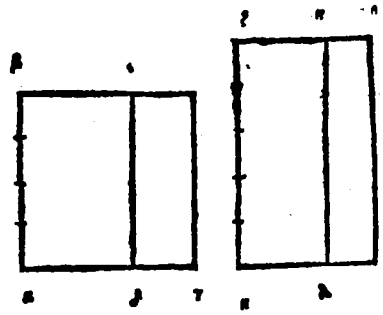
103 SI de ſuperficie rationali ſuperficies medialis abſcindatur, linea in reliquam ſuperficiem potẽs,erit alterutra duarum irrationalium aut reſiduum,aut linea minor.

CAMPANVS Sit enim tota ſuperficies conſtãs ex a & b,rationalis.a qua detrahatur b quæ ſit medialis. Dico quod linea potens in a reliquũ,aut eſt reſiduum aut linea minor. Eſto namq; linea c d rationalis.ſuperficieſq; c e ſibi adiuncta ſit tanquã a.& f g tanquã b.& tota c g ſicut tota a b,eritq; c g rationalis,ideoq; per 16 linea d g rationalis.in longitudine,& f g medialis ideoq; per 10 e g rationalis in potentia tantum,eſt igitur ex diffinitione linea d e.reſiduũ primum aut quartũ,ergo per 86 & 89 linea potens in ſuperficiem c e,& ideo in ſuperficiem ſibi æqualem eſt reſiduũ aut linea minor. Quod eſt propoſitũ. Eucli.ex Zamb. Theorema 84 Propoſitio 105

108 A rationali,media ablata,reliquã areolam potens una duarum irrationalium eſt, uel apotome uel minor.

THEON ex Zamb. A rõnali enim β γ,auferatur media ϛ δ. Dico quod quæ reliquam areolam ι γ poteſt,una duarum irrationalium eſt,uel apotome uel minor. Exponatur enim rationalis ζ ν, & ipſi (per 44 primi,) æquum ad ipſam ζ ν,comparetur rectangulum parellogrammum ν θ. Ipſi autem δ ϛ,æquũ auferatur ν ν,reliquum igitur ι γ,(per 3 communem ſententiam) æquum eſt ipſi λ θ. Quoniam igitur ϛ γ rationale eſt,medium autem β δ,æquum uero β γ ipſi ν θ,& β δ,ipſi ν ν,rationale igitur eſt ν θ,medium autem ν ν. Et ad ipſam ζ ν comparatur,rationalis igitur eſt (per 20 decimi) ζ θ,& ipſi ζ ν,cõmenſurabilis longitudine,rationalis autem (per 22 decimi,) ζ ν.& incommenſurabilis longitudine ipſi ζ ν. Incommenſurabilis igitur eſt (per lẽma 12 decimi,) ζ θ ipſi ζ ν longitudine. Et utræq; rationales,ipſæ igitur ζ θ.ζ ν,rationales ſunt potentia tantum commenſurabiles. Apotome igitur eſt ζ ν,congruens autem ei eſt ν θ,At ζ θ,ipſa ν ζ aut maius poteſt eo quod ex ſibi commenſurabili,aut eo quod ex ſibi incommenſurabili. Poßit prius eo quod ex ſibi commenſurabili, & tota θ ζ,cõmenſurabilis eſt ipſi ζ ν,expoſitæ rationali lõgitudine, apotome igitur prima eſt ν θ, (per 3 diffinitiones & 85 decimi.) Areolam aũt ſub rationali & apotome prima cõprehenſam potens: apotome eſt (per 91 decimi.) Quæ igitur λ θ,hoc eſt ι γ poteſt,apotome eſt. Si autem θ ζ,ipſa ζ ν maius poteſt eo quod ι x ſibi incõmenſurabili,& tota ζ θ commenſurabilis eſt longitudine expoſitæ rationali ζ ν apotome quarta eſt ν θ. Areolam autem ſub rationali & apotome quarta comprehenſam potens,minor eſt (per 94 decimi.) A rationali media ablata igitur,reliquam,& quæ ſequuntur reliqua. Quod erat oſtẽdendum.

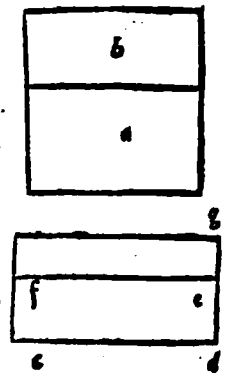

Eucli.ex Camp. Propoſitio 104

104 SI de ſuperficie mediali ſuperficies rationalis detrahatur, linea in reliquam ſuperficiem potens erit alterutra duarum irrationalium linearum,aut reſiduum mediale primum,aut cum rationali componens mediale.

CAM

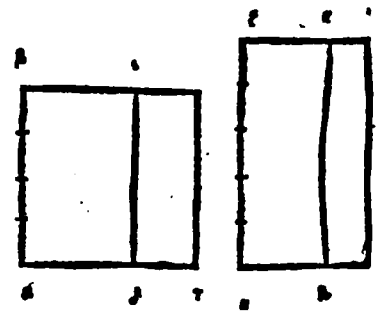
CAMPANVS Hæc quoq; ſicut præmiſſa probatur. Erit enim tota a b medialis, b autẽ rationalis, & tũc dico quod in a reliquũ poteſt, aut eſt reſiduum mediale primum, aut cũ rationali componens mediale. Cũ enim c g æqualis ſit a b, erit per 20 linea d g rationalis in potentia tantum, & cũ ſit f g æqualis b, erit per 16 linea e g rationalis in longitudine, ergo à diffinitione erit linea d e, reſiduũ ſecundum aut quintum, quare per 87 & 90 latus tetragonicum ſuperficiei c e, & ideo ſuperficiei a, eſt reſiduum mediale primũ, aut cum rationali componẽs mediale. Quod eſt propoſitum noſtrũ.

Eucli. ex Zamb. Theorema 85 Propoſitio 109

109 A medio, rationali ſublato, aliæ duæ irrationales fiũt, uel mediæ apotomæ prima, uel cum rationali medium totum efficiens.

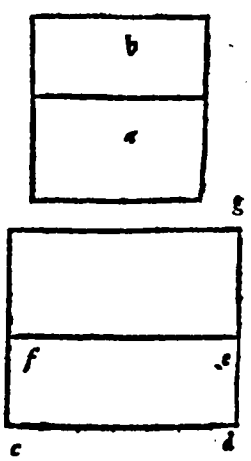
THEON ex Zãb. *A medio ζ γ, rationale auferatur ζ Δ. Dico quod quæ reliquum poteſt ι γ, una duarũ irrationaliũ eſt, aut mediæ apotomæ prima, aut cum rationali medium totum efficiẽs. Exponatur enim rationalis ζ κ, & cõparentur ſimiliter areolæ. Conſequenter eſt autem rationalis quidẽ ζ θ, & ipſi ζ κ lõgitudine incommenſurabilis. Rationalis autem eſt (per 22 decimi) α ζ, & ipſi ζ κ, longitudine commenſurabilis. Ipſæ igitur ζ θ, ζ κ, (per 20 decimi) rationales ſunt potentia tantum commenſurabiles, Apotome igitur eſt ipſa κ θ. Cõgruens aũt eſt ζ κ. At ζ θ, ipſa ζ κ, uel maius poteſt eo quod ex ſibi commenſurabili, Si quidem θ ζ, ipſa ζ κ, maius poteſt eo quod ex ſibi cõmenſurabili & eſt cõgruens (per 80 decimi) ζ κ commenſurabilis ipſi ζ κ expoſitæ rationali longitudine, ipſa κ θ apotome eſt ſecunda (per 5 diffinitiones.) Rationalis autẽ eſt ζ κ. Quæ autẽ poteſt quod ſub rationali & apotome ſecũda, mediæ apotomæ eſt prima (per 92 decimi.) Quare λ θ, hoc eſt γ ι. potens, mediæ apotomæ eſt prima. Si autẽ θ ζ, ipſa ζ κ maius poteſt eo quod ex ſibi incommenſurabili, & ζ κ congruens eſt commenſurabilis longitudine ipſi ζ ν, expoſitæ rationali ι, apotome quinta eſt κ θ. Quare ipſam ι γ potens, (per 95 cum rationali medium totũ efficiens eſt. A medio igitur, rationali ſublato, & quæ ſequuntur reliqua. Quod erat oſtendendum.*

Eucli. eſt Camp. Propoſitio 105

105 SI ſuperficies medialis de ſuperficie mediali detrahatur, fueritq; reliqua toti incommenſurabilis, quæ in ipſam reliquam poteſt alterutra erit duarum irrationalium, uidelicet aut reſiduũ mediale ſecundum, aut cum mediali componens mediale.

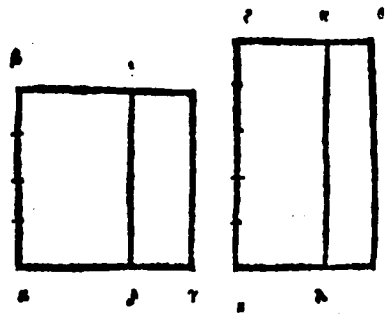
CAMPANVS. Si a duarum præmiſſarum demonſtratione non deuias, cõcludes ſine difficultate propoſitũ. Sint enim tota a b & b mediales, & ſit a reliqua incommenſurabilis toti (aliter enim eſſet a medialis ex 21, & eius latus tetragonicũ mediale ex 19) tũc dico quod linea potẽs in a, eſt reſiduũ mediale ſecundũ. aut cũ mediali cõponens mediale. Nã cũ ſit c g æqualis a b, erit per 20 linea d g rõnalis in potentia tantũ, per eandẽ quoq; cũ ſit f g æqualis b, erit etiã e g rationalis in potẽtia tantum. & cum ſit a incommmenſurabilis toti a b, erit etiam f g incommenſurabilis c g, ideoq; per primã ſexti & 10 huius erit etiam e g incommenſurabilis d g. igitur à diffinitione linea d e, erit reſiduum tertium, aut ſextum, quare per 88 & 91 latus tetragonicum ſuperficiei c e. & ideo ſuperficiei a, eſt reſiduũ mediale ſecundum, aut cum mediali componens mediale.

Eucli. ex Zamb. Theorema 86 Propoſitio 110

110 A medio, medio ablato incommenſurabili toti, reliquæ duæ irrationales fiunt, uel mediæ apotomæ ſecunda, uel cum medio medium efficiens.

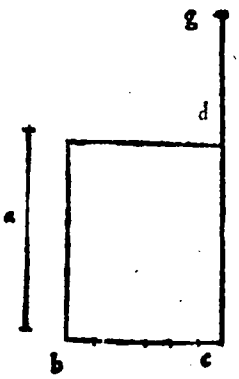
THEON ex Zamb. *Auferatur enim ſicut in præcedentibus deſcriptionibus, à medio β γ, medium ε δ, incõmenſurabile toti. Dico quod quæ α γ, poteſt, una eſt duarum irrationalium, aut mediæ apotomæ ſecundæ, uel cum medio medium totum efficientis. Quoniam enim medium eſt (per 22 decimi) utrũque ipſorũ, ε γ, β δ. & β γ, ipſi β δ, eſt incommenſurabile, erit per cõſequẽs rationalis utraq; ipſarũ ζ θ, ζ κ, & ipſi ζ κ longitudine incommenſurabilis. Et quoniã incommenſurabilis eſt ε γ, ipſi β δ, hoc eſt κ θ ipſi κ α, incommenſurabilis eſt (per 1 ſexti & 11 decimi,) & ζ θ, ipſi ζ κ, & ipſæ igitur θ ζ, ζ α, (per 73) rationales ſunt potentia tantum commenſurabiles. Apotome igitur eſt α θ, cõgruens autem eſt ζ κ. At θ ζ, ipſa ζ κ maius poteſt aut eo quod ex ſibi comenſurabili, aut eo quod ex ſibi incommenſurabili. Si quidẽ igitur θ ζ, ipſa ζ κ, maius poteſt eo quod ex ſibi cõmenſurabili. & neutra ipſarũ θ ζ, ζ κ. cõmenſurabilis eſt ipſis ζ κ, expoſitæ rationali lõgitudine, apotome tertia eſt ipſa α θ. Rationalis autẽ α λ. Quod autẽ ſub rationali & apotome tertia cõprehenſum rectangulum, irrationale eſt, & quæ illud poteſt irrationalis eſt, appellaturq; mediæ apotomæ ſecũda (per 91 decimi,) quare λ θ, hoc eſt ε γ, potens, mediæ eſt apotomæ ſecũda. Si autem θ ζ, ζ κ, maius poteſt eo quod ex ſibi incommenſurabili longitudine, & neutra ipſarum θ ζ, ζ κ, ipſi ζ κ, longitudine eſt cõmenſurabilis, apotome ſexta eſt θ κ. Quæ autem poteſt id quod ſub rationali & apotome ſexta, eſt cum medio medium totum efficiens, quare quæ ipſum λ θ, hoc eſt ε γ poteſt, cum medio medium totum efficiens eſt (per 96 decimi.) A medio igitur, medio ablato, & quæ ſequuntur reliqua, Quod erat oſtendendum.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 106

106 LInearum irrationalium quæ ſunt reſiduum & poſt ipſam ſubſecutæ, ullam, alij termino & ordine ſubeſſe impoſſibile eſt, reſiduo quoque, binomij terminum uel ordine conuenire, non eſt poſſibile.

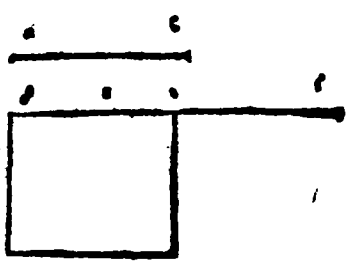
CAMPANVS Vult autem per hanc 106, quod reſiduum, & aliæ quinque lineæ irrationales eã ſequentes differũt ſpecie & diffinitione adinuicẽ, & nulla linea una poteſt eſſe ſub duabus neque ſub pluribus ſpeciebus harũ ſex linearũ irrationaliũ quæ ſunt reſiduũ & eius quinq; comites. & quod omnes ſpecies reſidui differunt ab omnibus ſpeciebus binomij, nec eſt poſſibile liueã unã ſimul eſſe reſiduũ & binomiũ cuiuſcunq; ſpeciei reſidui uel binomij. Pars prima ſic cõſtat, quoniã ſuperficies æquales quadratis reſidui & ſuarũ quinq; comitũ cum adiunguntur ad lineã rationalẽ habent ſecunda latera neceſſario diuerſa abinuicem ex 92 & quinque eam ſequẽtibus. ſunt autẽ ſecunda latera reſiduũ primum & ſecundum & deinceps uſque ad ſextum. Secunda pars cõſtat hoc modo. Si eadẽ linea poteſt eſſe ſimul reſiduum & binomiũ, ſit a cuius quadrato ſuperficies æqualis adiungatur ad rationalem lineã b c. ſitq; b d. eritq; ex 54 linea c d binomium primum, & ex 92 reſiduum primum. Inquantum ergo binomium primũ, diuidatur in ſuas binomiales portiones ad punctum e, ſitq; maior portio c e quæ erat rationalis in longitudine per diffinitionẽ. inquantũ autẽ eſt reſiduum primũ, ei adiungatur d g, per cuius abſciſionem fuerat reſiduum primum, eritq; etiam ex diffinitione c g rationalis in longitudine Cũ itaq; ſit utraq; duarũ linearũ c g & c e rationalis in longitudine, erit etiã per 9 linea e g rationalis in longitudine. At quia linea d e eſt rationalis in potẽtia tantum cum ipſa ſit per hypotheſin minor portio binomij primi, erit per 68 linea d g reſiduum, & quia ipſa erat rationalis in potentia tantum cum per eius abſciſionem eſſet linea c d reſiduum. ſequitur impoſſibile per 68. Quod ut clarius pateat, eſto ſuperficies b d adiuncta ad lineam rationalem b c. æqualis quadrato lineæ d g. Cum itaque linea d g ſit rationalis in potentia. erit per 16 linea c d rationalis in longitudine. At cum etiam linea d g ſit reſiduum. erit ex 92 linea c d reſiduum primũ. quod eſſe non poteſt, cũ linea quæ dicitur reſiduum, ſit irrationalis per 68.

Eucli. ex Zamb. Theorema 87 Propoſitio 111

111 Apotome non eſt eadem ei quæ ex binis nominibus.

THEON ex Zab. Esto apotome a c. Dico quod a c non est eadem ei quæ ex binis nominibus. Si enim possibile esto, exponatur rationalis ✱ 7. Et ei quod ex a β, (per 45 primi,) æquũ ad ipsam 7 ✱. cõparetur rectangulũ 7 ε. Latitudinẽ efficiẽs ✱ ε. Quoniã igitur apotome est a β, apotome igitur est (per 93 decimi) prima ipsa ✱ ε. Esto ei (per 79 decimi) congruens ε ζ, ipsæ igitur ✱ ζ, ζ ε, ratiõales sunt potẽtia tantũ cõmensurabiles. Et ✱ ζ, ipsa ζ ε maius potest eo quod ex sibi incommensurabili, et ✱ ζ, commensurabilis est ipsi ✱ 7 expositæ rationali longitudine. Rursus quoniã ex binis nominibus est a β, ex binis igitur nominibus est prima (per 60 decimi) ipsa ✱ ε. Dividatur (per 42 decimi) in nomina in ε, sitq; maius nomẽ ✱ ε, ipsæ igitur ✱ ε, et ε, rationales sunt potentia tantum commensurabiles, et ✱ ε, ipsa ε ε maius potest eo quod ex sibi commensurabili, et ✱ ε, commensurabilis est longitudine ipsi ✱ 7 expositæ rationali, et ✱ ζ igitur ipsi ✱ ε lõgitudine est commensurabilis. Et reliquæ igitur ε ζ, (per 12 decimi) cõmensurabilis est longitudine ipsa ✱ ζ. Quoniã igitur ✱ ζ, ipsi ε ζ, est commẽsurabilis irratiõalis autem est ✱ ζ, rationalis igitur est et ε ζ. Quoniam igitur commensurabilis est ✱ ζ ipsi ε ζ, incõmensurabilis autem est ✱ 6, ipsi ζ ε, incommensurabilis igitur est longitudine ε ε ipsi ζ ε, et sunt rationales. ipsæ igitur ε ζ, ζ ε, rationales sunt potentia tantum commensurabiles. Apotome igitur est (per 73 decimi) ε ε, sed et rationalis, quod est impossibile. Igitur apotome non est eadem ei quæ ex binis nominibus. Quod erat ostendendum.

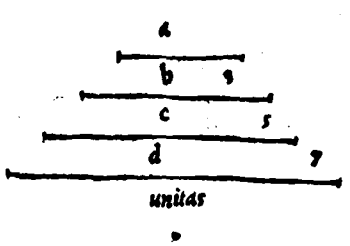

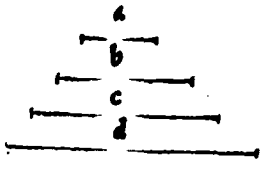
107 Euclid. ex Camp. Propositio 107

LInea quæ residuũ dicitur, ullaue irrationaliũ, quæ post eam sunt nequit esse sub termino binomij, aut sub termino & ordine ullius cæterarum linearum irrationalium quæ binomium subsequuntur. Cum autem possibile sit linearum irrationalium seriem in infinitum produci, non est possibile ullam earum cum ea quæ præcesserit in termino ordine conuenire.

CAMPANVS Vult per hanc ultimam libri decimi, q̃ tredecim irrationales lineæ de quibus in hoc decimo demõstratũ est (& ipsæ sunt linea medialis, binomiũ & eius quinque comites residuũ & eius quinq; comites) sint abinuicẽ singulæ à singulis specie differentes. & q̃ nulla linea una potest esse simul sub duabus aut pluribus speciebus earum, & quod species linearũ irrationaliũ possunt in infinitũ produci, quarũ nulla cũ alia cõuenit in diffinitiõe & ordine. Quod aũt hæ tredecim lineæ, uidelicet medialis. binomiũ & eius quinque comites residuũ & eius quinq; comites, sint irrationales, demonstratũ esse superius memẽto, de mediali quidẽ, ex 19, de binomio aũt & eius quinq; comitibus, ex 30 & quinque eam sequentibus, at uero de residuo suisq; quinq; comitibus. ex 61 & quinque eã sequentibus Nullam autẽ harum tredecim linearũ irrationalium posse cõuenire in specie cũ aliqua aliarũ sic collige. Esto enim ut ad unã eandemq; lineã rationalem in longitudine adiungantur superficies æquales quadratis prædictarũ tredecim linearũ irrationaliũ, secundũ q̃ ordine se inuicem sequũtur, eritq; ex 20 secũdũ latus primæ istarũ tredecim superficierũ & quinque eam sequentiũ, rationale in potentia tãtũ. Secunda autẽ latera secundæ istarum tredecim superficierũ & quinque eam sequentiũ esse omnes species binomiorũ per ordinẽ, uidelicet binomiũ primum, secundũ, & deinceps usque ad sextũ, ex 54 & quinque eã sequentibus demonstratũ esse memineris. Secũda uero latera octauæ superficiei & quinq; eã sequentiũ, sunt species residuorũ in ordine, uidelicet residuum primum & residuum secundũ, & deinceps usque ad sextũ. quod ex 92 & quinq; eam sequentibus didicisti. Cũ igitur ipsa linea rationalis in potentia tantum non conueniat cum aliqua specie binomiorum aut cum aliqua residuorum. quoniam omne binomium per 30 & omne residuum per 61 est linea irrationalis & in longitudine & in potentia. & cum nulla species residuorũ conueniat cum aliqua specie binomiorum ex secunda parte penultimæ huius decimi. sequitur ut omnia secunda latera harum tredecim superficierũ sint abinuicem diuersa. ideoq; per primã sexti & ipsæ tredecim superficies sunt diuersæ. cum earum omnium altitudo sit una, quare etiã hæ tredecim lineæ irrationales propositæ, sunt singulæ à singulis diuersæ. Possunt autẽ harum tredecim linearũ irrationalium species, in infinitũ produci, infinitæ enim sunt species linearũ medialium infinitæ quoque binomiorum, & sic de singulis. Quod hoc modo constat. Esto linea a, medialis, sumaturq; unitas & quotlibet numeri primi ut 3,

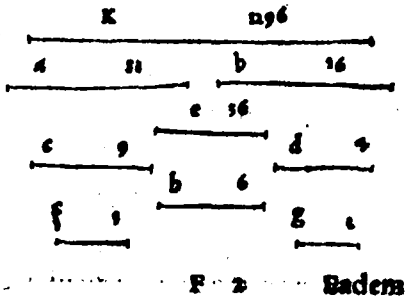
3,&7,& ſint totidē lineæ b,c,d,quot ſunt ſumpti numeri primi,ſintque quadrata iſtarū linearum b,c,d,ad quadratum a,ſicut hi numeri primi ad unitatē,eruntq; lineæ b,c,d, mediales ex 11,quoniā ipſæ cōmunicant in potētia cū linea à mediali. Omnes autem erunt diuerſæ in longi/tudine ab a,& a ſeinuicē per ultimā partē 7: quoniam nullius iſtorum numerorum ad unitatē nec alicuius eorum ad alterū per 16 & 8 & correlariū ſecundæ octa ui & præſentis hypotheſis eſt proportio ſicut nume/ri quadrati ad numerū quadratum,erit ergo a,& oēs ſibi cōicantes in longitudine,ſub prima ſpecie linearū medialium,b uero & omnes ſibi cōicantes in lōgitudi ne,ſub ſecunda,c autem & oēs eidē cōicantes uel cōmenſurabiles,ſub tertia,d quoque & omnes ſibi cōicantes in longitudine,ſub quarta. Et quia nu meri primi ſunt infiniti ut ex 21 noni didiciſti,neceſſe eſt ſpecies linearum medialium eſſe infinitas. Quod autē eſt dictum de li/nea mediali :intellige de binomio ſuiſque qninq; comitibus,& reſiduo ſuiſq; quinque comitibus,nam ſicut omnis linea com municans mediali eſt medialis,ſiue cōmunicet ei in lōgitudine ſiue in potētia ut probatū eſt in 21,ita etiā omnis linea cōicans binomio aut alicui ſuarum quinq; comitum,uel etiā reſiduo aut alicui ſuarum quinq; comitum in longitudine uel in potentia,eſt ſecū ſub eadē ſpecie,ut probatum eſt in 60 & quatuor eam ſequentibus,& 98 & quatuor eā ſequentibus. Sūt igitur ſpecies harum tredecimi linearum irrationalium infinitæ,quarum nulla conueniet cum præcedenti in ordine uel diffinitione. Conuenit quoque aliter demonſtrare,ſpecies linearum ir/rationaliū eſſe infinitas. Nam omne latus tetragonicum ſuperficiei dictæ à numero nō quadrato,eſt irrationale per ultimam partem 7 & per diffinitionem. Cum itaque tales numeri ſint infiniti,erunt etiam ſpecies harū linearum irrationalium infinitæ. Ter/tio modo contingit ſecundam partem huius ultimæ concluſionis libri decimi ſic expo ni,ut dicamus ab unaquaque linea rationali in potentia tantum,infinitas linearum ir/rationalium ſpecies produci,quarū nullā cum aliqua earum quæ ipſam præceſſerint. poſſibile eſt in diffinitione & ordine conuenire. Verbi gratia. Sumatur aliqua ſuperfi/cies rationalis dicta à numero non quadrato ut 5,eritq; latus eius tetragonicum irra tiōnale in longitudine,quoniā ipſum eſt incōmēſurabile lateri tetragonico ſuperficiei rationalis dictæ à numero quadrato ex ultima parte 7. Dico ergo quod huius lateris latus,itēq; ſecundi lateris latus,& rurſus huius tertij lateris latus,& ſic in infinitū,ſunt lineæ irrationales tam in longitudine quam in potētia,& quod nulla earum conuenit diffinitione uel ſpecie cum aliqua quæ eam præceſſerit in ordine:eſtque latus tetrago nicum præmiſſæ ſuperficiei quæcunque dicta fuerit à numero non quadrato earum omnium ſicut radix & principium,& quælibet ipſarum eſt principium omniū ipſam ſe quentiū. & quæcunque ab aliquo tetragonico latere cuiuſq; talis ſuperficiei proficiſcū tur,diuerſæ ſunt in longitudine & potentia ab omnibus quæ à quoquā alio tetragoni co lateris talis ſuperficiei generātur. Et hoc dico,cum ipſarum ſuperficierū non fuerit proportio ſicut numerorū quadratorū. Hæc autem ut poſſimus firma demonſtratiōe colligere,antecedēs ad ipſa præmittere oportet. Sitque iſtud,

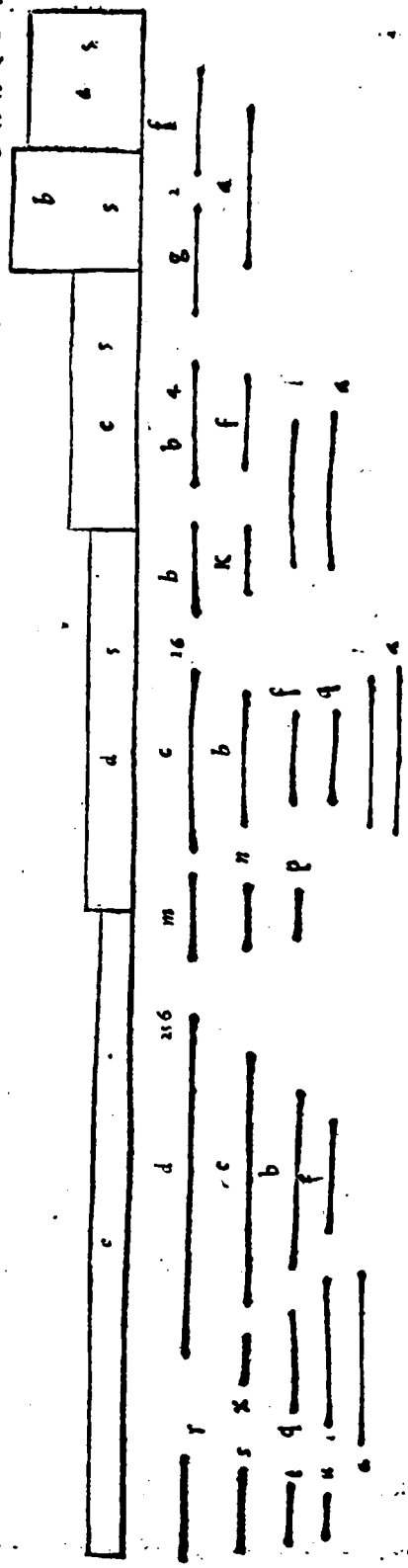

Quibuslibet duobus inuicem ductis ſi quid licet producatur,quota late ra tetragonica duorum præcedētium inuicem duces,totum tetragonicum latus ipſius producti produces.

Verbi gratia. Sit ut ex a in b ſit k:at c d ſint late ra tetragonica a & b:fiat autē e, ex c in d: ſintq; ite/rum f & g latera tetragonica c & d,& fiat h ex f in g. Dico quod h eſt latus tetragonicū e,& quod e rur ſus eſt latus tetragonicū k. Cum enim ex f in ſe & in g fiant c & h,erit c ad h ſicut f ad g,ſed & ſit h ad g, ſicut f ad g,eo quod ex g in f & in ſe fiunt h & d, ſūt igitur c,h,d,cōtinue proportionales. Itaq; ex h in ſe,quātū ex c in d,quare h,eſt latus tetragonicū e.

Eadem quoque ratiõe cũ ex c in ſe ſit a,& in d ſit e,& ex d in ſe ſit b,erunt etiã a,e,b,cõtinue proportionales in proportione c ad d. Cũ igitur ex a in b ſit k,ſequitur etiã ut ex e in ſe ſit K,quare e eſt latus tetragonicũ k. Cõſtat itaque quod dicitur. Reſtat itaque demõſtrare quod propoſitũ eſt. Sit igitur ſuperficies a,rationalis,dicta à numero non quadrato ut 5,ſitq; linea a,eius tetragonicũ latus,& ſumantur quotlibet lineæ rationales in lõgitudine quæ ſint b,c,d,e. Sintq; dictæ à nũeris quorũ quiſque præcedẽs ſit tetragonicũ latus proximo ſequẽtis, ut ſi b ſit 2,c 4,d 16,e uero 256,ad has aũt lineas rationales in lõgitudine,adiũgatur ſuperficies æqualis a,erũtq; ſecũda latera ſingularũ rõnalia in lõgitudine per 16:ut ſecundũ latus b,2 & dimidiũ,ſecũdũ c,unũ & quarta,ſecundũ uero d,una quarta & una 16,at uero ſuperficiei e ſecũdũ latus,erit una 64 & una 256. Sit ergo f tetragonicũ latus b:g,uero ſit tetragonicũ latus ſcdi lateris ſupficiei b.eritq; per præmiſſam antecedẽs ut ex f in g ſit a. Rurſus ſit h tetragonicũ latus ſcdi lateris c,k quoq; ſit tetragonicũ latus h.eritq; p prædictũ antecedẽs ut ex b in h ſit a,& ex f in K ſit tetragonicũ latus a,q; ſit l. Sit iterũ m tetragonicũ latus ſcdi laterisſuperficiei d, ſed cũ n ſit tetragonicũ latus m,& p tetragonicũ n, eritq; per prædictũ antecedẽs ut ex c in m fiat a,& ex b in n l,& ex f in p tetragonicũ latus l quod ſit q. Amplius aũt ſit r,tetragonicũ latus lateris ſcdi ſuperficiei e,ſit quoque ſ tetragonicũ r & t ſ,ſit & u tetragonicũ t,ſeq;turq; per dictũ añcedẽs, ut ex d in r fiat a,& ex c in f l,& ex b in t,ſit q,& etiã ex f in u,tetragonicũ latus q.qd' ſit x,& ſic in infinitũ. Dico ergo has lineasa.l,q.x,quarũ a eſt tãq; radicale principiũ,eſſe irrõnales,a quidẽ in lõgitudine tm, cæteræ uero in lõgitudine & in potẽtia. & dico q; nulla earũ cõuenit cũ alia in diffinitiõe uel ordine. Cũ enim ex f in g & k fiant a & l:erit a ad l,ſicut g K. Et quia ut patet ex dictis hypotheſibus g & K ſunt incommenſurabiles in longitudine & in potentia,ſequitur etiam ut a & l ſint incommẽſurabiles in longitudine & in potentia. Eadem ratione a & q,eſt enim a ad q,ſicut g ad p. Et ppter eandẽ cauſam etiã a & x,cũ ſint ſicut g & u. Et hac uia quo q; neceſſe eſt,ut l & q ſint ſimpliciter incõmẽſurabiles tã in lõgitudine q; in potẽtia,cũ enim ex f in k & p,fiãt l & q,erit l ad q,ut K ad p. At k & p nec cõmẽſurabiles ſunt in lõgitudine nec in potentia. Si enim ſint,erũt h & n cõmẽſurabiles,ſed nõ ſunt,at uero l & x oportet eſſe utroq; modo incõmẽſurabiles,eſt enim l ad x:ſicut k ad u,eo q; ex f in K & u fiũt l & x. Sũt autẽ K & u,utroq; modo incõmẽſurabiles, ſin aũt accidet d,& h eſſe cõmẽſurabiles,q; eſt incõueniẽs,q uero & x qd' ſint quoq; incõmẽſurabiles, potẽtia & lõgitudine,ex eo patet,q; eſt q ad x ſicut p ad q:cõſtat autẽ qd' p & u ſunt incommenſurabiles,nã ſi non,erũt n & c cõmẽſurabiles, ideoq; m & ſ,ſed nõ ſunt. Manifeſtũ eſt itaq; infinitas lineas irrõnales in lõgitudine & in potentia incõmenſurabiles,& ideo diffinitiõe & ſpecie differentes,produci ex linea a rõnali in potẽtia tantũ.

Re/

Reſtat aũt nũc oſtẽdere qđ quæcũq; irratiõales lineæ ab aliqua linea rationali in poten tia tantum hac uia generantur, diuerſæ ſunt ab omnibus tã in lõgitudine quã in põtẽ tia quæ à qualibet alia linea ratiõali in potẽtia tantum quadratũ cuius ad quadratum prioris nõ ſit ſicut nũeri quadrati ad numerũ quadratũ, hac eadẽ uia egrediuntur. hoc quoq; ſic cõſtat, Sint a & b r~ ales in potẽtia tãtũ ſiue tetragonica latera duarũ ſuperfi cierũ dictarũ à numeris nõ quadratis. ſitq; ut illi numeri nõ ſint in proportiõe aliquo rũ numerorũ quadratorũ, lineæ quoq; quæ, pcedũt hac uia ab a ſint c, d, e, & a b, pcedãt f, g, h. Dico quod nulla ex lineis c, d, e, cõicat in lõgitudine uel potẽtia cũ aliqua ex lineis f, g, h. cũ enim ſint c & f tetragonica latera a & b, at d & g tetragonica latera c & f, & e & h, tetragonica latera d & g, nõ eſt poſſibile ut aliqua ex c, d, e. cõicet cum ſua cõpari ex f, g h, uel longitudine uel potentia. Si enim alterutro modo cõmunicet e cũ h. ſequitur ut d cõmunicet cum g, & c cũ f, quare & a cum b etiã in lõgitudine, quod eſt cõtra hypothe ſin. V niuerſaliter autẽ uerũ eſt dicere quãlibet harũ eſſe utroq; modo incõmẽſurabilẽ cuilibet iſtarũ. Dato nãq; quod d cõicet cũ h etiã in potẽtia tantũ, ſequitur ut c quoq; cõmunicet cũ g, & a cum f, quod non eſt poſſibile. Attendere autẽ oportet, quod cũ di co latus lateris, nihil aliud intelligo q; latus ſuperficiei denominatæ à latere priori, un de tetragonicũ latus lineæ a, uoco lineã illam quæ poteſt in ſuperficiẽ dictã à linea a. ta lis autem ſuperficies eſt q; cõtinet linea a & linea rõnalis in lõgitudine dicta ab uno. Si ergo libet inuenire tetragonicũ latus cuiuslibet lin eæ ſit linea a, cuius tetragonicũ la tus uolo inuenire, b uero ſit linea rationalis in lõgitudine dicta ab unitate, & ipſa eſt mi nima omniũ linearũ rationaliũ numeratarũ ab integris. medio loco proportionalis inter eas ſit c, eſt igitur per 16 ſexti c tetragonicũ lat9 a. idẽ enim fit ex a in b & ex c in ſe. At uero ex a in b fit ſuperficies dicta ab a. Quicquid enim à quolibet in unũ ducto pro ducitur, ab eo quod unũ multiplicat denominatur. Et nota quod cũ c fuerit latus tetra gc nicum lineæ a. indifferenter contingit lineam c eſſe maiorẽ linea a & minorem, prout b etiã fuerit maior aut minor.

THEON ex Zamberto.

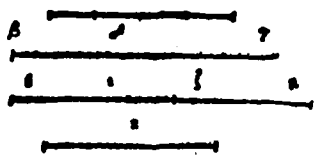
Apotome & quæ poſt eã irrationales, neque mediæ, neque adinuicẽ ſunt eædẽ. Quod ex media nãq; ad rationalẽ cõparatũ latitudinẽ efficit rõnalẽ & ei ad quã apponitur lõgitudine incõmẽſurabilẽ (per 12 decimi.) Quod uero ex apotome ad rationalẽ cõparatũ latitudinẽ primã efficit apotomen (per 97 decimi.) Quod aũt ex mediæ apotomæ prima ad rationalem appoſitũ latitudinẽ, ſecũdam efficit apotomen (per 98 decimi.) Quod ex mediæ ſecunda apotomæ ad rationalẽ appoſitũ latitudinẽ, tertiam efficit apotomẽ (per 99 decimi.) Quod ex minori ad rationalẽ appoſitũ latitudinẽ quartã efficit apotomen (per 100 decimi.) Quod ex efficiẽte cũ rationali med.ũ to tum ad rationalẽ appoſitũ latitudinẽ efficit quintã aptomen (per 101 decimi.) Quod ex efficiẽti uero cũ medio me dium totũ ad rationalem cõparatũ latitudinem, ſextam efficit apotomen. (per 102 decimi.) Quoniam igitur præ dictæ latitudines à prima & adinuicem differ.nt (à prima quidẽ quoniã rationalis eſt, adinuicem uero quia in ordi ne non ſunt eædem) patet quod & ipſæ irrationales differunt adinuicẽ. Et quoniã oſtenſum eſt (per 111 decimi) quod apotome non eſt eadẽ ei quæ ex binis nominibus, ad rationalem aũt appoſitæ latitudinẽ efficiant, quæ ſane poſt apotomen apotomas, conſequen ter unaquæq; quæ in ordine circa eandẽ, quæ uero poſt eas quæ ex binis nominibus, eas quæ ex binis nominibus, & easdem, ordine conſequenter, aliæ igitur ſunt quæ poſt apotomen & aliæ quæ poſt eam quæ ex binis nomin.bus, ut omnes irrationales ſint tredecim hæ uidelicet.

1 Media. 2 Ex binis nominibus 3 Ex binis prima, medijs. 4 Ex binis ſecũda medijs. 5 Ma ior. 6 Rationale mediũq; potens. 7 Bina potens media. 8 Apotome. 9 Mediæ prima apotome. 10 Mediæ ſecũda apotome. 11 Minor. 12 Cũ rõnali mediũ totũ efficiẽs. 13 Cũ med.o mediũ totũ efficiẽs.

Eucli. ex Zamb. Theorema 88 Propoſitio 112

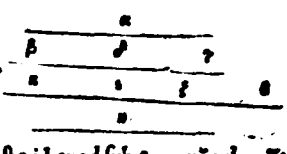
112 Quod ex rationali ad irrationalem eam quæ ex binis nominibus appo ſitum latitudinem efficit apotomen cuius nomina cõmenſurabilia ſunt no minibus eius quæ ex binis nominibus eſt, & in eadem ratione, & inſuper apotome quæ gignitur eundem habebit ordinem ei quæ ex binis nomi nibus eſt.

THEON ex Zamb. *Sit rõnalis quidẽ a, ex binis uero nominibus ſit β γ, cuius maius nomen eſto β γ, & ei quod ex a æquũ eſto id quod ſub ς γ, ι ξ. Dico quod ipſa ι ξ apotome eſt, cuius noĩa cõmẽſurabilia ſunt ipſis γ β, β β, & in eadẽ ratione, & inſuper ι ξ eundem ordinẽ habet ipſi ς γ. Sit enim rurſus ei quod ex a. æquũ id quod ſub ς β, ν. Quoniã igi tur quod ſub ς γ, ι ξ, æquum eſt ei quod ſub ς β, β ν, eſt igitur (per 14 quinti) ſicut γ ς, & β β. ſic eſt ν ad ι ξ, maior autẽ eſt γ β. ipſa ς β, maior igitur & ν ipſa ι ξ. Eſto ipſi ν æqualis ι ο. Eſt igitur (per 7 & 11 quinti) ſicut γ β ad ς β, ſic eſt ο ξ ad ξ ι. duidẽdo igitur eſt (per 17 quinti,) quod ſicut γ β, ad β β, ſic eſt ο ξ ad ξ ι. Fiat ſicut ο ξ, ad ξ ι. ſic ξ ν, ad ν ι, &*

tota igitur θ κ, (per 12 quinti) ad totã κ ξ, est sicut ξ κ ad κ ι. Sicut enim unũ antecedentiũ ad unũ cõsequẽtiũ, sic oĩa ãtecedẽtia ad oĩa sequẽtia. Sicut autẽ (per 12 quinti) ξ κ ad κ ι, sic est γ δ ad δ ϛ, & sicut igitur (per 11 quinti) θ κ, ad κ ξ, sic γ δ, ad δ β, cõmẽsurabile aũt est (per 11 decimi) quod ex γ δ, ei quod ex ϛ δ, cõmẽsurabile igitur est & quod ex θ κ, ei quod ex ξ κ. Et est sicut (per 22 sexti) quod ex θ κ, ad id quod ex κ ξ, sic est θ κ, ad κ ι. Et quoniã ipsæ tres θ κ, κ ξ. κ ι, sunt proportiõales cõmẽsurabiles igitur est (per 11 decimi) θ κ, ipsi κ ξ lõgitudine, quare & θ ι, ipsi ι κ lõgitudine est cõmẽsurabilis. Et quoniã (per correlariũ 20 sexti.) quod ex κ æquũ est ei quod sub ι θ, β δ, rõnale aũt est id quod ex κ, rõnale igitur est & id quod sub θ ι, ϛ δ. Et ad ipsam ϛ δ, rõnalẽ apponitur, rõnalis igitur est & ι θ, & ipsi β δ lõgitudine cõmẽsurabilis, quare & ei cõmẽsurabilis ι κ, rõnalis est, & ipsi ϛ δ, lõgitudine cõmẽsurabilis. Quoniã igitur est sicut γ δ, ad δ ϛ, sic ξ κ ad κ ι, ipse autẽ γ δ, ϛ, potẽtia tantũ cõmẽsurabiles, & ipsæ igitur ξ κ, κ ι, (per 11 decimi) potẽtia tãtũ sunt cõmẽsurabiles. Rõnalis aũt est κ ι, & ipsi β δ lõgitudine cõmẽsurabilis. Rõnalis igitur est & ξ κ. & ipsi γ δ lõgitudine cõmẽsurabilis. Ipsæ igitur ξ κ κ ι, rõnales sunt potẽtia tãtũ cõmẽsurabiles (per 11 decimi.) Igitur ξ ι apotome est. Verũ γ δ, ipsa δ ϛ, aut maius põt eo quod ex sibi cõmẽsurabili, aut quod ex sibi incõmẽsurabili. Si quidẽ γ δ, ipsa δ β, maius potest eo quod ex sibi cõmẽsurabili, & ξ κ (per 13 decimi) ipsa κ ι maius potest eo quod ex sibi cõmẽsurabili. Et si γ δ, ipsi expositæ rõnali cõmẽsurabilis est lõgitudine, & ξ κ, si autẽ δ β, & κ ι, si uero neutra ipsarũ γ δ, δ ϛ, & neutra ipsarũ ξ κ, κ ι. Si aũt γ δ, ipsa β δ maius potest eo quod ex sibi incõmẽsurabili, & ξ κ, ipsa κ ι, maius potest eo quod ex sibi incõmẽsurabili. Et si quidẽ γ δ cõmẽsurabilis est ipsi expositæ rõnali lõgitudine, & ξ κ, si aũt β δ, & κ ι, si uero neutra ipsarũ γ δ, δ ϛ, & neutra ipsarum ξ κ, κ ι. Quare ipsa ξ ι apotome est, cuius nomina ξ κ, κ ι, cõmẽsurabilia sunt eis nõibus quæ sunt ex ea quæ ex binis nominibus hoc est ipsis γ δ, ϛ δ, & in eadẽ rõne, & eundẽ habet ordinẽ ipsi β γ. A rõnali igitur & reliqua. Quod erat ostendendum. Eucli. ex Zamb. Theorema 89. Propositio 113

113 Quod ex rõnali ad apotomẽ cõparatũ latitudinẽ efficit eã quæ ex binis nõibus cuius nõia cõmẽsurabilia sunt ipsius apotomes nõibus, & in eadẽ rõne, & insup quæ gignit ex binis nõib⁹, ipsi apotomæ eũdẽ obtinet ordinẽ

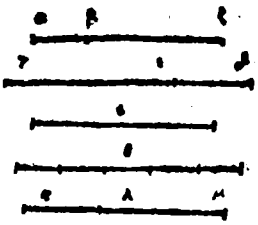

THEON ex Zãb. Esto rõnalis quidẽ κ, apotome aũt sit β δ, & ei quidẽ quod ex κ, æquũ esto quod sub ϛ δ, κ θ, ut quod ex κ ratiõali ad ipsam ϛ δ apotomẽ cõparatũ latitudinẽ efficiat ipsam κ θ. Dico quod κ θ ex binis nõibus est, cuius nõia cõmẽsurabilia sunt eis quæ ipsius β δ, sunt nõibus, & in eadẽ rõne, & q; ipsa κ θ, eũdẽ habebit ordinẽ ipsi ϛ δ. Sit, inquã, (per 80 decimi) ipsi β δ cõgruẽs δ γ. Ipsæ igitur ϛ γ, γ δ, (per 80 decimi,) rõnales sunt potẽtia tantũ cõmẽsurabiles. Et ei quod ex κ, æquũ esto id quod sub β γ, κ, rõnale aũt est quod ex κ, rõnale igitur & quod sub ϛ γ κ, & ad rõnalẽ ϛ γ cõparatũ, rõnalis igitur est (per diffinitionẽ decimi,) ipsi κ, & ipsi β γ lõgitudine cõmẽsurabilis. Quoniã igitur (per 20 decimi) quod sub ϛ γ, κ, æquũ ei quod sub ϛ δ, κ θ, proportiõaliter igitur est (per 16 sexti) sicut ϛ γ, ad β δ, sic est κ θ ad κ ι, maior autẽ est ϛ γ, ipsa ϛ δ, maior igitur est & κ θ, quam κ, ponatur (per 2 primi) ipsi κ, æqualis κ ι. Cõmẽsurabilis (per 12 decimi) igitur est κ ι ipsi ϛ γ, lõgitudĩe. Et quoniã est sicut γ ϛ ad ϛ δ, sic est θ κ, ad κ ι. cõuertẽdo igitur est (per correlariũ 18 quinti) sicut ϛ γ ad γ δ, sic est κ θ ad θ ι. Fiat (per 12 quinti) sicut κ θ, ad θ ι, sic θ ξ, ad ξ ι, & reliqua igitur κ ξ, ad θ ξ, est sicut κ θ, ad θ ι, hoc est sicut ϛ γ, ad γ δ, ipsæ aũt β γ, γ δ, potẽtia tãtũ sunt cõmẽsurabiles, & ipsæ igitur κ ξ, ξ θ, (per 11 decimi) potẽtia tãtũ sunt cõmẽsurabiles. Et quoniã est sicut κ θ ad θ ι, sic κ ξ, ad ξ θ, sed sicut κ θ, ad θ ι, sic θ ξ, ad ξ ι, & sicut igitur (per 11 quinti) κ ξ ad ξ θ, sic θ ξ ad ξ ι. Quare (per correlariũ 19 sexti) & sicut prima ad tertiã, sic quod ex prima ad id quod ex secũda, & sicut igitur (per 11 quinti) κ ξ, ad ξ ι, sic quod ex κ ξ, ad id quod ex ξ θ, cõmẽsurabile autẽ est (per 9 decimi,) quod ex κ ξ, ei quod ex ξ θ. Ipsæ κ ξ, ξ θ, potẽtia sunt cõmẽsurabiles, cõmẽsurabilis igitur est κ ξ, ipsi ξ ι, lõgitudine, quare & ι κ, ipsi ξ ι, lõgiudine cõmẽsurabilis est. Rõnalis aũt est κ ι, & ipsi ϛ γ lõgitudine cõmẽsurabilis: rõnalis igitur est, (per 12 decimi κ ξ, & ipsi β γ lõgitudine cõmẽsurabilis. Et quoniã est sicut ϛ γ ad γ δ sic κ ξ, ad ξ θ, uicissim quoq; (per 16 quinti,) & sicut β γ ad κ ξ, sic δ γ, ad ξ θ, cõmẽsurabilis aũt est β γ, ipsi κ ξ: cõmẽsurabilis igitur est & ξ θ, ipsi γ δ. Ipsæ aũt ϛ γ, γ δ, rõnales sũt potẽtia tantũ cõmẽsurabiles, & ipsæ igitur κ ξ, ξ θ, rõnales sunt potẽtia cõmẽsurabiles. Ex binis igitur nõibus est κ θ. Si quidẽ igitur ϛ γ, ipsa γ δ, maius potest eo quod ex sibi cõmẽsurabili, & κ ξ, ipsa ξ θ, maius potest eo quod ex sibi cõmẽsurabili. Et si ϛ γ, cõmẽsurabilis est lõgitudine ipsi expositæ rõnali, & κ ξ quoq; si aũt neutra ipsarũ β γ, γ δ, & neutra ipsarũ κ ξ, ξ θ. Si uero ϛ γ, ipsa γ δ maius potest eo quod ex sibi incõmẽsurabili, & κ ξ, ipsa ξ θ maius poterit eo quod ex sibi incõmẽsurabili. Et si ϛ γ ipsi expositæ rõnali cõmẽsurabilis est lõgitudine, & κ ξ, si aũt γ δ, & ξ θ, si uero neutra ipsarũ β γ, γ δ, & neutra ipsarũ κ ξ, ξ θ. Ex binis nõibus igitur est κ θ, cuius nõia κ ξ, ξ θ, cõmẽsurabilia sunt ipsis β γ, γ δ nõibus ipsius apotomes & in eadẽ rõne, & insuper κ θ, ipsi ϛ γ eũdẽ babebit ordinẽ. Quod erat ostendendũ. Eucli. ex Zamb. Theorema 90. Propositio 114.

114. Si areola comprehẽdatur sub apotome & ea quæ ex binis nominibus cuius nomina cõmensurabilia sunt ipsius apotomes nominibus, & in eadem ratione quæ areolam potest rationalis est.

THEON

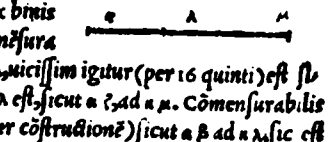
THEON ex Zãb. Cõprehẽdatur areola ſub apotome α ϛ, & ea quæ ex binis nominibus γ δ, cuius maius nomẽ γ ι, ſintq; eius quæ ex binis noĩbus noĩa γ ι, ι δ. (per 115 decimi) cõmẽſurabilia ipſius apotomes noibus α ξ, ξ ϛ, & in eadẽ rõne. Sitq; potẽs id quod ſub α β, γ δ, ipſa ι. Dico quod ipſa ι rõnalis eſt. Exponatur enim rõnalis θ, & ei quod ex θ, æquũ ad ipſam γ δ cõparetur, latitudinẽ efficiens α λ, igitur ipſa α λ, apotome eſt (per 113 decimi) cuius noĩa ſint α μ, μ λ, cõmẽſurabilia noĩbus eius quæ ex binis noĩbus hoc eſt ipſis γ ι, ι δ. & in eadẽ rõne. Iã & ipſæ γ ι, ι δ (per 12 decimi) cõmẽſurabiles ſunt ipſis α ξ, ξ ϛ, & in eadẽ rõne, eſt igitur ſicut α ξ, ad ξ β. ſic eſt α μ, ad μ λ, uicißim igitur (per 16 quinti) eſt ſicut α ξ, ad α μ, ſic eſt ϛ ξ ad λ μ, & reliqua igitur α ϛ, (per 12 quinti) ad reliquã α λ eſt, ſicut α ξ, ad α μ. Cõmenſurabilis aũt eſt α ξ, ipſi α μ, cõmẽſurabilis igitur eſt (per 9 decimi) & α ϛ ipſi α λ. Eſtq; (per cõſtructionẽ) ſicut α β ad α λ, ſic eſt quod ſub γ δ, α ϛ, ad id quod ſub γ δ, α λ. Cõmẽſurabile igitur eſt & quod ſub γ δ, α ϛ, ei quod ſub γ δ, α λ. Aequũ autẽ eſt id quod ſub γ δ, α λ, ei quod ex θ, cõmẽſurabile igitur eſt quod ſub γ δ, α ϛ, ei quod ex θ. Quod aũt ſub γ δ, α ϛ, æquũ eſt ei quod ex ι, cõmẽſurabile igitur eſt & quod ι, ei quod ex θ. Ratiõale autẽ eſt id quod ex θ, rõnale igitur eſt & id quod ex ι, Ratiõalis igitur eſt (per diffinitionẽ decimi) ι, & ipſam poteſt areolã quæ ſub γ δ, α ϛ. Si areola igitur cõprehendatur ſub apotome, & quæ ſequuntur reliqua. Quod erat oſtendendum.

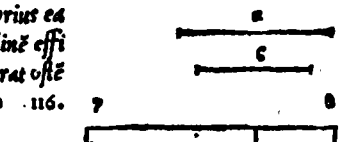
CORRELARIVM. Fitq; nobis & id propterea manifeſtũ, quod poßibile eſt rõnalem areolam ſub irrationalibus rectis lineis contineri. Eucli. ex Zamb. Theorema 91 Propoſitio 115

115 A media infinitæ irrõnales fiũt, neq; ulla ulli earũ quæ prius eſt eadem.

THEON ex Zãb. Eſto media α. Dico quod ab α infinitæ irrõnales fiũt neq; ulla ulli earũ quæ prius eſt eadẽ. Exponatur rõnalis ϛ, & ei quod ſub ϛ α (per 14 ſecũdi) æquũ eſto id quod ex γ. Igitur γ irrõnalis eſt. Quod enim ſub irrõnali & rõnali (per lẽma 38 decimi) irratiõale eſt, & nulli earũ quæ prius eſt eadẽ. Nõ enim ꝙ ex ulla earũ quæ prius ad rõnalẽ appoſitũ latitudinẽ efficit mediã. Rurſus iã ei quod ſub ϛ γ. æquum eſto id quod ex δ. Irrõnale igitur eſt id quod ex δ, irrõnalis igitur δ, & nulli earũ quæ prius eadẽ eſt, Nõ enim quod ex ulla earũ quæ prius ad rõnalẽ appoſitũ latitudinẽ efficit γ. Similiter quoq; iã & huiuſmodi ordo ſequetur, ſi in infinitũ extendas, manifeſtũ eſt igitur ꝙ à media infinitæ fiunt irratiõales, neque ulla ulli earũ quæ prius eadem,

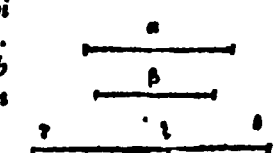

ALITER. Eſto media α γ. Dico ꝙ ab α γ, infinitæ ſunt irrõnales, neq; ulla ulli earũ quæ prius eſt eadẽ. Excitetur (per 11 primi) ipſi α γ ad angulos rectos α β, ſit rõnalis α ϛ, cõpleaturq; ϛ γ, irrõnale igitur eſt (per 21 decimi) & ipſum potẽs irrõnalis eſt. Poßit aũt (per lẽma 38 decimi,) ipſum γ δ, igitur γ δ eſt irrõnalis & nulli earũ quæ prius eadẽ eſt, Nõ enim quod ex ulla earũ quæ prius ad ratiõalẽ appoſitũ latitudinẽ efficit mediã. Rurſus cõpleatur ι δ, irrõnale igitur eſt ι δ, & ipſum potẽs irrationalis eſt, poßit aũt ipſum δ ξ, irrõnalis igitur eſt δ ξ, & nulli earũ quæ prius eadem. Nõ enim quod ex ulla ipſarũ quæ prius ad rõnalẽ appoſitum latitudinẽ efficit γ δ, à media igitur infinitæ irrõnales, & quæ ſequũtur reliqua. Quod erat oſtẽdendũ. Eucli. ex Zãb. Theorema 92 Propoſitio 116.

116 Minori commenſurabilis, minor eſt.

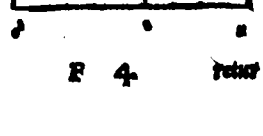
THEON ex Zãb. Eſto minor α, & ipſi α cõmẽſurabilis eſto (per 11 decimi) ϛ. Dico ꝙ β minor eſt. Exponatur γ δ rõnalis, & ei ꝙ ex α (per 44 primi,) æquũ ad ipſam γ δ cõparetur γ ι, latitudinẽ efficiẽs γ ξ. Apotome igitur eſt quarta γ ξ. Ei aũt quod ex β, (per eandẽ) æquũ ad ipſam ξ ι cõparetur ξ ι, latitudinẽ efficiẽs ξ θ. Quæniã igitur cõmẽſurabilis eſt α ipſi ϛ, cõmẽſurabile igitur eſt & quod ex α, ei quod ex ϛ. Sed ei quidẽ quod ex α, æquũ eſt γ ι. ei autẽ quod ex β, æquũ eſt ξ ι, cõmenſurabile igitur eſt γ ι, ipſi ξ ι. Sicut autẽ γ ι ad ξ ι, ſic eſt γ ξ, ad ξ θ. Cõmenſurabilis igitur eſt γ ξ, ipſi ξ θ lõgitudine. Apotome aũt quarta eſt (per 100 decimi) ipſa γ ξ. Igitur & ξ θ, quarta eſt apotome. Rõnalis aũt eſt ξ ι. Si uero areola cõprehẽdatur ſub rationali & quarta apotome, quæ areolã poteſt minor eſt (per 64 decimi.) Ipſam autem ξ ι areolam, ipſa β poteſt, ergo α minor eſt. Quod erat oſtendendum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 93 Propoſitio 117

117 Cũ rationali mediũ totũ efficienti cõmẽſurabilis, cum rationali medium totum efficiens eſt.

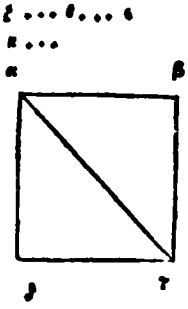
THEON ex Zamb. Sit cũ rõnali mediũ totũ efficiẽs α, cõmẽſurabilis aũt ei eſto ϛ. Dico ꝙ ϛ cũ rationali mediũ totũ efficiẽs eſt. Exponatur rõnalis γ δ, & ei quidẽ quod ex α æquũ ad ipſam γ δ cõparetur γ ι, latitudinẽ efficiẽs γ ξ. Apotome igitur eſt quinta ipſa γ ξ (per 102 decimi) Si aũt ꝙ ex ϛ (per 44 primi) æquũ ad ipſam ξ ι cõpa-

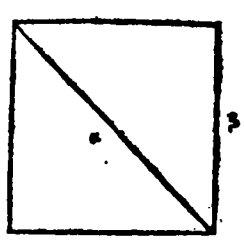

retur ζ η,latitudinẽ efficiẽs ζ θ. Quoniã igitur cõmẽſurabilis eſt α ipſi β. cõmẽſurabile igitur eſt id quod ex α ei quod ex ε. Sed ei quidẽ quod ex α, æquũ eſt γ ι, ei uero quod ex β, æquũ eſt ζ κ. Igitur γ ι, ipſi ζ κ, eſt cõmẽſurabile. Cõmẽſurabilis igitur eſt γ ζ, ipſi ζ θ, longitudine. Quinta autem apotome eſt γ ζ. Apotome igitur quinta eſt, & ζ θ. Rationalis autẽ ζ ι. Si uero areola cõprehẽdatur ſub rationali & apotome quinta, quæ areolã poteſt cũ rationali mediũ totũ efficiẽs eſt (per 95 decimi.) Poteſt aũt ipſum ζ κ, ipſa ε. Igitur β. cũ rationali mediũ totũ efficiẽs eſt. Quod erat oſtendendum. Euclid. ex Zamb. Theorema 94 Propoſitio 118

118 Propoſitum nobis ſit oſtendere, quod in quadratis figuris incommenſurabilis eſt dimetiens lateri longitudine.

THEON ex Zamb. Eſto quadratũ α β γ δ, dimetiẽs uero illius ſit α, γ. Dico quod α γ, ipſi α ε, lõgitudine eſt incõmenſurabilis. Si enim poſſibile, ſit cõmẽſurabilis. Dico quod eueniet, quod idem nũerus erit par & impar. Manifeſtũ quidẽ igitur (per 47 primi) quod id quod ex α γ duplũ eſt eius quod ex α ε. Et quoniã α γ ipſi α β cõmẽſurabilis eſt, igitur α γ, ad α ε rõnẽ habet quã nũerus ad numerũ (per 5 decimi) habeat aũt. quã ζ ad η. Sintq; ζ η, minimi eãdẽ rõnẽ habentiũ eis. Igitur ζ nõ eſt unitas. Si enim ζ, eſt unitas, & rationem habet ad η, quam α γ ad α ε, & maior eſt α γ ipſa α ε, maior igitur eſt ζ unitas ipſo η nũero, quod eſt impoßibile. Igitur ζ, nõ eſt unitas, nũerus igitur. Et quoniã eſt ſicut α γ ad β, ſic eſt ζ ad η, & ſicut igitur (per 15 quinti) quod ex α γ, ad id quod ex α β, ſic qui ex ζ, ad eũ qui ex η. Duplũ aũt eſt quod ex γ α eius quod ex α β. Duplus igitur eſt & qui ex ζ, eius qui ex η, par igitur eſt qui eſt ex ζ, quare & ipſe ζ, par eſt. Si enim impar eſſet, & qui ex eo quadratus impar eſſet (per 29 noni,) quippe quoniã ſi quilibet nũeri impares cõpoſiti fuerint, multitudoq; fuerit impar, & totus impar eſt. Igitur ζ, par eſt. Secetur (per 10 primi) ζ, bifariã in θ. Et quoniã ipſi ζ, numeri, minimi ſunt eãdẽ eis habentiũ rõnẽ, primi ſunt adinuicẽ (per 24 ſeptimi,) & ζ, par eſt. Impar igitur eſt η. Si enim eßet par, ipſos ζ, metiretur binarius, (omnis etenim par, habet partẽ dimidiã) primos adinuicẽ exiſtentes, quod eſt impoßibile. Igitur η nõ eſt par. Et quoniã ipſius ζ θ, duplus eſt ζ, quadruplus igitur eſt qui ex ζ, eius quod ex ζ θ. Duplus aũt qui ex ζ, eius qui ex η. duplus igitur qui ex η, eius qui ex ζ θ. Igitur qui ex η par eſt, & par igitur eſt η per ea quæ dicta ſunt, ſed & impar, quod eſt impoßibile. Igitur α γ, ipſi α β longitudine nõ eſt cõmenſurabilis, incõmenſurabilis igitur. Oſtendendũ & aliter, quod incõmẽſurabilis eſt quadrati dimetiens lateri. Sit enim pro dimetiente, α pro latere uero, ſit ε. Dico quod α, ipſi β lõgitudine eſt incõmẽſurabilis. Si enim poßibile, ſit cõmenſurabilis. Fiat quæ rurſus ſicut α ad ε, ſic ζ, ad η. ſintq; minimi eandẽ eiſdẽ habẽtiũ rõnẽ, ipſi ζ, η. Igitur ipſa ζ, η, primi ſunt adinuicẽ. Dico primũ quod η nõ eſt unitas. Si enim poßibile, eſto unitas. Et quoniã eſt ſicut α ad ε, ſic eſt ζ, ad η, & ſicut igitur (per 11 & 15 quinti) quod ex α ad id quod ex ε, ſic qui ex ζ, ad eũ qui ex η. Duplũ aũt eſt id quod ex α, eius quod ex ε. Duplus igitur & qui ex ζ, eius qui ex η. Et η unitas eſt. Igitur ζ binarius eſt quadratus. Quod eſt impoſſibile. Igitur η non eſt unitas, numerus igitur. Et quoniã eſt ſicut quod ex α ad id quod ex ε, ſic qui ex ζ, ad eum qui ex η, & rurſus ſicut quod ex ε, ad id quod ex α, ſic qui ex η ad eũ qui ex ζ, metitur aũt quod ex β, id quod ex α, metitur igitur & qui ex η quadratus eũ qui ex ζ, quare & latus idem η ipſum ζ metitur, metitur autem & ſeipſum η, igitur η ipſos ζ, η, metitur qui primi ſunt adinuicem. Quod eſt impoßibile. Igitur α ipſi ε non eſt commenſurabilis, incommenſurabilis igitur. Quod oſtendere oportuit.

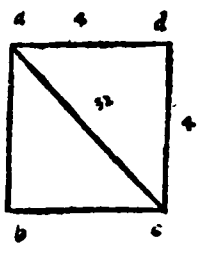

Priorum dilucidior explanatio.

Græcus non habet

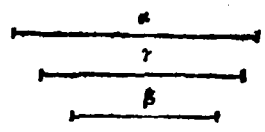
Sit quadratum a b c d, dimetiẽs uero ipſius ſit a c. Manifeſtũ eſt quod iſoceles eſt triãgulũ c d a, æquum habẽs d a ipſi d c, ſimiliterq; triãgulum iſoceles eſt a b c. Sit igitur d a unitatũ 4 ſiue pedum: ſicq; & c d, quatuor, quare manifeſtum eſt quod ex d a quadratum eſt unitatũ ſiue pedũ 16 ſic etiã & quod ex c d, 16 eſt unitatũ ſiue pedũ. At quoniã id quod ex a c æquũ eſt eis quæ ſunt ex d a, c d, quẽadmodũ ex 47 primi perſpicuũ eſt, manifeſtũ eſt quod id q ex a c eſt duplũ eius quod ex d a. At id quod ex d a, eſt unitatũ 16, id igitur quod ex dimetiente, 32 erit, in dupla, quidem: At quoniam longitudine commenſurabiles lineæ ſunt quas aliqua magnitudo metitur earũq; quadrata rationẽ habent quam numerus quadratus ad numerũ quadratũ, at efficiẽs 32 per latus aliqua magnitudo non metitur, neque quæ ex eis quadrata ſunt rationẽ habẽt quam numerus quadratus ad numerũ quadratũ (nullum enim quadratum alterius quadratũ duplũ eſt) incõmẽſurabilis igitur eſt longitudine dimetiẽs lateri, efficiens enim 32 ſiue latus eſt unitatum 1 & minutorum 59, quæ 1, 59: ac 4, nullam habent communem menſuram 32 ad 16 ſicut dictum eſt rationẽ nõ habet qualem quadratus

dratus numerus ad quadratum numerum.

Inuenus iam longitudine incommensurabilibus rectis ut α,β,& plures aliæ magnitudines ex binis * diuisionibus comperiuntur (plana intelligo) adinuicem incommensurabiles. Quoniam si ipsarum α,β, linearum rectarum mediam proportionalem susceperimus γ, erit igitur sicut α ad β, sic quæ ex α species ad eam quæ ex γ similē similiterq; descriptam* speciem, siue quadratā, siue aliæ rectilineæ similes descriptæ fuerint, siue etiam circuli circa dimetientes α γ, quippe quoniam circuli adinuicem sunt sicut ea quæ ex dimetientibus sunt quadrata. Inueniuntur igitur & areolæ planæ adinuicem incommensurabiles. Cum ostenderimus quod ex binis interuallis diuersæ areolæ incōmensurabiles, ostendemus eas quæ ex solidis speculationes, qualiter sint solida commensurabilia & incōmensurabilia adinuicē. Si enim in ijs quæ ex α,ε, quadratis aut eis æqualibus rectilineis figuris cōstituamus altitudine æqualia solida parallelepipeda, uel pyramides, uel prismata, erūt ipsa cōstituta adinuiccm sicut bases & si quidem bases sint commensurabiles, commensurabilia erunt ipsa solida. Si uero incommensurabiles, incommensurabilia. Sed & si duobus expositis circulis α β, ipsis conos uel cylindros altitudine æquales describemus, erūt adinuicē sicut bases hoc est sicut ipsi circuli. Et si ipsi circuli sunt cōmensurabiles & ipsi coni & cylindri cōmensurabiles erunt. Si uero ipsi circuli erūt incommensurabiles, ipsi coni & cylindri erūt incōmensurabiles, Et nobis fit manifestū, quod non solū in lineis & superficiebus sunt cōmensurabile & incommensurabile. sed in solidis quoq; figuris hoc reperitur.

* Plana sc. inter uallis

figura

DECIMI LIBRI FINIS.

EVCLIDIS MEGARENSIS GRAECI PHILOSOPHI GEOMETRICORVM ELEMENTORVM. LIBER VNDECIMVS,

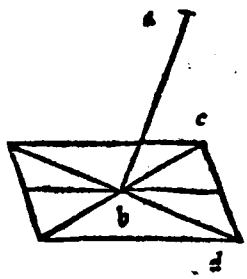
Eucli. ex Campano

Diffinitiones.

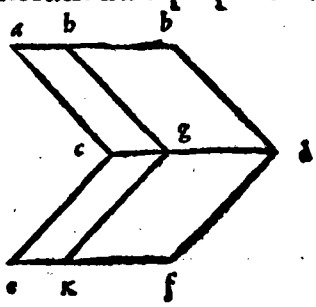
Corpus, est quod longitudinem latitudinem, & altitudinem habet. Cuius termini, sunt superficies.

Linea erecta supra superficiem, est quæ cum singulis sibi conterminalibus lineis in ea superficie expassis angulos rectos facit. Linea autem hæc supra eam superficiem perpendicularis esse, & ad eandem orthogonaliter insistere dicitur.

Intelligatur enim linea a b exurgere supra planū, ita quod pūctus a imaginetur in aēre, & b in plano. & à puncto b ducantur plures lineæ in eodē plano: ut b c, b d. & quotlibet aliæ. Si igitur ita fuerit quod linea a b cum linea b c, & cum linea b d, & cum qualibet alia linea protracta a puncto b in plano illo angulum rectum contineat, ipsa dicetur esse perpēdicularis ad illā superficiem in qua protractæ sunt hæ lineæ, uidelicet b c & b d, & aliæ cum quibus ipsa ponitur continere angulum rectum.

Superficies autem erecta super superficiem est, quoties puncto uno eodē lineæ quæ est communis terminus illarum superficierum duæ perpendiculares conterminales superstant, quæ rectum continentes angulum in eisdē superficiebus sitæ sunt.

Verbi gratia, imaginemur superficiē a b c d exurgere, superficiem uero c d e f iacere. & intelligamus lineam c d esse cōmunem terminum ambarum. In ea itaq; signetur punctus g. a quo ad lineā c d extrahantur duæ lineæ perpendiculares, una uidelicet in superficie c d e f, quæ sit g k & alia in superficie a b c d quæ sit g h. Si igitur angulus quem

quem continent hæ duæ lineæ perpendiculares uidelicet g h & g k, erit rectus: superficies a b c d dicitur orthogonaliter erecta super superficiem c d e f.

4 Superficies æquidistantes sunt quæ in utramlibet partem protractæ nō concurrent, etsi in infinitum producantur.

Intellectum est quod dicitur. Scire tamen debes, quod omnes planæ superficies, aut sunt æquidistantes abinuicem, aut in omnem partem protractæ concurrent alicubi & super rectam lineam se secabunt. Lineas autem rectas nō est necessariū uel esse æquidistantes uel in utrāque partem protractas concurrere, quippe quæ in eadem superficie non sunt nec æquidistant ab inuicem, nec tamen quantumlibet protractæ concurrent.

5 Aequa corpora sunt atque similia, quorum terminales superficies numero ac quantitate æquales unius creationis sint atque similes.

6 Similia corpora, sunt quæ similibus superficiebus numero æqualibus cō tinentur.

Si has duas diffinitiones de corporibus æqualibus & similibus, non intelligis, ad diffinitionem similium superficierum positam in principio sexti recurre.

7 Corpus serratile, dicitur quod quinque superficiebus quarum tres parallelogrammæ sunt, duæ uero triangulæ, continetur,

Domui quatuor parietes æquidistantes habenti, tectū unico fastigio supremis duorum parietum lateribus æquali & æquidistanti superpositū, serratilis corporis expressam similitudinem gerit.

8 Sphæra, est transitus arcus circunferētiæ dimidij circuli quoties sumpto uel supremo semicirculo lineáque diametri fixa donec ad locum suum rediat, arcus ipse circunducitur.

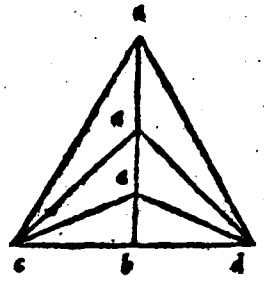
Super quamlibet lineam semicirculo descripto, si linea illa fixa semicirculus tota reuolutione circunducatur, corpus quod describitur, sphæra nominatur. Cuius centrū, constat esse centrum semicirculi circunducti.

9 Pyramis laterata, est figura corporea quam continent superficies à quarum una reliquæ sunt ad unum oppositum punctum sursum erectæ.

In omni laterata pyramide cunctæ superficies ipsam ambiētes, ab ipsius basi ad unū punctum subleuantur, qui conus pyramidis dicitur: suntque oēs hæ laterales superficies, triangulæ, basis uero frequenter non est triangula.

10 Pyramis rotunda, est figura solida, estq; transitus trianguli rectanguli alterutro suorum laterum rectum angulum continentium fixo, donecusq; ad locum unde moueri cœpit redeat triangulo ipso circūducto. Si igitur latus fixum lateri circunducto fuerit æquale, erit figura rectangula. Si autem longius, acutiangula. Si uero breuius, obtusiangula erit. Axis autem ipsius figuræ, est latus fixū. Basisq; sua, circulus. Dicitur autē figura hæc pyramis columnæ rotundæ.

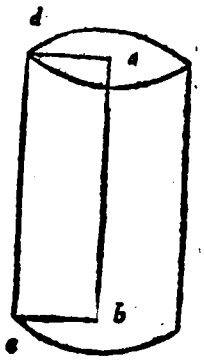
Sit trigonus a b c, rectum angulum habēs qui sit b, figaturq; alterū duorū laterum ambiētiū rectū angulū b, sitq; latus quod figitur, a b, quo fixo, circunducatur trigonus quousq; ad locū unde moueri cœperit redeat. Corporea ergo figura quæ huius trigoni motu describitur, rotunda pyramis appellatur. Cuius tres sunt differentiæ. Alia enim est rectangula, alia acutiangula, tertia obtusiangula. Et prima quidem est, quando latus a b lateri b c fuerit æquale. Esto enim ut linea b c, quum rotatu trigoni peruenerit ad situ lineæ b d, ita q; punctus c cadat super punctū d, fiat linea una, hoc est ut ipsa tūc cōiūgatur situ à quo mo-

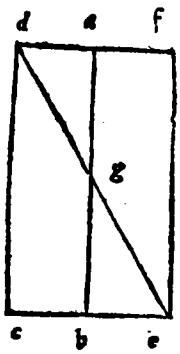

moueri cœpit ſecundum rectitudinem, eritq; linea hæc quaſi b c d. Et quia (ex 32 primi & 5 eiuſdem) angulus c a b eſt medietas recti, erit angulus c a d rectus. ideoq; pyramis hæc dicitur rectangula. Si autem latus a b ſit lõgius latere b c, erit acutiãgula. Erit enim tũc (ex 32 primi & 19) eiuſdẽ angulus c a b, minor medietate recti. ideoq; totus angulus c a d, eſt minor recto & acutus, quare pyramis acutiãgula. Quod ſi latus a b fuerit breuius latere b c, erit angulus c a d maior medietate recti (ex 32 primi & 19 eiuſdẽ) & totus c a d, qui eſt duplus ad ipſum c a b, maior recto & obtuſus, igitur & pyramis conuenienter tunc dicitur obtuſiangula. Axis autẽ huius pyramidis dicitur linea a b Baſis uero eius, circulus quem deſcribit linea c b ſuper cẽtrum b. Dicitur quoque hæc pyramis columnæ rotundæ, illius uidelicet quam motu ſuo deſcriberet parallelogrãmum prouenies ex a b & b c, latere a b manente fixo.

11 Figura corporea rotunda cuius baſes ſunt circuli duo plani extremitatibus & craſſitudine id eſt altitudine æquales, eſt tranſitus parallelogrammi rectanguli latere rectum angulum continente fixo, ipſáque ſuperficie donec ad locum ſuum redeat circunducta. Diciturq; hæc figura, columna rotunda. Columnæ itaque rotundæ atque ſphæræ circuli que, unum atque idem eſt centrum.

Sit parallelogrammum rectãgulum a b c d, figaturque latus a b, & eo fixo totum parallelogrammũ quouſq; ad locũ ſuũ cadat uel redeat circũducatur. Corporea ergo figura huius parallelogrammi motu deſcripta, rotũda colũna nominatur, cuius baſes ſunt duo circuli, & eſt unus eorum. circulus quem deſcribit motu ſuo linea b c, cuius circuli centrum eſt punctus b, alter uero eſt, quem motu ſuo deſignat linea d a & eius centrum eſt punctus a. Axis autem huius columnæ, dicitur linea a b quæ manet fixa in motu parallelogrãmi. Quod ſi imaginati fuerimus parallelogrammũ a b c d cum peruenerit rotatu ſuo ad ſitum a b e f, coniungi ſitui à quo moueri cœpit ſecũdum continuitatem ſuperficiei planæ, ut ſcilicet totum ſit unum parallelogrãmum d c, e f, & protraxerimus in eo diametrum d e, erit quoque diameter d e diameter columnæ. Quod autem dicitur columnæ & ſphæræ & circuli idẽ eſſe centrum, intelligi debet cum horũ una eſt eadẽq; diameter. Verbi gratia, diximus enim quod d e eſt diameter iſtius colũnæ. Sphærã igitur atque circulũ quorũ diameter eſt linea d e, neceſſe eſt idem centrũ habere cum centro propoſitæ columnæ. Sit enim ut linea d e ſecet lineá a b in puncto g, eritq; g centrum colũnæ. diuidit enim axẽ colũnæ per æqualia, quod patet per 15 primi, nã anguli qui ſunt ad g ſũt æquales ex 15 primi, & anguli qui ſũt ad a & b, recti ex hypotheſi. linea quoq; a d, eſt æqualis lineæ b e, itaq; d g eſt æqualis e g, & a g æqualis g b. Cunque anguli c & f ſint recti, ſi ſuper punctum g ſecundũ ſpatium d g, ac ſuper lineã d e circulus deſcribatur, tranſibit ex conuerſa primæ partis 30 tertij per puncta c & f. itaque punctum g eſt centrum circuli cuius diameter eſt diameter colũnæ ideoq; & ſphæræ. Quare manifeſtum eſt omni parallelogrammo rectangulo circulum, omnique columnæ rotundæ ſphæram eſſe circunſcriptibiles. Sicq; patet quod uoluit iſtud theorema.

12 Angulus corporeus ſiue ſolidus, eſt quem cõtinent anguli plani plures quàm duo, qui haudquaquam in una ſuperficie ſiti ad unum punctum angulatem conueniunt.

Duo anguli plani angulum ſolidũ perficere nequeũt: ſicut nec duæ rectæ lineæ neq; unt ſuperficiem claudere. Angulos quoque planos ſolidum angulum continentes in eadem ſuperficie non cõuenit eſſe ſitos, ſed in diuerſis, quemadmodum duas rectas lineas planum perficientes angulum, non conuenit ſibi inuicem ſecundum ſitum rectitudinis applicari.

Similes

13 Similes ſunt figuræ corporeæ rotundæ, ſiue ſint colũnæ ſiue earũ pyramides, quarũ axes diametris ſuarum baſium ſunt proportionales.

Propoſitis enim duabus pyramidibus rotundis aut duabus columnis rotundis. ſi fuerit proportio axis unius earũ ad diametrum ſuæ baſis ſicut axis alterius ad diametrũ ſuæ baſis, illæ duæ columnæ aut pyramides ſimiles adinuicem eſſe dicuntur.

Ex Translatione Zamberti.

Diffinitiones

Olidum, eſt quod lõgitudinem, latitudinem, & craſſitudinem habet. Solidi uero terminus, ſuperficies eſt. 2 Recta linea ad planum recta eſt, quando ad omnes contingẽtes ipſam rectas lineas & in ſubiecto plano exiſtentes, rectos efficit angulos. 3 Planum ad planum rectũ eſt, quando communi ſegmento ipſorũ planorum ad angulos rectos ductæ rectæ lineæ in uno ipſorũ planorũ, reliquo plano ad angulos rectos fuerint. Rectæ lineę ad planũ inclinatio eſt, quãdo à termino ſublimi rectæ lineæ in planũ ducta perpẽdiculari, à ſigno facto & à termino lineæ in plano, recta cõiũcta fuerit, angulus acutus qui ſub ducta linea & ſtante cõtinetur. 4 Plani ad planũ inclinatio, eſt angulus acutus comprehenſus ſub ijs quæ ad angulos rectos cõmuni ſegmento ducuntur ad idẽ ſignum in utroque ipſorum planorũ. 5 Planum ad planum ſimiliter inclinari dicitur & alterum ad alterum, quãdo prædicti inclinationum anguli ſibi inuicem æquales fuerint. 6 Parallella plana, ſunt quæ contactum non admittũt. 7 Similes ſolidæ figuræ, ſunt quæ ſub ſimilibus planis, æqualibus multitudine comprehẽdũtur. 8 Similes ſolidæ figuræ & æquales, ſunt quæ ſub ſimilibus planis, multitudine & magnitudine æqualibus, cõprehẽduntur, 9 Angulus ſolidus eſt ſub pluribus duabus lineis ſeſe adinuicẽ tangentibus & nõ exiſtẽtibus in eadem ſuperficie ad omnes lineas inclinatio.

Aliter

Solidus angulus, eſt qui ſub pluribus duobus planis angulis comprehenditur non exiſtentibus in eodem plano ad unum ſignum conſtitutis.

10 Pyramis, eſt figura ſolida planis comprehenſa ab uno plano ad unum ſignum conſtituta. 11 Priſma, eſt figura ſolida planis comprehenſa, quorũ duo quæ ex oppoſito æqualia & ſimilia & parallela ſunt, reliqua uero parallelogrãma. 12 Sphæra, eſt quando ſemicirculi manente diametiente circũductus ſemicirculus in ſeipſum rurſus reuoluitur unde incepit, circumaſſumpta figura. 13 Axis ſphæræ, eſt manens recta linea quã circũm ſemicirculus uertitur. 1 Centrum ſphæræ, eſt illud quod & ſemicirculi. 15 Dimetiens ſphæræ, eſt recta quædam linea per centrum acta & terminata ex utraque parte ſub ipſius ſphæræ ſuperficie.

16 Conus, eſt quando rectanguli trianguli manente uno eorũ quæ circa rectum angulum latere, circũductũ triangulum in idem rurſus unde ſumpſerat exordium circunuoluitur, ea aſſumpta figura. Et ſi manens

recta

recta linea æqua fuerit reliquæ quæ circum rectum circumductæ, rectangulus erit conus. Si uero minor, amblygopius. Si autem maior, oxygonius.

17 Axis coni, eſt manens quædam recta linea quam circum triangulũ uertitur. Baſis autem, eſt circulus ſub circumducta recta linea deſcriptus.

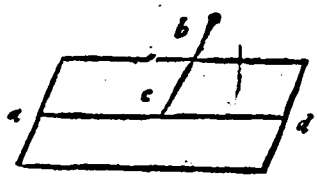
18 Cylindrus, eſt quando rectanguli parallelogrammi manente uno eorum quæ circum rectum angulum latere circumductum parallelogrammum in idem unde ſumpſit exordium ſteterit, ea aſſumpta figura.

19 Axis cylindri, eſt manens quædam recta linea quam circum parallelogrammũ uertitur. Baſis autem, circuli qui ſub ijs quæ ex oppoſito circumductis lateribus ſunt deſcripti. 20 Similes coni & cylindri, ſunt quorũ axes & dimetientes baſium, ſunt proportionales. 21 Cubus, eſt figura ſolida ſub ſex quadratis contenta lateribus. 22 Octaedrum, eſt figura ſolida ſub octo æqualibus & æquilateris contenta triangulis. 23 Dodecaedrum, eſt figura ſolida ſub duodecim quinquangulis æqualibus & æquilateris & æquiangulis comprehenſa. 24 Icoſaedrum, eſt figura ſolida ſub uiginti triangulis æqualibus & æquilateris comprehenſa.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 1

1 Lineæ rectæ partem eſſe in plano & partem in ſublimi, eſt impoſſibile.

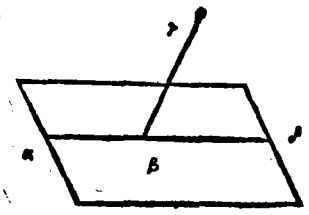
CAMPANVS. Sit linea a b recta. Dico ꝙ non eſt poſſibile, ut pars eius ſit in plano, & pars ſurſum eleuata. Si enim eſt poſſibile, ſit pars eius quæ eſt a c ſita in plano, & pars eius quæ eſt c b in ſublimi poſita, & protrahatur directe a c in plano in quo ipſa ſita eſt, uſque ad d, eritq́ ut uni eidemq́ lineæ quæ eſt linea a c, duæ lineæ penitus diuerſæ quæ ſunt lineæ c b & c d ex eadem parte directe adiſcian tur. Quod eſt impoſſibile ex 11 primi.

Eucli. ex Zamb. Theorema 1 Propoſitio 1

1 Rectæ lineæ partem in ſubiecto plano, partem uero in ſublimi eſſe, eſt impoſſibile.

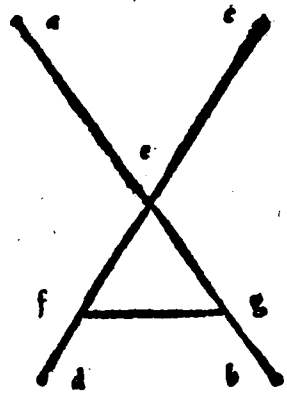
THEON ex Zamberto. *Si enim poſſibile, rectæ lineæ α β γ, pars quidem α β eſto in plano, pars autem β γ eſto in ſublimi, erit iam quædam ipſi α β continua recta linea in rectum in ſuppoſito plano, ſit β δ. Igitur binis datis rectis lineis α β γ, α β δ, commune ſegmentum eſt α β, quod eſt impoſſibile. Recta linea namque cum recta linea non concurrit in pluribus ſignis uno, ſi adinuicem ipſæ rectæ lineæ congruentes non fuerint. Rectæ igitur lineæ partem in ſubiecto plano, partem autem in ſublimi eſſe, eſt impoſſibile. Quod fuerat oſtendendum.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 2

2 Mnes lineæ duæ quarum altera alteram ſecat, in una ſuperficie ſitæ ſunt, omniſq́ triangulus, in una ſuperficie totus conſiſtit. CAMPANVS. Sint duæ lineæ rectæ a b & c d, ſe inuicẽ ſecantes in puncto c. Dico eas eſſe in ſuperficie una, & omnem triangulũ dico eſſe in ſuperficie una totum. Signetur enim punctus f, in linea c d, & punctus g, in linea

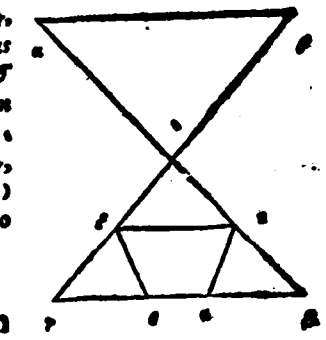
a b, & ducatur linea f g. Quia igitur impoſſibile eſt partẽ trianguli e f g eſſe in plano & partem in ſublimi, quinetiã ſuarum terminalium linearum unius aut plurium pars ſimiliter ſit in plano & pars ſimiliter in ſublimi. cum de lineis hoc ſit impoſſibile per præmiſſam, erit quoq; impoſſibile de triangulo. Itaq; totus triãgulus e f g, eſt in ſuperficie una. Ex hac igitur ſecunda parte & præmiſſa, conſtat prima pars huius ſecundæ propoſitionis.

Eucli. ex Zamb. Theorema 2 Propoſitio 2

2 Si binæ rectæ lineæ ſe adinuicẽ ſecuerint, in uno ſunt plano, & omne triangulũ in uno plano eſt.

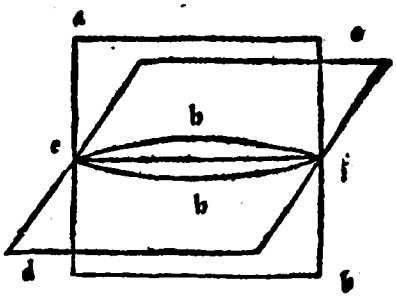
THEON ex Zamberto. Binæ, inquam, rectæ lineæ α β, γ δ, ſe adinuicem ſecent in ſigno ε. Dico quod ipſæ α β, γ δ, in uno conſiſtunt plano, & omne triangulũ in uno eſt plano. Aſſumantur in ipſis α ε, ε γ, ε ζ, ſigna utcunq; ſintq; ξ, η. connectanturq; ζ γ, ξ η, extendaturq; ξ θ, η κ, dico primum quod triangulum ε ζ γ in uno eſt plano. Si ipſius nanq; trianguli ε γ ζ pars, aut ξ γ θ, aut η ζ κ in ſubiecto plano eſt, reliquum uero in alio, erit etiam unius ipſarum ε γ, ε ζ, rectarum linearum pars in ſubiecto plano, pars autem in alio. Si autem ipſius ε γ ζ trianguli, ξ γ β η, pars fuerit in ſubiecto plano, reliquum uero in alio, erit & ambarum ε γ, ε ζ, rectarum linearum pars quidem in ſubiecto plano, & pars in alio, quod (per 1 undecimi) impoßibile eſſe oſtenſum eſt. Igitur triangulum ζ γ ε in uno eſt plano. In quo enim eſt triangulum β γ ε, in eo eſt & utraq; ipſarum ε γ, ε ζ. In quo autem eſt utraq; ipſarũ ε γ, ε ζ, in eodem ſunt & α β, γ δ, (per eandem.) Ipſæ igitur α β, γ δ, rectæ lineæ, in uno exiſtunt plano, & omne triangulũ in uno eſt plano, quod erat oſtendendum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 3

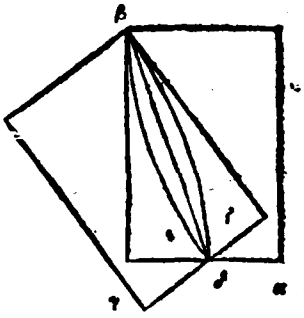
3 OMnium duarum ſuperficierũ ſeinuicem ſecantium, communis ſectio eſt linea recta.

CAMPANVS. De planis ſuperficiebus intellige, & uerum erit quod dicitur. Sint itaq; duæ ſuperficies planæ a b & c d, ſeinuicẽ ſecantes. Dico quod earum cõmunis ſectio, erit linea recta. Eſto enim duo puncta e & f termini cõmunis ſectionis earum quæ continẽtur per lineam rectam quæ ſit e f. Si igitur linea e f eſt in utraq; duarum ſuperficierũ a b & c d, conſtat propoſitum. At uero ſi in neutra, aut ſi non in altera, cum ambo puncta e & f ſint in utraq; ſuperficierũ a b & c d, in ea ſuperficie in qua ipſa non fuerit, protrahatur linea recta quæ ſit e h f, erunt igitur duæ rectæ lineæ e f & e h f, habẽtes duos terminos cõmunes. Quod eſt impoſſibile. Sic enim duæ rectæ lineæ includerent ſuperficiem, quod eſt contra petitionem ultimã primi libri. Eucli. ex Zamb. Theorema 5 Propoſitio 5

3 Si bina plana ſe adinuicẽ ſecuerint, cõmunis eorũ ſectio recta linea eſt.

THEON ex Zamb. Bina etenim plana α β, ζ γ, ſe adinuicem diſpeſcant, cõmunis autem ſectio ſit linea δ β. Dico quod δ β linea recta eſt. Si autẽ non, connectantur δ β in ipſo α β plano, recta linea δ ε β, & in ipſo β γ plano, recta linea δ ζ β, erunt nempe duarum rectarum linearum δ ε β, δ ζ β, eædem fines, & perinde arcolam cõprehendent, quod (per ultimam cõmunem ſententiam) eſt impoßibile. Ipſæ igitur δ ε ζ, δ ζ ε, rectæ lineæ nõ ſunt. Similiter quoq; oſtendemus, quod neq; ulla alia ex δ in β ducta recta linea eſt, præter ipſam δ β cõmunem ſectionem ipſorum α β, β γ, planorũ. Si bina igitur plana ſe adinuicem ſecuerint, ipſorũ communis ſectio recta linea eſt. Quod erat oſtendendum.

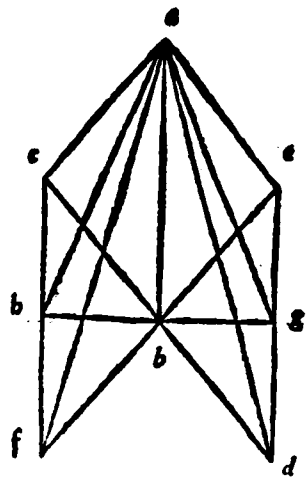

Eucli. ex Camp. Propoſitio 4

4 IF fuerit linea orthogonaliter ab inciſione duarum linearum erecta interſecantiũ ſe, ipſa ad earundem ſuperficiem

perficiem perpendicularis erit.

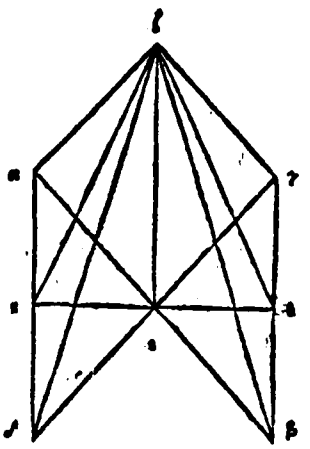
CAMPANVS. Sit linea a b orthogonaliter erecta ſuper inciſionẽ duarum linearũ c d & e f ſecantiũ ſe in puncto b, de quibus conſtat per ante præmiſſam q̃ ipſæ ſunt ſitæ in una ſuperficie. Dico q̃ linea a b, perpendicularis eſt ad ipſarũ ſuperficiem. Sint enim c b & b d, æquales, at uero f b & b e æquales, & protrahantur lineæ e d & c f, quæ erunt æquales per 4 primi, & æquidiſtãtes per 27 eiuſdem. Signato itaq; puncto aliquo in linea e d, qui ſit g, ducatur linea g b h, eritq; ex 26 primi e g, æqualis f h, igitur a pũcto a, uel quouis puncto lineæ a b, demittantur hypothenuſaliter lineæ a c, a d, a e, a f, a g, a h. Eritq; ex 4 primi a c, æqualis a d & a e æqualis a f. Itemq; per 8 eiuſdẽ æqualis erit angulus a e d, æqualis angulo a f c, ergo per 4 ipſius erit a g æqualis a h, & ideo per 8 eiuſdẽ erit angulus a b g, æqualis angulo a b h, quare ex diffinitiõe uterq; eſt rectus, & linea a b perpendicularis ad lineam g h. Simili quoq; modo probabis eandem eſſe perpendicularẽ ad omnes lineas protractas à puncto b in ſuperficie duarum lienarũ c d & e f, igitur ex diffinitione conſtat, lineam a b eſſe perpendicularẽ ad ſuperficiẽ in qua ſitæ ſunt duæ lineæ c d & e f ſeinuicem ſecantes. Quod eſt propoſitũ.

Eucli. ex Zamb. Theorema 4 Propoſitio 4

4 Si recta linea duabus rectis lineis ſe adinuicẽ diſpeſcentibus in cõmuni ſectione ad rectos angulos ſteterit, & ad earũdem planũ ad angulos rectos erit.

THEON ex Zamb. *Recta enim linea quædam ꝺ ζ, duabus rectis lineis α β, γ δ, ſeinuicem diſpeſcentibus in ꝺ ſigno, ex ꝺ ad angulos rectos conſtituatur. Dico quod ꝺ ζ etiam ad ipſarũ α β γ δ planum ad angulos eſt rectos. Aſſumantur nanq; ipſæ α ꝺ, ꝺ ε, γ ꝺ, ꝺ δ, ſibi inuicem æquales. Extendaturq; quædam recta linea per ꝺ utcunq; ſitq; ꝺ ζ, cõnectanturq; ipſæ ζ α, ζ ꝺ, ζ γ, ζ θ, ζ ε. Et quoniam binæ α ꝺ, ꝺ δ, duabus γ ꝺ, ꝺ ε, ſunt æquales, & æquales comprehendunt angulos (per 15 primi) igitur (per 4 primi) baſis α δ æqualis eſt baſi γ ε, & triangulũ α ꝺ δ ipſi γ ꝺ ε triangulo æquũ eſt, quare & angulus qui ſub δ α ꝺ angulo qui ſub ꝺ ε γ eſt æqualis. Eſt autẽ & qui ſub α ꝺ ζ angulus, ei qui ſub ε ꝺ ζ æqualis: bina igitur ſunt triangula (per 26 primi) α ꝺ ζ, ε ꝺ ζ, binos angulos binis angulis æqualia habentia alterũ alteri, & unum latus uni lateri æquũ ad æquos angulos, α ꝺ ipſi ε ꝺ, & reliqua igitur latera, reliquis lateribus æqualia habebunt: æqualis igitur eſt ζ ꝺ ipſi ζ θ, & α β ipſi ε θ. Et quoniã æqualis eſt α ꝺ ipſi ε ꝺ, cõmunis autem & ad angulos rectos ζ ꝺ, baſis igitur ζ α (per 7 primi) baſi ζ ε, eſt æqualis. Id propterea & ζ γ ipſi ζ δ eſt æqualis. Et quoniã æqualis eſt α δ ipſi γ β, eſt autem & ζ α ipſi ζ ε æqualis, duæ igitur ζ α, α δ, duabus ζ ε, γ ε, æquales ſunt altera alteri, & baſis ζ δ, baſi ζ β eſt æqualis: & angulus igitur qui ſub ζ α δ, angulo qui ſub ζ ε γ eſt æqualis. Et quoniã rurſus oſtenſum quod α ζ ipſæ ε θ eſt æqualis, ſed ζ α ipſi ζ ε eſt æqualis, binæ iam ζ α, α ζ, duabus ζ ε, ε θ, ſunt æquales, & angulus qui ſub ζ α ζ, oſtenſus eſt æqualis ei qui ſub ζ γ θ, baſis igitur ζ ζ (per 4 primi) baſi ζ θ eſt æqualis. Et quoniã rurſus æqua eſt oſtenſa ζ ꝺ ipſi ꝺ θ, cõmunis autem ꝺ ζ, duæ igitur ζ ꝺ, ꝺ ζ, duabus θ ꝺ, ꝺ ζ ſunt æquales & baſis ζ θ, baſi ζ ζ eſt æqualis: angulus igitur qui ſub ζ ꝺ ζ, angulo qui ſub θ ꝺ ζ eſt æqualis, uterq; igitur ipſorũ ζ ꝺ θ, ζ ꝺ ζ, angulorũ, rectus eſt. Ipſa igitur ζ ꝺ, ad ipſam ζ θ contingẽter per ꝺ ductam, recta eſt. Similiter iam demõſtrabimus, quod ζ ꝺ ad omnes eam tangẽtes rectas lineas & in ſubiecto exiſtentes plano, rectos efficiet angulos. Recta enim linea ad planũ (per 2 diffinitionẽ 11) recta eſt, quando ad omnes eam tangentes rectas lineas & in eodem exiſtentes plano, rectos efficit angulos. Igitur ipſa ζ ꝺ in ſubiecto plano, eſt ad angulos rectos. Subiectũ autem planũ, eſt quod ſit per ipſas α β, γ δ, rectas lineas. Ipſa igitur ζ ꝺ ad angulos rectos eſt ei quod per α β, γ δ, eſt plano. Si recta igitur linea duabus rectis lineis, & quæ ſequuntur reliqua.* Quod erat oſtendendum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 5

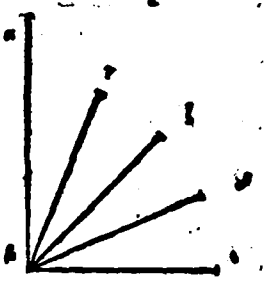
5 I ſuper tres lineas conterminales cõmuni earum termino erecta linea quædam orthogonaliter inſiſtat, eædem tres lineæ in una ſuperficie ſitæ erunt. CAMPANVS. Sit linea a b orthogonaliter erecta ſuper cõmunem terminũ trium linearũ b c, b d, b e, angulariter ſe contingentiũ in puncto b, quarũ nulla aliſ directe applicetur, quod idem eſt ac ſi ſeinuicem ſecent in

puncto e, protractæ enī ſe ſecabūt. Dico q tres lineæ b c, b d, b e ſunt in una ſuperficie ſitæ. Conſtat autē de quibuſcq earū duabus q ipſæ ſunt in una ſuperficie ſitæ, per 2 huius uel per primā partē ſecundæ huius. Si igitur linea b d non fuerit in ſuperficie duarū linearū b c & b e, ſed illæ duæ in plano, hæc autē in ſublimi, erit ut hæc ſuperficies in qua ſitæ ſunt duæ lineæ a b & b d, ſi protrahatur & per illud q̄d notū eſt ſuper quartā, ſecet illam in qua ſitæ ſunt b c & b e, eritq; per 3 huius cōmunis earū ſectio linea recta, & ipſa ſit b f. Quia igitur ex præmiſſa, linea a b eſt perpēdicularis ad ſuperficiē duarū linearū b c & b e, ſequitur ex diffinitiōe ut ipſa ſit perpēdicularis ad lineā b f. quare angulus a b f, eſt rectus. Cūq; etiā angulus a b d ſit rectus ex hypotheſi, ſequitur impoſſibile, uidelicet partē ſuo toti eſſe æqualē. Eucli. ex Zamb. Theorema 5 Propoſitio 5.

5 Si recta linea tribus rectis lineis ſe adinuicē tangentibus, ad angulos rectos in cōmuni contactu extiterit, ipſæ tres rectæ lineæ in uno ſunt plano.

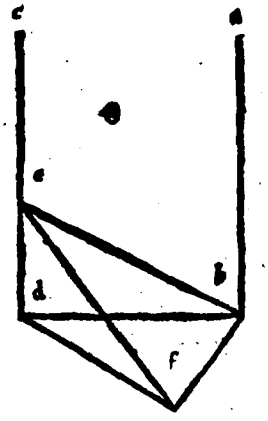
THEON ex Zamb Recta enim linea quædam α β, tribus rectis lineis β γ, β δ, ε ζ, ad rectos angulos cōmuni contactu β conſtituatur. Dico quod ipſæ β γ, β δ, β ε, in uno ſunt plano. Non enim, ſed ſi poſſibile eſt. ſint ipſæ quidē ε δ, ε ζ, in ſubiecto plano, ipſa autē β γ in ſublimi, protendaturq; per ipſas α β, β γ, planū. Cōmunem ſectionem, inquam, faciet in ſubiecto plano, & rectam efficiet lineā (per 3 undecimi) β ξ. In uno igitur ſunt plano deducto per ipſas α β, ε γ, ipſæ tres rectæ lineæ α β, ε γ, β ξ. Et quoniam α β recta eſt ad utranq; ipſarū β δ, ε ζ, & ei igitur quod per β δ, ε ζ, plano recta eſt ipſa α β. Subiectū autem planū, id eſt quod per β δ, ε ζ. Ipſa igitur α β, recta eſt ad ſubiectū planū, quare (per 2 diffinitionē undecimi) ad omnes eam tangentes rectas lineas & in ſubiecto plano exiſtentes, rectos efficit angulos ipſa α β. Tangit autē ipſam β ξ exiſtens in ſubiecto plano. Angulus igitur qui ſub α ε ξ, rectus eſt. Supponitur autē qui ſub α β γ, rectus, æqualis igitur eſt & qui ſub α β ξ, angulus, ei qui ſub α ε γ, & in uno ſunt plano. Quod eſt impoſſibile. Ipſa igitur ε γ recta linea in altiori plano non eſt. Tres igitur rectæ lineæ β γ, β δ, β ε, in uno ſunt plano (per 2 undecimi.) Si recta linea igitur tribus rectis lineis ſeſe adinuicē tangentibus in contactu ad rectos angulos extiterit, ipſæ tres rectæ lineæ in uno ſunt plano. Quod erat oſtendendū. Eucli. ex Camp. Propoſitio 6

6 Si fuerint duæ lineæ ſuper unam ſuperficiē perpendiculares, eas æquediſtantes eſſe neceſſe eſt.

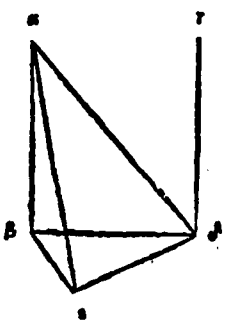
CAMPANVS. Sint duæ lineæ a b & c d, perpendiculares ad unā ſuperficiē. Dico eas eſſe æquidiſtantes. Protrahatur enī linea b d, eruntq; ex diffinitione, duo anguli a b d & c d b, recti. Si igitur duæ lineæ a b & c d ſint in ſuperficie una, ipſæ ſunt æquidiſtantes per ſecūdam partē 28 primi. Ipſas aūt eſſe in ſuperficie una, ſic collige. A puncto b, ſuper lineā b d, in plano cui perpēdiculariter inſiſtūt a b & c d, protrahe orthogonaliter lineā b f, & ex linea c d, ſume d e æqualē b f, & protrahe lineas e b & e f. Erunt igitur duo latera e d & d b, triāguli e d b, æqualia duobus lateribus f b & d b, trianguli f b d, & angulus e d b æqualis angulo f b d, cū uterq; ſit rectus, itaq; per 4 primi linea b e, eſt æqualis lineæ d f. Itemq; cū duo latera e b & b f triāguli e b f ſint æqualia duobus lateribus f d & d e triāguli f d e, & baſis e f cōmunis, erit (per 8 primi) angulus e b f æqualis angulo f d e. Quia igitur angulus f d e eſt rectus ex diffinitione, erit etiā angulus e b f rectus, itaq; linea f b, perpēdiculariter eſt erecta ſuper cōmunem terminū trium linearū b a, b d, b e, ſe contingentiū angulariter in pūcto b, quare per præmiſſam ipſæ ſunt in ſuperficie una. Cum igitur ex ſecūda parte ſecundæ huius linea c d ſit in eadem ſuperficie cum utraq; linearū e b & b d, ſequitur a b & c d eſſe in ſupficie una. Conſtat ergo propoſitū. Eucli. ex Zamb. Theorema 6 Propoſitio 6

6 Si binæ rectæ lineæ eidem plano ad angulos rectos fuerint, parallelæ erunt ipſæ rectæ lineæ. THEON ex Zamb. Binæ, inquam, rectæ lineæ α ε, γ δ, ſubiecto cuidā plano ſint ad angulos rectos. Dico quod parallelus eſt α β, ipſi γ δ. Concurrāt enim in ſignis ſubiecto plano β, δ, connectanturq; β, δ. Et (per 11 primi) ipſi β δ ad angulos rectos in ſubiecto plano excitetur δ ζ, ponaturq; (per 2 primi) ipſi α β æqualis δ ζ, cōnectanturq; β ζ, α ζ, α δ. Et quoniā recta α β lineæ eſt ad ſubiectū planū, & ad omnes igitur eam

tangentes

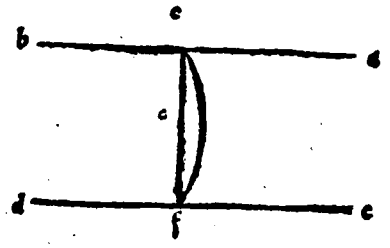
tangentes rectas lineas (per 2 diffinitionẽ undecimi) & in ſubiecto plano exiſtentes, rectos efficiet angulos ipſa α β. Tangit autẽ ipſam α β, utraq; ipſarũ β δ, β ε, exiſtens in ſubiecto plano, rectus igitur eſt uterq; ipſorũ angulorũ α β δ, α β ε, id propterea etiã uterq; ipſorũ γ β δ, γ β ε, rectus eſt. Et quoniã α β ipſi δ β eſt æqualis, cõmunis autem β δ, duæ igitur α β, β δ, duabus ε β, δ β, ſunt æquales, & rectos cõprehendũt angulos: baſis igitur α δ (per 4 primi) baſi ε δ eſt æqualis. Et quoniã æqualis eſt α β ipſi δ β, ſed & α δ ipſi ε δ, duæ igitur α β, ε δ, duabus ε δ, δ α, ſunt æquales, & ipſorũ cõmunis baſis eſt α β, angulus igitur qui ſub α ε β (per 8 primi) angulo qui ſub ε δ α eſt æqualis: rectus autem qui ſub α ε β, rectus igitur & qui ſub ε δ α. Igitur ε δ, ad ipſam δ α, recta eſt, eſt autẽ & ad utranq; ipſarũ β δ, δ γ, recta. Igitur ε δ, tribus rectis lineis β δ, δ α, δ γ, ad angulos rectos in contactu ſtetit. Igitur ipſæ tres rectæ lineæ β δ, δ α, δ γ, (per 5 decimi) in uno ſunt plano, & in quo ſunt ipſæ β δ, δ α, in eodem & α β: omne enim triangulum in uno eſt plano (per 2 undecimi.) Ipſæ igitur α ε, β δ, δ γ, rectæ lineæ, in uno ſunt plano. Et uterq; ipſorũ α β δ, β δ γ, angulorũ, rectus eſt: parallelus igitur eſt α β, ipſi γ δ (per 28 primi.) Si duæ igitur rectæ lineæ eidem plano ad angulos fuerint rectos, parallelæ erunt ipſæ rectæ lineæ. Quod oſtendendũ fuerat. Eucli. ex Camp.

Propoſitio 7

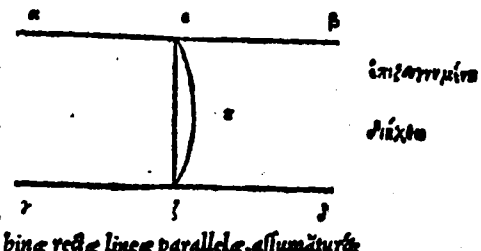
7

In duabus lineis æquediſtantibus, duobus punctis ſignatis, ab altero ad alterum recta linea ducatur, in qua ſuperficie illæ duæ lineæ ſitæ ſunt, eam quoq; in eandem ſitam eſſe neceſſario comprobatur.

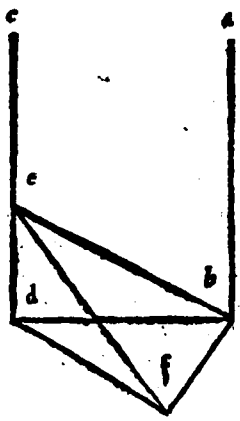
CAMPANVS. Sint duæ lineæ a b & d c æquidiſtantes, de quibus conſtat per diffinitionẽ q ipſæ ſunt in ſupficie una, in eis autẽ ſignentur duo puncta e & f, & ꝓducatur linea recta e f. Dico itaq; lineã e f, eſſe ſitam in ſuperficie linearũ a b & c d. Sin autẽ ſit e f in alia ſupficie ut in ſublimi, depẽdens quoq; ſupficies ſi ꝓtrahatur, ſecabit neceſſario ſuperficiẽ in qua ſitæ ſunt duæ lineæ a b & c d, eritq; per 3 huius, cõmunis ſectio earum, linea recta eiſdem punctis terminata. Quod eſt impoſſibile. ſic enim duæ rectæ lineæ concluderẽt ſuperficiem. Eucli. ex Zamb. Theorema 7 Propoſitio 7

7 Si fuerint binæ rectæ lineæ parallelæ, aſſumãturq; in ipſarũ utraq; contingentia ſigna, ad ipſa ſigna connexa recta linea in eodem eſt plano cum ipſis parallelis. THEON ex Zamb. Sint binæ rectæ lineæ parallelæ α β, γ δ, ſumanturq; in ipſarũ utraq; utcunq; ſigna ε, ζ. Dico quod ad ipſa ε, ζ, ſigna, *adiecta recta linea, in eodẽ eſt plano cum ipſis parallelis. Non enim, ſed ſi poſſibile, eſto in ſublimiori ſicut ε η ζ, *excitenturq; per ε η, planũ, ſectionẽ iam faciet in ſuppoſito plano rectam lineã, efficiat (per 3 undecimi) ε ζ. Binæ igitur rectæ lineæ ε η ζ, ε ζ, areolã cõprehendũt. Quod eſt impoſſibile (per ultimã cõmunem ſententiã.) Non igitur quæ ex ε in ζ adiecta recta linea, in ſublimiori plano nõ eſt. In eo igitur (in quo & α β & γ δ parallelæ) eſt plano, quæ ex ε in ζ adiũcta eſt recta linea. Si fuerint igitur binæ rectæ lineæ parallelæ, aſſumãturq; in ipſarũ utraq; utcunq; ſigna, ad ipſa ſigna adiecta recta linea, in eodẽ eſt cum ipſis parallelis plano. Quod oſtẽdere oportebat. Eucli. ex Cãp. Propoſitio 8

8

Si in idẽ planũ duæ rectę lineę æquediſtanter erigãtur, altera uero earũ orthogonaliter ſiſtat, reliquã quoq; ad idẽ planũ perpendicularẽ eſſe cõueniet.

CAMPANVS. Hæc eſt quaſi converſa ſextæ. Sint enim duæ lineæ a b & c d æquidiſtantes, & ſit earũ altera ut c d erecta perpẽdiculariter ſuper ſupficiem quã libet. Dico reliquã earũ quæ eſt a b, eſſe perpendicularẽ ad eandem ſuperficiẽ. Fiat enĩ prorſus eadẽ diſpoſitio quæ eſt ſexta, eritq; ut ibi uterq; duorũ angulorũ f b e, & f d e, erectus: primo quidẽ, per poſitionẽ, ſecũdus autẽ, per 8 primi, quare per 4 huius, linea f b, eſt perpẽdiculariter erecta ſuper ſuperficiẽ in qua ſunt duæ lineæ b d & b e. Cumq; per præmiſſam duæ lineæ a b & c d ſint in eadem ſuperficie cum duabus lineis b d & b e, ſequitur lineã f b eſſe perpendicu-

dicularíter erectã ſupra ſuperficiẽ in qua eſt linea b a. A diffinitione igitur erit angulus f b a, rectus. Et quia etiam angulus d b a eſt rectus per ultimã partem 19 primi, ſequitur per 4 huius, lineã a b eſſe perpendicularẽ ad ſuperficiẽ in qua ſitæ ſunt duæ lineæ b d & b f. Quare conſtat propoſitũ. Eucli. ex Zamb. Theorema 8 Propoſitio 8

8 Si fuerint binæ rectæ lineæ parallelæ, altera autẽ ipſarũ plano alicui ad angulos fuerit rectos, & reliqua eidem plano ad angulos rectes erit.

THEON ex Zamb Sint binæ rectæ lineæ parallelæ α β, γ δ, altera autẽ ipſarũ, boc eſt α β, in ſubiecto plano ad angulos ſit rectos. Dico quod reliqua γ δ, eidem plano ad angulos rectos erit. Concurrãt enim ipſæ α β, γ δ, in ſubiecto plano in ſignis β, δ, conneãturq́ (per primũ poſtulatũ) β, δ. Igitur ipſæ α β, γ d, β δ, in uno ſunt plano. Excitenturq́ (per 11 primi) ipſi β δ ad angulos rectos in ſubiecto plano δ ε, ponaturq́ (per 2 primi) ipſi α β æqualis δ ε, cõneãnturq́ β ε, α δ. Et quoniã α β recta eſt ad ſubiectũ planũ, & ad omnes igitur eam tangentes rectas lineas & in ſubiecto plano exiſtentes (per 2 undecimi diffinitionẽ) recta eſt ipſa α β. Igitur uterq́ ipſorũ α β δ, α β ε, angulorũ rectus eſt. Et quoniam in parallelos α β, γ δ, recta linea incidit β δ, igitur ipſi anguli α β δ, γ δ β, duobus rectis ſunt æquales (per 29 primi) rectus autem eſt qui ſub α β δ, rectus igitur & qui ſub γ δ β, igitur γ δ, ad β δ recta eſt. Et quoniã α β ipſi δ ε eſt æqualis, cõmunis autẽ β δ, duæ igitur α β, β δ, duabus ε δ, δ β, ſunt æquales, & angulus qui ſub α β δ, angulo qui ſub ε δ α eſt æqualis, rectus enim uterq́: baſis igitur α δ (per 4 primi) baſi ε ε eſt æqualis. Et quoniã α β ipſi δ ε eſt æqualis, & ε ipſi α δ, binæ igitur α ε, ε binis α δ, ε ſunt æquales altera alteri, & cõmunis ipſarũ baſis α ε. Angulus igitur qui ſub α ε ε, angulo qui ſub ε δ α eſt æqualis (per 8 primi.) Rectus autẽ eſt qui ſub α ε ε, rectus igitur & qui ſub ε δ α. Igitur ε δ, ad α δ recta eſt, ſed recta eſt etiam ad ipſam δ β, igitur ε δ, ad illã quod per β δ, δ α, planũ recta eſt, & ad omnes igitur eam tangẽtes rectas lineas & exiſtentes in eo quod per β δ, α β, plano, rectos efficiet angulos ipſa ε δ (per 2 undecimi diffinitionẽ.) In eo autẽ quod per ε δ, δ α, plano eſt ipſa δ γ. Quoniã igitur in eo quod per ε δ, δ α, plano ſunt ipſæ α β, β δ, in quo autẽ ipſæ α ε, ε δ, in eodem eſt & δ ε, igitur ε δ ipſi δ γ ad angulos eſt rectos. Quare & γ δ, ipſi δ ε ad rectos angulos eſt. Eſt autẽ & γ δ ipſi δ β ad angulos rectos. Igitur ipſa γ δ, duabus rectis lineis ſe adinuicẽ diſpeſcentibus δ ε, δ β, ab ipſa δ ſectione ad angulos rectos ſtetit. Quare ipſa γ δ, in eo quod per δ ε, δ β, plano ad angulos rectos eſt (per 4 undecimi.) Subiectũ autẽ planũ eſt, quod per δ ε, δ β. Igitur ipſa γ δ in ſubiecto plano ad angulos eſt rectos. Si igitur fuerint duæ rectæ lineæ parallelæ, altera autẽ ipſarũ plano alicui ad angulos fuerit rectos, & reliqua eidẽ plano ad angulos rectos erit. Quod oſtendiſſe oportuit. Eucli. ex Camp. Propoſitio 9

9 Si duæ lineæ uni non in una ſuperficie æquidiſtant, eas quoq; ſibi inuicem æquidiſtare neceſſe eſt.

CAMPANVS. Sit utraq; duarũ linearũ a b & c d æquidiſtans lineæ e f, nec ſint omnes in ſuperficie una. Dico q eædem quoq; ſibi inuicẽ ſunt æquidiſtãtes. De iſs quidẽ quæ ſunt omnes in ſuperficie una, probatũ eſt per 30 primi. At uero de iſs quæ in una ſuperficie non ſunt, ut eſt hic e f quæ intelligatur ſurſum erecta in ſublimi, reſtat hoc loco probandum. Signetur itaq; in ea punctus g, à quo educantur duæ perpendiculares ad duas lineas a b & c d, quæ ſint g h & g k, eritq; per 4 huius linea e f, perpẽdicularis ad ſuperficiẽ, uidelicet, illam in qua ſunt ſitæ duæ lineæ g h & g k. Itaq; per præmiſſam bis aſſumptã utraq; illarũ duarũ linearũ a b & c d, perpendicularis eſt ad eandẽ ſuperficiẽ uidelicet ad illam in qua ſitæ ſunt dictæ duæ lineæ g h & g k, per 6 huius igitur ipſæ ſunt ſibi inuicẽ æquidiſtãtes. Quod eſt propoſitũ. Eucli. ex Zamb. Theorema 9 Propoſitio 9

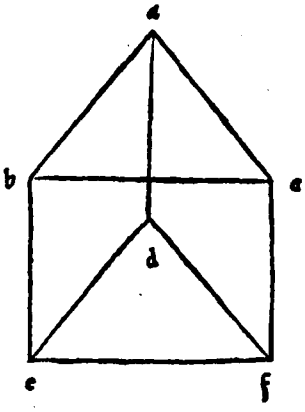
9 Quæ eidem rectæ lineæ parallelæ nec eidem in eodem exiſtentes plano, adinuicem ſunt parallelæ.

THEON ex Zamb. Sit enim utraq; ipſarũ α ε, γ δ, ipſi ζ parallelus, nõ exiſtẽs eidem in eodẽ plano. Dico quod parallelus eſt α β ipſi γ δ. Sumatur enim in ipſa ζ, ε, utcũq; ſignũ η. Et ab ipſo η, ipſi ζ in eo quod per ζ, η β, plano ad angulos rectos excitetur η θ (per 11 primi) in eo autẽ quod per ζ, γ δ, ipſi ζ rurſus ad angulos excitetur rectos η κ. Et quoniã ζ ε ad utranq; ipſarũ η θ, η κ, recta eſt, igitur (per 4 undecimi) ζ ε ad id quod per η θ, η κ, planũ ad angulos eſt rectos, & ζ ε ipſi α β parallelus eſt, & α β igitur ei quod per η θ, η κ, plano ad angulos eſt rectos. Et id propterea ipſa γ δ, ei quod per η θ, η κ, plano, ad angulos eſt rectos. Vtraq; igitur ipſarũ α β, γ δ, ei quod per

ad, plano ad angulos eſt rectos. Si autẽ binæ rectæ lineæ eidem plano ad rectos fuerint angulos, parallelæ erunt ipſæ rectæ lineæ (per 6 undecimi.) Parallelus igitur eſt α β ipſi γ δ. Quod erat oſtendendum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 10

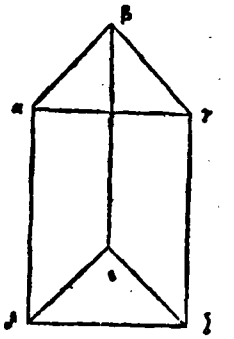
10 SI duæ lineæ ſe angulariter contingẽtes, duabus alijs ſe contingentibus eis oppoſitis æquidiſtantes fuerint, non autem in ſuperficie una, qui ab eis fiunt duo anguli æquales ſibi inuicem eſſe comprobantur.

CAMPANVS. Sint duæ lineæ a b & a c, ſe angulariter contingentes in puncto a, æquidiſtantes alijs duabus quæ ſunt d e & d f, ſe quoq; angulariter contingentibus in puncto d, nec ſint cum eis in ſuperficie una. Dico angulũ a, eſſe æqualẽ angulo d. Eſto enĩ linea d c æqualis lineæ a b, cui ipſa poſita eſt eſſe æquidiſtans, & d f æqualis a c, cui etiam ipſa æquidiſtare ponitur, & ducantur lineæ d a & e b & f c, eritq; ex 33 primi bis aſſumpta, utraq; duarum linearũ b e & e f, æqualis & æquidiſtans lineæ a d: per conceptionẽ igitur & præmiſſam, eædem ſunt æquales & æquidiſtãtes ſibi inuicẽ, & itaq; per 33 primi denuo repetitã duæ lineæ b c & e f, ſunt etiam æquales & æquidiſtantes. Igitur per 8 primi conſtat propoſitũ.

Eucli. ex Zamb. Theorema 10 Propoſitio 10

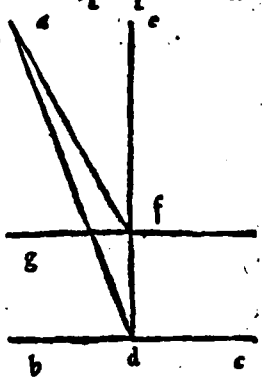
10 SI binæ rectæ lineæ ſeſe inuicem tangentes, ad binas rectas lineas ſeſe inuicem tangentes parallelæ, in eodem non fuerint plano, æquales angulos comprehendent. THEON ex Zamb. Binæ, inquam, rectæ lineæ ſeſe inuicem tangentes α β, β γ, ad binas rectas lineas δ ε, ε ζ, ſeſe inuicẽ tangentes parallelæ ſint, non tamen in eodem plano. Dico quod angulus qui ſub α β γ, æquus eſt angulo δ ε ζ.* Suſcipiantur enim ipſæ β α, β γ, ε δ, ε ζ, ſibi inuicem æquales, cõnectanturq; α δ, γ ζ, β ε, α γ, δ ζ. Et quoniam β α ipſi ε δ æqualis & parallelus eſt, & α δ igitur ipſi β ε æqualis & parallelus eſt. Idq; propterea ipſa γ ζ, ipſi β ε eſt æqualis & parallelus. Vtraq; igitur ipſarũ α δ, γ ζ, ipſi ε β eſt æqualis & parallelus (per 33 primi.) Quæ autem eidem rectæ lineæ parallelæ, & in eodem plano non exiſtentes, & adinuicẽ ſunt parallelæ (per 9 undecimi,) parallelus igitur eſt α δ ipſi γ ζ, & æquales eidem. Et ipſas connectunt, ipſæ α γ, δ ζ. Igitur (per 33 primi) & α γ ipſi δ ζ eſt æqualis, & parallelus. Et quoniã binæ α β, β γ, duabus δ ε, ε ζ, ſunt æquales, & baſis etiã α γ baſi δ ζ eſt æqualis, angulus igitur qui ſub α β γ, (per 8 primi) angulo qui ſub δ ε ζ eſt æqualis. Si igitur duæ rectæ lineæ inuicem ſeſe tangentes, fuerint ad binas rectas liues inuicem ſeſe tangentes parallelæ, non in eodem plano, æquos angulos comprehendent. Quod erat oſtendendum.

ἀνιλήφιωσαν

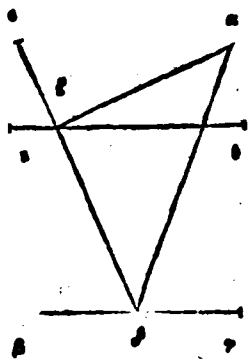
Eucli. ex Camp. Propoſitio 11

11 PVncto in aëre aſſignato, ab eo ad datam ſuperficiẽ, perpendicularem ducere. CAMPANVS. Sit punctus a, ſurſum in aere, à quo uolumus ad ſuperficiem ſubiacentem, perpendicularẽ ducere. Ducatur igitur in plano illo linea b c utcunq; cõtigerit, ad quam ab ipſo puncto a ducatur perpẽdicularis a d, ſecundũ doctrinã 12 primi. Rurſuſq; à puncto d, in plano illo ad quod ducenda eſt perpendicularis à puncto a, extrahatur linea d e quæ ſit perpẽdicularis ad lineam b c, ut docet 11 primi. Ad hãc quoq; lineam d e, ducatur alia linea perpẽdicularis à puncto a, quæ ſit a f. Hanc dico eſſe eam quam intendimus. Sit enĩ linea f g æquidiſtans lineæ b c. Et quia uterq; duorũ angulorũ b d a & b d f eſt rectus, erit ex 4 huius, linea b d perpẽdicularis ad ſuperficiem in qua eſt triangulus a d f, ideoq; etiam per 8 huius erit linea g f perpẽdicularis ad eandem ſuperficiem. Igitur à diffinitione erit angulus g f a, rectus. Cumq; etiã angulus d f a, ſit rectus, ſequitur ex 4 huius, lineam a f eſſe perpendicularẽ ad ſuperficiẽ in qua ſunt duæ lineæ d f & f g. Quod eſt propoſitũ. Eucli. ex Zamb. Problema 1 Propoſitio 11

12 A dato ſigno in ſublimi, ad ſubiectũ planũ perpendicularẽ lineã ducere.

THEON ex Zamb. Sit datum quidem ſignũ in ſublimi α, datũ autem planũ ſuppoſitũ. Oportet iam ab ipſo α ſigno, in ſubiectũ planũ perpendicularẽ rectã lineam ducere.* Extendatur enim quædã in ſubiecto plano recta linea utcunq; ſitq; ε γ, excitetuŕq; (per 11 primi) ab ipſo α ſigno, in ipſam ε γ, perpendicularis α δ. Si igitur α δ perpendicularis eſt ad ſubiectũ planũ, factũ iam eſt quod quæritur. Si autẽ non, excitetur (per 11 primi) ab ipſo δ ſigno ipſi ε in γ ſubiecto plano ad angulos rectos δ ζ. Excitetuŕq; (per 11 primi) ab ipſo α, in ipſam δ ζ, perpendicularis α ξ. & per ξ ſignum ipſi ε γ parallelus excitetur (per 31 primi) ξ θ. Et quoniã ε γ utriq; ipſarũ δ α, δ ζ, ad angulos eſt rectos, igitur (per 4 undecimi) ε γ ad id quod per ζ δ α planũ ad angulos eſt rectos. Et ei parallelus eſt α θ. Si autẽ fuerint binæ rectæ lineæ parallelæ, altera uero ipſarũ plano alicui ad angulos fuerit rectos, & reliqua ad idem planũ ad angulos erit rectos (per 8 undecimi) linea igitur α θ ei quod per ζ δ, δ α, plano ad angulos eſt rectos, & ad omnes rectas lineas eam tangentes, & in eo quod per ζ δ, δ α, plano exiſtentes, ipſa α θ recta eſt (per conuerſionẽ diffinitionis 2 undecimi.) Tangit autẽ ipſam, ipſa α ξ exiſtens in eo quod per ζ δ, δ α, plano. Igitur α θ, ad ipſam ξ α recta eſt (per 2 undecimi.) Quare & ξ α, recta eſt ad ipſam α θ. Eſt autẽ & α ξ ad ipſam δ ζ recta, igitur α ξ ad utrãq; ipſarũ θ α, δ ζ, recta eſt. Si autẽ recta linea (per 4 undecimi) duabus rectis lineis inuicẽ ſe tangẽtibus in contactu ad angulos rectos ſteterit, & ad id quod per ipſa planũ ad angulos rectos erit. Igitur ξ α ad id quod ſub ζ δ, α θ, planũ ad angulos rectos eſt. Quod autẽ per ζ δ, α θ, planũ eſt ſubiectũ. Ipſa igitur α ξ, ipſi ſubiecto plano ad angulos rectos eſt. A dato igitur ſigno in ſublimi α, in ſubiectum planũ perpendicularis recta linea ducta eſt. Quod facere oportebat. Eucli. ex Camp. Propoſitio 12

12 SVperficie propoſita, punctóq; in ea aſſignato, ab eo puncto ad datam ſuperficiem, lineam orthogonaliter erigere.

CAMPANVS. Cum à pũcto quolibet in ſuperficie propoſita aſſignato, perpendicularẽ educere libuerit, à quolibet puncto ſurſum in aere ad libitum poſito, ad eandem ſuperficiẽ perpendicularẽ (quemadmodũ præmiſſa docuit) demitte, quæ ſi aſſignatũ punctũ ceciderit, ipſa eſt quã quæris. Sin autẽ, ab ipſa aſſignato pũcto ad demiſſam perpendicularẽ, æquidiſtantẽ ducito, eamq; per 8 huius probabis eſſe quam quæris. Eucli. ex Zamb. Problema 2 Propoſitio 12

12 Ad datũ planũ, à dato in eo ſigno, ad angulos rectos rectã lineã conſtituere. THEON ex Zamb. Sit datũ planũ ſuppoſitũ, ſignũ autẽ in eo ſit α. Oportet ab ipſo α ſigno, ipſi ſuppoſito plano ad angulos rectos rectam lineã conſtituere. Intelligatur ſignũ quoddã in ſublimi, ſitq; β, & ab ipſo β (per 11 undecimi) ad ſubiectum planũ perpendicularis excitetur β γ, excitetuŕq; (per 11 primi) ab ipſo α ſigno, ad angulos rectos α δ. Quoniam igitur binæ rectæ lineæ parallelæ ſunt α δ, γ β, altera autem ipſarũ β γ ad ſubiectũ planũ ad rectos eſt angulos, reliqua igitur α δ ad ſubiectũ ad angulos eſt rectos (per 8 undecimi:) ad datum igitur planũ, à ſigno in eo dato α, ad rectos angulos conſtituta eſt α δ. Quod facere oportebat. Eucli ex Camp. Propoſitio 13

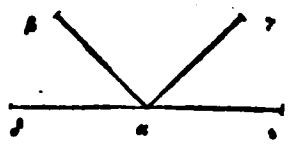
13 DVas lineas ſuper punctum unum ad ſuperficiem unam orthogonaliter inſiſtere, impoſſibile eſt.

CAMPANVS. Si enim poſſibile eſt ut duæ lineæ uni eidemq; ſuperficiei ſuper punctũ unum perpẽdiculariter inſiſtant, ſuperficies in qua ipſæ perpẽdiculares ſitæ ſunt intelligatur ꝓduci quouſq; ſecet in ſuperficiẽ, cui dictæ lineæ perpẽdiculariter inſiſtunt. eritq; per 3 huius, cõmunis earũ ſectio linea recta. Et quia ex diffinitione utraq; illarũ duarũ perpendicularitũ cum cõmuni ſectione continet angulum rectũ, ſequitur ut angulus rectus ſit pars anguli recti. Quod eſt impoſſibile. Quemadmodũ autem demonſtratũ eſt impoſſibile eſſe ab uno eodemq; puncto extra ſuperficiem duas lineas ſuper punctũ unũ ad eandem ſuperficiẽ eſſe perpẽdiculares, ita etiã demõſtrabimus impoſſibile eſſe duas lineas ab uno eodemq; puncto extra ſuperficiẽ ſignato ad eandem ſuperficiẽ protractas ad ipſam eſſe perpẽdiculares. Si enim hoc fuerit, ipſæ erunt æquidiſtãtes ex 6 huius. Quod eſt impoſſibile ex diffinitiõe linearũ æquidiſtantiũ. Conſtat igitur ex hac, q; ſi aliqua ſuperficies plana aliam planã ſuperficiẽ orthogonaliter ſecet, & ab aliquo puncto ſecantis ſupficiei ad ſuperficẽ ſectam perpẽdicularis ducatur, in cõmuni earũ ſectione eam cadere neceſſe eſt. Alioqui ab eodem pũcto ſecãtis ſuperficiei ad cõmunem earũ ſectionẽ perpẽdicularis ꝓtrahatur, ut docet 11 primi, & à puncto in quo incidit cum cõmuni ſectione, alia perpẽdicularis ad eandem cõmunẽ ſectionẽ in ſuperficie ſecta educatur ut docet 11 primi. Eritq; ex diffinitione ſuperficiei ſuper aliam ſuperficiem orthogonaliter erectæ angulus quem continent hæ duæ lineæ perpẽdiculares, rectus: quare per 4 huius prima harum duarũ perpendicularitũ

etiam

etiã eſt perpendicularis ad ſuperficiẽ ſectam. Ergo ab uno puncto protractæ ſunt duæ lineæ perpẽdiculares ad eandem ſuperficiẽ, quod eſt impoſſibile, relinquitur itaq; propoſitũ noſtrum. Eucli. ex Zamb. Theorema 11 Propoſitio 13

13 Ab eodem ſigno, ad idem planum binæ rectæ lineæ ad angulos rectos non conſtituentur ad eaſdem partes.

THEON ex Zamb. *Si enim poſsibile, ab eodem ſigno α, ad idem planum binæ rectæ lineæ α β, α γ, ad angulos rectos conſtituãtur ad eaſdẽ partes. *Extendatuŕq; per β α, α γ, planũ. Quod iam efficiet ſectionẽ per α in ſubiecto plano lineam rectam, efficiat lineã δ α ε. Ipſæ igitur α β, α γ, δ α ε, in uno ſunt plano (per 2 undecimi.) Et quoniam γ α ad ſubiectã planum ad angulos rectos eſt, & ad omnes igitur rectas lineas eam tangentes & in ſubiecto plano exiſtentes, rectos efficiet angulos (per 2 undecimi diffinitionẽ.) Ipſam autẽ tangit δ α ε in ſubiecto exiſtẽs plano. Igitur angulus qui ſub γ α ε, rectus eſt, & id propterea angulus qui ſub β α ε, rectus eſt. Aequalis igitur eſt angulus qui ſub γ α ε ei qui ſub β α ε, & in uno ſunt plano. Quod eſt impoſsibile. Ab eodem igitur ſigno, ad idem planũ binæ rectæ lineæ ad angulos rectos non conſtituẽtur ad eaſdem partes. Quod demonſtraſſe oportuit.* Eucli. ex Camp. Propoſitio 14

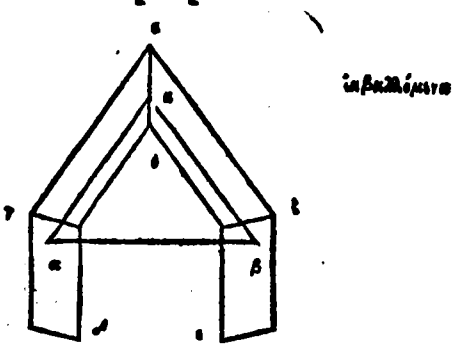
14 SI linea una ſuper duas ſuperficies aſſignatas orthogonaliter inſiſtat, illæ duæ ſuperficies ſi etiam in infinitũ in quamcunq; partem protrahantur, nunquam concurrent.

CAMPANVS. Poſita enim una linea duabus ſupficiebus orthogonaliter inſiſtere, ſi impoſſibile eſt ſupficies illas cõcurrere, in earũ cõmuni ſectione quæ per 3 huius, erit linea recta, pũctus quocũq; modo ſignetur, à quo duæ lineæ in illis duabus ſupficiebus ad lineã illã quæ ipſis perpẽdiculariter ſuperſtat protrahatur, eritq; cõſtitutus triãgulus ex his duabus lineis & perpendiculari. Huius itaq; triãguli uterq; duorũ angulorũ q ſuper perpendicularẽ conſiſtũt, eſt rectus, ut patet ex diffinitione lineæ ſup ſuperficiẽ perpẽdiculariter ſtantis, hoc aũt eſt impoſſibile per 31 primi. Ecõuerſo quoq;, uidelicet.

Si ſuper duas ſuperficies æquidiſtãtes linea recta ceciderit quæ ad alterã earum perpendicularis ſit, ipſa quoq; perpendicularis erit ad reliquam.

Poſitis enim duabus ſuperficiebus æquidiſtãtibus, intelligatur linea recta ambas penetrãs quæ alteri earũ perpẽdiculariter ſuperſtat. Dico q; eadem linea reliquæ ſuperficiei perpẽdiculariter ſuperſtat. Sit enim ſuperficies una ſecans poſitas ſupficies æquidiſtantes, ſuper lineã eas penetrantẽ, eritq; cõmunis ſectio huius ſuperficiei & alterius ſectarũ uidelicet illius cui linea penetrãs ponitur perpẽdiculariter inſiſtere, continẽs angulũ rectũ cum ipſa linea penetrãte ex diffinitione lineæ perpẽdicularis ad ſuperficiẽ. Si igitur alia cõmunis ſectio ipſius ſupficiei ſecantis & reliquæ duarũ ſectarũ cum eadẽ linea penetrãte non contineat angulũ rectũ, erit ex ultima petitione primi, ut illæ duæ cõmunes ſectiones in alterutrã partem protractæ neceſſario concurrãt, quare & ſupficies quæ poſitæ ſunt æquidiſtantes, neceſſario concurrẽt. Et qa hoc eſt impoſſibile, erit ille angulus rectus. Eodemq; modo erit de qualibet alia ſuperficie eaſdẽ ſupficies æquidiſtantes ſecante ſuper eandẽ lineã, igitur ex quarta huius & ex iſta 14, conſtat uerũ eſſe quod diximus. Eucli. ex Zamb. Theorema 12 Propoſitio 14

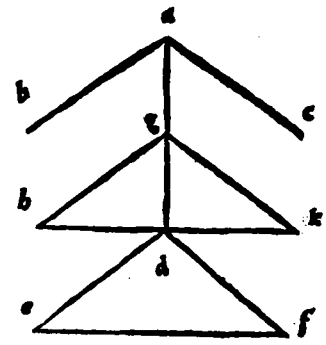
14. Ad quæ plana eadem recta linea recta eſt, parallela ſuut ipſa plana.

THEON ex Zamb. *Recta enim quædam linea α ε, ad utrunq; γ δ, ζ planorũ, ſtet ad angulos rectos: Dico quod parallela ſunt ipſa plana. Si autẽ non, * extenſa concurrunt. Concurrant. Efficient iam cõmunem ſectionem lineam rectam, efficiant η θ (per 3 undecimi,) aſſumaturq; in ipſa η θ, utcunq; ſigniũ η, cõnectãturq; α η, ε η. Et quoniã α ε recta eſt ad ipſum η ζ planũ, & ad ipſam igitur ε η rectã lineã exiſtentẽ in ipſo η ζ extenſo plano, recta eſt ipſa α β. Igitur angulus qui ſub α ε η, rectus eſt. Et id propterea etiã angulus qui ſub β α η, rectus eſt. Triãguli igitur α ε η, anguli qui ſub α ε η, β α η, duobus rectis ſunt æquales. Quod eſt impoſsibile (per 17 primi.) Igitur ipſa γ δ, ζ, plana, extenſa nõ concurrũt, parallela igitur ſunt ipſa γ δ, ζ, plana. Plana igitur ad quæ eadem recta linea recta eſt, parallela ſunt. Quod oportebat demõſtrare.* Eucli. ex Camp. Propoſitio 15

15 SI fuerint duæ lineæ ſe contingentes angulariter, æquidiſtantes aliis duabus ſe contingentibus, non autem in ſuperficie una, ab eiſdem

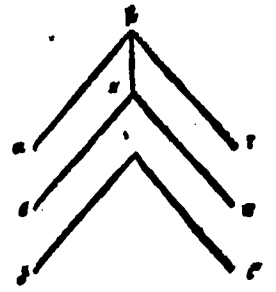
eiſdem lineis contentæ duæ ſuperficies in nulla parte quantumcunq; producantur poſſunt concurrere.

CAMPANVS. Sint duæ lineæ a b & a c, ſe angulariter contingentes in puncto a, æquidiſtantes duabus lineis d e & d f, ſe angulariter contingẽtibus in puncto d, & nõ ſint in ſuperficie una, dico earũ ſuperficies in quãcunq; partem & quantũcunq; protrahãtur, nunq; concurrere. Protrahatur etenim à pũcto d, prout docet 5 huius, perpẽdicularis ad ſuperficiẽ duarum linearũ a b & a c, ſitq; d g, & à puncto g, ducatur g h æquidiſtãs a b, & g k, æquidiſtãs a c, eritq; ex diffinitione uterq; duorũ angulorũ d g h, d g k, rectus, & per 9 erit linea d f æquidiſtans lineæ g k, & linea d e æquidiſtans lineæ g h, quare per ultimã partem 29 primi, uterq; duorũ angulorũ e d g, f d g erit rectus, ideoq; per 4 huius linea d g, erit perpendicularis ad ſuperficiem duarum linearũ d e & d f. Cumq; ipſa eadem ſit etiam ex hypotheſi perpendicularis ad ſuperficiẽ duarum linearũ a b & a c, ex præmiſſa liquet quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 15 Propoſitio 15

15 Si binæ rectæ lineæ ſeinuicem tangentes ad binas rectas lineas ſeinuicẽ tangentes fuerint parallelæ, non tamen in eodem plano exiſtentes, parallela ſunt quæ per ipſas plana.

THEON ex Zamb. *Binæ, inquam, rectæ lineæ ſeſe inuicem tangentes α ζ, ζ γ, ad binas rectas lineas ſeſe inuicem tangentes δ ι, ι ξ, ſint parallelæ, ſed non in eodem exiſtentes plano. Dico quod * educta quæ per α β, β γ & δ ι, ι ξ, plana, non concurrunt adinuicem. Excitetur, inquam, (per 11 undecimi) ab ipſo β ſigno, in id quod per δ ι, ι ξ, planum perpendicularis ζ κ, & * extendatur in planũ per κ ſignũ. Et per κ, ipſi quidem ι δ parallelus excitetur (per 31 primi) κ θ, ipſi autẽ ι ξ, ipſa κ ν. Et quoniam ζ κ ad id quod per δ ι, ι ξ, planũ recta eſt, & ad omnes igitur eam tangentes rectas lineas (per 2 undecimi diffinitionẽ) & in eodem quod per δ ι, ι ξ, plano exiſtentes, rectos efficiet angulos. Tangit autem ipſam uterq; ipſarũ κ θ, κ ν, exiſtens in eo quod per δ ι, ι ξ, plano, rectus igitur eſt (per 4 undecimi) uterq; ipſorũ qui ſub ζ κ θ, ζ κ ν, angulorũ. Et quoniam parallelus eſt β α ipſi κ θ, ipſi igitur ſub κ β α, β κ γ, anguli (per 29 primi) duobus rectis ſunt æquales, ſed rectus eſt qui ſub β κ θ, rectus igitur eſt qui ſub κ ζ α, igitur ipſa κ ζ, ipſi ζ α ad angulos rectos eſt. Id propterea etiam ζ κ, ipſi β γ ad angulos rectos eſt. Quoniã igitur recta linea β κ duabus rectis lineis β α, β γ, ſeſe inuicem tangentibus ad angulos rectos ſtetit, igitur (per 4 undecimi) ζ κ & ad id quod per β α, β γ, planũ ad rectos angulos eſt. Eſt autem & ei quod per κ θ, κ ν, plano, recta quod uero per κ θ, κ ν planũ, id eſt quod per δ ι, ι ξ, ipſa igitur β κ ei quod per δ ι, ι ξ plano recta eſt. Igitur β κ ad utrunq; eorũ quæ per α β γ, δ ι, ι ξ, planorũ, recta eſt. Planæ autẽ ad quæ eadem recta linea recta eſt, parallela ſunt (per 14 undecimi.) Parallelũ igitur eſt quod per α β, β γ, planum, ad id quod per δ ι, ι ξ. Si binæ igitur rectæ lineæ ſeſe inuicẽ tangentes, ad binas rectas lineas ſeſe inuicem tangentes fuerint parallelæ, ſed non in eodem plano, parallela ſunt quæ per ipſas plana. Quod oſtendendum erat.*

Eucli ex Camp. Propoſitio 16

16 I duas ſuperficies æquidiſtantes una ſuperficies ſecet, cõmunes earum ſectiones æquidiſtantes erunt.

CAMPANVS. Conſtat equidẽ ex tertia, q; una ſuperficie quaſcũq; duas ſuperficies æquidiſtantes ſecante, cõmunes earum ſectiones erunt duæ lineæ rectæ. Quæ cum ſint ambæ ſitæ in ſuperficie ſecante, ſi ipſæ non fuerint æquidiſtantes, ponãtur ad quodlibet unum punctũ concurrere, erit itaq; ut unus atq; idem punctus ſit in utraq; illarũ duarũ ſectionũ cõmunium. Cumq; una illarũ cõmunium ſectionum ſit in una duarũ ſuperficierũ ſectarũ & reliqua in altera, ſequitur ſuperficies illas quæ poſitæ ſunt eſſe æquidiſtantes concurrere, hoc autem impoſſibile eſt. Erunt igitur cõmunes earum ſectiones æquidiſtantes. Quod eſt propoſitum.

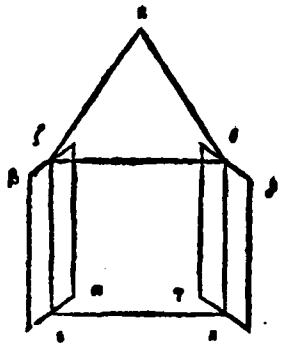
CAMPANVS. Ex hac & præmiſſa potes elicere concluſionẽ unam ſimilem 30 primi, uidelicet iſtam. Si fuerint duæ ſuperficies uni æquidiſtantes, ipſæ quoq; erunt adinuicẽ æquidiſtantes. Poſitis enim tribus ſuperficiebus quarum utraq; duarum extremarũ æquidiſtat media, dico q; neceſſe eſt ipſas extremas æquidiſtare adinuicem. Secentur omnes illæ tres ſuperficies duabus ſuperficiebus ſe quoq; inuicem ſecantibus, eruntq;

ex hac

ex hac 16 cõmunes ſectiones duarum extremarũ ſuperficierũ, æquidiſtãtes ſectionibus mediæ. Quare ex 30 primi ipſæ etiam ſectiones duarum extremarũ ſuperficierũ, erunt æquidiſtantes adinuicem. Et quia ipſæ contingunt ſe in cõmuni ſectione duarũ ſuperficierũ tres poſitas ſuperficies ſecantium, ex præmiſſa euidenter conſtat quod diximus.

Eucli. ex Zamb. Theorema 14. Propoſitio 16

16 **Si bina plana parallela à plano aliquo diſſecta fuerint, cõmunes ipſorum ſectiones parallelæ ſunt.**

THEON ex Zamb. *Bina, inquam, plana parallela α β, γ δ, à plano ε ζ η θ ſecentur, cõmunes autem ipſorum ſectiones, ſint ε ζ, η θ. Dico quod parallelus eſt ε ζ, ipſi η θ. Si autẽ non, producta ipſæ ε ζ, η θ, uel ad partes ζ θ, uel ad ε η concurrunt. Producantur primum ad ζ θ partes, & concurrant in κ. Et quoniam ε ζ η eſt in plano α β, & omnia igitur quæ in ipſa ε ζ ſigna in ipſo α β ſunt plano (per 2 undecimi.) Vnum autem eorum quæ in ε ζ η recta linea ſignorũ, eſt κ, igitur κ, in ipſo eſt α β plano, & id propterea etiam κ, in ipſo γ δ eſt plano. Igitur α β, γ δ, plana, producta concurrunt. Non concurrunt autem per hypotheſin, quoniam parallela ſupponuntur. Igitur ipſæ ε ζ, η θ, rectæ lineæ productæ ad partes ζ θ, non concurrunt. Similiter quoq; oſtendemus, quod ipſæ ε ζ, η θ, rectæ lineæ neq; ad partes ε η productæ concurrunt. Quæ autem in nulla parte concurrunt (per ultimam diffinitionem primi) parallelæ ſunt: parallelus igitur eſt ε ζ, ipſi η θ. Si bina igitur plana, & quæ ſequuntur reliqua. Quod erat oſtendendum.*

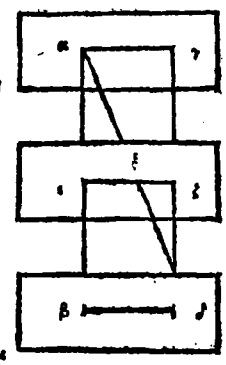
Eucli. ex Camp. Propoſitio 17

17 **Si ſuperficies tres uel plures æquidiſtantes duas rectas lineas ſe inuicem contingẽtes uel æquidiſtantes ſecent, illarum linearũ portiones proportionales eſſe probantur.**

CAMPANVS. Intelligantur enim duæ rectæ lineæ penetrantes qualitercunq; conti gerit tres ſuperficies æquidiſtantes, aut etiam plures tribus: dico itaq; duas portiones illarum linearũ inter quaslibet duas ſuperficies interceptas, proportionales eſſe qui busq; duabus inter alias duas ex illis æquidiſtantibus ſuperficiebus interceptis. Con iungantur enim duæ extremitates illarum duarum linearũ, ducta inter eas linea una diagonaliter, eritq; hæc diagonalis, cum utraq; illarũ duarum linearũ penetrantiũ ſu perficies poſitas, in ſuperficie una illas æquidiſtantes ſuperficies poſitas ſecante. Si ergo harum ſuperficierũ communes ſectiones quæ per præmiſſam erunt æquidiſtan tes, cogitatione protraxeris, ex prima parte ſecundæ ſexti conſtabit propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 15 Propoſitio 17

17 **Si binæ rectæ lineæ à planis parallelis ſecentur, in eaſdem rationes ſeca buntur.**

THEON ex Zamb. *Binæ, inquam, rectæ lineæ α β, γ δ, à planis parallelis η θ, κ λ, μ ν, ſecẽtur in α, ε, ζ, γ, ξ, δ, ſignis. Dico quod eſt ſicut α ε recta linea ad ε ζ, ſic eſt γ ξ ad ξ δ. Connectantur α γ, β δ, α δ, & concurrat α δ ipſi κ λ plano in ξ ſigno, cõnectantur q; ε ξ, ξ ζ. Et quoniam bina plana parallela κ λ, μ ν, à plano ε ζ, δ ξ, ſecantur, ipſorum cõmunes ſectiones ε ξ, β δ, parallelæ ſunt (per 16 undecimi.) Idq; propterea quoniam bina plana parallela η θ, κ λ, à plano α ξ, ζ γ, ſecantur, cõmunes ipſorum ſectiones α γ, ξ ζ, parallelæ ſunt (per 16 undecimi.) Et quoniam lateri β δ trianguli α β δ, recta linea parallelus ducta eſt ε ξ, proportio naliter igitur ſicut α ε ad ε ζ, ſic eſt α ξ ad ξ δ. Rurſus quoniam lateri α γ trianguli α δ γ, recta linea parallelus ducta eſt ξ ζ, proportionaliter igitur ſicut α ξ ad ξ δ, ſic γ ξ ad ξ δ, patuit autẽ & ſicut α ξ ad ξ δ, ſic α ε ad ε ζ, & ſicut igitur (per 11 quinti) α ε ad ε ζ, ſic γ ξ ad ξ δ. Si binæ igitur rectæ lineæ à planis parallelis ſecentur, & re liqua. Quod erat oſtendendũ.*

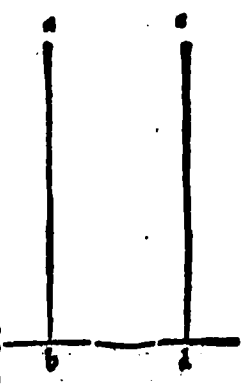
Eucli. ex Camp. Propoſitio 18

18 **Si in ſuperficie aſſignata orthogonaliter ſteterit linea, omnis ſu perficies à linea illa quorſumlibet ducta, ad eandem aſſignatam ſuperficiem erit orthogonaliter erecta.**

CAMPANVS. Sit enim linea a b erecta perpendiculariter ſuper aſſignatam ſu perficiem, & à linea a b producatur ſuperficies quorſum libuerit. Quam dico ſuper propoſitam ſuperficiem eſſe perendiculariter erectam. Cum enim ipſa ſecet ſuperfi

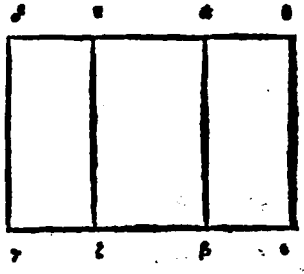
cieñ

ciem assignatã, erit earũ cõmunis sectio linea recta ex 3 huius, sitq; b d. In hac ergo communi sectione signato puncto quolibet qui sit d, extrahatur ab eo in superficie quæ producta est à linea a b, linea quædam perpendicularis ad lineam b d, quæ sit d c. Eritq; ex secunda parte 28 primi, linea c d, æquidistans lineæ a b, ideoq; ex 8 huius. linea c d, est etiam perpendicularis ad superficiem propositam. Quia ergo hoc modo quælibet linea protracta orthogonaliter à quolibet puncto lineæ b d, ad ipsam lineã b d, in ipsa superficie quæ producta est à linea a b, est perpendicularis ad propositam superficiem, ex diffinitione superficiei supra superficiẽ orthogonaliter erectæ, constat uerum esse quod propositũ est.

Eucli. ex Zamb. Theorema 16 Propositio 18

18 **Si recta linea plano alicui ad angulos fuerit rectos, & omnia quæ per ipsam plana ad idem planum ad angulos rectos erunt.**

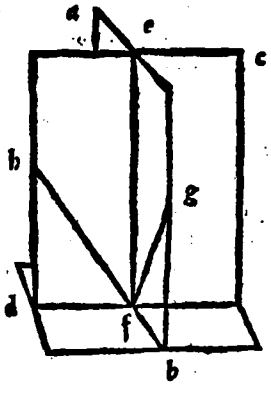

THEON ex Zamber. *Recta enim linea α β, subiecto plano ad angulos rectos esto. Dico quod & omnia quæ per α β plana, ad subiectum planum ad angulos rectos sunt. Extendatur, inquam, per α β, planũ δ φ, sitq; (per 3 undecimi) communis sectio ipsius δ φ linea plani, & subiecti, γ φ, & sumatur in γ φ, contingens signum ζ, & ab ipso ζ, (per 12 undecimi) ipsi γ φ ad angulos rectos excitetur in δ φ plano ipsa ζ ε. Et quoniam α β ad subiectum planum recta est, & ad omnes igitur ipsam tangentes rectas lineas & in subiecto plano existentes recta est ipsa α β (per 2 undecimi diffinitionem,) quare & ad γ φ recta est. Igitur angulus qui sub α ζ ε, rectus, est autem qui sub ε ζ γ, rectus, igitur (per 28 primi) α β, ipsi ζ ε parallelus est. Ipsa autẽ α β, ad subiectum planum ad angulos rectos est, & ζ ε igitur ad subiectum planum ad angulos rectos est. Et quoniam (per 3 diffinitionẽ undecimi) planum ad planum rectum est quando quæ communi sectioni planorum ad angulos rectos ductæ rectæ lineæ in uno planorum, ad reliquũ planum ad angulos fuerint rectos, & ipsi γ φ sectioni planorum cõmuni, in uno planorum δ φ, scilicet ad angulos rectos ata ζ ε, ostensa est suppositio plano ad angulos rectos esse, igitur planum δ φ rectum est ad suppositum planum. Similiter iam ostendetur quod omnia quæ per α β plana, recta sunt ad subiectum planum. Si recta igitur linea plano alicui ad angulos fuerit rectos, & omnia quæ per ipsam plana ad idem planum ad angulos rectos erunt. Quod oportuit demonstrasse.*

Eucli. ex Camp. Propositio 19

19 **Si duæ superficies seinuicem secantes, supra unam superficiem erectæ fuerint orthogonaliter, cõmunis earum sectio ad eandem superficiem perpendicularis erit.**

CAMPANVS. Sint duæ superficies a b & c d seinuicem secantes, erectæ orthogonaliter super assignatam superficiem, sitq; cõmunis earum sectio linea recta e f. Hanc dico esse perpẽdicularem ad assignatam superficiem. Alioqui à puncto f qui est communis terminus sectionum duarum superficierũ secantium & tertiæ superficiei sectæ, producatur una linea recta quæ sit f g, in superficie a b, perpendicularis ad superficiem assignatam, itemq; ab eodem puncto ducatur alia perpendicularis ad eandem superficiem, quæ sita sit in superficie c d, & ipsa sit f h, eruntq; duæ lineæ f g & f h, orthogonaliter insistentes super punctum unum ad superficiem assignatã. Hoc autẽ, impossibile est per 13 huius. Tales autem lineas posse protrahi à puncto f in utraque duarum superficierũ a b & c d, cum e f non fuerit perpendicularis ad assignatam superficiem, dubitare non conuenit. Intelligatur quidem linea f b cõmunis sectio superficiei a b & superficiei assignatæ, & linea f d, superficiei c d & superficiei assignatæ. Si igitur linea e f fuerit perpendicularis ad utranq; duarum linearũ f b & f d, ipsa etiam erit perpendicularis ad superficiem assignatam ex quarta huius. Si autẽ ad neutram, sit f g perpendicularis ad f b, & f h perpendicularis ad f d. Deinde à puncto f protrahe in superficie assignata unam lineam perpendicularẽ ad lineam f b,

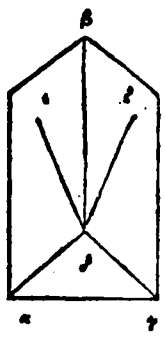

quæ ex

quæ ex diffinitione ſuperficiei ſuper aliam ſuperficiē orthogonaliter erectæ, cum linea f g continebit angulum rectum: per quartā igitur huius erit linea f g, perpendicularis ad ſuperficiem aſſignatā. Eodem quoq; modo protracta alia linea à puncto f in ſuperficie aſſignata, quæ ſit perpendicularis ad lineam f d, ſequetur ex diffinitione prædicta & ex quarta huius, lineam f h eſſe perpendicularem ad ſuperficiem aſſignatam, quod eſt impoſſibile per 13 huius. Quod ſi confiteare lineam e f eſſe perpendicularē ad lineam f b, ſed non ad lineam f d, ſequetur modo conſimili duas lineas e f & f h eſſe perpendiculares ad ſuperficiem aſſignatam. Quod nihil minus eſt impoſſibile.

Eucli. ex Zamb. Theorema 17 Propoſitio 19

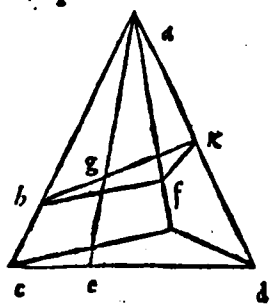
19 Si bina plana ſeſe inuicem diſpeſcentia, plano alicui ad angulos rectos fuerint, & ipſorū cōmunis ſectio ad idem planum ad angulos rectos erit.

THEON ex Zamber. *Bina etenim plana α β, β γ, ſubiecto plano ad angulos ſint rectos, communis autem ipſorum ſectio ſit β δ. Dico quod ipſa β δ, ad ſubiectum planum ad angulos eſt rectos. Non ſit. Et excitentur (per 12 undecimi) ab ipſo δ ſigno in plano quidē α β, ipſi α δ rectæ lineæ, ad angulos rectos ipſa δ ε, in plano autem β γ, ipſi γ δ ad angulos rectos δ ζ. Et quoniam planum α β ad ſubiectum planum rectum eſt, & cōmuni ipſorū ſectioni α δ ad angulos rectos α δ in ipſo α β plano excitatur δ ε, igitur δ ε ad ſubiectum planum recta eſt. Similiter iam demōſtrabimus, quod & δ ζ ad ſubiectum planum recta eſt. Ab eodem igitur ſigno δ, ad ſubiectum planum binæ rectæ lineæ ad angulos rectos conſtitutæ ſunt ad eaſdem partes. Quod eſt impoſſibile. Igitur ad ſubiectum planum, à ſigno δ ad angulos rectos non conſtituetur alia, præter δ β communem ſectionem, ipſorum β α, β γ, planorū. Si bina igitur plana inuicem ſeſe diſpeſcentia ad planum aliquod ad angulos fuerint rectos, & communis ipſorum ſectio ad idem planum ad angulos rectos erit. Quod oſtendere oportebat.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 20

20 SI tres anguli ſuperficiales ſolidum angulum contineāt, illorum trium angulorū quiq; duo pariter accepti reliquo ſunt maiores.

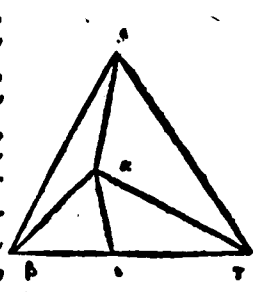
CAMPANVS. Sint tres lineæ a b, a c, a d, pyramidaliter erectæ ſupra ſuperficiem b c d, continentes tres ſuperficiales angulos, ex quibus ſolidus perficitur angulus in puncto a. Dico quoslibet duos ex ipſis ſuperficialibus angulis ſolidum angulum in puncto a conſtituentibus, pariter acceptos, tertio eſſe maiores. Si enim hi tres anguli ſuperficiales fuerint ſibi inuicem æquales, aut ſi duo tantū æquales exiſtente tertio minore utrolibet duorum æqualium, conſtat per communem ſcientiam uerum eſſe quod dicitur. Quod ſi eorum unus utrolibet duorum reliquorū maior fuerit ſiue illi duo ponantur æquales ſiue non æquales, adhuc conſtat illum maiorem & utrumlibet duorum reliquorū pariter acceptos, tertio eſſe maiores. Sed & illos duos minores pariter acceptos hoc tertio qui maior utrolibet ponitur, eſſe maiores, ſic collige. Eſto enim trium propoſitorū angulorum ſuperficialiū angulus c a d, maior utrolibet reliquorū duorum. Ex ipſo ergo abſcindam angulum e a d æqualem angulo b a d, protracta linea a e. Et ſumam ex hac linea a e, lineam a g, & ex linea a b, lineam a f, quas ponam eſſe æquales. Et protraham lineam à puncto g qualitercunq; contingat, in ſuperficie duarum linearū a c & a d, quouſq; ſecet a c in puncto h, & a d in puncto k, & ipſa ſit h g k. Et producam lineas f h & f k. Cum ſit igitur a f æqualis a g, poſita a k cōmuni, erit per 4 primi f k æqualis k g. Et quia ex 20 primi duæ lineæ h f & f k ſunt maiores linea h k, erit per conceptionem h f maior h g. Ideoq; per 25 primi cum ſit linea a f æqualis lineæ a g, erit angulus f a l, maior angulo h a g. Per conceptionem igitur conſtat duos angulos h a f, f a k, pariter acceptos, eſſe maiores angulo h a k. Quod erat demonſtrandum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 18 Propoſitio 20

20 Si ſolidus angulus ſub tribus angulis planis comprehendatur, quiuis duo reliquo maiores ſunt quomodocunq; ſuſcepti.

THEON ex Zamb. *Solidus angulus qui ad α, ſub tribus planis, hoc eſt β α γ, γ α δ, δ α β, comprehendatur. Dico quod bini quomodocunq; ſuſcepti, reliquo ſunt maiores. Si quidem ipſi qui ſub β α γ, γ α δ, δ α β, anguli ſunt*

inuicem æquales, manifestũ est quod bini reliquo, quomodocunq; suscepti sunt maiores. Si autem non, sit maior qui sub β α γ, constituaturq; (per 23 primi) ad α β rectam lineam, & ad signum in ea α, angulo qui sub ∂ α β, in eo quod per β α γ plano, æqualis angulus β α ε, ponaturq; (per 1 primi) ipsi α ∂ æqualis α ε, & per ε signũ ducta β ε γ linea, dissecet ipsas α β, α γ, rectas lineas in signis β, γ, connectanturq; ∂ β, ∂ γ. Et quoniã ∂ α ipsi α ε est æqualis, cõmunis autem α β, duæ ∂ α, α β duabus ∂ α, α ε, sunt æquales, & angulus qui sub ∂ α β, angulo qui sub β α ε est æqualis: basis igitur ∂ β (per 4 primi) basi β ε est æqualis. Et quoniam duæ ∂ β, ∂ γ, ipsa β γ sunt maiores, quarum ∂ β ipsi β ε ostensa est æqualis, reliqua igitur ∂ γ, reliqua ε γ maior est. Et quoniam ipsa ∂ α ipsi α ε æqualis, communis autem α γ, & basis ∂ γ basi ε γ maior est, angulus igitur qui sub ∂ α γ, angulo qui sub ε α γ maior est. Ostensum autem est, quod & qui sub ∂ α β, est æqualis ei qui sub β α ε. Ipsi igitur qui sub ∂ α β, ∂ α γ, eo qui sub β α γ sunt maiores. Si solidus igitur angulus sub tribus angulis planis comprehendatur, duo quomodocunq; assumpti sunt maiores reliquo. Quod erat ostendendum. Eucli. ex Camp.

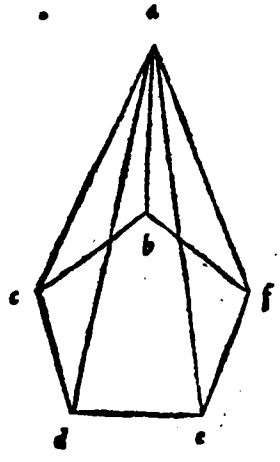
Propositio 21

21

Mnis angulus solidus quatuor rectis angulis minor esse probatur. CAMPANVS. Anguli solidi quantitas, ex angulorũ superficialium ipsum solidum continentiũ quantitate determinatur. Hac ergo 21 propositione id etiam proponitur, quoslibet superficiales angulos solidum quẽlibet continẽtes pariter acceptos, quatuor rectis angulis esse minores. Sit enĩ triãgula pyramis a b c d, cuius supremus angulus cum possit esse quilibet suorum angulorũ, hic tamen sit a, de quo dico, quod tres superficiales anguli ipsum a continentes, sunt minores quatuor rectis. Constat enĩ ex 21 primi, nouem angulos trium triangulorũ hanc pyramidem circumstantium (& ipsi sunt a b c, a c d, a d b) esse æquales sex angulis rectis, de tribus autem angulis basis eius quæ est triangulus b c d, constat quoq; per eandem, q; ipsi sunt æquales duobus rectis. Cum igitur sex anguli trium triangulorũ prædictorũ hanc nostram pyramidem (de cuius supremo angulo disputamus) circundantium, qui inquam sex anguli cum tribus angulis basis reliquos tres angulos solidos pyramidis continent, sint ex præmissa ter assumpta maiores tribus angulis basis, sequitur ipsos sex angulos esse maiores duobus rectis, ex nouem igitur angulis trium triangulorũ pyramidem circundantiũ his sex angulis demptis erunt ex cõmuni scientia reliqui tres (& ipsi sunt qui constituũt solidum angulum a) minores 4 rectis.

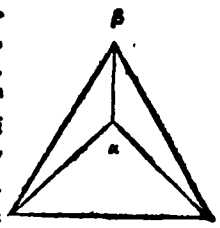
Si autẽ angulus a supremus in assumpta pyramide pluribus angulis superficialibus quàm tribus cõtineatur quod erit secundum multitudinẽ angulorũ suæ basis, cum igitur omnes anguli omnium triangulorũ ipsam pyramdem circundantiũ pariter accepti sint ex 21 primi, tot rectis angulis æquales quantus est numerus angulorũ suæ basis duplicatus eo q; tot necesse est esse triangulos pyramidem circumdantes quot fuerint anguli suæ basis, cumq; omnes anguli suæ basis sint tot rectis angulis æquales quantus est numerus angulorũ suorũ duplicatus, demptis inde 4 ut in 21 primi demonstratum est, cumq; igitur omnes anguli triangulorũ pyramidem circũdantiũ qui super latera basis ipsius pyramidis consistunt pariter accepti sint maiores omnibus angulis basis pariter acceptis, ut euidenter constat ex præmissa toties quot angulos basis habuerit repetita, adhuc necessario sequitur ex communi scientia superficiales angulos solidum angulum a continentes pariter acceptos esse minores quatuor rectis, eo inquam minores quo omnes anguli trigonorũ pyramidem circũdantium qui super latera basis statutæ pyramidis consistunt, excedunt omnes angulos basis pariter acceptos.

Eucli. ex Zamb. Theorema 19 Propositio 21

21 Omnis solidus angulus, sub paucioribus, quàm quatuor rectis angulis planis cõprehenditur. THEON ex Zamb. Sit solidus angulus qui ad a, comprehensus sub planis

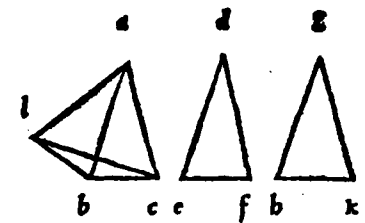
planis angulis qui ſub β α γ, δ α γ, δ α β, anguli, quatuor rectis ſunt minores. Aſſumãtur, inquam, in unaquaq; ipſarũ α γ, α β, α δ, rectarũ linearũ ſigna utcunq; ſintq; β, γ, δ, cõnectanturq; ζ γ, γ δ, δ ζ. Et quoniã ſolidus angulus eſt qui ad ζ ſub tribus enim planis angulis cõprehenditur, hoc eſt ſub ijs qui ſub γ ζ α, α β δ & γ β δ (per 20 undecimi) bini utcũq; ſumpti reliquo ſunt maiores. Igitur qui ſub γ ζ α, α β δ, eo qui ſub γ β δ ſunt maiores. Et id propterea qui ſub β γ α, α γ δ, eo qui ſub β γ δ ſunt maiores, & inſuper qui ſub γ δ α, α δ β, eo qui ſub γ δ β ſunt maiores. Igiur ſex anguli γ ζ α, α β δ, β γ α, α γ δ, γ δ α, α δ β, tribus, hoc eſt eis qui ſub γ β δ, β γ δ, γ δ β, ſunt maiores. Sed ipſi tres qui ſub γ β δ, β δ γ, β γ δ, duobus rectis ſunt æquales, igitur qui ſub γ ζ α, α β δ, β γ α, α γ δ, γ δ α, α δ β, ſex anguli, duobus rectis ſunt maiores. Et quoniã uniuſcuiuſq; ipſorũ α ζ γ, α β δ, α γ δ, triangulorũ tres anguli duobus rectis ſunt æquales (per 32 primi,) trium igitur triangulorũ anguli nouem qui ſub γ β α, α γ β, β α γ, α γ δ, δ α γ, γ δ α, α δ ζ, δ ζ α, ζ α δ, ſex rectis ſunt æquales. Quorũ qui ſub α β γ, β γ α, α γ δ, γ δ α, α δ β, δ β α, ſex anguli, duobus rectis ſunt maiores: reliqui igitur qui ſub β α γ, γ α δ, δ α β, tres anguli, cõprehendentes ſolidum angulum, quatuor rectis ſunt minores. Omnis igitur ſolidus angulus ſub minus quatuor rectis angulis planis cõprehenditur. Quod erat oſtendendũ. Eucli. ex Camp.

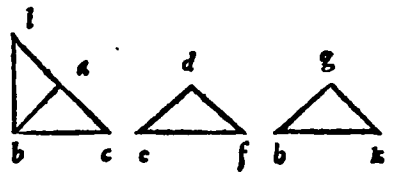

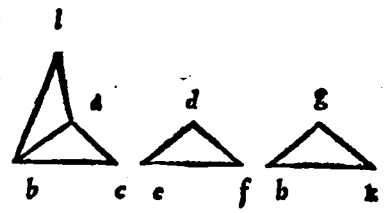
Propoſitio 22

22 SI tres anguli ſuperficiales quorũ quiq; duo pariter accepti tertio ſint maiores, cunctis ſibi inuicem æquis lineis contineãtur, de tribus baſibus angulos illos ab ipſarũ lineatũ æqualium terminis ſubtendentibus, triangulũ ſubſtitui uel conſtitui poſſibile eſt.

CAMPANVS. Sint tres ſuperficiales anguli b a c, e d f, h g k, ut proponitur, tales uidelicet ut quiq; duo eorũ tertio ſint maiores, ſintq; ſex latera eos cõtinentia, æqualia, quæ ſint a b, a c, d e, d f, g h, g k, & ſubtendantur eis tres baſes quæ ſint b c, e f, h k. Ex his ergo tribus baſibus, triangulũ aio conſtitui poſſe. Eſto enĩ angulus b a l æqualis angulo d, & linea a l lineæ d e, & protrahãtur l b, l c, eritq; ex 4 primi, linea l b, æqualis lineæ e f. Ex hypotheſi uero conſtat, totalem angulũ a eſſe maiorẽ angulo g, erant enim quiq; duo ex tribus angulis b a c, d & g, tertio maiores. Igitur ex 24 primi linea l c, linea h k eſt maior. Cumq; ſint ex 20 primi duæ lineæ l b & b c maiores linea l c, ſequitur duas lineas l b & b c eſſe multo fortius maiores linea h k. Quia igitur l b eſt æqualis e f, erũt duæ lineæ b c & e f maiores linea h k. Cõſtat itaq; hoc modo, quaſque duas lineas ex tribus lineis b c, e f, h k, eſſe longiores tertia. Igitur ex 21 primi conſtat uerum eſſe quod dicitur. Hoc dũtaxat addito, q; ſi duo anguli b a c & d pariter accepti ſint æquales duobus rectis, erũt duæ lineæ l a & a c ex 14 primi linea una, quæ cũ ſit æqualis ex hypotheſi duabus lineis g h & g k quæ ex 20 primi longiores ſunt linea h k, cumq; ex eadem lineæ duæ l b & b c ſint lõgiores linea l c, ſequitur ut prius b c & e f pariter acceptas eſſe longiores h k. At uero ſi duo prædicti anguli ſunt maiores duobus rectis, erunt ex 21 primi duæ lineæ a l & a c (ideoq; & duæ g h & g k) breuiores duab. quæ ſunt l b & b c. Quare ut prius, b c & e f pariter acceptæ ſunt longiores linea h k.

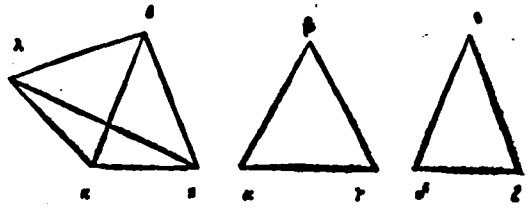

Eucli. ex Zamb. Theorema 20 Propoſitio 22

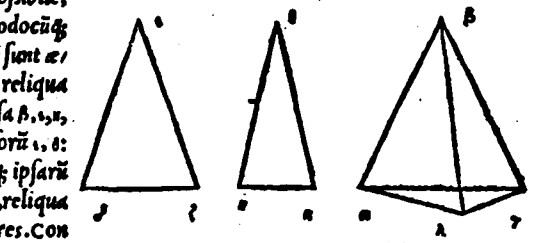
22 SI fuerint tres anguli plani quorũ bini reliquo ſint maiores quomodocunq; aſſumpti, comprehendant autem ipſos æquales rectæ lineæ, ex connectentibus æquales rectas lineas triangulũ conſtitui eſt poſſibile.

THEON ex Zamb. Sint tres anguli plani qui ſub α β γ, δ ε ζ, & η θ κ, quorũ bini reliquo ſint maiores quomodocunq; ſumpti, hoc eſt α β γ, δ ε ζ, ipſo η θ κ, ipſi autẽ qui ſub δ ε ζ, η θ κ, ipſo α β γ, & inſuper qui ſub η θ κ, α β γ, eo qui ſub δ ε ζ, ſintq; æquales α ζ, ζ γ, δ ε, ε ζ, η θ κ, rectæ lineæ, cõnectanturq; α γ, δ ζ, η κ. Dico quod ex æqualibus ipſis α γ, δ ζ, η κ, triangulũ conſtituere eſt poſſibile, hoc eſt quod ipſarũ α γ, δ ζ, η κ, binæ quomodocũq; ſumptæ reliquа ſunt maiores. Siquidem qui ſub α β γ, δ ε ζ, η θ κ, anguli inuicem ſunt æquales, manifeſtũ quod & ipſis α γ, δ ζ, η κ, æqualibus adinuicẽ factis, eſt poſſibile ex æqualibus ipſis α γ, δ ζ, η κ, triangulũ conſtrui. Si autẽ non, ſint inæquales. Conſtituaturq;

tur q̃ (per 23 primi) ad ipſam θ ν rectã lineã, & ad ſignũ in ea θ, angulo qui ſub α ϛ γ, æqualis angulus qui ſub ν θ λ, & ponatur (per 2 primi) unus ipſarũ α β, β γ, ϲ ι, ι ξ, ν θ, θ ν, æqualis θ λ, cõnectanturq̃ α λ, ν λ. Et quoniã bin æ α ϛ, ϛ γ, duabus ν θ, θ λ, ſunt æquales, & angulus qui ad β angulo q̃ ſub ν θ λ eſt æqualis, baſis igitur α γ (per 4 primi) baſi ν λ eſt æqualis. Et quoniã qui ſub α ϛ γ, ν θ ν eo qui ſub ϲ ι ξ ſunt maiores, æqualis autẽ qui ſub ν θ λ eis qui ſub α ϛ γ, & ν θ ν, qui igitur ſub ν θ λ eo qui ſub ϲ ι ξ maior eſt. Et quoniã duæ ν θ, θ λ, duab. ϲ ι, ι ξ ſunt æquales, & angulus qui ſub ν θ λ angulo qui ſub ϲ ι ξ maior eſt, baſis igitur ν λ (per 24 primi) baſi ϲ ξ maior eſt. Sed ipſæ ν ν, ν λ, ipſa ν λ ſunt maiores, multo magis igitur ν ν, ν λ, ipſa ϲ ξ ſunt maiores. Aequalis autẽ eſt ν λ, ipſi α γ: ipſæ igitur α γ, ν ν, reliqua ϲ ξ ſunt maiores. Similiter iam oſtẽdemus, q̃d & ipſæ quidẽ α γ, ϲ ξ, ipſa ν ν ſunt maiores, & ν ν, ϲ ξ, ipſa α γ. Poſſibile igitur eſt, ex æqualibus ipſis α γ, ϲ ξ, ν ν, triangulũ confici. Quod oſtẽdendũ erat.

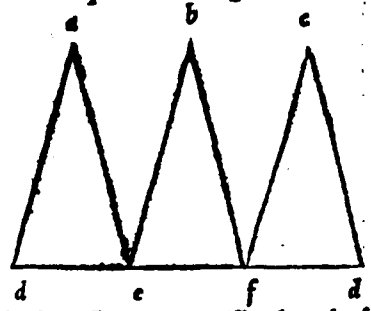
ALITER. Sint dati tres anguli plani qui ſub α ϛ γ, ϲ ι ξ, ν θ ν, quorũ duo reliquo ſint maiores quomodocũq; aſſumpti. Cõprehendãt autẽ ipſos æquales rectæ lineæ α ϛ, ϛ γ, ϲ ι, ι ξ, ν θ, θ ν. Cõnectanturq̃ ipſæ α γ, ϲ ξ, ν ν. Dico q̃d ex æqualibus ipſis α γ, ϲ ξ, ν ν, triangulũ conſtrui eſt poſſibile, hoc eſt rurſus quod duæ reliquæ ſunt maiores quomodocũq; aſſumptæ. Siquidem rurſus qui ad ϛ, ι, θ, ſigna anguli ſint æquales, erunt quoq; ipſæ α γ, ϲ ξ, ν ν æquales, & duæ reliqua erunt maiores. Si autẽ non, ſint inæquales qui ad ipſa β, ι, ν, ſigna anguli, ſitq; maior angulus qui ad β, utroq; ipſorũ ι, θ: maior igitur eſt (per 24 primi) & α γ recta linea, utraq; ipſarũ ϲ ξ, ν ν, & manifeſtũ, quod α γ cũ utraq; ipſarũ ϲ ξ, ν ν, reliqua maior eſt. Dico quod & ϲ ξ, ν ν, reliqua α γ ſunt maiores. Conſtituatur (per 23 primi) ad α β rectã lineã ad ſignumq; in ea β, ei qui ſub ν θ ν angulo æquus qui ſub α ϛ λ, ponaturq̃ (per 2 primi) uni ipſarũ α ϛ, ϛ γ, ϲ ι, ι ξ, ν θ, θ ν, æqualis ϛ λ: cõnectanturq̃ α λ, λ γ. Et quoniã duæ α ϛ, ϛ λ, duabus ν θ, θ ν, ſunt æquales altera alteri, & æquos angulos cõprehendũt: baſis igitur α λ (per 4 primi) baſi ν ν eſt æqualis. Et quoniã qui ad ι, θ, ſigna anguli, eo qui ſub α ϛ γ ſunt maiores, quorũ qui ſub ν θ ν, ei qui ſub α ϛ λ eſt æqualis, reliquus igitur qui ad ι angulus, eo qui ſub λ ϛ γ maior eſt, & quoniã duæ λ ϛ, ϛ γ, duabus ϲ ι, ι ξ, ſunt æquales altera alteri, & angulus qui ſub ϲ ι ξ angulo qui ſub λ ϛ γ maior eſt, baſis igitur ϲ ξ (per 24 primi) baſi λ γ maior eſt. Oſtenſum autẽ eſt q̃d æqualis eſt ν ν ipſi α λ. Ipſæ igitur ϲ ξ, ν ν, ipſis α λ, λ γ, ſunt maiores, Sed ipſæ α λ, λ γ, ipſa α γ ſunt maiores, multo magis igitur ϲ ξ & ν ν, ipſa α γ ſunt maiores. Ipſarũ igitur α γ, ϲ ξ, ν ν, rectarũ linearũ duæ reliquæ ſunt maiores, quãcunq; aſſumptæ. Poſſibile igitur eſt ex æqualibus ipſis α γ, ϲ ξ, ν ν, triangulũ confici. Quod oportuit oſtendere.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 23

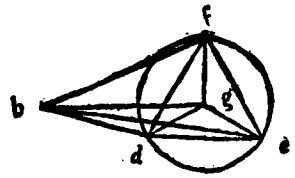
23 TRibus angulis ſuperficialibus propoſitis, quorũ quicq; duo pariter accepti tertio ſunt maiores omẽs, & tres ſimul quatuor rectis angulis minores, ex tribus illis æqualibus qualeſcunq; ſint, ſolidum angulum conſtituere.

CAMPANVS. Sint propoſiti tres anguli ſupficiales qui ſunt a, b, c, de tribus illis æqualibus uolumus unũ ſolidum angulũ cõſtituere. Oportet igitur ex 20 huius, ut quicq; duo eorũ pariter accepti tertio ſint maiores, & ex 17 huius, ut omnes pariter accepti quatuor rectis angulis ſint minores. Ex ipſis itaq; ſint hæc poſita. Latera uero eos continẽtia cuncta adinuicẽ ſint æqualia, eisq; ſubtendantur tres baſes, & ipſæ ſint d e, e f, & f d, eritq; ex præmiſſa poſſibile, de tribus lineis his baſibus æqualibus triangulũ cõſtitui. Sit igitur ex eis ſecundũ doctrinã 22 primi, triãgulus d e f, cõſtitutus, cui ſicut docuit 4 quarti, circũſcribatur circulus d e f ſupra centrũ g, & ptrahatur g d, g e, g f. Quæ cum ſint adinuicẽ æquales ex diffinitiõe circuli, lateraq; tres propoſitos angulos ambiẽtia æqualia ex hypotheſi, neceſſe eſt ut earũ quælibet quolibet illorũ laterũ ſit minor, æqualẽ autẽ aut maiorẽ eſſe eſt impoſſibile. Si enim linea exiens à centro g, circũferentiã circuli d e f eſſet æqualis alicui laterũ a d, a e, b e, b f, c f, c d, ſequeretur propter ea quæ poſita ſunt, annuente 8 primi, tres angulos a, b, c, propoſitos, eſſe æquales tribus angulis d g e, e g f, f g d. Cumq; hi tres ſint æquales quatuor rectis angulis, ut facile patet ex 15 primi, protracta pauliſper una linearũ exeuntiũ à cẽtro ad circũferentiã in continuũ & directũ, eſſent etiã tres anguli a, b, c, æquales etiã quatuor rectis.

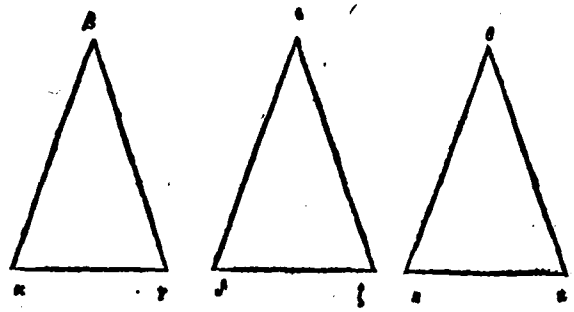
Quod

Quod eſt contra poſita. Quod ſi eſſet maior ſuperpoſitis tribus triangulis quorũ ſunt anguli a,b,c,tribus triãgulis diuidẽtibus triangulũ d e f unoquoq; illi cum quo cõmunicat in baſi, ita q; baſes ſuperponãtur baſibus æqualẽs uidelicet æqualibus,& anguli a b c cadant ad partẽ puncti g,ſequeretur ex 21 primi tres angulos a,b,c,eſſe maiores tribus qui ſunt d g e, e f g, f g d. Eſſent itaq; maiores quatuor rectis. Quod eſt amplius contrariũ poſitis. Relinquitur itaq; unũquodq; ex ſex lateribus tres propoſitos angulos ambiẽtibus, maius eſſe linea egrediente à centro g,ad circumferentiã d e f,ideoq; etiam potentius.

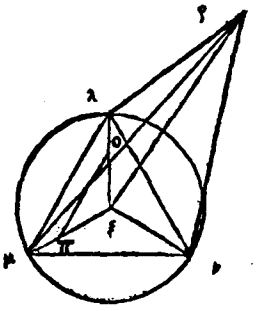

Sit igitur potẽtius in linea g h,quæ ſit ſecundũ 11 huius orthogonaliter erecta ſuper ſuperficiẽ anguli uel circuli d e f,demittãturq; tres hypothenuſæ h d,h e,h f,quas dico cõtinere angulos tres ſuperficiales æquales tribus ꝓpoſitis,conſtituentes angulũ ſolidũ in pũcto h. Cum enim quadratũ lineæ a c ſit æquale duobus quadratis duarũ linearũ d g & g h ex hypotheſi, at quadratũ lineæ d h ſit æquale eiſdẽ ex penultima primi, neceſſe eſt lineã a d eſſe æqualẽ lineæ d h. Eodemq; modo & lineã a e,lineæ e h. Igitur ex 8 primi cum baſes etiã ſint æquales,erit ãgulus a æqualis angulo d h e. Simili quoq; modo erit angulus b æqualis augulo e h f, & angulus c æqualis angulo f h d. Quare conſtat factũ eſſe ꝙd facere diſpoſuimus. Euclid. ex Zamb. Theorema 8 Propoſitio 23

23 Ex tribus angulis planis quorũ duo quomodocũq; ſumpti ſint reliquo maiores, ſolidum angulũ conficere, oportet uero ipſos tres, quatuor rectis eſſe minores.

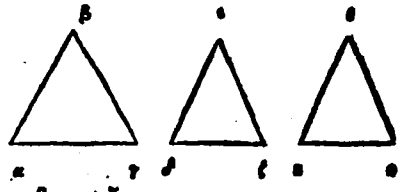

THEON ex Zamb. *Sint dati tres anguli plani qui ſub α β γ, δ ε ζ, η θ κ, quorũ duo quomodocũq; aſſumpti reliquo ſint maiores, inſuper ipſi tres quatuor rectis minores, oportet iam ex æqualibus eis qui ſub α β γ, δ ε ζ, η θ κ, ſolidũ cõſtituere angulũ. Aſſumãtur æquales α β, ε γ, δ ε, ζ η, θ κ, cõnectanturq; α γ, δ ζ η κ. Igitur (per 22 undecimi) ex æqualibus ipſis α γ, δ ζ, η κ, triangulũ confici eſt poſſibile. Conſtruatur, ſitq; λ μ ν, ſic ut α γ æqua ſit ipſi λ μ, & δ ζ ipſi μ ν, & η κ ipſi λ ν. Circumſcribatur autem (per 5 quarti) ipſi λ μ ν triangulo, circulus λ μ ν, ſumaturq; (per 1 tertij) ipſius centrum, quod quidem erit aut intra triangulum λ μ ν, aut in uno laterum ipſius, aut extra, ſit prius intra triangulum, ſitq; ξ, connectanturq; λ ξ, μ ξ, ν ξ. Dico quod α β, ipſa λ ξ maior eſt. Si autem non, aut α β ipſi λ ξ eſt æqualis, aut ea minor. Sit primum æqualis. Et quoniam α β ipſi λ ξ eſt æqualis, ſed α β ipſi β γ eſt æqualis, igitur λ ξ ipſi β γ eſt æqualis. Ipſa autem λ ξ ipſi ξ μ (per 15 diffinitionem primi.) Duæ iam α β, β γ, duabus λ ξ, ξ μ, ſunt æquales altera alteri, & baſis α γ, baſi λ μ ſupponitur æqualis, angulus igitur qui ſub α β γ (per 8 primi) angulo qui ſub λ ξ μ eſt æqualis. Id propterea etiam & qui ſub δ ε ζ, ei qui ſub μ ξ ν eſt æqualis, & præterea qui ſub η θ κ, ipſi qui ſub ν ξ λ. Ipſi igitur qui ſub α β γ, δ ε ζ, η θ κ, anguli, ipſis tribus qui ſub λ ξ μ, μ ξ ν, ν ξ λ, ſunt æquales. Sed tres qui ſub λ ξ μ, μ ξ ν, ν ξ λ, quatuor rectis ſunt æquales, & tres igitur qui ſub α β γ, δ ε ζ, η θ κ, quatuor rectis ſunt æquales. Supponũtur & quatuor rectis minores. Quod eſt impoſſibile. Igitur α β ipſi λ ξ æqualis non eſt.* Dico etiam quod nec minor eſt α β, ipſa λ ξ. *Si enim poſſibile, eſto, ponaturq; (per 2 primi) ipſi α β æqualis ξ ο, ipſi autẽ β γ æqualis ξ π, connectaturq; ο π. Et quoniã æqualis eſt α β ipſi β γ, æqualis eſt & ξ ο ipſi ξ π: quare & reliqua ο λ, reliquæ π μ eſt æqualis. Parallelus igitur eſt (per 2 ſexti) λ μ ipſi ο π, & æquiangulũ eſt λ μ ξ ipſi ο π ξ, quemadmodũ igitur ξ λ ad ipſam λ μ, ſic eſt ξ ο ad ο π: uiciſſim igitur (per 16 quinti) ſicut λ ξ ad ξ ο, ſic λ μ ad ο π. Maior autẽ eſt λ ξ ipſa ξ ο, maior igitur eſt & λ μ, ipſa ο π. Sed ipſa λ μ, poſita eſt ipſi α γ æqualis, & α γ igitur, ipſa ο π maior eſt. Quoniam igitur binæ rectæ lineæ α β, β γ, duabus ο ξ, ξ π, ſunt æquales, & baſis α β baſi ο π maior eſt, angulus igitur qui ſub α β γ, angulo qui ſub ο ξ π maior eſt (per 25 primi.) Similiter iam oſtendemus, quod & qui ſub δ ε ζ, eo qui ſub μ ξ ν maior eſt, & qui ſub η θ κ eo qui ſub ν ξ λ. Ipſi igitur tres anguli qui ſub α β γ, δ ε ζ, η θ κ, tribus qui ſub λ ξ μ, μ ξ ν, ν ξ λ ſunt maiores. Sed qui ſub α β γ, δ ε ζ, η θ κ, quatuor rectis ſupponũtur minores: multo igitur magis qui ſub λ ξ μ, μ ξ ν, ν ξ λ, quatuor rectis ſunt minores. Sed & æquales. Quod eſt impoſſibile. Nõ igitur α β minor eſt quàm λ ξ. Oſtenſum autẽ eſt, quod neq; æqualis, maior igitur eſt α β quàm λ ξ.*

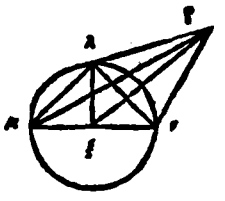

Conſtituatur iam à ſigno ξ ipſius λ μ ν circuli planũ ad angulos rectos ξ ρ (per 12 undecimi.) Et quo maius eſt quadratũ quod ex α β, eo quod ex λ ξ, ei æquum eſto quod ex ξ ρ, cõnectanturq; ρ λ, ρ μ, ρ ν. Et quoniam ρ ξ recta eſt, & ad

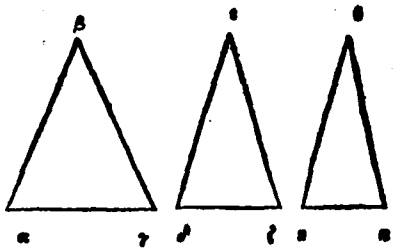
ipſius λ μ ν circuli planum, & ad unamquamq; igitur ipſarũ λ ξ, μ ξ, ν ξ (per conuerſionẽ 2 diffinitionis undecimi) recta eſt ipſa ρ ξ. Et quoniam æqualis eſt λ ξ ipſi ξ μ, cõmunis autem & ad angulos rectos eſt ξ ρ, baſis igitur ρ λ (per 4 primi) baſi ρ μ eſt æqualis. Iam id propterea & ρ ν, utriq; ipſarũ ρ λ, ρ μ, eſt æqualis. Ipſæ igitur tres ρ λ, ρ μ, ρ ν, ſibi inuicem ſunt æquales. Et quoniam quo maius eſt quod ex α β eo quod ex λ ξ, ei ſupponitur æquum quod ex ξ ρ, quod ex α β igitur æquũ eſt eis quæ ex λ ξ, ρ ξ. Eis autem quæ ex λ ξ, ξ ρ, æquum eſt (per 47 primi) quod ex λ τ, rectus enim eſt qui ſub λ ξ ρ. Quod igitur ex α β, æquũ eſt ei quod ex ρ λ. Aequalis igitur eſt α ϛ ipſi ρ λ. Sed ipſi quidem α ϛ, æqualis eſt unaquæq; ipſarũ β γ, δ ε, ε ζ, π θ, θ κ, ipſi autem ρ λ, æqualis eſt utraq; ipſarũ ρ μ, ρ ν. Vnaquæq; igitur ipſarũ α β, ϛ γ, δ ε, ε ζ, π θ, θ κ, unicuiq; ipſarũ ρ λ, ρ μ, ρ ν, eſt æqualis. Et quoniam duæ λ ρ, ρ μ, duabus α β, β γ, ſunt æquales, & baſis λ μ baſi α γ ſupponitur æqualis, angulus igitur qui ſub λ ρ μ (per 8 primi) ei qui ſub α β γ eſt æqualis. Id propterea & qui ſub μ ρ ν, ei qui ſub δ ε ζ eſt æqualis, & qui ſub λ ρ ν, ei qui ſub π θ κ. Ex tribus igitur angulis planis qui ſub λ ρ μ, μ ρ ν, λ ρ ν, qui ſunt æquales tribus datis ſcilicet eis q; ſub α β γ, δ ε ζ, π θ κ, ſolidus angulus cõſtruitur qui ad ρ, cõprehenſus ſub λ ρ μ, μ ρ ν, & λ ρ ν angulis. Quod facere oportebat.

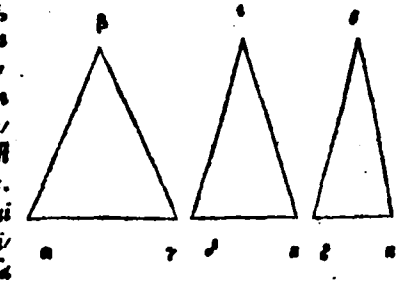
Sed iam eſto centrũ circuli in uno laterum trianguli, ſitq; in μ ν, eſtoq; ξ. Connectatur q; λ ξ. Dico rurſus quod maior eſt α β quàm λ ξ. Si autẽ non, aut α ϛ eſt æqualis ipſi λ ξ, aut ea minor. Sit primum æqualis. Duæ iam α β, β γ, hoc eſt δ ε, ε ζ, duabus μ ξ, ξ λ, hoc eſt ipſi μ ν ſunt æquales. Sed ipſa quidẽ μ ν, ipſi δ ζ ſupponitur æqualis, & ipſæ igitur δ ε, ε ξ, ipſi δ ξ ſunt æquales. Quod eſt impoßibile. Igitur α β, ipſi λ ξ, æqualis non eſt. Similiter iam oſtendemus, quod neq; minor, igitur ipſa α β, maior eſt quàm λ ξ. Et ſi ſimiliter quo maius eſt quod ex α β eo quod ex λ ξ; ei æquũ & ad angulos rectos ad circuli planum conſtituemus ſic ut quod ex ρ ξ, cõſtituetur problema.

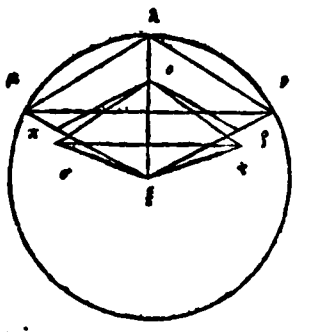
Sed iam eſto centrum circuli extra triangulum λ μ ν, ſitq; ξ. Connectanturq; λ ξ, μ ξ, ν ξ. Dico quod & ſic maior eſt β β quàm λ ξ. Si autem non, aut æqualis eſt aut minor. Sit prius æqualis. Duæ igitur α ϛ, ϛ γ, duabus μ ξ, ξ λ, ſunt æquales altera alteri, & baſis α γ baſi μ λ eſt æqualis, angulus igitur qui ſub α β γ (per 8 primi) angulo qui ſub μ ξ λ eſt æqualis. Idq; propterea etiã qui ſub π θ κ, ei qui ſub λ ξ ν eſt æqualis. Totus igitur qui ſub μ ξ ν, duobus qui ſub α β γ, π θ κ, eſt æqualis. Sed qui ſub α β γ, π θ κ, ipſo qui ſub δ ε ζ ſunt maiores. Et qui ſub μ ξ ν igitur, eo qui ſub δ ε ζ maior eſt. Et quoniã duæ δ ε, ε ξ, duabus μ ξ, ν ξ, ſunt æquales, & baſis δ ξ baſi μ ν eſt æqualis, angulus igitur qui ſub μ ξ ν (per 8 primi) ei qui ſub δ ε ξ eſt æqualis. Patuit autem quod & maior. Quod eſt abſurdũ. Igitur α β, ipſi λ ξ non eſt æqualis. Itidemq; oſtendemus quod neq; minor. Igitur ipſa α β, maior eſt quàm λ ξ. Et ſi etiam ad angulos rectos in circuli plano rurſus conſtituamus ipſam ξ ρ, & ipſi æqualem ponamus eam quæ poteſt id quo maius eſt quod ex α β eo quod ex λ ξ, conſtituetur problema.

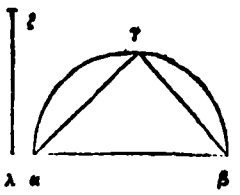

Dico inſuper quod α β non eſt minor quàm λ ξ. Si enim poßibile, eſto. Ponaturq; (per 2 primi) ipſi quidem α β æqualis ξ ο, ipſi autem β γ æqualis ξ π. Connectaturq; ο π. Et quoniam æqualis eſt α β ipſi β γ, æqualis eſt ξ ο ipſi ξ π, quare & reliqua ο λ, reliquæ μ π, eſt æqualis. Parallelus igitur eſt (per 2 ſexti) λ μ ipſi π ο, & æquiangulũ eſt triangulũ λ ξ μ ipſi triangulo π ξ ο. Eſt igitur (per 6 ſexti) ſicut λ ξ ad λ μ, ſic ξ ο ad ο π, & uicißim (per 16 quinti) ſicut λ ξ ad ξ ο, ſic λ μ ad ο π. Maior autem eſt λ ξ, quàm ξ ο, maior igitur eſt & λ μ, quàm ο π. Sed λ μ, ipſi α γ eſt æqualis, igitur & α γ, quàm ο π maior eſt (per 14 quinti.) Quoniã igitur duæ α β, β γ, duabus ο ξ, ξ π, ſunt æquales altera alteri, & baſis α γ baſi ο π maior eſt, angulus igitur qui ſub α β γ (per 25 primi) angulo qui ſub ο ξ π maior eſt. Similiter iam & ſi ipſam ξ ρ æqualem utriq; ipſarũ ξ ο, ξ π, aſſumamus, & connectamus ipſam ο ρ, oſtendemus quod & qui ſub π θ κ angulus eo qui ο ξ ρ maior eſt. Conſtituatur iam (per 23 primi) ad ipſam λ ξ rectam lineam, ad ſignumq; in ea ξ, ei quidem qui ſub α ϛ γ angulo æquus angulus qui ſub λ ξ ξ, ei autem qui ſub π θ κ æqualis qui ſub λ ξ τ, ponaturq; (per 2 primi) utraq; ipſarũ ξ σ, ξ τ, ipſi ο ξ æqualis, & connectantur ο σ, ο τ, σ τ. Et quoniam binæ α β, β γ, binis ο ξ, ξ σ, ſunt æquales, & angulus qui ſub α β γ angulo qui ſub ο ξ σ eſt æqualis, baſis igitur α γ (per 4 primi) hoc eſt λ μ, baſi ο σ eſt æqualis. Idq; propterea etiam λ ν, ipſi ο τ eſt æqualis. Et quoniã duæ λ μ, λ ν, duabus σ ο, ο τ, ſunt æquales, & angulus qui ſub μ λ ν angulo qui ſub σ ο τ maior eſt, baſis igitur μ ν (per 25 primi) baſi σ τ maior eſt. Sed ipſa quidẽ μ ν, ipſi δ ζ eſt æqualis: & ipſa igitur δ ζ quàm σ τ maior eſt. Quoniam igitur duæ δ ε, ε ζ, duabus σ ξ ξ τ, ſunt æquales, & baſis δ ζ baſi σ τ maior eſt, angulus

eſt, angulus igitur qui ſub δ, ξ (per 25 primi) angulo qui ſub σ ξ τ maior eſt. Aequalis autē eſt qui ſub σ ξ τ, eis qui ſub α β γ, ν θ ω. Igitur qui ſub δ, ξ, eis qui ſub α β γ, ν θ ω, maior eſt. Sed & minor. Quod eſt impoßibile. Quo modo autem id quod ex ρ ξ, æquum ſumatur ei quo quod ex α β maius eſt eo quod ex λ ξ, ſic oſtendemus. Exponantur α β & λ ξ rectæ lineæ, ſitq; maior α β, deſcribaturq; ſuper ipſa ſemicirculus α γ β, & in ſemicirculo α γ β * annectatur ipſi λ ξ rectæ lineæ æqualis ipſa α γ, connectanturq; γ β. Quoniam igitur in ſemicirculo α γ β angulus eſt qui ſub α γ β, rectus igitur eſt qui ſub α γ β (per 31 tertij.) Quod igitur ex α β (per 47 primi) æquum eſt eis quæ ex α γ, γ β, quare id quod ex α β, maius eſt eo quod ex α γ, eo quod ex γ β, æqualis autem eſt α γ ipſi λ ξ: quod igitur ex α β, maius eſt eo quod ex λ ξ, eo quod ex γ β. Si ipſi igitur γ β æqualem ξ ρ aſſumamus, quod ex α β maius eſt quàm id quod ex λ ξ, eo quod ex ξ ρ. Quod facere propoſueramus.

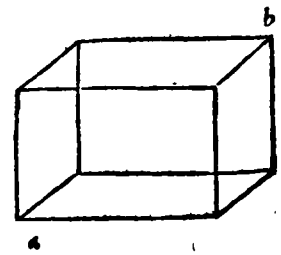

Eucli. ex Camp. Propoſitio 24.

24 SI ſuperficiebus æquidiſtãtibus ſolidum contineatur, eius oppoſitæ ſuperficies ſibi inuicẽ æquales ſunt & æquidiſtantium laterum.

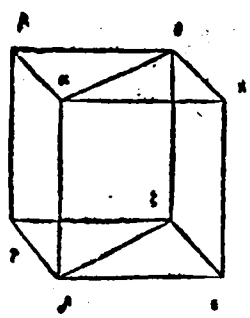
CAMPANVS. Quicquid dicant alij, ſolidum æquidiſtantibus ſuperficiebus contentum, ſuperficiebus paribus neceſſe eſt contineri, quæ ſicut eſſe non poſſunt pauciores ſex, ita poſſunt eſſe in omni numero pari ſenario excedente. Conſtat enim columnã hexagonam, poſſe octo ſuperficiebus quæ binæ & binæ oppoſitæ ſibi inuicẽ æquidiſtant, contineri. Sic quoq; octogonam 10, & decagonam 11, & ad iſtarum ſimilitudinem, in infinitum. Sed horum omnium ſolidorũ æquidiſtantibus ſuperficiebus contentorum quæ infinita eſſe pronuntio, ſolum illud dicitur parallelogrammũ, cuius omnes ſuperficies ipſum ambiẽtes parallelogrãmæ ſunt, & iſtud ſex ſuperficiebus duntaxat neceſſe eſt ambiri. De tali itaq; quod ſex tantum ſuperficiebus ambitur, dico debere intelligi quod hæc 24 proponit. Sit igitur tale ſolidũ, corpus a b, cuius omnino ſuperficies fac ut ſolido habitu mente cõprehendas, patebitq; tibi unamquãq; earum quatuor ex reliquis ſecare eius quatuor latera, cum ſint communes ſectiones ipſius ſecantis & quatuor ſectarum. Sint autem illæ quatuor ſectæ binæ & binæ ſecundum quod adinuicem opponuntur, æquidiſtantes ex hypotheſi, ſequitur ex 10 bis aſſumpta, ut quatuor latera huius ſuperficici ſecantis & quatuor ſectarum ſint adinuicem bina & bina æquidiſtantia. Conſtat itaq; ſecundum. At uero ex 14 primi manifeſtum eſt, omnia latera oppoſita iſtarũ ſex ſuperficierũ eſſe æqualia, erunt igitur bina latera angulum planum continẽtia cuiuſq; earum, æqualia binis lateribus angulum planum in ſuperficie ſibi oppoſita continentibus, anguli quoq; ab illis binis lateribus contenti, æquales per 10 huius. Igitur ex conuerſa penultimæ cõmunis ſcientiæ in primo libro poſitæ, neceſſe eſt quaſque duas ſuperficies in ſolido a b oppoſitas, eſſe ſibi inuicem æquales. Quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 21 Propoſitio 24.

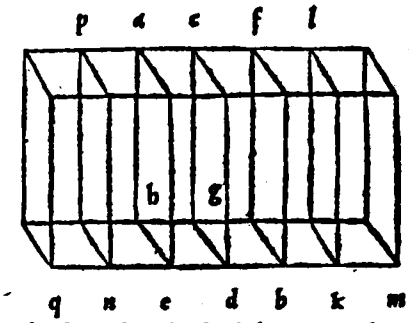
24 Si ſolidum ſub parallelis planis cõprehendatur, quæ ex oppoſito ipſius plana, æqualia & parallelogramma ſunt.

THEON ex Zamb. Solidum, inquam, γ δ ν θ, ſub parallelis planis α γ, ν ξ, α θ, δ ξ, ξ β, α ι, cõprehendatur. Dico quod quæ ex oppoſito ipſius plana, æqualia & parallelogramma ſunt. Quoniam enim bina plana parallela, hoc eſt β ν, γ ι, à plano α γ ſecantur, cõmunes ipſorum ſectiones parallelæ ſunt (per 16 undecimi,) parallelus igitur eſt α ϛ, ipſi γ δ. Rurſus quoniam planum α γ diſpeſcit plana bina parallela β ξ, α ι, cõmunes ipſorum ſectiones parallelæ ſunt (per eandem,) parallelus igitur eſt α δ, ipſi β γ. Patuit autē quod & α β ipſi δ γ eſt parallelus: parallelogrammũ igitur eſt α γ. Similiter iam oſtendemus, quod & unumquodq; ipſorũ δ ξ, ξ ν, ν ϛ, ϛ α, α ι, parallelogrammũ eſt. Connectantur α θ, δ ξ. Et quoniam parallelus eſt α β ipſi δ γ, & ϛ θ ipſi γ ξ, binæ iam α β, ϛ θ, ſeſe inuicẽ tangentes, binis rectis lineis δ γ, γ ξ, ſeſe inuicẽ tangentibus parallelæ ſunt, nõ tamen in eodẽ plano, igitur æquales cõprehendũt angulos (per 10 undecimi.) Angulus igitur qui ſub α ϛ θ, angulo q ſub δ, ξ, eſt æqualis.

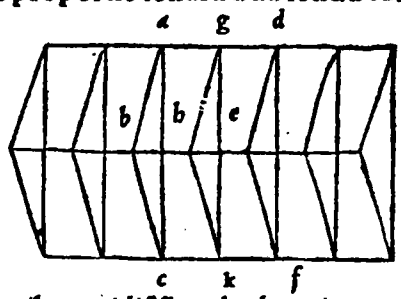

Et quoniã binæ α β, β ι, duabus δ γ, γ ξ, ſunt æquales, & angulus qui ſub α ς ι, angulo qui ſub δ γ ξ eſt æqualis, baſis igitur α ι (per 4 primi) baſi δ ξ, eſt æqualis, & triangulũ α ς ι triãgulo δ γ ξ eſt æquale. Et quoniã ipſius quidẽ α ς ι, duplum (per 41 primi) eſt β κ parallelogrammũ, ipſius uero δ γ ξ dupũl eſt ipſum γ ι parallelogrammũ, æquũ igitur eſt parallelogrammũ ς κ, parallelogrãmo ι γ. Similiter iam oſtendemus, quod & α γ ipſi κ ξ eſt æquale, & α ι ipſi β ξ. Si planũ igitur ſub parallelis planis cõprehendatur, quæ ex oppoſito eius plana, æqualia & parallelogrãma ſunt. Quod eſt propoſitum. Eucli. ex Camp. Propoſitio 25

25 SI ſuperficies quædam ſecet ſolidũ parallelogrammũ æquidiſtanter duabus ipſius ſolidi ſupficiebus oppoſitis, duo partialia corpora quæ ad illam ſecantem ſuperficiem uelut ad cõmunem terminum copulantur, ſuis baſibus ſunt proportionalia.

CAMPANVS. Sit corpus a b, ſolidũ parallelogrammũ, & ſecet ipſum ſupficies c d æquidiſtãter duabus eius oppoſitis ſuperficiebus quæ ſunt a e & f b. Et ſit ſuperficies g b, baſis ipſius ſolidi a b, de qua conſtat per præmiſſam ꝙ ipſa ſit æquidiſtantiũ laterũ. Et ſit cõmunis ſectio duarũ ſuperficierũ c d & g b, linea h d, de qua cõſtat per 3 huius, ꝙ ipſa ſit linea recta, & per 16 huius, ꝙ ipſa ſit æquidiſtãs g e. Ideoq; ſunt duæ ſuperficies g d & h b æquidiſtantiũ laterũ, & ipſæ ſunt baſes duorũ partialiũ corporũ in quæ ſupficies c d diuidit ſolidum a b. Dico itaq; ꝙ ꝓportio ſolidi a d ad ſolidũ b c, eſt ſicut baſis g d ad baſin h b. Protrahantur enim utrinq; quantũ libuerit, quatuor lineæ penetrãtes ſuperficiẽ c d ſuper eius angulos, & ipſæ ſunt a f & e b cum duabus reliquis ſibi æquidiſtãtibus. Sumãturq; ex eis omnibus portiones ex parte puncti b, quot libuerit, quæ ponãtur ſingulæ æquales lineæ b d, & ex parte puncti e, aliæ ſimiliter quot libuerit, quæ ponantur æquales lineæ e d. Super quas utrinq; conſtituantur ſolida parallelogrãma ſecũdum longitudinẽ exigentiã, ſintq; ex parte puncti b, ſolida f k & l m, & ex parte pũcti e, ſolida a n & p q. Eritq; ex diffinitiõe corporũ æqualiũ atq; ſimiliũ, unũquodq; ſolidorũ f k & l m æquale ſolido c d, & unũquodq; a n & p q æquale a d. Fiat igitur argumentũ quemadmodũ in prima ſexti. Eſt enim ſolidũ c m ita multiplex ſolidi b c, ſicut baſis h m, baſis h b, & ſolidũ q c ita multiplex ſolidi a d, ſicut baſis q h, baſis g d. Et ſi baſis h m eſt æqualis baſi q h, ſolidum e m eſt æquale ſolido q c ex diffinitione corporũ æqualiũ atq; ſimiliũ, & ſi baſis eſt minor baſi, & ſolidũ eſt minus ſolido, & ſi maior, maius, quod patet ex diffinitiõe eadẽ, reſecata maiori baſi ad æqualitatẽ minoris, & deſcripto ſuper eam ſolido parallelogrãmo. Itaq; ex diffinitione incõtinue ꝓportionalitatis proportio ſolidi a d ad ſolidũ c b, ſicut baſis g d ad baſin h b. Quod eſt propoſitũ.

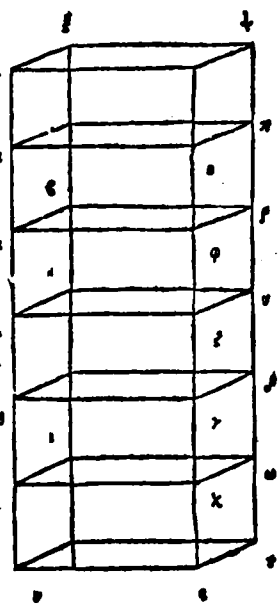
CAMPANVS. Quod ſi ſuperficies aliqua ſecet corpus ſerratile æquidiſtãter duobus eius triangularibus ſuperficiebus oppoſitis. duo partialia corpora quæ ad illam ſecantẽ ſuperficiẽ uelut ad cõmunem terminũ copulantur, ſuis baſibus erũt ꝓportionalia. Sit enim a f corpus ſerratile, cuius ſint duæ trigonæ ſuperficies a b c, d e f. Conſtat igitur ex diffinitione ſerratilis. unãquamq; trium ſuperficierũ quæ ſunt a b d e, b c e f, a c d f, eſſe parallelogrammũ. Secet igitur ſuperficies g h k, iſtud ſerratile æquidiſtãter duabus eius oppoſitis ſuperficiebus quæ ſunt a b c, d e f. Dico ꝙ proportio ſerratilis a κ ad ſerratile g f, eſt ſicut baſis a κ ad baſin g f. Quod ſicut de ſolidis parallelogrãmis, pbatur. Protractis enim in utranq; partẽ lineis a d, b e, c f, factisq; inter eas ex parte pũcti e ſerratilibus æqualibus ſerratili g f, & ex parte pũcti b aliis æqualibus ſerratili a κ utrinq; quouis numero, ex diffinitione incõtinuæ ꝓportionalitatis (ſi cuncta uigili mente perluſtres) nõ erit tibi difficile cõcludere ꝙd diximus. Eucli. ex Zamb. Theorema 22 Propoſitio 25

25 Si ſolidum parallelepipedũ plano ſecetur, parallelo exiſtente eis quæ ex oppoſito planis, erit ſicut baſis ad baſin ſic ſolidum ad ſolidum.

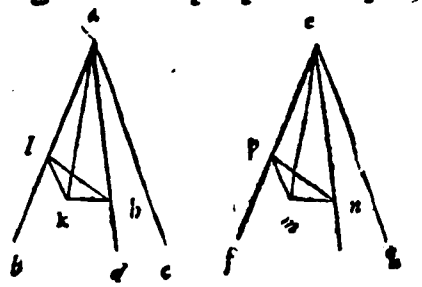
THEON ex Zãb. *Solidũ, mquã, parallelepipedũ α β γ δ ſecetur à plano ε ζ parallelo exiſtẽte eis quæ ex oppoſito planis ſcilicet ipſis η α & δ β. Dico qẽ eſt ſicut α ζ η baſis ad ε γ ζ baſin, ſic eſt α ς ζ ſolidũ ad ε ι γ δ ſolidũ.*

Extendatur

Extẽdatur cui α θ ex utraq; parte, ponaturq; ipſi quidẽ ι θ æquales quotcũq; θ μ, μ ν, ipſi aũt α ι æquales, α π, π λ, cõpleanturq; ipſa λ ο, π φ, θ χ, μ σ, parallelogrãma, & ipſa λ π, π ρ, ρ μ, μ τ, ſolida. Et quoniã ipſæ λ π, π α, α ι, rectæ lineæ inuicẽ ſunt æquales, λ æqualia quoq; ſunt ipſa λ ο, π φ, α ξ, parallelogrãma ſibi inuicẽ (per 1 ſexti,) & ipſa quoq; π ξ, π φ, α ο, ſibi inuicẽ (per eandẽ) ſunt æqualia. Et ſimiliter ipſa λ ψ, π χ, π ρ, ſibi inuicẽ (per 24 undecimi) ſunt æqualia, ex oppoſito enim. Idq; propterea etiã ipſa π quidem ι γ, θ χ, μ σ, parallelogrãma adinuicẽ ſunt æqualia (per 1 ſexti,) ipſa quoq; θ π, θ ι, ι ν, ſibi inuicem (per eandẽ) ſunt æqualia. Et inſuper ipſa ρ θ, μ ω, ν τ, (per 24 undecimi) ſunt æqualia (ex oppoſito enim.) Tria igitur plana ipſorũ λ π, π ρ, π ν, ſolidorũ, tribus reliquorũ planis ſunt æqualia, (idq; propterea & ipſorũ ι ρ, ρ μ, μ τ, ſolidorũ.) Sed tria, tribus quæ ex oppoſito (per 24 undecimi) ſunt æqualia. Ipſa igitur tria ſolida λ π, π ρ, π ν, inuicẽ ſunt æqualia (per 8 undecimi diffinitionẽ) id propterea etiã tria ſolida ι ρ, ρ μ, μ θ, inuicẽ ſunt æqualia. Quotuplex igitur eſt λ ξ baſis ipſius α ξ baſis, totuplex eſt & λ ν ſolidũ ipſius α ν ſolidi, & iam id propterea quotuplex eſt ν ξ baſis ipſius ξ θ baſis, totuplex eſt & ν ν ſolidũ ipſius θ ν ſolidi, & ſi æqualis eſt λ ξ baſis ipſi ν ξ baſi, æquũ eſt & λ ν ſolidũ ipſi ν ν ſolido, & ſi excedit λ ξ baſis ipſam ν ξ baſin, excedit quoq; ipſum λ ν ſolidũ ipſum ν ν ſolidũ, & ſi deficit, deficit (per 1 & 14 quinti.) Quatuor iam exiſtentibus magnitudinibus, binis quidẽ baſibus α ξ, ξ θ, duobus autẽ ſolidis α ν, ν θ, aſſumũtur æque multiplicia, ipſius quidẽ α ξ baſis & α ν ſolidi, ipſa λ ξ baſis & λ ν ſolidũ, ipſius autẽ θ ξ baſis & θ ν ſolidi, ipſa ν ξ baſis & ipſum ν ν ſolidũ. Oſtẽſumq; eſt, quod ſi λ ξ baſis excedit baſin ν ξ, excedit quoq; & λ ν ſolidũ, ipſum ν ν ſolidum, & ſi æquale, æquale, & ſi deficit, deficit (per diffinitionẽ 6 quinti.) In eadẽ autẽ ratione magnitudines eſſe dicũtur, & reliqua. Eſt igitur ſicut α ξ baſis ad ξ θ baſin, ſic eſt α ν ſolidum ad θ ν ſolidum. Quod erat oſtendendum. Eucli. ex Camp. Propoſitio 26

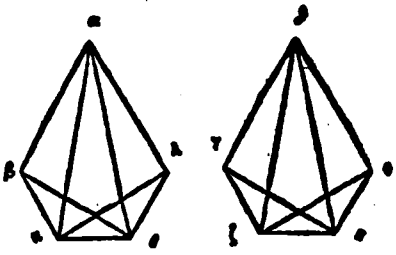

26 SVper datum punctũ datæ lineæ, angulo ſolido propoſito æqualem angulũ ſolidum conſtituere.

CAMPANVS. Solidus angulus propoſitus ſit a, qui contineatur tribus lineis a b, a c, a d, tres ſuperficiales angulos ipſum ſolidum perficientes continẽtibus, cui ſuper punctũ e lineæ e f propoſitæ quæ ad libitũ proponentis iaceat aut in ſublimi conſurgat, iubemur æqualẽ angulum ſolidum conſtituere. Qualiſcunq; ſit ſitus lineæ e f, à puncto g ubicunq; uolueris ſignato, producito lineã g e, eruntq; (ex 2 huius) duæ lineæ e f & g e, in ſuperficie una. In hac itaq; ſuperficie ſuper punctũ e datũ in aſſignata linea ſecundum conſiliũ 23 primi conſtitue angulũ æqualẽ angulo b a c, & ipſæ ſit f e g, dehinc ex linea a d abſcinde lineã a h ſicut uolueris, & à pũcto h producito perpendicularẽ h κ ad ſuperficiẽ in qua ſunt duæ lineæ a b & a c. Quod qualiter faciendum ſit, ii huius docuit. Nec ſit igitur tibi cura de puncto k. Nihil enim refert, utrum perpẽdicularis h κ occurrat ſuperficiei in qua ſunt duæ lineæ a b & a c, inter ipſas lineas, aut extra aut in earũ altera, ducito tamen lineã a κ. Poſitoq; puncto in linea a b ubicunq; uolueris, protrahe lineas κ l & l h, & pone angulũ f e m in ſuperficie linearũ e f & e g, æqualẽ angulo b a κ, & lineã e m æqualẽ lineæ a κ, & ex linea e f, ſume lineã e p æqualẽ lineæ a l, & à puncto m e duc lineã m n perpendicularẽ ad ſuperficiẽ in qua ſunt duæ lineæ e f & e g, & pone eam æqualẽ h k, & protrahe lineas e n, n p, & p m. Dico igitur tres lineas e f, e g, e n, continere angulũ ſolidũ in pũcto e, æqualẽ angulo a propoſito. Cum ſint enim ex hypotheſi duo latera a κ & k h, trianguli a k h æqualia duobus lateribus e m & m n trianguli e m n, & anguli qui ſunt ad κ & ad m recti ex diffinitione lineæ perpẽdiculariter erectæ ſupra ſuperficiẽ, erunt ex 4 primi duæ lineæ a h & e n, æquales, per eandem quoq; erunt duæ lineæ κ l & m p, æquales: ideoq; etiã per eandẽ, h l & n p æquales, cum ſint h κ & k l æquales m n & m p, & anguli h κ l & m n p, recti: per 8 igitur primi, erit angulus n e p, æqualis angulo h a l. Simili quoq; modo probabis, angulũ g e n eſſe æqualẽ angulo c a d. Conſtat itaq; nos effeciſſe quod uolumus. Huic ſi ſtudioſus inſtiteris, quotcunq; lateribus ſolidus angulus propoſitus cõtineatur, quod à te petitur ſine offendiculo perficere poteris. Eucli. ex Zamb. Problema 4 Propoſitio 26

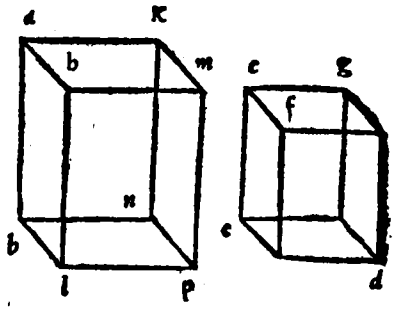
25 Ad datam rectam lineam, ad ſignumq; in ea, dato ſolido angulo æquũ ſolidum angulum conſtituere.

THEON ex Zamb. Sit quidē data recta linea α β, datumq; in ea ſigniū ſit α, datus angulus ſolidus ſit qui ad δ, cōprehēſus ſub ε δ γ, ε δ ζ, ζ δ γ, angulis planis. Oportet iam ad ipſam α β rectā lineā, & ad ſigniū in ea α, ei q ad δ ſolido angulo æquū ſolidū angulū cōſtituere. Sumatur in ipſa δ ζ, cōtingens ſigniū ζ, excitenturq; (per 14 undecimi) ab ipſo ζ, ad id quod per ε δ, δ γ, planū perpēdicularis ζ η, & occurrat plano in η, cōnectanturq; δ η, cōſtituanturq; (per 23 primi) ad ipſam α β, & ad ſigniū in ea α, ei qui ſub ε δ γ angulo æqualis angulus qui ſub β α λ, ei aūt qui ſub ε δ η, æqualis qui ſub β α κ, ponaturq; (per 2 primi) ipſi δ η æqualis α κ, conſtituaturq; (per 19 undecimi) ab ipſo κ ſigno, ei quod per β α λ plano ad angulos rectos κ θ, ponaturq; (per 2 primi) κ θ ipſi η ζ æqualis, cōnectanturq; θ α. Dico quod angulus ſolidus qui ad α, cōprehenſus ſub β α λ, β α θ, θ α λ, angulis, æquus eſt ei qui ad δ ſolido angulo, cōprehenſo ſub ε δ γ, ε δ ζ, ζ δ γ, angulis. Auferantur enim æquales α β, δ ε, cōnectanturq; θ β, κ β, ζ ε, η ε. Et quoniā ζ η recta eſt ad ſubiectū planū, & (per 2 diffinitionē undecimi) ad omnes igitur tangētes eā rectas lineas & in ſubiecto exiſtētes plano, rectos efficiet angulos. Rectus eſt igitur uterq; īpſorū qui ſub ζ η δ, ε η δ, angulorū, & iam id propterea uterq; ipſorū θ κ α, θ κ β, angulorū, rectus eſt. Et quoniā binæ α κ, κ β, duabus η δ, δ ε, ſunt æquales altera alteri, & æquales cōprehendunt angulos, baſis igitur κ β (per 4 primi) baſi η ε eſt æqualis. Eſt autē & α θ ipſi η ζ æqualis, & rectos cōprehendunt angulos: æqualis igitur eſt & β θ, ipſi ζ ε. Rurſus quoniā duæ α κ, κ θ, duabus δ η, η ζ, ſunt æquales, & rectos angulos cōprehendunt, baſis igitur α θ (per 4 primi) ipſi δ ζ eſt æqualis. Eſt autē & α β, ipſi δ ε æqualis, binæ igitur θ α, α β, duabus ζ δ, δ ε, ſunt æquales, & baſis θ β, ipſi ζ ε eſt æqualis. Angulus igitur qui ſub β α θ, (per 8 primi) angulo qui ſub ε δ ζ eſt æqualis. Iam id propterea & qui ſub θ α λ ei qui ſub ζ η γ eſt æqualis. Quoniā ſi aſſumamus æquales α λ, δ γ, cōnectamusq; ipſas η λ, θ λ, η γ, ζ γ, quoniā totus qui ſub β α λ, toti qui ſub ε δ γ eſt æqualis, quorū qui ſub β α κ, ei qui ſub ε δ η ſupponitur æqualis, reliquus igitur qui ſub η α λ, reliquo qui ſub η δ γ eſt æqualis. Et quoniā binæ κ α, α λ, duabus η δ, δ γ, ſunt æquales, & rectos cōprehendunt angulos, baſis igitur κ λ (per 4 primi) baſi η γ eſt æqualis. Eſt aūt & κ θ, ipſi η ζ æqualis, binæ iam λ κ, κ θ, binis γ η, η ζ, ſunt æquales, & angulos rectos cōprehendunt: baſis igitur θ λ (per 4 primi) baſi ζ γ eſt æqualis. Et quoniā binæ θ α, α λ, duabus ζ δ, δ γ, ſunt æquales, & baſis θ λ baſi ζ γ eſt æqualis, & angulus igitur qui ſub θ α λ (per 8 primi) angulo qui ſub ζ δ γ eſt æqualis. Eſt autē & qui ſub β α λ, ei qui ſub ε δ γ æqualis. Ad datam igitur rectā lineā α β, ad datumq; in ea ſignum α, dato angulo ſolido qui ad δ æqualis angulus ſolidus conſtitutus eſt. Quod erat agendum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 27

27 Vper aſſignatam lineam, dato ſolido æquidiſtantiū ſuperficierū ſimile ſolidum conſtituere.

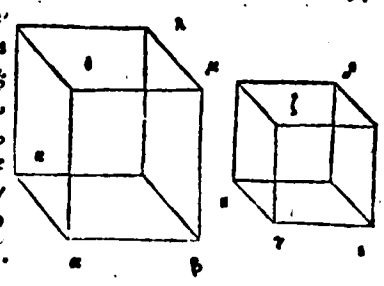
CAMPANVS. Sit aſſignata linea a b, d e cuius ſitu utrū in plano iaceat uel ſurſum exurgat, nil curetur, ſitq; aſſignatū parallelogrammū ſolidum, corpus c d, cui ſuper lineam a b, iubemur ſimile ſolidum fabricare. Sint igitur tres lineæ continentes ſupficiales angulos, ex qbus cōponitur ſolidus angulus c, inſcriptæ literis c e, c f, c g. At ſecundū præcepta præmiſſæ ſuper punctū a lineæ a b, cōſtituatur angulus ſolidus æqualis c, quem contineāt tres lineæ a b, a h a κ, & auxilio 10 ſexti ſit proportio c e ad a b, & e f ad a h, & g c ad a κ, proportio una. Dehinc à tribus punctis b, h, κ, ꝓtrahantur ſex lineæ h l æquidiſtātes lineæ a b, & h m æquidiſtans lineæ a κ, iterū b l æquidiſtās lineæ a h, & b n æquidiſtās lineæ a κ. rurſus quoq; κ n æquidiſtās a b, & κ m æquidiſtans a h, amplius autem protrahātur, m p æquidiſtās h l, & p l æquidiſtans h m, protrahatur quoq; & linea p n. Eritq; completū ſolidum parallelogrammū a p, quod dico eſſe ſimile ſolido c d. Hoc autem ex diffinitione ſimilium ſuperficierū & diffinitione ſimilium corporū ſi earum memineris, facile concludes.

Eucli. ex Zamb. Problema 5 Propoſitio 27

27 Ex data recta linea, dato ſolido parallelepipedo ſimile & ſimiliter poſitum ſolidum parallelepipedum deſcribere.

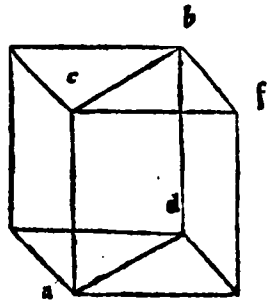
THEON ex Zamb. Eſto quidem data recta linea α ε, datum autem ſolidum parallelepipedū eſto γ δ. Oportet iam ex data recta linea α β, ipſi γ δ ſolido parallelepipedo dato ſimile ſimiliterq; poſitū ſolidū parallelepipedū deſcribere. Conſtituatur enim (per 26 undecimi) ad ipſam α β rectam lineā, ad ſignumq; in ea α, ei qui ad γ ſolido angulo æqualis qui ſub β α θ, θ α κ, κ α β, cōprehēditur ut æqualis ſit qui ſub β α θ ei qui ſub ε γ ζ, qui uero ſub β α κ ei qui ſub ε γ η, & inſuper qui ſub κ α β ei qui ſub η γ ζ. Fiatq; ſicut ε γ ad γ η, ſic β α ad α κ, ſicut autē κ γ ad γ ζ, ſic α κ ad α θ, & ex æquali igitur (per 22 quinti) ſicut ε γ ad γ ζ, ſic β α ad α θ. Cōpleaturq; ipſum θ β parallelogrammū, & ipſum α λ ſolidum. Eſt

dum. Et quoniã eſt ſicut ι γ ad γ υ, ſic β α ad α ε, & quæ circũ æquos angulos quiſub ι γ υ, β α ε, latera ſunt proportionalia, igitur parallelogrammum ι ι ipſi α ε parallelogrammo eſt ſimile (per diffinitionẽ ſexti.) Idq; propterea & α θ parallelogrammũ ipſi υ ξ parallelogrammo eſt ſimile, & inſuper ipſum ξ ι ipſi θ ε. Tria igitur parallelogrãma ipſius γ ϑ ſolidi, tribus parallelogrãmis ipſius α λ ſolidi ſunt ſimilia. Sed tria, tribus quæ ex oppoſito æqualia & ſimilia ſunt. Totum igitur γ ϑ ſolidum, toti α λ ſolido ſimile eſt. A data igitur recta linea α β, dato ſolido parallelepipedo γ ϑ ſimile & ſimiliter poſitum deſcriptũ eſt α λ. Quod feciſſe oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 28

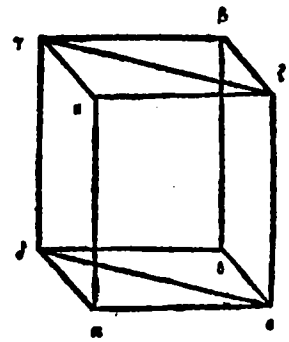
28 SI ſuperficies aliqua ſolidum parallelogrammũ ſuper duas quaſlibet oppoſitas ſuperficies eius terminales & ſuper earum duas diametros ſecet, eandem ſuperficiem corpus illud per æqualia ſecare neceſſe eſt. CAMPANVS. Sit corpus a b ſolidum parallelogrammũ, de quo ſit poſitum φ ſuperficies a b c d ſecet ipſum ſuper diametros duarum ſuperficierũ oppoſitarũ ipſum terminantiũ quæ ſint a d & c b. Dico quod ipſa diuidit iſtud ſolidum propoſitũ, per æqualia. Conſtat enim φ ipſa diuidit illud ſolidum in duo ſerratilia, quorũ ſuperficies quadrilateras binas & binas adinuicẽ relatas ſecũdum φ ipſæ ſunt oppoſita latera ſolidi propoſiti. manifeſtum eſt ex 24 huius eſſe æquales, cum ſolidum de quo loquimur, poſitum ſit eſſe parallelogrammũ. Ex eadem quoq; & 41 primi conſtat, trilateras ſupficies dictorũ ſerratiliũ eſſe æquales. igitur à diffinitiõe ſolidorũ æqualiũ, liquet ꝙd ꝓpoſitũ eſt.

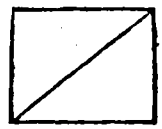

Eucli. ex Zamb. Problema 25 Propoſitio 28

28 SI ſolidum parallelepipedum plano ſecetur per diagonios eorum quæ ex oppoſito planorũ, ipſum ſolidum ſecabitur ab ipſo plano bifariam.

THEON ex Zamberto. Solidum enim parallelepipedum α β, plano γ ϑ ι ξ ſecetur per diagonios eorum quæ ex oppoſito planorum γ ξ, ϑ ι. Dico quod ipſum α β ſolidum, ab ipſo γ ϑ ι ξ plano bifariam ſecabitur. Quoniam enim (per 34 primi) γ υ ξ triangulum æquum eſt triangulo γ β ξ. & triangulum α ϑ ι ipſi ϑ ι θ, eſt autem γ α parallelogrammum ipſi β ι æquale, ex oppoſito enim, ipſum autem υ ι ipſi γ θ. & (per 11 undecimi) priſma igitur comprehenſum ſub duobus triangulis γ υ ξ, α ϑ ι, & tribus parallelogrammis, hoc eſt υ ι, α γ, γ ι, æquum eſt priſmati comprehenſo ſub duobus triangulis γ ξ β, ϑ ι θ, & tribus parallelogrammis, hoc eſt γ θ, β ι, γ ι. Sub æqualibus enim planis & multitudine & magnitudine comprehenduntur (per diffinitionem undecimi.) Quare totum α β ſolidum bifariam ſcinditur ab ipſo γ ϑ, ι ξ, plano. Quod erat oſtendendum.

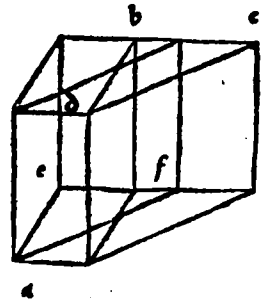

ZAMBERTVS. Diagonius, linea recta eſt quæ in figuris angularibus ab uno angulo inſurgit, & ſeſe in alium extendit angulum. Vt in hac figura patet.

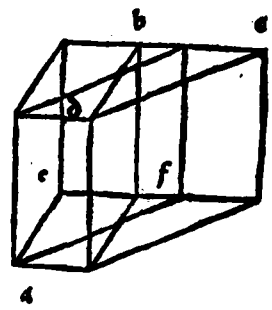
Eucli ex Camp. Propoſitio 29

29 VNcta ſolida æquidiſtantiũ ſuperficierũ æque alta atq; in eadem baſi ſuper unam lineam cõſtituta, probãtur eſſe æqualia.

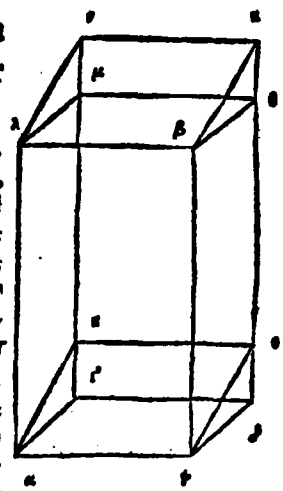
CAMPANVS. Verum eſt quod ſolida æquidiſtantiũ laterum æque alta, ſiue inter ſuperficies æquidiſtantes ſuper unam & eadem baſin conſtituta ſunt adinuicem æqualia, ſicut de ſuperficiebus æquidiſtantium laterum ſuper unam baſin & inter lineas æquidiſtantes conſtitutis in 35 primi demonſtratum eſt. Sed talium ſolidorũ quædam dicũtur conſtitui ſuper lineam unam, & ſunt illa quorum ſupremarũ ſuperficierum duo oppoſita latera ſunt ſecundum rectitudinem protracta, linea una, & de talibus hæc 29 proponit demon-

demonſtrandum, ipſa omnia eſſe æqualia adinuicem. Sunt autem eorũ alia quæ non dicũtur conſtituta ſuper lineam unam, & ſunt illa quorum ſupremarũ ſuperficierũ duo latera oppoſita quæcunq; ſumantur ſecũdum rectitudinem protracta, non ſunt linea una, & de talibus ſequens demonſtrandum proponet, ipſa quoq; omnia eſſe adinuicẽ æqualia. Sint itaq; duo ſolida parallelogrãma æque alta ſiue inter ſuperficies æquidiſtantes a b & a c, conſtituta ſuper unam baſin quæ ſit a d, quorũ ſupremæ ſuperficies ſunt e b & b c, ſintq; harum ſupremarũ ſuperficierũ duo latera oppoſita, cum ſecundum rectitudinẽ protrahantur, linea una, & ipſa ſunt c f & b c. Dico itaq; quod ſolida a b & a c, ſunt æqualia. Hoc autem (ſi figura eius ſecundum quod oportet, actu uel cogitatione fabricaueris, & quemadmodũ in 35 primi proceſſeris, idem faciens hic de ſerratilibus quod ibi de triangulis) facile cõcludere poteris, occurruntq; tibi hic eædem diuerſitates in ſolidis, quæ ibi in ſuperficiebus occurriſſe nouiſti.

Eucli. ex Zamb. Theorema 24 Propoſitio 19

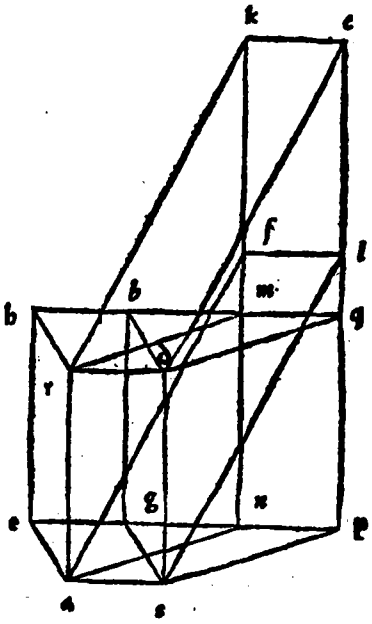
19 **Super eadem baſi & ſub eadem altitudine ſolida parallelepipeda conſiſtentia, quorum ſtantes ſuper eiſdem ſunt rectis lineis, inuicem ſunt æqualia.**

THEON ex Zamb. *Sint ſuper eadem baſi α β, ſolida parallelepipeda γ μ, γ ν, ſub eadem altitudine, quorum ſtantes, hoc eſt α ζ, α π, λ μ, λ ν, γ δ, γ ι, ς θ, & ς π, ſuper eiſdem ſint rectis lineis ipſi ξ ν δ π plano. Dico quod ſolidum γ μ, æquum eſt ipſi γ ν ſolido. Quoniam enim parallelogrammũ eſt utrunq; ipſorũ γ θ, γ π, æqualis eſt (per 34 primi) γ ς utriq; ipſarũ δ θ, ι π. Quare & δ θ, ipſi ι π eſt æqualis. Cõmunis auferatur ι θ, reliqua igitur δ ι, reliquæ θ π eſt æqualis. Quare & ipſum quidem δ γ ι triangulũ ipſi θ ι ς triangulo eſt æquale, & δ π parallelogrammũ ipſi θ ν parallelogrãmo, & id propterea triangulũ α π ξ, triangulo μ λ ν eſt æquale. Eſt autem & ipſum quidẽ γ ξ parallelogrammũ, ipſi β μ parallelogrãmo æquum, & γ π, ipſi β ν, ex oppoſito nanq;. Igitur & priſma cõprehenſum ſub duobus quidem triãgulis ξ α π, δ γ ι, tribuſq; parallelogrãmis α δ, δ π, γ π, æquũ eſt priſmati cõprehenſo ſub duobus quidẽ triangulis μ λ ν, θ ς π, & tribus parallelogrãmis, hoc eſt β μ, ν θ, ς ν. Commune apponatur ſolidũ, cuius baſis quidem ſit parallelogrammũ α β, ex oppoſito autẽ π ι θ μ. Totum igitur γ μ ſolidum parallelepipedũ, toti γ ν ſolido parallelepipedo eſt æquale. Super eadem igitur baſi exiſtẽtia ſolida parallelepipeda & ſub eadem altitudine, quorũ ſtantes ſuper eiſdem ſunt rectis lineis, ſunt inuicẽ æqualia. Quod oportuit oſtendere.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 30

20 **CVncta ſolida æquidiſtantium ſuperficierũ æque alta, quæ in eadem baſi non autem ſuper unam lineam fuerint cõſtituta, probantur eſſe æqualia.**

CAMPANVS. *Sint nũc duo ſolida parallelogrãma æque alta ſiue inter ſuperficies æquidiſtantes, ſintq; ſuper unam & eandem baſin, ſed non ſuper lineã unam conſtituta. Dico itẽrum ea eſſe æqualia. Eſto enim duo ſolida parallelogrãma a b & a c æque alta ſiue inter ſuperficies æquidiſtantes, cõſtituta ſuper unam baſin quæ ſit a d, ſed non ſuper unam lineam, ſintq; eorũ ſupremæ ſuperficies e b & f c, quarum oppoſita latera ſecundum rectitudinem protracta, non erunt linea una. Cumq; ipſa ex hypotheſi ſint in una ſupficie eo q; ſolida propoſita ſunt inter ſuperficies æquidiſtantes, neceſſe eſt ut duo latera unius earum protracta ſecundum*

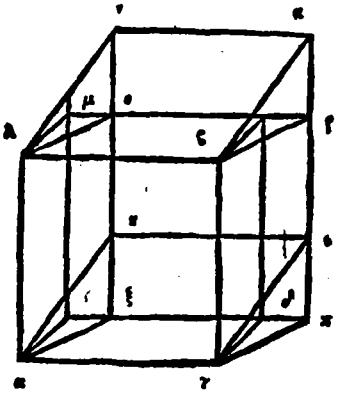
ſecundum rectitudinem,ſecent duo alterius earum protracta ſecũdum rectitudinem. Protrahantur itaque duo oppoſita latera ſuperficiei e b,quæ ſint e g & h b,& duo oppoſita ſuperficiei f c,quæ ſint k f & c l, & ſecent ſuper quatuor puncta m,n,p,q,erit/que ſuperficies m n p q, æquidiſtantium laterum æqualis unicuique trium ſuperfi/cierum,quarum una eſt baſis propoſitis ſolidis communis,& ipſa eſt a d, & duæ reli/quæ ſunt ſupremæ ſuperficies eorundem ſolidorum,& ipſæ ſunt e b & c f. Ductis itaq; lineis à quatuor punctis m,n,p,q,ad quatuor angulos baſis a d ſibi ſecundũ directam habitudinem relatos,quæ ſit n a,m r,p ſ,q d,perfectum erit ſolidum parallelogrammũ a q in eadem baſi cum utroq; duorũ priorũ,& æque altum,& ſuper lineã unã cũ utro/que ipſorum. Per præmiſſam igitur utrunlibet duorum ſolidorum propoſitorũ quæ ſunt a b & a c,eſt æquale ſolido a q,per conceptionem ergo eſt ſolidum a b, æquale ſoli do a c. Quare cõſtat propoſitum.

CAMPANVS Potes quoque cõuerſas huius & præmiſſæ probare ſi libet, ducendo ad impoſſibile. Pones enim quælibet duo ſolida parallelogramma eſſe æqualia & con/ſtituta ſuper eandem baſin æquidiſtantia,& demonſtrabis ea eſſe æque alta. Eruntq; hæc & præmiſſa. tuæ demonſtrationis medium. Impoſſibile autem ad quod du/ces, erit partem ſuo toti eſſe æqualem. Quod euidenter patebit, ſi de illo ſolido (quod alius eſſe mentitur aduerſarius,cum tamen ambo poſita ſint æqualia & ſuper eandem baſin conſtituta)unum ſolidum parallelogrammum æque altum demiſſiori abſcideris. Hoc aũt abſciſum æquale eſſe demiſſiori cõuinces ex hac & præmiſſa,ideoq; & toti illi a quo ipſum abſcideris ex communi ſcientia.

Eucli.ex Zamb. Theorema 25 Propoſitio 30

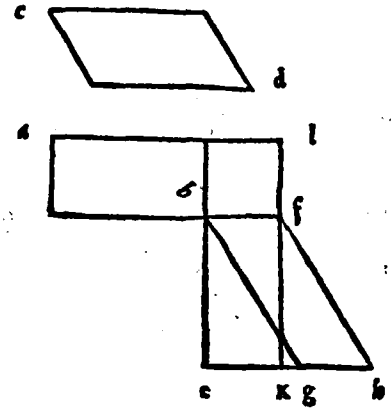
30 Super eadem baſi exiſtentia ſolida parallelepipeda & ſub eadẽ altitudi/ne,quorũ ſtantes nõ ſunt ſuper eiſdẽ rectis lineis, inuicem ſunt æqualia.

THEON ex Zamb. *Sint ſuper eadem baſi α β ſolida parallelepipeda γ μ, γ ν, ſub eadẽ altitudine, quorũ ſtantes α ξ, α π, λ μ, λ ν, γ ϑ, γ ι, ζ θ, β κ, non ſint ſuper eiſdẽ rectis lineis. Dico quod ſolidum γ μ, æquũ eſt ipſi γ ν ſolido. Extendãtur, inquam, ipſæ ν π, κ ι, inſuper & ipſæ μ θ, ξ ϑ, concurrantq; adinuicẽ in ο ρ, π ξ, ſignis, connectanturq; α ξ, λ ο, γ π, β ρ. Aequum iam eſt (per 29 undecimi) ipſum γ μ ſolidum, cuius baſis eſt α γ ζ λ, parallelogrammum: ex oppoſito uero ξ ϑ ζ μ, ipſi γ ο ſolido, cuius quidem baſis α γ ζ λ, parallelogrammum, ex oppoſito autem ξ π ρ ο, ſuper eadem enim baſi ſunt α γ ζ λ, quorum ſtantes α ξ, α ξ, λ μ, λ ο, γ ϑ, γ π, β θ, ζ γ, ſuper eiſdem ſunt rectis lineis ξ π, μ ρ. Sed ſolidum γ ο, cuius baſis quidem eſt α γ β λ parallelogrammũ, ex oppoſito autem ξ π ρ ο, æquum eſt ipſi γ ν ſolido, cuius baſis quidem α γ ζ λ, parallelogrammum, ex oppoſito autem ν ι α ι, ſuper enim eadem ſunt baſi α γ ζ λ, & ipſorum ſtantes α ν, α ξ, γ ο, π γ, λ ν, λ ο, β κ, ζ ρ, ſuper eiſdem ſunt rectis lineis ν ξ, π κ. Quare & γ μ ſolidum, æquum eſt ipſi γ ν ſolido. Super æqualibus igitur baſibus exiſtentia ſolida parallelepipeda & ſub eadẽ altitudine quorum ſtantes non ſunt ſuper eiſdem rectis lineis, ſunt inuicem æqualia. Quod erat oſtendendum.*

Eucli.ex Camp. Propoſitio 31

31 Olida æquidiſtantium ſuperficierum in baſibus æquis conſti/tuta,ſi fuerint æque alta,lineæq; eorum angulares ſupra baſes orthogonaliter ſteterint,erunt æ/qualia.

CAMPANVS Et hoc quoq; uerum eſt qđ omnia ſolida parallelogramma in æquis baſibus atq; inter ſuperficies æquidiſtãtes,ſiue æque alta cõſtituta ſunt adinuicem æqualia,ſicut de ſuperficiebus æquidiſtan tium laterũ ſuper æquales baſes & inter lineas æqui diſtantes conſtitutis in 36 primi probatum eſt. At ta/lium ſolidorum,alia ſunt quorum angulares lineæ ſu per ſuas baſes orthogonaliter eriguntur, de quibus hæc 31 proponit demonſtrãdum eſſe ea eſſe æqualia. Alia uero ſunt quorum angulares lineæ ſuper ſuas ba ſes nõ ſunt orthogonaliter erectæ,de quibus ſequẽs

demonſtrandum proponit ea eſſe æqualia, Intelligantur itaq; ſuper duas baſes a b & c d, quæ ſint æquales & æquidiſtantiũ laterum nõ tamẽ unius creationis, ſed ſit a b tetragonus lõgus & c diſſimile helmuayn. duo ſolida æquidiſtantium laterum conſtituta æque alta, ſintq; lineæ erectæ ſuper angulos propoſitarum baſium, perpẽdiculares ad ipſas. Dico hæc duo ſolida adinuicẽ eſſe æqualia. Protrahantur itaque duo latera baſis a b, & ſint illa quæ cõtinent angulũ b, uſque ad f & e, & fiat angulus f b g. æqualis angulo c baſis c d & ſumãtur duæ lineæ b f & b g. æquales duobus lateribus baſis, quæ cõtinent, angulũ c & perficiatur ſuperficies æquidiſtãtiũ laterũ b h, quæ erit æqualis & ſimilis baſi c d. Dehinc protrahatur h e æquidiſtans b f, & f k æquidiſtans b e, eritq; quadrilatera ſuperficies b k æquidiſtãtiũ laterum, æqualis b h ex 5 primi. Cũq; b h ſit æqualis c d, erit per conceptionẽ b k æqualis a b. Cõpleatur itaq; ſuperficies æquidiſtantiũ laterũ b l, protracta linea k f quouſq; concurrat cum uno ex lateribus continentibus angulũ a in puncto l. Age ergo ſuper tres ſuperficies æquidiſtantium laterũ quæ ſunt b h, b k, b l. cõſtituãtur æque alta ſolida ſolido cõſtituto ſuper baſin a b, ſintq; lineæ omnium ſolidorũ iſtorum erectæ ſuper baſes perpẽdicularis ad ipſas & appellẽtur baſes, & ſolida ſuper eas conſtituta eiſdem nominibus. Manifeſtum eſt ergo ex diffinitione ſolidorum æqualiũ atq; ſimiliũ. quod duo ſolida b h & c d, æqualia atq; ſimilia ſunt, de ſolidis autem b h & b k, cõſtat ex 29 quod ipſa ſunt æqualia, ſunt enim eque alta & conſtituta ſuper unam & eandẽ baſin & ipſa eſt ſuperficies erecta ſuper lineam b f & ſuper lineam unã. eſt autem per 25 proportio ſolidi a b ad ſolidum b l, ſicut baſis a b ad baſin b l, & per eandem ſolidi b k, ad ſolidum b l, ſicut baſis b k ad baſin b l. Cumq; ſit utriuſq; duarũ baſiũ a b & b k ad baſin b l una ꝓportio (ex prĩa parte 7 q̃nti) erit utriuſq; duorum ſolidorũ a b & b k ad ſolidũ b l proportio una, igitur ex prima parte nonæ quinti erunt duo ſolida a b & b k æqualia. At quia ſolidum b k eſt æquale ſolido b h, ſolidũq; b h ſolido c d, ſequitur ex communi ſcientia ſolidum a b eſſe æquale ſolido c d. Quod eſt propoſitum.

32 **Si ſolida æquidiſtantium ſuperficierũ in æquis baſibus conſtituta æque alta fuerint, lineæ autem angulares ſupra baſes orthogonaliter non ſteterint. ipſa eſſe æqualia neceſſe eſt.**

CAMPANVS Fabricatis duobus corporibus, ut proponitur, uidelicet quæ ſint æquidiſtantium terminorum & æque alta & ſuper baſes æquas perpendiculariter, nõ autẽ ſuper baſes ſuas erecta ſed ambo ſuper eas inclinata, ſi autem à quatuor angulis ſupremarum ſuperficierum ipſorum ad baſes ſuas perpendiculares ducantur quæ ex ſexta erunt ſingulæ æquidiſtantes & etiam ex hypotheſi ſingulæ ſingulis æquales (ipſæ enim ſolidorum propoſitorum altitudinem diffiniunt) & ſi inter eas ſolida æquidiſtantium laterum perficiantur, conſtabit ex præmiſſa hæc duo ſolida ultimo cõſtituta eſſe adinuicem æqualia. Cũq; duorum priorũ & duorũ poſteriorũ ſint eadẽ baſes, uidelicet eorum ſuperficies ſupremæ, cõſtat ex 29 uel 30 & hac cõmuni ſcientia, quæcũq; æqualibus ſunt æqualia ſibi inuicem ſunt æqualia. uerum eſſe quod propoſitum eſt. Ex his potes cõuerſas huius & præmiſſæ eiſdem mediantibus indirecte demonſtrare ſi libet. eodem modo & ad idem inconueniens ſicut in conuerſis duarum iſtas antecedentiũ deducendo. pones enim duo ſolida parallelogramma eſſe æqualia & ſuper æquales baſes. & conuinces ea eſſe æque alta, uel pones ea eſſe ea æque alta & æqualia, & conuinces ea eſſe ſuper baſes æquales.

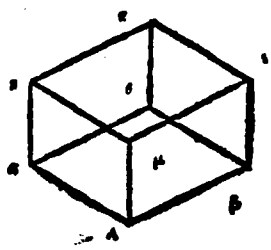
Euclid. ex Zãb. Theorema 26 Propoſitio 31

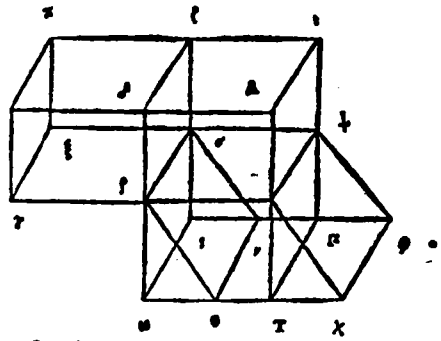
31 **Super æqualibus baſibus ſolida parallelepida exiſtentia, & ſub eadem altitudine, inuicem ſunt æqualia.**

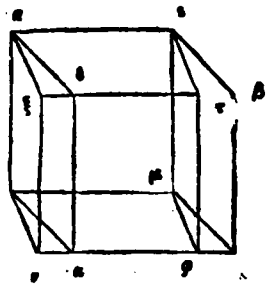
THEON ex Zãb. *Sint ſuper æqualibus baſibus α ζ, γ δ, ſolida parallelepipeda α ι, & γ ξ, ſub eodem faſtigio. Dico quod ſolidũ α ι, æquũ eſt ipſi γ ξ. ſolido. Sint primum ſtantes ipſæ ϑ ν, ζ ι, α κ, λ μ, ο π, δ ρ, γ ξ, & ρ σ, ad angulos rectos ipſis α β γ δ, baſibus, & angulus qui ſub α λ ζ, æqualis non ſit angulo qui ſub γ ρ δ. Extendaturq; in rectam lineam γ ρ, ipſi ρ τ. Conſtituaturq; (per 23 primi) ad ipſam ρ τ rectã lineam, ad ſignumq; in ea ρ, ipſi α λ β, angulo æqualis angulus qui ſub τ ρ υ, ponaturq; (per 3 primi,) ipſi quidem α λ, æqualis ρ τ. ipſi autẽ λ ζ æqualis ρ υ, (per 31 primi,) ipſi ρ τ parallelus excitetur χ υ, compleaturq; baſis ρ χ, & ſolidũ ↓ υ. Et quoniam binæ τ ρ, ρ υ, binis α λ, λ ζ, ſunt æquales, & æquos angulos comprehendunt, æquum igitur eſt & ſimile ρ χ, parallelogrãmũ ipſi α ζ, parallelogrãmo. Et quoniam rurſus æqualis eſt α λ, quidem ipſi ρ τ, λ μ, uero ipſi ρ σ, & angulos rectos comprehẽdunt, æquum igi-*

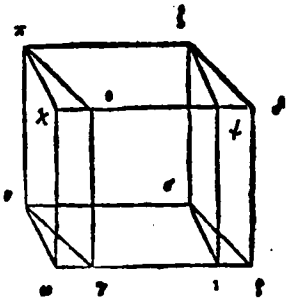
tur

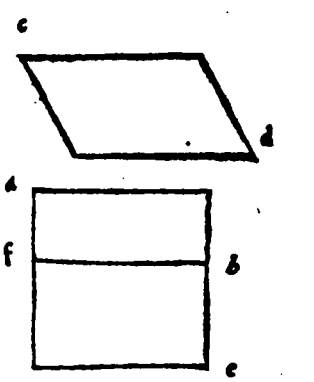
tur & ſimile eſt ρ ⊥ parallelogrammũ ipſi α μ parallelogrãmo. Iam idq; propter ea & λ ι, ipſi σ υ, eſt æquale & ſimile. Tria igitur parallelogrãma ipſius α ι, ſolidi, tribus parallelogrãmis ipſius ⊥ υ, ſolidi æqua ſunt & ſimilia. Sed tria, tribus iis quæ ex oppoſito æqua ſunt & ſimilia. Totũ igitur ſolidũ α ι parallelepipedũ, toti ⊥ υ, ſolido parallelepipedo æquum eſt. Extendãtur (per 2 poſtulatum) ipſæ ♂ ρ & χ ν, quæ ueniant in congreſſum in ω, & per τ (per 31 primi) ipſi ρ ω parallelus excitetur τ Τ, extendaturq; τ Τ & θ ♂ quæ ueniãt in congreſſum in Α, cõpleanturq; ipſa ω ⊥, & ρ ι, ſolida. Aequũ iam eſt ⊥ ω, ſolidum cuius baſis quidem eſt ρ ⊥, parallelogrammũ, ex oppoſito uero ω Π, ipſi ⊥ υ, ſolido cuius quidem baſis eſt ρ ⊥ parallelogrammũ ex oppoſito uero ν φ. In eadem ſiquidem ſunt baſi ρ ⊥, ſub eodẽq; faſtigio, & ſtantes ρ ω, ρ υ, τ Τ, τ χ, σ ι, σ υ, ⊥ υ, & ⊥ φ, ſuper eiſdem ſunt rectis lineis ω χ, & τ φ. Sed ſolidum ⊥ φ, ipſi α ι, ſolido æquũ eſt, & ſolidũ igitur ⊥ ω, ipſi α ι ſolido æquũ eſt. Quoniã autẽ ipſum ρ υ, χ τ, parallelogrammũ ipſi ω τ parallelogrãmo (per 35 primi) æquũ eſt, æquũ eſt autẽ & α β, parallelogrammum ipſi ρ χ, parallelogrammo, æquũ igitur eſt & ω τ ipſi α β. Aequũ autẽ eſt & γ ♂ ipſi α β, æquũ igitur eſt & ω τ ipſi γ ♂. Eſt autẽ aliud ♂ τ, eſt igitur (per 7 quinti,) ſicut γ ♂, baſis ad ♂ τ baſin, ſic ω τ baſis ad ♂ τ baſin. Et quoniã parallelepipedum γ ι, plano ρ ξ ſecatur, parallelo exiſtente eis quæ ex oppoſito planis, eſt igitur ſicut γ ♂ baſis ad ♂ τ baſin, ſic γ ξ, ſolidum ad ρ ι ſolidum. Idque propterea iam quoniã ſolidum parallelepipedum ω ι, plano ρ ⊥, ſecatur parallelo exiſtente eis quæ ex oppoſito planis: eſt igitur ſicut ω τ baſis ad ♂ τ, baſin, ſic ω ⊥ ſolidũ ad ρ ι ſolidum. Sed ſicut γ ♂ baſis ad ♂ τ baſin, ſic ω τ. ad τ ♂ & ſicut igitur (per 11 quinti,) γ ξ, ſolidũ ad ρ ι ſolidũ, ſic ω ⊥ ſolidũ ad ρ ι. Vtrũq; igitur ipſorũ γ ξ, ω ⊥, ſolidorũ, ad ρ ι ſolidũ eandẽ habet rationẽ. Aequũ igitur eſt γ ξ ſolidũ, ipſi ω ⊥ ſolido. Sed oſtenſum eſt, quod ω ⊥, ipſi α ι, æquũ eſt, & γ ξ, igitur ipſi α ι æquũ eſt. Non ſint iam ſtantes α ν, θ ε, ζ ι, λ μ, γ υ, ο π, ♂ ξ, ρ σ, ad angulos rectos, ipſis α β, γ ♂, baſibus. Dico quod rurſus ſolidum α ι, æquum eſt ipſi γ ξ, ſolido. Excitentur (per 11 undecimi) ab ipſis α ι, ν μ, π ξ, υ σ, ſignis, ad ſuppoſitum planum, α ξ, ι τ, ν υ, μ φ, π χ, ξ ⊥, τ ω, σ ι, perpendiculares, & connectantur ξ τ, υ φ, ξ υ, τ φ, χ ⊥, χ ω, ω ι, ⊥ ι. Aequũ iam eſt (per 31 undecimi) α φ, ſolidũ ipſi π ι ſolido, in æqualibus ſiquidẽ ſunt baſibus α μ, π σ, & ſub eodẽ faſtigio quorum ſtantes ad angulos rectos ſunt ipſis baſibus. Sed ipſum quidẽ α φ ſolidũ, ipſi α ι, ſolido (per 30 undecimi) eſt æquale, & π ι ipſi γ ξ, in eadẽ ſiquidẽ ſunt baſi & ſub eodem faſtigio, quorum ſtantes non ſunt in eiſdem rectis lineis. Et α ι ſolidum igitur, ipſi γ ξ ſolido æquum eſt. Super æqualibus igitur baſibus exiſtentia ſolida parallelepipeda & ſub eodem faſtigio, inuicem ſunt æqualia. Quod demonſtrare oportebat.

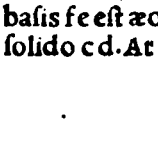

Eucl. ex Camp. Propoſitio 33

33 Mnia ſolida æquidiſtãtium ſuperficierũ. æque alta ſuis baſibus ſunt ꝓportiõalia.

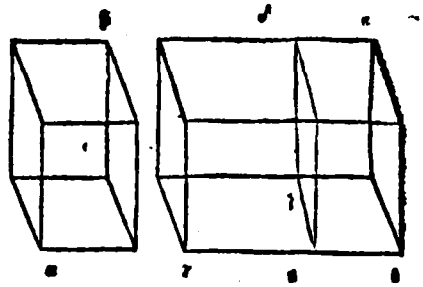
CAMPANVS Sint duo ſolida æquidiſtantiũ ſuperficierũ æque alta, cõſtituta ſuper duas baſes a b & c d. Dico quod proportio illorũ duorũ ſolidorum unius ad alterũ, eſt ſicut proportio ſuarũ baſiũ quæ ſunt a b & c d, unius ad alterã. Conſtat quidẽ ex 24, utrãq; harũ duarũ baſium eſſe æquidiſtãtium laterũ, duo igitur latera oppoſita & æquidiſtantia, in ſuperficie a b protrahantur, & inter ea fiat ſuperficies æquidiſtantiũ laterum quæ ſit f e, æqualis c d. Dehinc ſupra ſuperficiẽ f e, cõpleatur ſolidũ parallelogrammũ æque altũ ei quod cõſtitutũ eſt ſuper baſin a b, ſitq; amborũ cõmunis terminis illa ſuperficies quæ exurgit ſuper lineam b f, hæc autem ſolida & ſuæ baſes, eiſdem nũcupentur nominibus. Quia igitur baſis f e eſt æqualis baſi c d, erit ex 31 uel 32 ſolidũ f e æquale ſolido c d. At quia totale ſolidũ a e ſecat ſuperficies, exur-

gẽs ſuper lineã b f æquidiſtãter duobus lateribus oppoſitis, erit ex 25 proportio ſolidi fe ad ſolidũ a b, ſicut baſis f e ad baſin a b. Cũq; ſint c d & f e tam baſes quàm ſolida æqualia, baſes quidem ex hypotheſi, ſolida aũt ex 31 uel 32, ſequitur ex 7 quinti bis aſſumpta ſemel pro baſibus & ſemel pro ſolidis, q̃ ſolidorũ a b & c d baſium q̃ a b & c d ſit proportio una. Quod demõſtrare uoluimus. Huius quoq; conuerſam ipſa eadẽ mediã te demonſtrare quemadmodũ cõuerſas præcedentiũ, non eſt difficile. Pones enim duo ſolida parallelogrãma eſſe ſuis baſibus proportionalia, & conuinces ea eſſe æque alta. Abſciſo q̃ ab eo quod altius mentietur aduerſarius uno ſolido parallelogrãmo æque alto demiſſiori, erunt abſciſum & demiſſius ſuis baſibus proportionalia ex hypotheſi & ex hac 31. Cumq; etiã eſſent totale altius à quo partiale abſcidiſti, & ipſum demiſſius eiſdẽ baſibus proportionalia ex hypotheſi, ſequitur (ex prima parte 9 quinti) totale aduerſarius dicit altius, & partiale quod ab eo abſcidiſti, eſſe æqualia.

Eucl. ex Zamb. Theorema 27 Propoſitio 32

32 Sub eadem altitudine exiſtentia ſolida parallelepipeda, adinuicem ſunt ſicut baſes.

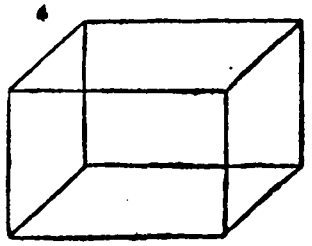
THEON ex Zamb. *Sint ſub eadem altitudine ſolida parallelepipeda, α β, γ δ. Dico quod ipſa α β, γ δ, ſolida parallelepipeda adinuicẽ ſunt ſicut baſes hoc eſt quod ſicut α ε, baſis ad γ ζ, baſin, ſic eſt α ϛ ſolidum ad γ δ ſolidum. Prætendatur enim (per 45 primi) ad ipſam ζ η, ipſi α ε æquũ ζ θ, & à baſi quidẽ ζ θ, altitudine autẽ ipſius γ δ, ſolidũ parallelepipedũ compleatur ζ κ. Aequum igitur eſt (per 31 undecimi) α β ſolidũ, ipſi ζ κ ſolido, in æqualibus enim ſunt baſibus α ε, ζ θ, & ſub eadem altitudine. Et quoniam ſolidum parallelepipedum γ κ, à plano δ θ, ſecatur parallelo exiſtenti eis quæ ex oppoſito planis, eſt igitur (per 25 undecimi) ſicut θ ζ, baſis ad ζ γ, baſin, ſic eſt β δ, ad ipſum κ δ, ſolidum. Aequalis uero eſt ipſa quidem ζ θ, baſis ipſi α ε, baſi, & ζ κ ſolidum ipſi α ϛ ſolido, eſt igitur & ſicut α ε, baſis ad γ ζ, baſin, ſic α ϛ ſolidum ad γ δ ſolidum. Sub eadem igitur altitudine exiſtentia ſolida parallelepipeda, & reliqua ut ſupra, quod erat oſtendendum.*

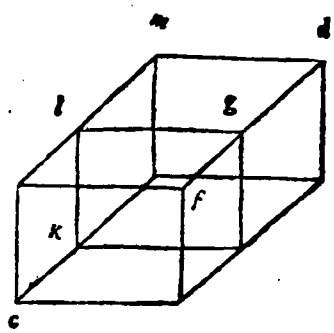

Eucli. ex Camp. Propoſitio 34

34 SI duo ſolida æquidiſtantium ſuperficierum lineis altitudinum ſuper baſes orthogonaliter erectis fuerint æqualia. eorum baſes eorundem altitudinibus mutuas eſſe. Si uero fuerint duæ baſes ſuis altitudinibus mutuæ, ipſa ſolida ſibi inuicem æqualia eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS. Quæcunque ſint duo ſolida æquidiſtantium ſuperficierum æqualia, eorum baſes & altitudines neceſſẽ eſt eſſe mutekeſias, & econuerſo, quẽadmodũ de ſuperficiebus æquidiſtãtium laterũ æquiangulis 15 ſexti propoſuit. Attamẽ hac 34 iſtud demonſtrãdum proponitur de illis ſolidis parallelogrãmis, in quibus lineæ altitudinum ſuis baſibus parallelogrãmis orthogonaliter inſiſtũt, ea uero quæ ſequitur, proponit idẽ de cæteris. Sint ergo nũc duo ſolida parallelogrãma a b & c d æqualia, quorũ baſes ſint a e & c f. lineæq; altitudinum ipſorum ſint ſuper has baſes orthogonaliter erectæ, & ſit altitudo ſolidi a b. linea e b, & ſolidi c d linea f d. Si igitur fuerint duæ lineæ e b & f d determinãtes ipſorum ſolidorũ altitudines, æquales adinuicem, cũ ipſa quoque ſolida ſint ex hypotheſi æqualia, erũt ex conuerſa 31 baſes eorum quæ ſunt a e & c f, æquales, ideoq; baſes & altitudines erunt mutuæ, ſicq; cõſtabit propoſiti prima pars. Econuerſo cõſtabit ſecunda. Vt ſi altitudines & baſes ſint mutuæ, ponantur altitudines æquales, erunt quoq; baſes æquales: ideoq; per 31 & ſolida æqualia & ſic conſtat ſecunda pars. At uero ſi lineæ

neæ b & f d nõ fuerint æquales, ſit f d maior, ex ea reſecetur f g ad æqualitatẽ e b, tribuſque cæteris lineis quæ ſunt altitudinis ſolidi c d ad eandẽ mẽſurã in pũctis b, k, l, reſectis perficiatur ſolidum parallelogrammum c g æque altum ſolido a b, eritq; ex præmiſſa, a b ad c g, ſicut a e ad c f. Cum itaq; c d ſit æquale a b, erit (ex prima parte 7 quinti) c d ad c g, ſicut a e ad c f. Per præmiſſam autem eſt proportio c d ad c g, ſicut m f ad f l, quod patet, ſi una ex lateralibus ſuperficiebus ſolidi c d (& ipſa ſit f m) intelligatur baſis ipſius. At (per primã ſexti) f m ad f l, ſicut d f ad f g, ideoq; per 7 quinti ſicut d f ad b e. Igitur a e ad c f, ſicut d f ad b e. Cõſtat itaq; prima pars. Secundã partem cũ ſit cõuerſa primæ, cõuerſo modo probabis. ſit enim eadẽ diſpoſitiõe manẽte, proportio a e ad c f, ſicut d f ad e b. Dico tũc ſolida a b & c d eſſe æqualia. Erit enim ex 7 quinti d f ad f g, ſicut a e ad c f. Sed ex præmiſſa eſt a b ad c g, ſicut a e ad c f. Igitur eſt a b ad c g, ſicut d f ad f g. ex prima aũt ſexti eſt d f ad f g, ſicut m f, ad f l, & ex præmiſſa c d ad c g ſicut m f ad f l. Itaque c d ad g c, ſicut a b ad c g. Igitur ex 9 quinti a b & c d ſunt æqualia, quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 35

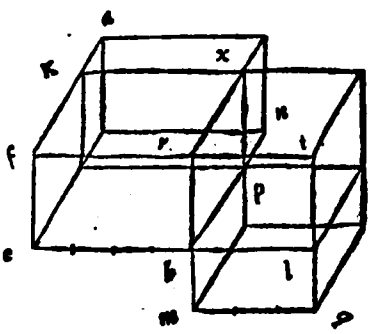
35 SI duo ſolida æquidiſtantiũ terminorum fuerint æqualia, eorũ baſes eorundem altitudinibus erunt mutuæ. Si uero baſes ſuæ altitudinibus ſuis mutuæ fuerint, quælibet duo corpora æquidiſtantium ſuperficierum probantur eſſe æqualia.

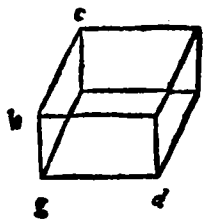
CAMPANVS Quod præmia propoſuit de ſolidis parallelogrãmis quorũ lineæ altitudinũ ſup baſes ſuas orthogonaliter exurgũt, hæc 35 pponit indiſtincte de omnibus. Demõſtrare aũt cõuenit hãc ex præmiſſa, quẽadmodũ demõſtrauimꝰ 34 & 35 Fabricatis enim duobus ſolidis æquidiſtãtiũ laterũ quibuſcũq;, ſi lineæ altitudinum ſuis baſibus orthogonaliter inſiſtunt, cõſtat uerũ eſſe qđ dicitur ex præmiſſa. Sinautẽ à quatuor angularibus punctis ſupremarũ ſuperficierũ in utroq; ſolido quaternæ lineæ demittantur perpendiculariter ad baſes, uel à pũctis angularibus infimarum ſuperficierum quaternæ erigantur, inter quas duo ſolida parallelogramma perficiantur æque alta ſolidis prioribus, erũtq; ex 29 & 30 hæc duo ſolida duobus prioribus ſolidis æqualia. Cum igitur horum & eorum ſint eædem baſes & eadẽ altitudines, ſit autem ex præmiſſa de poſterioribus uerum quod hæc 35 proponit, uerum erit idem etiam de prioribus.

Eucl. ex Camp. Propoſitio 36

36 SI duo ſolida æquidiſtantium ſuperficierũ fuerint ſimilia, proportio erit utriuſq; ad alterum tanquã cuiuslibet ſui lateris ad ſuum relatiuum latus alterius proportio triplicata.

CAMPANVS Sint enim duo ſolida a b & c d parallelogrãma & ſimilia. Dico q; pportio unius eorum ad alterũ eſt ſicut unius lateris eius ad unũ latus alterius quod ſibi refertur, proportio duplicata, quẽadmodũ duarum ſuperficierum ſimilium proportio eſt ſicut ſuorum relatiuorũ proportio duplicata, ut in 18 ſexti demõſtratum eſt Nã ſi ſolida a b & c d fuerint æqualia, cũ ponantur ſimilia erunt ex diffinitionibus ſimilium corporum & ſimilium ſuperficierum cuncta latera unius æqualia ſuis relatiuis lateribus alterius. Ideoque cum duarum quãtitatũ æqualium proportio triplicata aut quotieslibet ſumpta nõ efficiat niſi æqualitatis proportionẽ, cõſtat in hoc caſu uerum eſſe quod proponitur. Si autẽ inæqualia, ſit a b maius, cuius lõgitudo ſit b e, latitudo e f, altitudo f a, baſis e r, & ſuprema ſuperficies a n, ſolidi uero c d, ſit longitudo d g, latitudo g h, altitudo h c. Conſtat itaq; ex diffinitiõibus ſimilium corporum & ſimilium ſuperficierum & præſenti hypotheſi quod proportio a f ad c h, & f e ad h g, & e b, ad g d, ſit proportio una. Sumatur igitur ex linea a f quã manifeſtum eſſe maiorem c h, linea f k, æqualis h c, cæteraq; tres determinantes altitudinem ſolidi a b, reſecentur ad qualitatem eius et

inter eas cõpleatur ſolidũ parallelogrãmũ k b æque altũ ſolido c d. Et ꝓtrahãtur duæ lineæ baſis e b, uſq; ad l, & r b uſq; ad m, ſitq; b l æqualis g d, & b m æqualis h g & pficiatur ſupficies æq̃diſtãtiũ laterũ m l, quæ erit æqualis & ſimilis h d. Sup eã igitur erigatur ſolidũ parallelogrãmũ p q ſecundũ altitudinẽ pr æſciſam ex altitudine ſolidi a b, eritq; p q æquale & ſimile ſolido c d. Rurſusq; inter lineas r b & b l perficiatur ſuperficies æquidiſtãtiũ laterũ b t, ſuper quã quoq; erigatur ſolidũ parallelogrãmũ x l æque altũ utriq; duorũ ſolidorũ k b & p q, replẽdo alterutrũ duorũ angulorũ hiãtiũ inter e a. Cum aũt duo ſolida a b, p q, ſint ſimilia, eo qđ ambo poſita ſint ſimilia ſolido c d, corpora uero uni & eidẽ corpori ſimilia inter ſe ſunt ſimilia, ut patet ex diffinitione ſimiliũ corporũ & 20 ſexti, manifeſtũ eſt ex 15 ter aſſumpta q̃ inter duo ſolida a b & p q, ſcđm cõtinuã proportiõalitatẽ cadũt duo ſolida k b & x l. Opportune ergo cõſtituta uel cõſtructa figura hypotheſibus q̃ memoriæ firme cõmendatis, ex prima ſexti facile cõcludes propoſitũ. Excute torporẽ & diligẽter attende. ſcieſq; ex 15 huius proportionẽ ſolidi a b ad ſolidũ k b eſſe ſicut ſuperficiei a r ad ſuperficiẽ k r, ideoq; ex prima ſexti ſicut lineæ a f ad lineã k f, & ꝓportionẽ ſolidi k b ad ſolidũ x l ſicut ſuperficiei k r ad ſuperficiẽ x t. ideoq; ſicut lineæ f r ad lineã r t, & proportionẽ ſolidi x l ad ſolidũ p q, ſicut ſuperficiei r l ad ſuperficiem l m. ideoq; ſicut r b ad lineã b m. Ex hypotheſi uero liquet, quod proportio lineæ f r ad lineã r t, & lineæ r b ad lineã b m, eſt ſicut lineæ a f ad lineã k f. Itaq; ex diffinitione proportiõis triplicatæ poſita in proœmio quinti, cõſtat quod proportio ſolidi a b ad ſolidũ p q, ideoq; etiã ad ſolidum c d, eſt ſicut lineæ a f ad lineam k f triplicata. Et quia linea k f poſita eſt æqualis lineæ c a, patet uerum eſſe quod dicitur

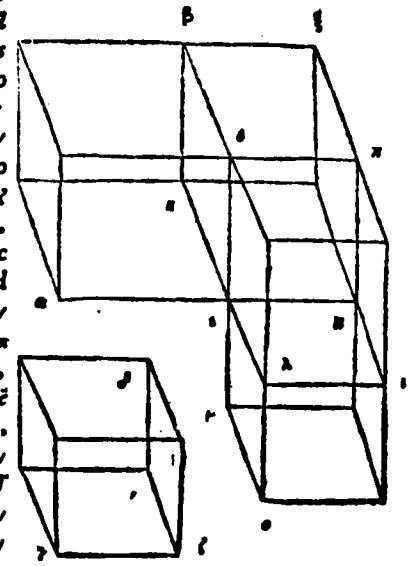
CAMPANVS Scire aũt oportet, quod quicquid per hãc 16 & per ſeptẽ eã cõtinue præcedẽtes demõſtratũ eſt de ſolidis parallelogrãmis, idẽ quoq; uerũ eſt de ſeratilibus quorũ baſes cõmuniter ſunt trigonæ aut cõmuniter tetragonæ. Hoc autẽ ex 15 & hac 35 & ſeptẽ eã cõtinue præcedẽtibus cõſtabit ingenioſo inſpectori. Si enim fuerint ſeratilia quælibet æquæ alta ſuper eãdẽ baſin uel ſuper baſes æquales, cõiter tñ trigonas aut cõiter tetragonas, cũ ipſa ſint dimidia ſolidorũ parallelogrãmorũ ſuarũ altitudinũ ex 24, ipſa erũt æqualia ex 29 & tribus eã ſequẽtibus, ex his enim cõſtat, ſolida parallelogrãma ipſis ſeratilibus dupla, eſſe æqualia. Similiter quoq; ſi fuerint duo ſeratilia ſuper baſes cõiter trigonas aut cõiter tetragonas æque alta, ipſa erunt ſuis baſibus proportionalia quẽadmodũ de ſolidis parallelogrãmis ex 33 habetur. Ipſa enim ſũt ex 28 dimidia ſolidorũ parallelogrãmorũ ſuæ altitudinis, ſolidorũ aũt parallelogrãmorũ ſuæ altitudinis ſuarũq; baſiũ eſt una ꝓportio ex 33. Cũ itaq; ſit ſolidorũ parallelogrãmorũ proportio ſicut ſeratiliũ (quia ſicut ſimplũ ad ſimplum, ſic duplũ ad duplũ ex 15 quinti, atque baſium ſolidorũ parallelogrãmorũ eſt proportio ſicut baſiũ ſeratiliũ (Aut enim eædem erũt baſes ſeratiliũ & ſolidorũ parallelogrãmorũ, & hoc quidẽ erit cũ baſes ſeratiliũ fuerint tetragonæ, tũc enim ex ſeratilibus ſuper eaſdẽ baſes erũt ſolida parallelogrãma cõplenda. Aut baſes ſeratiliũ erunt ſub duplæ ad baſes ſolidorũ parallelogrãmorũ, & hoc quidẽ erit cum baſes ſeratiliũ fuerit cõiter trigonæ, tũc enim erũt ex ſeratilibus ſolida parallelogrãma cõplẽda adiũctis ad baſes ſeratiliũ ſuperficiebus trigonis, ut fiant baſes ſeratiliũ cũ trigonis adiunctis ſuperficiebus, ſuperficies æquidiſtãtiũ laterũ) ſequetur ut ſit proportio ſeratiliũ ſicut ſuarum baſiũ. Eodẽq; modo ſi ſeratilia fuerint æqualia, fuerintq; cõiter ſuper baſes trigonas uel cõiter ſuper baſes eorum altitudinibus ipſorum mutuæ erunt. Quod ſi baſes eorũ ſuis altitudinibus fuerint mutuæ, ipſa ſeratilia erunt æqualia quẽadmodum de ſolidis parallelogrammis 34 & 35 proponunt. Hoc autẽ facile patet ex ijs quæ dcta ſunt in 33. Si uero ſeratilia fuerit adinuicẽ ſimilia, erit proportio unius ad alterum ſicut proportio lateris unius ad ſuũ reliquũ latus alterius ꝓportio triplicata, quẽadmodum de ſolidis parallelogrãmis 36 ꝓponit. Quod ex eadẽ 36 facile tibi patebit. ſi ex illis ſeratilibus ſimilibus ſolidis parallelogrãmis cõpletis ſolida ipſa probaueris eſſe ſimilia. Quod ex diffinitiõe ſimiliũ corporum & ſimilium ſuperficierum, & hoc quod ſeratilia ponuntur adinuicem ſimilia, ex 14 primi leue eſt negociari. *Eucli. ex Zamb.* *Theorema 28* *Propoſitio 33*

33 **Siſita ſolida parallelepipeda, adiuicẽ in triplici rõne ſũt eiuſdẽ rõnis latex**

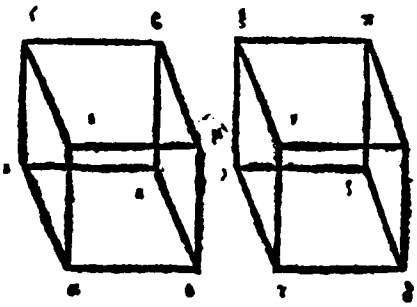
THEON ex Zãb. *Sint ſimilia ſolida parallelepipeda α β, γ δ, ſimilis aũt rõnis eſto α ad ipſi γ ζ. Dico quod ſolidũ α ζ ad γ δ ſolidũ triplicẽ habet rõnẽ, quã α ad γ ζ. Extendãtur enim in rectas lineas ipſis α, η, θ, ipſæ κ, λ, μ, ponanturq; (per 2 primi) ipſi quidẽ γ ζ æqualis κ, ipſi aũt ζ γ æqualis λ, & inſuper ipſi ζ ρ ipſa μ. & cõpleatur α λ parallelogrãmũ, & α solidũ. Et quoniã duæ κ, λ, duabus γ ζ, ζ γ, ſũt æquales, ſed & angulus qui ſub κ λ, ipſi qui ſub γ ζ γ, eſt æqualis, quoniã & ζ ſub α ζ, ei qui ſub γ ζ γ, eſt æqualis propter ſimilitudinẽ ipſorũ α ζ, γ δ, ſolidorũ, æquũ igitur eſt & ſimile (per 14 ſexti) ipſum α λ parallelogrãmũ ipſi γ γ parallelogrãmo, & iã id propterea & α μ parallelogrãmũ*

æquum

æquã eſt & ſimile ipſi γ ρ parallelogrãmo, & inſuper o ν, ipſi ζ ϑ. Tria igitur parallelogrãma ipſius κ o ſolidi, tribus parallelogrãmis ipſius γ ϑ ſolidi ſimilia & æqualia ſũt, ſed ipſa qdẽ tria tribus ijs quæ ex oppoſito, ſũt æqualia & ſimilia, totũ igitur κ o ſolidũ, toti γ ϑ ſolido ſimile eſt & æquale (per diffinitionẽ undecimi.) Cõpleantur κ ν parallelogrãmũ, & à baſibus quidẽ κ ν, α λ, parallelogrãmis, altitudine aũt ipſius α C, ſolida cõpleantur ν ξ, λ π. Et quoniã propter ipſorũ α C, γ ϑ, ſolidorũ ſimilitudinẽ eſt ſicut α ν ad γ ζ ſic ν κ ad ζ ν, & ν θ, ad ζ ρ, æqualis aũt eſt γ ζ ipſi ν κ, & ζ ρ ipſi ν μ, eſt igitur (per cõuerſionẽ diffinitionis ſecundæ) ſic κ ν ad ν κ, ſic eſt κ ν, ad ν λ, & θ ν, ad ν μ. Sed ſicut quidẽ κ ν, ad ν κ, ſic eſt κ ν parallelogrammũ ad κ κ, parallelogrammum, ſicut aũt κ ν ad ν λ, ſi κ κ, ad κ λ, ſicut uero (per 1 ſexti) θ ν ad ν μ, ſic π ν ad κ μ, & ſicut igitur (per 11 quinti) κ ν, parallelogrãmũ ad κ κ, parallelogrammum ſic κ κ, ad κ λ, & π ν, ad κ μ. Sed ſicut quidẽ κ κ ad κ κ, ſic eſt α C ſolidũ ad ν ξ, ſolidũ, ſicut autẽ κ κ ad κ λ, ſic ξ ν, ſolidũ ad π λ ſolidũ, ſicut & π ν, ad κ μ, ſicut π λ, ſolidũ ad κ o ſolidum. Et ſicut igitur α C ſolidum ad ν ξ, ſolidum, ſic ν ξ, ad κ λ, & π λ ad κ o. Si uero quatuor magnitudines cõtinue fuerint proportionales, prima ad quartã (per 10 diffinitionẽ quinti) triplicẽ rationẽ habet quã ad ſecundã. Igitur α C ſolidũ ad κ o ſol. dũ triplicem rõnẽ habet, quã α β ad ν ξ. Sed ſicut α C ad ν ξ, ſic eſt κ κ, parallelogrãmũ ad κ κ, & α ν, rectã lineã ad ν κ, quare & α β ſolidũ ad κ ν, ſolidũ triplicẽ rõnẽ habet, quã α ν ad ν κ. Aequũ aũt eſt ipſum quidẽ κ o ſolidũ ipſi γ ϑ ſolido, & ν κ rectæ lineæ ipſi γ ζ, & α C igitur ſolidũ ad γ ϑ ſolidũ triplicẽ rationẽ habet, quàm ſimilis rationis latus hoc eſt α ν, ad ſimilis rationis latus hoc eſt ad γ ζ. Similia igitur ſolida parallelepipeda, in triplici ſunt ratione ſimilis rationis laterũ Quod oſtendere oportebat.

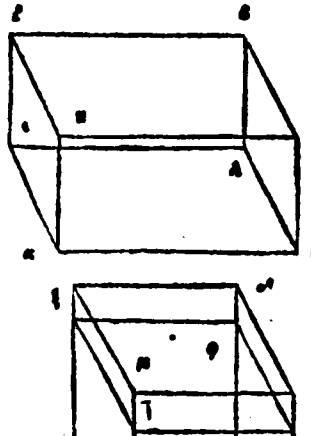
CORRELARIVM. Ex hoc, inquã, manifeſtũ eſt, q̃ ſi quatuor rectæ lineæ proportiõales fuerint, erit ſicut prima ad quartã, ſic quod ex prima ſolidũ parallelepipedũ ad id quod ex ſecũda ſimile ſimiliterq; deſcripteũ, quãdoquidem prima ad quartã triplicem rationẽ habet, quàm ad ſecundam.

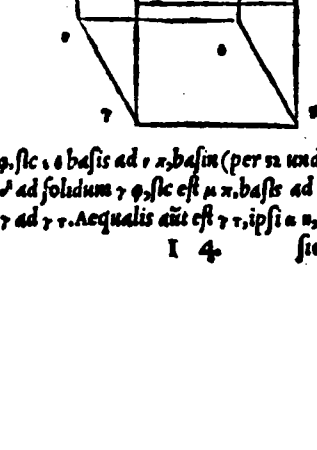

Eucl. ex Zamb. Theorema 29 Propoſitio 34.

34 Aequaliũ ſolidorũ parallelepipedorũ, reciprocæ ſunt baſes altitudinibus. Et ſolida parallelepipeda quorum baſes altitudinibus ſunt reciprocæ, ſunt æqualia.

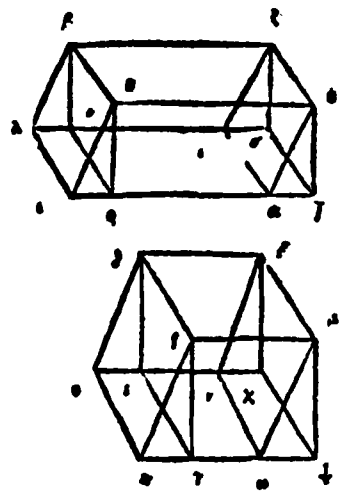
THEON ex Zãb. Sint æqualia ſolida parallelepipeda, α C, γ ϑ. Dico q̃ ipſorũ α C, γ ϑ, ſolidorũ parallelepipedorũ reciprocæ ſũt baſes altitudinibꝰ eſtq; ſicut ν θ, baſis ad ν π baſin, ſic eſt ipſius γ ϑ, ſolidi altitudo ad ipſius α C ſolidi altitudinẽ. Sint enim primũ ſtãtes α κ, ν ξ, λ C. θ κ, γ μ, ν ξ, π ρ, in ipſis baſibus ad angulos rectos. Dico q̃ eſt ſicut ν θ baſis ad ν π baſin, ſic eſt γ μ ad α κ. Si q̃dẽ igitur æqualis eſt ν θ baſis ipſi ν π baſi, eſt aũt & α C ſolidũ æquũ ipſi γ ϑ ſolido, & γ μ ipſi α κ eſt æqualis. Si enim ipſis ν θ, ν π, baſibus æqualibus exiſtẽtibus, æquales nõ fuerint ipſæ α κ, γ μ. altitudines, neq; igitur ſolidũ α β, æquũ erit ipſi γ ϑ, ſupponitur aũt æquale. Igitur altitudo γ μ altitudini α κ inæqualis nõ eſt, æqualis igitur. Eritq; ſicut baſis ν θ ad baſin ν π, ſic γ μ ad α κ, & manifeſtũ, q̃ ipſorũ α C, γ ϑ, ſolidorũ parallelepipedorũ reciprocæ ſũt baſes ipſis altitudinibus. Nõ ſit iã æqualis ν θ baſis ipſi ν π, baſi, ſed eſto maior ν θ. Eſt aũt ſolicũ α C, ipſi γ ϑ ſolido æquũ, maior igitur eſt & γ μ, ipſa α κ. Si aũt nõ, neq; igitur rurſus ipſa α β, γ ϑ, ſolida ſũt æqualia, ſupponũtur aũt æqualia. Ponatur igitur (per 2 primi) ipſi α κ, æqualis γ τ, cõpleaturq; ex baſi quidẽ ν π, altitudine aũt γ τ, ſolidũ parallelepipedũ γ φ Et quoniã ſolidũ α β æquũ eſt ipſi γ ϑ ſolido, aliud aũt eſt ipſum φ γ, ad idẽ aũt æqualia cãdẽ rõnẽ habẽt (per 7 quinti,) eſt igitur ſicut α C ſolidũ ad γ φ ſolidũ, ſic eſt γ ϑ ſolidũ, ad γ φ ſolidũ. Sed ſicut quidẽ ſolidum α C ad ſolidũ γ φ, ſic ν θ baſis ad ν π, baſin (per 32 undecimi,) ſub æquali enim ſunt altitudine, ipſa α C, γ φ ſolida. Sicut aũt ſolidum γ ϑ ad ſolidum γ φ, ſic eſt μ π, baſis ad π τ baſin, & μ γ ad γ τ, & ſicut igitur (per 11 quinti,) ν θ, baſis ad ν π baſin, ſic μ γ ad γ τ. Aequalis aũt eſt γ τ, ipſi α κ, &

ſicut igitur (per 9 quinti) ι θ baſis ad ν π, baſin, ſic μ γ ad α ω. Ipſorũ igitur α β, γ δ, ſolidorũ parallelepipedorum reciprocæ ſunt baſes altitudinibus. Rurſus ipſorum α ϛ, γ δ, ſolidorũ parallelepipedorũ, reciprocæ ſunt baſes altitudinibus, ſitq; ſicut ι θ baſis ad ν π baſin, ſic ipſius γ δ ſolidi altitudo ad ipſius α β ſolidi altitudinẽ. Dico quod ſolidũ α ϛ, æquum eſt ipſi γ δ ſolido. Sint enim rurſus ſtantes, ad angulos rectos ipſis baſibus. Et ſi quidem æqualis eſt ι θ, baſis ipſi ν π, baſi eſtq; ſicut ι θ baſis ad ν π baſin ſic ipſius γ δ ſolidi altitudo ad ipſius α β ſolidi altitudinem, æqua igitur eſt ipſius γ δ ſolidi altitudo, altitudini ipſius α ϛ ſolidi. Super æqualibus autem baſibus exiſtentia ſolida parallelepipeda ϲ ſub eadem altitudine, inuicem ſunt æqualia (per 31 undecimi. Igitur ſolidũ α β, æquũ eſt ipſi γ δ ſolido.

Non ſit iam ι θ baſis ipſi ν π baſi æqualis, ſed eſto maior ι θ. maior igitur eſt ϲ ipſius γ δ, ſolidi altitudo, ipſius α ϛ ſolidi altitudine, hoc eſt γ μ, maior quàm α ω. Ponatur (per 2 primi,) ipſi α ω, rurſus æqualis γ τ, ϲ cõpleatur γ φ ſolidum. Quoniã eſt ſicut ι θ baſis ad ν π baſin, ſic μ γ ad α ω, æqualis autẽ eſt α ω ipſi γ τ, eſt igitur ſicut ι θ baſis ad ν π baſin ſic γ μ ad γ τ, reciproca enim ſupponuntur. Sed ſicut quidẽ ι θ baſis ad ν π baſin, ſic (per 32 undecimi,) α β ſolidũ ad γ φ ſolidũ, ſub æquali enim ſunt altitudine, ipſa α ϛ, γ φ ſolida. Sicut autem γ μ ad γ τ, ſic (per 1 ſexti) μ π, baſis ad π τ baſin ϲ (per 32 undecimi) γ δ ſolidũ ad γ φ ſoliãũ, ϲ ſicut igitur (per 11 ϲ 9 quinti) α ϛ ſolidũ ad γ φ ſolidũ, ſic γ δ ſolidũ ad γ φ ſolidũ. Vtrũq; igitur ipſorum α ϛ, γ δ, ad ipſum γ φ eandem rationẽ habet. Aequũ igitur eſt (per cõuerſionem 7 quinti) α ϛ, ſolidũ, ipſi γ δ ſolido. Quod oportuit oſtendere. Non ſint autẽ ſtantes ζ ι, ϛ λ, ω α, θ κ, ν ξ, δ ο, μ γ, ρ π, ad angulos rectos baſibus eorum, excitenturq; (per 12 undecimi) ab ipſis ξ, κ, ϛ, α, ξ, μ, δ, ρ, ſignis, in ipſorum ι θ, ν π, baſium planis, perpendiculares, cõcurrãtq; planis ad ſigna σ τ, υ, φ, χ, ϟ, ω, ϡ, compleantur q; ipſa ξ φ, ξ ω ſolida. Dico quod ϲ ſic æqualibus exiſtentibus ipſis α β, γ δ, ſolidis, reciprocæ ſunt baſes ipſis altitudinibus, eſtq; ſicut ι θ, baſis ad ν π baſin, ſic eſt ipſius γ δ ſolidi altitudo, ad ipſius α ϛ, ſolidi altitudinẽ. Quoniã enim α ϛ ſolidũ æquũ eſt ipſi γ δ ſolido, ſed α ϛ, quidem ipſi β τ (per 31 undecimi) eſt æquale (ſuper eadẽ enim ſunt baſi ζ ω. ϲ ſub eadem altitudine, quorum ſtantes non ſunt ſuper eiſdem rectis lineis) at γ δ ſolidum (per 31 undecimi) ipſi δ ϟ ſolido eſt æquale (ſuper eadem namq; ſunt baſi ξ ρ, ϲ ſub eadẽ altitudine, quorum ſtantes non ſunt ſuper eiſdẽ rectis lineis) igitur ſolidũ ϛ τ ipſi δ ϟ ſolido æquũ eſt. Aequalium autem ſolidorũ parallelepipedorũ quorũ altitudines ad angulos rectos ipſis eorũ baſibus ſũt reciprocæ ſunt baſes ipſis altitudinibus. Eſt igitur ſicut ξ ω, baſis ad ξ ρ baſin, ſic ipſius δ ϟ ſolidi altitudo ad ipſius ϛ τ ſolidi altitudinem. Aequalis autẽ eſt ξ ω baſis ipſi ι θ baſi, ϲ ξ ρ baſis ipſi ν π baſi. eſt igitur ſicut ι θ baſis ad ν π baſin, ſic eſt ipſius δ ϟ ſolidi altitudo ad ipſius β τ ſolidi altitudinẽ. Eædẽ uero altitudines ſunt, ipſorũ δ ϟ ϲ β τ ſolidorum. ϲ ipſorũ δ γ ϲ β α. Eſt igitur ſicut ι θ baſis ad ν π baſin, ſic ipſius γ δ, ſolidi altitudo ad ipſius α ϛ, ſolidi altitudinẽ. Ipſorũ igitur α ϛ, γ δ, ſolidorũ parallelepipedorũ, reciprocæ ſũt baſes altitudinibus.

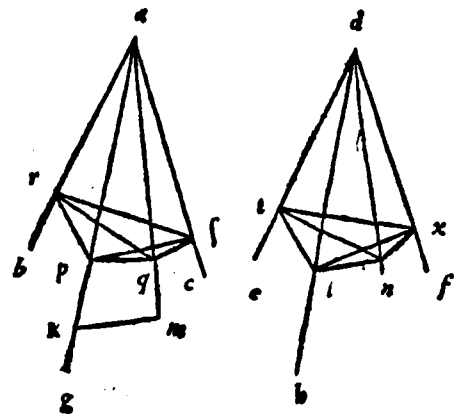
Rurſus iam ipſorũ α ϛ, γ δ, ſolidorũ parallelepipedorũ, reciprocæ ſint baſes altitudinibus, ſitq; ſicut ι θ, baſis ad ν π baſin, ſic ipſius γ δ ſolidi altitudo ad ipſius α ϛ ſolidi altitudinẽ. Dico quod ſolidum α ϛ, æquũ eſt ipſi γ δ ſolido. Eiſdẽ nãq; diſpoſitis, quoniã eſt ſicut ι θ baſis ad ν π baſin, ſic ipſius γ δ ſolidi altitudo ad ipſius α β, ſolidi altitudinem, æqualis aũt eſt baſis ι θ, ipſi ξ ω ϲ ν π, ipſi ξ ρ, eſt igitur ſicut ξ ω baſis ad ξ ρ baſin, ſic ipſius γ δ ſolidi altitudo ad ipſius α ϛ, ſolidi altitudinem. Eædẽ autẽ ipſorũ α ϛ, γ δ, ϲ τ, δ ϟ. ſolidorũ, ſunt altitudines. Eſt igitur ſicut ξ ω baſis ad ξ ρ baſin, ſic ipſius δ γ ſolidi altitudo ad ipſius ϛ τ ſolidi altitudinẽ. Ipſorũ igitur ϛ τ, δ ϟ. ſolidorũ parallelepipedorũ, reciprocæ ſunt baſes altitudinibus Solida uero parallelepipeda quorũ altitudines ad angulos rectos ſunt baſibus eorum, ϲ reciprocæ ſunt baſes altitudinibus, æqualia ſunt (per 31 undecimi. Igitur ſolidũ β τ, æquũ eſt ipſi δ ϟ ſolido. Sed ipſum quidẽ ϛ τ, ipſi ϛ α, æquũ eſt (per 29 undecimi, ſuper eadem namq; ſunt baſi ξ ω, ϲ ſub eadem altitudine, quorũ ſtãtes ſunt ſuper eiſdem rectis lineis. Solidũ autẽ δ ϟ, ipſi δ γ, ſolido æquum eſt, ſuper eadẽ namque ſunt baſi ξ ρ, ϲ ſub eadẽ altitudine, quorum ſtantes ſunt ſuper eiſdem rectis lineis. Igitur ϲ α ϛ ſolidũ, ipſi γ δ, ſolido æquũ eſt. Quod demonſtrare oportebat. Euclid. ex Camp.

Propoſitio 37

37 SI fuerint duo anguli plani æquales ſuper quos duæ hypothenuſæ in aere ſtatuantur cũ lateribus angulorũ ſubiacẽtiũ ſingulos ſingulis æquos angulos cõtinentes, atque in illis hypothenuſis duo pũcta ſignẽtur à quibus pũctis duæ perpẽdiculares ad ſuperficies angulorũ propoſitorũ demittant, à pũctis aũt ſuper quæ ꝓpendiculares ceciderint ad eoſdẽ duos angulos planos duæ rectæ lineæ ducant, duo anguli q ab illis duab⁹ lineis atq; duab⁹ hypothenuſis cõtinent, æqui ſibi iuicẽ eẽ ꝓbant

CAMPANVS Sint duo anguli plani a & d æquales contẽti lineis a b & a c & d e & d f &

d f.& ſuper eos erigantur duæ lineæhypothenuſaliter a g & d b. ſitque angulus g a c æqualis angulo h d f,& angulus g a b æqualis angulo h d e,atque in duabus hypothenuſis a g & d h,ſignentur quomodolibet duo puncta k & l.à quibus ſecundum præcepta ii huius demittantur ad ſuperficies angulorum a & d. duæ perpendiculares quæ ſint k,m & l n,& protrahantur duæ lineæ a m & d n. Dico igitur angulum g a m, eſſe æqualem angulo h d n. Si linea a k eſt æqualis d l,bene quidē. Sin autē, ex linea a d ſumatur a p,æqualis d l,& à puncto p demittatur perpendicularis ad ſuperficiē anguli a,linea quæ ſit p. Manifeſtum eſt igitur,punctum,quod q eſt in linea a m,quod ex 6 huius & diffinitione linearum æquidiſtantium quas neceſſe eſſe in ſuperficie una,facile cōſtat ſtudioſe intuenti. Dehinc à pūcto q ducantur ꝓpēdiculares duæ,una ad lineā a b quæ ſit q r. & alia ad lineā a c quæ ſit q ſ. Similiter quoq; à pūcto n ducantur duæ aliæ perpendiculares, una ad lineā d e quæ ſit n t.& alia ad lineā d e quæ ſit n x,& ꝓtrahātur r ſ & t x. Iterūq; à pūctis p & l.demittātur hypothenuſæ p q,p r,p ſ. & l n,l t,l x. His itaq; poſitis,figuraq; prudēter diſpoſita.demōſtrationē propoſiti ſic collige. Cōſtat ex penultima primi quod quadratū lineæ a p eſt æquale quadratis duarum linearū a q,& p q,ac ex eadem quod quadratū a q eſt æquale quadratis duarū linearū a ſ & ſ q,itaq; quadratū a p,eſt æquale quadratū triū linearū a ſ,ſ q,& q p. Sed ex eadē,quadratū ſ p.eſt æquale quadratis duarū linearū ſ q & p q.ergo quadratum a p,eſt æquale quadratis duarum linearum a ſ & ſ p,ideoq; ex ultima primi angulus a ſ p eſt rectus. Similiq; modo probabis. unūquenq; triū angulorū d x l.a r d,p t l.eſſe rectū. Cū igitur ex hypotheſi ſit angulus ſ a p æqualis angulo x d l,& linea a p lineæ d l,erit ex 26 primi linea d x æqualis a ſ, & x l æqualis ſ p. Eodē quoq; modo cū ex hypotheſi ſit angulus r a p æqualis angulo e d l,erit ex eadē linea a r æqualis d t,& r p æqualis t l. Quare per 4 primi linea r ſ erit æqualis lineæ t x & angulus a r ſ æqualis angulo d t x.& angulus a ſ r angulo d x t, eſt enim ex hypotheſi angulus a. æqualis angulo d. A conceptione igitur erit angulus ſ r q æqualis angulo x t n,& angulus r ſ q angulo t x n,ſunt enim reſidui duorum rectorū demptis æqualibus. Neceſſe eſt itaq; ex 26 primi,ut linea r q ſit æqualis t n.& q ſ æqualis n x. Cūq; ex penultima primi quadratū lineæ r p ſit æquale quadratis duarū linearū r q & q p,& quadratū lineæ t l æquale quadratis duarū linearū t n & l n, ſint aūt duæ lineæ r p & t l æquales,duæ quoq; quæ ſūt r q & t n æquales ſequitur ex cōi ſciētia duas quæ ſunt p q & l n eſſe æquales. Eodē modo cū quadratū lineæ a p ſit æquale quadratis duarū linearū quæ ſunt a q & q p. ſimiliter quadratum lineæ d l quadratis duarū linearū quæ ſunt d n & n l,ſit autē a p æqualis d l,& p q æqualis l n,ſequitur ex cōi ſcientia a q eſſe æqualem d n. Ex 8 igitur primi concludo propoſitū,uidelicet,angulū p a m eſſe æqualē angulo l n d. Eucl. ex Zamb. Theorema 50 Propoſitio 35

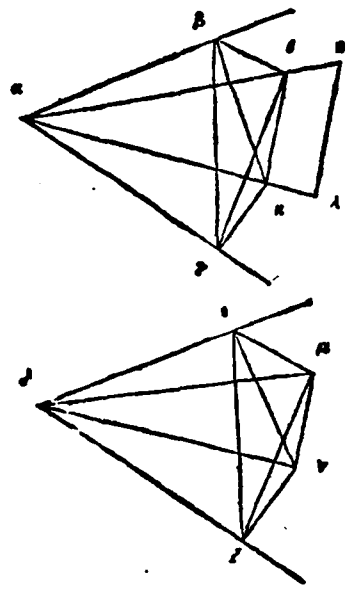

35 Si fuerint bini anguli plani æquales,ſuper quorum uerticibus ſublimes rectæ lineæ ſteterint,æquales angulos comprehendentes cū ijs quæ in principio rectis lineis,alterum alteri,in ſublimibus autem ſumpta fuerint contingentia ſigna,& ab eiſdem ad plana in quibus ſunt qui in principio anguli,perpendiculares actæ fuerint à ſignis autē quæ in planis à perpendicularibus fiūnt ad eos qui in principio angulos coniunctæ fuerint rectæ lineæ æquos angulos cum ſublimibus comprehendent.

THEON ex Zāb. *Sint bini anguli rectilinei æquales plani qui ſub є α γ,ѕ ∂ ζ,à ſignis autem α,∂,ſublimes excitentur rectæ lineæ α η,∂ μ,æquos comprehendentes angulos cū ijs quæ in principio rectis lineis alterū alteri,hoc eſt angulū μ ∂ η angulo ei qui ſub η α є,eum autem qui ſub μ ∂ ζ,ei qui ſub η α γ,ſumanturq; in ipſis α η,∂ μ,contingē-*

tia

Camp. 31 tia ſigna ν,μ, excitenturq́ (per 11 undecimi) ab ipſis ν,μ, ſignis ad ea quæ per ϛ α γ, ϐ ι, ξ, plana perpendiculares ν λ, μ ν, coincidantq́ ipſis planis ιν λ, cõnectanturq́ ipſæ λ α, ν ϐ, Dico quod angulus qui ſub ν α λ, æquus eſt angulo μ ϐ ν. Ponatur (per 2 primi) ipſi ϐ μ æqualis α ϑ, excitenturq́ (per 11 primi (per ſignũ ϑ, ipſi ν λ parallelus ϑ ν. At ν λ, perpẽdicularis eſt ad id quod per ϛ α γ planum. Igitur & ϑ ν, perpẽdicularis eſt ad id quod per ϛ α γ, planũ. Excitentur (per 11 primi) ab ipſis ν ν, ſignis ad ipſas α ϛ, α γ, ϐ ξ, ϐ ι. rectas lineas, perpendiculares ν γ, ν ξ, ν ϛ, ν ι, connectanturque ipſæ ϑ γ, γ β, μ ξ, ξ ι, Et quoniam quod ex ϑ α. (per 47 primi.) æquum eſt eis quæ ex ϑ ν, ν α, ei autem quod ex ν α æ qualia ſunt quæ ex ν γ, γ α, igitur quod ex ϑ α æquum eſt eis quæ ex ϑ ν, ν γ, γ α, eis uero quæ ex ϑ ν, ν γ, æquum eſt id quod ex ϑ γ, quod igitur ex ϑ α. (per 47 primi) æquum eſt eis quæ ex ϑ γ, γ α, rectus eſt igitur qui ſub ϑ γ α, angulus. Idq́ propterea & qui ſub ϐ ξ μ angulus, rectus eſt, æqualis igitur eſt qui ſub ϑ γ α angulus, ei qui ſub ϐ ξ μ angulo. Eſt autem & qui ſub α γ ϑ, æqualis ei qui ſub ϐ ξ μ. Bina igitur triangula ſunt ϐ ξ μ & ϑ α γ, duos angulos duobus angulis æquos habentia alterũ alteri & unum latus uni lateri æquum, quod unum æqualium angulorum ſubtendit, hoc eſt, ϑ α, ipſi ϐ μ, & reliqua igitur latera, (per 26 primi) reliquis lateribus æqualia habebunt alterum alteri, æqualis igitur eſt α γ ipſi ϐ ξ. Similiter oſtendemus, q́ & α β ipſi ϐ ι eſt æqualis. Connectantur ϑ ϛ, & μ ι. Et quoniã q́ ex α ϛ, (per 47 primi) æquũ eſt eis quæ ex α ν, ν ϑ, ei autem quod ex α ν (per eandem) æqua ſunt quæ ex α ϛ, ϛ ν, quæ igitur ex α ϛ, ϛ ν, ν ϑ, ſunt æqualia ei quod ex α ϑ. Sed eis quæ ex ϛ ν, ν ϑ, æquum eſt id quod ex ϛ ϑ, rectus enim eſt qui ſub ϑ ν β angulus, quoniam ϑ ν perpendicularis eſt ad ſubiectum planum, igitur quod ex α ϑ, æquum eſt eis quæ ex α β, β ϑ, rectus igitur eſt qui ſub α ϛ ϑ angulus, & id propterea qui ſub ι ϐ μ angulus, rectus eſt. Eſt autẽ & qui ſub ϛ α ϑ, angulus, ei qui ſub ι ϐ μ æqualis: ſupponitur namq́ eſt q́ ipſa α ϑ, ipſi ϐ μ æqualis, æqualis igitur eſt (per 26 primi,) α β, ipſi ϐ ι. Quoniã igitur æqualis eſt α γ, ipſi ϐ ξ, & α ϛ, ipſi ϐ ι, binæ igitur γ α, α ϛ, duabus ξ ϐ, ϐ ι, ſunt æquales, ſed & angulus qui ſub γ α β, ei qui ſub ξ ϐ ι, eſt æqualis. Baſis igitur β γ, (per 4 primi,) baſi ι ξ, eſt æqualis, & triangulum triangulo, & reliqui anguli reliquis angulis. Aequalis eſt igitur qui ſub α γ ϛ angulus, ei qui ſub ϐ ξ ι. Rectus autem & qui ſub α γ ν, recto qui ſub ϐ ξ ν eſt æqualis, & reliquus igitur qui ſub β γ ν, reliquo qui ſub ι ξ ν eſt æqualis. Et id propterea qui ſub γ ϛ ν, ei qui ſub ξ ι ν, eſt æqualis. Bina igitur triãgula ſũt (per 8 primi) β γ ν, ι ξ ν, binos angulos duobus angulis æquos habentia alterum alteri, & unum latus uni lateri æquum, quod ad æquos angulos, hoc eſt ϛ γ ipſi ι ξ & reliqua igitur latera, reliquis lateribus æqualia habebunt. Aequalis igitur eſt γ ϑ, ipſi ξ ν eſt autem & α γ, ipſi ϐ ξ æqualis. Binæ igitur α γ, γ ν, duabus ϐ ξ, ξ ν, ſunt æquales, & æquos comprehẽdunt angulos, baſis igitur α ν, (per 4 primi) baſi ϐ ν eſt æqualis. Et quoniam æqualis eſt α ϑ, ipſi ϐ μ, æquum eſt quod ex α ϑ ei quod ex ϐ γ. (per 47 primi) æqualia ſunt quæ ex α ν, ν ϑ, rectus enim eſt qui ſub α ν ϑ. Et autẽ quod ex ϐ μ, æqua ſunt quæ ex ϐ ν, ν μ, rectus enim eſt qui ſub ϐ ν μ. Igitur quæ ex α ν, ν ϑ, ſũt eis æqualia quæ ex ϐ ν, ν μ, quorũ quod ex α ν, æquũ eſt ei quod ex ϐ ν. Reliquum igitur quod ex ν ϑ, æquum eſt ei quod ex ν μ. Aequalis igitur eſt ϑ ν, ipſi μ ν. Et quoniam binæ ϑ α, α ν, duabus μ ϐ, ϐ ν, ſunt æquales altera alteri, & baſis ϑ ν, baſi μ ν eſt æqualis, angulus ergitur qui ſub ϑ α ν, (per 8 primi) angulo qui ſub μ ϐ ν eſt æqualis. Si fuerint igitur bini anguli plani æquales, & quæ ſequuntur reliqua. Quod oſtendere oportebat.

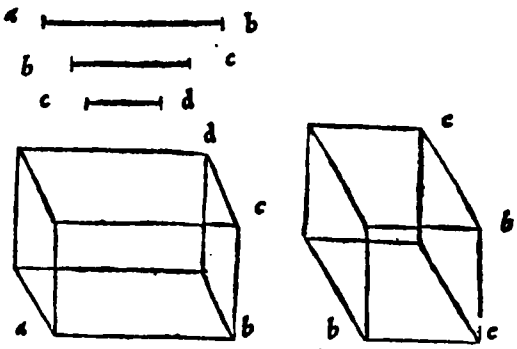
CORRELARIVM. Ex hoc nempe manifeſtũ, quod ſi fuerint bini anguli plani rectilinei æquales, ſteterintq́ ſuper ipſis ſublimes rectæ lineæ æquales æquos angulos cõprehendentes, cum ijs quæ in principio rectis lineis alterum alteri, quæ ex ipſis perpendiculares ductæ ad plana in quibus ſunt qui principio anguli, ſunt æquales.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 38

38 SOlidum tribus lineis proportionalibus contentum, æquum erit ſolido quod à mediæ lineæ æquis lateribus continetur, ſi anguli ſui amborum ſibi inuicem æquales fuerint.

CAMPANVS De ſolidis parallelogrãmis intelligatur, de his enim qualiacunq́ ſint dum tamen æquiangula, uerum eſt, quod contentum à tribus lineis proportionalibus æquale eſt ei quod à media earũ continetur, quẽadmodũ de ſuperficiebus rectangulis probatũ eſt in 16 ſexti, & de non rectangulis elicitur euidenter ex ſecunda parte 15 eiuſdem. Sint igitur tres lineæ a b, b c, & c d, cõtinue proportionales, fiatq́ ex eis unus angulus ſolidus ad libitum, & perficiatur ſolidũ æquidiſtantiũ laterũ cuius linea a b ſit longitudo, b c uero altitudo, ſed c d latitudo, & ipſum ſolidum dicatur e d. Sũpta quoq́ alia linea qualibet æquali b c quæ etiam uocetur b c, ſuper ipſius extremitatẽ quæ eſt b con

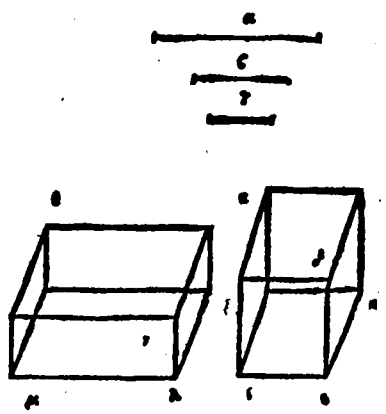
cõſtituatur angulus ſolidus æqualis angulo ſolido a, ſecundũ quod docet 26 lineæq; cæteræ ſolidũ angulum b cõtinentes reſecẽtur ad æqualitatem lineæ b c, & perficiatur ſolidum æquidiſtãtiũ ſuperficierũ cuius lõgitudo, latitudo, & altitudo ſit linea b c, & ipſum appelletur b c. Dico itaque duo ſolida a d & b c eſſe æqualia. Manifeſtũ eſt enim, quod cũctæ ſuperficies unius ſunt æquiãgulæ ſuis relatiuis ſuperficiebus alterius. Quod ex 24 primi patere poteſt, nã cũ ſolidus angulus b ponatur æqualis ſolido angulo a, neceſſe eſt ut unus angulus uniuſcuiuſque ſuperficiei ſolidi a d ſit æqualis uni angulo ſuæ relatiuæ ſuperficiei in ſolido b c. itaque per 24 primi eorũ oppoſiti, erũt æquales. At quia uniuſcuiuſque ſuperficiei quadrilateræ omnes anguli ſũt æquales quatuor relictis ex 32 primi, neceſſe eſt duos reliquos unius eſſe æquales duobus reliquis ſuæ relatiuæ. Cũq; ipſi duo reliqui in qualibet ſint etiã adinuicẽ æquales, conuincitur neceſſario ut unaquæq; ex ſuperficiebus ſolidi a d ſit æquiangula ſuæ relatiuæ in ſolido b c, quare ex ſecunda parte 11 ſexti baſes duorũ ſolidũ propoſitorũ erunt æquales: ſunt enim æquiãgulæ & laterũ mutuorũ. Si itaque lineæ altitudinum ſuper baſes ipſorũ orthogonaliter

inſiſtunt, conſtat ex 31 ipſa eſſe æqualia, cum enim hæ lineæ ſint æquales & ipſæ determinant altitudinẽ ſolidorũ, erunt ſolida æque alta. At ſi lineæ altitudinum ipſorum non inſiſtunt ſuis baſibus orthogonaliter, ab ipſarum ſummitatibus ad baſes perpendicularibus demiſſis, erũt ex præmiſſa hæ perpendiculares adinuicem æquales, ipſæ enim erunt, ſicut erant & in præmiſſæ demonſtratiõis figura duæ lineæ p q & l n, quas demõſtrauimus oportere eſſe æquales. Quia igitur omnium ſolidorũ altitudo ex perpendicularibus à ſũmitatibus ipſorũ ad ſuas baſes deſcẽdentibus diffinitur, erũt ex 32 duo ſolida a d & c b æqualia. Conuerſam quoq; huius poſſumus, ſi delectat, cõuerſo modo probare. Vt ſi parallelogrãmũ corpus a d ſit æquale & æquiangulũ corpori parallelogrãmo b c, & corpus b c cõtineatur à media triũ linearũ cõtinentiũ corpus a d, erunt tres lineæ cõtinentes corpus a b cõtinue proportionales. Cum enim duo ſolida parallelogramma a d & c b ſint æqualia & æque alta, ex hypotheſi ipſa erunt ſuper baſes æquales per conuerſas 311 & 32. Et quia ipſæ baſes eorum ſunt æquiãgulæ, ſequitur ex prima parte 11 ſexti quod ipſæ ſunt mutuorum laterum. Itaque proportio a b ad b c, ſicut b c ad c d. Quare conſtat propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 31 Propoſitio 36

36 Si tres rectæ lineæ proportionales fuerint, ex ipſis tribus rectis lineis ſolidũ parallelepipedũ æquũ eſt ei qd' ex media fit ſolido parallelepipedo æquilatero quidem, æquiangulo autẽ prædicto.

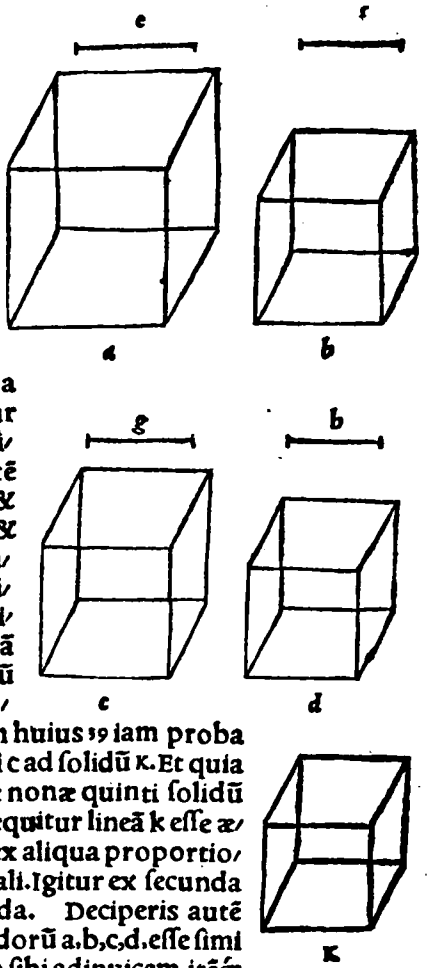
THEON ex Zamb. *Sint tres rectæ lineæ proportionales α, β, γ ſicut α ad ε, ſic ε ad γ. Dico quod ex α, ε, γ, ſolidum, æquũ eſt ei quod ex ε ſolido æquilatero quidẽ æquiangulo autẽ prædicto. Exponatur (per 23 undecimi) ſolidus angulus qui ad ι. comprehenſus ſub tribus angulis planis hoc eſt ∠ ι κ, κ ι ξ, ξ ι ∠, ponaturq; (per 2 primi,) ipſi quidẽ ε, æqualis unaquæq; ipſarum ∠ ι, κ ι, ι ξ, compleaturq; ipſum ι κ ſolidum. Ipſi autẽ α, æqualis eſto (per eandem λ μ), cõſtituaturq; (per 26 undecimi) ad ipſam λ μ rectam lineam ad ſtgnũq; in ea λ, ipſi qui ad ι ſolido angulo æquus comprehenſus ſub ν λ ξ, ξ λ μ, ν λ μ, ponaturq; (per 2 primi) ipſi quidem β æqualis λ ξ, ipſi autẽ γ æqualis λ ν. Et quoniam eſt ſicut α ad ε, ſic eſt β ad γ, æqualis autem eſt α ipſi λ μ, & β unicuiq; ipſarũ λ ξ, ι κ, ∠, & γ ipſi λ ν, eſt igitur λ μ ad ι ξ, ſic eſt ∠ ι ad λ ν, & circũ æquos angulos qui ſub μ λ ν ∠ ι ξ. latera ſunt reciproca. Igitur parallelogrammum μ ν, æquum eſt ipſi ∠ ξ, parallelogrammo (per 14 ſexti. Et quoniã bini anguli plani rectilinei æquales ſunt, qui ſub ∠ ι ξ, ν λ μ, ſuper ipſis ſublimes rectæ lineæ ſunt cõſtitutæ λ ξ, ι κ, inuicẽ æquales (per præcedentẽ,) æquos angulos cõprehẽdentes.*

tes cum ijs quæ in principio rectis lineis alterum alteri. ipſæ igitur quæ ex ν,ξ. ſignis perpendiculares ductæ ad ea quæ per τ λ μ,ρ' ſ ζ,plana, (per corollariũ præcedentis) inuicem ſunt æquales. Quare λ θ,ſ ν, ſolida, ſub eadem ſunt altitudine. Super æqualibus autẽ baſibus & ſub eiſdẽ altitudinis conſtituta ſolida parallelepipeda, inuicem ſunt æqualia (per 31 undecimi.) Igitur ſolidum θ λ, ſolido ſ ν eſt æquale. At λ θ, ſolidũ, eſt ex ipſis α. β, γ, & ſ ν, ſolidũ eſt ex β. Igitur quod ex α, β γ, ſolidum parallelepipedum, æquum eſt ei quod ex β ſolido æquilatero quidem, ſed æquiangulo prædicto. Quod erat oſtendendum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 39

39 Si fuerint quotlibet lineæ proportionales, ſolida quoque ſua æqui diſtantium atque ſimilium uniuſcuiuſque creationis ſuperficierũ erunt proportionalia. Si uero ſolida æquidiſtantium atque ſimilium uniuſcuiuſque creationis ſuperficierum fuerint proportionalia, lineæ quoque à quibus ipſa ſolida continentur, erunt proportionales.

CAMPANVS Simile proponit uigeſima prima ſexti de ſuperficiebus. Sint itaq; quatuor lineæ a,b,& c,d, proportionales, & ſuper has fabricentur quatuor ſolida parallelogramma eiſdẽ nominibus dicta, quæ ſint expreſſe ſimilia, duobus enim ad libitum fabricatis ſuper duas lineas a & c, cætera ſecũdum præcepta 17 conſtituenda erũt. Dico hæc 4. ſolida eſſe proportionalia. Et econuerſo. Subiũgantur enim duabus lineis a & b: in cõtinua proportiõe duæ quæ ſunt e & f, quemadmodũ docet 10 ſexti, & duabus lineis c & d, aliæ duæ quæ ſint g & h. Cõſtat igitur ex 16 & ex diffinitione proportionis triplicatæ quæ poſita eſt in principio quinti, & ex hac hypotheſi q; ſolida a & b ſibi inuicẽ & ſolida c & d ſibi adinuicẽ ſunt expreſſe ſimilia: q; ꝓportio ſolidi a ad ſolidum b eſt ſicut ꝓportio lineæ a ad lineã f: ſolidi quoq; c ad ſolidũ d, ſicut lineæ c ad lineã h. Et quia p 12 quinti ꝓportio lineæ a ad lineã f eſt ſicut lineæ c ad lineã h, erit ex 11 quinti ſolidũ a ad ſolidũ b, ſicut ſolidũ c ad ſolidũ d. Cõſtat igitur prima pars. Secunda ſic. Sint duo ſolida a & b ſibi adinuicẽ, duoq; alia quæ ſint c & d, ſibi adinuicẽ expreſſe ſimilia, ſintq; cuncta parallelogramma, & ponantur proportionalia. Dico quod lineæ a,b,& c,d, ſuper quas ſunt conſtituta, ſunt proportionales. Sit enim ex 10 ſexti ſicut linea a ad lineã b, ita linea c ad lineam k. Et fiat ſecundũ 17 huius ſuper lineam k ſolidum expreſſe ſimile ſolido d, quod etiã dicatur k. Eritq; ex diffinitionibus ſimiliũ corporũ & ſimilium ſuperficierum, & 20 ſexti. corpus k expreſſe ſimile corpori c, ideoq; per primam partem huius 39 iam proba tam erit proportio ſolidi a ad ſolidũ b, ſicut ſolidi c ad ſolidũ k. Et quia eadẽ erat ſolidi c ad ſolidũ d, erit ex ſecunda parte nonæ quinti ſolidũ k æquale ſolido d. Cũq; eſſet ſibi expreſſe ſimile, ſequitur lineã k eſſe æqualem lineæ d. Aequalitas enim nõ producitur ex aliqua proportione triplicata uel quotieslibet ſumpta, niſi ex æquali. Igitur ex ſecunda parte 7 quinti conſtat etiã huiuſmodi pars ſecunda. Deciperis autẽ ſi arbitraris oportere unumquodq; quatuor ſolidorũ a,b,c,d, eſſe ſimile cuilibet aliorũ. Neceſſe eſt enim duo ſolida a & b ſibi adinuicem, itẽq; duo c & d ſibi adinuicem eſſe ſimilia. ſolida autem c & d ſolidis a & b eſſe ſimilia contingens eſt, neceſſariũ autem non. Idem ex hac 39 de ſerratilibus facile poteris concludere.

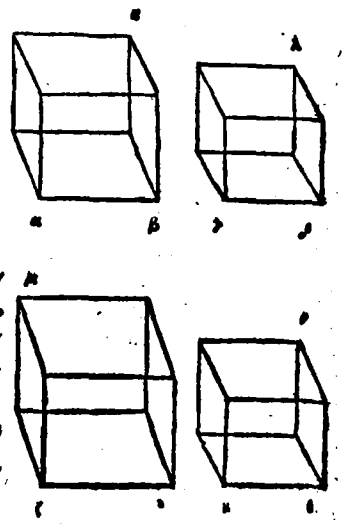

Eucli. ex Zamb. Theorema 32 Propoſitio 37

37 Si quatuor rectæ lineæ proportionales fuerint, & quæ ex ipſis ſolida parallelepipeda ſimilia ſimiliterq; deſcripta proportionalia erunt. Et ſi quæ ex ipſis

ipſis ſolida parallelepipeda ſimilia ſimiliterq; deſcripta proportionalia fue rint, & ipſæ quoq; rectæ lineæ proportionales erunt.

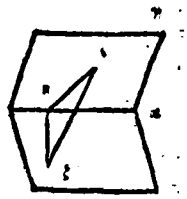
THEON ex Zamb. *Sint quatuor rectæ lineæ proportionales α β, γ δ, ε ζ, η θ, ſicut α β ad γ δ, ſic ε ζ ad η θ, & deſcribantur ab ipſis α β, γ δ, ε ζ, η θ, ſimilia ſimiliterq; iacentia ſolida parallelepipeda α κ, λ γ, μ ε, ν η. Dico quod eſt ſicut α κ ad λ γ, ſic eſt μ ε ad ad ν η. Quoniam enim ſolidum α κ parallelepipedum ipſi λ γ ſimile eſt, igitur (per 33 undecimi) α κ ad λ γ triplicem rationem habet quam α β ad γ δ, & id propterea μ ε ad ν η triplam habet rationem quam ε ζ ad η θ. Et ſicut igitur (per 11 quinti) α κ ad λ γ, ſic μ ε ad ν η. Sed iam eſto ſicut α κ ſolidum ad λ γ ſolidum, ſic μ ε ſolidum ad ξ ο ſolidum. Dico quod eſt ſicut α ε recta linea ad ipſam γ δ, ſic eſt ε ζ ad ξ θ. Quoniam enim rurſus α κ ad λ γ triplam rationem habet quam α ε ad γ δ, habet autem & μ ε ad ν η triplam rationem quam ε ζ ad η θ, eſtq; ſicut α κ ad λ γ, ſic μ ε ad ν η, & ſicut igitur α β ad γ δ, ſic ε ζ ad η θ. Si quatuor igitur rectæ lineæ proportionales fuerint, & quæ ſequũtur reliqua. Quod erat oſtendendũ.*

Eucli. ex Zamb. Theorema 33 Propoſitio 33

38 Si planum ad planum rectum fuerit, à ſigno autem in altero planorũ exiſtente in alterum planum perpẽdicularis ducta fuerit, in cõmunem ipſorum planorum ſectionem cadit ipſa perpendicularis.

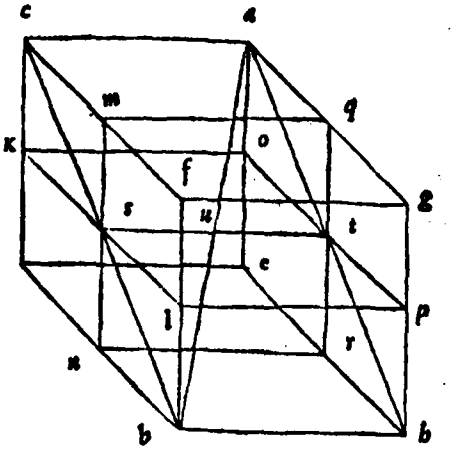
THEON ex Zamb. *Planum enim γ δ, ad planum α β, rectum eſto, cõmunis autem ipſorũ ſectio ſit δ α, ſumaturq; in ipſo γ δ plano, contingens ſignum ε. Dico quod ab ipſo ε in α β planũ perpẽdicularis ducta, in ipſam δ α cadit. Non enim, ſed ſi poſſibile eſt, cadat extra ſicut ε ζ, & concurrat ipſi α β plano in ζ ſigno, & ab ipſo ζ, in ipſam δ α, in plano α β (per 11 undecimi) perpendicularis excitetur ζ η, quæ & ipſi γ δ plano ad angulos rectos eſt. Connectanturq; ε η. Quoniam igitur ζ η ipſi γ δ plano ad angulos rectos eſt, tangit autem ipſam ipſa ε η exiſtens in ipſo γ δ plano, igitur angulus qui ſub ζ η ε, rectus eſt. Sed & ε ζ, ipſi α β plano ad angulos eſt rectos: angulus igitur qui ſub ε ζ η, rectus eſt. Trianguli iam ipſius ε ζ η bini anguli, duobus rectis ſunt æquales, quod (per 17 primi) eſt impoßibile. Igitur ab ε in α β planum perpẽdicularis ducta, non cadit extra ipſam δ α, in ipſam igitur α δ cadit. Quod erat oſtendendum.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 40

40 SI inſciſa fuerint latera duarum oppoſitarum ſuperficierum cubi unumquodq; in duo media, exierintq; à punctis ſectionũ duæ ſuperficies ſe uiciſſim ſecantes & cubum, cõmunem earum ſectionem diametrum cubi per æqualia ſecare, & ab ipſa diametro uerſa uice per æqualia ſecari neceſſe eſt.

CAMPANVS. Statue cubum qui ſit a b, de quo conſtat per diffinitionẽ quod omnes lineæ ipſum continẽtes ſint æquales, & eius ſuperficies rectangulæ, tale enim corpus, cubũ dicimus. Huius igitur baſis ſit eius ſupficies a c d e, ſuperficies uero eius ſuprema b f g h, dextra uero eius ſuperficies ſit a e g h, ſiniſtra autem ſuperficies b f c d, citerior quoq; ſit d e b h, ſed ulterior a, c g f, eiusq; diameter ſit a b. Diuidantur itaq; omnia latera duarum quarumlibet ſuperficierũ oppoſitarum eius per æqualia, & ſint nunc ſuperficies quarũ latera diuidantur, dextra atq; ſiniſtra. Diuidantur, inquam, quatuor latera dextræ quidẽ ſuper quatuor puncta quæ ſunt o, p, q, r, ſiniſtræ uero ſuper quatuor quæ ſint k, l, m, n, & coniungantur puncta in his ſuperficiebus oppoſita, ductis lineis o p & q r quæ ſecent ſe in pũcto t, itemq; k l & m n quæ ſecent ſe in puncto ſ, & perficiãtur duæ ſuperficies ſecantes ſe inuicem & cubum, protractis item lineis

K o k &

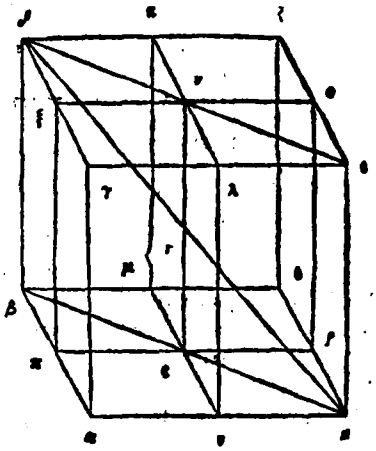
o k & p l, q m & r n, ſitq; harum duarum ſuperficierum communis ſectio linea s t. Dico igitur quod linea s t diuidit diametrum a b, & diuiditur ab eadem diametro per æqualia. Quod patet, utraq; enim earum tranſit per centrum cubi.

ALITER uero conuenit quod propoſitum eſt demonſtrare. Producantur enim duæ lineæ t a & t h, & item duæ s c, s b, eritq; ex 4 primi a t æqualis t h, & s c æqualis s b. Conſtat autem ex prima parte 29 primi, quod angulus p t q eſt æqualis angulo a q t, & ex 4 primi angulus h t p eſt æqualis angulo t a q. Itaq; ex 32 primi totus angulus h t q cum angulo q t a, ualet duos rectos, quare ex 14 primi linea a h erit linea una, ſimiliter quoq; linea a b erit linea una. At quia ex nona huius linea a c eſt æquidiſtans lineæ b h (utraq; enim eſt æquidiſtans lineæ d e) cumq; ipſæ ſint æquales quia latera cubi, ſequitur ex 33 primi duas lineas a h & c b eſſe æquales & æquidiſtantes: ideoq; per conceptionem, earum medietates quæ ſunt a t & b s, erunt æquales. Ex 7 autem huius manifeſtum eſt, quod linea s c eſt in ſuperficie duarum linearũ a h & b c, & ex eadem, linea a b quæ eſt diameter cubi, eſt etiam diameter ſuperficiei parallelogrammæ a c b h. Itaq; linea s t ſecat diametrum a b. Secet ergo ipſam in puncto u. Dico ergo lineam s u eſſe æqualem lineæ u t, & lineam etiam a u lineæ u b. Intelligantur duo triangui a t u, b s u, quorum anguli qui ſunt ad t & s ſunt æquales adinuicẽ, ſimiliter anguli eorundem qui ſunt ad a & b æquales adinuicem ex prima parte 29 primi, propter id quod linea a t æquidiſtat lineæ s b. Et quia etiam ipſæ ſunt adinuicem æquales, ſequitur ex 26 primi, quod propoſitum eſt. Idem quoq; eodem modo concluditur, & ſi ſolidum a b non ſit cubus, ſed ſolidum corpus parallelogrammum ſiue æqualibus lineis ſiue non æqualibus contentum fuerit, ſiue quoque ſuper baſin orthogonaliter erectum ſiue etiam & ſuper ipſam inclinatum. Vnde ampliatur in hac 40 figuratio cubi, ad omnes figuras parallelogrammas ſolidas.

Eucli. ex Zamb. *Theorema 34.* *Propoſitio 39.*

39 Si ſolidi parallelepipedi eorũ quæ ex oppoſito planorũ latera bifariam ſecta fuerint, extẽſaq; fuerint per ſectiones plana, cõmunis ipſorũ planorũ ſectio, & ſolidi parallelepipedi dimetiens bifariam ſe adinuicẽ diſpeſcent.

ALITER. Si cubi eorum quæ ex oppoſito planorũ latera, & reliqua quæ ſequuntur ut ſupra.

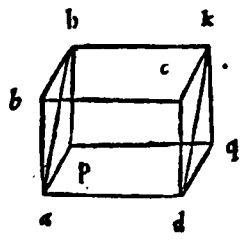
THEON ex Zamb. *Solidi, inquam, parallelepipedi α β, eorum quæ ex oppoſito planorũ γ ζ, α θ, latera bifariã diſpeſcantur per κ, λ, μ, ν, & ξ, ο, π, ρ, ſignis, & per ſectiones protendantur plana κ ν, ξ ρ, cõmunis autem planorũ ipſorum ſectio eſto υ σ, ipſius autem α β, ſolidi parallelepipedi diagonius eſto φ χ. Dico iam quod & ipſæ υ σ, φ χ, ſeſe inuicem diſpeſcũt, hoc eſt quod υ ψ ipſi ψ σ eſt æqualis, & φ ψ ipſi ψ χ. Cõnectantur enim φ υ, υ θ, β σ, σ χ. Et quoniam φ ξ parallelus eſt ipſi θ α, anguli alternatim poſiti (per 29 primi) qui ſub φ ξ υ, υ θ α, inuicem ſunt æquales. Et quoniam æqualis eſt φ ξ ipſi υ θ, & ξ υ ipſi υ θ, & æquos angulos comprehendunt, baſis igitur φ υ (per 4 primi) ipſi υ α eſt æqualis, & triangulum φ ξ υ ipſi υ θ α triãgulo eſt æquale, & reliqui anguli reliquis angulis. Igitur angulus qui ſub ξ υ φ, æquus eſt ei qui ſub θ υ α angulo, ac per hoc recta linea eſt ipſa φ υ α, & per eadem etiã β σ χ recta linea eſt, eſt & æqualis β σ ipſi σ χ. Et quoniã γ α ipſi φ β eſt æqualis & eſt parallela, ſed γ α ipſi κ α eſt æqualis & parallela, & φ ζ igitur ipſi κ χ eſt æqualis & parallela (per primam cõmunem ſententiam) & ipſas connectunt rectæ lineæ φ α, β κ, parallelus igitur eſt (per 33 primi) φ α, ipſi β κ, & ſuſcipiuntur in utriſq; contingentia ſigna, hoc eſt φ, υ, κ, σ, cõnectanturq; φ κ, υ σ. In uno igitur ſunt plano (per 17 undecimi) ipſæ φ κ, υ σ. Et quoniam parallela eſt φ α ipſi β κ, æqualis igitur eſt (per 29 primi) qui ſub α φ τ angulus ei qui ſub β κ τ angulo: uiciſſim enim & qui ſub φ τ υ ei qui ſub κ τ σ. Bina iam triangula ſunt, hoc eſt φ τ υ & κ τ σ, duos angulos duobus angulis æquos habentia, & unum latus uni lateri æquum, quod ſubtendit autem æqualium angulorum, hoc eſt φ υ ipſi κ σ, dimidiæ nanq; ipſarum φ κ, β κ, & reliqua igitur latera reliquis lateribus æqualia habebunt. Aequalis igitur eſt φ τ ipſi τ κ, & υ τ ipſi τ σ. Si ſolidi igitur parallelepipedi eorum quæ ex oppoſito planorum latera bifariam ſecta fuerint, extenſaq; fuerint per ſectiones plana, cõmunis ipſorum planorum ſectio & ſolidi parallelepipedi dimetiens bifariam ſe adinuicem diſpeſcent. Quod erat oſtendendum.*

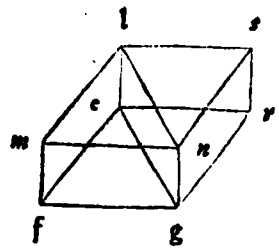
Eucli. ex

Eucli. ex Camp. Propoſitio 41

41 SI duo corpora ſeratilia quotũ alterũ baſin triangulam, alterũ uero baſin habeat æquidiſtantiũ laterũ ipſi baſi triãgulæ duplam, æque alta fuerint, illa duo corpora neceſſe eſt eſſe æqualia.

CAMPANVS. Sit ſuperficies a b d æquidiſtantiũ laterum dupla trilateræ ſuperficiei e f g, & ſuper has duas ſuperficies fiant duo corpora ſeratilia æque alta. Sitq; ſeratile quod eſt ſupra baſin quadrãgulam a b c d, a b h d c k, cuius baſis eſt ſuperficies æquidiſtantiũ laterum propoſita a b c d, alia eius ſuperficies æquidiſtantiũ laterum eſt a h d k, tertia uero eſt b h c k, duæ autem eſt eius triangulares ſuperficies, ſunt altera quidem triãgulus a b h, reliqua uero triangulus d c k. Seratile autem quod eſt ſuper baſin triãgulam e f g, ſit e f g l m n, cuius altera duarum trilaterarũ ſuperficierũ eſt baſis prædicta, reliqua uero triangulus l m n, trium autem ſuperficierũ eius æquidiſtantium laterum prima quidem eſt e f l m, ſecunda uero e g l n, tertia uero f g m n. Dico itaq; hæc duo ſeratilia propoſita, eſſe adinuicẽ æqualia. Perficiantur enim duo ſolida parallelogramma, adiungendo utriq; duorum propoſitorũ ſeratilium aliud ſeratile ſibi æquale. Primo quidem ſeratili ſuper eandem baſin ſit adiunctũ ſeratile a p h d q k, cuius duæ trilateræ ſuperficies ſint a p h, d q k, tres autem quadrilateræ, prima quidem a h d k quæ eſt terminus communis ſibi & ei cui adiungitur, ſecunda uero a d p q, tertia quoq; p q h k. Secundo autẽ ſeratili adiungatur aliud ſeratile ſibi æquale hoc modo. Adiungatur primo triangulo e f g alius triangulus æqualis qui e g r. ita quod tota ſuperficies e f g r ſit æquidiſtantiũ laterum, & ſuper hunc trtangulum fiat ſeratile e g l r l n s, quod cum illo cui adiungitur perficiat corpus parallelogrammum huius ſeratilis adiuncti, duæ trilateræ ſuperficies ſunt e g r, l n s, tres autem parallelogrammæ ſunt, prima quidem c l r s, ſecunda e l g n quæ eſt cõmunis terminus ſibi & ei cui adiungitur, tertia uero g r n s. Manifeſtum igitur ex diffinitione ſolidorũ æqualium atq; ſimilium, q; duo ſeratilia parallelogrammũ componentia ſolidum a k, ſibi inuicem. itemq; cõponentia ſolidum parallelogrammũ e n, ſibi adinuicem ſunt æqualia. At uero ex 31 uel ex 32 huius, duo ſolida a k & e n ſunt ſibi inuicem æqualia. Quia ergo horum ſolidorũ medietates ſunt ſeratilia propoſita, per cõmunem ſcientiam conſtat ea eſſe æqualia, quæcũq; enim fuerint æqualia, eorum medietates neceſſe eſt eſſe æquales. Liquet itaq; quod propoſitum eſt.

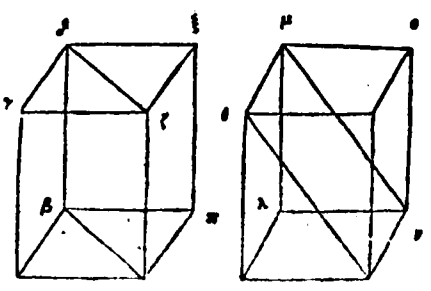

Eucli. ex Zamb. Theorema 35 Propoſitio 40

40 Si fuerint bina priſmata ſub æquis altitudinibus, & alterũ quidem baſin parallelogrammũ habuerit, alterum autem triangulũ, duplum autem fuerit parallelogrammũ ipſius trianguli, ipſa priſmata æqualia erunt.

THEON ex Zamber. *Sint bina priſmata α β γ δ ε ζ, η θ κ λ μ ν, & alterũ quidem habeat baſin α ζ parallelogrammũ, alterũ uero η ξ κ triangulum, duplum uero ſit α ζ parallelogrãmum, ipſius η θ κ trianguli. Dico quod priſma α β γ δ ε ζ, æquũ eſt ipſi θ η κ λ μ ν priſmati. Cõpleantur, inquam, ipſa α ξ, ν ο, ſolida. Et quoniam α ζ parallelogrammũ ipſius η θ κ triãguli duplum eſt, eſtq; θ κ parallelogrammũ (per 41 primi) duplum ipſius η θ κ trianguli, æquũ igitur eſt α ζ parallelogrammũ ipſi θ κ parallelogrãmo. Super æqualibus autem baſibus exiſtentia ſolida parallelepipeda & ſub eadem altitudine, inuicẽ ſunt æqualia (per 31 undecimi.) Igitur ſolidũ α ξ, æquũ eſt ipſi κ ο ſolido & ipſius quidem α ξ ſolidi, dimidiũ eſt ipſum α β γ δ ε ζ priſma, ipſius autẽ κ ο ſolidi, dimidiũ eſt ipſum η θ κ λ μ ν priſma. Igitur priſma α β γ δ ε ζ, ipſi η θ κ λ μ ν priſmati eſt æquũ. Si fuerint igitur bina priſmata ſub æquali altitudine, & alterũ quidem habuerit baſin parallelogrammũ, alterũ autem triangulũ, duplum autem fuerit parallelogrammũ ipſius trianguli, æqualia ſunt ipſa priſmata. Quod erat oſtendendũ.*

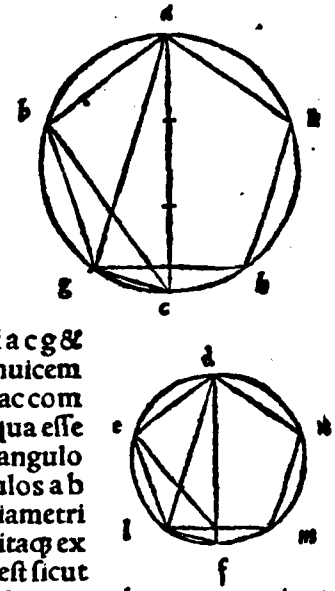
EVCLIDIS MEGARENSIS GRAECI PHILOSOPHI GEOMETRICORVM ELEMENTORVM. LIBER DVODECIMVS.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 1

Mnium duarum ſuperficierum ſimilium multiangularũ inter duos circulos deſcriptarũ eſt proportio alterius ad alteram, tanquam proportio quadratorũ quæ ex diametris circulorum eas circunſcribentium proueniunt.

CAMPANVS. Sint duo circuli a b c, d e f, quibus inſcribantur duæ quælibet figuræ polygoniæ quæ ponantur adinuicem ſimiles, ſintq; nunc, pentagonæ inſcriptæ ut docet 11 quarti, & ipſæ ſint a b g h k, d e l m n, diametri quoq; circulorũ ſint a c & d f. Dico itaq; quod proportio pentagoni a b g h k ad pentagonũ d e l m n, eſt ſicut quadratũ diametri a c ad quadratũ diametri d f. Protrahãtur enim in utroq; circulo duæ lineæ ab extremitate diametri, ad extremitatẽ unius lateris pentagoni diametro non cõterminalis, ſe inuicem cancellantes infra ipſum pentagonum: in hoc quidem, a g & c b, in illo autem d l & f e. Eritq; ex 6 ſexti triangulus a b g, æquiangulus triãgulo d e l. Nam cum pentagoni ponantur ad inuicem ſimiles, erunt ex diffinitione ſimilium ſuperficierũ angulus a b g æqualis angulo d e l, & latera ipſos continẽtia proportionalia, uidelicet, proportio a b ad d e, ſicut b g ad e l. Cum ſint autem ex 29 tertij duo anguli a c g & a g b ſibi inuicẽ æquales, itemq; duo alij d f e & d l e ſibi inuicem æquales, erunt duo qui ſunt c & f adinuicẽ æquales ex hac communi ſciẽtia, quæ æqualibus ſunt æqualia, ſibi quoq; æqua eſſe neceſſe eſt. Et quia ex prima parte 32 tertij uterq; duorũ angulorum a b c, d e f, eſt rectus, ſequitur ex 32 primi duos triãgulos a b c, d e f, eſſe æquiangulos. Quare per 4 ſexti proportio diametri a c ad diametrũ d f, eſt ſicut lateris a b ad latus d e. Cum itaq; ex ſecunda parte 18 ſexti, proportio duorũ pentagonorũ eſt ſicut proportio lateris a b ad latus d e proportio duplicata, & per eandem proportio quadrati diametri a c ad quadratũ diametri d f, ſit ſicut diametri a c ad diametrũ d f duplicata, per hanc cõmunem ſcientiam quorũ dimidia ſunt æqualia, ipſa quoq; adinuicem eſſe æqualia, manifeſtum eſt quod propoſitum eſt.

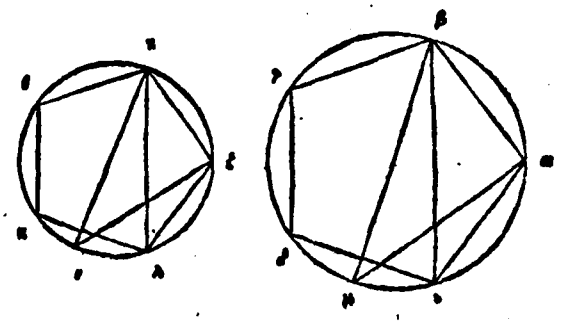
Eucli. ex Zamb. Theorema 1 Propoſitio 1

Væ in circulis ſimiles multangulæ figuræ, adinuicem ſe habent ſicut quæ ex dimetientibus quadrata.

THEON ex Zamb.

Sint circuli α β γ δ, ζ η θ κ λ, & in eis ſint ſimiles figuræ multangulæ α ϛ γ δ, ζ η θ κ λ, dimetientes autem circulorũ, ſint β μ, η ν. Dico qđ eſt ſicut quadratũ quod ex β μ ad id quod ex η ν quadratum, ſic eſt multangulũ α β γ δ ad multangulũ ζ η θ κ λ. Connectantur enim β ϛ, α μ, η λ, ζ ν. Et quoniã multangulum α ϛ γ δ ipſi ζ η θ κ λ multangulo ſimile eſt, æquus eſt & qui ſub ϛ α ϛ angulus ei qui ſub η ζ λ, eſtq; ſicut ϛ α ad α ϛ, ſic η ζ ad ζ λ. Bina iam triangula ſunt β α ϛ & η ζ λ, unum angulũ uni angulo

æquum

æquã habentia, qui ſub β α ε ei qui ſub ν ζ λ, circa autẽ æquos angulos latera proportionalia: æquiangulũ igitur eſt (per 1 diffinitionẽ ſexti) α ε ζ triangulũ, ipſi ζ ν λ triangulo: æqualis igitur eſt angulus qui ſub α ε ζ, ei qui ſub ζ λ ν. Sed qui (per 21 tertij) ſub α ε ζ ei qui ſub α μ β eſt æqualis (in eandem nanq; circũferent: amierunt) qui autẽ ſub ζ λ ν ei qui ſub ζ ν ν, & qui ſub α μ β igitur ei qui ſub ζ ν ν eſt æqualis. Eſt autẽ & rectus qui ſub β α μ, ei qui ſub ν ζ ν recto (per 4 poſtulatũ) æqualis: reliquus igitur, reliquo eſt æqualis (per 3 cõmunem ſententiã.) Aequiangulũ igitur eſt triangulũ α μ β, ipſi ζ ν ν triangulo. Proportionaliter igitur eſt ſicut β μ ad ν ν, ſic β α ad ν ζ. Sed ipſius quidẽ β μ ad ν ν rationis, dupla eſt ea quæ ipſius β μ quadrati ad id quod ex ν ν quadratũ. Ipſius autẽ β α ad ν ζ, dupla eſt ipſius α β γ δ multanguli ratio ad ipſum ζ ν θ α λ multangulũ: & ſicut igitur (per 11 quinti) quod ex β μ quadratũ ad id quod ex ν ν quadratũ, ſic eſt multangulũ α ε γ δ ad multangulũ ζ ν θ α λ. In circulis igitur ſimilia multangula, ſeſe adinuicem habẽt ſicut quæ ex dimetientibus quadrata. Quod erat oſtendendũ. Euclid. ex Camp. Propoſitio 2

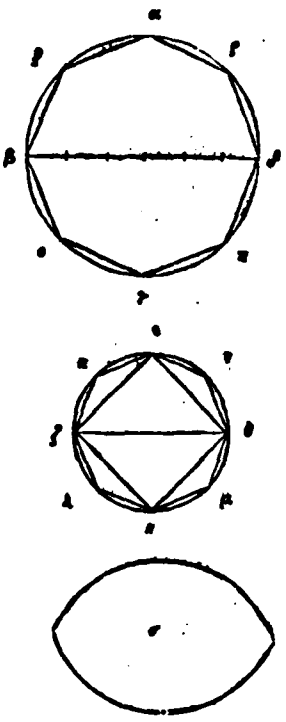
2 Omnium duorũ circulorũ eſt proportio alterius ad alterũ, tanq; proportio quadrati ſuæ diametri ad quadratũ diametri alterius.

CAMPANVS. Sint duo circuli a b & c d, quorum diametri quoq; dicãtur a b & c d. Dico itaq; q; porportio circuli a b ad circulum c d, eſt ſicut quadrati diametri a b ad quadratũ diametri c d. Manifeſtũ enim eſt ex hac cõmuni ſciẽtia, ſcilicet, quanta eſt quælibet magnitudo ad aliquã ſecundã, tantam neceſſe eſt eſſe quãlibet tertiam ad aliquã quartã, q; proportio quadrati diametri a b ad quadratũ diametri c d, eſt ſicut circuli a b ad ſuperficiẽ aliquã quæ ſit e, cuiuſcũq; figuræ aut formæ ponatur. Hanc autẽ impoſſibile eſt maiorem eſſe aut minorem circulo c d. Si enim eſt poſſibile ipſam eſſe minorem circulo c d, ſit itaq; minor in ſuperficie f. Itaq; circulus c d, ſit æqualis duabus ſupficiebus e & f pariter acceptis. Conſtat igitur ex 1 decimi, q; toties poſſit ex circulo c d, ſuiſq; reſiduis ſubtrahi maius dimidio, quouſq; relinquatur quãtitas aliqua minor f. Inſcribatur ergo ſibi ut docet 6 quarti, quadratũ c d g h, de quo conſtat q; ipſum ſit maius medietate circuli: quadratũ enim quod eſt duplum ad ipſum, eſt circulum circũſcribens, ut patet ex penultima primi & 7 quarti. Si igitur portiones circuli exiſtentes ſuper latera quadrati pariter acceptæ, fuerint minus ſuperficie f, ſufficit. Sin autẽ quatuor arcus exiſtẽtes ſuper dicta latera per æqualia diuidantur, & puncta ipſos arcus diuidentia cum extremitatib. laterũ continuẽtur per lineas rectas. Verbi gratia, arcus c g diuidatur per æqualia in puncto k, & protrahãtur lineæ k c, k g, ſicq; de cæteris. Eritq; quilibet triangulorũ deſcriptorũ ſuper latera quadrati, maior medietate portionis in qua exiſtit, eo q; omnis triangulus iſoſceles eſt mediẽtas parallelogrãmi ſuæ baſis per 41 primi, quodquidem parallelogrammũ maius erit ſuperficie ipſo arcu chordaq; contenta. Sint itaq; portiones exiſtentes ſuper latera octogoniꝯ inſcripti pariter acceptæ, minus ſuperficie f. Si enim nondũ hoc eſſet, nõ ceſſarem diuidere arcus (quorũ latera ultimæ deſcriptæ figuræ ſunt chordæ) per æqualia, & inſcribere figurã æquilaterã duplo plurium laterũ primæ, ſemper ſubtrahendo ab ipſis circuli portionibus, maius dimidio, quouſq; per 1 decimi, portiones ſuper latera alicuius talis figuræ circulo inſcriptæ exiſtentes pariter acceptæ, erunt minus ſuperficie f. Sint ergo nunc quæ dictæ ſunt, eritq; ex cõceptione octogonũ c d, maius ſupficie e. In circulo igitur a b, eadẽ uia inſcribatur ſimile octogonũ quod dicatur a b, ſitq; ex præmiſſa porportio octogoni a b ad octogonũ c d, ſicut quadrati diametri a b ad quadratũ diametri c d, ideoq; per 11 quinti ſicut proportio circuli a b ad ſuperficiem e, itaq; pmutatim polygoniꝯ a b ad circulũ a b, ſicut polygoniꝯ c d ad ſuperficiẽ e. Cumq; ſit polygoniũ c d maius ſupficie e, erit polygoniũ a b maius circulo a b, hoc autem impoſſibile. Non eſt ergo ſuperficies e, minor circulo c d. Sed nec maior. Eſto enim ſi poſſibile ſit. Cum igitur ſit proportio quadrati diametri a b ad quadratũ diametri c d, ſicut circuli a b ad ſuperficiẽ e, erit econuerſo quadrati diametri c d ad quadratũ diametri a b, ſicut ſuperficiei e ad circulũ a b. Et conſtat ex cõmuni ſcientia in principio huius demõſtrationis poſita, q; eadem eſt circuli c d ad aliquã ſuperficiẽ quæ ſit f, eritq; ex 14 quinti ſuperficies f, minor circulo a b. Itaq; proportio quadrati diametri c d ad qua-

dratũ diametri a b, erit ſicut circuli c d ad ſuperficiẽ f minorẽ circulo a b. Sed ex hoc demonſtrauimus pauloante ſequi impoſſibile, uidelicet, polygoniũ inſcriptũ circulo maius eſſe circulo. Sicut ergo ſuperficies e non poteſt eſſe minor circulo c d, ita nec maior, erit ergo neceſſario æqualis. Quare per ſecũdam partem 7 quinti, liquet quod propoſitum eſt. Eucli. ex Zamb. Theorema 2 Propoſitio 2

2 Circuli ſeſe adinuicem habent, ſicut quæ ex dimetientibus quadrata.

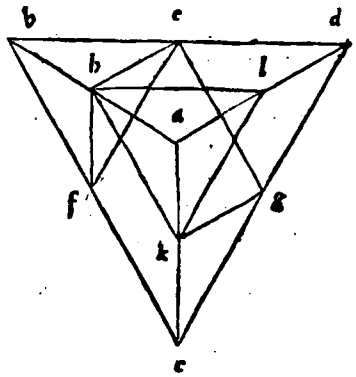
THEON ex Zamb. *Sint circuli α β γ δ, ε ζ η θ, dimetientes autem eorum ſint δ β, ζ θ. Dico quod eſt ſicut quod ex β δ quadratũ ad id quod ex ζ θ quadratum, ſic eſt α β γ δ circulus ad ε ζ η θ circulũ. Si enim nõ eſt ſicut quod ex β δ quadratũ ad id quod ex ζ θ quadratũ, ſic α β γ δ circulus ad ε ζ η θ circulũ, erit ſicut quod ex β δ ad id quod ex ζ θ, ſic α β γ δ circulus uel ad minorem ipſo ε ζ η θ circulo aream, uel ad maiorẽ. Sit prius ad minorẽ σ. Deſcribaturq; (per 6 quarti) in circulo ε ζ η θ, quadratũ ε ζ η θ. Iam deſcriptũ quadratũ, maius eſt quàm dimidium ipſius ε ζ η θ circuli, quoniam ſi per ſigna ε, ζ, η, θ, tangentes circulum rectas lineas ducamus, circũ circulum deſcripti quadrati dimidium eſt ε ζ η θ quadratum, ipſo autem circũſcripto quadrato minor eſt circulus, quare ε ζ η θ inſcriptũ quadratũ, maius eſt quàm dimidiũ ipſius ε ζ η θ circuli. Secentur bifariam ipſæ ε ζ, ζ η, η θ, θ ε, circũferentiæ in ſignis κ, λ, μ, ν, cõnectanturq; ε κ, κ ζ, ζ λ, λ η, η μ, μ θ, θ ν, ν ε. Et unumquodq; igitur ipſorũ ε κ ζ, ζ λ η, η μ θ, θ ν ε, triangulorũ, maius eſt quàm dimidiũ eius quod circum ipſum eſt circuli ſegmenti: quoniam ſi per κ, λ, μ, ν, ſigna circulum tangentes ducamus, & cõpleamus quæ in ε ζ, ζ η, η θ, θ ε, rectis lineis paralielogrãma, unumquodq; ipſorũ ε κ ζ, ζ λ η, η μ θ, θ ν ε, triangulorũ, dimidium eſt eius quod circum ipſum parallelogrãmi, ſed circum ipſum ſegmentum, minus eſt parallelogrãmo, quare unumquodq; ipſorum ε κ ζ, ζ λ η, η μ θ, θ ν ε, triangulorũ, maius eſt dimidio eius quod circum ſeipſum ſegmẽti circuli. Diſpeſcentes iam (per 30 tertij) reliquas circũferentias biſariam, cõnectentesq; rectas lineas, & hoc ſemper efficientes (per 1 decimi) relinquemus quædam circuli ſegmenta quæ minora erunt exceſſu quo excedit circulus ε ζ η θ, aream σ. Oſtenſum etenim eſt in primo decimi uoluminis theoremate, quod binis magnitudinibus inæqualibus expoſitis, ſi à maiori auferatur maius q; dimidium, & reliquæ maius q; dimidium, hocq; ſemper fiat, quædam relinquetur magnitudo quæ minore magnitudine expoſita, minor erit. Relinquantur igitur, ſintq; quæ in ipſis ε κ, κ ζ, ζ λ, λ η, η μ, μ θ, θ ν, ν ε, ſegmenta ipſius ε ζ η θ circuli, minora exceſſu quo excedit circulus ε ζ η θ ipſam σ aream. Reliquũ igitur ε κ ζ λ η μ θ ν multangulũ, maius eſt ipſa area σ. Inſcribatur in circulum α β γ δ, ipſi ε κ ζ λ η μ θ ν multangulo ſimile multangulũ α ξ β ο γ π δ ρ. Eſt igitur (per præcedentem) ſicut quod ex β δ quadratũ ad id quod ex ζ θ quadratũ, ſic eſt multangulũ α ξ β ο γ π δ ρ ad ε κ ζ λ η μ θ ν multangulũ. Sed ſicut quod ex β δ quadratũ ad id quod ex ζ θ quadratũ, ſic circulus α β γ δ ad aream σ: & ſicut igitur (per 11 quinti) α β γ δ circulus ad σ aream, ſic multangulum α ξ β ο γ π δ ρ ad ipſum ε κ ζ λ η μ θ ν multangulũ. Vicißim igitur (per 16 quinti) ſicut circulus α β γ δ ad id quod in ipſo multangulũ, ſic σ area ad multangulũ ε κ ζ λ η μ θ ν. Maior autem eſt α β γ δ circulus, eo quod in ſe eſt multangulo: maior igitur eſt & area σ, ipſo ε κ ζ λ η μ θ ν multangulo, ſed & minor, quod eſt impoßibile. Non eſt igitur ſicut quod ex β δ quadratũ ad id quod ex ζ θ quadratũ, ſic circulus α β γ δ ad aliquã aream ipſo ε ζ η θ circulo minorem. Similiter iam demonſtrabimus, quod neq; ſicut quod ex ζ θ ad id quod ex β δ, ſic circulus ε ζ η θ ad aliquã aream minorem ipſo α β γ δ circulo.* Dico nempe quod neq; ſicut quod ex β δ ad id quod ex ζ θ, ſic circulus α β γ δ ad aliquam aream maiorem ipſo ε ζ η θ circulo. *Si enim poßibile, ſit ad maiorem σ. Conuerſim igitur eſt ſicut quod ex ζ θ quadratũ ad id quod ex β δ, ſic eſt σ area ad α β γ δ circulum. Sed ſicut σ area ad α β γ δ circulũ, ſic eſt circulus ε ζ η θ ad aliquam aream minorem ipſo α β γ δ circulo, & ſicut igitur (per 11 quinti) quod ex ζ θ ad id quod ex β δ, ſic ε ζ η θ circulus ad aliquã aream minorem ipſo α β γ δ circulo, quod impoßibile eſſe demonſtratũ eſt. Non eſt igitur ſicut quod ex β δ quadratũ ad id quod ex ζ θ, ſic circulus α β γ δ ad maiorem aliquam aream ipſo ε ζ η θ circulo. Oſtenſum autem eſt, quod neq; ad minorem. Eſt igitur ſicut quod ex β δ quadratũ ad id quod ex ζ θ quadratũ, ſic circulus α β γ δ ad circulũ ε ζ η θ. Circuli ergo adinuicem ſeſe habent, ſicut quæ ex dimetientibus quadrata. Quod erat oſtendendum.* Dico *iam quod σ area maiore ſubſiſtente ipſo ε ζ η θ circulo, eſt ſicut area σ ad α β γ δ circulũ, ſic ε ζ η θ circulus ad aliquam aream minorẽ ipſo α β γ δ circulo. Fiat enim ſicut σ area ad α β γ δ circulũ, ſic ε ζ η θ circulus ad aream τ. Dico quod area τ, minor eſt ipſo α β γ δ circulo. Quoniam enim eſt ſicut σ area ad α β γ δ circulũ, ſic eſt ε ζ η θ circulus ad aream τ, uicißim (per 16 quinti) eſt ſicut*

eſt ſicut ☉ area ad ϛ ξ ϖ θ circulum, ſic eſt α β γ δ circulus ad τ aream. Maior autem eſt ☉ area ipſo ϛ ξ ϖ θ circulo, maior igitur eſt ☉ α β γ δ circulus, ipſa area τ, quare eſt ſicut ☉ area ad α β γ δ circulum, ſic eſt ϛ ξ ϖ θ circulus ad minorem aliquam aream ipſo α β γ δ circulo, quod oportuit demonſtraſſe.

Eucli. ex Camp. *Propoſitio* 3

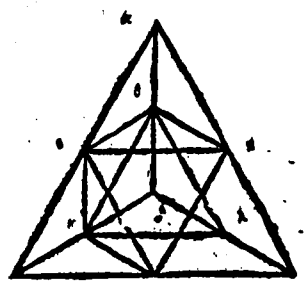
3 OMnis pyramis cuius baſis triangula, ſcindi poteſt in duas æquas pyramides ſibi inuicem totiq; pyramidi ſimiles, unaq; in duo ſeratilia quæ ambo pariter accepta dimidio totius pyramidis neceſſe eſt eſſe maiora.

CAMPANVS. Sit pyramis a b c d ſuper baſin triangulam b c d, eiuſq; uertex ſolidus angulus a, à quo demittãtur tres hypothenuſæ a b, a c, a d, ad tres angulos baſis, & diuidãtur omnia latera baſis per æqualia in tribus punctis e, f, g, tres quoq; hypothenuſæ per æqualia in tribus punctis h, k, l, & protrahãtur in baſi duæ lineæ e f & e g. Eritq; baſis eius diuiſa in tres ſuperficies, quarum duæ ſunt duo trianguli b e f, e g d, quos ex ſecunda parte 2 ſexti, & diffinitiõe ſimilium ſuperficierũ conſtat eſſe ſimiles ſibi inuicem & toti baſi, & æquales adinuicẽ ex 8 primi, tertia eſt tetragona parallelogramma & ipſa eſt e f g c, quam conſtat eſſe duplam ad triãgulum e g d ex 40 & 41 primi. Demittãtur ergo rurſus à puncto h duæ hypothenuſæ h e, h f, & à puncto k l hypothenuſa k g, & protrahãtur lineæ h k, k l & l h. Diuiſa eſt itaq; tota pyramis a b c d in duas pyramides quæ ſint h b e f & a h k l, & duo ſeratilia quorũ unum eſt e h f g k c & eſt ſuper baſin quadrangulã c f g e, & aliud eſt e g d h k l & eſt ſuper baſin triangulam e g d. De duabus autem pyramidibus h b e f, a h k l, quod ipſæ ſunt æquales adinuicem, ſibiq; & toti pyramidi a b c d ſimiles, conſtat ex diffinitione corporum æqualium & ſimilium & ex 10 undecimi & ex ſecunda parte 2 ſexti. De duobus autem ſeratilibus quod ipſa ſint æqualia, conſtat ex ultima undecimi. Quod uero ambo ſeratilia pariter accepta ſint maius medietate totius pyramidis, ex hoc manifeſtum eſt q; utrunq; illorũ diuiſibile eſt in duas pyramides quarũ altera triangula æqualis uni duarum, in quas & ſeratilia totalis pyramis diuiditur: altera uero quadrangula, quæ dupla eſt ad reliquã, quare patet ambo ſeratilia pariter accepta tres quartas eſſe totalis pyramidis diuiſæ. Ac proportionẽ ſi ſcire deſideras, ſextam huius duodecimi conſule. Sed ſufficit tibi ſcire (quantũ ad propoſitũ) illa duo ſeratilia pariter accepta duas partiales pyramides in quas & ſeratilia totalis diuiditur pariter acceptas, quantalibet quantitate excedere.

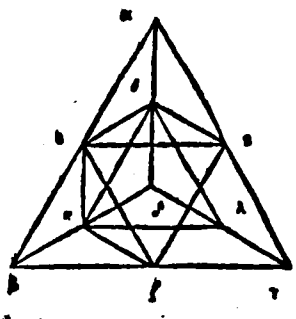
Eucli. ex Zamb. *Theorema* 3 *Propoſitio* 3

3 Omnis pyramis triangularẽ baſin habẽs, diuiditur in binas pyramides æquas & ſimiles inuicem, triãgulares baſes habẽtes, & ſimiles toti, & in bina priſmata æqualia, & ipſa bina priſmata maiora ſunt quàm dimidium totius pyramidis.

THEON *ex Zamb.* *Sit pyramis cuius baſis quidem ſit triangulũ α β γ, faſtigium uero ſit ſignum δ. Dico quod pyramis α β γ δ diuiditur in pyramides binas æquas adinuicem, triangulares baſes habẽtes & toti ſimiles, & in bina priſmata æqualia, & bina priſmata maiora ſunt quàm totius pyramidis dimidiũ. Secentur (per 10 primi) α β, β γ, γ α, α δ, δ β, δ γ, bifariam in ſignis ϱ, ſ, τ, θ, κ, λ, cõnectanturq; ϱ θ, ϱ τ, τ θ, θ κ, κ λ, λ θ, ϱ κ, κ ξ, ξ τ. Et quoniã α ϱ eſt æqualis ipſi ϱ β, & α θ ipſi θ δ, parallelus igitur eſt ϱ θ ipſi δ β. Idq; propterea etiam θ κ, ipſi α β parallelus eſt: parallelogrammũ igitur eſt θ ϱ κ β, æqualis igitur eſt ipſa θ κ ipſi ϱ β. Sed ϱ β ipſi α ϱ eſt æqualis, & α ϱ igitur ipſi θ κ eſt æqualis. Eſt autẽ & α θ ipſi θ δ æqualis. Duæ iam α ϱ, α θ, duabus κ θ, θ δ, ſunt æquales altera alteri, & angulus qui ſub ϱ α θ (per 25 primi) ei qui ſub κ θ δ eſt æqualis: baſis igitur ϱ θ (per 4 primi) baſi κ δ eſt æqualis. Igitur triangulũ α ϱ θ, æquum & ſimile eſt ipſi θ κ δ triangulo. Et id propterea etiam triangulũ α θ κ, ipſi θ λ δ triangulo æquũ & ſimile eſt. Et quoniã binæ rectæ tangentes ſe adinuicem ϱ θ, θ κ, *ad binas rectas lineas ſeſe inuicem tangentes α δ, δ λ, ſunt, non tamen in eodem plano exiſtentes, æquos angulos cõprehendunt: æqualis igitur eſt (per 10 undecimi) angulus qui ſub ϱ θ κ, ei qui ſub α δ λ, angulo. Et quoniã binæ parallelæ*

rectæ lineæ ι θ,θ υ, duabus, υ ♂, ♂ λ, ſunt æquales altera alteri, & angulus qui ſub ι θ υ (per 10 undecimi) angulo qui ſub υ ♂ λ, eſt æqualis. baſis igitur ι υ (per 4 primi) baſi υ λ eſt æqualis. Triangulũ igitur ι θ υ, æquum eſt ei triangulo quod ſub υ ♂ λ & ſimile, & id propterea triangulũ α ι υ, ipſi θ υ λ triangulo æquum & ſimile eſt. Pyramis igitur cuius baſis α ι υ triangulũ, faſtigium autem θ ſignum, æqualis & ſimilis eſt pyramidi cuius baſis quidem eſt θ υ λ triangulũ
παρὰ, id eſt æquidiſtãter
& uertex ♂ ſignum. Et quoniam triãguli α ♂ β (per 1 ſexti)* ad unum latus α β, excitata eſt θ υ, æquiangulũ eſt α ♂ β triangulũ ipſi ♂ υ θ triangulo, & latera habent proportionalia. Igitur triangulũ α ♂ β, ſimile eſt ipſi triangulo ♂ θ υ. Idq; propterea & triangulũ quidẽ ♂ β γ ſimile eſt ipſi triãgulo ♂ υ λ, & ♂ γ triangulũ ipſi ♂ θ λ triangulo. Et quoniã (per 10
παρὰ τὸ undecimi) binæ rectæ lineæ ſeſe inuicẽ tangẽtes β α, α γ, *ad binas rectas lineas ſeſe inuicem tangentes υ θ, θ λ, ſunt, non tamen in eodem plano, æquos cõprehendunt angulos. Angulus igitur q ſub β α γ, æquus eſt ipſi angulo q ſub υ θ λ. Eſtq; ſicut ε α ad α γ, ſic υ θ ad θ λ. Triangulũ igitur α ε γ, ipſi β α λ triãgulo ſimile eſt. Et pyramis igitur cuius baſis quidem eſt triangulũ α β γ, uertex autem ♂ ſignũ, ſimilis eſt pyramidi cuius baſis quidem eſt θ υ λ triangulũ, uertex autẽ ♂ ſignũ. Sed pyramis cuius baſis eſt triangulũ θ υ λ, uertex autem ♂ ſignum, oſtenſa eſt ſimilis pyramidi cuius baſis quidem eſt α ι υ triangulum uertex uero θ ſignum.

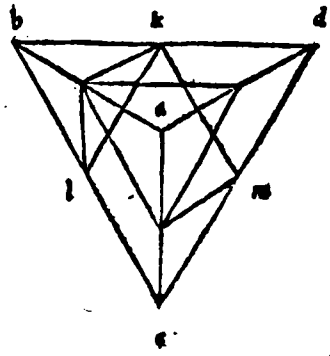

Quare & pyramis cuius quidem baſis eſt triangulũ α ε γ, uertex uero ♂ ſignum, ſimilis eſt pyramidi cuius baſis quidem eſt α ι υ triangulũ, & uertex θ ſignum: utraq; igitur ipſarũ α ι υ θ, θ υ λ ♂, pyramidũ, ſimilis eſt toti α β γ ♂ pyramidi. Et quoniam β ζ æqualis eſt ipſi ζ γ, parallelogrammũ ι ε ζ υ, ipſius υ ζ γ trianguli duplum eſt (per 41 primi.) Et quoniam ſi fuerint bina priſmata æque alta, & alterũ quidem habuerit baſin parallelogrammũ, alterũ autem triangulũ, duplum autem fuerit parallelogrammũ ipſius trianguli, ipſa priſmata ſunt æqualia (per 40 undecimi) priſma igitur comprehenſum ſub binis triangulis β α ζ, θ α υ, tribusq; parallelogrãmis ι β ζ υ, ι ε α θ, α θ ζ υ, priſmati comprehenſo ſub binis triangulis υ ζ γ, θ α λ, tribusq; parallelogrãmis υ ζ γ λ, λ γ υ θ, θ α ζ υ, eſt æquale. Manifeſtum autẽ quod utriuſq; ipſorũ priſmatũ cuius baſis ι ε ζ υ parallelogrammũ, ex oppoſito autem θ α recta linea, & cuius baſis υ ζ γ triangulũ, ex oppoſito autem α λ θ triangulũ, maius eſt utraq; ipſarũ pyramidum quarũ baſes quidem ſunt triangula α θ υ & θ α λ, uertices autem θ, ♂, ſigna. Quoniam ſi cõtendamus ι ζ, υ α, rectas lineas, priſma cuius baſis ι ε ζ υ parallelogrammũ, ex oppoſito autem α θ recta linea, maius eſt pyramide cuius baſis ι β ζ triangulũ, & uertex α ſignũ. Sed pyramis cuius baſis ι ε ζ triangulũ, uertex autem eſt α ſignũ, æqua eſt pyramidi cuius baſis eſt α ι υ triangulũ, & uertex eſt θ ſignũ: ſub æquis enim & ſimilibus planis cõprehenduntur. Quare & priſma cuius baſis quidem ι ε ζ υ parallelogrammũ, ex oppoſito autem θ α recta linea, maius eſt pyramide cuius baſis ι ι υ triangulũ, uertex autem θ ſignum. Priſma uero cuius baſis ι ε ζ υ parallelogrammũ, ex oppoſito autem θ α recta linea, æquũ eſt priſmati cuius baſis υ ζ γ triangulũ, ex oppoſito autem triangulũ θ α λ. Pyramis autẽ cuius baſis quidem α ι υ triangulũ, uertex autem ſignũ θ, æqua eſt pyramidi cuius baſis θ α λ triangulũ, uertex autem eſt ♂ ſignũ. Prædicta igitur bina priſmata, maiora ſunt prædictis duabus pyramidibus quarũ baſes ſunt ipſa α ι υ, θ α λ, triangula, uertices autem ſunt θ, ♂, ſigna. Tota igitur pyramis cuius baſis eſt triangulũ α ε β, uertex autẽ ſignũ ♂, diuiditur in binas pyramides ſibi inuicẽ æquas & ſimiles toti, & in bina priſmata æqualia, & bina priſmata maiora ſunt quàm totius pyramidis dimidium. Quod erat oſtendendum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 4

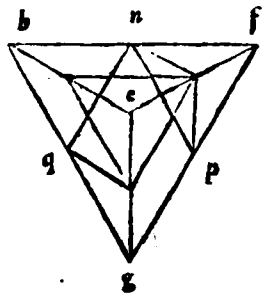
4 SI duæ pyramides æque altæ quarum baſes triangulæ ſingulæ in binas pyramides æquales ſibi inuicem ac toti ſimiles, binaq; ſeratilia æqualia diuidantur, erit proportio baſis unius ad baſin alterius tanq; proportio duorũ ſeratiliũ ſuorũ ad duo ſeratilia alterius. Eritq; palàm, omnia ſeratilia quæ fuerint in utralibet illarum pyramidum pariter accepta ad cuncta ſeratilia quæ in altera pyramide fuerint, eandem habere proportionẽ quam baſis eius pyramidis ad baſin alterius pyramidis.

CAMPANVS. Sint duæ pyramides quarũ baſes triangulæ, æque altæ: hæc quidẽ a b c d, cuius conus punctus a, baſis triãgulus b c d, hypothenuſæ a b, a c, a d, illa uero e f g h, cuius conus punctus e, baſis triãgulus f g h, hypothenuſæ e f, e g, e h: hæ autẽ duæ pyramides diuidantur, ſicut in præmiſſa. Sintq; baſes earũ diuiſæ. Hæc quidẽ, protractis lineis latera baſis ipſius per æqualia diuidentibus, quæ ſint k l & k m: illa uero protractis lineis quæ ſint n p, n q. Dico ergo q proportio baſis b c d ad baſin f g h, eſt ſicut duorũ ſeratiliũ pyramidis a pariter acceptorũ ad duo ſeratilia pyramidis e pariter accepta. Manifeſtũ eſt autẽ ex 18 ſexti parte ſecũda, q pro-

portio

portio trianguli b c d ad triangulũ ĸ m d, eſt ſicut lineæ b d ad lineam ĸ d duplicata, per eandem quoq; eſt proportio trianguli f g h ad triangulũ n q h, ſicut lineæ f h ad lineam n h duplicata. Cumq; ſit linea b d ad lineam ĸ d, ſicut linea f h ad lineam n h (utrobiq; enim eſt dupla proportio) erit triangulus b c d ad triangulũ ĸ m d, ſicut triãgulus f g h ad triangulũ n q h, & permutatim triangulus b c d ad triangulũ f g h, ſicut triangulus k m d ad triangulum n q h. Triangulus autem ĸ m d ad triangulum n q h, eſt ſicut ſeratile exiſtens ſuper ipſum ad ſeratile exiſtens ſuper illum per 11 undecimi. Huius quoq; ſeratilis ad illud, eſt ſicut amborũ ſeratiliũ pyramidis a pariter acceptorũ ad ambo ſeratilia pyramidis e pariter accepta ex 15 quinti: neceſſe eſt enim ut ſit duplum ad duplum, quemadmodũ ſimplum ad ſimplum. Itaq; conclude ex 11 quinti, quod propoſitũ eſt. Dormitas autẽ ſi dubitas ſeratilia unius harum pyramidũ, æque alta eſſe ſeratilibus pyramidis alterius. Cũ enim ſint pyramides æque altæ, ſit quoq; utraq; earũ diuiſa in duas pyramides æquales ſibi totiq; ſimiles & in duo ſeratilia æqualia, & ſint duæ partiales pyramides æque altæ; eo q; ſimiles & æquales (q̃d facile patebit demiſſis à uerticibus partialiũ pyramidũ perpẽdicularibus ad baſes ipſarũ, de quibus perpẽdicularibus ex 37 undecimi conſtat eſſe æquales) cumq; altitudines harũ partialiũ pyramidũ pariter acceptæ cõponunt altitudinẽ totalis pyramidis diuiſæ, ſintq; ambo ſeratilia æque alta uni partialiũ pyramidũ ei, uidelicet, quæ ſuper partialẽ triangulũ baſis totalis pyramidis cõponitur, non eſt fas ambigere ſeratilia unius earũ pyramidũ eſſe æque alta ſeratilibus alterius earũ. Correlariũ uero ex eo manifeſtũ eſt, q; ſimiliter baſes partialiũ pyramidũ ſic ſe habeant adinuicẽ, ſicut bina ſeratilia unius ad bina ſeratilia alterius. Et quia baſes partialiũ ſic ſe habent adinuicẽ, ſicut baſes totaliũ ex ſecũda parte 15 ſexti, & permutata proportione, conſtat ex 15 quinti uerum eſſe quod correlariũ proponit.

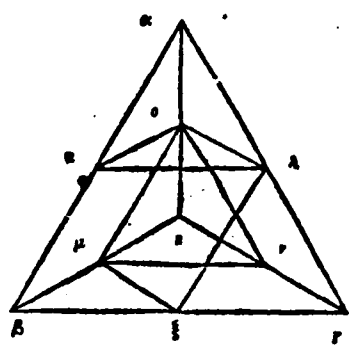

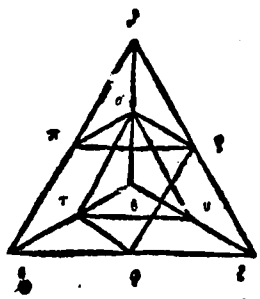
Eucli. cx Zamb. Theorema 4. Propoſitio 4.

4 Si fuerint binæ pyramides ſub eadem altitudine, triangulares baſes habentes, diuiſa uero fuerit utraq; ipſarũ in binas pyramides adinuicẽ æquales & ſimiles toti & in bina priſmata æqualia, & in utraq; factarum pyramidum is modus ſemper ſeruetur, erit ſicut unius pyramidis baſis ad alterius pyramidis baſin, ſic quæ in una pyramide priſmata omnia ad ea quæ in altera pyramide priſmata * æque multiplicia.

*ισοπλιθῆ, id eſt pari multitudine ſumpta

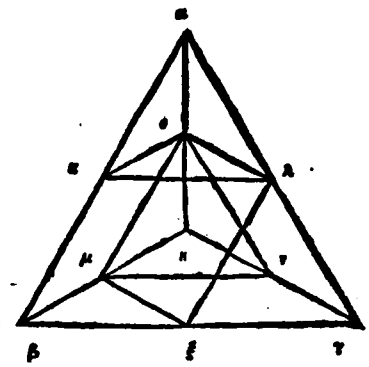
Sint binæ pyramides ſub eadem altitudine, triãgulares baſes habentes, hoc eſt α β γ, δ ε ζ, & faſtigia η, θ, ſigna. Diuidatur q; ipſarũ utraq;, in binas pyramides inuicẽ æquas & toti ſimiles, & in bina priſmata æqualia. Ipſarumq; factarum pyramidum utraq;, itidem intelligatur diuiſa, & hoc ſemper fiat. Dico quod eſt ſicut α β γ baſis ad δ ε ζ baſin, ſic ſunt omnia priſmata quæ in ipſa α ε γ η pyramide, ad ea quæ in δ ε ζ θ pyramide priſmata æque multiplicia. Quoniam enim β ξ ipſi ξ γ, & α λ ipſi λ γ eſt æqualis, parallelus igitur eſt ξ λ ipſi α β, & α β γ triangulum ipſi λ ξ γ triangulo ſimile eſt, & id propterea iam triãgulum δ ε ζ, ſimile eſt ipſi ρ φ ζ triangulo. Et quoniam β γ ipſius γ ξ dupla eſt, & ε ζ ipſius ζ φ, eſt igitur ſicut ε γ ad γ ξ, ſic eſt ε ζ ad ζ φ. Deſcriptæq; ſunt ab ipſis quidem β γ, γ ξ, ſimiles ſimiliterq; poſitæ rectilineæ figuræ α ε γ, λ ξ γ, ab ipſis autem ε ζ, ζ φ, ſimiles ſimiliterq; poſitæ rectilineæ figuræ δ ε ζ, ρ φ ζ. Si autem quatuor rectæ lineæ proportionales fuerint, & quæ ab ipſis rectilineæ figuræ ſimiles ſimiliterq; poſitæ, proportionales erunt. Eſt igitur ſicut α β γ triangulũ ad λ ξ γ triangulũ, ſic eſt δ ε ζ triangulum ad ρ φ ζ triangulũ, uicißim igitur (per 16 quinti) eſt ſicut α β γ triangulum ad δ ε ζ triangulum, ſic eſt λ ξ γ triangulum ad ρ φ ζ triangulum. Sed ſicut λ ξ γ triangulum ad ρ φ ζ triangulum, ſic priſma cuius baſis quidem eſt λ ξ γ triangulũ, ex oppoſito autem ο μ ν, ad priſma cuius baſis eſt quidem ρ φ ζ triangulum, ex oppoſito autem ζ τ υ, & ſicut igitur (per 11 quinti) α β γ triangulum ad δ ε ζ triangulum, ſic eſt priſma cuius baſis quidem eſt λ ξ γ triangulũ, ex oppoſito uero ο μ ν, ad priſma cuius baſis eſt ρ φ ζ triangulum, ex oppoſito autem σ τ υ. Et quoniam bina

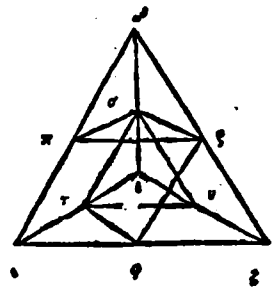

priſmata

prismata existentia in ipsa α ς γ υ pyramide inuicem sunt æqualia, & quia bina prismata existentia in ipsa δ ι ξ θ pyramide inuicem sunt æqualia, est igitur sicut prisma cuius basis est ς υ λ ξ parallelogrammũ, ex opposito uero μ ο recta linea, ad prisma cuius basis est λ ξ γ triangulum ex opposito autem ο μ ν sic prisma cuius basis π ι ρ φ, ex opposito uero σ τ, ad prisma cuius basis ρ φ ξ, ex opposito autem σ τ ν. Componendo igitur (per 18 quinti) est sicut α β ξ λ μ ο, λ ξ γ μ ν ο prismata, ad λ ξ γ μ ν ο prisma, sic π ι φ ρ σ τ, ρ φ ξ σ τ ν, prismata ad ρ φ ξ σ τ ν prisma: uicissim igitur (per 16 quinti) est sicut α β ξ λ ο μ, λ ξ γ ο μ ν, ad ipsa π ι φ ρ σ τ, ρ φ ξ σ τ ν prismata, sic prisma λ ξ γ μ ν ο ad ρ φ ξ σ τ ν prisma. Sicut autẽ λ ξ γ μ ν ο prisma ad ρ φ ξ σ τ ν prisma, sic ostensum est esse basin λ ξ γ ad ipsam ρ φ ξ, & basin α ς γ ad basin δ ι ξ, & sicut igitur (per 11 quinti) triangulũ α β γ ad triangulũ δ ι ξ, sic bina prismata quæ sunt in α ς γ υ pyramide ad ea bina prismata quæ sunt in δ ι ξ θ pyramide

διώμεν Similiter uero si & reliquas pyramides eodem modo * trahemus, uideli-
diuiserimus cet ο μ ν κ, σ τ ν θ, erit sicut basis ο μ ν ad σ τ ν basin, sic bina prismata existentia in ipsa ο μ ν κ pyramide ad bina prismata existentia in σ τ ν θ pyramide. Sed sicut ο μ ν basis ad σ τ ν basin, sic α β γ basis ad δ ι ξ basin, & sicut igitur (per 11 quinti) α ς γ basis ad δ ι ξ basin, sic & bina prismata existentia in ipsa α β γ υ pyramide ad bina prismata existẽtia in δ ι ξ θ pyramide, & bina prismata existẽtia in ο μ ν κ pyramide ad bina prismata existentia in ipsa σ τ ν θ pyramide, & quatuor ad quatuor. Et eadem quoq; ostendentur in prismatibus factis ex ipsarũ α κ λ ο & δ π ρ σ pyramidum diuisione, & omnium simpliciter æque multiplicium. Quod autem sit sicut λ ξ γ triangulum ad ρ φ ξ triangulum, sic prisma cuius basis λ ξ γ triangulum, ex opposito autem ο μ ν, ad prisma cuius basis quidem est ρ φ ξ triangulum, ex opposito σ τ ν, sic ostendendum est. In eadem enim descriptione intelligantur ab ipsis κ, θ. perpendiculares in ipsa α β γ, δ ι ξ, triangula plana, æquales autem ipsæ erunt, quoniam æque sublimes ipsæ supponuntur pyramides. Et quoniam binæ rectæ lineæ κ γ & quæ ex κ perpendiculares, à parallelis planis, hoc est α β γ, ο μ ν, secuntur in eisdem rationibus secabuntur (per 17 undecimi) & κ γ bifariam secatur à plano ο μ ν, in signo ν, & perpendicularis igitur quæ ex κ, in triangulum α β γ planum bifariam secatur à plano ο μ ν, & id propterea & perpendicularis quæ ex θ in δ ι ξ planum, bifariam secatur ab ipso σ τ ν plano. Et ipsæ quæ ex κ, θ, perpendiculares in ipsa α β γ, δ ι ξ, plana, sunt æquales. Igitur & quæ ex ο μ ν, σ τ ν, triangulis in ipsa α β γ, δ ι ξ, plana perpendiculares, sunt æquales. Prismata igitur quorum bases sunt λ ξ γ & ρ φ ξ triangula, ex opposito autem ο μ ν, σ τ ν, æque sunt alta. Quare & solida parallelepipeda quæ à prædictis prismatibus describuntur æque alta, adinuicem sunt sicut bases, & dimidia igitur erunt sicut λ ξ γ basis ad ρ φ ξ basin, sic prædicta prismata adinuicem. Si binæ igitur pyramides sub eadem fuerint altitudine, & quæ sequũtur reliqua. Quod erat ostendendum. Eucli. ex Camp.

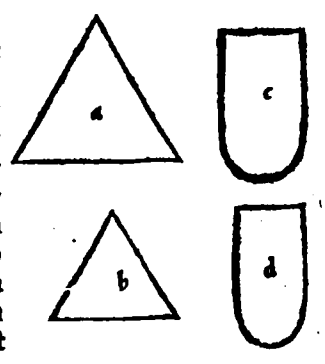

Propositio 5

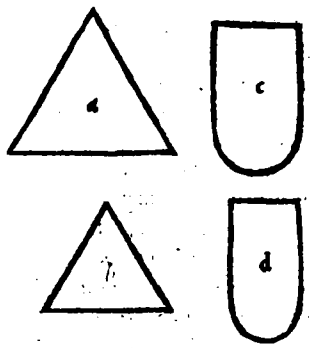
5 Omnes duæ pyramides æque altæ quarũ bases triangulæ, suis basibus sunt proportionales.

CAMPANVS. Quod 13 undecimi proposuit de solidis parallelogrãmis & in fine 16 undecimi uerum esse demõstrauimus de seratilibus, hæc 5 duodecimi proponit de pyramidibus triangulis. Intelligantur enim duæ pyramides æque altæ, quarũ bases sunt duo trigoni a & b, dico quod proportio pyramidis a ad pyramidem b, est sicut basis a ad basin b, quod eodem demonstrationis uel argumẽtationis genere demõstrandum est, quo secundam huius demõstrauimus. Sit enim ut basis a ad basin b, ita pyramis a ad corpus c, de quo dico, quod ipsum nõ erit minus neq; maius pyramide b. Nam si possibile est ut sit minus, esto minus in solido d, ut pyramis b sit æqualis duobus corporibus c & d pariter acceptis. Diuisa itaq; pyramide b ut proponit 5 huius, detrahantur ab ea duo seratilia quæ ex præmissa sunt maius medietate pyramidis ipsius, itemq; ex utraq; duarũ partialium residuarũ pyramidum, duo earum prædicto modo diuisarũ seratilia demantur, & fiat hoc toties, quousq; ex pyramide b cogatur aduersarius per 1 decimi confiteri relinqui minus solido d, eruntq; ex cõmuni scientia, seratilia detracta, maius c. Fiat igitur à pyramide a, similis seratilium detractio, & intelligamus

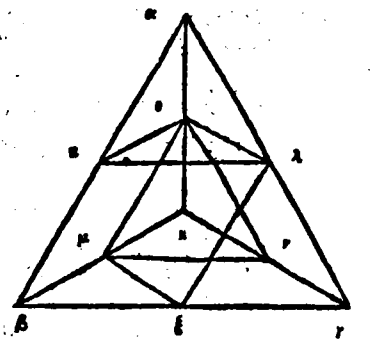
cefligamus tot ſeratilia detracta eſſe ex pyramide a, quot detraximus ex pyramide b, eritq; ex correlario præmiſſæ ſicut baſis a ad baſin b, ita ſeratilia detracta à pyramide a ad ſeratilia detracta à pyramide b, ſed ſic erat pyramis a ad corpus c, itaq; ſeratilia pyramidis a ad ſeratilia pyramidis b, ſicut pyramis a ad corpus c, & permutatim ſeratilia pyramidis a ad pyramidē a, ſicut ſeratilia pyramidis b ad corpus c. Cumq; ſint ſeratilia pyramidis b, maius corpore c, erūt ſeratilia pyramidis a, maius pyramide a. Et quia hoc eſt impoſſibile, non erit corpus c, minus pyramide b. Sed nec maius. Hoc enim poſito, cum ſit proportio baſis a ad baſin b, ſicut pyramidis a ad corpus c, erit econuerſo baſis b ad baſin a, ſicut corporis c ad pyramidē a, eritq; eadem ex cōmuni ſcientia, pyramidis b ad aliq̄d corpus quod ſit d, ſequeturq; ex 14 quinti, quod corpus d ſit minus pyramide a, eò q̄d pyramis b ponitur minor corpore c. Erit igitur baſis b ad baſin a, ſicut pyramis b ad corpus minus pyramide a. Ex hoc autem demonſtratum eſt ſequi impoſſibile, uidelicet ſeratilia detracta ab aliqua pyramide, maius eſſe ea pyramide à qua detrahuntur. Ideoq; relinquitur corpus c eſſe æquale pyramidi b, cum nec minus ea poſſit eſſe nec maius, & proportionem pyramidis a ad pyramidem b eſſe ſicut baſis a ad baſin b. Hoc autem erat demonſtrandum.

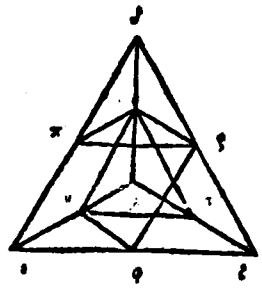

Euclid. ex Zamb. Theorema 5 Propoſitio 5

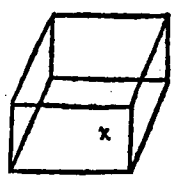
5 Sub eodem faſtigio pyramides ſubſiſtentes, triāgulares q; baſes habentes, adinuicem ſeſe habent ſicut baſes.

THEON ex Zamb. Sint ſub eadem altitudine pyramides, quarū baſes quidem ſint α β γ, δ ε ζ, triāgula, faſtigia uero η, θ, ſigna. Dico quod eſt ſicut α β γ baſis ad δ ε ζ baſin, ſic eſt α β γ η pyramis ad δ ε ζ θ pyramida. Si autem non eſt ſicut α β γ baſis ad δ ε ζ baſin, ſic α β γ η pyramis ad δ ε ζ θ pyramida, erit ſicut α β γ baſis ad δ ε ζ baſin, ſic α β γ η pyramis uel ad ſolidum aliquod minus ipſa δ ε ζ θ pyramide, uel ad maius. Sit q; prius ad minus aliquod, ſit q; χ. Diuidatur q; (per 3 duodecimi) ipſa δ ε ζ θ pyramis, in binas pyramides æquas & toti ſimiles, & in bina priſmata æqualia: iam bina priſmata, maiora ſunt quàm totius pyramidis dimidium, & rurſus (per eandem) quæ fiunt ex diuiſione pyramides, ſimiliter diuidantur, & hoc ſemper fiat, quo ad amplius non ſuperſint aliquæ pyramides ex ipſa δ ε ζ θ pyramide, quin ſint minores exceſſu quo excedit δ ε ζ θ pyramis ipſum χ ſolidum. Accipiantur, ſintq; * rationis cauſa, ipſæ δ π ρ σ & σ τ υ θ, reliquæ igitur priſmata exiſtentia in ipſa δ ε ζ β pyramide, maiora ſunt ipſo χ ſolido. Diuidatur q; (per præcedentem) ipſa α β γ η pyramis, ſimiliter & æque multipliciter ipſi δ ε ζ θ pyramidi. Eſt igitur ſicut α β γ baſis ad δ ε ζ baſin, ſic (per præcedentē) quæ in α β γ η pyramide priſmata ad ea quæ in δ ε ζ θ pyramide priſmata. Sed & ſicut α β γ baſis ad δ ε ζ baſin, ſic α β γ η pyramis ad χ ſolidū. Et ſicut igitur (per 11 quinti) α β γ η pyramis ad χ ſolidum, ſic priſmata quæ in α β γ η pyramide ad ea priſmata quæ in δ ε ζ θ pyramide: uicißim igitur (per 16 quinti) ſicut α β γ η pyramis ad ea quæ in ipſa priſmata, ſic eſt χ ſolidum ad ea quæ in δ ε ζ θ pyramide priſmata. Maior autem eſt pyramis α β γ η, eis quæ in ſeipſa priſmatibus. Igitur & ſolidū χ, maius eſt eis quæ in pyramide δ ε ζ θ ſunt priſmatibus, ſed & minus. Quod eſt impoßibile. Igitur non eſt ſicut α β γ baſis ad δ ε ζ baſin, ſic α β γ η pyramis ad aliquod ipſa δ ε ζ θ pyramide ſolidum minus. Similiter iam oſtendetur, quod neq; ſicut baſis δ ε ζ ad baſin α β γ, ſic δ ε ζ θ pyramis ad minus aliquod ſolidū ipſa α β γ η pyramide. Dico iam, quod neq; eſt ſicut α β γ baſis ad δ ε ζ baſin, ſic α β γ η pyramis ad maius aliquod ſolidum ipſa δ ε ζ θ pyramide. Si enim poßibile, eſto ad maius χ ſolidum. Conuerſim igitur eſt ſicut δ ε ζ baſis ad α β γ baſin, ſic χ ſolidum ad α β γ η pyramidē. Sed ſicut χ ſolidū ad α β γ η pyramidem, ſic δ ε ζ θ pyramis ad minus aliquod ipſa α β γ η pyramide, ſicut ante oſtenſum eſt. Et ſicut igitur (per 11 quinti) baſis δ ε ζ ad baſin α β γ, ſic δ ε ζ θ pyramis ad minus aliquod ipſa α β γ η pyramide, quod abſurdum eſſe patuit. Non eſt igitur ſicut α β γ baſis ad δ ε ζ baſin, ſic α β γ η pyramis ad maius aliquod ſolidum ipſa pyramide δ ε ζ θ. Patuit autem quod neq; ad minus. Eſt igitur ſicut α β γ baſis ad δ ε ζ baſin, ſic α β γ η pyramis ad δ ε ζ θ pyramidē. Sub eodem igitur faſtigio, & quæ ſequuntur reliqua. Quod oſtendere oportuit.

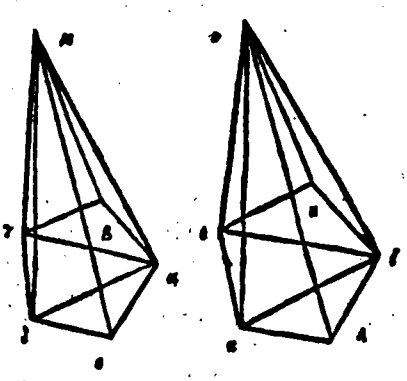
* λόγου ἕνεκα uerbi cauſa

Euclid. ex

Euclid. ex Zamb. Theorema 6 Propoſitio 6

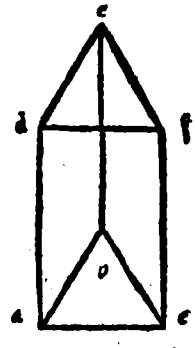
6 Sub eadem altitudine pyramides exiſtentes, multangulasq; baſes habentes, adinuicem ſeſe habent ſicut baſes.

THEON ex Zamb. Sint ſub eadem altitudine pyramides, multangulas baſes habentes, hoc eſt α ζ γ, δ ι, ζ ι θ ι λ, faſtigia uero μ, ν, ſigna. Dico quod eſt ſicut α β γ δ ι baſis ad ζ ι θ ι λ baſin, ſic eſt α β γ δ ι μ, pyramis ad ζ ι θ ι ν pyramida. Diuidatur enim ipſa α β γ δ ι baſis in triangula α β γ, α γ δ, α δ ι, & ζ ι θ ι λ in ζ ι θ, ζ θ ι, ζ ι λ triangula. Intelligantur q; ab unoquoq; triangulo, pyramides æquæ altæ eis quæ in principio pyramidibus. Et quoniã eſt ſicut α β γ triangulum ad α γ δ triangulũ, ſic eſt α β γ μ pyramis ad α γ δ μ pyramida, & componendo (per 18 quinti) ſicut α β γ δ trapezeium ad α γ δ triangulum, ſic α β γ δ μ pyramis ad α γ δ μ pyramida. ſed & ſicut α γ δ triangulum ad α δ ι triangulum ſic α γ δ μ pyramis ad α δ ι μ pyramida, ex æquali igitur (per 22 quinti) eſt ſicut α β γ δ baſis ad α δ ι baſin, ſic α β γ δ μ pyramis ad ipſam α δ ι μ pyramida: & cõponendo rurſus (per 18 quinti) ſicut α β γ δ ι baſis ad ipſam α δ ι, ſic α β γ ι μ pyramis ad α δ ι μ pyramida. Idq; propterea etiam ſicut ζ ι θ ι λ baſis ad ζ ι λ baſin, ſic & ζ ι θ ι λ ν pyramis ad ζ ι λ ν pyramida. Et quoniã binæ pyramides ſunt α δ ι μ, ζ ι λ ν, triangulus habẽtes baſes ac ſub eadem altitudine, eſt igitur (per 5 duodecimi) ſicut α δ ι baſis ad ζ ι λ baſin, ſic α δ ι μ pyramis ad ipſam ζ ι λ ν pyramida. Quoniam igitur ſicut α β γ δ ι baſis ad α δ ι baſin, ſic α β γ δ ι μ pyramis ad α δ ι μ pyramida, ſicut autẽ α δ ι baſis ad ζ ι λ baſin, ſic α δ ι μ pyramis ad ζ ι λ ν pyramida, ex æquali igitur (per 22 quinti) & ſicut α β γ δ ι baſis ad ζ ι λ baſin, ſic α β γ δ ι μ pyramis ad ζ ι λ ν pyramida. Sed & ſicut ζ ι λ baſis ad ζ ι θ ι λ baſin, ſic erat & ζ ι λ ν pyramis ad ζ ι θ ι λ ν pyramida: & ex æquali rurſus (per 22 quinti) eſt ſicut α β γ δ ι baſis ad ζ ι θ ι λ baſin, ſic α β γ δ μ pyramis ad ζ ι θ ι λ pyramida. Sub eadem altitudine igitur, & quæ ſequuntur reliqua. Quod erat oſtendendum.

Euclid. ex Camp. Propoſitio 6

6 OMne corpus ſeratile, in tres pyramides æquales baſesq; triangulas habentes eſt diuiſibile.

CAMPANVS. Sit ſeratile a b c d e f, ipſum dico eſſe diuiſibile in tres pyramides triangulas æquales, protrahatur enim in unaquaq; ſuarũ trium ſuperficierũ parallelogrammarũ linea diagonalis, ita quod una earum diagonalium ſit cõterminalis reliquis duabus. Vt ſi protrahas lineas b d, b f, & f a, quas propter confuſionem protrahere contempſi, eritq; totum ſeratile in tres triangulas pyramides diuiſum, quas ex præmiſſa bis aſſumpta facile conſtat eſſe æquales.

CAMPANI additiones. Quoniam autem Euclides nihil demonſtrandum proponit de pyramidibus lateratis, exceptis ſolis quarũ ſunt baſes triangulæ, ut omnium cognitionem ex elementis quæ ponit ſufficienter elicere poſſimus, quædam arbitramur non inutile demonſtrationibus hic poſitis adiungere. Solis enim elementis contentus Euclides, multa prætermiſit, quæ quamuis ex eis conſequantur, non tamen ſine difficultate patent ſtudentibus. Horum primum eſt hoc.

1 Si duo ſolida (quorum alterum ſeratile, alterũ uero pyramis cuius baſis triãgula) ſuper eandem baſin aut ſuper æquales trigonas, aut ſeratile ſuper quadrangulam, pyramis uero ſuper trigonam quæ quadrangulæ baſis ſeratilis ſit dimidium, conſtituta fuerint æque alta, ſeratile pyramidi triplum eſſe conueniet.

Si ſeratile propoſitũ fuerit ſuper baſin trigonam, tunc ex pyramide propoſita ſuper propriã baſin perficiatur ſeratile pyramidi propoſitæ æque altum. Si uero ſeratile fuerit ſuper baſin quadrangulã, tunc baſi pyramidis adiiciatur triangulus, ex quo & baſi pyramidis perficiatur ſuperficies æquidiſtantiũ laterum, ſuper quam ex ipſa pyramide cõpleatur ſeratile pyramidi æque altum. Quia igitur iſtud ſeratile ſeratili priori eſt æque altum, & utrorumq; baſes ſunt æquales ex hypotheſi, ſequitur ipſa eſſe æqualia, hoc enim demonſtratum eſt in 16 undecimi. At quoniam ex 6 huius ſeratile ſecundum

triplum

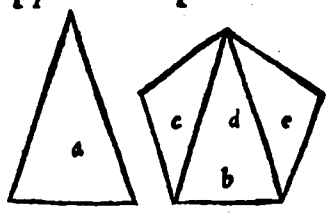
triplum eſt ad pyramidem propoſitã, nam ipſa eſt una ex tribus pyramidibus in quas ipſum ſeratile diuiditur, erit quoq; per communem ſcientiam propoſitum ſeratile triplum ad propoſitam pyramidem.

2 Si quotlibet pyramides quarũ baſes triangulæ, ſuper unam eandemq; baſin ſiue ſuper æquales conſtitutæ fuerint æque altæ, eas eſſe adinuicem æquales neceſſe eſt.

Fabricato enim uero ſeratili, æque alto pyramidibus propoſitis, ſuper baſin triangulam æqualem baſibus propoſitarum pyramidum, aut ſuper baſin quadrangulam duplam baſibus earũdem, erit ipſum ſeratile triplum ad pyramides ſingulas: hoc enim conſtat ex præmiſſa addita ſiue interpoſita. Igitur ex communi ſcientia cunctæ propoſitæ pyramides, ſunt, ut diximus, adinuicem æquales.

3 Omnes pyramides quarũ baſes triangulæ, æque altæ, ſuis baſibus ſunt proportionales. Fiant ſuper baſes propoſitarum pyramidum, aut ſuper alias trigonas æquales, aut ſuper parallelogrammas duplas, ſeratilia ipſis pyramidibus æque alta, erunt ob hoc ſeratilia ſibi adinuicem æque alta. Et quia ipſa ſeratilia ſuis baſibus ſunt proportionalia ut probatũ eſt in 16 undecimi 11 ipſius mediante, cumq; ex prima harum additarũ manifeſtũ ſit hæc ſeratilia tripla eſſe ad propoſitas pyramides, unumquodq;, uidelicet, ad ſuam relatiuam, baſesq; ipſorum æquales, aut duplas eſſe baſibus ipſarũ, ſicut autẽ ex 15 quinti, triplum ad triplum ita ſimplum ad ſimplum, erunt quoq; propoſitæ pyramides ſuis baſibus proportionales.

4 Si fuerint duæ quælibet pyramides æque altæ, fueritq; alterius baſis trigona, reliquæ autem tetragona aut plurilatera, pyramides ipſas ſuis baſibus proportionales eſſe conueniet.

Exempli gratia. Intelligantur duæ pyramides æque altæ, ſuper duas baſes a & b, ſitq; baſis a triãgula, b uero pentagona. Et dicantur hæ pyramides, a & b. Itaq; dico proportionẽ pyramidum a & b, eſſe ſicut baſium a & b. Diſtinguatur quidem pentagonus b, in tres triangulos c, d, e, eritq; tota pyramis b, diſtincta in tres pyramides æque altas, quarum baſes ſunt trianguli c, d, e, quæ etiam dicantur nominibus ſuarum baſium. Quia igitur ex præmiſſa interpoſita, proportio pyramidis c ad pyramidem a, eſt ſicut trigoni c ad trigonum a, & pyramidis d ad pyramidem a, ſicut trigoni d ad trigonum a, itemq; pyramis e ad pyramidem a, ſicut trigoni e ad trigonum a. ex 24 quinti bis aſſumpta, ſequitur quod ſit proportio aggregati ex omnibus pyramidibus c, d, e, (& ipſum eſt pyramis b) ad pyramidem a, ſicut aggregati ex omnibus trigonis c, d, e, (& ipſum eſt pentagonus b) ad trigonum a. Conſtat igitur quod uolumus.

5 Omnes lateraræ pyramides æque altæ, ſuis baſibus proportionales eſſe probantur. *Zamb. 6*

Si altera earum fuerit ſuper baſin trigonam, ex præmiſſa interpoſita conſtat quod dicitur. Si autem baſis utriuſque fuerit polygonia, utralibet ipſarum baſium reſoluta in triangulos, & ipſa pyramide in pyramides triãgulas, erit ex præmiſſa interpoſita proportio uniuſcuiuſq; harum triangularũ pyramidũ, in quas altera propoſitarũ diuiditur, ad reliquã, ſicut ſuæ baſis ad baſin alterius. Itaq; per 24 quinti quotiens oportet aſſumptam, conſtat uerum eſſe quod diximus.

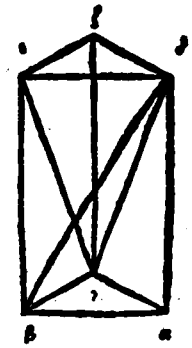
Euclid. ex Zamb. *Theorema 7* *Propoſitio 7*

7 Omne priſma triangulatẽ baſin habens, diuiditur in tres pyramides ſibiinuicem æquas, triãgulares baſes habentes.

THEON *ex Zamb.* *Sit priſma α β γ δ ε ζ, cuius quidem baſis ſit α β γ triangulum, ex oppoſito autem δ ε ζ. Dico quod ipſum α β γ δ ε ζ priſma, diuiditur in tres pyramides ſibi inuicem æquas, triãgulares baſes habentes. Connectantur enim β δ, ε γ, γ δ. Et quoniam α β ε δ parallelogrammũ eſt, eius autem dimetiens eſt β δ, triangulũ igitur α β δ ipſi ε δ β triangulo æquũ eſt, & pyramis igitur cuius baſis quidem eſt α β δ triangulũ, faſtigium autem γ ſignũ, æqualis eſt pyramidi cuius baſis eſt triangulũ ε δ β, & uertex eſt ſignũ γ. Sed pyramis cuius baſis quidem eſt ε δ β triangulũ, uertex autem γ ſignum, eadem eſt ipſi pyramidi cuius baſis*

quidem eſt triangulũ ε β γ, & uertex ♦ ſignum, ab eiſdem enim planis cõprehenduntur. Et pyramis igitur cuius baſis quidem eſt triangulũ α ζ ♦, faſtigiũ autem ſignum γ, æqualis eſt ipſi pyramidi cuius baſis quidem eſt α ζ γ triangulũ, faſtigium autem ♦ ſignũ. Rurſus quoniam ζ γ ζ ε parallelogrammũ eſt, dimetiens uero ipſius eſt ε γ, triangulũ ε γ ζ æquum eſt ipſi γ ζ ε triangulo, & pyramis igitur cuius baſis quidem eſt triangulũ β ε γ, faſtigium autem ♦ ſignum, eſt æqualis pyramidi cuius baſis quidem eſt triangulũ ε γ ζ, uertex uero ♦ ſignum. Pyramis autẽ cuius baſis quidem eſt β ε γ triangulũ, uertex autem ♦ ſignum, oſtenſa eſt æqualis pyramidi cuius baſis quidem eſt α β ♦ triangulũ, uertex autem ſignum γ, & pyramis igitur cuius quidem baſis eſt γ ε ζ triangulũ, uertex autẽ ♦ ſignũ æqua eſt pyramidi cuius baſis quidem eſt α β ♦ triangulũ, uertex autem γ ſignum. Igitur α β γ ♦ ε ζ priſma, in tres pyramides æquas ſibi inuicem diuiſum eſt, triãgulares baſes habentes. Et quoniã pyramis cuius baſis quidem eſt triangulũ α β ♦, faſtigium autẽ γ ſignũ, eadem eſt ipſi pyramidi cuius baſis quidem eſt triangulũ γ α β, uertex autẽ ſignum ♦ (ſub eiſdem nanq; planis cõprehenduntur) pyramis autem cuius baſis eſt triangulũ α β ♦, uertex autẽ ſignum γ, tertiũ eſſe priſmatis oſtenſum eſt cuius baſis eſt triangulũ α ζ γ, ex oppoſito autẽ ♦ ε ζ, & pyramis igitur cuius baſis eſt α ζ γ triangulũ, uertex autẽ ♦ ſignũ, tertium eſt priſmatis cuius baſis eſt triangulũ α ζ γ, ex oppoſito autẽ ♦ ε ζ. Omne igitur priſma, & quæ ſequũtur reliqua. Quod oportebat demõſtrare.

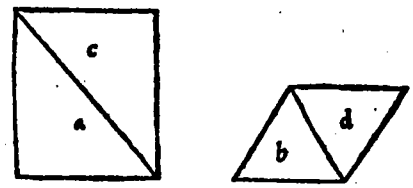

CORRELARIVM. Ex hoc iam eſt manifeſtũ, quod omnis pyramis, tertia pars eſt priſmatis eandem eiſdem baſin habentis & altitudinem æquam. Quoniam & ſi aliam quampiam figuram rectilineam habuerit baſis priſmatis & eandem ex oppoſito diuiditur in priſmata triangulares baſes habentia, & ea quæ ex oppoſito.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 7

7 SI duæ pyramides triangularũ baſium fuerint æquales, earũ baſes earundẽ altitudinibus mutuæ erunt. Si uero baſes & altitudines fuerint mutuæ, eaſdem pyramides ſibi inuicem eſſe æquales neceſſe eſt.

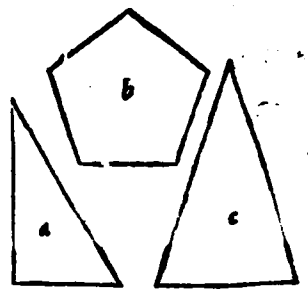
CAMPANVS. Quod 34 & 35 undecimi propoſuerũt de ſolidis parallelogrammis, & nos in 16 eiuſdem demonſtrauimus de ſeratilibus, hæc 7 duodecimi proponit de pyramidibus habentibus baſes triangulas. Intelligantur enim duæ pyramides æquales ſuper duos trigonos uel triangulos a & b, quæ dicantur a & b. Dico itaq; q̃ proportio baſis a ad baſin b, eſt ſicut proportio altitudinis pyramidis b ad altitudinẽ pyramidis a. Et ſi hoc fuerit, dico pyramides a & b eſſe æquales. Adhibeantur quidem duobus trigonis a & b, duo alij qui ſunt c & d ut fiant ambæ ſuperficies a c & b d æquidiſtantiũ laterũ, & ex ipſis pyramidibus ſuper baſes a c & b d, cõpleantur ſolida parallelogrãma pyramidibus propoſitis æque alta quæ ſimiliter dicãtur a c & b d. Manifeſtũ igitur eſt ex ſexta huius 11, q̃ pyramis a eſt ſexta pars ſolidi a c, & pyramis b ſexta ſolidi b d. Itaq; ex 35 undecimi argue propoſitũ, primam quidem partem ex prima, ſecũdam autem ex ſecunda.

CAMPANI additio.

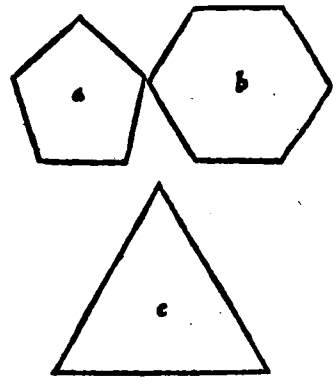
Quod ſi duæ quælibet pyramides lateratæ fuerint æquales, earum baſes earundem altitudinibus mutuæ erunt. Si uero baſes earum altitudinibus ipſarum mutuæ fuerint, eadem pyramides æquales eſſe oportet.

Si baſes utrarũq; fuerint triãgulæ, demoſtratũ eſt uerum eſſe q̃d diximus. Si altera tantum, ſit igitur a, baſiſq; alterius pyramidis ſit b, & ſumatur trigonus c æqualis polygonio b, fiatq; ſuper c, pyramis æque alta pyramidi quæ eſt ſuper b, & ſint a, b, c, æquiuoca nomina pyramidum & baſium. Quia igitur ex hypotheſi duæ pyramides a & b ſunt æquales, & ex ultima interpoſitarũ ad ſextam huius duæ pyramides b & c ſunt æquales, ideoq; ex cõmuni ſcientia duæ pyramides a & c æquales, igitur baſes earũ ſunt mutuæ ad altitudines earum ex prima parte 7 huius. Cumq; baſes b & c ſint æquales, altitudines quoq; pyramidum b & c æquales erunt, ex prima parte & ſecunda 7 quinti, baſes a & b mutuæ altitudinibus pyramidum a & b.

Secunda pars conuerſo modo probatur. Nam ſi fuerit baſis a ad baſin b, ut altitudo pyramidis b ad altitudinẽ pyramidis a, erit ex ſecunda parte & prima 7 quinti, baſis a ad baſin

ad baſin c,ſicut altitudo pyramidis b ad altitudinẽ pyramidis a,itaq; ex ſecunda parte huius 7 duæ pyramides a & c,ſunt æquales, quare per cõmunem ſcientiam duæ quoq; pyramides a & b, ſunt æquales.

Si uero neutra propoſitarũ pyramidum fuerit trigona,ſed utraq; polygonia (uerbi gratia altera pentagona,altera hexagona) quæ adhuc dicantur a & b, ſumatur ſimiliter triãgulus c æqualis hexagono b,ſuper quẽ fiat pyramis æque alta pyramidi b, erũtq; duæ pyramides b & c æquales, ideoq; duæ quæ ſunt a & c etiã per conceptionẽ æquales,quare baſis a ad baſin c,ſicut altitudo pyramidis c ad altitudinem pyramidis a, hoc eni nuper demonſtratũ eſt. Eſt ergo ex 7 quinti baſis a ad baſin b, ſicut altitudo pyramidis b ad altitudinẽ pyramidis a. Conuerſa conuerſo modo patet. Si enim baſis a ad baſin b fuerit, ut altitudo pyramidis b ad altitudinẽ pyramidis a, erit quoq; ex 7 quinti baſis a ad baſin c, ut altitudo pyramidis c ad altitudinẽ pyramidis a,ideoq; (ut patet ex prioribus) erunt duæ pyramides a & c æquales,quare ex communi ſcientia & duæ quæ ſunt a & b,erunt etiam æquales. Et hoc eſt propoſitũ.

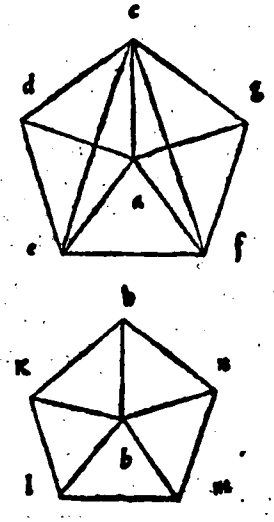
Eucli. ex Camp. *Propoſitio 8*

8 OMnium duarum pyramidum ſimilium quarum baſes triangulæ,eſt proportio alterius ad alteram, tanquã lateris ad latus eius relatiuum proportio triplicata.

CAMPANVS. Propoſitis duabus pyramidibus ſimilibus baſes triangulas habentibus,ex ipſis perfice duo ſolida parallelogrãma,quemadmodũ dictum eſt in demõſtratione præmiſſæ, eruntq; hæc duo ſolida parallelogramma ſimilia, eo q; pyramides ponuntur ſimiles adinuicẽ,nam duo ſolidi anguli qui ſunt cõmunes pyramidibus & ſolidis parallelogrãmis, ſuperficialibus angulis numero & quantitate æqualibus cõtinentur, & latera quoq; illos angulos ſuperficiales continẽtia,ſunt proportionalia. Quare ex 14 primi tres ſuperficies ſolidorũ parallelogrãmorũ cõmunes angulos ſolidos conſtituẽtes,ſunt æquiangulæ & laterũ proportionaliũ,ideoq; ſimiles ex diffinitione ſimilium ſuperficierũ: quare ex 24 & 15 quinti cunctæ ſex ſuperficies horum duorũ ſolidorũ parallelogrãmorũ,ſunt ſimiles adinuicẽ. Igitur à diffinitione corporũ ſimilium, erunt ipſa ſolida ſimilia. Quare cũ proportio ſolidorũ & pyramidũ ſit una ex 15 quinti (nam ſolida ſunt ſexcupla pyramidibus ex 6 huius) cumq; ſit proportio ſolidorũ una ſicut ſuorũ relatiuorũ laterum triplicata ex 36 undecimi libri,ſunt autem latera ſolidorũ eadem lateribus pyramidum, erit quoq; ex 11 quinti proportio propoſitarũ pyramidũ ſicut ſuorum relatiuorũ laterum proportio triplicata,quod eſt propoſitum.

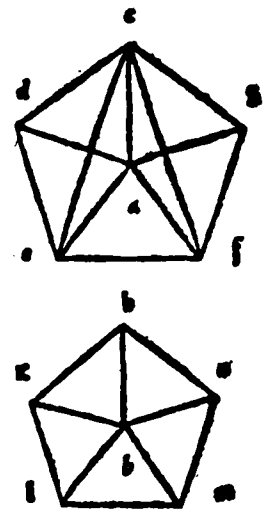
CAMPANI additiones.

Quod ſi fuerint duæ quælibet pyramides lateratæ ſimiles,erit proportio alterius ad alterã ſicut ſui lateris ad ſibi relatiuũ latus alterius proportio triplicata.

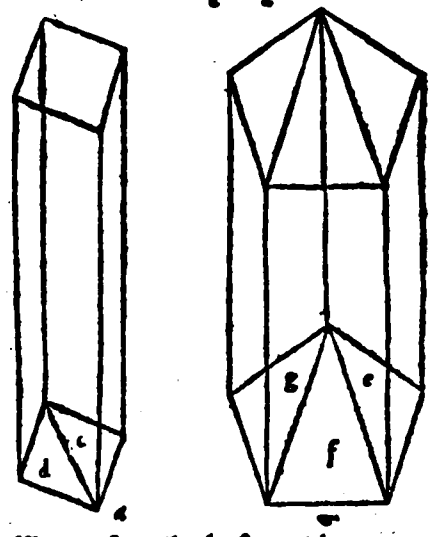
Sint duæ lateratæ pyramides, quarum coni a & b,ſimiles, ſintq; ſuper baſes pentagonas quæ ſunt c d e f g,h K l m n. Dico quod proportio earum,eſt ſicut ſuorũ relatiuorũ laterum triplicata. Conſtat enim ex diffinitione ſimilium ſuperficierũ & corporũ, quod pentagoni qui ſunt baſes propoſitarũ pyramidum,ſibi adinuicẽ,cunctiq; relatiui trianguli ipſas ambientes ſibi inuicẽ, ſunt ſimiles. Diuidantur itaq; baſes ambarũ in triãgulos ſimiles & numero æquales prout 15 ſexti proponit eſſe poſſibile,protractis in hac quidem lineis c e & c f,in illa uero h l & h m. Dico igitur iſtas pyramides eſſe diuiſas in pyramides triãgulas ſimiles & numero æquales. Conferãtur enim adinuicẽ duæ pyramides a c d e,b h k l, quarũ coni ſunt a & b. Conſtat autem ex hypotheſi triangulũ c a d eſſe ſimilem trian-

gulo b h κ,& triangulũ d a e triãgulo k b l. Et quia etiam ex hypotheſi angulus d eſt æqualis angulo k,& latera c d & d e continẽtia angulũ d ſunt proportionalia lateribus h κ & κ l continentibus angulum k, erunt ex 6 ſexti duo triãguli c d e & h k l æquianguli, ideoq; per 4 ſexti erit proportio c d ad h k, ſicut c e ad κ l. Cumq; ex hypotheſi ſit proportio c a ad h b, & etiam a e ad b l, ſicut c d ad h k, erit ex 11 quinti c a ad h b, & a e ad b l, ſicut c e ad h l. Igitur ex 5 ſexti & diffinitione ſimilium ſuperficierũ, triangulus c a e erit ſimilis triangulo h b l. Manifeſtũ eſt itaq; ex diffinitione ſimilium corporũ, q; pyramis a c d e eſt ſimilis pyramidi b h κ l, ſimiliter quoq; conſtat pyramidẽ a c e f eſſe ſimilem pyramidi b h l m,& pyramidẽ a c f g, pyramidi b h m n. Quia ergo ex hac 8 proportio pyramidis a c d e ad pyramidẽ b h κ l eſt ſicut lateris c d ad latus h κ triplicata, etiam pyramidis a c e f ad ad pyramidẽ b h l m, ſicut e f ad l m triplicata ac etiam pyramidis a c f g ad pyramidẽ b h m n, ſicut c g ad h n triplicata, cũ ſit ex hypotheſi proportio e f ad l m,& c g ad h n, ſicut c d ad h κ, ſequitur ex 11 quinti ut proportio totaliũ pyramidum a & b ſit ſicut unius harum partialiũ ad aliam unam. Igitur ex hac 8 & 11 quinti conſtat uerum eſſe quod diximus.

Omnes columnæ lateratæ æque altæ, ſuis baſibus ſunt proportionales.

Verum eſt quod dicitur, ſuper qualeſcũq; baſes polygonias ſint colũnæ. Columnas autẽ lateratas, uocamus ſolida corpora laterata quorũ baſes & ſupficies ſupremæ ſunt ſimiles & æquales, cunctæ uero reliquæ ſupficies ipſa ſolida circunſtãtes ſunt æquidiſtantiũ laterũ. Talium autem ſolidorũ prima ſpecies eſt ſeratile, quando ſuper unam ſuarũ trilaterarũ ſuperficierũ intelligitur eſſe ſtatutũ, ſecunda uero ſpecies eſt columna, cuius baſis ſit quadrilatera quam ex duobus ſeratilibus neceſſe eſt eſſe compoſitã, & tertia eſt cuius baſis eſt pentagona,& ipſa ex tribus ſeratilibus perficitur. Simpliciter autem dico q; omnis laterata columna in tot corpora ſeratilia poteſt diſtingui, in quot triãgulos ſua baſis. Intelligantur itaq; duæ colũnæ lateratæ a & b, conſtitutæ ſuper duas baſes a & b, æque altæ, dico q; pportio columnarũ a & b, eſt ſicut baſium a & b

Diſtinguãtur nanq; hæ baſes in triãgulos,& hæ colũnæ in ſeratilia, baſis quidem a quæ ponatur eſſe quadrãgula, in duos trigonos ſcilicet c & d,& columna a, in duo ſeratilia c & d, baſis uero quæ ſit pentagona, diſtinguatur in tres trigonos e, f, g,& colũna b in tria ſeratilia quæ ſimiliter uocentur e, f, g. Manifeſtũ eſt igitur ex iis quæ in 36 undecimi dicta ſunt, q; proportio ſeratilis c ad ſeratile e, eſt ſicut baſis c ad baſin e, & iterũ ſeratilis d ad ſeratile e, ſicut baſis d ad baſin e, quare per 24 quinti erit colũnæ a ad ſeratile e, ſicut baſis a ad baſin e. Eadem ratione erit columna a ad ſeratile f, ſicut baſis a ad baſin f. At rurſus columnæ a ad ſeratile g, ſicut baſis a ad baſin g. Igitur ex 24 quinti, quoties neceſſe fuerit aſſumpta facile cõcludes propoſitũ. Conſtat itaq; ex hoc, q; omnes colũnæ lateratæ ſuper eandem baſin uel ſuper æquales conſtitutæ ſi fuerint æque altæ, erunt æquales. Cum enim (ut proximo probatũ eſt) æque altæ columnæ lateratæ ſint ſuis baſibus proportionales, ponantur autem baſes eſſe aut eædem aut æquales, neceſſe eſt ex 24 quinti ut etiam columnæ ſint æquales. Conſtat quoq; quod ſi fuerint quælibet ſolida parallelogrãma ſeratilia & lateratæ columnæ æque altæ, ipſa quoq; ſuis baſibus proportionalia eſſe neceſſario cõprobantur. Omnia enim hæc, ſpecies ſunt lateratarũ columnarum, de quibus paulo ante uniuerſaliter probatum eſt uerum eſſe quod dicitur.

Omnis laterata columna, tripla eſt ad ſuam pyramidem.

Diſtinguatur baſis columnæ in triangulos,& ſecundum numerũ triangulorũ illorũ diſtinguatur columna in ſeratilia,& pyramis colũnæ in pyramides habẽtes baſes triangulas

gulas quæ,uidelicet,ſunt baſes ſeratiliũ. Conſtat itaq; unũquodq; ſeratile ad eam pyramidẽ quæ ſuper eandem baſin cum ipſo ſeratili conſiſtit,triplum eſſe: hoc enim demonſtratũ eſt in 6 huius duodecimi libri. Igitur ex 11 quinti omnia ſeratilia pariter accepta, ad omnes pyramides pariter acceptas neceſſe eſt eſſe triplum. Cumq; ex oĩbus ſeratilibus pariter acceptis columna, & ex omnibus pyramidibus pariter acceptis pyramis columnæ perficiantur,conſtat ueram eſſe hanc noſtram propoſitionem.

Si fuerint duæ quælibet columnæ lateratæ æquales,earum baſes earundem altitudinibus mutuæ erunt. Si uero baſes earũ & altitudines mutuæ fuerint,eaſdem columnas æquales eſſe neceſſe eſt.

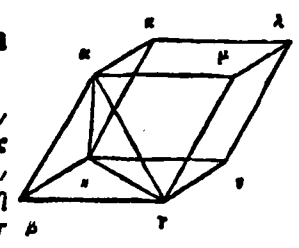
Si enim columnæ ſint æquales, earũ pyramides erunt æquales, eo q̃ omnis laterata columna eſt tripla ad ſuam pyramidẽ. Si autem pyramides fuerint æquales, ſuæ baſes ſuis altitudinibus mutuæ erũt. quemadmodũ demonſtratũ eſt in 7 huius. Quia igitur columnarũ ſuarumq; pyramidũ eædem ſunt baſes, & altitudines ſunt eædem, conſtat prima pars propoſiti.. Sint igitur & altitudines propoſitarũ columnarũ lateratarũ mutuæ. Dico q̃ colũnæ erunt æquales Cum enim eædẽ ſint baſes eædemq; altitudines columnarũ ſuarũ pyramidũ,erunt baſes & altitudines pyramidũ propoſitarũ columnarũ mutuæ. Si hoc ut poſitum eſt,uerum fuerit de columnis,erunt quoq; pyramides æquales,prout in 7 huius demonſtratũ eſt,igitur & columnæ æquales cum ipſæ triplæ ſint ad ſuas pyramides. Quare patet ſecunda pars eius quod propoſitum eſt.

Omnium duarũ columnarũ lateratarũ ſimilium eſt proportio alterius ad alteram,tanq̃ lateris ad ſuum relatiuũ latus proportio triplicata.

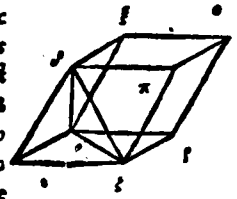
Si columnæ fuerint ſimiles,erunt ex diffinitione ſimilium corporũ, baſes earũ cæteraq; ſuperficies eas ambientes ſimiles. Diuidantur itaq; baſes earũ in triãgulos ſimiles & numero æquales. quemadmodũ 11 ſexti proponit eſſe poſſibile, & ipſæ colũnæ diuidantur in ſeratilia ſuper hos triãgulos exiſtentia. Stude igitur probare ſeratilia unius, ſuis relatiuis ſeratilibus alterius eſſe ſimilia, quod facile probabis ex hypotheſi & 6 & 4 & 5 ſexti, & ex diffinitione ſimilium ſuperficierũ & diffinitione ſimilium corporũ. Hoc autem probato,erit ex 16 undecimi proportio uniuſcuiuſq; ſeratilis unius ad ſuum relatiuũ ſeratile alterius,ſicut ſui lateris ad latus illius proportio triplicata. Et quia omniũ laterũ eſt proportio una, cum cuncta ſeratilia unius,ſint ſimilia ſuis relatiuis ſeratilibus alterius, ſequitur ex 11 quinti ut cunctorũ ſeratiliũ unius ad ſua relatiua ſeratilia alterius ſit proportio una. Quare per 13 quinti quæ eſt proportio unius ſeratilis ad ſuũ ſeratile relatiuũ alterius, eadẽ eſt omniũ pariter acceptorũ ad omnia pariter accepta. Et quia utrobiq; omnia ſeratilia pariter accepta cõponunt columnas,& relatiua latera ſeratilium ſunt relatiua latera columnarũ, neceſſe eſt ex 11 quinti ut proportio columnarũ ſit ſicut ſuorũ relatiuorũ laterum proportio triplicata. Quod eſt propoſitũ.

Eucli. ex Zamb. Theorema 8 Propoſitio 8

8 Similes pyramides,triãgulares baſes habentes,in triplici ſunt ratione eiuſdem rationis laterum.

Camp. 8

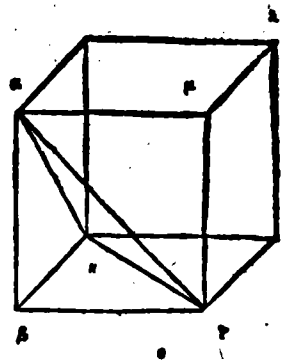

THEON ex Zamb. *Sint ſimiles & ſimiliter poſitæ pyramides,quarũ baſes quidẽ ſunt α ς γ, δ ω ξ, triãgula, faſtigia uero ipſarũ ſint π ϱ ſigna. Dico quod α ς γ π pyramis ad δ ω ξ ϱ pyramidẽ,triplam habet rationẽ,q̃ ς γ ad ω ξ. Cõpleantur enim ς μ λ, ω ϱ σ, ſolida parallelepipeda. Et quoniã pyramis α ς γ π ſimilis eſt ipſi δ ω ξ ϱ pyramidi, æqualis igitur eſt angulus qui ſub α ς γ ei qui ſub δ ω ξ angulo, & qui ſub α ς π ei qui ſub ϱ ω ξ, & qui ſub π ς γ ei qui ſub ϱ ω δ, eſtq; ſicut α ς ad δ ω, ſic eſt ς γ ad ω ξ, & ς π ad ω δ. Et quoniã eſt ſicut α ς ad δ ω, ſic β γ ad ω ξ, & circũ æquos angulos latera ſunt proportionalia, igitur β μ parallelogrammũ ipſi ω π, ſimile eſt parallelogrãmo: & id propterea & β ν ipſi ω ρ ſimile eſt, & β π ipſi ω ξ. Tria igitur β μ, π β, ς ν, tribus ω π, ω ξ, ω ρ, ſunt ſimilia. Sed tria quidẽ μ β, ς π, β ν, tribus quæ ex oppoſito æqualia ſunt ſimilia, & tria ω π, ω ξ, ω ρ, æqua & ſimilia ſunt tribus quæ ex oppoſito: ipſa igitur β π μ λ, ω ϱ σ, ſolida parallelepipeda, ſub ſimilibus planis æque multiplicibus cõprehendũtur. igitur ς π μ λ, ipſi ω ϱ σ ſolido ſimile eſt. Similia autẽ ſolida parallelepipeda, in triplici ſunt ratione eiuſdẽ ratiõis laterũ, per 33 undecimi. Igitur ς π μ λ ſolidũ ad ω ϱ σ ſolidũ triplã habet rationẽ, q̃ eiuſdẽ ratiõis latus ς γ ad eiuſdẽ rationis latus ω ξ. Sicut aũt ς π μ λ ſolidũ ad ω ϱ σ ſolidũ, ſic α ς γ π pyramis ad δ ω ξ ϱ pyramida, quoniã pyramis ſexta pars eſt ſolidi, eo quod & priſma dimidiũ exiſtens ſolidi parallelepipedi, triplũ eſt ipſius pyramidis, & π ς γ π igitur pyramis ad δ ω ξ ϱ pyramida triplam rationẽ habet, q̃ ς γ ad ω ξ. Quod demõſtraſſe oportuit.*

CORRELARIVM. *Ex hoc nempe eſt manifeſtū, quod & multangulas baſes habẽtes ſimiles pyramides, adinuicẽ in triplici ſunt ratione eiuſdẽ rationis laterũ. Diuiſis enim ipſis in ipſas pyramides, triãgulares baſes habentes (quia ſimilia polygona baſium in ſimilia triangula diuiduntur, & in æque multiplicia, & eiuſdem rationis totis) erit ſicut in altera una pyramis triangularẽ habens baſin ad unam baſin triangularẽ habentem in altera pyramide, ſic & omnes pyramides in altera pyramide triãgulares baſes habẽtes, ad pyramides exiſtentes in altera pyramide, & habentes triãgulares baſes. Hoc eſt, Pyramis ipſa polygonã baſin habens ad pyramida baſin polygonã habentẽ. Pyramis autẽ triangularẽ baſin habens ad pyramida triangularẽ baſin habentẽ, in triplici eſt ratione eiuſdẽ rationis laterũ. Et polygonã igitur baſin habens, ad ſimilem baſin habentẽ, triplam habet rationẽ quàm latus ad latus.*

Eucli. ex Zamb. Theorema 9 Propoſitio 9

9 Camp. 7 **Aequalium pyramidum & triangulares baſes habentiũ, reciprocæ ſunt baſes altitudinibus. Et pyramides triangulares baſes habentes, quarũ reciprocæ ſunt baſes uerticibus, ſunt æquales.**

THEON ex Zamb. *Sint enim æque pyramides α ς γ π, ρ σ ξ θ, triãgulares baſes habẽtes α β γ, ρ σ ξ, faſtigia uero π, θ, ſigna. Dico quod ipſarũ α β γ π, ρ σ ξ θ, pyramidũ reciprocæ ſunt baſes altitudinibus, & eſt ſicut baſis α β γ ad baſin ρ σ ξ, ſic eſt ipſius ρ σ ξ θ pyramidis altitudo ad ipſius α β γ π pyramis altitudinẽ. Cõpleantur enim ipſa β π μ λ, σ θ π ο, ſolida parallelepipeda. Et quoniã pyramis α β γ π æqualis eſt ipſi ρ σ ξ θ pyramidi, eſtq; ipſius quidẽ α ς γ π pyramidis ſexcuplũ ipſum β π μ λ ſolidũ, ipſius autẽ ρ σ ξ θ ſolidũ σ θ π ſexcuplũ eſt. igitur ſolidum β π μ λ, ipſi σ θ π ſolido æquũ eſt. Aequaliũ autem ſolidorũ parallelepipedorũ reciprocæ ſunt baſes altitudinibus (per 34 undecimi.) Eſt igitur ſicut β μ baſis ad σ π baſin, ſic eſt ipſius σ θ π ſolidi faſtigium ad ipſius β π μ λ ſolidi faſtigium. Sed ſicut quidẽ β μ baſis ad σ π baſin, ſic α β γ triangulũ ad ρ σ ξ triangulum. Et ſicut igitur (per 11 quinti) triangulũ α β ad triangulũ ρ σ ξ, ſic ipſius σ θ π ο ſolidi altitudo, ad ipſius β π μ λ ſolidi altitudinem. Sed ipſius σ θ π ο ſolidi altitudo, eadem eſt ipſi ipſius ρ σ ξ θ pyramidis altitudini, & ipſius ς π μ λ ſolidi altitudo, eadem eſt ipſius α ς γ π pyramidis altitudini. Eſt igitur ſicut α ς γ baſis ad ρ σ ξ baſin, ſic ipſius ρ σ ξ θ pyramidis altitudo ad ipſius α β γ π pyramidis altitudinẽ. Ipſarũ igitur α β γ π, ρ σ ξ θ, pyramidũ, reciprocæ ſunt baſes altitudinibus.*

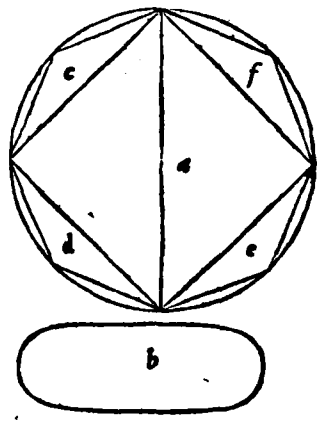
Sed iam ipſarũ α β γ π, ρ σ ξ θ, pyramidum reciprocæ ſint baſes altitudinibus, eſtoq; ſicut α β γ baſis ad ρ σ ξ baſin, ſic ipſius ρ σ ξ θ pyramidis faſtigiũ ad ipſius α β γ π pyramidis faſtigiũ. Dico quod pyramis α β γ π, æqualis eſt ipſi ρ σ ξ θ pyramidi. Eiſdem nanq; diſpoſitis, quoniã eſt ſicut α β γ baſis ad ρ σ ξ baſin, ſic eſt ipſius ρ σ ξ θ pyramidis uertex ad ipſius α β γ π pyramidis uerticem, ſed ſicut α β γ baſis ad ipſam ρ σ ξ baſin, ſic β μ parallelogrammũ ad σ π parallelogrammũ, & ſicut igitur (per 11 quinti) β μ parallelogrammũ ad σ π parallelogrammũ, ſic eſt ipſius ρ σ ξ θ pyramidis faſtigiũ ad ipſius α β γ π pyramidis faſtigiũ. Sed ipſius quidẽ ρ σ ξ θ pyramidis uertex, eſt idem ipſius σ θ π ο parallelepipedi uertici, & faſtigiũ ipſius α β γ π pyramidis, idem eſt ipſius β π μ λ parallelepipedi altitudini: eſt igitur ſicut β μ baſis ad σ π baſin, ſic ipſius σ θ π ο parallelepipedi altitudo ad ipſius ς π μ λ parallelepipedi altitudinẽ. Solida uero parallelepipeda quorũ reciprocæ ſunt baſes altitudinibus, ſunt æqualia (per 34 undecimi.) Igitur ſolidum parallelepipedũ β π μ λ, ipſi σ θ π ο ſolido parallelepipedo eſt æquale. Eſtq; ipſius quidẽ β π μ λ parallelepipedi, pyramis α β γ π ſexta pars, ipſius autẽ σ θ π ο parallelepipedi, ſexta pars eſt pyramis ρ σ ξ θ. Igitur pyramis α β γ π, ipſi ρ σ ξ θ pyramidi eſt æqualis. Aequalium igitur pyramidũ & triangulares baſes habentiũ, reciprocæ ſunt baſes altitudinibus. Et pyramides triangulares baſes habentes quarũ baſes uerticibus ſunt reciprocæ, ſunt æquales. Quod oſtendendum fuerat.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 9

9 **Omnis columna rotunda, pyramidi ſuæ tripla eſſe cõprobatur.**

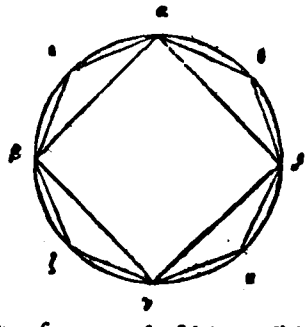
CAMPANVS. *Supra circulum a, intelligantur una columna & una pyramis, ſecũdum eandem ſuam altitudinẽ erectæ, dicanturq; æquiuoce ipſa pyramis & columna & circulus, nomine uno ſcilicet a. Dico itaq; quod columna a, eſt tripla ad pyramidẽ a. Cuius probatio eſt. Quia neq; maior neq; minor poteſt eſſe, cꝫ tripla. Sit enim primũ (ſi poſſibile eſt) maior cꝫ tripla, quantitate corporis b, ita ꝙ ſi b corpus dematur de columna a, erit reſiduũ eius triplum ad pyramidem a. Inſcribatur ergo quadratũ circulo a, ſuper quod erigantur duo ſeratilia æque alta columnæ a, de quibus duobus ſeratilibus pariter acceptis conſtat, quod ipſa ſunt plus medietate columnæ a, quemadmodũ ipſum quadratũ cõſtat eſſe plus medietate circuli a. ſi enim ex ipſis ſeratilibus perficiantur ſolida parallelogrãma, quorũ ipſa ſunt medietates. erit ipſa columna pars ipſorũ duorum ſolidorũ pariter acceptorũ. Deinde ſuper latera quadrati inſcripti perficiam quatuor triangulos duum æqualium laterũ in portionibus*

tionibus circuli, quarũ portionũ latera quadrati ſunt chordæ, diuiſis arcubus illarum portionũ per æqualia, & ſint illi trianguli c,d,e,f, ſuper quos etiam erige ſeratilia ad altitudinẽ columnæ a. Et manifeſtũ eſt quod hæc ſeratilia ſunt maius medietate portionũ columnæ ſuper portiones circuli conſiſtentiũ, quemadmodũ & ipſi trianguli ſunt maius medietate portionũ circuli. Fiat autem hoc toties, quouſq; per primam 10. cogatur aduerſarius confiteri portiones columnæ pariter acceptas eſſe minus corpore b. Erit igitur columna laterata octogona quam cõponunt omnia ſeratilia pariter accepta, quorũ baſes ſunt trianguli diuidentes polygonium inſcriptum circulo a, maius triplo pyramidis rotũdæ a. Et quia ipſa laterata columna eſt tripla ad ſuam pyramidem, ſicut demõſtratum eſt in eis quæ præmiſſa ſunt, ſequitur ex ſecunda parte 10. quinti libri, ut rotunda pyramis a ſit minor laterata pyramide lateratæ columnæ cuius baſis eſt inſcriptũ polygoniũ baſi rotundæ pyramidis a, quod eſt impoſſibile: eſt enĩ pyramis laterata, pars ipſius pyramidis rotundæ. Non eſt igitur pyramis a, minus tertia parte ſuæ columnæ. Sed nec plus tertia. Si enim poſſibile eſt, ſit pyramis a, plus tertia parte columnæ a, quantitate corporis b, ita ꝙ detracto corpore b de pyramide a, ſit reſiduũ ipſius pyramidis tertia pars columnæ a. Igitur quemadmodũ prius ex pyramide a, intelligatur detrahi pyramis laterata ſibi æque alta cuius baſis ſit quadratũ circulo a inſcriptum, quam lateratam pyramidem conſtat eſſe plus dimidio pyramidis rotundæ. Item de reſiduo pyramidis a, rurſus intelligãtur detrahi pyramides æque altæ, ſtatutæ ſuper triangulos c,d,e,f, qui ſunt in portionibus baſis, & hoc toties fiat, ut ex prima decimi relinquatur ex pyramide a, minus corpore b. Eritq; itaq; pyramis laterata inſcripto polygonio ſuperſtans, quam componunt lateratæ pyramides ex rotunda pyramide detractæ, maius tertia parte rotundæ columnæ a. Et quia ut probatum eſt in præcedentibus, hæc pyramis laterata eſt tertia pars ſuæ columnæ lateratæ a, ſequitur denuo ex ſecũda parte 10. quinti columnã rotundam a eſſe minorem columna laterata eiuſdem altitudinis, cuius baſis eſt polygonium baſi rotundæ pyramidis inſcriptũ. Hoc autem impoſſibile, nam hæc columna laterata, pars eſt columnæ rotundæ. Cum igitur columna rotunda non poſſit eſſe minus triplo ſuæ pyramidis, neq; maius, erit neceſſario tripla ad eam. Quod demonſtrare uolumus.

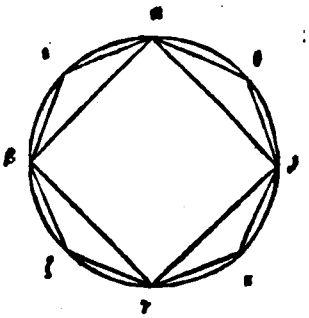
Euclid. ex Zamb. *Theorema 10.* *Propoſitio 10.*

10 Omnis conus, cylindri tertia pars eſt eandem eidem baſin habentis & æquale faſtigium.

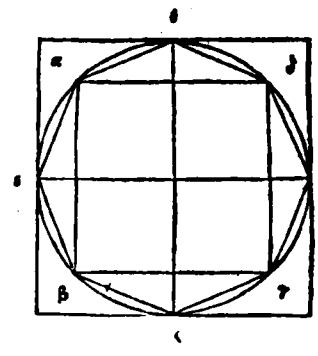

THEON *ex Zamb.* *Habeat enim conus, cylindro baſin eandẽ, hoc eſt circulũ α ε γ δ, & æquale faſtigium. Dico qđ conus, cylindri tertia pars eſt, hoc eſt quod cylindrus, coni triplus eſt. Si autẽ cylindrus, coni non eſt triplus, erit cylindrus, cono aut maior q; triplus, aut minor. Sit prius maior q; triplus. Et deſcribatur (per 6 quarti) in circulo α β γ δ, quadratũ α β γ δ. Iam quadratũ α β γ δ, maius eſt q; dimidiũ ipſius circuli α β γ δ. Conſtituatur ab ipſo α β γ δ quadrato, priſma æque altũ ipſi cylindro. Iam conſtitutũ priſma, maius eſt q; ipſius cylindri dimidiũ, quoniam & ſi ipſi circulo α β γ δ, quadratũ circũſcribamus, quadratũ in pſo orbe α β γ δ deſcriptũ, circũſcripti dimidiũ eſt, & ab ipſis conſtituta ſunt, æque alta ſolida parallelepipeda priſmata: priſmata igitur ipſa, adinuicẽ ſunt ſicut baſes. Et priſma igitur ſtans in ipſo α β γ δ quadrato, dimidium eſt eius priſmatis quod cõſtituitur à quadrato ipſi circulo α β γ δ circũſcripto. Et cylindrus ipſo priſmate quod fit à quadrato circũſcripto ipſi circulo α β γ δ, minor eſt. Igitur priſma à quadrato α β γ δ conſtitutũ, ipſi cylindro æque altũ, maius eſt dimidio ipſius cylindri. Secentur (per 9. tertij) ipſæ α β, β γ, γ δ, δ α, circũferentiæ bifariã in ι, ζ, η, θ, ſignis, & cõnectantur ipſæ α ι, ι β, β ζ, ζ γ, γ η, η δ, δ θ, θ α, & unũquodq; igitur ipſorũ α ι ε, β ζ γ, γ η δ, δ θ α, triangulorũ, maius eſt q; dimidiũ eius quod circũ ſcipſum ipſius α β γ δ circuli ſegmenti, ſicut ante oſtendimus. Conſtituãtur ab unoquoq; ipſorũ α ι β, β ζ γ, γ η δ, δ θ α, triangulorũ, priſmata æque alta ipſi cylindro, & unũquodq; igitur ipſorũ conſtitutorũ priſmatũ, maius eſt q; dimidia pars circũ ſeſe ipſius ſegmenti circuli, quoniã ſi per ι, ζ, η, θ, ſigna parallelos ipſis α β, ε γ, γ δ, δ α, ducamus, cõpleamusq; quæ in ipſis α β, ε γ, γ δ, δ α, parallelogrãma, & ab ipſis cõſtituamus ſolida parallelepipeda ipſi cylindro æque alta, uniuſcuiuſq; conſtitutorũ dimidia ſunt priſmata quæ in α ι ε, β ζ γ, γ η δ, δ θ α, triãgulis & ſunt ipſius cylindri ſegmẽta, minores ipſis ſolidis parallelepipedis conſtitutis. Itaq; etiã quæ in α ι ε, β ζ γ, γ η δ, δ θ α, triãgulis priſmata, maiora ſunt q; dimidiũ circũ ſeſe cylindri ſegmentorũ. Diſpeſcites iam (per 9.*

tertij) reliquas circũferentias diuidue, & cõnectentes rectas lineas, excitãtesq; ab unoquoq; ipsorũ triangulorũ prismata æqualis fastigij ipsi cylindro, & hoc semper efficiẽtes, relinquemus quasdã segmẽta ipsius cylindri quæ erunt minores excessu quo excedit cylindrus triplũ coni. Relinquãtur, sintq; α ι, ι ϛ, ϛ ζ, ζ γ, γ ϖ, ϖ ϡ, ϡ θ, θ α. Reliquũ igitur prisma cuius basis quidẽ est α ι ϛ ζ γ ϖ ϡ θ multãgulũ, fastigiũ aũt idẽ cũ cylindro, maius est ꝙ triplũ coni. Sed prisma cuius basis qdẽ est α ι ϛ ζ γ ϖ ϡ θ multangulũ, fastigiũ autẽ idem cum cylindro, pyramidis triplũ est cuius basis quidẽ est α ι β ζ γ ϖ ϡ θ mulãgulũ, fastigiũ uero idẽ quod & cono: & pyramis igitur cuius basis qdẽ est α ι ϛ ζ γ ϖ ϡ θ multangulũ, uertex aũt idẽ ꝙ cono, maior est cono habẽte basin circulũ α ϛ γ ϡ. Sed & minor, cõprehẽditur ete nim ab ipso. Quod est ipossibile. Nõ est igitur cylindrus, cono maior ꝙ triplus.

Dico insuper quod neq; minor ꝙ triplus est cylindrus cono. Si enim possibile, sit minor ꝙ triplus, cylindrus cono. Cõuersim igitur conus cylindri maior est ꝙ tertia pars. Describatur iam (per 6 quarti) in circulo α ϛ γ ϡ, quadratũ α β γ ϡ. Igitur quadratũ α β γ ϡ, maius est ꝙ dimidiũ ipsius α β γ ϡ circuli. Cõstituatur ab ipso α β γ ϡ quadrato pyramis, idem ipsi cono habens fastigiũ. Igitur pyramis constituta, maior est ꝙ dimidiũ coni. quoniã (sicut ante ostendimus) quãdo ipsi circulo quadratũ circũscribimus, quadratũ α β γ ϡ, circũscripti dimidiũ est, & si à quadratis solida paral lelepipeda cõstituamus æque alta ipsi cono, quæ & prismata appellantur, erit constitutũ ab ipso α β γ ϡ quadrato, di midiũ eius quod cõstituitur à circũscripto quadrato, adinuicẽ enim sunt ut bases. Quare & tertiæ partes. Et pyramis igitur, cuius basis α β γ ϡ quadratũ, dimidiũ est pyramidis constitutæ ad quadratũ ipsi orbi circũscriptũ, & pyramis cõstituta à circa circulũ quadrato, cono quem cõprehendit maior est. Py ramis igitur cuius basis α ϛ γ ϡ quadratũ, fastigiũ autẽ idem quod & cono, maior est ꝙ coni dimidiũ. Secentur (per 30 tertij) α ϛ, ϛ γ, γ ϡ, ϡ α, circũferen tiæ bifariam in ι, ζ, ϖ, θ, signis, & cõnectantur α ι, ι ϛ, β ζ, ζ γ, γ ϖ, ϖ ϡ, ϡ θ, θ α. Vnumquodq; igitur ipsorũ α ι β, β ζ γ, γ ϖ ϡ, ϡ θ α, triangulorũ, maius est ꝙ pars dimidia circũ scse segmẽti circuli α β γ ϡ. Constituãtur nempe ab uno quoq; ipsorũ α ι ϛ, ϛ ζ γ, γ ϖ ϡ, ϡ θ α, triangulorũ, pyramides idem ipsi cono habẽtes fastigiũ: & unaquæq; igitur constitutarũ pyramidũ eodem modo, maior est ꝙ dimidia pars circũ scse segmenti ipsius coni. Secantes iam (per 30 tertij) reliquas circũferentias diuidue, & cõnectentes rectas lineas, & exci tantes ab unoquoq; triangulorũ pyramida idem ipsi cono fastigiũ habentẽ & hoc semper efficiẽtes, relinquemus quædã coni segmenta quæ erunt mi nora excessu quo excedit conus tertiã partem cylindri. Relinquãtur & sint α ι, ι ϛ, β ζ ζ γ, γ ϖ, ϖ ϡ, ϡ θ, θ α. Reliqua igitur pyramis cuius quidẽ basis est α ι ϛ ζ γ ϖ ϡ θ multangulũ, uertex autẽ idem qui cono, maior est ꝙ tertia pars cylindri. Sed pyramis cuius basis quidem est α ι ϛ ζ γ ϖ ϡ θ multangulũ, uertex autẽ idem qui cono, tertia est pars prismatis cuius basis quidẽ est α ι ϛ ζ γ ϖ ϡ θ multangulũ, fastigiũ autẽ idem quod & cy lindro. Igitur prisma cuius basis quidẽ est α ι ϛ ζ γ ϖ ϡ θ multangulũ, fastigiũ autẽ idem ipsi cylindro, maius est cylin dro cuius quidẽ basis est α ϛ γ ϡ. Sed & minus, cõprehẽditur nanq; ab eo, quod est impossibile. Cylindrus igitur cono minor nõ est ꝙ triplus. Patuit autẽ quod neq; maior ꝙ triplus: triplus igitur est cylindrus coni Quare conus cylindri tertia pars est. Omnis igitur conus cylindri tertia pars est eandẽ eidem basin habentis & æquale fastigiũ. Quod fue rat ostendendum. Eucli. ex Camp.

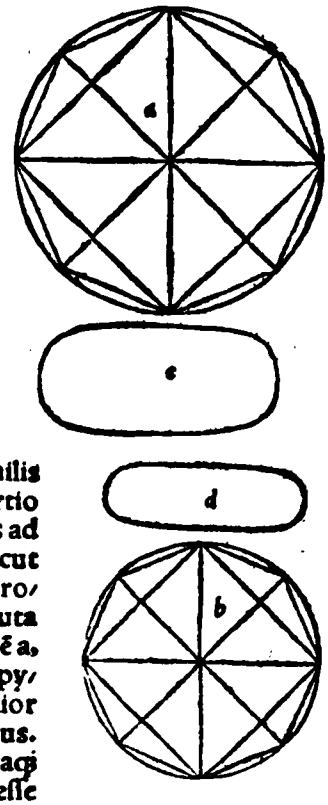
Propositio 10

10 OMnium duarũ rotundarũ pyramidũ similium, columnarumúe rotundarũ similiũ est proportio alterius ad alterã, tanq̃ diametri suæ basis diametrũ basis alterius proportio triplicata.

CAMPANVS. Sint duo circuli a & b, super quos constituantur duæ rotundæ pyra mides similes, duæq; columnæ rotundæ similes, & dicantur circuli & pyramides & co lumnæ & diametri circulorũ, his nominibus a & b æquiuoce. Dico itaq; q̃ proportio duarũ pyramidũ a & b, duarumq; columnarũ a & b, est sicut duarũ diametrorũ a & b proportio triplicata. Hoc autẽ si de pyramidibus constiterit, de columnis quoq; con stabit ex 15 quinti, cum omnis columna rotũda sit ex præmissa, tripla ad suam pyrami dem. De pyramidibus autem constabit hac demõstratione ducente ad impossibile. Est enim per cõmunem scientiã positam in principio secundæ demonstrationis huius 12 li bri, quæ proportio diametri a ad diametrũ b triplicata, eadẽ pyramidis a ad aliquod corpus. Illud igitur corpus sit c, de quo dico q̃ ipsum nõ potest esse minus neq; maius pyramide b. Sit primo minus (si fuerit possibile) quantitate corporis d, ita q̃ duo cor pora c & d pariter accepta sint quantũ pyramis b. Itaq; quemadmodũ in secũda parte præmissæ, ex pyramide b detrahatur laterata pyramis sibi æque alta, cuius basis sit qua dratũ inscriptũ circulo b, & ex residuo eius detrahãtur pyramides eiusdem altitudinis consistentes super trigonos portionũ circuli b, fiat itaq; hoc toties quousq; cogẽte pri

ma 10,

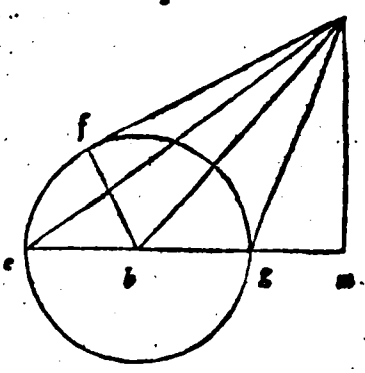
ma 10, ſit reſiduũ pyramidis b minus corpore d, eritq; ex cõmuni ſcientia, lateratæ pyramis detracta, quã componũt partiales pyramides detractæ, maius corpore c. Inſcribatur itaq; circulo a, polygoniũ ſimile illi, q̃d eſt baſis lateratæ pyramidis detractæ à pyramide b, & ad angulos huius polygonij inſcripti circulo a, demitte lineas à cono pyramidis a, perficiens ſuper illud polygoniũ, lateratã pyramidẽ æque altam rotundæ pyramidi a. Hanc igitur ſtudeas demõſtrare eſſe ſimilem lateratæ pyramidi detractæ à rotunda pyramide b, quod hoc modo facies. In utraq; pyramide eriges axem ipſius qui erit ex diffinitione linea cõtinuans uerticem pyramidis cum centro baſis, & erit perpendicularis ad baſin, de hinc à centris baſium, protrahas in utroq; circulo ſemidiametros, ad omnes angulos utriuſq; polygonij inſcripti. Cumq; ex diffinitione ſimiliũ pyramidũ rotundarũ ſit proportio axis unius ad axem alterius, ſicut diametri baſis unius ad diametrũ baſis alterius, ideo etiã ex 15 quinti & æqua proportionalitate, ſicut ſemidiametri ad ſemidiametrũ, ſunt aũt utrobiq; omnes anguli quos axes cum ſemidiametris continẽt recti, neceſſe eſt ex 6 propoſitione ſexti libri & 4 eiuſdem & diffinitione ſimilium ſuperficierũ & ſimilium corporũ diffinitiõe, ut lateratа pyramis a ſit ſimilis lateratæ pyramidi b, quare per additã ad 8 huius, proportio lateratæ pyramidis a ad lateratã b, eſt ſicut lateris unius ad ſuũ relatiuũ latus alterius, ꝓportio triplicata, ideoq; & ſicut diametri a, ad diametrũ b triplicata: igitur quoq; ſicut rotundæ pyramidis a, ad corpus c ex 11 quinti, quare permutatim ꝓportio lateratæ pyramidis a ad rotũdam pyramidẽ a, ſicut lateratæ pyramidis b ad corpus c. Et quia lateratа pyramis b, maior eſt corpore c, erit lateratа pyramis a, maior rotũda pyramide a. Quod eſt impoſſibile, cum ſit pars eius. Nõ eſt ergo corpus c, minus rotũda pyramide b. Reſtat itaq; probandũ, q̃ nec maius. Si enĩ aduerſarius dicat ipſum eſſe maius, tunc arguatur ex conuerſa proportionalitate proportionẽ diametri b ad diametrũ a triplicatã eſſe, ſicut corporis c ad rotundã pyramidẽ a. Sed ex conceptione, eadem eſt rotũdæ pyramidis b, ad aliquod corpus aliud quod ſit d. Et quia ex hypotheſi corpus c maius eſt rotunda pyramide b, ſequitur ex 14 quinti, q̃ rotunda pyramis a ſit maior corpore d. Itaq; proportio rotundæ pyramidis b ad corpus quod eſt minus rotunda pyramide a, uidelicet, ad d, eſt ſicut ſuæ diametri b ad diametrũ alterius proportio triplicata. Hoc autẽ eſt impoſſibile. Nam ex hoc demonſtrauimus ſequi, quod pars ſit maior ſuo toto. Cũ ergo corpus c non poſſit minus eſſe neq; maius rotũda pyramide b, erit neceſſario ſibi æquale, ideoq; ex ſecunda parte 7 quinti conſtat propoſitũ.

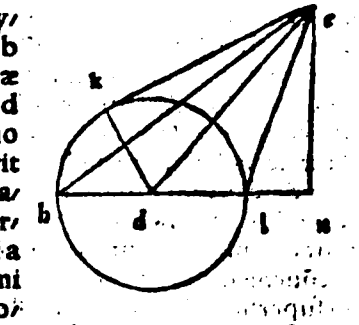
CAMPANI annotatio. Non lateat autem nos, huius demonſtrationis proceſſum ad eas duntaxat columnas & pyramides rotundas coartari, quarũ axes ſuis baſibus perpẽdiculariter inſiſtunt, tales enim diffinitæ fuerunt in principio undecimi. Cum tamen paſſio hic demonſtrata, cõmuniter conueniat omnibus columnis rotundis ſimilibus pyramidibusq; rotundis ſimilibus ſiue earũ axes ſuper baſes ſuas fuerint orthogonaliter erectæ, ſiue ſuper eas fuerint inclinatæ (& appellentur differẽtiæ cauſa hæ rotundæ columnæ & pyramides, quarũ baſibus axes orthogonaliter ſuperſtant erectæ, reliquæ uero dicãtur inclinatæ) & quia in principio 11 non ſunt diffinitæ columnæ aut pyramides rotundæ niſi illæ tantũ quas erectas uocamus, hæ quidem per motum parallelogrãmi rectanguli, illæ uero per motum trigoni rectanguli, ideo cõueniens arbitramur diffinire columnas & pyramides rotundas diffinitionibus cõmuniter & uniuoce cõuenientibus erectis & inclinatis columnis & pyramidibus rotũdis. Cum igitur extra ſuperficiẽ alicuius circuli deſcripti, ſignatur pũctus qui cum circũferentia ipſius circuli per lineam rectam cõtinuatur, ſi linea ipſa ſignato puncto manente fixo deſcripto circulo quouſque ad locum unde moueri inceperit circũducatur corpus, quod à curua ſuperficie quam motu ſuo deſcribit hæc linea, & ab ipſo circulo cui circũducitur cõtinetur uoco pyramidẽ rotundam. Et circulũ cui linea hæc circũducitur, uoco baſin ipſius pyramidis. Fixum autẽ punctũ extra circuli ſuperficiẽ ſignatũ, uoco conum pyramidis

ramidis. Lineamq; rectã continuantẽ centrũ baſis cum cono pyramidis, appellõ axem ſeu ſagittã pyramidis. Cumq; hæc ſagitta fuerit perpendicularis ad baſin, dico pyramidem eſſe rectam. Cum uero inclinata, dico eſſe pyramidẽ inclinatã. Cum autem fuerint duo circuli æquales deſcripti in ſuperficiebus æquidiſtantibus, quos una plana ſuperficies per eorũ centra tranſiens ſecuerit, fuerintq; cõtinuatæ per lineã rectam duæ relatiuæ ſectiones duarũ circũferentiarũ ipſorũ circulorũ, ſi linea hæc in circũferentijs ipſorũ circulorũ æquidiſtanter ſitui à quo moueri inceperit quouſq; ad locum ſuum redeat circũducatur, corpus quod à curua ſuperficie quam motu ſuo deſcribit hæc linea & à duobus propoſitis circulis cõtinetur, uoco columnã rotundam. Cum axis ſiue ſagitta, eſt linea recta, centra duorũ circulorũ continuans. Et cum hæc ſagitta fuerit perpendicularis ad ſuperficiẽ utriuſq; duorũ circulorũ, dico columnã eſſe erectã. Cum uero fuerit ſuper baſin inclinatæ, dico columnã eſſe inclinatã. Cumq; fuerint duæ rotũdæ pyramides aut columnæ (à quarũ axibus egrediãtur duæ ſuperficies ſuper baſes earũ orthogonaliter erectæ) fuerintq; anguli (quos axes & cõmunes ſectiones harũ ſuperficierũ & baſium continẽt) adinuicẽ æquales, & fuerit proportio axis unius ad axem alterius ſicut ſemidiametri baſis unius ad ſemidiametrũ baſis alterius, tunc illas duas pyramides adinuicẽ, aut illas duas columnas adinuicẽ, dico ſimiles eſſe. His diffinitiõibus poſitis, demonſtrandũ eſt, q̃ omnium duarũ rotundarũ pyramidũ ſimilium, columnarumúe rotundarũ ſimiliũ, ſiue erectæ ſiue inclinatæ fuerint, eſt proportio unius ad alteram ſicut diametri baſis unius ad diametrũ baſis alterius proportio triplicata. Quod de ſolis erectis demonſtratũ eſt. Ad hoc autẽ præmittimus antecedens neceſſariũ.

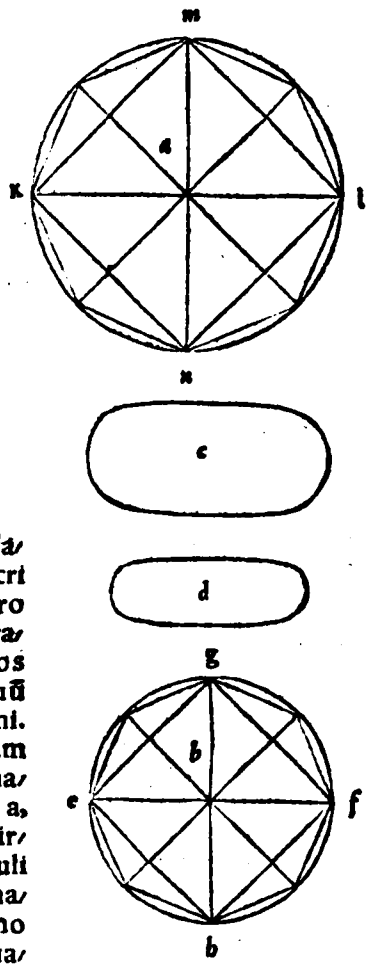
Si fuerint duæ rotundæ pyramides adinuicem ſimiles quarum utranq; duæ planæ ſuperficies ſuper axem ſecent, fueritq; harum duarum ſuperficierum altera in utraq; pyramide ſuper baſin eius orthogonaliter erecta, & arcus baſium inter illas duas ſuperficies contenti, ſimiles, erũt anguli quos axes & cõmunes ſectiones baſium & earũ ſuperficierũ quæ ſuper baſes nõponuntur orthogonaliter erectæ continent, adinuicem æquales.

Sint duæ rotundæ pyramides a b & c d, quarũ baſes ſunt circuli e f g & h k l, & axes duæ lineæ a b & c d, & diametri baſium e g & h l, centra baſium ſunt duo puncta b & d, coni pyramidũ a & c, ſimiles adinuicẽ, & ab earum conis ad ſuperficiẽ baſium protrahãtur ut docet 11 undecimi libri, duæ perpendiculares quæ ſunt a m & c n, & continuẽtur puncta m & n cum centris baſium, protractis lineis b m & d n, eritq; ex 12 undecimi ſuperficies a b m quæ egreditur ab axe a b, erecta ſuper baſin pyramidis a b orthogonaliter. Eodem modo ſupficies c d n, quæ egreditur ab axe c d, erit erecta ſuper baſin pyramidis c d orthogonaliter. Sint itaq; duo arcus f g & k l, ſimiles, & intelligantur duæ ſuperficies a b f, c d k, egredi ab axibus, & ſecare pyramides a b & c d ſimiles. Dico igitur duos angulos a b f, c d k, eſſe adinuicem æquales. Protrahãtur enim duæ lineæ f m & k n. Quia igitur duæ pyramides a b & c d ſunt ſimiles, & duæ ſuperficies a b m, c d n, ſtantes orthogonaliter ſuper baſes, egrediũtur ab earum axibus, erit ex diffinitiõe ſimilium pyramidũ, angulus à b m æqualis angulo c d n. Et qa ex diffinitione lineæ ſupra ſuperficiẽ perpẽdiculariter erectæ, uterq; duorũ angulorũ a m b, c n d, eſt rectus, erũt ex 11 primi & 4 ſexti, duo primi trianguli a b m & c d n, alterũ proportionaliũ. Vt proportio lineæ a b ad lineam c d, ſicut b m ad d n, & ſicut a m ad c n. Et quia ex diffinitione ſimilium pyramidũ, proportio axis a b ad axem c d eſt ſicut ſemidiametri b f ad ſemidiametrũ d k, erit ex 11 quinti, proportio b f ad d k ſicut b m ad d n. Cumq; ſint duo anguli f b m & k d n æquales, eo q̃ duo arcus f g & k l ſunt ſimiles ex hypotheſi, erit ex 6 & 4 ſexti,

4 ſexti, proportio f m ad k n, ſicut b m ad d n, ideoq; ſicut a m ad c n. Et quia iterũ ex diffinitione lineæ ſuper ſuperficiẽ perpendiculariter erectæ uterq; duorũ angulorũ a m f, c n k, eſt rectus, erit ex 6 & 4 ſexti, proportio a f ad c k, ſicut a m ad c n, ideo per 11 quinti, ſicut a b ad c d, & ſicut b f ad d k. Igitur ex 5 ſexti, duo anguli a b f & c d k, ſunt adinuicẽ æquales. Quod eſt propoſitũ. Idem probabis leuiter de rotundis colũnis ſimilibus.

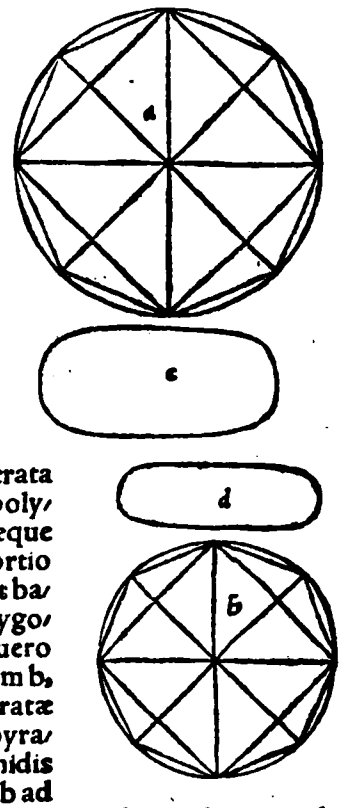

Hoc itaq; demonſtrato, dico quod omnium duarũ rotundarũ pyramidũ ſimiliũquæcunq; fuerint ſiue erectæ ſiue inclinatæ eſt proportio unius earum ad alterã, ſicut diametri ſuæ baſis ad diametrũ alterius baſis proportio triplicata. Sint enim ut prius duæ rotundæ pyramides a & b, quarũ baſes ſunt circuli a & b, & horum circulorũ diametri ſint etiam a & b, ſitq; proportio pyramidis a ad corpus c, ſicut diametri a ad diametrũ b proportio triplicata. Nõ erit igitur corpus c, minus neq; maius rotũda pyramidẽ b. Sit enim primo (ſi poſſibile eſt) minus, quantitate corporis d, ita q; duo corpora c & d pariter accepta ſint quantũ rotũda pyramis b. Ab axe igitur pyramidis b, prodeat ſuperficies quæ ſit orthogonaliter erecta ſuper circulum b, ſitq; cõmunis ſectio huius ſupficiei & circuli b, linea e f tranſiens per centrum b, quæ erit diameter circuli b, & protrahatur in circulo b, alia diameter ſecans hanc orthogonaliter, quæ ſit g h, ſicq; inſcribatur circulo b, quadratũ e g f h, & a rotunda pyramide b, intelligatur detrahi laterata pyramis, cuius baſis eſt quadratũ circulo b inſcriptum, quæ (ut probatũ eſt ſupra) maius erit dimidio rotundæ pyramidis, & ex reſiduo eius detrahantur pyramides eiuſdem altitudinis, conſiſtentes ſuper trigonos portionũ circuli b, fiatq; hoc totiens, quouſq; reſiduũ rotundæ pyramidis b ſit minus corpore d ex 1 decimi. Eritq; ex conceptione laterata pyramis detracta quam cõponunt lateratæ partiales pyramides detractæ, maius corpore c. Tunc ergo prodeat ex axe pyramidis a, ſuperficies alia quæ ſit orthogonaliter erecta ſuper circulum a, & ſit cõmunis ſectio huius ſuperficiei & circuli a, linea k l, quæ ob hoc erit diameter circuli a, protrahatur autem in circulo a, alia diameter ſecans hanc orthogonaliter, quæ ſit m n, ſicq; inſcribatur in circulo a, quadratũ k m l n, & diuidẽdo arcus portionũ circuli a per æqualia, perficiatur in circulo a, polygoniũ ſimile illi quod eſt inſcriptũ circulo b, & ad ſingulos angulos huius polygonij demitte lineas rectas a cono pyramidis a, perficiens ſuper illud polygoniũ lateratã pyramidẽ æque altam pyramidi a. Hanc autem lateratã pyramidẽ, probabis eſſe ſimilem lateratæ pyramidi detractæ à rotunda pyramide b, quod hoc modo facies. Duces axes cogitatiõe uel actu utriuſq; in utriſq; pyramidibus a & b, & à centris baſium protrahas lineas rectas ad omnes angulos inſcriptorũ polygoniorũ. Erũtq; ex præmiſſo antecedẽte omnes anguli quos continet axis pyramidis a, cum ſingulis lineis ductis a centro circuli a, ad angulos polygonij ſibi inſcripti, æquales ſuis relatiuis angulis quos continet axis pyramidis b, cum ſingulis lineis ductis à centro circuli b, ad angulos polygonij ſibi inſcripti. Et quia ex diffinitione rotundarũ pyramidũ ſimilium, proportio axis pyramidis a ad axem pyramidis b, eſt ſicut ſemidiametri circuli a ad ſemidiametrũ circuli b, ſequitur ex 6 & 4 ſexti & diffinitionibus ſimilium ſuperficierũ & ſimilium corporũ q; duæ lateratæ pyramides a & b ſint ſimiles. Cætera argue ſicut prius in decima. Conſtat itaq; de omnibus rotundis pyramidibus ſimilibus, q; proportio earũ ſit ſicut diametrorũ ſuarum baſium triplicata. Et quia omnis columna rotunda eſt tripla ad ſuam pyramidem (hoc enim ſufficienter eſt demonſtratũ ſiue columnæ & ſuæ pyramides fuerint erectæ ſiue inclinatæ) ſequitur ex 11 quinti ut etiam quarũlibet columnarũ rotundarũ ſimilium ſit proportio ſicut ſuarum diametrorũ triplicata.

Euclid. ex Camp. Propoſitio 11

11 OMnes duas rotundas pyramides ſiue columnas, æque altas, ſuis baſibus proportionales eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS. Supra duos circulos a & b, ſtatuantur ut prius duæ rotundæ pyramides æquæ altæ quæ dicantur ſimiliter a & b, & duæ rotundæ columnæ æque altæ eiſdem literis aſcriptæ a & b. Dico itaq; quod proportio duarũ pyramidum a & b, duarumq; columnarum a & b, eſt ſicut duorum circulorum a & b. Quod de columnis manifeſtum erit, ſi hoc prius de pyramidibus demõſtrabitur: omnis enim rotunda columna, tripla eſt ad ſuam pyramidem. De pyramidibus autem conſtabit indirecta demonſtratione hoc modo. Eſt enim ex cõmuni ſcientia, proportio rotundæ pyramidis a ad aliquod corpus, ſicut circuli a ad circulum b, illud corpus ſit c. Dico itaq; q corpus c, nõ poteſt eſſe maius neq; minus rotunda pyramide b. Sit enim primo minus, quantitate corporis d. Igitur circulo b inſcribatur quadratũ, & detrahatur a rotũda pyramide b, pyramis laterata, cuius ſit baſis quadratũ circulo b inſcriptũ, & ex portionibus pyramidalibus detrahantur pyramides ſuper trigonos portionũ circuli conſiſtentes, fiatq; hoc totiens, quouſq; ſit ex pyramide b, reſiduũ minus corpore d, eritq; laterata pyramis detracta, quam componunt partiales pyramides detractæ, maior corpore c. Inſcribatur ergo circulo a, polygoniũ ſimile illi polygonio quod eſt baſis lateratæ pyramidis b, & perficiatur ſuper ipſum pyramis laterata ductis lineis à uertice pyramidis lateratæ a, ad ãgulos polygoniſ inſcripti. Eruntq; duæ lateratæ pyramides a & b, æque altæ. Hoc enim eſt propoſitũ de rotundis. Quare proportio lateratæ pyramidis a ad lateratã pyramidem b, eſt ſicut baſis eius ad baſin illius, uidelicet, ſicut polygoniſ a ad polygonium b. Hoc enim demõſtratum eſt in ſexta huius. At uero polygoniſ a ad polygoniũ b, eſt ſicut circuli a ad circulum b, quod manifeſtũ eſt ex prima & ſecunda huius. Itaq; lateratæ pyramidis a ad lateratã pyramidem b, ſicut rotundæ pyramidis a ad corpus c, quare permutatim lateratæ pyramidis a ad rotundam pyramidem a, ſicut lateratæ pyramidis b ad corpus c. Cumq; ſit laterata pyramis b maior corpore c, ſequitur lateratã pyramidem a eſſe maiorẽ rotunda pyramide a. Hoc autem impoſſibile, eſt enim pars eius. Non erit ergo corpus c, minus rotunda pyramide b. Si uero ponat aduerſarius quod ſit maius, demõſtrabimus rurſum idem impoſſibile conſequi. Erit enim per conuerſam proportionalitatẽ proportio corporis c ad rotundam pyramidem a, ſicut circuli b ad circulum a. Sit quoq; eadem rotundæ pyramidis b, ad aliquod corpus quod ſit d. Cum igitur corpus c ſit maius rotunda pyramide b per hypotheſin, erit ex 14 quinti rotũda pyramis a maior corpore d. Itaq; proportio circuli ad circulum a, erit ſicut rotundæ pyramidis b ad quoddam corpus minus rotunda pyramide a. Sed hoc demonſtratũ eſt prius, eſſe impoſſibile, ſic enim ſequitur quod pars ſit maior ſuo toto. Nõ eſt igitur corpus c, neq; minus neq; maius rotunda pyramide b, ſed tantum æquale. Itaq; ex ſecunda parte 7 quinti conclude propoſitũ. Vt autem facilius inconcuſſiusq; demonſtraretur quod ſequitur, ad ipſam eſt antecedens utile præmittendum, quod eſt,

Lamb.15 Si ſuperficies quædam rotundam columnam æquidiſtanter baſi eius ſecuerit, erunt duo partialia corpora quæ ad illam ſecantem ſuperficiem terminantur, portionibus axis columnæ proportionalia.

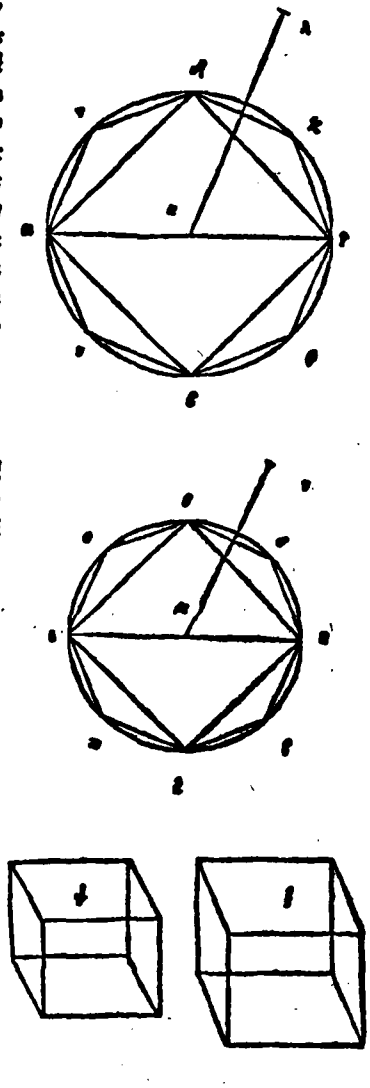
Simile eſt hoc, ei quod propoſuit 15 undecimi libri de ſolidis parallelogrammis. Nec ſolum uerũ eſt hoc de columnis rotundis, immo ſimpliciter de omnibus columnis ſiue lateratæ fuerint ſiue rotundæ. Quod qui argumentationẽ primæ ſexti uel 15 undecimi firmiter tenuerit, facile demonſtrare poterit: hic enim non aliter quàm ibi ex diffinitione

tione incontinuæ proportionalitatis quæ posita est in proœmio quinti libri arguēdū est propositum. Attendere aūt colūnā oportet, quod quæcūq; superficies secat æquidistanter basi ipsius, secat etiam eam æquidistāter superficiei basis eius oppositæ, nā quæcunque superficies uni superficiei sunt æquidistantes, ipsæ quoq; sunt æquidistātes adinuicē, ut ex ijs quæ dicta sunt ex 17 undecimi didiciſti. Quare manifestū est, quod omnes rotundæ colūnæ quarum sunt baſes æquales, altitudinibus suis sunt proportionales. Idem quoque de lateratis. Idem quoque de pyramidibus rotūdis. & etiā de lateratis, quod de pyramidibus constabit, si prius de colūnis probetur. Est enim omnis columna tripla ad suam pyramidē, rotunda quidem, ex nona huius, laterata uero ex ijs quæ supra in octaua demonstrata sunt.

Eucli. ex Zamb. Theorema 11 Propositio 11

n **Sub eodem fastigio existentes coni & cylindri, adinuicem sese habent sicut baſes.**

THEON ex Zāb. *Sint sub eadē altitudine coni & cylindri, quorū baſes quidē sunt α ζ γ δ, ι ξ π θ, circuli, axes autem sint κ λ, μ ν, dimetientes uero baſium sint α γ, ι π. Dico quod est sicut α ζ γ δ circulus ad ι ξ π θ, circulum, sic est α λ conus ad conum ι ν. Si autē non est sicut α ζ γ δ circulus ad ι ξ π θ circulum, sic α λ conus ad ι ν conum, erit sicut α β γ δ, circulus ad ι ξ π θ, circulum, sic α λ conus ad aliquod solidū, minus ipſo ι ν, cono, uel ad maius. Sit prius ad minus, hoc est ad ξ. Et quo minus est ξ solidū ipſo ι ν cono, ei æquū esto ↓ solidū. igitur conus ι ν, æquus est ijs ξ. ↓. solidis. Describatur (per 6 quarti) in circulo ι ξ π θ, quadratum ι ξ π θ, quadratum igitur, maius est quàm dimidium circuli. Excitetur ab ipſo ι ξ π θ quadrato, pyramis æque alta ipſi cono. Igitur ipſa pyramis excitata, maior est quàm dimidium ipſius coni, quoniā si circunſcribamus ipſi orbi quadratū, & ab ipſo excitemus pyramida cono æque altam, inscripta pyramis dimidium est circunſcriptæ, adinuicem enim sunt sicut baſes. Conus autē minor est pyramide circunſcripta. Pyramis igitur cuius baſis est ι ξ π θ quadratum, uertex autem idem ipſi cono, maior quàm dimidiū coni. Secentur (per 30 tertij) ι ξ, ξ π, π θ, θ ι, circūferentiæ diuidue in ſignis ο, ρ, σ, connectanturq; ipſæ θ ο, ο ι, ι ρ, ρ ξ, ξ σ, σ π, π θ. Vnum quodq; igitur ipſorū θ ο ι, ι ρ ξ, ξ σ π, π θ, triangulorum, maius est quàm dimidium apud ſeſe ſegmenti ipſius circuli. Excitetur ab unoquoq; ipſorum θ ο ι, ι ρ ξ, ξ σ π, π θ, triangulorū, pyramis æque alta ipſi cono. Vnaquæq; igitur excitatarū pyramidū, maior est quàm dimidia pars apud ſeſe ſegmenti coni. Secātes igitur (per 30 tertij) reliquas circunferentias diuidue, cōnectentesq; rectas lineas, & excitantes ab unoquoq; triāgulorū pyramides ipſi æque altas cono, & hoc ſemper facientes relinquemus quædam coni ſegmenta quæ erunt minora ipſo ↓ solido. Relinquantur, sintq; quæ in θ ο ι, ι ρ ξ, ξ σ π, π θ. Reliqua igitur pyramis cuius baſis quidem est θ ο ι ρ ξ σ π, multangulum, faſtigium idem quod cono, maior est ipſo ξ solido, Inſcribatur & in circulo α ζ γ δ, ipſi θ ο ι ρ ξ σ π, multangulo ſimile & ſimiliter poſitum multangulum δ τ α υ ζ φ γ χ, excitetur que ab ipſo pyramis æque alta ipſi κ λ cono. Quoniā igitur est sicut quod ex α γ ad id quod ex ι π, sic δ τ α υ ζ φ γ χ multangulum ad ipſum θ ο ι ρ ξ σ π multāgulū, sicut aūt quod ex α γ ad id quod ex ι π, sic α β γ δ orbis ad ι ξ π θ orbē, & sicut igitur (per 11 quinti) α ζ γ δ, orbis ad ι ξ π θ, orbē sic δ τ α υ β φ γ χ, multāgulū θ ο ι ρ ξ σ π, multāgulū. Sicut aūt orbis ad ι ξ π θ, orbē, sic κ λ conus ad ξ solidū. Sicut autē δ τ α υ β φ γ χ, multangulū ad θ ο ι ρ ξ σ π, multāgulū, sic pyramis cuius baſis est δ τ α υ β φ γ χ, multangulū, uertex autē λ ſignū, ad pyramida cuius baſis quidē est θ ο ι ρ ξ σ π, multangulum, faſtigium autē ν ſignum. Et sicut igitur (per 11 quinti) α λ conus ad ξ solidū, sic pyramis cuius baſis quidē δ τ α υ ζ φ γ χ multangulum, uertex autē λ ſignū, ad pyramida cuius baſis quidem est θ ο ι ρ ξ σ π, multangulū, uertex autē ν ſignū. Vicissim igitur (per 16 quinti) est sicut α λ conus ad eam quæ in ſe ipſo pyramida, sic ξ solidum ad eā quæ in ι ν cono pyramida. Maior autē est α λ conus, ea quæ in ſe ipſo pyramide, maius igitur est & ξ solidū, ea quæ in ι ν. cono pyramide, ſed & minus. quod abſurdū est. Nō igitur est sicut α ζ γ δ circulus ad ι ξ π θ, circulum, sic α λ conus ad aliquod ſolidum minus ipſo ι ν cono Similiter iam demonſtrabimus, quod neque sicut ι ξ π θ, orbis ad α β γ δ, orbē*

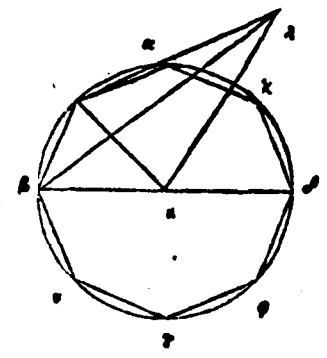
MM

ſ orbẽ,ſic ϛ ν conus ad ſolidum aliquod maius ipſo α λ cono. Dico iam quod neque eſt ſicut α ϛ γ ſ orbis ad ϛ ζ π θ, orbẽ,ſic conus α λ ad aliquod ſolidũ maius ipſo ϛ ν cono. Si enim poſſibile,eſto ad maius ξ. Conuerſim igitur eſt ſicut ϛ ζ π θ,orbis ad α ϛ γ ſ orbẽ,ſic eſt ξ ſolidum ad α λ conũ. Sed ſicut ξ ſolidũ ad α λ conũ ſic eſt ϛ ν conus ad aliquod ſolidum minus ipſo α λ cono. Et ſicut igitur (per 11 quinti) ϛ ζ π θ circulus ad α ϛ γ ſ circulum,ſic conus ϛ ν, ad aliquod ſolidum minus ipſo α λ cono,quod abſurſum eſſe patuit. Non eſt igitur α ϛ γ ſ orbis ad ϛ ζ π θ orbem,ſic α λ conus ad ſolidum aliquod maius ipſo ϛ ν cono. Patuit autem quod neque ad minus. Eſt igitur ſicut α ϛ γ ſ orbis ad ϛ ζ π θ orbẽ, ſic α λ conus ad ϛ ν conum. Sed ſicut conus ad conum,ſic cylindrus ad cylindrum,triplus enim eſt alter alterius. Et ſicut igitur (per 11 quinti) α β γ ſ orbis ad ϛ ζ π θ,orbem,ſic qui in ipſis cylindri æque alti ad conos. Sub eodẽ igitur faſtigio ſubſiſtentes coni & cylindri,ſe adinuicem habent ſicut baſes. Quod erat oſtendendum.

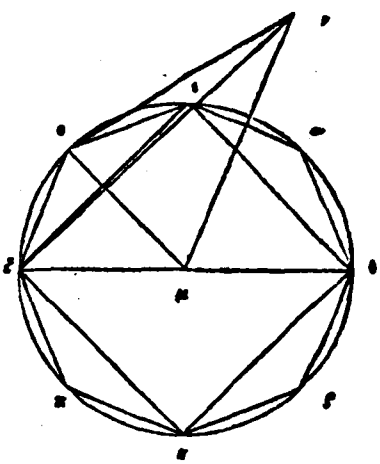
Eucli. ex Zamb. Theorema 12 Propoſitio 12

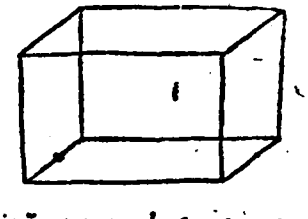
12

Similes coni & cylindri,ad ſe inuicem in tripla ſunt ratione dimetiẽtium quæ in baſibus.

THEON ex Zãb. Sint ſimiles coni & cylindri,quorum baſes quidem α ϛ γ ſ, ϛ ζ π θ,orbes dimetiẽtes uero baſiũ ſint ϛ ſ ζ θ,& axes conorũ ſiue cylindrorũ ſint α λ, μ ν. Dico ꝙ conus cuius baſis qdẽ eſt α ϛ γ ſ,circulus,faſtigium autẽ λ ſignũ,ad conũ cuius quidẽ baſis eſt ϛ ζ π θ,uertex autẽ ν ſignũ, triplã habet rõnẽ quàm ϛ ſ ad ζ θ. Si autẽ α β γ ſ λ conus ad ϛ ζ π θ ν,conum triplã rõnẽ non habet quàm β ſ ad ζ θ,habebit conus α ϛ γ ſ λ,uel ad ſolidũ aliquod minus ipſo ϛ ζ π θ ν,cono triplã rõnẽ,uel ad maius. Habeat prius ad minus ξ. Deſcribaturq; (per 6 quarti) in circulo ϛ ζ π θ,quadratũ ϛ ζ π θ. Igitur ϛ ζ π θ quadratũ,maius eſt quàm dimidiũ circuli ϛ ζ π θ. Excitetur ab ipſo ϛ ζ π θ quadrato,pyramis æque alta ipſi cono. Igitur pyramis excitata, maior eſt quàm dimidia pars coni. Secentur iam (per 30 tertij) ipſæ ϛ ξ, ζ π, π θ, θ ϛ,circũferẽtiæ diuidue,in ο,ρ,σ,ſignis,cõnectaturq; ϛ ο, ο ζ, ζ ρ, ρ π, π σ, σ θ, θ ϛ. Vnũquodque igitur ipſorũ ϛ ο ξ, ζ ρ π, π σ θ, θ ϛ,triangulorũ,maius eſt quàm dimidia pars,quæ apud ſeſe ſegmenti circuli ϛ ζ π θ. Conſtituatur ab unoquoque ipſorum ϛ ο ζ, ζ ρ π, π σ θ, θ ϛ, triangulorum,pyramis idẽ habens faſtigiũ ipſi cono,unaquæque igitur ipſarum excitatarum pyramidũ,maior eſt quàm dimidium eius quod apud ſeſe ſegmenti circuli. Secantes igitur (per 30 tertij) reliquas circũferentias diuidue,& connectentes rectas lineas, excitantesque ab unoquoque triangulorum pyramides faſtigium ipſi cono habentes,idem,& hoc ſemper efficientes,relinquemus quædam coni ſegmenta quæ erunt minores exceſſu quo excedit ϛ ζ π θ ν,conus ipſum ξ ſolidũ, relinquãtur,& ſint in ϛ ο, ο ζ, ζ ρ, ρ π, π σ, σ θ, θ ϛ, reliqua igitur pyramis cuius baſis quidẽ eſt ϛ ο ζ ρ π σ θ, multangulum,uertex autẽ ν ſignũ,maior eſt ipſo ξ ſolido. Deſcribatur in in circulo α ϛ γ ſ,ipſi ϛ ο ζ ρ π σ θ,multangulo ſimile ſimiliterq; poſitum multangulum α τ β υ γ φ ſ χ,& excitetur ab ipſo pyramis,idẽ habẽs ipſi cono faſtigiũ. Et cõprehendatur ipſam pyramida cuius baſis quidẽ eſt α τ ϛ υ γ φ ſ χ,multangulũ,uertex autẽ λ ſignum,unum triãgulum eſto λ ϛ τ,cõprehendentiũ autem pyramida cuius baſis quidẽ ϛ ο ζ π ρ π σ θ,multangulũ,faſtigiũ autem ν ſignũ unũ triangulum eſto ν ζ ο,& connectatur κ τ, μ ο. Et quoniã α β γ ſ λ conus ſimilis eſt ipſi ϛ ζ π θ ν cono,eſt igitur (per 20 undecimi diffinitionẽ) ſicut β ſ ad ζ θ,ſic κ λ axis ad μ ν axẽ. Sicut autẽ ϛ ſ ad ζ θ,ſic (per 15 quinti) ϛ κ ad ζ μ. & ſicut igitur (per 11 quinti) ϛ κ ad ζ μ,ſic κ λ ad μ ν, & uiciſſim (per 16 quinti) ſicut ϛ κ ad κ λ,ſic ζ μ,ad μ ν. Et circum æquos angulos ϛ κ λ, ζ μ ν, latera ſunt proportionalia. Igitur (per 1 ſexti diffinitionẽ) triangulum ϛ κ λ,ſimile eſt ipſi ζ μ ν triãgulo. Rurſus quoniã eſt ſicut ϛ κ, κ τ ſic ζ μ, ad μ ο, & circũ æquos angulos ϛ κ τ, ζ μ ο, quoniam qualis pars eſt angulus ϛ κ τ eorum qui ad κ centrum quatuor rectorum, talis pars eſt & angulus ζ μ ο, eorum qui ad μ centrum quatuor rectorũ, quoniã igitur circum æquos angulos latera ſunt proportionalia, igitur triangulum β κ ν ſimile eſt ipſi ζ μ ο triangulo. Rurſus quoniã patuit ſicut β κ ad κ λ ſic ζ μ ad μ ν, a qualis autem eſt β κ ipſi κ τ, & ζ μ ipſi μ ο, eſt igitur ſicut τ κ ad κ λ, ſic ο μ ad μ ν. Et circũ æquos angulos τ κ λ, ο μ ν, recta latera (recti enim) ſũt proportionalia. Igitur λ κ τ, triangulũ, ipſi μ ν ο, triangulo ſimile eſt. Et quoniam (per 6 ſexti propter ſimilitudinem ipſorũ λ κ ϛ, ν μ ζ, triangulorum eſt ſicut λ ϛ, ad ϛ κ, ſic ν ζ ad ζ μ, & propter ſimilitudinem ipſorum β κ τ, ζ μ ο, triangulorum

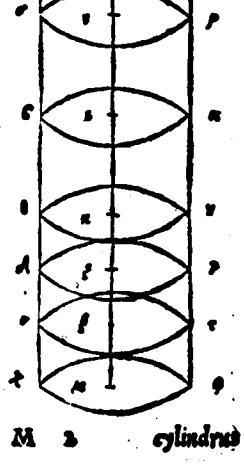

eſt ſicut

eſt ſicut α β ad β τ ſic μ ξ ad ξ ο, ex æquali igitur (per 22 quinti) ſicut λ ϛ ad ϛ τ, ſic ν ξ ad ξ ο. Rurſus quoniã ob ſimilitudinẽ ipſorum λ τ π, ν ο μ, triangulorũ eſt (per 6 ſexti) ſicut λ τ ad τ π, ſic ν ο, ad ο μ, propter autẽ ſimilitudinẽ ipſorum τ π β, ο μ ϛ, triangulorũ eſt ſicut π τ ad τ ϛ, ſic μ ο, ad ο ϛ, ex æquali igitur (per 22 quinti) ſicut λ τ, ad τ β, ſic ν ο ad ο ξ. Patuit autẽ & ſicut τ ϛ ad ϛ λ, ſic ο ξ ad ξ ν, ex æquali ergo (per 22 quinti) ſicut τ λ ad λ ϛ, ſic ο ν ad ν ξ. Igitur ipſorum λ τ ϛ, ν ο ξ, triãgulorũ, proportionalia ſunt latera. Ipſa igitur λ τ ϛ, ν ο ξ, triãgula, æquiangula ſunt, quare & ſimilia (per 5 ſexti.) Et pyramis igitur cuius baſis quidem eſt ϛ π τ triangulũ, uertex autẽ λ ſignũ, ſimilis eſt pyramidi cuius baſis quidẽ eſt ξ μ ο triangulum, uertex autem ν ſignũ, ſub ſimilibus enim planis æque multiplicibus comprehenduntur. Similes autem pyramides, triãgulares baſes habentes, in triplici ſunt ratione eiuſdem rationis laterũ (per 8 duodecimi,) pyramis igitur β π τ λ, ad ξ μ ο ν pyramida, triplam rationem habet, quàm ϛ π ad ξ μ. Similiter iam connectẽtes ab ipſis α, χ, σ, φ, γ, ν, in π rectas lineas, & ab ipſis ι, σ, θ, ρ, π, in μ, excitãtes q; in triangulis pyramides eadem habentes faſtigia ipſis conis, oſtendemus quod & unaquæq; ipſarum eiuſdem ordinis pyramidum ad unãquanq; eiuſdem ordinis pyramida, triplã habet rationẽ quàm ϛ π eiuſdẽ rationis latus ad ξ μ eiuſdẽ rationis latus, hoc eſt quàm ϛ σ ad ξ θ. Sed ſicut unum antecedentium ad unum ſequentium, ſic omnia antecedentia ad omnia ſequentia. Eſt igitur & ſicut β π τ λ pyramis ad ξ μ ν ο, pyramida, ſic eſt tota pyramis cuius baſis α τ β υ γ φ σ χ multangulum, uertex autem λ ſignum, ad totam pyramidem cuius quidem baſis eſt ι ο ξ π π ρ θ σ, multãgulũ, uertex uero ν ſignũ, Quare & pyramis cuius baſis quidem eſt α τ β υ γ φ σ χ, multangulũ, faſtigium autem λ ſignum, ad pyramida cuius quidem baſis ι ο ξ π π ρ θ σ, multangulum, faſtigium autẽ ν ſignum, triplam habet rationẽ quàm β σ ad ξ θ. Supponitur autem & conus cuius baſis quidem α β γ σ orbis, faſtigium autem λ ſignum, ad ξ ſolidum, triplam rationem habens quàm ϛ σ, ad ξ θ, eſt igitur ſicut conus cuius baſis quidẽ α β γ σ circulus, uertex autem λ ſignum ad ξ ſolidum, ſic pyramis cuius quidem baſis eſt α τ β υ γ φ σ χ multangulum, uertex autem λ ad pyramida cuius baſis quidem eſt ι ο ξ π π ρ θ σ, multangulum, uertex autem ν ſignum. Vicißim igitur (per 16 quinti) ſicut conus cuius baſis quidẽ eſt α β γ σ orbis, uertex autem λ ſignũ ad eã quæ in ſe pyramida cuius baſis eſt α τ ϛ υ γ φ σ χ multangulũ, uertex autem λ ſignũ, ſic ſolidũ ξ ad pyramida cuius baſis quidem eſt ι ο ξ π π ρ θ σ, multãgulũ, uertex autem ν ſignum. Maior aũt eſt prædictus conus ea quæ in ſe ipſo pyramide, ipſam enim continet. Igitur ξ ſolidũ, maius eſt ipſa pyramide cuius baſis quidem eſt ι ο ξ π π ρ θ σ multangulum, uertex autem ν ſignum. Supponebatur autẽ quod & minus, quod eſt abſurdũ. Nõ igitur conus α ϛ γ σ λ, ad aliquod corpus minus ipſo ι ξ π θ ν, cono triplã rationẽ habebit, quàm ϛ σ ad ξ π. Similiter iam demõſtrabimus, quod neq; ι ξ π θ ν conus ad ſolidũ aliquod minus ipſo α ϛ γ σ λ cono, triplã rationẽ habet, quàm ξ θ ad ϛ σ. Dico iam quod neque α β γ σ λ conus, ad aliquod ſolidum maius ipſo ι ξ π θ ν cono, triplam habet rationẽ, quàm β σ ad ξ θ. Si enim poßibile, habeat ad maius ξ. Conuerſim igitur ξ ſolidũ, ad α ϛ γ σ λ conũ, triplã habet rationẽ, quàm ξ θ ad ϛ σ. Sicut aũt ξ ſolidum ad α ϛ γ σ λ conũ, ſic ι ξ π θ ν conus ad aliquod ſolidũ minus ipſo α ϛ γ σ λ cono, & ι ξ π θ ν igitur conus, ad ſolidũ aliquod minus ipſo α ϛ γ σ λ, cono, triplã rõnẽ habet, quã ξ θ ad ϛ σ, quod impoßibile eße patuit. Igitur α β γ σ λ conus, ad ſolidum aliquod maius ipſo ι ξ π θ ν cono, triplam rõnẽ non habet, quàm σ ad ξ θ, patuit aũt q; neq; ad minus. Conus igitur α β γ σ λ, ad conum ι ξ π θ ν, triplã rationẽ habet, q; ϛ σ ad ξ θ, (per 15 quinti,) ſicut aũt conus ad conũ, ſic cylindrus ad cylindrum, triplus enim eſt cylindrus, ipſius coni qui in eadẽ eſt baſi & ſub æquali faſtigio ipſi cono. Oſtenſum eſt autẽ, (in 10 duodecimi,) quod omnis conus, cylindri tertia pars eſt eandem eidem baſin habentis (per 10 duodecimi) & æquale faſtigium. Et cylindrus igitur, ad cylindrũ triplã habet rationem quàm ϛ σ ad ξ θ. Similes igitur coni & cylindri, adinuicẽ in triplici ſunt ratione dimetientiũ quæ in baſibus. Quod oſtendere oportuit. Euclid. ex Zamb. Theorema 15. Propoſitio 15.

13 Si cylindrus plano ſecetur, parallelo exiſtenti eis quæ ex oppoſito planis, erit ſicut cylindrus ad cylindrum ſic axis ad axem.

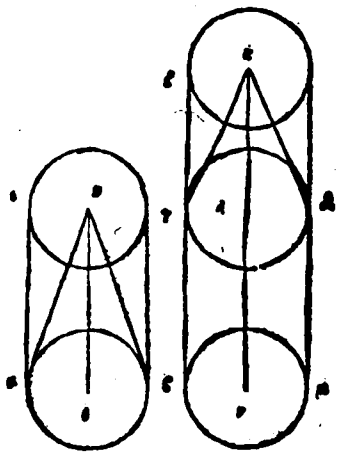
THEON ex Zamb. Cylindrus enim α σ, plano π θ ſecetur, parallelo exiſtente eis quæ ex oppoſito planis, hoc eſt ipſis α ϛ γ σ. Dico quod eſt ſicut ϛ π cylindrus ad π σ cylindrum, ſic eſt ι π axis ad π ξ axem. Extẽdatur axis ι ξ ex utraque parte, in λ μ, ſigna, exponanturq; ipſi ι π axi æquales quilibet utcũq; ι ν, ν λ, ipſi autẽ ξ π, quilibet utcũq; ξ ξ, ξ μ, & extẽdantur per λ, ν, ξ, μ, ſigna: plana parallela α ϛ, γ σ, & intelligãtur in ipſis per λ, ν, ξ, μ, planis circũ centra λ, ν, ξ, μ, circuli ο π, ρ σ, τ υ, φ ϡ, æquales ipſis α β, γ σ, & intelligantur cylindri, π ρ, ρ ϛ, σ τ, & χ. Et quoniã ipſi λ ν, ν ι, ι π, axes adinuicem ſunt æquales, ipſi igitur π ρ, ρ ϛ, β π, cylindri adinuicem ſunt ſicut baſes (per 11 duodecimi.) Baſes autẽ ſunt æquales. Igitur & ipſi π ρ, ρ ϛ, ϛ π, cylindri, ſunt æquales. Quoniam igitur ipſi λ ν, ν ι, ι π, axes admuicem ſunt æquales, ſunt autem & ipſi π ρ, ρ β, ϛ π, cylindri adinuicem æquales, & multitudo ipſorum λ ν, ν ι, ι π, æqualis eſt multitudini ipſorum π ρ, ρ ϛ, ϛ π, quotuplex igitur eſt π λ axis ipſius ι π axis, totuplex erit & π π cylindrus ipſius β π cylindri. Et iam id propterea quotuplex eſt μ π axis ipſius π ξ axis, totuplex eſt & cylindrus χ π ipſius π σ cylindri, Et ſi π λ axis æqualis eſt ipſi π μ axi, æquus eſt & cylindrus π π ipſi π χ cylindro. Si autẽ axis π λ maior eſt ipſo π μ axe, maior erit & π π

cylindrus ipſo ꝼ χ cylindro. Et ſi minor, minor (per 1 quinti. Quatuor iã exiſtẽtibus magnitudinibus, axibus quidẽ, ϑ α, ꝼ ζ, cylindris aũt ϵ ꝼ, ꝼ ϑ accepta (per diffinitionẽ 6 quinti) ſunt æque multiplicia ipſius qdẽ ϑ ꝼ axis & ϵ ꝼ cylindri, ipſe axis ꝼ λ, & π ꝼ cylindrus. Ipſius autẽ ꝼ ζ axis, & ꝼ ϑ cylindri, ꝼ μ axis & ꝼ χ cylindrus. Et patuit quod ſi ꝼ λ, axis excedit ꝼ μ axẽ, & π ꝼ cylindrus ipſum excedit ꝼ χ cylindrũ, & ſi æqualis, æqualis, & ſi minor, minor. Eſt igitur (per 6 diffinitionẽ quinti) ſicut ϑ ꝼ axis ad ꝼ ζ axẽ, ſic β ꝼ cylindrus ad ꝼ ϑ cylindrũ. Quod oſtendere oportuit.

Eucli. ex Zamb. Theorema 14 Propoſitio 14.

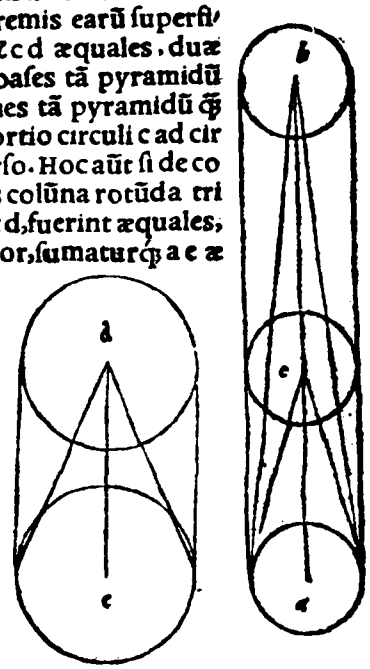
14 In æqualibus baſibus exiſtentes coni & cylindri, adinuicem ſeſe habent ſicut faſtigia.

THEON ex Zamb. Sint enim in æqualibus baſibus ꝼ ϵ, γ δ, cylindri ζ δ, ϑ ϵ. Dico qẽ eſt ſicut cylindrus ϑ ϵ ad cylindrũ ζ δ, ſic eſt ꝼ θ axis ad ꝼ λ axẽ, extẽdatur enim ꝼ λ axis in ν ſignũ, ponaturq; ipſi ꝼ θ axi æqualis λ ν, & circũ axem λ ν, intelligatur cylindrus γ μ. Quoniã igitur ϑ ϵ, γ μ cylindri ſub eodẽ ſunt faſtigioa, dinuicẽ ſũt ſicut baſes (per 11 duodecimi) Baſes autem inuicẽ ſunt æquales, igitur & cylindri ϑ β, γ μ, ſunt æquales. Et quoniã cylindrus ζ μ, plano quodam ſecatur γ δ, parallelo exiſtẽte eis quæ ex oppoſito planis, eſt igitur (per 11 duodecimi) ſicut γ μ cylindrus ad ζ δ cylindrum, ſic eſt λ ν axis ad ꝼ λ axẽ, æqualis autẽ eſt γ μ cylindrus ipſi ϑ β cylindro, & λ ν axis ipſi ꝼ θ axi. Eſt igitur ſicut ϑ ϵ cylindrus ad ζ δ cylindrum, ſic eſt ꝼ θ axis ad ꝼ λ axẽ. Sicut autem ϑ β cylindrus ad ζ δ cylindrum, ſic α ꝼ β conus ad γ δ ꝼ conũ, tripli enim ſunt cylindri ipſorũ conorum (per 10 duodecimi,) & ſicut igitur (per 11 quinti) ꝼ θ axis ad ꝼ λ axem, ſic α ϵ ꝼ, conus ad γ δ ꝼ, conũ, & β cylindrus ad ζ δ cylindrũ Quod erat oſtẽdendũ. Eucli. ex Camp. Propoſitio 12

12 Si duæ pyramides rotũdæ ſiue colũnæ fuerint æquales, ſuæ baſes & altitudines erunt mutuæ. Si uero ſuæ baſes & altitudines mutuæ fuerint, ipſas pyramides ſiue columnas æquales eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS. Altitudinẽ pyramidũ, determinant lineæ a conis ad baſes perpẽdiculariter deſcendẽtes, columnarum autẽ, à ſupremis earũ ſuperficiebus ad baſes. Sint itaq; duæ rotũdæ pyramides a b & c d æquales, duæque rotũdæ colũnæ a b & c d æquales, ſintq; cõmunes baſes tã pyramidũ quàm colũnarũ duo circuli a & c, cões quoq; altitudines tã pyramidũ q; colũnarũ determinatæ per lineas a b & c d. Dico q; proportio circuli c ad circulũ a, eſt ſicut altitudinis a b ad altitudinẽ c d, & ecõuerſo. Hoc aũt ſi de colũnis, pbatũ fuerit, de pyramidib9 certũ erit, quoniã oĩs colũna rotũda tripla eſt ad ſuã pyramidẽ. Si itaq; duæ altitudines a b & c d, fuerint æquales, ex præmiſſa cõſtat, ppoſitũ. Si aũt inæquales, ſit a b maior, ſumaturq; a e æqualis a d, & ſecetur colũna a b, à ſuperficie e æquidiſtãter baſi eius a, eritq; ex præmiſſo antecedẽte, colũna a b ad colũnã a e, ſicut altitudo a b ad altitudinẽ a e, ideoq; ex pria pte 7 qnti colũnã c d ad colũnã a e ſicut altitudo a b ad altitudinẽ a e, quare per ſecũdã partẽ 7 qnti, ſicut altitudo a b ad altitudinẽ c d, ex præmiſſa autẽ eſt colũna c d ad colũnã a e. ſicut circulus c ad circulũ a, itaq; per 11 quinti eſt altitudo a b ad altitudinẽ c d, ſicut baſis c ad baſin a. Cõſtat igitur prima pars. Secunda conuerſo modo cõſtabit, eadẽ diſpoſitione manente. Sit enim ut baſis c ad baſin a. ſic altitudo a b ad altitudinẽ c d. Dico quod duæ columnæ a b & c d ſũt æquales: erit enim ex ſcda parte 7 quinti altitudo a b ad altitudinem a e, ſicut baſis c ad baſin a. Et quia ex præmiſſa, columna c d ad colũnam a e eſt ſicut baſis c ad baſin a. & ex præmiſſa antecedẽte columna a b ad columnam a e. ſicut altitudo a b ad altitudinem a e, ſequitur ex 11 quinti ut columna c d ad columnam a e ſit ſicut columna a b ad eandem a e. Igitur ex prima parte 9 quinti duæ columnæ a b & c d, ſunt æquales. Quare conſtat etiam ſecunda pars.

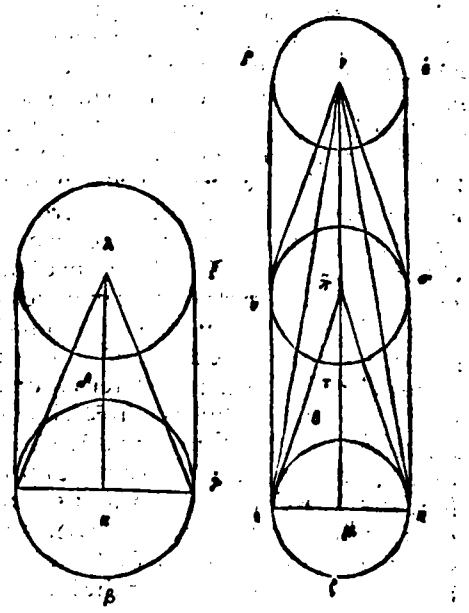

Eucli.

Eucl.ex Zamb. Theorema 15 Propoſitio 15

15 Aequalium conorum & cylindrorum, reciprocæ ſunt baſes uerticibus. Et coni & cylindri quorum reciprocæ ſunt baſes uerticibus, ſunt æquales.

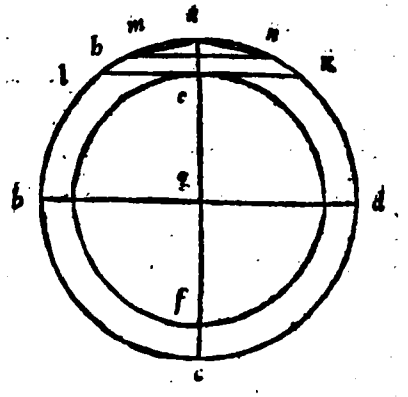
THEON ex Zamb. Sint æquales coni & cylindri, quorũ baſes quidẽ α ς γ δ, ϛ ζ η θ, orbes, dimetientes autem ipſorum α γ, ϛ η, axes autem α λ, μ ν, qui & altitudines ſunt conorum & cylindrorum. Et compleantur ipſi α ξ, ϛ ο, cylindri. Dico quod ipſorũ α ξ, ϛ ο, cylindrorũ, reciprocæ ſunt baſes uerticibus, hoc eſt quod eſt ſicut α ς γ δ baſis ad ϛ ζ η θ baſin, ſic eſt μ ν uertex ad α λ uerticẽ. Faſtigiũ enim α λ, ipſi μ ν, faſtigio aut eſt æquale, aut nõ. Sit prius æquale. Eſt autẽ & α ξ cylindrus, ipſi ϛ ο cylindro æqualis, ſub eodẽ autẽ faſtigio exiſtẽtes coni & cylindri, adinuicẽ ſunt ſicut baſes (per 11 duodecimi.) Aequalis eſt igitur α ς γ δ baſis, ipſi ϛ ζ η θ baſi. Quare & reciprocæ ſunt, ſicut α β γ δ baſis ad ϛ ζ η θ baſin, ſic μ ν faſtigiũ ad α λ faſtigiũ. Sed iam non ſit uertex λ ipſi μ ν æqualis, ſed eſto maior μ ν, & auferatur (per 3 primi) ab ipſa μ ν altitudine, ipſi α λ æqualis π μ, ponaturq́ (per 2 primi) ipſi λ α uertici æqualis π μ, & per π ſignum ſecetur (per 15 duodecimi) cylindrus ϛ ο, plano τ υ σ parallelo exiſtẽte eis quæ ex oppoſito planis, hoc eſt ϛ ζ η θ, ρ ο, circulorũ. Et à baſi quidẽ ipſius ϛ ζ η θ circuli, faſtigio uero μ π, cylindrus intelligatur ϛ σ. Et quoniam α ξ cylindrus æquus eſt ipſi ϛ ο cylindro, alius autẽ ϛ σ cylindrus, eſt igitur (per 7 quinti) ſicut α ξ, cylindrus ad ϛ ξ cylindrum, ſic eſt ϛ ο cylindrus ad ϛ σ cylindrum. Sed ſicut quidẽ α ξ cylindrus ad ϛ σ cylindrum, ſic eſt α β γ δ baſis ad ϛ ζ η θ baſin. Sub eadem enim ſunt altitudine, ipſi α ξ, ϛ ξ, cylindri. Sicut autem cylindrus ϛ ο ad cylindrum ϛ σ, ſic μ ν altitudo ad μ π altitudinem, cylindri namquẽ in æqualibus baſibus exiſtentes, ſic habent ſicut faſtigia. Eſt igitur ſicut α ς γ δ baſis ad ϛ ζ η θ baſin, ſic eſt μ ν uertex ad μ π uerticem. Aequalis aũt eſt π μ uertex, ipſi α λ uertici. Eſt igitur ſicut α ς γ δ baſis ad ϛ ζ η θ baſin, ſic eſt μ ν altitudo ad α λ altitudinem. Aequaliũ igitur α ξ, ϛ ο, cylindrorũ, reciprocæ ſunt baſes altitudinibus. Sed iam ipſorum α ξ ϛ ο. cylindrorum reciprocæ ſint baſes altitudinibus, eſtóq; ſicut α ς γ δ baſis ad ϛ ζ η θ baſin, ſic uertex μ ν ad uerticem α λ. Dico quod α ξ cylindrus, æqualis eſt ipſi ϛ ο cylindro. Eiſdem namque diſpoſitis, quoniam eſt ſicut α β γ δ baſis ad ϛ ζ η θ baſin, ſic μ ν faſtigium, ad α λ faſtigium, æqualis autem eſt α λ uertex ipſi π μ uertici, eſt igitur ſicut α ς γ δ, baſis ad ϛ ζ η θ baſin, ſic μ ν uertex ad π μ uerticem. Sed ſicut quidem α ς γ δ, baſis ad ϛ ζ η θ. baſin, ſic cylindrus α ξ ad ϛ σ cylindrum, ſub eodem namque eſt faſtigio. Sicut autem μ ν (per 14 duodecimi) uertex ad π μ uerticem, ſic ϛ ο cylindrus ad ϛ σ cylindrũ. Eſt igitur ſicut α ξ cylindrus ad ϛ σ cylindrum, ſic eſt ϛ ο cylindrus ad ϛ σ, cylindrum. Aequalis igitur eſt α ξ cylindrus, ipſi ϛ ο cylindro. Sic etiã & in conis. Aequalium igitur conorum & cylindrorum, & quæ ſequuntur reliqua. Quod oſtendere oportuit.

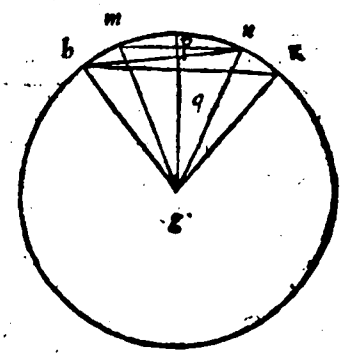
Eucli.ex Camp. Propoſitio 15

13 CVm propoſiti fuerint duo circuli ab uno centro circunducti, ſuperficiem multiangulam æqualiũ laterũ circulũ minorẽ minime tangentium, intra circulum maiorem deſcribere.

CAMPANVS Sint duo circuli a b c d & e f, ab uno communi centro quod ſit g, circũducti, dico quod intrà maiorem qui ſit a b c d, poſſibile eſt unum polygonium quod ſit æquilaterũ, deſcribi, minorẽ circulum qui eſt e f, nullo ſuorum laterũ tãgens. Quadrentur enim, id eſt in quadrantes diuidantur hi duo circuli duabus diametris ſuper centrum ipſorum orthogonaliter ſe inuicẽ ſecantibus, quæ ſint a c & b d, ſitq; e f diameter minoris, pars diametri a c quæ eſt diameter maioris. Sicq; igitur à puncto e. ducatur utrinque uſque ad circunferentiam maioris lineæ orthogonaliter ſuper diametrum e f, quæ occurrat circunferentiæ maioris, hinc quidẽ, in pũcto h inde uero, in puncto k, erit ex correlario 15 ter

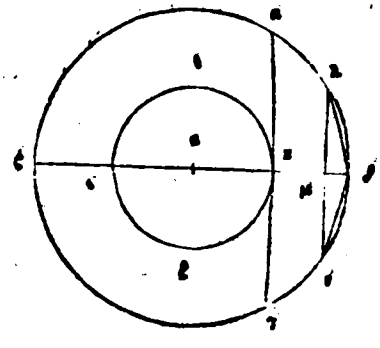
tij. linea h e k, cõtingens circulũ minorem. Postea uero quadrantẽ a b maioris circuli diuidẽ per æqualia in pũcto l, secũdũ doctrinã 19 tertij, dehinc rursus arcũ a l. per æqualia ad punctũ m. Cũq; hoc pluries feceris, necessario tãdem deuenies ad arcũ qui minor erit arcu a h, sitq; hic a m. Hoc autẽ idcirco necessarium est, quia cum fuerint duæ quãtitates inæquales, si à maiori earũ demat̃ eius dimidiũ, itẽq; à residuo dimidiũ, possibile est hoc totiẽs fieri qũousq; tandẽ minor minore earũ relinquetur. quemadmodũ in 1 decimi demonstratũ est. Cum igitur sic diuidẽdo, ad arcũ quãtuluncunq; minorem a h, fuerit deuentum, cuiusmodi est hic arcus a m, sumatur arcus a n, æqualis arcui a m, ducãturq; duæ lineæ a m & n m. Quia igitur arcus a k est æqualis arcui a h, quod ex secunda parte tertiæ tertij & quarta primi & 28 tertij manifestum est, & quia arcus a n est æqualis arcui a m, erit ex cõi sciẽtia, arcus n k æqualis arcui m h. Ergo duæ lineæ m n & k h, sũt æquidistãtes, ergo linea m n, nõ poterit tangere circulũ e f, quare multo fortius neque linea a m, potest ipsum tãgere. Quoniã igitur cõstat circulũ a b c d diuisibilẽ esse per arcus æquales arcui a m, ideoq; per 28 tertij simul cõstat intra ipsum circulũ posse chordulas æquales chordulæ a m cõtinue coaptari circulũ ipsum polygoniæ chordãtes, manifestũ est intra circulũ maiorẽ posse unum polygonium æquilaterum cuius unum latus est linea a m. inscribi. Et quia linea a m nõ cõtingit circulũ minorẽ, patet ex prima parte 16 tertij & diffinitiõe linearũ à cẽtro circuli æqualiter æquidistantiũ, quod inscriptũ polygoniũ nullo laterũ suorũ tangit circulũ minorẽ. Quod est propositũ. At quid dubitas. duas lineas m n & k h. esse æqdistãtes, cũ sint duo arcus n k & m h æquales? Hoc aũt inoõcussam ueritatẽ sortium est, quod duæ lineæ circulũ unũ non autẽ se inuicẽ secantes. si ex circunferentia æqualeṡ arcus hincinde lineis ipsis intersint. erũt æquidistãtes. Duc quidẽ à cẽtro g, lineam g p perpẽdicularẽ ad lineã m n. quæ secet lineã h k in pũcto q, & protrahe lineaṡ g m. g n, g k. g h, & duobus arcubus n k & m d, subtende duas chordas quæ etiã dicantur n k & m h. erũtq; ex 28 tertij hæ chordæ æquales n k & m h. eo quòd arcus æquales, & per secũdã partẽ 3 eiusdẽ tertij erit linea n p. æqualis lineæ m p. Cũ igitur uterq; duorũ angulorũ qui sunt ad p, sit rectus ex diffinitione perpendicularis, erit ex 4 primi angulus n p g æqualis angulo p g m. At uero per 8 primi angulus k g n est æqualis angulo h g m. Itaque per cõmunem scientiã (quæ est, si æqualibus æqualia addas, tota erunt æqualia) erit angulus k g q æqualis angulo q g h, ideoq; per 4 primi linea k q, erit æqualis lineæ q h, quarẽ per primã partẽ 3 tertij, linea g q erit perpendicularis ad lineã k h. Igitur ex prima parte 28 primi duæ lineæ n m & k h, sunt æquidistantes. Et hoc est qđ dubitare conquestus es. Hoc enim idẽ aliter demonstrare est possibile. Ducatur enim linea n h, eritq; ex ultima sexti angulus h n m, æqualis angulo n h k, eo quod arcus h m est æqualis arcui n k, ideo ex 27 primi linea m n, æquidistans lineæ h k. Conuersam quoque si libuerit, conuerso modo ꝓbabis. Si enim linea m n est æquidistãs lineæ h k, erit arcus n k æqualis arcui m h. Erunt enim ex prima parte 29 primi, duo anguli h n m & n h k æquales. Ideoq; ex ultima sexti duo arcus n k & m h: erunt etiã æquales.

Euclid. ex Zamb. Theorema 1 Propositio 16

16 Binis orbibus circum idem centrum existẽtibus, in maiori orbe multãgulũ æquilaterũ & parilaterũ inscribere, non tangens orbẽ minorẽ in superficie.

THEON ex Zamb. *Sint bini orbes α β γ δ, ζ η θ, circũ idem cẽtrum κ. Oportet in maiori circulo α ϵ γ δ, multãgulũ æquilaterũ & parilaterũ inscribere, nõ tangens ipsum ζ η θ, circulũ: Excitetur per κ centrũ, recta linea ϵ δ, & à signo η ipsi δ β rectæ lineæ ad angulos rectos excitetur (per 12 primi) ἡ λ, & extendatur in γ. Igitur α γ tanget ipsum ζ η θ orbem. Secantes iam (per 30 tertij) ipsam ϵ α δ circunferentiam diuidue, & ipsius dimidium bifariã, & hoc semper efficientes (per 1 decimi) relinquemus quandam circunferentiã minorẽ ipsa α δ, relinquatur, & esto λ δ, & ab ipso λ in ϵ δ, perpendicularis excitetur (per 12 primi) λ μ, extendatuŕq; in ν, & connectantur ipsæ λ δ, δ ν, λ ν. Igitur λ δ, ipsi δ ν, est æqualis. Et quoniã parallelus est α γ ipsi λ ν, sed α γ tangit ipsum ζ η θ, orbem; igitur λ μ non tangit ipsum orbem ζ η θ, mul-*

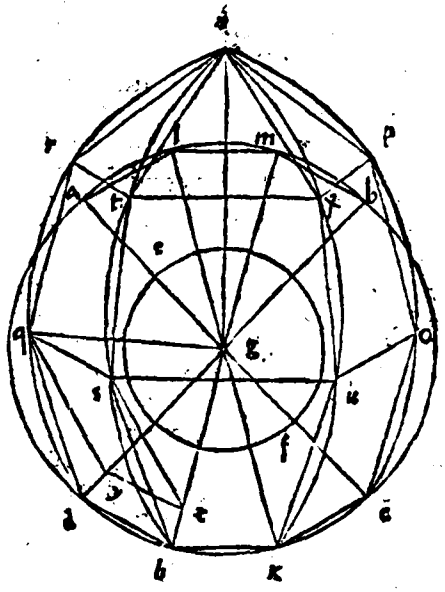

ꝑ 8. multo minus igitur ipſæ λ ♂, ♂ν, tãgunt ipſum ϛ ζ ꝑ 6, orbẽ. Si igitur ipſi λ ♂, rectæ lineæ æquales in cõtinuũ aptabimus in orbe α ε γ ♂, deſcribetur in orbe α β γ ♂, multangulũ æquilaterum & parilaterum nõ tangens ipſum orbẽ ϛ ζ ꝑ 6, minorem. Quod facere oportuit.

CORRELARIVM. *Et inde eſt manifeſtum, quod perpendicularis quæ ex λ in β ♂, unum circulum non tangit.*

Eucli. ex Camp. Propoſitio 14.

14 DVabus ſphæris unũ centrũ habẽtibus propoſitis, intra maiorẽ earũ ſolidũ multarũ baſiũ ſuperficiẽ minoris ſphæræ minime tãgẽtiũ figuraliter cõſtituere. Quo cõſtituto ſi in miori ſphæra ſiue in qualibet alia ſphæra ſimile corp⁹ intelligibiliter cõſtituatur. erit proportio corpis multarũ baſiũ intra maiorẽ ſphærã cõſtituti ad corp⁹ multarũ baſiũ intra minorẽ ſphærã uel aliã cõſtitutũ, ſicut diametri maioris ſphæræ ad diametrũ minoris uel alteri⁹ ꝓportio triplicata.

CAMP. Sint ꝓpoſitæ duæ ſphæræ, a b c d & e f, unũ atque idẽ centrũ quod ſit g, habentes. & ſit maior earũ ſphæra a b c d, minor uero ſphæra e f, uolumus autẽ intra maiorem earũ unũ corpus multarũ baſiũ conſtituere, de quibus nõ intẽdimus quod ipſæ baſes ſint æquales aut ſimiles, ſed quod nulla earum non tangat ſuperficiẽ minoris ſphæræ. cũ igitur hoc uoluerimus facere, ſecabimus ſimul utrãq; ꝓpoſitarũ ſphærarũ una plana ſuperficie per cõe cẽtrũ earũ trãſeũte, erũtq; ex diffinitione ſphæræ & diffinitiõe circuli, cõmunes ſectiones huius ſecantis ſuperficiei & ſuperficierũ ſphærarũ propoſitarũ, lineæ cõtinentes circulos. Sint itaq; duo circuli a b c d & e f, quorũ centrũ eſt centrũ ſphæræ de quo ꝓpoſitũ eſt quod ipſum ſit g. Quadrabimus igitur hos duos circulos duabus diametris ſe ſupra cõe centrũ eorũ orthogonaliter ſecãtibus, quæ ſint a c & d b, poſtea maiori circulo ſecundũ præcepta præmiſſæ inſcribemus unũ polygoniũ æquilaterũ, nullo ſuorũ laterũ tãgẽs minorẽ circulũ. Et ſufficiat exẽpli cauſa inſcripſiſſe dodecagonũ æq̃laterũ, ita q; in quadrãte ipſius maioris circuli q eſt c d, ſint tria latera huiꝰ dodecagoni quæ ſint chordæ d h, h κ, & κ c. quæ cũ ſint æquales, erũt quoq; ex prima ꝓte 27 tertij arcus earũ æquales. Deinc à duobus pũctis h & κ quæ ſunt extremitates mediæ chordæ, producemus duas diametros quæ ſunt h m & κ l, & ſuper cẽtrũ g erigemus lineã g n perpẽdicularẽ ad ſuperficiẽ circuli a b c d, quã, producemus quouſq; obuiet ſuperficiei ſphæræ maioris ſuper pũctũ n. Deinde intelligã quatuor ſuperficies ſecãtes ſphæras propoſitas. quarũ unaquæq; ſecet eas ſuper lineã g n, ſcilicet pria earũ, ſupra lineã g n & diametrũ d b. ſecũda, ſuper lineã g n & diametrũ h m. tertia uero ſuper lineã g n & diametrũ κ l, quarta aũt, ſuper lineã g n & diametrũ c a, erũtq; ex diffinitiõibꝰ ſphæræ & circuli, cõmunes ſectiões harũ ſuperficierũ & ſuperficiei ſphæræ maioris, lineæ cõtinẽtes circulos, & erũt portiões inſcriptæ ut inter punctũ n & quatuor pũcta quæ ſunt d, h, κ, c, quadrantes horũ circulorũ, qui quadrãtes ſunt d n, h n, κ n, & c n. Hoc autẽ ideo euenit, qđ oẽs anguli q̃os cõtinet linea g n cũ unaquaq; diametrorũ protractarũ in ſuperficie circuli a b c d, ſunt recti ex diffinitione lineæ perpẽdicularis ad ſuperficiẽ, recti uero anguli in centro, quarũ circunferẽtiæ ſubtendãtur, quod ex ultima ſexti euidenter apparet. Ex diffinitiõe aũt circulorũ æqualiũ manifeſtũ eſt, q; unuſq;q; horũ quatuor circulorũ eſt æqualis circulo a b c d, nã diameter omniũ ipſorũ, eſt diameter ſphæræ maioris. Igitur per 15 quinti quadrãtes eorũ, ſunt æquales. Quare q̃q; arcus qui ſũt d n, h n, κ n, c n, & d c, ſũt æquales. In unoquoq; ergo quatuor quadrãtiũ circulorũ erectorũ coaptẽtur hypothenuſales chordæ quarũ quælibet ſit æqualis chordæ circuli ꝓſtrati, quæ ſũt latera polygoniꝰ ſibi inſcripti & eſt una earũ chorda d h. ſintq; i prio qdẽ d q, q r, & r n,

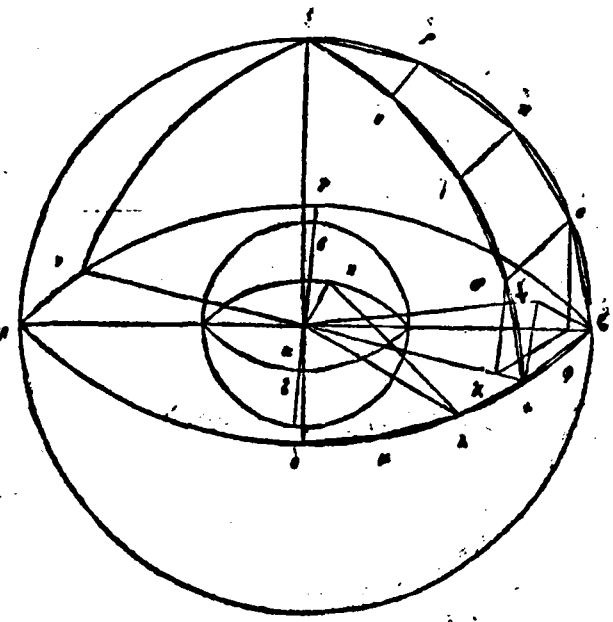
in ſecundo uero,h ſ,ſ t,& t n,in tertio autem,k u,u x,& x n,& in quarto, ſint c o,o p.& p n.Et protrahantur corauſti coniũgentes capita hypothenuſalium chordarũ quæ ſint q ſ,ſ u,u o,& r t,t x,x p. Vides igitur quartæ parti ſupioris hemiſphærij maioris ſphæræ quæ quidẽ quarta pars eſt d n c.inſcriptum eſſe corpus 9 baſiũ,quarũ tres quæ coẽ unt in puncto n,ſunt triangulæ,cæteræ autem ſunt quadrangulæ,ſuntq; harũ quadrãgularum ſuperficierum hypothenuſalia latera æqualia,ſed non æquidiſtantia. Corauſti autẽ inter quoſq; duos circulos intercepti,ſunt æquidiſtantes adinuicem & chordæ circuli proſtrati,ſed non ſunt adinuicem æquales. Hoc autẽ ſcies,ſi perpẽdiculares à corauſtorum extremitatibus ad ſuperficiẽ circuli iacẽtis dimiſeris,de quibus cõſtat quod ipſæ cadent ſuper diametros circulorũ quos corauſti cõtinuant,quod ex demõſtratis in 11 undecimi facile deprehendes. Verbi gratia. Sint à duobus terminis corauſti q ſ,demiſſæ duæ perpendiculares q y & ſ z,cadentes in diametris d b & h m,& protrahantur lineæ q g & y z,eruntq; ex quarta ſexti duo trianguli q y d.& ſ z h.ſimiles: quare proportio duarum perpendicularium q y & ſ z,erit ſicut duarum chordarum q d & ſ h.Cumq; ſint chordæ æquales,erunt etiã & perpendiculares æquales. At ipſæ ſunt æquidiſtãtes ex 6 undecimi,ergo ex 33 primi corauſtus q ſ,eſt æqualis & æquidiſtans lineæ y z.Et quia ex ſecunda partẽ ſecundæ ſexti linea y z eſt æquidiſtãs chordæ d h,& ideo minor ea,ſequitur ex 9 undecimi ut corauſtus q ſ,ſit etiam æquidiſtans chordæ d h,& minor ea ex conceptione. Cum itaque chordæ quæ ſunt latera polygonij inſcripti in circulo iacenti (& ipſæ ſunt omnes æquales chordæ d h) non tangant ſphærã minorem,neceſſe eſt ut nullum latus harum baſium corporis inſcripti ſiue quadrãgulæ ſint ſiue trigonæ,tangat eandem minorem ſphæram.cũ omnia hæc latera ſint ipſis chordis æqualia aut minora. Simpliciter autem dico quod nulla etiam harũ baſium de quibus omnibus manifeſtũ eſt ex ſecunda parte 21 undecimi quod ipſæ ſunt totæ in ſuperficie una,poteſt aliquo ſui puncto contingere minorem ſphærã,eo quod omnis linea recta ducta ſuper quẽlibet punctũ cuiuſq; earũ æquidiſtãter corauſto,minor eſt neceſſario chorda proſtrati circuli. Si igitur conuexitates aliarũ quartarũ maioris ſphæræ tam ſuperioris hemiſphærij quàm inferioris ad eius ſimilitudinem quadrilateris trilateriſque ſuperficiebus ſubtexãtur,erit maiori ſphæræ corpus 72 baſium ſuperficiem minoris ſphæræ minime tangentium quemadmodum propoſitum fuerat inſcriptũ. Dico inſuper quod ſi in alia qualibet ſphæra ſimile corpus ſtatuatur, erit proportio unius ad alterũ ſicut diametri unius ſphæræ ad diametrũ alterius triplicata. Erunt enim ex 72 baſes utriuſque corporis,baſes totidem lateratarum pyramidum,quarum omniũ uertices erunt in centris ipſarũ ſphærarũ. Has autem pyramides perficies,ſi à ſingulis angulis inſcriptorum corporum quæ ſunt extremitates chordarum & corauſtorum lineas ad centra ſphærarum produxeris,Stude itaque, ex diffinitione ſimilium corporum probare cũctas pyramides unius,eſſe ſimiles ſuis relatiuis pyramidibus alterius. Quo probato erit ex 8 huius proportio unuſcuiuſque earum unius ad ſuam relatiuã alterius,ſicut proportio ſemidiametrorum ſphærarum ipſarum triplicata,ſunt enim ſemidiametri ſphærarum,latera cunctarum pyramidum. At quia ſemidiametrorũ eſt ex 15 quinti una proportio,ex 15 eiuſdem facile concludes propoſitum.

Eucli.ex Zamb. *Theorema 21* *Propoſitio 17*

17 Binis ſphæris circum idem centrum exiſtentibus, in maiori ſphæra ſolidum polyhedrum inſcribere non tangens ſphæram minorem in ſuperficie.

THEON ex Zamb. *Intelligantur binæ ſphæræ circum idem centrum α. Oportet iam in maiori ſphæra ſolidum polyhedrum inſcribere,non tangens ſphæram minorem in ſuperficie. Secentur ſphæræ,plano aliquo per centrum,erunt igitur ſectiones,circuli: quoniã (per 12 diffinitionem undecimi) manente diametro & circunducto ſemicirculo facta eſt ſphæra. Quare in qualicunque poſitione intelligamus hemicyclium, quod per ipſum eductum planum,efficiet in ſuperficie ſphæræ circulum,& manifeſtum quod & maximum,quoniã ſphæræ diameter quæ etiam eſt hemicycli diameter,& perinde circuli,maior eſt (per 15 tertij) omnibus in circulo uel ſphæra ductis rectis lineis. Eſto igitur in maiori quidem ſphæra circulus ε γ δ ι,in minori aũt circulus ζ η θ ι,excitenturq; ipſorũ diametri ad angulos rectos ſibi inuicem ε δ,γ ι,& binis orbibus circa idem centrum exiſtentibus hoc eſt ε γ δ ι,ζ η θ ι.in maiori circulo ε γ δ ι,multangulum æquilaterum & parilaterum deſcribatur (per præcedentem) nõ tangens ſphæram minorẽ ζ η θ ι,cuius latera ſint in ε ι quarta parte,ε α,α λ,λ μ,μ ι,& connexa α α recta linea,extendátur in ν,& excitetur (per 12 undecimi) ab ipſo α ſigno,ipſi ipſius ε γ δ ι circuli plano ad angulos rectos α ξ,& incidat ipſi ſuperficiei ſphæræ in ν.& per α ξ,& per utranque ipſarum β δ,α ν,plana producantur. Facient iam per prædicta in ipſius ſphæræ ſuperficie*

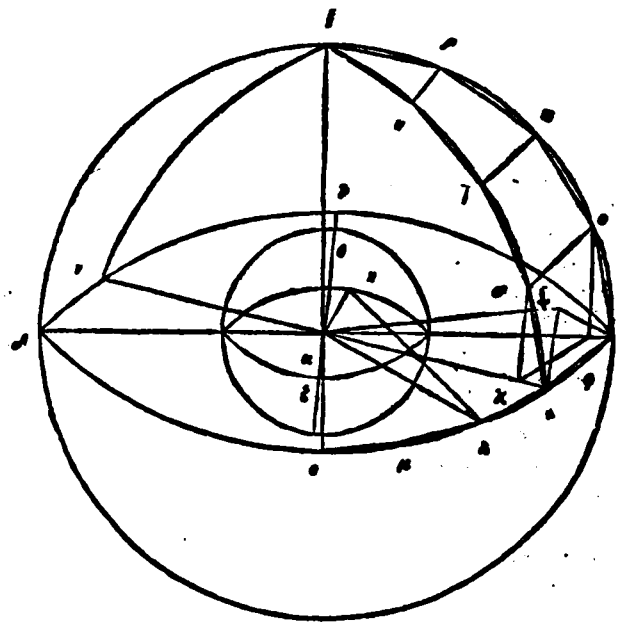
ſuperficie maximos orbes, efficiãt, quorũ hemicyclia ſint in ☾ ♂, ν μ, diametris, ipſa ☾ ξ ♂, ν ξ ν. Et quoniã ξ α recta eſt ad ipſius ☾ γ ♂ ϑ planũ. & omnia igitur quæ per ξ α, plana, recta ſunt ad ipſius α ☾ γ ♂ ϑ circuli planũ, quare & ☾ ξ ♂, α ξ ν, hemicyclia, recta ſunt ad ipſius β γ ♂ ϑ circuli planum. Et quoniam hemicyclia, ☾ ϑ ♂, ☾ ξ ♂, ν ξ ν, ſunt æqualia, in æqualibus namque ſunt diametris ☾ ♂, ν ν, & ☾ ϑ, ξ ν ξ, quartæ partes inter ſe ſunt æquales. Quot igitur latera multãguli ſunt in β ϑ quarta parte, tot quoque ſunt in ipſis β ξ, ν ξ, quartis partibus ipſis ν ☾, ν λ, λ μ, μ ϑ, rectis lineis æquales, Deſcribãtur, & ſint ☾ ϑ, ν ξ, ξ ν, ν σ, σ τ, τ υ, υ ξ. & cõnectantur ipſæ σ ϑ, τ ν, υ ξ. Et ab ipſis ϑ, σ, in ipſius ☾ γ ♂ ϑ circuli planũ perpẽdiculares excitentur, Cadũt, inquã, in cões ſectiones planorũ ☾ ♂, ν τ, quoniã & ipſorũ ☾ ξ ♂, α ξ τ, plana recta ſunt ad ipſius ☾ γ ♂ ϑ circuli planũ, cadãt, & ſint ϑ φ, σ χ. & cõnectãtur φ χ. Et quoniã in æqualibus hemicyclijs ☾ ξ ♂, ν ξ ν, æquales rectæ lineæ ſunt ☾ ϑ, ν σ, & perpendiculares ductæ ſunt ϑ φ, σ χ, æqualis igitur eſt ϑ φ ipſi σ χ, & β φ, ipſi α χ, eſt autem & tota ☾ α, toti ν α æqualis, & reliqua igitur φ α, reliquæ χ ν eſt æqualis. Eſt igitur ſicut β φ ad φ α, ſic eſt ν χ ad χ α, parallelus igitur eſt φ χ, ipſi ν ☾, Et quoniã utraque ipſarum ϑ φ, σ χ recta eſt ad ipſius ☾ γ ♂ ϑ circuli planum, parallelus igitur eſt ϑ φ ipſi σ χ: patuit aũt, quod & ipſi æqualis, ipſæ χ φ, σ ϑ, igitur, æquales & paralleli ſunt. Et quoniam χ φ, ipſi σ ϑ parallelus eſt, ſed φ χ, ipſi ν ☾ parallelus eſt, & σ ϑ igitur ipſi ν β parallelus eſt, & ipſas cõnectũt, ipſæ β ϑ, ν σ, igitur ☾ ϑ, ν σ, quadrilaterũ, in uno eſt plano. Quoniã (per 7 undecimi) ſi fuerint binæ rectæ lineæ parallelæ, & in utraque ipſarũ accipiantur contingentia ſigna, & ad ipſa ſigna annexa recta linea, in eodẽ eſt cũ ipſis parallelis plano. Idq; propterea & unũquodq; ipſorũ σ ϑ ♯ τ, τ ν ρ υ; quadrilaterorũ, in uno eſt plano. Eſt autẽ triãgulã υ ρ ξ, in uno plano. Si uero intelligamus ab ipſis ϑ, σ, ν, τ, ρ, υ, ſignis in α connexas rectas lineas, cõſtituetur quædã figura ſolida polybedra inter β ξ, ν ξ, circũferẽtias, ex pyramidibus cõpoſita, quarũ baſes quidẽ ſunt ν β ϑ σ, σ ϑ ν τ, τ ν ρ υ, quadrilatera, & υ ρ ξ triãgulũ, uertex aũt α ſignũ. Si aũt & in unoquoq; ipſorũ ν λ, λ μ, μ ϑ, laterũ, ſicut in ☾ ν eadẽ cõſtruamus, & inſuper in reliquis tribus quartis partibus, & in reliquo hemiſphærio, cõſtituetur figura ſolida polybedra deſcripta in ſphæra, contẽta ex pyramidibus quarũ baſes ſunt prædictæ quadrilatera & triãgulã υ ρ ξ, & quæ in eodẽ ordine eis, uertex aũt α ſignũ. Dico quod prædicta polybedra nõ tãget minorẽ ſphæræ ipſi ſuperficie, in qua eſt circulus ξ ν ϑ. Excitetur (per 11 undecimi) ab ipſo α ſigno in ipſius ν ☾ ϑ σ quadrilateri planũ, perpẽdicularis α ↓, & incidat ipſi plano in ↓ ſigno, & connectãtur β ↓, ↓ ν. Et quoniã α ↓ recta eſt ad ipſius ☾ ν ϑ σ planũ, & ad omnes igitur ipſam tangentes rectas lineas & exiſtẽtes in ipſius quadrilateri plano recta eſt α ↓ (per 2 diffinitionẽ undecimi.) Igitur α ↓, recta eſt ad utrãq; ipſarũ β ↓, ↓ ν. Et quoniã (per 15 diffinitionẽ primi) ν ☾ ipſi ν ν eſt æqualis, æquũ eſt & φ, ex ν ☾, ei quod ex ν ν. Et ipſi quidẽ quod ex α β, æqualia ſunt (per 47 primi) ea quæ ex α ↓, ↓ β, rectus enim, qui ad ↓. Ipſi aũt quod ex α ν, æqualia ſunt quæ ex α ↓, ↓ ν. Quæ igitur ex α ↓, ↓ β, æqua ſunt eis quæ ex α ↓, ↓ ν. Cõe auferatur φ, ex α ↓, reliquũ igitur quod ex ☾ ↓, reliquo φ ex ↓ ν eſt æquale, æqualis igitur eſt ☾ ↓, ipſi ↓ ν. Similiter ità demõſtrabimus qđ & quæ ab ↓ ad ϑ σ cõnexæ rectæ lineæ, æquales ſũt utriq; ipſarũ β ↓, ↓ ν. Cẽtro igitur ↓, & ſpacio altero ipſorũ ☾ ↓, ↓ ν, circulus deſcriptus, ibit etiã per ϑ, σ, & quadrilaterũ ν ☾ ϑ σ, erit in circulo. Et quoniã ν β maior eſt ipſa χ φ, æqualis autẽ eſt χ φ ipſi σ ϑ, maior igitur eſt ☾ ν ipſo σ ϑ. Æqualis aũt eſt ν ☾, utriq; ipſarũ ν σ, ☾ ϑ, & utraq; igitur ipſarũ ν σ, ☾ ϑ, ipſa σ ϑ maior eſt. Et quoniã in circulo quadrilaterũ eſt ν ☾ ϑ σ, & β ν, ☾ ϑ, α σ, æquales, & minor ϑ σ, & ex cẽtro circuli eſt β ↓, igitur quod ex ν ☾, eo quod ex ☾ ↓ manus eſt q̃ duplũ. Excitetur (per 12 primi) ab ipſo ν, in ☾ φ perpẽdicularis ν ω. Et quoniã β ♂ ipſa ♂ ω minor eſt q̃ dupla, eſtq; ſicut ☾ ♂ ad ♂ ω ſic φ, ex ♂ β, ☾ ω, ad id φ ſub ♂ ω, ω ☾, deſcripto aũt ab ipſa ☾ ω quadrato, cõpletoq; φ, in parallelogrãmo, & quod ſub ♂ β, β ω, igitur eo quod ſub ♂ ω, ω β, minus eſt quàm duplum, & connexa ν β, quod ſub ♂ ☾, β ω, æquum eſt ei quod ex ☾ ν, quod uero ſub ♂ ω, ω ☾, æquũ eſt ei quod ex ν ω. Igitur quod ex ν β, eo quod ex ν ϑ minus quàm duplũ. Sed quod ex ν ☾, eo quod ex ☾ ↓ maius eſt quàm duplũ, maius igitur eſt quod ex ν ω, eo quod ex ☾ ↓. Et quoniã (per 15 diffinitionem primi ☾ α, ipſi ν ν eſt æqualis, æquũ eſt & quod ex ☾ ν ei quod ex ν ν. Ei autem quod autẽ ex ν ☾, (per 47 primi) æqualia ſunt quæ ex ↓, ↓ ν. Ei aũt quod ex ν ν, (per 47 primi) æqua ſunt quæ ex ν ω, ω ν. Quæ igitur ex β ↓, ↓ ν, æqualia ſunt eis quæ ex ν ϑ, ω ν. quorũ quod eſt ν ω maius eſt eo quod ex β ↓. Reliquũ igitur φ ex ω ν, minus eſt eo quod ex ↓ ν. Maior igitur eſt ν ↓, ipſa ν ω, multo igitur maior eſt ν ↓, ipſa ν ν, Eſtq; ip-

ſa

ſa α ↓ in mã ipſius polybedri baſin, & α ν in minoris ſphæræ ſuperficiem. Quare & polybedrũ nõ tangit ſphærã in ſuperficie. Quod facere oportebat.

Oſtẽdẽdũ iã & aliter ac expeditius quod maior eſt α ↓, ipſa α ν, Excitetur (per 11 primi) ab ipſo ν ipſi α ν ad angulos rectos ν, & cõnectãtur ν λ. Secãtes iã (per 30 tertij) ipſam γ ϛ circũferẽtiam diuidue, & dimidiũ ipſius diuidue, & hoc ſemper faciẽtes, relinquemus quãdam circunferentiã quæ eſt minor quã circunferẽtia ϛ γ ♂ circuli quæ ſubtenditur ab æquali ipſi ν λ, relinquatur, & eſto π ϛ circũferẽtia. Minor igitur eſt & π ϛ recta linea, ipſa ν λ. Et quoniã in circulo eſt ϛ ν ο quadrilaterum, & æquales ſunt ο β, ϛ ν, π ϛ, & minor eſt ο σ, angulus igitur qui ſub β ↓ ν obtuſus eſt, maior igitur eſt ϛ ν, ipſa β ↓. Sed ipſa ν ϛ maior, eſt quàm ipſa ν λ, multo maior igitur eſt ν λ, ipſa ϛ ↓, maius igitur eſt & quod ex ν λ, eo quod ex β ↓. Et quoniã (per 15 diffinitionẽ primi,) α λ ipſi α β eſt æqualis, & quod ex α λ, igitur ei eſt æquũ quod ex α ϛ. Sed ei quod ex α λ, æqua ſunt quæ ex α ν, ν λ: ei uero quod ex α ϛ æqua ſunt quæ ex ϛ ↓, ↓ α. Quæ igitur ex α ν, ν λ, æqualia ſunt eis quæ ex ϛ ↓, ↓ α. Quorũ quod ex ϛ ↓, minus eſt eo quod ex ν λ, & reliquũ igitur quod ex ↓ α, maius eſt eo quod ex α ν. Maior igitur eſt α ↓, ipſa α ν. Binis igitur ſphæris circũ idẽ centrum exiſtentibus, in maiori ſphæra ſolidũ polybedrum deſcriptũ eſt non tangẽs minorem ſphæram in ſuperficie. Quod facere oportuit.

CORRELARIVM. Si uero & in altera ſphæra ei quod in ϛ γ ♂, ſphæra, ſolido polybedro, ſimile ſolidũ polybedrũ inſcribatur, in ipſa ϛ γ ♂, ſphæra ſolidũ polybedrũ ad id quod in altera ſphæra ſolidum polybedrũ triplã habet rationẽ, quàm ipſius ϛ γ ♂, ſphæræ dimetiẽs ad ipſius alterius ſphæræ dimetientẽ. Diſtributis nãq; ſolidis in numero æquales & æqualis ordinis pyramidas, pyramides ſimiles erũt. Similes uero pyramides, (per 8 duodecimi) adinuicẽ in tripla ſunt rõne eiuſdẽ rõnis laterũ. Pyramis igitur cuius baſis quidẽ eſt α ϛ ο quadrilaterũ, uertex aũt α ſignũ, ad eã quæ in altera ſphæra ſimilis ordinis pyramida triplã habet rõnẽ, q̃ ſimilis rõnis latus ad ſimilis rõnis latus, hoc eſt quàm α β quæ ex cẽtro eius eſt ſphæræ quæ circũ α centrũ, ad eã quæ ex centro alterius ſphæræ. Similiter & unaquæq; pyramis quæ in ſphæra quæ circũ centrũ α, ad quãlibet pyramida eiuſdẽ ordinis in altera ſphæra triplã habebit rõnẽ quàm α ϛ ad eã quæ ex cẽtro alterius ſphæræ. Et ſicut unũ antecedentiũ ad unũ ſequentiũ, ſic unia õantecedentia ad õnia ſequẽtia. Quare totũ ſolidũ polybedrũ quod in ſphæra quæ circũ centrũ α, ad totũ ſolydum polybedrum quod in altera ſphæra triplam rationem habebit quàm α ϛ ad eã quæ ex centro alterius ſphæræ, hoc eſt quàm ϛ ♂ diameter ad alterius ſphæræ diametrum. Quod oſtendere oportuit.

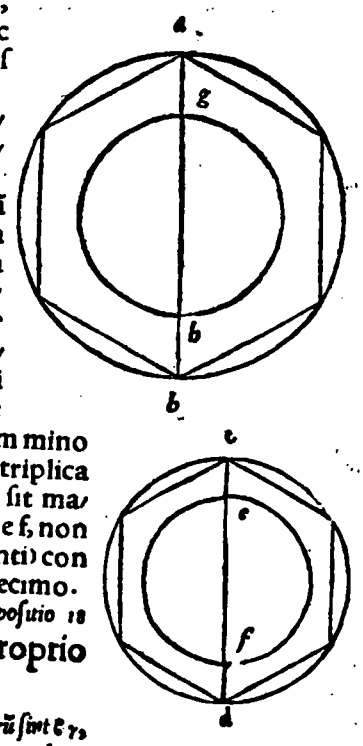
Euclid. ex Camp. Propoſitio 15

15 OMnium duarum ſphærarum eſt proportio alterius ad alteram, tanquam ſuæ diametri ad diametrũ alterius proportio triplicata.

CAMPANVS Sint duæ ſphæræ a b & c d, quarum diametri ſint a b & c d. Dico quod proportio earum, eſt ſicut ſuarũ diametrorum proportio triplicata. Cuius demõſtratio eſt. Quoniam neque ad minorem ſphæram quàm ſit ſphæra c d neque ad maiorẽ eſt, proportio ſphæræ a b, ſicut diametri a b ad diametrum c d triplicata. Eſto quidem proportio ſphæræ a b ad ſphæram e f, ſicut diametri a b ſphæræ a b, ad diametrũ c d triplicata. Demonſtrabo itaque, quod ſphæra e f nõ poteſt eſſe minor neque maior quàm ſphæra c d. Si enim affirmet aduerſarius eã eſſe minorem, imaginabor eã includi à ſphæra c d, & circunduci ab eodem centró, & inſcribam ſphæræ c d iuxta præcepta præmiſſæ, unum corpus multarum baſium non tangentium ſuperficiem ſphæræ e f, minoris. dicaturque iſtud corpus nomine ſphæræ cui inſcribitur, c d. Poſtea ſimile corpus multarum baſium inſcribam ſphæræ a b, quod etiam nomine ſuæ ſphæræ dicatur a b: conſtat itaq; ex ſecunda parte præmiſſæ & undecimi quinti, quod proportio ſphæræ a b ad ſphærã e f. eſt ſicut corporis multarum baſium quod eſt a b, ad

corpus

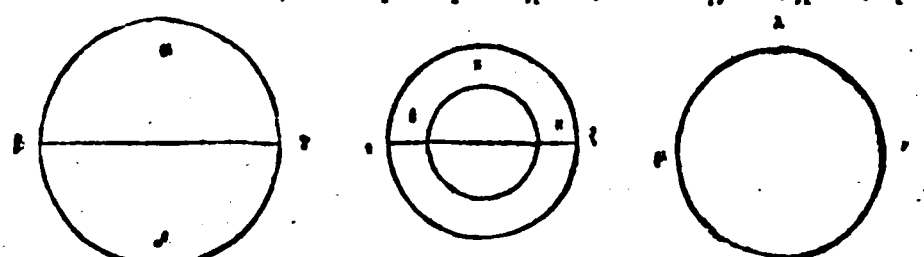
corpus multarum baſium quod eſt c d, utraque enim, eſt ſicut diameter a b ad diametrum c d triplicata. Hæc autem, ex hypotheſi, illa uero, ex ſecunda parte præmiſſæ. Quare p rmutatim proportio ſpheræ a b ad corpꝰ multarũ baſiũ a b, eſt ſicut ſphæra e f ad corpus multarum baſium c d. Cum igitur ſphæra a b ſit maior corpore multarum baſium a b, erit etiã ſphæra e f maior corpore multa rum baſium c d. Hoc autẽ eſt impoſſibile, nã ipſa eſt pars eius. Non eſt ergo ſphæra e f minor ſphæra c d. Si autẽ dicat aduerſarius eam eſſe maiorem, confurabimus ipſum hoc modo. Erit enim per conuerſam proportionalitatem ſphæra e f ad ſphærã a b, ſicut diameter c d ad diametrum a b triplicata. Sit itaque eadem ſphæræ c d, ad ſphæram g h, eritq; ex 14 quinti ſphæra g h, minor ſphæra a b, eo qđ ſphæra c d poſita eſt minor ſphæra e f. Quare proportio ſphæræ c d ad aliquam ſphæram minorem ſphæra a b, eſt ſicut diametri c d ad diametrum a b triplicata. At hoc eſt impoſſibile, nã ex hoc ſequitur, quod pars ſit maior ſuo toto ut demonſtratum eſt prius. Itaque ſphæra e f, non eſt maior neq; minor quàm ſphæra c d. Igitur (ex 7 quinti) concludẽ, ꝓpoſitã cõcluſionẽ, quæ imponit finẽ libro duodecimo.

Eucli. ex Zamb. Theorema 16 Propoſitio 18

18 ## Sphæræ adinuicem, in triplici ſunt ratione proprio rum dimetientium.

THEON ex Zãb. *Intelligãtur ſpheræ* α ℭ γ, ♂ ◦ ζ, *diametri uero ipſarũ ſint* ℭ γ, ◦ ζ, *dico quod ſpheræ* α ℭ γ *ad ſpheram* ♂ ◦ ζ, *triplã habet rationẽ quàm* β γ *ad* ◦ ζ. *Si aũt nõ: habebit igitur* α β γ *ſpheræ ad minorẽ aliquã ipſa* ♂ ◦ ζ *ſpheræ, triplã rationẽ, uel ad maiorẽ, quàm* β γ *ad* ◦ ζ. *Habeat prius ad minorẽ* ∞ θ υ, *& intelligatur* ♂ ◦ ζ *ſpheræ, ipſi* ∞ θ υ, *circũ idẽ centrũ, deſcribaturq; (per præcedentẽ) in ſpheræ maiori* ♂ ◦ ζ. *ſolidũ polybedrũ non tangẽs minorẽ ſpheræ* ∞ θ υ *in ſuperficie: Deſcribatur autẽ (per eandẽ, & in* α ℭ γ *ſpheræ, ei quod in* ♂ ◦ ζ, *ſolido polybedro ſimile ſolidũ polyhedrũ. Igitur (per correlariũ eiuſdem) ſolidũ polyhedrũ quod in ſpheræ* α ℭ γ, *ad id ſolidũ polybedrũ quod in* ♂ ◦ ζ, *triplã habet rõnẽ quã* ℭ γ *ad* ◦ ζ. *Habet autẽ &* α ℭ γ *ſpheræ, ad* ∞ θ υ *ſpheram, triplã rationẽ quàm* ℭ γ *ad* ◦ ζ, *eſt igitur ſicut ſpheræ* α ℭ γ *ad ſpheram* ∞ θ υ, *ſic ſolidum polybedrũ quod in* α ℭ γ *ſpheræ, ad ſolidũ polybedrũ quod in* ♂ ◦ ζ, *ſpheræ. Vicißim igitur (per 16 quinti,) ſicut* α β γ *ſpheræ ad id quod in ipſa polybedrũ, ſic* ∞ θ υ. *ſpheræ ad id quod in* ♂ ◦ ζ *ſpheræ ſolidũ polybedrũ. Maior autẽ eſt* α ℭ γ *ſpheræ,* ◦ ϕ *in ſe polybedro. Maior igitur &* ∞ θ υ *ſpheræ, eo quod in* ♂ ◦ ζ. *ſpheræ polybedro. Sed & minor, ab ipſo namq; cõprehenditur, quod eſt impoßibile. Spheræ igitur* α ℭ γ, *ad minorẽ ipſa* ♂ ◦ ζ *ſpheræ, triplã rationẽ non habet quàm* ℭ γ, *diameter ad* ♂ ζ *diametrũ. Similiter iam demõſtrabimus, quod neque* ♂ ◦ ζ *ſpheræ, ad minorẽ ipſa* α β γ *ſpheræ, triplam*

habet rõnem quàm ◦ ζ *ad* ℭ γ. *Dico iam quod neque ſpheræ* α ℭ γ, *ad maiorem aliquã ipſa* ♂ ◦ ζ *ſpheræ triplã habet rationẽ quàm* β γ *ad* ◦ ζ. *Si enim poßibile habeat ad maiorẽ* λ μ ν. *Conuerſim igitur ſpheræ* λ μ ν *ad ſpheram* α ℭ γ *triplã habet rationẽ, quàm diameter* ◦ ζ *ad diametrũ* ℭ γ. *Sicut autẽ* λ μ ν *ſpheræ ad* α β γ, *ſpheram, ſic* ♂ ◦ ζ *ſpheræ, ad minorẽ aliquã ipſa* α β γ *ſpheræ, ſicut antea patuit, quoniam maior eſt* λ μ ν *ipſa* ♂ ◦ ζ, *& ſpheræ* ♂ ◦ ζ *ad minorem ipſa* α ℭ γ, *ſpheræ triplam habet rationem quàm* ◦ ζ *ad* ℭ γ, *quod eſt impoßibile. Igitur ſpheræ* α ℭ γ, *ad maiorem ipſa* ♂ ◦ ζ *ſpheræ, triplam rationẽ non habet quàm* β ◦ *ad* ◦ ζ. *Patuit autẽ quod neque ad minorem. Ipſa igitur* α β γ *ſpheræ, ad* ♂ ◦ ζ *ſpheram, triplam habet rationem, quàm* ℭ γ *ad* ◦ ζ. *Quod oſtendendum fuerat.*

DVODECIMI LIBRI FINIS.

EVCLI

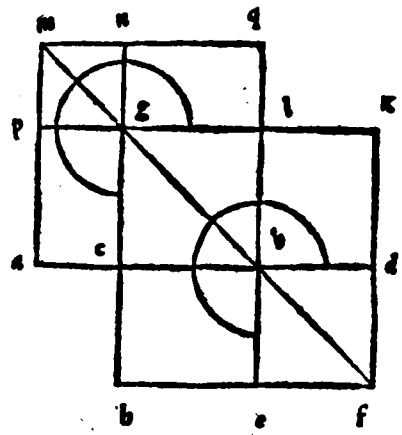
EVCLIDIS MEGARENSIS GRAECI PHILOSOPHI GEOMETRICORVM ELEMENTORVM. LIBER TERTIVSDECIMVS.

Euclides ex Campano. Propoſitio 1

Vm diuiſa fuerit linea ſecundum proportionem habentem medium duo´que extrema, ſi maiori portioni linea in longum addatur æqualis dimidio ipſius lineæ proportionaliter diuiſæ, quadratum lineæ ex eis duabus compoſitæ quadrati medietatis eiuſdem lineæ diuiſæ quintuplum eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS Sit linea a b diuiſa in puncto c, prout docet 29 ſexti; & ſit maior portio eius, linea b c, cui b c directe adiungatur linea b d, quæ ſit æqualis medietati totius a b. Dico quod quadratum lineæ c d, erit quintuplũ ad quadratũ lineæ b d. Quadrabo enim lineam b d, & ſit eius quadratum d e, & circũponam huic quadrato gnomonem ſecũdum quantitatem lineæ b c, protracta diametro f b g, ſitq; circũpoſitus gnomo e g d, eritq; ex 11 ſexti ſuperficies inde compoſita, quæ ſit h k, tanquã quadratum lineæ c d. Dico igitur quadratũ h k, quintuplum eſſe ad quadratũ d e. Sit igitur c l quadratum circumpoſiti gnomonis, ſubiicq; circũponatur alius gnomo ad quantitatem lineæ a c, protracta diametro f b uſque ad m, ſitq; hic gnomo c m l, & protrahantur lineæ c n & p l æquidiſtanter lateribus oppoſitis, ſecantes ſe ſuper diametrũ f m in puncto g. Manifeſtũ eſt autem ex 11 ſexti, quod cõpoſitũ ex hoc ſecũdo gnomone & quadrato c l (& ipſum quadratũ ſit a q) eſt quadratũ lineæ a b, quæ ex quarta ſcdi neceſſe eſt eſſe quadruplũ ad quadratũ d e, eo quòd linea b d eſt medietas lineæ a b.

Cumque ſit ex prima parte 16 ſexti ſuperficies a n, ideoque per 43 primi ſuperficies m l æqualis quadrato c l (prouenit enim a n, ideoq; & m l, ex b a in a c, & c l prouenit ex c b in ſe, & cum ex prima ſexti ſit a l dupla ad l d, ideoq; æqualis l d & c e pariter acceptis ex 43 primi, erit ex hac communi ſcientia (ſi æqualibus æqualia addas tota fient æqualia) quadratũ a q æquale gnomoni e g d. Hic ergo gnomo quadruplus eſt ad quadratum d e, quemadmodum erat quadratum a q. Itaq; totum quadratum h k, cum ipſum conſtet ex ſimplo & quadruplo, erit ex communi ſciẽtia quintuplum ad idẽ. Quod eſt propoſitum.

IDEM aliter. Ex quarta ſecundi conſtat, quod quadratum lineæ a b, eſt quadruplũ ad quadratum lineæ b d. At per ſecundam eiuſdem quod fit ex a b in b c & in a c, eſt æquale quadrato a b, quod autem ex a b in b c, æquũ eſt ei quod ex b d bis in b c, quod ex prima ſecundi manifeſtum eſt, cũ a b ſit dupla ad b d. At uero quod ex a b in a c eſt ex prima parte 16 ſexti æquale quadrato b c. Itaque per communem ſcientiam quod fit ex b d, bis in b c, quod ex b c in ſe, eſt æquale quadrato a b, & ideo eſt quadruplum ad quadratum b d. Quare ſuperaddito quadrato b d, erit totum aggregatum, quintuplum, uidelicet illud quod fit ex b d bis in b c cum quadrato b c & quadrato b d. At quia ex quarta ſecundi hoc totũ eſt æquale quadrato c d, conſtat uerũ eſſe quod dixi-mus.

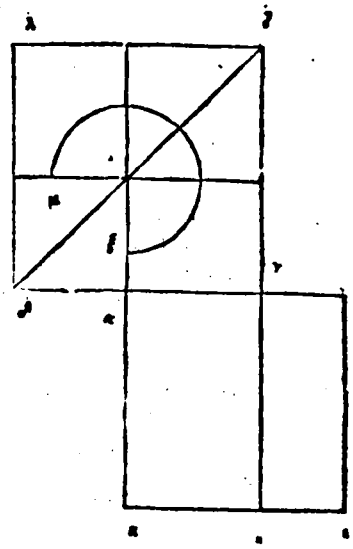
Euc. ex Zamb. Theorema 1 Propoſitio 1

I recta linea extrema & media ratione ſecetur maius ſegmentum admittens totius dimidiam, quintuplum poteſt eius quod ex totius dimidia.

THEON

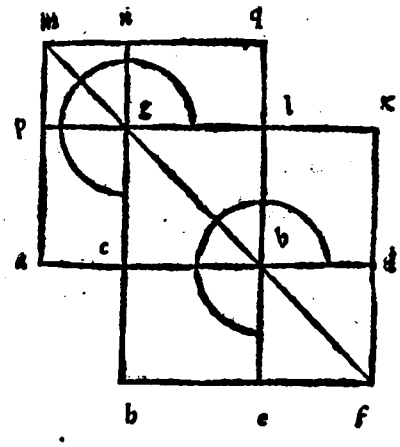
THEON ex Zãb. *Recta enim linea α β extrema & media rõne ſecetur in γ ſigno, & ſit maius ſegmentũ α γ, & extendatur in rectam lineam γ α, α δ: & ponatur ipſius α β, dimidia α δ. Dico quod ex γ δ, eius quod ex δ α, quintuplũ poteſt. Deſcribantur enim (per 46 primi) ab ipſis α ζ, δ γ, quadrata α ι, δ ξ. & in δ ξ deſcribatur figura, extendaturq; ξ γ in ι. Et quoniam α β, extrema & media ratiõe diuiſa eſt in γ, igitur quod ſub α β, ζ γ, æquũ eſt ei quod ex α γ. Eſt autẽ id quod ſub α β, β γ, ipſum γ ι, quod autem ex α γ, ipſum ξ θ. Igitur γ ι, ipſi ξ θ eſt æquale. Et quoniã β α ipſius α δ dupla eſt, æqualis aũt eſt ζ α ipſi α ι, & α δ ipſi α θ, igitur & ι α, ipſius α θ dupla eſt. Sicut autẽ ι α ad α θ, ſic γ ι ad γ θ. Duplum igitur eſt γ ι, ipſius γ θ. Sũt autem & ipſa λ θ, θ γ, dupla ipſius γ θ, (ſupplemẽta nãq; adinuicẽ ſunt æqualia per 43 primi,) igitur γ ι, ipſis λ θ, θ γ, eſt æquale, demonſtratũ autem eſt, quod & γ ι, ipſi ξ θ eſt æquale, totum igitur ι ι quadratum, æquũ eſt ipſi μ γ ξ gnomoni. Et quoniã ζ α ipſius α δ dupla eſt, quadruplũ eſt quod ex β α eius quod ex α δ, hoc eſt α ι ipſius δ θ. Eſt autẽ α ι, ipſi μ γ ξ gnomoni æquale. & μ γ ξ, igitur gnomon, quadruplus eſt ipſius δ θ. Totũ igitur δ ξ, quintuplũ eſt ipſius δ θ. Eſt autẽ δ ξ, quod ex γ δ, & δ θ, quod ex δ α: quod ex γ δ igitur, quincuplum eſt eius quod ex δ α. Si recta igitur linea extrema & media ratione ſecetur. maius ſegmentum totius admittens dimidiam, quincuplum eſt ſuæ potẽs eius quod ex dimidia quadrati. Quod erat oſtendendum.*

Euclid. ex Camp. Propoſitio 2

SI cuilibet lineæ bipartitæ cuius quadratum quadrati alterius ſuarum portionum ſit quintuplum, in longum ſibi linea addatur donec eidem portioni reliqua portio cum addita linea fiat duplex, eadem duplex linea ſecundum proportionem habentem medium duoq; extrema diuiſa erit, maiorq; portio eius erit linea media.

CAMPANVS Hæc eſt conuerſa præmiſſæ, duplici quoque modo ſicut illa demonſtratur uia retrograda, eadẽ prorſus manente diſpoſitione. Verbi gratia, ſit quadratum h k quintuplum ad quadratum d e, & linea a b dupla ad lineam b d. Dico quod linea a b diuiſa eſt in puncto c ſecundum proportionem habentem medium & duo extrema, & maior portio eius eſt linea media ut eſt c b. Conſtat autẽ ex 4 ſecundi, q; quadratum a q eſt quadruplũ ad quadratum d e. Itaque gnomo d g ẽ, æqualis eſt quadrato a q. Cumq; duo ſupplementa l d & c ẽ pariter accepta ſint quantum gnomo c m l, atque eadẽ ſupplemẽta pariter accepta ſint ex 1 ſexti quãtũ a l, ideoq; quantum c q, ſequitur q; c q ſit æqualis gnomoni c m l. Dempta igitur ab utroque, ſuperficie l n, erit quadratum c l æquale ſuperficiei a n. Cum igitur fiat ſuperficies a n ex a b in a c, ſit autẽ quadratum c l quadratum lineæ c b, erit ex ſecunda parte 16 ſexti proportio a b ad b c. ſicut b c ad c a. Ex diffinitione ergo lineæ ſecundum proportionem habentem medium & duo extrema diuiſæ, poſitam in principio ſexti libri concludo propoſitum.

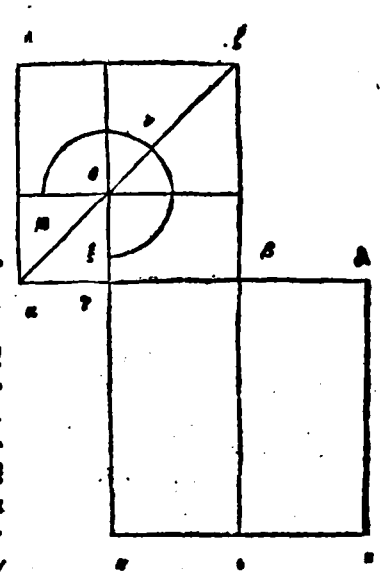
IDEM aliter. Cum quadratum c d ſit ex hypotheſi quintuplum ad quadratum b d, quadratum uero a b ſit ex quarta ſecundi quadruplum ad idem, at quadratum c d ſit ex eadem æquale quadrato c b & quadrato b d & ei quod ſit ex b d bis in c b, ſequitur ut illud quod fit ex b d bis in c b cum quadrato c b, ſit æquale quadrato a b. Sed ex b d bis in c b, tantum eſt quantum quod ex a b in b c. eo quod a b dupla eſt ad b d. Ergo q; fit ex a b in b c cum quadrato b c, eſt æquale quadrato a b. Et quia ex ſecunda ſecundi, quod fit ex a b in b c & a in a c eſt æquale quadrato a b, ſequitur ex communi ſcientia

ut quadratum lineæ q c ſit æquale ei quod fit ex a b in a c. Igitur ex ſecunda parte 18 ſexti & diffinitione, conſtat propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 2 Propoſitio 2

2 Si recta linea ſui ipſius ſegmento quincuplum potuerit, dupla prædicti ſegmenti extrema & media ratione diſſecta, maius ſegmentum reliqua eſt pars eius quæ in principio rectæ lineæ.

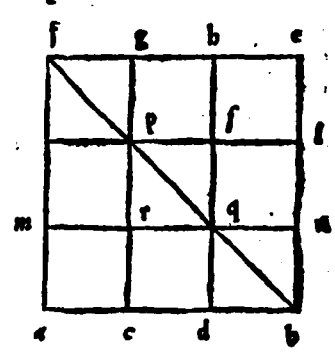
THEON ex Zãb. Recta enim linea α β, ſui ipſius ſegmẽto α γ quincuplum poſſit, ipſius autẽ α γ dupla ſit γ δ. Dico quod ipſa γ δ extrema & media ratione diuiſa, maius ſegmentũ eſt γ ζ. Deſcribantur enim ex utraque ipſarũ α ζ, γ δ, quadrata α ζ, γ η, & deſcribatur in ipſo α ζ, figura, & extẽdatur β ζ in ι. Et quoniã α ζ ipſius α θ quincuplum eſt, quadruplus igitur eſt μ ν ξ gnomon, ipſius α ι. Et quoniã δ γ ipſius γ α dupla eſt, quadruplum igitur eſt quod ex δ γ eius quod ex γ α hoc eſt γ η ipſius α θ. Patuit aũt, ꝙ μ ν ξ gnomõ ipſius α θ quadruplus eſt. Aequus igitur eſt μ ν ξ gnomõ ipſi γ η. Et quoniã δ γ ipſius γ α dupla eſt, æqualis aũt eſt δ γ ipſi γ κ, & α γ ipſi γ θ, dupla igitur eſt & α γ, ipſius γ θ, duplũ igitur eſt & α β, ipſius ζ θ. Sunt autem & λ θ, θ ζ, dupla ipſius ζ θ. Igitur α ζ, ipſis λ θ, θ ζ, eſt æquale. Oſtenſum autẽ eſt, ꝙ & totus μ ν ξ gnomon toti γ η eſt æqualis, & reliquũ igitur θ ξ, ipſi ζ κ, eſt æquale. Eſtq; ipſum ζ κ, id quod ſub γ δ, δ ζ, æqualis enim eſt γ δ ipſi δ κ, & θ ξ ipſum quod ex γ ζ. Igitur quod ſub γ δ, δ ζ, æquũ eſt ei quod ex γ ζ. Eſt igitur ſicut δ γ ad γ ζ, ſic γ β ad ζ δ. Maior aũt eſt δ γ, ipſa γ ζ, maior igitur eſt & γ ζ ipſa ζ δ. Igitur γ δ recta linea extrema & media ratione diuiſa maius ſegmentum eſt γ ζ. Si recta igitur linea ſui ipſius ſegmento quincuplum potuerit, dupla dicti ſegmenti extrema & media ratione diꝛecta, maius ſegmentũ reliqua pars eius quæ in principio rectæ lineæ. Quod autem dupla ipſius α γ maior ſit quàm ipſa ζ γ, ſic oſtendendum eſt. Si autem non, eſto (ſi poſſibile eſt) β γ dupla ipſius γ α, quadruplum igitur eſt quod ex ζ γ, eius quod ex γ α, quæ igitur ex β γ, γ α, eius quod ex γ α, quincupla ſunt. Supponitur autem & quod ex ζ α, quincuplum eius quod ex γ α. Quod ex ζ α igitur, æquũ eſt eis quæ ex β γ, γ α quod eſt impoſſibile. Igitur β γ, ipſius α γ dupla non eſt. Similiter iam oſtendemus, quod neque minor quàm ipſa ζ γ, eſt dupla ipſius α γ, multo enim abſurdius. Ipſius igitur α γ, dupla, maior eſt ipſa ζ γ. Quod demonſtraſſe oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 3

3 Vm diuiſa fuerit linea ſecundum proportionem habentem medium & duo extrema, ſi minori portioni tãquã dimidium maioris directe iũgatur, erit ut quadratum lineæ inde compoſitæ quintuplum ſit quadrati quod ex ipſa maioris medietate portionis deſcribitur.

CAMPANVS Sit linea a b diuiſa in puncto c, ſecundum proportionẽ habentem medium & duo extrema, ſitque eius maior portio linea c b, quæ diuidatur per æqualia in d. Dico quod quadratum lineæ a d, eſt quintuplum ad quadratũ lineæ c d. Deſcribatur enim quadratum a b, quod ſit a e, in quo protrahantur diameter b f & lineæ g c & d h, itẽq; k l & m n, æquidiſtanter lateribus oppoſitis, ſecãtes ſe inuicem ſuper diametrũ in duobus punctis p & q, & extra diametrũ in duobus aliꝭs locis r & ſ. Manifeſtũ igitur eſt ex 34 ſexti uel ex correlario 4 ſecũdi, ꝙ oẽs ſuperficies exiſtentes in quadrato a e, quas diameter diuidit per mediũ, ſunt quadratæ. Quatuor aũt ſuperficies quæ ſunt a r, m p, p h, & ſ e, cõſtãt ex 43 primi & prĩa ſexti eſſe adinuicẽ æquales nã duæ poſtremæ p h & ſ e, ſũt adinuicẽ æquales ex 1 ſexti. Quoniã igitur ex præſenti hypotheſi & diffinitiõe lineæ ſcd̃m qd̃ proponitur diuiſæ & prima parte 16 ſexti quadratũ c l eſt æquale ſuperficiei a g ideoq; & gnomoni r ſ f propter id qd̃ ſuperficies a r eſt æqualis ſuperficiei p h, & quoniã ex 4 ſecũdi quadratũ c l eſt quadruplũ ad quadratum r ſ quod eſt tãquã quadratũ lineæ c d, ſequitur ex cõmuni ſcientia quod quadratũ m h

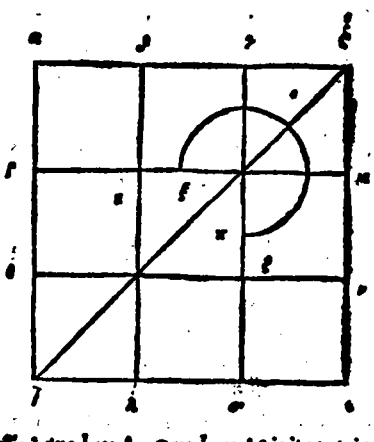
ſit quintuplũ quadrati r ſ. Conſtat enim ex gnomone quadruplo, & r ſ ſimplo. Hoc autem eſt propoſitum. IDEM aliter. Cum ſit linea a b c diuiſa per æqualia in puncto d, & addita eſt ei linea a c, erit ex 6 ſecundi quod fit ex a b in a c, cum quadrato c d interiacẽtis, æquale quadrato a d. At quia quod fit ex a b in a c eſt æquale quadrato c b ex prima parte 16 ſexti, hoc autẽ eſt quadruplũ ad quadratũ c d, manifeſte patet ueritas eius quod dicitur. Potes quoq; ſi libet, duplici modo ex conſequente huiusſuũ antecedens concludere proceſſu retrogrado. Sit enim (eadem diſpoſitione manente) quadratũ m h quintuplũ ad quadratum r ſ, eritq; gnomo r f ſ, æquale quadrato c l. Vtrũq; enim eſt quadruplũ ad quadratum r ſ. At quia ſuperficies a g eſt æqualis gnomoni prædicto, neceſſe eſt ut ſuperficies eadem ſit æqualis quadrato prædicto. Quare ex ſecunda parte 16 ſexti & diffinitione linea a b eſt diuiſa in puncto ç ſecundum proportionem habentem medium & duo extrema, & maior portio eius eſt linea c d.

IDEM aliter. Cum ſit ex hypotheſi quadratum lineæ a d quintuplum ad quadratũ lineæ c d, & ex 6 ſecundi idem ipſum quadratum ſit æquale ei quod fit ex a b in a c cum quadrato c d, ſequitur ut id quod fit ex a b in a c cũ quadrato c d, ſit quintuplũ ad idẽ quadratum c d. Ideoq; eo dẽpto, erit reſiduum uidelicet quod fit ex a b in a c, quadruplum ad ipſum. Et quia etiam ex 4 ſecundi quadratum lineæ c b eſt quadruplum ad idem, neceſſe eſt ut quod fit ex a b in a c, ſit æquale quadrato c b. Quare iterũ ex ſecunda parte 16 ſexti & diffinitione, linea a b eſt diuiſa ſecundum proportionẽ habẽtem mediũ & duo extrema, in puncto c, & maior portio eſt linea c b.

Eucli. ex Zamb. Theorema 3 Propoſitio 3

3 Si recta linea media & extrema ratione ſecetur, minus ſegmentum admittens dimidiam maioris ſegmenti, quincuplum poteſt eius quod à media maioris ſegmenti fit quadrati.

THEON ex Zamb. Recta enim quædã linea a ε, media & extrema ratione ſecetur in γ ſigno, ſitq; maius ſegmẽtũ a γ, ſecenturq; (per 10 primi) a γ bifariã in δ. Dico quod ex ε δ, quincuplum poteſt eius q; δ γ. Deſcribatur (per 46 primi) ex a ε, quadratũ a ι, & deſcribatur figura. Et quoniã a γ, dupla eſt ipſius δ γ, quadruplum igitur eſt quod ex a γ eius quod ex δ γ, hoc eſt ρ σ ipſius ζ ν. Et quoniã quod ſub a ε, ε γ, æquum eſt ei quod ex a γ, eſtq; quod ſub a ε, ε γ, ipſum γ ι, & quod ex a γ id quod ρ σ, igitur γ ι ipſi ρ σ, eſt æquale. Quadruplum autem eſt ρ σ, ipſius ζ ν, quadruplũ igitur eſt & γ ι, ipſius ζ ν. Rurſus quoniã æqualis eſt a δ ipſi δ ι, æqualis eſt & θ ν ipſi ν ζ, quare & ν ζ, quadratum, æquum eſt ipſi θ λ quadrato, æqualis igitur eſt ν ν ipſi ν κ, hoc eſt μ ν ipſi ν ι, quare & μ ζ, ipſi ζ ι, eſt æquale. Sed μ ζ, ipſi γ ν eſt æquale, & γ ν igitur, ipſi ζ ι, eſt æquale. Commune apponatur γ ν, igitur ξ ο gnomon, æquis eſt ipſi γ ι, Sed γ ι, quadruplum oſtenſum eſt eſſe ipſius ν ζ, & ξ ο π, igitur gnomon, ipſius ν ζ, quadruplus eſt. Igitur quadratum δ ν, quincuplum eſt ipſius ζ ν quadrati, eſtq; δ ν id quod ex δ ε, & ν ζ quod ex δ γ. Quod ex δ ε igitur, quincuplum poteſt eius quod ex δ γ. Quod oſtendere oportuit.

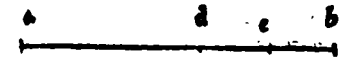
Eucli. ex Camp. Propoſitio 4

4 Si ſecundum proportionem habẽtem medium & duo extrema quælibet linea fuerit diuiſa, eiq; in longum directe tanquã maior ſectio adijciatur, erit totam lineam inde compoſitam ſecundum proportionem habentem medium & duo extrema diuiſam eſſe, & erit eius maior portio linea prima.

CAMPANVS Sit linea a b diuiſa qua ſupponitur proportione in puncto c, & ſit eius maior portio c b totiq; a b adijciatur directe linea b d quæ ſit æqualis c b. Dico quod tota a d eadem proportiõe diuiſa eſt in pũcto b, & maior eius portio eſt linea a b quæ eſt linea prima. Eſt enim ex diffinitione, a b ad b c, ſicut b c ad c a. At quia ex 7 quinti a b ad b d, ſicut ad b c, igitur ex undecima eiuſdẽ a b ad b d, ſicut b c ad c a. quare per conuerſam proportionalitatem b d ad b a ſicut a c ad c b, & coniunctim d a

ad a b,ſicut a b ad b c. Cūq; ſit ex 7 quinti a b ad b c,ſicut ad b d,erit ex undecima eiuſdē d a ad a b,ſicut a b ad b d. Itaq; ex diffinitione linea a d diuiſa eſt in puncto b ſecūdum proportionem habentem mediū & duo extrema,& maior portio eius eſt linea a b. Quod eſt propoſitum. Eodem quoq; modo ſi ex maiori portione cuiuslibet lineæ ſecūdū prædictā,pportionē diuiſæ tāquā minor portio detrahatur,erit maior ipſa portio ſecundum eandem proportionem diuiſa,eritq; maior portio eius linea detracta. Verbi gratia a b ſicut proponitur in pūcto c diuiſa,ſitq; maior portio a c,à qua detrahatur c d æqualis c b. Dico quod a c eſt diuiſa ſecundū proportionē eandē in pūcto d,& quod maior portio eius eſt linea d c. Cū enim ſit ex diffinitiōe,b a ad a c,ſicut ae ad c b. at ex 7 quinti a c ad c b ſicut ad c d,erit ex undecima eiuſdē b a ad a c,ſicut d e ad c d. ideoq; per 19 quinti ſicut c b reſiduū ad d a reſiduum. Sed ex ſeptima eiuſdē,c b ad d a,ſicut c d ad a,itaq; a c ad c d,ſicut cd,ad d a. Ex diffinitione ergo cōſtat quod diximus. Nec igitur ea quam auctor proponit additio,nec ea quam ex oppoſito proponimus detractio. quātuncunq; utralibet in prolixum tendat,à proprietate diuiſiōis lineæ primitiuæ diſcordat.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 5

5 Si ſecundum proportionem habentem medium & duo extrema quælibet linea fuerit diuiſa,quod ex tota linea quodq; ex minori portione producitur ambo quadrata pariter accepta, triplū ſunt eius quod ex maiore portiōe quadratū deſcribitur. Zāb. 4

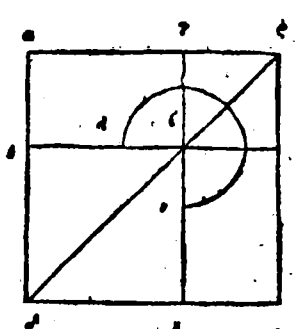
CAMPANVS. Sit linea a b,diuiſa per ſæpe dictam proportionē in puncto c,ſitq; maior portio eius linea c b. Dico quod quadrata duarū linearū a b & c a pariter accepta,triplum ſunt ad quadratum lineæ c b. Hæc enim duo quadrata pariter accepta,ſunt ex 7 ſecundi quātū quadratum c b,& duplū eius quod fit ex a b in a c. Itēq; quia quod fit ex a b in a c eſt æquale quadrato c b ex diffinitiōe & prima parte 16 ſexti manifeſtum eſt propoſitum.

Eucli. ex Zamb. Theorema 4 Propoſitio 4

4 Si recta linea extrema mediaq; rōne ſecetur,quod ex tota & q; ex minori ſegmēto utraq; quadrata tripla ſūt eius q; à maiori ſegmēto fit quadrato. Camp. 5

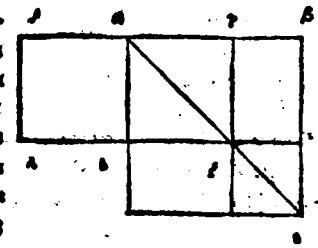
THEON ex Zamb. Sit recta linea α β,ſecturq; extrema & media ratione in γ,ſitq; maius ſegmentū α γ. Dico quod quæ ex α β,β γ,tripla ſunt eius quod ex ipſa α γ. Deſcribatur (per 46 primi) ab ipſa α β quadratū α δ, & deſcribatur figura. Quoniā igitur α β extrema & media rōne ſecta eſt in γ,& maius ſegmentū eſt α γ,quod igitur ſub α β,β γ,æquū eſt ei quod ex α γ,eſtq; id quod ſub α β,β γ,id quod α ε. quod autem ex α γ,id quod ϑ ε, æquum igitur eſt α ε ipſi ϑ ε. Sed α ζ. ipſi ζ ε,æquū eſt. apponatur cōmune γ ε, totū igitur α ε,toti γ δ eſt æquale. Igitur γ ε,α ε,ipſius α ε dupla ſunt. Sed α ε γ ε,ſunt id quod λ μ ν gnomon,& γ ε quadratum. Igitur λ μ ν gnomon & γ ε quadratum,dupla ſunt ipſius α ε. Sed quod α ε,ipſi ϑ ε ſit æquale oſtēſum eſt. Igitur λ μ ν gnomon & γ ε quadratum dupla ſunt ipſius ϑ ε,quare λ μ ν gnomon & γ ε,ϑ ε,quadrata,tripla ſunt ipſius ϑ ε,quadrati. Et λ μ ν gnomō & γ ε,ϑ ε,quadrata,ſunt totū α ε,& γ ε,quæ ſunt ex α β,& γ,quadrata & ε ϑ. ipſum quod ex α γ,quadratum,quæ igitur ex α ε,& γ,quadrata,tripla ſunt eius quod ex α γ quadrati. Quod oſtendere oportuit.

Eucli. ex Zamb. Theorema 5 Propoſitio 5.

5 Si recta linea extrema & media ratione ſecetur,apponatur quæ eidem æqualis maiori ſegmento,tota recta linea extrema & media ratiōe ſecatur,& maiꝰ ſegmētū eſt ea quæ in principio recta linea. Cāp. 4

THEON ex Zāb. Recta enim quædā linea α ε extrema & media ratiōe ſecetur in γ ſigno,& ſit maius ſegmentū α γ,& ipſi α γ æqualis ponatur α δ. Dico quod δ ε recta linea extrema & media rōne ſecatur in α,& maius ſegmentū eſt ipſa quæ in principio recta linea α ε. Deſcribatur enim (per 46 primi) ex α β,quadratū α ε,& deſcribatur figura. Quoniā enim α β,extrema & media ratiōe ſecatur in γ,quod ſub α β,β ζ,æquū eſt ei q; ex α γ,eſtq;

γ,eſtq; quod ſub α β,β γ,id quod γ ι,& id quod ex α γ,ipſum γ θ,æquũ igitur eſt γ ι,ipſi γ θ.ſed quidem γ ι,æquũ eſt θ ι,ipſi autem γ θ,æquum eſt ♪ θ:& ♪ θ, igitur ipſi θ ι eſt æquale. Commune adijciatur θ ♪,totũ igitur ♪ ι,toti α ι eſt æquale,eſtq; ♪ α id quod ſub β ♪,♪ α,æqualis enim eſt α ♪,ipſi ♪ ι,& α ι,ei quod ex α β:quod igitur ſub β ♪,♪ α, æquum eſt ei quod ex α β. Eſt igitur ſicut ♪ ζ ad ζ α,ſic ζ α ad α ♪. Maior autem eſt ♪ β,ipſa β α,maior igitur & ζ α, ipſa α ♪,ipſa igitur ζ ♪,extrema & media ratione ſecatur in α,& maius ſegmẽtũ eſt α β. Quod erat oſtendendum.

Quid ſit reſolutio.

RESOLVTIO, eſt aßumptio quæſiti tanquam conceßi per ea quæ ſequuntur in uerum aliquod cõceſſum.

Quid ſit compoſitio.

COMPOSITIO uero,eſt aßumptio cõceßi per ea quæ ſequũtur in quæſiti terminationẽ ſiue occupationem.

1 RESOLVTIO primi theorematis. Recta enim quædã linea α ζ extrema & media rõne ſecetur in γ,ſitq; maius ſegmẽtũ α γ,& dimidiũ ipſius α β,æqualis apponatur α ♪,Dico q; ex γ ♪,eius quod ex α ♪ quincuplũ eſt. Quoniã enim q; ex γ ♪ eius quod ex ♪ α quincuplũ eſt,at quod ex γ ♪ eſt,ea quæ ex γ α,α ♪,una cũ eo quod bis ſub γ α.α ♪,quæ igitur ex γ α,α ♪,una cũ eo quod bis ſub γ α,α ♪,quincuplũ eſt eius quod ex α ♪, diuidẽdo igitur quod ex γ α.una cũ eo quod bis ſub γ α,α ♪.quadruplũ eſt eius quod ex α ♪. Sed ei quod bis ſub γ α,α ♪,æquũ eſt id quod ſub γ α,α ζ,dupla enim eſt β α ipſius α ♪. Ei autẽ quod ex α γ,æquũ eſt quod ſub α ζ.ζ γ,ipſa enim α ζ,extrema & media ratiõe ſecatur,quod igitur ſub ζ α,α ξ,una cũ eo quod ſub α ζ.ζ γ,quadruplũ eſt eius quod fit ex α ♪. Sed quod ex α ζ,quadruplũ eſt eius quod fit ex α ♪.ſed quod ſub ζ α,α γ,una cum eo quod ſub α β,β γ, eſt id quod ex α ζ,Quod igitur ex α ζ,eius quod ex α ♪ quadruplum eſt,eſt uero:dupla enim eſt α ζ ipſius α ♪.

COMPOSITIO primi theorematis. Quoniã igitur quod ex β α,eius quod ex α ♪ quadruplũ eſt,ſed quod ex β α,eſt id quod ſub ζ α,α γ,una cũ eo quod ſub α ζ,ζ γ,quod igitur ſub ζ α,α γ,una cũ eo quod ſub α ζ,ζ γ.quadruplũ eſt eius quod ex α ♪. Sed quod ſub ζ α,α γ,æquũ eſt ei quod bis ſub ♪ α,α γ,quod autẽ ſub α ζ,ζ γ,ei eſt æquũ quod ex α γ,quod igitur ex α γ una cũ eo quod bis ſub ♪ α,α γ,quadruplũ eſt eius quod ex ♪ α. Quare quod ex ♪ α,α γ,una cũ eo quod bis ſub ♪ α,α γ,quincuplum eſt eius quod ex ♪ α. Quæ aũt ex ♪ α,α γ,una cum eo quod bis ſub ♪ α,α γ,eſt id quod ex γ ♪,quod igitur ex γ ♪,quincuplũ eſt eius quod ex ♪ α. Quod oſtendere oportuit.

2 RESOLVTIO ſecundi theorematis Recta enim quædã linea γ ♪,ſui ipſius ſegmẽto ♪ α,quincuplũ poßit,ipſius autẽ ♪ α,dupla ſit α β. Dico quod α β extrema & media rõne ſecatur in γ ſigno,& maius ſegmentũ eſt α γ quæ eſt reliqua pars eius quæ in principio rectæ lineæ. Quoniã enim α β extrema & media rõne ſecatur in γ,& maius ſegmentũ eſt α γ.quod igitur ſub α β,ζ γ,æquũ eſt ei quod ex α γ. Eſt autẽ & quod ſub ζ α,α γ,æquum eſt ei quod bis ſub ♪ α,α γ.dupla enim eſt ζ α,ipſius α ♪. Quod igitur ſub α β,ζ γ,una cum eo quod ſub ζ α,α γ, quod eſt id quod ex α ζ,æquũ eſt ei quod bis ſub ♪ α,α γ,una cũ eo quod ex α γ. Quod autẽ ex α ζ,eius quod ex ♪ α quadruplũ eſt:quadruplũ igitur eſt & quod bis ſub ♪ α,α γ,una cũ eo q; ex α γ,eius quod ex α ♪. Quare quæ ex ♪ α, α γ,una cũ eo quod bis ſub ♪ α.α γ,quod eſt id q; ex γ ♪ quincuplũ ſunt eius q; ex ♪ α: ſunt uero, propter hypotheſin.

COMPOSITIO ſecũdi theorematis. Quoniã igitur quod ex γ ♪ quincuplũ eſt eius quod ex ♪ α,quod autẽ ex γ ♪ eſt id quod ex ♪ α,α γ,una cũ eo quod bis ſub ♪ α,α γ,quæ igitur ex ♪ α.α γ,una cũ eo quod bis ſub ♪ α,α γ quincupla ſunt eius quod ex ♪ α,diuidẽdo igitur,quod bis ſub ♪ α,α γ,una cũ eo quod ex γ α, quadruplũ eſt eius quod ex α ♪,eſt uero & quod ex α ζ quadruplum eius quod ex α ♪,quod igitur bis ſub ♪ α,α γ.quod eſt id quod ſub ζ α,α γ ſemel una cũ eo quod ex α γ,æquum eſt ei quod ex α ζ. Sed quod ex α ζ,eſt id quod ſub α ζ,ζ γ,una cũ eo quod ſub ζ α,α γ,quod igitur ſub ζ α,α γ,una cũ eo quod ſub α ζ,β γ,æquũ eſt ei quod ſub ζ α,α γ,una cum eo quod ex α γ,& ſublato cõmuni,eo quod ſub ζ α,α γ,reliquũ igitur quod ſub α ζ,ζ γ,æquũ eſt ei quod ex α γ. Eſt igitur ſicut β α,ad α γ ſic α γ ad γ ζ. Maior autẽ eſt β α,ipſa α γ,maior igitur eſt & α γ,ipſa γ β. Igitur α ζ,extrema & media ratione ſecatur in γ,& maius ſegmentum eſt α γ. Quod erat oſtendendum.

3 RESOLVTIO tertij theorematis. Recta enim quædã linea α ζ, extrema & media ratione ſecetur in γ ſigno.ſitq; maius ſegmentũ α γ, & ipſius α γ,dimidia eſto γ ♪. Dico quod ex ζ ♪ ipſius γ ♪ quincuplum eſt. Quoniã enim quod ex β ♪,eius quod ex γ ♪ quincuplũ eſt quod autem ex ♪ β,eſt id quod ſub α ζ,ζ γ,una cum eo quod ex ♪ γ,quod igitur ſub α β,ζ γ,una cum eo quod ex ♪ γ.quincuplum eſt eius quod ex ♪ γ,diuidendo igitur quod ſub α ζ,β γ.quadruplũ eſt eius quod ex ♪ γ. Ei aũt quod ſub α β,ζ γ,æquũ eſt id quod ex α γ,ipſa enim α β,extrema & media ratione ſecatur in γ,quod igitur ex α γ, quadruplũ eſt eius quod ex ♪ γ,eſt uero, ipſa enim α γ eſt dupla ipſius ♪ γ.

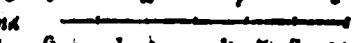
COMPOSITIO tertij theorematis. Quoniam igitur α γ ipſius ♪ γ dupla eſt,quadruplũ eſt quod ex α γ, eius quod ex ♪ γ, Sed ei quod ex α γ,æquũ eſt quod ſub α ζ,ζ γ,quod igitur ſub α ζ,β γ,eius quod ex ♪ γ quadruplum eſt. Cõponendo igitur (per 18 quinti) quod ſub α β,ζ γ,una cũ eo quod ex ♪ γ,quod eſt id quod ex ♪ ζ,quincuplũ eſt eius quod ex ♪ γ,quod oſtendere oportuit.

4 RESOLVTIO quarti theorematis. Recta enim linea α ζ, extrema ac media ratione ſecetur in γ,& ſit maius ſegmẽtũ α γ. Dico quod quæ ex α ζ,β γ,tripla ſunt eius quod ex α γ. Quoniã enim quæ ex α ζ,β γ,tripla ſunt eius quod ex α γ,ſed quæ ex α ζ,β γ,ſunt id quod bis ſub α β,ζ γ,una cũ eo quod ex α γ,quod igitur bis

ſub α ϛ, ϛ γ, una cum eo quod ex α γ, triplum eſt eius quod ex α γ, diuidendo igitur quod bis ſub α ϛ, ϛ γ, eius quod ex α γ duplũ eſt. Quare quod ſemel ſub α β, β γ, æquũ eſt ei quod ex α γ: eſt uero. Ipſa enim α ϛ, extrema & media ratione ſecta eſt in γ.

COMPOSITIO. *Quoniã igitur α β, extrema & media rõne in γ, ſecatur maiuſq; ſegmẽtũ eſt α γ, ꝙ igitur ſub α ϛ, ϛ γ, ei eſt æquũ quod ex α γ. ꝙ bis igitur ſub α β, β γ, duplũ eſt eius ꝙ ex α γ. Cõponẽdo (per 18 quinti) ꝙ igitur bis ſub α ϛ, β γ, una cũ eo quod ex α γ, triplũ eſt eius quod ex α γ. Sed quod bis ſub α ϛ, ϛ γ, una cũ eo quod ex α γ, eſt ea quæ ex α β, ϛ γ, ſunt quadrata. Quæ igitur ex α ϛ, β γ, quadrata, tripla ſunt eius quod ex α γ. Quod oſtendere oportuit.*

RESOLVTIO *quinti theorematis. Recta enim quædã linea α ϛ, extrema & media ratiõe ſecetur in γ, ſitq; maius ſegmentũ α γ, & ipſi α γ, æqualis ponatur α δ. Dico ꝙ δ β, extrema & media rõne ſecatur in α, & maius ſegmẽtũ eſt α ϛ. Quoniã enim δ ϛ extrema & media ratiõe ſecatur in α, & maius ſegmẽtũ eſt α β, eſt igitur ſicut δ ϛ ad ϛ α, ſic ϛ α ad α δ. Aequalis aũt eſt α δ, ipſi α γ. Eſt igitur ſicut δ β ad ϛ α, ſic eſt ϛ α, ad α γ. Cõuertẽdo igitur ſicut ϛ δ ad δ α, ſic α ϛ, ad ϛ γ. diuidẽdo igitur & ſicut ϛ α ad α δ, ſic α γ ad γ β. Aequalis autem eſt α δ, ipſi α γ, eſt igitur ſicut ϛ α ad α γ. ſic α γ ad γ ϛ, eſt uero: ipſa enim α β, extrema & media ratione ſecta eſt in γ.*

COMPOSITIO *Quoniã α ϛ, extrema & media ratione in γ ſecatur, eſt igitur ſicut β α ad α γ, ſic α γ, ad γ β Aequalis autẽ eſt α γ, ipſi α δ, eſt igitur ſicut ϛ α ad α δ, ſic α γ, ad γ ϛ, cõponẽdo (per 18 quinti) ſicut β δ, ad δ α, ſic α β ad ϛ γ. Cõuertẽdo, ſicut δ β ad ϛ α, ſic ϛ α ad α γ. Aequalis autẽ eſt α γ, ipſi α δ, eſt igitur ſicut δ β ad ϛ α, ſic ϛ α, ad α δ. Ipſa igitur δ β, extrema & media ratione ſecatur in α, & maius ſegmentum eſt α β. Quod oſtendere oportuit.*

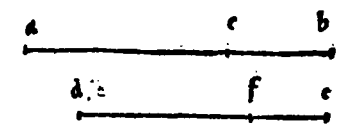

Eucli. ex Camp. Propoſitio 6

6 OMnis rationalis lineæ ſecundum proportionem habẽtem mediũ & duo extrema diuiſæ, utrãq; portionẽ reſiduum eſſe neceſſe eſt.

CAMPANVS. Sit linea a b ſecundũ ſolitã proportionẽ diuiſa in pũcto c, rationalis, dico quod utraq; portio eius eſt reſiduum. Sit enim maior eius portio a c, cui directe adiũciatur a d æqualis dimidio totius a b, eritq; etiã d a rationalis ex 6 decimi libri & diffinitione. Cõſtat autẽ ex prima huius, quod quadratũ lineæ d c, quintuplũ eſt ad quadratũ lineæ d a. Igitur linea d c, eſt cõmunicãs lineæ d a in potẽtia ex diffinitione, ſed nõ in lõgitudine ex ultima parte 7 decimi, quare per 6ã decimi linea a c eſt reſiduũ, cũ duæ lineæ c d & d a ſint ambæ rõnales potentialiter tantũ cõicantes. Et quia itẽrũ ſi ad lineã rationalẽ a b adiũgatur ſuperficies æqualis quadrato lineæ a c quæ eſt reſiduũ, erit latus eius ſecũdũ linea c b ex prima parte 16 ſexti, neceſſe eſt ex 52 decimi ut linea c b ſit reſiduũ primũ, quare cõſtat propoſitũ. Amplius autẽ ſi lineæ ſic diuiſæ ut proponitur maior portio fuerit ratiõalis, erit minor reſiduũ. Verbi gratia, ſit ut prius, a b diuiſa in c, ſecũdũ dictã proportionẽ, & maior eius portio quæ eſt a c, ſit rationalis, quæ diuidatur per æqualia in d, eritq; ex tertia huius quadratum d b, quintuplũ ad quadratũ d c. At quia d c eſt ratiõalis cum ipſa ſit dimidiũ a c, ſequitur ut duæ lineæ d b & d c ſint ratiõales potẽtialiter tantũ cõicãtes. Quare ut prius, linea & b eſt reſiduũ. At uero ſi linea rationalis in potẽtia tantũ ſecũdũ proportionẽ habentẽ mediũ & duo extrema diuidatur, adhuc neceſſe eſt ut utraq; portio eius ſit reſiduũ. Sit enim a b rõnalis in potẽtia tantũ diuiſa ſicut ꝓponitur in pũcto c, & ſumatur alia rõnalis in lõgitudine quæ ſit d e, quæ etiã diuidatur in f ſecundũ prædictã proportionẽ, manifeſtũ eſt igitur ex 2 quartidecimi quæ ſine adminiculo alicuius eorũ quæ ſequũtur, incõcuſſa demonſtratiõe robora tur ꝙ proportio a b ad d e, eſt ſicut a c ad d f, & ſicut c b ad f e. Cũ ergo a b cõmunicet cũ d e in potẽtia, ſequitur ex prima parte 10 decimi ꝙ a c cõicet cũ d f, & c b cũ f e, in potentia. Et quia utraq; portio lineæ d e eſt reſiduũ, ut patet ex prædictis, ſequitur ex 98 decimi ut utraq; portio lineæ a b ſit etiam reſiduũ, ſed nõ eiuſdẽ ſpeciei, ut ibidẽ demonſtratum eſt. Quare cõſtat, quod omnis lineæ rationalis in lõgitudine uel in potẽtia tantũ, ſecundũ proportionẽ habentẽ mediũ & duo extrema diuiſæ utraq; portio eſt reſiduũ.

CAMPANI *annotatio.* Et nota, quod prima pars præſentis demõſtrationis qua demonſtratur quod maior portio lineæ diuiſæ ſecũdũ proportionẽ habentẽ medium & duo extrema ſit reſiduũ, ſi tota linea ſit rationalis, procedit ex ſufficientibus ſiue tota linea ponatur ratiõalis in lõgitudine, ſiue in potẽtia tãtũ. Secũda uero pars qua demonſtratur hoc de minori portione quod ipſa quoq; ſit reſiduum ſi tota eſt rationalis, nõ procedit ex ſufficiẽtibus, niſi tota ſit rationalis in longitudine. Tertia autẽ pars qua probatur quod minor portio eſt reſiduũ, ſufficienter procedit, ſiue maior portio ſit ratiõalis

in lon.

in longitudine ſiue in potẽtia tantũ. Ad concludẽdũ igitur de maiori portione lineæ prædicto modo diuiſæ quod ipſa ſit reſiduũ, ſufficit ponere totã lineã diuiſam eſſe rationalem in potẽtia tantũ, ſed ad concludendũ quoq; hoc de minori portione mediãte maiore, ſufficit ponere portionẽ maiorẽ ſimiliter rationẽ in potẽtia tantũ: ad cõcludendũ autẽ hoc de minori portione mediãte tota, neceſſe eſt ponere totam lineã eſſe rationalẽ in longitudine, aut utendũ eſt 14 quartidecimi quemadmodum dictum eſt.

Eucli. ex Zamb. Theorema 6 Propoſitio 6

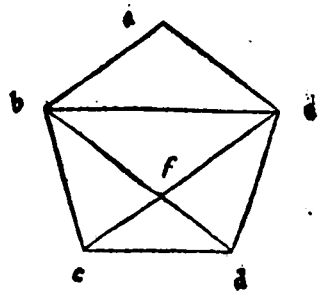
6 **Si recta linea rationalis, extrema & media ratione ſecta fuerit, utrunque ſegmentorum irrationalis eſt ea quæ appellatur apotome.**

THEON ex Zãb. Sit recta linea ratiõalis α β, ſecetuŕq; extrema & media ratiõe in γ, ſitq; maius ſegmentũ α γ. Dico q̃ utraq; ipſarũ α γ, γ β, irrõnalis eſt ea quæ appellatur apotome. Extẽdatur enim α β, & ponatur ipſius β α. dimidia α δ. Quoniã igitur recta linea α ε, extrema & media rõne ſecatur in γ, maioriq; ſegmẽto α γ apponitur α δ dimidia exiſtẽs ipſius α β, q̃ igitur ex γ δ, eius quod ex δ α quincuplũ eſt (per 1 decimiterij.) Quod ex γ δ igitur, ad id quod ex δ α, rationem habet quam numerus ad numerum. Quod igitur ex γ δ, ei quod ex δ α, commẽſurabile eſt. Quod aũt ex δ α, rõnale eſt, ipſa enim δ α, rõnalis eſt, dimidiũ exiſtẽs ipſius α ε rationalis exiſtentis. Rõnale igitur eſt & q̃ ex γ δ, rationalis igitur & γ δ. Et quoniã q̃ ad id quod ex δ α rõnẽ non habet quam quadratus numerus ad quadratũ numerũ, incõmẽſurabilis igitur eſt γ δ ipſi δ α lõgitudine. Ipſæ igitur γ δ, δ α, rationales ſunt potẽtia tantũ cõmẽſurabiles. Igitur α γ, apotome eſt. Rurſus quoniã α β extrema & media ratione ſecatur, & maius ſegmentũ eſt α γ, igitur quod ſub α ε, ε γ ei quod ex α γ æquũ eſt. Igitur ex α apotome ad α β rationalẽ cõparatũ latitudinẽ primã efficit ε γ, quod ex apotome uero ad rationalẽ cõparatũ latitudinẽ primam efficit apotomen. Igitur γ ε, prima eſt apotome (per 97 decimi,) Oſtenſum autẽ eſt, quod & α γ apotome eſt. Si recta igitur linea, & quæ ſequũtur reliqua quod oportuit oſtendere.

Eucl. ex Camp. Propoſitio 7

7 **Si quis pentagonus tres æquos angulos habens, fuerit æquilaterus, æquiangulus quoque idem pentagonus eſſe probatur.**

CAMPA. Sit pẽtagonus a b c d e. æquilaterus, ſintq; quilibet tres eius anguli, ſiue cõtinuẽ ſiue incõtinue ſumãtur, adinuicẽ æquales, & ſint prius incõtinue ſumpti, ſintq; anguli a, c, d. illi tres qui ponũtur adinuicẽ æquales. Dico totũ pentagonum eſſe æquiangulũ. His angulis ſubtendantur chordæ b e b d, & e c, & totus pentagonus diuidatur in trigonũ. & quadrilaterum cuiusduæ diagonales ſint chordæ duorũ proximorũ æqualiũ angulorum ſe cantes ſe intra quadrilaterũ ipſum in puncto f, eritq; per 4 primi baſis b e æqualis baſi b d, & angulus a e b æqualis angulo c d b. Cũq; per 5 primi angulus b e d ſit æqualis angulo b d e. eo quod duo latera b e & b d ſunt æqualia, erit ex cõmuni ſcientia totalis angulus e æqualis totali angulo d. Similiter, pbabis, totalẽ angulũ b eſſe æqualẽ angulo totalic, eſt enim p 4 primi baſis b e æqualis baſi c e, & angulus a b e æqualis angulo d c e, per quintã autẽ eiuſdẽ ſcilicet primi eſt angulus e b c æqualis angulo e c b, igitur ex cõmuni ſcientia totalis angulus b, eſt æqualis totali angulo c. Sint itaq; tres anguli b, c, d, cõtinue ſumpti, æquales: & ſic quoq; erit pẽtagonus æquiangulus. Erit enim ex 4 primi baſis b d æqualis baſi c e, & angulus c b d angulo d e c, & angulus b d c angulo e c d, quare per 5 primi duæ lineæ c f & f d erũt æquales, cum duo anguli trianguli f c d qui ſunt ad baſin c d, ſint æquales. igitur ex cõmuni ſcientia erit linea f b, æqualis lineæ f e, erat enim tota b d. æqualis toti c e. ideoq; per 5 primi erit angulus f b e æqualis angulo f e b. Per eandẽ autẽ eſt angulus a b e, æqualis angulo a e b. Itaq; per cõmunẽ ſcientiã angulus b totalis, eſt æqualis angulo e totali. tres enim partiales anguli cõponentes unũ, ſunt æquales tribus partialibus cõponentibus aliũ, unuſquiſq; ſuo relatiuo. Manifeſtum eſt igitur, quod tres anguli e, b, c, non continuẽ ſumpti in propoſito pentagono ſunt æquales. Cũ autem ſic: demonſtratũ eſt totũ pẽtagonũ eſſe æquiangulũ, utrolibet ergo modo cõſtat propoſitũ.

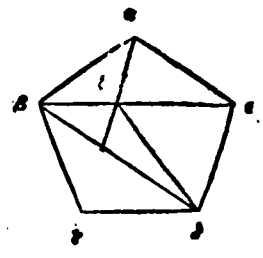

Eucli. ex Zamb. Theorema 7 Propoſtio 7

7 **Si quinquanguli æquilateri tres anguli ordinatim, aut non ordinatim æquales fuerint, æquiangulum erit ipſum quinquangulum.**

THEON ex Zamb. Quinquãguli æquilateri α β γ δ ε, tres anguli prius ordinatim qui ad α, ε, γ, ſigna, inuicem ſint æquales. Dico quod q̃nquangulũ α ε γ δ, æquiãgulũ eſt. Cõnectantur enim α γ, ε ι, & ζ δ. Et quoniã bina γ ε, ε α, duabus ε α, α ι, ſunt æquales altera alteri, & angulus qui ſub γ ε α ei qui ſub ε α γ eſt æqualis, baſis igitur α γ, (per 4

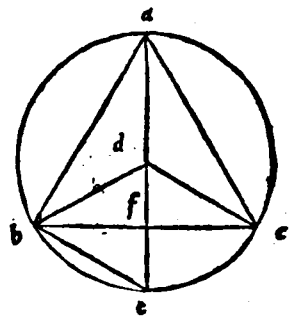
primi) baſi β ε eſt æqualis, & triãgulũ α ζ γ, triãgulo α ζ ε, eſt æquale, & reliqui anguli reliquis angulis æquales erunt ſub quibus æqualia latera ſubtenduntur, qui ſub ζ γ α ei qui ſub β γ α, qui autẽ ſub α ζ ε ei qui ſub γ α ζ. Quare & latus α ξ, ipſi β ξ lateri eſt æquale, patuit autẽ quòd & tota α γ, toti ζ ε eſt æqualis & reliqua igitur ξ γ, reliquæ ξ ε eſt æqualis. Eſt autẽ & γ δ, ipſi δ ε æqualis. Binæ iã ξ γ, γ δ, duabus ξ ε, ε δ, ſunt æquales, & cõmunis ipſorũ baſis, eſt ξ δ, Angulus igitur qui ſub ξ γ δ, angulo qui ſub ξ ε δ eſt æqualis. Patuit autẽ quod & qui ſub ζ γ α, ei qui ſub α ε β, eſt æqualis, totus igitur qui ſub β γ δ, toti qui ſub α ε δ eſt æqualis. Sed qui ſub β γ δ, æqualis ſupponitur eis qui ad α, ζ & qui ſub α ε δ, igitur, eis qui ad α, ξ, angulis eſt æqualis. Similiter iam oſtẽdemus, quod & qui ſub γ δ ε angulus, eis eſt æquus qui ad α, ζ, angulis. Aequiangulũ igitur eſt, α ζ γ δ ε quinquangulũ. Sed iam nõ ſint æquales ordinatim ipſi anguli, ſed ſint æquales qui ad α, γ δ, ſigna. Dico q; & ſic quinquangulũ α ζ γ δ ε æquiangulum eſt. Cõnectãtur enim β, δ. Et quoniã binæ ζ α, α ε, duabus ζ γ, γ δ, ſunt æquales, & æquos cõprehendunt angulos, baſis igitur β ε (per 4 primi) baſi ζ δ, eſt æqualis, & triãgulũ α ζ ε, triãgulo ζ δ γ, eſt æquale, & reliqui anguli reliquis angulis erunt æquales, ſub quibus æqualia latera ſubtenduntur. Aequalis igitur eſt angulus qui ſub α ε β, ei qui ſub γ ζ β. Eſt autem & qui ſub β ε δ angulus, ei qui ſub β δ ε æqualis, quoniam & latus β ε lateri ζ δ eſt æquale. Totus igitur qui ſub α ε δ angulus, toti qui ſub γ δ ε eſt æqualis. Sed qui ſub γ δ ε, eis qui ad α, γ, angulis ſupponitur æquus, & angulus igitur qui ſub α ε δ, eis eſt æquus qui ad α γ, iam id propterea & qui ſub α ζ γ, æqualis eis qui ad α γ δ, angulis. Aequiangulum igitur eſt, & ipſum α β γ δ ε quinquangulum. Quod oſtendere oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 8

8 OMnis trianguli æquilateri quod à latere ſuo quadratum, deſcribitur, triplum eſt quadrato dimidiæ diametri circuli à quo triãgulus ipſe circunſcribitur. Zãb. 12

CAMPANVS Sit triangulus a b c æquilaterus, cui circũſcribatur circulus a b c ſupra centrum d, quemadmodum docet 4 quarti, & protrahatur in eo diameter a d e. Dico ergo qd quadrãtũ lineæ a b triplũ eſt ad quadratũ ſemidiametri a d. Ducantur enim duæ lineæ b d & d c, & arcui b e, ſubtẽdatur chorda b e, eritq; ex 5 primi angulus b a d, æqualis angulo c a d, quare per ultimã ſexti arcus b e, eſt æqualis arcui e c. Et quia ex 17 tertij tres arcus a b, b c, & c a, ſunt adinuicẽ æquales, eo quod eorũ chordæ quæ ſunt latera trigoni, ſunt æquales ex hypotheſi, erit arcus b e ſexta pars circũferentiæ, ideoq; chorda b e, erit latus hexagoni æquilateri ipſi circulo inſcripti. quare per correlarium 15 quarti, linea b e, eſt æqualis ſemidiametro a d. Manifeſtum eſt autem ex prima parte 30 tertij, quod angulus a b e eſt rectus, ideoq; quadratũ lineæ a e, eſt æquale quadratis duarũ linearũ a b & b e pariter acceptis, ex penultima primi. At uero quadratũ a e, quadruplũ eſt ad quadrãtum b e ex 4 ſecũdi, cũ linea a e ſit dupla b e, relinquitur ergo, quadratũ a b triplũ eſſe ad quadratũ b e, & ideo ad quadratũ a d. Quod eſt propoſitũ. Non lateat autem nos, quod linea b c quæ eſt latus trigoni, diuidat ſemidiametrum d e, per æqualia. Eſto quidẽ punctus diuiſionis, f. Conſtat igitur ex 4 primi, quod b f eſt æqualis f c, ideoq; per primã partẽ 5 tertij, oẽs anguli qui ſunt ad f, ſunt recti. quare ex penultima primi quadratũ b d, eſt æquale quadratis duarũ linearũ quæ ſunt b f & f e. Et quia b d eſt æqualis b e. erũt ex cõi ſcientia duo quadrata duarũ linearũ b f & f d pariter accepta æqualia duobus quadratis duarũ linearũ b f & f e pariter accceptis. Dempto igitur utrinq; quadrato b f, erit ex cõi ſciẽtia quadratum f d reſiduum, æquale quadrato f e reſiduo, quare & linea f d, lineæ f e, ex hac cõmuni ſcientia. quarum quadratũ ſunt æqualia eas lineas eſſe æquales. Ex hoc itaq; manifeſtum eſt, quod perpendicularis ducta à cẽtro circuli ad latus trigoni æquilateri ſibi inſcripti, æqualis eſt dimidio lineæ ductæ à centro eiuſdem circuli ad ipſius circunferentiam.

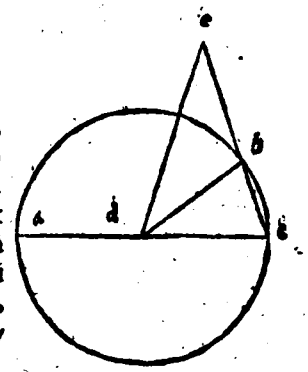
Eucli. ex C amp. Propoſitio 9

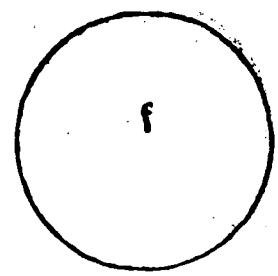
9 SI latus hexagoni æquilateri, latusq; decagoni æquilateri, quos ambos unus idẽq; circulus circũſcribit, ſibi inuicẽ in longũ directũq; Zamb. 9

coniun

coniungantur, tota linea ex eis composita secundum proportionem habē tem mediū & duo extrema diuisa erit, maiorq; eius portio latus hexagoni.

CAMP. Sit circulus a b c, cuius cētrum d, & diameter a d e, sitq; arcus c b quinta pars arcus semicirculi a b c, cui subtendatur chorda c b. quam constat esse latus decagoni æ quilateri, ppositō circulo inscripti, adiungaturq; lineæ c b in continuū & directū linea b e, quæ ponatur esse æqualis lateri hexagoni æquilateri prædicto circulo inscripti. Dico totam lineam c e, diuisam esse in puncto b secundum proportionē habētem mediū & duo extrema, & maiorē eius portionē dico esse lineā b e quæ est latus hexagoni. Ducantur enim in centrū, duæ lineæ e d & b d, eritq; angulus e æqualis angulo b d e ex 5 primi, propter hoc quod linea e b est æqualis lineæ b d ex correlario 15 quarti, angulus quoq; d b c, est æqualis angulo c e x 5 primi, quare ex 32 primi angulus a d b, erit duplus ad angulū d b c. Et qa per eandē angulus d b c est duplus ad angulū e, sequitur ut angulus a d b sit quadruplus ad angulū e, est enim ex cōi scientia quadruplum, quicqd fuerit duplū dupli. Cūq; sit etiā idē angulus a d b quadruplus ad angulū b d c ex ultima sexti, eo quod arcus a b est quadruplus ad arcū b c, necesse est ex cōi scientia ut angulus e sit æqualis angulo b d c. Si igitur intelligātur duo trianguli, d e c totalis, & b d c partialis, cū angulus e totalis triāguli sit æqualis angulo b d c partialis, & angulus c sit cōis utriusq; necesse est ex 32 primi ut ipsi sint æquianguli, quare per 4 sexti proportio duorū laterū e c & c d cōtinētiū angulū c in totali triangulo, est sicut duorū laterū d c & c b cōtinentiū eundē angulū in partiali triangulo. Quia ergo proportio e c ad c d est sicut ad e b ex secunda parte 7 quinti, & d c ad c b est sicut e b ad eandē ex prima parte eiusdē, sequitur ex 11 quinti ut sit proportio c e ad e b, sicut e b ad b c. Igitur à diffinitione cōclude propositum, lineā e c esse diuisam secūdum proportionem habentem medium & duo extrema, & maiorem portionem eius esse latus hexagoni. Quod oportuit nos demonstrare.

CAMPANVS Conuersam quoq; demōstrare cōuenit, quod facile fiet, uia retrograda, eā enim assumit Ptolomæus capitulo 9 primæ dictiōis Almagesti, ad demōstrāndū quātitatē chordarū arcuū circuli. Dico itaq; q; si linea quælibet secūdū prō portionē habentē mediū & duo extrema diuidatur, cuius circuli maior portio fuerit latus hexagoni, eiusdē minor erit latus decagoni, at uero cuius minor erit latus decagoni, eiusdē maior erit latus hexagoni. Sit enim (priori dispositiōe manēte) linea e c diuisa in pūcto b secūm prædictā proportionē, & maior eius portio sit e b, dico q; cuiuscūq; circuli linea e b est latus hexagoni, eiusdē est linea b c latus decagoni, & cuiuscūq; circuli linea b c est latus decagoni, eiusdē est linea e b latus hexagoni. Intelligo autē hoc de hexagonis & decagonis æqlateris. Si enim sit e b latus hexagoni circulo a b c inscripti, erit p correlariū 15 quarti e b æqualis d c. Et qa proportio c e ad e b est sicut e b ad b c ex hypothesi, erit ex 7 quinti c e ad d c, sicut d c ad c b. Igitur ex 6 sexti duo triāguli e d c & d c b, sunt æquianguli: angulus ergo e, est æqualis angulo b d c, ipsos enim latera pportionalia respiciūt. Cūq; sit angulus a d b quadruplus ad angulū e ex 32 primi bis assumpta. & quinta eiusdem bis, sequitur ut etiā idē angulus a d b sit quadruplus ad angulū b d c. Ideoq; ex ultima sexti, arcus a b. quadruplus est ad arcū b c. Linea igitur b c. est latus decagoni circulo a b c inscripti. Q d' si linea b c fuerit latus decagoni circuli a b c, erit e b latus hexagoni eiusdē. Sit enim e b latus hexagoni circuli f, eritq; ex prædictis, b c. latus decagoni eiusdē. Intelligantur igitur inscripti esse decagoni æquilateri duobus circuli a b c & f, quorū omnia latera erūt æqualia lineæ b c. Et quia omnis figura æquilatera circulo inscripta est æquiāgula ut probatū est in 15 quarti libri, sequitur utroq; decagonos esse æquiangulos. Cūq; oēs anguli unius pariter accepti sint æquales oībus angulis alterius pariter acceptis, sicut euidēter apparet ex demōstratis in 32 primi, necesse est ex hac cōi scientia (quorūlibet æqualiū decimas aut quotaslibet partes eiusdē denominatiōis, esse æquales) ut unus horū décagonorū sit æquiangulus alt, ideoq; similis ex diffinitiōe similiū superficierū. Et qa si duæ figuræ similes duob9 circulis inscribātur, erit pportio

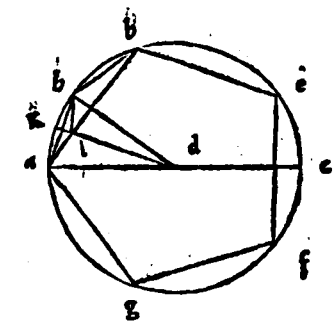
duo

duorum relatiuorum laterum illarum figurarum ſicut duarum diametrorum illorū circulorum, ut apparet ex correlario 15 ſexti libri & 1 duodecimi, cum latera decagonorum ſimilium inſcriptorum duobus circulis a b c & f, ſint æqualia, ſequitur ut diametri eorum ſint æquales. ideoq; & ſemidiametri etiam æquales. Sūt autem ſemidiametri & latus hexagoni, æqualia ex correlario 15 quarti. Erit ergo linea e b, latus hexagoni circulo a b c inſcripti ſicut ipſa eſt latus hexagoni circuli f ſibi æqualis. Hoc autem eſt, quod demonſtrare uoluimus. Ex hac autem nona huius decimitertij noueris ortam eſſe 10 quarti libri, quæ duum æqualium laterum proponit trigonum deſcribēdum, cuius uterque duorum angulorum quos baſis obtinet, ad tertiū duplus exiſtat. talis enim eſt uterque triangulorum e d c & d c b, & ſimpliciter omnis, cuius duo latera ſunt æqualia maiori portioni alicuius lineæ diuiſe ſcdm proportionem habentem medium duoq; extrema & tertium quod eſt baſis eſt æquale minori portioni lineæ eiuſdem, uel cuius duo latera ſunt æqualia lateri hexagoni æquilateri alicui in circulo inſcripti, baſis uero eſt æqualis lateri decagoni æquilateri eidem circulo inſcripti. Quod eſt propoſitum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 10

10 OMne latus pentagoni æquilateri tanto potentius eſt latere hexagoni æquilateri quantum poteſt latus decagoni æquilateri, ſi ſint in eodem circulo ambo inſcripti.

CAMP. Sit circulus a b c, cuius centrū d, & diameter a d c, inſcribaturq; ei pētagonus æquilaterus, qui ſit a b e f g, & à centro d protrahatur perpendicularis ad latus a b, quæ producatur uſquequo obuiet circunferentiæ in puncto h. ſitque d h, & protrahātur duæ chordæ a h & h b, quæ erunt æquales adinuicem ex ſecūda parte 3 tertij & 4 primi, ideoq; etiā duo arcus a h & h b, æquales adinuicē ex 27 tertij. Eſt igitur utraque duarū chordarū a h & h b, latus decagoni æquilateri propoſito circulo inſcripti. Dico itaq; quod quadratū lineæ a b quæ eſt latus pentagoni, eſt æquale duobus quadratis duarum linearū b d & a h pariter acceptis, quarū prima eſt æqualis lateri hexagoni ex correlario 15 quarti, & ſecunda eſt latus decagoni, protrahatur enim à centro d, perpendicularis à linea a h quæ eſt latus decagoni, quæ producatur uſque ad circunferentiam, ſitq; d k quæ ſecet lineam a b quæ eſt latus pentagoni in puncto l, & protrahatur linea h l. Conſtat autem ex ſecunda parte 3 tertij & 4 primi & 27 tertij, quod linea d k quæ eſt perpendicularis ad chordā a h, ſimul diuidit per æqualia chordam & arcum, ideoq; arcus a k eſt æqualis arcui k h quare ex ultima ſexti angulus a d l, eſt æqualis angulo l d h, ideoq; ex 4 primi baſis a l, baſi l h, igitur ex 5 primi angulus l a h, æqualis eſt angulo l h a. cūq; etiā ſit ex eadē angul. h a b æqualis angulo h b a, ſequitur ut angulus l h a ſit æqualis angulo h b a ergo ex trigeſimaſecunda primi duo triāguli b a h & a h l, ſunt æquiāguli, eſt enim angulus b, maioris, æqualis angulo h, minoris, & angulus a, communis eſt utriq;. Itaq; p 4 ſexti ꝓportio b a ad a h, eſt ſicut a h ad l a: quare ex prima parte 16 ſexti quod prouenit ex b a in a l, eſt æquale quadrato lineæ a h quæ eſt latus decagoni. Cū ſit autem ſemicirculus a e c æqualis ſemicirculo a f e, & arcus a e arcui a f erit arcus e c reſiduus æqualis arcui f reſt duo, quare arcus e c, eſt medietas arcus e f. ideoq; æqualis arcui a h, & duplus ad arcū h k. Et quia arcus e b eſt duplus ad arcū b h, erit ex 15 quinti totꝰ arcus c e b duplus ad totum arcum b h k. ideoq; ex ultima ſexti angulus c d b, eſt duplus ad angulum b d l. Cumq; etiam angulus c d b duplus ſit ad angulum b a d ex 32 & 5 primi, ſunt enim duo latera d a & d b æqualia, erit angulus b d l æqualis angulo b a d. Itaq; per 32 primi erit triangulus b d l, æquiangulus triangulo b a d. eſt enim angulus d, minoris, æqualis angulo a, maioris, & angulus b eſt communis utriq;, ergo per 4 ſexti proportio a b ad b d, eſt ſicut b d ad l b, quarē per primā partem 16 ſexti quod prouenit ex a b in b l, eſt æquale quadrato d b. At uerō probatum eſt prius, quod illud quod prouenit ex a b in l a eſt æquale quadrato a h. Itaq; quod prouenit ex a b in a l & in l b, eſt æquale duobus quadratis duarū linearū a h & b d. Et quia ex ſecunda ſecundi quod prouenit ex

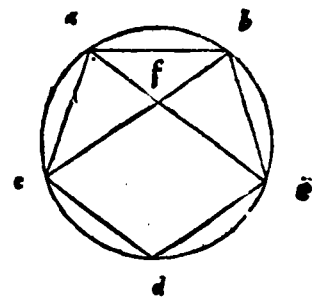
a b in

a b in l a & in l b eſt æquale quadrato lineæ a b: eſt autem linea a b latus pentagoni æquilateri. Ppoſito circulo inſcripti, linea uero a h eſt latus decagoni æquilateri, & linea b eſt ex corelario 15 quarti æqualis lateris hexagoni æquilateri propoſito circulo inſcriptorum, inconcuſſa demonſtratione aſtruitur hoc quod dicitur.

Eucli. ex Camp. *Propoſitio* 11

11 SI duobus propinquis angulis pentagoni æquilateri intra circulum deſcripti, à terminis ſuorum laterum duæ rectæ lineæ ſubtẽ dãtur, utraq; alterã ſecundum proportionem habentẽ mediũ duoq; extrema ſecabit, maiorq; ipſius portio lateri ipſius pentagoni æqualis erit.

CAMPANVS. Sit pentagonus æquilaterus a b c d e, inſcriptus circulo eiſdẽ literis ſignato, & duobus eius propinquis angulis qui ſunt a & b, ſubtẽdatur duæ rectæ lineæ a c & c b e, ſecantes ſe inuicem in puncto f. Dico itaque utrãque harũ eſſe diuiſam in pũcto f, ſecundũ proportionẽ habentẽ mediũ duoq; extrema, & q̃ maior portio utriuſq; eſt æqualis lateri pentagoni. Manifeſtũ eſt enim ex 27 tertij, q̃ quinq; arcus circuli pentagonũ propoſitũ circunſcribẽtis, quorũ latera ipſius pẽtagoni ſunt chordæ, ſũt adinuicẽ æquales, ideoq; ex ultima 6 quatuor anguli a e b, a b e, b a c, & b c a, ſunt adinuicẽ æquales, nã arcus a b a e, & b c, ſunt adinuicẽ æquales. Cumq; ſit arcus c d e duplus ad arcũ b c, erit quoq; ex ultima ſexti angulus c a e duplus ad angulũ c a b. At uero ex 27 primi angulus a f e, duplus eſt ad angulũ f a b. Igitur angulꝰ a f e, eſt æqualis angulo f a e, quare per 6 primi linea a e, eſt æqualis lineæ f e. Sunt autem duo triãguli a b e & a f b, æquianguli, per ea quæ dicta ſunt & per 32 primi. eſt enim angulus e, maioris, æqualis angulo a minoris. & angulus b, cõis utriq;, igitur per 4 ſexti proportio e b ad b a, ſicut b a ad f b, Cũq; ſit e f, æqualis a b. eo quod ipſa (ut probatũ) eſt æqualis a e, ſequitur ex 7 quinti ut ſit ꝓportio b e ad e f, ſicut e f ad f b. Quare ꝓ diffinitionem linea e b eſt diuiſa ſcd̃m ꝓportionẽ habentẽ mediũ duoq; extrema, & eius maior portio eſt æqualis lateri ipſius pentagoni. Si autẽ hoc eſt uerũ de linea e b erit quoq; ex 7 quinti & quinta eiuſdẽ & diffinitione idẽ uerũ de linea a c: nã tota b e eſt æqualis toti a c ex 4 primi. & portiones portionibus ex 6 primi & cõi ſcientia. portiões enim a f & b f, ſunt æquales ex 6 primi, ideoq; f e & f c reſiduæ. erũt adinuicẽ æquales ex cõceptiõe. Vel potes ſi libet & facilius, de linea a c demonſtrare propoſitum, negociando circa ipſum, ut prius circa lineã e b.

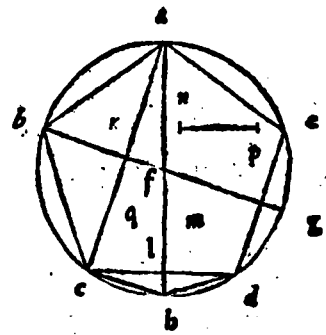
Eucli. ex Camp. *Propoſitio* 12

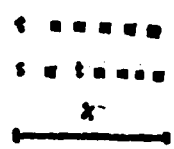
12 SI circuli pentagonum æquilaterum circũſcribentis, diameter fuerit rationalis, eius latus pentagoni erit linea irrationalis, ea ſcilicet quæ dicitur minor.

CAMPANVS Sit pentagonus æquilaterus a b c d e inſcriptus circulo eiſdem literis aſcripto, cuius centrum f, & duæ diametri b g & a h, ſitq; utraque harum diametrorum linea rationis in longitudine. Dico tunc quod latus pentagoni inſcripti, erit linea irrationalis, illa uidelicet quæ dicitur minor. Protrahatur enim linea a c, quæ ſecet diametrum b, in puncto k, eritq; ex ultima ſexti & 4 primi linea a c, diuiſa à diametro b g orthogonaliter & per æqualia in puncto k, quia cum ſemicirculus b a g ſit æqualis ſemicirculo b c g, & arcus b a arcui b c, ſicut conſtat ex 27 tertij, erit arcus a g reſiduus, æqualis arcui c g reſiduo. ideóque ex ultima ſexti angulus a b g, æqualis etiam anguo c b g. Cum itaque duo latera a b & b k trianguli a b k ſint æqualia duobus lateribus c b & b k trianguli c b k, & angulus b unius angulo b alterius, erit ex 4 primi baſis a k æqualis baſi k c. & omnes anguli qui ſunt e d k, ſunt recti ex prima parte 3 tertij. Diameter autem a h, ſecet latus pentagoni c d, in puncto l. Eritque linea c d diuiſa à diametro a h orthogonaliter, & per æqualia in puncto l. Cum enim ſint duo arcus a d h & a c h æquales, & arcus a c, ſit æqualis arcui a d, erunt duo reſidui ſemicirculorum

qui

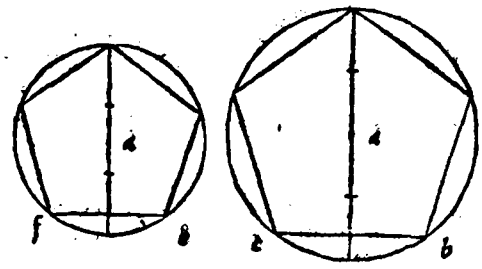
qui ſunt c h & d h, æquales, quibus ſi ſubtendantur duæ chordæ quæ ſunt c h & d h, ipſæ quoq; ex 28 tertij erũt æquales. Et quia arcus a c eſt æqualis arcui a d, erit ex ultima ſexti angulus c h l æqualis angulo d h l, ideoq; per 4 primi baſis c l eſt æqualis baſi d l, & omnes anguli qui ſunt ad l, recti ex prima parte 3 tertij, itaque duo trianguli a c l & a f k ſunt æquiãguli ex 32 primi. Eſt enim angulus l, maioris, æqualis angulo k, minoris, eo quod uterq; eſt rectus, & angulus a eſt communis utriq;, quare 4 ſexti proportio l c ad c a, eſt ſicut k f ad f a. Sumatur igitur ex diametro b g, linea f m æqualis quartæ parti ſemidiametri, eritq; per æquã proportionalitatẽ proportio c l ad quartã partem lineæ a c quæ ſit c q, ſicut k f ad quartã partẽ lineæ f a quæ eſt f m. Et quia per 15 quinti, pportio c d ad c k eſt ſicut c l ad c q (ſic enim eſt duplũ ad duplũ ſicut ſimplũ ad ſimplũ) erit per 11 quinti d c ad c k, ſicut k f ad f m, & cõiũctim lineæ cõſtãtis ex d c & c k, ad k c, ſicut k m ad m f, & ideo per primã partẽ 12 ſexti proportio quadrati lineæ cõpoſitæ ex d c & c k, ad quadratum lineæ c k, ſicut quadrati lineæ k m ad quadratum lineæ m f. Conſtat autem ex præmiſſa, quod ſi linea a c diuidatur ſecundum proportionem habentem medium duóque extrema, maior portio eius erit æqualis lineæ d c, igitur linea cõſtans ex d c & c k, cõponitur ex maiori portione diuiſæ ſecũdũ proportionẽ habentẽ medium duoq; extrema, & ex medietate totius lineæ ſic diuiſæ, eſt enim c k, medietas a c. Itaq; p primã iſtius 17 libri quadratũ lineæ cõpoſitæ ex d c, & c k, quintuplũ quoque eſt ad quadratũ lineæ c k, ideoq; quadratũ lineæ k m, quintuplũ quoq; eſt ad quadratũ lineæ m f, cum ſit horũ quadratorũ & illorũ una proportio. Eſt autẽ linea b m, quintupla ad lineã m f, erat enim m f, quarta pars ſemidiametri propoſiti circuli. Ergo quadratũ lineæ k m ad quadratũ lineæ m f, eſt ſicut linea b m ad lineam m f. Et quia ex ſecũda parte 18 ſexti quadratum lineæ k m ad quadratũ lineæ m f, eſt ſicut lineæ, k m ad lineã m f duplicata, erit ex 11 quinti linea b m ad lineam m f, ſicut linea k m ad lineam m f duplicata. Igitur linea k m, eſt medio loco proportionalis inter duas lineas b m & m f. Quod ſic conſtat. Sit enim linea n p medio loco proportionalis inter eas, ſumpta ſecundũ doctrinam 9 ſexti eritq; ex diffinitione proportionis duplicatæ quæ poſita eſt in principio quinti, proportio b m ad m f, ſicut b m ad n p duplicata. Et quia b m ad n p, ſicut n p ad m f, erit etiam ex 11 quinti proportio b m ad m f, ſicut n p ad m f duplicata, igitur ex prima parte 9 quinti, duæ lineæ k m & n p, ſunt æquales, ideoq; ex prima parte 7 quinti, ex ſecunda parte eiuſdem linea k m, eſt medio loco proportionalis inter b m & m f. Quare ex correlario 5 ſexti, proportio quadrati lineæ b m ad quadratum lineæ m k, eſt ſicut lineæ b m ad lineam m f. Et quia linea b m eſt quintupla ad lineã m f, erit quadratum lineæ b m, quintuplum ad quadratũ lineæ m k. Linea aũt b m, eſt rationalis in lõgitudine, ergo per ultimã partem 9 decimi, linea m k eſt rationalis in potentia tantum. Et quia linea b m eſt potentior linea m k, in quadrato lineæ ſibi incommẽſurabilis in longitudine, ut in continuo probabitur, erit linea b k reſiduũ quartum ex diffinitione reſidui quarti. Quod autem probãdum aſſumpſimus, ſic patet: Sit numerus r quintuplus ad numerũ ſ, ſintq; t & ſ quantum r, aci eſſet r quinque, ſ unũ, t quatuor, & ſit linea b m, potentior linea m k in quadrato lineæ x. Cum igitur ſit quadratũ lineæ b m ad quadratum lineæ m k ſicut numerus r ad numerũ ſ, erit per euerſam proportionalitatẽ quadratum lineæ b m ad quadratum lineæ x, ſicut numerus r ad numerum t, quare per ultimam partẽ 7 decimi, lineas, eſt incommenſurabilis lineæ b m in lõgitudine, non eſt ergo dubiũ, quin b k ſit reſiduũ quartum. Manifeſtum uero eſt ex 14 tertij, quod illud quod fit ex b k in k g, eſt æquale ei quod fit ex a k in k c, ideoq; etiã ipſum eſt æquale quadrato k c, eo quod a k eſt æqualis k c, ergo quadrato b k addito utrique, erit ex penultima primi quod fit ex b k in ſe & in k g, æquale quadrato b c. Et quia ex 1 ſecũdi q; fit ex b k in g b, erit linea b c latus tetragonicum ſuperficiei cõtentæ à duabus lineis g b & k b. Et quia linea g b eſt ratiõalis, linea uero b k eſt reſiduũ quartũ, & quia linea potẽs in ſuperficiẽ linea rationali reſi duoq; quarto cõtentam eſt linea minor ut conſtat ex 89 decimi libri, neceſſe eſt lineã b c quæ eſt latus pentagoni æquilateri propoſito circulo inſcripti, eſſe lineam minorem

quod

quod erat ex principio demonſtrandum. Hoc ergo modo ſequitur, quod latus pentagoni æquilateri circulo inſcripti ſit linea minor, ſi diameter circuli cui inſcribatur, fuerit rationalis in longitudine. At uero ſi diameter circuli fuerit rationalis in potentia tantũ, adhuc neceſſe eſt ut latus pentagoni æquilateri ſibi inſcripti ſit linea minor. Eſtò enim linea a, rationalis in potentia tantum, ſupra quã deſcribatur circulus, eiq; deſcripto inſcribatur pentagonus æquilaterus, cuius unum latus ſit b c, dicanturq; pentagonus & circulus, a. Dico q linea b c eſt linea minor. Sumatur enim aliqua linea rationalis in lõgitudine, quæ ſit d, & ſuper eam lineetur circulus cui inſcribatur pentagonus æquilaterus, & ſit unum latus ipſius linea e f, dicanturq; pentagonus & circulus, d. Conſtat igitur ex hac 11, q c f eſt linea minor, cum diameter d ſit rationalis in longitudine. Quoniam uero proportio pentagoni a ad pentagonũ d eſt ſicut quadrati lineæ b c ad quadratum lineæ e f (utraq; enim eſt ex ſecũda parte 18 ſexti, ſicut lineæ b c ad lineam e f duplicata) pentagoni autem a ad pentagonũ d, eſt ſicut quadrati diametri a ad quadratũ diametri d ex prima 11, erit ex 11 quinti quadratũ lineæ c b ad quadratũ lineæ e f, ſicut quadratũ diametri a ad quadratum diametri d. Cumq; quadrata duarum diametrorũ a & d ſint cõmunicantia, quia ambo ſunt rationalia ex hypotheſi, erũt quoq; ex prima parte 10 decimi quadrata duarum linearũ b c & e f, cõmunicantia: ergo linea b c cõmunicat in potentia cum linea e f. Et quia linea e f eſt minor, ſequitur ex 10 decimi q etiã b c ſit linea minor, quod eſt propoſitum. Siue ergo diameter alicuius circuli ſit rationalis in longitudine, ſiue in potentia tantum, neceſſe eſt ut latus pentagoni æquilateri ſibi inſcripti, ſit linea minor.

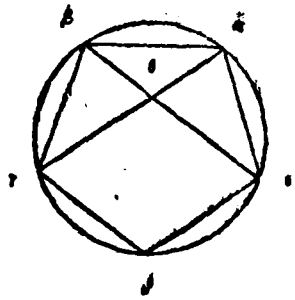

Eucli. ex Zamb. Theorema 8 Propoſitio 8

8 Si quinquanguli æquilateri & æquianguli binos ordinatim angulos rectæ lineæ * explicant, extrema & media ratione ſeſe inuicem diſpeſcunt, & maiora eatum ſegmenta ipſius quinquanguli lateri ſunt æqualia.

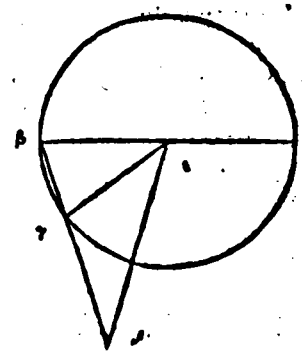
Camp. ut uterq; eorum ſubtendant

THEON ex Zamb. Quinquanguli enim æquilateri & æquianguli α ζ γ δ ε, binos ordinatim angulos qui ad α, β, rectæ lineæ α γ, ζ ε, * explicẽt, ſeſe inuicem in η ſigno diſpeſcentes. Dico quod ipſarum utraq; extrema & media ratione ſecatur in η ſigno, & earum maiora ſegmenta ſunt æqualia ipſius quinquanguli lateri. Circunſcribatur (per 14 quarti) ipſi quinquangulo α β γ δ ε, circulus α β γ δ ε. Et quoniam binæ rectæ lineæ ε α, α ζ, duabus α β, β γ, ſunt æquales, & angulos æquales comprehendunt, baſes igitur ζ ε, (per 4 primi) baſi α γ eſt æqualis, & triangulũ α ζ ε, ipſi triangulo α ζ γ eſt æquale, & reliqui anguli reliquis angulis erunt æquales alter alteri ſub quibus æqualia latera ſubtendũtur. Angulus igitur qui ſub β α γ, ei qui ſub α β ε eſt æqualis. Duplus igitur eſt qui ſub α η ε, eius qui ſub β α η angulus: extra enim eſt ipſum α β η triangulum. Eſt autem & qui ſub ε α γ, eius qui ſub β α γ duplus, quoniam & circũferentiã ε δ γ, ipſius γ β circũferentiæ eſt dupla. Angulus igitur qui ſub η α ε, ei qui ſub α η ε eſt æqualis. Quare & η ε, rectæ lineæ, ipſi ε α, hoc eſt ipſi α β eſt æqualis. Et quoniam β α recta linea ipſi α ε eſt æqualis, æqualis eſt & angulus qui ſub α β ε ei qui ſub α ε β. Sed qui ſub α β ε, ei qui ſub β α ζ, patuit quod æqualis: qui igitur ſub ζ ε α, ei qui ſub β α η eſt æqualis. Et ipſorum duorũm triangulorũ α β ε, & α β η, cõmunis eſt angulus qui ſub α β ε, reliquus igitur qui ſub β α ε angulus, reliquo qui ſub α η β eſt æqualis. Triangulum igitur α β ε, ipſi α β η triangulo æquiangulum eſt: proportionaliter igitur eſt ſicut ε ad ε α, ſic α β ad β η. Aequalis autem eſt β α, ipſi ε η. Sicut igitur β ε ad ε η, ſic ε η ad η ζ, maior autem eſt β ε, ipſa β α, maior igitur eſt ε η, ipſa η β. Ipſa igitur β ε, extrema & media ratione in η ſecatur, & maius ſegmentum η ε, æquum eſt ipſius quinquanguli lateri. Similiter iam oſtendemus, quod α γ extrema & media ratione in η ſecatur, & ipſius maius ſegmentum γ η ipſius quinquanguli lateri eſt æquale. Quod oſtendere oportuit.

Eucli. ex Zamb. Theorema 9 Propoſitio 9

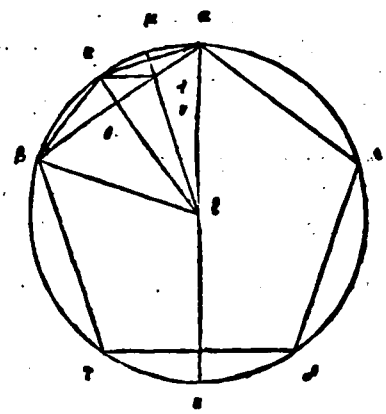
9 Si ſexanguli & decagoni latus in eodem circulo deſcriptorũ componantur, tota recta linea extrema & media ratione ſecatur, & maius ſegmentum eſt ipſius ſexanguli latus.

THEON ex Zamberto. Sit circulus α β γ, & in ipso circulo α β γ, descriptarũ figurarũ decagoni quidem latus esto ς γ, & sexanguli γ δ, & sint in rectas lineas. Dico quod tota β δ, extrema & media ratione secatur in γ. & maius ipsius segmentũ est γ δ. Assumatur enim (per 1 tertij) centrũ circuli, signũ ι, & cõnectantur ι β, ι γ, ι δ, & extendatur β ι in α. Et quoniã decagoni æquilateri latus est β γ, quincupla igitur est α γ β circũferentia ipsius γ ς circũferentiæ. Quadrupla igitur est α γ circũferentia, ipsius γ β: Sicut autẽ α γ circũferentia ad γ β, sic angulus qui sub α ι γ ad angulum quẽ sub γ ι β: quadruplus igitur est ꝙ sub α ι γ, eius qui sub γ ι ς. Et quoniã qui sub ι ς γ angulus ei qui sub ι γ β angulo est æqualis, qui igitur sub α ι γ angulus, duplus est eius qui sub ι γ β. Et quoniam ι γ recta linea æqualis est ipsi γ δ, utraq; enim ipsarum æqualis est ipsius sexanguli lateri in α ς γ circulo descripti, & angulus qui sub γ ι δ, angulo qui sub γ δ ι est æqualis, igitur angulus ꝙ sub ι γ β, duplus est eius qui sub ι δ γ. Sed eius qui sub ι γ β, duplum esse demonstratum est eum qui sub α ι γ. Igitur quẽ sub α ι γ, quadruplus est eius qui sub ι δ γ. Ostensum est autem quod & eius qui sub ς ι γ, quadruplus est qui sub α ι γ. æqualis igitur est qui sub ι δ γ, ei qui sub β ι γ. Cõmunis autem ipsorũ binorum triangulorũ, hoc est β ι γ & β ι δ, est angulus qui sub ι β δ, & reliquus igitur qui sub β ι δ, ei qui sub ι γ β est æqualis. Aequiangulũ igitur est triangulum ι β δ, ipsi ι β γ triangulo: proportionaliter igitur est sicut β δ ad β ι, sic ι β ad β γ. Aequalis autem est β ι, ipsi γ δ. Est igitur sicut β δ ad δ γ, sic δ γ ad γ β. Maior autem est β δ, ipsa δ γ, maior igitur est & δ γ, ipsa γ β. Igitur ipsa β δ, recta linea extrema & media ratione secatur in γ signo, & maius segmentum est δ γ. Quod ostendere oportuit.

Eucli. ex Zamb. Theorema 10. Propositio 10.

10 Si in circulo quinquangulũ æquilaterũ descriptũ fuerit, ipsius quinquanguli latus potest & sexanguli & decagoni latus in eodẽ circulo descriptorũ.

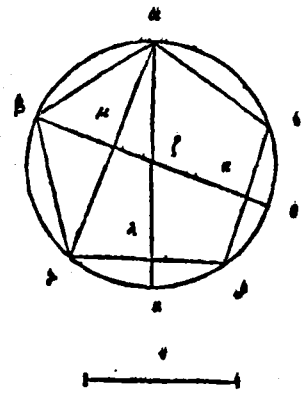

THEON ex Zamb. Sit circulus α β γ δ ι, & in ipso α ς γ δ ι (per 11 quarti) quinquangulũ describatur α β γ δ ι. Dico quod ipsius α β γ δ ι quinquanguli latus, potest & sexanguli & decagoni latus in ipso α β γ δ ι circulo descriptorũ. Assumatur (per 1 tertij) centrum circuli, & sit ζ, & connexa α ζ, extendatur in π signum, & cõnectatur ζ ς, & ab ipso ζ in α ς perpendicularis excitetur (per 12 primi) ζ θ, & extendatur in κ, & connectantur α κ, κ ς, & rursus ab ipso ζ, in α κ excitetur (per 12 primi) perpendicularis ζ λ, & extendatur in μ, & connectatur κ ν. Et quoniam circũferentia α ς γ π ipsi α ι δ π circũferentiæ est æqualis, quarũ α ς γ ipsi α ι δ est æqualis, reliqua igitur γ π circũferentia reliquæ δ π circũferentiæ est æqualis. Quinquãguli autem γ δ, & decagoni igitur γ π. Et quoniam ζ π ipsi ζ ς (per 15 diffinitionem primi) est æqualis, & perpendicularis est ζ θ, igitur angulus qui sub α ζ π, ei qui sub π ζ β est æqualis: quare & circũferentia α κ π, ipsi π ς est æqualis. Dupla igitur est α β circunferentia, ipsius ς π circũferentiæ, decagoni latus igitur, est recta linea α π, & id propterea & α π, ipsius π μ est dupla. Et quoniam dupla est circũferentia α β ipsius circũferentiæ β π, æqualis autem est γ δ circũferentia ipsi α β circunferentiæ, dupla igitur est γ δ circũferentia ipsius β π circũferentiæ. Est autem γ δ circũferentia, ipsius γ π dupla: ergo circũferentia γ π, ipsi ς π circũferentiæ est æqualis. Sed β π ipsius π μ dupla est, quoniam & π α, & γ π igitur, ipsius π μ est dupla. Sed & γ ς circũferentia, ipsius ς π circũferentiæ dupla est: æqualis enim est γ β circũferentiæ, ipsi β α, & tota igitur π β circũferentia, totius β μ est dupla. Quare & angulus qui sub π ζ β, anguli qui sub β ζ μ duplus est. Est autem qui sub π ζ β, eius qui sub ζ α β duplus. Aequalis enim est qui sub ζ α β, ei qui sub α β ζ. Qui sub β ζ ν igitur, ei est æquus qui sub ζ α β. Binorum autem triangulorũ α β ζ & β ζ ν, cõmunis angulus est qui sub α β ζ. Reliquus igitur qui sub α ζ β, reliquo qui sub β ν ζ est æqualis. Triangulum igitur α ς ζ, ipsi β ζ ν triangulo æquiangulũ est, proportionaliter igitur est sicut α β recta linea ad β ζ, sic ζ β ad β ν, quod igitur sub α β, β ν, ei quod ex β ζ est æquale. Rursus quoniam æqualis est α λ ipsi λ κ, cõmunis autem & ad angulos rectos λ ν, basis igitur α ν (per 4 primi) basi κ ν est æqualis, & angulus igitur qui sub λ α ν, ei qui sub λ κ ν est æqualis. Sed qui sub λ α ν, ei qui sub κ β ν est æqualis, & qui sub λ κ ν igitur, ei qui sub κ β ν est æqualis, & ipsorum triangulorũ binorum α κ ς & α κ ν, cõmunis est quod sub ν α κ. Reliquum igitur quod sub α κ ς, reliquo quod sub κ ν α est æquale. Aequiangulũ igitur est triangulum κ ς α, ipsi κ ν α triangulo: proportionaliter igitur est sicut β α recta linea ad α κ, sic κ α ad α ν. Quod igitur sub β α, α ν, æquũ est ei quod ex α κ. Ostensum est autem quòd quod sub α ς, ς ν, æquum est ei quod ex β ζ. Quod igitur sub α β, β ν, una cum eò quod sub β α, α ν, quod est id quod ex β α, ei est æquum quod ex β ζ una cum eo quod ex α κ. & β α quidem est latus ipsius quinquanguli, & β ζ sexanguli, & α κ decagoni. Quinquanguli ergo latus potest & sexanguli & decagoni latus in eodem circulo descriptorum. Quod ostendere oportuit.

Eucli. ex Zamb. Theorema 11 Propoſitio 11

11 **Si in circulo rationalem habente diametrum, quinquangulũ æquilaterũ inſcribatur, quinquanguli latus irrationalis eſt ea quæ appellatur minor.** Camp. 12

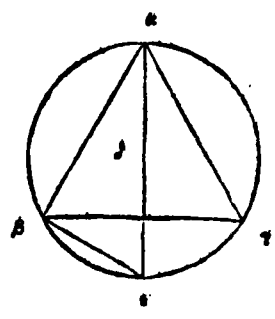
THEON ex Zamb. *In circulo enim α β γ δ ε, rationalem habente diametrum, quinquangulũ inſcribatur α β γ δ ε. Dico quod ipſius α β γ δ ε quinquanguli latus α β irrationalis eſt ea quæ appellatur minor. Aſſumatur enim (per 1 tertij) circuli centrum ζ ſignum, & connectantur α ζ, ζ β, & extendantur in η, θ, ſigna, & connectatur α γ, ponaturq; ipſius α ζ, quarta pars ζ η. Rationalis autem α ζ, rationalis igitur & ζ η. Eſt autem & β ζ rationalis. Tota igitur β η rationalis eſt. Et quoniam circũferentia α γ η ipſi α δ η circũferentiæ eſt æqualis, quarũ α β γ æqualis eſt & ipſi α ε δ, reliqua igitur γ η reliquæ η δ eſt æqualis. Et ſi cõnectamus α δ, ducuntur recti qui ad λ anguli, & dupla eſt γ δ ipſius γ λ, & id propterea & qui ad μ recti ſunt, & dupla eſt α γ ipſius γ μ. Quoniam igitur angulus qui ſub α λ γ ei eſt æquus qui ſub α μ ζ, cõmunis autem ipſorũ triangulorũ binorũ α λ γ, α μ ζ, eſt qui ſub λ α γ, reliquus igitur qui ſub α γ λ ei eſt æqualis qui ſub μ ζ α, æquiangulũ igitur eſt triangulum α γ λ, ipſi α μ ζ triangulo: proportionaliter igitur eſt ſicut λ γ ad γ α, ſic μ ζ ad ζ α, & antecedentiũ duplicia. Sicut igitur dupla ipſius λ γ ad γ α, ſic ipſius μ ζ dupla ad ζ α. Sed ſicut ipſius μ ζ dupla ad ζ α, ſic μ ζ ad ipſius ζ α dimidiam. Sicut igitur ipſius λ γ dupla, ad γ α, ſic eſt μ ζ ad dimidiam ipſius ζ α, & ſequentiũ dimidia. Sicut igitur ipſius λ γ dupla ad ipſius γ α dimidiam, ſic μ ζ ad quartã partem ipſius ζ α, & ipſius λ γ, dupla eſt δ γ, ipſius uero γ α, dimidia eſt γ μ, ipſius autem ζ α, quarta pars eſt ζ η. Eſt igitur ſicut δ γ ad γ μ, ſic μ ζ ad ζ η. Cõponendo (per 18 quinti) & ſicut utraq; δ γ μ ad γ μ, ſic μ γ ad ζ η: & ſicut igitur (per 11 quinti) quod ex utraq; ipſarũ δ γ μ, ad id quod ex γ μ, ſic quod ex μ η ad id quod ex η ζ. Et quoniã (per 8 decimitertij) ea quæ ſub duobus lateribus pentagoni ſubtenſa ut α γ, extrema & media ratione ſecta, maius ſegmentũ eſt æquale ipſius pentagoni lateri hoc eſt ipſi δ γ, maius autem ſegmentũ totius admittens dimidiũ quincuplum poteſt eo quod ex totius dimidia (per 1 decimitertij) & totius α γ dimidia eſt γ μ, quod igitur ex δ γ μ tanquã ex una, quincuplũ eſt eius quod ex γ μ. Sicut autem quod ex δ γ μ ſicut una, ad id quod ex γ μ, ſic oſtenſum eſt eſſe id quod ex μ η ad id quod ex η ζ, quincuplũ igitur eſt quod ex μ η, eius quod ex η ζ, rationale autẽ quod ex η ζ, rationalis enim eſt diameter. Rationale igitur eſt & quod ex μ η. Rationalis igitur eſt μ η, rationẽ enim habet quam numerus ad numerũ quod ex μ η, ad id quod ex η ζ. Et quoniã quadrupla eſt β ζ ipſius ζ η, quincupla igitur eſt β η ipſius η ζ. Viginti quincuplex igitur eſt quod ex ε η, eius quod ex η ζ. Quincuplũ autem eſt id quod ex μ η, eius quod ex η ζ, quincuplũ igitur eſt quod ex ε η, eius quod ex η μ. Quod igitur ex ε η, ad id quod ex η μ rationẽ non habet quam quadratus numerus ad quadratũ numerũ. Incõmenſurabilis igitur eſt (per 9 decimi) ε η, ipſius μ in longitudine, & ipſarũ utraq; rationalis eſt. Ipſæ igitur β η, η μ, rationales ſunt potentia tantum cõmenſurabiles. Si autem à rationali rationalis auferatur potentia tantum cõmenſurabilis ſubſiſtens toti, reliqua irrationalis eſt, uocatur autẽ apotome (per 6 decimi,) igitur μ β apotome eſt. Congruens autẽ ei eſt μ η. Dico quod & quarta. Quo enim maius eſt id quod ex ε η eo quod ex η μ, ei æquũ eſto quod ex ν. Igitur ipſa ε η, ipſa η μ maius poteſt ipſo ν. Et quoniam (per 16 decimi) cõmenſurabilis eſt η ζ ipſi ζ β, & cõponendo (per 16 decimi) cõmenſurabilis eſt η ε ipſi ε ζ. ſed β ζ ipſi ε θ longitudine eſt cõmenſurabilis, & ε η igitur ipſi ε θ cõmenſurabilis eſt. Et quoniam quod ex β η eius quod η μ quincuplũ eſt, quod igitur ex ε η, ad id quod ex η μ rationẽ habet quam quinq; ad unũ. Conuertẽdo igitur (per correlariũ 18 quinti) quod ex β η ad id quod ex ν, rationẽ habet quam (quinq; ad quatuor) non quam quadratus numerus ad quadratũ numerũ. Incõmenſurabilis igitur eſt ε η, ipſi ν. Igitur ε η, ipſi η μ maius poteſt eo quod ex ſibi incõmenſurabili. Quoniã igitur tota ε η, ipſa η μ congruente maius poteſt eo quod ex ſibi incõmenſurabili, & tota β η, ipſi β θ rationali expoſitæ cõmenſurabilis eſt. Apotome igitur quarta eſt ipſa μ β. Quod autẽ ſub rationali & apotome quarta cõprehenſum rectangulũ, irrationale eſt & ipſum potens irrationalis eſt, minorq; appellatur (per 94 decimi.) Poteſt autẽ quod ſub θ ε, β μ, ipſa α β, quoniam ppter cõnexionẽ ipſius α θ, triangulũ α ε θ æquangulũ fit ipſi α ε μ. Et eſt ſicut ε θ ad ε α, ſic eſt α ε ad ε μ, ipſa igitur α β quinquãguli latus, irrationalis eſt minor appellata.* Quod erat oſtendendũ.

Eucli. ex Zamb. Theorema 12 Propoſitio 12

12 **Si in circulo triangulũ æquilaterũ deſcriptũ fuerit, ipſius trianguli latus potentia triplum eſt eius quæ ex centro circuli.** Camp. 8

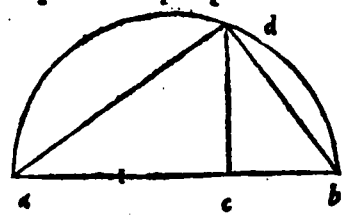
THEON ex Zamb. *Sit circulus α β γ, & in eo triangulũ æquilaterũ deſcribatur α ε γ. Dico quod ipſius α ε γ triãguli latus potentia triplũ eſt eius quæ ex centro ipſius circuli α ε γ. Aſſumatur enim (per 1 tertij) centrum ipſius circuli δ, & connexa α δ extendatur in ε, & cõnectatur ε ε. Et quoniã triangulũ α ε γ æquilaterũ eſt, igitur β ε γ circũferentia tertia pars eſt ipſius circuli α β γ circũferentiæ: igitur β ε circũferentia, ſexta pars eſt circũferentiæ ipſius*

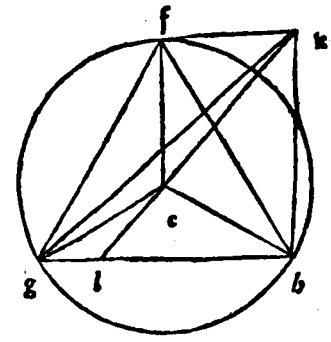
ſius circuli, bexagoni igitur latus eſt ipſa c ϛ, recta linea, æqualis igitur eſt ei qui ex centro, boc eſt ipſi d ϛ. Et quoniã α γ ipſius d ϛ, dupla eſt, quadruplũ eſt quod ex α ϛ eius quod ex d ϛ, bõc eſt eius quod ex c ϛ. Aequũ autem eſt id quod ex α ϛ, eis quæ ex α β, c ϛ, quæ igitur ex α c, c ϛ, quadrupla ſunt eius quæ ex c ϛ: diuidendo igitur quõd quod ex α β, triplum eſt eius quod ex c ϛ. Aequalis autem eſt c ϛ, ipſi d ϛ, quod ex α β igitur triplum eſt eius quod ex d ϛ. Trianguli ergo latus potentia triplum eſt eius quæ ex centro circuli. Quod oſtendere oportuit.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 15

13 PYramidem quatuor baſium triangulariũ & æquilaterarũ ab aſſignata ſphæra circunſcriptibilem fabricare. Huius ergo ſphæræ diametros, ad latus ipſius pyramidis ſeſquialterã proportionem potentialiter habere probatur.

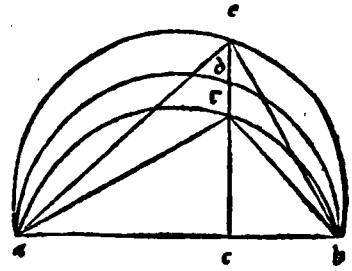
CAMPANVS. Sit linea a b diameter aſſignatæ ſphæræ, quæ diuidatur in pũcto c, ita ꝙ a c ſit dupla ad b c, & lineetur ſuper eam ſemicirculus a d b, & producatur linea c d orthogonaliter ſuper lineã a b, & producãtur lineæ b d & d a. Poſtea fiat circulus f g h ſuper centrũ e, cuius ſemidiameter ſit æqualis lineæ c d, cui ex 2 quarti libri inſcribatur triangulus æquilaterus qui ſit f g h, ad cuius angulos protrahãtur à centro, lineæ e f, e g, e h, deinde ſuper centrum e, erigatur (ſecundũ ꝙ docet 12 undecimi) linea e k quæ ponatur æqualis a c, perpendicularis ad ſuperficiẽ circuli f g h, & demittãtur à puncto k hypothenuſæ k f, k g, k h, eritq; completa pyramis quatuor baſium triangulariũ & æquilaterarũ, quam dico eſſe ab aſſignata ſphæra circũſcriptibilẽ, & dico quadratũ diametri propoſitæ ſphæræ, ſeſquialterũ eſſe ad quadratũ lateris fabricatæ pyamidis. Conſtat enim ex prima parte correlarij 8 ſexti, ꝙ linea c d eſt medio loco ꝓportionalis inter a c & c b, quare ex correlario 16 eiuſdẽ, quadratũ lineæ a c ad quadratũ lineæ c d, eſt ſicut linea a c ad c b, ergo coniunctim quadratũ a c & quadratũ c d, ad quadratũ c d, ſicut linea a b ad b c, ideoq; ex penultima primi quadratũ a d ad quadratũ d c, ſicut a b ad b c. Cum ergo linea a b ſit tripla ad b c, erat enim a c dupla ad eam, erit quoq; quadratũ a d triplum ad quadratũ d c. Eſt autẽ ex 8 huius, quadratũ f g, triplum ad quadratũ e f, quare cum ex hypotheſi d c ſit æqualis e f, erit ex cõmuni ſcientia a d æqualis f g. Et quia ex diffinitiõe lineæ perpendicularis ad ſuperficiẽ, linea e k continet cũ ſingulis lineis e f, e g, e h, angulos rectos, quarũ quælibet eſt æqualis lineæ c d, & quia ipſa eadem eſt æqualis lineæ a c, & angulus c eſt rectus, erit per 4 primi unaquæq; trium linearũ k f, k g, k h, æqualis lineæ a d. Manifeſtum eſt igitur fabricatã pyramidẽ eſſe quatuor baſium triangulariũ æquilaterarũ.

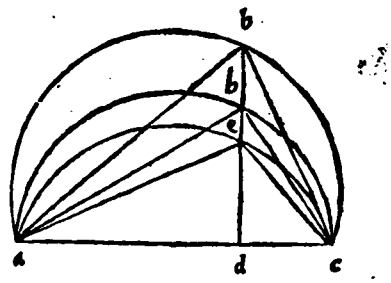
Ipſam autẽ eſſe circũſcriptibilem ab aſſignata ſphæra, ſic habeto. Lineæ e k intelligatur adijci ſecũdum rectitudinẽ lineæ e l æqualis lineæ c b, ut tota k l ſit æqualis a b quæ eſt diameter aſſignatæ ſphæræ. Hanc autẽ lineam, inquã, e l imagineris eſſe ſub circulo f g h, perpendicularẽ quoq; ad ipſius ſuperficiẽ ex parte inferiori, ſicut eſt e k ex parte ſuperiori, eritq; unaquæq; trium linearũ e f, e g, e h, & ſimpliciter quælibet ſemidiameter circuli f g h, medio loco ꝓportionalis inter k e & e l, quemadmodũ eſt d c inter a c & c b, nam hæ ſunt æquales illis, unaquæq; ſuæ relatiuæ. Si igitur ſuper lineã l k deſcribatur ſemicirculus, circũducaturq; quouſq; ad locũ unde moueri cœperat redeat, erit ex diffinitione ſphærarũ æqualiũ, ſphæra deſcripta motu huius ſemicirculi, æqualis ſphæræ aſſignatæ: ſunt enim ſphæræ æquales, quarũ ſunt æquales diametri, quemadmodũ de circulis in principio tertij dictum eſt. Hunc uero ſemicirculũ neceſſe eſt trãſire per tria puncta f, g, h, quæ ſunt anguli ſolidæ pyramidis fabricatæ. Similiter autẽ dico ꝙ ſemicirculus hic quoniã ſuper lineam k l fuerit deſcriptus, ſi circũducatur quouſq; ad locũ redeat unde moueri cœperat, continget circulũ f g h ſuper omnia puncta circũferentiæ ipſius. Quod ex hac uetuſta ueritate probatur. Si linea recta ſuper lineã rectã perpẽdiculariter ſteterit, quæ inter partes eius cui ſuperſtat uel circũſtat medio loco ꝓportionalis ponatur, fueritq; ſuper eam lineã cui ꝓpendicularis ſuperſtat, ſemicirculus deſcriptus, circũferentia ipſius per extremitatẽ lineæ medio loco ꝓportionalis poſitæ perpẽdiculariter neceſſario tranſibit. Cum igitur cũctæ ſemidiametri circuli f g h ſint perpendiculares

diculares ad lineã K l,& medio loco ꝓportionales inter partes ipſius quæ ſunt K e & e l, ſequitur ut ſemicirculus deſcriptus ſuper K l,ſi circũducatur trãſeat per omnia puncta circũferẽtiæ f g h,& per omnes ſolidos angulos pyramidis fabricatæ. Itaq; à diffinitiõe eius quod eſt figurã inſcribi figuræ, pyramis fabricata eſt inſcriptibilis illi ſphæræ quã ſemicirculus per lineã K l lineatus motu ſuo deſcribit. Et quia hæc ſphæra deſcripta, eſt aſſignatæ ſphæræ æqualis per diffinitionẽ æqualiũ ſphærarũ, ſequitur ex cõmuni ſcientia ut hæc pyramis fabricata, ſit ab aſſignata ſphæra circũſcriptibilis. Qd eſt ꝓpoſitũ.

CORRELARIVM autem patet ſic. Cum enim a b ſit tripla ad b c, per euerſam proportionalitatẽ erit a b ſeſquialtera ad a c, ideoq; ex ſecũda parte correlarij 5 ſexti & correlario 17 eiuſdem, quadratũ lineæ a b erit etiam ſeſquialterũ ad quadratũ lineæ a d. Et quia linea a d eſt æqualis lateri fabricatæ pyramidis, at uero a b eſt diameter ſphæræ, conſtat uerũ eſſe qd̃ per correlariũ dicitur. Ne autem quicq; de uetuſta ueritate propoſita hæſitare cõtingat, eam uolumus hoc modo demõſtratione firmare. Sit igitur ſuper lineam a b, linea c d perpẽdicularis, quæ ponatur medio loco ꝓportionalis inter partes lineæ a b, quæ ſint a c & c b, ita q; ſit proportio a c ad c d, ſicut c d ad c b. Et ſuper lineam a b, deſcribatur ſemicirculus a e b. Dico q; huius ſemicirculi circũferẽtia tranſibit per punctum d, qui eſt extremitas perpẽdicularis. Sin autem aut ſecabit lineam c d, aut ſupertrãſibit eam totam ipſam tranſiens & includens & non cõtingens. Secet ergo primo eam in puncto e, & ducãtur lineæ e b & e a, eritq; ex prima parte 30 tertij totalis angulus a e b rectus, itaq; ex prima parte correlarij 5 ſexti proportio eſt a c ad c e, ſicut c e ad c b, at uero ex ſecunda parte 8 quinti proportio a c ad c e, eſt maior q̃ a c ad c d, eo q; c e eſt minor q̃ c d. Cum igitur ſit c e ad c b, ſicut a c ad c e, & c d ad c b, ſicut a c ad c d, erit per 11 quinti e c ad c b, maior q̃ c d ad c b: ideoq; per primam partem 10 quinti e c eſt maior q̃ d c, pars, uidelicet, q̃ ſuum totũ, quod eſt impoſſibile. Non ergo ſecabit circũferẽtia ſemicirculi lineam c d. Supertrãſeat igitur & producatur c d uſq; ad circũferentiã. ſitq; tota c e, & protrahãtur lineæ e b & e a, ſequeturq; ut prius lineam c d eſſe maiorẽ q̃ ſit linea c e, quod eſt etiã impoſſibile. Conſtat ergo propoſitũ.

Similiter autẽ dicimus, q; ſi fuerit aliquis angulus rectus cui baſis ſubtendatur ſuper quã ſemicirculus lineetur, ipſius circũferentiã per angulũ rectũ tranſire neceſſe eſt. Conuerſam huius ꝓponit prima pars 30 tertij. Quod autẽ dicimus, ſic conſtat. Sit enim angulus a b c rectus, cui ſubtendatur baſis a c, & ſuper eam lineetur ſemicirculus, dico q; ipſius circũferẽtia tranſibit per punctũ b, in quo coeunt lineæ cõtinentes angulũ rectum. Cuius demõſtratio eſt, quod neq; tranſibit ſupra neq; infra. Sin autem tranſeat primo infra, ſitq; a e c, & ab angulo b ꝓducatur linea b d perpendicularis ad baſin a c, quæ ſecet circũferentiã ſemicirculi in puncto e, & ꝓtrahantur lineæ e a & e c, eritq; angulus a e c, rectus ex prima parte 30 tertij, at ipſe eſt maior angulo a b c per 11 primi, hoc autẽ eſt impoſſibile ex tertia petitione, cum uterq; ſit rectus, hic quidem ex hypotheſi, ille uero ex prima parte 30 tertij. Non ergo tranſibit circũferẽtia ſemicirculi, infra angulũ b. Tranſeat itaq; ſupra, & ſit a f c, producatur autẽ perpẽdicularis d b, quouſq; obuiet circũferentiæ ſemicirculi a f e in puncto f, & producãtur lineæ f a, f c, eritq; ex prima parte 30 tertij angulus a f c rectus. Cumq; etiam eſſet ex hypotheſi angulus a b c rectus, ſequitur impoſſibile per 11 primi, ſicut in principio. Relinqtur ergo quod diximus. Hoc autem neceſſariũ eſt ad cognitionẽ eorum quæ ſequũtur.

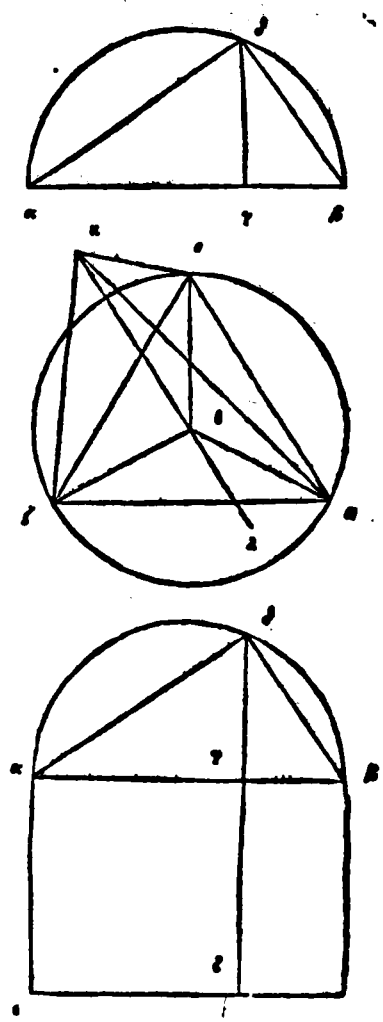

Euclid. ex Zamb. *Problema 1* *Propoſitio 13*

13 Pyramidem conſtituere, & data ſphæra cõprehendere, & demõſtrare q; ipſius ſphæræ dimetiens potentia ſeſqualter eſt lateris ipſius pyramidis.

THEON *ex Zamb.* *Exponatur datæ ſphæræ dimetiens α β, ſecetuŕq; in γ ſigno, ut α γ ipſius β γ dupla ſit. Deſcribatuŕq; ſuper α β, ſemicirculus α δ β, excitetuŕq; (per 11 primi) ab ipſo γ ſigno ad angulos rectos, γ δ, & cõnectatur δ α, exponatuŕq; circulus ε ζ η, æquam habens eam quæ ex centro ipſi δ γ, deſcribatuŕq; in ipſo ε ζ η circulo trianguli æquilateri ε ζ η, & accipiatur (per 1 tertij) centrũ circuli, ſitq; θ ſignũ, & cõnectatur ε θ, θ ζ, & θ η. Et conſtituatur*

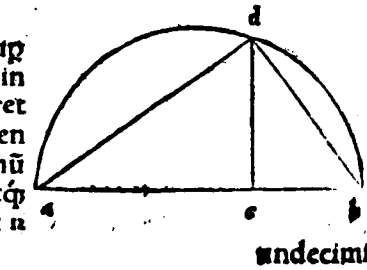
(per 11 undecimi) ab ipſo ſigno ipſius ι ξ π circuli plano ad angulos rectos
recta θ π, & ponatur ipſa θ π ipſi α γ rectæ lineæ æqualis, & cõnectãtur π ι,
π ξ, π ε. Et quoniã α θ recta eſt ad ipſius ι ξ π circuli planũ, & ad omnes igi
tur ipſam tangẽtes rectas lineas, & in eodem ipſius ι ξ π circuli plano exi
ſtentes rectos efficit angulos (per 2 undecimi diffinitionẽ.) Tangit autem
ipſam unaquæq; ipſarũ θ ι, θ ξ, θ ε. Igitur θ π, ad unãquanq; ipſarũ θ ι, θ ξ,
θ ε, recta eſt. Et quoniã æqualis eſt α γ ipſi θ π & γ δ ipſi θ π, & rectos cõpre
hendũt ãgulos, baſis igitur δ π (per 4 primi) baſi π ι eſt æqualis. & id pro
pterea & utraq; ipſarũ θ ξ, π ε, ipſi δ π eſt æqualis. Tres igitur π ι, π ξ, π ε,
inuicẽ ſunt æquales. Et quoniã dupla eſt α γ ipſius γ ζ, tripla igitur eſt α ζ
ipſius ζ γ. Sicut autẽ α ζ ad ζ γ, ſic quod ex α δ ad id qd̃ ex δ γ ſicut oſten
detur. Quoniã enim eſt ſicut β α ad α γ, ſic quod ex δ α ad id quod ex α γ,
cõuertendo (per correlariũ 19 quinti) ſicut α β ad β γ, ſic quod ex ex α δ
ad id qd̃ ex α γ. Sicut demonſtrabitur. Triplũ igitur eſt quod ex α δ, eius
quod ex δ γ. Eſt autẽ & quod ex ξ ι, eius quod ex ι θ triplũ, & æqualis eſt
δ γ ipſi ι θ, æqualis igitur eſt δ α ipſi ι ξ. Sed δ α unicuiq; ipſarũ π ι, π ξ, π ε
oſtenſa eſt æqualis. Vnaquæq; igitur ipſarũ ι ξ, ξ π, π ι, unicuiq; ipſarũ π ι,
π ξ, π ε, eſt æqualis: æquilatera igitur ſunt ipſa quatuor triangula, hoc eſt
ι ξ π, ι θ ξ, ξ π ε, π θ ι. Pyramis igitur cõſtructa eſt ex quatuor triangulis æ
qualibus & æquilateris, cuius baſis eſt ι ξ π triangulũ, faſtigium uero eſt
ſignũ α. Oportet iam ipſam data ſphæra cõprehendere, oſtendereq; q̃
ipſius ſphæræ diameter potentia lateris ipſius pyramidis ſeſqualtera eſt.
Extendatur enim in rectas lineas ipſi α θ, recta linea θ λ, & ipſi ζ γ æqualis
ponatur θ λ. Et quoniam eſt ſicut α γ ad γ δ, ſic γ δ ad γ ζ, æqualis autẽ eſt
ipſa quidẽ α γ ipſi α θ, & γ δ ipſi θ ι, & γ ζ ipſi θ λ. eſt igitur ſicut α θ ad θ ι,
ſic ι θ ad θ λ: quod igitur ſub ipſis α θ, θ λ, æquũ eſt ei quod ex ι θ. Et rectus
eſt uterq; ipſorũ α θ ι, ι θ λ, angulorũ. Igitur ſemicirculus deſcriptus ſuper
α λ, ueniet & per ι, quoniam ſi cõnectamus ι λ, rectus fit qui ſub λ ι α angu
lus, eo q̃ triangulũ ι λ α utriq; ipſorũ ι λ θ, ι θ α, triangulorũ æquiangulũ
fit. Si iam manẽte α λ circũducatur ſemicirculus, & in idem unde duci in
cœpit rurſus fleterit, ueniet & per ſig̃na ξ, π, connexis ipſis ξ λ, λ π, & rectis
ſimiliter factis ijs qui ad ξ. π, angulis, pyramis data ſphæra cõprehenſa e
rit, ipſa enim α λ ſphæræ dimetiens, æqualis eſt ipſi α ζ datæ ſphæræ dia
metro, quoniam ipſi quidem α γ æqualis ponitur α θ, ipſi autẽ γ β ipſa θ λ.

Dico iam q̃ ipſius ſphæræ dimetiẽs, lateris ipſius pyramidis potentia ſeſqualter eſt. Quoniã etenim dupla eſt α γ ipſius γ ζ, tripla igitur eſt α ζ ipſius ζ γ. Cõuertendo igitur (per correlariũ 18 quinti) ſeſqualtera eſt α ζ ipſius α γ. Sicut autẽ β α ad α γ, ſic quod ex β α ad id quod ex α δ, quoniã connexa ipſa ζ δ, eſt ſicut ζ δ ad α δ, ſic δ α ad α γ, propter ipſorũ δ α ζ, δ α γ, triangulorũ ſimilitudinẽ, & eo quia eſt ſicut prima ad tertiã ſic quod ex prima ad id quod ex ſecunda. Seſqualterũ igitur eſt quod ex β α, eius quod ex α δ. Et β α quidẽ eſt ipſius datæ ſphæræ diameter, & α δ æqualis eſt lateri ipſius pyramidis, ipſius igitur ſphæræ diameter, ipſius pyrami
dis lateris ſeſqualtera eſt. Quod erat oſtendendũ. Oſtendendũ iam q̃ eſt ſicut α ζ ad ζ γ, ſic quod ex α δ ad id quod ex δ γ. Exponatur ipſius ſemicirculi deſcriptio, & ab ipſa α γ deſcribatur (per 46 primi) quadratũ ι γ, & cõpleatur γ ζ parallelogrammũ. Quoniã igitur triangulũ δ α β ipſi δ α γ triãgulo æquiangulũ eſt, eſt ſicut β α ad α δ, ſic eſt δ α ad α γ. Igitur q̃ ſub β α, α γ, æquũ eſt ei quod ex α δ. Et quoniã eſt ſicut α ζ ad ζ γ, ſic eſt ι ζ ad ζ ξ, & eſt quidẽ ipſum ι ζ id quod ſub ζ α, α γ (æqualis enim eſt ι α ipſi α γ, & ζ ξ, id eſt quod ſub α γ, γ ζ) ſicut igitur α ζ ad ζ γ, ſic quod ſub ip
ſis ζ α, α γ, ad id quod ſub ipſis α γ, γ ζ. Et quod ſub ζ α, α γ, æquũ eſt ei quod ex α δ, quod autẽ ſub α γ, γ ζ, æquũ eſt ei q̃ ex δ γ, ipſa enim δ γ ꝓpendicularis, baſis ſegmẽtorũ α γ, γ ζ, media eſt ꝓportionalis, quoniã qui ſub α δ ζ rectus eſt. Sicut igitur α ζ ad ζ γ, ſic q̃ ex α δ ad id q̃ ex δ γ. Quod oſtẽdere oportuit. Eucli. ex Camp. Propoſitio 14.

14 Zamb. 15

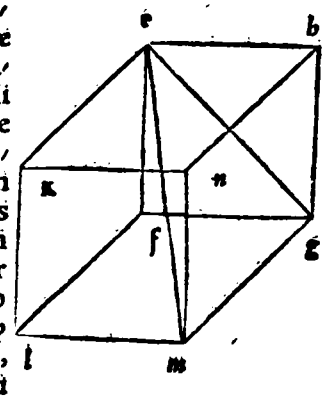
AB aſſignata ſphæra circũſcriptibilẽ cubum conſtituere. Eiuſdem autem ſphæræ diametrum lateri ipſius cubi potentialiter tripli
cem eſſe manifeſtum erit.

CAMPANVS. Aſſignatæ ſphæræ diameter ſit a b, ſup quã lineetur ſemicirculus a d b, diuidaturq; diameter in pũcto c, prorſus ſecundũ conditionẽ præmiſſæ, uidelicet ut linea a c ſit dupla ad lineam c b & ꝓducatur c d perpen dicularis ad a b, & protrahãtur d b & d a. Poſtea fiat unũ quadratũ cuius omnia latera ſint æqualia lineæ b d, ſitq; e f g h, ſuper cuius quatuor angulos erigãtur, ut docet 11

undecimi

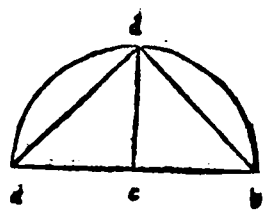
undecimi, quatuor lineæ perpẽdiculares ad ſuperficiẽ ipſius quadrati, quarũ quælibet ponatur etiã æqualis lineæ b d, ſintq; e k, f l, g m, h n, eruntq; hæ quatuor perpẽdiculares, ſingulæ ſingulis æquidiſtantes ex 6 undecimi, & anguli quos continẽt cum lateribus quadrati, recti ex diffinitiõe lineæ perpẽdicularis ad ſuperficiẽ. Deinde cõiungãtur extremitates iſtarũ perpendicularium, protractis lineis k l, l m m n, n k, eritq; cõpletus cubus, ſex ſupficiebus quadratis cõtentus, conſtat ex 14 primi, q quatuor ſuperficies ipſum ambiẽtes (& ipſæ ſunt quarũ oppoſita latera ſũt quatuor perpẽdiculares) ſunt omnes quadratæ, de baſi autẽ, hoc poſitũ eſt, at uero de ſuprema eius ſupficie quæ eſt k l m n, q ipſa quoq; ſit quadrata, conſtat ex 34 primi & 10 undecimi, ideoq; ex 4 undecimi manifeſtũ eſt, ſingula latera eiuſdẽ cubi duabus ipſius oppoſitis ſupficiebus orhogonaliter inſiſtere.

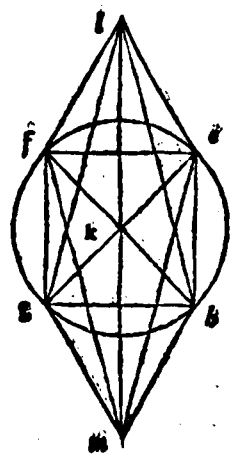

Vt autẽ cubũ hũc ab aſſignata ſphæra circũſcriptibilẽ eſſe demõſtremus, in una ſuarũ ſupficierũ p trahatur diagonalis, uerbi gratia in baſi eius, ſitq; e g, & ab huius diagonalis altera extremitate, p trahatur diameter cubi e m, eritq; ex penult. primi quadratũ e g, duplũ ad quadratũ f g, ideoq; & ad quadratũ g m, eo q g m eſt æqualis f g, ſunt enĩ omnia latera cubi ad inuicẽ æqualia. Et quia rurſus ex penul. primi, quadratũ e m eſt æquale quadratis duarũ linearũ e g & g m, ꝓpter hoc q angulus c g m eſt rectus ex diffinitiõe lineæ perpẽdicularis ad ſuperficiẽ, erit quadratũ e m triplũ ad quadratũ m g, conſtat enĩ ex duplo & ſimplo. Cumq; ex ſecũda parte correlarij 8 ſexti & ex correlario 17 eiuſdẽ quadratũ quoq; a b ſit triplũ ad quadratũ b d, eo q linea a b tripla eſt ad lineã b c, ſit aũt b d æqualis f g, ſequitur ex cõmuni ſcientia ut c m quæ eſt diameter cubi ſit æqualis a b quæ eſt diameter ſphæræ. Itaq; ſi ſup e m lineetur ſemicirculus circũducaturq; quouſq; ad locũ unde fuit initiũ motus, redeat: ſphæra deſcripta, erit ex diffinitiõe ſphærarũ æqualiũ æq̃lis ſphæræ aſſignatæ. At uero qa hic ſemicirculus tranſitũ faciet per punctũ g, eo q angulus e g m eſt rectus, eadẽq; ratione per cæteros ſingulos rectos angulos cubi, q̃d ex antecedẽte ante hãc 14 imediate præmiſſo manifeſtũ eſt, cõſtat cõſtitutũ cubũ ab aſſignata ſphæra (eo q à ſua æquali) circũſcriptibilẽ eſſe. Quod demõſtrare oportebat. Correlarij uero demõſtratio in iſtius demõſtrationis proceſſu præpatuit. *Eucli. ex Camp. Propoſitio 15*

15 Corpus octo baſium triangulariũ & æquilaterarũ à ſphæra propoſita circũſcriptibile, cõponere. Eritq; palàm eiuſdem ſphæræ diametrum lateri ipſius corporis duplicem eſſe potentialiter. *Zamb.*

CAMPANVS. Diameter ſphæræ propoſitæ ſit a b, quæ diuidatur per æqualia in pũcto c, & ſuper eam lineetur ſemicirculus a d b, & ꝓducatur c d ꝓpendicularis ad a b, & iungatur punctus d cum a & cum b, deſcribaturq; unum quadratũ cuius ſingula latera ſint æqualia lineæ b d, ſitq; quadratũ hoc e f g h, in quo protrahãtur diametri duæ e g & f h, ſecantes ſeinuicẽ in puncto k. Cõſtat igitur ex 4 primi, q utraq; iſtarũ diametrorũ ſit æqualis lineæ a b quæ eſt diameter ſphæræ, cum angulus d ſit rectus ex prima parte 10 tertij, & ſinguli quoq; anguli e, f, g, h, recti ex diffinitiõe quadrati. Cõſtat rurſus, q eædem diametri e g & f h diuidunt ſeinuicẽ per æqualia in puncto k. Hoc autẽ ex 5 primi & 31 & 6 eiuſdẽ facile eſt elicere. Erigatur itaq; ſuper punctũ k, linea k l perpẽdicularis ad ſuperficiẽ quadrati, quæ ponatur æqualis medietati diametri e g uel f h, & demittantur hypothenuſæ l e, l f, l g, l h, eruntq; ex his quæ poſita ſunt, & penult. primi, quoties oportuerit repetita, ſingulæ harũ hypothenuſarũ æquales ſibiſinuicẽ & æquales lateribus quadrati. Habes ergo pyramidem quatuor æquilaterarũ triangulariũq; baſium, ſuper quadratũ conſtitutã. Huic itaq; ſub ipſo quadrato ſimilem pyamidẽ, hoc modo appone. Lineã l k producas, perforãdo quadratũ, uſq; ad m, ita q k m exiſtẽs ſub quadrato, ſit æqualis l k exiſtẽti ſupra, & iunge punctũ m cũ ſingulis angulis quadrati, ꝓducendo 4 alias hypothenuſas quæ ſunt m e, m f, m g, m h, de quibus quoq; manifeſtum eſt ex penult. primi, quemadmodũ de alijs quæ ſunt in ſu-

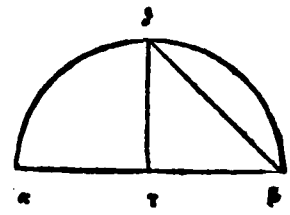

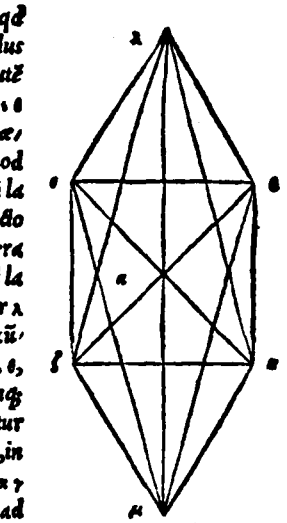
periori parte, ꝙ ipſæ ſint æquales adinuicē & lateribus quadrati. Cōpleuim⁹ igitur corpus ex baſibus triangulariū & æquilaterarū. Hoc autē ab aſſignata ſphæra circūſcriptibile eſſe, ſic habeto. Conſtat enim ꝙ linea l m eſt æqualis diametro aſſignatæ ſphæræ, nam utraq; earū eſt æqualis diametro quadrati. Igitur ſi ſuper l m lineetur ſemicirculus qui circūuoluatur quouſq; ad locū ſuū redeat, ſphæra quā motu ſuo deſcribet, erit æqualis aſſignatæ ſphæræ, ut ex diffinitiōe æqualiū ſphærarū colligitur. Hic uero ſemicirculus trāſibit per quatuor angulos quadrati, & ſimpliciter per omnia pūcta circūferētiæ circuli circūſcribētis quadratū, eo ꝙ ſemidiameter quadrati ut linea f κ, & portiones lineæ l m quæ ſunt l k & κ m, ſunt adinuicē æquales, quare ex diffinitiōe eius q̄d eſt figurā unā aliꝭ figuræ inſcribi, fabricatū corpus inſcriptibile eſt ſphæræ motu huius ſemicirculi deſcriptæ. Itaq; & ſphæræ aſſignatæ ex cōceptione, cum ipſæ ſint adinuicē æquales ex diffinitiōe. Correlariū uero manifeſte conſtat, ſunt enī duæ lineæ d b & d a ex penult. primi. latus autem fabricati corporis, eſt æquale lineæ b d. Verum eſt ergo correlariū.

Eucli. ex Zamb. Problema 2 Propoſitio 14

14 Octahedrū conſtruere, & data ſphæra cōprehendere ea, qua pyramidē, oſtendereq; ꝙ ipſius ſphæræ dimetiēs potentia lateris ipſius octahedri duplus eſt.

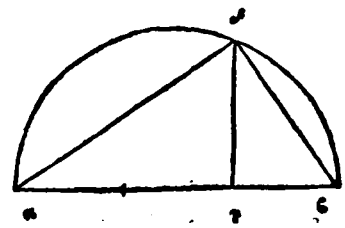

THEON ex Zamb. Exponatur datæ ſphæræ diameter α β, ſecetur q; (per 10 primi) diuidue γ, & deſcribatur ſuper α β ſemicirculus α δ β. Excitetur q; (per 11 primi) ab ipſo γ ipſi α β ad rectos angulos γ δ, & cōnectatur δ β. Exponatur q; quadratū ι ζ κ θ, æquum habens unū quod q; latus ipſi β δ, & cōnectantur ζ θ, ι κ. Excitetur q; (per 12 undecimi) ab ipſo κ ſigno ad ipſius ι ζ κ θ quadrati planū ad angulos rectos recta linea κ λ, & extē datur in altera partē plani λ μ ut ipſa κ μ, auferatur q; ab utraq; ipſarū κ λ, κ μ, uni ipſarū κ ι, κ ζ, μ κ, μ θ, æqualis utraq; ipſarū κ λ, κ μ, & cōnectantur λ ι, λ ζ, λ κ, λ θ, μ ι, μ ζ, μ κ, μ θ. Et quoniā κ ι ipſi κ θ eſt æqualis, & angulus qui ſub ι κ θ rectus eſt, igitur q̄d ex θ ι duplum eſt eius quod ex ι κ. Rurſus quoniā λ κ ipſi κ ι eſt æqualis, & angulus qui ſub λ κ ι rectus eſt, quod igitur ex ι λ, duplum eſt eius quod ex ι κ. Oſtenſum autē eſt quōd & quod ex θ ι, duplum eſt eius quod ex ι κ. Igitur quod ex λ ι, ei quod ex ι θ eſt æquale. Ipſa igitur λ ι ipſi ι θ eſt æqualis. Idq; propterea iam & λ θ, ipſi θ ι eſt æqualis. Triangulum igitur λ ι θ æquilaterū eſt. Similiter iam demonſtrabimus quod unumquodq; reliquorū triangulorū quorū baſes quidem ſunt ipſa ι ζ κ θ quadrati latera, faſtigia uero λ, μ, ſigna, æquilaterū eſt. Octahedrū igitur conſtitutū eſt, ſub octo triangulis æqualia habentibus latera cōprehenſum. Oportet iam & illud ſphæræ data cōprehendere, oſtendereq; quod ipſius ſphæræ dimetiens potentia duplus eſt lateris ipſius octahedri. Quoniā enim ipſæ tres λ κ, κ μ, μ ι, inuicē ſunt æquales, ſuper λ μ igitur deſcriptus ſemicirculus ueniet & per ι, & id propterea ſi manente λ μ, circūducatur ſemicirculus, & in idem unde circūduci cœpit fleterit, ueniet & per ζ, κ, θ, ſigna, & octahedrū ſphæræ erit cōprehenſum. Dico quod & data. Quoniā nanq; æqualis eſt λ κ ipſi κ μ, cōmunis autē κ ι, & angulos rectos cōprehendunt, baſis igitur λ ι (per 4 primi) baſi ι μ eſt æqualis. Et quoniam angulus qui ſub λ ι μ rectus eſt, in ſemicirculo enim, quod igitur ex λ μ, duplū eſt eius quod ex λ ι. Rurſus quoniam α γ ipſi γ β eſt æqualis, dupla eſt α β ipſius β γ. Sicut autem α ε ad ε γ, ſic quod ex α β ad id quod ex β δ. Duplum igitur eſt quod ex α δ. Oſtenſum eſt autē quōd & quod ex λ μ duplū eſt eius quod ex λ ι, & quod ex β δ, ei eſt æquū quod ex λ ι, æqualis enim ponitur ι θ, ipſi δ β. Quod igitur ex α β, ei quod ex λ μ eſt æquale, ipſa igitur α β ipſi λ μ eſt æqualis. eſtq; α β datæ ſphæræ dimetiens, ipſa igitur λ μ, æqualis eſt datæ ſphæræ diametro. Comprehenſum eſt igitur octahedrum data ſphæra, & ſimul oſtenſum eſt quod ipſius ſphæræ diameter potentia dupla eſt ipſius octahedri lateris. Quod facere & oſtendere oportebat.

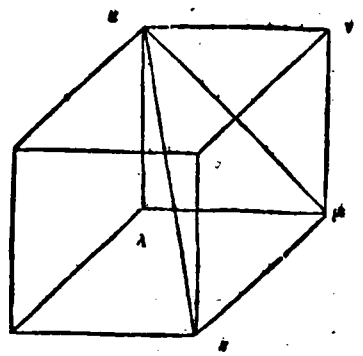
Eucli. ex Zamb. Problema 3 Propoſitio 15

15 Cubum conſtruere & data ſphæra cōprehendere ea, qua priora, oſtendereq; ꝙ ipſius ſphæræ dimetiens potentia triplus eſt lateris ipſius cubi.

THEON ex Zamb. Exponatur datæ ſphæræ diameter α β, ſecetur q; in γ, ut α γ dupla ſit ipſius γ β. Deſcribatur q; ſuper α β, ſemicirculus α δ β, & ab ipſo γ ipſi α β (per 11 primi) ad angulos rectos excitetur γ δ, & cōnectatur δ β. Exponatur q; quadratū ι ζ κ θ, æquū habens unū quod q; latus ipſi β δ, & ab ipſis ι, ζ, κ, θ, ſignis, ad ipſius ι ζ κ θ quadrati planum ad angulos rectos excitentur (per 12 undecimi) ι κ, ζ λ, κ μ, θ μ, & auferatur ab unaquaq; ipſarū ι κ, ζ λ, κ μ, θ ι, uni ipſarū ι ζ, ζ κ, κ θ, θ ι, æqualis unaquaq; ipſa

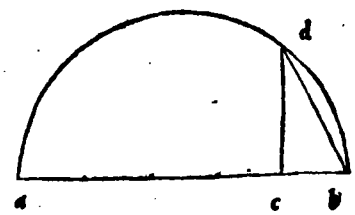
ν̃ ϛ π,ζ λ,π μ,ϛ ν,cõnectãturq; ipſæ π λ,λ μ,μ ν,ν π: cubus igitur ζ ν,cõ ſtructus eſt ſub ſex quadratis æqualibus cõprehenſus. Oportet iam ſphæra data cõprehendere,& oſtẽdere quod ipſius ſphæræ dimetiẽs potẽtia triplex eſt ipſius cubi lateris. Cõnectantur enim ipſæ π π, ϛ π. Et quoniã angulus qui ſub π ϛ π rectus eſt,eo q; π ϛ recta eſt ad planũ ϛ π,uidelicet,& ad rectã lineã ϛ π, igitur ſuper π π deſcriptus ſemicir/culus ueniet & per ϛ π ſigna. Rurſus quoniã ζ π recta eſt ad utranq; ip ſarũ ζ λ,ζ ϛ,& ad ζ π:igitur planũ recta eſt ipſa ζ π. Quare & ſi cõnecta mus ipſam ζ π,ipſa π ζ recta erit ad ipſam ζ π, ac per hoc rurſus ſuper π π deſcriptus ſemicirculus,tranſiet & per ζ,ſimiliter & per reliqua ſigna ipſius cubi ueniet. Si iam manente ipſa π π,circũductus ſemicir culus in idem fleterit unde circũduci cœpit, cubus ſphæra cõprehen ſus erit. Dico iam quod & data. Quoniã enim æqualis eſt π ζ ipſi ζ ϛ,& angulus qui ad ζ rectus eſt,quod igitur ex ϛ π,duplũ eſt eius qđ ex ϛ ζ. Aequalis autẽ eſt π ζ ipſi ϛ π,quod igitur ex ϛ π,duplũ eſt eius quod ex ϛ ζ. Quare quod ex π ϛ, ϛ π,triplũ eſt eius quod ex ϛ π. Et quoniã α β ipſius β γ triplex eſt, ſicut autẽ α β ad β γ,ſic quod ex α β ad id quod ex β δ, triplũ igitur eſt quod ex α β,eius quod ex β δ,patuit autẽ quòd & quod ex π π,triplũ eſt eius quod ex π ϛ,& æqualis poſita eſt π ϛ, ipſi β δ, æqualis igitur eſt & π π,ipſi α β. Et α β eſt data ſphæræ dimetiens,& π π igitur æqualis eſt ipſi datæ ſphæræ diametro. Data igitur ſphæra cõprehenditur cubus,& una oſtenditur quod ſphæræ diameter potẽtia tripla eſt ipſius cubi lateris. Quod facere & oſtendere oportebat. Eucli.ex Camp.

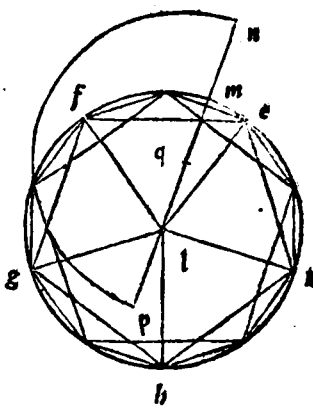

Propoſitio 16

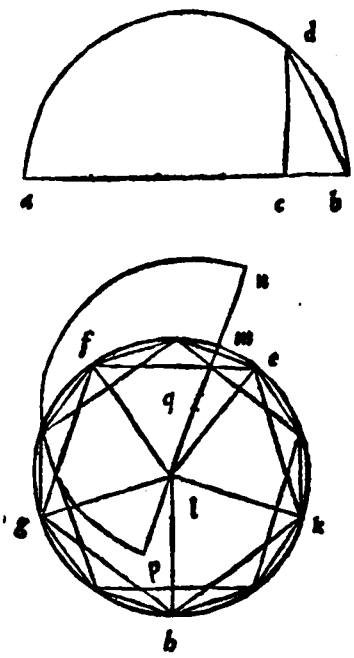
16 CORpus uiginti baſium triangularium atque æquilaterarũ à data ſphæra diametrũ rationalem habente circũſcriptibile,fabricare. Eritq; palàm, latus eiuſdem corporis eſſe lineam irrationalem, eam ſcilicet quæ dicitur minor.

CAMPAN. Sit hic quoq; diameter aſſignatæ ſphæ/ræ a b, quæ ponatur eſſe rationalis ſiue in lõgitudine ſiue in potentia tantũ,& diuidatur in puncto c,ita q; a c ſit quadrupla ad c b, & lineetur ſuper eam ſemicircu lus a d b, & producatur c d perpendicularis ad a b, & ꝓtrahatur linea d b, deinde ſecundũ quantitatẽ lineæ d b lineetur circulus e f g h k ſupra centrũ l, cui inſcri/batur pentagonus æquilaterus eiſdem literis annota tus,ad cuius angulos à centro l ducãtur lineæ l e,l f,l g l h,l k. Rurſus in eodẽ circulo inſcribatur decagonus æquilaterus,diuidãtur enim cuncti arcus quorũ chor dæ ſunt latera pentagoni per æqualia,& à punctis me diis ad extremitates cunctorũ laterum inſcripti penta goni lineæ rectæ dirigantur. Itemq; ſuper ſingulos an gulos pentagoni erigatur cathetus ſecũdum q; docet 11 undecimi,quorũ quilibet ſit etiam æqualis lineæ b d & continuẽtur extremitates horũ quinq; cathetorũ, quinq; corauſtis,eruntq; ex 6 undecimi quinq; catheti erecti,adinuicẽ æquidiſtantes,cumq; ipſi ſint æquales erunt quoq; ex 33 primi quinq; corauſti eorũ extremi tates iungẽtes æquales lateribus pentagoni. Demitte igitur à ſummitatibus ſingulis ſingulorũ cathetorũ, binas & binas hypothenuſas ad duos circũſtantes an gulos inſcripti decagoni, & harũ decẽ hypothenuſarũ à quinq; extremitatibus cathe/torũ ad quinq; puncta quæ ſunt ſinguli anguli medij inſcripti decagoni, deſcendentiũ extremitates continua,alium pentagonũ rurſus ipſi circulo inſcribẽdo,qui quoq; erit æquilaterus ex 13 tertij. Cũ hoc itaq; feceris,uidebis te ꝓfeciſſe decem triangulos,quorũ latera ſunt decem hypothenuſæ & quinq; corauſti & quinq; latera huius ſecũdi penta goni inſcripti. Hos ergo decem triãgulos,æquilateros eſſe,ſic collige. Cum enim tam ſe/midiameter deſcripti circuli q; quilibet erectorũ cathetorũ ſit æqualis lineæ b d ex hy/potheſi, erit ex correlario 15 quarti quilibet cathetorũ æqualis lateri hexagoni æquila teri circulo cuius ſemidiameter eſt æqualis lineæ b d inſcripti. Quia uero ex penultima primi unaquæq; decẽ hypothenuſarũ tanto eſt potẽtior catheto quantũ poteſt latus decagoni,at uero ex 10 huius,latus quoq; pentagoni eſt tanto potẽtius eodem quantũ

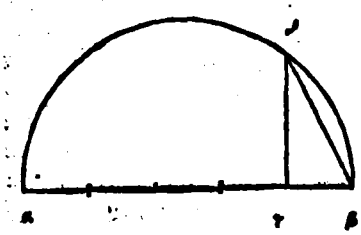
poteſt idem latus decagoni, erit ex cõmuni ſcientia unaquæq; harum hypothenuſarũ æqualis lateri pentagoni. De corauſtis autem iam patuit, quod ipſi ſint æquales lateribus pentagoni. Itaq; cuncta latera horũ decem triangulorũ, aut ſunt latera pentagoni æquilateri ſecũda uice circulo inſcripti, aut illis æqualia, ſunt igitur æquilateri triãguli. Amplius autẽ ſuper centrũ circuli quod eſt pũctum l, erige aliũ cathetũ æqualẽ prioribus qui ſit l m, eiuſq; ſuperiorem extremitatẽ quæ eſt m, iunge cum ſingulis extremitatib. priorũ, per quinq; corauſtos, eritq; ex 6 undecimi, hic centralis cathetus, ſingulis cathetorũ angulariũ æquidiſtãs, ideoq; ex 33 primi, hi quinq; corauſti erũt ſemidiametro circuli æquales, & ex correlario 5 quarti, quælibet eorum tanq; latus hexagoni. Centrali ergo catheto ex utraq; pte adiſciatur linea una æqualis lateri decagoni, ſupra quidẽ adiſciatur ei m n, deorſum autẽ ſub circulo adiſciatur ſibi à centro circuli p, poſtea demittãtur à puncto n, 5 hypothenuſæ ad 5 ſuperiores angulos decem triangulorũ, qui ſunt in circuitu, & à puncto p, aliæ 5 ad alios 5 inferiores. Erunt hæ decem hypothenuſæ æquales adinuicem lateribus inſcripti pentagoni ex penultima primi & 10 huius, quẽadmodũ de aliis decem prius demonſtratũ eſt. Habes ergo corpus 20 baſium triangulariũ atq; æquilaterarũ cuius cuncta latera ſunt æqualia lateribus pentagoni, eius uero diameter eſt linea n p, horũ autem 20 triangulorũ decem conſiſtunt in circuitu ſupra circulũ, quinq; autẽ conſurgũt ſurſum ad punctũ n concurrẽtes, atq; quinq; reliqui deorſum emergunt ſuper punctũ p coeuntes.

Hoc autem icoſedron corpus à data ſphæra circũſcriptibile eſſe, ſic erit manifeſtũ. Cum linea l m ſit æqualis lateri hexagonĩ, & m n lateri decagoni æquilaterorũ quos circulus e f g circũſcribit, tota l n erit ex 9 huius diuiſa ſecũdum proportionẽ habentẽ medium & duo extrema in puncto m, & maior portio eius erit linea l m. Diuidatur itaq; l m per æqualia in q, eritq; ex cõmuni ſcientia p q, æqualis q n, nam p l poſita eſt æqualis lateri decagoni, quemadmodũ m n, quare q n eſt medietas n p, quemadmodũ eſt q m medietas m l. Cum ergo quadratũ n q ſi ex 5 huius quintuplum ad quadratũ q m, erit quoq; ex 15 quinti quadratũ p n quintuplũ ad quadratũ l m, eſt enim ex 4 ſecundi quadratũ p m, quadruplũ ad quadratũ q n, quadratũ quoq; l m, quadruplũ ad quadratũ q m ex eadem, quadruplũ autem ad quadruplũ, eſt ut ſimplum ad ſimplũ, teſte 15 quinti, at uero quadratũ a b, quintuplũ eſt ad quadratũ b d ex ſecunda parte correlarij 8 ſexti & ex correlario 17 eiuſdẽ, eſt etiam a b, quintupla ad b c, eo q; a c fuit ad eandẽ quadrupla. Quia ergo l m eſt ex hypotheſi æqualis b d, erit ex cõmuni ſcientia a b æqualis n p. Itaq; ſi ſuper lineã n p ſemicirculus deſcribatur qui tandiu q; locũ primũ repetat circũuoluatur, ſphæra ipſius motu deſcripta, erit à diffinitione ſphærarũ æqualiũ, æqualis ſphæræ propoſitæ. Et quoniã linea l m eſt medio loco ꝓportionalis inter l n & n m, ideoq; inter l n & p l, erit quoq; quælibet ſemidiameter circuli, medio loco ꝓportionalis inter l n & l p. Et cũ l m ſit æqualis ſemidiametro circuli, itaq; ſemicirculus ſuper p n deſcriptus tranſibit per omnia puncta circũferentiæ circuli e f g, ideoq; & per ſingulos angulos ſolidi fabricati, in illa circũferentia conſiſtentes. Et quia eadẽ ratione ſinguli corauſti cõtinuantes extremitates angulariũ cathetorũ cum extremitate centralis, ſunt medio loco ꝓportionales inter p m & m n, eo q; quilibet eorum eſt æqualis l m, ſequitur ut idem ſemicirculus tranſeat etiam per reliquos angulos figuræ icoſedræ ſtitutæ. Eſt igitur corpus hoc inſcriptibile ſphæræ cuius diameter p n, ideoq; & ſphæræ cuius diameter a b. Latus autẽ huius ſolidæ figuræ dico eſſe lineam minorẽ. Conſtat enim q; linea b d eſt rationalis in potentia, cum eius quadratũ ſit ſubquincuplũ ad quadratũ lineæ a b quæ poſita eſt rationalis ſiue in lõgitudine ſiue in potentia tantũ. Itaq; ſemidiameter atq; diameter circuli e f g eſt etiam rationalis in potentia, nam eius ſemidiameter eſt æqualis b d. Igitur ex 11 huius latus pentagoni æquilateri huic circulo inſcripti eſt linea minor: at uero (ſicut in huius demõſtrationis proceſſu patuit) latus huius figuræ eſt quantũ latus pẽtagoni, ergo latus huius figuræ 20 alchadarum id eſt baſium eſt linea minor, quemadmodum proponitur.

Euclid. ex Zamb. Problema 4. Propoſitio 16

16 Icoſahedrum conſtruere, & data ſphæra comprehendere, qua & dictas figuras, oſtendereq; quod ipſius icoſahedri latus irrationalis eſt ea quæ appellatur minor.

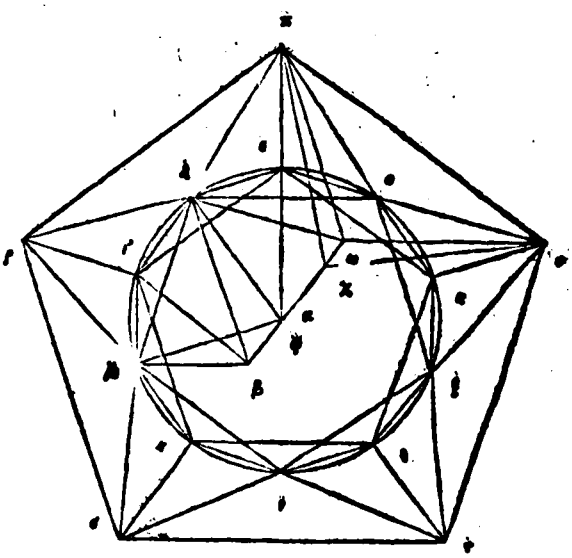

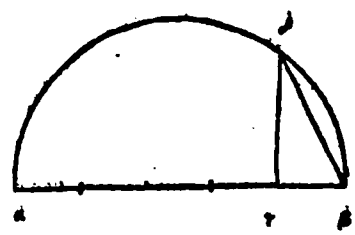
THEON ex Zamb. Exponatur data ſphæræ diameter α β, ſecetur q; in γ, ut α γ quadrupla ſit ipſius γ β, & deſcribatur ſuper α β ſemicirculus α δ β, & excitetur (per 11 primi) ab ipſo γ, ipſi α β ad angulos rectos recta linea γ δ, cõnectatur q; δ β, ponatur q; circulus ε ζ η θ κ, cuius quæ ex centro, æqualis eſto ipſi δ β, & in ipſo ε ζ η θ κ circulo deſcribatur (per 11 quarti) quinquangulũ æquilaterũ & æquiangulum ε ζ η θ κ. Et ſecentur ε ζ, ζ η, η θ, θ κ, κ ε, circũferentiæ bifariam in ſignis, λ, μ, ν, ξ, ο, cõnectantur q; λ μ, μ ν, ν ξ, ξ ο, ο λ, ε ο, æquilaterũ igitur eſt quinquangulũ λ μ ν ξ ο, & decagoni latus eſt ε ο recta linea. Conſtituantur (per 12 undecimi) ab ipſis ε, ζ, η, θ, κ, ſignis ad ipſius circuli planum ad rectos angulos rectæ lineæ ε π, ζ ρ, η σ, θ τ, κ υ, æquales exiſtentes ei quæ ex centro ipſius ε ζ η θ κ circuli, & cõnectantur ipſæ π ρ, ρ σ, σ τ, τ υ, υ π, π λ, λ ρ, ρ μ, μ σ, σ ν, ν τ, τ ξ, ξ υ, υ ο, ο π. Et quoniam utraq; ipſarũ ε π, κ υ, eidem plano ad angulos eſt rectos, parallelus igitur eſt (per 6 undecimi) ε π ipſi κ υ, eſt autem & ei æqualis, æquales autem & parallelos cõnectentes ad eaſdem partes rectæ lineæ, æquales & parallelæ (per 33 primi) ſunt. Igitur π υ ipſi ε κ æqualis & parallelus eſt, pentagoni autẽ æquilateri latus eſt ipſa ε κ, pentagoni ergo æquilateri eſt & π υ, in ε ζ η θ κ circulo deſcripti, & iam id propterea, & unaquæq; ipſarũ π ρ, ρ σ, σ τ, τ υ, pentagoni eſt æquilateri in circulo ε ζ η θ κ deſcripti, pentagonũ igitur π ρ σ τ υ æquilaterũ eſt. Et quoniã π ε hexagoni eſt, decagoni autem ε ο, & angulus qui ſub π ε ο rectus eſt, pentagoni igitur eſt π ο, pentagoni enim latus poteſt & hexagoni & decagoni in eodem circulo deſcripti orum latus (per 10 decimitertij.) Iam id propterea & ο υ pentagoni latus eſt, eſt etiam π υ pentagoni latus. Acquilaterum igitur eſt π ο υ triangulum. Iam id propterea & unumquodq; ipſorum π λ, ρ μ, σ ν, τ ξ, υ, æquilaterũ eſt. Et quoniam oſtenſum eſt utranq; & π λ & π ο pentagoni eſſe, eſt autem & λ ο pentagoni, æquilaterum igitur eſt π λ ο triangulum. Iam id propterea & unumquodq; ipſorum λ ρ, μ σ, ν τ, ξ υ, triangulorũ, æquilaterũ eſt. Aſſumatur (per 1 tertij) centrum circuli ε ζ η θ κ, & ſit φ ſignum, & ab ipſo φ ad ipſius circuli planum ad rectos angulos (per 12 undecimi) excitetur φ ω, extendatur q; ex utraq; parte ut φ ψ, & auferatur ipſius quidem hexagoni φ χ, decagoni autem utrunq; ipſorum φ ψ, χ ω, & connectantur π ω, π χ, υ ω, υ χ, ε φ, λ φ, λ ψ, μ. Et quoniam utraq; ipſarum φ χ, π ε, ad circuli planum ad rectos angulos eſt, parallelus igitur eſt φ χ ipſi π ε. Sunt autem æquales & ipſæ igitur ε φ, π χ, æquales & parallelæ ſunt. Hexagoni autem eſt ε φ, hexagoni ergo & π χ. Et quoniam hexagoni quidem eſt π χ, decagoni uero χ ω, & rectus eſt qui ſub π χ ω angulus, pentagoni igitur eſt π ω, iam id propterea & υ ω, pentagoni eſt. Quoniam ſi connectamus ipſas φ κ, χ υ, æquales & ex oppoſito erunt. Eſt autem ipſa φ κ ex centro exiſtens, hexagoni: hexagoni igitur eſt & ipſa χ υ. Decagoni autem & χ ω, & qui ſub υ χ ω rectus eſt, pentagoni igitur eſt ipſa υ ω. Eſt autem & π υ, pentagoni. Igitur triangulum π υ ω æquilaterum eſt. Iam id propterea & unumquodq; reliquorũ triangulorũ quorum baſes ſunt π ρ, ρ σ, σ τ, τ υ, rectæ lineæ, faſtigium uero ω ſignum, æquilaterum eſt. Rurſus quoniam hexagoni quidem eſt ipſa φ λ, decagoni autem ipſa φ ψ, & rectus eſt qui ſub λ φ ψ angulus, pentagoni igitur eſt λ ψ. Iam id propterea ſi connectamus ipſam μ φ quæ eſt hexagoni, * ducetur q; ipſa μ ψ pentagoni, eſt autem & λ μ pentagoni, triangulum igitur λ μ ψ æquilaterũ eſt. Similiter iam oſtendetur quod unumquodq; reliquorum triangulorum quorum baſes ſunt μ ν, ν ξ, ξ ω, ω λ, faſtigium autem ψ ſignum, æquilaterum eſt. Conſtructum igitur eſt icoſahedrum, ſub uiginti triangulis æqualia latera habentibus comprehenſum. Oportet iam illud quoque data ſphæra comprehendere, ac demonſtrare quod latus icoſahedri eſt irrationalis ea quæ appellatur minor. Quoniam enim hexagoni eſt ipſa φ χ, decagoni autem ipſa χ ω, ipſa igitur φ ω extrema & media ratione ſecatur in χ, & ipſius maius ſegmentum eſt φ χ. Eſt igitur ſicut ω φ ad φ χ, ſic φ χ ad χ ω: æqualis autem eſt & φ χ ipſi φ λ, & χ ω ipſi φ ψ, eſt igitur ſicut ω φ ad φ λ, ſic φ λ ad φ ψ, & recti ſunt anguli, qui ſub ω φ λ, λ φ ψ. Si connectamus igitur ipſam λ ω rectam lineam, rectus erit angulus qui ſub ψ χ ω, propter ipſorum ψ λ ω, φ λ ω, triangulorum ſimilitudinem.

* συνάγεται colligitur

Semicir-

Semicirculus igitur ſuper ↓ ω deſcriptus, ueniet & per χ. iam id propterea quòniam eſt ſicut ω φ ad φ χ, ſic φ χ ad χ ω, æqualis autem ipſa quidem ω φ ipſi ↓ χ, & φ χ ipſi χ π, eſt igitur ſicut ↓ χ ad χ π, ſic π χ ad χ ω. Ac per hoc rurſus ſi cõnectamus ipſam π ↓, rectus erit qui ad π angulus. Igitur ſuper χ ω deſcriptus ſemicirculus, ueniet & per π, & ſi manente ↓ ω, circũductus ſemicirculus in illud idem unde circũduci cœpit ſteterit, ueniet & per π, & per reliqua ipſum icoſahedri ſigna, & ſphæra comprehenſum erit ipſum icoſahedrum. Dico quod & data. Secetur (per 10 primi) φ χ diuidue in α. Et quoniã recta linea φ ω extrema & media ratione ſecatur in χ, & minus ſegmentum illius eſt ω χ. ipſa igitur ω χ admittens dimidium maioris ſegmenti χ α, quincuplum poteſt eius quod ex dimid a maioris ſegmenti (per 3 huius.) Quincuplũ igitur eſt quod ex ω α, eius quod ex α χ. ipſius uero ω α, dupla eſt ω ↓, ipſius uerũ α χ, dupla eſt χ φ. Quod igitur ex ω ↓, quincuplum eſt reliqui quæ ex φ χ. Et quoniã α γ ipſius γ β eſt quadrupla, quincupla igitur eſt α β ipſius β γ. Sicut autem α β ad β γ, ſic quod ex α β ad id quod ex β ♂, quincuplũ igitur eſt quod ex α β, eius quod ex β ♂. Patuit autem quòd quod ex ω ↓, quincuplũ eſt eius quod ex φ χ. Et ♂ β æqualis eſt ipſi φ χ, utraq; enim ipſarum, æqualis eſt ei quæ ex centro ipſius ♌ ζ π θ circuli, æqualis igitur eſt & α β ipſi ↓ ω. Et α β eſt ipſius datæ ſphæræ diameter, & ↓ ω igitur datæ ſphæræ diametro eſt æqualis. Data igitur ſphæra, icoſahedrum cõprehenſum eſt. Dico iam quod ipſius icoſahedri latus irrationalis eſt ea quæ appellatur minor. Quoniã enim rationalis eſt ipſius ſphæræ diameter, & potentia quincuplũ eſt eius quæ ex centro circuli ♌ ζ π θ, rationalis igitur eſt & ea quæ ex centro circuli ♌ ζ π θ. Quare & diameter illius, rationalis eſt. Si uero in circulo rationalem habente diametrum, quinquangulum æquilaterum deſcriptum fuerit, latus pentagoni irrationalis eſt ea quæ appellatur minor (per 11 huius.) Latus autem ipſius ♌ ζ π θ pentagoni, eſt quod & icoſahedri. Icoſahedri ergo latus, irrationale eſt, minor appellatum. Quod facere & oſtendere oportebat.

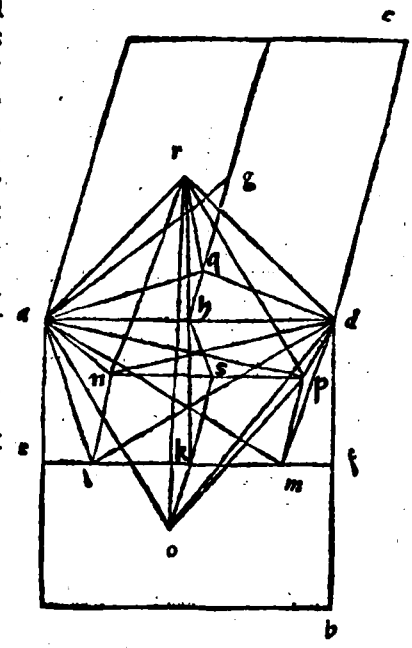
COROLARIVM. Ex hoc igitur eſt manifeſtum, quod ſphæræ diameter potentia quincuplum eſt eius quæ ex centro circuli à quo icoſahedrum deſcribitur, & quod ſphæræ diameter componitur & ex ſexanguli & ex binis decagoni in eodem circulo deſcriptorum lateribus.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 17

17 CORpus duodecim baſium pentagonarum æquilaterarum atq; æquiangularium ab aſſignata ſphæra circunſcriptibile, conſtituere. Eritq; palàm, latus eiuſdem corporis irrationale eſſe, id quod reſiduum dicitur.

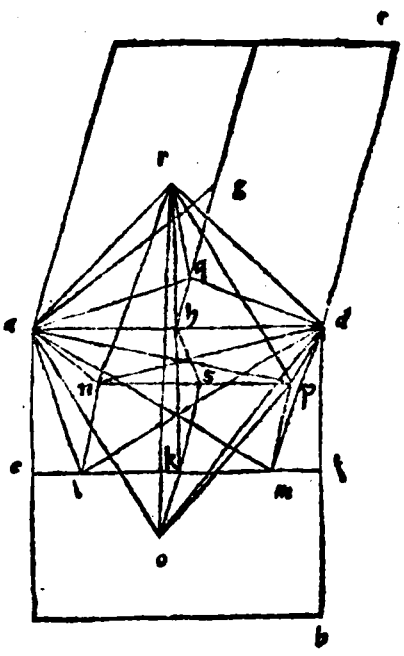
CAMPANVS. Fiat cubus ſecundum quod docet 14 huius, circunſcriptibilis ab aſſignata ſphæra, ſintq; huius cubi duæ ſuperficies a b & a c, imaginemur autẽ nunc, quod a b ſit ſuprema ſuperficies cubi, & ã c ſit una ex lateralibus, ſitq; linea a d, cõmunis iſtis duabus ſuperficiebus. Diuidantur itaq; in ſuperficie a b duo oppoſita latera per æqualia, uidelicet, d b & latus ei oppoſitum, & puncta diuiſionis continuẽtur per lineam e f, latus quoq; a d, & illud quod ſibi opponitur in ſuperficie a c, diuidantur per æqualia, & puncta diuiſionis cõtinuẽtur linea recta cuius medietas ſit g h, ſitq; punctus h, medius punctus lineæ a d, ſimiliter linea e f diuidatur per æqualia in k, & protrahatur h k. Quamlibet igitur trium linearum e k, k f, & g h, diuide ſecundum proportionẽ habentem medium & duo extrema in tribus punctis l, m, q, ſintq; maiores portiones earum, l k, k m, & g q, quas manifeſtum eſt eſſe æquales, cum totæ lineæ diuiſæ ſint æquales, uidelicet, quælibet earũ medietati lateris cubi. Deindè à duobus punctis l & m, erige perpendiculares ut docet 11 undecimi, ad ſuperficiem a b, quarũ utranq; ponas æqualem lineæ k l, ſintq; l n & m p, ſimiliter à puncto q, erige perpendiculariter q r ad ſuperficiem a c,

ciem a c, quam ponas æqualem g q, protrahe itaq; lineas a l, a n, a m a p, d m, d p, d l, d n a r, a q, d r, d q. Manifestū est igitur ex quinta huius, quod duæ lineæ k e & e l potentialiter sunt triplū ad lineam k l, ideoq; etiā ad lineam l n, cū k l & l n sint æquales. At uero k e, est æqualis e a, igitur duæ lineæ a & e, & e l, sunt potētia triplū ad lineā l n. Quare ex penultima primi a l, est potētia tripla ad l n, ideoq; per eādē a n, est potentia quadrupla ad l n. Cūq; omnis linea sit potētia quadrupla ad medietatem sui. sequitur ex cōmuni scientia quod a n sit dupla in lōgitudine ad l n. Et qa l m dupla est ad l k: at k l, & l n, sunt æquales, erit a n æqualis l m, sunt enim earum dimidia, æqualia. Et quia ex 33 primi, l m est æqualis n p, erit a n, æqualis n p. Eodem modo probabis tres lineas p d, d r, & r a esse æquales sibi inuicē & duabus prædictis. Habemus itaq; ex his 5 lineis, pētagonū æqlaterū q est a n p d r. Sed fortasse dices ipsum nō esse pētagonū, qa nec forsan est totꝰ in superficie una, quod esset necessariū ad hoc ut esset pentagonus. Quod ergo sit totus in superficie una, sic habeto. Prodeat equidē à puncto k lineæ k s, ppēdicularis ad supficiē a b, quæ sit æqualis l k, eritq; ob hoc, æqualis utriq; duarū l n & m p. Cumq; ipsa sit æquidistās utriq; earum ex sexta undecimi, ideoq; cū ambabus in eadē superficie ex diffinitione linearū æquidistantium, necesse est ut punctus s sit in linea n p, & quod diuidat eam per duo æqualia. Protrahantur igitur duæ lineæ r h & h s, sunt itaque duo triāguli k s h & q r h super unum angulum uidelicet k h q constituti, & est proportio k h, ad q r, sicut k s ad q h, nā ut g h ad q r sic k h ad q r ex 7 qnti, & ut r q ad q h, sic k s ad q h ex eadē, sed g h ad q r, ut q r ad q h, eo q q r est æqualis g q, ergo p 5o sexti linea r h s, est linea una. Quare ex 5cda undecimi, totꝰ pētagonus de quo disputamus, est in supficie una. Ipsum quoq; dico esse æquiangulū. Cū enim e k sit diuisa 5cdm

proportionem habentem mediū duoq; extrema, & k m sit æqualis maiori portioni eius, erit quoq; ex 4 punctis tota e m diuisa secūdū, pportionē habētē mediū duoq; extrema, maior quoq; portio eius linea e k, ideoq; (per 5) duæ lineæ e m & m k (ideoq; duæ e m & m p, nā m p est æqualis m k) sunt potētia triplū ad lineā a e, nā a est æqualis e k. Itaque tres lineæ a e, e m, & m p, sunt potētia quàdruplum ad lineam a e. Constat autem per penultimā primi his assumptā, quod linea a p est potentia æqualis tribus lineis a e, e m, & m p, itaq; a p, est potētia quadrupla ad lineā a e. Latus uero cubi cum sit duplum ad lineā a e, est potentia quoq; quadruplū ad ipsam ex 4 secundi, igitur ex cōi scientia a p, est lateri cubi æqualis. cūq; a d sit unū ex lateribus cubi erit a p æqualis a d. ideoq; ex 8 primi angulus a r d, est æqualis angulo a n p. Eodem modo probabis angulum d p n esse æqualem angulo d r a, quia probabis lineā d n esse potentialiter quadruplū ad medietatem lateris cubi. Cum igitur ex bis, pentagonus sit æquilaterus, & habeat tres angulos æquales, ipse erit æquiangulus ex septima præsentis libri. Si itaq; hac uia ratione que consimili, & super unumquodq; reliquorum laterū cubi pentagonū æquilaterum & æquiangulum fabricemus, perficietur solidū a superficiebus pentagonis æquilateris & æquiangulis contentū, cubus enim habet 6 latera. Reliquū autem est demōstrare, solidū hoc esse à data sphæra circūscriptibile. Protrahantur igitur à linea s k duæ superficies secantes cubum, quarum una secet ipsum super lineam h k, & aliā super lineā e f, eritq; ex 40 undecimi, ut cōmunis sectio harū duarū superficierū secet diametrū cubi, & secetur uiceuersa ab ipsa diametro per æqualia. Sit ergo cōis sectio earum usq; ad diametrū cubi linea k o, ita quod o sit centrum cubi, & ducantur lineæ o a, o n, o p, o d: o r. Constat autem, quod utraque duarum linearum o a & o d est semidiameter cubi, uideoque æquales, de linea autem o k, constat ex 40 undecimi quôd ipsa est æqualis e k, uidelicet medietati lateris cubi. Et quia k s est æqualis k m, erit o s diuisa in puncto k, secundum proportionem habentem mediū duoq; extrema, & maior portio eius erit linea o k quæ est æqualis e k. Itaque per 5 huius erunt duæ lineæ o s & s k (ideoq; o s & s p

quod ſ p, (ad quos hæc demonſtratio non extenditur) eſt æqualis κ ſ triplum in potentia ad lineam o κ, & ideo ad medietatem lateris cubi. Quare per penultimam primi linea o p, eſt potẽtia tripla ad medietatẽ lateris cubi. Ex correlario aũt 14 huius cõſtat, qd ſemidiameter ſphæræ tripla eſt in potentia ad medietatem lateris cubi quem circunſcribit eadem ſphera. Itaque o p, eſt quanta ſemidiater ſphæræ circunſcribentis cubum propoſitum. Eadem ratione, cunctæ lineæ ductæ à puncto o, ad angulos ſingulos pẽtagonorũ oim ſuper latera cubi deſcriptorũ ad ſingulos angulos inquã, qui pprij ſũt pẽtagonis, non autem communes eis & ſuperficiebus cubi, quales ſunt in pentagono ſtatuto tres anguli n, o, r de illis autem lineis quæ ueniũt à pũcto o ad angulos ſingulos pentagonorũ qui ſunt cõmunes pentagonis & ſuperficiebus cubi, quales ſunt in pentagono præſenti duo anguli a & d conſtat qd ipſæ ſunt æquales ſemidiametro ſphæræ circunſcribentis cubum, ipſæ enim ſunt ſemidiametri cubi ex 4o undecimi, at uero ſemidiameter cubi, eſt tãquam ſemidiameter ſphæræ ipſum circũſcribẽtis quẽadmodũ ex rõne 14 apparet. Igitur oẽs aliæ ductæ à pũcto o ad ſingulos angulos dodecedri, ſũt æquales adinuicẽ & ſemidiametro ſphæræ Semicirculus itaq; ſuper totã diametrũ ſphæræ uel cubi lineatus, ſic circũducatur, trãſibit per oẽs angulos eius. Quare p diffinitionẽ ipſum eſt ab aſſignata ſphæra circũſcriptibile. Dico iterũ quod latus huius figuræ eſt linea irratiõalis, iſta uidelicet quæ reſiduũ dicitur, ſi diameter ſphæræ ipſum circunſcribentis fuerit rationalis in longitudine uel in potentia. Cum enim diameter ſphæræ ſit ex 14 huius tripla in potentia ad latus cubi, erit latus cubi ratiõale in potentia, ſi diameter ſphæræ fuerit rationalis in longitudine uel in potentia. Conſtat autem ex 11, quod linea r p diuidit lineã a d quæ eſt latus cubi, ſecundum proportionẽ habentem medium duoq; extrema, & quod portio eius maior æqualis eſt lateri pentagoni. Et quia maior eius portio eſt reſiduum, ex ſexta huius, manifeſtum eſt latus figuræ duodecim baſium, eſſe reſiduũ. Quod demonſtrare uoluimus.

CAMPANVS. Fabricata ſunt igitur per 13 & quatuor eam ſequentes, qninque corpora æquilatera atque æquiangula, quorum unumquodque eſt circunſcriptibile ab aſſignata ſphæra, Sunt autem hæc ſolida. primum quidem quatuor baſium triangularium, & dicitur tetrachedon. Secundum eſt ſex baſium quadratarum & dicitur cubus ſiue hexaedron. Tertium octo baſium triangularium, & dicitur octoedron. Quartum autem eſt ſolidum icoſedron, & eſt uiginti baſium triangularium. Quintum uero ex 12 baſibus pentagonis cõſiſtit, diciturq; dodecedron, Hæc autẽ quinq; ſolida, regularia dicũtur, regularia dicũtur, quoniam ipſa æquiangula ſunt atq; æquilatera, & à ſphæra atq; abinuicẽ circũſcriptibilia. plura uero his quinq;, æquilatera quæ ſunt æquiangula eſſe eſt impoſſibile. Ad cõſtitutionem cuiuslibet anguli ſolidi, neceſſe eſt ad minus tres ſuperficiales angulos concurrere. Ex duobus enim ſolis ſuperficialibus, nequit ſolidus angulus compleri. Quia ergo tres anguli cuiuslibet hexagoni æquilateri & æquianguli ſunt æquales quatuor angulis rectis. at uero heptagoni & cuiuslibet pluriũ laterũ figuræ æquilateræ atq; æquiãgulæ tres anguli ſunt maiores quatuor angulis rectis quẽ admodũ ex 32 primi euidenter dicitur, omnis autem angulus ſolidus quatuor rectis angulis minor eſt teſte 21 undecimi, impoſſibile eſt tres angulos hexagoni atque heptagoni & ſimpliciter omnis plurilaterę figuræ æquilateræ tamen atque æquiangulæ, ſolidũ angulum conſtituere. Ideo nulla ſolida figura æquilatera atque æquiangula. poteſt ex ſuperficiebus hexagonalibus aut plurium laterum conſtitui. Si enim tres anguli hexagoni æquilateri atq; æquianguli quenq; ſolidum angulum excedũt quatuor, & plures multo fortius eundẽ excedũt. Tres autem angulos pẽtagoni æquilateri atq; æquanguli minores eſſe quatuor rectis angulis manifeſtũ eſt, & quatuor eſſe maiores quare ex tribus angulis pẽtagoni æquilateri atq; æquanguli poſſibile eſt ſolidũ angulum cõ-

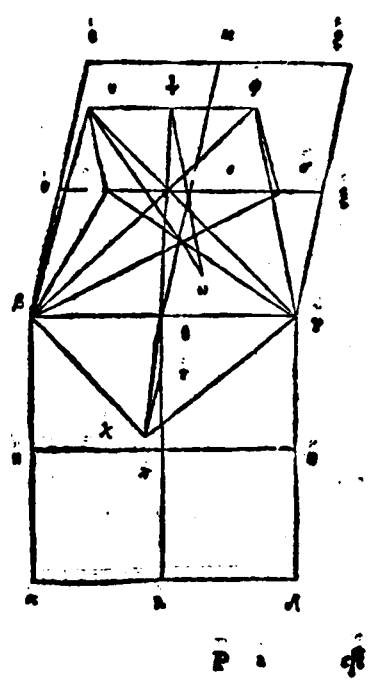
ſtitui

ſtitui,ex quatuor aũt aut ex pluribus impoſſibile ideóque unum duntaxat ſolidum ex pentagonis æquilateris atque æquiangulis conſtitutum eſt illud uidelicet quod dodecedron dicitur,in quo anguli pentagonorum trini & trini ſolidos angulos perficiunt. Eadem quoque eſt ratio in quadrilateris figuris æquilateris & æquiangulis, quæ in pentagonis,omnis enim quadrilatera figura ſi æquilatera æquiangulaque fuerit, ipſa erit quadrata à diffinitione.nam omnes eius anguli erunt recti per 31 primi Ex tribus igitur angulis talis ſuperficialis figuræ, poſſibile eſt ſolidum angulum conſtitui, ex quatuor autem aut ex pluribus impoſſibile eſt: propterea quòd ex talibus figuris ſuperficialibus (quæ cum quadrilateræ ſint ipſæ æquilateræ atque æquiangulæ)unicũ ſolidum quod cubum dicimus fabricatum eſt. Triangulorum autem æquilaterorũ ſex anguli.ſunt æquales quatuor rectis ex 32 primi,pauciores ergo minores.& plures,maiores,igitur ex ſex angulis talium trigonorum aut ex pluribus impoſſibile eſt angulũ ſolidum fieri.ex quinque & ex quatuor & ex tribus poſſibile. Cum itaq; tres anguli trigoni æquilateri efficiũt angulum ſolidum,perficitur ex triangulis æquilateris corpus quatuor baſium triangularium atque æquilaterarum. Cum uero quatuor cõſurgũt corpus octo baſium.quod octoedron diximus. At uero ſi quinque triangulorum æquilaterorum anguli.ſolidum angulum contineant,fiet corpus icoſedron uiginti baſium triangulariũ & æquilaterarũ. Quare ergo tot & talia ſunt ſolida regularia,& quare plura his non ſint dictum eſt.

Euclid.ex Zamb. Problema 5 Propoſitio 17

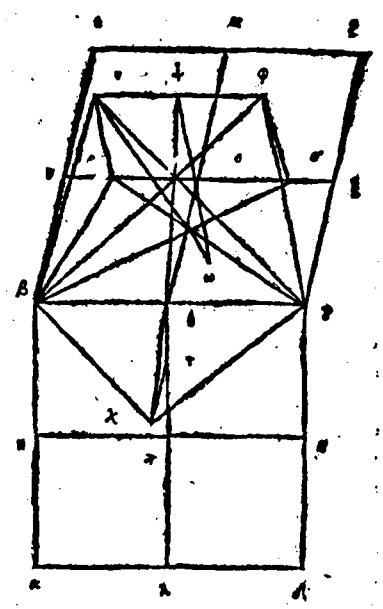
17 **Dodecahedrum conſtruere & data ſphæra comprehendere qua & prædictas figuras,oſtendereq; quòd dodecahedri latus irrationalis eſt ea quæ appellatur apotome.**

THEON ex Zamb. Exponantur prædicti cui bina plana inuicem ad angulos rectos, a c γ δ,γ ε ι ξ, ſecenturq; (per 11 primi) unũ quodq; ipſorum laterum a c,ξ γ,γ δ,δ α,ι ξ,ι ε,ξ γ,diuidue in ν,θ,π,λ,μ,ρ,ξ,& cõnectãtur ipſæ ν θ,θ λ,ſeſe ſecantes in ſigno ο & μ θ,ρ ξ ſeinuicem ſecantes in ſigno π.ſecenturq; unaquæq; ipſarum ν ο,ο ξ, θ π. extrema & media ratiõe in ρ,τ,σ ſignis,ſintque ipſarum maiora ſegmenta ρ ο,ο σ,τ,π,& cõſtituantur (per 11 undecimi) ab ipſis ρ,σ,τ,ſigni s ad ipſius cubi plana ad angulos rectos ad exteriores partes ipſius cubi ipſæ ρ υ,σ φ,τ χ,exponãtur quæ æquales ipſis ρ ο,ο σ,τ π,cõnectanturq; ipſæ υ ε,β χ,χ γ,φ υ. Dico quod υ ε χ γ φ pentagonum,æquilaterũ eſt,& in uno plano,& inſuper æquiangulum. Cõnectãtur enim ρ β,σ β,φ β. Et quoniã recta linea ν ο extrema & media ratione ſecatur in ρ,& maius ſegmẽtũ eſt ρ ο, quæ igitur ex ν ο,ν ρ,tripla ſũt eius quod ex ρ ο,Æqualis autem eſt ο ν ipſi ν ε,& ο ρ ipſi ρ υ. Quæ igitur ex ε ν,ρ ν,tripla ſũt eius quod ex ρ υ. Eis aũt quæ ex ε ν,ν ρ æquũ eſt ei id quod ex β ρ,quod igitur ex ε ρ,triplum eſt eius quod ex ρ ν,quare quæ ex ε ρ,ρ ν,quadruplum ſunt eius quod ex ρ υ. Eis uero quæ ex β ρ,ρ ν,æquum eſt id quod ex ε ν,quod igitur ex ε ν. quadruplum eſt eius quod ex ν ρ. Dupla igitur eſt ε ν,ipſius ρ ν. Eſt aũt & φ ν dupla ipſius ν ρ.quoniã & φ ν dupla ipſius ν ρ.quoniã & σ ρ ipſius ο ρ boc eſt ipſius ρ ν dupla eſt. Aequalis igitur eſt β ν.ipſi ν φ. Similiter iam oſtendetur,quod & una quæq; ipſarum β χ,χ γ,γ φ,utrique ipſarum β ν,ν φ,eſt æqualis,quinquangulũ igitur ε ν φ γ χ,æquilaterum eſt. Dico quod & in uno eſt plano. Excitetur enim (per 31 primi) ab ipſo ο,utriq; ipſarũ ρ ν, σ φ, parallelus ad exteriores partes,cubi,ο ↓,& connectãtur ↓ θ,θ χ. Dico quod ipſa ↓ θ χ recta linea eſt. Quoniã enim θ π,extrema & media ratione ſecatur in τ & maius ſegmentum eſt π τ,eſt igitur ſicut θ π,ad π τ,ſic π τ ad τ θ,æqualis autem eſt θ π ipſi θ ο,& π τ utriq; ipſarum τ χ,ο ↓,eſt igitur ſicut θ ο,ad ο ↓,ſic χ τ,ad τ θ,& eſt parallelus quidẽ θ ο ipſi τ χ,utraq; enim ipſi β δ plano ad angulos rectos eſt,& ipſa τ θ parallellus eſt ipſi ο ↓,utraque enim ipſarum plano ad angulos rectos eſt. Quando autem bina triangula compoſita fuerint ad unum angulum (ut ſunt ipſa ↓ ο θ & θ τ χ,) bina latera binis proportionalia habentia,ut ipſorum eiuſdem rationis latera ſint parallela,reliquæ rectæ lineæ in rectas lineas erunt (per 32 ſexti.) Igitur ↓ θ,ipſi θ χ in rectã lineam eſt. Os aũt recta linea,in uno eſt plano. In uno igitur plano eſt ipſum ν β χ γ φ. quinquãgulũ. Dico iã quod & æquiangulũ eſt. Quoniam enim recta linea ν ο extrema & media rõne ſecatur in ρ,& maius ſegmentũ eſt ο ρ,eſt igitur ſicut utraque ν ο,ο ρ,ſimul ad ο ν,ſic ο ν ad ο ρ. Aequalis autem eſt ο ρ,ipſi ο σ. Eſt igitur ſicut σ ν ad ν ο,ſic ν ο ad ο σ. ipſa igitur σ ν, extrema & media ratione ſecatur in ο,& maius ſegmentũ

P ſ eſt

eſt ν α, quæ igitur ex ν σ, σ ο, tripla ſunt eius quod ex ν ο. Aequalis aũt eſt ν ο. ipſi ν ϛ, & σ ο ipſi σ φ, quæ igitur ex ν σ, σ φ, quadrata. tripla ſunt eius quod ex ν β, quare quæ ex φ σ, σ ν, ν ϛ, quadrupla ſunt eius quod ex ν ϛ. Eis aũt quæ ex σ ν, ν β, æquale eſt (per 47 primi) id quod ex σ ϛ, quæ igitur ex ϛ σ, σ φ, bocest φ ex ϛ φ (rectus enim eſt qui ſub φ σ β angulus) quadruplum eſt eius quod ex ν ϛ, dupla igitur eſt ϛ φ, ipſius β ν. Eſt autem & ϛ ι, ipſius ϛ ν dupla, æqualis igitur eſt ϛ φ, ipſi ϛ γ. Et quoniam binæ ϛ ν, ν φ, duabus β χ, χ γ, ſunt æquales, & baſis β φ baſi ϛ γ eſt æqualis, angulus igitur qui ſub ϛ ν φ, angulo qui ſub ϛ χ γ (per 8 primi) eſt æqualis. Similiter iam demonſtrabimus, quod & angulus qui ſub ν φ γ, æqualis eſt ei qui ſub β χ γ. Tres igitur anguli qui ſub β χ γ, β ν φ, ν φ γ, inuicem ſunt æquales. Si autem quinquanguli æquilateri tres anguli æquales inuicem fuerint, æquiangulum erit (per 7 decimitertij) quinquangulum. Quinquangulum igitur ϛ ν φ χ γ, æquiangulum eſt. Patuit autem, quod & æquilaterum. Igitur pentagonũ β ν φ γ φ æquilaterum & æquiangulũ eſt, eſtq; ſuper ϛ γ uno cubi latere. Si igitur ab unoquoque ipſius cubi duodecim laterum eadem cõſtruamus, conſtituetur figura quædam ſolida cõprehenſa ſub duodecim quinquangulis æqualia & bentibus latera & angulos æquos. Oportet iam ipſum ſphæra data cõprehẽdere, & demonſtrare quod dodecabedri latus irratiõalis eſt ea quæ appellatur apotome. Extendatur ϟ ω, & ſit ϟ ω coincidit igitur ϟ ω, ipſi cubi diametro & vifariũ ſe inuicem diſpeſcunt, hoc enim patuit in penultimo undecimi theoremate, ſecentur in ω. Igitur ω centrum eſt ſphæræ cubum comprehendentis, & dimidia eſt ϟ ω lateris cubi. Connectantur autem ν ω. Et quoniam recta linea ω σ extrema & media ratione ſecatur in ο, & maius illius ſegmentum eſt ν ο, quæ igitur ex ν σ, σ ο, tripla ſunt eius quæ ex ν ο. Aequalis autem eſt ν σ, ipſi ϟ ω. quoniã & ipſa ν ο, ipſi ο ω eſt æqualis, & ϟ ο. ipſi ο σ, ſed ο σ ipſi ϟ ν, quoniã & φ ο, quæ igitur ex ω ϟ, ϟ ν, tripla ſunt eius quod ex ν ο. Eis aũt quæ ex ω ϟ ϟ ν, æquum eſt (per 47 primi) quod ex ν ω. Quod igitur ex ν ω, triplũ eſt eius quod ex ν ο. Eſt aũt & quæ ex centro ſphæræ cubũ ipſum cõprehẽdentis potentia triplex dimidij ipſius cubi lateris, antea enim oſtẽſum eſt cubũ cõſtruere, ac ſphæra cõprehendere, ac demõſtrare quod ſphæræ dimetiens potentia triplex eſt lateris cubi (in 15 decimitertij) Si autem tota totius, & dimidia dimidiæ. Et ν ο, dimidia eſt lateris cubi. Ipſa igitur ν ω æqualis eſt ei quæ ex centro ſphæræ cubum cõprehendentis. Sphæræ autem cubũ cõprehendentis centrũ eſt ω. Igitur ν ſignum, ad ſuperficiem eſt ipſius ſphæræ. Similiter iam oſtendemus, quod & unuſquiſque reliquorum ipſius dodecabedri angulorum, eſt ad ipſius ſphæræ ſuperficiẽ Igitur dodecabedrum, data ſphæra comprehenſum eſt. Dico iam & ipſius dodecabedri latus irratiõalis eſt ea quæ appellatur apotome. Quoniam enim ipſa ν ο extrema & media ratione diuiſa maius ſegmentũ eſt φ ο, ipſa aũt ο ξ, extrema & media rõne diuiſa maius ſegmẽtũ eſt ο σ, tota igitur ν ξ extrema & media ratione diuiſa, maius ſegmẽtũ eſt φ σ. Et quoniam eſt ſicut ο ν ad ο ρ, & ο ρ ad ν ρ, & duplicia (partes enim æque multiplicium eandẽ habẽt rationẽ,) ſicut igitur ν ξ, ad ρ σ, ſic ρ σ ad utranq; ipſarum ν ρ, σ ξ, ſimul. Maior autem eſt ν ξ, ipſa ρ σ, utraque ipſarum ν ρ, σ ξ. ſimul. Igitur ν ξ. extrema & media ratione diuiditur, & maius ſegmẽtum eſt ρ σ. Aequalis aũt eſt ρ σ, ipſi ν φ. Ipſa igitur ν ξ, extrema & media ratione diuiſa, maius ſegmentum eſt ν φ. Et quoniam rationalis eſt ipſius ſphæræ diameter, potentia'q; triplex eſt ipſius cubi lateris, rationalis igitur eſt ν ξ, latus cubi exiſtens. Si aũt rationalis linea extrema & media ratione ſecta fuerit, utrũq; ſegmentorũ, irrationalis eſt ea quæ appellatur apotome (per 6 decimitertij.) Igitur ν φ, latus exiſtens dodecabedri, irrõnalis eſt ea quæ apotome appellatur. Quod oſtendere oportuit & fieri poſtulabatur.

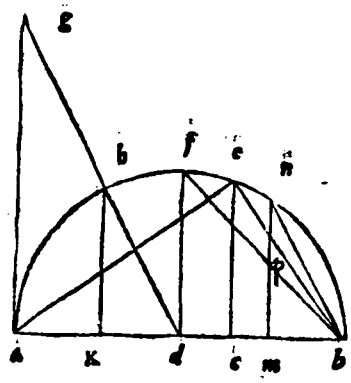
CORRELARIVM. Ex hoc, inquã, eſt munifeſtum. quod cubi latere extrema & media ratione diuiſo, maius ſegmentum eſt dodecabedri latus. quod erat oſtendendum.

Euclid. ex Camp. Propoſitio 18

18 IAtera quinque corporum præmiſſorum ab eadem ſphæra circũſcriptibiliũ, cuius ſphæræ ſola diametros nobis propoſita fuerit, per ipſam propoſitam diametrum inuenire.

CAMPANVS. Sit a b diameter alicuius ſphæræ, nobis propoſita, ex qua iubemur latera quinq; præmiſſorum corporum elicere. Diuidamus igitur hanc diametrũ in c, ita quod a c ſit dupla ad c b, & per æqualia in d. & lineemus ſuper eam ſemicirculum a f b, ad cuius circunferentiã protrahantur duæ lineæ perpendiculares ad lineã a b, quæ ſint c e & d f. & iungamus e cum a & cum b & f cum b. Manifeſtum ergo eſt ex demonſtratione 11 quod a c eſt latus figuræ quatuor baſium triangularium & æquilaterarũ, & ex demon

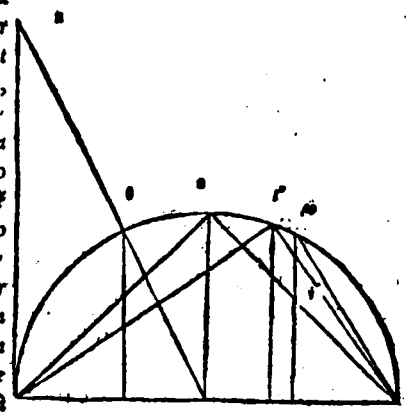
mõstratione 14, quod e b est latus cubi & ex demõstratione 15, quod f b est latus figuræ octo basium triangularium & æquilaterarũ. Prodeat itaq; a puncto a, linea a g perpẽdicularis ad a b & æqualis eidem a b & iungatur g cum d, sitq; h punctus in quo g d secat circũferentiam semicirculi, & ducatur h k perpendicularis ad a b. Et quia g a est dupla ad a d, erit ex quarta sexti h k dupla ad k d: sunt enim duo triãguli g a d & h k d æquiãguli ex 11 primi, eo quod angulus a, maioris, est æqualis angulo k minoris, nã uterq; rectus, & angulus d est cõis utriq; igitur ex 4 secũdi, b k est potentia quadrupla ad k d. Rursus ergo ex penultima primi h d, est potẽtia qncupla ad k d. Cũq; d b sit æqualis h d est enim d centrum semicirculi, erit quoq; d b potentia quincupla ad k d. At uero cum tota a b sit dupla ad totã b d quẽadmodũ a c detracta ex prima a b est dupla ad c b detractã ex secunda b d, erit ex 19 quinti b c residua primæ, dupla ad c d residuam secundæ, ideoq; tota b d, est tripla ad d c. Igitur quadratũ b d est nonecuplum ad quadratũ d c. Et quia ipsum erat quincuplũ tantũ ad quadratũ k d, erit ex secũda parte decimæ quinti, quadratum d c minus quadrato k d ideoq; d c, minor k d. Sit g d m æqualis k d, & prodeat m n usq; ad circũferẽtiã, quæ sit perpendicularis ad a b & iungatur n cũ b. Cum igitur d k & d m sunt æquales, erũt (ex diffinitiõe eius quod est aliquas lineas a centro æquidistare) duæ lineæ h k & m n æqualiter distantes a cẽtro. ideoq; æquales adinuicem ex secũda parte 15 tertii & ex secunda parte tertiæ eiusdẽ. Itaq; m n est æqualis m k, nã h k erat æqualis ei. At quia a b dupla est ad b d, & k m dupla est ad d k. & quadratũ b d quincuplum ad quadratum d k erit ex 5 quinti quadratum a b similiter qncuplũ ad quadratũ k m, est enim quadratũ dupli ad quadratũ dupli, sicut quadratũ simpliad quadratũ simpli. Ex demõstratione aũt 16 manifestũ est, q; diameter sphæræ est potẽtialiter quincupla ad latus hexagoni circuli figuræ 10 basiũ. ergo k m est æqualis lateri hexagoni circuli figuræ 10 basium, nã diameter sphæræ quæ est a b, est potentialiter quincupla tam ad latus hexagoni circuli illius figuræ, quam ad k m. Rursus quoq; ex demonstratione eiusdem manifestum est, quod diameter sphæræ cõstat ex latere hexagoni & duplici lateri decagoni circuli figuræ 10 basium. Cũ ergo k m sit tanquã latus hexagoni, at uero a k sit æqualis m b, nã ipsa sunt residua æqualiũ dẽptis æqualibus, erit m b tanquam latus decagoni, Quia igitur m n est tanquam latus hexagoni, nam ipsa est æqualis k m, erit ex penultima primi & 10 huius, n b tanquã latus pentagoni figuræ circuli 10 basium. Et quia ex demõstratione 16 apparet quod latus pentagoni circuli figuræ 10 basium est latus eiusdem figuræ 10 basium, cõstat lincã n b esse latus istius figuræ. Diuidatur itaq; e b quæ est latus cubi, ab assignata sphæra circũscriptibilis, secundũ proportionẽ habentem mediũ duoq; extrema in pũcto d, sitq; maior portio eius p b. Constat igitur ex demõstratiõe præmissæ, quod p b est latus figuræ 11 basiũ. Inuchta ergo sunt latera 5 præmissorũ corporũ ex diametro sphæræ nobis proposita: est enim a e latus pyramidis 4 basiũ e b latus cubi, f b, latus octoedri. at uero n b, latus icosedri. linea aut p b, latus dodecedri. Quæ autẽ hc rũ laterũ sint maiora alijs, sic habetur constat enim, quod a est maior f b, nã arcus a e, est maior arcu f b. Itẽ f b, est maior e b, & e b maior quam n b, at uero n b, dico etiã esse maiorẽ quam p b. Cũ enim sit a c dupla ad c b, erit ex 4 secũdi quadratũ a c quadruplũ ad quadratũ c b. Cõstat aũt ex 8 da partecorrelarij 5 sexti & ex correlario 17 eiusdẽ, q; quadratum a b triplũ est ad quadratũ b c. Sed per 11 sexti quadratũ a b ad quadratũ b c, est sicut quadratũ b e ad quadratũ c b, ex eo quod proportio a b ad b e, est sicut b e ad b c ex secũda parte correlarij 5 sexti. Itaquẽ per 11 quinti quadratũ b e, triplũ est ad quadratũ c b. Et quia quadratũ a c quadruplũ est ad idẽ quadratũ, ut ostẽsum est, ut ex prima parte 10 quinti quadratũ a c minus quadrato b e, ideoq; linea a c maior est linea b e, ideoq; a m, multo maior b e. Manifestũ uero ex 9 huius, quod si linea a m diuisa fuerit secundum proportionem habentẽ mediũ duoq; extrema, erit maior portio eius linea k m quæ est æqualis m n. At uero cũ b e diuiditur secundum eandem proportionẽ uidelicet habentẽ mediũ duoq; extrema, maior eius portio est linea p b. Cum itaque a m tota sit maior tota b e, erit m n quæ est æqualis maiori portioni a m, maior quã p b quæ est maior portio b e. Hoc autem manifestum

festum est ex 1 decimiquarti quæ sine auxilio alicuius earum quæ sequuntur firma demonstratione solidatur: ergo per 19 primi à fortiori n b, maior est quàm p b. Quare patet latera horum 5 corporum præmissorum fere eo ordine quo corpora seinuicem sequuntur: seinuicem excedere. In cubo enim dũtaxat & octoedro habet hic instantias, nam latus octoedri excedit latus cubi, quamuis cubus antecedat octoedron. Cubum autem præmittunt idcirco octoedro, quia eadẽ diuisione diametri, assignatæ sphæræ, latus pyramidis 4 bases triangulas habentis, & latus cubi inuenitur. Est igitur a e latus pyramidis, maius lateribus cæterorum corporũ, post ipsum autẽ, est f b latus octoedri maius sequentium corporũ lateribus. Tertio ordine sequitur in magnitudine e b. latus cubi. Quarto uero loco est n b latus icosedri. Minimũ autem est omniũ p b, latus dodecedri. *Euclid. ex Zamb.* *Problema 6* *Propositio 18*

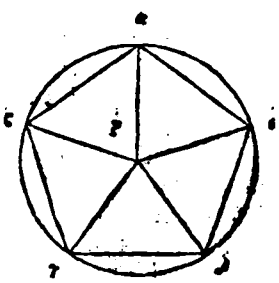
18 Latera quinque figurarum exponere, & adinuicem comparare.

THEON ex Zamb. Exponatur data sphæræ diameter α β, secetuŕq; in γ, ut α γ ipsi γ ϛ, sit æqualis, & in δ, ut α δ ipsius δ β dupla sit, & super α ϛ describatur semicirculus α ε ϛ, & ab ipsis γ, δ, ipsi α ϛ, (per 11 primi) ad angulos rectos excitẽtur γ ε, δ ζ, & cõnectãtur α ε, ζ ϛ, ε ϛ. Et quoniã dupla est α δ ipsius δ ϛ, tripla igitur est α β ipsius δ β: cõuertẽdo igitur (per correlariũ 18 quinti) sesqualtera est β α ipsius α δ. Sicut aũt β α ad α δ, sic quod ex ϛ α ad id quod ex α ζ, æquiangulum enim est α ζ ϛ triangulũ, ipsi α ζ δ triangulo, sesqualterum igitur est quod ex β α, eius quod ex α ζ. Est autem & ipsius sphæræ diameter, potentia sesqualtera lateris pyramidis, & α ϛ, ipsius sphæræ diameter est. Latus pyramidis. Latus cubi. Igitur α ζ æqualis est lateri ipsius pyramidis. Rursus quoniam dupla est α δ ipsius δ ϛ, tripla igitur est α ϛ, ipsius β δ. Sicut autẽ α ϛ ad β δ, sic quod ex α β ad id quod ex ζ ϛ, triplũ igitur est quod ex α ϛ, eius quod ex ζ ϛ. Est autem & ipsius sphæræ diameter, potẽtia tripla lateris ipsius cubi (per 15 decimitertij,) & sphæræ diameter, est α ϛ, igitur β ζ, cubi est latus. Latus octabedri. Et quoniã æqualis est α γ ipsi γ β, dupla igitur est α ϛ ipsius γ ϛ. Sicut autẽ α β ad γ ϛ, sic quod ex α β. ad id quod ex ϛ ε. Duplũ igitur est quod ex α ϛ, eius quod ex ϛ ε. Est aũt & ipsius sphæræ diameter, potentia dupla lateris ipsius octabedri, & α ϛ datæ sphæræ diameter est. Igitur ϛ ε, octabedri est latus. Excitetur iã (per 11 primi) ab ipso α signo ipsi α β rectæ lineæ ad angulos rectos, α η. Ponatuŕq; ipsa α η æqualis ipsi α ϛ, & cõnectatur η γ, secetuŕq; η γ circũferentiã semicirculi in signo θ, & ab ipso θ, in ipsam α ϛ (per 12 primi) perpẽdicularis excitetur θ η. Et quoniã dupla est η α, ipsius α γ) æqualis enim est η α ipsi α ϛ) sicut aũt η α ad α γ sic θ η, ad η γ, dupla igitur est & θ η ipsius η γ. Quadruplũ igitur est quod ex θ η, eius quod ex η γ. Quæ igitur ex θ η, η γ, quæ idẽ sũt ei quod ex θ γ, quincuplũ est eius quod ex η γ. Æqualis aũt est θ γ, ipsi γ ϛ, quincuplũ igitur est quod ex β γ, eius quod ex γ η. Et quoniã dupla est α ϛ, ipsius ϛ γ. quarũ α δ ipsius δ β dupla est, reliqua igitur ϛ δ, reliquæ δ γ est dupla. Tripla igitur est ϛ γ, ipsius γ δ, nonicuplũ igitur est quod ex β γ, eius quod ex γ δ, quincuplum autẽ est quod ex ϛ γ, eius quod ex γ η, maius igitur est quod ex γ η, eo quod ex γ δ, maior igitur est γ η, ipsa γ δ, ponatur (per 2 primi) ipsi γ η æqualis γ λ, & ab ipso λ ipsi α β ad angulos rectos excitetur λ μ, & cõnectatur μ ϛ. Et quoniã quod ex γ ϛ eius quod ex γ η quincuplũ est, & ipsius ϛ γ dupla est α ϛ, ipsius aũt γ η dupla est η λ, quincuplum igitur est quod ex α ϛ eius quod ex η λ. Est autem sphæræ diameter potentia quincupla, eius quæ ex centro ipsius circuli à quo icosahedrũ describitur, est́q; α ϛ, ipsius sphæræ diameter, ipsa igitur η λ ex cẽtro est circuli à quo icosahedrũ describitur. Ipsa igitur η λ, hexagoni est latus dicti circuli. Et quoniã sphæræ diameter cõponitur ex hexagoni & binis decagoni in dicto circulo descriptorũ lateribus (per correlariũ 16 decimitertij,) est́q; ipsa qdẽ α β, ipsius sphæræ diameter, & η λ hexagoni latus, & æqualis est α η ipsi λ β, utra q; igitur ipsarũ α η, λ θ, decagoni latus est descripti in circulo à quo icosahedrũ describitur. Et quoniã decagoni quidem λ ϛ, hexagoni aut3 μ λ (æqualis enim est ipsi η λ, quoniã & ipsi η θ, æqualiter enim distãt à centro) & utra q; ipsarũ θ η, η λ, dupla est ipsius η γ, quinquanguli igitur est μ ϛ. Quod aũt pentagoni est, & icosahedri. Icosahedri ergo est μ β. Et quoniam ζ ϛ est latus cubi, secetur extrema & media ratione in ν sit́q; maius segmẽtũ ν ϛ. Igitur ν ϛ, dodecahedri est latus. Latus dodecahedri. Et quoniã ostẽsum est q; ipsius sphæræ diameter potẽtia est sesqualtera ipsius α ζ lateris pyramidis, ipsius autem ϛ ε lateris octabedri potẽtia dupla, ipsius aũt ζ β, cubi potentia tripla: qualiũ igitur sphæræ diameter potẽtia sex talẽ ipsius quidẽ pyramidis latus quatuor, octabedri uero latus triũ, cubi uero duorũ. Latus igitur ipsius pyramidis, lateris octabedri potentia est epitritũ. Cubi aũt lateris, potentia est duplũ. Octabedri aũt latus lateris, cubi potẽtia est hemioliũ. Ipsa quidẽ igitur p dicta triũ figurarũ latera, hoc est pyramidis & octabedri & cubi adinuicẽ, in rõnibus rõnalibus subsistunt. Reliqua uero duo & icosahedri & dodecahedri, neq; adinuicẽ, neq; ad prædicta in rõnibus rõnalibus existunt, irratiõalia sunt etenim, hoc est minor & apotome. Quod autẽ maius est icosahedri latus μ ϛ. dodecahedri latere ν β, sic ostendemus, Quoniã triangulum ζ δ ϛ. ipsi triangulo ζ α β æquiangulum est, proportionaliter est sicut β δ, ad ϛ ζ, sic α ζ ad ϛ α. Et quoniã tres rectæ lineæ proportionales sunt, est igitur sicut prima ad tertiã, sic quod ex

prima

prima ad id quod ex ſecũda. Eſt igitur ſicut ♂ β ad β α, ſic quod ex ♂ β ad id quod ex ♂ ξ. Conuerſim igitur ſicut α β ad α ♂, ſic quod ex ξ ♂ ad id quod ex β ♂. Tripla autẽ eſt α ♂, ipſius β ♂, triplum igitur quod ex ξ ♂, eius quod ex ♂ ♂. Eſt autẽ & quod ex α ♂, eius quod ex ♂ ♂, quadruplum, dupla enim eſt α ♂, ipſius ♂ β. Maius igitur eſt quod ex α ♂, eo quod ex ξ β, & maior igitur eſt α ♂, ipſa ξ β, multo igitur maior eſt α λ, ipſa ξ ♂. Et ipſa quidẽ α λ, extrema & media ratione diuiſa, maius ſegmentũ eſt α ♂, quoniã ipſa quidẽ λ α hexagoni eſt, & α α decagoni, ipſa aũt ξ ♂ extrema & media ratione diuiſa maius ſegmentũ eſt ν ♂. Maior igitur eſt α λ, ipſa ν ♂. Æqualis autẽ eſt α λ, ipſi λ μ, maior igitur eſt λ μ, ipſa ν ♂. Ipſa autẽ λ μ, maior eſt μ ♂, multo igitur maior eſt μ β latus exiſtẽs icoſahedri, ipſa ν ♂ latere exiſtẽte ipſius dodecahedri. Quod facere & oſtendere oportuit. Aliter, quod maior eſt μ ♂ ipſa ν ♂. Quoniã enim dupla eſt α ♂ ipſius ♂ β, tripla igitur eſt α ♂ ipſius ♂ β. Sicut autẽ α ♂ ad ♂ ♂, ſic quod ex α β ad id quod ex β ξ, quoniã triangulũ ξ α β ipſi ξ ♂ ♂ triãgulo æquangulũ eſt, & igitur ex α ♂, eius & quod ex β ξ triplũ eſt. Patuit aũt quod ex α ♂ eius quod eſt ex α λ, quincuplũ. Quinque igitur quæ ex α λ, tribus quæ ex ξ ♂, ſunt æqualia. Sed tria & quæ ex ξ β, ſex quæ ex ν β, ſunt maiora, & quinq; igitur quæ ex α λ ſex quæ ex ν β ſunt maiora. Quare & unũ & ex α λ, uno & ex ν ♂ maius eſt, maior igitur eſt α λ, ipſa ν β, æqualis aũt eſt α λ, ipſi λ μ, maior igitur eſt & λ μ, ipſa ν ♂, multo igitur maior μ β, ipſa ν β, & oſtẽdere oportuit. Quod aũt tria quæ ex ξ ♂, ſex quæ ex ν β ſũs maiora, ſic oſtẽdemus. Quoniã enim maior eſt ♂ ν ipſa ν ξ, & igitur ſub ♂ ξ, ♂ ν maius eſt eo & ex ξ ν, quod igitur ſub ξ ♂, ♂ ν, una cũ eo & quod ſub ♂ ξ, ξ ν, maius eſt & duplũ eius quod ſub ♂ ξ, ξ ν. Sed quod ſub ♂ ξ, ♂ ν, una cũ eo quod ſub β ξ, ξ ν, id eſt quod ex ♂ ξ, quod uero ſub ♂ ξ, ξ ν, æquũ eſt ei quod ex ν β. extrema nãq; & media rõne ſecatur ipſa ♂ ξ in ν, & quod ſub extremis æquũ eſt ei quod à media (per 17 ſexti.) Quod igitur ex ξ ♂, eo quod ex ν ♂ maius eſt & duplũ, unũ igitur quod ex ξ ♂, duobꝰ quæ ex ♂ ν maius eſt, quare & tria quæ ξ β, ſex quæ ex ♂ ν, ſunt maiora. Quod oſtẽdere oportuit. Dico iam quod præter prædictas quinque figuras, non cõſtruetur alia figura cõphẽſa ſub æqlateris & æqangulis inuicẽ æqualibus. Sub binis nãq; triãgulis, neq; ſub duobus aliis planis, ſolidus angulus nõ cõſtruitur. Sub tribus triãgulis, q̃ pyramis, ſub quatuor, quæ octahedri, ſub quinq; quæ icoſahedri. Sub ſex triãgulis æqlateris & æqangulis ad unũ ſignũ cõſtitutis, nõ erit ſolidus angulus, exiſtente nãq; æquilateri triãguli angulo duarũ partiũ recti, erũt ſex quatuor rectis æquales. Quod eſt impoßibile. Oĩs namq; ſolidus angulus, ſub paucioribus q̃ quatuor rectis cõphẽditur (per 21 undecimi) Iã id propterea, neque ſub pluribus q̃ ſex planis angulis ſolidus cõſtruitur angulus. Sub quadratis tribus, cubi angulus cõphẽditur. Sub quatuor eſt impoßibile, erũt enim rurſus quatuor recti. Sub pẽtagonis æqlateris & æquiangulis tribus, dodecahedri. At ſub quatuor, impoßibile, exiſtẽte nãq; quanquanguli æquilateri anguli angulo recto & quarto, erũt quatuor anguli quatuor rectis maiores, quod eſt impoßibile. Neq; ſub polygonis aliis figuris comprehẽdetur ſolidus angulus, quoniã abſurdũ eßet. Igitur præter prædictas quinq; figuras alia figura ſolida nõ cõſtruetur ſub æqlateris & æqãgulis cõprehẽſa, qd erat oſtendendũ. Quod aũt æqlateri & æquianguli quinquãguli angulus rectus eſt & quintũ, ſic oſtẽdẽdũ. Sit enim quinquangulũ æquilaterũ & æquiãgulũ α ♂ γ ♂ ν, & circũſcribatur (per 14 quartidecimi) ei circulus α β γ ♂ ν, & accipiatur (per 1 tertij) illius cẽtrũ, ſitq; ξ, cõnectãturq; ξ α, ξ β, ξ γ, ξ ♂, ξ ν. Bifariã igitur ſecãt ipſius pẽtagoni angulos ad ipſam α β, γ, ♂, ν, ſigna. Et quoniã quinq; anguli qui ad ξ, quatuor rectis ſunt æquales, & ſunt æquales, igitur unus ipſorũ (ſicut qui ſub α ξ ♂, unius recti eſt, & quaſi quintũ reliqui igitur qui ſub ξ α ♂, α ♂ ξ, uni ꝰ ſunt recti & quintũ. Æqualis aũt eſt qui ſub ξ α ♂ ei qui ſub ξ ♂ γ, totus igitur qui ſub α ♂ γ pẽtagoni angulus, unius recti eſt & quintũ. Quod oſtẽdere oportuit.

FINIS.

πεντὰ πέμπτον, prater quintũ, id eſt quinta parte minor recto.

EVCLIDI MEGARENSI CLARISSIMO PHILOSOPHO MATHEMATICORVMQVE facile principi deputatus liber de regularium corporũ proportione Campano cõmentatore, qui in ordine eſt decimuſquartus.

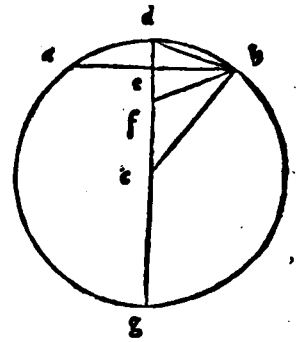
Eucli. ex Camp. Propoſitio 1

I

Omnis perpendicularis à centro circuli ducta ad latus pentagoni intra circulũ ipſum deſcripti dimidium, lateris decagoni atque dimidio lateris hexagoni intra circulum eundẽ deſcriptorũ ambobus dimidijs in longũ directũq; cõiunctis æqualis eſſe probatur. Patet igitur quod perpẽdicularis ducta à centro circuli ad latus pẽtagoni, eſt æqualis perpendiculari ductæ à centro ad latus triãguli dimidioq; lateris decagoni intra eundem circulum deſcripti directe coniunctis.

CAMPA. Sit linea a b latus pẽtagoni æquilateri inſcripti circulo cuius centrũ c,& ducatur à centro c.perpendicularis ad lineã a b,quæ per ſecundã partẽ tertiæ tertij diuidet ipſam per æqualia,&arcũ eius etiã per æqualia ex 4 primi & 17 tertij.ſitq; hæc perpẽdicularis linea c d,ſecãs a b in pũcto e,&arcũ eius in pũcto d.Eſt igitur ut diximus linea a e,æqualis lineæ e b,& arcus a d,arcui d b,protrahaturq; linea d b,de qua cõſtat q ipſa eſt latus decagoni æqlateri ꝓpoſito circulo inſcripti,cũ ipſa ſubtẽdatur medietati quinti totius circũferẽtiæ.Dico itaq; q linea c c,eſt æqualis medietati lineæ c d & medietati lineæ d b,in longũ directũq; cõiunctis.Cõpleatur quidẽ diameter d c,ſitq; d c g,& ſit e f æqualis e d,& protrahatur b f, eritq; ex 4 primi b f æqualis b d,ideoq; per 5 primi angulus b d f erit æqualis angulo b f d.Cõſtat autẽ ex ultima ſexti,q; angulus g c b, quadruplus eſt ad angulũ b c d,eo quod arcus g b quadruplus eſt ad arcũ b d:at uero angulus g c b per 20 primi duplus eſt ad angulũ b d c.nã ipſe eſt extrinſecus duobus qui ſunt b d c & d b c,at ipſi ſunt æquales ex 5 primi:igitur angulus b d c, duplꝰ eſt ad angulũ b c d,quare angulus quoq; b f d, duplus eſt ad angulũ b c f. Sed angulꝰ b f d, duplus eſt ad angulũ b c f. Sed angulus b f d,eſt æqualis duobus intrinſecis q ſunt b c f & c b per 32 primi.Itaq; duo anguli b c f & c b f,ſunt æquales,ideoq; per 6 primi c f eſt æqualis b f,ideoque etiam c f, eſt æqualis b d & nam b d & b f, ſunt æquales adinuicem. Quare dimidiũ c d cum dimidio b d,eſt quãtum dimidium c d cum dimidio c f,at uero dimidiũ c d cũ dimidio c f,eſt quãtũ dimidiũ c f bis cũ dimidio f d,dimidiũ autem c f bis,eſt quantum c f,& dimidiũ f d,eſt quãtũ e f.Itaq; e c,eſt quãtũ dimidiũ c d cũ dimidio c b & d b.quod eſt propoſitũ.

Correlariũ autẽ ſic cõſtat.Manifeſtũ eſt enim ex 8 tredecimi libri quod perpẽdicularis ducta à cẽtro circuli ad latus triãguli ſibi inſcripti eſt æqualis dimidio lineæ ductæ à centro ad circunferẽtiã Hoc quidẽ ibi demõſtratũ eſt,& quaſi correlariũ cõcluſum.Cum igitur ex hac prima iſtius 14 libri pateat quod perpendicularis ducta à cẽtro circuli ad latus pẽtagoni ſit æqualis dimidio lineæ ductæ à centro ad circũferentiã & dimidio lateris decagoni,ſequtur q perpẽdicularis ducta à cẽtro circuli ad latus pẽtagoni ſit æqualis perpẽdiculari ductæ à cẽtro ad latus triãguli dimidioq; lateris decagoni intra eũdẽ circulũ deſcripti Et hoc eſt q ex correlario ꝓponitur

CAMPANI *annotatio* Nũc ergo explicãdũ eſt quod ait Ariſtæus in libro intitulato. Expoſitio ſciẽtiæ quinq; corporũ mechõ & Apollonius in dono ſecũdo in proportionalitate figuræ 11 baſiũ ad figurã 20 baſiũ,dicẽs quod proportio ſuperficierũ figuræ habentis 11 baſes ad ſuperficies figuræ habẽtis 20 baſes eſt tanquã proportio corporis 11 baſiũ ad corpus 20 baliũ,linea etenim ducta à centro circuli pẽtagoni figuræ 11 baſiũ dodecedri ad circũferẽtiã eius eſt quaſi linea prodiẽs à cẽtro circuli triãguli figuræ uiginti baſium icoſedri ad circũferentiã eius. Hæc ſunt ipſius magni Apollonij uerba.Intelligẽda aũt ſunt de figura 12 & 20 baſiũ ab una eadẽq; ſphæra circũſcriptibiliũ.Eſt enim proportiocorporis dodecedri ad corpus icoſedron,cũ ambo una eadẽq; ſphæra circunſcribit ſicut proportio omnium ſuperficierũ dodecedri pariter acceptarũ,ad oẽs ſuperficies icoſedri pariter acceptas.quẽadmodũ Apollonius præmiſſorũ uerborũ prima parte cõmemorat, quod & 10 huius,decimiquarti libri,ſolida demõſtratione ſtabilitur. Et eſt circulus circũſcribẽs pẽtagonũ dodecedri æqualis circulo circũſcribẽti trigonũ icoſedri,cum dodecedrõ & icoſedrõ eadẽ ſphæra circũſcribit,quamadmodum ipſe Apollonius ſecunda parte præmiſſorũ uerborum commemorat, quod etiam 5 huius libri demõſtratione firmatur.Præmittẽda ſunt igitur anteceedẽtia,ad tantorũ uirorum cloquia,inconcuſſa ueritate corroboranda.

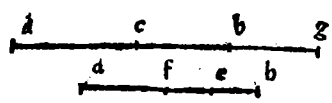
Eucl.ex Camp. Propoſ.tio 2

2 QVicquid accidit uni lineæ diuiſæ ſecũdũ proportionẽ habentẽ mediũ & duo extrema,omni lineæ ſimiliter diuiſæ ꝓbatur accidere.

CAMPANVS Sit utraq; duarũ linearũ a b & d e diuiſa ſecũdm proportionẽ habẽtẽ mediũ duoq; extrema,hæc quidẽ in c,illa uero in f ſintq; maiores portiões huius quidẽ a c,illius autẽ d f.Dico itaq; q ambarũ ad ſui maiores portiones eſt una proportio.itaq; ambarũ ad ſui minores portiones eſt proportio una.at quoq; maiorũ portionum ad maiores una,& ecõtrario & ꝓmutatim & cõiũctim & diſiũctim & euerſim,nihil enim aliud eſt,quicquid,uni earum accidit idẽ quoq; alij accidere,cõſtat enim ex diffini

tione

tione lineæ ſecundum proportionem medium duoq; extrema diuiſæ & ea parte 16 ſexti quod illud quod fit ex a b in b c, eſt æquale quadrato a c, eodēq; modo quod fit ex d e in e f eſt æquale quadrato d f. ideoq; proportio eius quod fit ex a b in b c, ad quadratum a c eſt ſicut eius quod fit ex d e in e f ad quadratum d f. utraque enim eſt proportio æqualitatis. Igitur quadruplū eius quod fit ex a b in b c ad quadratum a c, ſicut quadruplum eius quod fit ex d e in e f ad quadratū d f. quod ex 15 quinti & permutata & æqua proportionalitate manifeſtū eſt. Quare coniunctim quadruplum eius quod fit ex a b in b c cū quadrato a c, ad quadratū a c, ſicut quadruplū eius quod ſit ex d e, in e f cū quadrato d f, ad quadratū d f. Adiūgatur autē ſecundū rectitudinē ad lineam a b, una linea quæ ſit æqualis b c, quæ dicatur b g, & ad d e adiungatur æqualis e f, quæ dicatur e h.

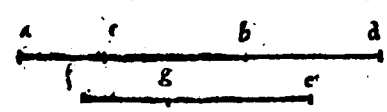

Manifeſtū eſt igitur ex octaua ſecundi, quod quadruplū eius quod fit ex a b in b g cum quadrato a e, eſt æquale quadrato lineæ a g. At uero ſimiliter quadruplū eius quod fit ex d e in c h cū quadrato d f, eſt æquale quadrato d h. At uero ex communi ſcientia quadruplū eius q; fit ex a b in b c æquū eſt quadruplo eius q; fit ex a b in b g, eoq; b c & b g ſūt æquales, ſimiliter quoq; quadruplū eius q; fit ex d e in e f, æquū eſt quadruplo eius q; fit ex d e in e h, eo quod e f & e h ſunt etiā æquales. Igitur ex pria parte 7 quinti & ex 11 quinti quadratū a g ad quadratū a c, ſicut quadratum d h ad quadratum d f. Quare ex ſecunda parte 11 ſexti, proportio lineæ a g ad lineā a c eſt ſicut lineæ d h ad lineā d f, & coniunctim a g & a c ad a c, ſicut d h & d f ad d f. At uero a g cum a c, ſunt taquam duplum a b, & d cum d f, tāquam duplum d e. Quare dupla a b ad a c, ſicut duplū d e ad d f & permutatim duplum a b ad duplum d e ſicut a c ad d f. Sed duplum a b ad duplum d e, ſicut a b ad d e ex 15 quinti. Igitur a b ad d e, ſicut a c ad d f. Itaque permutatim & euerſim & conuerſim & diſiunctim & coniunctim. Quod oportebat oſtendere.

Eucl. ex Camp. *Propoſitio 9*

DIuiſo latere hexagoni ſecundum proportionem habentem mediū duoq; extrema, maior eius portio erit latus decagoni circumſcripti à circulo ipſum hexagonum circunſcribente.

CAMPANVS Sit linea a b latus hexagoni alicuius circuli diuiſa ſecundū proportionē habente mediū duoq; extrema in puncto c, ſitq; maior proportio eius b c. Dico q̄ cuiuſcūq; circuli a b eſt latus hexagōi, eiuſdē, b c erit latus decagoni. Adiūgatur enim ad lineā a b, linea d b, quæ ſit latus decagoni illius circuli cuius a b eſt latus hexagoni, eritque ex 9 tredecimi, linea a d diuiſa ſecundū proportionē habentē mediū duoq; extrema & maior portio eius erit linea b. Cū igitur utraq; duarū linearū a b & a d ſit diuiſa ſecundum proportionē habentē medium duoq; extrema, igitur erit per præmiſſam ambarum ipſarū ad ſui maiores portiones una proportio. Itaq; d a ad a b quæ eſt eius maior portio, ſicut a b ad b c quæ eſt etiam eius maior portio. ſed d a ad a b, ſicut a b ad b d ex diffinitiōe lineæ diuiſæ ſecundū proportionē habentem mediū duoq; extrema, & maior portio eius igitur ex undecima quinti a b ad b d, ſicut a b ad b c. Quare per ſecundā partē 9 quinti b d & b c. ſunt æquales. Cū ergo d b ſit latus decagoni. erit quoq; ex cōmuni ſcientia b c latus decagoni. Vel aliter. Ad lineā a b adiūgatur b d æqualis b c, eritq; ex 4 tredecimi tota a d diuiſa ſecundū proportionem habētē mediū duoq; extrema, & maior portio eius linea a b. Itaq; per cōuerſam 9 tredecimi quā cōtinue poſt ipſam demōſtrauimus circuli linea a b eſt latus hexagoni, eiuſdē linea b d (ideoq; linea b c ſibi æqualis) eſt latus decagoni. Poſſumus iterū idem alia uia (ſi libet) demōſtrare. Sit enim e f æqualis a b, quæ etiā diuidatur in g ſecundū proportionē habentē mediū duoq; extrema. & ſit maior portio, eius linea f g. Cōſtat igitur ex præmiſſa q̄ quēadmodū a b eſt æqualis e f, ſic a c eſt æqualis e g, & c b æqualis g f. Cūq; fuerit b d adiūcta ad a b latus decagōi illius circuli cuius a b eſt latus hexagoni, erit (ſicut prius dictū eſt) ex 9 tredecimi tota a d diuiſa ſcdm proportionē habētē mediū duoq; extrema, & maior eius portio erit linea a b. Itaq; p̄ præmiſſā a b ad b d, ſicut f g ad g e, quare p̄ primā partē 15 ſexti q̄ fit ex a b in g e, æquum eſt ei quod fit ex b d in f g. cūq; a b ſit æqualis e f, & erit quod ſit ex e f in g e æquum

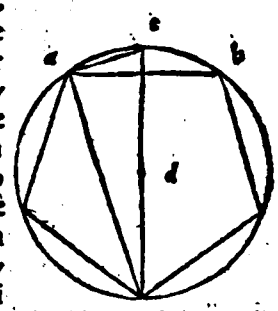

æquum ei quod fit ex b d in f g. Sed quod fit ex e f, in g e, æquum est quadrato f ex diffinitione lineæ diuisæ secundū proportionem habentem medium duoq; extrema, & ex prima parte 16 sexti, igitur q; fit ex b p in f g est æquale quadrato f g, ideoq; ex pria sexti linea b d, æqualis f g. Et quia f g est æqualis c b, erit quoq; c b æqualis b d, & latus decagoni. Quod oportebat ostendere.

Eucli. ex Camp. *Propositio 4*

4 QVadratum lateris pētagoni intra circulum descripti. quadratūq; lineæ quæ illus pentagoni angulo subtenditur, ambo hæc quadrata pariter accepta, quadrati medietatis diametri eiusdem circuli quincuplum esse pronuncio.

CAMPANVS Sit in circulo a b c cuius centrum d, inscriptus unus pentagonus æquilaterus cuius unū latus sit a b, & protrahatur diameter c d e. diuidens lineā a b & eius arcū per æqualia. Est igitur arcus a e medietas quintæ partis circunferentiæ illius circuli, quare arcus a c est duæ quintæ totius circunferentiæ. Protrahantur itaque duæ lineæ a e & a c, eritque a e latus decagoni æquilateri, eo quod eius arcus est medietas quintæ partis circunferentiæ, linea uero a c, erit quæ subtēditur uni ex angulis pentagoni prædicti, eo quod arcus a c est duæ quintæ partes circunferentiæ circuli. Dico itaque quod quadrata duarum linearum a b & a c pariter accepta, quincuplum sunt ad quadratum lineæ d e. Est enim ex 4 secūdi quadratum lineæ c e, quadruplū ad quadratum lineæ d e. Cum aūt angulus c a e sit rectus ex prima parte 30 tertij, erūtque ex penultima primi quadrata duarū linearū c a & a e quadruplum ad quadratū d e, igitur quadrata trium linearū c a & a e & d e, quincuplum sunt ad quadratū lineæ d e. Et quia ex 10 tredecimi quadratum a b est æquale quadratis duarū linearū a e & d e, sequitur ut quadrata duarū linearū a b & e a sint quincuplum ad quadratū d e, quod est propositum.

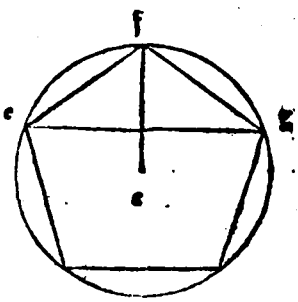
CORRELARIVM. Manifestum est ergo quod quadratum lateris cubi atque quadratum lateris figuræ duodecim basium, cū cubum & figurā duodecim basiū eadem sphæra circunscribit, ambo quadrata pariter accepta quincuplum sunt quadrati medietatis diametri circuli qui circunscribit pentagonum eiusdem figuræ duodecim basium.

Istud correlarium uere manifestum est, constat enim ex demōstratione 17 tredecimi quod latus cubi subtenditur angulo pētagoni dodecedri, cum cubum & dodecedron una eadēq; sphæra circunscribit, itaque per hanc 4 sine obice constat correlarium.

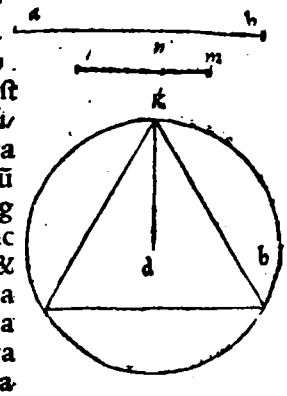
Eucli. ex Camp. *Propositio 5*

5 PEntagonus figuræ duodecim basium, triangulusq; figuræ uiginti basium, quos eadem sphæra circunscribit, uno eodemq; circulo circunscribuntur.

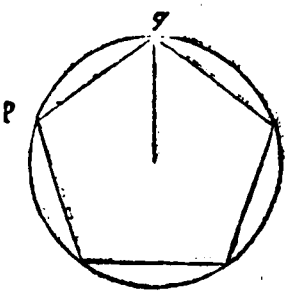
CAMPANVS. Sit sphæra cuius diameter a b, circunscribens duas solidas figuras, uidelicet dodecedron cuius unus ex duodecim pentagonis sit c, & icosedron cuius unus ex 20 triangulis sit d, pētagono autem c, & trigono d, super duo centra d & c, circunscribantur duo circuli, huic quidem f c ex 14 quarti, illi uero f d, ex 5 eiusdem. Dico itaque q; hi duo circuli sphæræ propositæ, quorum alter circunscribit pentagonū c, alter uero trigonū d, sunt æquales. Signentur enim duo latera pentagoni c, unū ex suis angulis continentia, literis e f & f g & protrahantur, linea e g quæ subtendat angulū f. & semidiameter circuli quæ sit c f. Vtrium quoque ex lateribus trigoni d, signētur literis k h, & protrahatur semidiameter sui circuli quæ sit d k. Deinc sumatur linea l m, ad quā sit linea a b quæ est diameter sphæræ assignatæ. quincupla in potentia quæ quidem l m diuidatur in n secundum proportionē habentem medium

dium duoꝝ extrema. ſitꝙ maior portio eius linea l n, & ſecūdū quantitatē totius l m lineetur circulus p q. Itaq; ſemidiameter circuli p q, erit æqualis lineæ l m, eritꝙ ex corelario 15 quarti, linea l m, tāquā latus hexagoni æquilateri circulo p q inſcripti, ideoꝙ per tertiā huius, linea l n, erit tāquā latus decagoni æquilateri eidē circulo inſcripti. Igitur ex 11 quarti inſcribatur pētagonus æquilaterus circulo p q. cuius unū latus ſit p q. eritꝙ ex 10 tredecimi libri quadratū lineæ p q, æquale quadratis duarū linearū l m & l n pariter acceptis. Cōſtat autē ex demōſtratiōe 18 tredecimi, quod n K eſt æqualis p, q ergo quadratū h K, eſt æquale quadratis duarū linearū l m & l n pariter acceptis. At uero ex demōſtratione 17 tredecimi, manifeſtū eſt ꝙ e g latus cubi ab eadē ſphæra circunſcriptibilis. quare per corelariū 14 tredecimi a b quæ eſt diameter ſphæræ, potentialiter eſt tripla a d e g quæ eſt latus cubi.

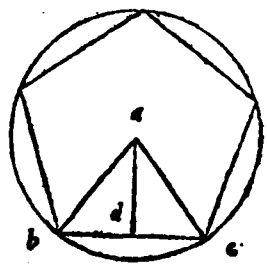
Si autē e g diuidatur ſecundū pportionē habētē mediū duo. mque extrema, patet ex demōſtratione tredecimi quod e f eſt tāquā maior portio eius, igitur ex ſecunda huius, e g ad l m, ſicut e f ad l n, nā ut tota ad totā, ſic maior portio ad maiorē. Itaque per 22 ſexti quadratū e g ad quadratū l m, ſicut quadratū e f ad quadratū. In quare p 15 qnti, quadrata duarū linearū e g & e f piter accepta, ad quadrata duarū linearū l m & l n, pīter accepta, ſicut quadratū e g ad quadratū l m. Ergo per 15 quinti & permutatā proportiōalitatē, & æquā, triplū duorum quadratorū duarū linearū e g & e f pariter acceptorum ad quadrata duarū linearū l m & l n, pariter accepta. ſicut triplū quadrati e g ad quadratū l m. Triplū aūt quadrati e g, eſt tanquā quadratū a b ex corelario 14 tredecimi, at quadratum a b, eſt per hypotheſin quincuplū ad quadratū l m. ergo triplum quadrati e g, quincuplū quoq; eſt quadrati l m. Quareetiā triplū quadratorū duarū linearū e g & e f pariter acceptorum, eſt quincuplū ad quadrata duarū linearum l m & l n pariter accepta. Et quia probatū eſt quod quadratum h K eſt æquale e quadratis duarum linearum l m & l n pariter acceptis, ſequitur ex cōi ſcientia ut triplū quadratorum e g & e f ſit quincuplū ad quadratum h K. Cōſtat autē ex 8 tredecimi, quod quincuplum quadrati h K eſt quindecuplū ad quadratū d k, nā ſimplum eſt triplū. Et ex quarta huius cōſtat, quod triplū quadratorū e g & e f, eſt quindecuplū quadrati e f, nā ſimplum eſt quincuplum. Itaq; quindecuplū quadrati e f eſt æquale quindecuplo quadrati d K, ideoq; per 15 quinti quadratum e f, eſt æquale quadrato d K, quare etiā linea e f, eſt æqualis lineæ d K. Ergo ex diffinitiōe circulorū æqualium, circulus circunſcribēs pētagonum c, eſt æqualis circulo circūſcribenti trigonum, nā ſemidiametri hōrum circulorum ſunt æquales, uidelicet e f & d K quod erat ex principio demonſtrandum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 6

QVadratum quoq; quod eſt triangulum alias trigincuplum tetragoni qui ſub perpēdiculari ducta à centro circuli circunſcribentis pentagonū figuræ duodecim baſiū ad latus pentagoni, atq; ſub latere ipſius pentagoni cōtinetur, oibus ſuperficiebus corpis duodecim baſiū piter acceptis eſſe æquale ex neceſſitate cōuincit.

CAMP. Sit pētagonus a una ex 12 baſibꝰ figuræ dodecedri, & unū ex eius lateribus ſit b c, ſibiq; ex 14 quarti circūſcriba tur circulus ſupra cētrū a & ptrahātur lineæ a b & a c & a d ppēdicularis ad b c. Dico ergo ꝙ trigincuplū eius ꝙ fit ex a d in b c, eſt æquale oībus ſupficiebus dodecedri piter acce Cōſtat enim pētagonū d eſſe diuiſibilē in q̄nq; triāgulos æquales triāgulo a b c ex 8 primi. Itaq; oēs 12 pētagoni dodecedri (cū oēs ſint æquales & ſimiles pētagono a) diuiſibiles ſūt in 60 triāgulos, quorū q̄ſq; p̄ 8 primi eſt æqualis triāgulo a b c. Quod aūt ſit ex a d in b c eſt duplū per 41 primi. ad triāgulū a b c. Ergo trigincuplum

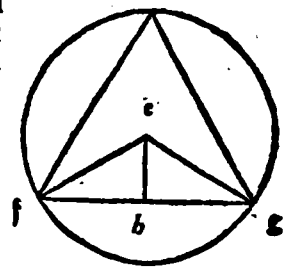

plum eius quod fit ex a d in b c, est sexagincuplum ad triangulum a b c, nam ut simplũ sic duplum ad duplum. Cum itaque omnes dodecedri superficies pariter acceptæ sint etiam sexagincuplum ad triangulum a b c, sequitur ut trigincuplum eius quod fit ex a d in b c, sit æquale omnibus superficiebus dodecedri pariter acceptis. Quod est propositum.

Eucli. ex Camp. Propositio 7

7 QVadratum quoque quod est triangulum, alias trigincuplum tetragoni qui sub perpendiculari ducta à centro circuli ad latus sibi inscripti trianguli figuræ uiginti basium, atque sub ipso latere trianguli continetur, æquale est omnibus superficiebus figuræ uiginti basiũ pariter acceptis.

CAMPANVS. Esto enim hic trigonus e, una ex 20 basibus figuræ icosedri, & unũ ex eius lateribus sit f g, sibique ex 5 quarti circunscribatur circulus super centrum e, & protrahantur lineæ e f, e g, & e h perpendicularis ad f g. Dico igitur quod trigінculum eius quod fit ex e h in f g, est æquale omnibus icosedri pariter acceptis. Constat enim trigonum esse diuisibilẽ in tres trigonos quorum quilibet per octauam primi, est æqualis trigono e f g. Itaque omnes 20 trigoni icosedri pariter accepti, (cum cuncti sint æquales & similes trigono e) sunt tãquam sexagincuplum trigoni e f g. Et quia per 41 primi ꝙ fit ex e h in f g est duplum trigoni e f g, ideoque trigincuplũ huius est æquale sexagincuplo illius, sequitur ut trigincuplum e h in e f sit æquale omnibus superficiebus icosedri pariter acceptis. Quod erat demonstrandum.

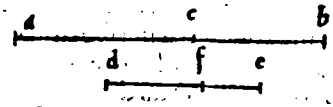
CORRELARIVM. Manifestum igitur est, quod proportio superficierum figuræ duodecim basium in aliqua sphæra contentæ ad superficies figuræ uiginti basium in eadẽ sphæra conclusæ, est tanquã proportio tetragoni contenti sub latere pentagoni ipsius figuræ duodecim basium & sub perpendiculari ducta à centro sui circuli ad ipsum latus pentagoni ad tetragonum contentum sub latere trianguli ipsius figuræ uiginti basium & perpendiculari ducta à centro sui circuli ad ipsum latus trianguli corporis uiginti alchaidarum. Quod per illud correlarium concluditur uerum esse, siue figura duodecim basium & figura uiginti basium sint ab eadem sphæra circunscriptibiles ut proponitur, siue etiam fuerint circunscriptibiles à diuersis sphæris, proponitur autem prout hæ figuræ sunt circunscriptibiles ab eadem sphæra, quoniã hoc modo ualet & sufficit ad propositum. Eius ergo communis ueritas sic patet. Constat enim ex 6 huius quod trigincuplum a d in b c, æquũ est omnibus dodecedri pariter acceptis cuius pentagonus a est una ex 12 superficiebus. Et ex hac 7 constat similiter qd trigincuplũ e h in f g, æquũ est oĩbus superficiebus icosedri pariter acceptis, cuius trigonus e est una ex 20 basibus siue illud dodecedron & istud icosedron eadem sphæra circunscribat, siue diuerse, itaque proportio trigincupli a d in b c ad omnes superficies illius dodecedri pariter acceptas, est sicut trigincupli e h in f g ad omnes superficies icosedri pariter acceptas, utrobiq; enim est proportio æqualitatis. Quare permutatim trigincuplum a d in b c ad trigincuplũ e h in f g, sicut oẽs illius dodecedri ad omnes superficies huius icosedri, & per 15 quinti trigincupli ad trigincuplum, est sicut simpli ad simplum. Constat igitur per 11 quinti quod proportio omnium superficierum illius dodecedri ad omnes superficies huius icosedri, est eius quod fit ex a d in b c, ad id quod fit ex e h in f g. Et hoc est quod ex correlario proponitur.

8 Eucli. ex Camp. Propositio 8

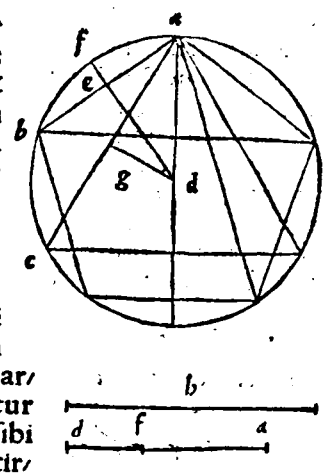
PRoportio cunctarum superficierum corporis duodecim basium pariter acceptarum ad cunctas superficies corporis uiginti basiũ pariter acceptas, quæ ab una sphæra ambo circunscribuntur, est tanquam proportio lateris cubi quem circunscribit eadem sphæra, ad latus trianguli ipsius corporis uiginti basium.

CAMP.

CAMPANVS. Vt ab huius octauæ demonſtrationis 14 libri proceſſu ambiguitas omnis abſcedat, iſtud præſcire oportet. Quod ſi aliqua linea ſecundum proportionẽ habẽtem medium duoq; extrema fuerit diuiſa, & ex medietate eius tanquã dimidium ſuæ maioris portionis detrahatur, ipſa quoq; medietas ſecundum proportionem habentem medium duoq; extrema diuiſa erit, & eius maior portio eſt tanquã dimidium maioris ſuæ duplæ. Verbi gratia. Sit a b diuiſa ſecũdum proportionem habentem medium duoq; extrema, in c, & maior eius portio ſit a c, & ſit d e tanquam dimidium a b, & d f tanquam dimidium a c. Dico ergo quod d e diuiſa eſt in f ſecũdum proportionẽ habentem medium duoq; extrema, & maior portio eius eſt d f, conſtat enim ex 15 quinti quod proportio a b ad a c, eſt ſicut d e ad d f, uidelicet, duplum ad duplum tanquã ſimplũm ad ſimplum. Quare permutatim a b ad d e, ſicut a c ad d f, igitur per 19 quinti c b ad f e, ſicut a b ad d e. Eſtq; c b, dupla ad f e, ſic enim eſt a b ad d e. Cum igitur tota a b, ſit dupla ad totã d e, & ſingulæ partes a b ad ſingulas partes d e, erit ex 15 quinti & prima eiuſdem & diffinitione lineæ diuiſæ ſecundũ proportionẽ habentẽ medium duoq; extrema, linea de diuiſa in f, quemadmodũ proponitur.

Nunc igitur demonſtrationi eius quod propoſitũ inſiſtamus. Ad cuius exemplum ſit a b c circulus cuius centrum d, circũſcribens pentagonum dodecedri & trigonum icoſedri, quæ ambo pariter eadem ſphæra circumſcribit & concludit, nam ex 3 huius manifeſtum eſt, quod idem circulus huius pentagoniũ & illius trigonum circũſcribit. Sit autem linea a b, latus pentagoni, & linea a c, trigoni, ſitq; linea h, tanquã latus cubi ab eadem ſphæra circũſcripti. Dico itaq; quod proportio omnium ſuperficierũ dodecedri pariter acceptarũ ad omnes ſuperficies icoſedri pariter acceptas, eſt ſicut linea h ad lineam a c, producatur quidem à centro d, perpendicularis ad a b, quæ tranſeat uſq; ad circũferentiam, ſecans a b in puncto e, & arcum eius in puncto f, hanc autẽ perpendicularẽ conſtat diuidere per æqualia tam lineam a b quàm eius arcum, chordã quidem a b per ſecundã partem 3 tertij, arcum uero eius per 4 primi & 27 tertij. Eſt igitur arcus f a decima pars circũferentiæ. Subtendatur itaq; ſibi chorda a f, quæ erit latus decagoni æquilateri eiuſdem circuli, erit igitur ex 9 tredecimi linea conſtans ex d f, f a, diuiſa ſecundum proportionem habẽtem medium duoq; extrema, & maior portio eius erit linea d f. At uero ex prima huius, d e, eſt æqualis dimidio d f, dimidioq; f a in longum directumq; cõiunctis. Sit igitur d g perpẽdicularis ad a c, eritq; ex correlario 8 tredecimi, g d, tanquã dimidium d f. Itaq; ſi à linea d e quæ eſt tanquã dimidium d f a, cum d f & f a ſit linea una, detrahatur æqualis d g quæ eſt tanquam dimidium d f, erit per illud quod ante hoc probatum eſt, linea d e diuiſa ſecundum proportionem habentem medium duoq; extrema, & maior portio erit tanquam g d. Ex demõſtratione autem 17 tredecimi conſtat, quod ſi linea h quæ eſt latus cubi diuidatur ſecundum proportionem habentem medium duoq; extrema, maior portio eius erit tanquam a b quæ eſt latus pentagoni figuræ 12 baſium. Itaque per 2 huius, proportio h ad a b, eſt ſicut d e ad g d, quare per primam partem 15 ſexti, quod prouenit ex h in g d, æquum eſt ei quod fit ex a b in d e. Ex correlario autem præmiſſæ manifeſtum eſt, quod proportio omnium ſuperficierũ dodecedri cuius latus a b pariter acceptarũ ad omnes ſuperficies icoſedri, cuius latus a c, pariter acceptas, eſt ſicut eius quod fit ex a b in d e, ad illud ꝗd fit ex a c in g d. Igitur ex prima parte 7 quinti & 11 eiuſdẽ, proportio eius quod prouenit ex h in g d, ad illud quod prouenit ex a c in g d, eſt ſicut omnium ſuperficierum illius dodecedri ad omnes huius icoſedri. At uero eius quod prouenit ex h in g d, ad illud quod prouenit ex a c in g d, eſt per 1 ſexti, ſicut h ad a c. Itaq; per 11 quinti proportio omnium ſuperficierũ illius dodecedri ad omnes huius icoſedri, eſt ſicut h ad a c, quod eſt propoſitũ. Hoc ipſum aliter probare poterimus, ſi ad ipſum huius antecedens neceſſarium præmiſerimus, quod eſt.

Si circulo cuilibet pentagonus æquilaterus inſcribatur, rectangulum quod ſub dodrante diametri ipſius circuli & ſub dextante ipſius lineæ angulum

gulum ipſius pentagoni ſubtendentis continetur, eidem pentagono æquũ eſſe ex neceſſitate oportet.

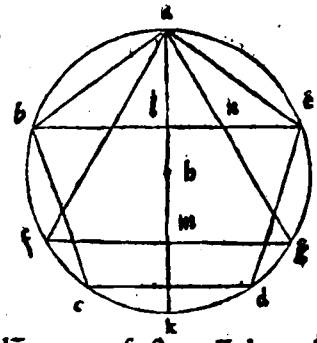
Maiores noſtri unũ quodq; integrum in ⁊ partes æquales intellectu & ratione diuiſerunt, omnesq; eas ſimul hoc eſt ipſum totum, aſſem uocauerunt, undecim uero earũ dixerũt deuncem: decem autem, dextantem, nouem, dodrantem, octo uero, biſſe, at ſeptem, ſeptantem uel ſeptuncem, ſex autẽ ſemis, quinq; quincunce, quatuor, trientem: tres autem, quadrantẽ, duas uero ſextantem, unam autem appellauerũt unciam, easq; per ordinẽ talibus deſignauere figuris, quæ ſæpiſſime inueniũtur in antiquis libris.

Vnciam quoq; quam duodecimã partem aſſis fore diximus, in alias rurſus ⁊ fractiones, ſed alia uia diuiſerunt, nam medietatem unciæ, dixerunt ſemiunciam, tertiam uero duellam, quartam ſicilicum, ſextam ſexculam, octauam dragmam, duodecimã ſemiſſiclam, decimamoctauã tremiſſem, uigeſimam quartã ſcrupulum, quadrageſimãoctauã obulum, ſeptuageſimãſecundam biſſiliquã nonageſimãſextam, ceracem. Vltimam uero quæ eſt centeſima quadrageſimaquarta pars ipſius unciæ, ſiliquam nominauerũt. His autem ⁊ fractionibus unciæ poſteriores adiunxere calcum, eſt autem calcus centeſima nonageſimaſecunda pars unciæ. Cuius additionis cauſa fuit, ut uſque ad minimũ extremũ diateſſeron & diapente ſymphoniarũ tonorum ſemitonorumq; interuallis diſtinctarum, harum fractionum denominatio conſcenderet uel contenderet. & ipſas omnes ſecundum ordinem talibus annotauere figuris.

Eius ergo quod dicitur, ſenſus eſt. Quod ſi in aliquo circulo pentagonus æquilaterus inſcribatur, illud quod fit ex tribus quartis diametri circuli in quinq; ſextas lineæ ſubtẽdentis unum ex angulis inſcripti pentagoni, æquale eſt pentagono. Verbi gratia. Sit circulus a b c ſicut centrum d, eiq; ex ⁊ quarti inſcribatur pentagonus æquilaterus, cuius duo latera unũ ex ſuis angulis continẽtia ſint a b & b c, & angulo b ſubtendatur linea a c, & protrahatur diameter b d e ſecans lineam a c per æqualia in pũcto g, ſitq; d f medietas d e, & g h dupla ad h c, eritq; b f dodrans diametri, eſt enim tres quartæ ipſius, & a h erit dextans uel ſextãs a c, eſt enim ſ ſextæ eius, protrahatur autẽ linea a d: dico q; illud quod prouenit ex b f in a h, eſt æquale pentagono inſcripto circulo. Cum enĩ a g ſit perpendicularis ad b d, erit ex 4ⁱ primi & illud quod prouenit ex b d in a g, duplum ad triangulũ a b d, ideoq; quod prouenit ex b f in a g, triplum erit ad eundem triangulũ, & quod prouenit ex b f in h g, duplum, & ex b f in totam a h, quincuplum. Cum itaq; totus pentagonus quintuplus ſit ad eundẽ triangulũ, conſtat q; iſtud quod fit ex b f in a h, eſt æquale pentagono. Et illud erat demõſtrandum. Quod igitur ex principio propoſitum eſt, nunc alia uia (ſicut promiſimus) demonſtremus. Sint itaq; circulo cuius centrũ h, inſcripti, pentagonus figuræ ⁊ baſium & trigonus figuræ ⁊ baſium, quas eadem ſphæra circũſcribit. Conſtat enim ex ſ huius, quod huius dodecedri pentagonus, & illius icoſedri trigonus, ab eodem circulo circũducentur, ſitq; pentagonus a b c d e, & trigonus a f g, & angulo a pentagoni ſubtendatur linea b e, quæ ex

demonſtra-

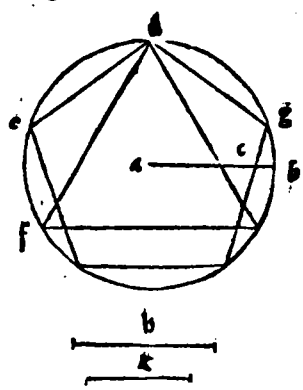
demõſtratione 17 tredecimi erit latus cubi quem eadem ſphæra cõcludit, protrahatur itaq; diameter a h K, ſecans orthogonaliter & per æqualia utranq; duarũ linearũ b e & f g, hanc quidem in puncto l, illam uero in puncto m. Dico ergo q; proportio omnium ſuperficierũ dodecedri ad omnes icoſedri, quorũ pentagonus & trigonus propoſito circulo ſunt inſcripti, eſt ſicut linea b e, quæ eſt latus cubi ab eadem ſphæra concluſi, ad lineam f g quæ eſt latus trigoni icoſedri. Conſtat enim ex correlario 8 tredecimi, q; linea h m eſt dimidiũ lineæ a h, ideoq; a n erit dodrans diametri a K, eſt enĩ eius tres quartæ. Sit ergo l n dupla ad n e, eritq; b n dextans b e, eſt enim quinq; eius ſextæ. Itaq; per præmiſſum antecedens, quod prouenit ex a m in b n, erit æquale pentagono a b c d e, ſed autẽ prouenit ex a m in m f, eſt æquale triangulo a f g. Igitur ex 1 ſexti, proportio pẽtagoni ad trigonũ, eſt ſicut b n ad m f, quare duo decupli illius pentagoni ad uigincuplũ iſtius trigoni, ſicut duodecupli lineæ b n ad uigincuplũ lineæ m f, quod ex 15 quinti & æqua proportionalitate manifeſtum eſt. Duodecuplũ autem b n, eſt tanq; decuplũ b e, nam 11 dextantes, coæquãt 10 aſſes, hoc eſt 10 tota: uigincuplũ uero m f, eſt tanq; decuplũ f g, nam f g eſt dupla ad m f. Igitur duodecupli iſtius pentagoni ad uigincuplũ iſtius trigoni, eſt ſicut decupli b e ad decuplum f g. Et quia duodecuplũ illius pentagoni eſt omnes ſuperficies dodecedri, uigincuplũ autem huius trigoni eſt omnes ſuperficies icoſedri, & quia per 15 quinti decupli b e ad decuplũ f g, ſicut b e ſimplæ ad f g ſimplam, erit per 11 quinti, proportio omniũ ſuperficierũ dodecedri pariter acceptarũ ad omnes ſuperficies icoſedri pariter acceptas, ſicut b e ad f g. Et hoc eſt quod oportuit nos demõſtrare.

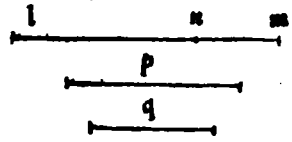
Euclides ex Camp. Propoſitio 9

9 DIuiſa qualibet linea ſecundum proportionẽ habentem medium duoq; extrema, erit proportio lineæ potentis ſupra totam lineã eiusq; maiorem portionẽ ad lineam potentem ſupra totam eiuſdemq; minorem portionẽ, tanq; proportio lateris cubi ad latus trianguli corporis uiginti baſium una cum cubo ipſo in eadem ſphæra contenti.

CAMPANVS. Sit linea a b diuiſa ſecũdum proportionẽ habẽtem medium duoq; extrema, & maior portio ſit linea a c, & ſuper centrũ a ſecundũ quantitatẽ lineæ a b deſcribatur circulus d b e, eiq; inſcribatur ex 11 quarti pentagonus æquilaterus cuius unũ latus ſit d e, & ex ſecũda eiuſdem trianguli æquilaterus cuius unũ latus ſit d f, & uni ex angulis pentagoni qui ſit d, ſubtendatur linea e g. Conſtat igitur ex 5 huius, q; ſphæra circũſcribẽs dodecedron cuius pentagoni latus eſt d e, circũſcribit ſimul icoſedron cuius triãguli latus eſt d f, & ex demõſtratione 17 tredecimi manifeſtũ eſt, q; eadem ſphæra circũſcribit cubum cuius latus eſt e g. Sumatur ergo linea h potens ſuper totam a b & eius maiorem portionẽ a c, & ſumatur k potẽs ſuper totam a b & minorẽ eius portionẽ b c. Dico itaq; q; proportio e g ad d f, hoc eſt lateris cubi ad latus triãguli icoſedri una cum ipſo cubo ab ipſa ſphæra contenti, eſt ſicut h ad k. Conſtat quidem quod ex correlario 15 quarti, q; a b eſt tanq; latus hexagoni æquilateri circulo b d e inſcripti. Igitur ex 5 huius, a c eſt tanq; latus decagoni eiuſdem circuli. Itaq; per 10 tredecimi, d e potens eſt ſuper totam a b & eius maiorẽ portionẽ a c, quare d e eſt æqualis h, nam quadratũ utriuſq; earũ, tantũ eſt quantũ quadrata duarũ linearũ a b & a c pariter accepta. Patet autẽ ex 5 tredecimi, q; d f eſt tripla potentialiter ad a b, at uero ex 5 eiuſdẽ patet, q; K quoq; tripla eſt potentialiter ad a c. Ergo ex ſecũda parte 11 ſexti, proportio d f ad a b, eſt ſicut K ad a c, quare permutatim d f ad K, ſicut a b ad a c. Et quia ex demõſtratione 17 tredecimi, manifeſtũ eſt q; ſi e g diuidatur ſecundum proportionẽ habentẽ medium duoq; extrema, maior portio eius erit tanq; d e, erit per ſecũda, huius, proportio e g ad d e, ſicut a b ad a c, quare per 11 quinti erit quoq; e g ad d e, ſicut d f ad K, & permutatim e g ad d f, ſicut d e ad K. Et quia per primã partem 7 quinti, d e ad K, ſicut h ad K, eo q; d e & h ſunt æquales, erit per 11 quinti e g ad d f, ſicut h ad K.

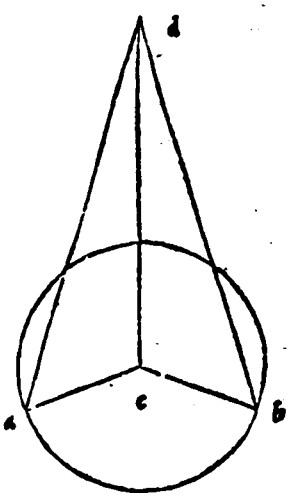
Quod eſt propoſitũ. Non ſolum autẽ eſt proportio e g lateris cubi ad d f latus triangu-
li icoſedri ſicut h ad k, immo ſimpliciter ſicut quarũlibet duarũ linearũ unius ad alte-
ram, quarũ altera poteſt ſuper totam quãlibet lineam diuiſam ſecũdum proportionẽ
habentẽ medium duoq; extrema & ſuper eius maiorem portionẽ, altera uero ſuper to-
tam & eius minorẽ portionẽ, nam ſingularũ linearũ talium eſt proportio una. Verbi
gratia, maneãt priores hypotheſes circa lineas a b, h, & k, & ſumatur quoq; quælibet alia linea quæ ſit l m, diuiſa ſecun-

dum proportionẽ habentẽ medium duoq; extrema in n, & portio maior ſit l n, ſitq; linea p potens ſuper totam l m & eius maiorẽ portionẽ l n, & linea q ſit potens ſuper totam l m & eius minorẽ portionẽ m n. Dico ergo q̃ proportio p ad q, eſt ſicut h ad k. Conſtat enim ex 1 huius, q̃ b a ad a c, eſt ſicut l m ad l n, ergo per primam partem 11 ſexti, quadrati b a ad quadratũ a c, eſt ſicut quadrati m l ad quadratũ n l, quare coniunctim quadrati h ad quadratũ a c, ſicut quadrati p ad quadratũ l n, & permutatim quadrati h ad quadratũ p, ſicut quadrati a c ad quadratũ l n. Eodem argumẽtationis genere ſequitur q̃ pportio quadrati k ad quadratũ q, eſt ſicut quadrati c b ad quadratũ n m. Et quia ex 1 huius & prima parte 11 ſexti, quadratũ a c ad quadratum l n, ſicut quadratũ c b ad quadratũ m n, erit ex 11 quinti quadratũ h ad quadratũ p, ſicut quadratũ k ad quadratũ q, quare per ſecũdam partẽ 11 ſexti h ad p, ſicut k ad q. Et permutatim h ad k, ſicut p ad q. Quod erat demonſtrandũ. Et ne quiſquã dubitationis locus ea quæ demõſtranda reſtant obfuſcet, præmittenda adhuc duximus quædam, quibus ſequentia firmo demonſtrationis robore inconcuſſa permaneant.

Si aliqua plana ſuperficies ſphærã quãlibet ſecet, cõmunis ſectio planæ ſupficiei ſecantis & curuæ ſupficiei ſphæræ erit circũferẽtia continẽs circulũ.

Sit igitur aliqua plana ſuperficies ſecans ſpherã, & ſit linea a b cõmunis ſectio ſuperficiei ſecantis & ſuperficiei ſphæræ, dico q̃ linea a b eſt circũferẽtia circuli. Aut enim centrũ ſphæræ eſt in plana ſuperficie ſecante, aut extra. Quod ſi fuerit in ea, ponatur ubicunq; contigerit, & ſit c. Quia ergo tota linea a b eſt in ſuperficie ſphæræ, & quia omnes lineæ ductæ à centro ſphæræ ad ipſius circũferentiam ſunt æquales quemadmodũ conſtat ex diffinitione ſphæræ, ſequitur ut omnes lineæ ductæ à puncto c ad lineam a b ſint æquales. Eſt igitur ex diffinitione circuli ſuperficies quam continet linea a b, ci xculus, & eius centrũ eſt c, uidelicet, idem quod centrũ ſphæræ. Si autẽ centrũ ſphæræ fuerit extra ſuperficiẽ ſecantẽ, ponatur ergo ubilibet quod ſit d, à quo ſecũdum doctrinã 11 undecimi, ducatur linea d c ppendicularis ad ſupficiem ſecantẽ, & protrahãtur ab eodem centro d, duæ lineæ rectæ quomodocunq; cõtingat ad lineam a b, quæ ſint d a & d b, & iungatur c cum a & cum b, erũtq; duæ lineæ d a & d b æquales,

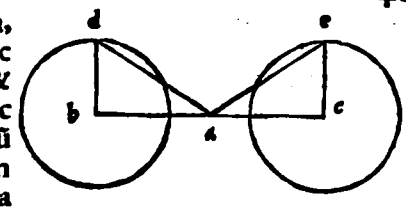
eo q̃ ipſæ ſunt à centro ſphæræ ad ſuperficiẽ eius. Ex diffinitione autẽ lineæ perpẽdicularis ad ſuperficiẽ manifeſtum eſt, q̃ anguli d c a ad d c b ſunt recti, ideoq; ex penultima primi, & iſta cõmuni ſcientia (quæ æqualibus ſunt æqualia inter ſe ſunt æqualia) erunt quadrata duarũ linearũ c d & c a pariter accepta, æqualia quadratis duarũ linearũ d c & c b pariter acceptis, dempto itaq; utrinq; quadrato d c, erit quadratũ c a æquale quadrato c b, quare & linea c a, lineæ c b. Eodem argumẽtationis genere neceſſe eſt omnes lineas ductas à puncto c ad lineam a b, eſſe æquales. Ergo ex diffinitione circuli, ſuperficies quam continet linea a b, eſt circulus, & eius centrum eſt c, quod eſt propoſitũ.

Ex hoc itaq; manifeſtũ eſt, q̃ cum ſuperficies ſecat ſphæram ſuper centrũ eius, ſector proueniẽs in ſuperficie ſphæræ eſt linea continẽs circulũ, cuius centrũ eſt centrũ ſphæræ. Cum autẽ ſuperficies ſecat ſphærã non ſuper centrũ eius, ſector quoq; proueniẽs in ſuperficie ſphæræ, eſt linea continẽs circulũ cuius centrũ eſt punctus ille in quo incidit perpẽdicularis ducta à centro ſphæræ ad ſuperficiẽ ſecantẽ. Amplius autem dico

Si in ſphæra aliqua fuerint circuli æquales, perpẽdiculares ductæ à centro ſphæræ ad ſuperficies illorum circulorũ erunt adinuicem æquales.

Sint in ſphæra cuius centrum a, ſignati duo circuli b & c æqualus, quorũ ſuperficies protra-

protrahãtur à centro ſphæræ,uidelicet,à puncto a, ꝓpendiculares, ſecundũ ꝙ docet 11 undecimi,ad hũc quidẽ a b, ad illum autẽ a c. Dico ꝙ duæ lineæ a b & a c ſunt æquales. Protrahãtur enim à punctis b & c ſingulæ lineæ rectæ ad circũferẽtias illorũ circulorũ prout libuerit,in hoc quidẽ b d,in illo autẽ c e,& iungatur a cum d & cũ e,eritq́ ex diffinitiõe lineæ ſupra

ſuperficiẽ perpẽdiculariter ſtantis,uterq́ duorũ angulorũ a b d,a c e rectus. At uero ex ſecũda parte præmiſſi correlarij manifeſtũ eſt, ꝙ duo pũcta b & c ſunt centra circulorũ b,c, ideoq́ duæ lineæ b d & c e ſunt ſemidiametri eorũ,qui circuli cũ ponãtur æquales, ſequitur ex diffinitiõe æqualiũ circulorũ has ſemidiametros eſſe æquales. Et quia duæ lineæ a d & ae ſunt æquales,quia ſunt ductæ à centro ſphæræ ad eius ſuperficiẽ,erũt ex penult. primi duæ perpendiculares a b & a c æquales. Quod oportebat demonſtrare. Nunc igitur ad propoſitũ redeamus. *Eucli.ex Camp.* *Propoſitio 10.*

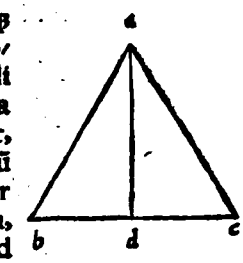
10 PRoportio corporis dodecedri ad corpus icoſedri,quæ ambo una eademq́ ſphæra includit,eſt ſicut omnium ſuperficierũ eius pariter acceptarũ ad omnes ſuperficies illius pariter acceptas.

CAMPANVS. Hoc eſt quod ſuperius poſt demonſtrationẽ 1 huius,auctoritate Ariſtei & Apollonij cõmemorauimus,cuius demõſtratio ex ijs quæ præmiſſa ſunt, euidenter elicitur. Ex 1 quidẽ huius manifeſtũ eſt,ꝙ circuli quorũ alter circũſcribit pentagonũ dodecedri,reliquꝰ uero trigonũ icoſedri,quæ ambo corpora ſphæra una coercet,ſunt adinuicẽ æquales. Itaq́ erunt perpendiculares à centro ſphæræ ad ſupficies omniũ circulorũ circũſcribentiũ pentagonos huius dodecedri & trigonos illius icoſedri in eorũ centra cadẽtes, adinuicẽ æquales, ſicut ex præmiſſis manifeſtũ eſt,nam oẽs hi circuli, teſte 1 huius ſicut dictũ eſt, æquales ſunt ſibi adinuicẽ. Pyramides igitur quarũ ſunt baſes pẽtagoni dodecedri,& coni earũ ſimiliter centrũ ſphæræ,ac pyramides quarũ baſes ſunt trigoni icoſedri & coni earũ ſimiliter centrũ ſphæræ,ſunt æque altæ. Cunctarũ quidem pyramidũ altitudinẽ,menſurãt uel determinãt à conis ad baſes perpẽdiculares cadẽtes. Pyramides autẽ æque altas,ſuis baſibus ꝓportionales eſſe oportet,quẽadmodũ in 6 duodecimi probatũ eſt. Itaq́ ꝓportio pyramidis cuius pentagonus dodecedri,ad pyramidẽ cuius baſis trigonus icoſedri,eſt ſicut iſtius pẽtagoni ad hũc trigonũ,ideoq́ per 14 quinti,ꝓportio duodecupli illius pyramidis cuius baſis pentagonus dodecedri ad pyramidẽ cuius baſis trigonus icoſedri,ſicut duodecupli illius pẽtagoni ad hũc trigonũ,hæ autẽ 11 pyramides quarũ ſunt baſes 12 pentagoni dodecedri,ſunt tanq́ totum corpus ipſius dodecedri,at 11 pẽtagoni tanq́ omnes ſupficies eius,itaq́ ꝓportio corporis dodecedri ad pyramidẽ cuius baſis eſt trigonus icoſedri, eſt ſicut ꝓportiꝙ omniũ ſuperficierũ dodecedri ad trigonũ icoſedri. Quare rurſus ex 14 quinti,ꝓportio corporis dodecedri ad uigincuplũ illius pyramidis cuius baſis eſt trigonus icoſedri,eſt ſicut omnium ſupficierũ dodecedri ad uigincuplũ trigoni icoſedri. Cũ igitur uigincuplũ huius pyramidis ſit tanq́ totũ corpus icoſedri,at uigincuplũ iſtius trigoni tanq́ omnes ſupficies ipſius icoſedri,erit ꝓportio corpis dodecedri ad corpus icoſedri, quæ ambo una eademq́ ſphæra cõcludit, ſicut ꝓportio omniũ ſupficierũ corporis dodecedri pariter acceptarũ ad omnes ſupficies corporis icoſedri pariter acceptas. Hoc autem eſt prædictorũ philoſophorũ de ꝓportione horũ duorũ corporũ ſentẽtia,fixa ſolidaq́ demonſtratiõe roborata. Cui quoq́ adijciendũ eſt hoc,nam cum ꝓportio lateris cubi ad latus trianguli corporis icoſedri una cum ipſo cubo ab eadẽ ſphæra cõcluſi,ſit ſicut ꝓportio omniũ ſupficierũ corporis dodecedri pariter acceptarũ ad omnes ſupficies ipſius icoſedri in eadem ſphæra cõcluſi,ſicut ex 8 huius demonſtratũ eſt,erit ex 11 quinti ꝓportio corporis dodecedri ad corpus icoſedri quæ ambo ſphæra una circũuoluit,tanq́ ꝓportio lateris cubi eidemq́ ſphæræ inſcriptibilis ad latus ipſius trigoni icoſedri. Amplius autẽ quia diuiſa qualibet linea ſecundũ proportionẽ habentẽ medium duoq́ extrema eſt ꝓportio lineæ potentis ſuper totam & eius maiorẽ portionẽ,ſicut lateris cubi alicui ſphæræ inſcripti ad latus trigoni corporis icoſedri ab eadem ſphæra circũducti, ſicut ex 9 huius demonſtratũ eſt, erit etiã ex 11 quinti, ut diuiſa qualibet linea ſecũdum ꝓportionẽ habentẽ medium duoq́ extrema ſit ꝓportio lineæ potentis ſuper totam & eius maiorẽ portionẽ ad lineam potentẽ ſuper totam & eius minorẽ portionẽ, ueluti proportio corporis dodecedri ad corpus icoſedri quæ ambo una atq́ eadẽ ſphæra circũſcribit. Ex dictis igitur manifeſtũ eſt ꝙ proportio lateris cubi alicui ſphæræ inſcripti ad

latus trigoni icoſedri ab eadem ſphæra circũſcripti, item proportio cunctarũ ſuperficierũ dodecedri ad cunctas ſuperficies icoſedri quæ ambo eadem ſphæra circũſcribit, & rurſus proportio lineæ potentis ſuper quamlibet lineam diuiſam ſecundũ proportionẽ habentẽ medium duoq; extrema, & ſuper eius maiorem portionẽ ad lineam potentem ſuper eandem & ſuper eius minorẽ portionẽ, itaq; iterum proportio corporis dodecedri ad corpus icoſedron quæ ambo una eademq; ſphæra coercet, eſt proportio una. Mirabilis itaq; eſt potentia lineæ ſecundũ ꝓportionẽ habentem medium duoq; extrema diuiſæ. Cui cum plurima philoſophantiũ admiratione digna cõueniant, hoc principiũ uel præcipuũ ex ſuperiorũ principiorũ inuariabili procedit natura, ut tam diuerſa ſolida tum magnitudine tum baſium numero tum etiã figura, irrationali quadam ſymphonia rationabiliter conciliet. Quippe demonſtratũ eſt q; proportio dodecedri corporis ad icoſedron corpus quæ ambo ſphæra una coambit, eſt quaſi proportio lineæ potentis ſuper quamlibet lineam ſecundũ præfatam proportionẽ diuiſam & ſuper eius maiorẽ partem, ad quamlibet lineam potentẽ ſuper eandem & eius minorẽ partem. Quoniam uero de tribus cæteris corporibus regularibus nihil adhuc dixi-mus, ſtudeamus de ipſis aliquid dicere. *Eucli. ex Camp.* *Propoſitio 11*

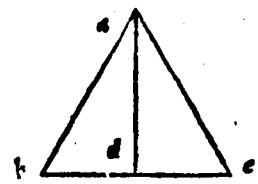
11 IN omni triangulo æquilatero ſi ab uno angulorũ eius perpendicularis ad baſin ducatur, latus eiuſdem trianguli ad ipſam perpendicularẽ potentialiter ſeſquitertiũ eſſe conueniet.

CAMPANVS. Sit enim triãgulus æquilaterus a b c, ducaturq; ab angulo a, linea a d, perpendicularis ad baſin. Dico q; a b eſt potentialiter ſeſquitertiũ ad a d. Sunt quidem ex 5 primi, duo anguli b & c æquales. Et quia anguli ad d ſunt recti, erit per 26 primi, linea b c diuiſa per æqualia in puncto d. Itaq; ex 4 ſecũdi quadratũ b c, quadruplũ ad quadratũ b d, ideoq; etiam quadratũ a b, q̃druplũ eſt ad quadratũ b d, eſt enim triangulus æquilaterus. Quare per penult. primi, quadrata duarũ linearũ a d & b d pariter accepta, quadruplũ ſunt ad quadratũ b d. Itaq; quadratũ a d, triplũ eſt ad quadratũ b d. Conſtat ergo propoſitũ. *Eucli. ex Camp.* *Propoſitio 11.*

12 OMnis trigonus æquilaterus cuius eſt latus rationale, ſuperficies medialis eſſe probatur.

CAMP. Sit ut prius, triangulus a b æquilaterus, & ſit latus eius a b rationale ſiue in longitudine ſiue in potentia tantum. Dico itaq; q; ipſe triangulus eſt ſuperficies medialis. Ducatur enim perpẽdicularis ad a b, angulo a, ad baſin, eritq; ex præmiſſa & ex 6 decimi, & diffinitiõe ſupficiei rationalis, quadratũ lineæ a d rationale, & linea a d rationalis in potentia. Ipſa autẽ ex ultima parte decimæ mediante præmiſſa erit incõmenſurabilis lineæ a b, ideoq; & linea b d, quæ eſt tanq; eius dimidiũ. Sunt itaq; duæ lineæ a d & b d rationales, potẽtialiter tantum cõmunicantes, igitur ex 19 decimi, ſuperficies unius earũ in alterã eſt medialis. Cumq; ſuperficies unius earũ in alterã ſit æqualis trigono a b c, conſtat uerũ eſſe quod diximus. *Eucli. ex Camp.* *Propoſitio 13*

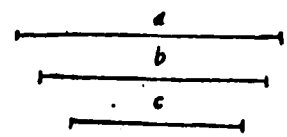

13 VNctæ ſuperficies utriuſlibet duorum ſolidorũ, quorũ alterũ eſt pyramis quatuor baſium ttiangulariũ & æquilateratũ, reliquum uero eſt corpus octo baſium triangulariũ & æquilateratũ pariter acceptæ, ſi diameter ſphætæ ea circũſcribentis rationalis fuerit, componũt ſuperficiem medialem. CAMPANVS. Nam ſi diameter ſphæræ alterum duorum propoſitorũ corporum circũſcribentis fuerit rationalis ſiue in longitudine ſiue in potentia tantum, erit ex correlario 15 tredecimi libri, latus pyramidis rationale in potentia, & ex correlario eiuſdem 15, latus quoq; corporis octo baſium rationale in potentia, quare per præmiſſam, trianguli qui ſunt baſes utriuslibet corporis, erunt ſuperficies mediales. Et quia trianguli utriuslibet eorum ſibi ad inuicem ſunt æquales, erunt ex 21 decimi, omnes ſuperficies utriuslibet eorum pariter acceptæ componentes ſuperficiem medialem, quemadmodum proponitur.

Eucli. ex

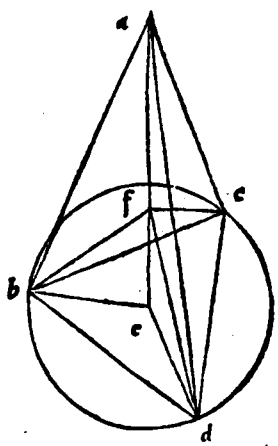
Eucli. ex Camp. *Propoſitio 14*

14 SI tetrachedron & octoedron una eademq́ ſphæra circũſcribat, erit una ex baſibus tetrachedri ſeſquitertia ad unam ex baſibus octoedri. Omnes autẽ baſes octoedri pariter acceptas ad omnes baſes tetrachedri pariter acceptas, ſeſquialterã proportionẽ habere neceſſe eſt. CAMPANVS. Sit aliqua ſphæra cuius diameter a, circũſcribens pyramidẽ cuius latus b, & octoedron cuius latus c. Dico itaq́ quod triãgulus æquilaterus cuius latus b, ſeſquitertius eſt ad triangulũ æquilaterũ cuius latus c, & quod ſuperficies quã componunt octo trianguli æquilateri cuiuſq́ quorum eſt latus c, ſeſquialtera eſt ad ſuperficiem quam componunt quatuor trianguli æquilateri cuiuſq́ quorũ eſt latus b. Conſtat enim ex correlario 15 tredecimi, quod quadratũ a ad quadratũ b, eſt ſicut 6 ad 4, igitur econuerſo quadratum b ad quadratum a, ſicut 4 ad 6. Ex correlario uero 15 eiuſdem manifeſtũ eſt, quod quadratum a ad quadratũ c, ſicut 6 ad 3. Itaq́ per æquam proportionalitatẽ quadratum b ad quadratum c, ſicut 4 ad 3. Quadratũ autem b ad quadratum c, eſt ſicut trigonus æquilaterus cuius latus b, ad trigonum æquilaterum cuius latus c, utrobiq́ enim eſt ſicut b ad c proportio duplicata ex ſecunda parte 15 ſexti, igitur trigonus æquilaterus cuius latus b, ad trigonum æquilaterũ cuius latus c, ſicut 4 ad 3. Quare conſtat prima pars propoſiti. Ex quo euidenter elicitur ſecũda. Erit enim per conuerſam proportionalitatẽ trigonus æquilaterus cuius latus c, ad trigonum æquilaterum cuius latus b, ſicut tria ad quatuor, ideoq́ octuplum trigoni æquilateri cuius latus c, ad quadruplum trigoni æquilateri cuius latus b, eſt ſicut octuplum ternarii ad quadruplũ quaternarij. hoc autem ſicut 24 ad 16. Et quia octuplum trigoni æquilateri cuius latus c, eſt omnes baſes octoedri cuius latus c, & quadruplum trigoni æquilateri cuius latus b, eſt omnes baſes pyramidis cuius latus b, & quia proportio 24 ad 16 eſt ſeſquialtera, ſequitur ut ſuperficies quam componunt omnes baſes octoedri cuius latus c, ad ſuperficiem quam componunt omnes baſes pyramidis cuius latus b, ſeſquialtera (ſicut diximus) in proportione reſpiciat.

Eucli. ex Camp. *Propoſitio 15*

15 PYramide quatuor baſium triangulariũ atq́ æquilaterarũ intra ſphæram quamlibet collocata, ſi à quolibet angulorum eius per centrum ſphæræ recta linea ad baſin ducatur, in centrum circuli baſin circũſcribentis eam cadere, atque eidem baſin perpendiculariter inſiſtere neceſſario comprobatur.

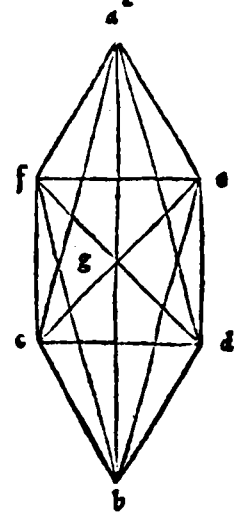
CAMPANVS. Sit pyramis a b c d, quatuor baſium triangulariũ atq́ æquilaterarũ, intra ſphæram aliquam cuius centrũ ſit f, collocata, & cum quilibet quatuor angulorum iſtius pyramidis poſſit eſſe conus eius, & quilibet quatuor triangulorũ eſſe baſis, imaginemur nũc eius ſolidum angulũ a eſſe conũ, & triangulũ b c d imaginemur eſſe baſin, atq́ huic baſi intelligamus circũſcriptũ eſſe circulum b c d, dehinc à pũcto a quem imaginati ſumus conum pyramidis, ducamus ad baſin b c d, lineam rectam tranſeuntẽ per punctum f, qui eſt centrum ſphæræ circũſcribentis pyramidẽ de qua diſputamus, & occurrat hæc linea ſuperficiei b c d quam imaginati ſumus baſin pyramidis, ſuper punctũ e. Dico igitur q́ punctũ e eſt centrũ circuli b c d, & q́ linea a f e eſt perpendicularis ad ſuperficiem b c d. Producã enim lineas f b, f c, f d. Et quia quatuor puncta a, b, c, d, ſunt in ſuperficie ſphæræ cuius centrum f, propter hoc q́ illam ſphæram poſitum eſt circũſcribere hanc pyramidẽ, erunt omnes quatuor lineæ f a, f b, f c, f d, adinuicẽ æquales, ſunt enim ductæ à centro ſphæræ ad eius ſuperficiem. Ergo quia duo latera a f & f b triãguli a f b,

ſunt æqualia duobus lateribus a f & f c trianguli a f c, & baſis a b baſi a e, nam pyramis poſita eſt æquilatera, erit ex 8 primi angulus a f b æqualis angulo a f c, ideoq; per 15 primi, angulus quoq; b f e, erit æqualis angulo c f e. Eodem modo probabis angulum d f e eſſe æqualē angulo c f e, neceſſe eſt enim ex 8 primi, ut angulus a f d ſit æqualis angulo a f c. Quare per 15 primi angulus quoq; c f e. erit æqualis angulo d f c. Sunt igitur tres anguli c f e, d f e, adinuicē æquales. Protractis igitur lineis e b, e c, & e d, ſequitur ex 4 primi bis aſſumpta eas eſſe adinuicem æquales, ideoq; per 9 tertij punctus e, eſt centrum circuli b c d. Et quia perpēdicularis ducta à centro ſphæræ ad ſuperficiē cuiuslibet circuli eam ſecantis, cadit ſuper centrū eiuſdem circuli, ſicut ex iſs quæ præmiſſa ſunt uidelicet ex iſs quæ 10 huius immediate præcedunt didiciſti, conuincitur lineam a f e eſſe perpendicularē ad ſuperficiem circuli a b c, quēadmodum proponitur. Sin autem, erunt eiuſdem circuli duo centra, quod natura tanquam impoſſibile exhorruit.

Eucli. ex Camp. *Propoſitio 16*

16 SOlidum octo baſium triangulariū atq; æquilaterarū quod ab aliqua ſphæra circūſcribitur, diuiſibile eſt in duas pyramides æque altas quarū altitudo æqualis eſt ſemidiametro ſphæræ, baſis autem utriuſq; quadratū quod eſt ſubduplum quadrato diametri ſphæræ.

CAMPANVS. Eſto corpus octo baſium triangulariū atque æquilaterarū cuius ſexanguli ſint a, b, c, d, e, f, circūſcripta à ſphæra cuius centrū g. Conſtat itaq; q; ſex puncta a, b, c, d, e, f, ſunt in ſuperficie ſphæræ cuius centrum g. Si igitur centrū g iungatur cum quolibet horum ſex punctorū, erunt duæ lineæ iungentes ipſum eis adinuicem æquales, cum ipſæ ſint à centro ſphæræ ad ſuperficiē. Cum aūt ex correlario 15 tredecimi, ſit diameter ſphæræ potētialiter dupla ad latus huius corporis, erit ex 4 ſecundi latus huius corporis potētialiter duplū ad ſemidiametrū ſphæræ. Quadratū ergo e f, duplum eſt ad quadratū ipſius c e, ideoq; æquale duobus quadratis duarū linearū e g & g f. Itaq; per penultimā primi angulus c g f, eſt rectus, eadem ratione quiſq; angulorū f g d, d g e, & e g c, eſt rectus, quare per 14 primi, & c g d, & f g e, eſt linea una, igitur ex 2 undecimi quinq; puncta c, f, d, e, g, ſunt in ſuperficie una. Manifeſtū eſt autem ex 5 primi & 32 eiuſdē q; quilibet quatuor angulorū c, e, d, e, f, eſt rectus, igitur ex diffinitione quadrati, ſupficies c e d f eſt quadrata. Et quia latus eius eſt latus propoſiti corporis, conſtat ex correlario 15 tredecimi, iſtud quadratū eſſe ſubduplum quadrato diametri ſphæræ. Conſimili quoq; ratiocinatione conſtat utranq; duarum linearū a g & g b, cum qualibet quatuor linearū c g, f g, d g, e g, continere angulum rectum, ideoq; ex 4 undecimi utranq; earum eſſe perpendiculārē ad ſuperficiē c e d f, & ambas ſcilicet a g & g b per 14 primi cōponere lineā unam. Diuiſum eſt igitur propoſitū corpus in pyramidem a c f d e cuius baſis quadratū c e d f quod eſt ſubduplū quadrato diametri ſphæræ, & etiam altitudo linea a g quæ eſt ſemidiameter ſphæræ, & in pyramidem b c f d e cuius baſis eſt prædictum quadratū, & eius altitudo linea g b quæ eſt ſemidiameter ſphæræ. Et hoc eſt quod oportebat oſtendere.

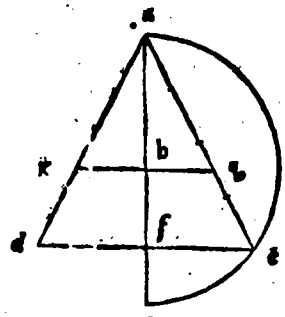
Eucli. ex Camp. *Propoſitio 17*

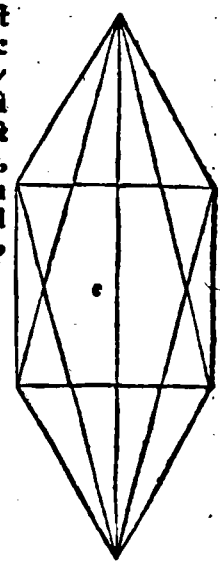
17 PYramidē quatuor baſium triangulariū atq; æquilaterarū ſphæra aliqua circūſcribente, erit ꝓportio tetragoni qui ſub linea potentialiter ſubſeſquitertia ad dodrantē lateris ipſius pyramidis & ſub linea ſuperquincupartiente uiceſimaſſeptimas eius dodrantis cōtinetur, ad quadratū diametri ſphæræ, ſicut corporis ipſius pyramidis ad corpus octo baſiū triangulariū atq; æquilaterarū, quæ ambo eadē ſphæra circūducant.

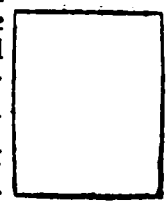
CAMPANVS. Sit ſphæra cuius diameter a b & centrū h, circūſcribens pyramidem quatuor baſium triangulariū atq; æquilaterarū a cd, & corpus octo baſium triangulariū atq; æquilaterarū quod ſit e, ſitq; linea l m potētialiter ſubſeſquitertia ad dodrantē lineæ a c quæ eſt latus pyramidis, & linea m n contineat dodrantem prædictum & eius

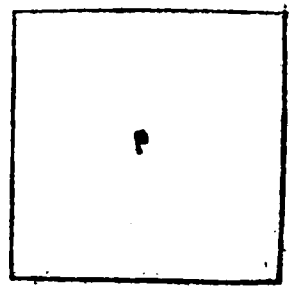
quinq;

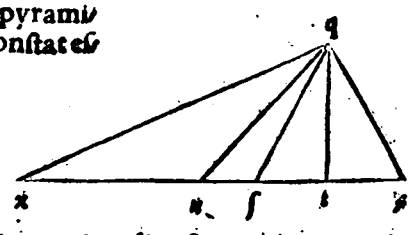
quinq; uicesimas septimas, sit p quadratū diametri a b. Dico itaq; q proportio pyramidis a c d ad octoedron e, est sicut superficiei l m in m n, ad quadratū p. Imaginemur enim solidum angulū a esse conum pyramidis, & basin pyramidis cuius unū latus est d c, secare diametrū sphæræ in puncto f, eritq; (quemadmodū ex ratiocinatione 13 tredecimi manifestū est) a f dupla ad f b. Cumq; etiā a b sit dupla ad b h, erit ex 19 quinti b f dupla ad h f, ideoq; a f, quadrupla ad f h. Imaginemur igitur superficiē secantem pyramidē a c d, super centrū sphæræ æquidistanter basi ipsius, sitq; linea g k cōmunis sectio huius superficiei & triāguli a c d, eritq; ex 17 undecimi proportio c a ad a g, sicut f a ad a h. igitur c a ad a g, sicut 4 ad 3, sic enim est ex euersa proportionalitate f a ad a h. Constat etiam ex secūda parte 19 primi, & 16 undecimi, & 10 eiusdem, & prima parte 21 sexti, & diffinitione similium superficierū & similium corporū, q pyramis a g k est similis pyramidi a c d, ideoq; ex 8 duodecimi proportio pyramidis a c d ad pyramidē a g k, est sicut c a ad a g triplicata, quare sicut 4 ad 3 triplicata. Constat autem ex 2 octaui, q proportio 4 ad 3 triplicata, est sicut 64 ad 27. Itaq; proportio pyramidis a c d ad pyramidem a g k, est sicut 64 ad 27. Fiat ergo triāgulus æquilaterus q r s ex linea æquali a g, quam constat esse dodrantē lineæ a c, & producatur linea q t perpendicularis ad r s, erit ex 11 huius linea q t potētialiter subsesquitertia ad lineā q r, ideoq; æqualis l m. Adiiciatur quoq; lineæ r s linea s x, ita q proportio r x ad r s, sit sicut 64 ad 27, diuidaturq; r x per æqualia in u, ut sit r u 37 de partibus illis de quibus r s est 27, aut r x 64, eritq; r u æqualis m n. Et ducātur lineæ q u & q x, eritq; ex 1 sexti, proporio trianguli q r x ad triangulū q r s, sicut 64 ad 27. Cumq; per eandem triangulus q r x sit duplus ad triangulū q r u, at ex 41 primi quod fit ex q t in r u, duplum quoq; sit ad triangulū q r u, erit quod fit ex q t in r u (& ipsum est æquale superficiei l n) æquale triāgulo q r x, quare proportio superficiei l n ad triangulū q r s, est sicut 64 ad 27: ideoq; sicut 8 pyramidis a c d ad pyramidē a g k. Manifestū est autem ex 15 huius, q linea a f est perpēdicularis ad basin pyramidis a c d, ideoq; per 19 undecimi linea a h, est etiam perpendicularis ad basin pyramidis a g k. Igitur altitudo a g k pyramidis, est semidiameter sphæræ. Diuidatur itaq; octoedron e, quemadmodū proponit præmissa, erit itaq; utraq; duarū pyramidū in quas ipsum e diuiditur, æque alta pyramidi a g k, nam singularū altitudo, est semidiameter sphæræ. Quia igitur omnes lateratæ pyramides æque altæ, suis basibus sunt proportionales, ut in 6 duodecimi demonstratū est, erit proportio pyramidis a g k ad utranq; earū in quas diuiditur octoedron e, sicut basis eius ad bases earū. Quare per 14 quinti proportio pyramidis a g k ad totū octoedron e, est sicut suæ basis quā constat esse æqualē triangulo q r s, ad bases ambarū pyramidū in quas diuiditur e pariter acceptas, quas cōstat esse æquales quadrato diametri sphæræ per præmissam, uidelicet p. Quoniā ergo proportio pyramidis a c d ad pyramidē a g k, est sicut ipsius tetragoni l n ad trigonū q r s, uidelicet 64 ad 27, & pyramidis a g k ad octoedrō e, sicut trigoni q r s ad quadratū p, erit per æquā proportionalitatē proportio pyramidis a c d ad octoedron e, sicut tetragoni l n ad quadratū p. Et hoc erat demōstrandū.

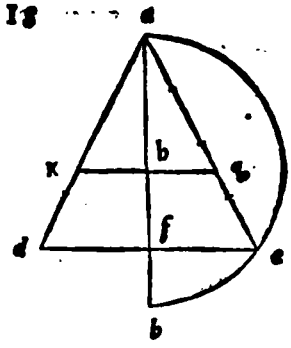

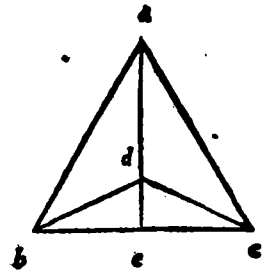
COROLLARIVM. Ex præmissis igitur manifestum est, quod perpendicularis ueniens à centro sphæræ ad pyramidem quatuor basium triangulariū atq; æquilateratū circūscribentis ad quamlibet basin ipsius pyramidis, æqualis est sextæ parti diametri sphæræ.

cum

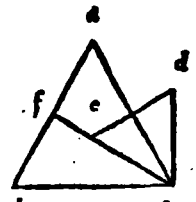
Cum enim cuncti triangulipyramidē ambientes ſint ſimiles & æquales, erūt quoq; circuli ipſos circūſcribentes æquales, ideoq; perdendiculares à centro ſphæræ ad eoſdem circulos in eorū centra, erunt etiam æquales, perpendiculares autē cadentes ad circulos, ſunt perpēdiculares ad baſes pyramidis, itaq; perpendiculares ad baſes, ſunt adinuicē æquales. Linea autē h f, eſt perpēdicularis ad baſin pyramidis a c d, quā h f quia conſtat ex prædictis eſſe ſextā partem diametri a b, relinqtur ergo eſſe uerū quod per correlariū cōcluditur. Idem aliter demōſtrare contingit, ſi prius hoc antecedēs fuerit ſtabili ratiōe firmatū.

In omni triangulo æquilatero linea deſcendens ab uno angulorū eius orthogonaliter ſupra baſin, tripla eſt ad perpendicularē quæ à centro circuli trigonū ipſum circūſcribentis ad quodlibet latus eius protrahitur.

Sit enim triāgulus a b c, æquilaterus, ſitq; d centrū circuli ipſum circūſcribentis, à quo ducantur lineæ ad ſingulos angulos, quas manifeſtū eſt eſſe æquales, cum ſint à centro circuli æd circūferentiam. Sint enim tria puncta a, b, c, in circūferentia circuli ipſum trigonū circūſcribentis, ptrahatur autē a d in continuū & directum, quouſq; obuiet lateri b c ſuper punctū e. Conſtat igitur ex 8 primi, q angulus a d b eſt æqualis angulo a d c, ideoq; ex 13 primi angulus b d e, eſt æqualis angulo c d e. Quare per 4 primi, b e eſt æqualis e c, & anguli qui ſunt ad e, recti. Itaq; d e perpēdicularis eſt ad b c, ueniens à centro circuli circūſcribentis trigonū a b c, & a e perpēdicularis eſt etiam ad b c, ueniens ab uno angulorū prædicti trigoni. Dico ergo q a e tripla eſt ad e d. Conſtat enim q tetragonus qui fit ex d e in e b, æqualis eſt trigono b d c, tetragonus quoq; qui fit ex a e in e b, æqualis eſt trigono a b c. At quia trigonus a b c triplus eſt ad trigonum d b c, eritq; tetragonus qui fit ex a e in e b, triplus ad eum qui fit ex d e in e b. Cum igitur ex 1 ſexti ſit proportio tetragoni a e in e b ad trigonū d e in e b, ſicut a e ad e d, erit a e tripla ad e d. Quemadmodum proponitur.

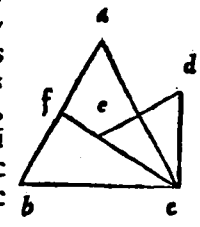
Neceſſe eſt ergo ut perpendicularis cadens ab aliquo angulo alicuius trigoni æquilateri ſuper latus oppoſitum, tranſeat per centrum circuli trigonum ipſum circunſcribentis.

Nunc itaq; quod promiſimus abſoluamus. Ad hoc autem imaginemur pyramidem quatuor baſium triangulariū atq; æquilaterarū cuius una ex quatuor baſibus eius ſit trigonus a b c, circunſcriptam eſſe à ſphæra cuius centrum d, & protrahatur linea d e perpendicularis ad ſuperficiem trianguli a b c, quam conſtat cadere in centrum circuli dictum trigonum circūſcribentis. Dico igitur lineam d e, eſſe ſextam partem diametri ſphæræ propoſitam pyramidem circūſcribentis: producam enim lineam d e, & lineam c f perpendicularem ad lineam a b, quam c f ex proximo correlario conſtat tranſire per punctum e, & ex præmiſſo antecedente triplam eſſe ad e f. Conſtat autem ex 4 ſecundi quod ſecūdum quod quadratum diametri ſphæræ cuius centrum d, eſt 36, & quadratum ſemidiametri d c, 9, ex correlario autem 13 tredecimi eſt quadratum b c, 4. & per 11 huius quadratum c f, 12. & per præmiſſam antecedens, quadratum c e, 3. Quia igitur ex penultima primi quadratum d c eſt æquale quadratis duarum linearum d e & e c. eſt autem quadratū d c 9, & quadratum c e 3 prout quadratum diametri ſphæræ eſt 36, relinquitur quadratum d e unum, prout quadratum diametri ſphæræ eſt 36: itaque linea e d eſt unum, prout diameter ſphæræ eſt 6, quod oportebat probare. Eodem demonſtrationis genere demonſtrabitur nobis quod ſemidiameter ſphæræ circunſcribentis corpus 8 baſium triangularium atq; æquilaterarū tripla eſt in potentia ad perpendicularem à centro ſphæræ circunſcribentis ipſum, ad quamlibet ſuarum baſium deſcendentem. Conſtat quidem quemadmodū dictum eſt prius, quod cum omnes baſes huius corporis ſint æquales & ſimiles, erunt circuli ipſas circūſcribentes æquales, ideoq; perpendiculares à centro ſphæræ in ipſorum circulorū centra cadentes, erūt adinuicem æquales,

Cumq;

Cumq; perpendiculares ad circulos baſium, ſint quoq; perpẽdiculares ad baſes, ſequitur ut perpendiculares à centro ſphæræ ad ſingulas baſes, adinuicem ſint æquales. Si ergo quod dicimus de perpẽdiculari ad unam ſuarũ baſium probetur, relinquetur uerum eſſe quod proponitur. Sit itaq; ut prius triangulus a b c una ex baſibus octoedri circunſcripti à ſphæra cuius centrum d, & cætera quoq; fiant ut prius. Cum igitur ex correlario 15 tredecimi, diameter ſphæræ ſit potẽtialiter dupla ad latus octoedri, ſequitur ut latus octoedri ſit potẽtialiter duplum ad ſemidiametrũ ſphæræ, ideoq; cum quadratum lineæ b c eſt 12, quadratum lineæ d c quæ eſt ſemidiameter ſphæræ 6, ex 11 autem huius cum quadratũ b c eſt 12, quadratũ c f eſt 9. Et ex præmiſſo antecedẽte, quadratũ c e eſt 4. Itaq; cum quadratũ d c quæ eſt ſemidiameter ſphæræ eſt 6, quadratũ c e eſt 4. Et quia ex penultima primi quadratũ d e eſt æquale quadratis duarum linearũ c e & e d, ſequitur ut quadratũ e d ſit duo, prout quadratũ d e eſt 6. Conſtat ergo quod diximus.

Euclid. ex Camp. Propoſitio 18

8 DVplum quadrati quod ex diametro ſphæræ cubum circunſcribentis deſcribitur, æquum eſt omnibus ſuperficiebus ipſius cubi pariter acceptis. Perpendicularis quoq; quæ à centro ſphæræ ad quamlibet ex ſuperficiebus cubi producitur, medietati lateris cubi eiuſdem æqualis eſſe ex neceſſitate conuincitur.

CAMPANVS. Manifeſtum eſt enim ex correlario 14 tredecimi, quod diameter ſphæræ cubum includentis, tripla eſt in potentia ad latus cubi. Cum igitur quadratum diametri ſphæræ triplum ſit ad quadratũ lateris cubi, duplum quadrati diametri ſphæræ æquũ erit ſexcuplo quadrati lateris cubi. Sunt autem omnes ſuperficies cubi, ſex quadrata quæ ex latere cubi in ſe producuntur, itaq; duplum quadrati diametri ſphæræ, æquum eſt omnibus ſuperficiebus cubi. Conſtat igitur prima pars. Secundam autem partem, ex 15 & 19 & 40 undecimi libri facile probabis.

CORRELARIVM. Ex his ergo euenire neceſſe eſt, ut ex medietate lateris cubi in biſſe quadrati producti ex diametro ſphæræ ipſum cubum ambientis cubi ſoliditas producatur.

FINIS.

EVCLIDIS MEGARENSIS GRAECI PHILOSOPHI GEOMETRICORVM ELEMENTORUM, deputatus liber de regularium corporum proportione, traditore Hypſicle Alexandrino, ac Bartholomæo Zamberto Veneto interprete, qui in ordine eſt decimuſquartus.

Proœmium.

BAſilides Tytius Protarche cum Alexandriam petiſſet, patricq; noſtro ob Mathematicas diſciplinas familiaris ſubſtitiſſet, cum eo, ipſo peſtilentiæ tempore diu uerſatus eſt. Et quandoq; diſcutiendo id quod ab Apollonio ſcriptum eſt de dodecahedri & icoſahedri in eadem ſphæra deſcriptorũ cõparatione, & quam inter ſe figuræ huiuſmodi habeant rationem, uidebatur nanq; Apollonius hæc rectæ minime conſcripſiſſe, ipſi uero enucleantes (quemadmodũ pater meus dicebat) perſcripſerant. Ego uero poſterius alium comperi librum ab

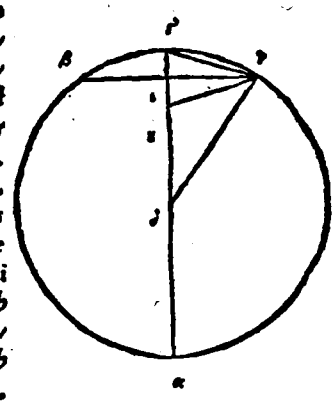
Apollonio

Apollonio conſcriptum, qui recte complectebatur eius quod obijciebatur demonſtrationẽ, gauiſi ſunt inquam illi ualde, in problematis indagatione. Ab Apollonio nanq; æditum uidetur cõmuniter conſiderare, nam ſic circumfertur. Quod uero à nobis rurſus laborioſe conſcriptum uiſum eſt, ea quæ ex cõmendatione deprehendi, tibi* diſcutienda eſſe cenſui, propter eam quæ in omnibus diſciplinis, & in Geometria præcipue promotionem, ut prompte ea quæ dicentur poſſis iudicare, tum propter beneuolentiam erga patrem, tum ob amorem erga nos. Benigne igitur audies ea quæ tibi trademus. Sed tempus iam eſto procœmio ſuperſedere, & conſtructionem exordiri.

προσφωνῶσαι dedicare

Eucli. ex Zamb. Theorẽma 1 Propoſitio 1

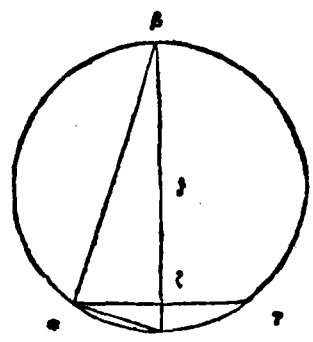
1 Camp.1 Quæ ex centro alicuius circuli in pentagoni latus in eodem circulo deſcripti perpẽdicularis acta, dimidia eſt ſimul utriuſq; & eius quæ ex centro, & eius quæ decagoni in eodem circulo deſcripti.

HYPSICLES ex Zamber. Sit circulus α β γ, & in ipſo α β γ circulo latus pentagoni æquilateri ſit β γ, aſſumaturq; (per 1 tertij) centrum ipſius circuli, ſitq; δ, & in ipſam β γ (per 12 primi) perpendicularis excitetur δ ε, extendaturq; in rectas lineas ipſi δ ε recta linea α ε ζ. Dico quod ipſa δ ε dimidia eſt & hexagoni & decagoni laterum in eodem circulo deſcriptorũ. Connectantur enim δ γ, γ ζ, & ponatur ipſi ε ζ æqualis η ε, & ab ipſo η in γ connectatur η γ. Quoniam quincupla eſt totius circuli circũferentia ipſius β ζ γ circũferentiæ, & totius quidem circunferentiæ circuli dimidia eſt circunferentia α γ ζ, ipſius autem β γ ζ dimidia eſt ζ γ, igitur & circũferentia α γ ζ ipſius ζ γ circũferentiæ quincupla eſt. Quadrupla igitur eſt α γ ipſius ζ γ. Sicut autẽ α γ ad ζ γ, ſic qui ſub α δ γ angulus ad eum qui ſub ζ δ γ angulum: quadruplus igitur eſt qui ſub α δ γ, eius qui ſub ζ δ γ. Duplus autẽ qui ſub α δ γ, eius qui ſub ε ζ γ, duplus igitur eſt qui ſub ε ζ γ, eius qui ſub η δ ε. Eſt autem qui ſub ε ζ γ, ei æquus qui ſub ε η γ, duplus eſt igitur is qui ſub ε η γ, eius qui ſub η δ γ. æqualis igitur eſt δ η, ipſi η γ. Sed η γ ipſi ζ γ eſt æqualis: æqualis igitur eſt δ η ipſi ζ γ. Eſt autem η ε ipſi ε ζ æqualis: æqualis igitur eſt & ipſa δ ε, ſimul utriq; ε ζ γ. Cõmunis autem apponatur & ipſa δ ε. Vtraq; ſimul δ ζ γ, dupla eſt ipſius δ ε. Eſt autẽ δ ζ, æqualis quidem ipſius hexagoni lateri. At ζ γ æqualis ei quod decagoni. Igitur δ ε dimidia eſt & eius quod hexagoni & eius quod decagoni, in eodem circulo deſcriptorũ. Manifeſtum nempe eſt ex ijs quæ in tertiodecimo libro theorematibus, quod ex centro circuli in latus triãguli æquilateri perpẽdicularis acta, dimidia eſt eius quæ ex centro circuli.

Eucli. ex Zamb. Theorema 2 Propoſitio 2

2 Idem circulus cõprehendit & dodecahedri quinquangulũ, & icoſahedri triangulum in eadem ſphæra deſcriptorũ.

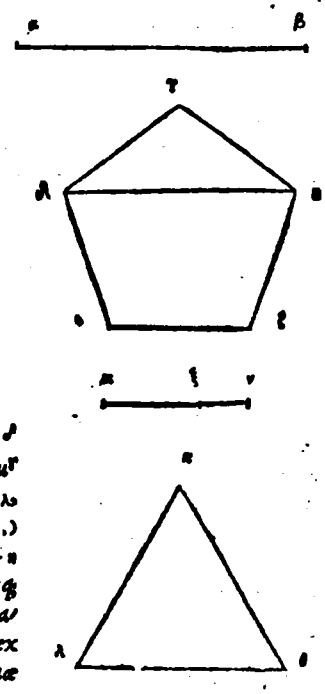
HYPSICLES ex Zamb. Hoc, inquam, ab Ariſteo deſcribitur in eo libro cuius index eſt quinq; figurarũ comparatio, ab Apollonio autem in ſecunda* traditione comparationis dodecahedri ad icoſahedrum, quod eſt ſicut dodecahedri ſuperficies ad icoſahedri ſuperficiem, ſic & ipſum dodecahedrum ad ipſum icoſahedrũ, quoniam ex centro ſphæræ in dodecahedri pentagonũ & in icoſahedri triangulum perpendicularis acta eadem eſt. Deſcribendũ quoq; à nobis eſt, quod idem circulus comprehendit & dodecahedri pentagonũ & icoſahedri triangulũ in eadem ſphæra deſcriptorũ. Hoc* deſcripto, ſi in circulo quinquangulũ æquilaterũ deſcriptum fuerit, quod ex latere pentagoni & quod ab ea quæ ſub binis pentagoni lateribus ſubtenſa eſt recta linea, quincuplum erit eius quod fit ex ea quæ ex centro circuli. Sit circulus α β γ, & in ipſo α β γ circulo ſit latus pentagoni α γ, aſſumaturq; (per 1 tertij) ipſius circuli centrum & ſit δ, & in ipſam α γ (per 12 primi) perpendicularis excitetur δ ζ, & extendatur in β, ε, & connectatur α β. Dico quod quæ ex β α, α γ, quadrata, quincupla ſunt eius quod ex δ ε quadrati. Connectatur α ε, igitur α ε decagoni eſt. Et quoniã β ε, ipſius δ ε dupla eſt, quadruplum

in ſ. editione

Camp.4

προσγραφέντος

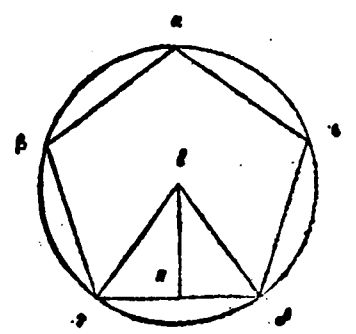
quadruplum igitur eſt quod ex β ι, eius quod ex ♂ ι. Ei aũt quod ex β ι, æqua ſunt quæ ex ζ α, α ι, quadrupla igitur ſunt quæ ex ζ α, α ι, cius φ ex ♂ ι, quincupla igitur ſunt quæ ex α ζ, α ι, & ♂ ι, eius quod ex ♂ ι, quæ autẽ ex ♂ ι, α α, æqualia ei quod ex α γ, quincupla igitur ſunt quæ ex ζ α, quod ex ♂ ι. Hoc oſtenſo, demonſtrandum eſt quod circulus idem comprehendit & dodecahedri pentagonũ, & icoſahedri pentagonum, & icoſahedri triangulum, in eadem ſphæra deſcriptorum. Exponatur ipſius ſphæræ diameter α β, & in eadem ſphæra deſcribatur dodecahedrum & icoſahedrũ. & ſit unũ quidẽ dodecahedri pentagonũ, γ ♂ ι ζ κ, icoſahedri uero triãgulũ, eſto κ λ θ. Dico quod quæ ex cẽtris circulorum qui circum ipſa, ſunt æquales, hoc eſt quod idem circulus cõprehẽdit & quinquangulum γ ♂ ι ξ κ, & ipſum κ λ θ triangulum. Connectatur ♂, κ. Cubi igitur latus eſt ♂ κ, (per 17 decimitertij & eius correlarium.) Exponatur autẽ quædã recta linea μ ν, ut quincuplum ſit quod ex α β, eius quod ex μ ν. Eſt autem & ipſius ſphæræ diameter, potẽtia quincupla eius quæ ex centro circuli à quo icoſahedrũ deſcribitur, eſt igitur μ ν, ea quæ ex cẽtro circuli à quo icoſahedrũ deſcribitur. Secetur (per 30 ſexti) μ ν extrema & media rõne in ξ, ſitq; maius ſegmentum μ ξ. decagoni igitur ipſius circuli eſt ipſa μ ξ (per 9 decimitertij,) Et quoniã quod ex α β, eius quod ex μ ν quincuplum eſt, triplum autem quod ex ζ α eius quod ex ♂ κ (per correlarium 15 decimitertij, tria igitur quæ ex ♂ κ æqua ſunt quinque quæ ex μ ν. Sicut aũt tria quæ ex ♂ κ ad quinq; quæ ex μ ν, ſic tria quæ ex γ κ, ad quinque quæ ex μ ξ, tria igitur quæ ex γ κ, quinque quæ ex μ ξ ſunt æqualia. Quinque autem quæ ex κ λ, quinq; quæ ex μ ν & quinq; quæ ex μ ξ, ſunt æqualia (per 10 decimitertij.) Quinque igitur quæ ex κ λ, æqua ſunt tribus quæ ex ♂ κ, & tribus quæ ex γ κ Sed tria quidem quæ ex ♂ κ, & tria quæ ex γ κ, ſunt æqualia decẽ & quinq; eis quæ ex ea quæ ex centro circuli ipſi γ ♂ ι ξ κ, pẽtagono circũſcripti, patuit namque, quod ex ♂ κ una cũ eo quod ex γ κ, quincuplum eſt eius quod ex ea quæ ex centro circũſcripti ipſi γ ♂ ι ζ κ pentagono. Quinque autem quæ ex κ λ, æqualia ſunt decẽ & quinq; eis quæ ex ea quæ ex cẽtro circuli ipſi κ θ λ triãgulo circunſcripti, patuit æquidem (per 12 decimitertij) φ quod ex κ λ, triplum eſt eius quod ex ea quæ ex centro circuli ipſi κ λ θ triangulo circũſcripti. Quindecim igitur quæ ex ea quæ ex centro, æqua ſunt eis quindecim quæ ex ea quæ ex centro, unum igitur φ ex ea quæ ex centro, æquũ eſt uni eorũ quod ex ea quæ ex centro, dimetiens igitur, ipſi diametro eſt æqualis. Idem igitur circulus comprehendit & ipſius dodecahedri, quinquangulum, & ipſius icoſahedri triangulum in eadem ſphæra deſcriptorum.

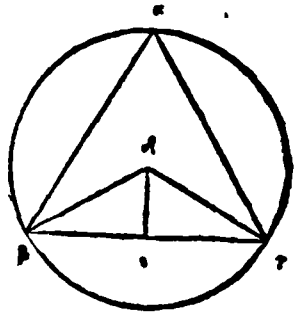
Eucli. ex Zamb. Theorema 5 Propoſitio 5

3 Si fuerit pentagonum æquilaterum & æquiangulum, & circum ipſum circulus, & ex centro perpendicularis in unum latus acta fuerit, quod trigeſies ſub uno laterum & perpendiculari, æquum eſt ipſius dodecahedri ſuperficiei.

HYPSICLES ex Zamb. Eſto pentagonum æquilaterum & æquiangulum α ζ γ ♂ ι. & circũ quinquangulum ſit (per 14 quarti circulus) & capiatur (per 1 tertij centrũ) ſitq; ξ, & ab ipſo ξ, in γ ♂, perpendicularis agatur (per 12 primi) ξ κ. Dico φ quod ſub γ ♂, κ ξ, trigeſies, æquũ eſt duodecim pẽtagonis quæ α β γ ♂ ι. Connectantur γ ξ, ξ ♂. Quoniã quod ſub γ ♂, κ ξ, duplũ eſt ipſius triãguli γ ♂ ξ, quod igitur quinquies ſub γ ♂, ξ κ, decem triangula ſunt æqualia. Decem uero triangula, bina ſunt quinquangula, & omnia ſexies, quod igitur trigeſies ſub γ ♂, κ ξ, decem quinquangulis æquũ eſt. Duodecim autem quinquangula ſunt ipſius dodecahedri ſuperficies. Quod igitur trigeſies ſub γ ♂, ξ κ, æquũ eſt ipſius dodecahedri ſuperficiei, Similiter quoque demonſtrabimus quod & ſi fuerit triãgulum æquilaterum ſicut α ζ γ, & circum ipſum circulus, & centrũ circuli ♂, perpendicularis uero ♂ ι, quod trigeſies ſub ζ γ, ♂ ι, æquum eſt ipſius icoſahedri ſuperficiei. Quoniam enim rurſus quod ſub ♂ ι, β γ, duplum eſt ipſius ♂ β γ, bina igitur triangula æqua ſunt ei quod ſub ♂ ι, β γ, & omnia ter. Sex igitur triãgula ♂ ζ γ, æqua ſunt tribus eis quæ ſub ♂ ι, ζ γ. Sex autem triangula ♂ β γ, æquia ſunt binis α ζ γ, Tria igitur quæ ſub ♂ ι, ζ γ, æqualia ſunt duobus

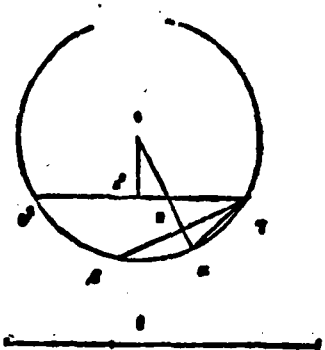
α ζ γ. Et omnia decies. Quod igitur trigesies sub δ ι, ζ γ, æquũ est uiginti tri angulis α ζ γ. hoc est ipsius icosahedri superficiei. Quare erit sicut dodecahe dri superficies ad icosahedri superficiẽ, sic quod sub γ δ, ξ ι, ad id quod sub ζ γ, δ ι.

CORRELARIVM. Ex hoc nempe manifestum est, quod sicut ipsius dodecahedri superficies ad ipsius icosahedri superficiẽ, sic quod sub latere pentagoni & sub ea quæ ex centro circa quinquangulum circuli, in ipsam perpendiculari acta, ad id quod sub latere icosahedri & sub ea quæ ex centro circa triangulum circuli, in ipsam perpendiculari acta, in eadem sphæra descriptorum icosahedri & dodecahedri.

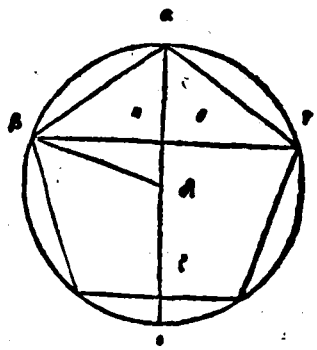
Camp.3 Eucl. ex Zamb. Theorema 4 Propositio 4.

4 Hoc demonstrato ostẽdendum est, quod erit ut dodecahedri superficies ad icosahedri superficiem, sic cubi latus ad icosahedri latus.

HYPSICLES ex Zamb. Exponatur (per 2 theorema) circulus cõprehendens & dodecahedri quinquangulum & icosahedri triangulum in eadem sphæra descriptorũ, sitq; δ β γ, & in ipso δ β γ, describatur triangu li æquilateri latus γ δ, quinquanguli uero α γ, & assumatur (per 1 tertij) centrum circuli, & sit ι, & ab ipso ι, in ipsas δ γ, γ α, perpendiculares excitentur ι ξ, ι ν, & extendatur in rectas lineas ipsi ι ν recta linea ν ζ, & cõstatur β γ, ponaturq; cubi latus ν θ. Dico quod est sicut dodecahedri superficies ad icosahedri superficiẽ, sic est θ, ad γ δ. Quoniam enim utraque simul ι ζ γ extrema & media ratione diuisa, maius segmentum est ι ζ, (per 9 decimitertij.) & est quidem utriusque simul ι ζ γ dimidia ι ν. (per 1 decimiquarti,) ipsius autẽ β ι dimidia est ι ξ, & ipsa igitur ι ν extrema & media ratione diuisa, maius segmentum est ι ξ. Est autẽ & ipsius θ extrema & media ratione diuisæ maius segmentum γ α, sicut in dodecahedro ostẽsum est, sicut igitur θ ad γ α, sic ν ad ι ξ, æquũ igitur est quod sub θ, ξ ι, ei quod sub γ α, ν. Et quoniã est sicut θ ad γ δ, sic quod sub θ, ξ, ad id quod sub γ δ, ξ ι, ei autem quod sub θ, ι ξ, æquũ est quod sub γ α, ν ι, & sicut igitur (per 11 quinti) θ ad γ δ, sic quod sub γ α, ν ι, & ad id quod sub γ δ, ξ ι, hoc est sicut dodecahedri superficies ad icosahedri superficiem, sic θ ad γ δ.

Camp.2 ## Aliter ostendere, quod est sicut dodecahedri superficies ad icosahedri superficiem, sic est cubi latus ad icosahedri latus sic descripti.

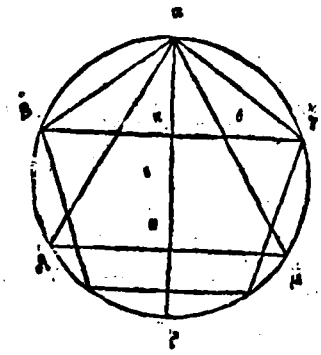

Esto circulus α ζ γ, & in ipso circulo α β γ, describantur quinquanguli æquilateri latera α β, α γ, & cõnectatur ζ γ, & sitq; (per 1 tertij) centrum ipsius circuli, & sit δ, & ab ipso α in δ cõnectatur recta linea α δ, & extendatur in rectas lineas ipsi α δ recta linea δ ι, ponaturq; ipsius α δ, recta x lineæ dimidia δ ξ, & ν γ, ipsius ι θ, esto tripla. Dico quod sub α ξ, β θ, æquum est ipsi quinquangulo. Ab ipso enim ζ, in δ connectatur β δ. Quoniam dupla est α δ, ipsius δ ξ, hemiolia igitur est α ξ ipsius α δ. Rursus quoniam tripla est ν γ ipsius γ θ, dupla est ν θ ipsius θ γ, hemiolia igitur est ν γ, ipsius θ ν. Sicut igitur ξ α ad α δ, sic γ ν ad ν θ, æquum igitur est quod sub α ξ θ ν, ei quod sub δ α, γ ν. Ipsa autẽ γ ν, ipsi ζ ν est æqualis, q, igitur sub α δ, ζ ν, æquum est ei quod sub α ξ, θ ν. Quod autem sub α δ, β ν, bina sunt triãgula sicut α ζ δ, & quod igitur sub α ξ, ν θ, bina sũt α ζ δ, quinq; igitur quæ sub α ξ, ν θ, decem sunt triãgula. Decẽ uero triangula, bina sunt pentagona, quinq; igitur quæ sub α ξ, ν θ, binis pentagonis sunt æqualia. Et quoniam dupla est ν θ ipsius θ γ, quod sub α ξ ν θ, duplum est eius quod sub α ξ, θ γ. Duo igitur quæ sub α ξ, γ θ, æqua sunt uni quod sub α ξ, θ ν. Et omnia quinquies, decem igitur quæ sub α ξ θ γ, æqualia sunt quinque quæ sub α ξ, ν θ, hoc est binis pentagonis, quare quinq; quæ sub α ξ, θ γ, æqua sunt uni quinquangulo. Quinquies autem quæ sub α ξ, θ γ, æqua sunt ei quod sub α ξ, θ ζ, quoniam quincupla est θ β ipsius θ γ, & commune fastigium est α ξ. quod sub α ξ, β θ, igitur æquum est uni pentagono.

Hoc demonstrato, nunc exponatur circulus comprehendens & dodecagoni pentagonum & icosahedri triangulum, in eadẽ sphæra descriptorũ.

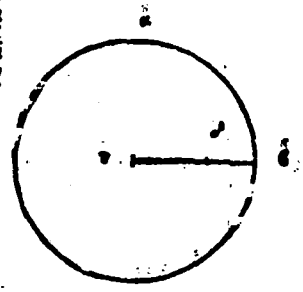
Describantur in ipso circulo α ζ γ, pentagoni æquilateri latera, β α, α γ, & connectatur ζ γ, & assumatur centrum circuli

circuli, & ſit ι, & ab ipſo α in ι connectatur α ι, & extendatur α ι in ζ. Et ſit α ι, ipſius ι ν dupla. tripla autem α γ, ipſius γ ϑ. Et ab ipſo ν, ipſi α ζ ad angulos rectos excitetur (per 11 primi) ν μ, & extẽdatur in rectas lineas ν ♂ ipſi ν μ, triãguli ergo æquilateri eſt ♂ μ. Cõnectãtur ipſæ α ♂, α μ, æquilaterũ igitur eſt ipſum α ♂ μ triãgulũ. Et quoniã quod ſub α ν, ϑ ϛ, æquũ eſt ipſi quinquãgulo, quod autem ſub α ν ♂, æquum eſt ipſi α ♂ μ triãgulo, eſt igitur ſicut quod ſub α ν, ϑ ϛ, ad id quod ſub ♂ ϑ α, ſic quinquangulũ ad triangulũ. Sicut autem quod ſub ϛ ϑ α ν, ad id quod ſub ♂ ν α, ſic ϛ ϑ ad ♂ ν. Et ſicut igitur (per 11 quinti,) duodecim β ϑ, ad uiginti ♂ ν, ſic duodecim quinquangula ad uiginti triãgula, hoc eſt dodecahedri ſuperficies ad icoſahedri ſuperficiem. Et duodecim quidẽ ϛ ϑ, ſunt decem b γ, nã ipſa β ϑ, ipſius ι γ, quincupla eſt, & ϛ γ ipſius γ ϑ ſexcupla eſt. Sex igitur β ϑ, ſunt æquales quinque β γ, & duplicia, uiginti uero ♂ ν, decem ſunt ♂ μ, dupla namq; eſt ♂ μ, ipſius ♂ ν. Sicut igitur decem β γ ad decẽ ♂ μ, hoc eſt ſicut ϛ γ ad ♂ μ, ſic dodecahedri ſuperficies ad icoſahedri, ſuperficiẽ, & β γ, quidẽ cubi eſt latus ♂ μ ipſius icoſahedri, & ſicut igitur (per 11 quinti) dodecahedri ſuperficies ad icoſahedri ſuperficiem, ſic β γ ad ♂ μ, hoc eſt cubi latus ad icoſahedri latus.

Oſtendendum iam, quod (recta linea ſexta extrema & media ratione) qualem rationem habet potens quod à tota & quod à maiori ſegmẽto, ad potentem quod à totà & minori ſegmento, talem habet rationem cubi latus ad icoſahedri latus.

Eſto circulus α β comprehendens & dodecahedri pentagonum & icoſahedri triangulum in eadem ſphæra deſcriptorum, capiaturq; (per 1 tertij) centrũ circuli & ſit γ, & extẽdatur quædam ab ipſo γ utcũq; recta linea β γ, ſecenturq; (per 30 ſexti) extrema & media ratione in ♂, & maius ſegmentũ ſit γ ♂. Decagoni igitur eſt latus ipſa γ ♂, in eodẽ circulo deſcripti. Exponatur icoſahedri latus & ſit ι, dodecahedri uero, & ſit ζ, cubi autẽ, & ſit ν, igitur ι, triãguli latus eſt æquilateri, & ζ, pẽtagoni in eodem circulo deſcripti, & ζ ipſius ν, extrema & media ratione diuiſæ maius eſt ſegmentũ. Et quoniam ι æqualis eſt ipſi æquilateri trianguli lateri, trianguli autem æquilateri latus (per 12 decimitertij) potẽtia ipſius ϛ γ, triplum eſt: triplũ igitur eſt quod ex ι, eius quod ex ϛ γ. Sunt autem & quæ ex β γ, β ♂, eius quod ex γ ♂ tripla. Sicut igitur quod ex ι, ad id quod ex γ ϛ, ſic ſunt quæ ex γ β, ϛ ♂ ad id quod ex γ ♂, & uiciſſim (per 16 quinti) ſicut igitur quod ex ι ad ea quæ ex γ ϛ, ϛ ♂, ſic quod ex γ ϛ, ad id quod ex γ ♂. Sicut autẽ quod ex ϛ γ ad id quod ex γ ♂, ſic eſt quod ex ν ad id quod ex ζ, maius, nãq; eſt ſegmentũ ζ, ipſius ν. Et ſicut igitur (per 11 quinti) quod ex ι ad ea quæ ex γ ϛ, ϛ ♂, ſic quod ex ν ad id quod ex ζ, & uiciſſim (per 16 quinti.) Ac conuerſim, ſicut igitur quod ex ν ad id quod ex ι, ſic quod ex ζ, ad ea quæ ex γ ϛ, ϛ ♂. Ei autem quod ex ζ. æqua ſunt quæ ex ϛ ζ ♂, quinquanguli nãque latus (per 16 decimitertij) poteſt & hexagoni & decagoni latus. Sicut igitur quod ex ν ad id quod ex ι, ſic quæ ex β γ, γ ♂, ad ea quæ ex γ ♂ ϛ. Sicut autẽ quæ ex ϛ γ ♂ ad ea quæ ex γ ♂ ϛ, ſic (recta linea extrema & media ratione diuiſa quacunq;) potens quod ex tota & ex maiori ſegmẽto, ad potentem quod ex tota & ex minori ſegmento, & ſicut igitur (per 11 quinti) quod ex ν ad id quod ex ι, ſic (recta linea quãcunq; extrema & media ratione diuiſa) potens id quod ex tota & ex maiori ſegmento, ad potentem id quod ex tota & minori ſegmento. Eſt autem ν, latus cubi, & ι icoſahedri. Si recta igitur linea extrema & media ratione ſecta fuerit, erit ſicut potens totam & maius ſegmentum ad potentem totam & minus ſegmentũ, ſic cubi latus ad icoſahedri latus in eadem ſphæra deſcriptorum.

ι. cubi latus
ζ dodecahedri
ν icoſahedri

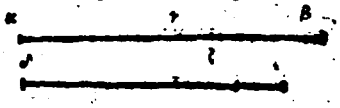
Oſtendendum iam nunc eſt, quod ſicut cubi latus ad icoſahedri latus, ſic dodecahedri ſolidum ad icoſahedri ſolidum.

Quoniam enim æquales circuli comprehendunt & dodecahedri quinquangulum & icoſahedri triangulum in eadem ſphæra deſcriptorum, in ſphæris autem æquales circuli æqualiter diſtãt à cẽtro (à cẽtro nãq; ſphæræ ad circulorum plana perpendiculares ductæ æquales ſunt, & in centra circulorum cadunt) quare à centro ſphæræ in centrum circuli comprehendentis & icoſahedri triangulum & dodecahedri pentagonum æquales ſunt, perpendiculares, inquã: æqualiter igitur faſtigiatæ ſunt pyramides habentes baſes dodecahedri pentagona, & baſes habẽtes icoſahedri triangula. Aequalis autem faſtigij pyramides, adinuicem ſunt ſicut baſes (per 5 duodecimi) Sicut igitur quinquangulum

quangulum ad triangulum, ſic pyramis cuius baſis quidem eſt dodecahedri pentagonum, uertex autem centrum ſphæræ, ad pyramida baſin quidem habentem triangulum, uerticem autem centrum ſphæræ. Et ſicut igitur (per undecimam duodecimi pentagona ad uiginti triangula, ſic duodecim pyramides pentagona baſes habẽtes, ad uiginti pyramides triangula baſes habentes. Et duodecim pentagona, ſunt dodecahedri ſuperficies, & uiginti triangula, icoſahedri ſunt ſuperficies. Eſt igitur ſicut dodecahedri ſuperficies ad icoſahedri ſuperficiẽ, ſic duodecim pyramides pẽtagona baſes habentes, ad uiginti pyramides triangula baſes habẽtes. Suntq; duodecim quidẽ pyramides pentagona baſes habentes, ſolidã ipſius dodecahedri, uiginti autem pyramides triangula baſes habentes, ſolidum ſunt icoſahedri. Et ſicut igitur (per 11 quinti) dodecahedri ſuperficies ad icoſahedri ſuperficiem, ſic ſolidum dodecahedri, ad ſolidum icoſahedri. Sicut autem ſuperficies dodecahedri ad ſolidum icoſahedri, ſic patuit eſſe cubi latus ad icoſahedri latus. Et ſicut igitur (per 11 quinti) cubi latus ad icoſahedri latus, ſic ſolidum dodecahedri ad ſolidum icoſahedri & quæ ſequuntur.

Quod ſi binæ rectæ lineæ extrema & media ratione ſectæ fuerint, in proportione ſunt ſubiecta, ſic oſtendemus.

Secetur enim (per 30 ſexti) α ζ, recta extrema & media ratione in γ, maius autem ſegmentum eius ſit α γ, ſimiliter quoq; & δ ε (per 30 ſexti) extrema & media ratione ſecetur in ζ, & maius ſegmentum eius eſto δ ζ. Dico quod eſt ſicut tota α β ad maius ſegmentum ipſius α γ, ſic tota δ ε ad maius ſegmentum ipſius δ ζ. Quoniam etenim quod ſub α β γ æquum eſt ei quod ex α γ, quod aũt ſub δ ε ζ æquũ eſt ei quod ex δ ζ, eſt igitur ſicut quod ſub α ζ, β ζ, ad id quod ex α γ, ſic quod ſub δ ε, ε ζ, ad id quod ex δ ζ. Et ſicut quod quater igitur ſub α β γ, ad id quod ex α γ, ſic quod quater ſub δ ε ζ, ad id quod ex δ ζ. Et componendo (per 18 quinti) ſicut quod quater ſub α β γ una cum eo quod ex α γ, ad id quod ex α γ, ſic quod quater ſub δ ε ζ, una cum eo quod ex δ ζ, ad id quod ex δ ζ. Quare & ſicut quod ex utraque ipſius δ ε ζ, ſimul ad id quod ex δ ζ, & longitudine, ſicut utraq; ſimul α ζ γ ad α γ, ſic utraque ſimul δ ε ζ ad δ ζ. Componendo (per 18 quinti,) ſicut utraque α ζ γ, una cum α γ ad α γ, ſic utraque δ ε ζ, una cum δ ζ ad ipſam δ ζ, hoc eſt binæ δ ε ad δ ζ, & antecedentium dimidia, hoc eſt ſicut α ζ ad α γ, ſic δ ε ad δ ζ. In antiquiſſimo codice ſic. Quare & ſicut quod ex utraque ſimul α ζ γ ad id quod ex α γ, ſic quod ex utraque ſimul δ ε ζ ad id quod ex δ ζ, & longitudine ſicut utraque ſimul α ζ γ una cum α γ hoc eſt binæ α β ad α γ, ſic utraque ſimul δ ε ζ, una cum δ ζ, hoc eſt binæ δ ε ad δ ζ, & dimidia ſicut α ζ ad α γ, ſic δ ε ad δ ζ.

Hoc demonſtrato quod (recta linea quacunque extrema & media ratione diuiſa) qualem rationem habet potens quod ex tota & ex maiore ſegmento, ad potentem quod ex tota & ex minori ſegmento, talem habet rationem cubi latus ad icoſahedri latus, hoc etiã demõſtrato quod ſicut cubi latus ad icoſahedri latus, ſic dodecahedri ſuperficies ad icoſahedri ſuperficiẽ in eadem ſphæra deſcriptorum, & hoc quoque percepto quod ſicut dodecahedri ſuperficies ad icoſahedri ſuperficiem, ſic ipſum dodecahedrum ad icoſahedrum, eo quia ab eodem circulo comprehenduntur & ipſius dodecahedri pentagonum & icoſahedri triangulum, manifeſtum eſt quod ſi in eadem ſphæra dodecahedrum & icoſahedrum fuerint deſcripta rationem habebunt (recta linea quacunque extrema & media ratione diuiſa) ſicut potens quod ex tota & quod ex maiori ſegmento, ad potentem quod ex tota & minori ſegmento. His omnibus nobis notis, patet quòd ſi in eadem ſphæra dodecahedrum & icoſahedrum inſcripta fuerint, rationẽ habebunt, ſicut (recta linea diuiſa extrema & media ratione) potens totam & maius ſegmentum, ad potentem totam & minus ſegmentum. Quoniam enim eſt ſicut dodecahedrum ad icoſahedrum, ſic dodecahedri ſuperficies ad icoſahedri ſuperficiem, hoc eſt cubi latus ad icoſahedri latus, ſicut autem cubi latus ad icoſahedri latus, ſic (recta linea quacunque extrema & media ratione diuiſa) potens totam & maius ſegmentum, ad potentẽ totã & minus ſegmẽtum, ſicut igitur dodecahedrum ad icoſahedrum in eadem ſphæra deſcriptũ, ſic (recta linea quacũq; extrema & media ratione diuiſa) potens totam & maius ſegmentum ad potentem totam & minus ſegmentum.

DECIMIQVARTI LIBRI FINIS.

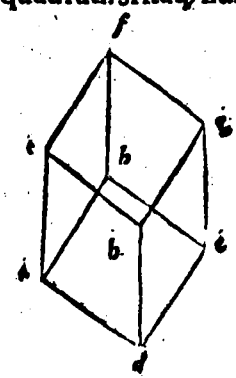
EVCLIDIS MEGARENSIS CLARISSIMI PHILOSOPHI MATHEMATICORVMQVE facile principis, ex traditione Campani, Geometricorum Elementorum Liber decimusquintus.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 1

1. NTra propoſitum cubum, corpus habẽs quatuor baſes triangulas æqualiũ laterum deſignare.

CAMP. Sit cubus cuius baſis eſt quadratũ a b c d, ſuprema uero eius ſuperficies quadratũ e f g h. Ipſum autẽ hac arte fabricare cõuenit. Quadrato baſis ſecũdũ quãlibet lineã ex 46 primi deſcripto, ſuper ſingulos angulos eius ex 12 undecimi cathetos ſecundũ mẽſurã lateris ipſius quadrati erigãtur, quos ex 6 undecimi cõſtat eſſe æquidiſtantes. Quinq; ergo eorũ bini & bini corauſto eis impoſito æqui diſtãter lateribꝰ quadrati cõtinuẽtur, cõſtat igitur eſſe cõpoſitũ cubũ. nã quatuor eius laterales ſuperficies ſunt quadratæ ex 11 primi & ex 34 eiuſdẽ & diffinitione quadrati: de ſuprema aũt ſuperficie manifeſtũ eſt quoq; q ipſa eſt quadrata ex 1. immo 14 undecimi, & hac cõi ſciẽtia quæ æqualibus ſunt æqualia ſibi quoq; ſunt æqualia, & ex diffinitione quadrati. Si itaq; huic cubo libeat corpus quatuor baſiũ triãgulariũ & æqlaterarũ inſcribere, in baſi & eius ſuperficie ſuprema protrahãtur duæ diametri quarũ una cõtinuet duas extremitates infimas duorũ cathetorũ, & alia cõtinuet ſupremas aliorum duorum quas animo intelliges eſſe a c & h f, dehinc à duobus punctis h & f terminãtibus diametrũ ſuperficiei ſupremæ demitte hypothenuſaliter binas & binas diametros quæ quatuor laterales ſupficies diuidant, quas imaginaberis eſſe ab h quidẽ a h & h c, at uero ab f f a & f c. Has aũt diametros in hac plana figura protrahere contempſi, ne multitudo linearũ confunderet intellectũ. Si igitur figurã hanc ut oportet, actu uel animo cõpleueris, uidebis ex ſex diagonalibus lineis ſex ſuperficies ipſius cubi diuidẽtibus, pyramidẽ quatuor baſiũ triangulariũ eſſe perfectã, quam cubo propoſito ex diffinitione conſtat eſſe inſcriptam, huius autem pyramidis baſes æquilateras eſſe cõſtat, eo quod ex 4 primi omnes iſtæ ſex diagonales ſunt adinuicem æquales.

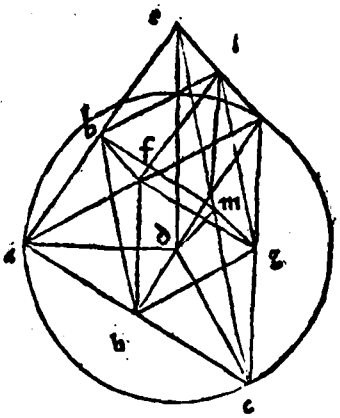

Eucli. ex Camp. Propoſitio 2

2. NTra datum corpus habens quatuor baſes triangulas atque æquilateras, corpus octo baſium triangularium æqualium laterum diſtinguere

CAMP. Si intrà pyramidẽ quatuor baſium triangularium & æquilaterarum, octoedrũ libeat inſcribere, prius cõuenit pyramidem ipſam fabricare quæ ratione certa hoc modo componitur. Statuatur ſecundum cuiuslibet lineæ quantitatem trigonus æquilaterus qui ſit a b c, cui circunſcribatur circulus ſupra centrũ d. & exeat d e perpendicularis ad ſuperficiẽ ipſius trigoni ex 12 undecimi, quæ ponatur dupla eſſe in potentia ad ſemidiametrum circuli circunſcribentis trigonum a b c, & à puncto cadant tres hypothenuſæ ſuper tria pũcta a, b, c. Eſt itaque completa pyramis quatuor baſium trilaterarũ & æquilaterarũ, protrahatur enim

d a,d b,d c. Cum igitur anguli quos cõtinet linea e d cum ſingulis lineis d a,d b,d c, ſint recti ex diffinitiõe perpendicularis ad ſuperficiẽ, cũq; quadratũ lineæ e d ſit ex hypotheſi dupli ad quadratum ſemidiametri circuli a b c, erit ex penultima primi quadratum uniuſcuiuſq; trium hypothenuſarũ linearũ e a, e b, e c, dupli ad quadratũ ſemidiametri circuli a b c. Sed ex 9 tredecimi quadratum quoq; cuiuſq; triũ laterum triãguli a b c, dupli eſt ad quadratũ ſemidiametri eiuſdẽ circuli, igitur omnia latera ſtatutæ pyramidis ſunt adinuicẽ æqualia, quare ipſa eſt æquilaterarũ baſiũ. Cũ itaq; ſibi octoedron includere uoluerimus, diuidemus unũquodq; ſex laterũ eius in duo medio æqualia, & cõtinuabimus mediũ punctũ cuiuſq; laterum mediis pũctis cũctorũ reliquorũ laterũ cũ quibus ipſum cõtinet & angulũ ſuperficialẽ: uerbi gratia, diuidã latera baſis in punctis f,g,h, & hypothenuſas cadẽtes ab e, in pũctis k,l,m, & cõtinuabo pũctũ f: cũ pũcto g & cũ h & cũ k & cũ l, pũctũq; m, cũ eiſdem g,h,k,l, & g, cũ l, & k, cum eiſdẽ h & l. Ecce itaque perfectum eſt corpus octo baſium triangularium iis duodecim lineis media puncta laterum fabricatæ pyramidis iungentibus contentũ. Has autẽ octo baſes ex 4 primi quoties oportet repetita æquilateras eſſe manifeſtum eſt, ipſum quoq; corpus ſtatutæ pyramidi ex diffinitione inſcriptum, quemadmodum iuſſi eramus efficere.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 3

3 INtra cubum aſſignatum figuram octo baſium triãgulatium æqualium laterum conſtituere.

CAMPA. Cubo intẽdimus inſcribere octoedron. Qualiter autẽ cubũ cõponere oporteat in prima huius ſufficiẽter dictũ eſt. Igitur fabricato cubo pyramis quatuor baſiũ triãgulariũ & æqualiũ laterũ in eo ex prima huius deſignetur ac intra ipſam pyramidẽ ex præmiſſa octoedrõ diſtiguatur, quo facto, ſimul etiã factũ erit q̃ uoluimus. Cõſtat enim ex ratiocinatiõe primæ, latera cũcta ipſius inſcriptæ pyramidis eſſe diagonos baſiũ cubi. & ex ratiocinatiõe præmiſſæ liquet cũctos ãgulos octoedri in hac pyramide diſtincti eſſe in lateribus ipſius pyramidis, quare manifeſtũ eſt omnia angularia pũcta huiꝰ octoedri eſſe in baſibus aſſignati cubi. Igitur ex diffinitione habemus ꝓpoſitũ. Aliter idẽ. Cẽtris cũctarũ baſiũ cubi quẽadmodũ in 9 quarti fit, repertis, à cẽtro ſupremæ ſupficiei eius ad cẽtra quatuor lateraliũ ſuperficierũ quatuor hypothenuſas demitte, & à cẽtro infinitæ & ad earũdẽ lateraliũ ſupficierũ cẽtra quatuor alias hypothenuſas eleua, cẽtra quoq; quatuor lateraliũ quatuor rectis lineis cõtinua, ita uidelicet q̃ cẽtra earũ tãtũ quæ inuicẽ ſecãt cõtinues. Verbi gratia, iũges cẽtrũ anteriorũ cũ cẽtro dextræ & cũ cẽtro ſiniſtræ, cẽtrũ quoq; ultimæ iũges cũ eiſdẽ, hoc eſt cũ cẽtro dextræ & cũ cẽtro ſiniſtræ. Habes itaq; corpꝰ octo baſiũ triãgulariũ. iis 11 lineis quæ cẽtra ſupficierũ cubi cõtinuãt, cõplexũ. Si igitur has baſes æqlateras eſſe, ꝓbare uolueris, à centris baſiũ cubi ad cũcta perpẽdiculares ꝓtrahe, quas neceſſariũ eſt omnia latera ipſius cubi per æqualia diuidere ex ſecunda parte 3 tertij. Quod plannm erit. ſi unicuique baſium cubi circulũ circunſcripſeris, atque ideo binas & binas ſuper idẽ pũctum in lateribus baſium cubi conſtat concurre, eaſque ex ſecunda parte 11 tertij patet adinuicẽ eſſe æquales, & æquidiſtãtes lateribus cubi ex ſecũda parte 28 primi, ideoq; etiã ſingulas eſſe æquales dimidio lateris cubi. Igitur ex 10 undecimi manifeſtũ eſt binas & binas earũ ſuper idẽ latus cubi in medio eius pũcto cõcurrẽtes rectum angulũ continere, eo q̃ oẽs ſupficies cubi ſunt quadratæ. Quia igitur illæ 11 lineæ cẽtra ſuperficierũ cubi cõtinuãtes quæ & angulis quos hæc lineæ ſuper media puncta laterũ cubi cõcurrẽtes binæ & binæ cõtinẽt ſubtẽduntur, ipſæ erũt ex 4 primi uel etiã ſi maius ex penultima primi adinuicẽ æquales. Ergo eſt in propoſito cubo deſignatũ corpus octo baſiũ triãgulariũ & æquilaterarũ, quod oportebat facere. Eucli. ex Camp. Propoſitio 4

4 INtra datum corpus octo baſium triangularium atque æquilaterarum cubum figurare.

CAMP. Nõ dubites quin corpus octo baſiũ triãgulariũ atq; æquilaterarũ certo dogmate fabricabis hoc modo. Qualibet recta linea ſup aliquod planum ſurſum orthogonaliter erecta cã per æqualia diuide. & à pũcto eius medio duas lineas hincinde perpendiculares extrahe, quæ cõponant lineã unã, eruntq; hæ duæ lineæ ſeinuicẽ ſecãtes uidelicet prima quæ ſuper poſitũ planũ eſt orthogonaliter erecta, & alia quæ ipſam ſuper eius mediũ pũctũ orthogonaliter ſecat in eadẽ ſuperficie ſitæ ſunt per primã partẽ 11 undecimi. Ad ſuperficiẽ igitur in qua ipſæ ſitæ ſunt ſuper cõtem

punctũ

punctū ſectiōis earū (quēadmodū 11 docet undecimi) ꝓpēdicularē erige, quā facias eādē ſuperficiē in utrāq; partē penetrare, & pone cunctas ſex portiōes harū triū linearum à pūcto in quo ſe mutuicē ſecāt æquales, ſic enim quælibet quālibēt per æqualia & orthogonaliter diuidet, ita ꝙ cū ſint tres quæq; duæ earū, ſalutiferæ crucis uenerādū ſignum ad angulos rectos cōtinebūt. A ſupremo igitur erectæ lineæ ſuper poſitū planum puncto quatuor hypothenuſas ad extremitates duarū linearū ipſam ſecantiū demitte. deinde ab infimo eiuſdē erectæ pūcto, quatuor alias hypothenuſas ad eaſdē duarū ſecantiū linearū extremitates eleua, poſtremo quoq; harū hypothenuſarum extremitates quatuor rectis lineis quadratū cōtinentibus cōtinua. Erūt enim hæ duodecim lineæ uidelicet quatuor hypothenuſæ à ſupremo pūcto erectæ perpendicularis deſcendentes quatuorq; poſtremæ ab eius infimo puncto ſurſum eleuatæ, & reliquæ quatuor lineæ harū hypothenuſarū extremitates cōtinuātes, ex penultima primi ſine nugatiōis peccato pluries repetita adinuicē æquales quare cōſtat corpus ab eiſdem terminatū octo baſibus triangularibus æquilateriſq; cōtineri. Si igitur huic corpori cubū inſcribere delectat, cētra octo triāgulorū ipſum ambientiū inuehire ex 5 quarti labora, eaq; reperta 11 lineis rectis hac lege cōtinua, ut centrū cuiuſq; horū triāgulorū cū centro cuiuſq; triū ad ipſius latera terminatorū, per rectā lineā copulētur. Nō eſt autē huius rei idoneū figurā in plano depingere. ideoq; reſtat, ut quod dicitur mēte cōcipias, ipſūmq; ſi placet actu & opere cōpleas. Videbis enim 11 lineas horū triāgulorū cētra poſita lege cōtinuantes cubū cōtinere. quē reſtat ut æquilateris rectāguliſq; ſuperficiebus demōſtres eſſe cōcluſum, non enim erit cubus, niſi oēs eius ſuperficies ſint quadratæ. Ducito ergo à quolibet angulo trigonarum ſuperficierū octoedri perpendicularē ad latus illi angulo oppoſitū, has autē perpēdiculares ex 11 quartidecimi cōſtat adinuicē æquales, & diuidere latera quibus ꝓpēdiculariter inſiſtūt per æqualia, ideoq; binas & binas ſuper ipſē punctum lateris cui ſuperſtāt cōuenire. Eaſdēq; cōſtat ex his quæ in 17 quartidecimi demonſtrata ſunt trāſire per cētra triāgulorū, ideoq; per extremitates laterū inclusi corporis trāſire, ac eorum portiones quæ intra cētra trigonorum & latera ipſorū intercipiūtur ex ijs etiam quæ in eadē demōſtrata ſunt cōſtat eſſe æquales, angulos quoq; ab ijs perpendicularibus binis coeuntibus cōtētos: ex 8 primi patet eſſe æquales. Et quia hæ perpendiculares, ſuæq; portiōes inter cētra & latera interceptæ eoſdē angulos ambiūt, erunt quoq; anguli quos lineæ à cētris trigonorū ad latera perpēdiculariter cadētes binæ & binæ cōtinēt adinuicē æquales. Cumq; latera illius corporis de quo diſputamus, hos angulos ſubtēdunt, ſequitur ex 4 primi frequēter ſumpta corpus inclusum eſſe æquilaterum. At quoq; rectāgulū. Protrahātur enim diagonii in ſingulis ſuperficiebus, hos diagonos ex 4 primi oēs adinuicē æquales eſſe cōuinces mediātibus angulis à duabus perpēdicularibus per ipſarum diagonorum extremitates trāſeuntibus cōtentis, ſi prius hos angulos ex 8 primi æquales ſibi inuicē eſſe probaueris. Cum igitur diameter tetragonarum baſiū corporis huius ſint adinuicē æquales, latera quoq; earundē baſiū æqualia, neceſſe eſt ex 8 primi multoties repetita ipſas tetragonas baſes eſſe æquiāgulas. At quia ex 11 primi oēs āguli cuiuſq; earū ſunt æquales quatuor rectis, ſequitur eas eſſe rectāgulas. itaq; ex diffinitiōe quadrati ipſæ ſunt quadratæ. Igitur inſcriptum corpus manifeſtū eſſe cubum, ſicut intēdimus. *Eucli. ex Camp.* *Propoſitio 5*

5 PYramidem quatuor baſium triangularium atque æquilaterarū, aſſignato corpori octo baſiū triāgulariū quoq; atq; æquilaterarū inſcribere. CAMP. Aſſignato corpori octo baſium inſcribe ſecūm præcepta præmiſſæ cubum, cuboq; inſcripto inſcribe (ut docet prima huius) pyramidē qualis proponitur. Cum igitur huius pyramidis anguli ſint etiā anguli cubi, quemadmodū ex demōſtratione primæ manifeſtum eſt: cuncti autē anguli cubi ſint ex præmiſſa in ſuperficiebus aſſignati octoedri. erunt quoq; cuncti anguli pyramidis huius in ſuperficiebus corporis octo baſium cui eam iubemur inſcribere, quare ex diffinitione manifeſtum eſt nos feciſſe quod quæritur. *Eucli. ex Camp.* *Propoſitio 6*

6 INtra datum corpus uiginti baſium & æqualium laterum, corpus duodecim baſium pentagonalium æqualium laterum atq; æqualium angulorum figuraliter componere.

CAMPA. Corpus 20 baſium non docemus hic fabricare, quoniam ex 16 tredecimi qua conueniunt arte hoc fieri, ſatis euidens eſt. Eo igitur ut ibi docetur compoſito ut ſibi

corpus 12 baſium penta gonarum atque æquilaterarum includere delectat, hac uia procedendum eſt. Manifeſtum enim eſt 20 triãgulos, 60 ſuperficiales angulos habere, & quia ad conſtitutionẽ uniuſcuiuſq; ſolidi anguli corporis icoſedri quinque ſuperficiales cõueniunt, ſicut ex demonſtratione 16 tredecimi colligitur, cõſtat illud corpus ducdecim ſolidis angulis cõpleri. Inuentis igitur ut in antepræmiſſa cẽtris cunctorum triangulorum totum icoſedron terminantiũ, ea 30 rectis lineis cõtinua, ita q̃ cuiuſq; cẽtrũ centris omniũ circuniacentiũ cum quibus cõmunicat in latere per rectas lineas iũgas. Cũ ergo hoc feceris, uidebis ex illis 30 in eis duodecim pẽtagonos cõſtitui 12 angulis ſolidis dati icoſedri oppoſitos. hos itaq; pẽtagonos quẽadmodũ in antepræmiſſa feciſti de baſibus cubi, æquilateros eſſe probabis. Neceſſe eſt enim, ut quorũlibet triangulorum duorũ idem latus habentiũ, centra eodẽ ſpatio diſtent, reſtat ergo ut eos etiã æquiãgulos eſſe ſyllogiſes. Manifeſtũ eſt autem ex ratiocinatione 16 tredecimi, datum corpus uiginti baſium ab eadem ſphæra cuius diameter eſt tanquam diameter huius corporis uidelicet linea quæ duos eius angulos oppoſitos cõtinuat, eſſe circunſcriptile. Si igitur hæc diameter per mediũ ſecetur, pũctus ſectiõis erit centrum ſphæræ circunſcribẽtis. Ab eo itaque ad ſuperficies cunctorum pentagonorum perpendiculares ex 11 undecimi ducito, & à puncto in quo ſingulis pentagonis obuiauerint, ad ſingulos eorum angulos rectas lineas dirigito, deinde centrum ſphæræ cum ſingulis angulis ipſorum pentagonorũ cõtinuato. Age ergo eos proba eſſe æquiãgulos hoc modo. Cũ enim oẽ circuli circũſcribentes trigonos icoſedri ſunt æquales, erunt oẽs perpẽdiculares à cẽtro ſphæræ ad ipſos ueniẽtes & in eorum centra cadẽtes, æquales. omnes ergo lineæ à centro ſphæræ ad angulos cuiuslibet pentagoni ueniẽtes, ſunt æquales. nã anguli pentagonorũ ſunt centra circulorum trigonos ipſos icoſedri circunſcribentium ex hypotheſi. Igitur ex penultima primi eodẽ argumẽtationis genere quo ſuperius in 14 ſyllogiſauimus ſectorem prouenientẽ in ſuperficie ſphæræ cum aliqua plana ſuperficies ſphæram ſecat non ſuper centrum eius, eſſe circunferentiam continentem circulum, neceſſe eſt quinq; lineas uenientes à cõcurſu perpendicularis ductæ à cẽtro ſphæræ ad ſuperficies omnium pentagonorum ad quinque angulos cuiuſcunq; pentagoni, eſſe adinuicẽ æquales: itaque omnibus duodecim pentagonis eſt circulus circunſcriptibilis. Cum igitur ipſi ſint æquilateri, conuincitur eos eſſe etiã æquiangulos quod oportebat oſtendere.

Eucl. ex Camp. Propoſitio 7

7 INtra datum corpus duodecim baſium pentagonarum æquilaterarum atque æquiangularum, corpus uiginti baſium triangularium atque æquilaterarum fabricare.

CAMP. Qualiter corpus duodecim baſium pentagonarum æquilaterarum atque æquiangularium componere oporteat, ex 17 tredecimi require. Sed qualiter corpus uiginti baſium triãgularium æquilaterarũ ſibi conueniat inſcribi, hic addiſce. Suorũ pẽtagonorum centris (ut in 14 quarti fit) repertis, ea adinuicẽ 10 lineis hac lege cõtinua, ut uniuſcuiuſq; pentagoni centro cuiuſq; pentagoni ſecum in latere cõicantis iungatur. ita uidelicet, quod unuſcuiuſq; pentagoni centrum centris quinq; pentagonorum terminantium uel circuniacentium continuetur. Cum igitur hoc feceris, obuiẽt tibi uiginti trianguli ab iſs 30 lineis centra pentagonorum continuantibus cõtenti, eruntq; ij uiginti trianguli uiginti ſolidis angulis ipſius dodecedri oppoſiti, amplectentes corpus uiginti baſium triangularium, quas æquilateras eſſe demonſtrabimus, & erunt 12 ſolidi anguli huius corporis 20 baſium in centris 12 pentagonorum corpus dati dodecedri terminãtium. Hos itaque 20 triangulos æquilateros eſſe ſic proba. A centris pentagonorum ducito perpendiculares ad latera, eruntq; omnes perpendiculares æquales. Binas ergo & binas probabis ex octaua primi æquos angulos cõtinere. Et quia lineæ cõtinuantes centra pentagonorum his angulis à binis & binis perpendicularibus contẽtis ſubtenduntur, cum omnes perpẽdiculares ſint æquales, erunt ex quarta primi oẽs lineæ cõtinuantes centra pentagonorum æquales. Quod eſt propoſitũ. Perpendiculares autem binas & binas æquales angulos cõtinere, & omnes eas adinuicẽ eſſe æquales, ſic collige. Ex 5 primi & 17 eiuſdem conſtat ſingulas earum diuidere latera pentagonorum ſuper quæ cadunt, per æqualia eaſq; eſſe adinuicem æquales ductis lineis à cẽtris pentagonorum ad ſingulos angulos eorum. Quare binæ & binæ ſuper idem latus cadentes in eodem ipſius lateris puncto coibunt, eo quod utraque diuidit illud latus

duo

duobus pentagonis à quorum centris ueniunt cõmune per æqualia. Has igitur perpendiculares binas & binas uſq; ad angulos quibus cõe latus in quo coeunt oppoſitũ per centra pentagonorũ producito, & eiſdẽ angulis duas lineas ſubtẽdito, quas ex demonſtratione 17 tredecimi manifeſtum eſt eſſe tanquam latus cubi ab eadem ſphæra cũ propoſito dodecedro circunſcriptibili, ideoq; patet eas eſſe æquales, eo quod omnia latera cubi ſint æqualia eaſdẽq; liquet ex nona undecimi eſſe æquidiſtantes: propterhoc quod ambæ æquidiſtãt cõmuni lateri in quo binæ & binæ perpendiculares cõueniunt. At uero ipſas eaſdẽ cõſtat ex his perpendicularibus per æqualia diuidi. Itaque per 33 primi cunctæ lineæ cõtinuantes puncta in quibus binæ & binæ perpendiculares ſuper has lineas quas tãquã cubi latera fore diximus, cõcurrunt ſunt adinuicẽ æquales: nam omnes ſunt tanquã latus cubi. Igitur ex octaua primi, anguli contenti à binis perpendicularibus, ſunt æquales. Quare per 4 eiuſdẽ, lineæ quoq; cõtinuantes centra pentagonorum ſunt ſibiinuicem æquales: inſcriptũ ergo eſt propoſito dodecedro corpus uiginti baſium triangularium & æqualium laterum ſicut iuſſi eramus.

Eucli. ex Camp. *Propoſitio 8*

8. ## SOlido duodecim baſium pentagonarum atque æquilaterarum propoſito, intra ipſum cubum diſtinguere.

CAMPANVS. Cum dodecedron ſuper cubi latera fabricetur ut cõſtat ex 17 tredecimi, nimirum eo fabricato ſibi cõuenit cubũ inſcribi, nam cum duodecim ſint pẽtagoni, ſi unius cuiuſq; eorũ uni angulo (prout cubi figuram uidebis exãgere) chordã unã ſubtẽderis, ex iis duodecim chordis ſex æquilateras rectãgulasq; ſuperficies cubi & corpus amplectentes ſuperficies. Aequilateras quidẽ eas eſſe, conſtat ex quarta primi, rectãgulas autẽ, eodẽ argumentationis genere quo in ſexta huius baſes dodecedri dato icoſedro inſcripti demõſtrauimus eſſe æquiangulas, conſtat quidẽ ex 17 tredecimi, propoſitum dodecedron ſphæræ eſſe inſcriptibile. Ergo à centro illius ſphæræ ad omnes has quadrilateras ſuperficies perpendiculares, ut docet 11 undecimi protrahe, & à puncto concurſus ad ſingulos angulos illarũ quadrilaterarũ ſuperficierum rectas lineas dirige, ac eoſdem angulos quadrilaterarũ ſuperficierum cũ centro ſphæræ iunge, eruntq; hæ lineæ centrum ſphæræ cum angulis quadrilaterarum ſuperficierum cõtinuantes: ſemidiametri ſphæræ, de quarum quadratis (quia dempto quadrato perpendicularis, remanẽt ex penultima primi quadrata linearũ continuantium punctum concurſus perpendicularium cum angulis quadrilaterarũ ſuperficierũ) neceſſe eſt omnibus his quadrilateris ſuperficiebus circulos eſſe circũſcriptibiles, ideoq; neceſſe eſt eas eſſe æquiangulas, cum ſint æquilateræ. Et quia ex 32 primi anguli cuiuſq; earum pariter accepti ſunt æquales quatuor rectis angulis, ſequitur eas eſſe rectangulas: nihil ergo deeſt incripto corpori de ratione cubi.

Eucli. ex Camp. *Propoſitio 9*

9. ## DAto dodecedro, ſibi demum octoedron includere.

CAMPANVS Cõpoſito dodecedro ut in 17 tertiidecimi, ſex latera ſuarum ſuperficierũ ea uidelicet quæ cathetos ſup ſex lineas oppoſita latera ſuperficierum cubi per æqualia ſecãtes erectos tanquã eorũ corauſti iungũt per æqualia diuide, eaq; bina & bina adinuicẽ cõpoſita cõtinua per tres lineas, quæ ſeinuicem ſuper medium punctum diametri cubi ex 43 undecimi per æqualia ſecabunt, eritq;, ut quæq; duæ earum trium ſeinuicem quoq; ad angulos rectos diuidãt. Si igitur harum triũ linearum extremitates per 11 lineas rectas continuaueris, proueniet tibi corpus octo baſium triangularium & æquilaterarum ex 4 primi, uel ſi mauis ex penultima primi. Quod oportebat oſtendere.

Eucl. ex Camp. *Propoſitio 10*

10. ## INtra aſſignatum dodecedron, pyramidem quatuor baſium triangularium atq; æquilaterarum adhuc reſtat diſtinguere.

CAMPANVS Aſſignato dodecedro inſcribe cubũ ex 8 huius, cuboq; pyramidem ex prima. Cum igitur anguli pyramidis ſint in angulis cubi ut patet ex ratiocinatione primæ, & anguli cubi in angulis dodecedri ex ratiocinatione octauæ: erũt quoque anguli pyramidis in angulis dodecedri, itaque cõſtat q̃ uolumus.

Eucli.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 11

11 PRopoſito icoſedro, in eodem cubum figurare.

CAMPANVS Icoſedro inſcribe dodecedron ex ſexta, ac dodecedro cubū ex octaua. Conſtat autem ex demōſtratione ſextæ, quod omnes anguli dodecedri cadunt ſuper centrum baſium icoſedri, & anguli cubi ſunt in angulis dodecedri: itaque anguli cubi ſunt in centris baſium icoſedri. Habemus ergo propoſitum.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 12

12 ICoſedron datum, pyramidē quatuor baſium triangularium atq; æquilaterarum ſibi poſtulat inſcribi.

CAMPANVS. Si in dato icoſedro ex præmiſſa cubum inſcripſeris, cuboque ex prima pyramidem incluſeris, quin poſtulationi icoſedri ſatisfeceris hæſitandum non erit. Scire autem oportet quod cum ſint quinque regularia corpora de quorum mutua abinuicem inſcriptione in hoc 15 libro determinetur, ſi unūquodque eorum cuilibet cæterorum eſſet inſcriptibile, 20 eorundē inſcriptiones acciderent. Quippe cuilibet eorū quinq;, eſſent cætera quatuor inſcriptibilia, ideoq; quater quinque inſcriptiones quod eſt 20, neceſſario prouenirent. At uero pyramidi ſolū octoedrō cōueniens eſt inſcribi, nō enim ſunt in pyramide baſes aut anguli aut latera, in quibus anguli cubi aut icoſedri aut etiā dodecedri poſſint extrema ipſius pyramidis contingere. Cubus quoque ſolius pyramidis & octoedri, & octoedron ſolius pyramidis & cubi, receptioni ſunt apta, qualiter enim in ecrum alterutro 12 angulos icoſedri, aut 20 angulos dodecedri, ita ut ſinguli in eorum ſingulis cadant collocabis? Icoſedron autem cum cætera conuenienti ambitione poſſit complecti, ſolius octoedri nequit eſſe receptaculum, nam octoedri ſex anguli ſemidiametrali ſe inuicem bini & bini oppoſitione reſpiciunt, lineæq; eos continuantes ſeſe per æqualia orthogonaliter diuidunt. ita q; illud glorioſum ſignū ad cuius intuitum cōſternātur dæmones, ſub rectis angulis tripli catū reddāt. hos itaq; triāgulos, neq; baſes neq; anguli neq; latera icoſedri poſſunt ſub ſuo ſitu recipere, neq; enim in eo reperies ſex baſes aut ſex angulos aut ſex latera, hac diametrali orthogonaliq; oppoſitione ſe contuentes. Dodecedron autē nulli cæterorū ſuæ ambitiōis denegauit hoſpitiū, immo cūctorū receptoriū exiſtit. Vnde non incōuēniēter dodecedri figurā antiqui Platōis diſcipuli aſcripſere cœlo, quēadmodū pyramidis formā tribuerunt igni, eo q; ſurſum ſub pyramidali figura euolet. Ac octoedri, aeriq;ppe ſicut aer ignē motus puitate ſequitur, ſic octoedri forma, pyramidis formā ad motū babilitate comitatur. Viginti uero baſiū figurā aquæ dictauerūt, nā cū ipſa baſiū plu ralitate plus cæteris circuletur in ſphærā, fluētis rei motui magis quàm ſcādētis cōuenire uiſa eſt. Cubū uero figurā, quidā dedere terræ: quid enim in figuris maiori ad motū. uiolentia indiget quàm teſſera? at in elementis quid fixius cōſtātiusq; reperitur terra. Si igitur ex 20 inſcriptionibus, tres quæ pyramis nō ſuſtinet, binasq; à quibus natura cubi & octoedri aliena eſt. rurſusq; unā cui repugnat icoſedri figura. reieceris, erūt reliquæ tantum 12 inſcriptiones, pyramidis quidem, ſola. cubi uero octoedriq; binæ. icoſedri autē tres. dodecedri autē quatuor, de quibus omnibus ut arbitror ſufficienter alias diſputatū eſt.

Eucli. ex Camp. Propoſitio 13

13 TAbricato quouis quinque regularium corporum ſibi ſphæram inſcribere.

CAMP. Ex tertiodecimo libro itaq; manifeſtū eſt unūquodq; quinq; horū corporū eſſe ſphæræ inſcriptibile. Nūc itaq; cōſtabit uiceuerſa ſphærā unicuique ipſorū eſſe inſcriptibilē. A circūſcribētis enim ſphæræ cētro ad baſes uniuerſas cuiuslibet eorū perpēdiculares exeāt, quas intra centra circulorum baſes ipſas circūſcribentiū cadere neceſſe eſt. Cūq; oēs circuli eas circūſcribentes ſint æquales, eruntq; hæc perpendiculares æquales. Itaq; ſi ſecundū quantitatē unius earū circulū ſuper centrū circūſcribētis ſphæræ deſcripſeris, eiusq; ſemicirculū quouſq; ad locū unde moueri cœperit redeat circūduxeris, quia ipſum per extremitates cūctarū perpendiculariū neceſſe eſt trāſire cōuinces ex correlario 15 tertij ſphærā iſtius ſemicirculi motu deſcriptam uniuerſas baſes aſſignati corporis in concurſibus perpendicularium cōtingere. Nō enim plus poteſt, ſphæra de baſibus corporis cōtingere q; circūducto ſemicirculus (dū mouebatur) cōtingit. Quare aſſignato corpori cōſtat nos ſphærā quemadmodū propoſitum erat inſcripſiſſe.

FINIS.

EVCLIDIS MEGARENSIS CLARISSIMI PHILOSOPHI MATHEMATICORVMQVE facile principis, ex Hypſiclis Alexandrini, Græci philoſophi traditione, Geometricorum Elementorum Liber decimusquintus,

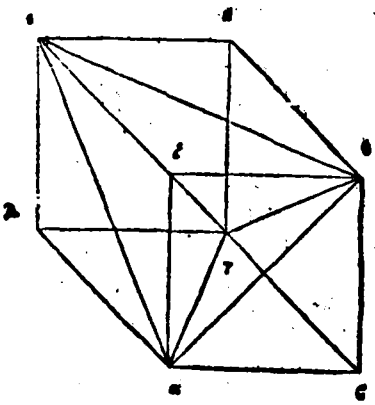
Eucli.ex Zamb. Problema 1 Propoſitio 1

Cap.1. 1

IN dato cubo pyramida deſcribere.

HYPSICLES ex Zãb. Eſto datus cubus α ζ γ δ ι ζ ν θ, in quo oportet pyramida inſcribere, connectãtur α γ, γ ι, α ι, α δ, ι θ, δ γ. Manifeſtũ iã, q̃ ipſa α ι γ, α θ ν, α θ γ, γ θ ι, triãgula æqlatera ſũt. quadratorũ enim diametri ſunt latera. Pyramis igitur igitur eſt ipſa α ι γ θ, & deſcribitur in dato cubo quod facere oportebat.

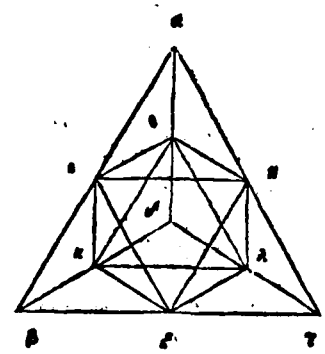

Eucli,ex Zãb. Problema 2 Propoſitio 2

Cap.2 2

In data pyramide octahedrũ deſcribere.

HYPSIC.ex Zamb. Eſto data pyramis α ζ γ δ, ſecetur q̃ bifariã ipſis ι, ζ, ν, θ, κ, λ, ſignis: & connectantur ipſæ θ ν, θ λ, ι ζ, ζ ν, & reliquæ. Et quoniam α β, dupla eſt utriuſq; ipſarũ θ ν, ν ζ, æqualis igitur eſt θ ν, ipſi ν ζ, & parallelus, ſimiliter & θ ν, ipſi ζ ν eſt æqualis & parallelus, æquilaterũ igitur eſt θ ν ζ. Dico quod & rectãgulũ. Si enim ab ipſa ν λ, perpẽdiculares agãtur ad plana ι ζ ν, ι ζ ν, ι ζ θ ν, θ ν ζ, ſimiliter oſtendemus quæ in ipſius θ ν ζ, quadrati æquilatera: Quod facere oportebat.

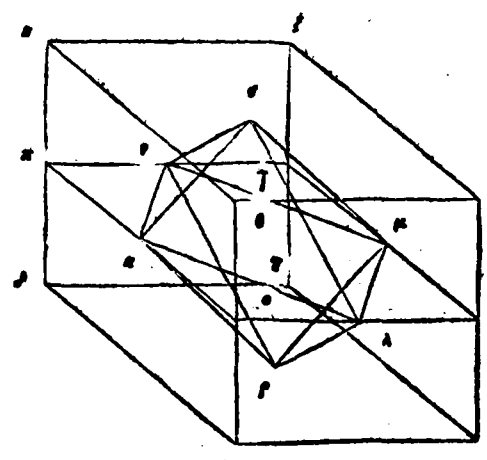
ipsi sũt ſtatim

Eucli.ex Zamb. Probleme 3 Propoſitio 3

Cap.3 3

In dato cubo octahedrum deſcribere.

HYP SICLES ex Zamb. Eſto datus cubus α β γ δ ι ζ ν. Et capiantur centra* inſidentium quadratorum, κ, λ, μ, ν. Dico quod κ λ μ ν. quadratum eſt. Excitentur per ipſa κ λ. paralleli (per 31 primi) ξ ο, π ο. Quoniã igitur dupla eſt π ο ipſius ο κ, & ξ ο ipſius ο λ, id propterea quod ex ο κ igitur ei eſt æquum quod ex λ ο, & per hoc & θ κ, ipſi ο λ eſt æqualis. Quod igitur ex κ λ, duplum eſt eius quod ex ο λ. Ac per hoc: & quod ex μ λ duplũ eſt eius quod ex λ ξ, quod igitur ex κ λ, æquũ eſt ei quod ex μ λ. Aequilaterũ igitur eſt κ λ μ ν, manifeſtum eſt, quod & rectangulum. Aſſumantur ipſi ζ δ ι ν, bina quadrata, & centra ρ, σ, & connectantur ρ λ, ρ μ, ρ ν, σ κ, σ λ, σ ν, σ μ, manifeſtum eſt quod triãgula efficientia octahedrũ æquilatera ſunt eadem nãq; oſtendemus ratione.

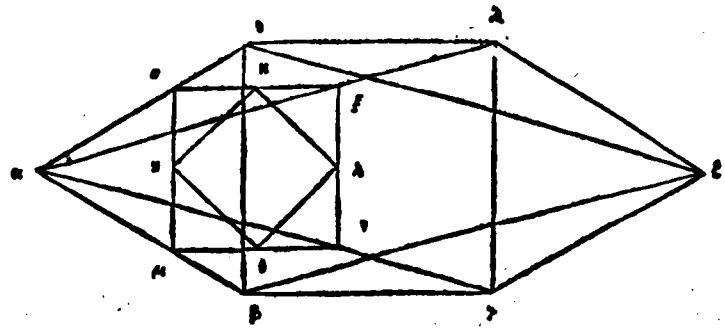
Cap.4 Eucl.ex Zãb. Problema 4 Propoſitio 4.

4

In dato octahedro, cubum deſcribere.

HYPSICLES ex Zamb. Capiãtur (per primã tertij) eorũ qui circũ α ζ γ, α γ δ, α ζ ι, α δ ι, triangula, circulorũ centra κ, θ, ν, μ, λ, & connectantur κ θ, ι κ, κ λ, λ θ. Dico quod κ θ κ λ eſt quadratum. Excitentur (per 31 primi) per ipſa κ, θ, μ, λ, ipſis ζ γ, ζ ι, γ δ, δ ι, paralleli, μ ν, μ ο, γ ξ, ξ ο. Quoniam igitur æquilaterũ eſt α ζ γ triãgulum, quæ ex κ in θ centrum, eius qui circũ α ζ γ triãgulum circuli, bifariã diſpeſcit eũ q ad α ipſius α ζ γ triãguli, æqualis igitur eſt γ θ ipſi θ μ. Ac per hoc iam & μ κ ipſi κ ι: & θ κ ipſi κ ξ eſt æqualis. Quoniam autem ipſa μ ν, ipſi μ θ

μ o, & μ o, ipſi o ξ eſt æqualis, æqualis igitur & v θ, ipſi μ π, & θ μ, ipſi π ν, & μ π, ipſi o π, qui autem ſub θ μ π & π o ν, ſi ex quo manifeſtum eſt, quod π θ æqualis eſt ipſi π ν. Et id propterea iam & reliquæ. Quoniã igitur π θ α λ parallelogrammum eſt in uno eſt plano. Et quoniam dimidium eſt uterque ipſorũ qui ſub μ π θ, o π ν, reſti reliquus igitur qui ſub θ π ν, rectus eſt. Similiter & reliqui. Quadratum igitur eſt π θ α λ. Poßibile autem eſt quæ in principio aſſũpta ν, θ, α, λ, centra & parallelos cõficientia μ ν, ν ξ, ξ o. o μ, cõnectere ipſas π θ, θ λ, λ α, α π, & dicere ipſum π θ α λ quadratum. Si uero aſſumamus & reliquorum triangulorum centra connectamus & eadem, oſtendemus reliqua, quadrata, habebimus & in dato octahedro cubum deſcriptum, quod agendum fuerat.

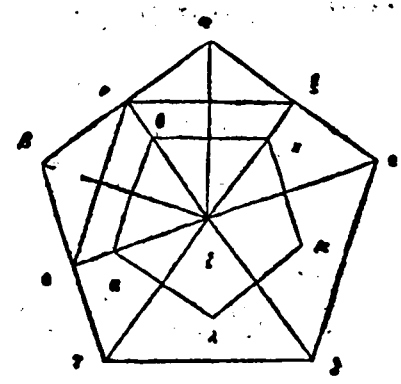
Eucli. ex Zamb. Theorema 5. Propoſitio 5

5 In dato icoſahedro dodecahedrum inſcribere.

HYPSICLES ex Zamb. Exponatur quinquangulum ipſius icoſahedri α ζ γ δ ι, & centra circulorum qui circũ α ξ ι, α ξ ζ, ζ ξ γ, γ δ, δ ζ ι, triangula, ſint & ipſi π, θ, π, λ, μ, connectantur & ipſi π θ, θ π, π λ, λ μ, μ π, π. Et rurſus connexæ & ipſi π, ζ θ, ξ π, extendãtur in ξ, ν, o, bifariam nempe ipſæ ι α, α β, ζ γ, ſecabuntur in ipſis ξ, ν, o, ſignis. Et ſicut ν ξ ad ν o, ſic π θ ad θ π, æqualis igitur eſt θ ν ipſi π o. Similiter iam & reliqua ipſius π θ π λ μ, pentagoni latera, æqualia demonſtrabuntur. Dico quod & æquiangula.

παρὰ δύο, id eſt paralleli

Quoniam enim duæ ν ξ, ν o, *ad binas π θ, θ π, æquos comprehendũt angulos & reliqua manifeſta ſunt. Intelligatur ab ipſo ξ ad ipſius α ζ γ δ ι pentagoni planum perpendicularis alta quæ cadit in cẽtrum eius qui circũ pentagonum circuli. Si uero ab ipſo ν in ſignũ in quod concurrit quæ ex ξ perpendicularis connectamus, ac per θ, parallelum agemus ad eam, manifeſtum quod concurrit ei quæ ex ξ perpendiculari, & quæ ab ipſo ι parallelus rectum comprehẽdit angulum una cum ea quæ ex ξ perpendiculari. Rurſus ſi connectamus ab ipſis ξ, π, in centrum eius qui circum α ζ γ δ ι pentagonũ circuli, & in ſignũ in φ cõcurrit quæ ex θ, ei quæ ex π connexa recta quo cum eadem comprehendet. Ex quo manifeſtum eſt quod quinquangulum π θ π λ μ in uno eſt plano.

Nos uero ſcire oportet, quod ſi quis nos interroget quot latera habet icoſahedrum, ſic dicemus. Manifeſtum quod icoſahedrum, ſub uiginti triangulis comprehenditur, & quod unumquodq; triangulum tribus rectis lineis conſtat. Oportet igitur nos multiplicare uiginti triangula in ipſa trianguli latera, fiunt ſexaginta, quorum medietas ſunt triginta. Similiterque & in dodecahedro. Rurſus quoniam duodecim quinquangula dodecahedrum conficiunt, & unumquodque quinquangulum quinque coutinet rectas lineas, efficiemus duodecies quinque, & fiunt ſexaginta: rurſus eorum medietas ſunt triginta. Cur autem dimidium efficiamus ſ quia quodlibet latus etiam ſi fuerit triangulum ſiue quinquangulum ſiue quadratum ut in cubo, †ex ſecundo capitur. Itidem eadem diſciplina in cubo & in pyramide, & in octahedro eadem efficiens, latera comperies. Si uero uelis rurſus uniuſcuiuſque figurarũ angulorũ numerum inuenire, rurſus eadem efficiens diuide per plana comprehendentia unum angulum ſolidi. †Et quoniam icoſahedri angulum quinque triangula cõprehẽdunt, diuide per quinque, fiunt duodecim icoſahedri anguli. In dodecahedro, tria pentagona angulum comprehendunt, diuide per tria, & uiginti habebis dodecahedri angulos. Similiter aũt & in reliquis angulos inuenies. Quæſtiũ eſt quomodo ab una quaq; quinq; ſolidarum figurarũ uno plano cõprehendentium quomodocunq; dato, inuenitur & inclinatio, in quam admiuicem inclinantur comprehendentia plana unamquamque figurarum. Inuentio autem (ſicut Iſidorus noſter magnus magiſter enarrabat) hunc habet modum.

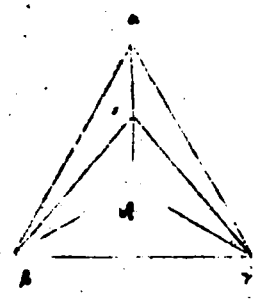
ἐπιπέδων, id eſt repetitus

περιφέρειαι τῶν κλίσεων, id eſt comprehendẽs

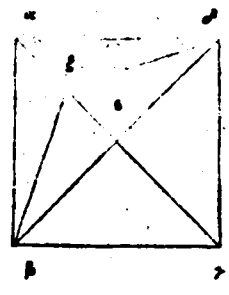
ἐν δυσὶ ὀρθαῖς, id eſt duobus rectis

Quod quidem in cubo per rectũ angulum diſpeſcunt ipſum comprehendentia plana adinuicem manifeſtum. In pyramide uero expoſito uno triangulo, centris terminis unius lateris, ſpacio uero à uertice in baſin perpendiculari acta, †ambitiones deſcriptæ inuicem ſe ſecent, & ab ipſa ſectione ad centra connexæ rectæ lineæ comprehendent inclinationem planorum pyramidem comprehendentium. In octahedro uero à latere trianguli deſcripto quadrato, centris terminis diagonij, interuallo autem itidem trianguli perpendiculari, deſcribantur circunferentiæ, & rurſus à cõmuni ſectione ad centra connexæ rectæ lineæ comprehendent †deſinentem in binas rectas quæſitæ inclinationis. In icoſahedro porro, à latere trianguli deſcripto pentagono connectatur ſub binis lateribus ſubtenſa recta linea, & centris terminis eiuſdem, interuallo autem ipſius trianguli perpendiculari deſcriptis, circunferentijs, quæ ex communi ſectione

ctione ad centra connexæ, comprehendent desinentem similiter in binas rectas inclinationis icosahedri planorum. In dodecahedro uero exposito uno quinquangulo, connexa similiter sub binis lateribus subtensa recta linea, centris terminis eiusdem, interuallo autem recta perpendiculari à bifaria sectione ipsius in parallelum ei latus pentagoni, ut supra describantur circumferentiæ & quæ à signo in quod inuicem concurrunt ad centra connexæ, similiter comprehendent* desinentem in binas rectas inclinationis planorum dodecahedri. Sic quidem clarissimus ille uir de prædictis disseruit, claram putans in quouis demonstrationem. Sed ut manifesta fiat illorum demonstratio, uisum est uerba ipsius declarare, primumq; in pyramide. Intelligatur pyramis sub quatuor æquilateris triangulis comprehensa α β γ δ, basi α ε γ, fastigio uero δ, & secto ipso α δ latere (per 10 primi) bifariam in ϛ, connectantur ε ϛ, ϛ γ. Et quoniã α δ ε, α δ γ, triangula æquilatera sunt, & α δ bifariam secatur, ipsæ igitur α ϛ, ϛ γ, perpendiculares sunt in ipsam α δ. Dico quod angulus qui sub β ϛ γ, est acutus. Quoniam enim dupla est α γ ipsius α ϛ, quadruplũ est quod ex α γ eius quod ex α ϛ. Sed quod ex α γ, æquũ est eis quæ ex α ϛ, ϛ γ, (per 47 primi) quorum quod ex α γ ad id quod ex γ ϛ rationem habet quam 4 ad 3, & est æqualis γ ϛ ipsi ϛ β: quod ergo ex ε γ, minus est eis quæ ex ε ϛ, ϛ γ: acutus igitur est qui sub β ϛ γ. Quoniam igitur binorum planorum α ε δ, α δ γ, communis sectio est α δ, & cõmuni sectioni ad angulos rectos sunt rectæ lineæ in utroque ipsorum planorum ductæ β ϛ, ϛ γ, & acutum angulum comprehendunt, angulus igitur qui sub β ϛ γ inclinatio est planorum, & est datus, data enim ε γ latus existens trianguli, & utraque ipsarum β ϛ, ϛ γ, perpendicularis, subsistens æquilateri trianguli, centris nimirum ε γ, hoc est terminis unius lateris, interuallo uero trianguli perpendiculari descripti* ambitus, sese inuicem in ϛ signo dispescunt. Et quæ ab ipso in ipsa ε γ connexæ rectæ lineæ, comprehendunt planorum inclinationem id autem erat dictum. Et quod centris quidem ε γ, interuallo autem trianguli perpendiculari, descripti circuli adinuicem se secent, perspicuum est, utraque enim ipsarum ε ϛ, ϛ γ, maior est dimidia ipsius β γ, centris autem β γ, interuallo aũt dimidia ipsius ε γ descripti circuli, sese inuicem tangunt: Si uero minor fuerit, neque se tangunt neq; dispescunt, si uero maior, omnino secant & sic in pyram. de hæc consequens aperte apparet ratio. Intelligatur rursus in quadrato α ε γ δ, pyramis uerticem habens ϛ, & ipsam comprehendentia* bifariam basis trigula æquilatera, erit autem α ε γ δ ϛ pyramis: dimidium octahedri, secetur (per 10 primi) unum latus unius trianguli α ϛ bifariam in ζ, & connectantur β ζ, δ ζ, æquales igitur sunt ε ζ, δ ζ, & perpendiculares in α ϛ. Dico quod angulus qui sub ε ζ δ, obtusus est, connectantur enim ε δ. Et quoniã quadratum est α γ, dimetiens autem ε δ, quod ex ε δ, duplum est eius quod ex δ α, Quod autem ex δ α, ad id quod ex δ ζ rationem habet (sicut in præcedenti dictum est) quam 4 ad 3, & quod ex δ β igitur ad id quod ex δ ζ, rationem habet quam octo ad tria, æqualis autem est δ ζ, ipsi ζ β. Quod igitur ex δ ε, eis quæ ex β ζ, ζ δ, maius est. Obtusus igitur est qui sub β ζ δ. Et quoniam binis planis secantibus, hoc est α ε ϛ, α δ ϛ, communis sectio est α ϛ, & ad rectos angulos ei in utroque ipsorum planorum ductæ sunt, ipsæ, ϛ ζ, δ ζ, obtusum comprehendentes. qui igitur sub ε ζ δ, angulus* desinit in binas rectas inclinationis ipsorum α β ϛ, α δ ϛ planorum. Si datus fuerit igitur qui sub ε ζ δ, datur quoq; dicta inclinatio. Quoniam igitur datur triangulum octahedri & unum latus octahedri est α δ, & ab ipsa quadratum describitur α γ, datáq; ε δ, dimetiens existens ipsius quadrati. Sed & β ζ, ζ δ, ipsius trianguli perpendiculares. Quare & qui sub β ζ ϛ angulus datur. Descripto igitur quadrato ex latere trianguli sicut α γ, & connexa dimetiente sicut ε δ si centris ϛ δ, interuallo autem trianguli perpendiculari, circulos describamus, se inuicem in ζ dispescent. Et quæ ex ζ in centra connexæ rectæ lineæ, comprehendunt inclinationem eam quæ sub β ζ δ,* quæ desinit in binas rectas (sicut dictum est) ipsorum planorum inclinationis. Et hic perspicuũ est quidem sicut utraq; ipsarũ β ζ, ζ δ, est dimidia ipsius ε δ maior, ac per hoc in organica cõstructione circulos sese inuicẽ dispescere necesse est. Et ex demõstratione manifestũ fit sicut β δ ad δ ζ, potẽtia rationẽ habet quã octo ad tria, dimidiæ uero ipsius β δ potentia quadrupla est, & proinde maior est utraq; ipsarum ε ζ, ζ δ, dimidia ipsius β δ. & hæc quidem de octahedro. In icosahedro autem intelligatur pentagonum æquilaterum α ε γ δ ϛ, & in eo pyramis uerticem habens ζ, ut triangula ipsam comprehendentia æquilatera sint, erit iam ipsa α ε γ δ ϛ pyramis pars icosahedræ figuræ. Secetur unum latus unius trianguli ζ γ bifariam in η, & connectantur β η, η δ, æquales existentes & perpẽdiculares factæ in ipsum ζ γ. Dico quod qui sub β η δ angulus obtusus est, & ibidem manifestum est, nam connexa recta linea ε δ, obtusum quidẽ explicat eum qui sub β γ δ ipsius pẽtagoni angulum, hoc autem maior qui sub β η δ, ipsæ nãq; ε η, η δ, ipsis β γ, γ δ, sunt minores: similiter iam ut in præcedenti, quod qui sub ε η δ angulus desinit in binas inclinationis ipsorum ε ζ γ, γ ζ δ, triangulorum, hoc dato, data erit & inclinatio ipsius icosahedri planorum. A latere nam q; trianguli icosahedri descripto quinquangulo cõnexa sub binis lateribus subtensa pentagoni, sicut in ipsa descriptione ε δ data, similiter autem

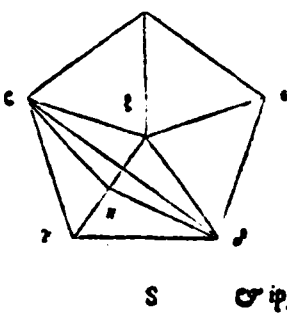

κυφότητα

Ἔστι γὰρ ἡ ε δ εὐθεῖα πρὸς τὴν

Ἔστι quo deficit à duobus rectis inclinatio

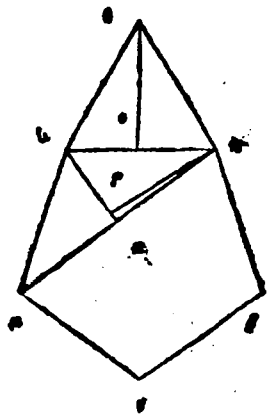

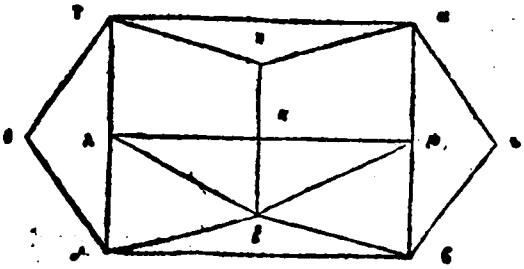
ut supra

inuersis subtendit

S & ipsi

& ipſis ϛ ν, π δ perpendicularibus triangulorum, datur & qui ſub ϛ ο δ. Si enim centris limitibus eius quæ ſub binis lateribus ſubtenſa pentagoni, ſicut ϛ δ internallo autem ipſius trianguli perpendiculari, circuli deſcribantur, ſe cabunt ſe inuicem ſicut m ν, & quæ ex ν ad ipſa ϛ δ connexæ rectæ lineæ, comprehendent deſinentem ſub binis re ctis ipſorũ planorũ inclinatiõibus, & hic quidẽ ex deſcriptione manifeſtũ eſt, quod utraq; ipſarũ β ν, π δ maior eſt dimi dia ipſius β δ. Inſtrumentali quoque fabrica eſt oſtẽdere. Intelligatur ſepara tim æquilaterum quidem triangulum θ κ λ, ab ipſo autem κ λ quinquangulum deſcribatur κ μ ν ξ λ, & connectatur μ λ, excitenturq; (per 12 primi) perpendicu laris ipſius θ κ λ trianguli, θ ο. Dico quod ipſa ϛ ο maior eſt dimidia ipſius μ λ ſubtendentis inclinationem planorũ. Alia ab ipſo κ in ipſam μ λ, perpendicu la ri ipſa κ π, quoniam qui ſub κ λ π maior eſt tertio recti, hoc eſt eo qui ſub κ θ ο, con ſtituatur ei qui ſub κ θ ο æquus qui ſub π λ ρ, ipſa igitur π λ, perpendicularis eſt æquilateri trilꝰguli cuius eſt latus ρ λ, quare quod eſt ex ρ λ, ad id quod ex λ π, ra tionem habet quàm 4 ad 3, maior autem eſt κ λ, ipſa λ ρ. Quod igitur ex κ λ, ad id quod ex λ ο, maiorem rationem habet quàm 4 ad 3, habet autem & ad id quod ex θ ο, quã 4 ad 1. Ipſa igitur κ λ, ad λ π maiorẽ rationẽ habet quàm ad θ ο, maior igitur eſt θ ο ipſa λ π. In dodecahedro ſic intelligatur unã quadratũ cubi à quo dodecahedrũ deſcribitur, & ſit α β γ δ, & bina plana dodecahedri, hoc eſt α ϛ ξ ν, π δ θ γ ξ. Dico iam & hic datã eſſe, binorũ quinquãgulorũ inclinationẽ. Secetur (per 10 primi) ξ ν bifariã in ο, & ab ipſo ο ipſi ξ ν (per 11 primi) ad angu los rectos excitẽtur in utroq; planorũ κ λ, μ ο, & cõnectatur μ λ. Aio primũ q; q; ſub μ κ λ, angulus obtuſus eſt. Oſtenſum autem eſt in decimotertio elemẽtorum, uolu mine ſiue ſtatu dodecahedri, quod quæ ex ν perpendicularis alia in α β γ δ, quadratum dimidia eſt lateris pentagoni, quare minor eſt dimidia ipſius μ λ, & id propterea qui ſub μ κ λ angulus obtuſus eſt. Simulq; oſtenſum eſt in eodem theoremate quod & quod quidem ex κ λ, æquum eſt ei quod ex dimidio lateris cubi & ei quod ex dimidio la teris pentagoni, quare eadem κ λ & κ μ ſunt æqua les, & maiores ſunt dimidia ipſius μ λ: dato igitur angulo ſub μ λ κ, deſinens in binas rectas inclina tio erit planorum, uidelicet dat. 2. Quoniam igitur latus α ϛ ο δ, quadrati ſubtendens eſt bina latera pentagoni daterque & pentagonum, datur ergo & μ λ. Datur autem & utraque ipſarum μ κ, κ λ, perpendicularium enim ſunt à bifaria ſectione κ β ſub binis ſubtenſa lateribus in parallelum eidem latus pentagoni ut ξ ν. Datur igi tur qui ſub χ κ μ deſinens (ſicut dictum eſt) in binas rectas quæſitæ inclinationis. Bene igitur in inſtrumenta li fabrica dixit quod oportet dato pentagono, connectere ſubtenſam ſub binis lateribus quæ æqualis ſit ipſius cubi lateri, & centris limitibus ipſius, internallo uero ab ipſa bifaria ſectione alia perpendiculari in parallelum eidem pentagoni latus, ſicut in deſcriptione κ λ, κ μ, de ſcriptæ circunferentiæ, & ab ipſo commiſſuræ circunferentiarum ſigno ad centra connectere rectas lineas comprehendentes deſinentem in binas rectas inclinationis ipſorum planorum, quod enim ipſa κ λ, perpendicularis maior eſt dimidia ipſius μ λ, dictum eſt, ſicut in elementis ſimul etiam eſt oſtenſum.

DECIMIQVINTI LIBRI FINIS

BARTOLOMAEVS ZAMBERTVS VENETVS

Clariſſimo uiro Paulo Piſano patritio Veneto
equiti Iurato grauiſſimoq; ſenatori
fœlicitatem perpetuam.

ICET Mathematicæ diſciplinæ quæ primum certitudinis faſtigium uno omniũ philoſophantium iudicio obtinent. Paule Piſane uir grauiſſime, à priſcis illis philoſophantibus ſemper excultæ fuerint, tamen aſtrologiam cæteris lõge præſtare cenſuerim: & hoc ſane binis adductus rationibus, nam longe clariora & excellentiora ſunt quæ ab aſtrologis in cœleſtium globorum conuerſione, aſtrorumq; reuolutione, traduntur, hac ſiquidem diſciplina cœleſtia quæ his inferioribus lõge ſunt præſtãtiora homines intuentur, aſtra fixa errãtiaq; pariter, diſtãtias, ſoliſq; & lunæ defectus cõiectãt, quæ deus opti. max. mira ſapiẽtia cõſtruxit. Illud quoq; accedit quod hæc diſciplina reliquas tres in ſeſe cõtinet: nã cũ in aſtrologicis theorematibus ſpectãtur circuli, anguli, quadrata quæ ex cœleſtiũ globorũ cõuerſione fiunt, tunc geometria eſt opus, cũ uero numeri ãdhibẽtur ut ſupputatiões accõmodatius fieri poſſint tam minutorũ quã ſecundorũ & reliquarũ particularũ, ſicut in magna cõſtructiõe Mathematica Claudius tradit Ptolomæus, quã imperiti almageſtũ neſcio quo beluoſo nomine appellãt, tũc auxiliatur arithmetica, ſi autẽ globorũ motꝰ alios celeriores, at alios tardiores iuuenis ubi eos ſimul cõparaueris, proportionibus ſeſe mutuo correſpõdere cõperies quas muſica diſciplina oſtẽdit. Pythagoreus nãq; Nicomachus in globorũ cœleſtiũ reuolutionibus Harmoniã ſonoſq; gigni in muſicis tradit. Cuius diſciplinæ primordia quæ Phænomena ſunt hoc eſt apparentia, cum Euclides Megarenſis dariſſimus mathematicus mira indagatione cõſcripſerit, opuſculũ illud ñs qui aſtrologiæ diſciplinã ſibi uendicare cõtendunt utile & ſcitu iucũdum cũ fortaſſe hiſce diebus ad noſtras manus peruẽiſſet, ne tãta utilitate ſtudẽtes carerẽt, illud latinũ fecimus. Quod opus qm̃ latinis hucuſq; ignotũ extitit, uoluimus ut ſub tuo nomine è Græcia in Italiã migraret ſeſeq; latinis præberet legendũ, ut licet ex ſeſe auctoritatẽ uel maximã habeat: nã nõ recte ſentiũt qui Euclidi plurimũ non tribuũt, tua auctoritate, maior exiſtimatio & auctoritas ei accederet. Tũ ut licet te patet meus noſq; omnes ſemper excoluerimus, tuaq; uetuſtiſſima fuerimus mãcipia, hãc obſeruationẽ noſtrã nullã eſſe cẽſerẽ, niſi ea tibi hoc munere certior fieret. Quod opꝰ tibi abs te cõprobatũ fuiſſe cognoſcã cõi utilitati conſulens, conabor ut aliorum præclariſſima mathematicorũ opera in lucem ueniãt, tu uero Vale æternũ, noſtri ſq; uotis da facilẽ curſum. In Ædibus patrijs xij. Kal. Octobris in xi. IIVI. & XIX. Elemento à reconciliata diuinitate.

EVCLIDIS MEGARENSIS CLARIS SIMI PHILOSOPHI PLATONICI MATHEMATICI PRÆSTÃTISSIMI Phænomena, ex traditione Theonis Bartholomæo Zamberto Veneto interprete.

QVONIAM aſtra non errantia ex eodem oriri loco, in eũ demq; locum occidere ſpectantur. quæq; ſimul oriũtur, ſimul ſemper oriri, & quæ ſimul occidunt ſemper ſimul occidere. Ab ortuq; in occaſum uergentia eiſdem inuicẽ interuallis diſtare, ueluti Orionis, id quod obtigit à cingulo ad pedes uſque idem ſemper eſt interuallum. Id. inquam, fit in iis ſolis quæ in gyrum feruntur, quoniam ut ſus omnino à circunferentia æque diſtat. quemadmodũ in opticis oſtenditur. Receptum ſiquidem eſſe oportet aſtra circuloſe ferri: in unoq; corpore reuinciri, uiſumq; à circunferẽtijs æque diſtare, ſpectatur ſiquidem ſtella aliqua inter ſublimes loco, locum ex loco non permutans, ſed in qua eſt regione in eadem reuoluta. Quandoquidem ita ad circulorum circunferentias in quibus reliqua aſtra feruntur, ubique æque diſtare uidetur. Admittendũ eſt ſane circulos omnes parallelos eſſe, & id propterea aſtra non errantia per parallelos ferri polum habentes iã dictam ſtellã. Horũ aũt nõnulla neq; orientia neq; occidentia ſpectãtur. eo quia in ſublimioribus circulis ferũtur, quos ſemp apparẽtes appellãt. Hæc ſiqdẽ ſunt aſtra quæ polum apparentem ſequuntur uſque ad circulum arcticum, & quæ polo propinquiora minimo circulo feruntur, maximo uero quæ longius abſunt. At quæ in arctico circulo exiſtunt horizontem radere uidẽtur. Quæ uero ad meridiem omnia & oriri & occidere ſpectantur, eo quia eorum circuli non ſunt toti ſupra terram, ſed eorum pars ſupra, at reliqua ſub terra. Eorũ uero ſegmentorũ quæ ſupra terram unũquodq; quo propius ad ſemper apparentium circulum maximum acceſſerit, magis apparet, eorũ uero quæ ſub terra quo propius ad dictũ circulũ accedit, minꝰ ſpectatur. Eo quia aſtra in ſegmento orbis quod ſub terra exiſtunt inuehuntur tẽpore minimo, quæ uero in eo quod ſupra terram maiori feruntur. Quæ uero ab iis longius abſunt ſemper ſupra terram tempus obtinent minus: quæ uero ſub terra maius, minimum uero tempus habebunt quæ ſupra terram ferũtur ea quæ in meridiem uergunt. quæ uero infra terram maius. Qui uero inter hos mediĳ ſunt æquale tempus habent ei quæ ſub terra eſt parti. Quare orbem huiuſmodi æquinoctialem appellamus. Qui uero ab æquinoctiali circulo æqualiter diſtẽnt, æquali tempore, & ſegmentis uiciſſim æqualibus inuehuntur, ſicut quæ ſupra terram in ſeptentrionem uergunt eis quæ ſub terra in meridiem tendunt. Quæ uero ſupra terrã in meridiem tendunt, eis quæ infra terram ad ſeptentrionem comeãt. utriuſq; enim circuli & eius qui ſupra terram, & qui ſub terra in continuum tendit idem tẽpus, apparet præterea lacteus circulus & zodiacus in parallelos obliqui exiſtentes circulos, ſeſeq; inuicẽ in circunnectione diſpeſcẽtes. ſemper hemicyclia ſuper terram habere uidentur. Iã ex his omnibus quæ dicta ſunt mundus ſphæricæ ſpeciei eſſe ſupponitur. Si enim cylindroides aut conoides eſſet. Quæ in obliquis circulis æquinoctialẽq; bifariã ſecãtibus ſtellæ cõprehenſæ in ambitu, neutiquam ſemper in æqualibus ſemicirculis prouehi apparerẽt, ſed quãdoq; in maiori ſemicirculi ſegmẽto, & quandoq; in minori. Si enim conus aut cylindrus plano ſecetur, non aũt ad baſim, ſectio fit oxygoni coni quæ clypeo ſimilis eſt. Manifeſtũ igitur qđ huiuſmodi figura in medium ſecta & in longum & in latum diſſimilia ſegmenta efficiet. Manifeſtum autem quod & ſi oblique per medium ſecta fuerit, & ſic diſſimilia efficiet ſegmenta. Quod in mundo nequaquam fieri deprehenditur. hĳs igitur omnibus mundus eſt ſphæricus, æqualiterq; circa axẽ uoluitur. Cuius unus quidem eſt polus ſupra terram apparens, alter uero infra terram occultus. Horizon uero uocetur per planum noſtrũ procidens in mundo circulus finiensq; ſupra terram ſpectatum hemiſphæriũ, ſi ſphæra nãque plano ſecta fuerit ſectio circulus eſt. Meridianus porro circulus appelletur,

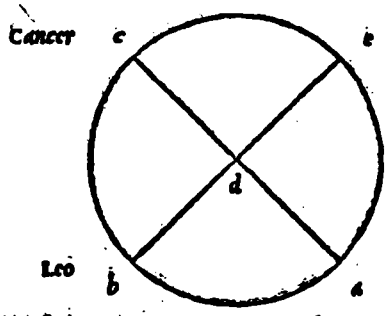
qui

qui per ſphæræ polos & recte ad horizõtẽ puenit. Tropici uero ſunt quos per mediũ zodiacus orbis tangit, qui eoſdem cum ſphæra polos habent, ſed qui per medium currit zodiacus circulus & æquinoctialis maximi ſunt, bifariã enim inuicem ſeſe diſpeſcũt in principio arietis & libræ, ſunt namq; in diametro, & in æquinoctiali exiſtentes, conſugate oriuntur & occidunt, inter ipſos habentes vi ſignorum ſex ſigna, æquinoctialis uero circuli binos ſemicirculos, quandoquidem utrunque principium in æquinoctiali orbe exiſtens in eodem feratur tempore, & quæ ſupra & que infra terram eſt pars. Si enim ſphæra circa ſuũ æqualiter axẽ euoluta fuerit, omnia in ipſius ſphæræ circunferentia cõſiſtentia ſigna in æquali tempore ſimiles circunferẽtias circulorum per quos feruntur tranſibunt. ſimiles igitur æquinoctialis circuli circũferentias tranſibũt, eam ſcilicet quæ ſupra terram, & eam quæ infra: circunferentiæ igitur ſunt æquales ſemicirculus &enim utraq; eſt. Nam ab oriente in ortum, ſiue ab occidente in occaſum totus circulus eſt. id propterea animalium circulus & æquinoctialis inuicem ſeſe bifariam diſpeſcunt. Si uero in ſphæra bini circuli ſeſe inuicem bifariam ſecuerint, uterque ſecãtium maximus eſt. Igitur zodiacus orbis. & æquinoctialis maximi ſunt, & horizon quoque maximus eſt, zodiacum &enim & æquinoctionalem orbem maximos exiſtẽtes ſemper bifariam diſpeſcit, Duodecim uero animalium ſex ſemper ſupra terram, & æquinoctialis circuli ſemper ſuperne ſemicirculum habent: quæq; in eo ſunt aſtra ſimul & orientia & occidentia in eodem tempore aduenium, alterum ſiquidem ab ortu in occaſum, alterum uero ab occaſu in ortum. Ex his igitur oſtenſis manifeſtum eſt quod æquinoctialis circuli ſemicirculus in horizonte eſt. Si uero in ſphæra manens circulus bifariam maximorum aliquem ſecuerit ſemper delatum. & ſecans quoque maximus eſt, horizon igitur maximus eſt.

Theorema 1 *Apparens* 1

TErra in medio mundo eſt, centricq; ordinem obtinet ad mũdum.

Sit in mundo horizon a b, terra autem ſit uiſus noſter qui ſit ad d, ſintq; orientales partes c, occiduæ uero ſint a, ſpecteturque per dioptram iacentem ad d, ſignum cancer oriens in c ſigno, ſpectabitur igitur eadem dioptra capricornus occiduus, ſpectetur per a ſignũ & quoniã ſigna a d c, per dioptram ſpectãtur; recta igitur eſt linea quæ p a d c eſto a d c. manifeſtum iam eſt quod a d c dimetiens eſt non errantium ſphæræ & zodiaci, quandoquidẽ zodiaci ſuper horizontem ſex animalia diſcindit. Rurſus iam moto zodiaco & dioptra ſpectetur leo oriens in b ſigno: ſpectabit igitur eadem dioptra aquarius occidens, ſpectetur in e ſigno, & quoniam e d b ſigna per dioptrã ſpectantur, recta eſt linea quæ per e d b, ſit e d.

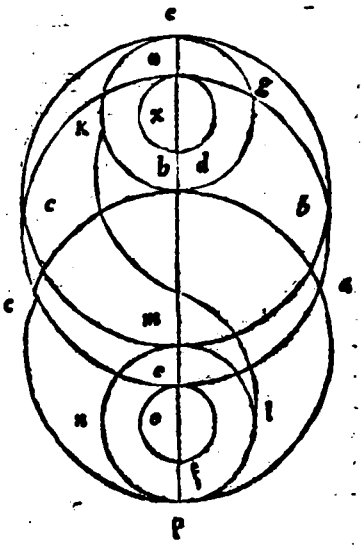
Igitur ipſa e d b diametros eſt, & non errantium ſphæræ & zodiaci circuli patuit autẽ quod & a d c. Igitur d ſignum centrum eſt non errantium ſphæræ, eſtq; ad terrã. ſimiliter iam oſtendemus quod ſi illud ſignum, in terra aſſumatur centrum eſt mundi, terra igitur in medio mundo eſt, centrique ordinem ad mundum obtinet.

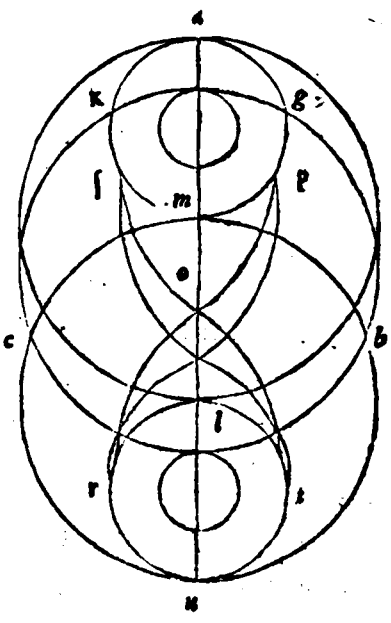
Theorema 2 *Apparens* 2

IN uno mundi ambitu, qui per polos ſphæræ circulus bis erit rectus ad horizontem, zodiacus uero circulus ad meridianum bis erit rectus, ad horizontem uero minime quando polus horizõtis fuerit inter æſtiuum tropicum circulum, ſi uero in aliquo tropicorum fuerit polus horizontis, zodiacus circulus omnino ad horizontem rectus erit, quando autem polus horizontis inter tropicos circulos fuerit, zodiacus circulus ad horizontem bis erit rectus.

Eſto horizon circulus b e c. & maximus ſemper apparentium circulorum eſto e d. maximus uero ſemper non apparentium eſto e f, æſtiuus uero tropicus ſit g h k, hyber-

nus autem tropicus ſit l m n, zodiacus porro circulus poſitionem habeat ſicut κ l, poli autē ſphæræ ſint x o, ſigna, deſcribaturq; per x maximus circulus a x e o. Dico quod in uno ſphæræ ambitu, qui per polos ſphæræ circulus bis erit rectus ad horizontem, zodiacus autem circulus ad meridianum bis erit rectus, ad horizontem uero minime, quando polus horizontis inter g h κ, & a d, fuerit, quod quidem qui per polos ſphæræ ad b e c, horizontem bis eſt rectus oſtēditur. Dico iam quod κ l, ad a o, meridianum bis erit rectus. Quoniam enim in ſphæra bini circuli, a b c, g h k, ſeſe inuicem diſpeſcunt, perque polos eorum deſcribitur circulus maximus a h o, æqualis igitur eſt circunferentia k h, ipſi h κ, & l p, ipſi, p n, eſtque æqualis circunferentia g h κ, ipſi circunferentiæ l p n, æqualis igitur eſt l p, circunferentia ipſi k h, circunferentiæ. In quo igitur tempore κ ſignum ab ipſo exordiens k, ipſam κ h, percurrens circunferētiam in h, peruenit, in eo & l ſignum ambitum l p, percurrens in p ſignum ſtabit, & zodiacus circulus poſitionem habebit ſicut h b, p c. Nā quoniam in ſphæra bini orbes a g h κ, b h p c, ſeſe inuicem tangunt, ac per unius polum & contactum maximus deſcribitur circulus x h o b. Igitur ipſe x h o q, orbis ueniet & per ipſius h b p c, orbis polos, ad eumq; rectus erit, quare & h b p c, orbis ad ipſum x h o p, orbē rectus eſt. Rurſus quoniam a d circunferentia ipſi m n, circunferentiæ ſimilis eſt, in quo igitur tēpore a ad d, peruenit, in eodē & n ad m, & zodiacus circulus poſitionem habebit ſicut a b m c, nam quoniam in ſphæra bini orbes a b m c, a h ſeſe inuicem tangunt, perq; unius polum & contactum maximus deſcribitur circulus a x o h, rectus igitur eſt, a x h o ad a b m c, orbem. quare & a b m c, orbis ad a x h o, orbem rectus eſt. Rurſus quoniam a k circunferentia ipſi l m, circunferentiæ ſimilis eſt, in quo igitur tempore a, peruenit ad κ, in eodem & m ad l, uenit zodiacuſque circulus poſitionem habebit ſicut k l: in quo igitur tēpore κ incipiens a κ, ipſamq; κ h, percurrens circūferentiā ad h, peruenit, & temporis interuallum eſt unius ſphæræ ambitus, ipſe κ l, orbis ad b e c, orbem, bis erit ad angulos rectos. Eiſdē expoſitis ſit polus ipſius b e c κ, inter ſigna d x. Dico quod k l, circulus zodiacus ad b e c κ, horizontem neutiquam erit erectus. Si enim orbis κ l rectus eſt ad orbem, b e c κ, ipſum per polos diſpeſcit, tranſietq; per polum exiſtentem inter d x, ſecabit quoque ipſum g h κ, tropicum quod eſt impoſſile, idq; propterea k l zodiacus nō erit rectus ad b e c κ, horizontem. Sit autem horizōtis polus in l m n, in m, ſigno. Dico quod omnino orbis κ l, ad horizontem rectus erit. Nam quoniam κ m, circunferentia ipſi l n circunferentiæ eſt æqualis. In quo igitur tempore k, ipſam k m, percurrens circunferentiam ad m, peruenit, in eodem l in n, erit & zodiacus circulus poſitionem habebit ſicut b k c. Quoniam igitur b m, ipſum n b c, horizontē per polos ſecat ipſumq; bifariam ſecat & ad angulos rectos. Rectus igitur eſt zodiacus circulus ad horizontē. Eſto aūt polus horizōtis inter tropicos ſitque o ſignū. Dico q; k l circulus ad horizontē bis erit rectus. deſcribātur p polū o maximi orbes ſ o t, p o r, tangentes ipſum a g m k. tanget iam & ipſum t n r, & quoniam orbis p o r, ipſum g e k. per polos ſecat bifariam & ad angulos rectos ipſum ſecat, rectus ergo eſt circulus p o r, ad g e k. Idque propterea iā orbis ſ o t, ad g k c, rectus eſt. Et quoniam qui ex k ſemicirculus ſicut ad k l partes contactum non admittit ipſi ſ ſemicirculo, ſicut ad ſ t. partes. Similis & κ f, circūferentia ipſi

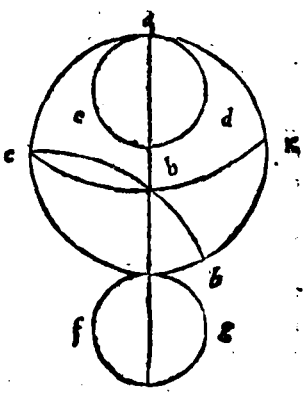
l t, cir-

l t, circunferentiæ: in quo igitur tempore k in ſ peruenit in eodem & l in t, & k l, circulus cohæret in ipſo ſ t, circulo a t, ſ t, circulus ad g e k rectus eſt: & k l, igitur ad e k, rectus eſt. Rurſus quoniam ſ m p, circunferentia ipſi t n r, eſt ſimilis: in quo igitur tempore ſ in p, in eodem quoque & t in r uenit, & circulus zodiacus conuenit in circulo p o r, & p r, ad g e k, rectus eſt, & zodiacus circulus rectus eſt ad g e k, horizontem, bis igitur zodiacus circulus ad horizontem rectus eſt.

Theorema 3 *Apparens 3*

ASTrorum non errantium, ortus occaſuſq; efficientium unūquodq; iuxta eadem horizontis ſigna oritur & occidit.

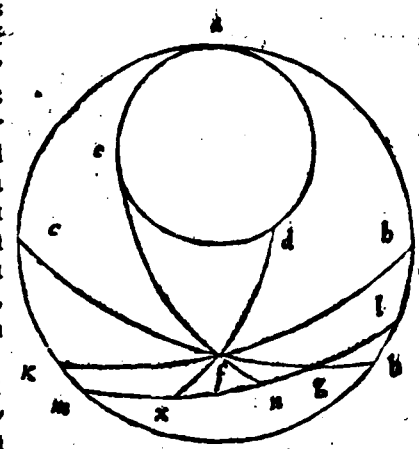
Sit in mundo horizon a b c maximus autem ſemper apparētium eſto circulus a d e, non apparentium uero maximus eſto b g ſ, aſſumanturq; ſignum h ortus & occaſus facientiū, ſintq; orientales partes c, occiduæ uero ſint k. Dico quod h ſignum ſemper iuxta eadem horizontis ſigna oritur, & occidit euoluta ſphæra, ſit orbis per quem ſignum h cōuertitur ſitq; k h c, igitur orbis k h c, ipſum horizontem ſecat eſtque rectus ad ipſius ſphæræ axem. Ipſi autem axi ad angulos rectos exiſtentes circuli, horizontemq; diſpeſcentes, ortus & occaſus per eadem horizōtis ſigna efficiunt, orbis igitur k h c, per c ſignum oritur, & per k occidit, fertur aūt h ſignum in circunferentia ipſius k h c circuli, & h igitur ſignum per ſignū c oritur, & per k occidit.

Theorema 4 *Apparens 4*

ASTrorum in maximi circuli ambitu exiſtētiū, maximūq; ſemper apparentiū non tangētis, neq; ſecātis quæ prius oriuntur, prius & occidūt & qui prius occidūt prius oriūtur.

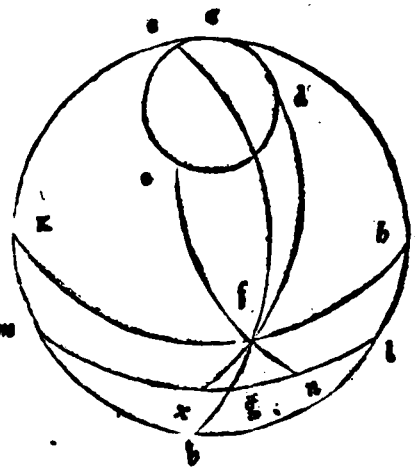
Sit in mundo horizon a b c, maximus autem ſemper apparentium ſit a d e, alius autem maximus orbis eſto e f b. non ſecans circulum a d e, neque ipſum tangens. Aſſumanturq; in ipſius c f b, circuli circunferentia bina contingētia ſigna ſintq; f g. Dico quod ipſorum f g ſignorum, quod prius oritur prius & occidit, & prius occidens, prius oritur. Sint autem orientales partes c, occiduæ uero ſint b, ſintque paralleli circuli per quos ſigna f g, inuehuntur h k. l m & per f maximus deſcribatur circulus n f e, ipſum a d e, circulum tangens ut tamen non tangat ſemicirculum qui ex e ſicut ad partes e f n, ei qui ex a ſemicirculo ad a c: partes ſimilis igitur eſt k f, circunferentia, ipſi m n, circunferentiæ, reliqua igitur f h, circunferentia & continua ei ſub terram uſque ad k, ſignum ſimilis eſt ipſi n l, circunferentiæ & ei continuæ ſub terram uſque ad m ſignum. In æquali igitur tempore ſ n, ſigna ipſas f h, n l, & eis continuas uſque ad k m, ſigna circunferentias, pertranſeunt. Ipſa igitur f n, ſigna ſimul oriuntur & g ipſo n prius oritur, & g igitur ipſo f, prius oritur. Dico quod & prius occidit, deſcribatur per f ſignum maximus circulus x f d, ipſum a d e, circulum tangens, ut a b d, ſemicirculus ad partes d f x, ipſi a, ſemicirculo ad partes a h, non concurrat. ſimilis igitur eſt f h, circunferentia ipſi x l. In æquali igitur tempore f, ſignum ipſam f h, circunferentiam tranſit, & x ſignum ipſam n l circunferentiam. Igitur f ſigno in h ducto, & x, in l, ſtabit. Ipſa igitur f x, ſigna ſimul occidunt: & g, ipſo x, prius occidit, & g ipſo igitur f, prius occidit: ſimiliter iam demonſtrabimus quod & prius occidens prius & oritur.

Theorema 5 *Apparens 5*

ASTrorum in maximi orbis ambitu qui maximum ſemper apparẽ tium ſecat, exiſtentium, quæ in ſeptentrione ſunt prius oriuntur poſterius uero occidũt.

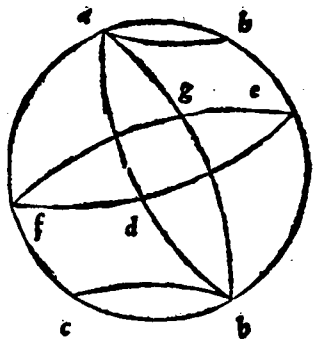
Eſto in mũdo horizon a b c, maximus autẽ ſemper apparẽtiũ ſit a d e, alius autẽ maximus circulus eſto c f b, ipſum a d e, circulum diſpeſcens. Aſſumanturque in ipſius ç f b, orbis ambitu bina contingentia ſigna, ſitq; f, ſignum ad ſeptẽtrionem. Dico quod f, ſignum ipſo g prius quidem oritur, poſterius autem occidit. Sint orientales quidẽ partes c, occiduæ uero ſint b ſintque circuli paralleli per quos f g, ſigna inuehũtur h κ, l m, deſcribaturq; per f ſignum maximus circulus n f e, ipſum a d e, circulum tangens, ut non tangat eũ qui ex a, ſemicirculũ ad partes f g, ei qui ex a ſemicirculo, ſicut ad a c κ, partes. Similis ergo eſt f k, circunferentia ipſi n m circunferentiæ. Reliqua igitur h f, circunferentia & continua ei ſub terram uſque ad κ ſignum ſimilis erit ipſi n l, circunferentiæ & ei cõtinuæ ſub terrã uſq; ad m ſignũ. In æquali igitur tẽpore ipſa f n, ſigna ipſas f h, n l, circũferentias, & eis continuas uſq; ad k m, ſigna percurrẽt. Igitur ipſa f n, ſigna ſimul oriũtur. Ipſum autẽ n ipſo f prius oritur, & f ipſo g igitur prius oritur. Dico quod & poſterius occidit. deſcribatur per κ ſignum maximus circulus f d, ipſum a d e, circulum tangens, ut non tangat eum qui ex d, ſemicirculum ſicut ad partes d f, ei qui ex a ſemicirculo, ſicut ad a h partes. Similis igitur eſt f h, ambitus ipſi x l, ambitui. In æquali igitur tempore f, ipſum f h, ambitum, & x ipſum x l, perficit. Ipſo igitur f in h ſigno exiſtente, & x in l ſtabit. ipſa igitur x f, ſigna ſimul occidunt. Ipſum autem g prius ipſo x occidit. Igitur & g ipſo f prius occidit, quare & x ipſo g poſterius occidit, patuit autem quod & prius oritur. Igitur ipſum f ipſo g prius oritur, poſterius autem occidit.

Theorema 6 *Apparens 6*

IN zodiaco circulo aſtra conſiſtentia in diametro coniugatẽ oriũtur & occidunt, ſimiliter & qui in æquinoctiali.

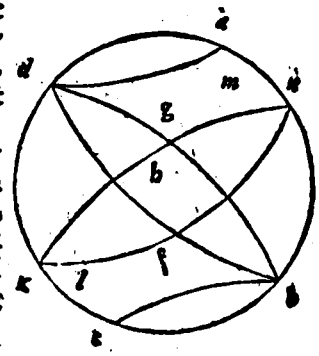
Sit in mundo horizon a b c, zodiacus autẽ circulꝰ poſitionẽ habeat a d b, æquinoctialis aũt eſto e f d, ſintque ipſorum quidem ſegmẽta ſuper terram a g b, e g f, in diametro igitur eſt a, ſignum ipſi b ſigno, & e ipſi f. Dico quod ipſa a b & e f, ſigna coniugate oriuntur & occidunt. Sint orientes partes a, occiduæ uero b, & ſint paralleli circuli per quos ſigna a b, inuehuntur a h, b c, ſitq; ſegmẽtum a h ſuper terram, at b c infra terram. Quoniam a ipſi b & e ipſi f eſt in diametro, æqualis igitur eſt circunferentia, e b ipſi a f, circunferentiæ. Sed e b, ipſi f c, eſt æqualis, & a f igitur ipſi f c, eſt æqualis, eſtque maximus parallelorum e f d, æquus igitur eſt orbis a h ipſi b c, orbi, ſuntq; ipſorũ ſegmenta quæ uiciſſim a h, b c, æqualis igitur eſt a h, circunferentia ipſi b c circunferentiæ. In æquali igitur tempore a ſignũ ipſum a h, ambitum tranſiens in h ueniet, & b ipſam b c, circũferentiam perficiens ueniet in c. Sed a ipſam a h, percurrens in h proueniens occidit, at b ipſam b c, currens in c, quod proueniens, oritur. Ipſo igitur a occidente, ipſum b oritur. ſimiliter demonſtrabimus quod & a oriente b occidit. Rurſus quoniã uterq; ipſorum e g f, f d e, ſemicirculus eſt, æqualis eſt ambitus f g e, ipſi f d e, ambitui, in æquali igi-

tur tempore f, ſignum ipſam f g e, circunferentiã efficiens in e, ueniet & e ipſum efficiens ambitum e d f in f ueniet. Sed f quidem per f g e, circunferentiam ductus in e, quod proueniens occidit. At e, per e d f, ambitum inuectus in f, quod perueniens oritur. Ipſo igitur f occidente e, oritur, ſimiliter iamdemonſtrabimus quod f ipſo oriente ipſum e occidit. Similiter autẽ & omnia in zodiaco & æquinoctionali aſtra conſiſtẽtia in diametro coniugate oriuntur & occidunt.

Aliter ex impoßibili.

Sit horizon circulus a b c d, æſtiuus autem tropicus ſit a d, hybernus uero b c zodiacus porro poſitionem habeat ſicut d g b f, ſintque in d g b f in diametro ſigna f g, dico quod ipſo f oriente, ipſum g, occidit. Si autem eſt poſſibile, non occidat, ſed eſto h, occidens & per f h, paralleli deſcribantur circuli n h, f k. quare f ſigno oriẽte per κ ipſum h, occidet per n, & zodiacus circulus poſitionẽ habebit ſicut m n l k, & quoniam unuſquiſq; ipſorum a b c d, m n, l κ, maximus eſt: in diametro igitur eſt κ ipſi n, ſed & κ ipſi f, eſt idem; & n ipſi h, igitur f ipſi h, eſt in diametro, ſed & g, quod eſt impoſſibile. Igitur oriente ipſo f, ipſum g occidit.

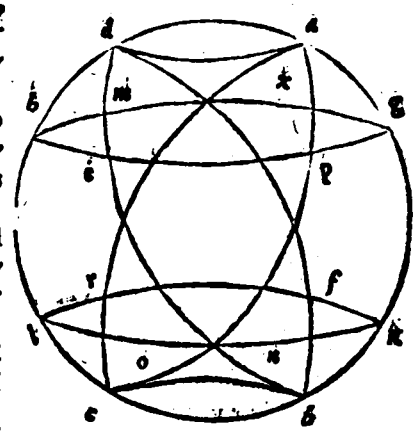

Theorema 7 *Apparens 7*

Odiacus circulus per omnem horizontis locum inter circulos tropicos oritur & occidit quando maximus ſemper apparentium maior fuerit circulo tropico, conuerſionesq; contrarias fecerit tranſmutatus, quando enim ortus ad meridiem cum ipſo ad ſeptentrionem occaſu immutatus fuerit, tranſmutatus apparet, quãdo uero ortus ſeptentrionalis cum ortu meridiano immutatus fuerit: tranſmutatus apparet, & quandoq; aliter ſupra nos ſtabit.

Sit in mundo horizon a b c d, æſtiuus quidem tropicus ſit a d, hybernus uero tropicus b c, zodiacus circulus poſitionem habeat d e b, ſitque d e b, ſegmentũ infra terrã at; d f b ſupra terram. Dico quod zodiacus circulus per omnẽ horizontis locũ inter tropicos oritur & occidit, conuerſionesq; efficit oppoſite tranſmutatus: quãdo enim ortu meridiano eo qui ad ſeptentrionem immutatus fuerit, tranſmutatus apparet, & quãdoq; aliter ſupra nos ſtabit. Sint quidem partes orietales d c occiduæ uero a b, quod igitur zodiacus quidem circulus per omnem horizontis inter tropicos locum oritur & occidit, manifeſtũ eſt, quandoquidem maximos tangit orbes, fuerit autem unus eorum quem tangit horizon. Dico autem quod & conuerſiones oppoſitæ immutatus efficit, aſſumãtur æquales & ex oppoſito circunferentiæ, d e, b f, deſcribanturque paralleli circuli per quos ſigna e ſinuehuntur g e h, κ f l. Quoniam circũferentia d e ipſi b f, circunferentiæ eſt æqualis, communis apponatur e b, tota igitur d e b, toti e b f, eſt æqualis; ſemicirculus autem eſt d e b, ſemicirculus igitur eſt & e b f: in diametro igitur eſt per præcedentem e ſignum ipſi f ſigno, & quoniam circunferentia e d, ipſi d m, circunferentiæ eſt æqualis. & b f ipſi b n. Sed d e ipſi b f eſt æqualis. & d m igitur ipſi b n eſt æqualis. Communis apponatur m b, tota igitur d m b toti m b n eſt æqualis; ſemicirculus autem eſt d m b, ſemicirculus igitur eſt m b n, igitur per præcedentem in diametro eſt m ſignũ ipſi n ſigno, & quoniam per præcedẽtem zodiaci circuli in diametro ſigna exiſtentia coniugate oriuntur & occidunt. Ipſo igitur d ſigno oriẽte per ſignum d ipſum b, quod ei eſt in diametro ſignum occidit. & ipſo igitur e oriente per h ſignum f, quod

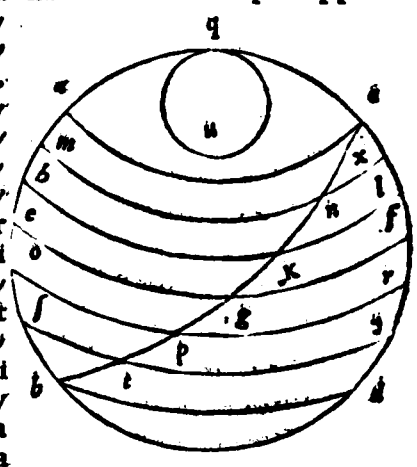

f,quod ei eſt in diametro occidit per k ſignum.& ipſo n ſigno oriente per l,ſignum ipſum m,quod ei eſt in diametro ſignum per g. ſignum occidit & inſuper ipſo b, ſigno per c oriente,ipſum d,quod ei eſt in diametro per a occidit. Quando igitur zodiacus circulus ortu meridiano cum occaſu ſeptentrionali immutatus fuerit, tranſmutatus apparet. Dico quod & quando ortu qui ad ſeptentrionem,occaſu eo qui ad meridiem permutatus fuerit immutatus apparet. Oriente ſiquidem d e b,ſemicirculo, zodiacus circulus poſitionem habebit a x c. Similiterq; oſtendemus quod in diametro eſt ipſum quidem x ſignum ipſi o ſigno & r ipſi p. Et quoniã ſigno c oriente per c.quod in diametro ipſi c,eſt a,ſignum occidit per a. Ipſo autem o,per l.ſignum oriente,ipſum x, quod eſt ei in diametro per g ſignum occidit. Ipſo autem p ſigno per h,oriente ipſum r,quod ei eſt in diametro per k occidit. Et inſuper ipſo a ſigno,per d oriente, ipſum c, quod ei eſt in diametro per b occidit. Quãdo igitur zodiacus circulus ortu ſeptentrionali eo qui ad meridiem immutatus fuerit,permutatus apparet, patuit autẽ quod & quãdo ortu meridiano occaſu ſeptentrionali immutatus fuerit.permutatus apparet, & manifeſtũ quod quandoq; aliter ſupra nos ſtabit,Quãdo enim zodiaci circuli contactus fuerit in bifaria ſectione ſegmenti quod ſupra terram tropici æſtiui ad nos erit rectus: quando uero in bifaria ſectiõe ſegmenti quod infra terram æſtiui tropici humiliõr ad nos erit,ſemperque longius factus à bifaria ſectione ſegmenti circuli quod ſupra terram æſtiui tropici ualde erit proclinatus,ſimiliter autem erit inclinatus æque diſtans ab utraque bifaria ſectione.

Theorema 8 *Apparens 8*

SIgna in inæqualibus horizontis ſegmentis oriũtur, & occidunt, & in maximis quæ ad æquinoctialem,in minoribus autem quæ hæc ſequuntur,in minimis uero quæ ad tropicos,in æqualibus quæ ab æquinoctiali circulo æque diſtant.

Sit horizon circulus a b c d,tropici autem a c,b d.maximus uero ſemper apparentium ſit q u,zodiacus porro circulus poſitionẽ habeat.c b.æquinoctialis circulus ſit e f. Secenturq; uterque ipſarum c g,g b,in tria æqualia per n k,p t, ſigna. Dico quod ipſæ c n,n k,k g,g p,p t,t b.circunferentiæ in æqualibus horizontis ſegmentis oriuntur & occidunt. In maximis ipſæ k g. g p,in minoribus,autem,k h,p t,in minimis uero c n,b t.in æqualibus k g,ipſi g p,& k g,ipſi p t,& n c,ipſi t b. Sint per quos inuehuntur ipſa.n k,p t,ſigna paralleli circuli m x,h l,o r,ſ y. Quoniam ipſæ g k,k n,n c, ſunt adinuicẽ æquales:ipſæ igitur.f l,l x,x c, adinuicem ſunt maiores incipientes à maxima f l. Idq; propterea ipſæ quidem e h,h m,m a,inuicem ſunt maiores incipientes à maximã e h,& inſuper ipſæ quidem f r,r y y d,ab ipſa f r,maxima incipientes inuicem ſunt maiores,& inſuper ipſæ e o,o ſ,ſ b,ab ipſa e o, maxima incipientes inuicem ſunt maiores,& quoniã ipſæ c n,n k,k g,g p,p t,t b, oriũtur quidẽ per c x,x l, l f,f r,r y,y d circunferentias,occidunt autem per a m,m h,h e,e o,o ſ,ſ b.quare in inæqualibus horizontis ſegmentis oriuntur & occidunt. Et quoniam in ſphæra, paralleli circuli,h l,o r,maximi alicuius circuli circunferentias ipſius c b,hoc eſt p g,g k, æquas auferunt ad maximum parallelorum e f,æqualis igitur eſt circulus h l, ipſi o r circulo. Quoniã igitur in ſphæra æquales & paralleli circuli h l,o r.maximi alicuius circuli circunferentias ipſius a b c d,ipſas l f,f r,auferunt ad maximum parallelorum e f. æqualis eſt circunferentia l f.ipſi f r.circunferentiæ. Similiter autem oſtendemus, quod circunferentia f x.ipſi f y,circunferentiæ eſt æqualis. Reliqua igitur x l, reliquæ r x, per tertiam communem ſententiam eſt æqualis. Iam id propterea & c x, ipſi y d. Signa igitur in inæqualibus horizontis ſegmentis oriuntur & occidunt: in maximis quidẽ quæ ad æquinoctialem,in minori quæ ea ſequuntur.in minimis uero quæ ad tropicos,in æqualibus porro quæ ab æquinoctiali circulo æqualiter diſtant.

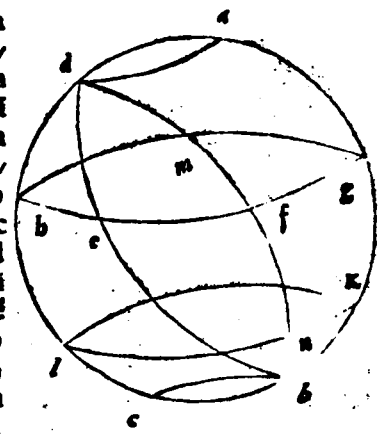

Theo

Theorema 9 Apparens 9

SIgnorum circuli ſemicirculi qui exordium in eodem parallelo nõ habuerint inæquali tempore oriuntur toti, & in pluri qui cũ cancro, in minori autem qui ſubſequuntur, in minimis uero qui cum capricorno, quicunq; autem exordium in eodem habuerint, parallelo in æqualibus temporibus oriuntur.

Sit in mũdo horizon a b c d. æſtiuus autem tropicus ſit b c, zodiacus uero circulus poſitionem habeat d e b f, ſintque orientales partes quidem c d, occiduæ uero a b & d e b, ſit qui poſt cancrum ſemicirculus, at b f d, ſit qui poſt capricornum. Dico quod ipſi us zodiaci circuli ſemicirculi qui exordium in eodem non habent parallelo inæquali tempore oriuntur & in pluri quidem qui cum ipſo cancro d e b, in minori qui hunc ſubſequuntur, in minimo autem qui cum capricorno b f d. quicunque uero exordium in eodem parallelo habuerint æquali tempore oriuntur, auferantur æquales circunferentiæ d e, b f. Deſcribanturq; paralleli circuli g e h m. k f l n, per quos inuehuntur ipſa, e f ſigna. Sintque eorum quæ ſupra terram ſegmenta g m h, k f l. Similiter iam oſtendemus, ſicut in præcedentibus quod in diametro eſt e ſignum ipſi f ſigno, & m ipſi n. Et quoniam ipſa a d circunferentia, ipſa m h, circunferentia eſt maior aut ei ſimilis. Ipſa autem g m h, ipſa k f l, & inſuper k f l, ipſa b c. In maiori igitur tempore d ſignum, incipiens a, d, ipſam d a, circunferentiã ambit: quam e incipiens ab h, ipſam h m g, circunferentiã ambit. Et e ab ipſo h incipiẽs in maiori tempore ipſam h m ambit, quàm n incipiens ab l ipſam l f k, ambit circunferentiam, & n ab ipſo l incipiens in maiori tempore ipſam f k ambit quàm b ab ipſo c incipiens ipſam c b ambit circunferentiam. Sed in quo quidẽ tempore d ſignum ipſam d a, ambit circunferentiam, in eo & ei exiſtens in diametro b ſignum ipſam b c ambit circunferẽtiam, & ſemicirculus d e b, oritur. In quo autem tempore e incipiens ab ipſo h ipſam h m g ambit circunferentiam in eo f, ei in diametro exiſtens incipiens a k, ipſam k n l, ambit circunferentiam, & ſemicirculus e b f, oritur In quo uero tempore n incipiẽs ab ipſo l ipſam l f k, ambit circunferẽtiam, in eo m & in diametro exiſtens incipiens ab ipſo g, ipſam g e h, ambit, & ſemicirculus n b m oritur. In quo uero tempore b incipiens ab ipſo c, ipſam c b ambit, in eo ipſum d ei exiſtens in diametro incipiens ab a, ipſam a d ambit: & ſemicirculus b f d. oritur. In maiori igitur tempore ſemicirculus qui cum cãcro oritur, hoc eſt ipſe d e b, minore uero eo quod in d e b ipſe e b f, & inſuper ipſe n b m, in minori ipſo e b f, in minimo demum qui capricorno. Dico inſuper quod quæcunque, exordium in eodem parallelo humerint æquali tempore oriuntur, habeant enim ipſi m d n, e b f, ſemicirculi exordium in eodẽ parallelo, dico quod æquali tempore ipſi m d n, e b f, ſemicirculo oriuntur: quoniam in æquali tempore m ſignum incipiens ab h, ipſam h m g, ambit circunferentiam, & e incipiens ab h, ipſam h m g, ambit circunferentiam, ſed in quo tempore m ſignum incipiens ab h ipſam h m g ambit, in eodẽ quod ei eſt in diametro n incipiens a k ipſam k n l, ambit circunferentiam, & ſemicirculus m d n oritur. In quo autem tempore e ſignum incipiens ab h ſigno ipſam h m g ambit circunferentiam, in eodem quod ei eſt in diametro f incipiens ab ipſo k ipſam k n l, ambit circunferentiam, & ſemicirculus e b f, oritur. In æquali igitur tempore ipſi m d n, e b f, ſemicirculi oriuntur.

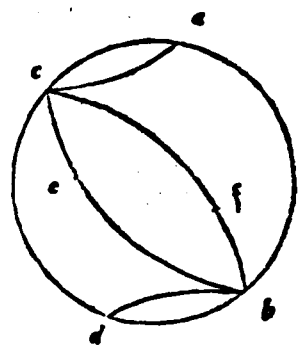
Theorema 10 Apparens 10

SI zodiaci circuli bini ſemicirculi cõmunem quandã habentes circũferentiam inæquali tempore orti fuerint, & ex oppoſito circunferentiæ inæquali tempore oriuntur, & eædem erunt differentiæ

tẽpore

tempore in quibus ſemicirculi & circunferentia quæ ex oppoſito oriuntur, & ſi zodiaci circuli bini ſemicirculi æquali tempore communem quandam habentes circunferentiam orti fuerint, & quæ ex oppoſito circũferentiæ æqualibus temporibus orientur.

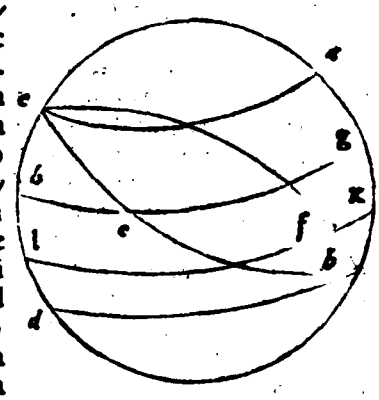
Sit horizon circulus a b c d, tropicus uero æſtiuus ſit a c, hybernus aũt ſit b d, zodiacus porro ſit b c. Aſſumanturq; æquales circunferentiæ c e, b f, ipſi igitur ſemicirculi c e b, e b f, inæquali tempore oriũtur. Dico quod & ipſæ c e, b f, circunferentiæ in æquali tempore oriuntur. Nam quoniam c e b, ipſo e b f, in maiori oritur tempore communis auferatur ipſius e f, circunferentiæ ortus tempus: ipſa enim a b, circunferentia eadem ſed in æquali oritur. Reliqua igitur c e, ipſa b f in maiori tẽpore oritur, & manifeſtũ quod eodem ſunt differentiæ tẽpore in quibus ipſi c e b, e b f, ſemicirculi oriuntur. & quæ ex oppoſito circunferentiæ c e, b f. Manifeſtum autem quod ſi ſemicirculi aliqui æquali tempore orti fuerint, & quæ ex oppoſito circunferentiæ æquali tempore orientur.

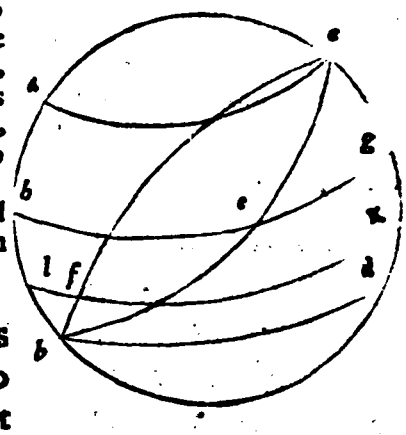

Theorema 11 *Apparens* 11

11 ZOdiaci circuli æqualium & ex oppoſito circunferẽtiarum in quo tempore altera oritur, & altera occidit, & in quo altera occidit altera oritur.

Sit horizon circulus a b c d, tropicus autem æſtiuus ſit a c, hybernus autem b d, zodiacus ſit c b, aſſumanturque in ipſo æquales circunferentiæ ex oppoſito c e, b f. Dico quod in quo tempore c e. oritur b f, occidit. Sint per quos inuehuntur e f, ſigna paralleli circuli g h k l, & quoniam aſtra in zodiaco in diametro exiſtentia per 6 theorema coniugate oriuntur & occidunt. Ipſo igitur e oriente f occidit. In quo igitur tempore e, incipiens a b e, ipſam e h, ambiens circunferẽtiam uenit in h, in eodem & f ab ipſo f incipiens f k ambiens ad k uenit. Sed quando e ipſam e h ambiens ad h uenit, circũferentia e c, oritur: quando uero f ipſam f k ambiẽs ad k uenit, occidit b f circunferentia. In quo igitur tempore c e, circunferentia oritur in eodem f b, circunferẽtia occidit. Dicoq; & in quo tẽpore b f oritur, occidit ipſa c e. Immutetur enim in b a. caſu zodiacus circulus, habeatq; poſitionem ſicut c e b. Dico quod in quo tempore b f oritur, ipſa c e occidit. Quoniam f ipſi e ſigno in diametro eſt, ipſo igitur f oriente, ipſum e, occidit. In quo igitur tempore f ipſam f l, ambiens circunferentiam ad l uenit. In eodem & e ipſam e g, circunferentiam percurrens ad g, uenit. Sed quãdo f ipſam f l, circunferentiam ambiens peruenit ad l. ipſa b f oritur. Quando uero e ipſam e g ambiẽs ad g uenit ipſa c e occidit. In quo igitur tẽpore b f, ambitus oritur, in eodem & c e, ambitus occidit.

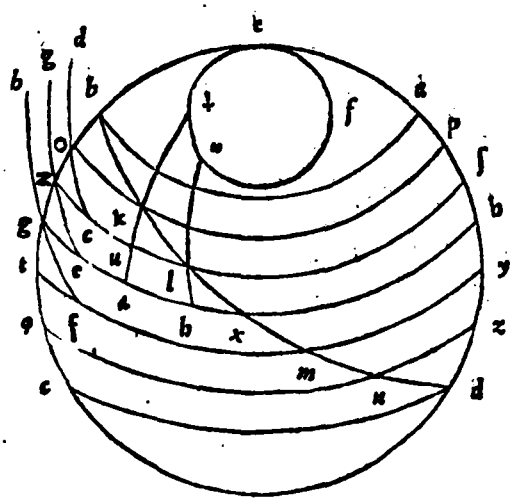

Theorema 12 *Apparens* 12

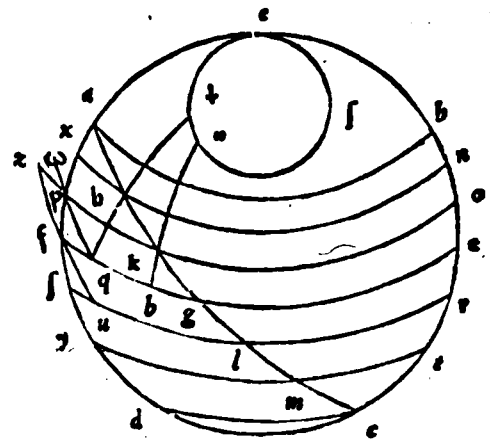
12 SEmicirculi qui cum cancro æquales circunferentiæ inæqualibus temporibus occidũt, & in maiori quæ ſũt ad

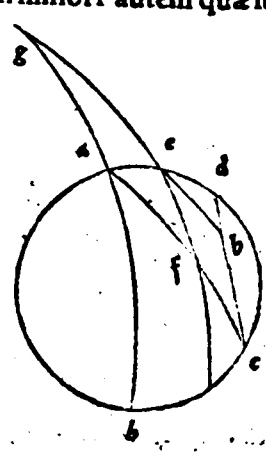
ad tropicorum contactus, in minori autem quæ has ſubſequũtur, in minimis uero quæ ad æquinoctialẽ, æquàlibus porro qui æqualiter diſtant ab æquinoctiali circulo & occidunt & oriuntur.

Eſto horizon circulus a b c d, maximus autem ſemper apparentiũ ſit e f, tropicus uero æſtiuus ſit a b, hybernus ſit c d, ſit porrò cum cancro ſemicirculus qui ſuper terram b d, æquinoctialis circulus ſit h g. Secetur̃q; utraq; ipſarum b x, d x, in tria æqualia per ſigna κ l, m n. Dico quod ipſæ b κ, κ l, l x, x m, m n, n d, in æqualibus tẽporibus occidunt & in maiori quidem ipſæ b κ, n d, in minoribus ipſæ κ l, m n, in minimis uero ipſæ l x, x m, in æqualibus porrò ipſa quidẽ l x, ipſi x m, ipſa κ l, ipſi m n, & b κ ipſi n d. Sint per quos inuehũtur ipſa k l, m n, ſigna paralleli circuli p o, ſ r, y t, z φ. Deſcribantur per κ l, maximi orbes ϯ a, ♈ b, ipſum tãgentes circulum e f. Quoniam ipſæ b κ, κ l, l x, adinuicẽ ſunt æquales, ipſæ igitur g a, a b, b x, ſunt adinuicẽ maiores incipientes ab ipſa g a maxima. Quoniam igitur g a ipſa a b maior eſt, ſed g a ipſi o k eſt ſimilis, & a b ipſi u l & o κ, igitur ipſa u l maior eſt uel ei ſimilis. Ipſa autem l r maior fuerit uel ſimilis o κ. Sit ipſi o k ſimilis l c. In quo igitur tempore k, ſignum incipiẽs ab ipſo κ, ipſam κ o, ambiens circũferentiam ad ipſum uſq; peruenit o. In eodẽ & l, incipiens ab ipſo l, ipſam l c ambiens perueniẽt ad c, & zodiacus circulus poſitionẽ habebit ſicut c o d. Quoniam igitur o κ circunferentia ipſi l c ſimilis eſt, ſed o κ ipſi r u eſt ſimilis, & r u igitur ipſi l c eſt ſimilis, ſuntq; eiuſdem circuli. Aequalis igitur eſt r u ipſi c l, cõmunis auferatur c u. Reliqua igitur r c ipſi u l eſt æqualis, & o κ ipſa u l eſt maior aut ei ſimilis, & o κ igitur ipſa r c maior eſt aut ſimilis ei, in pluri ergo tempore κ ipſam κ o circũferentiam ambiens peruenit ad o q̃ c, incipiens à c ipſam c r ambiens circũferentiam ueniat ad r. Sed in quo quidem tempore κ ipſam κ o ambiens circũferentiam, uenit ad o, ipſa b k cirũferentiã occidit: in quo autem tempore c ipſam c r ambiens circũferentiã, peruenit ad r, occidit circũferentia κ l. In maiori igitur tẽpore occidit b κ q̃ κ l. Rurſus quoniam minor eſt a b ipſa b x, ſed a b ipſi u l eſt ſimilis, & ipſa igitur u l ipſa b x, maior eſt uel ei ſimilis, multo igitur maior eſt r l ipſa b x, uel ei ſimilis. Ipſa autem g x minor, uel ei ſimilis, ſit ipſi r l ſimilis x e. In quo igitur tempore x ipſam x e, circũferentiam ambiens ad e, uenit in eodem & l ipſam l r, circũferentiam ambiens ad r, uenit & zodiacus circulus poſitionem habebit ſicut e r g. Quoniam igitur circunferentia r l ipſi e x ſimilis eſt, ſed r l ipſi g b eſt ſimilis, & g b igitur ipſi e x eſt ſimilis, & ſunt eiuſdem circuli, æqualis igitur eſt g b ipſi e x circũferentiæ, cõmunis auferatur e b: reliqua igitur g e, reliquæ b x eſt æqualis. Et quoniam u l ipſa b x, maior eſt aut ſimilis ei, æqualis autem eſt ipſa quidem u l ipſi r c, & b x ipſi g e, & r c igitur ipſa g e, maior eſt aut ei ſimilis. In maiori igitur tempore c ipſam c r, circũferentiã ambiens ad r uenit q̃ e, ipſam e g percurrens ad g ueniat. Sed in quo tempore c ipſam c r, circũferentiam ambiens ad r uenit, ipſa c o circũferentia occidit, hoc eſt ipſa κ l circũferentia occidit. In quo igitur tempore e ipſam e g, circũferentiam ambiens ad g peruenit, ipſa e r, hoc eſt l x circũferentiã occidit. In pluri ergo tẽpore k l occidit quàm l x. Rurſus quoniam t m ipſa n x, maior eſt aut ei ſimilis ſit ipſi g x, ſimilis m x. In quo igitur tempore x, incipiens ab ipſo x ipſam x g, ambiens circumferentiam ad g peruenit. In eodem & m ipſam m x, ambiens circũferentiam perueniet ad x, & zodiacus circulus poſitionem habebit ſicut x g h. Et quoniam in ſphæra paralleli circuli t y, r l, maximi cuiuſdam circuli ambitus ipſius b d, ipſos l x, x m, æquos auferunt ad maximũ parallelorũ orbem g h, æquus eſt r ſ ipſi t y. Quoniam igitur in ſphæra æquales & paralleli circuli r ſ, y t, maximi cuiuſdam circuli ambitus a b, c d, ad maximum parallelorũ g h auferunt, æqualis eſt t g ipſi g r, eſt autem & x n ipſi g h æqualis. Quoniam l x ipſi x m eſt æqualis: æqualis igitur eſt & quæ ab h in r ei quæ ab t in f. Eſtq; orbis r ſ ipſi t y orbi æqualis, æqualis igitur eſt circũferentia h r ipſi t f, circumferentiæ.

Sed ipſa quidem h r ipſi g e, ambitui eſt ſimilis, & ipſa g e igitur ipſi t f eſt ſimilis. In quo igitur tempore e, incipiens ab ipſo e ipſam e g, circũferentiã ambiens ad g peruenit. In eodem & f ipſam f t, ambiẽs ad t peruenit. Sed in quo quidem tempore e ad g peruenit, occidit g r ambitus, hoc eſt l x circũferentia. In quo autem tempore f ad t peruenit, occidit f g ambitus, hoc eſt x m. Igitur l x ambitus ipſi x m, circũferentiæ in æquali tempore occidit. Similiter iam oſtendemus φ & k x ipſi x n, in æquali occidit tempore quarũ l x ipſi x m, in æquali tempore occidit. Reliqua igitur k l ipſi m n, in æquali occidit tẽpore. Similiter iam oſtendemus φ & b k ipſi n d, in æquali occidit tempore. Et quoniã in pluri tempore b k occidit cũ k l, & k l cũ l x. Sed in quo tempore b k occidit in eodem & d n. In quo igitur tẽpore k l in eodem & m n. In quo autẽ l x in eodem x m, & ipſa quidem d n, igitur ipſa n m in maiori occidit tẽpore, & n m ipſa m x. Dico φ & ipſa l x ipſa x m, in æquali tempore oritur, & k l ipſa m n, & b k ipſa n d, inſpiciãturq; ea quæ in ſecunda deſcriptione dicta ſunt, ſitq; cum cancro ſemicirculus q ſub a c, diuidaturq; utraq; ipſarũ a g, g c, in tria æqualia per h k l m, ſigna, paralleli autẽ circuli ſint n x, o p, ſ r, t y, quoniam f g ipſa k p, maior eſt uel ei ſimilis. Sit ipſi k p ſimilis g q. In quo igitur tempore k, incipiens ab ipſo k ipſam k p, ambiẽs ad p, peruenit in eodem & g, incipiens ab ipſo g, ambiens ipſam g q, circũferentiã erit in q. Et zodiacus circulus poſitionem habebit, ſicut q p z. Rurſus quoniam l ſ ipſa g f, maior eſt aut ei ſimilis. Sit ipſi g f ſimilis l u. In quo igitur tempore g ipſam g f, ambiẽs peruenit ad f. In eodem & l ipſam l u, ambiẽs peruenit ad u. & zodiacus circulus poſitionẽ habebit, ſicut u f ω. Et quoniam in ſphæra paralleli circuli o p, r ſ, maximi cuiuſdam orbis circũferentias ipſius, ac ipſas l n, g k, æquas auferunt ad maximũ parallelorũ e f, æqualis eſt o p ipſi r ſ. Quoniam igitur in ſphæra æquales & paralleli circuli o p, r ſ, maximi cuiuſdã orbis circũferentias ipſius a b c d, auferũt ipſas ſ f, f p, ad maximũ parallelorũ e f, æqualis eſt ſ f ipſi f p, eſt autem & u f ipſi f ω æqualis, æqualis igitur eſt & quæ ex p in ω, ei quæ ex u in ſ, eſtq; orbis o p ipſi r ſ orbi æqualis, æqualis igitur eſt ipſa p ω ipſi u ſ circũferentiæ. Quoniã autem ſemicirculus z, nõ coincidit ſicut ad partes z p ipſi ω ſemicirculo, ſicut ad partes ω f, ſimilis eſt circũferentia p ω ipſi q f circunferentiæ. Sed p ω ipſi u ſ, eſt æqualis ipſis circulis æqualibus exiſtentibus. Similis eſt & q f, ipſi igitur u l. In quo igitur tempore q ipſam q f, ambiens circũferentiã ad f, peruenit in eodem, & u ipſam u ſ percurrens, ad ſ peruenit. Sed quando u ad f peruenit, oritur p q circũferentia, hoc eſt k g circũferentia, quando uero u ad ſ uenit, oritur u f circũferentia, hoc eſt l g & k g, igitur ipſi l g, in æquali tempore oritur, & a h ipſi m c, in æquali tempore oritur, cum cancro igitur ſemicirculi æquales circũferentiæ in æquali tẽpore occidunt, & in pluri quidem quæ ad tropicorũ contactus, in minori autem quæ ſubſequũtur, in minimis porrò quæ ad æquinoctialẽ, in æqualibus quæ æqualiter ab æquinoctiali circulo diſtant & occidũt & oriuntur. Aliter idem. Eadem manente deſcriptiõe. Dico φ ipſa a b ipſi a c, in æquali occidit tempore, nam quoniam c d ipſa b e maior eſt. uel ei ſimilis ponatur ipſi b e. ſimilis c f, & zodiacus circulus poſitionẽ habeat f e g. Et quoniã æqualis eſt a b ipſi b c. æqualis eſt circulus a h ipſi c d circulo, æqualis igitur eſt a e ipſi e d, eſt autem & f e ipſi e g æqualis. Et quoniã c b ipſi b a eſt æqualis, eſt autẽ & quæ ex g in a. ei quæ ex d in f, æqualis igitur eſt & a g, circũferentia ipſi d f circũferentiæ. Sed ipſa a g ipſi e b eſt ſimilis, & e b igitur ipſi d f eſt ſimilis. In quo igitur tempore b, incipiens ab ipſo b, ipſam b e ambiens circũferentiam peruenit ad e in eodem & f, incipiẽs ab f, ipſam φ f d ambiens circũferentiam, peruenit ad d. Sed quãdo ipſum b ad e peruenit, occidit b a, quãdo autem f peruenit

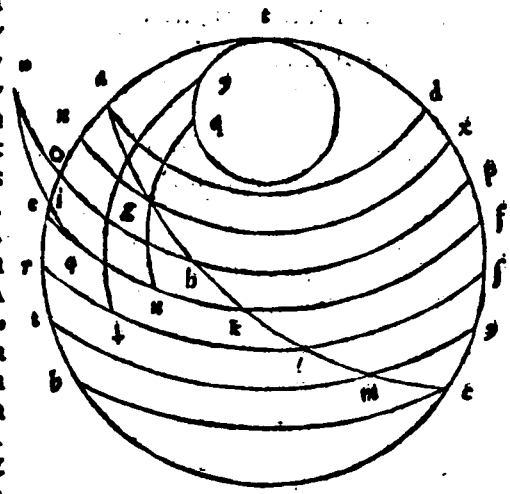

venit ad d, occidit f e, hoc eſt c b. Igitur ipſa a b ipſi c b. in æquali occidit tempore.

Aliter xij eadem & manifeſtior.

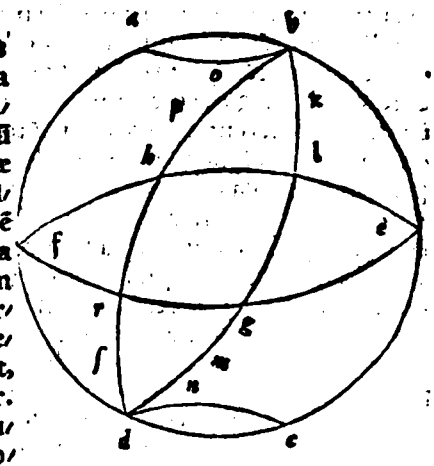
Semicirculi qui cum cancro æquales circũferentiæ inæquali tempore occidunt, & in pluri quidem quæ ad tropicorũ contactus, in minori autem quæ ſubſequũtur has, in minimis uero quæ ad æquinoctialem, in æqualibus porrò quæ æqualiter ab æquinoctiali circulo diſtant & occidunt & oriuntur. Sit in mũdo horizon a b c d, æſtiuus uero tropicus ſit a d, hybernus autem tropicus ſit b c, zodiaci porrò ſemicirculus qui cum cancro ſit ſupra terram a c, ſintq; partes orientales d c, occiduæ uero a b, æquinoctialis circulus autẽ ſit e f. Secetur q; a c ſemicirculus in ea quæ in ipſo ſigna per g h k l m, ſigna, deſcribanturq; parallelꝰ circuli n g x, o h p, r l ſ, & t m y, per quos inuehũtur ipſa g h l m ſigna. Dico q; in pluri tempore ipſæ a g, m c, circũferentiæ occidunt, in minori autẽ ipſæ g h, l m, in minimo porrò ipſæ h k, l k, in æquali autẽ quæ ab æquinoctiali æque diſtant. Sit maximus ſemper apparentiũ t y q. Deſcribanturq; per g h, maximi circuli y ϕ, q g u ipſum orbem t y q tangẽtes, ut non coincidant ſemicirculi qui ab ipſis y q, ſicut ad partes u & ϕ, ei qui ex t a ſemicirculo, ſicut ad partes t a. Similis igitur eſt g n, circũferentia utriq; ipſarũ ☉ o, u e, a r, h ☉, ipſi u z. In æquali igitur tẽpore g ipſam g n, ambit circunferẽtiam, & ☉ ipſam ☉ o. Sed tempus in quo g ipſam n g, circũferentiã ambit, id eſt in quo circũferentia g a occidit, & tempus igitur in quo ☉ ipſam ☉ o, ambit, idẽ eſt tempori in quo ipſa g a, circũferentia occidit. Rurſus quoniam tempus in quo h ipſam h o ambit, id eſt in quo ipſa h a occidit. A quibus aufertur tempus in quo ☉ ipſam ☉ o ambit, idem exiſtẽs tempori in quo ipſa h a occidit circũferẽtia. Reliquũ igitur tempus in quo h ipſam h ☉ ambit, idem eſt tempori in quo ipſa g h occidit circũferentia. Similis autem eſt ipſa quidem o ☉ ipſi u e, & ☉ h ipſi u ϕ, & tempus igitur in quo u ipſam u e ambit, id eſt in quo ipſa g a occidit circunferentia, tempus autem in quo ϕ ipſam ϕ u ambit, id eſt in quo ipſa h g circũferentia occidit. Atq; id, propterea iam & tempus in quo ipſum k ipſam k ϕ tranſit, id eſt in quo ipſa k h circũferentia occidit. Et quoniã in ſphæra maximus orbis a b c, quendam tangit circulum parallelum t y q, & ipſum a b c maximi orbes ſecant e f, a c, quorũ e f maximus eſt parallelorũ, & a c obliquus ad parallelos, & aſſumptæ ſunt circũferentiæ a g, g h, h k, in obliqui circuli circũferentia, æquales conſequenter ad eaſdem partes maximi parallelorũ, & per g h ſigna deſcripti ſunt maximi orbes y ϕ, q g u, ipſum orbem t y q tangentes, maior eſt ipſa quidem e u circũferentia, ipſa u ϕ circũferẽtia, & u ϕ ipſa ϕ k, in pluri igitur tempore u, ipſam u e tranſit, quàm ϕ ipſam ϕ u, & u ϕ ipſam ϕ u, pluri tempore ambit quàm k ipſam k ϕ. Sed tempus in quo u ipſam u e tranſit, id eſt in quo g ipſam g n, circũferentiam perficit, hoc eſt in quo ipſa a g occidit circũferentia, tempus autem in quo ϕ ipſam ϕ u ambit, id eſt in quo h ipſam h ☉ perficit, hoc eſt id in quo ipſa g h circũferentia occidit, tempus autẽ in quo k ipſam k u tranſit, id eſt in quo k h circũferentia occidit. In pluri ergo tempore ipſa a g circumferentia occidit, ipſa g h circũferentia, & g h ipſa h k. Dico iam quod in æqualibus temporibus quæ æque diſtant ab æquinoctiali occidunt. Exiſtente iam k ſigno in e, zodiacus orbis poſitionem habeat ☉ i ϕ, & quoniam æqualis eſt ☉ e, circũferentia ipſi e ϕ circũferentiæ, parallelorũ autem maximus eſt e f: æquus igitur eſt h p, orbis ipſi r l ſ, orbi: æqualis igitur eſt o e, circũferentia ipſi e r, circũferentiæ: eſt autem & ☉ e ipſi e t, æqualis igitur eſt & quæ ex ☉ in o, ei quæ ex r in l ſuntq; æquales circuli ipſi ☉ h p, r l ſ, ſimilis igitur eſt ☉ o, circũferentia ipſi r ϕ circũferẽtiæ. In æquali ergo tempore r ſignum, ipſam ϕ r perficit, & o ipſum o ☉. Sed tempus quidem in quo ϕ ipſam ϕ r perficit, id eſt in quo ipſa r e circũferentia occidit, tempus uero in quo o ipſam o ☉ perficit, ei eſt æquũ tempori in quo e ☉ circũferentia occidit. In æquali ergo tempore ipſæ ϕ e, e ☉, circũferentiæ occidunt, æqualis autẽ eſt ϕ e ipſi l k, & e ☉ ipſi k h. Ipſæ igitur l k, k h, in æquali tempore occidunt. Similiter autem demõſtrabimus q; & ipſæ m k, k g, in æquali tempore occidunt,

quarum ipſæ l k, k h, in æquali tempore occidunt. Reliqua igitur m l, h k in æquali tempore occidunt. Similiter iam oſtendemus q & ipſæ m c, a g, circũferentiæ tẽpori æquali occidunt. Et quoniã in pluri tẽpore a g, circũferentia occidit q̃ g h, & g h q̃ h k, in pluri ergo tempore occidit c m, circũferentia q̃ m l, & m l, q̃ l k. In pluri igitur tempore ipſæ a g, m c, circũferentiæ, occidunt in minori autem ipſæ g h, l m, in minimo uero h k, k l, in æquali autem quæ æqualiter ab æquinoctiali diſtant occidunt & oriũtur, eadem enim manente deſcriptione, ſi conuertamus zodiacum, efficiamus a c ſemicirculum zodiaci, infra terram, eadem demonſtratio eueniet, demonſtrabiturq; æque reſtantes ab æquinoctiali æquali tempore oriri & occidere.

Theorema 13. *Apparens* 13.

SEmicirculi qui cum capricorno æquales circũferentiæ tẽporibus inæqualibus oriuntur, in maiori quidem quæ ad tropicorũ contactus, in minori autem quæ has ſubſequuntur, in minimis uero, quæ ad æquinoctialem, in æquali porro quæ ab æquinoctiali circulo æque diſtant oriuntur & occidunt.

Sit horizõ circulus a b c d, æſtiuus uero tropicus ſit a b, hybernus autem tropicus ſit c d, ſitq; cum capricorno ſemicirculus q ſub terra d g, æquinoctialis uero circulus ſit e h f g. Diuidantur utraq; ipſarũ b g, g d, in tria æqualia p k l, m n, ſigna. Dico q̃ ipſæ b k, k l, l g, g m, m n, n d; tẽporibus inæqualibus oriuntur, & in pluri quidẽ ipſæ b k, n d, in minori autẽ ipſæ k l, m n, in minimis autem ipſæ l g, g m, in æquali porro ipſa b k, ipſi n d, & k l, ipſi m n, & l g, ipſi n m oritur. Sit enim cum cancro ſemicirculus ſuper terram b h d, ſeceturq; utraq; ipſarũ b h, h d, in tria æqualia in p r ſ. Quoniã in pluri tempore b o occidit, q̃ o p, ſed in quo tẽpore b o occidit, ipſa d g oritur. In quo autẽ tempore o p occidit, n m oritur. In pluri ergo tempore ipſa n d oritur q̃ n m. Rurſus quoniam o p in maiori tẽpore occidit q̃ p h. Sed in quo tempore o p occidit, oritur ipſa n m. In quo autem tempore p h occidit, oritur n m. In pluri igitur tẽpore n m oritur quàm m g. Iam id propterea & ipſa quidem b k, ipſa k l, in maiori tẽpore oritur, & k l ipſa l g, & quoniam in quo tempore p h occidit, in eodem & h r. Sed in quo p h occidit, ipſa m g oritur. In quo autẽ tempore h r occidit, & g l oritur, & m g igitur ipſa g l, in æquali tẽpore oritur. Iamq; id propterea & ipſa quidem k l, ipſi m g, inæquali tempore oritur, & b k ipſi d n. Rurſus quoniam in quo tempore p h oritur, in eodem h r. Sed in quo tempore p h oritur, occidit m g, in quo autem tẽpore h r oritur, ipſa g l occidit. Igitur l g ipſi g m, æquali temore occidit. Iam id propterea, & ipſa quidem k l, ipſi m n, in æquali tempore occidit, & b k ipſi g d.

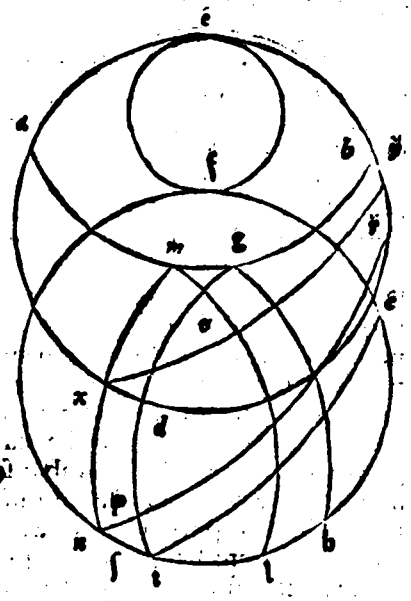
Theorema 14. *Apparens* 14.

SOdiaci circuli æquales circũferentiæ inæqualibus tẽporibus permutant apparens hemiſphæriũ, ſed in pluri tempore quæ prope contactũ æſtiui tropici ea quæ longius diſtat, quãdo polus horizontis inter arcticum circulum & æſtiuum tropicum fuerit.

Sit horizon circulus a b c d, maximus autem ſemper apparentiũ ſit e f, æſtiuus uero tropicus ſit b a, ſitq; ipſius a b c d, polus inter e f, b a, zodiacus autẽ circulus quandoq; poſitionẽ habeat ſicut h g k, quandoq; uero ſicut l m n, aſſumaturq; n k m, maior ſemicirculo. Deſcribaturq; per k ſignum circulus maximus k n f, tangens e f. Quoniam in ſphæra maximus orbis a b c d, quendam orbem e f, tangit alium uero huic parallelum ſecat a b, eſtq; ipſius a b c d, orbis polus inter a b & e f, deſcriptiq; ſunt maximi orbes h g k, l m n, ipſum b a tangẽtes, maior eſt m x circũferentia, ipſa o d circũferentia. Rurſus quoniam in ſphæra maximus orbis a b c d, circulum quendam e f tangit, alium autem huic parallelum b a ſecat, eſtq; ipſius a b c d, circuli polus inter b a & e f. Deſcribiturq; ma-

ximus

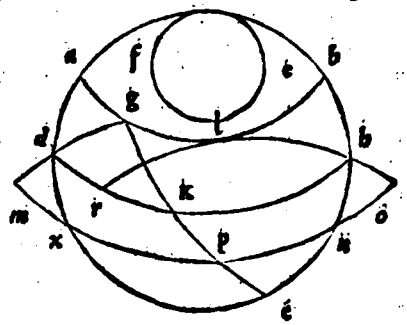
ximus orbis f n k, ipſum e f tangens, & ipſius f n k. igitur circuli polus eſt inter b a & e f. Alius igitur polus ipſius eſt inter æquos & parallelos ipſis e f & b a, maior igitur eſt ipſa k o, ipſa o m, quorũ x m o ipſa o d maior eſt. Reliqua igitur d k, ipſa x n, maior eſt, ponatur ipſi n x æqualis d p. Sintq; per quos inueniuntur ipſa n p ſigna paralleli circuli n r, c p ſ. Quoniam non coincidit ei qui ex e ſemicirculo, ſicut ad partes e r, ei qui ex f ſemicirculo, ſicut ad partes f n. Similis eſt r n circũferentia, ipſi c ſ circũferentiæ. Igitur n r, ipſa c p maior eſt uel ſimilis ei. In pluri ergo tempore n, incipiens ab n, ipſam n r perficiens circũferentiã, peruenit ad r cũ p, incipiẽs ab ipſo p, ipſam p c ambiens circũferentiã, peruenit ad c. Sed in quo tempore n ipſam n r, circũferentiã ambiens, ad r uenit. Ipſa n x, permutat hemiſphæriũ apparẽs. In quo autem tẽpore p incipiens à p, ipſamq; p c ambit circũferentiã, & peruenit ad c. Ipſa p d permutat apparens hemiſphæriũ. In pluri ergo tẽpore ipſa x n, permutat apparens hemiſphæriũ cũ d p. Dico q; & propior eſt ipſa x n, contactui æſtiui tropici cũ p d. Deſcribatur per x parallelus x y, æqualis igitur eſt x m, circũferentia ipſi d k, maior igitur eſt d g, ipſa m x & x n, igitur propior eſt contactui tropici æſtiui quàm ipſa p d.

Theorema 15 *Apparens 15*

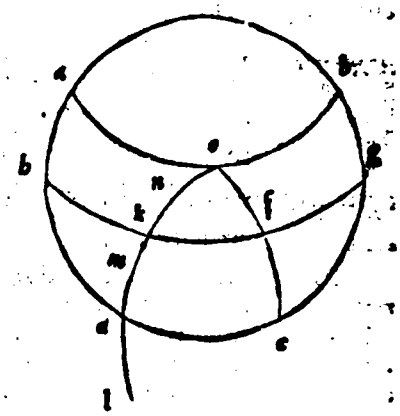
SImiliter autem & in altero ſemicirculo, æquales circũferentiæ in inæqualibus temporibus permutant apparens hemiſphæriũ, & in pluri quidem quæ propiores ſunt contactui æſtiui tropici ea quæ longius diſtat, in æquali uero quæ æqualiter diſtant ab æſtiuo tropico in utroq; ſemicirculo.

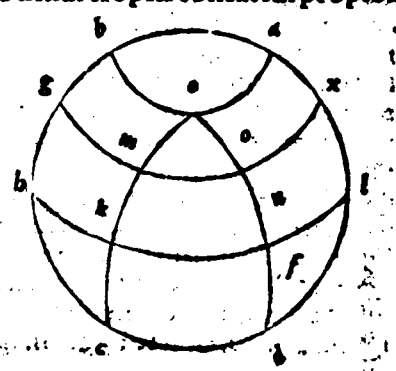
Sit horizon circulus a b c d, maximus autẽ ſemper apparentium e f, æſtiuus uero tropicus ſit b g a, zodiacus autem circulus poſitionem habeat c g d. Dico q; in altero ſemicirculo qui ad g c partes, æquales circũferentiæ non permutãt æquali tempore apparens hemiſphærium, ſed in pluri quæ propiores contactui æſtiui tropici ea quæ longius diſtat, in æquali uero quæ æquè ab æſtiuo tropico diſtant in utroq; ſemicirculo. Deſcribatur per aſſumptionem parallelus circulus d h, æqualis igitur eſt k g ipſi g d permutetur q; zodiacus circulus, habeatq; poſitionem ſicut h l r. Quoniam k g, g d, à contactu æſtiui tropici æquæ diſtant, in quo igitur tẽpore d g oritur, in eodem k g occidit, hoc eſt k l. Sed tempus quidem in quo d g oritur, id eſt in quo g incipiẽs ab ipſo a, ipſam a g, ambiens circũferentiã ad ipſum g uenit. Tempus autem in quo h occidit, id eſt in quo l incipiens ab ipſo l, ipſam l b ambiens circunferentiã ad ipſum uenit b. In quo igitur tempore g, ipſam a g ambiens, ad g peruenit. In eodem & l ipſam l b circũferentiam ambiens, ad ipſum uenit b. Cõmune apponatur tempus in quo d, incipiens ab ipſo d, ipſam d k h ambiens circunferentiã, peruenit ad h, tempus igitur in quo g incipiens ab ipſo a, ipſam a g ambiens circũferentiam, ad ipſum g uenit. cum tempore in quo d incipiẽs ab ipſo d, ipſam d h ambiens circũferentiam, ad ipſum uenit h, æquale eſt tẽpori in quo l, incipiens ab ipſo l, ipſam l b ambiens circũferentiã, ad b uenit cum tẽpore in quo h, incipiens ab ipſo d, ipſam d k b, ambiens circũferentiã in h uenit. Sed tempus quidem in quo g incipiens ab a, ipſam a g ambiens circũferentiã ad g uenit, cum tempore in quo d, incipiens ab ipſo d, ipſam d h, ambiens circũferentiã ad h uenit. Idem eſt in quo g d, circũferentia apparens hemiſphæriũ permutat. Tempus uero in quo l, incipiens ab ipſo l, ipſam l b, circũferentiam ambiens ad ipſum uenit b, cum tempore in quo h incipiens ab ipſo d, ipſam d r h, ambiens circũfe-

rentiã ad h uenit, id eſt in quo ipſa l h apparẽs hemiſphæriũ permutat, hoc eſt ipſa k g. In quo igitur tempore k g, circũferentia apparens hemiſphæriũ permutat, in eodem & g d. Aſſumatur iam quoddam ſignũ m, ut g d ipſi d m ſit æqualis. Sitq; per quem inuehatur m, ſignũ parallelus circulus m x n o. Aequalis igitur eſt d m ipſi k p. Et ipſæ d m, k p, à contactu æſtiui tropici æque diſtant. In quo igitur tẽpore d m circũferẽtia oritur, in eodem ipſa p k occidit, hoc eſt ipſa h o occidit. Sed tempus quidẽ in quo d m oritur, idem eſt in quo m incipiẽs ab ipſo m ipſam m x, ambiens circũferentiã ad x uenit. Tempus autem in qno h o occidit, id eſt in quo o, incipiens ab n, ipſam n o, ambiens circũferentiam ad o uenit. Tempus igitur in quo m incipiens ab ipſo m, ipſam m x, ambiẽs circunferentiã ad x uenit, idem eſt tempori in quo ipſum n, incipiens ab n ipſam n o ambiens circũferentiam ad ipſum peruenit o. Cõmune apponatur tempus in quo x incipiens ab x ipſam x n, circũferentiã ambiẽs ad ipſum n peruenit. Tempus igitur in quo m, incipiẽs ab ipſo m ipſam m n, circũferentiã ambiens ad ipſum n uenit, æquũ eſt tempori in quo o incipiẽs ab ipſo x, ipſam x o ambiens circũferentiã ad ipſum peruenit o. Sed tempus quidem in quo m, incipiens ab ipſo m ipſam m n, ambiens circũferentiam ad n uenit, id eſt in quo ipſa d m, circũferentia permutat apparẽs hemiſphæriũ. At tempus in quo ipſum o incipiẽs ab ipſo x, ipſam x o ambiẽs circũferentiã ad o uenit, id eſt in quo ipſa o h, hoc eſt ipſa k p, pmutat apparens hemiſphæriũ. In quo igitur tẽpore d m, permutat apparẽs hemiſphæriũ. in eodem & k p. & in maiori tempore ipſa g d, permutat apparens hemiſphæriũ quàm d m. Sed in quo quidem tempore g d, permutat apparẽs hemiſphæriũ. In eodem & g k, permutat apparẽs hemiſphæriũ. In quo autem d m, in eodem & k p. In pluri ergo tempore g k, permutat apparẽs hemiſphæriũ cũ k p.

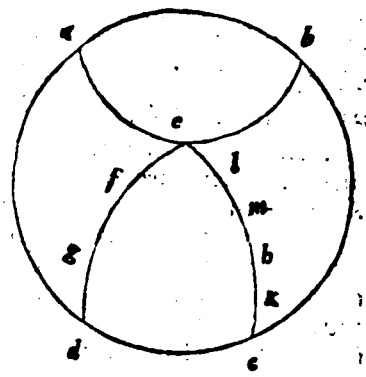
Aliter idem. Eiſdem expoſitis aſſumatur e f, non maior exiſtens quarta parte, eſtoq; per quem fertur f ſignum, ipſe f k h orbis, æqualis igitur eſt e f, ipſi e k, ponatur ipſi e k, æqualis k l, tota igitur f e k toti e l eſt æqualis. Dico q; ſi quarta pars eſt e f, ipſæ f e k, e k l, æquali tempore permutãt apparens hemiſphæriũ. Si autem minor eſt quarta parte ipſa e f. In pluri tempore f e k, pmutat apparens hemiſphæriũ, cũ ipſa e l. Eſto prius quarta pars e f & e k, ipſa quarta pars eſt. æquinoctialis igitur eſt g f h, & quoniam ipſæ e k, k l, æqualiter diſtant ab æquinoctiali, in quo igitur tempore ipſa e k occidit, in eodem & k l. In quo autẽ tempore ipſa e k occidit, in eodem e f oritur, & in quo igitur tempore e f oritur, ipſa k l occidit, cõmune apponatur tempus in quo ipſa e k, permutat apparẽs hemiſphæriũ: tempus igitur in quo k l occidit, cum tempore in quo ipſa e k, permutat apparens hemiſphæriũ, æquũ eſt tempori in quo e f oritur, & ipſa e k permutat apparẽs hemiſphæriũ. Sed tempus quidem in quo k l occidit, & ipſa k e permutat apparẽs hemiſphæriũ, tempus eſt in quo ipſa e l, permutat apparens hemiſphæriũ. Tempus uerò in quo e f oritur, cum tẽpore in quo e k, permutat apparẽs hemiſphæriũ, tempus eſt in quo f e k, permutat apparẽs hemiſphæriũ. Igitur ipſæ f e & k l, in æquali tẽpore apparens hemiſphæriũ permutãt. Sed eſto e f circũferentia minor quarta parte, & ipſa e k igitur quarta parte minor eſt, ponatur quarta pars e m, ponaturq; ipſi m k, æqualis k n. Reliqua igitur e n reliquæ m l eſt æqualis, & e n ipſius æſtiui tropici contactui propior eſt cũ m l, in pluri ergo tẽpore ipſa e n occidit, cũ m l. Idq; ppterea & n k, in pluri tempore occidit cũ k m, & ipſa igitur e k, ipſa k l pluri tẽpore occidit. In quo autem tempore e k occidit, ipſa e f oritur: in pluri ergo tpe ipſa e f oritur, cũ k l occidit. Cõmune apponatur tẽpus in quo e k, permutat apparẽs hemiſphæriũ, in pluri ergo tpe f e k, pmutat apparẽs hemiſphæriũ cũ ipſa e l. Eiſdem ſuppoſitis aſſumatur e f, nõ maior quarta parte aſſumaturq; cõtingens ſignum n, ſitq; per quẽ inuehatur n, ſignum parallelus circulus h k n l, ponaturq; ipſi f n, æqualis k m, æqualis igitur eſt & k e n ipſi m e f. Dico q; in pluri tẽpore ipſa k e n circunferentia

cunferētia permutat apparēs hemiſphæriū, cū ipſa m e f. Sit per quē fertur m ſignū parallelus circulus g m x, æqualis igitur eſt k m ipſi o n, & quoniā o n contactui æſtiui tropici propinquior eſt cū n f, in pluri igitur tēpore o n occidit cū n f. In quo autē tempore o n occidit, ipſa m k oritur. In pluri igitur tēpore m g oritur cū n f occidit. Cōmune apponatur tēpus in quo ipſa m e n, permutat apparens hemiſphæriū. In pluri ergo tēpore ipſa k e n permutat apparēs hemiſphæriū cū ipſa m e f.

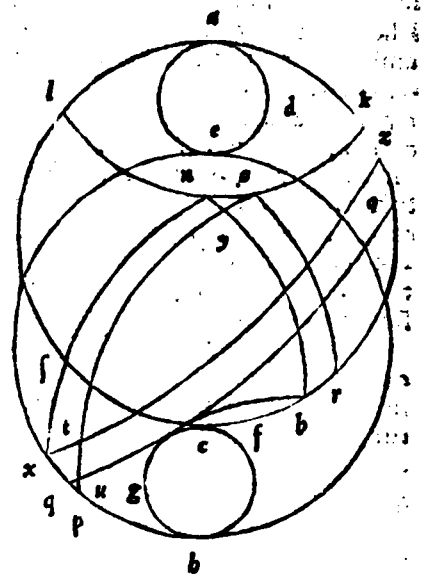
Eiſdem expoſitis aſſumātur æquales, & ex oppoſito circūferentiæ f g, h k, ſitq; f g propior contactui ipſius æſtiui tropici cū h k. Dico q; in pluri tēpore f g permutat apparēs hemiſphæriū, cū h k. Quoniā enim f g, propior eſt contactui ipſius æſtiui tropici, cū h k, maior eſt h e ipſa e f, ponatur ipſi quidem f e, æqualis e l, ipſi autē f g æqualis l m. Quoniā igitur ipſæ l m, f g æque diſtant à contactu æſtiui tropici, in quo tēpore l m permutat apparens hemiſphæriū. in eodem & f g, in pluri autem tempore l m, permutat apparens hemiſphæriū, cū h k, in pluri ergo tempore & f g permutat apparens hemiſphærium, quàm h k.

Altera traditio ſuper 14 Propoſitionem.

Odiaci circuli æquales circūferentiæ tempore in æquali permutāt apparēs hemiſphæriū, in pluri quæ propius contactui æſtiui tropici, ea quæ longius diſtat, quādo polus horizontis inter arcticū circulum & æſtiuū tropicum fuerit.

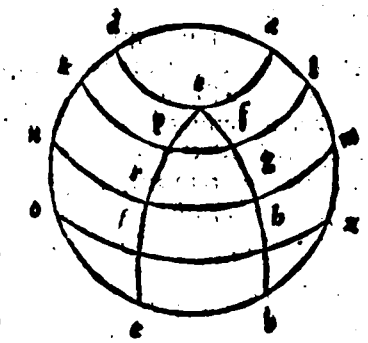
Sit in mūdo horizon a b c, & maximus ſemper apparentiū ſit a d e, maximus autem ſemper non apparentiū f g h, tropicus autē æſtiuus ſit k l, hybernus uero tropicus ſit b c. Sitq; ipſius a b c circuli polus inter a d e, & k l circulos. Sintq; partes orientales l, occiduæ uero b, zodiaci uero poſitiones ſint ſemicirculi qui cum cancro n x, o p. Aſſumaturq; o p circūferentia non minor exiſtens ſemicirculo, deſcribaturq; per p maximus circulus tangens ipſum a d e, tanget igitur & ipſum f g h. Iam aut per o ſignum, ſiue ſupra o ſignum cadit, deſcribatur ſitq; e h p, ut nō coincidat qui ex h ſemicirculus, ſicut ad partes ex p, ei qui ex a ſemicirculo, ſicut ad partes a k r. Cōpleanturq; ipſi x n b, p o r, circuli. Quoniam in ſphæra maximus circulus eſt a b c, & bini maximi circuli ſeſe inuicem diſpeſcunt ipſi b n ſ, r o t p, & ipſius a b c, circuli polus eſt inter a d e & k l circūferentias: maior igitur eſt ſ n y, circūferentia ipſa y t circūferētia. Ipſa igitur t y, circūferentia ipſa y n ſ minor eſt. Et quoniam in ſphæra bini maximi circuli a b c, e h p, eundem circulum a d e tangunt, & ipſi a d e, ipſum k l parallelum exiſtentem ſecant, & ipſius a b c, polus eſt inter ipſos a d e, & k l circulos, & ipſius e h p, igitur polus eſt inter ipſos a d e, & k l orbes. Alter igitur eius polus eſt inter ipſos f g h, & b c circulos. Quoniā igitur in ſphæra maximus orbis eſt e h p & ipſum e h p, ſecant bini maximi circuli r o p, b n x, & ipſius e h p, polus eſt inter ipſos b c & f g h, orbes, maior eſt p y, circūferentia ipſa y n x, circūferentia. Quarum y t, ipſa y n ſ, minor eſt, reliqua igitur t p, ipſa ſ x, maior eſt, ponatur ipſi ſ x, circūferentiæ æqualis circunferentia t u. Deſcribanturq; paralleli circuli per quos inuehuntur ipſa u x, ſigna, ipſi x z, q φ. Similis igitur eſt x z, circunferentia ipſi q φ, circunferentiæ. Ipſa igitur x z, ipſa u φ, maior eſt uel ei ſimilis. In pluri ergo tempore x, ſignum, ipſam x z, circunferentiam tranſit. quàm u, ipſam u φ. Sed tempus in quo x ſignum, ipſam x z, circūferentiam ambit, id eſt in quo ſ x, circunferentia permutat apparens hemiſphærium.

Tempus autem in quo u ſignum ipſam u φ circũferentiam perficit, id eſt in quo ipſa t u permutat apparens hemiſphæriũ. In pluri ergo tempore ipſa ſ x, permutat apparens hemiſphæriũ q̃ t u, & eſt ipſa ſ x, propior ipſi æſtiuo tropico q̃ t u. In pluri ergo tẽpore permutat apparens hemiſphæriũ, ꝓpinquior æſtiuo tropico, ea quæ longius diſtat.

Alia traditio ſit 15 Theorema.

SImiliter autẽ & in eo qui cũ capricorno ſemicirculo æquales circũferẽtiæ inæqualibus tẽporibus permutãt apparẽs hemiſphæriũ, & in pluri quæ tropico æſtiuo, ꝓpinquior ea quæ lõgius diſtat, in æquali autẽ quæ æque diſtãt ab utroq; cõtactu.

Sit in mũdo horizon a b c d, tropicus uero æſtiuus ſit a d, zodiacus circulus autem poſitionẽ habeat b e c. Sitq; ipſa quidem b e circũferentia in ſemicirculo, qui cum capricorno & e c, ſit in eo qui cum cancro. Sintq; oriẽtales partes d, occiduæ uero b. Aſſumãturq; æquales circũferentiæ f g, g h. Dico q̃ f g in pluri tẽpore permutat apparens hemiſphæriũ q̃ g h. Deſcribantur paralleli circuli k l, m n, x o, per quos inuehãtur ipſa f g h ſigna, æqualis igitur eſt f g, circũferentia ipſi p r, circũferentiæ. & g h ipſi r ſ. Sed f g ipſi g h eſt æqualis, & p r igitur ipſi r ſ eſt æqualis. Et quoniã in quo tẽpore p r, occidit ipſa f g oritur. Cõmune apponatur tempus in quo p ſignum ipſam k l, circũferentiũ perficit, æquum exiſtens tẽpori. In quo f ſignum ipſam k l circũferentiã tranſit. Tempus igitur in quo p ſignum ipſam k l, ambit circumferentiã, & p r occidit, æquũ eſt tempori in quo f g circũferentia oritur, & f ſignũ ipſam k l, circũferentiã perficit. Sed tempus quidem in quo p ſignum ipſam k l, circũferentiã ambit, & p r occidit, id eſt in quo ipſa p r, permutat apparẽs hemiſphæriũ. Tempus autem in quo f g oritur, & f ſignum ipſam k l, ambit circũferentiã, id eſt in quo f g, permutat apparens hemiſphæriũ. Ipſæ igitur f g, p r, in æquali tempore apparens hemiſphærium permutant. Similiterq; iam oſtendemus quod ipſæ g h, r ſ, in æquali tempore permutant apparens hemiſphæriũ, & p r ipſa r ſ, pluri tempore permutat apparens hemiſphæriũ, & oſtenſæ ſunt ipſæ f g, p r, æquali tempore apparens hemiſphærium permutare, & f g igitur in pluri tempore permutat apparens hemiſphæriũ quàm g h: zodiaci ergo circuli æquales circũferentiæ, inæquali tempore permutat apparens hemiſphærium. Sed in pluri quæ propinquior æſtiuo tropico ea quæ longius diſtat, & ſimul oſtenſum eſt quod æque diſtantes æquali tempore permutant.

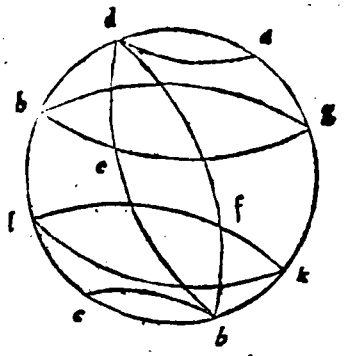
Aduerte. Vniuerſaliter ſcire oportet, quod præcedẽtibus ſignis ſuper horizonte exiſtentibus circũferentia neq; oritur neq; occidit, ſubſequentibus autem ſignis ſuper horizonte exiſtentibus, tota oritur & tota occidit, præcedẽtia nanq; ſigna prius oriuntur & prius occidunt per 5 theorema. Ipſius igitur p r circũferentiæ ſignum præcedens eſt p, ipſius autem g f præcedens eſt g: accipiẽs igitur ipſam p r occidentem, ipſam uero g f orientem, neceſſario permutationes earum quærens, eas in ſemper apparẽti hemiſphærio accepit. Ipſius autem p r occaſum, ipſius uero g f, ortum quãdo enim p ad ipſum l uenit, ipſa p r nequaq; occidit, ſed adhuc ſuper terram eſt quare accepit eius occaſum, ipſum enim p r, per k in oriente exiſtente, tota p r ſub terra eſt, motaq; ſphæra tota ſuperfertur. Quare in quo p ab ipſo k ad l, uenit cum occaſu ipſius p r, id eſt tempus in quo p r permutat apparens hemiſphæriũ. Rurſus ipſo f per k, in oriente exiſtente, ipſa g f tota prius oritur. Quare accepit eius ortum. Facto autem f per l tota g f occidit. Quere in quo f ab ipſo k in l, uenit cum ortu ipſius g f, tempus eſt in quo g f, permutat apparens hemiſphæriũ. Si autem ſicut habetur in alia traditione ipſius quidem p r ortum ipſius g f occaſum, nequaq; accipient ipſa p f ſigna, ſed ipſa r g, & tempus in quo ipſum r ipſam r g. & n ipſam n m, perficit.

Theorema 16 *Apparens 16*

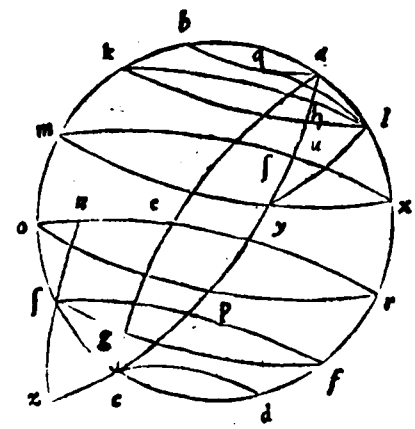
NOdiaci circuli æqualiũ & ex oppoſito circũferentiarũ in quo tempore permutat altera apparẽs hemiſphæriũ, altera non apparẽs, & in quo tempore altera non apparens, altera apparens.

Sit in

Sit in mundo horizon a b c d, æſtiuus quidem tropicus ſit a d, hybernus uero tropicus ſit b c, zodiacus porro circulus poſitionẽ habeat d e b f, ſitq; d e b ſemicirculus qui cum cancro ſub terra, at b f d ſit qui cum capricorno ſuper terram. Sintq; orientales partes d, occiduæ uero ſint b, aſſumanturq; binæ æquales & ex oppoſito circũferentiæ d e, b f. Dico q; in quo tẽpore d e permutat apparẽs hemiſphæriũ, in eodem f b non apparens, & in quo tẽpore d e non apparens, b f apparens. Deſcribantur paralleli circuli g e h, k f l, per quos inuehuntur ipſa e f ſigna. Et quoniam in zodiaco circulo aſtra in diametro exiſtentia coniugate oriuntur & occidunt. Ipſo igitur e ſigno occidente per g ſignũ, ipſum f quod ei eſt in diametro oritur per l ſignũ. Sed ipſum quidem e, ipſam e h perficiens occidit, ipſum autem f, ipſam f k l ambiens oritur. In quo igitur tempore e, ipſam e h g ambit circũferentiã, & f ipſam f k l: Sed tempus quidem in quo e ipſam e h g tranſit, id eſt in quo d e permutat apparens hemiſphærium. At tempus in quo f ipſam f k l tranſit, id eſt in quo ipſa f b, permutat non apparẽs hemiſphæriũ. In æquali igitur tempore d e permutat apparens hemiſphæriũ, & f b non apparens, ſimiliter oſtendemus q; & in quo tẽpore ipſa d e permutat non apparens hemiſphæriũ ipſa f b apparens.

Aliter idem. Sit horizon circulus a b c d, æſtiuus autem tropicus ſit b a, hybernus uero ſit c d, zodiacus circulus poſitionẽ habeat ſicut a e, c f. Aſſumãturq; æquales & ex oppoſito circũferentiæ e g, f h. Dico q; in quo tempore f h, permutat apparens hemiſphæriũ ipſa e g non apparens. Sint per quos inuehuntur ipſa f h, e g, ſigna paralleli circuli k h l. m n x f, e o p r, ſ g t, permuteturq; zodiacus circulus, & hic habeat poſitionem y l q, at alius ipſam u ſ z. Et quoniam ipſæ f h. e g, ciucũferentiæ æquales ſunt & ex oppoſito, æquales ſunt & ipſi m n x, o p r, circuli, æqualiũ autem & parallelorũ circulorũ ſectiones, quæ per uices adinuicẽ ſunt æquales. Ipſius igitur m n x f, circuli ſegmentũ m n x ſupra terrã, æquũ eſt ei quod ſub terra ipſius o e p r, circuli o p r. Rurſus quoniã ipſæ f h, e g, æquales ſunt & ex oppoſito in quo tempore f h oritur. in eodem e g occidit. Sed tẽpus in quo h f oritur, hoc eſt ipſa y l, tempus eſt in quo y ſignũ incipiẽs ab ipſo y ipſam y x, ambiens circũferentiã ad ipſum x, uenit tempus autẽ in quo e g occidit, hoc eſt ipſa u ſ, tẽpus eſt in quo u incipiẽs ab ipſo u ipſam u o, ambiens circũferentiam ad o uenit: tempus autem in quo y incipiẽs ab ipſo y, ipſam y x, ambiẽs circũferentiã ad x, uenit æquũ eſt tempori in quo u incipiens ab ipſo u, ipſam u o ambiens circũferentiam ad o uenit. Cõmune apponatur tempus in quo y incipiens ab ipſo x, ipſam x n m, circũferentiam ambiens ad ipſum m, uenit æquũ exiſtens tempori in quo u incipiens ab ipſo u, ipſam u o, circũferentiã ambiens ad r uenit. Tempus igitur in quo y incipiens ab ipſo y, ipſam y x n m, circũferentiã ambiens ad m uenit, æquũ eſt tẽpori in quo u, incipiens ab ipſo u ipſam u o p r, ambiens circũferentiã ad r uenit. Sed tempus quidẽ in quo y, incipiẽs ab ipſo y, ipſam y x n m, ambiẽs circũferentiã ad ipſum m uenit, id eſt in quo y l permutat apparens hemiſphæriũ, hoc eſt h f. Tempus autẽ in quo u, incipiẽs ab ipſo u ipſam u o, p r, circũferentiã ambiens ad r uenit, tempus eſt in quo u ſ, permutat non apparẽs hemiſphæriũ, hoc eſt ipſa e g. In quo igitur tẽpore h f, permutat apparẽs hemiſphæriũ, in eodem ipſa e g. non apparens.

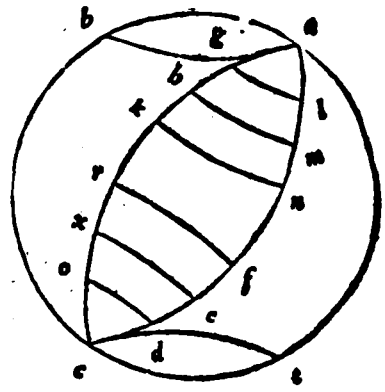

Theorema 17 Apparens 17

ZOdiaci circuli æquales circũferentiæ æquali tempore non permutant non apparẽs hemiſphæriũ, ſed in pluri tempore quæ propinquior eſt tropico ea quæ longius diſtat, in æquali uero quæ ab utroq; contactu æque diſtant.

Sit in

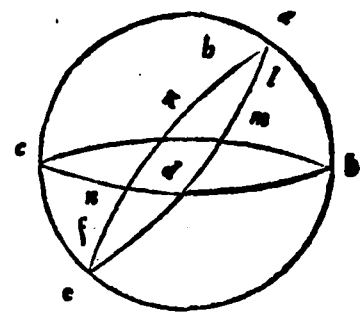
Sit in mundo horizon a b c, æſtiuus quidem tropicus ſit a b, hybernus uero ſit c t, zodiacus uero circulus poſitionẽ habeat a c e, aſſumanturq; æquales circũferentiæ d e, e f. Dico q̃ ipſæ d e, e f, æquali tempore non permutãt non apparens hemiſphærium. Sed in pluri tempore ipſa d e q̃ e f. Aſſumantur ipſis d e, e f, circũferentijs æquales, & ex oppoſito circũferentiæ g h, h k. Ipſæ igitur g h, h k, circũferẽtiæ æquali tempore non permutant apparens hemiſphæriũ. Sed in pluri g h q̃ h k. Sed in quo tempore g h permutat apparẽs hemiſphæriũ, permutat ipſa f e non apparens. Ipſæ igitur d e, e f, circũferẽtiæ, æquali tempore non permutant non apparẽs hemiſphærium. Sed in pluri d e, ipſa e f. Dico q̃ & in æquali tempore quæ æque diſtant ab utroq; cõtactu tropicorũ, ſint n per quos inuehantur ipſa d e f g h k, ſigna circuli paralleli d o, e x, f r, l g, h m, n k. Ipſæ h k, l m, igitur circũferentiæ in æquali tempote permutãt apparens hemiſphæriũ. Sed in quo tẽpore h k apparens hemiſphæriũ permutat, ipſa d e non apparens permutat. In quo autem l m apparens, hemiſphæriũ permutat, ipſa x o non apparẽs permutat. Ipſæ igitur e d, o x, circũferentiæ æquali tempore non permutãt non apparens hemiſphærium.

Theorema 18 *Apparens* 18

TArum quæ in utraq; parte æquinoctialis circunferentiarũ æqualium, & ab æquinoctiali æqualiter diſtantiũ, in quo tẽpore altera permutat apparens hemiſphæriũ, altera non apparẽs. & in quo tempore altera permutat non apparens hemiſphæriũ, altera apparens.

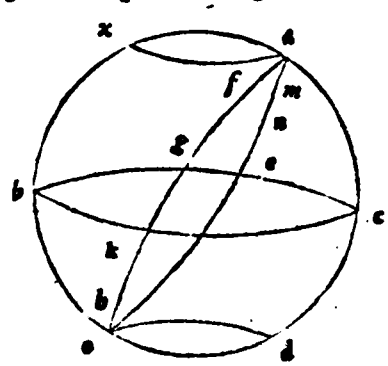
Sit in mũdo horizon a b c, æquinoctialis autem circulus ſit b d c, zodiacus autem circulus poſitionem habeat ſicut a e h, & ipſius b c d, æquinoctialis ex utraq; parte æquales & æque diſtantes circũferentiæ ſint h k, f n. Dico q̃ in quo tẽpore h k permutat apparens hemiſphæriũ, ipſa f n non apparens, ponatur enim ipſi f n, æqualis & ex oppoſito m l circũferentia. Ipſæ igitur m l, h k, circũferentiæ permutãt apparens hemiſphæriũ. Sed in quo tẽpore l m apparens hemiſphæriũ permutat, ipſa f n non apparens permutat, & in quo igitur tempore h k, circũferentia permutat apparens hemiſphæriũ, ipſa n f circũferentia non apparens permutat. Idq; ꝓpterea iam & in quo tempore h k, circũferentia permutat non apparens hemiſphærium, ipſa f n non apparens permutat.

Theorema 19 *Apparens* 19

IN ſemicirculo aſſumpto ſub æquinoctiali ad æſtiuum tropicum æqualium circũferentiarũ exiſtentium, in pluri tempore altera earum permutat apparens hemiſphæriũ quàm reliqua non apparens, & contingens contingente.

Eſto in mundo horizon a b c, æſtiuus quidem tropicus eſto a x, hybernus uero ſit d o, æquinoctialis autẽ circulus ſit b e c, zodiacus porrò circulus poſitionem habeat a e o, & in ipſo a o, ſemicirculo æquales circũferentiæ ſint f g, h k. Sit autem ꝓpinquior æſtiuo tropico f g. Dico quod in pluri tempore g f, permutat apparens hemiſphæriũ q̃ h k, non apparens & contingens ipſo contigente ponatur n ipſi h k, circũferentiæ æqualis & ex oppoſito circũferentia m n, ꝓpinquior igitur eſt f g, æſtiuo tropico q̃ m n, in pluri igitur tempore f g, permutat

permutat apparens hemiſphæriũ quàm m n, non apparens. Sed in quo tempore m n, circũferentia permutat apparens hemiſphærium, ipſa h K non apparẽs. Similiter iam demonſtrabimus ϙ & contingens contingente, in pluri tempore permutat apparens hemiſphærium quàm reliqua non apparens. Similiter autem & earum quæ in altero ſemicirculo aſſumpto, ſub æquinoctiali ad hybernum tropicum æqualium circũferentiarũ in pluri tempore altera permutat, non apparens hemiſphærium quàm reliqua apparens, & contingens contingente.

PHAENOMENA FINIVNT.

BARTHOLOMAEVS ZAMBERTVS VENETVS Lodouico Mocenico patritio Veneto equiti iurato, Senatorij ordinis, ac oratori facundiſſimo, gaudere & bene rem gerere.

VIrtus, doctrina, morumϙ ſingularium tuorum claritudo Lodouice uir integerrime, quibus in homine ſplendidius aut rutilantius nihil eſſe ſapientiſſimi græcorũ dicere conſueuerunt, ea ſemper in te extitit, ut oñes de te nil niſi clarum aliquid, nil niſi perſpicuũ, nil niſi omni ex parte glorioſum ſemper conciperẽt, aut ſperarent. Idϙ proptetea ego quoϙ quem tibi deſtinatum tu te ſcis ſemper habuiſſe mancipiũ præclaras animi tui dotes, probitatemϙ ſingularem coniectans animoϙ perpendens, nil de te inquã aliud mihi perſuadere ſolebam, niſi quod tibi tuæϙ familiæ præclariſſimæ immortalem gloriam & laudem afferre poſſet. Quod, inquam, ut aſſequaris iam tibi uirtute, quæ, ſola ex omnibus poſſeſſionibus, Iſocratica ſententia mortalitati minime obnoxia eſt adytus comparaſti. Factum eſt enim ut huiuſce inclytæ Reipub. ſenatores ingenij tui peracuti uires, facundiamϙ ſingularẽ (habes enim ut ingrati mancipij ſuſpicionem fugiam in orando neſcio quid uiuæ uocis, ac latentis energiæ tibi naturæ benignitate conceſſæ) uel magni æſtimantes, te oratorem Maximiliano cæſari, germaniæϙ principibus deſtinauerint. Quam legationem ita egiſti, ita tractaſti, ut ſenatorem optimum par eſt facere, & adeo ut Regi gratus, ſed huic grauiſſimo ſenatui gratiſſimus extiteris. Illud, inquam, munera equeſtria tibi à rege donata, hoc uero ſenatorius ordo quem tibi comitia contulerũt exactiſſime comprobant. Neϙ id mirum, quippe quoniam omnia adſunt bona quem penes eſt uirtus (ut eo utar Plauti familiaris noſtri) hac etenim ductrice tibi nec legationes, nec præturæ, uec cæteri magiſtratus deerunt, modo Dei opt. maxi. munere tibi uita ſuperſtes. Verum quid illud fuerit quòd eam fidem, eam obſeruantiã quam erga te (licet exilis ſeruus) ſemper maximam habui, idϙ gaudij, quod ex dignitatibus tibi collatis concepi hucuſque, ſi ſcire cupis, tibi non aperuerim, illud, inquam, fuit quod hoc à me fieri oportere cenſebam aliquo argumento, & eo ſane quo tibi hæc fieri poſſent explicatiora. Cumϙ id propterea ſapientium Græcorum uolumina reuoluerem, ſeſe Catoptrica Euclidis Megarenſis præſtantiſſimi mathematici obtulerunt, opuſculum certe arduum, rariſſimum, & latinis hucuſque aut ex toto, aut magna ex parte ignotum, ſpeculari nanque & indagare uoluit ſapientiſſimus philoſophus quæ in ſpeculis imagines, quas mirabili quadam diſciplina patefacit, dum humanũ uiſum, & oculi potentiam accõmodat. Quod opus ſic reliqua Euclidis opuſcula excellit, ſicut cæteros humanos ſenſus uiſus, qui rationi & intellectui in eo quod ſub ſenſu cadit obſequitur, exuperare cognoſcitur. Taceo de elementis, nam ex opere illo quod non minoribus nigilijs quàm laboribus quos per multos dies ei accommodauimus, una cum Theonis acutiſſimi mathematici traditione latinum fecimus, nec minus Euclidi qui illa compegit, quemadmodum Proclus (inquit) Diadochus, quàm eorum inuentoribus tribuo, licet uetus ſit adagium inuentis addere facillimum eſſe. Sed quibus aut inuentoribus, aut ipſi Euclidi, ſiue etiam interpretibus magis tribuendum ſit, bonam hominum partem ignorare crediderim. Id igitur opuſculi quod Catoptrica nuncuparur, à me latinum faciendum eſſe cenſui, tuoϙ nomini deſtinandum, ut ex eo tanquam ex planis, conuexis, cauisϙ ſpeculis Bartholomæi Zamberti tui, & quidem ueterrimi mancipij, fidem inſpicias, obſer-

obſeruantiã ſpectes, amoris erga te ſui magnitudinẽ uideas, & demum beneuolentiam in te maximam intuearis. At fortaſſe diceres quid ſic id uis mathematicis huiuſmodi diſciplinis aperire? Ne id propterea mireris uelim, ob id ſcias Lodouice uir grauiſſime, à me id conſulto factũ fuiſſe. Nam cum mihi ſit compertũ te diſciplinas ſemper amaſſe, & coluiſſe, earumq; amatorem extitiſſe, facile propterea mihi perſuaſerim te eas in primis diligere, & colere quæ primum certitudinis omnium philoſophantiũ decreto gradum obtineant. Hæc, inquam, ſunt mathematicæ diſciplinæ, quæ uno eodemq; modo ſemper ſeſe habent, quemadmodum Ammonius interpres Ariſtotelicus, philoſophiæ diffinitionẽ Ariſtotelicam interpretans nos docuit. Has certe diſciplinas naturales ſequũtur, ſicut Auerrois peripateticus Ariſtotelem nobis aperiẽs ſenſiſſe uidetur. Quas qui ignorãt ſicut Euclidis interpres Proclus Lycius, inquit, ieiunas uoluptates capiũt. Hoc igitur argumẽto amorem erga te meum tibi eſſe explicandum ſum arbitratus. In qua interpretatione licet Flaccus noſter Horatius dixerit. Nec uerbum uerbo curabis reddere fidus interpres, nihil tamen ex noſtra officina adiunximus, at etiam nihil ſubſecuimus, ſed ſicut lectio ſeſe habet græca, ſic ueritatem colentes, nuda, pura, ſyncera, & fideli ſumus interpretatione interpretati. Noluimus enim eos immutari qui ex auctoribus aliqua decerpũt, aliqua omittunt & aliqua permutant, & ſic hinc & inde ſumpta conglutinant, ut nec pes nec caput uni reddatur formæ. & perinde cum ſic auctorũ illorum ueterum quos uetuſtas ueritatis indagatrix mirã quadam religione coluit, famæ & fidei plurimum detraxerint, falſam & furto comparatam ſibi gloriam uendicare ſtudeant. Sed hĳ tandem ſunt quos unuſquiſq; poſſit deridere. Nam ſi forte ſuas repetitum uenerit olim grex auium plumas, moueat cornicula riſum, Furtiuis nudata coloribus. Stulti ſunt qui aliena pluma ſeſe obtegere quærunt. Accipias igitur uir clariſſime opuſculum huiuſmodi iam in nulla ſede receptum, ut tuo nomine in lucem prodeat, quod obſecro legere uelis ubi quid tibi ocĳ ſuperfuerit, uidebis etenim quanto fuerit ingenio præditus is philoſophus, cuius ſi id opuſculi tibi placuiſſe cognoſcam, ſunt in manibus illius & alia opera. Phænomena quidem optica & Data, quæ quãdoq; me interprete è Græcia in Italiam uenient, & ſic ſe latinis legenda tradent, & is auctor priſcam auctoritatẽ penè amiſſam philoſophantium ſcholas petens ſibi comparabit. Verum ne pluribus quàm par eſt uerbis tecum agere uidear, ſupereſt iam ut ipſum audias Euclidem de ſpeculorum imaginibus, ſic per nos latine loquentem. Vale æternum noſtri memor, equeſtris ordinis rariſſimum ornamentũ, & hĳs audacibus annue cœptis. Venetĳs XI Calendas Octobris, in IXII. IIIVII. & XIX. Elemento, reconciliatæ diuinitatis.

EVCLIDIS MEGARENSIS CLARISSIMI PHILOSOPHI PLATONICI MATHEMATICIQ; PRÆSTANTISSIMI Specularia, Bartholomæo Zamberto Veneto interprete.

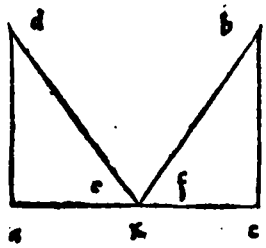
ISVM lineam rectã eſſe quã media cuncta extremis correſpondent, quæq; uidentur per rectam ſpectari lineam, planũ ac receptũ eſſe oportet. Speculo in plano collocato, inſpectoq; aliquo ſublimi, quod & ipſi plano ad angulos rectos exiſtat, fiant proportionalia, ut inter ſpeculũ & ſpectantẽ recta linea ad eam quæ inter ſpeculum & id quod ad angulos rectos faſtigium, ſic aſpecti faſtigĳ ad id quod ad angulos rectos in plano faſtigium obiectum eſt. In planis nanq; ſpeculis loco aſſumpto, in quẽ ab inſpecto perpendicularis cadit, non amplius ſpectatur uiſibile. Incõuexis uero ſpeculis aſſumpto loco per quem ab inſpecto in centrum ſphæræ ducitur, uiſibile non amplius ſpectatur, id quoq; in cauis euenit. Si in uas enim quidpiam protectum ſit, acceperitq; interuallum ut minime uideatur, eodem exiſtente interuallo, ſi aqua infundatur, iniectum ſpectabitur.

Theorema

Theorema primum,

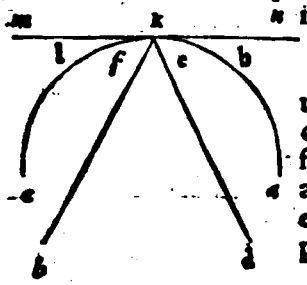
APlanis, conuexis, cauiſq; ſpeculis uiſus inæqualibus angulis refringuntur.

Sit oculus b ſpeculum autem planum ſit a c, uiſus uero feratur b k & refringatur in d. Dico quod angulus e ipſi angulo f eſt æqualis. Excitẽtur per 11 primi elementorum perpendiculares in ſpeculum b c, d a eſt igitur ſicut b c ad c k, ſic eſt d a ad a k, hoc, inquã, in diffinitionibus patuit. Simile igitur eſt triangulum b c k triangulo d a k, per diffinitionem primam 6 elementorum. Igitur angulus e angulo f eſt æqualis, nam quæ ſimilia æquiangula ſunt.

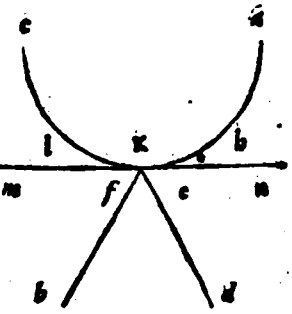
In conuexis.

Sit iam conuexum ſpeculum a k c, uiſus uero ſit b k, refractus in d. Dico quod angulus e h, æqualis eſt angulo f l, appoſui planum ſpeculum n m, æqualis eſt angulus e angulo ſ per precedentem. Sed & h ipſi l: connectitur namque m k, totus igitur e h, toti l f eſt æqualis.

In cauis.

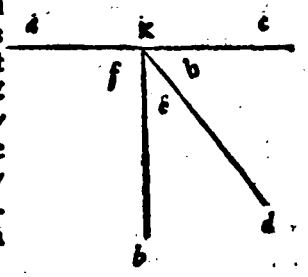
Sit rurſus cauum ſpeculum a k c uiſus autem b k refractus in d. Dico quod angulus e, æquus eſt angulo f, collocato enim plano ſpeculo m n æqualis eſt per primam angulus h e angulo f l. Aequalis autem eſt h ipſi l: reliquus igitur e reliquo f eſt æqualis

Theorema ſecundum.

IN qualiacunq; ſpecula inciderit uiſus æquos efficiẽs angulos, ipſe per ſeſe refringetur,

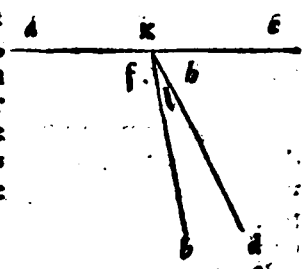
Sit planum ſpeculum a k c oculus autem ſit b, uiſus uero ſit b k, cadatq; æquos efficiẽs angulos f h. Dico quod b k refractus in ſeipſum. hoc eſt in b reuertetur. Non enim. ſed ſi poſſibile eſt agatur in d & quoniam per primam uiſus in æqualibus angulis refringuntur, angulus e æquus eſt ipſi angulo h oſtenſum quoque eſt quod e f angulus ipſi h eſt æqualis, & angulus igitur e f, ipſi e angulo erit æquus maior minori, quod eſt impoſſibile. Igitur b k in ſe ipſum refringetur, eadem quoque demõſtratio in conuexis, & in cauis ſpeculis conueniet.

Theorema tertium.

IN qualecunque ſpeculum procidens uiſus inæquales efficiens angulos, in ſe ipſum non refringetur neque in minori etiam angulo.

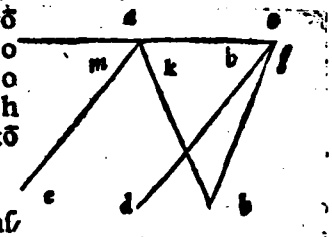
Sit planum ſpeculum a k c, uiſus autem b k procidat maiorem efficiens angulum f ipſo h l. Dico quod b k, refractus, non refringetur in ſeſe, neque in angulo h l, ſi enim ueniet in b k angulus f ipſi h l. eſt æqualis, quod eſt impoſſibile, maior enim ſupponitur. Igitur b k in maiori refringetur angulo f: a maiori namque minori æquale abſcindi eſt poſſibile per 3 primi elementorum, eademq; demonſtratio eſt & in conuexis, & in cauis.

Theorema quartum.

VIſus in planis ſpeculis, & cõuexis refracti, neque concurrunt adinuicem, neque ſunt paralleli.

Sit planum ſpeculũ a c, oculus ſit b, uiſus uero refracti ſint. b c d. b a e. Dico quod c d, & a e, neque paralleli ſunt, neque cõ currunt in d e. Nam quoniam angulus f æqualis eſt angulo h & k ipſi m, maior autem eſt per 16 primi elemẽ. f ipſo k, quoniam eſt extra ipſum triangulum b k c, maior autem fuerit h quàm m. Igitur c d ipſi a e, parallelus non eſt, neque in e d, cõ currunt.

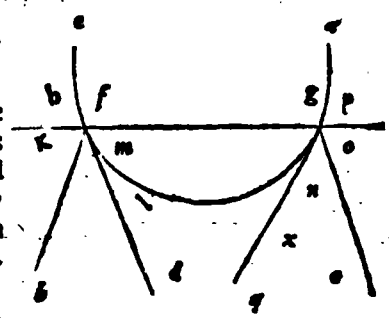

In conuexis.

Sit rurſus conuexum ſpeculum a g f c, oculus uero ſit b, aſpectus autem refractus ſint b f d b g e. Dico quod ipſi f d, g e, neque in e d cõcurrũt, neq; ſunt paralleli, & cõnectatur enim g f, recta linea, extendaturq; ex utraque parte, quoniã æqualis eſt k h, ipſi l, eo quia in æquis angulis refringitur. maior fuerit quoque l m ipſo k & k ipſo n x eſt maior. ſed n x ipſo p o maior eſt. Rurſus x, æqualis eſt ipſi o p, maior igitur eſt l m ipſo o p, multo igitur maior eſt l m ipſo o: non concurrunt igitur ipſæ f d, g e, rectæ lineæ, neque ſunt paralleli.

Theorema quintum.

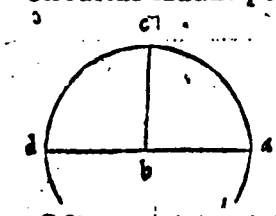
IN cauis ſpeculis ſi ad centrum, ſiue ad circunferentiam, ſiue extra circũferentiam oculus extiterit, hoc eſt inter centrum & circunferentiã, uiſus retracti concurrent.

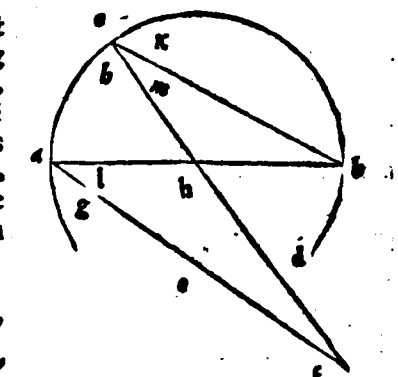
Sit cauum ſpeculum a c d, centrum autem ſphæræ ſit b ponaturque oculus in b & procidant ex b uiſus in circunferentiam b a, b c, b d, æquales igitur ſunt qui ad ſigna a c d, ſunt anguli, ſemicirculi enim ſunt per 17 tertij elemẽ. uiſus igitur refracti per ſe ipſos refringentur b a, b c, b d, hoc autem patet quod in b cõcurrunt.

Oculus in circunferentia.

Sit rurſus cauum ſpeculum a b c, oculus autẽ eſto.

b ponaturq; in eius circunferentia, & ab ipſo b, incidãt uiſus b c, b a, refracti in d e ſignis. Quoniam maius eſt a c b ſegmẽtum ipſo b c, ſegmento, maior eſt angulus f, angulo h per 31 tertij elemẽtorũ & g per a igitur ipſo k, maior. Ipſi igitur f k, ipſis h k, ſunt maiores. Reliquus igitur l reliquo m minor, multo magis igitur: quæ enim cõcurrunt igitur ipſæ c d a e. in f ſimiliter oſtendetur, & ſi extra circunferentiam ceciderit oculus, ſicut in ſequenti theoremate.

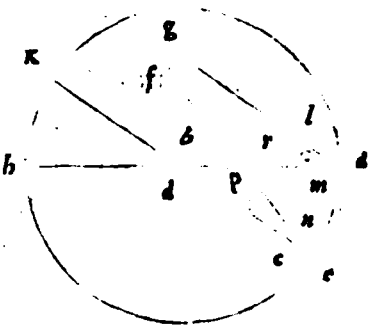

Theorema ſextum.

IN cauis ſpeculis, ſi ad medium centri & circunferentiæ poſitus fuerit oculus, quandoque uiſus refracti concurrent, & quandoque non concurrent.

Sit ſpeculum cauum a c, centrum autem ſit d, oculus uero ponitur b, intra centri medium & circunferentiæ, uiſus autem b a, b c, refringantur in g f, extendanturque uiſus uſque ad ſpeculnm a h, c k. Ipſa a h, iam ipſa c k, aut maior eſt, aut ei æqualis, aut ea minor. Siquidẽ uiſus, a h æqualis eſt ipſi c k, æqualis eſt & a c h, circũferentia ipſi c h k, circunferentiæ. Quare & m angulus ipſi x angulo, æqualium circunferẽtiarum anguli inuicem ſunt æquales per 27 tertij elementorum, & anguli m l. igitur ipſis n x, ſunt æquales per refractionem per primum theorema. & reliquus igitur angulus o angulo p eſt æqualis: maior igitur eſt angulus r ipſo angulo o. Quoniam enim per 16 primi elemen-

torũ angulus r,ipſo p maior eſt quia exterior eſt. Et angulus p ipſi o, angulũ eſt æqualis. Igitur angulus r,ipſo angulo o maior eſt, cõmunis apponatur qui ſub o r f,igitur ipſæ c f,a g, cõcurrunt ſicut ad g f idem quoque erit & ſi maior ſit uiſus a h,ipſo c k,maiores enim erunt ipſi l m anguli ipſis n x,& angulus p angulo o maior eſt,& r ipſo o. Si uero a h recta linea minor fuerit ipſa c k, id propterea maior erit angulus o angulo p: eſt autem & angulus r ipſo p maior. Nihil enim prohibet angulum r ipſi o eſſe æqualem uel ipſo o minorem,& nõ concurrere a g ipſi f. Manifeſtum eſt autem quod & ſi maior fuerit a h, circũferẽtia ipſa c k. Sitque æqualis coincidentia refractionum, neque in circuli circũferentia, neque extra utique fiet, ſed intus tantum.

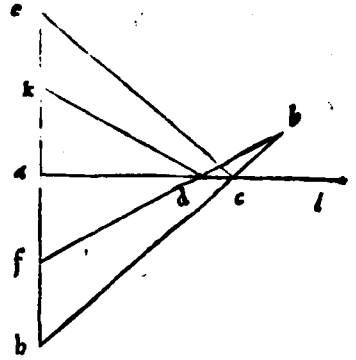

Theorema ſeptimum.

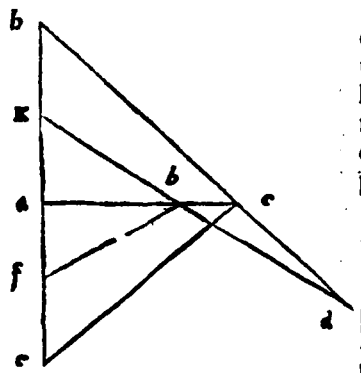
Elſitudines & craſſitudines à planis ſpeculis conuerſæ uidentur.

Sit faſtigium quidem a e, ſpeculum autẽ planum ſit a l, oculus uero ſit b, uiſus porro ſint b c, b d, refracti, in e k. Igitur oportet deductis uiſibus in rectam lineam e, quidem ſupra eſſe, ipſo h infra exiſtente. & k infra exiſtens in f, quod ſupra eſt, ac perinde conuerſa ſunt in phantaſia.

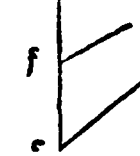

In craſſitudinibus.

Sit rurſus craſſitudo quidem e a, ſpeculũ autem planum ſit a c, oculus uero ſit d. uiſus porro ſint d c, d b refracti in e f, ſimiliter eductis uiſibus ad h k, apparet quidem e infra exiſtens ſuper h ſuperius exiſtente. & f, ſupra exiſtẽs ſuper k infra exiſtente.

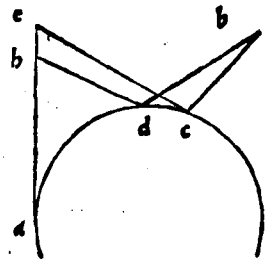

Theorema octauum.

Faſtigia & craſſitudines à conuexis ſpeculis conuerſa uidentur.

Sit celſitudo a e, ſpeculum autem conuexum ſit a d c, uiſus uero ſint b d, b c, refracti in e h, patet quod non concurrunt, reliqua uero ſicut & in planis.

In craſſitudinibus.

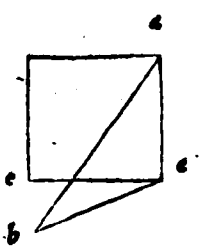
Sit rurſus craſſitudo a e, ſpeculum uero conuexum ſit a d c. oculus autem ſit b uiſus autem refracti in e h, ſint b c e, b d h, reliqua uero ſicut & in planis.

Theorema nonum.

Obliquæ longitudines à planis ſpeculis ſicut ſe habent, ſic & uidentur.

Sit oculus b longitudo autem obliqua ſit d e, ſpeculum uero ſit a c, igitur refractis uiſibus uidetur quidẽ d in a & e, ſuper c ſicq; ſe habet in phantaſia, ſicut uero ſe habet, propius propius, & remotius remotius.

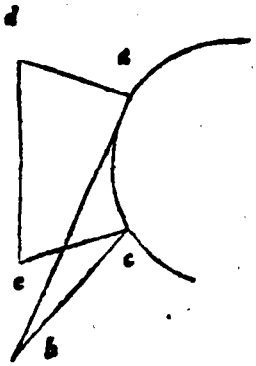

Theorema decimum.

Obliquæ longitudines à conuexis ſpeculis ſicut ſunt uere, ſic ſpectantur.

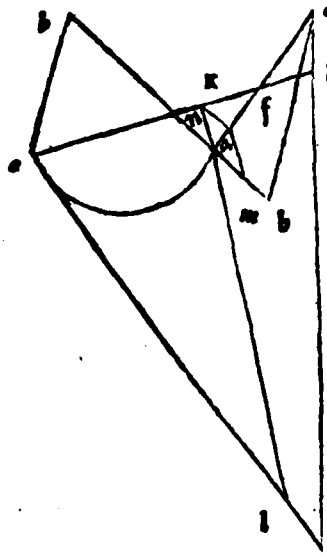
Sit longitudo e d, oculus autem b, ſpeculum uero conuexum a c, aſpectus porro refracti in e d, ſint b a, b c, reliqua uero eadem.

Theorema undecimum.

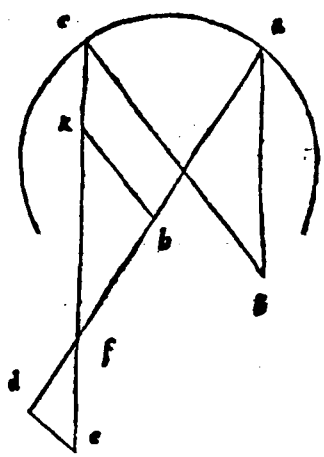

ELſitudines & craſſitudines à cauis ſpeculis quæcunq; ſunt intra coincidentiam uiſuum conuerſa uidẽtur, quemadmodum in planis & conuexis ſpeculis, quæcunque autem extra coincidentiam ſicut ſunt, ſic & ſpectãtur.

Sit cauum ſpeculum a c, oculus aut ſit b, uiſus uero refracti ſint b a, b c, eorum coincidẽtia: porro ſit f celſitudo ſit d e, & k n, & k n quidẽ intra f coincidẽtiã ſit at, d e ſit extra coincidentiã: igitur productis uiſibus ſicut in planis & conuexis ſpeculis apparet k ſuper m, & n ſuper l: quare conueriæ uidẽtur, rurſus ſuper exteriorem coincidẽtiam celſitudinis apparet quidem d ſuper g, & e ſuper h, ſicut ſe habet ſic ſpectatur.

In craſſitudinibus.

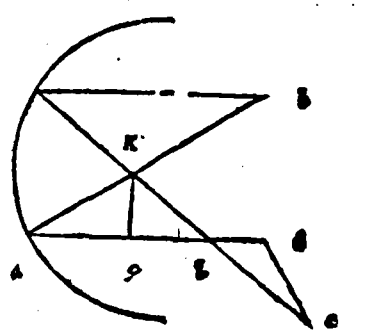

Rurſus craſſitudo quidem ſit d e. & k h, cauũ autem ſpeculum ſit a c, oculus uero ſit b, uiſus autem refracti ſint & cõcurrẽtes in f b a, b c. igitur productis uiſibus ſimiliter k h, cõuerſæ apparent, k quidem per c & h per a. Sicut eſt in planis & conuexis ſpeculis ad d e, ſicut ipſum quidem e. infra per a & d ſuper c.

Theorema duodecimum.

OBliquæ longitudines à cauis ſpeculis quæcunque intra coincidentiam uiſuum iacent, ut ſunt ſic ſpectantur, quæcunque uero extra, conuerſæ.

Sint inquam, longitudines obliquæ e d, h k, cauum uero ſpeculum ſit a c. oculus autem ſit b, uiſus refracti & concurrentes in g ſint b a d, b c e, & ipſa quidem h k, obliqua longitudo ſit intra. Igitur h k iuxta naturam apparet. ſicut & in planis & conuexis ſpeculis. Sed e d. conuerſa, nam ipſum quidem d, ſuper a apparet & e ſuper c.

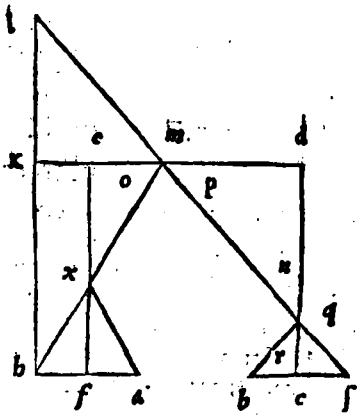
Theorema decimumtertium.

IDem ſpectare pluribus planis ſpeculis eſt poſſibile.

Sit quod uidendum eſt a, oculus uero ſit b, ſpecula autem tria ſint c d,

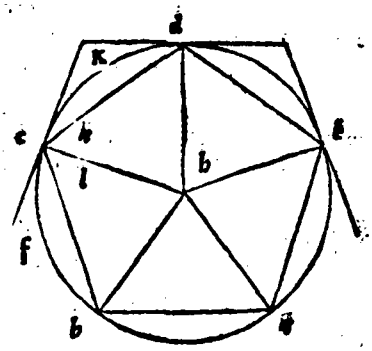
de e f, excitetur per 11 primi elementorum perpendicularis ab ipſo h in c d ſpeculum b c, æqualis autem ſit b c, ipſi c ſ, & rurſus per eandem ab ipſo a in e f, perpendicularis excitetur a f & ipſi a f, æqualis eſto f h. & per eandem ab ipſo h, in ſpeculum d e, perpendicularis excitetur h k, ſitq; ipſi h k, æqualis k l, & ab ipſo l in ſ cõnectantur l m x ſ, ab ipſo aũt m in h cõnectatur m r h. Cõnectãtur autem & a r & b x. Quoniam igitur æqualis eſt b c ipſi c ſ & qui ad c, anguli recti ſunt: binæ igitur b c, c q, ipſis binis ſ c, c q ſunt altera alteri æquales. & angulus qui ſub b c q, rectus exiſtens, angulo qui ſub ſ c q, recto exiſtẽti eſt æqualis per 4 poſtulatũ, & reliqui anguli reliquis angulis erunt æquales ſub quibus æqualia latera ſubtenduntur per quartam primi elementorum. Angulus quidem qui ad b angulo qui ad ſ. & angulus x angulo t. Sed t ipſi n eſt æqualis per 15 primi elementorum ad uerticem enim. Quare & angulus n angulo x. Igitur uiſus b x in m refringitur. Rurſus quoniam æqualis eſt h k, ipſi k l, & qui ad k recti ſunt, augulus o æqualis eſt ipſi p. Refringitur ergo idem uiſus b x m in r, & id prõpterea iam & in a, quia æqualis eſt qui ſub f r a, angulus ei qui ſub e r m, ſimiliter & in reliquis demonſtrationibus. Inſpice igitur ab ipſo b oculo uiſus a, per tria ſpecula plana exiſtentia c d, d e, e f.

Theorema decimumquartum.

IEſt autem & in quibuslibet ſiquis conſtituat ſpeculis idem inſpicere, oportet autem iuxta ſpeculorum numerum polygonum æquilaterum & æquiangulum conſtituere binis lateribus excedẽs ſpecula.

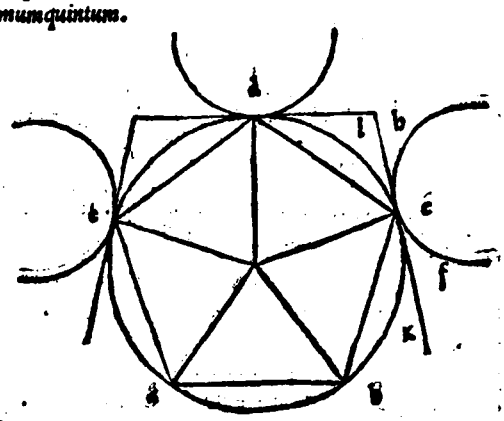
Eſto enim quod ſpectari debeat a. oculus autem ſit b & connectatur a b & ab ipſo a b, deſcribatur polygonum æquilaterum, & æquiãgulum binis lateribus excedens ipſa ſpecula, & ſit a b d polygonum. & ſumatur per 1 tertij elementorum centrum circuli ipſi polygono circunſcripti. & ſit h, & ab ipſo connectantur, h c, h e, h d, h b, h a, in angulis, & proponantur ſpecula plana ad angulos rectos ipſis conuexis. Quoniam igitur per quartum poſtulatum æqualis eſt f l, angulus ipſi n k angulo: uterque enim rectus eſt, quorum n ipſi l eſt æqualis. reliquus igitur f, ipſi k eſt æqualis. Quare refractio ipſius b uiſus erit in d, per æquos enim angulos refractiones fiunt per primum theorema. Similiter iã oſtendetur quod qui ad d e ſigna ad omnia ſpecula uenient in a.

Theorema decimumquintum.

ILlud idem quoque & in conuexis & in cauis ſpeculis uideri poteſt.

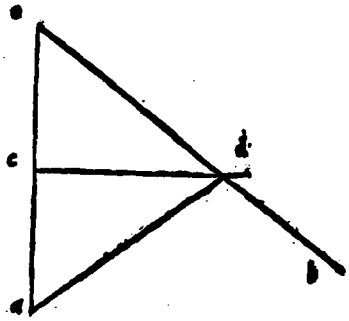
Sit namque ſpectare oportet a oculus uero ſit b, & ſimiliter deſcribatur polygonum æquilaterum & æquiangulum a b c d e, & ad ſigna c d e, ſint ſpecula plana à quibus ſpectatur a, ſicut oſtenſum eſt. adijciãtur his ſpecula aut cauа aut cõuexa ad uiſuum contactus. Igitur æqualis eſt f ipſi h, & k ipſi l, totus igitur k f. æqualis eſt ipſi l h refringetur ergo uiſus à ſpeculo conue

xo c in d,& ab ipſo d in e.& ab ipſo e in a:manifeſtum igitur eſt quod conuexis aut cauis exiſtentibus omnibns & mixtis illud idem uideri poteſt.

Theorema decimum ſextum

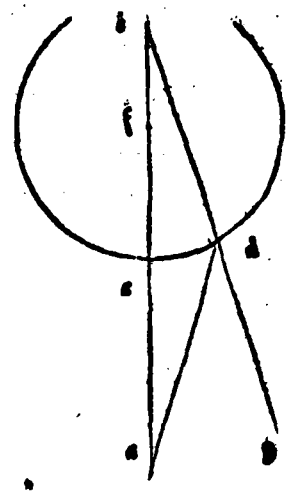
IN planis ſpeculis unumquodque eorum quæ ſub aſpectum cadunt per illius quod ſub aſpectum cadit perpendicularem uidetur.

Sit ſpeculum planum c d,oculus autem ſit b, res uero uiſa ſit a ſitq; perpendicularis k re uiſa in ſpeculum a c:igitur quoniam ſupponitur in phænomænis quod aſſumpto loco c ipſum a nō uidetur,ergo a uidebitur in linea recta a e.Sed & in rectas lineas ipſi b d,uiſus per e igitur:poſitum namque eſt nobis rectum cuius medium extremis correſpondet.Quare a e & b e recta linea erit.

Theorema decimum ſeptimum.

IN ſpeculis conuexis,unumquodque eorum quæ ſub aſpectum cadunt per eam quæ à re uiſa in ſphæræ centrum deducitur rectam lineam ſpectatur.

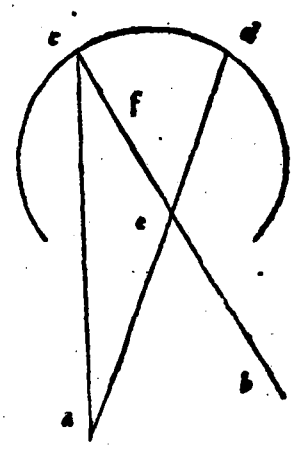

Eſto cōuexum ſpeculum c,d,oculus autem ſit b, uiſus uero ſit b d.refractus in a,aſpiciaturque a,centrum autē ſphæræ ſit f,& connectatur a f extendaturq; b d in e: igitur quoniam ſupponitur in phænomenis quod aſſumpto e ipſum a non uidetur,uidebitur igitur in rectam lineam à e,per id quod euenit ex b d,uiſu,& ab ipſo a c in e,ſicut & in planis.

Theorema decimum octauum

IN cauis ſpeculis unumquodque eorum quæ ſub aſpectum cadunt per eam quæ à re uiſa in cētrum ſphæræ ducitur rectam lineam ſpectatur.

Sit cauū ſpeculum c d.aſpectus autem refractus ſit b c, in a uiſum,centrum autem ſphæræ ſit e connectatur recta linea & extendatur igitur quoniam in phænomenis deprehenditur quod aſſumpto loco d ipſum a non uidetur: quare agetur in rectam lineam a e,aſpicietur ergo per congreſſum ipſius a d rectæ lineæ & b c uiſus per f.

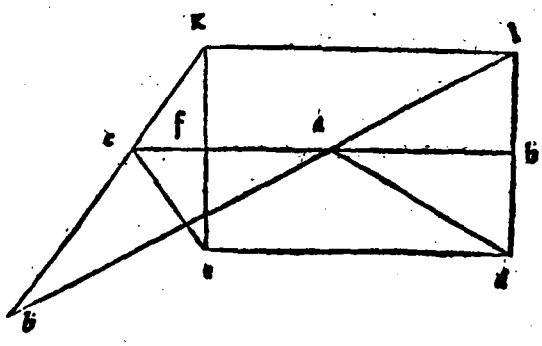
Theorema decimum nonum.

IN planis ſpeculis quæ dextra ſunt ſiniſtra apparent, & quæ ſiniſtra dextra,& ſimulacrum æquum eſt rei uiſæ & diſtantia à ſpeculo æqualis eſt.

Sit planum ſpeculum a c,oculus autem b,uiſus uero ſint b a,b c,refracti in d e,quod autem ſpectatur ſit d e, & ab ipſis e d, per duodecimam primi elementorum in ſpeculum perpendiculares excitentur e f.d h & extendantur. Extendanturque & b c, b a,uiſus & concurrant parallelis in k L,& connectatur l k.Igitur eap

paret

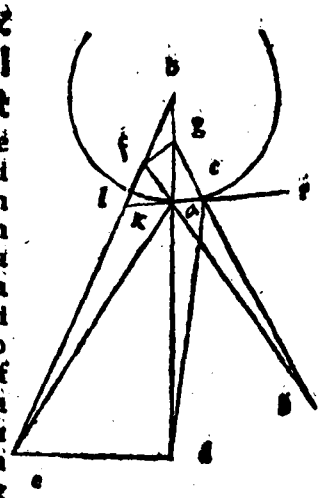
paret ſuper k & d ſuper l. hoc enim prius oſtẽſum eſt, ergo ſiniſtra dextra apparent, & dextra ſiniſtra, & quoniam æqualis eſt qui ſub k c f, angulus ei qui ſub f c e angulo, & recti ſunt qui ad f, æqua igitur etiam fuerit f k ipſi f e. Idq; propterea & d h, ipſi h l, æquum eſt igitur interuallum quod abeſt à ſpeculo e d, ipſi a abeſt ſimulacrum k l & æquũ eſt uiſum e d ſimulacro k l, quoniam æqualis eſt e f ipſi f k, & d h ipſi h l. communis autem & ad rectos angulos ipſa h f.

Theorema uigeſimum.

IN conuexis ſpeculis ſiniſtra dextra, & dextra ſiniſtra ſpectantur, & interuallum à ſpeculo ſimulacro minus abeſt

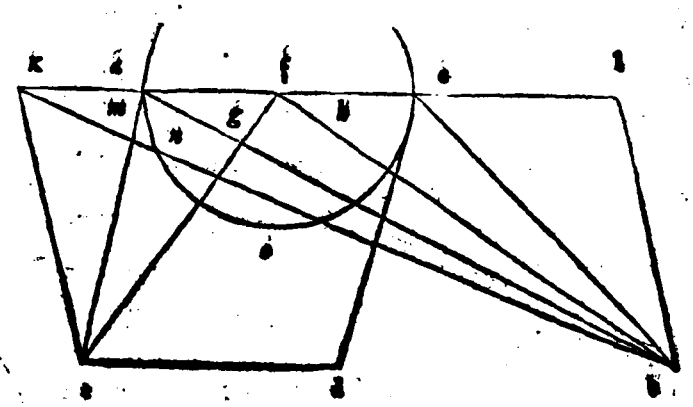
Sit ſpeculum conuexum a c. centrum autem ſphæræ ſit h, oculus porro ſit b, uiſus autem ſint b a, b c, refracti in d e, quod ſpectatur ſit d e, & ab ipſo h centro extendantur in d e ipſæ h d, h e, & extendãtur uiſus ad f g, & connectatur f g ſimulacrum. Igitur ipſum quidem d appareat ſuper g, & e ſuper f dextra igitur ſiniſtra, & ſiniſtra dextrà ſpectantur. Dico quod maior eſt e l ipſa l f. extetur per a ipſam tangens circunferentiam r a k. quoniam igitur b a, a e, ad ipſam circunferentiam æquos efficiunt angulos, propter refractionem tangit ipſa k a r, bifariam fuerit ſectus qui ſub e a f angulus. & obtuſus eſt angulus k, maior igitur eſt e k, ipſa k f multo maior igitur e l ipſa l f: minus igitur abeſt ſimulacrum f g à ſpeculo: magis autem quod ſpectatur e d, ſicut in ſequenti patet.

Theorema uigeſimum primum.

IN conuexis ſpeculis ſimulacrum ſpectatis minus eſt.

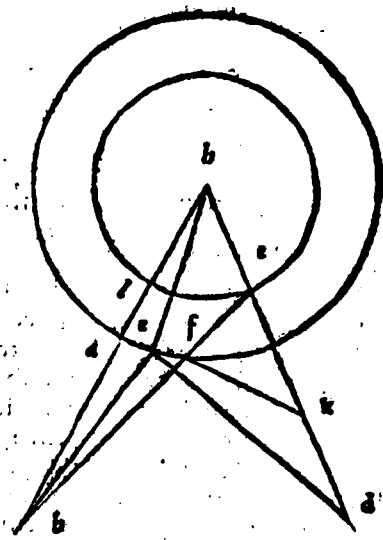
Sit ſpeculum conuexum a o c, oculus autem ſit b, uiſus uero refracti ſint b a, b c, in d e, igitur à conuexo ſpeculo aſpicitur e d in angulo qui ſub a c b, apponatur iam ſpeculum planum a c tangens, uiſus in a c. Igitur uiſus uiſurus e à plano ſpeculo non eſt b a e, non enim æquos efficit angulos ad planum ſpeculum, neque refringetur intra a c, refringatur ſi poſſibile eſt, & eſto b f, uiſus. æqualis igitur eſt angulus g angulo h propter refractionem. & h, maior eſt ipſo n & m ipſo g: quare & m ipſo n maior eſt, qd eſt impoſſibile. Ipſe nãq; n ipſo m maior eſt. Aequalis enim eſt totus ei q ad circũferẽtiã: extra igitur ipſum m a refringatur, refringatur eſto b k e. Similiter aũt

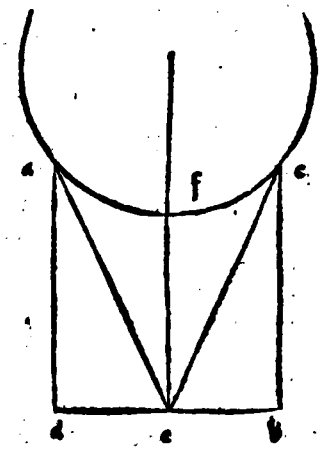
& b c d, extra cadit. Igitur e d in maiori angulo ſpectatur à ſpeculo plano comprehenſo ſub k b l, quæ à conuexo. æquum autem patuit apparens in plano, manifeſtum igitur quod à conuexo ſpeculo ſimulacrum minus apparet re uiſa.

Theorema uigeſimum ſecundum.

IN conuexis ſpeculis, à minoribus ſpeculis minora ſimulacra ſpectantur.

Sit ſphera maior a c minor uero e l, circa idem centrũ h, oculus uero ſit b & connectatur b a h, & ab ipſa ſphæra refringatur uiſus b c d, dico quod uiſus refractus à minori ſphæra in d. neque per c. neque extra ipſum c cadit. Cadat enim prius ſi poſſibile eſt per c & refringatur à minori ſphæra in d, & ſit b e d. & connectatur ab h in c & refringatur in k. Igitur h c k, bifariam ſecat eũ qui ſub b c d, angulum: quoniam ipſos b c d angulos æquos ad circunferentiam propter refractionem efficit. Id que propterea iam quæ ab h in e cõnexa recta linea & extenſa angulum ſub b e d bifariam ſecat. Secet ſitque h e f. Quoniam angulus comprehenſus ſub b c d, angulo comprehenſo ſub b e d, maior eſt. & dimidius dimidio maior eſt qui ſub b c k, eo qui ſub b e f eſt autem & minor quod eſt impoſſibile: uiſus ergo à minori ſphæra refractus per ipſum c minime ueniet. Supponantur rurſus eadem, & à minori ſphæra refractus uiſus b e d, extra ipſum c cadat. & b e ſecet maiorem ſphæram in f. Viſus iam ab ipſo f, refractus in b f k, non coincidet ipſis c d, hoc, inquam, patet. Ipſi igitur e d, coincidat in k. Igitur b f k, uiſus refractus à maiori ſpeculo ipſum aſpicit k & ipſe b e k: refractus à maiori ſpeculo ipſum aſpicit k, hoc, inquam, ſuperius impoſſibile patuit. Intra igitur c a, cadit uiſus refractus à maiori ſpeculo in d. Similiter quoque oſtendetur. & quæ ab altera parte idem efficiens. Sub minori igitur angulo ſpectatur eo qui ad b facto a minori ſpeculo quàm à maiori, minus igitur apparet ſimulacrum à minori ſpeculo.

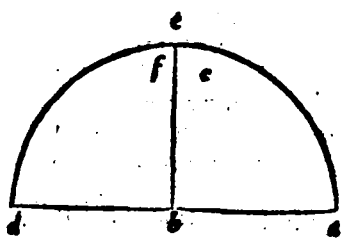
Theorema uigeſimum tertium.

IN curuis ſpeculis ſimulacra conuexa ſpectantur.

Sit curuum ſpeculum a c, oculus autem ſit e uiſus uero refracti e a, e c. in d b at f e, ſit in ſeipſum refractus, hoc eſt in e. Igitur uiſus iam maiores ſunt qui longiores: minimi uero qui circa medium hoc eſt f e ſpectatur igitur propius a ſpeculo magis e, longius uero b, & d, quare totum curuum ſpectatur.

Theorema uigeſimum quartum.

IN cauis ſpeculis ſi in centro oculus poſitus fuerit ipſe tantum oculus ſpectatur.

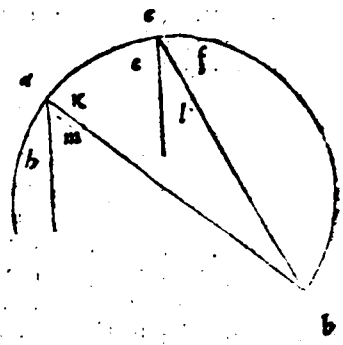

Eſto cauum ſpeculũ a c d. centrum aũt ipſius ſit b. uiſus uero ſint b a, b c, b d. Igitur angulus e æqualis eſt ipſi f, igitur uiſus b c refractus uenit in b: ſimiliter quoque & reliqui, ipſum igitur tantum b, ſpectatur.

Theore

Theorema uigeſimum quintum

1 IN cauis ſpeculis ſi in circunferentia aut extra circunferẽtiam oculus poſitus fuerit, oculus non ſpectatur.

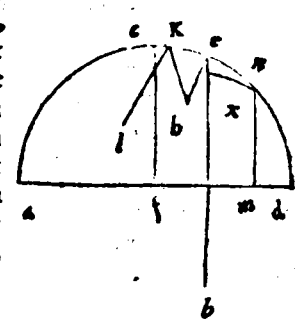

Eſto cauum ſpeculum, a c b, & oculus ponatur in circunferentia ipſius & ſit b, aſpectus aũt procidant b a, b c & refringantur igitur angulus m b angulo k maior eſt, & e l ipſo f. Quare non refringuntur, b a, b c uiſus in b oculum. Si in oculum refringũtur, anguli æqui ad ipſa a c, ſigna. Oſtendetur autem & quod ſi extra circunferentiam ſit oculus idem eueniet. ſcilicet quod non ſpectabitur oculus. quippe quoniam in ipſum non fiunt refractiones.

Theorema uigeſimum ſextum.

IN cauis ſpeculis ſi extendatur dimetiens ſphæræ, ex centróque ad angulos rectos ducatur, & in altera parte poſitus fuerit oculus nihil eorum quæ in ſunt parte in aqua oculus ſpectabitur, hoc eſt neqne eorum quæ ad diametrum, neque eorum quæ extra diametrum neque eorum quæ in diametro.

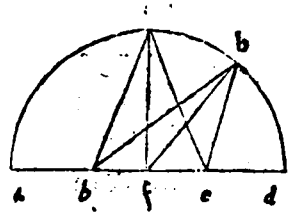
Sit cauum ſpeculum a c d, dimetiens autem eſto ipſius ſphæræ a d & ipſi a d ad angulos excitetur rectos ab ipſo f ipſa f c, culus autem eſto b extra ipſum diametrum, uiſus autem ſit b e. Igitur uiſus b e. refractus non ueniet in b, neque in f. In æqualibus namque angulis refringitur. Veniet igitur ſicut e h Similiter quoque & ſi introrſum cadat oculus ſicut h ſiue in diametro, ſicut m. refracti autem uiſus ſicut h k, m n. uenient enim ſicut k l, n x. Igitur eorum quæ in ea ſunt parte in qua oculus ſpectatur nihil, neque eorum quæ in diametro, neque eorum quæ extra diametrum, neque eorum quæ introrſum.

Theorema uigeſimumoctauum.

IN cauis ſpeculis ſi in dimetiente ponantur oculi æqualiter diſtantes à centro, nullus ipſorum oculorum ſpectabitur.

Sit cauum ſpeculum a c d, dimetiens uero ſit a d centrum autem ſit f ad rectos angulos ſit f c. oculi porro ſint b e à centro æqualiter diſtãtes, uiſus autem b c. igitur refractus ueniet in e: in æqualibus enim angulis refringitur, alius autẽ nullus ibit ut b h. Connectantur h e, h f. igitur angulus qui ſub b h e bifariam ſecabitur ab ipſa f h. & proportionale erit ſicut b h ad h e, ſic b f ad f e, quod eſt impoſſibile. Nã b h, ipſo h e, maior eſt, & b f, ipſi f e eſt æqualis, nullus igitur refractus ueniet ex b in e, unus igitur uiſus refringetur in utroque oculorũ. & ipſe non ſpectabitur. Nam b c, extenſa ipſi b d, non cõcurrit ad partes c d, apparebat autem unumquodque propter ſpectatorũ congreſſum neque ec, ipſi e a ad partes c a. concurrit. In cauis neq; ſpeculis unũquodq; ſpectatorũ per ex ſpectato in centrum ſphæræ ductã rectam lineam ſpectatur.

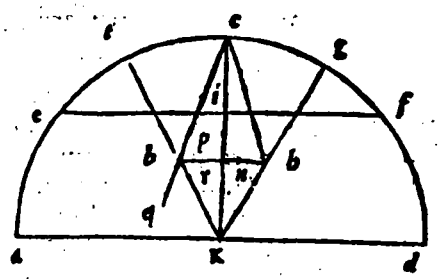

Theorema 28

IN cauis ſpeculis ſi eam quæ ex centro bifariam ſecans, & ad angulos rectos educens quis ponat oculos æque diſtantes in ea quæ ex centro, ponatur autem uel per medium diametri & eius quæ ad rectos angulos, uel in ipſa quæ ad rectos angulos, ipſorum oculorum nullus ſpectabitur.

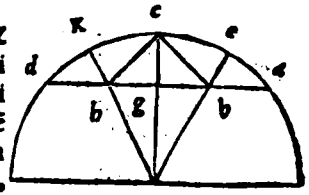
Eſto

Eſto cauum ſpeculum a c d.dimetiens autem ſit a d cētrum ſit k,& quæ ad rectos angulos,k c.ſecetur per 10 primi elemētorum biſariā in p,ſuper e a uero ad angulos rectos eſto e p f.& oculi intra diametrum a d & e f,ſint b h,in parallelis e f,b h.æque diſtantes ipſi k c.uiſus uero eſto b c refractus in h:æquos igitur efficit angulos ad circunferentiā,quippe quoniam f e, ipſi b h parallelus eſt.& b n ipſi n h, eſt æqualis, & connexæ k b,k h,extēdantur,extendatur autem & c b in q,& quoniam b c maior eſt ipſa b k maior eſt angulus r angulo i.Quare & qui ſub c b h,maior eſt eo qui ſub h b k hoc eſt eo qui ſub h b k,igitur b c,ipſi k h.non concurrit. Igitur ipſe h non ſpectabitur: propter congreſſum namque ipſorum b c,k h,ſpectatur.

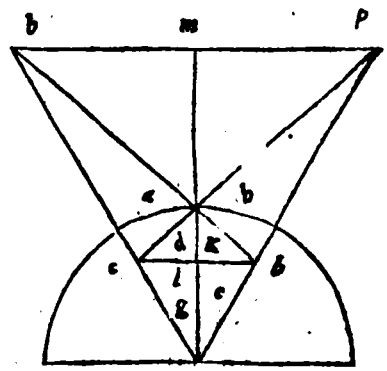
Aliter.

Sint rurſus eadem qui ſupra,ſed b h oculi ſint in biſaria.& ad angulos rectos ſecta ea quæ ex centro a d: quoniam igitur æqualis quidem eſt b c.ipſi b f &e h ipſi f h.parallelus igitur eſt b c.ipſi f h.Igitur b c.uiſus non concurrit ei quæ ex cētro in ſpectatū,hoc eſt ipſi f h ad partes,h c: quare oculus h non ſpectatur,ſpectabitur namque propter ipſorum b c f h, congreſſum.

Aliter.

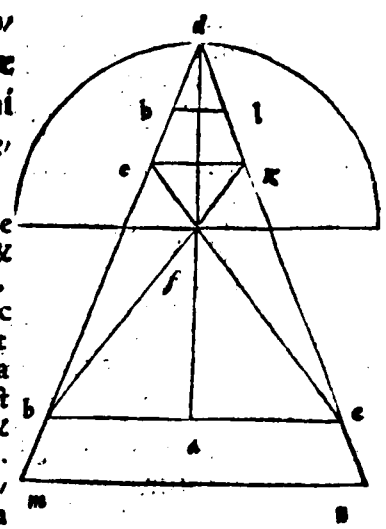
Sunto rurſus eadem,in ſuperiori uero ipſius biſariæ ſectionis ponantur oculi b c.æque diſtantes ab ea quæ ex centro hoc eſt f a Dico iam b c.ipſos ſpectari,& ea quæ ſunt dextra ſiniſtra,& quæ ſunt ſiniſtra dextra,& ſimulacrum maius ore & interuallū à ſpeculo maius habens ſimulacrum:eſto enim b a,uiſus refractus & connectantur à centro f a d b c ipſæ f b.f c,& extendatur b a Quoniam igitur biſaria ſectio eſt g maior eſt b f ipſa b a,& angulus k angulo e:æqualis autē eſt k ipſi d:maior igitur eſt & d ipſo e:coincidunt igitur ipſæ f b.c a.extenſæ coincidāt in p.Id propterea iam b a.f c concurrunt in h,ſpectabitur igitur ipſæ quidem c,in h,& b in p & dextra quidem ſiniſtra,& ſiniſtra dextra apparent. Sed maior eſto h p ipſa b c.paralleli enim ſunt: ſimulacrum igitur maius apparet,& magis à ſpeculo diſtans.maior eſt enim m a ipſa a l.

Theorema uigeſimum nonum.

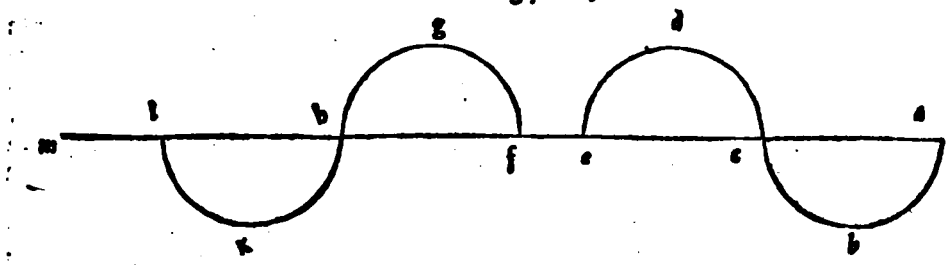
SI uero extra diametrum ponantur oculi,ea quæ dextra ſunt dextra, & quæ ſiniſtra ſpectantur,& ſimulacrum minus ſpectato,& in eo quod medium inter ſpectatum & ſpeculum.

Eſto,inquam,oculi b c,cētrum autem ſit f. ipſius ſpeculi: & ipſi diametro ad angulos rectos eſto a f d,& huic ad angulos rectos b c & ipſi b a,æqualis eſto a c. & uiſus ſit b d.refractus in c & per centrum ipſæ b f k,c f e,& ab ipſis e k.connectatur e k,igitur b in k apparet & c in e.Igitur quæ dextra ſunt dextra.& quæ ſiniſtra ſunt ſiniſtra ſpectantur, & ſimulacrum e k, minus eſt ipſo b c,ſpectato,parallelus namque eſt e k ipſi b c,& circa medium ſpeculi.& ſpectate apparet ſimulacrum. Deducto autem,ſpectato,& eo minus apparet ſimulacrum

crum ſepoſitum ab ipſo b c,poſitum.ſimiliter igitur ab ipſo m in f. centrum cõnexa & extenſa ſuperius cadit in k ſicut l.quæ uero ab n in f ſuperius in e,uſque h.Igitur m n ſpectatur ſicut h l & minus eſt h l,ipſo e k & ſpeculo propinquius.

Theorema trigeſimum.

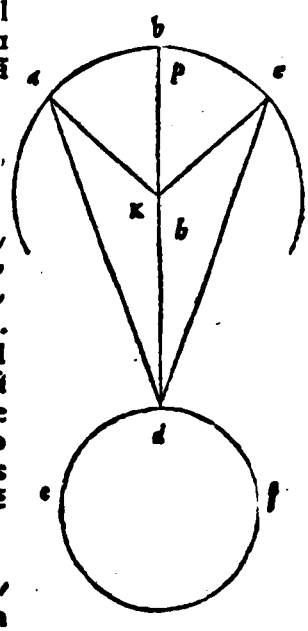
SPeculum conſtruere eſt poſſibile,ut in ipſo ſpectentur plures facies,& maiores,& minores,& aliquæ propius,& aliquæ lõgius,& aliæ dexteræ,& aliæ ſiniſtræ.

Sit enim planum a m,igitur in hoc fieri poſſunt conuexa ſpecula ſicut a b c,h k l.Cauna autem qualia ſunt c d e,f g h.plana porro qualia ſunt e f.l m.poſita uero facie ſicut g ſpectantur à planis æqualia ſimulacra æque diſtantia,à conuexis uero minora & minus diſtãtia,à cauis porro omnino ſicut manifeſtum eſt.

Theorema trigeſimum primum.

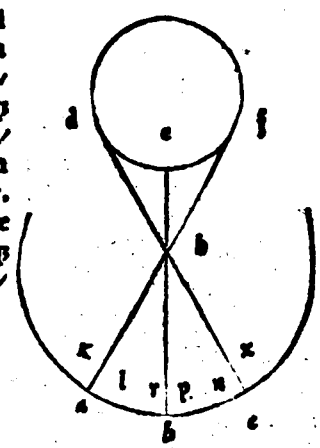
IN cauis ſpeculis ad ſolem poſitis ignis accenditur.

Eſto cauum ſpeculum a b c,ſol autem ſit e f,centrum autem ſpeculi ſit h.& à quodam ſigno d cõnexa quidem in h centrum d h,extendatur in b. Incidat autem d c acta & refracta in k.refringetur autem ſuper h cẽtrũ. Angulus enim qui ad p,circunferẽtiam minor eſt eo qui ad circunferentiã ſub b c d,& ſit a b circunferentia æqualis ipſi b c,& ab ipſo d alia acta cadat d a,manifeſtum igitur quod refracta a d acta cadit in k,quippe quoniam circũferentia a b æqualis eſt ipſi b c, ſimiliter autem oſtendetur quod omnes ab ipſo d incidentes in ſpeculum & æquos luſciptẽtes in idẽ coincidunt ipſi b k ſuper ipſo h.

Aliter.

Eſto rurſus cauum ſpeculum a b c,ſol autem ſit d e f & à ſigno quoddam e per h centrũm ſit e h b & a b d f,ſint d h c,f h a.Igitur demonſtraui quidem quod quæ ex e actæ concurruntin ſe ipſas per p r,angulos æquos exiſtentes,diametri enim ſunt.Quæ uero ab f in h a,per k l angulos.Quæ uero a b d in h c,quoniam n x anguli ſunt æquales,quod autem omnes in ſe ipſas refringuntur,manifeſtum.ex centro namq; exiſtentes ſemicirculos faciunt.qui uero in ſemicirculis anguli ſunt æqualis per 27 tertij elemẽtorum,per æquos enim angulos fiunt refractiones,in ſe ipſos igitur refringuntur. omnes igitur coincidunt quæ ab omnibus ſignis in eas quæ per centrum & in centro agũtur.hiſs igitur actis.calefacti ſq; circa centrum ignis colligitur,quare ibi ſtupa appoſita accendetur.

Catoptrices hoc eſt de imaginibus quæ in ſpeculis opuſculi Euclidis Megarenſis præſtantiſſimi mathematici, FINIS. Bartholomæo Zamberto Veneto interprete.

BARTHOLOMAEVS ZAMBERTVS VENETVS
Ioanni Zamberto Veneto fratri humaniſſimo ſalutem perpetuam.

VVM me iam pluribus annis hiſce mathematicis diſciplinis mirum in modum delectari tibi exploratiſſimum eſſet Ioannes frater chariſſime, cumq; ſæpius, me quaſi ad pugnam prouocans aliqua abs te mechanico artificio ſtructa oſtenderes, quæ optices hoc eſt perſpectiuæ ſpeculationibus compacta pluribus lineis ſeſe inuicem diſpeſcētibus, multiplicibusq; angulis, mirandam ingenij tui ſolertiā altamq; indaginem preferrent, efficere non poteram quin eam theoremata maxime non comprobarem, quandoquidem niteris lineis & angulis efficere ut ea quæ plana ſunt quandoque conuexa, at quandoque ſeſe in intima penetralia extendere, aliquando uero ſolida & tribus dimenſionibus conſtare uideātur. Cuius quidem diſciplinæ rationem quādoq; cum apud Socraticum Euclidem in uetuſtiſſimis & tineis ac carie contritis græcis codicibus legerem, quodam ſtupore perfuſus, hominis ingenium arduum & ſublime inde diſudicans, opus illud mira ſolertia ſed maximo ſtudio non legi ſed relegi tranſcripſiq; pariter, ut tanta doctrina quoque inter noſtros codices ſumma uenerationeſeruata reperiri poſſet. Quod quidem opuſculum cum quandoque tibi demonſtraſſem, auidiſſime, ut qui hiantibus faucibus ſitibundi fontis frigidam aquam æſtiuis ardoribus ingurgitāt, petiſti, ut illud tibi latinū efficerem, exiſtimans eſſe aliquid cæteros homines quos diuerſa inutilia oblectamenta iuuant diſciplinis excellere. Quod ſane ut tuis uotis frater chariſſime ſatisfactum eſſet: quaſi ocio deditus ex Euclidea interpretatione illa laboris plena, ſedulo curaui opusq; ipſum ſublimi, & mirando iudicio ab Euclide ipſo exquiſitum latinum feci, ut tibi ſatisfaciendo, communi quoque ſtudentium utilitati conſulerem. Quod ſane opuſculum tibi id propterea deſtino, ut tibi neceſſitudinis noſtræ amoriſq; & beneuolētiæ ſit exploratiſſimum pignus, tum quia hiſce ſtudiis & ſpeculationibus delectaris, idque propterea iure quodam tibi id opus deſtinari debet, quandoquidem ea illis ſunt dedenda, qui eorū peritiam tenēt. Sub tuo igitur nomine perſpectiua Euclidis in lucē uenīet, ex grecorum illis diſciplinarum ingeniorum & doctrinæ mundæ & caſtigatæ plenis ſcriniis eruta. Cæterum tu frater chariſſime hæc leges, uidebisq; quantum fuerit Euclidis iudicium, quantum ingeniū, quanta doctrina, ut hæc optica theoremata eo examine ſtruxerit, ut eorū nullū rectę ſentientes negare poſſimus, in quibus ſi quid fortaſſe cōperies minus obuium & tibi notum, teſtatim ad elementorum ſpecularia & apparentium Euclidis doctrinam conferes, inde nāq; omnia tibi plana fient, & luce meridiana clariora, uerū ne me criſpini ſcrinia lippi compillaſſe putes, uerbum nō amplius addam. Vale. XLIV, XIX. elemento conciliatæ diuinitatis. Vene. VI. Kalen. octobris.

EVCLIDIS MEGARENSIS CLARISSIMI PHILOSOPHI PLATONICI INSIGNISQVE mathematici incipiunt optica ex traditione Theonis Bartholomæo Zamberto Veneto interprete.

STENDENS ea quæ per uiſum conſolationis gratia non nullos induxerunt, ratiocinatus eſt, quod omne lumen in rectas lineas protenditur, reique huiuſmodi argumentum uel maximum eſſe ex corporibus umbras eductas, deque foraminibus & aſpectibus lucem delatam. Horum &enim unumquodq; neutiquam fieret ſicut & nunc factū ſpectatur, niſi à ſole delati radij in rectas lineas extenderētur. Itidem quoque ex ignibus noſtris emiſſam inquit lucem cauſam eſſe, qua corporum adiacentium aliqua illuſtrantur, indeq; umbræ educuntur, aliquæ quidem ſubiectis æquales corporibus. Aliæ uero maiores. Aliæ porro

ſuppo-

ſuppoſitis corporibus minores. Aequales quidem emittunt umbras quæcunque lucē tibus illuſtrantibuſq; ignibus ſunt æqualia, extremi nāq; radij in hijs in parallelis cōue niunt, fitq; ut umbræ neque cōcurrentes imminuant, neque hijs umbræ creſcant. ſed ſi cut ſe habet offenſio corporis, talem quoque umbræ cōmenſurationē obtineat. Mino res uero corporibus umbræ ſunt, quando illuſtrantes ignes maiores fuerint, extremi namque radij in ipſis concurrunt, idq; propterea umbras imminuunt. Maiores porro corporibus umbræ ſunt, quando illuminantes ignes minores fuerint: extremos nāq; radios in his rotundi contingit inumbratamq; maiorem partem perficere. Id minime fieret niſi ab igne delati radij in rectas lineas protenderentur. Clarius quoque hoc & a/lijs effectibus deprehendi contingit. Lucerna &enim utcunq; iacente ſi appoſita fuerit portula ſubtilem habens rimulā ut ſeræ, proueniatque rimula ex oppoſito lucernæ. Ipſi autem portulæ in alteram partem propior apponatur portula, in quam, per rimu lam lux delata procidat, omnino procidentem lucem in ipſam portulam rectis contē/tam lineis inueniemus, connectentemq; interuallum medium inter rimulam portu/lamq; in eandem rectam lineam exiſtere. Cum igitur manifeſtum ſit quod omne lu/men in rectam lineam protēditur, & omnibus cōſtat in recti aſpectū euenire, ab ipſo erūpentes radios, eiuſdem eſſe rationis hoc eſt per rectas protēdi lineas hoſq; in inter uallis, idque propterea ea quæ ſpectan.. r, ſimul tota aſpici non poſſe, præceptionē at/tulit huiuſmodi. Acu ſiquidem ſiue alio uiuſmodi corpuſculo ſepius in paulmentum delapſo aliquibuſq; accuratius inquiren .,us. locumq; ipſum ſepius nullo corpuſcu/lum quæſitum prohibente tangentibus, deinde rurſus uiſum proijcientibus ad locum in quo erat corpuſculum, acum perſpexerunt. Manifeſtum nempe quod id quod in/uentum eſt, neque etiam locus in quo erat uidebatur. proinde quæſito ſub aſpectū ex poſito, loci partes omnes non ſpectantur. Si enim uideretur, & quæſitum quoque aſpi ceretur, non aſpicitur autem. Itidem quoque eos qui libris accurate aſſiſtunt neque o/mnes literas in margine exiſtentes intueri poſſe dixit. Sepius namq; coactos oſtēdere raro deſcriptas literas, minime ipſas oſtendere poſſe, eo quia ad omnes literas uiſus nō efferuntur, ſed per interualla ipſos exiſtere, ac perinde ordine expoſitarum literarum plures percipi nō poſſunt: proinde manifeſtum eſt quod neque totus marginis locus aſpicitur, itidem quoque in alijs ſpectaculis euenit, quare quæcunque ſpectātur ſimul tota non ſpectantur, uidentur tamen aſpici ob nimiam uiſuum celeritatē, nihilq; relin quentium, hoc eſt in cōtinuū delatorū, minimeq; ſalientiū. Sub uiſum namq; cadit ſpe ctatæ rei imago, ut inde motus uiſus rem uiſam percipiat, cauſaſq; has attulit. In quæſi to namq; corpore, & in eo qui accurate libro ſtudet, dubiū ſumitur ut dicatur. Si ima/ginibus procidentibus paſſio uiſiua gignitur, & ſi ab omni corpore cōtinue imagines profluunt quæ noſtros ſenſus cōmouent, qua de cauſa fit ut quærēs acum, itidemq; li brum accurate legens omnes literas non perſpicit. Eō quia quandoque intellectu ele/uantur nihil minus ratiocinantes quærunt, ſed omnino non inueniunt: ſepius autē cū alijs ratiocinantes, intellectuque atrahentes, celerius inueniunt. Sed non omnes imagi nes per aſpectū iudicantur, & qui nam cauſa iudicata permanent, dixerūt, inquā. natu ram eſſe iuxta animalia. Eorum uero quæ ſenſus habent aliqua ad receptaculū recta li nea ſunt cōſtructa, aliqua uero non. auditum &enim & guſtum & olfactum conuexa cōſtruxit intrinſecus. ut extrinſecus procidentia corpora eiſdē ſenſus huiuſmodi mo uerent, auditui ſiquidem uox procidens locū aptum inuenire debet ut permaneat, ac ne ut obtigerit e ueſtigio tranſiliat, ſed ſenſum immobilem ſeruet, ac delatam uocē con fundat. Similiter quoque & olfactū. at de guſtu aliquid dicere oportet, & maxime quo modo ipſi ſenſus conuexi & in ſpeluncæ ſimilitudinem ſint conſtructi. ad hoc ut pro/cidentia corpora plurimo tempore permaneāt, & in uiſu quoque igitur ſi extrinſecus eidem ceciderint ipſum corpora mouentia, & non ab ipſo in eadē aliquid ſit emiſſum. illius conſtructionem conuexam beneq; cōpoſitam ad receptaculum corporū præce dentium eſſe oportuit, nunc autem ſpectatur hoc non ſic ſeſe habēs. ſed potius ſphæri cus uiſus apparet, fidemq; huiuſmodi efficiunt in præſentia radij effuſi paſſionemq; ui ſiuam mouentes. At de huiuſmodi ſatis dictum uidetur. Cur autem uiſui in eodem exi ſtenti plano ſuperficies iacentes in rectam lineam appareant, hæc aſſeruit: quippe quo niam in eodem plano exiſtens uiſus rei uiſæ idem eſt. neque ſublimior, neque humili or eo quia in eodem ſitus eſt plano, ſi igitur neque ſublimior, neque humilior eſt uiſus in eodem exiſtente plano circunferētia. In partes aliquas ſublimiores. & in partes ali/quas humiliores radios minime tranſfundit. Sed omnibus circunferentiæ partibus

æquos per planum delatos radios trãſmittit. Quare hac de cauſa fit ut planum rectas per phantaſiam lineas relinquat, & in plano deſcriptam circunferentiam: planum etenim in rectas uiſui lineas iacens, inuiſibile ſiquidem eſt eo quia in illud nullus ab uiſu emiſſorum radiorum cadit. at illius finis ſpectatur, quæ linea eſt. Inquit enim quod eo quia in uiſu linea manet, quæ reliquis plani partibus adiecta inuiſibile planum efficit. Eadem quoque cauſa aſſeritur de plano in rectas lineas poſito ad oculum, efficit nãq; rectas lineas relinquere phantaſiam, circunferentiarũq; in eodẽ plano ad oculum expoſitarum apparere, ut maior pars appareat quando plures uiſus emittuntur, æqualis uero quando æquales, minor autẽ quando minores. fiunt uiſibus ſicut anguli quidem ad oculum.

Suppoſitio prima.

Supponatur ab oculo uiſus emiſſos in rectas lineas ferri. interualluq; quoddã ſhuicem efficientes, & ſub uiſibus figuram comprehenſam eſſe conum uerticem habentem ad oculum, baſim uero ad fines rerum uiſarum.

Suppoſitio ſecunda.

Ea uidentur ad quæ uiſus peruẽiunt.

Suppoſitio tertia.

Ad quæ uiſus non peruẽiunt, ea non ſpectantur.

Suppoſitio quarta.

Sub maiori angulo ſpectata: maiora apparent.

Suppoſitio quinta.

Sub minori angulo minora uidentur.

Suppoſitio ſexta.

Aequalia uero uidentur quæ æqualibus angulis ſpectantur.

Suppoſitio ſeptima.

Quæ ſub ſublimioribus radijs ſpectantur: ſublimiora apparent.

Suppoſitio octaua.

Quæ uero ſub humilioribus radijs uidentur, humiliora apparent.

Suppoſitio nona.

Et ſimiliter quæ ſub dexterioribus ſpectantur radijs, dexteriora apparent.

Suppoſitio decima.

Quæ uero ſub ſiniſterioribus radijs ſpectantur: ſiniſteriora uidentur.

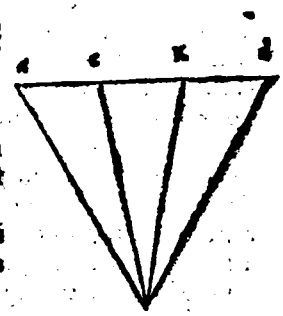
Suppoſitio undecima.

Quæ ſub pluribus angulis ſpectantur: expeditius uidentur.

Theorema primum.

IOrum quæ ſub aſpectum cadunt quicquã ſimul totum aſpici minime poteſt.

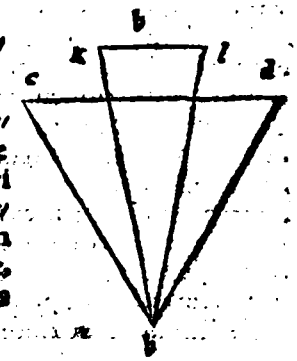
Sit nãq; uiſile quoduis a d, oculus uero ſit b, à quo procidant uiſus b a, b c, b k, b d. Igitur quoniam interuallo feruntur procidentes uiſus non prociderent continui ad a d, quare fient quoque & ad a d, interualla, ad quæ uiſus non ueniunt ea non ſpectantur per 5 ſuppoſitionem: totũ igitur a d, ſimul minime ſpectabitur uidetur autem ſimul ſpectari uiſibus celerrime delatis.

Theorema ſecundum.

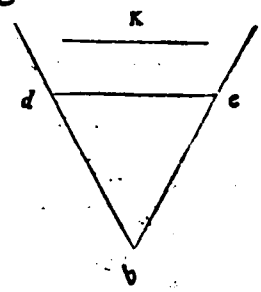
AEqualibus magnitudinibus interuallo poſitis, propius poſitæ euidentius ſpectantur.

Sit oculus b, quod autẽ ſpectatur ſit c d, & k l oportet, inquã, ipſa æqualia & parallela eſſe, propius uero ſit c d, procidantq; uiſus b c, b d, b k, & b l, non utique dixerimus quod ab ipſo b, oculo ad ipſam k l procidentes uiſus ueniant per c d, ſigna. fuerit namque trianguli b k l, & b c d, ipſum k l, maius quàm ipſum c d, atqui poſitum eſt quod & æquale, igitur ſub pluribus uiſibus ſpectatur c d, quàm k l, euidentius igitur apparebit c d, quàm k l.

Theorema tertium.

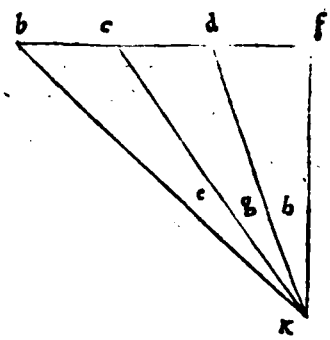
TOrum quæ ſpectantur unumquodque longitudinem interualli habet aliquam, qua aduentante, non amplius ſpectatur.

Sit, inquam, oculus n, ſpectatū uero c d, ſitq; in aliqua diſtantia, nō amplius ſpectabitur, fiat nāq; c d, inter uiſuū interuallū in quo κ igitur ad k nullus ab ipſo b uiſus procedet, id uero ad quod uiſus non addunt non ſpectatur. Eorū igitur quæ ſpectantur unūquodq; longitudinem diſtantiæ habet nō aliquam, qua aduentante, amplius ſpectatur.

Theorema quartum.

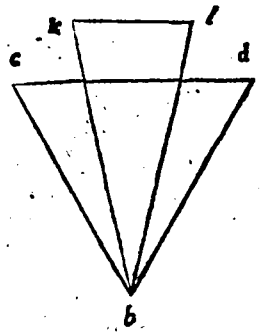
AEqualibus interuallis, in eadē recta linea exiſtētibus, quæ ex pluri diſtantia ſpectantur minora apparent.

Sint, inquam, æqualia b c, c d, d f, oculus uero ſit k, ex quo procidāt uiſus k b, k c, k d, & k f, & κ b, ad rectos ſubſiſtat angulos ipſi b f: quoniam igitur in rectāgulo κ b f, æquales ſunt b c, c d: d f, maior eſt quidem angulus e angulo g & g angulo ipſo angulo h: maius igitur apparet b c ipſo c d & c d, ipſo d f.

Theorema quintum.

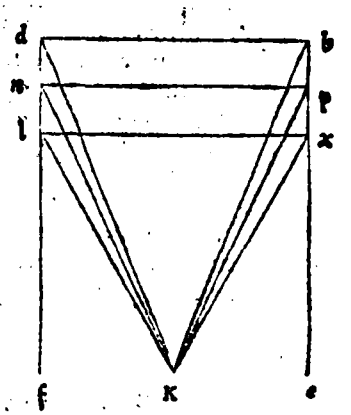
AEquales magnitudines inæqualiter expoſitæ inæquales apparent, & maior ſemper ea quæ propius oculum adiacet.

Sit æqualis c d ipſi k l, oculus uero ſit b a, quo procidant uiſus b c, b k, b l, & b d, igitur, d c, ſub maiori ſpectatur angulo quam ipſa k l: maior igitur apparet c p ipſa k l.

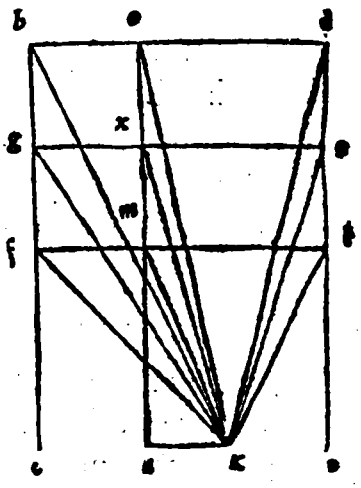
Theorema ſextum.

PArallela interuallo in diſtantia ſpectata inæqualis latitudinis apparent.

Sit, inquam, b c ipſi d f parallelū interuallum, oculus uero ſit κ. Dico, quod b c, & d f inæquali latitudine apparet, & maius, inquam, propius interuallum remotiore, procidant nempe radij k x. k p, k b, k d, k n, & k l, & connectantur rectæ lineæ x l. p n, & p d. Quoniam igitur angulus q ſub x k l, maior eſt eo angulo qui ſub p k n, maius igitur apparet ipſum x l ipſo p n, atq; id propterea n p, recta linea maior apparet ipſa b d, recta linea non amplius ſpectabuntur parallela interualla, ſed minora, & inæqualis latitudinis, parallela igitur interuallorum ex diſtantia ſi ſpectentur inæqualis latitudinis apparent. Sic nempe in eodem plano ſpectato fuerit oculus ſic, eſto enim k, & excitetur per undecimam undecimi elementorum, ab ipſo k ad ſubiectum planum perpendicularis k a: ab ipſo autem a in f l, ipſa a m, per duodecimam primi elementorum: & extendatur per ſecundum poſtulatum in o, procidantque radij k b. k g, κ f, κ d κ n, & k l, & connectantur, per primum poſtulatum k m, κ x, & κ o. Quoniam igitur ab ipſo k, ſublimi in ipſum m annectitur k m, perpendicularis igitur eſt in ipſam m l, per duodecimam primi elementorum: ſimiliter iam & k x, in ipſa g n, & ipſa κ o, in ipſa b d. Igitur triāgula k m l, κ x n: κ o d, rectāgula ſunt, & æqua-

lis eſt ipſa quidem x n ipſi m l, parallelogrammum. in quam, eſt ipſum m n, utraq; ipſarum x k, k n, maior eſt utraque ipſarum m k, k l, maior igitur eſt & angulus qui ſub m k l, eo qui ſub x k n. Quare & tota f l, tota g n maior apparet. idque propterea & l ſ, ipſa b d, inæqua lis igitur latitudinis ipſæ magnitudines apparent.

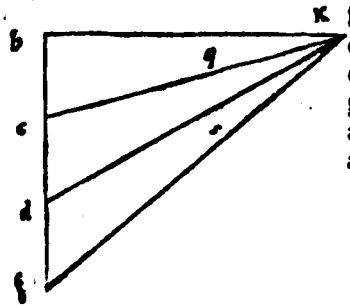

Theorema ſeptimum

NEadem recta linea æquales magnitudines remotius inuicem poſitæ inæquales apparent.

Sint æquæ magnitudines b c, & d f oculus uero ſit k, & ab ipſo κ, oculo procidant uiſus k b, k c, κ d, k f, rectus uero ſit angulus qui ſub k f b. igitur angulus ſ angulo q maior eſt. quare & d f ipſa c b, maior apparet. Igitur ipſæ d f & b c magnitudines inæquales apparent.

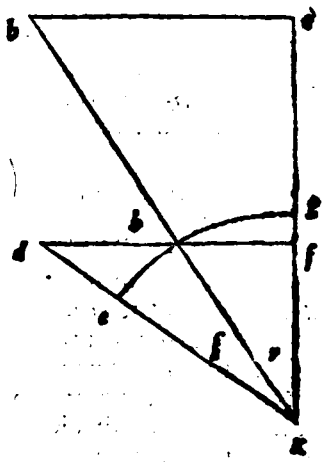

Theorema octauum.

EQuales magnitudines inæqualiter expoſitæ interuallis proportionaliter minime ſpectantur.

Eſto enim b c ipſi d f, æqualis. & ei parallelus apponatur. k oculus, & ab ipſo procidant radij, k f c: κ h b, k f, & κ e d. Quorum k c. ipſi b c, eſto ad angulos rectos. Dico iam q ipſæ b c, & d f magnitudines ipſis c k, & k f, interuallis proportionaliter minime apparent. Quoniam enim angulus qui ſub d f κ, rectus eſt, acutus igitur eſt angulus qui ſub f k h. quare & ipſa h k ipſa k f maior eſt. centro igitur k, interuallo uero κ h per tertium poſtulatū circulus deſcriptus extra ipſam k f cadit, deſcribatur & eſto e h g: & quoniam h d k, triangulum maiorem habet rationem ad h κ e, ſectorem, quàm f h k, triangulum ad g h κ, ſectorem: uiciſſim igitur h d k, triangulum ad f h κ, triangulum maiorem habet rationē, quàm e h k, ſector, ad g h k ſectorem. Componendo igitur per decimamoctauam quinti elemētorum triangulum f d k, triangulum f h k, maiorem habet rationem, quā e g κ, ſector ad g h k, ſectorem. ſed ſicut f d k, triangulum ad f h k triangulum, ſic d f ad f k, ſicut autem g e κ, ſector ad g h κ, ſectorem, ſic qui ſub d κ f angulus ad eum qui ſub h κ f angulum. In maiori ergo ratione eſt d f ad f h, quàm ſ r angulus ad r angulum. Sicut autem d f ad f h, ſic c κ, ad k f, & k c. igitur ad κ f. in maiori eſt ratione quàm ſ r angulus ad r angulum, at ex angulo ſ r, ſpectatur d f: ex r uero angulo ſpectatur b c. Igitur magnitudines interuallis proportionaliter minime ſpectantur.

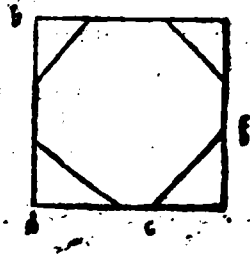

Theorema nonum.

REctangulæ magnitudines ex interuallo ſpectatæ circunductæ apparent.

Sit rectangula magnitudo, b c ex interuallo ſpectata. igitur eorum quæ ſpectantur unumquodq; lōgitudinē habet aliquā interualli, qua aduentante nō amplius ſpe-

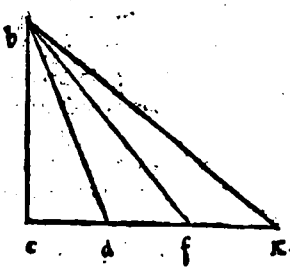

ſpectatur ſicut per 3 theorema apparet, igitur angulus c non ſpectatur. At ſigna d f, ſo/lum apparent. Similiter etiã & in unoquoque reliquorum angulorũ hoc euenit, quare totum circũductum apparebit.

Theorema decimum.

SVb oculo poſitorũ planorum quæ remotiora ſublimiora apparent.

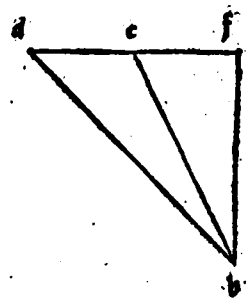
Sit, inquam, oculus b ſuper ipſo c K, plano, à quo oculo procidant radij, b c, b d: b f, & b K, perpendicularis autem eſto per 11 undecimi elementorum b k ad ſubiectum planum. Dico quod c d ipſo d f ſublimius apparet. Igitur ipſo quidem c d ipſo d f, ſublimius apparet, & f d ipſo f k, quæ uero ſub ſublimioribus radijs ſpectantur ſublimiora uidentur, ſicut per ſuppoſitionem ſeptimam perſpectiuæ apparet.

Theorema undecimum.

PLanorum ſuper oculo poſitorum quæ remotiora humiliora apparent.

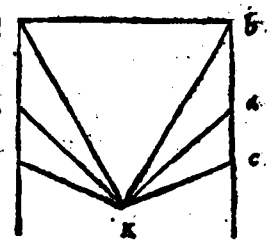
Sit oculus b ſub ipſo d f plano poſitus, à quo exeuntes radij procidant ut b c, b d: & b f humilima omnium quæ ex b ad ipſum d f prodũt, planum eſt ipſa b d. & b c etiam ipſo b f humilior eſt. Sed per b d. & b c, radios ſpectatur ipſum d c, & per b c & b f, ſpectatur ipſum c f, ipſum igitur d c humillus ipſo c f ſpectatur.

Theorema duodecimum

QVæ obijciuntur longitudinem habentium quæ ſunt in dextris, in ſiniſtra procedere uidentur, quæ uero in ſiniſtris in dextra.

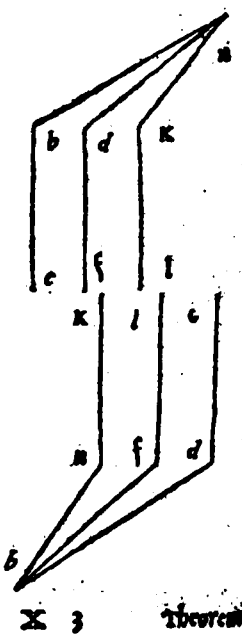
Sint enim ſpectata b c, d f, oculus uero ſit K: à quo procidant uiſus k c, k a, k b, k f, K g, & K d. Igitur ipſum d in ſiniſtrã magis quàm g, ſimiliter quoque b dextrorſum magis quàm a uidetur procedere. Quare quæ obijciuntur longitudinem habentium quæ in dextris ſiniſtrorſum & quæ in ſiniſtris dextrorſum uidentur procedere.

Theorema decimumtertium.

AEqualium magnitudinum ſub oculum poſitorum quæ longe poſitæ ſunt ſublimiores apparent.

Sint enim æquæ magnitudines b c, d f, K l, ſub oculum n poſitæ & ab ipſo n oculo procident radij n b, n d, n K, igitur ſublimior eſt n b, reliquis radijs, quare & b ſignum. Igitur b e ipſa d f: ſublimior apparet & d f ipſa k l: æqualium igitur magnitudinum ſub oculum poſitorum, quæ longe poſitæ ſunt ſublimiores apparent.

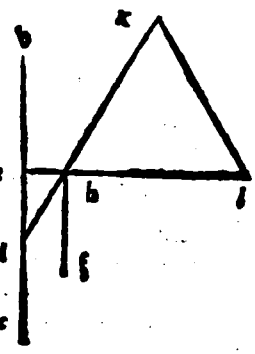
Theorema decimumquartum.

AEqualium magnitudinum ſupra oculum poſitorum quæ longe poſitæ ſunt humiliores apparent.

Sint æquæ magnitudines k n, l f, c d, ſuper oculũ poſitæ, qui ſit b & ab ipſo b oculo procidant radij b n, b f & b d. Igitur humilima eſt b d, quare & d ſignum. Ac per hoc c d, humilior apparet ipſa l f, & l f, ipſa K n.

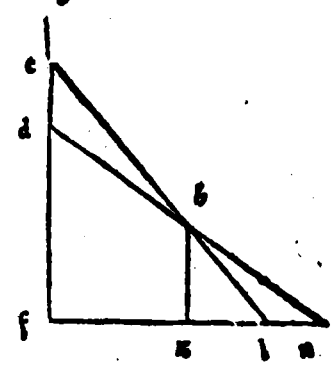
Theorema decimumquintum.

TOrum quæ ſub oculum poſita ſunt, quæ ſeſe inuicem excedunt adhærente oculo maiore ſupra ſpectatũ maius apparet, recedente uero minore minus.

Sit nempe maius b c ipſo h f, ponaturq; ut oculus ſit k, ſuper ipſa b c, & h f, procidatq; radius per h, ſitq; k d, igitur b e ipſo h f maius apparet ipſo b d, æquum enim apparebat h f ipſi d c, quoniam iam ſub eodem oculo k & radio k d aſpiciebatur. Rurſus iam permutetur oculus k, ſitq; oculus in l & p h, procidat radius l n, igitur rurſus b c ipſo h f maius apparet ipſo b n minore, igitur ipſum b c, ipſum h f uidetur excedere abeunte oculoque adhærente.

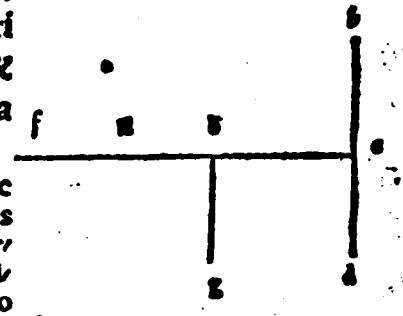
Theorema decimumſextum

QVæ ſeſe inuicem excedunt inferius oculo poſito, adhærente oculo minore minus ſuper ſpectatum apparet, recedente uero maius maiore.

Eſto, inquam, maius b f ipſo h k, & oculo l inferius poſito cadat radius l c, per h, igitur b f ipſo h k maius apparet ipſo c b. Immutetur iam l oculus ſitq; oculus n cadatq; radius n d, per h igitur rurſus b f ipſo h k maius ipſo b d apparet. Adhærente igitur oculo minore maius, & recedente maiore ipſum b f, ipſum h k uidetur excedere.

Theorema decimumſeptimum.

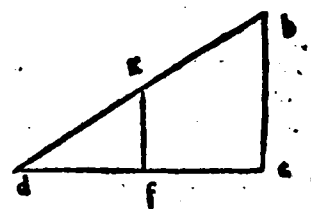

QVæcunque ſeſe inuicem excedunt, oculo poſito in recta linea minori magnitudine exiſtente, adhærẽte & recedente oculi æquali ſemper ſuperius ſpectatum minus uidebitur excedere.

Excedat, inquam, b d ipſum h g ipſo b c & connexa c h per 2 poſtulatum extẽdatur, ſitq; oculus in f. Igitus ab ipſo f radius procidens per f c, annectetur. Rurſus iam permutetur oculus in k, igitur per hoc ab ipſo k oculo radius procidens per k c annectetur, eodem igitur excedet b d ipſum h g & adhærente & recedente oculo.

Theorema decimumoctauum.

DAtam altitudinem cognoſcere quanta ſit.

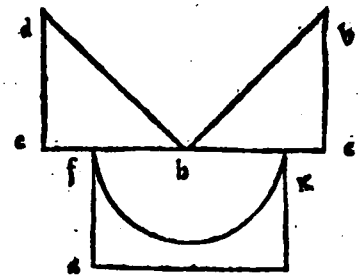
Sit, inquam, quã oportet cognoſcere, quanta ſit data altitudo b c, cadatq; radius ſolis ab ipſo b ut b d, igitur umbra erit ut c d, cape magnitudinem quampiam notam ſitque k f annectáſque per trigeſimamprimam primi elemẽtorum ſub angulo d, parallelũ b c. Igitur eſt ſicut d c ad c b, ſic d f, ad f k, & nota eſt ratio ipſius d f, ad ipſam f k, nota igitur eſt ipſius d c ad c b ratio. Sed d c umbra non eſt ipſe igitur c b altitudo nota eſt.

Theorema decimumnonum

SOle non apparente datam altitudinem quanta ſit cognoſcere.

Sit

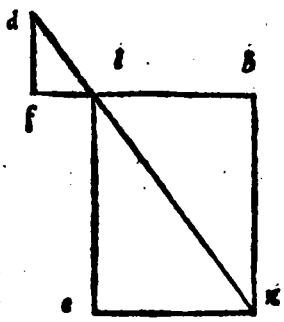
Sit quam cognoſcere conuenit quãta ſit data altitudo b c, exponaturque ſpeculum k a, oculus uero ſit d & ab ipſo procidat radius d h, refringaturq; ut h b, finiens. & ab ipſo d oculo perpendicularis d f agatur per duodecimam primi elementorum. Igitur anguli qui ad h ſunt æquales adinuicem, hoc enim oſtenſum eſt per primum theorema ſpecularię, ſed angulus ad c, eo qui ad f, eſt æqualis per 4 poſtulatum, rectus enim eſt eorum uterque. Reliquus igitur angulus qui ad b, reliquo qui ad d eſt æqualis. Quare triangulum b c h, ipſi d h f, triangulo ſimile eſt per primam diffinitionem 6 elementorum. Eſt igitur ſicut h c ad c b ſic h f ad f d. Ipſius autem f h. ad f d ratio nota eſt, & ipſi igitur h c ad c b, ratio nota eſt: at nota eſt c h nota igitur & c b altitudo.

Theorema uigeſimum

DAtam profunditatem quanta ſit cognoſcere.

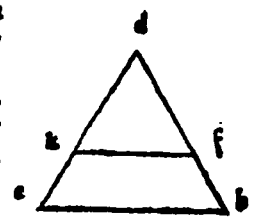
Eſto, inquam, profunditas quam oportet quãta ſit cognoſcere b k, ponaturque oculus d, procidatq; radius d l k in deiectum, excitenturq; per 31 primi elementorum ab ipſo d ad ipſam b k ipſa d f, quoniam parallelus eſt b k ipſi d f. procidit q; d k, angulos igitur per uigeſimamnonam primi elementorum b k l, & l d f. inuicem efficit æquales: ſunt autem qui ad l ad uerticem inuicem æquales per decimamquintam primi elemẽtorum, reliquus igitur angulus reliquo angulo eſt æqualis, æquiangulum igitur eſt b k l triangulum ipſi l d f, triangulo, eſt igitur ſicut l f, ad f d, ſic l b ad b k. Data autem eſt ratio ipſius l f ad f d. Data igitur eſt ratio & ipſius l b ad b k. Data autẽ eſt l b. Data quoque eſt ipſa b k.

Theorema uigeſimumprimum.

DAtam longitudinem quanta ſit cognoſcere.

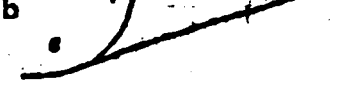
Eſto enim quam quãta ſit cognoſcere oportet data longitudo b c ponatur oculus d à quo procidant radij d b. d c, & ab ipſo f. excitetur per trigeſimamprimam primi elementorum ad ipſam b c, ipſa f k igitur eſt ſicut f k, ad k d, ſic b c ad c d nota autem eſt ratio ipſius f k ad k d: nota igitur & ipſius b c ad c d ratio, & nota eſt c d. nota igitur eſt & c b.

Theorema uigeſimumſecundum,

SI in eodem plano, in quo & oculus, circuli ambitus poſitus fuerit, recta linea ipſius circuli ambitus apparebit.

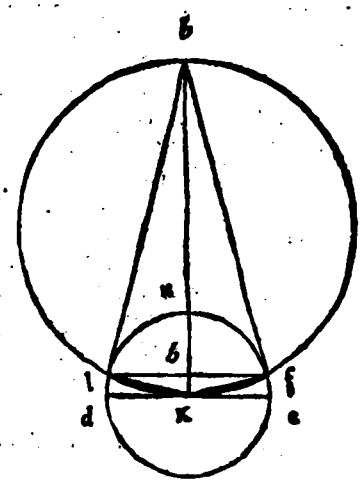
Eſto, inquam. ambitus b c, oculus uero ſit d. In eodem exiſtens plano ipſi b c à quo procidant radij d b. d f & d c. Igitur quoniam per primum theorema eorum ſub proſpectam cadunt nihil ſimpl ſpectatur nequaquam apparebit f b. ambitus ipſa igitur f b. ſigna in rectam eſſe lineam uidebuntur, ſimiliter quoque & f c, tota igitur b c circunferentia recta linea uidebitur.

Theorema uigeſimumtertium.

SPhæra utcunque inſpecta ab uno oculo minus ſemper hemiſphærio cernetur, ipſum uero ſpectatum ſub ſphæræ circulo comptehenſum apparet.

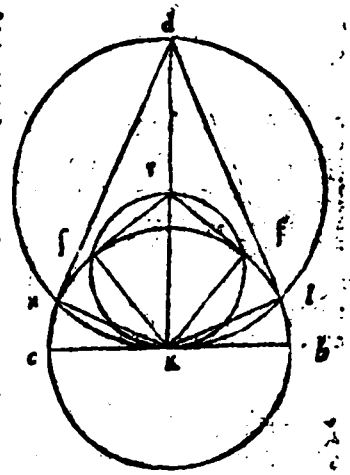
Sit enim ſphæra cuius centrum ſit k, oculus autem ſit b, & connectatur per primum poſtulatum b k, & per 11 primi ele. ei ad angulos excitetur rectos per k ipſa c k d & extendatur per b k, planum c k d, efficiet, inquã, in ſphæra circulum, efficiat iam ipſum c d l n f. circum uero k b dimetientem circulus deſcribatur, & per primũ poſtulatũ connectantur k f, f b, b l, l k, & l f, igitur quoniam per 31 tertij elementorum anguli qui ſub k f b. b l k, recti ſunt, quoniam in ſemicirculis ſunt. & ex centro k f & k l in uno ſigno tangunt b l, b f, ipſam ſphæram. Igitur ab ipſo b oculo procidẽtes radij in ipſas b f, b l, procidunt. Et quoniam uterque qui ad h. ſunt angulorum rectus eſt eo quia c d, ipſi f l, parallelus eſt, & f h, ipſi h l, eſt æqualis per tertiam tertij elementorũ, ſi iã manẽte ipſa h b ipſum h f b. triangulum circũducatur in idem rurſus reuoluetur unde cœperat circunduci. At b f, circumacta in uno ſigno ſphæræ ambitum tangit per correlarium 16 tertij elemẽtorum. hoc eſt in f, & circulus erit deſcriptus per f l ſigna, quare ſub circulo id ſphæræ quod ſpectatur contentũ, uidetur & minus hemiſphærio: ipſum namque f n l: minus eſt hæmiſphærio. Quare & ab oculo ſpectatum minus eſt hemiſphærio.

Theorema uigeſimumquartum.

OCulo ad ſphæram propius accedẽte, ſpectatum minus eſt, putabitur autem maius uideri.

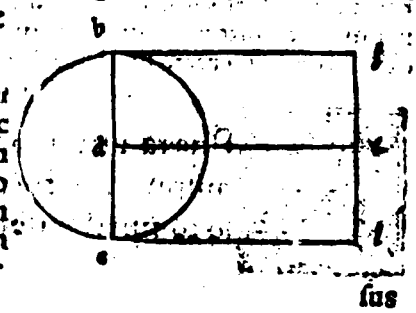
Eſto enim ſphæra cuius centrum ſit k, & ab oculo d in centrum connectatur d k, & per k, per undecimã primi elemẽtorum excitetur, b c, circũ uero d k circulus deſcribatur, per 1 poſtulatum, & per ſecundum poſtulatum connectãtur d n, n k, d l. l k, igitur recti ſunt qui ad l n, anguli: quoniam in ſemicirculus ſunt per 31 tertij elementorum. In unũ igitur contactum tangunt ipſæ d l, d n, ipſam ſphærã per correlarium 16 tertij elementorum. Ipſi igitur ab ipſo d, oculo procidentes radij per d l & d n cadunt. Rurſus remoueatur oculus & ſit in r & circum ipſum r, per 1 poſtulatũ circulus deſcribatur, & per ſecundum poſtulatum connectãtur r f, f k, r ſ, ſ k, igitur ipſo r f. r ſ, in uno ſigno ipſam tangunt ſphæram per correlarium 16 tertij elementorum, & ab ipſo r oculo procidentes radij ut r f. r ſ cadunt. Quare ſub angulo r ipſum f ſ, & ſub angulo d ipſum n f l, ſpectatur. ſed f n ſ l, ipſo f ſ, maius eſt, apparet autem minus, angulus enim qui ad r maior eſt: eo qui ad d eſt angulo per 16 tertij elementorum, quæ uero ſub maiori ſpectantur angulo per 4 ſuppoſitionem optices maiora uidẽtur, maius ergo apparet f ſ, ipſo n f l, eſt autem minus.

Theorema uigeſimumquintum.

SPhæra binis ſpectata oculis, ſi dimetiens ſphæræ æquus fuerit rectæ lineæ diſtãti ab oculis, ipſius hemiſphærium ſpectabitur.

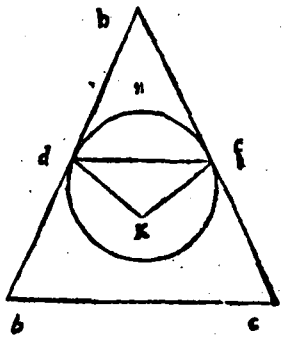
Sit ſphæra cuius dimetiens ſit b c. & ab ipſo b c per 11 primi elemento, excitentur ad angulos rectos b f, c l & ab ipſo f ad ipſam b c, per 11 primi elementorum excitetur f ſ, & ponatur oculus unus in f. alter uero in l. ab ipſo uero centro d per 31 primi elementorum ad ipſam b f parallelo d k, igitur ſi manẽte d k ipſum b k parallelogrammum circumagatur in idem rurſus

ſus unde cœpit agi conſiſtet,& circunſcripta ab ipſa b d,figura circulus erit,qui per centrum erit ipſius ſphæræ. Quare hemiſphærium tantum ipſius ſphæræ ſpectabitur ſub fl oculis.

Theorema uigeſimumſextum.

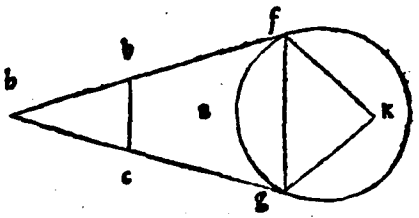
CVm oculorum diſtantia ſphæræ diametro maior fuerit hemiſphærio,maius id quod ipſius ſphæræ ſpectabitur apparebit.

Eſto enim ſphæra cuius centrum ſit k,oculorum uero interuallum maius eſto ipſius ſphæræ diametro,& per k & b c,extendatur planum efficiatque in ſphæra circulum d f n, procidantque radij b d,c f,in uno ſigno tangentes,igitur producti inuicem congrediuntur:Quoniam b c ipſius ſphæræ diametro maior eſt,congrediantur iam in h ſignum.Igitur quoniam ab ipſo ſigno h ipſæ h f,h d.per unum ſignum tangentes cadunt,minor eſt ipſe f n d,ambitus ſemicirculo per uigeſimumtertium theorema,anguli enim h f k,h d k,ſunt rectæ. Ipſius uero ſphæræ reliquum ſphæræ hemiſphærio maius ſpectatur ſub b d c f.

Theorema uigeſimumſeptimum.

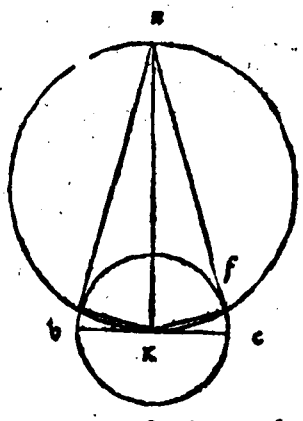
SI oculorum interuallū minus fuerit ſphæræ diametro,id ſphæræ quod ſpectatur hemiſphærio minus ſpectabitur.

Eſto. inquam,ſphæra cuius centrum ſit k oculorum interuallum ſit b c minus exiſtens ipſius ſphæræ diametro: & per k, & b c, extendatur planum efficiatque in ſphæra circulum f g n,excitentur autem per decimamſeptimam tertij elementorum ab ipſis b c oculis in uno ſigno tāgentes b f,& c g,quæ in h inuicem congrediātur. Quoniam b c, & ipſius ſphæræ diameter ſunt inæquales.Igitur ab ipſo h ſigno procidentes in ipſam ſphæram minorem hemiſphærio ambitum capient,per uigeſimumtertiū theorema.Igitur ambitus f g n, hemiſphærio minor eſt.Quare ſub b c oculis ſpectatum, hemiſphærio minus erit.

Theorema uigeſimumoctauum

CYlindro utcunque inſpecto ab oculo uno, minus hemicylindro ſpectabitur.

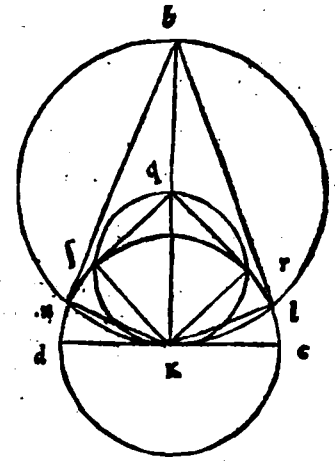

Eſto namque cylindri circa baſim circuli centrum k, ab ipſo n,oculo excitetur ad k ipſa n k,per primum poſtulatum,& per k:per ſecundam primi elementorum excitetur b c,& circum k n. deſcribatur circulus, connectanturque n f,f k,n d,d k.Igitur qui ad f d,recti ſunt. In uno igitur ſigno f n,n d,tangunt per correlarium decimāſextatertij elementorum.Ipſi igitur ab ipſo n oculo educti radij per n f,n d procidunt, quare ipſi ambitus f l d,tantū ſpectabitur:ſed f l d,minor eſt ipſo c l b. ſemicirculo. Igitur f l d.ſemicirculo minor uidebitur,hoc eſt cylindrus. Similiter enim baſi per omnem ſuperficiem cylindri demōſtrabimus.quare totius cylindri dimidio minus ſpectabitur

Theorema uigeſimumnonum

CVlo propius ad cylindrum poſito, minus quidem erit aſſumptum cylindri ſub ipſis aſpectibus,uidebitur autem maius aſpici.

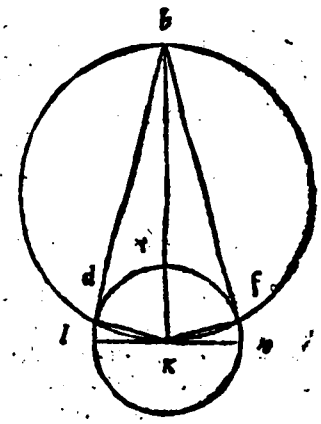
Esto enim cylindri circa basim circuli centrum K, & ab ipso k oculo in K centrum per 1 postulatum connectatur b K, & per K, per 11 primi elementorum ad angulos excitetur rectos c d, & circum k b circulus describatur, per 5 postulatũ & cõnectantur b n, n k, b l, l k: iam per ea quæ prædicta sunt l f n, minus est semicirculo, & similiter basi cylindri minus est, & dimidium spectabitur. Sed propius excitetur oculus, sitq; q & circũ f k, per 5 postulatũ circulus describatur cõnectãturq; q r, r k, k ſ, & ſ q. Igitur qui ab ipso q radij, pcidẽtes per q r, & q ſ, cadunt. q uero ab ipso b scatẽt, cadũt per b l, b n, maior igitur ambitus n f l, ambitu r ſ, uidetur aut minor r f ſ, ipso n f l, maior enim est angulus, q angulo b, per 21 tertij elementorum. quare cylindri minor pars spectabitur, uidetur autem maior aspici.

Theorema trigesimum

CONO circulum basim habente sub uno oculo perspecto, minus hemiconio spectabitur.

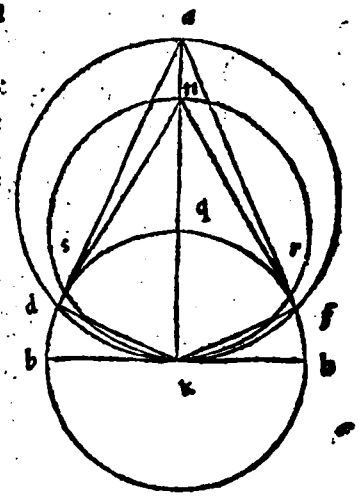
Esto enim coni basis circulus cuius centrum sit k, & ab ipso b oculo excitetur in centrum per primum postulatum b k, & per K, per 11 primi elementorum, ad angulos rectos ipsi k b excitetur n l, circum uero K b, per 5 postulatum describatur circulus. Connectanturq; per 2 postulatum b f, f k, b d, d k. Igitur anguli qui ad f d, recti sunt per 31 tertij elemẽtorum. Igitur ipsæ b d, b f in uno signo tangunt per correlarium 6 tertij elementorum. & radij qui ex b per b d, b f, procidunt, igitur ambitus f r d, perspectus minor existens ipso n r l. At n r l, semicirculus est. Igitur ambitus f r d semicirculo minor est. Quare & coni quod spectatur minus est hemiconio: similiter enim & in reliquorum circulorum ipsius coni superficie ostendemus.

Theorema trigesimumprimum.

CIRculo propius posito in eodem plano minor, inquam, erit uisibus assumpta pars at maior perspicij uidebitur.

Esto coni basis circulus cuius centrum sit k, oculus uero sit a & ab ipso a per primum postulatum in K connectatur a K. Et per undecimam primi elementorum, ad angulos rectos excitetur per K ipsa h b. Describaturq; per tertium postulatum circum a K circulus, & per primum postulatum connectantur a f, f k, a d, d k, permuteturque oculus a in n, & circum k n, per tertium postulatum circulus describatur, connectanturque n r, r k, n ſ, ſ k. Igitur qui ex a oculo radij scatent, per a d, a f, cadunt. Quare ambitus f q d apparet. Idque propterea & qui ab ipso n, oculo radij scatent per n r, n ſ cadunt, spectabitur igitur ambitus r q ſ. Sed maior f q d ipso r q ſ. At minor apparet, maior enim est angulus n eo qui ad a e st angulo.

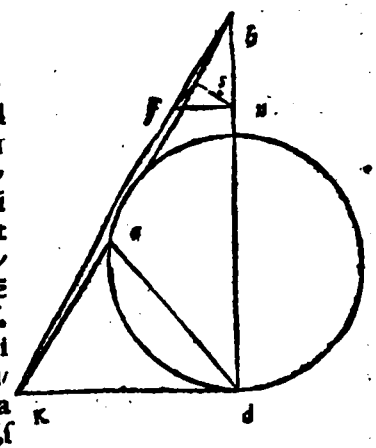
Theorema trigesimumsecundum

CONO circulum basim habente, si à contactibus qui ab oculo in coni basim procidẽtibus radijs rectæ lineæ deducãtur per superficiẽ

coni

cōi ad uerticem eius perq; deductas, & eis quæ ab oculo in baſim coni procidentibus plana educta fuerint, in communique planorum ſectione oculus poſitus fuerit, id quod ſpectatur coni, omnifariam æquum ſpectabitur uiſu in plano propoſito exiſtenti.

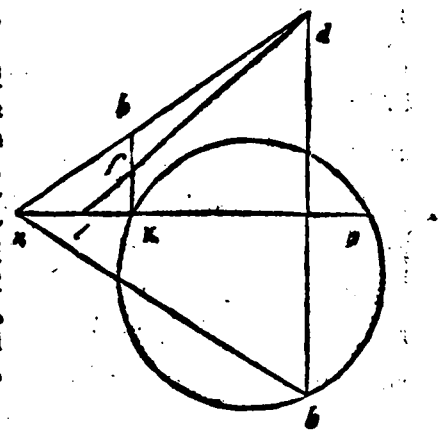
Sit conus cuius baſis quidē ſit circulus c d, uertex autem ſit b ſignum. oculus uero ſit k à quo procidant radij k d, k c, tangentes in c d, connectaturq; ab ipſis d c, ſignis in uerticem coni d b. & c b, & per c b. & c k, quidem planum extendatur quod eſt ipſorum d b. d k, Similiterq; alterum protenditur planum, igitur ipſi plani uenient in congreſſum. nam ipſæ c d b. concurrunt. & c k, d k. cōcurrunt, uenſant in congreſſum igitur ipſa plana. & ſit eorū communis ſectio b k. Dico quod ubi in b k. poſitus fuerit oculus, quo ſpectatur coni, æquū eſt, ponatur in b k oculus ſitq; f, exciteturq; per 31 primi ele. per f ad ipſam quidē k d, ipſa f n, ad ipſam autem c k ipſa f ſ, igitur ipſæ f n, f ſ. coni ſuperficiem in ſignis f ſ, tangunt. In ipſa enim coni ſuper æquidiſtantium circulorum ſegmenta ſunt ſimilia. igitur in ipſa b d c. coni ſuperficie interualla ſpectata æqualia apparent. Quoniam æqualis eſt quem ipſæ f ſ, ſ n cōprehēdunt angulus ei qui ſub k c. c d, cōprehēditur angulo, æquum apparuerit igitur, ſ n, interuallum ipſi d c interuallo. Quare quando oculus in k b, recta linea poſitus fuerit, æquū ſemper ſpectatum apparet.

Theorema trigeſimumtertium

AEqualiter autem ſemper oculo à cono diſtante, ſublimius quidem oculo poſito minus apparet coni ſpectatum, humilius uero maius.

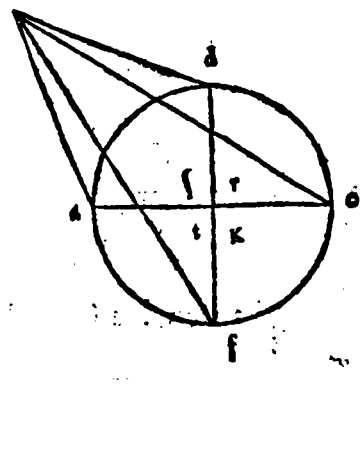
Eſto coni uertex quidem ad d ſignum, baſis autē circulus, exciteturque per 31 primi elementorum k h, ipſi b d, ponaturque oculus in h. Dico iam quod id quod ſpectatur coni oculo poſito in h minus ſpectabitur quàm in ſ. Connectātur, inquam, per primum poſtulatum ab ipſo d ſigno in h ſ ſigna ipſæ h d, d ſ, & per ſecundum poſtulatum extendantur in n l. igitur in n & l. ſigno poſito oculo ſpectata coni æqualia apparebunt, & minus quidem apparebit quod ad n, maius autem id quod ad l. æquū uero id quod ad n, ei quōd ad h. id autem quod ad l ei quod ad ſ, ſicut in præcedēti patuit: oculo igitur in h, ſigno exiſtente ſpectatū coni minus apparet quàm in ſ ſigno,

Theorema trigeſimumquartum.

IN circulo ſi à centro ad angulos rectos quædam agatur recta linea ipſius circuli plano, & in ipſa apponatur oculus circuli dimetientes æquales apparent.

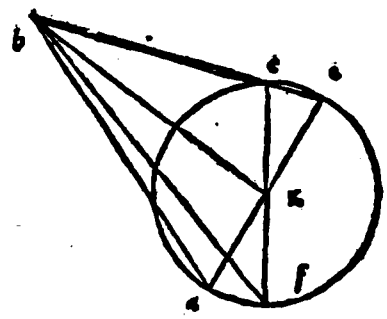
Eſto enim circulus cuius centrum ſit k, & ab ipſo k. per 11 undecimi ele. ad angulos rectos excitetur ipſi plano circuli ipſa k b, oculus uero ſit in b: excitēturq; diametri c a, & d f. Dico iam ipſum a c ipſi d f, æqualem apparere cōnectantur enim ipſæ b a, b f, b c, b d. per primum poſtulatum. igitur binæ h k, k f, binis b k. k c, ſunt altera alterī

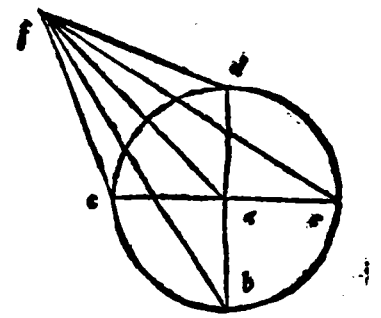
teri æquales,eſt autem & angulus r angulo ſ æqualis,æqualis igitur eſt per 4 primi ele mẽtorũ baſis b f.baſi b c.Idcp propterea iam & b d ipſi b a eſt æqualis,binæ iam d b,b f, binis c b,b a,ſunt æquales;eſt autẽ & d f ipſi c a,æqualis:angulus igitur qui ſub d b f. an gulo qui ſub c b a,eſt æqualis.Sed ea quæ ſub æqualibus ſpectantur angulis æqualia apparent:æqualis igitur per ſuppoſitionem 6 c a,ipſi d f apparet.

Theorema trigeſimumquintum

IT ſi quæ ex centro excitatur non fuerit ad angulos rectos ipſi pla no,æqualis autem fuerit ei quæ ex centro,dimetientes ipſi æqua les apparent.

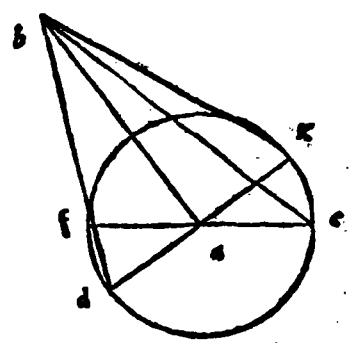
Sit circulus cuius centrum k,& ab ipſo k, excite tur non ad angulos rectos ipſi plano ipſa k b, æqua lis autem eſto ei quæ ex centro circuli. & per primũ poſtulatum cõnectantur ab ipſo b ſigno eæ, quæ pri us: quoniã igitur ipſæ d k,k b,k f,inuicem ſunt æqua les,rectus eſt angulus contentus ſub f b d.Idque pro pterea iam & qui ſub ä b c,angulus rectus eſt. æqua les igitur ſunt ipſi ädinuicem per 4 poſtulatum. Sed quæ ſub æqualibus ſpectantur angulis æqualia ap parent per ſuppoſitionem 6:æqualis igitur apparet d f ipſi a c. Sed iam a f,neque ſit æqualis ei quæ ex cen tro,neq; ſit ad angulos rectos ipſi circuli plano,æqua les uero efficiat angulos ſub d a f,f a c,& e a f & f a b. Di co quod & ſic dimetiẽtes ipſi æquales apparent. Quo niam enim æqualis eſt d a,ipſi a c,per 15 diffinitionem primi ele.communis autem a f,& æquos comprehẽ dunt angulos. Baſis igitur d f,per 4 primi elemẽ.baſi c f,eſt æqualis,& angulus d f a angulo a f c, eſt æqua lis.similiter iam oſtẽdemus quod & angulus e f a. an gulo a f b eſt æqualis.totus angulus igitur qui ſub d f b,toti angulo ſub e f c,eſt æqualis:quare per ſuppo ſitionem 6 perſpectiuæ ipſæ diametri æquales ap parebunt.

Theorema trigeſimumſextum.

SI uero quæ ab oculo ad centrum procidẽs circuli,neque ad an gulos fuerit rectos ipſius circulo plano,neque etiã eiçp ex cen tro fuerit æqualis,neq; æquos cum hijs quæ ex centro compre hendet angulos,ſed aut maior aut minor ea quæ ex centro fue rit,di ametri ipſę inæquales apparebunt.

Sit enim circulus cuius cẽtrum ſit a,& ab ipſo b oculo in cẽtrum circuli excitetur recta linea b a. ſit autem neque ad angulos rectos ipſi plano,neque ei quæ ex circuli cẽ tro æqualis,neque etiam cum hisquæ ex centro æquos comprehendat angulos. Dico quod ipſæ diametri cir culi inæquales apparebunt, excitetur. inquam,c f.dime tiens ad angulos ſubſiſtens rectos ipſi a b. & d k inæqua les efficiens angulos ipſi a b,& per primum poſtulatum connectantur b c ,b d,b f.& b k. Sit. inquam, prius b a ipſa a k maior:igitur maior eſt angulus comprehenſus ſub c b f,eo qui comprehẽſus eſt ſub k b d, ſicut in theo rematibus oſtenſum eſt. Quæ uero ſub maiori angulo

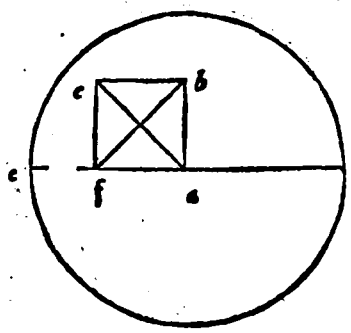

ſpectãtur maiora apparẽt.Igitur c f ipſa d k maior apparet.

Theorema trigeſimumſeptimum.

SI autem b a,ipſa a k,minor fuerit,maior apparet d k ipſa c f.

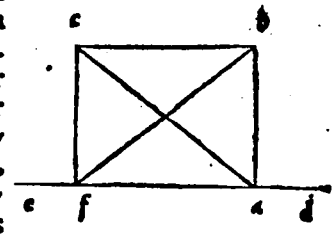
Eſto circulus cuius centrum ſit a, oculus uero ſit b, à quo in circulum perpẽdicularis acta nõ cadat in a, ſed exterius, ſitq; b c, connectaturq; per primum poſtulatũ ex c in a, ipſi c a, inſuper ab a in b, ipſa a b per idem poſtulatũ. Dico quod omnium per a actarũ rectarum linearũ, ad ipſamq; b a angulos efficientium minimus eſt qui ſub c a b, excitetur enim recta linea d a, & ab ipſo c per xi. xi. ele. in d ẽ perpendicularis agatur ipſi plano c f, cõnectaturq; b f, per primum poſtulatum: igitur ipſa b f, ſuper d e perpẽdicularis eſt. Quoniam igitur angulus c f a rectus eſt, qui ſub a c f, igitur minor eſt recto, maius igitur eſt per 18 primi element. latus a c, latere a f. Igitur b a, ad ipſam a f, maiorem habet rationem, quàm ad a c, ſed angulus a c b, & qui ſub b f a recti ſunt, & c a, & a f, ſunt inæquales, & reliquus igitur qui ſub f a b, eo qui ſub c a b maior eſt, ſimiliter autem oſtendetur q; & omnium per a, actarũ rectarũ linearũ ad ipſam a b, rectam lineam angulum efficientium minimus eſt qui ſub c a b.

Theorema trigeſimumoctauum.

Ed q; f b ipſi d e ad angulos rectos exiſtat ſic oſtendemus.

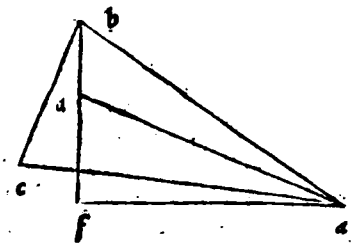
Quoniã b c, ipſi circuli plano ad angulos eſt rectos, & omnia igitur per b c, plana producta ipſi circuli plano per 3 diffinitionem 11 element. ad angulos rectos exiſtunt. Vnum autem eorum quæ per b c, extendũtur planorũ eſt ipſum b e f, triangulum. Igitur triãgulum b c f, ipſius circuli plano ad angulos rectos exiſtit. Quoniã igitur bina plana, hoc eſt & id quod ipſius e d, circuli, & id quod ipſius b c f, triãguli adinuicem ſeſe diſpeſcunt, & ipſi e f, quæ ipſorum cõmunis eſt ſectio ad angulos rectos eſt ipſa f d, in ipſius circuli plano: perpẽdicularis nanq; agitur c f, in e d, & f d igitur ipſius b c f, trianguli plano ad angulos rectos eſt. Quare per 3 diffinitionẽ 11 elementorũ, ad omnes ipſum tangentes rectas lineas, & in ipſo trianguli e f b, plano exiſtentes ad angulos rectos ſubſiſtit. Igitur d f, ipſi b f, ad angulos rectos eſt.

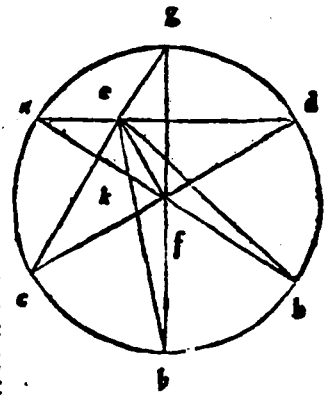
Theorema trigeſimumnonum.

Vrſus igitur b f ipſi e f d, dimetienti ad angulos rectos eſt.

Eſto bina triangula b c a, & b f a, rectos habẽtia eos qui ad c f, angulos, & b a, ad f a, maiorem habeat rationẽ quàm ad c a. Dico q; angulus f a b, eo qui ſub c a b, eſt angulo maior eſt. Quoniam enim b a, ad a f, maiorem habet rationem quàm ad c a: & rurſus igitur f a ad a b, minorẽ habet rationem quàm c a, ad a b, quare c a, ad a b, maiorem habet rationẽ quàm f a, ad a b. Fiat igitur ſicut c a, ad a b, ſic f a, ad minorem ipſa a b, hoc eſt ad ipſam a d, æquiangula igitur ſunt triangula b c a, & d f a, quare angulus c a b, angulo f a d, eſt æqualis. Igitur angulus f a b, angulo c a b, maior eſt. Eſto circulus a b c d, excitẽturq; binæ diametri a b, c d, ſeſe inuicẽ ad angulos rectos diſpeſcentes, oculus uero eſto e, à quo in centrum connexa e f, ad angulos quidẽ rectos eſto ipſi c d, ad ipſam autem a b, contingentẽ angulum comprehendat, eſtoq; e f, utraq; ipſarũ quæ ex centro maior. Quoniam igitur c d, utriq; ipſarũ a b & e f, ad angulos eſt rectos, & omnia igitur plana per c d, protecta ei quod per e f & a b, plano ad angulos rectos ſubſiſtunt. Excitetur perpdicularis igitur ab ipſo e, ſigno ad ſubiectum planum per 11 undecimi elemen. in cõmunem igitur planorum ſectionem a b cadit. Cadat igitur & ſit e k, extendaturq; dimetiens g h, ponatnrq; ipſi dimetienti circuli æqualis l m, ſeceturq; per 10 primi elementorũ, bifariam in n, & ab ipſo n, ipſi l m, per 11 eiuſdem excitetur ad angulos rectos in ſublimi recta linea n x, ſitq; ipſa n x, ipſi e f æqualis. Segmentum igitur circum l m, deſcriptum, tranſiensq; per 10 ſemicirculo maius erit. Quoniam n x, maior eſt utraq; ipſarum l n, n m, ſit ipſum l x m. Cõnectanturq; ipſæ x l, & x m, angulus igitur qui ad x comprehenſus ſub l x m, ei eſt æquus qui ad e, ſignum, cõprehenſo ſub continẽtibus ipſum

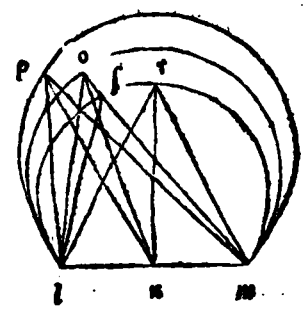
e,& c d,ſigna. Inſuper ponatur ei qui ſub e f,& f g,æquus qui ſub l n,n o,auferaturq; ipſa e f,æqualis ipſi n o,cõnectanturq; ipſæ l o,m o,deſcribaturq; circum l o m,triangulĩ ſegmentũ circuli cõprehẽſum ſub l o,o m,hoc eſt ipſum l o m. Erit iam qui ad o,ſignũ angulus cõprehenſus ſub l o m æquus ei qui ſub g e h. Inſuper ponatur ei qui ſub e f g, æqualis qui ſub l p n,auferaturq; e f,æqualis ipſi n p,connectanturq; ipſæ l p, p m, deſcribaturq; circum ipſum triangulum ſegmentũ circuli,erit iam angulus qui ad p,ſignum angulo comprehenſo ſub a e,& e b,æqualis. Quoniam igitur angulus x,angulo o,maior eſt, ſed angulus x,ãgulo ſ, eſt æqualis,& qui ad ſ,per 21 primi elemẽt. maior eſt eo qui ad o,extra enim triangulũ eſt l ſ o,& qui ad x igitur eo qui ad o maior eſt,& qui ad x,ei eſt æqualis qui ſub c e d,& qui ad o,ei qui ſub g e h,igitur per 4 ſuppoſitionẽ perſpectiuæ c d,ipſa g h,maior apparebit. Rurſus angulus ſ, angulo g e h,eſt æqualis,& qui ad p,ei qui ſub a e b: maior autem eſt angulus o,angulo p,maior igitur apparebit per ſuppoſitionem 4 perſpectiuæ g h,ipſa a b recta linea.

Theorema quadrageſimum.

ON ſit autem maior quæ ab oculo in centrũ annexa eſt ea quæ ex centro,ſed minor,erit iam circa diametros contrariũ: nam ipſorũ dimetientiũ maior,minor,& minor,maior,apparebit.

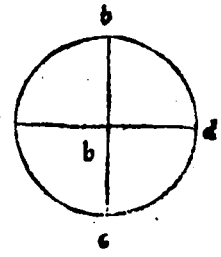
Eſto circulus a b c d,extendanturq; bini dimetientes a b, c d,ſeſe inuicẽ ad rectos angulos ſecantes, altera uero quæpiam extendatur n h,oculus uero ſit e, à quo in centrum f, connexa eſto e f, minor exiſtens utraq; earum quæ ex centro,ad angulos uero rectos eſto e f,ipſi c d,ponaturq; circuli diametro æqualis l m, quæ per 10 primi element. ſecetur bifariam in n, excitenturq; per 11 eiuſdem ad angulos rectos ipſi l m,ipſa n x. Deſcribaturq; circum l x m,ſegmentum circuli,ſitq; l x m. Erit iam minus ſemicirculo, quoniã n x, minor eſt ea quæ ex centro,eſto,inquam,l x m,cõnectanturq; per primum poſtulatũ ipſæ x l, x m, igitur angulus qui ad x,comprehenſus ſub l x, x m, æquus eſt ei qui ad e,comprehenſo ſub c e,& e d. Inſuper ponatur ei qui ſub e f, f g, æqualis qui ſub l n, l o, angulus, auferaturq; e f, ipſi n o, æqualis, connectanturq; l o, m o. Deſcribaturq; circa l o m, triangulum ſegmentum circuli l o m. Iam angulus qui ad o, ſignum comprehenſus ſub l o, o n, rectis lineis æqualis erit ei qui ad e, comprehenſo ſub h e n. Inſuper ponatur ei qui ſub a f, f e, æquus qui ſub l p, p n, auferaturq; n p, ipſi e f, æqualis connectanturq; l p, p m, deſcribaturq; circum l p m, triãgulum ſegmentum circuli, ſitq; l p m, erit iam angulus qui ad p, ſignum comprehenſus ſub l p, p m, æqualis ei qui ad e, angulo comprehenſo ſub a e & e b. Quoniam igitur angulus qui ad x, eo qui ad o, minor eſt, æqualis autem eſt angulus qui ad o, ei qui ad e. comprehenſo ſub h e, e n, & qui ad x, ei qui ad e, comprehenſo ſub c e d, minor igitur apparebit e d, ipſa n h. Rurſus quoniam angulus qui ad e, comprehenſus ſub h e n, minor eſt eo qui comprehẽſus eſt ſub l e b, minor igitur per ſuppoſitionem 5 ſpecularię apparebit & n h, ipſa a b.

Theorema quadrageſimumprimum.

VRũ rotæ quandoq; circulares,& quãdoq; contractæ apparẽt.

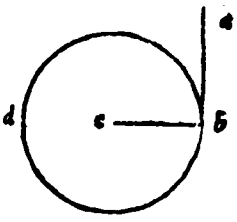
Eſto enim rota cuius dimetientes ſint d f,& b c. Igitur quandoq; ab oculo in centrũ agitur, ad angulos fuerit rectos, ipſi plano uel æqua fuerit ei quæ ex centro, æquales diametri apparẽt, ſicut in præcedenti theoremate oſtenſum eſt. Quare rota currus hĳs exiſtentibus circulares apparet, producto uero curru & eo qui ab oculo in centrum actus eſt, ad rectos angulos non ſubſiſtente radio ipſius rotæ plano, neque æquali ei quæ ex ipſius centro, dimetientes inæquales apparẽt, quod ſimiliter in præcedenti oſtenſum eſt, quare rota contracta apparebit.

Theorema

Theorema quadrageſimumſecundum.

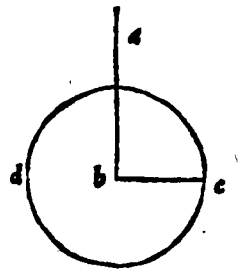
SI magnitudo quæpiam ſublimis ad ſubiectum planum ad angulos rectos extiterit, poſitusq; fuerit oculus in aliquo ſigno ipſius plani, & permutatum fuerit uiſile in circuli circunferentia, uiſile ſemper æqualiter ſpectabitur.

Eſto, inquam, ſpectata aliqua magnitudo a b, ſublimior plano, oculus autem eſto c, connectaturq; b c, & centro c, ſpacio uero c b, per 3 poſtulatum circulus deſcribatur b d. Dico quod ſi in circuli circunferentia permutabitur ipſa a b, ab ipſo c, oculo æqualiter ſpectabitur. Quoniam enim a b, recta eſt & ad ipſam b c, angulum efficit rectum: omnes igitur quæ ex centro c, ad ipſam a b, magnitudinem procidentes inuicem æquos efficiunt angulos, per ſecũdam diffinitionem 11 element. æqualiter igitur uiſile ſpectabitur, ſimiliter quoq; & ſi à centro c, ſublimis excitetur recta linea, & in ipſa poſitus fuerit oculus in parallelum exiſtens ſpectatæ magnitudini, commotaq; fuerit magnitudo, ſpectatum æqualiter ſemper apparet.

Theorema quadrageſimumtertium.

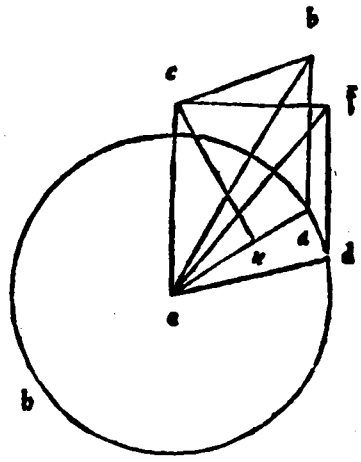
SI uero uiſile ad ſubiectũ planum ad angulos fuerit rectos, permutatus autem fuerit oculus in circuli circunferentia centrum habente ſignum circum quod conuertitur magnitudo ipſi plano, uiſile ſemper æqualiter apparebit.

Sit, inquam, ſpectata magnitudo a b, ſublimis & ad angulos rectos exiſtens ad ſubiectum planum, oculus uero ſit c, & centro quidem b, ſpacio uero b c, per 3 poſtulatum circulus deſcribatur c d. Dico quod ſi c, permutetur in circuli circunferentia ipſa a b, magnitudo æqualiter ſemper apparebit, hoc, inquam, eſt manifeſtum, omnes enim ab ipſo c ſigno ad a b, cadentes radij ad æquos angulos procidunt. Quoniã angulus qui ad b rectus eſt. Aequaliter igitur ſpectata magnitudo apparebit.

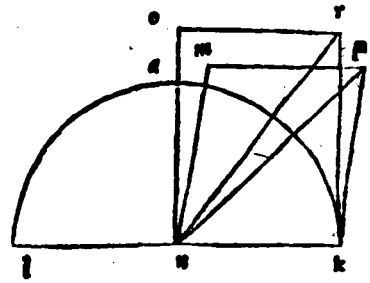
Theorema quadrageſimumquartum.

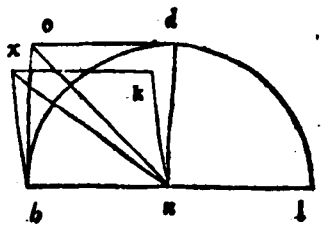
SI autem ſpectata, à magnitudo ad ſubiectum planum neutiquã ad angulos rectos fuerit, mutatũq; fuerit uiſile in circuli circunferentia, inæqualiter ſemper ſpectabitur.

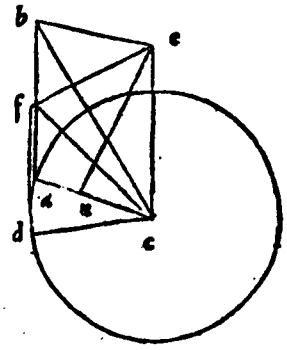

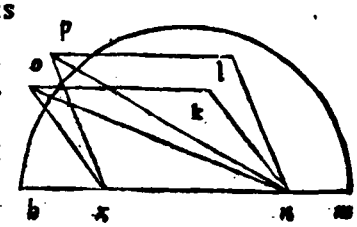
Eſto circulus a h, & ſuſcipiatur in ipſius circũferentia ſignum, ſitq; illud d, & cõſtituatur non ad rectos angulos ipſi circulo ipſa d f, oculus uero ſit e. Dico quod ipſa d f, ſi in ipſius circuli circũferentia permutabitur quandoq; maior, & quandoq; minor apparebit. Iam ipſa d f, uel eſt maior ea quæ ex centro. uel ei æqualis, uel minor: ſit in primis maior, exciteturq; per 11 primi element. per e, centrum ipſi d f, parallelus e c, ſitq; æqualis d f, ipſi c e. Excitaturq; per 11 undecimi element. ab ipſo c, ſignum ad ſubiectũ planum perpendicularis c n, & cadat ipſi plano in n, ſignum, & connexa e n, per 2 poſtulatum extendatur & procidat in circuli circunferentia in a, & per a, per 11 primi element. ipſi c e, parallelus excitetur a b, ipſi d f, æqualis: dico quod a b, omnibus in circuli circũferentia ſtantibus rectis lineis minor apparebit. Connectantur enim per primum poſtulatum c f, e f, b c, & e b: habuimus autẽ in præterito 16 theoremate quod omnium per e, ſignum ductarum rectarum linearum, efficientiumq; a d, e c, angu-

e c,angulum, minimus eſt qui ſub c e a. Quoniam igitur c e,ipſi a b, parallelus eſt,ſed & æqualis,& ea igitur ipſi c b, æqualis eſt & parallelus, parallelogrammum igitur eſt b e, idq; propterea iam & f e,parallelogrammum eſt. Et quoniam oportet oſtendere quod minor apparet a b,ipſa d f, manifeſtum eſt quod prius oſtendere oportet quod angulus qui ſub b e a, minor eſt angulo qui ſub f e d. Quoniã igitur oſtenſum eſt quod omnium per e, ſignum actarum rectarum linearũ ad c e, angulosq; efficientium minimus eſt qui ſub c e a, minor igitur eſt & ipſo c e d, is qui ſub c e a. Exponatur circuli ſemicirculo,æquum ſegmentum k a l,accipiaturq; illius centrum & ſit n,ponaturq; ei angulo qui ſub c e a, æqualis angulus qui ſub k n m, ei aũt qui ſub c e d,æqualis qui ſub k n o, ponaturq; ipſi d f, utraq; ipſarum o n, m n,æqualis per 2 primi elementorũ,& per m ipſi k n, æqualis & parallelus excitetur m p, per 31 primi ele. Connectaturq; per primum poſtulatum p k,parallelogrammũ igitur eſt n p, & æquum & ſimile ipſi b e. Rurſus per o ipſi k n, per 31 primi element. excitetur o r,& connectatur r k. Igitur r n,parallelogrammum æquum eſt & ſimile ipſi f e. Connectanturq; diagonij r n, p n. Quare angulus qui ſub k n p, eo qui ſub k n r, minor eſt. Eſtq; qui ſub k n p, ei æqualis qui ſub a e b,& qui ſub k n r,ei eſt æqualis qui ſub d e f,minor igitur eſt qui ſub a e b, angulus eo qui ſub d e f. Quare & magnitudo a b, magnitudine d f, minor apparebit. Similiter iam oſtendemus quod b a,ipſa f d,minor eſt ipſa f d,minore exiſtente & æquali ei quæ ex centro. Sed iam eſto d e,ei quæ ex centro æqualis, conſtruanturq; omnia eadem quæ ſuper,ponaturq; circuli ſemicirculo æqualis ſemicirculus h d l, accipiaturq; illius centrum,& ſit n,& quoniam d o,æqualis ſupponitur ei quæ ex centro,æqualis igitur eſt d o,ipſi h n,ponatur,inquam,ei qui ſub c e a,angulo,æqualis angulus qui ſub h n k, exciteturq; ipſi h n, parallelogrammũ n x, & ipſi h n, auferatur æqualis k x,connectaturq; x h, ei autem qui ſub c e d, æqualis ponatur qui ſub h n d, & ipſi h n, parallelus per 31 primi element. excitetur d o,ipſiq; h n,æqualis auferatur d o,connectaturq; o h: parallelogrammũ igitur eſt utrunq; ipſorũ h d,h k,& ſunt æqualia & ſimilia ipſis e f,e b, quare & qui ſub m d, angulus ei eſt æqualis qui ſub c e d. & qui ſub h n k, eſt æqualis ei qui ſub c e a, minor autem eſt qui ſub c e a, eo qui ſub c e d, minor igitur eſt & qui ſub h n k, eo qui ſub h n d, connectanturq; diagonij x n, o n, minor igitur eſt & qui ſub h n x, eo qui ſub h n o, æqualis autẽ eſt qui ſub h n x, ei qui ſub a e b,ipſo d e f, minor igitur & qui ſub a e b, eo qui ſub d e f, minor igitur ſpectabitur a b, magnitudo, ipſa d f, magnitudine, quod oſtẽdere oportebat. Sed iam eſto d f, minor ea quæ ex centro circuli, conſtruanturq; eadem quæ ſupra, ponaturq; circuli ſemicirculo æqualis ſemicirculus ſitq; h m, accipiaturq; centrum illius ſitq; n, auferaturq; ab ipſa h n, ipſi d f æqualis n x, ponaturq; ei angulo qui ſub c e a, æqualis angulus qui ſub h n k, ei autem qui ſub c e d, æqualis qui ſub h n l. Sit autem utraq; ipſarum n k, n l, æqualis ipſi d f, exciteturq; per k, ipſi n x, per 31 primi element. æqualis & parallelus k o, connectanturq; o x, & per l, ipſi x n, per eandem parallelus excitetur l p, connectaturq; p x, parallelogrammũ igitur eſt utrunq; ipſorũ k x, x l, & eſt quidẽ ipſum k x, ipſi e b, ſimile & æquale & x l, ipſi e f. Quare & angulus qui ſub h n k, æquus eſt ei qui ſub c e a, & qui ſub h n l, ei qui ſub c e d, maior autem eſt angulus qui ſub c e d, eo q ſub c e a, maior igitur eſt angulus qui ſub h n l, eo qui ſub h n k, connectantur n o, n p. Angulus igitur qui ſub x n o, eo qui ſub x n p, minor eſt, æqualis autem eſt qui ſub x n o, ei qui ſub a e b, & qui ſub x n p, ei qui ſub d e f, minor igitur eſt qui ſub a e b, angulus eo qui ſub d e f, perſpicitur autẽ ſub a e b, magnitudo

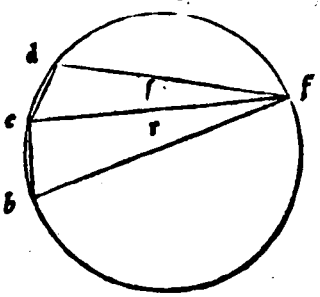

gnitudo a b, at ſub angulo d e f, magnitudo d f: minor igitur ſpectabitur magnitudo a b, magnitudine d f, quod oportebat oſtendere.

Theorema quadrageſimumquintum.

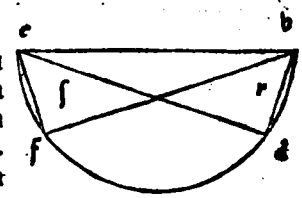
ESt aliquis locus in quo oculo manente uiſile, quæ permutato, æquum ſemper uiſile apparet.

Sit, inquã, ſpectata magnitudo b c, oculus autẽ ſit f, à quo procidant radij f b, f c, ſuſcipiaturq; triangulum f b c, in circulo d b f. Dico quod b c, magnitudo pmutata in deſcripti circuli circunferentia æqualiter ſemper apparebit, permutetur enim b c, in c d, connectaturq; d f, igitur circũferentia b c, æqua eſt circunferentiæ c d, igitur per 27 tertij elementorũ, æqualis eſt angulus r, angulo ſ, quæ uero ſub æqualibus ſpectantur angulis per 6 ſuppoſitionem optices, æqualia apparent æqualis igitur apparet b c, ipſi c d.

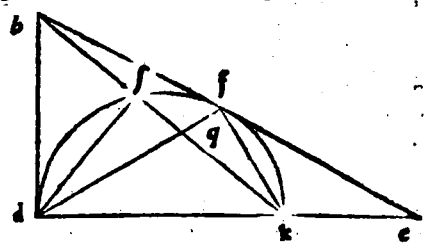
Theorema quadrageſimumſextum conuerſum præcedentis.

ESt aliquis locus in quo oculo permutato, uiſile uero manente, æqualiter ſemper uiſile apparet.

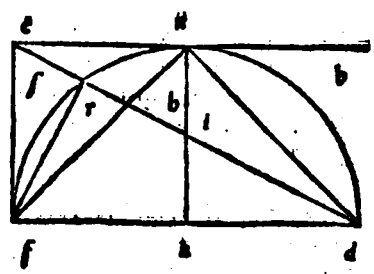
Eſto, inquam, quod ſpectatur b c, oculus autem ſit f, à quo procidant radij f b, f c, & accipiatur b f c, triangulũ in ipſius circuli b f c, ſegmento, permuteturq; oculus f, ſitq; in d, procidatq; radij d b, d c. Igitur per 21 tertij angulus r, angulo ſ, eſt æqualis: in eodem enim ſunt circuli ſegmento, quæ uero ſpectantur ſub æqualibus angulis æqualia apparent, æqualiter igitur ſemper b c, apparet: permutato oculo in b d c, circunferentia. *Theorema quadrageſimumſeptimum.*

ESt aliquis locus in quo oculo permutato & uiſile permanente, inæqualiter uiſile apparet.

Sit, inquam, uiſile k d, recta autem linea b c, in ipſam k d, procidens, accipiaturq; per 13 ſexti elementorũ, ipſius d c, & c k, media proportionalis c f, & connectatur f k, & f d. Super autem k d, ſegmentum deſcribatur acutum habens angulum q, tangit autem rectam lineam b c. Quoniam eſt ſicut d c, ad c f, ſic c f, ad c k, ponatur igitur oculus in b, ſigno, protendaturq; d b, b k, connectatur ſ d, igitur angulus q, æqualis eſt per 21 tertij elementorũ, angulo ſ, in eodem nanq; eſt ſegmento, & angulus ſ, angulo b, maior eſt, & angulus q, igitur angulo b, maior eſt, oculo igitur in f, exiſtente, maior apparet k d, q; ſi oculus in b poſitus fuerit. *Theorema quadrageſimumoctauum.*

DEm continget & ſi parallelus fuerit linea ipſi ſpectatæ magnitudini, in qua oculus permutatur.

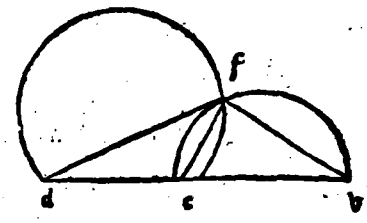

Eſto enim parallelus b c, ipſi ſpectato d f, ſeceturq; per 10 primi element. d f, bifariam in k, exciteturq; per 11 eiuſdem ad angulos rectos k n, ponatur igitur oculus in n, connectaturq; n d, n f, & circum d f, deſcribatur ſegmentum quod ſuſcipiet angulum q l. Quoniam igitur dimetiẽs eſt k n, & ad rectos angulos ab extremitate excitatur k n, ipſi b c. Igitur per correlarium 16. 3. element. b c, ipſum d n f, ſegmentũ tangit, permutetur autem oculus in c, extendaturq; c f, c d, connectaturq; r f. Igitur angulus q l, ipſi angulo r, eſt æqualis. Sed angulus r, angulo c, maior eſt: igitur & angulus q l, angulo ſ, maior eſt. At quæ ſub maiori ſpectantur angulo maiora apparent.

Igitur magnitudo d f, maior apparet oculo in n, existente quàm in c, oculo igitur in b c permutato parallelo existenti ipsi d f, spectatum inæquale apparet.

Theorema quadragesimumnonum.

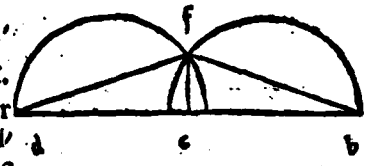
ESt aliquis locus in quo æquales magnitudines inæquales apparent.

Sit, nanq; æqualis b c ipsi c d, & circum quidē b c, semicirculus describatur b f c. circum uero d, describatur segmentū maius semicirculo. Connectatur f b, f c, f d, igitur angulus qui in semicirculo per 31 tertij element. maior est eo qui est in maiori segmēto, at quæ sub maiori spectantur angulo per 4 suppositionē opticæ maiora apparēt, oculo uero posito in f, maior igitur apparet b c, ipsa c d, erat autem & æqualis: est igitur cōmunis locus in quo æquales inæquales apparent magnitudines.

Theorema quinquagesimum conuersum præcedentis.

ESt aliqs locus cōmunis à q̄ inæquales magnitudines æquales apparēt.

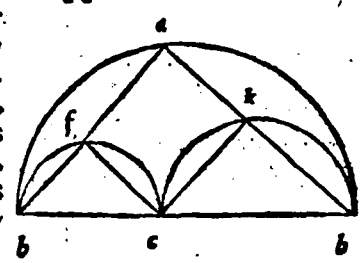

Esto, in quā, maior b c, ipsa c d, & super b c, maius semicirculo segmentum describatur, & super c d, simile ei quod super b c hoc est suscipiēs angulū æqualē ei qui in b f c, cōnectantur autē f b, f c, f d: igitur quoniā per 27 tertij element. in similibus segmētis anguli cōstituti inuicē sunt æquales, æquales quoq; sunt & in b f c, c f d, segmētis anguli sibi inuicē. Quæ uero sub æquis spectātur angulis æqualia apparēt, per 6 suppositionē opticæ, oculo igitur posito in f, signo æqualis apparet, b c ipsi c d, est autē maior. Est igitur locus quidam cōmunis ex quo inæquales magnitudines æquales apparent.

Theorema quinquagesimumprimum.

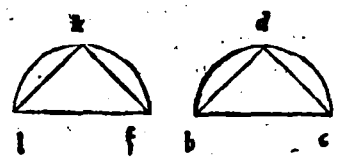
ALiqui sunt loci in q̄bus binæ magnitudines inæquales in idem compositæ utriq; inæqualium æquales apparent.

Esto nempe maior b c, ipsa c d, & super ipsis b c & c d, semicirculi describātur, superq; tota b d. Igitur per 31 tertij element. angulus qui in semicirculo b a d, æqualis est ei q̄ in b k c, uterq; enim ipsorū rectus est. Igitur b c ipsi b d, æqualis apparet, itidem quoq; & b d ipsi c d, oculis in b a d, b k c, c f d, semicirculis positis. Sunt igitur aliqui loci in q̄bus binæ inæquales magnitudines in idem cōpositæ æquales utriq; inæqualium apparent.

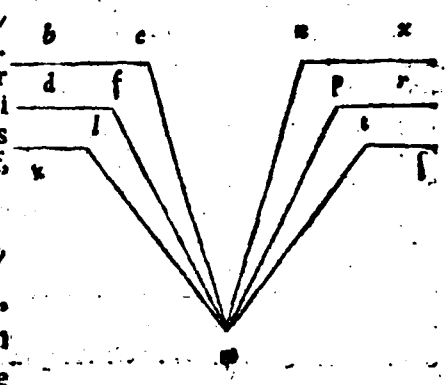

Problema primum *Propositio 52*

IOcos inuenire à quibus æqualis magnitudo dimidiū apparet, siue quarta pars, & uniuersaliter in data ratione in qua & angulus secatur.

Sit enim recta linea l f, & super l f, describatur segmentū contingēs, & inscribatur in eo angulus k. Ipsi autē l f, æqualis esto b c, & sup b c, describatur segmentū quod suscipiet angulū ipsius k, anguli dimidiū, igitur angulus k, ipsius d, anguli duplus est, dupla igitur apparet l f, ipsius b c, oculis in l k f, & b d c, circumferentijs iacentibus.

Theorema 52 *Propositio 53*

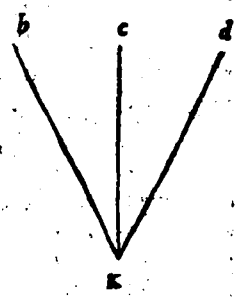
AEquali celeritate delatorū, in eadem q̄ recta linea existentium, propinquū oculo postremum

præire

præire putabitur, permutatis autem præcedens ſubſequi, & ſubſequens præcedere putabitur.

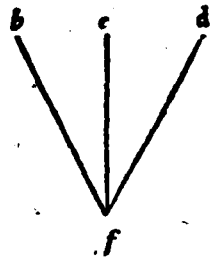
Deferantur æquiceleriter b c,d f,k l,& ab oculo m,procidãt radij m c,m f,& m l,igitur ſublimior & dexterior omniũ ab m,oculo radiorũ erumpentiũ eſt ipſe m c. Igitur b c, præcedere putabitur,permutatis autem b c,d f,& k l,in n x,p r,ſ t,quæ poſitis procidãt radij m n,m p,& m ſ,omniũ igitur ab m,oculo radiorũ erũpentiũ dexterior eſt ipſe m ſ. Siniſterior uero m n,quare & ſ t præcedere putabitur,ſubſequi uero n x. Igitur b c præcedens in n x,poſitũ ſubſequi & l k, ſubſequẽs in ſ t,poſitũ præcedere putabitur.

Theorema 53 Propoſitio 54

SI aliquibus delatis,& pluribus celeritate inæquali,cõferatur uero ad eadẽ & oculus,oculo quidẽ æquiceleriter delata ſtare,quæ uero tardius in contrariũ ferri,quæ autẽ celerius,præcedere exiſtimabuntur.

Ferantur inæquali celeritate b c d, tardius uero feratur b, ſed c æquiceleriter oculo k & d, celerius ipſo c,ab oculo uero k, procidant radij k b.k c,k d,igitur oculo ipſos b c d,inſequẽte. Semper c per c delatum ſtare putabitur. At b derelictum in contrarium ferri, & d celerius ipſo c uidebitur præcedere,plus nanq; ab ipſo c diſtat.

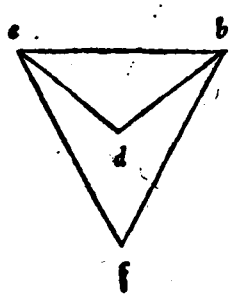

Theorema 54 Propoſitio 55

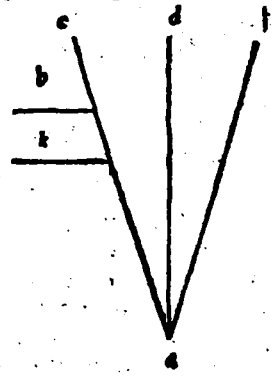
SI aliqbus delatis differat quippiã aliquid non delatũ,non delatũ in contrariũ ferri putabit.

Ferrantur nanq; b,d,maneat autem c,& ab oculo f, procidant radij f b,f c,f d. Igitur b quidem delatũ prius erit q̃ c. At d diſcedere longius, proinde c in contrariũ ferri putabitur.

Theorema 55 Propoſitio 56

OCulo prope ſpectatum accedente, ſpectatũ augeri putabitur. Spectetur,inquã,b c,oculo in f, poſito ſub f b,f c,radijs, permuteturq; oculus ut prius ſit ipſi b c. ſitq; in d, ſpecteturq; idem ſub d b,& d c radijs. Igitur angulus d,angulo f, maior eſt. Sed quæ ſub maioribus angulis ſpectantur per ſuppoſitionem 4 opticæ maiora apparent. Igitur b c, oculo exiſtente in d, augeri putabitur potius quàm in f.

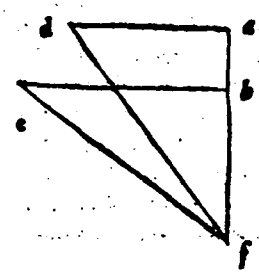
Theorema 56 Propoſitio 57

AEquali celeritate delatorũ, quæ longius diſtant tardius ferri uidentur.

Ferantur enim æquiceleriter b,k,ſicut ad partes f, & ab oculo a, radij excitentur a c,a d,a f. Igitur k minores habet ab ipſo oculo radios productos,quàm b, minus igitur tranſibit interuallum, & prius permutans a f, uiſum celerius ferri putabitur.

Aliter.

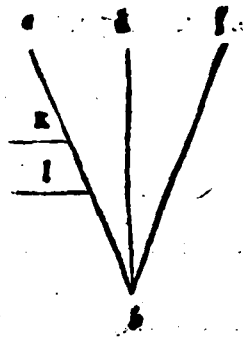
Ferantur bina ſigna a b, in parallelos rectas lineas ad b e, æqualiter æque cito & æquali tempore procedent, ſint igitur æquales a d,b e, procidantq; radij ab f, oculo f a,f d,f e. Quoniam angulus qui ſub d f b,minor eſt eo qui ſub b f e, minus igitur a d, interuallum, uidebitur q̃ b e. Quare a tardius quàm b ferri purabitur.

Theorema 57 Propoſitio 58

QVlo translato quæ longius ſpectantur, deſtitui uidentur.

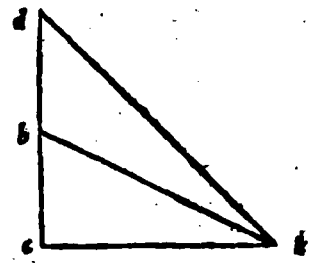
Sit, inquã, oculus b, à quo excitentur radij b c, b d, b f, ſpectentur uero k & l, igitur oculo tranſlato ad partes c, celerius tranſibunt uiſus k q̃ l, putabitur igitur k, deſtitui, & l, in contrarium ferri, hoc eſt ad partes f.

Theorema 58 Propoſitio 59

AVctæ magnitudines, propius oculo produci putantur.

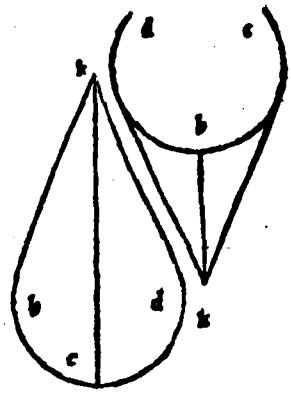
Sit ſpectatũ b c, ſub k b, k c, radijs augeatur q̃ b c, ipſa b d, & ab ipſo k, oculo procidat radius k d. Igitur angulus qui ſub d k c, maior eſt angulo qui ſub b k c, qui uero ſub maiori ſpectantur angulo, per 4 ſuppoſitionem opticæ maiora apparent, maior igitur apparet, maior igitur apparet c d, ipſo c b, & ea quæ oculo putantur maiora, augeri putantur, & auctæ igitur magnitudines ad oculum prouehi putantur.

Theorema 59 Propoſitio 60

QVæcunq̃ in eodem non iacent interuallo, neq̃ parallela in extremis poſita, neque inuicem poſita mediſs, neque in rectas exiſtentia lineas totam figuram quandoq̃ manentem conuexam, quandoq̃ uero curuam efficiunt.

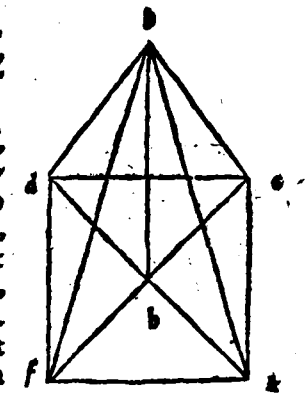
Spectentur nanq̃ b c d, oculo in k poſito, procidantq̃ radij k b, k c, k d, igitur tota figura cõuexa eſſe putabitur, permutetur iam rurſus ſpectatum, ponaturq̃ propius ad oculum. Igitur d b c, curuum eſſe putabitur.

Theorema 60 Propoſitio 61

QVadrato exiſtente, ſi à contactu dimetientiũ ad angulos rectos quædam excitata fuerit ad ipſius quadrati planũ, in ipſaq̃ poſitus fuerit oculus, latera & dimetientes ipſius quadrati æquales apparent.

Eſto, inquam, quadratum c f, excitenturq̃ dimetientes c f, k d, & a b h, ad angulos rectos, excitetur per 11 undecimi elementorũ h b, oculus uero ponatur in b, procidantq̃ radij b k, b d, b c, b f: igitur duæ f h, h b, duabus c h, h b, ſunt æquales, & æquales ſunt anguli qui ſub ipſis cõprehendũtur, hoc eſt anguli qui ad h. Aequalis igitur eſt per 4 primi element. f b, baſis ipſi b c, baſi. Idq̃ propterea & k b, ipſi b d, eſt æqualis. Binæ iam f b, b c, binis k b, b d, ſunt altera alteri æquales. Et diametri ſunt æquales, quare & anguli qui ad b, erunt æquales. Quæ uero ſub æqualibus angulis ſpectãtur æqualia apparent. Diametri igitur & altera quadrati æqualia apparent, ea uero quæ ab oculis in dimetientiũ contactum ad angulos rectos ipſi plano exiſtente, neq̃ æquali utriq̃ eorũ quæ à contactu ad angulos quadrati ductæ ſunt, neq̃ angulos cõprehendente æquos cum ipſis, diametri inæquales apparent, ſimiliter enim oſtendemus cotingentiã, quemadmodum & in circulis.

doctiſſimo phyſiologo Antonio Abioſio Rauennati artium, ac Medicinæ doctori eximio ſocero patriq́; humaniſſimo fœlicitatē perpetuā.

PHiloſophātes illi ueteres Antoni uir clariſſime eorum opera, aut magnis, aut doctiſſimis uiris deſtinare conſueuerūt, aut quia inde eorum operibus maximā inuehi poſſe auctoritatē cenſebant, aut quoniam eis eorum obſeruantiā explicatiorē fieri poſſe arbitrabātur, aut q̄ ab illis aliquid aſſequi poſſe expeditius exiſtimabāt. Idq́; propterea nos qui cum aliquid ocij ſupereſt illud omne græcorū operibus ſapiētium ſtudendis accōmodauimus, & maxime hiſs mathematicis quæ tute ſcis qualē nam gradum certitudinis obtineāt, ex hiſq́; ſtudiis pinguibus & multiplici diſciplina ſcatentibus noſtris laboribus, ut ſcis, eduximus illius Megarenſis Euclidis mathematici præſtantiſſimi elementa, optica, phænomena, catoptrica, & data. Quæ opera eo ſunt iudicio & arte ab inſigni illo Socratico philoſopho ſtructa & cōpacta, ut ſtudentes eis miro quoddā ſtupore detineant. Scalam enim quandā uenerandus ille uir cōpegit qua ad omnes mathematicas diſciplinas percipiēdas aſcendere poſſimus, qua ſine ad eas nō ſit acceſſus, quæ opera cum à me nōnullis emancipata fuerint, ueterem, ſincerā ac puram illam beneuolentiā tuam qua patrem meum noſtramq́; familiā iam pluribus annis cōplexus es, & quam poſtea inuicem ſanximus cōciliauimusq́; cum Luciam filiā tuam mihi dicaueris, fraudē facillime perpeti poſſe cenſerem, niſi aliquo noſtrorū ſtudiorū munere amoris noſtri mutui ac beneuolētiæ defecatæ fructū reportaret. Quam cum tibi uellem fieri explicatiorem, cunq́; nollem Euclidis opera in lucem uenire, niſi tuū quoq; nomen aliquā eius partē ſibi uendicaret, cunq́; ad manus noſtras fortaſſe ex bibliotheca ſenatoria Marini philoſophi ac dialectici præſtantiſſimi protheoria in data Euclidis cōſtructa peruenisſet, eam à me latinā eſſe cenſui faciendā, tibiq́; dedendam, non ut abs te aliquid mihi id propterea dari uelim, nam tute ſcis te & nos iam unum eſſe, ſed ut eam tua auctoritate ſtudentes cumulatius exiſtimēt, & tu obſeruantiā amoremq́; noſtrū ſingularē perpendas, ac ut beneuolētiæ tuæ erga nos pari lance correſpondeā. Futurū etenim ſcias, q̄ ſi hos labores noſtros tibi placuiſſe, gratosq́; fuiſſe perſpexerimꝰ, conabimur efficere ut noſtris uigiliis aliqua in intimis græcorū penetralibus recondita, ſcitu iucūda & utilia latinā ueſtem induere non aſpernētur, nam quid poſſum agere melius cum ociū ſupeſt q̄ illud omne ad linguā latinā illuſtrādam cōuertere, & inde curare ut uiui poſt mortē noſtræ poſſimus intereſſe poſteritati, ſed iam ipſius Marini protheoriā doctiſſime inſpicito philoſophe æternumq́; Valeas, in. XI. IV. XIX. elemento ſalutis, nonis Octobrib.

IN LIBRVM DATORVM EVCLIDIS PHILOSOPHI PLATONICI, AC PRAEſtantiſſimi mathematici, protheoriæ ex uoce Marini philoſophi, Bartholomæo Zamberto Veneto interprete, Caput primum.

IN primis quid ſit datum ponere oportet, poſtmodum quænam huius ex tractatu utilitas dicendū eſt, tertium uero ad quam diſciplinā deducitur. Diffiniunt nempe datum multipliciter aliter quidem antiquiores, & aliter iuniores: idq́; propterea obtigit, ut eius uera aſſignatio difficilis ſit. Nonnulli ſiquidem nullam ipſius diffinitionem tradunt, propriam nanq́; dati inuentionem tentauerunt. Alij uero quæ ab illis iamdiu dicta ſunt complicantes, ipſum diffinire auſi ſunt, neque hiſ cum illis congrue. Videntur ſiquidem omnes ex una eademq́; ſententia, ac perceptione excitati, de eo aliquid dicere: aſſumptum enim quid datum eſſe perceperunt, ac per hoc ſimpliciori, ac una quadam differentia

rentia datum deſcribere proponentibus illis,hiſ quidem ordinatum ut Apollonius in libro inclinationum,& in uniuerſali tractatu. Notum ſicut Diodorus,ſic etenim rectas lineas,& angulos dari inquit,& quicquid, & ſi rationale minime fuerit,in cognitionem aliquam uenit. Nonnulli uero ipſum rationale eſſe dixerunt,quemadmodum uidetur Ptolemæus,data illa appellans, quorum menſura nota eſt ad certitudinem uel prope. In ſuppoſitione autem à proponente propoſitum, datum nonnulli eſſe contenderūt. Inquiunt autem,& alio modo in primis elementariſs datum,& datam rectam lineam, hoc eſt qualem quis diffiniat, detq; rectam lineam. Omnia uero huiuſmodi perceptionem quandam ſignificare uolunt,unde maxime illæ diffinitiones comprobantur,quæ à nobis aſſumptum manifeſte oſtendunt. In præſentia uero ipſius dati naturā non ſolum tenui, & uno aliquo aſſignantium; qualem uero diffinitionem efficientium, differentias exponemus id capitulatim cum horum modi bene enumerati ſint. Aliſ nanq; ordinatum & porimon datum eſſe diffiniunt. Aliſ uero ordinatū ſimul & notum. Non nulli porro ordinatum ſimul & porimon. Hiſ ſiquidem omnes apprehenſionem, ſiue perceptionem & inuentionem ipſius dati reſpicere uidentur,ac perinde prædicto modo diffinire. Vt autem eorum huiuſmodi ſententiam oſtendamus,inſuperq; ut ueram propoſitæ diffinitionis ex multis propoſitis cōprehendamus inquirendum prius eſt ſimplicis uniuſcuiuſq;, & ei oppoſitum ſignificatum, inordinati quidem dico,ignoti,& apori,& irrationalis. Extenduntur ſiquidem hæc ad præſentaneam geometricam materiam, necnon & ad res naturales, ac ad alias mathematicas diſciplinas. Deſcribunt ſiquidem ordinatum,quod idem obſeruat, per quod ordinari dicitur, aut per magnitudinem, uel ſpeciem, ſiue aliud quidpiam huiuſmodi. Vel aliter quod aliter fieri non comprehenditur, ſed tantummodo in diffinito aliquo eſt loco, ut ſi dicatur, per bina ſigna exiſtentia deſcripta recta linea ordinari dicitur, eo quia aliter & inordinate minime fit. Inordinatus eſt qui per bina angulus, multipliciter ſiquidem & inordinate deſcribitur maioris, ſcilicet, & minoris circuli infinities deſcriptorum per bina ſigna. Rurſus ordinatus eſt qui per tria ſigna angulus. Sunt autem & hæc ordinata, ſicut ſuper data recta linea triangulum æquilaterum conſtituere, ſed ex utraque rectæ lineæ parte tantummodo,& præter coincidentiam. Et datam rectam lineam in datam rationem diſpeſcere, tantummodo ſiquidem hoc fieret,in utraque bifaria ſectione. Inordinata ſunt quæ hiſs contrario ſeſe habent, ſicut ſcalenum conſtituere, & rectam lineam infinities ſecare: adiacet autem diffinitioni id ex quo ordinatur,quādoquidem unum quid & idem exiſtens quandoq; ordinatum, aliter autem inordinatum eſſe poteſt. ſicut æquilaterum triangulum, ſiquidem æquilaterū eſt,ordinatur: magnitudine uero non omnino diffinitur. Notum autem eſt quod cognitum eſt, ſicut nobis manifeſtum & perceptum, ignotum uero quod neutiquam notum, neque à nobis perceptum eſt. ſicut quadrati longitudo nota eſſe dicitur, quæ percipitur quotnam ſit ſtadiorum, & quod trianguli tres anguli binis ſunt rectis æquales. & quod quæ ex binis nominibus irrationalis eſt,inſuperq; & talia nota dicuntur, ut unam tantum eſſe ab exterius dato ſigno curuam tangentem ad utraſq; partes: ſi enim & alia fuerit,binæ rectæ lineæ areolam comprehendent, quod abſurdum eſt. Ignota uero irrationalia non ſunt,ſed quæ non ſunt nota,neq; à nobis percepta. Porimon autem eſt quod neq; efficere,neq; conſtruere, hoc eſt in opinionem ducere non poſſumus, aliter uero rurſus porimon diffiniunt, uel quod per demonſtrationē exhibetur, uel quando quidpiam abſq; demonſtratione manifeſtum fuerit, ſicut centro & interuallo circulum deſcribere,& triangulum conſtituere non ſolum æquilaterum,ſed & ſcalenum,& eam quæ ex binis nominibus inuenire, & rectas lineas rationales potentia tantum cōmenſurabiles indagare,& alia quæ infinities fiunt porimata ſunt, ſicut per bina ſigna circulum deſcribere. Aporon uero eſt quod porimo ipſi ſeſe contrario habet, ſicut circuli tetragoniſmus: nondum enim in uia eſt,& ſi illum exhiberi poſſe putent: at ſcire eum poſſumus,eius ſiquidem eſt diſciplina,nōdum tamen percepta. In præſentia uero iam de eo quod in uia eſt ratio aſſignatur, quare & proprie porimon id appellant, quod nondum in diſciplinæ uia eſt, quod autem perceptum exhiberi poteſt poriſton proprie appellant. Aporon autem,ut dictum eſt, quod ipſi porimo contrariū eſt, hoc eſt cuius inquiſitio diſiudicata non eſt. Rationale eſt,de quo dicendū eſt,magnitudo,uel ſpecies,ſiue poſitio,ſed diffinitio huiuſmodi quidem cōmunior eſt, proprie uero & ex ſeipſo rationale eſt, quod per aliquam dimenſionem poſitione cognoſcimus, aut palæſta ſiue cubito,aut digito.

Hiſs ſic

His sic diffinitis, quod reliquum super est facile est, eorum quæ dicta sunt cõmunicantiam, & differentiã coniectare. In primisq; quomodo ordinatum ad notum, & hijs opposita sese inuicem habent. Eorum quæ connectuntur eadem non sunt, neq; eorum in quibus alterum altero plus est. Et si eis plura cõmunia existant sicut per bina signa rectam lineam scribere, ac per tres circulos triangulum æquilaterum construere. Sed circulum quadrare ordinatũ quidem, ignotum uero est, & quod una tantum recta linea curuaturam ab uno signo tangit. Ordinatorum & minime perceptorũ aliter se habere est: siquidem & illius demonstratio & constructio cognoscitur. Rursus quæ in infinitũ fit sectio, & scaleni constructio cognoscitur quidem, sed nondum ordinatur. Quare manifestum est, quod ipsius ordinati, aliud quidem notum, aliud uero ignotum, & rursus ipsius noti, aliud ordinatum, at aliud inordinatum est, & sic se hæc habent adinuicem sicut rationale, & quod incedit neq; huiusmodi coæquant sese, neque alterum alterum excedit. Similiter ordinatum, & inordinatum sese habet, ac porimon & aporon. Communicant siquidem hæc plurimum, differuntq; ut dictum est. Curuatura siquidem ordinatur, sed hijs qui Archimedem præcesserunt in uia erat, & alia quæ infinities fiunt, & inordinate, porima quidem sunt. si quis eorum constructionem, ac constitutionem intelligat, non tamen etiam ordinata, ut scalenum triangulũ intelligere, in ipsiusq; constructionem intelligentiam ducere ab æquilatero. nec difficile id est, sed in promptu, & quicquid inordinatum & infinitum. Sic autem ad rationale & irrationale, ordinatum & inordinatum sese habet: cõmunicant siquidem inuicem admodum, differuntq; modo prædicto: hæc autem inuicem minime sunt æqualia, neq; alterum altero percipitur, nam quæ ex binis nominibus, & sic assumptæ irrationales, ordinatæ quidem sunt, sed neutiquam rationales, & quæ dimetientis ad costam quadrati est ratio. Rationalium quidem plura inordinata sunt, sicut quæ multipliciter. indeterminateq; fiunt: possumus enim & scalenum triangulũ mensura diffinita rationali proposita metiri. & siquidem inordinatum fuerit, noti autem ad porimon similitudinem omnino inspicere facile est, differentiam uero elicere difficile: natura nanque prope sunt adinuicem, quare sese inuicem coæquare uidentur, tamen hæc certe intuentibus quædam inesse uidebitur differentia. Quod quidem una sit inflexionem ab uno signo tangens, manifestum ac notum est. Non tamen id propterea iam id problema porimon est, nondum enim perceptum, quare omne notum non omnino porimon est: porimon siquidem omne notum est. Maius igitur est notum ipso porimo. Rursus notum porimon & rationale, quandoq; cõmunicant, at quandoq; inuicem differunt modo iam dicto. Nam quæ irrationales dicũtur notæ sunt, non tamen rationales, numerus enim omnis rationalis quidem est, non tamen omnis notus est. Et rationale ex suijpsius more similiter rationale est, nec sic rationalis erit longitudo, in idem siquidem deducunt dimensionẽ, nota siquidem est longitudo, at quandoq; minime, & si in eadem fuerint consuetudine. Fortasse autem & inuenire difficile est. Rationali quidem, at ignotum, uidetur siquidem & rationali notum esse aliquid plus. Quod autem porimon & aporon, à rationali & irrationali differunt, ex hijs est manifestum: porima enim esse possunt & irrationalium aliqua. At rationaliũ irrationale nullum. affinitas autem horum sicut & aliorum omnino manifesta, hæc adinuicem sic se habẽt, quare porimon rationali plus esse uidetur, opere etiam precium est & prædictorũ differentiã coniectare. Rationale quidem & irrationale per dimẽsionis relationẽ, dicuntur ad cognitionẽ nostram minime ueniẽtis, potest enim qdpiam rationale existens nobis minime notum esse, quatenus rationale est, neq; percipi quod rationale sit. Ordinatũ uero & inordinatũ, non per idem, & iuxta propriã speculati naturam est, & si à nobis minime percipiatur, plura igitur ordinata natura posterius Archimedes ex Serini sermonibus, quod ordinantur demonstrauit. Notum autem & ignotum quoad nostram relationẽ dicitur, quare prædicta inuicem differunt. Siquidem hoc ad nos habet relationẽ, illud uero quo ad naturã, hoc autem ad dimensionẽ. Cum iam præpositorũ societas & differentia diffinita sit, reliquũ superfuerit, quidnam sit datum indagare. Quicunq; in præsentia à pponente quid per hypothesim datum, id datum esse putant à quæsito aberrant, elementa nanq; datorũ omnia simul ordinantur, & non de eo quod per hypothesim, sicuti ex hijs quæ in eorum tractatu sunt licet intueri. Quare perceptionẽ huiusmodi nos negligentes, aliter diffinientium rationes ordinare oportet. Erit autẽ quod per hypothesim datum, id quod post principia speculatur, diffiniunt iam nominatiuis diffinitionibus utentes, uno aliquo dictorũ illud charactere pingentes. Sicut in principio dictum est, omnes autem ferme

ut com-

ut cõmunem ſententiam de dato retinere uideantur, perceptum enim quid illud eſſe aſſumpſerũt, quemadmodũ & ipſius dati nomen oſtendit, & in primis illi qui per hypotheſim datum deſcribunt. Nonnulli uero conceſſionẽ reſpexerunt. Nos autem quoq; utentes prædicta tanquam canone & foro, ipſius dati perfectam diffinitionẽ inuenire poterimus. Manifeſtũ autem quod coæquatione aut cõuerſione ipſum indiget ad diffinitum, & hoc ſubſiſtere oportet eis quæ recte datæ ſunt diffinitionbus, eſt & propoſiti hæc in illis diffitionibus quæ ſimplicius dictæ ſunt, quæ porimon diffinit, in complicatis autem notum ſimul & porimon: reliquæ uero omnes imperfectæ ſunt. neq; enim ordinatum diffiniens eueſtigio ad dati comprehenſionẽ extenditur eo quia neq; in totum, neq; ſolum ordinatũ perceptũ eſt, ſed inordinatorũ nonnulla ſicut oſtenſum eſt. Neq; illa idonea eſt quæ notum ipſum diffinit, neq; enim hoc totum perceptum eſt, & ſi tantum ignotũ enim nequaq; fuerit perceptum, neq; ipſum rationale diffiniens diffinitio, perfecta erit, nam hoc ſolum perceptũ non eſt, quoniam & irrationaliũ aliqua forſitan autem neq; omne omne rationale perceptũ eſt, ſicut & hoc diffinitũ eſt prius. Deficit iam in nominatiue aſſignatis porimon, quare uidetur maxime perceptionẽ oſtendere, nam omne porimon percipi poteſt & ſolum, huiuſmodi autem diffinitione uſus eſt Euclides ſpecies omnes dati deſcribens. Compoſitarũ diffinitionũ perfecta eſt quæ notum ſimul & porimon datum eſſe diffinit, genere quidem, pportionale habẽs ipſum notum, differẽtia uero porimon. Ordinatũ autem ſimul & porimon dicens imperfecta eſt, nam non ſolum huiuſmodi data ſunt & qui datum, & rationale ſimiliter defectiue datum cõprehendit. Quæ uero notum ſimul & ordinatũ, eo quia propoſitũ excedit, neq; ſana eſt, neq; enim omne huiuſmodi datum eſt. Soli iam reliquũ dati ſententiæ attingere uidentur, qui illum notum eſſe dixerũt, nam tale omne percipi poteſt & ſolum, bina autem hæc ſubſiſtere oportet in diſciplinaribus diffinitionibus datis. Hiſs autem prope ſunt compoſitæ & ſic. Datum eſt cui exhibere poſſumus æquũ per ea quæ à nobis in primis prioribusq; ſuppoſitionibus dicta ſunt, prædictis autem Euclides ubiq; in exhibẽdo utens, notum prætermittit, tanquam porimon iuxta ſequens. Accuſaret autem quiſpiam ipſum rationabiliter, tanquam prius cõmuniter datum minime diffinientem, ſed immediate unam quanq; ipſius ſpeciem. At qui in geometria elementari prius ſimplicem lineam quàm liueæ ſpecies, & alia huiuſmodi diffiniuiſſe uidetur.

Quænam utilitas ex datorum tractatu. Caput ſecundum.

Cum forſitan quoad præſentaneũ uſum ipſum datum diſudicatũ ſit, ſubſequens fuerit ipſius tractatus utilitatẽ præbere: eſt ſiquidem hoc ad aliud habentiũ reductionẽ, ad locum enim qui reſolutus dicitur neceſſaria eſt admodum huius cognitio. Quantã nanq; potentiã habeãt in mathematicis diſciplinis, & aliis eiuſdem generis, ſicut perſpectiua & canonica locus reſolutus in aliis diffinitũ eſt, & q; demõſtrationis eſt inuentio ipſa reſolutio, & q; ad inuentionẽ demonſtrationis ſimilium nobis confert. Et q; maius eſt reſolutiuã potentiam obtinere, quàm plures particulares demõſtrationes habere.

Ad quam diſciplinam reducatur datorum tractatus, Caput tertium.

Ad omnes ſiquidem huiuſmodi diſciplinas, cum datorũ ſpeculatio utilis ſit, quãdoquidem ad reſolutionẽ plurimum confert, opportunũ neutiquã fuerit ipſam reduci ad aliquam unam diſciplinam dicere. Sed ad eam quæ in uniuerſali mathematica dicitur, ea ſiquidem eſt quæ ſeſe habet circa multitudines, tempora, & celeritates, huiuſmodiq; omnia, inquantum iam circa rationes, proportiones, & ubiq; medietates negociatur. Huiuſmodi ergo datorum diſciplinari perceptione utilima exiſtente, datorum uolumen Euclides elaborauit, quem proprie & elementarem appellauerũt. Totius enim ferme mathematicæ diſciplinæ elementa, & tanquã introductoria ordinauit, ſicut geometriæ quidem totius in tredecim uoluminibus, & aſtronomiæ in phænomenis, muſicesq; & perſpectiuæ ſimiliter elementa præbuit. At dati tractatus in propoſito libro elementarem reſolutiuam fecit. Geometricus enim exiſtens ipſe uir diuiſim cõmunes ipſius dati rationes proprie conglutinauit. Sicut in uniuerſalibus rationibus fecit, ut in magnitudinibus eas proprie operatus in quinto de plano uolumine. Communiter quidem quid ſit datum dictum eſt, & ad quam diſciplinam reducatur, ac q; eius ſpeculatio utilima eſt hiſs iam quæ dicta ſunt, adiiciatur quoq; ipſius deſcriptio diſciplinæ. erit ea ſiquidem, ſicuti ex prædictis eſt manifeſtum, datorum perceptio iuxta omnem locum, & eorum quæ eis eueniunt: proprie uero & ſicut ex propoſito uolumine dicatur eſſe methodus totius datorum diſciplinæ elementa cõprehendens, habebit autem & ipſa conſequẽter utilitatem & alia iuxta relationem ad ipſum datum. Diuiditur autem ipſum

tem ipſum uolumen in dati ſpecies,& in primis, primum ſegmentum ea quæ ratione data ſunt comprehendit,ſecundum autem ea quæ poſitione,& demum ea quæ ſpecie. Simplex enim erat quæ de magnitudine datis:diſſeminauit autem & hæc particulatim in aliis,& maxime in hiſs quæ ſpecie data ſunt. Orſus autem eſt ab hiſs quæ ratione & poſitione data ſunt: quandoquidem ex hiſs quæ ſpecie dantur conſtant. Aliter facta etiam ipſius libri diuiſio,in uniuerſales magnitudines in lineas & plana, & cyclica theoremata:ſimili namque ordine & in diffinitionibus ſiue uoluminis ſuppoſitiõibus uſus eſt. Secutus autem eſt modum doctrinæ non per compoſitionem, ſed per reſolutionẽ, quemadmodum & Pappus ſatis in libri huius commentationibus demonſtrauit.

In Librum Datorum Euclidis philoſophi Platonici Marini philoſophi præſtantiſſimi Protheoriæ finis. Bartholomæo Zamberto Veneto interprete.

BARTHOLOMAEVS ZAMBERTVS VENETVS

dariſſimo uiro Marino Georgio patritio Veneto, artium ac ſacræ Theologiæ doctori eximio, Brixienſiumque præfecto deſignato S.

PLVRES hominum maxima tenet admiratio Marine Georgi philoſophe doctiſſime,quòd in humanis ita ſit comparatum homines abſque diſſidijs,contumelijs,iurgijs, tumultibus,belliſq; atrocibus quaſi uiuere neſciant. Ac ſi eorum miſera conditio foret. ſi amore pacéque mutua ſibi inuicem correſponderent. Idque magis mirũ uideri ſolet,cum hij qui ab humanitate nomen ſibi uendicarũt. nõ niſi inhumaniter uitã agere curẽt. Quod quidẽ uir clariſſime nobis enucleatiſſime conſtat:nam ſi uelimus ueterum memorias altius recenſere,quam ætatem bellorum uacuam comperiemus:nullam. Sed ne à memoria noſtra longe diſtãtia repetamus,quid de noſtra ætate,quam uidimus,nec apud autores legimus in qua ea obtigerunt,quæ ſi à nobis ſic ſicut uiſa ſunt legerentur,proculdubio ſomnia & phãtaſtica machinamenta eſſe putarentur. Nam decem autem aut undecim annorum inter uallo quot,quantaq; ac qualia euerſa immutata,ſubuoluta,radicitúſque conuulſa noſtris oculis conſpeximus:Tu optime noſti qui ob ſingularem doctrinam tuam, ergà patriamq; uel maximam fidem,à ſenatu legatus miſſus hos turbines uidiſti,& ingenij tui libramine ponderaſti. Teſtis heu teſtis eſt Neapolitana ciuitas quæ plures ſtrages perpeſſa,uno anno,rem nullis ſeculis auditam regale ſceptrum quinquies commutauit. Teſtis heu teſtis eſt illa Roma quæ cum alias ſubacta Italia:ferociſſimas infreneſq; nationes domuerit,longe lateq; fines imperij propagauerit,ſæpius in præſentia nõ in Italia ſed apud urbis muros:non apud muros urbis,ſed in ipſa urbe: non hominum tumultus,ſed enſes euaginatos,non enſes euaginatos ſed multas cædes,& funera paſſa eſt. Teſtes heu teſtes ſunt fluentinorum,felſinenſiumq; agri toties à militibus diſſipati. Teſtis demum tota Italia tranſpadana toties bellis,atrocibus, cædibus miſerandis, ignibus maximis cõquaſſata: Sed quid de illa quæ citra padũ eſt Italiæ regiõe dicemus? nil niſi laborioſum,nil niſi flebile,nil niſi illachrymabile,& quod potius ſilentio trãſeũdum ſit,quàm ea quæ obtigerunt connumerare. Nam ſi Tarrenſes agri uocem attollere poſſent,ſe hominum cæde uel maxima contabuiſſe,humaniq; ſanguinis copia affatim effuſi inundaſſe quererentur. Si tota Italia loqui poſſet,eam ad funeſtum deplorabilemque ſtatũ peruenìſſe intelligeremus. Sed hæc in præſentia miſſa faciamus:quãdoquidem in præſentia hyſtoriam non conſcribimus,& quæ apud poſteros,non parua, ſed nullam fidem ob rei magnitudinem ſit habitatura. Quæ omnia licet quodã nictu oculi obtigerint,non eſt tamen quod perinde nos mirari oporteat,nam ſi à cauſis exordiri atque ad huiuſmodi effectus nos ipſos deuoluere uelimus, ſiue etiã ab his effectibus incipientes cauſas altius repetere uoluerimus,bella huiuſmodi ex contrarijs gigni uoluntatibus comperiemus,quæ ab appetitu diuerſo oriuntur,quẽ diuerſa hominum ſortita eſt qualitas,quam illi quatuor humores efficiunt, qui cum ab illis

elemẽtis toties celebratis ſcateãt,iuxta temporũ qualitatẽ,ſtellariũq; in humana huiuſmodi uires ſuas transfundentiũ motum & influxus,augentur,attollũtur,imminuũtur ac deprimi ſolent. Fitq; nimirũ ut uniuſcuiuſq; loci & regionis exigit diſpoſitio, quẽadmodum in aphoriſmis medicorum princeps nos docet Hyppocrates. Aliꝭ namq; ſunt influxus in ſeptentrionalẽ plagã uergentibus,at aliꝭ hꝭs qui auſtralẽ inhabitãt,itidẽq; aliꝭ orientalẽ regionẽ colentibus. At aliꝭs aliter ſeſe habet,& ſic ſicut regio ſepoſita fuerit. Quare cũ ea quæ inuicẽ non conueniunt nõ ſint æqualia ſed diſſideant,ſicut in elementis præſtantiſſimus ille Mathematicus nos docet Euclides:at aduerſæ hominũ uolũtates cũ inuicẽ non conueniant,ſed mira quadã diſcrepãtia diſſideãt, ſupereſt igitur ut cõtrariæ remaneant. Quod cum ita ſeſe habeat,ſi priſcis illis tẽporibus ſacrorũ uatũ monumenta multa bella,& funera facta fuiſſe commemorant. Si aſſyriorũ,Perſarũ,ac aliarũ nationũ horrendos tumultus Dionyſius Halicarnaſſæus, Diodoruſq; ſiculus, ac Iuſtinus narrant. Si Thucydides Athenienſium,ſi T. Liuius Romanorum illa denique miranda facinora & non ſine magna copia ſanguinis,& non niſi totius mundi tremẽtibus quaſi cardinibus,explanant:ſi Quintus curtius Alexandri macedonis in Perſarum Darium delicatiſſimum regẽ expeditionẽ terribilẽ,expugnationemq; ac uictoriã ſubactis Perſis explicat: ſi ille quoq; dicat quod fraterno primi maduerunt ſanguine muri: ſi demũ quoq; noſtra tẽpeſtate priſcis illis tẽporibus exorta bella,ac nõ extincta,ſed uſque in id temporis propagata in præſentia horrendis tumultibus, magnis cædibus,ardentibuſq; occulte odiꝭs ferueant,non eſt id propterea clariſſime philoſophe quod mirari debeamus. Dolendũ potius eſt ingemiſcendũq; plurimũ,quando quidem bella quæ inter eos qui ſub Chriſti glorioſi uexillo uiuunt tam atrociter fiũt,non externa ſed ciuilia ſunt,ac ſi in præcordiꝭs,in inteſtinis ac in intimis cordis penetralibꝰ gererentur. Illud,inquam,uir doctiſſime poſſumus dicere,Quis furor o ciues,quæ tanta licẽtia ferri,gentibus inuiſis Latium præbere cruorem. Cúmque ſuperba foret Babylon ſpoliãda trophæis Auſoniꝭs,umbraque errarit Craſſus inulta. Bella geri placuit nullos habitura triumphos. Heu quãtum terræ potuit pelagiq; parari Hoc quem ciuiles auxerunt ſanguine dextræ,unde uenit titan & nox ubi ſidera condit. Quaq; dies meditus flagrantibus æſtuat horis. Et qua bruma rigẽs ac neſcia uere remitti. Aſtringit ſcythicum glaciali frigore pontũ Subiuga iã Seres,iã barbarus iſſet Araxes. Et gens ſi qua manet naſcenti conſcia Nilo. Tũ illud accedit. quòd hꝭs bellis noui emergunt ritus, noui mores,nã nũc prætextatos referũt artaxata mores,& ſi quid uſpiam eſt bonarũ literarũ illud interit. Nã adſunt adhuc in Italia illa fœdiſſima Vãdalorũ Gothorũque ueſtigia,qui poſtea quàm Italiã flãma,ferro,cæde,rapinis,& aliꝭs huiuſmodi ſæuiẽtiũ beluarũ peruerſis moribus fœdarũt,maximas bonis literis tenebras obiecerũt,& adeo ut ipſæ contremiſcentes pluribus annis inuiſæ,ritu ferino uiuẽtibus delitеſcerẽt. Quibus beluis in uniuerſum ſæuiẽtibus multa priſcorũ illorũ ueterũ preclara opera interierũt, multa obcæcata & ſubuerſa, multa fœdiſſima barbarie obſita in lucẽ exierũt. Petiit,inquã, tũc periit illa priſca mathematice diſerendi cõſuetudo.& adeo ut quæ priſcis illis tpibus adoleſcẽtulis plana & facillima ac in prõptu erãt,in præſentia uelut alta caligine demerſa,difficillima nimiſq; recondita eruditiſſimis uiris etiam eſſe uideantur, neq; id mirũ Euclides namq; Megarẽſis Mathematicus præclariſſimus, qui omniũ mathematicarũ diſciplinarũ unus eſt qui nobis fores reſerat, in primis nimis peruerſe interpretatus ſtudentiũ animos pluribus annis ambiguos tenuit. Nã cũ illud quod illius eſſe aſſeritur uolumen ſtudẽtes legerent,miris laruis,ſomniꝭs, & phãtaſmatibus quibus ille interpres barbariſſimus illud reſerſit,offenſi neq; autori fidẽ adhibebãt,neq; illi detrahere audebãt. Quare cũ nos hꝭs diſciplinis operã per plures annos accõmodaueri mus,uolẽtesq; noſtris laboribus ſtudentium cõi utilitati cõſulere,ipſius Euclidis elemẽtorum uolumina tredecim ex Theonis traditione nõ minoribus uigiliꝭs quàm laboribus quibus per ſeptẽniũ inſudauimus,ex Græcia in Italiam deduximus,quibus laboribus tandẽ uoto ſuperatis, decreueramus ut qui ex fluctuãti procelloſoq; mari, portũ quietũ cupit,nos alicui amœno ſtudio emãcipare,animumq; hꝭs ſtudiꝭs feſſum ad humaniora conuertere. Cupiebamus etenim illã ſublimis Homeri poeſim uidere,uim Demoſthenis ſuſpicere,ſuauitatẽ Iſocratis mira quadã ſanctitudine mixtã guſtare. Pyndaricos fontes libare: Tũ illa ruſticana Theocriti in præſentia in aliqua grata umbra æſtuanti corpori relegere. Quãdoquidẽ ut optime noſti in præſentia ſol domũ eſt leoninã ingreſſus, radiiſque ad rectos angulos procidũt,idq; propterea inferiora hæc uehemẽtius incendũt. Tamen habitus qui aut nunquam,aut difficulter à ſubiecto conuelli poteſt

teſt diſpoſitionē huiuſmodi difflauit. factum nāq; eſt ut cū me accingerē ut ipſius Euclidis opera ſeponerē, ecce ut euenire ſolet, ad manus ipſius Euclidis data peruenerūt. opus ſane præter id quod iucūdum ſtudentibus etiam neceſſariū, quādo quidē ex eo facillime datur intelligi, quod toties Euclides ipſe in elementis datum appellat. Quod opus quoniā pulchrū, utile, neceſſariū, ſcitu iucundū, & quia ex hijs laqueis mathematicis mę eximere. neſcio, tum quoniam hucuſq; latinis ignotū extitit, latinū id à me propterea faciendum eſſe cēnſui, tuoq; nomini humaniſſime philoſophe deſtinandum. Eo ſane argumento ut meā erga te obſeruātiam, amorēq; ſingularē inde cognoſceres. Tū quoniā cū hiſce diebus triūuiratū. Rei. pu. patrocinatoriū ageres, magiſtratum ſane in ciuitate grauiſſimū, à quo ſicut uirtutes benigniſſime fouentur, ſic uitia & ſcelera ſeueriſſime uindicātur, quē cū per pauculos dies mira integritate, ſed miranda te adeuntiū ſatisfactione exercueris, & adeo ut Brixienſiū præfectus omnium pene comititiorū ſuffragijs deſignatus extiteris, tu te meo patri neſcio qualiberalitate te me uel libenter cognoſcere uelle dixiſti. Cognoſces igitur me, & quid tui uetuſtiſſimū mācipiū. quale uero quis neſcit, inerud itū, indoctū, incultū, philoſophū tamē. & eū qui diuini Platonis decreta auidiſſime ſequi cupiat. ita tamē ut quādoq; uelut trāſfuga & exploratoꝛ caſtra philoſophātiū petat. Sed quoniā ſi uelis binas lōge inæquales magnitudines cōponere: id, inquā. haud facile factu tibi fuerit, niſi medius quidā ſit, ppoſitus limes quo analogico medio extrema cōueniant, coaleſcant, ſeq; mutuo pulſent. Nā ſi ſexdecim ad quaternariū cōparare uolueris quippe quoniā lōge diſtāt, medio indigent: octonario ſane, ad quē eā ſexdecim habēt, quā ipſe ad quatuor habitudinē. duplā quidē. Sed quoniā bini dupli quaternariū cōficiūt, ex ea igitur analogia ipſorū ſexdecim, ad octo, & octo ad quatuor, ea ſcatet rō quadrupla qua & ſexdecim, & quatuor reuinciūtur. Quod cū ita ſeſe habeat, cū mea paruitas tuæ magnitudini nulla ex parte cohereat, fuit igitur medium adhibendū, quo tibi uir clariſſime fuiſſet ſatisfactū. & id ſane q tuæ illi rariſſimæ doctrinæ correſpōderet. Data igitur ipſius Euclidis ea erūt quibus me cognoſces, quibus meā erga te fidē, & obſeruātiæ magnitudinem intueberis. Quæ cū in præſentia græca ueſte repoſita, latina induta ſint, te petūt, te adeūt, te uir doctiſſime uidere geſtiunt, tuoq; ſublimi iudicio comprobata, ſub tuo nomine in manus ſtudentiū uenire cupiunt. Tantū igitur hoſpitem philoſophe præſtantiſſime hilari fronte ſereноq; uultu accipies, & eo ſane quo uiros doctos aſpicere, & tibi benevolentia deuincire ſoles. Verū quoniā priſcorū fuit cōſuetudo ut maximos uiros abſque munere adire nulli liceret, id propterea, tibi nō orientaliū gēmas: non Arabū munera uulgo præcioſa, nōn id quod plures hominū preclariſſimū bonū exiſtimāt. aurū ſcilicet, nō id demū quod paruo tēporis interuallo exiguo nutu fortunæ euaneſcit affertimus. Id quoniā tibi tradere conamur quod rariſſimum ſit, idq; propterea omni theſauro fœliciſq; Arabiæ ditiſſimis muneribus lōge precioſius. lōgeq; preclarius, hæc igitur noſtra tibi erūt tradita munera, quæ ſi talia fuerint, quæ tua excellēs doctrina amplexetur, tuū illud ferax ingeniū benigne foueat. Curabimus noſtris laboribus, præclaris illorum ueterū operibus, & huic noſtræ ætati ignotis nomen tuū illuſtrare, ut tu multis annis etiā poſt mortē uiuere poſſis. Sed hoc iam ſatis eſt, hoc libello, iam peruenimus uſq; ad umbilicū, lōgaq; nimis ae inculta oratione, quæ ne quā par eſt prolixior euadat. iam te ad ſublimē datorum doctrinā philoſophe doctiſſime tranſmittā. Valeas æternū philoſophantiū exemplar rariſſimū. Venetijs. M. D. V. VIII. ID. Sextilis.

EVCLIDIS MEGARENSIS PHILOSOPHI PLATONICI mathematiciq; præſtantiſſimi Incipit liber Datorum ex traditione Pappi Bartholomæo Zamberto Veneto interprete.

Diffinitio prima.

DATA magnitudine dicūtur areæ lineæ, & anguli quibus æqualia poſſumus exhibere.

Diffinitio ſecunda.

Ratio dati dicitur cui eandem poſſumus exhibere.

Diffinitio tertia.

Rectilineæ figuræ ſpecie dari dicuntur, quarū anguli dati ſūt ad unum, & laterum rationes adinuicem datæ.

Diffinitio quarta.

Positione dari dicuntur signa, lineæ, & anguli, quæ eundē semper locum obtinent.

Diffinitio quinta.

Circulus magnitudine dari dicitur, cuius quæ ex centro magnitudine datur.

Diffinitio sexta.

Positione magnitudineq; circulus dari dicitur, cuius centrū positiōe datur, ea quæq; ex centro magnitudine.

Diffinitio septima.

Segmenta circuli magnitudine dari dicūtur, in quibus anguli dati sunt, & segmentorum bases magnitudine.

Diffinitio octaua.

Positione & magnitudine segmenta dari dicuntur, in quibus & anguli dati sunt magnitudine, & bases segmentorum positione & magnitudine.

Diffinitio nona.

Magnitudo magnitudine dato maior est, quando sublato dato, reliquū eidē æquū fuerit.

Diffinitio decima.

Magnitudo magnitudine dato minor est, quando adiecto dato, totū eidem æquum fuerit.

Diffinitio undecima.

Magnitudo magnitudine dato maior est quā in ratione, quādo ablato dato reliquū ad idem rationem datam habuerit.

Diffinitio duodecima.

Magnitudo magnitudine dato minor est quām in ratione, quādo appositō dato reliquum ad idem rationem habuerit datam.

Diffinitio decimatertia.

Producta est quæ à dato signo in positione rectam lineam acta recta linea in datum angulum uel in datum signum.

Diffinitio decimaquarta.

Reducta quæ à dato signo ad positionē rectam linea, recta linea in angulo dato acta est.

Diffinitio decimaquinta.

Appositione est quæ per datum signum positione rectæ lineæ parallelus acta est.

Interpres

Quoniam in eo uolumine ex quo Data huiusmodi transcripsimus, in latinumq; conuertimus, quod sane uetustissimū est, nōnullas adiectiōes cōperimus, quæ licet breues & cōcisæ sint, quoniā ad datorū intelligentiā plurimū conferunt, ut sese habēt sic eas fumus interpretati, studētes uero iudicabūt. Apud græcos id obseruatum, inquā. inuenimus, ut nō omnes interpretatiōes autorū scribant aut cōficiant, sed hi tantū qui inter autores nominari possint, ut fuerunt homerici & pyndarici interpretes, & alij plures uiri sane grauissimi in disciplinis humanioribus. Itē quoq; in physiologicis ut sunt interpretes Aristotelici, Ammonius. Alexander, Ioannes grā. Themistius, & Platonici, sic etiā in mathematicis, ut Theon, Hypsicles. Pappus. Heron Alexandrinus, Proclus Lycius qui in Euclidē scripserūt. factūq; est id propterea ut apud Græcos nō uideamus ista immensa nugarū uolumina. quorū nos latini pleni sumus. Videmus enim unūquē que autorē tribus & quatuor cōmentationibus esse nō interpretatū, sed laceratum, & adeo ut crebro studentes nesciāt ubi nā sit incipiendū, quippe quoniā sunt adeo nugis & laruis nescio quibus obsiti, ut cæcutiētes in tenebris ambulent, illud, inquā. Horatianū si unquā nūc mirū in modū uerū est. nā scribimus indocti doctiq; poēmata passim, nolim tamen detrahere famæ & autoritati, Seruij, Acronis. Porphyrij. Donati, Lactantij grauissimorum autorū, qui linguā latinam illustrarūt, de illis uero alijs quid dicendum superfit ignoramus. Ecce etiā plurima uideas opuscula in grāmaticis composita quæ in eū creuerunt numerū ut studentes superauerint. Miramur plurimum quod in hac nostra ætate tāta sit audacia, ut quasi Priscianus. Diomedes, Agretius, Phocas. Donatus, & alij autores grauissimi non satis exquisite ea quæ in grāmaticis erant dicenda conscripserint, nescio qui insurrexerint conantes ut suæ nugæ neglectis autoribus bonis legantur, & hijs assuescant adolescentes, qui hijs nugis cura præceptorum iudicio carentium studentes scholis ignorantissimi exeunt, sed hos iam missos faciamus cū cui libet audēdi semper æqua fuerit potestas, redeamusq; ad rem nostram. Vbicūq; igitur in datorum theorematibus lector humanissime uidebis aliqua dicta per Scholium, ea omnia ex græcis adiectionibus sumpta esse censeto. Ea enim à græcis scholia nuncupātur, quæ à nobis latine postilla dicuntur.

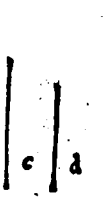
Scholium

Datorum aliqua poſitione: at alia magnitudine data ſunt. Datum ſiquidem quadrupliciter dicetur, aut enim magnitudine, aut ſpecie, aut ratione, aut poſitiõe dari dicitur: quid uero horũ unũquodq; ſignificet, ipſe Euclides docet. Cõiter aũt dicitur datum, cui idem inuenire & exhibere eſt poſſibile. Datorum uero traditionem in plano uno poſitã accipimus, ſicut in ſex prioribus libris elementorum. Data ſunt definita. hoc eſt quorũ finis datur aut intellectu aut ſenſu, hiſs enim æqua poſſumus exhibere, ſimiliter autem ſiue intelligentia, ſiue ſenſu, poteſt autem rationale & irrationale datum eſſe, ut inquit Pappus in principio eorum quæ in Euclidem ſcripſit, rationale namq; Datum eſt: ſed non omnino Datum rationale eſt, ſed has tres diffinitiões ultimas de magnitudinibus aiunt eſſe Apollonij.

Theorema 1 Propoſitio 1

DAtarum magnitudinum ratio adinuicem datur.

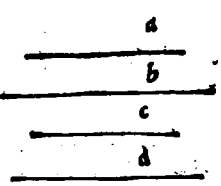
Sint datæ magnitudines a.b, dico quod ipſius a ad b. ratio data eſt. Quoniam enim datur a, poſſibile eſt per primam diffinitionẽ ei æquam exhibere; exhibeatur & eſto c. Rurſus quoniam data eſt b poſſibile eſt per eandem eidẽ æquam, exhibere, exhibeatur & eſto d: quoniam igitur a eſt æqualis ipſi c, & b ipſi d: eſt igitur ſicut a ad c, ſic eſt b ad d, uiciſſim per 16 quinti elementorum ſicut a ad b, ſic c ad d. ipſius igitur a ad b ratio data eſt, eadem namque eidem exhibetur ipſius c ad ipſam d.

Theorema 2 Propoſitio 2

SI magnitudo data ad aliam aliquam magnitudinem rationem datam habuerit, & eadem magnitudine datur.

Data, inquam, magnitudo a ad quampiam aliam magnitudinem b rationem habeat datam. Dico quod ipſa b magnitudine datur. Quoniã enim datur a poſſibile eſt eidem per primam diffinitionem eandem exhibere, exhibeatur at eſto c. Et quoniam ratio ipſius a ad b datur, ſic enim ſupponitur, & ei æqualem per 2 diffinitionem exhibere eſt poſſibile, exhibeatur, eſtoq; ipſius c ad ipſam d ratio, & quoniam eſt ſicut a ad b ſic eſt c ad d: uiciſſim igitur per 16 quinti element. eſt ſicut a ad c, ſic b ad d: æqualis autem eſt a ipſi c: æqualis igitur eſt & b ipſi d. Datur igitur per primam diffinitionem ipſa b magnitudo, æqualis ſiquidẽ ei exhibetur d.

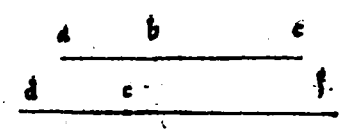
Scholium

Hoc precedẽtis conuerſum eſt quodammodo, ſed non uniuerſaliter id eſſe conuerſum dicendum eſt, eſſet enim uniuerſaliter id precedentis cõuerſum ſi magnitudines inuicẽ rationem haberent datam, dantur magnitudine, nonnulli autem aggrediuntur ut oſtendant eſſe conuerſum precedentis. inquiuntq; quod ſi magnitudines aliquæ rationem adinuicem datam habuerint dantur magnitudine.

Theorema 3 Propoſitio 3

SI datæ magnitudines quæcunque compoſitæ fuerint, & ex ipſis compoſitum datum erit.

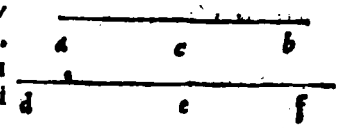
Componantur enim quælibet datæ magnitudines a b, b c. Dico quod & quod ex a b, b c hoc eſt ipſum a c conflatũ datum eſt. Quoniam enim datur a b poſſibile eſt per primam diffinitionem æqualẽ eidem exhibere: exhibeatur per eandem ſitq; d e. Rurſus quoniam datur b c, poſſibileq; eſt eidem eandem exhibere, exhibeatur per eandem & ſit e f. Quoniã igitur æqualis quidem eſt a b ipſi d e & b c ipſi e f. Tota igitur a c toti d f, eſt æqualis: per 2 communem ſententiam. Datur igitur ipſa a c: eidem ſiquidem in eadẽ exhibetur d f.

Theorema 4 Propoſitio 4

SI à data magnitudine, data magnitudo auferatur, reliqua data erit.

A data ſiquidem magnitudine a b data auferatur magnitudo a c. Dico quod reliqua c b, data eſt. Quoniam enim datur a b, poſſibile eſt eidem æqualem exhibere, exhibeatur per primam diffinitionẽ & ſit d f. Rurſus quoniam datur a c, poſſibile eſt ei æquam exhibere, exhibeatur per eãdem & ſit d e. Quoniam æqualis eſt a b ipſi d f, & a c ipſi d e, reliqua igitur b c, reliquæ e f, eſt æqualis per tertiam cõmunem ſententiam. Datur igitur b c, æqualis enim eidem exhibetur e f.

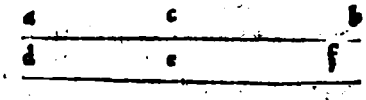
Scholium.

Et id theorema præcedentis quod minime eſt conuerſum, proprie ſiquidem eſſet cõuerſum, ſi data magnitudo in quaſcũq; diuiſa fuerit, & unaquæq; earũ in quas diuiditur data eſt, quæ eidẽ eædẽ & adinuicem ſunt eædẽ, hoc, in quã, patet in 11 quinti elemẽtorũ.

Theorema 5 Propoſitio 5

SI magnitudo ad ſui partem aliquam rationem habuerit datã, & ad reliquam rationem habebit datam.

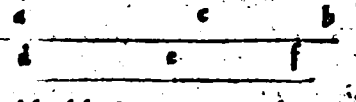
Magnitudo ſiquidem a b ad aliquam ſui partem a c, rationem habeat datam, dico quod & ad reliquam b c, rationem habet datã, ponatur ſiquidem data magnitudo d f, & quoniam per primam propoſitionem ipſius b a ad a c, ratio data eſt, eadem eidem per 1 diffinitionẽ exhibeatur, ut ipſius d e ad d f, poſſibile enim eſt tribus datis magnitudinibus quartã proportionalem inuenire per 12 ſexti elementorum. Ipſius igitur f d, ratio data eſt, data igitur eſt & f d. Igitur & d e, data eſt, & reliqua igitur e f, data eſt. Eſt autem & d f data. Ratio igitur ipſius d f, ad f e, data eſt. Et quoniam eſt ſicut d f ad d e ſic a b ad a c. Conuertendo igitur per corre. 5 quinti elemen. eſt ſicut d f ad f e, ſic a b ad b c. Ratio aũt ipſius d f ad f e, data eſt ut patuit. Ratio igitur & ipſius a b ad b c, data eſt.

Theorema 6 Propoſitio 6

SI binæ magnitudines compoſitæ fuerint adinuicem rationem habentes datam, & tota ad ipſarum utranque rationem habebit datam.

Componantur enim binæ magnitudines a c, c b adinuicem datam rationem habentes. Dico quod tota a b ad utranque ipſarum a c, c b rationem datã habet, exponatur enim data magnitudo d e, & quoniã per primam propoſitionem ratio ipſius a c, ad c b data eſt, eadem fiat quæ ipſius d e ad e f ratio: data eſt autẽ utraque ipſarũ d e, e f data. Ratio igitur ipſius d e ad utrãq; ipſarũ d e, e f, data eſt. Et quoniã eſt ſicut a c ad c b ſic eſt d e ad e f. Cõponẽdo igitur per 18 quinti elementorum ſicut a b ad b c, ſic d f, ad f e, & conuertendo igitur per correlariũ, decimæoctauæ quinti elementorum ſicut b a ad a c, ſic d f, ad d e, & quoniam ſicut d f, ad utranque ipſarum d e, e f, ſic a b, ad utrãq; ipſarũ a c, c b. Ratio igitur & ipſius a b ad utranque ipſarum a c, c b data eſt.

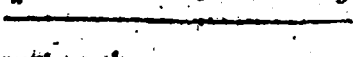
Scholium.

Datarum ſiquidem magnitudinum ratio inuicem datur. æquã enim ipſius d f, ad f e, exhibemus rationem.

Theorema 7 Propoſitio 7

SI data magnitudo in datam rationem diuiſa fuerit, utrunq; ſegmentum datum eſt.

Data enim magnitudo a b, in datam rationem ipſius a c ad c b, diuidatur. Dico quod utrunq; ſegmẽtum & a c & c b datũ eſt: quoniam enim ratio ipſius a c ad c b data eſt, ratio igitur ipſius a b ad utrãque ipſarũ a c, c b data eſt. Data eſt a b data igitur utraque ipſarum a c, c b.

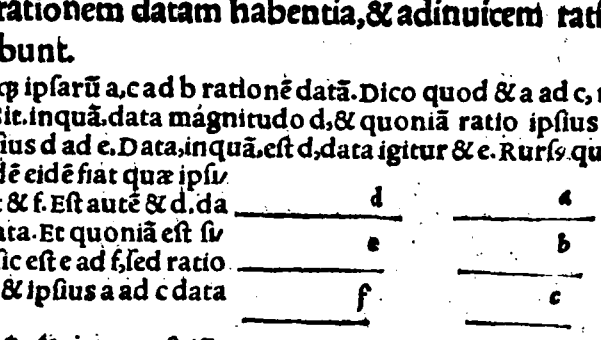

Theo-

Theorema 8 Propoſitio 8

IAndem ad idem rationem datam habentia, & adinuicem ratio nem datam habebunt.

Habeat ſiquidē utraq; ipſarū a,c ad b rationē datā. Dico quod & a ad c, ratiōnē habebit datā. Sit inquā data magnitudo d, & quoniā ratio ipſius a b data eſt, eadē eidē fiat quæ ipſius d ad e. Data, inquā, eſt d, data igitur & e. Rurſus quoniā ratio ipſius b ad c data eſt, eadē eidē fiat quæ ipſius e ad f, data eſt e, data igitur eſt & f. Eſt autē & d. data. Ratio igitur ipſius d ad f. eſt data. Et quoniā eſt ſicut d ad e, ſic a ad b, & ſicut b ad c, ſic eſt e ad f, ſed ratio ipſius d ad f, data eſt, ratio igitur & ipſius a ad c data eſt.

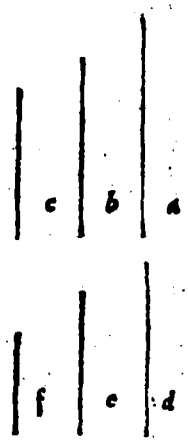
Scholium

Aequa eſt ratio ſicut in 17 diffinitiōe & 11 propoſitiōe 5 ele. patet.

Theorema 9 Propoſitio 9

SI binæ aut plures magnitudines inuicē rationē habuerint datam, habuerint autē eædē magnitudines inuicē ad alias quaſdam magnitudines rationes datas, neque eaſdem, & ipſæ magnitudines inuicem rationem datam habebunt.

Binæ, inquā, ſiue plures magnitudines a, b, c adinuicem rationē habeāt datā, habeant aūt ipſæ a, b, c magnitudines ad alias quaſdā magnitudines d, e, f, datas rationes. nō aūt eaſdē. Dico quod & ipſæ d, e, f magnitudines ad inuicē rationē datā habebunt. Quoniā ipſius a ad b, ratio eſt data, & ipſius a ad d, ratio eſt data, & ipſius igitur d ad b ratio eſt data. Sed ipſius b ad e ratio eſt data, & ipſius igitur d ad e, ratio eſt data. Rurſus quoniā ipſius b ad c ratio eſt data, ipſius autem b ad e. ratio eſt data, & ipſius igitur e ad c ratio data eſt. Ipſius autem c ad f ratio eſt data, & ipſius igitur e ad f ratio eſt data, ipſæ igitur d, e, f, adinuicē rationem datam habent.

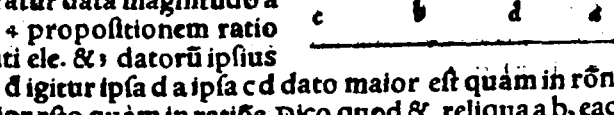
Scholium

Si enim de ſubſtantia ſe habet oſtenſio quando hoc fuit eadē, uel ratio propoſitarum ad aliquas contingentes magnitudines eadem, uel quod contingentes rationē habebūt datā, in hoc exercetur problema.

Theorema 10 Propoſitio 10

SI magnitudo magnitudine dato maior fuerit quàm in ratione, & utraque eadem dato maior erit quàm in ratione, & ſi utraq; eadē dato maior fuerit quàm in ratione, & reliqua eadē uel dato maior eſt quàm in ratione, uel reliqua cū conſequenti ad quā altera rationem habet datam, data eſt:

Magnitudo, inquā, a b magnitudine b c dato maior eſto quàm in ratione, dico quod & utraque a c, eadē c b, dato maior eſt quàm in ratione. Quoniā enim a b, ipſa b c, dato maior eſt quàm in ratione auferatur data magnitudo a d. Reliquæ igitur d b, ad b c, per 4 propoſitionem ratio eſt data, & cōponēdo per 18 quinti ele. & 3 datorū ipſius d c ad b c, rō data eſt. & eſt data a d igitur ipſa d a ipſa c d dato maior eſt quàm in rōne. Rurſus iam a c, ipſa c b, dato maior eſto quàm in ratiōe. Dico quod & reliqua a b, eadē b c, aut dato maior erit quæ in ratione, uel ipſa a b cum conſequenti ad eam ad quam ipſa b c, rationem datam habet, data eſt. Quoniam enim a c, ipſa c b, dato maior eſt quā in ratione auferatur data magnitudo. Data iam aut ipſa a b, minor, aut maior eſt. Sit prius minor, ſitq; a d. reliquæ igitur d c ad c b, ratio per 4 propoſitionē data eſt. Diſtribuendo igitur quod ipſius d b ad b c, ratio data eſt, per 7 propoſitionē eſtq; data ipſa a d. Igitur a b ipſa b c dato maior eſt q̄ in ratione. Sed iam data maior eſto ipſa a b, ponaturq; per diffinitionem primam datorum eidem æqualis a e. Ratio

igitur reliquæ e c ad c b data eſt. Quare & econtra ipſius b c, ad e c, ratio data eſt, & conuertendo per correlarium 18 quinti elementorum ipſius b c ad b e, ratio data eſt, & eſt e b, cum ipſa b a, data. Tota enim a e, data eſt. Igitur b a, cum conſequenti ad quam b, rationem datam habet, data eſt.

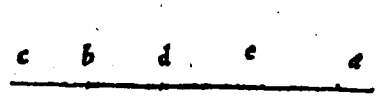
Scholium.

Hoc eſt componendo maior eſt quàm in ratione, ſicut magnitudo 1ª & altera magnitudo 2ª data autem ſit 3ª & utraque 3ª, & ipſa 1ª in ipſa c d eſt data quàm in ratione. Auferantur ſicut à data cap. 1ª ad 2ª data ſicut nunc in ſecunda ratione & ſicut in diffinitionibus dictum eſt, ſicut magnitudo a b, per hyyotheſim 2ª magnitudine b c, exiſtente per hypotheſim 1ª dato maior eſto quàm in ratione. Sitq; data ad 3ª, ſi igitur ab ipſa a b, abſcindis datũ a d, hoc eſt 3ª reliqua d c 2ª ad b c 1ª rationẽ habẽt datã. patuit autem in diffinitionibus, dato enim maior eſt quàm in ratiõe hoc patet, & manifeſtum quod & reliqua eſt, & tota a c, maior eſt dato quàm in ratione. Si enim æqualis extiterit data a b reliqua b c ad eandẽ b c, rurſus datã habet rationem, poſſum ſiquidẽ eandẽ eidem exhibere ſicut in diffinitionibus. Datur ſiquidem e c, per 4 theoremã, & quoniã datur utraque e ipſarum c a, a e, & ipſarum adinuicem ratio datur, per primum theorema & ipſius a c ad c e. Sed ipſius a c, ad c b, ſic ipſius b c ad c e. Quoniam enim eſt ſicut a d ad d e, ſic c d ad d b, & uiciſſim, per 16 quinti elemẽ. ſicut a d ad d c ſic e d ad d b. Et cõponẽdo igitur, 18 quinti element. ſicut a c ad c d, ſic e b. ad d b, & uiciſſim per 16 quinti element. ſicut a c ad e b, ſic, c d ad d b: datur autem ipſius a d, ad d b, ratio. Datur igitur & ipſius a c ad e b, ratio. Sed potius cõciſius dicẽdum eſt ſicut unũ antecedentiũ ad unũ ſequentiũ, hoc eſt ſicut c d ad d b, ſic omnia antecedentia, ad omnia ſequentia, hoc eſt a c ad e b.

Theorema 11 *Propoſitio* 11

SI magnitudo magnitudine dato maior fuerit quàm in ratione eadem, & utraque dato maior erit quàm in ratione, & ſi eadem & utraque dato maior fuerit, quàm in ratione, eadẽ & reliqua dato maior igitur erit quàm in ratione.

Magnitudo enim a b ipſa b c dato maior ſit quàm in rõne. Dico quod & ipſa a c, dato maior eſt quam in ratione. Quoniam enim a b ipſa b c, dato maior eſt quam in ratione auferatur data magnitudo a d. Reliquæ igitur d b ad d c, ratio eſt data & econtra & componendo per 18 quinti elemen. & 4 datorum. Eadẽ eidem fiat, ipſius a d ad d e. Ratio igitur ipſius a d ad d e data eſt. Data eſt a d, data igitur & d e. Quare per quartã propoſitionem reliqua e a data eſt. Eſt autem totius a c ad totam ratio, quare & ipſius e b ad a c, ratio eſt data & a e, data eſt. Igitur b a ipſa a c, dato maior eſt quàm in ratione. Dico quod eadem a b reliqua b c, dato maior eſt igitur quàm in ratione. Quoniam enim ab ipſa a c dato maior eſt quam in ratione, auferatur data magnitudo a e, reliquæ igitur e b ad a c, ratio data eſt. Quare & ipſius a c hoc eſt econtra a d, e b, ratio eſt data. Eadem eidem fiat, ipſius a d ad e d, & ipſius d a igitur ad e d, ratio eſt data. Et conuertendo per correlariũ 18 quinti ele. ipſius d a ad a e ratio eſt data, & econtra ipſius e a ad a d ratio eſt data & data eſt a e, data igitur & tota a d. Et quoniam tota a c ad totam e b, ratio data eſt quarum ipſius a d ad d e, ratio data eſt, erit & per 19 quinti elementorum reliquæ c d ad reliquã d b ratio data. Et diſtribuendo per 7 propoſitionẽ ipſius c b ad b d, ratio eſt data. Quare & ipſius d b. ad b c, ratio eſt data. Ipſa enim d a data eſt, igitur a b ipſa b c maior eſt dato, quam minor.

Scholium

Quoniam enim eſt ſicut a c ad e b, ſic ablata a b ad ablatam d e, & reliqua igitur c d ad a d reliquam d b eſt ſicut a c ad e b, per 19 quinti elementorum: data autem eſt ipſius a c ad e b, ratio data igitur & ipſius c d ad d b.

Theorema 12 *Propoſitio* 12

SI fuerint tres magnitudines, & prima cum ſecunda data fuerit, fuerit autem & ſecunda cum tertia data, prima tertiæ aut eſt æqualis uel altera dato maior eſt.

Sint tres magnitudines a b, b c, c d, & a b cum b c, data ſit ut a c. At b cum c d, data ſit ut

d b

d b. Dico quod a b ipſi c d, aut eſt æqualis, uel altera altera dato maior eſt. Quoniã enim data eſt utraque ipſarũ a c, b d. Data iam aut ſunt æqualia aut inæqualia. Sint primũ æqualia. æqualis igitur eſt a c ipſi b d, communis auferatur e b, reliqua igitur a b reliquæ c d eſt æqualis. Non ſint autem æqualia, ſed eſto maior a c, ipſa b d & ipſi b d. exhibeatur æqualis c e, per 2 primi elemen. Ipſa b d. data eſt, data igitur eſt & c e. eſt autem & tota a c. data, & reliqua a e. data eſt. Et quoniam æqualis eſt c e ipſi b d, communis auferatur b c: reliqua igitur b e, reliquæ c d eſt æqualis. Eſt aũt data a e. Igitur a b ipſa c d, dato maior eſt.

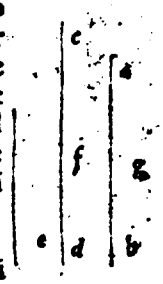
Scholium.

Si autem maior fuerit b d ipſa a c dato a c æquum aũt quod ex b & eadem efficiẽtes demõſtrabimus, quod c d ipſa a b dato maior eſt, hoc enim patuit in prima, uel altera. altera dato maior eſt.

Theorema 13 Propoſitio 13

f I fuerint tres magnitudines, & prima ad ſecundam rationẽ habuerit datam, ſecunda uero tertia dato maior fuerit quàm in ratione, & prima tertia datõ maior erit quæ in ratione.

Sint tres magnitudines a b, c d, e & ipſa quidem a b. ad c b. rationem habeat datam, at c d ipſa e dato maior ſit quàm in ratione. Dico quod & a b ipſa e dato maior eſt quàm in ratione. Nam quoniã c d ipſa e dato maior eſt quàm in ratione: auferatur data magnitudo c f. Reliquæ igitur d f, ad e ratio data eſt, & quoniam ipſius a b ad c d, ratio data eſt, eadẽ eidem fiat quæ ipſius a g ad c f, data. Data eſt c f, data igitur. & a g & reliquæ g b ad reliquam f d, ratio data eſt, & ipſius d f ad e. ratio data eſt. & ipſius g b ad e igitur ratio data eſt. Eſt autem data a g. Igitur ipſa e dato maior eſt quã in ratione.

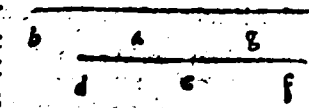
Scholium.

Si enim fuerit ſicut totum ad totum, ſic ablatum ad ablatum. & reliquũ ad reliquũ erit ſicut totum ad totum. ſicut patet per 19 quinti elemen. & in diffinitionibus, compõitur enim dato quod maior ſit quàm in ratione.

Theorema 14 Propoſitio 14.

f I binæ magnitudines adinuicem rationem datam habuerint, appoſitaq; fuerit earum utrique data magnitudo, totæ adinuicem aut rationem datam habebunt, aut altera altera maior eſt quàm in ratione.

Binæ ſiquidem magnitudines a b, c d, adinuicẽ rationẽ habeant datam, & apponatur earũ utrique data magnitudo hoc eſt a e, & c f. Dico quod totæ e b, f d: adinuicẽ aut rationem habent datam, uel altera altera. dato maior eſt quàm in ratione. Nam quoniam data eſt utraque ipſarum e a, c f. Ratio igitur ipſius e a ad c f, data eſt, & ſiquidem eadem quæ ipſius a b ad c d igitur & totius e b ad totam f d, ratio eſt data. Non autem ſit eadem.

Fiátque ſicut a b ad c d. ſic g a ad c f. Ratio igitur & ipſius g a ad c f, data eſt. Data aũt eſt f c, data igitur & g a. & ipſius f c ad g a, ratio data eſt. Et reliqua igitur e g, data eſt. Eſtq; ſicut a b ad c d, ſic g a ad f c. Ratio igitur ipſius g a ad f c eſt data. Data autem & f c. Data igitur eſt & g a. Eſt autem & ea data. & reliqua igitur e g, data eſt. Et quoniã ſicut a b ad c d, ſic g a ad f c, ratio igitur ipſius g b ad f d, data eſt. Eſt autẽ data & e g. Igitur e b ipſa f d, maior eſt dato quàm in ratione.

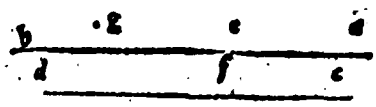
Scholium

Si uero efficiemus ſicut a b ad c d, ſic a e. ad id quod ex c, ſicut in 7 inuenietur f d ipſa e b. dato maior quàm in ratione.

Theorema 15 Propoſitio 15

S I binæ magnitudines adinuicem rationem datam habuerint, & auferatur ab earũ utraq; data magnitudo, reliquæ adinuicẽ aut rationẽ

rationem datam habebunt, uel altera altera dato maior erit quàm in ratione.

Binæ nãq; magnitudines a b,c d,adinuicẽ rõnẽ habeant datã,auferaturq; ab earũ utraq; data magnitudo: ab ipſa,inquã,a b ipſa a e,ab ipſa uero c d ipſa c f. Dico quod & reliquæ e b,f d,adinuicẽ aut rationem habebunt datam,uel altera,altera dato maior eſt quàm in ratione. Nã quoniã utraq; a e,c f,data eſt,ratio igitur ipſius a e ad c f,data eſt,per primã propoſitionẽ. Et ſiquidem eadem eſt ei quæ ipſius a b ad c d,erit & reliquæ e b,ad reliquã f d,ratio data. Non ſit autem eadẽ fiatque ſicut a b ad c d,ſic a g ad c f. Ratio autẽ ipſius a b,a d c d,data eſt. Ratio ipſius igitur a g,ad c f data eſt. Data igitur eſt & a g. Eſt aũt & a e,data. Et reliqua igitur e g data eſt. Et quoniã eſt ſicut a b ad c d,ſic eſt a g,ad c f. Reliquæ igitur g b,ad reliquã f d ratio data eſt. Eſt autẽ data e g. Igitur e b,ipſa f c,dato maior eſt quàm in ratione.

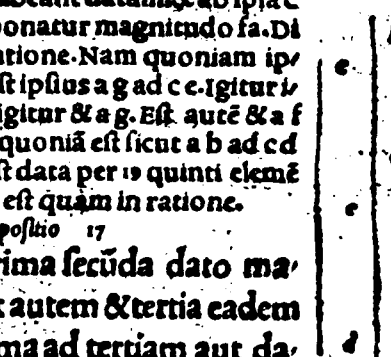
Scholium.

Hoc conuerſum eſt quodammodo præcedentis,oſtendens,q; ſi appoſitæ fuerint datæ magnitudines,eis datam habent rationem,nunc uero auferatur eadem ab eiſdem idem oſtendit.

Theorema 16 Propoſitio 16

SI binæ magnitudines inuicem rationem habuerint datam,& ſub una earum data magnitudo auferatur,alteri uero earum data magnitudo appoſita fuerit, tota dato maior eſt quàm in ratione.

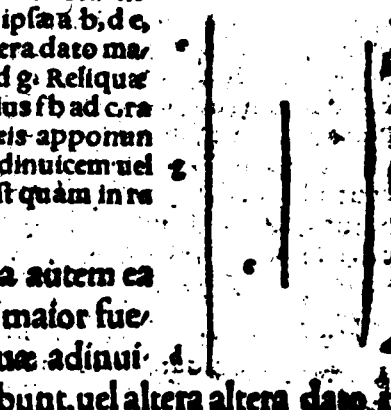
Binæ ſiquidem magnitudines a b,c d,rationem habeant datam,& ab ipſa c d,data auferatur magnitudo,ipſi uero a b data apponatur magnitudo f a. Dico quod tota f b tota e d,dato maior eſt quàm in ratione. Nam quoniam ipſius a b ad c d,ratio data eſt,eadem eidem fiat hoc eſt ipſius a g ad c e. Igitur ipſius a g ad c e ratio data eſt. Data autẽ eſt c e,data igitur & a g. Eſt autẽ & a f data. Tota igitur f g,data eſt per 3 propoſitionẽ. Et quoniã eſt ſicut a b ad c d ſic eſt a g ad c e,& reliquæ g b,ad reliquã e d,ratio eſt data per 19 quinti elemẽtorum. Et g f data eſt. Igitur f b ipſa e d dato maior eſt quàm in ratione.

Theorema 17 Propoſitio 17

SI fuerint tres magnitudines,& prima ſecũda dato maior fuerint quàm in ratione,fuerit autem & tertia eadem dato maior quàm in ratione,prima ad tertiam aut datam rationem habebit,uel altera altera dato maior erit quàm in ratione.

Sint tres magnitudines a b,c,d e,& utraque ipſarum a b,d e,ipſa c dato maior eſto quàm in ratione. Dico quod ipſarum a b,d e, aut adinuicem datam habent rationẽ, uel altera altera dato maior eſt quàm in ratiõe. Auferatur data magnitudo d g. Reliquæ igitur g e ad c,ratio eſt data. Id propterea iam & ipſius f b ad c,ratio eſt data, & ipſius f b ad g e,igitur rõ eſt data, & eis apponuntur datæ magnitudines a f,d g. Totæ igitur a b,d e,adinuicem uel rationẽ habẽt datam,uel altera altera dato maior eſt quàm in ratione.

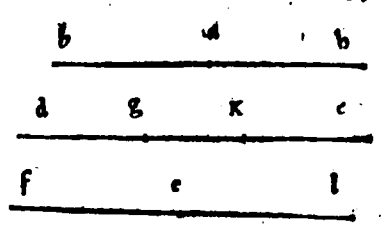

Theorema 18 Propoſitio 18

SI fuerint tres magnitudines, una autem earum utraque reliquarum dato maior fuerit quam in ratione, binæ reliquæ adinuicem aut rationem datam habebunt, uel altera altera dato maior erit quam in ratione.

Sint tres magnitudines a b,c d,e f,earum uerò una c d, utraque reliquarum a b,e f,da-

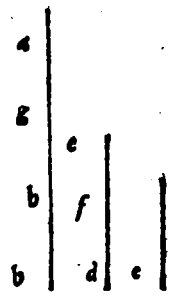
to maior ſit quàm in rõne. Dico q̃ ipſa a b, ad e f, aut rationem habet datam, uel altera altera dato maior eſt quàm in ratione. Nam quoniam c d ipſa a b, dato maior eſt, quàm in ratione, auferatur data magnitudo c g. Reliquæ igitur g d ad a b, ratio eſt data, eadem eidem fiat quæ ipſius c g ad a h. Ratio igitur ipſius c g ad a h data eſt. Data autem eſt c g: data igitur, & a h & totius c d ad totam h b, ratio eſt data. Rurſus quoniam c d ipſa e f, dato maior eſt quàm in ratione, auferatur data magnitudo c k. Reliquæ igitur k d ad e f ratio data eſt, eadẽ eidem exhibeatur quæ ipſius c k ad l e. Ratio igitur & ipſius c k, ad l e, data eſt. Data autem c k, data igitur & l e, & totius c d ad totum l f ratio eſt data. Ipſius autem c d ad h b, ratio eſt data. Et ipſius h b, igitur ad l f, ratio eſt data. Et ab ipſis datæ auferuntur magnitudines h a, l e. Ipſæ igitur a b, e f, aut adinuicem rationẽ habebũt datam, aut altera altera dato maior erit quàm in ratione.

Theorema 19 Propoſitio 19

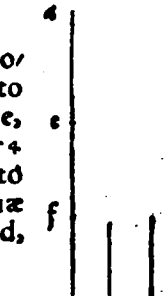
SI fuerint tres magnitudines, & prima ſecunda dato maior fuerit quàm in ratione, fuerit autem & ſecunda tertia dato maior quam in ratione, & prima tertia dato maior igitur erit quã in ratione.

Si tres magnitudines a b, c d, e. & ab ipſa c d, dato maior eſto quàm in ratione, & c d, ipſa e dato maior eſto quàm in ratione. Dico quod & a b ipſa e dato maior eſt quàm in ratione: nam quoniam c d, ipſa e, dato maior eſt quàm in ratione, auferatur data magnitudo c f. Reliquæ igitur f d ad e, ratio eſt data. Rurſus quoniam a b ipſa c d, dato maior eſt quàm in ratione, auferatur data magnitudo a g. Reliquæ igitur g b, ad c d, ratio eſt data, eadem eidem fiat quæ ipſius g h ad c f. Ratio igitur ipſius g h ad c f data eſt. Data autem eſt c f, data igitur eſt & g h, eſt autem & g h data, & tota igitur h a, data eſt. Et quoniã eſt ſicut g b ad c d, ſic eſt, g h, ad c f, & reliquæ h b ad reliquam, f d ratio data eſt. Ipſius aũt f d, ad e, ratio eſt data, & ipſius h b, igitur ad e, ratio eſt data, & data eſt h a. Igitur b a ipſa e, dato maior eſt quàm in ratione.

Aliter.

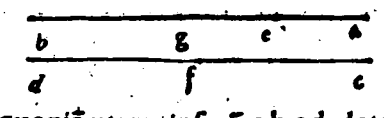
Sint tres magnitudines a b, c, d, & a b ipſa c dato maior ſit quàm in ratione. & c ipſa d, dato maior ſit quã in ratione. Dico quod & a b ipſa d, dato maior eſt quã in ratione. Quoniã a b ipſa c dato maior eſt quã in ratione, auferatur data magnitudo a e. Reliquæ igitur e b ad c ratio eſt data per 4 ppoſitionẽ. Ac ipſa d, dato maior eſt q̃ in ratiõe, & e b igitur ipſa d, dato maior eſt quàm in ratione. Auferatur igitur data magnitudo e f. Reliquæ igitur f b ad d, ratio eſt data per eandem, At a f, data eſt, & a b igitur ipſa d, dato maior eſt quàm in ratione.

Theorema 20 Propoſitio 20

SI fuerint binæ magnitudines datæ ab eiſdemq; ablatæ fuerint magnitudines adinuicem rationem datam habentes, reliquæ adinuicẽ aut datã rõnẽ habebunt, uel altera altera dato maior erit quàm in ratione.

Sint binæ magnitudines datæ a b, c d, & ab ipſis a b, c d auferãtur magnitudines a e, c f, rationẽ adinuicẽ habẽtes datã. dico q̃ ipſæ e b, f d, adinuicẽ rõnẽ datã habẽt, uel altera altera dato maior eſt q̃ in rõne. Nã quoniã utraq; ipſarũ a b, c d, data eſt. Ratio igitur ipſius a b ad c d, data eſt, & ſiquidẽ eadẽ eſt ei quæ ipſius a e, ad c f, erit & reliquæ e b ad reliquã f d, ratio data. Non ſit iam eadem, fiatq; ſicut e a, ad c f, ſic a g, ad c d. Ratio autem ipſius a e ad c f, eſt data. Ratio igitur ipſius a g ad c d, data eſt. Data autem c d, data igitur & a g. Eſt autem & a b recta linea data, & reliqua igit

tur g b.data eſt,& quoniam eſt ſicut a e ad c f,ſic eſt a g ad c d,& reliquæ g e.ad reliquã f d ratio eſt data.Data autem eſt g b,igitur e b,ipſa f d,dato maior eſt quàm in ratione.

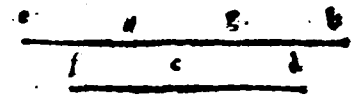
Scholium

Quoniam enim eſt ſicut a e ad c f,ſic eſt a g.ad c d,manifeſtum quod & reliquæ e g ad reliquam. f d,ratio data per 19 quinti elementorum & in alijs eiuſmodi per ſcholiũ maxime decimi theorematis.

Theorema 11 Propoſitio 11

SI fuerint binæ magnitudines datæ,eiſdemq; appoſitæ fuerint magnitudines adinuicem rationem datam habentes, totæ adinuicem aut rationem datam habebunt, aut altera altera dato maior erit quàm in ratione.

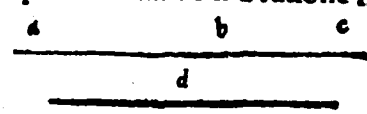
Sint binæ magnitudines datæ a b,c d,apponanturque eiſdem magnitudines.e a,c f, rationem habentes datam adinuicem.Dico quod & totæ e b.f d, adinuicem rationem habebunt datã:uel altera dato maior eſt quàm in ratiõe.Quoniã enim data eſt utraq; ipſarum a b,c d. Ratio igitur ipſius a b ad c d.per primam propoſitionem data eſt & ſi quidem eadem eſt ei quæ ipſius a e ad c f erit.& totius e b ad totam f d ratio data eſt. Si autem nõ fiat ſicut a e, ad c f,ſic g a ad c d. Ratio igitur ipſius g a,ad c d,data eſt. Data autẽ eſt c d,data igitur eſt & g a. Eſt autem & a b data,& reliqua igitur g b data eſt. Et quoniam eſt ſicut e a,ad c f,ſic eſt a g, ad c d,& totius e g,ad totam f d.ratio eſt data.& data eſt g b,igitur e b,ipſa f d,dato maior eſt quàm in ratione.

Theorema 12 Propoſitio 12

SI binæ magnitudines ad aliquam magnitudinem rationem datam habuerint, & utraque ad eandem rationem habebit datam.

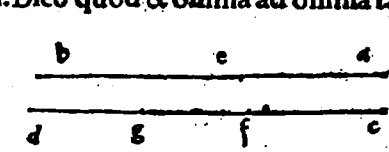
Binæ ſiquidem magnitudines a b.b c,ad aliquam magnitudinem d rationem habeant datam. Dico quod & utraque a c ad eandem d rationẽ habet datam.Quoniam utraq; ipſarum a b,b c.ad d, rationem habet datam:ratio igitur & ipſius a b ad b c data eſt.Et componendo per 17 quinti elementorum ipſius a c ad c b.ratio eſt data:ipſius autem b c ad d ratio eſt data,& ipſius a c,igitur ad d ratio data eſt.

Theorema 13 Propoſitio 13

SI totum ad totum rationem habuerit datam, habuerint autem partes ad partes rationes datas,non autem eaſdem,& omnia ad omnia rationes datas habebunt.

Habeat enim totum a b ad totum,c d.datam rationem. habeant autẽ & a e,e b. partes ad c f,f d,partes datas rationes.nõ autem eaſdem.Dico quod & omnia ad omnia rationes habebunt datas. Quoniam enim ipſius, a e, ad c f,ratio data eſt,eadem eidem fiat ipſius a b ad c g.Ratio igitur & ipſius rectæ lineæ a b,ad c g,rectã lineam data eſt. Erit & reliquæ e b,ad reliquam f g, ratio data.Ipſius aũt e b ad f d,ratio data eſt. Et ipſius f d ad f g,ratio data eſt per 18 quinti elemẽtorum,& conuertendo per correlarium eiuſdem ipſius f d,ad d g,ratio data eſt. Et quoniam ratio ipſius b a ad utrunque ipſorum d c,c g.data eſt,& ipſius d c,igitur ad c g ratio eſt data.& conuertendo per idem correlarium & ipſius c d,ad d g,ratio eſt data.Sed ipſius d c ad d f.ratio eſt data,& ipſius c d,igitur ad d f,ratio eſt data: quare & ipſius c f,ad f d,ratio eſt data.Sed ipſius quidem c f. ad a e,ratio eſt data,ipſius autem f d,ad b e ratio eſt data.Quare e omnium ad omnia ratio data eſt.

Scholium

Receptum ſiquidem eſt quod ipſius c f ad f d,ratio data eſt, ponitur autem & ipſius e b ad f d:

ad f d, ratio data, & ipſius igitur c f, ad e b, ratio eſt data per 8 propoſitionẽ. Rurſus quoniam ipſius a e, ad e b, ratio data demonſtratur, ponitur autem & ipſius e b, ad f d, ratio data, & ipſius igitur e a, ad f d, ratio eſt data, per 8 propoſitionẽ, & quoniam a e, e b, adinuicem rationem habent datam, & totum a b, ad utrunq; ipſorum a e, e b, rationem habet datam. Quare & ſimiliter & c, ad utranq; ipſarum e f, f d, rationem habet datam. Et quoniam a b, ad c d, rationem habet datam: habet autem & c d, ad utranq; ipſarum c f, f d, rationem datam & a b, igitur ad utranque ipſarum c f, c d, rationem habet datam. Quare omnia ad omnia rationes habẽt datas.

Theorema 14 Propoſitio 14

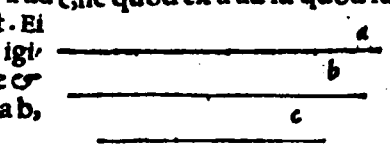
SI tres rectæ lineæ proportionales fuerint, prima uero ad tertiam rationẽ habuerit datam, & ad ſecundã rationẽ habebit datam.

Sint tres rectæ lineæ ꝓportionales a b c, ſicut a ad b, ſic b ad c. At a ad c, rationem datam habeat. Dico ꝙ & ad b, rationem habebit datam. extendatur enim data recta linea d, & quoniã ratio ipſius a ad c, data eſt. Eadem eidem fiat ipſius d ad f. Igitur ipſius d ad f, ratio data eſt. Data autem eſt d, data igitur eſt & f, accipiatur per 13 ſexti elementorũ ipſorum d f, media proportionalis e. Igitur per 17 eiuſdem quod ſub d f, æquum eſt ei quod ex e. Sed quod ſub d f, datum eſt, utraq; enim earum data eſt. Datum igitur & quod ex e. Eſt autem & d data. Ratio igitur ipſius d ad e, data eſt. Et quoniam eſt ſicut a ad c, ſic eſt d ad f. Sed ſicut a ad c, ſic quod ex a ad id quod ſub a c, ſicut autẽ d ad f, ſic quod ex d ad id quod ſub d f. Sicut igitur quod ex a, ad id quod ſub a c, ſic quod ex d, ad id quod ſub d f. Sed ei quidem quod ſub a c, æquum eſt id quod ex b per 17 ſexti element. ipſa a b c, ſunt proportionales. Et autẽ quod ſub d f, æquũ eſt id quod ex e, per eandem. Sicut igitur id quod ex a, ad id quod ex b, ſic quod ex d, ad id quod ex e, & ſicut igitur a ad b, ſic d ad e. Ratio autem ipſius d ad e data eſt. Ratio igitur ipſius a ad b data eſt.

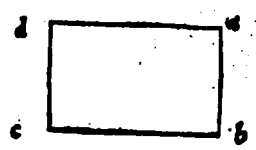
Aliter idem.

Quoniam ratio ipſius a ad c data eſt, ſicut autem a ad c, ſic quod ex a ad id quod ſub a c. Ratio igitur ipſius a ad id quod ſub a c data eſt. Et autem quod ſub a c æquum eſt id quod ex b. Ratio igitur eius quod ex a, ad id quod ex b data eſt. Quare & ipſius a ad b, ratio data eſt: utriq; ſiquidem ipſarũ a b, æquas exhibuimus in proprio cuilibet quadrato.

Schõlium.

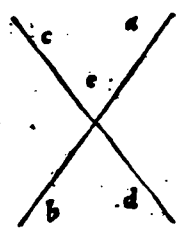
Quoniam didicimus in diffinitiõibus, rectilineas figuras ſpecie dari, quarum anguli dati ſunt, & laterũ rationes adinuicem ſunt datæ, ſi efficimus parallelogrammũ a b c d, rectangulum æquum habens d, ipſis a b, habemus ſiquidem angulorum unumquemq; datum, quoniam recti ſunt, omnis enim rectus angulus datur, rectus ſiquidem à recto non differt, ſicut patet per quartum poſtulatum, & manifeſtum quod rationes laterũ ſunt datæ. Ratio ſiquidem ipſius a b, ad b c, datur. Quoniam & ipſius d ad f, ratio datur, ac per hoc quod ſub d f, datur.

Theorema 15 Propoſitio 15

SI binæ rectæ lineæ poſitione datæ ſeſe inuicem ſecuerint, ſignũ in quo ſeſe inuicem diſpeſcunt poſitione datur.

Binæ, inquam, lineæ poſitione datæ a b, c d, ſeſe inuicem ſecent in e, dico quod datum eſt e, ſignum. Si autem non intercidet e, ſignũ: intercidet igitur & unius ipſarũ a b, c d, poſitio, non intercidit autem. Datum igitur eſt ſignum e.

Theorema 16 Propoſitio 16

SI rectæ lineæ fines fuerint dati poſitione, datur ipſa recta linea poſitione & magnitudine.

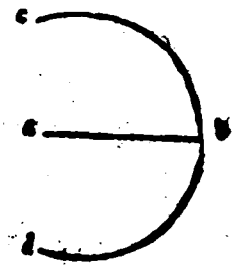
Rectæ ſiquidem lineæ a b fines a b dati ſint poſitione. Dico quod ipſa a b poſitiõe & magnitudine datur. Si enim manẽte a intercidet ipſius a b rectæ

lineæ aut poſitio, aut magnitudo. Intercidet & b ſignum, nõ intercidit autem. Datur igitur a b, recta linea poſitione & magnitudine.

Theorema 27 Propoſitio 27

SI rectæ lineæ poſitione & magnitudine datæ unum extremum datum fuerit, & alterum dabitur.

Rectæ ſiquidem lineæ a b poſitione & magnitudine datæ unum extremum a datum ſit. Dico quod & b datum eſt. Si enim manente a ſigno intercidit ſignum b, incidit igitur & ipſius a b rectæ lineæ aut poſitio aut magnitudo, non intercidit autem. Datum igitur eſt b ſignum, & centro a, interuallo uero a b, per tertiũ poſtulatum circunferentia deſcribatur c b d, poſitione igitur eſt ipſa c b d. poſitiõe autem & ipſa a b, recta linea. Datum igitur eſt & b ſignum.

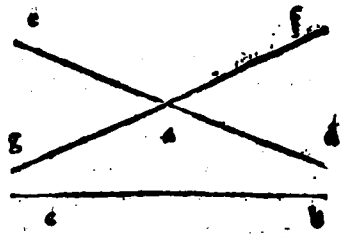
Scholium.

Siquidẽ enim b ſignũ aut introrſum aut exterius intercidit, igitur recta linea magnitudine data non eſt. ſi autem intercidit, aut ſupra aut infra nec poſitione data eſt igitur.

Theorema 28 Propoſitio 28

SI per datum ſignum ad poſitione datam rectam lineam linea recta fuerit datur quæ acta eſt poſitione.

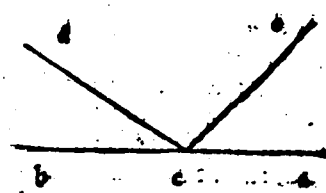
Per ſiquidem datum ſignum a ad poſitione datam rectam lineam b c, recta linea agatur d a e. Dico quod ipſa d a e, poſitione datur. ſi autem non manente ſigno a intercidit ipſius d a e, poſitio permanente b c parallelo. Intercidat, & eſto f a g, parallelus igitur eſt c b ipſi f a g, ſed b c ipſi d a e, eſt parallela, & d a e igitur ipſi f a g parallelus eſt. Sed eſt coincidens quod eſt abſurdum. Ipſius igitur d a e, poſitio non intercidit, poſitione igitur eſt ipſa d a e.

Theorema 29 Propoſitio 29

SI additione data recta linea fuerit, ad ſignumque in ea datum recta linea acta fuerit, datum efficiens angulum, acta poſitione datur.

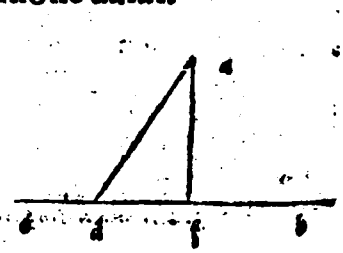
Additione ſiquidẽ recta linea a b, & ad ſignũ ad eam datum c, recta excitetur linea c d angulum datum efficiens eum qui ſub b c d. Dico quod ipſa c d, eſt poſitione data. Si autem non manẽte ſigno c intercidit ipſius c d poſitio ſeruans ipſius b c d, anguli magnitudinem. Intercidat & ſit c e, æquus igitur eſt angulus qui ſub d c b, ei qui ſub e c b, minor maiori quod eſt abſurdum. Nõ intercidit ergo ipſius d c, poſitio, poſitione igitur eſt ipſa c d.

Theorema 30 Propoſitio 30

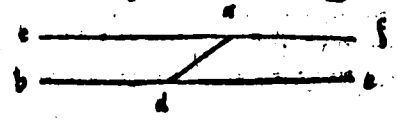
SI à dato ſigno in poſitione datam rectam lineam, linea acta fuerit datum efficiens angulum acta poſitione datur.

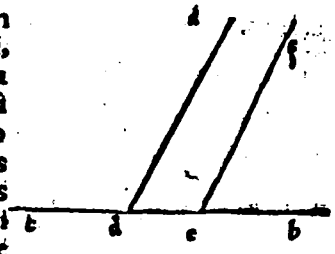
A dato enim ſigno a in poſitione datam rectam lineam b c, recta agatur linea a d, datũ efficiens angulum ſub a d c. Dico quod poſitione eſt ipſa a d, Si autem non manẽte a ſigno intercidit ipſius a d. poſitio, ſeruãs ipſius a d c anguli magnitudinem, intercidat & eſto a f. Aequus igitur eſt qui ſub a d c angulus ei qui ſub a f c maior minori, quod eſt alienũ. Non intercidit igitur ipſius a d, poſitio, poſitione igitur eſt ipſa a d.

Aliter idem.

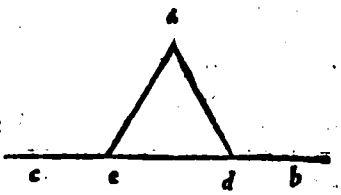
Excitetur per 31 primi elemen. ab a signo ipsi b d ē, rectæ lineæ parallelus ē a f. Quoniam igitur per datum signum a ad positione datā rectam lineam b d c, recta linea acta est e a f, igitur per 28 propositionem ipsa ē a f, positione datur, & quoniam parallelus est ē a f, ipsi b d c, & in eas incidit d a: æqualis igitur est per 29 primi elementorum angulus e a d angulo a d c. Datus igitur est & qui sub e a d. Quoniam igitur additione data recta linea e a f, & ad signum in ea datū à recta excitatur linea a d, datum efficiens angulū, igitur per uigesimānonā propositionē positione est ipsa a d. Assumatur in ipsa b c, datum signum e & per ē signū ipsi a d, per 31 primi elementorum parallelus excitetur e f, quoniam parallelus est f e, ipsi a d, & in eas incidit b e d. Æquus igitur est per 29 primi elementorum qui sub f ē d, angulus ei qui sub a d c. Datus igitur est & qui sub f e c. Quoniam igitur additione data recta linea b c & ad datū in ea signum ē lineā excitata est e f, datum efficiens angulū f e c, igitur per 29 propositionem positione data est ipsa ē f. Quoniam per datū signum a ad positione datam rectam lineā d c linea excitatur a d: igitur per 28 propositionem positione est ipsa a d.

Aliter.

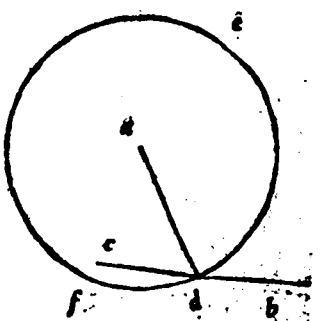
Assumatur in b c, contingens signum e. cōnectaturque e a, quoniam a signum: datum est igitur per 26 propositionem ipsa a e positione data est, positione autem & b c. Quoniam enim utraque ipsarū a e, b c, rectarū linearū positiōe datur. Datur qui sub a e d, angulus magnitudine, sicut in diffinitionibus, possumus enim eidem æquum exhibere. Datus igitur est qui sub a e d angulus, est aūt & qui sub a d e angulus datus, & reliquus igitur qui e a d, datus est. Quoniā igitur additione data recta linea e a & ad signū in ea à, recta excitatur linea a d datum efficiens angulum eū qui sub a e d, positione igitur est per 29 propositionem ipsa a d.

Theorema 31 *Propositio* 31

Si à dato signo in positiōe datam rectam lineam, recta linea proiecta fuerit data magnitudine, datur etiam positione.

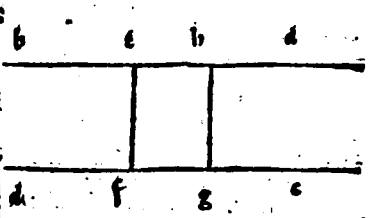
A dato enim signo a in positiōe datam rectam lineam b c recta excitetur linea d a, data magnitudine. Dico quod etiam positione datur. Centro siquidem a interuallo uero a d, per 3 postulatū circulus describatur e d f, positiōe igitur est, per 6 diffinitionē ipse circulus d f. Datur siquidem a cētrū positione, & quæ ex centro ab, magnitudine, positione autē & b c, recta linea. Si uero binæ lineæ positiōe datæ seſe inuicem secuerint, datur per 25 propositionem signum in quo se dispescūt positione. Est autem & a datum, igitur per 26 propositionē positione datur ipsa a d.

Theorema 32 *Propositio* 32

Si in parallelas positione datas rectas lineas recta linea acta fuerit, datos efficiens angulos, acta magnitudine datur.

In parallelas enim positiōe datas rectas lineas a b c d, recta agatur linea e f, datos efficiens angulos sub b e f, & e f d. Dico quod ipsa e f, magnitudine datur. Assumatur enim in c d, datum signum g, & per g ipsi e f, per 31 primi elemento. parallelus excitetur g h. Quoniam igitur parallelus est g h ipsi f e, & in eas recta cecidit linea c d, æquus est igitur per 29 primi elementorum angulus e f d, angulo h g d. Datus autem est qui sub e f d

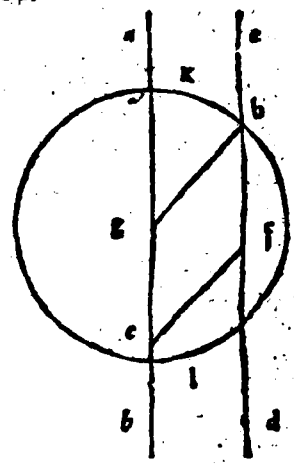
datus igitur est & qui sub h g d. Quoniam igitur additione data recta linea c d, & ad in ea datum signum g recta linea excitatur g h datum efficiens angulū h g f. Igitur per 29 propositionem ipsa g h positione datur, positione autem & a b. Datum igitur est h signum, est autem & g. Data igitur est g h, magnitudine per 26 propositionem, & ipsi e f est æqualis. Data igitur est e f magnitudine.

Theorema 53 Propositio 53

Si in parallelos positione datas rectas lineas recta linea acta fuerit magnitudine data, angulos efficiet datos.

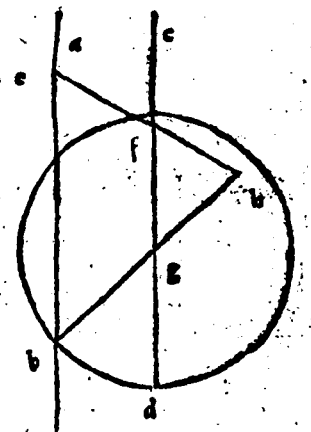

Si in parallelos enim positione datas rectas lineas a b, c d, recta linea excitetur e f magnitudine data. Dico quod angulos datos efficiet sub b e f, e f d. Assumatur enim in ipsa a b datum signū g & per g ipsi e f, per 31 primi ele. parallelus excitetur g h, æquālis igitur est e f ipsi g h. Data autem est e f magnitudine. Data igitur est & g h. Estq; g datū. Cētro igitur g, interuallo uero g h, circulus descriptus erit positiōe. Describatur sitq; k h l, positiōe igitur est circulus k h l. positiōe aūt & c d, datū igitur & h signum, est aūt & g datum positione, igitur est ipsa g h, per 26 propositionem, positiōe autem & c d. Datus igitur est qui sub g h d angulus & ei est æquus qui sub e f d. Datus igitur est & qui sub e f d, & reliquus igitur qui sub f e b, datus est.

Aliter.

Assumatur in c d datum signum g ponaturq; per 2 primi elemen. ipsi e f, æqualis g d, & centro quidem g spacio uero g d, per 3 postulatum circulus describatur d b, positiōe igitur est ipse b d circulus. Datur siquidem eius cētrū positione & quæ ex centro magnitudine, positione autem & a b. Datum igitur est b signum, est autem & g datum positione igitur est ipsa b g, per 26 propositionem, positiōe autem & c d. Datus igitur est qui sub b g d angulus. Et siquidem parallelus est e f, ipsi g b erit, & qui sub e f g, angulus datus: quare & reliquus qui sub f e b angulus datus est. Si autem non concurrunt ipsæ e f, b g in h. Quoniam æqualis est e f ipsi d g hoc est ipsi g b & parallelus est e b ipsi f g, æqualis igitur est f h ipsi h g. Quare & angulus qui sub h g f, ei qui sub h f g, est æqualis. Datus autē qui sub h g f. Datus igitur & qui sub g f h, quare & consequens qui sub g f e, datus est, & reliquus qui sub f e b, datus est.

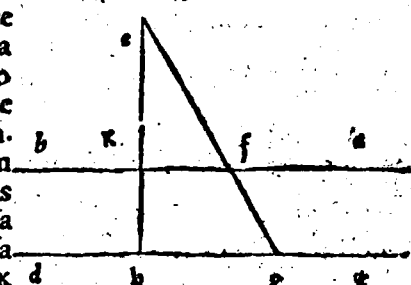

Theorema 54 Propositio 54

Si in parallelos positione datas rectas lineas à dato signo recta linea acta fuerit, in datam rationem secabitur.

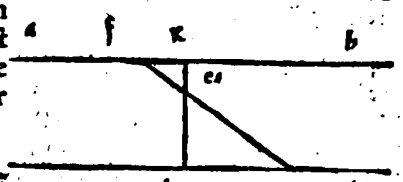

In parellelos enim positione datas rectas lineas a b, c d, à dato signo e, recta excitetur linea e f g. Dico quod ratio ipsius e f ad f g, data est, excitetur enim per 31 primi elemento, ab ipso e signo in c d perpendicularis e k h. Quoniam à dato signo e in positione datam rectam lineam c d, recta linea excitata est e h, datum efficiēs angulum sub e h g. Igitur per 29 propositionem ipsa e h positione datur, positione autem & utraque ipsarum a b, c d. Datum igitur est utrunque ipsorum k h. Est autem & e datum. Data igitur est utraque ipsarum e k, k h. Ratio igitur ipsius e k ad k h, per primā propositionem data est. Estque sicut e k, ad k h sic e f ad f g. Ratio igitur ipsius e f ad f g, data est.

Aliter.

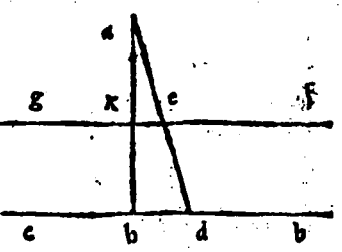
In parallelos ſiquidem poſitione datas a b, c d, à dato ſigno e, recta linea agatur f e g. Dico quod ipſius g e ad e f ratio data eſt: excitetur ſiquidem ab e ſigno per duodecimam primi elementorum in ipſam c d, perpendicularis e h, & extendatur in k. Quoniam à dato ſigno e, in poſitione datam rectam lineam c d, recta linea excitatur e h, datũ efficiens angulum qui ſub e h g, poſitione igitur eſt ipſe h e a, poſitione autem & utraq; ipſarum a b, c d. Datum igitur eſt utrunque ipſorum h k. ſignorum, eſt autem & e datum. Data igitur eſt utraque ipſarum h e, e k. Ratio igitur ipſius h e ad e k data: ſicut autem h e, ad e k, ſic g e, ad e f. Ratio igitur & ipſius g e ad e f data eſt.

Theorema 55 Propoſitio 55

Si à dato ſigno in poſitione datã rectam lineam, recta linea acta fuerit & ſecta fuerit in datam rationem, & per ſectionem ad poſitionem datam rectã lineam recta linea acta fuerit, datur acta poſitione.

A dato ſiquidem ſigno a in poſitione datam rectam lineam c b, recta linea agatur a d ſeceturq; per præcedentem in datam rationem ipſius d e, e a. Excitenturq; per trigeſimamprimã primi elemen. per c ſignum ipſi b c parallelus f e g. Dico quod poſitione eſt ipſa f e g. Excitetur enim per duodecimam primi elemẽtorum ab ipſo a in ipſam b c, perpendicularis a h, quoniã à dato ſigno a in poſitiõe datam rectam lineam b c, recta excitatur linea a h. datũ efficiens angulum qui ſub a h d, poſitione igitur eſt per trigeſimamprimam propoſitionẽ ipſa a h, poſitione autem & b c. Datum igitur h ſignum.

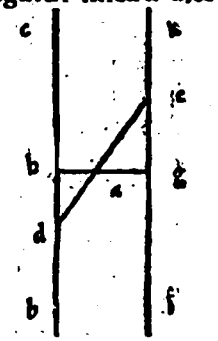

Eſt autem & a datum. Data igitur eſt per uigeſimamſextam propoſitionẽ & a h. Et quoniam ratio ipſius d e ad e a, data eſt: ſicut autem d e ad e a, ſic h k ad k a. Ratio igitur & ipſius h k ad k a, data eſt. Componendo igitur per decimamoctauã quinti elementorũ: ratio ipſius h a ad a k, data eſt, data autem ipſa h a, data igitur & a k. Sed & poſitione, eſtq; a datum. datum igitur & k. Quoniã igitur per datum ſignum k, ad poſitione datam rectam lineam b c, recta linea excitatur f g, poſitione igitur eſt & f g.

Theorema 56 Propoſitio 56

Si à dato ſigno in poſitione datam rectam lineam recta linea acta fuerit, proiectáque fuerit eidem aliqua recta linea rationem habens ad eandem datam, ac per proiectæ finem ad poſitione datam rectam lineã linea acta fuerit, datur acta poſitione.

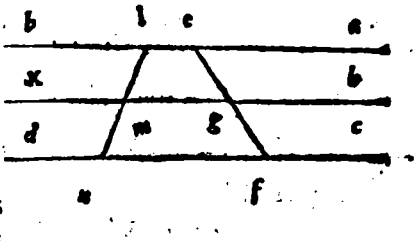
A dato enim ſigno a in poſitione datam rectam lineam b c, recta agatur linea a d, & apponatur ipſi a d, ipſa a e, rationem habens ad a d datam, ac per e, per 31 primi elemen. ipſi b c parallelus excitetur f k. Dico quod poſitione eſt ipſa f k. excitetur per duodecimam primi elementorum ab ipſo a in b c, perpẽdicularis a h, extendaturq; in g. Quoniã à dato ſigno a in poſitione datam rectam lineam b c, recta excitata eſt linea a h, datum efficiens angulum a h c, poſitione igitur datur per 31 propoſitionem h a g, poſitione autem & b c. Datum igitur eſt h ſignum, eſt autem & a datum. Data igitur eſt ipſa a h per 16 propoſitionem. Et quoniam ratio ipſius d a ad a e, data eſt, ſicut autem d a, e, ſic h a, ad a g. Ratio igitur & ipſius h a ad g, data eſt, data autem h a. Data igitur & a g, ſed & poſitione, eſtq; a datum, datum igitur & g. Quoniam igitur per datum ſignum g ad poſitiõe datã rectam lineam b c, recta excitatur linea f g k, poſitione igitur eſt per 31 propoſitionem ipſa f g k.

Theorema 57 Propoſitio 57

SI in parallelos poſitiõe datas rectas lineas recta linea acta fuerit, ſectaq; fuerit in ratiõe data, ac per ſectionẽ ad poſitiõe datas rectas lineas recta linea acta fuerit, datur acta poſitione.

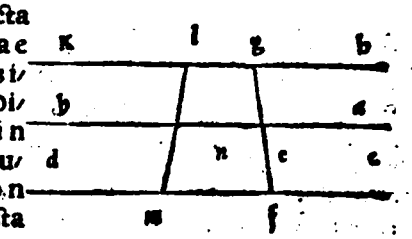
In parallelos enim poſitiõe datas rectas lineas a b, c d, recta excitetur linea e f. & ſecetur per 34 propoſitionẽ in datã rõnẽ ipſius f g ad g e. Excitetur g 31 primi ele. per g utriq; ipſarũ a b, c d parallelus h k. Dico q; poſitiõe eſt ipſa h k. Aſſumatur enim in ipſa a b, datũ ſignũ l & per 11 primi ele. ab ipſo l excitetur in c d perpẽdicularis l n. Quoniã à dato ſigno l in poſitiõe datã rectã lineam c d, recta linea excitatur l n, datũ efficiẽs angulũ l n d, poſitiõe igitur per 28 propoſitionẽ eſt ipſa l n, poſitiõe aũt & c d. Datum igitur n ſignũ. Eſt autẽ & l datũ. Data igitur eſt ipſa l n per 16 propoſitionẽ. Et quoniã ratio ipſius f g ad g e data eſt: ſicut autem f g ad g e, ſic n m ad m l. Ratio igitur ipſius n m ad m l data eſt. Quare & ipſius n l ad m l componendo per 18 quinti ele. ratio data eſt. Datũ autem n l, data igitur & l m, ſed & poſitione, eſtq; l datum. Datum igitur & m. Quoniam igitur per datum ſignũ m ad poſitione datam rectam lineã c d, recta linea acta eſt h k, poſitione igitur eſt h k, per 28 propoſitionem.

Theorema 58 Propoſitio 58

SI in parallelos poſitione datas rectas lineas recta linea acta fuerit, proiectaq; fuerit aliqua eidem recta linea rationem habẽs ad eandem datam. Ac per extremum ad poſitione datas parallelus recta linea acta fuerit acta poſitione datur.

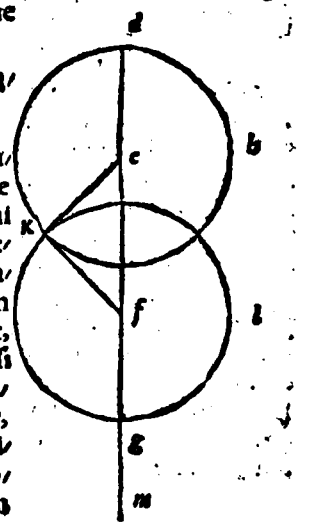
In parallelos poſitione datas, inquã lineas a b, c d recta excitetur linea e f. apponaturq; eidẽ aliqua recta linea e g rõnẽ habẽs ad e f. datã a c p g per 31 primi ele. utriq; ipſarũ a b, c d, rectarũ linearũ recta agatur linea h k. Dico q; poſitiõe eſt h k, aſſumatur enim in a b datũ ſignũ n excitenturq; per 11 primi ele. ab ipſo n, in c d perpendicularis n m extendaturque in l. Quoniam à dato ſigno n in poſitione datã rectã lineam c d, recta linea c d, recta acta eſt n m, datũ efficiẽs angulũ n m d. Igitur per 29 propoſitionem poſitione data eſt ipſa l m, poſitione autem & c d. Datum igitur eſt m ſignum, eſt autem & n datum. Igitur per 16 propoſitionem poſitione datur n m. Et quoniã ratio ipſius f e ad e g, data eſt. Sicut aũt f e ad e g, ſic m n ad n l. Ratio igitur & ipſius m n ad n l data eſt. Data autem & n m, data igitur & n l. Sed & poſitione datum eſt n, datum igitur eſt & l. Quoniam igitur per datũ ſignum l ad poſitione datam rectam lineã a b recta linea acta eſt h k poſitione eſt ipſa h k.

Theorema 59 Propoſitio 59

STrianguli unumquodq; latus datum magnitudine fuerit, datur triangulum ſpecie.

Trianguli enim a b c unumquodq; latus eſto magnitudine datũ. Dico quod & triangulum a b c, ſpecie datur, exponatur enim recta linea poſitione data d m, terminata quidem in d infinitã uero in reliquum, ponaturq; per ſecundam primi elementorum. ipſi quidem a b æqualis d e. Data autem a b, data igitur eſt & d e. Sed & poſitione, eſtq; datum ipſum d. datũ igitur & e. Ipſi autem b c æqualis e f data eſt b c, data igitur & e f, ſed & poſitiõe. datũ eſt e. datũ igitur eſt & f. ipſi autem a c æqualis f g. Data eſt a c. Data igitur & f g ſed & poſitione. Eſt autem datum f. datum igitur & g & centro quidem e, interuallo autem e d, per tertium poſtulatum circulus deſcribatur d k h. poſitione igitur eſt ipſe d k h. circulus per 6 diffinitionem

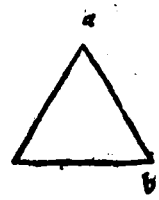
nem datorum. Rursus centro quidem f interuallo uero f g, per idem postulatum circulus describatur g K l, positione igitur est ipse g k l circulus per eãdem diffinitionem, positione autem & circulus d K h. Datum igitur est & K, signum est autem & utrunque ipsorum e f datum. Data igitur est unaquęq; ipsarũ k e, e f, f k positione & magnitudine. Datur igitur K e f triangulum specie, & æquum ac simile est ipsi a b c. Datur igitur a b c triãgulum specie.

Scholium.

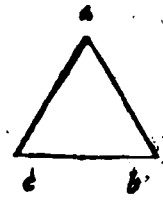
Quoniam igitur datæ sunt ipsæ k e, e f earum adinuicem ratio data est per primũ theorema datorum, similiter autem & ipsarum e f, f K ratio data est, estque ipsarum f k, K e ratio data. Rursus quoniam ipsæ k e, e f, datæ sunt positione, eundem igitur semper locũ obtinent, ac per hoc qui sub k e f magnitudine datur, similiter autem & qui sub e f k, datur magnitudine, & insuper qui sub f k e, datur magnitudine.

Theorema 40 Propositio 40

SI trianguli unusquisque angulus datus fuerit magnitudine, datur triangulum specie.

Trianguli enim a b c unusquisque angulus datus sit magnitudine. Dico quod a b c triangulum specie datur. exponatur enim positione & magnitudine data recta linea d e, & constituatur ad d e, ad signaque in ea d e, per uigesimamtertiã primi elemen. ei qui sub c b a, angulo æquus rectilineus angulus qui sub e d f, ei aũt qui sub b c a, æquus qui sub d e f. Reliquus igitur qui sub b a c, reliquo ei qui sub d f e, est æqualis. Datus autem unusquisq; eorũ qui ad a b c signa. Datus igitur & unusquisque eorum qui ad d e f. Quoniã igitur additione data recta linea d e, & ad signum in ea datũ d recta excitatur linea d f, datum efficiens angulum d. Igitur per 29 propositionem d f positione est, idque propterea iam & e, f positione est. Datum igitur est f signum. est autem & utrũq; ipsorum d e datum. Data igitur est unaquæq; ipsarũ d f, d e, e f, positiõe & magnitudine, datum igitur d f e triãgulum specie, & simile est ipsi a b c triangulo. Datur igitur & a b c triangulũ specie.

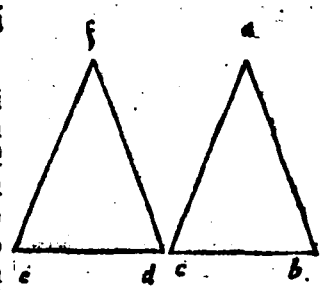
Scholium.

Quoniam igitur datur utraque ipsarum d e, e f. datur & earum adinuicem ratio per primum theorema. Similiter iam & ipsarum e f, f d, ratio datur, & insuper ipsorum f d, d e, datur ratio. Insuper & unusquisque ipsorum d e f angulorũ datus est magnitudine. Datur igitur d e f triangulum specie sicut in diffinitionibus.

Theorema 41 Propositio 41

SI triangulum unum angulum datum habuerit, circum uero datum angulum latera adinuicem rationem habuerint datam, datur triãgulum specie.

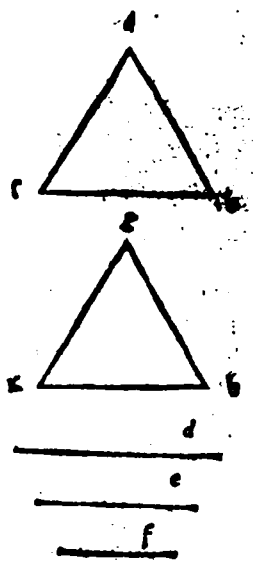
Habeat enim triangulum a b c, unum angulum datũ eũ qui sub b a c, circum uero b a c, latera b a, a c, adinuicem rationem habeant datam. Dico quod a b c, triangulum species datur. Exponatur enim in positione data recta linea d f, constituaturque per uigesimamtertiã primi elemento rum ad ipsam d f, rectam lineã, ad signũq; in ea f, ei qui sub b a c angulo æqualis angulus qui sub d f e. Datus autem qui sub b a c, datus igitur & qui sub d f e. Quoniam igitur additione data recta linea d f, & ad signũ datum in ea f, recta linea acta est f e, datum efficiens angulum d f e. Igitur per 29 propositionem ipsa f e positione est. Et quoniam ratio ipsius b a ad a c data est, eadem eidem fiat, quæ ipsius d f ad f e, & connectatur d e. Ratio igitur & ipsius d f ad f e data est. Data autem d f. data igitur & f e. Sed & positione. & f datum est, datum igitur & e, est autem & utrumque ipsorum d f, datum. Data igitur est unaquæque ipsarum d f, f e, d e, positione &

magnitudine datur igitur d f e triangulum ſpecie. Et quoniam bina triangula a b c, d e f unum angulum uni angulo æquum habent eum ſcilicet qui ſub b a c, ei qui ſub d f e, ea uero quæ circum eos qui ſub b a c, d f e, angulos latera proportionalia, ſimile igitur eſt & æquale per primam diffinitionem & 6 propoſitionem ſexti elementorum triangulũ a b c ipſi d e f triangulo. Datur autem d f e, ſpecie, datur igitur & a b c triangulum ſpecie

Theorema 42 Propoſitio 42

SI trianguli latera adinuicem rationem habuerint datam, datur triangulum ſpecie.

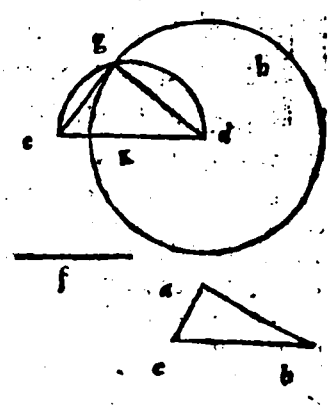
Triãguli enim a b c, latera adinuicem rationem habeant datam. Dico quod ipſum a b c, triangulũ datur ſpecie: exponatur enim data magnitudine recta linea d, & quoniã ratio ipſius a b, ad b c data eſt. Eadem eidem fiat ipſius d ad e. Data autem d. Data igitur & e. Rurſus quoniã ratio ipſius b c, ad a b data eſt, eadem eidem fiat ipſius e ad f. Data autẽ e data igitur & f, & ex tribus rectis lineis quæ æquales ſunt tribus datis d e f, quarum binæ reliqua quomodocunque aſſumptæ ſunt maiores, per 22 primi elementorum triangulum conſtituatur g h k. Quoniam æqualis eſt d ipſi g h, & e ipſi h k & f ipſi g k, Data autem unaquæq; ipſarum d e f. Data igitur & unaquæque ipſarum g h, h k, k g magnitudine. Datur igitur triangulũ g h k, ſpecie, & quoniam eſt ſicut a b ad b c, ſic eſt d ad e. Aequalis autẽ eſt d ipſi g h, & e ipſi h k: eſt igitur ſicut a b ad b c, ſic g h ad h k. Rurſus quoniam eſt ſicut b c ad c a ſic e ad f. Aequalis autem eſt e ipſi h k: & f ipſi g k. Eſt igitur ſicut b c ad c a ſic h k ad k g. Oſtenſum autem eſt ſicut a b ad b c, ſic g h ad h k, ex æquali igitur per 22 quinti elemẽtorum, ſicut b a ad a c, ſic g h ad g k. Simile igitur eſt per primam diffinitionem 6 elementorum a b c triangulum ipſi g h k triangulo. Datur autem g h k triangulum ſpecie. Datur igitur & a b c triangulum ſpecie.

Theorema 43 Propoſitio 43

SI trianguli rectanguli circa unum acutorum angulorum latera adinuicem rationem habuerint datam, datur triangulum ſpecie.

Trianguli enim rectanguli a b c, rectum habentis eum qui ſub b a c, angulum, circa unum acutorum eiuſdem angulorũ qui ſub a b c latera c b, b a, adinuicem rationem habeãt datam. Dico quod ipſum a b c, triangulum datur ſpecie. Exponatur enim poſitione & magnitudine data recta linea d e. Deſcribaturq; ſuper d e ſemicirculus d g e, poſitione igitur eſt d g e ſemicirculus, & quoniam ratio ipſius c b ad b a, data eſt, eadem eidem fiat ipſius d e ad f. Ratio igitur ipſius d e ad f data eſt Data autem d e, data igitur & f & quoniam maior eſt c b ipſa b a, maior igitur eſt & e d, ipſa f. Congruat ipſi f per primam quarti elementorum, d g, connectaturque g e & centro quidem d, interuallo autem d g, per tertium poſtulatum circulus deſcribatur h g k, poſitione igitur eſt circulus h g k. Datur enim ipſius centrũ poſitiõe, & quæ ex centro magnitudine, poſitione autem & d g e, ſemicirculus datũ igitur eſt & g ſignum, eſt autem utrunque ipſorum d e, datum. Data igitur eſt, per uigeſimamſextam propoſitionem unaquæque ipſarum g d, d e, e g, poſitione & magnitudine. Datur igitur triangulum g d e ſpecie. Quoniam igitur bina triangula ſunt a b c, d e g unum angulum uni angulo æquum habentia, eum ſcilicet qui ſub b a c, ei qui ſub d g e. Circum uero alios angulos qui ſub c b a, e d g, latera proportionalia. Reliquorum autem qui ſub b c a, d e g, utrumque ſimul minorem recto. Simile igitur eſt per ſeptimam ſexti elemen. triãgulum a b c ipſi d e g, triãgu

lo

lo. Datur autem d e g, triangulum ſpecie, datur igitur & a b c, triangulum ſpecie.

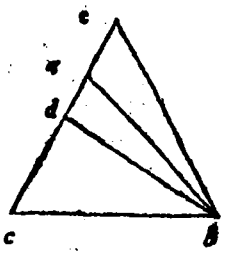
Scholium.

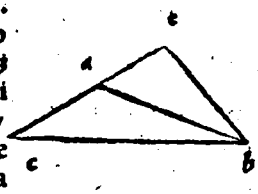
Quoniam enim ponitur d e, poſitione & magnitudine data, manifeſtum quod ſi circulus bifariam ſecetur eſt centrum circuli poſitione. Dimidia uero, hoc eſt quæ ex centro datur poſitione & magnitudine ſicut & circulus, per diffinitionem.

Theorema 44 Propoſitio 44.

SI triangulum unum habuerit angulum datum, circum autem alium angulum latera adinuicem rationem habuerint datam, datur triangulum ſpecie.

Sit triangulum a b c unum habens angulum datum eum qui ſub b a c, circum autē alium angulum eum qui ſub a b c latera a b, b c, rationem habeant adinuicem datam. Dico quod triangulum a b c, ſpecie datur. Nō ſit autem qui ſub b a c, angulus rectus. Sed ſit prius acutus. Excitetuŕq; per 11 primi elemento, ab ipſo b ſigno in ipſam a c perpendicularis b d. Quoniā angulus b d a, datus eſt, eſt aūt & qui ſub b a d, datus, & reliquus igitur qui ſub a b d, datus eſt. Datur igitur triangulum a b d, ſpecie. Ratio igitur ipſius b a ad b d data eſt, ſed ipſius a b ad b c, ratio data eſt, & ipſius b d igitur ad b c, ratio data eſt. Rectus autē eſt qui ſub b d c. Datur igitur triangulum b d c, ſpecie. Datus igitur eſt qui ſub b c d angulus. Eſt autem & qui ſub b a c datus, & reliquus igitur qui ſub a b c. datus eſt. Datur igitur & a b c, triangulum ſpecie. Sed iam eſto qui ſub b a c angulus obtuſus, extēdatuŕq; c a in e. Excitetuŕq; per 11 primi elementorum ab ipſo b ſigno in ipſam a e perpēdicularis b e. Quoniam angulus b a c datus eſt, & conſequēs igitur qui ſub b a e, datus eſt. Datur igitur triangulum e b a, ſpecie. Ratio igitur ipſius e b ad b a, data eſt. ipſius autem a b ad b c, ratio data eſt, & ipſius igitur e b ad b c ratio eſt data. Et qui ſub b e c, rectus eſt angulus. Datur igitur triāgulum e b c ſpecie. Datus igitur eſt qui ſub b c e, eſt autem & qui ſub b a c, angulus datus, & reliquus igitur qui ſub a b c angulus datus eſt. Datur igitur triangulum a b c, ſpecie.

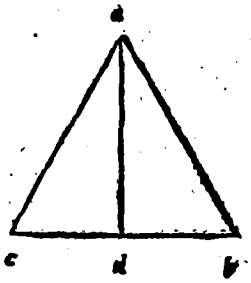

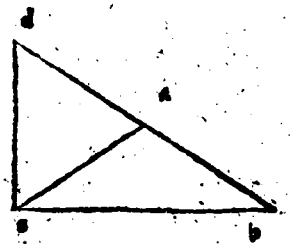

Theorema 45 Propoſitio 45.

SI triangulum unum habuerint angulum datum, circū uero datū angulum latera utraque ſicut unum ad reliquum rationem habuerint datam, datur triangulum ſpecie.

Eſto triāgulum a b c, unum habens angulum datum qui ſub b a c, at quæ circum b a c, angulū latera utraque hoc eſt b a c tanquam unum ad c b rationem habeāt datam. Dico quod a b c, triangulum ſpecie datur. ſecetur per tertiam primi elementorum angulus b a c, bifariam à recta linea a d. Datus igitur eſt qui ſub b a d, angulus, & quoniā eſt ſicut b a ad a c, ſic b d ad d c, uiciſſim etiam per 16 quinti elementorum, ſicut a b ad b d, ſic a c ad c d. Ratio utriuſque b a c ad b c, data eſt. Ratio igitur ipſius b a ad b d, data eſt. Eſtq; datus qui ſub b a d angulus. Datur igitur a b d triangulum ſpecie. Datus igitur eſt qui ſub a b d, angulus, eſt autem & qui ſub b a c, angulus datus. & reliquus igitur qui ſub a c b datus eſt. Datur igitur triangulum a b c ſpecie.

Scholium.

Sicut enim unum antecedentium ad unū ſequentium ſic omnia antecedentia ad omnia ſequentia per 12 quinti elementorum.

Aliter

Extendatur b a in rectas lineas in d, & ipſi a c, ponatur æqualis a d & connectatur d c. Etenim ipſius b d ad b c, ratio data eſt. Et qui ſub a d c, datus eſt, dimidius ſiquidē eius qui ſub b a c. Datur igitur triangulū b c d ſpecie. Da-

tus

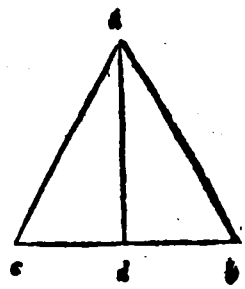
tus igitur est qui sub a b c, angulus est autem qui sub b a c, datus, & reliquus qui sub a c b datus est. Datur igitur a b c, triangulum specie.

Scholium

Quoniam enim angulus qui ad a datus est, & qui ad a eis qui ad d c, angulis exterior binis interioribus est æqualis, & opposito per 15 primi elemen. & anguli d h, quare & anguli a c, dati sunt.

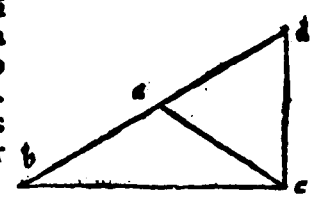
Theorema 46 Propositio 46

SI triangulum unum habuerit angulum datum, circum uero aliū angulum latera utraque sicut unum ad reliquum rationem data tam habuerint, datur triangulum specie.

Esto triangulum a b c, unum habens angulum datum qui sub a b c, circulum uero alium angulum b a c, latera utraq; hoc est b a c ad b c, rationem habeant datam. Dico quod ipsum a b c, triangulum specie datur. Secetur enim per 9 primi elementorū angulus b a c, bifariā à recta linea a d. Est igitur utrūque b a c ad c b, sicut a b ad b d. Ratio autem utriusque b a c ad c b data est. Ratio igitur & ipsius a b ad b d, data est. Estq; datus qui sub a b d, angulus. Datur igitur triangulū specie. Datus igitur est qui sub a b d, angulus, est autem duplus eius qui sub b a c. Datus igitur est & qui sub b a c. Est autē & qui sub a b c, datus, & reliquus igitur qui sub a c b datus est. Datur igitur a b c triangulū specie.

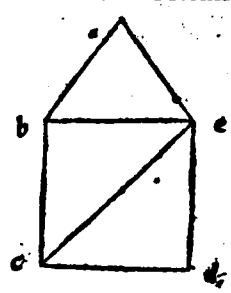
Aliter

Ponatur ipsi c a, æqualis d a, & connectatur d c. Quoniā ratio utriusque b a c ad c b data est. Aequalis autem est c a ipsi a d. Ratio igitur & ipsius d b ad b c data est. Et qui sub d b c angulus datus est. Datur igitur triāgulū d b c specie. Datus igitur est qui sub b d c angulus. Et eius est duplus qui sub b a c. Qui sub b a c, angulus igitur datus est. Datur igitur a b c triangulum specie.

Theorema 47 Propositio 47

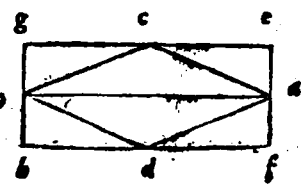
DAta rectilinea specie, in data triangula specie diuiduntur.

Esto datum rectilineum specie a b c d e. Dico quod ipsum a b c d e, rectilineum in data triangula specie diuiditur. Connectantur enim a e, e c. Quoniam rectilineū a b c d e, specie datur. Igitur angulus q sub b a e, datus est, & ratio data est. Quoniam igitur angulus b a e, datus est, & ratio ipsius b a ad e a, data est. Datur igitur triangulū b a e specie. Datus igitur est qui sub a b e, angulus. Est autem & totus qui sub a b c, angulus datus, & reliquus igitur qui sub e b c datus est. Estq; ratio ipsius a b ad b e data, ipsius autem a b ad b c, ratio data est, & ipsius igitur e b ad b c, ratio data est, & datus est qui sub c b e angulus. Datur igitur b c e triangulum specie. Ac per hoc iam & c d e, triangulū specie datur. Data igitur rectilinea specie in data triangula specie diuiduntur.

Theorema 48 Propositio 48

SI ab eadem recta linea descripta fuerint triangula specie data adinuicem rationem habebunt datam.

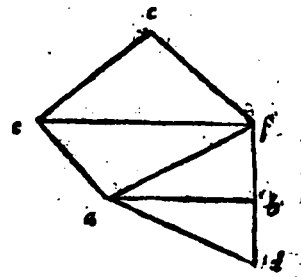
Ab eadem enim recta linea a b bina triangula specie data describantur a b c, & a b d. Dico quod ratio ipsius a b c ad a b d, data est. Excitentur per undecimam primi elementorum ab ipsis a b, signis ipsi a b, rectæ lineæ ad angulos rectos a e, b g. Extendanturq; in f h, ac per c d signa per 31 primi elementorum ipsi a b parallelæ excitētur e c, d h. Quoniam datur a b c, triangulū specie. Ratio ipsius a c ad

b a,data eſt. Quoniam igitur angulus qui ſub c a b,datus eſt,eſt autē & qui ſub e a b,datus. Reliquus igitur qui ſub e a c,datus eſt,datur igitur triāgulū a e c ſpecie. Ratio igitur ipſius e a ad a c,data eſt,ipſius autem c a ad a b,ratio eſt data & ipſius e a ad a c igitur ratio data eſt. Idque propterea & ipſius f a, ad a b ratio eſt data, eſtque ſicut a e, ad a f,ſic b g ad b h. Quare & ipſius b g ad b h ratio eſt data. Eſt quæ ipſius quidē a g,dimidium triangulū a b c,per 41 primi ele. Ipſius autem a h, per eandem dimidium eſt triangulum a b d,& ipſius igitur a b c ad a d b,ratio eſt data.

Theorema 49 Propoſitio 49

SI ab eadem recta linea bina rectilinea utcunque data ſpecie deſcripta fuerint,adinuicem rationem datam habebunt.

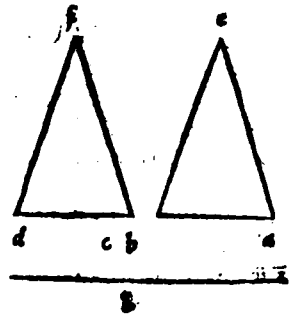
Ab eadem enim recta linea a b,bina rectilinea utcunque ſpecie data deſcribantur a e c f b & a d b. Dico q̄ ratio ipſius a e c f b, ad a d b, eſt data. Connectantur a f, f e. Datur igitur unumquodq; ipſorū e c f, e f a, f a b, triāgulorum ſpecie. Et quoniam ab eadem recta linea e f, bina triangula ſpecie data e f c, & e f a, deſcribūtur. Ratio igitur ipſius c f e ad f e a, data eſt per præcedentem. & componendo igitur per 18 quinti elemēto rum ratio ipſius c e a f data eſt. Ipſius autem f e a ad f a b, ratio eſt data. Quoniam ab eadem recta linea a f, deſcribitur. Et ipſius f e e, e a f, igitur & a f b, ratio eſt data, & componendo igitur per 18 quinti ele. ipſius c e a b f ad b f a, rō eſt data. Ipſius autem f b a, ad a d b, ratio eſt data. & ipſius igitur e e a b f, ad a d b, ratio eſt data.

Theorema 50 Propoſitio 50

SI binæ rectæ lineæ adinuicem rationē habuerint datam, & ab ipſis rectilinea ſimilia, ſimiliterq; deſcripta adinuicem rationem datam habebunt.

Binæ ſiquidē rectæ lineæ a b, c d, adinuicē rōnē habeant datā, deſcribāturq; ab ipſis a b, c d, ſimilia ſimiliterq; poſita rectilinea e f. Dico q̄ earū ratio data eſt. Aſſumatur enim ipſis a b, c d, per 11 ſexti elementorum tertia proportionalis g. Eſt igitur ſicut a b ad c d, ſic c d ad g. Ratio autem ipſius a b ad c d data, ratio igitur & ipſius c d ad g data. Quare & ipſius a b ad g ratio eſt data. Sicut autē a b ad g, ſic e ad f. Ratio igitur ipſius e ad f data eſt.

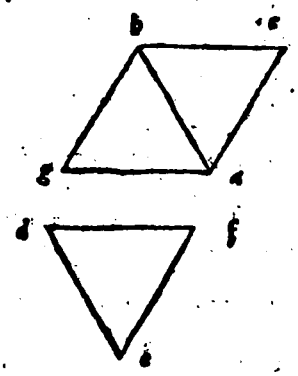
Scholium.

Quoniam enim ipſius a b ad c d, ratio eſt data, eſt autem & ipſius c d ad g, ratio data, manifeſtum eſt quod & compoſita ex binis datis rationibus ratio data eſt, uel & per octauum theorema quod & melius eſt.

Theorema 51 Propoſitio 51

SI binæ rectæ lineæ adinuicem rationem habuerint datam, & ab ipſis rectilinea utcunque deſcripta ſpecie data rationē adinuicem datam habebunt.

Binæ enim rectæ lineæ a b, c d, adinuicem rationem habēant datam, deſcribanturq; ab ipſis a b, b c, rectilinea utcunque ſpecie data e f. Dico q̄ tc, & ipſius e ad f ratio eſt data. Deſcribatur enim per uigeſimā quintā ſexti elemento, ab ipſa a b ipſi f, ſimile ſimiliterq; poſitum rectilineum a g b. Datur autem f ſpecie, datur igitur & a g b ſpecie. Sed & e, ſpe-

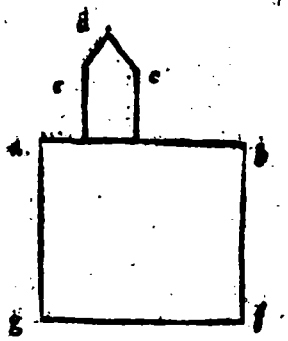
cie

cie datur & ab eadem describitur recta linea a b. Ratio igitur ipsius e ad a g b, data est. Et quoniam ratio ipsius a b ad c d, data est. Describunturq; ab ipsis a b, c d, similia similiterq; posita a b g, f ratio igitur ipsius a g b, ad f data est. Ipsius aũt a g b, ad e, ratio est data. Et ipsius igitur e ad f, ratio est data.

Theorema 51 Propositio 51

SI à data recta linea magnitudine data specie species descripta fuerit, datur quæ descripta est magnitudine.

A data enim recta linea magnitudine a b data specie species describatur a c d e b, dico quod a c, d e b, datur magnitudine. Describatur enim ab ipsa a b, per 46 primi elemen. quadratũ a f. Datur igitur a f, specie & magnitudine. & quoniam ab eadem recta linea a b, bina rectilinea describuntur specie data a c d e b, & a f, igitur per 49 propositionem ipsius a c d e b ad a f, ratio data est. Datur igitur & ipsum a c d e b, magnitudine.

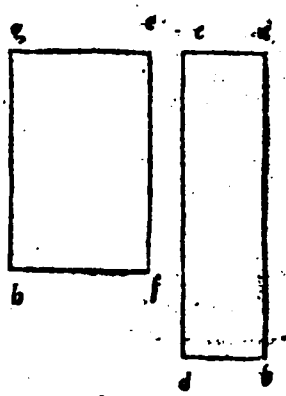
Scholium.

Omne enim quadratũ datum est specie quandoquidem ipsius anguli dãtur, omnes enim sunt recti, & rationes quoque laterũ. omnia enim sunt æqualia. & enim non solum inæqualium est ratio, sed & æqualium. Et quoniam exponitur quadratum: describitur enim possum & eidẽ exhibere idem, ac per hoc datur & magnitudine idem quadratum. & eius unumquodq; latus.

Theorema 53 Propositio 53

SI binæ species specie datæ fuerint, & unum latus unius ad unum latus alterius rationem datam habuerit, & reliqua latera ad reliqua latera rationem datam habebunt.

Sint binæ species specie datæ, a d, e h, ratio aũt ipsius b d ad f h, data. Dico quod & reliquorũ laterũ ad reliqua latera ratio est data. Nã quoniã ipsius d b ad f h, ratio est data, ipsius aũt d b ad b a, ratio est data, & ipsius igitur d b ad f h, ratio data est, ipsius aũt f h, ad f e, ratio est data, & ipsius a b, igitur ad e f, ratio est data. Idq; propterea iam & reliquorũ laterũ ad reliqua latera ratio est data.

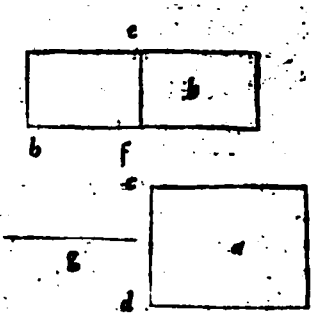
Scholium

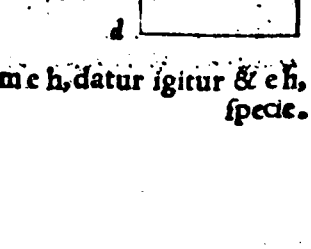
Ostensum est in scholio 10 propositionis quod si a ad b, rationem habet datam: fuerit autẽ & c, datũ, & fiat sicut a ad b sic c ad aliud quid ut puta d, non tamen & uicissim rationẽ habebunt datam, quoniã & hic non per uices est eorum rationem datam inuenire, sed aliter sicut nunc.

Theorema 54 Propositio 54

SI binæ species specie datæ adinuicẽ rationem datam habuerint, & eorum latera adinuicem rationem habebũt datam.

Binæ, inquã, species specie datæ a, b adinuicem rationem habeant datam. Dico quod & eorũ latera adinuicem rationẽ habẽt datam. Ipsum enim a ipsi b aut est simile, aut non, sit prius simile. Accipiaturq; per 11 quinti ele. ipsorum c d, e f, tertia proportionalis g: est igitur sicut c d ad g, sic est a ad b. Ipsius autem a ad b ratio data est. Ratio quoque igitur c d ad g data est, & sunt c d, e f, g, proportiõales, & ipsius, c d igitur ad e f, ratio est data. Simileq; est a ipsi b, & reliqua igitur latera ad reliqua latera per præcedentem rationẽ data habebunt. Non sit autem simile a ipsi b & describatur a b, e f, per 25 sexti elementorum ipsi a, simile similiterq; positum e h, datur igitur & e h, specie.

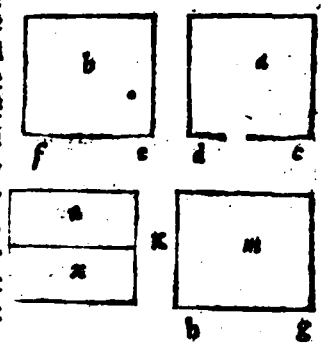

ſpecie. Datur autem & b. Ratio igitur ipſius b ad e h, data eſt. ipſius autem b ad a, ratio eſt data & ipſius a ad e h, igitur ratio eſt data. & ſimile eſt a ipſi e h. Ratio igitur ipſius c d ad e f, data eſt. Idque propterea iam & reliquorum laterum ad reliqua latera per præcedentem ratio eſt data.

Aliter.

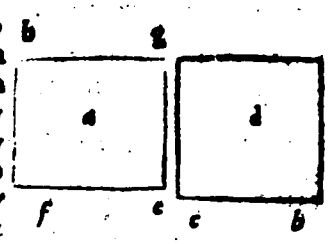
Exponatur recta linea g h iã d ipſi b, aut eſt ſimile aut nõ. Sit prius ſimile fiatq; ſicut c d ad e f, ſic g h ad k l. Deſcribãturq; per 25 ſexti ele. ab ipſis g h, k l ipſis a b, ſimiles ſimiliterq; poſitæ m, n, ſpẽs. Et quoniã eſt ſicut c d ad e f, ſic eſt g h ad k l. Deſcribuntur que ab ipſis c d e f, g h, k l, ſimilia ſimiliterq; poſita rectilinea a, b, m, n, eſt igitur ſicut a ad b ſic m ad n. Ratio autẽ ipſius a ad b data eſt. Ratio igitur ipſius m ad n data. Datũ autem m per 25 propoſitionẽ, à data ſiquidem magnitudine rectilinea deſcribitur ſpecies. Datum igitur eſt & n. Deſcribatur iam per 46 primi elemen. ex ipſa k l quadratum x. Datur igitur ipſum x ſpecie. Ratio igitur ipſius n ad x data, datũ aũt ipſum n, datum igitur & x. Data igitur eſt k l, eſt aũt & g h data. Rõ igitur ipſius g h ad k l data eſt. eſtq; ſicut g h ad k l, ſic c d ad e f. Ratio igitur ipſius c d ad e f, data eſt. Simile eſtq; a ipſi b & latera quoque reliqua ad reliqua latera per præcedentem rationem habebunt datam, non ſit autem ſimile, conſequenter iam priori oſtenditur demonſtratione.

Theorema 55 Propoſitio 55

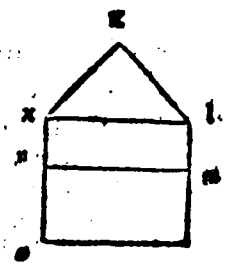
SI areola ſpecie & magnitudine data fuerit, & eius latera magnitudine data erũt.

Sit areola ſpecie & magnitudine data a. Dico quod & ipſius latera magnitudine data recta ſunt, exponatur ſiquidem poſitione & magnitudine data recta linea b c deſcribaturq; per 25 ſexti elemen. ex ipſa b c ipſi a ſimile ſimiliterque poſitum d. Datur iam ipſum d ſpecie, datur igitur & d magnitudine. Datur autem & a, ratio igitur ipſius a ad d, data. Simileq; eſt a ipſi d, ratio igitur ipſius e f ad b c data. Data autem & b c data, igitur & e f. Et ipſius f e ad e g, data eſt ratio, data igitur e g. Idque propterea iam & unumquodque ipſorum magnitudine datur.

Aliter.

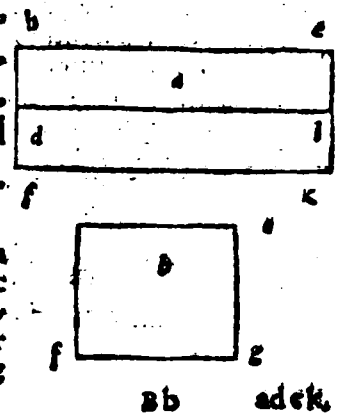
Eſto areola k l m n x, ſpecie data & magnitudine, dico quod & latera eius data ſunt ſpecie. Deſcribatur per 46 primi elementorum, ex m n, quadratum m o. Datur igitur ſpecie. Sed & l n. Ratio igitur ipſius l n ad m o data eſt. Data autem l n magnitudine. Data igitur & m o, magnitudine, eſtque quadratum ex m n. Datum igitur eſt quod ex m n. Data igitur eſt m n magnitudine. Idque propterea iam & unumquodque ipſorum m l, k x, x n, data eſt magnitudine.

Theorema 56 Propoſitio 56

SI bina æquiangula parallelogramma, adinuicem rationem habuerint datã, erit ſicut primi latus ad ſecundi latus, ſic reliquum ſecundi latus ad quod alterum primi rationem habet datam, quam parallelogrammum ad parallelogrammum.

Bina enim æquiangula parallelogramma a, b, adinuicem rationem habeant datam. Dico quod eſt ſicut c d ad e f, ſic eſt e g ad id quod ipſa c h rationem habet datam, quã parallelogrammum a ad parallelogrammum b extendatur in rectas lineas ipſi c h, ipſa c k, fiatque ſicut c d ad e f, ſic e g

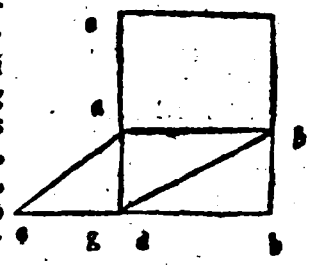

ad c k. Compleatur ꝙ c l parallelogrammum. Quoniam igitur est sicut c d ad e f, sic e g ad c k, æqualis autem est c d ipsi k l. Est igitur sicut k l ad e f, sic e g ad c k, circum æquales angulos qui sunt sub c k l, g e f, latera sunt reciproca. æquum igitur est per 14 sexti ele. k d ipsi g f. Et quoniam ratio ipsius a ad b est data, est aũt æquale b ipsi c l. Ratio igitur ipsius h d ad c l data est. At sicut h d ad c l, sic h c ad c k. Et ipsius igitur h c ad c k ratio est data: & quoniam est sicut c d ad e f, sic e g ad c k, at ipsa c h ad c k rationem habet datam, quam area a ad ipsam b: est igitur sicut c d ad e f, sic est e g ad quod h c, rationem habet quam areola a ad areolam b.

Theorema 57 Propositio 57

Si datum ad datam comparatum fuerit in angulo dato, datur latitudo excessus.

Datum enim a g ad datam b a, proiectum sit in angulo dato qui sub e a b. Dico quod ipsa c a data est. Describatur per 46 primi ele. ex a b quadratum e b. Datũ igitur est e b excitentur e a, f b, c g ad ipsa d h: & quoniam utrũque ipsorum e b, a g datum est. Ratio igitur ipsius e b ad a g data est, æquum autem est e b ipsi a h. Ratio igitur & ipsius e b ad a h, data est. Quare & ipsius e a ad a d ratio est data, æqualis autem est e a ipsi a b. Ratio igitur ipsius b a ad a d, data est, & quoniam qui sub c a b datus est & qui sub d a b datus est. Reliquus igitur qui sub a c d datus est. Datur igitur triangulũ a c d specie. Rõ igitur ipsius c a ad a d data est, ipsius autem d a ad a b ratio est data, & ipsius c a ad a b, igitur ratio est data, estque data ipsa b a. Data igitur & a c, & latitudo ipsius comparationis.

Scholium.

Quoniam binæ species e a, a d species datæ sunt, adinuicem rationem habẽt datam & ipsarum latera adinuicem rationem datam habebunt.

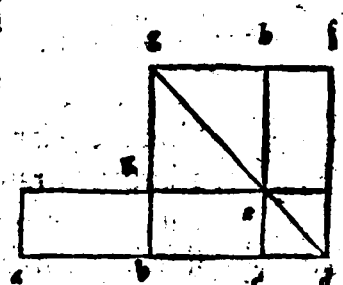
Scholium.

Ipsius, inquam, a g b latitudo parallelus est, & a h ad rectam existẽs ipsi a b. ipsius autem a c g b comparationis ut in quatuor rectis lineis a b, b g, g c, c a, longitudine existẽte ipsa a b latitudo erit ipsa a c: in quatuor siquidẽ propositis rectis lineis latitudinem quærit, non autem ueræ areæ latitudo alia est præter quatuor sicut a c.

Theorema 58 Propositio 58

Si datum ad datam proiectum fuerit specie deficiens à dato specie, dantur latitudines defectus.

Datum enim a c ad datam a d proiectum sit specie deficiens à dato d c. Dico quod utraque ipsarum b c, b d data est. Secetur enim per decimã primi elemen. ipsa a d bifariam in e signo: data igitur est e d. Describatur ab ipsa e d per 25 sexti ele. ipsi c d simile, similiterque positum rectilineũ e f. Describaturque e f. Datur igitur e f specie. Et quoniam à data recta linea e d data specie species describitur e f, datur igitur ipsum e k magnitudine, & æquum est ipsis a c k h. Dantur igitur, ipsa a c k h magnitudine, est autem a c datum magnitudine, supponitur enim. Reliquum igitur k h, datum est magnitudine, est autem & specie datum simile, siquidẽ est ipsi c d. Ipsius h k, ergo latera data sunt, datum igitur k c, & est æquum ipsi e b. ipsa igitur e b data est. Est autem & c d, data, & reliqua igitur b d data est, & ratio ipsius b d ad b c data est. Data igitur est & b c.

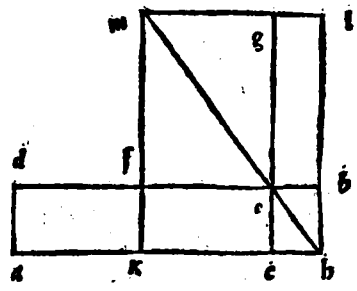

Theorema 59 Propositio 59

Si datum ad datam proiectum fuerit excedens specie dato specie, dantur latitudines excessus.

Datur

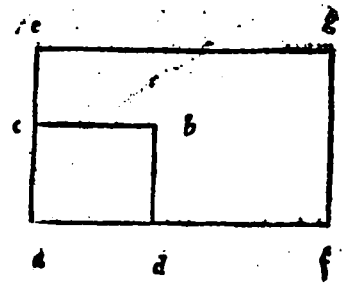
datū ſiquidē a b ad datā a c proiectū ſit excedens ſpecie data c b, dico quod utraq; ipſa rū h c, c e data eſt. Secetur enim per 10 primi ele. ipſa d e bifariā in f ſigno. Deſcribaturq; per 23 ſexti ele. ex e f ipſi c b ſimile ſimiliterq; poſitum f g. Circa igitur eundē dimetientē eſt f g ipſi c b, excitē/tur per 26 ſexti ele. eorū dimetiēs h e m, deſcribaturq; figura. Et quoniā c b ipſi f g eſt ſimile. Datur autem c b ſpeciē. Datur igitur & f g ſpecie, & deſcribitur à data recta linea f e. Data igitur ſunt a b, f g & ipſi k a, ſūt æqualia. Datum igitur eſt b c. Ipſius ergo k a latera ſunt data, data igitur eſt K h, & K c data eſt, & ipſi e f æqualis, reliqua igitur c h, data eſt, & ad h b rationem habet datam. Data igitur eſt & h b.

Theorema 60 *Propoſitio 60*

Si parallelogrammum ſpecie & magnitudine datū dato gnomone auctum aut imminutū fuerit. Dātur latitudines gnomonis.

Parallelogrammum enim a b datum ſpecie & magnitudine augeatur primus dato, gnomone e c b d f g. Dico quod datæ ſunt utræq; ipſarum c e, d f. Nam quoniam a b datū eſt, eſt autem d f g gnomon datus. & totū igitur a g datū eſt. Sed & ſpecie, ſimile enim eſt ipſi a b. Igitur ipſius a g latera data ſunt. Data igitur eſt utraque ipſarum a e, a f, eſt autem utraque ipſarum c a, a d data, reliqua igitur utraque ipſarum c e, d f data eſt. Rurſus iam parallelogrāmū a g, datū ſpecie & magnitudine minuatur dato gnomone e c b d f g. Dico quod utraque ipſarum c e, d f, data eſt. Quoniā igitur datū eſt a g cuius gnomō e c b d f g. datus eſt. Reliquum igitur a b datū eſt. Sed & ſpecie. Ipſius igitur a b latera data ſunt. Data igitur eſt utraque ipſarum c a, a d, eſt autē & utraque ipſarum e a, a f, data. Et reliqua utraque igitur ipſarum e c, d f data eſt.

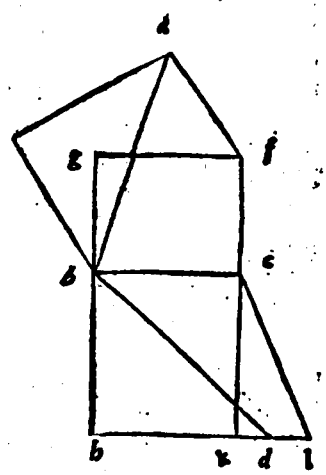

Theorema 61 *Propoſitio 61*

Si data ſpecie ſpecie, ad unum latus parallelogrāma area proiecta fuerit in dato angulo, habeat autem ſpecies ad parallelogrāmum rationem datam. Datur parallelogrammum ſpecie.

Data enim ſpecie ſpecie a f c b, ad unum latus c b parallelogramma areola proiecta ſit c d in dato angulo l c b. Ratio autem ſit ipſius a c ſpeciei ad c d parallelogrāmū data. Dico q datur c d ſpecie, excitetur enim ſiquidē per 31 primi ele. ipſi f c parallelus b g, & per f ipſi b c, parallelus f g extēdāturq; f c g h, in h K ſigna. Quoniā datus eſt qui ſub f c b angulus. Et ipſius f c ad c b ratio data eſt. Datū eſt igitur ipſum f p parallelogrammum ſpecie. Datur autē ſpecie a f c b ſpecies, & deſcribitur eadem recta linea c b. Ipſius igitur a b ſpeciei ad f b, parallelogrāmū per 49 propoſitionē ratio data eſt. Ipſius autem f b ad c d, ratio eſt data, quoniā iam ipſius a b, ad ſupponitur. Aequum autem eſt c d, ipſi k b, per 35 primi elementorum. ratio igitur ipſius K b ad c g, eſt data. Quare & ipſius f c ad c k, ratio eſt data. ipſius autem f g ad c b, ratio eſt data, ipſius igitur b c ratio data eſt. Et quoniā angulus qui ſub b c k datus eſt & qui ſub b c l datus eſt, & reliquus igitur qui ſub l c k datus eſt. Eſt autē & qui ſub l k c, datus angulus, æqualis ei qui ſub k c b. Reliquus igitur qui ſub c l K datus eſt. Datur igitur l c k triangulum ſpecie. Ratio ipſius igitur l c ad c k data eſt. Ipſius autem c K ad b c ratio eſt data. Et ipſius igitur l c ad c b ratio eſt data, & qui ſub l c b angulus datus eſt. Datur igitur c d, parallogrammū ſpecie. Scholium

Datur f b, parallelogrammū manifeſte, quoniā angulus f c b datur. Datur igitur & c f g

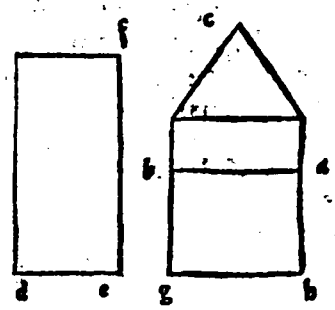
angulus,in parallelos enim f g,c b recta cecidit linea c f,efficiens interiores & ad eaſdē partes binis rectis æquales.Quorū qui ſub f c b.datur:& reliquus qui ſub c f g datur. Quare & reliqui dati ſunt & qm̄ datur ratio c f ad c b,æqualis aūt ipſa g b ipſi c f & c b ipſi f g,quare & laterū ratio datur.

Scholium.

Quoniam enim ipſius f b parallelogrāmi ad a f c b,ſpeciē ratio eſt data,ipſius autē a f c b,ſpeciei ad c d,ratio eſt data.& ex æquali per 11 quinti ele.ipſius b f ad c d,ratio eſt data.

Theorema 62. Propoſitio 62.

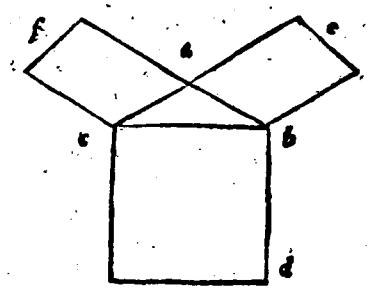
SI binæ rectæ lineæ adinuicem rationem habuerint datā. Deſcriptáque fuerit ab una quidem data ſpecie ſpecies, altera uero area parallelogramma in angulo dato, habuerit aūt ſpecies ad parallelogrammū rationē datā.Datur parallelogrāmū ſpecie.

Binæ enim rectæ lineæ a b, c d,adinuicē rationē habeāt datā, & deſcribatur ab ipſa quidē a b, data ſpecie ſpecies a e b & ab ipſa c d, parallelogrammū f d in dato angulo f c d. Rō autē ſit ipſius a e b ſpeciei ad f d parallelogrammū data. Dico q̄ datur d f. parallelogrāmū ſpecie. Deſcribatur enim ab ipſa a b ipſi d f,per 25 ſexti ele. ſimile ſimiliterq̄ poſitū a g. Quoniam ratio ipſius a b ad c d data eſt. Deſcribāturq̄ ab ipſis a b c d ſimilia ſimiliterq̄ poſita rectilinea a g,f d. Ratio igitur ipſius a g ad f d. data eſt. Ipſius aūtē f d ad e b ratio eſt data. & ipſius e b igitur ad a g,ratio data eſt,& angulꝰ qui ſub b a h,datus eſt,æquales enim ei qui ſub f c d. Quoniā igitur data ſpecie:ſpecie e b ad unum latus a b proiectū eſt a g in dato angulo h a b,& ratio ipſius e b ſpeciei ad a g. parallelogrammum data eſt. Datur igitur a g ſpecie, eſtq̄ ſimilis ipſi f d,datur igitur f d ſpecie.

Theorema 63. Propoſitio 63.

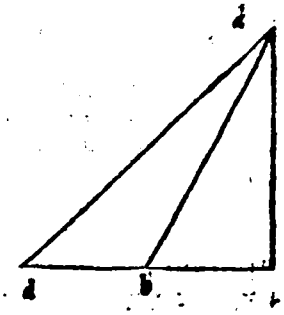
SI triangulum ſpecie datum fuerit,quod ex uno quoq̄ latere ipſius,quadratum ad triangulum rationem datam habebit.

Eſto triangulū ſpecie datū a b c. Deſcribaturq̄ ex unoquoq̄ ipſius latere quadratū e b,c d,c f. Dico quod unūquodq̄ ipſorū e b,c d,c f ad a b c,triāgulum rationē datā habebit. Nām quoniā ab eadē recta linea b e,rectilinea data ſpecie deſcribūtur utcunq; a b c d. Igitur per 49 propoſitionē.ratio ipſius a b c ad c d data eſt. Idq̄ propterea iam,& utriuſq̄ ipſorum e b & c f ad a b c,triangulū ratio eſt data.

Theorema 64. Propoſitio 64.

SI triangulum obtuſum habuerit angulum datū qua maius quod obtuſum angulū ſubtendit latus,area lateribus obtuſum angulū cō prehendentibus ad triangulum, rationem datam habebit.

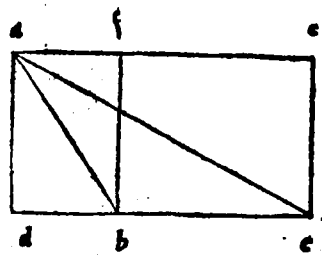

Sit triangulum obtuſum habens angulum eum qui ſub a b c,datum,extendaturq̄ in rectas lineas ipſius b c,recta linea b d. excitetur que per duodecimam primi elementorum ab ipſo a in c d. pērpendicularis a d. Dico quod quo maius eſt quod ex a c eis quæ ex a b,b c.hoc eſt quod bis ſub d b, b c. ea area ad a b c.triangulū datam rationem habebit. Quoniā nāq̄ angulus qui ſub a b c,per hypotheſim datus eſt, & qui ſub a b d,datus eſt,eſt aūt & qui ſub a d,d b,datus. Reliquus

igitur

igitur qui ſub d a b, datus eſt. Datur igitur d a b triãgulum ſpecie. Ratio igitur ipſius a d ad d b, data eſt, eſtq; ſicut a d ad d b, ſic quod ſub a d, b c ad id quod d b, b c, quare & ipſius d a, b c, ad id quod ſub d b, b c, ratio data eſt. Et eius quod bis ſub d b, b c, igitur ad id quod ſub a d. b c, ratio data eſt. Sed eius quod ſub d a, b c ad a c b triangulum ratio eſt data, & eius igitur quod bis ſub d b, b c ad a b c, triãgulum ratio eſt data, eſtq; quod bis ſub d b, b c, quo maius eſt quod a c, eis quæ ex a b, b c, ipſa igitur area ad a b c, trian gulum rationem datam habet. Scholium.

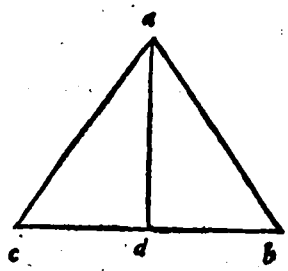
Excitetur ad angulos rectos ab ipſo b ſigno ipſi a d per 31 primi ele. æqua & paralle/lus b f, & ab ipſo a ſigno ipſi d c, per eandem æqua & pa rallelus excitetur d c, & connectatur e c, & quoniã per 31 primi elementorum parallelogrammum b e ipſius b a c trianguli duplum eſt, ſuper namq; eadem baſi, & in eiſdem eſt parallelis, comprehẽditur que parallelogrã/mum ſub f e, e c, æqualis autem eſt e c, ipſi a d & f e ipſi b c. Quoniam parallelogrammum ad triangulum ratio nẽ habet, quare & parallelogrammũ ad triãgulũ ratio eſt etiam dupla. Quod uero bis ſub a d, c b, rationẽ ha/bet datam, ad triangulum quadruplam, eſt enim ſub d c, c b ſicut in 2 elementorum.

Theorema 65 Propoſitio 65

SI triangulum acutum habuerit angulum datum, qua minus poteſt angulum acutum ſubtendens latus comprehendenti/bus lateribus acutum angulum, illa areola ad triangulum ra/tionem habebit datam.

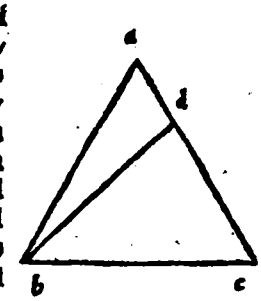
Eſto triangulum acutum habens angulum a b c. Excitetur q; ab ipſo a per 12 primi e/lemẽtorum perpendicularis a d. Dico quod qua minus eſt quod ex d c, eis quæ ex a b, b c, hoc eſt quod bis ſub c b, b d ad a b c triangulum rationẽ habet datam. Nam quoni am angulus a b d datus eſt & qui ſub a d b, datus eſt. Reli/quus igitur q ſub b a d datus eſt. Datur igitur a b d, triãgu lum ſpecie. Ratio igitur ipſius b d ad d a data eſt. Quare & eius qui ſub c b d, ad id quod ſub c b, ratio data eſt, & eius quod bis ſub c b, b d igitur. Sed eiꝰ quod ſub c b, b d ad ea quæ ex a b, b c, quo igitur minus eſt quod ex a c eis quæ ex a b, b e, ea area ad a b c, triãgulum rationem habet datam.

Theorema 66 Propoſitio 66

SI triangulum datum habuerit angu lum, rectangulum ſub datum angu/lum comprehendentibus rectis lineis ad triangulum rationẽ habebit datam.

Eſto triangulum a b c, datum habens angulum eum qui ad a. Dico q; quod ſub b a c ad a b c, triangulum rationẽ ha/bet datam, excitetur enim per duodecimam primi elemento rum ab ipſo b in ipſam a c perpendicularis b d. Quoniam i/gitur angulus b a c, datus eſt. Eſt autem & qui ſub a d b, angu lus datus. Et reliquus igitur qui ſub a b d angulus datur. Da tur igitur a b d, triangulum ſpecie. Ratio igitur ipſius a b ad b d data eſt. Sicut autem a b ad b d, ſic quod ſub b a c ad id quod ſub b d a c. Quare & eius qui ſub b a c, ad id quod ſub b d a, rationẽ eſt data. Eius autem quod ſub a c, b d, ad a b c, tri angulum ratio eſt data. Et eius qui ſub b a c, igitur ad a b c, trianguli ratio eſt data.

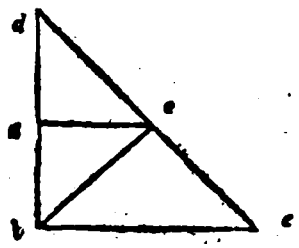

Theorema 67 Propoſitio 67

SI triangulum datum habuerit angulum, qua maius poſſint da/tum angulum comprehendentia latera ut unum, ea quæ ex reli/

quo, area ad triangulum rationem habebit datam,

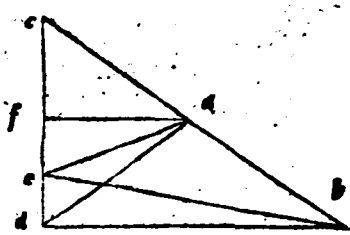
Esto triangulum a b c, datum habens angulum b a c. Dico quod quo maius est quod ex utraque b a c, eo quod ex b c, ea area ad a b c, triangulum rationē habet datam. Extendatur enim in rectas lineas ipsius a b ipsa a d ponaturq; ipsa a c æqualis ipsi a d per 3 primi elementorum & connexa recta linea d c extendatur in e, excitetur q; per 11 primi elementorum ab ipso b ipsi a c parallelus b e. Et quoniam æqualis est a d ipsi a c æqualis igitur est & d b ipsi b e. extenditur q; quædam b c. Quod igitur sub d c e, una cum eo quod ex b c, æquum est ei quod ex b d, æqualis autem est d a ipsi a c. Quod igitur ex utroque b a c, æquum est ei quod sub d c e, una cum eo quod ex b c. Quare quod ex utroque b a c, eo quod ex b c maius est eo quod sub d c e.

Dico iam quod eius quod sub d c e ad a b c triāgulum ratio est data. Quoniam enim angulus b a c, datus est, & cō sequens igitur qui sub d a c, datus est. est autem & uterque ipsorum a b c, d e a datus. Dimidia namque sunt eius qui sub b a c. Datur enim qui sub b a c, datur igitur triangulum d a c specie. Ratio igitur ipsius d a ad d c, data est. Quare & eius quod ex a d ad id quod ex d c ratio data est Et quoniam est sicut b a ad a d, sic est e c ad c d, sed sicut quidem b a ad a d, sic quod sub b a ad id quod ex a d. Sicut autem e c ad c d, sic quod sub e c, c d ad id quod ex c d, & sicut igitur per undecimam quinti elemētorum, quod sub b a ad id quod ex d a, sic quod sub e c d, ad id quod ex c d. Et uicissim igitur per decimamsextam quinti elementorum quod sub b a d ad id quod sub e c d. sic quod ex a d id quod ex d c. Ratio autem eius quod ex a d ad id quod ex d c data est. Ratio igitur & eius quod sub b a d ad id quod sub e c d data est. Aequalis autem est d a ipsi a c. Ratio igitur eius quod sub b a c, ad id quod sub e c d, data est, eius autem quod sub b a c, trianguli ratio est data, eo quia angulus qui sub b a c datus est. Et eius qui sub d c e. igitur ad a b c ratio est data. Estq; quod sub d c e, eo maius quod est ex utraque b a c. eo quod ex b c. Quo uero maius est quod ex utroque b a c, eo quod ex b c ea area ad triāgulum rationem datam habebit.

Aliter.

Constituantur enim eadem quæ prius, excitetur q; per duodecimam primi elementorum ab ipso a in e c perpendicularis a f, connectatur que a d, & quoniam datus est angulus b a c & eius dimidium est angulus a c f. est autem & angulus a f c. datus. Datur igitur triangulum a f c specie. Ratio igitur ipsius a f ad f c, data est, ipsius autem f c ad c e, ratio data est. Dupla siquidem eius est. & ipsius igitur e c, ad a f ratio data est. Quare & eius qui sub e c d ad eū qui sub a f c d ratio data est. Quare & eius qui sub e c d, ad eum qui sub a f c d, ratio data est. Duplum siquidem illius est & eius qui sub e c d, igitur ad eum qui sub a c d, ratio data est, æquum autem est a c d. triangulum ipsi a b c triangulo per trigesimamseptimam primi elementorum. in eadem siquidem basi a c, & in eisdem sunt parallelis a c, b d, & eius qui sub e c d, igitur ad a b c. triangulum ratio est data, estque quæ sub e c d, qua maius est quod ex utroque b a c, ea quæ ex b c, qua maius est quod ex utroque, b a, a c, ea quæ ex c b area ad triangulum rationem habet datam.

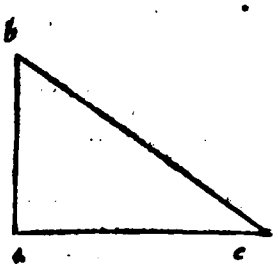

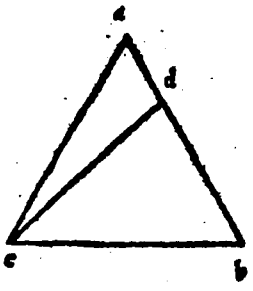
Aliter

Angulus a aut est rectus, aut acutus, aut obtusus, sit prius rectus, quod igitur ab utroque b a c. id quod ex b c excedit eo quod bis sub b a c & eius quod bis sub b a c ad a b c triangulum ratio data est. Esto autem acutus qui sub b a c excitetur que per duodecimam primi elementorum ab ipso c in ipsam a b perpendicularis c d, quoniam triangulum a b c, oxygonium est, & excitatur perpendicularis c d. Quæ igitur ex b a c, æqua sunt & ei quod ex b c, & eis quod bis sub b a d. Commune adiungatur quod bis sub b a c. Quæ igitur ex b a c, una cum eo quod bis sub b a c, quod est ex utroque b a c, æqua sunt ei quod ex b c & ei quod bis sub b a d, & insuper ei quod bis sub b a c, hoc

est

eſt ei quod bis ſub utroque e c d & a b. Quare quod ex utroq; b a c maiùs eſt eo quod ex b c, eo quod bis ſub utroq; c a d & a b. Quare quod ab utroque b a c maius eſt eo q; ex b c, eo quod bis ſub utroq; d a c & b a, & quoniam angulus b a c datus eſt, & qui ſub a d c quoque datus eſt. Et reliquus igitur qui ſub d c a datus eſt. Datur igitur triangulum a d c, ſpecie. Ratio igitur ipſius a d ad a c, data eſt, quare & utriuſque d a c ad a c, ratio eſt data. Et eius igitur quod ſub utroque d a c, & a b ad id quod ſub b a c, ratio eſt data. Et eius quod bis ſub utroque d a c & a b ad id quod ſub b a c ratio eſt data. Eo quia qui ſub b a c, angulus datus eſt, & eius quod bis ſub utroque d a c, & a b, igitur ad a b c triangulum ratio data eſt. Sed iam eſto angulus qui ſub b a c obtuſus, & producta b a in eam per duodecimam primi elementorum perpẽdicularis agatur c e, & ponatur per ſecundam primi elementorum ipſi a e æqualis a f. Quoniã igitur angulus b a c, eſt obtuſus excitatur q; perpendicularis c e, quæ igitur ex b a, a c una cum eo quod bis ſub b a e, hoc eſt bis ſub b a f, æqua ſunt ei quod ex b c. Cõmune proiectum ſit quod bis ſub b a c. Quæ igitur ex b a, a c una cum eo quod bis ſub b a c, hoc eſt, ex utroque b a c, una cum eo quod bis ſub b a f. æqua ſunt ei quod ex b c, una cum eo quod bis ſub b a c. Cõmune auferatur quod bis ſub b a f, quod igitur ab utroque b a c æquũ eſt ei quod ex b c, & ei q; bis ſub b a c f. Quare quæ ex utroque b a c. id quod ex b c. excedit eo quod bis ſub b a e f. & quoniam angulus b a c. datus eſt. & qui ſub e a c, igitur datus eſt. Sed & qui ſub c e a, datus eſt. & reliquus igitur qui ſub a c e. datus eſt. Datur igitur a e c triãgulum ſpecie. Ratio igitur ipſius c a ad a e, data eſt, hoc eſt ad a f. Quare & ipſius a c ad c f, ratio eſt data. Ipſius autem a c ad c e ratio eſt data, & ipſius e c ad c f igitur ratio eſt data. Quare & eius q; ſub e c, a b ad id quod ſub c f a b ratio eſt data. Ipſius autẽ q; ex a b, c e ad a b c, triãgulum ratio eſt data: quare & eius quod ſub c f, b a ad b c triangulum ratio eſt data. eſtque quod bis ſub f c b a, quo maius eſt quod ex b c: eo igitur maius eſt quod ex utroque b a c eo quod ex b c, ea area ad triangulum rationem habet datam.

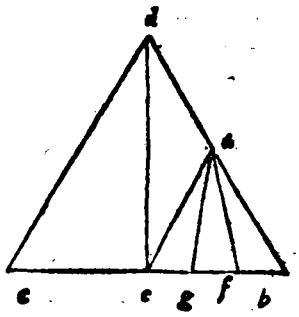

Aliter.

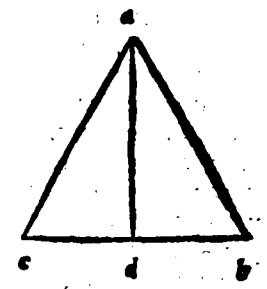
Excitetur b a & ipſi a c æqualis ponatur d a connectatur que d c. Quoniam igitur angulus a b c datus eſt. & eius uterque qui ſub a d c, a c d, dimidium eſt. Datur ergo uterque eorum qui ſub a d c, a c d. & reliquus igitur qui ſub d a c, datus eſt. Datur ergo triangulum a c d ſpecie. Ratio igitur ipſius a c ad c d, data eſt. Et quoniam qui ſub a d c, datus eſt, excitetur eidem æquus uterque eorum qui ſub d e c, a f c, per ulgeſimamſecundam primi elementorum. Et quoniam angulus b d c, ipſi d e c æquus eſt. Cõmunis autem qui ſub a b c, ipſius d b e trianguli exiſtens, & ipſius d b c. Reliquus igitur angulus d b e, reliquo angulo b c d eſt æqualis, æquiangulum igitur eſt b d e, triangulum ipſi d b c triangulo. Eſt igitur ſicut e b ad b d, ſic eſt d b ad c b. Quod igitur ſub e b, b c, hoc eſt quod ſub e c b, una cum eo quod ex c b ei æquum eſt quod ex b d, hoc eſt ei quod ex utroque b a c, æqualis enim eſt d a ipſi a c. Quod igitur ſub e c b, una cum eo quod ex c b, æquum eſt ei quod ex utroque b a c. Quod igitur ex utroq; b a c, id q; ex b c excedit eo q; ſub b c e. Dico igitur quod ratio ipſius qui ſub b c e ad a b c, triangulũ data eſt. Quoniã æqualis eſt angulus b d e, angulo b c d, quorũ qui ſub a d c, ei qui ſub a c d, eſt æqualis. Reliquus ergo qui ſub c d e, reliquo qui ſub a c b eſt æqualis. Eſt autem & qui ſub d e c, ei qui ſub a f c, æqualis: reliquus ergo qui ſub c a f, reliquo qui ſub d c e, eſt æqualis, æquiangulum igitur eſt triangulum a c f, triangulo d e c. Eſt igitur ſicut c a ad a f, ſic d c ad c e: & uiciſſim igitur per decimãſextam quinti

elementorum ſicut c a ad d c, ſic a f ad c e. Ratio autem ipſius a c ad c d, data eſt. Ratio igitur ipſius a f ad c e, data. Excitetur per duodecimam primi elementorum, ab ipſo a in b c perpendicularis a g, & quoniam angulus a f c datus eſt, eſt autem & qui ſub a g f, datus, & reliquus ergo qui ſub g a f, datus eſt. Datur ergo a g f triangulũ ſpecie. Ratio igitur ipſius f a ad a g, data eſt, ipſius autẽ f a, a c, c e ratio data eſt. Quare & quod ſub a g b c ad id quod ſub b c, c e, ratio data eſt. Eius autẽ quod ſub a g, b c, ad id quod ſub a b c, triangulum ratio eſt data, & eius quod ſub b c, c e, ad a b c ratio eſt data. Eſt autem quod ſub b c, c e, qua maius eſt quod ex utroque b a c eo quod ex b c. Qua igitur maius eſt quod ex utroque b a c eo quod ex d c, ea area ad triangulum rationẽ habet datam.

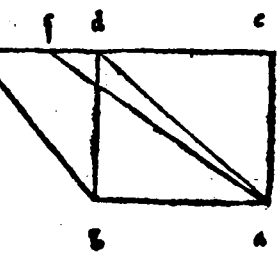
Scholium ſuper prima demonſtratione 65 propoſitionis.

Si in triangulo iſoſcele acta fuerit aliqua recta linea utcunque in baſim, quod ex acta una cum eo quod ſub baſis ſegmentis, æquum eſt ei quod ex uno laterum æqualiũ gignitur. Sit nempe iſoceles triangulum a b c, æquum habens latus a b lateri a c, & ab ipſo a in b c agatur quædã recta linea utcũq; a d. Dico quòd quod ex a d una cum eo quod ſub b d c, æquũ eſt ei quod ex a c. Ipſa a d in b c, aut perpendicularis eſt aut non. Sit prius perpendicularis, & quoniã recta linea aliqua b c ſecatur bifariam in d. Quod igitur ſub c d b, æquum eſt ei quod ex b d, cõmune apponatur quod ex a d, quod igitur ſub c d b una cum eo quod ex a d, æquum ei eſt quod ex a d, d b. At eis quæ ex a d, d b æquum eſt quod ex a b. Quod uero ſub d b una cum eo quod ex a d, æquum eſt ei quod ex a b. Sed iam non ſit perpendicularis a d, exciteturque ab ipſo a, in b c perpendicularis a e. Et quoniam recta quædam linea ſecatur in æqualia in e, & in inæqualia in d. Igitur per nonam ſecundi elementorum quod ſub c d b, una cum eo quod ex d e, ei eſt æquum quod ex b e commune apponatur quod ex a e, igitur quod ſub c d b una cum eo quod ſub a e, e d, æquum eſt ei quod ex a e, e b, æquum eſt autem eis quæ ex a e, e d, id quod ex a d. Quod igitur ſub c d b, unà cum eo quod ex a d, eis eſt æquum quod ex a d b, & eis quæ ex a d b, id quod ex a b, eſt æquum, quod autẽ ſub c d b, una cum eo quod ex a d ei quod ex a b.

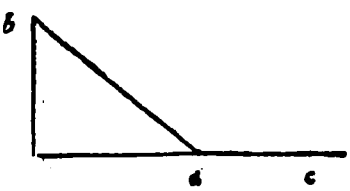
Scholium in ſecundam demonſtrationem.

Quoniam autem quod ſub a f c d, trianguli duplũ ſit ſic demonſtrabimus, excitetur per a ipſi c d, parallelus per trigeſimam primi elementorum, ipſa a g, & per eandem ipſi a f, per g parallelus excitetur g h. Bina igitur ſunt parallelogramma ipſa a h, a d, ſupponitur autem a c ipſi d g parallelus ſuper eadem baſi a g exiſtentes & in eiſdem parallelis a g, c h, parallelogrammum igitur a h per trigeſimamquintam primi elementorum, ipſi a d parallelogrammo æquum eſt, & quoniam quod ſub a f, a g, eſt ipſum a h, æqualis autẽ eſt a g ipſi c d & quod igitur ſub a f, c d, eſt ipſi a h. Duplum autem eſt a h ipſius a c d triãguli per 41 primi elemẽtorum: quoniam & a d. Quod igitur ſub a f, c d, duplum eſt ipſius a c d trianguli.

Item ſcholium.

Si enim efficiemus in rectas lineas d a ipſi a c, ſicut d a c, & per d ipſi d c, per undecimam primi elementorum ad angulos rectos excitemus d b. Manifeſtũ quod manente quidem æquali d a ipſi d c ipſa autem d c ipſi a c, ipſa uero b a ipſi d a, manifeſtum erit quod dictum eſt. Quoniam enim ſicut ſe habent baſes, ſic & parallelogrãma ſub eodem faſtigio exiſtentia.

Super tertia demonſtratione ſcholium.

Eſto recta linea d e, & ipſi quidem d e, ponatur d a, ipſi autem a c, ipſa a c, & ab ipſo a ipſi d c per undecimam primi elementorum ad angulos excitetur rectos a b & ipſi a b æqualis

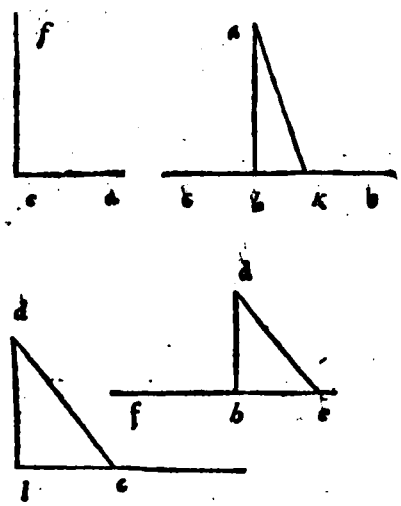
qualis eſto d c. Quoniam igitur ipſius d a c ad c a, ratio data eſt, ſicut autem d a c, ad c a, ſic quod ſub d a c, a b, ad id quod ſub c a, a b. & eius quod ſub d a c, a b ad id quod ſub c a, a b, igitur ratio eſt data: eſt autem & eius quod ſub c a, a b ad a b c, triangulum ratio data per 66 theorema, & quod ſub d a c, a b. igitur ad id quod ex a b c triangulum ratio eſt data per 8 theorema.

Super eadem ubi agitur de angulo obtuſo.

Si enim per c ipſi e b: per 31 primi elementorum agamus parallelos, & per eandem per a b ipſi e c, agamus parallelos. manifeſtum enim quòd quod ſub e c, a b eſt ipſum a b & a g ipſius a b c, trianguli duplum eſt, ac per hoc & a b c, triangulum rationem data, tam habet: ſi enim per c ipſi e b, & per a b ipſi e c, per eandem parallelos agamus. manifeſtum igitur, quæ enim ex a ipſi e c, eſt æqualis, ſicut in ſuperiori ſcholio habetur.

Super quarta demonſtratione 67.

Quoniam autem ipſam d e c, ipſi a d c, æqualem conſtituere poſſimus: ſeorſum ab Apollonio ſic demonſtrabimus, quoniam enim angulus a c d æquus eſt angulo a d c, maior eſt qui ſub b c d, eo qui ſub a d c: ponatur, inquam, ipſi b c d, æquus angulus qui ſub b d e, & extendatur b c, eſt autem angulus qui ad b, communis & ipſius d b c, & ipſius d b e, trianguli. Reliquus ergo qui ſub b d c, reliquo qui ſub d e c eſt æqualis. Quoniam autem uniuerſaliter ſit poſſibile à dato ſigno ſicut a. in datam rectam lineam b c, deducere rectã lineã æquũ efficientẽ angulũ dato angulo d e f, ſic oſtẽdemus. Angulus enim d e f, aut eſt rectus, aut acutus, aut obtuſus. Siquidẽ igitur rectus eſt, manifeſtũ, ago enim ab ipſo a perpẽdicularẽ a g, æquus igitur eſt angulus e ipſi g. Sed iã eſto angulus d e f, acutus. excitetuŕq; per duodecimã primi elementorum ab ipſo d in e f, perpendicularis d h, ab ipſo autem a in b c ipſa a g, conſtituaturque ad ipſam a g rectam lineam ad ſignumque in ea a ipſi e d h, per 23 primi elementorum. æquus angulus g a

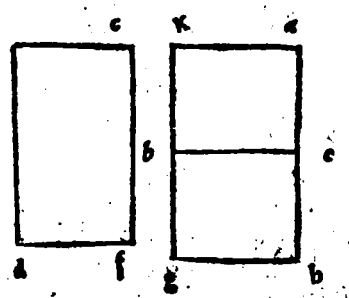

k. Reliquus igitur qui ſub d e f, ei eſt æquus qui ſub a k g. Sed iam eſto obtuſus angulus qui ſub d e f, extenſa igitur d e, in l: acutus igitur qui ſub f e l, perpendicularis excitetur per duodecimam primi elementorum d l, & ipſi l d e, æqualis ponatur g a k. Sic igitur qui ſub d e l, ei eſt æquus qui ſub a k g. Quare & ex conſequẽti qui ſub d e f, ei qui ſub a k b eſt æqualis.

Theorema 68 *Propoſitio 68*

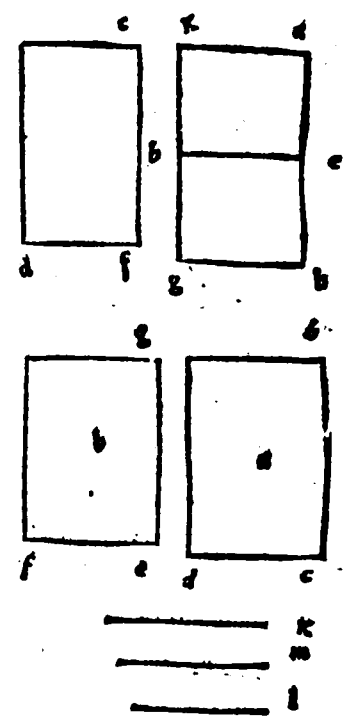
Si bina æquiangula parallelogramma adinuicem rationem data tam habuerint, & unum latus ad unum latus rationem habuerit datam, & reliquum latus, ad reliquum latus rationem habebit datam.

Bina ſiquidem parallelogrãma a b, c d adinuicem rationem habeant datam, habeat autem & unum latus ad unum latus rationem datam, ſit autem ipſius b e ad f d, ratio data. Dico quod & ipſius a e ad f c, ratio eſt data comparetur enim ad ipſam e b, parallelogrammum æquum ipſi c d, ſitque per uigeſimam quintam ſexti elementorum e g. ponaturque ut a e ipſi e h, ſit in rectas lineas. in rectas igitur lineas eſt k b ipſi b g. Quoniam igitur ipſius a b ad c d ratio eſt data, æquum eſt autem c d ipſi e g. Ratio igitur ipſius a b ad e g, eſt data: quare & ipſius a e ad e h, ratio eſt data. Et quoniam æquũ eſt e g,

ipſi

ipſi c d,eſt autem & æquiangulum. Igitur per 14 ſexti elementorum latera quæ circum æquos angulos ſunt reciproca,eſt igitur ſicut e b ad f d,ſic eſt c f ad e h. Ratio autẽ ipſius e b ad f d data,& ipſius igitur c f ad e h. ratio eſt data,ipſius autem e h ad a e,ratio eſt data,& ipſius igitur a e ad c f,ratio eſt data.

Aliter.

Exponatur data recta linea k,& quoniam ratio ipſius a ad b data eſt,eadem eidem fiat quæ ipſius k ad l. Ratio autẽ ipſius a ad b data,& ipſius igitur k ad l ratio eſt data. Data autem eſt k,data igitur & l per cõuerſionem' primæ diffinitionis. Rurſus quoniam ipſius c d ad e f,ratio eſt data,eadem eidem fiat quæ ipſius k ad m. Igitur ratio ipſius k ad m data eſt. Data autem & k. data igitur & m, eſt autem & l data. Ratio igitur & ipſius l ad m data eſt,& quoniam æquiangulum eſt a ipſi b,igitur a ad b rationẽ habet ex lateribus cõpoſitam,per 23 ſexti ele. hoc eſt ex ea ratione quam habet c d ad e f,& h c ad e g. Sed & k ad l rationem habet cõpoſitã ex ea quam habet k ad m, & m ad l. Ratio igitur compoſita ex ea quam habet c d ad e f,& h c ad g e eadem eſt compoſitæ rationi ex ea quam habet k ad m,& m ad l. Quarũ ipſius c d ad e f,ratio eadẽ eſt ei quæ eſt ipſius k ad m ratiõi,reliqua ergo quæ ipſius h c ad g e,ratio eadẽ eſt ei quæ eſt ipſius m ad l. ipſius autẽ m ad l ratio eſt data. Igitur & ipſius h c ad e g, ratio eſt data.

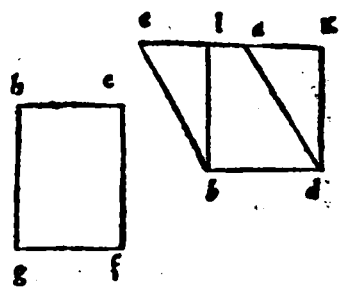
Scholium.

Si fuerint binæ rectæ lineæ,aſſumaturq; quædam una recta linea,una priorum ad alteram rationem habet cõpoſitam ex ea quam habet prima ad extrinſecus utcunq; ſumptam,& quam aſſumpta ad alteram.

Theorema 69 *Propoſitio 69*

SI bina parallelogramma datos angulos habuerint, habuerint autem & ad inuicem rationem datam, unumq; latus uni lateri rationem habuerit datam,& reliquum latus ad reliquum latus rationem datam habebit.

Bina ſiquidem parallelogramma a b,g e,datos habẽtia angulos,eos qui ad d f,adinuicem rationẽ datã habeant. Ipſius autem d b ad f g,ratio ſit data. Dico quod & ipſius a d ad e f ratio data eſt. Siquidem igitur æquiangulum eſt a b parallelogrammum ipſi e g,parallelogrammo,manifeſtũ eſt. Si autẽ non. Cõſtituatur per 23 primi elemen. ad ipſam d b ad ſignumq; in ea d ei qui ſub e f g,æqualis angulus b d k. Compleaturq; d l. parallelogrammum. Quoniã uterq; ipſorũ d a c,a k d,angulorum datus eſt, & reliquus igitur qui ſub a d k, datus eſt. Datur igitur triangulum a d k ſpecie. Igitur ipſius a d ad d k, ratio data eſt. Et qm̃ ipſius d c ad f h ratio eſt data,ſupponitur enim & eſt æquũ d c ipſi d l. per 34 primi ele. Ratio igitur ipſius d l ad f h data eſt. Et æquiangulum eſt d l ipſi f h,& ratio ipſius d l ad f h data eſt. Eſtq; ipſius d l ad e g,ratio data,& inſuper ipſius d b ad f g id enim eſt receptum. Ratio igitur & ipſius d k ad e f data eſt,& ipſius d k ad d a ratio eſt data,& ipſius igitur a d ad e f,ratio eſt data.

Scholium.

In uniuerſum enim ſi parallelogrammi unus angulus datus fuerit,& reliqui dati erunt,uno enim dato neceſſario & conſequentes dabuntur, quare & econuerſo.

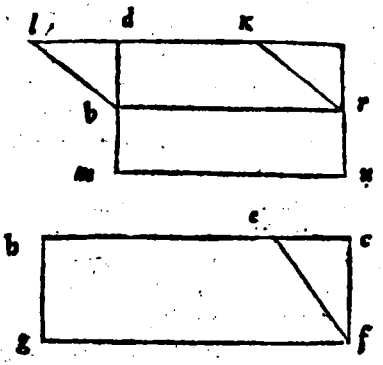
Theorema 70 *Propoſitio 70*

SI binorum parallelogrammorum quæ circum æquales angulos

uel

uel inæquales datos tamen latera adinuicem rationem datam habuerint. & ipsa parallelogramma adinuicem rationem datam habebunt.

Binorum siquidem parallelogrammorum a b, e g, quæ circum angulos qui ad f c, aut æquos aut inæquales, datos tamen latera adinuicem rationem habeant datam, hoc est sit ratio ipsius quidem a c ad e f, data itidemque ipsius b c ad f g. Dico quod & ipsius c d ad f h, ratio est data, esto enim æquiangulum c d ipsi f h. Compareturq; per uigesimam quintã sexti elemen. ad c b, rectam lineam ipsi f h, parallelogrammo æquũ parallelogrãmum c m, ponaturq; ut a c ipsi c n, sit in rectã lineam. Igitur & d b ipsi b m, erit in rectam lineam. Et æquum est b n ipsi f h, est autem & æquiãgulũ. Igitur per decimamquartã sexti elementorum ipsorum b n, h f, latera quæ circum æquos angulos sunt reciproca. Est igitur c b ad f g sic f e ad c n. Ratio aũt ipsius e b ad f g data est. Rõ igitur & ipsius e f ad c n data est, ipsius aũt e f ad a c rõ est data: & ipsius igitur a c ad c n rõ est data. Quare & ipsius c d ad c m, rõ est data: est aũt c m ipsi f h, æquale. Rõ igitur & ipsius c d ad e g, data. Non fit iam æquiangulũ a b ipsi f h. Constituaturq; per 23 primi elemẽtorũ ad ipsam b c, rectã lineam, ad signumq; in ea c ei qui sub e f g angulo æqualis angulus b c k, compleaturque parallelogrammum c l. Et quoniam angulus a c b datus est, & reliquus igitur qui sub a k c datus est, est autem & qui sub c a k datus, & reliquus igitur qui sub a k c datus est. Datur ergo triangulũ a c k specie. Ratio igitur ipsius a c ad e k est data, ipsius autem a c ad e f. ratio est data, ipsius aũt a c ad e f, rõ est data, & ipsius c k. igitur ad e f, ratio est data, est autem & ipsius c b ad f g. ratio data, æquũ aũt est c l ipsi c d. Ratio igitur ipsius c d ad f h, data est.

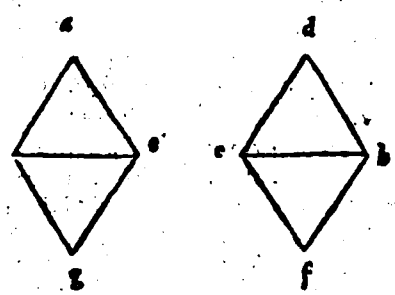
Scholium.

Nam quoniam æquiangulum est a b ipsi e g, æqualis est qui sub a c b ei qui ad g & qui ad f exterior interiori, & alius igitur ad g ei qui ad f est æqualis, similiter quoque & alij a c b, in rectum igitur est d b ipsi b m. Quoniam enim parallelus est a g ipsi d m anguli qui sub d b c, b c n, inuicem sunt æquales. Rursus quoniã parallelus est m b ipsi a c. qui sub m b c, a c b sunt inuicẽ æquales, qui sub a c b, b c n, eis qui sub d b c, c b l sunt æquales. Recti enim duo, qui sub a c b, b c n, & qui sub d b c, c b m. Si autem ad aliquam rectã lineam & ad signum & quæ sequuntur ut in 23 primi elementorum.

Theorema 71 Propositio 71

SI binorum triangulorum quæ circum æquos angulos, uel inæquales, datos tamen, latera rationem habuerint datam, & eadem triangula adinuicem rationem datam habebunt.

Duorum, inquam, triangulorum a b c, & d e h. quæ circum æquos angulos, aut inæquales datos tamen, latera adinuicem rationem habeant datam. Sitque ipsius b a ad d e, ratio data, & ipsius a c ad d h. Dico quod & ipsius a b c trianguli ad d e h triangulum ratio est data. Compleantur enim a g, d f, parallelogramma: quoniam igitur binorum parallelogrammorum a g, d f, quæ circum æquos angulos, uel inæquales datos tamen, eos qui ad a d latera adinuicem rationem habent datam, & parallelogramma per præcedentem rationẽ datã habebunt. Ratio igitur ipsius a g ad d f data est, ipsius autem a g dimidium est per conuersionẽ quadrageſimamprimam primi elementorum. triangulum a b c, ipsius autem d f, per eandem ipsum d e h. Ratio igitur a b c trianguli ad d e h triangulum data est.

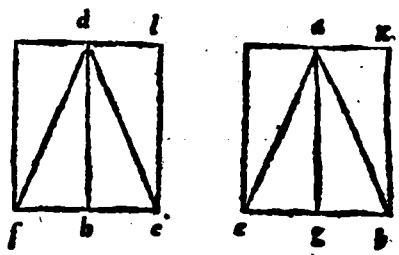

Theore

Theorema 72. Propoſitio 72.

SI duorum triangulorum baſes in data ratione fuerint, & quæ in ipſas ductæ ab angulis aut æquos aut inæquales angulos efficiẽtes, datos tamen, eos qui ad baſim, adinuicem rationem habuerint datam, & eadem triangula adinuicem rationem habebunt.

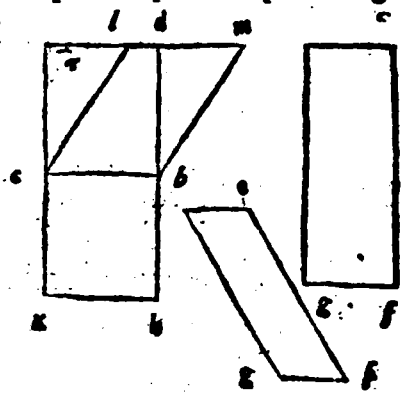
Sint bina triangula a b c, d e f, excitẽturq; a g, d h, aut æquos angulos efficiẽtes a g c, d h f, uel inæquales: datos tamen. Eſtoq; ratio ipſius quidẽ b c ad e f data ipſius aũt a g, ad d h, itidem data. Dico q; & ipſius a b c triãguli ad d e f, triangulum ratio data eſt. Cõpleantur enim ipſa k c, l f, parallelogramma. & quoniam anguli a g c, d h f, aut æquales, aut inæquales ſunt, dati tñ, æqualis aũt eſt angulꝰ a g c, angulo k b c, & q ſub d h f, ei qui ſub l e f. Et qui ad b e. igitur anguli aut æquales aut inæquales ſunt, tamẽ dati. Et quoniã ratio ipſius a g ad d h data eſt. æqualis autem eſt a g ipſi k b & d h, ipſi l e. Ratio igitur ipſius k b ad l e, data eſt: eſt autem & ipſius b c ad e f, ratio data, & qui ad b e. ſigna anguli aut æquales, aut inæquales ſunt, dati tamen. Et ipſius igitur e k, parallelogrammi ad l f, parallelogrammum ratio eſt data. Quare & ipſius a b c triãguli ad d e f, triangulum ratio eſt data.

Theorema 73. Propoſitio 73.

SI binorum parallelogrammorum quæ circũ æquos aut inæquales angulos, datos tamen, latera ſic ſe habuerint ſicut latus ad aliquid aliud, habuerit autem & reliquum primi latus ad idem rationẽ datam & ipſa parallelogramma adinuicem rationẽ datã habebunt.

Binorum, inquam, parallelogrammorũ a b, e g, quæ circũ æquales aut inæquales angulos, datos tamen, eos qui ad c f, latera ſic adinuicem ſe habeãt, ut ſit ſicut c b ad f g, ſic e f ad c k. Ipſius autem a c ad c k ratio eſto data. Dico quod & ipſius c d, parallelogrammi a e g parallelogrammũ ratio eſt data. Sit enim prius a b ipſi e g, æquiangulum, compareturque per 29 ſexti elementorum ad ipſam c b, rectam lineam ipſi e g parallelogrammo æquum c h, ponaturque ut a c ipſi c k, ſit in rectam lineam. In rectã igitur eſt lineam & d b: ipſi b h, & quoniã c h, ipſi e g eſt æquale, eſt autem & æquiãgulum c h ipſi e g. Ipſorum igitur c h e g, latera quæ circũ æquales angulos per 14 ſexti elemẽtorum ſunt reciproca: eſt igitur ſicut b c ad f g, ſic eſt f e ad c k. Sicut autẽ c b ad f g, ſic e f, ad quã a c, rõnẽ habet datã. Ata c uerbi gratia ad d aut quãpiã aliã rõnẽ habet datã Ratio igitur ipſius a c ad c k eſt data. Quare & ipſius a b ad c h, hoc eſt e g, ratio data eſt. Non ſit autem æquiangulum. Cõſtituaturque per 23 primi elementorum ad ipſam c b rectam lineam, ad ſignaque ad ipſam c ei qui ſub e f g, angulo, æquus angulus qui ſub b c l, cõpleaturque c m parallelogrammũ. Quoniam uterq; qui ſub a c b, l c b angulorum datus eſt, & reliquus igitur q ſub a c l eſt datus. Datur autem & qui ſub c a l, & reliquus ergo qui ſub c l a datur. Quare triãgulum a c l ſpecie datur. Ratio igitur ipſius a c ad c l data eſt. Et quoniã eſt ſicut b c ad f g, ſic eſt e f, a d, quam ipſa a c, rationem habet datã. Ipſius autẽ a c ad c l, ratio eſt data: eſt igitur ſicut c b ad f g, ſic f e ad c l. Eſtque æqualis angulus l c m, angulo e f g. Ratio igitur ipſius c m parallelogrammi ad e g, parallelogrammũ data eſt. Aequum autem eſt c m ipſi c d. Ratio igitur ipſius c d ad h g data eſt.

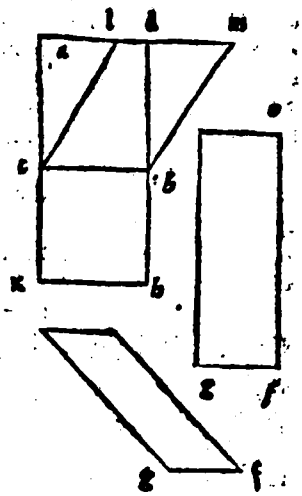

Theorema 74. Propoſitio 74.

SI bina parallelogramma rationem adinuicem datam habuerint, aut in angulis æqualibus, aut inæqualibus datis tamẽ, erit ſicut

ſicut primi latus ad ſecundi latus, ſic alterum ſecundi latus ad quod reliquū primi rationem habet datam.

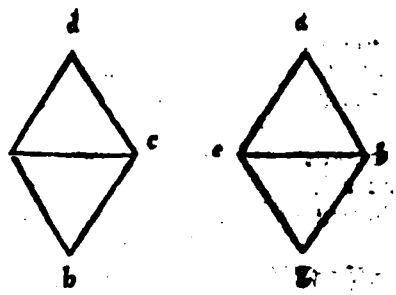
Bina ſiquidem parallelogramma a b, e g, adinuicē rationē habeant datā, aut in æqualibus aut in inæqualibus angulis datis tamen eis qui ad c f. Dico quod eſt ſicut c b ad f g, ſic eſt e f ad quod a c, rationem habet datam. Ipſum, inquam, a b. ipſi e g, aut eſt æquiangulum aut non. Sit prius æquiangulū, cōpareturq; ad rectā lineā c b ipſi e g, parallelogrāmo per 25 ſexti elemētorū æquū parallelogrāmū c h, ponaturq; ut a c ipſi c k, ſit in rectam lineā. In rectā igitur eſt lineā d b ipſi b h, & quoniā ipſius a b ad e g, ratio eſt data, æquum autem eſt e g ipſi c h: ratio igitur ipſius a b ad c h, data eſt. quare & ipſius a c ad c k ratio eſt data. Et quoniam æquū eſt c h, ipſi e g, eſt aūt & æquiāgulum. Ipſorū igitur c h, e g, per 14 ſexti ele. latera quæ circum æquos angulos ſunt reciproca. Eſt igitur ſicut c b ad f g, ſic e f, ad quod a c, rationē dātam habet. Non ſit autem æquiangulum conſtituaturq; per 23 primi ele. ad ipſam c b rectam lineā ad ſignumq; in ea ceī qui ſub e f g, angulo, æqualis angulus l c b. Compleaturq; c m parallelogrammum. Quoniam igitur ipſius c m ad e g, ratio eſt data. æquū eſt autem c d ipſi c m. Ratio igitur ipſius c m ad e g data eſt, eſt autem angulus l c b, angulo e f g, æqualis, eſt igitur ſicut b c ad f g, ſic e f ad quod c l rationem habet datam, ipſius autem c a ad c l, ratio eſt data, eſt igitur ſicut c b ad f g, ſic e f ad quod a c, rationem habet datam.

Theorema 75 Propoſitio 75

SI bina triangula adinuicem rationem habuerint datam, aut in æqualibus angulis autē in inæqualibus, datis tam, erit ſicut primi latus ad ſecundi latus, ſic alterum ſecundi latus ad quod reliquum primi rationem habet datam.

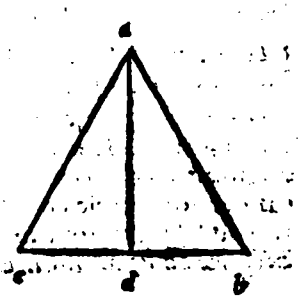
Sint bina triangula a b c, d e f, adinuicem rationem datā habentia, ſintque anguli qui ad a d aut æquales aut inæquales, dati tamen. Dico quod eſt ſicut a b ad d e, ſic eſt d f, ad quod a c, rationem habet datam. Compleantur enim a g d h parallelogramma, & quoniam trianguli a b c ad d e f, triāgulum ratio eſt data. Ratio igitur & ipſius a g, parallelogrammi a d, d h parallelogrammum data eſt. Quoniā igitur bina parallelogramma a g, d h adinuicem rationē habēt datā aut in æqualibꝰ, aut in inæqualibus angulis, datis tamen. Eſt igitur per præcedentem ſicut a b ad d e, ſic d f ad quod a c rationē habet datam

Theorema 76 Propoſitio 76

SI à uertice triāguli ſpecie dati in baſim perpēdicularis acta fuerit, acta ad baſim rationē habet datā.

Sit ſpecie datū triāgulum a b c, exciteturq; ab ipſo a in b c, perpendicularis a d. Dico quod ratio ipſius a d ad b c, data eſt. Quoniam enim triangulum a b c datum eſt ſpecie, datus igitur eſt & qui ſub a b d, angulus eſt autem & qui ſub b d a, datus: & reliquus igitur qui ſub b a d, datus eſt: datur ergo triangulum a b d ſpecie. Ratio igitur ipſius a b ad b c data eſt. & ipſius igitur a d ad c b ratio eſt data.

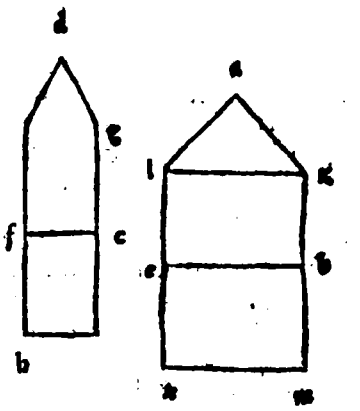

Propoſitio 77 Propoſitio 77

SI binæ ſpecies ſpecie datæ adinuicem rationem

tionem datam habuerint, & unumquoduis uniùs latus ſpeciei ad quod uis alterius rationem datam habebit.

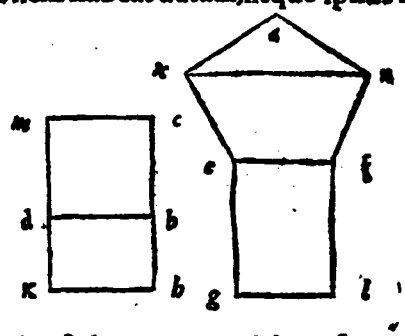
Binæ, inquam, ſpecies a b c, d e f, ſpecie datæ adinuicē rationē habeant datam. Dico quod & unum quoduis latus ipſius a b c ad unum quoduis latus ipſius d e f, rationem habet datam. Deſcribantur per 46 primi elemētorum ex b c, e f quadrata b n, e h. Quoniam ab eadem recta linea b c, binæ ſpecies deſcribuntur quæ utcunq; ſpecie ſunt datæ ſcilicet a b c & b n. Igitur per 49 propoſitionē ratio ipſius a b c ad b n data eſt. Idq; propterea iam rurſus & ipſius d e f ad e g, ratio eſt data. Quoniā igitur ipſius a b c ad d e f, ratio eſt data, ſed ipſius quidē a b c ad b n, ratio eſt data, quare & ipſius b c ad e f ratio eſt data.

Theorema 78. Propoſitio 78.

Si data ſpecies ad rectangulum aliquod rationem habuerit datam, & unum latus ad unum latus rationem habuerit datam, datur rectangulum ſpecie.

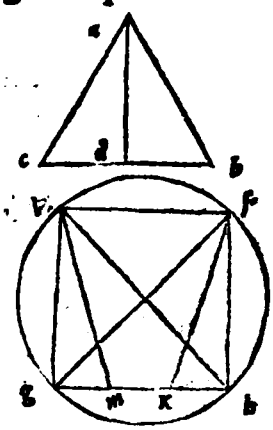
Data enim ſpecies a f b ad rectangulum c d, rationem habeat datam, ſitque ipſius f b ad c d, ratio data. Dico quod c d ſpecie datur. Deſcribatur per 46 primi ele. ex f b, quadratū f g. Cōpareturq; per 25 ſexti ele. ad ipſam e d ipſi f g, æquum parallelogrammum e k ponaturque ut c e ipſi e h, ſit in rectam lineam, in rectā igitur lineā eſt & m d ipſi d k. Et quoniā ab eadem recta linea f b bina rectilinea quæ utcūque ſpecie data ſunt deſcribuntur a f b, f g. Ratio igitur ipſius a f b ad f g per 49 propoſitionem data eſt. Ipſius autē a f b ad c d ratio eſt data, & ipſius ergo f g ad c d, ratio eſt data. Sed f h ipſi e k eſt æquale, & ipſius c d ergo ad e k, ratio eſt data. Quare & ipſius c e ad e h ratio eſt data. Et quoniā f g ipſi e k, æquum & æquiāgulū eſt, eſt autē & rectāgulū. Igitur per 14 ſexti el. ipſorū latera reciproca ſunt, eſtque ſicut f b ad e d, ſic e h ad f l. Ratio autē ipſius f b ad e d, ſupponitur data. Ratio igitur & ipſius e h ad f l data eſt. Ipſius autem e h ad c e, ratio eſt data, & ipſius ergo c e ad f l ratio eſt data. æqualis autem eſt f l ipſi f b, quadrati enim. Ipſius ergo l f ad e d, ratio eſt data componatur enim, & ipſius igitur c e ad e d, ratio eſt data, & angulus qui ad e rectus eſt. Datur ergo c d ſpecie.

Theorema 79. Propoſitio 79.

Si bina triangula unum angulum uni angulo æqualem habuerint, & ab æqualibus angulis in baſes perpēdiculares rectæ lineæ actæ fuerint fuerit aūt ſicut primi triāguli baſis ad perpendicularem, ſic alterius triāguli baſes ad perpendicularem, æquiangula erūt ipſa triangula.

Sint bina triāgula a b c, h f g, æquos habētia angulos qui ad f b, excitenturque per 11 primi ele. ab ipſis f b. perpēdiculares b d, f k, ſitq; autē ſicut a c ad b d, ſic g h ad f k. Dico quod æquiangulum eſt h c triangulum ipſi h f g triangulo. Deſcribatur per 5 quarti ele. circū triāgulū f g h circulus, cuius ſegmētum ſit h f g. Cōſtituaturque per 23 primi ele. ad ipſam h g rectā lineā ad ſignūque in ea h ei qui ſub b a c angulo æquus

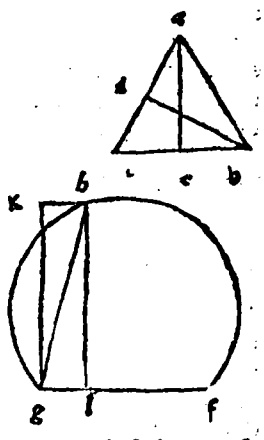
per

angulus qui ſub g h l. Connectatúrq; ipſe f l, l g excitetúrq; per 11 primi ele. perpendicularis l m. Et qm̃ angulus b a d angulo l h g eſt æqualis, & qui ſub h l g ei qui ſub a b c, & reliquus igitur qui ſub b c a reliquo qui ſub h g l, eſt æqualis. Simile igitur eſt triangulũ b c a ipſi h l g triãgulo & perpẽdiculares ductæ ſunt b d, l m, eſt igitur ſicut a c ad b d, ſic h g ad l m per 76 propoſitionẽ. Erat autẽ ſicut a c ad b d ſic h g ad f k, ſupponitur enim. Et ſicut igitur per 11 quinti ele. h g ad m l. ſic h g ad f k, æqualis igitur eſt f k ipſi l m, eſt autem & parallelus & f l ipſi h g, eſt æqualis & parallelus. Aequalis igitur eſt angulus f l h ipſi l h g angulo. Sed qui ſub l h g ipſi b a c eſt æqualis, qui uero ſub f l h ipſi f g h eſt æqualis. Et qui ſub b a c igitur ei qui ſub f g h eſt æqualis, eſt autem & qui ſub a b c ei qui ſub f h g, æqualis. Reliquus igitur qui ſub b c a, reliquo qui ſub f h g eſt æqualis, æquiangulum igitur eſt a b c triãgulum ipſi f h g triangulo.

Theorema 80 *Propoſitio 80*

SI triangulum unum habuerit angulũ datum, & quod ſub datum angulum comprehendentibus rectis lineis, ad id quod ex reliquo latere quadratum rationem habuerit datam, datur triangulum ſpecie.

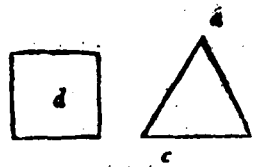
Eſto triangulum a b c datum habens angulum qui ad a, & quod ſub b a c ad id quod ex b c rationem habeat datã. Dico quod ipſum a b c triãgulum ſpecie datur, excitentur enim per 11 primi elemẽtorum ab ipſis a b in ipſas b c, c a, perpẽdicularis b d, a e. Quoniã igitur angulus b a d datus eſt, eſt aũt & qui ſub a d b datus. Datur ergo triangulũ a d b ſpecie, ratio igitur ipſius a b ad b d, data eſt, quare & eius quod ſub a c b d, ratio eſt data. Et autẽ quod ſub a c, b d, æquũ eſt id quod ſub b c, a e, utrũque enim eorum ipſius a b c triãguli duplũ eſt. Ratio igitur & eius quod ſub b a c ad id quod ſub b c, a e data eſt. Eius autem quod ſub b a c ad id quod ex b c ratio eſt data, & eius cp ſub b c, a e, igitur ad id quod ex b c ratio eſt data, & ipſius b c ad a e, ratio eſt data, exponatur poſitione, & magnitudine data recta linea f g. Deſcribatúrq; ſuper ipſa f g ſegmentum f h g per 33 tertij ele. datũ habẽs angulũ æquũ ipſi b a c. Datus autẽ eſt qui ſub b a c angulus, datus igitur & qui in f h g, ſegmẽto angulus. poſitione igitur eſt ſegmentũ f h g excitetur per 11 primi ele. ab ipſo g ipſi f g ad angulos rectos g k, poſitiõe igitur eſt g k fiatq; ſicut b c ad a e, ſic f g ad g k. Ratio autem ipſius b c ad a e data eſt.

Ratio igitur & ipſius f g ad g k data eſt. Data autem eſt f g, data igitur & g k, ſed & poſitione. eſtq; datũ ipſum g, datũ igitur & k excitetur per 31 primi ele. per ipſum k ipſi f g, parallelus k h poſitiõe igitur eſt k h, poſitione autẽ ipſum f h g. Datũ igitur eſt ſignũ h. Cõnectatur f h, h g, excitetúrq; per 11 primi ele. ppẽdicularis h l. Data igitur eſt h l, eſt autẽ & h ſignũ datũ. Et utrũq; ipſorũ f g. Datur igitur unaquæq; ipſarũ h f, f g, g h, poſitiõe & magnitudine datur ergo f h g, triangulum ſpecie. Et quoniã eſt ſicut b c ad a e, ſic f g, ad g k, æqualis autem eſt g k, ipſi h l, eſt igitur ſicut b c ad a e, ſic f g ad h l eſtq; æqualis angulus b a c angulo f h g, æquiangulum igitur eſt per præcedentem a b c, triangulũ ipſi h f g triangulo. Datur aũt h f g triangulũ ſpecie, datur igitur & a b c triangulum ſpecie.

Aliter.

Sit triangulum a b c, datum habẽs angulum qui ad a, ſit autem eius quod ſub b a, a c, ad id q ex c b ratio data. Dico quod triangulum a b c ſpecie datur. Nam quoniã angulus b a c, datus eſt, qua igitur maius eſt quod ex utroq; ipſius b a c, eo quod eo b c, ea area ad b a c triãgulum rationẽ habet datã, qua autẽ eſt maius quod ex utroque ipſius b a c eo quod ex b c ſit area d. Ratio igitur

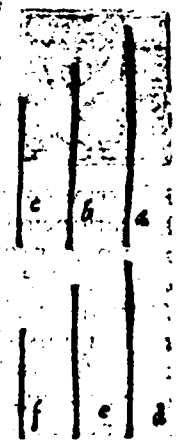
ipſius d areæ ad a b c, triangulum data eſt. Ipſius aũt a b c ad id quod ſub b a c ratio eſt data, eo quia angulus qui ſub b a c datus eſt. Et ipſius igitur d areæ ad id quod ſub b a c ad id quod ex b c ratio eſt data, & ipſius igitur d ad id quod ex b c ratio eſt data, & cõponendo igitur per 18 quinti elemen. ipſius d areæ una cum ea quod ex b c, ad id quod

ex b c,ratio eſt data. Sed area d una cū ea quæ ex b c eſt id quod ex utraque b a c. Ratio enim eius quod ex utraq; b a c ad id quod ex b c data eſt.quare & utriuſque b a c ad b c ratio data eſt,eſtq; angulus qui ſub b a c.datus:datur igitur triangulū a b c ſpecie.

Theorema 81 *Propoſitio 81*

SI tres rectæ lineæ proportionales, exiſtētes tribus rectis lineis pportionalibus exiſtētibus,extremas in rōne data habuerint, medias in data ratione habebunt & ſi extrema ad extremam rationem datam habuerit,& media ad mediam reliqua ad reliquam extremam rationem datam habebit.

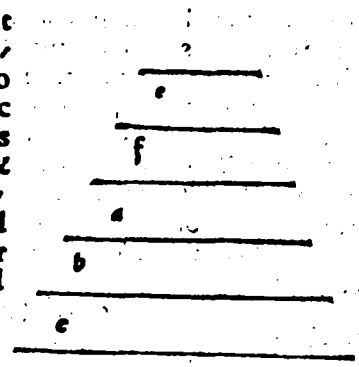
Tres,inquam,rectæ lineæ proportionales exiſtentes a,b,c.tribus rectis lineis proportiōalibus exiſtētibus d e f.extremas in data rōne habeāt.ſitq; ipſius quidē a ad d ratio data,ipſius autem c ad f,ratio quoq; data. Dico quod ipſius b ad e,rō eſt data.nā qm̄ ipſius a ad d ratio qdē data eſt,ipſius aūt c ad f,rō quoq; eſt data. Rō igitur eius quod ſub a c ad id q ſub d f, data eſt. Sed ei quidē quod ſub a c,æquū eſt id q ex b,per 17 ſexti ele.ei autem quod ſub d f per eandē:æquū eſt id qd ex e,ratio igitur eius quod ex b ad id quod ex e data eſt,quare & ipſius b ad e,ratio data eſt. Eſto iā rurſus ipſius quidē a ad d ratio data,ipſiuſq; b ad e,ratio eſt data. Dico qd & ipſius c ad f ratio eſt data. Nam quoniā ratio ipſius a ad d.eſt data,ipſius autē b ad e,ratio eſt data:rō quoq; eius quod ex b ad id quod ex e data. Sed ei quidē qd ex b æquū eſt id quod ex a c per 17 ſexti ele. Ei aūt quod ex e.per eandē æquū eſt id quod ſub d f:ratio igitur eius quod ſub a c ad id quod ſub d f eſt data,& unius lateris a ad unum latus d ratio eſt data. & reliqui igitur c ad reliquum f ratio eſt data.

Theorema 82 *Propoſitio 82*

SI quatuor rectæ lineæ proportionales fuerint, erit ſicut prima ad quam ſecunda rationem habet datam, ſic tertia ad quam quarta rationem habet datam.

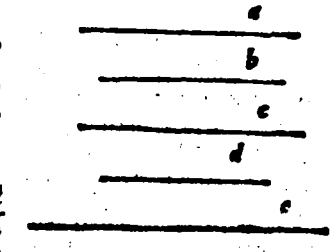
Sint quatuor rectæ lineæ proportiōales a.b,c,d, ſicut a ad b ſic c ad d. Dico quod eſt ſicut a ad quā b rationē habet datā. Sic c ad quā d rationē habet datā:eſto enim ad quā b rōnē habet datā e,fiatq; ſicut b ad e, ſic d ad f. Ratio aūt ipſius b ad e data, ratio igitur ipſius d ad f data. Et qm̄ eſt ſicut a ad b,ſic c ad d. Eſt autē & ſicut b ad e,ſic d ad f.ex æquali igitur per uigeſimāſecundam quinti elemē. ſicut a ad e,ſic e ad f. Eſtq; e ad quam b rationē habet datam & f ad quā d:eſt igitur ſicut a ad quā b rationē habet datā,ſic c ad quam d rationē habet datā.

Theorema 83 *Propoſitio 83*

SI quatuor rectæ lineæ ſic ſe adinuicem habuerint,ſicut tribus aſſumptis ex ipſis quomodocūq;, & quarta eiſdē proportiōali aſſumpta ad quā reliqua earū quæ in principio quatuor linearum rectarū rōnē habet datā, proportionales gigni ipſas quatuor rectas lineas, erit ſicut quarta ad tertiā,ſic ſecūda ad quam prima rationem habet datam.

Sint quatuor rectæ lineæ a.b,c,d,ſic ſe habentes adinuicē ut tribus ex ipſis quomodocūq; aſſumptis,& quarta eiſdem hoc eſt e ad quā d rationē habet datā proportionales fieri ipſas a b c e.rectas lineas. Dico qd eſt ſicut d ad c,

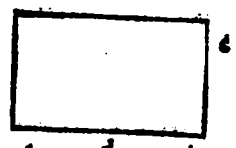
ſic b

ſic b ad quam a rationem habet datam. Nam quoniã eſt ſicut a ad b, ſic c ad e. Quod igitur ſub a e, ei eſt æquum quod ſub b c, per 16 ſexti ele. Et quoniã ratio ipſius e ad d, data eſt. Ratio igitur ipſius quod ſub a d ad id quod ſub a e data eſt. Quod autem ſub a e, ei eſt æquum quod ſub b c. Ratio igitur eius quod ſub a d ad id quod ſub b c data eſt, igitur ſicut d ad c ſic b ad quam a rationem habet datam.

Theorema 84 *Propoſitio 84*

SI binæ rectæ lineę datam areolam comprehẽderint in dato angulo, & altera altera data maior fuerit, & ipſarum utraque data erit.

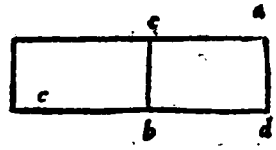
Binæ, inquam, rectæ lineæ a b, b c areolam comprehendant a c in angulo ſub a b c. Ac c b ipſa b a dato maior ſit. Dico q̃ utraq; ipſarũ a b. b c. data eſt. Nã quoniã c b ipſa b a dato maior eſt. Sit data d c. Reliqua igitur d b ipſi a b, eſt æqualis: Cõpleatur a c. Et quoniã æqualis eſt a b ipſi b d. Ratio igitur ipſius a b ad b d data eſt. Datus autem eſt angulus a b d. Datur igitur a d ſpecie. Quoniã igitur a c data eſt. ad datam d c adiũgitur excedẽs ſpecie dato a d. Datur igitur exceſſus per 59 datorũ. Data igitur eſt b d. Sed & d c. Igitur tota b c data eſt, eſt autem & a b data, utraque igitur a b, b c data eſt.

Theorema 85 *Propoſitio 85*

SI binæ rectæ lineæ datam areolam comprehenderint in dato angulo, fuerit aũt & utraque ſimul data, & ipſarũ utraque data erit.

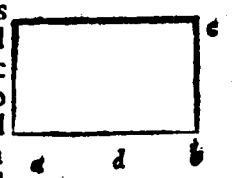
Binæ, inquam, rectæ lineæ a b, b c, datã areolam comprehendant a c in dato angulo a b c data. Dico quod & utraq; ipſarũ a b, b c, data erit. Extendatur c b in d ponaturq; per 2 primi ele. ipſi a b æqualis b d, & per 31 primi ele. per d ipſi b a parallelus excitetur d e. Compleaturq; a d. & quoniam æqualis eſt d b ipſi b a. Et angulus a b c datus eſt, qm̃ & qui ex utraque parte datus eſt, datur igitur e b. ſpecie. Et qm̃ a b c, ſimul data eſt, æqualis autẽ eſt & a b ipſi d b. Data igitur eſt d c. Quoniã igitur a c data eſt, ad datam d c comparatur deficiẽs ſpecie dato e b, igitur per 58 datorum dantur latitudines defectus. Datæ igitur ſunt ipſæ a b, b d. Sed & utraq; ſimul a b c. data eſt. Data igitur eſt utraq; ipſarũ a b, b c.

Theorema 86 *Propoſitio 86*

SI binę rectę lineæ datam areolam comprehenderint in dato angulo, potuerit autem utraque utraque dato maius quàm in ratione, & ipſarum utraque data erit.

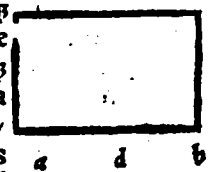
Binæ, inquã. rectæ lineæ a b, b c datam areã cõprehendant a c, in dato angulo a b c, quod autẽ ex b c eo quod ex a b dato maius ſit quàm in ratione. Dico quod & utraque ipſarũ a b, b c, data eſt. Nã qm̃ quod ex c b eo quod ex b a dato maius eſt cꝫ in ratione. Auferatur datum, ſitcꝫ quod ſub c b, b d. Reliqui igitur quod ſub c d, c b ad id quod ex a b ratio data eſt. Et quoniã quod ſub a b, b c, datũ eſt, eſt aũt quod ſub c b, b d datũ. Ratio igitur eius quod ſub a b, b c ad id quod ſub c b, b d, data eſt. Sicut autẽ qd̃ ſub a b. b c, ad id quod ſub c b, b d: Sic a b ad b d. Quare & ipſius a b ad b d ratio eſt data. Quare & eius quod ex a b ad id quod ex b d ratio eſt data. Eius aũt quod ex a b, ad id quod ſub b c, c d ratio eſt data. & eius quod ſub b c, c d igitur ad id quod ex d b ratio eſt data. Quare & eius quod quater ſub b c, c d ad id quod ex b d ratio eſt data. Et eius igitur quod quater ſub b c, c d una cum eo quod ex b d ad id quod ex b d ratio eſt data. Sed id quod quater ſub b c, c d una cum eo quod ex b d id eſt quod ex utroq; ſimul eſt ipſius b c, c d. Ratio igitur utriuſq; ſimul quod ex b c, c d ad id quod ex b d data eſt. Quare & utriuſq; b c, c d, ad b d, ratio data eſt. Et componendo igitur per 18 quinti ele. binarum b c ad b d, ratio eſt data. Quare unius c b ad b d ratio eſt data. Sicut autem c b ad b d, ſic quod ſub c b, b d ad id quod ex b d. Et eius quod ſub c b, b d igitur ad id quod ex b d ratio eſt data. Datum autem quod ſub c b d. datum igitur & quod ex b d. Data igitur eſt b d. quare & b c, data eſt. ipſius enim c b ad b d ratio eſt data: & da-

tur b d. Datur igitur & b c, eſt aũt & a c, datũ, & angulus a b c datus. Data igitur eſt a b, utraq; igitur ipſarum a b, b c, data eſt. *Theorema 87 Propoſitio 87*

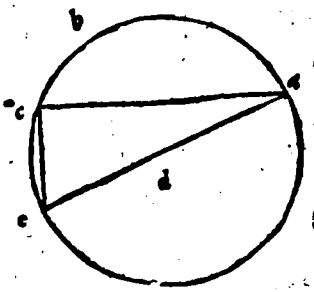
SI binæ rectæ lineæ areolam comprehenderint datã in dato angulo, quod à maiori uero minore dato maius fuerit, & ipſarum utraque data erit.

Binæ, inq;, rectæ lineæ a b, b c datã areã cõprehẽdant a c in dato angulo a b c, quod aũt ex a b dato maius eſto, eo q; ex b c, dico q; utraq; ipſarũ a b, b c data eſt. Nã qm̃ quod ex a b, eo quod ex b, dato maius eſt. Auferatur datũ ſitq; quod ſub a b, b d. Reliquũ igitur quod ſub b a, a d, æquum eſt ei quod ex b c. Et quoniã quod ſub a b, b c, datũ eſt, eſt aũt & quod ſub a b, b d datum. Ratio igitur eius quod ſub a b, b d ad id q; ſub a b, b c data eſt. Eſtq; ſicut quod ſub a b, b d ad id quod ſub a b, b c, ſic d b ad b c. Ratio igitur ipſius d b ad b c, data eſt. Ratio igitur & eius quod ex d b, ad id quod ex b c data eſt. Et autem quod ex b c, æquũ eſt id quod ſub b a, a d. Ratio igitur eius quod ſub b a, a d, ad id qđ ex d b, data eſt. Et eius igitur quod quater ſub b a, a d una cũ eo quod ex d b ad id qđ ex d b ratio eſt data. Sed quod quater ſub b a, a d una cum eo quod ex b d, id eſt quod ex utraq; ſimul ipſarũ b a, a d. Ratio igitur & eius quod ex utraq; ſimul b a, a d, ad id quod ex d b data eſt. Ratio igitur & utriuſque ſimul b a ad d b data eſt. Et cõponẽdo igitur p 18 q̃nti ele. utriuſq; ſimul b a, a d una cũ ipſa d b hoc eſt binarũ a b ad b d, ratio eſt data, & unius igitur a b ad d b, rõ eſt data. Ipſius autẽ d b ad b c, ratio eſt data. Et ipſius igitur a b ad b c, ratio eſt data. Et qm̃ ipſius a b ad b d ratio eſt data, eſtq; ſicut a b ad b d, ſic quod ex a b ad id quod ſub a b, b d. Ratio igitur & eius quod ex a b ad id quod ſub a b, b d data eſt. Datũ aũt eſt q; ſub a b, b d. Sic enim datũ aufertur. Datũ igitur eſt & qđ ex a b. Data igitur eſt a b, eſtq; ratio ipſius a b ad b d data. Data igitur eſt & b c. *Theorema 88 Propoſitio 88*

In circulo magnitudine dato, recta linea acta fuerit aſſumens ſegmẽtũ capiẽs angulũ datũ, datur acta magnitudine.

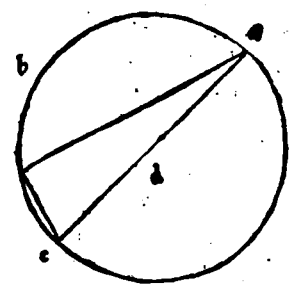
In circulo enim a b c magnitudine dato, excitetur a c aſſumẽs ſegmẽtũ a e c, accipiẽs angulũ datũ. Dico quod a c datur magnitudine. Aſſumatur enim per 1 tertij ele. centrũ circuli ſitq; illud d, & cõnexa a d & extẽdatur in e & cõnectatur c e. Datus igitur eſt qui ſub a c e, rectus enim eſt, eſt aũt & q; ſub a e c, datus, & reliquus igitur qui ſub c a e, datus eſt, datur igitur triãgulũ a e c ſpecie. Ratio igitur eſt ipſius a e ad a c data, data autem eſt ea magnitudine, quoniã & circulus datur magnitudine. Data igitur eſt a c magnitudine.

Theorema 89 Propoſitio 89

SI in circulo magnitudine dato, recta linea acta fuerit data magnitudine, relinquetur ſegmẽtũ capiens angulũ datum.

In circulo eñ magnitudine dato a b c, recta linea excitetur a c data magnitudine. Dico quod relinquetur ſegmẽtũ capiens angulũ datũ. Accipiatur enim per 1 tertij ele. cẽtrũ circuli ſitq; illud d & cõnexa a d extẽdatur in e, & qm̃ utraq; ipſarũ e a, a c eſt data. Rõ igitur ipſius e a ad a c, data eſt. Et angulus qui ſub a c e, rectus eſt. Datur igitur a c e triãgulũ ſpecie. Data igitur eſt angulus a e c. *Theorema 90 Propoſitio 90*

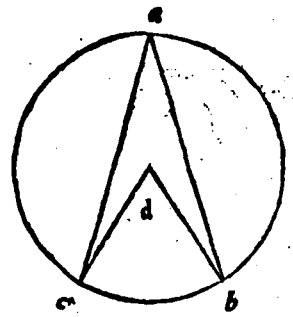

SI in circuli poſitione dati circunferentia aſſumptũ fuerit ſignũ datũ, ab hoc autẽ ad circuli circunferentiã infringatur aliqua recta linea datum angulum efficiens, datur alter finis refractæ.

Circuli enim poſitione dati a b c in circũferẽtia accipiatur datũ ſignũ b, ab ipſo aũt b refringatur recta linea b a c, datũ efficiẽs angulũ b a c. Dico quod c ſignũ datur. Aſſuma

tur

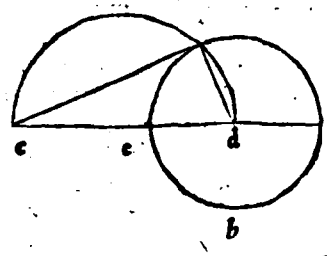
tur per 1 tertij elementorũ. ipsius circuli centrũ d & cõnectãtur b d, d c. Et qm utrũq; ipsorũ b d, datũ est positione igitur est ipsa b d. Et qm angulus b a c, datus est. Datus igitur est angulus b d c. Quoniã igitur ad positione rectam lineã b d ad signũq; d recta linea excitatur d c datũ efficiẽs angulũ b d c. Data igitur ipsa d c positiõe, datus est aũt & circulus a b c. Datũ igitur est c signum.

Theorema 91 Propositio 91

SI à dato signo, positiõe datũ circulũ tãgẽs recta linea acta fuerit, datur acta pone & magnitudine.

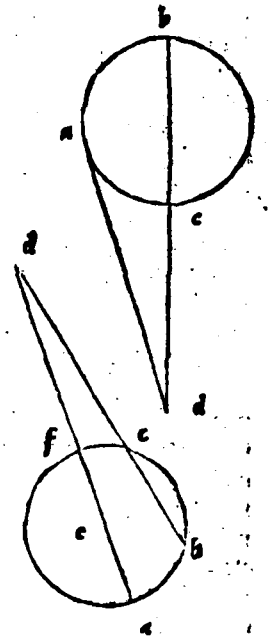
A dato enim signo c positiõe datũ circulũ a b tãgẽs recta linea excitetur c a. Dico q̃ c a recta linea datur positiõe & magnitudine. Accipiatur enim p̃ 1 tertij el. ipsius circuli cẽtrũ d, & cõnectatur d a, & qm datũ est utrũq; ipsorũ d c, data est igitur d c. estq; ãgulus d a c, datus igitur sup c d, descriptus semicirculus ueniet p̃ a, ueniat sitq; d a c, positiõe igitur est d a c, positiõe aũt est a b circulꝰ. Igitur a datũ est. Sed & c datũ est. Data igitur est a c põne & magnitudine. Theorema 92 Propõ 92

SI extra circulũ positiõe datũ assumptũ fuerit aliquod datũ signũ ab ipso aũt signo in circulũ acta fuerit aliqua recta linea, quod sub acta & ea quæ inter ipsum signũ & curuã circũferentiam comprehẽsum rectangulum datum.

Extra enim circulũ positiõe datũ a b c assumatur signũ aliquod d, ab ipso aũt d signo extẽdatur recta linea d b secãs circulũ. Dico q̃ quod sub b d, d c datũ est, excitẽtur enim ab ipso d signo ipsum a b c, circulũ tãgẽs, recta linea d a per 17 tertij ele. Data igitur est d a positiõe & magnitudie. Qm̃ igitur data est a d, datũ igitur est & quod ex a d, & est æquale ei quod sub b d, d c, per 36 tertij el. Datũ igitur est quod sub b d, d c. Aliter.

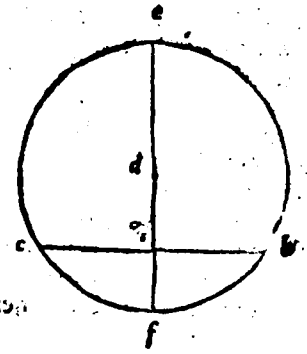
Assumatur per 1 tertij ele. ipsius circuli cẽtrũ e, & cõnectatur d e, extẽdatur in a & quoniã datũ est utrũq; ipsorũ e d. Data igitur est e d positiõe Datur autẽ & a b f circulus, datũ igitur est utrũq; ipsorũ a f, est aũt ipsum d datũ. Data igitur est utraque ipsarũ a f d. Datũ igitur est quod sub a d, d f & ei est æquũ quod sub b d, d c ei quod sub a d, d f. Datum igitur est quod sub b d, d c.

Theorema 93 Propositio 93

SI in circulo positione dato, assumptũ fuerit aliquod datũ, ac per signũ illud acta fuerit aliqua recta linea in ipso circulo, quod sub actæ sectionibus comprehensum rectangulũ datũ est.

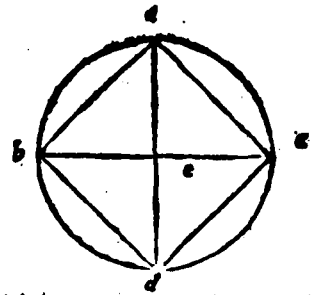
In circulo enim dato positione b c accipiatur signum aliquod datum a, ac per a excitetur quædam recta linea b c. Dico quod quod sub b a, a c datum est. Assumatur enim per primam tertij elemen. ipsius circuli centrum sitque d & connexa a d extendatur ad f e. Quoniam igitur utrũq; ipsorum d a, datum est, positione igitur est d a, positiõe autem & c b f circulus. Datum igitur est utrunque ipsorum f e, est autem & a datum. Data igitur est utraque ipsarum f a, a e. Datum igitur quod sub f a, a e, & ei est æquũ quod sub b a, a c, datum igitur est quod sub b a, b c.

Theorema 94. Propoſitio 94.

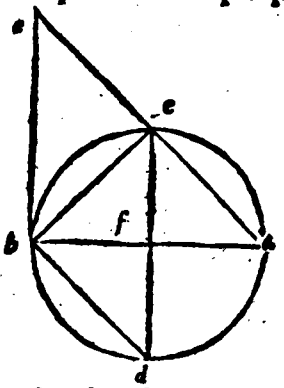
SI in circulo magnitudine dato recta linea acta fuerit, aſſumens ſegmentum capiens angulum datum, & qui in ſegmento angulus bifariam ſectus fuerit, utraque ſimul angulum datum comprehendens ad ſecantem angulum bifariam rationem habebit datam, & quod ſub utraque ſimul angulum datum comprehendente recta linea, & infra aſſumpta ab ea quæ angulum bifariam ad circunferentiam diſpeſcit datum erit.

In circulo enim magnitudine dato a b c recta excitetur linea b c aſſumens ſegmentū capiens angulum datum qui ſub b a c, ſeceturq; ipſe b a c per 9 primi elementorum bifariam recta linea a d. Dico quod ratio utriuſq; ſimul b a c ad a d, data eſt: & etiā quod datū eſt id ſub utraq; ſimul b a c, & e d. Connectatur b d & quoniā in circulo magnitudine dato d a c, excitatur b c aſſumēs ſegmentū b a c, capiens angulū datū b a c. Data igitur eſt b c magnitudine. Idq; propterea iam & b d, data eſt magnitudine. Ratio igitur ipſius b c ad b d data eſt. Et quoniam angulus b a c, bifariam ſecatur à linea recta a d eſt igitur ſicut b a ad a c, ſic b e ad e d, uiciſſim igitur p 16 quinti ele. ſicut a b ad b e, ſic a c ad c e, & ſicut utraq; ſimul b a c ad b c, ſic a c ad c e. Et quoniā angulus b a e angulo e a c, eſt æqualis, eſt autem & qui ſub a c e, ei qui ſub b d e æqualis. Reliquus igitur qui ſub a e c, reliquo qui ſub a b d, eſt æqualis, æquiangulum igitur eſt a e c triangulum ipſi n b d triangulo. Eſt igitur ſicut a c ad c e. Sic a d ad b d. Sed ſicut a c ad c e, ſic utraque ſimul b a c ad b c, & ſicut igitur per 11 quinti ele. utraq; ſimul b a c ad b c, ſic a d ad d b, uiciſſim igitur per 16 quinti el. ſicut utraq; ſimul b a c ad a d, ſic b c ad b d. Ratio autē ipſius b c ad b d data eſt. Ratio igitur & utriuſq; ſimul b a c ad a d data eſt. Dico quod & quod ſub utraq; ſimul b a c, & d e datum eſt: nā quoniā æquiangulum eſt triangulum a e c ipſi d e b, triāgulo, eſt igitur ſicut b d ad d e, ſic a c ad c e. Sicut autem a c ad c e, ſic eſt utraq; ſimul b a c ad b c, & ſicut igitur per 11 quinti ele. utraque ſimul b a c ad b c, ſic eſt b d ad b e. Igitur quod ſub utraque ſimul b a c & d e æquum eſt ei quod ſub c b & b d. Datum eſt quod ſub c b, & b d datum igitur & quod ſub utraque ſimul b a c, & e d.

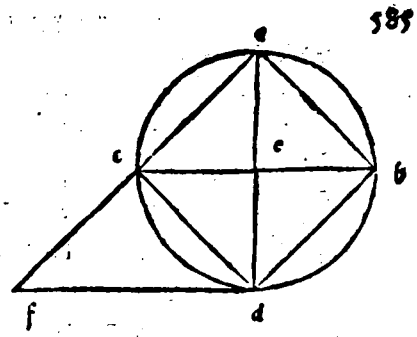
Aliter idem.

Extendatur a c in e, ponaturq; ipſi c b æqualis c e, connectāturq; e b, b d. Et qm̄ qui ſub a c b, duplus eſt utriuſq; ipſorum a c d, c e b, æqualis igitur eſt qui ſub c b e angulus ei qui ſub a c d, hoc eſt ei qui ſub a b d. cōis pōatur qui ſub a b c. Toti igitur qui ſub d b c, toti qui ſub f b e, eſt æqualis eſt aūt & qui ſub c a b, ei qui ſub c d b, æqualis. Reliquus igitur angulus qui ſub c e b, reliquo āgulo qui ſub d c b eſt æqualis, æquiāgulū igitur eſt e a b triāgulū ipſi c d b triāgulo. Eſt igitur ſicut e a ad a b Sic c d ad d b. Ipſa aūt utraq; d e eſt ipſa a c b. & ſicut igitur utraq; ipſarū ſimul a c b ad a b, ſic c d ad b d. Et uiciſſim igitur per 16 quinti ele. ſicut utraque ſimul a c b ad c d. Sic a b ad b d. Ratio autem eſt ipſius a b ad d b data: utraq; enim ipſarum data eſt. Ratio igitur & utriuſq; ſimul a c b ad c d data eſt. Et qm̄ æquiangulū eſt triangulū e a b triangulo f b d: eſt igitur ſicut e a ad a b, ſic b d ad d f. Ipſa autem e a, utraq; eſt a c b. & ſicut igitur utraq; a c b ad a b, ſic b d ad d f. Igitur quod ſub utraq; ſimul a c b & f d æquū eſt ei quod ſub a b, b d. Datū eſt aūt q; ſub a b, b d. Data igitur ipſarū utraq;. Datū igitur eſt & quod ſub utraq; ſimul a c b & f d.

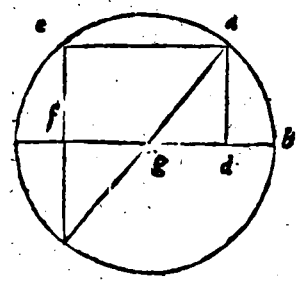
Aliter idem.

Extēdatur a c in f ponaturq; ipſi b a æqualis c f. Cōnectāturq; b d, d c, d f, & qm̄ æqualis eſt b a ipſi c f, & d b ipſi d c. Binæ iā a b, b d binis f c, c d, ſunt æquales altera alteri, & angulus q ſub a b d, angulo q ſub d c f, eſt æqualis. qm̄quidē a b c d, quadratū eſt. baſis igitur a d per 4 primi ele. baſi d f, eſt æqualis, & triāgulū a b d, triangulo c d f, eſt æquale, & reliqui

liqui anguli reliquis angulis æquales erũt, quos æqualia latera ſubtendunt. Igitur angulus b a d, angulo d f c eſt æqualis: datus autẽ eſt angulus b a d. datus igitur eſt & qui ſub d f c angulus: eſt aũt & qui ſub d a f, angulus datus. Datur igitur trian gulum a d f ſpecie. Rõ igitur ipſius f a ad a d, data eſt. At a f, utraque eſt ſimul b a c, eo quia æqualis eſt c f ipſi b a. Ratio igitur utriuſque ſimul b a c ad a d, data eſt, & ſimiliter ſicut prius demonſtrãbimus quod id quod ſub utraque b a c, & e d datum eſt. *Theorema 95 Propoſitio 95*

SI in circuli poſitione dati diametro datũ ſignum aſſumptũ fuerit, ab ipſo aũt ſigno ad ipſum circulũ proiecta fuerit aliqua recta linea, & à ſectione ad rectos angulos acta fuerit ipſi excitata, à ſigno aũt in quod cõcurrit quæ ad rectos angulos ipſi circuli circumferẽtia parallelus acta fuerit excitatæ. Datũ eſt ſignũ & concurrit parallelus diametro, & quod ſub parallelis comprehẽſum rectãgulũ datũ erit.

In circuli enim a b c, poſitione dati diametro b c aſſumptum ſit datũ ſignũ d ac per ipſum d ad circulũ producatur quædã utcũq; recta linea d a, ab ipſo autẽ a ipſi d a angulus excitetur rectus a e, ac per e ipſi a d, per 31 primi elẽ. parallelus excitetur e f. Dico quod f datum eſt, & quod ea quæ ſub a d, e f, area data eſt extẽdatur e f in h, & cõnectatur a h. Quoniam angulus h e a, rectus eſt, & h a dimetiẽs eſt circuli a b c, eſt autẽ & b c dimetiẽs. Igitur g centrũ eſt circuli a b c. Datũ igitur eſt ſignũ g, eſt aũt & d datũ. Data igitur eſt d g magnitudine: & quoniã a d ipſi e h, parallelus eſt. Et æqualis eſt h g ipſi g a, per 15 diffinitionẽ primi elẽ. & d g ipſi g f & a d, f h. Data igitur d g. Data igitur eſt & f g. Sed & poſitione. Vtraq; igitur ipſarũ g f, g d data eſt, & g datũ eſt. Datũ igitur & f, & quoniã in circulo a b c poſitiõe dato, aſſumitur ſignũ f datũ, & extenditur e f h. Datũ igitur eſt per 29 datorũ, quod ſub e f, f h, æqualis aũt eſt h f ipſi d a. Datum igitur eſt quod ſub a d, e f. *Finis Datorum.*

EVCLIDIS DE LEVI ET PONDEROSO FRAGMENTVM.

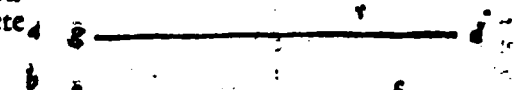
Diffinitiones. 1 Æqua magnitudine corpora ſunt, quæ loca replent æqua, 2 Diuerſa magnitudine corpora ſunt, quæ loca replent non æqua. 3 Grãdiora magnitudine dicũtur corpora, quæ loco ſunt ampliore. 4 Æqua potentia corpora ſunt, quorũ & tempore & aëre aquáue media æqualibus & per æqualia interualla æquales ſunt motus. 5 Diuerſa potentia corpora ſunt, quorum tẽpore diuerſo motus ſunt æquales. 6 Diuerſorũ potẽtia corporum, maius id potentia dicitur, quod mouendo temporis inſumpſit minus: minus autem potẽtia, quod temporis amplius. 7 Generis eiuſdem corpora ſunt, quæ cum æqua magnitudine ſint, etiam ſunt potentia. 8 Diuerſa genere corpora ſunt, quæ cum æqua magnitudine ſint, potentia non ſunt, per idem licet medium moueãtur. 9 Diuerſorum genere corporum, potentius id dicitur, quod eſt ſolidius.

Theoremata *Theorema primum*

DIuerſorum potentia corporum, quod ſpatium amplius moue-
tur, habet amplius potentiæ.

Sine

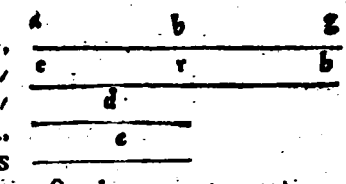
Sint a & b corpora duo, sint g d & e f, spatia duo, g d maius per quod a, e f, minus per quod b mouetur resecabo à spatio g d, g r spatium, sic ut sit e f spatio spatiũ g r æquale. Cætera sponte patent.

Theorema secundum

IOrundem genere corporũ si ipsa inter se erunt multiplicia, erunt æque ipsorum potentiæ multiplices.

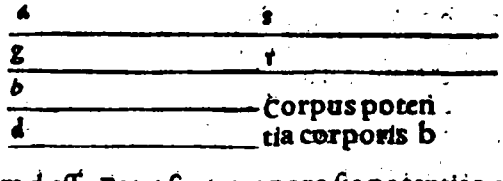
Sit corpus a g, eodem genere corpori d, duplum. dico, etiam potentia duplum esse. Sit enim a g, quidem corporis potentia e h, d uero & a g iuxta multiplicis excessum in a b & b g, diuidatur, sic ut utriusque potentia. ipsius d corporis potẽtiæ quæ erat c æqualis, fiat rursus ut a g corpus in partes a b, b g corpori d æquas diuisimus. sic e h, potentiam in partes e r & r h, æquas c potentia diuidamus. Liquidum est e h potentiã duplum potentiæ r euadere.

Theorema tertium

IOrundẽ genere corporũ, proportio & magnitudine, & potentia est eadem.

Sit à corpus corporis eodem genere b duplum, dico ut a corpus ad b corpus est, sic corporis a potẽtia g ad corporis b potentiam d esse. Patet si ut corpora sic potentias æque utrinque multipliciter diuidamus.

Theorema quartum

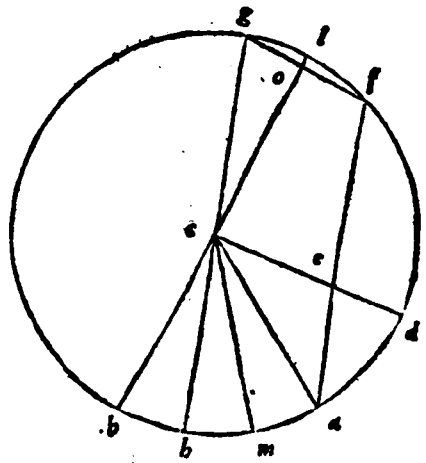
QVæ corpora, æqua potentia eiusdem generis corpori sunt, eiusdẽ sunt inter se generis, ablatis enim æqualibus illi tertio, erũt ipsorum uirtutes æquales, quia potentiæ tertij æquales.

Quorũ corporũ & magnitudo & potentia proportio una est, ipsa generis eiusdẽ erunt. Sit ut a corpus ad corpus b, sic corporis a potentia ad corporis b potentiã d, dico a, b, corpora generis eiusdẽ esse. Statuamus. n. a corpus, æquale corpori cuius potentia sit r. Erunt igitur ut b ad a, sic r ad potentiam ipsius a quæ est g. Reliqua patẽt.

Ad finem quarti libri hæc à Campano adiecta sunt.

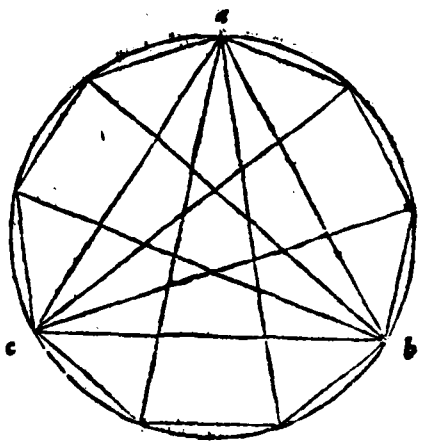
DAtum triangulum in tria æqualia diuidere.

Sit angulus datus c. uolo ipsum diuidere in tres æquales angulos q̃ sic facio. Pono primo c, cẽtrũ circuli describendo circulũ usq; quo secẽt circũferẽtiã in pũctis a & b, tũ a pũcto c q̃ est centrũ circuli. duco lineã c d perpẽdiculariter ad lineã c b & in linea c d assignabo pũctũ e. a quo duco lineã ad æqualitatẽ c b usq; quo secet circũferẽtiã circuli in pũcto f. & produco usq; ad a. deinde ptraho lineã g h æquidistãtẽ f a quæ. f. g h trãseat per cẽtrũ, & duco lineã f g æquidistãtẽ lineæ e c & protraho lineã c b in cõtinuũ & directũ usq; ad l quæ secat lineã f g orthogonaliter in puncto o & per æqualia. dico ergo quod arcus l g est æqualis arcui h b, propter hoc quod angulus l c g est æqualis angulo h c b cũ sint cõtra se positi. Cum igitur arcus f g sit duplus arcui l g erit duplus arcui h b, sed arcus f g est æqualis arcui h a cum sint inter duas æquidistantes lineas quæ sunt f a & g h ergo arcus h a est duplus arcui h b, ergo & an-

& angulus a c h est duplus angulo h c b, diuidã ergo angulum c h per æqualia per linẽ am c ut patet propositum.

INtra datum circulum nõ angulũ æquilaterũ atque æquiangulum designare. Quod sic fieri potest, iuxta doctrinã secundæ huius inscribo circulo assignato triangulũ æquilaterum atq; æquiangulum qui sit a b c, & unumquemque angulum eius diuidam per tria æqualia & protraham lineas diuidentes angulos usque ad circunferentiam & tunc quia nouem anguli locati in circulo sunt æquales. de necessitate arcus suppositi ipsis angulis sunt æquales protraham enim cordas subtractas singulis arcubus & habebo intentum.

REGESTVM.

† a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z.
A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
Aa Bb Cc, Omnes sunt terniones
præter † qui est duernio.

BASILEAE APVD IOHANNEM
HERVAGIVM, ANNO
M. D. XXXVII.
MENSE AVGV,
STO.

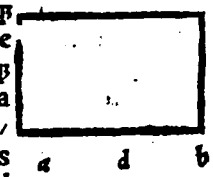
BIBLIOTHEQUE DE LA VILLE 1894

tur b d. Datur igitur & b c, eſt aũt & a c, datũ, & angulus a b c datus. Data igitur eſt a b, utraq; igitur ipſarum a b, b c, data eſt. *Theorema 87* *Propoſitio 87*

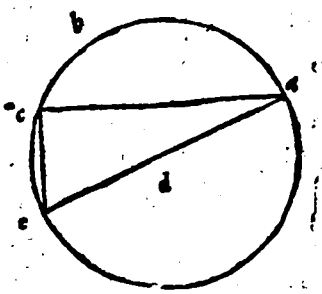
SI binæ rectæ lineæ areolam comprehenderint datã in dato angulo, quod à maiori uero minore dato maius fuerit, & ipſarum utraque data erit.

Binæ, in q̃, rectæ lineæ a b, b c datã areã cõprehẽdant a c in dato angulo a b c, quod aũt ex a b dato maius eſto, eo q̃ ex b c, dico q̃ utraq; ipſarũ a b, b c data eſt. Nã qm̃ quod ex a b, eo quod ex b, dato maius eſt. Auferatur datũ ſitq; quod ſub a b, b d. Reliquũ igitur quod ſub b a, a d, æquum eſt ei quod ex b c. Et quoniã quod ſub a b, b c, datũ eſt, eſt aũt & quod ſub a b, b d datum. Ratio igitur eius quod ſub a b, b d ad id q̃ ſub a b, b c data eſt. Eſtq; ſicut quod ſub a b, b d ad id quod ſub a b, b c, ſic d b ad b c. Ratio igitur ipſius d b ad b c, data eſt. Ratio igitur & eius quod ex d b, ad id quod ex b c data eſt. Ei autem quod ex b c, æquũ eſt id quod ſub b a, a d. Ratio igitur eius quod ſub b a, a d, ad id q̃ ex d b, data eſt. Et eius igitur quod quater ſub b a, a d una cũ eo quod ex d b ad id q̃ ex d b ratio eſt data. Sed quod quater ſub b a, a d una cum eo quod ex b d, id eſt quod ex utraq; ſimul ipſarũ b a, a d. Ratio igitur & eius quod ex utraq; ſimul b a, a d, ad id quod ex d b data eſt. Ratio igitur & utriuſque ſimul b a ad d b data eſt. Et cõponẽdo igitur per 18 qnti ele. utriuſq; ſimul b a, a d una cũ ipſa d b hoc eſt binarũ a b ad b d, ratio eſt data, & unius igitur a b ad d b, rõ eſt data. Ipſius autẽ d b ad b c, ratio eſt data. Et ipſius igitur a b ad b c, ratio eſt data. Et qm̃ ipſius a b ad b d ratio eſt data, eſtq; ſicut a b ad b d, ſic quod ex a b ad id quod ſub a b, b d. Ratio igitur & eius quod ex a b ad id quod ſub a b, b d data eſt. Datũ aũt eſt q̃ ſub a b, b d. Sic enim datũ aufertur. Datũ igitur eſt & q̃ ex a b. Data igitur eſt a b, eſtq; ratio ipſius a b ad b d data. Data igitur eſt & b c. *Theorema 88* *Propoſitio 88*

I in circulo magnitudine dato, recta linea acta fuerit aſſumens ſegmẽtũ capiẽs angulũ datũ, datur acta magnitudine.

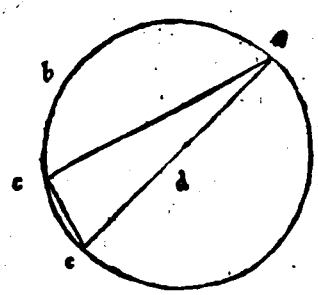
In circulo enim a b c magnitudine dato, excitetur a c aſſumẽs ſegmẽtũ a e c, accipiẽs angulũ datũ. Dico quod a c datur magnitudine. Aſſumatur enim per 1 tertij ele. centrũ circuli ſitq; illud d, & cõnexa a d & extẽdatur in e & cõnectatur c e. Datus igitur eſt qui ſub a c e, rectus enim eſt, eſt aũt & q̃ ſub a e c, datus, & reliquus igitur qui ſub c a e, datus eſt, datur igitur triãgulũ a e c ſpecie. Ratio igitur eſt ipſius a e ad a c data, data autem eſt ea magnitudine, quoniã & circulus datur magnitudine. Data igitur eſt a c magnitudine.

Theorema 89 *Propoſitio 89*

SI in circulo magnitudine dato, recta linea acta fuerit data magnitudine, relinquetur ſegmẽtũ capiens angulũ datum.

In circulo eñ magnitudine dato a b c, recta linea excitetur a c data magnitudine. Dico quod relinquetur ſegmẽtũ capiens angulũ datũ. Accipiatur enim per 1 tertij ele. cẽtrũ circuli ſitq; illud d & cõnexa a d extẽdatur in e, & qm̃ utraq; ipſarũ e a, a c eſt data. Rõ igitur ipſius e a ad a c, data eſt. Et angulus qui ſub a c e, rectus eſt. Datur igitur a c e triãgulũ ſpecie. Dato igitur eſt angulus a e c. *Theorema 90* *Propoſitio 90*

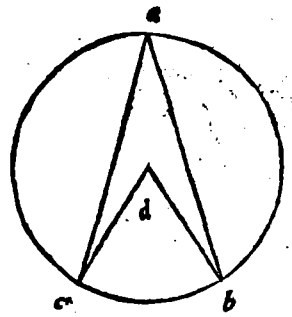

SI in circuli poſitione dati circunferentia aſſumptũ fuerit ſignũ datũ, ab hoc autẽ ad circuli circunferentiã infringatur aliqua recta linea datum angulum efficiens, datur alter finis refractæ.

Circuli enim poſitione dati a b c in circũferẽtia accipiatur datũ ſignũ b, ab ipſo aũt b refringatur recta linea b a c, datũ efficiẽs angulũ b a c. Dico quod c ſignũ datur. Aſſuma

tur

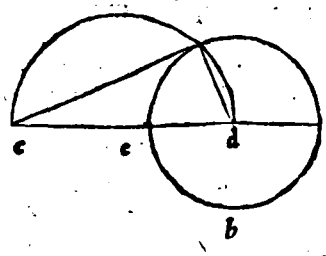
tur per 1 tertij elementorũ. ipſius circuli centrũ d & cõnectãtur b d, d c. Et qm̃ utrũq; ipſorũ b d, datũ eſt poſitione igitur eſt ipſa b d. Et qm̃ angulus b a c, datus eſt. Datus igitur eſt angulus b d c. Quoniã igitur ad poſitione rectam lineã b d ad ſignũq; d recta linea excitatur d c datũ efficiẽs angulũ b d c. Data igitur ipſa d c poſitiõe, datus eſt aũt & circulus a b c. Datũ igitur eſt c ſignum.

Theorema 91 Propoſitiõ 91

SI à dato ſigno, poſitiõe datũ circulũ tãgẽs recta linea acta fuerit, datur acta põne & magnitudine.

A dato enim ſigno c poſitiõe datũ circulũ a b tãgẽs recta linea excitetur c a. Dico q̃ c a recta linea datur poſitiõe & magnitudine. Accipiatur enim p 1 tertij el. ipſius circuli cẽtrũ d, & cõnectatur d a, & qm̃ datũ eſt utrũq; ipſorũ d c, data eſt igitur d c. eſtq; ãgulus d a c, datus igitur ſup c d. deſcriptus ſemicirculus ueniet p a, ueniat ſitq; d a c, poſitiõe igitur eſt d a c, poſitiõe aũt eſt a b circulꝰ. Igitur a datũ eſt. Sed & c datũ eſt. Data igitur eſt a c põne & magnitudine.

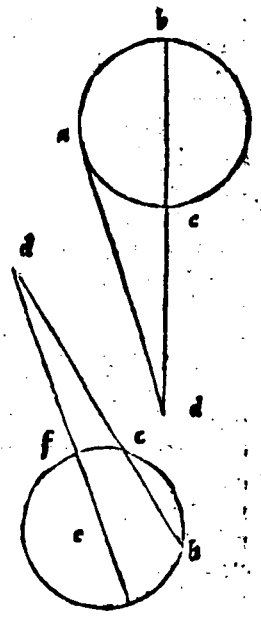
Theorema 92 Propõ 92

SI extra circulũ poſitiõe datũ aſſumptũ fuerit aliquod datũ ſignũ ab ipſo aũt ſigno in circulũ acta fuerit aliqua recta linea, quod ſub acta & ea quæ inter ipſum ſignũ & curuã circũferentiam comprehẽſum rectangulum datum.

Extra enim circulũ poſitiõe datũ a b c aſſumatur ſignũ aliquod d, ab ipſo aũt d ſigno extẽdatur recta linea d b ſecãs circulũ. Dico q̃ quod ſub b d, d c datũ eſt, excitetur enim ab ipſo d ſigno ipſum a b c, circulũ tãgẽs, recta linea d a per 17 tertij ele. Data igitur eſt d a poſitiõe & magnitudĩe. Qm̃ igitur data eſt a d, datũ igitur æſt & quod ex a d, & eſt æquale ei quod ſub b d, d c, per 36 tertij el. Datũ igitur eſt quod ſub b d, d c.

Aliter.

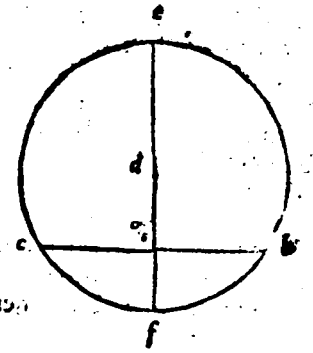
Aſſumatur per 1 tertij ele. ipſius circuli cẽtrũ e, & cõnectatur d e. extẽdatur iñ a & quoniã datũ eſt utrũq; ipſorũ e d. Data igitur eſt e d poſitiõe Datur aũtẽ & a b f circulus, datũ igitur eſt utrũq; ipſorũ a f, eſt aũt ipſum d datũ. Data igitur eſt utraque ipſarũ a f, f d Datũ igitur eſt quod ſub a d, d f & ei eſt æquũ quod ſub b d, d c ei quod ſub a d, d f. Datum igitur eſt quod ſub b d, d c.

Theorema 93 Propoſitio 93

SI in circulo poſitione dato, aſſumptũ fuerit aliquod datũ, ac per ſignũ illud acta fuerit aliqua recta linea in ipſo circulo, quod ſub actæ ſectionibus comprehenſum rectangulũ datũ eſt.

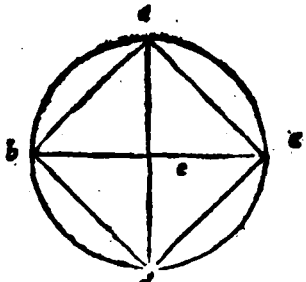
In circulo enim dato poſitione b c accipiatur ſignum aliquod datum a, ac per a excitetur quædam recta linea b c. Dico quod quod ſub b a, a c datum eſt. Aſſumatur enim per primam tertij elemen. ipſius circuli centrum ſitque d & connexa a d extendatur ad f e. Quoniam igitur utrũq; ipſorum d a, datum eſt, poſitione igitur eſt d a, poſitiõe autem & c b f circulus. Datum igitur eſt utrunque ipſorum f e, eſt autem & a datum. Data igitur eſt utraque ipſarum f a, a e. Datum igitur quod ſub f a, a e, & ei eſt æquũ quod ſub b a, a c, datum igitur eſt quod ſub b a, b c.

Theorema 94 Propoſitio 94

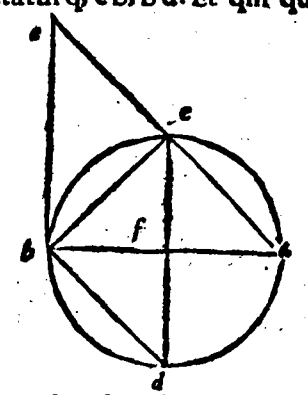
Si in circulo magnitudine dato recta linea acta fuerit, aſſumens ſegmentum capiens angulum datum, & qui in ſegmento angulus bifariam ſectus fuerit, utraque ſimul angulum datum comprehendens ad ſecantem angulum bifariam rationem habebit datam, & quod ſub utraque ſimul angulum datum comprehendente recta linea, & infra aſſumpta ab ea quæ angulum bifariam ad circunferentiam diſpeſcit datum erit.

In circulo enim magnitudine dato a b c recta excitetur linea b c aſſumens ſegmentū capiens angulum datum qui ſub b a c, ſeceturq; ipſe b a c per 9 primi elementorum bifariam recta linea a d. Dico quod ratio utriuſq; ſimul b a c ad a d, data eſt: & etiā quod datū eſt id ſub utraq; ſimul b a c, & e d. Connectatur b d & quoniā in circulo magnitudine dato d a c, excitatur b c aſſumēs ſegmentū b a c, capiens angulū datū b a c. Data igitur eſt b c magnitudine. Idq; propterea iam & b d, data eſt magnitudine. Ratio igitur ipſius b c ad b d data eſt. Et quoniam angulus b a c, bifariam ſecatur à linea recta a d eſt igitur ſicut b a ad a c, ſic b e ad e c, uiciſſim igitur per 16 quinti ele. ſicut a b ad b e, ſic a c ad c e, & ſicut utraq; ſimul b a c ad b c, ſic a c ad c e. Et quoniā angulus b a e angulo e a c, eſt æqualis, eſt autem & qui ſub a c e, ei qui ſub b d e æqualis. Reliquus igitur qui ſub a e c, reliquo qui ſub a b d, eſt æqualis, æquiangulum igitur eſt a e c triangulum ipſi n b d triangulo. Eſt igitur ſicut a c ad c e. Sic a d ad b d. Sed ſicut a c ad c e, ſic utraque ſimul b a c ad b c, & ſicut igitur per 11 quinti ele. utraq; ſimul b a c ad b c, ſic a d ad d b. uiciſſim igitur per 16 quinti el. ſicut utraq; ſimul b a c ad a d, ſic b c ad b d. Ratio autē ipſius b c ad b d data eſt. Ratio igitur & utriuſq; ſimul b a c ad a d data eſt. Dico quod & quod ſub utraq; ſimul b a c, & d e datum eſt: nā quoniā æquiangulum eſt triangulum a e c ipſi d e b. triāgulo, eſt igitur ſicut b d ad d e, ſic a c ad c e. Sicut autem a c ad c e, ſic eſt utraq; ſimul b a c ad b c, & ſicut igitur per 11 quinti ele. utraque ſimul b a c ad b c, ſic eſt b d ad b e. Igitur quod ſub utraque ſimul b a c & d e æquum eſt ei quod ſub c b & b d. Datum eſt quod ſub c b, & b d datum igitur & quod ſub utraque ſimul b a c, & e d.

Aliter idem.

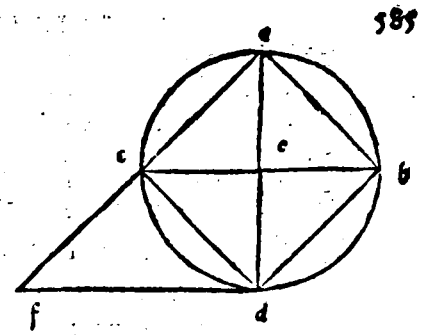
Extendatur a c in e, ponaturq; ipſi c b æqualis c e, connectāturq; e b, b d. Et qm̄ qui ſub a c b, duplus eſt utriuſq; ipſorum a c d, c e b, æqualis igitur eſt qui ſub c b e angulus ei qui ſub a c d, hoc eſt ei qui ſub a b d. Cōis põatur qui ſub a b c. Tot igitur qui ſub d b c, toti qui ſub f b e, eſt æqualis eſt aũt & qui ſub c a b, ei qui ſub c d b, æqualis. Reliquus igitur angulus qui ſub c e b, reliquo ãgulo qui ſub d c b eſt æqualis, æquiãgulũ igitur eſt e a b triãgulũ ipſi c d b triãgulo. Eſt igitur ſicut e a ad a b Sic c d ad d b. Ipſa aũt utraq; d e eſt ipſa a c b. & ſicut igitur utraq; ipſarũ ſimul a c b ad a b, ſic c d ad b d. Et uiciſſim igitur per 16 quinti ele. ſicut utraque ſimul a c b ad c d. Sic a b ad b d. Ratio autem eſt ipſius a b ad d b data: utraq; enim ipſarum data eſt. Ratio igitur & utriuſq; ſimul a c b ad c d data eſt. Et qm̄ æquiangulũ eſt triangulũ e a b triangulo f b d: eſt igitur ſicut e a ad a b, ſic b d ad d f. Ipſa autem e a, utraq; eſt a c b. & ſicut igitur utraq; a c b ad a b, ſic b d ad d f. Igitur quod ſub utraq; ſimul a c b & f d æquũ eſt ei quod ſub a b, b d. Datũ eſt aũt q; ſub a b, b d. Data igitur ipſarũ utraq;. Datũ igitur eſt & quod ſub utraq; ſimul a c b & f d.

Aliter idem.

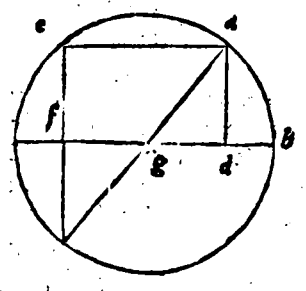
Extēdatur a c in f ponaturq; ipſi b a æqualis c f. Cōnectāturq; b d, d c, d f, & qm̄ æqualis eſt b a ipſi c f. & d b ipſi d c. Binæ iā a b, b d binis f c, c d, ſunt æquales altera alteri, & angulus q ſub a b d, angulo q ſub d c f, eſt æqualis. qm̄ quidē a b c d, quadratū eſt. baſis igitur a d per 4 primi ele. baſi d f, eſt æqualis, & triāgulū a b d, triangulo c d f, eſt æquale, & reliqui

liqui anguli reliquis angulis æquales erũt, quos æqualia latera ſubtendunt. Igitur angulus b a d. angulo d f c eſt æqualis: datus autẽ eſt angulus b a d. datus igitur eſt & qui ſub d f c angulus: eſt aũt & qui ſub d a f, angulus datus. Datur igitur trian gulum a d f ſpecie. Rõ igitur ipſius f a ad a d, data eſt. At a f, utraque eſt ſimul b a c. eo quia æqualis eſt c f ipſi b a. Ratio igitur utriuſque ſimul b a c ad a d, data eſt, & ſimiliter ſicut prius demon ſtrabimus quod id quod ſub utraque b a c, & e d datum eſt.

Theorema 95 Propoſitio 95

SI in circuli poſitione dati diametro datũ ſignum aſſumptũ fue rit, ab ipſo aũt ſigno ad ipſum circulũ proiecta fuerit aliqua re cta linea, & à ſectione ad rectos angulos acta fuerit ipſi excita ta, à ſigno aũt in quod cõcurrit quæ ad rectos angulos ipſi circu li circunferẽtia parallelus acta fuerit excitatæ. Datũ eſt ſignũ q̃ concurrit pa rallelus diametro, & quod ſub parallelis comprehẽſum rectãgulũ datũ erit.

In circuli enim a b c, poſitione dati diametro b c aſſum ptum ſit datũ ſignũ d ac per ipſum d ad circulũ produca tur quædãutcũq; recta linea d a, ab ipſo autẽ a ipſi d a an gulus excitetur rectus a e, ac per e ipſi a d, per 31 primi ele. parallelus excitetur e f. Dico quod f datum eſt, & quod ea quæ ſub a d, e f, area data eſt extẽdatur e f in h, & cõnecta tur a h. Quoniam angulus h e a, rectus eſt, & h a dime tiẽs eſt circuli a b c, eſt autẽ & b c dimetiẽs. Igitur g centrũ eſt circuli a b c. Datũ igitur eſt ſignũ g, eſt aũt & d datũ. Da ta igitur eſt d g magnitudine: & quontã a d ipſi e h. paral lelus eſt. Et æqualis eſt h g ipſi g a, per 15 diffinitionẽ primi el. & d g ipſi g f & a d, f h. Data igitur d g. Data igitur eſt & f g. Sed & poſitione. Vtraq; igitur ipſarũ g f, g d data eſt, & g datũ eſt. Datũ igitur, & f, & quoniã in circulo a b c poſitiõe dato, aſſumitur ſignũ f datũ, & extenditur e f h. Datũ igitur eſt per 51 datorũ, quod ſub e f, f h, æqualis aũt eſt h f ipſi d a. Datum igitur eſt quod ſub a d, e f.

Finis Datorum.

EVCLIDIS DE LEVI ET PONDEROSO FRAGMENTVM.

Diffini tiones.

1 Æqua magnitudine corpora ſunt, quæ loca replent æqua, 2 Di uerſa magnitudine corpora ſunt, quæ loca replent non æqua. 3 Grãdio ra magnitudine dicũtur corpora, quæ loco ſunt ampliore. 4 Æqua po tentia corpora ſunt, quorũ & tempore & aëre aquáue media æqualibus & per æqualia interualla æquales ſunt motus. 5 Diuerſa potentia corpo ra ſunt, quorum tẽpore diuerſo motus ſunt æquales. 6 Diuerſorũ potẽ tia corporum, maius id potentia dicitur, quod mouendo temporis inſum pſit minus: minus autem potẽtia, quod temporis amplius. 7 Generis eiuſdem corpora ſunt, quæ cum æqua magnitudine ſint, etiam ſunt poten tia. 8 Diuerſa genere corpora ſunt, quæ cum æqua magnitudine ſint, põtentia non ſunt, per idem licet medium moueãtur. 9 Diuerſorum genere corporum, potentius id dicitur, quod eſt ſolidius.

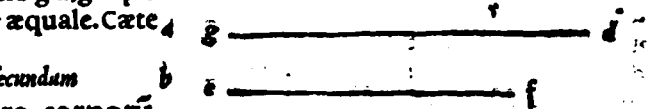
Theorema primum

Theore mata

DIuerſorum potentia corporum, quod ſpatium amplius moue tur, habet amplius potentiæ.

Sine

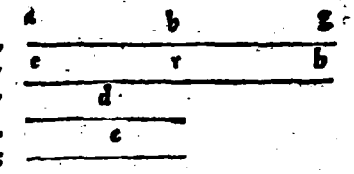
Sint a & b corpora duo, sint g d & e f, spatia duo, g d maius per quod a, e f, minus per quod b mouetur resecabo à spatio g d, g r spatium, sic ut sit è f spatio spatiũ g r æquale. Cætera sponte patent.

Theorema secundum

IOrundem genere corporũ si ipsa inter se erunt multiplicia, erunt æque ipsorum potentiæ multiplices.

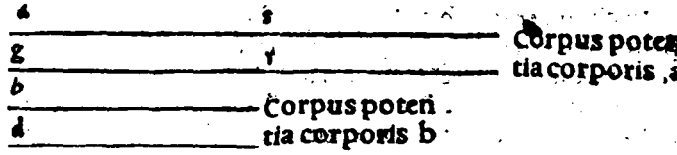
Sit corpus a g, eodem genere corpori d, duplum, dico, etiam potentia duplum esse. Sit enim a g, quidem corporis potentia e h, d uero & a g iuxta multiplicis excessum in a b & b g, diuidatur, sic ut utriusque potentia, ipsius d corporis potẽtiæ quæ erat c æqualis, fiat rursus ut a g corpus in partes a b, b g corpori d æquas diuisimus. sic e h, potentiam in partes e r & r h, æquas c potentia diuidamus. Liquidum est e h potentiã duplum potentiæ r euadere.

Theorema tertium

IOrundẽ genere corporũ, proportio & magnitudine, & potentia est eadem.

Sit à corpus corporis eodem genere b duplum, dico ut a corpus ad b corpus est, sic corporis a potẽtia g ad corporis b potentiam d esse. Patet si ut corpora sic potentias æque utrinque multipliciter diuidamus.

Theorema quartum

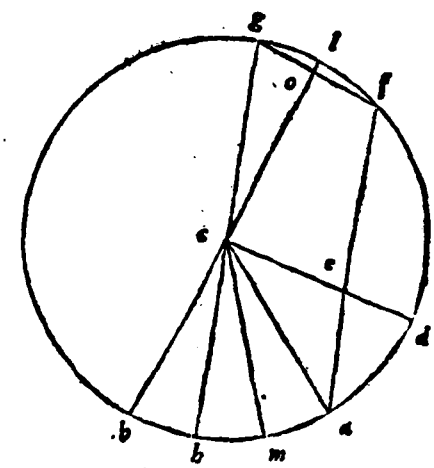
QVæ corpora, æqua potentia eiusdem generis corpori sunt, eiusdẽ sunt inter se generis, ablatis enim æqualibus illi tertio, erũt ipsorum uirtutes æquales, quia potentiæ tertij æquales.

Quorũ corporũ & magnitudo & potentia proportio una est, ipsa generis eiusdẽ erunt. Sit ut a corpus ad corpus b, sic corporis a potentia ad corporis b potentiã d, dico a, b, corpora generis eiusdẽ esse. Statuamus. n. a corpus, æquale corpori cuius potentia sit r. Erunt igitur ut b ad a, sic r ad potentiam ipsius a quæ est g. Reliqua patẽt.

Ad finem quarti libri hæc à Campano adiecta sunt.

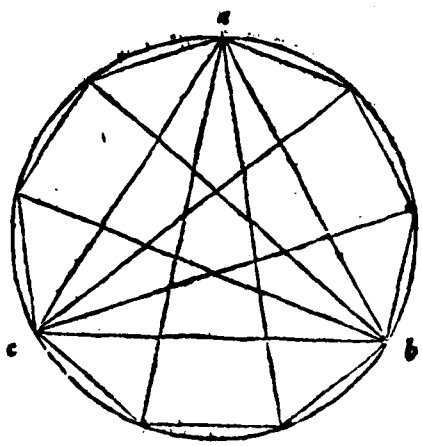
DAtum triangulum in tria æqualia diuidere.

Sit angulus datus c. uolo ipsum diuidere in tres æquales angulos q̃ sic facio. Pono primo c, cẽtrũ circuli describendo circulũ usq; quo secẽt circũferẽtiã in pũctis a & b, tũ a pũcto c q̃ est centrũ circuli, duco lineã c d perpẽdiculariter ad lineã c b & in linea c d assignabo pũctũ e. a quo duco lineã ad æqualitatẽ c b usq; quo secet circũferẽtiã circuli in pũcto f. & produco usq; ad a. deinde ptraho lineã g h æquidistãtẽ f a quæ. s. g h trãseat per cẽtrũ, & duco lineã f g æquidistãtẽ lineæ e c & protraho lineã c b in cõtinuũ & directũ usq; ad l quæ secat lineã f g orthogonaliter in puncto o & per æqualia. dico ergo quod arcus l g est æqualis arcui h b. propter hoc quod angulus l c g est æqualis angulo h c b cũ sint cõtra se positi. Cum igitur arcus f g sit duplus arcui l g erit duplus arcui h b, sed arcus f g est æqualis arcui h a cum sint inter duas æquidistantes lineas quæ sunt f a & g h ergo arcus h a est duplus arcui h b, ergo & an-

& angulus a c h est duplus angulo h c b, diuidã ergo angulum c h per æqualia per linẽ am c ut patet propositum.

INtra datum circulum nõ angulũ æquilaterũ atque æquiangulum designare. Quod sic fieri potest, iuxta doctrinã secundæ huius inscribo circulo assignato triangulũ æquilaterum atq; æquiangulum qui sit a b c, & unumquemque angulum eius diuidam per tria æqualia & protraham lineas diuidentes angulos usque ad circunferentiam & tunc quia nouem anguli locati in circulo sunt æquales, de necessitate arcus suppositi ipsis angulis sunt æquales protraham enim cordas subtractas singulis arcubus & habebo intentum.

REGESTVM.

† a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z.
A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
Aa Bb Cc, Omnes sunt terniones
præter † qui est duernio.

BASILEAE APVD IOHANNEM
HERVAGIVM, ANNO
M. D. XXXVII.
MENSE AVGV/
STO.

LIBRAIRIE DE LA VILLE 1894

